R. P. M. JOAN. BAPTISTÆ

DE LEZANA,

HISP. MATRITENSIS,

SOCII GENERALIS CARMELITARUM,

S. CONGR. INDICIS CONSULTORIS, BENEFICIORUM Examinatoris, ac in Sapientia Romana Publici Lectoris.

CONSULTA VARIA THEOLOGICA, Iuridica & Regularia,

Pro Conscientiarum instructione circa Controuersias in Alma Vrbe, etiam apud sacra Tribunalia agitatas; duabus Partibus distincta: Quorum Pars posterior nunc denuò in lucem prodit.

Quorum vltimum pro coronide prioris Partis est de singularissimo D. Petri Papatu in Ecclesiam; D. Paulo Apostolo etiam excluso:

Conformiter ad mentem, Decreta, Declarationes & Decisiones S. Sedis Apostolicæ, & SS. Congregationum.

Omnium Operum Tomus Quartus.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, IOANNIS, & PETRI ARNAVD.

M. DC. LXXVIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

EMINENTISSIMO PRINCIPI, *ET REVERENDISSIMO DOMINO,* CARDINALI DE LVGO,

Fr. IOANNES BAPTISTA DE LEZANA, Carmelita F. P.

DESTINATVM diu, Tibique addictum Opus, demùm iam sistitur prompto animi affectu, *Cardinalis Amplißime.* Promiseram supplex, patrocinium quærens: reddo cliens Patronum inueniens, omni sanè iure debitum. Cui etenim Consulta *Theologica, iuridica,* & *Regularia* pro conscientiarum quiete exarata, nuncupari debeant, nisi illi, qui in simili, & Eminentioris Hierarchiæ præstandis consiliis ad Theologicam œconomiam, Iuridicam lanceam, & Asceticam disciplinam spectantibus, vt sydus in Alma Vrbe præfulget? Tibi, inquam, in quo veluti in Sacrarum Litterarum penu tot scientiarum peritia reconditur. Tibi equidem, qui sapientia, & prudentia pollens, Apostolicæ Sedis gloriæ amplificandæ sedulò studes: solicitus de ipsa tuenda apud Orthodoxos, & apud Acatholicos propaganda. Hoc in Te æternæ memoriæ Vrbanus VIII. Pontifex agnoscens, talem Consultorem sacris Purpuratorum Patrum congressibus dignum dijudicans, Cardinalitia infula, nihil de tanto honore præ molestia, & religiosa humilitate cogitantem, prouidè, nec sine speciali Numinis flatu, decorauit. Vt iure Tibi illud Cypriani *lib.4.ep.2.* adaptari videatur, dum de Cornelio Papa ageret. *Episcopatum ipsum nec postulauit, nec voluit, nec vt cæteri, quos arrogantiæ, & superbiæ suæ tumor inflat, inuasit; sed quietus, & modestus, & quales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenitæ sibi, & custoditæ verecundiæ, non vt quidam, vim fecit, vt Episcopus* (Cardinalis) *fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum susciperet.* Equidem, vt singulari doctrina, ex iugi studio, mentis acie, ac quotidiana praxi adepta, communia S. R. E. negotia dispiceret, dispiciendo iuuaret, iuuando ad debitum finem, maiorem Dei videlicet gloriam (quod in votis semper veræ sapientiæ cultoribus est) promoueret. Consultè quoque in tuis pono manibus ea *Consulta*, quia tua alioquin sunt, conformia quidem sanæ illi doctrinæ, quam in Hispania (quæ Te protulisse meruit) primùm; Romæ deinde in Lycæo Romano, toti Orbi postea voluminibus non paucis editis euulgasti. Memor vtique illius Syracidis gnomæ cap.20. *Sapientia absconsa, &*

 thesau-

thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisque? ac Gregoriani alterius 1. Pastor. cap. 9. *Pecuniam in sudario ligare, est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere.* Taceant ergo qui sub humilitatis (vilitatis forsan) pallio segnitiem celant, nec audiunt Sponsum cœlestem dicentem: *Amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* Non sic primi Monastici germinis frutices (Essenos Alexandræos dico) à Philone commemorati; non sic Anachoretæ, & Eremitæ vetusti, prout in libris *Vit. Patr.* legitur; non sic Monachi S. Martini Turonensis comites, Seuero teste: hi namque omnes libris pro communi vtilitate conscribendis, etsi mundo altiores, & Deo ecstatici, diligenter vacabant. Idem obseruatum in Monasteriis S. Epiphanii, & Venerabilis Bedæ, prout ipsorum Acta referunt. Monachorum ergo propria librorum scriptio.

Nec titulus, *Regularia*, quem Consulta hæc præseferunt, præsentiam tuam abhorret, iure quin potissimo Te tutelarem efflagitat, qui ab incunabulis pubertatis asceticam, & regularem vitam sub toti Orbi celeberrimæ Societatis ferula peregisti, & nunc extra claustrum claustraliter (quà decet) viuens religiosa parsimonia collætaris. Quidni ergo si ex asceteriis, tam conspicuus pro Ecclesia Doctor, & virtutis merito Purpuratus euaseris? Vnde enim Hieronymus, Augustinus, & Gregorius, ex quatuor Ecclesiæ columnis, nisi è cœnobiis prodierunt? Vnde Aquinas Angelicus, & Bonáuentura Seraphicus? Vnde Cyrillus, nisi ex Eliæ Carmelo? Vnde Basilius, Nazianzenus, Chrysostomus, Epiphanius, & vnde Scriptorum ac Doctorum myriades, nisi ex Monachis, & Monasteriis? Quis Hispaniæ nostræ Isidorum, Leandrum, Ildefonsum, ac plerosque alios, nisi Monachismus peperit? Quis Galliæ Hilarios, Martinos, Lerinenses, & innumeram Sacrorum Doctorum progeniem, nisi Monastica conuersatio dare potuit? Taceo Italiæ, Orbis Reginæ, Asiæ, Africæ, Græciæ, Germaniæ, & Angliæ Sapientissimorum Virorum cohortem ex Monachis progenitam, dum tamen taceant ij, qui hæc ob oculos cunctis opposita obliuisci videntur.

Singularia porro à Te mihi exhibita beneficia, quæ in mente sunt, & semper erunt, leuidense hoc munusculum in grati animi obsequium postulabant; quod eo gratiùs præsto, cum sciam Te facilem aditu, comitate affabilem, humanitate benignum esse, nec humilia solitum fastu respuere, sed cunctos amplecti, qui protectionis vmbram quærunt. Charitas enim *multitudinem operit*. At quia omni laude superiora hæc sunt, & sic Tu in eis enites, vt explicare nequeam, cohibenda est oratio, ne grauitas epistolaris in panegyrim diffluat, redditurque tuis auribus eò molestior, quò huiusmodi præconiis audiendis ad fastidium vsque peruenerunt; meaque simplicitas, qua nulli mortali assentari, nihil terrenum appetere, sed soli Deo placere quæro, extra metas prosiliisse videatur. Haud tamen temperare me possum, quin cum Te in S Inquisitionis Tribunali cum primis aliis Ecclesiæ Proceribus coram Patre Patrum Iudicem agere conspiciam, quo Catholici gloriam, & Hæretici confusionem exhauriunt, illud accinam, quod olim Paulinus Augustino ep. 31. *O lucerna dignè super Ecclesiæ candelabrum posita, quæ latè Catholicis de septiformi lychno pastum oleo lætitiæ lumen effundens, densas licèt Hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis è confusione tenebrarum, splendore clarifici luminis enubilas.* Deumque optimum maximum oro, & obtestor, vt quò facilius quæ agis agere possis, ac semper de sacris studiis, & studiosis benè merearis, firmam corporis valetudinem, & vitam longæuam largiatur; ac postea æternam, iuxta illud à Daniele promissum: *Qui docti fuerint, fulgebunt tanquam splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Hoc & mihi ipsi, modulum iuxta meum, etiam exopto; & non terrenum aliud, ad pedes Eminentissimæ & Reuerendissimæ tuæ dignitatis. Amen.

ADMO

ADMONITIO AVTHORIS ad Lectorem.

MONENDVS es, Mi Lector, *quod etsi aliqua ex his Consultis scripta à me sint occasione litium, seu Controuersiarum, quæ in Vrbe, apud Sacra etiam Tribunalia, agitabantur, Partibus etiam, vel aliis interesse habentibus id postulantibus: nihilominus absit vt credas, me Aduocatum, Causidicum, aut Patronum harum forensium causarum agere voluisse. Memor etenim sum eorum, quæ* cap. 1. & 2. de postulando, *ex Concilio Lateranensi, & Innocentio III.* & cap. multa, & cap. non magnopere, Ne Clerici vel Monachi, *ex Concilio Moguntino, & Alexandro III. ac aliis iuribus statuta fuerunt contra personas Ecclesiasticas huiuscemodi fori externi causarum patrocinium assumentes. Ergo pro* veritate, conscientiæ foro, & conscientiarum instructione, *à me dictata existimes: quod Religiosis extraneum munus non esse, prudens nemo refragabitur.*

APPROBATIONES.

IVssv Reuerendissimi Patris Magistri Ioannis Antonii Philippini, nostri S. Carmelitarum Ordinis Generalis, librum cui titulus *Consulta Varia, &c.* à nostro admod. Reuerendo P. Mag. Ioanne Baptista de Lezana compositum, qua potui diligentia euolui, ac perlegi, in quo cùm nihil, quod orthodoxæ, catholicæque fidei, ac moribus Christianis obesse, bene tamen quod vtrique plurimùm prodesse potest, repererim, Opus dignum censeo, quod typis mandetur, vt vel sic faciliori negotio, quod doctissimus, piissimusque Author theoricam iam in lucem editam ad praxim trahens, Theologicéque Ius vtrumque mirabiliter connectens, sapientissimè pro omnium vtilitate docet, ad omnium manus deueniat. Dat. Romæ in nostro Conuentu Sanctæ Mariæ Transpontinæ, die 3. Augusti 1650.

Fr. Vincentivs Ivstvs Carmelita.

Nos

Nos Fr. Ioan. Antonivs Philippinvs, *Magister Generalis Ordinis Carmelitarum antiquæ Obseruantiæ Regularis.*

AVthoritate nostra, tenore præsentium, Tibi dilecto Nobis in Christo adm. R. P. Mag. Ioanni Baptistæ de Lezana, nostræ Prouinciæ Castellæ professo Sacerdoti, licentiam impertimur, quantum ad Nos spectat, typis mandandi librum, cui titulus est, *Consulta Varia*, à Magistris Theologis nostri Ordinis, quibus id commisimus, perlectum, & approbatum. In fidem, &c. Dat. Romæ die 22. Iulij 1650.

Fr. Ioan. Antonivs Philippinvs Generalis Carmelitarum.

Fr. Gavinvs Cattayna Secretarius.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. Sac. Pal. Apost. Mag.

Ascanivs Rivaldvs Vicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Vincentivs Candidvs Sacr. Pal. Apost. Mag. Ord. Prædic.

EX commissione Reuerendissimi Patris Magistri Marij Venturini, totius nostri sacri Ordinis Carmelitici Generalis, vidi & magna animi propensione, ac mentis attentione perlegi *Noua Consulta cæteris variis Theologicis, Iuridicis, & Regularibus editis addenda*, ab admodum Reuerend. P. Ioanne Baptista de Lezana elucubrata, & reperi non solum fidei orthodoxæ, Christianisque moribus consona esse, verum in his, sicut in prioribus, Authorem solita sua pietate, & eximia doctrina veri Consiliarij munus exactè adimpleuisse. Ita enim per disquisitionum discussionem occulta scrutatur, obscura elucidat, ac dubia examinat, & firmat (quæ videntur boni, & sani consilij partes) vt quid amplectendum, quidque omninò faciendum sit, ab his, qui ipsum adeunt, & pro conscientia intentant, clarissimè, & sapientissimè doceat, & ostendat, ideò publici iuris fieri censeo. Romæ in Conuentu S. Mariæ Transpontinæ, die 22. Februarij 1656.

Fr. Hieronymvs Ari Carmelita, in Vrbe Sancti Officij Qualificator.

Frater Marius Venturinus S. Theolog: Mag. ac humilis Prior Generalis Ord. Carmelitarum antiq. Obseruantiæ Regularis.

AVthoritate nostra, & harum serie facultatem concedimus admodum R. P. Mag. Ioanni Baptistæ de Lezana nostri Ordinis Professo Sacerdoti, Prouinciali Terræ Sanctæ, &c. typis mandandi Additiones quasdam ad Tomum Consultorum ab ipso aliàs editum, de ordine nostro visas, & approbatas: Seruatis tamen aliàs seruandis. In quorum fidem præsentes dari iussimus Romæ apud Transpontinam, 16. Martij 1656.

Fr. Marivs Ventvrinvs, Generalis Carmelit.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

M. A. Oddvs, Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Georgivs Rainoldi Magister, & R.P. Sac. Apost. Pal. Mag. Socius.

INDEX

INDEX CONSULTORUM, Quæ in priore huius Voluminis Parte continentur.

SYNOPSIS
Contentorum in Parte posteriori huius Voluminis.

CONSVLTA

CONSVLTA VARIA THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA:

PER

P. M. IOAN. BAPTISTAM DE LEZANA.

CONSVLTVM PRIMVM.

De conditionibus requisitis ad Canonizationem, seu Beatificationem Sanctorum, eorum præsertim, qui Religiosi fuerunt, maximè propter decreta fœlic. recordat. Vrbani VIII.

SVMMARIVM.

Ethnici

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

CONTIGIT sæpius, vt Serui, vel Ancillæ Dei, Religiosæ etiam, vel Religiosi, cum opinione Sanctitatis (accedentibus etiam signis, vel miraculis) è vita decedant, & à Sede Apostolica pro ipsorum, vel ipsarum Canonizatione, seu Beatificatione postuletur, ac proindè inquiratur de conditionibus requisitis pro tali Canonizatione, vel Beatificatione, & in processibus formatis, multæ, ipsæque grauissimæ occurrant difficultates, idcircò hoc consultum, de cuius materia sæpius interrogatus fui, primò discutiendum est, ea tamen protestatione præmissa, vt omnia subdita sunto Sedis Apostolicæ, & Sac. Congregationis Rituum sapientissimæ, & prudentissimæ censuræ. 1

Responsio.

PRimò negotium Canonizationis, seu Beatificationis seruorum Dei spectat hoc tempore ad Sedem Apostolicam. Ita enim habetur ex Alexandro III. *in cap. Audiuimus,* & Innocentio III. *cap. Cùm ex eo, de reliq. & venerat. Sanct.* vbi Innocentius, Ioannes Andreas, Hostiensis, & alij Canonistæ. Summistæ *verbo Canonizatio,* & alij Doctores communiter. Id etiam supponitur ab Vrbano VIII. in Bulla, seu Breui *Cælestis Hierusalem,* anno 1634. Vnde ad Episcopos nullatenus id spectat. Iacobus Castellan. *de Canonizat. Sanct. quæst. 3. art. 1.* Felix Contelorius cum ipso *num. 17.* Troilus Maluetius *de Canonizat. Sanctor. dub. 2. num. 1. & seqq.* Augustinus Triumphus 2 3

Triumphus *d.potest.Eccles.q.*14.*n.*2.& alij communiter. Neque etiam ad Legatum de latere, Castellanus *d. q.*3. *art.*2.*n.*3. Illustrissimus, & Reuerendissimus Episcopus Vgentinus Barbosa *in Collect. Doct. in d. c.* 4 *Audiuimus, de reliquiis, n.*7. Et quod maius est, nec etiam ex commissione Pontificis, vt tenent Alphon-5 sus de Castro *de iust. heret. punit. lib.*1. *cap.*6. *col.* 4. *vers.Rursus*, Contelorius *in addit.ad Iacob. Castellan. d.q.*3. *art.*2.*n.*4. Probatur, quia Papa non potest dele-6 gare potestatem definiendi res fidei alteri. Aragon. *in* 2.2.*q.*1.*art.* 10.*in tract.de Concil.vers. Tertia conclusio,in fin.& vers.ad primum argumentum.*Bannez etiam *in* 2. 2. *q.*1. *art.*10. *dub.*4. *vers. Quapropter.* Et quod etiam Concilium vniuersale non possit per se solum Sanctos Canonizare, nisi interueniente Romani Pontificis auctoritate, resoluunt Iacob. Castellan. *d. q.*3. 7 *art.*5.*à princ.*vbi Contelor. *à n.*10. Angelus Rocca *de* 8 *Canoniz.Sanct.c.*4.*vers.Quod ad solum.* Dixi autem *hoc tempore*; quia antiquitus canonizare seruos Dei, saltem Canonizatione particulari, pro vna scilicet Prouincia, natione, vel Regno, spectabat ad Episcopos, prout ex nostro Thoma Vvaldensi *tom.*3.*de Sacramēt. tit.*14.*c.*122.eliciunt Bellarm.*tom.*2.*lib.*2.*de Beatitud.& Canon. SS.c.*8.Laym.*lib.*4.*tr.*7.*c.*5.*n.*1.Baldellus *tom.*2. *l.*3.*disp.*12.*n.*2.& alij plures, qui id maximè colligunt ex eo quod D.Cypr. Carthag. Episcopus *lib.*3. *cap.*6. præcipit, vt sibi scribatur, si quis martyr de nouo occumbat, vt eius memoria celebretur.

9 Ratio porrò cur Canonizatio, seu Beatificatio ad Sedem Apostolicam dumtaxat spectet, ea est, quod sit publicum Ecclesiæ testimonium de vera sanctitate, & gloria alicuius iam defuncti, & simul iudicium, ac sententia, qua ei decernuntur honores illi, qui debentur sanctis cum Deo regnantibus. Bellar.*supr.c.*7. Fort.Scacc.*de cult.& vener.seru.Dei,l.*1.*sec.*1.*c.*8.Bald. *supr.* Ex hoc autem sequitur solùm spectare hoc negotium ad Summum Pontificem, cùm ipse solus sit caput,& supremus Iudex in Ecclesia,& is ad quem spectat tales honores decernere, & tale testimoniū dare.

10 Secundò ad Canonizationem, seu Beatificationem requiruntur communiter in canonizando, seu beatificando vitæ sanctitas, & miracula. Ita enim expressè Greg.IX. in Can. S. Antonij de Padua in sua Constitut.quæ incipit: *Cùm dicat Dominus*, & refert Cherubin.*tom.*1.*Bul.in const. eius* 4.*in cuius* §.3. ait: *Nos attendentes, quod licet ad hoc, vt aliquis sanctus sit* 11 *apud Dominum in Ecclesia triumphante, sola sufficit finalis perseuerentia, iuxta illud: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ad hoc tamen, vt Sanctus habeatur apud homines in Ecclesia militante duo sunt necessaria. Virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula, vt hæc & illa sibi ad inuicem contestentur, cùm nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis.* Sicque tenent communiter DD. Mascardus *de probat. volum.*1. *conclus.*260.Contelorius *de Canon. SS. c.*19. *& aliis*, Carena *in tr.de offic.S.Inquis.p.*2.*tr.*17.§.12.*n.*42.

12 Requiruntur autem vltra bonam vitam miracula ad Canonizationem, seu beatificationem quia licèt vt dixit Gregorius IX.*supra*,bona vita *sufficiat ad sanctitatem erga Deum*, seu pro Ecclesia triumphante, non tamen ad sanctitatem erga homines, & Ecclesiam militantem. Et quia potest continge, requod ij qui secundum apparentiam vitam gerunt bonam, in occulto tamen improbi sint, Innocentius *in cap. Audiuimus de reliquiis,& veneratione,n.*1.*in fin.*Peirinis *tom.*1. *Priuileg.Minim.in Constit.*16.*Leon.X.n.*8.

13 Dixi autem *communiter* requiri miracula ad Canonizationem, &c. quia absolutè, & de potentia veluti absoluta Papæ potest canonizari aliquis ex sola Sanctitate vitæ, & finali perseuerantiā benè constita. Sic enim colligitur ex Leone X.in Canonizatione S.Brunonis,vt refert Surius *in vita ipsius*,& Sixt.IV. in Bulla Canonizationis S.Bonauenturæ. Triumphus *supra q.*15.*art.*2.Contelorius *de Canoniz. sanct.c.*19. Baldellus *sup.n.*13. Molfesius infra referendus, *n.*59.

14 Miracula porrò ista, quæ requiruntur, debent esse post mortem patrata; nam quæ solùm in vita gesta sunt, non plenè conuincunt. Constat enim plures improbos dum viuerent mirabilia patrasse, vel ex dono, & gratia gratis data, quæ potest haberi etiam sine charitate, prout colligi videtur ex illis reprobis, qui vt dicitur Matth.7.dicturi sunt in die iudicij: *Domine in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus.* Et tamen,vt benè notat S. August.*in Ps.*103.*vers.Qui regis*, & habetur *cap. Prophetauit* 1. *q.*1. non illis dicetur *mentimini*, sed dicetur,*non noui vos.* Quia scilicet potuit contingere quod illa patrauerint operâ dæmonum, vt Magi Pharaonis, Simon Magus, & alij.S. Thom.2.2.*q.*178.*art.*2.Contelorus *supr.c.*20.Baldellus *supr. disp.*14. *num.*2. Castellinus *de idlation. Canonizat.pag.*134.

15 Miracula etiam, quæ requiruntur ad Canonizationem, vel beatificationem quatuor conditiones debent habere. Prima, quod ex Deo, non ex aliqua arte contingant, nec ex diabolo. Nam miracula fiunt quandoque, vt diximus, per malos, *cap. teneamus* 1. *q.*1. & *cap. Prophetauit* 2. *q.*7. §. *item Balaam.* Secundò quod sint supra naturam, id est, supra facultatem omnium causarum naturalium.S.Thom.1.*p.q.*110. *art.*4. *&* 2.2.*q.*178.*n.*2. Theologi, & Canonistæ communiter. Talia sunt resuscitatio mortui, restitutio visus cæci nati,& similia.De quo vlterius *num.*101.*& seqq.*dicetur. Tertiò, quod non ex vi verborum, sed hominis merito contingant: nam panis, & vinum virtute verborum miraculosè transubstantiantur in corpus & sanguinem, vt in *cap. quia corpus, de consecr. dist.*2. Quartò secundum plures, quod sint ad corroborationem fidei. Hostiensis *in Summa, tit. de reliq. & vener.Sanct. lib.*3. *n.*3. Peirinis *sup. num.*7. Mascardus *supr.à n.*23.Licet alij id negent, quos sequitur Molfesius,*tom.*2.*Addit.ad qq.vsual.conf.*46.*n.*85.Vide Castellinum *de dilatione Canoniz.pag.*55.

16 Pro Martyribus autem non esse necessariam miraculorum comprobationem, tenent Augustin. Triumphus *q.* 16. *art.*3. Angelus Rocca *de Canonizat. Sanct. c.*35.Baldellus *supr.disp.*14.*n.*4.*&* 14. afferens decisionem Rotæ, stylum Curiæ in pluribus Canonizationibus, & plura alia fundamenta. Flauius Cherubinus *in compend.Bullar.schol.*2.*ad Constit.*4.*Alexandri III. & schol.*1. *ad Constit.*11. *Innocentij VI.*& Carena *in tract.de offic.S. Inquisit.part.*2. *tract.*17.§.12. *num.*42. Requiritur tamen probatio causæ propter quam passi sunt. Quia causa, non pœna facit martyrem, vt inquit S. August. *epist.*61. *&* 166. Quæ quidem causa debet esse defensio, seu confessio fidei Christianæ prout regulariter contingit; vel etiam eorum, quæ fidei annectuntur, siquidem constat S. Ioannem Baptistam pro Martyre haberi, eo quòd occisus fuerit ab Herode ob reprehensionem adulterij. Augustinus Triumphus, Rocca, Cherubinus,& Carena relati. Modus enim, seu 17 causa patiendi diligenter inuestigari debent, prout iidem Triumpbus, Rocca, & Cherubinus. Maximè Mascardus *de probationibus volum.*1. *conclus.*261.*n.*10. vbi sic rectè: *Non est respiciciendum ad supplicij genus vel tormentorum asperitatem, nisi causa, propter quam quis patitur, à Sancta Romana Ecclesia approbata, & confirmata sit. Quot enim hisce nostris fielicissimis,ac deplorandis temporibus blanditijs, falsisque hæreticorum doctrinis in fraudem pellecti,& seducti,laqueisque diabolicis irretiti, quodvis etiā crudelissimū genus mortis perpeti non dubitarūt,quàm vel latū quid. vnguē à peruersa*

sua

18 Quod probat exemplis Georgij Cella Nouariensis, cuiusdam alterius Angelici, & aliorum hæreticorum (etiam fœminarum) qui pertinacissimè vitam pro sua secta exposuerunt. Casu autem quo causa martyrij non constet sufficienter, tunc videntur necessaria miracula, prout probat Baldellus *dict. disputatione* 14. *num.* 15.

19 Quia etiam veneratio Sanctis exhibita vna est de maioribus Ecclesiæ causis, ideò ante beatificationem, ac maximè ante Canonizationem requirunt Pontifices præter vitæ sanctitatem, ac miracula, multiplicatas preces magnatum intercedentium, constantem famam de sanctitate, continuationem miraculorum, & plura alia de quibus Canonistæ *in cap. 1. & 2. de reliq. & vener. SS.* Iacobus Castellanus, Troylus, Rocca, & alij in libris *de Canoniz. Sanctorum*, ac Peña *in vita S.*

20 *Didaci, & in vita S. Raymundi*, ac ita supponitur in decretis *pro Canoniz. & beatificatione Sanctorum*, iussu Vrbani VIII. editis, de quibus modò dicetur. Nota tamen, quod licèt regulariter requirantur Principum & magnatum preces, sufficere tamen possunt ea quæ fiunt ab Episcopis, vel Prælatis Religionum, vt probat Molfesius *eo conf. 46. n. 78.* Panuino.

21 Extant etiam plura, & varia decreta Sacrarum Congregationum Sanctissimæ Inquisitionis, & Rituum iussu, vel approbatione fel. rec. Vrbani VIII. edita circa cultum, aut venerationem defunctorum, *qui cum sanctitatis, vel martyrij fama, vel opinione decesserunt*, & circa processus in causis Canonizationis, vel beatificationis Sanctorum, & modum procedendi in illis, ac circa alia concernentia, quorum notitia maximè necessaria est pro dictis causis Canonizationis, vel Beatificationis. Anima luctendo primò, Molfesium *suprà, conf. 45.* plura dicere de huiusmodi viris sanctitate insignibus cultu debito, quæ tamen moderanda sunt ad mentem horum decretorum, quæ ipse videre non potuit.

22 Primò ergo ex decreto Sacræ Congregationis Sanctissimæ Inquisitionis iussu eiusdem Vrbani die 13. Martij 1625. edito præcipitur, *ne quorumuis hominum cum sanctitatis, seu martyrij fama (quantacunque illa sit) defunctorum Imagines cum laureolis, aut radiis, seu splendoribus, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præseferens, & indicans in Oratoriis, aut locis publicis, seu priuatis, vel Ecclesiis, tam secularibus, quàm Regularibus cuiuscunque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & (si qua apposita sunt) amoueantur, prout eas statim*

23 *amoueri mandauit.* De cuius decreti materia dixi *tom. 4. verb. Sanctorum cultus, num. 7.* & de ipso Carena *suprà, num. 27. & disputat. 13. num. 1.* Additur autem in aliis decretis de anno 1642. editis, non posse apponi tales imagines, neque in altari priuato, aut quocunque alio loco.

24 Habentur etiam in eodem decreto sequentia. *Ac pariter imprimi de cetero inhibuit libros eorundem hominum, qui sanctitatis, siue martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel relationes, seu quæcunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in iis recognoscendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhibeat, & ne deinde fraus aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & gesta continentibus hactenus sine recognitione, atque approbatione huiusmodi impressa sunt, nullo modo approbata censeri vult, man-*

25 *datque sua Sanctitas.* Additur etiam in aliis decretis de anno 1642. Responsum quod à Sede Apostolica in vim prædictorum decretorum expectare debent ordinarij, &c. non detur nisi cum infrascriptis protestationibus in dictis libris, & historiis referendis. Declarando expressè, quod tales libri, seu historiæ, licèt ab ordinariis reuisæ, & post Sedis Apostolicæ responsum approbatæ, non faciant maiorem gradum probationis in ordine ad Canonizationem, seu beatificationem, quàm quæ aliàs absque tali approbatione de iure fecissent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Has verò protestationes habet Rector in nostro *4. tom. Summæ, verbo Sanctorum cultus, numer. 9. & 10.*

26 Non obstante autem huiusmodi decreto extat iuridica declaratio eiusdem Vrbani in generali Congregatione Sacræ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Romæ habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis die 5. Iunij anno 1631. coram Eminentissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Inquisitoribus, &c. Cùm enim Vicarius Generalis Capuccinorum, nomine totius Definitionis generalis per memoriale exhibitum Sanctitati suæ exponeret, *quod in Annalibus dictæ Religionis iuxta communem modum, atque vsum loquendi, & scribendi, plures dicuntur, & narrantur fuisse viri sancti & perfecti, & sanctæ vitæ, & sanctarum operationum, & plura gessisse, quæ videntur miracula, absque eo tamen, quod illi pronuncientur, & declarentur absolutè Sancti, & hæc pronuncientur, & declarentur absolutè miracula, sed omnia solùm referantur, vt habita à personis fide dignis, & ex fama, & dictis multorum, & super his omnibus idem Vicarius Generalis humiliter supplicaret, vt Sanctissimus dignaretur declarare mentem sui decreti, & Bullæ super his editæ.*

27 Idem Sanctissimus dicto memoriali audito declarauit non debere admitti elogia Sancti, aut Beati absolutè, & quæ cadant super personam, benè tamen posse admitti per Magistrum S. Palatij ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem eorum, videlicet cum protestatione in principio, quod iis nulla adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides sit tantùm penes authorem. Sic refert Baldell. *suprà. disputat. 13. numer. 21.* qui etiam addit in vim huius declarationis fuisse postea à PP. Iesuitis Romæ sæpius impressas litteras Indicas super martyrio aliquorum, cum sola protestatione, quod non intenderent vllam authoritatem, aut fidem illis præbere, nisi purè humanam. Et quod iterum de anno 1640. vi eiusdem declarationis obtenta

28 sit facultas ab eodem Vrbano VIII. & Congregatione Rituum, imprimendi Catalogum Scriptorum Societatis, præmissa dicta protestatione. Ex quo etiam infert hoc modo non esse dicendum prohiberi miracula contra antiquissimum Ecclesiæ vsum, & voluntatem Dei volentis, vt sciantur; & prudentissimè caueri ne maior fides illis adhibeatur, quàm debeat, & ne paulatim per ea irrepat cultus publicus sine authoritate Ecclesiæ. Quare decreta relata intelligi videntur tum generaliter de omnibus Ordinariis, non verò de Magistro S. Palatij, de quo specialiter est sermo in declaratione illa eiusdem Vrbani pro Patribus Capuccinis, tum quando non adsunt limitationes in ea declaratione positæ. Adde quod hoc modo videntur practicata præfata decreta in aliquot libris impressis, præsertim extra Vrbem.

29 Habentur etiam in eodem decreto sequentia: *Ad horum hominum sepulchra vetuit etiam ac inhibuit tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, seu ex alia quacunque materia, tam pictas, quàm fictas, atque exculptas appendi, seu affigi, & lampades, seu alia quacunque lumina accendi sine recognitione ab Ordinario omnino, prout suprà facienda, Sedique Apostolica referenda, ac probanda.* De cuius etiam decreti materia

30 Carena *suprà, num. 50.* dicens cauendum esse ab An-

drea Molfesio *conf.45. num.33. & seqq.* vbi voluit ad sepulchra & imagines non canonizatorum posse deferri tabellas, & alia dona receptarum gratiarum indicia. Dixi etiam de eadem materia *eo verbo Sanctorum cultus, n.12.* Et quod attinet ad prohibitionem lampadum agit Baldellus *suprà, disp.13.n.22.* latè.

31 Postea verò die 2. Octobris eiusdem anni 1625. ab eodem Vrbano in eadem S. Congregatione statutum est, *vt quoties ad aliquam Ecclesiam, aut Oratorium, locumve alium publicum, secularem, seu regularem tabellas, & imagines, aliudve simile quispiam detulerit, ac intercessione hominum inter Sanctos, vel Beatos non ascriptorum, quamuis cum martyrij, vel Sanctitatis fama demortuorum, optata sese impetrauisse dixerit, liceat Ecclesiasticis personis Ecclesiarum, locorumve prædictorum curæ præpositis, tabellas, & imagines, siue pictas, siue ex quauis materia fictas, atque alia quæcunque collata gratia fidem facientia simul cum deferentis, aliorumque qui conscij fuerint attestationibus recipere, atque approbantibus Ordinariis, ad quos referre statim omnia teneantur, in secreto aliquo seorsum ab Ecclesia loco custodire, ibidemque amota collocare, & asseruare, vt si quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiusmodi sanctitatis qualescunque probationes, Apostolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ, contrariis quibuscunque non obstantibus.*

32 Nota autem, quod quamuis in hoc decreto præcipiatur, quod si prædictæ tabellæ, imagines, &c. deferantur, custodiri debeant in secreto aliquo seorsim ab Ecclesia loco; nihilominus in nouissimis decretis de anno 1642. permittuntur custodiri in Sacrario, secreto tamen, & eo modo, quo cultum, & venerationem non præseferant.

33 Præterea idem Vrbanus in litteris sub forma Breuis datis die 5. Iulij 1643. quæ incipiunt: *Cœlestis Hierusalem*, pro obseruantia horum Decretorum hæc habet: *Demùm verò, vt einsmodi decreta obseruarentur indubiè, ac omnimodam sortirentur executionem, cum eisdem Cardinalibus re pariter communicata, deque eorundem consilio, præmissis addidimus, statuimus, decreuimus, atque declarauimus, ne ex tunc deinceps quispiam Ordinariorum, aut ab Apostolica Sede ad hoc specialiter delegatorum super alicuius vtriusque sexus cum sanctitatis, aut martyrij fama vel opinione defuncti miraculis, reuelationibus, aliisve eiusmodi sanctitatem redolentibus ex integro informationes quo modo reciperet, aut processum instrueret, vel hucusque receptas informationes, instructumque processum vlterius prosequeretur, nisi postulator priùs per legitimas iuridicè susceptas probationes circa personam eius, de cuius miraculis, reuelationibus, aliisque rebus gestis sanctitatem præseferentibus ageretur, præscriptam in præfato nostro decreto formam omninò seruatam extitisse docuerit, & & nisi postea successiuè idem Ordinarius, aut ab Apostolica Sede ad hoc specialiter delegatus diligenti præhabita disquisitione circa eandem personam supracitato decreto nullatenus contrauentum esse ritè pronunciauerit. Vtque id inuiolabiliter obseruetur, statuimus insuper, & decreuimus, ne transmissi ad Vrbem vndecumque huiusmodi processus à Congregationis Sacrorum Rituum Secretario, minusve à Sancta fidei Promotore* (imò etiam *à Protonotario Apostolico, vel quocunque alio deputato*, prout additur in decretis de anno 1642.) *quomodolibet aperiantur, nisi priùs in ipsa Sacrorum Rituum Congregatione alio sinunctim oblato authentico processu, ex eo Ordinarium, aut ab Apostolica Sede specialiter delegatum ritè, ac rectè, vt præmittitur, cognouisse, ac pronunciasse prælibato decreto nequaquam contraitum esse, plenè constiterit, ac deinde à nobis iudicialiter aperiendi eos processus facultas indulta fuisset.*

34 Declaratum autem etiam est in posterioribus decretis de anno 1642. huiusmodi processum super cultu non adhibito faciendum etiam esse *quando aliquis postulator allegaret*, se versari in vno ex casibus exceptis; nempe *quod cultus fuerit adhibitus ex indulto Summorum Pontificum, vel permissione Sacræ Congregationis, vel per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, atque tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij*, vt semper appareat in primis fuisse satisfactum supradictis decretis.

35 Quia autem idem Vrbanus in præfatis decretis de die 13. Martij 1625. declarauit, quod *per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur*, ex eo sanè, quia hæc æquiualent, vel æquipollent canonizationi, vel beatificationi, vt notant Sanchez *lib.2. in Decalog. c.43. n.11.* Bonacina *in primum præcept. Decalog. disp.3. q.1. punct.2. n.3.* Baldellus *sup. disp.12. n.26. & disp.12. n.4.* ideo ad huius decreti explicationem posteà declarauit, prout habetur in dictis litteris sub forma Breuis de die 5. Iulij 1634. *tale longissimum tempus, illiusque immemorabilem cursum, de quo in prædicto decreto, esse tempus centum annorum metam excedens.* Quare huiusmodi declaratione supposita, non potest sustineri sententia Bonacinæ *supra, §. Excipiendũ tamen, in impressione Lugdun.* dicentis tempus 30. *aut* 40. annorum ad id sufficere. Baldellus *supr. eo num.4.*

36 Ex quo obiter dicendum videtur, ea quæ in huiusmodi decretis, & aliis infra referendis continentur, suppleri posse per æquipollentia. Siquidem Æquipollentium eadem est disciplina, *leg. si mater*, cum Glossa, & Bartolo, *C. de instit. & substit. sub cond. fact.* Bertachinus in Repertor. Quod tamen limitandum, vt non intelligatur de iis, quæ pro forma in ipsis statuuntur: forma namque, cùm sit de genere indiuisibilium, *l. si veritas, C. d. fideic.* Tiraquellus *de iur. mar. glos.6. num.4.* Gonzalez *ad reg.8. Cancell. glos.18. num.76.* non potest suppleri per æquipollentia, *l.3. §. fin. l. qui per salutem, ff. de iureiur.* Surdus *conf.318. n.10.* Scaccia *de conuent. glos.5. num.22. & §.1. q.1. num.151.* Boërius *decis.1. num.45.* Nisi forsan quando forma respicit certum effectum, qui per æquipollens potest effectualiter consequi. Scaccia *supr. n.152.* Barbosa *in axiom. iur. axiom.100. n.16.* Quæ valdè pro praxi dictorum decretorum obseruari debent. De quibus vlterius infrà *n.128.*

37 *In causis Canonizationum, & Beatificationum propter earum grauitatem solet Sedes Apostolica procedere cum magna maturitate.* Ita in decretis de anno 1642. Et meritò sanè, quia circa maiora maius periculum versatur, ideo cautius est agendum, diuturna tarditate, & considerata maturitate, *c. quiescamus 40. dist. cap. miramur 61. dist. cap. nuper 7. q.2. c. vbi periculum, in principio de elect. in 6. & in l.1. §. Sed etsi quis, ff. de carbon. edict.* Mascardus *de probat. vol.1. concl.261. n.61.* Rocca *supr. c.31.* Pasqualigus *in qq. moral. Canonic. centur.1. q.69. n.10.*

38 Canonizationis autem, seu Beatificationis negotium est de maioribus Ecclesiæ causis, vt habet Glossa *cap. vnico, verbo Sedis Apostolicæ, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* & communiter Doctores. Propterea, vt habetur in eisdem decretis Vrbanus 8. præcipit S. Rituum Congregationi, ne deinceps procedat in præfatis causis, *nisi lapsis quinquaginta annis ab obitu*, & tunc *nisi habita prius, & expressè obtenta licentia à Sanctitate sua, vel eius successoribus.* Lucas etiam Castellinus librum scripsit *de dilatione Canonizationis Sanctorum*, vbi ex professo de hac maturitate maximè à pag. 50.

Propterea

39 Propterea etiam in causis Canonizationis, vel Beatificationis requiruntur certæ, & euidentes probationes, nec sufficiunt præsumptiuæ, & coniecturales, quia hæ non sunt veræ probationes, *l. Lucius, ff. de condit. & demonstr.* vbi Bartolus, & Imola, Romanus *l.1. C. de test. milit.* Ruinus *cons.* 128.*n.*2.*lib.*4. Natta *cons.*29.*n.*5.*& cons.*581.*n.*9. Baldus *cap.*1.*§.cum autem, de controu.inuestit.* Pasqualigus *supr. n.*1. Etiamsi simus in antiquis propter grauitatem materiæ, quæ pertinet ad regimen vniuersalis Ecclesiæ. Petrus Gallesinus *p.*3.*de Canoniz at. S. Didaci,c.*6.*§ cuius singularis, & c.*8.10.*& seqq.* Iacobus Castellinus *de Canonizat. SS.q.*7.*§ quarto qual ter,* Troylus *de Canoniz.c.*1.*n.*15.*& c.*4.*n.*64. Castellinus *supr. à pag.*86.

40 Fama regulariter, & communiter non sufficit pro probatione in huiusmodi causis, quia non facit plenam probationem, *l.*3. *§. eiusdem quoque, ff. de testib.* Accursius *verb. confirmat,* Bartol. s *ibid.* Cardinalis Alban.*n.*2. Decius *cons.*1.*de probat.* Castellinus *supr. à pag.*101. Maxime si agatur de probandis miraculis, quia circa ipsa debet fieri diligens & exacta inquisitio, itaut de singulis circumstantiis innotescat, de quibus *in c. Causam, de testib.* vt notat, & firmat Bart. *tr. de testib.*§.*qualit as sine substantia,n.*56.

41 Et proinde debent testes interrogari vnus seorsim ab alio, vt notat Ioannes Andreas *cap.venerabili, verb si illatim, de testib.* Troylus Maluetius *tr.de Canoniz.Sanct.* § *Aggredior,n.*54. Mascardus *sup.n.*41. *&* 42. Pasqualigus *sup. n.*14. Castellinus *sup.* multa habens de huiusmodi testibus *pagin.*87.94.96. *& seqq.* Molfesius *eo cons.*46. *à n.*62. plura de his testibus congerens.

42 Nihilominus quando fama miraculorum est notoria, & probabilibus coniecturis, aut verisimilibus argumentis innititur, præstat indicium efficacissimum ad effectum beatificationis, seu Canonizationis Sanctorum. Hoc enim colligitur ex Bullis, seu diplomatibus Summorum Pontificum pro Canonizatione, vel Beatificatione, vt patet in litteris *Dominum excelsum,* Paschalis II. pro Beatificatione Petri Episcopi Ananiensis, Alexandri III. in litteris *Redolet Anglia,* pro Canonizatione S. Thomæ Cantuariensis; Gregorij IX. in litteris *Mira circa nos*, pro Canonizatione S. Francisci, Honorij III. in litteris pro Canonizatione S. Laurentij Episcopi Dublinensis, quas & alias refert ad intentum hoc Fortunatus Schaccus *de cultu, & veneratione Sanctorum lib.*1.*sect.* 9.*cap.*7. Quod idem patet in nouissimis Canonizationibus, & Beatificationibus, vt patet in Instrumentis Canonizationis S. Andreæ Corsini, & litteris Beatificationis B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi, & aliis similibus. Vide *infr. n.*126.

43 Nec etiam sufficiunt scripturæ priuatæ, vel tabellæ etiam in publico expositæ ad probandam sanctitatem alicuius, seu miracula; quia cùm non sint authoritate publica confectæ, non excludunt terminos scripturæ priuatæ, secundum doctrinam Innocentij *cap.*1.*de fid. instrum.* Vnde de se nullam fidem faciunt, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores *in Authent. An sit contractus, c.de fid.Instrum. & in l.scripturas,C.qui potior. in pign. habeant.* & per adducta Maranta *p.*6. *speculi, vers. Et producuntur scriptura, & num* 34.

44 Quod verum est etiamsi scripturæ in aliquo archiuio reperiantur, nam tunc solùm scripturis in Archiuio repertis fides adhibibetur, quando archiuium est publicum, in quo solùm scripturæ publicæ, & authenticæ recondi soleant, *cap. Ad audientiam, de præscriptionib. & l.Census,* vbi Gloss. *ff.de prob.* & notat Bart. *l.*1.*ff.si certum petatur.* Cornens *cons.*333. *n.*7. *volum.*1. cum Glossa *cap.peruenit, verb. Archiuiis* 30. *q.*1. *ex Authent. Ad hæc, C. de fide Instr.*

45 Imò etiamsi in Archiuio quo solùm scripturæ authenticæ seruari solet, reperitetur aliqua scriptura narrans alicuius sanctitatem, aut miracula, non sufficeret in ordine ad Canonizationem, aut Beatificationem, nisi simul exprimeretur, quod sanctitas, & miracula illa auctoritatiuè & eo modo, quo debent examinari, fuissent examinata, aut approbata; aut nisi per modum processus exprimerentur omnia necessaria pro iuridica examinatione, itaut posset procedi ad examinandum: quia cùm talis scriptura se habeat vt purum testimonium testificans de sanctitate & miraculis; nisi sufficienter testificetur pro examine instruendo, vt insufficiens reiiciendum est, sicut reiicerentur processus insufficientes. Ita Pasqualigus *suprà, num.*15.

46 Idem subiungens *num.*16. pro casu quo alicuius vitæ sanctitas, vel miracula in lapidibus in publico expositis incisa essent, nisi authenticè & authoritatiuè id factum comprobaretur, prout ex iuribus, & Doctoribus comprobat. Quid verò dicendum de historiis, de quibus videtur ratio esse diuersa, cùm sint scripturæ publicæ, dicetur infra *num.*135. Maximè si sint antiquæ, propter eandem rationem, iuxta dicenda *ibidem.*

47 Statuitur etiam in eisdem decretis de anno 1642. editis, quot Congregationes fieri debeant pro huiusmodi causis tractandis; quinam eisdem assistant; quis modus in eis seruandus; & quod iuramentum præstari solitum in Congregatione S. Inquisitionis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruata, præstetur etiam in huiusmodi causis de non reuelandis, &c. quod ab hac excommunicatione nullus, nec etiam summus Pœnitentiarius, absoluere possit, quæ forma commissionis generalis seruanda; quibus committendæ litteræ Remissoriales; quæ sit forma ipsarum, & quomodo formandi processus.

48 Extat etiam sequens decretum circa prohibitionem capiendi informationes super sanctitate, aut miraculis alicuius defuncti. *Cum in tota Ecclesia gubernatione nihil maius, nihil sit augustius Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum, vtpote homines iam demortuos etiam cum fama sanctitatis, ac miraculorum declarare pro sanctis, eosque vti tales colendos, & venerandos decernere. Sacra Rituum Congregatio, vt res hæc plane amplissima atque grauissima ritè, sanctèque conficiatur prohibet omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quàm Regularibus, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Societatis Iesu, vel aliorum quantumuis speciali nota dignorum, ne audeant ipsi per se, aut per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicuius defuncti, neque vllo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extraiudiciales testificationes, aut subscriptiones sub pœnis arbitrio S. Congregationis infligendis. Quod si superiori, Sacristæ, seu alteri officiali illius Ecclesiæ, in qua requiescit corpus ipsiusmet defuncti, vel alterius etiam Ecclesiæ, fuerint reuelata aliqua miracula, seu prophetiæ dona, possint ea recipere sub sigillo secreti ab ipsis tantùm relatoribus, in quorum gratiam contigisse narrabitur; teneantur tamen quamprimùm commodè poterunt, eadem deferre, vel obsignata transmittere Episcopo loci cum expressa declaratione, quod reuelationes sic, vt suprà recepta, non faciant aliquem probationis gradum, etiam cuiusuis longissimi temporis cursu.* Vnde infertur, quod superiores Religionum nullam habent facultatem in ad fabricandum processus super sanctitate vitæ, aut miraculis alicuius Religiosi, nec talibus processibus fidem aliquam adhiberi debere. Quod etiam habetur ex Rota *in relatione S. Hiacynthi, fol.*37.& notat Contelorius *de Canonizatione c* 4.*n.*24.

49 Meritò etiam in his & aliis decretis indiscriminatim, & indistinctim fit sermo de Canonizatione, & Beatificatione, quia quamuis secundum Fortunatum Schaccum suprà *sect.*1.*c.*8. Canonizatio essentialiter distinguatur à beatificatione, in eo quod in Canonizatione Papa procedit vt Iudex vniuersalis Ecclesiæ, & per sententiam diffinitiuam decernens alicui cul-

tum deberi in Ecclesia militanti; in beatificatione autem non procedit vt Iudex, neque definiendo, sed vt Princeps in Ecclesia priuilegium concedendo huic vel illi Ecclesiæ, Regioni, vel Religioni, vt absque incursu pœnarum latarum contra superstitiosos, & eos qui absque licentia Sedis Apostolicæ alicui præstant cultum, liceat illis talem, vel talem cultu Sanctorum venerari. Nihilominus communior sententia est, non differre essentialiter, cùm ordinentur ad cultum, & venerationem sanctis exhibendam, quod videtur essentialis ratio ipsarum, sed solùm accidentaliter, in quantum Beatificatio est quædam veluti via ad Canonizationem; prior illa, minus solemnis, & magis particularis, ac veluti pars ipsius. Canonizatio verò fit posterior, generalior, solemnior, & veluti totum quoddam. Vnde beatificatio vocatur *particularis Canonizatio*, immò ab aliquibus vocatur *semicanonizatio*, seu *Canonizatio secundùm quid*, & ab aliis, videlicet à Carena *in tract. de offic. Sanct. Inquisit. part. 2. tit. 17. §. 12. num. 51.* species veræ Canonizationis. De quibus Angelus Rocca *de Canonizat. cap. 38.* Peytinis *supr. in constit. illa 16. Leonis X. num. 1.* Contelorius *de Canonizat. cap. 2. num. 4. & seqq.* ex Penna, Tuscho, & aliis Baldellus *d. disp. 12. n. 8.* Castrus Paulus *p. 1. oper. moral. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 5.* secundò, quia cultus omnes qui Canonizatis deferuntur, vt in plurimum, & magna ex parte etiam deferri possunt beatificatis, vt

51 probat Baldell. *supr. num. 19.* & colligitur ex Castro Palao *supra.* Tertiò, quia probabile est eadem certitudine tenendum esse Pontificem errare non posse in

52 beatificatione Sanctorum, sicut neque in Canonizatione: Tum quia Doctores antiqui loquentes de Canonizatione, quantum ad hoc nullam distinctionem inter ipsam & beatificationem fecerunt. Tum quia eo ipso quod Pontifex beatificans aliquem Missæ sacrificium in illius honorem celebrari concedit, cùm Missa nomine totius Ecclesiæ offeratur, ipsique tota Ecclesia medio Sacerdote veluti assistat, proponitur toti

53 Ecclesiæ vt Sanctus venerandus. Castrus Palaus *suprà, num. 4.* Ludouicus Caspensis *in cursu Theologic. tomo poster. tract. 15. disput. 2. sect. 8. num. 82. & 83.* Castellinus *supra à pag. 114.* aliis inhærens. Quartò, quia beatificatio respicit futuram Canonizationem, & habet connexionem cum illa, & ad illam dirigitur à Papa, vt patet in Bullis Beatificationis, tam antiquis, quàm modernis, præsertim B. Petri Anagni, edita à Paschali II. & B. Philippi Benitis à Leon. X. quas refert Fortunatus Schaccus *suprà, sect. 1. c. 8.* & B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi Carmelitæ, vbi dicitur: *Vt donec Canonizationis honor dictæ ancillæ Dei Mariæ Magdalenæ ob eius excellentia merita, diuinâ inspirante gratiâ, ab Apostolica Sede decernatur; eadem ancilla Dei Maria Magdalena Beata nuncupari, atque officium, & Missa de ea, vt infrà, recitari, & celebrari possit.* Pro aliis differentiis Canonizationis, & Beatificationis legendus Lucas Castellinus *suprà pag. 10 & seqq.*

54 Hinc tam pro beatificandis, quàm pro Canonizandis requiruntur virtutes non communes, & ordinariæ; sed illæ, quæ à Theologis appellantur *heroicæ*, seu in gradu heroico, veluti diuinæ, & superhumanæ, per quas, quantum fieri potest, homo coniungitur Deo. De quibus Aristoteles *lib. 7. moral. c. 1.* S. Thom. *ibi*, Bonauentura *in 3. dist. 34. quæst. 3.* Gerson. *part. 4.* Piccolomineus *in lib. de moribus, gradu 6. c. 1. 2. & 3.* Fortunatus relatus *sect. 2. cap. 4.* exemplis explicans aliquas actiones Sanctorum, in quibus hæ virtutes heroicæ reluxerunt.

55 Specialiter tamen pro Canonizatione, seu beatificatione alicuius personæ Regularis, seu Religiosæ, præter miracula, virtutes etiam in gradu heroico, & alia relata, requiritur quoque exactissima, & vigilantissima obseruantia, & custodia illorum omnium, quæ ad statum Religiosum spectant, scilicet votorum Regulæ,

56 & statutorum, seu Constitutionum sui Ordinis. Primò quidem, quia qui ab Ecclesia beatificantur, seu Canonizantur, proponuntur fidelibus imitandi, vt norma morum, & virtutum, ac per consequens vt exacti & perfecti obseruatores suarum obligationum, quales requirit Christus suos speciales discipulos, dum dicit Matth. 5. *Estote perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est.* Molfesius *tom. 2. Add. ad qq vsual. cons. 46. num. 5. & 6.* ex Patribus, & Doctoribus. Se-

57 cundò, quia heroicitas virtutum pro illis requisita stare non potest sine ista rigorosa obseruantia suarum obligationum. Tertiò, quia ita est stylus Summorum Pontificum in Bullis Canonizationis, prout ex Innocentio IV. pro S. Petro martyre, Eugenio IV. pro

58 S. Nicolao Tolentano, Sixto V. pro S. Didaco, & Clemente VIII. pro SS. Hyacintho, & Raymundo affert Fortunatus non solùm *sect. 6. cap. 3.* sed maximè *cap. 4.* Non tamen pro illis requiruntur illa opera, quæ illis competere non possunt, vt sunt verbi gratia, peregrinationes respectu Monialium, largitiones eleemosynarum respectu paupertatem profitentium, & similia. Non enim requiritur aliud exercitium virtutum, nisi illud quod ipsi secundùm suum gradum competere potest. Contelorius *suprà c. 15. n. 10.* ex variis Rotæ relationibus pro Sanctis.

59 Illud præterea notandum, quod licèt iuxta dicta in superioribus ex Castro Palao, & Ludouico Caspensi, quod etiam Doctissimis viris Vrbis arridet, videlicet, quod probabile sit eadem certitudine tenendum esse Papam non posse errare in Beatificatione Sanctorum, sicut neque in eorum Canonizatione, ac proinde quod vtrumque sit de fide, nihilominus multò maior, & exactior diligentia fieri debet pro Canonizatione alicuius Sancti, quàm pro ipsius Beatifica-

60 tione. Primò, quia siue dicamus Canonizationem & beatificationem essentialiter differre iuxta opinionem Fortunati Scacchi superius relatam, siue non differre, iuxta communiorem aliorum, vt superiùs etiam diximus, nihilominus negari non potest, Papam diuerso modo procedere in Canonizatione, quàm in Beatificatione Sanctorum: nam in Beatificatione non procedit vt Iudex (strictè loquendo) definiendo, aut decernendo, sed vt Princeps concedendo facultatem, indultum, seu priuilegium alicui Ecclesiæ, Prouinciæ &c. particulari, vt possit facere officium, &c. de tali Sancto, &c. At verò in Canonizatione Papa procedit vt Iudex vniuersalis Ecclesiæ per definitiuam sententiam statuendo, vel determinando, quod de tali Sancto fiat officium, Missa, &c. in vniuersali Ecclesia, &c. Dicit enim in Bullis Canonizationis, vt patet in Instrumento Canonizationis S. Andreæ Corsini, *Decernimus, & diffinimus bonæ memoriæ Andream, &c. Sanctum esse, ac Sanctorum catalogo adscribendum, ipsum-*

61 *que Sanctorum Catalogo adscribimus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die obitus ipsius festum deuotè, & solemniter celebretur.* In Bullis autem Beatificationis solum dicit, vt patet in Bulla Beatifica-

62 tionis B. M. Magdalenæ de Pazzi, *vt ipsa ancilla Dei Beata nuncupari, officiumque, & Missa de ea, &c.* in tali vel tali loco, *recitari, & celebrari possit concedimus, & indulgemus.* Notat hanc differentiam inter Canonizationem, & Beatificationem Fortunatus Schaccus *sup. lib. 1. sect. 1. c. 8. §. nec aliquem*, ex ea inferens, quod cùm iuxta Iurisperitorum sententiam, *Vnusquisque possit renunciare priuilegio sibi concesso*, ideò illa Religio, Ecclesia, vel Prouincia, cui concessum fuerit de aliquo Beatificato officium facere,

63 potest id omittere, indicans oppositum de Sancto Canonizato, quia scilicet Sancto Canonizato officium, & cultus præscribuntur ex necessitate. Ex eo autem sequitur ad intentum, quod multò maior, & exactior diligentia

64 diligentia fieri debet pro Canonizatione, quàm pro Beatificatione. Secundò ad idem: Nam in Canonizatione procedit Pontifex cultum præscribendo Sancto Canonizato per modum legis vniuersalis; in Beatificatione verò per modum concessionis indulti, & priuilegij particularis. Certum autem est, quod exactior diligentia requiritur in Principe pro concedenda lege vniuersali, quàm pro concedendo speciali priuilegio: quia in primo attenditur ad bonum commune, in secundo autem ad bonum particulare, *l.* 1. *ff. de legib c.*
65 *Abbate*, *de verb. signif. DD. ibid.* Tertiò ex nomine ipso *Canonizatio*, quod ortum habet à voce Græca *Canon*, idest *Regula*; nam Sanctus Canonizatus est ad totius perfectionis regulam examinatus, atque probatus, ac ex omni parte perfectus, & verè Sanctus inuentus. Angelus Rocca *de Canoniζat. Sanct. cap.* 2. Quæ sine dubio maiorem indaginem indigitant, necessariam pro Canonizatione, quàm pro Beatifica-
66 tione. Quartò, quia Canonizatio est quædam protestatio fidei, prout habet idem Rocca *supr. cap.* 4. Et colligitur ex D. Thoma *quodlibet.* 9. *art. vlt.* & Bannez 2.2.*q.*1.*art.*10.*dub.*7. quemadmodum ergo pro definitione alicuius propositionis de fide requiritur
67 exactissima diligentia, sic & pro Canonizatione. Præsertim quia ex eo videtur, quod Canonizatio sit fidei protestatio, quia quemadmodum fides habet pro obiecto immediato Deum, sic Canonizatio respicit *Deos*, id est *Sanctos*, quos Ioan. 10. Christus vocauit *Deos*, id est, specialissimè participantes Dei bonitatem. Vnde Canonizatio vocatur à Græcis *Apotheosis*, latinè *Deificatio*, & ipsi Sancti vocantur *Diui*, & *Indigetes*, quasi in Diis agentes, vel nullius rei indi-
68 gentes. D. Augustin. *lib.* 9. *de Ciu. Dei, cap.* 20. Rocca *supr. cap.* 2. Quintò, quia in decreto Canonizationis, quod extat *in libro ceremoniarum*, dicit Pontifex se in Canonizatione talis Sancti procedere. *De venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Romana Curia existentium consilio, & vnanimi consensu, matura deliberatione præhabita, summaque diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantius adhibita.* Et infrà: *De cuius puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & morte factorum claritate nobis plenissimè constat.* Quæ omnia denotant exactissimam diligentiam pro Canonizatione requisitam, su-
69 prà eam quæ adhibita est in Beatificatione. Demùm sextò & principaliter, quia Sanctus qui Canonizatur ab Ecclesia, non quomodolibet declaratur Sanctus, sed specialiori, & singulari modo proponitur toti Ecclesiæ, vt verum sanctitatis exemplum cunctis imitan-
70 dum. Vnde in nouissima Canonizatione S. Andreæ Corsini Pontifex in Oratione, seu Collecta dixit: *Deus qui in Ecclesia tua noua semper instauras exempla virtutum, de populo tuo, &c.* Et in oratione S. Catharinæ Senensis: *Tanta virtutis proficiamus exemplo.* In aliis autem orationibus: *Per eius ad te exempla gradiamur.* Quo sensu in decreto Canonizationis dicit Pontifex se Sanctum illum Canonizare *ad exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum.* Quæ omnia cùm non procedant in Beatificatione Sanctorum, manifestant maiorem, & magis exquisitam diligentiam adhibendam esse in Canonizatione, quàm in Beatificatione. De quo etiam Contelorius *d. c.* 2 *n.* 5. *& sequentib.* conformiter ad doctrinam Pennæ, Maluetij, & aliorum.

71 Ne tamen curiosus lector desideret aliqua, quæ iuxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fieri solent in Canonizatione Sanctorum, ideo aliqua hic apponenda, ex iis quæ ex sacris cæremonialibus scripsit Angelus Rocca superiùs relatus, & verbis ipsius. Præmittendo priùs hanc Formam antiquitus variam fuisse, prout ostendit Contelorius relatus *c.* 3. *num.* 5. ex testimonio Magistri cæremoniarum tempore Leonis X. *Fiunt tria consistoria. In primo, quod secretum vocant, vnus ex tribus Cardinalibus delegatis Iudicibus in Congregatione antiquior, siue primarius, orationem habet, in qua de viri Canonizandi vitæ sanctitate, fide, que integritate (qua in re totius negotij summa consistit) necnon de laudabili eiusdem obitu, deque miraculis siue in vita, siue in morte factis verba facit. Iis omnibus recitatis, Cardinales sententias rogant, num in iis, quæ ad Canonizationem pertinent, sit vlterius progrediendum. Postremò iuxta Cardinalium consilium, & assensum, quid hac in re faciendum sit, decerni solet. In secundo consistorio, quod publicum appellatur, Aduocatus Consistorialis orationem habet, in qua vel alicuius Regis aut Principis, qui virum illum Canonizandum curat, ardentissimum, ac perpetuum desiderium cum Christiano zelo coniunctum egregiè commendatur & eiusdem viri Canonizandi sanctimonia, admirabiles virtutum progressiones, & miracula præsertim insignia enarrantur. In peroratione autem, Regis, ac Regni, seu Principis ac Prouinciæ, necnon Ciuitatis nomine postulatur, vt vir ille tantoperè in sanctitate vitæ laudatus, in sanctorum numerum referatur. Tum demùm Secretarius Apostolicus ex præscripto Summi Pontificis respondet, Christianamque postulantis pietatem, diuturnamque rei tam piæ postulationem laudat, ac tandem propensam Papæ in eo Canonizando voluntatem declarat Sed huius generis negotium tam graue, tàmque arduum; cuiusmodi est sancti alicuius Canonizatio, maturius ac diligentius considerandum esse ostendit. Hinc sacrum denique Cardinalium Collegium, Patriarchas, item Archiepiscopos, & Abbates hortatur, vt in eam tanti ponderis rem pro suffragiis ferendis toto mentis conatu incumbant, ac Deum in primis orent, vt Sanctitatis suæ mentem lumine diuino illustret, quo rectius actionem tantam dirigat, tum ad ipsius Dei gloriam, tum etiam ad Ecclesiæ Sanctæ amplitudinem, Christianæque pietatis fructus vberrimos. In tertio Consistorio, quod semipublicum nuncupatur, suffragia feruntur, num ille, de quo agitur, in Sanctorum numerum sit referendus. Ad hoc Consistorium non solùm S. R. E. Cardinales verum etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates pro suffragiis ferendis acciti conueniunt. Pronotarij Apostolici eidem Consistorio intersunt, ad fidem circa ea, quæ ibi decernuntur, exhibendam Auditores autem Rotæ, & præsertim illi, quibus cura iudicandi processum in rem tantam præstitum demandata fuit; ad idem Consistorium admittuntur, vt si in processu aliqua oriretur controuersia, vel difficultas, eam explicent, ac declarent. Antea verò quàm suffragia ferantur, Summus Pontifex è solio suo habet orationem, in qua de re ad tam grauem, tamque arduam actionem pertinentè verba facit: deinde pro Sancto Canonizando sententias dici iubet, tum suo quique statim ordine sententias dicunt.* Hæc Angelus Rocca supra *c.* 17 subiungens postea qualiter sententiis, seu suffragiis auditis, Pontifex diem Canonizationis faciendæ, ac locum in quo facienda est, denunciat,

72 Forma autem decreti pro Canonizatione Sancti Confessoris, prout Rocca relatus ex Sacrarum cæremoniarum libris refert, talis est. *Ad honorem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, gaudium, & exultationem superne ac triumphantis Hierusalem matris nostræ, & exaltationem fidei catholicæ, & christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem sanctæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli ac nostra, de Venerabilium fratrum nostrorum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum & Episcoporum in Romana Curia existentium consilio, & vnanimi consensu, matura deliberatione præhabita, summaque diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantius*

tius adhibita, Beatum N. (de cuius puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & in morte factorum claritate nobis plenissimè constat, decernimus sanctorum confessorum catalogo adscribendum, prout nunc adscribimus, eumque sanctum à fidelibus venerandum esse mandamus, statuentes vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet, in die N. festum ipsius, & officium, sicuti pro vno sancto Confessore tantùm, deuotè, & solemniter celebrentur, vtque in eius honorem Ecclesiæ, & Altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi, & fundari possint.

73 Aliam etiam formam canonizationis breuiorem ex Codice Rituali cæremoniarum Sacrarij Pontificij extractam, quæ est huius tenoris, sic damus. *Ad honorem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, ac Christianæ Religionis augmentum, authoritate eiusdem Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, de fratrum nostrorum consilio decernimus, & definimus, bonæ memoriæ N. sanctum esse, & sanctorum Catalogo adscribendum, ipsumque Catalogo huiusmodi adscribimus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die N. festum ipsius, & officium, sicut pro vno confessore* (si sit confessor) *vel martyre* (si sit Martyr) *deuotè & solemniter celebrentur.* De iis quoque Troilus Maluetius *in tract. de Canon. Sanct.* & Mascardus *de probat. vol. 1. concl. 261.*

74 Ex his porrò Sanctorum canonizationis sacris, & Apostolicis formis, adiunctis decretis Pontificiis, & Sacrarum Congregationum, de quibus supià, elici potest enodatio quorundam dubiorum, quæ in formatione processuum pro iisdem Sanctis canonizandis emergere solent, maximè pro Regularibus, qui in hoc negotium quàm sæpiùs incumbunt. Etenim in huiusmodi causis procedit Ecclesia ordine iudiciario, prout ex B. Augustino *in libell. de pœnitent. Medicina, cap. 3.* elicitur, & constat ex praxi S. Congregat.

75 Rituum, vt videre est in Augustino Triumpho *q. 16. art. 1.* Angelo Rocca *de Canoniz. Sanctor. c. 34.* & aliis. Hac enim de causa Pontifex in forma canonizationis dicit: *De cuius* (scilicet canonizandi) *puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & in morte factorum claritate, nobis plenissimè constat.* Declarans etiam se procedere, *matura deliberatione prehabita,*

76 *summaque diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantius adhibita.* Et merito sanè, quia si in omnibus rebus ordo seruari debet, iuxta Aristotelem *lib. 2. Metaph.* Diu. Ambrosium relatum à Baldo *in proœmio Digestorum*, & totum titulum de *Ordine cognitionum lib. 2. decretal.* multò magis in re arduissima, & grauissima. Idcirco pro SS. Canonizatione obseruanda sunt, quæ ad ordinem iudiciarium sunt necessaria.

77 Vnde primò Iudex coram quo formantur processus, debet esse legitimus, id est, habere veram, & legitimam iurisdictionem. Tum quia hoc est de ratione, & essentia ordinis iudiciarij, seu iudicij, quod est iuxta S. Thom. 2. 2. q. 60. art. 1. & Expositores ibidem, *Actus iudicis in quantum iudex est.* Tum quia Iudex est idem, quod ius dicens, & iudicium est iurisdictio. *cap. forus, de verbor. significat.* & Doctores *ibid.* Tum quia iudicium vbi adest Iudex incompetens, seu non habens iurisdictionem, est nullum, *cap. At si Clerici, de iudiciis.* Et dicitur vsurpatum, *De pœnitentia dist.*

78 *6. §. fin.* Sylu. *in Summa, verbo iudicium, q. 3. & 4.* & talis nullitas adeò exosa regibus est, vt quamuis aliquis iurasset non oppositurum de nullitate, nihilominùs hanc nullitatem de defectu iurisdictionis opponere posset. Crauetus *consf. 383. num. 16.* ex Felino, Ruino, & aliis. Imò talis nullitas est insanabilis. Verallus *decis. 38. num. 2. lib. 3.* Thomas Trinisanus *Venet. decis. 11. n. 2. lib. 2.* Barbosa *in collectan. DD. in d. cap. At Clerico, de iudiciis*, plura ad intentum afferens. Accedit quod, & communiter dicitur, ad hoc,

79 quod Iudex sit verus, quatuor debet habere, scilicet potestatem, veritatem, formam, & vim executionis. Toletus *in Summ. lib. 5. c. 56.* ex S. Th. 2. 2. q. 60. *art. 2.*

80 Specialiter etiam id constat ex Decretis, & forma conficiendi processus pro causis beatificationis, & Canonizationis Sanctorum iussu Vrbani VIII. anno 1642. editis. Ibi enim in petitione facta Papæ pro Remissorialibus concedendis, petitur ab ipso, vt hanc causam committat aliquibus Episcopis cum *facultatibus opportunis* ad faciendum in genere inquisitionem *de fama, miraculis*, &c. & etiam in specie ad *inquisitionem specialem*, &c. & in Remissorialibus ipsis datur talis commissio per verba *committimus, & mandamus*, & cum clausulis *decernentes irritum, & inane*, &c. & aliis similibus, quæ secundùm iura, & Doctores important iurisdictionem. In litteris quoque ad Nuncios, & ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, quorum forma habetur inter prædicta decreta, idem supponitur. Vnde Fortunatus Scacchus *de cultu, & veneratione seruor. Dei lib. 1. cap. 5. sect. 11. §. in quo tria*, ad solemnitatem, seu essentiam processuum in hac materia primò requirit, quod sint fabricati à Iudice competenti.

81 Colligitur id etiam ex eo, quod tales commissiones præsentantur illis, ad quos diriguntur, & mox ab illis acceptantur, quod est signum formatæ iurisdictionis, *cap. præterea, cap. quamuis, de offic. delegat.* Abbas *in cap. venerabilis, n. 2. de testibus.* Gabr. *de execut. rei iudic. concl. 3. in princip.* Rota coram Coccino *in relatione ad Vrb. VIII. pro Canon. B. Philippi.* Ex hoc porrò infertur, hos Iudices commissarios necessariò debere habere iurisdictionem.

82 Si autem, prout contingere solet, S. Congregatio Papæ nomine designet tres Episcopos pro processibus, & informationibus conficiendis, videlicet Episcopum A. Episcopum B. & Episcopum C. & quia Episcopi B. & C. sunt impediti, eorum loco deputet, & subroget Episcopos D. & E. in tali casu dicti Episcopi B. & C. non sunt legitimi Iudices iam in talibus causis, *cap. ex litteris, de offic. & potest. iudic. deleg. §. si verò constiterit*, Rota *decis. 8. eod. tit. in antiquis.* Nam rescriptum secundum prioris reuocatorium reddit illud nullum. Innocentius *in d. cap. ex litteris, verbo reuocatas.* Hostiensis *col. vlt. num. 6. in verbo*

83 *per secundas, & num. 7.* & alij, quos refert, & sequitur Rendina *in promptuar. recept. sentent. tit. 103. n. 3.* Et per subrogationem censetur reuocata commissio illorum, in quorum locum subrogantur. Eo quòd talis subrogatio est in plenum ius, & subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, *l. eum qui ita, §. qui iniuriarum, ff. si quis caution.* vbi Iason *num. 4.* Ancharanus *consf. 110. num. 3.* Cardin. Thuscus *prac-*

84 *ticar. concl. tom. 7. littera S, concl. 757. num. 54.* Imò ipsa subrogatio videtur noua commissio, quia est deputatio cum eisdem facultatibus. Ita enim declarari solet à Sac. Congregatione in similibus causis. Quæ maximè procedunt quando subrogatum habet easdem qualitates, quas habet is in cuius locum subrogatur. Menoch. *consf. 784. num. 12.* Barbosa *in Axiom. iur. axiom. 213. num. 1. & 2.* Quod contingit in præsenti, siquidem subrogati sunt etiam Episcopi, sicut & illi, in quorum locum sunt subrogati. Et (quod valdè notandum) non subrogantur quasi conditionatè, & dum durauerit impedimentum aliorum Episcoporum; sed absolutè, & simpliciter, eo quòd S. Congregationi compertum est, tales Episcopos habere illud impedimentum.

85 Secundò debet constare pro legitimatione processuum, seu informationum de legitimatione etiam Actoris in huiusmodi causis. Certum enim est, quod ad essentiam ordinis iudiciarij, seu iudicij, requiratur legitimus

legitimus actor. S. Thom. 2. 2. q. 67. artic. 3. & alij Theologi. Vnde quando actor est minor, & agit sine licentia curatorum, vel est seruus, vel Monachus, excommunicatus, &c. quia isti agere non possunt; iudicium est nullum. *C. de iudic. l. properandum, & C. qui leg. person. in iudic. l. 1.* Syluester *ver. iudicium, q. 4.* Specialiter de huiusmodi iudiciis, in quibus agitur de canonizatione, seu beatificatione Sanctorum id probatur, quia in illis petitur, seu postulatur ab Ecclesia cultus aliquis, seu veneratio pro aliquo, ergo necessariò debet interuenire Actor. Patet hæc consequentia, quia Actor est qui agit, & pulsat reum aliquem à Iudice petens in iudicio, *l. in tribus, ff. de iudic. l. iudiciũ ff. fin. regund.* Syluest. *supra verbo actio, actor, & actus.* Tertiò etiam specialissimè, nam vt constat ex præfatis decretis Romæ impressis anno 1642. ad huiusmodi processus formandos non solùm remotè requiruntur preces Regum, Principum, & aliarum grauium personarum, qui Actores remoti dici possunt, sed etiam proximè. Nam in libello supplici ad Papam porrecto pro concedendis Remissorialibus, siue in genere, siue in specie, fit mentio Procuratoris; & in ipsis litteris Remissorialibus dicitur, *Quamobrem pro parte N. de N. Procuratoris in huiusmodi causa deputati, prout de eius legitimo mandato docuit,* & infra: *A personis legitima mandata Procuræ habentibus recipiatis.* Inferius etiam in alio decreto dicitur: *Positiones, & articulos infrascriptos dat, exhibet, & producit Procurator, &c.* Procurator autem est actor, vel gerit vices actoris.

86

87

Maximè etiam tertiò pro legitimatione talium processuum debet etiam constare de legitima citatione Promotoris, seu Subpromotoris fidei. Promotoris quidem si fiant in Curia: subpromotoris verò, si fiant in partibus. Quod probatur ratione generalissima S. Thom. 2. 2. q. 67. art. 3. quam prosequuntur Caietanus *ibid.* Sot. *lib. 5. de iustitia, q. 4. art. 3.* Nam in omni iudicio requiruntur tria. Primò quidem Iudex, quia ab ipso petitur iustitia, & ipse est iustitia quædam animata; deinde, quia iustitia est inter duos, intercedere debet is, qui petit, scilicet Actor, & is à quo petitur, scilicet Reus in criminalibus, in ciuilibus verò pars aduersa. Promotor autem fidei, seu Subpromotor gerit vicem partis aduersæ, quia est contradictor legitimus, & Procurator, & defensor Ecclesiæ, à qua petitur cultus, vel veneratio pro Sancto canonizando. Necessariò ergo debet citari, sicut in iudiciis aliis Reus, vel pars contraria citari debet. Id etiam supponitur, & præcipitur in relatis decretis de anno 1642. Romæ editis. Nam in libello supplici ad Sanctissimum porrecto dicitur procedendum in his causis *citato, & audito fidei Promotore,* & infra: *Audito R. P. D. fidei Promotore*; & inferiùs: *Audito pariter, & citato Domino Promotore fidei.* Clariùs inferiùs: *Præuia citatione, & cum interuentu D. Promotoris, vel eius Subpromotoris.* Vnde postea adiungitur hoc decretum: *Aduertendum est, quod in omnibus actis citari debet in Vrbe Promotor fidei, iuxta formam Breuis à Sanctissimo D. N. eidem concessi, & extra Vrbem Subpromotor, &c.* Item in litteris Remissorialibus, siue in genere, siue in specie, in quibus conceditur facultas fabricandi huiusmodi processus, dicitur: *Citato in omnibus actis D. N. Subpromotore fidei per Promotorem in Curia nominato, & non aliàs, aliter, nec alio modo.* Quod etiam inculcatur postea in aliis decretis. Clausula autem ista, *non aliàs, aliter, nec alio modo,* indicat præcisam necessitatem, vt censuit Rota apud Cencium *post tractatum de Censibus decis. 113. n. 4.* & necessitatem facit, vt dixit etiam Rota in Bononiensi *bonorum de Borriis*, coram Millino, 20. Februarij, 1598. & inducit formam. Boërius *decis. 243. num. 11. post medium*, Cenedus *singular. 65. num. 1.* & actus contra eam factus ipso iure est nullus, ac si nihil actum fuisset. Ias. *in l. fin. C. de iure emphyteut. num. 142.* Rolandus *consil. 42. num. 12. lib. 2.* Menoch. *de arbitr. cas. 237. num. 34.* & plures alij apud Barbosam *de clausul. clausula 81. num. 9. & seqq.* Quorum omnium ratio est, quia Promotor, seu Subpromotor fidei est constitutus à Sede Apostolica in huiusmodi causis, veluti pars interesse habens in illis; ac proinde ipso non citato, nihil decidi potest; cùm citatio partis, vt se defendat omni iure in causis controuersis necessaria sit; *cap. 1. de caus. poss.* Panormit. *ibid. num. 4.* Ioan. Andras, Innocent, Imola, Hostiens. & alij *ibid.* Clementina Pastoralis, *de sent. & re iudic. & 2. q. 1. Can. Deus; & Can. caueant, & Can. omnia 3. quæst. 9.* cum innumeris aliis Iuribus, & Doctoribus. Audio tamen Dom. Contelorium virum doctissimum contendere non esse ita necessariam huiusmodi citationem Promotoris, vel Subpromotoris; vt ea non præmissa, processus sit nullus, conformiter ad ea, quæ ipse scribit in dicto Tractatu de Canonizat. *cap. 25. num. 40. & seqq.* Cæterum esto de communi id dici possit, post publicationem tamen talium decretorum; & in vim illorum oppositum est asserendum.

88

89

90

91

Præsertim quoque in dictorum processuum formatione obseruandum est; vt testes omnes pro illis inducti examinentur. Ita enim supponitur tum in dicto Memoriali relato, tum in dictis litteris Remissorialibus, ibi: Omnes, & singulos testes. Etenim clausula *Omnia, & singula*, seu *omnes & singuli*, ita germinata; includit prorsus omnia, & omnes absque vlla limitatione. Glossa *verb. omnia, & singula, in cap. vt circa; de elect. lib. 6.* Marius Alterius *de censur. tom. 1. disput. 15. lib. 5. c. 1. litt. C, & disp. 5. cap. 2. litt. D.* Et operatur, quod omnia simul singulariter censeantur comprehensa; prout ex Baldo, Deciano, & Oldrado concludit Cardinal. Tuscus *pract. conclus. tom. 1. litt. C; concl. 196. num. 1.* Imò sigillatim esse examinandos, non solùm colligitur ex prædictis decretis; sed etiam *ex cap. venerabilis, de testibus,* Gotofredus *in Sum. de Reliquis, & venerat. Sanctor.* Franciscus Curtius *in tractat. de testib. conclus. 37. num. 80.* quos cum aliis in hac causa Canonizationis affert Mascardus *de probationib. volum. 1. conclus. 261. num. 39.* Quorum omnium ratio desumitur non solùm ex arduitate, & grauitate causæ istius, sed etiam quia si omnes testes semel producti aut inducti non examinentur; timeri potest hoc ita contingere, quia timet actor, quod sint vacillaturi aut destructuri sua, vel aliorum dicta, & sic veritatem patefacturi. Quæ omni conatu indaganda est in causa Canonizationis. Aretinus *cons. 140. num. 2.* Aymon *de antiq. tempor. part. 1. §. quæritur*, Baptista de Toro *in Compend. decis. Neapol. par. 1. verb. testes citati.*

92

93

Propter eandem etiam causam est quoque necessarium, vt dicti testes *per extensum* examinentur super articulis contentis in litteris Remissorialibus. Ita enim habetur in formula Litterarum, ibi: *Super quibus examinabuntur primò iuxta dicta interrogatoria; & deinde super positionibus; & articulis prædictis per extensum coram vobis.* Et infra: *Vt iidem testes quæcumque habent, explanatè, & per extensum deponant; nec se referant ad attestationes aliàs redditas, neque eis recitentur, quæ aliàs ipsi deposuerunt.* Colligitur etiam *ex cap. Per tuas, de testib.* vbi Honorius III. definit testes non esse repetendos, nisi à principio non fuerint interrogati super omnibus Capitulis. Ex quo elicitur, testes de omnibus, & singulis Capitulis interrogandos esse. Contelorius *de Canon. cap. 25. n. 18.* Caualcan. *de testib. part. 5. n. 132* Quorum etiam ratio est tum arduitas, & grauitas huius causæ, tum quia Pontifex in forma decreti Canonizationis dicit eam decernere *summa diligentia etiam abundantiùs adhibita;*

94

& constare de sanctitate vitæ, & miraculorum talis Canonizandi plenissimè.

95 Præ omnibus etiam, & generaliter obseruandum est, quod cùm Iudices deputati pro fabricatione processuum sint delegati, & Commissarij Sedis Apostolicæ, debent adamussim, & ad vnguem obseruare omnia, quæ in litteris dimissorialibus illis præscribuntur. Quia ea omnia habentur pro forma, & forma consistit in indiuisibili, & ad vnguem est obseruanda, iuxta commune placitum DD *in cap. cùm dilecta, de rescript. cap. venerabili, de offic. delegati, & in l. cum hi, §. Prætor, ff. de transact.* Et vnusquisque 96 tenetur seruare formam suæ commissionis. Rota *dec.* 39. *num.* 1. apud Farinacium *part.* 1. *recent.* Caputaquensis *dec.* 152. *num.* 2. *p.* 1. *& decis.* 250. *num.* 4. *p.* 2. Et si non seruat, corruit actus. Felinus *in cap. cum dilecta, relato num.* 6. *circa medium.* Tuschus *practicar. conclus. tom.* 3. *litt. F, concl.* 415. Rota apud Farinac. *decis.* 671. *num.* 2. *tom.* 2. *part.* 1. Etiamsi in minimis deficiat, saltem loquendo de substantialibus, nam de accidentalibus infra dicetur *num.* 127. *& sequentibus.* Rota apud eundem Farinacum *decis.* 345. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* Caputaquensis *decis.* 143. *num.* 5. *part.* 3. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 21. *num.* 11. Vnde quemadmadum procurator excedens formam mandati non obligat principalem, *l.* 3. *ff. mandati*, Angelus *consil.* 388. Tuschus *practicar. conclus. tom.* 5. *littera M, concl.* 39. *num.* 55. sic Iudices isti deputati pro processibus formandis in causis Canonizationis, si excedant formam mandati, non obligant Papam, seu Sedem Apostolicam ad Canonizationem faciendam. Vide quæ dixi *tom.* 4. *Summa, verbo Mandatum quoad Regulares.* Et pro dictis de formatione processuum Contelor. *sup. c.* 23. 24. & 25.

97 Nec præterea prætermittendum, quod cùm in huiusmodi processibus sæpissimè de miraculorum comprobatione agatur, maximè noscendam esse naturam miraculi, & conditionum, quæ pro vero miraculo requiruntur. Est autem miraculum, *pignus quoddam omnipotentiæ Dei*, vt dixit Chrysostomus *homil.* 14. *in Matth.* quia est proprium opus eius, iuxta illud Psalm. 71. & 135. *Qui facit mirabilia magna solus.* Ratio est, quia de ratione miraculi est, vt sit opus extraordinarium, & rarum præter legem ordinariam Dei, & supra omnem virtutem causarum naturalium, vt sumitur ex D. Thom. 1. *part. q.* 105. *art.* 7. *&* 8. *& lib.* 3. *contra Gentil. cap.* 101. & ex August. *lib.* 3. *de Trinit. cap.* 4. *&* 5. *& lib.* 26. *contr. Faustum, cap.* 3. *& seqq. & lib.* 6. *de Genes. ad lit. cap.* 13. Vnde ipse August. *tom.* 6. *lib. de vtilitate credendi, cap.* 16. *Miraculum*, inquit, *voco quidquid arduum, aut insolitum supra* 98 *spem, vel facultatem mirantis apparet.* Quoad amplius declarans S. Thom. 1. *part. q.* 105. *art.* 7. ait, quod *nomen miraculi ab admiratione sumitur.* Et infrà: *Miraculum autem dicitur quasi admiratione plenum, quod scilicet habet causam simpliciter, & omnibus occultam. Hæc autem est Deus. Vnde illa, quæ à Deo fiunt præter causas naturales nobis notas, miracula dicuntur.* Vnde patratio miraculorum virtutem infinitam requirit. De quo Delrius *Disquis. Magicar. lib.* 2. *q.* 7. Binsfeldius *de confes. Magor. & Sagar.* 1. *part. fol.* 157. cum aliis. Hinc miracula meritò dicuntur *quædam Dei loquutio.*

99 Ideò enim Paulus ad Hebr. 2. miracula dixit esse quandam Dei locutionem: *Contestante*, inquit, *Deo signis, & portentis*: vbi Theodoretus ait, *Deum per miracula ferre prædicationis testimonium.* Sunt ergo miracula ipsa aliquo modo vox Dei; vnde Augustin. *epist.* 49. *q.* 6. absolutè dixit: *Deus mirabilibus operibus loquitur*, & D. Thom. 2. 2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 3. inquit, *quod semper miracula sunt vera testimonia eius, ad quod inducuntur.* Imò dici possunt *sigillum diuinum*, quo Deus confirmat, vel sigillat aliquam doctrinam, prout ex illo ad Hebr. 2. *Contestante Deo signis, & portentis*: & Marci vlt. *Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*, colligit D. Cardinalis Lugo *de virt. Fid. disput.* 2. *sect.* 1. *num.* 20. 100

101 Ex quibus omnibus infertur aliquas esse notas, seu conditiones ad verum miraculum requisitas. Prima est, esse effectum supernaturalem quoad substantiam, vel saltem quoad modum, quia cùm proprium miraculum sit illud, quod superat facultatem naturæ, eo ipso est illi indebitum, ac proinde supernaturale. Ita enim colligitur ex D. Augustino, & S. Thoma, quos Theologi communiter sequuntur. Erit autem supernaturale quoad substantiam, si effectus sit secundùm suam substantiam supernaturalis, vt si daretur substantia supernaturalis, prout secundùm aliquos Theologos dari potest; vel si duo corpora ponerentur in eodem loco, aut corpus mortale fieret 102 impassibile, & immortale, prout continget in gloria. Erit verò supernaturalis quoad modum, si secundùm suam substantiam, & entitatem naturalis est, solùm ex parte eius in quo efficitur est supernaturalis, prout est suscitatio mortui, restitutio visus cæco nato, & similia. Vel quia modus in se supernaturalis est, vt 103 subitanea immutatio aëris, pluuia, &c. S. Thom. 1. *p. q.* 105. *art.* 8. Vnde illa, quæ Magi Pharaonis gesserunt *Exod.* 7. & quæ alij Magi, seu Incantatores suis Magicis artibus efficiunt, non sunt vera miracula; cùm sint effectus naturales, & non excedant facultatem naturalem hominis, vel Angeli. Etsi quia magna celeritate, vel modo extraordinario fiunt, sint res mirabiles. De quibus infra etiam dicetur. Et dicunt aliqui de columba in aëra volante, quæ dicitur fabricata ab Archyta Tarentino, & de serpentibus æneis sibilantibus, & auibus garrientibus fabricatis à Bohetio Philosopho. Troylus *de Canoniz. Sanct. dub.* 5. *n.* 39. Contelorius *de Canonizat. cap.* 17. *num.* 1. Molfesius *d. consf.* 46. *num.* 5.

104 Secunda nota seu conditio miraculi est, quod sit effectus rarus, & insolitus, prout ex D. Augustino, & D. Thoma relatis elicitur. Immò propterea miraculum dicitur tale ab *admiratione*, vt inquit S. Thomas; nam id quod est rarum, & insolitum sui admirationem 105 generat. Vnde præsentia Christi Domini in Eucharistia, etiamsi supernaturalissima sit, nihilominus propriè, & rigorosè loquendo miraculosa non est, quia non est rara, seu insolita, sed quotidie contingens. Similiter iustificatio peccatoris, seu remissio peccatorum, quamuis sit etiam supernaturalissima, nihilominus quia non est rara, & insolita, sed consueta, ideo propriè, & rigorosè miraculosa non est. Sotus *in* 4. *dist.* 34. *q. vnic. art.* 3. *col.* 6. *versic. vnum autem*, Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 93. *n.* 8. Iacobus Granados *in* 1. 2. *controu.* 8. *sect.* 7. *n.* 57. Addunt alij, non esse ista miracula, quia non fiunt intercessione Sanctorum, aut ex merito operantium, sed ex opere operato. Iacobus Castellanus *de Canoniz. Sanctor. quæst.* 6. *in princip.* Troylus *sup. n.* 41. Contelor. *c.* 17. *num.* 3. De quo etiam dixi *sup. n.* 15.

106 Specialiter etiam signa, seu effectus mirabiles facti à viris sanctis his notis distinguuntur à factis à peccatoribus. Primò quia, vt inquit August. *lib.* 83. *qq. q.* 79. *Magi mira faciunt per priuata commercia cum dæmone. Sancti verò ea faciunt publica administratione, & iussu eius cui omnis creatura subiecta est. Magi ergo per priuatos contractus; Sancti verò per publicam iustitiam hæc operantur.* Secundò, quia quæ faciunt Magi, seu 107 peccatores, sæpè sunt tantùm phantastica, & simulata, ideoque non sunt diuturna, sed mox detegitur eorum falsitas, & vanitas, prout contigit in illis signis, quæ Magi Pharaonis fecerunt in Ægypto *Exod.* 7. & notat Theodoret. *ibid.* vel sunt planè inutilia, immò etiam perniciosa. At verò, quæ fiunt à viris sanctis, sunt

sunt opera vera, solida, & vtilia hominibus, nec nisi magna quapiam vtilitate, aut necessitate facta. Tertiò 108 Magi, seu peccatores in huiusmodi effectibus vtuntur multis præstigiis, mendaciis, ludificationibus hominum, variisque signis, & figuris, v. g. litteris, & verbis, vel nihil, vel absurda significantibus, aliisque superstitiosis cæremoniis, miscentque sacra profanis, itaque ea profanant, & contaminant: nihil tale faciunt Sancti, sed per preces, signum Crucis, aliasque res sacras miracula operantur. Quartò Magi, & peccatores mira faciunt malo fine, putà ob lucrum, vanam ostenta- 109 tionem, gloriam, vel honorem, vt diuinum nomen, & cultum sibi concilient, vel vt peruertant veram fidem, falsaque hominibus persuadeant, vel ad patranda maleficia, & scelera, vti sunt furta, adulteria, neces hominum, & animalium. Sancti verò ea faciunt, vt Deum honorent, & glorificent, vtque Sanctam Ecclesiam ædificent, & illustrent, atque homines tum in corpore, tum magis in animo, & spiritu adiuuent. *Magi*, inquit S. Augustinus suprà, *faciunt qua videntur miracula, quarentes gloriam suam, Sancti verò faciunt miracula, quarentes gloriam Dei.* De his Cornel. à Lapide *in locum Exodi relatum.*

110 Quia tamen circa huiusmodi processus pro Canonizatione Sanctorum fabricatos sæpissimè, Sanctissimo etiam præcipiente, præter validitatem ipsorum, quæ desumitur ex iurisdictione Iudicis, legitimatione actoris, legitima citatione illustrissimi Promotoris, vel Subpromotoris, & ex obseruantia solemnitatum à iure, vel decretis Summorum Pontificum, præsertim Vrbani VIII. requisitarum, agitur etiam de releuantia ipsorum: ideo notandum processuum 111 huiusmodi releuantiam ex multis probari. Primò quidem ex certa probatione contentorum in talibus processibus. Certa enim res est, quod probatio dubia, & incerta non releuat probantem, iuxta text. *in cap. In præsentia, de probationibus, & l. neque tales, C. de probat.* Ægidius *cons. 2. num. 37.* Ioannes de Imola *cons. 96. per totum*, Hippolytus *cons. 20. num. 8.* & Rota coram Seraphino *decis. 1103. num. 2.* Se- 112 cundò si testes, qui suum testimonium proferunt in dictis processibus, sint idonei, & concludentes. Tales enim testes habent eandem vim, quam instrumenta legitima, *l. in exercendis, C. de fid. instrument. cap. cum Ioannes, eod. tit.* Alexander *cons. 64. vers. corroborantur, libro 2.* Mascardus *de probat. in proœmio quæst. 6. concl. 1095. num. 3.* Tuschus *tom. 6. litt. P, conclus. 771.* Tertiò, si sint in numero copioso, quia *integrum est iudicium, quod plurimorum sententiis comprobatur.* Iuxta 113 *cap. prudentiam, de offic. deleg. Clem. 1. de sentent. excommunic. cap. de quibus, 20. dist.* & *per plures homines perfectissima veritas reuelatur, l. fin. C. de fideicomm.* & Prouerb. 14. *Ibi salus, vbi multa consilia*, & 15. *Dissipantur cogitationes, vbi non est consilium, & vbi plures sunt consiliarij, confirmantur.* Quartò, quoad miracula, si ea probentur facta à Deo, non quomo- 114 dolibet, sed propter intercessionem seruorum Dei, de quorum sanctitate agitur in dictis processibus, & propter ipsorum bonitatem. Non solùm, quia miracula aliquando fiunt per malos, & peccatores arte quadam magica, & diabolica, *can. teneamus 1. quæst. 1.* 115 *cap. nec mirum, in 2. columna 26. quæst. 5.* Inter quos numeratur Apollonius Tyanæus, qui plurima prædixit futura, quæ ita vt prædixit, euenerunt, qui cæcos, claudos, atque ab immundis spiritibus vexatos quibus- 116 dam præstigiis sanauit. Hic Ephesum vrbem graui peste laborantem liberauit. Hic cum in Palatio publicè custodiretur apud Domitianum accusatus, ab eius conspectu euanuit, atque Puteolis eo die inuentus est, quo comitem præmiserat, atque vt illic se expectaret, mandarat. Hic etiam imperante Nerone, cùm in Tiglini manu libellus esset, in quo eius accusatio continebatur, prodigiosè effecit, vt apertus liber nulla in parte scriptus inueniretur. Fulgos. *lib. 8. cap. 2.* Philostratus *in vita Apollonij, lib. 13. cap. 9.* Huiusmodi fuerunt etiam Arphaxat, & Zoroes Magi, qui se pro Diis venditarant, in Nadauer vrbe Æthiopiæ fictis miraculis clari. Mascardus *de probat. conclus. 261. n. 25. & seqq.* ex Troylo, & aliis. Non inquam solum pro- 117 pter hoc, sed etiam quia etsi mali homines operentur miracula vera, nihilominùs hoc fit à Deo propter fidem Ecclesiæ confortandam, quo sensu D. Thomas 1. *part. quæst. 110. art. 4. ad 2.* inquit: *Mali autem Christiani faciunt miracula per signa publica iustitiæ*, & 2. 2. *quæst. 178. artic. 2.* inquiens, quod *ad veritatis prædicatæ confirmationem miracula possunt fieri per quemcumque, qui veram fidem prædicat, & nomen Christi inuocat, quod etiam interdum per malos fit. Et secundum hunc modum etiam mali possunt miracula facere. Vnde super illud Matth. 7. Nonne in nomine tuo prophetauimus, &c. dicit Hieron. Prophetare, vel virtutes facere, & dæmonia eiicere, interdum non est eius meriti, qui operatur. Sed inuocatio nominis Christi hoc agit, vt homines Deum honorent, ad cuius inuocationem fiunt tanta miracula.* Item Albertus Magnus *in Summ. part. 2. tract. 8. q. 30. & in 2. dist. 18. artic. 1.* inquiens, quod mali homines operantur miracula *in sanctitate Ecclesiæ, non in sanctitate personæ.* Ex quibus colligitur, quod ad releuantiam 118 processuum huiusmodi requiratur, quod miracula in illis comprobata facta fuerint intuitu bonitatis, & sanctitatis seruorum Dei. Quia vt inquit S. Thomas relatus, *hoc modo non fiunt miracula nisi à Sanctis, ad quorum sanctitatem denunciandam miracula fiunt, vel in vita eorum, vel etiam post mortem.* Quintò si probentur facta non solùm in vita, sed etiam post mortem. Prout ex Troylo, Hostiensi, Ioanne Andrea, & aliis probat 119 Mascardus *supr. num. 43.* Immò quamuis plures Canonistæ æquè videantur requirere pro Canonizatione miracula pro vita, & morte; nihilominus verior est sententia asserens sufficere sola miracula post mortem iuxta dicta *supr. num. 14.* Ita enim colligitur ex verbis relatis S. Thomæ: *Miracula fiunt vel in vita eorum, vel etiam post mortem.* Chassaneus *in Catalog. glor. Mund. p. 3. consider. 49. in princip.* Troylus *de Canoniz. Sanct. dub. 3. n. 71.* & patet ex diplomate Canonizationis S. Homoboni ibi: *Duo tamen, &c. Opera scilicet pietatis in vita, & miraculorum signa post mortem, vt quis reputetur Sanctus in militari Ecclesia, requiruntur.* Pro quo plures affert Rotæ decisiones in relationibus pro Canonizationibus Sanctorum Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap. 20. num. 2.* Et ratio omnium est, quia mira- 120 cula post mortem sunt certa, & indubitata signa sanctitatis, vt colligitur ex Sancto Thoma *supra art. 1.* & habet Contelorius *suprà n. 3.* Miracula autem in vita non hoc habent, quia potuit qui ea fecit mori in peccato, & damnari, Troylus *loc. rel.* Contelor. *sup. n. 8.* Castellinus *supr. pag. 134.* ex pluribus Rotæ relationibus, & Doctoribus. Sextò, & maximè, si talia miracula fuerint plura, itaut qui ea patrauerint, in multis fuerint 121 gloriosi. Tunc enim releuatur causa pro ipsorum Canonizatione, iuxta illud Ecclesiast. 44. *Laudemus viros gloriosos, &c.* adiuncto eo quod subiungitur veluti pro causa, *multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à seculo*, &c. *Homines magni virtute.* De quo Mascardus *supr. num. 45.* Troylus *num. 6.* Contelorius *cap. 20. num. 9.* ex relationibus Rotæ pro Sanctis Hiacyntho, & Andrea Corsino.

122 Maximè septimò colligitur releuantia ex dictis processibus, quatenus ex illis habetur publica vox, & fama de Sanctitate, & in virtutibus in gradu heroico, iuxta *c. si testes 4. q. 2. & 3.* ac maximè iuxta Bullas Canonizationis S. Homoboni, & S. Antonij Patauini. Et quia actus Canonizationis fundatur in excellenti Sanctitate illius, qui debet Canonizari, prout *ex cap. Venerabili*

bili de testib. Butrio, Aretino, & pluribus aliis affert Contelorius *sup.cap.14.à n.2.* Vide dicenda *num.126.* De quo etiam Fortunatus Scacchus *lib.1. de notis, & signis Sanctitatis sect.9.c.5.*

123 Item octauò ex cultu, & veneratione talibus Dei seruis exhibitis à populo Christiano, lampadibus, & cereis accensis ad eorum sepulchra & imagines, votis, & tabellis appensis ex argento, ligno, cera, &c. ad s pulchrum, si de assensu Sedis Apostolicæ fiant, & publicè, id est publicitate loci, & personæ illa admittentis nomine Ecclesiæ, seu Ecclesiæ illa instituentis, vt benè Contelor. *de Canoniz.SS.cap.22.n.7.* & Fortunatus Scacchus *lib.1. de not. & sign. Sanct. sect.10.c.1.* Quia tunc sunt quædam publica veneratio, prout colligitur ex Rota *in relatione S. Caroli, in 2.p. arg.14.* Hæc enim omnia præsertim in magno numero arguunt tum famam Sanctitatis, tum miraculorum, seu gratiarum intercessione eorum obtentarum, propter quæ populus Christianus veluti dicet illud Euangelij: *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Ita enim habetur ex illo Psal.38. *Nimis honorificati sunt amici tui Deus*, vbi Hieronymus, *Quàm honorabiles facti sunt amici tui.* Quia scilicet honor iste solum amicis Dei est debitus, & proportionatus. Item ex decretis Vrb.VIII. *de Canoniz.SS.* vbi talis cultus solùm conceditur Canonizatis, vel Beatificis. Item ex verbis S.Thomæ *quodlib.9.q.7.art.16.* videlicet, *Honor quem Sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, quâ Sanctorum gloriam credimus.* Ex tali ergo honore rectè infertur Sanctitas ipsorum, siquidem ille, vt inquit S.Thomas est *professio fidei*, cui non potest subesse falsum. Ita etiam colligitur ex Rot. *in relat. S.Hiacynthi, §.istis miraculis, & in relat. S.Ignatij, de temperantia, §.5.continuata.* Contelor. *sup.cap.14.num.41.* Videndus Baldellus *sup. disp.13. n.11. & 12.* vbi plura de huiusmodi tabellis appensis in cultum, & honorem Sanctorum.

124 Nonò etiam ex deuotione populi circa reliquias ipsorum. Hoc enim etiam arguit genus quoddam cultus, & venerationis illorum. Prout colligitur *ex cap. Audiuimus, de reliq. & vener.SS. & cap.non oportet, de consecrat.dist.1.* Peña *in vit.S.Didaci, lib.2.cap.5.& 6.* Molfesius *in addit.ad qq.vsual.tom.2.consil.45.num.10. & seqq.* ac maximè Rota *in relat. B.Thomæ de Villanoua, § qui quidem honor.* Dummodò tamen id fiat de Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij legitimo consensu, aliàs non; cùm constet aliquando vel ex malitia, vel simplicitate quorundam venerationem habuisse corpora, & reliquias etiam hæreticorum, scilicet cuiusdam Petri Ioannis Ordinis N. de quo *in 2.p. direct. Inquis.comm.51.* & Guidon.de Luca, de quo Scacchus *sup.* ex Prateolo.

125 Præcipuè verò decimò huiusmodi processuum releuantia probatur ex cultu publico, & anniuersario festiuo, & solemni cum officio, & Missa, ac concursu populi in illis diebus quibus tales serui Dei ex hac vita ad cœlestem migrarunt. Hic enim est maximus cultus, qui ab Ecclesia illis tribui potest, & per quem veluti constituuntur in vltima, seu proxima dispositione ad Canonizationem. Et ita colligitur ex praxi Ecclesiæ apud Clementem *lib. 8. Constitut. Apostolic.* Tertullianum *in lib.de corona militis*, & Cyprianum *epist.37.* & ex Leone X. pro B.Philippo Benitio, & Paulo V. pro Sancta Francisca Romana, quibus innititur Fortunatus Scacchus *supr. sect.10. cap.2.* ac ex relationibus Rotæ pro S.Hyacintho, Sancto Raymundo, S.Andrea Corsino, S.Carolo, Sancto Ignatio, S.Isidoro Matritensi, quibus etiam innititur Contelor. *d. c.14.n.40.*

126 Attenditur etiam pro releuantia processuum ad publicam, & constantem vocem, & famam Canonizandi. Primò quidem, quia iuxta illud Prouerb.10. *Memoria iusti cum laudibus, & nomen impiorum putrescet.* Seu vt 70. Interpretes legunt: *Memoria iusti cum encomio, nomen verò iniusti extinguitur.* Id est, memoria iusti est constans, perpetua, & æterna; memoria autem peccatoris labilis, fragilis, corruptibilis, &c. Cùm ergo per Canonizationem serui Dei declaretur iusti ab Ecclesia, oportet quod constet de publica, constante, & perpetua fama eius sanctitatis, & quod non fuerit solùm ad tempus. Secundò ad idem, quia cùm iuxta illud Psalm.111. *In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit:* & è contra Psal.9. dicatur de peccatoribus: *Periit memoria eorum cum sonitu*, vt Ecclesia aliquem æstimet iustum, necesse est cognoscat an fama illius sanctitatis sit perpetua, constans, & immutabilis; an verò perierit, aut desierit esse. Tertiò, quia *consentiens fama confirmat rei, de qua quæritur fidem*, prout ex rescripto Hadriani ad Valerium *l.22.digest.tit.de testib. l.testium fides*, affert ad hoc intentum Fortunatus Scacchus *lib.1. de notis, & signis sanctitatis sect.9.c.5.* Quartò, quia talis fama est tantæ efficaciæ, vt expurget omnem suspicionem contrariam. Crauetus *cons.145.in fin.* quem referunt Card.Tusch. *pract.concl.tom.3.littera F, concl.69.n.17.* & Barbosa *in Axiomatib. axiomate 95.* Quintò, quia famæ probatio cum adminiculis sufficit pro iustificatione. Prout habetur ex Rota in Clusina *Pensionis*, 28.Ianu.1575. coram Blanchetto, & in Neritonensi *Pensionis*, 24. Nouembris 1606.coram Greg.XV.inter eius decisiones *n.277.* Quæ maximè procedunt quando talis fama est notoria notorietate facti, quia tunc ex ea sumitur efficacissimum probationis argumentum, & nulla alia indiget probatione. Surdus *dec.259.n.14. & dec.326. num.82.* Farinac. *in praxi crim. part.1. q.21. à n.80.* Scacchus *sup.eo c.5. §.Sed longè.* Maximè Castellinus *sup.pag.104.* vbi multa ad intentum.

127 Non videtur autem derogari validitati, seu releuantiæ dictorum processuum, quòd in illis sit aliquis defectus quoad res minimas non substantiales, sed accidentales. Nam minima non sunt in consideratione, siue de minimis non curat Prætor, *l.Seio, ff. de in integr.restit.l.4.in fin.ff. de ædilit.edict.* Iason *in l.sciendum, n.7.cum seqq.ff.qui satisd.cog.* Bald. *in c.Cum adeo, n.3.cum seqq.de rescript.* latè Cranet. *cons.181. n.14. & 15. cum seqq.* Etiamsi illa minima sint data pro forma, quia talis defectus in minimo formæ non vitiat actum. Angelus Aretinus *cons.68.n.6.§.Quinimò.* Barbosa *in Axiom. iur. axiom.150. n.3.* Multò magis quando illud minimum pertinet ad solemnitatem, Lancellot. *lib.2.n.2.* Aretinus, & Barbosa *suprà.* Fauet etiam illud aliud axioma iuris. Modica non nocent, *cap.si proponente 42.vbi gloss.1.de rescript.* Tiraquellus *in l.si vnquam, verb.donatione largitus, num.107. C.de reuoc.donat. & in tract. de iudicio in reb. exig. vers.29.* quia de modico non est curandum, *l.si oleum, §.fin.cum l.seq.ff.de dolo, l.in rebus, §.possunt, ff.commodati*, Thomas de Thomassettis *in florib.leg.reg.422.* Quod benè limitat, nisi modica essent essentialia, Bertazolus *in repet. l.si quis maior, Cod.de transact. n.422.* Aloysius Riccius *in prax.rerum fori Eccles.dec.39. n.3.in 1.edit.* aliàs *resol.36.in 2.edit.*

128 Nec etiam derogatur dictæ validitati, seu releuantiæ, si defectus illi circa minima suppleantur per æquipollentia, quia nihil refert aliquid ex æquipollentibus fieri, dum adimpletur factum, & conditio, *vulg.l.fin.vbi glos.fin. C.de donat. quæ sub mod.l.si mater, vbi glos. in verb.sua causa, C.de inst.gl.in l.Gallus, §.Et quid si tantum, in verb. Emancipatus, ff. de liber. & posthum.* vbi Bartolus, & alij communiter, & est regula vulgata. Et in terminis Canonizationis Sanctorum, & processuum pro illa efformatorum, Andreas Molfesius *in Addit.ad qq.vsual.tom.2.cons.46. num.37.* Quod etiam est verum pro casu, quo aliquid esset faciendum

in

in forma specifica; itaut sufficiat fieri per æquipollens. Quia ita credi debet de intentione talia præcipientis, seu Summi Pontificis, Andreas *in cap. Imperialem sub n. 11. vers. Semper enim fit, de proh. feud. aliena per Federic.* vbi Camerar. *fol. 52. littera K.* aliàs *fol. 76. litt. P.* de Ponte *cons. 37. vol. 1. num. 27.* vbi *n. 29.* rationem assignat, quia in his magis sensum, quam verba spectare debemus, iuxta Glos. communiter receptam *in l. sed & Celsus, §. in emptis, ff. de contrahend. empt.* cum vulgatis aliis, de quibus Molfesius *sup. num. 39.*

129 Similiter non derogatur tali validitati, vel releuantiæ, si defectus isti sint in rebus minimis, quæ valdè difficile obseruari possint. Quoniam secundum iura valdè difficile æquiparatur impossibili: *l. nepos Proculo ff. de verb sign. l. si seruus ff. de noual. l. diuortio ff. de neg. gest.* Albericus *in l. qui ex liberis ff. de bon. p. ffe.* Baldus *cons. 101. lib. 1.* Decian. *cons. 39. num. 125. & seqq. lib. 2.* Sebastianus Medices *de casib. fortuit. 1. part. q. 4. n. 13.* Farinac. *frag. criminal par. 2. litt. E. n. 145.* Impossibilium enim, & valdè difficilium idem est iudicium, *l. apud Iulianum §. constat ff. de legat. 1.* Lucas Castellinus *de dilatione Canon. Sanct. pag. 50.*

130 Vnde etiam non derogatur validitati, & releuantiæ, quod Ordo præscriptus in Remissorialibus non obseruetur ad vnguem in prædictis rebus minimis. Sic colligitur ex Hostiensi, Ioanne Andrea, Cardinali, & aliis *cap. 1. de reliq. & vener. Sanctor.* & ex Panuinio in Relatione Canonizat. S. Bonauent. *p. 2. art. 7. circa fin.* quos refert, & sequitur Molfesius *sup. num. 21.* Extat autem hæc relatio inter opera eiusdem Sancti in fine quarti tomi.

131 Multò magis hæc procedunt, quando Canonizandus nunquam laborauit infamia, sed semper notoriè bonus, fuit bonum testimonium populi semper habens. Hæc enim notitia excludit necessitatem tam exacti, & rigorosi examinis processuum pro ipsius Canonizatione. Qui enim notus est, non examinatur, sed sine probatione recipitur. *Can. valdè, dist. 94. c. Ad Apostolica, de regular.* Panuinus *in d. Relat. Canoniz. S. Bonauenturæ, part. 1. art. 9.* Molfesius *suprà num. 30. & 41.*

132 Pariter hæc omnia dici debent in casu quo dd. processibus adiuncta sint aliqua superflua, seu non necessaria in rebus modicis, & non magni momenti. Etsi enim superfluitas semper euitanda sit, vt per Cardinalem Tuschum *pract. conclus. tom. 7. litt. S. conclus. 895. n. 36.* Menochium *cons. 81. num. 32.* & alios habetur; nihilominus potiùs toleratur superfluitas, quàm quod quis damnum indebitè patiatur. Tuschus *ibid. n. 56.* Surdus *dec. 36. num. 19. & 20.* Gonzales *ad regul. 8. Cancell. glos. 6. num. 32.* Præsertim quia hîc intrat axioma illud commune: vtile per inutile non vitiatur, *l. 1. §. Item quæritur, ff. de aqua quotidiana, & æstiua,* & communiter apud Iuristas.

133 Quorum omnium ratio est, quia ad alicuius serui Dei Canonizationem duo tantùm sunt substantialiter necessaria, scilicet Sanctitas ipsius, ac miracula per ipsum patrata, *Can. teneamus, 1. quæst. 1.* Troylus *de Canoniz. Sanct. dub. 3. num. 73.* Panuinus *supra* relatus. Cùm hæc ergo duo consistere possint sine dd. minimarum circunstantiarum obseruantia, vtique defectus illarum non irritabit validitatem, seu releuantiam processuum. Cuius signum est, sæpissimè Summos Pontifices ad Canonizationem Sanctorum processisse sine prædictis minimis, & etiam maximis circumstantiis obseruatis. Vt probat Molfesius *supr. à n. 22.* in Leone III. quoad Canonizationem Sancti Suisberti, Gregor. IV. in Canonizatione Solæ Abbatis, Adriano II. in Canonizatione S. Vualburgi, Alexandro III. in Canonizationes S. Eduardi Regis, Ioanne XV. in Canonizatione S. Vdalrici. Et fuit obseruatum in Canonizatione S. Bonauenturæ, vt dicit Panuinus in relatione de hac re *part. 2. art. 7. præcipuè circa fin. §. Hic autem Ordo.*

134 Est etiam notandum, quod in dubio facti, an sint vel non sint obseruatæ omnes circunstantiæ etiam minimè pro fabricatione processuum, stat præsumptio pro parte Commissariorum, qui illum fabricarunt. Non solùm propter vulgatissimum principium iuris, quod in dubio de validitate actus iudicari debeat pro ipsa, sed specialiter quia *in c. bona memoriæ, de elect.* expressè habetur: *Pro his, quæ à Iudice sunt acta, præsumitur.* Vnde *pro iudice semper iura præsumunt*, vt per Marantam *de ord. iud. 2. p. 6. princ. tit. 9. n. 21.* Menoch. *cons. 100. n. 1. & seqq. & de præsumptionibus lib. 1. præsumpt. 67.* & alios plures. Quod maximè procedit in Iudice qualificato, qualis est Episcopus, cui regulariter demandari solet hoc negotium.

135 Quia etiam pro qualificatione processuum formatorum pro seruorum Dei Canonizatione postulari solet à Summo Pontifice *releuantia historiarum*, ideo notandum eam probari. Primò ex eo, quod authores ipsarum veridici existimentur. Etenim *quicquid verè, & grauiter explicatur, historia dici potest.* Budeus *in Comment. linguæ Græcæ.* Anima namque omni historiæ est veritas. Vnde rectè Strabo *lib. . Geographiæ: Historia finis est veritas, nec ostentationi, sed fidei veritatique ponitur. Ergo historia*, inquit ille, *non debet egredi veritatem, & honestè factis veritas sufficit.* Et Polyb. *lib. 1. histor. Perinde ac si quis oculos animantis effoderit quicquid superest corporis inutile fit, ita dempta ex historia veritate, narratio omnis inutilis est.* Fortunatus Scacchus *de not. & sign. Sanctit. lib. 1. sect. 11. c. 6.* Secundò ex eo, quod Authores illarum sint noti, & certi, nec ignorentur ipsorum nomina. Ita enim colligitur ex decreto Concil. Trid. *sess. 4.* vbi prohibentur libri incerti authoris, & *cap. Sancta Romana Ecclesia, dist. 15.* quod est Gelasij primi. Et decreto Concilij 70 Episcoporum Romæ habiti, in quo cùm ageretur de gestis aliquorum Sanctorum Martyrum, acta quæ de ipsis loquebantur, reiecta fuerunt eo quod, vt ibidem dicitur: *Quia eorum, qui conscripsere nomina penitus ignorantur.* Fortunatus, etsi nec hoc admittatur ab omnibus, prout colligitur ex Ioanne Andrea *in cap. vlt. sub num. 12. de regul. iur. in 6.* Felinus *in c. 2. n. 49. in fin. de rescriptis.* Et in terminis Chronicæ S. Francisci ex Panuino *in relat. S. Bonauenturæ p. 2. c. 18.* ac ex Bellarmino *tom. 1. lib. 1. c. 2. de libris apocr.* Tertiò, si à maioribus fides illis adhibita fuerit, Bart. *in l. 1. n. 22. ff. si cert. pet.* Felinus *in cap. 2. n. 49. de rescr.* Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi, p. 10. consider. 45.* Rota *decis. 718. num. 2. part. 4. diuers. & decis. 353. num. 27. part. 5. recent.* Quartò, si tales historiæ communi applausu receptæ fuerint, *cap. cum causam, de probat.* Abbas *ibi in principio.* Panuinus *in relatione S. Bonauenturæ, part. 2. art. 8.* Contelorus *cap. 14. n. 11.* & Rota *dicta decis. 353. num. 28. & 80.* Quintò si tales historiæ scriptæ sint ab eis, qui res in eis narratas videre, vel audire potuerunt, iuxta illud Christi Ioan. 18. *Interroga eos, qui audierunt.* Et quia testes de visu, & auditu sunt maximè idonei. Fortunatus *supr.* Idque colligitur ex *l. qui testamento, §. fin.* vbi latè Bartolus, & Doctores, *ff. de testament.* Mascardo *de probat. conclus. 656. num. 2.* & aliis. Sextò, si longissimo tempore fuerint approbatæ. Felinus *cap. ex parte, num. 146. ff. de rescriptis, & cap. inter dilectos, de fid. instrum. num. 12.* Mascardus *de probat. conclus. 287. num. 10.* post Bartolum, & Romanum. Multò magis si fuerint solemniter receptæ, aut in iudicio pro legitimis habitæ. Rota *decis. 101. num. 1. & decis. 146. n. 2. p. 7. & dec. 403. num. . & dec. 496. n. 1. part. 4. tom. 2. recent.* Mascardus *suprà concl. 1194.* Quod ampliandum itaut Chronicarum, & historiarum exemplum (intellige

(intellige, si habeant conditiones assignatas) etiam fidem faciat. Bartolus, & Alexander *in l.1.ff. si certum pet.* per *text. in cap. Cum causam, de probat.* Mascard. *dicta concl.* 287. *num.* 1. ex pluribus aliis. Qui etiam *n.* 2. ampliat hoc procedere etiamsi author huiusmodi historiarum ex aliorum sententia loquatur. Socin. *in l.1.ff. si cert. pet.* & ibi Purpurat. *num.* 156. affatim. Felinus *in cap. cum causam, col.* 1. *num.* 1. *sub fin. extra de probat.* Septimò generaliter, si tales historiæ antiquæ fuerint, id est excedentes spatium centum annorum, tunc enim ratione antiquitatis venerabiles sunt, inducentes præsumptionem, exacta, & plena probatione non egentes; coniecturis, & adminiculis sufficienter suffultæ, & cum debita solemnitate factæ existimandæ. Prout ex pluribus iuribus, & Doctoribus probat Mascardus *de probationib. concl.* 103. 104. 105. *& sequentibus.*

136 Nec obstat historiarum releuantiæ, quod in ipsis aliqui errores reperiantur, & quia, vt habet Parisius *cons.* 23. *numer.* 253. *lib.* 1. *Historicus in vno falsus in reliquis reputatur falsus.* Hoc enim solùm tenet verum quando est error in parte substantiali, prout loquitur Parisius relatus, vel quando est error ex malitia, non de erroribus accidentalibus ob inaduertentiam incursis. Aliàs nulla humana historia etiam à Sanctis Patribus, & Doctoribus antiquis scripta fidem mereretur, cùm plus æquo constet historias omnes legentibus nullam omninò esse, præter Sacras, & Canonicas, in quibus non vnus, sed plures errores per incuriam irrepserint. Vnde Baronius *in not. ad Martyrolog. die* 9. *Octobris*, inquit: *Quod si ob vnum errorem, vel alterum in vitis sanctorum inventum, cætera quæ remanent fide carere dixerimus, profectò omnes ferè Sanctorum Vitas in maximum discrimen inducimus, cùm penè in omnibus aliquid notari possit, quod corrigendum videatur, sitque Canonicarum tantum scripturarum singularis prærogatiua, vt in eis cuncta vera, inconcussaque narrentur, & præsertim quando in reliquis aliis habeant Adstipulatores.*

137 Nec etiam obstat, quod sola antiquitas non præbeat plenam fidem scripturis. Hoc enim solùm est verum de historiis antiquis, non authenticis, neque adminiculatis, non verò de illis, ad quarum authenticationem non solùm concurrunt superiùs adducta, sed vlteriùs quod Sancti, de quibus in illis est sermo, publico, & continuo cultu, veneratione, celebratione festi, erectione Capellarum, & Altarium, approbatione Sedis Apostolicæ coluntur, eorumque historia multorum scriptorum sequela comprobatur. Mascardus *de probat. concl.* 287. Gratianus *discept. forens. c.* 893. *n.* 7. Rota *decis.* 718. *n.* 2. *par.* 4. *diu. & decis.* 353. *n.* 21. *part.* 5. *recent.*

138 Nec etiam tollet releuantiam harum historiarum, quod quandoque illarum authores sint de hæresi, vel simili macula suspecti. Si enim hoc esset, profectò corrueret authoritas historiarum Origen. Tertulliani, Eusebij Cæsareensis, Ruffini, Palladij, Socratis, Sozomeni, Cassiani, & aliorum; siquidem Origenes, & Tertullianus inter hæreticos censentur; Eusebius creditur Arrianus, Ruffinus, & Palladius suspecti sunt de Origenismo; Socrates, & Sozomenus existimantur Nouatiani; & Cassianus Pelagianus. Nihilominus Ecclesia non reiicit historias, & vitas Sanctorum, quas scribunt, sed illis vtitur etiam in Breuiariis, Martyrologiis, Menologiis, & aliis Tabulis communibus.

139 Casu etiam dato, quod in formatione processus pro Canonizatione alicuius serui Dei aliqui defectus reperti fuerint, potest peti, & concedi noua Remissoria pro supplendis talibus defectibus. Primò generalissimè, quia Ecclesia procedit in huiusmodi causis ordi-

140 ne iudiciario, prout ex D. Augustino *in libello de pænit. medicin.* elicit Angelus Rocca *de Canoniz. Sanct. c.* 34. & constat ex praxi, & stylo Sac. Congregationis Rituum; Ordo autem iudicialis postulat vt parti concedantur probationes, quando eas postulauerit, & fuerint necessariæ ad ostensionem suæ iustitiæ. Prout ex multis quæ affert Farinacius *in praxi, q.* 77. *cap.* 1. elicitur. Ex eo etiam, quia aliàs veritas occultaretur. Se-

141 cundò, & generaliter, quia ista causa Canonizationis comparatur causæ ciuili, licet in ea cautissimè procedatur. Maluetius *de Canoniz. dub.* 3. *numer.* 65. Panuinus *in relat. S. Bonauenturæ, p.* 2. *art.* 4. Contelorius *de Canoniz. cap.* 18. *num.* 25. In causis autem ciuilibus concedendas esse Remissorias pro examine testium, tam absentium, quàm præsentium, habet latissimè

142 idem Farinacius *supra.* Addens *ibid. num.* 4. quod à negatione talis Remissoriæ, si eam iudex in causa ciuili denegauerit, detur appellatio. Et *n.* 22. quod Remissoria est concedenda, quando petitur ex iusta causa, iuxta *l. Iudices*, vbi DD. *C. de fide Instrument.* Tertiò, &

143 specialiter, quia in causa Canonizationis non agitur de præiudicio alicuius personæ, animæ, vel fidei, sed potius è contrario de augmento deuotionis, fidei, &c. Maluetius *supr. num.* 68. Contelorius *supr. n.* 26.

144 Quartò, quia testis, qui nulliter est examinatus, potest repeti, vt habent Felinus *in cap. per tuas* 48. *num.* 2. *in fin. de testib.* Butr. *ibid. num.* 9. Imola *num.* 3. & Rota

145 *d. c.* 720. *num.* 1. *& fin. part.* 2. *recent.* Similiter quando examinatus est sine interrogatorio, permittitur parti petere, quod repetatur, vt habent Speculator *de testib.* §. 6. *num.* 21. *part.* 1. Innocentius, Bellamera, Francus, & multi alij apud Contelorium *supr. cap.* 25. *n.* 84. Multò ergo magis in causa pia, qualis est ista, repeti etiam possunt iidem testes ad supplendum defectus, si qui fuerunt in primo processu, & dari Remissoria ad illum de nouo formandum.

146 Consequenter etiam, quando iura vigore primæ Compulsationis, seu priorum litterarum Compulsorialium extracta, non fuerunt legitimè compulsata, concedi debet noua Compulsoria, seu nouæ litteræ Compulsoriales. Ita enim expressè Rota coram Bu-

147 ratto *dec.* 555. in Salernitana *prætensæ contributionis.* Quia, vt ibi dicitur, & applicari potest ad causas Canonizationis Sanctorum, *iniquum prorsus esset Moniales succumbere ob defectum non iuris, sed compulsationis non benè factæ.* Excipit tamen Rota casum, in quo esset vehemens suspicio, seu præsumptio de malo iure. Sed specialiter concedendam esse nouam Compulsoriam, quando testes sunt nulliter examinati, asserit ex Boccacio, Farinacio, & aliis Rotæ decisionibus.

148 Pro quorum intelligentia nota, quod hoc nomen *Compulsatio*, deriuatur à verbo *Compulso*, quod iuxta Calepinum significat *vrtare vna cosa con l'altra.* Vnde secundum vsum Curiæ sumitur pro extractione, seu exemplatione Iurium, Instrumentorum, seu scripturarum ad causam pertinentium. Et processus compulsorialis est ille, qui datur ad effectum compulsandi, &

149 exemplandi omnes, & quascunque scripturas, documenta, & iura ad causam facientia. Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap.* 24. *in princ.* Atque ita litteræ Compulsoriales solent dari quando concurrunt hæc duo, videlicet existentia Iurium extrahendorum, & releuantia eorum, prout habet Rota suprà relata coram Buratto. Hinc etiam clausula *Iuribus compulsatis*,

150 denotat Iura, Instrumenta, scripturas seu documenta ad causam spectantia extracta esse, exemplata, & verificata. Ita colligo ex Rotæ decisione coram Coccino in Compostellana *Thesaurariæ* de anno 1608. inter decisiones Coccini *dec.* 404. *num.* 2. & ex alia Burgensi *Beneficij* coram Coccino de ann. 1605. *num.* 1. inter decisiones ipsius *dec.* 262. ac ex alia Perusina *Beneficij* coram Remboldo de ann. 1619.

151 Quia tamen plura ex his, quæ à nobis dicta sunt, plura quoque alia perutilia ad intentum continentur in grauissima, & omni eruditione plena S. Rotæ Ro-

manæ

manæ relatione ad Summum Pontificem Paulum V. facta pro Canonizatione nostri S. Andreæ Corsini, quam ad litteram refert Abraham Bzouius *tom.14. Annal. circa ann. Christi 1375. num.9.* Ideo operæpretium, & pro studiosis vtilissimum iudicaui dictam relationem hic apponere. Quæ talis est.

RELATIO S. ROTÆ.

Quam Paulo V. Pontifici Maximo dederunt tres Rotæ Auditores deputati, videlicet Franciscus Sacratus Archiepiscopus Damascenus, Ioannes Baptista Coccinus Decanus, Alphonsus Manzanedo. Super Processu Canonizationis B. Andreæ Corsini Episcopi Fesulani.

152 Beatissime Pater. Relaturi S.V. vt ea nobis mandauit per suum rescriptum, quid gestum, quidque probatum sit in causa Canonizationis bon.mem. Serui Dei Andreæ Corsini Episcopi Fesulani, animaduertimus sæpè euenire in huiusmodi relationibus, vt vna eademque propositio pluribus locis vsurpetur, repetitis rationibus, & argumentis, quibus ea confimetur, quem laborem aut fastidium, vt nos vitaremus, expedire visum est præmittere generalia quædam principia huius materiæ, quæ verè totam Canonizationis rationem, in eo quod ad praxim spectat, constituunt, quibus semel adductis, ac probatis, vteremur deinde quoties opus esset, & suo loco exhiberemus quasi regula quadam, & lapide lydio ad discernenda omnia quæ nobis oblata sunt circa vitam, & miracula præclari huius famuli Dei, quo S. V. distinctiùs, & faciliùs rem totam cognosceret, & quid sibi super Canonizatione viri istius statuendum sit, deliberare possit. Erunt igitur sex partes relationis nostræ. In prima agemus de Sanctitate Canonizandorum. In secunda de eorum miraculis. In tertia de modo probandi vtrumque. In quarta de Sanctitate B. Andreæ. In quinta de eius miraculis. In sexta de actis huius causæ, & legitima illorum confectione.

PRIMA PARS.

De Sanctitate Canonizandorum.

153 Vt quis pro Sancto Canonizari possit, sanctum fuisse oportere indubitatum videtur, quandoquidem Canonizatio non dat Sanctitatem, sed illam tantùm, quæ prius fuit in Canonizando declarat, & facit obseruari, qua ratione, vt ad Canonizationem deueniri possit, probandam esse in primis sanctitatem, concludunt omnes *in cap.1. de reliq. & vener. Sanct. in cap. Venerabilis, de test. & in cap. nec mirum 26. quæst.5.* Videndum igitur quod primo loco se offert, quid sit ista sanctitas, in quo consistat, & quanta requirantur ad effectum, vt sit locus Canonizationi.

154 Sanctitas, tam quoad comprehensionem, quàm quoad intensionem siue excellentiam, largè, & strictè accipitur. Etenim quoad comprehensionem sanctitatis aliquando importat virtutem generalem continentem omnes virtutes. S. Aug. *lib. de doctrin. Christ.* S. Thom. 2.2. *q.81. art.8.* vbi latè Caietan. *in Comment.* aliquando refertur ad solam charitatē. S. August. *lib.1. de doctrin. Christ. c.27.* ibi, *ille sanctè viuit, qui ordinatā habet charitatem, &c.* Aliquando ad solam iustitiam, idem S. August. *lib. de salut. docum.* ibi: *Sanctitas consistit in operibus iustitiæ.* 155 Aliquando ad solam munditiā, & temperantiam à sordibus carnis. S. Thom. *d. q.81. art.8.* Aliquando videtur consistere in renunciatione bonorum temporalium, & distributione illorum inter pauperes. Matth. cap.19. *Si vis esse perfectus, vade, & vende omnia, &c.* Aliquando denique distinguitur inter sanctitatem animæ, & sanctitatem corporis. S. August. *lib. de salut. docum. cap.9. Sanctitas,* inquit, *corporis est castitas, animæ verò charitas, & humilitas.*

156 Quo autem ad intensionem siue excellentiam sanctitatis aliquando capitur ita strictè, vt solus Deus Sāctus dici possit, iuxta illud quod canit Ecclesia: *Quoniā tu solus Sanctus: Tu solus Dominus: Tu solus altissimus Iesu Christe.* 157 Aliquādo verò ita largè, vt quilibet iustus Sanctus dicatur. Psalm.17. ibi, *cum Sancto Sanctus eris.*

158 Quod spectat ad rem nostram, Canonistæ locis supra citatis capiunt sanctitatem largè quoad *comprehensionem*, vt scilicet canonizandus fuisse debeat præditus omnibus virtutibus, & strictè quoad *excellentiam*, vt scilicet in illis fuerit valdè excellens. 159 Fundant autem eorum intentionem præcipuè Hostiens. Innoc. Ioan. Andr. & Butr. *in d. cap.1. de reliq. & vener. Sanct.* in illo Ecclesiast. cap.44. *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua, multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à seculo. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua præditi, &c. Laudemus viros,* ecce Canonizatio Sanctorum, quā 160 facit Ecclesia, quia non iubet Spiritus Sanctus laudari mortuos ad finem humanum. *Parentes nostros,* ecce quod soli fideles canonizantur, quia paucissimis exceptis, soli parentes Hebræorum tunc fuerant fideles. *Multam gloriam,* ecce excellentiam canonizandorum, quos non sufficit esse simpliciter gloriosos, id est bonos, sed debent esse multùm gloriosi, id est plusquam boni. *Fecit Dominus,* ecce quod bonitas, & excellentia 161 debet esse à Domino, hoc est circa virtutes infusas, nec sufficiunt merè naturales, aut habituales. *Magnificētia sua,* ecce necessitas gratiæ plusquam sufficientis, & particularis electionis, quia aliàs Dominus cum eis magnificè non egisset, sed secundum suam ordinariam bonitatem. *A seculo,* quod exponunt, id est ab initio eorum conuersionis vsque ad finem, ecce necessitas perseuerantiæ. *Homines magni virtute, & prudentia sua præditi,* ecce multiplicitas virtutum.

162 Rursus quod Canonizandus pro Sancto debeat fuisse præditus omnibus virtutibus, & in gradu excellenti quoad omnes virtutes, sic probatur. Sancti sunt membra Christi. S. Hieronymus *relat. in cap. Si quis hominem 11. quæst.13.* membra verò debent esse benè ordinata erga suum corpus, aliàs esset monstrum, iuxta illud, *Humano capiti ceruicem pictor equinam iungat, si velit,* &c. 163 vt quis autem dicatur benè ordinatus erga Christum tanquam suum corpus, debet non solum esse benè ordinatus erga illum immediatè, sed etiam mediatè, nempe erga proximum, & erga seipsum propter Deum, vt patet ex præceptis Decalogi, quorum aliqua ducunt hominem immediatè ad Deum, vt illud: *Non habebis Deos alienos coram me, &c.* aliqua verò ad proximum, *vt non furtum facies,* &c. 164 aliqua demùm ordinant illum erga seipsum, siue in seipso tantum, vt. *non concupisces,* &c. Sola enim concupiscentia non nocet proximo, sed ipsum tantùm concupiscentem inordinat. Erga Deum immediatè ordinamur per virtutes Theologicas, quæ propter hoc à verbo θεὸς, Theologales dicuntur, erga proximum autem, & nosmetipsos per morales, quæ & Cardinales, id est principales vocantur, quarum vna præcipuè respicit proximum, quæ est iustitia, aliæ duæ nosmetipsos, nempe fortitudo, & temperantia: quarta tanquam moderatrix, & electiua medij in quo cōsistit virtus, vt per Philosoph. 2. Ethic. c.6. respicit omnes tres. Quin etiā ipsismet Theologalibus famulatur, nam circa fidē possumus errare, porrigendo imprudenter aures falsis magistris, & sophisticis eorum argumētis; circa spem præsumendo de bonitate Dei plusquam conuenit, putà quod nec etiam perse-

uerantes in peccato sit puniturus citra charitatem per zelum indiscretum, velut si quis priuatus existimaret se licitè posse occidere blasphemantem Sanctissimum Christi nomen, vel posse cum vno peccato etiam veniali conuertere ad fidem christianam totum mundum.

165 Rursus etiam tertiò probatur necessitas omnium virtutum, quia virtutes sunt arma, quibus armamur contra tela hostis generis humani. S. Paulus 13. ad Rom. *Induamur arma lucis*, & 6. ad Ephes. *Induite vos loricam, sumentes scutum fidei.* Latius D. Hieronymus

166 relatus *cap. nisi* 23. *quæst.* 5. Cæterum, quia tela hostis generis humani non sunt omnia vnius naturæ, sed septemplicis, singulæ enim virtutes habent sua vitia opposita, vt docet S. Anton. *in sum.* 1. *part. tit.* 1. *cap.* 1. ideo sunt necessariæ omnes virtutes, quibus aduersus singula vitia nosmetipsos tueamur, quia aliàs sicut vulnus illatum ab vno telo occidit totum corpus, ita per lapsum in vno vitio omnium rei essemus, iuxta illud S. Iacobi relati *in cap. Consideret*, d. 5.

167 Vnde vnam virtutem sine aliis esse non posse, concludit S. Thom. 1. 2. *quæst.* 65. *art.* 1. & hunc sensum habuerunt maiores nostri in relatione S. Franciscæ *in fin.* 1. *art. part.* 2. vbi concluserunt, illum verè sanctum dici posse, qui omnium virtutum generibus decoratur.

168 Quod autem præmisimus de necessitate omnium virtutum, explicauimus solùm in Theologicis, & moralibus, nam virtutes merè intellectuales, vt sapientia, scientia, & similes, impropriè, & largo modo dicuntur virtutes, cum non perficiant hominem quoad voluntatem, in quo consistit vera virtus, & sanctitas, sed tantùm quoad intellectum, vnde illas habentes possunt esse mali, vt latè explicat S. Anton. *in sua sum. p.* 4. *in princ.*

169 Illud etiam non prætereundum existimamus circa necessitatem omnium virtutum, nempe quod circa Theologicas quisque Christianus, nedum Sancti, est obligatus operari, ex quo nunquam defuit obiectum, hoc est ipse Deus: circa verò morales distinguendum est inter abstinentiam, & operationem, in quibus consistũt istæ virtutes, iuxta illud Psalm. 33. *Diuerte à ma-*

170 *lo, & fac bonum.* Circa abstinentiam quisque est obligatus semper, & in omnibus esse virtute præditus, hoc est nunquam cogitatione, verbo, vel opere declinare in aliquod, quod sit vni ex prædictis virtutibus contrarium, aliàs omnium reus esset, per ea, quæ diximus suprà. Circa operationem, subdistinguendum est, quia ad aliquas operationes tenemur sub pœna peccati, putà ex præcepto Ecclesiæ, officio assumpto, necessitate proximi, & similibus, & tunc non solùm perfecti, sed

171 quilibet Christianus tenetur operari, aliàs diuinam gratiam, & inde habitum virtutis amittit, aliquæ verò operationes non sunt nobis iniunctæ sub pœna peccati, & tunc abstinendo ab illis non amittimus habitum virtutis, sed benè deficimus in excellentia, quæ requirit bonam operationem quotiescumque se offert occasio, vt mox dicetur.

172 Circa excellentiam in virtutibus non est dubium singulas virtutes habere suos gradus, itaut in illa vnus dicatur excellentior altero, quin vna, & eadem persona potest in dies proficere in eadem virtute, vt latè per S. Anton. *in sum. p.* 4. *tit.* 1. *cap.* 4. & habetur *in cap. Cum Sanctam*, d. 2.

173 Quod autem pro sanctis non debeant canonizari nisi perfecti, & excellentes in virtutibus, apparet, quia Canonizatio fit vel immediatè ob gloriam Dei, iuxta illud Psalm. 67. *Mirabilis in Sanctis suis*, vel mediatè, nempe vt illos inuocemus pro nostris mediatoribus apud Deum, vel vt imitemur eorum virtutes, non diffidentes posse homines ope diuina ad perfectionis gradus peruenire, vel denique propter retributionem, nempe in præmium, & retributionem ipsorummet canonizandorum: quæ omnia tandem resultant in gloriam Dei, & hæc singula requirunt excellentiam in virtutibus, & speciale meritum, quia aliàs in simplici virtute, & ordinario merito Deus non esset admirabilis plusquam sit in numero infinito Beatorum, quos certi scimus esse in Cœlis, iuxta illud Ioan. in Apoc. cap. 7. *Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* Nec isti essent meliores intercessores, quàm illi, aut magis imitabiles; vel merentur istam particularem gloriam.

174 Remanet igitur difficultas, vt videatur in quo consistat ista excellentia. Et certum est illam consistere in charitate, quia *vinculum perfectionis est charitas*, vt dicit S. Paulus III. ad Coloss. quod repetit Sanctus Gregorius *lib.* 7. *Mor.* & alibi dicit idem D. Paulus finem præcepti charitatis esse verum, quia in hac Ecclesia militanti sunt necessariæ operationes. Iacob. c. 2. & latè prosequitur Sotus 2. *de nat. & grat. à c.* 3. *vsque ad* 8. *& de occultis non iudicat nostra Ecclesia, c.* 1. *de clandestinis desponsl.* Rom. *consil.* 106. *n.* 11. Ideò illum

175 dicemus habere maiorem charitatem, atque inde perfectiorem, qui meliores operationes facit: quam praxim nos docuit Christus magister in Euangelio Matth. c. 7. *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Illas verò dicemus esse meliores operationes, quæ nobis minus sunt communes cum ethnicis, vt nos docuit idem Magister noster apud Matth. c. 5. ibi: *Nam & hoc ethnici*

176 *faciunt.* Istæ autem, quæ nobis minimè sunt communes cum ethnicis, erunt in primis omnes operationes, quæ spectant ad virtutes Theologicas, quarum peritiam minimè habent ethnici; & inter morales etiam sunt nonnullæ species, seu gradus virtutum, ad quos non peruenerũt ethnici. Dominus apud Matth. c. 5. ibi: *Ego autem dico vobis, diligite, &c.* Item profunda humilitas,

177 quæ virtus fuit ignota ethnicis, vt docet Caietan. super D. Thom. 2. 2. *q.* 161. *art.* 1. *in solut.* 1. & S. August. *de Virgin. c.* 31. dicit solum Christum fuisse illius magistrum, & doctorem. Item Virginitas virtus christiana appellari potest, quandoquidem non modò apud Ethnicos minimè fuit in pretio, sed neque apud Hebræos, vt docet S. Thom. 3. *p. q.* 8. *art.* 4. per illud Exod. 23. *non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua.* Et Deuter. *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus.* Item maceratio carnis, & castigatio proprij corporis sunt virtutes, quas non habuerunt ethnici, & signanter perseuerantia, & quod quis fuerit in omnibus sui similis, est proprium virtuti christianæ; nam infidelis homo benè potest viribus naturalibus facere aliquos actus virtutis, & etiam acquirere habitum in aliqua specie virtutis, sed non semper, & in omnibus, vt docet S. Ant. *in sua Sum. p.* 4. *tit.* 1. *c.* 1. §. De quo latè per eum.

178 Rursus quod diximus de necessitate omnium virtutum, & perseverantia in illis, intelligimus quoad illos, qui post suam conuersionem habuerunt tempus operandi; nam certum est multos ob vnum actum perfectissimæ charitatis in hora mortis fuisse canonizatos, vt de bono Latrone, Sancto Maximo, & fanitore 4. Coronatorum, & aliis qui eodem tempore fuerunt conuersi ad fidem Christianam, & passi martyrium, legimus in martyrologio.

179 Adest alia species sanctitatis, illorum scilicet, qui nullum omninò actum virtutis operati sunt, sed adhuc infantes propter Christum passi fuerunt martyrium, provt S. Innocentes, qui sub Herode passi sunt, de quibus per S. August. *lib. serm. de Sanct. serm.* 8. *cum tribus seqq.* & de causa illorum venerationis Specul. *in rational. diuin. lib.* 7. *cap.* 42. super quibus non insistimus, cùm non faciant ad casum nostrum, sed iam ad miracula properamus.

PARS

PARS SECVNDA.

De miraculis Canonizandorum.

180 VLtra excellentiam in virtutibus, requiri etiam quod canonizandus fecerit miracula, concludunt omnes *in d. cap. 1 de reliq. & vener. Sanctor. & in cap. venerab. de testib.* vbi satis hoc indicat littera in verbo
181 *miracula*, & ibi etiam notat glos. cuius rei duplex assignari potest ratio. Prima est, quod multi in hac vita incedunt induti pellibus ouium, cùm tamen intus sint lupi rapaces. Matth. 7. adeo vt nec martyrium sub prætextu Christi nominis suppottatum, sit concludens argumentum sanctitatis, cùm & hoc posse fieri ob vanam gloriam, indicet S. Paulus relatus *in cap. Vide 1. quæst. 1.* vbi Glos. Et proinde vbi maius est periculum deceptionis, euidentiora argumenta re-
182 quiruntur, *cap. vbi periculum, de elect. in 6. cap. 7. quæst. 2. cap. quiescamus 42. d.* Secunda ratio est, quia etiam supposita sanctitate, non omnes sanctos vult Deus in hoc seculo canonizari, id est nominatim coli pro sanctis, fortè ne cultus, qui per homines debetur Sanctis, multitudine Sanctorum, & assiduitate exercitij vilescat, iuxta not. *in cap. Episc. 80. d. & in cap. legitimus, ad finem 93.* Hostiens. *in d. cap. 1. num. 10. de reliq. & vener. Sanctor.* Glos. *in cap. vnic. verb. Sedis, vers. 5. ne in infinitum, eod. tit. in 6.* Vnde infinitorum martyrum, & aliorum Sanctorum nomina sunt nobis adhuc incognita.

183 Nec propterea tales sancti non canonizati desinunt habere suam mercedem in cœlis, iuxta Augustinum relatum *in cap. teneamus 1. quæst. 1. Erant quidam Christiani*, &c. Expectandum igitur est, vt Deus suis signis ostendat, & quis verè fuerit sanctus, & quem velit pro tali in hac sua Ecclesia militanti nominatim
184 coli.

Miraculum alij aliter diffiniere; nos autem diffinimus, vt sit *factum insolitum supra vires, vel prater ordinem totius natura creata*. Diximus *factum*, ad exclusionem nonnullarum illusionum, per quas Dæmones, ac etiam homines vafri faciunt nobis videri factum, quod verè non est factum, de quo per S. Thom. 2. 2. *quæst. 128. art. 2. & in lib. 3. contra Gentil. cap. 103. & 104. Insolitum*, quia solita nec re, nec nomine conueniunt miraculo. Non re, quia miracula præcipuè fiunt ad duplicem effectum, nempe vel ad confirmationem prædicationis verbi Dei, iuxta illud Matth. cap. 16. *Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Vel fiunt ad denunciandam facientis sanctitatem, vt infrà dicetur; solita autem neutrum operantur, nam ex apparentia solitorum neque confirmaretur sermo verbi Dei, nec ostenderetur sanctitas fa-
185 cientis, vt de se patet. Non etiam conueniunt nomine, quia miracula dicuntur ab admiratione, quam secum afferunt, vt per Archid. *in d. cap. Nec mirum, num. 6. 26. quæst. 5.* Bartol. *tract. de testib. vers. qualitas siue substantia, num. 57.* solita autem non mouent admirationem, vnde S. Augustinus *lib. 10. de Ciuit. Dei*, dicit *miracula visibilium naturarum, licet maiora sint iis, quæ rarò fiunt, attamen propter illorum assiduitatem non mouere admirationem. Supra*, non contra, vt dicit Glos. *in c. vnic. verb. Sedis Apostolicæ, vers. secundo, quod sit contra naturam, de reliq. & vener. Sanct. in 6. cum concord.* quia miracula fiunt à solo Deo, vt infra dicetur. Natura autem non contrariatur suo creatori, sed cum illo est in ordine obedientiali, & illi libenter Cedit, *cap. Cum Marta, §. requisisti*, ibi, cedit natura miraculo, *de celebr. Miss.* not. in specie S. Thom. *p. 1. q. 110. art. 2.* S. August. *lib. 3. de Trinit. cap. 8.* Archid. *in c. nec mirum, n. 6. vers.* Et dicitur miraculum. Bellam. *n. 3. 26. quæst. 5.* Ioan. Andr. *in cap. 1. n. 4.* Butr. *num. 7. de reliq. & vener. Sanct.* Ioan. Monach. *in cap. 1. num. 11. de Confess. in 6.* Castellin. *in tract. de Canoniz. Sanct. quæst. 6.*
186 *princ. vers secundum quod si*, Simonet. *in relat. S. Francisci de Paula, §. Illud tamen. Vires*, quia nihil est, quod possit facere natura, quod miraculum dici possit, siue hoc procedat ex singulari artificio hominis, prout de columba lignea volanti Architæ, & æneis serpentibus sibilantibus Boëtij, legitur apud Gellium *lib. 10. cap. 12.* Cassad. *lib. 1. variar. epist. 45.* siue hoc fiat ex veloce operatione facta per dæmonem applicando actiua passiuis, de quo per S. Thom. *p. 1. q. 114. art. 4. ad 2. Præter ordinem*, nam multa sunt miracula, quæ proprie non possunt dici supra vires naturæ, sed tantum præter ordinem, nam natura in dies illud facit, sed non eo ordine: exemplum est in febricitante in instanti sanato, quod pro miraculo est canonizatum, & in socru Petri, de qua Luc. 4. & in multis
187 modernis canonizationibus. Natura enim in dies pellit febrim, sed non illo ordine, hoc est in instanti, de quo infra in gradibus miraculorum agetur. *Totius natura*, quia multa præter ordinem vnius naturæ contingunt, quæ non sunt miracula, cùm sint secundum ordinem alterius naturæ: vnde non fuit miraculum eleuatio Simonis Magi per aera, de quo per Egesip. *lib. 3. de excid. Hierosolym. cap. 2.* Sur. *in vita Sanct. de vita Sanct. Petri*: neque minus corporalis transporta-
188 tio strigarum, de qua latè per bon. memor. Peniam collegam nostrum *in Direct. p. 2. comm. 68. litt. R.* nam licet hoc sit præter, vel super naturam humanam, non est tamen præter, vel supra naturam dæmonis, qui hoc operatur. *Creata*, quia nihil est supra vires naturæ increatæ, id est Dei omnipotentis, vnde respectu illius nihil potest dici miraculum, vt concludunt S. Thom. *part. 1. quæst. 105. art. 8.* Castell. *de Canoniz. Sanct. q. 6. vers. interdum, in fin.* & maiores nostri *in relatione super processu S. Raymundi, art. 6. vers. Alterum, p. 2.* Item diximus *creata*, quia non est dubium, quod Deus potest creare nouas naturas, iuxta illud Augustini *lib. 21. de Ciuit. Dei*: *Sicut non fuit Deo impossibile, quas voluit naturas instituere, ita ei non est impossibile*, inquit, *si voluerit, quas instituit mutare*: Hæc ille. Vnde infertur, quod licet quando Dominus noster Iesus Christus instituit Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ, Baptismi, & aliorum, fecerit maximum miraculum, dando illam admirabilem naturam, siue vim illis, *Hoc est corpus meum*, & illis, *Ego te baptizo*, & aliis quæ in confectione Sacramentorum, quæ non possunt dici nouum miraculum, quia sunt effectus resultantes ex antiqua institutione illius Sanctissimi Sacramenti.

189 Ex quibus posset resolui quæstio, quæ aliàs occurrit de facto; nempe an ebullitio sanguinis S. Ianuarij in Ciuitate Neapolitana, vel fluxio mannæ ex sepulchro S. Nicolai Barensis, vel excrescens vnguis S. Catharinæ Bonon. seu mirabilis incorruptio, & suauis odor, qui ex corpore plurimorum Sanctorum in dies emanat, possit dici vnum miraculum, vel plura.

190 Item per præfata includuntur omnia requisita ad miraculum, de quibus Glos. *in cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct.* Hostiens. & Gosst. *in Summ. d. tit. n. 4.* Bellam. *in cap. Venerabilis, de testib. num. 3.* Chassan. *in Cathal. gloria mundi, p. 3. consid. 49.* Nam primum, quod sit *ex Deo*, resultat eo ipso, quod est verum miraculum, quia solus Deus potest facere miracula; vt suprà dictum est. Secundum requisitum, quod sit *supra vires natura*; compr. henditur in verbis nostræ diffinitionis. Tertium, quod non *ex vi verborum*, includitur per illud, quod iam diximus suprà verbo *creata*. Quartum, quod ad corroborationem fidei

veræ non videretur necessarium, cùm possit dari casus, quo miracula fiant ad alium finem, nempe ad denunciandam intercedentis sanctitatem. Beda relat. *in c. Quærendum de pœnit. dist.* 2. S. Thom. 2.2. *q.*178. *art.*2. Bellam. *in cap. nec mirum* 26.*q.*5.*n.*10. qualia videntur esse miracula, quæ in dies fiunt inter Catholicos, quorum respectu miracula non essent necessaria, iuxta illud Isidor. *lib.*1.*de summo bono Miracula,* inquit ille, *in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus, quia signum fidelibus non est necessarium, qui iam crediderunt, sed infidelibus, vt conuertantur. Vnde Paulus pro non credentium infidelitate patrem Publij de infirmitate febris curat: infirmantem verò Timotheum fidelem non oratione, sed medecinaliter curat, vt noueris miracula pro incredulis, non pro fidelibus fieri.* Hæc ille.

191

192 Controuersia est inter Doctores, an de substantia miraculi sit quod fiat in instanti, de quo per Archid. *in cap. nec mirum, num.*8. *vers. sed quæro an sit necesse.* Bellam. *num.*5.*quæst.*5. Gemin. *in cap. vnic. num.*17.*de reliq. & vener. Sanct. in* 6. Troil. Maluer. *tract. de Canon. Sanct. dub.*3.*num.*51. latè Castell. *eod. tract. quæst.*6.*vers. quæro an sit necesse.* Nos fœdere distinctionis opiniones conciliari posse existimamus, nempe quod aut natura cum processu temporis poterat causare illud factum, de quo quæritur, an sit miraculum, putà sanare infirmitatem, & tunc de substantia miraculi est, quod fiat continuò, ac statim, aliàs non erit miraculum, cùm possit esse quod sanatio processerit ex operatione naturæ. Ex qua possibilitate excluditur miraculum saltem quoad probationem *ad l. non hoc, C. vnde legit. cum concordant.* vltra quod in isto modo operandi non concurrit *insolitum*. quod est vnum ex requisitis pro miraculis, vt suprà demonstratum est. Quod tamen diximus, necessarium esse, quod fiat illico, intelligendum est cum temperamento, nempe sufficere, quod incontinenti recedat morbus principalis, licet remaneat consequentia morbi, putà lassitudo, cicatrix, & similia, vt fuit ponderatum in pluribus relationibus in hac materia factis, & signanter *in relatione S. Raymundi, part.*2. *art.*5. *vers. quod si quandoque*: aut verò factum non erat tale, quod posset per naturam ex interuallo temporis contingere, putà illuminatio cæci à natiuitate, resurrectio mortui, & similia, & tunc etiamsi intercedat interuallum temporis, non videtur cessare vis miraculi, quia qualitas corporis cùm minimè conferat ad actum, nullius est considerationis, iuxta not. per Abb. *in cap. Ad aures, num.*2. Dec. *num.*3. *de rescript.* Calder. *cons.*10. *eod. tit.*

193

194

195 Et eadem distinctione solui potest alia quæstio, An de substantia miraculi sit, quod nullum remedium humanum omnino fuerit adhibitum, nempe, vt inspiciatur an illud remedium esset aliquo modo proportionabile ad producendum illum effectum: quod si non est, minimè tollit vim miraculi, & proinde nec puluis, qua vsus fuit Dominus noster in illuminatione cæci, de qua per Ioan. *cap.*9. necnon pallium quo vsus fuit S. Franciscus de Paula, & S. Raymundus in transfretando mari, sustulerunt miraculi vim, quia nullam habebant proportionem ad illa facta, & multo minùs tollent vim miraculi remedia adhibita post substantiam facti ad tollendum reliquias morbi, de quo per Maluet. *tract. de Canon. Sanct.* 3. *dub. n.*91.

196 Similiter occurrit dubitare, an dolor, qui plerumque interuenit in miraculosa sanatione, vt euenisse in modernis processibus in hac materia factis, passim legitur, tollat vim miraculi, & pro affirmatiua allegatur, quod Deus, qui solus facit miracula, non habet opus seruare modum, quo natura plerumque vtitur in expulsione morborum, vt scilicet fiant cum dolore, vt ad propositum animaduertit Troyl. *tract. de Canoniz. Sanct. dub.*3. *num.*52. & 54. Item quod Deus solet esse in suis liberalissimus, & Spiritus Sanctus, cui principaliter attribuuntur miracula, *cap. de Spiritu, de Consecrat. d.*5. *cap. quærendum de pœnit. d.*2. Chassan. *Catal. glor. mund. cons.* 49. *versic.*1. quòd ex Deo dicitur Spiritus consolationis; dicitur enim Paracletus quasi consolator, *gloss. interlinearis super Ioan. cap.* 14. Vnde posset dubitari, an tale factum processerit operatione diuina.

197 Contrarium tamen resoluerunt maiores nostri in relatione super processu S. Caroli *p.*3. *mirac.*2. *post mortem in fin.* & nosmetipsi in relatione super processu B. Theresiæ *part.*4. *super* 11. *mirac. post mortem in fin.* quod scilicet dolor non tollat vim miraculi, ex quo nec cum dolore potest natura operari illud factum, & dolor ea fortè ratione relinquitur, vt in memoria peccatorum, iuxta illud Genes. *cap.*3. *in dolore paries filios*; quasi quod sic sanati, debeant recordari morbum illum sibi contigisse ratione peccati, si non actualis, saltem originalis.

198 Solent etiam Doctores ponderare gradus miraculorum, vt scilicet illud maius dicatur miraculum, quod magis excedit vires naturæ, S. Thom. 1.*part. quæst.*105. *art.*8. & maiores nostri in relatione super processu S. Raymundi *art.*6. *de grad. mirac. vers. alterum, part.* 2. S. Franciscæ *part.*3. *vers. quartò præmittendum est*, & S. Caroli *par.*3. *de mirac.* Er consequenter quanto maiora erunt miracula concurrente probatione sanctitatis, vt diximus supra, tantò euidentiùs constabit & de sanctitate Canonizantium, & de voluntate Dei, quod Canonizetur. Canonistæ constituunt duos gradus miraculorum, vt primus sit quoad factum, id est illud, cui natura penitus repugnat, quod fiat, putà quod sol stet: alterum quoad modum, puta quod febricitans confestim sanetur, non enim repugnat naturæ, quod febricitans sanetur, cùm mille febricitantes singulis mensibus sanentur, sed repugnat modo, hoc est, quod extemplò sanetur. ita Archid. *in cap. nec mirum* 26. *quæst.*5. quem alij passim sequuntur. Theologi autem inter istos duos constituunt vnum gradum medium, quod vocant *in subiecto*, siue *in eo*.

199

200 In quo exemplum dant in resuscitatione mortui, & illuminatione cæci; potest enim natura dare vitam, & lumen, sed non cæco, aut mortuo. Ita S. Thom. *p.*1. *quæst.*105. *art.*8. vbi Dominicus Bannes, idem S. Thom. *lib.*3. *contra Gent. cap.*100. Priorem opinionem, scilicet quod duæ sint tantùm species, sequutus fuit Iaf. Simonet. *in relat. super process. S. Francisci de Paula.* Sed posterior, quod scilicet sint tres, placuit maioribus nostris in relatione S. Raymundi *p.*2. *art.*6. & S. Franciscæ *p.*3. *art.*1. *vers. quartò præmittendum est*, & S. Caroli *part.*3. *de mirac. in genere, vers. quartò licet*, & nobismetipsis *in relat. B. Theresiæ*, vnde nunc illam sequimur.

201 Vlterius per S. Thom. *p.*1. *q.*114. *art.*4. *ad* 3. *arg.* datur praxis discernendi vera miracula à non veris, nempe *efficacia, vtilitate*, & *fine*, quam differentiam benè explicat Tostatus in Exod. *cap.*7. *quæst.*11. *vers. differunt signa*, quibus credimus addi posse qualitatem personæ, quæ facit miraculum, nempe si sit aliunde probata in Catholica fide, præstans in operibus, iusta, in moribus excellens, quia tunc faciliùs concludi potest, quod sit miraculum Dei, non autem opus Diaboli, cum quo tales homines non habent commercium; immò, vt dicit S. Gregorius *lib.*24. *moral. Diabolus illis tantò est infestior, quantò videt illos posse sua virtute aliis prodesse.* Et hæc in quantum dubitatur an sit opus Diaboli. Sed quando dubitatur an sit opus naturæ, exempli gratia quidam præcedente inuocatione alicuius, qui pro Sancto datur, reperitur sanatus, dubitatur an sit miraculum. Hoc pendet ab eo, an infirmitas secundum ordinem naturæ esset absolutè incurabilis, vel saltē non eo modo curabilis, tunc dicimus, esse

recurrendum

recurrendum ad peritos, & illis standum, iuxta notata per scribentes *in cap. fin. de frigid. & malefic.* & si alia miracula eiusdem inuocati fuerunt clarè probata, faciliùs admittitur & hoc fuisse miraculum, arguendo à consuetis, vt per Scribentes *in cap. prudentia in princ. de offic. deleg. & in l. Si quis donatus*, vbi Gloss. *verb. vsitatum ff. de vsufr.*

201 Amplius quæritur, an miracula possint fieri per malos. Super quo illud in primis aduertendum, quod licet Doctores, & textus ipse *in cap. 1. de reliq. & vener. Sanct.* passim vtantur hoc modo dicendi, quod homines faciant miracula; veritas tamen est, quod solus Deus facit miracula, & homo, cuius intercessione fit, deseruit tantùm pro instrumento. S. Thom. 2. 2. *q.* 178. *art. 1. ad* 3. *& art. 2. in corpor. & ad* 2. & facit illud *Psalm.* 135. *Qui facit mirabilia solus.* Quod pertinet ad propositam quæstionem, concluditur etiam malos quandoque facere vera miracula, *cap. teneamus*, vbi Archid. *num.* 3. Turrecrem. *n.* 1. Bellam. *num.* 2. *quæst.* 1. S. Thom. 2. 2. *quæst.* 178. *art.* 2. Glos. *in cap. vnico, vers. Sedis Apostolicæ, vers.* 1. *quod ex Deo de reliq. & venerat. Sanct. in* 6. Host. & alij *supr. alleg. cap. 1. eod. tit.* Aretin. *in cap. venerabil. num.* 2. *de testib.* Chassan. *in Catalog glor. mund. consider.* 49. *versic.* 1.

202 Quod prouenit vel ex omnimoda fide quæ potest sine charitate operari miracula, iuxta illud D. Pauli 1. *ad Corinth. Et si habuero omnem fidem, itaut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*; vel ob virtutem Sanctissimi nominis Christi inuocati, vt per Hieron. super illo Matth. cap. 7. *Nonne in nomine tuo multas virtutes fecimus.* Vel ob confusionem, & iustiorem condemnationem facientis vt de prophetia Caiphæ. S. Hieronymus vbi proximè *supra.* Quod tamen procedit in vita, nam post mortem nonnisi Sancti faciunt miracula, vt infra dicetur.

203 Occurrit etiam dubitare, an sufficiat Canonizandum fecisse vnum miraculum, vel potius requirantur plura. Et quicquid de iure dici posset, placuit praxis, quod debeant expectari plura, vt per Archid. *in cap. nec mirum* 26. *quæst.* 5 *num.* 7. vbi Bellam. *num.* 4. *vers. & nota*, Maluet. *tract. de Canoniz. Sanct. dub.* 3. *n.* 60. Et tenuerunt maiores nostri *in relat. super processu S. Hyacinthi, tit. de mirac. vers. Iure etiam merito.* Cuius ratio esse potest, quia *in geminatis non cadit error*, sicut potest cadere in vno actu, vel circa ipsum factum, nempe quod verè sit miraculum, vel circa intercessorem, vel circa causam intercessionis, quod scilicet miraculum minimè fuerit factum ad denotandam intercedentis sanctitatem. Ad quæ faciunt *not. in l. Balista, ff. ad Trebell. gloss. in §. Et hoc verò, auth. vt nul. Iud. & in cap. 1. vers. noscatur, de constitut. in* 6.

204 Rursus disputari solet, an sufficiant miracula facta per Canonizandum in eius vita, absque eo quod probentur facta post mortem. Et in hoc placuit, quod non sufficiant miracula in vita, quod etiam maiores nostri sequuti fuerunt *in relatione super processu S. Hiacynthi, c. 2. vers. quibus addimus*, & *S. Franciscæ part. 3. art. 1. vers. quinto promitten.* Et ratio est, quia in vita etiam mali quandoque faciunt miracula, vt suprà dictum est, vnde non est concludens argumentum sanctitatis; post mortem autem non nisi sancti faciunt miracula, vt videtur sentire S. Thom. 2. 2. *quæst.* 178. *art.* 2. Cessant enim rationes suprà ponderatæ, ob quas mali faciunt vera miracula, posset enim esse, quod non fuerint vera miracula, sed illusiones diabolicæ, vt mediante illo ad cuius intercessiones fiunt, homines adducantur in aliquem errorem, vt de gestis per Simonem Magum, & de gerendis per Antichristum legitur. Post mortem autem cessat istud periculum, quando ille ad cuius inuocationem fiunt, nullum reliquit malum dogma, vel exemplum, per quæ possent fideles in errorem adduci. Præterea dato, quod miracula in vita fuerint vera miracula, & qui fecit, fuerit illo tempore in statu perfectionis, potuit recedere à via salutis ante mortem: vnde legimus 3. *Reg. cap.* 3. de Propheta misso ad Roboam, qui apud illum fecit tria miracula, & postea seductus à quodam falso Propheta contra præceptum Dei manducauit apud eundem Roboam, propter quam inobedientiam paulò post in itinere occisus fuit à leone. Propterea concluditur requiri miracula, quæ arguant sanctitatem de tempore mortis.

205 Ad illud autem, quod diximus, miracula non fieri per malos post mortem, non obstat, quod textu *d. c. 1. de reliq. & vener. Sanct.* loquens de occiso in ebrietate, subdat illa verba ibi, *etiamsi per eum miracula fierent.* Vnde videtur supponere, quod miracula per malos etiam post mortem possint fieri, quia textus ibi accipit *miraculum* largo modo, nempe pro portento, & illusione diabolica, quæ videntur miracula, cùm verè non sint. Quod sentit Glos. *ibi* super verbo *miraculum*, quæ allegat pro concordia *text. in cap. teneamus quæst.* 1. qui textus expressè loquitur de miraculis Magorum Pharaonis, & Simonis Magi, quæ certè non erant miracula. Demum illud omninò iudicari volebat Papa *d. cap.* 1. non fuisse venerandum pro Sancto illum occisum in ebrietate, etiamsi per eum sibi viderentur fieri miracula, quia verè non fuerint miracula, sed illusiones diabolicæ fortè operatæ eo fine, vt populi non haberent pro malo ebrietatem, in qua ille homo occisus fuerat; vel etiam Papa vsus fuit verbo *miraculo* ad tollendas ioculationes, quasi dicat, siue sit, siue non sit verum miraculum, non licet vobis quemquam venerari pro Sancto sine auctoritate Sedis Apostolicæ; sed non propterea ex supposito inferendum est ad assertionem affirmatiuam, quando sequeretur absurdus intellectus; *ad l. nam absurdum, ff. de bon. libert. c. in Gen. de elect.*

206 Verùm licèt miracula in vita non sint omninò concludens argumentum sanctitatis illorum, tamen fuit semper habita magna ratio in Canonizationibus nostri temporis, quia miracula regulariter non fiunt per malos, iuxta illud Ioan. *c.* 9. *relat. in cap. verum, dist.* 2. *Scimus, quia peccatores non exaudit Deus*, & dicit Beda relat. *in cap. quærendum, de pœnitent. dist.* 2. quod Spiritus Sanctus illa operatur, vt intercessores, quales intus sunt, foris appareant; vnde quando operationes non discrepant, sunt magnum argumentum Sanctitatis, vt dicit Anchar. *in cap. Venerabilis, num.* 2. *de testib.*

207 Qua occasione oritur alia dubitatio: An vltra miracula post mortem de necessitate requirantur ad Canonizationem ista miracula in vita, & licet glos. *in cap. vnic. verb. Sedis Apostolicæ, vers. quærendum etiam est, de reliq. & vener. Sanct. in* 6. Syluest. *in sum. verb. Canonizatio, num.* 1. *vers. requiritur etiam*, Hostiens. *in sum. de reliq. & vener. Sanct num.* 1. *vers. item quærendum est.* Bellam. *in c. Venerabilis, n.* 2. *vers.* 4. *nota. de testib.* Troyl. Maluet *tract. de Canon. sanct. dub.* 3. *n.* 37. tenuerint pro affirmatiua, nos tamen credimus veriorem esse negatiuam, quam S. Thom. 2. 2. *quæst.* 178. *art.* 2. *vers.* 2. Chassan. *Catal. glor. mundi p.* 3. *cons.* 9. *in princip.* Pacin. *in relat. Canonizat. S. Bernard. Senen. part. 1. art.* 3. & maiores nostri *in relatione super proc. S. Hiacynthi, cap* 3. *vers. quibus addimus*, *S. Raymundi p.* 2. *art.* 7. *vers. nos licet*, *S. Franciscæ, part. 1. art. 1. vers.* 5. *permittendum. & S. Caroli part.* 3. *vers. veritas est*, & etiam nos ipsi sequuti fuimus in relatione super processu B. Theresiæ *in princ. vers. Et quamuis.*

208 Cuius ratio esse potest illud, quod dicit S. Augustinus *lib.* 83. *qq. quæst.* 79. *tom.* 4. nempe quod in vita *Deus de facili non operatur miracula per intercessionem Sanctorum, ne infirmi decipiantur, æstimantes esse maius bonum miraculum, quàm opera iustitiæ, quæ iidem Sancti faciunt.* Vnde veneramur pro Sanctis Alexium Romanum,

Romanum, & alios quoque, quorum Sanctitas fuit incognita, eorum vita durante, quod esse non posset si necessaria esset operatio miraculorum in vita, quod si illa fuissent, innotuisset illorum Sanctitas. Vnde prudenter etiam Ecclesia laudat virtutes Sanctorum in vita, & miracula post mortem illis carminibus:

Qui pius, prudens, humilis, pudicus,
Sobrius, castus fuit, & quietus,
Vita dum præsens vegetauit eius
Corporis artus.
Ad sacrum cuius tumulum frequenter
Membra languentum modò sanitati
Quolibet morbo fuerint grauata,
Restituuntur.

PARS TERTIA.

De modo probandi Sanctitatem, & miracula.

209 SAtis diximus de iis, quæ requiruntur in illo, qui pro Sancto debet Canonizari. Ceterum, quia in iure nostro paria sunt non esse, & non apparere, *l. penult. ff. de probat. cap. 1. iunct. cap. laudabili, de frigid. & malef.* & quod non est de actis rectè negatur esse in mundo. Castrens. *in l. ait prætor §. si Iudex, vers. Et probo ff. de re iud.* Ideo ne quid in hac quæstione desideretur, necessarium videtur agere de probatione, non quidem in genere, & prout ista materia est communis cum aliis, quia esset reuoluere immensum pelagus probationum, sed de quibusdam singularibus, quæ occurrunt in materia Canonizationis.

In probationibus tria solent præcipuè considerari. Primum, quod probatio sit legitimè proposita, nempe coram habente potestatem illam recipiendi citatis citandis cum similibus. Secundum, quod sit perfecta in genere suo. Tertium est, quod est materia de cuius probatione agitur an sit probabilis per illud genus seu gradum probationis.

§. I.

De prima consideratione.

210 CIrca primum, quod scilicet probatio sit legitimè proposita. Primò occurrit dubitare, an probationes factæ coram Ordinario sufficiant ad effectum Canonizationis. Rationem dubitandi facit, quod actus Canonizationis sine dubio est de reseruatis Papæ *c. 1. & ibi glos. vers. miracula.* Innoc. *num. 2.* Hostien. *num. 3. & 7. cum pluribus seqq.* Put. *num. 7. de reliq. & vener.* Gemin. *in cap. vnic. num. 11. eodem tit. in 6.* Bellam. & Aret. *in cap. Venerabilis, in 1. not. ante num. 1. de testib.* Castell. *tract. de Canoniz. Sanct. q. 1. vers. per Papam,* & latiùs *q. 3. vers. contrarium, cum plur. seqq.* Troyl. Maluer. *eod. tractat. dub. 2.* Vnde videtur, quod processus tanquam necessarium antecedens Canonizationis (regulariter enim iudicatur secundum acta, & probata, *l. illicitas, §. veritas,* vbi Bart. & alij, *ff. de offic. præsid.*) sit & ipse reseruatus, necessarium enim antecedens solet determinari sicut suum consequens, *l. 2. ff. de Iurisd. omn. Iud. l. illud. ff. de acquir. hæred.* Item causa propter quam Summis Pontificibus

211 sit reseruata Canonizatio, videtur esse ne in materia tam graui concomitetur error, verùm error Canonizationis potest oriri etiam ex processu, quia regulariter Canonizationes fiunt secundum acta, & probata, vt dictum est, ergo id ius debet constitui circa processum, quod circa Canonizationem, *ad l. Illud, ff. ad l. Aquil. cum concord.* In contrarium dicitur, quod Episcopus est Iudex competens in qualibet causa occurrente in sua diœcesi, *c. cum contingat, de foro compet. c. conquerente,* & ibi Glos. *verb. Iurisd. de offic. Iud. ordin. c. cum Episc. eodem tit. in 6. c. omnes Basilic. 16. quæst. 7.* Bellam. *cons. 6. num. 4.* Verall. *decis. 306. p. 1.* Et proinde cùm non reperiatur Papæ fuisse reseruatum plusquam actum Canonizationis, cetera remanent in dispositione Iuris, & sic coram ordinario, *ad l. commodissimè ff. de liber. & posthum.* Nec esse eandem rationem in processu, quam in Canonizatione, quia in Canonizatione potest dici, quod ideò Papæ sit reseruata, quia debet facere ius in vniuersa Ecclesia Catholica. Vnde non erat conueniens, quod fieret per particulares Episcopos, quibus extra suam diœcesim nulla debetur obedientia; & propterea potuisset euenire, quod quis in vna Diœcesi fuisset cultus pro Sancto, & in alia fuisset detestatus pro malo, quod esset mali exempli in Ecclesia Dei, & durum videtur dicere, quod diffidere debeamus de omnibus ordinariis, quibus ex dispositione Diuina salus tot millium animarum est commissa. Et ad illud, quod ordinarij possint errare circa processum, respondetur, quod ideo non errabit Papa in

212 Canonizatione, quia verior videtur opinio, quod Papa cui assistit Spiritus Sanctus in iis, quæ concernunt ordinationem vniuersalem Ecclesiæ Catholicæ, non possit errare in Faciendis Canonizationibus, de quo per Troyll. Maluet. *de Canoniz. §. Aggredior, num. 46.* latè Ambros. Car. *de certa Sanct. glor. lib. 1. per tot.* Domin. Bannes *2. 2. q. 1. art. 10. dub. 7.* Cardinal. Bellarm. *de Sanct. beatit. lib. 1. cap. 9.* Et propterea processus Ordinarij poterunt deseruire pro illa diligentia humana, quam Papa tenetur facere etiam circa ea, in quibus non potest errare, de quo per Bannes *2. 2. q. 1. d. art. 10. dub. 3.*

Nos in hoc articulo sequimur mediam opinionem, quam in effectu postremo loco sequuti sunt maiores nostri *in relatione super Canizatione S. Caroli, in vers. Quia Mediolan.* quod scilicet probationes factæ coram ordinariis non reiiciantur, sed cum illis solis non fiat Canonizatio, sed addatur processus Apostolica auctoritate fabricatus, qui si correspondeat probatis coram Ordinario, ex omnibus simul iunctis proceditur ad Canonizationem. Hoc tamen, quod diximus habendam esse rationem processus fabricati coram ordinario, intelligendum est, nisi Papa iam apposuisset manus, quia tum non potest amplius inferior se intromittere. Mohed. *decis. 9. numer. 5. & 6. de præb.* Puteus *decis. 158. lib. 1.* Cresc. *decis. 2. de Paroch.* Quod autem diximus de non reiiciendis probationibus factis coram ordinario, procedere etiam in factis coram Vicario, tenuerunt maiores nostri *in relat. super processu S. Raymundi, p. 1. art. 2. versic. quia omitto, & vers. Ideoque, & vers. Quod decretum.*

213 Secundò quæritur quis sit ordinarius in istis materiis, nempe vel ille in cuius diœcesi seruatur corpus Canonizandi, vel in cuius diœcesi extat fama Sanctitatis, siue successit miraculum examinandi. Nos credimus vtrumque esse competentem Iudicem, quia materia Canonizationis est publica, cum respiciat gloriam diuinam, iuxta illud *Psalm. 67. Mirabilis Deus in sanctis suis,* & proinde videtur, quod iure ordinario possit recipere probationes, quæ occurrunt in sua Diœcesi, cùm quælibet Diœcesis sit sub dominio illius, de cuius gloria agitur, iuxta illud Psalmistæ: *Domini est terra, & plenitudo eius.*

214 Tertiò quæritur, an delegati per Summum Pontificem in hac causa possint subdelegare. Et in hoc non recedimus à regula Iuris, quod subdelegatus à Principe potest subdelegare, *leg. à Iudic. C. de Iudic. Clem.*

Clem. vnic. de offic. deleg. c. is cui, eod. tit. in 6. nedum extraneum Iudicem, vt quotidie subdelegantur in remissoriis, sed etiam possunt Iudices subdelegati se ad inuicem subdelegare, vt in specie tradit Castill. *tract. de Canon. SS. q. 8. princ. §. quaero iuxta praedicta*, & fuit seruatum in processu S. Didaei, de quo *in princ. relat. super dict. proc. S. Franciscae in eius relat. p. 1. art. 3. vers. 1. Itaque.*

215 Quartò quaeritur, an in formando isto processu aliquis sit citandus, & signanter Procurator Fiscalis. Et in hoc sequimur decisionem Ægidij 731. *incip. Extra Rotam*, quam sequuti fuerunt maiores nostri, nempe in S. Hiacynthi, Raymundi, & aliis relationibus, & vltra rationes alias allegatas nos mouet, quod ista materia respicit cultum diuinum, non autem interesse Fisci repraesentatum per Procuratores Fiscales.

216 Quintò quaeritur, an Notarij Imperiali tantum authoritate possint rogari de processibus Canonizationum. Quod dubium occurrit de facto in causa S. Didaci, S. Raymundi, & S. Franciscae, in quibus fuit tantum pro affirmatiua, ea ratione, quod rogatus non est actus Iurisdictionis, cuius sunt incapaces laici in materia Ecclesiastica, qualis est Canonizatio; sed est mera probatio, vnde sicut possunt laici testificari in causis Ecclesiasticis, ita in eisdem potest Notarius laicalis facere fidem de actitatis, *ad l. Domitius, ff. de testib.* Et quia istud non est nisi nudum ministerium, quod laici praestare possunt in causis Ecclesiasticis, *cap. 1. de praebend. in 6.* Et quicquid dicendum foret, si Notarius Imperialis propria auctoritate se ingereret interrogando de actu Ecclesiastico, cessat difficultas in istis processibus, in quibus semper interuenit auctoritas Iudicis Ecclesiastici, qui illum videtur approbare, vt considerarunt maiores nostri in relatione S. Raymundi *p. 1. art. 2. in fin.*

217 Sextò quaeritur, an possit in hac materia committi Notario examen, & receptio Iuramenti testium. Et licet stylus sit quod delegati examinent per ipsos, vt fuit dictum in relatione S. Caroli, & passim fieri consueuit, tamen soluitur examen testium factum à solo Notario, qui etiam recepit iuramentum, vt in relatione processus S. Raymundi *p. 1. art. 2. vers. Quia consueuimus*, & S. Franciscae *p. 1. art. 4. in fin.* Ea fortè ratione, quod Notarius secundùm regulas Iuris potest hoc facere in aliis materiis. Mohed. *dec. 4. de test.* Ægid. *dec. 43.* Bald. *in l. Iudices, n. 1. vers. Quaero nunc quid, C. de fid. Instrum.* Abb. *in cap. cùm causam, n. 2. in fin. de testib.* Vestr. *in prax. lib. 6. cap. 2. num.* ... ergo, & in materia Canonizationis, cùm non reperiatur prohibitum *ad l. Commodissimè, ff. de liber. & posthum.*

§. II.

De secunda consideratione.

218 Circa secundam principalem considerationem, an probatio sit perfecta in genere suo, vel suo gradu, ponderandum est, quod imperfectio potest contingere aut ex vitio extrinseco, putà quod non adsit sufficiens numerus testium, vel quod patiantur exceptiones, per quas de Iure non debebant admitti ad probandum; vt quia vel commodo, vel quaestu, vel studio diuturno, aut alia quacunque de causa, praeterquam Sanctitatis, & diuinae gloriae; aut verò ex vitio intrinseco, nempe quia testes non concludunt in dicto, vel articuli non complectuntur omnia probanda. Circa primum defectum occurrit dubitare, an testes de Religione Canonizandi sint admittendi: & reperimus fuisse admissos in pluribus Canonizationibus, nempe S. Hiacynthi, S. Franciscae, & aliis, ea ratione, quia vel haec non est causa particularis sui Conuentus, sed vniuersae Ecclesiae Catholicae, vel etiamsi esset, de iure possunt Religiosi examinari in causa sui Monasterij. Gloss. *in §. cogitandum, verb. testes, auth. de Monach.* Bald. *in c. tertio loco, n. 4. de probat.* Henric. Bocc. *in cap. Insuper, num. 11. & 15. de testib.* Dec. *cons. 62. in princ.* Afflict. *decis. 400. n. 2.* Verum quidem est, liberum esse Iudici propter praesumptam affectionem, vel circunstantias facti, aliquid minus tribuere illorum depositioni, sicut dicimus de testibus in causa suae vniuersitatis; qui propter praesuppositam illorum affectionem minùs probant. Dec. *in cap. Insuper, num. 7. de testib.* Crauett. *de antiq. temp. part. 1. vers. quod in libro, num. 18.* Menoch. *de arbitr. cas. 106. in princ. & num. 9.* Afflict. *d. dec. 400. num. 4.*

219 Quoad secundum quaeritur primò, an sit perfecta probatio, quod testes deponunt in genere super Sanctitate, putà quod quis fuerit communiter habitus Sanctus, vel potius sit necessarium, quod descendant ad aliquas species virtutum. Pro affirmatiua facit quod positionem generis sequitur positio speciei, *l. si Chorus in princ. ff. de leg. 3. l. si ita vsu ff. de vsu, & habit.* & proinde probato in genere, quod quis fuerit Sanctus, erunt probatae singulae species virtutum contentae sub nomine Sanctitatis, vt diximus *supr. in 1. part.* Contra est, quod in existimanda hac Sanctitate populi de facili decipiuntur non solum circa intrinseca propter hypocrisin multorum, verùm etiam circa extrinseca: nam omissis gentilibus quorum insania illuc vsque deuenit, vt cui adulteria, stupra, & alia peiora attribuerent (scilicet Ioui) eundem optimum maximum appellarent, de populis fidelibus dicit Ecclesiast. cap. 8. *Vidi impios sepultos, qui etiam cùm adhuc viuerent, in loco sancto erant, & laudabantur in Ciuitate quasi bonorum operum.* Et Papa *in d. cap. de reliq. & vener. Sanct.* reprehendit quosdam Christianos, qui occisum in potationibus, & ebrietate pro Sancto venerabantur. Nobis placuit praxis modernorum processuum, quod descendatur ad speciem per rationes proximè ponderatas, vt Summus Pontifex possit meliùs arbitrari an fuerit vera Sanctitas, vel ficta, aut à populis malè existimata, probatio enim specialis est magis certa, vnde semper praefertur generali. Innoc. *in cap. auditis, n. 4. de praescript.* Alex. *cons. 148. num. 4. lib. 2.* Cagnol. *in l. in tot. num. 2. ff. de reg. iur.* Crau. *cons. 94. num. 3.*

220 Non tamen est omninò reiicienda ista probatio generica, quia in iis, quae referuntur ad virtutem nominis, multùm defertur communi reputationi. Bald. *in l. prouidendum, Cod. de postul.* propterea illius semper magnam rationem habuerunt nostri maiores in modernis relationibus, maximè quando est continuata per magnum temporis spatium, quia non est verisimile, quod in materia tam graui Deus permittat populos fideles errare per magnum temporis spatium; vt dixerunt maiores nostri in relatione super processu S. Hiacynthi *ad fin. vers. Ceterum*, & S. Raymundi *part. 2. art. 2. vers. pro quibus.* Et sicut ad probandum delicta in specie multum defertur genericae diffamationi, *l. de minore, §. tormenta*, & ibi Glos. *verb. examinationis*, Bart. *n. 4. ff. de quaest. cum aliis* per Gomez *var. resol. lib. 3. c. 13. num. 20.* ita è conuerso ad probandum virtutes in specie multùm confert fama sanctitatis in genere, vt contrariorum eadem sit disciplina, iuxta *not. in l. 1. ff. de iis, quae sunt sui vel alieni iur. & in l. & si contra, ff. de vulg. & pupil.*

221 Secundò è conuerso dubitatur, an sit necessarium probare, quod Canonizandus excelluerit in singulis speciebus virtutum, vel potius sufficiat probare aliquam virtutem in specie, & postea sanctitatem in genere. In hoc placuit nobis sententia posterior; quia pro sanctitate non est necessarium, quod Canonizan-

Canonizandus se exercuerit in omni specie virtutum, vt exemplo S. Pauli primæ Eremitæ, & aliorum latè probat Simoneta vir nostri Collegij *in relat. S.Francisci de Paula, vers. postremò non omittent.* Et proinde si Canonizandus se non exercuit in omnibus, impossibile est probare omnes species, & excellentiam, quæ non nisi per actus exteriores dignoscitur.

122 Tertiò ex istis resultat quæstio, an scilicet adsit aliqua virtus priuilegiata, itaut sit in specie probanda. Nos fuimus in voto, quod saltem excellentia virtutum Theologicarum sit in specie probanda, cum in illis consistat sanctitas, vt latè explicauimus *sup. part.*1. & signanter visa fuit necessaria probatio fidei: non quia fides sit maior cæteris, cum immò charitas sit maior illâ. S.Paul. 1. *Corinth.cap.*3. & probauimus *dict.part.*1. sed quia etiam infideles prætendunt se habere virtutes, tam Theologicas, quàm morales, amant enim illum, quem credunt esse Deum, & ab illo sperant bona, & propter hoc etiam aliquando benè se habent circa mores: cum tamen ex præfatis veràs virtutes minimè consequantur; nam sine fide impossibile est habere veram spem, & veram charitatem, &c. quomodo enim posset quis sperare in Deum, quem non credit, aut illum amare, vt dicit S.Greg. *in Ezechiel.* & quoad mores, vltra quod sine fide impossibile est multùm proficere in illis, vt probauimus *sup. part.*1. etiamsi viderentur optimi, sine fide non erant virtutes, sed falsa species illarum, vt probat S. Augustinus relat. *in cap. penult.* 28. *quæst.*1. Ex quibus apparet probationem fidei esse admodum necessariam in cognoscendis aliis virtutibus. Vnde Canonistæ passim explicant excellentiam fidei, cæteras verò virtutes sub vno nomine sanctitatis vitæ, vel excellentiæ vitæ pertransuent. Ita Innoc.in sæpe alleg. *cap.*1.*de reliq.& vener.SS.* vbi Hostiens. *num.*5. Ioan. Andr.*num.*4. Butr.*num.*7. & alij. Cæterùm, quia excellentia fidei, sicut aliæ, virtutes tanquam consistentes in animo Canonizandi non possunt probari nisi per signa exteriora, quæ signa in eo quod specialiter spectat ad fidem de facili non occurrunt, quando Canonizandus vixit inter Catholicos, quandoquidem inter istos non occurrit ostendere se paratum martyrio, vel ardenter insectari hæreses, & similia, quæ propriè spectant ad fidem, existimamus sufficere, quod appareat de Baptismo, & professione nominis Catholici. Ex quibus probatur fides Catholica. Simonet. in relatoione super processu S.Francisci de Paula *vers. quod si æquus rerum Iudex.* Excellentiam autem fidei petendam esse, vel ex magna spe, & confidentia, vnde Centurio, & Cananæa, qui illas habuerunt, per Christum fuerunt laudati de fide, Matth. *cap.*8.Luc *cap.*7.& è conuerso Petrus, qui ambulans super aquas in ea defecit, reprehenditur à Domino tanquam *modicæ fidei*, Matth. *cap.*8. vel ex contemptu rerum temporalium. S.Augustinus *super illo Paul. ad Hebræos* 2. *fide Moysis grandis factus.* S.Anton. *part.*4.*cap.*3.§.7. Denique per excellentiam operum. Nam si verum est, vt est verissimum, quod *fides sine operibus mortua est*, S.Iacobus *in epist. & qui bona opera non facit, Christum dicatur negare*, S. Gregor. *in homil. Ascensionis* super illo Marc. *cap.*16. *Qui verò non crediderit condemnabitur*, vbi refert Paulum, & Ioannem sic dicentes, erit etiam verum, quod quanto maiora erunt opera, maior erit fides, arguendo à contrariis, vt idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, de quo *in l.fin.* & ibi Barr.*ff.de legat.*3.Bald.*in l.*1.*num.*3.*C. quando liceat ab emptione disc.* Ias. *in l. si ex tot. num.*1.*ff.de leg.*1. Et quod fides se extendat ad operationem, docet S.Thom. 2.2.*quæst.*9. *art.*3. Et signanter ad probandam excellentiam fidei multùm conferunt miracula operata per Canonizandum in vita, quæ regulariter procedunt à magna fide, iuxta illud Marci 11. & D. Pauli 1. *ad Corinth. cap.* 13. *Etsi habuero omnem fidem, itaut montes transferam*, iuxta ponderata vbi suprà, S. Chrysost. *homil.*29. dicit, *fidem esse matrem signorum.*

123 Non omittimus, quod fama sanctitatis, & virtutum Canonizandi debet esse continuata post mortem. Vnde in processu super Canonizatione Sanctæ Franciscæ, licet in processibus fabricatis per multum tempus antè esset plenè probata fama sanctitatis, & deuotio populorum erga illam, voluerunt tamen maiores nostri, quod probaretur continuatio vsque ad diem reassumpti negotij, & proinde super hoc fabricarunt nouum processum, moti fortè ea ratione, quod licèt Deus per aliquod tempus permittat populos fideles errare in existimatione sanctitatis, vt exemplo ebriosi de quo *in cap.*1. *de reliq. & vener. SS.* suprà demonstratum, & legitur de quodam institutore hæresis Fraticellorum; non tamen permittit hoc per valdè longum tempus. Simonet. *in d.relat.*super proc. S. Francisci de Paula, §.*Vltra hæc qua ratione.* Nec esse properandum in Canonizationibus Sanctorum, docent Hostiens. Io. Andr. Butr. & Augustin. Triumph. *tract.de Eccles.potest.quæst.*16.*art.*12. & fuit dictum in relat. super processu S. Franciscæ, *part.* 3. *art.*7. & hic applicatur, quod dicit Paulus *relat.in cap.quid est*, 78. *dist.nemini citò manus imponas*, & Leonis Papæ *in cap. Miramur*, 60.*dist.* quod *cælestes dignitates, & diuina munera non sunt nisi spatio temporis dispensanda.* Et hæc quantum ad Sanctitatem, sed circa miracula in hoc secundo cap. occurrit.

124 Primò videre, quomodo testes possint concludere miracula in dicto, cum miraculum non habeat sua principia, ex quibus perficitur cognitio, vt per Ioan. Andr. *in cap.*1.*num.*4. Monach. *n.*12. *vers.quia direct.* Gemin. *num.* 8. *vers. nam probatio, de confess. in* 6. Archid. *in cap. nec mirum, num.*6. *vers. quia directa*, Bellam. *num.*3.*eod.vers.*26. *quæst.*5. Ad hoc respondetur, quod miracula non probantur directè, sed indirectè; quippe cum videmus aliquid quod ad principia naturalia reduci non potest indirectè, & per consequentiam miraculum dicimus. Ita Archid. *in dict. cap.nec mirum, num.*6. Bellam.*num.*3. *ver.sed dico quod indirectè*, 26.*quæst.*5.Ioan.Monach.*d.cap.*1.*n.*12.*&* 13. Gemin. *num.*8.*de confess.in* 6.Castel. *tract. de Canoniz. quæst.*7.*in princ.*Simonet.*in relat.S.Francisci de Paula*, §.*Illud tamen.* Hinc infertur, non sufficere, quod testis dicat N. miraculosè fecit talem rem, sed debet referre circunstantias facti, ex quibus S. V. possit arbitrari, an verè illud factum fuerit miraculum, & hoc etiam non interrogatus, ex quo res non est perceptibilis sensu corporis ipsius testis, iuxta not. per Ab. post Innoc. *in l.cum causam* 1.12.*num.*6. Felin. *n.*3.*vers.fallit* 2. *de testib.* Alex.*cons.*198.*n.*5.*lib.*2.& tradunt in specie Bald. *in l. Solam*,*n.*11.*C.de testib.* auth. *in cap. vener. in fin. eod.tit.* Castell. *tract. de Canoniz. q.*7. *vers.adde etiam præfatis.*

125 Vnde etiam potest negatiuè resolui alia quæstio, an scilicet sufficiat, quod testis deponat se scire, vel publicam vocem, & famam esse, quod N. fecit miracula, absque eo quod deueniat ad miracula indiuidua. Pro quo faciunt ea quæ diximus suprà circa probationem sanctitatis in genere in principio huius §.*in vers. quoad* 2. Maiores tamen nostri habuerunt semper rationem famæ miraculorum, & multitudinis tabellarum votiuarum, & donariorum, existimantes impossibile esse, quod in excessiua quantitate illorum non adsint vera miracula, & quod tot fideles in eadem re fuerint decepti. Ita in relatione S. Hiacynthi *fol.* 24. *vers. & quamvis, ac fol.*51. *vers. postremò*, & S.Raymundi *part.*2. *art.*2. *vers. quæ continuata.*

Item

226 Item quæritur quomodo probetur miracula fuisse facta ad intercessionem talis, vel talis; nam certum est non sufficere ad effectum Canonizationis N. probare, quod fuerit factum miraculum, sed oportet probare, quod fuerit factum ad intercessionem dicti N. Respondetur intercessionem probari quocunque modo dictus N. fuerit inuocatus, & statim fuerit sequutum miraculum, siue in persona inuocantis, siue tertij, super quo fuerit facta inuocatio, etiam in absentia illius, iuxta illud Ioannis *cap. 4. de filio reguli*, in eius absentia à Christo Domino nostro sanato: quin ex solo contactu Canonizandi probatur intercessio ad exemplum Domini Nostri Iesu Christi, Luc. *cap. 6. Virtus de illo exibat, & sanabat, &c.* & in relatione Sanctæ Franciscæ *part.3.art.2. mir.10. in fin.& mirac.11.* & B.Theresiæ *mirac.2.in vita.* Item ex contactu vestium inuocati, vt in relatione super procur. S.Franciscæ *part.3.art.2.mirac.11.*& S.Caroli *part.3. mirac.14. post mortem.*

§. III.

De tertia consideratione.

227 Remanet tertia, & vltima consideratio, quod scilicet materia sit probabilis per illum gradum probationis, vnde occurrit videre, qui gradus probationis requirantur in hac materia. Et quidem quod sufficiat minor semiplena, non est qui asserat, sed an sufficiat semiplena, stat difficultas. Pro affirmatiua adducitur, quod hic non agitur de præiudicio tertij, vt latè per Ægid. *decis. 672. & 673.* vbi autem non agitur de præiudicio tertij, solet sufficere semiplena probatio Innoc. *in rubr.de consecr.Eccles.num.1.* Butr. *in cap. proposuisti, num.7.* Ioan. Andr. *num.8.* Abb. *num.6. eod.tit.* seu dictum vnius testis, qui aliàs non facit nisi semiplenam probationem, vt per Bart. *in l.admonendi, num.36.ff. de liber. & posth.* tradiderunt in specie Bald. *in cap. licet vniuersi, num.4.* Felin. *in fin.de test.* Ias. *in repet l.admonendi, num.198.ff. de iureiur.* Lap *alleg. 104. in fin.* Cuius dicti illa ratio assignari potest, quod cessat omnis suspicio subornationis, cum non adsit cuius intersit fieri Canonizationem, cessante verò commodo, debet cessare omnis præsumptio doli, & simulationis, *l. & eleganter, §. final.* vbi Bart. *in summ. ff. de dol.* Alex. *cons.127. num.11. lib.4.* Crauett.*cons.319. num.3.*Ruin. *consil.8. in fin. lib.4.* Corn. *cons.3. num.9. lib.3.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt.130. num.42.* Confirmantur præfata: quia illa, quæ ad Canonizationem requiruntur, regulariter non nisi inter Catholicos eosdem magis deuotos, ac Dei timorosos eueniunt, vnde fit verisimile, quod non velint peccare in eo, quod principaliter profitentur, *l.1. C.de præd. decur. lib.10. l.2.de offic.ciuil.iud.* Bald.*in l.accusationis,num.2. C. quod met. caus.* habemus exemplum Sancti Leonis Papæ Tertij, qui Canonizauit Sanctum Guilbertum cum solo libro scripto per Marcel.Presb.de quo testatur Sanctus Lugdelus *in epist. ad Perfridum Episcopum Traiecten.cap.9.*

228 In contrarium, quod requiratur plena probatio, suadet in primis grauitas causæ, quia agitur de violando Christi corpore, nam vt dicit S. Hieronymus *relat.in cap. Si quis dixerit, 11. quæst.1. Si quis dixerit non iustum, iustum, abominabilis est Deo: si verò non Sanctum, Sanctum, Christi corpus violat.* Vbi ponderanda est illa distinctio inter Sanctum, & iustum, vt cognoscamus non solum errare, qui dixerit non Sanctum, hoc est hominem præditum bonitate ordinaria, Sanctum, id est, perfectum: quod probatur ratiocinando secundum similitudinem corporis, & membrorum,de quibus *in dict. cap.Si quis:* etenim sicut violaretur corpus humanum non solùm per appositionem membri, quod non esset membrum humanum,sed etiam per appositionem membri humani, loco tamen incongruo, putà si pes collocaretur loco manus, ita quantum in nobis est vitiaretur corpus Christi, non solum si non iustus inter iustos collocaretur: verum etiam si simpliciter iustus inter Sanctos, hoc est perfectos, & electissimos poneretur.

229 Secundò, quod requiratur plena probatio facit, quia multi in hac vita sunt hypocritæ, & incedunt induti vestimentis ouium,cum tamen intus sint lupi rapaces. Matth.*cap.7.* & propterea sicut simulant sanctitatem, ita possent etiam confingere miracula, nisi cautè procederetur.

Tertiò iste videtur sensus Doctorum,dum ponunt antequam committatur causa super Canonizatione, faciendum esse processum informatiuum, an causa sit committenda, & alia plura, de quibus per Hostiens. *in dict.cap.1.num.2.*quem sequuntur Ioan. Andr.*num.3.* Butr. & Abb. *num.5. de reliq. & vener. SS.* Chassan. *Catal. gloria mundi, consider. 50. lat.* Truil. Malu. *de Canoniz.dub.4.num.7. cum plur. seqq.* quæ quidem diligentiæ minimè fiunt in causis ordinariis. Signum ergo est euidens, quod ista materia non est leuiter tractanda, & cum semiplena probatione concludenda.

230 Ad primum contrarium argumentum, quod non agatur de præiudicio tertij, respondetur non agi de præiudicio hominis particularis, sed Christi, & eius Ecclesiæ, cuius interest, ne quantum in nobis est, apponamus membrum Christo, quod verè non sit, vel apponamus loco incongruo, & deformetur Ecclesiastica Hierarchia: vnde dicitur agi de præiudicio omnium, quia causa Religionis, & pietatis dicitur causa publica, *l.sunt personæ,* vbi Albert. & alij, *ff. de relig. & sumpt. funer.*

231 Ad secundum, quod non sit verisimile testes in hac materia, in qua nihil temporale possunt lucrari, vel ex se ipsis delaturos, vel ab aliis subornandos. Respondetur, hanc verisimilitudinem non procedere respectu maliriæ, & pecuniæ, sed respectu affectionis, & imperfectæ deuotionis aliquorum, qui existimant bonum opus agere si addant aliquid de suo, in honorem illius, quem iam animo suo conceperunt pro Sancto. Præterea testis vnicus non cessat facere plenam probationem, ex eo solum quod dubitetur de illius fide, sed etiam, quia dubitatur de eius sensu,& intellectu,quandoquidem docet experientia plures homines,vel propter copiam humoris melancholici, vel aliàs propter imbecillitatem humanam existimare se vidisse, quod non viderunt. Vnde propter hanc etiam causam attestatio plurium desideratur, vt considerauit Rota in causa Calaguritana liquidationis 9.Iunij 1614. coram me Sacrato.

232 Ad tertium de exemplo Papæ Leonis Tertij, respondetur non constare, quod non adesset alia probatio, quàm illa, quæ habebatur in illo libro. Item posse esse, quod Papa fuerit ductus particulari impulsu Spiritus Sancti in illo casu, iuxta illud Pauli relati *in cap. duæ sunt.* Vnde casus non est trahendus ad exemplum, & nos cum hac posteriori opinione transimus, cum moderamine tamen, quod sufficiat semiplena in casu, in quo duo concurrunt, nempe quod plena haberi non possit, & quando miraculum est certum, & quæritur tantùm de intercessore, vel circumstantia, prout quando inuocatur Sanctus in corde solùm per illum, qui obtinuit miraculum, vel quando illi soli apparet visio. Ita in relatione S. Franciscæ *part.3.art.3. mirac.8. ead. part.3.art.3. mirac.9.* Sancti Caroli *part.3.mirac.4. & 78.post mortem.* S.Raymundi *part.2. art.2. vers. nos autem,* quæ distinctio fundatur duplici ratione: prima, quia quando materia

de sui natura est difficilis probationis, admittuntur probationes, quæ aliàs non admitterentur. Iason *in l.1. in 2. lect. num.48. in fin. & num.50. Cod. de Sum. Trinit. & fide Cathol.* Dec. *conf.* 342. *num.* 2. & 3. Grammat. *conf. ciuil.* 50. *num.* 14. Secunda, quia circumstantia, & qualitates faciliùs probantur, quam ipsa rei substantia, hoc est miraculum. Angel. *in l. si certis annis, num.* 11. *Cod. de pact.* Soc. *conf.* 164. *num.* 10. *lib.* 2. Dec. *conf.* 442. *num.* 22. Surd. *dec.* 322. *num.* 7.

233 Non tamen requiri plenissimam probationem existimamus, sed sufficere vnum testem de certa scientia cum duobus de publica voce, & fama, vt fuit sæpè firmatum per maiores nostros in relatione S. Francisci de Paula, §. *videri*, S. Hiacynthi *fol.* 51. *vers. Superioribus annis*, & in relatione S. Caroli, ac aliis.

234 Et propterea non requiri in hac materia qualitatem, quod testes probent omni exceptione carentes, sed sufficere, quod non appareat Canonicum impedimentum, vt euenit in relatione S. Hiacynthi *fol.* 15. *vers. quatenus ad testium qualitatem*, & alibi: & signanter fuit sæpius reiecta opinio Vincentij, quod sit necessarium omnes testes deponere de omnibus miraculis. Ita in relat. S. Francisci de Paula, §. *non omitto*, in S. Hiacynthi *fol.* 50. *vers. nam præterquam.* Satis etiam fuit, & de bono, & de æquo in huiusmodi causis, vt semper actum reperimus per maiores nostros, & quantum fieri potuit, fuerunt saluati processus, & probationes. Vnde in causa S. Hiacynthi fuerunt saluati testes, qui non concordabant de anno miraculi, vt legitur *fol.* 48. *vers. sed leuem*, & in relat. S. Franciscæ, qui non concordabant de verbis dictis à Canonizando, vt *part.* 3. *art.* 2. *mirac.* 4. & ibidem *part.* 1. *art.* 6. *vers. nec obstare diximus*, & super singulis articulis posse Notarium scribere, quod dixerunt omnes testes, & sic scindere in partes depositionem, in eadem S. Franciscæ *dict. vers. neque obstare*, & in S. Caroli *part.* 1. *super valid. processus vig. remiss. vers.* 3. *respectu iuramenti fuerunt saluati testes*, in quorum iuramento Notarius non dixerat, *tactis*, &c. stante, quod iuramentum fuerat præstitum in præsentia Iudicum, sicut etiam *ibid. vers.* 2. *Censuimus cum tribus seqq* fuerunt saluati testes non examinati super omnibus interrogatoriis, ex quo interrogatoria erant irreleuantia, quoad articulos super quibus illi testes erat examinandi, non obstante, quod regula sit, quod testes debeant examinari super omnibus interrogatoriis, *cap. per tuas*, vbi Abb. *num.* 1. *vers. & nota in quantum*, Felin. *num.* 10. *vers. item fallit nisi dolo, de testib.* Alex. *conf.* 194. *in fin. lib.* 5. & *in ead. part.* 1. *super valid. proc. vig. remiss. vers. cæterum consider.* admissi sunt testes examinati super articulis additionalibus datis in partibus pro explicatione cuiusdam articuli dati in Curia: Rursus *in eadem part.* 3. *mirac.* 18. *post mortem*, habetur ratio dicti cuiusdam sanati de iis, quæ illi euenerunt in infantia, & in S. Didaci, & S. Hiacynthi *fol.* 22. multum defertur libro scripto de vita Canonizandi, & in eadem S. Hiacynthi *fol.* 4. *cum trib. seqq.* saluatur processus non existens in forma probanti ex quibusdam tantùm circumstantiis, vt in S. Hiacynthi *fol.* 22. *vers. nec est nouum, cum seqq.* & in S. Franciscæ *p.* 2. *art.* 12. enumerantur multæ Canonizationes factæ ex solitis libris.

PARS QVARTA.

De Sanctitate Beati Andreæ Corsini: principium.

235 Dicturi de sanctitate huius serui Dei proponemus primo loco argumenta, ex quibus probatur sanctitas in genere, quod quidem genus probationis multùm confert ad probandum Sanctitatem in specie, vt diximus supra *part.* 2. §. 2. *vers. quoad secundum.* Secundò proponemus argumenta super particularibus virtutibus. Tertiò agemus in specie de excellentia fidei.

§. I.

De Sanctitate in genere.

236 Sanctitas igitur in genere probatur primò ex communi opinione totius populi, & deuotione fidelium erga hunc Dei famulum, & concursu ad eius sepulturam, & inuocatione illius intercessionis pro habendis gratiis cum affixione tabularum votiuarum, & signorum pro gratiis receptis, quæ omnia fuerunt continuata per spatium 240. annorum, quod factum probant 7.8.15.22.25.33.37. & plures testes iuxta 10. & super 38. 39. & 40. de visu, & certa scientia, quoad nostræ memoriæ tempora, & publica voce, & fama, quoad antiqua, quæ publica vox, & fama sufficit quoad antiqua. Bald. *in l. propriet. num.* 3. *Cod. de probat.* Alexand. *in l. rem quæ, num.* 16. *de test.* Crauett. *de antiq. tempor.* §. *viso in hac prima parte*, Cassad. *decis.* 2. *de probat.* Verall. *decis.* 344. *num.* 3. & 347. *num.* 4. *part.* 3. Rot. *decis.* 171. *num.* 3. *part.* 1. *diuers.* accedente maximè pro adminiculo instantia Reipublicæ Florentinæ, quod iste Canonizaretur pro Sancto, de qua constat ex diuersis litteris missiuis scriptis, & instructionibus datis eius Oratoribus *in Proc. actor. fol.* 294. & *seqq.* & etiam præfata communis reputatio sanctitatis probatur ex quamplurimis historiis, quarum aliquæ sunt antiquæ, vltra 100. annos, & aliæ grauissimorum virorum, vnde illis multùm defertur in hac materia, *cap.* 1. *in fin. de Sac. Vnct. gloss. in cap. inter dilectos*, §. *sed contra, verb. magis*, & ibi Abb. *num.* 13. *in fin. de fid. instrum.* Bart. *in l.* 1. *num.* 22. Ias. *num.* 25. Dec. *num.* 2. *in fin.* Bologn. *num.* 49. *ff. si cert. pet.* Felin. *in cap. secundò, num.* 49. *de rescript.* Mil. *in vers. scriptura noui, & veteris, vers. quædam enim*, Soc. *reg.* 238. *incip. Liber seu scriptura, fall.* 2. Natt. *conf.* 636. *num.* 91. *lib.* 3. & signanter in hac materia Canonizationis Castel. *tract. de Canoniz. quæst.* 7. *vers. quæro an in Canonizatione Sanctorum Chronicis*, & maiores nostri in relatione super processu S. Hiacynthi, *fol.* 28. *vers. nec prædictorum fides*, & S. Raymundi *p.* 2. *art.* 2. *vers. hic verò, cum duobus seqq.*

237 Secundò habemus cultum publicum, & non nisi sanctis debitum, siquidem dies eius obitus tanquam festus cum Missa, & officio proprio ante annum 144. vsque in præsens fuit semper celebratus in Ecclesia B. Mariæ de Monte Carmelo Florentiæ, in tota diœcesi Fesulana, vt probatur ex dicto officio relato in librum asseruatum in Sacrario Ecclesiæ Fesulanæ, & inde extracto in dicto processu actorum, *fol.* 252. & 238. & per 7.8.15.22.25.33.37. & alios testes, super 37. quin hoc idem fuit obseruatum in toto ordine Carmelitano, vt habetur in eius Missali, & Breuiario impresso vsque de anno ... Et cùm Episcopus Fesulanus anno 1537. (nescitur de qua causa) consuluerit fel. record. Gregorium XIII. super celebratione huius festi,

Cardinalis

Cardinalis Sirletus per suas literas respondit, Papam annuisse, vt posset celebrari Missa, & officium proprium iuxta Missale, & Breuiarium Carmelitanum, quod factum probatur ex literis eiusdem Cardinalis Sirleti in processu actorum *fol.* 271. aliàs 280. vt per testes supracitatos. Vlterius de anno 1440. Respublica Florentina ob memoriam Victoriæ partæ per huius serui Dei intercessionem, vt commemorabimus infra cum de miraculis agetur, de licentia Eugenij Papæ quarti cum multis Cardinalibus tunc Florentiæ degentis, decreuit solemnem processionem tam Ecclesiasticorum, quam sæcularium ab Ecclesia maiori ad Ecclesiam S. Mariæ de Carmine, vbi extat sepulchrum huius Sancti viri, ibique celebrari Missam solemnem, prout hæc omnia facta cum concursu populi, & Missæ astiterunt plures Cardinales, & fuit habita solemnis oratio de vita, & miraculis B. Andreæ, in qua orator de consensu Summi Pontificis Andream Sanctum, & Beatum semper nominauit, & denique cum luminaribus & thurificationibus, cantibus, & sono organorum fuit ostensum corpus huius Beati, acclamante populo, *Sancte Andrea ora pro nobis, S. Andrea intercede pro nobis*: hoc factum referunt d. Castan. Razz. *pag. penult.* & testes de publica voce, & fama *dict. art.* 29. quæ probatio sufficit per supra allegata, & præbent maximum adminiculum iuxta mox dicenda.

239 Non contenta Respublica ordinauit, quod singulis annis in secunda Dominica Iunij, Domini Priores liberati, Vexillifer iustitiæ, & alij Magistratus deberent accedere ad Ecclesiam B. Mariæ de Carmine, & ibi cum cereis accensis offerre donatium in honorem B. Andreæ. Cumque de anno 1466. per aliquot paucos annos dicta oblatio fuisset intermissa, fuerunt in Consilio narrata historia reuelationis, & effectus victoriæ, ac dicta decreta tunc in memoriam beneficij in Consilio facta, & fuit decretum ne memoria dictæ reuelationis omitteretur, quod loco dictæ oblationis vestirentur 10. nouitij dicti Monasterij B. Mariæ de Carmine, qui processionaliter ire deberent ad Ecclesiam S. Petri maioris, & inde ad dictam Ecclesiam de Carmine, quod vsque ad præsens seruatur, vt in dicto decreto, de quo *in d. process. fol.* 289. & referunt Castan. *pagin. fin. vers. & appresso ordinato*, & vt deponunt 7.8.15.22.25.33.37. & alij testes sub 29. & 30.

240 Insuper adest in d. Ecclesia B. Mariæ de Carmine Altare cum icone huius B. in quo apparet pictum miraculum illuminationis cæci, vbi etiam conseruantur mitra, baculus pastoralis & calceamenta, & catena ferrea, quibus vtebatur iste Dei vir, & tanquam reliquiæ à populo habentur in veneratione, vt constat ex visitatione DD. Iudicum Remissoriæ, de qua in prima parte *process. remiss. fol.* 147. quæ omnia tendunt ad cultum publicum, vt habetur ex S. Trident. Concil. *sess.* 25. *tit. de Inuoc. & venerat. reliq. Sanct.* & per D. Cardinalem Bellarminum *de Sanct. Beatid. cap.* 10. *lib.* 1. Ex hoc cultu publico huic B. exhibito de consensu Summorum Pontificum insurgit magnum fundamentum sanctitatis; siquidem cultus publicus non debetur nisi Sancto, *cap.* 2. *de reliq. & vener. Sanct.* & ibi DD. Cardinal. Bellarminus *de Sanct. Beat. lib.* 1. & Pontifices, qui illum permiserunt, non fecissent hoc nisi tunc fuissent sibi exhibita magna signa sanctitatis, vt fuit ponderatum *in relat. S. Hiacynthi fol.* 33. *vers. & quamuis.*

241 Tertium generale argumentum sanctitatis huius Beati præbent miracula per illum tam in vita, quàm in morte operata, de quibus infra suo loco. Licet enim miracula in vita non sint concludens argumentum sanctitatis, vt *suprà in* 2. *part.* demonstratum est, attamen, vt ibi diximus, magno argumento sunt Miracula verò post mortem, si verè sunt miracula, concludunt sanctitatem, vt ibidem latè explicauimus.

242 Quartum generale argumentum sunt duo, quæ præcesserunt natiuitatem huius serui Dei, quorum primum illud est, quod cum Nicolaus, & Peregrina eius parentes Nobiles Florentini, Dei timorosi, per multum tempus simul cohabitarent sine prole, vterque altero inscio, eadem die, & anno, scilicet circa principium anni 1301. & in eadem Ecclesia Carmelitanorum ante eandem Iconem B. Virginis orauit pro suscipienda prole, & vouit se Deo, & ipsi B. Virgini dicarunt primum filium, quem suscipere contingeret, domumque reuersi votum simul cum admiratione communicauerunt, & ratum esse voluerunt: nec ita multò post Peregrina prægnans huius partus euasit. Secundum fuit, quod ipsa Peregrina dum esset prægnans orans ad Deum obdormiuit, visaque est sibi in somnis apparere lupum, qui ingrediens Ecclesiam statim candidus agnus euasit. Hoc factum probatur per eos, qui eius vitam scripserunt, videlicet Castan. *in d. proc. act. fol.* 304. *in fin. vers. Cum igitur, & seq.* Vorag. *circa princip.* Sur. *causa princ.* Flam. *causa princip. vers. Erano questi.* Franc. Archid. *fol.* 34. *in princip.* Mast. *post princ. vers. Ma vn giorno innanzi.* Raz. *causa princ. vers. Onde hauendo vna volta.* Et de fama per 4.5.7.8.15. & alios testes super 2. & 3. Vtrinque ex prædictis effectus est subsequutus; nam B. Andreas ex illa prægnantia natus, anno decimoquinto suæ ætatis ante Iconem B. Virginis antequam fuerit factum dictum votum præsentibus, & auctorizantibus eisdem parentibus se Deo, & B. Virgini, ingrediens Religionem Carmelitanorum dicauit, & etiam idem Andreas vsque ad ingressum Religionis lupus fuit, siquidem parentibus inobediens, canes alere, conuersationes patare, rixas quærere consueuit, vt tradunt iidem, de quibus proximè supra. Post ingressum verò agnus candidus fuit, vt infra, cùm de eius virtutibus in particulari agetur, demonstrabitur: huiusmodi signis natiuitatem Sanctorum suorum solet Deus omnipotens præmonstrare, vt legimus de S. Dominico, S. Brigitta, S. Arnulpho, S. Alberto Carmelita, S. Elia, pariter Carmelita, S. Nicolao, & aliis.

243 Quintum argumentum est admirabilis vocatio huius serui Dei ad munus Episcopale, quæ sic se habuit: anno 1348. vacante Ecclesia Fesulana per obitum sui Prælati, Capitulum nemine discrepante elegit B. Andream, quo audito per Andream humiliter existimantem se tanto oneri imparem fugit ad Carthusienses, ibique latitauit: facta autem per electores diligentia de illo reperiendo, cum eum non inuenissent, cogitauerunt de alio: quamobrem dum essent denuò congregati, puer 3. annorum dixit eis: *Elegit Deus Andream in Sacerdotem sibi, de alio non cogitetis, ad Carthusienses iter arripite, & ibi orantem inuenietis.* Et ita præcisè euenit, & Andreas agnoscens Dei voluntatem, onus suscepit. Hoc factum probatur ex relatione eorumdem historicorum, videlicet Castan. *fol.* 314. *tit. quomodo factus fuit Episcopus.* Vorag. *col.* 3. *vers. Onde essendo molto, &c.* Sur. *pag.* 3. *vers. non longè post, &c.* Flam. *pag.* 4. *vers. dopò ch'egli hebbe, &c.* Alat. *pag.* 2. *ante fin. vers.* 4. *est, & extremum.* Mass. *pag.* 11. *vers. Era in quei giorni, &c.* Razz. *p.* 6. *vers. Passato poi certo tempo, &c.* & de fama per dd. 4.5.7.8.15. & alios testes sub 16. &c. quæ species probationis sufficit, per ea quæ diximus supra in primo argumento, vbi illud etiam addunt, puerum candidū apparuisse B. Andreæ, illumque adhortatum fuisse, ne timeret subire onus Episcopale, quia ipse illius custos, & Maria in adiutorium futuri erant.

244 Sextum argumentum sanctitatis facit qualitas mortis huius serui Dei, cum enim in principio anni 1374. in nocte Natiuitatis Domini B. Andreas antequam primam Missam cantasset in Ecclesia Beatæ Mariæ Fesulan. post celebrationem Missæ dum oraret, apparuit ei B. Virgo, prædixitque illi futurum, vt in nocte Epiphaniæ immediatè sequenti, esset animam Deo redditurus, promisitque se ad eum venturam, & eius animam ad Cœlum associaturam, quo nuncio B. Andreas tanto gaudio perfusus est, vt statim facies eius rosæ, & Cherubino similis euaserit. Cum autem die sequenti febris superuenisset visionem cuidam Canonico reuelauit, in nocte autem Epiphaniæ, cum ciues suos ad pacem hortatus fuisset, symbolumque fidei deuotè recitasset, cubiculum in quo iacebat factum fuit luminosum sicut in meridie, & post spatium vnius horæ dicto Cantico *Nunc dimittis*, anno 72. suæ ætatis obdormiuit in Domino, eiusque anima ab aliquibus deuotis visa fuit ascendere ad cœlum, hoc factum probatur ex vita Beati Andreæ, & in specie Castag. *fol.*318.*tit. de suo glorioso obitu.* Vorag. *col.*4. *vers. Con queste sorti, &c.* Suri *pag.*4. *vers. anno igitur*, *&c.* Flam. *pag.*5. *vers. nell'anno,&c.* Alvarez *ante finem,vers.anno igitur ætatis, &c.* Maf. *pag.*14. *vers. Con simil passi*, *&c.* Razz. *pag.*8. *vers. l'anno adunque*, *&c.* & de fama per 7.8. 15.22.25.33.37. & alios testes super 26. & 27. & ex lib. Monasterij S. Mariæ de Carmine in *d. proc.act. fol.*303.releuantia de se patet.

245 Vltimum generale argumentum pro sanctitate huius serui Dei deducitur ex miraculoso odore, & incorruptione illius corporis, nam testes & historiæ supra proximè citatæ dicunt corpus B. Andreæ post mortem remansisse ita odoriferum, vt ex tali odore multi ex suis infirmitatibus fuerint liberati, & ad hoc adest visitatio corporis per peritos ex ordine delegatorum Apostolicorum facta, de qua in primo *processu remiss. fol.*149. in qua fuit dictum corpus repertum integrum, & immaculatum perinde ac si hodie defunctus fuisset, & præterea esse odoriferum, quæ omnia medici, qui partes dicti corporis diligentes inspexerunt, & tetigerunt,non sine miraculo fieri posse retulerunt. Hoc factum maximè ad sanctitatem pertinere videtur, quia hoc signo solet Deus post mortem honorare corpora, quæ in vita præbuerunt illi fidele ministerium, vt legitur de cadauere Sanctæ Euphemiæ apud Nicephor. *lib.*15 *cap.*14.Sancti Ottimarij,S.Alberti Rotomagensis, S. Maximi Regin. & fuit ponderatum in relatione Sancti Raymundi *p.*2. *art.*11 *miracul.*8. & nouissimè per nosmetipsos *in Relat.Beatæ Theresiæ.*

§. II.

De virtutibus particularibus B.Andreæ.

246 Circa virtutes particulares Andreas post suam conuersionem ad Deum, cum lacrymis, & singultibus, vt dicunt Castag. & alij authores, & testes supra relati *comprobat.*4. *argumenti generalis*, sanctum Monasterium ingressus tanta fuit humilitate, vt viliora quæque Monasterij officia inseruiendo,vel ipsi etiam coquo obiret, per ciuitatem cum sporta ostiatim quærere eleemosynam à notis præcipuè, & consanguineis non erubescens, quas ob res cùm ab ipsis irrisiones, iniurias, & probra pateretur, non solùm non irascebatur, sed etiam gaudebat, & se illis vltro ob Dei amorem offerebat. Pluribus visionibus B. Virginis, & Angelorum quas habuit, non modo non elatus est, sed in humilitate sua magis confirmatus euasit. In oratione fuit semper assiduus, & contemplationi deditus, itaut sæpè fratres coram se astantes, & Psalmos canentes neque videret, neque audiret, contra mundi, carnis, & diaboli tentationes fortis, & inuictus; vnde legitur diabolum illi quandoque in forma humana apparuisse, multisque argumentis vitæ mutationem suasisse, sed signo Crucis expulsum abiisse, quod & ipsum accidit eius consanguineis illum ab incepto abducere studentibus, contra quos illud Psalmistæ S. vir pronunciauit, *discedite à me omnes, qui operamini iniquitatem, quoniam exaudiuit Dominus vocem fletus mei.* Nullius fuit vnquam maior erga superiores suos obedientia, sicut nec maior abstinentia, & maceratio carnis, quandoquidem non tantùm ieiunia ab Ecclesia, & Religione sua indicta obseruauit, sed ex septem præterea diebus hebdomadæ *in* 2.4.*&* 6.feriis, & in die Sabbathi in honorem B. Mariæ Virginis in pane, & aqua continuò ieiunauit: addidit insuper

247 lectum stramineum, disciplinas, & cilicia, & catenam ferream quæ ad hæc vsque tempora piè conseruantur. Obseruator regulæ ante omnes alios, primus siquidem fuit semper in choro, & aliis regulæ suæ functionibus, quibus non reperitur, quod vna tantum vice defuerit. Illius castitas, & pudicitia eò vsque euasit, vt nedum exterarum mulierum, sed etiam propriæ sororis colloquia extimesceret, quod si alloqui illam necessitas ferret, hoc nonnisi defixis ad terram oculis exequeretur, vnde cæcus, surdus, & mutus à fratribus suis fuit quandoque appellatus. Silentium, & solitudinem præcipuè adamauit, sola cella, chorus, & hortus fuerunt eius deliciæ; nunquam sine necessitate verbum fecit cum aliquo. Non caruit etiam S.vir literarum præcipuè sacrarum scientia, & bonarum artium disciplina, quibus nedum per aliquod tempus,nempe grammaticæ, & humanitati ante ingressum Religionis operam dedit, sed etiam post ingressum aliis scientiis, ac Theologiæ præsertim per triennium Parisiis. Quantum fuerit contemptor rerum huius seculi ex eo facilè dignosci potest, quod vitam nobilis, & diuitis, vnde primarios Reipublicæ Florentinæ honores præsidio amicorũ, & consanguineorum, quibus affluebat, sperare poterat, cum humili,inopiæque obedientiali,vita commutauit,quin etiam Apostolicæ Sedis honores de facili sperare potuisset, sicut alios de eadem familia ad illa vsque tempora consequutos fuisse legimus. Quandoquidem

248 de Petro Cardinali Corsino per illa tempora in Ciuitate Auenionensi commorante, ad quem causa visitationis accessit iste Deo amabilis à studio Parisiorum reuertens, mentionem faciunt in eius vita Castag. *in proc. fol.*312.*vers.eo tempore*, Sur. asserens D. Cardinalem ibi legationis officio functum fuisse in *vers.post paucos annos, &c.* Idem Vorag. *in vers. Studiò nell'Vniuersità.* Ioan. Auct.*in versic. post paucos autem annos*, & Flam. *in vers. Di là non molto.* Raz. *in vers. Passati poi non molt'anni.* Et Maff. *in versic. De quali fauori.* Nec mediocre fuit indicium oblatam sibi

249 dignitatem Episcopalem respuisse, fugaque, & latebris, quantum in se fuit, euitasse, sicut supra demonstratum est. Indicibile est quanta fuerit illius charitas in curandis infirmis, & sedandis fratrum etiam ciuium controuersiis, cui negotio specialiter semper incubuit; in distribuendis postquam Episcopus factus fuit redditibus suis inter Christi pauperes etiam iis, quibus egebat pro vsu proprio, qua occasione contigit insigne miraculum multiplicationis panis, de quo infrà suo loco. Vnde etiam, & ex contemptu rerum secularium, & alacritate in morte, de quibus supra, firmissima eius spes, & confidentia in Deo colligi potest. Admirabilis fuit semper istius viri prudentia, singularisque in rebus gerendis dexteritas, qua ratione, & media in quibuscunque rebus semper inuenit,

&

& Prælaturas suæ Religionis, & Episcopale munus summa cum omnium comprobatione administrauit, ciuilesque populorum controuersias penitus extinxit, edocuitque hæc esse opera dæmonum, quod & signis comprobauit. Etenim quodam die cùm in platea Fesulana astantibus quibusdam Florentinis verbum Dei prædicaret, & incidisset in sermonem de Florentinorum discordiis: *Surgite*, inquit, *& leuate capita vestra, & videte vnde Florentinorum discordiæ procedunt*. Et surgentes viderunt infinitam coruorum & miluorum super Ciuitate Florentiæ præliantium quantitatem, quos esse dæmones non fuit qui dubitaret. Hanc viri prudentiam, & specialem dexteritatem agnoscens Vrbanus Papa Quintus, illum ad sedandas Bononiensium controuersias destinauit. Verùm cùm altera pars in non parendo mandatis Apostolicis se nimium pertinacem ostenderet, sanctus vir, cui pectus virile non deerat, contumaces excommunicauit, verum illi nequiores facti B. Andream in carcerem, & compedes coniecerunt, eiusque familiares extra Ciuitatem eiecerunt, quam iniuriam vir Dei summa cum patientia pertulit, sed Deus Opt. Max. sceleris authores intensissimo renum, & brachiorum dolore percussit, itaut nulla humana arte posset dolor leuari, vel aliqua ex parte diminui, quamobrem illi in se reuersi virum Dei è carcere eduxerunt, illique obedientiam præstantes, corporis, & animæ medelam obtinuerunt. In prædicto vitæ tenore famulus Dei perseuerauit ab eius conuersione vsque ad obitum, quin in virtutibus semper auxit; nam postquam creatus fuit Episcopus, non solùm remisit aliquid de sua humilitate, & maceratione, seu vitæ austeritate (quod plerique faciunt,) sed in illis semper maior factus, lauando in qualibet feria quinta pedes pauperum, eisdemque propriis manibus cibum ministrando, panemque distribuendo. Solitis ieiuniis addidit totalem abstinentiam ab esu carnium, & certum pondus cibo, & potui, qui erat aquæ modico vino tinctæ, ordinauit: lectulus qui erat prius staminum, factus fuit sermentorum, cilicia nouo cingulo ferreo, catenaque strinxit, & ligauit. Hæc facti series circa virtutes particulares B. Corsini modo supra immediatè narrato probatur ex Castag. Vorag. Turio, Nar. Flam. Maff. Razz. & multis aliis, qui eius vitam scripserunt. Hier. Plat. *de bon. stat. Relig. lib. 2. c. 29. reg. in d. process. act. fol.* 304. & ex fama publica, de qua per 4. 5. 7. 8. 15. 22. 25. 33. 37. & alios testes super 8. 9. 10. 12. 14. 15. 19. 21. & 23. Quæ species probationum sufficiunt in materia antiquissima, vt probauimus *suprà*, ac *eadem part.* 4.

250

251 Quod autem ex istis proximè recitatis, vltra latè deducta in superiori §. remaneat probata Sanctitas, iuxta requisita, de quibus per nos *in 1. part.* huius nostræ relationis, res ipsa demonstrat. Siquidem ex hac facti serie apparet, in hoc Dei viro omnes virtutes, & quidem in gradu excellenti, emicuisse.

§. III.

De excellentia fidei B. Andreæ Corsini.

252 EX deductis *in* 1. §. satis patet, in hoc seruo Dei emicuisse omnes virtutes, & præcipuè spem, & charitatem: restat vt de excellentia in fide, iuxta ordinem per nos *sup. p.* 3. §. 3. præscriptum, aliquid dicamus. Quod igitur fuerit Christianus, & Catholicus, nullum dubitandi locum relinquunt hæc quæ sequuntur, nempe ipsum natum fuisse inter Catholicos, ex piis, & Catholicis parentibus, & se talem vbique professum, & pro tali ad Sacros ordines, culmenque Episcopalis dignitatis admissum, quandoquidem ex istis maximè simul iunctis probatur fides Catholica, *c. veniens, de presb. non baptiz.* Hostiens. *in sum. eod. tit. n.* 2. *vers. Sed quis*, Castell. *de Canonizat. q.* 4. *princ. vers.* 2. *per textum.* Simonet. *in relat. Sancti Francisci de Paula*, §. *quod si æquus rerum iudex.*

253 Quo verò ad excellentiam in fide, illa personaliter remanet probata ex generali probatione sanctitatis ex multitudine bonorum operum, & ex miraculis, quibus simul iunctis probatur excellentia in fide, vt latè demonstratum est *sup. part.* 3. §. 3. sed vlteriùs concurrunt in isto seruo Dei quatuor argumenta, quæ specialiter inferunt ad excellentiam in fide, iuxta S. Anton. *sum.* 4. *p. tit.* 8. *cap.* 3. §. 7. nempe primò, quod quis alta de Deo sentiat. Secundò, quod transitoria pro præmio æterno contemnat. Tertiò, vt in aduersis in Deo confidat. Quartò, vt à bono opere non desistat: nam quantum ad primum sicut Centurio (qui datur pro exemplo per S. Anton. *vbi sup.*) credidit Filium Dei potuisse sanare puerum suum absque eo quod tectum suum ingrederetur, ita credidit iste Beatus, posse eundem Dominum sanare plures infirmos, & cum modico pane satiare turbas, vt infrà cum de miraculis huius serui Dei agetur. Quod iste contempserit transitoria pro præmio æterno, *supra in proximo* §. *demonstratum est*. Tertiò de confidentia in aduersis, patet ex dictis *in eodem* §. tam circa superatas tentationes, quàm circa supportatos carceres & compedes, & alacritate in morte. Quartò de perseuerantia vsque ad extremum vitæ spiritum pariter probatum remanet ex iis, quæ diximus supra ab ingressu Religionis vsque ad felicem obitum.

PARS QVINTA.

De miraculis Beati Andreæ Corsin principium.

254 EXpediti de Sanctitate B. Andreæ Corsini, deuenimus ad illius miracula, & licèt probatio miraculorum in genere non sufficiat, & miracula in vita non sint necessaria, vt diximus supra *in* 3. *part.* nihilominus cum vtrumque conducat ad effectum, de quo agitur, vt ibidem explicauimus, de vtroque agemus, & sic ista 5. pars erit diuisa *in* 3. §. in quorum primo agemus de miraculis in genere, *in* 2. de miraculis particularibus in vita, *in* 3. de miraculis particularibus post mortem.

§. I.

De miraculis in genere.

255 PRobatur in genere istum Dei famulum multa fecisse miracula. Primò, ex pluribus historiis supra narratis, quæ vno ore affirmant istum Beatum multa fecisse miracula, quæ historiæ in antiquissimis plenè probant, vt diximus *sup. p.* 4. §. 1.

256 Secundò confirmatur ista probatio ex epitaphio antiquo super eius Beati sepulchro, *in proc. fol.* 336. quod inter alia habet hæc carmina.

Qui qualis fuerit, miracula multa fatentur,
Quæ Deus ostendit corporis ad tumulum.

257 Istis enim epitaphiis de iure multum defertur. Batt. & Bald. *in l. monumentum*, *C. de relig. & sumpt. funer.* Angel. Aret. *in* §. *nihil autem, Inst. de testam.* Calcan. *cons.* 90. *n.* 7. Rot. *in caus. Viterbien. Castrol.* 29. Aprilis 1613. coram me Sacrato, & in istis terminis Panuin. *in relat. super Canoniz. S. Bonauenturæ*, *p.* 2. B. Iacob. Castel. *tract. de Canoniz. quæst.* 7. *c fin.* & Auditores nostri in Canonizat. S. Raymundi *part.* 3. *art.* 2. huius rei in nostris terminis specialis ratio assignari

assignari potest, nempè quod Ordinarij, qui præsumuntur esse soliciti de his, quæ spectant ad eorum officium, Rot. *decis.6. num.2.3. & 11. de iur. patr. in nou.* Put. *decis.243. in fin. lib.2.* non permisissent istas assertiones affigi in loco publico, & per longissimum tempus permanere, si non essent veræ, prout in simili de signis, & marboribus enunciantibus iuspatronatum Ecclesiæ, tradunt Bald. *in cons.310. lib.5.* Dec. *cons.1305. num.1.* Ioan. de Anua *cons.86. n. fin.* Ferret. *cons.193. n.9.*

258 Tertiò conducit ad probationem miraculorum in genere magnus numerus votiuarum tabellarum, & signorum æreorum, & argenteorum ad sepulchrum huius Beati appensorum, vt constat ex visitatione, de qua *in proc. act. fol.318.* quibus illi qui affixerunt, testantur se per intercessionem huius Dei viri fuisse miraculosè à diuersis infirmitatibus sanatos, licet enim non sit credendum omnia fuisse vera miracula, attamen è contra redditur omninò inuerisimile, quod inter illa non adsint aliqua, quæ verè fuerint miracula, & quod tot homines in eadem re fuerint decepti, vel Deus omnipotens, qui custodit mentes, & corda fidelium, permiserit illos errare, vt ponderauimus *sup. p.4. §.1.*

259 Quartò adest communis opinio, publica vox, & fama, quod iste Beatus fecerit miracula, quod genus probationis in antiquissimis planè probat, vt diximus *sup. d. p.4. §.1.* & præbent insigne adminiculum antiquissimæ litteræ Reipublicæ Florentinæ, de quibus *in proc. act. fol.298. & seqq.* in quibus asseritur, istum Beatum fecisse multa miracula, & etiam quoddam instrumentum extractum ex protocollo Ser. Pauli Laurentij Notarij publici Florent. de quo *in proc. act. fol.228.* vbi narrantur duo miracula intercessione huius famuli Dei facta, alterum scilicet de anno 1438. & alterum de anno 1440.

§. II.

De particularibus miraculis B. Andreæ Corsini in vita.

260 INter miracula in vita illud primo loco se offert, quod B. Andreas cum Ioanne Corsino agnato suo lupæ morbo laborante operatus est. Cum enim dictus Ioannes à præfato morbo in cute per dies, noctesque vehementer cruciaretur, vt minus sentiret cruciatum, quocunque genere ludorum vti consueuerat, itaut eius domus ludorum porticus appellaretur; huius rei misertus vir Dei sic fertur fuisse Ioannem alloquutus. Ioannes si meis consiliis acquiescas pristinæ saluti restitueris, & ab hostium tuorum insidiis diuino numine liberaberis. Ioannes licet vix crederet Andream in conspectu Dei talem gratiam inuenisse, vt eius intercessione tales infirmitates curari possent: attamen motus desiderio recuperandæ sanitatis, pollicitus est se facturum quidquid Andreas imperaret; tunc ait Andreas: Opus imprimis est, vt omnes has ludorum consuetudines abiicias, post hæc, vt ieiuniis vacando Virginem Mariam summis precibus dies octo flectere nitaris. Ioannes perfecit, quod sibi imperatum fuit, & finitis octo diebus à sua infirmitate omninò liber euasit, itaut sicut per prius in lecto semper iacebat, ita postea sine aliqua difficultate vbique liberè ambularet, & vbi prius carnes erant corrosæ vsque ad os, factæ fuerunt veluti pueri paruuli. Hoc factum referunt Pet. Castag. *fol.309. in fin.* Iacob. de Volag. *fol.103. in princip. Auctor.* Arn. *relat. per Sur. tom.1. de Vit. Sanctor. die 6. Ianu. pag.* 148. *aliàs* 144. *vers. ea tempestate.* Gab. Flamin. *lib.1. de Vit. Sanct. die 6. Ianuar. fol.29. vers. Era all, hora in Fiorenza*, Syluest. Razz. *fol.560. vers. in quei tempi*, & nouissimè Ioan. Pet. Maff. *de vit.17. confess. Christi, fol.490. vers. E non lasciaua, &c.* & testes de publica voce, & fama super 11. articulo; ex quibus simul iunctis in materia antiquissima erit plena probatio, per ea, quæ diximus *supr. p.4. §....* Hoc idem asseritur in Breuiario Carmelitano in festo huius serui Dei, *in 5. lect.* Et præbet adminiculum lata probatio miraculorum in genere, de quibus in proximo §. & probatio aliorum miraculorum in specie, de quibus infra, quia vnum factum alteri eiusdem speciei adminiculatur, vt considerauimus *sup. p.3. §.2.* Quod autem hoc factum sit miraculum, non videtur dubitandum, quia hoc genus morbi inueteratum non videtur curabile saltem per breue tempus 8. dierum, vt tradit Galen. *lib. de atrabile, cap.3.* & signanter non videtur, quod tam breui spatio caro potuerit crescere, & fieri quasi pueri paruuli: vnde hoc pro magno prodigio in curatione Nahaman connumeratur à Scriptura *lib.4. Regum, cap.5. num.1.* Quod autem fuerit operatum intercessione huius serui Dei, probatur ex præcedenti illius promissione cum effectu subsequuto.

261 Pro secundo miraculo in vita illud refertur, quod cum in Ciuitate Florentiæ quidam nobilis, & diues ciuis vnicam haberet filiam hectica febri laborantem, pro qua sananda, cum iuxta consilium medicorum omnia possibilia fecisset, nihilque profuisset, tandem ad puellam conuersus illam percunctari cœpit, num aliquod aliud remedium amplius desideraret eius anima, se enim nullo pacto eius desiderio defuturum: tunc puella respondit se in solo auxilio, & gloriosæ Virginis præsidio spem salutis habere, & propterea desiderare, vt Frater Andreas de Corsinis aduocaretur, vt manibus suis sanctissimis sibi cibum præpararet: seruus Dei accersitus venit, & præuia oratione propinauit cibum puellæ, & statim obdormiuit puella, & paulo post excitata petit vestimenta, quoniam ab Andrea vocabatur, illis itaque induta, pedibus suis sine alicuius auxilio Deo gratias actura libera, & sana, cunctis mirantibus, & Deum laudantibus, properauit. Andreas verò, vt fieret monialis S. Annæ curauit, & obtinuit.

Hoc factum referunt auctores supra in proximo miraculo relati, & testes de publica voce, & fama *super 13. art.* & concurrunt eadem adminicula de quibus proximè supra. Quod hoc factum fuerit miraculum apparet, quia per prius fuerunt adhibita omnia remedia, quæ non profuerant, item quia morbus agnoscebatur pro incurrabili. Item quia curatio fuit in instanti, quod non facit natura, vt ponderauimus *supr. p.3.* Et denique, quia nedum incontinenti recessit febris, sed infirma recuperauit vires, & facultates ambulandi, quod non solet contingere in morbis longis, & diuturnis. Quod autem miraculum contigerit per intercessionem huius serui Dei, apparet ex firma spe infirmæ, quod per illius intercessionem erat liberanda, ex propinatione cibi, & oratione super infirma per B. Andram facta, per ea, quæ diximus *sup. p.5. §.2.*

262 Tertium locum obtinet insigne miraculum illuminationis cæci, quod sic se habuit: Cum reuerteretur seruus Dei à studio Parisiensi, applicuissetque Auenionem visendi causa Petrum Cardinalem Corsinum gentilem suum, cuius mentionem fecimus *supra p.4. §.2.* visitaretque Ecclesias, & loca pia eiusdem Ciuitatis in Ecclesia S. Mariæ de Donis, hora meridei inuenit ante ostium dictæ Ecclesiæ cæcum quendam eleemosyuam petentem, quem cum interrogasset, quomodo cæcus euasisset, respondit cæcus, artem suam fuisse purgare aurum, & argentum, qua vxorem, & filios sustentare consueuerat: cumque vt ars ferebat fixis, oculis in igne continuò permanere cogeretur, se calore, & nimio lumine

offensum.

offensum cæcum euasisse, seque dolere vehementer non tam propter se, quàm propter filios, qui tam paruuli erant, vt non possent sibi victum quærere, & propterea se rogare Andream, vt pro eo ad Dominum intercederet. Non potuit seruus Dei continere lacrymas, respondítque: *Deus qui est vera lux te illuminare dignetur, vt valeas ad sui laudem filios tuos nutrire.* Quibus prolatis, cum Ecclesiam introisset, & ante altare maius prætentus per modum Crucis procubuisset, ac per spatium vnius ferè horæ permansisset, inde consurgens ad hominem cæcum properauit quē aqua benedicta aspersit, dixitque: *Deus, & Dominus noster Iesus Christus, qui cacū à natiuitate illuminauit, & lumen cæco in via reddidit, sua virtute, & potentia lumen tibi reddat.* Istis verbis prolatis, statim cæcus aperuit oculos, & clarè vidit, & gratias Deo agens per vniuersam Ciuitatem, vt debuit, publicauit. Hoc factum tanquam verum miraculum recensuit Petr. de Castag. Auct. ann. relat. per Sur. Iacob. de Vorag. Gasp. Flam. Sil. Mag. Ioan. Petr. Maff. *locis supra allegatis*, & vltra illos Franciscus Nat. *de vit. Sanct. fol.* 35. *vers. post paucos annos*, & concurrit publica vox, & fama per testes super 14. art. quæ probationes sufficiunt, per ea quæ diximus in proximis miraculis. Quod illuminatio cæci sit miraculū, non indiget probatione; & quod euenerit per intercessionem huius serui Dei, constat ex serie facti, videturque hoc miraculum commemorandum in secundo gradu miraculorum, per ea, quæ diximus *sup. p.* 2. *vers. solent etiam.*

263 Quartum non minùs illustre, quam tertium se offert, nempe de multiplicatione panis, quod sic refertur. Postquam B. Andreas Episcopus fuit, in quadam magna annonæ penuria singulis diebus panem inter pauperes dispensare consueuerat: cum quadam die pauperes in tanto numero multiplicassent, vt solitus panis non sufficeret, pluriesque ad locum vbi panis asseruabatur reuerti opus fuisset, neque hoc sufficeret, seruus Dei custodi panis, vt denuò panem afferret imperauit, custos respondit se 15. tantum panes reseruasse, qui erant necessarij pro prandio, & propterea illos afferre recusauit. Seruus Dei quasi non crederet deesse panem, suum custodem ad arcam panis venire iussit, quò vbi fuit peruentum, cum custos arcam claue aperuisset, inuenta fuit arca plena pane recenti, & calido, qui panis inter pauperes dispensatus fuit. Hoc factum recensent auctores in proximo miraculo citati, & habetur in Breuiario Carmelitano in facto huius serui Dei, in octaua lectione.

Et super hoc adsunt testes super 18. art. de publica voce, & fama, quæ probationes sufficiunt per ea, quæ diximus in proximis miraculis: nec videtur elaborandum in probando, quod multiplicatio panis sit miraculosa, cum inter insignia, & illustria miracula referatur tam in veteri, quàm in nouo testamento, vt habetur de multiplicatione panis facta per Eliseum *lib.* 4. *reg. c.* 4. *in fin.* & per D. N. Iesum Christum *Matth. c.* 14. *Marc. cap.* 6. *Luc. c.* 9. Vnde non immeritò similem multiplicationem in altiori gradu miraculorum connumerauimus in relatione B. Theresiæ *cap.* 4. Quod miraculum euenerit intercessione B. Andreæ, agnouit ipsemet custos, & referunt prædicti auctores, deponunt iidem testes super 8. art. & habetur in Breuiario Carmelitano, & ipsamet facti series ostendit.

264 Quintum miraculum de paupere habente tibias putrefactas integrè sanato, non videtur omittendum, cum maximè patefaciat profundam serui Dei humilitatem, & possit non magis iuuare exemplo, quàm mouere admirationem miraculo. Consueuit B. Andreas, vt dictum fuit *in* 4. *part.* §. 2. in singulis quibuscunque hebdomadis in 5. feria lauare pedes pauperum, & illis propriis manibus cibum subministrare: quadam die cum seruus Dei postquam lauasset pedes aliquorum, ad vnum deuenisset, recusauit ille se posse ab Episcopo lauari, interrogatus de causa, respondit se habere tibias adeo putrefactas, vt indignum sit tantum virum illas videre, nedum tangere, aut lauare, cui Beatus Episcopus, veni, inquit, frater, & confide de potentia, & misericordia Dei, quoniam ipse sanabit omnes infirmitates tuas; obediuit pauper, misitque pedes, & tibias in peluim, Episcopus autem eas lauit, tersit, & cum lachrymis osculatus fuit, quo pretioso lachrymarum vnguento æger statim sanus euasit. Hoc factum legitimè probant auctores in proximis miraculis citati, & concludunt testes de publica voce, & fama super 2. art. & habetur in eodem Breuiario Carmelitano, in festo huius B. *in* 9. *lection.* Quod sit miraculum denotat subitanea sanatio, quod ex intercessione Beati, de quo loquimur, ipsa facti series demonstrat.

§. III.

De particularibus miraculis B. Andreæ Corsini post mortem.

265 Restat, vt iuxta ordinem per nos in principio huius quintæ partis præscriptum agamus de miraculis, quæ post felicem Andreæ obitum D. O. M. per eius intercessionem operari dignatus est, & ad hæc vsque tempora operatur, ita tamen vt priùs referantur miracula antiqua, deinde verò recentiora.

Primo loco se offert, quod concorditer scribunt historici suprà in hac quinta parte enumerati de suaui odore, qui ex corpore B. Andreæ defuncti emanauit, itaut non solum mirum in modum oblectaret sensum odoratus, verùm etiam multi ex diuersis languoribus, ac morbis fuerint liberati. Hoc factum videtur legitimè probatum auctoritate prædictorum auctorum, & ex testibus de publica voce, & fama super 27. art. qui etiam deponunt de odore, qui exalauit ex eodem corpore tempore translationis eius de Ecclesia Fesulana ad Ciuitatem Florentiæ, quod genus probationis in antiquissimis, concurrentibus adminiculis continuationis, deuotionis, & aliorum, sufficere latè probauimus *sup. p.* 4. Quod autem sit miraculum, quod corpus defuncti exhalet suauem odorem, & talem per quem curentur infirmi, satis per se patet, cum ex cadaueribus pessimus odor, & ex illo infirmitates, & pestilentiæ oriri soleant, & similis casus inter miracula fuit computatus in relat. S. Raymundi *p.* 2. *art.* 10. *mirac.* 8. & nouissimè per nos in alia B. Theresiæ *in* 4. *mirac. post mortem.*

266 Secundum miraculum recensetur in persona cuiusdam D. Bertæ, quæ cum anno 1440. careret vsu brachij sinistri, & similiter parte sinistra capitis, quod non poterat erigere, nec aure sinistra audire, dum in Ecclesia plebis Sanctæ Mariæ de Prato audiret quendam Magistrum Petrum prædicantem miracula serui Dei Andreæ Corsini, firma spe concepta eius se meritis liberari posse, mente conuersa ad Beatum Corsinum, illum ex toto corde rogauit, vt apud Deum pro sua sanitate intercedere dignaretur, quo facto fuit somno correpta, & obdormiuit per spatium medietatis horæ dum præfatus Magister Petrus persequitur suam concionem, dumque obdormiret, visum sibi fuit aliquid descendere de capite, & brachio, & expergefacta sanam se esse deprehendit, quam sanitatem tanquam miraculosè acceptam per intercessionem huius serui Dei agnouit, & propalauit, & desuper instrumentum publicum rogatis Notario, & testibus confici voluit, quod fuit registratum in hoc processu. Factum igitur probatur per assertionem

sertionem i: firmæ, de qua in præfato processu, & hoc idem recensuit Castag. in vita huius serui Dei circa finem, quod genus probationis in materia antiquissima visum fuit sufficere; miraculum apparet ex instantanea sanatione sine remedio humano, quod per intercessionem serui Dei operatum, ipsa facti series demonstrat; nempe inuocatio, & statim subsequuta liberatio.

Tertium miraculum nobilitate operis, multiplicitate factorum, & claritate probationis superat omnia alia, & sic se habet. *Anno Incarnationis Domini 1440. Eugenio Papa IV. Florentiæ commorante, Philippus Maria Mediolani Dux Summo Pontifici, & Florentinis bellum intulit, ac per Nicolaum Piccinium præfectum suæ militiæ Florentinorum oppida deuastare cœpit. Cumque multa deuastasset, & iamiam exercitus loca Ciuitati Florentinæ propinqua occupasset, iamque Florentinos, Cardinalesque ac Summum Prontificem magnus terror inuaderet, hisque rebus permota Ciuitas trepidare, armisque diffidere cœpisset; fuerunt electi decem viri, qui rebus bellicis præpositi darent operam, ne quid mali Respublica pateretur. Collectis itaque per eos vndique militibus, paratisque quantum pro temporis angustia fieri potuit legionibus, cùm iam tanto belli discrimine eorum animi in ambiguo versarentur, quippe quia videbant se imparatos aduersus magnas, fortesque hostium copias, euenit vt cùm ex maxima deuotione, quam tunc temporis vniuersa Ciuitas habebat erga istum seruum Dei, populus ad Ecclesiam, vbi illius corpus requiescit, & adolescens quidam præcipuæ erga illum deuotionis vnà cum cæteris adueniret, apparuit ei B. Antistes dicens, Adolescens propera ad viros bello præfectos, meaque hæc verba referas: Deus qui Israel de manu Pharaonis eripuit ipse confringet aduersarios vestros, ne timeatis cum hoste congredi, nam Deus dissipabit vires illorum: itaque audacter 5. die à proximo festo S. Ioannis Babtistæ, quod intra dies 8. celebrabitur, cum hoste congredimini, quia de illis victoriam reportabitis. Paruit adolescens, & præfectis militiarum, quæ Sanctus apparens sibi dixit, nunciauit. Præsentibus auditis Magistratus fidem adhibuit, & die præfixo cum hoste conflixit, cumque multum hinc inde pugnatum fuisset, tandem pro Florentinis stetit victoria, hostiumque copiæ vndique fusæ sunt, præcipui ex magno hostium exercitu fuga euaserunt, vixque Piccinius eorum Dux; quam victoriam tanquam miraculosam, & per intercessionem huius serui Dei agnoscentes Florentini, duxerunt processionem ad Ecclesiam Carmelitanorum, vbi fuit habita solemnis oratio de sanctitate vitæ huius serui Dei, & illius corpus cum funalibus, & thurificatione ostensum*, vt dictum est *suprà in 4. p. in* §. 1. Hoc factum sicut suprà narratum, concorditer referunt scriptores vitæ huius serui Dei, nempe Andr. Cast. Iacob. Deuerard. Gabr. Flam, Sil. Raz. Franc. Catan. Sut. & Ioan. Tomag. *p.2. hist. mundi, lib.9.* narrat factum de magno exercitu exiguis Florentinorum copiis fuso, licet non narret intercessionem serui Dei, tanquam illud, quod non erat sui instituti. Corroboratur probatio istius facti per decretum Reipublicæ Florentinæ factum anno 1446. & sic per 6. annos post, de quo *supr. p.4.* §. 1. per quod fuit ordinatum magistratibus, quod in memoriam accepti beneficij à seruo Dei Corsino, singulis annis impensis communitatis 20. pauperes vestirentur, ac paulò post fuit etiam ordinatum vt decem Nouitij professi Conuentus S. Mariæ de Carmine, vbi asseruatur corpus istius Beati, vestirentur, & quædam alia præstarentur, de quibus in processu actorum *fol. 289. aliàs 299.* & testes super 29. & 31. Quod, autem factum contineat miraculum, immò plura miracula, non videtur posse negari, consideratis circumstantiis, nempe apparitione serui Dei, prædictione victoriæ, quæ successit in die præfixo, & quod cum paruo exercitu ex gentibus collectitiis, & inexpertis comparato superatus fuerit exercitus magnus, & veteranus, & illinc vsque victor, & ductus ab Imperatore inter insignes illius temporis, & quod mirabile est, minimo victorum damno, adeò vt iuxta Tatend. decem, & secundum alios vnus tantum vir, nec quidem armis inimicorum, sed casu perierit; sunt enim illius verba hæc. *Dell'esercito vincitore non ne morirono più che dieci: alcuni vogliono, che in tutta la battaglia più che vno solo huomo non si morisse, ne già di ferite, ma caduto da cauallo, e calpestrato dagli altri.* In sacris litteris extant exempla similia, inter quæ nobis retulisse sat erit de exercitu Gedeonis *lib. 1. Iud. cap. 7.* vbi paruus exercitus innumerabilem fudit gentium copiam, nullo de victore interfecto, quod miraculo attributum est. Vt similiter miraculo tribui potest prophetia, siue prænunciatio huius facti in die præciso, cùm prophetare sit miraculum, iuxta illud Petri *c. 1. non enim voluntate humana est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati loquuti sunt sancti Dei homines.* S. Thom. *2.2. quæst. 172.* probat etiam adminiculum, quod fuerit miraculum illud, quod pro tali à maioribus vsque ad minores habitum fuit, vt apparet ex solemni gratiarum actione, de qua suprà: etenim plusquam inuerisimile est, quod tantus numerus, qui interuenit facto, & vidit circumstantias, errauerit in habendo pro miraculo illud, quod non erat. Quod autem miraculum successerit intercessione serui Dei, apparet per præfatam eius visionem, prædictionem, & communem totius Senatus, populique Florentini reputationem, quin etiam D D. Cardinalium, Prælatorum, & Curiæ, qui interuenerunt præfatæ solemni gratiarum actioni, vt dictum est *sup. 4. p.* §. 1. ac etiam ipsiusmet Pontificis, qui eas modo ita solemni agi permisit, & signanter ex præcedenti totius populi inuocatione, & concursu ad illius sepulchrum pro gratia habenda, cùm iste sit vnus ex modis probandi intercessionem, vt diximus *supr. p. 3.* Alia itidem miracula inter antiqua narrat Petr. Andr. Castag. *lib. de quo supr.* nempe de quadam Bilia muliere Florentina, graui infirmitate sanata; de quodam Petro Victorio ab alta Turri cadente, ope serui Dei liberato; & de infantula patiente morbum vermium; & de punitione cuiusdam Nicolai, qui irridebat eos, qui venerabantur seruum Dei; & de curatione cuiusdam Leonardæ ab infirmitate brachij; & de liberatione Marci Antonij ab infirmitate, & dolore decennali in tibia; & liberatione Prouincialis Carmelitani à febri, & à dolore capitis, quæ non fuerunt per nos reiecta, sed tanquam minùs necessaria, & non ita clara, vt superiora probata, illa voluntariè prætermissa, iudicauimus tamen posse seruire pro adminiculo.

Quartum locum, licet longo interuallo inter miracula post mortem, obtinebit sanatio Bonauenturæ infantis duorum annorum filij Cassandræ quondam Angeli Ricci. Quandoquidem iste de mense Augusti 1607. stetit per dies septemdecim in cuna, & in vltimis tribus diebus, neque cibum, neque potum sumpsit, adeo vt Parochus, & Medicus illum pro mortuo declarauerint; quibus permota eius mater curauit ad puerum perferri reliquias B. Andreæ, prout factum fuit 25. eiusdem mensis Augusti: admotis ad puerum reliquiis, & recitatis nonnullis orationibus, puer statim experrectus fuit, vocando *Mamma*, quæ puerum in brachiis accepit suis, & cum tunc per viam transiret quidam dicens, *pira cotta*, puer subiunxit: *Mamma pere cotte*, cumque mater dedisset illi vnum ex dictis piris, puer illud manducauit, & alios deinde cibos suscepit, voluit vestiri, & in viam adduci ad ludendum cum aliis pueris, & nullum aliud malum amplius sensit. Hoc factum probant tres testes iuxta 12. 268

&

& deponunt de visu, nempe Cassandra mater pueri, Catharina mater Cassandræ, & Ginevra soror eiusdem Cassandræ, qui testes plenè probant factum iuxta illud, in ore duorum vel trium, &c. nec illud quod sint consanguinei pueri liberati tollit aliquid de earum fide, cum non agatur de interesse liberati iuxta not. per Bald. *in l. qui testam §. quacunque, col. 2. in fin. vers. tu autem dic.* Alb. *num. 5.* Aret. *pariter num. 5. ff. de testam.* Abb. *in c. super eo, il 2. num. 2. & nota 4. de testib.* Gabr. *concl. 17. n. 11. eod. tit.* Miraculum resultat ex instantanea liberatione à longa infirmitate sine aliquo remedio humano, & totali abstinentia à cibo per tres dies, & signanter ex subita recuperatione virium, itavt potuerit se regere pedibus, & ludere cum aliis. Intercessio probatur ex deuotione matris, & admotione reliquiarum.

269 Quintum miraculorum locum obtinet casus sororis Angelicæ de Castro de Rio. Hæc mulier portauerat manus leprosas per 30. annos continuos, & pro sanatione adhibuerat omnia remedia medicinalia, assumendo vsque aquam ligni, sed frustra omnia fuerunt; quo viso, cum audiret fieri multa miracula per B. Andream, recurrit ad eum, & rogauit, vt vellet à Deo impetrare sanitatem, promittens illaturam se duas manus votiuas, quæ statim cœpit conualescere, & infra octo dies fuit penitus mundata, & nunquam amplius malum huiusmodi sensit. Hoc factum recenset ipsa Soror Angelicæ 28. testis, omnes iuxta 12. nempe Angelica de facto proprio, & aliæ de visu. Probatio legitima oritur ex depositione trium testium. Miraculum ex instantanea liberatione à morbo habituali 30. annorum, non curato per remedia medicinalia adhibita, & licet intercesserint octo dies, attamen attenta subita melioratione, & quod octo dies non erant tempus sufficiens ad curationem tanti morbi, nullo maximè adhibito remedio exteriori, visum fuit non cessare vim miraculi per ea quæ diximus 1. *p. 2. vers. nos fœdere distinctionis.* Intercessio probatur per eosdem testes.

270 Sextò loco succedit liberatio Ginevræ q. Angeli Ricci de anno 1596. quæ in partu filij masculi incidit in infirmitatem, quæ durauit per tres menses, & curatio medicorum priuauit eam lacte, & beneficio menstruorum, & consequenter mentis sanitate, itavt amiserit omnium cognitionem, & faceret multas fatuitates, in quo statu medicus consuluit mutationem aëris, & Cassandra eius soror illam portare fecit ad locum Camalduli, vbi ipsa habitabat, & dicta Ginevra ibi adducta faciebat maiora, & omnia proiiciebat per terram, & retineri non poterat, quæ videns soror Cassandra recurrit pro auxilio ad Beatum Andream, & eius sanctas reliquias ad d. locum portari curauit, quibus supra dictam Ginevram positis, incontinenti recuperauit cognitionem, & in spatio trium horarum penitus liberata fuit. Hoc factum probant ipsa Ginevra 31. testis, quantum sibi licuit percipere, & clarius Cassandra 3. testis, Catharina 10. testis, omnes iuxta 12. & deponunt de visu, quia fuerunt præsentes, factum legitimè probatur ex præfato numero testium; miraculum ex instantanea liberatione, intercessio ex depositione eorundem testium.

271 Septimum miraculum contigit in persona Elisabethæ de Cenanella infirma febri continua, & morbo comitiali, quo cadebat per quatuor vices in qualibet die cum omni asperitate; cumque hæc mala portasset per 30. menses, nullo adhibito remedio ob sui paupertatem, quadam die audiens, quod in domum vicinam debebant portari reliquiæ B. Andreæ, pro quadam puella infirma, rogauit vt postea etiam ad ipsam portarentur. & interim toto corde orauit ad B. Andream, vt dignaretur pro ea impetrare à Deo sanitatem, & portatæ fuerunt reliquiæ ad orantem, & positæ super lectulo, super quo iacebat infirma, quæ statim remansit libera à febri, & morbo comitiali, & sanata surrexit, & sic per annos quatuor cum dimidio vsque ad examen transactos conseruata fuit. Factum sic vt suprà narratum est, deponunt ipsamet Elisabetha 65. testis, Dominicus q. Thomæ eius maritus 92. testis, Magdalena Nicolai 67. testes omnes de visu, & præsentia iuxta 12. Factum probatur ex præfato numero testium; miraculum ex instantanea liberatione à longo morbo præsertim comitiali, & hæc absque vllo remedio humano, intercessio Beati ex illius inuocatione, & admotione reliquiarum.

272 Octauum miraculum successit in persona Flammettæ Iacobi Ferri Florentini. Hæc mulier in vesperis D. Petri anno 1603. in propria domo cadens in terram confregit suum brachium sinistrum, & pro eo curando, stante sua paupertate, accessit ad hospitale S. Mariæ nouæ, vbi dictum brachium fuit illi curatum, & data illi quædam medicamenta, cum quibus mederi brachium deberet, cum istis domum suam reuersa expectauit per septem hebdomadas, & cum non solum dicta medicamenta brachium non solidauerint, verum etiam manum retraxerint, & dolores extremos induxerint, postquam pluries se B. Andreæ commendauerat, quadam die audiens Missam in Ecclesia de Carmine ad Altare eiusdem B. Andreæ, posuit dictum Brachium confractum super d. Altari, & ex corde eum rogauit, vt vellet à Deo impetrare, vt posset cum d. brachio laborare, & sua negotia peragere, quo facto refert ipsa, vt infra *all'hora mi senti vna cosa, che mi toccò il bracchio, è mi pareua, che mi dicesse va via, che adoperarai il tuo braccio, è sei guarita.* Et sic rediit domum, & vsa fuit d. brachio in suis negotiis, & nihil aliud mali in eo habuit: de hoc facto deponit ipsa Flammetta 169. testis, & sunt contestes Iacobus Ferrus eius maritus 82. testis, & Magdalena q. Iacobi 71. testis, omnes iuxta 12. factum probatur ex præfato sufficienti numero testium, miraculum ex subitanea liberatione à morbo, cui non profuerant remedia humana; intercessio ex eisdem testibus, & signanter admotione brachij super Altare eius Beati.

273 Postremum miraculorum legitimè probatorum locum obtinet illud, quod contigit in Catharina vxore Iulij del Garbo. Hæc per longum tempus surda, & nihil audiens permansit, cumque illi per nutus significatum fuisset, quod in die Ascensionis proxima debebat ostendi populo corpus B. Andreæ, in Vigilia de sero contulit se ad Ecclesiam Carmelitarum, & fratri qui ascendebat ad sepulchrum ad admouendas coronas, cum maxima deuotione, & fiducia dedit suam coronam, & postquam frater descendit, illam sibi restitutam deuoluta fuit, & facta oratione granum illius immisit in suas aures, & incontinenti *si senti vna cosa, che li calò abbasso*, & auditum recuperauit, & nunquam dum vixit surditatatem passa fuit. De huiusmodi facto deponunt Soror Maria Hieyntha eius filia 95. testis, Margarita Ioan. eius famula 98. testis, & Benedictus de Raistors 108. testis, omnes iuxta 12. qui sufficiunt quoad numerum, & concludunt miraculum in subitanea liberatione à morbo inueterato sine remedio humano, & probatur intercessio ex ipsamet serie facti.

PARS

PARS SEXTA.

De actis causæ, & legitima illorum confectione.

275 Diximus supra in principio tertiæ partis circa probationes tria solere considerari. 1. quod sint legitimè propositæ. 2. quod sint perfectæ in genere suo. 3. quod materia sit probabilis per illud genus, seu gradum probationis. De iis quæ pertinent ad 2. & 3. considerationem diximus in 4. & 5. parte, dum differuimus de sanctitate, & Miraculis B. Corsini, vnde restat tantum prima consideratio, sub qua cadit legitima ratio processuum in hac causa factorum.

276 Duo tantum reperiuntur fabricati processus in hac causa, primus de anno 1602. coram Ordinario Fesulano ex sua potestate, coram quo fuerunt extracta plura iura, & examinati 181. testes Secundus fuit fabricatus per Subdelegatos ab Auditoribus Rotæ à fel. record. Clement VIII. in hæc causa deputatis, nempe à bon.mem.Penia, & Iusto,& D. Millino nunc S.R.E. Cardinali meritissimo,in quorum locum successiuè fuimus postea nos tres per S.V.subdelegati.

277 Super primo processu non potuit per nos fieri fundamentum, quia fuit repertum fel. rec. Paulum P P. II. & Sixtum P P. I V. prius in hac causa apposuisse manus committendo illum tribus Cardinalibus, vt patet ex pluribus litteris, & instructionibus Reipublicæ Florentinæ per illa tempora datis, de quibus in 2. processu actorum fol.294.vsque ad fol.300.quæ in materia antiquissima visa fuerunt probate dictam manus appositionem,ad tradita per Alex.*cons*.90.*n*.1. *lib*.6. Aretin. *cons*.42. *num*.1. Soc. *cons*.86. *n*.2. *lib*.1. Dec. *cons*.13. *num*.8. Crauett. *de antiqu. tempor. p*.1. *vers. ampliatur nunc*, *num*. 12. *cum duobus seqq*. quæ manus appositio operatur, vt inferior ex post non possit se intromittere, vt diximus *sup. p*.3. §.1. *in* 1. *dub*. nec potest dici instantiam per lapsum 150. annorum fuisse peremptam, quia de iure Canonico per lapsum temporis minimè perimitur instantia, *c. venerab. de iudic.* existimarunt tamen prædecessores nostri, per quos iste articulus fuit disputatus sub die Sabbati 21. April 1607.priuatum processum posse deseruire pro adminiculo.

278 Circa secundum processum adfuit modica difficultas, quia concurrunt omnia per nos firmata *super p*.3. §.1. *per tot*. Etenim de iurisdictione præfatorum Rotæ Auditorum constat ex commissionibus Apostolicis, de quibus in d. proc. fol.11. & in actis Notarij causæ, & præfatas commissiones præcesserunt magnæ instantiæ apud Sedem Apostolicam, nempe Henrici IV. Francorum Regis, & Mariæ eius vxoris, necnon Ferdinandi Magni Etruriæ Ducis, totius Carmelitarum Religionis, & denique nobilis Corsinorum familiæ,vti patet ex dictis commissionibus. Adfuit etiam in substantia dictus processus generalis informatiuus, cum pro illo deseruierit fabricatus potestate ordinaria, & interuenerunt alia de quibus per scribentes *in c*.1. *de reliq. & vener. Sanct*. licet non sint omninò necessaria, & teneat processus etiamsi talis ordo non fuerit seruatus, vt per Hostiens. *d. c*.1. *num*.5. & Ioan. Andr.*num*.3.*circa fin*. quos alij sequuti fuerunt.

279 De subdelegatione facta per dd. Auditores, de Iudicibus, qui examinarunt testes, & extraxerunt iura, super quibus est fundata quarta, & quinta pars huius nostræ relationis, constat ex litteris Remissorialibus, de quibus *in d. proc. fol*. 11. Aduertendum est, quod vnus ex tribus se excusauit, vt poterat iuxta formam Remissoriæ, vt in eius requisitione, de qua *in proc. fol*.8. & in litteris missiuis 16. *fol*.36. De deputatione Notarij, qui de prædicto processu fuit rogatus, constat in eius actis. De acceptione facta per Iudices circa examen testium, reperimus fuisse per dd. Iudices processum seruatis seruandis, nempe præuio iuramento, congruis modo, loco, & tempore præstito, iuxta *not. in l. Iurisiurandi*, *cum ibi not. C. de test*. citatio verò fisci, vel alterius pro illo non fuit habita pro necessaria, per ea, quæ diximus supra *in* 3. *p*. §.1. Testes fuerunt examinati, primò super interrogatoriis, & postea super articulis, iuxta formam Remissoriæ, & quilibet de per se, & secretò, iuxta not. *in c. cùm venerabili, de test*. & fuit per nos dictum *d.p*.3.§.1.

280 Quoad extractionem iurium cum processu actorum ordinarij saluato pro adminiculo, vt diximus supra,reperiuntur omnia iura ad causam facientia. Procurator Religionis cum DD.de Corsinis die 14.Aprilis 1606. produxit d. processum coram præfatis Dominis Archiepiscopo Florentino, & Episcopo Fesulano Iudicibus Remissorialibus, ac petiit, ac ab eis obtinuit mandari coram se exhiberi originalia iurium instrumentorum, literarum, aliarumque scripturarum in d. processu registratarum, illaque recognosci, & cum eis exempla d. processus collationari, vt in d. processu Remissoriali *p*.3.*fol*.1.

281 Et die 17.eiusdem in archiuio publico reformationum Florentin. à custodibus fuerunt præfatis D D. Iudicibus exhibiti liber prouisionum, & liber minutarum literarum Reipublicæ Florentinæ de anno 466. & à duobus testibus medio iuramento fuerunt recogniti pro libris in dicto archiuio conseruatis pro libris Reip. & legalibus, & successiuè tenores literarum, & decretorum d. Reipublicæ in d. processu inserti fuerunt collationati cum dd.originalibus,& concordantes reperti *in d*.3.*p.fol*.5.*& seq*.

282 Postea die 19. eiusdem coram eisdem D D. Iudicibus scriba, & custos Curiæ Episcopalis Fesulan. & eius scripturarum exhibuit librum memoriale Episcopi nuncupatum, manuè B. Andreæ, & alios libros dictæ Curiæ, & litteras missiuas à B. Andrea eius Vicario scriptas, Instrumentum duorum miraculorum de annis 1438. & 1440. & transumptum literarum bonæ memoriæ Cardinalis Sirleti, quæ iura pariter à duobus saltem testibus eo modo, quo potuit, fuerunt recognita, & cum illis copiæ registratæ in d. processu fuerunt collationatæ, & concordatæ, vt *in d*.3.*p.fol*.10.*& seqq*.14.*&* 16.

283 Deinde eadem die D. Gaudentius Canonicus Fesulanus exhibuit coram D D. Iudicibus præfatis librum Sacristæ Ecclesiæ Felusanæ, in quo relatum est officium B. Andreæ, qui à legitimo numero testium fuit recognitus, & copia dicti officij scripta in d. processu fuit collationata, & concordata cum d. originali, vt *in d*.3. *p. fol*.19. Quod autem dd. Iudices habuerint facultatem non solùm examinandi testes super dictis articulis, sed etiam compellendi ad exhibenda iura, examinandi testes super illorum recognitione, eademque transumptandi, patet ex literis Remissorialibus, de quibus *in* 1. *p. proc. fol*.11.

284 Neque obstare visum fuit, quod testes in recognitione dd. scripturarum antiquarum non dicant cognouisse manum, quia fuit responsum, quod impassibilitas ob maximam antiquitatem operatur, quod sufficiat recognitio librorum Archiuij, & per comparationem literarum, de quibus agitur, ad trad. per Bald. *in auth.quas actiones,num*. 18.*C.de sacros. Eccles*. Alex. *consil*.101. *num*.9.*&* 10. *lib*.7. Afflict. *decis*.251. *num*.7. Put. *decis*.151. *lib*.1. Rot. *decis*. 54. *part*.1. *diuers*.

Historias

285 Historias verò impressas, quas allegauimus *supr. in 4. & 5. part.* non visum fuit esse opus producere, vel recognoscere, cùm sint notoriæ, ex quo omnes illas sciunt, vel de facili scire possunt, iuxta not. per Bart. *in l. scriptus, num.2. vers. sed dicas, ff. de relig. & sumpt. fun. vers. verum notorium.* Menoch. *de arb. cas.166. num.7.* Et propterea sufficit illas simpliciter allegare, nec opus est probare illarum existentiam. Glos. *in Clem. appellanti, verb. alias causa, de appell.* Innoc. *in cap. tua nos, num.2. & de cohabit. Cler.* Bald. *in l. si vero, §. qui pro rei, num.1. ff. qui satisd. cog. cum concord.*

286 Ex quibus conclusimus processus esse legitimè confectos, & generaliter causam esse in eo statu, vt possit S. V. quotiescumque sibi placuerit, deuenire ad solemnem huius serui Dei Canonizationem, & in Albo Sanctorum descriptionem ad laudem Dei omnipotentis, &c.

CONSVLTVM II.

De Sanctis Religionum non Canonizatis, nec expresse beatificatis, quoad celebrationem Officij de ipsis.

SVMMARIVM.

1 *De consuetudine faciendi officia de Sanctis Religionum.*
2 *Cultus Sanctis non tribuitur Papæ authoritate.*
3 *Hac est ex causis maioribus Ecclesiæ.*
4 *Competebat olim, sed non modò Episcopis.*
5 *De Canonizatis non fit officium sine nouo decreto.*
6 *Etiamsi in Bulla Canonizationis id videatur concessum.*
7 *Quia non præscribitur ritus.*
7 *De beatificatis qui facere possint officium.*
9 *Dubium est de aliis.*
10 *De illis, de quibus est consuetudo, fieri potest.*
11 *Consuetudo æquipollet veritati.*
12 *Parem habet vim cum lege.*
13 *Potest introducere quod Princeps.*
14 *Et quod priuilegium.*
15 *Aliæ ipsius proprietates.*
16 *Maximè respectu vtentium Breu. Rom.*
17 *Ex Gregorio XIII.*
18 *Quid de Religionibus vtentibus alio Breuiario.*
19 *Quid de Carmelitis.*
20 *Ex decreto S. Congregationis.*
21 *Maximè si inserti sint Martyrologio Romano.*
22 *Quid de non insertis.*
23 *De aliis Martyrologiis.*
24 *Obstantia ex Bulla Pij V.*
25 *Dispositio generalis restringitur ex ratione particulari.*
26 *Rescripta Summorum Pontificum quomodo exponenda.*
27 *Semper cautum est in Ecclesia, ne de falsis sanctis fiat officium.*
29 *Quid in præsenti.*
30 *De Sanctis Prouinciarum, Ecclesiarum, &c.*
31 *Consuetudinis legitima conditiones.*
32 *Vrbani VIII. decretum.*
33 *Ordinarij nomen in illo, quid importet.*
34 *Quæ festa dicantur* solemniter *celebrari*
35 *Vbi verba non conueniunt, dispositio non habet locum.*
36 *Verbum* solemniter *quid importet.*
37 *Singularem aliquem cultum.*
38 *Quæ officia facienda.*
39 *Opinio Rodriguez.*
40 *De Sanctis Carmelitarum.*
41 *Decretum Capituli Generalis.*
42 *Antiqua Ordinis consuetudo.*
43 *Pij V. Bulla.*
44 *Institutio Religionis.*
45 *Ordinis historia.*
46 *Sancti contenti in Martyrologiis.*
47 *Resumpti sub Paulo V.*
48 *Kalendarium Romæ impressum.*
49 *Non obstantia ex Bulla Gregorij XIII.*
50 *Solutio illius.*
51 *Bullæ verba.*
52 *Breuiarij Carmelitani correctio quomodo facta.*
53 *Quem ob finem.*
54 *Plures Sancti omissi.*
55 *Ratio omissionis.*
56 *An propter officium paruum B. Virginis.*
57 *An religio renunciauerit iuri suo.*
58 *Quid requiratur ad renunciationem.*
59 *Quomodo sibi derogauerit.*
60 *Renunciatio strictè explicanda.*
61 *S. Rotæ decisio.*
62 *Exemplum PP. Discalceatorum.*
63 *Auditorum Rotæ vota.*
64 *Sacræ Congregationis decretum.*
65 *Verba talis decreti.*
66 *Inserta ea officia in Breuiariis.*
67 *Sanctitas quid sit.*
68 *Sanctitatis signa multa recensentur.*
69 *Quia sunt supra naturam.*
70 *Quomodo id accipiendum.*
1 *Votum DD. Auditorum S. Rotæ.*

IESVS MARIA.

1 QVÆRITVR an consuetudo recitandi officium, & dicendi Missam de Sanctis Religionum, qui Canonizati non sunt ab Ecclesia, aut expressè Beatificati, retineri possit.

Responsio.

2 Præmittendum primò, cultum, aut venerentiam Sancti non posse alicui tribui, quantumvis miracula per eum fieri dicantur, sine Papæ authoritate. Ita enim habetur expressè *cap. Audiuimus, & cap. cùm ex eo, de Reliquiis, & vener. SS.* vbi DD. communiter. Specialiter Innocentius, Butrius, Hostiensis, & Ioannes Andreas *in dict. cap. Audiuimus,* & docet S. Antoninus *in Summ. part.3. tit.12. cap.5. §15.* Tabiena, & alij Summistæ *verbo Canonizatio.* Bellarm. *de Sanct. Beatitud. tom.1. part.2. lib.1. cap.8.* Contilorius *de Canonizatione cap.8. num.1. & 2. & c.12.* afferens duo Diplomata Vrbani V. quibus præcipit acriter procedendum contra quosdam Religiosos, qui cultum Sancti tribuebant aliquibus sine consensu Papæ. Vide Directorium Inquisitor. *part.2. comment.*
3 *51.* Et meritò, quia hæc est vna ex causis maioribus, quæ ad Sedem Apostolicam spectare debent, iuxta *cap. maiores, de Baptismo,* cùm Ecclesiæ esset valdè nocens, publicè colere vt Sanctum, qui verè sanctus non est. S. Congregatio Rituum die 12. Martij, teste Sellio *in Select. Canonic. cap.1. num.22.* Gloss. *in cap. vnic. de Reliq. & venerat. Sanct. in 6.* Layman. *lib.4. tract.7. cap.5. num.1.* Vnde esto olim id competeret
4 Episcopis ex tacito consensu Ecclesiæ Romanæ, Bellarminus, & Laymanus *suprà*, modò tamen hoc nequeunt facere. Iacobus Castellanus *de Canonizat. SS. quæst.3.*

*quæst.*3. *art.*1. Felix Contelorus *in Addit. ad illum*, apud Barbosam *in collectan. D D. ad dict. cap. Audiuimus*, *num.*6. *& in tract. de Canonizatione Sanctor. cap.*4. *num.* 4. *& sequentib.* Nec etiam Legati à latere. Iacob. Castellanus *suprà artic.*2. *num.*3. & Barbosa *num.*7.

5 Præmittendum secundò, quod nec de sanctis Canonizatis fieri potest officium, aut celebrari Missa sine nouo decreto S.Congregationis distincto à Bulla, seu decreto Canonizationis, prout dixi *tom.*1. *Summa*, *cap.*2. *num.*37. ex Gauanto, & Barbosa afferentibus decretum eiusdem S.Congregationis, sub die 9.Decembris 1628. circa hoc.

6 Non obstante, quod in Bullis Canonizationis concedi soleat generaliter facultas celebrandi officium eorum quolibet anno in die obitus ipsorum, prout in instrumento Canonizationis S. Andreæ Corsini his verbis expressit Vrbanus VIII. anno 1629. *Ad honorem S. & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, authoritate eiusdem Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, de Fratrum nostrorum consilio decernimus, & definimus bonæ memoriæ Andream Corsinum Florentinum Ordinis Carmelitarum, & Episcopum Fesulanum Sanctum esse, ac Sanctorum Cathalogo ascribendum, ipsumque Cathalogo huiusmodi ascribimus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die obitus dicti Andreæ festum, & officium ipsius sicut pro vno Confessore Pontifice deuotè, & solemniter celebretur.*

7 Ratio verò huius est, quia quamvis ex vi decreti, seu Bullæ Canonizationis concedatur generaliter cunctis facultas celebrandi officium, & festum Sancti Canonizati, non tamen præscribitur ritus, quo celebrari debeat, an scilicet sub duplici, semiduplici, &c. nec id exprimitur in Rubricis Breuiarij, & propterea necessarium est nouum Papæ decretum de tali ritu; quia iuxta *cap. gloriosus Dei, de reliq. & vener. Sanctorum*, solus Papa potest vnum Sanctum præ aliis extollere, ac proinde facere decretum de tali ritu. Contelorius *suprà, cap.*1. *num.*22. Gauant. *Comment. in rubric. Breuiar. Rom. sect.*2. *cap.*2. *num.*30. referens decretum S.Congr. Rituum in hoc ipso casu interrogatæ. Et ita praxi receptum est in tota Ecclesia, cum constet non fieri generaliter ab omnibus officia de Sanctis omnibus Canonizatis, sed solùm de aliquibus.

8 Præmittendum tertiò, quod de Sanctis Beatificatis, nec ab aliis personis, nec alio die, aut loco quàm designantur in Bulla Beatificationis, fieri potest officium, aut celebrari Missa. Ratio est, quia cultus Sancti Beatificati omnibus est prohibitus, nisi iis, quibus expresse est concessus; nam inclusio vnius est exclusio alterius, *l. cum prætor, ff. de iudic. & l. Maritus, Cod. de procurat.* Torres 2.2. *tom.*1. *cap.*13. *dub.*8. Molfesius *in Summ. tom.* 1. *tract.*11. *cap.*6. *num.*51. Diana *part.*2. *tract.*15. *resol.*55. & ego loco relato ex *tom.* 1. *Summa*; sicque determinatum dicitur per Theologos Salmanticenses. Fauet Bordon. *resol.*30. *num.*26.

9 Dubium ergo præsens solùm est de Sanctis non Canonizatis, nec speciali Bulla, aut decreto Beatificatis, de quibus tamen ex consuetudine Religionum fieri solet officium, an scilicet talis consuetudo retineri possit.

10 Et respondendum affirmatiuè, prout tenent Thomas de Iesu *in Regul. Carmelitar. part.*3. *cap.*7. *dub.*3. Rodrig. *tom.*2. *qq. Regular. quæst.*69. *art.*5. referentes ex Doctoribus Complutensibus Franciscum Martinez, Vasquez, Salzedum, & Felicianum. Idem sequitur alter Rodrig. *in Compend. resolut.*65. *num.*10. & fauet Bordonus *sup. num.*36. & Anellus *tract. de Horis Canonic. cap.*6. *dub.*3. *n.*11. Ac etiam Molfesius *tom.*2. *in Addition. ad qq. vsual. conf.*45. *n.*75. *& seqq.* afferens responsiones Clementis VIII. & Pauli V. circa similes consuetudines colendi Sanctos non Canonizatos.

11 Constat id primò ex vi, & natura consuetudinis, quæ Primò æquipollet veritati, *l.*1. *ff. de seruit. & aqua*, Bald. *cons.*289. *in princip. lib.*4. Cardin. Thusc. *concl.* 806. *num.*17.

12 Secundò, parem vim habet cum lege, *l. de quibus, ff. de legibus*, §. *ex non scripto*, *Instit. de iur. nat. gentium*, *c. fin. de consuet. c. consuetudo*, 1. *dist. l.*2. *Cod. quæ sit longa consuetudo*, Guido *singular.*83. Bellettus *disquis. Cleric. p.*1. *tit. de fauore Clericor.* §.3. *n.* 10.

13 Tertiò, quidquid potest Princeps concedere, potest consuetudo inducere, *l. si quisquam, ff. de diuers. & tempor. præscript. & l.*1. *Cod. de feud. cap. super quibusdam*, §. *præterea*, *de verbor. significat.* Henricus Boich. *in cap. quanto, de iureiurand. dist.*2. Minsing. *centur.*4. *sing. obseru.* 24. Moron. *in responsis, responso* 3. *num.*7.

14 Quartò ad idem, potest introducere quidquid potest priuilegio concedi. Oldradus *consil.*172. *in princ. & cons.* 146. *in fin. & cons.* 254. *num.*8. Ancharan. *consil.*50. Baldus *cons.*49 *lib.*1. Ex quibus, & aliis proprietatibus consuetudinis, scilicet, quod *faciat de non licito licitum*; quod *sit optima legis interpres*, 15 *quod tollat omne ius, quod non sit naturale, vel diuinum*, & similibus, de quibus Doctores, rectè eliciunt, quod de Sanctis, de quibus est consuetudo faciendi officium, possit fieri, etiamsi Canonizati, aut beatificati non fuerint.

16 Id maximè constat respectu Religiosorum vtentium Breuiario Romano ex ipsomet Breuiario, *vbi in Rubrica* 1. *de officio duplici*, sic dicitur: *Officium fit duplex, &c.* & post alia: *Et in festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, Religiones, vel Congregationes consueuerunt solemniter celebrari, cum officiis propriis à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis authoritate receptis, vel recipiendis (seruata tamen forma huius Breuiarij) alioquin de communi, etsi prædicta festa in hoc Kalendario non sint descripta.* Et iam quomodo ipsummet Breuiarium approbat consuetudinem faciendi officium (etiam sub ritu duplici) 17 de Sanctis, qui *apud Religiones consueuerunt solemniter celebrari*, quales sunt Sancti earum Religionum. Thomas de Iesu, & Rodriguez cum aliis *suprà*. Idem quoque supponitur in Bulla Gregorij XII. quæ præmittitur Martyrologio Romano, & de qua infrà.

18 Respectu autem Religiosorum vtentium aliis Breuiariis distinctis à Breuiario Romano, procedunt ea quæ diximus de consuetudine. Hæc enim etiam extenditur ad diuinorum officiorum celebrationem, & ritum (accidentalem) Sacramentorum. Abbas *in cap. pastoralis*, *num.*9. *de offic. iud. ordinar.* Moronus *in Responsis, responso* 47. *num.*10. iuxta *cap. Trina, de* 19 *consecrat. dist.*4. Et respectu nostrorum Carmelitarum vtentium Breuiario particulari iuxta vsum antiquum Ecclesiæ Hierosolymitanæ specialiter ex rubrica 2. gener. eiusdem Breuiarij, vbi dicitur: *Item fit officium duplex minus de Sanctis, tam contentis in Kalendario, quam non contentis, quorum corpora, aut notabilis reliquia est in Ecclesiis nostris: vel quibus intitulata fuerint. Capellæ, seu quorum festa in nostris celebrantur solemniter Ecclesiis.* Per quæ posteriora verba denotari videntur Festa Sanctorum Religionum, cum illa sint, quæ principaliter celebrantur solemniter in Ecclesiis Regularium.

20 Generaliter etiam ex decreto S. Congregationis Rituum, quod referunt Sellius *in select. Canonic. cap.*33. *num.* 18. & Barbosa *in Collect. Bullar. verbo officium*

officium diuinum 1. & in Apostolic. dec. collectan. 5532. num. 11. vbi in vna Visensi 21. Iunij 1605. sic dixit eadem S. Congregatio. *Officium pro sanctis etiam non Canonizatis potest recitari de communi, vbi viget consuetudo immemorialis recitandi.* Vidi etiam eiusdem Sac. Congregationis decretum pro Fratribus tertij Ordinis S. Francisci, in quo idem, quod in Rubrica Breuiarij Romani conceditur, ipsis indulgetur. Fauet etiam Decretum Vrbani VIII. in generalis, & vniuersalis Inquisitionis Congregatione de anno 1625. quod retuli *tom. 1. Summa, cap. 12. num. 39.* & cuius verba referam infra.

21 Quod maximè procedit si tales sancti inserti sint in Martyrologio Romano; eo enim ipso censeri debent approbati, vt de illis fiat officium respectiuè in Ecclesiis, Religionibus, &c. Vnde Gregorius XIII. in Bulla *Emendatio iam*, præmissa eidem Martyrologio præcipit omnibus, *Vt in peragendo diuino in choro officio*, eo tantum vtantur. Quod etiam, vt inquit idem

22 Pontifex, cupit vt fiat ab iis, qui horas Ecclesiasticas priuatim dicunt. Ne autem è contra existimaretur, quod non possit fieri officium de sanctis, qui non sunt in Martyrologio, adiungit Pontifex: *Si quos alios habuerint sanctos in suis Ecclesiis aut locis celebrari solitos, eos in hunc librum ne inferant, sed separatim descriptos habeant.* Quo etiam approbat id quod diximus, scilicet celebrari posse in Ecclesiis, aut locis Sanctos *celebrari solitos.*

23 Idem quod diximus de Martyrologio Romano, dici etiam potest non solùm de Martyrologiis antiquis Bedæ, Flori, Vsuardi, Adonis, &c. sed etiam respectiuè de modernis Ioannis Molani, & Philippi Ferrarij Alexandrini; quia & à viris doctis conscripta, & conformiter ad Ecclesiarum, & Religionum laudabilem consuetudinem. Licet enim in ordine ad Canonizationem, vel beatificationem seruorum Dei, qui in ipsis referuntur, parum efficax argumentum desumi testetur Fortunatus Scacchus *in lib. de cult. & venerat. seruor. Dei, sect. 11. cap. 4.* nihilominus quoad recitationem officij Sanctorum, si adsit talis consuetudo, procedit eadem ratio.

24 Nec obstat contra dicta, quod Pius V. in Bulla *Quod à nobis*, anno 1568. edita, decreuerit, quod recitantes officium conformari deberent Breuiario Romano, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus in contrarium. Nam primò, solùm loquitur cum eis, qui receperunt illud Breuiarium, non cum aliis quos in eadem Bulla excipit. Secundò, idem Pontifex in eodem Breuiario apponit Rubricam, de qua suprà, & in qua conceditur celebratio Sanctorum, qui ex consuetudine celebrantur: Ne ergo dicamus

25 Pontificem sibi ipsi esse contrarium in eadem dispositione, dicendum non excludere consuetudines illas positas in Rubrica. Quia dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, *l. cum prætor. §. dulcissimis, ff. de legat. 2. l. si de certa re, C. de transact.* Gironda *de priuileg. seu exempt. signific. num. 277.* Surdus *consf. 389. num. 9. & seqq.* Et non comprehendit casum specialiter definitum, *l. cum in testamento, §. final. ff. de hered.*

26 *instit. l. seruo manumisso, ff. de pecul. leg.* Barbosa *in Axiomat. iur. axiom. 73. n. 9.* Tertiò, quia rescripta Summorum Pontificum exponi debent iuxta iuris communis regulas, *cap. cum causam, de rescript. cap. licet, de prebend.* Rubricæ autem Breuiarij sunt veluti iuris communis totius Ecclesiæ regulæ. Thomas de Iesu *sup. § Secundò quia rescripta.*

27 Nec etiam obstat, si secundò dicatur, huiusmodi consuetudines Religionum faciendi officium de Sanctis non Canonizatis, aut Beatificatis ab Ecclesia, expositas esse magno periculo falsitatis, & cultus falsi exhibiti iis, qui verè sancti non sunt, nec in cœlo. Prout sæpè contigit in Ecclesia, specialiter in casu *cap. Audiuimus, de reliquiis, & vener. SS.* relato, qui fuit de quibusdam, qui hominem quendam in potatione, & ebrietate occisum, quasi sanctum venerabantur: & in alio, quem refert Seuerus Sulpitius *in vita S. Martini Turonensis*, de aliis, qui colebant vt Martyrem quendam latronem; ad quod accedit illud S. Augustini: *Multorum corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna.* Vnde pro- 28 pterea semper in Ecclesia magna diligentia cautum est, vt falsis sanctis veneratio aliqua non exhibeatur; vt patet ex Concil. Carthag. 1. *c. 2.* Laodiceno *cap. 9. & 34.* Gangrensi *cap. 20.* Carthag. 5. *c. 14.* Bracarensi *c. 5. aliàs 6.* Mogunt. *c. 51.* Lateranensi sub Innoc. III. & maximè Tridentino *sess. 25. in tit. de Inuoc. Venerat. & reliq. SS.* quæ refert Carena *de offic. S. Inquisit. p. 2. tit. 17. §. 12. num. 41.* Hoc, inquam, non obstat, non 29 solùm, quia casus relati, & alij similes fuerunt particulari Dei prouidentiâ manifestati, & verba illa S. Augustini vel in ipso non reperiuntur, vel casu quo reperiantur, intelligi debent de peccatoribus qui sumptuosissimis sepulchris honorantur in terris, cum eorum animæ ardeant in infernis; vel de Donatistis hæreticis, qui suos colebant vt Martyres, vt habet 30 Bellarminus *tom. 2. lib. 1. de Beatitudine Sanctorum, cap. 9.* sed etiam, quia si argumentum propositum efficax esset, probaret etiam solùm canonizatos, aut beatificatos ab Ecclesia Romana, & eius capite Summo Pontifice haberi debere vt sanctos, cum infallibilitas proponendi ea, quæ pertinent ad cultum vniuersalem Sanctorum solùm ad Romanam Ecclesiam, & Summum Pontificem spectet; constat autem innumeros coli, vt sanctos in particularibus Ecclesiis, Prouinciis, Regnis, &c. sine canonizatione, aut beatificatione Ecclesiæ Romanæ, imò sine expresso consensu eiusdem Ecclesiæ, aut Pontificis, sed solùm tacito, & implicito, quem etiam dici potest adesse cum adest consuetudo legitima, prout in præsenti loquimur. Nam iuxta dicta *tom. 4. verbo leges Regularium,* 31 *num. 55.* ad consuetudinem legitimam introducendam requiritur non solùm, quod sit rationabilis, vniuersalis, voluntaria, longæua, & inducta ab iis, qui legem seruare tenentur, sed etiam, quod adsit consensus, saltem tacitus Principis. Et sanè, cum ista consuetudo in Religionibus non sit introducta nisi per totam Religionem, ac per consequens sit vniuersalis, & consuetudines vniuersales non censeantur ignoratæ à Principe, *cap. 1. de constitut. in 6.* fundari debent in scientia, & tacito consensu Papæ; ac per consequens habent eam moralem certitudinem, quæ in hac re esse potest. Vnde Vrbanus VIII. 32 in Congregatione S. & vniuersalis Inquisitionis anno 1625. habita, quam retuli supra, prohibens venerationem, & cultum hominibus cum sanctitatis, vel martyrij fama defunctis, expresè declarauit: *Quod per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Ecce iam quomodo absque 33 expressa Canonizatione, aut beatifiatione alicuius Sancti permittitur ipsis cultus, & veneratio, propter longissimi temporis scientiam, ac tolerantiam Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij. Cuius, scilicet Ordinarij, nomine venire possunt Prælati supremi Religionis, scilicet Generalis, ac maximè Capitula Generalia, propter dicta tum ex iure communi, tum ex aliquibus priuilegiis Religionum *tom. 3. mea Summa, in Mari magno Carmel. n. 399. & 479.*

34 Quia tamen tam in Rubricis Breuiarij Romani, quam Carmelitani, dum conceditur facultas celebrandi festa Sanctorum, quæ consueuerunt celebrari

etiamsi in Kalendariis contenta non sint, est sermo de festis, quæ *solemniter* celebrantur, ideò hæc concessio suffragari non poterit Religionibus, nisi talia festa *solemniter* celebrare consueuerint. Siue enim dicamus hoc esse ius commune, siue priuilegium, cōmune est omni dispositioni, quod vbi verba non conueniunt, dispositio non habet locum, *l.* 4. §. *toties, ff. de damno infecto, l. quod constitutum, ff. de milit. testam.* Bartol. *in d. l.* 4. §. *Prætor ait*, Gemin. *cons.* 65. *in princ. num.* 2. latè Tiraq. *in l. si vnquam, verb. Libertis, num.* 2. *C. de reuocand. donat.* vbi *num.* 5. *cum seqq.* intelligit in legibus, statutis, & omni alia dispositione, Cardin. Tusch. *tom.* 8. *litt. V. concl.* 89. *à princ.* Mar. Anton. *var. resol. lib.* 3. *resol.* 9. *num.* 4. Quid autem importet verbum *solemniter*, Gauant. *supr. num.* 29. inquit, quod respectu Cleri sæcularis significat festiuitatem, aut populi, aut Clericum pompa exteriori; puta processione, apparatu, concursu, & huiusmodi, & ita declarauit Sacra Rituum Congregatio die 28. Augusti 1628. Respectu verò Regularium, & Congregationum significat singularem quendam cultum communem aliis Festis de Calendario. Cæterum credo dicendum significare singularem aliquem cultum vltra communem aliis Sanctis, aliàs esset superfluum tale verbum: cum tamen verba debeant aliquid operari, & non esse superflua in omni dispositione, *l. in princ. ff. de iureiur. l. si quando* 109. *de legat.* 1. *l. fin. ff. ne quid in loco publico, c. si Papa in fin. de priuil. lib.* 6. *c. si à Iudice, de appell. eod. lib.* Felin. *in cap. qualiter, & quando, n.* 25. *de accus.* Alex. *cons.* 214. *Ponderatis, num.* 10. *& seqq. lib.* 6.

39 Quia etiam in dicta Rubrica Breuiarij Romani dicitur: *Cum officiis propriis à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis, alioquin de communi*; ideò officia dictorum Sanctorum, qui apud Religiones *consueuerunt celebrari*, accipienda sunt de communi, nisi adsint officia propria à Sede Apostolica approbata. Quod enim inquit Rodriguez, non solùm *tom.* 2. *quæst. regular. q.* 69. *art.* 5. relato, sed etiam *tom.* 1. *quæst.* 42. *art.* 21. scilicet *posse in Religionibus recitari officia propria de his Sanctis, etiamsi hæc officia à Sede Apostolica non sint approbata, dummodò digna sint, vt approbentur, vel Religio eis vtatur animo ea à Sede Apostolica confirmandi*: probans id ex prædictis verbis Rubricæ, in qua dicitur, *ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis*. Defendi non potest, nam illa verba prædictæ Rubricæ *recipiendis*, non intelliguntur, antequam recipiantur, sed pro tunc quando officia fuerint recepta, & non antè. Ita docet Layman. *tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. *dicto* 2. quem sequitur Bonacina *tom.* 1. *tract. de Hor. Can. disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 22. in impressione Lugdunensi, & Anellus *supra, n.* 13.

40 Ex quibus omnibus obiter colligitur quo iure Carmelitæ officium faciant de Sanctis Elia, Eliseo, Dionysio Papa, Gerardo Episcopo, & Martyre, Petro Thoma Episcopo etiam, & Martyre, Angelo Martyre, Anastasio Martyre, Cyrillo Alexandrino, Andrea Corsino, Serapione, Spiridione, & Alberto Episcopis; Alberto quoque alio, Cyrillo Doctore, Bertholdo, Brocardo, Simone, Auertano Confessoribus; Euphrasia, Euphrosina, Theresia, & Magdalena de Pazzi Virginibus. Vt enim prætermittamus Theresiam, & Magdalenam posteriores (ex quibus Theresia non solùm ratione Canonizationis, sed & specialis concessionis Sedis Apostolicæ; Magdalena verò ratione specialis beatificationis à nostris celebrantur) pro aliorum Sanctorum celebrando officio in Capitulo Generali Ordinis Romæ celebrato anno 1564. in Conuentu S. Martini in Montibus factum

41 fuit decretum huiusmodi: *Sancti Ordinis nostri redigantur in Catalogum, seu Calendarium Sanctorum, & de illis fiat officium duplex.* Ex vi cuius decreti eodem anno Romæ apud Antonium Bladum Impressorem Cameralem typis mandatum est Calendarium officiorum recitandorum in ordine, in quo prædicta Festa Sanctorum continentur. Ex eo autem, quod prædi-

42 cta Sanctorum Festa in Catalogum redacta sint Romæ apud Impressorem Cameralem, venia à superioribus concessa, vt dicitur in fine illius libelli, infertur antiquam fuisse Ordinis consuetudinem ex antiquioribus Capitulis vsque Religiosorum receptam, prædicta officia recitare, neque enim alio modo Capitulum Generale id præciperet, aut Romani Reuisores illud Calendarium imprimi permitterent, maximè sub S. Cardinali Borromeo Ordinis tunc Protectore, & Romæ existente, sine cuius assensu, & consilio nihil Capitulo actum (maximè in rebus tanti momenti) credi debeat.

43 Deinde ex Pio V. in Bulla *Quod à nobis*, anno 1568. edita (tribus scilicet annis post prædictum decretum, & Calendarium, in quo prædicta festa Sanctorum erant, typis mandatum.) In qua cum Breuiarium Romanum reformasset Papa, & alia Breuiaria non approbata reprobasset, ea tamen permisit, quæ erant in vsu in Religionibus, seu Monasteriis, *quæ ab ipsa prima institutione à Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quæ, vel ipsa institutio ducentos annos antecedat, aliis certis Breuiariis vsa fuisse constiterit.*

44 Cum ergo institutio nostræ Religionis supra ducentos, & multò plures annos ante Pium quintum fuerit; Breuiarium nostrum, in quo prædicta festa Sanctorum ex decreto relati Capituli Generalis inserta, vel, inserenda erant, & ipsa festa Sanctorum ab ipso Pio V. approbata virtualiter dici debent. Vnde Didacus de Curia nostri Ordinis eo tempore Scriptor *lib.* 12. *cap.* 10. affirmat Pium V. approbasse, & confirmasse prædicta festa Sanctorum Ordinis nostri illi à

45 Generali Baptista Rubeo præsentata, & in Bulla pro Breuiario Romano recipiendo, & aliis reprobandis, nostrum Breuiarium excepisse, & approbasse, abs dubiè propter dicta.

46 Accedit, quod prædicti sancti, vel continentur in Martyrologio Romano, prout sunt Elias, Eliseus, Angelus, Cyrillus Alexandrinus, Albertus, Anastasius, Dionysius Papa, Gerardus, Serapion, Spiridion, Euphrasia, & Euphrosina; vel in Martyrologio Ioannis Molani Antuerpiæ apud Philippum Nutium anno 1583. vt sunt Albertus Episcopus, Petrus Thomas Martyr, Cyrillus, Bertholdus, Brocardus, & Simon Confessores. Auertanus autem in Catalogo Sanctorum Philippi Ferrarij Alexandrini doctissimi Authoris, qui dicit ex Molano *in addit.* illum sumpsisse. Iure ergo de prædictis Sanctis officium celebrari potest, siquidem eo ipso, quod in Martyrologiis recensentur, digni videntur isto cultu.

47 Præsertim tertiò, quia quamuis in correctione Breuiarij Carmelitani, & illius restitutione, & accommodatione ad Breuiarium Romanum facta sub Gregorio XIII. anno 1585. plures ex prædictis Sanctis sint prætermissi, nec positi in dicto Breuiario, vt infrà dicetur, propter rationes ibi assignandas, nihilominus sub Paulo V. anno 1610. illos resumpsit Religio authoritate Apostolica, prout constat ex breui Catalogo, seu Kalendario Romæ impresso eo anno apud Iacobum Mascardum superiorum permissu, cuius titulus est: *Officium Sanctorum Ordinis gloriosissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo, quod olim in*

48 *dicto Ordine recitabatur, nunc denuò auctoritate Apostolica reassumptum.* Quod obtinuisse Henricum Siluium eo tempore Ordinis Generalem, supponunt Franciscus Cherascus in vita ipsius, & Augustinus Biscaretus in MS. cui titulus est *Palmites vineæ Carmeli*, dum agit de Henrico Siluio.

Nec

49 Nec obstat si dicatur, quod cum in Breuiario Carmelitano, de quo dictum est, correctum, & restitutum fuisse ad normam Breuiarij Romani; & quod authoritate Gregorij XIII. approbatum fuit per Bullam *Vt Breuiarij*, anno 1584. prædicto Breuiario præmissam, non contineantur multi ex prædictis Sanctis aut festiuitates ipsorum, imò in dicta Bulla præcipiatur Carmelitis, vt illo solo Breuiario vtantur, nec illi aliquid addere præsumant, nullatenus fuit postea in potestate Religionis reassumere Sanctos illos Apostolica authoritate illis sublatos, aut eos Breuiario inserere. Nam hæc ablatio Sanctorum ex dicto Breuiario non fuit facta ab ipso Gregorio, quasi ipse Pontifex ex se ipso voluerit de prædictis Sanctis celebrari non posse à Carmelitis. Constat enim euidenter contrarium ex ipsa Bulla, in qua habetur, ex decreto Capituli Generalis tunc proximè Romæ celebrati statutum fuisse, quod Ioannes Caffardus tunc temporis Prior Generalis Ordinis curam

50 susciperet Breuiarij corrigendi, idque egisse adhibitis aliis piis, & doctis eiusdem Ordinis Professoribus, illud restituendo ad normam Breuiarij Romani, quantum fieri potuit, cùm antea prædictum Breuiarium iuxta Hierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem confectum fuerit, Pontificemque Gregorium prædictam restitutionem, correctionem, & emendationem approbasse, Breuiarioque sic restituto, & emendato solum in posterum illis vti præcepisse. Hæc

51 enim sunt verba Bullæ: *In Generali Capitulo postremò Romæ celebrato statutum fuit, vt dilectus filius Ioannes Baptista Caffardus Prior Generalis dicti Ordinis tunc electus, Breuiarij ipsius corrigendi curam susciperet. Quod cum ipse (sicut nobis relatum est) adhibitis aliis piis, & doctis eiusdem Ordinis Professoribus diligenter sit exequutus, &c.* Et infrà, *Nos restitutionem*

52 *prædictam, &c.* Ex quibus manifestè elicitur correctionem prædicti Breuiarij restitutione ipsius ad normam Romani, & omissionem festiuitatum prædictorum Sanctorum, de quibus in præsenti, non fuisse factas præcipiente, mouente, aut cogente Summo Pontifice, sed spontanea, libera, & vltronea voluntate Religionis volentis complacere Summo Pontifici, qui Breuiarium Romanum à cunctis Ecclesiis recipi cupiebat. Ac per consequens, re postea melius perspecta, potuisse dictas festiuitates reassumere, non solum accedente authoritate Apostolica, qua ea reassumptio dicitur facta in relato Kalendario, sed etiam authoritate propria, vt inferiùs dicetur. Prædictas autem festiuitates Sanctorum non ideò omissas, aut prætermissas esse à Religione Carmelitarum, eo quod dubitaret de ipsorum Sanctorum sanctitate, constat.

53 Primò, ex eo quod inter illos multi sint indubitatæ sanctitatis, vt sunt Dionysius, Serapion, Spiridion, Euphrasia, Euphrosina, & Gerardus, qui propterea in Martyrologio Romano collocantur, aliorum autem sanctitas, etsi non tam manifesta sit, veruntamen tam ex historiis, quàm ex miraculis ab ipsis respectiuè factis, vsuque antiquo illos colendi, tacito, vel expresso Ecclesiæ accedente consensu, sufficienter constat etiam.

54 Secundò ex eo, quod etiam omiserunt, seu prætermiserunt in prædicta correctione Breuiarij quamplures alios Sanctos indubitatæ Sanctitatis, qui in antiquo Calendario Carmelitanorum decreto prædicti Capituli generalis anno 1564. edito continebantur, vt sunt Telesphorus Papa, & Martyr, Paulus primus Eremita, Barbasianus Episcopus, & martyr; Leander Episcopus; Herculanus Episcopus, & martyr; Victor Papa, & martyr; Anastasius Papa, & martyr; Ioannes Papa, & martyr; Honuphrius Heremita, Melchiades Papa & Martyr; Lazarus Episcopus & martyr, & alij plures, quos etiam omiserunt.

55 Ratio ergo talis omissionis Sanctorum ea fuit, quam diximus, scilicet vt conformarentur Breuiario Romano, quod Ecclesia Romana, quæ est mater aliarum Ecclesiarum suscipit, & vt complacerent Summò Pontifici Gregorio, qui prædictam reductionem desiderabat; insuper vt iuxta intentionem Ecclesiæ officia feriarum celebrare possent. Nisi etiam

56 dicatur, ideò Sanctos illos, tam sui Ordinis, quàm alios omisisse, quia Carmelitas vt veros filios Virginis Mariæ adstringere volebant ad recitandum officium paruum ipsius Virginis, quod aliàs non recitarent, saltem ex obligatione, & præcepto, si de illa multitudine Sanctorum, quam omiserunt, officia facerent.

57 Nec obstat si dicatur, Religionem renunciasse iuri suo in omissione talium Sanctorum, quando suum

58 Breuiarium corrigens non posuit in eo ipsorum officia; ac proinde posteà nequiuisse iterum reassumere eorum festiuitates. Primò enim responderi potest, quod cum recitatio prædictorum Sanctorum fuerit ex vi decreti Capituli generalis, consuetudinis Religionis, & Bullæ Pij V. (prout dictum est) talis omissio non fuit renunciatio priuilegij, atque ita non procedere in præsenti communem regulam, scilicet *quod priuilegia amittantur per ipsorum renunciationem.* Se-

59 cundò dicendum, esto quod Religio derogauerit sibi prædicta omissione quantum ad hoc, quod est dictos

60 Sanctos in corpore Breuiarij collocari, non tamen quoad hoc, quod est de illis posse facere officium. Renunciatio enim strictè est interpretanda, vt minus lædat renunciantem, quàm fieri possit, *l. si domus, ff. de seru. vrb. præd.* Becc. *cons.* 111. *sub num.* 31. Surd. *cons.* 446. *num.* 22. Rot in vna Alexandrina *Archipresbyteratus*, coram Merlino 1627. Quæ etiam addit sequen-

61 tia, quæ ad intentum nostrum deseruiunt. *Liberè cedens, & renuntians, licet dicatur perdere dominium, & possessionem, saltem de iure: attamen si posteà incumbat de facto, & realiter inhæreat possessioni, adhuc ad statum est manutenendus, imò & reintegrandus, si spolietur.* Innoc. *in c. super hoc. de renuntiat.* Calderin. *cons.* 4. *eod. tit.* & sequitur Rota *decis.* 1. *n.* 2. *in nouis*, Cassad. *decis.* 4. *de restit. spoliat. n.* 2. & 4. *vers. credit tamen.*

62 Accedit ad hæc, saltem à simili, quod cùm Patres nostri Discalceati ex vi Quinterni Sanctorum Religionis illis sub Sixto V. concessi, non possent facere officium de omnibus illis Sanctis Ordinis, de quibus modò est sermo, sed solùm de aliquibus, illis scilicet, qui in dicto Breuiario Carmelitano, quod sub Gregorio XIII. ad normam Breuiarij Romani restitutū erat, continebantur: nihilominus posteà innitentes tum ipsorum sanctitati, vsui, seu consuetudini faciendi festa ipsorum, & authoritati Capitulorum generalium, eosdem vt beatos approbantium, ac præcipuè

63 voto Illustrissimorum Dominorum Auditorum Rotæ Francisci Peñæ, Horatij Lancellotti, & Dionysij Simonis de Marquemont (quod apud me habeo authenticum) officia etiam aliorum Sanctorum, qui in dicto Quinterno non continebantur, celebrare cœperunt. Potuit ergo etiam totum corpus Religionis id efficere, propter similes rationes.

64 Denique iis omnibus prætermissis, præfata officia à nostris Carmelitis celebrari posse, & debere, constat clarè ex concessione, & approbatione S. Congregationis Rituum sub Vrbano VIII. die 12. Iunij anni 1628. in qua cùm Quinternum Sanctorum Religionis, inter quos hi, de quibus est controuersia, erat, eidem Sacræ Congregationi proponeretur, edidit hoc decretum in fine dicti Quinterni Impressum. *Officia suprascripta Sanctorum Ordinis Carmelitarum ad instantiam Generalis eiusdem Ordinis, & fratrum Reformatorum, quos Discalceatos vocant, qui Breuiarium*

65 *Romanum acceptarunt, ad vsum dicti Breuiarij Romani reformata,*

emendaretur, nullo monente; vel cogente, omissi sunt ab ipsis Religiosis Correctoribus plures ex eisdem sanctis, & authoritate fel. rec. Gregorij Papæ Decimi tertij fuit dicta Correctio ita confirmata, vt nihil addi, detrahi, vel immutari liceret: Regulares verò eiusdem ordinis Discalceati, accepto Breuiario Romano, & auctoritate Apostolica retentis iisdem Sanctis in dicta Breuiarij Carmelitani correctione positis vi Rubricæ primæ eiusdem Breuiarij Romani, quod eo vtentes Regulares possint etiam ritu duplicis officij celebrare festa Sanctorum, qui apud ipsorum Religiones consueuerunt solemniter celebrari, licet prædicta festa in Calendario Romano non sint descripta, reassumpserunt dictorum Sanctorum emissorum festa, & in eorum postremo Capitulo generali statuerunt de illis tantùm celebranda festa, quorum certa haberetur fides fuisse Carmelitanæ Religionis professores, posteà anno 1602. Clem. Papa octauus facultatem faciens generali dicti Ordinis Calceatorum Breuiarium Carmelitanum prædictum de nouo corrigendi, & conformandi quantum fieri poterit ad normam noui Breuiarij Romani, concessit quod præfati ordinis Breuiarium noua adhibita diligentia accuratius debeat inspici, examinari, & si quæ deprauata aut omissa, præsertim circa festa Sanctorum dicti ordinis esse, & recognitione indigere videbitur, ad prædicti Noui Breuiarij Romani normam emendari, & restitui procuretur. Quæritur an in huiusmodi emendatione liceat restituere prædictos Sanctos, de quibus recitabatur Diuinum officium, & an, licet non sint Canonizati, vigore tamen prædictæ consuetudinis ex decreto Capitulorum Generalium, vel ipsorum fortè tantum generalium inductæ, liceat etiam, vt prius de illis horas Canonicas, & Diuinum officium recitare. Pro affirmatiua videtur sentiendum, quia nihil de nouo inducitur, sed solùm, quod olim obseruabatur in Religione B. M. de Monte Carmelo retinetur, & licet non appareant Apostolica diplomata super eorum Canonizatione, concurrunt tamen tria, quæ eam arguunt, chronica vetusta,& aliquot martyrologia eos Sanctos appellantia, auctoritas Capitulorum generalium eosdem beatos approbantium, nec est verisimile, quod leuiter fuerint inducti Patres ad eos recipiendos, & eorum officium recitandum, & denique obseruantia subsecuta, quia sine contradictione multis temporibus eorum officium fuit receptum, & recitatum, noua disputatio, & inquisitio à Sanctissimo D. N. Clemente Papa Octauo institutum super præcauenda veneratione hominum mortuorum nondum Canonizatorum, aut Beatificatorum non, comprehendit beatos, de quibus hìc quæritur, quia Sanctissimus expresse præseruat antiquos, atque ita sentio in hac facti specie, Ego Franciscus Penia Rotæ Auditor sub censura tamen Sanctissimi, & Sanctæ Sedis Apostolicæ Romæ, die 11. Augusti 1603. Et ego Horatius Lancellottus Rotæ Auditor sub censura Sanctissimi suscribo me supradictæ sententiæ R. P. & D. mei Decani, maximè respectu Congregationis Fratrum Discalceatorum, apud quos fuit semper in vsu, & consuetudo, quæ etiam huc vsque seruatur recitandi prædicta officia, & prædictorum Sanctorum festiuitates celebrandi; quod videtur conforme Rubr. primæ, & secundæ Breuiarij Romani, die 16. Martij 1609. Horatius Lancellottus, &c. Et ego Dionysius Simon de Marquemont Rotæ Auditor sub censura Sanctissimi subscribo me supradictæ sententiæ RR.PP.& DD. mei Decani, & Lancellotti, maximè respectu Congregationis Fratrum Discalceatorum,ex ratione per D. M.Lancellotum considerata, die 18. Martij 1609. Dionysius Simon. de Marquemont. D.Ioan. Maria Lucidus de Calderola medietatis recognouit manus retroscriptorum RR.PP. DD. Francisci Peniæ, & Horatij Lancellotti in forma hac,die 30. Augusti 1610. Illustris Bartolomæus Francus Tirassonen. Diœcesis medietatis, &c. recognouit supradictas manus retroscriptorum RR. PP. DD. Francisci Peniæ, & Horatij Lancellotti S. Rotæ Auditorum in forma omni,&c. Illustriss. & R. D. Ioan. Lumbrer. presbyter Cæsaraugustanus medietatis, &c. recognouit per similitudinem manus retroscriptorum RR.PP.DD.Francisci Peniæ, & Horatij Lancellotti in forma, sub die 30. Augusti 1610. Illustriss. & Excellentiss. P.D.Baldus Morscius de Camerino V.I.D. Franciscus Sassola Clericus Linconensis med. &c. recognouerunt manum retroscriptorum DD. Dionisij, Marci Montij in forma dicta die. Postmodum verò, idem R. Pater Vicarius petiit prædicta omnia transumi, & exemplari, & in publicam transumpti formam redigi, mandari: Nos igitur attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodque iusta petenti non est denegandus assensus, prædicta omnia transumi, & exemplari, & in publicam transumpti formam redigi mandauimus, decernernentes, & statuentes, quod huic Nostro publicò transumpto talis, & tanta fides in Iudicio in Curia, & extra, & vbique locorum detur, & adhibeatur, quanta datetur, & adhiberetur si ipsamet originalia in medium exhiberentur, super quibus omnibus, & singulis tanquam ritè, rectè, & legitimè gestis, & factis nostram, nostrique officij auctoritatem pariter, & decretum interponendum duximus, & interposuimus. Et in quorum omnium, & singulorum fidem, &c. Datum Romæ ex Ædibus Nostris, anno Domini. Millesimo sexcentesimo decimo, Indictione octaua, die verò Vigesima Mensis Septemb.Pontific.Sanctiss.in Christo Patris, & D.N. D.Pauli Diuina Prouidentia Papæ Quinti. Anno sexto. Subscr. M. Burattus, &c.

Loco † Sigilli appensi, Iulius Oliuellus Curiarum Cameræ Apostolicæ Notarius.

Præsens copia extracta fuit ex suo originali in carta pergamena scripto propter R. P. Vicarium generalem ordinis Discalceatorum B. M. de Monte Carmelo existen. cum quo collationata concordat.

In fidem hac die 12. Septembris 1635.

Ita est. Franciscus M. Belgius Notarius.

CONSVLTVM III.

De officio S. Eliæ Prophetæ.

SVMMARIVM.

1 *Senibus reuerentia debita.*
2 *Ex Cicerone, Solone, & aliis.*
3 *Elias quasi in ius vocatus.*
4 *Quæ notare deberent, qui eum vocant.*
5 *Honor Regis iudicium diligit.*
6 *Facultas faciendi eius officium antiqua.*
7 *Approbatum à Gregorio XIII.*
8 *Breuiarum Carmelitanum iuxta Ierosolymitanum.*
9 *Et à Sixto V.*
10 *Consuetudine Religionis.*
11 *A Clemente VIII.*
12 *Pro Græcis.*
13 *Sub Paulo V.*
14 *A S. Congregatione.*
15 *Iterum ab eadem.*
16 *Consequenter à Sede Apostolica.*
17 *De alio Eliano officio.*
18 *De alio antiquissimo, Chrysostomi tempore.*
19 *De Breuiario Angriensi.*

IESVS MARIA.

Occasio scribendi hoc Consultum.

SENES non debere in ius *sine venia vocari* lex est, ad quam non tam docti, quàm facti, non instituti, sed imbuti sumus. Præscribitur hoc *in l. generaliter, ff. de in ius voc.* Hinc apud Homerum *lib.3. Iliad.* Neptunus Iouis ex vtroque parente frater ipsum Iouem reueretur, nec audet illi palam obsistere, quòd esset maior natu. Et Cicero disertè dixit, *miseram esse senectutem, qua se oratione defenderet*, quasi indigna non sit huiusmodi adminiculis, quæ de se venerabilis est. Solon Atheniensis legislator, cum ex eò aliquando Pisistratus quæreret, qua tandem spe fretus sibi tam audacter obsisteret, *Senectute*, respondit, Authore Tullio *de senect.* Marcus Castritius, dum Placentiæ magistratum gereret, Cn. Carbone Consule iubente decretum fieri, quo sibi obsides à Placentinis darentur, nec summo eius Imperio obtemperauit, nec maximis viribus cessit, atque etiam dicenti, *se multos gladios habere*, respondit: *Et ego annos.* Testis est Valerius *lib. 6. cap. 2.* Tartesij adeò senectutem venerabantur, vt non liceret minori contra natu maiorem testimonium dicere. Tradit Stobæus *cap.42.* Sed & Pharisæi, vt à Philone proditum, maiores natu sic venerabantur, vt nec contrarium alicui respondere ausi essent. Elias tamen venerabilissimus senex, longæuus, annosus, probatus, quasi in ius vocatur his diebus. Sed non *sine venia*, quia non nisi à piis, doctisque, dum in dubium vertitur, quo iure Carmelitana familia eiusdem Eliæ festum, Missarumque solennia, ritu annuo celebret. Optari sanè deberet perdoctos Theologos aspexisse, quæ Liuius quondam 1. *Dec. lib. 1.* dixit, *Antiquitas humana diuinis miscuit*: & *lib. 5. Antiquis in rebus, si qua veris similia, pro veris accipiuntur*: & 4. Dec. *lib. 4. nihil notum ex antiquo probabile est.* Ac si diceret, antiqua omnia certa, quod dixit Papa Gregorius *super 7. Ps. Antiquorum gesta nobis Prophetia sunt.* Hæc enim animaduertentes facilè crederent, antiquum ritum celebrandi Eliana solemnia in Carmelitana familia non sine magno fundamento viguisse. *Nobilia ingenia* (Baronius dicebat) *tom. 12. in Appendic. ad tom. 1. magis laborent, quomodo quod per tot annos ostenditur in Ecclesia esse receptum constare possit; & vt firmum persistat, quaque aduersantia recepta consuetudini corrigant, & emendent.* Quia vt ipse *ibid.* ex August. *epist. 118.* optimè: *Ipsa mutatio consuetudinis etiam qua adiuuat vtilitate, nouitate perturbat. Quapropter qua vtilis non est, perturbatione infructuosa, consequenter noxia est.* Quid si dicamus vetustatem ipsam vim probationis habere, vel teste Ouidio *lib. 4. Fastor.*

Pro

———————*Pro magno teste vetustas*
————*Creditur*
Et *lib.* 1. *Metamorph.*
Saxa quis hoc credat? nisi sit pro teste vetustas Ponere duritiam cœpere.

Quia tamen boni zelatores rationem petunt fidei, qua hucusque Elianum festum Canonicis precibus 5 celebrauimus, totique Ecclesiæ Eliam inuocandum egimus, rationem reddere fas sit; *honor enim Regis iudicium diligit. Ps.* 98. Maximeque si causa agatur paterna, de qua *cura habenda vsque ad vltimum spiritum* (inquit Chrysostomus *hom.* 24. *in Ioan.*)

Responsio.

6 Dicimus, quod antiqua est, & venerabilis, sæpiusque confirmata facultas à Sede Apostolica, facta Patribus Carmelitanis recitandi officium Sancti Prophetæ Eliæ, prout ex Breuiariis, Quinternis, & aliis antiquis monumentis Religionis constare poterit. Primò enim in Breuiario antiquo Venetiis apud 7 Iuntas anno 1585. approbato à Gregorio Decimotertio, & iussu Prioris Generalis Magistri Ioannis Baptistæ Cafardis de Senis edito, inter alia festa, & officia Sanctorum, Elianum hoc officium, etiam cum octaua à fol. 80. reperitur. Approbatio autem Gregorij Decimitertij est in Bulla *Vt Breuiarij* in principio eiusdem sita, anno 1584. edita, vbi inter alia sic habetur. *Nos restitutionem prædictam à diligentibus, & scientiâ præditis viris, quibus eius recognoscendæ munus demandauimus, probari intelligentes, ne eiusdem ordinis Fratres in diuino officio, alio, atque alio modo recitando vagentur, eorumque quasi fluctuet deuotio, prædictum Breuiarium, sicut præfertur, recognitum, & reformatum Authoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, omni alio vsu* 8 *deinceps omnibus interdicto.* Cum verò constet prædictum Breuiarium Carmelitanum iuxta Hierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem à multis seculis fuisse in vsu Religionis (vt ipsemet Gregorius Decimustertius in principio prædictæ Bullæ testatur dicens, *Vt Breuiarij, quo dilecti filij Fratres Ordinis Beatæ Mariæ Carmelitarum, iuxta Hierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem multis sæculis vtuntur, &c.* videtur inferri officium Sancti Eliæ recitatum fuisse à tota Religione Carmelitana à tot sæculis, vt horum principium propter antiquitatem assignari non possit.

9 Quidquid hoc sit. Deinde Sixtus Quintus in Bulla, *Eximium quod in nobis, anno* 1589. *die* 27. *Iunij* edita, & habetur *in* 2. *tom. Bullar. pag.* 665. approbat officia Sanctorum Ordinis Carmelitarum pro Patribus Discalceatis eiusdem Ordinis, *dummodò*, inquit Pontifex, *tam in Missa, quàm in recitandis horis Canonicis diurnis, ac nocturnis, modum, & formam descriptam in Quinterno, seu libello per dilectos Filios nostros Antonium Sanctorum, Ioannem, & Paul. Garrafam & Vincentium Sanctæ Mariæ in via titulorum Presbyteros Cardinales Montis Regalis nuncupatos, de mandato nostro reuiso, correcto, & approbato, inde obseruetis, & nihil penitus addatis, aut minuatis.* Cum autem in hoc Quinterno, seu libello Officium Sancti Patris Eliæ reperiatur fol. 18. in impressione Segobiensi, pro comperto est, prædictum officium à Sixto Quinto approbatum esse, vtpotè de mandato ipsius 10 reuisum, correctum, & approbatum. Similiter cum in prædicta bulla dicatur, *Quia vetus iam diu viget in vestro ordine laudabilis consuetudo dies festos in honorem Beatæ Mariæ, & quorundam Sanctorum sollemniter celebrandi.* Cum inter illa prædictum festum Sancti Eliæ contineatur, coniicitur id quod, & supra diximus, ex antiqua, & laudabili Religionis consuetudine tale festum celebratum fuisse.

Præterea Clemens Octauus in bulla, quæ incipit, 11 *Romanus Pontifex*, sub dat. Ferrariæ *die* 30. *Iulij* 1598. concessit, & indulsit Presbyteris, & Monachis Græcis, præsertim Ordinis S. Basilij, vt vti possent Breuiario quodam Græco, Græcisque litteris, & characteribus impresso, in quo officium Sancti Eliæ Prophetæ *pag.* 459. continetur. Fuit autem prædictum Breuiarium ab Antonio Arcudio Archipresbytero Soleti Hydrunt. Diœcesis ex mandato Cardinalis Iulij S. Seuerinæ in compendium redactum, & absolutum, ad ipsumque Clementem Octauum per prædictum Arcudium Archipresbyterum dedicatum, vt ex Epistola ipsius in principio talis Breuiarij constat. 12 Ex hoc autem habetur Elianum officium, præter approbationes supradictas, habere etiam illam à Sede Apostolica, & Clemente Octauo pro Presbyteris, & Monachis Ecclesiæ Græcæ.

Præsertim quartò, sub Paulo Quinto anno 1609. 13 Sac. Rituum Congregatio pro eisdem Patribus Carmelitanis Discalceatis approbauit Officia propria Sanctorum Ordinis Carmelitarum contenta in quodam libello, seu Quinterno Romæ impresso apud Guillelmum Faciotum prædicto anno 1609 de mandato eiusdem Sacræ Congregationis diligenter recognita, & subscripta à Cardinali Bellarmino, prout in fine prædicti Quinterni habetur. In eo autem *pag.* 65. reperitur festum, & Officium Sancti Eliæ Prophetæ cum sua Octaua pro vigesima die Iulij, & sequentibus. Ac per consequens clarè constat illud à 14 Sede Apostolica, & Sac. Congregatione Rituum iam iterum approbatum, recognitum, & reuisum.

Post quæ ad instantiam Patris Generalis nostri Or- 15 dinis Magistri Gregorij Canalis Veneti eadem Sacra Rituum Congregatio approbauit alium Quinternum, seu libellum Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apostolicæ 1629. vt constat. ex ipsius Sacræ Congregationis decreto, die 12. Iunij 1628. edito, & subscripto à Cosma Cardinali de Torres. In eo autem à pag. 107. reperitur idem officium, ac festum Sancti Eliæ cum octaua pro vigesima die Iulij, & sequentibus. Vnde clarè constat officium hoc non semel, aut 16 bis, sed sæpius à Sede Apostolica, Sacraue Congregatione approbatum extitisse, re maturissimè, vt solitum est, reuisa, & discussa.

Veruntamen, de alio quoque Eliano officio, antiquo sanè, vtpotè, quod ante Concilium Florentinum 17 in vsu apud incolas Cretensis Insulæ videtur fuisse, agit Gregorius Hieromonachus, Magnus protosincellus *in responsionibus ex variis Sanctorum sententiis ad epistolam Marci Ephesij, in responsione ad obiectionem contra Beatitudinem Sanctorum*, asserens incolas prædictæ Insulæ rogasse Venerabilem Ephesi Præsulem, *vt sermonem scriberet, quem annua Sancti Eliæ celebritate in officio legerent*, annuitque petitioni ipsorum, *non absque mercede*, inquit, *tum à Sancto ipso exigenda, tum exacta per vinum in vase, quod vulgo Barilem vocant*; scripsisseque sermonem cuius principium tale est, *Opus profectò, &c.* Huius verò Authoris liber 4. *tom Concil. impressionis Coloniensis*, post acta Concilij Florentini extat impressus. Quod sine dubio plusquam mediocris Authoritatis esse declaratur, & officium Elianum apud veteres illos Ecclesiæ Græcæ Christianos in vsu fuisse, siue Ecclesiæ Romanæ assensu, & permissu, siue suorum Antistitum Catholicorum concessu, moris antiquitus erat.

Quod tamen celebrati officij, solemnisque festi 18 Elian apud veteres Christianos maximum indicium præstat, id est, quod antiquissimus Ecclesiæ Doctor. S. Ioannes Chrysostomus, qui circa ann. Dom. 400. floruisse

floruisse noscitur, humilias, conciones, seu sermones tres de Elia Sancto scripserit, vt ex 1. *tom. oper.* eiusdem Chrysostomi, vbi habentur, liquescit. Harum enim homiliarum, seu concionum declamatio fiebat in Sanctorum solemniis, quæ populus ritu annuo celebrabat, in natalitiis præsertim diuorum. Simeon quoque Metaphrastes, qui ante ann. 859. Sanctorum homilias, aut sermones scripsit, pro Eliæ quoque natali homiliam scripsisse constat, quam Surius Latinam pro die 20. Iulij habet. In ea autem de Eliano festo verba faciens dicit: *Hunc diem habentes admirabilem, nobis complanantem eam, quæ ad ipsum ducit semitam, & ad cœlestia deducentem tabernacula.* Quibus Elianum festum, & officium publicè ab Ecclesia receptum fuisse, non incongruè elicitur. Nec inde parum roboris nostrum intentum desumit.

19 Hinc fortè ortum habere potuit, quod in Breuiario Ecclesiæ Angriensis in Hungaria, quod in Bibliotheca Collegij S. Alberti Carmelitarum Hispali reseruatur, fuitque Venetiis ann. 1514. typis editum, pro die 20. Iulij Antiphonæ, & Orationes sequentes, quas refert Muñozius *in propugnaculo Eliæ, lib. 3. tit. 2. cap. 2. art. 3. num. 5.* habetur Antiph. ad Benedict. *Cœlestis lætitiæ fac nos quæsumus participes tuis sanctis precibus, Iordanis qui flumina sicco pede transmeasti, & in curru igneo per turbinem cœlum ascendere meruisti.* Antiph. ad Magnif. *Vatum summè, in hoc mundo qui fuisti, vir pilosus, zona pellicea cinctus renibus, nos ad summa trahe post te superna gratia.* Oratio: *Deus, qui Beatum Eliam Prophetam tuum variis virtutibus decoratum igneo curru ad cœlum subleuasti, tribue fidelibus tuis ipsius meritis adiuuari, & patrociniis communiri,* &c. Alia in fine huius consulti ex Ecclesia Sclauonica habebit lector ad intentum.

20 Sed quoad solemnia Missarum de ipso Sancto Propheta Elia, præter Missas Officiis supra relatis respondentes, quæ in Missalibus, seu Quinternis à Sede Apostolica approbatis in vsu Carmelitanæ Religionis sunt. Extant quoque antiquiora Missalia in quibus Missa de eodem Sancto Propheta sæpius recepta conspicitur. Primò enim in antiquo Missali Carmelitano, quod in Bibliotheca S. Mariæ Transpontinæ de 21 Vrbe reseruatur, Venetiis impresso tempore Iulij tertij anno 1551. habetur Missa de eodem Sancto Propheta Elia folio 230. Cum autem in principio Missalis dicatur illud *secundum vsum Hierosolymitanæ Ecclesiæ* confectum fuisse, percipi datur hanc Missam 22 antiquam in Ecclesia esse. Eadem quoque Missa habetur in alio eiusdem ordinis antiquo Missali sub Ioanne Baptista Rubeo Generali Venetiis impresso, ad ritum etiam, & secundum vsum Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Cum autem prædicta Missa, etiam ante tempora Gregorij decimitertij in vsu fuerit in ordine, manifestò liquet Gregorium Decimumtertium, aut Sixtum Quintum non fuisse primos qui hanc Missam Religioni concesserant, sed credi par est, ab aliis antiquioribus illam accepisse, nisi dicamus à tempore, cuius principij memoria non extat, hanc inoleuisse consuetudinem.

23 Sed quod maioris antiquitatis euidentiora signa præstat, illud est, quod in antiquissimo Missali in Sacra, & Apostolica Bibliotheca Vaticana reperto, antiquis, & vetustis literis manuscripto, & membranis compacto, Missa in natali S. Eliæ Prophetæ sub die 17. Iunij habetur. Ipsius verò introitus est idem, qui pro Missis SS. Confessorum assignantur ab Ecclesia, videlicet: *Os iusti meditabitur sapientiam.* Vers. *Noli æmulari,* &c. Numerus folij, seu paginæ est 159.

24 Orationes quoque illius non leuiter S. Eliam comprehensorem esse indicant, vt infra ostendetur. Quo autem tempore Missale hoc descriptum fuerit, aut in prædicta Bibliotheca ad custodiam repositum, nec suspicari licet; Credere tamen fas est, ipsum ex vsu communi (non incerto, aut apocrypho) extractum, prædictæ Bibliothecæ ad custodiam traditum fuisse. Nec de authoritate huius Missæ, & Missalis dubitet quispiam, quod pro 17. Iunij assignetur, cum alias frequenter pro 20. die Iulij talis Missa Eliana in aliis Missalibus conspiciatur. Hoc enim euenire potuit ex varietate opinionum circa diem, quo raptus Eliæ ad Paradisum contigit: licet enim tam in Græca, quam in Latina Ecclesia communiùs die 20. Iulij euenisse credatur, hoc tamen apud omnes certum non est, cum constet in Martyrologio Molani sub die 17. Iunij reponi. Hac ergo forsan de causa prædicta die talis Missa in dicto Missali fuit posita. De hoc tamen quidquid sit, negari non potest Missam in vetustissimo Missali repertam, & in Vaticana Bibliotheca asseruatam, magnum authoritas pondus, pro causa, quam disquirimus, habere.

25 Nec omitti iure potest, quod supposita Eliæ notissima sanctitate, quam solus Hæreticus negare poterit, cum ex Sacra Scriptura sæpissimè, Ecclesiæ traditione, Patrum, Theologorumque testimonio roborata, liquidò cunctis innotescat; cùm Carmelitana Religio eum, vt singularissimum Ordinis Patrem, & patronum semper habuerit, vt ex Summorum Pontificum bullis, officiis approbatis, aliisque ex humana authoritate petitis fundamentis, facilè demonstrari potest, videtur potuisse, etiam seclusa speciali concessione Ecclesiæ, de ipso officium Ecclesiasticum celebrari, in eoque inniti consuetudinem ipsius festum colendi, rituque Ecclesiastico honorandi. Ex rubricis namque Breuiarij Romani, *in §. de officio duplici*, festum duplex celebrari conceditur de 26 Patronis Titularibus, vel Sanctis, *qui apud quasdam Ecclesias, Religiones, vel Congregationes consueuerunt solemniter celebrari.* Adiungiturque id fieri posse *etiam si prædicta festa in Calendario non sint descripta.* In Carmelitano quoque Breuiario *in rubr. 1. de officio duplici maiori*, tale festum celebrari præcipitur: *In festo Patroni vnius, vel plurium alicuius loci, vel titularis Ecclesiæ.* Vnde Emanuel Rodriguez *tom. 1. quæst. Regul. q. 42. art. 21.* asserit posse Religiones recitare 27 officia Sanctorum, qui Patroni, vel Titulares Ecclesiæ fuerint, etiamsi prædicta officia à Sede Apostolica non sint approbata (intellige specialiter) dummodò digna sint vt approbentur, & consuetudo sit talia officia celebrandi. Quæ omnia in Sancti Eliæ officio concurrunt, cum & ipse sit Religionis Patronus multarum Ecclesiarum titularis, dignus vt tali officio decoretur (vt constat ex adductis & adducendis) sitque consuetudo in Religione illud recitandi. Ac perinde videtur, etiam cessante speciali Ecclesiæ concessione, posse de ipso Ecclesiasticum officium celebrari. Pro quo etiam faciunt dicta Consulto secundo.

28 Habetur iam ex dictis, Elianum officium, Missarumque solemnia in Carmelitana Familia celebrari solita, Summorum Pontificum, Sacrarumque Congregationum concessionibus ac Breuiariorũ Rubricis inniti, roburque & firmitatem longa consuedine id faciendi accepisse. Cum enim antiqua sit, vim præscriptionis quasi induit, quæ vt Iurisconsultis perspicuum est, *Excludit omnem actionem contra rem præscriptam*, habet vim assensus Superioris, ipsa est Titulus, vel ita efficax, ac si titulus esset, ac tandem habet vim Priuilegij à Principe concessi. Satisfactumque putatur piis zelatoribus de titulo, quo Carmelitanus Ordo prædictum officium celebrare consueuit.

29 Nunc iam in sequentibus, qualiter Sanctus Elias dignus sit tali officij celebratione tot Iuribus illi, nobisque concessa, enucleatiùs expendamus.

30 Inter huius autem priuilegij titulos primum obtinere

nere locum potest, quod iuxtà plurium sententiam (quos inferiùs adducimus) visione fruatur beatifica in Paradiso, seu alio loco, in quo à Deo viuus seruatur; de quo, quid sentiendum, inferius quoque dicemus..

31 In præsenti autem extremos duos errores fugere compellimur, vt per illorum medium permeantes, tanquam inter Carybdim, & Scyllam, veritatis portum attingere possimus. Primus est quorumdam Rabinorum, qui (vt Genebrardus de illis scribit *lib.*1. *Chronolog*)*putant*, *Eliam in illo suo raptu laxatum corpore*, *& in sua solutum elementa, vbi ad ignis sphæram peruenisset.* Vnde verè mortuum iam esse Hebræi isti credunt. Eorũ tamen error nõ modò aliis peritioribus ex Hebræis contrarius est, sed (quod ponderis) Ecclesiæ Patrum venerandæ cohorti contradicit. Hi sunt Irenæus *lib.*5. *aduersus hæreses cap.*5. *& lib.*4. *cap.*30. Iustin. Philosoph. & Mart. *in quæst. ad Orthodoxos,q.*85. Tertull. *lib. aduers. Iudæos cap.*2. *& libro de anima*, *cap.*35. *&* 50. *& lib. de resurrectione cap.*38. Clemens Romanus *lib.*5. *constit. Apost. c.*8. D. Cyprian. *lib.de montibus Sion, & Sina.* D.Hieron. *epist.* 61. *ad Pammachium, & lib.*3. *contra Pelagianos, & in epist. ad Marcell.* D. Basil. *hom.*11. *in Hexamer.* D. Chrysost. *hom.*21. *in Genesim*, *& hom.*22.*in epist. ad Hebr.* D. Ambros. *lib.de Paradiso, cap.*3. *lib* 4. *de fide cap.*1.*& lib.*2. *in Luc.* Epiph. *lib.*1.*aduers. hæreses*, *Hæresi* 64. D. Aug. *lib.*9. *de Gen.ad litteram c.*6. *& lib.*1. *de peccatorum meritis*, *& remissione,cap.*3. Theodor. *lib. quæst. in Gen. quæst.*45. D.Gregor. *lib.*9. *Moral. cap.*4. *& lib.*21. *Mor. cap.*36 Eucher. *lib.*1. *in Gen. c.*18. D. Anselmus, Theophyl. Oecum. D. Thom. *in cap.*11. *epist. ad Hebræos*, & alij Historiographi etiam, qui res in mundo gestas diligentissimè exquisierunt, veritatem hanc communiter amplexati sunt. Ex millibus vnum, vel alterum proferam. Videlicet Otton. Frisingens. *in Chron. cap.*30. & Herman. Contrac. *circ. ann. mundi* 3064. Quod ille prior conceptis sic expressit verbis. *Elias igneo curru in aëra viuus transuectus, adhuc manere creditur superstes.* Et posterior sic. *Elias curru igneo rapitur quasi vsque in cœlum.* Clariùs Gotfridus Viterbiensis in Chron. p.8. sic. *Igneus est currus submissus ab æthere cœli*, *viuus Elias quo*, *scripto perhibente, resedit*, *viuere perpetuò cui Deus ipse dedit.* Et meritò sanè prædicti omnes Eliam Sanctum nondum mortuum tradiderunt; cum Sacra scriptura id non obscurè subindicet, cum eum 4. *Reg.*2. in Cœlum translatum referat *& Ecclesiast.*48. *receptum* dicat *in turbine*, *& inscriptum in Iudiciis temporum*, *lenire iracundiam Domini*, &c. Accedit,

34 quod de communi Patrum, Doctorumque sententia, duo illi testes Christi, de quibus *Apoc.*11. dicitur, *Hi sunt duæ oliuæ*, *& duo Candelabra in conspectu Domini terræ stantes*, Elias, & Enoch sunt. De illis autem paulò post docet à bestia, idest Antichristo, occidendos. *Et cum finierint testimonium suum*, *bestia*, *quæ ascendit de abysso*, *faciet aduersum eos bellum, & vincet illos*, *& occidet eos.* Si autem occidendi sunt, ergo nunc superstites, & inter viuos numerantur, nondum vita priuati. Melius ergo sapiunt Hebræorum alij,

35 qui Eliam, *septimum humanæ vitæ continuatorem* dicunt, estque illorum traditio, septem viris omnem à mundi principio vsque in finem, vitam humanam continuatam esse. Primus est Adam, cuius vita vsque ad Mathusalem peruenit. Secundus hic Matusalem, qui vixit vsque ad Sem filium Noe. Sem iste, qui fuit tertius, peruenit vsque ad Iacob. Quartus Iacob vsque ad Amram patrem Moysis. Hic Amram quintus in hac continuatione Abiam Silonitem attigit. Sextus Abias vsque ad Eliam, qui septimus vsque in finem mundi est victurus. Ita ex Sixto Senensi *in Bibliotheca Sancta, lib.*2.*in verbo Elias*, extraximus.

36 Quin etiam, si hac de re hostium Christianæ Religionis Iudæorum testimonia audire cupimus (nam veritas quæ ab inimico pectore, & ore interdum extorquetur, gratior esse solet) qui post alios scribens suam, & præcedentium sententiam explicauit, Rabbinus Dauid Pomarius, hæc habet in Tsemach Dauid: *Sapientes locum vbi deliciantur Iusti*, *necnon & acceptionem mercedis ipsorum*, *Gan Eden*, *idest Deliciarum hortum vocauerunt. Aly Pardes*, *seu paradisum appellitant*, *eo quòd Hortus ille*, *quem Deus plantauit, in Eden fuit*, *in quo collocauit primum Hominem. Et locus iste eligibilior est toto mundo proculdubio*, *idcircò istas delicias Gan Eden*, *idest Deliciarum hortum nominarunt. Et sunt*, *qui interrogant dicentes, postquam notum est locum illum in terra esse*, *qui Eden appellatur*, *de quo & signa prodit Scriptura*, *quod sit in Eden versus Orientem*, *quî fiat*, *quod non extiterit vllus homo*, *qui eo in loco fuerit, viderítque hunc locum, & hortum istum? Responsio. Non est Chanoch, & Elias, verùm quotquot eò venerunt*, *non sunt reuersi propter multas delicias*, *quæ inueniuntur ibi. Quis enim tam stultus*, *qui inde denuò discederet? Quin potius eo in loco remanent. Aut fortassis accessum prohibet flamma gladij versatilis*, *vt in Genesi habetur*, *qui adhuc hodie ibi perseuerat*, *vnde nemo est* (*nolente Deo*) *qui possit ingredi.* Hæc ille. Ex quibus ad intentum nostrum id solum accipimus, nugis aliis Iudaicis explosis, quod Elias noster, etiam Hebræis assentientibus, terrestris Paradisi incola superstes sit. Quod etiam Galilæos quosdam (circuncisorum abs dubiè) Monachos tradidisse, qui post longam trium annorum nauigationem ad terrestris Paradisi mœnia, vti fabulosè narratur, peruenere, ex libro quodam in Ecclesia Sancti Matthæi vltra Britanniam reperto, apud Gotfridum Viterbiensem *in Chronic. p.*2. habetur.

37 Secundus error in hac parte vitandus est quotundam, qui nedum mortuum Eliam dicunt, sed anima, & corpore glorificatum, cœlestem Ciuem credunt. A Caluinistis forsan hunc hausit errorem Iacobus sextus Angliæ Rex, qui de Enoc, & Elia hæc protulit. *Quî possit hoc*, *cum Theologia*, *vel ratione consistere, vt hæc duo glorificata corpora de Paradiso*, *cœlove descendant*, *prædicent*, *pugnent contra Antichristum, & interficiantur ab eo?* Quod rursus confirmat hoc dilemmate. *Nunc oportet illos*, *aut in Cœlo esse*, *aut in Paradiso. Si in Cœlo* (*quod haud dubiè verum est*) *glorificata sint corpora eorum oportet*, *cum nihil corruptibile eo possit penetrare. Apoc.*20. *Quod si sunt in terrestri Paradiso*, *primum scire oportet*, *vbi sit ille Paradisus?* Hoc vero Regis dogma sine errore non posse

38 defendi, conuincitur ex vniuersali Sacræ Scripturæ Regula, qua clarè habetur, nullum hominem cælestem gloriam, cælestemve Paradisum, aut patriam ante Christum primum propalatorem ascendisse: id docuit ipse Christus Ioan.3. dicens: *Nemo ascendit in Cœlum*, *nisi qui descendit de Cœlo*, & Paulus ad Hebr.10. *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi*, *quam initiauit nobis viam bonam*, idest vt Theophilactus exponit, *Nouam viam fecit*, *per quam primus iuit.* Vnde ipse Christus Apostolis, & omnibus fidelibus Ioan.14. dixit, *Vado parare vobis locum.* Ac si Christus pro ingressu Hominum in Cœlos ipsorum præcursor esset, prout conceptis verbis id expressit Paulus ad Hebr.6. *vbi præcursor pro nobis intrauit Iesus.* Meritò ergo ait Innocẽtius tertius in cap. Maiores de Baptismo, *regnum Cœlorum vsque ad mortem Christi fuisse omnibus obseratum.* Et Ecclesia in hymno *Te Deum laudamus*, quem Lutherus hæreticorum omnium impudentissimus reiicere non est ausus, dicit: *Tu deuicto mortis aculeo aperuisti credentibus regna cœlorum.* Immeritò ergo Rex Iacobus Eliam nostrum cælestem incolam credit. 39

Si verò quærat vbinam sunt? In primis dicimus, quæstionem hanc curiosam pluſquam necessariam esse. Sic respondet Augustinus *lib.2. de peccat. orig. cap.23.* Et Chrysost. *hom.21.in Gen.* de Enoc loquens. Ne tamen Eliam, & Enoc *veredariorum more vltro, citroque cœlum inter, & terram cursitantes*, vt Rex, quasi irridendo dixit, faciamus; dicimus ipsos Paradisi Terrestris incolas esse, in eoque nunc existere.

40 Quod præterquã quod ab innumeris Patribus, Sacrisque Theologis asseritur, quos longum esse recensere, ex eo conuincitur, quod D.Irenæus 5. *aduersus Hæreses, cap.5.* dixit, *hanc traditionem se à Presbyteris, qui Apostolos audierunt, accepisse.* Quare mirum est, quod Rex Iacobus, qui antiquam fidem Ecclesiæ dicit se profiteri, hanc veritatem rejiciat. *Sed*, inquit, *blasphemum esset credere, ex quo Adam ab illo Paradiso eiectus est, aliquem ex Adami posteris illuc peruenisse.*

41 Hoc verò si de accessu ad Paradisum propria virtute diceretur, tolerabile foret; de accessu tamen non propria virtute humana, sed diuina, vel saltem Angelica, qua Ecclesia, & Patres Eliam in Paradisum subuectum fuisse credunt, non blasphemum, sed pium, & religiosum dogma à fidelium cœtu reputatur.

42 Nec refert si dicatur, Patres quosdam Enoc, & Eliam immortalitate donatos credere, sic enim Tertullianus *lib.de resurrect. carn. cap.58.* ipsos appellat *Æternitatis candidatos.* Iren. *lib.1. cap.5. Coauspicantes incorruptelam*, & Iustinus Martyr *quæst. 85. ad Orthodoxos*, manere *in immortalitate.* Horum enim

43 Patrum sensus est, Diuos istos, etsi mortali carne vestitos, mortalitatis tamen ærumnis, fame scilicet, siti, æstu, intemperieque orbatos. Ideo enim Tertullianus ipsos *Æternitatis candidatos* dixit, non Consules, vt Bellarm. *in Apolog.* aduertit, Irenæus *coauspicantes*, non habentes, idest auspicia, non perfectionem incorruptelæ possidentes: & Iustinus *in immortalitate*, non immortales. Nec etiam quemquam moueat, quod Elias *in cœlum* raptus 4.Reg.2. describatur: verbum enim *cœlum*, vel aëris regionem, quæ supra nos est, designat, vt cuique aut mediocriter in sacris Paginis edocto visum est, vel idem est *in cœlum*, ac *quasi vsque in cœlum*, vt graphicè Hermannus Contractus in suo Chronico circa ann.mundi 3064. edixit. Abeant ergo protestantes, qui cum Rege Eliam, & Enochum cœlestis Paradisi Colonos, corporeque gloriosos efficiunt; nos enim Catholicæ Ecclesiæ traditioni credentes, illos Paradisi terrestris solummodò incolas veneramur.

44 In hoc ergo loco (vel esto sit in alio extra cœlum, si alicui placuerit) graues quidam Theologi astruunt, Diuos istos Eliam, & Enochum animæ beatitudine, visione scilicet, fruitioneque beata gaudere. Hi sunt Procopius Gazæus *in Genes.* Ambrosius

45 Catharinus *in libello de consum. Gloriæ Christi*, Augustinus Eugubinus *in cap.2. Genes.* Quam etiam sententiam Benedictus Pererius *lib.7. in Genes. quæst.5.* probabilem putat, licet vt probabiliorem sibi oppositam teneat. Clarè etiam Eliam Sanctum visione Dei, vt verum comprehensorem, modò potiri probat Petrus Thomas Saracenus de Bononia *in vita S. Eliæ.*

46 Qui tamen clarissimè hanc sententiam defendunt, Sanctos Eliam, & Enoch verè beatos, & comprehensores esse probantes, sunt ex recentioribus duo grauissimi, qui soli, si alij authores non essent, illam probabilem redderent. Primus est Alphonsus Salmeron *tom.11. tract.32.* circa verba *Ioan. 24. Sic eum volo manere, &c.* vbi clarè docet Enoc, & Eliam *in Paradiso terrestri seruatos iam beatitudine visionis Dei, ac fruitionis secundum animas donatos esse*, (sic enim loquitur.) Referens pro eadem sententia Beatum Antoninum, & alios. Probansque illam tum ex eo, quod ab Ecclesia inuocantur, tum quia illis esset iniuria quodammodo à Deo irrogata, si post tanta merita Beatitudinis, remunerationem tanto tempore ipsis distulisset. Eam etiam probat ex testimonio D.Augustini *lib. de Assumpt. Mariæ*, inferiùs adducendo.

47 Secundus est Sebastianus Barradas 4. *tom. hist. Euang. lib.9. cap.4.* vbi eandem sententiam eisdem quoque fundamentis comprobat, concludens non voluisse Deum *priuare Sanctissimos hos viros visione sua, quâ dignissimi sunt per tot annos.*

48 His adde nobilis notæ Theologos, & inter alios Thom.de Maluenda Dominicanum *lib. 9. de Antichristo, cap.5.* Franciscum Suarez *tom.2. in 3.part.disp. 55.sect.1.* & Gabriel. Vasquez 1.2. *disp.216. num.37.* asserentes Enoc, & Eliam esse extra statum merendi, neque modo quicquam apud Deum mereri, donec tempore Antichristi aduersus ipsum pugnaturi in mundo conspiciantur. Hoc enim istorum Theologorum assertum nescio qua probabilitate affirmari possit, nisi dicatur Sanctos istos viros, Eliam præsertim, faciali Dei visione potiri: si enim vt Patres, & Theologi ferè communiter astruunt in altissima Dei contemplatione, & quod exindè, sequitur feruidissimis charitatis actibus viri isti sancti, ad minus semper insistunt, quo iure merendo dignitatem ab illis tollunt? & quod communibus iustis Catholici contra Caluinistas concedunt, iustissimis, sanctissimis, heroicisque viris denegare præsumunt. Certè non alio medio, nisi quia ipsos credunt extra communem hominum etiam Sanctorum Regulam viuere, quasi calicos ciues illos reputantes, nec communi mensura aliorum iustorum, communibusque regulis Sacræ Scripturæ metiendos. Quod sanè odorasse visus est Gotfridus Viterbiensis *in suo Chronico, part.2.* loquens de Enoch, de quo sic metricè cantat. *Inter iniquorum turbas, & gesta malorum, gemma Beatorum fit Enoch, & forma bonorum; quem legimus solum tunc meruisse polum.*

49 Nec mirum hos Theologos in hanc sententiam de Beatitudine Sancto Eliæ concedenda iruisse (quidquid sit de ipsius veritate, de qua posteà) cum ipsa non leuiter à Patribus indicata fuerit. Primò enim Sanctus Epiphanius *hæres.64.* de Elia sic loquitur.

50 *Assumptus est in curru igneo, & est adhuc in carne. Carne autem spirituali, & non opus habente, vt per coruos nutriatur, velut cum in hoc mundo fuit, & vt de torrente Chorat bibat, & pellem ouilem induat: sed vt nutriatur alio quodam spirituali alimento, cuius suppeditator est, qui occulta cognoscit, & inuisibilia*

51 *creauit, Deus Ambrosium quemdam, ac incorruptibilem cibum habens.* Gregorius Nazianz. *orat.2. de Theolog.* de Enoch (de quo eadem quoad hoc militat ratio, ac de Elia,) sic loquitur. *Enochus autem trans-*

52 *latus est ille quidem, nondum tamen liquet, naturamne Dei iam comprehendat, an adhuc comprehensurus sit.* Diuus Hieronym. clarius loquitur *in epist. ad Pammachium*, sic. *Enoch translatus est in carne, Elias carneus raptus est in Cœlum, necdum mortui, & Paradisi iam coloni, habent quoque membra, cum quibus rapti sunt, atque translati. Quod nos imitamur ieiunio, illi possident Dei consortio. Vescuntur cælesti pane, & saturantur omni verbo Dei, eundem habentes Dominum, quem & cibum.* Sequitur Bern. *sermone 6. de Ascens. Domini.* Sic de Elia, & Enoch sermonem instituens.

53 *Felices nimirum viri illi, per quos Dominica Ascensio legitur præsignata. Enoch raptus, translatus Elias. Felices planè, qui soli iam Deo viuunt, soli vacant intelligendo, diligendo, fruendo. Neque enim corpora, quæ corrumpuntur, illas aggrauant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum, tanquam multa cogitantes deprimit, qui cum Deo ambulasse noscuntur. Factum est impedimentum omne de medio, occasio vniuersa*

vniuersa sublata; materies nulla relicta est, quæ eorum affectum aggrauet, vel deprimat intellectum. Nec modus loquendi Augustini sententiam istam rejicit, sed potius amplecti videtur, dum *lib. 9. de Genesi ad litteram*, de Elia sic loquitur *cap. 6. Neque arbitrandum est, Eliam vel sic esse iam, sicut erunt Sancti quando* 54 *peracto operis die denarium accepturi sunt, vel sic quemadmodum sunt homines, qui nondum ex hac vita migrarunt, de qua tamen ille non morte, sed translatione migrauit.* Vbi cum Eliæ medium quemdam statum concedat, illo quem habent Sancti in Terris superiorem, eo autem, quem habent in cœlis inferiorem, non leuiter suspicari permittit, ipsum beatitudinem animæ, non verò corporis, Eliæ Sancto tribuere. Hoc etiam indicare videtur in iis, quæ immediatè subiungit, videlicet: *Iam itaque aliquid melius habet, quàm in hac vita posset*; non ergo Dei sola contemplatione, quæ est per fidem, fruitur, cum illa sæpius in hac vita potitum fuisse credatur. Quæ verò subiecit, scilicet: *Quamvis nondum habeat, quod ex* 55 *hac vita rectè gesta in fine habiturus est; pro nobis enim meliora prouiderunt, ne sine nobis perficerentur*, ex se ipsis manifestant loqui de gloria corporis, qua simul omnes in cœlo donabimur. Clarius id habet idem August. *in lib. de Assumpt. Mariæ* (Alphons. Salmer. referente, vt suprà) per hæc verba: *Nihil*, inquit, *de Elia, & Enoch, postquam rapti sunt, vita felicitate commendat, cunctis liquidò scientibus eos beatè viuere, quos Dominus ex hinc in futurum saluandos voluit rapere.* Hæc Augustinus. Fauet & Ambrosius, qui *lib. de Nabuth, cap. 15*. Cum Elia curru, & equitibus quasi ad cœlum vecto sic fatur. *Constantia merito hos accepisti currus hos equos ad diuina* 56 *currentes, quia moderatorem te humanarum mentium Dominus comprobauit, ideo tanquam boni auriga certaminis victor æterno præmio coronaris.* Quorum verborum vltima sententiæ præiactæ abs dubio adstipulantur. Idem etiam Ambrosius *lib. de Paradiso, cap. 3.* inter eos, *qui operati iustitiam perceperunt repromissiones*, Eliam connumerat. *Et lib. 1. de Cain, & Abel, c. 2.* dicit, *Eliam cum Dei Filio esse.*

57 Possumus his Patribus alios adiungere idem propositum amplectentes, eo quòd Enoch, & Eliam in Cœlum esse receptos, atque ibidem nunc degere, existimare visi sint. Cum enim de vero Cœlo Empyreo intelligi non possint (cum ea, quæ adduximus, erroneum hoc dogma esse ostendant,) metaphoricè loquutos credendum est itaut per Cœlum, locum in quo Deus faciliter, & sine ænigmate cognoscitur denotare velint. Hoc in sensu prouerbialiter apud multos dicitur, *vbi Rex, ibi aula regia*. Et (secundum aliquos) Christus ad latronem dixit, *Hodie mecum eris in Paradiso*. Quod est, vt illi volunt, *clarè Dei videbis essentiam.* Hoc etiam forsan sensu loquitur Hermanus Contractus *in suo Chron. circa anno 3064. Elias curru igneo rapitur quasi vsque in cœlum.* Verbum enim *quasi in cœlum*, iuuare pro præsenti causa videtur. Clariusque opitulantur quæ suprà ex Gotfrido Viterbiensi attulimus. Ergo ad intentum, hos 58 Diuos assumptos in Cœlum ideo isti Patres dicent, quia eo loco, in quo sunt, Dei visione fruantur. Horum primus est Sanctus Ambrosius loco adducto *ex libro de Paradiso, & epist. ad Simplicianum*, dicens: *Diues Enoch, qui quod habuit, secum transtulit, & omnem illum suæ bonitatis censum cœlestibus intulit receptaculis. Diues Elias, qui virtutum suarum thesauros curru igneo sublimis sedibus æthereis inuexit.* 59 Et *libro de Pœnitentia, cap. 5. Quia descensurus erat è Cœlo, & in Cœlum ascensurus, Eliam ad Cœlum leuauit, inde cum terris placito tempore rediturus.* Legatur etiam *serm. 84.* Secundus est Diu. Hieronymus *epist. 152. ad Minerium, & Alexandrum*, vbi refert Theodorum quendam Heracleotem sic loquentem. *Enoch, & Elias mortis necessitate superata, ita vt erant in corporibus de terrena conuersatione ad cœlestia regna translati sunt.* Idem quoque de Apollinario referens ibidem, subiungit Hieronymus: *Quod nunc de Enoch, & Elia credimus*, quo non longè abesse ab hac sententia demonstrare videtur. Accedit tertius Chrysostomus verbis inferiùs afferendis. *Homilia* etiam 60 *de Ascensione Eliæ*, sic loquitur: *Mirum prorsus, & incredibile penè spectaculum equis currere supinis, vtique ad regna cœlestia tendentibus.* Item ibidem clarissimum se huius partis fautorem ostentat, inquiens: *Quod si, quod credere magis libet, quia hæc iter ad Cœlum est, summum Regem visurus ascendis?* Rursus, Deum cum Elia ante raptum sic loquentem inducit. *Impeccabiles contuberniones posthac habiturus es, inter Angelorum Choros habitare te faciam.* Quæ si re- 61 ctè librentur, non leuiter huic parti fauent. Clarissimè quoque Dorotheus *in synopsi Proph. in vita Eliæ* inquiens. *Hic Elias primus ex hominibus est, qui hominibus cursum ad cœlos submonstrauit, primus, & ex hominibus, vnam Angelorum, & hominum viam ostendit, qui terra fuerat sortitus domicilium. Cœlum quoque subitò penetrauit, qui mortalis factus fuerat: cum immortalibus conuersatur, qui humi incedebat, instar* 62 *spiritus cum Angelis in Cœlis agit.* Mirum sanè est, quam clarè, & luculenter Eliam cœli incolam, Angelorum collegam credat Dorotheus. Sanctus etiam Ephrem Syrus *serm. de Transfigurat.* sic ait: *Imperauit Christus Cœlo, & Eliam deduxit: innuit terræ, &* 63 *Moysen suscitauit.* Fauet & S. Augustinus *serm. 1. de Dominic. 1. Quadrages.* per hæc: *Elias post quadraginta dierum ieiunia ad superna cælorum de hoc mundo translatus est.* Et S. Gregorius *lib. 20. moral. cap. 26.* dicens: *Ad cælum raptus Elias esse perhibetur.* Quo 64 etiam loquendi modo Sibyllina oracula sic de Elia ratiocinabantur.

Tunc quoque cœlesti curru deuectus inibit
Terras de cœlo Thesbytes, signaque trina
Ostendet toti mundo vitæ pereuntis.

Alij quoque authores in Ecclesia celebres, iureque in- 65 ter Patres numerandi, eadem phrasi Eliam cœlum, cœlique sedes ascendisse credunt. Et vt omittatur Michaël Psellus non satis notus author, de quo apud Steucum *in cap. 2. Genesis*, Sedulius insignis Christianus Poëta assumptionem Eliæ hoc pacto metricè descripsit 66 *lib. 1. oper. Paschal.*

Aurea flammigeris euectus in astra quadrigis,
Qua leuis æthereos non exprimit orbita sulcos,
Sidereum penetrauit iter, curruque corusco
Dexteriora petens, spatio maiore triumphum
Duxit, & humani metam non contigit æui.

Alcimus Auitus de Elia, & Enoch cauens, in cœlestes 67 & supernas habitationes subuectos, sic dicit, & primò de Enoch *lib. 4. de dilun. c. 6.*

——Quem prisca fides, & conscia virtus
In cœlum morte tulit, sic celsa petenti.

De Elia autem.

Quamquam quò Noë proauus conscenderat Enoch
Elias cursu post tempora longa secutus
Scribitur ignitis scandens penetrasse quadrigis.

Claudius quoque Marius Victor de Enoch hæc car- 68 mina cecinit *lib. 2. Carm. in Genes.* quæ etiam Eliæ aptè congruunt, cum vterque, Ecclesia plaudente, in eundem locum ascenderit.

Cuius de serie pollens virtutibus Enoch
Descendens, meritis non etiam imparauitis,
Redditus in sedes Patrias, orbemque beatum
Viuit adhuc, & habet vitæ iam regna futuræ.

Sed liceat quoque inter huiusmodi Patres alium specíatim referre, qui nedum Eliam cœli incolam credit, sed & ipsum Dei visione, & fruitione gaudere, clarissimè

clarissimè tuetur, Gregorium scilicet Hieromonachum magnum Protosyncelum, & à confessionibus Summi Pontificis, qui posteà Patriarcha, & Romæ sepultus miraculis clarui{s}se dicitur. Hic *in responsionibus ad Epistolam Marci Ephesij*, prout habetur in fine Concilij Florentini 4. *tom. Concil.* ex typis Coloniensibus, cum Marcus ille beatitudinem Sanctorum, velut hæreticus, & schismaticus negare videretur, ac proinde Sanctorum intercessionem refragari, illum impugnans, & vtrumque errorem falsitatis conuincere contendens, hæc habet de Elia nostro, cuiusdam quoque Ephesiij Præsulis, quem ipse venerabilem vocat, verba referens. *Opus profectò esset nobis sermo granditate verborum turgidus, atque in cœlestia peruolans, dum cupimus per eum vnà cum Sancto Dei aspectu dignato* (Elia scilicet) *sublimia petere.* Et inferiùs: *Ego verò licere quidem ipsi, sicut & animabus Sanctorum quocunque voluerit per tempus sese conferre, vbique dicata templa inuisere, atque ad eos accedere, qui eius opem implorant, necessarium arbitror, & verum esse. Non tamen propterea dixerim abesse illum à Cælis, & micantibus illic splendoribus, ut cum Angelis, & ipsum non assistere Domino; ita enim fieret, vt cæteris Sanctis minus haberet, qui ferè omnibus anteit, si quia carnem gestat, orbatus esset eorum consortio, & clara Dei visione non frueretur, cuius præcipua fruitionis non caruit per totum vitæ curriculum.* Hæc ille inter alia, à quibus si tollas hoc solum, quod Eliam Cœli incolam facere videatur (quod solum metaphoricè intelligendum credo) quoad reliqua, & pium Theologum, Eliæque propugnatorem istum Patrem ex Græcis habemus.

70 His porrò Patribus, & Theologis consonant etiam aliorum quoque Patrum dicta, quibus Sanctum Eliam sæpius *Beatum* appellare solent; Beati autem nomen veram animæ beatitudinem sonare omnibus innotescit. Ex quibus Chrysostomus *hom. 2. ad populum Antiochenum*, sic de Elia. *Noui quod iustum illum Beatum putatis, & velletis quisque esse vt ille.* Et *hom. 15. ex variis in Matth. Abiit ergo beatus Elias.* Deinde *hom. 41. in Genesis c. 18. Talis erat*, inquit, *Beatus Elias.* Item *serm. in Eliam Prophetam, qui tomo primo habetur. Violentia, quam Beato Eliæ, Deus omnium Dominus propter illos fecit.* S. Ambrosius *lib. 2. Of-*

71 *ficiorum, cap. 4.* de Elia loquens. *Numquid ideo minus Beatus, quia pauper erat sibi? Minimè. Immò eò magis Beatus, quia Deo diues.* Quæ si libentius non parum adstipulantur, & cum sequentibus cohærent: *Meritò ibi volebat Petrus esse, vbi istos videbat. Meritò in monte cum Christo in gloria apparuerunt.* Item *lib. 1. de Iacob, cap. 8. Neque enim*, inquit, *minus Beatus Elias quàm Moyses.* D. Hieronymus etiam in vita Pauli Eremitæ, titulo *Beati* Eliam nominat. Ioannes

72 quoque Hierosolymitanus Patriarcha in libro sæpius à nobis inferiùs afferendo *de Institutione Monachorum, cap. 2.* eodem *Beati* titulo ipsum exornat. Cyrillus etiam Alexandrinus *lib. 3. contra Iulianum*, Enoch, cui semper consors est Elias, *Beatissimum* appellat. Basilius Seleuciensis Chrysostomi coætaneus, *oratione 15. de Elia.* illum vocat *Beatum illum, & magnum Eliam.* Et inferius, *O beate Elia.* Veniamus ad Augustinum, qui mirus est in hac parte pro titulo hoc Elianæ magnitudinis: sermone enim 201. *de Tempore, qui est sermo secundus de Dominica tertia post Tri-*

73 *nitatem*, vix duabus lineis interiectis, eodem Beati nomine ipsum bis compellat, dicens. *Beati enim Elias typum habuit Domini Saluatoris. Sicut enim Elias à Iudæis persecutionem passus est, ita & verus Elias Dominus noster ab ipsis reprobatus est, & contemptus. Elias reliquit gentem suam, & Christus deseruit Synagogam. Elias abiit in desertum, & Christus venit in Mundum. Elias in deserto coruis ministrantibus pascebatur, & Christus in deserto Mundi huius gentium fide reficitur. Corui enim illi, qui Beato Eliæ, iubente Domino, ministrabant, gentium populum figurabant.* Sed quid moramur, idem *Beati* cognomen ab Augustino Eliæ esse concessum octies, aut decies in illo vno sermone, legenti comprobatur. Diuus Eucherius etiam 4. *lib. in li-*

74 *bros Regum*, eodem titulo cohonestat Eliam. *Habebat*, inquit, *Beatus Elias.* Rupertus quoque Abbas *in libros Reg. lib. 5. cap. 19.* explicans illud, *Currus Israel*, simili *Beati* titulo Eliam decorat. *Currus*, inquit, *quo moris erat Reges, ac Principes vectari, dignitatem significat Beati viri.* Ex Patribus alia curiosus inuestigator non difficilè eliciet, à nobis autem adducta sat erunt. Ex eis verò non contemnendum pro hac parte de Beatitudine Eliæ argumentum confici videtur. Etsi enim Beati nomen non modò apud prophanos, sed & apud sacros etiam Authores, pro illo sæpius in-

75 culcetur, qui fœlix vel Fortunatus alioquin dicitur, quo sensu Iuuenal *Satyr. 1.*

Nunc via processus vetulæ vesica beatæ.

Et Horat. *lib. 2. Carm. od. 4.*

Nescias an te generum beati
Phyllidis flaua decorent parentes.

Et *in Odis*

Nihil est ab omni parte beatum.

In Sacra quoque Pagina non rarò idem conspici posset. *Luc. 3. Beatæ steriles & ventres.* Et 3. *Reg. 10. Beati serui tui.* Esai. *Beati qui seminant super omnes aquas.*

76 Ex vsu tamen Ecclesiæ, quem non ignorant Patres, quin ex illis, Augustino præsertim, loquendi modulos aucupari soleat, *Beati* nomen crebriùs pro animæ gloria, & Deum videntium felicitate vsurpatur. Ea enim sola est, quæ strictiori titulo (forsan & priori) hoc sibi nomen vendicat. Cum iuxta Boëtium sit ipsa *status omnium bonorum aggregatione perfectus.* Quod etiam subodorari visus est sapiens ille, licet ethnicus, Seneca *lib. 6. epist.* dicens. *Hoc nos do-*

77 *cet beatum non eum esse, quem vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluxit. Sed illum, cui bonum omne in animo est erectum, & mirabilia calcantem. Qui neminem videt, cum quo se commutatum velit, qui hominem ea solùm parte existimat, qua homo est, qui natura magistra vtitur, ac illius legi componitur, sic viuit quomodo illa præscripsit, cui bona illa nulla vis excutit, qui mala in bonum conuertit, certus iudicij, inconcussus, intrepidus, quem si aliqua vis mouet, nulla perturbat, quem fortuna cum in eum, quod habuit telum nocentissimum vi maxima intorsit, pungit, non vulnerat. Sed talem hactenus videre haud licuit. Nemini enim summa illa Beatitudo, nisi exuto corporis impedimento potest contingere, adeo vt verissima videatur Solonis illa apud Poëtam sententia, scilicet*

Vltima semper
Expectanda dies homini est, dicique beatus
Ante obitum nemo, supremaque funera debet.

Hæc ille. Ergo cum Patres non hoc ignorent, cum *Beati* titulum Eliæ concedunt, animæ gloriam per illum sumere videntur.

78 Sed soli Patres hoc *Beati* titulo Sanctum insigniunt Eliam? Nonne & Ecclesiæ officia. Si illa namque consulamus, idem quoque reperiri pro comperto erit. Ergo in Missa S. Eliæ in Missali illo antiquo apud Transpontinæ Bibliothecam reperto, in collecta Missæ sic habetur. *Deus, qui Beatum Eliam Prophetam per turbinem mirabiliter curru igneo subleuasti ad Cœlum, quique Beato Eliseo spiritum duplum petenti tribuisti, interueniente Magistro: da nobis ita viuere, vt ad eandem requiem mereamur peruenire.* Ecce non solum *Beati* titulum Eliæ concessum, sed & per illum denotari animæ gloriam, quam omnes ambimus, expositum. In oratione etiam, quæ *secreta* dicitur, in eadem Missa, sic legitur: *Præsta nobis quæsumus omnipotens*

omnipotens Deus, vt nostræ humilitatis oblatio, & pro tuorum grata sit honore Sanctorum, & intercedente Beato Elia, &c. In oratione etiam post communionem sic, *Clementissime Deus nostra ignosce delicta, qui* 79 *Beato Elia orante, &c.* Insuper in officio Eliano sæpius, vt diximus, ab Ecclesia approbato, oratio, quæ pro laudibus, Vesperis, & aliis horis habetur, sic dicit. *Præsta quæsumus omnipotens Deus, vt sicut Beatum Eliam Prophetam tuum ante communem mortem curru igneo aëreum eleuasti ad cælum, ita nos facias, eo interueniente, dum viuimus à terrenis semper ad cælestia spiritu subleuari, & cum eo in resurrectione iustorum pariter gaudere.* Eadem oratio pro collecta Missæ reperitur. Insuper in illa, quæ postcommunio vocatur, sic habetur. *Deus, qui per Sanctum Angelum tuum Beato Eliæ Prophetæ tuo cibum, & potum* 80 *tribuisti, &c.* Idem etiam reperiri constat in Missa quoque alia extraordinaria, & votiua pro SS. Prophetis Elia, & Eliseo, in Missali quoque Carmelitano ab Ecclesia approbato reperta; in orationibus etenim eodem titulo *Beati* decoratur. Cum ergo *Beati* nomen à Beatitudine, quæ sanctis viris conceditur, vsurpetur, propriè, illam innuere videtur Ecclesia Sancto Eliæ competere, cùm simili nomine illum insignit.

81 Maximi tamen momenti, grauissimæque Auctoritatis pondus affert, quod in Missali illo vetustissimo in Sacra, & Apostolica Bibliotheca Vaticana reperto, de quo suprà diximus, in Oratione quadam Missæ Sancti Eliæ, quæ sub die 17. Mensis Iunij in prædicto Missal reponitur & incipit autem, *Quæsumus æterne Deus* (quæ an significet per orationem, vel præfationem, liquido constare non potest ob antiquitatem Missalis, insolitosque characteres) in fine ipsius sic habet, præcedentibus prætermissis, quæ nullatenus intelligi valuerunt. *Vbi etiam beatissimus Prophetas tuus Eliæ* (manifestus est hic error scribentis, pro *Beatissimus Propheta tuus Elias*) *sociatus exultat. Petimus ergo vt memor sit misericordiarum tuarum, & de tua misericordia nobis impetret beatitudinis suæ consor-* 82 *tium.* Vbi cum Elias Sanctus non modò *beatissimus* compelletur, sed etiam *suæ Beatitudinis consortium* à nobis per ipsius intercessionem petatur, manifestum videtur, antiquissimam videri, & in Ecclesia receptam sententiã illam, quæ ipsum visione, & fruitione Beatifica potiri sustinet. Alioquin nec prædicta verba in sano sensu dici potuissent, nec Missale antiquitatis maximum monumentum ea contineret.

83 Nec minoris ponderis est, quod in officio, seu Menologio Græcorum (quod quantæ auctoritatis apud omnes sit, doctis in promptu est) in Hymno, seu Oratione, vbi Sancti Eliæ laudes referuntur, sic dicitur. *Propheta præco Christi, qui nunquam à Throno Maiestatis separaris*, seu vt Gregorius ille supra adductus legebat, *Propheta Christi præco, tu nunquam à Sede Maiestatis abiungeris.* Hæc verò themati nostro fauere ambiget nemo. Quod enim de Diuo aliquo, cum in eius officio, seu precibus ab Ecclesia receptis dicitur, *à Sede, Throno Maiestatis non separari*, aut *non abiungi*, intelligi non valet, nisi illum Dei præsentia consortioque frui. Nec credi difficile erit verba hæc, vel similia ex Sacra Scriptura mendicare potuisse Græcorum Ecclesiam. *Zachar. namque* 4. sic de Elia, & Enoch iuxta D. Hieronym. Gregorium, Aretam, & alios vaticinatur Propheta. *Isti sunt duo filij Dei, qui assistunt dominatori vniuersæ terræ.* Et *Apocalyps.* 11. *Hi sunt duæ oliuæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* Quid enim est assistere, aut stare *in conspectu Domini*, quod in his locis describitur quàm *à Throno Maiestatis* non separari, aut abiungi, vt Græci laudes Eliæ referentes canũt? An autẽ ex his Zachariæ, & Ioannis testimoniis id quod in præsenti intenditur, eliciatur, S. videlicet Eliam, Dei præsentia, visioneque beata potiri, doctiores iudices sunto. Hoc solùm addimus, si prædicta testimonia hoc sensu accipiantur, propriissimè, & rigorosè sumi, cum verbum *assistere*, & *in conspectu Domini stare*, luculenter visioni beatorum adaptari possit.

84 Ad idem quoque intentum de Eliæ beatitudine Ecclesiæ Martyrologia non leuiter iuuant, cum in illis solùm de verè comprehensoribus Diuis memoria nobis proponi soleat. Martyrologium ergo Romanum authoritate Greg. XIII. roboratum, & ad hoc (vt Pontifex inquit) institutum, *vt in peragendo diuino officio*, ipso vti possint Ecclesiæ, die 20. Iulij sic habet. *In Monte Carmelo S. Eliæ Prophetæ.* In Martyrologio Molani, & additionibus ad Vsuardum die 17. Iunij, sic: *In Arabia raptus in cælum S. Elia Propheta Domini, & Carmelitanæ Religionis Patriarcha, qui tantam inuenit coram Domino gratiam, vt verbo clauderet, & aperiret cælum.* In Menologio etiam Græcorum ex Bibliotheca, & interpretatione Guillelmi Sirleti Cardinalis, die 20. Iulij sic dicitur. *Natalis B. Prophetæ Eliæ, qui de cælo ignem detulit, pluuiam detinuit annis tribus, & mensibus sex, duos quinquagenarios combussit, in monte Chore Deum vidit, Iordanem scidit melote, & in cælum curru igneo assumptus est.* Item in Kalendario Ruthenorum, quo Russia, & Mosconia vtitur, & de quo Posseuinus *in Appar. tom.* 3. *verbo Rutheni*, pro ea die 20. Iulij etiam habet, *S. Eliæ Prophetæ.* Ex alio etiam Græcorum Menologio die 20. Iulij, hæc accepimus. *Elias Thesbites Propheta.* Idemque haberi in veteribus Menologiis, & Martyrologiis Græcorum, ex relatu R. D. Fortunati Scacchi S.D.N. Sacristæ, traditum tenemus. Ex eo autem redit argumentum factum de Eliana beatitudine non leuiter comprobanda, eo vel maximè, quod ex Menologio Sirleti Cardinalis nomen Beati Eliæ concessum conspiciatur.

85 Fauet præterea, quod de S. Elia non modò Ecclesiasticum officium, vt vidimus, sed & solenne festum ab Ecclesia Græca, nec quoad hoc à Latina correcta, celebretur. Vt enim constat ex Emmanuelis Imperatoris constitut. apud Theodorum Balsamonem *in nomoc. Photij, tit.* 7. *c.* 11. & refert Baronius *in addit. ad Martyrolog. Rom. die* 20. *Iulij*, Græci prædictam diem sic colunt, vt in eo abstineant ab operibus seruilibus. Vnde Simeon Metaphrastes in hom. huius diei, illum *admirabilem* appellat, *nobis complanantem qua ad illum ducit semitam, & ad cælestia deducentem tabernacula.* Quibus non modò Eliam comprehensorem facit, sed diem quoque natalem ipsius à multis sæculis in Ecclesia solennem ostendit, cum Metaphrastes circa ann. Dom. 800. claruerit. Eodem die festum hoc commendant Genebrardus in Calendario, & Thomas Maluend. *lib.* 9. *de Antichr. cap.* 12. Luitprandus quoque, seu si mauis, Eutrandus *in lib. suæ legat.* refert se inuitatum ab Imperatore Nicephoro interfuisse Constantinopoli solemnissimæ celebritati Eliæ incredibili pompa, spectaculis, & iubilo demonstratæ. Ex eo autem ad intentum sic elicitur Eliana beatitudo. Nam festa Sanctorum, ea maximè in quibus fideles ab operibus seruilibus vacant, ideo ab Ecclesia statui, & definiri solent, vt ipsorum Diuorum beatitudine, Deique visione, qua perfruuntur allecti, *imitari non pigeat, quod celebrare delectat.* Etenim, vt inquit Augustinus serm. 47. de Sanct. *Qui Sanctos vel in quantum potuerit, noluerit imitari, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire.* Solum ergo Sanctorum verè beatorum festa ab Ecclesia celebranda proponuntur, ac perinde cum Ecclesia Latina (vt ex Gregorij XIII. Sixti V. 86 & Sacrarum Congregationum approbationibus, quæ adductæ sunt, constat) & Græca festum S. Eliæ celebrandum à fidelibus statuant, credi par est, ipsum verè visione beatifica fruentem reputari, veréque comprehensorem esse. Vnde Franciscus Suarez *tom.* 2. in

in 3.p.disput.55.sect.3. probat S. Ioannem Euangelistam esse Beatum, quia Ecclesia celebrat festum ipsius: *Cum tamen*, inquit, *neminem colat, nisi beatum, Deoque fruentem.* Quæ verba accuratè sunt perlibranda ad intentum nostrum, vtpotè à doctissimo huius temporis Theologo prolata.

87 Ad quod præterea deseruit, quod cum, nedum in Græca, sed in Latina quoque Ecclesia, templa Deo sub titulo S. Eliæ dedicata sint quasi in hoc sensit accipiens illud Petri ad Christum Matth.17. *Faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliæ vnum)* ipso facto eadem Ecclesia innuere videtur ipsum beatitudine animæ gaudere, Deique præsentia intuitiua frui, in loco sibi ad Dei beneplacitum designato. Ea enim est, & semper fuit Ecclesiæ consuetudo, vt nunquam templa Deo, nisi in honorem Sanctorum verè beatorum erigerentur (loquor de illis, qui ex hominum consortio sunt assumpti; nam aliquibus inter viuos commorantibus templa, & Ecclesia dicata fuisse constabit ex dicendis.) Idemque argumentum fit de altaribus ipsi S. Eliæ dedicatis, quorum multa in Christiano Orbe reperiuntur; nunquam enim Deo altaria, sicut nec templa eriguntur in honorem eorum, quos nondum visione ipsius Dei potiri credat Ecclesia, vt patebit per singula discurrenti. Porrò templa S.

88 Eliæ dedicata fuisse euidens est, de Æde namque Eliæ, nomine *Dominicum* nuncupata, extat Epigramma S. Gregorij Nazianz. *in edit. Leuuencl.* Deinde de templo Eliæ per Basilium Imperatorem restituto meminit Cedrenus *in Compendio Hist. in Basil.* & Genebradus *Chronolog. lib.1.* anno 3284. de Elia loquens sic: *Et post raptum Synagoga, siue Sacellum in Carmelo monte (vulgato ipsius habitaculo) habitum est, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Vespas. cap.5. apud Iudaam Carmeli, Dei oraculum consulentem Vespasianum ita confirmauere sortes, vt quidquid cogitaret, polliceretur.* Hîc, vt credo, philosophatus quondam fuit Pythagoras, Gemblico auctore apud Lypomanum *in ps.4.* De hoc autem templo Eliæ post raptum erecto Ioannes de Iesu *in Comp. vit. S. Theresiæ, ad Paul. V.* & Thomas Sarrazenus *in Menolog. de Elia.* Insuper Nicephorus Callixtus *lib.8. hist. c.30.* scripsit Imperatricem Elenam Ædem, siue Ecclesiam Eliæ Thesbitæ dedicasse, quod & tradidit Adricomius *in Theatro Terræ Sanctæ, in Tribu Issachar, n.91.* In tribu etiam Ephraim de Torrente Carith loquens, dicit eo loco eandem Elenam postea Ecclesiam erexisse, quam abs dubiè in Eliæ honorem dicatam locus tanto Prophetæ sacer demonstrat. Insuper in Tribu Zabulon *n.95.* de Thabor monte, vbi transfiguratus est Christus loquens, Elenam Petro, Iacobo, & Ioanni Apostolis templum exstruxisse affirmat, subiungitque: *huic tem-*

89 *plo accesserunt postea duo monasteria, vt hic essent quasi tria ex Petri desiderio tabernacula. Quorum vnum inuenio esse Græcorum, atque D. Eliæ consecratum. Verisimile autem est, alterum fuisse Moysi dedicatum. Vtrumque autem videtur habuisse Abbatem.* De hoc autem Græcorum monasterio Eliæ sanctitati erecto forsan loquitur Nicolaus Eluehen *in suo Itinerario*, dum illud cum pulchra Ecclesia, in loco, vbi raptus fuit Elias, extructum fuisse commemorat. Præterea Hierosolymorum ciuitatem describens Adricomius *n.221.* de alia quadam Ecclesia proculdubio etiam in honorem Eliæ erecta hæc dicit; *Domus Eliæ, in qua Elias Propheta aliquando habitasse perhibetur, vbi etiam postea constructa est Ecclesia.* Sed & de celebri alio templo, & monasterio Græcorum Monachorum sub insigni etiam titulo Eliæ instituto in itinere Hierosolymæ versus Bethlehem mentio fit apud quosdam. Videantur Sacerdos Gallicus *in suo Porclerin*, Ægidius Camart. *lib. de gest. Eliæ cap.5. sect.2.* In Concilio quoque Constantinopolitano de Monasterio Eliæ habetur mentio, quod forsan fuit aliquod ex prædictis. Inter Patrum namque illius Concilij subscriptiones hæc habetur. *Silas Dei misericordia Presbyter, & Prior monasterij Eliæ.* Beniaminus quoque Iudæus *in Itiner. p.38.* sic habet: *Littori maris ex latere vno mons*

90 *Carmeli imminet, ad montisque radices Israelitarum quamplurimorum sepulchra sunt; inque ipso monte Eliæ Propheta antrum visitur, iuxta quod Christiani sacellum construxerunt S. Eliæ dicatum.* Legatur Salianus *in Annal. ann.3127.* Ex fideli quoque relatu Reuerendissimi nostri D. Petri Vespæ in Cypri partibus Episcopi, & Sedis Apostolicæ ibidem Legati, accepimus in prædicta Cypri Insula Ecclesiam Sancto Eliæ dicatam reperiri; quod etiam de Insula Zanthes sub dominio Veneto, & de alia Ecclesia sub titulo S. Eliæ in possessione Patrum Dominicanorum ibidem existenti retulit. In Insula etiam Sardiniæ, & Diœcesi Turritana duas alias Ecclesias rurales sub inuocatione S. Eliæ esse, & eas maximo populorum concursu, deuotionis ergò, frequentari, ex authentico testimonio Illustrissimi illius Archiepiscopi, quod apud me habeo, compertum est. Alia quoque templa in Eliæ honorem dicata fuisse pro certo est, cum & Iranensis Archiepiscopalis Ecclesia in Apulia sub Eliæ nomine insignis extet, & apud Litium eiusdem Apuliæ ciuitatem ad quatuor milliaria Ecclesiam aliam Eliæ Sancto erectam, ex fide digno relatu acceptum sit. Quin ad hanc Elianam domum populum ariditate terræ saucium, pluuiam postulantem accedere solitum, non sine fructu Propheticæ intercessionis, ab illius regionis incolis haud ignoratur. Quod idem asseritur de Terra Cryptalearum in eadem Prouincia, propter similem Ecclesiam eidem magno Eliæ dicatam.

91 Quàm iustè verò templa, aut oratoria Deo in Eliæ Sancti honorem dedicata sint, vbi pro pluuia, aut imbre Dominum precentur fideles eiusdem Eliæ patrociniis innixi, nunc obiter ex quadam, nec inepta Hebræorum traditione, ex magno apud illos Doctore Rabbi Salomone, Lyra, & aliis non refragantibus, emendicata, placuit confirmare. Asserit enim Rabbinus iste, quod cùm Elias 3. *Reg.18.* in celebri illa contra Baalistas pro Dei cultu suscepta palestra, curauit, accedente ad se populo, altare quod destructum fuerat, *fecitque* (vt sacer textus loquitur) *aquaductum quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris*, iu-

92 bens, vt ibidem etiam habetur, vt duodecim hydriæ aquæ super holocaustum funderentur; tunc Eliseo ministro Eliæ vnam ex illis hydriis effundente, aquam super manus Eliæ cecidisse, quæ sic diuinitus multiplicata est, vt cum magno incremento in fossam decidens, nedum ipsa impleretur, sed & aquæ circum altare abundè effluerent. Sic enim textus sacer loquitur: *Et currebant aqua circum altare, & fossa aquaductus repleta est.* Quî enim tam paucæ hydriæ aquæ alueos efficere, & magnam fossam implere abundè possent (inquit Salomon) nisi quia aqua ipsa Eliæ manus primò tangens, indè sic diuinitus aucta efflueret, vt affluens, & redundans per altare, & fossam cerneretur. Fauet huic Hebræorum placito, quod dum Vul-

93 gatus noster loco adducto habet, fecitque aquæductum quasi *per duas aratiunculas in circuitu altaris*, ex Hebræo sic legat iste Salomon: *Fecit in circuitu fossam quinquaginta cubitos patentem.* Tam grandis enim, seu profunda cauerna impleri duodecim aquæ hydriis neutiquam posset. Hoc etiam sensu illud 4. *Reg.3.* quando seruus Iosaphat Regis, tribus Regibus siti pereuntibus, & Prophetam, qui aquam præberet, quæritantibus dixit: *Est hic Eliseus filius Raphat, qui fundebat aquam super manus Eliæ*, accipiendum esse dicunt. Quasi diceret: Quemadmodum iste Eliseus olim aquam in manus Eliæ fundens, aquæ fluenta inundare

fecit

ciet, sic & nunc aquam è terræ latebris erumpentem nobis ministrabit. Traditio hæc Hebræorum à Lyrano, Petro Thoma Sarrac. *in vit. S. Eliæ*, Francisco Mendoza *in 1. Reg. c. 4. n. 11.* & aliis relata, nedum confirmat Ecclesiæ vsum, pluuiam à Deo Eliæ meritis postulantem, sed & iure quoque ad illam obtinendam templa in ipsius honorem dicata fuisse. Ex quo etiam, & ad nostri capitis intentum, meritò dixisse comprobatur S. Chrysostom. *serm. 2. de Elia: Clauis cæli fit sermo Eliæ, iubet, & clauditur cælum, orat postmodum, & aperitur, vt Sanctorum meritum monstraretur, non solum in terris posse, quod voluit, sed in cælestibus posse impetrare quodcunque petierit.*

93 Ad quod præterea expendi oportet, nullam vnquam Ecclesiam, inter Sanctum Eliam, aliosque Diuos Dei visione gaudentes, distinctionem fecisse, discrimenve apposuisse, neque aliquod signum, quo Sanctum Eliam nondum Beatum crederet, adhibuisse. Sicut enim beatis aliis Canonica officia præstitit, sic & Eliæ, vt constat ex dictis. Si sub Diuorum aliorum titulis templa, aras, & altaria Deo dicauit, sic quoque sub titulo Eliæ. Si aliis Sanctis imagines cum radiis, Diadematibus, insignibusque Beatitudinis apposuit, idem permisit Eliæ. Sanctos alios inuocandos esse Ecclesia concedit, Sanctum quoque Eliam inuocandum fidelibus proponit, præsertim Carmelitis, qui in litaniis in Breuiario à Gregorio Decimotertio approbato illum inter Prophetas post Sanctum Ioannem Baptistam retinent. Aliorum Diuorum reliquias religiosè veneratur Ecclesia, & Eliæ nostri partem pallij summa obseruantia custodit arca Ouetana, quæ in Hispaniam per S. Fulgentium Episcopum Astigianum fuit adducta, authore Sebastiano Episcopo Salmanticensi

94 *in sua historia*, septingentis, & plus annis retrò literis commendata. Videtur ergo quasi per traditionem ab Ecclesia receptum, indicari, Sanctum Eliam eo loco quo à Deo reseruatus creditur, sicut & Diuos alios in Cœlo Dei visione quidditatiua perfrui. *Si autem est traditio* (inquit Chrysostomus *hom. 4. sup. c. 2. ad Thessalonic. 2.*) *nihil aliud quæras.*

95 Ad id vltimò deseruit, quod cum Deus, iuxta Theologicum proloquium, *pronior sit ad præmiandum, quàm ad puniendum, promptior ad misericordiam, quàm ad iram*, cur per tam longum tempus Sanctissimum, sibique charissimum Eliam beatitudinis mercede, tot, tantis, tamque eximiis operibus promerita priuabit? Quorsum tanta, tamque diuturna, & longæua debiti denarij procrastinatio apud eum, qui *Levitici* 19. dixit: *Non morabitur opus mercenarij tui apud te vsque mane*, & *Tobiæ* 4. *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim & mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omninò non remaneat.* Et *Ecclesiast. 7. Non lædas seruum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam?* Hac autem ratione vtuntur Salmeron, & Barradas superius adducti, & verè efficax

96 videtur ad intentum. Quorsum enim munificentissimus, & misericordiarum Pater Deus per duo millia, & quingentos annos, & eo fortè amplius, quo Eliam ab hominibus transtulit, visione sui tantopere desiderata orbari permisit. Rei amatæ absentia quantumque temporis moram vnum sæculum æstimat. Hinc nostri temporis Poëta.

Si credis amanti,
Quolibet in spatio sæcula mille traho.

Quid suprà duo mille, & quingentos annos superstes dicet Elias? Iure, & meritò Gregorius ille Hieromonachus fidei Catholicæ Concilio Florentino propugnator iam adductus dixit. *Ita fieret, vt cæteris Sanctis minus haberet, qui ferè omnibus anteit, si quia carnem gestat, orbatus esset eorum consortio, & clara Dei visione non frueretur.* Abs dubiè clamare posset Elias Sanctus cum Dauide: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Et si longitudine dierum repleuit me Deus, quare non est mihi ostensum salutare ipsius? & similia. Vnde Metaphrastes 20. *die Iulij, in sermone de Elia*,

97 hunc locum psalmi in ipso adimpletum fuisse, & sententiam quam intendimus de eius beatitudine, sic profitetur: *Elias ne in hodiernum quidem diem mortis fecit periculum. sed assumptus manet expers senij, qui vt arbitror, vna versatur cum Angelis, quorum incorruptionem, & materiæ vacuitatem per puram vitam est imitatus, de quo maximè à Dauide quoque dictum est, longitudine dierum eum esse impletum, & Dei salutare ei esse ostensum.*

98 Sed tandem pro Eliæ causa Chrysostomum patronum producamus, eiusque verba ex homilia quadam de ipso Elia, ex tom. 1. operum eiusdem Chrysostomi excerpta, nostroque proposito concinnè apta audiantur. *Apud quosdam veteres Reges moris erat, vt si quis fortiter pro Rege fecisset in bello, & corpus & animam periculis obiicere non timuisset, curru, atque aliis Regiæ dignitatis insignibus donaretur. Igitur si Reges terreni, atque mortales, ita sibi deuotissimos remunerare consueuerunt. Quanto magis omnipotens Deus, qui Rex Regum, & Dominus Dominorum est, Eliam suum tota se corporis, & animæ deuotione zelantem, post multorum laborum sudores, post dirarum persecutionum grauissimas fatigationes, post tantorum bellorum magnas, illustresque victorias, opima de mundo, & Diabolo spolia referentem, igneo curru, atque equis flammantibus impositum, triumphali gloria præfulgente ad sua regna voluit peruenire? Oportebat namque errantis populi rectorem, gubernatorem sacrorum, moderatorem discrepantium voluptatum, Israelis aurigam, qui ad iugum timoris Dei lasciuos, & vagos animos reuocauit, frenis, lorisque astrinxit, & ad iter disciplinæ recto tenore currendum concordi quadam copulatione composuit, ad regna cælestia curru, atque equis transuolaret euectus.* Si ex his Chrysostomi verbis illa, *sua regna*, & *regna cælestia*, beatitudinem solum animæ Eliæ demostrent, & nostræ intentioni, & veritati congrua, facilè æstimari possunt.

99 Quamuis autem probabiliter sanè fundamenta adducta comprobare videantur Eliam nostrum quoad animæ gloriam comprehensorem esse, prout etiam relati authores tenuerunt, meritoque proinde in publicis disputationibus, & grauissimis Gymnasiis, inoffenso pede sententia hæc à nostris sit propugnata; quia verò multi, nec infimæ notæ Theologi, propter generales S. Paginæ locutiones, quibus Dei visio negatur hominibus in hac vita degentibus, & quia hoc videtur fuisse peculiare Christi Seruatoris priuilegium, sicut quod simul esset viator, & comprehensor, Dei visionem Beatis Eliæ, & Enoch concedere renuunt, nos huius litis decisionem fidei Censoribus remittimus, iudicium nostrum interponere nolentes, sed Vaticani Responsa expectare. Ne tamen prædicta Pontificia concessio de officio Eliæ dubiæ opinioni inniti credatur, ideò in sequentibus, etiamsi Elias Sanctus comprehensor nullo modo sit, nec Dei fruatur intuitiua, claraque visione, nihilominus tali Officio Canonico ab Ecclesia honestari potuisse, pro virili ostendetur, ex eo sanè fundamento, quod in eo statu, quo est, ab Ecclesia coli, venerari, & inuocari possit.

100 Cùm enim Elias (vt communis consensus Ecclesiæ tenet, omnesque Theologi, etsi non explicitè, implicitè tamen suffragantur) in altissimo sanctitatis gradu, donoque perseuerantiæ, & confirmatione in gratia (prout specialiter tradunt Franciscus Suarez 3. *p. disp. 55. sect. 1. §. 2.* & Blasius Viegas *in Apocalyp. cap. 11. sect. 4.* Ægidius Camartus *de gestis Eliæ, cap. 3. sect. 17.* Sanch. *lib. 4. Reg. cap. 2. n. 33.* & ante eos Abulensis

lenſis *ibid. quæſt.*14.) conſtitutus ſit, & à Spiritu ſancto in Sacra Scriptura ſæpius ob ſigna, miracula, & portenta prodigioſa ab ipſo patrata Canonizatus, & dubium non erit, quin poſſit ab Eccleſia nedum coli, venerari, & inuocari, ſed medio quoque canonico eius interceſſio apud Deum pro nobis piè poſtulari.

101 Id etiam indicant ex Patribus non modò illi, qui Sanctum Eliam cœlicolam, cœlique ciuem putare videntur, quales ſunt Ambroſius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Dorotheus, Auguſtinus, Ephrem, Gregorius, Sedulius, Alcimus, & Marius Victor relati (ſi enim Eliam cum Beatis aliis cœli palatia aſcendiſſe credunt, abs dubiè eadem qua Diuorum cæteros, veneratione colendum affirmabunt) ſed & alij quoque, qui etſi Eliam terreſtris Paradiſi colonum æſtiment, eum tamen ſtatu quaſi cœleſti potiri profitentur, ac proinde quaſi cœleſtem hominem venerari poſſe. Ex quibus Author Auguſtini nomine glorioſus *de mirab. Sac. Script. lib.*2. Eliam dicit, *ab hominibus commutatum ad ſublimiorem ſtatum euectum.* Abulenſis 4. *Reg.*2.*q.*24. ſic ad intentum. *Elias, & Enoch aſſumpti ſunt ad ſtatum tam perfectum, & iam potius ſunt cœleſtes, quàm humani viri.* Fauet & Tertullian. *de reſurrect. carn. cap.*58. ſic. *Enoch, & Elias nondum reſurrectione diſpuncti, quia nec morte functi, quo tamen de orbe tranſlati, & hoc ipſo iam æternitatis candidati, ab omni vitio, & ab omni damno, & ab omni iniuria, & contumelia immunitatem carnis ediſcunt.* Et infrà. *Credi oportet hæc futuræ integritatis eſſe documenta.* Adſtipulatur etiam Sanctus Martyr Irenæus *lib.*5.*c.*5. ſic habens: *Plantauit Deus Paradiſum in Edem contra Orientem, & poſuit ibi Hominem, quem plaſmauit, & inde proiectus in hunc mundum, non obediens: quapropter dicunt Preſbyteri, qui ſunt Apoſtolorum diſcipuli, eos qui tranſlati ſunt, ſcilicet Enoch, & Eliam, illuc tranſlatos eſſe. Iuſtis enim hominibus, & ſpiritum habentibus praparatus eſt Paradiſus, & ibi manere eos, qui tranſlati ſunt vſque ad conſummationem, coauſpicantes incorruptelam.* Dorotheus *in Synopſi. Elias, qui terra ſortitus fuerat domicilium, cœlum quoque ſubitò penetrauit; qui mortalis factus erat, cum immortalibus conuerſatur; qui humi incedebat, inſtar ſpiritus cum Angelis in cœlis agit.* Lege Hieronymum, Epiphan. & Bernardum ſupra relatos. Hæc ergo, & alia, quæ ex Patribus cuique obuia erunt, cum ſtatum cœleſtem, aut quaſi cœleſtem, & ſupra terrigenas Eliæ concedant, abs dubiè indicant, illum, ſicut & cœlites alios à nobis venerari poſſe.

102 Porrò ipſum poſſe pro illis, qui eius interceſſionem petunt intercedere, ac perinde ab omnibus inuocari, à Theologis ſupponitur. Ex quibus Thomas Maluenda iam relatus, de illo, & Enoch ſic loquitur. *Quod autem ad bona animi attinet, non haſitamus aſſerere, eoſdem vitam innocentiſſimam traducere, in precibus, Orationibus, Meditationibus, ac laudibus Dei perpetuò verſantes, pro Eccleſia ſtatu continuas ad Deum preces effundere.* Et eodem *lib. cap.*14. explicans vaticinium *Zacharia* 4. *Iſti ſunt duo filij olei, qui aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terra*, de Enoch, & Elia, ſequens Diuum Hieronymum, Victorinum, Gregorium, Andream, Aretam, & alios, dicit: *Ideo hos Diuos dici aſſiſtere Domino, quia ſtant in conſpectu Domini orantes pro gente Iudæorum, pro felici ſtatu Eccleſiarum Christi, &c.* Si tamen ab illo petamus, vnde preces ad ipſos fuſas percipere poſſunt Enoch, & Elias, quaſi reſpondens ſubiungit, *Frui frequenter colloquiis Angelorum, diuinis imbui reuelationibus*; ac ſi diceret mediis illuſtrationibus, & reuelationibus diuinis preces ad ipſos fuſas cognoſcere poſſe. Cui accinit Franciſcus Suarez *vt ſuprà*, ſic inquiens. *Tertiò colligo, maximis Dei conſolationibus, diuiniſque illuſtrationibus, ac frequentibus reuelationibus gaudere, de iis ſaltem rebus quæ eorum ſtatui conſentaneæ ſunt.* Cum autem nihil magis conſentaneum Eliæ ſtatui videatur, quàm quod preces illæ, & orationes, quibus ipſius interceſſio, & patrocinium apud Deum poſtulatur, exaudiat mediis reuelationibus, & illuſtrationibus diuinis, quibus à Deo decoratur, certum videtur tales orationes exaudire, preceſque, quæ ad ipſum funduntur, cognoſcere, ac proinde poſſe vicem pro illis rependendo, Dominum exorare. Optimè etiam, & maximè ad intentum noſtrum Gaſpar Sanchez doctus, & pius Bibliorum Interpres *ſup. lib.*4.*Reg. cap.*2. hæc ſcripſit. *Satis ergo habent viri illi ſanctiſſimi* (ſcilicet Enoch, & Elias) *dum Angelicis fruuntur alloquiis, miriſque rerum illuſtrationibus fruuntur, quo ſe oblectent, & quo diuturnam illam moram non ſolùm patienter, ſed etiam perquàm ſuauiter ducant. Quod ſi illi humana curant adhuc, neque humanarum rerum ſtatum edocentur ab Angelis, qui non ſemper optimus eſt, ſemper varius, neque deeſſe poterit materies, de qua familiaris inſtituatur ſermo, neque quid doleat, aut curet Dei & gentis ſuæ maximus Zelator Elias, qui licet abſtractus à ſuis, non tamen de illorum ſalute curam abiecit.* Et paucis interiectis, quæ nos inferius inſeremus. *Nec eſt veriſimile, ignorare duos hoſce Principes, quid rerum fiat in mundo, in quo adhuc ipſi morabantur.* Habeatur ergo ex hiſce Theologis, Eliam, & Enoch in eo ſtatu eſſe, quo mundiales non ignorent res, quin de illis, diuinis illuſtrationibus irradientur, ac perinde preces noſtras audire, & illos dirigi poſſe.

103 Ex patribus id quoque ſupponit D. Baſilius *homil.*40. dicens: *ſi ortaſſis aliquem pium aduocabis, vt precibus, velut Propheta Theſbytes Elias, remiſſionem tibi malorum impetret.* Clariùs S. Gregorius *in 9. cap. Iob, n.*12. hoc de Elia encomium proferens. *Qui furorem Dei placat aliis per interceſſionem.* Adhuc clarius antiquus author Metaphraſtes *in ſerm. de Elia*, apud Surium *die* 20. *Iulij. Scit enim ille, vel aſſumptus magna largiri iis qui ei germanè, & ſincerè adhærent: quoniam ille accepit à Deo omnium maxima.* Vnde in eodem ſermone ſic ab ipſo inuocatur. *Is quoque adſit orationi, & proponatur argumentum, & maximè cum ſit eius dies, quem iam celebramus.* Idque indicare viſus eſt Drogus Hoſtienſis Epiſcopus *in ſerm.*1 *de paſſion.* dum dicebat: *Noli obliuiſci pallium Eliæ, alioquin torrens ſibi ſine illo non diuidetur.* Alludens ſanè ad factum Eliſei, dum fluenta Iordanis pallio Eliæ, ipſiuſque inuocatione diuiſit, vt & dicemus inferius *n.*8. Omnium tamen enucleatius rem attigit Gregorius ille Hieromonachus *c. praced. n.*10. relatus, verbis illis, *ex* 4. *tom. Concil.* poſt Concilium Florentinum depromptis. *Ego verò licet quidem ipſi, ſicut & animas ſanctorum, quocunque voluerit per tempus ſeſe conferre, ſibique dicata templa inuiſere, atque ad eos accedere qui eius opem implorant, neceſſarium arbitror, & verum eſſe.* Quæ ſi librentur, noſtrum inceptum clarè roborare cernuntur.

104 Idipſum confirmat communis plurium Theologorum conſenſus *circa q.*12. 1. *p. S. Th.* aſſerentium, preces, & orationes, quæ ad Beatos in cœlo exiſtentes à nobis viatoribus funduntur, ab ipſis cognoſci, non quidem ex vi viſionis beatæ, vt dicitur, quaſi id neceſſariò talis viſionis natura exigat, cum poſſet bene ſine illo conſiſtere; ſed vel per particulares reuelationes extra viſionem factas, vel per eandem concomitanter viſionem, itaut quæ ſuaptè natura ad Dei eſſentiam ſolùm terminabatur, ex voluntate, & peculiari Dei concurſu ad tales orationes cognoſcendas terminetur. Hocque ita contingit, eo quòd talium precum, & orationum notitia ad ſtatum Beatorum pertineat. Cum ergo ad ſtatum etiam Sancti Eliæ Prophetæ ſpectet, preces quæ ad ipſum funduntur cognoſcere, illas dicendum erit intelligere ex illis reuelationibus, & illuſtrationibus, quibus à Deo perfruitur. Non enim

enim apparet cuius alterius obiecti congruentius diuinæ reuelationes ipsi fiant, nisi de illis, quæ ab ipso per orationes postulantur. Si autem illas cognoscit, cur non pro postulantibus exorare poterit, cum id & eximia ipsius charitas, & nostra necessitas efflagitare videatur?

105 Deinde ipsum Sanctum Eliam pro nobis intercedere, precesque nostras, & orationes, exaudire posse ex iis, quas Ecclesia in officiis pro ipso approbatis ad ipsum fundit, intelligere possumus. Neque enim cum illo loquens petitiones suas vnquam Ecclesia proferret, nisi eas noscere, & audire certò putaret. Ex iis autem plura ex prædictis officiis excipi valent. Primò enim in officio ipsius sæpè, vt diximus, ab Ecclesia Carmelitanis concesso, in hymno ad Primas Vesperas sic dicitur.

O Pater salue, placidus tuosque
excipe alumnos.

Clarius in hymno laudum.

Nos nunquam auxilium destituat Pater,
Optatusque tuus perpetuò fauor,
Nobis quin potius munera spiritus
Ageri prece postula.

Et in hymno pro secundis Vesperis.

Nos tui præsens clypeo fauoris,
Ac tua magna bonitate fretos,
Supplices dextra famulos benigna
Protege semper.

In officio etiam B. Petri Thomæ ab Ecclesia quoque, & Sacra Congregatione Eminentiss. DD. approbato lect. 5. dicitur, quod cum ille pro sui Ordinis conseruatione, & augmento frequentius exoraret, responsum acceperit à B. Virgine: *Confidito Petre, Religio enim Carmelitarum in finem vsque seculi est perseueratura. Elias namque eius institutor iam olim etiam à filio meo id impetrauit.* Ecce Eliam pro suis exorantem deuotis.

In Menologio etiam Græcorum, vbi sunt orationes, preces, & lectiones pro sanctis, quorum festiuitates celebrantur (inter quas, vt diximus ex approbatione Clementis Octaui habetur de Sancto Elia sub die 20. Iulij) in quadam oratione quæ ad Christum dirigitur, sic subditur: *Huius deprecationibus salua nos.* Et in alia, de qua etiam mentionem facit Gregorius ille Hieromonachus iam adductus, sic dicitur: *Propheta præco Christi, qui nunquam à Throno Maiestatis separaris, & vnicuique infirmo præsto es, in altissimis ministrans, mundum beneficis, vbique glorificatus, pete propitiationem animabus nostris.* Alij aliter vertere videntur sic.

Propheta Christi præco
Tu nunquam à Sede maiestatis abiungeris.
Et singulis ægrotantibus semper ades.
In Ecclesiis fundens pro omnibus preces
Orbi terrarum beneficia tribuis
Et laudibus vbique celebraris.

Et post dictum *Gloria Patri*, &c. in alia oratione, quæ subditur, sic habetur. *Eius precibus* idest Eliæ) *Christe Deus miserere nostri.* Et in oratione quæ sedendo dicitur. *Propterea ad te clamamus* (supple ad Eliam) *intercede apud Christum Deum, vt delictorum remissionem concedat.* Demùm in alia Oratione hæc habentur. *Propheta, & præuisor magnalium Dei nostri, Elia celeberrime, qui tuo dicto firmasti imbriferas nubes, intercede pro nobis, vnicum hominum amatorem,* idest Christum, vel Deum. Omittimus, quod in oratione, seu collecta pro officio Latino, & eius Missa, eius intercessio postulatur, dum Deum petimus: *Eo interueniente dum viuimus à terrenis semper ad cælestia spiritu subleuari, & cum eo in resurrectione iustorum pariter gaudere.* Idem conspicitur in aliis orationibus Missarum eiusdem. Omitti tamen non debet, quod in Missa, quæ in antiquo illo Missali in Bibliotheca Transpontinæ reperto sic habetur in versu post Alleluia. *Propheta venerande obsecra Omnipotentem, vt pluuiam nobis tribuat congruentem.* Multoque minus omittendum erit, quod in antiquissimo Missali illo in Vaticana Bibliotheca reperto, de quo superius diximus, Orationes Elianæ Missæ etiam ipsius intercessionem apud Deum interpellant. Vnde in illa, quam retulimus, *vt nobis impetret suæ Beatitudinis consortium,* ab eo postulatur. Quantum verò ipsius oratio pro vbertate terræ, seu pluuia pro ipsa postulanda fidelibus proficiat, ex allatis ex veteri illa Rabbi Salomonis traditione à Catholicis non reiecta, conspici valet, vt meritò exclamare eum D. Chrysostomo *serm. 2. de Elia* possimus: *Clauis cæli fit sermo Eliæ Sanctissimi, iubet enim, & clauditur cælum: orat postmodum, & aperitur.* Quod expenditur *Iacobi 5.* dum dicitur *Elias homo erat similis nobis, passibilis, & oratione orauit vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex, & rursum orauit, & Cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.*

106 Item Eliam nostrum in eo statu, in quo modò est, post raptum, curam de suis amicis, & deuotis habere, non incongruè ex Sacra scriptura habetur 2. *Paralip. 21.* vbi ad Regem Ioramum allatæ sunt litteræ ab Elia Propheta missæ, in quibus (vt Hebræi tradunt,) quæ ipsi euentura erant, explicabat, nimirum plagam totius Populi, & Vxorum, ac filiorum, morbum viscerum ipsius, & quemadmodum etiam tradunt Iosephus *lib. 2. Antiquitatum, cap. 2.* Aben, Esdra *in 4. Malach.* Lyranus in prædictum locum, Genebrardus *libro 1. Chronolog.* Acosta *lib. 3. de nouis temp. cap. 7.* Tornellius *in 5. ætat. circa annum 3139.* Sacer autem textus sic habet. *Allatæ sunt autem ei litteræ ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat: Hæc dicit Dominus Deus,* &c. Ex quibus litteris ab Elia Missis inferunt Sebastianus Barradas *tom. 1. lib. 5. cap. 11.* Gaspar. Sanchez *4. lib. Reg.* & Thomas Maluenda *vt supra cap. 2.* curam habere Sanctum Eliam in eo statu, in quo est, de rebus ad se spectantibus. Ex quo etiam infertur necessariò, eas cognoscere, ac per consequens ad ipsum posse preces nostras fundi, vt intercessio ipsius sit apud Dominum. Imò, & Genebrardus vt supra, ex iis Elianis literis infert: *Ita Sanctis mortuis res viuorum sunt curæ*; manifestè subindicans Eliam nostrarum curam gerere rerum.

107 Efficaciùs tamen, vt credimus, Eliæ in Paradisum euecti merita, & intercessionem ab hominibus implorati posse, ex alio loco Sacræ scripturæ, quem vt Herculeum nodum Aduersariis soluendum offerimus, animaduertere possumus. Ergo, cum Eliseus Sanctus pij parentis Eliæ in cælum euectioni testis oculatus astitisset, ne quid bonus hæres ex intestati bonis non susciperet, vt ait Sacra pagina 4. *Reg. 2. leuauit pallium Eliæ, quod ceciderat ei.* Postque: *Reuersusque stetit supra ripam Iordanis, & Pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit aquas, & non sunt diuisæ; & dixit, vbi est Deus Eliæ. Etiam nunc.* Seu, vt Caldæus habet, *Suscipe petitionem meam Domine Deus Eliæ, etiam ipse.* His enim conspicuè sanè demonstratur, Eliseum, cum pallio Eliæ sibi derelicto Iordanis aquas in prima percussione non scidisset, ad Deum orando meritis, & fauore Eliæ fidenter recurrisse, vt quod propriis demeritis sibi à Deo, sancta humilitate, denegatum credebat, Eliæ Sanctissimi opitulatione adipisceretur. Neque enim alia de causa Deum Eliæ compellaret, nisi quia Eliæ opem, & auxilium apud Deum profutura non diffidebat. Hæc est expositio Carthusiani verba illa, *Vbi est Deus Eliæ?* sic interpretantis: *Hoc est, non meritis meis, sed pietate, & gratia Dei, meritisque Eliæ precor hunc Iordanis impetrare diuisionem,* Quidam etiam ex 70. legunt *Vbi est Deus & Elias,* in

in quo conspicuè Eliæ intercessio à Discipulo postulatur. Fauet huic expositioni Ambrosius *in Psalmum* 37. Ex eo enim putat Eliseum Deum Eliæ inuocasse, quia *præsentiam eius in beneficiis requirebat.* Clarius Tostatus *quæst.* 28. *super hunc textum*, quærens enim cur in prima percussione non fuerint diuisæ Iordanis aquæ, causam subiungit: *Vt compelleretur orare ad Dominum, non fuerunt diuisæ in prima vice. Item factum est hoc, vt crederet Eliseus, non meritis suis se ista obtinere, sed meritis Eliæ, ideo non diuisæ sunt aquæ quousque dixit, Vbi est Deus Eliæ? Et tunc illicò diuisæ sunt. In quo manifestè apparuit sanctitas Eliæ.* Idem sequitur Iacobus Salianus 4. *tom. Annal. super hunc locum lib. Reg.* Cæteris tamen breuius, & clariùs Cardinalis Caietan. ibidem. *Quia non fuerant,* inquit, *aquæ Iordanis diuisæ à Pallio Eliæ, ad merita Eliæ inuocanda apud Deum confugit, & sic altera percussione diuisæ sunt aquæ.* Dixerat autem Idem Caietanus superius, ideò Deum per Eliam Eliseo petenti duplicem Spiritum ipsius, respondisse, *Si videris me erit tibi quod petisti*, scilicet, *vt accenderetur magis Elisei mens, & prepararetur ad tantum donum, & ipsius Eliæ preces crescerent pro Eliseo.* Quo nihil maius pro Eliæ intercessione extollēda dici potuit, vtpotè cùm Deus, quasi illius desiderio ardeat, ipsamque cupidè expetat.

108 Nec minus fauet themati nobis præfixo locus ille 4. *Reg.* 2. vbi parentem Eliam per Æthera volantem suspiciens Eliseus clamabat, *Pater mi, Pater mi, currus Israël, & auriga eius*; quo celebri encomio nihil aliud, vt putamus, significari aptius potest, quam Eliam Sanctum, magnum, summumque præsidium, amicorumque columen, & anchoram, siue dum cum viuis moraretur, siue cum modò extra illorum contubernium existit, esse. Explorarunt hoc doctè huius loci Interpretes, Hebræorum istud esse prouerbium putantes, simile illi Horatij *lib.* 2. *Ode* 17. quod de suo Mœcenate dixit.

Grande decus, columenque rerum.

Quod multis Maro assecutus non est verbis *lib.* 12. *Æneid.* apud quem sic Latini vxor ad Turnum.

——— *Spes tu nunc vna senectæ,*
Tu requies miseræ, decus, imperiumque Latini,
Te penes, in te omnis domus inclinata recumbit.

Id etiam clarè, concinnè, & aptè ad intentum expressit Chaldæus, quem sequitur Vatablus, dum ita reddit. *Qui melior eras Israëli oratione tua curribus, & equitibus.* Fauet Caietanus, adstipulaturque Theodoretus, dum *quæst.* 8. inquit: *Ea de causa magnum Eliam appellauit, & currum, & equitem Israël, vt qui solus sufficeret ad profligandos, & fundendos hostes, & ad dandam alienigenis victoriam.* Auspicem quoque habemus Gregorium hom. 22. *in Ezech.* aientem: *Quid est quod Elias Currus, & Auriga Israël dicitur, nisi quia Auriga agitat, currus portat?* Et rursus: *Currus quia tolerando portat, Auriga quia exhortando agitat. Currus quia mala sustinet, & Auriga quia Populum bonis admonitionibus exercet.* Fauet quoque huic prouerbiali formæ loquendi verbum, *Currus.* Is enim languidos portat, lassos subleuat, frumenta conuehit, in acie milites sustinet, ac demum humanæ naturæ magna, multaque subsidia subministrat. Ergo Eliam Currum, & Aurigam (idest *Equitem*, prout Hebraïca vox sonat ab Eliseo nuncupatum, idem sonat, ac ipsius intercessionis, fauorisque erga populum fidelem sibi deuotum explicatissimum encominum. Adstipulatur Hebræus textus ex Abulensi 4. *Reg.* 2. *q.* 19. sic legens: *Currus est Israël, militia eius.* Quod sic exponit Rabbi Salomon apud eundem Abulens. *Quod ipse Elias erat currus Israël, & militia eius. Quasi dicat, Gentes quando pugnant, confidunt in curribus, & in militia; Israël autem habebat Eliam, dum viueret inter eos loco curruum, & militiæ, quia preces eius erant sufficientes magis ad defendendum Israël, quàm currus, & arma.* Ex quo quantum roboris nostri capitis intentum resumat, cunctis liquidò notescit.

109 Nec minus corroborat intentum eiusdem Rabbi Salomonis Hebræorum præcipui sententia affirmans (vt apud Abulensem *quæst.* 18. liquet) ideo Eliseo ab Elia magistro duplicem spiritum petenti responsum esse, *Si videris me, erit tibi, quod petisti. Innuens Elias* (inquit Salomon,) *quod quando manebat cum ipso, non poterat ei conferre gratiam; postquam verò recederet, poterat conferre. Motiuum autem est, quia Elias quando manebat inter homines, erat in minori statu; cum verò raptus esset, erat in excellentiori gradu, ideo poterat aliqua facere, quæ prius non poterat. Hoc autem intelligendum est* (inquit Abul.) *per modum orationis, & meriti.* Ex iis verò maximè concluditur, ex Hebræorum etiam mente Eliam in loco, in quo modò est, posse pro nobis intercedere, necdum vt antea poterat, sed & plus etiam, & efficaciùs.

110 Ad id quoque deseruiunt aliæ Hebræorum traditiones, quibus apud eos notissimum esse constat, Eliam Sanctum rerum nostrarum non paruam, aut modicam gerere curam; ac proindè iure à nobis in nostrarum miseriarum subsidium interpellari posse. Primò ergo *in Seder Olam, c.* 17. (Genebrardo referente) sic habent. *Elias post raptum scribit gesta omnium ætatum, & temporum.* In Chronologia autem maiori, quæ *Seder Olam Rabba* inscribitur: sic legitur. *Reconditus est Elias, neque comparebit, donec veniat Christus. Tum etiam apparebit, & recondetur secundò, donec prodeat Gog, & Magog. Nunc interim singularum ætatum res, & acta conscribit.* Adeo quoque recepto consensu tenent Eliam Sacræ scripturæ modos, ac difficultates explanaturum, vt vulgariter hoc prouerbium vsurpent: *Thisbi soluet dura*; hoc est quæstiones, & dubia, perplexitates, & ambiguitates paginæ sacræ, vt notant Ioannes Cellarius, & Ioannes Quinquarboreus *in abbreuiationibus Hebræorum.* Insuper recepta traditione putant Hebræi, Eliam cunctis Iudæorum circumcisionibus præsentem assistere. Tradunt enim Deum hac gratia Eliam ornasse, vt nullam

111 circuncisionem apud ipsos fieri contingeret, cui Elias præsens inuisibiliter non adesset. Quapropter statuisse Magistros Hebræorum, vt quoties circuncisio alicuius Infantis facienda esset, duæ ornatissimæ sedes pararentur, vna pro infante recepturo, alia pro Elia futuro ibidem præsenti. Mentionem huius traditionis faciunt Talmudici *in tract. Berachoth*, Kimchius *in Malachia* 4. *& alibi*, & aliquot ex nostris, vt Galatinus *lib.* 10. *de Arc. Cath. ver. cap.* 6. Genebrardus *lib.* 1. *Cronograph. pag.* 115. Vnde insignis quidam Rabbinus Iudas exponens, cur dicatur à Mose panis ille, qui coram Domino proponebatur, *Panis facierum*, hæc ait apud Galatinum *lib.* 10. *cap.* 6. *Quia transmutabitur ex substantia Panis, cùm sacrificabitur in substantiam Corporis Messiæ, qui descendet de Cœlis, eritque inuisibilis & impalpabilis. Cuius rei fidem facit sedes Eliæ.* Hæc ipse acutè sanè; nam sicut Elias præsens in sella sedebat (vt isti putant) diuersis simul locis, vbi contingebat fieri infantium circuncisiones, ita Christus simul præsens adest diuersis Hostiis, in diuersis locis sub Eucharistia. Hæc ex Hebræis attulimus, non quia ipsorum traditiones apud nos indubitatas generent fidem, cum constet eas solùm veritatem continere posse, que fidei normæ non aduersantur, sed vt ex iis liquidò innotescat, totum hunc Populum Iudaicum in hoc vnum confluere videri, vt credant, Eliam Sanctum in Paradiso degentem, nostrarum rerum solicitum indagatorem, prouisoremque esse, ac proinde piè, & rectè ab Ecclesia eius intercessionem apud Deum inuocari posse.

Nec

112 Nec omitti debet id non leuiter ex Sacræ paginæ contextu, si rectè expendatur, elici posse. Constat enim *ex Matth. cap. 27.* Christo Domino in Cruce posito voce magna clamante, *Eli Eli lammasabacthani*, hoc est latinè, *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quidam illic stantes, & audientes dicebant, Eliam vocat iste, & continuò currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere; cæteri verò dicebant, sine videamus an veniat Elias liberans eum.* Ex qua Euangelica historia non incongruè credi potest, Ecclesiam illam populi Hebraici putasse, Christum iam ferè exanimem Eliæ adiutorium postulasse, ideoque illorum vnum acceptam spongiam, & aceto plenam Christi ori obtulisse, vel vt citiùs moreretur, vt Theophilactus, & Recentiores volunt, antequam Elias suppetias Christo dedisset, vel vt accepto aceto, recrearetur, vitamque vsque ad Eliæ aduentum differret, vt Maldonatus exponere visus est. Quodcunque autem horum dicatur, intentum nostrum non leui suspicione suadetur, nempe, vt credamus Eliam in eo statu à populo Iudaico semper reputatum esse, quo ab hominibus inuocari, & illis opitulari posset.

113 Quod adhuc corroborat sententia à Hieronymo, & Beda non improbata, existimantium verba illa, *Eliam vocat iste*, non ab imperito Hebræorum vulgo, vt Theophilactus asseruit, sed à Doctis Iudæorum Sacerdotibus, nempe Scribis, & Pariseis prolata fuisse. Quin, etsi diceremus Romanos milites, qui inter Iudæos morabantur, Eliam inuocasse Christum credidisse, vt putant Hieronymus, Beda, Strabus, & Euthimius, adhuc suspicioni adductæ locus relinquitur. Cùm enim gentiles illi Hebræorum opinionem cognitam haberent de Eliæ inuocatione, & patrocinio postulando, poterant simul cum illis, cum Christus *Eli Eli lammasabacthani* protulit, credidisse, Eliam compellasse, vt sibi adiutorium moribundo præberet. Ex quo, vt diximus, non leuidense indicium habetur, Iudæorum Synagogam constanti semper traditione tenuisse, Eliam ab illis compellari, & ipsis in angustia positis suffragari posse. Maximè quoque hoc confirmat intentum, quod cum Christus Seruator in Transfiguratione, de morte, & passione sibi futura in Hierusalem cum Moyse, & Elia colloqueretur, Petrus ob nimiam erga Christum dilectionem ipsum à morte eripere contendens, dixit: *Domine, bonum est nos hic esse. Matth. 17.*

114 Ac si clariùs, vt Theophilactus hîc exponit, *Bonum est hoc loco manere, & non descendere, & occidi. Nam si quis huc venerit, habemus & Moysem, & Eliam nos adiuuantes. Moyses quidem Ægyptios deuicit, Elias autem ignem è cælo deduxit. Tales erunt in inimicos, si qui huc contra nos venturi sunt.* Ecce concordem populi Hebraici mentem, Eliam hominibus opitulari, & patrocinari posse.

115 Sed quid plura. Nonnè id liquidò constat ex Diuotum precationibus, quas populus iste incredulus, & recutitus adhuc retinet? In illis namque, prout videre est apud Genebrardum, qui illas collegit post finem suæ Chronologiæ, sic habet. *Iniquitatis in proximum, & præuaricationis in Deum ne recorderis; recordare autem obsecro Eliæ, atque Elisei.* Et rursus: *Qui exaudisti Eliam in monte Carmelo, exaudi nos.* Adeò quoque Eliæ nomen Iudæi venerantur, vt cum eo venturum, & gloriosum Messiam futurum credant, apud Ioannem Pfeferkor olim Iudæum. Hinc diebus Sabbathi ei mensam stratam relinquunt, vt refert Antonius Margarita. Mirabilis quoque est versio illa Chaldæi circa locum *Thren. 4. Impleta est inquitas tua filia Sion, non addet vltra vt transmigrare te faciat.* Sic enim vertit Chaldæus. *Postea finire faciet iniquitatem tuam, ô Synagoga Sion, & redimeris per Christum, & Eliam sacerdotem Magnum.* Quibus nedum huius capitis intentum, sed qualiter Elias apud Hebræos in maxima quoque veneratione semper fuerit, liquescit.

116 Sed hæc ex Hebraicis traditionibus missa facientes, ex aliis capitibus propositum nobis thema, videlicet de officio Ecclesiastico iure Eliæ Sanctitati ab Ecclesia concesso, quin esto quod visionis beatæ præmio à Deo decoratus non sit, nihilominus, & à fidelibus coli, & honorari, officioque prædicto ipsius intercessionem postulari posse, ex simili ferè alio exemplo in Ecclesia reperto, non leuiter confirmare liceat. Cum enim de fide certum non sit, Sanctum Ioannem Euangelistam mortuum esse, ac perinde nec verè diuinitatis comprehensorem (quod est apud Antagonistas nostros euidens argumentandi genus) nihilominus Ecclesia festum ipsius indubitanter celebrat, absdubiè credens, ad hoc, quod aliquis Sanctus ab Ecclesia solemni ritu officij diuini colatur, necessarium non esse, illum esse mortuum, comprehensorem, aut beatum; sed verè Sanctum, in gratia confirmatum, & in tali statu, quo fidelium preces, quæ ad Deum per eius intercessionem funduntur, exaudire possit. Quæ cùm Sancto Eliæ, vt probatum est in superioribus, competant, neutiquam videtur negandum, illum tali honore ab Ecclesia decorari posse. Si verò obnixè aliqui contendant, de fide certum esse Ioannem Euangelistam è viuis excessisse, non verò

117 Eliam, attendant obsecro tot Patres, & Theologos nondum mortuum esse, Ioannem asserere, vt dogma istud de fide non esse manifestè conuincant. Hi sunt Hippolytus Martyr *oratione de consum. Mundi.* Sanct. Ambros. *in 7. cap. Luca*, indicantque Theophilactus *Ioan. 21.* illjs verbis, *Sic eum volo manere donec veniam*, & Euthim. *in Matth. 17.* Eandemque sententiam docuisse inueniuntur Theophilus, & Ioannes Dominici Cardinalis vit sanctitate, & doctrina suo tempore clarus, apud Sanctum Antoninum 4. *part. Theolog. tit. 13. cap. 4.* §. 3. Abbas Ioachim *in 10. Apocalyp.* Treculphus *in Chronico, tit. 2. lib. 2. cap. 9.* Sabellicus *lib. 1. de dictis, & factis memorabilibus, cap. 8.* Georgius Trapezuntius *peculiari libello in dictum Domini Ioan. 21. Sic eum volo manere, &c.* Catharinus *in 2. Genes.* Vielmius *de sex dieb. conditi orbis, lectione 20.* Pineda *in Ecclesiastica Monarchia lib. 10. cap. 38.* §. 4. & alij, inter quos Alphonsus Salmeron, & Sebastianus Barradas relati superius id clarius defendunt.

118 Hoc idem confirmat non dissimile argumentum ex variis, & antiquis Historiarum monumentis desumptum. Ex quibus liquidò innotescit, Hominibus Sanctis adhuc in hac vita degentibus, templa, & Ecclesias à fidelibus dedicata fuisse, vel vt melius, & rigorosiùs loquamur, Deo in honorem ipsorum. Primò enim de Ecclesia Beato Petro viuenti Senonis erectâ mentionem facit Lyranus *in ps. 18. & Matth. 24.* & adstipulantur Adrianus Phinus *lib. 5. flagelli, cap. 10.* Petrus Canis. *lib. 5. de Maria, cap. 23.* Deinde Martham, & Sororem eius Mariam intemeratæ Deiparæ adhuc viuenti Ecclesiam apud Massiliam exstruxisse, annales Francorum referunt, & notant Canisius *vt sup.* & Vincentius Bellouacensis *lib. 8. specul. cap. 29.* Apud Antaradum insulam in mari Phœniceo, Sanctum Petrum Apostolum ædificasse facellum Diuæ Virgini adhuc in humanis agenti, in quo primum idem Apostolus Missæ sacrificium peregerit, ex incolarum fideli traditione acceperunt, qui cum Gotthifredo Bullonio in memorabilem illam Terræ sanctæ expeditionem profecti sunt, & literis commendarunt Marinus Sanutus Torsellus *in lib. 3. part. 14. cap. 2.* & Iacobus de Vitriaco *in hist. Ierosolymit. cap. 46.* Iam quis nescit, quàm certa, constansque sit Cæsaraugustanæ Ecclesiæ, ac totius cum primis Hispaniæ

 fidelis

fidelis traditio, Sactosanctam Dei, parentem cum adhuc Ierosolymis in vita superstes esset, Iacobo Apostolo Zebedæi filio in Hispaniis prædicanti, & ad ripas amnis Iberi Cæsaraugustæ oranti super Iaspideam columnam apparuisse, moxque ab eodem Apostolo Mariæ monitu, ipsi Diuæ Deiparæ Templum, seu Sacellum constructum, consecratum fuisse, quod nunc dicitur *Nuestra Señora del Pilar*, ac totius orbis veneratione celebratur: vt cuncti Hispaniarnm Annales etiam testantur. Præterea Sanctum Marcum primum Alexandriæ Episcopum in eadem Vrbe Ecclesiam nomine Sancti Petri sui Magistri nondum defuncti fundasse, testatur Gelasius Papa Primus *in Concil. Rom.* & Petrus etiam Damianus *ferm. de S. Marco.* Apud Clementem quoque Romanum Pontificem *lib.* 10. *Recognit. cap. vlt.* legitur, Theophilum nobilem quemdam Ciuem Antiochenum à Petro Apostolo ad fidem conuersum, domum suam Ecclesiam in honorem eiusdem Apostoli viuentis consecrari fecisse, in eaque Petri Cathedram collocasse. Ad hæc celebrem apud Germanos vigere traditionem, veteresque Coloniensis, & Treuerensis Ecclesiæ docere Annales, Maternum ex primis Petri Apostoli discipulis non procul à Molsheim propè Argentinam, templum in eiusdem Petri nondum defuncti honorem extruxisse, *domum Petri*, siue Germanicè *Thompeter*, appellatum, Canisius testatur *lib.* 5. *de B. Virgine, c.* 23. Agit de Materno Rom. Martyrolog. 14. *Septemb.* Denique Ephesi Basilicam Ioanni Apostolo, & Euangelistæ in terris adhuc viuenti erectam, auctor apud Abdiam Babylonium *in vitis Apostolorum* narrat. Ex his autem non incongruum pro causa quam defendimus sumitur patrocinium? Si enim Hominibus adhuc in hac vita degentibus eò præcisè, quia ipsos Sanctos, & in gratia confirmatos Ecclesia putabat, Aræ, & templa dedicata fuerunt, quidni de Elia idem affirmari possit.

119 Nec contemptibilis ea ratio habebitur, quæ à similitudine animarum Purgatorij sumitur. Etsi enim illarum status, cum satisfactorius, & pœnalis sit, iure non mereatur, vt Ecclesia illis festum, aut solemnitatem officij Ecclesiastici concedat, verumtamen piè inuocari posse à fidelibus multi Theolog. affirmant vt Gabriel *in Can. lect.* 58. Medina *Codice de Orat. quæst.* 4. & 5. Bellarm. *lib.* 2. *de Purg. c.* 15. Valent. 3. *tom. disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 6. Quod fieri credibile constat ex D. Greg. *lib.* 4. *Dialog. cap.* 40. Apud quem animæ Paschasij, & Seuerini miracula operabantur, etiam in Purgatorio existentes, quod euidens indicium affert, ipsas fidelium precibus moras Dei auxilium impetrasse pro illis. Legatur Petrus Damianus Cardin. *in epist. de miraculis sui temporis.* Si autem Sanctorum Animæ in carcere, & tribulationibus detentæ eò apud Deum ponderis, & valoris habentur, vt propter earum intercessionem beneficia sua aliis elargiatur, quid dicendum sit de Sanctissimo Propheta Elia, non in carcere tribulationis, sed in Paradiso exultationis, non in terra miseriæ, & tenebrarum, sed in splendidissimo, & amœnissimo totius orbis habitaculo constituto, dicere fas est? Certè nullus, (vt credimus) Theologus inficiari poterit, quin ipsius intercessio apud Deum plurimùm, & pro plurimis donis à Deo impetrandis valeat.

120 Idem argumentum, vel simile conficere licet ex eo, quod Animæ Sanctorum non in Paradiso, sed in Limbo Patrum detentæ ante Christi Aduentum pro fidelis Populi statu, & augmento Dominum exorabant, vt fidei Dogma est ex Sacra pagina 2. *Machab. cap.* 15. vbi de Onia summo Sacerdote dicitur, *orare pro omni Populo Iudæorum*, & de Ieremia Propheta *Hic est fratrum amator, & populi Israël: hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa Sancta Ciuitate.* Liceat ergo, pij Theologi, idem de altero Sancto Dei Propheta non in Limbi custodia, sed in terrestris Paradisi gaudio existente catholicè sentire. Ac proindè dignum æstimare quod ab Ecclesia officij Canonici precibus intercessio ipsius apud Dominum interpellari possit. Quod expendens Gaspar Sanchez egregius Bibliorum interpres, *Reg.* 4. *cap.* 2. dicebat: *Si enim Ieremias in loco, & statu non magis ad orandum idoneo, in sinu videlicet Abrahæ, orabat tamen pro laborante populo, cur non idem de Elia, qui adhuc erat in viuis, licet à viuis procul, existimandum?*

121 Nec multùm à thematis propositi tramite d euiare censebimur, si vt intentum anteà præiactum, de cura videlicet, ingentique solicitudine, qua Sanctus Elias totius mundi res, acta, gestaque librat, aliquid vlterius adiungamus. Est enim peruulgata quædam, celebrisque traditio, Eliam Sanctum de fine, consummatione, & duratione mundi propheteasse. De hac ex monumentis Hebræorum accepta agens Rabbi Iacob filius Salomonis, hæc ait: *Docet domus*, hoc est Schola, vel Academia, seu secta Eliæ: *Sex mille annis erit mundus. Duobus mille inanitas: Duobus mille lex: Duobus mille dies Christi. At propter iniquitates nostras, quæ multiplicatæ sunt, elapsi sunt hi quos præteriisse cernimus.* Ita ex Thalmud *tract. Sanhedrin, cap. Helec*, interprete Genebrardo accipitur. Etsi enim Eliam istum, non Thesbytem, & Prophetam nostrum fuisse, sed Rabbinum quemdam Caballicum, aut Talmudicum, seu vt alij credunt, grammaticum, plures existimarint cum Genebrardo *lib.* 1. *Chronol. part.* 1. & alij cum Fino *lib.* 5. *c.* 11. &c. octo *in typo Messiæ*, prædictam traditionem adscribant Filio viduæ Sareptanæ ex mortuo ad vitam ab Elia reuocato, posteaque ipsius socio, & discipulo, qui secundum Hieronymum *in præfatione Commentarij ad Ionam*, fuit ipse Ionas Propheta. Aliorum tamen sententia est, nec contemnendæ authoritatis, Eliam Thesbytem, Prophetam magnum, huius propheticæ traditionis primum authorem extitisse. Hi sunt inter alios Stratonicus Cumarum Episc. *in Collectaneis*, Franc. Georgius *Harmoniæ Mundi Cant.* 3. *tom.* 7. *c.* 7. Ludou. Viues *in lib.* 20. *de Ciuitate Dei, cap.* 7. Sixtus Senensis *lib.* 2. *Biblioth. in Helia & lib.* 5. *annot.* 190. & alij. Valeat ergo istorum assertio, non vt certa, & indubitatæ fidei (sed vt probabilis dumtaxat.) Eo præsertim, quod inter Thalmudica dogmata reperitur descripta, inter quæ nugas, & mendacia multa conspici Catholicis pro comperto est.

122 Illud tamen annotare licebit, in ora quoque magnorum Ecclesiæ Patrum traditionem hanc de sex millenaria duratione mundi incepisse, hi sunt Iustin. Martyr. *in quæst. ad Gentiles, quæst.* 71. Irenæus *libr.* 5. *aduersus Hæreses, cap.* 28. Andreas Cæsareens. *in Apoc.* Lactantius Firm. *lib.* 7. *c.* 14. D. Hieronym. *in expositione psalm.* 89. *ad Cyprianum*, clarissimè; elucidans namque illud Dauidis, *Quoniam mille anni ante oculos tuos sicut dies hesterna, quæ præterit*, hæc scribit: *Ego arbitror ex hoc loco, & ex Epistola, quæ nomine Petri inscribitur, mille annos pro vna die solitos appellari, vt scilicet quia mundus in sex diebus fabricatus est, sex millibus tantum annorum credatur subsistere, & posteà venire septenarium numerum, & octonarium, in quo verus exercetur Sabbatismus, & Circumcisionis puritas redditur.*

123 Nec desunt rationes, aut coniecturæ probabili apparentia non penitus destitutæ, quibus sex millenaria hæc mundi duratio suaderi videatur. Prodit eas magni hominis Rabbinus Isaac. *Gen.* 1. in hanc fermè sententiam. *Primam, quia primus versus Genesis, qui continet summam operis Domini, & fabricæ mundi, Hebraicè conscriptus, sexies litteram Aleph exprimit Aleph autem in notis numerorum mille significat. Deindè sicut Deus sex diebus fabricauit, & absoluit mundum, & septimo requieuit*

requieuit ac Sabbatum consecrauit, ita cum mille anni apud Deum sint vna dies, par est, vt labor generationis humanæ, & mundi opificij in sex millibus annorum consummetur, & septimo millenario conquiescat. His accedit quod senarius laboris, & septenarius requiei, tam in diebus, quam in annis diuina lege corroboratur; nam sex dies hebdomadæ ad opera exercenda lege conceduntur, septimus verò requiei dedicatur: sex annis pro agris colendis indultis, septimo tam agro, quam cultori requies inducitur. Non mirum igitur, si postquam per sex millia annorum variis ærumnis, ac diuersis magnisque agitationibus concussum laborauerit genus humanum, atque adeo ipsa Christi Ecclesia sub gladio Satanæ vehementer ingemuerit, tandem in septimo millenario sub felici illo venturi seculi statu sabbatizet. Denique sex primi parentes humani generis Satores, nempe Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared mortui sunt, septimus vero Enoc viuit ad hunc vsque diem in quempiam locum translatus; sic etiam post sex millenarios annorum quibus labor, & mors in mundo viguerit, septimus millenarius erit initium quietæ, immortalis, atque 124 *beatæ vitæ.* Hæc ideo à nobis adducta sunt, non vt credamus mundi consummationem alicui vnquam sine Dei reuelatione innotuisse, cum *de die illo vel hora nemo sciat, neque Angeli in Cœlo*, sed ne laneis, aut arundineis nixa fundamentis appareat sententia tenens Eliam Sanctum Dei Propheta authorem esse traditionis de sex millenaria Mundi duratione. Ex ea verò id solùm ad nostrum intentum deducimus, prædictum S. Eliam, & nostrarum rerum curam, memoriamque retinere, nec omninò à mundi consortio extorrem, aut exulem putandum, ac perinde (quod consectarium erit) nostris precibus iure ipsius fauorem interpellari posse.

125 Propius ad thema propositum accedere volentes, quæ ex fideli traditione pij, & Religiosi viri accepimus, hic placuit inserere. Ex eis enim liquidò innotescere quibit, qualiter Elias Sanctus, huius mundi, sibique deuotorum præcipuè, curam sollicitè gerat, vt meritò proinde ab Ecclesia possit eius patrocinium apud Deum precibus, & officio Canonico postulari. Ergo vt ex prædicti Religiosi, qui apud Persas diu commoratus est, relatu, testimonioque subscripto, & sigillato à R. P. Sacerdote Arabum, vel Chaldæorum apud Persidem quoque commorantium, sub datis die 17. Martij 1608. hic Romæ commorantes perspeximus, celebris est, & peruulgata opinio apud Gentes illas, S. Eliam illis sæpè apparuisse, sub eiusque tutela quendam locum ibi existentem esse, multis indiciis crebrò submonstrasse. Est autem apud illam Persidis Regionem ciuitas quædam nobilis, vulgò *Aspahano* nominata, Regis, & Principum magnifica sedes. Extra quam versus meridianam partem à tergo hortorum Regis, *Chiarbach* vulgò, parua quædam habitatio, seu domus (*serraglio* apud illos) sub dominio Emir Raffiadir Mehomed Califfæ est, quam Rex pro retinendis quibusdam Caldæorum familiis in bello Turcico captis concesserat. Ad cuius ianuam, & manum læuam à parte interiori, est locus quidam aptus ad sedendum, vbi, illis hominibus testimonium ferentibus, sæpius variis sub formis S. Elias apparuit. Primò enim vnus ex maioribus, *Anna* nomine, in quiete vidit S. Eliam cum duobus aliis versus portam illius habitationis venientem, tresque papiliones, cortinas, seu vela coloris viridis inde quasi remouentem, ipsique præceptum, locum luminibus, & incenso in posterum venerari. Quidam alius *Abdal Æt* relato somnio illudens, nocte sequenti ab Elia Sancto strangulari se vidit: veniam poposcit, subitoque liber extitit. *Nuri* quidam ab alio saxo percussus, & auriculæ vulnere infirmatus, morbo inualescente, voluit in loco Eliæ dicato vel paululum requiescere, vt ab infirmitate liber esset: illum ergo veste viridi indutum, & tribus vicibus pedem supra læsam auriculam ponentem in modum crucis vidit, & sanus factus est continuò. Fœmina etiam quædam nomine *Can Betk* Sanctum vidit Prophetam venientem cum alio quodam, vestibus albis indutos, lanceas manibus gestantes, & equos super quos ascenderant, ipsi tradentes: ingressosque prædictum locum disparuisse. Quædam alia *Sanaiz* nomine testata est se vidisse Eliam supra pellem quandam sedentem, legentique Euangelium duos alios astitisse manus supra pectus cancellatas in signum obedientiæ tenentes, Eliamque protulisse: *Ego sum Elias ille, adhuc viuens: curate ne huic loco incensa, aut lumen desint.* Quidam nomine *Iusuf*, cum alio litigans, pro arbitro iusiurandum in loco Eliæ dicato elegere: vbi cum *Iusuf* falsò iurasset, os sibi versus collum, & posteriorem capitis retortum pro supplicio recepit, donec post sex menses humiliter in eodem loco sanctum deprecatus ad pristinam sanitatem restituitur. Mulier etiam quædam Suriana *Anna* nomine, inter Christianos illos solita cognatos inuisere, dum per portam domus exiret, Sanctum Eliam habitu, & barba albicantibus obuium habuit, interrogatusque quis esset, respondit: *Ego sum Elias, meus locus est iste.* Cum quidam iuuenis Armenus, loci Sancto sacri inscius, rem ibi indecoram facere aggressus esset, ab Elia sub specie iuuenis robusti reprehensus, per vnum mensem infirmatus, & ferè moribundus, cum facti pœnituisset, sanus effectus fuit. *Abdalla* quoque quidam cum alio altercatus, domumque suam mœstus reuersus, cum dormitum iret, vidit S. Eliam barbam prælongam, & albam habentem, candidaque veste indutum: cui duo alij socij assistebant, imberbis vnus, alter nigra barba, vesteque albicante ornatus, cereisque accensis in manu. Illum Elias consolatus, quòd post *Annam* locum sibi sacrum venerari cœperit, vindictam de inimico promisit: quod post decem dies euenit. Demum illorum Christianorum Pater, seu Parochus, nomine *Cassis Petrus*, qui horum miraculorum examen (cum P. Ioanne Carmelitano ex Discalceatis, qui Sedis Apostolicæ benedictone in illis Persiæ partibus ad Christi Euangelium prædicandum assistunt) faciebat, cum locum S. Eliæ sacrum inuiseret quadam die, ad auroram de illo exeuntem, habitu Carmelitano indutum, & versus Ciuitatem iter facientem recognouit. Hæc verò cum aliis, quæ ex prædictorum Patrum Discalceatorum relatu accepimus, non incongruè, S. Eliam huius mundi rerum curam gerere, ipsiusque auxilium postulantibus præsto assistere, suadere videntur, rectéque ab Ecclesia vniuersali inuocari posse, & per officium Canonicum eius intercessionem exorari, confirmant.

126 Accedit quod in hymno quodam, seu sequentia de S. Patritio Hyberno, ex vetusto Missali manuscripto deprompta, quam in florilegio Sanctorum Hyberniæ Thom. Mesinghamus transcripsit, sic dicatur.

Opprimens per triduum
Satan hunc vexauit
Sed Elias artuum,
Robur reparauit.

Quorum verborum hic est sensus, quod cum semel S. Patritius Satanæ vexatione in membris suis torqueretur, Eliam Prophetam inuocans, ad eum veniens ab inimici pressura liberauit, artuum, sensuum, & membrorum robur restituendo. Habetur hoc *in vita eiusdem S. Patritij cap. 19.* prout à prædicto Mesinghamo scribitur. Ex quo intentum de fauore Eliam inuocantibus ab ipso præstito clarè innotescit.

127 Audiatur circa hos os aureum Ecclesiæ (Chrysostomum

mum dico) cuius hæc sunt notanda verba *in sermone quodam de S. Elia*, quibus quantum apud Deum ipsius intercessio ponderis sit, liquidò innotescet. *Stabat* (inquit) *Elias medius inter Deum, & populum; stabat inquam inter sacrilegos Sanctus, inter peccatores iustus, inter prophanos deuotus: Aduocationem populis cunctis præstaturus, obiurgat populum, exorat Deum, iram Domini auertit, & errantem populum à Dei cultura ad Dei latriam reuocauit. Coniungit Dominum populo, & Deo populum. Fit per Eliam vna concordia inter Deum, & hominem, inter populum, & genitorem. Et vt vniuersi dicerent: Verè Dominus Deus ipse est Deus, Clauis cœli fit sermo Eliæ Sanctissimi. Iubet enim, & clauditur: orat postmodum, & aperitur. Claudit, inquam, cœlum, & aperit, ligat, & soluit, reserat quod conclusit, vt sanctorum meritum monstraretur, non solùm in terris posse quod voluit, sed & in cœlestibus posse impetrare quodcunque petierit.* Expendantur illa, *Aduocationem populis cunctis præstaturus*. Et *Clauis cœli fit sermo Eliæ*, quibus nihil aptius vel desiderari potest. Ex sermone quoque alio eiusdem Chrysostomi adeò eximia extrahi possent, vt seipsum in Elianis laudibus energiâ verborum, efficaciaque Eliæ intercessionis memoranda superare credatur. En pauca: *Viuit Dominus, inquit, & non erunt per annos illos ros, & pluuia. Deinde cum Deus ei responderet: Quid ergo si pœnitentes illi mihi blandientur, si lacrymas offerentes spectem, si à delictis resipiscentes videam, statimne debeo dare pluuiam? Minimè, inquit, viuit Dominus, nisi per os meum. Non viuit Dominus, illi Idolis se addixerunt: ego per deitatem tuam iuro. Ostende mihi, quod iuramentum hoc, & contra te valeat, vt & per hoc Idolorum infirmitas declaretur. Non viuit Dominus, non erit tribus annis ros, & pluuia, nisi per sermones oris mei. Non quando tibi videbitur pœnæ finem facias. Tibi enim pro clementia tua semper videtur misericorditer agendum. Sed tunc quando ego pro eis orauero, & indicauero, quod dignam animæ suæ curam gerant, probeque repiscant. Igitur propheticam sententiam reueritus est Deus, & honorem iuramento illi dedit.* O verè singulariter miranda verba! quibus similia in laudem alicuius apud nullum ex Patribus reperiri queant. *Propheticam sententiam* (scilicet Eliæ) *reueritus est Deus, & honorem iuramento illi dedit.* Et rursum. *Non quando tibi videbitur pœnæ finem facias* (inquit Elias) *sed quando ego pro eis orauero, & indicauero.* Quibus, ni fallimur, summa ferè efficacitas orationis, & intercessionis Eliæ clarè demonstratur, simulque quanto iure à fideli populo inuocari possit, ac debeat, & quod exindè sequitur, Ecclesiastico officio decorari non leuiter suadetur.

128 Rem concludit, quod Catholicè loquendo Sanctus Dei propheta Elias à Deo Canonizatus censeri debet: ac proinde, quod nullus remaneat scrupulus quominus à fidelibus inuocari possit, & ab Ecclesia officio Canonico celebrari. Canonizatum porrò Eliam esse, sic habemus ex Bellarmino *tom.2. lib.1. de Sanctor. beatitud. c.7. §. His ergo*, vbi sic: *Vtile esse Sanctos Canonizari, his argumentis demonstrari potest. Primò, quia Deus ipse voluit à Sanctis scriptoribus annotari in particulari gloriosam vitam & mortem eorum, qui tempore ipsorum floruerunt, vt patet de Ecclesiastico qui cap. 44. & sequentibus Canonizauit plurimos Sanctos, vt Henoch, Noë, Abraham, Isaac, Iacob, Moysem, Aaronem, Phinees, Iosue, Chaleb, Samulem, Dauidem, Heliam, & Heliseum*, &c. Ergo ex mente Bellarmini Elias Canonizatus est ab Ecclesiastico *cap.44. & sequentibus*, vbi illum, & prædictos numerando præmisit eorum laudes, dicens: *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua, &c.* quod etiam tenet Contelorius *de Canonizat. Sanctor. c.3.* & Gaspar Sanch *in d. cap. 44. Ecclesiastici, vers. 1. §. Triplex hæc gloria*, loquens de cõmendatione hac Sanctorum veteris testamenti relata ab Ecclesiastico, & inquiens: *Hæc fuit prima martyrum, sanctorumque Canonizatio, quam deindè secuta est particularis illa, & solemnis, quæ de more fit à Pontificibus.* Prudenter etiam Iacobus Granados *in 2.2. contru. 1. de fide, tract. 7. disp. 3, sect. 2. n. 10.* de Enoch, & Elia inquit. *Si attendatur quod de illis S. Scriptura testatur, & quod habet perpetua Ecclesiæ traditio, constat eos gratos esse Deo, & in loco speciali nunc degere vitam sanctissimam, à qua nunquam excident, licet in fine mundi redituri sint ad conuersationem humanam, & nouo triumpho nouam coronam reportaturi, quod satis superque est, vt Dei testimonio canonizati censeri debeant.* Pro quo refert se ad Azorium *tom.2. lib.5. cap.1. q.4.* & ad seipsum *3. part. in controu. de nouissimis ferè in initio*, Fauet etiam Lucas Castel. *de dilatione Canonizationis, p.16.* sequens Iacobum Castellanum, & Iansenium.

129 Immò potest Elias Sanctus ab Ecclesia Canonizari canonizatione illa solemnissia, quà alios Sanctos Canonizare solet. Ita enim de ipso, & aliis sanctis veteris testamenti, etsi lustrali lauacro regenerati non sint, tenet Panuimus *in Relatione S. Bonauenturæ*, quem refert Castellan. *de Canonizat. q.4. §. quaro*, & sequitur Contelor. *supra c.11. n.11.* Eo quod in Cantico Ambrosij & Augustini nominentur, ibi: *Te Prophetarum laudabilis numerus*, Et in Litaniis inuocentur, ibi: *Omnes Sancti Patriarchæ, & Prophetæ orate pro nobis* Et quia ab Ecclesiastico 44. illis verbis: *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua*, &c. canonizantur, vt dictum est.

130 Nec obuiat huic Canonizationi faciendæ, sicut nec cultui, aut officio Canonico illi ab Ecclesia concesso, quod adhuc in vita superstes sit. Nam translatio illius in Paradisum, separatio à communi consortio hominum, vitæque incorruptio, eum facit quasi ciuiliter, moraliter & policitè mortuum, seu defunctum, vt optimè Abulensis *4. Reg. 2. q. 24.* de ipso, & Enoch dixerit: *Elias & Enoch assumpti sunt ad statum tam perfectum, & iam potius sunt cœlestes quàm humani viri.* Et Iacobus Salian. *4. tom. Annal. circa annum mundi 3139.* ita de ipso Elia: *Abiit ab hominibus, & quamuis sine morte, perinde tamen fuit tam suis, quam alienis, ac si iam vitam sicut ceteri, cum morte commutasset.* Sequitur Bonacina *de Incarnat. disput. 3. quæst. 1. punct. 1. §. secundo*, dicens de Elia, & Enoch: *Non sunt propriè viatores, & quodammodo sunt extra viam.* Rectè etiam Iacobus Granados *supra disp. 3. sect. 1.* reiicit definitionem Canonizationis traditam à Bellarmino, videlicet: *Canonizatio est publicum Ecclesiæ testimonium de vera Sanctitate, & gloria alicuius hominis iam defuncti, &c.* inquiens: *In hac definitione illud non omninò placet, quod minus generalis sit; complectitur enim solos Canonizatos ab Ecclesia, cum tamen alij sint ipsius Scripturæ, aut traditionis authoritate Canonizati: & præterea nullum adhuc viuentem comprehendit, cum tamen Enoch, & Elias, qui adhuc viuunt, sint absolutè Sancti, & de hoc secundo recitetur, in illiusque honorem offeratur sacrificium à religiosis Ordinis Carmelitarum, & licet S. Ioannes Euangelista nondum mortuus fuisset, vt aliqui, licet falsò, putauerunt, censeri deberet Canonizatus.* Quibus etiam fauent plurima Patrum, & Doctorum testimonia de ipso Elia, quorum aliqua sunt iam relata, alia verò in Patribus, & Doctoribus, aliisque Sacræ paginæ Expositoribus obuia sunt; ipsorum autem quædã in *tom.1.* nostrorũ Annal. habet Lector.

131 Tituli porrò, motiua, seu rationes, quibus Ecclesia Sancta permota Canonizationis solemnissimæ, & vsualis gratiam Eliæ concedere potuit; sicut etiam cultum, & officium Canonicum iampridem, vt sæpius ostensum est, concessit, ferè innumera sunt: itavt Ouidianum illud *Metam. 15. Meritis expendite causam*, dicere possimus. Præsertim cùm

Ecclesiasticus

Ecclesiasticus 48. *cap.* de ipso dicat: *Quis potest similiter sic gloriari tibi?* Et alibi: *Amplificatus est Elias in mirabilibus suis.* Fuit etenim expressissima Christi figura; Sacerdos, & Propheta; Virgo, & Virginitatis in veteri lege primus Archimandrita; zelantissimus diuinæ legis prædicator, insigniumque miraculorum patrator. In fine quoque mundi Christi præcursor futurus est, & Martyr: Immò, iuxta plures, Apostoli quoque munere dignus. Hæc, & alia passim in Patribus reperiet Lector, & aliqua in nostris Annalibus loco relato.

132 Quibus rectè, & diligenter recognitis, & expensis, à Sacra Congregatione sancitum est, vt præfatum officium S. Eliæ à nostris quotannis, more solito, celebraretur, imposito veluti perpetuo silentio piis zelatoribus, qui in illud impegerant. *Trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Nec sine specialissimæ Dei prouidentiæ signo, vt dicebatur. Quod iustis de causis silentio inuoluimus. In tantæ ergo victoriæ trophæum hymnum eiusdem S. Eliæ ex Sclauonico idiomate in Latinum translatum, qui vel ob singularem raritatem Lectori placebit, hìc apponimus.

HYMNVS
DE S. ELIA PROPHETA,

Ex Sclauonico in Latinum Translatus.

Cuilibet Strophæ accinitur versiculus:

Propheta Domini ora Deum pro nobis.

133 VIDERE cupientes Heliæ miracula, ignitam virtutem, in fortitudine Spiritus specie ignis apparentis, linguæ merito conuenimus.

O Deifer, aperi os ignorantis linguæ, humilitatem quoque, & paupertatem vocis, virtute illius, qui in te est, Spiritus, perfice ad cantanda miracula tua.

O Sanctissime, vox fuisti Verbi. Propterea voces nostras ad te directas suscipe Propheta Elia, liberans nos à malis intercessione tua.

O Propheta, vt electus ciborum Minister, ipse à coruis sustentatus, omnes cibas procurrentes ad te.

Gratias agimus Benefactori, & Dispensatori, qui Viduam, & Prophetam cibauit indicibili prouisione.

Ille, qui conclusit plenas imbribus nubes ne pluerent, deficiente cibo Sateptæ, reliquias ciborum indesinenter manare fecit.

Sapientissime Propheta, malitiam ad radicem excidisti, bona opera verò plantasti, propterea Te benedicimus.

Reprehendit te verbis fœmina, & exprobrauit mortem, Pueri Resurrectionem credens.

Figurans Gloriam Trinitatis expressè, terna inspiratione Matri filium viuum donauit.

O Helia, lex Patrum te laudat, vt Deprecatorem, conuertentem naturas rerum, & Sanctum sacrificium aquis comburentem.

Confudisti excellenter, vt seruus veritatis, Prophetas abominabiles, Sanctissime Helia, expressè designans Trinitatis virtuetm.

Verbo gratiæ sanctificans, occidisti Sacerdotes improbos, Innocentibus manibus, Sicut igne Zelo consumptus.

O Helia, Deifer miraculosissime, fuisti columna Pietatis, & Castimoniæ, Plantator Castitatis, similis Archangelis.

O miraculose Helia, ira commotus es in Propheticidam fœminam, qui potuisti ligare, & soluere.

Ascendisti, genua incuruasti (intellectus altissimus oculus) prece excellenti soluens Cœlos, & glebas terræ inebriasti tempestate.

Gloriosè induisti tibi præparatam Diuinam virtutem, ieiunio quadraginta dierum; reliquisti falsam viam. Atque ita in monte Horeb cecinisti: *Benedictus Deus Patrum nostrorum.*

Sibilum auræ tenuis ostendit tibi Dominus, dum zelas pro omnipotente: neque Te terret Spiritus vehemens, neque terræ motus, neque ignis. Propterea mitissimo Iesu accinuisti: *Benedictus Deus Patrum nostrorum.*

Dignus factus es visionis Diuinæ, & Prophetiæ, vt magnus Moyses, Prophetas, & Reges vngens Spiritu, & gloriam Christi in monte Tabor videns clamasti: *Benedictus Deus Patrum nostrorum.*

Excellentem probauit Achab Heliæ gloriam, de homicidio Prophetæ reprehensionem, turpis homicidij abominabilem inuentionem. Thesbites verò ignito intellectu creatorem laudabat.

Ignis Te Cœlestis glorificauit Helia, comburens quinquagenarios, vt Dei electum seruum.

Sectetarium Te fecit Christus, vt Plantatorem Castitatis, Virginitatis diuina propago. Diuinæ Incarnationis, & Diuinitatis lux incomprehensibilis, in sua Carne, in monte Tabor, seipsum tibi reuelauit.

Innocentes vias cum hominibus in terra absoluens, virtute Pallij flumina Iordanis transit Thesbites: per aërem viam in cœlum reperit.

Pietatis zelo correptus Thesbites, supra igneum currum assumitur, pallium verò relinquens, & Eliseum cooperiens, dat illi gratiam Diuinam.

Miraculum, Thesbytes Deum videns, cum Moyse videt, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor terrigenarum ascendit, Incarnatum Deum omnipotentem in monte Thabor.

CONSVLTVM IV.

De Episcopo intromittente se in gubernio cuiusdam Monasterij Monialium Mendicantium, & acceptante obedientiam ipsarum.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Monasterium de Scotiis sub Generalis potestate institutum.*
3 *Bona Mendicantium subiiciuntur Papæ immediatè.*
4 *Contra ius Papæ est subiicere dictum Monasterium Episcopo.*
5 *S. Rota pulchra decisio.*
6 *Bona Mendicantium sunt in ius, & proprietatem Sancti Petri.*
7 *Non potuerunt Moniales subjicere se Episcopo.*
8 *S. Rota decisio.*
9 *Oblata efficiuntur Ecclesiæ cui offeruntur.*
10 *Quid si Episcopus esset Legatus Sedis Apostolicæ. & n. 11.*
12 *Monasterium illud semper fuit sub Generali, & n. 13. & 14.*
15 *Priuilegium Sixti IV.*
16 *Concessum dicitur, quod non prohibetur.*

Exceptio

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

1 MONASTERIVM Monialium de Scotiis nuncupatum, in partibus Galliarum à prima sui fundatione fuit sub obedientia Generalis Ordinis N. cuius Ordinis sunt dictæ Moniales. Volentes autem aliquæ ipsarum à Generalis obedientia se eximere, D. Episcopi N. se subjecere, & ipse aliquos actus iurisdictionis in dictum Monasterium exercuit, vt propterea res ad S.Congregationem Episcoporum, & Regularium venerit, plurésque declarationes circa eam emanauerint. Quæritur de iure dicti D. Episcopi, & Monialium.

Responsio.

2 Subsistit immobiliter, parte etiam aduersa id, licet inuita, fatente, monasterium de Scotiis in Galliis nominatum sub Generalis potestate institutum fuisse. Ex quo proinde sequitur, nec moniales dicti monasterij submittere se potuisse iurisdictioni D.Episcopi N.Ordinarij illius diœcesis, nec ipsum D.Episcopum potuisse acceptare huiusmodi submissionem. Certo enim iure quoad bona &, loca, monasteria, ac personæ ordinum mendicantium immediatè subjiciuntur Papæ, prout constat ex Marimagno Eremitarum S.Augustini §.31.propter priuilegium Bonifacij Papæ confirmatum à Sixto IV. *ibid.* §.42. & ex Marimagno Carmelitarum, propter priuilegia Ioannis XXII. & Clementis VI. *ibid.* §.5. & 6. relata, & approbata à Sixto IV. *ibid.* §.60. Ex hoc enim inferunt 3 contra ius Papæ esse dictum monasterium, aut sanctimoniales ipsius iurisdictioni Episcopi se subjicere. Sicut esset contra ius Episcopi, quod Clerici, aut Ecclesia aliqua illi subiecta immediatè alteri Episcopo subjicerentur. *cap. significasti, de for. compet.* Pro 4 quo maximè iuuat Rotæ decisio in vna Vlissiponen. *monasterij*, coram Coccino, 19. Nouemb.1625. vbi in casu renunciationis cuiusdam monasterij monialium Ordinis minorum deciditur, & probatur, non solùm ipsas moniales non potuisse se subjicere iurisdictioni Ordinarij, sed neque Prælatum regularem illius Mo- 5 nasterij potuisse illud renunciare, ex eo scilicet, quod illæ moniales exemptæ essent à iurisdictione Ordinarij, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ. Confirmatur, quia personæ, bona, & loca Mendicantium non solùm sunt immediatè subiecta Sedi Apostolicæ, 6 sed etiam sunt in ius, & proprietatem B. Petri, & Apostolicæ Sedis assumpta, prout constat ex Marimagno Eremitarum S.Augustini, §. 31. propter Priuilegium Ioannis XXII. & ex Marimagno Seruitarum §. 6. propter priuilegium Vrbani VI. Ex hoc enim infertur, non potuisse dictas moniales subjicere se Episcopo, aut Episcopum illas recipere, quia hoc est contra ius ipsius Sedis Apostolicæ, & S.Petri, cui traditæ sunt. Ad quod iuuat Sacræ Rotæ decisio in vna Salisburgensi *exemptionis Præpositura*, coram 7 Seraph. anno 1593. vbi ex eo quod aliquod monasterium fundatum sit sub tuitione Sedis Apostolicæ, in- 8 fertur acquisitum fuisse Ecclesiæ Romanæ, cui oblatum fuit ad text. *in cap. dilectissimis, §. omnes veræ,* & c. *Videntes*, 1. 2. *quæst.* 1. ac proinde esse effectum iuris B.Petri, & Ecclesiæ Romanæ per hanc oblationem, ita quod ad aliam Ecclesiam spectare non potest. Oblata enim efficiuntur eius Ecclesiæ cui offe- 9 runtur, *cap. 1. de stat. Monach. cap. cum inter vos, de verb. sign.* Fauet valdè *cap. cum tempore, de arbitr. in fin. & c. de in integr. restit. & c. cùm olim, de priuilegiis,* Glossa, Butrius, Panormitanus, Felinus, Ioannes Andreas, Iason, Mandosius, Tuschus, Rodrig. Cochierus, & Tamburinus, quos retuli *tom. 5. meæ Summa,* in Marimagno Carmelitarum, *n.*264. Et nouissimè Franciscus Cespedes *in tract. de exempt. Regul. c.*23. ex Portello.

Quod etiam verum esset adhuc pro casu quo D. 10 Episcopus simplex Legatus Sedi Apostolicæ esset. Propter eadem fundamenta, & exemptionem, quam ab huiusmodi Legatis habent in suis priuilegiis Mendicantes, Carmelitæ præsertim, vt patet ex Marimagno Prædicatorum §.17. Minorum §.15.16.& 17. Carmelitarum nostrorum §.35.46. & 88. Seruitarum §.60. & Minimorum §.10. Quod etiam ex *c. Si Abbatem, de elect. in 6. & c. 1. de verbor. significat. in 6.* firmat Sanch. *tom. 2. consil. moral. lib. 3. c. 9. dub. 1. n.* 19. post Siluestrum, Angelum, Tabienam, Rosellam, 11 Antoninum, Imolam, Panormitanum, Hostiensem, Franciscum, & alios, quos refert. Iungo Rodriguez *tom. 2. qq. Regul. quæst. 63. art. 4.* vbi affert priuilegium Sixti IV. pro Carmelitis, quod *nullus Ordinarius, seu legatus quavis authoritate vtens, quamcunque superioritatem super prædictos fratres sibi vendicare præsumat* (quæ etiam affert nouissimè Pellizzar. *tom. 2. tract. 8. cap. 6. sect. 1. num. 2.) & art. 5.* vbi refert priuilegium Eugenij IV. pro Monialibus Minoritis, quo per communicationem fruuntur Carmelitanæ, & quo eximuntur *ab omni iurisdictione, ac dominio, & potestate quorumcunque Legatorum, & Prælatorum Ecclesiasticorum.*

Quod autem, prout supponitur, dictum Monaste- 12 rium

tium sit, semperque sub obedientia, gubernio, & iurisdictione Generalis Ordinis Carmelitarum fuerit; omnino compertum est, nec vnquam sub lite. Constat enim ex litteris Sixti IV. datis Romæ apud S. Petrum ann. 1483. Franciscam Britanniæ quondam Ducissam, & tunc temporis Priorissam dicti Monasterij, aliasque Sorores exposuisse Papæ; qualiter dicta Francisca Monasterium fundasset propè Ciuitatem Venetensem *sub dicti Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo obseruantia*; dictio namque *sub*, potestatem, & iurisdictionem indicat, vt colligitur ex *l. Pronunciatio*, §. 1. *ff. de verbor. signif.* & ex vsu communi Latinorum. Subiungitur etiam in dictis litteris expressius eandem Franciscam *professionem per Sorores eiusdem Ordinis emitti solitam emisisse*. Quod & denotat intentum; nam professio fratrum, & sororum Carmelitarum est sub expressa obedientia Generalis, illis verbis: *Deo, & B. M. Virgini de Monte Carmelo, & Reuerend. P. N. Priori Generali, &c.* Clarius inferiùs: Cum enim dixisset dictum Monasterium authoritate Apostolica trãslatum fuisse ad locum *de Scotiis* nominatum; vbi modò est, subiunxit: *Et prafata Francisca, quæ iam ad senium vergit, quando dictum Ordinem intrauit, per Priorem Generalem, & Religiosos dicti Ordinis de vera obseruantia, &c. reformari, & visitari intendebat.* Reformatio enim, & visitatio facienda à Generali proculdubio veram ipsius potestatem, & iurisdictionem in tale Monasterium demonstrat. Adhuc pressiùs, & clariùs inferiùs: cum enim propter dubium, quod habebant dicta Francisca, & aliæ sorores, quod præfatum Monasterium per Prouincialem, & fratres Conuentuales visitari, & reformari debeteret, à Papa postulasset, *Vt eas, & earum quamlibet, nec non domum de Scotiis huiusmodi, & quascumque personas tam intra, quam extra dictam domum nunc, & pro tempore existentes sub generalis Prioris dicti Ordinis protectione perpetuò ponere, & deputare, & ipsas, ac earum quamlibet, necnon personas prædictas ab omni iurisdictione, & superioritate Prouincialium, Priorum, & quorumcunque aliorum inferiorum dicti Ordinis pro tempore existentium perpetuò eximere, & liberare dignaretur*: Pontifex hoc totum illis concessit eisdem verbis, quibus ab ipso postulatum fuit. Ex hoc enim, nisi cæci simus, manifestè colligitur, dictum Monasterium, & personas illius relictas esse sub obedientia, iurisdictione, & gubernio Generalis, exclusis solum Prouincialibus, & aliis inferioribus dicti Ordinis. Quod euidenter demonstratur. Primò, quia concessum dicitur quidquid expressè non prohibetur, *l. necnon*, §. *quod eius*, *ff. ex quibus causis maiores*. Campanile *in diuersor. iur. Canonic. rubric. 7. c. 5. n. 1.* Cum ergo hîc non prohibeatur expressè Generali authoritas, & iurisdictio, quam aliàs habebat, censetur ea concessa. Secundò, quia exceptio firmat regulam in contrarium, *l. quæsitum*, § *denique ff. de fundo instruct.* Glossa *in rubric. de regul. iur. in 6.* vbi Dynus, Bartolus *in l. 1. in fin.* vbi Dec. *num. 20.* & Cagnolus *num. 31. & 34. ff. eod. tit.* Exceptio ergo Prouincialium, & inferiorum Religiosorum à potestate, & iurisdictione super dictas Moniales firmat eam, quam haber iure communi Generalis. Tertiò ad idem, quia *inclusio vnius est exclusio alterius, l. Cum Prator, ff. de iudic. l. cum maritus, C. de Procuratorib. l. Quamuis, C. de pignorib.* Cum ergo in ista exemptione Monialibus his concessa solum includantur Prouinciales, & inferiores alij Generali, rectè infertur, Generalem non esse comprehensum, sed relictum in suo iure. Præsertim cum hoc axioma in omni dispositione, priuilegio, & præscriptione includente certum locum, tempus, rem vel personas, locum habeat, vt ex pluribus firmat Barbosa *in Axiomatib. iuris, axiomat. 110. n. 2.* Ad quod maximè quartò deseruit, quod cum authoritas ordinarij Prælati sit priuilegiatissima, tum iure communi, *cap. cum contingat, de foro compet. cap. 1. de offic. ordinar. cap. cum venerabilis, de Religiosis domib.* & aliis iuribus, tum etiam propter innumera priuilegia Mendicantium, nunquam censeri debet exclusa, nisi expresse id dicatur. Eo etiam quintò, quia omni exemptio à iurisdictione Ordinarij, qualis est Generalis, sit valdè odiosa, & strictè interpretanda, vt quam fieri possit, minus noceat, nunquam est admittenda, nisi sit clara, & manifesta. *cap. pastoralis, de priuilegiis.* Francus *in cap. 1. de priuileg. in 6. not. 3.* Cokier *de iurisdict. exemptor. part. 1. q. 3. n. 7.* cum aliis multis.

Vnde propterea in eadem Sixtina expressè declaratur hæc authoritas Generalis supra dictum Monasterium, illis verbis. *Cum omnimoda potesteate, quam præfatus Prior Generalis in eas* (scilicet Moniales illius Monasterij) *habet.* Et illis: *Possitque nihilominus Prior Generalis præfatus per seipsum*; &c. *visitare*, intellige dictum Monasterium. Et in casu amotionis fratrum pro seruitio dicti Monasterij, infrà. *Solum per Priorem Generalem, vel Visitatorem præfatos amoueantur.* Ac inferiùs. *Quodque in euentu, quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis, vt præmittitur, prouidere.* Propterea etiam à tergo talis diplomatis hæc potestas Prioris Generalis, eiusque iurisdictio etiam ex vi illius sic declaratur. *Exemptio monasterij Monialium de Scotiis Ordinis B. M. de Monte Carmelo. Nannetensis Diœcesis de Obseruantia à Iurisdictione Prouincialium, & omnium inferiorum, & repositio sub protectione, & iurisdictione solius Generalis Prioris, & Magistri dicti Ordinis.*

Tollitur autem omnis scrupulus, si quis potest esse; non solum, quia ab eo tempore, per 170. circiter annos Monasterium illud semper fuit sub obedientia, regimine, & iurisdictione Generalium, illud visitando, prout personaliter fecit Generalis Nicolaus Audeth, vel Visitatorem mittendo, prout fecit Generalis Ioannes Baptista Caffardus, qui anno 1587. Petrum Bertault Prouincialem Turoniæ pro Visitatore designauit, vt narrat Augustinus Bucarretus in libro, cui titulus *Palmites vineæ Carmeli*, dum de eadem Francisca loquitur, vbi etiam expressè habet, quod à Sixto IV. (vtique propter hoc diploma) constitutæ sunt illæ Moniales *sub immediatâ obediẽtia Prioris Generalis*; sed etiam, & præcipuè, quia Vrbanus VIII. anno 1639. litteris datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, pro die 7. Iun. approbauit, & confirmauit decretum S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, in quo inter alia dicebatur: *Dictas Moniales cum fratribus illis inseruientibus iuxta formam dictorum priuilegiorum immediatè subiectas fore, & esse Patri Generali pro tempore dicti Ordinis.* Priuilegia autem ista, de quibus Pontifex, & S. Congregatio, sunt ea; de quibus in hac Bulla Sixti IV. & in aliis Innocentij VIII. Alexandri VI. Iulij II. Leonis X. & Pauli III. de quibus ibi est mentio. Additur etiam in eadem Vrbani Bulla: *Decretum prædictum cum omnibus, & singulis ad quos spectat*, &c. *non obstantibus*, &c. *priuilegiis, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Monialibus*, &c. *concessis, confirmatis, & innouatis.* Quibus verbis derogaretur Bullæ Sixtinæ, si in ipsa exemptæ essent dictæ Moniales à iurisdictione Generalis.

Item in alio Breui eiusdem Vrbani de ann. 1642. edito, vbi hæc sunt verba ad eundem Episcopum directa: *Cum aliàs debuisses temerarios præfatarum monialium rebellium, & inobedientium ausus reprimere & pro eorundem priuilegiorum tuitione, & conseruatione tuam authoritatem interponere, occasionem sumpsisti vsurpandi eiusdem monasterij iurisdictionem, &c. Memineris te non posse in eiusdẽ monasterij gubernio ingerere, & non posse superiores præfatos iure sibi attributo spoliari.* Quæ cum clarissimæ

clarissima sint, expositione non egent. Quibus etiam accessit declaratio alia S. Congregationis Episcoporum,& Regularium, quæ Eminentiss. D. Cardinali de Spada referente an.1646. die 27. Iulij, dixit Moniales illas esse subiectas Generali Ordinis sui, & ordinetur tribus Episcopis, vt eas protegerent, & defenderent à molestiis per Ordinarium illatis, seu inferendis.

27 Nec contra hanc certissimam Generalis authoritatem obstat, quod in ea Sixtina dicatur, *Sorores prædictas, & earum quamlibet, necnon domum, & personas huiusmodi sub Generalis Prioris dicti Ordinis protectione perpetuò ponimus, & deputamus.* Ea enim quæ adducta sunt, tam ex ipsa Bulla Sixti, tum ex aliis Vrbani, & decreto S. Congregationis, tum ex vsu, & praxi Religionis, quâ constat Generales semper exercuisse authoritatem, & iurisdictionem in prædictum monasterium, manifestè conuincunt hanc protectionem non debere sumi eo modo, & cum ea restrictione, & natura, quâ accipitur in DD. Cardinalibus Protectoribus Religionum, qui delegatam in certis tantum casibus authoritatem habent super Religiosos ipsarum, de iure speciali, & exorbitanti, vt constat ex eorum Protectoriis, seu Bullis, quarum plures extant in Bullario communi; sed accipi debere in latiori acceptione, pro speciali scilicet commendatione facta potestati, & iurisdictioni ordinariæ, & quæ de iure ordinario competit ipsi Generali, & propterea latius interpretanda, vtpote de iure communi competens. Ad eum sanè modum quo subditus aliquando dicitur recipi sub protectione sui superioris, non quidem, vt excludat subiectionem, sed vt superior promptiùs, & diligentiùs attendat ad eius defensionem, quoties ab aliquo iniustè grauatus fuerit. Ita pulchrè Abbas *in cap. recipimus, num.5. de priuileg.* Et Ancharanus *ibi, num.4.* notans

28 propterea, quod licet omnes Ecclesiæ subsint Papæ, tamen Papa quandoque recipit aliquas sub sua protectione speciali, vt magis timeantur, & gaudeant aliquo speciali priuilegio, vtque Sedes Apostolica promptius excitetur ad eis succurrendum. Nec talis protectio est inutilis, quia vt Glossa *cap. Ex parte, de priuileg. verbo Subtrahuntur*, inquit: *Solet plus timeri quod specialiter pollicetur, quàm quod generaliter impetratur.* Et sanè si poni præfatum Monasterium sub protectione Generalis, arguit excludi ab eius potestate, & iurisdictione, pari licentia dicere posset aliquis, quod cùm Papa recipit Religiones (prout de facto recipit plures) sub sua protectione, cesserit dominio, iurisdictioni, & potestati, quas super illas habet, quo nihil absurdius.

29 Vnde protectio hoc loco designat plenam iurisdictionem Generalis in dictum Monasterium, iuxta doctrinam Baldi *in l. vnic. num.9. C. si quis prædit. potest.* vbi notat, quod nomine protectionis plena iurisdictio continetur. Et ita Baldum intelligit Natta *cons.36. num.98.* & colligitur ex Rota apud Seraphinum *decis.1025.*

30 Accedit, nouum non esse, quod Papa mandet seu committat alicui Ordinario cognitionem causarum suorum subditorum, in quibus alias iurisdictionem ordinariam habebat, ac proinde mirum non esse quod Sixtus Papa in illa Bulla committat, seu mandet Generali Carmelitarum specialem protectionem illius Monasterij. Quemadmodum ergò per tale mandatum, aut commissionem nullatenus censetur derogari iurisdictioni Ordinarij, nec illi delegare iurisdictionem, seu nouam ipsi concedere; sed potiùs antiquam, &

31 ordinariam ipsius excitare, prout *ex cap. licet, de offic. ordin.* communiter eliciunt DD. specialiter ibi Abbas *num.3.* Felinus *num.1. & 4.* idem Abbas *in c. relatum, de offic. delegati*, Iason *in l. ius ciuile, num.2. ff. de iust. & iure*, Cenedus *ad decret. collect.157. num.1.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsumpt.16. num.24.* sic etiam in præsenti per protectionem demandatam Generali à Papa nullatenus alterata; aut diminuta est eius potestas, aut iurisdictio ordinaria, sed solum excitata, & vocata ad specialem protectionem, & curam illius Monasterij. Præsertim, cum non addat Pontifex, clausulam *authoritate nostra*, vel *tanquam delegatus à nobis*, aut similem, per quam quandoque superior solet iurisdictionem ordinariam inferioris mutare in delegatam, iuxta textum *in l.1. §. si quis simpliciter, vers. cum adjicitur, ff. de verb. oblig.* & DD. quos refert, & sequitur Barbos. *de claus. vsu frequent. claus.12. n.3.*

32 Pariter nec obstat quod idem Sixtus in ea Bulla post quædam priuilegia dictis Monialibus concessa, quorum aliqua sublata sunt à S. Congregatione, & Vrbano VIII. in Bulla relata) dicat: *Quodque in euentu quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis, vt præmittitur, prouidere, Episcopus Nannetensis pro tempore existens, quoties pro parte Priorissæ, & Sororum prædictarum super hoc requisitus fuerit, in omnibus, & singulis præmissis, & aliis necessariis authoritate Apostolica, & sub censuris Ecclesiasticis prouidere valeat, eadem authoritate tenore præsentium concedimus pariter, & indulgemus.* Etenim ex his solum habetur præfatum Nan-

33 netensem Episcopum constitutum esse à Papa Sixto Conseruatorem dicti Monasterij, & Monialium ipsius pro executione dictorum priuilegiorum illis concessorum. Quod luce clariùs constat ex sequentibus, ibi: *Eisque tam in præmissis, quàm quorumcunque priuilegiorum, libertatum, & iurium dictæ domus conseruatione, efficacis defensionis præsidio assistens faciat Prio-*

34 *rissam pro tempore, & Moniales ac personas præfatas, &c. pacifica possessione gaudere, non permittentes eas, seu ipsarum aliquam contra exemptionem, liberationem, &c. impediri, seu molestari, &c.* Si enim expendatur clausula illa *in Conseruatione*, & quod omnes aliæ clausulæ ibi contentæ generaliter, & communiter apponuntur in aliis Bullis Conseruatoriis Religionum; euidentissimè constabit solum præfatum Episcopum

35 designatum à Papa fuisse Conseruatorem dicti Monasterij pro suorum priuilegiorum executione. Quod clarè etiam denotatur in Breui illo relato Vrbani de anno 1642. ibi: *Cum aliàs debuisses, &c. Pro eorundem priuilegiorum tuitione, & conseruatione tuam authoritatem interponere.* Cum autem iurisdictio Conseruatorum sit delegata, & determinata solùm pro certis causis particularibus, *c.1. & vlt. de offic. delegat. in 6.* vbi DD. communiter, quorum plures allegat Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.106. num.2. & 3.* Quo iure, aut fundamento affirmare potest pars contraria Episcopum constitutum esse superiorem Ordinarium dicti Monasterij? Vnde nec in rigore potest vocari Iudex delegatus à Sede Apostolica, propter multas,

36 & varias differentias, quæ sunt inter Iudices Conseruatores, & Iudices delegatos, de quibus DD. *in d. c.1. & vlt. de offic. deleg. in 6.* Azorius *tom.2. Instit. moral. lib.5. c.34. quæst.5.* Ludouic. Miranda *in Man. Prælat. tom.2. quæst.47. art.3. concl. vnic.* & Barbosa *supr. num.6.* Imò cum authoritas hæc Episcopo concessa solùm sit Iudicis Conseruatoris, videtur dici posse (quod tamen sapientissimo iudicio S. Congregationis relinquo) reuocatam, & cassatam esse per Gregorium XV. in Bulla *Sanctissimus*, vbi reuocantur, & cassantur omnes electiones Iudicum Conseruatorum Religionum, Monasteriorum, &c. vsque ad illud tempus factas, in vim quorundam priuilegiorum, etiam Apostolica authoritate concessorum, & additur: *Seu aliàs quocumque iure, vel titulo hactenus factas.* Quibus denotari videtur cassari, & annullari etiam conseruatorias à Papa datas, qualis est, de qua in præsenti.

Casu

37 Casu etiam dato, & nullatenus concesso, quod per verba relaxata in Sixtina fingeremus concessam esse præfato Episcopo authoritatem, & iurisdictionem ordinariam in dictum Monasterium, adhuc tamen nullo pacto censeri deberet sublata iurisdictio, & potestas etiam ordinaria, quam Generalis habet in illud. Certi enim iuris est, quod semper in dubio iurisdictio censetur data *cumulatiuè*, & non *priuatiuè*, respectu superioris ordinarij; cùm Papa nunquam censeatur derogare voluisse Ordinarij iurisdictioni, nisi hoc exprimat, quod non facit in præsenti. Ita Abbas *in cap. Cæterum, num.7. de iudic.* Bartolus *in l.1. ff. de offic. præfecti Vrb.* Afflictus *decis.* 41. Menochius *de arbitr. q.20. à num.1.* Rota apud Farinacium *dec.121. n.4. p.1. rec. & dec.30. num.3. p.2.* & plures alij DD. apud Barbosam *de offic. & potest. Episc. alleg.124. n.1.* Ac propterea in tali casu daretur locus præuentioni, prout ex Guttier. *lib.3. pract. q.24.* & aliis habet idem Barbosa.

38

39 Ex quibus penitus corruit existimatio partis contrariæ dicentis, potuisse Moniales dicti Monasterij subjicere se præfato Episcopo, cum, vt ostensum est, hoc sit in præiudicium non solùm Religionis, & legitimorum Prælatorum eiusdem, sed etiam ipsius Sedis Apostolicæ, & talis Episcopus sit merus conseruator, & solùm pro causa particulari, scilicet conseruatione priuilegiorum Monasterij, ita vt nec debeat vocari propriè loquendo Iudex delegatus Apostolicæ Sedis, & casu quo esset talis, imò Ordinarius, nihil agere possit in præiudicium Generalis, qui est magis legitimus ordinarius, vtpote qui praxi, & vsu habet fundatam suam intentionem, quam non habet Episcopus, cum nunquam illam exercuerit. Vnde non

40 releuat, quod dicitur ab aduersariis, quod quamvis exemptus non possit se subjicere Papæ delegato, eo quod iste Papam repræsentet; hoc etenim solùm admitti potest de Papæ delegato ad vniuersitatem causarum, seu sine limitatione, qualis solet esse Legatus à latere, non de eo, qui est merus conseruator, & non delegatus, nisi pro aliqua causa particulari, & indiuidua, scilicet pro priuilegiis alicuius Monasterij executioni mandandis, prout contingit in præsenti. Eo

41 etiam quod talis limitata auctoritas non est ipsi demandata, nisi prout dicitur in dicta Sixtina. *In euentu, quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis, vt præmittitur, prouidere.* Cum enim ista conditio faciat dispositionem conditionalem, ea non subsistente, nec dispositio sortitur suum effectum, *l. qui hæredi, l. Manius, ff. de condit. & demonstrat.* DD. ibid. Tiraq. *de retract. tit.2. §.2. gl.1. num.3. & 4.* Rota *decis.315. num.3.* apud Farinacium *part.1. recent.* Non subsistit autem ista conditio, quia semper Generalis vult conseruari dicto Monasterio sua priuilegia, & semper potest, saltem per Vicarios, aut Commissarios suos, qualis est in præsenti P. Leo à S. Ioanne Commissarius tum Apostolicus, tum Generalis in illis partibus. *Posse enim dicitur qui facit quo minus possit, l. si bona fide, 12. ff. de noxalib. actionib.*

42 Minimè etiam obstat clausula illa dictæ Sixtinæ, *& aliis necessariis*, ex qua nimis abusiuè pars contraria prætendit præfatum Episcopum esse verùm superiorem illius Monasterij, & potuisse acceptare obedientiam, quam aliquæ Moniales per ignorantiam, forsan per dolum illi exhibere voluerunt. Non solùm, quia, vt dictum, est solùm id posset esse prò casu quo Ge-

43 neralis non posset, aut nollet prouidere, quod non subsistit, quia semper vult, & potest. Sed etiam, quia clausulæ generales, qualis est ista, restringuntur solùm ad expressa, & enunciata. Riccius *in collect. decis.*

44 *part.4. collect.* 1100. Gratian. *discept. forens. cap.795. num.18.* Rota in Romana *societatis officij*, 13. Ianuar. 1600. coram Iusto. Marta *de clausulis, part.4. clausul.1. num.8. & 9.* Et non extenduntur ad non verisimilia, quale est intentum partis aduersæ, prout ex pluribus probat Barbosa *in tract. de clausul. clausul.62. num.14.* Eo quoque, quod dictio *aliis*, denotata ibi

45 *aliis necessariis*, est relatiua, & repetitiua similium in substantia, & qualitate, pro quo sunt innumeri DD. apud Barbosam *in tract. de dictionib. dict. 26. num.1. 3.4. & 9.* Quod & notatur sæpissimè à Rota, vt in vna Romana *Censuum*, 24. Februarij 1612. coram Gregorio XV. & apud Paulum de Rub. *decis.104. num.10. tom.3. diu.* & in alia Rom. *Mensa nummulariæ* 30. Iun. 1614. coram Cocc. & in Carpentoract. *pensionis* 29. Maij 1602. coram Lancelloto. Videant ergo modo aduersarij quo iure clausulam illam *Aliis necessariis*, ex determinata materia, quæ est executio priuilegiorum illius Monasterij, amplient ad rem tam diuersam in substantia, & qualitate, & tam exorbitantem, qualis est quod propter illam dictus Episcopus censeatur habere posse iurisdictionem ordinariam, & acceptare obedientiam Monialium, aut eam ipsi dari posse.

46 Vnde, salua reuerentia tum S. Congregationis, tum huic Domino Episcopo debita, videtur dicendum, quod exigendo aut etiam recipiendo obedientiam à prædictis Monialibus, imò vsurpando, vt colligitur ex verbis Vrbani in Breui de anno 1642. relatis, transgressus fuerit præceptum Alexandri Quarti in Marimagno Carmelitarum, *n.* 38. quo præcepit Prælatis Ecclesiarum, ne ab ipsis obedientiam contra tenorem suorum priuilegiorum exigere, vel accipere præsumerent, sub pœna *indignationis Dei, & Apostolorum Petri, & Pauli*, quæ peccatum mortale arguit, prout dixi *tom.3. verb. clausula, n.34. & 35.* Imò etiam incurrisse excommunicationem Papæ reseruatam, quam imposuit Eugenius IV. in fauorem Congregationis Montis Oliueti contra perturbantes Iurisdictionem Religionis; & Iulij Secundi pro Augustinianis contra occupantes ipsorum bona: quæ priuilegia propter communicationem priuilegiorum competunt etiam Religioni ad quam pertinet Monasterium Monialium, de quo in præsenti, & de illis dixi *tom.2. cap.19. n.51.* ex Rodriguez, & Portello.

47 Ex quo etiam patet, quid respondendum sit ad aliquos casus, qui propter obedientiam acceptatam ab hoc Domino Episcopo contigerunt. Primus est, quod cum Generalis præcepisset dictis Monialibus ne procederent ad electionem Priorissæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipsis intimata, nihilominus ad electionem processerunt. Secundus, quod ad-

48 misit aliquas ex dictis Monialibus ad professionem. Tertius, quia extra casum visitationis ingressus fuerit clausuram dicti Monasterij. Quartus, quod illis designauit confessarios sibi beneuisos, non approbatos, neque receptos à Superioribus Religionis.

49 Etenim ad primum dicendum, Moniales istas contra præceptum formale sui Generalis ad electionem procedentis transgressas fuisse dictum præceptum, ac proinde incidisse in excommunicationem latæ sententiæ à Generali impositam. Ratio est, quia cum Generalis sit verus, & legitimus ipsarum superior, ac Prælatus, & id quod præceperit, fuerit de materia licita, & honesta, ac conuenienti ipsarum regimini: & ex alia parte Prælati Regulares, maximè Generales, qui sunt supremi Prælati Religionum, propter Iurisdictionem, quam habent in vtroque foro, possint per censuras procedere contra sibi subditos, iuxta ea, quæ dixi *tom.1. meæ Summæ, cap. 18. num.22. & tom.3. verb. Censura Ecclesiastica, num.2.* nullus relinquitur locus dubitandi, quin potuerit Generalis imponere illud præceptum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ

sententiæ, & quod Moniales illud transgredientes in illam reciderint.

50 Per accidens tamen aliquæ illarum, simpliciores præsertim, excusari poterunt, saltem in foro conscientiæ, ab excommunicatione, si ex ignorantia, vel timore cadente in virum constantem ad electiones processerunt, iuxta doctrinam generalem de requisitis ad incurrendas censuras, de quibus aliqua dixi eo *verbo Censura Ecclesiastica, n.* 11.

51 Ad secundum dico, professiones illas emissas à Monialibus, omninò inualidas, & irritas esse. Ratio est, quia iuxta ea, quæ dixi *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 25. *& tom.* 4. *verbo professio Regularis, num.* 13. ad validitatem professionis requiritur authoritas, seu potestas in admittente, seu acceptante; Dominus autem Episcopus talem authoritatem non habebat, non solum quia illi denegata est per Breuia relata Vrbani Octavi, quibus declaratur non debere se in eius Monasterij gubernio ingerere, & præcipitur, ne vsurpet iurisdictionem Ordinis, aut ipsum exspoliet iure, quod habet supra dictum Monasterium; sed etiam, quia professio, cum sit contractus onerosus vltro, citroque obligatorius, quo professus fidem suam astringit Deo, obligaturque Religioni, & Religio ipsa obligatur Religioso ad retinendum eum, & alendum, & tractandum iuxta Religionis institutum, sola Religio, vel ex ipsius commissione aliquis alius habet talem authoritatem, seu potestatem.

52 Confirmatur, quia cùm dictus Dominus Episcopus non sit Prælatus illius Monasterij, vipote exempti omnino ab ipsius iurisdictione, nullum omnino ius habet ad recipiendum moniales in ipsum, prout constat ex cap. *Porrectum, de Regularibus.* Et *cap. ad Apostol. eod. tit.* & docent Abbas, *& cap. porrectum, num.* 12. Rosella *verbo Nouitius, num.* 21. Angel. *verb. Professio, num.* 1. Syluest. *verbo Religio* 3. *quæst.* 14. Armilla *verb. Nouit. num.* 11. & ibi Tabiena *quæst.* 8. *num.* 9. Nauarr. *lib.* 3. *conf. tit. de Regularibus, in* 1. *edit. conf.* 6. *à num.* 2. *vsque ad* 6. *in* 2. *conf.* 40. *à num.* 2. *vsque ad* 6. Antonius Cuchus *lib.* 3. *Institution. tit.* 1. *n.* 62. Rodriguez *tom.* 3. *qq. Reg. q.* 17. *art.* 11. Azor. *lib.* 2. *Instit. moral. c.* 5. *q.* 4. Sanch. *in Decalog. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 74.

53 Præsertim, quia admittere nouitias ad professionem solùm est illius superioris, qui potest illas Religioni incorporare, quod solùm competit superiori Regulari, non autem Episcopo, vt docent Rodriguez *suprà, art.* 11. Azor. *sup.* Bonacina *de clauf. q.* 2. *punct.* 10. *§.* 5. *diff.* 2. *n.* 4. Tambur. *de Iur. Abbatiss. disp.* 6. *quæst.* 5. *num.* 6.

54 Confirmatur secundò ex pluribus priuilegiis Religionibus concessis, quibus gaudent, vel propter communicationem amplissimam priuilegiorum moniales dicti Monasterij, & quibus subjiciuntur solùm Prælatis Religionum, & eximuntur omnimodè à subiectione Episcoporum. Specialiter Greg. XIII. pro Monialibus S. Benedicti, in Bulla quæ incipit, *Ex nostri*, & Pij V. pro Cisterciensibus, in Bulla quæ incipit *In eminenti*, & Pauli V. pro Fuliensibus reformatis in Bulla, quæ incipit *Quæ Regulares*, & pro Monialibus ordinis Minorum ex diuersis priuilegiis Summorum Pontificum apud Confectium *in Eugenio IV. Bulla* 1. *&* 2. Rodriguez *tom.* 1. *qq. regul. q.* 17. *art.* 8. Lucam Vvadingum *tom.* 1. *Annal. in fin. in registr. Pontif. Constit.* 35. *Innocentij IV.* & Tamburinum *de iure Abbat. disp.* 14. *q.* 1. *n.* 4. 5. 6. *&* 7. Fauet & priuilegium Nicol. V. apud Mirandam *tract. de Monialib. q.* 8. *art.* 1. Hieron. Rodrig. *in Compend. resolut.* 101. *num.* 2. Ex quo habetur nullam fœminam admitti posse ad habitum, vel professionem, nisi de suorum superiorum licentia. Vnde in vna decisione Rotæ Vlysbonensis *Monasterij* coram Coccino, 19. Nouembris 1625. expressè habetur, Moniales S. Claræ esse exemptas à iurisdictione Ordinarij, Sedi Apostolicæ immediatè subiectas, & sub gubernio Prælatorum Ordinis. Et in alia Marsicana *Iurisdictionis*, coram Comitolo ann. 1589. inter decisiones ipsius *num.* 83. deciditur illas esse sub gubernio Abbatis priuatiuè quoad Episcopum. Hinc etiam Rodriguez eius Compendiator *d. resolut.* 101. *num.* 2. expressè ait receptionem Monialium omnium Religionum pertinere ad superiores illarum, intellige, priuatiuè ad alios quoscunque.

55 Ad tertium dico, videri vnum Episcopum ingredientem præfatum Monasterium sine necessitate, & legitima licentia Superioris Regularis eiusdem Monasterij incidisse in excommunicationem positam à Concilio Trident. *sess.* 25. *c.* 5. illis verbis: *Ingredi autem intra septa Monasterij nemini liceat cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna incurrenda.* Etenim sub Decreto isto Concilij includi Episcopos ingredientes

56 Monialium Monasteria sibi non subdita sine Superioris licentia in scriptis, resoluunt Nauar. *Comment.* 4. *de regul. in c. Statuimus,* 19. *q.* 3. *n.* 39. *vers. quartus.* Gratianus *discept. forens. c.* 393. *n.* 5. *&* 20. Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *n.* 42. *& in collect. super hunc locum Concilij, num.* 61. Tamburinus *de iure Abbatiss. disp.* 24. *q.* 9. *n.* 1. & resolutum esse in vna Ianuensi 10.

57 Maij 1641. resoluit Aldana *in Compend. Canonic. resol. lib.* 3. *tit.* 25. *num.* 8. Similiter personæ aliæ cuiuscunque sexus fuerint, ingressæ dictam clausuram, incurrerunt eandem excommunicationem. Cùm ea generaliter omnes comprehendat, prout patet ex verbis relatis. Quamvis autem hæc excommunicatio à Concilio imposita reseruata non sit ab ipso Concilio, re-

58 seruata tamen postea fuit à Greg. XIII. in Bulla: *Vbi gratiæ.* Vbi etiam contra transgressores imponuntur pœnæ *priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda.* Additur etiam in eadem Bulla: *Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis*

59 *prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuscunque personis Ecclesiasticis, & sæcularibus, ac etiam Ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus quibus illas concedendi in casibus necessariis tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur, Monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.* Ex

60 iis autem vltimis verbis elicitur, easdem pœnas incurrisse Moniales ianuas aperientes, & consentientes ingressui. Quia tamen Pontifex vtitur *verbo præsumant*, ideò personæ seculares ingredientes, & Moniales illas admittentes ex bona fide licentiæ Episcopi, non incurrent itas. Cum enim in aliqua lege, seu Constitutione ponitur hoc verbum, denotatur solum per dolum,

61 & præsumptionem, non per bonam fidem incurri culpam, & pœnam talis Constitutionis, vt benè notant Rodrig. *tom.* 3. *qq. regul. q.* 47. *art.* 1. Suarez *de Censur. disp.* 22. *sect.* 6. *n.* 14. Nauar. *in Manual c.* 27. Azor. 1. *part. instit. moral. lib.* 13. *c.* 8. *q.* 6. Ludouicus Beia *respons. cas. conscient. part.* 1. *cas.* 30. Campanile *in diuers. iur. can. rub.* 12. *c.* 16. Armend. *in addit. ad recopil. leg. Nauarr. lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de religionibus, n.* 10. Vgolin. *de offic. Episcopi c.* 21 *§.* 3.

62 Addo etiam, quod casu quo Episcopus prætenderet curam, & regimen illius Monasterij ad se pertinere non potuisset ingredi ipsius clausuram, nisi in casibus necessitatis, & à paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis comitatus, sub grauissimis pœnis, & censuris impositis ab eodem Gregorio XIII. in Bulla *Dubiis quæ emergunt*, anno 1581. vbi sic: *Declaramus*

Prælatos

Prælatos omnes, tam sæculares, quam regulares, quibus cura, & regimen monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta ita demum vti posse si id faciant in casibus necessitatis, & à paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis comitati. Quocirca vniuersos, & singulos Episcopali, seu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, necnon quorumvis Ordinum Abbates, Priores, Ministros, & alios quoscumque Superiores regulares seriò monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, vt refertur, necessariis, neutiquam vtantur. Quod si contrafecerint statuimus qui Pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice qua contrafecerint Ecclesia ingressu interdictos, pro secunda à munere Pontificali & à diuinis suspensos, ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere; regulares verò omni officio, ac ministerio priuatos excommunicationi similiter subiacere.

63 Ad quartum constat ex dictis Episcopum nullatenus potuisse designare Confessarios dictarum Monialium, nec ipsos Confessarios earum confessiones audire, aut ipsas cum ipsis confiteri, & confessiones factas irritas, & nullas esse. Certi enim iuris est, Monialium Confessarios eos solùm esse, qui à suis legitimis Superioribus licentiam habent ad earum Confessiones audiendas, Dominus Episcopus autem iste non solum non erat legitimus earum superior, eo quod ipsæ essent sub gubernio Religionis, sed & specialiter ex declaratione Vrbani Octaui in Breui relato. Ergo non potuit in eius Monasterij gubernio se ingerere, ac proinde nec de Confessariis illis prouidere. Accedit

64 ad hoc concessio Sixti Quarti in Marimagno Prædicatorum, §.29.& 30. Et in Marimagno Minorum, §.31. & 32. Et in Marimagno Carmelitarum, §.97.& 98. Et Iulij Secundi in Marimagno Minimorum, §. 24. in quibus locis Pontifices præcipiunt, vt subditi dictarum Religionum solùm Prælatis ipsarum, & ab eis facultatem habentibus confiteri possint sua peccata, & inhibent Prælatis Ecclesiarum, ne circa eorum Confessiones se intromittant. Quæ concessiones de iure

65 communi competunt ipsis Prælatis Religionum, cum ipsi sint legitimi Pastores sibi subditorum, & non Episcopi. Casu verò quo illæ aliquod priuilegium continerent, extenditur etiam ad Moniales, etsi ibi non exprimatur, quia certum est ipsas gaudere priuilegiis fratrum, prout ex variis Declarationibus, & Doctoribus dixi 5. *tomo*, *part*.2. *in Marimagno Carmelitarum*, *num*.385. Et specialiter circa confessiones faciendas *in eodem Marimagno Carmelitarum*, §.371. & 372. Idque manifestè supponitur à Gregorio X V. in Bulla *Inscrutabili*, vbi solum declaratur, dictos Confessarios Monialium subditarum Religionibus non posse earum confessiones audire, nisi præmisso examine, & approbatione Episcoporum. Legantur Sorbus *in Annotationib. ad Compend. Mendicantium, verb. Quod præter*, Azor. *part*.1.*lib*.13. *cap*.9. *quæst*.2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. lib*.16. *rubr*.1. *num*.53. Tamburin. *de Iur. Abbatiss. disp*.16. *quæst*.2. Quod adeò

66 verum est, vt ne Confessarius extraordinarius assignari possit ab Episcopo Monialibus exemptis è sua Iurisdictione, sed solum à Prælatis ipsarum, vt probant Zipæus *de Iur. Pontif. nouo*, *lib*.3.*n*.3. Pollac. *de Confessariis Monial. n*.4. *vers. Monialibus*, etiam ex Decreto S. Congregationis ad Episcopum Antuerpiensem anno 1609.& sequitur Tamburinus *d. disp*.16. *quæst*.2.*n*.3. dicens: *In hac re non amplius immorandum est, cum praxis hodierna vbique obseruata, & Romæ præsertim, doceat, vt diximus, Confessarium, tam ordinarium, quam extraordinarium dandum, proponendum, & præsentandum esse à propriis Prælatis Monialium Ordinario loci, à quo debent approbari, & admitti ad præscriptum supradictæ Bullæ.*

Addendum pro coronide casu, quo D. Episcopus 67 intromittere se posset in gubernium dicti Monasterij, hoc solum esset subsidiarie, & conditionate, id est, posito quod generalis non posset, aut nollet id facere. Vt dictum est, & patet ex illis verbis Sixtinæ: *In euentu quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis prouidere.* Vnde oporteret quod constaret D. Episcopo de impossibilitate, aut non voluntate Generalis. Quia facultas alicui data cum certa qualitate, aut conditione, antequam constet 68 de illa qualitate, seu adimpletione conditionis, non potest exerceri. Felinus *in c.*1.*n*.2.*vers. dicant, de offic. delegati*, Socinus *in c. significasti*, *n*.21. *de for. compet.* Eo quod facultas data sub conditione ante impletionem conditionis non subsistit actu, sed habitu, vel spe. Glossa *in c. cum plures*, *de offic. delegati in* 6. Socinus *consil*.99.*n*.10. *lib*.3. Hoc autem non constabat, nec constare potuit D. Episcopo.

Similiter, cùm in dicta Sixtina dicatur, *Quoties* 69 *pro parte Priorissæ, & Sororum prædictarum super hoc requisitus fuerit*, quæ verba referuntur ad Priorissam, & Moniales coniunctim, & in eis agatur de commodo, seu interesse totius Monasterij, vtique denotant quod Capitulariter, & non vt singulæ deberent facere huiusmodi requisitionem, iuxta pulchram doctrinam Antonij de Butrio *in cap. si diligenti*, *num*.11. *de foro compet.* & Rotæ in Toletana *Iuris celebrandi* 20. Februarij 1620. Quia ergo non est facta secundum hanc formam, sed à nonnullis Monialibus particularibus nullatenus suffragari potest D. Episcopo. Quia ipsæ non constituunt aliquod corpus nisi insimul conueniant. Abbas *in cap. scriptum*, *num*.6. *in fin. de elect.* Imola *ibi num*.6. Felinus *in cap. Pastoralis*, *num*.9. *de constit.*

Claudat hoc consultum decretum Sacri Concilij 70 Trident. *sess*.25.*de Regul.c*.9. ibi, *Monasteria sanctimonialium, &c. quæ à deputatis in Capitulis Generalibus, vel ab aliis Regularibus reguntur, sub eorum cura, & custodia relinquantur.*

Quia tamen hæc causa in S. Congregatione Episcoporum, & Regularium agitata est, etiam si non viderim eiusdem S. Congregationis decisionem, protestor nihilominus nullatenus ab ipsa velle discedere, sed promptè, & humiliter acquiescere tali decisioni, si quæ fuerit, iuxta ipsius S. Congregationis mentem, quam semper sequi desidero. 71

CONSVLTVM V.

De quadam professione cuiusdam nobilis Equitis S. Ioannis Ierosolymitani.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Videtur sustinenda professio in vtroque foro.*
3 *Actus in dubio debet interpretari validus.*
4 *Omnis interpretatio admittitur vt sustineatur.*
5 *Interpretatio quæ fit pro validitate actus est Regina interpretationum.*
6 *Superat hæc præsumptio omnes alias præsumptiones.*
7 *Maximè cùm agitur de validitate professionis.*
8 *S. Rota consentiente.*
9 *Verbum* Oportet, *denotat decentiam.*
10 *Quid de dictione* Necesse est.
11 *Circa subiectam materiam interpretanda.*
12 *Non ponitur in statuto clausula irritans.*

IESVS MARIA.

Factum, seu Casus.

NOBILIS professionem fecit in Religione militari Hierosolymitana, & per quinquennium, & vltra in ea secundum propria statuta, sicut & ceteri Religiosi militares, vixit. Quia tamen in emissione professionis non illi imposuerunt ensem super femur, habita restitutione in integrum à Sanctissimo, prætendit professionem suam nullam esse, eò quod in statutis eius Religionis, in titulo de receptione fratrum, cap. 2. sic habetur: *Hora chi trouandosi apto, & idoneo secondo la forma de gli Statuti, e consuetudine, dimanderà di essere riceuto alla professione dell'Ordine nostro in grado di Caualiere; prima che pigli l'habito, e faccia la professione, è necessario che sia ornato del Cingolo della Militia.* [1]

Et videtur omninò sustineri debere in vtroque foro dictam professionem. Primò quidem, quia generalis regula iuris est, tam pro conscientiæ, quam pro externo foro, quod quando pensatis pensandis dubitatur de validitate actus, censendum sit validum esse, & interpretari validum. Ex hac enim regula manifestè sequitur, professionem hanc censeri debere validam in vtroque foro, præsertim propter adminicula inferius expendenda. Regula autem illa, scilicet, quod actus in dubio debeat interpretari validus, habetur *ex l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties ff. de verbor. oblig. l. si quando ff de legat. 1. Abb. in cons. 62. in contro. col. 1. num. 7. vers. Tertiò, lib. 2. Roland. à Vall. consil. 61. n. 23. & seq. vers. Quintò considerandum, lib. 3.* vbi extendit ad omnem actum: latè *Roman. consil. 189. si admittimus, num. 4. cum seqq.* vbi extendit ad omnem dispositionem, videlicet contractum, testamentum, iuramentum, attestationes, & priuilegia. *Bertazol. de claus. instr. claus. 1. glos. 4. num 5.* & *in repet. l. si quis maior, C. de transf. ll. num. 506. Pichard. ad §. si quis alium, n. 4. instit. de inutil. stipul. Ferrer. in Constit. Cath glos. 1. num. 151. Scacc. de appell. q. 2. num. 29. & q. 3. n. 3. & 4. & q. 15. num. 225. in fin. Rot. decis. 469. n. 3. part. 2. recent. Cardin. Tusch. tom. 1. litt. A, conclus. 136. Mar. Ant. var. resolut. lib. 1. res. 20. num. 16. Surd. cons. 44. num. 2. Giurb. decis. 56. num. 18.* Nam omnis interpretatio admittitur ad sustinendum actum. *Rot. decis. 469. num. 3. part. 2. recent. Roland. à Valle dicto consil. 61. num. 26. lib. 3. Card. Tusc. dicta litt. A. conclus. 136. num. 14.* Et ista quæ fit pro validitate actus, est Regina aliarum interpretationum. *Ceph. cons. 51. num. 39. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. titul. 17. numer. 13.* etiamsi aliquid quandoque disponatur præter intentionem agentium. *cap. 1. § idem quoque in fin. de desponsat. impub. lib. 6. Federic. de Sen. cons. 15. num. 4. vers. Item contra*; vel quatenus verba improprientur, *Fulgos. cons. 87. visis superius allegatis, col. 2. vers. ex illa quoque vulgari. Abb. consil. 62. in controuersia, col. 3. num. 7. vers. Tertiò principaliter, lib. 2. Roman. dicto cons. 180. num. 4. in fin. & num. seq. Cardin. Tusc. dicta concl. 136. num. 32. & seq.* Nam tanta est præsumptio, quæ oritur propter validitatem actus, vt omnes alias vincat præsumptiones. *Dec. in c. quoniam Abbas, num. 49. vers. secundò limita, de offic. deleg. & cons. 77. num. 5. Ruin. cons. 72. num. 4. lib. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 30. num. 5. Roland. à Vall. cons. 61. num. 27. lib. 3.* Vnde si verba possunt referri ad actus validos, & inualidos, etiam quod sint prolata in genere, & in certa scientia, referri debent ad actus validos. *Bologn. con. 30. num. 14 vers. Tertiò; quem refert Cardin. Tusch. tom. 4. litt. I, concl. 330. num. 60. Rot. decis. 643. num. 4 p. 2. in posth. Farin. alias p. 4. recent.* Hæc omnia [2] [3] [4] [5] [6]

Barbos.

Barbos. in tract. var. in tract. de Axiomat. Iur. Axiomat. 12. n. 17. 18. & 19.

7 Procedit autem efficaciùs hæc regula in præsenti, quia agitur de validitate, non cuiuslibet actus, sed professionis, quæ instar matrimonij est omnino indissolubilis, nisi propter vrgentissimas causas: itavt in dubio de validitate professionis iudicandum sit, quod valeat, vt docent *Barbat. conf. 59. n. 1. post med. vol. 2. Nau. lib. 3. conf. 13. n. 10. in 2. edit. de regul. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. n. 12. ad fin. Steph. Grat. tom. 3. discept. forens. c. 413. n. 17. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 7. c. 2. n. 6. Less. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 66.* Idcircò Rota adhærens 8 huic opinioni dixit, professionem in dubio præsumi validam, nisi contrarium probetur. Ita habetur *in dec. 1361. n. 7. coram Cardin. Seraph.* & dictum etiam fuit in vna *Roman. Professionis, 23 Iunij 1623. coram R. P. D. Remboldo.* Quæ omnia tradit *Barthol. de Vecch. in prax. nouit. disp. 13. dub. 12. n. 22.*

Casu autem dato, & non concesso, quod pro validitate actus, etiam professionis, iudicari non debeat in dubio illius, adhuc supperunt plura, propter quæ dici debet professionem præfatam validam fuisse. Primò, quia cum solum in eo statuto habeatur illud verbum, 9 *E necessario*, illudque sit idem quod, *oportet*; & verbum, *Oportet*, denotet solum decentiam, & honestatem, *vt per Glos. etiam verb. oportere, in can. 1. 25. q. 1. vbi Archid. n. vnic. Turrecr. num. 2. & post Felin. & Soc. notat Steph. Gratian. c. 14. n. 18. Salon, 2. 2. q. 77. art. 1. controu. 8. col. 5. vers. ex quibus sequitur, Carbo de legib. lib. 7. disp. 4. ad fin. Sanchez in precept. Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 4. n. 37. vers. Ac verius*: Solum ex eo infertur, congruum, decens, & consentaneum fuisse id quod ibi dicitur de ense accingendo. Idem dicendum est, si verbum illud, *E necessario*, idem importet, quod *necesse est*. Dictio enim ista potius indicat consilium 10 & honstatem, quàm præceptum, & necessitatem simpliciter, prout colligitur ex *c. Tuæ fraternitati, de spons. Suar. de legib. lib. 3. c. 15. n. 10. Sanchez de matrim. lib. 2. disput. 31. n. 6. & alij.* Casu verò quo talis dictio *necesse* 11 *est*, importare deberet omnimodam necessitatem præcepti, id solùm esset iuxta subiectam materiam, & in re grauissima, qualis non est ceremonia ista accidentalis de ense accingendo, de quo *Giurb. decision. 13. n. 2.*

12 Admisso etiam quod verbum illud *è necessario*, importaret necessitatem, obligationem, & præceptum; cum in dicto statuto non apponatur clausula irritans, & annullans professionem factam, non accincto ense, aut cingulo militari professuro, non est aliquod fundamentum ad eredendum eam esse nullam. Tritum enim est illud *ex Ad Apostolicæ de Regul. desumptum: Multa fieri prohibeantur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem, glos. in cap. penult. de despons. impub. Suarez de legib. lib. 5. cap. 29. num. 1.* Eo præsertim, 13 quod non solum in dicto statuto nulla sit clausula irritans, sed quod *in statut. 17. de receptione fratrum*, etiam habetur idem verbum, *è necessario*, vt petens admitti ad *gradum militarem probet se genitum parentibus nobilibus*: & nihilominus est certum quod si iste talis profiteatur in eo gradu cum falsis probationibus nobilitatis, non propterea corruit eius professio simpliciter, vt colligitur ex *statuto 24. & 25.* Ex hoc enim manifestè colligitur, verbum illud solum denotare prohibitionem actus, non autem ipsius irritationem. Eo quoque præcipuè, quod quando in illis statutis decernitur aliquid cum irritatione actus contrarij, id decernitur cum clausula irritanti: ergo dum hic non apponitur, signum est talem ceremoniam non esse essentialem, aut substantialem professioni, sed posse sine illa consistare.

14 Nec dici potest, in eo statuto positam esse formam recipiendi Professuros ad professionem, ac proindè debere obseruari ad vnguem, itavt si non seruetur, actus corruat, *l. cum hi § si Prætor ff. de transact. l. traditionibus, C. de pact. c. cum dilecta, de rescript. c. quia propter de elect. c. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. c. quæ contra de reg. iur. in 6.*

Hæc enim procedunt in forma substantiali, & essen- 15 tiali, non in accidentali; accidentalis namque forma solum est quædam solemnitas, aut circumstantia extrinseca, quæ etiamsi deficiat, non propterea corruit actus, vt patet in Sacramentis, matrimonio, electione, iuramento, &c. Hunc autem cingulum militiæ, aut ensem, &c. præscriptum in tali statuto non pertinere ad formam substantialem, sed solùm ad accidentalem, colligitur ex eo, quod quoties datur alicui facultas ad faciendum id, quod antea poterat facere, 16 præscribendo modum, seu formam, quo id fieri debet, talis modus, seu forma est accidentalis, *c. dilectus 2. de prabend. l. 1. C. de appell. l. penult. Cod. de sent. Glos. in Clemen. de iurepatr. verb. Inhibentes. Felin.* & alij, quos refert, & sequitur *Suar. de legib. lib. 5. c. 31. n. 10.* quos, & alios sequutus sum *4. tom. Sum. verb. leges Regularium, n. 46.* Per huiusmodi autem statutum 17 dari facultatem faciendi aliquid, quod antea fieri poterat, & præscribi solum in illo modum, quo id fieri deberet, certò constat, cum sit factum pro Religione, quæ à primæua sui institutione facultatem habebat recipiendi ad illam, & admittẽdi ad professionẽ equites.

Ex pluribus etiam aliis capitibus colligitur men- 18 tem illius statuti non fuisse præscribere in eo aliquam formam substantialem pro professione, & sine qua non subsisteret, sed solum accidentalem solemnitatem. Primò quidem, quia vt patet ex illis verbis statuti, *secondo la forma de gli statuti, e consuetudine*, solùm videtur mens illius hunc esse vsum, & consuetudinem laudabilem Religionis; non autem formam substantialem professionis. Secundò expendendo illa verba, *E necessario che sia ornata del Cingolo della Militia: se però da alcuno Principe Cattolico, ò vero de altro, che habbia authorità di concedere il grado di Caualleria, non hauer à ottenuti gli ornamenti della Militia.* Ex his enim infertur manifestè, talem impositionem cinguli non esse de substantia professionis, cum id 19 quod de substantia professionis est, solum in professionis actu exerceri debeat, non antea. Videndum ergo, quoad factum spectat, an ab aliquo Principe eo cingulo fuerit antea decoratus. Quod factum non fuisse, ab ipso est probandum, qui se fundat in negatiua, maximè cum Religio sit in possessione suæ professionis, & validitatis illius. Tertiò, quia cum ad legis, 20 seu constitutionis explicationem maximè conducat procemium, seu præfatio, quibus legislator in ea condenda vtitur, quia vtplurimum causam finalem illius continet, *l. fin. ff. de hered. instit. l. Titia. §. idem respondit, ff. de verb. oblig. & l. Item quia. §. fin. ff. de pact.* Cum in hoc statuto in principio solum exprimatur 21 agere de differentia graduum, qui sunt in Religione Hierosolymitana, *Triplice è la differenza de nostri fratelli; percio che alcuni sono Caualieri, altri Sacerdoti, & altri Serueuti. Di più l'ordine de Sacerdoti è Seruenti, è diuiso in due gradi, cioè quello de Sacerdoti* 22 *conuentuali, e Sacerdoti deobedienza; e quello de Seruenti, in seruenti d'arme, cioè riceuuti in Conuento, e seruenti d'ostaggio, ò sia d'officio.* Colligi videtur mentem huius statuti solum fuisse assignare huiusmodi distinctionem graduum, munera, & fines, ad quæ sunt instituti, non aliud spectans ad formam substantialem professionis. Idem quoque colligitur 23 ex titulo talis statuti, qui talis est: *Della diuisione d'egradi d'efratelli dell'Ordine nostro.* Quartò, quia 24 cum habitus non faciat Monachum, prout habetur *cap. Porrectum, de regul. Conc. Trid. sess. 14. de Reform. cap. 6.* designatio habitus pro professione religiosa (quod maximè procedit in eo quod est

 solùm

mente sia nulla professione, e sia costretto a depor l'habito. Quod cum fuerit impressum de mandato Capituli Generalis, optimè ostendit qualis fuerit eius sensus in dicta ordinatione. Clarè ergo ex dictis elicitur ordinationem, quatenus clausulam irritatoriam continet, solum trahi debere ad statutum relatum, quantum ad id, quod in eo habetur de non admittendis fratribus, nisi solum in tribus illis gradibus; non verò quantum ad alia, quæ solum accessoriè in eo ponuntur.

35 Eneruatur etiam vis dictæ ordinationis, non solũ ex eo, quia non fuit facta à toto Capitulo, seu Religione, sed à sexdecim Capitularibus (condere autem legem perpetuam solùm spectat ad totam Communitatem, vel ad eum qui authoritatem habet ab ipsa, iuxta doctrinam *S. Thom. 1. 2. q. 90. art. 3.* Sexdecim verò illos nec constat ab illa habuisse hanc facultatem; vnde Rota in vna Mileuitana *Commendæ de Mazara, 15. Iunij 1635. coram Motmanno numer. 23.* expresse habet quod Religio Hierosolymitana solum per Capitulum Generale, non verò per sexdecim Equites Capitulares repræsentatur,) sed etiam, & specialiter eo quod dato quod illi sexdecim Equites possent ordinationem facere, adhuc ipsa non subsistet: nam ordinationes factæ in ista Religione in vno Capitulo generali, solum durant vsque ad aliud Capitulum generale, nec trahuntur vltra, nisi rursus in nouis Comitiis confirmentur, vt tradit Rota *in vna Mileuitana*

36 *Pensionis 29. Maij 1637. coram Ghislerio, n. 1.* Et quamuis confirmata fuerit in vltimo Capitulo generali anni 1631. hæc tamen confirmatio eodem modo claudicat, sicut prima ordinatio, quia fuit facta non à toto Capitulo, sed à sexdecim illis: & præsertim, quia talis confirmatio robur non habet, nisi à Sede Apostolica confirmetur, eo quod Vrbanus VIII. solùm sub ista conditione id concessit, & idem Capitulum eam expresse reseruauit; nunquam autem hæc confirmatio à Sede Apostolica facta est, & constans veritas est, quod cum beneplacitum Apostolicum est reseruatum (maximè si alias est de iure necessarium, prout contingit in proposito, propter Vrbani VIII. decretum) si non habeatur, decisio frustratur, vt colligitur *ex Rota in Pisana Bonorum, 18. Octobris 1585. coram Brauo, & in Aretina Capellaniæ 16. Ianuarij 1616. coram Buratto, & in Ferrarien. Decimarum 23. Iunij 1617. coram D. Patriarcha Pamphilio, & coram Greg. decis. 182. num. 1.* Et in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, supponitur communiter ab eadem Rota specialiter *in Treueren. bonorum coram Dunozetto 15. Martij 1621. num. 11. & 12. & in Romana, seu Viterbien. Cessionis bonorum, coram Buratto anno 1619. n. 1.*

37 Nec prætermittendum, sed expendendum ad intentum, quod casu dato, & nullatenus concesso, quod præfatus N. ratione defectus Cinguli militaris legitimus professus non esset, nec professio ipsius valeret in ratione professionis Equitis militaris; nihilominus valere deberet in ratione professionis in altero gradu, & è tribus, qui reperiuntur in dicta Hierosolymitana Religione. Verissima enim est regula illa, quæ sumitur ex *c. vnic. de desponf. impub. in 6.* scilicet, *quod quando actus non valet eo modo quo fit, valet eo modo quo valere potest*, quam approbat *Sanch. libro 5. in*

38 *Decalog. cap. 3. num. 104.* in professione inualida: & necessariò admitti debet in casu matrimonij inualidi, quia hic est casus illius textus. Ex hac autem regula ad intentum applicata elicitur, quod etiamsi professio à N. facta non valeret in ratione professionis ad gradum Equitis, propter illum defectum; nihilominus deberet valere in ratione professionis ad aliquem alium gradum Religionis. Quod maximè corroboratur ex eo, quod in dictis statutis, *stat. 24. de recept. fratr.* dicatur, *admissum ad gradum contra formam statutorum, esse reducendum ad inferiorem gradum.* Ex hoc enim euidenter infertur, quod si professio sit inualida ad aliquem gradum ob defectum aliquem, debeat censeri valida in ordine inferiorem gradum, ad quem non requiritur illa forma.

39 Quibus omnibus addendum, quod casu gratis dato, quod professio expressa ab N. ob dictum defectum inualida esset, nullatenus tamen negari potest tacitam professionem emisisse, quæ per Conc. Trid. sublata non est, & sæpissimè à S. Rota Canonizata, specialiter in vna coram *Greg. XV. decis. 385. num. 6. & in Metensi professionis coram Vbaldo ann. 1615. & in Vlysbonensi professionis coram Merlino anno 1622. num. 7. & in alia Metensi professionis coram Carillo anno 1636. num. 3. & 7.* Hanc verò tacitam professio-

40 nem emisisse N. euidenter constat ex eo, quod illam emisit duplici illo modo, quo iure commodi inducitur, scilicet, delatione habitus professorum, iuxta *cap. ad nostrum, de Regul. & cap. constit. eod. tit. in 6.* & per exercitium actuum, qui proprij sunt professorum, iuxta *cap. vidua, de regul.* Etenim prædictus N. Crucem gestauit in Pallio: Crux autem illa est habitus professorum, & per quam distinguuntur à Nouitiis, vt *in statut. 3. de recept. fratr.* habetur. Similiter actus proprios professorum fecit, vocando se in actibus publicis, & priuatis fratrem Religionis Hierosolymitanæ, & acceptando eum titulum à Religione, & Religiosis ipsi

41 concessum. Item acceptando commissionem ipsi delegatam à Religione pro faciendis probationibus nobilitatis cuiusdam petentis admitti ad illam. Delegationem autem istam, & acceptationem solis professis propriam esse colligitur *ex ordinatione 19.* Similiter cum vocatus esset ad Insulam Melitensem, & non comparuisset, Religio eum adnotauit inter professos contumaces: ipse verò non negans se esse professum, sed potiùs id admittens, excusationes adduxit. Præterea iudicialiter confessus est se esse professum, etiam facto ipso petendo, & obtinendo assignationem sibi debitam in casu emissæ professionis. Partis autem confessionem efficacissimam esse ad probandum, constat ex *Paul. leg 1. ff. & C. de Confess.* vbi quod *confessus pro iudicato est*: ipsamque esse fortissimam probationem, elicitur ex *l. generaliter, de probat. c. per tuas, de offic. ordin. cap. si sacerdos, de inter. act. l. 1. §. fin.*

42 Nec potest dici, non intrare in hoc casu tacitam professionem, eo quòd N. ignorauerit nullitatem expressæ. Constat enim ipsum esse virum scientem, & prudentem, & per consequens nullatenus præsumendum de ipso, ignorare ea, quæ substantialiter spectabant ad professionem suam. Eo vel maximè, quod ex litteris per ipsum receptis ab Equite quodam Vecchietto, sciuerit ob prætensum defectum non fuisse suam professionem à Viceecancellario registratam inter alias cum cingulo emitti solitas. Habuit ergo ipse sufficientem causam dubitandi de validitate professionis. Cum ergo perseuerauerit in illa, deferendo habitum, & exercendo opera propria professorum per quinquennium, procul dubio intrauit de plano ratificatio professionis, & professio tacita. Hæc enim est causa, quare Concil. Trid. *sess. 25. de regul. cap. 19.* non admittit reclamationem professi post quinquennium; quia scilicet præsupponit, ac præsumit, illum eo tempore ratificasse suam professionem, seu tacitè illam emisisse, prout dixi *tom 4. verf. Profess. regul. numer. 21.*

43 Dato etiam, quod ad validitatem huiusmodi ratificationis, seu tacitæ professionis, requisitus sit nouus consensus Religionis (de quo variæ extant DD. sententiæ) procul dubio ad fuit in præsenti.

Tum

Tum quia, vt constat ex præfatis litteris Equitis Vecchietti, fuit hoc delatum ad Cancellarium, & Officiales Religionis; & nihilominus Religio non solum permisit N. in ea manere, sed etiam illi tribuit ea, quæ solùm professis conuenire poterant: scilicet, delegare illi commissionem ad faciendum informationes pro nobilitate cuiusdam: vocare, seu citare illum ad comparendum ad Insulam Melitensem, adnotando illum inter professos contumaces ob non comparitionem, & admittendo postea ipsius excusationem. Tum etiam, quia cùm eademmet Religio cap.24. *de recept. fratr.* disponat, *quod receptus contra formam statutorum, si fuerit Eques; reducatur ad statum fratris Seruientis: Si frater Capellanus, ad fratrum Obedientia: Si frater Seruiens, ad seruitutem officij, quodque sit inhabilis ad omnem administrationem, & bona Ordinis*; manifestè supponit vnum de duobus: vel

44 quod ex inobseruantia formæ statutorum Ordinis non erat inducta nullitas professionis; vel quod ipsa Religio approbat tacitam professionem illius, qui illam expresè emisit, non obseruata forma statutorum. Aliàs enim, quomodo non professum expresè, aut tacitè puniret, redigendo illum ad statum inferiorem, & inhabilitando ipsum ad bona communia Ordinis?

45 Expressio enim dictæ pœnæ & supponit eum, cui infligitur, subditum esse; & declarat validè professum. Bald. *in l. non dubium, C.de legib. num.*28. Abb. *in cap.*2. *num.*5. *circa med. vers. si autem nullitas*, ibique Felin. *sub. num.*1. *vers. sed inter alios, de testib.* Card. *in Clem.*1. *num.*2. *post med. versic. sed si punit factum, de rescript.* Syluest. *in sum. verb. lex, n.*28. *ante fin. vers. secundò Cardinalem.*

46 Nec aliquid refert, quod Vicecancellarius (vt dicitur) noluerit registrare professionem factam à N. propter defectum in ea assertum cinguli militiæ, aut Insignium militarium. Cùm enim hoc sit factum particulare cuiusdam personæ, non potest derogare professioni factæ, & acceptatæ auctoritate Apostolica, & ratificatæ tum ab ipso profitente, tum à Religione ipsa, vt ostensum est; præsertim cùm pro illa facienda non desideraretur essentialiter talis ceremonia, vt etiam ostensum est ex statutis eiusdem Religionis. Sicut nec derogat baptismo, aut matrimonio aliquorum, quod Parochus propter aliquam causam non scripserit illos, prout tenetur, in libris ad hoc designatis. Ad quod

47 accedit, quod ipse Vicecancellarius, prout constat ex literis ipsius datis Melitæ 2. Decembris 1645. videtur id fecisse authoritate propria, non verò supremi Generalis Religionis, prout requirebatur pro re tanti ponderis, qualis est reprobare professionem factam in Religione, quæ professiones factas cùm simili defectu approbat, & ratificat, taliter professos, vt legitimè professos tractans, & reputans. Quod clarius, & manifestius procedit, loquendo de professione tacita, ad quam nullatenus requiruntur tales, aut similes ceremoniæ registrationis, &c.

Sic pro conscientia, & veritate interrogatus sentio Doctiorum censuræ me submittens. Romæ apud Transpontinam 6. Ianuarij 1647.

48 Quia tamen pro contraria parte adducebatur nouum motiuum, ideo iussus illi satisfacere, hoc etiam votum scripsi.

49 Interrogatus pro conscientia, An subreptiones, vel obreptiones prætensæ in Breui fel. record. Vrbani VIII. concesso ad instantiam N. illustrissimi Equitis Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, vt posset emittere professionem in manibus Eminentissimi Cardinalis Antonij Barberini, illud reddant irritum, & cassum, ac per consequens etiam professionem ex vi illius emissam nullam, & irritam faciant. Censeo dicendum contrarium, itavt Breue illud Vrb. VIII. legitimum credam, & professionẽ ex vi illius factã validam. Quod sic ostendo.

50 Nam tales subreptiones, vel obreptiones (si fuerunt in tali Breui) vtique essent affectatæ, malitiosæ, & dolosæ; quia erant de rebus, quas impetrans ignorare non poterat, scilicet de complemento Nouitiatus, & conditionibus requisitis ad professionem faciendam, quæ quidem notissima sunt Nouitiis Religionum ex praxi quotidiana illarum, lectione statutorum, & instructione suorum Magistrorum. Hoc autem

51 nullatenus credi debet de viro probo, qualis est prædictus Illustrissimus, non solùm quia bonus quilibet in dubio præsumitur, *l. merito, ff. pro socio. l. quoties, §. qui dolo, de probat, c. vnic de scrutin. in ordin. fac. cap. Dudum, & cap. vlt. de præsumpt.* & ibi DD. sed etiam, quia

52 delictum in dubio non præsumitur, & ideo actus qui potest sonare in delictum, & non delictum, semper interpretatur vt absit delictum, *l. merito, ff. pro socio, l. Prætor, §. docere, ff. de vi bon. rap. c. Estote, de reg. iur. in decret.* & ibi etiam DD. Adeo vt interpretatio sem-

53 per facienda sit, vt excludat delictum, Abbas *in c. Cum tu, de testib.* Mascard. *de pobat. conclus.*496. Farin. *in prax. crimin. p.*3. *q.*85. *n.*1.

54 Quod maximè procedit, cum agitur de persona de bono genere nata, qualis est prædictus Illustriss. Thomas de Thom. *in florib. leg. reg.*67. Et bonæ educationis, qualis etiam est. Farinacius *in prax. p.*1. *q.*47. *num.*281. Ac præcipuè cum agitur de salute animæ. Menochius *de præsumpt. lib.*5. *præsumpt.*1. *num.*29. Et

55 magis ad intentum nostrum, quando agitur de professione religiosa, quæ est veluti alter baptismus, & per quam plenissima omnium criminum commissorum condonatio conceditur, vt D. Hieronymus, Bernardus, Anselmus, & alij Patres, & Doctores demonstrant.

56 Prorsus ergo incredibile est prædictum Illustrissim. ea occasione voluisse grauissime peccare mortaliter Papam decipiendo, prædictos defectus dolosè, & malitiosè in Breui permittendo, aut professionem fictè emittendo.

57 Secundò, quia tales defectus dolosi, & malitiosi proculdubio nihil iuuare possunt ipsum ad intentionem inualiditatis suæ professionis, dolus enim memini debet patrocinari, *l. nec ex dolo, ff. de dol. l.*3. *ff. de transact. l. is qui dolo, ff. de rei vendic. l. pen. in fin. ff. de iur. dot. l. Si ex dolo, ff. de re Iudic. l. etiam, §.*1. *ff. solut. matrim. c. audiuimus, de collus. deteg.* Et casu quo illi aliqua-

58 tenus patrocinari posset, hoc non potest esse si id cedat in damnum alterius, Religionis videlicet Hierosolymitanæ, & alterius partis interesse habentis in validitate professionis illius, propter renunciationem illi factam de bonis ipsius. Dolus enim vnius non debet alteri nocere, *l. eleganter, in princ. ff. de dol.* Card. Tuscus *pract. conclus. tom.*2. *litt. D. conclus.*582. vbi *num.*2. post Castr. *conf.*412. *viso facto, n.*3. *lib.*1. Verum qui-

59 dem est Religionem potuisse non acceptare dictam professionem factam ex vi Breuis sic dolosi (si tale esset,) & cogere impetrantem ad ratificandum illam, iuxta doctrinam Basilij Pontij de Leone *lib.*2. *de matrim. cap.*5. *num.*11. *& lib.*4. *cap.*15. *num.*10. & si id non fecerit, sed potiùs acceptauerit, vt dixi in alio scripto de hac re; ipsi tamen impetranti dictum Breue dolus, & malitia ipsius nullatenus suffragari possunt.

60 Tertiò arma retorquendo contra eundem Illustrissimum. Si enim Breue concedens gratiam emittendi professionem extra Conuentum in manibus Eminentissimi Cardinalis Antonij redditur nullum, & subreptitium ob falsitatem ab eo expositam, vel ex eo quod non expressit ea quæ exprimere debebat; sequitur etiam manifestè subreptitium quoque esse aliud Breue eiusdemmet Summi Pontificis Vrbani VIII. quo illi concessit gratiam restitutionis in integrum ad reclamandum contra professionem, non obstante lapsu quinquennij

quinquennij ad id requisiti à Concilio Tridentino, ac proinde nullatenus audiri posse in hac causa inualiditatis professionis suæ. Etenim in postulatione gratiæ huius secundi Breuis exponere debebat subreptiones, & obreptiones, quæ erant in primo Breui, vel saltem (quod sine dubio videtur) exponere se velle impugnare professionem propter nullitatem prouenientem ex dolo, malitia, & fraude sua. Procul dubio, namque si hoc exposuisset, sinistrum aliquod de illo suspicatus fuisset Summus Pontifex, & non concessisset facultatem reclamādi contra professionem, sed ex vi illius factam, potius illum puniret pœnis à iure taxatis, *c.ad falsariorum in fin.de crim.falsi.* contra decipientes Papam, & impetrantes malitiosè, & dolosè literas Apostolicas.

61

62 Et casu quo non puniret, ad minus non concederet nouam gratiam, non solùm quia indignus esset ea, sed etiam quia in eo, quo quis peccat, in ipso puniri debet, *c. quanto, de translat. Episc. cap. Cum olim, de offic. & potest. Iudic.* & ibi DD.

63 Sinè autem dicatur prædictos defectus Breuis contigisse ex dolo, & malitia postulantis, siue ex ignorantia, & bona fide ipsius, adhuc dicendum perseuerare illius validitatem propter consensum eiusdem impetrantis, qui ex vi illius professionem emisit, & milles postea ratificauit, verbis, & factis continuatis per quinquennium, appellando se fratrem, gerendo Crucem in pallio (qui est proprius, & characteristicus habitus professorum) commissiones sibi, vt professo delegatas acceptando, & exequendo, ac reum se cognoscendo in transgressione præceptorum Religionis circa accessum ad Insulam pro illius defensione, & demùm ab eadem Religione supplicando pro absolutione à contumacia incursa propter transgressionem talium præceptorum, vt patet in Summariis. Etenim,

64 vt habet Thesaurus vir doctissimus, & Pœnitentiarius Apostolicus S. Petri de Vrbe *in prax. Eccles. part.2. verb. Gratia, cap.8. §.Limita etiam*, subreptio literarum Apostolicarum in præiudicium tertij sanatur consensu eius; de cuius interesse agitur, ad quod adfert Rotam Seraphini *decis.268.* vbi *num.6.* habetur, eum qui acceptauit gratiam sibi factam, ea vtendo sibi præiudicasse, & hoc præiudicium non tam ex Principis dispositione, quàm ex ipsius consensu oriri, iuxta doctrinam Parisij, & Socini: & *num.7.* quod

65 gratia etiam in præiudicium tertij facta teneat, ipso tertio volente, etiamsi superueniat voluntas post gratiam, iuxta doctrinam Deciani, Antonij de Butrio, & aliorum. Ad quod deseruit regula illa, factum proprium nemo impugnare potest, *l. post mortem, ff. de adopt. l. & per fundum, ff. de seruit. rustic. prad. l.sicut, ff.de action.& obligat. l.cum à matre, Cod. de rei vend. l.generaliter, §.fin. ff. de non numer. pecun. l.non idcirco, Cod.de contrah.empt. l. si creditoribus, Cod. de seru.com.pig.dat.l.cum profitearis, C.de reuoc.donat.l.1. C.de remiss.pign. c.veniens, de fil.Presbyt.c.cum super, de concess.prabend.* Thomas de Thomass. *in florib. leg. regul.26.*

66 Maximè etenim procedit hæc regula, *factum proprium nemo impugnare potest*, in præsenti, eo quòd prorsus euidens videatur, quod casu dato, & nullatenus concesso, quod professio expressa istius Illustrissimi valida non fuerit propter hos, vel alios defectus prætensos; nihilominus negari non potest, quin propter ratificationem illius, & tacitam professionem, quam fecit modis suprà assignatis, de quibus in alio meo scripto de hac professione (accedente præsertim consensu Religionis eandem professionem approbantis, primò eum adnotando inter Professos in libris communis Ærarij. Secundò eidem delegando commissionem vti Professo. Tertiò, & imperando tanquam professo, vt ad Insulam veniret. Quartò eum inter contumaces referendo ob non accessum; ac demum, quintò eum absoluendo, & inter Professos absolutos referendo) sit verè, & legitimè professus,

67 & pro tali semper iudicandus, & habendus: maximè cùm agatur de validitate professionis, in qua quando res est dubia, aut probabilis, semper iudicandum est pro valore illius, vt ostendi in meo scripto relato.

68 Rebus tandem vtrinque diligentissimè disputatis, & prout decebat, maturissimè discussis, S.Rota die Veneris 10. Decembris 1646. coram Illustrissimo D.Rojas hanc edidit decisionem. In causa Mileuitana *nullitatis Professionis.*

69 Ob defectum integri anni Nouitiatus requisiti à Sacro Concilio Trident. sess.25. cap.15. de Regul. & per Statutum Religionis Hierosolymitanæ cap.18. sub tit.de recept. fratr. ac ob omissionem ornatus Cinguli Militaris contra dispositionem dicti Statuti sub cap.2. eod. tit. diu controuersa professione D. Petri Corsini coram Eminentissimis DD. Ginetto, Cæsio, & Vidman; placuit Sanctissimo committere, vt ipsi procederent de voto Rotæ, & hodie discussa causa, professionem esse validam DD. responderunt.

70 Nam defectus integri anni Nouitiatus ex facto tollitur, dum certum est profitentem permansisse ante professionem, non solùm spatio vnius anni iuxta disposita per Sacrum Concilium Tridentinum, & Statutum prædictum, sed spatio 21. mensium, ex quo admissus fuit in Conuentu 6. Februarij 1637. à quo solùm discessit 4. Nouembris 1638. Et licèt dicatur à Petro, quod post dictum tempus discesserit è Conuentu non emissa professione cum licentia Magni Magistri habente conditionem redeundi infrà terminum duorum annorum ad Nouitiatus annum peragendum, & cum tempus probationis fuerit prorogatum, debebat ante professionem nouum annum perficere; nihil obstat, dum prædicta conditio in omnibus licentiis apponi solita non importat obligationem peragendi nouum annum, sed solùm illum perficiendi, quatenus non esset completus, cum hoc denotet verbum peragere, quod significat perfectionem, & complementum anni suscepti, non autem reiterationem, vt notat *Gloss. in l. qui procuratorem, sub verb.peragere, & ibi Angel. & Castr ff. de procurat.* & probat text. *in l.non distinguimus, §.Item si quis Romæ ff de recept. arbitr. l. filius, §. multò magis, de inoffic. testament. Rebuf. in l. 3. verb. peragendum, ff. de verb. signific.* Stante perfectione anni Nouitiatus, & vltrà validè poterat professionem emittere, maximè quia recessus à Conuentu etiam sine licentia Superioris, non tamen animo dimittendi habitum; non obligat ad reiterandum annum Nouitiatus, vt firmant *Syluest. in verb. Religio 5. quæst.4. Rodrig. q. regul.15. art.10. ad fin. Sanch. ad decalog. lib.5. cap.4. num 34.* sed admittitur ad professionem qui peracto Nouitiatus anno extrà Conuentum commoratus fuit, nisi aliud obstet, vt censuit Sacra Congregatio Concilij relata per Barb. *de iur. Eccles. lib.1. cap.42. num.129. & collect. decis. collect.525. num.8. & collect.612. num.4.* Imò nec minus per huiusmodi recessum annus interrumpitur, vt admittit *Suar. de Religion. tom.3. lib.5. cap.15 num.6. ad fin. Dian. part.3. tract.2. res.84. ad fin. & part.5. tract.5. res.19. circa fin. vers. si verò, Bordon.de profess. regul.cap.14. quæst.13. sub vers. Galuanus, & quæst.19.* Hocque comprobatur ex fide Equitum attestantium huiusmodi licentias cum hac conditione solitas esse expediri, tam pro Nouitiis, qui impleuerant annum Nouitiatus, quàm pro illis, qui eum non perfecerant; sed illa conditio arctat solùm eos ad Nouitiatus annum perficiendum, qui eum non compleuerunt, non autem alios, qui illum iam perfecerunt; idcircò non obligat in casu proposito, dum prædictus annus perfectus remansit.

Defectus

71 Defectus verò Cinguli Militaris, quem prætendebant esse necessarium in actu professionis emittédæ nullo modo illius omissio reddere potest inualidam ipsam professionem ex duplici ratione. Primò, quia dictus Cingulus non est de substantia professionis, quæ consistit solum in obligatione directa Deo per emissionem trium votorum, non autem in habitu, vel aliis actibus extrinsecis, *cap. porrectum, de regul. vbi Abb.num.* 13. *Suarez de relig.tom.* 3 *lib.6.cap.* 12.*n.*24. *Castropal.oper.moral.p.*3.*tit.de suscept.relig.stat.disp.*2. *punct.*1.*num.*1.*in fin.& punct.*6.*num.*9.*cum aliis relatis per Rotam decis.*216.*num.*3 *p.*2.*diuers.& in Vlysbonen. nullitatis professionis*,29. *Januar.*1646. *coram R.P.D. meo Arguelles.*

72 Nec refert, quod statutum *in dicto cap.*2.*de recept. fratr.* disponat, quòd Eques ante receptionem habitus, & emissionem professionis necesse est, vt decoratus sit Cingulo militari, vnde dicta solemnitas ornatus, vti de necessario requisito omitti non poterat absque vitio nullitatis, attento præsertim decreto irritanti apposito *in ordinatione* 2. *de recept. frat.* Tum quia dicta verba vti præceptiua non sufficiũt pro nullitate professionis, *Abb. in cap. quia in Insulis*,*n.*4. *& c.porrectum n.*13. *de regul. Azor. instit. moral. par.*1. *lib.*12.*cap.*5.*q.*7. *in fin.Sanch. in decalog lib.*3.*c.*3.*n.*4. *Suarez de legib. lib.*5. *cap* 29. *num.*7. *Mirand. in manual. Prælat. quæst.*24 *conclus.*2. *num* 2. *cum aliis per modernum de profess. cap.*2. *q.*49. & hanc sententiam amplexa fuit Sac. Congregatio Concilij Tridentini, vt refert *Peyrin.de prælat.reg.q.*3 *c.*1.*§.*6. *n.*178.*tom.*2. *Barbos.de potest. Episc. part.*3. *allegat.* 101. *num.*105. *& in collect.ad Concil.dicta sess.*25.*cap.* 15.*n.*12. *& seq.* vt in simili dicitur de Coniugibus absque licentia Episcopi profitentibus, contra dispositionem *cap. si vir, & vxor*,27. *quæst.*1. vbi prohibetur huiusmodi professio sine licentia, & tamen absque illa facta valet, vt refert *Sanchez de matrim. lib.*7. *disp.*32. *num.*3. *vers quantum ad primum*, & de Nouitia professionem emittente non præcedente examine suæ voluntatis, contra formam traditam à Sacro Concilio Tridentino sess.25.cap.17. de reg. & tamen dicta professio est valida, vt aduertit *Menoch. consil.* 396. *numer.* 22. *Sanch. in decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 84. *Pelizzar. de monial. cap.*3. *session. prima, num.*3.

73 Tum etiam, quia dicta solemnitas Cinguli, vt Domini ponderarunt, inducta dumtaxat fuit ad distinctionem graduum militum, non autem pro validitate professionis, dum in *c.*1. *dicti statuti de recept. fratr.* vbi tribuitur certa forma in professione facienda à Militibus, nunquam legitur, quod profitens debeat esse Cingulo militari decoratus vel decorandus, in secundo verò capite ordinato solummodò ad distinctionem graduum militum dicitur, quod solum Eques Iustitiæ decoratus sit dicto Cingulo, quem non requirit in aliis Equitibus Sacerdotibus, & Seruientibus. Vnde infertur, quod dictus Cingulus requiritur solùm ad distinguendos milites, vt apparet ex lectura tam rubricæ dicti cap. ibi, *della diuisione de gradi de fratelli del nostro Ordine*; ex hac enim colligitur quænam fuit mens disponentis, & causa dispositionis, vt firmant *Roman.cons.* 16.*num.*4. *Curt. iun. consil.*107.*n.*2. *Honded.consil.*14.*num.*13.*lib* 1.*Mascard.de gen.statut. interp. conclus.*2.*n.*192. *& dixit Rota coram me in Fanen. nullitatis apocha*,13.*Martij* 1648.*§. Prima,enim.* Quam ex verbis dicti cap.ibi, *Triplice è la differenza de nostri Fratelli, perciò che altri sono Sacerdoti, altri Seruienti, & altri Caualieri: Hora chi trouandosi idoneo demandara d'esser riceuuto in grado di Caualiero, prima che pigli l'abito, è necessario, che sia ornato del Cingulo della militia, però li Capellani, e Seruienti non è necessario ornardirli tali Insegne militari.* Idcircò dici debet, quod ornatus Cinguli necessarius non est pro validitate professionis faciendæ, sed solum ad distinctionem militum, maximè quia de illo nulla prorsus fit mentio in dicto primo cap. quod dat certam formam profitendi. Ideo non potest ex illius omissione induci nullitas professionis, vt dicitur de profitente absque habitu Religionis, cuius omissio non inualidat professionem, cum non habitus, sed professio faciat Monachum, *ad text. in d.c.porrectum de Regular.*

74 Itaque non afficit decretum irritans appositum in *ordinat. prima de recept. fratr.* vbi cum decreto irritanti prohibetur, ne aliquis ad habitum admittatur, nisi in tribus distinctis gradibus recensitis *in dicto cap.*2. ac factis, & exhibitis probationibus Nobilitatis, & legitimitatis. Quia dictum decretum respicit solum casum admissionis in alio, quàm in tribus gradibus relatis, & non facta legitima, & valida probatione Nobilitatis, & legitimatis, de quibus dumtaxat in illo fit mentio, ideo dictum decretum non est extendendum ad omissionem Cinguli, sed solum ad casum expressum, cum agatur de annullatione actus, in qua strictissima fieri debet interpretatio, *l. sancimus,C. de testam. Durand. decis.*48.*n.*14.*Seraphin. decis.*627. *num.*10. præsertim quia decretum irritans non egreditur terminos casus expressi, sed regulatur secundum naturam dispositionis, cui adiicitur. *Put. decis.*301. *num.*2. *lib* 1. *Mantica decis.*359. *sub num.*4. *Comitol. decis.*19.*num.*11. *Duran.dicta decis.*48.*num.*22.*& decis.*632.*num.*45.*part.*3.*diuers.* ac firmatum fuit *in Tarraconen. Parochialis*,10. *Nouembris* 1634.*coram Eminentissimo Panzirolo,§. quibus non obstat, in Hispalen. matrimonij*,21. *Iuny* 1644. *coram Reu. P.D. meo Corrado, §. Quoniam ille, ac in Monasterien. Canonicatus*, 10. *Iunij* 1648.*coram Reuerendissimo Dom.Terracinen. §. non obstat.* Idque comprobatur ex fide Episcopi Melitensis, & Prioris Ecclesiæ, ac ex depositionibus Testium attestantium, professos omissa etiam dicta solemnitate ornatus Cinguli, pro veris Religiosis habitos fuisse, & haberi.

75 Secundò, quia quamuis omissio prædictæ solemnitatis irritaret professionem factam, quod tamen ex deductis expressè refellitur, nihilominus prædicta locum sibi vendicant solummodò in solitis professionibus faciendis in Conuentu, non autem in hac professione in Vrbe emissa coram Eminentissimo Cardinali Antonio Barberino Delegato Apostolico, in qua satis fuit pro eius validitate obseruare formam præscriptam in Pontificiali Romano confirmato per Clementem Octauum de anno 1596. in quo sub *tit.de creat.milit. regul.* non requiritur dicta solemnitas in actu professionis, quod comprobauit subsequuta obseruantia, vt testantur Magistri Ceremoniarum. Quapropter quamuis non interuenerit dicta solemnitas Cinguli, illa tamen necessaria non erat, ex recepta conclusione, quod in solemnitatibus attendenda est dispositio Constitutionis illius loci vbi actus celebratur. *Anchar. in repet.cap.*1. *de Constit.quæst.*12. *in princ. Mascard. de gener.statut. interpret.concl.*7.*num.*41.*vers.sextò quia solemnitas.*

Et ita vtraque, &c.

CONSILIVM

CONSVLTVM VI.

De statutis Religionum à Papa confirmatis.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

CASVS.

CONGREGATIO Cassinensis Ordinis S. Benedicti habet quasdam Constitutiones, ac declarationes super Regula S. Benedicti, factas in quodam Capitulo Generali eiusdem Congregationis, approbatas, & confirmatas ab Vrbano VIII. litteris datis Romæ apud S. Petrum, 27. Martij 1642. his verbis: *Constitutiones, & declarationes prædictas in dicto Capitulo generali, vt petitur, correctas, & declaratas, dummodò tamen SS. Canonibus, ac Concilij Tridentini decretis, ac Constitutionibus Apostolicis non aduersentur, neque sint reuocatæ, aut sub aliqua reuocatione comprehensæ, Apostolica auctoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, ac omnes, & singulos, tam iuris, quàm facti defectus, si qui desuper quomodolibet interuenerint, supplemus, atque Constitutiones, & declarationes huiusmodi in eadem Congregatione perpetuò obseruari, sicque per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obstantibus, &c.* [1]

Quæritur modò, an alia Congregatio Generalis, seu Diffinitores Capituli, seu Congregationis Generalis eiusdem Congregationis Cassinensis possint, non obstante dicta approbatione, seu confirmatione dictarum Constitutionum, & declarationum à Papa obtenta, sine Sedis Apostolicæ authoritate in iisdem dispensare, si aliquando ratio publici boni, vel alia vrgens, & rationabilis causa super illis dispensari postulauerit: [2]

Responsio.

Dicendum primò, quod si sermo sit de rebus *leuibus*, id est, paruis obseruantiis, siue in Regula, siue in constitutionibus huius Religionis à Sede Apostolica modo relato approbatis, & simplici ordinatione intimatis; siue de rebus *frequentibus*, iis videlicet, quæ ordinariè, & fermè quotidie contingunt; siue *de propriis*, illis nempe, quæ sunt propria, peculiaria, & veluti municipalia alicuius conuentus, non solùm Congregatio Generalis, sed etiam inferiores Prælati, & Abbates respectiuè possunt in ipsis dispensare, causa iusta, & rationabili subsistente. [3]

Ita communiter Doctores, specialiter Caietanus 1.2. *quæst.97.art.4.* Sotus *lib.1. de iustit. quæst.7.art.3.* Rodrig. *tom.1. quæst. Regular. quæst.27. art.5.* Val. *tom.2. disp.7. quæst.5. punct.9.* Suar. *de legibus lib.6. cap.14.à num.9.* Peirinis *tom.1. de subdito, quæst.1. cap.8. §.5.* Tamburinus *de iure Abbat. tom.3. disp.4. quæsit.8.* & alij. Colligitur primò ex Concil. Trid. *sess.25. cap.1. de Regularib.* vbi præcipiens Religiosis, Superioribus præsertim, obseruantiam Regulæ, & præceptorum, subiungit: *Cùm compertum sit ab eis non posse ea, quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari. Si enim illa, quæ bases sunt, & fundamenta totius Regularis disciplinæ, exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est.* Ex [4] [5]

qu bus, cum iuxta commune illud, *Exceptio firmat regulam in contrarium*, & à contrario sensu (ex quo validum sumitur argumentum, *l.1. §.huius rei, ff. de officio eius, l. qui testamento, § mulier, ff. de testament. l si procuratorem, §. si ignorantet, ff. mandati*, & aliis iuribus, & DD.) colligitur Superiores Religionum dispensare posse in illis, quæ non pertinent *ad substantiam Regularis vitæ*, nec sunt *bases, aut fundamenta Regularis disciplinæ*, prout sunt ista *leuia, frequentia, & propria*. Secundò ex D.Bernardo *in lib. de præcept. & dispensat.* ibi: *Patet ergo quod magna ex parte Regularis traditio subest ei, qui præest, etsi non voluntati, certè discretioni.* Intellige, quoad ista minoris momenti. Vnde de illis etiam habet: *Ita necessaria dixerim, vt eis minimè præiudicetur necessariis, rationabilibusque dispensationibus.* Tertiò, quia tales Prælati dispensant cum suis subditis in præceptis Ecclesiasticis, ieiunij videlicet, abstinentiæ, &c. prout communiter docent Theologi, præsertim Suarez infrà referendus *c.12. à num.18.* Ioannes de Cruce *lib.1. de Voto obedientiæ, c.6.dub.21.* Tamburinus *sup q.8. num.8.* & ego *tom.1. Summæ, c.18.num.55.* tum propter ius commune, quia scilicet habent iurisdictionem veluti Episcopalem supra subditos: tum propter multa priuilegia Religionum. Multo ergo magis possunt in huiusmodi obseruantiis dispensare. Quartò ratione, quia eo ipso quod huiusmodi sunt *leuia, frequentia*, & non communia toti Religioni, sed *propria* alicuius Monasterij, prudentissimè creditur nolle Papam (multò magis alios Prælatos) esse sibi reseruata, sed commissa cuicunque Prælato etiam inferiori, eo ipso quod illi commissa est cura Religiosorum, qui de ipsis, vtpote accidentibus, quæ possunt adesse, vel abesse Religioni, pro bono communi, vel malo aliquo euitando, *vt prudens, & fidelis dispensator, quem constituit Dominus super familiam suam*, Luc 12. prouidere possit. Rodriguez *sup q 26. art.1.* Tamburin. *sup.* innitentes D. Bernardo, D.Thomæ, Syluestro, & Soto. Quæ omnia eo vel maximè procedunt, quia dispensatio in istis frequenter est necessaria pro bono regimine Religionis; & si ea non esset Prælatis concessa, non esset sufficienter Regulari vitæ prouisum. Suarez *4.tom.de Relig. tract.8. lib.2. c 12.num.26.* ex his ergo poterit Congregatio Cassinensis, & Prælati ipsius dispensare, non obstante dicta confirmatione ab Vrbano Papa emanata.

6 7 8 9

10 Porrò causæ istæ ad dispensandum super huiusmodi obseruantiis Regulæ, vel Constitutionum *leuibus*, scilicet *frequentibus*, & *propriis*, prout relati DD. loquuntur, communiter sunt prima, *tempus*, quando videlicet propter solemnitatem alicuius festi oporteat Regulæ rigorem mitigari. Secunda, *vtilitas*, maximè spiritualis, vt si contingat, quod si cum aliquo Religioso rigidius, iuxta Regulam, vel Constitutiones procedatur, timetur desperatio, vel aliquod magnum peccatum ipsius; tunc enim mitius cum ipso est agendum. Tertia, *qualitas personæ*, sic enim cum Religioso graui, & benemerito de Religione dispensari potest in aliquibus punctis, v. g. de cœna in refectorio, & cum occupato in studiis de assistentia ad chorum, prout Clemens VIII. ordinauit *in decretis pro reformat. Regular.* Quarta, *necessitas*; ipsa enim sicut caret lege, sic petit vt quando adest, dispensetur in ieiuniis, abstinentiis, & similibus. Quinta, *pietas*; sic enim dispensari potest cum Religioso, vt in vtilitatem propriorum parentum aliqua efficiat, quæ alias secundum Regulam, & constitutiones fieri non deberent. Sexta, *euitatio scandali*, propter quam prudenter Prælatus parcit alicui Religioso pœnam ipsi debitam, ne scilicet in ciuitate scandalum oriatur. Septima, *euitatio offensæ*, alicuius nempe extranei magnæ authoritatis, qui offenderetur, si rigor Religionis in aliquibus casibus obseruaretur. De his tamen & similibus Syluester, Angelus, Armilla, Rosella, Pisanella *verbo Dispensatio*, Miranda *in Manual. Prela.tom.2. q.30.art.5.* Salas *de legibus, disp.20.sect.8.* Peirinis *sup. §.5.concl.4.* Tamburinus *sup.p.10.*

11 12 13 14 15 16 17

18 Loquendo autem de aliis obseruantiis, tam Regulæ, quam Constitutionum prædictarum à Sede Apostolica modo dicto approbatarum, & confirmatarum, quæ non sunt *leues frequentes*, & *propriæ*, alicuius Monasterij, sed graues, notabiles, extraordinariæ, & communes toti Congregationi, quamvis dispensari non possint à communibus Prælatis ipsius, probabilius tamen censeo (sub eiusdem S.Sedis censura) posse dispensari à Congregatione Generali, non obstante dicta confirmatione, seu approbatione Vrbana.

19 Primæ partis ratio est, quia inferior non potest in legibus suorum superiorum dispensare. *Can.inferior 21. dist. cap.Cum inferior, de maior. & obed. Clem.ne Romani, de elect. l.fin. C. de legibus, l formam, Cod. de officio Præfecti*, & ibi DD.communiter. Regula autem, & Constitutiones Religionum maximè à Sede Apostolica approbatæ sunt leges Superiorum, scilicet fundatoris, vel institutoris, vel Capitulorum Generalium, non ergo possunt in illis inferiores Prælati dispensare. Salas *de legib.disp.8.sect.16.num.66.* Bonacina *de legib.disp.1.q.2. punct.1.n.12.* Tamburinus *sup q.7. num.15.* Procedit autem hoc præcipuè in Regula, eo quod ipsa sit veluti anima, seu forma substantialis Religionum. Etenim S.Gregorius Nazianzenus *Iamb. 15.* Officium religiosi complexus dicebat: *Quid est monachus? Est qui viuit, & regula, & Deo.* Vt propterea communiter teneant DD. Prælatum non posse dispensare super regula, nisi quantum illi à Regula permittitur, vel priuilegio, vel à iure. Innoc. *in c.1. de eo qui furt.ord. recept. & in c.fin. de postul. Prælat.fin.* Abbas *in c.At si clerici, §.de adulteriis, n.13.de iudic.* & *c. Officij, de elect.n.4.* Angelus *verb. dispensatio, n.7.* Syluester *eod.q.14.num.20.& q 4.n.8.* D.Thomas *prima 2.quæst.97.art.4.ad 3.* Rosella *verb.Dispensatio, n. vlt.* Peirinis *supr. §.5. concl.1.* Suo etiam modo procedit in Constitutionibus, seu statutis Religionum, eo quod ordinata sint ad Regulæ obseruantiam, & pertineant ad perfectionem, seu complementum Religionum.

20 21

22 Ratio autem secundæ partis desumi potest ex priuilegiis non solùm aliarum Religionum, cum quibus (vt credo,) communicationem habet Cõgregatio Cassinensis, sed specialiter tum ex priuilegio amplissimo Eugenij IV. sub dat. anno Incarnationis Dominicæ 1432. quod incipit *Etsi ex solicitudinis debito.* Tum ex altero consimili, & maiori Alexandri VI. dato anno 1501. incipiente *Inter cæteros Religionis Monasticæ professores.* Qui duo Summi Pontifices concedunt diffinitoribus Capitulum Generale repræsentantibus, non solum facultatem instituendi, ordinandi, interpretandi, declarandi omnia, & singula, quæ regulæ statum, obseruantiam, & indemnitatem, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus concernunt, verùm etiam sic instituta, ordinata, interpretata, vel declarata in toto, vel in parte, prout rerum, ac temporum qualitas exegerit *alterandi, & amouendi*, absque tamen ipsius Regulæ variatione substantiæ. Ex his enim elici datur, concedi dicto Capitulo Generali facultatem dispensandi in iis, quæ pertinent ad Regulæ statum, qualia sunt dictæ constitutiones. Verba enim *alterandi*, & *amouendi* hæc important, cum dispensatio sine dubio sit quædam legis alteratio, & amotio illius, quoad obligationem.

23 24

25 Nec dicatur, hæc, & similia priuilegia sublata esse in dicto Breui Vrbani VIII. illis verbis: *Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, &*

& quatenus opus sit quibus aliis Ordinis, & Congregationis huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque.

26 Etenim, præter dicenda inferius (& omisso, an per clausulas iam generales derogari possit priuilegiis priuilegiatissimis Religionum, quæ requirere videntur specificam derogationem) huiusmodi derogatoriæ clausulæ solùm respiciunt contenta in ipso Breui, scilicet tollere ea quæ impedire possent, quod dictæ constitutiones non sint approbatæ, & confirmatæ à Sede Apostolica, quod non habeant Apostolicæ firmitatis robur, &c. Non tamen quod in aliqua illarum rationabili subsistente causa, dispensari à Capitulo generali non possit. Etsi enim decernatur dictas Constitutiones, & declarationes in ea Congregatione *perpetuò obseruari*, hoc tamen non tollit dictam dispensationem. Certum enim est, regulas Sanctorum Basilij, Augustini, Benedicti, Francisci, & Alberti dici *perpetuò obseruari* à Religionibus, quæ sub illis militant, etiamsi, vt constat, obseruentur cum aliquibus dispensationibus.

27

28 Declaratur hoc ex differentia quæ est inter abrogationem, seu derogationem legis ex vna parte, ac dispensationem ex alia: quod videlicet abrogatio est cessatio totius legis, tam quoad materiam, quàm quoad personas. Derogatio verò est cessatio legis pro aliquo tempore, vel pro aliqua parte communitatis, vel legis. Constat *ex l. derogatur* 102. *ff. de verbor signific. & ex l. derogatur, ff de regul. Iuris*, ibi: *Derogatur legi cum pars detrahitur, abrogatur cum prorsus tollitur.* Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 1. *num.* 1. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 1. Basilius Legion. *de matrim. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 5. At verò dispensatio nullo pacto est cessatio legis, neque in toto, neque in parte, sed relaxatio illius, seu exemptio ab ipsius obligatione. Sic colligitur *ex cap. de multa, de prabend. cap necessaria, cap. dispensationes, cap. tanta, cap. Si qua*, 1. *q.* 7. quibus in locis vocatur dispensatio relaxatio, seu moderatio Canonum, & *in cap. ipsa pietas, §. si inquirat*, 23. *q.* 4. vocatur ab Augustino *vulnus contra integritatem seueritatis.* Denotans sanè, quod per dispensationem solùm vulneratur lex, non corrumpitur; relaxatur, non cassatur; moderatur, non tollitur. Salas *supr.* Legion. *sup. n.* 3. Suarez *lib.* 6. *de legib. c.* 10. *n.* 7. Castrus Palaus *p.* 1. *tract.* 3. *disp.* 6 *punct.* 1. *n.* 2. & alij communiter. Ergo ad intentum nostrum, etiamsi aliqua Constitutio ex prædictis dispensari possit, aut dispensetur, non propterea tollitur quominus dictæ Constitutiones dici possint *perpetuò obseruari*, prout Pontifex Vrbanus decernit.

29

30

31 Quicquid tamen sit de hac dispensatione in vim Priuilegiorum, nihilominus in vim iuris communis posse Capitulum generale dictæ Congregationis in dictis Constitutionibus, aliquibus videlicet ipsarum dispensare, colligitur ex eo quod certi iuris est, potestatem dispensandi in legibus competere legislatori ipsarum. Quia obligatio legis humanæ inducitur pro voluntate legitimi Superioris præcipientis. Ergo etiã per ipsius voluntatẽ potest auferri, iuxta illud *Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.* Quod habetur ex *Can. omnis* 27. *quæst.* 2. & *cap. Omnis res, de reg. Iur.* Et sic tenent communiter omnes, specialiter Vasqu. *de legib. disp.* 178. *cap.* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 5. Salas *sup. disp.* 20. *sect.* 3. *n.* 16. Bonacina *de legib. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 3. & 4. Castrus Palaus *supr. punct.* 4. *num.* 1. Cùm ergo Capitulum Generale dictæ Congregationis has leges, seu constitutiones condiderit, poterit in illis in iure communi stando dispensare. Colligitur etiam hoc ex *cap. Cum ad Monasterium, de stat. monach. §. In Refectorio verò*, vbi postquam esus carnium monachis prohibetur, subditur: *Quamuis ex indulgentia possit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos (prout necessitas postulauerit) aduocare, ipsosque secum in Camera sua melius, & plenius exhibere.* Vnde Glossa ibi *verb. Indulgentia*, non solum in hoc casu, sed etiam in aliis, ait posse dispensare Abbatem. Dicit enim: *Sic ergo Abbas potest dispensare in regula Monachali quantum ad esum carnium, vt hic, & argum. de Consecrat. dist.* 5. *Carnem. Item in Cella speciali constituenda*, 20. *q. vlt. Monachum. Item dispensat in Ordine, infrà de eo. qui fur. ord. recipit, cum Hostiensi. Itẽ dispensat cum eo qui excommunicatus ordines suscepit, infra de sent. excomm. cum illorum.* Ex quibus efficax argumentum desumitur ad intentum. Si enim Abbas, qui est Prælatus particularis, potest in Regula Religionis, & aliis assignatis à Glossa dispensare, certè, & multò magis Capitulum generale, quod totam Religionem repræsentat, id poterit facere. Facet etiam *Can. Monacho*, 20. *q* 4. vbi conceditur Abbati facultas tollendi, siue dispensandi in votis factis à suis subditis. Si enim in obligatione voti, quæ est de iure diuino, & veluti naturali, potest dispensare Abbas, cur generalis Congregatio, quæ est Superior omnibus Abbbatibus, non poterit dispensare in legibus à se latis.

32

33

34

35

36

37 Accedunt ex axiomatibus Iuris commune illud: *Prohibitum quod non inuenitur per legem, concessum censetur l. necon* 28. *post princ.* ibi: *Sed si lex non prohibeat, & §. quod eis*, iuncta glos. *verb. prohibeant, ff. ex quibus causis, l maior.* 1. *ff. de testib. l. mutus, §. quæritur, ff de procur. l. ab ea parte, ff. de probat. l. Statuas, C. de relig. & sumpt. funer. cap. omnes*, & ibi glos. 3. *distinct. cap.* 1. *de translat. Prælat.* vbi glos. *verb. non inuenitur, c. nuper* 29. *vers. in secundo, c. cum illorum* 32. *de sentent. excomm* & ibi DD. ex quibus plurimos refert Barbosa *in axiom. Iuris, axiom.* 193. *n.* 7. Item aliud ipsi simile, videlicet: *Permissa esse censentur omnia, quæ non sunt prohibita.* Oldradus *cons.* 228. Anchar. *cons.* 243. Alexand. *cons.* 57. *n.* 2. *lib.* 1. quos refert Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *litt. P, concl.* 298. *n.* 1. Quod adeo inualuit inter Doctores, vt lege non prohibitum censeri prohibitum, superstitiosa prætensio dicatur, prout ex Surdo *cons.* 173. *n.* 72. & *cons.* 222. *num.* 5. elicit Barbosa *supr. axiom.* 178. *n.* 1. Ex his porrò validum etiam argumentum pro præsenti desumitur. Nam cum talis dispensatio nullo modo sit prohibita in aliquo Iuris Canonici loco, censeri debet permissa, & tolerata Capitulo generali, quod habet summam authoritatem in Religione post Papam, non solum de iure communi, sed & ex particulari religionum, iuxta priuilegia Innocentij VIII. pro Cisterciensibus, Martini V. Eugenij IV. & Leonis X pro Camaldulensibus. Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regular. q.* 41. *art.* 2. Suar. 4. *tom. de Relig. tract.* 10.

38

39

40 Accedit prætereà sententia plurium DD. qui generaliter loquentes volunt quemlibet Prælatum posse dispensare in legibus suorum Superiorum, etiam Papæ, quando necessitas renera magna est & est, periculum in mora, vel impotentia adeundi Superiores, vel Papam; tunc enim ex rationabili interpretatione voluntatis eorum Superiorum, & etiam Summi Pontificis, censentur habere eam potestatem. Prout tradunt Panormitanus, Felinus, Rebuffus, Syluester, Angelus, Armilla, Nauarrus, Sanchez, & alij, quibus subscribit Suar. *de legib. lib.* 1. *cap.* 14. *in fin.* Ex hac enim doctrina saltem elici valet, posse dictam Congregationem Cassinensem in prædictis casibus magnæ necessitatis, periculi in mora, & impotentiæ adeundi Papam, in aliqua ex prædictis constitutionibus dispensare.

41

42 Quod præcipuè firmatur ex alia doctrina generali S. Th. 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. vbi etiam expositores ipsius, quod scilicet Doctores multitudinis possint in legibus dispensare. Hæc enim generalis doctrina, ad

minus applicari potest ad casus *leues*, *frequentes*, & *proprios*, iuxta dicta superiùs, & etiam ad casus extraordinarios, in quibus dictæ circumstantiæ necessitatis, periculi, & impotentiæ concurrunt.

43 Generaliter autem, & extra istos casus posse Congregationem, Capitulum videlicet Generale ipsius in dictis constitutionibus, aliqua videlicet, vel aliquibus ipsarum dispensare, non obstante approbatione, seu confirmatione illarum à Sede Apostolica, & Vrbano VIII. facta, colligitur ex multis. 44 Primò quidem, quia dicta confirmatio solum est in forma communi, non in forma speciali, id est, ex certa scientia, motu proprio, ac de plenitudine potestatis, vt patet ex contextu Bullæ, seu Breuis; ac proinde etiamsi faciat quod dictæ constitutiones sint maioris authoritatis, intra limites constitutionum Religionis, & magis timeantur, *cap. quamquam 23. dist.* quia funiculus triplex difficile rumpitur, *cap. 1. de treuga, & pace*; 45 non tamen propterea facit quod illæ censeantur leges Papales, aut eas extrahit à ratione constitutionum Religionis. Eo quòd habet rationem causæ accessoriæ, ac per consequens sequitur naturam principalis, cui adiungitur, iuxta illud commune: *Accessorium sequitur naturam sui principalis*, quod desumitur *ex l. etiam, C. de iure dotium*, & ex Regula *Accessorium, de regulis iuris in 6.* Sic fermè Rodrig. *tom. 1. quæst. Regular. quæst. 68 art. 5.* iuxta doctrinam Baldi, & Decij, & eius Compendiator alter Rodriguez *in Comp. qq. regul. resol. 90. num. 35.* ac Suar. *lib. 6. de legib. cap. 26. num. 22.* Secundò id colligitur ex eo, quod dicta confirmatio non tam videtur facta in fauorem Religionis, quàm in fauorem eorum, qui tales constitutiones fecerunt, scilicet Capituli Generalis, vt 46 patet ex contextu Breuis Vrbani.

Postquam enim in eo retulit Pontifex Gregorium de Parma Ordinis Procuratorem Generalem illi exposuisse dictas constitutiones, & Regulæ declarationes factas fuisse in quodam Capitulo Generali, subiungit: *Nos igitur eundem Gregorium specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis*, &c. *absoluentes*, &c. *huiusmodi supplicationibus inclinati, Constitutiones, & declarationes prædictas, in Capitulo Generali, vt petitur, cor-* 47 *rectas*, &c. *confirmamus, & approbamus*, &c. Hæc ergo confirmatio, & approbatio constitutionum, fauor, gratia, & priuilegium est, concessa à Papa illis qui dictas constitutiones, & declarationes fecerunt, scilicet Capitulo Generali, in quo id factum est. Si autem est gratia seu priuilegium, ergo potest illi renunciari ab eo cui est concessum. Generaliter enim quilibet potest priuilegio, & fauori suo renunciare, *cap. si terra, cap. accedentibus, de priuileg. cap. ad Apostolic. de Regularib. l. si quis in conscribendo, C. de pactis*, DD. *ibid.* & Summistæ *verbo priuilegium.* Cum ergo concessum sit Capitulo Generali dictæ Congregationis, poterit illi renunciare, & dispensare in suis constitutioni-48 bus, ac si non essent à Sede Apostolica confirmatæ. Ita in terminis Rodrig. *tom. 1. quæst. Regular. quæst. 10. art. 4.* iuxta doctrinam Bartoli, Miranda *1. tom. Man. Prælat. q. 29. art. 8.* quos sequor *tom. 1. meæ Summæ, cap. 8. num. 12.* Emmanuel Sà *in Summa, verbo lex, n. 30.* Portellus *in Dub. Regular. verbo statutum, num. 11.* Tertiò, & ad idem, quia dicta confirmatio non est, vt inquiunt D D. essentialis, sed tantùm accidentalis. Quod est dicere, non est talis, vt per ea velit Pontifex vt dictæ constitutiones obseruentur veluti nomine suo, & vt ab ipso factæ, prout essent si per 49 modum decreti, aut mandati ab ipso confirmarentur; sed solùm laudauit, approbauit, & confirmauit illas, prout factas à Religione, ac proinde non sunt leges Papales, sed merè municipales, & Religiosæ. Sic colligo ex Bonacina *de legibus disp. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 15. & 16.* Tamburino *de iure Abbat. tom. 3. disp. 3. quæsit. 7. num. 6.* quos etiam retuli loco citato in vltimis impressionibus Venetis. Iunge Suarez *de legibus lib. 6. cap. 26. num. 16.* ex multis aliis, Salas *de legibus disp. 20. sect. 3. num. 29.* Basilium de Leone *lib. 8. de matrim. cap. 5. num. 6.* Castrum Pa- 50 laum *part. 1. tract. 3. disp. 6. punct. 4. num. 6.* Confirmationis autem accidentalis, & non substantialis signum est, quod tales leges fieri potuerunt à Religione, & ab illa habere potestatem obligandi. Tunc enim denotatur confirmationem non fuisse à Papa petitam ad hoc quod ipse dictas Constitutiones suas faceret, sed ad hoc quod illæ maiorem authoritatem, & robur acciperent, intra limites tamen Constitutionum municipalium. Sic fermè Suarez, Bonacina, Castrus Palaus ex aliis.

51 Nec obstat, quod Pontifex in huiusmodi confirmatione decernat dictas Constitutiones, & declarationes *perpetuò obseruari*. Hæc enim clausula, vt tactum est in Superioribus, nullatenus tollit facultatem dispensandi in illis, sed solùm denotat perpetuitatem dictatum Constitutionum. Primò quidem prout emanarunt à Religione, & secundum obligationem, quam à Religione participant. Secundò, quantum ad abrogationem, seu totalem mutationem ipsarum, ita videlicet vt à Religione non possint abrogari, inconsulto Rom. Pontifice. Tertiò, si quoad dispensationem, quoad illam faciendam illegitimè, vt sine causa, vel à Prælatis particularibus, non verò quoad dispensationem faciendam legitimo modo, vt dictum est. 52 Quod præter alia, ex eo colligitur, quod si Pontifex voluisset auferre à Religione facultatem dispensandi in illis constitutionibus, id expressisset, quod nullatenus fecit. Verissimum namque est illud iuris axioma, *lex si voluisset, expressisset*, quod desumitur *ex l. vnic. §. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend. l. si seruus, §. Prætor ait ff. de adquirend. hæredit. c. ad audientiam 2. de decim. c. 2. de translat. Prælat.* Quod axioma exornant Tiraquellus, Menochius, Surdus, Gutierrez, Gonzalez, Thuscus, & alij Iuristæ. Cum ergo nullum verbum sit in Breui Pontificio, quo exprimatur hæc ablatio potestatis dispensandi, & illa aliàs competat Religioni tum iure communi, tum ex priuilegiis, vt dictum est, vtique ex hoc habetur ablatam non fuisse.

53 Pariter nec obstat, quod in Breui post illa, *perpetuò obseruari*, apponantur illa verba: *Irritum, & inane, si secus super his à quodam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus.* Ex his enim colligi videtur, non esse in potestate Religionis statuentis dictas constitutiones eas immutare; dicta enim clausula *Irritum, & inane*, eam vim habet, 54 vt statuta à Papa confirmata cum ipsa non possint ab eisdem statuentibus reuocari, prout colligitur *ex cap. dilecto, de præbend. verbo huiusmodi clausula*, Glossa *ibi*, Abbas *num. 14.* Baldus *l. ex placito, C. de rerum permutatione, & l. omnium, C. de testamentis*, facit Rota coram Seraphino *decis. 538. num. 1.* Salas *disp. 18. sect. 5. num. 11. & disp. 20. sect. 3. num. 28.* Suar. *dict. cap. 26. num. 24.* Bonacina *supr. n. 16. §. hoc tamen limita*, & alij. Hoc inquam non obstat primò, quia dici potest clausulam illam *irritum, & inane*, &c. 55 non referri ad omnia præcedentia, ac per consequens non ad illa *perpetuò obseruari*, sed tantùm ad immediata, & proxima illa: *Sicque per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, ac diffiniri debere.* Etsi enim clausula in fine posita referri soleat ad omnia præcedentia, hoc tamen intelligi debet quando est eadem ratio in omnibus, prout dixi *tom. 3. Summæ, verbo clausula, n. 3. & 4.* ex Decio, Nauarro, Sanchez, & aliis, in proposito autem non est eadem ratio

in

in omnibus præcedentibus dictam clausulam *irritum, & inane*, ac propterea non est, quod cogat dicere referri debere ad omnia præcedentia, sed sufficit quod referatur ad proxima, & immediata.

56 Deinde, gratis admisso quod ea referri debeat ad omnia præcedentia, ac perinde ad illa *perpetuò obseruari*, ex hoc tantum elicitur, vt dictum est, dictas constitutiones non posse abrogari, aut in totum tolli, seu immutari à sola Religione, sine Papæ consensu, quo sensu intelligi debent *dictum c.dilectio*, & DD. relati, non verò, quod in eis non possit dispensari quoad vnam, vel alteram legitimo modo, prout etiam est dictum.

CONSVLTVM VII.

De quadam causa ciuili quorumdam Religiosorum, in qua quidam D.Episcopus se intromisit.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *D. Episcopus non potuit se immiscere in hac causa.*
3 *Religiosi isti sunt exempti ab illo.*
4 *Exemptione personali, locali, & reali.*
5 *Ex Sixto IV.*
6 *Decretum S.Congregationis sub Paulo V.*
7 *Bulla Pauli V.*
8 *Nullus prætextus iuuat D.Episcopum.*
9 *Declarationes S.Congregationis*, & n.10.
11 *Nec excusat ignorantia.*
12 *Non ignorantia iuris.*
13 *Non facti*, & n.14.
15 *Priuilegia solemnia non cadunt sub dubium.*
16 *Nauarri doctrina*, & n.17.
18 *Exemptio illa est notoria.*
19 *Notorium quid sit.*
20 *Non refert non allegasse suam exemptionem.*
21 *Quia erat notoria.*
22 *Et quia solus Papa de ipsa iudicare poterat.*
23 *Nec requirebatur probatio illius.*
24 *Notorium probatione non eget.*
25 *Num renunciauerint Religiosi dictæ exemptioni.*
26 *Iuri suo quilibet renunciare an possit.*
27 *Pronuncians an habeat regressum ad ius renunciatum.*
28 *An iure communi competat ista exemptio.*
An iure diuino. ibid.
29 *Quando potest quis suo iuri renunciare.*
30 *Priuatum commodum, non commune est sub dominio.*
31 *Priuilegia concessa vniuersitati non perdit subditus.*
Exemptus non prorogat iurisdictionem Ordinarij. ibid.
32 *Exemptionis renunciatio est præiudicialis Papæ.*
33 *Per illam Papa se facit ordinarium.*
34 *Interest Papæ habere sibi immediatè subiectos.*
35 *Exponitur* cap.cùm tempore, de arbitr.
36 *Doctorum sententia.*
37 *S.Rotæ decisio.*
38 *Aliæ decisiones*, & n.39.
40 *Quid pro casu quo Episcopus esset in possessione.*
41 *In cuius manibus fieri debebat renunciatio.*
42 *Sententia lata est nulla.*
43 *Religiosi possunt resilire ab illa.*
44 *Quomodo possunt se tueri.*
45 *Interpretatio priuilegiorum ad quem spectat.*
46 *Causa auocanda est ad Prælatos Ordinis.*
47 *An peccauerit D. Archiepiscopus.*
48 *Incurritne aliquas pœnas.*
49 *Doctrina ad intentum.*

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

1 CVM quidam secularis litem mouisset quibusdam religiosis Ordinis Carmelitarum super quadam summa pecuniarum, quam ab ipsis prætendebat, coram D. Archiepiscopo N. & ipsi coram ipso respondissent, ab eo condemnati sunt ad soluendam dictam summam. Quæritur de validitate huius causæ, processus, & sententiæ datæ.

Responsio.

2 In primis D.Archiepiscopus nullatenus potuit se intromittere in huiusmodi causa, aut formare processum, multoque minùs sententiam ferre contra dictos religiosos. Primò quidem, quia certissimi iuris est 3 eos exemptos omnino esse in omnibus, & quibuscunque causis à iurisdictione Ordinariorum, paucis casibus exceptis per Conc. Trid. scilicet *sess.6. cap.3. sess.7.c.14.sess.25.c.4. & 14.* propter amplissima priuilegia Innoc. IV. Alexand. IV. Innoc. VI. Greg. XI. Ioannis XXII. & Clementis VI. quæ approbat, & confirmat Sixtus IV. in Bulla *Dum attenta*, quæ est Mare magnum huius Religionis anno Domini 1476. & habetur *in nostro 5.tom Sum.qq. Regul.*

4 Est autem huiusmodi exemptio, tum personalis, tum localis, seu realis, & vniuersalis, non solùm quoad principalia, sed etiam quoad accessoria. Vt patet ex dicta Bulla §.60. vbi sic: *Exemptionem quoque Ordinis, domorum fratrum, & bonorum prædictorum per Innoc.IV. Alex.IV. Innoc.VI. Greg.XI. Ioan.XXII. & Clement. VI. prædecessorum eorundem litteras prædictas concessum, & illius approbationem, & extensionem in Clementis VI. præfati litteris prædictis contentam, vtpotè notorias, allegatione, & probatione non indigere, ac quibslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & quoscunque processus quasuis pœnas, & sententias generales, vel speciales continentes, quos, & quas promulgari, vel haberi, & omnia, quæ contra Fratres, domos, loca, ac personas oblatas, & mantellatas dicti Ordinis, & in illius exemptione huiusmodi quomodolibet comprehensa, etiam ratione cuiuscunque contractus, vel delicti, seu rei de qua ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat, fieri vel haberi contigerit, etiam exemptione huiusmodi aliter non allegata, vtpotè notoria, nullius roboris, vel momenti, & pro infectis haberi debere, pari motu, scientia, & authoritate decernimus.* Et etiam §.71. vbi sic Etiam Pontifex 5 derogando Constitutioni Innocentij IV. quæ incipit *Volentes: Et ne prætextu Constitutionis Innocentij IV, prædecessoris nostri, quæ incipit* Volentes, *locorum diœcesani, & alij Ordinarij, ac alij quicunquque legati; aut quauis authoritate fungentes in personas, aut loca, & alia quauis bona dictorum fratrum quouis iusto titulo ad eos pertinentia, contra Ioannis XXII. & Clementis VI. prædecessorum nostrorum Ordinationem sibi quamcunque iurisdictionem; vel superioritatem vendicare præsumant, districtiùs inhibemus, ne quis absque Sedis Apostolicæ speciali commissione, & authoritate huiusmodi, & aliorum prædecessorum nostrorum, non in genere, sed de verbo ad verbum specialem faciente mentionem, in personas, domos,* loca,

loca, aut alia dictorum Fratrũ Beatissima Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli bona, vtpote prorsus exēpta, aliquas excõmunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, aut loca huiusmodi aliquã praeminentiam aut superioritatẽ & iurisditionẽ quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei de qua ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictũ, vel res ipsa consistat. Decernimus quoque ex nunc quaslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & quoscunque processus quasvis pœnas, & sententias generales, vel speciales continentes, quos, & quas promulgari, vel haberi, & omnia quæ contra fratres, domos, & loca dicti Ordinis quomodolibet fieri contigerit, etiam eorum exemptione, vtpotè notoria, non aliter allegata, nullius roboris, vel momenti esse, & pro infectis prorsus haberi debere.

6 Accedit secundò decretum Sac. Congregationis sub Paulo V. & eiusdem Pauli V. Bullam illud approbantis, quæ retuli *tom.* 1. *Summa quæst. Regular. c.* 11. *num.* 10. & quæ hîc transcribere libet ex 3. *tom.* Bullarij, *in Paulo V. Constit.* 34. *aliàs* 23. *Religiosorum sub*

7 *suaui Religionis iugo Altissimo famulantium quieti prospicere cupientes, quæ illam quoquo modo perturbare posse videntur, opportuna nostra declaratione è medio tollere, ac alias desuper opportunè prouidere curamus, prout in Domino salubriter conscipimus expedire. Cum itaque nomine dilecti filij Basilij Anguissolæ Procuratoris generalis Ordinis Fratrum Carmelitarum, in Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Tridentini Concilij interpretum expositum fuerit, in Hispaniarum Regnis quosdam Ordinarios locorum contendere Religiosos intra claustra degentes coram ipsis Ordinariis conueniri debere in causis ciuilibus, cap. Volentes, de priuileg. in 6. comprehensis, propter illius innouationem à Concilio Tridentino factam sess. 7. c. 14. quo prefatos Religiosos, eorum priuilegiis abrogatis defendunt, comprehendi. Pratera eosdem locorum Ordinarios pariter contendere eosdem Religiosos intra claustra degentes in prima instantia coram ipsis conueniri debere ex decreto eiusdem Concil. Tridentini sess. 25. c. 20. de reformat. Cumque ab eodem Basilio Procuratore generali in eadem Congregatione supplicatum fuerit, vt super vtraque re responsa darent. Ab eadem verò Congregatione fuerit responsum, Neque constitutione in generali Concilio Lugdunensi edita, quæ incipit Volentes, neque decreto Concilij Trident. c. 14. sess. 7. comprehendi regulares, ideoque eos iuxta eorum priuilegia coram suis Superioribus, vel Conseruatoribus esse conueniendos. Necnon decretum eiusdem Concilij Trid. dicto c. 20. sess. 24. ad regulares non pertinere, nec eorũ conseruatorias imminuere, nec quoad primam illarum instantiam, aliquid noui inducere, ipseque Basilius Procurator generalis nobis humiliter supplicari fecerit, vt pro sui Ordinis quiete supradictas declarationes ab eisdem locorum Ordinariis seruari debere, Apostolica auctoritate præcipere dignaremur. Nos illius huiusmodi supplicationibus inclinati, omnibus, & singulis locorum Ordinariis, in virtute Sanctæ Obedientiæ per præsentes districtè præcipiendo mandamus, ne Fratres, & Religiosos dicti Ordinis Carmelitarum contra dispositionem declarationum prædictarum perturbare, vel inquietare quoquo modo audeant, vel præsumant; irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter conti-*

8 *gerit attentari.* Ex qua Paulina, & decreto Sac. Congregationis non solum infertur illicitè, & inualidè D. Archiepiscopum Iudicem se in prædicta causa constituisse, sed etiam nullius momenti esse prætextus, quibus id facere potuisse prætendere poterat post priuilegia superius relata, scilicet decreta Concilij Tridentini, quibus innouari videtur *cap. Volentes*, relatum, & concedi Episcopis primam instantiam omnium causarum.

9 Accedit tertiò, præter innumera priuilegia Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, Seruitarum, & Minorum, quæ retuli *tom.* 5. *in Mari magno ipsorum*, vbi etiam de aliis diuersarum Religionum in materia exemptionis, declaratio S. Congregationis anno 1573. in hæc verba; *Dubitatum fuit, an Regulares possint ciuiliter coram Episcopo à creditoribus suis conueniri. Et fuit responsum, quod possint conueniri, si non sint sub Regulari obseruantia: at si sint sub Regulari obseruantia, non possunt conueniri coram Episcopo, quia habent proprium Superiorem, & nihil habent cum eis commune Episcopi, propter exemptionem.* Item alia

10 declaratio per Paulum Quintum anno 1607. quam refert Gauantus *in Manual. Episcop. verb. Regularium iura sub Episcopis, n.* 55. vbi sic: *In causis ciuilibus conueniantur Regulares coram Superioribus, vel eorum Conseruatoribus.* Videatur etiam Nauarrus *com.* 2. *de Regul. n.* 63. Rodriguez *tom.* 2. *de regul. q.* 2. *artic.* 8. Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constitut.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *n.* 40. Barbosa *in Summ. Apost. decis. verb. regular. n.* 45.

11 Nec excusatur D. Archiepiscopus propter ignorantiam prætensam talium priuilegiorum. Non solùm ex parte ipsius, quia est, & præsumitur vir doctus, sed nec ex parte ipsorum priuilegiorum. Si enim illa ad ius pertineant, non præsumitur ignorantia ipsorum, quia ignorantia iuris non præsumitur, nec excusat,

12 *cap. ignorantia, de reg. iuris lib.* 6. Gaill. *obseruat.* 48. *num.* 22. Gabriel *sub tit. de regulis iuris, conclus.* 7. *num.* 1. Parisius *consil.* 68. *à num.* 302. *lib.* 4. Menochius *præsumpt.* 23. *à num.* 10. Si verò pertineant ad factum, licet regulariter excuset ignorantia illorum, quia

13 ignorantia facti alieni in dubio præsumitur regulariter, & excusat, *l. verius, ff. de probat l. hoc autem, ff. de administr. tutor. l. fin. in fin. ff. pro socio*, cum aliis citatis per Hondedeum *cons.* 9. *num.* 36. *& cons.* 55. *num.* 48. *& cons.* 109. *num.* 26. *lib.* 1. Gabriel *comm. sub tit. de regul. Iur. concl.* 5. *num.* 11. Menochius *d. præsumpt.* 23. *à*

14 *n.* 51. Nihilominus non excusat vbi aliquid proponitur, quod & potuit, & debuit sciri per mediocrem diligentiam, vt quia factum vel est publicum, *cap.* 1. *de postulat. Prælat. cap. Cum illorum, de sent. excommun.* Gabriel *d. concl.* 5. *à num.* 18. Mascardus *concl.* 879. *à num.* 11. Menochius *supra à num.* 68. cum aliis, quos

15 refert & sequitur Barbosa *de axiomat. Iur. axiomat.* 113. *num.* 6. Ad quod accedit, quod cùm illa priuilegia sint solemnia, de his non venit dubitandum, sicut de casu legis, & non indigent fori disceptatione, vt notant Baldus *l.* 2. *ff. de stat. homin.* Tiraquellus, & alij quos refert Rolandus *cons.* 57. *à num.* 1. *vol.* 3. Sanchez *tom.* 2. *cons. moral. lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 9.

16 Vbi refert, & approbat sententiam Nauarri, qua respondit Vicarium cuiusdam Episcopi non potuisse cognoscere de quodam censu, qui à Fratribus minimis petebatur, quia habent priuilegium exemptionis.

17 Item, quod in quadam causa, in qua monasterium S. Augustini Cordubensis conuenit Conuentum S. N. eiusdem ciuitatis coram Ordinario Cordubensi, pronunciatum fuit à Prætorio Granatensi, Conserua-

18 torem electum à Conuentu S. N. non intulisse vim ordinario Cordubensi illum inhibendo. Præsertim accedit, quod cum dictorum Carmelitarum exemptio sit notoria, vt constat ex priuilegiis adductis, & aliis per

19 communicationem, de quibus *in* 5. *tom. Sum.* dixi, non potuit esse, aut præsumi ignorantia illius. Etenim notorium est illud quod nulla tergiuersatione celari potest. Clarus §. *fin. q.* 9. *num.* 2. Menochius *de arbitr. casu* 106. *n.* 4. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 6. *litt. N. concl.* 104. *n.* 2.

Consequitur

20 Consequitur etiam, nec posse excusari D. Archiepiscopum, ex eo quod dicti Religiosi ab eo citati, & à parte conuenti non allegauerint suam exemptionem. Nam vt constat ex dictis priuilegiis, cum ea sit notoria, non requiritur ipsius allegatio. Quia iuxta dicta *tom.3. verbo Exemptio Regularium, n. 14.* etsi quando exemptio non est notoria, teneantur exempti exhibere ordinariis intra terminum ab illis præscriptum priuilegia suæ exemptionis, quia ita habetur *ex c. cum*

21 *persona, de priuil. in 6.* Et quia cum ordinarij habeant suam intentionem iure communi fundatam, qui se exempti esse prætendunt, debent exhibere priuilegium exemptionis, vt probent illam. Syluest. *in Sum. verb. Exemptio, q.7.* Sanchez *tom.2. cons. moral. lib.6. dub.4.* quando tamen ea est notoria, id non tenentur facere, prout colligi videtur ex Clement. *pasto-*

22 *ralis, de sentent. & re iudic. §. Notorium.* Et ratio est non solùm quia hoc esset facere Ordinarium Iudicem in sua causa, quod non licet, per text. *in l. quia iurisdictio, ff. de iurisd. omn. Iud. & C. ne quis in sua causa;* sed etiam quia cum dare exemptionem solum ad Papam spectet, ideò solum ipse debet de priuilegio exemptionis iudicare. Syluest. & Sanchez *supr.* & Tambur. *de iur. Abbat. tom.1. disp.15. quæsit.9. n.3.* Multò minus requirebatur probatio talis exemptionis. Siqui-

23 dem, vt priuilegia adducta clamant, est notoria, & iuxta commune proloquium, *Notorium probatione non eget.* Bellacombus *tom. primo commun. opinion. lib.4.*

24 *tit.9. num.265.* Surdus *decis.259. n.14. & decis.325. num.82.* Farinacius *in praxi crim. part.1. quæs.21. à n.80.* & alij plures.

25 At dicet, prædictos Religiosos renunciasse priuilegiis suæ exemptionis eo ipso quo ab eodem D. Archiepiscopo citati comparuerunt, ad obiecta responderunt, aliaque acta in processu posita egerunt: Siquidem certi iuris est, priuilegia amitti per contrarium vsum, & contrarium vsum esse veluti renunciationem ipsorum, iuxta dicta in mea Summa, *tom.4. verbo Priuilegia Regularium, num.16.* Præsertim cum

26 iuri suo quilibet renunciare possit, *l. si quis in conscribendo, C. de Episcopis, & Cleric. l. penult. Cod. de pactis, cap. tuis 39. versic. nisi, de testibus, cap. ad Apostolicam, de Regularib. cap. si de tertia, de priuilegiis.* Tiraquellus *de iure primogenit. quæs. 24. num.4. cum seq.* Azor. *tom.1. instit. moral. lib.5. c.22. quæst.10.* Card. Tusch. *tom.6. litt. R, concl. 170. cum seqq.* Ioan. Franc. Leo *in thesaur. fori Ecclesiast. p.2. c.27. n.49.* Ex quibus sequi videtur, sententiam prolatam à D. Archiepiscopo validam, ac legitimam fuisse, ac sustineri debere, nec potuisse postea declinari forum ipsius.

27 Eo quod ius suum cedens, vel renuncians, non habet amplius regressum ad illud, *l. quæritur, §. si vendita, ff. de ædilit. edicto, l. si maritus, §. si negauerit, ff. de adulter. l.1. §. qui semel, ff. de success. edicto.* Dec. *cons.389. Visa longa, n.10.* Romanus *cons.369. circa primum, num.16.* Afflictus *decis.220. num.19.* Iason *cons.133. in princip. lib.4.* Crauetta *cons.74. num.4. & cons.166. n.6. & cons.191. n.3.*

28 Hæc verò nullatenus conuincunt intentum. Primò quidem, si dicamus cum quibusdam, exemptionem Religiosorum non esse priuilegium, ac per consequens nec posse renunciari, sed esse iure communi exemptos à Prælatis Ecclesiarum, *can. Quam sit necessarium, can. nullam, 18. q.2. c. ne aliqui, de priuileg. in 6.* exceptis grauissimis criminibus, per quæ venirent deponendi, vt ait Glossa *in cap. quod de offic. Ordin.* & alij multi, qui eam sequuntur, & communem testatur Romanus *cons.375. num.2.* & Boëtius *dec.271. n.4.* qui mouentur auctoritate *c. Sicut, il 2. de Simon.* vbi probatur Abbates aliquando suos Monachos iudicasse. Sed hoc omisso, & alio etiam, quod quidam dicunt asserentes, hanc exemptionem esse de iure diuino, ac per consequens irrenuntiabilem, ex aliis capitibus ostenditur hanc obiectionem nullam vim habere.

29 Primò quidem, quia esto quod quilibet suo iuri, aut priuilegio renun iare possit, id tamen solùm procedit in iis quæ singulorum priuatam respiciunt vtilitatem, non ita si publicam, prout contingit in præsenti. Nam renunciatio exemptionis dictorum religiosorum totam Religionem offendit, cum talis exemptio non sit ipsorum, sed Religionis, *l. ius publicum, ff. de pactis, & in l. 2. §. sed quia veremur, C. de iureiur. propter cal. & in cap. Si diligenti, de foro compet.* Fortun. *in l.1. §. huius study, à n.9 ff. de iustit. & iure.* Couar. *in cap. quamuis pactum, p.2 §.1. num.5. & 6.* Gutier. *de iuram. confirm. p.1. cap.1. à num.2. & cap.16. n.50.* Suarez *de legib. lib.8. cap.63. num.2. &.* vbi id probat ex *cap. si diligenti, & cap. contingit, de sent. excom.* & ex *d. l. ius publicum, ff. de pactis.* Et ratione,

30 quia priuatum ius, & commodum est sub dominio vniuscuiusque, & ideo potest illi cedere per se loquendo: bonum autem commune non ita pendet ex vniuscuiusque voluntate. Atque ita hæc doctrina communis est, quam locupletant Panormit. *in d. cap. Si diligenti, n.7.* & latiùs *ibi* Felinus, & ibi alij, & in *l. Si quis, C. de pactis,* vbi præsertim Bartol. Baldus, &

31 Iason. Vnde priuilegia concessa vniuersitati, non amitti per actus subditorum, neque actus particularium subditorum nocere vniuersitati, colligitur ex *c. accedentibus, de priuil.* Glossa *ibid. in verb. renunciasse.* Innocentius similiter *n.7. in fin.* Iason *in l. fin. n.58. ff. de const. princ.* Natta *cons.160. n.46. incip. in causa quæ agitur.* Moronus *in respons.21. num.52. & 53.* Et ad intentum exemptionis Rota coram Crescentio *in tit. de foro compet. decis.3.* vbi habetur exemptum à iurisdictione Ordinarij non posse prorogare iurisdictionem, nec inconsultum Iudicem consentire, cum non de suo tantùm, sed etiam superioris præiudicio tractetur, iuxtam doctrina Abbatis *in c. cum tempore, 5. not. de arbitr.*

32 Secundò, & principaliter, quia dato, & non concesso, quod etiam priuati, aut particulares Religiosi possent renunciare cuicunque iuri competenti suæ religioni, adhuc non possent renunciare huiusmodi exemptioni, eo quod talis renunciatio esset iniuriosa ac præiudicialis Papæ, vel Sedi Apostolicæ concedenti ipsis dictam exemptionem. Nam per ipsum Papa, seu

33 Sedes Apostolica constituit se immediatum superiorem Iudicem Ordinarium, & quasi Episcopum diœcesanum eorum; ac proinde sicut Clericus absque diœcesani licentia nequit se alieno Episcopo subiicere & eius iurisdictionem prorogare, *cap. significasti, de foro comp.* quia consequenter noceret iurisdictioni proprij Episcopi, sic nec dicti religiosi possunt se subiicere Ordinario, quia hoc esset nocere iurisdictioni immediatè, quam habet Papa supra ipsos.

34 Interest enim Papæ habere religiosos sibi immediatè subiectos, & sub iure, & proprietate ipsius, qualiter sunt Religiosi Mendicantes, propter innumera ipsorum priuilegia, de quibus *tom.5.* diximus. Quod expressè probatur ex *cap. Cum tempore, de arbit.* vbi §. [illegible] Summus Pontifex approbat quoddam compromissum inter Ecclesiam exemptam cum quodam

35 Episcopo, & excipit quæ contra libertatem illius Ecclesiæ exemptæ in eo compromisso continentur, hanc reddens rationem: *Cum etsi sponte volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Romani Pontificis renunciare priuilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monasterium illud indicant, ad ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere.* Idem probatur ex *cap.2. ad fin. dein integr. restit.* ibi: *Non tam ius suum, quàm no-*

36 *strum, & cap. Cum olim, il 2. de priuileg.* ibi: *Ius nostrum, & Ecclesia Romana tuebatur.* Atque ita tenent

Glossa *fin.in Clement penult. de sent. excomm.* Anton. de Butr. *in cap. Significasti, n.*12. & ibi etiam Panorm. *num.*10. *&* 11. & Marian. Socin. *num.*42. *de for. compet.* idem Panorm. *in d.c. Cum tempore, num.*2. *&* 7. *de Arbitr.* Felin. *in c. Cum accessissent, in princ. de constit.* Ioan. Andr. *in reg. sciente, de reg. iur. in* 6. *Mercurial.* Iason. *in l. si quis in conscribendo*, Mandos. *de signat. grat. verb. Exemptiones ab Episcopis, vers. Exemptus à iurisdictione.* Cardin. Tusch. *verb. renunciare, concl.*171. *n.*9. Cokier *de iurisdict. ordin. in exempt. p.*3. *q. vltim.* Rodriguez *qq regul tom.*2. *q.*63 *art.*10. Sanch. *in decal. lib.*4. *cap.*39. *n.*29. *& aliis seqq.* Galerat. *de renunciat. tom.*2. *cent.*2. *renunciat.*140. *num.*18. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.*1. *disp.*15. *quæsit.*12. Hieronymus Rodriguez *in compendio, Resolutione* 18. *n.*20. *& Resolut.*63. *num.*23. nos *tom.*5. *in Mar. Magn. Carmelit. num.*280. Confirmat latè Rota in Vlysbonensi. *Monasterij* 2. Iunij 1626. coram Remboldo, & in eadem causa 19. Nouembris 1625. coram Coccino, in quibus contrariis respondet, subditque non esse veram sententiam

37 Glossæ *verb. libertatis, in cap. Cùm tempore*, asserentis priuilegio exemptionis renunciari posse in præiudicium exempti, non verò eximentis, quia non potest considerari aliquis effectus quantum ad exemptum, & Superiorem, vt commode separatio fieri non possit, prout obseruat Abbas *in d. cap. Cum tempore, n.*7. & idem firmauit Rota coram Gregor. XV. *decis.*325.

38 *num.*23. & in Leodien. *Decanatus*, 15. Ianuarij 1629. coram Pirouano. Maximè verò, & clariùs, ac nouissimè eadem Rota in Gandauensi *Exemptionis*, coram D. Celso, 10. Maij 1647. vbi in simili casu de renunciatione exemptionis quorumdam Religiosorum, quam prætendebat D. Episcopus Gandauensis, Rota dixit: *Renunciationem prædictam non sustineri, ex quo non potest exemptus sine consensu Pontificis, cui immediatè subiectus est, renunciare priuilegiis Apostolicis, & iurisdictionem alterius prorogare.* Et infrà: *Cum etsi sponte volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Romani pontificis renunciare, &c.* Item infra. *Quia interest superioris, ne subditus ab alio iudicetur.*

39 Est autem adeo efficax hæc ratio Doctoribus, vt etiam pro casu quo Episcopi essent in possessione iudicandi de Religiosis exemptis, suam vim haberet.

40 Prout tenent Diana 3. *p. tract.*2. *de regular. resol.*134. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. alleg.*105. *num.*76. Bordonus *resolut.*7. *num.*100. innitentes relatæ Rotæ decisioni sub Coccino. Quos etiam sequimur *tom.*5. *in Marimagno Carmelitar. n.*420.

41 Quibus pro maiori cautela addendum, quod casu quo prædicti Religiosi renunciare vellent, aut possent huic priuilegio exemptionis, id deberet esse non in manibus dicti Archiepiscopi, aut cuiuslibet alterius Prælati, sed in manibus Papæ, quia hic solum est illorum Superior. Sic Mandosius *in signat. grat. tit. resignationes, vers. exempti, & tit. exemptiones ab Episcopis, verb. exempti*, & ex ipso Sanchez *tom.*2. *consil. mor. l.*6. *c.*9. *dub.*1. *n.*35. Fauet *c. final. de renunciat. c. Cum venerabilis, de consuet.* Sanch. *supra.*

42 Consequenter etiam ad dicta non solum sententia lata à D. Archiepiscopo censeri debet irrita cassa, & inanis, propter priuilegia adducta, in quibus id exprimitur, nec transiit, nec transire potuit in rem iudicatam, nec debet exequutioni mandari. Ad quod intentum Federicus *cons.*14. *n.*4. *q.*2. Calderinus *consil.*13. *de Iudiciis*, Castrens. *consil.*342. *n.*2. *lib.*1. Cou. *pract. cap.*6. *&* 7. Nauar. *cap.*23. *num.*13. Villabos 2. *p. Sum. tract.*35. *diffic.*4. Hieronymus Rodriguez *in Compend. resolut.*63. *n.*17. & nos *tom.*3. *verb. Exemptio Regularium, n.*8.

43 Item cum ex negligentia passi sint dicti Religiosi subiici D. Archiepiscopo, adhuc possunt resilire, & se tueri ex iure, quod Papæ competit, contra quem non præscribitur nisi per spatium 100. annorum, *c. ad audientiam, de præscript.* vbi Panorm. *n.*12. Socinus *in c. significasti, de foro compet. n.*42. Perez *in l.*2. *tit.*1. *lib.*3. *ordinam. glos.*1. *q. vlt.* Mandosius *de signatur. gratiæ, tit. de exempt. ab Episcop. p.*2. Rodrig. *tom.*2. *quæst. Regular. q.*63. *art.*10. Alter Rodriguez eius Compendiator. *d. resol.*63. *n.*23.

44 Secundò etiam se possunt tueri ex priuilegiis aliis quæ adduximus *tom.*4. *verbo Priuilegia Regularium, n.*17. ex quibus habetur non perdi exemptionem Religiosorum ex eo quod per ignorantiam, vel negligentiam contra ipsam egerint.

45 Quod si hæc, vel alia priuilegia voluerit D. Archiepiscopus interpretari, agendum est contra ipsum ex aliis quæ adduximus eo verbo *Priuilegia Regularium, n.*11. *&* 12. ex quibus constat interpretationem priuilegiorum Ordinis non spectare ad Dominos ordinarios, sed ad Sedem Apostolicam, vel Prælatos Regulares.

46 Causa ergo, de qua in præsenti, auocanda est ad Prouincialem, vel Generalem, qui sunt Superiores legitimi eius Conuentus, cum quo agitur, vel saltem ad Conseruatorem illius, iuxta dicta supra ex Bulla Pauli V. & declarationibus S. Congregationis relatis, ac, aliis adductis *tom.*3. *verbo causa iudicialis Regularium, n.*4.

47 Quia autem in relata Bulla Pauli V. præcipitur omnibus ordinariis in virtute S. Obedientiæ, ne Religiosos Carmelitas *contra dispositionem declarationum prædictarum perturbare, vel inquietare audeant*; ideo timendum ne dictus D. Archiepiscopus culpam mortalem commiserit aliter faciendo.

48 Pro pœnis autem, seu censuris, quas propterea incurrere potuit, consulat lector quæ diximus *tom.*5. in Marimagno Prædicatorum, *n.*170. in Marimagno Minorum *n.*158. *& sequentib.* in Bulla Aurea, *n.*16. in Marimagno Eremitarum Sancti Augustini *n.*93. *& n.*154. Specialiter in Marimagno Carmelitarum *n.*526. & Seruitarum *n.*214. Maximè verò quæ Pater Thesaurus Pœnitentiarius Apostolicus in praxi Ecclesiastica *part.*2. *verbo Iurisdictio, c.*19. dixit, quibus etiam ea quæ adduximus illustrantur his verbis, *Si ordinarius Ecclesiasticus vsurpare contendat iurisdictionem in exemptos, v. gr. Regulares, aut alios Sedi Apostolicæ immediatè subiectos.*

49 *Primò incurrit in excommunicationes contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiasticam latas in trident. & Bulla Cœna Domini, de quibus dixi c. præcedent. & in Trident continentur etiam vsurpationi consentientes. Secundò secundùm aliquos Doctores incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, c.*20. *contra occupare, aut detinere præsumentes iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, vel supremam iurisdictionem Romanæ Ecclesiæ competentem, aut illum perturbare, aut vexare, aut in his auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vnde etiam incurrunt in hanc pœnam ipsi exempti vsurpationi consentientes, secundùm eosdem authores. Ita tenet Erasm. Cokier tract. de Iurisd. in exempt. p.*4. *q.*75. *n.*1. *&* 7. *Sed contrà est, quia communiter DD. intelligunt in dicto c.*20. *agi de vsurpatione iuris, & iurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis. Ita Sayr. lib.*3. *c.*24. *n.*5. *Suarez de censur. disp.*21. *sect.*2. *n.*104. *& de communi testatur Bonacin. q.*27. *punct.*1. *n.*15. *Illud verius est, quod Religiosi Prælati, seu officiales consentientes vsurpationi iurisdictionis in exemptos, seu subiectioni illi. Itemque Prælati vsurpantes talem iurisdictionem, incurrunt in pœnas extrau. Ambitiosæ, de quibus dixi verbo alienatio, c.*1. *quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ, cap. cum tempore, de arbitriis, vbi Host. & Abbas num.*3. *& quia hoc ius reputatur inter immobilia per d. c. & gloss. in cap.*2. *verbo*

bo Iura, de rebus Eccles. non alien. in 6. & text. in cap. nulli, extra eod. tit. & ibi Imola, & Redoan. eod. tract. tit. de alienat. redditium, & iurium, n. 22. & talis renunciatio est nullius momenti, d. cap. cum tempore, & c. si diligenti, de foro compet. Hæc Thesautus, satis ad nostrum intentum conformiter.

CONSVLTVM VIII.

De quodam Nouitiatu interrupto.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Valida fuit professio.*
3 *Doctores id tenentes.*
4 *Hic Nouitius adimpleuit totum necessarium pro Nouitiatu.*
5 *In dubio de professione præsumitur pro illa.*
6 *S. Congregationis decisio.*
7 *Regula,* Eum qui certus est, certiorari vlterius non oportet.
8 *Nouitiatus quare introductus.*
9 *Glossa in dictam Regulam.*
10 *Nullo iure cauetur continuatus Nouitiatus cum professione.*
11 *Decretum Concilij Tridentini.*
12 *Quomodo accipiendum ex mente DD.*
13 *Hæc interruptio habuit causam rationabilem.*
14 *Decretum Concilij non est irritatiuum.*
15 *Nouitius iste non renunciauit iuri suo.*
16 *Habitus non facit Monachum.*
17 *Adfuit consensus Religionis.*
18 *Censetur mansisse in Religione.*
19 *Non obstant Authores contrarij.*
20 *Quas ob causas.*
21 *Nec immutatio personæ prætensa.*
22 *Non fuit ea, quæ obstare poterat.*
23 *Fuit ex consensu Religionis.*
24 *Admittens eum ad professionem.*
25 *Impediri non potuit.*
26 *Habuit ius ad professionem.*
27 *Peccat qui retrahit aliquem à professione.*
28 *Rota decisio, quæ contraria videtur.*
29 *Non est contraria.*
30 *Dubium aliud soluitur.*

IESVS MARIA.

CASVS.

1 Post completum integrum annum Nouitiatus, & obtentam approbationem à Religiosis, vt posset admitti ad professionem, antequam illam emitteret, egressus ex illo Conuentu dereliquit habitum eius Religionis, causa peragendi quædam negotia sibi vtilia; & illis peractis, cum esset in alia Ciuitate, postulauit à Religiosis Conuentus eiusdem Ordinis in ea existentibus professionem; quibus annuentibus, eam eo in loco emisit. Quæritur de valore huius Professionis.

Responsio.

2 Dicendum, quod si nihil aliud obstet valori dictæ professionis, nisi quod illam non emiserit immediatè post completum annum Nouitiatus, sed mediante egressu ex illo Conuentu, vbi Nouitiatum peregerat; & derelictione habitus, ac profectione in aliam Ciuitatem, suorum negotiorum agendorum gratiâ, professio valida est. Sic tenet Glossa *in Regulam iuris 31. Eum qui certus est, &c.* referens Ber. Bix. *in suis quæstionib.*

3 Ita etiam Lapus, Franeus, D. Antoninus, Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, ac Gregorius Lopez relati, & citati à Sanchez *in præcept. decalog. lib. 5. cap. 4. num. 34. & 41.* Speculator à Syluestro, & Sanchez relatus, Rodriguez *tom. 2. Summ. cap. 8. n. 3. & 3. tom. qq. Regular. quæst. 15. art. 10. ad fin.* ipse Sanchez *eo num. 34.* Layman. *lib. 4. de stat. Relig. tract. 5. cap. 5. num 2.* Bonacina de clausura, *q. 2. punct. 10. §. 2. difficult. 2. num. 4.* Pellizzarius *in Man. Regular tract. 2. c. 1. num. 17.* & ego *tom 4. meæ Summæ, verbo professio Regularis, n. 10.*

4 Potissimum fundamentum sumitur ex eo, quod hic reuera adimpleuit totum, quod erat necessarium ad professionem emittendam. Etenim integrum annum Nouitiatus peregit, in ipsoque austeritates omnes Religionis expertus est, & Conuentus ille, in quo Nouitiatum peregit, dignum, & idoneum professione iudicauit, hæcque omnia nullatenus immutata fuerunt per dimissionem habitus, & egressum à Religione, & profectionem ad aliam Ciuitatem ex rationabili causa, scilicet concludendi negotia sibi conuenientia; quid igitur aliud desiderari poterit, vt 5 professio ipsi ab alio Conuentu eiusdem Religionis concessa valida fuerit? Præsertim cum certi iuris sit, quod in dubio de validitate professionis iudicandum sit in fauorem illius. Rota *dec. 1361.* coram Cardin. Seraph. & dictum etiam fuit in vna Romana *Professionis* 23. Iun. 1623. coram Remboldo. Et communiter DD. specialiter Sanch. *de matrimon. lib. 7. disp. 37. n. 12. ad fin.* Stephanus Gratianus *tom 3. discept forens. cap. 413. num. 17.* Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 7. c. 2. num. 6.* Lessius *lib. 2 c. 41. dub. 7. n. 66.* Sanctarellus *var. resol. tom. 1. q. 48. n. 48.*

6 Accedit clarissima decisio S. Congregationis Concilij sub die 20. Martij 1621. quam refert Illustrissimus Barbosa *in Collectan. Bullar. verb Professus,* videlicet: *Profiteri potest in Religione ille, qui cùm esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in nouitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domi suæ vsque ad tempus 16. annorum requisitum ad professionem emittendam, & cum fuerit reuersus ad Religionem, petit admitti ad professionem, si aliud illa non opponat.* Eandem affert idem Barbosa *de Iur. Ecclesiast. lib. 1. c. 41. num. 129. & in Summa Apostolic. decis. verb. Professio regularis, n. 4.* & ante ipsum Sellius *in Select. Canon. cap. 18 n. 51.*

7 Secundum fundamentum sumi potest ex regula illa inter regulas iuris *num. 31.* videlicet: *Eum qui certus est, certiorari vlterius non oportet,* quæ desumitur *ex l. 1. ff. de action. empt.* tradunt *Gloss. verb. cognouerunt, in princ in cap. Cum inter 18. de elect.* Tiraquellus *de retract. lign. glos. 2 §. 36 n. 24.* Geminianus *consil. 33. n. 5.* vbi ampliat in actibus de sui natura prohibitis. Cum enim Nouitiatus introductus sit in Ecclesia professuris Religionem, vt scilicet illi experiantur Religionis austeritates, Religio verò an sibi conueniat habere 8 tales Religiosos, *cap. ad Apostolicam, de Regul. cap. non solum, eod. tit. in 6.* Rota *decis. 175. num. 2. p. 1. recent.* Item *decis. 121. n. 2.* Coram Seraphino. Regulæ D. Basilij, Serapionis, Macarij, Pamphij, & D. Benedicti, ac aliorum, apud Vecchinum *de nouitiat. disp. 11. dub. 1.* 9 Cùm in casu præsenti totum hoc adimpletum fuerit, nihil desiderari potest ad rationem legitimi Nouitiatus necessarium, ac per consequens ad professionem subsecutam. Vnde Gloss. *in d. Regul. Iur.* inquit: *Et est hæc regula in argumentum ad quæstionem, qua quæritur, an is qui ingressus Religionem egreditur, debeat habere*

bere annum : & satis videtur quod non, per hanc regulam.

10 Tertium est, quia nullum ius extat, quod petat Nouitiatum continuari eum professione, aut quod vetet fieri professionem, si inter Nouitiatum, & illam tempus aliquod vitæ secularis intercedat. Etsi enim Concilium Tridentinum *sess.25. de Regularib. cap.16.* dicat: *Finito tempore Nouitiatus, Superiores Nouitios, quos habiles inuenenerint, ad profitendum admittant, aut* 11 *è monasterio eos eiiciant.* Nihilominus Prælatum, & Conuentum, vel Capitulum dilationem ad profitendum Nouitio post annum nouitiatus probato à se pro idoneo, non obstante hoc decreto, iusta de causa concedere posse, resoluunt Nauarrus *cons.29. in antiq. aliàs 30. in nouis, de Regular.* Sayrus *in florib. decis. sub illo tit. dec.35.* Enriquez *in Summ. p.2. c.8. n.3. & qq. regul. tom.3. q.15. art.10. in fin. & q.17. art.6.* Bartholomæus à S. Fausto *lib.5. q.168.* Lessius *de Iust. lib.2.* 12 *c.41. dub.7.* Sanchez *in praecept. Decal lib.5 c.4. num.3.* Hieronymus Rodriguez *in Compend. qq. regular. resol.101. num.83.* qui duo posteriores asserunt in Ordine Minorum vsque ad decimum octauum posse dilatari professionem iuxta eorum regulam. Hæc autem 13 ratio procedit in præsenti, si quidē dilatio huiusmodi professionis, ac interruptio inter Nouitiatum, & ipsam habuerunt causam rationabilem, scilicet quod iste Nouitius perageret negotia illa sibi vtilia. Imò etiam 14 casu dato quod nulla causa talis dilationis, aut interruptionis extiterint, adhuc valor professionis subsistere deberet, non obstante dicto Concilij decreto. Quia illud tantum est præceptiuum, non autem irritatiuum professionis, vt benè Diana *3. part. tract.2. res.128.* iuxta doctrinam Suarez, Castri Palai, & aliorum.

15 Quartum sumitur ex eo, quod per talem interruptionem nullatenus existimari debet Nouitium hunc renunciasse suo iuri, quod habebat ad professionem emittendam. Cuius ratio est, quia tali iuri non renuntiauit propter dimissionem habitus, cum certum 16 sit iuris illud axioma, quod *habitus non facit monachum, cap. Porrectum, 13. de regular.* vbi Gloss. *verb. non faciat, cap. Consuluit, qui Clerici, vel vouentes,* Concilium Trident. *sess.14. de reform. cap.6.* Cardinal. Tuschus *pract. conclus. tom.4. litt. H. concl.12. num.1.* Campanil. *in diuers. Iur. Canon. rubr.12. cap.4. num.5.* 17 Belletus *disquis. clerical. part.1. tit. de disciplina cler. §.15. num.10.* Bartholomæus de Vecchis *in prax. Nouit. disp.11. dub.10. sub num.1.* Nec propter egressum à Conuentu, & professionem in aliam Ciuitatem. Nam hoc fuit, vt supponitur, factum ex consensu Prælati Conuentus, in quo habuit Nouitiatum, ac per consequens de licentia ipsius, vt proinde moraliter censeatur fuisse intra Religionem. Quia in Monasterio dicitur esse Monachus, etiamsi alibi existat de consensu sui Prælati. Vt docent Panormitanus *in cap. Ex rescripto, de iureiur. num.5.* Syluester *verb.* 18 *Religio 3. quæst.19. vers. Secundò inducitur,* Nauarrus *Comm.4. de regul. num.74. vers. Aduertendum 3.* Passarellus *in Schol. ex Genes. num.21.* Enriquez *lib.7. de Indulg. cap.4. num.3. in comm. litt. O,* & Peirinis *tom.1. priuileg. Minim. in Constitut.2. Sixti IV. §.11. num.22.*

19 Nec obstat, quod aliqui Authores, scilicet Suarez *tom.3. de Relig. lib.5. cap.5. num.8.* Peyrinis *de Relig. Prælat. quæst.3. cap.1. num.99.* Bartholomæus de Vecchis *suprà dub.3.* & Castrus Palaus *part.3. oper. moral. tract.16. disp.2. punct.12. § 2. num.10.* opposi- 20 tum sustineant. Tum quia sunt numero pauciores, quàm ij quos pro nostra sententia attulimus. Tum quia loqui videntur generaliter, & non subsistente rationabili causa, & consensu Religionis, prout in præsenti contingit, vt diximus. Tum quia non videntur habuisse notitiam declarationis S. Congregationis, quam adduximus, & quæ clarè probat nostram sententiam.

21 Nec etiam obstat secundò, quod plures ex authoribus nostræ sententiæ, sequentes Glossam in dicta Regula, *Eum qui certus*, eam limitent solùm pro casu, quo conditio personæ illius, qui Nouitiatum illum peregit, & ante professionem habitum, & Conuentum dimisit, mutata non sit: in præsenti autem casu videtur mutata conditio talis personæ.

22 Respondeo enim hanc immutationem personæ debere intelligi quantum ad experientiam onerum, seu asperitatum Religionis, vt benè Bonacina, & Pellizzarius relati, quos & sequor ego *d. num.10.* Deinde 23 tollitur hic scrupulus. Tum ex eo, quòd præfatus Nouitius hæc egerit ex consensu Religionis. Tum quia Prælatus illius conuentus, in quo postea professionem emisit, id sciuit, aut scire poterat, & cum nihilominus professionem illi concesserit, censendus est 24 existimasse nullam talem mutationem interuenisse. Quia in fauorem Iudicis, seu Prælati iudicandum esse omnia iura clamant.

25 Dici etiam potest, quod posito Nouitiatu legitimè peracto, & quod post illum Nouitius à Conuentu legitimè per suffragia pro professione emittenda dignus, & idoneus approbatus fuerit, non potuisset licitè impediri quominus professionem emitteret quando illam postulauit in alio Conuentu. Non solùm propter decretum Concilij Tridentini adductum, 26 quo Superioribus præcipitur admittere ad professionem Nouitios, quos habiles, expleto Nouitiatu inuenerint; sed etiam, quia per approbationem illam, seu electionem ad emittendam professionem habuit ius ad rem respectu illius emittendæ. Ius autem ad rem resultans ex electione, seu præsentatione, considerabile esse, habet Rota in Tirassonensi *Eleemosinariæ,* coram Lancelloto, 28. Ianuarij 1602. apud Farinacium *decis.52. n.3. part.2. recent.* & Aloysius Ric- 27 cius *in praxi rerum for. Eccles. dec.195. num.204.* Ad quod facit, quod retrahens aliquem absque iusta causa à professione emittenda, peccat mortaliter, prout colligitur ex Paludano, Caietano, Soto, Nauarro, Azorio, Sayro, Miranda, Suarez, & Lessio, quos ad simile intentum refert Vecchius citatus *disp.12. dub.2. n.1. & 2.*

28 Nec dictis obuiat, quod nouissima Rota de hoc anno 1649. in vna Burgensi *nullitatis professionis,* coram Illustriss. D. meo Arguelles dicat, videlicet quod *possessio per momentum temporis perditur,* & quod *possessio semel amissa non continuetur cum possessione de nouo adquisita.* Item quod *duæ possessiones diuersæ speciei non possint coniungi.* Prout ex variis iuribus, & DD. probat. Quæ ad intentum huius casus applicata probare videntur nullitatem istius pro- 29 fessionis, propter dictam discontinuationem. Sed nihilominus, non solum quia casus huius decisionis Rotæ est valdè diuersus à nostro præsenti, quia est de Nouitiatu discontinuato, & professione violenter emissa; sed etiam quia separatio Nouitiatus à professione, de qua est in præsenti casu sermo, cum facta fuerit de consensu Religionis, & propter vtilem, & rationabilem causam ab ipsamet Religione approbatam, non efficit possessionem Religionis deperditam, & amissam, diuersæ speciei, aut non continuatam moraliter cum professione.

30 Si ex alio capite obijciatur, talem Nouitiatum validum non fuisse, quia professio non fuit facta in eodem Monasterio vbi habitus fuit nouitiatus. Respondeo parum ad rem id facere: nam nullo iure cautum est, vt professio fiat in eodem loco, vbi factus est Nouitiatus. Vt probat P. Diana *part.9. tract.7.*

tract.7. resol.44. ex Bordono, & Pellizzario, contra Franciscum Syluium.

❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧

CONSVLTVM IX.

De quodam Religioso prouiso in Abbatem cuiusdam Monasterij cum onere emittendi professionem in ea Religione.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Assumendus ad Prelatiam debet esse professus.*
3 *Consuetudine in contrarium non obstante.*
4 *In ea Religione.*
5 *Homines disparis professionis non admittuntur.*
6 *Professio hac censetur valida.*
7 *Iudicandum pro validitate actus.*
8 *Omnis interpretatio ad id admittenda.*
9 *Quæ fit pro validitate actus est regina aliarum.*
10 *Vincit omnes præsumptiones.*
11 *Maximè in casu validitatis professionis.*
12 *Hic videtur tacitè professus.*
13 *Per exercitium actuum qui sunt proprij professorum.*
14 *Tacita professio non est sublata à Conc. Trid.*
15 *Quæ gesserit iste Abbas.*
16 *Ad Abbatiam an requiratur expressa professio.*
17 *Quando prouidetur per electionem.*
18 *Exponitur* cap. nullus, de elect. in *6.*
19 *Electio an parificetur cum prouisione.*
20 *An obstet assumptio habitus.*
21 *Obstare non videtur.*
22 *Gestans habitum tenetur ad obseruantias.*
23 *Gestans habitum extra Monasterium.*
24 *Quid si sine legitima licentia.*
25 *Quando interrumpatur Nouitiatus.*
26 *Declaratio S. Congregationis.*
27 *Nauarri doctrina.*
28 *Monachus quamdiu censeatur esse in Monasterio.*
29 *Professio emissa post Nouitiatum iam pridem finitum.*
30 *Valida censetur.*
31 *Declaratio S. Congregationis.*
32 *Etiamsi dilatio sit ob leuissimam causam.*
33 *Quid de statuto præcipienti aliquid fieri determinato tempore.*
34 *Professio ista facta in manibus Episcopi.*
35 *Pauli IV. Bulla.*
36 *Intentio ipsius.*
37 *Episcopi assumpti ex Religionibus an tolerandi in officiis.*
38 *Acceptatio ad Religionem an actus iurisdictionis.*
39 *An competat Abbatissis, & fratribus laicis.*
40 *Non requiritur dignitas.*
41 *Admittitur à suspenso.*
42 *Ad quem spectat,* & n.43.
44 *Non infert legitimo Prælato magnum præiudicium.*
45 *Scientia, & patientia operatur consensum.*
46 *Tacita licentia an sufficiat.*
47 *An fuerit hic professio tacita.*
48 *Retrohabitio comparatur mandato.*
49 *De Conuentu vacante Prælato.*
50 *S. Rota decisio in simili materia.*
51 *Alia Rota decisio.*

IESVS MARIA.

Factum, seu Casus.

1 Vacante Abbatia cuiusdam Monasterij Ordinis Præmonstratensis in Regno Poloniæ, quod est de iure Regis, prouisus est in Abbatem D.N. cum onere tamen emittendi professionem. Is, accepto Ordinis habitu, non contentus loco, qui sibi pro Nouitiatu peragendo designatus erat, de illo discessit, & abiens in Aulam extitit ibi per quinque fermè menses; postea verò rediit in locum quendam sibi pro Nouitiatu designatum, vbi post septem circiter menses à Nouitiatu solutus est, & post alios quinque emisit professionem in manibus cuiusdam Religiosi delegati à quodam Episcopo, & sic munus Abbatis exercere cœpit. Quæritur, an valida sit hæc professio.

Responsio.

2 In primis iure optimo ab isto D. N. requisitum fuit onus emittendi professionem in ea Religione, cuius erat illud Monasterium, ad quod assumebatur pro Abbate. Assumendus enim in Abbatem, seu Prælatum Regularem debet esse Religiosus professus, *c. cum causam, cap. cum ad nostram, cap. cum in magistrum, de elect.* Doctores *ibid.* Ex quibus habetur, quod non debet in magistrum assumi, qui non fuit discipulus, in ea scilicet facultate; nec præesse, qui non nouit subesse. Imò Glossa *in cap. cum causam*, relato, *verbo irritetis*, dicit in hoc non præualere posse consuetudinem, 3 quia est contra *can. Abbatem, & can. quàm sit, 18. quæst.2.* ac per consequens contra ius commune, & receptum. Miranda *in Man. Prælat. tom.2. q.3. art.11.* Rodrig. *tom.2. q.7. Regular. q.52. art.8.* Suarez *de Relig. tom.4. tract.8. lib.2. cap.3. num.11.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.8. num.7.* Barbosa *in collectan. DD. ad iura relata.* Nec sufficit assumendum in Abbatem esse professum in alia Religione, sed oportet quod profiteatur in illa, ad cuius Monasterij regimen assumitur. 4 Clem.1. *de elect.* vbi prohibetur, *ne Religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus de cætero eligatur: quod si secus actum extiterit, sit eo ipso irritum, & inane.* Cuius ratio assignatur à Pontifice, quia non congruit, *vt homines disparis professionis vel habitus, simul in eisdem Monasteriis socientur.* Et ab Innocentio III. *in cap. cum causam*, re- 5 lato: *Cum secundum legem diuinam non sit in boue arandum, & asino, nec quisquam debeat vestem induere de lana linoque contextam.* Id est, non debere coniungi homines, quibus vota, & studia sunt diuersa. *Can. Noua, 16. q.7.* Panormit. *in cap. Cum in magistrum, in fin. de elect.* & Sacra Congregatio, teste Gonzal. *sup.* die 12. Decembris 1585. Tamburinus *de iure Abbat. tom.1. disp.5. quæst.11.* post Rodriguez, Suar. & Sigismundum de Bononia. adde Concil. Tridentinum *sess.14. de reform. c.10.* & Rotæ decisiones, quas ibi refert Barbosa *n.11.*

6 Deinde existimo sustineri debere professionem factam, de qua in præsenti. Primò, propter generalem regulam, quæ tam pro conscientia, quam pro foro externo procedit, quod quando pensatis pensandis dubitatur de validitate actus, censendum sit validum esse, *l. quoties, ff. de reb. dubiis, l. quoties, ff. de verb. signific. l. si quando, ff. de legat.1.* Abbas *consil.62. in* 7 *controu. col.1. num.7. vers. Tertiò, lib.2.* Rolandus à Valle *cons.61. num.23. & seq. vers. Quintò considerandum lib.3.* vbi extendit ad omnem actum: latè Romanus *cons.180. Si admittimus, num.4. cum seqq.* vbi extendit

extendit ad omnem dispositionem, videlicet contractum, testamentum, iuramentum, attestationes, & priuilegia. Bertazolus *de clauſ.inſtr.clauſ.*1. *gloſ.*4.*n.*5. *& in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n.*506. Pichard. *ad* §. *Si quis alium,n.*4. *Inſtit. de inutil. ſtipul.* Ferret. *in conſtit.Cathol. gloſ.*1.*n.*151. Scaccia *de appell. q.*2.*n.*29. *& q.*5.*n.*3. *&* 4.*q.*15.*n.*225. *in fin.* Rota *deciſ.*469.*n.*5.*p.*2.*rec.* Card. Tuſch.*tom.*1.*litt. A,concl.*136.Marc.Anton.*var.reſ.lib.*1.*reſ.*20.*n.*16. Surd. *conſ.*

8 44. *n.*2. Giurba *deciſ.*36. *n.*18. Nam omnis interpretatio admittitur ad ſuſtinendum actum. Rota *dec.*469. *n.*5.*p.* 2.*rec.* Rolandus à Valle *d. conſ.*61. *n.*26. *lib.*3. Cardin.Tuſch.*d.litt.A, concl.*136.*n.*14. Et iſta quæ fit pro validitate actus, eſt Regina aliarum interpretationum.Cephal. *conſ.*51.*n.*39. Card. Mantica *de coniect. vltim.volunt.lib.*12.*tit.*17.*n.*13. Etiãſi aliquid quandoque diſponatur præter intentionem agentium, *c.*1. §.

9 *idem quoque in fine,de deſponſ. impub. lib.*6.Federic.de Senis *conſ.*15.*n* 4.*verſ.Item contra.* Vel quatenus verba improprientur. Fulgoſ.*conſ.*83.*viſis ſuperius allegatis,col.*2.*verſ. ex illa quoque vulgari.* Abbas *conſ.*62. *in controu. col.*3. *num.*7. *verſ. Tertiò principaliter, lib.*2. Roman.*d.conſ.*180.*num.*4.*in fin.& n.ſeq.*Card. Tuſch.

10 *d. concl.*136. *n.*32. *& ſeq.* Nam tanta eſt præſumptio, quæ oritur propter validitatem actus, vt omnes alias vincat præſumptiones, Decius *in c. quoniam Abbas, n.*49.*verſ.Secundò limita,de offic.deleg. & conſ.*77.*n.*5. Ruinus *conſ.*72.*num.*4.*lib.*2. Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſumpt.*30. *n.*5. Roland. à Valle *conſ.*61. *num.*27. *lib.*3. De his omnibus Barboſa *in tr. de Axiom. Iur. Axiom.*12.

11 Hæc porrò regula fortiùs procedit in caſu de validitate profeſſionis, quæ cum inſtar matrimonij ſit indiſſolubilis, niſi propter vrgentiſſimas cauſas, ideo in dubio de validitate illius iudicandum eſt, quod valeat,*l. ſunt perſonæ.ff. de relig. & ſumptib. funerum*, in qua dicitur, *Summa eſt ratio quæ pro Religione facit.* Rota coram Seraphino *deciſ.*1361.& in vna Romana *Profeſſionis*,coram Remboldo 23. Iunij 1623. Nauarrus *lib.*3.*conſ.*13. *n.*10. *in* 2.*edit. de regul.* Sanchez *de matrim.lib.*7.*diſp.*37.*n.*12.*ad fin.*Stephan. Grat.*tom.*3. *diſcept. forenſ.c.*413. *n.*17. Suar. *tom.*2. *de relig. lib.*7. *c.*2 *n.*6.Leſſius *lib.*2.*cap.*41.*dub.*7.*n.*66. Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouit. diſp.*13. *dub.*12. *num.* 22. Sanctarellus *var. reſolution. part.*1. *quæſt.*48. *num.*49.

12 Deinde ſecundò, quia ſaltem videtur iſte Dominus Abbas tacitè profeſſus in dicta Religione. Nam cum tacita profeſſio inducatur per delationem habitus profeſſorum, *c.ad noſtram,de regular.& c. conſtitutionem, eod. tit.* in 6. & *Clem. fin. de regular.* & tradunt Abbas. *in d.cap.ad noſtram,n.*3. Nauar.*conſ.*43.*de regul.n.*2.*& Comment.*4.*de regular.n.*74. *notab.*3.Rodriguez *tom.*3.*qq.regul.q.*17.*art.*1.Angelus *verb.Nouitius, n.*12.Tabiena *eod.verb.q* 5.*n.*6.Sylueſter *verb. Religio*

13 3.*q.*19. Secundò etiam inducatur per exercitium actuum qui ſunt proprij profeſſorum, iuxta *c. Vidua,de regul.*Abbas *ibid.n.*6. Azor.*tom.*1. *lib.*12.*c.*4. *q.*3. Armilla *verbo Nouitius,n.*7. Angelus *eod. verb.n.*12. Tabiena *quæſ.*5.*n.*6.Sylueſt.*verb. Religio* 3.*q.*19.*verſ.Pri-*

14 *mò ergo*,Sanctarellus *ſupr.n.*53. Et profeſſio tacita non ſit vllo modo per Concilium Tridént. ſublata, quin potius poſtea ſæpius à Sac. Rota Canonizata, ſpecialiter in vna coram Gregorio XV. *deciſ.*385.*in* 6. & in Metenſi *profeſſionis* coram Vbaldo an.1615.& in Vlyſbonenſi *profeſſionis* coram Merlino ann.162.*n.*7.& in alia Metenſi *profeſſionis* coram Carillo, an.1636. *n.*3. & 7. vt communiter Doctores, maximè Azor *tom.*1. *lib.*12.*c.*4.*q.*6. Nauarrus *conſ.*28.*de regul. num.*5. Rodrig.*in Sum. tom.*2.*c.*8.*n.*1.*& tom.*3. *qq. regular. q.*17. *art.*1. *in fin.* Menochius *vol.*4. *conſ.*396. *num.*72. Sorbus *in Compend. priuileg. Mendicant. verb. Nouitius,*

*notabil.*3. §. *Primò aliquid operatur.* Palacius *in* 4. *diſt.*38.*diſp.*1.*col.*32. *verſ. Porrò autem.* Siquidem iſte

15 Abbas habitum profeſſorum per vnum annum, & aliquot menſes portauit, & officium Abbatis (quod eſt etiam proprium profeſſorum, vt ex relatis iuribus habetur) per aliquot tempus exercuit, vnde videtur tacitam profeſſionem emiſiſſe. Præſertim quia cum de illo credi debeat ſpontaneè, voluntariè, & ſcienter id geſſiſſe, proculdubio non videtur ſaltem à tacita profeſſione ſolutus.

16 Nec contra hoc obſtat, quod ad obtinendam dictam Abbatiam requiratur expreſſa profeſſio, nec ſufficiat tacita, vt colligitur ex *cap. nullus,de elect. in* 6. & ex Clement vnica,§.*Cæterum Prioratus,verſ. ſanè,de ſtat. Monach.* & firmauit Rota *deciſ.* 647.*n.*1. coram Seraphino, ac confirmant Gloſſ. *in d.c. nullus,verb.nullus religioſus, & in d.Clem.verb.expreſsè.* Panormit. *in d.cap. cum cauſam,n.*6. Gemin.*in d.c. Nullus, n.*1.*&* 6. Franch. *in c. Ex eo,num.*1. *de elect.* Bartholomæus de Vecch.*de Nouitiatu,diſp.*14.*dub.*7.*n.*2. & alij plures.

17 Hoc enim intelligi debet quando talis Abbas, ſeu Prælatus regularis aſſumitur ad id munus per electionem, non autem quando aſſumitur per collationem, ſeu poſtulationem, prout contigit in præſenti. In prouiſione enim quæ fit per viam collationis, vel poſtulationis, ſufficit profeſſio tacita, nec requiritur expreſſa. Vnde collatio Abbatiæ facta non expreſsè profeſſo valeret, vt poſt Ioannem Andr. notat Panorm.*in c. Quia ingredientibus*, *n.* 4. *de teſtam.*

18 Ratio autem eſt, quia *d.c.nullus*, loquens de electione, cum ſit ius pœnale, non debet extendi ad prouiſionem, vel poſtulationem. Tamburinus *ſupr. quæſit.*10. *n.*8. Vnde generaliter loquendo in odioſis, prouiſio

19 non parificatur cum electione, *c.cum illis,§. illis verò, de præbend. in* 6. vbi Panormit. & Franch. *n.*6.*&* 7. *& Clem.*1.*eo tit.* Panorm. *in Clem. de elect.n.*1.Coſm. *in pragm.ſanct.tit.de reſeruat.verb. diſpoſitionem*, Felinus *in c. in noſtra,n.*27. *ad fin. de reſcrip.*& nouiſſimè multis relatis Garzia *de beneſ.p.*1.*cap.*6.*n.*33. & Sigiſmund. de Bonon.*de elect.Prælat.dub.*118.*n.*7.

20 Generaliter quoque contra dicta non obſtat id quod ſupponitur in caſu, ſcilicet quod cum habitum aſſumpſiſſet die 6. Auguſti 1644. & fuiſſet illi aſſignatus locus pro Nouitiatu peragendo, qui ipſi non placebat, diſceſſit de illo cum licentia Commiſſarij generalis, manens in Aula vſque ad menſem Decembris. Ex quo videtur ſequi, non inchoaſſe tunc Nouitiatum, ac perinde quod cum poſtea eadem 16. Auguſti 1645. à Nouitiatu ſolutus ſit, non peregerit integrum annum Nouitiatus, qui tam pro profeſſione expreſſa, quam pro tacita requiritur à Concilio Tridentino *ſeſſ.*25. *de regul. cap.*15. Reſpondetur enim

21 quod ſi vt ſupponitur, dictus Abbas eo tempore fuit cum habitu Religionis, & cum licentia Superioris, illud tempus computandum eſt pro Nouitiatu. Nam eo ipſo quod aliquis eſt cum habitu alicuius Religionis, & ſub obedientia Superioris illius, cenſetur eſſe in probatione talis Religionis, & experiri auſteritates præcipuas ipſius, ſcilicet præſtationem habitus, & ſubiectionem ad Superiorem potentem reuocare illum de loco, in quo eſt, & conſtituere in alio, & præſcribere illum modum vitæ quem gerere debet in quocumque loco ſit. Et etiam quia ipſe geſtans talem ha-

22 bitum, ne credatur mundum decipere, tenetur quoad poſſe obſeruare Religionis obſeruantias, itaut ſi illas non obſeruat, ipſi imputetur, non Religioni, quæ ex rationabili cauſa illi licentiam concesſit extra Religionem manendi.

23 Colligo hoc ex Doctoribus aſſerentibus, quod ſi Nouitius de licentia Superioris cum habitu aliqua iuſta de cauſa intra annum probationis extra Monaſterium egrediatur, & ibidem per aliquos dies commoretur

moretur, post reuersum potest licitè profiteri, annusque per hoc non dicitur discontinuus. Ita Nauarrus *conf.* 10.*n.*3.*de cler.non resid.& conf.*41. *de regul.* Jacobus de Graff. *p.*1.*lib.*3.*c.*5.*post n.*18. Flamin.Paris.*q.*13. *n.*12. Ludouicus Beja *resp.casuum consc.p.*4. *cas. vlt.in fin.* Sayrus *in florib.decis. sub tit.de regul. dec.* 15. Lorich. *in thesauro,tit.de Regularib.* §.9. *vers.*4. Aloys. Ricc. *In prax.rer.flor.Eccles.decis.*501. *in* 1. *edit. aliàs res.*392.*n.*3.*in* 2.*edit.* Armend. *l.*7.*de.relig.n.*13. Bonac. *de clausura,q.*2.*punct.*10.*diffic.*2. §.1.*n.*26. Steph.Grat. *discept.for.c.*66.*n.*14. Suarez *tom.*3.*de relig. lib.*5. *c.*14. 24 *n.*13. Bartholomæus de Vecchis *disp.*11. *dub.*3. *n.*10. Adde, hoc etiam intelligi etiamsi licentia illa illicitè, & sine rationabili causa concessa esset, quia licet Superior præstans indebitè licentiam peccet, talis tamen culpa, sicut non derogat quominus Nouitius maneat sub obedientia Superioris, sic neque ipsius Nouitiatui. Suar. *supr. num.* 14. *post med.* Vecchius *n.*1. Barb. 25 *de Iure Eccles. lib.*1. *c.*42. *n.*125. Generaliter quoque non interrumpi Nouitiatum, etiamsi Nouitius per multum tempus sit extra Monasterium, de licentia tamen sui Superioris, causa scilicet peregrinationis, locorum piorum visitationis; parentum, vel cogna-26 torum inuisionis, seu morbi curationis, propter idem fundamentum, colligitur ex eisdem Authoribus, & aliis, quos refert idem Barbosa *sup.n.*126. Imò ex declaratione quadam S.Congregationis apud Armendar. *sup.n.*13. & Vecchium *sup.n.*13. in qua dicitur: *Si nouitia curandæ valetudinis causa de licentia Superiorum à Monasterio exierit, & postea reuertatur, eodem tempore professionem emittet, perinde ac si nunquam egres-*27 *sa esset.* Specialiter, & in terminis huius casus Suar. *eo n.*13. approbat ex Nauarro *consil.*32.*de Regul.* quod si Nouitius de mandato Prælati per magnam partem anni extra Monasterium versetur etiam in Curia Principis tractans negotia, semper intelligitur esse sub probatione, ac propterea possit suo tempore professionem emittere.

28 Hæc porrò omnia fundantur in receptissima doctrina Doctorum asserentium, quod Monachus censeatur esse in suo Monasterio, quando de licentia Prælati manet extra illud. Ex hoc enim infertur, quod Abbas, si quidem extra Monasterium manebat de licentia sui Superioris, censeri debeat veluti manens intra illud, ac proinde non discontinuasse Nouitiatum. Illam autem doctrinam docent Abbas antiquus *c.cum illorum, de sentent. excomm.* Panorm. *c. ex rescripto, de Iureiur.n.*5. Angelus *verb.Nouitius,num.*12. Syluest. *verb.Religio,*3.*p.q.*19.*dict.*2. Nauarr.*com.*4.*de Regul.* Henriq.*lib.*7.*de Indulg.c.*14.*n.*2.*in Com.lit.O,& c.*15.*n.*11. Suar.*eo n.*13. Sanchez *tom.*2.*consil.mor.lib.*6. *c.*9.*dub.*2.*n.*4. Vecchius *sup.n.*10. Et Peirinis, quem sequor *tom.*1.*meæ Summæ,c.*11.*n.*10.

29 Minùs obstat validitati dicti Nouitiatus aut professionis, quod illa non fuerit emissa finito anno Nouitiatus, sed aliquot postea transactis mensibus, scilicet mense Ianuarij anni 1646. Certi enim iuris est, non requiri quod professio fiat immediatè post Nouitiatum completum, sed sufficere quod fiat etiam post aliquod tempus. Vt obseruant Nauarrus *consil.*30. *de Regul.* Emmanuel Sà *verb.Religio,num.*3. 30 Rodrig. *tom.*3.*qq. regul.q.*17.*art.*10. Miranda *in Man. Prælat. tom.*1. *q.*25. *art.*1. Sanchez *in precept.Decal. tom.*2.*lib.*5.*c.*4.*n.*21. afferens ad id exemplum Ordinum Minorum, Minimorum, Societatis Jesu, & plurium Monialium.

31 Colligiturque ex declaratione quadam S.Congregationis, quam refert idem Sanchez, maximè verò ex alia quam refero ex Barbosa *in Collectan. verb. Professus,*4.*tom.meæ Summæ,verb. Professio Regularis,n.*10. & quam etiam refert idem Barbosa *supra n.*129. In ea namque dicitur, posse profiteri in Religione illum, *qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in Nouitiatu postmodum habitu retento commoratus fuit domi suæ vsque ad tempus sex-*32 *decim annorum, quo reuersus fuit ad Religionem, & petiit professionem.* Addo, quod etiamsi talis dilatio professionis facta fuerit ob leuissimam, aut etiam nullam causam, non propterea professio censebitur nulla. Quia licet Concilium Tridentinum *sess.*25.*cap.*16. *de Regul.* præceperit, quod finito anno probationis No-33 uitius statim ad professionem admittatur, nihilominus quia illam non annullat, aut irritat; ideò etiamsi talis dilatio fuerit illicita, non tamen propterea annullabitur professio. Quia quando Statutum mandat fieri aliquid certo tempore, actus contrafactus non est irritus, cum non intelligatur circumstantia illa temporis, vt forma apposita. Ita in terminis similis casus tenet Diana 3.*p.tract.*2.*de dub.Reg.res.*128. dicens ita etiam sensisse aliquos Theologos Iesuitas, & Theatinos, & conformiter ad doctrinam Suarez, & Castri Palai, quos ibi refert.

34 Magis videtur obstare contra istam professionem D. Abbatis, quod ea facta fuerit in manibus cuiusdam Religiosi ex authoritate delegata per quendam Episcopum, ex eo ordine assumptum, quem Religiosi eius Religionis in suum Commissarium generalem confirmauerant. Talis enim Episcopus non videtur habuisse aliquam authoritatem ad acceptandum di-35 ctam professionem, & multo minus ad ipsam delegandam, eo quod Paulus IV. in Bulla, *In sacra,* inter Bullas huius Pontif.*tom.*1.*Bullar.n.*21. Statuit nullum Episcopum ex quocunque Ordine assumptum eligi posse ad dignitates, officia, seu superioritates eiusdem Ordinis, aut ea assequi, vel obtinere. Ex quo se-36 qui videtur, non fuisse legitimum Commissarium dict. Religionis. Cæterùm multa sunt propter quæ dici potest huiusmodi professionem non vitiari ex hoc capite. Primò quidem, quia, vt patet ex titulo ipsius Bullæ, qui talis est: *Archiepiscopi, & Episcopi cuiuscunque Ordinis Professores ad claustra suorum Ordinum redeuntes, ad eius officia, & dignitates assumi non possint.* Intentio ipsius solum esse videtur, ne illi qui ad Episcopalem dignitatem assumpti fuerunt, si ad Religionem redeant possint habere talia officia, seu dignitates. Iste autem Commissarius non probatur rediisse ad Religionem.

37 Secundò, quia Bulla solùm prohibet, ne tales eligantur, aut prædicta munera per electionem assequantur, aut obtineant; non verò quod nequeant confirmari, aut tolerari à Religione in ea dignitate aut officio, quod antea habebant, prout contingit in proposito, siquidem iste Episcopus, antea erat Commissarius Generalis dictorum Religiosorum, & post assumptionem ad Episcopatum in eo munere confirmatus; & toleratus, ob rationabilem causam.

38 Præterea Tertiò, quia cum acceptatio Monachi ad professionem non sit propriè actus iurisdictionis, sed superioritatis, vt docent Dominicus *in c.Constitutionum,* §.*in aliis,n.*6. Franch.*n.*7.*de Regul.in* 6. Rosella *tit. Nouitius, num.* 21. *in fine,* Tabiena *eod. tit.* 39 *num.*8. *in fine.* Sanchez *lib.*5.*in precept. decalog.tit.*4. *num.*78. & Vecchius *supra disp.*12. *dub.*1.*n.*2. Quod 40 adeo verum est, vt etiam frater laicus, imò & Abbatissæ recipere possint ad professionem, vt docent Archidiac. *in cap. Constitutionum,n.*1. *de regular. in* 6. Franch. *ibi n.*7. Rosella *verb. Nouitius,n.*6. Azorius *p.*1. *lib.*12. *c.*5. *q.*6. & Vecchius *supra n.*14. quos & sequor loquens de Abbatissis *tom.*1. *c.*26. *n.*18. Ideo ad acceptandum Monachum ad professionem non requiritur dignitas, aut officium aliquod iurisdictionem importans, sed superioritatem tantummodò, qualem supponitur habuisse saltem de facto dictum Episcopum.

41 Quod etiam robur accipit ex eo, quod professio admissa à Superiori à iure, vel ab homine suspenso est valida, vt docent Sanchez *lib. 5. in decal. c. 4. n. 79.* Et sequitur Vecchius *suprà n. 5.* quod deseruit ad intentum, etiamsi admittatur talem Episcopum pro-
42 pter assumptionem ad Episcopatum suspensum fuisse à Commissariatu, quem antea habebat. Quartò cessat difficultas si acceptatio ad professionem in ea Religione spectat ad Abbatem, & Monasterium. Nam
43 si ad vtrumque spectabat, extat decisio *c. si ad solum, de elect. in 6.* vbi Pontifex decernit, quod vacante Monasterio, si creatio Monachi spectabat ad Abbatem, & Conuentum possit Conuentus nouum recipere Monachum. Ex qua decisione colligitur quod
44 etiamsi admittatur acceptationem huius professionis ex parte Episcopi gerentis vices Abbatis fuisse inualidam, non tamen ex parte Conuentus tacitè vel expressè consentientis in dictam acceptationem. De iure autem communi creationem Monachorum spectare ad Abbatem, & Conuentum, habetur ex Nauarro *cons. 9. num. 12. sub tit. de Constit. in 1. edit. aliàs cons. 17. n. 2. de voto in 2. edit.* & Barbosa *in collectan. DD. ad d. cap. si ad solum.* Praeterea, quintò quia esto
45 praefatus Episcopus non esset legitimus Praelatus illius Monasterij, aut illorum Religiosorum; nihilominus quia acceptatio ad professionem nullum, aut modicum praeiudicium intulit legitimo Praelato eius Religionis, Generali videlicet, vel alij eius Vicenigerenti, & scientia, & patientia in his quae sunt modici praeiudicij operatur consensum, vt tradunt Bartolus *in l. quae dotis, n. 24. ff. sol. matrim.* Panorm. *in c. nonne, n. 3. de praesumpt.* & quamplures alij, quos cumulat, & sequitur Mascardus *de prob. concl. 1158. n. 34.* ideo ratione huius taciti consensus legitimi Praelati eius Religionis, quisquis is fuerit, sufficiet ad validitatem acceptationis.

46 Tacitam autem licentiam sufficere in praesenti tenet Vecchius *sup. num. 18.* & Sanctorus de Melfi *in Comment. moral. in Statut. Minor. c. 2. Statut. 20. dub. 2.* loquens pro casu longae absentiae Praelati ex Hugone de Dina, & Sorbo, qui casus similis est ei de quo in praesenti.

Addendum vltimò, quod cum D. Abbas, de quo in praesenti, saltem emiserit professionem tacitam propter dicta in Superioribus, & Praelati non recla-
47 mauerint contra ipsam; censeri debere ratam ex ratihabitione de praesenti. Eo quod ratihabitio contrahatur, & mandato comparetur, *Regul. ratihabitionem, de reg. iur. in 6.* atque ita docent Innoc. *cap. porrectum, num. 5. de regul.* & ibi Hostiens. Ioan. Andr. *n. 4.* Henricus *num. 5.* Anchar. *num. 6. & cap finali, ad fin. eod. tit. in 6.* vbi Francus *num. 6.* Rosella *verb. Nouitius, n. 24.* & ibi Angel. *num. 13.* Syluest. *verb. Religio, 3. q. 16. & q. 18. dec. 2.* idem Angel. *verb. professio, n. 1.* vbi Armill. *n. 1.* Tabien. *q. 1. n. 2.* Nau. *lib. 3. cons. tit. de Reg. in 1. edit. cons. 6. n. 7. cons. 40. n. 7.* Anton. Cucc us *lib. 3. Instit. maior. tit. 1. n. 56 & 77.* Azor *lib. 12. instit. mor. c. 5. q. 7.* Rodr. *2. tom. Sum. c. 8. n. 13. concl. 12. & qq. regul. tom. 3.*
48 *in q. 17. art. 12.* Sanch. *sup. n. 80.* Specialiter approbans doctrinam Franci de Conuentu vacante Praelato, quod scilicet posset nomine Praelati futuri admittere ad professionem, & eo postea ratam eam habente, valere. Quod valdè deseruit ad intentum.

49 Deseruiunt etiam ad illud, & hanc materiam duae decisiones Sacr. Rotae Rom. vna coram Puteo, & alia coram Seraphino, quas propterea huic loco adiungere operaepretium videtur.

Nouitij electi in Praelatum.

Coram Domino Iacobo Puteo.

SVMMARIVM.

50 *Non potest quis eodem tempore habitum suscipere, professionem emittere, & in Abbatem eligi.*

Decisio.

FVit resolutum in vna Melitensi Monasterij pro Reuerendissimo Parisio, coram D. Fabio 23. Martij 1545. quod eodem tempore non poterat quis suscipere habitum, professionem emittere, & in Abbatem eligi. Quia qui non nouerat esse discipulus, non poterat esse Magister. Per text. *in c. Officij, in fine, de elect.* & non obstat quod poterat ante susceptionem esse instructus in Regula, & ideò in Abbatem poterat eligi: quia non sufficit quod quis sit instructus, sed prius debet discere subesse, quàm praeesse, vt ibi dicit text. 50

Habetur haec decisio inter decisiones Iacobi Putei *decis. 254. lib. 2.*

Vrgellensis Abbatiae.

Coram D. Seraphino anno 1583.

SVMMARIVM.

1 *Electio Abbatis, qui non est professus, est nulla, & vigore Concilij Trident. Abbas debet saltem per annum stetisse in probatione antequam ad professionem admittatur.*
2 *Non debet admitti in Abbatem ille qui Monasticam regulam prius non didicit.*
3 *Electio Abbatis qui non sit in Sacris ordinibus constitutus, non tenet.*
4 *Dispositio* c. quia propter, de elect. *procedit etiam in Abbatiis.*

FVit resolutum pro nullitate electionis Francisci sine aliqua difficultate. Primò, quia non erat expressè professus, *cap. nullus, de election. in 6.* quod autem non esset professus, probatur ex ipsomet instrumento electionis, & etiam ex eo, quod die decima Iunij 1577. ipse petiit sibi dari habitum regularem, qui fuit ei traditus, nulla tamen facta professione, & in omnem euentum etiam quod tunc fuisset professus, tamen cùm iste actus praecedat electionem per sex tantum dies, non suffragatur propter decretum Sacri Concilij Trident. *sess. 25. cap. 15. de Regular.* vbi disponitur, quod suspiciens habitum stet in probatione per annum, antequam ad professionem admittatur, aliàs professio sit nulla, & tales non debent admitti in Abbates, qui priùs Monasticam regulam non didicerint, *c. officij, & c. cum in Magistrum, de elect.* Put. *decis. 261. lib. 2.* Praeterea non tenet electio, quia non erat in ordinibus Sacris constitutus, *c. tuâ, de aetat. & qual.* vbi Anton. de Butr. *n. 4.* & Abb. *ibid. in 5. notab.* Tertiò, ex alio non tenet electio, quia non fuit seruata forma *c. quia propter, de election.* quod procedit etiam in Abbatiis. Abb. *ibid. num. 7. & 8.* Et ex his conclusum pro nullitate electionis, remoto etiam articulo Simoniae, de qua in praesenti discussione non fuit habita ratio. 1

Habetur

Habetur hæc decisio apud Seraphinum *decis.647.*

CONSVLTVM X.

De confirmatione postulata cuiusdam Capituli Prouincialis, & electionum in ipso factarum.

SVMMARIVM.

1 *Casus seu factum.*
2 *Capitulum non debet confirmari.*
3 *Celebratum est in discordia.*
4 *Cum violentiis, & metu.*
5 *Suspicio metus habetur pro metu.*
6 *Iura pro Iudice præsumunt.*
7 *Ad electiones admissi inhabiles.*
8 *Non potuerunt reualidari.*
9 *Extraneus quomodo possit admitti.*
10 *Quid importet admitti*, Si, & in quantum.
11 *Admissus est alius inhabilis.*
12 *Effectus protestationis.*
13 *Admissi electores illegitimi.*
14 *Electio trina vice repetenda erat.*
15 *Forma actus obseruari debet.*
16 *Etiam quoad minima.*
17 *Est de genere indiuisibilium.*
18 *Quid de forma accidentali*, & n.19.
20 *Quando talis censeatur.*
21 *Trina repetitio electionis vt quid petita.*
22 *Quod pertinet ad obseruantiam in communi.*
23 *Generalis interpretatur constitutiones.*
24 *Quomodo possit vnusquisque cedere iuri suo.*
25 *Non si petatur vt forma.*
26 *In rebus fauorabilibus.*
27 *Et quæ respiciunt priuatam vtilitatem.*
28 *Constitutio confirmata authoritate Apostolica.*
29 *Electores se opposuerunt.*
30 *Omnes de collegio admitti debent.*
31 *In Capitulis agendum de custodia Ordinis.*
32 *Duo fuerunt electi.*
33 *An sibi aliqui dare votum possint.*
34 *Ambitiosi indigni, etiamsi Sancti*, & n.35.
36 *An hoc esset certum.*
37 *Violenta suspicio coarctat Iudicem.*
38 *Præcipuè in rebus secretis.*
39 *Electiones factæ in discordia.*
40 *Dare sibi votum non licet.*
41 *Constitutio Ordinis.*
42 *Regula*, Singula quæ non prosunt, &c. *quando currit*, & n.43.
44 *An requisitus legitimus oppositor.*
45 *Generalis ex officio procedit.*
46 *Quomodo id facere possit*, & n.47.
48 Simpliciter, Summariè, & de plano, &c.
49 *Quid si electores cesserint in electiones.*
50 *Quid quando cum protestatione.*
51 *Electio etiam digni an cassari possit*, & n.52.
53 *An in casu metus.*
54 *An in casu reclamationis.*
55 *Regula*, Tacens consentire videtur & n.56.
57 *Dispensatio in inhabilitate quantum iuuat.* &, num. sequentibus.
60 *Præses Capituli non admittit inhabiles.*
61 *De suffragatoribus ignoranter admissis*, & n.62.
63 *Electio ante confirmationem indecisa.*
64 *Exceptio à Iudice potest opponi.*
65 *Approbatur votum à S. Congregatione.*

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

[1] IN quodam Capitulo Prouinciali Ordinis N. contigerunt aliqua, propter quæ meritò dubitatum fuit à Reuerendiss. Generali eiusdem Ordinis, an potuerit, aut debuerit confirmari.

Responsio.

[2] Capitulum Prouinciale Prouinciæ Ordinis N. celebratum in Conuentu N. ac electiones Prouincialis, Diffinitorum, & aliorum Officialium in eo factæ, non potuerunt, nec debuerunt confirmari à Reuerendissimo Generali eiusdem Ordinis.

[3] Primò, quia dictum capitulum, ac per consequens electiones in ipso factæ celebratæ sunt in discordia, & tumultu notabili Religiosorum, itaut proinde nullatenus debeant confirmari, *argum. cap. Indemnitatibus, §. Postremò, de elect. in 6. & cap. Ossius, eod. tit.* Et quia vt inquit S. Basil. in quodam serm. *Iustitia violatur quotiescunque in communi Conuentu priuatæ aliquæ coitiones reperiuntur, aut sodalitates.* Fauet maximè *Can. si duo, dist.79.* infrà expendendus. Et ex Doctoribus Laurentius de Peirinis, qui *in Formulario, littera C. cap.18.* ex Azorio, & Castellino approbat, quod *electio facta in magna discordia, & sine magno excessu votorum possit à confirmatore cassari ad euitandas futuras discordias.* Quæ quidem pro casu præsenti valdè deseruiunt.

[4] Secundò, quia celebratum est cum violentiis, & metu graui cadente in virum constantem incussis Præsidi Capituli, & electionum pro admissione ad suffragandum aliquorum, qui de iure Ordinis admittendi non erant. Electiones autem sic factas non solùm irritari debere, sed etiam eas ipso iure irritas esse, colligitur ex *cap. Bonæ memoriæ, de elect.* Nauarr. *cons.5. n.2. hoc tit.* Ludou. Mirand. *in Man. Prælat. tom.2. q.23. art.1.* Laurent. de Peirin. *tom.1. de Relig. subd. qu.1. de obedient. cap.31. §.8.* Castellino *de elect. c.4. num.56.* Tambur. *de iur. Abbat. tom.1. disput.5. quæst.22. num.7 & 8.* Sigism. à Bonon. *de elect. dub.54.* Lanorio *var. lucubrat. tom.1. tit.4. cap.21. ex num.4.* Barbosa *in Collect. Doct. in d. cap. Bonæ mem. num.3. & 11.*

[5] Quod adeò verum est, vt sola iusta, & probabilis suspicio metus ad id sufficiat, quia illa habetur pro metu. Bald. *in l. fin. num.7. C. de iur. delib.* Rimin. sen. *cons.15. num.6.* Aldan. *cons.77. num.11.* quos refert, & sequitur Rota *decis.374. num.18.* coram Greg. XV. & Sigism. de Bon. *sup. num 15.* In hoc autem Capitulo hunc metum interuenisse habetur, tùm ex processu, tum ex litteris Præsidis Capituli ad generalem missis, cui maximè fidendum, vtpote Legato misso ab eodem Generali, cuius actis credendum, *cap. Bon. mem.* relato, & quia vt ex Crau. *cons.6. num.24.* approbat Moronus *in Respons. respons.72.* quæ est *de elect. num.28.* De eo qui publicè *aliquem actum gessit, non est præsumendum voluisse falsum committere.* Præsertim

[6] cùm iura semper pro iudice præsumant, *l.1. in fin. ff. de offic. Præsid. l.2. §. Publicanus, ff. de vi bonor. rapt. l. nimis, C. de adquir. poss. cap. in præsentia, de renunciat.* DD. ibid. & latè Tusch. *pract. conclus. tom.6. litt. P. conclus. 621.* Ac maximè quia de facto proprio, scilicet metu, quem patiebatur tempore Capituli, deponit. Quo fit, vt magis ei credendum sit. Rota 4 *p. diuers. decis.25. n.2.* ex Innocentio *in cap. inquisit. de accusat.* & Aymo-

[7] ne *cons.2. n.9. & cons.71. num.30.*

Tertiò, quia ad electiones admissi fuerunt plures inhabiles

inhabiles, & non habentes vocem in illis, contra *cap. Quia propter*, & alia iura, *de elect.* DD. ibidem, dicentes solùm habentes vocem actiuam, vel qui sunt de Collegio, admitti posse in electionibus. Primò Prior Conuentus N. falsificator schedularum pro electione 7 sui socij, qui Prior legitimè auditus, clarè conuictus, confessus, & insufficienter se excusans, & defendens, validè exclusus per Decretum Definitorij à voce actiua habenda, altera die extra tempus sine vlla figura iudicij illegitimè fuit reintegratus contra constitutiones Ordinis *part.* 4. *cap.* 11. *num.* 2. vbi agitur de forma celebrandi Capitulum Prouinciale, & exclusi à voce Capituli non permittuntur admitti nisi in, fine Capituli de consensu Definitorum.

8 Vnde non potuit tunc rehabilitari contradicentibus Ordinis Constitutionibus. Nec erat sufficiens causa ad id faciendum, etiamsi posset; cum potius ratione boni communis, & in exemplum aliorum deberet manere punitus. Castellinus *de elect. cap.* 20. 9 *num.* 13. *&* 16. Nec refert, quod vt dixi *tom.* 1. *Summ. cap.* 15. *num.* 20. ex doctrina Nauarri, quæ etiam est aliorum, possit omninò extraneus admitti ad eligendum: ex quo videtur potuisse dictum Priorem, etiamsi aliàs priuatus esset voce, admitti ad electiones. Tum quia, vt ibi dixi, id intelligitur ex vi iuris communis; Cùm ergo ius particulare istius Religionis, vt dictum est, contradicat, non potuit id fieri. Tum quia, vt ibi etiam dictum est, id intelligitur, quando omnes de Capitulo, nemine discrepante, consentiunt, quod non contigit in admissione talis Prioris, quia aliqui reclamauerunt contra illam. Tum præterea, quia quamuis extraneus admitti possit ad electionem modo dicto, id intelligitur de extraneo capaci non habente iuris resistentiam, qualis non erat dictus Prior; siquidem ad eius admissionem resistebant eius incapacitas, & 10 Ordinis constitutiones. Barb. *de Episc. elect. tit.* 1. *c.* 3. *num.* 24. ex aliis. Præsertim quia admissus est, atque dispensatus, seu reintegratus, non absolutè, sed solùm cum protestatione *Si, & in quantum*, idest eatenus, quatenus eius acceptatio ad votum valida visa fuisset postea Iudici electionis, scilicet Confirmatori. Hæc enim clasusula nihil ponit in esse, sed introducta est ne retardetur electio, & eius valor pendet à futuro iudicio Iudicis. Ricc. *in prax. rer. for. Eccl. dec.* 517. *num.* 1. *aliàs resol.* 413. Viuianus *in prax. Iurisprat. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 1. *num.* 3. Marta *de claus. part.* 1. *claus.* 362. *num.* 1. Vnde operatur, vt si ea est rationabilis, censeatur admissa, secus si irrationabilis. Felinus *in cap. Cùm contingit, de offic. deleg.* Marta *supr. n.* 4. Barbosa *de claus. claus.* 149. *n.* 8. Cùm ergo à Reuerendissimo Confirmatore iudicatum sit iustè exclusum esse à gremio Capituli dictum Priorem, proculdubio ratione voti ipsius electiones erunt inualidæ. Iustè autem priuatum fuisse voce capitulari (esto aliis pœnis puniri posset (ex eo colligitur quod deliquerit in materia electionis, & quod in eo quis debet puniri, in quo deliquit, *cap. quanto, de transl. Episc. cap. An sit, de appell.* Bordonus *resolut.* 26. *num.* 4.

11 Secundò admissus est ad suffragium dandum Prior Conuentus N. qui falsificauerat litteras sui socij circa diem electionis, à qua pendebat validitas, vel inualiditas illius, & qui clarè conuictus, & confessus est hoc delictum, licèt cum qualitate insufficienter excusante, vt propterea admissus sit cum præfata protestatione. Vnde sicut dictum est de alio Priore, potuit, & debuit declarari à Reuerendiss. Confirmatore vt illegitimus suffragator, & infirmari electiones, ad quas ipse concurrit, maximè electio Prouincialis, cùm effectus huius protestationis sit saluare 12 Capitulum, seu protestantes à præiudicio, quod illis poterat contingere; si electiones fierent sine illa, scilicet quod essent illegitimæ, & non canonicæ. Seraphinus *decis.* 1303. *num.* 7. Vnde iuxta doctrinam Ricardi *in* 4. *dist.* 18. *artic.* 7. *quæst.* 7. *ad* 3. quæ innititur rationi naturali, quam explicat Suarez *in* 5. *tom. disput.* 14. *sect.* 2. *num.* 11. *&* 12. & defendit Sigism. de Bon. *de elect. dub.* 66. *numer.* 7. *&* 8. quando aliqui admittuntur cùm dicta protestatione ad aliquam electionem, attendendum est, si excessus suffragiorum ex parte electi tantus sit, vt etiam illis deficientibus adhuc supersit numerus sufficiens ad electionem illius, vel non; si enim non supersit talis numerus, prout contingit in præsenti, in qua solum per excessum vnius suffragij Prouincialis fuit electus, tunc ea electio non valet; si autem supersit talis sufficiens numerus, tunc ea electio valida erit. Quo posteriori sensu dixi *tom.* 1. *Summ. quæst. regul. cap.* 15. *num.* 7. *& tom.* 3. *verb. Calusula, numer.* 64. electiones factas cum admissione suffragatorum cum ea clausula valere, non in priori, prout aduersarij non rectè interpretantur.

13 Tertiò admissi sunt ad suffragium dandum Socij Conuentuum N. & N. illegitimè electi, eo quòd eorum electio non fuerit in paritate votorum tertia vice facta, iuxta formam necessariam assignatam 14 in Constitutionibus huius Ordinis, *part.* 4. *cap.* 23. *num.* 2. & consuetudinem antiquissimam Religionis, ac nunquam interruptam, quod magis est, contra decreta *pro reformat. Regular.* edita à Clem. VIII. & confirmata à Sac. Congregat. Concilij sub Vrban. VIII. illis verbis: *In Superiorum, & Officialium omnium electionibus forma præscripta à S. Concil. Trident. & Ordinis Constitutionibus inuiolabiliter obseruetur.* Nec releuat quod eo loco non apponatur clausula irritans electiones sine prædicta trina repetitione factas. Nam præterquam quod, cum iste modus electionis ibi præcipiatur, & Generalis Confirmator potuerit, ac debuerit transgressores Constitutionum pœna proportionata punire, qualis est, quod in eo quis puniatur in quo deliquit, vt dictum est *sup.* Sine dubio potuit id facere.

15 Præter hoc, inquam, cum in eo *cap.* 23. præscribatur forma faciendi electionem Socij Prioris ituri ad Capitulum Prouinciale, & eo *num.* 2. dicatur in margine: *Qualiter sit Prioris socius eligendus*, proculdubio non erat necessarium adiungere clausulam irritantem tali Constitutioni. Certi namque iuris est apud omnes, quod quando lex præscribit aliquid vt formam, etiamsi talem clausulam non adiungat, ea debeat ad vnguem obseruari, aliàs actus nullus omninò erit, *l. Maeuius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonstr. l.* 1. *&* 2. *C. quando prouocare non est necess.* Glossa *verb. irritum, in c. dilecta*, & ibi Panorm. *n.* 4. & Felin. *n.* 6. *de rescript.* & plures alij DD. apud Barbosam *in Axio-* 16 *matib. Iur. Axiomat.* 100. *num.* 3. Adeo quod non seruata forma, etiam in parte quantumvis minima, totus actus corruit, *l. cum hi, §. si Prætor, ff. de transact. l. qui Romæ, §. Flauius, ff. de verbor. oblig.* Bald. *in c.* 1. *in verb. vacationem, & de milite vassallo.* Bartolus *in l.* 1. *§. ait Prætor, ff. ne quid in flum. public.* Alex. Dec. Tiraquell. Calderin. & innumeri alij apud eundem Barbos. *sup. n.* 15. Vnde forma est de genere indiuisibi- 17 lium, *l. si veritas, C de fideicom.* Tiraquel. *de iure mar. gloss.* 6. *n.* 4. Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 9. *num.* 17. Rota *dec.* 30. *n.* 5 apud Farinac. *p.* 1. *recent.*

Nec etiam releuat si dicatur hæc intelligenda de forma substantiali, quæ dat esse rei, *l. Diuus, ff. de in integr. restit. l. Iulianus, §. si quis rem, ff. ad exhibendum, l. qui heredi, l. Mauius*, & aliis iuribus, & DD. Non autem de forma accidentali, quia ipsa non dat esse rei, & ideo solemnitas non vitiat, si in modico sit omissa. Angel.

Angel. Aretin. *consil.68. num 6. vers.quinimò*, Abbas *consil.7. col.2. lib.2.* Suarez *de legib. lib.5. cap.31. num.2.* Salas *de legib. quaest.96. tract. 14. disput.16. lect 9. num.36.* Nam præterquam quod in dubio forma præsumitur substantialis, non accidentalis Marches. *singul.130.& 131.* Roland. *consf.43. num.13. lib.1. & consf.30. num.1. & consf.55. num.26. lib.3.* Vantius *de nullitat. num.52.* hanc repetitionem electionis socij substantialem, & non accidentalem esse ex eo conuincitur, quod est propter obseruantiam iuris communis, quod statuit, quod in nulla electione aliquis censeatur legitimè electus, nisi habuerit maiorem partem suffragiorum Capituli, itaut non sufficiat habere maiorem partem suffragiorum comparatiuè ad minorem partem, sed comparatiuè ad totum Capitulum, *c. Ecclesia vestra, cap. quia propter, de elect. c.cum in cunctis, de iis quæ fiunt*, vbi Abb. & alij DD. communiter, & ita fuit resolutum in Tarraconensi *Abbatia*, 14. Ianu. 1630. coram D. Durano. Ad huius enim iuris communis obseruantiam petitur in dictis Constitutionibus trina repetitio electionis, vt scilicet vel electus habeat maiorem partem suffragiorum Capituli, vel saltem sistatur in tertia, ne detur processus in infinitum. Id autem quod pertinet ad obseruantiam iuris communis sæpius in ipso inculcatam, nullus dicere poterit non esse substantiale, sed solùm pertinere ad solemnitatem, & formam accidentalem. Tollitur autem omnis difficultas in hac ex eo quod in Constitutionibus eius Religionis, *p.2.c.1. num. 9.* datur facultas Generali interpretandi illas, immò & faciendi omnia, quæ Capitula Generalia facere possunt, paucissimis exceptis; ex hoc enim infertur, nonnisi temerè negari posse ipsum potuisse interpretari dictam Constitutionem, intelligendo eam de forma substantiali, & simpliciter necessaria, non de accidentali tantùm.

19 20 21 22 23

24 Minùs releuat, si dicatur, quod cum repetere scrutinium tribus vicibus quando vota sunt paria, sit in fauorem eligentium, & vnusquisque possit cedere iuri suo, *l.si quis in conscribendo, C.de Episcop.& Cler. l.pen.C.de pact. cap.tuis 30. vers. nisi, de testibus, c.ad Apostolicam, de regular. cap. si tertia, de priuileg.* Idcirco potuerunt electores iuri suo cedentes electum ante repetitionem trinam habere pro electo, vel ad abbreuiandam electionem. Hoc, inquam, nihil iuuat ad intentum. Tum quia id quod petitur vt forma, non potest omitti, etiamsi id fiat ad faciliorem actus expeditionem. Glossa *in c.solet, de sent. excommun. in 6.* Mascard. *de gener. statut. interpret. concl.9. num.57.* Barbosa *axiom.100.n.3.* Tum quia id procedit etiam in rebus fauorabilibus. Tiraquel. *de retract. lign. §.1. gloss.21.n.11.* Gram. *decis.79. num.11. & 14.* Roland. *consf.72.n.59.lib.3.* Mascard. *sup.n.64.* Tum præcipuè, quia regula illa, *Liberum est vnicuique iuri suo cedere*, solùm debet intelligi de iis quæ priuatam respiciunt vtilitatem, non de iis, quæ respiciunt publicum commodum, iuxta text. *in l.ius publicum, ff.de pact.& in l.2.§.sed quia veremur, C. de iureiur.* Fortun. *in l.1. §.huius studij, à n.9. ff.de iust.& iur.* Couar *in c.Quamuis pactum, part.2.§.2.n.5.& 6.* Guttier. *de iur.confirm. p.1.c.1.à num.2.& c.16.n.50.* Suar. *lib.8. de leg.cap.6. à princ.* Barbos. *Axiom.135. num.14.* latè. In præsenti autem trina ista repetitio electionis adiuncta est ad obseruantiam iuris communis, vt dictum est, & ad hoc quod electiones fiant maiori consideratione, quàm fieri possint, non pro vtilitate eligentium, saltem principaliter.

25 26 27

28 Addi potest, quod cum hæc constitutio sit confirmata authoritate Apostolica Clem. VII. prout patet in constitutionibus Soretanis eiusdem Religionis 29 *part.5. de capit. Conuent. cap.3.* nullatenus fuit in potestate eligentium illam omittere propter quemcunque finem. Maximè addendum, & pro potiori cautela, quod, vt constat ex litteris testimonialibus Romam ad Generalem confirmatorem missis, electores se opposuerunt electioni ob defectum trinæ repetitionis.

30 Quartò, non potuit, aut debuit confirmari dictum Capitulum, eo quod ab ipso indebitè exclusus fuit socius Conuentus N. prout probatur in processu. Etenim certissimi iuris est electiones ad quas non admittuntur omnes, qui sunt de collegio, vel debent habere vocem in illis, esse irritas, & inualidas, *c. quod sicut, c.coram, cap.bonæ, c.in Genesi, & c.quia propter, de elect.* vbi DD. communiter. Etiamsi vel vnus solus excludatur Bellam. *in c.Quia propter, §.nisi fortè, vers. tertiò quæro*, Garzia *de benef. part.5. c.4. n.184.* Azor. *2.tom. instit.moral.lib.6.c.14.q.7.* Sigism. de Bonon. *de elect.dub.3.n.8.* Rot. *in Treuerensi Abbatia, §.2. principaliter, circa fin.*

31 Quintò, insuper non potuit dictum Capitulum confirmari, sed potiùs infirmari, & cassari, eo quod in ipso nihil prorsus actum sit de custodia Ordinis, & animarum salute, qui est finis celebrationis Capitulorum, vt colligitur ex Regula dictæ Religionis, vbi c.11. dicitur: *Dominicis quoque diebus, vel aliis vbi opus fuerit, de custodia Ordinis, & animarum salute tractetis: vbi etiam excessus, & culpæ fratrum, si quæ in aliquo fuerint deprehensæ, charitate media corrigantur.* Vel in pœnam ergo tantæ negligentiæ, & vt aliis esset exemplum, potuit, & debuit Reuerendissimus confirmator ex vi sui officij Capitulum non approbare.

32 Specialiter electionem Prouincialis confirmari non debuisse, præter dicta confirmat *Can. si duo, dist.79.* vbi Honorius Augustus ad Bonifacium Papam hæc scribit: *Si duo fortè contra fas temeritate concertantium fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, sed illum solum in Sede Apostolica permansurum, quem ex numero Clericorum noua ordinatione diuinum iudicium, & vniuersitatis consensus elegerit.* Qui Canon manifestè applicatur casui præsenti, cum in illo *concertantibus gremialibus*, fuerint duo electi, itavt vnus solùm vnico voto alium superauerit, vt dicetur. Sigism. de Bonon. *de elect. dub.47.n.5.& dub.100. n.4.* post Panorm Butr. & alios.

33 Maximè verò, & principaliùs eo quod cum in electione Prouincialis essent 27. eligentes, solum duo ex ipsis habuerunt vota pro Prouincialatu, videlicet M. D. vota 14. & M. T. vota 13. ex quo colligitur morali euidentia (siquidem isti duo tantum competitores erant Prouincialatus) vnumquemque sibi votum dedisse, quod propterea computandum non est. Glossa *in cap.Cumana, de elect.* Castellinus *de elect. c.5.n.45.* Dare namque electorem in electione secreta sibi votũ est signum intolerabilis ambitionis, vtroque iure damnatæ, & irritantis electionem. Iure quidem ciuili ex *l. planè*, & ibi post DD. Gloss. *ff. quod cuiuscunque, l.si mandauero, §.si tibi*, & ibi Bartol. *ff. mandati*, Iure autem Canonico *c.per nostras, de iurepatr. cap.in script.8.q.1.c.fin.de inst.* Anton. a Butr. *in c.vbi periculum, de elect. in 6.* Innoc. quem refert, & approbat

34 Panorm. *in cap.cum post, num.5. de elect.* & DD. quos citat Bertach. *in suo repertor. verb. electio n quibus, vers. Secundò* Gonzal. *sup.reg.8.Cancell.gloss.2 n 57.* & Rot. *dec.6.de elect in antiq.* Sigism. de Bonon. *de elect.dub.24. & dub.115.* Barbosa *in Collect. in lib.1. Decret. super cap.cum in iure, de elect. num.3.* Si autem tales electi ambitiosi fuerunt, vtique indigni reputantur. Indignus autem nedum confirmari, sed potius (vt per hyperbolem dixit Sigism. de Bonon. *supra n.61.*) decapitari mereretur. Gloss. *in l. qui cum vno, verb. temporalium, ff. de re milit.* Felin. *in cap. si quando, n.7 de rescript.* Rebuff. *in praxi, tit. pœna contra collatores indignis conferentes, num.26.* Gonzal. *sup.reg.8.*

Cancell. gloss. 4. *num.* 59. Ambitiosus denique etiamsi aliàs esset Sanctus (prout de istis PP. religiosis existimari debet) ex ambitione redditur indignus, vt dixi *tom.* 3. *verb. Ambitio, n.* 2. *ex c. principatus* 1. *q.* 1. & Barb. *de iure Eccles. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 135.

36 Nec obstat si dicatur, non constare certò, & euidenter prædictos PP. M. D. & M. T. sibi dedisse votum pro Prouincialatu, cùm dici possit vnum dedisse alteri suum suffragium. Nam cum vehementissima suspicione omnium fratrum illius Prouinciæ consensu firmata, ac ex eo fulcita quod totis neruis, & viribus ad inuicem contendebant sibi procurare vota, & à competitore auferre, id compertum sit, morali euidentia constat ita contigisse. Violentam autem, seu vehementem suspicionem arctare Iudicem ad credendum delictum, itaut tergiuersationibus non excuseretur, tenent Vmbert. Locat. *in Iudicial. Inquis. verb. Suspicio, num.* 4. Eimericus *in Direct. Inquis. p.* 2. *q.* 55. *num.* 6. Farin. *de hæres. q.* 187. *num.* 45. Vnde in delictis occultis, & difficilis probationis, quale est istud, sufficit ad condemnandum, vt post Bald. Alex. Hercul. Paris. & plures alios DD. tenet idem Farin. *in prax. crim. q.* 86. *n.* 29. & 32. & 51. Præcipuè in tractatibus secretis, qualis est electio, vt etiam post Bald. Brunum, Carrer. Menoch. & alios afferr idem Farin. *ibi num.* 36.

37

38

39 Specialiter quoque debuit cassari, & infirmari dictum Capitulum quantum ad electiones Diffinitorum, & Sociorum pro Capitulo Generali, quia factæ in discordia, & tumultu, cum violentia, & metu, & quia in eis etiam habuerunt votum dicti Priores, & Socij inhabiles, & illegitimi suffragatores. Præterquam quod vnus ex Diffinitoribus vt primus Definitor eligeretur sibi ipsi proprium votum dedit, & vnus ex sociis pro Capitulo Generali multiplicauit supra numerum sibi ipsi suffragia, electionem dehonestando. Propter quæ meritissimè Reuerendissimus confirmator nec potuit, nec debuit in conscientia pro bono regimine Religionis, & scandalo, ac prauo exemplo in ea euitando, dictum Capitulum confirmare, sed potius cassare, irritare, prout sententia diffinitiua data etiam de Iurisperitorum consilio fecit.

40

41 Nec contra hoc obstat, quod in constitutionibus huius Religionis *p.* 4. *c.* 15. *n.* 4. dicatur, dum est sermo de confirmatione Prouincialis electi: *Quem etiam prædictus Prior Generalis confirmare tenebitur, nisi in ipso, vel electoribus, aut electione error euidens appareret.* Tum quia ibidem subiungitur: *Quem errorem ab ipso Priore Generali iudicandum determinamus.* Ex quo infertur ad ipsum, & non ad alium spectare iudicium de euidentia talis erroris.

42 Tum quia ea quæ adduxi sufficienter probant euidentes errores in ea electione interuenire: Qui enim euidentiores errores esse possunt, quàm discordia, tumultus, metus, violentia, & admissio inhabilium? Et dato, ac non concesso, quod quoad aliquos probabiliter defendi possit, nihilominus hîc intrat *regula illa, singula quæ non prosunt simul collecta iuuant,* quæ desumpta est *ex l. Spadonum, §. qui iura, ff. de excus. tutor. l. rationes, & l. Instrumenta, C. de probat. c. causam quæ, eodem tit. l. stipulatus in principio, ff. de vsuris.*

43 Quæ procedit præsertim in Ciuilibus, idest quando Iudex non procedit ad vindictam, seu punitionem, sed pro bono regimine, & vtilitate publica, vt in præsenti Hippolyt. *cons.* 20. *num.* 48. & Alex. *cons.* 21. quos refert Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 7. *lit. S, concl.* 276. *n.* 14. vbi *n.* 15. post Alex. subdit procedere vbicunque agitur de re difficilis probationis.

44 Nec etiam obstat quod non adsit in hac causa legitimus oppositor, seu contradictor, siquidem nullus contra illud reclamauit, aut protestatus est, vel si id aliquis fecit, non fuit seruata forma *c. non licet, de elect. in* 6. *cap. is qui contra, eod. cap. vt circa, etiam eod. & cap. concertationi, de appellat.* Hoc etenim non obstat, non solùm quia in ipso Capitulo fuit vnus ex grauioribus PP. Prouinciæ, scilicet M. S. qui se opponeret, & protestaretur contra illud, & eam oppositionem Romæ prosequeretur coram Reuerendissimo Generali, sed etiam, quia esto quod per modum appellationis non adsit legitimus oppositor, tamen per modum recursus, & querelæ semper adest aditus ad postulandam retractationem actus inualidi, & cui fuit contradictum, vt supponit Rota *dec.* 289. *in part.* 6. *num.* 55. & ego *in Relectione Capituli Prouincialis Vallisoletani, num.* 19. Et præcipuè, ac dato, & non concesso, quod nullus legitimus adesset oppositor, seu contradictor, quia dictus Reuerendissimus ex vi sui officij, & muneris Generalis poterat, & tenebatur sine respectu ad oppositorem, & contradictorem aliquem, immò eo excluso, diligenter examinare electionis processum, personas electi, & eligentium, etiamsi nihil contra illas objiceretur, & confirmare, vel cassare illud, vt sibi videretur expedire, prout colligunt communiter DD. *ex cap. cum nobis, & c. venerabilem, vers. est enim generaliter, de elect. & c. fin. de translat. Episc. in fin. Clement. Exiui, §. demùm, de verb. signif.* illis verbis: *Prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa confirmetur, vel infirmetur.* Et tradunt DD. nemine quod viderim, dempto in contrarium, specialiter Nauarr. *cons.* 1. *in antiq. aliàs* 2. *in nouis, hoc tit.* Sayr. *in flor. dec. sub eodem tit. dec.* 1, Sigism. à Bonon. *in tract. de elect. dub.* 46. *num.* 8. & *dub.* 47. *num.* 7. *cum seqq.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 25. *n.* 59. Barb. *in c. postquam, de elect.* Peirin. *tom.* 1. *de subd. q.* 1. *cap.* 31. §. 11. *concl.* 2. & *in formulario lit. C, c.* 18, *num.* 3. post alios quos referunt.

45

46 Potuit ergo Reuerendissimus Confirmator independenter ab oppositore, seu contradictore, viso processu procedere ad confirmationem, vel infirmationem dicti Capituli. Immò id potuit facere siue iudicialiter in cõtradictorio iudicio, siue extraiudicialiter, prout habet relatus Sigismundus *eo dub.* 46. & Peirinus *in formulario*, loco relato *num.* 7. ex variis Doctoribus, & praxi Religiosorum id comprobans. Pro quo videndus Barbosa nouissimè *in vot. decis. Canon. lib.* 1. *vot.* 4. *dub.* 2. vbi in casu simili probat ex multis Doctoribus potuisse Generalem Minimorum cassare electionem cuiusdam Prouincialis, vel per viam iudicij cum processu compilato, & oppositore, vel extraiudicialiter, & priuata scientia definiendo circa cassationem, vel confirmationem talis electionis, vnde subdit: *Cuius animum, & voluntatem in hac parte nullus Superior, quacunque querela non obstante immutare poterit.* Ex quo infert quod à sententia cassationis prædictæ electionis non detur appellatio, id probans ex variis iuribus, & DD. Quibus iungitur, quod Prælati regulares ex multis priuilegiis Summorum Pontificum possunt, imò sæpius debent procedere *simpliciter, summariè, de plano, & sola veritate facti inspecta*, prout sæpius dixi in Summa.

47

48

49 Nec præterea obstat quod cum electores consenserint in electiones factas in dicto Capitulo, vt Prælatus, & Superiores agnoscendo eos, qui electi fuerant, non possint contra illas, seu illos se opponere, propter multa, quæ in defensione cuiusdam Capituli Ordinis Carmelitarum Vallisoleti in Hispania celebrari dixi *in relectione quadam de eo Capitulo, dub.* 1. *num.* 6. ex variis iuribus, regulis, & DD. ac casibus Romæ contingentibus coram SS. Congregationibus, & Eminentissimis Cardinalibus. Tum quia, vt constat *ex cap. nulli, de elect. in* 6. & aliis DD. ea *relect. num.* 7. relatis, etiam consentientes electioni se possunt illi opponere propter causas de nouo emergentes, & priùs ignoratas:

plura

plura autem ex adductis ignorabantur ab electoribus tempore electionis.

50 Tum quia quemadmodum electores inhabiles admissi fuerunt non absolutè, sed cum protestatione, ita eodem modo, & retenta eadem protestatione, scilicet *si, & in quantum, &c.* admissi sunt electi, cum protestatio semper durauerit, nec opus esset illam in singulis actibus replicare. Felinus *in c. cum M. Ferrariensis, n.70. & sequentibus, de constit.* Afflictus *decis.78. num.5.* Achilles de Grassis *decis.11. super Regul. Cancellar. tit. de pensionib.* Tum quia quicquid de hoc fuerit, id non tollit authoritatem Confirmatoris, vt possit ex officio, etiam extraiudicialiter, prout sibi placuerit cassare, & annullare dictas electiones, & Capitulum ob defectus in ipsis repertos,

51 etiamsi nullus contradictor adsit, vt dictum est. Præsertim (quod est valde ponderandum,) quia cum electi sint obedientiarij, & subordinati Reuerendissimo Confirmatori, vtpote ipsorum supremo Prælato, possint rationabili causa subsistente non confirmari, prout Rota in vna Legionensi *Confirmationis*, coram Sanctissimo D.N. Innocentio X. 13. Febr. anni 1612. & in alia eiusdem tituli 7. Nouembris 1616. coram eodem Sanctissimo decreuit, quod saltem est

52 verum in iure communi stando, & posito quod ex vi voti obedientiæ religiosi non habent *velle, neque nolle.* Propter quam causam Dominicus Bañez *de iust. & iure 2.2.q.67. art.2. ad 2.* expressè ait, posse confirmatorem cassare electionem etiam digni sine iniuria ipsius. Quod ad minus est verum posita rationabili causa, prout doctrinam Bañez limitant Lauorius *de elect. tit.4. c.25. n.59.* Castellinus *de elect. cap.14. n.56.* & Peirinis *in formulario, lit. C, c.18. n.6.* Tum etiam, quia cum dictum Capitulum, eiusque electiones cum violentia, & metu graui incusso celebrata fuerint in principio, durauit hoc per totum Capitulum. Metus enim, seu violentia tandiu durat, quandiu durat eius causa, quamvis in actu externo appareat omnimoda libertas: vnde quicunque actus fiat, etiam si præseferat liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum non purgat, Panorm. *in c.1. de his quæ vi met.* Natta *consil.451. num.2.* Couar. *in epit.4. decret. p.2. cap.3. §.5. n.1.* Menochius

53 *præsumpt.4. n.23. lib.3.* Rota *dec.705. num.1. dec.465. n.3. p.2. in rec.* & præsertim *dec.643. num.4. p.1. in rec. dec.771. num.8. & dec.863. n.1.2. & seqq.* coram Card. Seraph. Sed potius eum magis confirmant, vt dixit eadem Rota in Neapolitana *professionis*, 26. Iun. 1598. coram Orano, & *dec.392. n.3.* coram Greg. XV. & hoc procedit quamvis quodcunque temporis spatium intercedat inter actum, & metum incussum ad illius effectum. Bald. Aret. Dec. & alij, & Rot. *decis.392.* coram Greg. XV. Quæ omnia tradit Sigism. de Bonon. *sup. dub.54. n.14.*

54 Similiter non obstat, quod gremiales dicti Capituli interrogati post electiones tribus vicibus: *Estne qui se opponat?* nullus reclamauerit. Tum quia Axioma illud, *tacens consentire videtur*, desumptum ex *l.2. §. voluntatem, ff. solut. matrim.* & ex *l. qui tacet*, non procedit quando ius resistit, prout contingit in proposito; siquidem, contra ius, & fas admittebantur in-

55 habiles ad electiones, & excludebantur aliqui ex inhabilibus, vt dictum est. Glossa *in c. per hunc 2. q.7.* Masc. *de probat. concl.1153. num.52.* Barb. *in Axiom. Iur. axiomat.217. num.6.* Tum præcipuè, quia quando tacens contradicendo actum impedire non potest, tunc etiamsi taceat, non censetur consentire; *l. Caius,*

56 *ff. de pign. act. l. sæpè, §. cum autem, ff. de re iud.* Gloss. *in l. sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pignus, vel hypotheca*, Menoch. *consil.120. num.10.* Surd. *dec.294. n.18. & decis.302. n.2.* Pereira *de empt. & vend. c.33. n.13.* Steph. Grat. *discept. for. c.38. n.21. & c.68. n.16.* Rota *dec.513. n.5.* apud Fatinac. *p.1. rec.* Idem Grat. *c.730. n.41.* At verò Gremiales huius Capituli ratione metus, & violentiæ illis incussæ, & perseuerantis, vt dictum est, securè reclamare non poterant. Adde axioma istud intelligi in fauorabilibus, non in odiosis, maximè contrariis bono communi, quale est admittere electiones non Canonicas, *l.1. §. penult. ff. nautæ, caupones, l. qui patitur, ff. mandati, l. si fideiussor, in fin.* & aliis iuribus & DD. apud Barbosam *suprà n.2.* Maximè adde, quod cum ante prædictam interrogationem protestatum fuerit à M.S. de nullitate Capituli propter admissionem inhabilium per talem taciturnitatem nihil derogatur protestationi. Quia vt habet Rota coram Seraphino in Romana *Prælationis*, ann. 1576. *decis.295. n.18.* per taciturnitatem non receditur à prioribus protestationibus, nec arguit renunciationem protestationis. Idem Seraphinus *decis. 1322. n.4.*

57 Nihil etiam obstat quod contra dicta opponitur, scilicet, quod cum à Præside Capituli gremiales illius absoluti, & dispensati fuerint ab omnibus, & in omnibus sententiis, pœnis, & irregularitatibus incursis ad effectum legitimæ electionis faciendæ, censeri debent omninò absoluti, & dispensati à quibuscunque impedimentis, & inhabilitatibus, ac proinde tam Capitulum, quàm electiones in illo factas confirmari debuisse. Hoc, inquam, nihil obstat. Prout enim habetur in forma absolutionis præstanda à Præside, & quàm præstitit Præses huius Capituli, etsi gremiales absoluti fuerint à censuris, & dispensati in pœnis, & irregularitatibus, id tamen intelligitur, prout dicitur in dicta forma absolutionis, *exceptis censuris, sententiis, pœnis, & irregularitatibus ob defectus ad electiones faciendas in isto Capitulo pertinentes contractis, vel ad forum contentiosum deductis.* Solùm ergo pro foro conscientiæ, non pro externo, & multò minùs pro defectibus commissis in electionibus Capitularibus absoluti, & dispensati fuerunt gremiales.

58 Quod adeò certum est, vt etiamsi id non exprimeretur in forma prædicta, adhuc eo dumtaxat sensu recipiendæ sunt huiusmodi absolutiones, & dispensationes, quia illæ nihil obsunt foro contentioso, vt ex Panorm. Marches. Suar. Enriq. Bonacin. & aliis tenet Sigism. *sup. dub.9. n.6. & 7.* Et sanè, si hæc absolutio, & dispensatio operaretur totalem abolitionem omnium inhabilitatum, superfluum omninò esset, quod

59 confirmator inquisitionem faceret de habilitate Gremialium Capituli; quam tamen semper facit, & facere debet ex iure, & consuetudine Religionis. Casu verò dato, & non concesso, quod foro externo obesse possunt, & propter illas liberarentur à pœnis priuationis vocis actiuæ, seu passiuæ, quas propter aliquas culpas incurrere potuissent, non propterea liberari possent ab irregularitatibus, seu defectibus inhabilitatis negatiuæ, quas habebant plures ex illis, scilicet socij Conuentuum Cassani, & Monisleonis,

60 qui non erant legitimi, vt dictum est; nec sanaretur Capitulum à libertate qua carebat, aut ab indebita exclusione Socij N. & multò minus ab aliis erroribus, qui in processu Capituli contigerunt. Cum nec Præses Capituli, nec ipsum Capitulum facultatem haberent admittendi inhabiles, quibus nullo pacto competebat ius eligendi. Castellinus *de elect. cap.20. num.30.*

61 Pariter nec obstat quod dixi *tom.1. Summ. c.15. n.6. & tom.2. c.12. n.29.* quod scilicet suffragatores inhabiles ignoranter admissi non vitiant electionem, etiam si postea constet de eorum inhabilitate; ex quo videtur colligi; non posse cassari dictum Capitulum propter inhabiles suffragatores in eo ignoranter admissos, & postea de nouo cognitos.

H 4 Doctrina

62 Doctrina enim eo loco tradita intelligitur, sicut alia similis de excommunicato tolerato ad eligendum admisso, quando videlicet non interponitur exceptio, iuxta dicta *tom. 3. verb. Excommunicatio quoad Regulare, n. 31. ex c. denique, & c. exceptionem, de except.* Quæ quidem exceptio in quacumque iudicij parte opponi potest. Peregrinus *de iure fisci, lib. 3. tit. 11. n. 14.* Ricciulus *de iure personar. extra gremium Eccl. lib. 4. c. 31. n. 24.* Etiam post conclusum in causa. Surdus *de aliment. tit. 8. priuileg. 83. n. 4.* Ricciulus *n. 24.* Quod maximè procedit in electione ante confirmationem; cum electio antecedenter ad confirmatio-

63 nem maneat indecisa nec sit perfecta, & non tribuat electo ius in re, sed tantùm ius ad rem; ac proindè (vt inquit Azorius *tom. 2. instit. moral. lib. 6. c. 14. q. 4.*) ius illud est *reuocabile, vel confirmabile.* Præsertim adhuc, & magis ad intentum nostrum, quia talis exceptio non solum opponi potest à parte, sed etiam à Iudice ex officio. Socinus *in cap. Sacris,*

64 *num. 337. de sentent. excommun.* Peregrinus *d. tit. 11. num. 16.* Sanchez *de Matrimon. lib. 3. disp. 22. num 36.* Ricciulus *d. cap. 31. num. 29.* Barbosa *in collect. DD. in cap. Exceptionem, de exceptionib. num. 5.* Potuit ergo ritè, & legitimè Reuerendiss. Confirmator opponere dictam exceptionem dictis suffragatoribus inhabilibus admissis ignoranter, tum ad instantiam partis, tum ex officio; & propterea cum aliis adiunctis cassare, & irritare dictas electiones, & Capitulum.

65 Sic sentio sub censura, &c. & approbatum est à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium die 10. Ianuar. 1648. declarante irritum, & inualidum fuisse dictum Capitulum.

CONSVLTVM XI.

De dispensatione cuiusdam Equitis S. Ioannis Hierosolymitani ad matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Facti relatio.*
2 *Responsio.*
3 *Summi Pontificis authoritas.*
4 *Multò magis in dispensatione voti solemnis huius Religionis.*
5 *Censetur inter laxiores.*
6 *Equites illius exempti sunt à multis obseruantiis Regularium.*
7 *Quæ tales sint.*
8 *An excludantur à maioribus.*
9 *Paupertas quam profitentur, est amplissima.*
10 *Praxis Summorum Pontificum in dispensatione voti solemnis castitatis.*
11 *Quid respondendum authoritati S. Thomæ.*
12 *Quid ad c. Cum ad monasterium.*
13 *Saltem dispensari potest, vt transeat ad alios Ordines Militares.*
14 *Qui tria vota profitentur, sunt verè Religiosi.*
15 *Fundamenta huius sententiæ.*
16 *Habitus aliquorum id denotat.*
17 *Bullæ etiam Pontificiæ id denotant.*
18 *Summus Pontifex dispensat in transitu arctioris Religionis ad laxiorem.*
19 *Non obstat votum solemne.*
20 *Clementis VII. dispensatio.*
21 *Pauli III.*
22 *An desideretur publica causa.*
23 *Non videtur fuisse semper.*
24 *Videtur sufficere priuata.*
25 *Saltem pro transitu ad laxiorem.*
26 *Videtur in hoc casu adesse publicam causam.*
27 *Scilicet continuationem familiæ.*
28 *An pro conseruandis diuitiis vnius familiæ.*
29 *Adest, & alia priuata causa.*
30 *Item intercessio Regis Catholici pro ipsa.*
31 *Regis Epistola.*
32 *Ipsi addi potest alia.*
33 *Omnes simul videntur sufficientes.*
34 *Nihil obstat Concilium Tridentinum.*

IESVS MARIA.

Facti relatio.

1 NOBILIS valdè N. Ierosolymitanæ Religionis S. Ioannis Eques desiderans à SS. D. N. obtinere dispensationem ad contrahendum matrimonium, non obstante voto solemni dictæ militaris Religionis S. Ioannis, consilium petit de iure, & de facto in hac materia.

Responsio.

2 Et primò dicendum, in genere, & vniuersaliter loquendo, posse SS. si sibi bene visum fuerit, dispensare cum isto Equite, vt validè, & licitè possit matrimonium contrahere. Nam sententia asserens posse Papam dispensare in solemni voto Religionis, adeò grauissimorum DD. tum Theologorum, tum Iurisprudentium authoritate vallatur, fundamentis fulcitur & Ecclesiæ praxi roboratur, vt non nisi temerè dici possit, eam non esse probabilissimam. Ad quam etiam firmandam accedit robustissimum illud, & Achilleum fundamentum, scilicet quod authoritati Pontificiæ nihil denegandum sit, quod absque absurditate aliqua concedi ei valeat, atque ad Ecclesiæ regimen

3 expediens esse possit. Quippe credendum est Christum Dominum suauiter omnia disponentem, sic Ecclesiæ consuluisse, ne necessariis eius bono deficere videretur. At hanc potestatem in Ecclesia expedire in aliquo euentu, manifestum est, & constabit ex dicendis. Præsertim, quia in ea concedenda Summo Pontifici nulla est repugnantia, neque ex parte promissionis iure diuino, & naturali obligantis, cùm hæc eadem obligatio in voto simplici castitatis reperiatur. & nihilominus ipse, & sæpius inferiores Prælati, in eo dispensent: neque ratione solemnitatis, quia ipsa sicut est ab Ecclesia introducta, sic ab ipsa pendet in conseruari: neque ex traditione, quæ in voto solemni reperitur, cùm illa etiam pendeat à voluntate rationabili summi Vicarij Christi, qui in his rebus, spiritualibus maximè, suprema administratoris potestate qua fruitur, potest illas ex vno ad alium possessorem transferre, rationabili causa perurgente. De his plura Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 7. q. 1.* & Sanch. *lib. 8. de matrimon. disp. 8. num. 7.* & Diana *part. 8. tract. 1. Resolut. 73.* post innumeros alios.

4 Hæc autem multò magis procedunt in dispensatione voti solemnis castitatis, quod in Religione S. Ioannis Hierosolymitani emittitur. Talis namque Religio, etsi essentiam veræ Religionis participet,

5 nihilominus inter eas, quæ laxiores vocantur, iure recensetur. Cum constet Religiosos illius, Equites videlicet, etsi aliàs clarissimos ob nobilitatem, & egregia facta in Ecclesiæ Sanctæ obsequium, nihilominus

hilominus fermè vt sæculares Equites se gerere, in priuatis domibus degere, sæcularium vestibus vti, Principibus in bello deseruire, lautis conuiuiis pasci, amplis redditibus perfrui, & vix vllis austeritatis obseruantiis vacare, quàm illis, quæ necessariæ sunt pro bello contra infideles gerendo, quod est proprium ipsorum institutum. Vnde à multis obseruantiis Religiosis omnibus communibus sunt exempti.

6 Prout sunt à contributione pro Seminariis, de qua in Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 18. ex Greg. XIII. Bulla, *Quo magis*, ann. 1580. A pœnis contentis in Bulla Pij V. *De salute gregis*, contra Regulares agitationibus taurorum, aliarumve bestiarum assistentes, ex eodem Gregorio XIII. A Constitutione *de largitione munerum* Regularibus interdicta, ex Clemente Octauo in eademmet Constitutione. Item à Constitutionibus 7 Pontificiis, quibus cauetur, vt bona Regularium vbique decedentium, ex illicita negotiatione acquisita, vti spolia ad Cameram Apostolicam spectent. Nec comprehenduntur Religiosorum nomine, quoties in institutione maioratuum apponitur 8 clausula exclusiua Religiosorum, ex Pio IV. in Constitutione *Romani*, an. 1561. Prætetea non afficiuntur Bulla Gregor. XV. *De conseruatoribus*, quo ad Iudices ordinarios habentes ordinariam iurisdictionem intra limites suorum Prioratuum, vt declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna *Meliuitana*, de anno 1617. De quibus omnibus Iannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium, verbo milites*, Ioannes Antonius Nouarius *in Summa Bullarij, verbo de militibus D. Ioannis*, & ego sparsim in *mea Summa quæst. Regular.* præsertim *tom.* 2. *c.* 5. Paupertas, quam profitentur, est amplissima, nec in eis procedunt rationes, quæ in aliis Religiosis, & ita capaces sunt obtinendi maioratus. Molina *tom.* 3. *de iustit. disp.* 623. *num.* 5. Sanch. *lib.* 7. *in Decalog. cap.* 15. *num.* 5. 47. *&* 49. Item succe-9 dunt in feudis; cùm tamen Religiosi omnes à successione feudorum excludantur. Baldus, Afflictis, Barbarius, Curtius, & alij, quos sequitur Genuensis *in tract. practicabil. Ecclesiast. q.* 10. Quæ omnia, & alia quæ afferri possent, manifestè concludunt, Religionem Militum S. Ioannis à multis obseruantiis aliis Religionibus communibus liberam, & exemptam esse, ac proinde inter laxiores connumerandam, sicque facilius in voto solemni castitatis dispensari posse cum ipsius alumnis.

10 Quod autem Ecclesiæ, & Summorum Pontificum praxis sit in solemni voto castitatis Religiosorum, etiam arctiorum, & strictiorum Religionum, quàm sit Religio Militum S. Ioannis, dispensare, quamuis ex multis historiis, & authoribus comprobari posset, placuit tamen, quæ grauis author Ioannes Azorius supra relatus scripsit, hîc apponere, hisce ipsius verbis. *Legimus in vita B. Laurentij Iustiniani, Iustinianos omnes ad vnum aut ferro, aut morbo extinctos fuisse præter aliquot senes, qui ad sobolem procreandam apti non erant; euenisse tamen vt vnus tantum superesset adolescens, Nicolaus nomine apud Monachos S. Nicolai. Tunc Vitalis Dux Venetus impetrauit ab Alexandro III. Pontifice Romano, vt liceret adolescenti Monacho soluere vinculum Religionis ad reparandam sobolem gentis, eique vnicam filiam nomine Annam despondet. Faustæ fuere nuptiæ; donauit eum Dominus sex filiis masculis, & tribus fœmellis: lætus tam prospera sobole Nicolaus, & Deo Gratias agens, voti veteris, & Religionis non immemor, ædificato prius apud Amianum Cœnobio Virginum sub nomine S. Adriani, in quo Anna vxor ipsa quoque monasticam vitam cœpit, ad monasterium reuersus est: multis miraculis ambo claruerunt. Item est etiam litteris consignatum, ac proditum, Ramirum Aragoniæ Regem Monachum factum, cum pater eius sine prole decessisset, Romani Pontificis authoritate è cœnobio eductum, purpura, & regio sceptro ornatum vxorem duxisse, & ex ea filiam suscepisse. Legimus quoque Casimirum huius nominis primum Poloniæ Regem, Cluniacensem Monachum S. Benedicti Religionem professum, & Diaconum effectum authoritate Benedicti IX. vel Clementis II. Romani Pontificis à voto, & professione monastica absolutum, ad regnum maiorum suorum euectum, vxorem accepisse, & liberos procreasse. Constantia Rogerij regis Siciliæ filia iam ferè quinquagenaria Cœlestini III. Romani Pontificis consensu, & indulgentia à Cœnobio Panormitano educta, & votiua virginitate soluta Henrico VI. nupsit. Authoritate itidem Clementis VII. multis religiosis Equitibus professis in Ordinibus Militaribus Calatraua, & Alcantaræ concessum est, vt si vellent, vxores acciperent.* Hæc Azorius, meritò carpens Dominicum Sotum, quòd de his historiis dubitauerit; vel Summos Pontifices non iure, sed facto in hac causa processisse dicere velit. Vtrumque enim valdè licentiosum est, & indignum Doctore grauissimo. Refert similes dispensationes à Papa factas in solemni voto castitatis ex pluribus Authoribus Barbosa *in Collect. DD. in c. Cum ad Monasterium, de stat. Monach. num.* 13. & addit duas alias. Prima est ex Cenedo *Collect.* 124. *n.* 5. de Alexandro VI. dispensante cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani. Secunda, & quæ est magis ad intentum, quam refert Bartholomæus à S. Fausto *in Thesauro Religiosor. lib.* 3. *q.* 36. *à n.* 8. de Gregorio XIII. dispensante cum religioso quodam Capuccino, Sacerdote, & Prouinciali eius Religionis, fratre Cardinalis Ioyosæ Galli, vt matrimonium contraheret. Easdem quoque dispensationes refert Pyrrus Corradus *in praxi dispensationum Apostolicarum, lib.* 8. *c.* 10. *n.* 27.

11 Si opponatur authoritas S. Thomæ, qui 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. negat Romanum Pontificem id facere posse. Respondeo cum Azorio ipso eidem S. Thomæ ipsummet S. Thomam opponi, qui 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 4. ad 3. apertè ait, Papam posse dispensare in voto solemni Religionis. Et reuera S. Thomas ipsimet contrarius non est; cùm enim negat Ecclesiam posse in solemni voto castitatis dispensare, solùm intendit, non posse consistere Religionem cum matrimonij vsu, non verò quòd quis Pontificia auctoritate à Religione solutus nuptias contrahere, & matrimonio vti non possit. Quam expositionem voluntariam non esse, sed genuinam duo celeberrimi Thomisticæ Scholæ sectatores Paludanus, & Caietanus, quos ipse Azorius refert, securitatem faciunt.

12 Si etiam opponatur authoritas Innocentij III. *in cap. Cum ad Monasterium, de stat. Monachor.* illis verbis: *Abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ Monachali, vt contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Respondetur, quod quemadmodum abdicatio proprietatis, seu votum paupertatis non consistit in indiuisibili, sed habet magnam latitudinem, itaut non solùm veram paupertatem obseruent, qui proprio carent in communi, & in priuato, vt Minores de Obseruantia, & Capuccini, sed & Mendicantes, & Monachi, qui in communi proprio fruuntur, etsi non priuatim, imò etiam Patres Iesuitæ post biennalem professionem proprium in communi, & in particulari habentes, salua Religionis essentia iuxta Summorum Pontificum declarationem: sic pariter custodia castitatis in indiuisibili non consistet, sed suam latitudinem habere poterit, ita vt ad Religionis substantiam non solùm sufficiat ea castitas, quæ omni venereo actui, siue intra, siue extra coniugium renunciat, prout communiter in Religionibus claustralibus obseruatur; sed etiam ea, quam præfati PP. Iesuitæ post biennij professionem obseruant,

&

& à qua possunt liberari à Superioribus, & vxores ducere, si ad sæculum dimittantur: imò (& ad intentum nostrum) ea quæ intra cancellos legitimi connubij continetur, prout in istis Ordinibus Militaribus contingit, quæ vocatur castitas coniugalis. Ad rem ergo obiectæ oppositionis respondeo, Innocentium III. solummodò velle, non posse essentiam Religionis consistere, etiam Papæ Indulgentia accedente, sine aliqua abdicatione proprietatis, & custodia castitatis coniugalis, saltem non cum omnimoda. Atque ita saluari, Militares Ordines veras Religiones esse cum sibi proportionata abdicatione proprietatis, & custodia castitatis. Secundò respondeo, Innocentium Papam eo in loco hanc facultatem cum Monacho dispensandi Romano Pontifici denegasse, Monacho manente in statu Monachali: non enim Romanus Pontifex potest proprietatem cum paupertatis voto, matrimonium cum voto castitatis, & libertatem cum obedientiæ voto vnà, & simul coniungere. Non tamen ibi Romano Pontifici potestas denegatur, quo minùs possit id facere successiuè ex aliqua vrgentissima causa, videlicet faciendo de Monacho non Monachum, & sic exemptum à Religione vxorem ducere, proprium habere, & nulli in particulari esse subiectum. Quæ interpretatio ex dicti cap. contextu apertè colligitur, quia ibi Innocentius contra illum Abbatem Sublacensem, qui existimabat ipsum habere facultatem concedendi Monacho, vt haberet proprium, sic argumentatur. Pontifex non potest cum Monacho in hoc dispensare: ergo neque Abbas. At ibi non fuit dubitatum, an Abbas posset Monachum facere non Monachum, sed tantùm an posset Monacho tali existenti proprietatem aliquam indulgere; quod Innocentius negat, ea motus ratione, quia hoc nec Romanus Pontifex potest Monacho tali permanenti indulgere. Ita Bartholomæus à S. Fausto *d. q.36. n.11.* Addit vlteriùs *num.10.* nomine Summi Pontificis, quo vtitur Papa Innocentius, intelligi Episcopos, qui hoc titulo olim nuncupantur, vt habetur ex Anacleto Papa *epist.2. ad Episcopos Italiæ*, & Melchiade Papa *in epist. ad Hispanos Episcopos*, & tradit Isidorus *lib.7. Etymol. cap.12.* Addit quoque *n.11.* Pontificem Innocentium eo loco rem non diffiniuisse, sed vt priuatum Doctorem suam sententiam sequutum fuisse. Cæterùm his prætermissis, solutiones aliæ relatæ solidiores sunt, & difficultatem euacuant.

13 Si autem aliqua reperiatur ratio, propter quam Sanctissimo non placeat dispensare cum N. Equite relato, vt ad statum merè laicalem, seu sæcularem transeat, aut vt matrimonium contrahere possit, nihilominus nullo pacto, nullove iure dici potest, non posse eundem Sanctissimum cum ipso dispensare, vt possit ad Ordines alios militares, videlicet S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, vel similes transire. Ratio est, quia aliàs dici deberet absurdè valdè, Papam non posse dispensare in transitu Religiosi ad laxiorem ordinem.

14 Etenim præfatos Ordines S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & similes, qui tria vota essentialia Religionis, scilicet obedientiam, castitatem, & paupertatem profitentur, veras Religiones esse, communior, & probabilior DD. sententia tenet. Prout sunt duo grauissimi, Nauarrus, & Suarez, quos sequor *tom.2. meæ Summæ, cap.5. num.6.* Fortunius Garcia, Couarruuias, Medina, Auendaño, Belluga, Bobadilla, & Rodriguez, quos etiam sequitur Sanchez *tom.1. Summæ, lib.4 cap.16. num.11* Hieronymus Cenedo, & Basilius Pontius de Leone magnæ æstimationis author, qui *in Tract. de impediment. matrimon. caus.27. q.2.§.4.* non solum tenet dictos Equites verè, & substantialiter religiosos esse, sed etiam addit, esse sibi tam certum, vt oppositum credat *nimis licentiosè dictum*, & subiungit, *ne dicam grauius*. Adde nostrum Michaëlem de Carranza, Ioannem Sancium, & alios, quos etiam refert & sequitur P. Diana *p.1. tract.2. de Immunit. Eccles. res.50.* & *p.3. tract.2. de dub. Regular. resol.30.* & *p.4. tract.1. resolut.86.* & Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regularium, verb. Milites, n.16. & 17.* Franciscum Bordonum *tom.1. Resolut. 28. n.23. & tom.2. Resolut.52. n.330.* ac Pellizzarium *in Man. tom. 1. tract.1. cap.3. num.28.* alios referentes. Plures quoque congerit Mota *de confirmat. Ordin. D. Iacobi lib.2. cap.2.§.29.* & Ambrosius Machin. Archiepiscopus Callarensis *in Defens. pro Iurisdict. trium Ordin. Equit. Milit. art.1. num.10.* addens eandem sententiam tenere triginta, & vnum Authores nostri temporis, quos consuluit. Ea porrò non solùm tot Doctorum authoritate firmatur, sed etiam grauibus aliis ex ratione petitis fundamentis, qualia sunt primò, quod Summi Pontifices in suis litteris, seu diplomatibus eos *religiosos* appellent. Vnde Ambrosius Machinus relatus de quibusdam aduersæ partis fautoribus loquens (quos etiam affert Illustrissimus Didacus Trasmiera Siciliæ Inquisitor *lib.3. de Polygam. q.12. n.26.*) inquit: *Si legissent Bullas Summorum Pontificum in fauorem istorum Ordinum emanatas, utique hanc opinionem secuti fuissent, quod Equites horum trium Ordinum sint verè Religiosi.*

15 Secundò, quia profitentur vitam altiorem & perfectiorem supra statum vitæ sæcularium, cum obseruantia consiliorum Euangelij, scilicet obedientiæ, castitatis, & paupertatis, cum perpetua sui traditione ad obsequium Dei, & professione in manibus Prælatorum, quæ sine dubio sunt manifesta signa status religiosi. Tertiò, quia viuunt, & profitentur viuere sub regulis Religiosorum, & à Sanctis Religiosis institutis. Nam Ordo S. Iacobi de Spatha sub regula S. Augustini, prout Tamburinus *de iur. Abbat. tom.2. disp.24. quæsit.4.* habet, militat. Et ordines de Alcantara, & Calatraua sub regula S. Benedicti, vt idem Tamburinus *ibid. quæs.5. num.73. & 79.* Quartò, quia cum Clemens VIII. *in Constit. de largit. muner.* omnes religiosos sub illa comprehendi declarasset, nihilominus Equites militares expressè exclusit, quod necessarium non erat, si ipsi veri religiosi non essent. Quintò, quia filij ipsorum ex copula fornicaria procreati, sunt sacrilegi: In confessione explicare tenentur circumstantiam professionis emissæ: Si dimittunt temerariè Crucem, peccant mortaliter, sicut alij Religiosi habitum dimittentes. Possunt quoque esse veri apostatæ, si Ordinem, quem professi sunt, dereliquerint. Gaudent priuilegio fori, & Canonis. De quibus omnibus Mota *in lib. relato.* Addunt sextò aliqui cum Joanne Sancio, Riccio, Nouario, Martino de Sancto Joanne, ac aliis, posse confiteri sua peccata Confessori idoneo, etiam non approbato ab Episcopo, sicut alij Religiosi possunt; etsi hoc non admittam propter praxim, & consuetudinem, quam in contrarium esse puto. Addi tamen potest, in ipsorum Ordinũ professionem commutari vota simplicia aliàs emissa: quod est singularissimũ priuilegium veræ Religionis. Id porrò supponit Sac. Rota in vna Cauriensi *Iurisdictionis*, coram Blanchetto ann. 1582. dum de ordine de *Alcantara*, qui prius vocabatur de *Pereiro*, dicit: *Cõmutatio voti continentiæ in castitatẽ coniugalem non mutat Regulæ substantiam.* Et ad intentum præcipuum nostrum, approbans in eadem decisione reseruationem Magistratuum Ordinum S. Iacobi de Spatha, & de Calatraua, & Alcantara, *gloriosissimo* (vt ibi dicitur) *Carolo V.* subiungit: *Quæ Pontificum Summorum enunciationes, cum sint super re, quæ ad Pontificiam auctoritatem spectat, cum Papa sit caput omnium Religionum, & ipse sit bene informatus sub qua Regula Religiosi viuant, faciunt plenam fidem.* Quibus satis clarè Ordines istos, *Religiones* vocat, &

16 & ipsorum *Religiosos*, & *Regulares*. Nec de eo dubitare potest, qui animaduerterit habitum Militum de Calatraua fuisse à principio Scapulare Cisterciensium Monachorum, vt habet Innocentius III. in Bulla *Quoties à nobis*, apud Tamburinum *sup. num.*73. & refert Barbosa *in Summ. Apostolicar. decision. collect.* 306. *num.*2. & militum de Alcantara fuisse cucullum Cisterciense, vt idem Barbosa *ibid. Collect.*308. *n.*5. Vnde de illis Iacobus Bossius *in Historia Hierosolymitana Religionis part.* 1 *lib.*8. *circa ann.*1177. inquit: *Portarono longamente questi Caualieri per habito de la loro Religione vno scapulare da Frati.* Sic etiam Religiosorum more, quibus secundum iura nec in lectis habitum religiosorum relinquere permittitur, tenebantur Equites Militiæ de Calatraua vestiti, & cincti dormire, vt habet Innocentius III. in Bulla relata: nihilominus à Clem. VII. instante Carolo V. Imperatore dispensati sunt in hac obseruantia religiosa, & concessum, vt nudi, & sine cingulo dormirent, prout constat ex Bulla *Apostolica Sedis*, eiusdem Clementis VII. in Bullario communi *num.*18. Ne autem

17 vel minimus scrupulus restet de veritate Religionis in ordine isto Militari de Calatraua, attendat Lector Innocentium III. in Bulla relata eos *veros fratres* Ordinis Cisterciensis appellare, regulamque illis sicut veris fratribus assignare illis verbis: *Vestes quoque moderatas, honestas, & commodas secundum consilium Morimundensis Abbatis, & Magistri vestri, cum scapulari pro habitu Religionis habebitis, vestiti, & cincti dormietis, & in Oratorio, dormitorio, refectorio, & in coquina silentium iuge tenebitis. Cauebitis autem ne qualicunque veste superfluitatis argui, aut curiositatis notari possitis. Tribus verò in hebdomada diebus, scilicet feria tertia, quinta, & Dominica die cum præcipuis solemnitatibus vobis carnibus vesci licet; vno tantum ferculo, & vnius generis, quod ad carnes pertinet, contenti eritis, & ad mensam silentium iuge tenebitis. Ab exaltatione S. Crucis vsque ad Pascha tribus diebus, scilicet feria secunda, quarta, & sexta, præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypapante, & festiuitates omnium Sanctorum Apostolorum, omnes qui præsentes domi fuerint in septimana qualibet ieiunabunt; qui autem in castris militiæ fuerint, pro Magistri arbitrio ieiunium obseruabunt.* Sanè qui hanc Regulam perspexerit, eis quibus data est, leuiter nimis Religiosum statum denegabit.

18 Ex quibus omnibus tale, nec inefficax, ad intentum depromitur argumentum. Certi enim iuris est Papam posse transitum ex arctiori Religione ad minus strictam, seu laxiorem concedere. Ita enim colligitur ex *cap. statuimus, cap. mandamus*, 19. *quæst.*3. *cap. non est, cap. sanè, cap. significatum*, & potissimè *cap. licet, de Regularib.* & Concil. Trident. *sess.*25. *de Regularib. c.*19. ac ex communi DD. Atqui, vt abundè probatum relinquitur, Ordines isti militares sunt veræ Religiones: quamvis ergo Hierosolymitana strictior illis sit propter totale castitatis votum, quod in ea emittitur, hoc non tollet quominus Papæ auctoritate ex ea ad istas transire Equites possint.

19 Ad hæc, si quid obstaret, id esset, quod castitatis votum, quod Hierosolymitani milites emittunt, sit perfectum, & totale: quod verò Iacobæi, Alcantarenses, & Calatrauenses faciunt, imperfectum sit, & veluti partiale, castitatis nempe coniugalis dumtaxat. Hoc tamen non ligat Summi Pontificis manus; nec eius supremam auctoritatem (causa rationabili præsupposita) obliquat; cùm passim, & quotidie cernatur dispensasse in transitu ex Religione arctiori, & perfectiori ad laxiorem, & imperfectiorem; ex ea, in qua plura quàm tria vota substantialia emittuntur, ad eam in qua tria dumtaxat; & ex illa, in qua obseruantia viget, ad eam, quæ laxiorem vitam profitetur. Quæ omnia efficacius euincunt, si expendatur, quod secundum Philosophos, *Inter symbola facilis est transitus*, & secundum Iuristas *A simili ad simile valet argumentum*, sicuti docent Euerardus, *in topic. legal. loc.*10. Petrus Andreas Gammarus *in Dialect. legal. lib.*2. *in loco à simili.* Et quia de similibus idem est iudicium, *l. non possunt, & l. seq. ff. de leg.* §. *rectè, Instit. mandati.* Alber. *in tract. de hæretic. q.*24. *num.*9. vix restat dubium de Summa Papæ auctoritate in hoc negotio, cùm Hierosolymitani Equites prorsus similes sint in vitæ ratione Alcantarensibus, & Calatrauensibus, ac Iacobæis, vno solo voto castitatis magis vel minùs perfecto excepto.

20 Ne autem vlterius chorum progrediamur, sed in casu simili fortioribus etiam terminis Papam dispensasse cum Equitibus Ordinum Militarium Alcantaræ, & Calatrauæ, vt non obstante solemni voto suarum Religionum vxores ducere possent, pro certo apud omnes est. Id etenim constat primò in Clemente VII. qui vt Azorius suprà relatus dixit: *Concessit multis Religiosis Equitibus professis in Ordinibus militaribus Calatraua, & Alcantara, vt si vellent, vxores acciperent.* Secundò, & solemniùs in Paulo III. qui votum castitatis perpetuum, & perfectum quod isti Equites in suis militaribus Ordinibus emittebant, dispensatoriè commutauit in votum dumtaxat castitatis coniugalis. Rem sic exprimit Iacobus Bossius celebris Chronologus Hierosolymitanæ S. Ioannis Religionis dum *part.*1. *eius historia, lib.*8. *circa annum* 1177. de Calatrauæ Ordine loquens, inquit: *Faceuano i Religiosi di quest' Ordine, à principio, ad imitatione de nostri di S. Giouanni Gerosolymitano, nella professione loro voto di osseruare perpetua castità. Ma furono anch' glino come quei di Calatraua da Papa Paolo III. à prieghi dell' Imperatore Carlo V. dispensati in modo, che quelli che per l'auuenire farebbono professione in detto Ordine, non potessero essere astretti à tal voto, ma solamente promettessero di osseruare castità matrimoniale.* Idem supponunt Dominicus Sotus *de Iust. & Iur. lib.*7. *q.*5. *art.*3. Rota Cauriensis suprà relata, eidem Soto inhærens. Rodrig. *tom.*2. *qq. regular. q.*61.

21 *art.*13. Azor. *tom.*1. *Instit. Moral. lib.*13. *cap.*3. §. *Deinde illud*, vbi loquens de Militibus Calatrauæ, & Alcantaræ, inquit: *Consultus Romanus Pontifex, sua auctoritate constituit, vt Milites deinceps coniugalem solùmmodo castitatem, regulam profitendo vouerent, ac proinde vxores possent ducere, & habere, à Magistro Ordinis facultate impetrata. Iis verò Militibus, qui tunc temporis viuebant, & castitatem simpliciter promiserant, priuilegium concessit vt si vellent, vxores ducerent, eorum enim votum sua Pontificia potestate relaxauit.* Ascanius Tamburinus *loc. relat. num.*73. loquens de Ordine Calatrauæ, & dicens vouere tantùm castitatem coniugalem *indulto Pauli III. anni* 1540. *cum hoc tamen, quod semel tantùm nubere possint.* Idemque dicit *num.*75. de Equitibus de Alcantara. Carolus de Tapia *super authent. Ingressi, verb. Monasteria, c.*49. *num.*3. vbi de Calatrauensibus sic habet: *Abstinebant etiam ab vxoribus, donec Paulus III. die* 4. *Augusti* 1544. *dispensauit vt illas ducere possent, & sic castitatis perpetuæ votum in coniugale commutaretur, & in omnibus Militibus S Iacobi æquipararetur.* Et aliis prætermissis Ambros. Machinus suprà relatus *art.*2. *n.*13. Ex his autem clarè euincitur, posse Sanctissimum cum vno solo Equite Hierosolymitano facere quod cum pluribus aliis eiusdem similis Militaris professionis Equitibus suos Prædecessores effecisse constat.

22 At inquient aliqui: Ad hoc quod Summus Pontifex in solemni voto castitatis dispensatoriam exerceat potestatem, publicam causam desiderati, prout plures DD. sensisse videntur, & creditur affuisse in dispensationibus Ramiri Regis Aragoniæ, Casimiri Regis Poloniæ,

Poloniæ, & Constantiæ Regis Rogerij Siciliæ filiæ, scilicet Regnorum conseruationem, tranquillitatē, & pacē. Cæterum ex multis hoc obstaculum authoritati Pontificiæ obiectum debilitari, in propatulo erit. Primò quidem (omittentes Hostiensem, & Pyrrhum Corradum, superius relatum, qui nullam causam præter supremam Papæ potestatem ad hoc requirunt,) quia plures, & graues DD. causam istam publicam non exigunt, sola causa boni priuati ipsius cum quo dispensatur contenti. Hi sunt Ricardus *in 4. dist. 38. art. 9. q. 1. in corp. & ad 5.* Caietan. relatus à Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 8. num. 8.* Et ex recentioribus multi, qui cum Ochagauia, & Raphaële de la Torre, Laymano, & Lessio admittunt ad voti castitatis dispensationem causam priuatam sufficere, scilicet periculum damni spiritualis vouentis, qui propter suam fragilitatem moraliter loquendo castè viuere non potest. Quæ causa in præsenti militat, ipsomet Oratore fatente. Adde Franciscum Bordonum *in decis. Miscell. dec. 62.* dicentem sufficere pro causa vtilitatem vnius ciuitatis insignis; quæ etiam in præsenti inueniri potest.

23 Secundò, quia qui ita loquuntur, oportet vt probent Alexand. III. in dispēsatione Nicolai Monachi ex familia Iustinianorum, & Clem. VII. in dispensatione Equitum Militarium Calatrauæ, & Alcantaræ, ac Greg. XIII. in dispensatione religiosi Capuccini Fratris Cardinalis Ioyosæ, & Paulum III. in dispensatione tot militum regularium ad matrimonia contrahen-

24 da, causam aliquam publicam respexisse. Quod facilè non obtinebunt. Quin potius reperient causas harum dispensationum fuisse, vel priuatæ fragilitati voto astrictorum consulere, vel saltem subuenire nobilissimis familiis successore carentibus, ne ipsarum bona ad exteros perueniant. Quæ causæ in nostro etiam milite Oratore æquè procedunt. Vnde audiendus Dominicus Sotus superius relatus de similium Militum voto solemni, eiusque dispensatione loquens: *Commoditas autem dispensationis hæc est; quod castitas in eiusmodi vita instituto, si humano loquamur more, non est seruatu possibilis. Viuunt enim lautè, & splendidè, domi seruitrices habentes, forisque cum aulicis mulieribus iuge habentes commercium, torneamenta aliaque militaria exercitia meditantes. Qua ergo ratione isti voto castitatis astringendi essent?* Tertiò, quia esto priuata hæc vtilitas sufficiens haud esset pro dispensatione in solemni voto castitatis Equitum Militarium

25 S. Joannis ad contrahendum matrimonium, prout aliqui cum Stephano Gratiano *discept. 457. num. 16.* tenere videntur, solùm esset pro casu, quo sic dispensati ad aliam Religionem non transirent, sed merè secularium more matrimonium contraherent. At noster Orator non absolutam dispensationem in suo voto à Sanctissimo postulat, sed contentus est commutatione in Religionem aliam Militarem ex assignatis. Commutationem autem voti multò minorem causam, quàm eius dispensationem exigere, certa veritas est, adeò vt pro ipsa confirmanda authores, & rationes afferre superuacaneum sit.

Sed ne oneri succumbere videamur, causam publicam, & non duntaxat priuatam in hac dispensatione

26 seu commutatione reperiri ex eo constat, quia agitur de interesse vnius Illustrissimæ, & clarissimæ familiæ Regni Maioricensis, quæ tota perit, & in nihilum vergit, si præfatus N. Orator matrimonio contracto prolem non habeat. Hanc autem esse legitimam causam dispensationis, seu commutationis huiusmodi, refragabitur nemo, si aspexerit eandem ob causam cum Justinianis dispensatum fuisse ab Alexandro III.

27 & cum Religioso Capuccino à Gregorio XIII. imò ob similem causam non in vno, sed in multis matrimonij impedimentis dispensari solitum à Sede Apostolica tradunt multi, specialiter Henriquez *lib. 12. cap. 13. num. 9. in gloss. lit. D,* afferens exemplum nobilissimæ cuiusdam Comitissæ Hispanæ. Esse autem hanc causam publicam ex eo quoque notum est, quia nobilitas est *fulcrum Reipublicæ.* Et vt inquit Cicero in Orat. pro Sextio, *vtile est Reipublicæ nobiles esse homines dignos maioribus suis.* De quo Tiraquellus *de nobil. cap. 31. num. 193. & cap. 47. num. 80.* Vnde ad bonum publicum spectare, ne nobilissima familia depereat, vno ferè ore testantur DD. specialiter moderni, vt sunt Sanchez, Hurtadus, Coninx, Palaus, Trullenx, & innumeri alij, qui præ manibus omnium habentur, loquentes pro casibus dispensationis à Papa in impedimentis matrimonij obtinenda, iuxta *l. 1. §. denunciare, ff. de ventre inspiciendo.*

Huic etiam rationi similis alia est, quæ petitur ex 28 conuenientia quæ omnium communi opinione est, ne diuitiæ vnius familiæ ab ipsa eiusque alumnis procuratæ, ad alienos transferantur; quod necessariò eueniet si cum Oratore non dispensetur, prout postulat. Vnde hanc causam inter eas, quæ mouere possunt Summum Pontificem ad dispensandum in Matrimonij impedimentis, colligitur ex Gutier. *consil. 18. n. 11. in fin.* & Castro Palao infra referendo, dum inquit: *Ad pietatem pertinet fauere patienti iacturam in propriis bonis.* Et ita Catholicus Rex in litteris infrà referendis, quibus Marchioni de Castel Rodrigo præcipit, vt talem dispensationem à Sanctissimo sollicitet, inter alia habet: *Vendra cessar la succession de su casa para los maiorazgos de sus padres, y passaria à otros, de que se siguiria el desconsuelo que se dega considerar, por ser hazienda adquirida por sus padres.* Est enim familiis, nobilibus præsertim, huiusmodi translatio diuitiarum, seu bonorum valdè opprobriosa. Prout colligitur ex illo Threnor. 5. vbi Jeremias gemebundus ad Dominum dicebat. *Recordare Domine quid acciderit nobis: intuere & respice opprobrium nostrum. Hæreditas nostra versa est ad alienos: domus nostra ad extraneos.* Et ideò tanquam ignominiosum vulnus illud plangebat Isaias *cap. 1.* ibi: *Regionem vestram coram vobis alieni deuorant.* Et prophanus Maro ecloga 1.

Impius hæc tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has segetes? En quò discordia ciues
Perducit miseros: en queis conseuimus agros.

Adest & alia ratio, etsi priuata, non prætermit- 29 tenda, quod videlicet Orator professionem suam in Hierosolymitana Religione emiserit, non solùm leuiter, & inconsideratè, sed ex timore reuerentiali. Nam reuerentialis timor vel omninò irritat professionem, prout tenent Nauarrus, Rodriguez, Pontius, & plures quos refert Sanch. *lib. 4. de Matrimon. disp. 6. num. 17.* & sequitur P. Diana *part. 3. tract. 2. res. 92.* & non semel in Sacris Romæ Tribunalibus decisum est, satis conformiter ad *cap. puella, 20. q. 1. cap. cum dirum, de Regul. cap. præsens, 20. quæst. 3.* vel saltem, quod intendimus, reddit faciliorem talis professionis dispensationem, aut commutationem, quæ in casu præsenti à Sanctissimo postulatur. Esto enim in causa propria testificanti Oratori credendum in foro fori non videatur, quia tamen de facto proprio deponit, nec res aliter probari potest, ipsi fides adhibetur, iuxta doctrinam Castrensis *in l. quicumque, num. 11. Cod. de seru. fugitiu. & consil. 311. num. 3. part. 1.* Bartoli *de testibus n. 57. ad fin.* Gabriel. *de testib. concl. 1. num. 18. limit. 3.* & aliorum. Maximè propter ingenuam valdè ipsius nobilitatem. Pro nobilitate etenim maximè præsumi, probat Mascardus *de probat. volum. 2. concl. 1091, num. 1.* ex Angelo, Ioanne

Joanne Andrea, Romano, Corseto, Socin. Tiraquello, & aliis.

30 Accedit vltima, sed non vltimo loco habenda, huius dispensationis, seu commutationis causa; postulatio videlicet, & intercessio pro ipsa concedenda, Catholici Monarchæ Hispaniarum, de tota Ecclesia, ac Sede Apostolica vltra quàm dici potest optimè meritissimi Regis. Quam maximi ponderis esse cordatus nullus vel in dubium reuocare poterit. Constat enim in grauissima, & arduissima Canonizationis, & Beatificationis Sanctorum causa vix vllum vel minimum passum Sedem Apostolicam facere solitam, nisi Regum, vel Magnorum Principum precibus illectam. Vt videre facile est in nouissimis decretis pro eadem causa ab Vrbano VIII. felic. record. editis, & relationibus S. Rotæ pro Sanctorum Canonizatione, Troylo Maluetio, Jacobo Castellano, Felice Contilorio, & aliis qui de simili causa scripserunt. Et in causis dispensationis matrimonij hanc in magno pretio habent communiter DD. Quia expedit Summum Pontificem remunerari Principes de Sede Apostolica benemeritos, vt vel sic alij animosiores reddantur ad similia exercenda. Id etiam probat textus *c.tali coniugio* 1. *q.*7. ibi: *Vel euidens meritorum prærogatiua commendet.* Huc facit Centurionis historia Luc.7. ibi: *Dignus est, vt hoc illi præstes; diligit enim gentem nostram.* Sic Gallego *de cogn. spir. c.*22. *num.*17. Sanch. *lib.*8. *de matr. disp.*19. *num.* 32. Castrus Palaus post Conink, & Basilium Poncium *de sponsal. disp.*4. *punct. vlt.* §. 2. *num.*2. Adesse autem in præsenti Regis Catholici pro præfato N. Oratore intercessionem, constat ex literis ipsius datis Matriti 6. Decembris 1657. ad Marchionem de Castel Rodrigo eius Oratorem apud sanctissimum, quæ tales sunt.

El Rey.

31 Illustre Marques de Castel Rodrigo, Primo de mi Consejo, y mi Embajador. En nombre de Pelaio Quinct del habito de S. Ioan, natural de Mallorca, me ha sido representado, que por hauer muerto el Capitan Nicolas Quinct su hermano sin dexar succession, y no poderse casar conforme al voto de su orden, vendra à cessar la sucession de su casa para los Mayorazgos de sus padres, y passaria à otros, de que se seguiria el desconsuelo, que se dexa considerar, por ser hazienda adquirida por sus padres. Y assi desea que su Sanctidad mande dispensar con el dicho voto para que pueda casarse: Supplicase me que attento esto, y particularmente lo que me sirvio su hermano en la occasion de la toma de las Islas de S. Honorato y S. Margarita, y lo que el se ha señarialado en seruirme en las leuas de infanteria, que se han hecho en dicho Reyno de Mallorca, sea seruido mandar escribiros sobre ello. Y considerando sus seruicios, he tenido por bien en premio dellos, y por la iustificacion de las razones referidas, encargaros, y mandaros, que siempre y quando por parte del dicho Fr. Pelaio Quinct se acudiere à su Sanctidad sobre la pretension que tiene, de que mande dispensar con el voto de su Religion para poderse casar, hagais con su Sanctidad y sus ministros todos los officios y diligencias, que fueren necessarios, mi conuengan para que mande concederle dicha dispensacion, representando las razones que concoren, y obligan a esto. En que me seruireis, &c. Yo el Rey. Pedro de Villanueua Secretario.

32 Poterat etiam Rex in fauorem Oratoris repræsentare quod ipsius familia est ex Illustrissimis, & Clarissimis Regni Maioricæ, benemerita de Regia Corona ob seruitia illi exhibita, etiam cum propriis triremibus, quas olim habuit, ac specialiter de Imperatore Carolo V. gloriosæ memoriæ, qui in Palatio eiusdem commoratus fuit, dum Maioricæ versaretur.

33 Esto autem aliquæ ex huiusmodi assignatis causis seorsim acceptæ non sufficerent ad inclinandam SS. D. N. benignitatem, pro concessione gratiæ ab Oratore postulatæ; nihilominus copulatim sumptæ efficacissimæ videntur. Commune namque illud iuris axioma *Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant,* desumptum ex *l.Spadonem*, § *qui iura*, *ff. de excusat. tutor. l. rationes*, & *l. instrumenta*, *Cod. de probat. cap. causam quæ, eod. tit.* & aliis iuribus, & DD. cum procedat in ciuilibus, in quibus agitur de modico præiudicio, Hippolyt. *cons.* 10. *num.*48. Alexand. *cons.*21. *Repetitio, in princip. lib.* 4. quos refert Tuschus *lit.S, concl.*276. *num.*14. Secundùm stylum curiæ applicatur ad dispensationes, quæ à SS. postulantur, ita vt legitima dispensationis causa consurgat ex pluribus simul sumptis, etiamsi ipsæ sigillatim sumptæ insufficientes putarentur. Sic Gallego *de cogn. spir. cap.* 24. *numero* 8. Sanchez *dict. disput.*19. *numero* 34. Conink *disp.*33. *dub.*5. Hurtadus *disput.*26. *difficult.*3. Palaus *suprà*, & alij post ipsos.

34 Nec dictis obstat Concilium Tridentinum, non solùm quia ex ipso nihil colligi potest pro contraria parte expressè, sed etiam quia ex *cap. significasti, de elect.* habetur potestatem Pontificiam excipiendam esse à Conciliaribus decretis; & maximè, quia ipsummet Concilium *sess.*25. *c.*18. *de reformat.* statuit rigores Canonum exactè ab omnibus obseruandos esse; sed excipitur *quando vrgens, iustaque ratio, & maior vtilitas* dispensandos postulauerint. Pro quo Franciscus Zipæus *in suo nouo Pontificio, lib.*4. *tit. de eo qui consanguin. n.*7. Gutierrez *de matrim. c.* 128. *n.*4. Auersa *de matrim. q* 19. *sect.*4. *in fin.* Diana 7. *part. tract.*12. *res.*36. *in fin.*

CONSVLTVM XII.

De Prælato Regulari, cui manifestatum fuit quendam suum subditum hæreticum esse.

1 *Factum.*
2 *Prælati regulares non possunt de causis pertinentibus ad S. Officium iudicare.*
3 *Antiquitus id poterant propter priuilegia.*
4 *Hæc facultas quoad hoc est reuocata.*
5 *Cui solum concessa.*
6 *Quando dicitur aliquod crimen ad Prælatos tanquam ad Patres deferri.*
7 *Talis Prælatus tenetur suum subditum manifestare.*
8 *Ex S Scripturæ testimoniis.*
9 *Hæresis æquiparatur idololatriæ.*
10 *Quisquis est obligatus manifestare hæreticum quomodocunque sibi notum.*
11 *Etiam sub excommunicationis sententia.*
12 *Ex Patrum testimoniis.*
13 *Ex decreto S. Inquisitionis.*
14 *Quod decretum obligat etiam pro casibus occultis.*
15 *Denuntiare hæreticos etiam occultos est necessarium ob bonum commune.*
16 *Bonum commune præponendum bono particulari.*
17 *Hæresis pestiferum est venenum.*

IESVS MARIA.

Occasio scribendi hoc consultum.

PRÆLATO cuidam regulari manifestatum est, non vt Iudici, sed vt Patri dumtaxat, Religiosum quendam sibi subditum hæreticum esse, vel in hæresim incidisse, & à me quæsitum, an talis Prælatus teneretur Religiosum illum Dominis Inquisitoribus denuntiare, an verò illum punire, aut contra ipsum procedere, vel saltem paternè corrigere posset, vel ad quid teneretur.

Responsio.

1 Præmittendum primò, Prælatos regulares non posse his temporibus de causis suorum subditorum pertinentibus ad S. Officium, quales sunt hæresis, & 2 similia, iudicare. Etsi enim antiquitus plura essent quoad hoc ipsis concessa à Summis Pontificibus priuilegia, specialiter à Clemente VII. Carmelitis, & 3 Innocentio VIII. Seruitis, nihilominus propter constitutionem Pauli V. an. 1600. editam, vbi reuocat omnes facultates Superioribus Ordinum quoad hoc concessas, & similes causas, ad Tribunal S. Inquisitionis 4 solū pertinere decernit, præcipitque sub magnis pœnis tam Prælatis religionum quam religiosis subditis, quod religiosos de hæresi suspectos denuntient Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum viciniotibus, nec 5 vllo pacto possint Prælati regulares dictis priuilegiis vti, sed tenentur subditos suos de talibus criminibus sibi notos ad S. Tribunal Inquisitionis deferre. Peña 3. *p. Direct. q.* 28. *Commentar.* 77. Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 3. *punct.* 4. *n.* 29. & ego *tom.* 1. *Sum. c.* 18. *n.* 18 & *tom.* 3. *verb. Hæresis, & Hæreticus, n.* 1.

6 Præmittendum secundò, tunc dici aliquod crimen ad Prælatos tanquam ad Patres deferri, quando illis manifestatur, non ad inquisitionem, vel punitionem, sed ad emendam, correctionem, & medelam. Ouandus *in* 4. *dist.* 19. *post proposit.* 18. §. *Concludendo dico*, Sanch. *lib.* 2. *in Decal. c.* 18. *n.* 50. & 56. Cardin. Lugo *tom.* 2. *de iust. & iur. disp.* 38. *sect.* 2. *n.* 1. Reuerendissimus Vincentius Candidus *tom.* 1. *Disquisit. moral. disq.* 5. *art.* 2. *dub.* 1. & ego *tom.* 3. *verb. Denunciatio, num.* 3.

7 His positis dicendum talem Prælatum, cui vt patri manifestatum est aliquem subditum ipsius hæreticum 8 esse, teneri illum manifestare fidei censoribus. Colligitur primò ex *Deuteron. c.* 13. *vers.* 6. vbi dicitur: *Si tibi persuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel vxor, vel amicus clam dicens: Eamus, & seruiamus diis alienis, non acquiescas ei, nec audias, aut parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum: sed statim interficies. Sit primùm manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum.* Quorum verborum sensus est, eum qui ad idola colenda alterum sollicitat, esse statim accusandum, vt interficiatur, quando nempe publicè à iudice fuerit condemnatus, tunc enim qui illum accusauit, debet primum in eum lapidem mittere, & postea totus populus.

9 Totum autem hoc optimè ad hæresim accōmodatur, quæ idololatriæ æquiparatur à S. Hieron. *Ezech.* 18. & *Oseæ* 10. Quare ait Simanchas *de Cathol. Instit. tit.* 19. *num.* 5. *Ne putes hanc legem loqui de apostatis dumtaxat, & idololatris, cùm Hieronymus, & Augustinus, & Vincentius Lirinensis hæreses, & aliena ab Ecclesia dogmata vocent Deos alienos.* Idem etiam colligitur ex *Deut.* 17. *in princ.* vbi dicitur: *Cum reperti fuerint apud te vir, aut mulier, qui seruiant diis alienis,* &

& hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter, & verum esse repereris, lapidibus obruentur. Quæ verba eundem sensum habent quem præcedentia *cap.13.* Nam vt notat Caietan. *in d. cap.13.* hæc verba intelligenda sunt seruato rectæ rationis ordine, & seruatis debitis circumstantiis. Sunt enim isti non occultandi, sed denunciandi, & postquam à Iudicibus fuerint condemnati, lapidibus sunt obruendi.

10 Colligitur secundò *ex cap.2.de Heret. & cap. Quapropter 2. quæst.7.* Quos textus ad hoc intentum de obligatione generali omnium ad manifestandum hæreticum quomodocunque sibi notum, inducunt Gloss. *in d c.2.* Farinac. *de Heres.q.197.num.35.* Sanctarellus *tract.de Heres.c.9.dub. vnic.n.2.*

11 Maxime tertiò id colligitur ex Bullis Summorum Pontificum præcipientium denunciare hæreticos quomodocunque notos etiam sub excommunicationis sententia. Hi sunt Gregorius IX. Innocentius IV. & Nicolaus III. quos communiter referunt Peña Farinac. Sanctarell. Catena *de offic. S. Inquis. p.2. tit.9. §.1.*& alij.

12 Quartò, ex Patribus, & specialiter S. Leone *ser.4. de Collectan.* vbi ait: *Manichæos vbicumque latentes vestris presbyteris publicate, magna est enim pietas prodere latebras impiorum, & ipsum in eis cui seruiunt diabolum debellare.* Et infra: *Non sinantur,* inquit, *latere homines, qui Prophetis, & S. Spiritui contradicunt.* Et infra: *Cauendi sunt ne in aliqua Ciuitatis nostræ parte consistant.* Idem S. Leo *serm.5. de Ieiun. decimi mens. Illud moneo,* inquit, *dilectissimi, vt si cui vestrum innotuerit vbi habitent hæretici, vbi doceant, quos frequentent, & in quorum societatem requiescant, nostræ solicitudini fideliter indicetis Contra communes hostes pro salute communi vna communis debet esse vigilantia, ne de alicuius membri vlcere etiam alia possint membra corrumpi, & qui tales non prodendos putant, in iudicio Christi inuenientur rei de silentio, etiamsi non contaminentur assensu.* S. Ambrosius *lib.2.offic.cap.24.In causa Dei,* inquit, *vbi contaminationis periculum est, etiam dissimulare peccatum est non leue.* Alia ex Patribus omittimus.

13 Præsertim quintò, ex Decreto, seu edicto DD. Cardinalium S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis generalium Inquisitorum, quod tale est: *Vniuersis, & singulis Christi fidelibus, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus vtriusque sexus, cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis & præeminentiæ existentibus, & quacunque dignitate, & auctoritate, etiã maxima fulgentibus, harum serie, ac tenore auctoritate nostri, & huiusmodi nostri officij, qua fungimur, præcipimus, & mandamus quatenus infra duodecim dies proximè computandos, quorum primos quatuor pro primo, & reliquos quatuor proximis quatuor immediatos pro secundo, & vltimos quatuor pro tertio termino, & peremptorio, ac trina monitione canonica assignamus, omnes, & singulos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos, de quibus notitiam habuerint, debeant nobis, vel Romano Commissario nostro quoad habitantes in Vrbe, quo verò ad habitantes extra Vrbem, & vbivis locorum degentes Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis generalibus sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna, quam in contrarium facientes ipso facto incurrant, iudicialiter propalare, cuius excommunicationis maioris absolutionem SS. D.N.P. & nobis reseruamus* Hoc enim decretum, seu edictum comprehendit omnes Regularium Prælatos etiam respectu suorum subditorum, & omnes, & quascunque personas, etiam Reges, Principes, & Duces, Suarez

14 *de fid.disp.20.sect.4.num.24.* Car. *supr.n.28.* Illud verò, & similia decreta seu edicta à particularibus Inquisit. promulgata omninò licita, & honesta esse, & obligare respectiuè etiam pro casibus occultis, ex quo etiam sequitur idem dicendum in præsenti casu, colligitur ex Simancha, Sigismundo, Scaccia, Azor. & aliis, quos refert, & sequitur Farinac. *supr. num.39.* Sanchez, Rojas, Suarez, Bonacina & aliis, quos & refert, & sequitur Castr. Palaus *tom.1. tract.4. disp.3. punct.4. n.2.* Genuensis, Sanctarellus, Lelius Zechi, Lazarius, & alij apud Carenam *sup. n.18.* Specialiter Cardinalis Lugo *tom.2. de Iust. & Iur. disp.38. sect.2. n.22.*& Candidus *sup.dub.5.*

15 Probatur primò, quia denunciare tales hæreticos etiam occultos est necessarium ob bonum commune aliorum fidelium, ergo anteponendum est cuicunque obligationi propter particulare bonum, cum bonum commune præponendum sit bono particulari, & quilibet magis teneatur consulere Communitatis incolumitati, quàm vnius priuati hominis famæ, *l. Sed illud, vers. Quæ, n.45. ex l. penult. C. de Primipilo, l.12.l. Actione, §. Labeo, ff. pro socio, cap. ratio nulla, de prabend.* Præsertim cum hæresis sit pestilentissimum venenum, quod citò, & facilè Prouincias, & Regna inficit. Antecedens autem probatur, quia si quantumuis occulti hæretici denunciari debent, timore huius denunciationis non audebunt suos errores propalare, multo minus aliis persuadere, vt eos sequantur; necessarium ergo est ob commune bonum aliorum fidelium hæreticos quantumvis occultos manifestare.

15 Secundò, quia denuntiare tales hæreticos occultos, etiam est necessarium pro bono ipsorum, ergo non obstante, quod sint occulti, debent denunciari. Consequentia patet, quia semper quod fieri potest attendi debet ad bonum spirituale proximi. Antecedens autem patet: tum quia timore huius denunciationis multi non amplectuntur errores hæreticales. Tum quia, quandò denunciantur, sæpissimè redeunt ad bonam frugem, & fidem Catholicam, quod aliàs raro faciunt. Tum quia aliàs non credent suos errores reprobari, etenim error cui non contradicitur, approbatur, *c. error. q.83.* & negligere quod potest perturbari, est idem quod fouere, *c. negligere 2.q.7.* Interest ergo hæreticis occultis, vt errores eorum manifestentur.

16 Tertiò, & maximè ad intentum casus nostri: Nam vel talis Prælatus non potest manifestare hæresim sui subditi, quæ sibi solùm vt patri propalata fuit, quia illa est occulta, aut quia solùm vt patri sibi manifestata, est aut quia manifestata, sibi sub secreto. Non primum, vt ostensum est, Non secundum; quia ex eo quod talis hæresis manifestata est Prælato, vt patri, solùm infertur iuxta dicta, vt non possit procedere ad illius punitionem, aut inquisitionem, vt iudex, præsertim cum Prælati regulares non possint hoc tempore id facere, vt dictum est.

17 Non tertium; quia manifestare aliquid Prælato vt patri non est formaliter loquendo manifestare sub secreto. Tum quia solùm per talem manifestationem fit quod Prælatus non possit, vt Iudex agere, non verò quod non possit de illo loqui quando oportuerit, aut fuerit necessarium. Tum quia esto quod manifestari aliquid Prælato vt patri sit, manifestari sub secreto, nihilominus quilibet tenetur reuelare hæresim alterius, quamuis sub secreto strictissimo, excepto Sacramentali, illam sciat. Primò quidem, quia alioquin præceptum de manifestando hæreticum occultum esset inutile, cum quilibet alteri sub tali secreto suam hæresim possit detegere, ad eamque trahere. Secundò quia Ecclesiastici Superiores iustissimis de causis præcipiunt vt hæretici denũcientur, quamuis occulti, & de hoc edicta, & leges ferunt; ergo credendum hanc legẽ esse iustissimam, ac illi standũ, non obstante quocunque humano secreto. Tertio, denũciatio hæretici fit ob bonũ cõmune, & spirituale, tum aliorũ,

tum etiam ipsius hæretici, vt dictum est; at seruare secretum ordinatur ad bonum priuatum, & temporale, ergo denunciatio hæretici est anteponenda. Quartò, quia quilibet tenetur quæ sibi sub secreto commissa sunt reuelare, si vergant in damnum publicum, vel tertiæ personæ committentis in futurum, vt ait S.Th.2.2.*quæst*.70. *art*. 2. communiter receptus: at hæresis vergit in damnum publicum. Quintò, hîc agitur de vitandis malis grauissimis imminentibus Ecclesiæ, & de consulendo communi bono fidelium, ergo cum hæc sint rebus omnibus anteferenda, lex de denunciando hæreticum, tanquam fortior vincit

24 legem de seruando secreto. Quæ doctrina etiam est vera quando quis sub iuramento promisit se non reuelaturum Ita S. Th.2.2.q.70. *art*.1 *ad* 2. Guido Falconius qui fuit postea Clem. IV. *in Consultat. ad Inquisit.q*.8.Rojas *sing*.3.*n*.23. Peña *in direct. Inquis.p*.2. *comm*.18.*vers.Et obligat*. Roder. à Cunha *de confess.solicit.q*.8.*n*.16. Farin. *sup*.§.2.*n*.50. Suar. *de fide disp*.20.

25 *sect*.4. *n*.17. Sylu. *verb. Denunciatio, in fine*. Nam tale iuramentum est de re mala, & consequenter non obligat, immò non est seruandum, *c. Quintualis, c. Sicut, il Secondo, c. Tua nos, de iureiur. cap*.1.22. *q*.4.

26 *cap. Intimauit, de testibus*, & iuramentum quod est contra bonos mores non est obligatorium, *de regul.*

27 *Iur. in* 6. & regul. In malis promissis fides non est seruanda, *l. generaliter, ff. de verbor. significat. l. Iuris gentium*, §.*& generaliter.ff.de pactis*, & iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis, *cap. Quanto, de iu-*

28 *reiurand. cap. Inter cetera* 22. *q*.4. Deinde tale iuramentum includit tacitam conditionem, nisi Superior aliud præceperit, alioquin iuramentum esset iniquum.

29 Præterea edicta, & leges feruntur, vt hæretici etiam occulti denuncientur: at leges, & edicta publica priuatorum pactis, & promissionibus non possunt mutari, *l. Ius publicum, l. Inter debitorem, ff. de pactis, l. testamenti factio, ff. de testam. c. Si diligenti, de foro compet. cap. Contingit, in princip. de sentent. excommunicat.*

30 *l. nec pignus, ff. de reg. Iuris*. Est etiam hæc doctrina vera quando quis alteri diceret, Manifestando tibi hoc sub confessione; nam etiam in hoc casu tenetur homo reuelare occultam hæresim; nam hæc confessio non est Sacramentalis, nec ille habet animum confitendi. Ita Nauar. *in Sum. cap*.17.*num*.55. Caietan. 2.2.*q*.70.*art*.1. *ad* 2. Sot. *de sigil. memb*.7.*q*.7. *concl*.4. Aragon.2.2.*quæst*.70.*artic*.1.*ad* 2. Victor. *in Summ. de Confess.num*.190. Armil. *verb. confessor, n*.6. Sanctarell. *sup.n*.10.

31 Maximè id suadetur ex eo, quod pater naturalis tenetur etiam denuntiare filium hæreticum; ex hoc enim manifestè colligitur multò magis patrem spiritualem, scilicet Prælatum, cui delatum est crimen sui

32 subditi, vt patri, & qui solum veluti metaphoricè pater dicitur, teneri suum subditum hæreticum denunciare. Porrò patrem naturalem teneri denunciare filium hæreticum, habent Peña *part*.2. *Direct. com*.15. Petrus Binsfeld. *de Confess. malefic. membr*.2.*versic. Pro parte negatiua*. Vmbertus Locat. *post Iudicial. Inquis. quæst*.5. Lelius Zecch. *in Summ. p*.1. *tit. de fide, in Rubric. de hæresi, cap*.11.*num*.12. Castrus *lib*.2.*de iusta hæretic. punit. cap. vltim*. Rojas *singular*.3. *num*.29. *& seqq. & singul*.12. *numer*.1. Mascardus *de probat. lib*.2. *conclus*.857.*numer*.68. Ludouicus à Paramo *de orig. S. Inquisit. lib*.3.*q*.98.*num*.85. Suarez *sup. sect*.4. *numer*.21. Caietan. *in cap*.13.*Deuteron*. Farinac. *supra numer*.40. Azor. *tom*.2. *lib*.2. *cap*.8. *quæst*.13. Sanctarellus *supra num*.14. Sanch. *lib*.6.*consil. cap*.2. *dub*.19. *num*.3. Lugo *supr.n*.34.

33 Addendum, teneri prædictum Prælatum denunciare illum subditum, nulla præcedente secreta admonitione, seu correctione, prout in praxi obseruandum dixi *tom*.3. *vers. denunciare, numer*.4. ita Suarez *sup. sect*.4. *numer*.11. Auila *de Censur. p*.2. *cap*.5. *disp*.4. *dub*.3. *concl*.1. quia, inquit, nunquam sperandum est eum qui ausus est opponere se Ecclesiæ vniuersali, corrigendum esse per meram monitionem, qua ratione

34 vsus fuit eo loco Salmeron *tom*.4. *in Euangel. p*.3. *tract*.11. §. *Deinde*, Scaccia *de Iudic. caus. cap*.16. *numer*.13. vbi ait de consuetudine sic seruari, nec tales monitiones esse in vsu, Farinac. *supr*. §.2. *numer*.39. *Hæreticum*, inquit, *quis denunciare tenetur, etiam non præcedente monitione secreta*. Bañez 2.2. *quæst*.33. *artic*.7. *ad* 4. Simanch. *de Catholic. Institut. tit*.19. *num*.10. vbi ait, *Hæreticus quantumuis occultus protinus est Iudicibus indicandus, neque opus est, vt antecedat vlla fraterna correctio; id enim nec legibus cautum, & multi Theologi, & Iurisperiti magno consensu tradunt, necessariam non esse correctionem fraternam ante hanc denunciationem*: & citat Albertin. *lib. de secret. num*.82. Castr. *lib*.2. *de iust. hæret. punit. c*.25.

35 qui ait: Quartò rarissimè accidit, vt per correctionem hæreticus resipiscat, ideò securius censeo, vt in crimine hæresis sine vlla admonitione procedatur ad denunciandum, præsertim si hæreticus non est quiuis homo plebeius, & idiota: quando verò constaret aliquem incidisse in hæresim ex ignorantia, tunc

36 hic esset prius secretò admonendus, imò etiamsi ignoretur an ex ignorantia, vel malitia peccauerit; nam de proximo bonum semper, & non malum debemus præsumere: quod præsertim verum est de homine idiota, aut parum docto; tunc enim præsumendum est per ignorantiam errasse, & ita secretò admonendus. Citat deinde Simanchas Sotum *de rat. tegen. secret. membr*.2.*quæst*.4. Idem Simanch. *num*.11. *Quando*, inquit, *est magna spes, quod hæreticus resipiscat, & nulli obsit, tunc quidam putant correctionem fraternam fieri debere, sed tamen nihilominus aiunt non esse fidendum huic correctioni, sed tutius esse, vt ad inquisitores referatur*: quam sententiam sequitur, & citat Canum *lib*.12. *de loc. cap*.19. *versus fin*. Idem Simanchas *d.tit*.19. *numer*.12. *Hodie*, inquit, *in Hispania occulti hæretici ad Inquisitores deferendi sunt, nulla præcedente correctione fraterna*. Id enim iustissimis

37 edictis præceptum est ex auctoritate Apostolica sub pœna excomunicationis, & quicunque illis non paruerit, peccatum non leue admittit. Adde quod hæ-

38 retici subdoli sunt, & metu pœnæ fingunt se esse correctos, & nulla est lex, quæ iubeat hæreticum corrigendum priusquam Iudicibus indicetur. Idem asserit in *Enchirid. tit*.23.*num*.5. *& seqq*. Mandos. *in Addit. repert. Inquisit. verb. Denunciator*, vbi *talem*. inquit *esse vsum*, Rojas *singul*.3. *num*.21. ait, *tutius, & rectius esse, vt confestim absque monitione aliqua denuncietur hæreticus*. Sanctarellus *supr. n*.5. Diana etiam, qui *p*.1.*tract*.4. *resolut*.2. variis relatis sententiis hanc dicit se sequi.

39 Addendum secundò, debere denunciari etiamsi probari non possit hæresis ab ipso Prælato denunciante. Ratio est primò, quia etiamsi talis hæresis probari non possit à denunciante, nec eius testimonium sufficiat, vt Inquisitores possint contra illum procedere, aperit tamen illis viam ad vigilandum, & præcauendum, & ad hoc quod acce-

40 dente alio denunciatore, vel aliis indiciis sint plenè informati de tali delicto, & ita hæreses profligentur, & caueantur, Genuensis *in prax. Archiepiscop. Neapol. cap*. 18. *numer*.5. & alij apud Farinac. *sup.n*.36. & Carenas *sup.n*.18. Lup. *sup.n*.25. *&* 26.

41 Tertiò, quia quilibet tenetur Superiori peccatum alterius manifestare, per quod infertur proximo grauis iniuria, & damnum, præsertim quando superior id præciperet, quamuis illud probare non possit.

vt

vt tradunt Dried. *lib. 2. de libert. Christian. c. 7. in princ.* Nauat. *in Summ. c. 22. num.* 83. Henriq. *lib. 11. cap. 14.* 42 *num.* 5. Couar. *in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 21.* Vega *in Summ. lib. 3. cas. 136.* At ex non manifestatione hæresis occultæ alterius infertur grauissima iniuria Deo, & Ecclesiæ, & redundat in notabilissimum dammum fidelium, vt patet ex dictis, ergo quilibet sub peccato mortali tenetur hæresim occultam alterius manifestare Inquisitoribus id præcipientibus per sua edicta, quamvis illam nequeat probare. Tertiò, quia in aliis delictis propterea, non tenetur quis denunciare, quod probare non potest, quia per tale testimonium non potest vitari aliquod peccatum: at si denuntietur hæresis occulta alterius, potest illi obuiam iri; sic enim timebunt hæretici suas hæreses pro- 43 dere, cum sciant posse, & debere eorum hæreses manifestari, nec requiri, vt probentur: ergo, cum per huiusmodi denunciationem vitentur hæreses, tenetur quilibet sub graui culpa eas manifestare, quamvis sufficienter illas probare non possit. De hoc tamen latè Diana *7. part. tract. 12. res. 21.* vbi plura ad intentum.

44 Neque obstat denunciatorem, qui delictum improbabile defert, reputari calumniatorem, & de iure denunciatorem denunciationem probare debere, & ei assistere, quia loco accusatoris habetur, *l. ab accusatore, §. nunciatore, ff. ad Turpilianum*, & tradit Repert. *verb. Denunciatio, vers. An eo ipso*, Vmbert Locat. *in iudic. Inquis. eodem verb. Denunciatio, n. 1.* Non, inquam obstat, quia licet de iure denunciator teneatur probare denunciationem, de consuetudine tamen con- 45 trarium seruatur, etiam in Tribunali S. Inquisitionis, iuxta dicta *tom. 3. verb. Accusare, num. 12.* Et facit *c. super his, de accusat.* quia denuncians potest dicere se solo zelo boni communis motum delictum declarare, quod præcipuè locum habet in delicto hæresis ob eius grauitatem, & periculum infectionis, & bonum commune, & ita tradit Eymer. *Direct. 3 part. de secundo modo procedendi in causa fidei, num. 68. in princip.* & ibi Peña *comm. 15.* Scaccia *in tract. de Iudic. caus. c. 22. num. 4.* Ludouicus à Paramo *de Orig. S. Inquis. lib. 3. q. 8. n. 21. & 22.* Suarez *supr.* Sanctarellus *sup. n. 13.* Diana *p. 1. tract. 4. res. 1.* Castr. Palaus *sup. n. 2.*

46 Excusari tamen potest à denunciatione talis hæretici, si certò credat illum pertinacem non esse, sed quod per ignorantiam in hæresim incidit, tunc enim prius corrigendus est, & experiendum an resipiscat. Tolet. *lib. 4. Summ. c. 5. num. 1.* Farinac. *supr.* 47 *num. 39.* Bonacina *disp. 2. de Censur. q. 6. punct. 1. n. 20.* Castr. Pal. *sup.* Secundò, si id sibi reuelatum est à persona non fide digna; non enim tenetur illi credere, nam leuis tunc haberetur, iuxta doctrinam Cordubæ *lib. 1. quæst. 42. dub. 2 § Sextò quando, & in Sum. q. 64. in fin. §. il sexto*, Petrus Nauar. *lib. 1. de restit. cap. 4. part. 2. dub. 10. n. 108.* Rodrig. *de ordin. Indic. c. 4. conclus. 10. num. 12.* Gutier. *lib. 1. qq. Canon. c. 11.* 48 *num. 71.* qui docent quod cum quis tenetur aliquid sub peccato mortali denunciare, seu reuelare, excusari ab hac denuntiatione si id audiuit à persona leui, & indigna, cui habeatur fides. Tertiò, si forsan ipse sit socius talis criminis. Sicut enim hæreticus ipse non tenetur se prodere, vt habent S. Thom. *2. 2. q. 69. art. 1.* Simanchas *de Catholic. Instit. tit. 42. n. 13.* Peña *in Director. part. 3. comm. 12.* Suar. *sup. sect. 4. n. 18.* Auila *de Censur. p. 2. c. 5. disp. 4. dub. 3. concl. 9.* Rojas *singul. 3. num. 33.* Rodericus à Cunha *de confess. solicit. q. 10.* Sot. *de rat. teg. secret. memb. 2. q. 7.* Bald. *in l. 1. C. in quib. caus. in integr. restit. non est necess. in fin.* Alex. *in l. Cum quidam, §. quod dicitur, ff. de acquir. heredit. n. 13.* Felin. *in c. Cum olim, de accusat. num. 3.* & patet *ex c. Quis aliquando, de pœn. dist. 1.* desumpto ex Chrysostomo *super epist. Paul. ad Hebræos, hom. 31. & 41. ad Populum*, vbi dicitur: *Non dico tibi, vt te prodas, sed reuela ante Deum vitam tuam.* Quod in casu hæresis etiam procedere asserit Nauar. *cons. 5.* 49 *n. 3. de hæret. incip. Est pœnitens*; sic nec ipse complex, aut socius, quia non potest manifestare alium, quin etiam seipsum manifestet. Si enim postea denunciatus interrogatur, vt debet interrogari, tenebitur denunciatorem socium criminis manifestare. Sanctar. *sup. num. 16.* Castr. Pal. *sup. num. 15.* Quartò, si ob denunciationem timeat se interimendum, aut notabi- 50 liter, & grauiter malè tractandum. Peña *2. part. Direct. q. 53. Comm. 78.* Scaccia *de Iudic. caus. c. 56. num. 4.* quos refert, & sequitur Farinac. *sup. num. 52.* Sanctarell. *sup. num. 16.* Barbosa *de potest. Episc. alleg. 96. n. 70.* Cum grano tamen salis hoc accipiendum, si enim nocumentum, quod Reipublicæ obuenire potest, sit valdè graue, nec alia via impediri potest, nisi denunciatione facta, tenetur illam facere, quia sine dubio bonum commune debet præferri priuato. Rojas *singul. 3. num. 30. vers. Septimò ampliatur.* Castr. Pal. *sup. n. 10.* Quintò excusabitur à denunciatione, si illi certo constat subditum hæreticum se manifestasse, aut manifestandum fidei censoribus, quia iam cessat finis denunciationis, qui est certioratio Iudicis de crimine, & ex quo Iudex factus est certus non debet fieri certior. *c. Eum qui, de reg. Iur. in 6.* & plures DD. apud Barbosam *sup. n. 68.*

51 Ex quibus patet quid dicendum sit de Consiliariis, Aduocatis, & Procuratoribus, quibus crimen hæ- 52 resis fuit communicatum sub sigillo secreti ab aliquo ad petendum consilium. Dicendum enim est eodem modò, quod scilicet tenentur illud denunciare, nisi adsit aliqua causa ex suprà allatis ad omittendam denunciationem. Ratio est, quia licet seruare secretum alicui sit de iure naturæ, maximè accedente 53 promissione illius cui concreditum est secretum, idque sit necessarium pro commercio humano inter homines conseruando, præsertim in casu præsenti, quia aliàs arcerentur homines à petendo consilio pro sua conscientia, quod cederet in magnum detrimentum animarum; nihilominus quando seruare secretum cedit, aut cedere potest in graue detrimentum Reipublicæ, prout contingit in præsenti, quia hæresis est cancer, & venenum Reipublicæ Christianæ, tunc ad præcauendum tale damnum non de- 54 bet seruari, sed potiùs propalari; etiamsi adesset iuramentum, vt dictum est ex parte audientis secretum, cum iuramentum, vt dictum est, non sit vinculum iniquitatis, nec possit esse contra bonos mores, nec debeat obstare, vt damnum commune caueatur. Ita Nauarrus, Salon. Aragon. Sayrus, Filluceius, Bonac. Azor. & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *sup. n. 61.* Quibus iunge Sanchez *lib. 6. cons. moral. c. 2. dub. 20. num. 1.* Cardinal. Lugo *sup. n. 37.* & Reuerendissimum Candidum *sup. art. 4. dub. 7. § Dico duodecimò.*

55 Idem quoque dicendum de iisdem Consiliariis, Aduocatis, Procuratoribus, &c. qui sub sigillo secreti sciunt furem detinere bona alterius furto sublata, & iubentur à Iudice per censuras, aut alio modo reuelare tale furtum.

56 Tenentur enim id facere propter rationem adductam, quia scilicet secreti, fidei, promissionis, aut iuramenti seruandi obligatio non potest esse in præiudicium innocentis, aut contra ius alterius, tunc enim esset vinculum iniquitatis. Ita Authores relati, qui etiam loquuntur pro casu quo obseruatio secreti esset non solùm in damnum commune Reipublicæ, sed etiam in damnum alicuius tertij, licet Candidus solum videatur loqui quando esset contra vitam innocentis.

57 Limitant hoc benè Nauarrus *in Manual. cap.25. num.44. & cap. Inter verba, Corollar.65. num.805.* & Sanchez *sup.* Vt id solum sit verum quando alia via damno illi tertiæ personæ consuli nequit. Si enim alia id fieri potest, seruandum est ius secreti. Attendendum etiam est, & prudenter considerandum, an damnum quod sequitur furi sit magni momenti, infamia, v. g. fustigatio, *&c.* Et quod sequitur inno-
58 centi sit parui ponderis, scilicet restitutio rei parui pretij, tunc enim non videtur detegendum tale secretum, quia damnum parui ponderis innocentis non videtur præponendum iuxta charitatis regulam damno magni momenti peccatoris. Sic videntur intelligendi Nauarrus, & Sanch. relati, & fauet Candid. *sup. art.4. dub.1.§. Dico tertiò.*

59 Notet lector post hæc scripta me incidisse in septimam partem grauissimi Authoris P.Dianæ, vbi *tract.5. resol.63.* latè disputatum video. An Hæretici sunt denuntiandi Inquisitoribus ante præuiam correctionem paternam, & quid de aliis criminibus contentis in edictis DD. Inquisitorum. Et post relatos Duuallium, Caspensem, Palaum, Fagundez, Castillum, vtrumque Hurtadum, Petrum Lorcam, & alios sic resoluisse quæstionem: *Dicendum est igitur quod sententia Doctorum asserentium esse præmittendam correctionem fraternam cum certa, & firma spe emendationis in delicto hæresis, vel hæresim sapiente, si est probabilis, erit probabilis stando in iure naturæ, & communi, secus autem stantibus edictis, & præcepto DD. Inquisitorum, nam amplius non videtur admittenda, sed statim omnia delicta in dictis Edictis contenta*
60 *sunt sine præuia correctione ad Iudices fidei deferenda, & maximè delictum hæresis, Confessariorum sollicitantium, & sagarum.* Postea verò, §. *Hinc in omnium,* refellit sententiam quam dicit esse meam *in Summa qq. regul. cap.10. num.34.* scilicet quod Confessarius sollicitans (intellige ad inhonesta) de quo probabiliter speratur emendatio, non debeat denuntiari ante præuiam correctionem. Cæterùm diligentissimus Author non animaduertit me non dixisse *de quo probabiliter speratur*, sed de quo creditur esse fraternè corrigibilem, quod est aliquid maius quàm probabiliter sperari. Deinde me adiunxisse ad maiorem cautelam, *Cautissimè tamen procedere debent Confessarij circa pænitentes ab alijs solicitatos.* Quod sanè explicabatur doctrinâ antea traditâ. Ac maximè, quia in posterioribus aliis editionibus (sunt autem tres post illam, quam P.Diana citat) ad tollendum omnem scrupulum, & denotandum sententiam illam solum speculatiuè fuisse probabilem, eo quòd eam plures Doctores defenderint, vt sunt Peyrinis quem ibi retuli, & plures alij, quos ipse Diana affert *p.1.tract.4.resol.2.* non autem practicè, aut in praxi sequendam, dixi: *Et nota quod in praxi non debent solicitati credere Confessarios solicitantes esse fraternè corrigibiles, aut emendatos, cum sint de hæresi suspecti.*

Propterea tenentur illos ante quamcunque monitionem, seu correctionem Sancto Officio Inquisitionis denuntiare. Quid clarius pro mea mente exponenda dici potuit. Omitto errore Typographi dici me *c.10. Summa* id scripsisse, cum non nisi *c.19.* ea scripserim. Hæc porò salua venia sapientissimi, & communis magistri dicta sint.

61 Hæc autem doctrina de manifestatione hæretici, vel de hæresi suspecti ad S. Tribunal Inquisitionis etiam ante correctionem fraternam facienda, procedit etiam posita sententia, quæ in Societate Iesu recepta est, scilicet licitum esse reuelare Prælato vt patri peccatum occultum fratris absque præuia correctione, quando melius sit per ipsum Prælatum corrigendus.

Et si enim dicta sententia admitti debeat, prout probant Suarez, Castrus Palaus, Trulleuck, Coninck, Hurtadus, Caspensis, quos refert, & ex parte sequitur P.Diana *p.7.tract.3.resol.44.* nihilominus in casu hæresis, vel suspicionis hæresis talis denuntiatio non ad Prælatum Societatis, sed ad S.Tribunal deferri debet, prout probant adducta in superioribus, & Authores relati.

CONSVLTVM XIII.

Circa controuersiam Romæ acriter agitatam de validitate cuiusdam Capituli Prouincialis, & electionum in ipso factarum. In qua multa ad materiam de electione Prælatorum Regularium spectantia.

Notet lector huiusmodi Consultum typis editum fuisse in calce quarti tomi Quæstionum Regularium Authoris; quia tamen illud continet notabilem doctrinam, ideo in hoc etiam loco, velùti magis proprio reponi debuit.

SVMMARIVM.

1 *Casus cuiusdam Capituli, & electionum.*
Oppositores contra ipsum. ibid.
Ad quem pertinebat hæc causa. ibid.
2 *An potuerit impugnari,* & n.3.
4 *Ad quos id pertinebat.*
5 *Quibus conditionibus.*
Prima, quod subesset magna, & notabilis causa. ibid.
6 *Secunda, quod non consenserint oppositores in dictum Capitulum.*
7 *Tertia, ex causis postea emergentibus.*
8 *Quarta, intra certum terminum.*
9 *Quinta, seruata forma à Iure præscripta.*
10 *Sexta, præsupposito iuramento.*
11 *Quid quando oppositio est contra electum.*
12 *Quid quando res est iam decisa.*
13 *Forma oppositionis contra electum.*
14 *Quidam Religiosi non erant legitimi oppositores.*
15 *Quia consenserunt in Capitulum.*
16 *Quid de alio Religioso.*
17 *Electio inualida an ratificetur per consensum.*
18 *Causa oppositionis non debent esse antiqua.*
19 *Appellatio debet fieri in tempore.*
20 *Seruata forma Iuris.*
21 *Non debent variare oppositores.*
22 *Nec causa debet esse decisa.*
23 *Citari debuit pars.*
24 *Specialiter in materia electionis.*
25 *Quid quando casus est notorius.*
26 *An potuerit causa decidi extraiudicialiter.*
27 *Agitari potuit per Procuratorem.*
28 *A quibus debuit eligi.*
29 *Procurator legitimus quis sit.*
30 *Repræsentans Capitulum potuit eligere Procuratorem.*
31 *An omnes Gremiales Diffinitorij.*
32 *Per modum Diffinitorij.*
33 *Constitutus in Procuratorem potuit renuere.*
34 *Quid de Procuratore Generali Ordinis.*
35 *Clerici omnes admittuntur ad electiones.*
36 *Iure Prouinciæ Castellæ non omnes.*
37 *An in hoc audiri potuerint Patres oppositores.*
38 *Modus eligendi Socios in dicta Prouincia.*
39 *Confirmatus est à Generali.*

IESVS MARIA.

CASVS.

VALLISOLETI in Hispania de anno 1641. [1] celebratum fuit Capitulum Prouinciale Carmelitarum quietè, & pacificè, nemine reclamante, aut contradicente. Postea verò sex, vel septem circiter mensibus transactis, PP. aliquot graues eiusdem Prouinciæ obedientiam negarunt Prouinciali, & Priori Matritensi, prætendentes ipsos non esse legitimos Prælatos, ac propterea abstinere debere ab exercitio suorum officiorum. Cum autem ipsi contradicerent, & contra illos veluti rebelles procederent, eos etiam à Prouincia authoritate Illustrissimi Nuncij ejicientes, Romam idcircò venerunt, plures nullitates contra præfatum Capitulum, & electiones opponentes, primò coram Generali, deinde coram Sanctissimo, & ipsius delegatione, & coram Eminentissimo, & Reuerendissimo Domino Cardinali Ginetto Ordinis Protectore, à quo cùm Reuerendissimis aliis coniudicibus in duabus Congregationibus in ipsius palatio habitis, lis, & controuersia decisa fuit. Quia tamen circa ipsam multa, grauiaque dubia discussa fuerunt, ideo hîc proponenda. Primum est, an contra Capitulum præfatum, & eius electiones aliqua opponi possent. Secundum, dato quod possent opponi, an Patres prædicti legitimi oppositores essent. Tertium, an in eo casu contra inauditam partem Capituli aliquid decidi posset. Quartum, quod mandatum, vel procuratio requireretur, vt aliquis esset legitimus Procurator Romæ pro Capituli defensione. Quintum, an prædictum Capitulum, & eius electiones nullæ, & irritæ censeri deberent, eo quod socij Conuentuum, qui in illo erant Gremiales, non essent electi ab omnibus Religiosis Conuentuum in Sacris constitutis. Sextum, an rectè impugnaretur prædictum Capitulum propter vota quædam in ipso adiuncta. Septimum, an propter non seruatam formam *cap. Quia propter, de electione*, quoad numerum Scrutatorum. Octauum, an electiones Priorum factæ in ipso Capitulo, & non in Conuentibus, validæ essent. De quibus omnibus sigillatim agendum. Notando primò, quod quamvis cognitio super nullitate prædicti Capituli pertineret ad Reuerendiss. Generalem Ordinis, & non ad Emin. Protectorem, prout in simili declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, 17. Augusti 1640. in causa, & pro Patribus Augustinianis: nihilominus hæc lis, & controuersia specialiter pertinebat ad Eminentissimos ex delegatione SS.

DVBIVM PRIMVM.

An prædictum Capitulum, & electiones in ipso factæ impugnari possint.

RESpondeo, tam prædictum Capitulum, & electiones in ipso factas, quàm omnia, & quæcunque Capitula, cum electionibus ipsorum, impugnari posse ab iis, ad quos interest, seruatis tamen conditionibus, de quibus infra. Ita enim colligitur ex toto ferè titulo *de elect. in primo, & sexto Decretalium*, vbi id supponit, & constabit ex Iuribus inferiùs referendis. Accedit, quod si impugnatio electionis de aliquo Officiali ad inseruiendum Reip. competit cuilibet de populo, vt per Avendaño *de Exe-* [2]

quendis mandatis p.1.cap.19.num.27. Azeuedo *l.1.n.6. tit.4. lib 5. noua recop.* Burgo de Paz *conf.10.num.20.* Mattienzo *l.1.gloss.8.tit.14.lib.5.noua recop.* Bobadilla *in sua politica,lib.3. cap.8.num.17.* Cabedo *part.1.decis.112. & part.2. decis.84. num.16. cum seq.* tenet Barbosa *in cap. vt circa, de elect. in 6. num.12.* multò magis impugnatio cuiuslibet Capituli, seu electionis competet cuilibet Religioso, cum ad illum spectet, vt Prælatus, vel Officialis suæ Religionis sit talis qualem decet. Layman. *in quæstionib. Canonic. de Prelator. elect.c.11.q.115.*

3 Adde, etiam contra electionem confirmatam fieri posse obiectionem, seruatis etiam conditionibus seruandis. Quia si electio est inualida, confirmatio subsequens non dat illi validitatem. Abbas *in cap. accedens, de accusat.* Petrus Biaxius *in Direct.elect.part.3. cap.45.num.2.& 3.* Sigismundus de Bononia *de Elect. Prelat. part.1.cap.7.dub.44.num.19.* Quare quod idem Abbas *in c. fin. qui matrim. accus. & in cap.cum olim, de caus. possess.* & idem Biaxius *ibid.* dicunt, neminem esse audiendum post confirmationem factam, intelligi debet iuxta dicenda, & formam *cap.fin. de elect. in 6.* quando præcessit oppositor, & non comparuit, termino præfixo ad opponendum. Sigismundus de Bononia *sup.dub.46.n.3.*

4 Dixi autem supra, ab iis, *ad quos interest*, quia alij non interesse habentes non possunt se opponere, nisi nomine Ecclesiæ, seu eorum, ad quos id spectat, *c.cum inter 1. de elect. l.1. ff. de appell.* Castellinus *de elect. canon. c.16. num 4.* Layman. *supr.* ex Innocentio, & Abbate. Adde Iulium Lauorium *de elect. tit.4. c.19. num.119.*

5 Dixi etiam *seruatis tamen conditionibus, &c.* quia aliquæ sunt ad id faciendum necessariæ. Prima, quod subsit magna, & notabilis causa. Tum quia Ius Canonicum maximè auersatur huiusmodi oppositiones, *c. fin. de dolo, & contumac.* Laym. *sup. q.117.* Tum etiam, quia cùm litium introductio criminum occasionem, & magna alia detrimenta præbeat, quæ videri possunt apud Tiraq. *de retract. lign. §.8. gloss.7. à num.20.* Rebuff. *in Proœm Concordata, verbo sumptibus, pag.511. & in l.litis nomen 36. ff. de verb. signif.* Gonzales *ad reg 8. Cancell. §.7. proœm. num.12. cum seqq.* Barbosam *de Offic.& potest.Episc. allegat.79. à num.10. & in dict. c.finem, num.2.* quæ maximè procedunt in Religiosis, qui omninò ab huiusmodi forensibus negotiis abstinere debeant: proculdubio non sine magna causa huiusmodi oppositiones, seu impugnationes electionum fieri debent.

6 Secunda est, quod non consenserint tales oppositores in dictum Capitulum, & eius electiones. Quia si consenserunt, repelluntur ab oppositione, seu impugnatione illorum. Etenim, vt habetur ex Reg.iuris *in 6. num.21.* & sumitur ex *l. sicut, C. de actionib. & obligat. Quod semel placuit, amplius displicere non potuit*, quod Glossa *ibidem* intelligit etiam in electo, iuxta *can. dilectissimi 8. quæst.2.* Ideinque confirmat Regula alia etiam iuris *in 6. num.33.* quæ desumitur ex *l.nemo potest mutare, ff.hoc titulo*, scilicet, *Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.* Quam Regulam procedere etiam in electione probat Barbosa *ibid.* ex iuribus, & Doctoribus. Fauet etiam Regula illa generalis, scilicet, *nullus potest venire contra factum suum*, argument. *c.diuersis fallaciis, de Cler. coniugat.& c.proposuit, de fil.Presb.* Glossa *in d.Regul, quod semel.* Layman. *supr.quæst.116. in margine.* Consonat etiam *c.concertationi, de appell. in 6.* vbi appellanti ab electione præscribitur spatium dierum decem, & iis transactis solùm conceditur vti iuris remediis, si tamen electioni non consenserit.

Ita colligunt ex textu Lapus, Abbas, Archidiaconus, & alij DD. quos ibi refert, & sequitur Barbos. Pro quo maximè facit declaratio quædam nouissima Sacr. Congregationis Episcop. & Regularium die 2. Decembris 1643. vbi sic: *Proposita fuit causa Prouinciæ Apuliæ, inter P P. electores eiusdem Prouinciæ, necnon Patrem Thomam à Grumo electum, & P. Magistrum Felicianum à Polignano eius Procuratorem, ex vna: & P. Magistrum Gregorium Capullum, &c. Et DD. negotio maturè discusso, fuerunt in voto institutionem P.Capulli non posse, nec debere ab eis impugnari, cum semel in eam consenserint, nec obstare Constitutiones, &c.* Facit etiam quod cum Eminentiss. & Reuerend. D. Cardinalis Ginettus Ordinis Nostri Protector sciuisset quendam Religiosum, qui ex vi Breuis SS. D. N. Vrbani institutus fuerat Prouincialis cuiusdam Prouinciæ, consensisse in electionem alterius, hunc, & non illum, vt legitimum Prouincialem hoc anno 1643. declarauit.

7 Tertia est, & veluti limitatio præcedentis, videlicet, quod iuxta dicta *tom.1. c.15. n.37.* eligentes aliquem, vel consentientes ipsius electioni, non possunt illi se opponere, nisi ex causis postea emergentibus, vel propter defectus electi prius ignoratos. Ita enim habetur expressè *c.nulli licere, de elect. in 6.* vbi Doctores communiter. Quibus iunguntur Iulius Lauorius *supradicto c.19. num.115.* Sigismundus de Bonon. *supr. dub.46. num.6.* Peirinis eo loco à me relatus, & Barbosa *super hoc cap.* Consonat etiam specialiter pro Ordine nostro, quod in Formula celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendissimo Theodoro Stratio Generali edita, & typis mandata Neapoli 1635. & quæ mitti solet ad Præsides Capitulorum Prouincialium, vt iuxta ipsam ea celebrari faciant, sic dicitur, §.21. *Qui in elect. expressè, vel tacitè, consenserint, illam postea secundùm Sacros Canones impugnare nequeunt, nisi ex noua causa, vel veteri, sed nouiter eis pandita, & manifestata.* In margine autem notatur dictum caput *Nulli.*

8 Quarta est, quando talis oppositio, vel impugnatio electionis fit per modum appellationis, tunc enim, vt dixi suprà *num.6. ex c.concertationi, de appell.* solùm admittitur talis appellatio intra decem dies, nec post illos vllo modo permittitur. Verum quidem est, quod ex *c.statuimus, de elect. in 6. & c.cupientes, eod. tit.* extendi id potest ad vnum mensem. De quo Doctores *ibid.* & Sigismundus *supr.num.22.* & Castellinus *sup. n.5.6.& 9.* ac Iulius Lauorius *sup.n.122.*

9 Quinta est conformiter ad dicta *tom.1. eo c.15.n.37.* circa formam seruandam in oppositione, seu appellatione contra electionem. Taliter enim appellantes tenentur exprimere in instrumento publico coram personis authenticis, quæ super hoc testimonium perhibeant, omnia, & singula, quæ obiiciunt, & simul iurare quod credunt ea esse vera, & se posse illa probare, alioquin non possunt alia obiicere, nisi iuxta dicta *sup.n.7.ex c.nulli, de elect. in 6.* forsan essent aliqua de nouo emersa, vel quæ verisimiliter ignorare potuissent.

Ita enim habetur expressè *in c.vt circa, de elect. in 6.* & tradunt ibi communiter Doctores. Quibus iunge Peirinis eo loco à me relatum, Castellinum *sup. n.2.13.14.15.& 16.* & Sigismundus *sup.dub.46.n.11.* notantem *num.12.* hanc formam esse ad vnguem obseruandam, itavt sine illa opponens audiri non debeat. Nota tamen aliquo modo limitatam esse per Clementis *Constitutionem de elect. in 6.* quando quæ opponuntur directè respiciunt ius Ecclesiæ, vel opponentes. De quo Doctores *ibid.* maximè idem Sigismundus *suprà*, plura afferens ad intentum *num.18. & sequent.*

Sexta, & veluti explicatio præcedentis, est quod qui

qui se opponit alicui electioni, & ad Sedem Apostolicam appellat, ita debet iurare, quod omnia, quæ opponit, credit esse vera, & se posse illa probare, vt non sufficiat iurare se credere esse vera, & posse probare ea quæ de ipsis deberent sufficere. Ita enim expressè habetur *in cap. is qui contra, de elect. in 6.* vbi Doctores communiter, & Sigismundus *supr. d. dub. 46. num. 12.* Addens *num. 14.* id etiam esse verum in Procuratore appellantis ab electione. Maximè etiam addendum, in dicta Clement. *Constitutionem, §. caterum*, sic haberi. *Cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosecutione negotij super his audiendus, etiamsi circumstantias huiusmodi, vel probationes earum per iuramentum asserat ad se peruenisse de nouo.* De quo DD. super dicta Clementina, & Sigismund. *sup. num. 15.*

11 Nota autem, quod impugnata electione ante confirmationem, si contra formam sit oppositum, electus tenetur probare se ritè electum; si autem post confirmationem contra formam opponatur, opponens probare tenetur; si verò oppositum sit contra personam, semper onus probandi incumbit opponenti, *cap. 1. de elect. in 6. & c. si compromissarius.* Thesaurus *in Praxi p. 2. verb. Electio, c. 4. §. nota 2.* ex Butrio, Innoc. Compostel. & Mascardo.

12 Adde etiam, quod quando id quod opponitur post confirmationem, ante illam propositum; & discussum fuit, ac super eo pronunciatum, non debet admitti talis oppositio, quia iam taliter discussum, & pronunciatum transit in rem iudicatam. Cuchus *Instit. maior. tit. de confirm. potest. num. 4.* Biaxius *suprà cap. 45.* Sigismundus *sup. dub. 46. num. 5.*

13 Quando verò oppositio est non contra electionem, sed contra electum, obseruandum est quod habetur *in cap. si fortè, de elect. in 6.* videlicet, *si fortè inter cætera, quæ obiiciuntur electo, aut postulato, seu aliàs promouendo ad aliquam dignitatem, euidentem scientiæ, vel alium personæ defectum opponi contingat, in discussione obiectorum illum statuimus ordinem incommutabiliter obseruandum, vt promouendus super defectu ipso ante omnia subiiciatur examini, cuius euentu examinandus ab aliis, aut dabit initium, aut negabit. Cæterum, si præmissi examinis exitus huiusmodi oppositiones docuerit veritate destitui, opponentes omnino à prosecutione causæ, in qua talia obiecerunt, excludimus, & proinde puniri decernimus, ac si penitus in probatione omnium, quæ obiecerunt, defecissent.* Castellin. *sup. n. 8.* Et quod magis est, non esse locum pœnitentiæ oppositori falso, *in c. ab eo, de elect. in 6.* sic decernitur. *Ab eo, qui contra electum, vel postulatum seu promouendum ad aliquam dignitatem, inter cetera quæ obiicit, euidentem, notorium, seu manifestum scientiæ, vel alium personæ defectum opponit, ipsius defectus oppositio, vel eius qualitas nequeunt postea reuocari.*

Cum enim opponentem, si quid de defectu opposuit huiusmodi, destitui veritate contingat, à prosecutione causæ debeat omnino excludi, & puniri perinde ac si in probatione omnium, quæ obiecerat, defecisset: iustum est, vt postquam ad oppositionem eandem procedit, nequeat in præiudicium eius, contra quem opposuit, vlterius pœnitere. Doctores ibidem, & Sigismund. *sup. num. 8. 9. & 10.* Pro huiusmodi etiam oppositionibus contra electiones factas, quod illis non obstantibus, electiones validæ censeantur, extant aliquæ declarationes Sac. Congregat. Episcop. & Regular. specialiter vna pro Minoribus Conuentualibus 7. Maij 1636.

DVBIVM SECVNDVM.

An prædicti Patres legitimi fuerint oppositores contra electiones factas in prædicto Capitulo.

14 Respondendum est negatiuè, prout manifestè colligitur ex adductis in dubio præcedenti. Primò quidem, quia ea, quæ contra præfatas electiones opposuerunt, non sunt magni, aut notabilis momenti, prout constabit dubiis sequentibus ea euacuando. Nec talia credi possent, cum præfatum Capitulum, eiusque electiones celebratæ fuerint à Religiosis grauibus, & valdè doctis, Doctoribus, & publicis Lectoribus in Sacra Theologia in clarioribus Vniuersitatibus Hispaniæ, ac S. Tribunalis Inquisitionis Censoribus, & Consultoribus, sub Præside Magistro Ioanne de Orbea viro nedum nobilissimo, & magnæ authoritatis, sed & magnæ quoque experientiæ in agendis, qui quinquies idem munus exercuit, & de quo proinde bona præsumptio semper haberi debeat. Cum pro Iudice semper iura præsumant, *l. vir bonus, ff. iudicatum solui, l. fin. C. ad l. Iul. repet.*

15 Secundò, quia prædicti Patres oppositores consenserunt in dictum Capitulum, eiusque electiones, non repugnantes, contradicentes, reclamantes, aut aliquid contra ipsum, vel ipsas protestantes; quinimò, vt in Actis authenticis Capituli, §. *iam ergo*, habetur, *acceptata fuit electio Prouincialis nemine reclamante*; & infra, *tandem solitam obedientiam nouo Prouinciali electo omnes Gremiales exhibent.* Eandemque obedientiam præstiterunt Diffinitoribus, & Patribus tunc electis, à mense Maij, quo celebratum est dictum Capitulum, vsque ad mensem Decembris, quo insurgere cœperunt contra Prouincialem, & Priorem Matritensem. Vnde propter regulas, & textus, de quibus supr. *dub. 1. n. 6.* manifestè excluduntur prædicti Patres à munere oppositorum, seu impugnatorum talium electionum.

16 Idem porrò, quod dico de prædictis Patribus oppositoribus, qui fuerunt Gremiales ipsius Capituli, intelligendum etiam est de quodam alio Religioso, qui cùm de gremio Capituli non fuerit, nihilominus etiam illud, & electiones in ipso factas impugnauit; & de quibusdam aliis eiusdem Prouinciæ alumnis. Illi enim omnes à mense Maij vsque ad mensem Decembris, Prouinciali, Diffinitoribus, & Prioribus obedientiam, & submissionem debitam in multis actibus positiuis hinc, indeque præstiterunt, quo gratum, & ratum habuisse comprobantur præfatum Capitulum cum gestis in ipso. Regula enim Iuris, quæ est 10. videlicet, *Ratihabitionem retrotrahi, & comparari mandato*, in omni actu obtinet, vt notat Glossa *ibi*, & maximè Glossa *in c. auditis, de elect. vers. ex postfacto*; vbi inquit, *ratihabitionem habere etiam locum in electionibus.*

17 Nec obstat si contra dicta obiiciatur, quod ex dicto *cap. auditis, de elect.* electio inualida non ratificetur per subsequentem consensum. Ibi enim manifestè est sermo de electione facta per minorem partem Capituli, electiones verò, de quibus in præsenti, factæ fuerunt concorditer, vt ex ipsis Capituli Actis authenticis constat.

18 Tertiò, & maximè repelluntur dicti Patres à munere oppositorum, seu impugnatorum Capituli, & electionum in ipso factarum, quia scilicet causæ, quas contra ipsa obiiciebant, non fuerunt de nouo emergentes, aut de nouo panditæ, aut cognitæ, sed antiquæ, & tempore celebrationis Capituli ipsis mani-

festæ,

festæ, & euidenter notæ. Clarè enim, & manifestè videbant, & sciebant quando Capitulum celebrabatur, quod admittebantur vt legitimi suffragatores Socij Conuentuum, qui solum ab habentibus viginti annos in professione erant electi, & aliqui de nouo adiuncti, & quod erat sufficiens numerus scrutatorum, ac tandem, quod Priores Conuentuum eligebantur in Diffinitorio ipsius Capituli, non in ipsis Conuentibus, quæ sunt causæ propter quas contendebant de nullitate Capituli, & electionum. Ex hoc autem manifestè infertur eos non potuisse admitti, vt oppositores, seu impugnatores illius, propter dicta sup. *dub.1.n.7.ex c. nulli licere, de elect. in 6.* & ex decreto Reuerendiss. Generalis Stratij ibi relato.

19 Similiter quartò expelli debuerunt à tali munere oppositorum, seu impugnatorum Capituli per modum appellationis, cum constet non solum post decem dies, aut vnum mensem à celebratione Capituli, sed post sex, & amplius menses, eam appellationem fecisse. Ex hoc enim constat repellendos necessariò fuisse, cum ex *cap. concertationi, de appellat.* supra *dub.1 num.8.* relato manifestè habeatur solùm intra decem dies admitti posse appellationem ab electione. Et ex *cap. statuimus, de elect. in 6. & cap. cupientes, eodem tit.* id extendatur ad vnum mensem. Nec illis suffragari potuit, quod dicerent se non fuisse appellantes, sed merè ad Sedem Apostolicam recurrentes. Oppositum enim constat tum ex Memorialibus ab ipsis porrectis, tum ex responsione ad Decretum Illustrissimi Hispaniarum Nuncij, nunc Eminentiss. D. Cardinalis Panzirolæ, vbi sæpius se appellantes ad Sedem Apostolicam vocant.

20 Quintò etiam, repelli debuerunt à dicto munere ob non seruatam formam præscriptam in *cap. vt circa, de elect. in 6.* quam retulimus *supr. dub.1. num.9.* Constat enim ex prædictis Memorialibus, & aliis scriptis, in quibus suam oppositionem manifestarunt, non seruasse dictam formam, nec id fecisse instrumento publico coram authenticis personis, nec sub iuramento eo loco præscripto.

21 Idem dico propter defectum sextæ conditionis pro oppositoribus contra electionem requisitæ, de qua *supr. dub.1.num.10. ex cap. is qui contra, de elect. in 6.* Constat enim prædictos Patres oppositores variasse in oppositione causarum contra validitatem Capituli, & electionum ipsius. Siquidem in scripto oblato Matriti die 4. Decembris 1642. Prouinciali dictæ Prouinciæ Castellæ solùm obiecerunt quod Socij Priorum non fuerunt legitimi, eo quod electi non fuerint nisi solùm ab habentibus 20. annos in professione. In Memoriali autem postea ab ipsis porrecto Reuerendissimo Patri Generali Ordinis quando Romam venerunt, non solum prædictam causam nullitatis, sed plures etiam alias obiecerunt.

In Memoriali verò postea Eminentissimo D. Cardinali Protectori oblato vlteriùs addiderunt aliam causam nullitatis Capituli, & electionum ipsius, videlicet quod pro illis fuerint adiuncti aliqui suffragatores, qui de iure tales non erant. Ac demum, postea post duos circiter menses opponere cœperunt, defecisse tres scrutatores in dicto Capitulo, & ipsius electionibus. Ex quo manifestè elicitur, ipsos varios in opponendo extitisse, ac propterea repelli debuisse; tum ex dicto *cap. is qui contra*, tum ex communi dicterio de teste, scilicet *testis varius, testis falsus.* Quod etiam oppositori, seu impugnatori electionis applicari potest.

22 Repelli etiam debuerunt prædicti Patres oppositores, iuxta dicta supra *dub.1 num.12.* à munere impugnatorum, propterea quod cum ante confirmationem Capituli à Generali per litteras postulassent ne illud confirmaret, ipseque Generalis rem maturè discussisset, causasque, propter quas confirmationem negandam esse dicebant, considerasset, nihilominus ipsum confirmauit litteris datis eodem anno 1642. die 15. mensis Nouembris. Ex quibus omnibus liquidò patet præfatos PP. legitimos oppositores non fuisse in causa præsenti.

Dubium Tertium.

An in casu quo prædicti Patres legitimi oppositores Capituli essent potuisset decidi causa non citata, vel audita parte Capituli.

Respondeo id nullo modo fieri posse. Primò ex *cap.1. de causa possess.* vbi Gregorius Papa dicit, *nec Nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.* Vbi verbum (*potest*) negatione præposita importat necessitatem, vt ibi Panorm. *num.4.* & Iason *l. Gallus, ff. de liber. & posthum. num.17.* Glossa *cap.1. de reg. Iuris in 6. versic. non potest.* De quo DD. *in d. cap.1.* specialiter Ioan. Andr. Innocent. Imola, Hostiensis, & Ancharanus. Secundò, ex *cap.1. de feudis sine culp. non amit.* vbi dicitur, *non debet quis priuari feudo etiam per Principem, antequam de culpa sit conuictus.* Et Clement. *pastoralis, de sentent. & re iud. versic. nec prædicta suppletio*, vbi dicitur, *Imperatorem non posse supplere citationem, quia est de iure naturali, & 2.quæst.1.c. Deus,* vbi dicitur, *Deum noluisse punire peccata Sodomorum, nisi descenderet, & videret, nec Adam, nisi prius eo vocato, & eius defensione audita,* Et *c. caueant, & c. omnia 3. q.9.* vbi habetur, *sententiã absque citatione nullam esse.* Tertiò ratione, quia citatio partis, vt se defendat, est radix, & initium omnium litium. *Inst. de pœn. tem. litig. § finali, & p.3. tit.7. initio.* Ergo velle sententiã ferre contra partem inauditam, est fundamentũ totius processus iudicialis euertere. 23

Quartò, quia citare partem vt se defendat, est de iure naturæ, quod dictat, vniquique locum se tuendi concedendum esse. Item ius naturæ dictat, ante sententiam esse plenè, & perfectè cognoscendam culpam, quod effici non potest, nisi pars citetur, & audiatur, an aliquid habeat quo à culpa purgetur. Sed Princeps immutare nequit ius naturæ, ergo non potest contra inauditam partem procedere. Hanc proindè conclusionem tenet Glossa *Extrauag.1. de dolo, & contum. verbo Non obstantibus,* vbi dicit, *partis citationem esse de iure naturæ, contra quam nullus Princeps procedere potest.* Panorm. *cap.1. de causa possess. n.4. & 5.* vbi hæc dicit: *Etiam Princeps, non potest supplere defectum citationis, nec valet sententia per Principem sine citatione lata, quia est contra ius naturæ non citare partem, & citatione præcedente, & causa cognitione præsumendum est pro Principe, & non aliter.* Hæc Panormit. Qui & refert Cardinal. Et idem Panormit. *cap. inter quatuor, de maior. & obedient. n.1.* vbi inquit: *De absoluta potestate potest Princeps procedere absque citatione in iis, quæ sunt in potestate ipsius Principis, secus in quibus non habet plenam dispositionem, quia tollere citationem est tollere defensionem, quæ est de iure naturæ.* Et Iason *dicta l. Gallus, n.18.* vbi dicit: *Nec Papam posse de plenitudine potestatis omittere citationem, quia est contra ius naturæ.* Vbi Angel. *l. si accusatorib. C. de accusat.* & Glossa *l. fin. C. de legib. vers. quominus,* & ibi Bald. *n.1. & l. cum Fratrem, C. de iis quibus vt indig.* Cou. *quæst. practic. c.25. n.6.* Rebuff. *repetition. c.1. de possess. versic. sextò nota.* Pinellus plures referens, *C. de rescind. vendit. 1.1. p. rubrica, c.2. n.21.* Alexand. *cons.5. volum.2. n.2.* Oldradus, Maranta, Aretinus, Felinus, & alij Iuristæ,

Quibus

Quibus iunge ex Theologis Sotum *l.5 de iust.q.3. art.3.ad 1.vers.at verò vtrum,* vbi inquit, *si Princeps citra iudicij formam, & ordinem aliquid imperet, nefas est nec parendum est illi, quia Princeps tenetur ordine iudiciario procedere.* Caiet. *verb. Homicidium,* Mirand. *de ordine iudic.q.14.* & alios.

24 Specialiter in materia electionis,quod ea non possit cassari nisi citatis, & auditis electis,habetur ex *c.vlt. de elect. in 6.* vbi Doctores communiter. Viuianus *de iurepatron. lib.9.c.1.n.24.* maximè Rota in vna Ilerdensi *electionis Abbatissæ*, coram D. Rojas,2. Iunij 1636. ex Caualer. *decis.376.n.1.* De quo etiam Rotæ decisio *in recent. decis.139.n.7.p.7.* & Portel. *in Resp. p.2.cas.4.n.3.* Ad minus id est clarissimum quando electio est in conformitate facta, confirmata, & in possessione posita, ac reclamantibus electis, prout erat in præsenti.

25 Nec obstat Panorm. *c.cum olim, de sent. & re iud. num.20. & c.causam, de rescript.n.3.* Rebuff. *vbi supr.* Felin. *dicto c.cum olim,n.1.* Marant. *de Ordin. iudic.6. part. verbo Citatio, n.3.* & quidam alij, quos retuli, & ex parte secutus sum *tom.3. Summ. verbo Iudex, & iudicium Regular. n.17.* dixisse, posse aliquando Iudicem contra partem non citatam, nec auditam procedere. Nam, vt ipsos legenti constabit, loquuntur in casu, quo crimen est notorium, & liquidò, ac certò constat nullam defensionem esse reo, quod non procedit in proposito, vt euidenter constabit euacuando ea, quæ Patres oppositores Capituli objiciebant.

26 Quare audiri non meruerunt aliqui insinuantes potuisse Eminentissimum D. Cardinalem Protectorem huius causæ Iudicem,vel etiam Reuerendissimum Generalem, electiones in d.cto Capitulo factas extraiudicialiter, & sine strepitu iudicij, non auditis electis irritare, & cassare. Id enim contra ius naturale, diuinum, & humanum esset.

Cum enim tales electiones non solùm in concordia factæ fuissent, sed etiam à Superiori confirmatæ essent, & per confirmationem adquisiuerint electi ius in officiis ad quæ fuerunt electi, & in ipsorum possessione per multos menses fuerint, & contradicerent tali causæ discussioni,ipsis non citatis, aut non auditis, proculdubio nihil potuit in causæ decisione agi sine ipsorum citatione, *c.nostri, & c.qualiter, de elect. & cap. dudum, de præb. cap.fin. de elect. lib.6.* Petrus Gregorius *in partit. Iuris, c.non tract. de elect.num.4.* Portellus *suprà.*

Dubium IV.

Quod mandatum, vel procuratio requirebatur, vt aliquis esset legitimus procurator Romæ pro Capituli defensione.

27 Suppono, causas electionis agitari posse per procuratores tam partis impugnantis, quàm defendentis. Ita enim habetur ex *c.1, de elect. in 6.* vbi etiam terminus illis præfigitur ad prosequendam appellationem. Doctores communiter ibi, Layman. *sup.q.117. & q.118.*

28 Quo posito ad dubium propositum respondeo, procurationẽ,seu mandatum,quod requirebatur,vt aliquis esset legitimus procurator Romæ pro dicti Capituli defensione, debere fieri ab omnibus electis in ipso ad aliquod officium, videlicet Prouinciali, quatuor Diffinitoribus, Prioribus, &c. vel saltem ab iis, qui repræsentant totam Prouinciam, scilicet Diffinitorio ipsius, quod conflatur ex Prouinciali, quatuor Diffinitoribus, & Socio, seu Secretario.

29 Ratio primæ partis est, quia procurator legitimus est ille, qui à parte principali interesse habente accepit mandatum. Etenim iuxta Vlpianum *in l.1 ff. de procur.* procurator est, *qui aliena negotia mandato Domini administr.* Et infra. *Quærebus suis ipsi superesse,vel nolunt,vel non possunt, per alios possunt,vel agere vel conueniri.* Certum autem est principalem partem interesse habentem in dicto Capitulo fuisse electos in illo ad aliquod officium. Ergo. Confirmatur ex Regula illa 29. inter Regulas iuris,quæ sumitur ex *l.1.& vlt. C.de auth præst.& ex l.per fundum 11.ff.de seruit.rustic. præd.* videlicet: *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.* Constat autem negotium illius Capituli tangere omnes illos, qui in eo electi fuerunt ad aliquod officium in Religione, ac proinde procuratorem legitimum in hac causa illum fuisse, qui ab illis habuisset mandatum, seu procurationem.

30 Ratio etiam secundæ est, quod idem, quod fit à principali, fieri etiam potest ab eo, qui ipsum repræsentat, vt patet in Vicario, Delegato, Commissario, Procuratore,&c. Cum autem Diffinitorium repræsentet totam Prouinciam, vt colligitur ex nostris Constitutionibus *part.4. c.19. n.1.2. 11.13. & 14.* ac *c.20.* præsertim *n.3.* ideo habens procurationem, seu mandatum à dicto Diffinitorio censeri debuit habere illud à tota Prouincia, ac per consequens ab Officialibus in dicto Capitulo electis.

31 Videtur autem necessarium fuisse in tali casu,quod omnes Gremiales Diffinitorij, Prouincialis scilicet,& Diffinitores, conuenirent in designatione procuratoris, nec sufficere quod maior pars ipsorum id faceret. Ratio est, quia licèt ad statuendum ea, quæ pertinent ad omnes vt vniuersos, vel in communi, sufficiat consensus maioris partis, *c.cum in cunctis, de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli, & c.auditis, de elect.* nihilominus ad statuendum ea, quæ spectant ad omnes vt singulos, seu in particulari, quale est in hoc casu constitutio procuratoris; siquidem omnes de Gremiò Diffinitorij sunt electi in tali Capitulo, requiritur consensus singulorum, ita vt in his habeat verum Regula iuris *in 6.* adducta, *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari, cap.cum omnes, de constit. l. per fundum, ff.de seruit. rustic.* Glossa *in d. cap. cum omnes,verbo Constitutum.* Angelus Syluester, & alij Summistæ *verbo Capitulum,* & DD communiter,quos refert Barb. *in d.c.cum omnes, & super d. Regul. quod omnes tangit.*

32 Imò etiam videtur necessarium fuisse ad designationem talis procuratoris, quod fieret à dicto Diffinitorio per modum Diffinitorij, congregato scilicet ad sonitum campanellæ loco, & aliis circumstantiis, quæ secundùm consuetudinem Religionis obseruantur ad actiones Diffinitoriales. Hoc enim commune est omnibus, quæ fiunt à Collegio, Capitulo, Diffinitorio, &c. vt talibus. Vbi enim actus expediendus est de consensu alicuius Collegij, seu Communitatis, non sufficit illos de Collegio separatim consentire, sed necessariò requiritur vt in vnum congregati collegialiter consentiant, aliàs actus est nullus, *c. in Gen. de elect. & l.1.C.de decim. lib.10.* Panormitan. *c.cum Ecclesiã n.14. de caus. possess. c.Eccles.1. n.2. de sacrileg. c.quia propter,n.12, de elect. & c.cum omnes,n.5 de constit.* vbi latè Felin. *n.24.* Gonzal *sup.reg.8. cancell.gloss.47.n.64.* Sigismund. de Bononia *de elect.dub.111. n.3.* ex Rotæ decisione, & aliis authoribus. Quod etiam ex eisdem fundamentis sequitur Tambur. *de iure Abbat. tom.3. disp.1.q.3.n.7.*

33 Illud certius, procuratorem taliter constitutum potuisse renuere acceptare talem procurationem, & illam recusare. Ratio est, quia mandatum est contractus à mandatore, & mandatario spontè initus, & nemo inuitus cogitur ad procurandum pro alio,

l.1.

l.1 ff.mandat.l.inuitus, C. de Procurator. Azor. *tom.3. Instit.moral. lib.9 c.5.* Bonacina *de Contractibus disp.1. q.2 punct.6.n.11.* Layman *lib.3.sect.5.tract.4.c.26.n.9.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.79.n.35.* post alios, quos refert. Credo nihilominus, quod si talis procurator esset eiusdem Religionis, posset cogi à Superiori ipsius ad acceptandum tale mandatum, eo quòd iuxta dicta *tom.1.c.4.* ex vi voti obedientiæ obligatur Religiosus ad obediendum in rebus licitis, & honestis, & quæ concernunt Regulam, quale est hoc, vt munus Procuratoris gereret pro defensione Capituli suæ Religionis.

34 Credo etiam Procuratorem Generalem nostri Ordinis potuisse suscipere talis causæ defensionem, tum ex vi sui muneris, quod est defendere Religionem, tum propter priuilegium Bonifacij Noni pro prædicatoribus, quod retuli *tom.4.verbo Procuratores Religionum,n.4.* in quo Procuratoribus Generalibus conceditur facultas assumendi quascunque causas Ordinis, etiam in iis, in quibus requiritur speciale mandatum, perinde ac si ab iis, ad quos interest, data esset omnimoda potestas. Idque supponitur à Rota in vna Theatina *Iurisdictionis*, coram D.Coccino an.1614. vbi habetur, Procuratores Generales Religionum communicantium in priuilegiis cum Dominicanis posse vti concessione Bonifacij IX. relata. Oporteret tamen rectè instructum esse in causa ipsa, aliàs non posset nec licitè, nec validè eam assumere.

DVBIVM V.

An prædictum Capitulum, & eius electiones annullari deberent eo quòd socij Conuentuum, qui in eis vocem habuerunt, non fuissent electi ab omnibus in Sacris constitutis.

35 SVppono ex dictis *tom.1.c.15.n.4.* ad electiones, quæ fiunt inter Regulares, admitti vt electores Clericos omnes in Sacris constitutos, prout ex *c.ex eo, de elect. in 6.* & Clement. *Vt ij, de ætat. & qualit.* ac Concilio Tridentino *sess.22.c.4.* dixi eo loco. Id etiam videtur esse de iure communi Religionis. Nam *part.4 c.14.n.1.* dicitur excludendos esse ab electionibus professos, qui in Sacris non existunt. Ex quo denotatur, quod omnes in Sacris existentes admitti debeant.

36 Nihilominus dicendum, propter ius particulare illius Prouinciæ, non potuisse, nec debuisse ad electionem Sociorum Priorum iturorum ad Capitulum Prouinciale admitti omnes in Sacris constitutos, sed solùm illos, qui viginti annos in professione habebant, ac proinde non propterea Capitulum Prouinciale prædictum, aut electiones in ipso factas impugnari posse.

37 Et primò, antequam id probetur, nullatenus audiendos fuisse prædictos Patres oppositores in hoc, non solùm liquidò habetur ex dictis toto dubio primo, & secundo; sed specialiter ex eo quod in actis prædicti Capituli in authentica forma ad Generalem Romam transmissis, §. *Tunc Reuerendus Pater,* sic habetur: *Et statim rationem posuit* (scilicet Præsidens) *cum sociis Conuentuum, & ipsi litteras, in quibus status eorum, & bonorum eorundem continebantur, exhibuerunt, quibus iam examinatis interrogauit: An quis esset qui impedimento aliquo Canonico. voce actiua, aut passiua esset priuatus, & nemine reclamante omnes habiles inuenti sunt, & vt tales reputati à R.P. Præside.* Nullo ergo iure dicti Patres oppositores dicere potuerunt præfatos Socios Priorum illegitimos suffragatores fuisse, siquidem expressè, vel tacitè ipsi qui erant Gremiales Capituli, eos in eodem Capitulo, *nemine reclamante*, habiles inuenerunt. Procedunt enim contra illos adducta suprà dubio primo, & secundo, & præsertim Regulæ illæ iuris: *Quod semel placuit amplius displicere non potuit*, & illa, *Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum*, ac illa: *Nullus potest venire contra factum suum.*

38 Deinde planè conuincitur quod hic modus eligendi socios debuerit omninò obseruari in Prouincia Castellæ. Cum enim prius diuisa esset in duas Prouincias, quarum vna Castellæ nouæ, & altera Castellæ veteris vocabatur, vnitæ fuerunt authoritate Pontificia, Regia, & ordinaria Generalis in vnam Prouinciam Castellæ cum certis pactis, & conditionibus, quarum vna fuit *n.13.* quod solùm haberent vocem in electione Sociorum Priorum iturorum ad Capitulum Prouinciale illi, qui habuissent viginti annos in professione, & quod si alio modo fieret talis electio, esset irrita, & omnino nulla ipso facto. Hæc autem conditio habebat robur, & firmitatem. Primò, quia facta est à Commissariis vtriusque Prouinciæ nomine Religiosorum ipsius, qui proinde cesserunt iuri suo, si quod habebant, ad oppositum. Secundò, quia facta est authoritate ordinaria Generalis, qui iuxta constitutiones Ordinis *part.2.c.1.n.9.& 11.* non solùm habet facultatem dispensandi in constitutionibus Ordinis ex legitima causa; sed etiam (quod est maximè notandum) habet totam authoritatem, quam habet Capitulum Generale, præterquam in tribus casibus, in quibus non includitur iste. Constat autem euidenter, potuisse Capitulum Generale facere prædictam conditionem pro bono regimine Religionis. Tertiò, & præcipuè, ex eo quod prædicta conditio facta fuit ex vi Breuis S.D.N. Vrbani 30. Augusti 1636. in quo conceditur authoritas dicto Theodoro Generali eligendi aliquem Religiosum in Vicarium generalem cum authoritate Prouincialis vtriusque prædictæ Prouinciæ absoluendi à suis Prouincialatus Officiis, si illa sponte renunciare *recusauerit, dictasque duas Prouincias in vnam Castellæ Prouinciam vnire cum illis pactis, & conditionibus, in quibus Fratres vnius, & alterius Prouinciæ Castellæ conuenerint.* Et postea in fine additur: *Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, dictique Ordinis, &c. statutis, & constitutionibus, &c.*

Quartò, quia huiusmodi conditio cum aliis recepta, & approbata fuit à Gremialibus vtriusque Prouinciæ Congregatis in Capitulo Prouinciali Matriti celebrato 17. Octobris 1638. instrumento etiam facto coram Illustrissimo Domino Nuncio Hispaniarum tunc temporis Domino Campeggio, & eius Notariis. Gremiales autem Prouinciæ omnes Fratres ipsius repræsentant, ac per consequens potuerunt recipere, & approbare prædictam conditionem cum aliis.

Denique quintò, quia Magister Michael Nauarrus eo tempore Prouincialis curare debebat, prædictam conditionem simul cum aliis seruari ex vi iuramenti præstiti in Capitulo Prouinciali Matritensi an.1638. in quo fuerat electus. Vt enim constat ex Actis authenticis eiusdem capituli, §. *Deinde*, post suam in Prouincialem electionem genuflexus in conspectu omnium Capitularium fecit iuramentum iuxta formam præscriptam in pactis, & conditionibus vnionis seruandi inuiolabiliter in vtroque foro prædicta pacta, & conditiones, inter quas erat ista.

39 Etsi autem confirmatione à Generali non egeret, vtpotè quia facta fuit authoritate Apostolica Papæ, authoritate etiam ordinaria Generalis, authoritate insuper Vicarij Apostolici, & Generalis, consentientibus, & approbantibus Gremialibus vtriusque Prouinciæ, qui illam totam repræsentant, vt præmissum est; nihilominus ab eodem Generali confirmata fuit Litteris patentibus datis 8. Ianuarij 1639. Constat enim

enim ex Actis authenticis capituli intermedij eiusdem prouinciæ celebrati in conuentu Vallismorensi 28. Aprilis 1340. §. *Deinde*, Prouincialem exhibuisse Diffinitorio litteras eiusdem Generalis continentes confirmationem vnionis inter vtramque Castellam, & confirmationem legum, & conditionum sub quibus facta fuit vnio. Cui consonant epistolæ eiusdem Generalis ad Prouincialem eiusdem Prouinciæ, & ad Magistrum Orbeam Præsidem capituli, de quo est controuersia, & ipsorum ad Generalem, quæ partim apud illos, partim in registris litterarum pro Hispania cernuntur; ex quibus habetur hanc conditionem confirmatam fuisse cum cæteris à prædicto Reuerendissimo, simulque voluisse, vt ea exequutioni mandaretur. Idem etiam corroborat, quod huiusmodi etiam conditio innouata fuit in Capitulo Prouinciali, de quo est controuersia, §.*tertia conditio*: quod nullatenus fieret, si ea à præfato Generali reprobata fuisset, vel non confirmata. Imò cum innouatio dictæ conditionis facta sit annuentibus, consentientibus, & subscribentibus dictis PP. oppositoribus, vt patet ex Actis dicti capituli, ideo nullatenus audiri poterant contra ipsam, propter dicta *suprà dub.* 1. *&* 2.

40 Nec obstat quod objiciebant Patres oppositores contra præfatam, & alias conditiones vnionis, esse videlicet contra præfatum Breue Sanctissimi, eo quòd in ipso Papa concedat facultatem Vicario Generali à Generali deputato vniendi dictas Prouincias, & conuocandi ad Capitulum Prouinciale *pro noui Prouincialis electione, aliisque omnibus, & singulis faciendi, quæ in Capitulis Prouincialibus dicti Ordinis iuxta illius Constitutiones Apostolica auctoritate confirmatas fieri solent.*

Ex eo inferentes hanc conditionem inualidam esse, eo quòd contraria sit constitutionibus Ordinis. Sed futilem fuisse hanc obiectionem constat primò, quia vt manifestè liquet ex ipso Breui, ibi solùm loquitur Pontifex de Capitulo Prouinciali celebrato anno 1638. in quo completa fuit vnio Prouinciarum, non de capitulo celebrato ann. 1642. de quo modò est controuersia. Secundò, quia ibi nihil præcipit, aut disponit, sed solùm refert quæ fieri solent in capitulis Prouincialibus, nec in verbis adductis dicitur *fieri debent*, sed *fieri solent*. Vnde argumentum ex prædicto Breui SS. sumptum nullius momenti esse comprobatur.

41 Nec etiam obstant adducta in principio huius dubij ex iure communi, & constitutionibus nostræ Religionis; non solùm, quia ibi, maximè in iuribus relatis ex iure communi, solùm videtur permitti, aut concedi, quod omnes Clerici adsint electionibus, non verò præcipi; sed etiam, & præcipuè, ex eo quòd, vt patet ex Breui Sanctissimi adducto suprà *n.* 38. idem Sanctissimus concedit facultatem reuniendi dictas Prouincias in vnam, cum illis pactis, & conditionibus, *in quibus Fratres vnius, & alterius Prouinciæ conuenerint*: addendo in fine, *non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, dictique Ordinis statutis, & consuetudinibus*. Per hæc enim satis denotatur ex vi authoritatis à Papa concessæ potuisse dictos Religiosos statuere hanc conditionem pro vnione Prouinciarum, non obstantibus iure communi, aut constitutionibus Ordinis.

DVBIVM VI.

An prædictum Capitulum, & eius electiones inualida fuerint propter vota quædam in illo adiuncta.

42 EXtollunt præterea Patres oppositores obiectionem aliam contra validitatem capituli, videlicet, quod vt constat ex Actis ipsius, in eo numerantur quinquaginta Gremiales; cum tamen, iuxta ipsorum computationem, tot nequierint esse. Vnde dicebant suppletum fuisse numerum aliquorum absentium contra Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 6. *de Regul.* ac per consequens electiones inualidas fuisse, & suffragatores adiunctos inhabiles postea ad omnia officia Ordinis. Dicit enim Concilium: *Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius decreti Constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit; & is, qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat, facultatesque super his concessæ eo ipso abrogatæ censeantur, & si in posterum aliæ concedantur, tanquam subreptitiæ habeantur.*

43 Hanc tamen obiectionem nullius momenti esse liquidò suadetur. Et primò quidem, cum nihil constaret de eo, quod opponebatur, nec per testes idoneos, instrumenta authentica, aut processum formatum, proculdubiò Patribus oppositoribus credendum non erat. Sed si circa id fuisset aliquod dubium, citanda, & audienda esset pars Capituli, prout iuris est, iuxta dicta suprà *dub.* 3. Interim tamen secundò, audiri non debuisse præfatos Patres conuincitur, tum propter superiùs dicta *dub.* 2. tum specialiter, quia ipsimet personaliter assistentes electioni Prouincialis, in qua vocem habuerunt prædicti quinquaginta suffragatores, eam vt legitimam, & canonicam (idem dico de electione Diffinitorum) acceptarunt, & approbarunt.

Vt enim constat ex verbis dictorum Actorum authenticorum capituli, §.*iam ergo*, facta electione Prouincialis, *acceptatur electio à R.P. Præside, nemine reclamante, & vt canonica est habita*. Subditur postea, *& tandem solitam obedientiam nouo Prouinciali electo omnes Gremiales exhibent*. Quam etiam exhibuerunt per sex menses post capitulum celebratum. Et sanè tertiò, cum iuxta iura, & antiquam Ordinis consuetudinem, prout colligitur ex Formula celebrandi capitula Prouincialia §.21.& 26. quam retuli supra *n.*7. finito Scrutinio pro electione Prouincialis, & Diffinitorum, Præsidens capituli ter interroget Gremiales, an habeant illam electionem vt legitimam, & prædicti Patres, qui Gremiales etiam erant, nihil dixerint, quin potiùs prædictas electiones acceptauerint, & approbauerint, proculdubio signum euidens est, nullum illegitimum suffragatorem ad præfatas electiones admissum fuisse.

44 Ad maiorem etiam abundantiam, & tollendum omnem scrupulum, dico potuisse Patres illius capituli ex vi vnius conditionis præfatæ vnionis *n.*9. (quæ erat quod, vt in Capitulis Prouincialibus essent semper paria vota vtriusque Prouinciæ vnitæ, scilicet, Castellæ nouæ, & veteris, possent Patres illius partis Prouinciæ, quæ habebat minora vota eligere sibi tot suffragatores, quot essent necessarij ad adæquandum vota, seu suffragatores alterius partis) eligere, seu creare aliquot suffragatores.

Quod fecerunt viventes iure præfatæ constitutionis factæ authoritate Apostolica Papæ, ordinaria Generalis, & delegata Vicarij Generalis Apostolici, consentientibus non solùm Commissariis vtriusque Prouinciæ, sed etiam Gremialibus illius totam Prouinciam repræsentantibus, vt dictum est suprà *dub.5.n.38.* Hoc autem licitum esse constat ex declaratione quadam Sacræ Congregationis, quæ habetur simul cum aliis in Codice antiquo in Bibliotheca Transpontinæ de Vrbe reseruato, vbi sic: *Cum Fratres Sancti Augustini postulassent declarari an institutio vocum, quæ qua non fit per creationem nouorum titularium, neque per supplementum vocum absentium, sed per habilitationem eorum, qui cum non essent vocales efficientur vocales, sit contra Concilium. Congregatio inclinauit non esse contra Concilium.*

45 Quod ergo dicebant huiusmodi adiunctionem votorum esse suppletionem votorum absentium, sine ratione dicebatur, cum pariter dicere possent factam fuisse ad supplenda vota eorum, qui è vita discesserant. Non enim talis electio, seu institutio illorum suffragatorum fuit ad supplendum vota absentium (quod prohibet Concilium, & non ignorabant docti illi Patres Capitulares) nec ad supplendum vota defunctorum, sed præcisè solùm, & formaliter ad adæquandum vota vnius partis Prouinciæ cum votis alterius, prout poterant, & debebant facere, ex vi præfatæ conditionis.

46 Nec obstat si dicatur hanc conditionem non fuisse confirmatam à Generali Sinatio, quin potius fuisse ab eo reprobatam, quia videbatur contraria Concilio Tridentino. Respondeo enim non constasse de tali non confirmatione, seu reprobatione; & dato quod de illa constasset, adhuc executioni mandari potuisset. Tum quia cum illa facta fuerit ex vi Breuis Sanctissimi, de quo supra, authoritate etiam Generalis, & Vicarij Generalis ab ipso instituti, ac acceptata, & recepta à toto Gremio Capituli, non videbatur necessaria confirmatio Generalis, cum nullo Iure id probetur; & dato quod ab ipso reprobata fuisset, solùm censeri debebat reprobata quatenus contraria præsumebatur esse Concilio Tridentino, videlicet si per illam intenderetur supplere voces absentium, non alio modo. Quare, cum prædicta votorum adiunctio facta non fuerit ad supplendas voces absentium, cessaret præsumptio Generalis reprobantis illam, ac per consequens executioni mandari posset. Vt enim dixi 4. *tom. verbo Leges Regularium, n.61.* quando lex fundatur in præsumptione alicuius facti, vel defectus, seu delicti, si præsumptio cessat, eo quod de contraria veritate constat, cessat etiam obligatio legis.

47 Addendum ad maiorem etiam abundantiam, quod casu dato, & non concesso, quòd Patres illi capitulares suppleuerint votum alicuius absentis, cum id non fecerint propria authoritate, sed legitimè, & ex vi præfatæ conditionis, authoritate Pontificia, ordinaria, & delegata, vt præmissum est, nihil omnino contra mentem Concilij fecissent. Concilij enim intentio, dum negat vota absentium suppleri posse, solùm est, ne id fiat illegitimè, & authoritate solius Præsidentis Capituli, prout habent Rodrig. *tom.2. qq.Regul.q.51. art.6.* Miranda 2.*tom. Manual.Prælat. q.23. artic.7.* Iulius Lauoriiis *c. 17. n. 33.* Franciscus Bordonus *Resol. 26. n.6.* Thesaur. *in Praxi, part. 2. c.11. §. nota tertiò.* Referam autem Rodriguez, & Mirandæ verba, quos alij sequuntur. Rodriguez ergo sic habet: *Concilium enim solùm tollit consuetudinem quandam antiquam, quæ in aliquibus Religionibus Præsidentes in Capitulo vota absentium propria authoritate supplebant, dicendo Hic loco talis Prouincialis substituatur, & hic loco alterius, ad effectum electionis faciendæ, quod in magnum Religionis vertebatur detrimentum, cùm hoc modo electiones non secundum Deum fieri contingeret.* Miranda verò sic: *Mens ergo, atque intentio supradicti Concilij loco præallegato tantum fuit tollere, ac penitus amouere depravatam quandam antiquam consuetudinem, quam habebant Superiores, & Præsidentes in Capitulis ad effectum suarum faciendarum electionum, absentium vota supplendi, & votum, & vocem cui volebant tribuendi propria sua authoritate, dicendo illi: Tu esto Prouincialis talis Prouinciæ loco absentis, nam ego te substituo, & sic de aliis, &c. Quod quidem vergebat in magnam electionum fraudem, atque Religionum omnium detrimentum. Hoc itaque tantummodo fuit vetitum, atque prohibitum per supradictum Concil. Trident.*

48 Adde tamen, etiam ad maiorem abundantiam, prædictam adiunctionem votorum licitam, & legitimam fuisse. Quod probatur ex Reg. quadam à Doctoribus recepta ex *c.vnico, de desponsat. in pub. in 6.* scilicet, quod *quando actus non valet eo modo quo fit, valet eo modo, quo valere potest.* Propterea enim ibi deciditur Matrimonium impuberum, quod ratione ætatis non valet, valere vt sponsalia, quia hoc modo valere potest. Vbi Glossa *ibid. verbo Matrimonium*, ait: *Si non valet vt ago, valet vt valere potest.* Et ita hanc Regulam vt certam supponit Sanchez *lib.6. in Decal. c.4. n.104. & 105.* ex aliis, & ex ea deduci *tom.1. c.2. n. 28.* professionem nullam ex defectu facultatis in acceptante illam, vel propter seruitutem, aut similes causas, saltem valere vt votum simplex. Quod si professio ob defectum ætatis, aut anni Nouitiatus nulla, non valet, neque vt votum simplex, ideo est, quia Concilium Tridentinum ita disposuit, iuxta dicta eo loco; si enim ita non disposuisset, valeret vtique ex vi dictæ Regulæ. Ex ea autem ad propositum efficaciter sic argumentari licet. Admisso, & non concesso illam adiunctionem votorum non valuisse præcisè vt talem, nec ex vi conditionis factæ in vnione Prouinciarum, nihilominus quia facta est à toto gremio Capituli, nemine reclamante, aut contradicente, procul dubio valere debuit propter Regulam adductam, in quantum valere potuit. Potuit autem valere in ratione institutionis, seu creationis nouorum votorum: ergo valuit hoc modo. Potuisse autem valere dictam adiunctionem votorum in ratione creationis, seu institutionis nouorum votorum, constat non solùm ex declaratione Sacræ Congregationis relata supra *n.44.* vbi id clarè habetur, sed etiam, quia iuxta communem doctrinam, quam tradidi *tom.1. c.15. n.20.* omnes vnanimiter de Capitulo nemine discrepante possunt admittere extraneum ad eligendum cum eis; prout tenent Panormitanus *in c. scriptum, de elect. n.3. & in c. cum Vintoniensis, eod. num. & tit.* Nauarrus *lib.5. Consil. de Simonia, Consil.9.* Passarellus *in Scholiis de elect. dub.6.* & Peirinis *tom. 1. de subdit. quæst. 1. c.3. §.8. concl.9.* Et ratio est, quia sicut omnes vnanimiter de capitulo possunt totam potestatem eligendi in compromissarios transferre, iuxta dicta eo *c.15. n.11.* ex *c. Quia propter, de elect.* multò magis poterunt communicare aliis, vt cum eis colligant. Valuit ergo prædicta adiunctio votorum saltem isto modo, ac per consequens oppositio ex hoc capite petita nulla censeri debuit.

DVBIVM

DUBIUM VII.

An tale Capitulum, & electiones in ipso factæ annullari deberent ob non seruatam formam Capitis Quia propter, de elect. *maximè quoad numerum Scrutatorum.*

49 SVppono ex dictis *tom.1.cap.15.num.11. & tom.2. cap.12.num.25.* & præsertim *tom.3. verbo Electio inter Regulares, n.2.* in electionibus Prælatorum Regularium obseruari debere formam præscriptam *in cap. Quia propter, de elect.* videlicet de tribus Scrutatoribus assumendis pro ipsis, qui singulorum eligentium vota exquirerent, & postea publicarent, propter plures Sac. Rotæ decisiones eo loco relatas, vbi etiam, & eodem 3 *tom. verbo Capitulum, num.4.* qualiter nullum Capitulum possit alterare, immutare, aut supplere dictam formam eo *cap. Quia propter*, designatam.

50 Ex quo magnum sibi argumentum contra validitatem Capituli, de quo modò agitur, & electionum in ipso factarum, desumere videbantur Patres oppositores. Credebant enim tantùm in eo fuisse vnum Scrutatorem designatum, & non tres, eo quod in actis Capituli ipsius §. *Sabbato adueniente*, dicatur cùm esset sermo de electione Diffinitorum, *Et statim ad ipsam proceditur per suffragia secreta, instituto iam scrutatore R. P. M. Ioanne de Erias ad ipsa suffragia regulanda.*

51 Hanc verò prætensam nullitatem multa eneruant. Primum quidem, quia ibi non dicitur hunc tantum Scrutatorem institutum esse, sed illum fuisse institutum ad *suffragia regulanda*, quo denotatur institutos esse alios duos Scrutatores simul cum ipso, sed huic soli commissum fuisse, vtpotè viro ætate, grauitate, & morum probitate claro, regulare suffragia, idest, vel scribere in chartula nomina eorum, qui eligebantur, vt postea constaret quinam haberet plura vota, vel extrahere vota ex vrna, numerare, & euoluere, quod vni ex Scrutatoribus committitur in formula celebrandi Capitula; de qua *supra num.7. §.19.* esto alij Scrutatores cum ipso vota suffragantium exquirerent, viderent, & in scriptis redacta publicarent, quæ sunt duo munia Scrutatorum ex eodem *c. Quia propter.*

52 Redigere autem vota in scriptis, seu scribere nomina eorum, qui eliguntur, quod potest dici illa regulare, per vnum ex scrutatoribus fieri debet, vt aduertunt Abbas *in d. cap. Quia propter, num.9.* & Sigismundus de Bononia *supr. dub.21. n.16.* Non explicatur autem hoc in prædictis Actis Capituli, quia in ipsis non referuntur per extensum, & ad longum gesta in ipso, sed solùm strictè, summatiè, & imperfectè. Constat enim ex ipsis, ea non esse perfecta, & completa, sed manca, mutila, & imperfecta (in quo sanè reprehensione digni, qui in causa fuerunt quod sic fierent.) Secundò, quia cùm Patres illius Capituli in celebratione ipsius obseruauerint formulam dictam celebrandi Capitulum Prouinciale à Generali Stratio illis traditam, proculdubio designarunt tres Scrutatores pro electionibus, quia ita præscribitur in dicta formula, §.16.

53 Tertiò, quia cum electiones factæ in dicto Capitulo celebratæ fuissent de consensu omnium eligentium, nemine reclamante, contradicente, aut protestante in contrarium, quin potius cunctis verbo, & opere acceptantibus, & recipientibus electiones, & electos per ipsas, non solùm tempore Capituli, sed multò etiam post illud; euidenter etiam denotatur non contigisse hunc errorem in electionibus ipsius, aliàs Patres aduersarij, nisi cæci essent, reclamassent, vel monuissent Præsidem, ne committeretur tam grandis error, quod nullatenus fecerunt; nisi solummodo Romæ existentes, & nouas oppositiones contra Capitulum quæritantes.

54 Quartò, quia id quod dicitur de vno Scrutatore designato in prædictis actis Capituli, solùm est pro electione Diffinitorum, non pro electione Prouincialis, aut aliorum Prælatorum, quia pro horum electione in dictis Actis, vtpote imperfectis, & mutilis (vt dictum est) nihil habetur erga numerum Scrutatorum. Formam autem iure communi præscriptam *c. Quia propter*, relato solùm esse attendendam in electione Prælatorum, non in electione Diffinitorum, Sociorum, Discretorum, &c. colligitur ex ipso *cap. Quia propter*, quia ibi solùm est sermo de electione eorum, quorum defectu Ecclesiæ manent viduatæ, quod solum competit Prælatis, quia sunt sponsi ipsarum. Fauet *cap. Ne pro defectu, eod. tit. de elect.* Glossa *in d. cap. Quia propter*, verbo *Ecclesiis viduatis*, Glossa *in cap. Sicut de elect. in 6.* post alios Syluester *in summa, verbo Electio 2. q.1.* Layman. *sup. c.7. q.78.* Item Iulius Lauorius *supr. c.19. n.7.* & Barbosa *de Iur. Ecclesiast. lib.1. c.19. n.154.* expressè asserentes formam dicti *c. Quia propter*, non esse attendendam in electione Diffinitorum. Vnde infertur, quod hæc nullitas à præfatis Patribus prætensa ob defectum Scrutatorum, nullatenus ipsis fauere poterat, siquidem in actis Capituli solùm id habetur pro electione Diffinitorum, pro quibus ipsi non sunt ex iure communi necessarij.

55 Quamuis autem ex dictis sufficienter euacuata fuerit obiectio à præfatis PP. oppositoribus facta contra electiones dicti Capituli, ob defectum Scrutatorum; nihilominus ad maiorem abundantiam, & pro veritatis explicatione addendum, quod quamuis formula illa celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendiss. Generali Stratio pro celebratione illorum facta iure obseruari debuerit in præfato Capitulo, & in aliis, si tamen non obseruaretur eo modo quo ab ipso præscripta fuit, vel in posterum non obseruetur (eo quod cùm fuerit solùm decreto ipsius facta post illius mortem, iam cessauerit eius obligatio) nihilominus electiones validæ essent, & in posterum validæ erunt, si Præsidens in ipsis simul cum duobus antiquioribus Gremialibus exeat munus Scrutatorum, vota suffragatorum exquirendo, & postea publicando. Ratio est, quia iste modus celebrandi electiones antiquissimus est in Religione, & consuetudine receptus. Tum quia est introductus authoritate Apostolica Clementis VII. in Bulla *Cum acceperimus*, per modum Breuis data Romæ 2. Aprilis 1524. in qua in virtute Sanctæ Obedientiæ præcepit motu proprio, & ex certa scientia Generali, ac Diffinitoribus Capituli Generalis Venetiis eo anno celebrandi, vt Reformationem vniuersalem Religionis, tam quoad mores, quàm quoad Ordinis instituta curare deberent, dando illis omnimodam potestatem ad ea, ipsaque authoritate Apostolica confirmando, & roborando. Ex vi cuius facultatis prædicti Generalis, & Diffinitores constitutiones antiquas Ordinis per Reuerendissimum Generalem Ioannem Soreth, & Diffinitores Capituli Generalis Bruxellis celebrati an. 1466. approbatas, & publicatas de nouo correxerunt, & emendarunt, atque ad meliorem, & probatiorem formam redegerunt, ipsasque toti Ordini obseruandas tradiderunt, vt patet ex *c. vnico de Reformatione*, quod est in prædictis constitutionibus in principio. In prædictis autem constitutionibus Ioannis Soreth approbatis, & confirmatis à dicto Clemente VII. ex vi prædicti Breuis, imò ex vi eiusdem receptis *part.5. de elect. Capituli Prouincialis,*

cap.6. sic dicitur: *Electio autem Prouincialis fiat modo, & forma; quibus electio prioris Generalis fit.*

De qua supr.c.1.& diligenter obseruentur omnia illa, quæ ibi ponuntur, excepto quod Prouincialis est per Priorem Generalem confirmandus antequam Officium exequatur. Quia ergo cum agitur de electione Prioris Generalis in eisdem Constitutionibus, sic dicitur: *Electio autem eius fiat hoc modo. Præsidens in Capitulo iuxta declarata cum duobus Diffinitoribus primarum Prouinciarum conscribat voces singulorum Gremialium, ita quod ipse qui præsidet primò vocem suam aliis nescientibus scribat; deinde secundus solo Præsidente audiente; postmodum tertius audientibus duobus primis. Deinde singuli aliorum coram illis tribus*; ideo, vt dixi, hæc forma celebrandi capitula, itavt prædicti Præses, & duo antiquiores capituli Patres gerant munus Scrutatorũ, seruari potuit in capitulo Prouinciali, de quo est controuersia, & in aliis sequentibus totius Religionis.

56 Nec obstat Reuerendissimum Stratium in dicta formula celebrandi capitula §.16. statuisse, vt Præsidens de assensu Diffinitorum assumere deberet tres ex Gremialibus Capituli ad Scrutatorum munus exequendum, quo visus est supponere ipsum Præsidem, & duos antiquiores Patres Gremij non debuisse exercere hoc munus.

57 Respondeo enim (quod bona venia Reuerendissimi Generalis, & doctissimi viri dictum sit) ipsum non potuisse alterare, aut immutare modum præscriptum in præfatis constitutionibus Ioannis Soreth authoritate Apostolica, vt visum est, approbatum. Ratio est, quia iuxta dicta à me *tom.1.c.8. n.22.* ex doctrina Nauarri ibi adducta, constitutiones, seu statuta Religionum authoritate Papæ confirmata, quando id fuit per modum decreti, mandati, aut ordinationis, non possunt etiam à capitulis Religionum mutari. Quod multò magis procedit in Generali. Prædictam autem constitutionem, & omnes alias dicti Reuerendissimi Soreth hoc modo confirmatas fuisse à Clemente VII. constat ex verbis ipsius Breuis, quod habetur ante dictas constitutiones, & alias Reuerendissimi Generalis Audeth, quæ talia sunt: *Motu proprio, & ex certa nostra scientia vobis in virtute Sanctæ obedientiæ iniungimus, & mandamus, vt ad reformationem vniuersalē dictæ Religionis, tam quoad mores quàm quoad reliqua dicti Ordinis instituta procedere velitis, & debeatis. Dantes vobis facultatem, & omnimodam potestatem reformandi omnia, & singula, quæ vobis ratione prauiâ in dicta Religione indigere reformatione videbuntur. Quæ omnia ex nunc, prout ex tunc, & è conuerso authoritate Apostolica confirmamus, & roboramus.* Ex quo habetur prædictam constitutionem, & alias eiusdem Soreth approbatas, & confirmatas fuisse per modum decreti, mandati, & ordinationis authoritate Apostolica, ac proindè non potuisse alterari, aut immutari sola authoritate Religionis.

58 Ex quo etiam cessat obiectio, quam aliqui facere possent, videlicet, prædictam constitutionem Ioannis Soreth reuocatam fuisse per posteriores constitutiones, quales sunt Reuerendissimi Baptistæ Caffardi de Senis, & Capituli Generalis Romani de anno 1580. iussu editæ, *part.4. cap.6. n.3. & cap.15. n.4.* aliæ etiam nouissimæ Reuerendissimi Gregorij Canalis, ac Capituli Generalis Romani de anno 1625. *part.4. cap.6.n.3, & c.15. n.14.* In eis enim omnibus Constitutionibus nulla fit mentio de prædictis tribus, Præside, & duobus primis Diffinitoribus, sed solùm habetur, quod datis suffragiis per schedas, *vnus de præcipuis Gremialibus ad nutum Præsidentis singulatim dictas schedulas extrahat, & euoluat, & alius audiente toto Gremio, vota singulorum eligentium legat, & pronunciet.* Additurque in omnibus illis *p.5. c.vlt. Quæcunque autem Statuta prædictis Statutis contraria, aut Regulæ nostræ dissonantia, in quibuscunque Capitulis præteritis edita, penitus reuocamus, & præsentia Statuta confirmamus. Prioribus Prouincialibus præcipientes per salutarem obedientiam, quatenus in singulis Conuentibus suarum Prouinciarum istas Constitutiones diligenter faciant custodiri, omnibus aliis reuocatis.*

59 Respondeo enim nullàtenus per prædictas Constitutiones posteriores censeri debere reuocatas priores illas Ioannis Soreth. Tum quia, vt dixi, id fieri non poterat sine authoritate Apostolica, cum priores illæ Ioannis Soreth Apostolica authoritate per modum mandati, & ordinationis editæ, & confirmatæ fuerint. Tum quia non sunt contrariæ ipsis, sed quod in prioribus illis Ioannis Soreth non exprimebatur de duobus illis, quorum vnus extraheret, & euolueret vota, & alius ea legeret, aut pronunciaret, exprimitur in posterioribus Baptistæ Caffardi, & Gregorij Canalis. Cuius signum est, quod secundum consuetudinem etiam immemorabilem Religionis id soleant facere, vel ipse Præsidens, vel antiquiores Patres, seu Diffinitores, qui munus Scrutatorum exercent, iuxta præscriptum dictæ Constitutionis Soreth.

60 Maximè videtur obstare contra prædictam Constitutionem Soreth, quod videatur reuocata per Concilium Tridentinum *sess.25. de Regularib.c.6.* vbi decernitur, electiones omnes inter Regulares debere fieri *per vota secreta, itavt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* In præfata autem Constitutione oppositum habeatur, videlicet: *Præsidens in Capitulo iuxta declarata cum duobus Diffinitoribus primarum Prouinciarum conscribat voces singulorum Gremialium, ita quod ipse qui præsidet, primò vocem suam aliis nescientibus scribat. Deinde secundus solo Præsidente audiente, postmodum tertius audientibus duobus primis. Deinde singuli aliorum coram illis tribus.* Et inferiùs in decreto electionis sic habetur: *Ego talis nomine meo, & nomine aliorum mecum in nominatione, & publicatione vocum in talem Fratrem concordantium eligo, & denuncio talem Fratrem esse Priorem Generalem Ordinis nostri, in quem tales, & tales consentiunt.*

61 Respondeo enim, quod etsi prædicta Constitutio Ioannis Soreth censeri debeat reuocata à Concilio quantum ad hoc vltimum, videlicet, quod ille qui facit Decretum electionis, dicat Generalem, vel Prouincialem electum fuisse illum *in quem tales, & tales consentiunt*, illos notando, quia hoc est expressè contra Concilium, & propterea sublatum in posterioribus constitutionibus Ioannis Caffardi, & Gregorij Canalis: nihilominus non est reuocata quantum ad primum, videlicet quod Scrutatores audiant, vel sciant illum cui Gremiales suffragatores præbent suum votum, seu suffragium viua voce: Concilium enim solùm præcipit, quod electiones fiant per vota secreta, *ita vt eligentium nomina nunquam publicentur.* Vnde non prohibet, quod Scrutatores sciant, vel audiant nomina eligentium, seu illum quem eligunt electores viua voce; cum adhuc id censeatur secretum, cum paucis sit cognitum, nec possint illud postea manifestare; imò ad id secretum astringi debeant iuramento, prout habetur in dicta Formula celebrandi Capitula §.16. & consultum ac consuetum esse tenet Layman. *de elect.c.7.q.72.* ex Rodriguez *tom.2.qq.Regular.q.52.art.2.* Consonant quæ dixi *tom.3. verbo Electio quoad Regulares, n.11. in fine,* ex declarationibus Sacræ Congregationis, & ex Garzia, & Castellino, & *verbo Abbatissa, seu Priorissa, num 3.* ex declaratione etiam Sacræ Congregationis apud Naldum, & Barbosam eo loco relatos. Maximeque consonat quod habet Rota in Metensi *Monasterij*, 5. Iulij 1621. coram D. Coccino, §. *vltimo*, allegans Rodriguez, Zerol. & Azorium, asserendo scilicet,

dispositio

dispositionem *cap. Quia propter, de elect.* non esse sublatam per Concilium Tridentinum *vbi suprà*, dum petit electiones fore secretas.

Fulcitur etiam ab eodem Concilio *c.7.* vbi decernitur, vt ille, qui electioni Abbatissarum, &c. præest, *vota singularum audiat, vel recipiat.* Super quem locum Concilij Sac. Congregatio sic censuit, teste relato Garzia *de Benefic. p.5. cap.4. n.190.* & Barbosa *ibid. Superior, qui electioni Abbatissarum praeest, potest vnà cum Vicario, vel Secretario, vel alio ab Episcopo assumpto vota singularum Monialium oretenus audire.* Item *super c. 6. eiusdem Concilij*, eodem Garzia *ibidem n.189.* & Barbosa *super illud cap.* testantibus, sic habet eadem Sac. Congregatio: *Si electi fuerint à Superioribus aliqui, vt puta quatuor, qui vota omnium recipiant, electio reputabitur canonica, & secreta.* Et iterum eisdem Authoribus testibus, *In electionibus Abbatissarum vota ore tenus accipi possunt à suis Superioribus, licet quatuor aut quinque ea sciant*, prout Garzia *n.190.* refert, vel prout Barbosa *ibid. cum duobus testibus.* Vnde non obstante Concilio Tridentino posse fieri electiones per vota viua voce data Scrutatoribus, tenent Garzia relatus, Suar. *4. tom. de Relig. tract. 8. l.2. c.5. n.10.* asserens etiam aliquas ex declarationibus relatis. Sigismundus de Bononia *supr. dub.26. n.11. & 12.* referens vlterius aliam Decisionem Rotæ in vna Treuerensi coram D. Coccino, & Tamburinus *de Iure Abbat. tom.1. disp.5. q.6. n.10.*

62 Quamuis autem hæc ita sint, tutius tamen, & securius est vt suffragia, seu vota per schedulas scriptas, & clausas Scrutatoribus tradantur, ita vt nec ipsis notum sit, quisnam à suffragatoribus eligatur. Tum quia iste modus approbatissimus, & receptissimus est in Religionibus, vt Authores relati testantur. Tum quia conformior videtur secreto requisito *in c. Quia propter*, & maximè in Concilio Tridentino relatis, adeò vt aliqui Authores, videlicet Miranda *in Manuali Prælator. tom.2. q.23. art.15. concl.2. & art.29. § septimo*, quem sequitur Peirinis *tom.1. de Subdito, q.1. c.31. §. Nota sextò*, dicant dictum *cap. Quia propter*, derogatum esse per Concilium Tridentinum. Tum quia declarationes Sacræ Congregationis, & decisiones Rotæ præcipuè videntur loqui de electionibus inter Moniales, eo quòd inter ipsas, vt notaui 3. *tom. verbo Abbatissa, n.3.* aliquæ Moniales scribere nesciant, ac per consequens nec votum dare possint, nisi oretenus. Idque maximè obseruari debet in Ordine nostro, propter constitutiones Cassardi, & Gregorij Canalis *dicta part.4. c.6. n.3.* dictamque Formulam Stratij *§.14. & 17.* Vnde propter idem secretum exactiùs seruandum, quamuis in dictis constitutionibus Cassardi statutum esset, vt scriba à Præside capituli designatus ea vota scriberet, cautiùs tamen, & prudentiùs in constitutionibus Canalis, & dicta Formula Stratij statuitur, vt vnusquisque propria manu votum suum scribat.

63 Præcipuè etiam videtur contra dictam constitutionem Sorethi obstare, quod illa contraria appareat dicto *c. Quia propter;* siquidem in illo statuitur, quod tres dicti Scrutatores *assumantur de Collegio fide digni*, quo denotari videtur, solùm ab ipso Collegio posse assumi dictos Scrutatores, & illos qui sunt de Collegio, & in eo præsentibus committi examen, & cognitionem de tali qualitate Scrutatorum; ac per consequens quod non possint esse antea assumpti, seu electi, etiam ex vi alicuius constitutionis, cuius contrarium habetur ex dicta constitutione Sorethi. Respondeo enim, iuxta dicta *tom.2. cap.12. n.28.* & praxim multorum, talem designationem Scrutatorum per legem, seu constitutionem factam, & non ab ipsis, qui sunt præsentes in capitulo, non censeri contrariam dicto *cap. Quia propter.* Quia *persona designata per legem præsumuntur esse fide digna; ordinariè enim designari solent, quæ ratione muneris, vel antiquitatis digniores censentur, vel certè quia nunquam excluditur consensus tacitus, vel expressus præsentium in tali Congregatione; quia illis non negatur ius suspicionem obiciendi, si talem personam non reputent fide dignam.* Ita benè Suar. *sup. dicto c.5. n.7.* quæ procedunt in præsenti, & maximè deseruiunt ad intentum nostrum.

Fauet etiam Panormit. *in dictum c. Quia propter*, quem etiam sequuntur Tamburinus *dicto quæsito 6. n.6.* & Layman. *de elect. c.7. q.72.* asserens quod si tres aliqui inciperent scrutari, aliis videntibus, & tacentibus, electio valida esset, aliis seruatis, quia cum agatur de re meritoria, & concupiscibili, sicut est, vt per canonicam electionem Ecclesiæ viduatæ de Pastore prouideatur, tacentes habentur pro consentientibus, non item in re onerosa, vel odiosa; tunc enim requiritur consensus expressus, vt in simili notant Glossa *in cap. Sicut, eodem tit. in 6. annotat.* Innoc. *in cap. in Genesi, de elect.* & præfati Layman. & Tamburinus. Quæ doctrina probabilis est, quamuis Suarez supra de ea dubitet. Cessat præterea omnis difficultas in præsenti, cum præfata constitutio Sorethi facta sit, & confirmata authoritate Apostolica Clementis VII. qui potuit hoc modo explicare mentem dicti *c. Quia propter.*

64 Sed ad maiorem abundantiam, supposito quod verum esset id, quod Patres oppositores capituli opponebant, scilicet tantùm fuisse vnum Scrutatorem in electionibus ipsius, quod tamen falsum esse diximus; adhuc tamen probabile est, sustineri posse prædictas electiones, si cum dicto vno Scrutatore duo alij testes assisterent, qui viderent vota, ne fieret aliqua fraus. Primò ex declaratione Sac. Congregationis, quam refert Barbosa *in c.6. sess.25. de Regular.* videlicet, *in electione Abbatissarum vota oretenus accipi possunt à Superioribus, cum duobus testibus*, per quod denotatur numerum Scrutatorum suppleri posse per testes.

Nec obstat alia declaratio eiusdem Sac. Congregationis huic contraria, quam refert Garzia *sup. n.191.* quia, vt ipse Garzia testatur, procedit solùm quando testes adhiberentur, per quos posset publicari electio. Secundò id colligo ex alia declaratione S. Congregationis, quam refert Peirinis *in Formulario, littera E, c.3. n.2.* vbi consuetudinem suæ Religionis, quod in electionibus solùm sit vnus scrutator, dicit approbatam esse à Sac. Congregatione respondente, quod Religio continuaret in dicto modo eligendi. Tertiò, quia opinio est aliquorum, scilicet Vincentij Tancredi, Abbatis antiq. *num.17.* Mandagot. *de elect. c.23. vers. Irritari.* asserentium substantialia formæ *c. Quia propter*, non incipere à verbis illis, *assumantur tres de Collegio*, sed à verbis immediatè sequentibus, *qui vota cunctorum secretò, sigillatim & diligenter exquirant, &c.* Ex hac enim opinione sequitur, quod etiamsi vnus tantum Scrutator in electionibus fuerit, maximè si fuerint etiam duo alij testes, vt dictum est, non propterea irritæ sint. Quartò, id expressè tenet ipse Peirinis ibi, & fauet Portellus *in dub. Regular. verbo Electio, num.14.* dicens, non esse de substantia electionis, quod Scrutatores sint tres, dummodo adsint, qui sufficiant ad fraudem impediendam. Quintò ratione, quia iuxta dicta *tom.4. verbo Leges Regularium, num.36.* in legis interpretatione attendendum est ad mentem, seu intentionem legislatoris, ea enim est veluti anima legis, prout ibi ex variis testibus ostendi. Cum autem intentio Ecclesiæ in dicto *cap. Quia propter*, in designandis scrutatoribus solùm fuerit, vt negotium electionis fideliter, & faciliùs perageretur, prout tenent Sigismundus *suprà dub.19. num.1.* Barbosa *in Collectan. DD. in d. cap. Quia propter, n.13.* Hostiens

Hostiens. Petro Biaxio, Butrio, & Bertrando, idque saluetur cum vno Scrutatore, & duobus testibus, qui videant ne fiat aliqua fraus ideo hoc videtur sufficere.

65 Dixi autem solùm probabile id esse, quia in praxi tenenda est communis sententia docens tres Scrutatores, & non pauciores adhiberi debere in electionibus Regularium. Prout tenent Panormitanus, Imola, Baldus, Ioannes Andreas, Butrius, Hostiensis, Cardinalis, Anchatanus, Gofredus, Hostiensis, Petrus Biaxius, Bertrandus, Rebuffus, Angelus, Syluester, Tabiena, Rosella, Azor, Rodriguez, & alij, quos referunt, & sequuntur Sigismundus *d. dub.19. num.1.* Tambur. *d.q.6.* & Barb. *sup.*

66 Idem porrò quod dixi de vno Scrutatore (seu etiam de duobus tantùm) intelligi etiam debet de pluribus quàm tribus, ita scilicet, vt quamvis communis opinio, quod tantùm in electionibus futuri sint tres Scrutatores, prout Authores relati suprà tenent, cui fauent plures S. Rotæ decisiones, in praxi tenenda sit; nihilominus tamen probabile videtur, conformiter ad dicta *tom.2.c.12. n.28.* quod si quatuor Scrutatores fuerint, non propterea electiones irritæ erunt. Primò propter declarationes S. Congregationis, quas ex Suarez eo loco adduximus, quæ videntur eædem, vel similes cum illis, quas suprà *n.61.* retulimus.

Secundò, propter doctrinam Glossæ in dicto *cap. Quia propter, verbo Sanior*, quæ talis est: *Quod tres tantum debeant esse Inquisitores, non credo esse de substantia, dummodo tot sint Inquisitores quod fraus fieri non possit. Argum. sup. eod. cum dilecti. Quia qui plus facit, non videtur facere contra, ff. de ser. vrb. præd. Si arborem. Et superflua non vitiant, necessaria verò prætermissa diminuunt contractum, C. de testam. l. testamentum, & ff. de sup. leg. l. legatus in princ. & l. Labeo.* Hæc Glossa. Tertiò, quia vt habet Laymanus *d.q.72.* referens Abbatem, probabile est, & vsu receptum, quod Capitulum communi consensu alios viros idoneos præter dictos tres Scrutatores ad prædictum scrutinium faciendum adhibere possit.

Quartò, quia vt dicitur, in Curia confirmata fuit electio Abbatis Tullensis, licet in ea fuissent electi sex Scrutatores, prout ex Mandagotio, Bocrio, Menochio, & Cardinali, referunt Sigismund. *dicto dub.19. n.8.* Barbosa *n.15.* Non constat autem an talis electio approbata fuerit ex benignitate Apostolica, an quia de iure posset sustineri. Quod magis sustineri potest, si electiones fiant per schedulas scriptas, itaut nec nomina eligentium pateat Scrutatoribus, prout diximus supra fieri debere, saltem vt tutius, & securius. Tunc enim nec contra secretum electionum, nec contra earum fidelitatem, quod est intentum *c. Quia propter*, aliquid fiet.

67 Id quoque vltimò addendum, quod licet dispositio *c. Quia propter*, seruanda sit in omnibus electionibus Prælatorum Regularium, etiam Conuentualium, iuxta dicta *tom.3. verbo Electio inter Regulares, num.2.* nihilominus tamen, ad intentum nostræ Religionis, iuxta dicta *4. tom. verbo Prælatus Regularis, n.2.* quando Priores Conuentuales eliguntur non à Conuentibus ipsis, sed solùm à Diffinitoribus in Capitulo Prouinciali, non videtur necessaria talis forma, eo quod tunc non eliguntur dicti Priores ab Ecclesiis viduatis, seu à Collegiis ipsarum, de quibus solùm loquitur *c. Quia propter*, sed à Præside Capituli, & Prouinciali electo cum suis Assistentibus, scilicet Diffinitoribus. Præsertim, quia dispositionem prædicti capitis *Quia propter*, non procedere quando Electores sunt pauci, prout contingit in præsenti, quia illi solùm sunt quinque, aut sex, tenent non solùm Layman. eo loco relatus ex Gotfrido, & Abbate, sed etiam Tamburinus *dicta q.6. n.8.* post Innocentium, Angelum, & Syluestrum.

DVBIVM VIII.

An electiones Priorum factæ in dicto Capitulo, & non in Conuentibus, validæ fuerint.

68 Objiciebant maximè prædicti Patres oppositores contra præfatum Capitulum, quod in Diffinitorio ipsius, quod vt dixi suprà *dub. præcedenti, n. vlt.* constat ex Præside Capituli, Prouinciali electo, & quatuor Diffinitoribus, factæ fuissent electiones Priorum Conuentuum, ex quo illas irritas, & nullas esse existimabant, quia dicebant solùm in Conuentibus, & à Fratribus ipsorum fieri posse.

69 Sed primò quidem, etsi admitteretur (quod omnino negamus) tales electiones inualidas esse, non propterea inde sequeretur Capitulum ipsum, in quo factæ sunt, irritum esse, aut inualidum. Tales enim electiones solum sunt actiones quædam capitulares particulares. Deinde, legitimas omninò, & validas esse ex eo colligitur, quod factæ fuerint iuxta constitutionem antiquam Ordinis approbatam à Clemente septimo, imò iussu ipsius factam, correctam, seu emendatam inter alias Ioannis Sorethi per Nicolaum Audeth, & Diffinitores Capituli generalis Venetiis celebrati iuxta dicta suprà *dub. præced. n.55.* In prædictis enim constitutionibus *5 part.* dum agitur de electione Prouincialis *c.10.* (quod est de processu Capituli Prouincialis, & terminatione eiusdem) sic habetur: *Volumus quod Prouincialis cum Diffinitoribus liberè possint absoluere Priores locales, & cæteros officiales, quorum institutio ex consuetudine, aut aliàs ad Prouinciale spectat Capitulum, seruato illæso indulto Apostolico in fauorem Obseruantiæ dato, quia Fratribus in Obseruantia efficaciter viuere studentibus non poterunt Priorem dare alium ab eo, quem elegerunt, sed habebunt confirmare. In cæteris autem poterunt ipsos Priores instituere, prout eis videbitur expedire.* His enim posterioribus verbis manifestè conceditur Prouinciali, & Diffinitoribus, seu (quod idem est) Diffinitorio, posse instituere Priores in aliis Conuentibus, præter illos, de quibus loquitur Indultum Apostolicum, ac per consequens infertur Diffinitorum præfati Capituli validè, & licitè potuisse eligere Priores Conuentuum. Indultum autem Apostolicum, de quo est sermo in dicta constitutione, non comprehendere Conuentus Prouinciæ Castellæ, in qua celebratum fuit præfatum Capitulum, constabit ex dicendis infrà.

70 Nec obstat si dicatur, quod in constitutionibus posterioribus Ioannis Caffardi de Senis *part.4. c.19. n.1.* videatur correcta præfata constitutio. Dicitur enim ibi: *Volumus quod Prouincialis cum Diffinitoribus liberè possint absoluere Priores locales, & cæteros officiales, quorum institutio ex consuetudine, aut aliàs ad Prouinciale spectat Capitulum, seruato illæso Indulto Apostolico in fauorem Regularis Obseruantiæ dato, vt in Conuentibus scilicet, in quibus extat vetusta, & laudabilis consuetudo quod Priores ab eorum Gremialibus eligantur, non alius instituatur Prior, sed illum, quem ipsi Gremiales elegerint Prouinciales, Diffinitores habeant confirmare.* Tum propter dicta supra *dub. præced. n.57.* scilicet, quod cum prædicta constitutio Ioannis Soreth facta sit ex mandato Sedis Apostolicæ, corrigi, aut abrogari non potuit ex sola authoritate Religionis. Tum etiam, quia ex eo quod ibi dicatur quod *absoluere possint Priores, quorum institutio spectat ad Capitulum, non autem illos qui ex consuetudine ab eorum Gremialibus eligi solent*, colligitur

ligitur in præfato Capitulo potuisse Diffinitorium ipsius eligere præfatos Priores; ex eo videlicet, quod in dicta Prouincia fuerit talis consuetudo. Exstare autem illam testantur Patres ipsius Prouinciæ in Actis authenticis præfati Capituli, §. *Sancitum est.* Item Patres Compromissarij, seu Commissarij pro conditionibus vnionis Prouinciarum Castellæ nouæ, & veteris in vnam Prouinciam Castellæ, de quibus *supr. dub.5. n.38.* In eis enim *c.2. n.1.* expressè asseritur fuisse antiquam consuetudinem Prouinciarum faciendi Priores in Definitorio Capituli Prouincialis. Item Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Hieron. Dominim Episcopus Caetanus, qui in litteris testimonialibus ad Eminentiss. Cardinalem Protectorem missis, etiam sub iuramento attestatur, qualiter in Ordine nostro (ex quo ad Episcopatum fuit assumptus,) tam in partibus Hispaniæ, quàm in aliis, in quibus diuersa munia pro Religione egerat, semper viderit, & audierit, electiones Priorum fieri in Diffinitoriis Capitulorum Prouincialium; etiam post constitutionem editam anno 1620. Quod etiam in Prouinciis Italiæ, & aliis Religionis contingere testantur per litteras testimoniales eidem Eminentissimo porrectas, Reuerendissimus Vicarius Generalis Apostolicus, & Reuerendus admodum Sebastianus Massius Prouincialis Romæ, ac Reuerendi adm. Magistri eiusdem Prouinciæ Exprouinciales, Ioannes Antonius Philippinus, & Gregorius de Marchis.

71 Secundò, validas fuisse prædictas electiones Priorum, constat ex eo quod factæ fuerunt ex vi constitutionis, seu Statuti à Reuerendiss. Generali Chizzola editi authoritate Apostolica Clement. VIII. in Breui *Cum tu prope diem*; vbi facultatem ipsi concessit faciendi quascunque constitutiones. Constitutio autem, prout habetur in *c.10.* dictarum constitutionum, talis est. *Priorum electiones deinceps non fiant nisi à Capitulo Prouinciali Ita enim existimamus Fratres nostros maiori cum quiete Domino seruire, & à multis molestiis, & iniuriis liberari, quibus, & verbo, & facto aliqui Priores indiscreti afficere solent eos, quos in prædicta electione sibi suffragia non dedisse, vel leuiter suspicantur, vtque omnis subornationis occasio tollatur, & tumultus, & factiones, & fraudes, & alia, quæ in eiusmodi electionibus solent euenire plerumque, quæ maximam pariunt perturbationem, penitus extinguantur.*

72 Tertiò, ex nouissima Formula celebrandi Capitula Prouincialia, de qua *sup. n.7.* quam Reuerendiss. Generalis Stratius typis edi curauit Neapoli 1635. & quæ mittitur ad Præsides Capitulorum, vt iuxta eam capitula celebrari faciant, & de qua ipse Generalis Theodorus in ipsa Formula dicit: *Necessarium duximus breuem hanc* tradere methodum à nostris Præsidentibus in celebrandis capitulis obseruandam; quamque Reuerendissimus Generalis Massatius litteris testimonialibus datis 17. Iunij 1643. etiam sub iuramento testatus est esse vniuersalem formulam in tota Religione obseruandam. In ea autem §.15.39. 40.43. & 44. manifestè præscribitur, & supponitur electiones Priorum fieri debere in Diffinitorio capituli.

73 Nec obstat primum caput Regulæ nostræ, in quo dicitur: *Vnum ex vobis Priorem habeatis, qui ex vnanimi omnium assensu ad hoc officium eligatur.* Euidens enim est loqui ibi Regulam de electione Prioris Generalis, tum quia Beatus Brocardus, cui Regula data est, vt patet ex *c.17.* ipsius illis verbis, *Tu autem Frater Brocarde*, Prior Generalis totius Ordinis fuit, vt nostri Ordinis Historici communiter tenent, specialiter Ioannes Paleonydorus *lib. 3. c.2.* Didacus Coria Maldonatus *in Chronicis Carmelitarum l.10. c.3.* Michaël Muñozius *in propugnaculo Eliæ, lib.2. tit.3. c.1. art.2.* Tum quia id colligitur ex ipso *cap.1.* Regulæ, etenim post illa verba, *ad hoc officium eligatur*, subiungitur, *cui obedientiam promittat quilibet aliorum, &c.* Constat autem certò Religiosos nostros nunquam promittere obedientiam Priori locali, sed solùm Priori Generali, vt patet ex verbis professionis illorum. Tum denique, quia hic est vsus, praxis, consuetudo, acceptatio, & stylus totius Religionis, vt Priores Generales semper eligantur à Fratribus, locales verò vel ab ipso Generali solo, vel à Diffinitoribus in Capitulo Prouinciali. Quod saltem de Conuentibus partiis, & non habentibus octo voces admittebant aduersarij Patres, & constitutiones, quas ipsi afferebant; cum tamen verba Regulæ ad omnes Conuentus extendi deberent, si de electione Priorum localium in illis esset sermo. Consuetudinem autem, seu acceptationem Religionis attendendam esse ad obligationem Regularium, sicut ad obligationem aliarum legum Ecclesiasticarum, habetur ex Abbate *c. nam concupiscentiam, n.4 de Constit. & Rubric de obseruat. ieiun. in fine, & c. relatum, n.6. ne Clerici, vel Monachi,* ex Syluestro *in Summa, verbo Religio, 1. quæst.8. in fine, &c.* Sanch. *lib.6. in Decal. c.4 n.23. & 27.*

74 Idem dicendum ad ius commune, quod iidem Patres afferebant, eo quòd ex illo haberi videatur electionem Abbatis ad Monasterium pertinere. Esto enim ita sit, iuxta dicenda infrà *n.86.* consuetudo tamen nostræ, & aliarum Religionum, quæ est optima legum interpres, *c. cum dilectus, de consuetudine, l. si de interpretat. ff de legib.* accedentibus constitutionibus authoritate Apostolica factis, & Decreto Reuerendissimi Generalis Stratij, *n.72.* relatis, prædicto iuri communi sufficienter derogarunt.

75 Explodenda pariter est obiectio alia, quam Patres aduersarij sumebant ex Breui Calixti tertij, in quo dicitur, Conuentus reformatos eligere sibi debere Priores. Nam vt constat ex ipso Breui, quod etsi non extet, refertur tamen in alio Pauli secundi, quod habetur in Marimagno Ordinis, & ipsum Maremagnum extat apud Rodrig. *in Bullar. tom.1. Bulla 37.* tam ipse Calixtus, quàm Pius II. & Paul. II. ibi relati, loquuntur de Conuentibus strictioris, & specialissimæ Obseruantiæ, ac Reformationis, quales sunt aliqui Prouinciæ Bæticæ, & Lusitaniæ in Hispania; plures etiam in Prouinciis Italiæ, Galliæ, & Flandriæ, non autem in Prouincia Castellæ, prout Reuerendiss. Generalis Massarius declarauit Eminentissimo Domino Cardinali Protectori. Idque luce clariùs colligitur ex dicto Breui. Loquitur enim de illis Conuentibus Reformatis, qui non possunt per Vicarium Prouincialem visitari, sed personaliter per ipsum Prouincialem, & de Conuentibus, in quibus Priores dum eliguntur promittunt tam confirmanti, quam Conuentibus ipsis, fideliter obseruare, & obseruari facere Regulam Ordinis, quæ omnino inaudita sunt in Prouinciæ Castellæ Conuentibus. Nota vlterius Breue Calixti tertij, de quo supra, repertum fuisse post hæc scripta, & repositum *quinto tomo Summæ*, in Marimagno Carmelitarum *n.241.*

76 Aliam quoque obiectionem ex nouissimis constitutionibus Gregorij Canalis *part.4. c.19. n.1. & p.2. c.2. n.4.* vbi habetur electiones Priorum Conuentuum maiorum, in quibus scilicet de familia fuerint vltra Priorem octo Fratres vocem, & locum habentes, debere fieri ab ipsis Conuentibus, quam Patres oppositores afferebant contra electiones Priorum in Diffinitorio prorsus inanem esse facile ostenditur. Primò quidem, quia ea constitutio, vtpotè noua, & non facta in Capitulo generali, ad quod solùm pertinet condere leges generales, non fuit recepta in Religione, vt constat euidenter in Prouinciis Italiæ, & aliarum Nationum.

Esto autem quod in Prouinciis Hispaniæ aliquando

executioni mandata fuerit, non tamen semper, ac proinde non fuit in viridi obseruantia. Constitutionem autem, seu legem humanam non acceptatam generaliter, non obligare, saltem ex eo quod legislator humanus, esto possit, non tamen præsumitur velle obligare populum resistentem suæ legi, colligitur ex *c. in istis, dist. 4. & ex l. de quibus, ff. de legib.* de quo Nauarrus *lib. 1. Consilior. tit. de constit. cons. 3. q. 5. & in Man. cap. 23. n. 41.* Rodrig. *tom. 1. qq. Regul. q. 6. art. 10.* Tolet. *lib. 8. c. 18.* Azor. *tom. 1. Instit. lib. 5. c. 4. q. 1.* Valentia *1. 2. disp. 7. q. 5. punct. 5.* Naldus *in Summa, verbo Lex, n. 9.* Sanch. *de Matrim. disp. 18. n. 1.* & alij plures quos sequutus sum *4. tom. mea Summa, verbo Leges Regularium, n. 16. & 17.*

77 Secundò, infirma est prædicta constitutio, eo quòd dato quod recepta esset, ea non potuit abolere consuetudinem immemorialem, quæ semper fuit, etiam in Prouinciis Hispaniæ, ante annum 1626. quo facta fuit, faciendi electiones Priorum in Diffinitorio Capituli, & non in Conuentibus. Etenim iuxta verissimam doctrinam Doctorum, consuetudo immemorabilis, cum sit priuilegiatissima, tantæ firmitatis, & roboris est, vt nullo modo abrogetur per legem contrariam, nisi id exprimatur in ipsa; quod nullatenus fit in præfata constitutione. Couarruuias *lib. 3. var. resol. c. 13. n. 5.* Naldus *sup. verbo Consuetudo, n. 22.* & alij plures. Fuisse autem talem consuetudinem in Prouincia Castellæ, constat ex dictis sup. *n. 70.*

78 Tertiò, quia esto quod talis constitutio recepta esset, & posset abrogare consuetudinem immemorialem in contrarium, non tamen posset abrogare constitutiones illas antiquiores Ioannis Soreth, & Generalis Chizzolæ, de quibus *sup. n. 69. & 71.* Tum quia eæ fuerunt authoritate Apostolica factæ, ac per consequens maioris roboris, & firmitatis, quàm quod possent à lege ordinaria authoritate, & extra Capitulum Generale facta abrogari. Quia vt dixi *4. tom. verbo Leges Regularium, n. 35.* lex generalis non extenditur ad ea quæ specialiter prouisa sunt. Sanch. *lib. 2 de Matrim. disp. 24. n. 6. & lib. 7. in Decal. c. 7. n. 34.* Naldus *in Summa, verbo Lex, n. 18.* Thesaurus *in Praxi, p. 2. verbo Munera, c. 10. n. 6.*

79 Quartò, quia etiam dato, quod præfata constitutio nullum ex prædictis defectibus haberet, adhuc tamen non propterea sequeretur electiones, prædictas Priorum factas contra eam fuisse irritas, aut nullas. Etenim in dicta constitutione nulla est clausula irritans, aut cassans electiones aliter factas, nec in ea traditur forma substantialis talis electionis, nec apponitur pœna irritationis, aut cassationis, aut alia quantumvis minima contra transgressores ipsius, quod est signum solùm esse legem simpliciter præceptiuam, nullo autem modo irritatiuam actus contrarij.

Imò si rectè expendatur, neque lex præceptiua videtur, sed solùm permissiua, solùm enim in ea dicitur posse Conuentus primarios sibi eligere Priores. Legem autem simpliciter permittentem, aut prohibentem actum, nec præscribentem formam substantialem illius, non irritare ipsum, dixi dicto *verbo Leges Regularium, n. 45.* ex trito illo, *Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.* Glossa *in c. pen. de desponsat. impub.* Suar. *de legib. lib. 5. c. 29. n. 1.* Portellus *in Dub. Regul. verbo Lex, n. 9.*

80 Denique quintò, quia constitutio illa, si quomodolibet obligare poterat, dispensata fuit, tum per Illustrissimum D. Nuncium Hispaniarum, nunc Eminent. D. Cardinalem Fachinettum, tum etiam ad maiorem abundantiam per Reuerendiss. Generalem Stratium, prout constat ex litteris ab ipso missis ad Magist. Orbeam Præsidem Capituli, & Magistrum Nauarrum Prouincialem, quas apud se habent, & quarum copia in Registro litterarum pro Hispania habetur, quod esse authenticum agnouit Reuerendiss. Generalis Massarius.

81 Nec obuiat, quod Patres aduersarij dicebant, videlicet, Generalem non potuisse dispensare in dicta constitutione per litteras missiuas, aut familiares, sed tantùm per litteras patentes. Vt enim Reuerendissimus Generalis Massarius, & R. Adm. Magister Franciscus Montius Prouincialis Saxoniæ, & Secretarius Ordinis, ac R. Ioannes de Colonia Secretariæ Coadiutor, & Amanuensis, restantur in litteris testimonialibus perillustri Domino Ludouico de Gratia Eminentissimi D. Protectoris Auditori ostensis, Reuerendissimi Generales Ordinis, iuxta stylum, & praxim Ordinis (quæ proculdubio legem faciunt) soliti sunt, iuxta temporis, locorum, & negotiorum indigentiam super constitutionibus dispensare, non solùm per litteras patentes, verùm etiam per litteras familiares, & missiuas, & quod talibus dispensationibus per prædictas litteras missiuas, & familiares factis, fides adhiberi soleat à nostri Ordinis Religiosis, sicut si per litteras Patentes datæ essent.

82 Minùs etiam obstat, quod Aduersarij objiciebant, scilicet talem dispensationem exhibitam non esse in Capitulo Prouinciali. Etenim sine fundamento id asserebatur, cum Magister Orbea Præsidens Capituli, & Magister Nauarrus Exprouincialis, qui eam habebant, eam propalauerint non solùm aliis Patribus Diffinitorij, ad quos ex consuetudine Prouinciæ, constitutionibus authoritate Apostolica factis, & Formula celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendissimo Generali edita, vt præmissum est, id spectabat, sed etiam Conuentibus ipsis, ad quos Magister Nauarrus Prouincialis in Litteris vocatoriis ad Capitulum scripsit, ne procederent ad electiones Priorum, quia faciendæ erant in Diffinitorio. Vltra quod præsumitur quod fuerint productæ Litteræ talis dispensationis, dum nullibi probatur talis negatiua non productionis, ex quo enim facta fuit electio, & acceptata ab omnibus, præsumitur omnia præcessisse, quæ requiruntur pro validitate electionis, vt latissimè firmat Rota *in Recent. decis. 28. n. 29. p. 6.* & in Toletana *Canonicatus Pœnitentiariæ*, 25. Iunij 1640. coram D. Coccino.

Casu autem dato, & non concesso, quod prædictam dispensationem Conuentibus præfati Patres Magistri non ostendissent, cum Conuentus eisdem, vt par erat, fidem in hoc adhibuerint, proculdubio cesserunt iuri suo, si quod habebant eligendi sibi Priores, maximè cum non reclamauerint, contradixerint, aut aliquid protestati fuerint. Ex quo proindè talium Priorum electio ad capitulum Prouinciale, seu Diffinitorium, iure deuoluta fuit.

83 Infirmum valdè quoque erat id, quod dicti PP. aduersarij objiciebant, scilicet, necessarium fuisse, quod in electione talium Priorum declararetur eam fieri in vim talis dispensationis.

Primò, quia non constat id omissum fuisse, etsi in Actis Capituli Romã missis, quia non omnia in Capitulo gesta in illis referuntur, nihil de hoc habeatur. Et sanè si id necessarium fuit, à viris illis doctis prætermissum non credendum, vel saltem interrogandi erant, quo titulo id fecerint, & ipsis credendum, quia vbi ille qui est causa efficiens, & formalis, interpretatur se ipsum, non est opus extraneo interprete, seu extrinseco intellectu, *l. cum de indebito, §. fin. ff. de probat. l. ex facto, ff. de vulgari, c. inter alia, de sent. excomm.* Baldus *cons. 458. n. 2. vol. 3. & in auth. nisi rogatus, n. 9. C. ad Trebel.* Bart. *in l. pro hærede, n. 3. ff. de acquir. hæred.* Tiber. Decian. *cons. 7. à n. 100 volum. 1.* Idem Bald. *cons. 313. n. 1. versic. de animo autem suo interrogari quis potest, & statur eius responsioni, vol. 4.* Barb. *in Votis decisiuis Canonicis, lib. 1. voto 4. n. 2. & 3.*

Secundò,

Secundò, quia cùm electio talium Priorum de iure Ordinis pertineret ad Diffinitorium, propter consuetudinem Prouinciæ, constitutiones authoritate Apostolica factas, & Formulam celebrandi Capitula Prouincialia, de quibus suprà, absque dubio necessarium non erat dicere electiones talium Priorum fieri in vim talis dispensationis.

84 Pariter etiam est valdè debile, quod aduersæ partis Patroni obiiciebant, scilicet dictam dispensationem à Generali dari non potuisse, eo quòd electio Priorum Conuentuum sit præscripta in Regula, in qua Generalis dispensare non potest, cùm sit à Summis Pontificibus confirmata. Iam enim probaui suprà *n.*37. Regulam solum loqui de electione Prioris Generalis, non verò Prioris localis. Addo, communissimum, & certum esse inter Doctores, posse etiam Prælatos dispensare in Regula, saltem pro particularibus casibus. Angelus *in Summa, verbo Dispensatio, n.*6. Syluester *in Summa, verbo Dispensatio, q.*14. Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 12. *à num.* 25. & alij communiter.

85 Talis porrò dispensatio, etsi necessaria non esset propter dicta, postulata tamen meritò est, & concessa à Generali: tum quia aliqui ex ignorantia credere poterant talem constitutionem, etsi non legitimam, cum aliis tamen legitimis insertam obligare. Tum ad pacandas conscientias scrupulosorum, & obstruendum ora inquietorum, & ad maiorem, & abundantiorem cautelam, quæ nulli nocere potest, & qua prudentiores Prælati vti solent. Cui consonat praxis, & stylus Curiæ, sæpè enim videmus à Summo Pontifice, & Sacris Congregationibus peti, & concedi solitas dispensationes, facultates, & licentias in casibus non necessariis, ad obuiandum ignorantiæ, scrupulis vel malignitati aliquorum. Ex quo cessat obligatio, quam aduersarij afferebant ex ista dispensatione petita, & obtenta.

86 Obiectio etiam alia, quam præfati Patres non omittebant, scilicet quod electiones prædictæ Priorum debebant fieri à Conuentibus, & non à Diffinitorio capituli, inspecto iure communi, iam est reiecta *sup. num.* 74. Etsi enim id verum sit propter *cap. primum, de electione, & cap. congregatio* 15. *q. vltim.* & alia iura, ac Doctores, quorum plures refert Barbosa *in Collectan. Doctorum, in d. cap.* 1. *de elect.* nihilominus iuxta dicta suprà *num.* 74. consuetudine, vsu, & praxi nostræ Religionis (sicut & plurium aliarum Religionum) constitutionibus authoritate Apostolica factis, & aliis relatis oppositum habetur. Idque esse rationi magis conforme, propter magna inconuenientia, quæ ex electionibus ab ipsis Fratribus factis oriuntur, tenent doctissimus Nauar. *Commentario* 3. *de Regularibus, num.* 3. §. *septimò confirmatur.* Perez *in Regulam S. Benedicti, cap.* 64. Suar. *tom.* 4. *de Religione, tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 8. & *tract.* 10. *lib.* 10. *cap.* 3. *à num. quinto.* Vbi non sine peculiari Dei prouidentia, & Spiritus Sancti inspiratione, hunc modum prouidendi Prælatos in Societatem Iesu, ait esse introductum.

Quibus fauent ex Patribus Basilius, Chrysostomus, & Gregorius ab eodem Suarez relati. Iniurij ergo sunt tum prædictis Patribus, tum toti Religioni nostræ, in qua est more introductum, vt Priores locales aliter quam à Fratribus Conuentuum eligantur, ii qui solùm volunt à Conuentibus eligi debere Priores, parum curantes de magnis incommodis, quæ ex eo oriri, vel ipsi testari possunt. Vnde Commissarij Apostolici (inter quos erat Generalis Stratius) deputati pro examine Statutorum Prouinciæ Turoniæ, quam perfectè reformatam nouit totus Ordo, limitarunt articulum, in quo dicta Prouincia statuerat electiones Priorum fieri debere à Conuentibus, ita scilicet, vt posset Diffinitorium Capituli Prouincialis legitima de causa non confirmare Priorem electum à Conuentu, & tunc subrogandus in locum non confirmati eligeretur à Capitulo Prouinciali. Et licet pauci quidam contra dictam Prouinciam id humiliter acceptantem, litem excitassent, contendentes huiusmodi electiones remitti debere ad Conuentus; sententia tamen in iudicio contradictorio data per Reuerendissimum Generalem Massarium pronunciatum fuit, eas non Conuentibus remittendas, sed à Capitulo Prouinciali faciendas. Quæ quidem sententia vt æquissima fuit ab Eminentissimo Domino Protectore, & posteà à Sede Apostolica confirmata die 2. Iunij 1643.

87 Adiungebant etiam Patres aduersarij, electionem Priorum per Conuentus esse vnam ex conditionibus vnionis Prouinciarum, de quibus *supr. num.* 38. Nam *cap.* 2. prædictarum conditionum, *num.* 1. dicitur, quod constitutio generalis, scilicet loquens de electione Priorum per Conuentus, relinquatur in suo vigore in posterum. Sed hoc nihil ipsis suffragabatur, non solùm quia id non statuitur ibi per modum conditionis, sed solùm per modum permissionis, seu tolerantiæ dictæ constitutionis, si & in quantum valere posset.

Sed etiam, quia ibi expressè dicitur, relinquendam esse dictam constitutionem quoad dispensationem faciendam in ipsa ab habente legitimam potestatem ad id faciendum. Cum ergo dicta constitutio (qualiscunque vigoris sit) dispensata fuerit pro Capitulo, de quo est controuersia à Domino Nuncio, & P. Generali Ordinis, vt dictum est superiùs, sine fundamento talem conditionem pro sua parte adducebant.

88 Expendebant quoque, quod tam in dicta conditione, quàm in aliis dispensationibus super præfata constitutione datis, dicatur id fieri *pro vna vice*: ex quo validum sibi argumentum desumere credebant, vt probarent legitimam esse. Sed & hoc infirmum est. Nam cum ea constitutio, esto inualida sit, & incerta, cum tamen reperiatur cum aliis legitimis constitutionibus, ideo prudenter, modestè, & religiosè, vt veri obedientes, solùm pro illa vice dispensationem postulare debebant, & Superiores, propter eandem rationem, solùm pro singulis vicibus eam concedere, ne se faciles ostenderent in dispensatione legis quantumvis dubiæ. Præsertim quod isto modo inferiores maiorem subordinationem ad Superiores suos haberent, nec præcluderetur aditus ad ipsos, & ad Curiam pro aliis occasionibus.

Decretum Eminentissimi Cardinalis Protectoris.

89 Rebus ergo diligenter, maturéque discussis, Eminentiss. ipse Cardinalis cum Reuerendissimis aliquot Generalibus virisque grauissimis die 18. Decembris præsens Decretum, ac definitiuam sententiam in hac causa promulgauit in Capituli & electionum in ipso factarum fauorem.

Die 18. Decembris 1643.

In Congregatione habita coram Eminentissimo, & Reuerendissimo Domino Cardinali Ginetto Sanctissimi D. N. Vrbani Papæ VIII. Vicario, ac Religionis Carmelitanæ Protectore, in qua interuenerunt

R.P. Magister Ioannes Baptista Berardus, Generalis Fratrum Minimorum S. Francisci.

R.P. Magister Hippolytus de Monte, Generalis Religionis S. Augustini.

R.P. Magister

R.P. Magiſter Leo Bonfiliolus, Vicarius Generalis Carmelitanorum.

R.P. Magiſter Dominicus Campanella, Procurator Generalis eorundem Carmelitanorum.

P.Ioſeph à Matre Dei Procurator Generalis Diſcalceatorum Carmelitanorum Congregationis Hiſpaniæ, & D.Ludouicus Gratia ab Eminentia ſua deputati ad dandum eorum votum ſuper nullitatibus oppoſitis contra electiones Prouincialis, Diffinitorum, & Priorum Carmelitani Ordinis, factas in Capitulo Prouinciali, eiuſque Diffinitorio de menſe May 1641. In Ciuitate Valliſoletana Prouinciæ Caſtellæ, rebuſque aliis, &c. ſuper quibus pluries auditis, ac informantibus etiam in ſcriptis, Patribus Magiſtris Laurentio de Oſſorio, & Celedonio de Aguero, necnon R.P. Magiſtro Ioanne Baptiſta Lezana Socio, & aſſiſtente dicti R.P. Vicarij Generalis, ac dicti Capituli defenſore, illiſque maturè diſcuſſis, omnes fuerunt concordes in voto, dictas electiones impugnari non poſſe, & ſuper dictis nullitatibus illarum oppoſitoribus perpetuum imponendum eſſe ſilentium.

M. Cardinalis Ginettus Protector.

Loco † ſigilli. Felix de Luco Secretarius.

90 Motiua verò, ſeu cauſæ, aut rationes, quibus permotus Eminentiſſimus, cum Reuerendiſſimis aliis, & grauiſſimis Conſultoribus præfatum Decretum edidit, non ſolùm fuit, quod nullitates contra præfatum Capitulum, & eius electiones prætenſæ, ſufficienter ex dictis euacuabantur, ſed etiam doctrina celeberrimi Doctoris Nauarri, *qui lib.5. Conſilior. de Iudæis, conſilio primo, num.6.* dum quærit, quæ probatio ſit neceſſaria ad excludendum aliquem ab aliqua electione, hæc habet. *Reſpondeo, quod ad impediendam electionem videtur ſufficere ſemiplena probatio, argum. text. ſing. in cap.præterea, il 2. de ſponſal. qui probat, propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis, impediendum eſſe matrimonium nondum contractum, ne contrahatur: ſi autem eſt iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio ad reiiciendum, & exauctorandum, arg. cap. ſuper his, de accuſat. & pro vtroque dicto facit cap. quemadmodum, de iureiur. quatenus probat, quod turpius eiicitur quàm non admittitur hoſpes.* Quam etiam doctrinam recipit Iulius Lauorius *ſup.dict. c.19.n.121.* & fauet Rodriguez *tom.1. qq. Regul. q.14. art.3.* Accedebant etiam plurimæ tum iuris, tum Iuriſtarum Regulæ.

Primò illa: *Reus in dubio eſt abſoluendus, l. Arrianus, ff. de act. & obligat. cap. ex litteris, de probation. l. qui accuſare, C. de edend.* Secundò illa: *Reus eſt abſoluendus cum actor minus probauit, §. commodum, Inſtit. de interdict. c. ex litteris, de probat. l. qui accuſ. C. de edend.* Tertiò illa: *In dubio de validitate actus, debet interpretari quod valeat, ff. de iniur. l. apud Labeonem, §. ſi commodum, ff. de ſeru cor. l. ſi quis ſeruum, in fin.* Bartol. poſt Gloſſ. *in l. non ſolùm, §. ſed vt probari, in 1. col. in fin. ff. de oper. nou. nunt.* Bald. *in rubr. C. de fide Inſtr. 4. col. in verſ. iuxta hoc quæritur.* Quartò illa: *Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda.* Bertachinus *in Repertor. 2. p. verbo Dubium.* Quintò illa: *Poſſeſſoris conditio melior eſt in pari cauſa, c. in pari, de Reg. Iur.* vbi Dynus, & alij. Sextò illa: *Poſſeſſor etiam iniuſtus debet citari quando eſt expellendus, l. 1. in fin.* & ibi Bartol. *in 1. not. C. ſi propter pub. penſ. l. fin.* & ibi Bald. *Cod. ſi per vim, vel alio modo, l. meminerit.* Septimò illa: *Cum iura partium ſunt obſcura, pro poſſeſſore iudicandum eſt, l. 2. C. de prob. l. fin. C. de rei vend. c. inter dilectos, de fide inſtrument.*

CONSVLTVM XIV.

De quodam Religioſo qui poſt profeſſionem matrimonium contraxit.

SVMMARIVM.

1 *Caſus, ſeu factum.*
2 *Profeſſio iſtius fuit valida.*
3 *Actus in dubio exiſtimatur validus.*
4 *Profeſſio eſt priuilegiatiſſima.*
5 *S. Congregationis deciſiones.*
6 *Doctores id approbantes.*
7 *Decreta S. Congregationis.*
8 *Pro Ordine SS. Trinitatis.*
9 *Pro Clericis miniſtrantibus infirmis.*
10 *Alia ſtatuta Religionum ſic intellecta.*
11 *In Societate Ieſu.*
12 *In Ordine Prædicatorum.*
13 *Circa decreta Clem. VIII. & Vrb. VIII.*
14 *Ex cap.* Quia in inſulis.
15 *Ex matrimonij exemplo.*
16 *Profeſſio eſt ſpirituale matrimonium.*
17 *Iura, & Doctores.*
18 *Maximè in materia tam graui.*
19 *Actus contra legis formam factus an validus.*
20 *Quis contra formam accidentalem.*
21 *An obſtet confirmatio Apoſtolica.*
22 *Non obſtat ad intentum.*
23 *Clauſula in fine ad quæ refertur.*
24 *Fugienda eſt abſurditas.*
25 *Quid in præſenti.*
26 *Poterant Superiores diſpenſare in hoc ſtatuto.*
27 *Quando cenſeantur diſpenſare.*
28 *Non obſtat permiſſio Superiorum.*
29 *Iudices de validitate profeſſionis qui ſint.*
30 *Deciſio* cap. Prudentiam.
31 *Quid fieri poſſit in hoc caſu.*

IESVS MARIA.

CASVS.

IN Religione N. extat ſtatutum, ſeù conſtitutio, vbi habentur hæc: *Ætatem attendant, choro enim aſſignandi, niſi annum 18. egerint, & 40. non exceſſerint, non recipiantur, niſi iuſta de cauſa Præpoſitus, vel Prouincialis diſpenſauerit.* Quo non obſtante N. habitum eiuſdem Ordinis ſuſcepit, & probationis anno elapſo, cum ſolùm 17. ætatis haberet annos, profeſſionem emiſit. Cognito poſtea defectu ætatis, & conſiderato tali ſtatuto, contra profeſſionem factam intra quinquennium reclamauit coram Ordinario, & Superiori Ordinis. Quia tamen hi à Magiſtratibus ſæcularibus impediti fuerunt ne ad ſententiam diffinitiuam procederent, Superiores prædicti Ordinis habitum ipſi deponere permiſerunt, eumque ad profeſſionem non eſſe obligatum declararunt. Quapropter adhibito etiam Doctorum, & piorum virorum conſilio, matrimonium contraxit cum honeſta, & illuſtri fœmina, ex qua tres filios ſuſcepit, & per ſex annos cum ea vixit. Quia tamen adhuc dubitat de valore præfatæ profeſſionis, ideo petit reſolutionem, & quid agendum caſu quo illa profeſſio valida cenſeatur.

Reſponſio

Responsio.

1 Quod attinet ad professionem ab isto emissam ante 18 annum in statuto illius Ordinis præfixum, credo existimari debere validam, & firmam. Ducor primò ex generalissimo iuris principio, & axiomate. *Actus in dubio debet interpretari validus, l. quoties, ff. de rebus dub. l. quoties, ff. de verb. oblig. l. si quando, ff. de legat.* 1. Abbas *cons.* 62. *in controuersia, col.* 1. *n.* 7. Rolandus à Valle *consil.* 61. *n* 25. *lib.* 3. Quod principium, seu axioma adeo latè accipitur à Doctoribus, vt propterea dicant: *Omnis interpretatio admittitur ad sustinendum actum.* Rota *dec.* 469. *n.* 4. *part.* 2. *recent.* Rolandus à Valle *d. consil.* 61. *n.* 26. Cardinalis Tuschus *pract. conclus. littera A, concl.* 136. *n.* 14. Barbosa *in Axiomat. iuris, axiom.* 12. *n.* 17. 18. & 19. Vbi multa ad intentum.

3 Ducor secundò, specialiter in hac materia professionis, ex eo quod cum priuilegiatissima sit, & instar matrimonij indissolubilis, in dubio de validitate ipsius iudicari debeat in ipsius fauorem quod sit valida. Ita enim communiter sentiunt Doctores, specialiter Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 37. *n.* 12. *in fin.* referens etiam Nauarrum, Bartholomæus de Vecchis *in prax. nouit. disp.* 13. *dub.* 12. *n.* 22. plura iura, Rotæ decisiones, & authores ad intentum adducens.

4 (see margin)

5 Tertiò, & magis specialiter, quia ex communi etiam DD. consensu, approbante etiam sæpius S. Congregatione, professiones factæ contra similia statuta Religionum, in quibus præcipitur ne aliqui in ipsis admittantur, nisi sint constituti in tali, vel tali ætate supra 16. annum à Concilio requisitum *sess.* 25. *de Regul. c.* 15. si non habeant clausulam expressè irritantem professiones, validæ, & firmæ censentur. Ita enim loquendo de Religione Minimorum, in qua est simile statutum, tenent Rodrig. *tom.* 3. *qq. Regul. q.* 17. *art.* 10. Sanch *lib.* 5. *in præcept. Decal. c.* 4. *n.* 6. Miranda *in Man. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 2. Portellus *in dub. Regular. verbo Professio, n.* 14 Passarellus *in ceremoniali Minimor. notab.* 8. Peirinis *tom.* 2. *de Prælato, q.* 3. *c.* 1. §. 6. vbi latè id probat contra Nauarrum, Sorbum, & Castillum. Tenent id quoque Hieronymus Venero *in Examin. Episcopor. lib.* 6. *c.* 15. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi alleg.* 101. *n.* 15. & *in collectan. ad Concil. Trident. loco relato, n.* 12. & nouissimè post illos Castrus Palaus *p.* 3. *tract.* 16. *disp.* 2. *punct.* 2. §. 1. *n.* 2. Franciscus Bordonus *tom.* 1. *Resol.* 21. *n.* 11. Pellizzarius *tom.* 1. *Man. Regul. Tract.* 3. *c.* 1. *n.* 37. & plures alij quos sequor *tom.* 4. *meæ Summæ, verbo Nouitij, & Nouitiæ, n.* 16.

6 Quam sententiam firmauit S. Congregatio declarans professionem in eo Ordine Minimorum emissam post decimum sextum annum, ante 18. annum in statuto eiusdem requisitum validam esse, prout refert Armendariz *in Addit. ad recopilat. leg. Nauarr. lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. n.* 24. & Peirin. supra *n.* 179. referens declarationem S. Congregationis Concilij, & *n.* 178. referens decretum eiusdem S. Congregationis de anno 1582. in quo id deciditur, & ex quo colligit hanc sententiam esse omninò certam.

7 (see margin)

8 Similiter, cum in Religione Sanctissimæ Trinitatis habeatur in constitutionibus ipsius à Sede Apostolica approbatis, quod in illa non recipiatur aliquis ante 20. annum ætatis, & quæreretur per Superiores Religionis, an pro validitate professionis in illa sufficeret emissam esse post 16. annum iuxta dispositionem Concilij, S. Congregatio die 2. Augusti 1631. & 24. Aprilis 1642. censuit professiones emissas iuxta dispositionem Cócilij esse validas. Ita Sellius *in Select. Canon. c.* 18. *n.* 3. & Barbosa *loco allegato super Concilium, n.* 13.

9 Quamvis autem hæc sufficienter conuincant idem dicendum esse in casu præsenti, quod scilicet professio istius, de quo est sermo, valida fuerit, non obstante quod fuerit facta contra statutum dictæ Religionis, siquidem eadem difficultas procedit in Religionibus Sanctissimæ Trinitatis, & Minimorum, vbi sunt similia statuta, & nihilominus S. Congregatio approbauit vt validas professiones factas contra illa, verumtamen idem intentum magis roboratur ex casu simili secuto in Religione Clericorum Regularium ministrantium infirmis, quem refert Peirinis *sup. n.* 179. Cum enim in ea Religione sit statutum in Regula à Sede Apostolica approbata, quod nullus recipiatur ad Religionem, qui in minori sit 18. annorum ætate constitutus, nisi aliud Generali, & Consultoribus propter aliquam euidentem vtilitatem visum fuerit, & casus occurrerit quod quidam Fabritius, qui à multis annis in ea religione professus erat, prætenderet dictam professionem fuisse nullam, eo quod illam emisisset ante dictum 18. annum absque dispensatione Generalis, & consultorum nihilominus S. Congregatio Regularium declarauit non esse audiendum. Quam declarationem approbauit Paulus V. die vltima Augusti 1620. Cum igitur hoc statutum simile sit ei, quod habet Religio, de qua agitur in præsenti, dicendum videtur professionem contra ipsum factam validam esse.

10 Fauet ad intentum quod alia statuta similia aliarum Religionum eodem modo intellecta sint ab ipsarum professoribus. Etenim testante Bordono *sup. n.* 12. quamvis Fratres Flandrenses eius Religionis, scilicet Tertiariorum S. Francisci habeant statutum de non admittendo aliquem ad professionem nisi habeat 18. annos, nihilominus (inquit idem Bordonus) quod si non habet decretum irritans, professio in minori ætate *sine dubio tenet.*

11 Similiter, quamvis in Societate Iesu iure Religionis vota biennij non emittantur ante 17. annum completum, cum in ea non admittatur Nouitius ante 15. annum expletum, si tamen Generalis dispenset quod aliquis admittatur ante 15. annum, eo ipso absque noua dispensatione, talis expleto biennio probationis emittere poterit illam biennalem professionem, etsi nondum expleuerit 17. annum. Ita Pellizzarius

12 *supra*, dicens idem esse praxim Societatis. Idem dicit ibidem *n.* 39. sequens Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *c.* 3. *n.* 8. de alia constitutione Ordinis Prædicatorum excludente Fratres Conuersos à professione emittenda ante annum 18. si non habet clausulam irritantem.

13 Ac demùm, quamvis in decretis Clement. VIII. & Vrbani VIII. *pro reformatione Regularium, & receptione Nouitiorum*, habeatur non esse recipiendos Conuersos ad habitum, vel professionē ante 20. & 21. annum ætatis, quia tamen ibi non apponitur clausula irritans receptionem, aut professionem ideo *tom.* 4. *meæ Summæ, verbo Nouitij, & Nouitiæ, n.* 16. dixi me sæpè respondisse, validas esse tales receptiones, aut professiones ante dictam ætatem factas, quod etiam tenet Bordonus *sup. n.* 13. & fauet Pellizzarius n. 40.

14 Hoc ipsum confirmat caput *Quia in insulis, de Regul.* vbi quamvis caueatur ne quis ante 18. annum ad Religionem in illis Insulis recipiatur, quia tamen ibi non apponitur clausula irritans, ideo non obstante eā prohibitione, si aliqui in eis reciperentur ante annum 18. ad Religionem, receptionem validam esse tenent Abbas ibidem *n.* 4. Syluest. *verbo Religio* 3. *q.* 4. Rosella, Angelus, Armilla, & Tabiena *in Summis, verbo Nouitius*, Sanch. *lib.* 5 *in Decal. c.* 4. *n.* 2. Suarez *sup. n.* 7. veluti reprehendens Hostiensem, & alios oppositum existimantes, Peirinis *suprà n.* 189. Palaus, Bordonus, & alij.

Quorum omnium fundamentum desumitur ex *c. Ad Apostolicam, de Regular.* ex quo habetur illud axioma, *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, tenent*

nent. Cum enim ibi sit sermo de professione Religiosa, manifestè deducitur, quod quamuis facta fuerit contra simplicem prohibitionem, adhuc esset valida si talis prohibitio non habuerit clausulam irritantem. Quod & confirmat exemplum de Matrimonio, quod non redditur irritum ex eo quod fit factum contra quodcunque simplex interdictum Ecclesiæ, vt probat Sanch. *lib.7.de Matrim.disp.2.* cum enim professio sit quoddam spirituale Matrimonium, valet in ipsa argumentum desumptum ex carnali, vt habet idem Sanchez *d.c.4.n.2.* Confirmant etiam plura exempla, quæ ad intentum affert Passarel'us *supra*,& ex ipso Peirinis etiam *supr. n.*170. Confirmant etiam multa iura, & Doctores apud Barbosam *in Axiomatib. iuris, axiom.* 93.*n.*30. & quæ adduxi *tom.4. Summa,verbo leges Regularium,n.*45.& 47. vbi in terminis fortioribus dixi, quod etiamsi prohibitio fiat cum clausula *non potest* (quod non contigit in proposito) adhuc sæpius actus contra illam factus non censetur irritus. Quod maximè procedit, (& est valdè notandum) in materia tam graui, & quæ ius diuinum attingit, qualis est professio; si enim in lege ipsam prohibente non adsit clausula, vel verbum irritans, semper debet valida existimari. Suarez *eo n.7.* Ex his autem omnibus coniunctim sumptis liquidò innotescit professionem, de qua agitur in præsenti, validam existimari debere.

23 Vnde non obstat quod dicatur facta contra legem præscribentem formam professionis, ac per consequens censeri debere irritam, quia *forma legis omissa corruit actus*, vt habetur *ex l. cum hi,§. si Prætor,ff. de transact.l.traditionibus,C.de pactis, c.cum dilecta,de rescript.c. quia propter,de elect.*& aliis iuribus, Rotæ decisionibus,& Doctoribus apud Barb.*in Axiomatib.iuris, Axiom.*12.*n.*24.& *Axiom.*100.*n.*17. Nego etenim prohibitionem illam, de qua in præsenti est sermo, habere vim legis præscribentis formam.

24 Eadem etenim, vel similis prohibitio extat in aliis Religionibus, & tamen, vt vidimus ex declarationibus S. Congregationis, & Doctoribus, actus factus contra illam non censetur irritus. Deinde (quod ad idem tendit) dicendum, solum censeri de iure vt formam accidentalem, prout Peirinis *supra* sæpius repetit de simili illi prohibitione in ordine suo Minimorum existente, non de substantiali. Actum autem factum contra legem solùm præscribentem formam accidentalem, validum esse dixi ex Suarez, & Portello eo verbo *leges Regularium,n.*46.

25 Nec etiam obstat quod in confirmatione Apostolica à Papa facta illorum statutorum, inter quæ est illud, de quo in præsenti, habeatur in fine hæc clausula: *Decernentes easdem constitutiones ab omnibus, & singulis dicta Congregationis fratribus perpetuò, & inuiolabiliter obseruari debere, ac irritum, & inane si secus à quodam quauis authoritate fulgente, siue scienter, siue ignoranter contigerit attentari,&c.* Ex ea enim inferri videtur dictum statutum habere clausulam irritantem. Hoc inquam minimè obstat, tum quia constitutiones aliarum etiam Religionum habentium similia statuta, si quidem confirmatæ sunt à Sede Apostolica, habebunt etiam in fine Bullæ Confirmatoriæ eandem, vel similem clausulam,qua non obstante S.Congregationes declararunt, professiones Religiosorum earumdem factas contra dicta statuta validas esse, prout visum est. Tum quia licet regulariter loquendo clausula in fine dispositionis posita referatur ad omnia præcedentia, hoc tamen maximè limitandum, vt non referatur ad ea quæ longè distant, prout est statutum, de quo in præsenti, prout ex Antonio Gabriele, Menochio, Moneta, & Sanchez affert Barbosa *in tract.de clausulis,clausula 70.n.*21. Tum maximè, quia clausula in fine posita non refertur ad omnia præcedentia, quando sequeretur absurditas, prout ex Gabriele, Menochio, Marta,Moneta,Thusco, & aliis affert idem Barbosa *supr. n.9.* atqui si diceretur dictam clausulam referri ad omnia contenta in statutis huius Religionis, de qua est sermo, sequeretur manifesta absurditas, cùm tam in illis, quàm in aliis aliarum Religionum comprehendantur innumeræ prohibitiones rerum, quæ si in contrarium fiant, non nisi absurdè, & ridiculè dicerentur irritari, eo quòd sunt res quæ consistunt in facto, & postquam factæ sunt, irritari nequeunt. Tum denique,quia sensus legitimus illius clausulæ, *ac irritum, & inane si secus super his, &c.* appellat supra illa, quæ immediatè præcedunt, scilicet *Easdem constitutiones ab omnibus, & singulis dicta Congregationis fratribus perpetuò, & inuiolabiliter obseruari debere*, id est, eosdem fratres viuere debere sub dictis constitutionibus, & non sub aliis,& si aliter prætenderent, aut facerent, id *irritum* esset, & *inane*. Non ergo necesse est, quod hæc irritatio cadat super singula statuta illarum constitutionum, aut super illud, de quo est controuersia præsens, irritando facta contra illa.

26 Casu etiam dato, & non concesso, quod præfatum statutum irritaret receptiones, seu professiones aliter factas, adhuc sustineri deberet vt valida professio religiosi, de quo in præsenti est sermo. Eo quòd in tali statuto dispensare poterant Superiores eius Religionis, prout patet ex verbis ipsius, & eo ipso quod ad professionem admiserunt illum cum scientia, & notitia,prout debebant habere, tum defectus ætatis illius, tum præfati statuti prohibentis admissionem habentis talem defectum, censeri debent facto ipso dispensasse. Certi enim iuris est,quod cùm Prælatus admittit

27 ad aliquem actum habentem impedimentum in quo potest dispensare, si saltem adest scientia talis impedimenti, censeatur facto ipso dispensare, prout tenent innumeri Authores quos referunt, & sequuntur Sanc.*lib.8.de matr.disp.4.per tot.*Sigism. de Bon.*de elect.dub.*81. Ascan.Tamburin.*de Iur.Abb. tom.*1. *disp.5. quæst.*17. Nauar. & Rodrig. quos sequor *tom.1. Sum. c.*18.*n.*63. loquentes in terminis fortioribus, & grauioribus materiis, scilicet dispensationis in irregularitatibus & cum illegitimis, & eo principio innixi, quod dispensatio non requirit certa verba, sed sufficiunt ad ipsam siue facta, siue verba, ex quibus sufficienter cognosci possit voluntas dispensandi, quæ omnia huic casui applicari possunt.

28 Nec suffragatur pro inualiditate prætensa professionis huius, de quo in præsenti, quod vt supponitur Superiores ipsius permiserint illi habitum regularem deponere,& ipsam inualidam iudicauerint per sententiam. Cùm enim per Tridentinum Concilium *sess.*25. *de Regularib. c.*19. Iudices de validitate, seu inualiditate professionis debeant esse copulatiuè Ordinarius, & Superior Religionis, vt decisum fuisse die prima Decembris 1593. testantur Armendariz *lib.7. de Relig. num.*18. quem refert Barb. *de authoritat. Episcop. allegat.* 104. *num.*12. *& super eum locum Concilij num.*12. & magis specialiter resolutum fit à Sac. Congregatione mense Ianuarij 1618. vt refert Aloysius Riccius *in praxi aurea res.* 20. & ex eo Tamburinus *de iure Abbat. tom.3.disp.6. q.2.n.3.* quod si Superior Regularis per se solum professionem nullam declararet, inualidè faceret, & teneretur ad Religionem reuocare,vtique parum curandum videtur de sententia data à dictis Superioribus sine Ordinarij assistentia.

29 Contra quod nihil facit, quod affert Bordonus *tom.2. Resolut.*69.*n.*8. & 9.scilicet quod cùm Ordinarius non concurrit ad declarandam nullitarem professionis, potuerit solus Superior id facere, quod colligit ex *cap. prudentiam, de offic. delegat.* Cùm enim

pro

pro forma iudicij de nullitate professionis assignauerit Concilium concursum Ordinarij, & Superioris Religionis, vnus sine alio non potuit ad causam procedere, vt per Menochium *de arbitrar.casu* 187.*n*.11. *& conf*.1.*n*.207. Peregrinum *variar. lib*.1. *ad Rubric. de offic.& potest.delegat. n*.30. & alios affert Barbosa *in Collectan. ad d. cap.prudentiam,n*.2.3. *&* 4. Decisio autem *cap. prudentiam*, non fauet Bordono, quia vt patet ex textu, ibi est sermo pro casu in quo causa

30 committitur pluribus cum clausula: *Quod si omnes interesse nequiuerint ,alij eam exequantur*, Concilium autem Tridentinum non delegat istam causam de nullitate professionis cum hac clausula, sed absolutè vult quod fiat coniunctim coram Superiori, & Ordinario.

31 Vt autem magis directè respondeam ad dubium propositum, dico quod licet censeam dictam professionem validam fuisse, propter adducta, ac per consequens non potuisse Superiores Religionis sic professum dimittere, & multo minus ipsum matrimonium contraxisse, aut vxorem duxisse; nihilominus quia non caret probabilitate dicere eam professionem fuisse irritam, & legitimè declaratam, vt talem à solis Superioribus Religionis, siquidem Ordinarius nolebat, aut non poterat ad talem sententiam concurrere, & quia in foro externo orator est securus, eo quod id acciderit in patria, vbi non est receptum Concilium Tridentinum, ac præcipuè propter damnum notabile, quod sequi potest vxori contrahenti cum bona fide, & filiis qui reputari debent illegitimi, censeo etiam S.Congregationes S.Inquisitionis, vel Pœnitentiariæ (annuente Sanctissimo Domino Innoc.

32 Papa X. pro summa authoritate quam habet ad dispensandum etiam in votis solemnibus Religionis, & legitimandi prolem susceptam in matrimonio inualido) permittere posse permanere dictum oratorem in Matrimonio quod contraxit,prout aliàs audio factum in similibus casibus; monitum tamen de obligatione, quam habet ad obseruantiam castitatis extra matrimonium, redeundi ad Religionem post mortem vxoris, & de aliis quæ eisdem S. Congregat. bene visa fuerint.

CONSVLTVM XV.

De quibusdam Religiosis Ordinis Minorum bona stabilia possidentis.

SVMMARIVM.

1 *Casus de quo est dubitatio.*
2 *Videtur quod licitè possideantur talia bona stabilia.*
3 *Quia non est contra substantiam voti paupertatis.*
4 *Maximè in Monialibus.*
5 *Essentia paupertatis quæ.*
6 *Habere bona in communi licitum.*
7 *Ex* c.insinuante, qui Clerici vel vouentes.
8 *Quia non aduersatur Concilio.*
9 *An priuatis Religiosis id liceat.*
10 *An obstet Concilium Tridentinum.*
11 *Non videtur obstare.*
12 *Dispositio ipsius est valdè fauorabilis.*
13 *Dictio* concedit,*quantum valeat.*
14 *Ex mente cuiusdam Episcopi.*
15 *Concilium an deroget priuilegiis.*
16 *Priuilegiis non derogatur, nisi id exprimatur.*
17 *Princeps non præsumitur auferre ius tertij.*
18 *Præfati Religiosi habebant priuilegium.*
19 *An perdiderint illa.*
20 *Decretum Capituli generalis.*
21 *Confirmatum à Paulo III.*
22 *An potuerint priuari dicto priuilegio.*
23 *Obstantia* ex c.recolendis, de stat.Monach.
24 *Ecclesia alteri vnita assumit naturam illius.*
25 *Quilibet se conformat Ecclesiæ, in qua conuersatur.*
26 *Non obstant prædicta.*
27 *Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.*
28 *Vniti sunt hi Religiosi cum præseruatione priuilegiorum.*
29 *An sit contraria regula S.Francisci.*
30 *Videtur quod non.*
31 *Pontifex dispensat in illa.*
32 *Id constat ex Concilio.*
33 *Ex magna congruentia.*
35 *Profitentur vitam mixtam.*
36 *Religiones excludentes bona immobilia, quæ patiantur.*
37 *Minorem habent libertatem.*
38 *Minus bene consulunt indigentiis Religiosorum.*
39 *Euitatur singularitas.*
40 *Humilis protestatio authoris.*

IESVS MARIA.

Casus, de quo est dubitatio.

1 FRATRES Minores Prouinciæ Aquitaniæ in Gallia,cùm essent ex Conuentualibus eiusdem Religionis transierunt ad Obseruantes, & illis aggregati fuerunt in Capitulo quodam Generali Niciæ celebrato de anno 1535. cum pacto acceptato ab eodem Capitulo vt retinerent priuilegia quæ antea habebant. Quo titulo hactenus obtinuerunt bona stabilia, seu annuos reditus in communi. Quæritur an potuerint id facere, & modò retinere talia stabilia, &c.

Responsio.

2 Credo licitè, & tutè in conscientia posse retineri ista bona stabilia in communi à dictis Religiosis, & manutenendos in possessione illorum. Quod hoc argumento concludo. Vel enim talis retentio, seu possessio bonorum stabilium creditur illicita, quia est contra substantiam, seu essentiam voti paupertatis, vel quia est contra perfectionem,seu modum eiusdem voti præscriptum à Concilio Trident. *sess*.25. *c*.2. & decretis Summorum Pontificum Clem. VIII. & Vrbani VIII. *pro Reformatione Regularium* editis; vel denique quia est contra Regulam S. Francisci. Sed nihil istorum est. Ergo: Minor propositio quoad singulas partes est probanda.

3 Et quidem quoad primam, quod scilicet talis retentio, seu possessio bonorum stabilium non sit contra essentiam, seu substantiam voti paupertatis,euidentissimum est. Primò quia alias sequeretur Religiones habentes dicta bona immobilia in communi, quales sunt omnes præter Religionem Minorum de Obseruantia, & Capuccinorum, quæ excluduntur à Concilio loco relato *c*.3. & aliquæ domus PP.Iesuitarum, & nostrorum PP. Discalceatorum, iuxta ea quæ dixi *tom*.2.*Summ.cap*.1.*n*.2.*&* 7.non obseruare substantiam voti Paupertatis, aut id quod est de ipsius essentia. Quod non solùm est absurdum, sed etiam erroneum, vt colligi videtur ex Suar. *tom*.3. *de Relig.lib*.8. *cap*.8. *num*. 15. *in fin*. Quod argumentum efficacius probat

probat de Monialibus. Si enim contra essentiam voti paupertatis esset habere stabilia bona in communi, dicendum esset nullas Moniales esse veras Religiosas, siquidem omnes habent, vel saltem habere possunt bona prædicta, etiam post Concilij decretum, & ipso non obstante. Prout determinatum est à Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium in Parmensi 16. Ianuarij 1596. referente Sellio *in Select. Canonic. c. 16. n. 3.* & Barbosa ex ipso *in Collectan. Concil. sess. 25. c. 3. n. 7.* Secundò, quia essentia paupertatis solùm consistit in abdicatione priuati dominij rerum temporalium, vt dixi *tom. 1. c. 6. n. 5.* Et propterea S. Th. 2. 2. *quæst. 188. art. 7.* & communiter DD. astruunt saluari essentiam Religionis cum proprietate, seu possessione bonorum in communi; prout etiam definitum videtur à Ioan. XXII. in Extrauaganti *Quia quorundam, de verbor. significat.* Aliàs sequeretur Apostolos, & ipsorum discipulos Hierosolymitas primitiuæ Ecclesiæ non obseruasse veram, & essentialem rationem paupertatis religiosæ, prout communiter credunt Theologi, & Doctores, siquidem etiamsi carerent in particulari bonis temporalibus, nihilominus in Communi ea habebant, vt colligitur ex illo *Act. 4. Multitudini credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Et infra: *Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat.*

5

6

7 Fauet maximè tertiò textus in cap. insinuante, qui Clerici vel vouent, vbi Innoc. III. approbat professionem cuiusdam fœminæ factam ea conditione, vt in domo propria maneret cum omni substantia sua, ex eo videlicet, quod talis conditio retinendi ea bona, dependenter tamen à Superioris voluntate, non est contra substantiam voti paupertatis. Prout tenent ibi Innocentius *n. 2.* Ioan. Andr. *n. 9.* Abbas *num. 6.* Bartolus, Paulus, Decius, Iason, Imola, & innumeri alij DD. quos referunt, & sequuntur Sanchez *lib. 5. in Decal. c. 4. n. 97.* & Barbosa *in illud c. Insinuante, n. 2. & 3. in Collect. DD.* Ex hoc autem, & à fortioribus terminis colligitur nullo pacto esse contra substantiam voti paupertatis possessionem bonorum etiam stabilium in communi, quam isti Religiosi retinent.

8 Quoad secundam verò partem, scilicet nec hoc aduersari decreto Concilij Trident. *sess. 25. cap. 2.* aut decretis Summorum Pontificum Clementis VIII. & Vrbani VIII. *pro Reform. Regular.* editis, etiam est certissimum; siquidem in eis solum probibetur priuata possessio dictorum bonorum immobilium particularibus Religiosis, etiam ad vsumfructum, administrationem, seu commendam; non autem Monasteriis, seu Conuentibus, aut domibus Religiosorum, prout ex ipsis patet, & communiter ab omnibus intellecta sunt.

9 Præsertim, cùm expressè in dictis decretis Clementis VIII. & Vrbani VIII. quæ extant *in 3. tom. Bullar. in Clem. VIII. constit. 60.* supponatur Monasteria, seu Conuentus Regularium habere prædicta bona stabilia, seu redditus, §. 6. & 7. Ad quod accedit quod illis non obstantibus, aut etiam Concilio Tridentino, est plurimorum DD. sententia, quos retuli *tom. 5. in Mari magno Carmelit. n. 101.* quibus fauet nouissimè Pellizzarius *in Manual. Regular. tract. 4. c. 2. sect. 3. n. 237.* asserentium posse priuatos religiosos bona stabilia, seu peculium habere, de licentia tamen Superiorum, & amouibiliter, ac dependenter ab ipsorum voluntate. Ex hac enim sententia (etsi eam non recipiam propter decreta Clementis VIII. & Vrbani VIII. relata) à fortioribus terminis, vt superius dixi, sequitur posse Religiosos, de quibus in præsenti, habere dicta bona immobilia in communi, accedente præsertim consensu Religionis, de quo infra.

10 Nec obstat contra illos, quod in eodem Tridentino *sess. 25. c. 3.* dicatur: *Concedit S. Synodus omnibus Monasteriis, & tam virorum, quàm mulierum, & Mendicantium, exceptis domibus Fratrum S. Francisci Capuccinorum, & eorum qui Minorum de Obseruantia vocantur, etiam quibus aut ex constitutionibus suis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apostolico non erat concessum, vt deinceps bona immobilia eis possidere liceat.* Ex his enim inferri videtur, non posse dictos Religiosos, cum modò sint ex Minoribus de Obseruantia, præfata bona immobilia etiam in communi possidere.

11 Hoc, inquam, non obstat, propter multa. Primò quidem, quia intentio Concilij non videtur fuisse tollere huiusmodi bonorum stabilium possessionem illis Monasteriis Minorum de obseruantia, quæ iusto titulo, aut ratione illam habebant, qualia erant Monasteria horum Religiosorum, vt infra dicetur, sed solùm non concedere illa iis qui ipsa non habebant.

12 Tum quia dispositio istius capitis est valdè fauorabilis, vt per se patet ex verbis relatis; & ex iis quæ adiungit Concilium, videlicet: *Quod si aliqua loca ex prædictis, quibus authoritate Apostolica similia bona possidere permissum erat, eis spoliata sint, eadem omnia illis restituenda esse decernit.* Fauores autem ampliandos esse omnia iura clamant, *l. cum quidam, ff. de liber. & posthum. c. odia, de Regul. iuris in 6.*

13 Tum quia dictio *concedit*, qua vtitur Concilium, cùm sit verbum generale, sumens vim à natura rei, cui adiicitur, Baldus *in l. non ambigitur, in fin. ff. de legib.* Socinus sen. *consil. 93. n. 1 lib. 4.* Iason. *in l. quod principali, n. 4.* post Glossam *ff. de constitut. pecun.* arguit animum Concilij propensum potius in fauorabilia, quàm in odiosa.

14 Secundò, quia vt colligitur ex Rodriguez *tom. 2. Quæst. Regul. q. 29. art. 14. §. denique*, iuxta mentem cuiusdam D. Episcopi, qui Concilio interfuit, intentio eiusdem Concilij fuit, vt omnia Monasteria, tam virorum, quàm mulierum, cuiuscunque Religionis essent, haberent dicta bona stabilia, à qua generali concessione excepti sunt primò Capucini, quia id primò petiit Generalis Capuccinorum: deinde Minores de obseruantia, quia id etiam postularunt aliqui Patres ipsorum. Ex quo videtur sequi talem petitionem, & exceptionem factam ad istorum Patrum instantiam non potuisse præiudicare Religiosis, de quibus in præsenti est sermo.

15 Præsertim tertiò, quia cùm Concilium in ista sua exceptione Fratrum Minorum de Obseruantia non derogauerit priuilegiis particularibus Monasteriorum huiusmodi Religiosorum, proculdubio videtur, noluisse illos comprehendere, sed alios dumtaxat nullum habentes priuilegium.

16 Certi enim iuris est Rescripta, Constitutiones, seu decreta etiam Pontificia non comprehendere priuilegiatos, nisi expressè ipsorum priuilegiis derogetur, *cap. Cum ordinem, de rescript.* & ibi Doctores. De quo Felynus *in cap. 1. num. 14. versic. tertiò restringe*, & Beroi. *n. 72. hoc tit.*

17 Imò præsumitur Principis rescriptum noluisse auferre ius tertij. Mascardus *de probat. conclus. 1003. n. 22.* Cabedus Lusitan *decis. 93. n. 2. p. 2.* cum in eo semper intelligatur clausula, *saluo iure tertij*, Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo rescriptum, num. 1.* Et in terminis Decretorum Concilij Trident. Nauarrus *in Man. cap. 25. num. 138.* Corduba *super priuil. Mendic. verb. Dispensatio in fine*, referens doctorem Ortiz, Sanchez *consil. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 21. num. 6.*

18 præfatos autem Religiosos habuisse priuilegium habendi bona stabilia in communi ante dictum decretum Concilij Tridentini, constat ex Martino V. in Bulla circa ann. Dom. 1430. toti

Ordini

Ordini Minimorum concessa, quæ incipit *Ad statum Ordinis*, & ex Alexandro VI. qui in Generali Ordinis Capitulo Interamnæ habito anno 1501. prædictum priuilegium confirmauit, vt patet per statuta *Alexandrina*, sic dicta, quia illic tunc eius authoritate facta sunt, & ab eodem confirmata per Breue quod incipit, *Nuper attendentes, &c.* Et habetur in Firmamentis trium Ordinum S.P. Francisci 2. *part. tract.* 2. *fol.* 8. Quæ priuilegia non amiserunt per incorporationem cum fratribus de Obseruantia: quinimò ab illis acceptata, & recepta fuerunt in Capitulo Generali Niciæ celebrato anno 1535. vbi prædicti Religiosi admissi, & incorporati fuerunt cum aliis Obseruantibus, cum omnibus priuilegiis, immunitatibus, & exemptionibus, quibus gaudere soliti erant. Dicitur enim ibi: *Nos igitur attendentes vnitati Ordinis, & saluti animarum, atque deuotioni Principum, vestrisque desideriis deuotis volentes condescendere, serie præsentium vos omnes Patres, & Fratres, vnà cum tota vestra Prouincia Aquitaniæ, & fratres omnes nunc, & pro tempore in eadem existentes, ad nostram & reliquorum Ministrorum Generalium pro tempore existentium curam, & obedientiam, ad instar dictarum Prouinciarum Franciæ, Turoniæ, & Burgundiæ, cum priuilegiis, immunitatibus, & exemptionibus, quibus gaudere soletis, tanquam fratres, & filios charissimos, ac in Domino Benedictos recipimus, admittimus, & capiti nostro tanquam membrum proficuum, & vtile incorporamus, receptosque, & admissos, ac incorporatos per præsentes decernimus.* Quod quidem decretum, & concordatum confirmatum, & approbatum fuit à Paulo III. anno 1538. per Bullam *Exponi nobis.*

Ex quibus quartò respondetur ad decretum Concilij adductum, quod cùm præfati Religiosi aggregati fuerint Obseruantibus eius Ordinis cum præseruatiua suorum priuilegiorum, quorum vnum erat habendi bona stabilia in communi, non potuerunt priuari illo, nisi per ipsum Concilium id expressum fuisset. Hæc enim est natura præseruationis, vt conseruet ius præseruati. Decius *cons.* 160. *n.* 4. Martha *de clauf. tract.* 4. *clauf.* 8. Et constat in clausulis præseruatiuis, de quibus Barbosa *in tract. de Clausulis*, & alij. Et constat ex cap. *Insinuante, qui Clerici, vel vouent.* relato de professione illius fœminæ facta cum præseruatione suorum bonorum, & approbata à Summo Pontifice.

Nec contra hanc doctrinam obstat *cap. Recolentes, de stat. Monach.* vbi habetur quod Religiosi, qui alicui Ordini, seu Congregationi strictioris obseruantiæ aggregantur, debeant se conformare moribus illius, præsertim quoad possessionem bonorum. Dicit enim Pontifex Alexand. III. loquens cum Abbatibus, & Conuentibus Cisterciensis Ordinis: *Cæterum domus illæ, quæ de aliis Institutionibus ad instum Ordinem se transtulerint, vestris omninò se satagunt vsibus conformare, & relictis possessionibus vel etiam commutatis, quas institutio vestra non recipit, sic se in omnibus Religioni vestræ coaptent, vt quemadmodum gaudent se in Societatem Ordinis, & habitus identitatem assumptas, sic etiam in paupertate secularium rerum se lætentur vestris institutionibus conformatas.* Ex cuius Capitis decisione habetur quod si vna Ecclesia, vel Monasterium alteri vnitur, assumit naturam, & consuetudinem illius, vt per Gregor. Lopez *l.* 7. *verb. Determino, in princ. tit.* 20. *p.* 3. notat Barbosa *in d. cap. recolentes*, & quod qui similem vitam cum aliis suscipiunt, similem debent sentire in legibus disciplinam, vt per Titaquellum *de retract. lign.* §. 1. *glos.* 8. *n.* 25. Rodrig. *tom.* 3. *q.* 52. *art.* 25.

Quilibet enim debet se conformare moribus Ecclesiæ in qua conuersatur. Zabarella *in Clement. fin. de celebrat. Missar. num.* 1. *vers. quartò*, vbi Vitalis *num.* 52. Albert. de Ferrariis *de horis Canon. num.* 36. Rot. apud Farinac. *decis.* 79. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* Hæc, inquam, non obstant, quia solùm verificantur pro casu, in quo talis vnitio, seu aggregatio fit absolutè, & sine vllo pacto præseruatiuo, aut conditione, maximè à Sede Apostolica confirmatis, prout contingit in præsenti. Etenim cum actus agentium non operentur vltra intentionem eorum, *l. non omnis, ff. si certum pet. l. in agris, ff. de acquir. rerum domin.* o. Et actus semper iudicetur à principali intentione agentium, *l. si quis nec causam, in princ.* & ibi Bald. *ff. si certum petat. l. qui exceptionem, ff. de condict. indeb. l.* 1. *C. ad leg. Cornel. de Sicar.* Cum præfati Religiosi non vniti fuerint aliis de Obseruantia, nisi cum dicta præseruatione suorum priuilegiorum, approbata non solùm à tota Religione, sed etiam à Summo Pontifice Paulo III. vt dictum est, proculdubio non est vllo modo derogatum eorũ priuilegiis, sed manere debent in suo vigore.

Quoad tertium verò, scilicet quod talis retentio bonorum stabilium non sit contraria Regulæ S. Francisci, imò quod ipsa non obstante, retineri possint, constat primò, quia regula Sancti Francisci solùm præscribit ne fratres habeant aliquid, neque in communi, neque in particulari: huic autem modo paupertatis non contrariatur habere dicta bona stabilia in communi, eo quòd ius, & proprietas illorum non pertinet ad ipsos Religiosos, sed solùm ad Papam, seu Sedem Apostolicam, iuxta declarationes Martini V. Alexandri VI. Innocentij VIII. Pauli III. & aliorum Summorum Pontificum.

Secundò, quia esto talis possessio bonorum stabilium Regulæ puritati contraria esset, quia tamen in hoc esset dispensata à Summo Pontifice, seu Sede Apostolica, vt patet ex adductis, ideo illa non obstante possunt prædicti Religiosi dicta bona possidere. Compertum namque est inter DD. posse Summum Pontificem dispensare in Regula Religiosorum, itaut quemadmodum ad ipsum spectat approbare illam, *capite ne nimia, de Relig. domib. & cap. de Relig. eod. tit. in* 6. ita etiam ipsi competat, cum sibi visum fuerit, eam relaxare, reprobare, aut abolere. Syluest. *in Sum. verb. Casus, q.* 1. *cas.* 45. ex Paludano Azor. *tom.* 1. *Instit. moral. lib.* 13. *c.* 11. *q.* 14. Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 9 *art.* 6. *concl.* 2. Peirinis *tom.* 1. *de subdito, q.* 1. *c.* 8. §. 5. & communiter Doctores. Idque constat euidenter ex Concilio *Sess.* 25. *de Regular. c.* 3. vbi Ecclesia dispensauit in possessione bonorum stabilium cum illis Religiosis, quibus ex Regula prohibitum erat illa possidere.

Tertiò, quia cum hoc priuilegium retentionis bonorum stabilium in communi fuerit à dictis Fratribus, totaque Prouincia legitimè præscriptum cursu temporis, etiam immemorabilis, seu spatio 100. annorum, & eo amplius, scilicet ab anno 1535. quo vniti fuerunt cum Fratribus de Obseruantia, proculdubio tenendum est, derogatum fuisse Regulæ; siquidem per consuetudinem aut præscriptionem legitimam ipsi derogari potest, prout etiam est communis sententia Doctorum, quorum plures refert & sequitur Sanch. *tom.* 2. *in Decal. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 26. specialiter loquens de modo paupertatis, de quo in præsenti. Et magis in particulari *lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 16. expressè asserens probabilius esse, posse consuetudine induci, vt Fratres Minores habeant bona immobilia in communi. Quod etiam sequitur Pelizzarius *in manuali Regular. tract.* 4. *cap.* 2. *sect.* 2. *num.* 69.

Videtur id etiam ex magna congruentia admittendum, non solùm quia sine dicta retentione bonorum immobilium vix possunt dicti Religiosi exequi alia munia, quæ ex suo instituto exequi tenentur, qualia sunt manutenere studentes Parisiis, recipere gradus Doctoratus,

Doctoratus, habere Conuentus in Ciuitatibus hæreticorum, qui parum, aut nihil illis eleemosynæ tribuunt pro sua sustentatione, & similia.

35 Quibus accedit quod Religiosis profitentibus vitam mistam, quales sunt hi de quibus in præsenti, expediens satis videatur habere bona immobilia in communi. Primò, quia certa experientia constat ordines, qui tale genus paupertatis ab initio suæ institutionis professi sunt, melius se conseruasse in Regulari disciplina, minusque indiguisse reformari, cum aliàs desint in Ecclesia Religiones ex instituto strictissimam sectantes paupertatem, quæ minus diu se conseruarunt in primitiuo spiritu, & repetitis indiguerunt reformationibus. Secundò, quia eæ ipsæ Religiones, quæ etiam modò excludunt bona immobilia in communi, necessitate cogente, plures adinuenerũt modos, quibus habere possint aliqua bona immobilia per 36 æquiualentiam; plures admiserunt Pontificum declarationes circa obseruantiam propriæ paupertatis, ipsius moderatorias; plures excogitarunt formalitates quibus haberent bona ad subleuandam propriam indigentiam. Tertiò, quia posito quod religiosi cogantur viuere ex eleemosynis hinc inde emendicatis, minorem habent libertatem in vsu ministeriorum spiritualium, quæ exercent erga proximos, in reprehendendis eorum vitiis, in detegendis eorum excessibus, in procuranda eorum salute, idque ex metu ne ipsi offendantur, sicque illi postea priuentur solitis eleemosynis. Quartò, quia refrigescente fidelium 37 charitate, ac primitiuo Religionum feruore, nisi adsint bona immobilia in communi, minus benè consulitur indigentiis religiosorum à Monasteriorum Prælatis, sicque subditi coguntur aliunde sibi parare, necessaria siue à consanguineis, siue ab amicis, siue ab aliis; & quidem interdum etiam aliqua præstan- 38 do, quæ minus decent conditionem status religiosi, & apertè repugnant propriis Ordinis institutis. Quintò, quia sic in Religionibus paulatim inducitur particularium singularitas, & cum ea regularis disciplinæ omnimoda destructio; quod in specie aduertit Petr. *de R.S. quæst. 2. cap. 2. §. 2.* hæc fermè Pellizzarius *sup. tract. 4. c. 1. sect. 1. num. 12.* quæ prudentium iudicio relinquuntur.

39 Id porrò quod diximus, qua decet animi submissione, totum subiicimus S. Congregationis censuræ, & correctioni. Neque enim animus noster est vel leuiter veræ obseruantiæ Religiosorum contrarius esse, cum potius ipsam in nostro, & aliis Regularium Ordinibus animitus exoptemus, nec S. Congregationis menti vllatenus aduersari.

CONSVLTVM XVI.

De quodam nominato in Episcopum, cui opponebatur impuritas sanguinis.

SVMMARIVM.

1 *Dubij occasio.*
2 *Eneruatur oppositio probatione de puritate.*
3 *Testibus eiusdem patriæ.*
4 *Nobilibus qui sunt aduersarij patientibus istum defectum.*
5 *Probatio illius pertinebat ad opponentes.*
6 *Quilibet præsumitur bonus, si non probetur malus.*
7 *Probatio impuritatis debet esse euidens.*
8 *Maximè cum agatur de priuatione.*
9 *Casu negato non posset excludi.*
10 *Capacitas est capax iure communi, ex* c. cam te, de rescript.
11 *Iuuat* c. Venerabilis, de præbend.
12 *Facit* c. Ad decorem, de institut.
13 *Et Concilium Toletanum.*
14 *Et* Extrauag. 2. de Iudæis.
15 *Item Concilium Basileense.*
16 *Maximè Nicolaus V.*
17 *Approbans ordinationes quasdam Regias.*
18 *Probat in fortioribus terminis.*
19 *Præcipuè Paulus III.*
20 *Sunt conformes eæ Constitutiones Sacræ Scripturæ.*
21 *Maximè D. Paulo.*
22 *Item Patribus.*
23 *Chrysostomo, & Gregorio.*
24 *Praxis Summorum Pontificum.*
25 *Præsertim Pij V. & Gregorij XIII.*
26 *Item Clementis VIII.*
27 *Exemplis aliorum.*
28 *Hæreticorum liberi irregulares, & infames.*
29 *Statuta contraria an sint valida.*
30 *Præsertim in Religionibus.*
31 *Videntur tales esse neophyti.*
32 *Non sunt veri neophyti.*
33 *Quid si essent.*
34 *Non obstat*, Canon. Constituit.
35 *Quomodo intelligendus.*
36 *Nec constitutio Clementis VIII.*
37 *Non est extendenda.*
38 *Est odiosa.*
39 *An sit in viridi obseruantia.*
40 *Magis obstat suspicio.*
41 *Quia filij præsumuntur imitari mores parentum.*
42 *Quia in concernentibus animarum salutem pars securior tenenda.*
43 *Multa licent, sed non expediunt.*
44 *Ex Clemente Alexandrino, & D. Bernardo.*
45 *Possunt tales assumi, sed non decet.*
Hebræorum imprecatio Sanguis eius super nos, & super filios nostros. *ibid.*
46 *Oppropria sempiterna Hebræorum.*
47 *Quando Deus misericors cum illis.*
48 *Limitanda doctrina vt temporis cursu purgetur.*
49 *Et ex actibus positiuis contrariis.*
50 *Doctrina Antonij de Corduba.*
51 *Præsumptio facti quomodo tollatur.*
52 *Prudens, & rationabilis esse debet.*
53 *Quid in hac causa verificetur.*
54 *In fauorem consulentis decisum.*

IESVS MARIA.

Controuersiæ occasio.

1 Contigit quod cùm N. designatus fuisset ad quendam Episcopatum obtinendum, antequam ad eam dignitatem à Sanctissimo assumeretur, oppositum illi fuit esse ex Hebræorum sanguine, ac proinde neophytum, & talis dignitatis incapacem. Propterea quid de iure in hac parte sentiendum mihi propositum.

Responsio.

2 In casu præsenti, in quo N. nominato ad Episcopatum N. opponitur impuritas sanguinis, responderi potest primò, omnino eneruari hanc oppositionem, eo quod ipse ex testimoniis nobilium, & qualificatarum personarum suæ patriæ in Vrbe existentium probet contrarium, videlicet se ex parentibus honestis, Christianis, nullatenus Hebraïca, aut Mahumetana labe vitiatis natum esse. Hæc namque probatio, cùm sit ex testibus nobilibus deprompta, efficax est, vt probat

probat textus *in c.in nostra, de testib.& attest.* DD. *ibid.* specialiter Felynus *n.*12. Tiraquellus *de nobilit. c.*20. *num.*30. *cum seqq.* Menochius *de præsumpt.lib.6. præsumpt.*59. *n.*9. Eo etiam quod sunt ex eadem patria, quibus tanquam magis informatis magis creditur. Felinus *sup.* Farinacius *de testibus, q.*65.*n.*166. post alios, quos refert. Eo similiter, quod nobiles in illa Patria sunt veluti inimici, & aduersarij ignobilium, & eorum qui in sua familia habent prædictum defectum; ac per consequens magis credendum illis, & ex illis oritur non modica præsumptio veritatis, vt dixit Farinacius *sup.q.*54.*n.*67.

3

4

5 Similiter secundò dici potest, quod probatio dicti defectus pertineat ad opponentes illum, *l.ei qui, ff. de probat. l.actor, C.eod.* quia quilibet præsumitur bonus donec probetur malus, *c.vnic.de scrutin.in ord.faciendo,* *cap. Dudum, de præsumpt. l.seruos, ff. de man. testam.& l.cum pater, §.rogo, ff. de legat.* Et innumeri alij textus, & DD. apud Barbosam *in Axiomat. iuris, axiomat.*77.*n.*4. Et quia nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur, *cap Veniens, in fin.de presbyt.non baptiz.* vbi Cardinalis, & Ancharanus *n.*6. Butrius *n.*5. Abbas *n.*1. Imò quod talis probatio debeat esse clara, quia dubia nihil probat. Surdus *cons.*5. *n.*47.*&* 48.*& cons.*127. *num.*40. Carena *de offic.S.Inquisit.p.*3. *tit.*6. §.1.*n.*2. Et quia exceptio impuritatis sanguinis cum sapiat obiectum, debeat plenè, & concludenter probari, *cap.super his, de accusat. cap.accedens, de elect. cap.*1. *& cap.vt circa, eod.tit.in* 6. Rota in Legionensi *denegatæ possessionis*, coram Blanchetto, in Toletana *Portionis*, coram Millino. Maximè cùm agatur de priuatione Episcopatus, ad quem dictus N. destinatus erat, *c.veniens* 1. *vbi Abbas n.*4. & Decius *num.*8. *de testibus.* Alciatus *cons.*2.*num.*41.*lib.*1. Natta *consil.*199. *num.*15.*lib.*2. Genuensis *in prax. Neapolit. cap.*37. *num.*8.

6

7

8

9 Nihilominus ad maiorem abundantiam, etiam casu dato, & non concesso, quod prædictus N. fuerit ex genere Hebræorum, aut Sarracenorum, non posse excludi ab Episcopali dignitate obtinenda, validissimè comprobatur ex iure communi, Pontificum diplomatibus, & aliis fundamentis. Ea tamen limitatione in sequentibus adhibenda, & comprobanda, quod si id rationabili suspicione comprobatum fuerit, non deceat ipsum ad talem dignitatem promoueri.

10 Præfata autem capacitas ex iure communi probatur primò ex *c.Eam te, de rescript.* vbi Alexand. III. præcipit Tornacensi Episcopo, vt exequeretur quòd præceperat idem Pontifex eiusdem Ecclesiæ Capitulo, Sede Vacante, scilicet quod admitteret quendam P. *qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem suscepit.* Et infrà: *Pro eo verò quod Iudæus extiterit eum dedignari non debes.* Ex quo textu communiter DD. inferunt descendentes ex Iudæis esse capaces beneficiorum Ecclesiasticorum, vt dixit Rota in Vlisbonensi *Quartenariæ*, 15. Ianu. 1624. coram Coccino. Quæ iuris Canonici dispositio fundatur in illa iuris diuini, ad *Rom.*10. *Omnis qui credit in illum non confundetur: non enim est distinctio Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.* Et in eo quod, vt Glossa *d. cap. Eam te, verb. Iudæus,* dixit: *De Iudæis conuersis Ecclesia fundata est,* ex ea etiam colligitur intentum de capacitate talis N. ad Episcopatum.

11 Iuuat & Gregor.IX. *in c.Venerabilis, de prebend.* vbi cùm Capitulum Ecclesiæ Argentinæ admittere ad præbendas nollet, nisi illos, in quibus secundum Ecclesiæ instituta nobilitas, & eminens scientia concurrerent, ibi: *Consuetudinem allegans antiquam inuiolabiliter obseruatam, iuxta quam nullum nisi nobilem, & liberum, & ab vtroque parente illustrem honestæ conuersationis, ac eminentis scientiæ in suum consortium hactenus admiserunt;* nihilominus ipse Pontifex ita consultationi sibi factæ respondit: *Nos igitur attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas, vita quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, Discretioni vestræ mandamus, quod ipsum ad eam recipi faciatis.* Vbi mirabiliter Glossa *verb.Consuetudinē*, habet: *Hæc consuetudo quantumcunque fuerit obtenta, & etiam antiqua, non est obseruanda, quia in talibus nulla distinctio nobilitatis est consideranda, sed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodo honestæ vitæ fuerint, admittendi sunt.* Quod probat ex variis iuribus, & DD.

12 Facit *cap. Ad decorem, de Institutionib.* vbi Innocentius III. reprehendit Patriarcham Constantinopolitanum, quòd in Ecclesiis solùm prouideret Clericos certæ nationis, & præcipit Cardinalibus S. Marcelli, & & S. Susannæ, vt eum monerent, *vt viros litteratos, & aliàs idoneos vndecunque originem duxerint*, institueret. Et ratio reprehensionis est quia, vt ibi dicitur, id faciebat, *non attendens quod in omni gente qui facit iustitiam acceptus est Deo.* Et quia quantum ad collationem, & prouisionem beneficiorum non est attendenda acceptio personarum. Rota *dec.*24. *n.*2. apud Farinacium *in* 1.*Collect.nouiss.alias p.*4. *diuers.* Mastrobrius *in prax. habendi concursum Prāl.*7. *dub.*21.*n.*57.

13 Facit etiam Concilium Toletanum de anno 643. quod cap.1. statuit hæc: *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerterint, & fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, extorresque permaneant, & suis vtilitatibus vt cæteri ingenui vacent, nam id æquitatis ordo deposcit, vt qui fide decorantur, coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.* Cui etiam consonat lex Regia Hispanica *num.*6.*tit.*24. *p.*7. vbi cautum est præfatos capaces esse officiorum, & dignitatum, quatum alij Christiani.

14 Facit quoque Extrauag.2. *de Iudæis*, inter communes, vbi Pontifex inquit: *Dignum arbitrantes, & iuri consonum, fonte renatos baptismatis, Iudaica cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, aut gratiis quàm antea abundare.*

15 Item Concilium Basileense *sess.*19. vbi de Iudæis, & Neophytis ad finem conuersis, inquit: *Quoniam per gratiam baptismi ciues Sanctorum, & domestici Dei efficiuntur, longèque dignius sit regenerari spiritu, quàm nasci carne, hac edictali lege statuimus, vt ciuitatum, & locorum, in quibus sacro baptismate regenerantur, priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quæ ratione dumtaxat natiuitatis, & originis alij consequuntur.* Quæ lex, & ratio legis etiam in hoc casu procedunt.

16 Maximè Nicolaus V. qui deprehenso, quod in Regnis Castellæ, & Legionis quidam, quos vocat *nouos seminatores zizania*, affirmassent, quod qui *ex Gentilitate, aut Iudaismo, aut ex alio quovis errore christianam fidem agnouerunt, & baptizati sunt, & quod grauius est, eorum filios, propter nouam assumptionem fidei non debere ad honores, dignitates, officia tabellionatus, & ad testimonium in Christicolarum causis perhibendum admitti*, in Bulla *Humani generis*, quam ex Ioanne Mariana *de reb. Hispan.lib.*22. *c.*8. refert ad verbum Bzovius 17.*tom. Annal. ad ann.*1449. *num.*6.

17 approbauit, & confirmauit ordinationes quasdam Alphonsi Regis cognomento Sapientis, Henrici, & Ioannis Regum Castellæ, & Legionis, quibus sanxerunt, *vt inter nouiter ad fidem conuersos, maximè de de Israelitico populo, & antiquos Christianos, nulla in honoribus, dignitatibus, officiis, tam Ecclesiasticis, quàm sæcularibus suscipiendis, & habendis discretio fieret*, adiungens etiam sequentia: *Ac omnibus, & singulis cuiuscunque status, gradus, aut conditionis fuerint, Ecclesia*

Ecclesiasticis, vel secularibus, sub excommunicationis pœna mandamus, vt omnes, & singulos ad Christianam fidem conuersos, aut in futurum conuertendos, seu ex Gentilitate, vel Iudaïsmo, aut ex quavis secta venerint, aut venire contigerit, ac eorum posteros tam Ecclesiasticos, quam seculares catholicè, & secundum quod Christianos decet, viuentes, ad omnes dignitates, honores, officia tabellionatus, testium depositiones, & ad omnia alia, ad quæ alij Christiani quantumcunque antiqui admitti solent, admittant: nec propter fidei nouam receptionem inter eos, & alios Christianos discretionem faciant: nec verbis aut facto contumeliis afficiant, nec affici permittant; sed omni eorum possibilitate contradicant, & opponant, & eos omni charitate prosequantur, & profiteantur sine personarum acceptione, omnes Catholicos vnum esse corpus in Christo, secundum fidei nostræ doctrinam, quos omnes tales esse, & pro talibus ab omnibus haberi, harum serie decernimus, & declaramus.

18 Hæc porrò Pontificia constitutio in fortioribus terminis probat intentum in nostro casu, cùm ea loquatur de nouiter conuersis ad fidem, & filiis ipsorum; is verò, de quo in præsenti, & eius parentes, aui, proaui, & progenitores Christiani veteres fuerint, adeo vt nullus in toto orbe sit, qui principium Christianitatis in ipsius familia designate queat, solumque ipsi (etsi omninò falsè) opponatur ex antiqua Hebræorum progenie ortum duxisse.

19 Præcipuè etiam Paulus III. in Bulla *Illius vices*, anno 1535. edita *in 1. tom. Bullar.* Laërtij in hoc Pontifice *Constitut.* 8. qui approbans constitutionem aliam Clem. VII. in qua prædictos incolas Regni Portugalliæ, & Algarbiorum, eorumque successores ad dignitates habilitauit, & indultis aliorum Christianorum gaudere decreuit, inquit: *Ac omnibus, & singulis aliis priuilegiis, exemptionibus, fauoribus, gratiis, immunitatibus, libertatibus, & concessionibus in dictis litteris venia contentis, & quibus alij Christi fideles, eorumque filij, & nepotes, ac ab eis descendentes vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè valeant in omnibus, & per omnia, perinde, ac si ipsi, eorumque aui, proaui, parentes, & alij genitores veri Christiani fuissent, & nunquam à fide Catholica deuiassent, de specialis dono gratiæ plenissimè dispensamus, eisque pariter indulgemus: omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam siue notam circa eos, præmissorum occasione, tam ex propriis, quàm illorum parentum, consanguineorum, & affinium culpis, & sententiis, earumque executionibus, & aliis quomodolibet insurgentes, ab eis penitus, & omninò abolemus.* Qua generalissima concessione manifestè concluditur intentum de capacitate N. ad dictum Episcopatum, etiam hypothesi data quod ex Israelitico populo originem habuisset.

20 Porrò huiusmodi iuris Ecclesiastici sanctiones conformes valde esse iuri diuino in S. Scriptura expresso, constat. Non solùm enim apud S. Paulum ad Rom. 10. verbis illis superius relatis: *Non enim est distinctio,* (intellige apud Deum, & Ecclesiam) *Iudæi, & Græci,* &c. sed etiam in veteri Testamento Exod. 12. *vers.* 48. ibi: *Si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere Phase Domini, circumcidetur prius omne masculinum eius, & tunc ritè celebrabit: eritque sicut indigena terræ.* Et *vers. sequent. Eadem lex erit indigenæ, & colono qui peregrinatur apud vos.* Item

21 *Leuitici* 19. *vers.* 33. & 34. ibi: *Si habitauerit aduena in terra vestra, & moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei, sed sit inter vos quasi indigena, & diligetis eum quasi vosmetipsos.* Maximè ex eodem Paulo *ad Rom.* 2. *vers.* 10. & 11. ibi: *Gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primùm, & Græco: non enim est acceptio personarum apud Deum.* Quo testimonio, sicut & illo ad *Rom.* 10. vtitur Nicolaus V. in Bulla relata. Et *cap.* 3. *vers.* 22. ibi: *Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes qui credunt in eum, non enim est distinctio.* Et 1. *ad Corinth.* 7. *vers.* 39. illis verbis: *Circumcisio nihil est, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei.* Item *ad Galat.* 6. *vers.* 15. *in Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura.* Et Actor. Apostol. *cap.* 10. *vers.* 3. & 4. vbi S. Petrus Apostolorum Princeps, & primus Christi Vicarius dixit: *In veritate comperi, quia non est personarum acceptator Deus.*

22 Item SS. PP. testimoniis, dum prædicta loca S. Scripturæ exponunt, & nobilitatem non in alio quam in virtute, & probitate constituunt. Specialiter D. Hieronym. *in epist. ad Celantiam*, dixit: *Summa nobilitas est clarum esse virtute.* D. Ambrosius *de Noe, c.* 4. affirmans: *Probati viri genus virtutis prosapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt.* D. Augustinus *lib. de bono coniugij, cap.* 16. relatus *in cap. vndecunque, dist.* 56. ibi: *Vndecunque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.* Ex quo, & aliis probat Gratianus peccata parentum non imputari filiis. Vnde idem Augustinus super Matthæum: *Nunquam de vitiis erubescamus parentum.* Deinde: *Non est omnino nec de virtute, nec vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obscurus, aut clarus est.* Rursusque: *Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam splendidum lumen de fumo, lilium candens de sentibus, rubens rosa de spinis exoritur.*

23 Plura ex Chrysostomo habet lector *ead. dist.* 56. *cap. nunquam*, & *homil.* 3. *ac* 20. *in Matthæum.* Sed ex D. Gregorio *lib.* 10. *epist.* 8. *ad Columbum*, quod & refertur *d. dist.* 56. *can. satis*, non omittendum illud aptissimum ad intentum nostrum: *Satis peruersum, & contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, vt frustra pro quorundam voluntatibus quis priuetur, quem sua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur, gradu non dejicit.* Quod etiam ad praxim reduxisse refertur indiscriminatim, & indistinctè dignitates Ecclesiasticas, & priuilegia recenter conuersis ad fidem distribuendo.

24 Praxi etiam Summorum Pontificum idem comprobatur. Etenim Pius V. familiam quandam ex primariis Iudæorum, vt testantur Genebrardus *in Chron.* & Surdus *in Compend. histor.* ad fidem Christi conuersam in Ecclesia S. Petri magno populorum concursu, & apparatu manu propria baptizauit, stem-

25 mate nobilitatis, priuilegiis insignioribus, proprioque cognomine insigniuit. Postquam Greg. XIII. Salomonem quendam Corcossum inter Iudæos primarium ad fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, co-

26 gnomen, arma, & nobilitatem pro se, suisque donauit, vt propterea postea velut verus nobilis Vrbis conseruator electus fuerit. Sic Barbosa *de Episc. mun. tit.* 2. *glos.* 17. *n.* 10. Ex quo etiam *n.* 9. & totius Vrbis fama constat magis ad intentum nostrum, Clem. VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem assumpsisse Alexandrum de Franciscis vulgò *Hebraïnum* nuncupatum, in Hebraïsmo natum, postea tamen ad fidem conuersum, & PP. Dominicanorum Sacram Religionem professum. Quod de aliis pluribus ad Episcopatus, & maiores dignitates assumptis fama fert, prout in Catholica Hispania, quæ propterea, & meritò plus cæteris nationibus Hebraïcam detestatur, & auersatur perfidiam, cernitur. Etenim Iulianus Pomerius Archiepi-

27 scopatum Toletanum; Paulus de Carthagena, Burgensis dictus, Episcopatum Burgensem; Alphonsus etiam de Carthagena eiusdem Pauli filius, etiam Burgensem, Gonsaluus similiter de Carthagena alter Pauli filius

filius, Placentinum; Franciscus, Curiensem ascenderunt, sic narrantibus Historiis. Saltem in aliquibus Christianitatis partibus plures hæreticorum filios ad easdem dignitates Ecclesiasticas euectos esse, Summis Pontificibus scientibus, & consentientibus, pro com-

28 perto est. Ex quo magnum sumitur argumentum pro casu præsenti, tales enim hæreticorum liberi vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per maternam sunt irregulares, *c.2. de hæret.in 6. c.statutum 2. eod.tit.in 6.* imò infames, secundum aliquos propter *l. quisquis, C. ad legem Iuliam*, descendentes autem ex Hebræis nec sunt irregulares, nec infames.

29 Hinc plures, & graues authores dicunt, quod leges, seu statuta prohibentia ne tales ad dignitates Ecclesiasticas promoueantur, sint inualida, nec subsistant. Huiusmodi sunt Turrecremata *in c. constituit 17. q.4.* Abulensis *in Leuitic.c.19.q.32.* Henricus Monroy *in Apolog. contra Archiepiscopum Toletan.* Couarruuias *in Clem. si furiosus, part.1. §.2. concl.6.* & plures alij apud Barbosam *sup.n.22.* Item quamplurimi idcirco negantes in Religionibus posse fieri statuta interdicentia ne illis conferantur officia Religionum, quales sunt Suarez, Rodriguez, Nauarrus, Miranda, &

30 alij plures; quorum omnium placitum (quidquid de eo sit, de quo alibi) eatenus ad intentum nostrum deseruit, quatenus ideo præcipuè in ea sententia versantur, quia in iure communi stando nullatenus extat talis prohibitio, & ideo putant ab inferioribus legislatoribus non posse aliter ordinari.

31 Nec obstat primò, si dicatur tales esse Neophytos, quibus prohibitum est ad dignitates, præsertim Episcopalem, assumi, non solùm ex illo Pauli 1. *ad Timoth.3. Oportet Episcopum, &c. non Neophytum, &c.* Sed etiam ex Canone Apostolico 80. & *c.Neophytus 61.* & aliis iuribus. Primò enim quia certum est, & indubitatum, descendentes ex genere maculato Hebræorum, Sarracenorum, &c. non esse Neophytos, nec tales vocari posse, nisi iniuriosè, & contumeliosè; non enim sunt, aut dici debent, Neophyti, nisi qui de recenti conuersi sunt ex reprobata secta ad fidem.

32 Non illi, qui à multo tempore, vel ab infantia sunt Christiani. Turrecremata *in Summ.48.dist. n.2.* Nauar. *in Man.c.27.n.205.* Sanch. *lib.2.in Decalog. c.28.n.11.* Miranda *in Man.tom.1.q.19.art.7.* Secundò dato, quod tales Neophyti essent, aut dici possent, nihilominus quemadmodum cum veris Neophytis quãdo morum probitate, integra legis Euangelicæ instructione, & illibata Christianæ Religionis professione sunt conspicui dispensatur etiam ab Episcopo, vt ad

33 Ordines, & beneficia assumantur, vt colligitur ex *c.1. dist.57.* & tenent Couarruuias *supra n.8.concl.3.* Auila *de censur.p.7.disp.4.dub.4.* Sanch. *lib.2.in Decal.c.28. n.12.* & plures alij, sic possunt etiam ad Episcopatum saltem à Papa, prout contigit antiquitus cum D. Ambrosio, & aliis veris Neophytis dispensari. Quæ ratio efficaciter procedit in nostro casu, cum præfatus N. moribus, & doctrina sit conspicuus, ac de Religione Christiana, eo quod ad ipsam plures hæreticos, & alios infideles conuerti fecerit, optimè meritus.

34 Nec etiam obstat *c. constituit 17. q.4.* ex Concilio Toletano quarto desumptus, vbi sacrilegi vocantur illi, qui Iudæis, aut ex Iudæis descendentibus publica officia committunt. Canon enim iste vel intelligitur de Iudæis, aut descendentibus ipsorum, qui ritus, & obseruantias legis Mosaicæ seruabant, prout Antonius Fuertes *canon.lect. lib.1.c.4.* putat, quo etiam

35 sensu explicatur à Nicolao V. in Bulla relata. Vel quod attinet ad descendentes ex Iudæis intelligitur de illis, qui nuper ad fidem ex Iudaismo sunt conuersi, prout ex aliis autumant Suarez *5.tom.in 3.p. disp.43. sect.3.n.9.* Sanch. *sup.n.15.* quibus fauet Glossa *in d. c.constituit, verbo qui ex Iudæis.* Nullatenus ergo tangit casum præsentem de viro moribus, & doctrina, vt dictum est, conspicuo, etiam pro casu negato, quod ex viciata progenie oriundus esset.

36 Nec pariter obstat Constitutio, seu Breue Clem. VIII. 18. Octob.ann.1600. vbi prohibetur ne descendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternã, vel maternam vsque ad septimam generationem aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canonicatibus, præbendis, ac dignitatibus Ecclesiarum, Parochiis, Vicariis perpetuis, cæterisque Ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus in Regnis Portugalliæ vacantibus.

37 Quod postea ampliauit Paul.V. 17. Ianu. 1612. ad Vicarias amouibiles, & ad Ecclesias curam animarum habentes. Cum enim in huiusmodi constitutionibus, seu Breuibus non sit sermo de Episcopatibus, sed de inferioribus dignitatibus, vel beneficiis, & tantum re-

38 stringantur ad Regna, seu Regnum Portugalliæ, sintque in materia odiosa, & exorbitante à iure communi, quod vt dictum est, talem exceptionem non admittit in prouisionibus beneficiorum, dignitatum, Episcopatuũ, &c. nullo pactò ampliari debent ad Episcopatus à solo Papa conferendos in aliis Regnis, aut

39 ditionibus, iuxta commune iuris axioma, *Odia sunt restringenda, l.cum quidam, ff.de liber.& posth. c.renouantes, 22.dist. c.Odia, de Reg.iur. in 6.* Inspici etiam oportet an dictæ constitutiones in viridi obseruantia sint, an verò legitima consuetudine abrogatæ.

40 Magis obstat, (& valde notandum) quod etiamsi in iure communi stando, & fauore præfatorum diplomatum Summorum Pontificum possit, & debeat concedi prædictum N. admitti posse ad præfatam Episcopalem dignitatem: nihilominus, si constet ipsum ex deprauato illo genere ortum habuisse, attenta malitia temporum, & pluribus scandalis, quæ in ipsius patria per similis farinæ homines perpetrata fuerunt, nullatenus expediat eam ipsi conferri, quin potiùs congruum valdè, & conueniens sit ne conferatur. Primò, quia iura præsumunt filios imitari mores suorum parentum, *l.quisquis, §.filij, C.ad leg.Iul.maiest.* ibi: *Paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarij criminis exempla metuuntur*: quod

41 probant Tiraquellus *l.7. Connub. p.7. glos.1.* Chassaneus *in Catal.gloriæ Mundi,p.11. consid.25.* Sanch. *in præcepta Decal. tom.1. lib.2. c.27.n.7. & 8.* Antonius Corduba *quæst.54. concl.3.* Augustinus Salutius *in c.1. sui discurs.* Marius Cutellius *ad leg. Feder.c.63. not.73. n.5.* ac maximè Chrysostomus *in c.25. Matth. tom.2. hom.45. in medio*, dicens; *Naturæ regula dicit, quia non potest fieri vt de bonis parentibus mali nascantur, aut de malis boni, sed quales fuerunt parentes, tales erunt & nati*, vnde versus illi:

Qui viret in foliis venit à radicibus humor,
Et patrum in natos abeunt cum semine mores.

42 Secundò, quia in his, quæ animarum salutem respiciunt pars securior tenenda est, prout ex variis iuribus probat Glossa *in Clem. Exiui, de verb. signif. verb. Item quia*, & approbat in simili casu Portellus *in responsionibus moral.tom.2.cas.73.* Episcopale autem munus ad animarum salutem præcisissimè ordinatur, cùm Episcopus sit Pastor, & Superintendens ipsarum, ipsisque doctrinæ pabulum verbo, & opere præbere debeat. Ergo in ipsius prouisione securior pas attendenda; qualis videtur ne conferatur suspectis de sanguine Hebraico. Cum (proh dolor) non semel acciderit quod similes de dignitatibus Ecclesiasticis prouisi, ipsis postea ore proprio fatentibus, Christiano populo Sacra inaniter ministrauerint, cum maximo animarum detrimento.

43 Ad quod accedit illud à Paulo non semel, sed bis (energiæ causa) repetitum, *Omnia mihi licent, sed non omnia*

omnia ædificant. Quæ mirè, & ad amussim huic casui aptantur. Etsi enim, iure communi, & Diplomatibus Pontificiis inspectis *liceat*, præfatum N. ad Antistitis dignitatem prouehi, nihilominus circumstantiis prædictis attentis, *non expedit*, quia etsi res hæc inter *adiaphoras*, & lege non prohibitas censeatur, est tamen ex illis, quæ *non ædificant*. Prout enim apposité valdè dixit Stromatæus Clemens *lib. 3. Stromat.* post principium: *Qui faciunt quidquid licet, facilè dilabuntur vt faciant quod non licet.* Et aptius ad intentum D. Bernardus *lib. 3. de considerat. ad Eugenium,* 44 *Papam* huiusmodi charismatum dispensatorem: *Spiritualis homo omne opus suum trina consideratione præueniet, primò an liceat, deinde an deceat, postremò an expediat. Nam etsi constat, in Christiana vtique philosophia non decere nisi quæ licent, non expedire nisi quæ decent, & licent; non continuo tamen omne quod licet, decere, aut expedire consequens erit.* Etsi ergo res, de qua in præsenti, inter licitas recenseri possit, inter eas tamen, quæ decent, & expediunt non est numeranda.

45 Licet namque huiusmodi recutitorum sanguine impuris, Christianitatem professis, communibus vti Ecclesiæ fauoribus; sed hoc libertatem largientis denotat, non necessitatem, vt in *l. diem proferre*, §. *si plures, ff. de arbitr. l. 1. ff. de interrog. action.* & notant Menochius *conf.* 381. *n.* 23. Ceuallus *commun. contr. commun. q.* 750. *& q.* 757. Etenim non *expedit*, neque 46 *ædificat* id facere. Imputentque hoc suis progenitoribus, Matth. 27. dicentibus: *Sanguis eius super nos, & super filios nostros*, quoad pœnam videlicet, qualis est ista: Quia vt prædixit Psalmographus ps. 77. *Percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis.* Et vt prædixit Daniel *cap* 9. *Vsque ad consummationem, & finem perseuerabit desolatio.* Sicut propter eandem imprecationem: *Sanguis eius super nos, & super filios nostros*, aliqui apud Hugonem Cardinalem *in Psal.* 77. volunt hoc opprobrium sempiternum pati Iudæos, vt hæmorrhoïdes, siue fluxum sanguinis habeant, ideoque pallescant: & S. Vincentius *in serm. de Parasceue*, refert quod quando masculi eorum nascuntur, habeant manum dexteram sanguine plenam capiti innixam, exemplo Zaram, qui natus est filo rubro alligato ad digitum. Et alij addunt solere pati ipso die Parasceues fluxum sanguinis, totosque pallescere. Nec mirum id statuerit Deus ille, qui *Exod.* 20. dixit: *Ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationum eorum qui oderunt me.* Quidni enim Deus faceret pro iniquitate maxima occisionis Christi vindicanda?

47 Quia verò ipsemet misericors Deus *Ezech.* 18. quasi (humano modo loquendo) retractans hanc rigidam sententiam contra Iudæos illatam, dixit: *Quid est quod inter vos parabolam vertitis in prouerbium istud in terra Israël, dicens: Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt? Viuo ego, dicit Dominus Deus, si erit vltra vobis parabola hæc in prouerbium in Israël*: hancque piissimam Dei dispensationem veluti audientes dicant ipsi *Psal.* 8. *Non in æternum irasceris nobis.* Idcircò piè limitanda videtur tradita doctrina.

48 Primò quidem, vt suspicio ista, quæ oritur ex progenie Iudaïca temporis cursu purgetur, seu purgata intelligatur. Qualiter de iure Canonico vltra secundum gradum per lineam paternam, & vltra primum per lineam maternam purgata censetur, *c. quicunque* 2. §. *hæretici*, ibi: *Vsque ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittantur, c. statutum* 35. *iuncto* §. *hoc sanè, de hæret. lib.* 6. ibi: *Ipsorumque filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium nō admittantur, primum, & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus, per maternam verò ad primum dumtaxat, &c.* De quo Couar. Clarus, Gom. Corduba, Molina, Suarez, Azorius, Sánchez, & alij.

49 Secundò, vt ista mala suspicio ex actibus positiuis contrariis sanam, & Catholicam doctrinam denotantibus purgetur, vt probat text. *in Can. laici* 6. *dist.* 33. & faciunt, *l. desertorem* 3. §. *is qui, ff. de re milit.* ibi: *Inspecto vitæ eius præcedenti tempore, &c. l. non omnes* 5. §. *à barbaris, ff. eod.* ibi: *Etsi bonus miles ante æstimatus fuit, &c. l. famosi, ff. ad l. Iul. maiest.* ibi: *nam, & personam spectandam esse, an potuerit facere, & ante quid fecerit.* Pro quo in simili de hæreticis legendus Farinacius *de hæresi q.* 187. §. 1. *n.* 29. post Simanchas, Peñam, & alios. Et in terminis nostris 50 Antonius de Corduba *q.* 54. vbi loquens de huiusmodi suspicione inquit: *Purificari igitur, vel auferri potest non solum per diuturnitatem temporis, sed etiam per id omne per quod habilitas, seu idoneitas, & illustratio personæ, & generis secundum leges acquiri potest, putà per excellentes litteras, per heroica gesta ad vtilitatem Reipublicæ, per notabilem fidei, vel morum profectum ex tali persona prouenientem, per quæ, & per alia hu-* 51 *iusmodi persona, aliàs vilis, cum sua etiam posteritate secundum leges, & rectam rationem in mundo apud homines illustris aptusque homo ille, & genus eius ad talem dignitatem, societatem, seu munus obeundum efficeretur.* Quibus addendum quod cùm hæc præsumptio non sit iuris, cùm potius iura contrarium canant, sed solùm facti, oportet quod tollatur per facta contraria: cùm præsumptio vna tollat aliam, *l. Diuus, ff. de in integr. restit. l. quidam testamento, ff. de vulg. & pupil. substit. l.* 1. *C. qui, & aduersus quos*, & innumeri alij textus, & DD. apud Barbosam *axiom.* 186. *n.* 2. Præsertim, quia præsumptio quæ ducitur ex facto, tollit præsumptionem ductam ex non facto. Abbas *in cap. veniens, de filiis Presbyt.* Menochius *de præsumpt. lib.* 1. *q.* 29. *n.* 17. Carena *de offic. S. Inquis. p.* 3. *tit.* 3. §. 11. Et 52 quia præsumptio exclusiua delicti præfertur præsumptioni delictum includenti, Romanus *conf.* 68. *n.* 8. vbi Mandosius *in addit.* Gram. *conf. crim.* 31. *n.* 12. Bertazzolus *conf.* 261. *n.* 11. *vol.* 2. Farinacius *de reo confesso, q.* 85. *n.* 1. *& seq.* Carena *suprà*. Quatenus etiam talis adesset præsumptio, ea tam rationabilis, & prudens esse deberet, vt nullam pateretur exceptionem. Etenim prudenter animaduertit Suarez 5. *tom. in* 3. *p. disp.* 43. *sect.* 3. *n.* 2. *Hoc suspicionis genus, quod alicubi generale est in opinione vulgi, per se non sufficit ad reddendas irregulares personas, licet possit sufficere, vt interueniente Pontificis authoritate possint condi statuta, quibus excludatur.* Item *ibid. Oportet tamen, vt suspicio sit rationabilis, & prudens, & in indiuiduo de tali persona, alioquin iniuria illi fiet.*

53 Cùm ergo omnia ista adamussim in præsenti casu verificentur, neque enim præfatus N. calumniam istam patitur propter originem à paucis annis, sed à multis forsan sæculis eamque suspicionem ex actibus positiuis contrariis, bonis moribus, sana doctrina, laboribusque pro Ecclesia Catholica exantlatis, processuque formato iuridicè de suo puro, & immaculato sanguine diluit, vtrique præsumptio cedet veritati, iuxta *l. nuptura filio, ff. de iure dotium. l. fin. in princip. ff. quod metus causa, l. cum de indebito, ff. de probat. l. in rebus, C. de iure dotium.*

54 Rebus ergo vtrinque maturissimè perpensis, accerrimèque discussis, processuque de sanguinis puritate diligenter examinato, S. Congregatio N. cui causæ decisionem S. D. N. commisit, declarauit præfatum N. assumi potuisse ad Episcopalem dignitatem, si eidē Sanctissimo placuisset. Placuit ergo eidem, & ritè, ac legitimè electionē, & consecrationē, pluriū applausu, nemineq; cōtradicēte, per litteras in forma cōsueta obtinuit.

CONSVLTVM

CONSVLTVM XVII.

De quodam transeunte ad Religionem strictiorem sine legitima licentia Superioris Ordinis minùs stricti.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

1 N. Ordinis N. volens transire ad strictiorem Ordinem N. petiit licentiam à Superiore locali cuiusdã ciuitatis, in qua morabatur,& antequàm dictus Superior licentiam illi concederet, aut aliquid ipsi responderet, assumpsit habitum eius Religionis, & post quatuor menses Nouitiatus professionem in illa emisit ex vi cuiusdam Breuis Pontificij in quo illi id concedebatur, supposito quod talem transitum fecisset de licentia Superiorum vtriusque Religionis, & canonicè.

2 Quæritur de validitate talis transitus, & professionis, & an posito quod inualida fuerit, possint Superiores eius Religionis à qua transitum fecit, illum reuocare, vel ipse propria authoritate ad illam redire.

Responso.

3 Incipiendo primò à professione facta ab isto Religioso in ea Religione strictiori, videtur dicendum omninò inualidam fuisse, & irritam. Ducor ex eo quod Breue Sanctissimi D.N.Innocentij X. sub dat. Romæ apud S.Mariam Maiorem 28. Augusti 1647. cuius vigore professionem emisit post quatuor menses Nouitiatus (cum tamen aliàs ex decreto Concilij Tridentini *sess.25.de Regul.c.15.* per annum integrum esse deberet) fuit subreptitiè, & obreptitiè obtentum, ac perindè nullius valoris, & momenti ad effectum talis 4 professionis eo tempore faciendæ, *cap.ad aures, c.Constitutus, c.Super litteris, de rescript. & cap.vlt.de fil. Presbyt.in 6.* Doctores *ibid.*etiamsi prætendatur ignorantia, vel bona fides impetrantis. Eo quòd hæc vitiatio gratiæ obtentæ non tam est pœna obtinentis illam, quàm defectus intentionis, & voluntatis concedentis eam gratiam. Thesaur. *in prax p.2.* post Sanc. Laymen. & Filliucium.

5 Fuisse autem dictum Breue subreptitiè, & obreptitiè impetratum constat facilè ex verbis, seu narratiua ipsius, videlicet: *Cùm itaque sicut nobis nuper exponi fecisti, &c.* & post alia, nominatis Ordinibus à quo, & ad quem transire desiderabat: *De illius hinc inde Superiorum licentia, ac aliàs canonicè transieris*, ac post alia: *Idcirco nos, &c.* Cum enim his verbis Papa assignet causas concessioni abbreuiati Nouitiatus (nam dictio *Idcirco*, causam denotat, & causaliter ponitur, vt ait Bartol. *in l. demonstratio falsa, §. quod autem, ff.de condit.& demonstrat.* Barbos. *de diction.dict.142.*) nempe quod orator transierit ex illa Religione ad aliam de licentia Superiorum vtriusque, & *Canonicè*, & tales causæ minimè subsistunt, sed falsò sint suppositæ Papæ, manifestè infertur quod gratia concessionis corruat omninò vt subreptitia, vel obreptitia. 6 Tunc enim subreptio, vel obreptio contingit quando vel exponitur falsum, vel reticetur verum in petitione gratiæ. Prout de communi sententia tradunt Nicolaus Garzia *lib.6. de benefic. c.2. n.192. & seqq.* & S.Rota apud ipsum sæpius, ac Sanchez *lib.8. de matrim. disp.21. ferè per tot.* Conformiter sanè ad 7 commune illud Iuris axioma. *Causa cessante cessat eius effectus, l.adigere, §. quamvis, ff. de iurepatron. l.si pater, ff.de hæredib.instit.l.generaliter, C.de Episc. & Cleric.*& aliis iuribus, ac Doctoribus. Quod etiam ampliatur ad causam impulsiuam, eam scilicet propter quam mouetur Princeps ad concedendam gratiam, aliàs facturus, sed non facilè, sed cum aliqua limitatione, aut conditione, sicut in præsenti contingit. Pro- 8 ut tenent Garzia *sup.n.200.* ex S.Rotæ decisionibus, & Doctoribus, & ferè innumeri alij apud Sanchez ea *disp.21.n.10.* Præterquam quòd dictio *Idcirco*, quâ vtitur Pontifex, denotare videtur non solùm causam impulsiuam, sed etiam finalem, ac per consequens ea non iustificata corruit gratia, iuxta communem sententiam, & indubitatam Doctorum.

9 Porrò causas illas à Pontifice assignatas pro hac gratia concedenda non iustificari, aut verificari in præsenti, manifestum est. Et primò de illa: *De illius hinc inde Superiorum licentia.* Etsi enim sic transiens habuerit beneplacitum Superiorum Religionis ad quam transiit, quod potest vocari licentia, & de qua inferiùs

inferiùs constabit, an fuerit legitima; nihilominus pro comperto est, non habuisse licentiam Superiorum Religionis, à qua transire volebat. Tum quia licèt illam à Superiori locali Conuentus illius Ciuitatis postulauerit, non tamen obtinuit; nomine autem licentiæ regulariter debet intelligi obtenta, & non tantum petita. Chassaneus *in Consuet. Burgundiæ, rubric.* 1. §. 8. Barbosa *de Dictionib. dict.* 371. *n.* 2. Tum quia esto sufficiat licentia petita, etsi non obtenta, nihilominus, hæc licentia, quæ secundùm Canones postulari debet à volente transire ad Religionem strictiorē à suo Superiore, debet esse *cum humilitate, ac puritate.* Et infrà: *Ne bonum obedientiæ contemnere videatur*, prout expressè habetur *in cap. licet, de Regular.* Religiosus autem iste petiuit hanc licentiam manendo in domo cuiusdam secularis, & scribendo ad Superiorem, quæ non arguunt humilitatem, aut puritatem, sed potius (quod bona venia sit dictum) superbiam, & obedientiæ contemptum, ac quod veluti pro cæremonia postularet illam. Vnde Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *cap.* 10. *n.* 31. propterea credit non sufficere petere licentiam per litteras, quod maximè procedit quando Prælatus à quo petitur, est in eadem Ciuitate, prout in præsenti casu contingebat.

Tum præcipuè, quia licentia petita quæ posset dici sufficere, deberet esse licentia quæ expectaret responsum Superioris, à quo petita fuit. Quia qui debet consilium, vel licentiam petere, eodem iure cogitur expectare responsum debito tempore, vt expressè habetur *cap. cum in veteri, ad fin. de elect.* Atque ita docent Ioannes Andreas, Antonius, Abbas, Cardinalis, Ancharanus, Rosella, Angelus, Syluester, & Azorius, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 6. *in Decal. c.* 7. *n.* 3. Sanctarell. *in tract. de Apostasia, cap.* 8. *dub. vnic. n.* 14. Bonacin. *de claus. q.* 2. *punct.* 9. §. 3. *difficult.* 1. *n.* 6. Barthol. à S. Fausto *lib.* 5. *q.* 239. Barbosa *de Iur. Eccl. lib.* 1. *c.* 42. *n.* 67. Castrus Palaus *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 16. §. 3. *n.* 4. Tamb. *de Iure Abb. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 1. *n.* 11. Pellizz. *in Man. Reg. tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 5. *sect.* 3. *n.* 93. Hoc verò non contigit in præsenti casu, siquidem iste Religiosus antequam dicti Superioris responsum accepisset, ad Conuentum illius Religionis strictioris se contulit, & habitum suscepit illius. Tum præterea quia si quæ licentia petita sufficeret ad eum transitum ea esse deberet, quam præcederet interrogatio Superioris de causa faciendi talem transitum, an scilicet esset maioris perfectionis desiderium, vel propositum diuinitus inspiratum, aut zelus; an verò leuitas aliqua, temeritas, seu inconstantia postulantis talem licentiam. Sic enim colligunt Doctores ex *d. cap. Licet*, Sanchez *n.* 36. post Innocentium, Ioannem Andream, Hostiensem, & Cardinalem, Suarez 4. *tom. de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 10. *n.* 30. Cast. Palaus *sup. n.* 3. Cum ergo in præsenti non fuerit ista interrogatio notitia, seu informatio, licentiā illa solum pro forma petita nullatenus sufficere potuit, vt ratione illius fieret transitus. Tum etiam maximè, quia, tunc in casu præsenti sufficere poterat licentia petita, quando Superior eam proteruè, & indiscretè negaret, prout etiam habetur expressè *in d. cap. licet*, ibi: *Non obstante proterua indiscreti contradictione Prælati*, & docent communiter DD. specialiter Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Antonius, Abbas, Cardinalis, Ancharanus, Rosella, Syluester, Tabiena, Azor, & Sanchez *sup. n.* 37. At verò in præsenti casu Superior ille à quo postulata est hæc licentia, non indiscretè, aut proteruè contradixit, sed solum distulit eam concedere. Nullatenus ergo potuit postulantem iuuare ab illo postulata nomine tenus licentia.

Prudenter autem, & discretè se gessisse Prælatum concessionem dictæ licentiæ differendo, immò ita debuisse facere, vt legitimè se gereret in ea concedenda, non solùm colligitur ex dictis, sed specialitèr constat ex communi doctrina Doctorum; quorum plures refert & sequitur idem Sanchez *sup. n.* 38. Sanctarel. *sup. n.* 13. Barb. *sup. n.* 69. Cast. Palaus inferius referendus, asserentium etiam posita iusta causa transitus ad strictiorem Religionem non esse concedendam licentiam ad illum, nisi prius constet eam Religionem paratam esse ad recipiendum transeuntem, ne scilicet detur ipsi, vel aliis occasio vagandi, seu apostatandi.

Quod etiam statuit S. Congregatio Concilij 21. Septembris de anno 1624. in decretis de Regularibus *apostatis, & eiectis*, iussu Vrbani VIII. editis. Et quæ etiam ad hoc intentum adducunt Bartholom. de Vecchis *de Nouit. disp.* 15. *dub.* 2. *n.* 9. Barbos. *supr. n.* 70. Thesaur. *in Prax. p.* 2. *c.* 4. §. 1. sic habet: *Vt apostatandi opportunitas Regularibus præripiatur, statuit vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem transire, nisi prius Superiori legitimè constiterit eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, tumque Regularis recta se transferat via ad arctiorem. Quod vt re ipsa adimpleatur, idem Superio omni studio, ac diligentia inuigilet.*

Vt ergo Superiori, à quo postulata est hæc licentia, constare posset *legitimè*, vt dicitur in hoc decreto, quod Religio illa strictior esset parata ad recipiendum talem Religiosum, prudenter, & legitimè, ac conformiter ad decretum S. Congregationis debuit differre concessionem talis licentiæ, ac per consequens illa simplex postulatio illius non potest pro vera licentia etiam petita computari. Præsertim quia præfatum S. Congregationis decretum habet in fine clausulam illam irritantem, ibi: *Sit irritum, & inane quidquid secus à quoquam actum extiterit.*

Ex alio præterea capite deducitur transitum hunc non fuisse ex legitima licentia factum, ac per consequens subreptitium esse Breue obtentum à sanctissimo, in quo oppositum narratur. Etenim ex Vrbano II. *in can. Statuimus* 19. *quæst.* 3. habetur, quod transiens ad strictiorem Religionem, non solùm non possit id facere inconsulto suo Superiori, sed etiam quod illum *nullus Abbatum, vel Episcoporum, nullus Monachorum sine communi litterarum cautione suscipiat.* Prout etiam tradunt DD. quos Sanchez *supra n.* 39. sequitur, Bonacina *supra n.* 3. Castr. Palaus *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 16. §. 3. *n.* 4. Tamburin. *sup. n.* 15. Cùm ergo Religiosus, de quo in præsenti, admissus fuerit sine talibus litteris, solùm ex suo testimonio dicendum est non adfuisse in eius transitu licentiam legitimam *hinc inde Superiorum*, prout narratum fuit in Breui, ac proinde illud fuisse subreptitium. Immò nullam ibi adfuisse licentiam, quia cùm licentia à verbo *licet* deriuetur, *importat facultatem rationi consentaneam*, vt cum Bartol. *l. alio, n.* 8. *ff. de alim. & cibar. legat.* & multis aliis tradit Menochius *de arbitr. q.* 8. *n.* 45. Non est autem rationi consentaneum, quod est contra Sacros Canones. Maximè cum ibi dicatur: *De illius hinc inde, &c.* Dictio etenim *De*, denotat substantiam, ad differentiam dictionis *Cum*, quæ illam non denotat. Cenedus *sing.* 10. *n.* 7. Bursatus *cons.* 90. *à n.* 42. *vol.* 2. Tuschus *tom.* 2. *littera D, conclus.* 292. *n.* 21. Defuit ergo in transitu substantialis conditio licentiæ.

Quod verò etiam sit subreptio in illis verbis: *Et aliàs canonicè transieris*, ac per consequens omninò corruat gratia concessa, clarissimè constat ex dictis, cùm talis transitus, & ingressus in Religionem illam arctiorem non fuerit ex vera, & legitima licentia, nec obtenta, nec etiam legitimè postulata, iuxta Canones, & decreta relata, nec ex parte Religionis, à qua fuit transitus, nec ex parte illius ad quam fuit factus: spectata præsertim qualitate, & grauitate negotij,

negotij,& quod transitus de vna Religione ad aliam etiam sub prætextu perfectioris vitæ gerendæ, non sit 22 laudabilis nisi in ipso seruentur ad vnguem conditiones ex sacris Canonibus requisitæ. Vtpotè quia videtur esse contra illud Apostoli 1. ad Cor.7. *Quisque in vocatione,qua vocatus est permaneat*,& mentem Patrũ, 23 specialiter Cassiani *collat.*14. *cap.*5. & D.Bernardi *de precept.& dispens.* vbi sic transeuntes vocare videtur *vagos, instabiles , fluctuantes , tumultuantes , quod non habent cupientes, & quod habent fastidientes.*

24 Præterea hunc transitum , & professionem ex illo sequutam canonica non fuisse , ac proinde subreptitium Breue propter illa verba ibi narrata , *Canonicè transieris* , colligitur ex eo quod Religio à qua fuit factus fruitur multis priuilegiis Summorum Pontificum , quibus interdicitur transitus absque licentia Superiorum obtenta.

25 Eo enim ipso quod est contra priuilegia, non censetur Canonicus , vtpotè contra Ius Religionis habentis illa. Hæc porrò priuilegia sunt Pij IV. & Pij V. pro Societate Iesu , concedentium ne ab ipsa transiri possit absque licentia Superiorum obtenta, nisi solum ad Carthusiam. Illud referunt Sanchez *suprà n.*28. Pellizzar.*sup.n.*74.dicentes eo frui omnes Mendicantes per participationem , & *n.* 88. addit Sanchez ex vi talium priuilegiorum irritam esse professionem aliter transeuntium. Fauet etiam concessio Sacr. Congreg. Episcop. & Regular.Generali Ordinis Sanctissimæ Trinitatis quam referunt Barbos.*sup.num.*59. & Tamburin. *q.*2.*num.*9. vbi habetur fratres eius Ordinis transire non posse ad alium quemcunque , nisi 26 petita licentia à Superioribus , cognitaque , & approbata prius ab eadem Sacr.Congregatione. Et alia quam refert ibi Barbosa *num.*56. Tamburin. *sup.q.*2. *num.*1. ex Eugenio IV. pro Monachis Benedictinis, & Cisterciensibus , quod non possint transire ad quamcunque Religionem sine consensu Capituli generalis , seu Præsidentis , aut Visitatorum.

27 Item alia , quam ibi referunt idem Barbosa , & Tamburin. *num.*2. ex eodem Eugenio IV. pro Benedictinis Hispaniæ de non transeundo ad alias Religiones nisi ex licentia obtenta. Fauet etiam doctrina Laurentij de Peirinis *tom.*1. *de subd. q.*1. *cap.*24. §. *Cæterùm cum omnes* , quatenus ex Bulla Sixti V. quæ incipit *Immensa*, probabiliter infert , facultatem transeundi ad Religionem etiam strictiorem reseruatam esse Sacr. Congregationi , ex eo quod Pontifex in ea Bulla istam facultatem dictæ S. Congregationi concedit. Ad quid enim eam concederet S. Congregationi , si de iure communi eam haberent Prælati Regulares. Fauet quoque Portellus *tom.*1. *responsion. mor. part.*2. *cas.*6. Vbi multa de simili transitu cuiusdam Religiosi , & de priuilegiis Religionum circa hoc. Item Pellizzarius *suprà*. Postquam enim 28 plura priuilegia Religionum ad intentum nostrum *num.* 74. & 75. retulit , & dixit ea communicari aliis Religionibus,subiungit : *Vnum hic notandum est, quod quamvis supradicta priuilegia aliqualiter videantur retrahere Religiosos à maiori perfectione acquirenda, hoc ipso quod modis supra relatis limitant transitum ad Religionem strictiorem , nihilominus ea censeri debent & iusta , & licita , & valida , cùm in re adeo graui , & spectante ad salutem animarum non possit Papa errare , & per ea non impediatur simpliciter ascensus ad statum perfectiorem , sed solum prohibeatur ne fiat sine maturo consilio , ac directione , & consensu propriy Prælati , aut etiam Sedis Apostolicæ quod vtique est valdè conueniens ad bonum commune,ad stabilitatem singularum Religionum, pacemque, ac vnionem Religiosorum inter se.*

29 Consequenter etiam ad dicta tenendum , posse Religionem istam , à qua Religiosus , de quo in præsenti discessit,ipsum reuocare, prout ex quampluribus DD. Canonicis , & Theologis docet Sanch. *sup. num.*95. Quod etiam tenent Bartholomæus à Sancto Fausto *sup.q.*341. Barbosa *in Collect. DD. ad cap. Licet, de regular. num.*31. pluribus relatis. Quorum fundamentum est desumptum ex relato *cap. licet.* Vbi dicitur 30 non esse reuocandum eum qui bono animo transit : à contrario enim sensu colligi videtur esse reuocandum eum qui non bono animo transit , qualis præsumitur is qui legitimè non postulat licentiam , contemnit bonum obedientiæ, & Prælatus non negat illam ex proteruia , aut transit contra Canonum decreta, prout de isto Religioso dictum manet. Ita Sanc. *eo num.*95. *iunct. n.*13. ex Lapo ; Hostiensi , Abbate, Abulensi, & aliis, quos etiam sequuntur Sanctarellus *sup. num.*4. Barbosa *sup.n.*31. Et fauet Portellus loco relato.

31 Videtur etiam religiosum ipsum sic illegitimè transeuntem , & professum propria authoritate, posse redire ad suam propriam Religionem. Eo quod prima professio in priori Religione valida fuit, hæc autem posterior in posteriori Religione irrita , sicut & transitus. Ita Abbas *cons.*95.*n.*2.*vol.*1. & ex eo Sanch.*sup. n.*98. Addens etiam teneri redire si commodè, & abs- 32 que scandalo id facere possit. Ad minus tamen credo teneri inuocare Prælatos prioris Religionis,ipsi enim quasi iure vendicationis , quemadmodum Dominus vendicat seruum vbicumque illum inuenerit,maximè si seruus ipse reclamauerit , *l.in rem,ff.de rei vendicat.* tenebuntur illum vendicare , & ad propriam Religionem afferre.

33 Quia tamen pars aduersa in eo innititur, quod ille Religiosus exierit è sua Religione cum licentia petita à Superiori Conuentus in quo morabatur , eamque licentiam credit fuisse sufficientem saltem ad validitatem transitus; siquidem etiamsi talis licentia non esset petita, adhuc tamen transitus validus esset , eo quod iura quæ talem licentiam exigunt, scilicet *cap.Mandamus* , & *cap. Statuimus* , & *cap. Licet* , *de Regular.* non habent clausulam irritantem , aut irritant transitum sine illa factum , & iuxta *cap.Ad Apostolicam, de Regular. multa fieri prohibentur , quæ tamen facta tenent* , quod maximè procedit in iis quæ iure naturæ aliàs sunt permissa , quale est transitus ad arctiorem Religionem,*cap.peruenit* 2.*de iureiurando,c.Scriptura,* 34 *de voto* ; idcircò vt hoc fundamentum funditus , & omninò euertatur , animaduersione valdè dignum est ad transitum Religiosi ad strictiorem etiam Religionem adeò strictè in iure exigi licentiam Superioris, vt eo *cap. mandamus* , præceperit Vrbanus II. vt Canonicus Regularis , qui ad Monachales Ordines transiret sine illa redire cogatur , & in pœnam sui delicti vltimum locum habeat in choro, & cucullam Monachalem,in memoriam videlicet suæ præsumtionis (vt Glossa ait) deferret. Vnde sic transiens dicitur indebitè translatus, vt tenent Glossa *in cap.intelligimus,de ætat.& qualit.* Butrius *in d.c.licet,n.*13. Ancharanus *n.*12. Abbas *n.*2. Lapus *allegat.*130.*n.*2.Roman.*cons.*341.*n.*4.Riccius.*c.*8.*n.*17.*lib.*8.*de Iure personarum*, & Barbosa *sup.n.*65. & secundum Syluestrum, Caietanum ; & Nauar. est excommunicatus , & apostata.

35 Esto autem positum sit sub opinione,an talis transitus sit inualidus , quibusdam affirmantibus , vt sunt Abbas *cons.*35.*n.*2. Rosella *verbo Religio* 4. *n.*6. Mandosius *in Addit. ad Lap. allegat.* 61. Sanch. *eo cap.*7. *n.*96.Layman. *lib.*4. *tract.*5. *c.*6. *n.*9. relatos authores referens Thesaurus *in Praxi, p.*2.*verb.Religiosi,cap.*4. & Bordonus *resolut.*29.*n.*49. Aliis verò negantibus,vt sunt Syluester *verbo Religio* 4. *quæst.*1. Suar.*tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*3.*c.*10.*n.*22. Castrus Palaus *sup.* §.4. & alij.

Nihilominus

36 Nihilominus quidquid de hoc sit, cum Pontifex in Breui relato pro concessione facultatis professioné emittendi post quatuor menses Nouitiatus, assignet duas illas causas relatas, scilicet quod *de licentia* vtriusque Religionis, & *Canonicè* factus fuerit hic transitus, & istæ sint veluti conditiones, quibus talis concessio innititur, & illis non iustificatis Breue sit subreptitium, & gratia illa corruat, ac ex alia parte Religio à qua transitus factus est fruatur priuilegiis à Sede Apostolica concessis, vt is non fiat sine licentia etiam obtenta ipsius; idcirco (quidquid sit de Iure communi) stando in terminis casus præsentis nullatenus talis transitus, & professio inde sequuta tolerari possunt, propter adducta.

37 Ad quod accedit magni ponderis ratio, & est: quod esto gratis admitteretur sufficere pro præsenti transitu quamcunque, & qualemcunque licentiam Superioris Religionis, tamen quod is Superior non sit alius nisi eius Monasterij, seu Cōuentus in quo præfatus N. non erat Conuentualis, aut de familia, sed solum hospes, & quasi peregrinus per aliquod tempus, veluti casualiter in eo commorans, non videtur vllo

38 modo sustineri posse. Etsi enim fratres hospites quantum ad obseruantias communes, quotidinas, & ordinarias Religionis subditi sint Prælatis Monasteriorum, in quibus hospites ad tempus morantur, hoc enim exigit bonum regimen, & consuetudo Religionum; nihilominus quoad ea quæ concernunt extraordinariam aliquam dispositionem, seu mutationem Religiosorum, vt sunt habere dimissorias pro Ordinibus suscipiendis, transire de statu Conuersorum ad Clericorum, facere longam peregrinationem, tradere se seruitio alicuius Principis, vel exercitus, & similia,

39 propter arduitatem quæ continent, vel sola ratione duce manifestatur Religiosos subditos esse Prælatis illorum Monasteriorum vbi sunt de familia, seu Conuentuales, non illorum in quibus sunt hospites, & veluti peregrini ac transeuntes. Quod in terminis fortioribus dici debet de licentia transeundi ad aliam Religionem. Etenim Religiosus transiens de vna Religione ad aliam, omnino se alienat ab ea quam deserit per totam suam vitam.

40 Et sanè si propter rei grauitatem ad transitum etiam ad strictiorem Religionem requirunt multi, quos referunt Innoc. *c.fin.n.1.de renunc.* Hostiensis *n.*3. Ioan. Andr.*n.*7. Anton. *n.*13. & sequuntur Turrecrem. *cap. Statuimus,n.*2.19.*q.*3. Bordonus *d.resol.*29.*n.*16.& 17. conformiter satis ad illa eiusdem *c.Statuimus*, videlicet, *Sine Patris, & totius Congregationis permissione*,

41 licentiam non solum Prælati, sed etiam Conuentus, seu Monasterij, eo quòd negotia grauia tractari, & perfici debent cum consilio, & consensu Religiosorũ, *c.nouit,c.quanto, c.ea noscitur, de iis quæ fiunt à Prælatis*, maximè quando agitur de alienatione alicuius rei, quæ erat sub dominio ipsius Conuentus, *c. placuit, c.sine exceptione* 12.*q.*2. Similiter alij, & Antonius Cuccus *lib.*3.*Instit.maior.tit.*1.*num.*137. Rebuffus *in prax. benef.tit.de translat.Monach.n.*5. & Rodrig. *tom.*3.*qq. Regul.q.*52.*art.*3. non sine magno fundamento dicunt hanc licentiam postulandam esse à Generali, eo quòd

42 hîc agitur de alienatione religiosi à tota Religione, ad quam capitis totius religionis consensus exigi videtur. Immò alij quoque requirere videntur licentiam Episcopi, vt Anton. *sup.*Card.*c.fin.de renunc.n.*2.*q.*3. Abb. *n.*2. Anchar. *c.cum singula, de præb.in* 6.*n.*2. Henricus *c.licet,n.*9.*de Regul.* certè iuxta horum sententiam, & & veritatem ipsam dicendum vtique est, ad minus non satisfecisse præfatum N. hanc licentiam postulando ab vno Prælato immediato Conuentus in quo ipse hospes erat.

43 Nec releuat si dicatur quod cum transitus ad strictiorem Religionem sit de Iure naturali, & diuino, quaecunque, & qualicunque licentia factus fuerit validus saltem reputari debet. Primò quia multi, nec leui fundamento id negant, dicentes solùm esse de iure positiuo in locis relatis, non de iure naturali, aut diuino; tum quia potius est de iure diuino, *vt vnusquisque permaneat in sua vocatione*, 1.*Corinth.*7. & de iure

44 naturali, quod conseruetur ius adquisitum Religioni primæ; tum quia licet sit de iure naturæ, & diuino quod quis possit capere viam maioris perfectionis, hoc tamen videtur fallere in Religiosis, qui per professionem hoc ius à se abdicarunt, & se per totam vitam tradiderunt Religioni.

45 Sic enim colligitur ex Azor. *tom.*1. *Instit. Moral. lib.*11.*c.*17.*q.*18. Sayro *in Claui,lib.*6.*c.*10.*n.*9. & Bordono *sup.n.*44. Deinde esto id sit de iure naturali, & diuino, vt volunt Caietanus 2.2.*q.*88. *art.*12. Sanch.

46 *sup.n.*3. Sanctarellus *n.*33. & alij, intelligitur tamen cum grano salis, seruatis seruandis, & cum conditionibus, ac circumstantiis ex iure requisitis. Et tandem quidquid de omnibus illis sit, cum Pontifex pro pro-

47 fessione facienda illius, de quo in præsenti, requisiuerit quod de vtriusque Religionis licentia, & canonicè transiuerit, cum non purificentur huiusmodi conditiones, semper sistere debet quod talis professio fuerit irrita & inualida.

48 Placet prætereà hîc apponere votum, quod circa hunc eundem casum P. Antonius Thesaurus Pœnitentiarius Apostolicus S.Petri, vir doctissimus, & de re litteraria optimè meritus scripsit in hunc modum.

In casu proposito censeo transitum præfati Religiosi ad arctiorem fuisse illegitimum, eiusque professionem factam in secunda Religione nullam, & irritam extitisse, eumque teneri ad primam redire, & ab eius superiore esse reuocandum.

Primò quia text. *in c.licet,de reg.* concedit professis transitum ad arctiorem, venia seu licentia petita, etiam non obtenta, quia non debet resisti motioni Spiritus sancti vocantis ad maiorem perfectionem; qui autem inordinatè transiit, & bonum obedientiæ contempsit, exiens à conuentu ante petitionem licentiæ, & transiens non expectato responso superioris, eiusque causæ cognitione, non censetur motus à Spiritu sancto, sed ex leuitate, aut ira, aut contemptu, aut alia mala passione, & cum præiudicio, & scandalo suæ Religionis: quibus stantibus text. in dicto *c. licet*, non permittit transitum, vt patet ex dicto text. & ideo in tali casu transitus est illegitimus, & professio in secunda Religione est nullius momenti. Ita tenet Gloss. *in c.*2.*verb. Monachus*, 19.*q.*3. & Glossa *in c.intelleximus verb. curũ in fin. de ætat.& qual.* Innoc. *in d.c.intelleximus, n.*2. Host.*n.*5. Ioan. And.*in d.c.licet,n.*21. Butr.*n.*13. Anchar. *n.*12. Abb.*n.*10. Zabar.*n.*3. Henriq.*n.*8. Barbosa *n.*31. Lapus *alleg.*130.*n.*2. Rosel. *verb.Religio* 4.*n.*6. Sanch. *lib.*6.*in dec.c.*7.*n.*89. Laym.*lib.*4. *de stat.relig. c.*6. *n.*9. Nau *cons.*52. *vel* 59. *n.*2.*de regul.* Azor. *tom.*1. *lib.*12. *c.*14.*q.*6. Less.*lib.*2.*c.*41.*n.*101. & dixi *in praxi Eccles. p.*2. *verb.Religiosi,c.*4.*num.*2. Et hanc esse communem sententiam testantur Nau.*loco cit.* Abb.*cons.*95.*num.*2. *lib.*1. *& in d. c.licet, n.*10. Roman.*cons.*341. Mand. *in addit.ad Lap.loc.cit.lit.K.* Quidquid aliqui Doctores in contrarium dixerint, quos allegat Sanch. *loc.cit.* Et sequitur Suar.*tom.*4.*de relig.lib.*3.*c.*16.*n.*21. Sanctarel. *tract.de apost. c.*8.*n.*6. Bonac.*de Claus.q.*2.*punct.*9.*n.*7. Castro Palao *tom.*3.*tract.de stat. relig.disp.*4. *punct.*16. §.4.*n.*2. Quorum sententia caret solido fundamento, & in materia tam ardua non est recedendum à communi, saltem pro foro externo.

Immò maior pars DD. qui allegantur pro hac secunda sententia, dicit tunc solùm fore professionem validam transeuntis venia non petita, vel non expectato responso, quando constaret quod bono zelo, & non ex leuitate, & sine iniuria suæ Religionis transisset

sisset, ita tenet Gloss. *in d; c.licet, verb. licentiam*, & ibi Abb. Antiqnus, Sylu.*verb.Relig.4.q.1.§ aduerte 4.* Sanctarell. *loco citato*, & alij apud eundem Sanctarel. In casu autem nostro contrarium apparet, nempe quod ex leuitate, & cum iniuria Religionis transierit. Ideo firmum remanet quod eius professio sit nulla, & quod debeat reuocari iuxta communem sententiam.

Secundò probatur, quia decreto Sacræ Congregationis Concil.Trid. quod est in Bullatio inter constitutiones Vrbani VIII. *num.26. §.3.* statutum est, vt nullus permittatur ad arctiorem transire, nisi priùs legitimè constet superiori transeuntis, illam religionem paratam esse eum recipere, & tunc recta via transferatur, idest immediatè de conuentu in conuentum. Et irritum, & inane dicitur quidquid secus fuerit attentatum. Vnde cùm iste religiosus non seruauerit prædictam formam, eius transitus nullum ius tribuit secundæ Religioni, eiusque professio nulla remanet.

Tertiò probatur, quia dictus Religiosus professionem emisit in secunda religione, non impleto ibi anno integro Nouitiarus: ergo nulliter professus est, quia decretum Trident. Concilij *sess.25.c.15.de regul.* requirens annum Nouitiatus ad validitatem professionis, sine dubio procedit etiam in casu transeuntis ad arctiorem, quando religiones à qua, & ad quam, habent diuersas regulas, seu constitutiones, seu obseruantias, præsertim austeriores, & sunt sub diuerso regimine. Ita Sanch. *in decal.lib.5.cap.4.n.12.* cum communi sententia, & melius P.Lezana *tom.4. verb. transitus. n.13. & tom.1.c.22. n.16.* & est text. *in c. Abbate Sancti Syluiani, §.cum quadam vice*, & ibi Abb. *notat. n.5. de verb.signif.*

Non obstat Breue Sanctissimi D.N.Papæ Innocentij Decimi, quo fuit indultum dicto Religioso translato, vt post quatuor menses posset professionem emittere. Quia respondetur illud breue fuisse subreptitium, & obreptitium, ex reticentia veri, & falsa narratione quod de vtriusque superioris licentia, & aliàs canonicè transiisset, cum certum sit eum sine licentia sui superioris, & contra formam Sacrorum Canonum, vt dictum est transisse. Narratiua enim oratoris expressa in litteris per particulam Vt asseris, seu Vt exponi fecisti, est verificanda de iure ad valorem gratiæ, tanquam pars gratiæ, eiusque conditio. Gonzal. *in reg.8. gloss.9. in annot. contra nullit. n. 128.& 131.* Caual. *decis.533.n.5.* Quia omnis gratia Principis ad supplicationem concessa habet tacitam conditionem, si preces veritate nitantur, *l. fin. Cod. de diuers. rescr. cap.2.* vbi glos. *verb. conditio*, *de rescr.* Gonzal. *num. 128. cit.* Et quia narratiua præsumitur facta ad faciliùs mouendum Papam ad gratiam; & ideo verificari debet in omni parte narratorum, aliàs est subreptio, *c.cùm olim*, vbi glos. *verb. ad omnia*, & ibi Abb. *num.3.* Rot.nouiss. *part.2.dec.438. num.2.* & procedit etiamsi falsa narratio facta sit ex simplicitate, vel ignorantia. Mandos. *sup. reg.32. q.25.num.7.* Rot. *rec. part.2. decis.452. num.4.* Quare apparet Nouitiatum dicti Religiosi fuisse irritum ad omnem effectum, iuxta Trident. *loco cit.* & ideo reuocandum ad suam Religionem.

Thesaurus Pœnitentiarius Apostolicus.

CONSVLTVM VIII.

De quadam hæreditate, quæ contingere credebatur quibusdam.

SVMMARIVM.

1. *Casus, seu factum.*
2. *Arbor consanguinitatis.*
3. *Filius veluti idem cum patre.*
4. *Pars patris.*
5. *Quid stando in iure diuino.*
6. *Filiorum appellatione an veniant filia.*
7. *In quacunque materia.*
8. *Ius ciuile* Authent. cessante.
9. *Authentic. post fratres, &c.*
10. *Instituta* de hæredit. ab intestato.
11. *Ratio legis est anima legis.*
12. *In illa potius ratio, quam verba spectanda.*
13. *Authenticum*, de hæredib. ab intestato.
14. *Cognati qui dicantur.*
15. *Textus eiusdem Authentici.*
16. *Quæ graduum computatio secundum ius ciuile.*
17. *S.Rota decisio contraria.*
18. *Quanta authoritatis.*
19. *Casus est diuersus.*
20. *Priuilegium repræsentationis quàm latè pateat.*
21. *Clausula* Secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam.
22. *An in hoc casu procedat*, & n.23.
24. *Filius non est deterioris conditionis quàm pater.*
25. *Quid de repræsentatione.*
26. *An detur ad quartum gradum.*
27. *Chassanei doctrina.*
28. *Quid ex* l.iubemus.
29. *De Bartoli doctrina.*
30. *De Rota quadam decisione.*
31. *De authentic.* cessante.
32. *De authentic.* post fratres.
33. *De Bartolo, & aliis DD.*
34. *Authenticum* de hæredib. ab intest.
35. *Priuilegium repræsentationis.*
36. *Successio extraordinario modo.*
37. *Æquitas prefertur omni iuri humano.*
38. *Rota decisiones.*
39. *Nihilominus acquiescendum Iurisperitis.*
40. *Qui excludantur ab hæreditate ab intestato.*

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

1 MOrtuo ab intestato quodam Alexandro, prætendebant ipsius hæreditatem non solum aliqui ipsius consobrini, vel amitini, sed etiam filij cuiusdam consobrinæ titulo repræsentationis, quia scilicet repræsentabant ipsorum matrem defuncti consobrinam. Quæritur ergo de iure partium ad dictam hæreditatem, eo præsertim quòd quidam Religiosus ratione suæ matris illam quoque prætendebat.

Responsio.

2 Videtur quod omni iure attento D. Angela succedere debeat in bonis D. Alexandri ab intestato præmortui. Præmittendo primò arborem consanguinitatis

guinitatis, quæ in præsenti contingit. Et est talis. Camilla, Peregrina, & Sigismunda erant germanæ sorores. Ex Camilla orta est Hortensia, & ex Hortensia Simon, & Angela. Ex Peregrina ortus est Alexander. Ex Sigismunda verò natæ sunt Victoria, & Calidonia. Ita quod Hortensia, Alexander, Victoria, & Calidonia sunt consobrini, vel amitini, vulgò *fratelli cussini*, & in secundo gradu secundum ius Canonicum, Simon autem, & Angela cum sint filij Hortensiæ, sunt in tertio, cum prædictis Alexandro, Victoria, & Calidonia, secundum idem ius Canonicum; esto secundum ciuile, quod alio modo huiusmodi gradus numerat, aliter sit dicendum. Mortuo ergo Alexandro, præfatos Simonem, & Angelam admitti debere ad hæreditatem illius loco Hortensiæ eorum matris, omni iure, vt dixi, attento comprobari videtur.

3 Primò ex naturali, quo constat filium esse veluti vnam personam cum patre. Signorolus *cons.* 169. *n.* 1. Castrensis *cons.* 164. *n.* 3. & præsertim *num.* 4. *lib.* 2. vbi notat quod cum iura dicunt patrem, & filium esse vnum, id est accipiendum non per fictionem iuris positiui, sed secundum veritatem iuris naturalis. Vnde pater, & filius vocantur vna identitas. Baldus *cons.* 294. *n.* 1. *lib.* 1. Menochius *cons.* 124. *num.* 100. *& sequentib. lib.* 2. Rota *dec.* 315. *num.* 6. *post cons. Farinacij*. Et filius dicitur pars corporis patris, *l. cum scimus, de agric. & censit. lib.* 11. *leg. final.* §. *si quis, C. de*

4 *nupt.* Franciscus Aretin. *in l. quod dicitur, in princip.* 1. *colum. de verb. oblig.* Marian. Socin. *in consil.* 31. *incip. prosequendo, vers. circa tertiam quæstionem*. Et filij vox dicitur patris. Ioannes Bertachinus *in Repertorio, verbo filius*, ex aliis. Vbi etiam quod filij caro dicitur quodammodo caro patris agmentata. Propterea filius apud Hebræos vocatur *Ben*, à radice *Bana*, quod est fabricare, quia filius est fabrica patris, vt habet Cornelius *in epist. ad Ephes. cap.* 4. *vers.* 13. Hæc autem ad intentum comprobant, quod quemadmodum Hortensia præmortua admittenda esset ad hæreditatem dicti Alexandri, si viueret, sic & Angela, & Simon eius filij admitti debent. Quia eodem iure censendi sunt filij, & parentes quoad effectum successionis, vt in specie tenent Castrensis *loco cit.* Menochius *supr. n.* 106.

5 Iure etiam diuino id constat ex illo Pauli ad Galat. 4. *Quod si filius, & hæres per Deum*, vbi etiam sub iuramento, quod denotat illud *per Deum*, iuxta aliquos DD. affirmat Apostolus, quod qui est *filius*, est etiam *hæres*. Et ex illo Ecclesiastici 30. *Mortuus est pater eius, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se*. Ex quibus etiam ad intentum præsens elicitur, quod si Angela, & Simon sunt filij Hortensiæ, succedere debeant in iis, in quibus ipsa si superstes esset, successisset, imò quod quoad istam considerationem non sit mortua; quia filij eius ipsam repræsentant.

6 Appellatione etiam filiorum filias contineri, probat receptissima sententia DD. & textus *in l. si quis ita* 16 *ff. de testam. tutel. l. si ita scriptum ff. de legat.* 1. *l. iusta* 201. *ff. de verbor. significat.* cum aliis, ex quibus hanc regulam constituunt Ruinus *cons.* 140. *num.* 3. *lib.* 2. & *cons.* 168. *num.* 13. *lib.* 3. Antonius Gabriel *commun. tit. de verbor. signific. concl.* 6. Cardinalis Mantica *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.* 8. *tit.* 7.

7 Quod procedit in materia quacumque, etiam pœnali, & odiosa, *l. cum lege, ff. de testam. l.* 1. §. *quod autem, ff. de aleator.* Barb. *in tract. de appel. verb. iur. appel.* 99. *n.* 54. Et etiam in contractibus, *c. ex litteris, de sponsal.* Barb. *sup. n.* 56. & 57. ex aliis. Quæ dixerim vt loco Hortensiæ demortuæ non solùm Simon filius, sed etiam Angela filia substitui debere credatur.

8 Iure præterea ciuili id non incongruè suadetur. Etenim in *Authentic. Cessante, Cod. de legitim. hæredib.* deciditur quod cessante successione descendentium, & ascendentium (prout in præsenti contingit) *vocantur primò fratres, fratrisque præmortui filij*, ad hæreditatem videlicet. Cùm enim fratris nomine aliquando veniant filij fratrum, vt ex Colletio *de alim. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 28. *in fin.* & Mar. Giurba *decis.* 5. *n.* 25. *p.* 1. affert Barbosa *de appellat. verb. iur. signific. appellat.* 102. *n.* 7. & tenet Decianus *cons.* 43. *n.* 3. *& cons.* 60. *n.* 37. *vol.* 3. restat videre cur non applicari id possit huic casui, aut cur in præsenti Hortensia, Alexander, Victoria, & Calidonia, qui sunt filij fratrum, vel sororum, nequeant etiam fratres appellari, & Simon, ac Angela filij fratrum, & propterea simul ad hæreditatem vocari.

9 Similiter in Authentic. *Post fratres, fratrumque filios, eod. tit.* deciditur, quod post fratres, fratrumque filios vocandi sint ad hæreditatem *quicumque gradu sunt proximiores*. Per hos autem *gradu proximiores* denotantur proculdubio Simon, & Angela, non solum quia repræsentant Hortensiam eorum matrem, quæ est consobrina, vel amitina Alexandri defuncti, de cuius successione agitur, quæ repræsentatio non excluditur ibi; sed etiam, quia *proximiorum* nomine veniunt agnati & cognati vsque ad septimum gradum, iuxta Baldum *cons.* 80. *alias* 76. *circa fin. lib.* 4. prout refert Tuschus *practicar. conclus. tom.* 7. *littera S, conclus.* 923. *n.* 9. Et vsque ad decimum, prout Glossa *in Authentico de hæredib. ab intestato, verbo Cognatos*, & Peregrinus *de fideicomm. art.* 22. *n.* 33. Præsertim quia *proximiorum* appellatione veniunt etiam *proximi*, prout ex Baldo *cons.* 146. *in fin. lib.* 2. affert Rota in Bononiensi *fideicommissi*, coram Pirouano apud Farinacium *part.* 2. *decis.* 693. *num.* 2. *in fine*, quæ etiam refert Surdum *decis.* 189. *numer.* 7. & *decis.* 203. *numer.* 11. nullus autem negare poterit præfatos Simonem, & Angelam esse proximos Alexandri præmortui, ac perinde proximiorum appellatione venire posse.

10 Fauet & §. *Cum filius, Instit. de hæredit. quæ ab intestato deferuntur*, ibi: *Cum filius, filiáve, & ex altero filio nepos, neptisve existunt, pariter ad hæreditatem aui vocantur, nec qui gradu proximior est, vlteriorem excludit. Æquum enim esse videtur nepotes, neptesque in patris sui locum succedere*. Quæ si expendantur ad intentum, vel per similitudinem illud comprobant, præsertim cum ratio illa legis: *Æquum videtur nepotes, neptesque in patris sui locum succedere*, prorsus, & omninò adaptari videatur Simoni, & Angelæ, vt videlicet in matris suæ Hortensiæ *locum succedant*; cum ratio legis sit anima legis. *l. cum ratio. ff. de bonis damnat.* Et ratio vbi est eadem, ibi de-

11 beat esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquiliam, l. si postulauerit*, §. 2. *ff. ad legem Iuliam de adulter. l. quidam nummularios, ff. de edendo*. Non solum extensiuè, sed etiam comprehensiuè, *l. his solis, vers. satis etiam cautè putamus, Cod. de reuocand. donat. l. illud, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis, l. item veniunt*, §. *ait Senator, ff. de petit. hæredit.* Ita vt generaliter lo-

12 quendo ratio potius legis, quam verba sit spectanda, *l. scire*, §. *aliud, ff. de excusat. tutor.* de quibus iuribus, & authoribus circa illa Barbosa *in Axiomat. iuris, axiom.* 197. Quæ porrò omnia comprobant intentum, vel à simili, etiamsi *d.* §. *Cum filius*, loquatur solum de successione aui.

13 Maximè fauet, & videtur textus irrefragabilis Authenticum *de hæredib. ab intestato*, §. *Si verò neque fratres*, vbi sic. *Si verò neque fratres, neque filios fratrum, sicut diximus, defunctus reliquerit, omnes deinceps à latere cognatos ad hæreditatem vocamus secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam, vt viciniores gradu*

gradu ipsi reliquis præponantur. Cum ergo in præsenti casu nostro non sint *fratres*, *neque filij fratrum* Alexandri defuncti, cum omnes à latere cognati vocentur ad hæreditatem, vtique admittendi etiam ad illam Simon, & Angela relati. Glossa *in authentic. cessante, in additione.* Molina *de iustit. & iure tom.1. tract.2. disput.164. conclus.9.* dicens esse communem Doctorum, quam referunt Antonius Gomez, & Couarruuias.

14 Quamuis autem Molina dicat solum dictos proximiores succedere debere, ex quo ad intentum nostrum colligi videtur solum Victoriam, & Calidoniam, quæ sunt in proximiori gradu cum defuncto, non autem Simonem, & Angelam qui sunt in remotiori, comprehendi; quia tamen textus vocat *omnes à latere cognatos secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam, vt viciniores reliquis præponantur*, ideo omnes prædictos, & singulos eorum tangit. Vnde Chassaneus *de consuetudinib. Burgund. de successión. Rubric.7. §.1. n.9.* dicit quod volens venire ad successionem, *solum probet quod est in tertio, vel quarto gradu, nec tenetur probare quod nullus ante eum est proximior.* Quæ maximè deseruiunt pro prædictis Simone, & Angela. Eo etiam quod propriè, & in rigore iuris sunt, & dicuntur cognati, siquidem sunt consanguinei ex parte fœminarum, qui dicuntur cognati, vt patet *ex §.vltim. Instit. de successión. cognator.* Fauet & Rota in Firmana *Bonorum, part.1. diuersorum, decis.78. n.7.* vbi quod *in dispositione legis, siue statuti vocantis proximiores in gradu, non excluditur repræsentatio.* De quo etiam innumeri authores idem testificantes, quos inferius referam. Quibus etiam fauet Rota Vrbeuetana *Hæreditatis*, inter Decisiones Dutani *decis.36. n.17.* ibi: *Vbi proximiores vocantur à statuto, filij sororum concurrunt cum patruis.*

15 Afferri etiam potest textus eiusdem Authentici *in §. si igitur*, ibi: *Illud palam est, quia Theiois defunctis masculis, & fœminis, siue à patre, siue à matre, præponuntur, si etiam illi tertium cognationis similiter obtineant graduum.* Quibus verbis adiunctis etiam antecedentibus *soli in tertio constituti gradu, &c.* videntur comprehendi præfati Simon, & Angela, cum sint in tertio gradu consanguinitatis cum defuncto Alexandro.

16 Hoc tamen non vrget, quia esto quod secundum Iuris Canonici computationem sint in tertio gradu, cæterum iuxta iuris ciuilis computum sunt in remotiori, *leg.1. §.4. gradu, l. Iurisconsultus, §.4. gradu. ff. de grad. cogn.* Quæ graduũ computatio secundũ ius ciuile attendenda est in hæreditatibus, & successionibus deferendis, tam ex dispositione iuris communis, quàm ex mente Doctorum. Glossa *in §. hactenus, verbo generata, prope finem, Institut. de grad. cognat.* Albert. Brun. *consil.70. num.2.* Marescotus *variar. res. lib.2. cap.80. n.23. & 24.* D. Cardinalis Lugo *de iustit. & iur. tom. secundo, disp.14. sect.8. §.3. num. 184.* & alij.

17 Sed contra hæc dicta valdè obstare videtur Sac. Rotæ decisio in vna Romana *Hæreditatis*, coram Ghislerio, 13. Iunij 1631. *in 6. tom. recentior. dec.4.* ex qua plura elici videntur traditæ doctrinæ contraria. Primò, quod in ea *n.16. & 17.* dicatur, quod *priuilegium repræsentationis inter collaterales dumtaxat habet locum quando agitur de successione patrui, & propterea non debet ad alios gradus extendi.* Per quod omninò euerti videtur id quod dictum manet, videlicet quod Simon, & Angela repræsentent eorum matrem Hortensiam, siquidem hic non agitur de successione patrui, sed de successione Alexandri, qui non est patruus prædictorum, sed consobrinus, vel amitinus, etsi in superiori gradu.

Secundò, quia etiam dicitur, quod *non egreditur gradum fratrum*, [illegible] *sororum*, quo etiam euertitur casus noster, cum in [illegible] non agatur de fratribus, aut sororibus. Tertiò, quia [illegible]ungitur quod ad quartum gradum *repræsentatio non* [illegible]*ur*, præfati autem Simon & Angela sunt plusquam [illegible] quarto gradu, iuxta computum iuris ciuilis, cum p[illegible]to Alexandro. (Computationi autem secundum ius [illegible]le standum esse cum agitur de successionibus, dixit Ro[illegible] in Ferratiensi *fideicommissi*, coram Merlino *dec.436. num. 4. part.5. recent.* Præterea quartò, quia pro prædicta doctrina referuntur in eadem decisione *l. iubemus, C. ad Senatusconsult. Trebel.* Bartoll. *in l. liberorum 2. n.6. vers. vbicumque, ff. de verbor. signific.* Rota in Romana *Iuris succedendi*, 10. April. 1592. coram Cardin. Blanchetto, Textus *in authent. cessante, C. de legit. hæred.* Authentica *post fratres 2.* Et ibi Bartolus, & Salycetus, Gutier. *lib.3. practicab. q.166. n.2. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit.9. n.4.*

18 Cæterum non propter ista discedendum videtur à decisis superius. Et prætermisso quod quamuis S. Rotæ decisionibus valdè, multumque deferendum sit, nihilominus eas non esse sequendas, vbi liquidò constat de rationibus in contrarium, habetur ex Franco *cap. duobus, de rescript. in 6. n.10.* Iason. *in l.1. num.30. ff. si certum pet.* ibidem Decio *column.6. num.25.* Felino *in c. qualiter, & quando 2. post numerum 3. de accusat.* & aliis apud Mascardum *de probat. volum.1. concl. 484. in princip.*

19 Hoc, inquam, prætermisso dicendum primò casum huius decisionis diuersum valdè esse à nostro, ac perinde, quia vt ibi Mascardus, *Decisio dominorum non constituit ius, nisi quoad partes inter quas iudicatur*, ideo in aliis *non constituit ius.* Casum porrò nostrum diuersum esse à casu dictæ decisionis, euidenter monstratur, nam in ea agitur de successione consobrini in eodem gradu, concurrentibus matertesis; noster autem casus est de successione consobrini in superiori gradu (qui est veluti patruus, vt dicetur,) & concurrentibus aliis consobrinis.

20 Deinde priuilegium repræsentationis inter collaterales solum habere locum quando agitur de successione patrui, prout Rota decidit, non videtur subsistere. Primò, ab exemplo de descendentibus, in quibus repræsentationi locus est in infinitum, *§. fin. ibi, & alias deinceps, Instit. de hæreditatib. quæ ab intestat. deferuntur*, & latè probat post multos alios Salzedo *in tract. de repræsentat. lib.2. c.18.* Cur ergo etiam in transuersalibus non dabitur dicta repræsentatio in infinitum, vt sic dicam.

21 Secundò, in fideicommissis, saltem pluribus, & perpetuis maioratibus, vt probat idem Salzedo *supra, c.29.* Tertiò, quia cum ex dictis superius ex *§. si verò neque fratres, Authentic. de hæredib. ab intestato*, constet omnes collaterales vocari ad hæreditatem defuncti ab intestato, *secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam*, cum hæc clausula admittat repræsentationem, prout tenent Castrensis *cons.454. in fin. lib.2.* Socinus iunior *cons.126. n.13. volum.1.* Simon de Prætis *cons.37. à num.25. & de interpret. vltim. volunt. lib.3. interpret.3. dub.4. solut. vltim. num.23.* Pottius *cons.54. num.14. Cephal. cons.489. num.80. lib.4.* Decian. *cons.14. n.18. volum.5.* Menoch. *con.668. n.10. volum.6.* Gutier. *lib.3. pract. quæs.67. alias 68. à n.43.* & alij, quos refert Salzedo *sup. lib.3. c.10. à principio*, non videtur vllo modo restringi posse istam repræsentationem eo modo quo Rota relata illam restringit. Quartò, quia cum ius repræsentationis sit priuilegium à iure concessum, debet instar legis ampliari ad omnes casus similes, prout probat ex multis. Andreas Molfesius *in Comment. ad Consuet. Neapolit. p.4. q.33. n.4.*

22 Esto autem tale priuilegium solùm in successione patrui habeat locum, nihilominus quoad præsentem casum

casum spectat, iste Alexander habetur loco patrui respectu dictorum Simonis, & Angelæ. Tum quia etiam secundum vulgarem usum consobrini in superiori gradu, qualis est Alexander respectu aliorum consobrinorum in inferiori gradu, quales sunt Simon, & Angela, vocantur *patrui consobrini*, Italicè *Zij cussini*, sicut filij fratrum, vel sororum vocantur *fratres consobrini*, Italicè *fratelli cussini*.

23 Tum quia, cum in isto casu non sint aliqui proximiores in gradu, quemadmodum Victoria, & Calidonia intrant veluti sorores Alexandri, quo etiam modo intraret Hortensia si viueret; sic etiam præfati Simon, & Angela filij Hortensiæ intrant vt nepotes Alexandri, ac per consequens ipse est veluti patruus, & illi dici possunt succedere ipsi vt patruo, filius enim non debet esse deterioris conditionis suo patre, *l. maximum vitium, vers. sancimus, C. de liber. præter.*

24 & ibi Bald. Corneus, Castrensis, & alij scribentes, & facit idem Baldus *in l. illam, C. de collat.* quem sequitur Castrensis *cons.* 119. *col.* 2. *lib.* 3. Imò debet assumere gradum succedendi, qui patri competebat, & omnia iura gradui cohærentia, & quæ competerent parentibus, si viuerent, vt dixit Rota in Clusina *hæreditatis*, coram Merlino, 18. Februarij 1633. *in* 6. *tom. Recent. decis.* 180. *n.* 3. ex variis iuribus, & Doctoribus. Propter quod Chassaneus *cons.* 53. *n.* 19. citans Aretinum *cons.* 164. dicit hoc contingere, quia de secundo gradu fit primus. Et fundatur in eo, quod iure naturæ filius repræsentat Patrem, & est imago naturalis ipsius. Nec hoc potest tolli per ius positiuum.

25 Ex quo etiam ad illud quod dicitur in Rota relata, quod scilicet priuilegium repræsentationis *non egrediatur gradum fratrum, & sororum.* Cum enim constet non solum ex S. Scriptura, sed etiam ex Patribus, & Doctoribus, specialiter ex D. Hieronymo *contra Heluidium*, quod appellatione fratrum veniunt etiam consobrini, & cognati, qui vocantur fratres *cognatione*, quemadmodum qui sunt ex eisdem parentibus orti vocantur fratres *naturâ*, non est cur non extendatur hoc priuilegium etiam ad dictos consobrinos, & cognatos; præsertim, vt dictum est, non existentibus veris fratribus defuncti. Neque hoc per fictionem iuris, sed per præsumptionem iure inductam. Menochius *cons.* 357. *n.* 33. *lib.* 4. post Parisium *cons.* 38. *n.* 14. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 489. *n.* 57. *lib.* 4.

26 Illud etiam quod repræsentatio non detur ad quartum gradum, corruit ex dictis, siquidem isti, de quibus in præsenti, eo quod deficiant alij proximiores, in gradu ipsis substituuntur loco ipsorum; quia, vt dictum est, Victoria, & Calidonia intrant vt sorores Alexandri, Simon autem, & Angela, vt filij sororis, ac per consequens non vt in quarto gradu. Quia scilicet succedunt in persona dictæ sororis præmortuæ,

27 siue id dicatur esse *remotiuè*, siue *transmissiuè*. Ad quod deseruit optima doctrina, quam ex Iasone, Baldo, & Saliceto affert Chassaneus *de consuetudin. Burgund. Rubr.* 7. *de successión. c.* 8. *n.* 6. videlicet quod quando aliquis succedit loco alterius remotiuè, id est, remoto eo qui erat in primo gradu, tunc succedit non ex persona primi, sed ex sua persona; quando verò succedit per transmissionem, quia scilicet primus transmisit illi hoc ius, tunc succedit ex persona primi, *l. qui in alterius ff. de Regul. iuris, leg. Caius ff. de manumiss.*

28 Quod præterea adducitur *ex l. iubemus, C ad Senat. Consult. Trebell.* parum probare videtur, quia solùm ibi §. *illud etiam*, habetur ad intentum hoc: *Illud etiam admonemus, ea quæ de falcidiæ portione non per redditus, sed per ipsas res hæreditatis retinenda, & de satisdatione fideicommissorum (sicut supra dictum est) concedenda diximus, non vlterius quàm in his personis, & casibus, quorum superius mentio facta est, oportere produci.* Quorsum ergo ad diuersam materiam, qualis est præsens, hæc allegantur.

29 Bartolus à Rota citatus nihil loquitur de repræsentatione, sed disputans an filiorum nomen extendatur ad nepotes, dicit extendi, nisi per legem aliter, restringatur, & limitetur; ad quod affert *l. Iubemus*, relatam, & cum ea nihil noceat nobis, sic nec Bartolus.

30 Rota in Romana *iuris succedendi*, coram Blancherto quæ etiam allegatur, non extat inter typis mandatas, & ita non potest constare de legitimo ipsius sensu.

31 Authentica *cessante, de legitim. hæredib.* quæ etiam allegatur, nihil continet de casu præsenti, sed solum disponit quod cessante successione lineæ descendentis, & ascendentis vocentur fratres, & fratris præmortui filij in stirpes. Quod vel per similitudinem fauet casui præsenti, iuxta dicta superius.

32 Authenticâ autem *post fratres, fratrumque filios*, iam vidimus fauere nobis, dum decidit vltra fratres, & filios fratrum vocari gradatim proximiores in capita, & non in stirpes. Vlterius, non excludit repræsentationẽ.

33 Bartolus, Salicetus, Mantica, & Gutierrez à Rota relati eodem pacto debent intelligi. Specialiter Mantica relatus loquitur in casu testati, non in nostro.

34 Magis fauet præfatæ decisioni Romæ authenticum *de hæredib. ab intestato*, §. *si igitur*, vbi expressè priuilegium repræsentationis in ordine cognationis præbetur fratrum, & filiarum filiis aut filiabus solis, vt inquit textus, *& nulli alij omnino personæ.* Sed responderi potest tum iuxta dicta, Alexandrumq; haberi pro patruo, Victoriam, & Calidoniam ac Hortensiam defunctam vt sorores, & Simonem, & Angelam vt veros filios sororis, ac proinde casum nostrum non esse exclusum hac lege, sed potius illa comprehensum. Tum quod dictio illa *Solis*, qua vtitur textus, sicut & dictio *solùm*, non excludit casus similes, vt per Stephanum Gratianum *discept. forens. cap.* 121. *n.* 20. affert Barbosa *in tract. de dictionib. diction.* 378. *num.* 4. Et loquens de dictione *Dumtaxat*, & de dictione *Tantum*,

35 ex quampluribus iuribus, & Doctoribus, quæ ad casum præsentem applicari possunt. Tum præcipuè (quod est maximè notandum) quia à priuilegio repræsentationis solum excluduntur *eo* §. *si igitur*, illi qui sunt in ordine fratrum, patruorum, & nepotum, exceptis illis, qui ibi numerantur, textus enim dicit *in hoc ordine*, & postea *ex hoc ordine.* Cum ergo non excludat alios collaterales, quin potius omnes illos vocet ad hæreditatem, *in* §. *Si verò*, sequenti, & hoc sine exclusione repræsentationis, dicendum videtur quod in hoc ordine cognatorum collateralium, in quo sumus in casu præsenti, admittatur repræsentatio. Eo vel maximè, quod lex vtitur clausula illa *secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam*, quæ vt dictum est, ex pluribus Doctoribus non excludit repræsentationem.

36 Addendum pro potiori cautela, quod esto non concedatur successio in hæreditatem Alexandri dictis Simoni, & Angelæ communi, & ordinario modo, scilicet per stirpes, vel etiam per capita, propter iura, quæ in contrarium adducuntur, nihilominus videtur negari non posse, quin eis concedi debeat successio in tali hæreditate extraordinario modo, & per partes inæquales cum dictis concurrentibus Victoria, & Calidonia.

37 Tum ex æquitate, & ratione, quæ præferri debet omni iuri humano; tum ex voluntate præsumpta prædefuncti Alexandri, quæ sine dubio esset, vt præfati sui consanguinei participes essent suorum bonorum, saltem quoad aliquam portionem, & quotam. Sic enim quilibet sapiens vir bonus, & secundum charitatis regulas statuisset, *l. Lucius* 2. *in fin. ff. de hæredib. instit.* Baldus *cons.* 40. *n.* 1. *versic. item in materia.* Socinus iunior *cons.* 57. *num.* 20. *lib.* 3. *& cons.* 122. *num.* 23. *&* 25. *eodem volum.* Rota dec. 181. *n.* 8. *part.* 2. *diuers. & part.* 1. *ibid. decis.* 640. *num.* 4. Vnde Rota coram

coram Merlino, 26. Nouembr. 1619. in Narniensi *Successionis, n.60.* dicit quod *regulariter ab intestato succeditur per quotas*, cui etiam fauere videtur Rota coram Cauallerio *inter decisiones ipsius decis.339. n.1.* Et Mantica *de ambiguit. lib.13. tit.31. num.9. & seqq.* & præsertim *sub num.13.* vbi dicit beneficium repræsentationis vltra fratrum filios excludi, non quoad successionem simpliciter, sed quoad successionem in stirpes, siue in capita, de quo etiam *num.22.* id concludit.

39 His tamen non obstantibus, quia oppositum non solum in præfata Rotæ decisione coram Ghislerio, sed in aliis quoque, & communiter à Doctoribus recipitur, ideo Theologo Iurisperitis in re merè iuridica acquiescendum. Rotæ porrò decisiones id tenentes sunt Bononiensis *fideicommissi*, coram Motmanno, 15. Maij 1634. *in 6. part. decis.279.* vbi *n.5.* deciditur priuilegium repræsentationis filiis fratris defuncti, non autem nepotibus in linea collaterali esse concessum, ex dict. *authentic. de heredib. ab intestato*, Aretino, Brunone, Curtio, & Bursatio, & in hoc casu nomine filiorum non comprehendi nepotes, ex Alexandro, & Menochio. Vibenetana *Successionis*, coram Verospio *in eadem 6. part. decis.349. n.17.* vbi quod locus repræsentationi non datur in transuersalibus in vlteriori gradu à tertio, ex Authentic. *post fratres, Cod. de legit. hæred.* Angelo, & Menochio.

40 Item quod fratres, vel sorores patrueles, consobrinæ, vel amitinæ in successione ab intestato prædefuncti fratris, vel sororis consobrinæ, vel amitinæ præferuntur, & excludunt filios alterius fratris, vel sororis patruelis, consobrinæ, vel amitinæ, vti vno gradu remotiores, in terminis consuluerunt quamplurimi celebres Iurisconsulti, videlicet Corn. *cons.186. per tot, signanter n.3.* Curtius Iunior *cons.5. in princip.* Gabriel *cons.135. præsertim n.1.* Peregrinus *cons.5. n.6. & cons.43. n.1. lib.3.* Albertus Brunus *cons.70. n.2. & seq.* & alij. Legendus etiam Salzedo *de repræsentatione*, vbi plura ad intentum.

CONSVLTVM XIX.

De quodam Iuramento emisso ab Alumnis cuiusdam Collegij.

SVMMARIVM.

1 *Casus seu factum de tali iuramento.*
2 *Dubium circa illud.*
3 *Validum videtur.*
4 *Comites, seu conditiones iuramenti.*
5 *Quomodo hic interueniant.*
6 *Etiam in ratione voti.*
7 *Maius bonum est illud quod concernit communitatem.*
8 *Hoc votum concernit Ecclesiæ communitatem.*
9 *Conuersio infidelium media Euangelij prædicatione res vtilissima est in Ecclesia.*
10 *Ioannis Chrysostomi testimonia.*
11 *Gregorij Nazianzeni, & Gregorij Magni.*
12 *Abbatis Berengosij, Bedæ, & Alberti Magni.*
13 *An conuersio Infidelium excedat professionem Religiosa.*
Testimonium Chrysostomi. ibid.
14 *Paphnutij Abbatis visio.*
15 *S.Thomæ doctrina.*
16 *Nauarri doctrina de comparatione cum martyrio.*
17 *Martyrium præponitur Religioni.*
18 *Testimonium Chrysostomi.*
19 *Tale votum est iuramentum præstitum Sacræ Congregationi.*
20 *Non est commutabile.*
21 *An in professionem, seu ingressum Religionis.*
22 *Præstitum est in gratiam S.Congregationis.*
23 *Iuramentum homini præstitum debet omninò seruari.*
24 *Authores pro hac parte.*
25 *Iuramentum hoc est validum, & firmum.*
26 *Etiamsi aliàs à lege non obligante ad culpam prohibitum esset.*
27 *Quid quando esset illicitum.*
28 *A fortiori sequitur esse obligatorium.*
29 *Expenditur caput* commissum, de sponsalib.
30 *Verba Pontificis.*
31 *Est per modum contractus onerosi.*
32 *Explicatio dicti capitis* Commissum, *genuina.*
33 *Qui aliis sunt obstricti vinculo iustitiæ, an possint ingredi Religionem.*
34 *Authores huius sententiæ.*
35 *Fauet valdè S.Thomas.*
36 *Est de mente S.Congregationis.*
37 *Obstant Rodriguez, & alij.*
38 *Quamvis in casu diuerso.*
39 *Expositio capitis* Scripturæ, de voto.
40 *Differentia inter votum Deo factum, & iuramentum homini præstitum.*
41 *Authores pro hac parte, & iura.*
42 *Expositio capitis* Peruenit 2. de Iureiur.
43 *Attendendum est ad opus melius.*
44 *An hoc iuramentum præstitum sit in vtilitatem Collegij.*
45 *Responsio affirmatiua concluditur.*
46 *Testimonium Chrysostomi.*
47 *D. Bernardi.*
48 *Gregorij XV.*
49 *An melius sit ingredi Religionem.*
50 *Prædicatio Euangelij munus Apostolicum.*
51 *Optimum testimonium Innocentij III.* in c. licet, de Regularib.
52 *Impedit hoc iuramentum Religionis ingressum solùm ad tempus.*
53 *Et sine speciali Sedis Apostolicæ licentia.*
54 *Conditio iustificatissima.*
55 *Papæ authoritas quanta in hoc.*
Conditio hac in omni voto. ibid.
56 *Papa Generalissimus omnium Religionum.*

IESVS MARIA.

In Venerabili Collegio de Propaganda fide præstatur ab alumnis ipsius iuramentum talis forma.

1 *EGO ... Filius .... Diœcesis ... plenam habens instituti huius Collegij notitiam, legibus, & Constitutionibus ipsius iuxta Superiorum eius explicationem me spontè subiicio, easque pro posse obseruare promitto. Insuper spondeo, & iuro, quod dum in hoc Collegio permanebo, & postquam ab eo quocunque modo, siue completis, siue non completis studiis exiero, ante elapsum triennium nullam Religionem, Societatem, aut Congregationem Regularem amplectar, vel ingrediar sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, neque in earum aliqua professionem emittam.*

Item spondeo, & iuro, quod volente S.Congregatione de Propaganda fide, statum Ecclesiasticum complectar, & ad omnes Sacros, etiam Presbyteratus Ordines, cùm Superioribus visum fuerit promouebor. Denique spondeo, & iuro quod iussu eiusdem S.Congregationis

nis de Propaganda fide sine mora in Prouinciam meam reuertar, vel ad aliam Prouinciam arbitrio eiusdem S.Congregationis proficiscar; vt ibi perpetuò in Diuinis administrandis laborem meum, ac pro salute animarum impendam. Quod etiam præstabo, si cum prædicta Sedis licentia, aut post triennium prædictum sine dicta licentia Religionem, Societatem, aut Congregationem Regularem ingressus fuero, & in earum aliqua professionem emisero, nec è dicta Prouincia sine aliqua vrgenti causa, & cum expressa S.Congregationis prædicta licentia discedam. Sic me Deus adiuuet, & hac Sancta Dei Euangelia, &c.

2 Quæritur ergo de valore huius iuramenti, & quid faciendum pro ipsius subsistentia, & vt ex ipso fœliciores progressus per illud intenti proueniant.

Responsio.

3 Quoad valorem, videtur dicendum, proculdubio tale iuramentum validum esse. Seruantur enim in illo tres illi comites, seu circumstantiæ licitæ, & validæ iuramenti, scilicet veritas, iustitia, & iudicium, quæ habentur *Ierem.*4.ibi: *Iurabis, Viuit Dominus in iustitia, in iudicio, in veritate.* Et tenent D.Hieronymus ibi, qui refertur *c.2.22.q.2. & c.vlt.22.q.4.* & D.Thom.2.2.*q.89.art.3.* eius expositores, & Summistæ *verbo Iuramentum.* 4 *Nam veritas*, quæ in iuramento promissorio consistit in voluntate rei promissæ adimplendæ (S.Thom. *sup.art.7. ad* 1. Caietanus *ibid.*) supponitur in hoc iuramento ab his Alumnis emisso, ne dicantur periuri, & falsitatis rei. 5 Similiter *iustitia*, quæ in eo consistit, vt actus iurandi sit iustus, & rectus (Sanch. *in præcept. Decalog.lib.4.c.4.n.3.*) etiam conspicitur in hoc iuramento, siquidem ordinatur ad obsequendum Ecclesiæ in re maximè necessaria, qualis est propagatio fidei, prædicatio Euangelij, & conuersio infidelium. Demùm *iudicium*, quod denotat discretionem, & prouidentiam, seu piam, aut necessariam causam emittendi iuramentum (Sotus *lib.8.de Iustitia, q.1. art.3.* Sanch. *sup.n.4.*) proculdubio non desideraretur in hoc iuramento, propter dicta, & quia illud existimatur necessarium pro fine S. Congr. de Propaganda Fide consequendo.

6 Id etiam constat, si per verbum *Spondeo*, denotetur, prout denotari videtur, *votum*. Cum enim votum, iuxta S.Thom.2.2. *q.88. art.1. & 2.* Et communiter DD. *sit promissio Deo facta de meliori bono*, & in hoc casu interueniat ista promissio, absque dubio etiam valebit vt votum, siquidem seruantur in eo ea quæ sunt de essentia voti. Præsertim, quia esse *de meliori bono*, & non impeditiuum melioris boni sic ostenditur.

7 Nam certum est apud omnes, maius, aut melius bonum esse illud quod concernit communitatem, præsertim Ecclesiæ, quàm quod concernit quamcunque priuatam personam. Vt enim S. Thomas *opusc.18.c.14.* inquit: *Bonum gentis perfectius est, & diuinius quàm bonum vnius.* 8 De quo etiam Innocent.III. *in cap.licet, de Regular.* inferius expendendus atqui hoc votum concernit totam Ecclesiæ communitatem, assumptio autem status Religiosi solum salutem spiritualem priuatæ personæ. Minor subsumpta ex eo liquet, quod id votum ordinetur ad conuersionem infidelium media Euangelij prædicatione, quo nihil vtilius toti Ecclesiæ esse potest.

9 Etenim S.Ioannes Chrysostom. *homil.79.in Matt.* inquit: *Nulla res Deo gratior est, quàm vt vniuersam vitam ad commune commodum conferas.* Et hom.40. in Genesim: *Nihil adeo gratum est Deo, vt salus animarum.* 10 Et Homil.3. *Nihil ita gratum est Deo, & ita cura vt animarum salus, sicut clamat Paulus dicens: Qui vult omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Clariùs orat. de B.Philogono. *Si quis voluerit illi (scilicet Christo) commendatus esse, curam habeat illius, publicam quærat vtilitatem, fratrum suorum saluti prospiciat. Nullum enim officium hoc Deo charius.* 11 Et Gregorius Nazianz. *orat. in 5. lumin.* dicit: *Nulla re perinde Deus delectatur, vt hominis emendatione, & salute.* Et alter Gregorius magnus iure vocatur *lib.1. in Ezechielem, homil. 12.* sic: *Nullum quippe omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est Zelus animarum.* 12 Quæ etiam dixit Abbas Berengosius in serm. de vno confessore. Beda allegatus ab Alberto Magno *c.26. Parad.* hæc aurea: *Quænam sublimior, & Deo gratior conuersatio esse potest quàm eorum, qui quotidiano exercitio alios ad authoris sui gratiam student conuertere, & crebra animarum fidelium acquisitione gaudium cœlestis patriæ semper augere.* 13 Specialiter autem hoc opus conuersionis infidelium excedere professionem status Religiosi sic videtur Chrysostom. relatus *homil.25.in epist.1. ad Corinth.* expressisse: *Licet ieiunando, humi dormiendo corpus maceraueris, nulla autem proximi curam habueris, nihil egregium feceris.* 14 Ac *orat.5. contra Iudæos*, sic: *Quod neque ieiunium, neque humi peracta cubationes, neque peruigilia, neque aliud quidpiam potest efficere, efficit fratris procurata salus.* Hinc 8.*lib. vit.Patr.c.63.* Paphnutius Abbas magnæ sanctitatis Monachus non præfertur tibicini cuidam aliàs scelerato homini, qui tamen pro salute spirituali quarundam fœminarum opera charitatis exercuerat.

15 Hinc quoque D.Thom.2.2. *q.92.art.2.ad* 3. quamuis laudare Dominum Hymnis, & Canticis, prout Religiosi faciunt, Angelicum ministerium sit, nihilominus inquit: *Nobilior modus est prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & prædicationem, quàm per cantum.* 16 Et *q.188. art.6.* dicit: *Sicut maius est illuminare quàm lucere solùm, ita maius est contemplata aliis tradere, quàm solùm contemplari.* Accedit quod Nauarrus *eo cons.1. de Regularib.* relato, munus ad quod ordinatur mininisterium horum Alumnorum æquiparat Martyrio, dicit enim: *Respondetur primò negando quod votum Religionis excedat omne aliud bonum, quia Martyrium est eo maius, vt tradit S.Thom. 2.2.q.124.art.3. & iuramentum factum videtur satis obligare ad Martyrium, si res pensetur.*

17 Cum ergo Martyrium præponatur Religionis professioni, quia iuxta illud Christi Ioan.15. *Maiorem charitatem nemo habet quàm vt animam suam ponat, &c.* rectè infertur votum hoc, per quod exponuntur Alumni Martyrio, esse maius bonum quàm Monastica professio. Præsertim etiam, quia ipse labor conuertendi infideles ad Christum, ipsisque annunciandi veritatem fidei, videatur à D.Chrysost *hom.78. in c.24. Mach.* anteponi Martyrio. 18 Dicit enim: *Ponatur quempiam ieiunare, & martyrium comprobare, ac cremari; alium verò ad ædificationem proximi martyrium differre, nec differre modò, sed etiam absque martyrio discedere: vter igitur post hanc peregrinationem maior erit? Non est nobis multis in hoc loco rationibus opus, cum B.Paulus magna voce sententiam iam protulerit dicens: Cupio dissolui, & esse cum Christo: melius mihi autem in carne permanere propter vos.* Ex iis autem omnibus elicitur votum hoc ab iis alumnis emissum esse de meliori bono, ac per consequens vt validum sustineri debere.

19 Tertiò quia tale votum, seu iuramentum, vel votum iuratum est præstitum S.Congregationi, prout ex verbis ipsius constare videtur. Ex eo namque elicitur validum, & licitum censeri debere, nec posse in melius commutari. 20 Quia iuramentum quod per modum contractus, seu pacti onerosi præstatur in gratiam, seu vtilitatem alicuius Communitatis, seu Ecclesiæ, quando est de opere honesto perficiendo, semper obligat;

obligat; neque in aliud, quamvis melius, arbitratu iurantis commutari potest. Ita enim ex communi docet Syluest *in Summa, verbo Iuramentum* 4.q.20. Molina *tom.1.tract.2.disp.*149. §.*prioris verò partis*, Suar. *lib.2.c.12.n.*14. Sanc. *lib.3. in præcept. decalog.c.9.n.*19. quos refert, & sequitur Laymanus *lib.4. tract.de iuramento,c.6,n.6.* Item Abbas, & Paludanus, Rebellus, & Lessius, quos refert Sanchez *ibid.* Vnde nec posse commutari in professionem, seu ingressum Religionis habet expressè idem Sanchez *eo lib.3.c.21. n.3.* Ex Abbate, Angelo, & Syluest. quod etiam clariùs tuetur *lib.5.c.5.n.*45. eo fundamento, quod per tale iuramentum est ius acquisitum tertio. Quod & sequuntur Hieronymus Rodriguez *in Compendio*, *resf.*140. *n.6.* Bartholomæus Vecchis *in prax. Nouit. disp.*13. *dub.*4. *n.5.* Dominus Barbosa *in Collect. DD. ad c. Scriptura, de voto, n.*2. Cùm ergo Alumni, de quibus in præsenti, hoc votum, seu iuramentum præstiterint in gratiam, seu vtilitatem S.Congregationis, & in ordine ad finem ab ipsa intentum, scilicet fidei propagationem, validum erit, & neque in melius, aut etiam Professionem Religionis commutari poterit. Præsertim cum per modum contractus, seu pacti onerosi, saltem impliciti, de alendis, & conseruandis dictis alumnis in conuictu, & aliis necessariis pro suis studiis fuerit præstitum.

21

22

23 Quod maximè quartò elicitur ex iure canonico, *cap. quamvis pactum, de pactis in 6. & c. cùm contingat, de iureiurando*, vbi tanquam generalis regula traditur, quod iuramentum homini præstitum, quod absque salutis æternæ dispendio seruari potest, debeat seruari. Vt propterea hanc regulam generalem tradant Abbas eo *cap. cum contingat, num.*7. Molina *d. disp.*149. §.*his exemplis, & tom.2.disp.*17. §.*hoc tamen loco*, Suarez *tom.2. de Relig. tract. de iurament. lib.2. c.22.n.3.* Sanchez *sup. & lib.1. de matrim. disp.*32.*n.*1. Barbosa *in collectan. DD. super dicta capita.* Ex quo ad intentum colligitur, quod iuramentum præstitum ab his alumnis S.Congregationi sit validum, & firmum, vtpote quod absque salutis æternæ dispendio seruari potest. Nomine enim dispendij salutis æternæ intelligitur secundùm omnes, quod sine peccato seruari non potest, hoc autem iuramentum absque vllo peccato seruari potest. Quod à fortiori confirmatur ex Doctrina, quam idem Laymanus *sup.n.*7. affert ex Abbate, Syluest. Molina, Azor, Lessio, & aliis, quod scilicet iuramentum de faciendo in alterius gratiam, seu vtilitatem opere, etiam aliàs à lege ciuili non obligante ad culpam prohibito, obliget saltem virtute Religionis. Cum enim hoc obsequium quod promittunt isti alumni, non sit vllo modo lege ciuili prohibitum, vtique à fortiori, vt dati obligationem pariet. Item, quia etiam in casu quo iuramentum illicitum esset, dummodo materia per illud promissa in fauorem alterius posset absque peccato obseruari, obligaret ad sui adimpletionem. Prout constat ex *cap. Etsi Christus, de iureiur. & c. Mouet* 21. *q.*1. Vbi dicitur quòd iuramentum per creaturas, etiamsi sit illicitum, & peccaminosum, nihilominus obligare si sit de re licita; & tenent Abbas, Alexand. de Neuo, Molina, & Suarez, quos sequitur Sanchez *sup.n.*22. Ex hoc enim etiam à fortiori, sequitur hoc iuramentum, de quo in præsenti, esse obligatorium, cum non solùm sit de re licita, & honesta, scilicet subiectione, & obsequio ad S. Congregationem, sed etiam in se bonum, & nulla praua circumstantia vitiatum.

24

25

26

27

28

29 Specialiter etiam deseruit ad intentum, *cap. commissum, de sponsalib.* Vbi cùm casus esset, quod quidam iuuenis promisisset matrimonium cuidam fœminæ, & promissionem iuramento firmasset; cum postea vellet intrare Religionem, Pontifex respondit dicens: *Tutius est ei, Religione iuramenti seruata, prius contrahere, & postea si elegerit, ad religionum migrare.* Ex hoc enim videtur inferri ad propositum, eum qui alicui se obligauit iuramento, teneri illud adimplere, prætermisso etiam ingressu in Religionem, quando videlicet ex tali iuramento orta est obligatio ex iustitia, prout in præsenti casu de iuramento horum alumnorum dici potest, cum sit præstitum per modum contractus, & pacti onerosi, scilicet de sustentandis, & alendis dictis alumnis in suis studiis, conuictu, &c. Sic colligo ex Azor. *tom.3.lib.*11. *c.5.q.*4. Fagund. *in 2. præcept. Decalog. lib.2.c.*16. *n.5. & 6.* Explicatio autem hæc *d. cap. commissum*, magis genuina videtur, quàm aliæ, quas Abbas, Henriquez, Basilius Legionensis, Suarez, Sanchez, & Castrus Palaus adducunt. Confirmatur, quia vt habent Nauar. *cons.*1. *de Regularib.* & Fagundez *sup.n.5.* Procuratores, tutores, & debitores aliorum non possunt ingredi Religionem, quia sunt vinculo iustitiæ aliis adstricti: cùm ergo isti alumni sint etiam vinculo iustitiæ astricti S. Congreg. propter emolumenta quæ ab ipsa recipiunt in sui sustentatione, & manutentione in studiis, neque etiam poterunt ad Religionem transire.

30

31

32

33

34 Vnde huiusmodi iuramentum licitum, & validum esse acriter tuetur Nauar. *sup.* quem sequitur etiam Azorius *sup.*§.*ex his liquet*, Fagundez etiam *sup. n.5.* Laymanus etiam *sup.* §.*Exinde patet.* Item Basilius Legionensis, & Cast. Palaus inferiùs referendi, dum inquiunt iuramentum de non ingrediendo in Religionem, nisi monito superiori Collegij, (quale est hoc, de quo in præsenti) esse obligatorium. Tenent id etiam viri alij docti de hac re consulti. Et quod magis est, videtur esse conforme doctrinæ S.Thom. qui *quodlib.3. art.*14. hæc habet: *Contingit autem in aliquo casu quod absque peccato aliquis potest astringere aliquem iuramento ad hoc quod religionem non intret, putà si esset matrimonio ligatus, & vellet absque consensu vxoris Religionem intrare, vel in casibus similibus.* Vbi per casus similes intelligi videtur iste, de quo in præsenti, quia est similis illi quem affert S.Th. de eo qui est ligatus matrimonio. Siquidem isti alumni sunt etiam ligati obsequio S.Congreg. imò torius Ecclesiæ ad propagationem fidei. Est etiam de mente S.Congreg. olim circa hoc negotium habitæ, in qua ablatis quibusdam aliis, quæ etiam iuramento promittebant dicti Alumni, scilicet de fugienda *vita aulica*, adiuuando *Clero Ecclesiæ*, in qua essent, *inseruiendo populo*, &c. relictum est eorum iuramentum in terminis, & iuxta formam illius, quod retulimus. Ex quo videtur ab eadem S. Congr. approbatum iuxta formam dictam; sicut generaliter loquendo, cùm lex corrigit aliam, approbat illam in eo, quo non immutat.

35

36

37 Sed contra traditam Doctrinam obstare videntur Emanuel Rodriguez *tom.2. qq. Regul. q.*10. *art.*10. Basilius Legionensis *lib.*11. *de Sponsal. cap.8.n.*27. & Castr. Palaus *part.2. disp.3. punct.*14. *n.*15. Quatenus contra Nauarrum dicunt, quod non obstante iuramento, quod emittunt Alumni quorundam Collegiorum eundi ad prædicandum Euangelium in certas Prouincias, & Regiones, possint nihilominus ingredi Religionem. Quamvis enim iuramentum, de quo hi Authores agunt, diuersum sit ab eo, de quo nos in præsenti, quia illud solùm est de eundo in dictas Religiones ad Euangelij prædicationem, sine exclusione expressa ingressus Religionis; hoc autem iuramentum, de quo nos in præsenti, & quod admittunt Alumni Collegij de propaganda fide, est expressè de non ingrediendo, aut profitendo in aliqua Religione durante Alumnatu, & post illum intra triennium, rursus est præstitum Sedi Apostolicæ, seu S.Congregationi, quæ illam repræsentat; vt patet

38

ex verbis in principio huius Consulti relatis; nihilominus quia fundamenta, quæ affert Rodriguez, aliquo modo contraria videntur nostræ Doctrinæ, ideo sigillatim expendenda, nam ex eorum enucleatione veritas magis elucescet.

39 Primum est ex *c. Scripturæ, de voto*, vbi deciditur, quod omne temporale obsequium, ac omne votum possit commutari in religionis ingressum, quia vt ibi Glossa: *Non frangit votum, qui illud in melius commutat.* Hoc verò argumentum nimis debile est, quia non sumus in casu voti duntaxat, sed in casu iuramenti facti in commodum, seu obsequium Collegij, & totius S.Congr. de propaganda fide, ac per consequens incommutabilis etiam in ingressum Religio-

40 nis, propter doctrinam traditam, & Authores relatos. Etsi enim votum, seu iuramentum soli Deo præstitum commutari possit in melius, ac maximè in ingressum Religionis, etiam propria authoritate vouentis, vel iurantis; iuramentum tamen homini multò magis communitati grauissimæ, qualis est S.Congregatio, præstitum, propter ius illi acquisitum, nullo pacto commutari potest in quodcumque bonum melius, etiam ingressum Religionis. Cuius differentiæ ratio est, quia Deo iustissimo semper placet id quod melius est, homini verò non ita, sed quod commodius, & vtilius, aut sibi est promissum. Sic

41 fermè ex Abbate, Angelo, & Syluestro, Sanchez *lib.3. in Dec. l. c. 21. n. 3.* Castr.Pal. *p. 3. oper. mor. disp. 3. punct. 1. n. 6.* Vnde de eo, quod homini debetur, intelligitur, *l. mutuam, ff. si certum petatur, & Inst. quibus modis tollatur obligatio in princip.* Vbi habetur, quod *vnum pro alio, inuito creditore, solui nequit.* Et authent. *Sacramenta puberum, C. si aduersus venditionem*, vbi de similibus iuramentis dicitur, quod *inuiolabiliter custodiantur.* Idem responderi potest ad *c. peruenit 2. de iureiurando*, vbi dicitur: *Non enim propositum, aut promissum infringit, qui in melius illud commutat.* Intelligitur enim de voto, aut iuramento soli Deo præstito, non de illo, quod in commodum, & vtilitatem tertij factum est, prout Authores relati rectè supponunt. De quo Abbas *eo c. peruenit, num. 2.* Deinde, etiam dato, quod in iis iuribus sermo esset de votis, aut iuramentis in commodum, seu vtilitatem tertij præstitis, adhuc tamen nihil inde fieret contra

43 resolutionem nostram. Quod hoc argumento clarè euincitur. Eatenus in iis iuribus supponitur quamcunque promissionem, votum, seu iuramentum commutari posse in statum Religionis, quatenus talis status professio censetur opus melius, & Deo gratius, quàm quodcunque aliud. Ita enim communiter supponunt DD. circa illa. Cùm autem hoc non procedat in casu nostro, quia vt ostensum est, opus conuersionis infidelium, & prædicationis Euangelij, ad quod destinantur dicti Alumni, maximè cum occasione Martyrij, ad quod exponuntur, est opus maius, & excellentius, quàm ingressus in Religionem, gratius Deo, & vtilius Ecclesiæ, vt inferius ostendetur, manifestè sequitur dicta iura nullatenus esse contraria

44 nobis.

Secundum fundamentum Rodriguez in eo innititur, quod huiusmodi iuramentum non est præstitum in gratiam, & vtilitatem Collegij, sed in honorem Dei, ac per consequens induit rationem voti, & non iuramenti homini facti, & propterea commutari potest in melius bonum, quale est status Religionis conformiter ad doctrinam, quam refert ex Soto *lib 8.*

45 *de iustitia, q. 1. art. 9.* Cæterum hoc fundamentum in multis claudicat. Esto enim hoc iuramentum principaliter in Dei gloriam, & honorem præstitum sit, quis tamen negare poterit, quin etiam in commodum, & vtilitatem S.Congreg. de propaganda fide sit præstitum. Cum enim S. hæc Congregatio ad eum finem ab Ecclesia instituta sit, vt fides in vniuerso mundo propagetur, & Domini Cardinales qui in ea sunt, *missionibus omnibus ad prædicandum, docendum Euangelium, & Catholicam Doctrinam superintendant, ministros necessarios constituant, & mutent*, prout habet Gregor. XV. in Bulla Inscrutabili, anno 1622. edita luce clarius sequitur, interesse valdè S.Congreg. habere tales Alumnos, & necessarios esse potius quàm vtiles ipsi, vtpotè ministros, & operarios, veluti conductos ab illa, itàut ipsi dicere possint cum

46 D. Chrysostomo hom. 24. in Matth. *Mercenarij sumus conducti: si ergo mercenarij sumus, cognoscere debemus quæ sunt opera nostra; mercenarius enim sine opere non potest esse. Opera autem nostra sunt opera iustitiæ, non vt agros nostros colamus, & vineas: non vt diuitias congregemus, & acquiramus honores, sed vt proximis proficiamus.* Quod argumentum maiores vires habet si animaduertatur, quod iuxta piam quorumdam existimationem, totus fermè orbis in extrema veluti necessitate sit similium ministrorum, vt propterea D. Ber-

47 nardus *lib. 2. de consideratione, cap. 6.* Eugenium Pontificem vrgeat dicens: *Tu leua oculos quosdam considerationis tuæ, & vide Religiones, si non sunt magis siccæ ad ignem, quam albæ ad messem. Nonne flexis,*

48 *& ceruis ista, pudebit otiosam iacere securim?* Et Greg. XV. in Bulla relata: *Quantum verò his calamitosis temporibus excreuerit errantium, & dispersarum ouium numerus, qui Ecclesiam Sanctam eius Catholicam, Christi ouile, vel nunquam cognouerunt, vel cognitam Satanæ dolis deseruerunt, sine lacrymis commemorari non potest. Si enim mentis nostræ aciem conuertimus ad innumerabilem populorum multitudinem, iam tot sæculis Agarenorum impurissima dementia captam, insanique erroris, ac mendacij tenebris obcæcatam, miseratione commouentur viscera nostra, cernentes tam multis ac variis cœlestibus donis olim celebres nationes, per ignorantiæ, & pestilentis persuasionis stuporem, humanitatem in bestiarum naturam ferè mutasse, atque ad æterna incendia, Diabolo, & Angelis eius parata, ali, ac propagari. Et licet inter eas aliquæ sint gentes in iustitia detentæ, quæ Christi nomen inuocant; tamen ita antiquarum hæresum veneno sunt infectæ, vt sinceram veritatem paucissimæ agnoscant; ac ferè omnes, in multis, nedum in vno peccantes, factæ sint omnium rei. Vbi verò peccatis nostris facientibus, inimicus homo super bonum semen in Septentrionalibus partibus seminauit hæresum zizania, ita dira contagia grassata sunt, vt animas innumerabiles iam diu perdiderit, ac Prouincias, & Regna Christo per summam iniuriam erepta, suæ tyrandi mancipauerit.*

49 Præterea falsò supponit Rodriguez, melius, aut maius bonum esse Religionem ingredi, quam Sac. Congregationi *de Propaganda Fide* in prædicatione Euangelij, & conuersione infidelium, quæ sunt propria eiusdem Congregationis munia, ministrare, & deseruire. Oppositum enim constat ex dictis, conformiter ad Patrum doctrinam. Vnde Franciscus Bordonus *decis. 62.* ex Petro de Ancharano approbat, *quod Deo plus erit placitura conuersio creaturæ rationabilis, pro qua Christus subire mortem voluit, quàm continentia Monachalis.* Et de eo dubium vix esse potest, cum tale munus Apostolicum sit, imò & Angelicum, prout colligitur ex illo ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis.* Vnde ibi Chrysostomus: *Hoc est Angelicæ functionis officium, ad salutem hominum ministerium Deo persoluere. Proinde hoc est opus Angelicum omnia facere pro salute proximorum.* Optimè etiam ad hoc intentum quadrat illud Innocent. III. *in c. licet, de Regularib.* videlicet: *Sicut maius bonum minori bono præponitur, ita communis vtilitas speciali vtilitati præfertur.*

Et

Et in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, solicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod vtique designandum vnigenitus Dei filius Iesus Christus non de Rachele secundùm carnem natus est, sed de Lia; nec legitur cum in domum suam Maria recepisse, sed Martha. Hæc ponderanda contra illos, qui statum Religiosum horum alumnorum præferri volunt prædicationi Euangelij, & conuersioni infidelium, quæ ab illis peragi possunt, & solent.

Tollitur prætetea omnis difficultas, quæ in hoc voto, seu iuramento poterat esse, ita vt de illo nullatenus loquutum fuisse Rodriguez meritò censeri possit, eo quòd illud non impediat Religionis ingressum, nisi solum ad tempus, videlicet dum alumnus permanet in Collegio, aut postquam ab illo exierit, *ante elapsum triennium, & sine speciali Sedis Apostolica licentia*; vt dicitur in forma iuramenti.

52 Vtraque enim conditio rationabilissima est, & prudentissimè addita, vtpotè deseruiens ad hoc, quod talis ingressus in Religionem in maturiori ætate, & maturiori consilio fiat. Præsertim secundam conditionem de licentia Sedis Apostolicæ, iustificatissimam esse negari non potest; tum quia est præseruatiua iuris, seu

53 authoritatis, quam Summus Pontifex habet in vniuersos fideles, ad interpretandum præsertim ea, quæ spectant ad animarum salutem, cùm D. Bernardus *lib. 4. de consider. c. 10.* eum appellet *Sanctimonia speculum, assertorem veritatis, fidei defensorem, Doctorem gentium, Pastorem plebium, Magistrum insipientium,*

54 *Sal terra, Orbis lumen, &c.* Tum quia talis conditio inest in omni voto, seu iuramento, non solùm propter dicta, sed speciatim, quia Summus Pontifex est Generalissimus omnium Religionum, prout cum Theologi compellant.

55 Vnde quemadmodum licitè quis posset emittere votum de non ingrediendo in aliquam Religionem sine licentia Superioris illius, quia ad eum spectat admittere recipiendos in Religionem, sic etiam, & poriori iure licitè vouebunt Alumni non ingredi aliquam Religionem *sine speciali Sedis Apostolica licentia*, quia ad illam, vtpotè supremum caput omnium Religionum, spectat admissio recipiendorum.

CONSVLTVM XX.

De Episcopo volente renunciare suo Episcopatui.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

CASVS.

Qvidam Episcopus volebat renuntiare suo Episcopatui, Papa nesciente. De quo quæritur an id facere potuerit. 1

Responsio.

Nullo modo potest Episcopus sine Papæ licentia suo Episcopatui renunciare: sic communiter Theologi, Sanchez *in precept. Decal. tom. 1. lib. 4. c. 17. num. 6.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 1. c. 20. n. 21.* Bartholom. de Vecch. *in prax. obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disp. 2. dub. 3. n. 5.* Valer. Regin. *lib. 30. tract. 3. n. 331.* Illustrissimus Episcopus Barbos. *Iur. Eccles. lib. 1. c. 11. n. 238.* 2

Colligitur primò ex *cap. Nisi cum pridem, de renuntiatione*, vbi Innocentius III. Archiepiscopo Calaritano petenti licentiam renuntiandi Archiepiscopatui inquit, *propter conscientiam enim criminis, cedendi potest licentia postulari.* Et infrà: *Pro defectu quoque scientia plerumque potest quis petere cessionem.* Et inferius: Personæ verò irregularitas, &c. *propter quam petere potest licentiam aliquis resignandi.* Ex quibus eliciunt communiter DD. Papæ licentiam requiri ad renunciationem, seu cessionem Episcopatus. Lege Glossam huius *c. verb. Forsitan, & verb. Sed duntaxat.* 3

Clarius secundò *ex c. inter corporalia, de translat. Episc.* vbi idem Innocentius III. scribens Decano, & Capitulo Andegauensi, inquit: *Non enim humana, sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem authoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episcopus ab Ecclesia remouetur. Et ideo tria hac qua pramisimus, non tam constitutione Canonica, quàm institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata.* Vnde ex hoc capite colligunt communiter DD. translationem, depositionem, seu cessionem Episcopi ab Episcopatu fieri non posse sine Papæ licentia. 4

Colligitur id tertiò ex argum. eiusdem c. quod est desponsationem Episcopi cum sua Ecclesia assimilari coniugio maris, & fœminæ. Itaut quemadmodum coniugium viri, & fœminæ dissolui non potest, nisi Papæ auctoritate (quando videlicet matrimonium non est consummatum) sic etiam neque coniugium spirituale Episcopi cum sua Ecclesia. 5

Colligitur quartò ex natura ipsius renunciationis, quæ est *Rei, vel iuris proprij legitima refutatio, vel dimissio, Can. quàm periculosum 7. q. 1.* Angelus, Sylnester, & alij Summistæ *verb. renunciatio,* Parisius *de resignat. lib. 1. q. 1. n. 34.* Legitimitas autem renunciationis consistit in hoc, quod fiat in manibus illius, ad quem spectat institutio illius dignitatis, vel officij, cui renunciatur, *c. Admonet, de renunciat.* Et ratio est, nam illi interest ne dimittatur officium, vel beneficium, quod ad eum pertinet, sine ipsius licentia; aliàs præiudicaretur, *c. Significasti, de foro compet. can. Clericum, 11. q. 1. can. Non liceat, 3. q. 6.* Sylvester *sup. q. 3* Peyrinis *in Formul. lit. R, c. 8. n. 4.* Tamburinus *de Iur. Abbat. tom. 1. disp. 13. quæsit. 1. n. 3.* Certum autem est institutionem Episcoporum solùm ad Papam pertinere. In manibus ergo ipsius renunciatio fieri debet. 6 7 8 9

Quintò id colligitur ex natura resignationis, quæ est idem cum renunciatione, vel saltem parum ab- 10

ea differt. Est enim *voluntaria beneficij abdicatio facta coram legitimo Superiore*. Bonacina *de Simonia quæst.4. §.14.in princip.* post alios. Legitimus autem Superior Episcopi proculdubio est Papa.

11 Sextò, quia renunciatio, vt habent Decianus *respons.45.n.4.* & Mascard. *de probat. concl.*1263.*n.*8. est quædam dilapidatio. Non ergo fieri potest ab Episcopo sine licentia Papæ, qui est Episcopus Episcoporum.

12 Nota verò, quod electus in Episcopum ante confirmationem potest sine Papæ licentia iuri suo renunciare in manibus eligentium, prout colligitur ex *c.Inter corporalia, de translat. Episc.* Rota *decis.*8. *n.*3. *de Iurepatr.in nou.*Parisius *de resignat.lib.7.q.1.n.78.*

13 Causæ verò renunciationis, quas latè declarant Tuschus *de visitat. lib.2.* Parisius *sup. lib.5.q.3.* Dominus Barbosa *de Potest.Episc.p.3.alleg.*113.sunt istæ, prout ex *c.Nisi cum pridem, de renunciat.* relato habetur, ibi: *Conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, graue scandalum, irregularitasque personæ.*

14 De senectute etiam quæ reddat Episcopum impotentem ad exequendum officium Pastorale arbitrio Summi Pontificis, id etiam habent Menochius *de arb. cas.*53.*n.*3.Parisius *sup.q.3.n.56.& q.6.à n.5.* Rendina *in Promptuar.recept.sentent. tom.1. propè fin. in Miscellan.n.4.*

15 Huiusmodi autem renunciatio Episcopatus dupliciter fieri potest, vel renunciando loco tantùm, vel renunciando loco simul, & dignitati. Loci renunciatio fit, quoties renunciatur cura, & administratio illius Ecclesiæ,*cap.ad supplicationem, de renunc.* Et sic

16 renuncians potest appellari Episcopus, quia retinet dignitatem, & ea quæ sunt Ordinis Episcopalis, *c.1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcop.* vbi omnes, Fuschus *de visitat.lib.2.cap.*18.*n.*10. hac authoritate Sedis Apostolicæ poterit ad Ecclesiam eandem redire, vel aliam, siue per viam electionis, siue

17 per viam postulationis, siue per viam collationis habere.Parisius *de resignat.lib.1. quæst.17. num.13.* Potest etiam cum licentia Episcopi Ordines conferre, *d.c.1. de ordinat. ab Episcopo qui renuntiauit.* Thesautus *in Prax..p.2.verb.Ordo, c.22.n.1.*

18 At Episcopus qui renuntiauit etiam dignitati Episcopali, non potest Sacros Ordines conferre licitè, quamvis validè conferat: & ab ipso promotus in Sacris non recipit Ordinis executionem.Maiolus *de irregul.lib.3.c.6.*Parisius *sup.lib.1.quæst.17.à n.19.*Azor.

19 *tom.2.lib.3.c.48.q.13.*Si autem in minoribus promotus est,etiam scienter habet liberam Ordinis executionem. Ita ex *d.c.1.de ordinat. ab Episcopo qui renunciauit*,elicit idem Thesaurus *supra.*

20 Nota præterea quod in dubio an Episcopus loco, vel dignitati renunciauerit, regulariter censeri debere tantum loco renunciasse. Tum quia renunciatio est stricti iuris, ac ita strictè accipienda, tum quia regulariter ita contingit, vt nullus velit dignitati renunciare. Sanchez *lib.7. consil. moral.c.1. dub.20. n.34.* post alios Thesaurus *suprà.*

CONSVLTVM XVI.

De celebrante Missam non constituto in Sacerdotio, aut audiente Confessiones.

SVMMARIVM.

1 *Casus.*
2 *Iste contraxit irregularitatem.*
3 *Quid sit laicus.*
4 *Et falsarius.*
5 *Falsitas quomodo probanda.*
6 *Puniendus à DD.Inquisitoribus.*
7 *Ex Bulla Greg. XIII.*
8 *Quæ obseruatur in Inquisitionibus.*
9 *Et aliis constitutionibus Pontificiis.*
10 *Præsertim Clem. VIII.*
11 *Ac Vrbani VIII.*
12 *Et Epistola Cardinalis Millini.*
13 *Incurrit iste pœnas harum Constitutionum.*
14 *Ad incurrendas pœnas sufficit vnus actus.*
15 *Et ad irregularitatem, & pœnam falsi.*
16 *Vbi est eadem ratio,est eadem lex.*
17 *Ex verbis Constitutionis Vrbanæ.*
18 *Singularis locutio vno contenta est.*
19 *Ratio legis est anima illius.*
20 *Ex constitutione Vrbani.*
21 *Et Clementis VIII.*
22 *Hoc delictum facit suspicionem in fide.*
23 *Non obstat constitutio Greg. XIII.*
24 *Tollitur hic scrupulus.*
25 *Pluralis numeri appellatione venit etiam singularis.*
26 *Resoluitur in singularem.*
27 *Exemplum ex Bulla Cœnæ.*
28 *Roboratur ex Vrbano VIII.*
29 *Lex posterior corrigit priorem.*
30 *Pœna istarum Constitutionum est rationi consona.*
31 *Indicata in lege veteri.*
32 *An sit in vsu.*
33 *Casus forsan erant diuersi.*
34 *Casus prodigiosi de hac re.*
35 *Alius ex Prato spirituali.*
36 *Consulens monetur quid debeat facere.*
37 *Quibus conditionibus debeat spontè comparere.*
38 *An sit in iudiciis præuentus.*
39 *Quid de non vocato, nec citato, sed ducto ad S.Officium.*
40 *Quid de iudiciis præuento.*
41 *Spontè veniens quis dicatur.*
42 *An qui scit rumorem esse de suo delicto.*
43 *An qui aliàs est querelatus.*
44 *An qui ignorat se esse præuentum.*
45 *Quid de præuento ex alio crimine.*
46 *Debet fateri integrè delictum.*
47 *Comparatur hæc confessio confessioni Sacramentali.*
48 *Cum grano salis id accipiendum.*
49 *Iudicis arbitrium intrat.*
50 *Quando præsumatur obliuio.*
51 *Quid si diminutio nòn probetur.*
52 *Quomodo hæc applicanda ficto Sacerdoti incipienti Missam, & non perficienti.*
53 *Quid de ficto Sacerdote audiente confessionem, sed non absoluente.*
Sententia quorundam. ibid.
54 *Opposita probabilior.*
55 *Iste puniendus à S. Officio iuxta Constitutiones Pontificias.*
56 *Quia dicitur ministrare Sacramentum.*
57 *Ex Constitutionibus Clem. VIII. & Vrbani VIII.* & num.58.
59 *Malitia huius criminis.*
60 *Exemplo celebrare incipientis Missam.*
61 *Ad fundamenta contraria,* & n.62.63.64. & 65.
66 *Talis an sit tradendus brachio sæculari.*
67 *Est grauissima hæc pœna.*
68 *Pœna commensuratur culpæ.*
69 *Attentatum an puniendum vt consummatum.*
70 *Conatus in delictum quomòdo puniendus.*
71 *Iste quomodo.*

IESVS

IESVS MARIA.

CASVS.

1 NON constitutus in sacerdotio Missam celebrauit; quæritur an incurrerit pœnas Constitutionum Gregorij XIII. Clementis VIII. & Vrbani Octavi, & quas alias.

Responsio.

2 Primò iste contraxit irregularitatem, si Clericus, vel Religiosus est, quia exercuit ordinem, quem non habebat, prout communiter DD. *ex c.1.& 2. de Clerico non ordin. ministr.* Syluest. *in Summa, verbo Irregularitas, q.14.* Nauarrus *in Man.c.27.n.242.* Cornejo *de Irregular. disp.7. dub.2.* Dixi *si Clericus, vel Religiosus est,* quia etsi iuxta ea quæ dixi *tom.3. Summæ, verbo Irre-*
3 *gularitas, n.59.* valde probabilis sententia sit affirmãs etiam laicos actus Ordinis, quem non habent, exercentes esse irregulares, prout tenent S. Antoninus, Sylvester, Sotus, Nauarrus, Suarez, Avila, Valentia, & alij; tenendum tamen est oppositum tanquam benignius in materia odiosa, & quia non est id expressum pro Laico, sicut pro Clerico in iuribus relatis, & toto eo titulo, qui est de Clerico non ordinato ministrante. Saytus *lib.7.c.10. num.6.* Cornejo *de irregularitate, disp.7. dub.2.* Laymanus etiam *de irregularitate, c.3. n.3.* Referens Couarruuiam, Angelum, Sà, Rosellam, Henriquez, & Armillam.

4 Secundò, dicens se esse Sacerdotem, cum talis non fuerit, est falsarius, & falsariorum pœna puniendus *in l. qui sub prætextu, C. de Sacros. Eccles.* Bernardus Diaz, Salzedo, Franciscus Leo, & plures alij, quos referunt, & sequuntur Barbosa *in d.c.2. de Cleric. non ord. ministr. n.3.* Farinacius *de fals. & simulat. q.150. n.85.* Sousa *in Aphor. lib.1.c.32. n.12.* & Carena *de offic. S. Inquis. p.2. tit.11. §.2. n.8.* Huiusmodi autem falsitas pro-
5 bari potest recurrendo ad Matricem, si ex ea non constet esse descriptum in catalogo Ordinatorum, ex traditis per Couarruuiam *pract.c.19. vers.4.* Menochium *remed.4. adipiscendæ, n.736. & de arbitr. cas.187. n.431.* & Barbosam *supra.*

6 Tertiò, iste talis puniendus est à Dominis Inquisitoribus. Etsi enim olim de hoc posset esse controuersia propter *d.c.2. de Cler. non ordin. ministr.* vbi hæc causa committi videtur Episcopo, eo etiam quod Ordinarius Ecclesiasticus est Iudex in crimine falsi, vt notant DD. *in tit. de crimine falsi;* nihilominus hoc tempore certum est DD. Inquisitores Iudices esse in hac causa, etsi non priuatiuè ad Ordinarios, sed cumulatiuè, prout habet Sousa *sup. n.16.* Ita enim definitum fuit à Gregorio XIII. in Bulla *Officij nostri,* inter Bullas huius Pontificis *n.21. in tom.2. Bullarij,* vbi hæc:
7 *Nos itaque vt omnibus difficultates, dubietatesque animaduertentes eos qui Presbyteratu non sunt insigniti, & se in administrandis dictis Sacramentis ingerunt, facto Catholicam veritatem impugnare, quæ solos Presbyteros ministros eorundem Sacramentorum constituendo, illis duntaxat quibus eadem munera congruere existimauit, committi voluit, eorum qui in Presbyteratus ordine non constituti Missas celebrant, ac confessiones audiunt, vt præfertur, cognitionem, & punitionem ad Inquisitoris Officium. & Inquisitores antedictos pertinere, & quod huiusmodi delicti ratione aduersus eos inquirere, procedere, & culpabiles repertos punire prædicti Inquisitores valeant, Apostolica authoritate*
8 *præsentium tenore perpetuò delaramus, & definimus.*

Quæ constitutio licet directa solum videatur ad Inquisitores Hispaniæ, locum sibi vendicat in aliis Inquisitoribus aliarum Prouinciarum, prout ex Bartholomæo Spino, Peña, & Flauio Cherubino probat Carena *sup. n.10. & 11.*

10 Sunt etiam aliæ Constitutiones præter dictam Gregorij, videlicet Clementis Octaui, quæ incipit *Etsi alias,* quæ extat *3. tom. Bullarij,* inter Bullas huius Pontificis *n.81.* vbi Pontifex inhærens aliis Constitutionibus Pauli Quarti, & Sixti V. de quibus Locatus *in Iudiciali Inquisit. inter decreta facta in Congregatione S. Officij Romæ fol.475. & 476.* hæc inquit: *Nos igitur animaduertentes huiusmodi perditos, & nefarios homines ad Sacrum Presbyteratus ordinem non promotos Missarum celebrationem vsurpare præsumentes, non solùm actus idololatriæ, saltem extrinsecè, seu per externa & visibilia religionis, & pietatis signa exercere, sed etiam quantum in ipsis est efficere, vt Christi fideles, qui credunt eos ordinatos esse, & ritè conficere Sacramentum Eucharistiæ, idololatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem, & vinum tanquam verum Christi Domini nostri Corpus, & Sanguinem eisdem adorandum proponentes, confessiones autem audientes non solùm Sacramenti Pœnitentiæ dignitatem contemnere, verum etiam Christi fideles decipere, dum scilicet iniquè sibi assumunt gradum Sacerdotalem, & auctoritatem absoluendi à peccatis magno cum periculo, & scandalo plurimorum.*

Propterea, vt grauissima hæc scelera committentes posthac debito supplicio puniantur. Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudicium decreuimus consulere. Et ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit, prouidere volentes, supradictorum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, hac perpetuo valitura Constitutione decernimus, atque statuimus vt quicunque non promotus ad Sacrum Presbyteratus ordinem, repertus fuerit Missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionem audiuisse à Iudicibus S. Inquisitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abiiciatur, & ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, ritè degradatus, statim Curiæ seculari tradatur per Iudices seculares debitis pœnis plectendus.

11 Postea Vrban. VIII. in Constit. *Apostolatus,* inter Bullas ipsius *n.79.* prædictas constitutiones amplians, & extendens inquit: *Vt de cætero perpetuis futuris temporibus, qui imposterum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Missam celebrare, aut Sacramentalem Confessionem audire præsumpserit, ætate minori annis 25. non excusetur, quominus eidem Clementis constitutioni subiiciatur, dummodò vigesimum suæ ætatis annum compleuerit. Ipseque non promotus sit delinquẽs nulla habita consideratione præfatæ minoris ætatis, siue*
12 *Laicus, siue Clericus, sæcularis, aut cuiusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, etiam de necessitate exprimendæ. Regularis, aut cuiusuis alterius instituti, etiam Apostolicæ Sedi immediatè subiecti, necnon Militiarum quarumcunque, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani fuerit, tradatur Curiæ sæculari pœnis debitis plectendus.* Quibus etiam addi potest, quod vt refert Sousa *supra n.12.* idem Papa Vrbanus VIII. per epistolam Cardinalis Millini ad Inquisitorem Generalem Lusitaniæ quinta die Martij anno 1622. datam præceperit, vt prædicta pœna traditionis Curiæ sæculari plecterentur isti, qui hoc crimen commisisse reperti fuerint.

13 Quibus præiactis dicendum quartò, præfatum N. qui non constitutus in Sacerdotio celebrauit, etiamsi fortè vnam tantùm Missam dixerit, vel celebrauerit, incurrisse pœnas dictarum constitutionum. Ita expressè Sousa *in Opusc. de sollicit. tract.1.c.9. n.8. & in Aphorismis Inquisit. lib.1.c.32. n.9.* Et Franciscus Bordonus *in Sacro Tribunali, c.22. q.8. n.12.*

Primò

14 Primò, quia ad incurrendas pœnas contra transgressores aliorum præceptorum, siue naturalium, siue Ecclesiasticorum, sufficit vnus actus contrarius dictis præceptis. Præcepta namque negatiua (quale est hoc de non celebrando nisi à constituto in Presbyteratus Ordine) solo vnico actu violantur, & ita per solum vnum actum incurruntur pœnæ contra transgressores illorum taxatæ. Ita vt illud Iacob. 2. *Qui in vno offenderit factus est omnium reus*, intelligatur quantum ad pœnam, secundum Hugonem, & alios.

15 Secundò specialiter, nam ad incurrendam irregularitatem, & pœnam criminis falsi, quas iste fingens se sacerdotem, & celebrans incurrit, sufficit vnus actus, vt omnes admittunt: ergo etiam ad incurrendas taxatas pœnas à Summis Pontificibus.

16 Est enim eadem ratio, & vbi est eadem ratio, est eadem lex, *l. illud, ff. ad legem Aquliam, l. si postulauerit §. 2. ad legem Iuliam de adulter. l. quidam nummularios, ff. de edendo*, & aliis iuribus, & DD. *ibid.*

17 Tertiò ex verbis Constitutionis Vrbani VIII. per quàm declarat suorum prædecessorum Constitutiones, videlicet: *Qui in posterum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Missam celebrare, aut Sacramentalem confessionem audire præsumpserit, &c. tradatur Curiæ sæculari*, vbi expressè loquitur de celebratione 18 vnius Missæ tantum. Vtitur enim verbo *Missam*, quod est singulare, & singularis locutio vno contenta est, *l. boues, §. hoc sermone, ff. de verbor. signific at.* Ioannes Andreas *c. pluralis de Regulis iuris in 6. & in c. 1. de reb. Eccles. non alienand. in 6.* vbi exemplum ponit in alienatione rei Ecclesiasticæ, in qua vnus tantum requiritur tractatus, quia textus vtitur verbo singulari.

19 Quartò ex ratione motiua huius legis, seu Constitutionis, ex qua debet desumi sensus ipsius, cum ratio legis sit anima legis, *l. cum ratio, ff. de bonis damnat.* Alexander *cons. 32. n. 5.* Thuscus *practic. concl. tom. 6. litt. R, conclus. 31. n. 15.* Ratio autem motiua huius legis, seu Constitutionis præcipientis vt qui non constitutus in gradu Sacerdotali celebrauerit, tradatur brachio sæculari, eo est, prout colligitur ex constitutione 20 Gregorij XIII. *Officij nostri*, relata, & ex constitutione Vrbani VIII. *Apostolatus*, etiam relata, quia tales *Catholicam veritatem, quæ solos Presbyteros dictorum Sacramentorum ministros esse docuit, facto impugnant.* Vel ea, qua vsus est Clemens VIII. in constitutione, *Etsi aliàs*, similiter relata, quia scilicet tales *Non solũ actus idololatriæ, saltem extrinsecè seu per externa, & visibilia* 21 *religionis, & pietatis signa exercẽnt; sed etiam quantum in ipsis est*, efficiunt, *vt Christi fideles idololatriæ crimen incurrant*, &c. vtraque autem ratio ex istis saluatur, & verificatur in casu celebrationis vnius tantum Missæ. Ex quo sequitur comprehendi sic facientem dictis constitutionibus, & pœnis ipsarum.

22 Quintò, quia talis pœna infligitur isti delicto, quia illud committens redditur vehementer suspectus de hæresi hæret[illegible] seculares sint ministri Sacramenti Eucharistiæ, vel quia abutitur Sacramento venerabili Eucharistiæ, saltem facto ipso, vt Pontifices dixerunt; vel quia facit opus malum ab hæreticis laudatum, & commendatum. Hæc enim omnia causant huiusmodi vehementem suspicionem hæresis, vt latè Carena, Sousa, & Bordonus relati; quibus adhæret Castrus Palaus *p. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 16. §. 9.* quæ etiam procedunt in casu celebrationis vnius tantum Missæ, prout ex se patet.

23 Sextò id maximè suadetur tollendo scrupulum, propter quem oppositum affirmari posset. Videlicet, quia in constitutione relata Gregorij XIII. dicatur in numero plurali, *eos qui in Presbyteratus ordine non constituti Missas celebrant*, verbum enim *Missas* in plurali sumptum plures Missas, & non vnam tantum exigere videtur, *l. vbi numerus, de verbor. significat.* Et in constitutione Clement. VIII. dicatur etiam in numero plurali *Missarum celebrationem vsurpare præsumentes*, quo etiam excludi videatur vnica celebratio Missæ.

24 Tollitur autem hic scrupulus. Primò, quia vt benè considerant ad alium casum similem infra referendum Vgolinus loquens de Censura Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum *in glossa, ac eorundem libros num. 1.* & Farinacius *de hæresi q. 180. num. 29.* ideo vterque Pontifex vsus est plurali numero *Missas*, quia loquebantur de transgressoribus etiam in numero plurali, videlicet ibi: *Qui in Presbyteratus Ordine non constituti*, & ibi: *Non promotos celebrationem Missarum* 25 *vsurpare præsumentes.* Secundò, quia certa res est, quod pluralis numeri appellatione venit etiam singularis, quando eadem est ratio in vno ac in pluribus, prout contingit in proposito, & ex variis Iuribus, & Doctoribus probat Barbosa *de appellat. verb. Iur. signif. appell. 169. n. 1.* Itaut numerus pluralis resoluatur in singularem, quando eadem est ratio vtrobique, prout ex iuribus etiam, & Doctoribus probat Illuminatus Mo- 26 ron. *in respons. resp. 58. n. 4.* & plures pro vno reputentur, & habeantur, prout etiam ex iuribus, & DD. probat Mascardus *de probat. vol. 3. concl. 1249. n. 52.* Ex quo sequitur idem esse in his Pontificiis constitutionibus *Missas* celebràsse, ac vnam tantum *Missam* dixisse.

27 Quod tertiò roboratur appositissimo exemplo ab Vgolino, & Farin. supra relato, multis aliis quæ adduci possent prætermissis. Nam in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur *retinentes, seu legentes libros hæreticorum* in numero plurali, & tamen certum est, & indubitatum apud omnes, quod ad incurrendam huiusmodi excommunicationem sufficiat retinere, aut legere vnum librum alicuius hæretici.

28 Pariter ergo in præsenti dicendum, numerum pluralem *Missas* denotare etiã singularem Missam. Quartò, etiam dato, & non concesso, quod Gregorius, & Clemens plurium Missarum celebrationem ad præfatas pœnas incurrendas requisierint, quia tamen Vrbanus VIII. ipsorum Constitutiones amplians, & extendens, vt patet illis verbis, *amplificantes, & extendentes*, cum expressè dixerit in numero singulari: *Non promotus Missam celebrare præsumpserit*, censendus est extendisse dictas Constitutiones ad vnam tantũ Missam celebrantes; quod præsertim maiorem vim accipit ex 29 eo quod quando sunt duæ leges contrariæ, posterior corrigit, & emendat priorem, prout communiter DD.

30 Rigidissimã porrò hanc pœnam his constitutionibus Papalibus pro hoc crimine designatam satis rationi consonam esse, non solùm confirmat quod hoc nefas tam grauissimum ab Ecclesia reputatum fuerit, vt propterea antiqui Pontifices eidem pœnã non statuisse videantur, vt habent Bern. Diaz *pr. c. 120. in princ.* & Palaus *sup.* sed etiam, quia stando in iure diuino veteris testamenti non obscurè indicata fuerit.

31 Primò, in Core, Dathan, & Abiron, ac 250. viris, *Numeror. 16.* qui propter [illegible] Sacerdotij munus viui in terra absorpti, vel igne sunt interfecti. Secundò, in Ozia Rege Iuda, qui prout habetur 2. *Paralipom. 26.* quia *adorare voluit incensum super altare thymiamatis* (Sacerdotali more, & prout Iosephus addit, *sumpto sacerdotali habitu*) *orta est lepra in ore eius coram Sacerdotibus, &c. & fuit leprosus vsque ad diem mortis suæ.*

32 Nec obstat quod prædicta pœna relaxationis ad brachium sæculare non sit in vsu in aliquibus Inquisitionibus, vt in Hispanica, vt testatur Palaus *supra*, neque in Lusitanica, prout Sousa *d. cap. 32. num. 12.* nec 33 in Sicula, prout refert Diana *4. part. tract. 7. resolut. 1.* Credendum enim est, ideo hoc esse, quia casus qui contigerunt in his partibus, haberent aliquas circumstantias minuentes delictum, vt propterea à pœna ordinaria recedendum iudicarent DD. Inquisitores illorum

Tribuna

Tribunalium, prout colligitur ex casibus, quos hi authores referunt, & ex iis quæ habet Carena *sup.* §. 7. adiungens etiam *ibid. n.* 13. hæc: *Si enim nullæ huiusmodi circunstantiæ interuenissent, vtique decretum SS. Domini* (scilicet Vrbani VIII. iam relatum) *debuisset ad vnguem obseruari, & illud sine dubio obseruassent Hispani, qui semper fuerunt & pijssimi, & Sedi Apostolicæ obsequentissimi.* Addimus nos, id quod diximus de seueritate huius pœnæ, saltem esse de iure communi, quiquid sit de consuetudine aliquarum Prouinciarum.

34 Id etiam confirmant duo casus, quos Tilmannus Brudembensis *lib.* 1 *sacrar. collat. c.* 60. *& l.* 9. *c. etiam* 60. refert, videlicet primò, quod cum in Parisiensi Vrbe in Ecclesia S. Mariæ quidam non Sacerdos sacrilego ausu Sacrum celebrare tentasset, in ipso accessu ad altare sordidas, & impuras eius manus Sacro Sacerdotali chrismate non delibutas flamma de cœlo cadens absumserit. Item quod cum in Vrbe Goduensi Hollandiæ Caluiniani quidam Missam ioco, & ludibrio facerent, cùm ad illa verba *Agnus Dei*, peruenissent, nuncius venit vxoris illius qui sacerdotium fingebat, diues acerbissimis doloribus partus excruciari, & quod cum re cognita domum perrexisset, vxorem binos masculos peperisse inuenerit, & Missam exsibilauerit; sed Deus iusto furore percitus, paulò post ambobus filiis, deinde vxori, & ficto Sacerdoti necem inopinatam intulerit.

35 Item alius qui refertur in prato spirituali, *c.* 196. de tribus pueris Apamiensibus, qui cum ioco verba consecrationis, Sacerdotum more proferrent, ignis cœlitus delapsus saxum super quod id faciebant, panem, & vinum, quod apposuerant, omnino consumpserit, ipsosque seminortuos (quia puerili leuitate id gesserant) reliquerit. Quæ sanè confirmant flagitium de quo in præsenti agimus, dignum morte, etiam iure diuino, censeri debere.

36 Monendus ergo est consulens, vt spontè compareat coram Tribunali S. Inquisitionis, & ibi fateatur suum delictum, humiliter veniam petens, sicque illam consequetur, iuxta praxim, & benignitatatem huius Sacri Tribunalis, quam referunt Guido Fulcodius Cardinalis, & postea Papa Clemens IV. dictus, *q.* 2. *ad Inquisitores*, Concilio Bitterensi, quod Fulcodius appellat Tholosanum, Peña *in Commentar. ad Eimericum in director.* 3. *part. Commentar.* 12. Batiola *in Aphorismis iuris, verbo spontè*, & communiter alij, qui de S Inquisitionis rebus tractant.

37 Sunt autem aliquæ conditiones necessariæ, vt prædictus N. & alij gaudere possint hoc beneficio sponte comparentium. Prima, & præcipua est, quod nullis præuenti indiciis coram fidei Iudicibus compareant. Colligitur *ex l. sponte, de muneribus, & honoribus, l.* 4. *§. fin. C. de Sicar. l.* 2. *C. de his qui latron.* Fulcodius autem relatus allegat *l. fin. verf. Domini, C. de his qui latron. & text. in l.* 2. *§. si modo. ff. ad Tertyll.* Archidiaconus *in c. vt commissi, verbo obedientes, de hæret. in* 6. Peña *ad Director. p.* 3. *comment.* 12. Farinacius *de hæres. q.* 193. *num.* 28. Carena *part.* 2. *tit.* 18. *n.* 1. Vnde qui

38 indiciis præuenti fuerint, pro sponte comparentibus non habentur, nisi fortè indiciorum nullam eos habuisse scientiam constiterit. Farinacius *supra*, & alij communiter. Vnde patet solutio plurium casuum, qui contingere possunt.

39 Primus est de eo qui non est vocatus, nec citatus, sed est ductus ad S. Tribunal propter aliud crimen ad idem Tribunal spectans, & in eodem instanti ipse fatetur delictum suum. Etsi enim tunc mitiùs cum illo agendum videatur, prout colligitur ex Paulo Garzia *in praxi fol.* 13. & Carena *p* 3. *tit.* 8. §. 7. & etiam ex Locato *inter casus decisos Placentiæ cas.* 7. Nihilominus simpliciter, & absolutè non debet dici spontè cõparens:

40 Primò, quia iam est indiciis præuentus; siquidem est perductus ad S. Officium propter delictum ad ipsum spectans. Secundò quia iure de illo suspicari potest, metu probationum confessum fuisse suum delictum, nempe quia suspicabatur, vel suspicari poterat se præuentum. Tertiò, quia vt habet Peña relatus, & ex ipso Farinacius eo *n.* 28. spontè veniens dicitur is qui nullo præcedente stimulo Iudicem adit;

41 hic autem de quo in præsenti, non Iudicem adiit, sed ad Iudicem est ductus, nec operatus est sine stimulo. Nam conscientia stimulabat ipsum. Etenim conscientia quasi gladius pungit, Prouerb. 12. Ad quod deseruit satis apposité illud Sapientiæ 17. *vers* 10. *Cùm sit timida nequitia, dat testimonium condemnationis; semper enim præsumit sæua perturbata conscientia.* Vnde illud commune: *Nocens metuit pœnam.* Congruit & illud Iac. *cap.* 15. de mala conscientia: *Sonitus terroris semper in auribus illius, & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reuerti possit de tenebris ad lucem circumspectans vndique gladium.*

42 Quartò, quia quando aliquis scit rumorem esse, quod sit accusandus, & quod aliquis sit præparatus ad accusandum illum, tunc etiamsi ipse se accuset non censetur spontè comparens, Decian *in tr. crim. lib.* 5. *c.* 56. *n.* 12. post Alphons. de Castro, quem refert Farinac. *sup. n.* 37. post Ludouicum à Paramo. Hic autem, de quo in præsenti, videns se in Sancto Officio, facilè credere poterat rumorem esse de suo delicto.

43 Quintò; quia querelatus in S. Officio non censetur spontè comparens. Eymericus *p.* 3. *director. n.* 56. Peña *Comm.* 12. Bordon. *de S. Tribun. c.* 30. *n.* 24. Iste autem, si quidem perductus est ad Sanctum Officium, censetur querelatus in ipso Secus est de illo, qui gnorat se esse præuentum, cum tamen reuera præuentus sit, vel denunciatione, vel alio modo: talis

44 enim pro spontè comparenti haberi debet, & talium beneficio gaudere. Ratio est, quia quantum est ex se, & ex parte sua, ipse omnino spontè comparet, & per accidens est respectu illius ea præuentio. Farinacius *sup. n.* 28. 36. *&* 37. Carena supra *titul.* 18. *relato, n* 9. Animaduertens *n.* 3. ex circumstantiis conicere posse iudicem, an reuera ignorans præuentionem censeri debeat.

45 Ex quo patet quid dicendum sit, cum quis comparet præuentus de aliquo crimine, v. gr. de blasphemia aliqua, & ipse spontaneè fatetur alias blasphemias, de quibus nullo modo est præuentus, aut indiciatus, tunc enim distinguendum est. Aut enim dubitat se præuentum esse etiam quoad illas; aut non dubitat, quia certò scit eas protulisse quando nulli aderant testes. In primo casu non debet haberi pro spontè comparenti, sed eius confessio credenda facta metu probationis, & non omnino spontaneè, iuxta dicta superius. Secus verò in secundo casu, propter oppositam rationem, scilicet quia quoad has blasphemias nec est præuentus, nec potest præueniri, cũ sint omnino occultæ. Carena *sup. n.* 6. *&* 7. ex Farinacio, & Peña.

46 Secunda conditio, vt is, & alij frui possint beneficio spontè comparentium, est, vt fateantur integrè, & perfectè suum delictum. Ita enim habetur in Concilio Bitterensi, *c.* 2. illis verbis: *Infra quem terminum venientes pœnitentes, & dicentes plenam de se, & de aliis veritatem, habeant impunitatem, &c.* Colligitur etiam *ex c. quem pœnitet de pœnit dist.* 1. illis. *Quem pœnitet, omninò pœniteat.* Et *de pœnit. dist.* 3. *Can.* 42. illis: *Quædam enim impietas infidelitatis est ab illo qui iustus, & iustitia est, dimidiam sperare veniam. Iam enim foret sine pœnitentia inuenire gratiam.*

47 Tertiò colligitur ex eo, quod hæc confessio spontanea quæ fit in S. Officio, comparatur quantum ad hoc confessioni Sacramentali, per quam non obtinetur venia, nisi fuerit plena, & completa, Peña *part.* 2. *Direct.*

Direct. q.34. comm.9. Bordonus *de Sac. Tribun. c.30. n.23.& 24.*

48 Cum grano tamen salis hæc accipienda, quia agitur de vita hominis. Accipi enim debent quando obliuio non præsumitur, & diminutio plenè probatur. Symanch. *Cath.Instit.tit.48. num.27.* Rojas *de haeret. p.2.n.235.* Peña *in comm.ad 3 p.Direct.comm.59.* Sousa *in aphorism. lib.2. c.48. n.11.* In hoc tamen Iudicis

49 prudens arbitrium attendendum est. Rojas *de haer. p.1.n.90.* Peña *d. comm.59.* Sousa *supr. n.9* Ad hoc autem vt prudens sit, attendere debet ad delinquentis ingenium, an sit obliuiosus, stupidus, an verò tenax, & memoratus. Peña *sup.* Sousa *sup.* Præsumi etiam po-

50 test obliuio in factis antiquis, & in numero eorum criminum quæ delinquens habet in consuetudine. Peña

51 *sup.* Sousa *lib.1.c.16.n.6.& 7.* Si diminutio non plenè probetur, & considerabilis sit, danda est reo tortura iuxta probationis qualitatem. Cantera *in qq. crimin. rubr. de haeret. c.1.n.57.* Farinacius *de haeresi quaest.185. n.133.* Sousa *dict.cap.48.n.12.*

52 Hæc porrò, quæ dicta sunt, applicari proportionaliter debent etiam pro casu quo celebrans non sacerdos incipiat celebrare Missam, quamuis illam non perficiat, nec verba consecrationis proferat. Prout tradunt Sousa *in opuscul.de sollicitant.tract.1. cap.9.n.19.* Et *in aphorism.Inquisit. lib.1.c.32.n.6.* Carena *de offic. S. Inquisit. p.2. tit.11. §.3. n.15. in fine*, Bordonus *de S. Tribunali, cap.22. dub.10. n.5.* & Illustrissimus Inquisitor Trasmiera *in stimulo fid. quaest.4. cap.5. num.7.* Ratio est, quia etiam in tali casu reperitur abusus Sacramenti, scilicet Venerabilis Eucharistiæ, quod in Missa celebratur. Etenim confessio, introitus, Collecta, Epistola, & alia quæ sunt ante consecrationem, sunt partes integrales Missæ, & non desinunt esse tales etiamsi Missa non perficiatur. Vnde sic faciens redditur suspectus de fide, quia facto ipso denotat illa fieri posse à non Sacerdote, prout hæretici contendũt.

53 Si verò dicatur ex hoc etiam sequi, quod qui non sacerdos, sed fingens se sacerdotem audiat confessionem alicuius, non proferendo verba absolutionis, incurrat etiam pœnas dictarum Constitutionum Summorum Pontificum, cuius oppositum tenent Rodriguez *tom.2.qq. regul. q.28. art.2.* Rodericus à Cunha *de confessar. sollicit. q.13. n.14.* Sanctarellus *de haeres. cap.42. dub. vnic. n. 5.* Barbosa *c.1. n.7. in fin. de Clerico non ordin. ministr.* Carena *p.2.de offic. S. Inquis. tit.11. §.1. n.14.* Quibus etiam fauet Ioannes Sancius *in select. disp.11. n.36.* Quorum præcipuum fundamentum est, quia Clemens VIII. in sua Constitutione comprehendit *confessiones audientes*, & qui sibi assumunt *authoritatem absoluendi à peccatis*: vtrumque ergo requiritur. Clarius Gregorius XIII. in sua constitutione super hac re edita: solùm enim videtur loqui de illis, qui non solùm audiunt confessiones, sed etiam absolutionem impendunt. Dicit enim: *Ad aures nostras siquidem nuper peruenit, multos esse qui dubitent, an contra eos qui in sacro Presbyteratus ordine non constituti Missas celebrare, confessiones audire, ac absolutionem impertiri*, &c. Etenim dictio illa *ac*, posita cum illo verbo, *absolutionem impertiri*, est copulatiua, & ponitur pro *&*, prout ex iuribus, & Doctoribus probat Barbosa *in Tract. de diction. dict.3.n.1.* Copulatiua autem copulatorum requirit concursum, secundùm regulas Iuris. Prout de dictione *&*, dixit Giurba *cons.crim.77.n.3.* & Barbosa *in tract. de Dict dict.110.n.9.* Secundò, quia talis non conficit Sacramentum, siquidem non absoluit, in quo posita est huius Sacramenti perfectio.

54 Nihilominus probabilius videtur oppositum, scilicet eum qui Sacerdotem se fingens audit confessionem alicuius, etiamsi illum non absoluat, nec verba absolutionis super ipsum proferat, comprehendatur in dictis constitutionibus. Prout tenent Freytas *in edit. nouiss.de sollicit.q.13.n.36.* Sousa *in aphorism. Inquis. lib.1. cap.33. num.3. & in opusc.de sollic. tract.1. cap.9.num.3.4.& 7.* Bordonus *de S.Tribun.cap.22.q.10. num.5.* Et Illustrissimus Trasmiera *in stimulo fidei, q.4. cap.5. n.7.* referens etiam Alberghinum *cap.25. n.6.*

55 Consequenter ergo ad hanc sententiam dico primò. Non sacerdos fingens se sacerdotem, & audiens confessionem alicuius, etiamsi illum non absoluat, aut verba absolutionis super ipsum proferat, punitur à Dominis Inquisitoribus, & comprehenditur in Pontificiis Constitutionibus. Ita colligitur ex Constitutionibus Pontificiis Pauli IV. Gregorij XIII. Sixti V. & Clement. VIII. quas affert, & explanat Scortia *in Bulla Pontif. epit.162. theorem.403.* Zipæus *in iure Pontif.lib.5.tit.de Cleric. non ordinato celebrante*, Franciscus Leo *in Thesaur. fori Eccles.p.3. c.4. n.58.* Emanuel de Moura *de incant. opusc.1.sect.3.c.3. n.9.* Sanctarellus *de haeres.cap.42.dub.vnic.n.5.* Homobonus *in consult.part.1.resp.150. volum.1.* Aldrete *de relig. discipl.lib.2.c.20.n.14.* Barbosa *de potest. Episc. part.3. alleg.120.n.18.* Sousa *opusc. de sollic. tract.1. c.9.n.1.* & Diana *p.4.tract.7.resolut.11.*

56 Ratio est, quia talis etiamsi non absoluat, audiendo tamen confessionem dicitur esse minister talis Sacramenti, eo quòd confessio ipsa etiam seclusa absolutione est pars sacramentalis, cuius signum est non solùm quia pœnitens ea intentione manifestat sua peccata, vt suppono, sed etiam, quia ipse audiens illa, secundum communem sententiam tenetur sub sigillo sacramentali seruare secretum. Ex quo sequitur abuti Sacramento Pœnitentiæ, qui abutitur Sacramentali confessione, quæ est pars talis Sacramenti.

57 Secundò ex constitutione Clementis VIII. illis verbis: *Statuimus vt quicunque non promotus ad Sacrum Presbyteratus Ordinem repertus fuerit Missarum celebrationem vsurpasse, vel sacramentalem confessionem audiuisse*, &c. Tertiò ex Constitutione Vrbani

58 VIII. vbi amplians constitutiones Gregorij, & Clementis, inquit: *Vt de cetero perpetuis futuris temporibus qui in posterum ad sacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Missam celebrare, aut Sacramentalem confessionem audire præsumpserit*, &c. Quartò, quia,

59 vt inquit Sousa suprà: *Malitia huius criminis consistit in abusu Sacramenti cum notabili detrimento proximi, & qui hoc facit, est de fide suspectus, factoque approbat quod haeretici huius temporis falsè asseuerant.* Quæ omnia verificantur solùm per auditionem confessionis, etiamsi absolutio non tribuatur.

60 Quintò à simili, quia non sacerdos, qui celebraret tantum partem Missæ, scilicet introitum, collectam, Epistolam, Euangelium, &c. etiamsi non proferret verba consecrationis, aut perficeret Missam, esset transgressor dictarum constitutionem Pontificiarum, vt tradunt Sousa, Carena, Bordonus, & Transmiera, quos retuli supra *num.52.* Pariter ergo non sacerdos qui tantum audiret confessionem alicuius, etiamsi ipsum non absolueret, reus esset talium constitutionum. Sicut enim introitus, collecta, Epistola, Euangelium, &c. sunt partes Missæ, sic etiam confessio sine absolutione est pars Sacramenti pœnitentiæ.

61 Quare ad fundamentum contrarium desumptum ex constitutione Clementis VIII. dico quod licet in parte narratiua constitutionis sic loquatur Pontifex, in parte tamen dispositiua solum loquitur, prout vidimus, de audientibus confessionem, nulla facta mentione de proferentibus verba absolutionis. Quamuis autem pars narratiua considerari debeat ad intelligentiam constitutionis, influit in dispositiuam, eo quòd legislator mouetur ad disponendum ex iis quæ narrauit; nihilominus multò magis attendi debet ad dispositiuam, quia in ipsa legislator declarat expressè

expresse suam mentem. Vnde verba narratiua non efficiunt plenam probationem, *l.ex hac, ff. de donat. l.ex his verbis, Cod. de testament.milit.* cum similibus, de quibus Mascardus *de probat. concl.622.* & alij, & generaliter habetur pro axiomate iuris, *Facti narratio non facit ius,* de quo ex variis iuribus, & Doctoribus Barbosa *in axiomat.iuris,axiomat.93.n.1.*

62 Deinde dico, ideo Papam posuisse in narratiua suæ constitutionis vtrumque, scilicet audire *confessiones*, & assumere *authoritatem absoluendi*, quia regulariter, & vt in plurimum ita contingit. Isti enim ficti sacerdotes, ne manifestent suam fictionem, & delictum, cum audiant confessiones, etiam solent proferre absolutionis verba. Et vt habet axioma iuris desumptum ex *l.si cui, ff.de annuis legat.* pro quo plures extant Doctores apud Barbosam *sup. n.26. factum præsumitur quod fieri consueuit.* Vide Bordonum *supra.*

63 Idem dicendum ad verba constitutionis Gregorianæ, scilicet ideo vtrumque posuisse Gregorium in dicta constitutione, quia regulariter, & vt in plurimum vtrumque fit ab huiusmodi fictis sacerdotibus, seu confessariis. Addendum etiam dictionem *ac*, qua vtitur, illis verbis *ac absolutionem impertiri*, regulari posse per dictionem *&*, cui est similis: dictio autem *&*, quamvis sit copulatiua, sæpius tamen sumitur pro *vel*, & est disiunctiua, vt manifestè in constitutione Gregorij XIV. super immunitate Ecclesiarum, vbi Pontifex dicit ea frui non posse illos, *qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis* commise-

64 rint: ea enim dictio *&*, sumitur disiunctiuè pro *vel*, prout dixi 3. *tom. Summæ, verbo Immunitas Ecclesiarum, num.11.* & ita recipitur communiter. Id etiam probat Barbosa *in tract.de dictionib.dict.110. num.28.* ex Oldrado, Portoles, Bursario, & Thesauro, in casu quo quis diceret: *Concedo tibi omnia; quæ talis exercere potest de iure, & consuetudine*, quia tunc declaratur talis concessio, ac si diceretur *de iure, vel consuetudine.* Sic ergo in præsenti nostra constitutione Gregorij XIII. dictio *ac*, declarari potest pro *vel*. Cuius signum est, quod ipsemet Gregorius in eadem constitutione ante verba relata in argumento solùm loquitur de illis qui *se in administrandis dictis Sacramentis ingerunt.*

65 Secundum fundamentum corruit ex dictis. Non solùm enim dicitur conficere hoc Sacramentum qui verba absolutionis profert, sed etiam qui audit confessionem peccatorũ: siquidẽ talis confessio est sacramentalis, & pars ipsius Sacramenti, vt dictum est.

66 Dico tamen secundò, prædictis non obstantibus, fictus Sacerdos audiens confessionem alicuius, & eum non absoluens, non est rigorosè puniendus pœna ordinaria dictarum constitutionum quoad traditionem brachio seculari. Ita expressè Bordonus *sup. n.6.* fauet Sousa *d.c.33.n.4. & in opusc. de sollicit. tract.1. cap.9. num.10.* dum inquit, quod qui solùm generalem confessionem audit, non autem specialem peccatorum, etsi subjiciatur iudicio Inquisitorum, mitius tamen puniri debere.

67 Eadem refert, & non impugnat Diana *p.4.tract.7. resol.11.§. sed difficultas.* Magis fauet Illustrissimus Trasmiera relatus ex Alberghino, loquens de illo qui fingens se esse Sacerdotem, eius confessionem audit, sed non absoluit. Dicit enim: *Vel saltem certum est puniendum esse ab Inquisitoribus pœna extraordinaria, si non ea, quæ est decreta in Pontificiis Constitutionibus, vt rectè docet Alberghinus, num.10.* Huius autem ratio est, quia tradere aliquem Curiæ, seu brachio seculari, est summa, & grauissima pœna, cum sit idem

68 ac tradere morti, seu vltimo supplicio, ac per consequens debet esse propter delictum consummatum in illo genere, vt seruet proportionem cum illo, iuxta illud Deuteron.25. *Pro mensura delicti erit & plagarum modus.* Præsertim quia pœna debet commensurari delicto, *l.Paulus respondit ff ad Trebell. l.rescriptum, ff.de his quibus vt indign.* Et non debet vltra delictum protrahi, *cap.quæsiuit 2.de iis quæ fiunt à maior. part.* Cum ergo Sacerdos iste fictus non perfecerit, aut consummauerit delictum administrationis Sacramenti Pœnitentiæ, sed dumtaxat illud inchoauerit, puniendus non erit ea pœna, qua ille qui illud compleuerit, & perfecerit, absoluendo videlicet.

69 Deinde, quia vt bene Farinacius *in pract.crim.q.17. num.49.* inquit: *Ex communi, & generali totius mundi consuetudine hodie nunquam puniuntur attentatum, sicut consummatum in quocunque etiam grauissimo, & atrocissimo crimine.* Pro quo affert Alexandrum, Iasonem, Angelum, Boerium, Gomez, Afflictum, & quamplures alios.

70 Item quia conatus in delicto non punitur pœna ordinaria, sed mitiori, & extraordinaria, prout ex Afflicto, Claro, Farinacio, Quarantia, & Nauarro affert Bordonus *sup.num.17.& 18.* Concludens, quod in casu nostro auditionis confessionis *imponenda solùm est suspensio, seu depositio ab exercitio horum Sacramentorum in perpetuum, cum pœna triremium ad quinquennium, plus, aut minus iuxta qualitatem delicti probati.* Vel vt Sousa *supra c.32. n.13. Pœna sic arbitrari potest, vt si fictus Sacerdos fuerit laicus, ac vilis persona, fustigetur, ac ad triremes mittatur, & aliquæ spirituales pœnitentiæ ei addantur. Si verò fuerit persona honesta, aut religiosa, damnetur ad triremes. Quod si talis sit qualitatis, vt ad triremes mitti non debeat, in exilium mittatur, & si fuerit in aliquo ordine, ab eo suspendatur toto exilij tempore. Si delictum aliquas cir-*

71 *cunstantias habuerit aggrauantes; addantur aliæ pœnæ secundum earum qualitatem.* Dicit etiam Diana *supra*: *Supradicti rei si sint Religiosi, vel Sacris Ordinibus initiati, non fustigantur, quod generaliter dictum esse volo pro omnibus aliis delictis.*

CONSVLTVM XXII.

De exemptione cuidam Monacho concessa.

SVMMARIVM.

1 *Dubium ex facto ortum.*
2 *Abbatis titulus in quibus Religionibus conceditur.*
3 *Insolita aggredi non debent.*
4 *Abbas solo nomine, ventosam dignitatem repræsentat.*
5 *Titulus aliquando est non titulus.*
6 *Titulus Reuerendissimi an tolerandus.*
Est proprius Episcoporum, vel Abbatum. ibid.
7 *Sunt in dignitate constituti.*
8 *Et Dominorum Inquisitorum.*
9 *Et generalium.*
10 *Hoc priuilegium exemptionis an concedi potuerit.*
11 *Est contra bonum regimen Religionis.*
12 *Decreta Summorum Pontificum.*
13 *Hæc exemptio videtur quædam dispensatio in voto.*
14 *Doctores huius sententia.*
15 *Concedi posset pro aliquibus casibus.*
16 *Et cum quadam limitatione.*
17 *Maximè si talis Abbas esset Abbatiæ deperditæ.*
18 *Declaratio S.Congregationis.*
19 *Hæc exemptio est contraria intentioni Summorum Pontificum.*
20 *An contradicat voto obedientiæ.*
21 *Derogat valdè ipsi.*
22 *De constitutionibus Religionis.*

23 Bulla

23 *Bulla Pauli III.*
24 *Praefatus Monachus non fruitur priuilegiis veri Abbatis.*
25 *Decretum Sac. Congregationis Concilij circa facultatem concessam Abbatibus ad conferendam tonsuram, & minores ordines.*
26 *S.Rota Rom. decisio ad intentum.*
27 *Alia ad idem.*

IESVS MARIA.

CASVS.

1 QVIDAM Monacho Præsidens Capituli generalis concessit titulum Reuerendissimi, & Abbatis, eximens illum ab obedientia Superioris immediati, & facultatem concedens, vt eligeret socium qui eadem exemptione gauderet.

Quæritur autem an licitè, vel validè fuerit facta huiusmodi concessio, nunquã antea in illa Religione visa.

Responsio.

2 QVod attinet ad titulum Abbatis, quamuis admitti posset hæc concessio in Religionibus, quibus talis vsus increbuit, vt de Benedictina dicitur, præsertim, quia hoc potest esse conueniens ad bonum regimen Religionis, & honorandos viros graues, & benemeritos illius; nihilominus tamen inconueniens videtur illum introducere.

3 Insolita enim aggredi non debent, *Argument. l. si negotia, ff. de negot. gest.* Et huiusmodi priuilegia insolita solent in Religionibus turbas, & tragœdias excitare, præsertim quia, vt dixit Rota in vna Hispa-4 lensi *Praeminentiarum*, coram Peña 24. Octob. 1611. *Abbas solùm nomen Abbatis, non autem dignitatem, seu administrationem cum iurisdictione habens, solùm impropriè, & abusiuè Abbas vocatur, ex eo quod quandam ventosam dignitatem repræsentat.* Et secundùm 5 Bordonum *in decisionib. decis. 418.* solùm æquiuocè est Abbas. Vnde de tali titulo Abbatis verificatur id quod inquiunt Speculator *de instrum. edit. §. 1.* & Bertachinus *in repertor. verb. Titulus*, Titulus aliquando est non titulus.

6 Idem dicendum de titulo Reuerendissimi, et si enim tolerandus esset in Religionibus, vbi est talis vsus, vbi tamen non fuerit, reijciendus videtur, eo quod est proprius Episcoporum, vel saltem Abbatum veram, & legitimam administrationem, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentium, *l. in contractib §. in omni verò tempore, C. de non num pec. ibi per virum Reuerendissimum Episcopum, aut Vicariorum generalium* 7 *Episcoporum*, quia tales sunt in dignitate Ecclesiastica constituti, suntque Prælati veram iurisdictionem habẽtes, *c. non putamus*, iuncta Gloss. *verb. videatur, de cõsuetud. lib. 6. c. Romana, in princ. p. de appellat. eod. lib.* per Panuin. *in tr. de offic. & potest. Cap. Sede vac. p. 2. q. 10. n. 16. vers. an autem Vicarius*, Fuscus *de Visit. lib. 1. c. 15. n. 32.* Anton. de Pretis *in tract. de iurisd. Episc c. 6 n. 50.* vbi inquit Vicarium dici spectabilem, & de mediis magistratibus. Barbosa *de iur. Eccles. lib. 1. c. 15. n. 16.* 8 *& 27.* Vel etiam Dominorum Inquisitorum, quia sunt delegati Summi Pontificis, & quidem in causis maioribus, & illius locum tenent, cuius personam repræsentant, *c. præcipimus, 93. dist.* Ludouicus à Paramo *de orig. S. Inquis. lib. 3. q. 9. n. 23. & 24.* Carena *de offic.* 9 *Sanctissimæ Inquisit. p. 1. tit. 4. §. 6.* Vel denique Generalium, aut Abbatum veram, & propriam administrationem, & iurisdictionem habentium, vt ex vsu, praxi, & stylo Curiæ constat.

10 Quod attinet etiam ad priuilegium exemptionis cum suo socio ab obedientia immediati, & localis Superioris, seu Abbatis, consequenter ad ea quæ dixi *tom. 1. Sum. cap. 18. num. 23.* dicendum, non potuisse concedi præfato religioso à Præside Capituli. Primò ex *Can. Frater noster, 16. q. 1.* vbi supponitur, quod exemptio Episcopi à iurisdictione Archiepiscopi solum spectet ad Summũ Pontificem, ex hoc enim idem 11 videtur dicendum de exemptione religiosi à suo Prælato locali, propter eandem, vel similem rationem. Secundò, quia vt ibidem dixi, hoc est contra bonum regimen & obseruantiam Religionum: maximè enim illis aduersatur quod religiosus aliquis in aliquo Conuentu, seu Monasterio commoretur, vbi non habeat Superiorem à quo in spiritualibus, & temporalibus dirigatur, & gubernetur, & sit acephalus.

12 Tertiò, quia talis exemptio videtur contraria menti Summorum Pontificum Clem. VIII. & Vrbani VIII. quia in Decretis *pro reformat. Regular.* præcipiunt, vt *nullus è Conuentu egredi audeat, nisi ex causa, & licentia singulis vicibus impetrata, ac benedictione à Superiore accepta*, intellige à locali, de quo subiungitur: *Qui non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituro adiungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo.* Et inferius: *Licentia verò generales exeundi nulli omnino concedantur.* Quæ omnia deficere videntur in exemptione dicti Monachi.

13 Quartò, quia illa videtur veluti quædam dispensatio in voto obedientiæ. Cum enim illud non solùm sit respectu Prælatorum maiorum, sed etiam, & forsan præcipuè, respectu immediatorum, & localium, sanè si aliquis eximitur ab obedientia Prælati localis, multum propterea derogatur voto obedientiæ, ac perinde idcircò videtur dispensari in illo. Nullum autem Papa inferiorem posse in votis solemnibus dispensare pro comperto est, & certum in Sacris Canonibus, & Conciliis. Adde, quod Abbas vt Abbas, non excludit subiectum, vt probat Pater Pasqualigus *in decis. moral. decis. 35. & 38.*

14 Vnde hanc sententiam communius tenent Theologi, specialiter Syluester *in Sum. verb. Casus, q. 1. cas. 2.* Rodriguez *tom. 1. qq. regul. q. 23. art. 3.* Miranda *in Man. prælat. tom. 2. q. 7. art. 6.* à S. Fausto *in suo Thesauro, lib. 6. q. 146.* Peregrinus *p. 2. Constit. c. 1. litt. D, §. 6.* Fernandez *4. p. sui exam. c. 15. §. 2. num. 1. dict. 5.* Peyrinis *tom. 1. priuil. Minim. in Constit. 5. Iulij II. n. 6. & in Constit. 15. num. 1. in fin. ac in formular. Prælat. litt E, c. 35. n. 3.* & alij plures, quos refert, & sequitur P. Diana *p. 9. tract. 8. resol. 38.*

15 Aduertunt tamen plures hoc esse intelligendum de exemptione totali subditi ab obedientia sui prælati ordinarij, non autem pro aliquibus casibus in particulari, ex rationabili causa, veluti ab aliqua sententia contra ipsum ferenda, auocando illam ad Prælatum Superiorem, & inhibendo inferiorem ne de illa cognoscat, Mandosius *de inhibit. quæst. 4. n. 2. & quæst. 100. num. 2. tom. 5. tractat.* Romanus *cons. 37. in princip.* Tuschus *verb. exemptio, conclus. 554. n. 7.* & habetur *in l. 2. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, vt Instit. eodem tit. §. sed hoc tempore.* Peyrinis *loc. relat. ex formular.*

16 Posset etiam fieri dicta exemptio, prout practicari audio in religione Societatis Iesu, si Generalis, causa rationabili subsistente, eximeret aliquem Religiosum ab obedientia sui Prælati immediati, & subijceret ipsum alij Religioso eiusdem Monasterij. Tunc enim non censeretur exemptus ab obedientia Prælati localis, seu immediati, sed esset illi assignatus aliquis pro Prælato immediato, seu locali, diuersus ab eo, quem cæteri Religiosi eiusdem Monasterij habent.

17 Præterea aduertendum, quod si præfatus Abbas esset, vel fieret Abbas alicuius Abbatiæ, quæ deperdita esset,

esset, & maneret sub ditione infidelium in partibus v. g. Angliæ, Scotiæ, Vngariæ, &c. posset sustineri institutio illius, vti veri Abbatis habentis per se administrationem, & iurisdictionem, licèt per accidens impeditam, ad modum quo illam habent Episcopi titulares in suis Ecclesiis.

18 Quod colligitur, tum ex vsu Religionis Carmelitanæ, & aliarum, quæ habet Prouinciales titulares Prouinciarum, quæ sunt in manibus infidelium. Tum ex declaratione Sacræ Congregationis apud Barbosam circa *sess. 25. cap. 6. de Regular.* vbi cum Concilium ibidem prohibuisset, *Prouinciales, Abbates, Priores, aut alios quoscunque ad effectum electionis faciendæ*, S. Congregatio declarauit non excludi *titulares perpetuos habentes veros titulos suarum Ecclesiarum, à quarum possessione vi excluduntur, vt sunt Priores Angliæ, Vngariæ; Hierosolymæ.*

19 Demum quod huiusmodi priuilegia officiorum Religionis concessa iis, qui illa non exercent, contraria sint intentioni Summorum Pontificum, vt propterea aboleri debeant, ex vno illorum Vrbano VIII. in Bulla *Inter cæteras*, an. 1629. edita *in 4. tom. Bullarij num. 99.* vbi sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & aliis etiam prohibet concedi exemptiones officiorum quæ non exercentur à Fratribus Eremitis Ordinis S. Augustini, satis constat. Ex quo etiam ad huius casus intentum colligi videtur, reprobari debere præfatam Abbatis institutionem.

20 Nec obstat, si dicatur institutionem talis Abbatis non contradicere voto obedientiæ ab ipso emisso; cùm per illam non eximatur ab obedientia omnium Superiorum Religionis, sed tantùm ab obedientia huius vel illius superioris immediati, vel localis. Esto nec per talem institutionem non eximatur simpliciter omnino, vel totaliter ab obedientia Re-

21 ligionis, nihilominus vt dictum est, per illam valde, multumque derogatur Voto obedientiæ, siquidem eximitur ab obedientia Superioris immediati Monasterij, in quo degit, cui de Iure communi, & ordinario competit gubernare, & regere omnes commorantes in dicto Monasterio.

Maximè, quia cum ipse alatur, & sustentetur à Prælato dicti Monasterij, oportet etiam, quod illi subjiciatur, quia ferendus non est, qui commoda amplectitur, & incommoda recusat, *l. manifestissimi, §. penult. C. de furtis.* Stephanus Gratianus *disceptation. forensium tom. 5. c. 916. n. 35.* Barbosa *in Axiomatibus, axiomate 44. n. 6.*

22 Nec etiam obstat, quod Iura, & Constitutiones, seu statuta Religionis id non prohibeant, ac per consequens, quod sit permissum; siquidem ea omnia censentur permissa, quæ non sunt prohibita.

23 Oldradus *cons. 228.* Ancharan. *cons. 243.* Alexand. *cons. 57.* quos refert Cardinalis Tuschus *practic. conclusion. tom. 6. litt. P, conclus. 298.* Nam sufficit, quod ius commune, ratio & honestas religionis contradicant, prout dictum est; præsertim, quia

24 cum Paulus Tertius in Bulla *Exposcit debitum*, in primo tomo Bullar. *num. 38.* expressè prohibuerit, ne Priores dictæ Congregationis instituerentur vltra triennium, & in constitutionibus per reformationem Apostolicam factam tempore Sixti Quinti an. 1586. cassentur, & annullentur Priores Titulares, idem videtur dicendum de huiusmodi Abbatibus, qui solo nomine differunt à Prioribus, & illis succedunt.

25 Illud certissimum, Monachum istum, cui titulus Abbatis concessus est, cùm iuxta dicta ex Rota coram Peña *solùm impropriè, & abusiuè Abbas vocetur, & quandam ventosam dignitatem repræsentet*, hoc est non habeat dignitatem, seu administrationem cum iurisdictione: idcircò propriorum Abbatum priuilegiis; de quibus communiter Summistæ *verb. Abbas*, & ego *tom. 3. eodem verbo*, nullatenus frui posse.

26 Quia tamen inter priuilegia hæc Abbatum numerari solet facultas conferendi primam tonsuram, & minores Ordines, de qua dixi *tom. 1. cap. 18. num. 64. & cap. 14. num. 13. & 4. tom. verb. Ordines Sacri, num. 6.* Vbi etiam dixi, posse aliquos Abbates habentes quasdam conditiones dictam tonsuram, & minores ordines conferre secularibus Episcopi iurisdictioni subiectis, & Regularibus aliorum Ordinum, si dimissorias speciales ab Episcopis, & suis Superioribus habuerint.

27 Cùm tamen postea sub anno 1642. decretum exierit à Sac. Congregatione Concilij, quo prædicta moderantur, vel abrogantur: eo etiam quod Illustrissimus Dominus Franciscus Paulucius eiusdem S. Congregationis Secretarius dignissimus, meus benignissimus Patronus, & inter Curiæ Prælatos antiquitate, & integritate egregius, mihi præcipit, vt dictum decretum meis operibus intersererem, typisque mandari curarem; ideo morem gerens tanto prælato, illud hoc loco apponere libuit. Quod tale est.

28 In vna Catanensi die 23. Nouembris 1641. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante, ore & scriptis, ac rationibus hinc inde deductis maturè perpensis, inhærendo decisioni Rotæ Romanæ sub die 27. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, necnon declarationibus ipsius Sacræ Congregationis dictæ decisioni conformibus subsequutis, censuit, improbata opinione contraria, Abbates Regulares etiam Benedictinos Cōgregationis Cassinensis, seu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Instituti, habentes etiam iura Episcopalia, seu quasi Episcopalia, vsumque Mitræ, & Baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonsuram, minoresque Ordines conferendi, non posse dictam primam tonsuram, nec alios minores ordines nisi suis subditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel Instituti, etiamsi habeant litteras dimissorias suorum Superiorum Regularium, & consensum Ordinariorum, intra quorum Diœcesum fines ipsi Regulares ordinandi existunt, & multò minus personis sæcularibus etiam habentibus litteras dimissorias à suis ordinariis. Ac propterea inhibuit Archiepiscopis, & aliis Prælatis inferioribus, tam secularibus, quàm Regularibus, vt in futurum concedere non audeant supradictas dimissorias huiusmodi Abbatibus directas, nec ab istis recipi, quod si secus fiat, tam concedentes, quàm ordinantes à collatione ordinum suspensi ipso iure remaneant præter alias pœnas arbitrio eiusdem Sacræ Congregationis reseruatas.

Quam declarationem Sanctissimus Dominus noster die 17. Ianuar. 1642. ad se cum rationibus relatam approbauit, & inuiolabiliter obseruari iussit.

Petrus Aloysius Cardinalis Carafa.

Gratis etiam quoad scripturam.

Franciscus Paulucius S.C.C. Secretarius.

Deseruiunt ad intentum duæ Sacræ Rotæ decisiones, vbi de simili materia, & ideo hîc adiungendæ.

Hispalensis Præeminentiarum.

Coram Domino Peña anno 1610.

ARGVMENTVM.

Abbas vt dicatur habere dignitatem, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ex quibus indiciis dignoscatur.*
2 *Abbatis nomen præsefert dignitatem.*
3 *Dignitatem ad constituendam non sufficit solum nomen, nisi etiam prærogatiuæ concurrant.*

DECISIO.

Inter alias contentiones beneficiatorum Ecclesiarum Parochialium Ciuitatis Hispalensis contra Canonicos Collegiatæ S. Saluatoris eiusdem ciuitatis, hæc etiam deducebatur, quod beneficiatus, quem Clerici pro capite Vniuersitatis sibi eligunt, & vulgo nuncupatur Abbas, ratione prædictæ dignitatis Abbatialis esset præferendus Canonicis Collegiatæ in processionibus, & actibus, quos simul inire contingit. Et cum pro parte collegiatæ id negaretur, dubitaui an constaret, beneficiatum ita electum in Abbatem non habere Ecclesiasticam dignitatem Abbatialem ad prædictum effectum. Et Rota (informante solum collegiata S. Saluatoris) non esse dignitatem censuit, quia non concurrebant in eo tria signa requisita ad dignitatem constituendam.

1 Primò, quod haberet administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione sibi perpetuò assignatam. Alterum quod haberet nomen dignitatis, & prærogatiuas in Ecclesia, tam in Choro, quàm in Capitulo, licet non haberet veram administrationem, vel iurisdictionem.

Tertium, quod ex Ecclesiæ consuetudine haberetur pro dignitate. Archidiacon. *in c. 1. n. 2. de consuet. lib 6.* quem ibi refert, & sequitur Gemin. *n. 7.* Sylu. *in tract. de benef. p. 1. q. 2. n. 42.* Aret. *cons. 23.* incipit, *In præsenti consultatione, n. 1. & multis seqq.* Pap. *in add. decis. 9.* Rota *de præb. in nouis, super verbo Dignitas.* In casu proposito testes deponebant quod nullam haberet iurisdictionem aut præeminentiam, nisi inter eosdem beneficiatos, ad ordinandum quid esset faciendum inter eos, consequenter non erat dignitas, & maximè cùm pro non dignitate reputaretur.

2 Nec refert quod Abbatis nomen præseferat dignitatem, & Abbatia dicatur dignitas. Felin *in cap. 2. in princ. de iudiciis.* Dec. *in repet. c. decernimus, n. 10. & 12. de iudiciis,* vbi Rip. *n. 30. & sequent.* testatur de communi: quia id non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, idest à prædictis requisitis concurrentibus ad veram dignitatem.

3 Neque enim sufficit solum nomen, nisi vlteriùs prærogatiua concurrat. Host. *in c. de multa, n. 11. vers. Sed nec est, de præb.* Anchar. *in Clem. si dignitatem, n. 1. vers. A nomine autem, eod. tit.* Ias. *cons. 192.* incipit: *In præsenti consultatione, n. 25. vers. Ex omni ergo, lib. 2.* Latè Decian. *cons. 16.* incipit, *Quoad primum, n. 119. & 120. lib. 3.* Et maximè quia in multis locis simplices, & Clerici vocantur Abbates; & tamen notum est, nullam eos habere dignitatem. Ideo, &c.

Habetur hæc decisio apud Tambutinum *in 3. tom. de Iure Abbatum, decis. 4.*

Hispalensis Præeminentiarum.

Coram Domino Peña, anno 1611.

ARGVMENTVM.

Abbas vt dicatur habere dignitatem, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ex quibus dignoscatur.*
2 *Dignitatem an & quando habere dicatur deputatus pro capite personarum Ecclesiasticarum.*
3 *Collegium non constituitur ex solis Clericis, nisi adsint alia requisita, de quibus remissiuè.*
4 *Abbatis nomen sonat in dignitate, & Abbatia dicitur dignitas.*
5 *Dignitas non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, qui colligitur ex exercitiis.*
6 *Dignitatem ad dignoscendam non solum nomen, sed substantia inspicienda est.*
7 *Abbas non habens administrationem perpetuam cum iurisdictione, non dicitur habere dignitatem.*
8 *Abbates de iure communi præcedunt Canonicos Cathedralis Ecclesiæ.*
9 *Dignitatem habere non dicitur habens nudum nomen absque præeminentia inter alios in Choro, & Capitulo.*
10 *Dignitas illa censetur, quæ communiter reputatur pro dignitate in loco, & Ecclesia, quamvis de iure communi pro tali non haberetur, & è contra.*
11 *Dignitatem non habet qui non eligitur à Collegio, sed ab aliis personis administratione, & iurisdictione carentibus.*

DECISIO.

1 Die 3. Decembris 1610. Collegiata S. Saluatoris solùm informante, fuit in hac causa decisum, beneficiatum, quem Clerici pro capite Vniuersitatis sibi eligunt, qui vulgò dicitur Abbas, nec esse, nec habere dignitatem. Cæterum, quia pro parte beneficiatorum prætendebatur recedendum esse à decisis, vtraque parte informante iterum causa proposita, Rota in decisis mansit ex eisdem rationibus, & potissimum ex eo quod non concurrebant tria requisita ad constituendam dignitatem, videlicet quod haberet administrationem cum iurisdictione; quod haberet nomen dignitatis, & prærogatiuas, tam in Choro, quàm in Capitulo; & quod ex Ecclesiæ consuetudine haberetur pro dignitate.

2 Nec obstabat, quod concurreret requisitum administrationis, cum Abbas iste deputetur pro capite beneficiatorum. Gl. *in c. Cum ab Ecclesiarum, in verb. Ecclesiastica, in fine, vers. Et illum dico Prælatum, de Offic. Ord.* Quia fuit responsum, quod cum iste Abbas deputetur pro Præside, & velut capite beneficiatorum non facientium Collegium, prout sequitur Glos. *in dicto c. Cum ab Ecclesiarum,* de constituto ab Episcopo, Abbas ab eis deputatus non consequitur dignitatem.

3 Nam non sufficit, quod adsint Clerici in Ecclesia, vt faciant Collegium, nisi concurrant requisita ad cōstituendum collegium, de quibus fuit latè dictum in Verulana Abbatiæ, die 11. Martij 1602. coram me.

Et

4 Et licet nomen Abbatis sonet in dignitatem, & Abbatia dicatur dignitas, Felin. *in c. 2. in princ. de iud.* Dec. *in c. decernimus, n.* 10. *&* 12. vbi Rip. de commu-
5 ni *n.* 30. *& seq. eod. tit.* tamen hoc non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, qui colligitur ex exercitiis. Anchar. *in Clem. Si dignitatem, n.* 1. *vers. A nomine autem, de preb.* Sylu. *in tract. de benef. p.* 1. *q.* 2. *n.* 37. *vers.*
6 *A nomine autem.* Quia ad dignoscendum an sit dignitas, non solùm nomen, sed substantia inspicienda est. Hostiens. *in c. de multa, n.* 11. *vers. Sed nec est, de preb.*

7 Quod autem hic non sit verus Abbas, & cum effectu, patet; quia non habet administrationem perpetuam cum iurisdictione. Aretin. *cons.* 23. incip. *In presenti consultatione, n.* 5. *&* 6. Anchar. *in d. Clem. Si dignitatem, n.* 1. *vers. A nomine autem, de preb.* Supradictis accedebant testium depositiones affirmantium Canonicos Cathedralis Ecclesiæ in deambulando illum præcedere.

8 Et tamen veri Abbates de iure communi præcedunt Canonicos Cathedralis Ecclesiæ. Bald. *in c. Pastoralis, n.* 3. *vers. Vltra quero,* & ibi Felin. *n.* 9. *de offic. delegat.* Dec. *cons.* 61. incip. *Pro D. preposito, n.* 1.

9 Addebant prætereà testes, hunc Abbatem nec habere præeminentiam inter alios in Choro, & Capitulo, & propterea non poterat dici dignitas. Boër. *decis.* 286. incip. *Presuppono, quod in Ecclesia Cathedrali, n.* 9. Nec in Ecclesia reputari pro dignitate, quod magni momenti erat contra prætensionem istius Abbatis, & beneficiatorum; quia sicut illa censetur dignitas, quæ communiter reputatur pro dignitate in loco, & Ecclesia, quamvis de iure communi pro tali
10 non haberetur, Innoc. *in c. de multa, n.* 6. *de preb.* vbi communiter Hostiens. Ioan. Andr. & alij. Rota *decis.* 9. incip. *De thesauria, prope fin. de preb. & decis.* 4. incip. *Fuit dubitatum, n.* 2. *& seq. de elect. in nou.* Sylu. *in tract. de benef. d. q.* 2. *n.* 36. *vers. Item secundum eum Abbatem.* Ita è conuerso illa censeri debet non dignitas, quæ pro non dignitate reputatur, licet habeat nomen, quod de iure communi videatur sonare in dignitatem.

11 Et eo minus iste Abbas censeri debet habere dignitatem, quia non eligitur à Collegio, sed à beneficiatis administratione, & iurisdictioee carentibus. Gemin. *in c.* 1. *n.* 9. *vers. Si non sunt, & vers. Item non est signum, de consuet. lib.* 6.

Habetur hæc decisio *in* 3. *tomo*, apud Tamburinum *de Iure Abbatum decis.* 5. vbi etiam aliæ ad intentum, scilicet decisio 2. 3. 6. & 7. coram eodem Peña, & decisio 8. coram D. Pamphilio, ac 9. coram D. Lancellotto seniore.

CONSVLTVM XXIIII.

De quodam Religioso, de quo supponitur quod pulsando campanam cuiusdam Ecclesiæ sitæ in quadam Terra, occasionem dedit, vt vicini illius occiderent aliquos milites, qui illam inuadere, & deprædari minabantur.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Excusabilis videtur iste ab irregularitate.*
3 *Ex* cap. petitio tua.
4 *Rota decisio.*
5 *Communis DD. sententia.*
6 *Posita iniusta inuasione.*
7 *Quia respublica erat in necessitate magna.*
8 *Quid si pugnaret mutilando, &c.*
9 *Ratio* cap. 2. de Immunit. Eccles.
10 *Exemplum de bannitis.*
11 *Quia agebatur pro defensione.*
12 *Quia timeri posset occisio innocentium.*
13 *An posset hortari pro occisione alicuius particularis.*
14 *Si milites arma iam assumpsissent.*
15 *Quid ad cautelam pro dispensatione.*

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 CVM quidam milites cum suo Duce minarentur inuadere, deprædari, & depopulari Terram N. Religiosus (vt supponitur) quidam sonuit campanam Ecclesiæ illius Terræ, suadens conciuibus, vel vicinis illius, vt curarent defendere illam etiam scopletis, & bellicis tormentis, prout fecerunt, secutis proinde homicidiis, mutilationibus, &c. Quæritur an iste Religiosus irregularitatem contraxerit.

Responso.

2 Respondeo probabile satis esse, hunc Religiosum excusari posse ab irregularitate, nullamque contraxisse. Primò quidem, quia etsi iuxta communem sententiam, quæ colligitur *ex cap. Clericum, c. de his Clericis, dist.* 50. *c. eos qui,* 20. *q.* 3. *c. quicumque Clericus, cap. Clerici, c. quicumque ex Clero,* 23. *q.* 8. *c. ex multa, §. vlt. de voto,* & docet S. Thom. 2. 2. *q.* 40. *art.* 2. & alij Theologi communiter, Clerici, aut Religiosi nequeant etiam in bello iusto pugnare mutilando aut occiden-
3 do per se ipsos immediatè. Nihilominus possunt in bello iusto sine vllo periculo irregularitatis exhortari ad pugnandum, occidendum, &c. Sumitur ex *c. petitio tua, de homic.* vbi Sacerdoti pugnanti aduersus inimicos Christianæ Religionis, vbi multi extiterunt occisi, mandatur à celebratione abstinere, si de interfectione alicuius in illo conflictu dubium habeat. Ergo à contrario sensu si ei constaret nullum interfecisse, non obligabatur à celebratione abstinere.

4 Pro quo etiam stat Rota in vna Cæsaraugustana *Status*, coram Bubalo, quæ est decisio 3. inter collectas à Farinacio *p.* 2. *recent. tom.* 3. vbi in fine sic: *Si Clericus exerceat militiam in Bello iusto, etiam adhortando ad victoriam generaliter, & percutiendo, non efficitur irregularis, nisi ipse occidat, vel deformet,* vt per Abb. *in d. c. petitio, n.* 3. Nauar *in suo Manual. c.* 27. *n.* 215.
5 Et ita ex communi docent Panorm. *c. penult. & vlt. de Cler. percussor.* Nauar. *dicto c.* 27. *n.* 215. Henriq. *lib.* 14. *c.* 12. *n.* 4. *& c.* 13. *n.* 1. Couar. *Clem. Si furiosus,* 2. *p. §.* 3. *n.* 2. Molina *tract.* 3. *disp.* 110. *concl.* 2. Auila 7. *p. disp.* 6. *sect.* 3. *dub.* 2. Bonacin. *disp.* 7. *de irregul. q.* 4. *punct.* 2. specialiter *n.* 7. Layman. *lib.* 3. *Sum. sect.* 5. *tract.* 3. *p.* 3. *c.* 8. Gaspar Hurtado *de irreg. diffic.* 12. Castrus Palaus *de censur. disp.* 6. *punct.* 14. *§.* 5. *n.* 2. & alij.

6 Procedunt autem ista in præsenti casu, quia posita iniusta inuasione, & comminatione deprædationis facta ab istis militibus titulo belli iusti posset illa Terra contra ipsos militare, & Religiosus ille ipsos ad id exhortari sine periculo irregularitatis, si aliquem per se ipsum immediatè non interfecit, aut mutilauit.

7 Secundò, quia etiam ex communi ferè sententia, quando Respublica est in extrema, vel grauissima necessitate, licitum est Ecclesiasticis, & Religiosis pro ea defendenda pugnare, mutilare, & occidere, quia tunc lex naturæ id præscribit, & ius Ecclesiasticum pro casu tantæ necessitatis non obligat.

8 Ac proinde etiamsi tunc pugnando mutilent, aut

occidant excusantur ab irregularitate, prout dixi *tom.3. mea Sum.verb.Bellum,n.12.* & tenent Valentia *tom.3.disp.3.q.16.punct.4.* Suarez *tom.3.in 3.p.disp.47. sect.6.n.2.* Coninck *de irregular.disp.18. dub.10.n.97.* Bonacina *de censur.disp.5.q.4.punct.4.n.11.* Hurtadus *supra diffic.12. n.44.* Castrus Palaus *sup. n.5.* & alij, quibus fauet textus *in c.2.de Immun. Eccl.* vbi in casu necessitatis etiam Clerici non excusantur à Vigilia,& custodia Ciuitatis.

9 Et ratio illius textus,scilicet: *Quatenus cunctis vigilantibus meliùs valeat Ciuitatis custodia procurari.* Et etiam quia expedit Reipublicæ plures habere defensores, *ff.de nou.oper.nunc.* Multò ergo magis excusari poterit ab irregularitate iste, qui in ista tam notabili necessitate suæ Reipublicæ non interfecit, aut mutilauit quemquam, sed solum exhortatus est ad defensionem, & occisionem in generali.

10 Tertiò, quia cum banniti obsident aliquam Ciuitatem, vel Oppidum, personæ Ecclesiasticæ pro defensione patriæ pugnant etiam mutilando,& occidendo, prout specialiter de bannitis tenet Tamburinus *de Iur.Abbat.tom.3.disp.12.q.5.n.5.* Idem ergo dicendum in proposito,cum milites illi fuerint veluti banniti, volentes inuadere, & depredari Terram illam. Ac proinde à fortiori excusabitur ab irregularitate iste, qui nec pugnauit, mutilauit, aut interfecit aliquem, sed solùm excitauit Ciues ad victoriam,& pugnam in genere, quod admittit etiam Lauretus de Franch.*in Controu.Episc.& Regul.pag.mihi 432.in fin.*

11 Præterea quartò, quia certi iuris videtur, posse etiam Ecclesiasticas personas pro defensione vitæ alicuius proximi, maximè innocentis, quando aliter vitam illius tueri non possunt,iniustos inuasores occidere. Cùm enim ad talem defensionem ex præcepto charitatis teneantur, non censentur obligari lege Ecclesiastica de non occidendo. Couarruuias, Maior, & Suarez, quos citat, & sequitur Turrianus *de cens. lib.9. disp.65.dub.4.* noster Cornejo, Mercerus, Tanneros,Hurtadus, Coninck, Villalobos, & Filliucius, quos etiam citat, & sequitur Diana *p.4.tract.2. de irregular. resol.5.* Quæ sententia proculdubio in casu posito procedit; cum propter huiusmodi inuasionem militum, iure, & cum magno fundamento timeri

12 posset occisio alicuius, vel aliquorum innocentium, qui pro suorum bonorum defensione illis se opponerent. Potuit ergo præfatus Religiosus præuenire huiusmodi damna, & pro illis euitandis populum ad defensionem incitare.

13 Nec mirum id cuiquam, cum posita iniusta inuasione horum, iustaque defensione à Ciuibus illius Terræ contra ipsos veluti infensos hostes, in grauissima necessitate, in qua plurium innocentium vita periclitabatur,posset hic Religiosus non solùm in genere, & in communi hortari, & incitare ad occidendum aliquem determinatè, sine vllo periculo irregularitatis, prout ex Vasquez, Turriano, & Hurtado de Mendosa tenet Diana *part.5.tractat.14. resolut.98.* & Summa Diana *verb. Irregularitas ex homicidio, num. 46.*

14 Quæ magis procedunt, si præfati milites manus ad arma priùs posuerint. Nam ex tali actu censebantur prouocatores, & ita ad sui defensionem possent homines illius populi arma etiam sumere, & interficere illos, si alio modo se defendere non possent. Iuxta doctrinam Blanchardi *in pract.criminal.* §.3.& Cepollæ *consil.28.n.5.7.& 9.* quos refert, & sequitur Moron.*in Responsis, Responso 12. n.22.* Qui enim manus ponit ad arma, semper dicitur habere præsumptionem iuris contra se. Aretinus *consil.34.col.1.vers.2.* Moron. *supra.* Et ex ista præsumptione dicitur probata necessaria defensio, cum non sit expectanda actualis percussio. Baldus *in l.1.n.17. C. vnde vi*, Bartolus *consil.* 101.*n.1.& seqq.& consil.1.n.18.* post alios. Moron.*sup.* Ad quod etiam deseruiunt quæ nouissimè affert Bordonus *in decision.Miscell.decis.*80.

15 Si tamen adhuc scrupulis agitetur is Religiosus, consulat pro dispensatione in huiusmodi irregularitate, ad maiorem scilicet cautelam, & pro quiete suæ conscientiæ, quæ dixi *tom.3.Summæ*, verbo *Bannitus*, verbo *Bellum*, verbo *Irregularitas*, & quinto tomo circa Mare magnum Mendicantium.

CONSVLTVM XXIV.

De Capellano cuiusdam Oratorij seu Capellæ cuiusdam confraternitatis.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Talis Capellanus potest administrare Eucharistiam.*
3 *Primò si tale Oratorium fuerit Ordinis Carmelitarum.*
4 *Non obstante Clementina prima,* de priuilegiis.
5 *Si fuerit sub dominio Confratrum.*
6 *Priuilegium Clementis VII.*
7 *Quomodo moderatum à Concilio Tridentino.*
8 *Quomodo intelligendum.*
9 *Dictio* etiam,*est ampliatiua.*
10 *Est quoque explicatiua.*
11 *In hoc casu quam vim habeat.*
12 *In priuilegiis argumentum à maiori ad minus.*
13 *Cum agitur de re fauorabili.*
14 *Pro quocumque tempore.*
15 *Dictio* quicunque,*omnia includit.*
16 *Verba illa* sine rectoris præiudicio.
17 *Quomodo intelligenda.*
18 *De alio præiudicio quàm expresso.*
19 *Declaratio Sacræ Congregationis.*
20 *Quam vim habeat.*
21 *Decisio Sacræ Rotæ Romanæ circa similem materiam.*
22 *Alia quoque.*

IESVS MARIA.

CASVS.

1 IN quodam Oratorio, seu Capella cuiusdam confraternitatis Ordinis Carmelitarum, est quidam Capellanus, qui Confratribus administrat Per annum Sacrum Eucharistiæ Sacramentum; reclamante tamen Rectore Parochialis Ecclesiæ, qui dicit id non posse fieri sine eius licentia: Quæritur quid iuris.

Responsio.

2 Dico tamen Capellanum posse administrare dictis confraternitatibus Sacram Eucharistiam, etiam contradicente Parochialis Ecclesiæ Rectore,seu Parocho. Si tamen S.Congregationi, à cuius mente nullatenus discedere intendo, oppositum visum non fuerit.

Ratio est, quia licet stando in iure communi administratio huius Venerabilis Sacramenti pertineat ad Parochos, eo quod ipsi sint pastores, ad quos spectat prouidere de pastu spirituali, qualis est Eucharistia, quâ fideles spiritualiter pascuntur, Vasquez *de Eucharistia, disp.219.c.2.* Vgolinus *de offic. Episcop. c.15.* §.*7.n.1.* Bonacina *de Sacrament.disp.4.q.5.punct.1.n.4.& 6.* Layman. *in Theolog.moral. lib.5.tract.4. c.7.n.1.*

Barbosa

Barbosa *de offic. & potest. Parochi, part.2. cap.20. n.2.* nihilominus ex priuilegiis Sedis Apostolicæ id fieri potest.

3 Primò quidem, si tale Oratorium, seu capella fuerit sub dominio Ordinis Carmelitarum, potest dictus Capellanus, si fuerit eiusdem ordinis Regularis id facere propter priuilegia Nicolai V. Sixti IV. Julij II. & Pij V. quæ retuli *tom.1.Summa qq.Regul. c.21.n.8.* de quibus etiam, & aliis Miranda *in Man. tom.1 q.42. art.1. & 2.* Tamburinus *de iure Abbat. tom.2. disp.5. q.3.* Barbosa *suprà n.8.* Qui omnes, & alij plures concludunt, quod non *obstante Clementina 1. de priuilegiis*, vbi id prohibetur Religiosis sub pœna excommunicationis, possint id facere ex vi dictorum priuilegiorum in suis Ecclesiis. Ex hoc enim sequitur quod si dictum Oratorium vel Capella fuerit ordinis Carmelitarum, poterit aliquis Religiosus eiusdem Ordinis in eis administrare Eucharistiam quibuscunque sæcularibus, saltem extra Paschæ tempus.

4

5 Si autem dictum Oratorium, vel capella non fuerit sub potestate horum Religiosorum, sed sub dominio dictorum confratrum, vel confraternitatis ipsorum, adhuc poterit quilibet Sacerdos, siue sæcularis, siue Regularis administrare dictis confratribus Eucharistiam quocumque tempore etiam interdicti.

6 Ratio sumitur ex priuilegio Clementis Septimi in Bulla *Ex Clementi*, anno 1530. edita, quæ habetur in 1.tom.Bull. *num.31.* inter constitutiones Clementis VII. vbi post plura priuilegia, tum Ordini Carmelitarum, tum eius confraternitati, ac confratribus concessa, hæc concedit: *Liceatque omnibus, & singulis vtriusque sexus confratribus prædictis, & cuilibet eorum habere altare portatile cum debitis reuerentia, & honore, super quo in locis ad hoc congruentibus, & honestis, etiam non sacris, & quavis etiam Apostolica auctoritate interdictis, seu tempore cessationis à diuinis, dummodo causam non dederint huiusmodi interdicto, seu cessationi, & per eos non stet quominus pareatur Apostolico interdicto, etiam antequam illucescat dies, circa tamen diurnam lucem, seu circa meridiem, cum qualitas negotiorum pro tempore ingruentium id exegerit, in eorum præsentia clausis ianuis, excommunicatis, & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, & submissa voce Missas, & alia diuina officia per Sacerdotes seculares, vel Regulares huiusmodi celebrare, ac quocunque tempore Eucharistiam, & alia Sacramenta Ecclesiastica à quocunque maluerint presbytero idoneo, & vbicunque sine rectoris parochialis Ecclesiæ præiudicio recipere, & administrare liberè, & licitè valeant.*

7 Quæ priuilegia licèt quoad id quod in eis habetur de presbytero illo idoneo moderata sint à Concilio Tridentino *sess.23.c.15.* itaut ille debeat esse approbatus ab Ordinario, & quoad illud de facultate celebrandi cum altari portatili in locis non sacris res sit dubia, an illud sit reuocatum, vel non, iuxta dicta *tom.1.mea Sum. c.15.n.37.* Nihilominus quoad alia in eis contenta omninò manent in sua vi.

8 Cum autem in ipsis concedatur dictis confratribus celebrare vel administrare, seu recipere Sacram Eucharistiam in locis etiam authoritate Apostolica interdictis, vt patet illis verbis: *Etiam non sacris, & quavis etiam Apostol. authoritate interdictis, &c. A quocunque maluerint presbytero idoneo, &c.* manifestè colligitur posse dictum Capellanum, si presbyter idoneus fuerit secularis, vel Regularis in dicto Oratorio, seu capella celebrare, & ministrare Eucharistiam dictis confratribus omni tempore, siue interdicti, siue non.

9 Certi enim iuris est dictionem illam *Etiam*, esse extensiuam, augmentatiuam, & ampliatiuam, vt *in l.1.C.de testib.* notant Rimin. *cons.246.n.83.vol.3.* Patis. *cons.46.n.30.cum seqq. & cons.144.n.15.vol.4.* Staphil. *de lit.gratia, tit.de prærogat. expectatiuar.n.2. & in tit. de form.expectat.n.3.* Menoch. *cons.351. n.7. & cons. 336 n.17.* Rota apud Farin. *decis.567.n.1. p.1.recent.* Rot. apud Paul.de Rubeis *decis.193.n.3. & 4. tom.3. diuers.* vbi quod hæc dictio stat extensiue, augmentatiuè, & duplicatiuè, eadem Rot. *decis.30. n.22. part.5. recent.* Mens ergo huius Clementinæ ea est vt talis celebratio, & administratio Eucharistiæ possit fieri à dicto presbytero idoneo omni tempore, etiam interdicti.

10 Quod adhuc declaratur magis ex natura eius dictionis *Etiam*, est enim implicatiua, & explicatiua, exprimit enim casum magis dubitabilem, & implicat, seu includit minus dubitabilem, *l.etiam, ff. de verbor. sign.l.conuenticula, C. de Episcop. & Cler.l.etiam, C.si tutor, vel curator*, Dec. *in l.quanquam, n.10. C.de testam. milit.cap.vnic. de commodato*, vbi Panormit. *n.3.Clem. religiosi*, & ibi Zabarel. *n.1 de præscript. Clem.vnica, § fin.in princ.* Gemin. *in c.cum de beneficio, n.7.de præb. in 6.* Conr. *in prag.Sanct.tit.de elect.verb.etiam, fol.67.* Corn. *cons.163. n.4.vol.3.* Socin. *cons.23.n.7. vol.1.* & innumeri alij, quos cum variis Rotæ decisionibus refert Barbosa *in tract. de Dict.dict.112. n.1.*

11 In hoc ergo casu explicat, seu exprimit casum magis dubitabilem, & implicat, seu includit minus dubitabilem, scilicet pro omni alio tempore. Aliàs dicendum esset Pontificem concedere hoc priuilegium pro re magis dubitabili, & non pro minus dubitabili, quod valde inconsentit. Etsi enim in priuilegiis argumentum non sumatur à maiori ad minus, *cap. cui non de Sacerdotali, de præb.in 6.* quando tamen maius, & minus sunt eiusdem qualitatis, qualia sunt celebrare, aut recipere Eucharistiam tempore interdicti, & tempore non interdicti, valet argumentum de maiori ad minus. Tuschus *pract conclus.tom.1.litt.A, concl.501. n.10.* Barbosa *in loc. commun. loco 67. num.4.* alios referentes. Præsertim cum agatur de re fauorabili, & concernente spirituale commodum animarum, prout est dicta celebratio, & administratio Eucharistiæ. Ex communi sententia apud Barbosam suprà *n.7.*

12

13

14 Tollitur autem difficultas ex illis verbis *ac quocunque tempore Eucharistiam, & alia Sacramenta, &c.* eis enim conceditur, vt quocunque tempore dictus presbyter idoneus possit supradictis confratribus ministrare Eucharistiam. Cum autem dictio *quocunque*, sit vniuersalissima, & nihil excipiat, vt per Narbonam *de appell. à Vicario ad Episcop. part.2 fundam.1. num.33.* tenet Barbosa *in tract. de Dictionib. dict.317. num.16.* & dictio *quicunque*, omnia includat, & nihil excludat, prout ex quamplurimis iuribus, Doctoribus, & Rotæ decisionibus affert ipse Barbosa *ibi num.1.* manifestè colligitur, nisi extortè, diminutè, & nimis strictè contra naturam priuilegiorum Regularibus concessorum sumatur, ea denotari posse dictum Capellanum præfatis confratribus omni tempore, siue intra, siue extra interdictum, Eucharistiam ministrare.

15

16 Nec obstant illa verba *sine Rectoris parochialis Ecclesiæ præiudicio*. Tum quia tale priuilegium est potius in iuuamen pastoris, & in illo præcipuè considerari debet fauor animarum, prout rectè Doctissimus, & Reuerendissimus Theodorus Stratius Generalis Ordinis *in Instructione pro Fratribus Carmelitis, cap.5. in fine.* Tum quia vt habet idem author *ibid. cap. 6. n.8.* explicans hanc clausulam iuxta mentem Sixti IV. in Mari magno Carmelit. ea intelligitur quoad decimas, & primitias dumtaxat, quæ à laicis solent Parochis exhiberi.

17

18 Tum denique, quia quemadmodum de simili clausula dixi *tom.5. in Mari magno Carmelit. n.123.* ne censeatur esse inutilis, & in ea sibi Pontificem contradicere, intelligi debet de alio præiudicio, quàm expresso. Quemadmodum ex S.Rotæ decisionibus, &c

& pluribus DD. dixi eo loco, & affert Barbosa *in tract. de Clausul. claus.* 157.

19 Minus obstat declaratio Sacr. Congregationis in Cæsaraugustana, 14. Ianuarij 1612. & in Neapolitana 18. Maij 1601. apud eundem Barbosam *in Collect. Bullarij, verbo Confraternitas*, vbi sic habetur: *Confraternitates non possunt in eorum Ecclesiis per suos Capellanos facere solemniter celebrare, confessiones audire, sepelire, Sacramenta ministrare, & similia, quæ ad solum Parochum spectant, absque expressa licentia ordinarij Parochi.* Nam præterquam quod de huiusmodi declaratione authenticè non constat, & cum talis est, ipsi fides non debeat adhiberi, prout eadem Sacra Congregatio aliàs expressè decreuit, certi iuris est, esto quod authentica esset, intelligi debere in terminis iuris communis, & seclusis priuilegiis in contrarium, cum illis nullo modo deroget S. Congregatio, & priuilegiis Regularium non derogetur nisi hoc in decisione exprimatur. Seclusis autem talibus priuilegiis, decisio S. Congregationis certissima est, *cap. Ecclesiæ* 43. *cap. Quicunque* 44. 16. *quæst.* 1. *c. ad audientiam* 3. *de Eccles. ædific. cap. pastoralis, de iis quæ fiunt, & in Rubric. de Paroch.* Bordonus *in decisionib. Miscell. decis.* 421.

20 Legat lector sequentes Sacræ Rotæ decisiones circa Capellanos huiusmodi Confraternitatum, & ipsarum institutionum.

Eugubina Beneficij.

Coram Domino Buratto, anno 1619. Veneris 1. Martij.

ARGVMENTVM.

Abbas est manutenendus in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in Ecclesiis Abbatiæ subiectis: probata quasi possessione eiusdem Abbatiæ, & potest illos ad sui libitum amouere etiam sine causa, cessante tamen odio, & malitia.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur Abbati in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in aliqua Ecclesia Abbatiæ subiecta. probata generali quasi possessione respectu aliarum Ecclesiarum eidem subiectarum.*

2 *Manutentio datur, vbi causa est vniuersalis, licet non probetur exercitium particulare.*

3 *Pertinentia loci ad aliquam Ecclesiam ex quibus probetur.*

4 *Capellanus ad nutum amouibilis potest etiam sine causa amoueri, cessante tamen odio, & malitia in amouente, & an hac arguatur ex amotione Capellani ab Ecclesia in qua commoratus fuerat per triginta annos.*

5 *Inuerisimilitudo deducitur ex diuturnitate temporis.*

6 *Insalubritas aëris Monasterij non potest allegari à Monacho ibi professo, cum ei proprius obstet consensus.*

DECISIO.

DOMINI perstiterunt in decisis 4 Iunij præteriti, videlicet dandum esse D. Abbati S. Mariæ de Sittia mandatum de manutenendo in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in Ecclesia, de qua agitur, ex generali quasi possessione respectu omnium Ecclesiarum eidem Abbatiæ subiectarum, optimè in alia positione probata per testes, scripturas, declarationes Sacri Concilij, & decisiones Rotales: quæ sufficit, quia (vt dictum fuit) vbi causa est vniuersalis, datur manutentio, licet non probetur exercitium particulare. Rota *decis.* 17. *n.* 2. *& seq. part.* 2. *diuers.* Hodie tamen etiam ad probationem particularis quasi possessionis quoad istam Ecclesiam exhibita fuit pro D. Abbate visitatio de eius ordine, & mandato in illa facta anno 1592. tanquam in Ecclesia dependente à dicta Abbatia, vti Manuali membro, & cum assertione, quod Rector est R. D. Gherardus Philanga Monachus prædicti Monasterij prouisus à bon. mem. Cardinali Vastauillano tunc Abbate, ad prædicti Cōmendatarij, & successorum suorum beneplacitum, prout per litteras patentes expeditas sub anno 1584. Ex qua etiam corroboratur probatio pertinentiæ huius Ecclesiæ ad dictam Abbatiam firmatæ in decisione ex testibus tunc datis *in Summario, n.* 3. qui adminiculantur per duos ex infra scriptis testibus examinatis per Gherardum, deponentibus de auditu ab ipso, quod recognoscebat dictum beneficium à dicto Cardinali tunc Abbate, vt *in nouo Summario, n.* 3. Et contra hanc quasi possessionem Abbatis nihil releuans deductum fuit per Fratrem Gherardum hodie informantem.

Sed quia in decisione fuit dictum, posse amoueri etiam sine causa, cessante tamen odio, & malitia in amouente, prout aliàs declarauit Rota *in illa Regiensi spolij* 24. *Ianuarij* 1611. *coram R.P.D. meo Manzanedo, inter impress. nouissimas diuers. dec.* 325. *n.* 2. *p.* 2. Ideo ipse adduxit testes deponentes de quadam contradictione, & resistentia per ipsum facta à Ministris Abbatis, ne delerent quædam insignia bonæ memoriæ dicti Illustrissimi Cardinalis Vastauillani in pariete Ecclesiæ depicta, & inde deducebatur causa odij, tum de asperitate loci, & insalubritate aëris dictæ Abbatiæ, ad quam reuocari prætenditur, in vertice montium sitæ, & expositæ prædonibus ibi continuò morantibus, adeo vt dictus Frater Gherardus octogenarius subjiciatur certo mortis periculo, vt dicunt iidem testes super sexto: maximè cum triginta ab hinc annis commoratus fuit in Ecclesia Sanctæ Mariæ sita (vt deponunt iidem testes super quarto) in plano, ac commodiori loco, ibique per totum dictum tempus laudabiliter animarum curam exercendo inseruierit; quæ in simili considerata fuerunt *in dicta Regiensi Spolij.* Verum hæc DD. visa fuerunt leuissima; nam quoad prædictam contradictionem illa (vltra quod non sufficienter probatur per duos testes de auditu tantū, & præsertim per secundum ab ipsomet Gherardo,) est nimis friuola, & remota; vt enim apparet ex altero teste, qui est tertius super 11. dum deponit de auditu ab eius patre, dictum impedimentum præstitum fuerat longo tempore elapso, & inuerisimile est, Abbatem, si illud ægrè tulisset, tandiu distulisse.

Quoad alia verò non videbatur Gherardus posse allegare prauitatem loci, & aëris Abbatiæ, in cuius Ordine ipse professus est, & sic proprium ei consensum obstare, & alterius coniecturam, si quæ hinc mala desumi posset, purgari omninò per oblationem Abbatis de illi prouidendo de alio consimili loco; seruitium verò per eum præstitum in dicta Ecclesia ab annis triginta ex se solo non fuit receptum pro sufficienti

sufficienti coniectura malitiæ in amouente, prout nec super eo voluit se firmare Rota *in allegata Regiensi Spolij*, sed transiuit ad aliam partem.

Et ideo ex præmissis DD. steterunt in decisis, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones Buratti *tomo secundo, decis.* 382.

Toletana, seu nullius, Iuris celebrandi.

Coram Domino Buratto, anno 1623.

ARGVMENTVM.

Confraternitas Sanctissimi nominis Iesu instituta in aliquo oppido in quo Fratres Prædicatores Ecclesiam non habent, de licentia Superioris eiusdem Ordinis, ob constructionem nouæ Ecclesiæ dicti Ordinis non debet extingui, & ad eam transferri, sed perpetuò manere, vbi priùs erecta fuerat.

SVMMARIVM.

1 *Iniustitia, licet non notoria, est sufficiens causa restitutionis in integrum.*
2 *Sententia quæ non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniusta.*
3 *Confraternitas Sanctissimi nominis Iesu institui debet in Ecclesiis Ordinis Prædicatorum, vbi aderint, vbi verò non, de licentia Prioris Prouincialis, seu Conuentualis dicti Ordinis, in cuius districtu Societas est erigenda, aliàs Confratres indulgentias non lucrantur.*
4 *Monacho asserenti, se habere licentiam à suo Prælato aliquid faciendi, non creditur sine exhibitione prædictæ licentiæ.*
5 *Notario licet non credatur, nisi in his, de quibus fuit coram testibus rogatus, tamen eius assertio, iunctis aliis, magnum fuit adminiculum.*
6 *Confessio in supplicatione probat contra Oratorem.*
7 *Probationes imperfectæ iungi debent ad faciendam probationem perfectam.*
8 *Actus perfectus, & consummatus non vitiatur etiãsi deueniat ad casum, à quo incipere non potuit.*

DECISIO.

1 LATIS in partibus duabus sententiis conformibus ad fauorem Monasterij S. Hiacinthi Ordinis Prædicatorum, per quas Confratres Sanctissimi Nominis Iesu fuerunt condemnati ad transferendam dictam Societatem ab Ecclesia Parochiali S. Mariæ, in qua fuit erecta, ad dictam Ecclesiam S. Hiacynthi, quæ sententiæ (vt supponitur) transitum fecerunt in iudicatum, & fuit processum ad plures actus pro illarum executione; & commissa pro dicta confraternitate in Rota causa restitutionis in integrum, *& coram Reuerendissimo Seleucensi praua decisione, die* 11. *Februarij* 1620. expedito mandato de manutenẽdo ad fauorem prædictæ Confraternitatis; fuit dubitatum, an constaret de causis restitutionis
2 in integrum? & per DD. affirmatiuè responsum, & & fundamentum fuit iniustitia dictarum sententiarum de partibus, quæ sufficit, etiam non notoria, vt quotidie seruat Rota. Cæs. de Graff. *decis.* 10. *num.* 12. *de sent. & re iud.* Seraph. *decis.* 251. *n.* 2. Rota *decis.* 492. *n.* 1. *p.* 1. *recent. & fuit dictum in Tirassonensi beneficij,* 26. *Decembris* 1621. *coram me.* Iniustitia autem fuit visa DD. patens, quia dictæ sententiæ sunt condemnatoriæ ad faciendam dictam translationem, & non iustificantur ex Actis; sed pro RR. Fratribus Prædicatoribus deducitur Bulla Sanctæ memoriæ Pij V. ad fauorem illorum Ordinis edita in eorum Summario *n.* 10. quæ est *in Bullario nouissimo* 130. *vol.* 2. In
3 quo etiam Motu proprio expresse disponitur, quod in ciuitatibus, oppidis & locis totius orbis Christiani, in quibus fuerint Ecclesiæ Ordinis Prædicatorum, ibi tantum, vel in huiusmodi ciuitatibus, Oppidis, & locis, & in dictis Ecclesiis prædictorum dumtaxat dicta Societas, seu Confraternitas huiusmodi instituatur; in ciuitatibus verò, & Oppidis, & locis, in quibus non fuerint dicti Ordinis Domus, aut in finitimis Ecclesiis cum licentia Prioris Prouincialis, seu Conuentualis dicti Ordinis, in cuius districtu ista fuerit Ecclesia, in qua dicta Confraternitas, seu Societas est, vel etiã erigenda; quod si secus factum fuerit, Confratres pariter admissi Indulgentias non consequantur, sicque volumus, & præcipimus, nihilominus dilectis filijs Conseruatori dicti ordinis per præsentes motu simili mandamus, vt contradictores nostra authoritate prohibeant. Quæ tamen Bulla non videtur posse conuenire, nec applicari, quia dicta confraternitas fuit instituta de anno 1588. in qua parte conueniunt.

De quo tempore Ordo Prædicatorum non habebat Monasterium, & locum in dicto oppido, vt probant testes dictæ Confraternitatis *in eius Sum. n.* 1. 2. & 3. Sed cœpit habere de an. 1610. Vnde aũt Monasterium prætendit non præcessisse licentiam, aut illam præcessisse, sed fuisse temporalem, donec erigeretur Monasterium dicti Ordinis in eodem loco, etiam quod tunc ad illud Confraternitas transferri deberet.

4 Primum non subsistit, quia satis visum fuit DD. constare de licentia concessa per Fr. Didacum, qui asseruit se habere licentiam à suo Generali, & deputauit Vicarium Capellanum, & illius Priorem cum omnimoda facultate, quam iste habet à suo Prælato, vt possit facere totum illud, quod ipse facere posset, si præsens esset, & dictam licentiam etiam per publicũ Notarium rogatam propria manu subscripsit, *Summario Confraternitatis n.* 2. & quamvis illi non credatur
5 sine exhibitione prædictæ licentiæ, ex alleg. tamen id visum fuit DD. non procedere, pluribus concurrentibus adminiculis in prædicta decisione ponderatis. Primum videlicet ex assertione Notarij, qui in ipso instrumento institutionis dicit, talem facultatem vidisse; & quamvis Notario non credatur, nisi in his, de quibus fuit coram testibus rogatus: tamen negari non potest, quin iunctis aliis magnum faciat adminiculum. Secundum ex verisimilitudine, quia prædicta licentia concessa fuit à dicto Fratre Didaco in loco de Madrideyos, in quo non aderat tunc temporis Monasterium
6 Prædicatorum, & verisimiliter ad dictum locum se non transtulisset ad dictum actum faciendum sine licentia Generalis, & Superioris, cum eius incommodo populos decipientis. Tertium ex obseruantia vltra viginti annos, quibus ibi Confraternitas fuit administrata, etiam cum interuentu Fratrum, qui ibi in festiuitatibus concionabantur, *vt dicto Summar. n.* 3. & addebatur constare de dicta licentia ex confessione procuratoris dictorum Fratrum Prædicatorum facta in commissione reformatoria, *Summario Archiconfraternitatis*, quæ contra ipsos probat, *ad l. cum precum, C. de liber. cauſ.* & passim dicitur.

7 Ex quibus saltem simul iunctis, prout iungi debent, visum fuit DD. saltem probari, Confraternitatem erectam fuisse de Superiorum licentia, iuxta formam dictæ Bullæ, qua licentia supposita, per constructionem nouæ Ecclesiæ Ordinis Prædicatorum, non debet extingui, & ad illam transferri, sed perpetuò ibi

manere

manere,cũ actus perfectus,& consummatus non vitietur,etiamsi deueniat ad casum à quo incipere non possit, *cap.factum legitimè,de regul.iur.in* 6.latè Tiraquell. *in tract. cessante causa, limit.22. n.1. & 15.* Molin. *de primogen. Hispan. lib.5. c.10.n.12.* Quatenus verò de dicta licentia non constaret, adhuc dictæ sententiæ ab iniustitia saluari non possent; quia ea non petita, & obtenta solum, in dicta Bulla disponitur, vt ex tenore suprà relato, Confratres Indulgentias non consequi.

An autem Confraternitas aliàs erecta, quamuis nulliter, sit transferenda cum omnibus bonis quæsitis ad Ecclesiam dicti Ordinis, ex verbis dictæ Bullæ colligi non videbatur, nec valet consequentia, Confraternitas est nulliter erecta, ergo est transferenda cum omnibus bonis.

Et ita,&c.

Habetur hæc decisio inter decisiones Burati Romæ impressas *anno 1637.decisione 681.in tom.3.*

CONSVLTVM XXV.

De quadam alienatione cuiusdam boni stabilis ad Ecclesiam pertinentis.

SVMMARIVM.

1 *Casus,seu factum.*
2 *Omnis alienatio bonorum Ecclesiæ prohibita.*
3 *Alienotianis nomine quæ veniant.*
4 *Quid de Emphyteusi.*
5 *Quando non censetur alienatio,sed continuatio alienationis.*
6 *Hoc dubium non est in terminis Emphyteusis.*
7 *Hypothecatio, seu impignoratio an coincidant cum Emphyteusi.*
8 *Actus agentium non operatur vltrà intentionem.*
9 *Requiritur consensus Sed. Apostolic. pro hac alienatione.*
10 *Propter Extrauagantem ambitiosæ.*
11 *Olim quomodo aliter.*
12 *Propter iuramentum emissum ab Episcopis.*
13 *Annexum est Episcopi Officio.*
14 *Extenditur ad licitas alienationes.*
15 *Contrahere cum hæreticis non est facilè permittendum.*
16 *Hæresis est morbus contagiosus.*
17 *Scandalosum est contrahere cum hæreticis.*
18 *Eorum improbitas.*
19 *Cypriani,& Leonis verba.*
20 *Non obstat vtilitas.*
21 *Debet esse certa,& euidens.*
22 *Et cum consensu Sed. Apostolicæ.*
23 *Intentio Ecclesiæ in Extrauaganti Ambitiosæ.*
24 *De clausula illa*, Præterquam in casibus à iure permissis.
25 *Solum referenda ad Emphyteusim.*
26 *Quid de necessitate huius alienationis censendum.*
27 *Necessitas,& vtilitas in iure æquiparantur.*
28 *Quid quando necessitas est vrgens.*
29 *Quid quando est periculum in mora, si Papa adeatur.*
30 *Hæc necessitas non est legalis,aut iuridica.*
31 *Debet examinari à Sede Apostolica.*
32 *Illud*, Necessitas facit licitum, *quomodo accipiendum.*
33 *Extrauagans* Ambitiosæ *an recepta.*
34 *Præsumitur recepta.*
35 *Est inserta in corpore iuris.*
36 *Cui incumbit probare non esse receptam.*
37 *Generaliter an sit recepta.*
38 *Obligat vbique gentium.*
39 *Papa potest obligare ad legem non receptam.*
40 *Hoc præsumitur in ista.*
41 *Tres S.Rotæ Rom.decisiones.*
42 *Vna coram Mantica.*
43 *Alia coram Seraphino.*
44 *Alia coram Dunozetto.*

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

1 ANTE 60. & plures annos quidam Episcopus Ecclesiæ Vratislauiensis in Polonia quoddam Mensæ suæ Episcopalis bonum stabile tanquam desertum, & incultum nobili Laico oppignorauit pro 6000. talerorum ad creditoris, & aliquot suorum hæredum vitam,assignando vsufructum oppignorati boni pro interesse acceptæ pecuniæ sub conditione, vt idem bonum cum prædiis, ædificiis, piscinis, oppidis, & aliis emolumentis deberet meliorari, & reparari, accedente quidem Capituli consensu, sed non Sedis Apostolicæ. Deinde quatuor, vel quinque Episcopi succedentes, vnus pro 6000.alter pro 10000. alter pro 7000. & consequenter vsque ad 36000.idem bonum primi creditoris hæredibus oppignorarunt ad plures vitas, eisdem conditionibus. Et quidem intuitu tam meliorationum, quàm meritorum, quæ illi apud Episcopos, & Capitulum habebant, conuersis acceptis pecuniis in contributiones belli Turcici, vel aliarum extremarum necessitatum Episcoporum, & Capituli, cum Capituli quidem consensu, sed Sedis Apostolicæ non requisito.

Cum verò iam stet præ foribus finis dictæ oppignorationis, & tempus recipiendi dictum bonum, & 36000. tal. creditori restituendi, creditor instat, vt memoratæ oppignorationis tempus ad quinquaginta annos alios iisdem conditionibus extendatur, offerens suo credito 36000. tal. Episcopo, & Capitulo superaddere 5000. taler. Hinc iam quæritur an modernus Serenissimus Episcopus cum Capitulo absque Sedis Apostolicæ consensu instantiæ creditoris deferre possit, an verò rectius idem Serenissimus renuerit id facere.

Responsio.

2 Præmittendum primò his temporibus omne genus alienationis bonorum Ecclesiasticorum etiam per modum oppignorationis, aut hypothecationis prohibitum esse,per text. express. *in cap. nulli liceat,de rebus Eccles. alien.* maximè iuncto *c.Ambitiosæ,eodem tit. in extr. communib. seu extr. Ambitiosæ*,vbi Paulus II.sub grauissimis pœnis prohibet *omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omnoque pactum, per quod ipsorum dominium transferatur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bonis in empyteusim ab antiquo concedi solitis, & cum Ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus,& bonis, quæ seruando seruando seruari non possunt.* Et *l.fin.C. de reb.alienis non alien* Sancimus (inquit Imperator) *siue lex alienationem inhibuerit,siue testator hoc fecerit, siue pactio contrahentium admiserit, non solum dominij alienationem, vel mancipiorum manumissionem esse prohibendã,sed etiã vsusfructus dationem, vel hypothecam, vel pignoris nexum penitus prohiberi, &c.* Et rectè, cum enim in hypotheca,& pignore constituendo hoc principaliter agatur, vt debitore in solutione moram faciente, pignus, & hypotheca distrahatur, *tot.tit. ff.* &

& *Cod. de distract. pign.* vel creditori iure dominij addicatur, iuxta formam præscriptam *in l. fin. C. de iur. domin. impetr.* Hinc est, vt is Iuris interpretatione alienare censeatur, qui talem contractum celebrat, quo mediante ex tacita conuentione contrahentium potest ad vlteriorem alienationem, & dominij translationem peruenire.

3 Præsertim, quia quamvis nomine alienationis propriè significetur actus quo transfertur dominium directum, *l. 1. C. de fundo dotal.* Nihilominus nomine alienationis latè acceptæ in materia fauorabili pro Ecclesia, qualis est ista, venit etiam actus, quo traditur dominium vtile, vt communiter tradunt DD. & ex Molina, Quaranta, Rodriguez, Couarruuia, & aliis affert Bonacina *de contract. disp. 3. q. 8. punct. 4. num. 31.*

4 Præmittendum secundò, quod si huiusmodi boni stabilis distractio concessa fuisset à dicto tempore per modum emphyteusis, tunc non requiritur consensus Sedis Apostolicæ, seruatis tamen illis conditionibus *in Extr. Ambitiosæ*, relatis, videlicet, *in casibus à iure permissis, ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & cum Ecclesiæ evidenti vtilitate.* Sed sine tali consensu posset dicta Ecclesia Vratislauiensis iterum illud in emphyteusim tradere. Ita enim colligitur ex dicta Extrau. *Ambitiosæ*, & docent communiter Doctores, specialiter Clar. *de emphyt. q. 6.* Couar. *lib. 2. var. cap. 17. num. 4.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. num. 59.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Ecclesi. quæst. 459. num. 2.* Franç. Leo *in Thes. for. Eccles. part. 1. cap. 15. n. 9.* Barb. *de offic. & potest. Episc. alleg. 95. num. 22. & seqq.* & alij. Cuius etiam ratio est, quia id non censetur noua alienatio, sed continuatio alienationis antea factæ, maximè cum vt bona in emphyteusim concedi solita dicantur, sufficit vnica concessio, & esse elapsos 40. annos. Iason *conf. 155. col. 2. lib. 2.*

5 Decius *conf. 142. num. 4.* Afflict. *dec. 305. num. 10.* Clarus § *feudum, q. 13. num. 4.* Ruin. *conf. 35. n. 30. lib. 1.* Cephal. *conf. 155. n. 30. lib. 2.* Rebuffus *de reb. Eccles. non alien. num. 35.* Gamma *decis. 342. num. 4* Imò secundùm plures in isto casu Prælatus solus sine consensu Capituli posset facere istam alienationem, sicuti docent Baldus *in cap. 1. col. 1. qui feud. dare poss.* vbi Iason *n. 7. vers. an autem*, Felinus *in c. cum causa, n. 14. de iudic. & in c. Edoceri, sub num. 2. de rescript.* Feder. de Senis *conf. 109. incip. Quidam Prælatus*, Castrens. *conf. 134. lib. 1.* Curt. Iun. *in tract. de feud. part. 2. quæst. 1. num. 2.* Menoch. *conf. 79 n. 6.*

6 Quia tamen hoc dubium non est in terminis emphyteusis, sed vel hypothecationis, prout supponit Capitulum Vratislauiense in supplicatione facta ad Serenissimum Episcopum, vel oppignorationis, prout supponunt Decanus, & Professores Facultatis Iuridicæ Pragensis, & Decanus, Doctores, & Professores Iuridicæ Facultatis Catholicæ Vniuersitatis Ingolstadiensis; ideo in his terminis resoluendum.

7 Nec obstat, quod secundum aliquot Doctores hypothecatio, seu oppignoratio, præsertim ad multum tempus, coincidat cum Emphyteusi, ac proinde idem dici debeat de hypothecatione, & oppignoratione ac de Emphyteusi. Nam præterquam quod certum est distingui huiusmodi contractus, quidquid de hoc sit, cum intentio contrahentium non sit dare, aut accipere illud bonum stabile per modum Emphyteusis,

8 sed per modum oppignorationis, seu hypothecationis, vt præmissum est; ideo in terminis istis resoluendum est dubium, cum certum sit, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l. non omnis, ff. si certum pet. l. in agris, ff. de acquir. rerum domin.* Ægid. Bellam. *conf. 33. num. 38.* vbi subdit maximè procedere in iis, quæ pendent à potestate. Soc. *reg. 110.* Alex. *conf. 146. in causa, num. 10. & seq. lib. 5.* Mantica *dec. 267. n. 3.* Fauet & aliud Iuris axioma: *Actus semper iudicantur à principali intentione agentium*, de quo *l. si quis nec causam, in princ.* & ibi Bald. *ff. si certum pet. l. qui exceptionem, ff. de condict. indeb. l. 1. Cod. ad legem Cornel. de Sicar.* Tiraq. *de retract. lig. §. 30 gl. 1. n. 4.* Couar. *lib. 2. var. c. 4. n. 5.*

9 Respondeo ergo non posse fieri dictã alienationem, seu distractionem dicti boni immobilis sine consensu Sedis Apostolicæ, ac proinde rectè fecisse Serenissimum D. Episcopum suum consensum renuendo, non præhabito consensu Sedis Apostolicæ. Colligitur manifestè ex dicta Extrauag. *Ambitiosæ*, in qua omnis alienatio prohibetur verbis relatis, & in sequentibus adiungitur: *Alienanti verò bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem, si Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus,*

10 *& si per sex menses, &c.* Ita etiam communiter supponunt DD. Gaetan. *in Summ. verb. Excommunicatio*, Nauar. *c. 75. de alienat. n. 14. vers. 2.* Quaranta *in Summ. Bull. verb. alienatio, n. 3.* Franciscus Leo *in thesaur. for. Eccles. p. 1. c. 15. n. 54. & 57.* Filliucius *tract. 44. de alienat. c. 5. §. 2. n. 8.* qui testatur de stylo Curiæ, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 95. n. 2.* Cum enim olim nullus posset res, aut bona Ecclesiæ, inconsulto Episcopo alienare, *c. Abbatibus, & c. placuit, 12. q. 2.* & id posset facere Episco-

11 pus quando tales res Ecclesiæ incommodum potiùs quam vtilitatem afferrent, *c. sine exceptione, cum seqq. c. non liceat, ead. causa, &c.* aut si tantum Ecclesiæ contulisset, quantũ alienare voluerat, *c. si quis ex qualibet, ead. caus. & q.* cum consensu tamen Capituli, *d. cap. placuit*, nihilominus quoniam non recto iudicio, cum detrimento Ecclesiarum, quandoque etiam ex ambitionis motiuo id fiebat, ideo Paulus II. his malis obuiare desiderans omnem alienationem rerum Ecclesiæ prohibuit, inconsulto Pontifice Summo.

12 Præsertim secundò id non posse, aut potuisse fieri ex solo consensu D. Episcopi, ex eo elicitur, quod Præsules omnes Papæ authoritate creati, seu confirmati hoc iuramento tenentur, prout patet ex Pontif. Rom. fol. 81. & 120. vbi sic: *Possessiones verò ad mensam meam pertinentes, non vendam, &c. vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesiæ meæ, inconsulto Romano Pontifice.* Et si ad aliquam alienationem deuenero, pœnas in quadam super hoc edita Constitutione contentas incurrere volo. Gloss. *cap. vlt. de Eccles. ædific. & c. super, de rebus Eccl. alien.* Abbas *ibi, & c. ad nostram*, Redoan. *de alienat. q. 55.* Quod iuramentum adeò annexum est Episcopi consecrationi, seu Episcopali dignitati, vel officio, quod etiamsi non emittatur, præsumitur tamen semper interuenisse.

13 Nam quæ fieri solent, & debent, facta esse creduntur, *l. vlt. C. de fideiussor.* Nauar. *de alienat. n. 12.* Filliucius *sup. c. 1. n. 13.* Indultum porrò est hoc iuramentum ob reuerentiam Sedis Apostolicæ, & vt si alicubi Paulina *Ambitiosæ*, non erat vsu recepta, Prælati tamen ea tenerentur, vt docet Filliucius *sup. n. 15.* Nec hoc iuramentum de non alienando inconsulto Papa, extenditur solùm ad alienationes illicitas, sed etiam ad illas; quæ aliàs secundum ius licitè fieri possent: tum ne dicatur frustraneum esse, & nihil operari: tum quia illicitæ alienationes fieri non possunt, nec à Papa, nisi de absoluta potentia. Nau. *sup n. 12.* Azor.

14 *tom. 2. Instit. moral. lib. 9. cap. 9. q. 9. § altera sententia*, Molina *tract. 2. disp. 468.* Quaranta *sup. n. 6.* & verisimilius existimant Doctores Inglostadienses pro contraria parte interpellati. Vnde quod Barbosa *sup. n. 30.* ex aliis refert, quod scilicet hoc iuramentum non contineat solita alienari, intelligendũ est in terminis dictæ Constitutionis *Ambitiosæ*, id est de solitis alienari per modum

modum emphyteusis, prout permittitur in ea constitutione, non de aliis ibi non permissis.

15 Accedit tertiò, meritò huiusmodi alienationem fieri non debuisse, nec fieri posse sine consensu Sedis Apostolicæ, eo quòd, vt audio, contractus iste cum hæreticis initus est. Contrahere autem cum hæreticis, non est facilè permittendum sine magna causa à Sede Apostolica iudicanda. Primò propter periculum subuersionis Catholicorum, quæ ex huiusmodi contractibus oriri solet, iuxta illud Ecclesiast. 12. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Quod maximè verum est de superbia hæreticorum, speciatim verò propter illud 2. Timoth. 17. *Prophana autem, & vaniloquia*

16 *deuita, multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer serpit*: vbi loquitur de hæreticis, quos ait, *subuerterunt quorundam fidem.* Et ratio est, quia hæresis est instar morbi cuiusdam contagiosi: sicut ergo nemo prudens facilè agit cum homine habente morbum contagiosum, ne veniat in periculum salutis corporalis, ita nemo prudens facilè debet agere cum hæretico, ne det se in discrimen salutis animæ.

17 Secundò ratione scandali. Constat enim multos rudiores, & simpliciores scandalum pati, & in errorem induci, cum vident suos Principes, nobiles, aut potentes, aut doctrina exeultos, maximè Antistites, & personas Ecclesiasticas, cum hæreticis contrahere, pacisci, matrimonia inire, & similia agere. Putant enim eos hac sua conuersatione doctrinam, & mores hæreticorum approbare, ac proinde se quoque errare non posse, si ipsorum exemplum imitentur. Vnde paulatim fit vt apertè incipiant hæresim pro vera doctrina amplecti, & propugnare, nec alio argumento tueri se possint, quàm quod prætendant tales viros errare non posse, seque bona conscientia illorum vestigiis posse insistere.

18 Tertiò propter improbitatem hæreticorum. Sunt enim illi, de quibus 2. ad Timoth. 3. inquit Apostolus: *Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores, magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem eius abne-*

19 *gantes.* Et propterea subiungit idem Apostolus: *Et hos deuita.* Vnde D. Cyprianus *lib. 1. epist. 3. ad Cornel.* quomodo Catholici consortia hæreticorum declinare debeant, sic habet: *Declinent fortiter, & euitent dilectissimi Fratres nostri verba, & colloquia eorum, quorum sermo vt cancer serpit, nulla cum talibus commercia, nulla conuiuia, nulla colloquia misceantur, sintque ab eis tam separati, quàm sunt isti ab Ecclesia profugi.* Cuius rationem veluti reddens S. Leo *serm. 5. de ieiun. 10. mens.* inquit: *Quia sermo eorum serpit vt Cancer, humiliter irrepunt, blandè capiunt, molliter ligant, latenter occidunt.*

20 Nec obstat quod contra dicta obiicitur per vniuersitatem Pragensem, & Ingolstadiensem, scilicet dictam alienationem vtilissimam esse dictæ Ecclesiæ Vratislauiensi, quia aliàs si non fiat, oportet bonum illud oppignoratum diluere, & soluere pro illo creditori 36000. taleros, quod est impossibile propter Ecclesiæ necessitates, & præsertim quod bonum illud propter bellicas calamitates est valdè deterioratum, & inutile Ecclesiæ, cui è contra valde commodum est acceptare superadditionem illorum 5000. talerorum, quos creditor vult superadiungere, ac proinde necessarium non esse ad hoc faciendum Sedis Apostolicæ consensum. Siquidem *cap. vt super aliqua, de reb. Eccles. alien. vel non*, expressè ait Cœlestinus III. Rauennensi Archiepiscopo: *Possessiones verò, quæ tuæ Ecclesiæ minus vtiles sunt, pro aliis vtilioribus de fratrum tuorum, & sanioris partis consilio, & assensu, alienandi, seu commutandi liberam concedimus facultatem.* Et *c. ea enim 10. q. 2.* vbi res immobiles permittuntur dari pignori, quando mobiles non sufficiunt, prohibetur rei sterilis possessio, & prædium inutile alienari permittitur.

21 Hæc inquam, & similia, non obstant, non solùm quia hæc omnia, præsertim de vtilitate Ecclesiæ in facienda alienatione debent plenè probari, & esse euidentia, clara, & indubitata, ita vt non stetur assertioni alienantis. Bartol. *in l. si facto, ff. de Castrens. pecul.* Bald. *conf. 256. circa med. vers. præterea*, Feder. de Sen. *conf. 343. circa fin.* Alex. *conf. 160. n. 5. lib. 6.* Roland. *conf. 15. num. 19. lib. 1.* Barb. *de Iure Eccl. lib. 3. c. 30. n. 16. & 17.* Maximè Rota 1. p. diuers. decis. 181.

22 num. 3. vbi expressè: *Certum est quod non statur assertioni partium circa causam vtilitatis.* Sed etiam, quia esto euidenter constet de vtilitate huiusmodi alienationis, & damno de retentione talis boni, adhuc requiritur iudicium Sedis Apostolicæ, quo iudicet de tali vtilitate, & damno, & si ita inuenerit, consentiat in alienationem. Tum propter iuramentum ab Episcopo emissum, & dict. Extrauag. *Ambitiosæ*, quæ vt dictum est, extenduntur etiam ad casus aliàs ex iure licitos ratione vtilitatis.

23 Tum denique, quia intentio, & finis Ecclesiæ in dicta Extrauag. est impedire alienationes factas prætextu vtilitatis sine consensu Summi Pontificis, eo quod experientia docente, similes alienationes licet apparenter vtiles, repertæ postea sunt inutiles, & damnosæ Ecclesiis. Quaranta *sup. n. 5.* maximè *n. 44.* Fillliucius *sup. c. 5. q. 8.* Franc. Bordon. *in resp. res. 17. n. 23.* Moron. *resp. 62. n. 7.* & ego *tom. 3. meæ Summæ, verbo Alienatio, n. 26.* in impressione Veneta anni 1646. Et constat manifestè ex stylo Curiæ, nam in rescriptis, in quibus conceditur facultas ad alienandum, additur hæc clausula: *Si in euidentem vtilitatem, &c.* Et casu quo non addatur tacitè subintelligitur. Rota *diuers. dec. 178. n. 2. vol. 2.* Filliuc. *sup. q. 12.* Bonac. *de alienat. disp. 2. q. 1. punct. 4. n. 7.* post Redoan. & alios. Ex quo liquidò constat, præter vtilitatem Ecclesiæ, & adhuc ipsa posita, requiri ad alienationem consensum Sedis Apostolicæ.

24 Nec releuat clausula illa posita in dict. Extrauag. scilicet, *præterquam in casibus à iure permissis*, per quam videtur concedi, alienationes fieri posse sine consensu Sedis Apostolicæ in casibus vtilitatis Ecclesiæ, vel ad euitandam aliquam incommoditatem, vel inutilitatem. Siquidem isti casus sunt in iure permissi.

25 Respondeo enim clausulam istam exceptiuam non esse referendam ad omne genus alienationis relatum in dict. Extrauag. Sed solum ad eam quæ fit per modum emphyteusis, vt constat manifestè ex verbis ipsius Extrauag. sicque communiter intelligitur à Doctoribus, estque secundum praxim Curiæ. Quaranta *sup. num. 39.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg. 95. n. 22. & seqq.* Bordon. *sup.* & alij ferè communiter.

26 Ex quo etiam patet quid dicendum ad aliud, quod tangitur pro parte aduersa, præsertim Vniuersitate Pragensi, scilicet de necessitate quæ dicitur esse in huiusmodi alienatione, ita vt ratione ipsius, & iurium, in quibus propter necessitatem permittitur alie-

27 natio, permitti etiam possit ista, inconsulta Sede Apostolica. Primò enim, cum necessitas, & vtilitas in iure æquiparentur, *c. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* Clem. 1. *eod. tit.* Glossa *ibid. verb. necessitas, aut vtilitas*, ex aliis etiam iuribus id comprobans, Abbas *in cap. vt super, de reb. Eccles. non alienand. & c. fin. de Eccles. ædific.* Moronus *d. resp. 62. n. 4.* ideo quæ dicta sunt de vtilitate, applicanda etiam ad necessitatem. Secundò specialiter, quando iura concedunt aliquas alienationes rerum

rerum Ecclesiasticarum propter necessitatem Ecclesiæ non seruatis debitis solemnitatibus (inter quas vna, 29 & præcipua post dictæ Extrauag. *Ambitiosæ*, est expectare consensum Sedis Apostolicæ) solum intelliguntur quando necessitas est adeo vrgens, vt non patiatur eas seruari, vt aliàs notant Cardinalis *in Clem. de reb. Eccl. non alien. n. 29.* Villadieg *tract. de leg. q. 11. in fin.* Abbas *in cap. fin. de Ecclesf. ædific.* Turrecremata *in Summa, lib. 12. q. 2.* Redoan. *q. 19. n. 34.* Pasqualigus *in qq. moral. canon. cent. 2. q. 174. n. 4.* Proprerea DD. dicunt quod quando necessitas instat, & est periculum in mora, si Papa adeatur, vt pro alimonia pauperum, redemptione vrgente captiuorum, tunc alienari possint res Ecclesiæ inconsulto Papa. Abbas *in c. fin. n. 8. de Eccles. ædific.* Redoan. *q. 13. num. 13.* Quaranta *sup. n. 42.* Vgolin. *de potest. Episc. c. 14. §. 7. n. 5.* Hæc autem summa necessitas non vrget in præsenti casu, vt de se patet.

30 Tertiò cum hæc necessitas non sit legalis, aut iuridica, qualis esset si bonum illud, de quo est controuersia, peruenisset ad Ecclesiam cum conditione, quod alienaretur, aut cum Ecclesia non esset capax habendi illud aut quando illud alienare esset necessarium ex voluntate testatoris, aut ex lege contractus, propter pactum de retrouendendo, in quibus, & similibus casibus authores communiter negant requiri con- 31 sensum Sedis Apostolicæ, vt videre est in Quaranta, Bonacina, Barbosa, & aliis relatis, ac in Castropalao *tom. 2. tract. 12. disp. 1. punct. 15.* & Thesauro *in prax. p. 2. verb. alienatio, c. 1.* sed si sit quædam necessitas orta ex indigentia Ecclesiæ volentis facere hanc alienationem, debet examinari à Sede Apostolica an sit sufficiens, & debet esse ab ipsa authorizata, & declarata, quod sit ex illis, quas iura requirunt ad alienationes bonorum Ecclesiæ, *c. Diaconi, c. siqua, c. aliena-* 32 *tiones, c. sine exceptione, 12. q. 2.* Pasqualig. *sup. n. 5.* Vnde id quod dicitur *ex c. Quod non est licitum, de reg. iur.* scilicet necessitas facit licitum, quod alias licitum non erat, & quod habetur ex *l. si quis propter, C. de patribus qui filiis*, scilicet *necessitas non habet legem*, intelligendum est de necessitate ita vrgente, quæ nullo modo permittat legem, vel solemnitatem, maximè quæ spectat ad consensum Sedis Apostolicæ pro ea requisitum obseruari. Archidiacon. *in cap. Ea enim, § hoc ius, verb conflata 10. quæst. 2.* Pasqualig. *supra.*

33 Ad id verò quod pro aduersa parte tangitur in litteris Capituli Vratislauiensis ad Sereniss. Episcopum, & in responso Vniuersitatis Ingolstadiensis, scilicet dictam Extrauag. *Ambitiosa*, vsu receptam non esse in partibus Poloniæ, ac proinde nullam vim habere ad obligandum volentes alienare ad petendum consensum Sedis Apostolicæ.

34 Respondeo primò ipsam Vniuersitatem Ingolstadiensem suprà de hoc dubitare, quin potius dicere, quod si esset recepta in locis vicinis, præsumendum esset, quod etiam in Diœcesi Vratislauiensi recepta sit, ac proinde quod onus probandi contrarium in Dominos consulentes (scilicet Canonicos eius Ecclesiæ) retorquendum sit. Et rectè sanè, cum hoc ad factum pertineat. Secundò debere præsumi esse receptam, quia est inserta in corpore iuris, & est ipsum ius commune, prout in terminis resoluit Rota *in vna Brixiensi locationis*, coram Peña, inter decisiones Farinacij *p. 1. decis. 30. n. 5.* vbi sic: *Satis quoque leue visum fuit quod de non vsu Extrauagantis Ambitiosæ opponebatur; cum enim esset laica, & publicata, & passim iam impressa circumferatur, vsu præsumitur etiam recepta.* Et ita tenent Benintend. *dec. 13. n. 9.* Redoan. *supr. q. 6. n. 15. & q. 35. num. 1.* Berous *conf. 8. n. 9. lib. 3.* Gutier. *lib. 1. Can. qq. c. 8.* Riccius *in Collect. dec. p. 5. collect. 1673. & in prax. rerum for. Eccles. decis. 95.* & plures alij, quos sequitur, & refert Barbos. *d. alleg. 95. n. 49. & in Collect. DD. ad d. Extrauag. n. 3.* allegans etiam alias Rotæ decisiones ad intentum.

35 Maximè ex illa Brixiensi iam relata clarè habetur 36 Rotam non seruare decisionem Mohedani 8. *de locato*, dicentis probandum esse vsum huius Extrauagantis. *Quinimò*, inquit Rota, *cum vsu recepta præsumatur, neganti vsum incumbit onus probandi.* Anton. August. *in epit. tit. de constit. num. 3.* Bec. *conf. 9. num. 1.* Plot. *conf. 19. n. 61.* Imò generaliter esse receptam, saltem quoad nullitatem contractus in illa positam contra alienantes, etsi non quoad censuras, colligitur ex pluribus DD. relatis à Barbosa *supra d. num. 3.* In dubio autem de receptione præsumi debere esse receptam, eo quòd possessio, & præsumptio stat pro ipsa, 37 ita vt in fauorem ipsius debeat iudicari, & qui eam in sui fauorem allegat, habeat suam intentionem fundatam, colligitur ex iis, quæ dixi *tom. 4. meæ Summæ, qq. regul. verb. leges regular. num. 17.* & habent Sanch. *lib. 1. in Decal. cap. 10. num. 35.* Salas *in 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 16. num. 165. in fin.* Laym. *lib. 1. tract. 4. cap. 3. n. 6.* cum Rodriguez, Naldo, & Bonacina, quos ibi retuli.

Tertiò respondeo, quod siue hæc Paulina recepta 38 sit, siue non in partibus Poloniæ, aut alibi, & quidquid sit de illa controuersia, an lex humana non recepta, seu non acceptata obliget, de qua dixi loco relato, *n. 16.* & abstrahendo ab his omnibus, nihilominus dico eam obligare vbique gentium.

Ratio est, quia Papa potest obligare sua lege fide- 39 les, etiamsi illam non acceptent, & independenter ab eorum acceptatione; & ex multis coniecturis colligitur habere hanc intentionem circa obseruantiã huius Paulinæ. Primam constat ex eo, quod hæc facultas competit illi ex potestate à Christo concessa, illis verbis *Pasce oues meas*, & quia aliàs maioris potestatis esset grex quàm pastor, & quia aliàs etiam dici deberet quod potestas ipsi à Christo concessa non esset absoluta, & efficax, sed inefficax, & conditionata, scilicet si subditi voluerint obedire: sic colligitur ex Suar. *lib. 4. de legib. c. 16. n. 2.* dicente hoc esse de fide, & referente pro eo Castr. & ex Turrecr. & ex Vasq. *1. 2. disp. 156. c. 5.* Rodriguez *tom. 1. qq. regul. q. 6. art. 6.* & Bonac. *de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 28. & 29.* alios etiam referente.

Secundum verò, tum ex iuramento quod ex præ- 40 cepto Papæ emittunt Episcopi de non alienando, inconsulta Sede Apostolica, per illud enim, vt dixi, intendit Papa obseruantiam huius Paulinæ, non obstante eius non acceptatione; tum quia ad hunc finem inserta videtur in corpore Iuris, cùm plures aliæ Pontificiæ Constitutiones etiam pro re grauissima editæ ibi non inserantur; tum quia passim iuxta eam in Curia iudicatur tam in foro externo, quàm in interno conscientiæ, puniendo, absoluendo, & dispensando transgressores illius: tum denique quia ita est praxis, & stylus Datariæ, & Pœnitentiariæ Romanæ. Quaranta *sup. n. 49.* Filliuc. *suprà c. 1. dubio sexto.* Hieronym. Mainas. *in Consulto de spol. n. 276.* vt testes experti loquentes.

41 Pro maiori autem abundantia, & corroboratione eorum, quæ dicta sunt, placuit hic adiungere tres Sacræ Rotæ Romanæ decisiones coram Illustriss. DD. Mantica, Seraphino, & Dunozetto, ex quibus pleraque de hac materia elucidantur.

Romana, siue Tiburtina Horti.

Coram Domino Mantica, 12. Decembris 1588.

ARGVMENTVM.

Alienatio rei Ecclesiasticæ facta absque solemnitatibus debitis, inualida est. & reuocanda, licèt facta sit ex necessitate soluendi æris alieni.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei Ecclesiastica vt subsistat, qua requirantur.*
2 *Gratia Papalis in forma simplicis commissionis non præsentata, morte Pontificis exspirat, &* num.7.
3 *Gratia non suffragatur, si Breue, quod ex forma commissionis erat expediendum, non fuerit expeditum.*
4 *Gratia, Si in euidentem, locum habet, etsi Ecclesia vtilitas euidens non sit probata, &* n.5.
8 *Alienatio facta pro soluendis debitis hæreditariis, beneplacitum Papa non requirit.*
9 *Gratia præsentari debet, etsi emptori lis fuerit mota.*

DECISIO.

1 Placvit Dominis alienationem non valere ex defectu solemnitatis. Nam in alienatione rei Ecclesiasticæ duo copulatiuè requiruntur, solemnitas, & causa, *cap.1. & 2. de reb. Eccles. non alien. lib.6. Clem.1. eod. tit. c. sine exceptione 12. q.2.* & communem hanc opinionem profitetur, & quamplurimos adducit Dec. *in consil.142. n.4.* & Couat. *var. resol. lib.2. cap.17. n.2.* Et hoc in Rota sæpius decisum fuit.

Vnde quamvis alienatio facta fuerit ex necessitate æris alieni, non potest tamen sustineri, quia deficit forma requisita, hoc est, assensus, & authoritas Superioris.

2 Nec obstat supplicatio à felic. record. Greg. XIII. obtenta, quia illa est in forma simplicis commissionis, nec fuit præsentata, & ideo per mortem Summi Pontificis exspirauit. Bald. *in l. vlt. num.3. vers. sed pone, ff. de const.* Dec. *in cap. relatum, n.22. vers. Et ista conclusio intelligitur, de off. deleg.* Gabr. *in concl.1. n.7. de præb. lib.6.*

3 Quod multò magis Dominis placuit, quia in casu proposito posita est clausula, *& per Breue*, quæ facit vt sit necessaria expeditio Breuis, quod cum non fuerit expeditum, gratia non potest suffragari, quia obstat regula de non iudicando iuxta formam obligationis.

4 Neque ad rem pertinet, quod gratia *si in euidentem*, statim locum habeat, etiàm priusquam Ecclesiæ euidens vtilitas probetur, vt aliàs dictum fuit in Rota, quia illud procedit, quando rescriptum fuit præsentatum, & res est in eo statu, vt confirmatio fieri 5 possit. Aliud est, si rescriptum non sit præsentatum, quia mandatum de re integra morte Pontificis exspirat, *cap. licet, de offic. deleg.* Et perinde est ac si non esset obtentum.

6 Neque etiam refragatur, quod hæc gratia facta fuerit simpliciter, & ideo quamvis non sit præsentata executori per mortem Papæ, non exspiret, *cap. si super gratia, de off. deleg. lib.6.* Guido Pap. *decis.491.* quia 7 hoc non habet locum quando executor debet adhibere causæ cognitionem. Rota *decis.12. de off. deleg. in nou.* Gemin. *in d.c. si super gratia, n.7. vers. Sed pone quod Papa, de offic. deleg.* Felin. *in d.c. relatum, num.8. vers. Limita istam limitationem, de offic. deleg.* Et sequitur Gabr. qui alios consonantes refert *in d. concl.2. n.13. de præb. lib.6.*

In proposito autem executor debuit adhibere causæ cognitionem: ergo ea non adhibita, per mortem Pontificis exspirauit, & cum Breuis etiam expeditio fuerit necessaria, cessat omnis dubitatio.

8 Neque etiam dici potest, beneplacitum Papæ non fuisse necessarium ex eo, quod alienatio facta fuit pro soluendis debitis hæreditariis, quia per aditionem hæreditatis bona fuerunt acquisita à Monasterio, *l. sed si plures, §. filio, de vulg. & pupil. subst. & instit. de hæred. qual. & differ. in princ.* quem textum meliorem de iure dicit Cror. *in leg. stipulatio hoc modo concepta, n.55. verb. oblig.* Glos. & DD. *in l.1. §. veteres, ff. de acq. poss.*

9 Neque etiam obstat, quod emptoris lis fuerit mota, & ideo gratia non fuerit præsentata, quia hoc nullum præstitit impedimentum, & quia Breue etiam nihilominus potuit, & debuit expediri, & præsentari. Ita, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones Manticæ *decisione 41.*

Romana Domus.

Coram Domino Seraphino, anno 1604. Die Luna 16. Februarij.

SVMMARIVM.

1 *Ad validitatem alienationis bonorum Ecclesia requiruntur copulatiuè solemnitas, & causa.*
2 *In alienatione bonorum Ecclesia solemnitates non requiruntur quando res est solita locari.*
3 *Res dicitur solita locari, quando præcedit vna locatio solemnis, vel dua minus solemnes cum cursu quadraginta annorum, vt* n.5.
4 *Locatio non potest dici solemnis, in qua non constat de beneplacito Apostolico, etiam quod ex lapsu temporis possit præsumi, ad effectum, vt vnica sufficiat pro solito.*
6 *Locationes licet dua, facta iisdem personis, habentur pro vna tantùm, maximè si posterior sit prioris confirmatio.*
7 *Locatio non potest esse eadem cum prima, qua fuit alterata respectu nominationis in defectu generationis, cum requirat nouam solemnitatem, & debet continere eandem causam concessionis.*
8 *In consideranda vtilitate in alienatione bonorum Ecclesia debet haberi ratio sexta partis.*
9 *Non dicitur sufficiens causa alienationis bonorum Ecclesia ex quo domus sit ruinosa, quando cum parua impensa reparari potest.*
10 *In alienatione bonorum Ecclesia facta propter merita, illa sunt probanda aliter, quàm ex attestatione alienantis, & debent esse ratione obsequiorum Ecclesia præstitorum.*
11 *Melioramenta facta in re locata ab Ecclesia sine solemnitate, & sine causa, liquidari, & resici debent.*

DECISIO

DECISIO.

1 Vit resolutum sententiam extra Rotam latam esse iustam, & confirmandam, cùm locatio facta Sebastiano corruat ex defectu solem-
2 nitatis,& causæ,quæ tamen ad validitatem alienationis bonorum Ecclesiæ copulatiuè requiruntur, *c.1.de reb. Eccl. non alien. c.sine exceptione*, 12. *q.2.* vbi latè Laurent.de Rodulph. *in 3.q.* Neque obstat limitatio,
3 quæ pro Sebastiano deducitur ad sustinendam alienationem, quod solemnitas non requiratur in re solità alienari,*c.2.*& ibi DD. *de feud.* & allegatur vna locatio,quam affirmant fuisse solemnem,facta anno 1515. Mariæ, & Paulæ, quæ fuit confirmata per sententiam duorum Canonicorum Ecclesiæ Lateranensis.

4 Nam neque hæc locatio potest dici solemnis, cum non constet de beneplacito Sedis Apostolicæ, nec de Iurisdictione illorum Canonicorum, qui sententiam tulerunt: & licet ista possint præsumi, stante lapsu tanti temporis, tamen ad hunc effectum non sufficit allegare præsumptionem, vt fuit decisum coram me in causa Romana devolutionis domus, 30. Octobris
5 1602. neque sententia per dictos Canonicos lata fuit in exequutionem alicuius gratiæ,*Si in euidentem*, sed in lite mota per Priorem de, & super domo, & illius deuolutione,& euacuatione,itaut non possit deseruire pro confirmatione alienationis, & beneplaciti Apo-
6 stolici; immò arguit hanc locationem non fuisse pacificam. Minus potest sustineri ex eo, quod adsint duæ locationes cum cursu annorum quadraginta, allegando prædictam factam anno 1515. & aliam factam anno 1520.quia habenda est pro vna tantùm,cum factæ sint iisdem personis: & hæc posterior non est noua locatio, sed prioris confirmatio; cùm eiusdem insertione facta à successore prioris, qui priorem concesserat.

7 Sed difficultatem tollit, quod locatio, de qua nunc agitur,facta Sebastiano est altera respectu nominationis in defectum generationis,quo casu requiritur noua solemnitas, vt notatur *in Auth.Qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles.* & fuit decisum in causa *Imolensi bonorum*, 21. *Maij* 1593. *coram R.P.D. meo Pamphilio.* Et etiam requiritur vt adsit eadem causa concessionis. Curt. *de feud.p.2.q.1.n.10.* Visum fuit etiam Dominis
8 adesse defectum causæ, fatetur enim Sebastianus,quod eo tempore quo domus locabatur pro scutis quadraginta, concessio fuit facta pro scutis sex, & pro summa 300. scutorum, cum obligatione expendendi scuta centum in melioramentis, adeo quod etiam habita ratione sextæ partis, nulla adest Ecclesiæ vtilitas.

9 Nec refert quod dicatur, domum fuisse ruinosam, quia poterat Prior cum centum scutis illam reparare absque aliquo eius incommodo, & sic ista non erat sufficiens causa alienationis, vt fuit alias decisum coram me in causa *Placentina bonorum de Puteobonellis,*
10 & in pluribus aliis causis. Neque hic cadit contemplatio meritorum Sebastiani, tum quia essent aliunde probanda quàm ex attestatione alienantis, Ias. *cons.73. lib.3.* Federic. *cons.143.* tum quia necessarium esset,vt hac materia essent ratione obsequiorum præ-
11 stitorum Ecclesiæ, cuius bona alienantur. Ac coram, bonus *decis.43.*& fuit dictum *coram R.P.D. meo Lancellotto in causa Posnaniensi bonorum*, 15. *Februar.* 1599. Quantum ad melioramenta, ea sunt reficienda Sebastiano, facta illorum liquidatione, & in hoc fuit benè gestum per R.D.Verospium; qui præfixo termino ad liquidandum,& nihil interim acto,processit ad exequutionem,præstita cautione,*iuxta dec.* Put.471.*lib.2.* Et ita concessum pro nullitate concessionis.

Habetur hæc decisio inter decisiones Seraphini *decisione* 1490.

Treuerensis Bonorum.

Coram Reuerendissimo Dunozetto. Luna 15. Martij 1621.

ARGVMENTVM.

In alienatione bonorum Ecclesiæ copulatiuè requiritur causa, & solemnitas. Beneplacitum Apostolicum in alienatione bonorum Ecclesiæ hodie vigore Paulinæ est necessarium sub pœna nullitatis alienationis. Alienatio bonorum Ecclesiæ, licet fiat in aliam Ecclesiam, nihilominus requiruntur solemnitates.

SVMMARIVM.

1 *Bona Ecclesiæ quando alienantur, duo copulatiuè requiruntur, causa scilicet, & solemnitas.*

2 *Beneplacitum Apostolicum hodie requiritur in alienatione bonorum Ecclesiæ.*

3 *Alienatio bonorum Ecclesiæ facta sine beneplacito Apostolico est nulla.*

4 *In alienatione bonorum Ecclesiæ si interuenerint solemnitates de iure requisita, non requiritur beneplacitum Apostolicum: sed ista fuit opinio Beroi semper à Rota reprobata, & in quo D. Beroi fallatur*, num.5.

6 *Constitutiones frustratoriæ essent, si non extenderentur vltra terminos iuris communis.*

7 *Ecclesia quando alienat in aliam Ecclesiam, an sint necessariæ solemnitates requisitæ in alienationibus bonorum Ecclesiæ*, & num.8.

9 *Cultus diuinus potest esse maior in vna, quàm in alia.*

10 *Ecclesiæ vni non est danda occasio alteram spoliandi.*

11 *Alienatio bonorum Ecclesiæ, si fiat in alteram Ecclesiam, etiam de iure communi, sunt necessariæ solemnitates.*

12 *Beneplacitum Apostolicum si in alienatione bonorum Ecclesiæ de consensu partium requiratur, & sub hac conditione fuerit conclusum. Tunc illo deficiente contractus dupliciter est nullus.*

13 *Gratia Papæ quando est in forma simplicis commissionis, & non est præsentata, exspirat per mortem Papæ.*

14 *Iudicandum non est iuxta formam supplicationis.*

15 *Gratiæ forma si non seruetur, irrita redditur ipsa gratia.*

DECISIO.

1 Omnes vnanimiter venditionem fuisse nullam, & inualidam responderunt, est enim clara iuris conclusio,in alienatione rei Ecclesiæ duo copulatiuè requiri, causam, & solem-
2 nitatem, *c.sine exceptione 12. q.2. cap.1. & 2. de reb. Eccl. non alienand. in 6.* Card.Mant. *decis.41. num.1.* Et fuit sæpissimè decisum, quicquid enim sit, vtrum adsit causa, tamen cum deficiat beneplacitum Apostolicum,quod hodie requiritur vigore constitutionis Pauli Secundis Cæsar. de Grass. *decis. 4. in fin. de rebus Eccles. num. 14. vers. at in casu nostro*, Cardin. Mant. *decis.41.* Ricc. *in praxi, resolutione 383. num.1.*
3 & fuit sæpissimè resolutum,sequitur per necesse istam venditionem fuisse ex defectu beneplaciti nullam,

præcipuè cum agatur de bonis iurisdictionalibus, & magnæ considerationis.

4 Non obstat quod vbi interuenerunt solemnitates de iure requisitæ, non requiritur beneplacitum, vt dicit Ber. *cons.91. n.18. lib.1.* vltra quod de hoc Domini multùm dubitabant, eius opinio semper fuit à Rota reprobata, fallit enim Berous, dum ponderat 5 verba Constitutionis ibi præterquam in casibus à iure expressis, nam illa important limitationem, quando debet seruari solemnitas Paulinæ, vt patet ex lectura Constitutionis, & declarat Caiet. *in summ. verb. excommunicatio c.75.* Steph. Quarant. *in Com-* 6 *pens. Bullarij, in verb. alienationes Eccles. num.5. & 39.* qui casus connumerantur à Bart. Peret. *in d. extrauag. ambitiosæ, in vers. præterquam in casibus à iure expressis, num.1. & seq.* frustratoria enim esset constitutio Paulina, si non extenderetur vltra terminos iuris communis.

7 Minus etiam visum fuit obstare, quod Paulina non habeat locum quando vna Ecclesia alienat ad fauorem alterius, vt latè deducebant informantes pro Collegio, ponderando verba illa Paulinæ prophanis vsibus applicare, quæ non possunt conuenire, quan- 8 do vna Ecclesia alienat in aliam Ecclesiam: nam fuit responsum constitutionem non niti hac sola ratione, sed vlterius progredi, ibi, *aut cum maximo illarum, ac diuini cultus detrimento exquisitis modis vsurpare præsument;* quæ verba possunt conuenire vbi fit alienatio in aliam Ecclesiam, quia cultus diui- 9 nus potest esse maior in vna, quam in alia Ecclesia, & daretur occasio vni Ecclesiæ aliam spoliandi, vt notat Hostiens. *in cap.1. de reb. Eccl. non alien.* & ibi Ioan. Andr. *num.2.* & in terminis alienationis inter 10 duas Ecclesias respondit Rota *in Neapolitana spolij, Mercurij 3. Iunij 1601.* coram bon. mem. Card. Lancelloto, & optima ratione, quia etiam de iure communi requiritur solemnitas, vbi fit alienatio in aliam Ecclesiam, *cap.1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* Abb. *in* 11 *cap. tua, n.4.* & ibi Dec. *de his quæ fiunt à maiori parte, Cap.* Dec. *cons.174 n.1.* Rota *decis.1. de reb. Eccles. non alien. in nouis, cum alleg.*

Et quod omnem sustulit scrupulum, illud est, quod ex partium conuentione illud beneplacitum fuit re- 12 quisitum. Nam Capitulum dedit mandatum procuratoribus ad videndum sub beneplacito Apostolico, & Patres illud obtinere propriis sumptibus promiserunt, ex quo sequitur contractum fuisse inualidum, non solum ex defectu solemnitatum, sed etiam consensus, qui censetur deficere eo ipso, quod deficit beneplacitum consensui correspectiuum. Aym. *cons. 461. num.29. in fin.* Rota *in recent. decis.428. num.6. & 7. tom.1.*

13 Nec visa fuit suffragari supplicatio à fel. record. Clemente Octauo signata, quia illa est in forma simplicis commissionis, neque fuit præsentata, & ideo per eius mortem exspirauit. Becc. *in cap. relatum, num.22. vers. & ista conclusio, de offic. deleg.* Et in terminis Cardin. Mantic. *d. decis.41. num.2.* Et postea fuit dictum in vna *Ferrariens. bonorum, 19. Ianu. 1615.* 14 *coram me.* Quod multò magis hoc casu Domini dixerunt esse recipiendum, quia fuit apposita clausula in Litteris latissimè extendenda quæ operatur vt fuerit necessaria litterarum expeditio, vnde illis non expeditis obstat regula de non iudicant iuxta formam supplicationis, vt respondit Rota *in d. decis.* Card. Mant.41. *num.3.*

15 Nec etiam supplicatio signata in actis exhibita vllo modo potest seruire pro confirmatione venditionis; nam in ea expressè Papa mandauerat, vt vnico contextu inuestiretur pretium in rebus stabilibus vtilioribus mensæ Capitulari, quæ forma cùm non doceatur adimpleta, redditur irrita gratia beneplaciti, *cap. cum dilecta, de rescript.* Et in terminis fuit decisum in vna *Valentina Baroniæ, 10. Martij 1613. coram Reuerendissimo Attrebatensi.*

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones recent. Rubei *4. part. tom.2. num.277.*

CONSVLTVM XXVI.

De Monasterio cuiusdam Religionis occupato per fratres alterius Congregationis.

SVMMARIVM.

1 *Casus, aut factum.*
2 *Congregatio ista separata à Religione.*
3 *Sub certa conditione.*
4 *An cessauerit separatio.*
5 *Dispositio conditionalis, omissa conditione, non habet effectum.*
6 *Deficiente conditione contractus resoluitur.*
7 *Non obstat cessio, & renuntiatio Religionis.*
8 *Cessio, & renuntiatio sub conditione, ipsa non purificata, reuertitur ad sua iura.*
9 *Res de facili reuertitur ad suam primæuam naturam.*
10 *Reditus ad ius commune facilis.*
11 *Feuda quando ad primum patronum deuoluantur.*
12 *Priuilegium Innocentij VIII. pro seruatis.*
13 *An suffragetur titulus reformationis.*
14 *Ea spectat ad Generalem, & Prælatos Ordinis.*
15 *Talis attentata occupatio non fuit legitima.*
16 *Impedimentum fuit legitima reformationi.*
17 *Non potuerunt in illam consentire Fratrse dicti Conuentus.*
18 *Dictio* Quicunque, *comprehendit omne genus personarum.*
19 *Extenditur ad casus, & personas.*
20 *Conditio apposita adimpleri debet in forma specifica.*
21 *Videntur dicti Fratres in excommunicationem incidisse.*
22 *Non releuat consensus Principis.*
23 *Nec creditur voluisse spoliare Religionem.*
24 *Vtitur priuilegio notabili Sixti IV.*
25 *Dictio* Quoquo modo, *quam vim, & energiam habeat.*
26 *Bona dicta Religionis ad Sedem Apostolicam immediatè pertinent.*
27 *Clementis VI. confirmatio.*

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

QVIDAM Religiosi Congregationis N. separatæ à iurisdictione, & obedientia Ordinis N. cuius Regulam profitentur, occuparunt quoddam Monasterium eiusdem Ordinis in partibus Germaniæ, existens sub prætextu quod quidam fratres in eo degentes ipsis illud concedebant, ea occasione qua Generalis Ordinis ipsum reformare per suum Visitatorem, & Commissarium conabatur. Quæritur quid iuris in hoc. 1

Responsio.

Separatio dicti Congregationis à corpore Religionis 2 facta,

facta fuit consentiente Religione per decretum factum in Capitulo quodam Generali Cremonensi, de anno 1593. & confirmatum à Clem. VIII. eodem anno in Bulla *Pastoralis officij*, eo pacto, & conditione, *vt*) prout dicitur in dicta Bulla) *dicta Congregatio N. vel eius Superiores omnino in perpetuum* 3 *non præsumerent accipere loca, vel Conuentus huius Religionis N. etiam spontè à Ciuitatibus, vel Principibus, seu quibuscunque aliis eis exhibenda, vel offerenda: quod si contrarium aliquando eos effecisse compertum foret, nulla esset, & irrita ista concessio, &* 4 *nullum ius omnino adquisitum eis intelligeretur.* Cum ergo ex facto constet Religiosos dictæ Congregationis præsumpsisse accipere tale Monasterium, proculdubio manifestè sequitur, quod *concessio* talis separationis iam omninò cessauerit, non subsistat, *nulla* sit, & *irrita*, ac per illam *nullum ius omnino* dictis Religiosis *adquisitum*, intelligatur, prout exprimitur in dicto decreto,& Bulla confirmationis ipsius.

5 Certi enim iuris est, quod dispositio conditionalis, omissa conditione non sortitur effectum, *l.qui hered. l.Manius, ff. de condit. & demonstrat.* Rota *decis.*315. *num.*3. *apud Farinacium part.*1. *recent.* Tiraquellus *de retract. tit.* 2. §.2. *gloss.*1. *num.* 3. & 4. Thuscus *pract. conclus. tom.*2. *litt. C, conclus.* 483. *num.*8. Et quod conditione deficiente contractus celebratus censetur resolutus ab initio, *l. necessariò*, §. 1. *ff. de peric. & commod. rei vend. l.pecuniam*, vbi Alexander *num.*4. *ff. si cert. pet.* Menochius *cons.*134. *num.* 30. & 31. & *consil.*139. & *seqq.* & *cons.* 322. *num.*39.

6 Tiraquellus *in l. si vnquam, verbo Reuertatur, n.*277. *Cod.de reuocand.donation.* vbi quod *defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis.* Episcopus Barbos. *in Axiom. iur. Axiom.*48. *n.6.* Nec obstat quod Religio cesserit, & renunciauerit iuri, seu iu-

7 risdictioni,quam habebat supra Religiosos dictæCongregationis, ac perinde quod ad illam amplius regressum non habeat, iuxta *l.quæritur*, §. *si vendita, ff. de adilit. edicto, l.si maritus*, §. *si negauerit, ff. de adulter.* & alia iura: Etenim potius ex hoc firmatur quod dicimus.

8 Qui enim cessit, & renunciauit iuri suo sub conditione, ipsa non purificata, reuertitur ad iura sua. Crauetus *cons.*127. *num.*12. Barbosa *supra axiom.*135. *num.*12. cum ergo non fuerit purificata conditio non accipiendi Conuentus Religionis, reuertitur Religio ad iura sua, & iurisdictionem, quam habebat supra dictam Congregationem. Et dicta Congregatio nullatenus iam perfrui potest iure exemptionis, seu separationis à Religione. Quia resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris, *l.si ex duobus* 6. §. *sed & Marcellus, ff. de in diem adiectione.* Sanchez *lib* 4. *de Matrimonio, disput.*8. *num.*11. Moronus *respons.*59. *num.*25.

9 Id ipsum corroborat, quod cum iuxta Iuris axioma, *Res de facili reuertitur ad suam primæuam naturam*, conformiter ad *l.filio quem pater, ff. de liber. & posthum. cap. ab exordio, dist.* 35. de quo Felinus *in c.cum omnes, n.*8. & *c.cum accessissent, n.*5. *de Constit.* Stephanus Gratianus *discept. forens. c.*544. *num.*31. Moronus *Respons.*82. *n.*36. Et reditus ad ius

10 commune facilis sit,& fauorabiles. Moneta *de option. Canon.cap.*8. *num.*39. Barbosa *in d. c. ab Exordio n.*1. Cum dicto Congregatio membrum sit dicti Religionis; in ea, & sub obedientia Superiorum ipsius fundata, multisque annis (& cum fœlicibus progressibus) à Generalibus eiusdem gubernata; & per viros, ac fœminas eiusdem alumnos, & vitæ sancti-

11 tate illustres, propagata, vt ad eam veluti ad matrem, & fontalem originem reuertatur, ob non obseruatam conditionem separationis à Capitulo Generali impositam, à Papa confirmatam, & ab ipsa Congregatione semper acceptatam. Sicut propter similem causam feuda omnia ad primum patronum deuoluuntur, quia sunt de gratia; & ideo faciliter reuocatur. Innocent. *in cap.*2. *de feud.* Baldus *in Marg. verbo Feudum.* Bertachinus *in Repertor.verbo Feudum.* Quæ ratio militat etiam ad intentum.

12 Accedit quod ex priuilegio Innocentij VIII. pro Seruitis in eorum Mari magno, §. 59. quo Religio de qua in præsenti,per communicationem priuilegiorum, quam cum illis, & aliis Mendicantibus habet, fruitur, constat non potuisse præfatos Religiosos *procurare, quærere, seu tentare*, quod dictum Monasterium à Religione auferretur, aut aliis Religiosis traderetur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, nisi hoc fieret apud Generalem Ordinis; Vnde videtur dictos Religiosos in excommunicationem hanc incidisse, & receptionem dicti Monasterij irritam, & inanem fuisse, etiamsi per ignorantiam id fecisse dicant, prout ex dicto priuilegio etiam habetur.

13 Nec suffragatur illis quod titulo reformationis, seu reformandi dictum Monasterium id fecerint: Primò quidem, quia reformatio legitima dicti Monasterij debebat fieri iuxta Regulam, quæ in illo obseruabatur, & decreta Summorum Pontificum pro Reformatione Regularium edita, non iuxta obseruantias, quas dicti Patres, qui illud occupare tentabant, tenent, quia illæ non præscribuntur à Regula. Hinc Sorbus *in Annotationib.ad Compend. priuilegior. Mendicant. verb. Reformatio*, inquit: *Reformatio debet fieri iuxta Regulam permissam.* Secundò, quia reformatio dicti Monasterij specialiter, & priuatiuè ad quoscunque alios spectat solùm ad Generalem Religionis, non solùm ex iure communi Concilij Trid. *sess.*25.*de Regul.cap.*1. & ex Sixto IV. in Bulla,quam refert Casarubius *in Compend. priuil. Mendicantium, verb. Reform. num.*1. sed maximè ex Pio II. in Bulla,

14 *Pontificalis, authoritas* in Marimagno huius Religionis *num.* 26. vbi non solum iniungit Generali, & Prouincialibus Ordinis reformationem, sed etiam omnibus aliis extraneis, siue Ecclesiasticis, siue sæcularibus, vt ad eam faciendam præbeant auxilium, fauorem, & præsidium. Ac etiam ex Leone X. qui pro Minoribus in alia Bulla concessit, & in virtute S.Obedientiæ præcepit, quod nullæ reformationes fierent in ordine,nisi de Generalis, & Prouincialium assensu, vt refert Casarubius supra, Rodriguez *tom.*3.*qq.Regular. q.*41.*art.*1. & *tom.*2. *quæst.*73. *art.*2. & 3. Et alter Rodrig. eius Compendiator *in Compend.resolut.*123.*num.*50. Quo etiam priuilegio fruitur hæc Religio. Malè ergo dicti Religiosi titulo reformandi præfatum Monasterium illud occupare tentarunt.

15 Tertiò, quia talis attentata occupatio non solùm non fuit legitima introductio reformationis, vtpotè cum non fuerit facta à Prælatis Religionis; ad quos ipsa spectabat, vt dictum est, sed ex opposito fuit oppositio, obstaculum, & impedimentum veræ, & legitimæ reformationi, quam Generalis Ordinis eodem tempore curabat introduci in dicto Conuentu per suum Commissarium, & Visitatorem Generalem ad id munus faciendum ab ipso specialiter desi-

16 gnatum. Ex quo proinde sequitur Religiosos istos machinantes hoc obstaculum, & impedimentum veræ, ac legitimæ reformationi, quæ erat veluti in ianuis, & proximè introducenda, incidisse in pœnam excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ, impositæ à Pio II. in Bulla relata, *quibuscunque Ecclesiasticis, & sæcularibus personis, cuiuscunque dignitatis, gradus, status, ordinis, vel conditionis*

O 4 *existant,*

existant, quæ, *quovis quæsito colore*, reformationi introducendæ à Generali, & Prælatis Religionis se opponunt, aut eam impedire præsumunt; quam etiam confirmauit, & approbauit Paulus II. in Bulla *Circa quorundam*, quæ extat in Mari magno huius Religionis, *num.*27.

17 Nec etiam suffragatur prædictis Patribus, quod aliqui, etsi pauci, fratres inhabitantes in dicto Conuentu ipsis illum concedere, & exhibere voluerunt. Etenim ex conditione illa pro ipsorum separatione à corpore Religionis à Capitulo Generali facta, à Papa confirmata, & à Congregatione dictorum Religiosorum acceptata habetur non potuisse talem donationem, concessionem, seu exhibitionem acceptare. 18 Vt patet ex illis verbis: *Non præsumerent accipere loca vel Conuentus huius Religionis, etiam sponte à Ciuitatibus, vel Principibus, seu quibuscunque aliis eis exhibenda, vel offerenda.* Dictio enim *Quicunque*, cuius ablatiuum est illa *Quibuscunque*, comprehendit omne genus personarum, propter sui maximam vniuersalitatem. Rota *decis.*368. *num.*5. *part.*1. *diuers.* Menochius *cons.*224. Barbosa *de dictionibus, dict.*317. 19 *num.*5. Includit etiam omnes, & quascunque personas, etiam priuilegiatas. Farinacius *in prax. crim. p.*3. *q.*108. *n.*6. Gutierez Canonicat. *lib.*1. *c.*34. *num.* 57. Extenditur etiam ad omnes casus, & personas. Menochius *de præsumpt. lib.*4. *præsumpt.* 198. *num.*21. Farinacius *in prax. p.*4. *cons.*65. *num.*8. & quamplures alij apud Barbos. *d. dictione* 317. *præsertim num.*12. Ex quo proinde etiam infertur, etiamsi aliqui fratres dicti Conuentus eum exhibere voluerint dictis Religiosis, nihilominus non propterea vitari, quod propter acceptationem illius ipsi inciderint in dispo- 20 sitionem illam, quod scilicet *concessio* separationis eorum à corpore Religionis sit reddita *nulla*, & *irrita*, propter dicta in Superioribus; & quia conditio apposita cuicunque contractui, concessioni, legato, &c. debet adimpleri in forma specifica, *l. qui hæredib. §. Maeuius, ff. de conditio, & demonstr.* Bald. *cons.*437. *in princip.* Oldradus *consil.*244. *n.*3. Angelus *cons.*373. *num.*2.

21 Ex eo potiùs quod præfati fratres commorantes id dicto Conuentu voluerint tradere illum dictis Religiosis Congregationis N. cum talis concessio, seu traditio sit quædam alienatio bonorum immobilium, seu stabilium Religionis, sequitur clarè incidisse in excommunicationem maiorem, & alias pœnas etiam Sedi Apostolicæ reseruatas, quas incurrunt alienantes bona Ecclesiastica, & Regularium, iuxta Extrauag. Pauli II. *Ambitiosæ*, Decretum S. Congregat. Concilij de an.1624. sub Vrbano VIII. & alia iura. Imò esse omnino nullam, & irritam, prout in dicta Extrauaganti, Decreto, & iuribus relatis habetur.

22 Nec etiam iuuat si dicatur, adfuisse consensum Principis sæcularis pro donatione dicti Conuentus præfatis Religiosis. Non quia is consensus fictitius præsupponitur, seu casu quo esset sollicitatus, & procuratus à dictis Religiosis, & prorsus inutilis ad eorum intentum, cum in conditione separationis habeatur, vt suprà relatum est, *Etiam sponte à Ciuitatibus, vel Principibus exhibenda, vel offerenda*, Monasteria acceptari ab illis non potuisse. Imò nullatenus credi debeat Principem illum, vtpotè pissimum, 23 voluisse spoliare Religionem dicto Conuentu contra priuilegia illius, & aliarum, cum quibus habet communicationem priuilegiorum, & quibus sub grauibus censuris, & pœnis prohibetur similis violentia. Maximè eo tempore, & occasione, quando Generalis illum reformare per suum Commissarium Generalem curabat. Pro quo casu extat prohibitio Innoc. VIII. in Bulla pro Seruitis iam relata, quâ prohibet Principibus quibuscunque, quod *in faciendis huiusmodi reformationibus nullatenus se intromittant, aut ne fiant, opponant, vel contradicant, & c. sub excommunicationis sententia, si contrafecerint, eo ipso ex tunc incurrenda.*

24 Quæ omnia maius firmitatis robur accipiunt, si animaduertatur Religionem, cui facta est hæc violentia, vti, & gaudere notabili priuilegio ipsi concesso à Sixto IV. in suo Mari magno *num.* 100. scilicet quod nulla *persona Ecclesiastica, vel secularis prædicta loca* (scilicet Monasteria Religionis) *seu bona, occupare, accipere, vel vsurpare, aut quoque modo sibi vendicare præsumant absque dictæ Sedis* (scilicet Apostolicæ) *licentia speciali.* Ex eo enim habetur, præfatos Religiosos huius præcepti transgressores extitisse occupando dictum Monasterium, vel etiam ab aliis quibuscunque oblatum accipiendo, aut quoquo modo sibi vendicando, id est quocunque titulo, prætextu, motiuo, aut causa id fecerint, exclusa *Sedis Apostolicæ licentia speciali.* Etenim dictio illa *Quoquò modo*, qua vtitur Pontifex 25 in hoc priuilegio, tantam vim, energiam, & efficacitatem habet; vt comprehendat omnem modum excogitabilem, seu qui excogitari possit. Rota *decis.*565. *num.*19. *part.* 1. *diuersor.* & apud Farinacium *decis.*68. *num.*3. *part.*1. *recent.* Cardin. Thuscus *practicar. conclus. tom.*2. *littera D, concl.*359. *num.*4. Et extendatur ad omnes modos, & casus similes & dissimules, proprios, & improprios, iuxta tradita per Menochium *cons.* 344. *n.*19. Mascardum *de probat. concl.*1131. *n.* 16. Imò etiam ad casum imaginabilem, quod talis vsurpatio Monasterij esset licita, aut secundum ius, prout colligitur ex Cardinali Thusco *d. concl.* 359. *num* 8. 9. *&* 15. Ruinum *consil.*32. *n.*7. *lib.*2. *& cons.*77. *num.*8. & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de dictionib. dict.*334. *n.*14. 15. *&* 16.

26 Intentum tamen concludit ratio, qua Summus Pontifex vtitur in dicto priuilegio præfatæ Religioni concedendo de non accipiendis, nec vsurpandis bonis, & locis illius à quacunque persona, quia scilicet *loca fratrum* (dictæ Religionis) *ad Apostolicam Sedem, & ad prædictum ordinem specialiter, & immediatè pertinere noscantur*, vt Papa loquitur. Cui si adiungatur quod Ioan. XXII. in Bulla *Sacer ordo vester*, in Mari magno huius Religionis *num.* 5. dicat: *Vos, & prædictum ordinem, personas, &, Ecclesias, Oratoria, domos, res alias, & loca vestra, ac spectantia ad eadem, in quibus inhabitatis ad præsens, vel inhabitabitis in futurum, cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis, ac personis degentibus in eis, in ius, & proprietatem B. Petri, & Apostolicæ Sedis assumimus*: eaque confirmet Clem. VI. in Bulla *Sacer Ordo*, in eodem Marimagno *n.*6. irrefragabiliter sequitur præfatos Religiosos occupatores dicti Monasterij non modò iniustè egisse contra dictam Religionem, tale Monasterium occupare attentantes, sed etiam contra Sedem Apostolicam, ius, & proprietatem D. Petri, sub quibus loca, & bona dictæ Religionis sunt posita, & sub quorum protectione sunt assumpta, vt ex eodem Marimagno etiam habetur.

CONSVLTVM

CONSVLTVM XXVII.

De quodam Religioso à sua Religione eiecto, eo quòd celauerit morbum quendam, quem habebat ante professionem.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Statutum Religionis validum est.*
3 *Quacunque Religio habet facultatem faciendi statuta.*
4 *Liberum est illi non recipere, nisi habentes aliquas conditiones.*
5 *Non obstat ius commune.*
6 *Nec quod defectus non sit contra substantiam Religionis.*
7 *Licita, & valida fuit hac eiectio.*
8 *Quibus de causis.*
9 *Petens Religionis ingressum ad quid teneatur.*
10 *Maximè quando agitur de defectu substantiali.*
11 *Tenetur tamen postea Religio istum eiectum admittere.*
12 *Cessante causa cessat effectus.*
13 *Professio instar matrimonij indissolubilis.*
14 *In dubio censetur valida.*
15 *Causa expulsionis est dubia.*
16 *Non subsistit.*
17 *Etiamsi sententia expulsionis fuerit iusta.*
18 *Non transit in rem iudicatam.*
19 *Datur exceptio contra illam.*
20 *Est spoliatiua.*
21 *Dubium incidens de expulsione Religiosorum.*
22 *S.Rota decisiones dua.*
23 *Alia coram Vbaldo.*
24 *Alia coram Puteo.*

IESVS. MARIA.

Casus, seu factum.

1 IN Religione Carthusiensium est statutum, quo præscribitur, quod si Nouitius taceat morbum aliquem incurabilem, quem habeat, possit etiam post professionem expelli. Cùm autem contigisset quod in quodam Nouitio post professionem repertus esset morbus quidam secundùm opinionem quorundam Medicorum incurabilis, & propterea expulsus fuisset à Religione, post expulsionem tamen plures alij Medici insignes deponerent talem morbum incurabilem non esse, ideo quæritur an Religio teneatur illum acceptare, & de nouo recipere.

Responsio.

2 Suppono tale statutum validum esse non solùm si sit confirmatum à Sede Apostolica, vt credo esse, sed etiam si sit solùm factum à Religione. Cum omnis Religio habeat generalem potestatem condendi leges, vt colligitur ex Innoc. *in cap. singulis, versu* 3 *fin.de stat. Monach.* Caietano *in opusc.tom.1.tract* 31. *resp.*6. Vasq. 1.*p. disp.*153.*c.*1.*num.*5. Salas 1.2.*disp.*8. *sect.*18. Suar.*tom.*4. *de Relig. tract.*10.*lib.*2.*c.*2. Vecch. *in prax. Nouit. disp.*3. *dub.*1. *num.*4. & 5. Et quia sicut liberum est, & gratuitum Religioni recipere, vel non recipere aliquem ad illam, ita etiam liberum est 4 illi non recipere nisi habentem tales, vel tales conditiones.

Sic enim, vt dixi *tom.*4. *verb. Neophytus regularis, num.*6. valida sunt statuta quarundam Religionum non admittentium ad illas descendentes ex genere infecto, & ex Rota *dec.*297.*n.*1. *p.*1.*recent.* non est inualidum statutum Religionis Hierosolymitanæ, quo cauetur vt in eo ordine pro Fratribus militibus non admittatur ille qui ex patre, aut auo, scribat notario, aut tabellione publico natus fuerit. Similia quoque statuta sæpius eadem S.Rota approbauit. Nec obstat si dicatur esse contra ius commune: tum quia si à 5 Papa approbatum est, vt suppono, cùm Papa sit supra ius commune, eo ipso quod approbauit, in iure communi dispensasse censetur. Tum etiam quia prout dixi loco relato *ex* 4.*tom.* hoc, & similia statuta non debent censeri contraria iuri communi. Non enim sunt contraria iuri communi positiuè, sed tantùm negatiuè. Hoc est, ius commune non præcipere quod tales recipiantur, aut quod non possint excludi ab aliqua religione, sed tantum permittere quod recipiantur ad religionem, & ita non recipere illos aut prohibere ne recipiantur, non est contra, sed præter ius commune.

6 Nec etiam obstat quod defectus, seu morbus corporalis non repugnās substantiæ Religionis, non irritet professionem, prout dixi *tom.*1. *Sum. c.*2.*n.*23. ex Nauarro, & aliis; quia hoc solùm probat quod iure communi non sit irrita talis professio, non verò attento iure particulari Religionis nolentis admittere habentem talem defectum, ob defectum consensus in professionem illum habentis.

7 Ex quo colligo licitè,& validè potuisse ejici à Religione Carthusiensium talem morbum habentem, vel iuxta opinionem Medicorum existimatum habere. Primò quidem ratione prædicti statuti id præscribentis, adiuncta opinione Medicorum, cui vti proba- 8 bili prudenter conformari potuit Superior illum ejiciens. Secundò, nam quemadmodum ordinandus habens aliquod vitium occultum tenetur vel ab ordinibus abstinere, vel pandere vitium, quod reddit eum Ordinis incapacem, vt si patiatur ætatis defectum, vel sit irregularis, vel habeat aliud simile impedimentum, vt constat *ex c.nisi cum pridem, de renunciat, vers. pergraui, cap.innotuit, vers. multa enim, & can. ex pœnitentibus, dist.* 50. & confirmatum est à 9 Glossa *in d. c. nisi cum pridem, verbo Non potuerit, & in d.c.innotuit, verbo reatum.* Archidiac.*in d.can.pœnitentibus*, Innoc.*in c.Inquisitionis,n* 4.*de accus.* Panorm. *in d.c.innotuit,n.*6. Felin. *in c.Sciscitatus,n.*8. *de rescriptis*, D. Antonin.3.*p.tit.*14.*c.*16.§.13. Angel.*tit. Ordo* 7.*n.*1. Syluest. *Ordo* 2. *q.*2. & Tablena *Ordo* 6.*n.*1. *in fin.*9. Ita eodem prorsus modo petens religionis ingressum, & habens aliquod impedimentum tenetur vel desistere ab ingressu Religionis, vel illud Superioribus aperire.

10 Nam quotiescunque proceditur non ad punitionem, sed vt vitetur peccatum, tenetur interrogatus aperire impedimentum occultum, quod procedit etiamsi non sit de eo rogatus, dummodò illud aduertat, vel saltem de eo dubitet, Nauar. *lib.*3.*consil.*25. *de regul.& in* 2. *edit.conf.*48. Suar.*tom.*3. *de relig.lib.*5. *c.*4.*in fin.* Miranda *in Manual.Pralat.tom.*1.*q.*19.*art.*2. & Sanch. *in precept. Decal.lib.*4.*c.*16.*n.*35. Vecchius *disp* 6.*dub.*1.*num.*7. & 8. Quæ omnia maximè procedunt quando celatur defectus, qui secundùm statuta Religionis saltem est substantialis, qualis est iste, de quo in præsenti.

11 Nihilominus comperto postea ex opinione aliorum Medicorum insignium, quod morbus ille non sit incurabilis, sed curabilis, existimo teneri religionem illum admittere. Ad quod induci potest primò 12 commune

commune illud axioma Iuris: *Cessante causa cessat eius effectus, l.adigere, §.quamvis, ff.de iurepatron. l.si pater, ff.de heredib.instit. l.generaliter,C.de Episcop.& Cler. l.cùm te, C. de pactis inter empt. c.magnæ,in fin.* 13 *de voto, c. cum cessante 60. de appellat.* Cum enim causa eiectionis illius professi fuerit morbus incurabilis putatus solùm probabiliter, propter opinionem quorundam Medicorum, cum postea, iuxta aliorum eiusdem facultatis peritorum sententiam con- 14 stet contrarium, vtique cessauit causa dictam expulsionem iustificans. Secundò, & præcipuè quia cùm agatur de validitate, seu inualiditate professionis, & illa instar matrimonij consummati sit indissolubilis, nisi propter certas, & indubitatas causas, ita vt in dubio de validitate professionis sit iudicandum quod valeat, vt docent Barbat. *cons.* 59. *num.* 12. *post med. vol.*2. Nauar. *lib.*3. *cons.*13. *num.*10. *in* 2. *edit.* 15 *de reg.* Sanch. *de matrimon. lib.*7. *disp.*37. *num.*12. *ad fin.* Steph. Gratian. *tomo* 1. *discept. forens.cap.*413. *num.* 17. Suar. *tom.*2. *de relig. lib.*7. *cap.*2. *num.*6. Leis. *lib.*2.*cap.*41. *dub.*7. *num.*66. Et idcirco Rota adhærens huic opinioni dixerit, professionem in dubio præsumi validam, nisi contrarium probetur, prout habetur *in decis.*1361. *num.*7. coram Card. Seraphino, & dictum etiam fuit in vna Romana *Professionis*, 23. Iunij 1623.coram Remboldo quæ omnia tradit Barthol. de Vecchis *in prax.Nouit.disp.*13. 16 *dub.*12. Cum constet de nouo causam dictæ expulsionis non fuisse certam, sed potius dubiam, siquidem circa incurabilitatem illius morbi sunt variæ sententiæ Medicorum, quibusdam asserentibus esse incurabilem, aliis id negantibus, proculdubio non potest subsistere eiectio illius professi, sed veluti iniuste eiectus debet reuocari ad Religionem. Maximè ipso reclamante.

17 Tertiò, quia licet sententiam expulsionis data illi professo ob celatum illum morbum, fuerit ex parte iudicis iusta, & valida, eo quod prudenter iudicauerit propter opinionem illorum Medicorum eum esse incurabilem, ac proinde professum expellendum ab 18 Ordine propter statutum illius, nihilominus re ipsa fuit iniusta, cum non fuerit certa, & iustificata causa talis expulsionis, siquidem iuxta aliorum Medicorum opinionem morbus ille non est incurabilis. Ergo non transit in rem iudicatam, iuxta tradita per Vantium *de nullitat. tit. quoties, & intra quod tempus, n.*8. Magonium Lucensem *dec.*62.*n.*15. *& decis.*98. *num* 5. Surd.*cons.*61.*n.*53. Azeuedo *lib.*2.*num.*23. *tit.*17. *lib.*4. 19 *nou.recopil.* Mar.Anton.*var. resol.lib.*7.*res.*77.*n.*14. Sed datur exceptio contra illam, *l.*4. *§.condemnatus, ff. de re iudic.* Titaq. *de retract. lign. §.*1.*gloss.*2. *à n.*5. Rebuff. *ad leges Galliæ tom.*1. *tit. de sentent. execut. art. vlt.n.*4. Barb. *in axiomat.iuris,axiom.*200. *n.* 6. Vnde 20 sententiam Auditoris Cameræ super executione Breuis latam non præcedente illius iustificatione, esse nullam, & spoliatiuam, censuit Rota in Maioricensi *Sacristiæ*, 16. Decembr. 1602. coram Pamphilio. Ergo similiter hæc sententia expulsionis, vt nulla, & spoliatiua censeri debet.

21 Obiter hic notandum, sententiam Iosephi Giballini *in Disquis.Canon.de clausur.regul.disquisit.*2. *cap.*4. *§.*13. dicentis non obstante decreto Sacræ Congregationis sub Vrbano VIII. quod prohibet quemquam, nisi propter incorrigibilitatem à Religione expelli, & declarat neminem incorrigibilem censeri debere, nisi vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus, posse aliquem expelli propter vnum aliquod crimen graue, & scandalosum semel tantum commissum, non posse in praxi teneri: est enim expressè contra dicta decreta Sacræ Congregationis legitimè promulgata, & praxi recepta, & derogantia priuilegiis Religionum, vt benè P.Diana *p.*9.*tract.*8.*res.*57. post Pellizzarium, & me relatos. Vnde concludit, quod dictus P. Gibalinus non est prorsus audiendus.

22 Est ad intentum huius Consulti vna S. Rotæ decisio coram Vbaldo 1611. & ideo adiungenda, sicut & alia coram Puteo.

Bononiensis Professionis.

Coram D. Vbaldo. Veneris 9. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Professio Monachi numquid vitietur propter morbum comitialem, & quomodo talis morbus probetur per testes.

SVMMARIVM.

1. *Monachus quando dicatur in sua Religione fecisse legitimam professionem.*
2. *Professio non vitiatur ex quolibet grauissimo morbo de iure communi, & an vitietur propter morbum caducum, iuxta formam Constitutionis Religionis.*
3. *Professionis actus est vltro, citroque obligatorius.*
4. *Professionis impedimentum probari debet ab allegante.*
5. *Morbus caducus quomodo per testes probari debeat.*
6. *Testes habentes affectionem ad causam repelluntur, vel saltem in concursu aliorum multùm minuitur de eorum fide.*
7. *Medici periti deponentes super infirmitate alicuius, quem non viderunt, nec curarunt, an & quando probent.*
8. *Medicis peritis in eorum arte standum est.*
9. *Confessio extraiudicialis probata per testes satis probat.*

DECISIO.

1 DOMINI dixerunt, professionem à Iosepho Maria emissam in Venerabili Religione Fratrum Minorum, fuisse validam, cum esset ab eo facta in ætate legitima, & post annum probationis, cum solemnitatibus requisitis *cap.*1. *de reg. lib.*6. *c.ad Apostolicam, eod. tit. c.cum Gonsaluus,* 17. *q.*2.Speculat. *in tit.de reg.n.*1. *& seq.* Rota *decis.*216. *n.*3.*p.*2.*diuers.*& habetur per S.Concil.Trid.*sess.*25.*de regul.c.*15. *& seqq.*

2 Neque de iure communi obstare videbatur allegatus morbus caducus in Iosepho, cum quilibet morbus, etiam grauissimus non vitiet professionem, vt dixit gloss. *in cap. sicut tenor, in verb. extra mentem, de regular.* & probatur *in c.sicut nobis,* vbi Butr. Abb. & alij communiter, *cap. porrectum, eodem titulo.* Vnde difficultas oriebatur ex Constitutionibus dicti Religionis, quatenus essent confirmatæ à Papa, per quas expressè cauetur, vt Nouitij professio laborantis tali morbo sit prorsus irrita, iuxta consil. Nauar. 25. *de Regular. num.*2.*lib.*2. *& eiusdem decis.*30. Et ex eo quod protestatio dicebatur emissa à Fratribus in ipso actu professionis, iuxta formam dictatum Constitutionum, ex quo videbatur deficere consensus fratrum, & Religionis, casu quo ille professus laboret morbo caduco, qui tamen consensus necessariò debet interuenire, cum actus professionis sit vltrò, citroque obligatorius, Abb. *in cap. porrectum, sub num.*10.*de Regul.* Nauar. *cons.*26.*n.*16. *eodem titulo, & consil.* 17. *num.* 2. *de voto*, Ruin. *cons.*128.

*cons.*128.*num.*3.*lib.*1. Menoch.*de præsumpt.lib.*6. *præsumpt.*83. *num.*21.*& seq.* cum aliis per Hond.*cons.*78. *num.*5. *lib.*2.

3 Sed hæc non videbantur DD. obstare, quia non fuit probatum, Iosephum laborasse tali morbo tempore professionis, prout erat necessarium, Glos. *in d. cap.Sicut tenor, in verb. extra mentem*, & ibi DD. suprà allegati. Ber. *cons.*29. *num.*12. *lib.*1. Rota *decis.* 107. *num.*24. *part.* 2. *diuers.* Honded. *d. consil.*78. *num.*72.*lib.*2.

4 Neque obstant testes examinati pro parte Iosephi ad probandum, quod ipse etiam ante professionem, & de tempore pueritiæ laborabat dicto morbo, & quod viderunt eum in terram cadere, & alia signa eiusdem morbi; quia fuit responsum eos non necessariò concludere de morbo comitiali, vel caduco, cùm adsint alij morbi similes, & causantes eadem ferè accidentia, vt est vertigo, quam appellant tenebricosam, quæ facit patientem in terram cadere; vnde ex hoc non infertur morbus caducus, vt fuit resolutum in causa Leodie. *Fructuum*, 31. *Maij* 1604. coram bon.mem. Litta, cuius copia data fuit, sed solùm similitudo dicti morbi, vel ad eum propensio, vt fuit dictum in Pampilonensi *Abbatiæ*, 20. *Iunij* 1603. coram R.P.D. meo Ludouisio.

5 Accedit, quod dicti testes partim sunt Fratres eiusdem Monasterij, & ideo aliquo modo interessati, Natta *cons.*672. *num.*58. *lib.*4. Præsertim cum dicant se habere affectionem ad causam *in Summario Antonij, num.*3. quo casu testes repelluntur; Paris. *cons.*15. *num.*30. *lib.*2. Rot. *decis.*336. *num.*4. *p.*1. *diuers.* vel saltem in concursu aliorum multùm minuitur de eorum fide. Afflictus *dec.*400. *n.*8. Præterquam quod cum non sint periti, non videntur posse deponere de tali infirmitate, Ancharan. *cons.*330. *num.*6. Aretin. *in cons.*142. *num.*14. *vers. sed tamen his non obstantibus*, Rota *in ead. Leodiensi Fructuum*, 14. *April.* 1606. coram Litta, partim verò licèt sint Medici, & periti, tamen non deponunt nisi per modum responsi super facto eis proposito; non autem per sensum corporis, quia viderint patientem, & eius infirmitatis qualitatem dijudicare potuerint, quæ ex accidentibus potissimùm dignoscitur, iuxta tradita *in cap, communiter*, 33. *dist.* & ibi Archidiacon. & alij, & in Leodiensi *Fructuum*, 30.Maij 1604. nec verificatur quod accidentia expressa in illo casu concurrant in hoc Fratre, & tamen ad effectum inualidandi professionem requiritur plena probatio. Mohed. *decis.*3. *de Regular.*

6 Tolli autem videbatur omninò fides dictis testium ex aliis pro contraria parte inductis, qui sunt numero plures, contestes, & periti in arte, nec constat eos habere aliquam affectionem ad causam; nam in primis plures testes dicunt hunc fratrem solitum præsentire morbum suum, eique occurrere, vel aliqui rei inhærendo, vel comedendo, vel aliud simile faciendo, & solitum recordari accidentium, quæ sibi occasione dicti morbi euenerant.

Et tamen Medici deponunt in Summario Antonij, *num.*8. quod patiens talem morbum non recordatur de eius initio, sicut etiam Medici, qui dictum Fratrem visitarunt deponunt illius accidentia non fuisse morbi caduci, sed vertiginis, vt supra, quorum iudicio tanquàm in arte peritorum standum videtur, *l. septimo mense*, vbi Bald. *ff. de statu hominis.* Bart. *in l.*1. *n.*4.*ff.de vent. inspic.*Rota *decis.*107.*n.*6. *p.*2.*diuers.* & fuit in nostris terminis dictum in dicta Pampilon. *Abbatiæ*, coram Ludouisio.

7 Accedit confessio ipsius Iosephi Mariæ ante litem motam, quod ipse tali morbo non laborabat, sed finxit se laborare, vt de Religione exiret, vt in Summario Antonij, *num.*2.quæ confessio probata per tres testes, satis videtur probare, secundum magis communem opinionem, de qua Hieronym. Gabriel *cons.* 40.*num.*57.*lib.*2. præsertim cum duo ex dictis testibus sint Religiosi, & ex iis vnus ex eadem Religione Minimorum, quibus magis creditur, Castr. *cons.*143. *viso processu,col.vlt, vers.dictum ergo, lib.*1. Aym. *consil.* 169. *num.*3. & ista confessio etiam redditur verisimilis ex eo, quia iste frater aliàs aufugit ex septis Religionis, & fuit eo nomine condemnatus, vt *in d.Summ.n.*13.

8 Vltimò considerabant DD. testes, qui dicunt dictum Fratrem per triennium, & vltra ante professionem aliquid non fuisse passum, ex quo sequitur, vel quod ille non esset morbus caducus, quo patientes impossibile est non cadere frequentissimè, & exacto vigesimo secundo ætatis anno augentur vehementius; vt deponunt testes periti *d. Summ. num.*11. & talis morbus vix vlla arte est medicabilis,vt ex mēte Hippocratis; & Galeni fuit dictum in causa Salamantinâ *dimidiæ portionis*,23.Ianuarij 1609.coram Marcomontio,& propter eius vim, & magnitudinē morbus Herculeus à veteribus appellabatur, teste Galeno *in lib.*6. *Hippocratis, de morb.vulg. comm.*6. quem refert pluribus aliis ad propositum congestis, Brisson. *lib.*3. *de verbor. signif. in verb. comitialem morbum*, vel quod tali morbo, quicunque ille esset, fuisset liberatus, vt fuit dictum in dicta Pampilonensi *Abbatiæ*, 20. Iunij 1603. coram Ludouisio.

Non obstat prædicta protestatio, quia videbatur non sufficienter probari, cum de ea deponant tantùm fratres ipsi interessati, & affectantes victoriam causæ, vt supra dictum est, cum tamen in illo actu professionis adfuerint plures Laici, quorum nullus hoc deponit, vt in dicto Summario,*n.*12. Vltra quod non probato morbo caduco, vt suprà dictum est, protestatio illa nihil operatur. Ex quibus, & aliis allegatis per informantes, DD. concluserunt pro validitate professionis, quæ etiam videbatur tutior opinio pro exoneratione conscientiæ dicti Fratris, & animæ salute.

Habetur hæc decisio inter decis. Farinac. *cons.lib.*21 *num.*346.

Eiecti à Religione.

Coram Domino Iacobo Puteo.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta an debeantur eiecto à Religione, prætendenti se iniustè eiectum,dum causa disputatur.*

DECISIO.

1 GEORGIVS Bergomensis Frater S. Saluatoris per Superiores inquisitus fuerat priuatus habitu, & facta priuatione, processus secundum statuta, & consuetudinem Religionis erat combustus, ita vt de causa priuationis non apparebat. Agebat Georgius ad restitutionem, & dicebat se sine causa priuatum, quia de ea apparere non poterat. Ex aduerso fuit articulatã, & vt prætendebatur, probata consuetudo ita procedendi per quadraginta annos. Sed antequam super dicta probatione disputaretur, petebat Georgius alimenta, & expensas litis, per not. per Abb. *in cap. Si quis contra, in repet. col.*20. *versicul. Sed quam formam sequetur Abbas, & in cap.Cum contingat, col.*10. *vers.Sed quam formam sequetur Abbas, &c. de foro compet.* & Guid. Papæ *decis.*561. & Afflict. *decis.* 10. *cum seq.* & per decis.

decis. Rotæ 305. *aliàs* 10. *de indic. in nouis*, in contrarium inclinauit maior pars Dominorum die 28. Nouembris 1541. quia considerabatur quod Georgius non erat in possessione Monachatus, per not. per Bart. *in l. si neger, ff. de alen. liber.* Et in isto casu procedunt decisiones superius allegatæ. Et dum dicebatur, quod Georgius prætendebat se esse iniustè eiectum, & spoliatum; respondebatur, quod ex quo fratres prætendebant, secum iuxta Constitutiones, & consuetudinem Religionis processisse, hanc consuetudinem prætendebant probasse, quod in primis erat videndum, an verum esset, quod talis consuetudo esset probata, & ad hoc benè facit decisio Ægidij 88. & fuit allegatus Felin. *in cap. Cum dilecta, col. 19. vers. Monachus non agit, &c. cum sequent. tit. de rescript.*

Habetur hæc decisio inter decisiones Iacobi Putei decisione 202.

CONSVLTVM XXVIII.

De præcedentia in sessione in Capella Papæ inter Reuerendissimum P. Generalem Carmelitarum, & Reuerendissimum P. Vicarium Generalem Eremitarum S. Augustini.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Generalis præcedit Vicarium Generalem.*
3 *Ex Ceremoniali, seu Rituali Romano.*
4 *Quæ sunt per se, anteponi debent iis quæ sunt per accidens.*
5 *Ex Marimagno Mendicantium.*
6 *Maior dignitas præcedit minorem.*
7 *Causa naturalis attenditur in concursu, non accidentalis.*
8 *Bartoli doctrina.*
9 *Si Vicarius esset Generalis, maiorem dignitatem haberet.*
10 *Varia exempla.*
11 *De Oratoribus Principum.*
12 *Ludouici Regis Galliarum factum.*
13 *De Procuratoribus Episcoporum.*
14 *De Conciliis Prouincialibus.*
15 *De coadiutoribus Canonicorum.*
16 *De Archipresbyteris.*
17 *De Vicario Generali Episcopi.*
18 *Habet eandem iurisdictionem cum ipso.*
19 *Non præcedit Episcopos.*
20 *Ita in praxi seruatum.*
21 *Axioma* Vincens vincentem te, &c.
22 *Factum non præsumitur nisi probetur.*
23 *Factum non attenditur, sed quod fieri debuit.*
24 Subrogatum sapit naturam subrogantis, *quomodo intelligendum.*
25 *Quomodo limitandum.*
26 *Honor debitus Generali an tribuendus Vicario.*
27 *Quantum ad iurisdictionem.*
28 *Decij doctrina.*
29 *Baldi doctrina.*
30 *Alia exempla.*
31 *Esse Vicarium Apostolicum an releuet.*
32 *Cum quibus, & in quibus.*
33 *Vrbis praxis.*
34 *Institutus à Papa quam prærogatiuam habeat.*
35 *Quando Pontifex manum apponit.*
36 *An ex eo tribuatur maius ius.*
37 *Non alteratur, aut mutatur natura dignitatis, vel officij.*
38 *Breue SS. D. N. Innocentij X.*
39 *Generalis Carmelitarum an Apostolicus dici possit.*
40 *Quid de facto quod refertur Generalis Seruitarum.*
41 *An Abbates præcedere debeant Generales Regularium.*

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 CVM Generales, & Procuratores Generales Ordinum Mendicantium Prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum, & Seruitarum habeant locum in Capella Papæ, ex priuilegiis, & antiqua consuetudine, contingeretque quod propter obitum Generalis Eremitarum S. Augustini loco illius à SS. creatus fuisset Vicarius Generalis eiusdem Religionis, orta est controuersia inter Reuerendissimum P. Generalem Carmelitarum, & præfatum Reuerendissimum P. Vicarium Generalem Eremitarum circa præcedentiam in sessione. Quæritur ergo quid iuris in præsenti, & quid facti.

Responsio.

2 Certi omninò iuris videtur, P. Generalem Carmelitarum præcedere debere in sessione in Capella Papæ P. Vicarium Generalem Ordinis Sancti Augustini.

3 Primò ex Ceremoniali Romano, seu Rituum Ecclesiasticorum *lib. 3. sect. 2. cap. 1.* quod est de ordine sedendi in Capella Papæ. Ibi enim solùm numerantur inter eos qui in ea Capella sedent, *Generales*, non autem *Vicarij Generales.* Ex hoc enim infertur, vel Vicarios Generales non habere locum in Capella, vel si illum habent ex consuetudine, nullatenus tamen debere esse ante Generales, sed post illos; siquidem ea, 4 quæ sunt per se, quales sunt *Generales* pro dicta sessione, iure anteponi debent illis, quæ sunt solùm per accidens, prout sunt Vicarij Generales, cùm pro Generalibus substituantur. Ad quod accedit, quod si 5 intentio huius legis esset, nomine Generalium intelligere etiam Vicarios Generales, vtique id exprimeret, vel nomine Vicarij Generalis, aut vices gerentis ipsius, prout sæpius contingit in Priuilegiis Mendicantium, vt in Marimagno Prædicatorum, §. 14. 41. & 42. Minorum, §. 12. & 13. *ac* 40. Eremitarum S. Augustini, §. 44. Carmelitarum, §. 55. vel nomine Capitis supremi Ordinis, prout facit Concilium Tridentinum *sess. 25. de Regular. cap. 11.* Quod etiam constat ex innumeris aliis Bullis, & Priuilegiis Religionum.

6 Secundò, quia certi etiam iuris est, quod maior dignitas præcedit minorem, *cap. placuit* 18. *d. & cap. Episcopus, dist. 95.* & tradunt communiter DD. cum glossa *Instit. de bonor. possess. §. Aliam*, Rota diuers. *p. 2. decis. 326. num. 4.* Et Rota coram Seraph. *dec. 1223.* ac S. Congregatio Rituum in vna Sanseuerini. Atqui Generalis dignitas maior est quàm Vicarij, siquidem illa est veluti qualitas principalis, primordialis, & per se; hæc verò, vt ex ipso nomine Vicarij, quod (vt Calepinus inquit) significat id quod vices alterius gerit, est veluti accessoria, per accidens, subro- 7 gata, & veluti nomine alterius; ac per consequens illa isti præferenda. Collegium Bonon. *cons. 1. num. 10.* Menochius *cons. 51. n. 27.* Quia scilicet causa naturalis debet attendi in concursu, non accidentalis, *l. 3.* vbi Bartol. *de tutel.* Tiraq. *de retract. lign. §. 30. gl. 1.*

num. 20.

num.20. Menochius sup. num.28. Felix Contelorius in quaest. de praecedentia, n.26. Vnde Rota illa diuersor.326. relata in similibus ferè terminis determinauit, quod Archipresbyteri sunt praeferendi Vicariis Parochialiũ, quia nomẽ Archipresbyteri sonat dignitatẽ. 8 *Vicarius verò*(inquit Rota) *non dicitur possidere nomine proprio.* Quo etiam sensu dicebat Bartolus *in l. si quis in bello, ff. de capt.* Quod firmius retinetur illud quod quis habet ex propria acquisitione, quàm ex aliena, & Rota inter *decis. nou. decis.2. n.1.* quod minus ius, & minorem vtilitatem habet Vicarius in Ecclesia, quàm Rector, quod probat ex variis iuribus.

9 Et sanè id nullo modo negari posse videtur, cùm pro comperto sit, quod si praefatus P. Vicarius Generalis fuisset à Papa, vel à Religione institutus absolutus Generalis, maiori dignitate, & authoritate frueretur tunc quàm modò, dum tantum est Vicarius.

10 Tertiò ex variis exemplis, ex quibus constat, quod illi, qui aliorum personas repraesentant, prout sunt Vicarij, Procuratores, Vicesgerentes, vel similes, non sedent in eodem loco, in quo sui principales sedere debent, sed in inferiori. Primum desumitur ex 11 ceremoniali relato *lib. 1. cap.3.* quod est de ordine sedendi in Conciliis. Ibi enim statuitur, quod Oratores Principum non sedeant in Conciliis in eo loco, vbi sederent ipsi Principes, quos repraesentant, idest inter Cardinales, sed in sedibus humilioribus pro Dominorum suorum dignitate.

12 Secundum de eisdem Oratoribus Principum, qui in Capellis Regum non habent locum Principum, quos repraesentant, sed inferiorem: Vnde Rex Galliae Ludouicus XII. voluit quod Dux Sabaudiae, qui aderat ipsi, praeferretur Legatis Venetorum. Decius *in cap. sanè 11. n.12. de offic. delegat.* quem refert, & laudat Franc. Purpur. *in l. 1. n.533. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio.* Tertium de Conciliis Generalibus, in quibus, prout ex vltimo illorum, scilicet Tridentino constat, Vicarij, seu Procuratores Episcoporum absentium non admittuntur, nec scribuntur 13 in locis Episcoporum, quos repraesentant, sed in alio inferiori, & separato. Immò, quod valde deseruit ad intentum, nomenclator eiusdem Concilij numerat post Generalem Seruitarum Vicarium Carmelitarum, proculdubio, quia licet Generalis Carmelitarum praecedat Generalem Seruitarum, Vicarius tamen Carmelitarum non ita.

14 Quartum de Conciliis Prouincialibus, in quibus etiam Vicarij, seu Procuratores Episcoporum, seu Abbatum absentium non admittuntur in locis eorum, quos repraesentant, sed in aliis inferioribus, & diuersis. Nauarrus *conf. 107. de maior. & obed.* Franc. Leo *in Thesaur. for. Eccles. part.1. cap.9. num.4.* Barbosa *in Collect. Doct. ad Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap.2. num.14.* Quintam de coadiutoribus Canonicorum, qui non sedent in loco Canonicorum, 15 quorum sunt coadiutores, sed in inferiori post omnes Canonicos, prout tenuit Rota in vna Salmantina *Coadiutoriae*, 25. Iunij 1593. coram Peña. Eo quòd Canonici propria dignitate fulgeant, sintque verè Canonici, coadiutores autem solùm aliena, sintque fictè Canonici: quae ratio atiam militat in praesenti. Nicol. Garcia *de benef. part.4. cap.5. num.66. & seqq.* Gonzalez *in reg.8. Cancell. §. 9.* qui idem dicunt de coadiutoribus portionariorum. Diana *4. part. tract. 4. resolut. 88.* & Barbosa *de Canonic. & dignit. cap.29. n.2.* referens in seqq. quamplures declarationes S. Congregationis Rituum. Sextum de Archipresbyteris, qui praeferuntur Vicariis Parochialium; quamvis 16 Curati quos repraesentant tales Vicarij, praecedant Archipresbyteros. Rota illa diuers. relata *decis. 326.* referens etiam Rotam *decis.9. de praebend. in nou. & 1. de offic. Archipresb. in antiq.* Barbosa *de iur. Eccles. lib.1. cap.25. num.28. & seqq.* ex illis principiis, quod Vicarius non dicitur possidere nomine proprio, & quod potentius est ius quod quis habet iure proprio, quàm alieno. Quod extendunt etiam Nauarrus, & Gonzalez relati ad Archipresbyteros rurales, qui praecedunt etiam Vicarios Parochiales.

17 Vrget maximè ad intentum exemplum Vicarij Generalis Episcopalis. Etenim etiamsi ordinariam, & non delegatam habeat iurisdictionem, Glossa *verb. officialem, in cap.2. de offic. Vicar. lib.6. & verb. Generaliter, in cap. Romana, de appell. eod. lib. & verb. Iurgia, in cap. Perlectis, dist.25.* ita vt aequalis, immò & eiusdem iurisdictionis sit cum Episcopo, cum eo vnum Tribunal, & auditorium constituens, adeo 18 vt de vno ad alium appellari non possit, *cap. 2. de consuet. in 6.* Bart. *in l.1. in fin. ff. quis, & à quo appel.* Abbas *in cap. Si quis, lect.1. num.26. & lect.2. n.31. de for. compet.* & ipsius Episcopi repraesentet personam, & authoritatem, eique debeatur idem honor, & eadem praerogatiua, Menochius *conf. 51. num.16.* Sbrozae. *libro 2. quaest.24.* Nihilominus nunquam Vicarius Episcopi antiquioris praesumpsit ha-19 bere praecedentiam supra Episcopos minùs antiquos, aut accipere Sedem Episcopi etiam absentis. Quinimò, referente Aldana *in Compend. Canonic. resolut. lib.1. tit.43. num.19.* S. Congregatio Rituum in vna Brundusina, 16. Iulij 1605. declarauit, non licere Vicario Generali occupare locum Episcopi, sed eundem locum debere habere ipso absente, quem illo praesente habere consueuit. Ex iis autem per manifestam consequentiam infertur idem iuris esse de Vicario Generali regulari, quod scilicet non possit praetendere locum Generalis, quem repraesentat, aut praecedentiam supra Generales.

20 Quoad factum verò ita seruatum fuisse refert D. Contelorius in Consulto de hac re tempore Iulij II. in quo Generalis Seruorum fuit praelatus, & sedit in Capella Pontificia ante Vicarium Generalem Carmelitarum de anno 1510. Et sub Innocentio VIII. Vicarius Generalis Praedicatorum cessit aliis Generalibus in eadem Capella. Immò etiam de praesenti id contingit: nam Vicarius Generalis Dominicanorum, qui est authoritate etiam Apostolica institutus Reuerendissimus Magister Dominicus Merino, cedit in praecedentia omnibus Generalibus Mendicantium, sed praecedere debet praefatum Vicarium Generalem Augustinianorum.

21 Ex quo per euidentem consequentiam deducitur Generalem Carmelitarum praecedere etiam debere ipsum Vicarium Generalem Augustinianorum, iuxta vetus illud axioma iuris: *Vincens vincentem te multò magis vincit te, l. de accessionib. ff. de diuers. & tempo-ral. praescript. l. aequissimum, ff. ad Tertyl.* Glossa *verb. proximis, in auth. defuncto, C. ad Orfic.* Socin. *conf. 112. in princip. lib.2.* vbi id declarat per plures casus, Romanus *conf. 383. in proposito casu, vers. Secundò principaliter, lib.2.* Castrens. *conf.2. col. penult. in princip.* 22 *vers. eodem ergo modo, lib.2.* Si autem aliquando oppositum contigit, quod non admittendum, siquidem factum non praesumitur, nisi probetur, *l. in bello, §. facta ff. de captiuis, & postlim. reuers. l. si emancipati 9.* vbi Ias. & alij, nihil inde inferri potest. Tum quia factum contra ius pro non facto habetur, *l. iubemus, §. praedia, C. de Sacrosanct. Eccles. cap. quae contra ius 64. de reg. iur. lib.6.*

23 Tum quia factum non attenditur, sed quod debuit fieri, *l. nemo, Cod. de sent. & interloquut.* Et ita de facto reuocandum, quia facta de facto etiam sunt reuocanda de facto, iuxta notata *in l.1. § nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. & in cap.1. vt lit. pend.* Alex. *conf. 179.*

24 Nec obstat contra dicta axioma illud iuris: *Subrogatum*

gatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. vbi Bart. Bald. Angel. & alij. Primò quidem, quia id procedit quando subrogatus est æqualis conditionis cum eo, cui subrogatur. Menoch. *consl.* 784. *n.* 12. Barbosa *in axiomat. Iur. axiom.* 273. *n.* 1. Atqui vt ostensum est, aliud est esse Generalem, aliud verò esse Vicarium Generalem. Secundò, quia id intelligitur quantum ad substantialia, non ad accidentalia. Surd. *de alim. tit.* 9. *quæst.* 21. *numer.* 22. Tertiò, in subrogato per legem, non per hominem, ex Rimin. Iun. *consl.* 18. *numer.* 88. & *consl.* 113. *numer.* 128. & *seq.* quem refert Cardin. Tuschus *litter. S. conclus.* 757. *n.* 49. Vicarius autem Generalis, de quo in præsenti, non est à lege, sed ab homine subrogatus.

25 Quartò limitatur in eo quod est specialiter attributum; tunc enim in eo subrogatum non sapit eandem naturam, nec subrogationis regula id extendit, quod fuit specialiter concessum. Surdus *supra q.* 21. *n.* 21. Barbosa Senior *in l. cum prætor, §.* 1. *num.* 421. *de Iudic.* & Barb. Iun. *sup. n.* 5. Quintò limitatur in priuilegiis (quale est hoc de sessione in Capella Papæ) vt scribunt Azeuedo *l.* 1. *n.* 27. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua recopil.* Garc. Gironda *de priuileg. seu exempt. explicat. n.* 1313.

26 Nec etiam obstat, quod idem honor, qui debetur generali Augustinianorum, debeatur etiam eius Vicario, vt quemadmodum generalis Augustinianorum viuens præfertur generali Carmelitano, ita eo defuncto, ipsius Vicarius etiam Generali Carmelitarum præferatur, ex cap. *Grandi, de supplend. neglig. Prælat.* & *c. præcipimus, dist.* 93. Quia scilicet vices alterius gerens, repræsentat personam illius, & eodem iure vti debet, sicut principalis.

27 Hæc enim omnia solùm probant R. P. Vicarium Generalem debere vti eodem iure, & eodem honore quantum ad iurisdictionem erga subditos, non autem quantum ad prærogatiuam dignitatis, & ordinis, vt patet euidenter in exemplis adductis, maximè illo de Vicariis Episcoporum, qui etiamsi habeant eandem cum ipsis iurisdictionem, nihilominus non habent eandem prærogatiuam dignitatis, aut eundem locum in Conciliis, Synodis, Choro, &c. pro quo egregiè Decius *cap. Sanè, de offic. Deleg.* dicens contra Abbatem, *dum ex hoc infert, quod Vicerector debet honorari sicut Rector: Hoc benè inferri non videtur; quia licèt*

28 *quis debeat honorari tanquam repræsentans delegantem, vel Rectorem, non tamen sequitur quod debeat honorari tantum, quantum principalis, quem repræsentat.* Nec etiam in se hoc verum videtur, quia maior reuerentia debetur principali, vt probatur *in l. Sed etsi, §. fin. ff. de in ius voc.* vbi reuerentia quæ debetur patrono, non debetur administratori. Immò dicit Baldus *ibi in d. l. Sed etsi has, §. prætor ait, vers. Semper autem,* quod maior honor debetur Episcopo, quàm Vicario eius.

29 Et ad hoc facit, quod fortior, & maior videtur dignitas quam quis habet iure proprio, quàm dignitas, quæ competit ex persona alterius, vt notat Bart. *in l. quod Principi, in fin. de leg.* 2. facit etiam quod notat Bald. de Episcopo, & Vicario eius *in l.* 1. *vers. not. ergo arg. ff. de offic. proconsl.* & *leg.* Et infra: similiter videtur, quod Vicerector non sit honorandus sicut Rector. Legendi Gonzal. *in reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 9.

30 *n.* 105. Menoch. *consl.* 51. *n.* 103. Gratian. *discep. forensl.* 111. *n.* 27. Nauarr. *consl.* 7. *de maior.* & *obed.* vbi quod Procurator Episcopi in Concilio Prouinciali non admittitur inter Episcopos, neque præfertur Abbatibus, Aponte *decis.* 15. vbi quod Balij titulorum in Regno non tenent locum principalis Domini in sessionibus, Gamma *dec.* 1. *n.* 48. & *seq.* vbi quod substitutus, & Locumtenens Patriarchæ, vel Metropolitani debet honorari prout Patriarcha, vel Metropolitanus, in pertinentibus ad iurisdictionem, non autem in aliis, quæ competunt respectu dignitatis, vel ordinis. Manriqu. *de præced. Eccles. p.* 1. *num.* 27. & *seqq.* vbi quod Procurator Episcopi, vel Abbatis non sedet in Concilio inter Episcopos, & Abbates. Maximè legendus Nauarr. *eo consl.* 7. commendans valdè doctrinam Decij relatam.

31 Nec releuat causam P. Vicarij Generalis Eremitarum, quod sit Vicarius Apostolicus, vtpotè institutus immediatè à Papa; Generalis autem Carmelitarum non nisi à Capitulo Generali sui Ordinis. Ex quo videtur sequi præeminentiam deberi tali Vicario, cum à maiori, vel digniori institutus sit, iuxta doctrinam glossæ *in cap.* 1. *verb. maior. de maior.* & *obed.* Monachi *in cap. Statutum, n.* 20. *de rescript. in* 6. Decij *in l. cum quid, ff. si certum petat.* & aliorum. Primò enim responderi potest id procedere cæteris paribus, & cum æqualibus; itaut dictus P. Vicarius Generalis, quia est Apostolicus, præcedat omnes alios Vi-

32 carios Generales non Apostolicos, non autem maiores in dignitate, quales sunt Generales. Contelorius *d. q. de præcedent. num.* 43. Monach. *sup.* dicens id esse verum nisi ordinati ab inferiori sint constituti in maiori dignitate. Dec. *sup. num.* 12. dum dicit hoc procedere inter Doctores eiusdem professionis. Immò addendum ad intentum, nec id obseruari in Papæ Capella. Sæpissimè namque contingit, quod aliquis

33 Generalis, vel Vicarius generalis Mendicantium sit institutus auctoritate Apostolica, ac per consequens Apostolicus; nihilominus non propterea vllam præcedentiam habet super alios generales, vel Vicarios generales iure Ordinum suorum institutos.

34 Secundò, quidquid de hoc sit, illud certum, & compertum apud omnes, quod licet institutus à Papa ad aliquam dignitatem, vel officium, Canonicatum videlicet, Archidiaconatum, Vicariatum, vel similia, habeat hanc prærogatiuam, quod inferior non possit cognoscere de tali institutione, aut illam in dubium

35 reuocare, nisi titulo subreptionis, iuxta *cap.* 1. & 2. *de Confirmat. vtil. vel inutil.* eo quòd vbi Pontifex in aliquo negotio manum apponit, censetur ad se illud auocare, ac subindè inferioribus auferre potestatem cognoscendi de illo, *argum. c. Vt nostrum* 56. *de appellat.* cum his quæ Gigas *de pensl. q.* 69. *num.* 1. Couarr. *pract. cap.* 9. *num.* 1. & alij Doctores *in d. cap.* ac per consequens talis dignitas, vel officium habeant maiorem firmitatem, itaut ab inferioribus reuocari

36 non possint, saltem sine causa legitima, iuxta doctrinam Abbatis *cap. Postulasti, n.* 10. *de Cler. excommun. ministr.* Decij *cap. Ad nostram, n.* 16. & 17. *de confirm. vtil.* & *cap. Cum accessissent, n.* 47. *de Const.* Mandosij *de priuileg. ad instar, glos.* 6. *n.* 4. Nihilominus institutio facta à Papa talis Canonicatus, Archidiaconatus, Vicariatus, &c. nullum maius ius, nullum maius priuilegium, prærogatiuam, aut præeminentiam præbet, quàm si fieret ab Ordinario, & lege ordinaria.

37 Tum quia Pontifex in illa concurrit cum Ordinariis, & in defectum ipsorum, iuxta *c.* 2. *de præb. in* 6. Tum quia in tali prouisione, seu institutione nullo modo alterat, seu immutat naturam dignitatis officij, seu beneficij, quod prouidet. Pro quo faciunt plures

38 Doctores, quos refert Sanch. *lib.* 7. *in Decal. cap.* 19. *n.* 133. & *seqq.* Peirin. *in Additam. ad Constit. Clementis VIII. c.* 9. *n.* 22. Et ad intentum nostrum patet in Breui à Sanctissimo N. Innocentio dato pro institutione dicti P. Vicarij Generalis, in quo solùm ipsi concedit iura, & priuilegia aliorum Vicariorum generalium, non verò prærogatiuas Generalium, aut alia speciali forma præter communem.

39 Adde ad maiorem abundantiam, quod si prædictus P. Vicarius generalis Eremitarum S. Augustini est Vicarius generalis Apostolicus institutus, generalis Carmelitarum est generalis Apostolicus confirmatus,

vt

vt habet Sixtus IV. in Bulla *Cum attenta*, quæ est Maremagnum Carmelit. §.68. vbi decreuit generalem Carmelitarum legitimè electum à Sede Apostolica esse confirmatum.

40 Minùs adhuc reuelat quod, vt dicitur, generalis Seruitarum locum cesserit eidem Vicario generali Augustinianorum. Pro comperto namque est, quod factum vnius non debet alteri nocere, *l. Si vnus, §. ante omnia, ff. de pact. l. de pupillo, §. Si plurium, ff. de nou. oper. nunc. l. paterfamil. ff. de hæred. instit. l. non debet alteri, ff. de reg. iur. l. cohæredi, C. famil. hercisc. l. hæredes, §. in illa, ff. eodem.* Thom. de Thomass. *in floribus leg. reg.* 125. Menochius *conf.* 346. *n.* 26. Et facto alterius nemo debet prægrauari, *l. Si quis in suo, §. legis, C. de inoffic. testam.* Surdus *conf.* 173. *n.* 84. aut alieno facto onerari, *l. in causa ff. de procurator.*

41 Ex dictis porrò elici posset decisio quæstionis inter aliquos controuersæ, an scilicet Abbates debeant præcedere Generales Regularium. De qua benè Zacharias Pasqualigus *in dec. moral. dec.* 505. post D. Contelorum *in opusc. de præced.* & alios.

CONSVLTVM XXIX.

De comminante se infamaturum aliquam Religionem.

SVMMARIVM.

1. *Casus, seu factum.*
2. *Sententia cuiusdam Theologi.*
3. *Secundum dictum illius.*
4. *Tertium dictum.*
5. *Fama est maximum, & pretiosum bonum.*
6. *Religiosi non renunciant suo honori, aut famæ.*
7. *Honor est connaturalis virtuti.*
8. *Differentia inter seculares, & Ecclesiasticos.*
9. *Ecclesiastici an pro defensione honoris possint aliquem occidere.*
10. *Honor Ecclesiasticorum consistit in exercitio virtutum.*
11. *Sunt specialiores imitatores Christi.*
12. *Textus Alexandri Papæ,* cap. suscepimus, de homicid.
13. *Fortius procedit in casu nostro.*
14. *Sententia S. Thom.*
15. *Quorundam doctorum placitum.*
16. *Tertium placitum huius Theologi reiicitur.*
17. *Fundamenta huius.*
18. *An liceat occidere minantem mortem.*
19. *An eum qui paratus est falsum testimonium dicere.*
20. *Solum licet occidere aggressorē cum moderamine, &c.*
21. *Minæ attendendæ non sunt.*
22. *Non præstatur fides detractoribus.*
23. *Supersunt multa ad tollendam hanc ignominiam.*
24. *Doctrina Suarez.*
25. *Mitigatio facta à dicto Theologo.*
26. *Exempla eorum, qui famam contempserunt laudabiliter.*
27. *Zachariæ Pasqualigi in dictum Authorem oppugnatio.*
28. *An dici debeat tali calumniatori* : Mentiris.
29. *An liceat id in foro conscientiæ.*
30. *Non licet religiosis, nisi rarò.*
31. *Christi exemplum.*
32. *Patrum doctrina.*
33. *Alia ratio.*

IESVS MARIA.

CASVS.

1 QVis minatur se sparsurum crimina ignominiosa, vel infamatoria de aliquo Religioso honesto, vel ipsius Religione: quæritur, an iustè ab eodem Religioso possit occidi, quando alio modo non potest impedire illam infamiam, seu ignominiam.

Responsio.

2 In hoc casu quidam doctus, & grauis Theologus in suis scriptis tria habet. Primum: *Negari non potest quin saltem honorem, famamque illam, quæ ex virtute, & sapientia nascitur, quique verus honos est, iustè defendere Clerici, ac Religiosi valeant, ac sæpè debeant, cum hic sit proprius professionis ipsorum, quem si amittunt, maximum bonum, ac decus amittunt. Nam per hunc redduntur summoperè æstimabiles, & conspicui secularibus, quos sua virtute, & sapientia dirigere, ac iuuare possunt; quo sublato, nec illos dirigere, nec iuuare poterunt.* 3 Secundum: *Ergo Saltem hunc honorem potezunt Clerici, ac Religiosi cum moderamine inculpatæ tutelæ, etiam cum morte inuasoris defendere; quin interdum lege saltem charitatis videntur ad illum defendendum teneri, si ex violatione propriæ famæ integra Religio infametur.*

4 Tertium: *Vnde licebit Clerico, vel Religioso calumniatorem grauia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non suppetat, vti suppetere non videtur si calumniator sit paratus ea vel ipsi Religioso, vel ipsi Religioni publicè, ac coram grauissimis viris impingere, nisi occidatur.*

5 Ex quibus, primum veritatem continet. Primò quidem, quia fama, vel honor est maius, & pretiosius bonum hominis, quàm omnia alia bona extrinseca, diuitiæ scilicet, dominia, potentatus, &c. vt docet S. Tom. 2.2. *q.* 103. *art.* 1. *ad* 2. Et ita pro conseruatione ipsius maximè laborandum, quia vt inquit D. Augustinus relatus *cap. non sunt audiendi* 11. *q.* 3. *cap. nolo* 12. *q.* 1. etiam de Religiosis loquens: *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra; conscientia nobis, fama proximo.* Vnde D. Anselmus *in Epist. ad Philippens.* dicit: *Crudelis est, qui negligit famam suam.* Et Aristot. 3. *Ethic. cap.* 6. inquit: *Timere infamiam honestum est, non timere turpe est.* Fauet illud Prouerb. 6. *Melius est bonū nomen quàm diuitiæ multæ.* Et Ecclesiast. 4. *Curam habe de bono nomine.* 6 Secundò, quia etiamsi Religiosi sint mortui mundo, & per votum paupertatis renuncient omnibus bonis externis, non tamen renunciant honori, aut famæ. Vt benè S. Th. 2.2. *q.* 186. *art.* 7. *ad* 4. Caietanus *ibid.* Nauarrus *cap. Inter verba, concl* 5. *n.* 64. *fine, & comment.* 2. *de Regularib. n.* 2. *& Miscellan.* 11. *de Orat. n.* 9. *in fin.* Valentia *tom.* 3. *disput.* 3. *q.* 10. *p.* 5. Sayrus *in Claui Regia lib.* 11. *cap.* 4. *n.* 15. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 8. *c.* 4. *n.* 3. Peirinis *tom.* 1. *de subdito, q.* 1. *c.* 12. *§. noto quartò.* 7 Tum quia honor est debitus, & veluti connaturalis virtuti: tum quia non est in honorato, sed in honorante, ac per consequens non potest ipsi renunciare; quia nemo renunciat ei quod est in alio, sed quod est in se. S. Thom. *opusc.* 19. *contra impugnant. Relig. c.* 2. Caiet. & Suar. *suprà.*

8 Secundum verò, esto sustineri possit inter seculares, & mundanos, prout tenent Nauarrus, Nauarra, Valentia, Bañez, Salonius, & Aragonius, quos sequitur, & refert Tannerus *tom.* 3. *disp.* 4. *q.* 8. *dub.* 4. *n.* 73. Turrianus, Escobar, Azorius, Molina, & Gomez,

quos refert, & sequitur Diana 5. *p. tract.4. resolut.9.* Cornejo, Bonacina, & Cardinalis Lugo, quos refero & sequor 3.*tom.Summ.verb Homicidium,n.9.* Loquendo tamen de Ecclesiasticis, maximè Religiosis, difficile videtur, & contrarium ipsorum statui, vt pro defensione honoris, seu ad fugiendam infamiam possint licitè alium occidere.

9

10 Ratio est primò, quia honor Ecclesiasticorum, maximè Religiosorum, præcipuè consistit in exercitio virtutum charitatis, humilitatis ac patientiæ, non in vsu armorum, prout eo loco dixi ex Toleto, & Layman, & ex communi docet Couartu. *in Clement. Si furiosus,p.3.§.vnic.n.4.* & fauent Abbas *in cap.Suscepimus,n.4.de homicid.* & Maior *in 4 dist.15.q.20.* Ergo magis honorati manebunt si has virtutes exercentes propter Deum pareant vitæ illius, qui ipsos in suo honore, re inferioris ordinis, offendit, quàm si propterea eum occidant.

11 Secundò, quia hoc videtur contrarium illorum statui, ratione cuius sunt specialiores imitatores Christi, propterea namque tonsuram, seu coronam gestant vt spinam Christi exprimant, ex venerabili Beda *lib.5. hist. Anglor. c.22.* & alij post ipsum. Christus autem est is, de quo dicitur Isai.42.*Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet*, propter ipsius summam mansuetudinem, & patientiam, prout Hieronymus, Chyrillus, Hilar. Crysostomus, Procopius, & alij exponunt, specialiter Chrysostomus dicens: *Christus hostes suos non vlciscetur.* Vnde etiam de illo B. Petrus *epist.1. cap.2.*dixit: *Qui cùm malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, tradebat autem iudicanti se iniustè.*

12 Tertiò, quia etiam videtur contrarium intentioni Alexandri III. Papæ, qui scribens Abbati cuidam S. Benedicti *cap. suscepimus, de homicid.* pro casu, quo quidam Monachus occidit duos latrones timens ab illis se occidendum, inquit: *Verum quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere iacturam, quàm pro conseruandis vilibus rebus, & transitoriis tam acriter in alios exardescere, abstineat iste humiliter ab Altaris ministerio, &c.* Et infra tam de alio ipsius socio: *Vterque peccatum suum ad arbitrium tuum studeat expiare. Constat enim eos contra mansuetudinem Ecclesiasticam ex vtriusque ope interemptos.* Quæ Papalis dispositio habet adhuc maiorem vim in nostro casu, quàm in illo, de quo in eo *cap. Suscepimus.* Nam ibi Pontifex loquitur in casu inuasionis vitæ, nos autem in casu inuasionis honoris, seu famæ, quæ minoris pretij sunt quàm vita. Vnde Glossa huius *cap. Suscepimus, verb. Litigauerunt*, sic habet. *Clericus verò sua defendendo non debet armis resistere, nec aliquem propter res interficere, argum.23. quæst.8. c.1. & c. conuenior, & argum.36. dist. Si quis vult, argum. contra, supra eo c.2. Laicus verò potest res suas, & patriam armis tueri, & praeuenire hostem, argum.C.vnde vi, l.1.& 23. q.2. Dominus. Sed Clericus cum armis pugnare non debet, etiam contra Saracenos, sup. de vot. ex multa, & 50. dist. Clericum qui paganum.*

13 Quartò, idem argumentum efficitur ex mente Sancti Augustini, qui *in lib 1. de lib. arbitr.cap.5.14. & 15.& Epist.154. ad Publicolam, & lib.1. de Ciuit. Dei,c.21.* adeò clarè damnat occisionem inuasoris, vt Sotus 5. *de iust. q.1.art.8.* Vasq. *tract.de restit.c.2 §.1. dub 6. n.18.* Turrianus *de Iust. & Iur. disp.27. dub.1. n.11.* Layman. *lib.3. sect.5.tract.3.p.3.c.3.n.1.* credant hanc fuisse sententiam S.Augustini. Si ergo secundum tanti Doctoris sententiam non licet communibus fidelibus occidere inuasorem vitæ, multò minus licebit Ecclesiasticis, & religiosis inuasorem famæ, seu honoris interficere.

14 Quintò ex mente S. Thomæ, qui 2.2. *q.6. art.4.* dum quæsiuisset *vtrum occidere malefactores liceat Clericis* Respondet *Respondeo dicendum, quod non licet occidere, duplici ratione. Primò quia sunt electi ad Altaris ministerium, in quo repræsentatur passio Christi occisi, qui cum percuteretur, non repercutiebat, vt dicitur prima Petri 2. Et ideo non competit, vt Clerici sint percussores, aut occisores. Debent enim ministri suum Dominum imitari, secundùm illud Ecclesiast. 10. Secundum iudicem populi sic & ministri eius. Alia ratio est, quia Clericis committitur ministerium nouæ legis, in qua non determinatur pœna occisionis, vel mutilationis corporalis. Et ideo vt sint idonei ministri noui testamenti, debent à talibus abstinere.*

15 Sextò ex eo, quod plures Doctores malè sentiunt de opposita sententia. Etenim Andreas Gail.*obseruat. 100.n.8.* dixit ita sentientes *magis politicè, quam christianè scribere, & disputare.* Couartuvias in Clementina *Si furiosus,part.3.§.vnic.n.4.* eam appellare videtur immoderatam, inhumanam, & barbaris potius, quam Christianis conuenientem. Alij verò dixerunt id licere in foro fori, sed non in foro Dei. Ita Accursius apud Molinam *tom.4.disput.11.n.2.* Et Augustinus de Ancona *tract.de potest. Eccles.q.32.artic.3.* Gerson. *tract.de Eucharist.* Ricardus de Sancto Victore *in Opusc. de carit.* & Bassolis relatus ab Abulensi *in c.5. Matth. q. 109.* Layman.verò *lib.3.sect.5.tract.3.p.3 cap.5.§. Dicendum 3.* ad similem alium casum dicit: *Res plena scandali ac pessimi exempli erit, si innotescat hominem de calumnia non conuictum per insidias occisum esse.*

16 Tertium verò dictum huius Authoris omninò videtur reprobandum, quatenus asserit licere Clerico, vel Religioso occidere calumniatorem grauia crimina de se, vel sua religione minantem spargere. Et multò magis dum dicit tunc non videre suppetere alium modum defendendi honorem, quando calumniator est paratus infamare publicè, ac coram grauissimis viris religiosum, vel religionem. Primò quidem propter dicta, quæ in hoc puncto efficaciùs probant, 17 cùm multò minus sit minari, quàm inuadere. Secundo, quia non licet occidere minantem mortem, vt 18 benè Malder. *in 2.2. tract.3. c.1. dub.7.* & Diana *sup. resol.10.* Ergo multò minus licebit occidere minantem infamare. Tertiò, quia adhuc de communibus fidelibus loquendo, probabilissima sententia est, & in 19 praxi sequenda, non licere occidere eum, qui paratus est falsum testimonium contra aliquem dicere, aut eum falsò apud Iudicem accusare, etiamsi alio modo obuiari id non possit. Prout tenent Sotus, Cord. Salon. Turrian. Sylu. Vasq. Lessius, Rodrig. Coninck, quos referunt Card. Lugo *de iust. & iur. tom.1. disput 10 sect.7.* & Diana 3.*p.tract.5 resol.97. & 5.p.tr.4. resol.7. & part 8.tr.7. resol.51.* Multò ergo minus 20 licebit Ecclesiasticis, qui mansuetudinem Christi imitari debent, propter minas solum infamiæ inferendæ aliquem occidere. Quartò, quia ex communi DD. tunc solum licet occidere aggressorem in sui defensionem, quando id fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, & tunc obseruatur hoc moderamen, quando spectatis circumstantiis loci, temporis, & personarum, nullum aliud medium superest ad euitandum illud damnum, quod iniustus aggressor infligere vult, nisi illud occidere. Tunc enim iura id permittunt, *l.vt vim, ff. de iust. & iur l. vim vi, & l.3.§.qui cum aliter, ff. ad l Aquil. c. signif.3. §. vlt. de homic. cap. Si verò 1. de sent. excom.* vbi Alexander Papa dicit *vim vi repellere omnes leges, omniaque iura permittunt.* Sed in casu præsenti, & de quo hic author plures modi suppetunt ad euitandam ignominiam, & infamiam, præter occisionem ipsius, ergo non potest occidi. Minor patet. Tum quia potest minator minas non implere: & ideo minæ solùm inducunt iustũ metum, si fiunt à tyranno, vel homine pestilentioso. Bart. *in l.3 ff.ex quibus caus.*

caus.ma. vel à persona verisimiliter timenda. Glossa, & Bart. *ibid.* vel à persona potente, & consueta malè facere, non si sit solita multa dicere, & pauca facere, nec si sit elusor, cuius minæ non sunt timendæ. Bart. *in l. metum ff. quod met. caus.* Vnde si is qui minatus est sit abiecti, & demissi animi, non præsumitur contra ipsum, vt est textus *in l. 1. C. si quis Imper. maled.* Et ità communiter teneri dixit Imola *in l. fin. col. penultim. vers. vltimò inducit, ff. de hæred. instit.* quem sequitur Antonius Blanchus *in l. fin. n. 185. ff. de quæst.* & Menoch. *de arbitr. iudic. cas. 361. n. 39.* ac Mascard. *de probat. vol. 1. concl. 98. n. 9. & 10.* Tum secundò; quia potuit iste minari ex iracundia: Minæ autem quibus aliquis ira feruẽs, & iracundia impulsus vsus est, attendendæ non sunt, *l. 1.* vbi Angel. *C. Si quis Imper. maled. facit l. ob hac verba, ff. de his qui not. infam. traditur in l. quod calore, ff. de reg. iur. in c. Si quis iratus, §. notandum 2. quæs. 3.* Paris. *consil. 54. numer. 32. vol. 4.* Tum tertiò, quia esto quod adimpleat promissum, nihilominus viri graues regulariter loquendo non præstant fidem detractoribus, maximè de personis Ecclesiasticis detrahentibus; sed potiùs cordatè, & maturè animaduertunt eos sæpè decipi, & decipere, inuidia, & passione agi, rem exagerare, & ex musca elephantem fingere; ac propterea timent illud Ecclesiast. 19. *Qui credit citò leuis corde est, & minorabitur,* id est erit *modicus mente,* vt ait Arabicus, vel *amens*, vt vertit Syrus. Non ergo propter vanum istum timorem de contrahenda infamia apud graues viros licere poterit Religioso occidere sic minantem.

21 22

23 Præterea quartò, quia esto quod illi credant detractori, adhuc supersunt multa media ad tollendam hanc ignominiam, asserendo videlicet dixisse falsum, constare oppositum, esse maledicum, &c. non ergo ad tollendam illam suppetit vnicum solum medium, scilicet mors calumniatoris, quæ alioquin est malum irremediabile, & priuatio maioris boni, quàm ignominia ipsa. Ad quod etiam quintò deseruit Doctrina Suarez *in tom. de fide, spe, & charitate disp. 13. de bello, sect. vlt. n. 5.* vbi inquit quod *calumnia non propulsatur vi, sed veritatis manifestatione.* Calumnia ergo quæ timetur inferenda Religioso non debet propulsari tam violenta, & truculenta vi, qualis est occasio suspecti calumniatoris, *sed veritatis manifestatione.*

24

25 Vnde meritò propter hæc subdit author, quem impugnamus, sequentia: *Verum quoniam hæc apud alios scripta non legimus, nolumus ita à nobis sint dicta, vt communi sententiæ aduersentur, sed solùm disput. gratiâ proposita, maturo iudicio relicto penes prudentem Lectorem.* Dicerat autem *n. 117.* præcedenti oppositam sententiam esse communem, quam præter gloss. *in Clement. Si furiosus, de homicid.* & Gloss. *in cap. Suscepimus, de homicid.* mordicus defendit Syluius *in 2. 2. D. Thom. q. 64. art. 7. q. 9. concl. 2.* Binsfeldius *in Comment. de iniuriis,* & damno dato, *c. 1. q. 5. concl. 8.* Bald. *lib. 4. consil. 312.* & alij, qui etiam loquentes de communibus fidelibus negant posse occidere aliquem ob defensionem honoris.

26 Est etiam conformis praxi sanctorum Monachorum. Etenim magnus ille Macharius Abbas, prout referunt Ruffinus *lib. 3. n. 99.* & Author *lib. 5. vitarum Patrum, libello 15. de humilitate, num. 25.* cum illi imputata esset fornicatio, & corruptio cuiusdam puellæ, propria fama contempta, patienter sustinuit. Idem fecit Marina Virgo sub Marini viri nomine in monasterio quodam degens; cui imputata etiam falsò fuit corruptio cuiusdam adolescentulæ, prout *in Vitis Patrum lib. 1.* habetur. Item S. Eugenia, quæ cum etiam sub Monachi habitu in quodam monasterio lateret, falsam sibi calumniam à quadam fœmina melanthia nomine irrogatam, etiam patientissimè sustulit. Prout ex historia ipsius *lib. 1. de Vitis Patrum,* elicit lector. Mille alia huius rei exempla curiosus quisque reperiet, quæ saltem suadent Monasticæ perfectioni contrarium videri, propriam famam morte alterius vindicare, maximè cum iactura talis famæ incerta sit, & recuperatio moraliter impossibilis.

27 Præterea Zachar. Pasqu. nouissimè à me visus *in qq. inor cent. 1 q. 32.* conformiter ad ea quæ dixerat *in decision. moral. decis. 441.* acriter impugnat Authorem istum, quem nos etiam impugnamus, primò ex Doctoribus, scilicet Cespedes, Bocero, Obrecli to, Kremberg, Ioan. Harprechto, Volzio, Romuleo, & aliis.

Secundò, quia leges permittunt solam defensionem, non autem vindictam, *l. scientiam, §. qui cum aliter, ff. ad l. Aquil. & l. furem ff. ad leg. Cornel. de sicar. & l. 1. C. vnde vi, & Clement. vnic. de homic.* ibi: *Qui mortem aliter vitare non valens.*

28 Incidenter tamen quæri potest, an saltem posset Religiosus, qui audit aliquem infamantem suam religionem, dicere ipsi, *mentiris.* Et quidem quæstio procedit in iure interno conscientiæ; non in externo, & ciuili. Nam in iure ciuili stando, id esse licitum desumitur *ex l. qua omnia,* ibi: *Dicat dominum mentiri,* & infra: *Ferendus pudorem suum purgans, ff. de procur. & l. Qui cum,* ibi: *Si ab eo petitus retorsit, ignoscendum est ei, si voluit se vlcisci prouocatus, ff. de bonis lib. rt.* & tradit Bart. *in l. Qua omnia, n. 1 ff. de procur.* Farin. *in pract. crimin. p. 2. q. 125. de homicid. p. 7. §. 4. n. 526.* Bald. *cons. 45. per tot. lib. 4.* quem sequitur Franciscus Corona apud Crispolitum *in casib. militar. post casum 12. n. 12. sui voti,* quia hoc non est aliud quã vim repellere.

29 In foro etiam conscientiæ stando, posse talem religiosum dicere suæ Religionis contumelioso, *Mentiris,* colligitur ex plurium Doctorum sententia; quales sunt, Sa *verb. Infamare, n. 4.* Aragon. *2. 2. q. 70. art. 3. concl. 3.* Valent. *tom. 3. disp. 5. q. 16. punct. 3.* Sayr. *lib. 12. Clauis reg. c. 4. n. 12. & seq.* Felin. *in c. Dilecti, n. 10. de except.* Pitigian. *in pract. crimin. can. in 3. substant. iud. c. 4.* Peregrin. *q. 3. de duell. n. 1. vers. Quartò, & n. 6. vers. quartum.* Sotus *lib. 5. de Iustit. & iur. q. 9. art. 2. paulò ante resp. ad 1.* idem Franciscus Corona *apud Crispolitum cit. vot. n. 16.* Hurtadus *de fid. sp. & char. tom. 2. disp. 170. sect. 14. §. 116.* & Pasqualigus *in decisionib. moral. dec. 434.*

30 Veruntamen hæc sententia, quamuis probabilis valdè sit respectu sæcularium, quorum honor apud vulgi æstimationem præsertim consistit in simili propulsatione iniuriæ per verbum *Mentiris*, nihilominus loquendo de religiosis, qui specialiori modo lenitatem, & mansuetudinem Christi imitari debent, & quorum præcipuus honor etiam apud seculares probos, & prudentes in exercitiis humilitatis, & patientiæ, aliarumque virtutum positus est, non videtur nisi in casu raro admittenda.

31 Primò, exemplo Christi Domini religiosi status Antesignani, & certissimi Prototypi, qui cum *Ioan. 8.* à Iudæis audisset, *Samaritanus es tu, & demonium habes*, ipse solum respondit: *Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum.* Cur ergo religiosus non posset dicere sic contumelioso, *non dicis verum; siue non est verum, quod meæ Religioni obiicis?* Secundò, ex doctrina Patrum id inferentium ex hoc loco Ioan. 32 Etenim Gregorius *homil. 18. Ecce*, inquit, *iniuriam suscipiens Deus, non contumeliosa verba respondet, cum de proximis contumeliam accipis, etiam eorum vera mala tacere debes, ne ministerium iustæ correptionis in arma vertatur furoris.* Et Chrysostomus: *Vbi oportebat Dominum eos docere, & contra eorum superbiam inuehi, asper erat, vbi verò exprobrantes sufferre, multa mansuetudine vtebatur, vt scilicet disceremus quæ ad Deum pertinent vindicare, quæ verò ad nos, despicere.* Et Augustinus: *Imitemur eius patientiam, vt perueniamus ad potentiam.* Tertiò, quia saltem dicendo contu- 33 melioso

meliofo, quod *fallitur*, & *falsum dicit*, sufficienter depelleretur contumelia ipsius, & cum maiori ædificatione eorum qui ipsam audierunt. Fortassis etiam expediens erit obiicere ipsi contumelioso crimina ipsius publica, & notoria. Quia si hæc illi obiiciantur, non læditur in honore, propter eorum notorietatem, sed retunditur ipsius audacia, & ostenditur adstantibus quod ipsius authoritas nihili sit habenda, eo quod malè audit apud omnes. Quo sensu accipiendi Sotus, & Hurtadus *sup.* & Pasqualigus *dec.* 438.

CONSVLTVM XXX.

De quadam fœmina coniugata volente ingredi Religionem de consensu mariti.

SVMMARIVM.

1 *Casus seu factum.*
2 *Si matrimonium fuit ratum solùm, transire potest ad Religionem.*
3 *Quo iure id introductum.*
4 *Quid si tale matrimonium fuerit consummatum.*
5 *Decisio* cap. cum sis, de conuers. coniug.
6 *Decisio* cap. ad Apostolicam, eod. tit.
7 *Quomodo intelligendum* cap. 1. eod. tit.
8 *Maritus est iuuenis, sed incapax Religionis.*
9 *An professio valida possit esse.*
10 *Plura prohibentur quæ facta tenent.*
11 *Decisio c. Agathosa.*
12 *Decisio c. Ex parte.*
13 *Tria circa ipsum ponderanda.*
14 *Doctores id tenentes.*
15 *Quando erit licita talis professio.*
16 *In quo casu licet coniugi transire ad Religionem.*
17 *Quibus in casibus id non licet.*
18 *Recensentur.*
19 *Expendenda in hoc casu.*
20 *Dispensari tamen potest.*
21 *Propter quas causas.*
22 *Semel malus semper præsumitur malus.*
23 *Causa ex parte mariti.*
24 *Sententia Palatij.*
25 *An obligari possit ad clausuram.*
26 *Æquipollentium eadem disciplina.*
27 *SS. D N. Innocentij X. decisio.*
28 *Sapientissimè facta.*

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 QVÆDAM fœmina coniugata habens maritum iuuenem, non tamen potentem, ob quandam infirmitatem quam patitur, ob quam vult fieri Religiosus, aut suscipere Ordines sacros, commisit forsan adulterium, sed pœnitens facti vult ex consensu mariti ingredi Religionem, & fieri Monialis. Quæritur quid iuris.

Responsio.

2 SI matrimonium inter istos coniuges solum est ratum, & non consummatum, certa res est, posse dictam fœminam, coniuge relicto, etiam inuito, ingredi Religionem, & professionem in illa emittere. Ita enim habetur definitum ab Eusebio Papa *c. desponsf.* 27. q. 2. & à D. Gregorio Papa *cap. decreta legalia*, 27. q. 2. à Ioan. 22. in Extrauaganti *Antiqua, de voto*, ab Alexand. III. *c. 2.* & *c. ex publico, de conuers. coniug.* & ab Innocent. III. *c. ex parte tua, eod. tit.* & nouissimè à Trident. *sess.* 24. *de matrim. can.* 6. vbi anathematizatur contrarium dicens. Constat id etiam ex traditione, & vsu Ecclesiæ, exemplisque SS. præsertim S. Theclæ, S. Cæcil. S. Alexij, S. Valer. S. Iuliani, & aliorum, imò etiam, secundum aliquos, S. Ioannis Euangelistæ, de quibus historiæ. Item ex communi consensu DD. vno vel altero excepto. Etsi enim inter 3 eos controuersia sit de iure quo per professionem Religiosam dissoluitur matrimonium ratum, non consummatum, quibusdam asserentibus id esse ex iure naturali, seu ex natura rei, scilicet ipsius professionis, prout D. Thom. Durandus, Paludanus, Altisiodorensis, Arboreus, Bellarminus, Turrecremata, Couarruvias, Ludouicus Lopez, Ledesma, & alij; quibusdam verò dicentibus, solùm ex iure Pontificio, prout Hostiensis, Ioannes Andreas, S. Antoninus, Ancharanus, Gandauus, Medina, Lessius, Coninch, Hurtadus, Layman, Castres Palaus, & alij; aliis autem id esse ex iure diuino positiuo, prout Scotus, Abulensis, Victoria, Sotus vterque, Gutierez, Basilius Pontius, Cornejo, Sanchez, & plures apud ipsum; nihilominus in doctrina tradita conueniunt communiter.

4 Si autem matrimonium horum coniugum fuit consummatum, certissimum videtur, non posse vxorem ingredi Religionem, etiam consentiente viro, nisi etiam vir pariter religionem ingrediatur, eo quod ipse non sit senex, quo casu sufficeret emittere votum continentiæ; sed iuuenis, de quo iura decernunt debere similiter ingredi religionem. Ita enim habetur expressè de ingressu, viri in Religionem, *cap. Cum sis,* 5 *de conuers. coniug.* ibi: *Prohibemus ne virum, vel vxorem (nisi vterque ad religionem migrauerit) transire permittas. Verù si ita vxor senex est, & sterilis, quod sine suspicione possit esse in seculo, dissimulare poteris, vt ea in seculo remanente, & castitatem promittente, ad religionem transeat vir eiusdem.* Et idem definitur *cap. vxoratus, eod. tit.* Atque de alterutrius coniugis ingres- 6 su *deciditur idem c. Ad Apostolicam, eod. tit.* ibi: *Non vt alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat, sed & vitam debet mutare, nisi fortè sit eius ætatis, vt sine suspicione incontinentiæ valeat in seculo remanere.* Et iuxta horum textuum distinctionem debet intelligi *c. 1. eod. tit.* vbi virum de Monasterio reuocandum 7 decernitur, nisi vxor ad religionem transierit, aut continentiam in seculo vouerit, non enim alterutrum horum semper sufficit, sed cum manens in seculo est iuuenis, necessarius est vtriusque ingressus; si verò senex, satis est, vt in seculo voueat continentiam.

8 Prout alij textus expressere, atque ita vniuersi Doctores in hoc conueniunt, conformiter etiam ad *c. Agathosa*, 27. q. 2. Quia ergo, vt in casu supponitur, licet maritus, de quo in præsenti, sit iuuenis, nihilominus quia in nulla Religione recipietur, propter infirmitatem, quam patitur; ideo non poterit eius vxor, etiam de consensu illius licitè ingredi religionem. Quia iura relata manifestè supponunt, quod non possit aliquis coniux religionem ingredi, altero in sæculo manente, qui sit iuuenis.

9 Si tamen aliter fiat, quod scilicet vxor de consensu mariti religionem ingrediatur, & in ea professionem emittat, professio valida erit, etiamsi maritus sit iuuenis, & de incontinentia suspectus. Tum quia iura relata solum prohibent ne id fiat, non tamen irritant factum; plura autem prohibentur fieri, quæ tamen contra facta tenent, *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, l.* 10 *circa, ff. de inoffic. testam. l. 1. §. biduum, ff. quando appellandum sit, cap. Ad Apostolicam, de Regularib. cap. 1. de matrimon. contract. contr. interdict. Eccles. cap. fin.* de

de diuortio,cap. rursus, qui Clerici vel vouentes. Tum magis in particulari ex *cap. Agathosa*, relato, vbi ad valorem professionis coniugis considerat textus disiunctiuè, vel licentiam alterius coniugis, vel ipsius conuersionem, ibi.: *Experientiæ tuæ præcipimus, vt diligenti inquisitione discutias, ne fortè cum eius voluntate conuersus sit; vel ipsa se mutare promiserit, & si hoc repererit, illum in Monasterio manere prouideat.*

Tum denique ex *cap. ex parte, de conuers. coniug.* vbi consultus Pontifex de quodam, qui graui morbo laborans, vxore spontè consentiente, in religione professus est, ac postea sanitatem adeptus vxorem retinuit, & ea defuncta aliam duxit, sic ait: *Quia verò prædictus D. licet vxore sua remanente in sæculo de iure ad Religionem nequiuerit proficisci; ea tamen sublata de medio, votum sine salutis suæ periculo non potuit violare: mandamus vt prædictum D. compellas, vt muliere dimissa ad suum Monasterium reuertatur.* Vbi tria ponderanda.

Primum, illud *de iure*, quo denotatur talem professionem fuisse contra iuris ordinem, non verò fuisse inualidam. Secundum, illud *votum non potuit violare*, quo denotatur valuisse professionem. Tertium, illud *vt muliere dimissa*, &c. quo denotatur secundum matrimonium non valuisse, vtique quia professio antea facta valida fuit. Et ita tenent non solùm pro casu, quo coniux manens in sæculo votum continentiæ emittit, sed etiam quando illud non emittit, ex Theologis Durandus, Maior, Richardus, Adrianus, Palacius, Henriquez, & Azor. & ex Canonistis, ac Summistis Gofredus, Hostiensis, Abbas, Astensis, Rosella, & Syluester, quos, & alios sequitur, & refert Sanchez *lib.7.de Matrim.disp.33.n.4.* Quibus iunge Gutierez *de Matrimon.c.95.n.11.& seqq.* Basilium Pontium *lib.9.de Matrimon.c.12.num.4.* Castrum Palaum *de sponsalib. disput.3. punct.6.§.11.num.14.* Bartholomæum à S. Fausto *in Thesaur. Religiosor. lib.5. q.65. & 66.* Bonac.*de Matrimon.q.3.punct.4. num.12. §.secunda conditio*, & Barbosam *in Collectan. DD.in d. cap. Agathosa, n.1.*

Imò etiam erit licita professio talis fœminæ accedente consensu sui mariti, in casu quo fuerit adultera, (prout in casu supponitur) etiamsi maneat in sæculo ipse sine vllo voto continentiæ. Ratio est, quia iura prohibentia professionem, seu mutationem status alterius coniugis, altero in sæculo manente, saltem absque voto continentiæ, loquuntur pro casibus, in quibus matrimonium integrum, & illæsum perseuerat, & illius iura manent integra, & illæsa, non pro casibus, in quibus sunt læsa, & diminuta, qualis est præsens de adulterio commisso à fœmina. Nam cùm ratione talis adulterij licitum sit diuortium, ita vt liceat coniugi innocenti separari à coniuge adultero, quoad thorum, & habitationem, prout certa veritas est desumpta ex illo Matth.5. Omnis qui dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari, & Matth.19. ibi, *Quicumque dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Ad quæ accedunt *cap. Significasti cap. Gaudemus, cap. Ex litteris, de diuortiis*, & communis consensus DD. sicut licitum est in tali casu coniugi innocenti ad Religionem transire, etiam inuito adultero, ex *cap. Constitutus, & cap. Veniens, de conuers. coniug. & Canon. Agathosa, 27. q.2.* eò quòd adulter propter adulterium omne ius coniugale amisit; ita etiam licitum erit innocenti concedere facultatem adultero, vt transeat ad Religionem, prout ex D. Antonino, Sylvestro, Tabiena, & multis aliis tradit Sanch. *lib.10. de diuortio, disp.10.n.13.& 14.* sine vlla obligatione innocentis ad transeundum in Religionem, seu votum castitatis emittendum. Prout tenent Sotus *in 4. dist.36. q. vnic. art.5. ad* . Sanchez *sup. n.15.* Layman. *lib.5. Summ. tract.10. 3.p. cap.7. num.12.* Coninch *disp.35. dub.5.in initio concl.1.* Castr.Palaus *sup.§.7.n.4.*

Est quidem verum, quod cum sint aliqui casus, in quibus sicut non est licitum facere diuortium propter adulterium coniugis, sic nec erit licitum quod ingrediatur adulter Religionem, etiam de licentia coniugis innocentis. Primus est, *iuxta cap. fin. de adult.* quando vterque coniux commisit adulterium.

Secundus quando vir dedit vxori causam proximam adulterandi, vt quando expressè, vel tacitè concessit vxori facultatem adulterandi, aut quando conscius adulterij vxoris, non vult prohibere, cum possit absque suo graui detrimento. Tertius, quando vxor commisit adulterium tantum materialiter, credens illum cum quo commisit adulterium, esse proprium virum, aut credens mortuum esse priorem virum. Quartus, quando vxor carnaliter est cognita per violentiam. Quintus, quando coniux innocens condonauit alteri adulterium expressè per verba, aut tacitè per signa; vt quando vir probabiliter sciens vxorem commisisse adulterium, adhuc illi spontè debitum reddit, vel petit, vel illam adhuc retinet, vel recipit, cùm illam antea dimisisset.

De quibus casibus, & illos concernentibus latè Sanchez, Gutierez, Ledesma, Basilius Pontius, Layman, Coninch, Sà, Bonacina, & Castrus Palaus. Vnde ad intentum nostrum diligenter considerandum, an in casu præsenti aliquid ex prædictis contigerit, quia si ita est, non poterit vir concedere licentiam suæ vxori adulteræ ad ingrediendum Religionem, manente ipso cum solo voto continentiæ extra Monasterium; cùm, vt dictum est, sit iuuenis, & iura id non concedant, nisi quando maritus est senex.

Casu autem, quo aliqua ex prædictis contigerint in præsenti adulterio vxoris, adhuc tamen plures suppetunt rationes, propter quas dispensari facilè possit, vt Religionem ingrediatur. Prima sumitur ex eo, quod causa religionis est valdè fauorabilis, & ita; quantum fieri potest, pro illa iudicandum. Nam summa ratio est quæ pro Religione facit, vt dicitur *l. sunt personæ, ff. de Religios. & sumpt. fun.* Secunda ex eo, quod vt supponitur, non semel, sed pluries adulterata est, vnde valdè timendum in simile delictum casuram, si maneat in sæculo, & non ingrediatur Religionem. Quia à solitis fieri validum est argumentum, *l. siquis donaturus, ff. de vsufructu, l. quod si nolit, § qui assidua, ff. de adilit. edicto, l. certi condictio, §. si nummus, ff. si certum pet.* Castrensis *consf.466. num.5. lib.1. & consil. 333. Dubium videtur, num.3. vers. licitum est.* Eueradus *in Topicis legalib. loco 63.* Decianus *cons.46. sub n.36. vol.2. & cons.66. num.18.* Et quia iura, & DD. clamant, quod semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali, *l. filius, §.1.* vbi Bartolus, *ff. de accusat. & l. Cassius, in fin.* vbi etiam Bartolus, *ff. de Senatoribus*, Gregorius Lopez *in l.1. tit.18. partit.6.* Riccius *decis.4. Curiæ Archiepiscop. Neapolitan. volumin.2.* Tertia ex parte mariti; cum enim sit propter eam, quam patitur infirmitatem, impeditus, vix, aut nullo modo obuiare poterit adulteriis vxoris. Præsertim cum qui similem infirmitatem, seu impedimentum patiuntur, numerentur inter miserabiles personas, quæ dicuntur, quia solùm sunt habiles ad miseriam, non ad res magni ponderis, aut valoris. Rebuffus *tom.1. ad leges Galliæ, tract. de prouis. art.3. glos. vlt.* Sigismundus Scaccia *de appell. q.7. num.138.* Denique quarta, quia non obstante, quod iura relata volunt quod quando coniux est iuuenis, debeat ingredi Religionem ad hoc, vt alter coniux possit de licentia ipsius id facere; nihilominus Palacius *in 4. dist.27. disp.1. colum.33.* censet sufficere quod includatur in aliquo loco religioso, vt à vagationibus arceatur, cui fauet *c. vxoratus, de conuers. coniugator.* ibi, *à sæcularium*

hominum se conuersatione remoueat, quod maximè procedit in præsenti, cùm iste, de quo in casu, tum ratione infirmitatis, tum ratione loci pij, in quo manet, à vagationibus arcetur.

25 Pro maiori autem cautela obligari potest, vt non solum emittat votum castitatis, prout vult facere, sed etiam votum non egrediendi ex dicto loco pro viuente vxore. Sic enim sufficientissimè cautum erit iuribus relatis, quæ eatenus petunt dictam reclusionem in Monasterio, vt consulatur periculo incontinentiæ coniugis reclusi. Menti enim legis magis attendendum est quàm verbis, *l. scire leges, ff. de legibus*, *l. non aliter, ff. de legat. 3. l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verbor. signific.* Surdus *dec. 35. num. 14.* Marcus Antonius Genuensis *in practic. Ecclesiast. q. 144. n. 3.*

26 Imò manens cum voto continentiæ, & de non egrediendo ex eo loco pio, ita cautelatus manebit, ac si in Monasterio religionem profiteretur. Etenim æquipollentium eadem, est disciplina, *l. si mater.* cum gloss. & Bart. *Cod. de instit. & subst. sub cond. fac.* & idem iudicium, *Clem. exiui, §. cum autem*, & ibi Card. *de verbor. signif. cap. 1. de iudic. l. fin. ff. mandat. c. in his, de verbor. signif.*

27 Hinc SS. D. N. Innocentius X. quorumdam Theologorum (ex quibus minimus ego fui) votis auditis decreuit, vt si de istius fœminæ adulterio constabat, in Monasterium quoddam Monialium Religionem professura ingrederetur, marito manente in sæculo, solo voto continentiæ emisso.

28 Pietas autem, & iustitia huius decreti Sanctissimi non solùm concluditur ex dictis, sed etiam quia, iuxta aliquorum Doctorum sententiam, quos sequitur Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 13. n. 71.* vir tenetur dimittere vxorem adulterantem. Quia (inquiunt) ex natura rei tenetur vnusquisque auferre scandalum, quod scit, & cognoscit ex sua actione, aut cessatione actionis fore originandum: sed ex eo, quod maritus non recedat ab vxore in adulterio perseuerante, sequitur scandalum; cùm non illam à se repellendo præbeat occasionem suspicandi ipsum esse adulterij participem, & ex consensu eius vxorem in adulterio perseuerare: ergo tenetur maritus conscius adulterij sub mortali culpa recedere ab vxore adultera. Scio plures Theologos id negare, sed non propterea sua probabilitate caret, & forsan certitudine pro aliquibus casibus. Solùm ex eo ad rem nostram infertur, sapientissimè prouisum fuisse à Sanctissimo D. N. modo superius relato, pro casu quo constaret talem fœminam adulterium perpetrasse; quod tamen mihi non constat.

CONSVLTVM XXXI.

De quodam Religioso nato ex parentibus Mahumetanis, & in ætate infantili baptizato.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Potuit ad Religionem admitti.*
3 *Non obstat ius commune; aut particulare.*
4 *Ius diuinum fauet.*
5 *Christi verba Matthæi, 19.*
6 *D. Bernardi testimonium.*
7 *Ecclesia desiderat vt consilia Christi obseruentur.*
8 *Religio schola perfectionis.*
9 *Non obstant constitutiones aliquæ Pontificiæ.*
10 *Non communicantur isti Religioni.*
11 *Nec constitutiones quarundam Religionum.*
12 *Quia non sunt pro hac Religione.*
13 *Potest hic Religiosus habere officia sui Ordinis.*
14 *Ex cap. cam te, de rescript.*
15 *An Iudæi sint capaces beneficij.*
16 *Clementis VIII. & Rotæ decisio.*
17 *Non est incapax iste propter statutum particulare.*
18 *Nec propter ius commune.*
Ex cap. ad decorem, de instit. ibid.
19 *D. Hieronymi verba.*
20 *An valeat statutum solũ admittens nobiles, & n. 21.*
22 *Quando filij sunt irregulares ob conditionem parentum.*
23 *Irregularitas non incurritur nisi in casibus expressis.*
24 *Infidelitas præcedens quando noceat conuerso.*
25 *An iste sit neophytus.*
26 *Quare neophyti excludantur.*
27 *D. Hieronymi testimonium.*
28 *Hic Religiosus non est nephytus.*
29 *Neophyti qui dicantur.*
30 *Iste in infantia suscepit fidem.*
31 *Iniuriosè vocatur neophytus.*
32 *De impropria locutione non curandum.*
33 *Non obstant statuta quarundam Religionum.*
34 *Non extenduntur ad alias.*
35 *Decisio S. Congregationis Episc. & Regular.*

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 N. Natus in Africa ex parentibus Mahumetanis, cum esset trium annorum, captus fuit à Christianis, & ductus Panormum, ac ibi baptizatus. Postea in ætate debita ingressus est Religionem N. & in ea professus. Quæritur de illo, an potuerit ad Religionem admitti, & in ea officia, & dignitates obtinere absque dispensatione, non obstante quod filius fuerit infidelium.

Responsio.

2 QVoad primum quæsitum, dicendum, potuisse ad Religionem admitti, & in ea, aliis seruatis, professionem emitere. Ratio est, quia si aliquid obstaret, vel esset ius commune, vel ius particulare illius Religionis: sed ius commune non obstat, 3 nullus enim textus est in iure communi Canonico, vel ciuili, quo descendentes ex parentibus Mahumetanis, vel infidelibus excludantur à Religione, nec etiam ius particulare illius Religionis, cum in illa nullum sit statutum, 4 aut constitutio circa hoc, Ergo. Confirmatur ex eo, quod in iure diuino stando omnibus, & quibuscunque fidelibus patet aditus ad Religionem. Cunctis enim consulit Christus, quod adolescenti, *Matth. 19.* dum dixit: *Si vis perfectus esse, vade, & vende quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me*: quibus verbis status Religiosus denunciatur. S. Thom. 2. 2. q. 88. *art. 4.* Noster Vualdensis *tom. 3. tit. 9. c. 83. & 84.* 5 Omnibus etiam ibidem dixit: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* His autem etiam verbis Religiosum statum commendasse Christum communi Expositorum sensu recipitur. 6 Vnde pro omnibus Bernardus: *Hæc* (inquit) *nempè sunt verba, quæ contemptum mundi in vniuerso mundo, & voluntariam persuasere hominibus paupertatem. Hæc sunt quæ Monachis claustra replent, deserta Anachoretis.* Ecclesia ergo, quæ potiùs desiderat, vt consilia Christi quoad fieri possit, à fidelibus adimpleantur,

iure optimo concedit aditum ad Religiosum statum omnibus, & quibuscunque fidelibus. Eo præcipuè quod cum ille sit schola perfectionis non debuit ingressum in ipsum alicui interdicere. Iuxta dicta *tom. 1. Summæ, c. 24. n. 25. & tom. 4. verbo Neophytus Regularis, n. 2.* Nauarrus *l. b. 1. consil. de Regular. cons. 26. n. 4.* Rodriguez *tom. 3. Quæst. Regular. q. 11. art. 1. & 2.*

9 Nec obstat quod aliquæ Constitutiones Pontificiæ sint pro aliquibus Religionibus emanatæ, in quibus prohibetur quod similes descendentes ex Saracenis, in illis recipiantur. Videlicet Gregorij XIII. pro Minoribus, & Minimis, & Pij IV. pro Benedictinis Congre-

10 gat. Vallisoletanæ, quas retuli eo verbo *neophytus regularis, n. 3.* Quia Religio, de qua in præsenti, non est ex istis, nec priuilegia huiusmodi odiosa communicantur inter ipsas, prout eo loco *n. 4.* dixi ex Portello, & *tom. 2. c. 1. n. 52.* ex Confectio, & Sorbo.

11 Multo minus obstat, quod aliquæ etiam religiones, scilicet Carmelitarum, Hieronymianorum, & Capuccinorum, quos retuli eo verbo *neophytus regularis, n. 5.* habeant constitutiones prohibentes admitti ad ipsas tales descendentes ex Saracenis. Esto enim tales constitutiones obseruari debeant in dictis religionibus, maximè si sint approbatæ à Sede Apostolica; imò etiamsi approbatæ non sint ab eadem Sede, si à

12 Capitulis Generalibus, & legitimis legislatoribus factæ sint iuxta dicta *ibid. n. 6.* ex Rodriguez, Suarez, Portello, & Vecchio, contra Nauarrum, Sorbum, Mirandam. & Peirinis; nihilominus, cum religio, de qua in præsenti casu, non sit ex istis, obiectio est nullius momenti.

13 Ad secundum quæsitum similiter dicendum, posse præfatum religiosum in dicta religione, in qua fuit receptus, & professus, habere omnia alia officia, administrationes, dignitates, &c. quæ alij religiosi illius absque aliqua dispensatione, iuxta ea quæ dixi eo verbo *neophytus, n. 9.* conformiter ad doctrinam Rodriguez, & Mirandæ. Quibus adde Felinum referendum *infra*.

14 Colligitur id primò ex *cap. Eam te, de rescript.* vbi cum casus esset quod quidam Iudæus de nouo conuersus ad fidem impetrasset à Papa litteras vt ipsi conferretur quidam Canonicatus Ecclesiæ Tornacensis, Episcopus noluit eas admittere; Papa autem ipsi rescribit dicens: *Pro eo verò quod Iudæus extiterit, ipsum dedignare non debes*, vbi Glossa *verb. Iudæus*, inquit: *Quoniam de Iudæis conuersis Ecclesia fundata fuit.* Et ita Iudæos esse capaces beneficij Ecclesiastici, non solum colligitur ex hoc textu, sed etiam ex Apostolo ad *Rom. 10.* illis verbis: *Non enim est distinctio Iudæi, & Græci; nam idem Dominus omnium, diues in omnes,*

15 *qui inuocant illum.* Quod firmauit etiam Rota in Vlisbonensi *Quatenrariæ*, 15. Ianuarij 1624. coram Domino Coccino.

16 Et facto ipso Clemens VIII. Alexandrum de Franciscis in Hebraismo natum ad Episcopatum Foroliuiensem assumens, vt eo *n. 9.* retuli ex Barbosa. Ex iis autem ad intentum colligitur, hunc religiosum, à Saracenis in infantili ætate baptizatum habilem esse ad quæcumque officia, beneficia, & dignitates Religionis.

17 Quod etiam firmatur ex superius allata ratione. Vel enim esset inhabilis ad prædicta, iure communi, vel particulari Religionis. Non hoc secundum, quia supponitur non esse in dicta Religione aliquod statutum id determinans: nec primum, quia ex iure communi nullus circa hoc textus, aut canon afferri potest.

18 Ergo. Confirmatur *ex c. Ad decorem, de institut.* Vbi Innocentius III. præcipit Cardinali Legato, vt in Ecclesiis Constantinopolitanis curet collocari omnium nationum Clericos, non vnius tantum, prout Patriarcha faciebat. *Non attendens* (inquit Pontifex) *quod in omni gente, qui facit iustitiam acceptus est Deo.* Maximè ex *cap. Venerabilis de prebend. & dignitatib.* vbi Gregorius IX. scribit Portuensi Episcopo, vt Præbendam quandam Ecclesiæ Argentinensis faciat conferri cuidam, cui oppositum erat quod non esset nobilis, sed ignobilis. *Nos igitur, &c attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas, vitæ quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, ad cuius regimen non multos secundum carnem nobiles, & potentes elegit, sed ignobiles ac pauperes; eo quòd non est personarum acceptio apud ipsum, & vix ad culmina dignitatum (nedum prebendas) viri eminentis scientiæ valeant reperiri, exemptiones huiusmodi non duximus admittendas.* Ex qua Pontificis decisione colligitur ig-

19 nobiles, aliàs idoneos scientia, & virtute, admitti posse, & debere ad dignitates Ecclesiasticas. Et meritò sanè, quia vt D. Hieronymus *ad Calant.* dicebat: *Summa nobilitas est clarum esse virtute.* Et Iuuenalis.

Nobilitas sola est, atque vnica virtus.

20 Vnde inferunt aliqui (de quo alibi dicetur) non valere statutum, seu consuetudinem Ecclesiarum, quod solum nobiles admittantur in Canonicos. Abbas *hic n. 4.* Belletus *disquisit. clerical. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 15. n. 7.* Barbosa *in collectan. huius c. Venerabilis.* Ex eo autem elicimus ad intentum, quod ius commune potius suffragatur consulenti, etiamsi ex infidelibus parentibus ortum habeat. Et meritò qui-

21 dem, quia tales videtur potius honorari debere, vt vel sic parentes, & alij infideles ad Ecclesiæ gremium veniant. Montaluus *l. 2. glos. tañadizo, tit. 3. lib. 4. fori.* Vanegas *part. 1. tit. de las differentias, lib. 3. cap. 9. p. 122.* & alij. Fauet extrauagans *2. de Iudæis*, inter communes.

22 Accedit quod nullibi in iure reperitur filios esse irregulares, seu incapaces ad officia & dignitates ob conditionem, parentum nisi propter illegitimitatem, *c. 1. & 2. de filiis Presbyteror. & c. 1. eod. tit. in 6.* & aliis iuribus, vt dixi *tom. 1. c. 18. n. 7. & tom. 2. c. 12. num. 21. & c. 13. n. 50. & tom. 3. verbo illegitimi Regulares, n. 7. & 8.* vel propter hæresim, *cap. 2. de hæretic. in 6. cap. statutum 2. eod. tit. etiam in 6.* Intellige, si parentes eorum mortui fuerint impœnitentes, & delictum fuerit notorium, & pro illis Religionibus, in quibus hæretici non viuunt impunè, & palam, iuxta dicta *tom. 3. verbo Irregularitas, n. 61.* Cum autem consulens non

23 fuerit ex istis, & irregularitas non incurratur nisi in casibus iure expressis, *c. is qui, de sentent. excommunicat. in 6.* nullo fundamento dicetur eum esse incapacem officiorum suæ Religionis.

24 Maximè etiam, quia vt inquit Felinus in *cap. Eam te, de rescript. n. 11.* & sequitur Suarez *5. tom. in 3. p. disp. 43. sect. 3. n. 6.* Infidelitas præcedens non nocet conuerso vt promoueatur, nisi fuerit hæreticus, aut de recenti conuersus. Consulens autem nec fuit hæreticus, vt de se patet; nec recenter conuersus, siquidem in infantili ætate baptizatus fuit.

25 Ex quo cessat obiectio, quæ fieri potest, scilicet quod sit neophytus, ac per consequens irregularis ad officia, & dignitates Ecclesiasticas, iuxta *cap. Quoniam, cap. sicut neophytus, dist. 48.* imò iuxta illud Apostoli 1. *Tymoth. 3.* de Episcopo dicente: *Non neophi-*

26 *tum, ne in superbiam elatus, &c.* cuius prohibitionis duplicem assignat causam Gratianus *in principio dictæ distinctionis*, ne scilicet superbiat neophytus credens fidem christianam ipso indigere; & propter ipsius in experientiam. Quibus addit D. Hieronym. *ad Occanum*, turpe videlicet esse, quod *heri catechumenus, hodie Pontifex; heri in amphyteatro, hodie in Ecclesia; vespere in circo, mane in altario; dudum fautor histrionum, nunc Virginum consecrator.* Hæc, inquamm, inimè

27 obstant; certum enim, & indubitatum est, talem Religiosum non esse dicendum propriè neophitum.

neophytus

28 neophytus namque propriè cum dicatur à *Neos*, quod est nouum, & *phytos*, quod est fides, est idem quod nouus in fide. Cum ergo à primæua ætate fuerit christianus, non erit nouus, sed veteranus in fide. Accedit, quod ex communi sententia DD. quos sequor *tom. 3. verbo Irregularitas, num. 11.* Neophyti sunt illi, qui nouiter in adulta ætate conuersi sunt ad fidem ex Iudaïsmo, Mahumetismo, vel Gentilismo, prout tradunt Nauat. & Tolet. ibi relati, Suarez *sup. n. 5.* Sayr.
29 *tom. 1. lib. 6. cap. 13.* Henriq. *lib. 14. c. 4.* Filliucius *tom. 1. tract. 19. cap 7. quæst. 1. num. 184.* & alij, quos refert, & sequitur Bonacina *de Censur. disp. 7. quæst. 2. punct. 1.* Iste autem non in adulta ætate, neque nouiter, sed
30 in infantia, & à multis annis, non tam conuersus est ad fidem, cum ab ea nunquam per actum proprium fuerit auersus, quàm eam suscepit. Quod verò appelletur neophitus, quia descendens est ex Parenti-
31 bus infidelibus, locutio est iniuriosa, & vulgaris, vt eo verbo *neophytus Regularis, num. 1.* dixi ex Turrecremata, Nauarro, Sanchez, Miranda, Barbosa, & Candido, ac proinde spernenda. Imò cum sit impropriissima locutio, vt ibidem dixi, non est de illa cu-
32 randum, *l. cum lege, ff. de testament. l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. cap. ad audientiam 12. de decim.* Nec de verbis est dialecticandum. Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib. 1. tit. 1. num. 4.* Antonius Monac. *decis. 72. num. 27.*

33 Cessat etiam obiectio, quod in aliquibus Religionibus tales non admittantur ad dicta officia, Prælaturas, dignitates, &c. propter statuta particularia illarum, vt dixi eo verbo *neophytus Regularis, num. 10.* de Religionibus Hieronymianorum, Minorum, &
34 Benedictinorum Hispaniæ, quæ illa habent approbata per Alexandrum VI. Paulum IV. & Pium IV. Quia, vt dixi eo loco *num. 11.* ea non extenduntur ad alias Religiones, ac per consequens nec ad istam, cuius iste Religiosus est alumnus, sed sunt statuta particularia ipsarum, & non priuilegia aliis communicata, iuxta dicta superiùs. Tamburinus *de Iure Abb. disp. 17. q. 6. tom. 1.*

35 Demùm, cum ista quæstio proposita esset S. Congregationi Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ, emanauit decretum huiusmodi. *In causa coram nobis proposita, an scilicet frater N. Religiosus cuiusdam Religionis approbatæ, natus in Africa ex parentibus infidelibus, sed infans Panormi baptizatus, & postea Religionem ingressus. An, inquam, propterea aliquid ei obstet, quominus possit consequi suæ Religionis gradus, & dignitates, fuit promissum per modum, vt infrà, videlicet: Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita, Eminentissimo Caëtano referente, attentis narratis, benignè annuit, vt orator, concurrentibus in eo aliis necessariis requisitis, ad omnes gradus, & dignitates suæ Religionis assumi possit, & valeat. Præmissis, cæterisque contrariis quibuscunque non obstantibus. Romæ die 2. Augusti 1641.*

Romæ ex Typographia R. Cameræ Apost. 1641.

CONSVLTVM XXXII.

De quodam Religioso habente pensionem à Papa, & transitum faciente ad aliam Congregationem.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu occasio scribendi hoc Consultum.*
2 *An Religiosi capaces sint pensionis.*
3 *Papæ authoritate.*
4 *Ordo Cisterciensis possidet bona in communi.*
5 *Ista pensio non vacat.*
6 *Gratia quomodo cessat.*
7 *Hæc non cessat ex parte Papæ.*
8 *Principum beneficia sunt permanentia.*
9 *Nisi concedantur cum limitatione.*
10 *Vel cessat causa motiua,* & n. 11.
12 *Non impulsiua.*
13 *Quæ fuerit in hac gratia.*
14 *Procedit in isto transitu.*
15 *Pensio datur pro alimentis.*
16 *Alimentorum causa non est suspendenda.*
17 *Decisio* l. si quis, de aliment.
18 *Pensio ista non fuit localis.*
19 *Natura priuilegij personalis.*
20 *Quando cessat gratia.*
21 *Hæc non cessat ex parte personæ.*
Quia non transit ad matrimonium, ibid.
22 *Neque ad statum Episcopalem.*
23 *Neque ad Abbatiam.*
24 *Quando cessat per mutationem.*
25 *Quomodo per professionem Religionis.*
26 *Quando fit à transeunte de sæculo ad Religionem.*
27 *Decisio textus* c. Beneficium.
28 *Per professionem, quæ est absoluta mutatio status.*
29 *Modus professionis apud Cistercienses.*
30 *Professio an reddat professum incapacem pensionis.*
31 *Papæ dispensatio.*
32 *Vnde proueniat incompatibilitas professionis cum persione.*
33 *Hæc data est per totam vitam.*
34 *Durat post transitum ad aliam Congregationem.*
35 *Exemplum dispensationis in voto castitatis, & Religionis.*
36 *Et dispensationis illegitimi.*
37 *Dispensatio respicit personam.*
38 *Exemplum dispensationis ad contrahendum.*
39 *Fortiùs probant adducta, si hic transitus fuit cum licentia.*

IESVS MARIA.

Casus, seu occasio huius Consulti.

1 QVIDAM Religiosus Monachalis Ordinis Cisterciensis, habens ex Papæ dispensatione pensionem quandam, transitum fecit ad Congregationem Fuliensem strictioris obseruantiæ, seu magis reformatam eiusdem Ordinis, & dubitatur de illo, an post transitum retineat eandem pensionem, quam antea; an verò ea cessauerit, vel deuoluta sit ad eam Abbatiam, vnde transitum fecit.

Responsio.

2 Præmittendum primò, quod quamvis Religiosi ex vi voti paupertatis incapaces sint pensionis propriè dictæ, eo quòd (quicquid sit de iure antiquo) attento tamen Romanæ Curiæ vsu, propriæ, & veræ pensiones, quibus beneficia onerantur ad certam redditum partem alteri dandam, sola auctoritate Pontificia concedi possunt. Sotus 9. *de iustit. q. 7. art. 2. col. 2. vers. 2. conclusio,* Aragon. 2. 2. q. 100. *art. 4.* Sanch. *lib. 7. in*
3 *Decalog. c. 29. n. 94.* Attamen, Papæ authoritate, seu priuilegio accedente, possunt Religiosi quicunque pensiones habere, prout supponunt communiter Authores relati, & alij plures quos sequitur Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 3. disp. 9. q. 25. n. 6.*

4 Præmittendum secundò, Ordinem Cisterciensium, & præfatam Congregationem Fuliensem possidere posse

posse bona in communi, annuos redditus, &c. Tum propter Decretum Concilij Trid. *sess.25.cap.3.* vbi idomnibus religiosis conceditur, exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obseruantia. Tum quia licet ex *c. recolentes, de stat. Monach.* illis hoc videatur prohibitum, vsu tamen, & praxi totius Religionis, id modò iam est admissum. Rodriguez *tom.3. qq. regul. q.75.art.*1.Barb.*in Collect.ad d. c.recolentes,n.*2.

5 His præiactis incunctanter dicendum, talis religiosi pensionem nullatenus vacasse per transitum illius ad dictam Congregationem Fuliensem, aut deuolutam fuisse ad Abbatiam illam, ex qua fecit transitum, sed potiri posse illa per totum tempus vitæ suæ in dicta Congregatione.

6 Ratio huius vnica, & efficacissima est, quia pensio, sicut quælibet alia gratia facta, aut priuilegium, nullatenus cessat, nisi ex triplici capite, scilicet ex parte Principis illam concedentis, ex parte ipsius, vel ex parte personæ cui est concessa. Hæc autem pensio ex nullo ex his capitibus cessare potest, vt patet discurrenti per singula. Ergo.

7 Primò enim non posse cessare, aut de facto cessasse ex parte Papæ, qui illam concessit, colligitur primò ex regula illa Iuris 16. *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.* Quæ desumitur *ex c.Si super gratia,de offic.deleg.in 6. & c.si cui nulla, de præb.in 6.* Ex quibus colligitur quæcumque Principum beneficia secundum honestatem debere esse permansura, nisi contrarium ex intentione vel aliunde colligatur; ete- 8 nim Princeps intendit beneficium quàm perfectum, & firmum conferre, vt ita plenior sit liberalitas, *c.1. de donat.*Molina *de primog.lib.4 c.3.n.*10.Barbosa *in d. regul.n.*2. Cum autem nihil de hac intentione constet, proculdubio credendum, mentem Papæ fuisse talem pensionem semper debere durare.

9 Secundò, quia tunc gratia aliqua concessa ex parte Principis cessat, quando ipse apposuit aliquam conditionem, determinationem, aut modificationem in illa. Tunc enim censetur tale priuilegium non subsistere, nisi illis limitationibus subsistentibus, *c.de causis,de offic.deleg. & in l.2.& 4. C.de prec. Imper. offer.* Panorm.& DD. *c.Cùm accessissent,de constit.* Couar.1. *var.n.*15.Molina *tom.2.de iust.disp.*298.Suar.*de legib. lib.*8. *c.*29.*n.*4. & 5.atqui in præsenti gratia ista concessa est à Papa dicto Religioso absolutè, simpliciter, & sine vlla conditione, aut onere.

10 Tertiò, quia tunc cessare potest gratia à Principe concessa, quando cessat causa motiua talis concessionis, *c.Cum cessante, de appellat.l.adigere, §.quamuis,ff. de Iurepatr.l.Si pater,ff.de hæredib.instit. l.generaliter, C.de Episcopis,& Cler.l.Cùm te,C.de pactis inter empt.* 11 vbi DD.communiter,& Anchar.*cons.*344.*n.*3.Roman. *cons.*404.*n.*5.& 6.Tuschus *concl.*202.*n.*27.Quod intelligunt communiter DD. de sola causa motiua finali. Anchar. *cons.*47.*n.*4.Euerardus *in Topic.Legat.loc.*85. 12 Tusch.*lit.C, concl.*13. *n.*14. Sanch. *in præcept. Decal. tom.*1.*lib.*4.*c.*2.*num.*42. non de causa impulsiua. Bald. *cons.*337.*n.*2.*lib.*3.& *cons.*433.*n.*5.*lib.*5.Tuschus *suprà n.*28.& 41. Rota *decis.*437. *n.*3. & *dec.*587.*n.*6. apud Farin.*p.*1. *recent.* Causa autem motiua finalis huius 13 gratiæ factæ à Papa præfato religioso nulla alia videtur esse, vt ex ipso Breui constare potest, nisi vel beneuolentia ipsius Papæ erga ipsum, vel quod commodiùs sustentari posset iuxta suas necessitates. Vtraque autem hæc ratio fortius procedit in Congregatione Fuliensi, ad quam transitum fecit, quàm in Abbatia Ordinis Cisterciensis, in qua priùs morabatur.

14 Nam cum transierit ad strictiorem obseruantiam, magis sibi conciliare potuit Pontificis beneuolentiam; & cum Congregatio illa sit pauperior, magis 15 necessaria erit ipsi gratia talis pensionis, ad sui videlicet sustentationem, & alimenta. Ex quo magis roboratur intentum. Pensio enim ista, sicut & aliæ communiter, dantur pro alimentis; ita vt semper pensio æquipararetur alimentis, Romanus *cons.*388.*n.*3. Rota *decis.*548.*n.*1.*p.*2.*recent.* Lotter. *lib.*1.*q.*45.*num.*47. Et accedit ad naturam alimentorum, Crescentius *decis.*3. 16 *de solut.*Rota *decis.*407. *n.*1.*p.*1.*recent.* Alimentorum autem causa nullo modo est suspendenda, cum venter (vt dicitur) non patiatur dilationem. Cassadorus *decis.vnic.n.*1.*de mutuis petit.*Surd.*de aliment.tit* 8. *priu.* 17 60.*n.*5.8.10.& 11. Lotter. *d.lib.*1.*q.*38.*n.*3. Ad quod appositè nimis facit *l.Si quis,de aliment.& cibar.leg.* vbi deducitur, quod alimenta debita quibusdam libertis, seu seruis, *licèt ad fiscum bona fuerint deuoluta ex quibus alimenta debeantur, præstanda sunt, sicut ad quemlibet successorem transissent.*

18 Clariùs comprobari potest huiusmodi pensionem nullo pacto cessasse propter transitum dicti Religiosi ad præfatam Congregationem ex parte ipsius pensionis. Cum enim non fuerit localis, aut alligata præfato Monasterio, vnde discessit, sed personalis, eo quòd 19 contemplatione personæ est concessa, quod est ratio concessionis, seu priuilegij personalis, *l.*1. *ff. de anq. quot.& est.*& notant Glossa *c.*125.*q.*2.*init.& in c.Tua, de his quæ fiunt à Prælatis.* Bartol.*l.*1.*n.*2.*ff.de constit. Princip.*Aymon.*cons.*239.*n.*4. Alciatus *resp.*203.*n.*12. *alias cons.*7.*n.*16.*l.*4.Ruinus *cons.*217.*n.*15.*in fin.vol.*1. Ideo sequi debet personam, & comitari ipsam vbicumque fuerit. Hæc enim est natura priuilegij, seu concessionis personalis, *l.in omnibus,ff.de regul.iur.& c. Priuilegium, de reg.iur. in* 6. Tiraquel. *de retract. lignag.§.*26. *gloss.*1.*n.*10. & *de iur.primog. quæst.*37.*n.*1. 20 Menochius *cons.*136.*n.*2.& *cons.*1007.*à num.*95. & *de præsumpt.lib.*3.*præsumpt.*103.*n.*45. Cardos *in prax.Iud. & Aduocat. verb. Priuilegium, num.*4. Accedit etiam quod gratia, vel concessio solùm cessare potest ex parte ipsius, quando redditur inutilis, iniusta, vel inhonesta, iuxta ea, quæ in simili de lege humana dicunt Isidorus *lib.*5. *Etymol.c.*2.& 21.& *l.*2.*c.*10. D.Thom. 1.2.*q.*95.& 96. & Theologi communiter, ac Canonistæ: quod non procedit in præsenti gratia, vel concessione, cùm non obstante transitu talis religiosi, est vtilis, iusta, & honesta, propter fines videlicet intentos à Summo Pontifice, qui illam dedit.

21 Quod verò non cesset ex parte personæ, cui est facta, scilicet illius religiosi ratione mutationis, seu transitus ipsius ad dictam Congregationem, ex eo etiam conuincitur, quia ille non transiit ad contractum matrimonij, quo casu sicut beneficia vacant, *c.*1. *cum aliis, de Cler.coniug.* sic etiam pensiones. Gigas *de* 22 *pension. q.*54. Nicolaus Garzia *de benef. c.*5.*n.*108.& 109. *p.*1. post plurimos alios. Neque ad statum Episcopalem, quo etiam casu sicut vacant beneficia, sic & pensiones, *c.Cùm in cunctis, §.*1. *de elect.* Gigas *q.*56. 23 Garcia *n.*110.& 111. post plures quoque alios. Neque ad aliquam Abbatiam, quo etiam casu vacare creditur pensio, vt colligitur ex eisdem authoribus, & Azorio *tom.*2.*instit.moral.lib.*8. *c.*10.*q.*2.sed solùm transit intra terminos vnius & eiusdem Religionis, ex minori seu laxiori obseruantia ad maiorem, seu strictiorem, quod non est transire ad alium Ordinem, seu Religionem, vt bene Suarez 4.*tom. de Relig.tract.*8.*lib.*3. *c.*15. *n.*15. Vnde quia generaliter loquendo priuilegium alicui concessum non cessat per mutationem, quando illud est compatibile cum statu mutatò, vt tenet Rota apud Seraph. *dec.*1444. *n.*10. ex alia Rota in causa *Burgensi*, & in terminis pensionis, ideo cum 24 dicta Congregatio Cisterciensis Reformationis sit capax redditnum, & bonorum etiam stabilium, vt patet ex Regula, & Constitutionibus ipsius, ac ex *c.recolentes*, & DD. *ibid.de stat. Monach.* non est aliqua ratio cur dicatur eam pensionem fuisse extinctam propter talem transitum Religiosi.

Nec

25 Nec obstat si dicatur vacasse dictam pensionem, eo quòd religiosus ille in dicta Congregatione professionem emiserit: emissione namque professionis vacare pensiones, sicut & beneficia, communiter inferunt DD. *ex cap. Beneficium, de Regular. in 6.* Rota sæpius apud Garciam relatum *num.* 114. Sanchez *lib.7. in Decalog cap.4. num.* 13. *& cap.29. num.*8. post plures alios.

26 Respondetur enim primò, pensiones solùm vacare professione, quæ fit a transeunte de seculari statu ad Religionem, prout colligitur ex illis verbis *d.c. Beneficium: Aut constet, quod vitam voluerit absolutè mutare*; verbo enim illo *absolutè*, denotatur transitus ex seculo ad religionem.

27 Deinde id colligitur ex ratione decisionis illius textus, quæ est, vt tradunt Staphil. *de litt. Grat. tit. de var. mod. vacat.* & Sanch. *eo c.29. n.2.* quia homo per professionem moritur mundo, quæ ratio solùm verificatur in eo qui transit de seculo ad religionem, non de eo qui intra eandem religionem ex minori ad maiorem obseruantiam transit.

28 Secundò, pensionem vacare per professionem quæ est absoluta mutatio status, prout colligitur ex verbis relatis textus, non per eam, quæ est veluti prorogatio præcedẽtis professionis, quia prorogatio fit cũ omnibus qualitatibus rei, quæ prorogatur, *l. lecta, ff. si*

29 *cert. pet.* Cuius signum est, quod emittens professionem in Ordine Cisterciensi, dicit: *Promitto stabilitatem meam, & conuersionem morum meorum, & obedientiam secundum regulam S. Benedicti, &c.* Emittens etiam in dicta Congregatione dicit: *Promitto stabilitatem meam, & conuersionem morum meorum, & obedientiam secundum regulam S. Benedicti, & constitutiones Congregationis Monachorum S. Bernardi reformatorum Ordinis Cisterciensis.* En iam quomodo professio facta in ista Congregatione est quædam prorogatio alterius factæ in communi obseruantia eiusdem Ordinis, ad constitutiones videlicet reformatorum.

30 Neque etiam obstat, quod professio religiosa reddat profitentem incapacem pensionis. Quicquid enim sit de huiusmodi incapacitate, certum omninò est tolli per dispensationem Pontificis. Quã quia præfatus religiosus habuit ab Vrbano Octauo, censetur omnino

31 dispensatus ad talem pensionem habendam in dicta Congregatione etiam. Sicut enim si ex Papæ dispensatione possideret aliquod peculium, & transiret ad aliam religionem, posset in illa frui ipso, sic de hac pensione dicendum. Et ratio est, quia cum in-

32 compatibilitas Religiosi status cum peculio, vel pensione non proueniet ex eo, quod sit talis, vel talis Religio, sed ex ratione communi Religionis, ideo dispensatio Papæ ad habendum peculium vel pensionem in vna Religione extenditur etiam ad aliam. Prout in simili probat Rota *dec.* 311. *nouissim.* cum Gigant. *de pension. q.*54. dicens quod si Papa dispensat ad obtinendam, vel retinendam pensionem non obstante Matrimonio, non refert quod dispensatus contrahat cum Virgine, vel vidua, quia incompatibilitas super qua fuit dispensatus oritur ex matrimonio

33 vt sic, non ex qualitate matrimonij. Præsertim quia dicta pensio collata ipsi fuit per totam suam vitam, ad sui sustentationem, & intuitu personæ, quo vltimo casu etiam vsusfructus illis concessus transiret cum ipso, vt habet Franciscus Bordonus *ref.29. n.*88. *& n.*89. loquens de vsufructu, liuello, & pensionibus ipsi relictis. Vnde Bonacina *q.2. de Claus. punct.* 9. §.4. *difficult 2. n* 9. disertè affirmat vsumfructum religiosi illi concessum contemplatione sui, transire cum ipso ad aliam religionem, eo quod sequitur personam, & dicitur Seruitus personalis, *l.1. ff. de vsu, & vsufruct.*

34 Quod verò dispensatio illius religiosi ad habendam pensionem duret etiam post transitum ad dictam Congregationem, colligitur præter dicta, primò exemplo facultatis, seu dispensationis concessæ Mo-

35 nachis, vel Episcopis ad testandum; non enim coarctatur ad primum testamentum, sed extenditur ad alia, vt ex pluribus testibus, & authoribus probat Sanchez *lib.8. de matrim. disp.1. num.*18. Deinde exemplo etiam dispensationis in voto castitatis, religionis,

36 aut non nubendi, quæ si sit absoluta, & illimitata ad matrimonium, non extinguitur in primo Matrimonio, sed extenditur ad alia, prout idem Sanch. *eo lib.8. disp.31. n.8. & 11.* Idem exemplo illegitimi, qui quando dispensatus est ad beneficium absolutè, ea dispensatio non arctatur ad primum beneficium, sed eo dimisso extenditur ad alia, prout probabiliter putant Ioannes Andreas *c.1. de fil. presb. in 6. & c. non po-*

37 *test; de preb. in 6. n.5.* Angelus *verbo Beneficium, n.*24. Armilla *ibi n.*29. Syluest. *verb. beneficium 3. q.11. n.*14. Tabiena *verbo Beneficium 2. q.17. n.*19. Rationem reddit Ioannes Andreas, quia dispensatio illa non respicit beneficium, sed personam; quæ quidem efficaciùs procedit in nostro casu, cum dispensatio illius Religiosi ad obtinendum eam pensionem manifestè respiciat illius personam.

38 Præterea quartò exemplo dispensationis, quã aliquis dispensaretur in voto solemni ad contrahendum; si enim causa talis dispensationis adhuc permaneret, & dispensatio esset absoluta (quæ omnia concurrunt in nostro casu) posset sic dispensatus finito primo matrimonio contrahere alia. Stunica *q.6. de voto, n.*125. Sanchez *sup. n.*12. Fauer Angles *in floribus 2. p. vbi de voto, q. vnica, art.8. post 2 diffic. dub.1.*

39 Hæc porrò omnia efficaciùs probant intentum, si Religiosus, de quo in præsenti, transitum hunc fecit de licentia, seu consensu sui Monasterij, seu Congregationis; quia in hoc casu clarius apparet eam pensionem ipsum comitari debere in secundo Monasterio, seu Congregatione. Prout in casu ferè simili probat Andreas Molfesius *in Comment. ad consuetud. Neapolit. part.4. quæst.64. num.*15. ex aliis.

CONSVLTVM XXXIII.

De quodam Religioso Societatis Iesu, qui post emissionem votorum, seu professionem biennij, ad sæculum dimissus est.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Dimissus sine causa non est securus in conscientia.*
3 *Talis dimissio est nulla.*
4 *Ex constitutionibus Societatis.*
5 *Ex Bulla Gregorij XIII.*
6 *Arbitrium regulatur à iure.*
7 *Ex sensu, & praxi Religionis.*
8 *Quid si assignatur causa non vera, sed ficta.*
9 *Quid si prauis moribus extorquet dimissionem.*
10 *Quid si solùm postulauit dimissionem sine causa.*
11 *Talis postulatio an reddat concessionem inuoluntariam.*
12 *Congregationis Societatis decretum.*
13 *Dimissio facta cum causa.*
14 *Nullus dimittitur sine illa.*
15 *In fauorem Superiorum iudicandum.*
16 *S. Rota Romanæ sensus.*
17 *Quid si magna importunitate dimissio procurata est.*
18 *Iste de quo in præsenti, securus videtur.*
19 *Si dubitat, quid facere possit.*

IESVS

IESVS MARIA

Casus, seu factum.

1 N. Professus in Societate Jesu professione biennali, postquam apud hos Patres per multos annos permansit, sine rationabili causa petiuit à Superiori eiusdem Societatis licentiam redeundi ad sæculum. Obtinuit ipsam. Dubitat tamen an sit securus in conscientia, an potius si contra castitatem peccat in sæculo existens, teneatur explicare votum castitatis, quod in ea possessione emisit; & beneficium obtinens licitè retineat, & expendat fructus sine transgressione voti paupertatis etiam in ea professione emissi.

Responsio.

2 Dicendum primò, quod si iste ex nulla omnino causa rationabili dimissus est à Religione Societatis, non est securus in conscientia, sed tenetur votis castitatis, & paupertatis à se emissis in illa professione biennali, & si contra illa peccat, explicare illam circumstantiam.

3 Ratio est, quia talis dimissio sine illa causa rationabili est prorsus nulla, & nullius valoris, ac per consequens nullum producens effectum, ac si facta non esset. Etenim *nullum quod est nullum producit effectum*, iuxta axioma iuris, de quo *l.4.§.condemnatum, ff.de re indicata l.non putauit, § non quavis, ff.de bonor. possess.*& DD.*ibid.* Et nullum esse, vel esse sine effectu paria sunt. Surdus *dec.51.n.21.& 22.& cons.3.à n.8.& cons.157. à n.13.*

4 Esse autem nullam talem dimissionem ex eo colligitur, quod etsi in Examine Societatis, *c.7. §.1. & 2. & 5.part.constit.c.4.lit.B & D.* Videatur relinqui voluntati Superiorum dimissio eorum qui in Societate tantum emiserunt vota illa biennalia, vt propterea aliqui innominati putauerint ad valorem ipsius sufficere meram, & solam liberam voluntatem dictorum Superiorum, nihilominus oppositum est verissimum, ita vt de voluntate rationabili, & prudenti arbitrio, ac ex iusta causa intelligi id debeat. Tum quia id exprimitur in Examine c.7.§.1. illis verbis, in quibus est sermo de iis qui talia vota emiserunt: *Libera tamen manebit Societas, nec tenebitur ad eos admittendos ad professionem, nec in coadiutores formatos, si studiorum tempore malè se gererent, adeo vt Superior Societatis existimaret Deo gratum non fore si in eam admitterentur, & tunc ipsi etiam suis votis soluti erunt.* Expenduntur enim illa, *si studiorum tempore malè se gererent*, quæ denotant conditionem dimissionis, & illa, *Tunc ipsi etiam suis votis soluti erunt*, quæ denotant posita tali conditione, & non aliàs à suis votis solutos esse.

Et in examine generali *cap.6.* in eius declaratione dicitur: *Non est iniustum, si Societas libertatem ad eos dimittendos quando non faciunt quod debent, retinet*, expendo enim conditionalem *quando non faciunt quod debent*, quasi ea non subsistente irrita censeatur dimissio. Vnde paulò inferius dicitur: *Nec* (talis dimissio) *sine causis iustissimis fieri debet.* Et propterea 2. *part. Constit.* variæ præscribuntur causæ dimissionis, quod necessarium non esset si ex sola, & libera voluntate Superiorum fieri posset.

5 Tum quia Gregorius XIII. in Bulla *quanto fructuosius*, id supponit, dum dicit Scholares Societatis posse à Generali liberari à votis à se emissis *rationabili ex causa.* Tum quia, esto nec Papa hoc diceret, nec in constitutionibus haberetur, cum sit hæc res grauissima, liberatio videlicet à votis Deo emissis, nullatenus censeri deberet relicta mero arbitrio humano, sed iudicio recto, & voluntati regulatæ, quæ necessariò supponit iustam causam, vt probat Menochius *de arbitrar. lib.1.q.13.* Præsertim cum arbitrium reguletur à iure, vt sæpius Rota determinauit, maximè *decis.179.n.1.& decis.235.n.1.& decis.547.n.1.* apud Fatin. *part.1. recent.* Quo sensu Iulius III. & Paulus III. hoc relinquunt iudicio Generalis, dum de hoc puncto in suis Bullis loquuntur; nam iudicium in hoc, & similibus magni ponderis negotiis importat prudens iudicium, ac per consequens ex causa rationabili. Bartolus *in Gloss. in Extrauag. ad recipiendum*, & ex eo Abbas *cap.1.de constitutionib.n.13.& c.1. de sequest. possess.n.18.* & alibi. Tum denique quia talis est sensus, & praxis Societatis, vt ex grauissimis scriptoribus ipsius colligitur, specialiter Eminentiss. Card. Lugo *in manuscripto, de hac re*, Suar. *tom.4. de Religione, tract.10.lib.3.c.9.à n.10.* Sanch. *lib.6.in Decal.c.9.n.64.& 66.* Castro Palao *part.3.tract.16.disp.4. punct.10.n.4.& 5.* Pellizzario *in Man.Reg.tract.3.c.5. n.4.* & aliis.

6

7

8 Dicendum secundò, si iste, de quo in præsenti, petens dimissionem à Societate assignauit pro causa dimissionis aliquam non veram, sed fictam, putà grauia peccata, lapsus carnis, vel grauem difficultatem in tentationibus superandis, vel similia non vera, sed falsa, non est securus in conscientia, sed potius apostata, & ab obligatione votorum quæ emisit, nullo modo liberatus. Ratio est, quia dimissio facta in vim similis causæ non est voluntaria Religioni, sed coacta, & extorta, cum non sit ex causa rationabili, sed falsa, & chimærica facta. Ita etiam traditur expresse in Congregatione 7.Societatis, *decreto* 18.§.4. & docent Card. Lugo *sup.* Sanch.*n.67.* Castrus Palaus *n.9.* Pellizzarius *n.28.*

9 Idem teriò dicendum, si ille prauis suis moribus, actibus, aut gestis, data opera, & ex intentione extorquendi dimissionem eam procurauit. Ratio est, quia etiam ista dimissio est inuoluntaria, & extorta; quia esto sit concessa occasione illorum actuum, quia tamen illi existimati sunt processisse ex mala indole, infirmitate, & inclinatione deprauata, & non ex industria (quia nunquam hoc deberet præsumi) ideo efficiunt eam inuoluntariam, & coactam, ac per consequens inualidam. Ita etiam habetur ex dicta Congregatione 7.Societatis loco relato, & tenent Dom. Lugo supra, Sanch.*n.66.* Palaus *n.10.* Pellizzarius *n.28.* Qui etiam id probant exemplo illius, qui emisit votum sub aliqua conditione, & data opera non adimplet illam, vt à voti obligatione liber euadat. Talis enim non liberatur ab obligatione voti, vt tradunt communiter Doctores, quos referunt idem Sanchez *lib.4. in Decalog.c.23.n.47.* & Palaus *tract.15. disp.1. punct.17.*

10 Si tamen iste procurauit dimissionem non assignando falsas causas illius, nec committendo defectus, aut culpas data opera, & intentione vt dimitteretur, sed solum postulando dimissionem nulla causa rationabili existente, etsi grauiter peccauerit sic faciendo, quia

11 ex vi professionis à se emissæ tenebatur perseuerare in Religione, & non recedere ab illa, causa rationabili non existente, eo quod ea vota sint perpetua ex parte vouentis, nihilominus credo validam fuisse talē dimissionem. Ratio est, quia talis postulatio sine causa facta non reddit concessionem simpliciter inuoluntariam, cum non cogat ad illam concedendam, & ex alia parte præstat Societati sufficientem dimissionis causam, quia cum ipsa non egeat subditis inuoluntariis, & non rectè affectis erga suum institutum, eo ipso, quod vidit postulantem desiderare exire ex illa, potuit iudicare ipsum vtpotè inuitum non esse aptum Religioni, prudenter ergo dimissionem concedere potuit, & iudicare *Deo gratum non fore*, quod in ea relinque

relinqueretur, iuxta dicta in Examine *c.7. §.1.* ac proinde dimissus securus erit in conscientia.

12 Quod etiam colligo ex supradictæ Congregationis decreto, vbi statuunt, quod ij qui dimissionem petunt nulla sufficienti causa ducti, neque Prouincialis monitis acquiescentes, Prouinciali referant propria manu subscriptas causas omnes, ob quas dimissiones procurant, quas Prouincialis cum Consultoribus diligenter examinatas ad P. Generalem mittere debet, simul declarans quid ipse, & Consultores sentiant. Quas si Generalis non iudicauerit ad dimissionem sufficientes, & idoneas, Prouincialis sub obedientiæ præcepto perpetuum silentium eis indicat, eosque si non obtemperent, pro delicti qualitate seuerè puniat.

13 Ex hac enim decisione à Religione facta colligi videtur manifestè, dimissionem factam à Religione istius, de quo in præsenti casu, ex legitima, & rationabili causa, saltem a Generali nota, factam esse, alioquin si talis causa non substitisset, perpetuum silentium ei imposuissent, imò puniendo coercuissent, iuxta supradictam decisionem, quod non fecerunt.

14 Demùm ratio efficax id concludit. Cum enim certum sit & praxi receptum in Societate, vt ab ipsa non dimittatur aliquis post biennij professionem, nisi rationabili causa subsistente; cum iste ab ea dimissus sit, omnino credere debet se ob iustam, & rationabilem causam, cognitam saltem Superioribus, dimissum fuisse. Præsertim cum semper in fauorem Superioris, & Principis iudicandum sit secundum ius processisse, *c. innotuit de elect. c. prohibuit. §. licet autem, de concess. prab.* Mandosius *ad Regul. 16. Cancellar. q. 7. n. 6.* Menochius *de præsumptionib. lib. 2. præsumpt. 12. num. 1.* & cum causæ cognitione. Rodulphinus *de suprema, & absoluta Principis potest. c. 6 n. 3.* Barbosa *de clausulis, clausul. 42. num. 34.* Ita etiam colligo ex Castro Palao *sup. n. 12.* referente Sanchez, ex D. Cardinali Lugo, & aliis viris doctis, & piis eiusdem Societatis à me consultis.

15

16 Et fauet S. Rota Romana in vna Bononiensi *Successionis*, coram Illustr. D. Bichio, 17. Maij 1641. vbi ex dimissione cuiusdam similis Religiosi Societatis facta à Generali infertur ipsum considerasse causas dimissionis, & dicitur standum esse dicto ipsius, *absque alia extrinseca probatione*.

17 Quin etiam addendum, etiamsi iste magna instantia, & continua importunitate dimissionem extorserit (dum tamen id non fecerit causis falsis, aut fictis, aut defectibus ex industria, & hac intentione, vt dictum est, commissis) adhuc esse validam talem dimissionem, propter rationes assignatas, & ex eo quod in dicta Congregatione 7. *decreto* 18. § 3. decidatur tales, qui sola importunitate dimissionem extorquent, rarissimè permittendos esse ad sæculum redire. Ex eo enim quod id admittatur *rarissimè*, infertur validè admitti. Palaus *eo num. 12.*

18

19 Directè ergo ad casum propositum respondendo censeo istum, qui nulla rationabili causa subsistente, dimissionem postulauit, & obtinuit, securum posse esse in conscientia, & credere se omnino liberum ab illis votis in professione biennali emissis, expendere bona quæ habet sine præiudicio voti paupertatis, & casu, quo in peccata contra castitatem labatur, non confiteri circumstantiam voti à se emissi, vtpotè omnino iam sublati.

20 Si autem adhuc scrupulis agitetur, præterquam quod, vt Suar. inquit *suprà n. 19.* quando *Prælatus Societatis bona fide procedat, & facta in tali diligentia, ac debita consultatione iudicet expedire talem personam liberam dimittere talem, &c. in tali casu non est dubitandum de valore actus*, poterit ad maiorem abundantiam, cautelam, & quietem suæ conscientiæ iterum postulare à Reuerendiss. Generali Societatis suam dimissionem, vel confirmationem prioris, quam ipse poterit dare, tum ex causis præsumptis primæ dimissionis, tum quia qui semel ad sæculum redit, indignus redditur quod iterum admittatur, & malè de illo suspicari potest, tum præterea, quia postquam aliquis dimissus est semel, potest iterum non admitti. Sanchez *eo c. 9 n. 66.* & inclinat Paulus *n. 11.* ac ita audio à viris doctis Societatis in ea practicari.

CONSVLTVM XXXIV.

De quibusdam Congregationibus Religiosarum personarum, virorum, & fœminarum, quibus præsunt fœminæ, opinionis sanctitatis prætextu.

SVMMARIVM.

1 *Tales Congregationes permitti non debent.*
2 *Ex D. Pauli testimonio.*
3 *Aliis rationibus.*
4 *Aristotelis sententia.*
5 *Quo sensu D. Paulus intelligendus*
6 *Aliud testimonium eiusdem.*
7 *Causa huius Apostolici præcepti.*
8 *Conciliorum decreta.*
9 *Prædicandi munus fœminis prohibitum.*
10 *Marcella Romanæ gesta.*
11 *Clementina* Cum quibusdam.
12 *Vrbani VIII factum.*
13 *Hæreses fermè omnes per fœminas propagatæ.*
14 *Fœminæ suppellex præcipua hæresiarcharum.*
15 *Illarum sexus facilis.*
16 *Citiùs imaginantur.*
17 *Congregationes non approbatæ sunt reprobatæ.*
18 *Fœminæ incapaces iurisdictionis.*
19 *Nequeunt confessiones audire.*
20 *Innocentij III. decretum.*
21 *In Ecclesia veteri Holda Prophetissa.*
22 *Olim Diaconissæ, Presbyterissæ, &c.*
23 *Holda Prophetissa ex Dei dispensatione.*
24 *Quæ erant Diaconissæ, & Presbyterissæ.*
25 *Non exercebant iurisdictionem spiritualem.*
26 *Ecclesiæ authoritate quid fieri posset.*
27 *An fœmina initiari possit prima tonsura.*
28 *An censuras ferre.*

IESVS MARIA.

1 CONGREGATIONES, seu Conuenticula virorum, & fœminarum, quibus præsunt in spiritualibus fœminæ etiam opinionis sanctitatis prætextu, non sunt in Ecclesia admittenda sine dispensatione Summi Pontificis, quin potius damnari debent.

Responsio.

2 Probatur primò ex illo Pauli 1. *Corinth. 14. Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut, & lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Hoc enim sensu intelligi videtur hic locus à D. Ambrosio, Anselmo, & aliis, qui quinque rationes assignant huius præcepti.

3 Prima, quia contra ordinem naturæ est vt viros doceant, cùm sint subditæ viris. Secunda, quia est contra ipsarum verecundiam, & humilitatem. Tertia

Tertia, quia etiam est contra rationem, cum vir sit melioris iudicij, discretionis, & discursus quàm fœmina. Quarta, quia vt inquit Anselmus, cum fœmina loquuta est viro suo, persuasit peccatum, iure ergo præcipitur ipsi tacere. Quinta, quia oportet vt frenum injiciatur eius loquacitati. Accedit Aristoteles *lib.9. de natur. animal.c.1.* de fœmina dicens: *Inuida magis, & querula, & maledicentior, & mordacior, præterea anxia, & desperans magis, quam mas atque impudentior, & mendacior, quin etiam facilior decipi.* Non ergo debet esse Magistra.

5 Quod autem Paulus loquatur etiam pro casu quo fœminæ siut personæ spirituales, Prophetissæ, & bonæ famæ colligitur ex iis, quæ subdit. *Si quis videtur Propheta esse, aut spiritualis, cognoscat quæ scribo vobis, quia Domini sunt mandata.* Imò ex illis verbis, *quia Domini sunt mandata;* colligi potest esse de iure diuino, quod fœminæ non doceant viros, aut præsint illis in rebus spiritualibus.

6 Secundò ex eodem Paulo *1. ad Timot.2.* videlicet: *Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde Eua, & Adam non est seductus, mulier autem seducta in præuaricatione fuit.* Cuius præcepti Apostolici occasio fuit, vt notat ibi Theophylactus, quod mulieres aliquæ tempore Pauli acceperant donum propheriæ, ne ergo putarent sibi fas esse in Ecclesia, loqui, & prophetare, hîc eis id inhibet Apostolus, idque tum honestatis, pudoris, infirmitatis, ac loquacitatis muliebris causa (inquit Chrysostomus) tum studio reuerentiæ, & subiectionis erga virum; quæ requirit, vt eo præsente, & loquente, sileat mulier, præsertim in Ecclesia, & rebus sacris. Vnde ex hoc Apostoli loco infert Epiphanius *hær.49.* quod mulieres ad Episcopatum, aut Presbyteratum assumi non possunt, contra Quintilianos. Inferunt etiam Doctores moderni contra Lutherum, Christophorum Goodmanum, & Pepusianos, mulierem non posse ad regimen spirituale Ecclesiæ assumi.

8 Tertiò. & clarè ex Concilio Cæsaraugustano, contra Priscillianum, qui huiusmodi fœminas Doctorissas in sua secta fouebat, congregato, vbi sic iuxta Baron. *sup. an.381. §. Vt mulieres*, statutum fuit: *Vt mulieres omnes Ecclesiæ Catholicæ fideles à virorum alienorum lectione, & cœtibus separentur; nec ad ipsas legentes alij studio vel docendi, vel discendi conueniant, quoniam & hoc Apostolus iubet. Ab vniuersis Episcopis dictum est, anathema futuros, qui hanc Concilij sententiam non obseruauerint.* Item ex Decreto Concilij Carthag.4.*can.98.& 99.* quod refertur *dist.23. can.29.* Cuius titulus est, *Mulier in Conuentu viros docere non permittitur.* Verba autem Canonis sunt hæc. *Mulier quamvis docta, & sancta, viros in Conuentu docere non præsumat.* Fauet Canon *mulierem 33.q.5.* ex D.August. *in lib. qq.veteris Test. q 45.* vbi sic: *Mulierem constat subiectam dominio viri esse, & nullam authoritatem habere, nec docere enim potest, nec testis esse, neque fidem dare, nec iudicare, quanto magis non potest imperare?* De quo Tambur.*de Iur.Abbat.*

9 Quartò ex eo quod Euangelizandi, seu prædicandi functio fœminis prohibita est in Ecclesia, prout communiter colligunt DD. ex locis S.Scripturæ, & Iuribus relatis. Vnde Abbas *in cap.Decernimus, de Iudic.* ait quod in hoc non potest mulier dispensari ab vllo Prælato Summo Pontifice inferiori. Hinc etiam notauit D.Hieron. *in epist.ad Principiam*, quod Marcella Romana eius discipula licet doctissima esset in S.Scriptura, & propterea à multis super ea interrogaretur, nihilominus (inquit) *sic ad interrogata respondebat, vt etiam sua non sua diceret, sed vel mea, vel cuiusvis alterius, vt in eo ipso quod docebat, se discipulam fateretur; sciebat enim dictum ab Apostolo, Docere autem mulieri non permitto.*

11 Quintò ex Clement. *Cùm de quibusdam, de relig. domib.* vbi mulieres statum Beguinarum amplectentes ipso facto excommunicantur, ex eo quod vt ibidem dicitur: *Earum aliqua quasi perducta in mentis insaniam, de Summa Trinitate, ac Diuina essentia disputent, & prædicent, ac circa fidei articulos, & Ecclesiastica Sacramenta opiniones Catholicæ fidei contrarias introducant, & multos super his decipientes simplices, eos in errores diuersos inducant, aliaque quamplura periculum animarum patientia sub quodam velamine sanctitatis faciant, & committant.*

12 Sextò ex facto Vrbani Octavi Summi Pontificis in Bulla *Pastoralis*, an. 1630. edita damnantis Congregationem Iesuitarum, eamque penitus eradicari, & destrui præcipientis ea de causa, quod vt in eadem Bulla dicitur: *Specie salutis animarum promouendæ, aliaque opera permulta sexus, & ingenij imbecillitati, & modestiæ muliebri, ac virginali præsertim pudori minimè conuenientia, & quæ viri Sacrarum litterarum scientia, rerum vsu, vitaque innocentia spectatissimi, difficilè admodum, & nonnisi magna circumspectione adhibita aggrediuntur, attentare, & exercere consueuissent.* Ex quibus elicitur Ecclesiæ mentem esse penitus prohibere ne fœminæ quantumvis spirituales, & deuotæ huiusmodi operibus docendi alios incumbant.

13 Et meritò sanè, quia hæreses fermè omnes propagatæ fuerunt per huiusmodi fœminas specie Sanctitatis velatas. Quod præter recentiora exempla pluribus notat D.Hieron. *ad Ctesiphontem tom.2.* vbi sic habet: *Simon magus hæresim condidit adiutus auxilio Helenæ meretricis. Nicolaus Antiochenus omnium immunditiarum conditor choros duxit fœmineos. Marcion quoque Romam præmisit mulierem ad maiorem lasciuiam. Apelles Philomenem comitem habuit. Montanus Priscam, & Maximillam primùm auro corrupit, deinde hæresi polluit. Arrius vt Orbem deciperet, sororem Principis antè decepit. Donatus Lucillæ opibus adiutus est. In Hispania Agape Helpidium, mulier virum cæcum, cæca duxit in foueam, successoremque sui Priscillianum habuit, cui iuncta Galla alterius, & vicina hæreseos reliquit hæredem.* 14 Vnde etiam fœminæ suppellex præcipua hæresiarcharum, & hæreticorum fuerunt, vt historiæ narrant de Simone mago, Ptolomæo, Apelle, Montano, Tertulliano, Elcesaitis, Paulo Samosetano, Manete, Elpidio, Mohomete, Aldeberto, Luthero, Carostaldio, Oecolampadio, Caluino, Beza, & aliis.

15 Item quia illarum sexus imbecillior est, naturales, vel dæmoniacas suggestiones plurimùm habet pro diuinis, multa quoque sibi somnia fingit, quæ vera credit, iuxta illud Paræmicum *Anus quæ viuit somniat;* abundat passionibus admodum acribus, & vehementibus, quare quod à passione natum, id à veritate profectum putat. Sunt etiam fœminæ naturæ humidioris, & viscosioris, humidum verò facilè commouetur, & varias figuras recipit, ægrius autem, ac serius à motu cessat. Ideo mulieres citius imaginantur: hæc Martinus Delrius *disq. Magicar.lib.4 c.1. quæst.3. sect.3.* addens propterea sæpius decepisse viros etiam doctissimos. Videlicet Tertullianum, & alios quos refert Iosephus à Costa *de nouiss. tempor. lib. 2. cap.11.*

17 Septimò, quia Congregationes, Sodalitia, vel Conuenticula quæ ab Ecclesia approbata non sunt, omninò damnari debent, vt ex Iure ciuili constat *ex l.1. in princ. ff.de Colleg. illicit. & l.3. in vers. Summa, ff. eodem*, & ex Iure Canonico *in can. multis, in princ.16. dist.* vt notant communiter Doctores, specialiter Abbas, Innoc. *in cap.dilecta, de excess. Prał. in gloss.1.* in

in fine, Bartol. *in l fin. ff. de Colleg. illicit.* Cuiacius *lib 7.obseru.5* Petr.Greg.*lib.15.c.32 n.10*.Mysing.*cent. 6.obseru.2.n.2.* Auiles *ad c.12. pratorum,verbo confederatio à princ.& n.10.* Nauar.*conf.3.à n.3.* Menoch.*de arbitr.cent.6.cas.593. à princip.* Vmbertus locat *in iudiciali Inquis. verb. Collegium , n.2.* Barbosa *de Iure Eccles.lib.2.c.11.n.69.& seqq* Cum ergo ista Congregationes, seu sodalitia, in quibus fœminæ præsunt viris, & fœminis ab Ecclesia approbata, vel permissa non sint, reprobanda videntur.

18 Præsertim cum fœminæ incapaces sint non solùm iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed nullius rei, quæ iurisdictionem istam redoleat. Adeo quod Abbatissas Monialium non posse in loco publico benedictionem dare, nec aquam, aut vestes in forma Ecclesiæ benedicere, teneant Majolus *de irregul. lib.1. cap.29.n.26.* Gauantus *in Man.Episc verb Abbatissa,n.8.*

19 Octavò, quia propter hanc incapacitatem fœminarum ad iurisdictionem spiritualem habendam, non solum nequeunt etiam Abbatissæ Monialium, confessiones illarum audire, aut aliquam authoritatem spiritualem circa earum conscientias exercere, prout colligitur *ex cap.Noua,de pœnit.& remission.* S.Thom. *in 4. dist.19.q.1. art.1. & dist.25.q.1. art.1.* Syluest. *verb.Abbatissa,q.3.n.8.* Miranda *de Sacris Monialib. q.6.art.5. concl.1.* Salas *de legib.q.95. tract.14. disp 8. sect.19.n.91.* Sed etiam appositum vocatur *absonum*, & *absurdum*, & præcipitur Prælatis, vt ea ipsis interdicant ab Innocentio III. *in d. cap. Noua*, his verbis, *Noua quædam nostris sunt auribus intimata, quod Abbatissæ moniales proprias benedicunt, ipsarum quoque confessiones in criminibus audiunt, & legentes Euangelium præsumunt publicè prædicare. Cum igitur id absonum sit, pariter & absurdum, mandamus quatenus ne id de cætero fiat, curetis firmiter inhibere. Quia licet beatissima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi sed istis Dominus claues Regni Cœlorum commisit.*

20

21 Nec obstat primò, quod in lege antiqua fœminis videbatur permissum prædicare, & docere, vt patet in Holda prophetissa, de qua dicitur 4.*Reg.22.* à Iosia Rege consultam fuisse, & habitasse in Ierusalem in *Secunda*, quæ erat domus doctrinæ, prout Chaldæus exponit, & in ea habitabant Prophetæ, Doctores, & Recabitæ, quos illa instruebat.

22 Secundò, quia antiquitus erant in Ecclesia Subdiaconissæ, Diaconissæ, Presbyterissæ, & Episcopissæ, habentes aliquod munus, & dignitatem. Ad primum

23 enim dicitur id contigisse ex speciali Dei dispensatione, & quia fœmina illa erat vera Dei Prophetissa spiritu Dei illuminata, vt propterea ad eam consulendam miserit Iosias Rex nuntios.

24 Ad secundum, siue dicantur tales fœminæ illæ quæ Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris, & Episcopis matrimonio coniunctæ erant, & ab eisdem ex mutuo consensu separatæ castitatem, & cœlibem vitam ducebant, prout colligitur ex Concilio Turonensi 2. *cap.3.12.& 20.* & Gregorio *lib.4. Dialog. c.11.* Concilio Altisiodorensi *can.21.* Siue tales dicantur propter senectutem, prout colligitur ex Con-

25 cilio Laodiceno *can.11.* Photio *in suo Nomocanone, art.1.c.17.* siue etiam quia exercebant aliquas functiones in Ecclesia, quæ decenter à viris exerceri non poterant, vt cum baptizabantur, vel oleo Sancto vngebantur fœminæ, prout colligitur ex D.Epiphan. *contra hæres.hæres.79.* Clemente I.*lib.3 Constit Apostol. cap.15. & c.19. & lib 8. c.32.* ac Concilio Nicæno I. *c.74.* Certum est huiusmodi fœminas non exercuisse aliquam iurisdictionem spiritualem in Ecclesia, prædicasse, aut docuisse, præsertim coram viris. Esto autẽ id fieret, non nisi Ecclesiæ authoritate fiebat, quæ his temporibus id non permittit; ipsa autem permittente possent etiam fœminæ huius temporis prædicare, & docere, prout habent Abbas *in cap.decernimus, de Iudiciis*, Salmeron 1. *Corinth.14. disp.32.* Tambur. *de Iure Abbat. disp.32. quæsit.10.* ponens exemplum in S.Catharina Senensi, quæ quia Sanctitate, & scientia, & dono reuelationis erat insignita, in Consistorio apud Summum Pontificem, & Cardinales non semel sermonem habuit.

26

27 Qua etiam de causa iure permittuntur libri Sanctarum Hildegardis, Methildis, Birgittæ, Theresiæ, Magdalenæ de Pazzi, & aliarum, in quibus spiritualia, ac mystica docent. Quod etiam corroboratur ex eo quod quamvis fœminæ incapaces sint primæ tonsuræ, & ordinum, etiam minorum, loquendo videlicet de potestate veluti ordinaria Ecclesiæ, prout tenent Reuerendiss. Magister Candidus *de Sacrament. Ordin disquis.4.art.5.dub.4.* Marchinus *de Sacrament. Ordin. tract.1.part.4.c.1.* Villalobos *in Summa,tom.1. tract.11. diffic.10. num.1.* Conformiter ad doctrinam D.Ambrosij, D.Thomæ, & plurium aliorum, maximè accedente Ecclesiæ praxi; nihilominus tamen, iuxta sententiam Paludani, Hurtadi, & Caspensis, quos sequitur P.Diana *p.8.tract.1.res.39.* potest Summus Pontifex ex sua veluti absoluta potentia priuilegium concedere fœminæ, vt prima tonsura, & Minoribus Ordinibus initietur.

Similiter iuxta sententiam eiusdem Paludani, Armillæ, Syluestri, Sayri, Filliucij, Hurtadi, & aliorum, quos idem Diana refert, potest delegari fœminæ authoritas ferendi censuras ex Papæ priuilegio. In his ergo casibus admitti posset id quod in præsenti negamus.

CONSVLTVM XXXV.

De quodam Religioso translato de statu Choristarum ad statum Conuersorum.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Prælati possunt transferre Choristas ad statum laicorum.*
3 *Propter insufficientiam.*
4 *Chorus pro sufficientibus est institutus.*
5 *Textus in c.quamvis, de ætat. & qualit.*
6 *Defectus scientiæ præstat legitimam causam.*
7 *Et specialis affectus ad munia conuersorum.*
8 *Per hanc translationem non variatur status Religiosus.*
9 *An id intelligendum etiam de Choristis in Sacris constitutis.*
10 *Possunt degradari.*
11 *Potuit Generalis hunc Religiosum transferre.*
12 *Sene ipsius iniuria.*
13 *Scienti, & volenti non fit.*
14 *Quid si postea dicat, per vim & metum consensisse.*
15 *Gradus Choristarum est perfectior.*
16 *Dubium de Nouitiatu.*
17 *Resolutio illius.*
18 *Dubium propter decreta Summorum Pontificum.*
19 *Resoluitur.*
20 *Praxis Religionum.*
21 *Quid dicendum è contra de transitu Conuersorum ad statum Clericorum.*

JESUS

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 N. Religiosus choro destinatus in Religione N. postulauit à suo Generali vt eum transferret ad statum conuersorum, seu laicorum, ea de causa, & titulo, quod se inhabilem existimaret ad litteraturam requisitam pro Choristis, quod obtinuit. Postea verò dixit se id fecisse per vim, & metum, & constat esse mediocriter sufficientem. Quæritur ergo quid Iuris in hoc casu.

Responsio.

2 Suppono posse Prælatos Religionum transferre choristas illarum ad gradum seu statum Laicorum. Primò quidem in pœnam delicti commissi. Sicut enim propter delicta possunt ad perpetuum carcerem, triremes, & similes pœnas condemnari, *c. quanto, de offic. ordin. & c. in singulis, & c. eam te, de stat. Monach.* multò magis ad istam, quæ magis Religiosa est, & conformior religiosorum statui.

3 Secundò, propter insufficientiam, & inhabilitatem ad eas litteras addiscendas, quæ necessariæ sunt pro iis, qui choro deseruiunt. Eo enim ipso quod habent talem insufficientiam, & inhabilitatem, indigni sunt eo statu, ac per consequens ab eo repel-

4 lendi. Argument. *c. Cum in cunctis, de elect. & elect. potest. & cap. eam te, de ætat. & qualit. & c. ad Apostolic. de Regular.* Eo quòd stante inhabilitate ad litteraturam, indecens omnino est, vt choro, qui solum pro sufficientem litteraturam habentibus institu-

5 tus est, deseruiant. Ad quod maximè deseruit *c. Quamuis, de ætat. & qualit.* Et in fortioribus terminis, vbi Episcopus iam promotus ob defectum scientiæ amouetur ab exequutione Pontificalium, & ab administratione Ecclesiæ.

6 Immò is textus probat defectum scientiæ præstare legitimam causam deponendi aliquem ab Episcopatu. Abbas *ibid. n. 1.* Flamin. *de resign. lib. 5. q. 3. num. 85.* Multò ergo magis defectus scientiæ pro choro deputatis requisitæ causam præbebit dejiciendi existentes in tali gradu ad inferiorem conuersorum. Fauent *l. si seruus, §. Proculus, ff. ad l. Aquiliam, & l. vt gradatim, §. reprobari, ff. de munerib.* Et notant Bald. *in l. sed & si reprobari, ff. de excusat. tutor.* Et Gutier. *in pragma. sanct. verb. indignorum.*

7 Tertiò propter specialem affectum, & singularem amorem Religiosorum ad obsequia humilia conuersorum. Quia excessus spiritualis profectus, quem ex altioribus ministris deducere poterant Religiosi, compensatur affectu isto humilitatis. Et ratio generalis huius sententiæ est, quia per huiusmodi translationem non variatur substantialis religionis status, sed illæsus manet, & cum eisdem votis Religionis.

8 Ita supponunt communiter DD. specialiter Sotus *lib. 10. de iust. q. 9. art. 3. col. penult. vers. ad aliud verò,* Aragon. *2. 2. q. 83. art. 12. dub. 4. in arg. & ibi vers. Aduertendo 2. in fin.* Azor. *tom. 1. instit. mor. lib. 10. c. 6. q. 7.* Ledesma *2. p. Sum. tract. 9. c. 4. concl. 13. dub. 1. pag. mihi 740.* Suar. *tom. 2. de relig. lib. 4. c. 17. n. 7.* ex professo Sanchez *lib. 6. in Decal. c. 7. n. 80.* Peirin. *tom. 1. de subd. q. 1. de obed. c. 24. §. Tertiò. Et in Additamentis ad Constitut. Leonis X. 3. tom. c. 4. n. 58.* (Addens etiam ibi Faustum *in thesaur. lib. 9. q. 177.*) Bordonus *in Res. res. 30 q. 1.* & ego *tom. 1. Sum. c. 22. n. 25.* Qui nouissimè vidi Castrum Palaum *p. 3. de vot. obedient. disp. 4. punct. 26. §. 5. n. 11.* & P. Dianam *p. 9. tract. 7. res. 74.*

9 Quamvis autem eo *num. 65.* dixerim cum communi aliorum sententia, hoc esse intelligendum de choristis, qui in Sacris ordinibus constituti non sunt, non de Diaconis, aut Subdiaconis, & ita regulariter practicandum; nihilominus in casu grauissimi delicti commissi, etiam, vt credo, possunt isti in sacris constituti ad conuersorum gradum in pœnam talis delicti dejici.

10 Si enim possunt degradari, quare non deponi, & dejici ad conuersorum gradum? Præsertim cum hoc videatur pertinere ad potestatem iurisdictionis, imò & dominatiuam, quam habent Superiores Regulares in sibi subditos, & aliquando expediens sit illa vti. Bordonus *d. q. 12.* Addens etiam hos constitutos in sacris, & ad conuersorum gradum deiectos, non teneri ad officium diuinum Clericorum recitandum, sicut de aliis non constitutis dixi eo loco. Sed de hoc aliàs. A quibus autem Superioribus id effici possit, tractat Castrus Palaus relatus.

11 His præiactis dicendum, potuisse Generalem huius Religionis transferre prædictum Choristam ad gradum, seu statum conuersorum. Primò propter dicta; cum enim vna ex causis, propter quas, iuxta Doctores relatos, id fieri potest, sit insufficientia, & inhabilitas, cum ea reperta fuerit in tali professo, vtique propter illam dejici potuit, ac debuit ad inferiorem gradum.

12 Secundò, quia si oppositum dici deberet, maximè quia illi facta fuisset iniuria deponendo ipsum ab eo gradu choristarum pro quo professionem emisit: hoc autem non subsistit; tum quia iniuria non nascitur vnde iura nascuntur, *l. meminerint, C. vnde vi, c. qualiter & quando, de accus.* Aymon. *de antiquit. tempor. p. 1. c. 2. ampliat. 13. n. 10. cum seqq.* Barbosa *de Axiomat. iuris, axiomat. 126. num. 3.* Hæc autem translatio iuri conformis est, & consuetudini Religionum, nec per eam mutatur Religio, sed solum exercitia, & mini-

13 steria illius. Tum quia iniuria non fit scienti, & volenti, *l. 1. §. vsque adeo, ff. de iureiur. l. 1. ff. de actionib. empti, l. nemo præsumitur, ff. de regulis iuris, c. scienti, eod. tit. in 6.* Aristoteles *lib. 5. Ethic. c. 9 & 11.* S. Thom. *2. 2. q. 59. art. 3.* Sotus *3. de iust. q. 3. art. 3.* & Doctores communiter, iste autem professus voluntariè, prout tunc apparuit, acceptauit hanc translationem, & ipsam postulauit.

14 Nihilominus constito postea, quod iste professus sit mediocris litteraturæ (maximè si adsit spes maioris) & quod dicat se per vim, & metum postulasse talem translationem; etsi ratione inconstantiæ, & deceptionis aliqualis, seu fraudis commissæ contra suum Superiorem dignus videatur quod non permittatur ascendere ad gradum choristarum, quia iuxta *Iacob. 1.* ostenditur *vir duplex animo, inconstans, &c.* & *fraudem fraude repellere liceat,* iuxta *l. cum pater, §. Titio*

15 *fratri, ff. de leg. 2.* Glossa *verbo malignantium, in c. cupientes, de elect. in 6.* maximè si non probat talem vim, & metum, cum *fraus, & dolus* nemini debeant patrocinari, *l. itaque fullo, ff. de furtis, c. dictum 30. q. 1. c. intelleximus, de iudic. c. tua 12. de Cler. non resid. c. sedes, c. ex tenore, de rescript. c. 2. de dolo,* & aliis iuribus, & Doctoribus, nihilominus quia gradus choristarum est perfectior gradu conuersorum, cum ordinetur ad exercitia maioris perfectionis, scilicet chori, altaris, Sacramentorum, &c. & maioris perfectionis via nulli est præcludenda, *c. licet, de Regularib.* ideo consultius existimo admitti debere ad dictum gradum choristarum.

16 Quamvis tamen per hæc sufficienter satisfactum sit quæsito præsenti, adhuc tamen dubitabit aliquis, quomodo ille, qui fecit Nouitiatum pro clericatu possit ad statum conuersorum dejici; siquidem in tali Nouitiatu non potuit experiri difficultates, quæ

quæ sunt in statu conuersorum. Sed conformiter ad ea, quæ dixi *tom 4. verbo Professio Regularis, n.10.* quæ etiam approbat Sapientissimus Pater Diana *p.9. tract.6.res.12.* relatis Tamburino, Sanctorio, Bordono, Peirino, Felizzario, & Quintanaduenas, cùm 17 ad valorem Nouitiatus satis sit quod Nouitius vno integro anno sub obedientia Prælati existat, non videtur necessária alia probatio austeritatum Religionis. Eo præsertim quod sufficiens videtur esse ea quæ in aliis cernitur.

Si vlterius dubitetur quomodo potuit iste Religiosus ex statu Clericali ad statum conuersorum transire sine sui Superioris authoritate, siquidè ex decretis 18 Clementis VIII. & Vrbani VIII. pro Reformatione Regularium habentur hæc: *Qui ad conuersorum habitum recepti fuerint ad Clericalem statum transire etiam durante tempore probationis non possint.*

19 Respondetur, in primis in illo decreto solum esse sermonem de transitu conuersorum ad Clericalem statum, non è contra de statu Clericorum ad statum conuersorum, prout contingit in præsenti, & notat Bordonus *tom.2. resol.54.n.229.* Deinde optimè notat Diana hæc: *Aliud est transire, quod respicit agere propria authoritate; aliud transferri, quod indicat actum alterius potentis transferre: itaque per illud statutum non aufertur potestas Superiori, sed subdito negatur transitus propria voluntate ad altiorem statum, ad quem nemo debet accedere, nisi priùs vocetur.*

20 Accedit prætereà praxis Religionum, quæ etiam post prædicta decreta Clementis, & Vrbani VIII. Clericos ad statum conuersorum sæpius dejicit, innitendo communi opinioni Doctorum, propter rationes, & motiua, de quibus *sup.* Hanc verò praxim esse testatur P. Diana *p.9.tract.7.resol.74.*

21 An verò etiam è contra possit Religiosus conuersus transire ad statum choristarum dixi *tom. 2. meæ Summæ, c.8.n.22.* Et nouissimè de eo agit Franciscus Bordonus *in suis decisionibus Miscellaneis decis.71.* vbi dicit nec Nuncium Apostolicum in sua iurisdictione posse id facere, nisi id habeat expressum in litteris suæ Nunciaturæ.

Quod probat ex eo, quod Regulares sunt exempti etiam à iurisdictione Dom. Nuntiorum Sedis Apostolicæ; & ex decreto Clement. VIII. quod supra retuli. De hac tamen Dom. Nuntiorum authoritate in Regulares egi *tom.5. Summæ, in Marimagno Prædicatorum, n.44. & in Marimagno Minorum, n.112.*

CONSVLTVM XXXVI.

De quodam statuto circa successionem Generalatus, quando vacaret.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu statutum cuiusdam Capituli.*
2 *Dubium circa illud.*
3 *Decreta, & constitutiones quomodo inter se differant.*
4 *Decreti definitio.*
5 *Constitutionis etymologia, & definitio.*
6 *Quæ sint constitutiones ordinis.*
7 *Quæ decreta.*
8 *Minor notitia habetur de decretis, quàm de constitutionibus ordinis.*
Decreta an sint perpetua, vel ad tempus. ibid.
9 *Nomine constitutionum Ordinis an veniat decretum.*
10 *Verba qualiter sunt interpretanda.*
11 *Verba debent intelligi iuxta subiectam materiam.*
12 *Papa omnia iura habet in scrinio sui pectoris.*
13 *Papæ iudicium cœleste arbitrium appellatur.*
14 *Responsio ad dubium.*
15 *Constitutionum verba.*
16 *Earum constitutionum mens.*
17 *Respondetur obiectioni.*
18 *Dictio* Nisi, *quid importat.*
19 *Quid dictio* Fortè.
20 *Verborum constitutionum expensio.*
21 *Alia obiectio.*
22 *Responsio.*
23 *An obstet decretum Capituli generalis.*
24 *Lex posterior quando dicatur abrogare priorem.*
25 *Generalis, & Vicarius Generalis possunt facere soli quidquid totum Capitulum facere potest.*
26 *An possint dispensare in constitutionibus Ordinis.*
27 *Ad hoc oppositio.*
28 *Ea, quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
29 *Consulti resolutio.*

IESVS MARIA.

Casus, seu statutum cuiusdam Capituli.

1 IN quodam Capitulo generali Ordinis Carmelitarum, Romæ habito anno 1645. editum fuit decretum tenoris sequentis. *Quamuis in nostris constitutionibus p.4.cap.5. statuatur, quod vacante quoquo modo officio Generalatus, Prouincialis illius Prouinciæ in qua Capitulum erat assignatum, vel ipsius Vicarius fungatur auctoritate plenaria Prioris Generalis, & conuocet Capitulum Generale, præsideatque in ipso donec Prior Generalis sit electus, nisi aliter à Sede Apostolica fuerit ordinatum: nihilominus ad impedienda aliqua inconuenientia, quæ in huiusmodi prouisione, experientia comprobante, reperta sunt, statuimus, & mandamus, quod vacante quomodolibet officio Prioris Generalis, statim Procurator Generalis sit Vicarius Generalis, cum hoc tamen onere, vt vocem passiuam non habeat ad Generalatum; & si ipse officium Vicarij Generalis acceptare noluerit, primus Socius Reu. Patris succedat in dicto officio cum eodem onere, & si iste etiam recusauerit, succedat secundus Socius Reu. P. Generalis cum eodem onere, & si iste etiam renuerit, succedat Secretarius Ordinis cum eodem onere; & si neque Secretarius voluerit se voce passiua priuare, in tali casu ordinamus quod prædicti quatuor Patres vnà cum R.admodum P. Priore Transpontinæ ad electionem Vicarij Generalis deueniant per vota secreta, & qui plura vota habuerit, sit ipso facto Vicarius Generalis, teneaturque officium acceptare cum prædicta conditione priuationis vocis passiuæ ad Generalatum, & vt habetur in præfatis constitutionibus intra annum à vacatione Generalatus conuocet Capitulum pro Priore Generali eligendo.*

Quod si terminum ordinatum plus distrahere oporteret, quàm per annum, quia fortè Generalatus officium tali vacaret tempore, quod propter disconuenientiam temporis non posset celebrari Capitulum Generale in Festo Pentecostes immediatè sequenti, celebretur in alio anno proximo, præsidente eodem Vicario Generali.

2 Cum autem Generalis eiusdem Ordinis diem vltimum clauserit de mense Februarij anni 1647. & in vim eiusdem decreti Magister Hippolitus Sesoldi, tunc Prior Generalis, ad Vicariatum Generalem ascenderit, & videretur quod ratione talis decreti teneretur conuocare Ordinem pro capitulo Generali celebrando anno 1648. Et ex alia parte inconueniens valdè videretur probis, & prudentibus Religiosis Ordinis, tam citò, & intempestiuè, scilicet vno solo triennio

triennio peracto celebrare capitulum generale magnis expensis, & sumptibus pauperis Religionis, & cum periculis gremialium venturorum ad capitulum, grassantibus præsertim vndique bellis, & itinerum prædonibus, vt propterea videretur debere differri vsque ad annum Sanctum 1650. quo plures Religiosi deuotionis gratiâ solent Romam accedere: Idcirco ex parte eiusdem Reuerendissimi Vicarij Generalis supplicatum est Sanctissimo, vt non obstante tali decreto capituli generalis anni 1645. prorogaretur alterius capituli generalis celebratio ad dictum annum Sanctum Jubilæi anni 1650. ad quam petitionem Sanctissimus respondit his verbis: *Obseruentur Constitutiones Ordinis*, quam etiam esse Sanctissimi mentem asseuerat Eminentissimus, & Reuerendissimus Cardinalis Ginettus Ordinis Protector.

Modo quæritur an in vim huius rescripti, & oraculi Sanctissimi possit idem Reuerendissimus celebrationem dicti capituli generalis ad præfatum annum Iubilæi prorogare.

3 Pro quo præmittendum, valdè differre inter se decreta etiamsi sint capituli generalis, & constitutiones Ordinis non solùm quantum ad nomen ipsum decre-4 ti, quod secundum Speculatorem est idem quod sententia diffinitiua, *ff. de re iud. l. decreta, vel interloquutoria, ff. de assess. l. 1. in fin.* vel illud quod Capitulum, vel Ordo, vel Vniuersitas aut maior pars ordinabit, 5 *ff. quod cuiusque vniuersit. l. planè*: Constitutiones verò cum constitutio dicatur à *Con*, & *Statuo*, sunt eæ quæ fiunt à Principe cum suis Consiliariis. Panorm. *in rubric. de Constit.* Syluest. *in Sum. verb. Constitutio*: 6 Sed etiam, & specialiter, quod Constitutiones Ordinis important solùm illas, quæ in volumine aliquo comprehenduntur, & sunt approbatæ à Sede Apostolica.

7 Decreta autem Capituli generalis non sic, sed sunt ordinationes quædam scriptæ in libro, seu Registro Ordinis, & non sunt approbata à Sede Apostolica. Vnde etiam differunt in hoc, quod decreta Capitulorum Generalium vel non obligant, iuxta D. Antoninum *3. part. tit. 24. cap. 2.* §. 4. nisi vsque ad sequens Capitulum, prout contingit in aliquibus 8 Religionibus; vel esto quod sint perpetua, prout reuera sunt, quia sunt facta per modum legis, de cuius ratione est perpetuitas, nam per illam distinguitur à præcepto; nihilominus tamen minor de illis notitia habetur, quàm de Constitutionibus Ordinis, vel quia non practicantur, vel quia facilè traduntur obliuioni, vel præcipuè quia cùm non sint auctoritate Apostolica confirmata, proculdubio faciliùs omninò abrogantur, quàm Constitutiones Ordinis, quæ ab eadem Sede approbatæ sunt, ac proinde vel nullo modo, vel difficilè saltem abrogari possunt. Sic colligo ex Syluestro *sup. d. verb. Constitutio*, qui propterea pro inconuenienti affert, quod si hoc non esset, acta Capitulorum generalium, & Ordinationes factæ collegialiter in Ordine Prædicatorum non differrent à constitutionibus. Vide etiam Barbos. *in vot. decisiuis, vot. 104.*

9 Secundò præmittendum, quod cum Sanctissimus in præfato rescripto, seu oraculo viuæ vocis dixerit, quod in præsenti casu obseruentur constitutiones Ordinis, proculdubio nomine constitutionum Ordinis non venit Decretum relatum capituli generalis, sed Ordinis constitutiones.

10 Primò quidem, quia verba sunt intelligenda, & interpretanda secundum propriam significationem, & ab ipsa nullo modo recedendum, *l. non aliter, ff. de leg. 3.* Crauet. *cons. 20. n. 9. & cons. 105. n. 2. & cons. 149. n. 7. & cons. 227. n. 11. & seq. & consil. 239. n. 3. & 4.* Paris. *consil. 22. n. 6. lib. 4.* vbi ampliat etiamsi agatur de præiudicio tertij. Dec. *cons. 113. n. 6.* Surd. *cons. 140. n. 63. & seq.* vbi ampliat procedere etiam in materia odiosa, quando non præiudicatur tertio, nec iurisdictioni ordinariæ, & *cons. 288. n. 27.* Decian. *cons. 17. n. 45. lib. 1. & cons. 30. n. 22. lib. 3.* Vnde prouenit quod vulgò dicitur verba debere intelligi quatenus propria eorum significatio patitur, *l. cum lege, ff. de testam. l. 1. § quod autem, ff. de aleat. c. ad audientiam 12. de decim.* Card. Mant. *de Coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 18. n. 35.* Barbosa Sen. *in l. quia tale, n. 37. ff. solut. matr.* Rot. *dec. 312. n. 1.* apud Farinac. *p. 1. recent.* Cùm ergo, vt dictum est, secundum proprietatem verborum constitutiones Ordinis, & Decreta Generalis Capituli valdè differant, absque dubio nomine constitutionum Ordinis non intelligit Sanctissimus præfatum Decretum Capituli Generalis.

11 Secundò, quia verba debent intelligi iuxta subiectam materiam, *l. cum pater, §. donatum, ff. de legat. 2. l. si verò*, & ibi Bart. *ff. locati, l. sed etsi possessor 11. §. item si iuramento ff. de iureiur. l. fin. C. de non num. pecun. l. cum manu facta, in fin. ff. de contrahend. empt. l. damni infecti, in princ. ff. de damno infecto, l. fluminum, §. hæc stipulatio, eodem tit. l. Proculus, ff. vsufructu, l. si stipulatus ff. de vsuris, l. vbi ita donatur, ff. de donat. caus. mort. l. insulam, ff. de præscript. verb. l. si olei, C. locati, c. Constitutus, de relig. dom. c. solitæ, de maior. & obed.* Corn. *cons. 239. n. 5. lib. 1. & cons. 138. n. 3. lib. 3.* Ber. *cons. 106. n. 24. lib. 1.* Alex. *cons. 129. Puto de iure, lib. 2. & cons. 37. viso, n. 5. lib. 3.* Euerar. *in topic. legal. q. 6.* Mascard. *de probat. concl. 1131. n. 20.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 104. n. 28.* & plures alij, quos refert Barbosa Iun. *in tract. de Axiomat. Iur. Axiom. 222. num. 8.* Cùm igitur in supplicatione facta ad Sanctissimum ab ipso peteretur, vt non obstante dicto Decreto capituli generalis, prorogare posset Generale Capitulum, & ipse responderit quod *obseruentur Constitutiones*, non verò responderit quod obseruetur præfatum decretum, clarè videtur inferri, quod etiam iuxta subiectam materiam nomine constitutionum non intellexit ipsum decretum, alioquin facillimo negotio posset respondere quod obseruaretur dictum Decretum.

Hoc tertiò maximè vrget, quia cùm Sanctissimus sit Doctor sapientissimus, ac versatissimus in Tribunalibus S. Rotæ Romanæ, & Nunciaturarum Hispaniæ, & Neapolis, in quibus sæpè sæpius causæ Regularium agitari solent, ad quarum exactam notitiam necesse est scire, qualiter inter ipsos distinguantur constitutiones generales Ordinum, & Decreta capitulorum generalium, nulla ratione, nullóve fundamento affirmari potest, quod ipse nomine constitutionum Ordinis intellexerit Decretum illud Capituli.

12 Præsertim quia de Papa dicitur omnia iura in scrinio pectoris sui habere recondita, *c. 1. de Constit. lib. 6.* Tiraq. *de Nobilit. cap. 20. n. 41. & c. 31. n. 547.* Valasc. *cons. 51. n. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. n. 85.* Nullatenus ergo præsumenda de ipso ignorantia talis distinctionis, quæ potiùs ad ius, & naturam constitutionis & decreti spectat, quàm ad factum ipsum, de quo in Papa admitti potest nescientia.

13 Imò cum Papæ iudicium cœleste arbitrium appelletur *in l. 1. in fin. C. de Sum. Trinit. & fid. Cathol.* Loter. *de re benef. lib. 1. q. 11. n. 14.* Abb. *q. 1. col. 3. n. 3.* Cardin. Tusch. *tom. 6. lit. P, concl. 49. n. 87.* speciali lumini, & assistentiæ Spiritus Sancti tribuendum videtur quod dixerit, *Obseruentur Constitutiones Ordinis*, non verò obseruetur decretum Capituli generalis. Iam videndum, an ex vi Constitutionũ Ordinis prorogari possit Capitulum generale vltra terminum præfixum per dictum Decretum.

14 Et respondendum affirmatiuè. Primò quidem, quia in constitutionibus generalibus Ordinis iussu Cle-

mentis VIII. factis, & authoritate ipsius confirmatis, sic habetur 4.*p.cap.*1. quod est de capitulo generali, & eius Præsidente, & qui possunt interesse. *Generale Capitulum de sexennio in sexennium celebretur, nisi forte propter mortem, & assumptionem Prioris generalis ipsum oporteat accelerari, vel nisi ex causis rationabilibus præcedens Capitulum generale diffinisset, tempus esse prolongandum.* Eadem similiter habentur in aliis constitutionibus generalibus posterioribus, scilicet in eis quæ factæ sunt sub Generali Ioan. Baptista Cafardo, & in aliis etiam adhuc posterioribus sub Generali

15

16 Gregorio Canali *p.*4 *cap.*1. quod est eiusdem Tituli, in quibus etiam additur: *aut prior Generalis iisdem de causis in aliud tempus prorogandum esse indicauerit assensu RR. Diffinitorum Capituli Generalis.* Ex his enim simul iunctis habetur mentem constitutionum generalium Ordinis eam esse, vt capitulum generale de sexennio in sexennium celebretur, ac proinde cùm Sanctissimus responderit, *Obseruentur Constitutiones*, posse ex vi illarum dictum Capitulum generale prolongari, saltem vsque ad annum Sanctum præfatum, in quo quinquennium alterius capituli generalis finitur.

17 Nec obstant illa verba, *nisi forte propter mortem, & assumptionem Prioris Generalis ipsum oporteat accelerari*; quia ista acceleratio capituli, de qua in casu præsenti, non solùm non oportet, sed etiam est maximè disconueniens Religioni propter indicata in-

18 conuenientia, scilicet propter intolerabiles expensas pauperioris inter Mendicantes Religionis, pericula itinerum, prædonum, &c. ac tam acceleratam, & intempestiuam Capituli generalis celebrationem. Immò ex iisdem verbis colligi potest contrarium. Dictio enim *Nisi*, est exclusiua aliorum casuum, præter numeratos, *ex l.qui aliena, §.si libertas, ff.de neg. gest. cap.si duo, de procurat. in 6. cum concord.citat.* per Crauet. *conf.*155. *n.*1. Iacob. Sbroz. *de V car. Episcop. lib.*2.*q.*111.*n.*5. Nicol. Garz *de benefic.p.*1.*c.*5. *num.*70. Barbos. *in tract de dict.vsufreq. Diction.*217.*n.*4. Cum ergo solum concedatur acceleratio capituli generalis citra sexennium, quando id oporteat fieri propter mortem, vel assumptionem Generalis, cùm in casu nostro id non oporteat, sed potius oporteat contrarium, vtique dicendum, seruari debere dictam constitutionem de celebratione capituli solùm de sexennio in sexennium.

19 Expendenda etiam est dictio illa, *Forte*, quæ est nota dubitationis, vt *in l. vrbana prædia, & in l.absentem, ff de verbor. signific. & in l.mutui, & l.filiusfam. ff.de procur. & in l.si duo*, & ibi Gloss. *ff. de receptis arbitris, & in l. & si forte in princ.* §.1. *si seruitus vindicetur, & in l.*1.§.1 *iuncta glossa verb. adiecta causa, ff de rei vend. & in cap.*2. *de sponsal.* & tradunt Rebuff. Paris. Iaso. Ludouicus Gomez, Menoch. Thuscus, Cened. & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *in tract.relat.dict.*127.*n.*1. Ex hoc enim infertur, Religionem maximè dubitasse de hoc, quod possit dari causa accelerandi capitulum generale citra sexennium, etiam pro casu mortis, vel assumptionis Prioris Generalis.

21 Insuper expendenda illa, *vel nisi ex causis rationabilibus præcedens Capitulum Generale diffinisset tempus esse prolongandum.* Ex eis enim videtur inferri, quod quod licet Capitulum generale possit prorogare capitulum vltra sexennium, non tamen possit illud accelerare infra, intra, vel citra sexennium, siquidem primum ipsi conceditur, non verò secundum.

21 Neque etiam obstant illa addita in posterioribus Constitutionibus: *Aut Prior Generalis iisdem de causis in aliud tempus prorogandum esse indicauerit assensu RR. Diffinitorum Capituli Generalis*; ex quibus videtur sequi, quod Generalis, ac Vicarius generalis non possint id facere, nisi assentientibus Diffinitoribus capituli generalis.

Primò quidem, quia videtur esse sermo de prorogatione capituli generalis facienda alio capitulo generali præcedenti, & tempore quo celebratur; tunc enim solùm habent suam authoritatem Diffinitores capituli generalis, non verò de prorogatione facienda extra illud. 22

Secundò, quod est maximè notandum, quia vt constat ex ipsismet constitutionibus, tam antiquis, quàm modernis, *part.*2.*cap.*1.*num.*9. Generales (idem dico de Vicariis generalibus, quia succedunt ipsis in eadem authoritate) possunt facere se solis, quæ Diffinitores facere possunt. Dicitur enim ibi: *Etiam committimus eidem quod possit omnia facere, quæ nos Diffinitores facere possumus: absolutionibus Priorum prouincialium liberè, sine culpa, & eorum institutionibus pro libito, vbi potest fieri electio, & apertione sigilli communis Ordinis dumtaxat exceptis.* Cùm ergo ex vi prædictæ constitutionis possit Generalis prorogare capitulum generale assentientibus Diffinitoribus, poterit id facere sine illis, siquidem ipsimet committunt vniuersalem facultatem faciendi omnia, quæ ipsi facere possunt, illis tribus exceptis. Certi enim iuris est, quod cùm alicui conceditur facultas faciendi aliquid de aliorum consensu, si illi se remittant ipsius prudentiæ, factum esse legitimum, siue consensus præcedat, siue sequatur actum, Antonius Gomez *l.*53. *Taur.n.*6. Tiraq. *de iure mar. glos.*6. *à n.*1. Flamin. *lib.*8.*q.*8. *à n.*105. Calder. Pereira *de extinct. emphyt. c.*11.*n.*7. Viuian. *lib.*4 *c.*11. *n.*36. *in* 2. *edit.*

Minùs obstat, si objiciatur Decretum illud capituli generalis relatum, quatenus in illo præscribitur tempus celebrandi capitulum generale post mortem Generalis, eodem vel sequenti anno. Etenim iuxta dicta in præcedentibus ex mente Sanctissimi, Religio quantum ad hoc punctum prorogationis capituli, non debet attendere præfatum decretum, sed ad constitutiones generales Ordinis. Deinde cum in dicto Decreto non abrogentur constitutiones generales, sed solùm illa constitutio, quæ habetur *part.*4. *cap.*3. vt patet ex verbis ipsius, & in qua dicitur, quod mortuo, vel assumpto generali, fit Vicarius Generalis Ordinis ille Prouincialis illius Prouinciæ, in qua capitulum generale erat assignatum; vtique nihil per ipsum derogatur constitutioni illi, *ex* 4.*p.c.*1. à nobis relatæ. 23

Præsertim quia lex posterior non abrogat priorem, nisi de ipsa faciat expressam mentionem iuxta aliquos Authores, præsertim Spinum *in specul. testam. gloss.*30 *princ. num.*10. Barbosam *in Collect. Doctor. in cap. Eam te, de ætat. & qualit.* qui id colligit *ex d.cap. Eam te*; vel esto quod oppositum sit dicendum, iuxta alios quos retuli, & sequutus sum *tom.*4. *verb. leges regul. n.*53. id tamen intelligitur, vt eodem loco dixi, quando lex prior non loquitur pro casu speciali solùm, prout contingit in proposito. 24

Deinde secundò, quo non solùm efficaciter concluditur, posse Reuerendissimum Vicarium Generalem prorogare celebrationem dicti capituli generalis, sed etiam id facere posse non obstantibus quibuscumque constitutionibus, & etiam Decreto illo Capituli generalis, quod affertur. Nam certum est, generalem Carmelitarum, ac per consequens etiam Vicarium generalem, qui omnimoda cum ipso potestate pollet, posse facere se solo quidquid totum capitulum generale facere potest. Hoc enim colligitur ex verbis superiùs relatis *part.*2. *constitut. cap.*1. *num.*9. vbi dicitur: *Etiam committimus eidem, quod possit omnia facere, quæ nos Diffinitores facere possemus, absolutionibus Priorum Prouincialium liberè, sine culpa, & eorum Institutionibus pro libito, vbi potest fieri electio, &* 25

apertione

apertione sigilli communis Ordinis dumtaxat exceptis. Cùm enim Diffinitores capituli generalis in Ordine nostro nullam extra ipsum capitulum authoritatem habeant, sed solùm in capitulo, imò ipsi sint, & repræsentent totum capitulum generale, cum Priori generali concedunt totam authoritatem, quam habent, præterquam in illis tribus casibus, proculdubiò liquidò constat committere illi totam authoritatem capituli generalis, ac perinde quod cum capitulum generale possit prorogare, & abbreuiare celebrationem capituli generalis rationabili causa subsistente, non obstantibus quibuscunque constitutionibus, aut Decretis generalibus in contrarium, ita etiam id facere possit Prior generalis, vel Vicarius generalis.

26 Tertiò ad id quoque deseruit, quod ex vi Generalatus officij potest generalis, seu Vicarius generalis dispensare in constitutionibus Ordinis, prout patet non solùm ex eisdem constitutionibus loco relato *num.11.* illis verbis: *Sciat Reuerendissimus Pater Ordinis, quod habet quidem plenam potestatem dispensandi in iis constitutionibus, non tamen sine iusta, & legitima causa.* Sed etiam ex vi Iuris communis iuxta dicta *tom.1. Summa.c.8.n.13.& c.18.n.54.* de quo Medina 1.2 q.97 *art.4. concl.1.* Mirand. *in Man tom.2.q.30. art 11.* Sum. *tom.4. de Relig tract.8.lib.6.c.11.* Rodrig. *tom.1 qq.Regul q.16.art.1.* Peirin.*tom.1. de Prelato q.1. c.8.n.15.* ex aliis: Si autem hanc facultatem habent Generales super dispensatione constitutionum generalium Ordinis, manifestè sequitur etiam habere illam supra decreta generalium capitulorum, prout in specie id explicat Peirin. relatus.

27 Nec huic opponitur, quod in nostris constitutionibus eisd. *c.1.p.2 n.9.* dicatur de generali: *Non poterit tamen illud, quod in Capitulis generalibus statutum fuerit, vel ordinatum cassare, vel irritare, sed in exemplum aliorum illud diligenter obseruare, & ad obseruandum alios efficaciter inducere, & coarctare, quia leges condere, & non obseruare, est Ordinem illudere, & animas fratrum illaqueare.* Nam immediatè subditur: *Nisi fortè aliquid foret, quod ipsi per has constitutiones reseruaretur, & esset ipsi commissa facultas idem mutandi, & si videbitur expedire, aliter faciendi.* Cùm ergo eodem *n.9* adiungantur illa verba: *Etiam committimus eidem quod possit omnia facere, qua nos Diffinitores facere possemus, &c.* & *n.11. Sciat Reuerendissimus Pater Ordinis, &c.* manifestè infertur, ne dicamus has leges sibi esse contrarias, quod verba relata intelligenda sint, prout dicitur eo *n.11.* sine iusta, & legitima causa. Quæ quidem, vt ex dictis constat, in præsenti casu manifestè reperitur.

28 Et de nouo emergit, ac per consequens ratione illius recedi potest à quacunque constitutione, iuxta axioma illud: ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, quod etiam in constitutionibus, quæ tendunt ad noxam, admittitur à Doctoribus, specialiter Crauetta *cons.264.n.5.* Aucharano *cons.84.num 4.* Rolando à Valle *cons.1. num.159.lib.2.* & Barbosa *in tract.de Axiom. axiom.81.n.3.*

29 Ex his porrò concludendum posse Reuerendissimum Vicarium generalem in vim oraculi Sanctissimi quo dixit, *Obseruentur Constitutiones Ordinis*, & ipsarum constitutionum prorogare celebrationem capituli generalis vsque ad annum Sanctum 1650. quo tempore plures Religiosi ex diuersis nationibus aliàs Romam confluere solent, de consilio tamen suorum Assistentium, non obstante præfato Decreto capituli generalis celebrari anno 1645.

Adhæsit autem huic sententiæ Sapientissimus P. Antoninus Diana, vt patet ex sequenti subscriptione.

Idem ego sentio Antoninus Diana C.R.

Quia tamen his non obstantibus, Sanctissimo bene visum fuit, vt tale capitulum generale non prorogaretur, propter motiua aliqua, quæ de nouo emerserunt, ideo sub anno 1648. celebratum fuit, & in eo promsum in posterum pro occasione vacationis Generalatus.

CONSVLTVM XXXVII.

De quodam contractu alienationis facto à quibusdam Religiosis.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Casus resolutio.*
3 *Ad omnem contractum alienationis bonorum Ecclesia requiritur consensus Apostolicus.*
4 *Verba* Extrauag. Ambitiosæ.
5 *An talis contractus sit validus, & quomodo.*
6 *De Emphyteusi, & eius ratione.*
7 *Emphyteusis Ecclesiastica quando est licita sine consensu Sedis Apostolica.*
8 *Vtilitas Ecclesia debet plenè probari.*
9 *Maximè tempore alienationis.*
10 *Ad quod tempus attendendum est.*
11 *Vt sit valida Emphyteusis, quid requiratur.*
12 *An contigit in præsenti contractu.*
13 *Spatium 40. annorum quid importat.*
14 *Quando emphyteusis dicitur confirmatoria, & quando noua.*
15 *An emphyteusis possit fieri in perpetuum.*
16 *Per personas generationes denotantur.*
17 *An obstent iura contraria, & quomodo illa intelligantur.*
18 *An possit sustineri hic contractus in vim locationis.*
19 *Ex Emphyteusi ad locationem valet argumentum.*
20 *Locatio longi temporis æquiparatur Emphyteusi.*
21 *An obstet præscriptio.*
22 *Contra bona Regularium quo spatio currit præscriptio.*
23 *Priuilegium Eugenij IV.*
24 *Quid de iure communi.*
25 *Clausula*, Quatenus opus est, *quid importat.*
26 *Et eius explicatio.*
27 *Quatenus valere possit huiusmodi contractus.*
Regula illa, vtile per inutile non vitiatur, *ibid.*
28 *Duæ S.Rota Rom.decisiones.*
29 *Alia Placentina* bonorum.
30 *Alia Romana* Casalis.

IESVS MARIA.

CASVS.

De anno 1681. Fratres, & Conuentus Ordinis N.Roncilionis contractum fecerunt cum Massotto vice, & nomine Persiæ, Lydiæ, & Euph[illegible] iæ filiarum, & hæredum Astemij hæredis Petri[illegible] eli Valerij quo quatenus opus sit denuò dederun[illegible] locauerunt quoddam terrenum cum omnibus [illegible] ngulis suis iuribus sub onere soluendi de [illegible] is terreni sex iulios quolibet anno, & pro[illegible] dicti terreni ad sextum redditum, &c. Quæ[illegible] validitate talis contractus.

Responsio

Responsio.

1 Credo talem contractum irritum, & inualidum, ac nullius momenti esse, ac per consequens iure ipso rescissum, vel rescindendum, ac prædictum terrenum deuolutum ad dictum Conuentum. Ratio est, quia talis contractus nullo pacto fuit initus de consensu Sedis Apostolicæ, qui necessariò requisitus est ad omnem contractum alienationis bonorum stabilium Ecclesiæ, maximè regularium. *Extrauag. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* ibi: *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, &c.* Et infrà: *Inconsulto Romano Pontifice*, & inferiùs: *Alienata res, & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant, liberè reuertantur. DD. communiter ibi*, Filliucius *tom. 3. tr. 44. c. 1.* Riccius *in prax. rerum for. Ecclesiastici, decis. 115. cum seqq. in 1. edit.* aliàs *resol. 160. cum multis seqq. in 2. edit.* Quaranta *in Sum. Bull. verb. alienatio rer. Eccles.*

5 Fundamentalis autem ratio est, quia talis contractus non potest esse validus, neque in ratione contractus emphyteutici, neque in ratione contractus locationis, seu conductionis. Non in ratione contractus Emphyteutici, quia id nullo modo exprimitur in instrumento, cum potius ibi bis habeatur verbum *locauerunt*, quod denotat locationem, quæ est contractus diuersus ab emphyteusi, & verba in propria non in impropria significatione sunt accipienda, *l. non aliter, ff. de legat. 3.* Crauet. *cons. 20 n. 9. & cons. 105. n. 2. & cons. 149. n. 7 & cons. 227. n. 11.* Parisius *cons. 22. n. 6.*

6 *lib. 4.* Decius *cons. 113. n. 6.* Deinde, quia dictum terrenum non fuit datum ad meliorationem, seu vt melioraretur, quod videtur esse de ratione emphyteusis, vt ipsum nomen sonat, quod est *implantatio*, vel *insitio*, prout contingit quando datur ager vt conseratur arboribus, vel segetibus. Lessius *de iust. & iure, lib. 2. cap. 24. dub. 1. n. 3.* Introductus est enim ille contractus ad fœcundandas terras. Card. Lugo *de iust. & iure tom. 1. disp. 2. sect. 4. n. 65. & tom. 2. disp. 29. sect. 5. num. 86.*

7 Præterea, quia tunc solum emphyteusis est licita, inconsulta Sede Apostolica quando ad illam concurrunt simul tres conditiones, scilicet prima, quod fiat in casibus à iure permissis, secunda, quod de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim; tertia, quod fiat cum Ecclesiæ euidenti vtilitate. *Extrauag. Ambitiosæ*, DD. *ibid.* Panormitanus *sup. de reb. Eccles. non alienand. à num. 9* Iulius Clarus §. *Emphyteusis, quæst. 6.* Molina *de contractib. disput. 468. num. 17.* Quaranta *sup. num. 39.* Post multos alios. Hæ autem

8 conditiones non fuerunt seruatæ in tali contractu. Nam quidquid sit de prima, certum est in illo non fuisse verificatam tertiam conditionem de euidenti Ecclesiæ vtilitate, siquidem fratres, & Conuentus commemorati conqueruntur de eo, & volunt rescin-

9 di, & declarari nullum, & irritum ob damnum quod ipsis contingit ex ipso, & maiori fructu, & emolumento quod sperant, si dictum terrenum ad ipsos deuoluatur. Et vtilitas Ecclesiæ debet plenè probari. Bartol. *in l. si facto, ff. de castrens. pecul.* Federicus de Senis *cons. 143. circa fin.* Alexand. *cons. 160. num. 5.* Rota *decis. 181. num. 3. p. 1. & dec. 475. n. 1. par. diuers.* Imò tempore alienationis debet probari euidens, clara, & indubitata. Baldus *cons. 256. circa med. vers. præ-*

10 *terea*, Corneus *cons. 244. n. 3. lib. 2.* Barbat. *cons. 1. in princip. lib. 1.* Insuper quoad hoc attendendum est ad tempus vltimæ alienationis, non ad tempus alienationis antiquæ. Carolus de Grassis *decis. 3. num. 16. de reb. Eccles. non alienand.* Riccius *in prax. decision. 5.* Rota in causa *nullius Castri, 9. Martij* 1580. coram Brauo, *in Romana domus, 29. Nouemb.* 1587. coram Blanchetto. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat. 95. num. 34.*

11 Maximè verò emphyteusim istam nullã & inualidã fuisse conuincitur propter defectum secundæ conditionis; non enim fuit de bonis ab antiquo dari solitis in emphyteusim, prout requirebatur ex vi *d. Extrauag. Ambitiosæ.* Ad hoc enim necessariò requirebatur vt præcessissent duæ concessiones eodem modo factæ, vt de communi sententia refert Quaranta *sup. n. 40. §. notandum*, ex Iulio Claro Gennensis *c. 60. n. 5.*

12 Bordonus *resol. 27. n. 41.* vel saltem vna solemnis, & valida cum spatio 40. annorum, prout ex Iasone Rebuffo, Decio, & pluribus aliis firmat Barbosa *sup. n. 36.* & ex aliis Doctoribus, & Rotæ decisionibus Tambur. *de iure Abbat. tom. 3. disp. 14. quæsit 7. num. 3.*

13 quod non contigit in præsenti, siquidem prout constat ex instrumento huius contractus tantum piæ esse concessio illius terreni facta Petro Angelo Valerio *annis proximè elapsis*, vt ibi dicitur, per quos nequeunt denotari quadraginta anni, cum spatium quadraginta annorum longum tempus, & remotum dici debeat, iuxta communem DD.

14 Casu verò, quod secunda ista concessio valida esse posset in vim prioris necessarium omnino esset, vt fieret eodem modo quo prima, seu iuxta modum, quo terrenum traditum fuit in prima, & cum eisdem circumstantiis; si enim addita est noua conuentio, aut noua qualitas tunc facit vt non possit dici confirmatoria primæ concessionis, sed noua, diuersa ab illa, ac per consequens quod non verificentur verba illa Extrauagantis, *Ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis.* Iulius Clarus *q. 6.* citata, & verbo *feudum, q. 13.* Molina *d. disp. 468. n. 19.* Quaranta *sup. n. 40.* ex pluribus etiam DD. Bonac. *de Contr. disp. 3. q. 8. punct. 4. n. 30.* Bordon. *sup.* Tambur. *n. 2.* Barbosa *sup. n. 32. & 33.* ex variis etiam Rotæ decisionibus.

Hoc autem non contingit in præsenti, cum in hac secunda concessione concessum fuerit illud terrenum auctum, alteratum, & melioratum quodam querqueto, Canneto, & Sterpalio, quæ non erant primitus in dicto terreno, quando primò concessum est dicto Petro Angelo. Deinde in hac secunda concessione concessa sunt hæc omnia dictis Persiæ, Lydiæ, & Euphemiæ, quibus non erant concessa in prima concessione, vtpote solum facta dicto Petro Angelo.

15 Quatenus etiam contractus iste in vim emphyteusis validus esse posset, non poterat in perpetuum fieri, nisi pro suscipiente, & filiis, & nepotibus ipsius, *c. Apostolicus 12. q. 2. Authent. de non alienand. §. alienationis*, vbi Glossa *vers. in perpetuum.* Molina *sup. disp. 467. n. 1. & disp. 469. n. 3.* Præsertim loquens de emphyteusi Ecclesiastica, quando aliud non exprimitur, & consuetudo patriæ ita exigit, prout in præsenti Barbosa *de iure Ecclesiastico lib. 3. c. 30. n. 23.* Ex quo euidenter sequitur hoc tempore deuolutum esse dictum terrenum ad Monasterium, siquidem tres

16 illæ generationes, quibus concessum fuit, iam sunt extinctæ ob mortem personarum, quæ ibi numerantur, & quia per ipsas personas generationes denotantur, prout ex pluribus Doctoribus, & S. Rotæ decisionibus demonstrat Barbosa *sup. n. 24.* Nec obstat contra hoc quod *Authent. de alienat. & emphyt. §. Si verò quadam, & § licentiam, c. hoc ius porrectum, §. perpetua, & §. Si quis verò 10. quæst. 2.* permissa fuerit emphyteusis etiam bonorum Ecclesiasticorum in perpetuum. Quia hoc intelligitur quando res quæ in emphyteusim datur, est destructa, & ex qua nulli redditus

redditus percipiuntur, nec per Ecclesiam valent meliorari. Barb. *sup. n.* 23.

17 Quod autem nec in vim contractus locationis possit sustineri præsens contractus euincitur, manifestè non solùm quia in dicta *Extrauag. Ambitiosæ*, omninò interdicitur, cassatur, & annullatur locatio vltra triennium sine consensu Sedis Apostolicæ, sed etiam 18 quia ex emphyteusi ad locationem valet argumentum, data rationis paritate, vt docet Bened. Ægydius *in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iur. part.* 1. *c.* 9. *n.* 8. Locatio enim longis temporis æquiparatur emphyteusi, sicuti scribunt Bart. Peret. *ad Extrauag.* 19 *Ambitiosæ, de rebus Ecclesi. non alien. c.* 1. *n.* 38. Card. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. libro* 22. *tit.* 2. *n.* 55. Molina *de iustit. tract.* 2 *disp.* 445. *versic. hinc oritur*, Lessius *in simili tract. lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 1. *n.* 4. Ex hoc autem elicitur quod quemadmodum contractus iste in vim emphyteusis est irritus, & inualidus, sic etiam in vim locationis.

20 Nec contra dicta obstat præscriptio imaginata, quæ vt aliqui autumant, adest in præsenti terreno pro illud possidentibus contra prædictum Monasterium non solùm quia contra bona Regularium non currit præscriptio nisi spatio 100. annorum propter 21 priuilegium Eugenij IV. pro Benedictinis, de quo etiam participant Fratres, & Conuentus de quibus 22 in præsenti, prout dixi *tomo quarto mea Summma, qq. Regular. verb. Priuilegia Regular. n.* 15. ex Rodriguez, Ioanne de Cruce, Portello, & Tamburino; sed etiam stando in iure communi, quia si emphyteusis 23 titulo præscriptionis comparetur non ad longius tempus censenda est præscripta, quàm ad tres vitas, siue descendentium tantùm, si Emphyteusis Ecclesiastica sit, siue etiam extraneorum, si sit non Ecclesiastica.

24 Ratio est, quoniam non in longius tempus titulo præscriptionis censenda est comparata, quàm in minimum, & præsertim in id, in quod frequentius consueuit tradi. Ita cum Bald. Cou. 2. *variar. resol. c.* 6. *n.* 6. Mol. *disp.* 469. *n.* 4. Præsertim quia clausula illa posita in Instrumento huius contractus, scilicet, *quatenus opus est*, est limitatiua, iuxta tradita per Dec. *cons.* 385. *n.* 2. Ber. *cons.* 140. *num.* 17. *volumin.* 2. Surd. *cons.* 186. *n.* 14. & alios apud Barb. *in Dict. vsufrequent. dict.* 312. Ex quo infertur limitandum esse tempus talis contractus solùm ad tres illa generationes, vel personas ibi nominatas, non in perpetuum.

25 Quod etiam maximè colligitur, si dicamus eam clausulam esse solùm conditionatam, & nihil ponere in esse prout habet Rota apud Paulum de Rubeis *dec.* 188. *n.* 8 *tom.* 2. *diuers.* Ex hoc enim infertur solum explicari debere iuxta modum licitum, & ordinarium, qualis est ad tres illas vitas.

26 Id tamen admitti potest de hoc contractu, siue sit emphyteusis, siue locationis, quod quamuis factus vltra legitimam, solitamque metam non valeat, nec subsistat; valeat tamen, & subsistat quatenus fieri potuit. Regula etenim illa generalis pro omnibus dispositionibus. *Vtile per inutile non vitiatur*, in separabilibus, & diuisibilibus communiter est recepta. Quod probant iura, & DD. apud Barb. *in Axiomatib. iuris, axiom.* 231. & Dian. *p.* 8. *tract.* 7. *resol.* 30. apud quos plura ad intentum.

27 Circa hanc materiam alienationis bonorum Ecclesiasticorum offero lectori duas sequentes S. Rotæ Rom. decisiones coram Seraphino.

Placentina Bonorum.

Coram Domino Seraphino, 7. Aprilis 1581.

ARGVMENTVM.

Alienatio rei Ecclesiasticæ facta ab Abbate absque euidenti cogente necessitate, vel vtilitate inualida est, non obstantibus litteris, *si ineuidentem*, & confirmatione Apostolica subsequuta. Quæritur etiam hic vtilitas Ecclesiæ quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei Ecclesiastica, non nisi ob euidentem Ecclesia vel necessitatem, vel vtilitatem, fieri debet.*

2 *Et requirit talis alienatio causam, & solemnitatem.*

3 *Papa authoritas omnes solemnitates supplet.*

4 *Defectus causa alienationis, interpositionem decreti Iudicis super ea factam, nullam reddit*, & num. 5.

6 *Pro decreto in dubio præsumitur.*

7 *Probatio contra decretum Iudicis in dubio admittitur.*

8 *Abbas pecunias Monasterij dilapidans, de proprijs bonis refundere tenetur.*

9 *Inquisitio, de quibus bonis fieri deberet comparatio rei, qua prætenditur, vtilis est ad causam ipsam principalem, & euidentem Ecclesia vtilitatem spectat.*

10 *Bona Ecclesia non sunt alienanda, quando ex pecuniis Ecclesia satisfieri, & præcaueri deterioratio potest.*

11 *Falsa expressio in rescripto Papa, si* in euidentem, *non attenditur, &* n. 12.

13 *Inquisitio, quid potius expediat alienare, necessaria est, si alienatio fit ex causa vtilitatis*, & num. 14.

DECISIO.

Vt conclusum, alienationem terrarum, de 1 quibus agitur, fuisse nullam non obstantibus litteris, *si in euidentem*, & confirmatione subsequuta. Etenim in huiusmodi alienationibus copulatiuè requiruntur causa, & solemnitas, nec vnum 2 sine altero sufficit, vt per DD. *in c. Sine exceptione* 12. *q.* 2. vbi latissimè Laur. de Rodulf. *in* 3. *q.* Couar. *var. resolut. lib.* 2. *c.* 17. *n.* 2. Et licet authoritas Papæ suppleat 3 solemnitates, iuxta *cons.* Abb. 47. *lib.* 1. Non tamen supplet defectum causæ, imò defectus causæ reddit nullam interpositionem decreti super alienatione. Gemin. 4 *cons.* 48. *n.* 9. Tunc enim verificatur conditio sub qua Papa rescripsit, nempe si cedebat in euidentem, vel necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ; ideo si neutrum verificatur, nulla est interpositio decreti. Ruin. 5 *cons.* 68. *n.* 5 *lib.* 1. Et licet pro decreto in dubio præsumatur, vt aliàs fuit dictum, tamen admittitur probatio in contrarium, quod non subsit necessitas, ne- 6 que euidens vtilitas, quæ quidem hoc casu concludenter probata videntur. Cum enim Abbas de anno 1519. vendidisset bona Ecclesiæ tanquam patrimonialia pro lib. 1744. ipse saltem erat debitor Ecclesiæ, 7 prædictæ quantitatis, *cap. statuimus, cum duobus seqq.* 12. *q.* 2. cumque per quindecim dies ante celebrationem contractus

contractus de quo agitur, idem Abbas consequutus fuerit libras sexmille ex transactione inita cum Bottis, apparet, quod non suberat necessitas alienandi; cum enim debitum, quod vrgebat, esset tantum librarum 1998. & Commendatarius haberet in manibus lib. 7744. satis apparet nulla cogente necessitate factam fuisse alienationem.

8 Neque obstat quod respondetur quantum ad libras 1741. non præsumi quod extarent, quia de suo proprio Abbas tenebatur refundere, vt *d.c.Statuimus*, 12. *q*.2. Non obstat quod posset aliam summam sex mille librarum tanquam fructus Abbatiæ pro se retinere, quia hoc procedit, quando non subest necessitas alienandi, alias debet ex fructibus, si potest, prouidere, non autem bona Ecclesiæ alienare, *gloss*.1. *in verb. defensore, de reb. Eccles. non alienand. n*.6. & ibi Ioan.Monach.*n*.3. Abbas *c.Nulli,n*.5.*de reb.Eccles.non alien.* Syluest. *in verb. alienatio, n*.1. Tabien.*q*.16.*n*.4. Soc.*cons*.29.*n*.16.*lib*.1.

Quantum verò ad vtilitatem, probatur eam non subesse, imò constare de damno, ex quo poterat Abbas ex illis pecuniis nedum restituere melioramenta, sed emere aquas, quibus indigebat; nam pro his omnibus sufficiebant libræ 6998. Et ipse habebat in manibus libras 7744. & ita omnibus solutis superetãt ei adhuc libræ 746. ergo non fuit vtile tunc temporis vendere prædicta bona pro aquis emendis, quas comparare poterat ex pecuniis penes eum existentibus.

9 Inquisitio enim, de quibus bonis fieri debebat comparatio rei, quæ prætenditur vtilis, est inquisitio circa causam principalem ipsius alienationis, & sic circa euidentem vtilitatem. Feder. de Sen. *cons*.149.*num*.2. Franc.*c*.1.*n*.19. *de reb.Eccles. non alienand.* Et negari non potest quin expressio omnium istorum non solùm reddidisset Papam difficiliorem ad concedendum alienationem, sed etiam ipsum penitus rettaxisset, & ideo videtur supposita pœna Pelagatti, ne hoc negotium, & facilitas consequendi aquas sine alienatione aliorum bonorum detegeretur.

10 Non obstant è contrario deducta, & primò quod dicitur has pecunias fuisse in melioramentis expositas, quia hoc non probatur, & plura deducuntur, quæ contrarium suadent, sed vt hoc admittatur, si res ita se habet, apparebit ex alio de damno. Nam euidens vtilitas alias considerata non prouenisset ex illis libris 3000. quibus comparatæ sunt aquæ, sed ex aliis sex millibus impensis in melioramentis, & ideo quod dicitur, nihilominus contractum in se fuisse vtilem, non satisfacit; quia cum omnia possent commodè fieri sine bonorum alienatione, damnosum fuit Ecclesiæ vno, & eodem tempore priuari bonis, & pecuniis, præterquam quod rescriptum est subreptitium, & nullum, vt suprà deductum est, vt per Ruin. *cons*.17. *n*.26.*lib*.1.

11 Neque obstat quod in huiusmodi litteris, *si in euidentem*, non attenditur falsa expressio, quia Papa solum habet præ oculis euidentem vtilitatem tanquam causam finalem, vt per Soc. *cons*.5 *num*.11. *lib*.1. hoc

12 enim procedit quando subreptio non versatur circa ipsam causam, tunc enim sine causa Papa non fuisset concessurus. Dec.*cons*.147.*num*.5.*&* 6. Et hoc est quod Feder. *d.cons*.149. voluit, quod quando alienatio fit

13 ex causa vtilitatis, sit necessaria inquisitio quòd potius expediat alienare, quia hoc est inquirere de ipsa causa alienationis; secus verò quando fit ex causa necessitatis, sufficit enim quod subsit necessitas.

14 Et eo magis hæc procedunt, ex quo in similibus alienationibus requiritur non solùm necessitas, sed etiam quod sit euidens vtilitas. Corn. *cons*.145. *n*.3. *lib*.2. Barbosa *cons*.540. *lib*.1. *cum alleg*. Et ideo ex his, omissis aliis fundamentis, quæ leuiora Dominis visa sunt, conclusum, *alienationem neque necessariam, neque vtilem fuisse*, & consequenter litteras *si in euidentem*, & confirmatoriam sequutam Dominis Puteobonellis non suffragari.

Habetur hæc decisio inter decisiones Seraphini, *num*.508.

Romana Casalis Longhezzæ.

Coram Domino Seraphino, anno 1593.

SVMMARIVM.

1 *In re concessa in emphyteusim cum pacto affrancationis in concessione specialiter conuento, verisimile est, quod si per multum tempus possessa fuerit non reclamante Domino, nec quidquam exigente, ratione affictus, seu census fuerit affrancata*, & n.9.

2 *Item præsumitur affrancata, si postea libera, & franca ab omni onere, seruitute, & recognitione vendita fuerit.*

3 *Papæ est credendum, ne de mendacio redarguatur.*

4 *Res libera præsumitur, quæ vti talis per longum tempus sit possessa.*

5 *Assertionibus, & narratiuis Papæ standum est, etiamsi sit de facto alieno, & maximè iuratis, vt* num.7.

6 *Narratiua Papæ super facto alieno in rescripto motu proprio plenè probat; maximè si super huiusmodi narratiua disponat, vt* n.8.

10 *Scientia probatur ex eo, quod quis habet penes se instrumentum, & illud produxit.*

11 *In eo quod respicit propriam Papæ vtilitatem, ei non creditur.*

12 *Lis præsumitur habita pro derelicta per lapsum triginta quinque annorum, quibus ab ea cessatum fuerit.*

13 *Præscripto contra Monachos Cassinenses, non currit vigore priuilegiorum Eugenij Papæ, nisi spatio centum annorum.*

DECISIO.

AGVNT RR. Monachi Sancti Pauli aduersus Illustr. D. Leonem Stroccium pro recuperatione Casalis Longhezzæ, quod olim de anno 1514. Monasterium concesserat in emphyteusim perpetuam Dominæ Alphonsinæ Vrsinæ de Medicis pro se, & suis filiis, & hæredibus, & successoribus descendentibus pro annuo affictu, siue census perpetui solutione ducatorum mille auri de Camera, cum prohibitione alienandi, sub pœna deuolutionis, & aliis pactis in instrumento contentis: Prætendunt itaque prædictum Casale ad eos esse deuolutum ex duobus potissimùm capitibus; alterum, quia reperitur alienatum in Dominos Stroccios, quos non constat esse de descendentibus Alphonsinæ; alterum, quia cessatum fuit non solum per annum integrum contra formam instrumenti, sed etiam per quamplures annos à solutione canonis, seu affictus; & ideo dubitatum, an sint in probatis, itavt obtinere possint contra D.Leonem; vel potius danda sit ei absolutoria, & in præsenti discussione præsuppositum fuit sine veri præiudicio, quod constat penes Monasterium fuisse dominium dicti Casalis de tempore concessionis factæ Alphonsinæ.

Et quia ex aduerso prætenditur hoc Casale fuisse affrancatum pro scutis viginti millibus, iuxta pactum affrancationis in dicta concessione specialiter conuentum.

uentum, ideo difficultas eò fuit redacta, an ex deductis pro D.Leone satis constaret de huiusmodi affrancatione. Quæ verò deducuntur hæc ferè sunt.

1 Primò, quod conuentum fuerat de huiusmodi affrancatione, ex quo oritur circa hanc rem præsumptio ex primordio veritatis. Verisimile enim est casale tanto tempore possessum, non reclamantibus Monachis, neque quidquam exigentibus ratione affictus, seu censûs, fuisse affrancatum, ne duplex oriatur inuerisimilitudo; altera ratione negligentiæ ex parte fratrum, alia vsurpationis ex parte possessorum.

2 Secundò, deducitur præsumptio ex eo, quod felic. rec. Clemens VII. anno 1526. vti priuata persona,& pro omni suo iure, & etiam tanquam patruus magnus,& tutor Catharinæ de Medicis pupillæ, ad quam dictum Casale spectare, & pertinere affirmauit, vendidit Illustriss. D.Clarici de Medicis Stroccíæ dictum casale, vt liberum, & franchum ab omni homagio, censu, canone, nexu, seruitute, & recognitione obedientiæ, & reuerentiæ, præterquam ea, quæ per subditos erga Sedem Apostolicam præstari debet, ergo de eo tempore necesse est in necessarium antecedens, quod Casale fuerit affrançatum, ne Papam redarguamus de mendacio.

3 Tertiò deducitur motus proprius eiusdem Clementis de anno 1529. in quo narrat dictum Casale fuisse per quondam D. Alphonsinam de Medicis à Priore,& Conuentu Sancti Pauli emptum pro pretio viginti millium ducatorum auri de Camera, & à se postea venditum Dom. Clarici Stroccíæ. Vnde vt consulat hæredibus Cosmi, quorum interest, assignat pro dictis viginti millibus ducatis creditum super Monte fidei ad fauorem dictorum hæredum.

4 Vltimò deducitur tempus 78. annor. quod videtur excludere Monasterium ab omni iure, & actione, stante perpetua obseruantia gestorum per Clementem; nam vbi per longum tempus res vti libera possessa fuit, talis etiam præsumitur. Bald. *conf.*401. *in fin. lib.*5.

5 Castr. *conf.*345. *col. fin. lib.*1. Iaf. *conf.*161. *col.*4. *lib.*2. Aymon. *conf.*101. *n.*4. Menoch. *de præsumpt. lib* 3. *præsumpt.* 91. *n.*28. Quibus omnibus examinatis, Domini pro maiori parte censuerunt intentionem Monasterij non esse liquidam, neque ad eius fauorem ferendam esse sententiam; nam deuolutiones prætensæ ob contrauentiones deductas cessant data Casalis affrancatione, quæ satis probati videbatur ex duabus illis assertionibus Clementis, quibus standum esse videbatur per text. *in Clem.*1. & ibi notant omnes, *de probat.* Felin. *in cap cum à nobis, de testib.* Dec. *conf.*152. *num.*2. Nec videtur obstare, quod ista sit narratiua Papæ super facto alieno, quia cum rescripserit motu proprio, plenè probat, vt per Cardin. *d.Clement.*1. & ibi Anchar. & Ioan. de Imol. Alexand. *conf.*112. *lib.*7. Curt.iun. *conf.*61. *n.*13. cum aliis cumulatis per Gabr. *de probat. concl.*2. *num.*55. *& in tit. de clausul. concl.*2. *num.*89. & hanc sententiam sequuta fuit Rota, vt per Put. *dec.*101. *die* 1. *Februarij, lib.*3. & Guidob. *dec.*161.

6 Quod eo magis dicendum est, cùm habeamus duplicem enunciationem Papæ, quarum altera enunciat emptionem, altera enunciat casale esse liberum ab omni censu, & recognitione. Vnde fit vt iteratæ Papæ assertioni etiam de facto alieno standum sit iuxta tradita per Corsett. *in tract. de verb. geminat. n.*1. *&* 2. Grat. *conf.*136. *n.*3. *& seq. & conf.*143. *n.*9. *lib.*2. multos congerit Addit. ad Rom. *conf.*191. & Gabr. *d.concl.*2. *de probat. n.*43. *in fine.*

7 Præterea super huiusmodi assertionibus Papa disponit, nam prior sit ad effectum venditionis, posterior ad effectum restitutionis pretij per ipsum habiti. Vnde videntur locum habere ea, quæ tradit Gabr. *de probat. concl.*2. *n.*43. quæ opinio non patitur difficultatem, vbi attestatio est motu proprio facta; nam quæ in contrarium ibi deducuntur, loquuntur in simplici Papæ attestatione:

9 Præterea magnum fomentum recipiunt prædictæ attestationes ex tot annorum obseruantia, quibus casale per emptores possessum fuit sine vlla molestia.

10 Neque est præsumendum dictos Priorem, & Monachos fuisse neglecturos ius suum, si verum non esset, sequutam fuisse affrancationem, cùm nemo præsumatur iactare suum, *l.cum de indebito, de prob.* Maximè, cum pro ipsorum parte non possit prætendi ignorantia, cum instrumentum emphyteusis esset penes ipsos, & ab ipsis fuerit productum, Aret. *consil.*15. *in fin.* Felin. *in c.vigilante, n.*4. *de præscript.* Bald. *de præscript. q.*29. *n.*8. Dec. *conf.*257. *n.*6. Tiraq. *de retract. lign.* §.35 *gloss.*4. *n.*34.

11 Non obstat, quod Papæ non sit credendum in eo, quod respicit propriam vtilitatem, quia hoc respiciebat priuatam vtilitatem Catharinæ & Claricis, non autem Papæ, vt liquet ex motu proprio, in quo de suo satisfecit de pretio viginti millium ducatorum; neque est verisimile quod Papa voluerit fraudare summam tam insignis valoris, si aliter sese rei veritas habuisset.

12 Non obstat, quod deducitur de interruptione ob controuersiam motam contra Stroccios de an.1555. coram Auditore Cameræ, quia adhuc non constat, an fuerit mota controuersia super possessorio, vel super petitorio. Præterea cùm tanto tempore fuerit cessatum à lite, præsumitur habita pro derelicta, fuit enim cessatum per triginta quinque annos, & amplius. Achil. *de lit. dec.*8. *&* 11. Put. *dec.*236. *n.*3. Peregr. *dec.*119. *&* 129. *lib.*2. Et hoc maximè cùm detegatur malum ius Monasterij ex affrancatione.

13 Non obstat vltimò, quod deducitur ex priuilegio Eug. circa præscriptionem, vt non currat nisi spatio 100.an. contra Monachos Cassinenses, quia adhuc non fuit productum hoc priuilegium, sed neque etiam videtur releuare, quia Stroccij defendunt se non ratione præscriptionis, sed probationis affrancationis, & ita non indigent præscriptione. Et in hanc sententiam procliuiores fuerunt Domini, ex quo aliqui ex senioribus recordati sunt aliàs in causa Romana viginti millium inter Serenissimas Catharinam Reginam Franciæ, & Margaritam ab Austria fuisse productum instrumentum affrancationis. Quare fuit conclusum pro D.Leone contra Monasterium. Habetur hæc decisio inter decisiones Seraphini decisione 1016.

CONSVLTVM XXXVIII.

De quodam seculari manu armata percutiente quosdam Religiosos, & deijciente quædam spectantia ad cultum Diuinum.

SVMMARIVM.

1. *Factum.*
2. *Responsio.*
3. *Secularis iste incidit in excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam.*
4. *Quando casus aliquis dicatur notorius notorietate facti, vel notorietate iuris.*
5. *Notorius percussor Clerici est ab omnibus euitandus.*
6. *Priuatur communibus bonis Ecclesiæ.*
7. *Videtur etiam incurrisse in pœnas* cap. Super eo, de raptoribus.
8. *Particula* penitus, *quid importet.*
9. *Quid particula* Nullatenus.
10. *Quid sit violatio rei sacræ.*
11. *Videtur etiam incurrisse excommunicationem Papalem Clem. IV.*

12 *Commisit sacrilegium.*
13 *Quando committatur sacrilegium.*
14 *Incidit etiam in criminis sacrilegij pœnas.*
15 *An iste possit excusari propter calorem iracundia.*
16 *Iracundia non excusat delictum.*
17 *Videtur in præsenti inexcusabilis.*
18 *Iracundia non præsum.tur in geminato delicto.*
19 *Geminatio actus enixam voluntatem, & maiorem deliberationem inducit.*
20 *An illi suffragetur absolutio in foro conscientia.*
21 *Dispensatio, siue absolutio Sacramentalis non suffragatur pro foro externo.*
22 *Absoluere aliquem in foro conscientia quid sit.*
23 *An sit in potestate Iudicis istam absolutionem acceptare, etiam pro foro externo.*
24 *Quando id intelligatur.*
25 *An præcederet debeat satisfactio partis læsæ.*
26 *Vel ad minus cautio.*
27 *Quid intelligatur nomine satisfactionis partis læsæ.*
28 *An fieri debeat ante absolutionem.*
29 *Prælatus Monasterij tenetur iura sua Religionis defendere.*
30 *Colligitur ex S.Scriptura.*
31 *Prælati Regulares comparantur Episcopis.*
32 *Eorum munia.*
33 *Eorum obligatio ad id faciendum.*
34 *Etiam sub peccato mortali.*
35 *An Prælatus Regularis possit renuntiare suis iuribus.*
36 *Secularis iste an sit de hæresi suspectus.*
37 *Voluntas magis facto, quàm verbis declaratur.*
38 *Habetur quasi pro blasphemo.*
39 *Decisio Regij Concilij Hispaniæ.*
40 *Ad quos Iudices pertinet de hoc crimine cognoscere.*
41 *Tales rei puniuntur.*
42 *In criminibus quid attendi debeat.*
43 *An ignorantia iuris reum excusat.*
44 *Et quid in crimine hæresis.*

IESVS MARIA.

CASVS.

1 QVIDAM sæcularis, aliàs ingenuus, & nobilis, ingressus Ecclesiam N. Ordinis N. impeditus à quibusdam Religiosis, qui de mandato Superioris eius Conuentus id faciebant, ne ingrederetur per quandam portam, eos percussit, iterumque cum familia armata rediens ad eandem Ecclesiam, iterato eos percussit, & pias quasdam imagines, seu figuras ad cultum Dei ibi existentes exturbauit, deiecit, & lacerauit. Quæritur de pœnis quas incurrit.

Responsio.

2 In primis certum, & indubitatum est hunc sæcularem incidisse in excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam, *c.si quis suadente, 17.q.4.* ex Innocentio II. & fauent *c.Non dubium, & c.Cum illorum,* 3 *de sent.excommun.* Nam ibi imponitur ista excommunicatio contra violentas manus in Clericum, vel Monachum injicientes.

4 Quia autem casus istius percussionis non solum est publicus in Vrbe, sed etiam notorius notorietate facti, vtpote qui contigerit in præsentia multorum, ita vt nullo modo negari possit; vel saltem notorietate iuris, propter confessionem rei in iudicio, quæ facit 5 notorietatem istam iuris, Nauarrus *in Manual. c.25. n.73.* Mascardus *de probationibus, verb.Notorium,* Corneus *tom.2.in 3.part. tract.5. de suspens. disp.4.dub.1.* Thomas de Iesu *de visitat.Regular.tract.2.c.4.* Thesaurus *in praxi, p.1. c.21.* quos refero, & sequor *tom.4. Summæ qq. Regul. verbo Notorium, n.2.* ideo talis percussor est excommunicatus vitandus, iuxta Extrauagantem Martini V. *Ad euitanda*, ex Concilio Constantiensi, vbi notorius percussor Clerici decernitur ab omnibus euitandus: sicque receptum est stylo Curiæ, & communi DD. sententia.

6 Et ita non solùm priuatur communibus bonis Ecclesiæ, scilicet participatione Sacramentorum, & suffragiorum ipsius Ecclesiæ, ac communione fidelium, sed etiam alij fideles nequeunt cum ipso communicare, neque in diuinis, neque in humanis, paucis casibus exceptis, *cap.Apostolica, & c.si celebrat, de Clerico excommunicat.celebrant, c.cum illorum, c.Si quem, cap.A nobis, de sent.excommun.* & aliis iuribus, & DD. communiter.

7 Deinde videtur incurrisse in pœnas *cap.Super eo, de rapt.* vbi manifestus raptor, seu violator Ecclesiarum (disiunctiuè videlicet, vt in eo textu ponitur) punitur, *vt nisi ipsis ablata restituat, si poterit, vel emendandi firmam, & plenam securitatem fecerit, pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur.* Id est, non possit absolui neque licitè, neque validè.

8 Nam particula *penitus*, habet vim latæ sententiæ, & decreti irritantis, vt Tiraquellus cum magis communi tenet *in l.si vnquam, verbo reuertatur, n.105. & 106.* & sequitur Thesaurus *in praxi, p.2.verbo Incendiarius, cap.2. num.2.* ac Barbosa *in tract. de dictionib. dict. 249. num. 6.* Ex aliis addit Tiraquellus *suprà num.108.* quod ea particula idem valeat quod *nullatenus*, per particulam autem *nullatenus*, denotari inualiditatem actus (ac per consequens in præsenti nullitatem absolutionis) colligitur ex Authentic. *Si qua mulier,* vbi Glossa *verbo nullatenus, C. ad Senatusconsf.* 9 *Velleian.* Clement.*vltim.* vbi Glossa *verb. nullatenus, de sequestr. possess.* Rota *decis.24.num.2. p.2. diuersor.* Puteo *decis.254. num.3. lib.2. in correct.* & pluribus DD. apud Barbosam *supra, dict.226. num.4.& 5.* vbi etiam ex pluribus, quod habeat vim decreti irritantis. Quod verò iste talis censeatur violator Ecclesiæ, ac per consequens incurrisse in pœnas dicti *cap.Super eo,* constat quia violatio rei Sacræ est irreuerentia, seu iniuria quæ ipsi fit indignè eam tractando. S.Thom. *2.2.q.99 art.1.& 3.* Lessius *lib.2.de iustit.& iure, c.45. num.6.dubit.3.* Laymanus *lib 4 tract.10. cap.7. num.1.* 10 *& 2.* Maximè quando res est publicè Deo dicata, *l.in tantum, ff.de rer.diuis. l.Sacra, ibidem,* Petrus Gregorius *lib.33 synt.cap.14.* Suarez *tom.1. de Relig.tract.3. lib.3. de Sacrileg. cap. 2. num.1.* Thesaurus *in praxi part.2. verbo Sacrilegium, cap.1.* Hic autem irreuerenter, & iniuriosè tractauit illas imagines, seu figuras positas in dicta Ecclesia ad ornatum, & cultum publicum Dei.

11 Tertiò maximè incurrisse etiam videtur excommunicationem Papalem, à Clem.IV. pro Minoribus positam, propter communicationem priuilegiorum, quâ gaudet hæc Religio, cuius est illa Ecclesia. Eam autem fulminauit hic Pontifex contra eos qui ausu temerario præsumpserint Ecclesias fratrum infringere, aut in illis violentiam aliquam damnabilem exercere. Cui prohibitioni contrauenit iste, de quo in præsenti, violentiam relatam in casu exercens in dicta Ecclesia.

Refert istud priuilegium Casarubius *in Compend. Priuileg. Mendicant. verbo Monasteria, n.7.* Et similia pro Fratribus Prædicatoribus ex Clement. IV. & Bonifacio IX. Confectius *in Collectan.litterar.Apostolic. in Clement. IV. Bulla 6. & in Bonifacio IX. Bulla 1.* quos retuli *tom.4. Summæ qq.Regul. verb.Monasteria Regularium, n.24.*

12 Quartò etiam, cum commiserit sacrilegium, non solùm circa personas Deo sacras, scilicet Religiosos, in

in ipsos manus injiciendo ; sed etiam circa res sacras indignè eas tractando (siquidem iuxta S.Thom. *sup. art.2.* tunc committitur sacrilegium, quando *violatur res sacra per aliquam irreuerentiam in Deum redundantem,* & iuxta alios Thologos, omne peccatum, saltem externum, per quod fit irreuerentia loco sacro, est sacrilegium, maximè si cum scandalo fiat, prout contingit præsenti, vt docet Suar. *de Relig.tom.1.lib.3. & 7.* post Medin. & alios) incidit etiam in criminis sacrilegij pœnas, inter quas, præter speciales pro diuersis speciebus sacrilegij designatas in iure, vna est veluti communis, scilicet *infamia iuris,* & consequenter irregularitas ex ea proueniens, quando delictum est publicum, *l. lege Iulia, ff. ad l. Iuliam pecul. & de sacril cap.fin.de furt cap.Si quis Presbyt.50.dist.* Abb. & DD *in cap. conquestus, de for. compet.* Salzedo ad Diaz *in prax.c.90.lit.A.* Etiam ante condemnationem quando crimen est notorium, prout in præsenti. Diaz *sup.n.2.* cum Hostiensi, Thesaurus *in praxi, loco relato.*

15 Nec eum iuuat quod calore iracundiæ ea gessisse dicatur, ac per consequens ipsi non imputari. Primò, nam iracundia non excusat delictum. *l.Si non conuitij, C.de iniuriis.* Bertach *in repert verb Iracundia.* Esto faciat mitiùs puniri, *l.1. c.si quis Imper. maled. l.famosi, C.ad legem Iul Maiest.1.5 q.2. Si quis irascitur, l.2.C.de abol.2.q.3.§.nondum,16.q.1.inter Hebraicum,l.fin.* Bart. & ibi Alex *ad legem Iul. repet.* Secundò, quia dato quod pro iis, quæ gessit, prima vice excusabilis quadautenus esset ratione caloris iracundiæ; pro iis tamen quæ post duas circiter horas eundo in domum suam, & redeundo ad Ecclesiam cum hominibus armatis fecit, scilicet percutiendo de nouo dictos Religiosos, & lacerando ea quæ erant pro cultu, & reuerentia Dei, prorsus est inexcusabilis.

18 Non solùm quia dicto spatio temporis iam cessasset calor iracundiæ, sed quia iracundia non præsumitur ex geminato delicto, prout habetur in Regulis Iuris Ciuil.& Pontif. *lib.9.verb. Iracundia,* ex Gloss. *c. Si quis iratus,2.q.3.* Sal. *l.Si non conuitij, Cod. de iniuriis,* Card.*c.fin.de offic.deleg.* Anton Cors.*in tract de potest. Regia,quæst.17.* Rom.*l.si verò.§.de viro in 30. fall ff.sol. matr.* Marsil.*l.1.n.38.C.ad l.Corn.de Sicar.& l.1.§.quæstioni,n.2 ff eod.* Cum ergo bis inciderit, & discontinuatè in idem delictum, nullatenus excusabilis videtur, propter calorem iracundiæ.

19 Ad quod accedit concludenter, quod geminatio actus enixam voluntatem & maiorem deliberationem inducit, *l.Balista,ff.ad Trebel.* Bart.*in l cum scimus n.7. C de Agricol.& cens.lib.11.* Dec. *in l.1.n.30. C.de pactis,& conf.51.col.2.& conf.180.col.3.* Corn. *conf.59. n.8.& conf.190.n.2.lib.2.* Paris.*conf.94. num.4 vol.1.& conf.89.n.2.lib.3.* & plures alij apud Barbos. *in tract. de Axiom. Iur.axiom.105.n.1.*

20 Nec etiam illi suffragatur prætensa absolutio ipsi data in foro conscientiæ seu Sacramentali ab aliquo Confessario. Certi enim iuris est quod absolutio siue dispensatio in foro Sacramentali concessa non suffragatur pro foro externo seu contentioso, ita vt ipsa non obstante, Iudex procedere possit contra reum ac si dispensatus, vel absolutus non fuisset. Gl.*in c.de his, in fin.de accus.* Nauar. *conf.23 n.4. de pœnit. & remiss. & conf.51.de sent. excommun.* Couar. *lib.2.cap.10.n.5. & in c. Alma, p.1. §.11. n.16* Menoch. *de arbitr. casu 59.n.71.* Suar.*de cens.disp.41 sect 2.n.11. & tom 4 de Relig.tract.vltim.lib.9.c.2.n.35.* Sanch. *in Decal lib 2. cap.11. num.13. & de matrimon.lib 8. disp.34.num.29.* Genuens. *in prax. cap.25.* Quos refert, & sequitur Thesaur. *in prax.part.1.c.21.* Et ratio est quam adduxi *tom.3. verb. absolutio, num 7.* quod absolui aliquem in foro conscientiæ est absolui saluo iure Iudicis, vel Superioris ad faciendum ea quæ debet Suarez *de Censur.disp.7.sect.5.* Bonac.*de Censur.disp.1. q.3.punct.10.* Quamvis ergo constaret prædictum fuisse absolutum, nihilominus Iudex ad ipsius punitionem procedere potest.

23 Esto autem sit in potestate Iudicis, vel Superioris istam absolutionem acceptare etiam pro foro externo, vt plures DD. tenent, id tamen intelligi debet quando pars legitimè non contradicit. Parte namque contradicente, iniuria fieret ipsi reum absoluendo, & liberando à pœnis Nauar. *conf.4.num.4. de fide instr. & conf.51.n.3.de sent.excomm.* Genuens. *in prax. c.25.* & ex ipsis Thesaur. *sup.* Quod maximè procedit quando pars (prout contingit in præsenti) prætendit sibi satisfactionem condignam. Etenim certi etiam Iuris est, quod absolutionem à Censura, quæ incursa est cum damno tertij, præcedere debeat satisfactio partis læsæ in totum, si fieri potest, vel saltem secundum eam partem, quæ possit præstari, vel casu, quo nec integra satisfactio, nec in parte præstari tunc possit, ad minus adhibenda est cautio pignoratitia, si fieri potest, sin autem saltem fideiussoria: quod si nec hæc præstari possit, saltem debet dari cautio iuratoria de prædicta satisfactione præstanda; hoc enim totum necessarium est pro conseruando illæso iure tertiæ personæ, cui facta est iniuria, iuxta doctrinam Nauarri *in Man. cap.26. num.7.* ita enim colligitur *ex c. Parochian.de sent. excomm.* & ex vsu Ecclesiæ.

27 Nomine verò satisfactionis partis læsæ intelligitur honoris, vel famæ, vel aliorum bonorum, vel saltem petitio veniæ pro iniuria. Sot. *in 4.dist.22.q.5.art.3.* Henriquez *in Sum.lib.13 c.28.* Esto autem secundum plures huiusmodi satisfactio partis ante absolutionem non exhibita non irritet, aut inualidet absolutionem, sed solùm illam illicitam reddat, prout ex Sylu. & Nauar. dixi *tom.3 verb Absolutio, n.9.* Nihilominus in casu præsenti, in quo agitur de violatore Ecclesiæ, procedere videtur id quod dictum est suprà *ex c super eo, de raptor.* scilicet ipsius absolutionem fuisse nullam, & irritam, ac proinde iterum absolui necesse esse, satisfacta parte Monasterij, & Religiosorum læsorum, iuxta dicta.

29 Prælatum porrò dicti Monasterij teneri in hac causa ius Ecclesiæ, & Religionis defendere, omni postposito priuato commodo, colligitur primò ex Sacra Scriptura Ezech el.33. *Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram, & c.34. Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor: neque enim quæsierunt Pastores mei gregem meum: sed pascebant Pastores semetipsos, & greges meos non pascebãt; propterea Pastores audite verba Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, vt vltrà non pascant gregem, nec pascant amplius Pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & nõ erit vltra eis in escam.* Quæ loca de Prælatis communiter intelligunt Doctores ex eis colligentes teneri defendere ea quæ ad bonum subditorum spectant. Vnde *cap.13.* eiusdem Prophetæ reprehenduntur Prælati eo quia sibi commissum gregem non defenderint; *Non ascendistis,* dicitur, *ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israël, vt staretis in prælio in die Domini.*

31 Secundò ex eo, quod Prælati Regulares Episcopis comparantur, quorum proprium munus est commissi sibi gregis commune bonũ, omni postposita commoditate propria, procurare, prout & significant nomina illis in S. Scriptura, Sacris Canonibus, & Patribus concessa,

32 concessa, qualia sunt esse Pastores, sal terræ, Lucernas, Angelos, Duces, Medicos, Tutores, & milites armatos. Prælatos autem Regulares Episcopis comparari, habent Glos. *in Clem. 1. verb. proprij, de reb. Eccl. n. non alien.* Nauar. *com. 2. de regul n 63. vers. addo secundò*, Cokier *de Iurisd. ord. in exempt. p. 1. q. 17. n. 9. & 25.* Sayrus *de censur. lib. 4. c. 2. n. 12.* Mandosius *de signat. grat. verb. Exemptio*, Antonius Corn *in tract. de absolut. à Iuram. p. 2. q. 4. n. 28.* Campanil. *in diuers. Iur. Canon. rubr. 12. c. 13. n. 2.* Fuschus *de visit. lib. 2. cap. 15. ante n. 1.* Zucch. *instit. Canon. lib. 2. tit. 6. n. 68.* Rodriguez *qq. regular. tom. 2. q. 63. art. 3.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 105. n. 4.* & alij innumeri.

33 Ad quod tertiò accedunt innumeri Doctores, qui hanc obligationem Prælatis Regularibus imponunt. Specialiter videndi Bartol. *in auth. de hær. & falcid. in princ. n. 4.* Rodriguez *tom. 3. qq. Reg. q. 34. art. 5.* Petrus Nauar. *lib. 3. de restit. cap. 4. n. 125.* Naldus *in Sum. verb. Prælatus, n. 5. & 11.* Miranda *in Manual. Pral. tom. 2. q. 5. art. 5.* Peirinis *tom. 2. de Prælat. q. 1. c. 5.* Ex quibus Bartolus, Rodrig. & Peirinis tenent hanc obligationem

34 Prælatorum esse sub peccato mortali; imò quando agitur de bono spirituali subditorum, quale est id quod est necessarium pro bono communi Religionis, teneri Prælatos illud procurare etiam cum vitæ periculo.

Colligitur ex illo Ioannis 10. *Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis*, & 1. Ioan. 4. *Sicut Christus animam suam pro nobis posuit, sic & nos debemus pro Fratribus animas ponere*: & ex Augustino *in tract. de Pastor. c. 7.* Ioanne Climaco *de offic. Pastor. fol. 734.* Diuo Gregorio *homil. 14. in Euang. Ioan.* ex Authoribus communiter cum S. Thoma *2. 2. q. 26. art. 5.* Nec posse renunciare suis iuribus Prælatos regulares, præsertim quando ea renunciatio præiudicium afferret suæ Re-

35 ligioni, colligitur *ex c. Si diligenti, de for. compet. & ex l. 2. §. Sed quia veremur, C. de iureiur. propt. calum. & ex l. ius publicum, ff. de pact. & ex c. nulli, & c. Si quis presbyterorum, & c. cum super, de reb. Eccl. non alien.* maximè *ex c. cum tempore, de arbit.* de quo Panorm. *in c. Si de terra, de priuil. n. 5.* Tabiena *verb. Priuilegium, n. 9.* Syluester *eod. q. 10. n. 10. vers. octauò.* Armilla *n. 9.* Rosella *n. 15.* Suarez *lib. 8. de leg. c. 33.* Tamburinus *de Iur. Abbat. tom. 1. disp. 16 quæst. 15.*

36 Maiori etiam indagine disquirendum est delictum huius, de quo in præsenti. Si enim imagines aliquot, quantumvis patuas, Sanctorum deiecit, lacerauit, aut deturpauit, videtur de hæresi suspectus, ac per consequens ad S. Officium deferendus, iuxta communem praxim Ecclesiæ in decreto ipsius S. Inquisitionis fundatam de denuntiandis ad S. Officium hæreticis, vel de hæresi suspectis.

37 Etenim talis criminis reos ad iudices fidei priuatiuè quoad laicos, deferendos asserendum videtur. Primò, quia si aliquis verbo dixisset imagines Sanctorum non esse venerandas, vtique talis blasphemasset hæreticaliter, & per consequens puniendus esset ab Inquisitore priuatiuè quoad laicum: at voluntas alicuius non minus verbo, quam facto declaratur, *l. repre-*

38 *hendenda*, vbi DD. *C. de Instit. & subst.* quinimò voluntas magis facto, quàm verbis declaratur, Barbosa *axiom. 230. n. 4.* qui alios allegat, Carena *in tractat. de offic. S. Inquisit. p. 2. tit. 7. n. 41.* Secundò, quia tales habentur pro blasphemis. Etsi enim blasphemia in sola loquutione consistat, nihilominus factum hoc pro blasphemia reputatur.

Facta enim potiora sunt verbis, *l. de pupillo, §. meminisse, ff. de nou. oper. nunt.* Et facere facto plus est, quàm verbo, *c. Dilecti 51. de appell. iunct. gloss.* Franciscus Bordonus *de Sacr. Tribunali, c. 26. n. 22.* referens

39 Castrum, Genuensem, & Carenam. Tertiò, quia ita videtur decisum à supremo Regio Consilio piæ, & Catholicæ Hispaniæ. Cum enim quidam nouiter contersus imaginem B. Mariæ Virginis fregisset, is prima sententia condemnatus fuit ad amputationem manus, & ad suspensionem in furca, & cum ab illa appellasset ad Regiam Pincianam Cancellariam, iussu Dominorum de dicta Cancellaria causa hæc remissa fuit ad Inquisitores. Ita Azeuedus *ad Reg. Constit. lib. 1. tit. 1. l. 3. n. 7. & seqq.* Carena *sup. num. 42.* Addit Azeuedus hanc remissionem iustissimè fuisse factam, & de hoc crimine solos Inquisitores posse cognoscere.

40 Quartò, quia apud Græcos isti effractores imaginum vocantur hæretici, vt notauit Azeuedus *sup. n. 9.* & ex ipso Carena *sup.* Quintò, quia Iudæi imagines Sanctorum hoc modo malè tractantes à DD. Inquisitoribus puniuntur, vt habent idem Carena *p. 2. tit. 14. n. 35.* Bordonus *sup. c. 25. n. 25* Ergo idem dicendum de Christianis. Nec obstat, quod aliquando Iudex laicus processerit contra huiusmodi reos. Quia tale iudicium fuit de facto, non de iure, nisi vsurpato. Bordonus *eo c. 26. n. 23.* Vbi etiam quod tales rei traduntur brachio sæculari vltimo supplicio perimendi.

41 Prout de tribus qui plures imagines Bononiæ conspurcauerant, dicitur, fuisse videlicet brachio seculari traditos de anno 1623. Pro quo videndi Azeuedus *sup.* Genuensis *in Prax. Archiep. Neapol. c. 18. in add. n. 17.* Sousa *in Aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 42. n. 14. & seqq.* Carena *d. tit. 7. n. 42.* referens etiam ex Mastrillo *c. 26. n. 14. & 15.* tam enorme esse hoc delicti genus, vt illius rei à Regis Catholici Hispaniarum indulto generali sint exclusi.

42 Iungendum tamen non omninò hunc reum releuari, eo quod dicat causam ex qua id delictum commisit, non processisse ex animo offendendi Sacrosanctam, & orthodoxam fidem, aut minus credendi ea quæ ipsa docet, sed vt offenderet illos religiosos. Quia in criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus, *l. 1. §. Diuus, l. Diuus 14, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. l. si seruus 27. §. etsi puerum, 28. ff.*

43 *ad leg. Aquil. l. desertorem 3. §. in bello, ff. de re milit.* Nulla est etiam causa quæ in delictis extrinsecè prauis reum possit excusare, *l. palam 43. ff. de ritu nupt.* Barbosa *in vot. decis. lib. 3 vot. 119. n. 36. & 37.* Nec ignorantia excusare poterat reum; hæc enim quando est iuris, nunquam excusat, *l. 9. C. de leg.* ibi: *Leges sacratissima, quæ contingunt hominum vitas, intelligi ab omni-*

44 *bus debent.* Præsertim in hæresis, ac blasphemiæ crimine, quod nostræ fidei Catholicæ articulis resistit; hoc enim casu nunquam ignorantia potest excusationem afferre, *c. 1. de Sum. Trin. c. 1. de hæret. l. Hisp. 1. tit. 1. lib. 1. Recop.* Alphons. de Castro *de instit. hæret. punit. lib. 1. c. 9.* Melch. Can. *de loc. Theolog. lib. 12. c. 9.* Azor. *instit. mor. p. 1. lib. 2. c. 12. & seqq.* Farinac. *de hæres. q. 179. §. 2. n. 74.* Torreblanc. *de iur. spirit. lib. 13. c. 2. n. 33. & 34.* Castro Palao *in oper. moral. p. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 2. ex n. 2.* Barbosa *sup. n. 40.*

45 Hæc pro veritate non tam requisitus quàm iussus scripsi; cum hoc tamen moderamine accipienda, vt circa hoc delictum, & qui eum commmisit, non solum consideranda sit qualitas personæ, quia vt dixi, nobilis, & ingenuus, ac ex nobili, & illustri domo oriundus dicitur; sed etiam quòd non ex animi prauitate, multo minus errore intellectus, sed solum ex quadam iuuenili leuitate id fecit: quibus si iungatur facti displicentia, prudentissimorum, & sapientissimorum iudicum, ad quorum tribunal causa spectat, partes erunt minorem pœnam, spectatis his, & aliis circumstantiis imponere.

CONSVLTVM

CONSVLTVM XXXIX.

De gestis per quendam Commissarium Generalem in quibusdam Prouinciis Regularibus.

SVMMARIVM.

1 *Lis, seu controuersia.*
2 *Actus in dubio debet interpretari validus.*
3 *In dubio quilibet præsumitur elegisse viam per quam dispositio sua sit vtilis.*
4 *Maximè si sit persona genere illustrissima.*
5 *Et bonæ educationis.*
6 *Et præcipuè cum agatur de salute animæ.*
7 *Generalis potest facere cum illa, quæ commissarius gerit.*
8 *Quando cessat omnis fraudis præsumptio.*
9 *Præsentia æquiualet mandato.*
10 *An dictus commissarius fecerit legitimè cessare à suis officiis Prouinciales, & Guardianos.*
11 *Quid important clausulæ aliqua.*
12 *Qui solum spoliatus dicitur.*
13 *Quot sunt casus, in quibus spoliatus non debet restitui.*
14 *In dubiis cui standum sit.*
15 *Generalis potest ex clausula differre Capitula, & quomodo.*
16 *Generalis est supremus Princeps Religionis.*
17 *Generali commissa sunt omnia, quæ non sunt prohibita.*
18 *Vocales an fuerint legitimi suffragatores.*
19 *Qui suffragatores admitti debent.*
20 *Commissarius generalis an sit Iudex ordinarius.*
21 *Iudex delegatus an possit cognoscere de causis quæ incidenter adueniunt.*
22 *Quot requiruntur ad constituendum Collegium de iure Canonico.*
23 *Quot de iure ciuili.*
24 *An refragentur prædicto Commissario transmissa litteræ ad Sanctissimum, & P. Vicarium generalem.*
25 *Et an causa dici possit deuoluta.*
26 *Tacens quando consentire videtur.*
27 *An obstet* cap. ne pro defectu, de elect.
28 *Non videtur obstare.*
29 *An Clementina Exiui.*
30 *Nec etiam*
31 *Quia sic adessent aliquæ nullitates.*
32 *Quid soleat Sedes Apostolica in hoc facere.*
33 *Electi digna personæ.*
34 *Quæ probatio sufficit ad impediendam electionem, & quæ ad reiiciendum electum.*
35 *D. Gregorij Nazianzeni verba.*
36 *Sedis Apostolicæ praxis.*
37 *Æquitas præfertur rigori.*
38 *Quid illa sit.*

Lis, seu Controuersia.

1 QVIDAM Commissarius Generalis Ordinis Minorum in Prouinciis Lusitaniæ legitima authoritate designatus celebrauit quædam capitula Prouincialia per quosdam vocales aliis reiectis, qui gremiales esse contendebant, & tempore extraordinario: Propterea contra ipsum Romæ ad Sacr. Congregationem Eminentissimorum super negotiis Episcoporum, & Regularium querelæ propositæ fuerunt, & à me interrogatum de valore gestorum à dicto commissario, an scilicet in iure stando sustineri possent, vel potius pro irritis habenda; Ego autem ad quendam Eminentissimum sic respondi, paucis postea adiunctis.

Eminentissime, & Reuerendissime Domini.

2 Iura clamant pro defensione gestorum à commissario Generali Ordinis Minorum in Prouinciis Lusitaniæ non, obstantibus partis contrariæ oppositionibus.

Primò generalissimum illud, Actus in dubio debet interpretari validus, *l. quoties, ff. de rebus dub. l. quoties, ff. de verb. oblig. l. si quando, ff. de leg. 3.* Abbas *conf. 62. in controuersia, col. 1. n. 2. vers. Tertiò, lib. 2.* Rolandus à Valle *conf. 61. n. 25. & seq. vers. Quintò considerandum, lib. 3.* vbi extendit ad omnem actum, latè Romanus *conf. 180. Si admittamus, n. 4. cum seqq.* Immò omnis interpretatio admittitur ad sustinendum actum, Rota *decis. 469. n. 3. p. 2. recent.* Rolandus à Valle *d. conf. 61. n. 26. lib. 3.* Tuschus *tom. 1. lit. A, concl. 136. n. 14.* Quia interpretatio, quæ fit pro validitate actus, est regina aliarum interpretationum. Cephalus *conf. 51. num. 39.* Card. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 17. n. 13.* Et vincit omnes alias præsumptiones. Decius *in cap. Quoniam Abbas, n. 49. vers. secundò limita, de offic deleg. & conf. 77. n. 5.* Ruinus *conf. 72. n. 4. lib. 1.* Alciatus *de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 30. n. 5.* Cum ergo euidentissimum sit aduersariorum oppositiones (si alicuius momenti æstimari debent) facere rem dumtaxat dubiam, probabilem, & disputabilem, vtique in fauorem rei gestæ iudicandum venit.

3 Accedit quod in dubio quilibet præsumitur elegisse viam, per quam dispositio sua sit vtilis, & habeat effectum, non autem vt impugnari possit, & reddi ad nihilum, *l. 3. ff. de testam. milit.* Alciatus *sup. reg. 3. præsumpt. 33.* Socin. iun. *conf. 103. n. 28. lib. 1.* 4 Maximè si sit persona genere Illustrissima, qualis est præfatus commissarius. Thomas de Thom. *in flor. leg. reg. 67.* 5 Et bonæ educationis, qualis etiam est. Farinacius *in prax. p. 1. q. 47. n. 181.* 6 Ac præcipuè cum agitur de salute animæ, prout agebatur in celebratione capitulorum, quæ ipsius authoritate celebrata fuerunt; cum in illis præsertim agatur de Religionis obseruantia, & Prælatorum institutione, qui illam promoueant, quod sine dubio ad animarum salutem spectat, Menochius *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 1. n. 29.*

7 Secundò rem firmant amplissima illa verba litterarum Generalis in commissione data præfato commissario: *Possis facere totum illud quod nos possemus præcipere, & exequi si præsentes essemus.* Cùm enim certum sit Generalem Ministrum, vtpote Principem Religionis potuisse facere cuncta illa, quæ prædictus commissarius gessit: sic etiam de ipso commissario sentiendum.

8 Est enim clausula ista valdè prægnans, & energica vt colligitur ex Peirino *in formular. litt. P, c. 8. n. 6.* Et sanè si præsentia Generalis præsumitur adfuisse in gestis à commissario, vtique cessat omnis fraudis præsumptio, vt DD. proditum reliquere *in l. interpositas, C. de transf.* & ibi Curtius, & plures, cum quibus venit 9 Mascardus *de probat. vol. 2. concl. 711. n. 18.* & talis præsumpta præsentia quod æquiualeat mandato, non obscurè habetur per notata apud eundem Mascardum *concl. 1005. n. 18.*

10 In specie etiam ad particularia descendendo, quod Pater cōmissarius ritè, rectè, & legitimè Prouinciales, & Guardianos cessare fecerit à suis officiis, ac proinde quod capitula Prouincialia sine illorum suffragiis celebrata ex hoc capite impugnari non possint, constat ex Statutis Generalibus Ordinis Segobiensibus *c. 7.* fūdatis in constitutionibus Leonis X. Sixti V. & Pauli IV. vbi

vbi triennium dumtaxat pro horum officiorum duratione taxatur.

Et quamvis Statuta aliqua generalia sex vlteriores menses Prouincialibus, & Guardianis concedere videantur, id tamen intelligitur, si ita visum fuerit ex bonis respectibus Generali Ministro vel commissario

11 Generali, prout expresse dicitur in Statutis Assisiensibus de anno 1526. Et quod magis est, quia ita declarauit Clemens VIII. per hæc formalia verba; *Prælati Generales vltra signatum tempus possunt differre Capitula Prouincialia per sex menses, si videbitur expedire.* Cùm autem huiusmodi clausulæ importent consensum dictorum Generalis, seu Commissarij, & arbitrium boni viri, *l. fideicommissaria libertas, la 2. ff de fideicom. libert. l. fideicommissa 11. §. quanquam ff de leg.* 3. cum aliis allegatis in Commensi habitus, 14. Maij 1607. coram Iusto, latè Moneta *de Commutat. vltim. volunt. c. 7. n. 142. cum seqq.* Gonzalez *ad reg. 8 Cancell. §. 7. proœm. n. 112. & seq.* & talis consensus, seu arbitrium non affuerit, vtique standum erat in iure antiquo præscribente solùm triennium pro duratione talium officiorum; maximè cùm illud ius antiquum sit Ius commune Religionis, ad quod facilis est transitus, iuxta commune iuristarum proloquium.

12 Omninò ergo abusiuè tales Prouinciales, & Guardiani spoliati vocantur à parte contraria, quia spoliatus solùm dicitur ille, qui violenter, & iniustè à possessione excluditur, vt patet ex *tit. ff. de restitut. spoliat.* & innumeris aliis Iuribus, & DD. non ille qui in vim legis à suo Superiore cogitur cessare in suo Officio, prout in casu præsenti. Non solùm quoniam pro Iudice, & eius facto in dubio præsumitur, vt inquit Glossa *in c. præsentium 7. q. 1. c. in præsentia, de renunciat. l. iustè possidet, ff. de acquir possess. l. Herennius, § Caia, ff. de euict.* cum multis aliis congestis à Mascardo *vol. 3. concl. 1324. n. 2.* Sed etiam quia spoliatus non dicitur qui authoritate Prætoris spoliatur, *l. fin. à*

13 *contrario sensu*, & ibi Baldus, *C. vnde vi*, Bertachinus *in repet. verb. spoliatus.* Vnde sine fundamento prædicti postulant restitutionem, cum verè spoliati non sint, sed à iure priuati, seu depositi; & quatenus essent (quod negamus) viginti, & octo sunt iuxta casus Bertachinum *suprà*, in quibus spoliatus non debet restitui, quod maximè procedit in spiritualibus; qualia sunt officia Religionis, ne detur materia peccandi, & quod aliquis pro Prælato habeatur qui talis non est. Oldradus *consil. 1.* quod incipit *In causa*, Abbas, & alij apud eundem Bertachinum.

Casu verò dato, & minimè concesso, quod in dictum Officialium à suis officiis depositione dubium aliquod intercedere posset, an videlicet à P. Commis-

14 sario deponi deberent, seu potius tolerari per sex alios menses, cùm nihil magis tritum sit apud Doctores qui de causis Regularibus scribunt, quales sunt ex hoc Ordine Minorum Rodriguez, Miranda, Portellus, Bordonus, & alter Rodriguez, quàm quod in dubiis standum sit in iudicio Superiorum, quia hoc tum iuri naturæ, tum multis priuilegiis Religionum congruit, certè mirandum est viros Religiosos aduersæ partis propugnatores derogare velle iuri certissimo Prælatorum Religionum, & sine quo vix possunt munus suum rectè exercere, huic facto se opponentes.

15 Generalem autem si præsens adesset, potuisse ex causa differre Capitula dicti Regni Lusitaniæ, & illa celebrare per vota solum vocalium qui tempus triennale non prætererunt, ac per consequens idem potuisse facere prædictum Commissarium, pro comperto videtur. Ex parte quidem Generalis non solum quia ipse est supremus Princeps Religionis, veluti Patriarcha, & Primas, cùm sub se habeat Prouinciales, qui sunt veluti Archiepiscopi, & Guardianos, qui veluti Episcopalem Iurisdictionem in subditos exercent, sed etiam quia habet supremam potestatem in Religione, prout ex Mari magno Sixti IV. & innumeris aliis Religionum priuilegiis habetur. Et quia illi permissa sunt omnia quæ non sunt prohibita, iuxta commune axioma iuris, de quo Oldradus, Ancharanus, Alexan-

17 der, & alij apud Tuschum *pract. concl. tom. 6. litt. P, concl. 198. n. 1.* & Barbosam *in axiom. iuris, axiom. 176. n. 1.* Vnde rectè, & ad intentum Surdus *cons. 173. n. 72. & cons. 222. n. 5. Illud quod non reperitur à lege prohibitum, non debet superstitiosis prætensionibus præsumi prohibitum.* Cùm autem constet nullam legem, siue communem Religionis, siue municipalem Regni Lusitaniæ talem dilationem ex causa (quæ in præsenti casu adfuit) prohibere, pro licita, & permissa haberi debuit.

18 Ex parte etiam Vocalium ad eam admissorum meridiana luce patet eos dumtaxat admitti potuisse, cùm solùm ipsi legitimi suffragatores essent, non alij, qui iam cessauerant à suis officiis, & à facultate suffragandi in Capitulis, quæ solùm dictis officiis affixa erãt, vt patet ex statutis gen. ralibus Seg bien. c. 8. § 5. Solum autem legitimos suffragatores ad electiones ad-

19 mitti debere, ex *c. quia propter, de elect.* & toto eo titulo, ac constanti doctrina Doctorum habetur. Ex parte quoque ipsius commissarij ipsius factum se ipsú defendit, cum vt præmissum est, Generalis personam repræsentaret; & posset facere quidquid Generalis si adesset.

20 Vlterius nam vel erat Iudex ordinarius, cum fuerit pro vniuersitate causarum destinatus, & plenitudine potestatis, *l. 1. § cum Vrbem ff de offic. Præfect. Vrb.* & patet in aliis commissariis generalibus huius Religionis, præsertim in Curia Regis Catholici, qui sunt Ordinarij, vel esto quod solùm esset delegatus, quia Iudex delegatus non solùm de causa sibi nominatim commissa, sed & de alia quoque, quæ incidenter aduenit potest cognoscere, vt per Tiraquellum *in tract. res inter alios, vers. eaque procedunt*, affert Barbosa

21 *in collect. DD. cap. causa, de in integr. restit. num 4.* Ad quod accedit tritum illud, scilicet quod concessa alicui facultate aliqua, censentur etiam concessa omnia illa sine quibus talis facultas non rectè exequi posset, prout ex multis Iuribus, & capitibus *ex tit. de offic. deleg.* eliciunt Doctores.

22 Nec dici potest Religiosos illos, qui manserunt, non fuisse in numero sufficienti, vt per illos fieri possent electiones in capitulis. Nam certissimum est fuisse in numero sufficienti. Et ad maiorem abundantiam dicitur, quod etsi non essent nisi paucissimi, in illis conseruabatur ius eligendi, & poterant eligere. Quod adeò ampliant Doctores, vt dicant quod quamvis ad constituendum Collegium de iure Canonico requirantur saltem duo, *c. 1. de elect. & c. cum dilectus, de consuet.* Tambur. *de Iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. q. 8. n. 2.* Miranda *tom. 2. Man. q. 6. & 11.* Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. q. 41. art. 1.* ac de iure ciuili saltem tres *l. Neratius, ff. de verb. sign.* Gloss. *in c. 1. q. 1. 10.* Antonius à Butr *in c. gratum, n. 19. & seqq. de postul. Prælat.* Alter *de cens. lib. 5.*

23 *disp. 3. c. 2. litt P*, constituitur tamen semel in multis potest ius collegij veaire ad vnum, & conseruari in illo, *l. sicut, § fin. quod cuiusc. vniu.* Et notant Panormitanus, Anchar. Biaxius, Lambertinus, Nauarrus, Rodriguez, & alij quos affert, & sequitur Sigismund. de Bononia *de elect. dub. 13. n. 3. & 4.* Eo quod innocentes non sunt priuandi iure suo.

24 Quod opponitur contra factum P. Commissarij, scilicet quod per litteras miserit ad Sanctissimum, & ad P. Vicarium Generalem, deuoluendo ad ipsos celebrationem talium capitulorum, non releuat aduersarios. Nullatenus enim hæc prudens consultatio commissarii cum Sanctissimo & P. Vicario Generali, vt ab ipsis instrueretur quid agere deberet potest dici deuolutio

25 lutio. Ea namque non est, aut inducitur extra casus in iure expressos, & tunc propter negligentiam Prælatorum, *c.1. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* quæ non adfuit in præsenti.

Cùm autem transactis quatuordecim mensibus, nec à Sanctissimo, nec à Vicario Generali aliquid super negotio resolutum, aut responsum fuisset, necessitas Prouinciarum vrgeret, & instanter à Commissario postularent pro celebratione capitulorum, vtique legitimè, & iuridicè potuit ad ipsorum celebrationem deuenire, prudentissimè existimando Papam, & Vicarium 26 Generalem libenter consensisse in dictorũ Capitulorũ celebrationem. Tacens enim longo tempore consentire præsumitur. Baldus *in l si filius, C. de petit. hæred.* Angelus *in l. qui in aliena, in princip. ff. de acquir. hæred.* Alex. *in l.2. § voluntate, ff. soluto matrim.* Mascard. *de probat. vol.3. concl.1218. n 50* Et tacens per longum tempus iuri suo renunciare præsumitur, vt per Rotam & DD. affert idem Mascardus *concl.1265. n.27.*

27 Item nec obstat quod *in cap. ne pro defectu, de elect.* statuatur ne Cathedralis, vel Regularis Ecclesia Prælato suo vacet vltra tres menses, alioquin ipsa eligendi potestas ad Superiorem deuoluatur. Primò, quia vt dictum est *n.11.* Clemens VIII. declarauit posse *Prælatos Generales* (qualis erat dictus Commissarius Generalis, & Generalis personam repræsentans) *differre Capitula Prouincialia per sex menses, si videbitur expedire.* Secundò, quia Pontifex author illius *c. ne pro defectu*, loquitur in casu, quo Ecclesiæ manent viduatæ, vt patet ibi: *Ne pro defectu, &c. Ecclesia viduata graue dispendium patiatur.* Quod non contingebat in præsenti, cum nec Prouinciæ, nec Conuentus carerent Prælatis, qui eas, & eos gubernarent. Tertiò quia etiam loquitur Pontifex *iusto impedimento cessante*, vt expressè in textu habetur.

28 Atqui commissarius iustum habuit impedimentum differendi illa capitula, tum propter tempus æstiuum, in quo celebrari contingebat; tum propter recursum aliquorum ad tribunalia sæcularia, qui etiam pacem, & quietem ordinis turbabant; tum etiam, quia iure optimo potuit differre capitulorum celebrationem, donec visitatæ essent Prouinciæ; cum id conforme sit statutis huius Religionis, scilicet Barcinonensibus *c.7. de elect. §.12.* confirmatis in capitulis generalibus Toletanis de an. 1583. & 1606. & stabilitis in aliis statutis Vallisoletanis, Salmanticensibus, & Aquilanis. Verba autem talium statutorum Barcinonensium sunt clara ad intentum: *Nullibi Capitulum Prouinciale celebretur absque eo quod præcedat visitatio facta à Prælatis Generalibus, vel ab alio de eorum commissione.*

Ratio quoque id suadet, quia cum capitula Prouincialia celebrentur pro electione Prælatorum, oportet, vt præcedat visitatio, per quam cognoscuntur qui sunt apti, & idonei ad hoc munus. Constat præterea non fuisse obligatum P. Commissarium Generalem ad celebranda dicta capitula tempore ordinario, ex illo iuris axiomate, *Impedito non currit tempus, l.1. §. fin. C. de annal except. cap. quia diuersitatem, de concess. præb. c. fin. de elect.* Tiraq *de retract. lign. §.3. gloss.4. n.6. & §.35 gloss.4. n.19.* & aliis apud Barbosam *de axiom. iur. axiom.116.* Etenim legitimè impeditum fuisse liquet ex dictis de tempore æstiuo, recursu fratrum ad tribunalia sæcularia, & quia Prouinciæ non erant visitatæ. Siue autem impeditus esset, siue non, nihilominus quia Minorum Religio fruitur pluribus priuilegiis circa exemptionem ab obseruando tempore pro electionibus requisito, quod retulimus *5. tom. Summæ*, in Marimagno Prædicatorum *n.17.* in Marimagno Minorum *n.8.* & in Marimagno Minimorum *n.11.* & 12. ideo præfatum *c. ne pro defectu*, nihil nocet gestis per P. Commissarium in præsenti. Pro quo videndus Miranda *tom.2. q.23. art.1.* post alios.

29 Idem iuris est de Clementina *Exiui, de verb. signif. § cæterum*, vbi dum de electione Prouincialium est sermo, dicitur: *Cæterum, si Capitulum memoratum dictam prædicta ministrum eligere prætermittat, ex tunc ministri Prouincialis prouisio ad Generalem ministrum liberè deuoluatur.* Non solum quia Pontifex hoc loco loquitur expressè pro casu quo capitulum fuerit congre30 gatum, & pro die determinata: tunc enim procedit dispositio prædicta; in casu autem nostri consulti nec capitula erant congregata, nec dies pro ipsis celebrandis assignata. Sed etiam quia dici potest hanc Clementinam procedere cessante iusto impedimento, aut causa rationabili. Prout non incongruè elicitur ex eo quod subiicit ibidem de Prouinciis Hiberniæ, Græciæ, seu Romæ.

31 Casu verò negato, & nullatenus concesso, quod nullitates aliquæ in dictis capitulis concurrerent, nihilominus à S. Congregatione confirmari debere, & imponi silentium contradictoribus, multa suadent. Primum, bonum pacis dictarum Prouinciarum, quod 32 valde, multumque per noua capitula turbaretur. Hanc enim ob causam Summi Pontifices in similibus fermè negotiis iudicandum censuerunt, vt patet *in c Consuetudinis, de consuet. & c. fin. de consang. & affinit. & in Extrau. § sanè, de priuil.* De quo optimè, & adamussim ad hoc intentum Iustus Lipsius *l.4. Polit. c.9. & lib.6. c 3.* referens post Dionysium Cassium *l b.52.* Saluberrimum Mœcenatis monitum ad Augustum: *Optimum esse inimicitias omnes, & ambitiosa certamina prorsus exscindere, atque adeo nec nomina noua, aut aliud quid permittere, ex quo possint oriri discordiæ.*

33 Secundò, quia Religiosi in dictis capitulis electi personæ valde dignæ sunt, nec illis aliqua nota imposita. Ex quo non solum pro ipsorum electione præsumptio oritur, vtpotè ex effectu ad causam, quæ *natura* præsumptio dicitur, sed etiam confirmatio electionis veluti debita postulatur. Si enim *finis actus est expectandus, l. diximus, ff de accusat. tutor. & à fine res denotatur, l. ex imperfecto. ff de legat. & legis finis potius quam verba attendendi debent*, iuxta commune Proloquium Doctorum: sanè cum in huiusmodi electioni34 bus personæ dignæ electæ fuerint, ipsarum electiones, & capitula, in quibus factæ fuerunt, confirmationis robur iure postulant. Ad quod accedit celebris doctrina Nauarri, qui *lib.5. consil. de Iudæis, cons.1. n.6.* inquit, quod ad impediendam electionem sufficiat 35 semiplena probatio, ad reiiciendum autem iam electum plena, iuxta vulgare illud *ex c. Quemadmodum, de iureiur. Turpius eiicitur quàm non admittitur hospes.* Tertiò, ad impediendas non solùm expensas, sed etiam ferè necessariò euenturas turbationes Religiosorum, in nouorum capitulorum celebrationibus. Vix enim sine illis ob humanam fragilitatem contingunt, & ad illa applicari possunt quæ Diuus Gregorius Nazianzenus cum ad quandam Synodum Constantinopolitanam vocaretur, sic scribit *in epist 55.* ad Procopium. *Ego si vera scribere oportet, ita animo affectus sum, vt omnia Episcoporum Concilia fugiam, quoniam nullius Concilij finem lætum, faustumque vidi, nec quod depulsionem malorum potius quàm accessionem, & incrementum habuerit. Pertinaces enim dominandi cupiditates, & contentiones ne vllis quidem verbis explicari queunt.*

36 Accedit quoque praxis, & stylus Sedis Apostolicæ, & huius S. Congregationis, quæ sæpius ob vitanda præfata inconuenientia, & aliquando minora solet nullitates capitulorum supplere personas electas confirmando, vel de nouo instituendo, quod prudentissimè, & iustissimè efficitur ob commune bonum, & 37 quia æquitas præfertur rigori, *l.1. §. si ego, ff. si pars hæred. pet. l. fin. in fin. ff. de offic. Præsid.* Est enim rectitudo iudicij naturalem sequens rationem, Baldus *in l. omnes populi, n.19. ff. de iust. & iur.* & ipsa iustitia naturalis,

Fulgosius *in l. 1. n. 7. & 8. C. de legib.* Et digna supremo Principe, qualis est S. Congregatio, *l. 1 ff. de const. pecun.* ibi: *Praetor fauet naturali aequitati, qui constituta ex consensu facta custodit.* Quod verò Sedes Apostolica, & S. Congregatio ita gesserit ex aequo, & bono iudicando, tam certum est apud Eminentissimos, vt exempla referre superuacaneum videatur.

CONSVLTVM XL.

De Episcopo suspendente omnes confessarios, & concionatores cuiusdam Religionis.

SVMMARIVM.

1 *Occasio controuersiae.*
2 *An Episcopus possit suspendere omnes Confessarios vnius domus, vel Collegij.*
3 *Id non posse facere probatur per decretum S. Congregationis.*
4 *Authores qui hoc decretum referunt.*
5 *Adducitur eius tenor.*
6 *Idem habetur ex alia declaratione S. Congregationis.*
7 *An Religiosi Episcopo sic suspendenti teneantur obedire.*
8 *Quia si causa rationabilis subsistat,* Inconsulta eadem S. Congregatione.
9 *Dictio* nullo pacto, *quid importat.*
10 *An trahatur ad non specificata.*
11 *Litterae S. Congregationis, quibus praecipitur cuidam Episcopo, vt circa examen, & approbationem confessariorum Regularium omninò obseruaret declarationes S. Congreg.*
12 *Declaratio ipsarum litterarum.*
13 *An id etiam intelligatur de suspensione omnium Concionatorum.*
14 *Respondetur affirmatiuè.*
15 *Quando ratio legis adest, etiam adest ipsa lex.*
16 *Non solùm extensiuè, sed etiam comprehensiuè.*
17 *An obstet haec regula in poenalibus.*
18 *Respondetur negatiuè.*
19 *In iure valet argumentum à verisimili.*
20 *An posset Episcopus suspendere saltem aliquos Concionatores dictae domus.*
21 *Ad hoc vt Regulares praedicent in propriis Ecclesiis solùm requiritur benedictio Episcopi petita, etiam si non sit obtenta.*
22 *Adducuntur Authores hoc affirmantes.*
23 *An obstet Concilium Tridentinum.*
24 *Quid illi respondendum.*
25 *An obstet alia declaratio S. Congreg.*
26 *Ad id faciendum requiritur rationabilis causa.*
27 *Et ad munus praedicatoris pertinens.*
28 *Et debet esse communis omnibus concionatoribus suspendendis.*
29 *Vniuersitas non debet condemnari pro peccato vnius certi, vel incerti.*
30 *Quid de illis confessariis, qui ab ipsomet Episcopo approbati sunt.*
31 *Et ab eius Praedecessoribus, & aliis Ordinariis.*
32 *Bulla Pij V. in fauorem Confessariorum Mendicantium.*
33 *An sit reuocata.*
24 *Declaratio S. Congregationis in qua dicitur praedictam Constitutionem Pij V. non esse reuocatam.*
35 *Alia declaratio eiusdem S. Congregationis confirmata ab Vrbano VIII.*
36 *Explicatur eius mens.*
37 *An obstet quod dicitur in relata declaratione Congregationis.*
38 *Si superuenerit noua causa rationabilis.*
39 *Ea debet esse rationabilissima.*
40 *Vel ad minus iusta.*
41 *Ea non existente procederet illicitè, & inualidè.*
42 *Lex posterior derogat priori.*
43 *S. Congregationis verba.*
44 *Eiusdem declaratio, & mens.*
45 *An talis causa probari debeat.*
46 *Reuocatio ad quod forum pertineat.*
47 *Et in quo versatur.*
48 *In quo consistat causae cognitio.*
49 *Adducuntur rationes pro parte D. Episcopi.*
50 *An illae iuuant.*
51 *Gratia specialis non trahitur in aliorum exemplum.*
52 *Et specialia non debent in argumentum, seu consequentiam afferri.*
53 *Quid de confessariis ab ipso Episcopo non approbatis, sed à suis praedecessoribus.*
54 *Approbatio Regularium an sit perpetua.*
55 *Videtur quod sic.*
56 *Adducuntur authores, & Bulla Pontificum.*
57 *Item declaratio S. Congregationis.*
58 *Rationes, & authoritates id negantes.*
59 *Possunt à successore iterum examinari.*
60 *Pij V. Vrbani VIII. & S. Congregationis limitatio.*
61 *Concessio qualificata limitatione non solùm reponit illam in diuersam naturam, sed etiam vbi deficit, deficit ipsa dispositio.*
62 *Et amsi solum in casu particulari deficiat.*
63 *Quid quando confessarij cum scandalo, aut inhonestè viuerent, vel aliquod delictum committerent.*
64 *Pauli III. Bulla in fauorem Iesuitarum.*
65 *An religiosus semel approbatus ab vno Ordinario semper sit approbatus pro aliis dioecesibus.*
66 *Mendicantes à quonam iurisdictionem habent.*
67 *Episcopi habent nudum ministerium in approbatione religiosorum.*
68 *Regularis ex Mendicantibus approbatus in vna Dioecesi, potest eligi in alia ab habente priuilegium Bullae Iubilaei.*
69 *Non obstat declaratio S. Congregationi.*
70 *Omnes Sacerdotes certam iurisdictionem habent pro absolutione venialium.*
71 *An confessarius vnius dioecesis quando est extra illam possit audire confessiones fidelium illius dioecesis in qua est approbatus.*
72 *Episcopi nequeunt contra Mendicantes per censuras procedere.*
73 *An possint id facere in vim constitutionis Gregorij Decimi Quinti.*
74 *An releuent Breue Vrbani VIII.*
75 *An releuet D. Episcopum aliqua declarationes S. Congregationis.*
76 *Aut diplomata Pij V. & Clementis VIII.*
76 *Praelati Iesuitarum an possent procedere per seipsos contra dictum Episcopum.*
77 *Conseruatorum proprium munus.*
77 *Quae sit notoria iniuria.*
79 *Et quae dicatur.*
70 *Violatio priuilegiorum dicitur iniuria.*
81 *An possit dissimulari haec iniuria sine peccato.*
82 *Et an possit renunciari priuilegio exemptionis à Iurisdictione Ordinarij.*
83 *Iudices conseruatores mediis censuris possunt procedere contra Episcopum.*
84 *Quae eorum sit authoritas.*
85 *An infirmetur conseruatorum authoritas eo quòd sint religiosi,* & n. seqq.

88 *An*

88 *An impugnetur conseruatorum electio propter inobseruantiam constitutionis Gregorij XV.*
89 *Ipsius constitutionis verba.*
90 *In partibus Indiarum non militat.*
91 *Non obstat Conseruatoribus quod non assumpserint Assessorem.*
92 *Firmatur conseruatorum electio ex decreto Tribunalis Inquisitionis Mexicanæ.*
93 *Adducitur Bulla Pauli III.*
94 *Item alia eiusdem Pontificis.*
95 *Item alia Gregorij XIII.*
96 *An sint confirmata à Paulo V.*
97 *An videantur cessare per Concil.Trid.*
98 *Vel propter Bullam Vrbani Octaui.*
99 *Eiusdem Vrbani reuocatio priuilegiorum ad audiendas confessiones sæcularium Religiosis concessorum.*
100 *An militet in partibus Indiarum.*
101 *Lex non promulgata non obligat.*
102 *Priuilegia Religionum sunt priuilegiatissima in Ecclesia Dei.*
103 *Videtur ea non posse reuocari.*
104 *Quando adest ratio vrgens possunt reuocari.*
105 *Pauli V. litteræ monitoriæ, & num.seqq.*
108 *Cardinalis Burghesij aliæ litteræ.*
109 *Authoris intentio.*
110 *Innocentij X. Breue.*
111 *Exponitur clausula* Ad futuram rei memoriam.
112 *Et clausula* Salua.
113 *Decreta, & declarationes S.Congregationis, confirmatio, & approbatio Pontificis, quantum ex vi huius Breuis solùm procedunt pro Episcopo, & Episcopatu Angelopolitano.*
114 *Quid importent hæc verba* Directè, & per se.
115 *An per hoc Breue supponatur Bullam Gregorij XV.* Inscrutabili Dei prouidentia, *suspensam esse pro Regnis Hispaniarum per Vrban. VIII.*
116 *Eiusdem Vrbani VIII. Breue.*
117 *Decisiones S.Rotæ Romanæ ad rem facientes.*
118 *Barcinonensis Incursus censurarum.*
119 *Oscensis Iurisdictionis.*
120 *Toletana Iurisdictionis.*
121 *Oscensis Iurisdictionis.*

IESVS MARIA.

CASVS.

1 ILLVSTRISS. D. Episcopus N. ob particularem quendam (vt dicitur) respectum sibi concernentem prohibuit ne Patres Iesuitæ Domorum seu Collegiorum Ciuitatis N. in partibus Indiarum audirent confessiones sæcularium, aut prædicarent, sub excommunicationis, & censurarum pœnis, quas contra illos sibi non obtemperantes postea promulgauit. Illi ad Iudicem conseruatorem recurrentes Episcopum excommunicari fecerunt, qui vicissim ipsum etiam conseruatorem anathemate percussit. Quæritur quid de iure.

Responsio.

2 Quoad primum articulum huius quæsiti de generali suspensione omnium confessariorum dictarum Domorum, seu Collegiorum PP Iesuitarum, certum omnino est, non potuisse illam facere D.Episcopum, de quo in præsenti, propter expressum decretum S. Congregationis Eminentissimorum DD. Cardinalium 3 negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum, approbatum, & confirmatum ab Vrbano VIII. per Breue Romæ expeditum anno 1625. quod refertur à Ludouico Caspensi inferiùs citando.

4 Decretum porrò, quod referunt inter alios Alphonsus Leo *in fin.lib.2.de Indul.* Peirinis *tom.1.Priu. Minim.in Constit.2.Sixti IV. n.44.* Gauantus *in Man. Episc.verbo Confessor.n.23.* Guaslinus *in sui tract.miscellan.fol.240.* Barbosa *de potest. Episc. alleg.25.n.30.* Scroffa *q.36. art.3.* Ludouicus Caspensis *tom.2. Curs. Theol.tract.24.de pœnit.disp.5.sect 9.* Franciscus Cespedes *de exempt. regul. dub.110.* & ego *tom. 1. Sum.qq. Regul.c.19.n.9.* vtile etiam pro dicendis inferius, & propterea hic ad litteram exscribendum, tale est. *Cum S.Congregationi Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit, confessarios regulares grauiter conqueri, quòd ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis confessionibus* 5 *quavis de causa indiscriminatim suspenduntur, & propterea sæpè contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, & Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus confessariis confessiones audiendi facultas adimatur: Illustrissimi eiusdem Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingant; re maturè perpensa ad omnem scandali materiam submouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, ac decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos confessarios approbandi ius spectat, confessarios regulares aliàs ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere post hæc minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones* 6 *ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus confessariis, eadem S.Congregatione inconsulta, nullo pacto adimere posse, quod quidem decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Romæ 10.Nouembris 1615. A Mar. Episcopus Hostiens.Card.Gallus.V.Theatin. Secret.* Idem habetur ex alia declaratione S.Congregationis Episcoporum, & Regularium 21.Februarij 1642. pro Regularibus Russiæ, quam vidi.

7 Cùm autem hoc decretum authenticè constet, non potest vlla ratione se D.Episcopus defendere quin trãsgressor fuerit illius. Ac proinde cum excesserit limites suæ authoritatis, quod Religiosi sic generaliter suspẽsi non tenerentur illi obedire, imò quod possent sine 8 scrupulo pergere in confessionibus audiendis, prout habent Peirinis, Scroffa, & Cespedes relati, ac ego cum ipsis eo loco; expendit etiam rectè idem Cespedes, quod cum in dicto decreto dicatur, *Inconsulta eadem Sacra Congregatione*, denotari per hoc, quod 9 etiamsi causa rationabilis subsisteret ad suspendendum omnes confessarios, nihilominus id non posset fieri non consulta eadem Sacra Congregatione; nam ante illud non poterat fieri sine dicta rationabili causa. Expendo etiam quod dicatur, *nullo pacto adimere posse.* Dictio enim *nullo pacto*, idem importat quod nulla ratione. Albericus *in Dictionar. verb Nullo pacto*, 10 per text. *in l.pupillus 24.* vbi Gloss. *ff. quæ in fraudem cred.* & trahitur ad non specificata, Roland.*consf.2.n.42. lib.4.* Tiraquel.*in l.si vnquam, verb.omnia, n.14.* Stephanus Gratian.*dec.51.n.14.* Barbosa *in tract. de Clausul. clausf.92. n.4. & in tract. de Dict. dict.228.n.6.*

11 Accedit præterea, quod cum nouissimè, iuxta dicta *tom.5.in Marimagno Seruitarum, n.55.* sub an.1646. D. Episcopus Pisauriensis rigidè contra Regulares confessarios se gereret, ipsique mediis suis Procuratoribus Generalibus S. Congregationi conquerentur, Eminentissimus Cardinalis Carafa nomine S. Congregationis Concilij, litteris ab ipso, & Illustrissimo D.Paulucio eiusdem S.Congregationis Secretario sub

signatis

signatis, eidem D. Episcopo strictè iniunxit, vt circa examen, & approbationem confessariorum Regularium omninò, & adamussim obseruaret declarationes S. Congregationis eisdem litteris adiunctas. Inter eas autem vna erat pro 16. Ianuarij 1606. in qua declarabatur, *Dominos Ordinarios non posse facultatem audiendi confessiones omnibus simul vnius Conuentus Regularibus, eadem Sacra Congregatione inconsulta, adimere.*

13 Quamvis autem in his decretis nihil dicatur de prohibitione suspendendi omnes concionatores alicuius Ecclesiæ, vel conuentus, nihilominus quia ratio, quam assignat S. Congregatio, scilicet *vix fieri posse, vt hæc sine scandalo magnaque animarum pernicie contingant, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur,* non solùm procedit in suspensione omnium confessariorum, sed & in suspensione omnium concionatorum; ideo dicendum S. Congregationis mentem fuisse prohibere etiam suspensionem omnium concionatorum vnius Ecclesiæ, vel conuentus ab Episcopo faciendam.

15 Quia quando ratio legis adest, etiam adest ipsa lex, *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. si postulauerit, §. 2. ff. ad l. Iul. de adult. l. quidam nummular. ff. de edendo, l. nauta, §. fin. ff. nauta, caup. l. à Titio, ff. de furtis, l. illud, C. de Sacros. Eccles. § si igitur, Instit. quod cum eo,* Glossa *verb. Italia, in cap. 1. de tempor. ord. lib. 6.* Abbas *in cap. nihil, n. 5. de elect.* Decius *cons. 15. n. 2. & cons. 301. n. 6. & 8.* Calderinus *cons. 147. in princ. aliàs cons. vnic. vt lit. pend. & cons. 337. vers. sed posito, aliàs cons. 8. de testam.* Bald. *cons. 324. omissis, in fin. lib. 5.* Non solùm extensiuè vt plures loquuntur, quia scilicet lex ad illum casum extendatur, sed etiam comprehensiuè, quia sub illa comprehenditur, *l. his solis, vers. satis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donat. l. illud, C. de Sacros. Eccles. l. Item veniunt, §. ait Senatus, ff. de petit. hæred.* Tiraquel. *in l. si vnquam, verb. libertis, n. 45. & 46.* Rebuffus *ad l. in lege censoria 203. vers. itemque, de seruis, vers. colligitur, ff. de verb. signif.*

17 Nec obstat, quod hæc regula limitari soleat in pœnalibus, & correctoriis, ita in illis lex loquens in vno casu, non extendatur ad similem, etiamsi subsit eadem ratio, Calderinus *cons. 147. aliàs cons. vnic. vt lit. pend. vers. per prædicta,* Portoles *in tract. de consortib. & fideicommiss. c. 6. n. 15.* Card. Tusch. *litt. R, concl. 31. n. 43.* Nam casus præsens est fauorabilis, non solùm dictæ Religioni, sed etiam bono publico fidelium, qui, vt constat ex relato decreto, scandalizari solent ex ista suspensione ministrorum Ecclesiæ, & animarum perniciem contrahere, ac priuari spirituali consolatione.

19 Accedit præcipuè, quod in iure valet argumentum à verisimili, illudque pro disposito habetur, quod verisimiliter fuisset dispositum, si disponens fuisset de illo interrogatus. Bald. Paul. de Castro, & alij *in l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact.* Sousa *in Aphorism. Inquisitor. lib. 4. c. 9. n. 7.* Verisimile autem est S. Congregationem ita disposituram, si de eo interrogaretur, ac proinde haberi debere pro disposito.

20 Ex alio etiam capite habetur, non potuisse dictum D. Episcopum suspendere, neque omnes, neque aliquos concionatores dictæ domus Patrum Iesuitarum, illis prohibendo ne concionarentur in eorum Ecclesiis. Nam iuxta ea quæ dixi *tom. 1. c. 20. n. 3.* & præsertim *tom. 3. verb. concionari, & concionator Regularis, num. 7.* conformiter ad doctrinam Concilij Tridentini, Bullam Pij V. & declarationes S. Congregationis. Imò iuxta specialem declarationem Vrb. VIII. in Breui misso ad Eminentiss. Cardinal. Sandoual, de quo inferius dicetur, ad hoc vt Regulares prædicent in propriis Ecclesiis, solùm requiritur benedictio Episcopi petita, etiamsi non obtenta itaut si petita est, etiamsi Episcopus contradicat, possunt Regulares in suis Ecclesiis prædicare. Cum igitur, vt supponitur, dicti Patres Iesuitæ concionatores postulauerint dictam benedictionem, non potuit postea eos suspendere, aut prohibere, ne prædicarent.

22 Vnde generaliter Episcopum non posse prohibere ne Regulares prædicent in suis Ecclesiis, tenent Cenedo *in qq. Canon. q. 26. num. 13.* & Vega *in Summa, tom. 1. c. 86. casu 40.* Bordonus etiam *ref. 7 n. 15.* Laur. de Peirinis *tom. 1. super Priuil. Minim. in constit. 2. Greg XIII. §. 2. n. 21.* omnes apud Dianam *tract. 2. de Dubiis Regularium, p. 3. ref. 8.* Quibus iungitur Cespedes *de exemptione Regularium dub. 200.* Nec refert quod in Concil. Trid. *sess. 24 de Reform. c. 4.* dicatur: *Nullus autem sæcularis, siue Regularis, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, contradicente Episcopo, prædicare præsumat.* Hoc enim (ne dicatur Concilium sibi contrarium esse, dum *sess. 25. cap. 2.* dicit: *Regulares posse prædicare in suis Ecclesiis sola benedictione Episcopi)* intelligendum est solùm pro tempore, & hora quo Episcopus prædicare voluerit, iuxta determinationem Concilij Viennensis *in Clem. Dudum, de sepult.* prout dixi eo *verb. concionari, & concionator, num 6.* ex Rodriguez, Miranda, Tamburino, & Nauarro, quibus modò addo Bordonum, & Cespedes *sup.* ac Barbosa *p. 3. de offic. Episcopi, alleg. 76. n. 20.*

25 Nec etiam refert si dicatur, ex alia declaratione S. Congregationis pro 9. Nouembris 1635. quam refero eo verbo *Concionari, & concionator Regularis, n. 7.* in impressione Veneta anni 1646. haberi, quod possit Episcopus negare Regulari benedictionem ad prædicandum in Ecclesia Regulari, si habuerit aliquam causam ad eam negandam. Tum quia, vt supponitur in casu præsenti, nullam rationabilem causam habuit D. Episcopus ad id quod fecit. Tum quia si aliqua fuisset, ea deberet esse non solùm rationabilis, vt de se patet, sed etiam pertinens ad munus prædicatoris, prout colligitur à simili de confessione ex decreto relato, & quia omnis alia causa esset prorsus impertinens, ac per consequens irrationabilis.

28 Tum quia esto talis causa subsisteret pro vno vel aliquo ex concionatoribus suspendendo, quod tamen etiam subsisteret pro omnibus concionatoribus suspendendis, prorsus est incredibile. Et vniuersitatem non debere condemnari pro peccato vnius certi, vel incerti, habetur ex Bald. *in specul. de sent. in 17. colum. vers. pro peccato, in l. Polla, in 1. col. ad fin. vers. extra quæro, C. de his qui vt indeb.* Bartol. *in l sed si hæc, §. qui manumittitur, de in ius voc. & in l. aut facta, in §. fin. in pen. q. ff. de pœnis, in l. sicut, post gloss. in fine principij, ff. quod cui vn. nom. & in l. 1. vltim. col. in vers. vltimo facit ista gl. ff. quod quisque iur.* Bertachino *in Repertorio, verbo Vniuersitas.*

30 Sed præterea nedum omnes, sed neque aliquos ex prædictis confessariis (idem dico de concionatoribus, quia de illis est eadem ratio apud Doctores) potuisse, aut debuisse suspendi à D. Episcopo, ex eo euincitur. Nam inter eos aliqui erant ab ipsomet simpliciter, & absolutè approbati ad confessiones audiendas; alij à suis Prædecessoribus, alij verò ab aliis Ordinariis. Ex quibus priores nullatenus ab ipso suspendi potuisse, vel debuisse habetur ex Pio V. in Bulla *Etsi Mendicantium,* anno 1567. *in 2. tom. Bullar.* inter Bullas huius Pontificis *n. 41.* vbi Pontificis hæc decernit in fauorem Confessariorum Mendicantium: *Statuimus etiam, quod ille qui semel in vna Diœcesi admissus per Episcopum fuerit, semper in eadem Diœcesi habeatur pro admisso, nec amplius examinari, vel præsentari in dicta Diœcesi debeat, tam quoad prædicationes faciendas, quàm quoad confessiones audiendas.*

33 Hanc porrò Bullam, seu constitutionem Pij V. non esse reuocatam à Gregorio XIII. in alia constitutione

In

In tanta, quæ extat *in 2. tom. Bull. inter constitutiones Gregorij n.9.* Sed solùm quantum ad ea, in quibus contraria erat decretis Concilij Tridentini, habetur non solùm ex Rodriguez, Sorbo, Molphesio, Miranda, Ioanne de Cruce, & Peirinis, quos refero *2.tom.Summ. c.1.n.16.* Quibus etiam accedunt Ioannes Præpositus *in 3 p.de Sacramento Pœnit. q.8. dub.3.n.17.* loquens de alia simili, Villalob. *in Sum.tom.2.tract.9. diffic.53.* Castrus Palaus *p.6.tract.23.punct.18.n.13.* ex Suarez, Barbosa, & Fagundez. Sed etiam ex Rotæ decisione in vna Liciensi *Quarta funeralium*, 15. Ianuarij apud Barbosam *de offic. & potest. Episc. allegat.86. n.17.* & Tambur. *de Iure Abbat. tom.1. disp.15. quæst.17.* & in alia Tarentina *Quarta funeralis*, 5. Decembris 1629. coram Queipio; imò etiam ex declarationibus S.Congregationis, quas refero eo loco, *& tom.1.c.9.n.47.& tom.5.in Mari magno Seruitarum,n.55.* vbi referuntur litteræ Eminentissimi Cardinalis Carrafæ nomine S. Congregationis Concilij ab ipso, & Illustrissimo Dom. Paulucio Secretario subscriptæ, de quibus suprà dixi, & in quibus D. Episcopo Pisauriensi iniungitur, & intimatur declaratio S. Congregationis in vna Salernitana 15. Augusti 1591. vbi dicitur dictam constitutionem Pij V. à Gregor.XIII. non fuisse reuocatam.

34 Accedit alia declaratio eiusdem S. Congregationis approbata etiam, & confirmata ab Vrb.VIII.in Breui relato apud Caspensem, in qua hæc habentur: *Plebanus semel examinatus ad confessiones audiendas non* 35 *subest amplius examini Episcopi: neque Regulares semel examinati, & approbati subsunt amplius examini Episcopi.* Hæc autem generalis locutio, & coniunctio Regularium cum Plebanis, scilicet Parochis, seu cu- 36 ratis, manifestè denotant ex mente S.Congregationis non posse Episcopum Regulares semel ab ipso approbatos iterum ad examen vocare, & multo minus eos suspendere.

37 Nec obstat si dicatur, quod in illa Salernitana relata ad præfatum D. Episcopum Pisauriensem transmissa veluti explicando dictam constitutionem Pij V. dicatur non posse confessarios semel approbatos iterum ab eodem Episcopo examinari, nisi noua superuenerit causa, quod etiam deciditur in alia declaratione eiusdem S. Congregationis pro die 22. Ianuarii 1597. ad eundem etiam Episcopum Pisauriensem transmissa.

38 Imò in litteris Vrbani VIII. ad D.Cardinalem Sandoual transmissis, de quibus infra. Tum quia vt supponitur, nulla noua causa rationabilis de nouo superuenit ad hoc quod D.Episcopus posset dictos Pa- 39 tres Iesuitas à se approbatos suspendere, aut vellet de nouo examinare, vel approbare. Tum etiam, quia si 40 aliqua causa ad id faciendum adesset, ea deberet esse rationabilissima, prout inquit Vasquez *de pœnit. q.97.* 41 *art.3.dub.5.* ad minus deberet esse iusta, itaut ea non existente, non solùm illicitè, sed etiam inualidè procederet D.Episcopus, quia ageret contra ius ritè adquisi- 42 tum, & reuocando sententiam iustè latam. Suarez *in 3.p.tom.4.disp.28.sect.8. dub.7.* Peirinis *de priuil. Minim.tom.1.const.26.Leonis X §.6.n.7.* Diana *3 p.tract.2. de dub.regul.ref.22.* D.Cardin. Lugo *de pœnit. disp.21. sect.3.n.64.* Castrus Palaus *de Sacram.Pœnit.tract.23. disp.vnic. punct.18.§.4.n.6.* Tum præterea, quia cum 43 lex posterior deroget priori, *c.1. de constit. in 6. & l.sed & posterior.ff.de leg.* siquidem in decreto S.Congregationis in principio adducto, quod emanauit ab ipsa 20. Nouembris 1615. ac per consequens post relatas eiusdem S.Congregationis declarationes, dicitur, 44 eas veluti explicando, *minimè licere Ordinariis confessarios regulares alias ab ipsis liberè approbatos suspendere nisi ex noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente* (id est, *si cum scandalo, aut inhonestè viuerent, aut crimen aliquod committerent, propter quod suspendi deberent*, prout declarauit eadem S.Congregatio in vna Oriolensi, 30.Augusti 1630. apud Barbosam *de Iur. Eccles.lib.1.c.43.n.209.*) Aut *ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum*, vtique necessum fuit, vt talis causa pertinens ad ipsas confessiones, vel non obseruatio interdicti subsisteret, quorum neutrum contigit, ac per consequens suam authoritatem excessit D.Episcopus.

45 Dato etiam, & non concesso, quod talis causa subsisteret, ea deberet probari *ex l cum ij ff.de transact. §.vlt.iunct.princ.eiusd.l.quod apertè*, & in terminis hu- 46 ius dubij probat Moronus *resp.19.n.32.& 33.& ex d. l.* Et ex eo quod reuocatio pertinet ad forum exterius, & versatur in adimendo iure quæsito.

47 Quod etiam tenet Cespedes *de exempt.Regul. dub. 150.* Vnde cùm causæ cognitio secundum Menoch. *de arbitr.lib.1. q.19.n.3.4. & 5.* consistat in citatione adhibenda, & litigantium iure exaudiendo, & hæc non 48 præcesserint, manifestè elicitur D.Episcopum excessisse.

49 Quod enim pro parte ipsius afferri potest, scilicet quod Vrbanus VIII. concesserit Eminentissimo Cardinali Episcopo Giennensi, litteris ad ipsum datis 30. Ianuarij 1629. apud Barbosam *de Iur. Eccles. lib.1. c.43.n.211.* non teneri eam causam regularibus edicere 50 patum iuuat ipsum. Fuit enim hoc specialis gratia huic D.Cardinali concessa, intuitu forsan dignitatis 51 Cardinalitiæ, & ita non trahenda in aliorum exemplum. Specialia enim non debent in argumentum seu 52 consequentiam afferri. Castrensf. *l.2.cons 97.* Tuschus *pract. concl. tom.7. litt.S, conclus.462.* post Abbatem *cons.114.*

53 Quamvis autem loquendo de aliis confessariis, qui non ab ipso D.Episcopo, sed à suis prædecessoribus approbati erant ad audiendas confessiones, maiori probabilitatis specie videatur potuisse illos suspendere, eo 54 quòd licet sit sententia plurium DD. id non licere Episcopis, prout tenent illi, quos infra referam, asserentes quod approbatio Regularium est perpetua, & quod semel approbatus semper est approbatus, & specialiter Cenedo *qq.Canonic. q.26.n.14. in fin.* Bartholomæus Fumus *verb. Absolutio, n.23.* Rodriguez 55 *tom.3. qq.regul. q.32. art.6. & sup.Bull. Cruciata, §.9. n.32.* Vega *lib.1 cas.consc.cas.58.* Baptista Salis *de confess.n.5.* & alij, quibus fauent verba relata ex Bulla *Etsi Mendicantium*, Pij V. & declaratio illa relata S.Congregationis ab Vrb.VIII. approbata, & confirmata, in 56 qua coniunguntur Plebanus, & Regulares, cùm constet Plebanum semel admissum ab Episcopo non examinari à successoribus, de quo D.Lugo *sup. num.63.* Nihilominus tamen, quia idem Pius V. in alia constitutione posteriori, data scilicet anno 1571. quæ inci- 57 pit *Romani Pontificis*, quam retuli *tom.1.c.19 n.7.* & S.Congregatio Concilij ibi etiam relata, quam etiam video transmissam ad D. Episcopum Pisauriensem in litteris S.Congregationis ad eundem per Eminentiss. Carafam, de quibus suprà, & approbatam ab Vrbano VIII. in constit. Vrbani VIII. transmissa ad Eminentiss. Card. Sondoual Episcopum tunc temporis 58 Siennensem, quam refert Barbosa *lib.1. de Iur. Eccl. c.93.n.210.* manifestè declarant quod licèt Mendicantes præuio examine approbati ab Episcopo non possint ab eodem iterum examinari (per quod roboratur id quod suprà dictum est) à successore tamen iterum examinari possint. Et ita supponunt communiùs Doctores, specialiter Viualdus, & Miranda, quos eo loco retuli, Ioannes Sancius, Riccius, Zanardus, 59 Campanile, Fagundez, & Villalobos, quos refert, & sequitur Diana *3.p. ref.27.* Veruntamen parum iuuat hoc D. Episcopum, cum quo est ista controuersia. Nam Pius V. Vrbanus VIII. & S.Congregatio relata solùm concedunt hanc facultatem dicto successori Episcopi, qui approbauit Regulares cum hac limi-

tatione

60 tatione, scilicet *pro maiori sua conscientia quiete*. Vndè est concessio veluti qualificata illa limitatione ac proinde non solùm reponit illam in diuersam naturam, § *praeterea. instit. de inutilib. stipulat. c. cum Marthe. §. quaesiuisti, de celebrat. Missar. cap. statutum, de elect. in 6.* Sed etiam vbi deficit, deficit ipsa dispositio. Glossa *verbo auocandum, in l. mancipium, ff. de seruis fugit.* Menochius *de praesump. lib. 6. praes. 15. num. 47.* Fuluius Pacianus *de probat. lib. 1. cap. 14. num. 8.* Mar. Anton. *variar. res. lib. 1. res. 82. num. 1.* Etiamsi solum in casu particulari deficiat, *l. 4. §. toties, ff. de damn. infect. l. 1. §. loquitur, ff. de aqua quotid. cap. indemnitatib. § pen. de elect. in 6.* Cald. Pereira *cons. 30. n. 39. vers. quamobrem illa qualitas*, Barbosa *in axiomat. iuris, axiom. 196. n. 7.*

63 Deficere autem in hoc casu ex eo liquidum videtur, quia quies conscientiae D. Episcopi eatenus esse poterat, quatenus inquietus poterat esse, quòd praedicti confessarij, quos suspendit, *cum scandalo, aut inhonestè* viuerent, *vel aliquod delictum* committerent, prout S. Congregatio in Oriolensi relata dixit; vel saltem quòd non essent idonei ad Sacramenti Poenitentiae administrationem, quorum neutrum erat in praesenti.

Primum quidem, quia Praelati Religionis tam reformatae, qualis est Societas Iesu, tales non solent permittere. Secundùm verò, quia regulariter, & vt in plurimum semper praesentant pro confessariis idoneos, & habiles ad id munus exercendum. Vtrumque verò expressit Paulus III. in Bulla *Cum inter cunctas*, 64 in qua amplissimam facultatem concionandi, & confessiones audiendi illis concedit, illis verbis: *Attendentes igitur ad fructus vberes, quos in domo Domini hactenus produxistis, & producere non desinitis vestra Religione, integritate, scientia doctrina, moribus, & experientia, &c.* Potuit ergo D. Episcopus illos veluti notoriè idoneos existimare, ac proinde non vocare illos iterum ad examen, iuxta ea quae ex aliis dixi *tom. 5. sup. Maremagn. Seruitar. num. 55.* Imò, iuxta Concil. sess. 23. *cap. 15.* illis verbis, *Aut alias idoneus iudicetur*, quibus denotatur tale decretum non procedere cum notoriè idoneis.

Maiori autem probabilitatis specie processisse credi potest D. Episcopus sic se gerendo contra eos confessarios, qui nec à se, nec à suis praedecessoribus, sed in aliis dioecesibus approbationem obtinuerant. Etsi namque sententia sit plurium Doctorum asserentium probabile esse quòd Religiosus semel approba-65 tus ab vno Ordinario semper sit approbatus pro aliis dioecesibus, prout tenent Corduba, Enriquez, Koninch, & Rodriguez, quos refert, & sequitur Castrus Palaus *supra num. 4.* & absolutè sequuntur nouissimè Ludouicus Cellotius *lib. 5. de Hierarchia, cap. 25.* & Stephanus Banny *in Theologia moral. p. 1. tr. 4. quaest. 4.* & fermè eodem modo Ioannes Praepositus *in 3. p. q. 8. de Sacram. Poenitent. dub. 4.* Nihilominus, quia oppositum tum praxi Curiae, tum maiori consensu Theologorum recipitur, imò vt probabilius, & securius tenendum est Religiosis, prout dixi *tom. 1. c. 19. n. 4.* ac proinde potuisse D. Episcopum impedire ne praedicti, qui solum pro dioecesibus aliis approbati erant, in sua confessiones audirent. Caeterùm id non debere fieri tam rigidè, conuincitur primò ex eo quod, vt dixi, opposita sententia à pluribus vt probabilis defendi-66 tur, & ab aliquibus sine vlla limitatione. Ex hoc enim infertur, probabilem quoque potuisse reputari à praedictis confessariis.

Praesertim quod ea quae pro communi nostra sententia afferuntur, scilicet declaratio quaedam Sacrae Congregationis, quam communiter referunt Doctores, & quam Rodriguez dicit se vidisse, vbi dicitur: *Dioecesi Valentina non censeri approbatum qui ab alio quàm ab Episcopo Valentino approbatus est*, non incongruè à Castro Palao relato intelligitur de approbatione iurisdictionem concedente, qualis non est approbatio Episcopi pro Mendicantibus, quia secundum plures, vt infrà dicetur, ille non concedit iurisdictionem Mendicantibus, sed ipsi eam habent à Papa, ex Clementina *Dudum*, & Episcopus circa illos solùm habet nudum ministerium declarandi eos esse idoneos.

Similiter constitutio Vrb. VIII. *Cùm sicut accepimus*, cui maximè inhaerent Eminentissimus de Lugo *supra sect. 2. n. 9.* & Reuerendissimus Vincentius Candidus S. Palatij Apostolici Magister *tom. 2. disquis. Moral. disq. 24. art. 65. dub. 7.* & Pater Diana *part. 3. tract. 2. res. 123. & p. 6. tr. 7. res. 59.* solùm loquitur in terminis Conc. Trident. & reuocat priuilegia in contrarium.

Tertiò, quia iuxta dicta, plures, quos retuli *tom. 5. In Marimagno Eremit. S. Augustini, num. 4.* tenent 67 Episcopos tantum habere nudum ministerium in approbatione Religiosorum, nec illis tribuere iurisdictionem, sed eam habere à iure communi, seu à Papa *in d. Clement. Dudum*, quae non est derogata per Concilium Tridentinum, quia cum sit lex inserta in corpore iuris, necessariò deberet fieri mentio de illa, vt derogaretur.

Quo ergo iure tam acriter, & acerbè D. Episcopus contra dictos Religiosos procedere potuit, praesertim quartò, quia saltem est probabilis valdè sententia, quod regularis ex Mendicantibus approbatus in vna Dioecesi, potest eligi in alia ab habente priuilegium 68 Bullae Iubilaei, vel similis, prout tenent Theologi Dominicani, & Augustiniani, Iurisperiti Salmanticenses, Henriquez, Sanchez, Ledesma, Fagundez, Commissarius Cruciatae, & alij, quos refert Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 25. n. 27.* Item Corduba, Antonius Gomez, Llamas, Aegidius, Reginaldus, & plures alij apud Ioannem Sancium *in sel. d. disp. 44. num. 1.* & Ludouicum Caspensem *supr. sect. 8. num. 60.* ac Medinam, & Bonacinam, quos refert, & sequitur Reuerendissimus Magister Vincentius Cand. d. *sup. art. 63. dub. 5. & art. 64. concl. 1.* De-69 claratio autem quaedam Sacrae Congregationis pro Indiis Occidentalibus de anno 1615. quae affertur in contrarium, vel fuit particularis pro dioecesi Limensi, vel non constat authenticè.

Cur ergo, si praefati confessarij hanc sententiam sequi voluissent, condemnari à D. Episcopo potuerunt. Maximè etiam quintò, quia cum omnes Sacerdotes etiam iurisdictionem habeant pro absolutione venialium, dum poenitens venialia confitetur, videtur indirectè habere etiam iurisdictionem pro morta-70 libus, sequendo opiniones probabiles reputatas, de quibus *sup.* prout notauit Ioannes Sancius relatus *n. 24.* Ad quod etiam accedit sextò, quod priuilegium Clementis VII. & Eugenij IV. pro Minoribus, & Gregorij XIII. pro Iesuitis, quae refert Cellotius *sup.* & quibus videtur concedi, quod semel approbati non egeant alia approbatione, etiamsi habeant aliquas limitationes, nec sit certum, ea modò subsistere, tamen nec est ita certum, aut euidens contrarium, vt Patres Iesuitae illis inhaerentes, annuentibus à multis annis Praelatis Ecclesiarum, & viris doctissimis Indiarum, tam acerbè meruerint à D. Episcopo tractari.

Et quid si dicamus secundum plurium sententiam, quam sequitur idem Reuerendiss. Magister Vincentius Candidus *supr. art. 55. dub. 9.* ex Soto, & Enriquez, & ego eo *c. 19.* post Ledesmam, & alios, quod scilicet confessarius vnius Dioecesis quando est extra illam possit audire confessiones fidelium illius Dioece-71 sis in qua est approbatus, si ad ipsum recurrant? Tali enim supposita sententia, PP. illi Iesuitae, qui

qui erant approbati pro aliis diœcesibus, poterant audire confessiones fidelium illarum Diœcesum, si ad ipsos recurrissent.

72 Casu porrò dato, nec concesso, quod illi meruerint à munere confessariorum, vel concionatorum deponi, & puniri persistentes in eo exercendo post monitionem illis factam, nihilominus negari non potest, quin D. Episcopus excesserit contra eos, per censuras procedendo, aut declarando illas incurrisse. Est enim certissimum & notorium Mendicantium priuilegium à Summis Pontificibus illis concessum, quod DD. Episcopi, aut quicunque alij Prælati, seu Legati nequeunt contra illos per censuras procedere, propter quodcunque delictum ab ipsis commissum, nisi ex speciali Sedis Apostolicæ commissione, qualis in aliquibus casibus dumtaxat conceditur in Concilio Tridentino, scilicet *sess.22. in decret. de obseruand. & vit. in celebrat. Miss. & sess.25. c.5. &* 16. Et quod si aliter faciant, nullius roboris, vel momenti sit, & pro irrito, & infecto haberi debeat. Pro quo innumeræ extant concessiones in Marimagno Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, Seruitarum, & Minimorum, Sixti IV. Innocentij VIII. & Julij II. & aliorum Pontificum, quas *tom.5.* retuli, imò Pauli III. pro ipsis Jesuitis, vt retuli *tom.3. verbo Exemptio Regularium, n.* 8. conformiter etiam ad ius commune, *c.1. de priuileg. in* 6. Vbi cum decretum fuisset Episcopum habere iurisdictionem in exemptos in aliquibus casibus, subdit textus: *In eos autem quibus ne interdici, suspendi, vel excommunicari à quoquam valeant à Sede Apostolica est indultum (sicut sunt religiosi quamplures) in quorum priuilegiis continetur, ne quisquam Episcopus, vel Archiepiscopus Monasteriorum suorum Monachos pro vlla causa, vllove loco interdicere, suspendere, vel excommunicare præsumat iidem Ordinarij iurisdictionem suam quantum ad ista, vbicunque illi fuerint, penitus exercere non possunt.* Pro quo maximè fauet concessio Sixti IV. pro Carmelitis in eorum Marimagno, §. 71. Qua etiam Jesuitæ Patres ob communicationem priuilegiorum Mendicantium fruuntur, vbi sic. *Et ne prætextu Constitutionis Innocentij IV. prædecessoris nostri, quæ incipit, Volentes, locorum Diœcesani, & alij Ordinarij, ac alij quicunque Legati, aut quauis authoritate vtentes in personas, aut loca, & alia quauis bona dictorum fratrum quouis iusto titulo ad eos pertinentia contra Ioannis XXII. & Clem. VI. prædecessorum nostrorum ordinationem sibi quam cunque iurisdictionem vel superioritatem vendicare præsumant, districtius inhibemus, ne quis absque Sedis Apostolicæ speciali commissione, & authoritate de huiusmodi, & aliorum prædecessorum nostrorum, non in genere, sed verbo ad verbum specialem faciente mentionem, in personas, domos, loca, aut alia dictorum Fratrum Beatiss. Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carm. bona, vtpote prorsus exempta, aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, aut loca huiusmodi aliquam præeminentiam, aut superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumant etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei de qua ageretur vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, vel res ipsa consistat.*

Decernimus quoque ex nunc quaslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & quoscunque processus, quasuis pœnas, & sententias generales, vel speciales continentes, quos, & quas promulgari, vel haberi, & omnia quæ contra fratres, domos, & loca dicti Ordinis quomodolibet fieri contigerit, etiam eorum exemptione, vtpotè notoria, non aliter allegata, nullius roboris, vel momenti esse, & pro infectis prorsus haberi debere. Optimo ergo iure potuerunt præfati PP. Iesuitæ ea quæ à D. Episcopo contra eos gesta fuerunt, pro irritis, & infectis habere.

73 Nec dicatur id potuisse facere in vim constitutionis Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili*, quæ habetur in 4 tom. Bullarij inter Bullas huius Pontif. *n.*18. vbi Pontifex confessarios, & concionatores, tam seculares, quam regulares quomodolibet exemptos omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni diœcesani Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati subjicit, & subiectos esse declarat. *Itaut Episcopi* (ait Pontifex) *in suprascriptis casibus, in prænominatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes quoties, & quando opus fuerit, extra visitationem per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant.* Hæc etenim nullatenus suffragantur D. Episcopo, aut gestis ab ipso contra Patres Iesuitas relatos, maximè contra illos per censuras procedendo, non solùm quia constitutio ista cóformis est Concilij Tridentini decretis, à quibus prædicti Patres non recesserunt, & quia plures declarationes à S. Congregatione Concilij pro ipsius explicatione, ac moderatione emanarunt, sed præcipuè, & maximè ad intentum, quia vt dixi *tom.1. c.19. n.35.* & aliis, locis præfata constitutio Gregorij XV. iussu Vrb. VIII. suspensa fuit pro Regnis Hispaniarum, vt constat ex Breui Nuntij Apostolici tunc temporis existentis, nunc verò Eminentissimi Cardinalis Sacchetti, 21. Aprilis anni 1625. quod hic Romæ vidi. Supplicatum enim est pro ipsius suspensione ex parte Religionum Hispaniæ Regnorum, subscribente huic supplicationi (quam apud me habeo) D. Antonio de la Cueua, & Sylua, egregio iuris Doctore, & solicitante Excellentiss. Duce de Pastrana Regis Catholici Oratore obtentum fuit Breue ad Vrbano VIII. pro ipsius suspensione, quod de verbo ad verbum affert Antonius de Hinojosa *in direct. disq. regul. verbo Confessarius*, de quo etiam P. Augustinus de Bellis *in tract. pro defens. Relig.* Alphonsus de Carranza *in Inform. pro Religion.* & alij.

74 Nec releuat factum Illustrissimi D. Episcopi Breue illud Vrbani VIII. ad Eminentissimum Cardinalem Sandoual transmissum, de quo superiùs, vbi Pontifex hæc: *Quod si Regulares siue in confessionibus audiendis, siue in prædicando aduersus ea quæ superius declarauimus, quoquo modo deliquerint, in vim earundem præinsertarum litterarum ab Episcopo Ginensi coërceri, & puniri possint etiam censuris Ecclesiasticis.* Pontifex enim Vrbanus intelligi debet in terminis Concilij Tridentini, & contra transgressores decretorum illius, quales non fuerunt dicti Patres Iesuitæ, & quod proprius est ad intentum, Breue illud solùm pro prædicto D. Cardinali emanauit, atque ita solùm specialiter pro ipso, vel pro Episcopo Giennensi, eiusque diœcesi, vt patet ex proœmio eiusdem, non pro aliis Episcopatibus, aut diœcesibus, ac proinde non trahendum in exemplum, aut consequentiam aliorum, iuxta dicta in Superioribus.

75 Sicut etiam nec releuant eiusdem D. Episcopi factum aliquæ declarationes S. Congregationis, quæ circumferuntur, ex quibus videtur haberi Episcopum posse etiam sub censuris Eccles. compellere Regulares in casibus in quibus in eos iurisdictio illi tribuitur à iure communi, Sacro Concilio, & constitutionibus Apostolicis. Tum quia iuxta dicta, esto authenticæ sint huiusmodi declarationes, intelligi debent quando Regulares sunt verè transgressores decretorum Concilij, & Constitutionum Apostolicarum. Tum maximè de Regularibus non habentibus priuilegium in contrarium, prout colligo manifestè ex declaratione S. Congregationis de anno 1587. quam retuli *tom.1. cap.25. num.* 35. & referunt Rodriguez *tom.1. qq. regul. quæst.* 45. *art.2. in fin.* Suarez *tom.4.* de

de Relig.tr.8.lib.1.c.10.n.27. in qua dicitur: *Regulares adeuntes Monasteria Monialium sine licentia Episcopi incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi Regulares illi haberent ex priuilegio quod non possint excommunicari, & tunc deberent puniri à suis Superioribus alia pœna.* En iam quomodo S.Congregationis intentio ea semper est, vt Regulares habentes priuilegium ne censuris contra eos procedatur, ab Episcopis ipsis seruetur etiam quando deliquerint, sed quod à suis Superioribus puniantur.

Minus releuant ipsum D. Episcopum diplomata quædam Pij V. & Clem.VIII. quibus prætendit nedum cassata fuisse priuilegia PP. Iesuitarum quoad confessiones, sed etiam posse contra illos per censuras procedere. Nam diploma illud Pij V. reuocatum dicitur per Gregorium XIII. instante Catholico Monarcha Philippo II. vt testatur Salgado *de retent. Bullar. c.4.* Sed quidquid de hoc sit, ne faciles videamur in huiusmodi reuocatione Bullarum admittenda, certum est hanc Bullam quæ incipit *Romani Pontificis*, solum loqui in terminis Concilij Tridentini, & contra illos regulares, qui sub prætextu quod essent Lectores, vel graduati in suis Religionibus, prætendebant audire confessiones sæcularium absque vllo examine Episcoporum, quorum priuilegia reuocat quoad hoc Pontifex, non tamen reuocat, aut reuocare potest quæ sui successores Greg.XIII. & Gregorius XIV. concessuri erant Iesuitis, atque ita non tangit illos, nec suffragatur D.Episcopo, quin potius in ea statuit Pontifex quod qui semel ab Episcopo est approbatus, non possit ab eo iterum examinari, bene tamen à suo successore pro maiori conscientiæ suæ quiete, vt dictum est.

Ac propterea contra ipsum D.Episcopum qui aliter fecit, opponi potest Bulla etiam illa Clem.VIII. quæ incipit *Quæcunque*, quæ solùm loquitur in terminis Concilij Trident.& de confessariis confraternitatum, seu confratrum, quos statuit Pontifex debere esse ab Ordinariis approbatos. Quid ergo inde contra Iesuitas, aut vnde colligi potest ex iis Bullis potuisse contra illos D.Episcopum procedere.

Cum ergo præfatus D.Episcopus, etsi aliàs doctissimus, hæc non animaduertens contra præfatos Patres tam rigidè per censuras processerit, actio proculdubio contra ipsum omni meliori modo dabatur, vel in defensionem iurium, & priuilegiorum suorum. Et quamvis ex aliquorum sententia, cui fauent Tamburinus *de Iur. Abbat.tom.2.disp.14.quæsit.3.*& Cespedes *in tract. de exempt.regul. dubit.317. num.6.* videretur potuisse

76 Prælatos Iesuitarum procedere etiam per se ipsos, & per censuras ac extraiudicialiter contra præfatum D. Episcopum, per text.*in cap. Dilecto, & c.Venerabilibus, de sent. excomm. in 6.* & DD. *ibid.* vtpote quia prædictus D. Episcopus vim inferebat dictis Religiosis, nihilominus cautius, prudentius, & securius, ac obseruata debita reuerentia ipsi Episcopo, ad Iudices conseruatores pro suis, & Ecclesiarum suarum iuribus tuendis recursum habuerunt.

77 Proprium enim munus conseruatorum est defendere sibi commissos contra iniurias, *cap.Statuimus, de offic.Iudic.deleg.in 6.* Azor. *tom.2. lib.5. c.35.quæsit.1.* Sorbus *in Compend. priuil.Mendicant. verb. Conseruator, vers. Sunt autem,* Moneta *de Conseruat. c.1.num.*8. Miranda *tom.2.Manual.Prælat. q.47.art.1.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom.3. disp.17. q.1.n.1.* Maximè in manifestis, & notoriis iniuriis, & violentiis illatis, vel inferendis iis pro quibus assumuntur, stando in iure communi, *c.1. & fin. de offic. deleg. in 6.* Tamburinus *sup.q.2.n.1.* & in priuilegio Gregorij XIII. pro eisdem PP.Iesuitis in Bulla *Æquum reputantes, in tom.1. Bullar.* inter Constitutiones huius Pontificis *num.1.* ac aliis aliorum Mendicantium, quorum etiam participes sunt, & quorum aliqua retuli *tom.2. c.10 n.3. & seqq.* ac etiam stando in rigore constitutionis Gregorij XV. quæ incipit *Sanctissimus*, in qua licet dicatur: *Ad hæc statuit Sanctitas sua, vt coram ipsis Conseruatoribus regulares, ac personæ suprascripta conueniri quidem, aut trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint, itaut memorati Conseruatores in causis in quibus regulares, & alij actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant.* Nihilominus, quia hoc durum videbatur, ad S.Congregationem Concilij recurrerunt petentes *an per hæc verba sublata sit facultas quam habent Conseruatores defendendi regulares, & alios à manifestis iniuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur dum à suis possessionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut vti impediuntur.* Ad quod eadem Sacra Congregatio anno 1624. respondit. *Eiusmodi verbis minimè sublatam esse facultatem quam habent Conseruatores defendendi regulares à manifestis iniuriis ac violentiis, dummodo obseruent formam præscriptam constitutionibus Innocentij IV. & Bonifacij VIII. relatis in cap.1.& fin.de offic.deleg.in 6.* Habetur hæc decisio *in 4.tom.Bullar.* inter constit. Gregorij XV. *constit.9.*

78 In hoc autem casu interuenisse manifestam, & notoriam ex eo euincitur, quod talis dicitur illa, quæ per facti euidentiam ita notoria est, vt examinatione non egeat, vel si egeat, probari tamen potest clarè, & certitudinaliter per multos testes, itaut negari non pos-

79 sit. Tuschus *verb.manifestum, concl.71.num.7.* Ioannes Monachus *c.1.n.3. de Iud. deleg.* Tamburinus *d.q.2. n.12.* iniuria autem id dicitur quod non iure fit, *Instit. de iniur.in princ.l.1.& l.lex Cornelia, ff.de iniur.* Ioan. Andr.*in c.1.in princ. verb.de iniur. de offic. deleg. in 6.* Archidiac. *ibid.n.2. verb.iniuriis,* Franc.*n.2.* Tambur. *sup.num.10.*

80 Violatio quoque priuilegiorum iniuria dicitur, nam iniuriã alteri infert qui eius priuilegia violat. Tambur. *sup.* ex Ioan.Andr. Hanc porro iniuriam interuenisse, in præsenti clarum videtur, siquidem plures communitates Religiosorum contumeliosè, & scandalosè tractatæ sunt, suspendendo omnes, & singulos confessarios, & concionatores earum à munere quod exercebant, & exspoliando eos iure adquisito ex Bullis Pontificiis, priuilegiis, declarationibus, & decretis Sacrarum Congregationum, consuetudine, & acceptatione Prælatorum Ecclesiarum illarum partium, ipsis non citatis, nec auditis, ac contra eos per censuras procedendo, quia huiusmodi sibi illatis iniuriis prout poterant, & debebant, restiterunt.

81 Dixi debebant, quia vix sine peccato poterant dissimulare dictam iniuriam, prout probant textus *in c. quam periculosum 7.q.1. c.placuit, & seqq.11.q.1.c.cum tempore, de arbitr.* vbi Abbas *n.2.*& alij per text.*cap.Si diligenti, & c.Significasti, de for.compet.* Lucas de Peña *in l.prohibitum, vers. & nota, C.de iure fisci, lib.11.* Syluester *in Sum.verb.Exemptio, n.10.& 11.* Viualdus *in Candelabr.aur.1.p.de absolut.n.49.* optimè Solorzanus

82 *de Indiar.gubern.lib.3.c.17.n.89.fol.820.* Nec poterant renunciare priuilegio exemptionis à iurisdictione Ordinarij, aut immediatæ subiectionis ad Papam, quam habent ob sua priuilegia.

Tum quia, iuxta ea quæ dixi *tom.1. c.11. num.5.* ex Rodriguez, & Peirinis, hoc priuilegium non est concessum priuatis Religiosis, aut familiis, sed toti Religioni, vt latè probat notabilis S.Rotæ decisio in vna Vlissiponensi Monasterij, coram Coccino 19. Nouembris 1625. quam per extensum affero *tom.5. in Marimag.Carmel.n.265.& seqq.* tum etiam, quia talis renunciatio esset contra ius Papæ, sicut esset contra ius Episcopi, quod Clericus sæcularis permitteret se ab altero puniri, *cap. significasti, de for. compet.* Abbas antiquus, Innocentius, Zabarella, Imola, Hostiensis,

&

& alij DD. *ibid.* Couarruuias *pract.c.*10. *num.*5. *vers.*8. & plures apud Carolum de Graff. *de effect. Cleric. effect.*1. *à num.*53. Tum denique, quia sunt sub protectione, & tuitione Papæ, veluti oblati, & commissi ipsi, & effecti iuris S.Petri, & Ecclesiæ Romanæ, ex priuilegiis specialibus ipsorum, & aliorum Mendicantium, quorum plura retuli *sup. num.*264. ac proinde nihil spectat ad Episcopum (nisi ex speciali Sedis Apostolicæ commissione procedat) *c.*1. *de stat. Monac. cap. cum inter vos, de verb. signif.* Felinus *c. cùm accessissent, n.*29. *de constit.* Mandosius *de signatura, verb. Exemptiones ab Episcop.* Tuschus *verb. renuntiare, concl.*171. Cokier *de iurisdict. ord. in exempt. p.*3. *q. vlt.* Rota *supra* relata, & alia in vna Salisburgensi Exemptionis coram Seraphino, an. 1593. Præsertim, quia cum exempti habeantur loco extraneorum, locaque exempta parificentur extraneis, & existentibus extra diœcesim, *c. luminoso* 18. *q.*2. Antonius de Rosellis *in tract. de Indulg. n.*323. Henriq. *in Summ. lib.*7. *c.*15. §. 4. *litt. F,* Gonzalez *ad regul.*8. *Cancel. gloss.*43. *n.*182. & notorium esset D.Episcopo dictos Patres habere istam exemptionem, & casu quo notorium non esset, non pertinebat ad illum interpretatio talis priuilegij, iuxta ea quæ dixi *tom.*4. *verb. Priuilegia Regularium, n.*11. & 12. rectè potuerunt ad conseruatores Iudices recurrere, vt illum cohiberent, prout ex Sanchez, Tamburino, & aliis dixi *tom.*3. *verb. Exemptio Regularium,* maximè *num.*14. & ad defensionem priuilegiorum iuxta conseruatorias Sixt. IV. Clem. VII. & Greg. XIII. referendas.

3 Potuisse verò Iudices conseruatores sic vt præmittitur electos, seu nominatos mediis censuris procedere contra præfatum D.Episcopum, & eius officiales clarè colligitur iure quidem communi *ex c. sanè* 2. *de potest. Iud. Deleg.* & supponitur *in c. Authoritate, de priuileg. in* 6. Et etiam, quia quoties mandatur alicui negotium, mandatur etiam id sine quo illud impleri non potest, *l.*2. *de iurisdict. omn. Iud. c. pastoralis, cap. Præterea, de offic. deleg.* Eo etiam, quod sunt delegati Papæ, quibus communiter conceditur hæc authoritas. Gloss. *in c. licet, de offic. Vicar. c.*1. *de consuet. in* 6. Couar. *in c. Alma mater, p.*2. §. 2. *n.*3. *de sent. excomm.* Nauarrus *in Manual. c.*27. *prope fin.* Miranda *in Man. Prælat. tom.*2. *q.*35. *art.*8. *concl.*1. Præsertim quia frustranea est iurisdictio, quæ non habet coniunctam vim coactiuam. Azor *tom.*2. *lib.*5. *c.*35. *q.*10. Moneta *de Conseruat. c.*7. *n.*279. Tamburinus *de Iur. Abbat. tom.*3. *disp.*17. *q.*2. *n.*22. ex aliis DD. Iure autem speciali propter priuilegia conseruatoria Religionum, & specialiter Sixti IV. pro Carmelitis in eorum Marimagno, Pij V. in Bulla *Ad hoc nos Deus,* pro Dominicanis, Julij II. in Bulla *Aliàs Venerabilem,* pro Minimis, ac speciatim Gregorij XIII. in Bulla *Æquum reputantes,* pro Jesuitis.

4 Cùm autem conseruatorum authoritas tanta sit, vt impediri non possit ab Ordinariis, nec ab aliquibus Legatis, sed in causis eisdem commissis maiores sint prædictis Ordinariis, & Legatis, prout colligitur *ex c.*2. *de potest. iud. deleg. in* 6. & tradit Sanch. *tom.*2. *cons. moral. lib.*6. *c.*9. *dub.*6. *num.*4. post Anchat. Ruin. & Mandos. ab eo relatos, proculdubio attentata fuerunt ea quæ D.Episcopus, & eius officiales contra præfatos conseruatores fecerunt.

Immò videntur incidisse in excommunicationem, vel suspensionem à diuinis, impositam à Pio V. in conseruatoria Dominicanorum, illis verbis: *Qui* (scilicet conseruatores) *quamdiu dictum officium exercueritis, & ipsi exercuerint, à nemine, quominus illud exerceatis, & exerceant, sub aliquo prætextu, ac sub excommunicationis, seu suspensionis à diuinis lata sententia, quam eo ipso incurrere volumus, & declaramus, respectiuè pœna, impediri, vel molestari possitis.* Certi enim iuris est Iesuitarum Religionem frui, & potiri omnibus Priuilegiis PP. Dominicanorum, & aliorum Mendicantium.

85 Nec infirmatur authoritas dictorum conseruatorum, eo quòd sint Religiosi. Etenim Religiosi si sint in dignitate Ecclesiastica constituti, vel personatum Ecclesiasticum habentes, possunt eligi in iudices conseruatores, tum iure communi, *c. fin. in princ. de offic. deleg. in* 6. Moneta *de Conseru. c.*5. *q.*8. *num.*79. & 80. Tambur. *sup. q.*4. *n.*1. Cui fauet quædam declaratio S. Congregationis Episcoporum, & Regularium in vna Turritana pro die 6. Octobris anno 1617. quam refert Barb. *in Collect. Bull. verb. Conseruat.* licèt Gauant. *in Man. ver. Conseruatores,* ex eodem Barbosa in contrario sensu eam referat. Prout etiam facit idem Barbos. *in Sum. Apost. dec. verb. Conseruator, n.*12. vt propterea cùm variè referatur huiusmodi declaratio, nihil deseruiat, neque pro hac, neque pro contraria parte.

86 Tum propter eorum priuilegia, vt patet in conseruat. Clementis VII. pro Minimis, quæ dirigitur ad Priores, quo nomine vocantur Prælati regulares. Rodriguez *tom.*1. *qq. reg. q.*65. *art.*3. Peirinis *tom.*2. *priuil. Minim. in Constit.*5. *Gregorij XV.* §. 2. *num.*15. Tamburinus *sup.* Præsertim cum Superioratus Religionum sint dignitates, *c. nisi essent, de prabend.* ibi: *Non dignitas Prioratus, sed persona Prioris maneat onerata.* Joan. Andr. *ibid. n.*4. Antonius de Burr. *num.*14. Cardin. *n.*3. Abb. & alij quos affert Tamburin. *sup. & tom.*1. *disp.*1. *quæst.*3. & 5. Nec refert si dicatur, quod vnus ex iis electis in conseruatores non erat Prior, aut Superior habens iurisdictionem in sua Religione, sed solùm Definitor.

Nam vt dixi *tom.*2. *c.*13. *n.*2. Munus Definitoris in Religionibus esto non sit dignitas, est tamen personatus, ac proinde reddit capacem habentem illud vt in conseruatorem eligatur. Tum iure communi *d. c. fin. de offic. deleg. in* 6. & *c. statutum, de rescr. etiam in* 6. Tum iure speciali Clem. VIII. in constitutione *Sanctissimus,* anni 1592. & Greg. XV. in constitutione etiam *Sanctissimus,* anno 1621. Tum denique iure specialissimo (per quod tollitur omnis difficultas, quæ in præsenti potest esse) priuilegij amplissimi Gregorij XIII. anno 1579. die 24. Octobris concessi ipsis PP. Jesuitis pro partibus Indiarum ad eligendum in conseruatores loco qualificatarum personarum quosvis idoneos, & probos viros sæculares clericali charactere insignitos, non tamen coniugatos. Et rursus in eadem Bulla: *Nec propterea dictam Societatem ad certos, & determinatos conseruatores alligare authoritate Apostolica, & tenore præsentis statuimus, & ordinamus.*

87 Ex iis enim clare inferri videtur, potuisse eligere in conseruatorem præfatum Religiosum diffinitorem, siquidem poterant eligere conseruatorem sæcularem, nec sunt alligati ad certos, & determinatos conseruatores. Ad quod etiam deseruit Bulla Clem. VII. quæ dicitur esse authenticata, & comprobata in Conuentu S.Dominici Mexicanæ Vrbis, in qua ei concedit facultatem eligendi in conseruatores quascunque personas Ecclesiasticas, sæculares, & Religiosas, etiam in dignitate Ecclesiastica non constitutas, dummodo litteratæ existant, aut si litteratæ non sint, Assessorem litteratum habeant, & in Sacris Ordinibus constitutæ sint. Quod & vsu receptum dicitur in illis partibus.

Accedit ad maiorem abundantiam, quod dato, & non concesso, quod dicta electio esset inualida respectu eius conseruatoris, qui non erat in dignitate constitutus, sed solùm diffinitor suæ Religionis, nihilominus ex parte alterius qui erat Prior conuentus Religiosorum valida erit: siquidem Regula illa, Vtile non debet per inutile vitiari, quæ habetur inter Regulas iuris *in* 6. *num.*37. & sumitur *ex l.*1. §. *Sed si mihi, ff. de*

ff. de verbor. oblig. Vbi communiter DD. etiam procedere debet in præsenti.

88 Maximè, quia esto quod hæc Regula non procedat in rebus indiuiduis, & inseparabilibus, procedit tamen in rebus diuiduis, & separabilibus, prout ex multis Sacræ Rotæ decisionibus, & DD. probat Barb.in collectan.DD.ad istam Regulam. Res autem ista de duplici conseruatore res diuidua est, & separabilis, vt de se patet.

Maiori probabilitatis specie impugnari posse videtur hanc conseruatorem electionem,eo quòd, iuxta constitutionem *Sanctissimus*, Gregorij XV. relatam deficit illis ea conditio, quam Pontifex pro ipsis requirit, scilicet quod *in Conciliis Prouincialibus, aut Diæcesanis prædicti Iudices electi, seu designati sint.* Quod non contingit in præsenti, cum dicti duo Religiosi in conseruatores electi nullatenus erant in aliquo Concilio Iudices electi, seu designati. Cæterum, non propterea eorum electio inualida censenda est. Primò quidem, quia constanter asseritur hanc Gregorij constitutionem in illis partibus nedum receptam, sed neque publicatam, multoque minus practicatam esse, prout Alfonsus de Caranza *in reform.* & alij testantur.

89 Quibus iungitur Seraphinus Freitas Ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede *in scholiis ad Bullar sui Ordinis, in Gregor. XI. Bulla* 2. Vbi loquens de alia simili constitutione Clem. VIII. dicit solùm fuisse regulam Cancellariæ, & exspitasse morte Papæ, & non fuisse receptam in partibus Hispaniæ. Cuius etiam signum est, quod plures authores Hispani, qui post eam de conseruatoribus Religionum scripserunt, ipsius mentionem non faciunt, quales sunt Ioannes de Cruce *in Epitom. stat. Relig.* Portellus *in dub. Regularib.* & Hieronymus Rodriguez *in suo Compendio.* Et sanè licet non facilè admitti debeat constitutiones Pontificias Romæ more solito publicatas non esse receptas, aut publicatas in Prouinciis exteris; nihilominus Indiarum Prouinciis, aut Regnis, vtpotè valde distantibus à Romana Curia, & in altero Orbe, sitis plus quam aliis Regionibus in hoc concedendum. Præsertim, si iuxta dicta superius, ex Salgado, & Solorzano (quæ tamen mihi non constant) Rex Catholicus non permittit huiusmodi constitutiones Pontificias, quæ causa rixarum, & contentionum inter Episcopos, & Regulares esse possunt, in illis partibus promulgari.

Addunt aliqui hanc constitutionem Greg. XV. solùm loqui de conseruatoribus electis pro causis Regularium, in quibus ipsi sunt rei, non autem de illis qui eliguntur pro causis in quibus sunt actores, qualis est causa, de qua in præsenti. Addi etiam potest, quod ex contextu ipsius constitutionis colligi videtur, quod etsi talis electio contra formam ipsius facta illicita sit, non tamen inualida. Pontifex enim facit distinctionem inter electionem conseruatorum faciendam in posterum à Sede Apostolica, & ab ipsis regularibus, & de priori dicit nullius esse momenti, vel roboris, de posteriori autem nihil tale dicit, sed solum ponit pœnas transgressoribus.

Quæ patent ex his verbis constitutionis: *Quodque deinceps litteræ conseruatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ, suprascriptis tantum dirigentur, & si quæ litteræ aliter expedientur illæ, ac deputationes huiusmodi, omniaque exinde sequenda nullius sint roboris, vel momenti. Et nihilominus qui secus quàm iuxta formam superius præscriptam Conseruatores huiusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputari, aut electis, nominatis, seu deputatis vti ausi fuerint: Regulares quidem voce actiua, & passiua sint ipso iure priuati, adeo vt habilitationem à nemine, præterquam à Romano Pontifice, consequi valeant. Reliqui verò aliis pœnis arbitrio Sanctitatis suæ coërceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monasteria, ac loca huiusmodi, eorumque personæ ac bona careant Conseruatore ad annum, itaut illorum causæ interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognosci, ac definiri debeant.*

90 Tollitur autem omnis difficultas ex eo, quod cum in prædictis partibus vel non habeantur prædicta Concilia Prouincialia, vel diœcesana, vt dicitur, vel casu quo habeantur in eis, non eligantur tales Iudices Synodales, ideo constitutio ista Gregorij quoad hoc punctum habetur pro lege impossibili, ac per consequens nullam vim habente. Quia impossibilia non obligant, seu ad impossibile nemo tenetur, *l. Si quis in graui, in princ.* vbi Bartolus, *ff. ad Syllan. l. si stipuler, ff. de verb. oblig. l. Paulus, ff. quæ sent. sine app. resc. l. impossibilium, ff. de reg. iur. § Impossibilis, Instit. de hered. instituend. c. nemo potest, de regul. iur. lib.* 6. Thom. de Thomass. *in florib. leg. reg.* 194. Oldradus *cons.* 232. *Quidam testator, versic. tertia actio,* Ioan. Iacobus de Lem. *inter cons. Bruni consil.* 117. *n.* 212. *cum seqq. vbi n.* 214. ait quod procedit in contractibus, sententiis, & præceptis. Surd. *decis.* 289. *num.* 21. Flamin. *de resign. benefic. lib.* 11. *quæst.* 13. *num.* 8. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 2. *tit. de Clerico debitore, §.* 1. *n.* 4. Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. S, concl.* 54. Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 118. *n.* 7.

91 Minùs obstat contra prædictam electionem conseruatorum, & gesta per ipsos, quod ipsi non assumpserint secum Assessorem. Cum hoc nec ex iure communi, nec ex priuilegiis Religionum habeatur, quin potius oppositum eliciatur ex dictis in Superioribus de priuilegio Clementis VII. pro Dominicanis Indiarum, faueatque Moneta *de Conseruat. c.* 9. *n.* 58.

92 Maximum autem robur firmitatis recipit dicta conseruatorum electio ex decreto Tribunalis S. Inquisitionis Mexicanæ de an. 1647. pro die 18. Maij, in quo Domini illi Inquisitores omninò prohibuerunt scripturas quasdam, seu manuscripta aut impressa contra præfatos conseruatores. Insuper præcipit in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ sibi reseruatæ, ne aliquis verba aliqua iniuriosa in cathedra, pulpito, vel alibi contra Religionem Prædicatorum, ex qua erant dicti conseruatores, & Societatem Iesu, quæ illos elegit, proferre auderet. Vbi etiam alia concernentia. Ex quibus elicitur hoc S. Tribunal approbasse, & confirmasse dictam electionem, ac præfatos conseruatores habuisse pro legitimis, & non intrusis.

93 Ad maiorem autem abundantiam, & pro maiori firmitate eorum quæ dicta sunt in fauorem PP. Iesuitarum circa hanc controuersiam, expendenda primò quidem Bulla Pauli III. anno 1545. edita, quæ incipit, *Cum inter cunctas*, & habetur in Bullario Rodriguez in hoc Pontifice *num.* 7. in qua quoad concionatores, & confessores hæc ipsis concedit: *Cuilibet vestrum, qui ad hoc idoneus repertus, & per vestræ Societatis Præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, in quibusuis Ecclesiis, & locis, ac plateis communibus, seu publicis, & aliàs vbique locorum clero, & populo verbum Dei prædicandi, ac eos viam veritatis edocendi, & ad benè, beatéque viuendum, itaut in vobis verbo pariter, & exemplo ædificentur, in Domino hortandi, admonendi, necnon illis ex vobis, qui presbyteri fuerint, quorumcunque vtriusque sexus Christi fidelium ad vos vndecunque accedentium confessiones audiendi, & confessionibus diligenter auditis ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœna Domini solita est legi) absoluendi, ac eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi.*

Item

94 Item alia eiusdem Pauli an. 1549. emanata, quæ incipit *Licet debitum*, apud eundem Rodriguez *sup. num.* 8. in qua specialiter quod ad confessarios attinet inquit Pontifex: *Vniuersis vtriusque sexus Christi fidelibus, vt cuilibet de Societate ipsa confiteri possint, Rectoris sui licentia minimè requisita, &c.* supple *concedimus*, vel *indulgemus*. Insuper aliæ Gregorij XIII. & Gregorij XIV. quibus conceditur, *Presbyteris eiusdem Societatis, qui semel à Præposito Generali eiusdem Societatis pro tempore existente, vel saltem ab aliquo Episcopo approbati fuerint ad prædicandum, confessiones*

95 *audiendum, & Missas celebrandum, pro Mysteriorum huiusmodi exercitio vlteriores licentiam, & approbationem ab aliis Episcopis petere, seu aliàs habere minimè teneantur, sed absque illis prædicare, confessiones audire, Missasque etiam extra Ecclesias consecratas super alta-*

96 *ribus portatilibus, &c.* Hæc, inquam, non omittenda, maximè quia prætendi possunt confirmata à Paulo V. in alia Bulla *Quantum religio*, an. 1606. edita, vbi confirmantur priuilegia Societatis cum clausulis amplissimis. Et quia consonant viuæ vocis Oraculo Pij V. in quo eisdem Patribus confirmantur priuilegia reuocata per Concilium Tridentinum, quod viuæ vocis Oraculum prætendi etiam potest dici debere Bullatum per illam Bullam Pauli V. ac per consequens non comprehensum in reuocatione generali huiusmodi Oraculorum facta per Gregorium XV. & Vrbanum VIII.

97 Cæterum hæc omnia, & si quæ sunt alia similia priuilegia, quatenus in illis conceditur facultas audiendi confessiones sæcularium sine examine, aut approbatione Episcopi Diœcesani, cessare videntur non solum quoad ea quæ præcesserunt Concilium, propter ipsum *in sess.* 23. *c.* 15. vbi oppositum cauetur, prout in terminis Bullarum Pauli III. dixit Suarez 4.

98 *tom. de Relig. tract.* 10. *lib.* 9. *c.* 2. *n.* 1. Et quoad alia, non obstante quod sint posteriora Concilio, ac per consequens potuerint illi derogare propter declarationes S. Congregationis relatas, & præcipuè propter Bullam Vrbani VIII. quæ incipit, *Cum sicut accepimus*, de an. 1628. cui maximè insistunt Cardinalis Lugo, Diana, & alij Authores communiter, quia Pontifex in ea omnia indulta, seu priuilegia ad audiendas confessiones sæcularium aliquibus Religiosis cõcessa, *etiamsi ab Episcopis Diœcesanis ad id examinati, &*

99 *approbati non fuerint*, reuocat his vniuersalissimis verbis: *Nos huic malo opportunè prouidere volentes, de Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis Regularium præpositorũ consilio, & omnia, singula indulta huiusmodi, audiendi sæcularium confessiones absque Ordinarij examine, & approbatione, quibusuis Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, & etiam Societati Iesu, Congregationibus, & Ordinibus, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, necnon Monachorum quorumcunque, etiam S. Benedicti, Cistercensium, & Carthusiensium, ac etiam quibusuis Militiis, etiam Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, ac quibuscunque Ecclesiis etiam Patriarchalibus, & Metropolitanis, Monasteriis, cæterisque locis piis, sine eorum, & earum respectiuè Abbatibus, Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, etiam Generalibus, vel Prouincialibus, Capellanis, Confessariis, aut aliis quocunque nomine nuncupatis Superioribus, & personis quibuscumque, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, cuiuscunque dignitatis, præeminentiæ, & conditionis existentibus, & quouis priuilegio munitis, & tam ad supplicationem partium, quàm motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine hactenus quandocumque, & qualitercumque ex quavis etiam de necessitate exprimenda causa, & alias quomodolibet concessa, Apostolica auctoritate, tenore præsentium reuocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu euacuamus, ac reuocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nec Religionibus, Societatibus, etiam Societati Iesu, Congregationibus, Ordinibus, ac Militiis, & Ecclesiis, Monasteriisque prædictis, eorumque Superioribus, & personis quibuscunque in posterum vllo modo suffragari, minusque illos, & illas, etiamsi de iis specialis, specifica, & expressa, ac de verbo ad verbum mentio habenda foret, indultis huiusmodi vti posse.*

100 Quamvis autem hoc ita sit, nihilominus dicta Vrbana, & aliæ declarationes S. Congregationis in partibus Indiarum notæ non erant ob defectum publicationis in illis partibus, & lex non promulgata non obligat, *l. leges, C. de legib.* S. Thom. 1. 2. *q.* 99. *art.* 4. & DD. communiter.

101 Maximè quando talis lex est reuocatoriá priuilegiorum, prout ex Suarez, Bonacina, & Portello dixi *tom.* 4. *verb. Priuilegia Regularium, n.* 20. Adeo vt maximè tunc procedat (saltem pro foro conscientiæ) sententia, quam tenent Serarius, Sà, Toletus, Medina, Angelus, Sotus, Carbo, Conradus, Miranda, Victorellus, Molina, Layman, Becanus, & Homobonus, quos refert Diana 1. *p. tract.* 10. *de legib. resolut.* 8. & Celestinus, Duuallius, Marchantius, Ioannes Vvigers, Gordonus, & Bandelius, quos refert 5. *part. tract.* 14. *resol.* 25. asserentes huiusmodi leges non obligare ante promulgationem factam in Prouinciis, seu Diœcesibus.

Quod maiorem vim habet pro Indiis, non solùm propter maiorem distantiam ab Vrbe, sed etiam quia vt viri docti inquiunt, Rex Catholicus ex commissione sibi à Sede Apostolica tradita pro concordia inter Episcopos, & Regulares, non permittit, quod huiusmodi Bullæ contra Regularium priuilegia in illis partibus promulgentur. Prout ex Solorzano *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25. Salgado *de retent. Bullar.* afferunt alij viri docti. Ideo ab obseruantia tum dictæ Bullæ Vrbanæ, tum dictarum declarationum S. Congregationis excusabantur dicti PP. Iesuitæ, & propterea D. Episcopus non debuit contra ipsos tam rigidè procedere.

102 Præsertim animaduertendo, quod priuilegia Religionum sunt, & debent esse priuilegiatissima in Ecclesia Dei. Primò ex illo principio: *Summa ratio est, quæ pro religione facit*, iuxta *l. sunt personæ, in fin. ff. de relig. & sump. fun.* Sanch. *lib.* 8. *de matrimon. disput.* 1. *num.* 13. ac proinde quod ipsis stare debeant priuilegiati Regulares, donec illis legitimè constet de reuocatione ipsorum.

Quod etiam sequitur secundò ex eo, quod cum non vni, aut alteri personæ concedantur, sed toti Religioni, aut communitati, æquantur legi, ac perinde habentur ac si in corpore iuris inserta essent. Oldradus *cons.* 302. *num.* 4. *vers. Considerandum est*, Henriquez post alios *lib.* 7. *de Indulg. c.* 22. *n.* 3. *& c.* 24. *n.* 4. Sanch. *supra*. Tertiò, quia iuxta ea quæ dixi 4. *tom. verb. Priuilegia Regularium, n.* 20. Sunt remuneratoria propter merita Religionum concessa, vt sæpius declarant Pontifices in dictis Bullis, & aliis de Societate loquentes.

103 Quæ ratio adeò efficax multis est, vt propter ipsam censeant reuocari non posse. Quod etsi verum non sit quando adest aliqua ratio vrgens, & bonum cõmune concernens, quando tamen ea non subsistit, verum videtur, prout dixi eo loco ex Suarez, Salas, & Bonac. Ad minus ex eo sequitur, vt dixi, quod potuerint dicti Patres stare dictis priuilegiis, donec illis legitima ipsorum reuocatio promulgata esset.

104 Quod maximè applicandum videtur huic Vrbanæ reuocationi, eo quòd, vt dicitur, idem Vrbanus VIII.

anno sequenti, scilicet 1619. reualidauit priuilegium Iesuitarum pro partibus Indiarum.

Meritò proinde iidem PP. Iesuitæ ad Sanctissimi D. N. pedes pronolqui benignissimum ipsius patrocinium quærunt ad instar illius quod Paulus V. bo. me. eisdem Patribus in partibus Indiarum consistentibus tribuisse dignoscitur. Etenim cum quidam D. Episcopus in illis partibus parum benignè erga PP. Iesuitas se gereret, ad ipsum litteris monitoriis, & exhortatoriis datis de anno 1608. inter alia sic scripsit: *Quantum autem ad Sacerdotes Societatis Iesu attinet, cupimus, vt eos benignè ac paterna Sacerdotalique charitate tractes, & si quid animaduertendum in eis fortè Tibi videbitur, præcipimus, ac mandamus fraternitati tuæ vt illud prædictæ Societatis Prælatis significes, nosque de omnibus certiores facias, qui Deo adiuuante, vt par est, prouidebimus.* (105)

(106) Et in aliis anni sequentis ad eundem Episcopum sic: *Sacerdotes Societatis Iesu egregiam operam hactenus nauarunt semper Catholicæ Ecclesiæ: propterea eos valde diligimus, eorumque existimatio, quies, & pax Nobis summopere cordi est, vt commodius Deo seruire, & animarum vtilitati studere possint. Itaque fraternitatem tuam monemus, & hortamur, vt à similibus in posterum abstineas, & charitate, ac humanitate, qua decet, dictos Religiosos tractes, vt bonus odor Christi sitis in Ecclesia Dei; & si fortè aliquid in illis deprehenderis, quod Tibi videatur indigere correctione, illud nobis significes. Nos enim de opportuno remedio prouidebimus.*

(107) Similiter in aliis durioribus eiusdem anni ad eundem Episcopum, sic Pontifex: *Fraternitatem tuam hortamur, & in virtute Sanctæ Obedientiæ Tibi præcipimus, & mandamus, vt statim ac nostras litteras acceperis, ab illis perturbandis omninò abstineas. Quod si renueris, aut distuleris, quod non credimus obedire nostræ voluntati, mandauimus Venerabili Fratri Episcopo Malioporensi, quid circa hoc agendum erit.*

(108) Pro quarum litterarum exequutione Eminentissimus Cardinalis Burghesius litteris aliis datis ad Illustrissimum Hispaniarum Nuntium, sic etiam scripsit: *Sarà V. S. informata da i Padri della Compagnia di Giesù de i danni notabili per causa delle persecutioni nouamente suscitate da quei Vescoui, & in particolare da quelli della China, e del Cocin, li quali non contenti delle discordie, che verton frà di loro, hanno medesimamente voluto molestare li Padri, non solo con ingiurie, minaccie, e maladicenze, ma ancora con fatti, spogliandogli delle proprie Chiese, che amministrauano, e priuandogli dal ministerio della parola di Dio, il che potrà V.S. per se stessa considerare di che scandalo, e consequenza sia in quei populi, oltre all'impedimento, che si fà al progresso di quella noua Christianità.*

Nostro Signore hà inteso tutto questo con gran suo dispiacere, e per il zelo particolare, che hà che Dio sia seruito, e glorificato in quelle parti, e che la Compagnia sia promossa à continuare il suo Instituto per il frutto che da lei se ne caua nella Chiesa, hà pensato di scriuere, si come fà alli medesimi due Vescoui vn Breue per ciascuno, ordinando loro, che desistino da queste molestie contra i Padri, e che non diino occasione di maggior scandali e nouità, & in euento, che quel del Coccino non obedisca, ch'è quello, ch'è venuto alla priuatione delle Chiese, e della predica, si scriue vn'altro Breue ad Vescouo di Maliapor, accio ne formi processo, e lo mandi à Roma.

E parço anco à Sua Santità, che di tutti questi inconuenienti V.S. ne dia parte à sua Maestà, si come farà à nome della Santità sua con quelli officij considerati, che la prudenza sua le dettarà, tenendosi per fermo che la Maestà sua non hauerà meno à cuore la pace, e concordia di quei Vescoui, e Religiosi di quel che le siano le cose della medesima Religion Cattolica in quei suoi Regni.

Scripseram hæc fermè omnia pro veritate in hac controuersia, quando à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium editæ sunt declarationes aliquot materiam istam concernentes, quas Sanctissimus Dominus noster Innocentius litteris datis apud Sanctam Mariam Maiorem die 14. Maij 1648. approbauit, & confirmauit, & inuiolabiliter obseruari mandauit. Idcircò præfatum Sanctissimi Breue, in quo tales declarationes inseruntur hic placuit apponere, vt si quæ in prædictis continentur eisdem contraria, ad intentum Sanctissimi, & eiusdem S. Congregationis, prout iure debitum est, adaptentur, & prout libens profiteor meæ intentionis esse. Quæ porrò alia conformiter ad SS. D. N. mentem dicta sunt, magis roborentur. (109)

INNOCENTIVS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

CVm, sicut accepimus, aliquæ fuerint ortæ differentiæ inter Venerabilem Fratrem Ioannem Episcopum Angelopolitanum, siue Populæ Sanctorum Angelorum in Indiis Occidentalibus ex vna, & dilectos filios Clericos Regulares Societatis Iesu partibus ex altera de, & super munere prædicationis verbi Dei tam in propriis eorundem Clericorum regularium, petita solum Episcopi benedictione, quam in alienis Ecclesiis petita, & obtenta ab eodem Episcopo Diœcesano licentia exercendi; necnon super confessionibus laicorum audiendis præuio examine, siue approbatione eiusdem Episcopi Diœcesani, quæ dicti Clerici Regulares in vim priuilegiorum prædictæ Societati Apostolica authoritate concessorum sibi proprio iure licere prætendebant, & desuper in partibus fuerit deuentum ad plures actus iudiciales, & pro parte Clericorum Regularium huiusmodi ad electionem conseruatorum priuilegiorum huiusmodi: nobisque tam dicti Ioannis Episcopi, quàm eorundem Clericorum Regularium nomine pro sopiendis differentiis huiusmodi quædam dubia decisionem differentiarum præfatarum, necnon iurisdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipsorum Clericorum Regularium exemptionem à Iurisdictione Ordinarij concernentia fuerint proposita, ad quæ ambæ partes responderi, & quid desuper obseruandum sit, authoritate nostra Apostolica, statui & stabiliri desiderabant. (110)

Nos qui omnium fidelium, & præsertim Ecclesiasticorum quieti libenter incumbimus, differentias prædictas, totumque negotium particulari congregationi aliquorum Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, & dilectorum Romanæ Curiæ Prælatorum examinanda commisimus, qui auditis sæpius Procuratoribus prædicti Ioannis Episcopi, necnon Procuratore Generali Societatis prædictæ, negotio maturè discusso, omnibus dubiis, & petitionibus hinc inde propositis responderunt prout sequitur, videlicet: Sacra Congregatio à Sanctissimo Domino nostro deputata super controuersiis vertentibus inter Episcopum Angelorum in Indiis Occidentalibus, & Religiosos Societatis Iesu, sæpius auditis Procuratoribus ab eodem Episcopo ad Vrbem delegatis, necnon ipsius Societatis Procuratore Generali, negotioque accuratè discusso censuit prædictos religiosos nequaquam posse in Ciuitate, & Diœcesi Angelopolitana personarum secularium confessiones audire sine approbatione Episcopi Diœcesani, nec verbum Dei prædicare in Ecclesiis sui Ordinis, non petita ipsius benedictione, nec in aliis Ecclesiis sine eius licentia, nec in Ecclesiis etiam sui Ordinis ipso contradicente, & contrauenientes

ab

ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato coërceri, & puniri posse etiam censuris Ecclesiasticis in vim constitutionis Sanct. Mem. Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili Dei prouidentia*. Ac proinde memoratis Religiosis qui huiusmodi approbationem, ac licentiam se obtinuisse non docuerint potuisse Episcopum, seu eius Generalem Vicarium præcipere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt à confessionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione abstinerent, nec ob eam causam licuisse dictis Religiosis quasi à manifestis iniuriis, & violentiis eligere conseruatores, eosque, vt præfertur, electos in Episcopum, eiusque Vicarium generalem indebitè ac nulliter excommunicationem fulminasse.

Cæterum S. Congregatio seriò in Domino hortatur, ac monet Episcopum, vt christianæ mansuetudinis memor erga Societatem Iesu, quæ laudabili suo Instituto in Ecclesia Dei tam fructuosè laborauit, ac sine intermissione laborat, paterno se gerat affectu, eamque in regimine Ecclesiæ suæ perutilem adiutricem agnoscens benignè foueat, ac pristinæ suæ beneuolentiæ restituat, quemadmodum S. Congregatio ipsum facturum confidit, sibique certò pollicetur cum eius zelum, pietatem ac pastoralem sollicitudinem compertam habeat.

Datum Romæ die 16. Aprilis anno 1648. Et præmissorum occasione pro parte prædicti Ioannis Episcopi, necnon religiosorum Societatis Iesu in eadem Congregatione proposita fuerunt diuersa dubia de mandato Sanctissimi resoluenda, quæ quidem S. Congregatio sæpius auditis, vt in præmissis, ab eodem Episcopo ad Vrbem missis, necnon Procuratione Generali ipsius Societatis, negotioque maturè perpenso ad singula dubia ab vtraque parte proposita respondit ordine quo sequitur.

Primò, an in casu quo Episcopus præcipiat decreta aliqua Concilij Tridentini a Regularibus obseruari, & executioni demandari, Regulares quicumque etiam Societatis Iesu sub prætextu quod huiusmodi præcepta infringant sua priuilegia, possint eligere conseruatores? S. Congregatio respondit, si Episcopus præcipiat regularibus etiam Societatis Iesu, vt decreta aliqua Concil. Trid. obseruent, ac exequantur in illis casibus, in quibus per ipsum Concilium vel constitutiones Apostolicas Regulares exempti subijciuntur iurisdictioni, & correctioni Episcopi, minimè licere ipsis Regularibus ob eam causam conseruatores eligere.

Secundò, an quando Ordinarius procedit iuris ordine seruato aduersus Regulares prædictos in casibus in quibus per Concilium Tridentinum vel constitutiones Apostolicas ipsi subjiciuntur, possint conseruatores Iudices assignare? Respondit, vt ad proximum, non posse.

Tertiò, an Regularibus etiam Societatis Iesu asserentibus se habere priuilegia quominus obediant Episcopo in executione decretorum iuris communis Concilij Tridentini, & constitutionum Apostolicarum Ordinarij debeant ipsis adhibere fidem absque exhibitione huiusmodi priuilegiorum? Respondit, Ordinarios non teneri huiusmodi assertioni fidem adhibere absque integrali priuilegiorum exhibitione.

Quartò, an in casu, quo Regulares quicunque, etiam Societatis Iesu exhibeant aliqua priuilegia, & Ordinarij iudicent ea non suffragari casui de quo agitur & ad rem non facere Regulares præfati possint, & debeant prouocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotissimis ad Metropolitanum, siue Ordinarium viciniorem, vel potiùs possint hoc casu eligere Iudices conseruatores? Respondit, si verba priuilegiorum sint obscura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum, nec conseruatores eligere, sed Summum Pontificem pro interpretatione esse adeundum.

Quintò, vtrum constitutio fel. record. Gregor XV. circa conseruatores Regularium publicata an. 1621. cum declarationibus Eminentissimorum S. Congregationis Concil. Trid. interpretum desuper editis, æquè afficiat, & comprehendat religiosos Societatis Iesu, ac reliquos regulares, itaut omnia alia prædicta Societatis priuilegia fuerint reducta ad terminos dictæ constitutionis, & sic in posterum debeant ab iis eligi conseruatores iuxta formam, & tenorem prædictæ constitutionis? Respondit huiusmodi constitutionem cum declarationibus, vt prætenditur editis æquè afficere Religiosos Societatis Iesu, atque aliorum Ordinum, & conseruatores ad illius præscriptum esse eligendos, non obstantibus quibusuis priuilegiis, quippe quæ omnia sunt redacta ad terminos ipsius constitutionis.

Sextò, an regulares prædicti grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, testamentorum executores, possint conueniri coram Ordinario, si conseruatores non nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum? Respondit, Regulares in causis præfatis coram Ordinario loci esse conueniendos, si ad præscriptum constitutionis Sanct. Mem. Greg. XV. conseruatores non elegerint, ipsumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipsius Ordinarij non exhibuerint, ac dimiserint.

Septimò, an dicti regulares conseruatores siue ad iura, siue ad priuilegia tuenda assumentes teneantur ante exercitium commissionis præstare cautionem coram Ordinario, siue alio iudice competente de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, casu quo in lite, siue causa succubuerint? Respondit, non teneri.

Octauò, an quando Episcopi iura, vel decimas Cathedralium aduersus regulares prædictos dote sua spoliantes Ecclesias coram Iudice competente tuentur librosque, memorialia, & allegatores producunt ius Ecclesiarum Cathedralium exprimentes, & acquisitiones Religiosorum, aliaque id generis adnumerantes huiusmodi scriptorum occasione possint Regulares nominare conseruatores prætendentes iniuriam sibi inferri in referendo immoderatas acquisitiones. Respondit, si Episcopi pro tuendis iuribus Cathedralium Ecclesiarum coram Iudice competenti huiusmodi scripta producant, & regularium immoderatas acquisitiones veraciter, & modestè referant, non licere Regularibus ob eam causam ad conseruatores recurrere.

Nonò, vtrum regulares quicunque etiam Societatis Iesu possint administrare Sacramentum Pœnitentiæ sæcularibus absque licentia Episcopi Diœcesani, etiamsi in aliena Diœcesi approbatus sit? Respondit, regulares etiam Societatis Iesu in vna Diœcesi ab Episcopo approbatos ad confessiones personarum sæcularium audiendas nequaquam posse in alia Diœcesi huiusmodi confessiones audire sine approbatione Episcopi Diœcesani.

Decimò, an Episcopus contra dictos regulares audientes in sua Diœcesi confessiones sæcularium absque sua approbatione, vel concionatores absque licentia Episcopi intra, & extra proprias Ecclesias possit procedere eos à talibus ministeriis remouendo, siue præceptis, & aliis iuris remediis coërcendo? Respondit eisdem Regularibus, qui confessiones personarum secularium audiunt sine approbatione Episcopi loci, vel prædicant in Ecclesiis sui Ordinis non petita illius benedictione, aut in aliis Ecclesiis absque ipsius licentia, vel in Ecclesiis etiam sui Ordinis ipso contradicente, posse Episcopum in vim constitutionis fel. record. Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili Dei prouidentia*, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum administra

administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdicere, eosque Iuris remediis coërcere, & punire.

Vndecimò, an quando Episcopo constat dictas licentias obtentas non fuisse, ipse possit præcipere, vt donec licentiam intra præscriptum tempus exhibeant, à tali ministerio abstineant, & an requirendus sit per Episcopum pro his exhibendis Prouincialis in alia Diœcesi, vel longissimè existens, vel ipsi Regulares confessarij, vel eorum Superiores eiusdem Diœcesis, in qua prædicta exercent? Respondit posse Episcopum sic præcipere, nec pro huiusmodi licentiis requirendum esse Prouincialem, sed satis esse ipsos Religiosos requirere, aut eorum Superiores in Diœcesi Episcopi existentes.

Decimosecundò, an si contingat vt aliquis prædictorum Regularium insurgat contra Episcopum in propria Diœcesi maledictis cum scripto, vel dicto populum scandalizando, possit ab Episcopo puniri, & qua animaduersione, & quid si huiusmodi delinquens transiuerit ad aliam Diœcesim, hoc casu seruandum sit? Et qua pœna puniendus sit Regularis, qui commorans in vna Diœcesi spargit famosos libellos contra Ordinarium alterius Diœcesis? Respondit si regularis intra claustra degens extra ea in casibus in dubio expressis ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante teneri Superiorem regularem infra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè illum punire, ac de punitione Episcopum certiorem facere, alioquin sic delinquentem ab Episcopo puniri posse ad præscriptum Concilij Tridentini cap. 14. sess. 25. de Regul. quod si delinquens ad aliam Diœcesim migrauerit, seruandum esse quod præcipitur in constitutione Sanct. Mem. Clementis VIII. incipiente *Suscepti muneris ratio.*

Decimotertiò, an conseruatores nominati, & electi à regularibus prædictis ante exercitium suæ iurisdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum? Respondit vtique teneri.

Decimoquartò, an priuilegia, quæ sunt contra Iurisdictionem Ordinarij, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares prædicti, debeant Episcopis notificari, siue insinuari? Respondit, regulares teneri huiusmodi priuilegia Episcopo exhibere, si eis vti voluerint.

Decimoquintò, an prædia rustica, metallorum fodinæ, saccari opificinæ à regularibus Societatis, vel aliis possessa, vel aliæ domus seculares, in quibus videlicet vnus vel duo regulares tantum commorantur, gaudeant priuilegio collegiorum seu Conuentuum? Respondit non gaudere.

Decimosextò, vtrum regulares prædicti apothecas quarumcunque mercium, macella, & similia, præsertim propriè collegia, siue Conuentus exercentes, possint ab Ordinario sub censuris inhiberi, ne huiusmodi exerceant. Respondit, non posse Episcopum hoc prohibere regularibus exemptis, sed si in præmissis ita notoriè delinquant extra claustra, vt populo scandalo sint, seruandum esse quod dictum est supra in responsione ad duodecimum.

Decimoseptimò, vtrum regulares etiam Patres Iesuitæ, in suis prædiis, opificinis, aliisque suis Domibus secularibus sitis intra limites parochialium ad se non spectantium, possint administrare Sacramentum Baptismatis solemnis, Matrimonij, Extremæ vnctionis, & Eucharistiæ in Festo Pascatis famulis, mercenariis, rusticis, siue aliis id genus hominibus secularibus absque Ordinarij, vel Parochi licentia? Respondit, non posse.

Decimo-octavò, vtrum PP. Societatis in Ciuitate, & Diœcesi Angelorum possint consecrare vasa sacra, altaria, & similia, in quibus vnctio requiritur. Respondit itidem non posse; pro parte verò Religiosorum Societatis Iesu proposita fuerunt infrascripta dubia.

Primò, an Episcopi in partibus Indiarum possint ex integro totum vnum Monasterium, vel Collegium ab audiendis confessionibus suspendere? Respondit Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul vnius Monasterij, vel Collegij confessariis adimere facultatem audiendi confessiones personarum secularium, etiam inconsulta S. Congregatione Episcoporum, & Regularium negotiis præposita, cum decretum ab ea editum sub die 20. Nouembr. 1615. ex intentionis defectu, & conuenientia morali non extendatur ad Regiones illas tam longè ab Vrbe dissitas. Verùm ab hac generali suspensione, quæ vix sine scandalo, & animarum pernicie contingere potest, abstinendum esse Episcopis, nisi grauissima subsistente causa, super quo S. Congregatio illorum conscientias grauiter voluit esse oneratas. Secundò, an Episcopus regularem pro confessionibus semel approbatum sine noua causa suspendere possit ab ipsis confessionibus audiendis. Respondit, regulares alias liberè ab Episcopo, præuio examine approbatos ad audiendas confessiones personarum secularium, ab eodem Episcopo suspendi non posse sine noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente.

Tertiò, an Bulla Pij V. 34. in ordine, tom. 2. Bullarij, concessa instante, & supplicante Serenissimo Rege Catholico non ad petitionem. Regularium sit reuocata in Bullis Summorum Pontificum in quibus exemptiones regularium mitigantur: Respondit agendum cum Sanctissimo, an velit declarare Bullam non esse reuocatam, illam tamen non suffragari, nisi in locis vbi est defectus Parochorum.

Quartò, an Episcopus possit cum censuris procedere contra regulares exemptos, si inobedientes fuerint in confessionibus audiendis, vel prædicatione verbi Dei, & hoc an vigore Concilij Tridentini, vel per quem Canonem? Respondit posse procedere non quidem in vim Concilij Tridentini, sed in vim constitutionis Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili Dei prouidentia.*

Quintò, an licentia audiendi confessiones, & prædicandi ab Episcopo per literas missiuas, solum per literas patentes Cancellariæ concedi possit? Respondit, posse concedi etiam per literas missiuas, vel oretenus, si ita Episcopo videbitur.

Sextò, an talis licentia oretenus sine scriptis concedi possit? Respondit vt ad proximum.

Septimò, an facultas eligendi conseruatores concessa Societati à Gregorio XIII. suffragetur in locis in quibus non adsunt Iudices Synodales? Respondit priuilegium Gregorij XIII. non suffragari quoad hoc, vt Societas non teneatur ex illis eligere conseruatores, dummodo tamen in reliquis seruetur forma constitutionis Greg. XV. hac de re editæ.

Octauò, an conseruatores Societatis Vicarios generales Episcoporum auctoritate Apostolica per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas compellere possint virtute Bullæ Greg XIII. incipientis *Æquum reputamus*: Datum vltima Februarij 1573. Respondit posse à manifestis iniuriis, & violentiis eos compescere etiam censuris, & pœnis Ecclesiasticis. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648. Quapropter vt præmissa firmiùs subsistant, & inuiolabiliter obseruentur, Nobis pro parte Joannis Episcopi huiusmodi fuit humiliter supplicatum, vt illa authoritate Apostolica confirmare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur dicti Ioannis Episcopi votis hac in re annuere, illumque specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, & eundem Ioannem Episcopum

à

à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris,& pœnis à iure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati præinserta responsa, seu resolutiones authoritate prædicta tenore præsentium confirmamus, & approbamus illisque Apostolicæ firmitatis vim, & robur adjicimus, & inuiolabiliter obseruari mandamus, salua tamen semper in præmissis auctoritate dictæ Congregationis: decernentes sic, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos etiam Causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si quid secus à quoquam quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus Apostolicis,ac in Vniuersalibus, Prouincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordinationibus; necnon Ecclesiæ Angelopolitanæ, ac Societatis prædictæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quavis firmitate roboratis Statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis eidem Ecclesiæ, & Societati sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam Derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac decretis etiam irritantibus, etiam motu proprio,ac etiam consistorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris,ad effectum præmissorum specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S.Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die 14. Maij M.DC.XLVIII. Pontificatus nostri anno quarto.

M. A. Maraldus.

111 Circa quod Breue SS. D. N. Innocentij notatu dignum illud quod ipsi præponitur, scilicet: *Ad futuram rei memoriam.* Non enim dicitur: *Ad perpetuam rei memoriam*, vt alibi sæpè in Rescriptis Pontificum; non solum,quia perpetuum nihil potest esse sub Sole, *l.eum debere*, *ff. de seruit. vrbanor. prædior.* cum traditis per Molinam *de primogenit. lib.* 1.*cap.*4. *num.*15. Sed etiam quia cum hoc Breue sit ad instantiam partis, quæ poterat proponere multa, quæ non probabantur, non debebat à Sede Apostolica emanare Breue quod obligaret omnes semper, aut in perpetuum. Tempus enim perpetuum in infinitum se extendit, *l.purè,in fin.ff.de except.l.fundi*, § *Labeo, ff.de act.empt.* & aliis iuribus, & Doctoribus apud Barbosam *in tract de Dictionib.dict.*254. *num.*2.& 3. Solum ergo declarationes, & decreta S. Congregationis in eo Breui contenta obligant pro tempore, & quousque ab ipsamet S.Congregatione melius, & exactius informata aliter prouisum non fuerit.

112 Quod manifestè declarat Pontifex illis verbis: *Salua tamen semper in præmissis authoritate dictæ Congregationis.* Clausula etenim *salua, &c.* vel *saluo,&c.* est præseruatiua iuris, vt censuit Rota *decis.*610.*in fin.* quam affert Barbosa *de clausul.clausul.*139.*n.*4.& modificat, & limitat Angelus *consil.*27. Tuschus *pract. conclus.tom.*2. *littera D*, *concl.*308.*n.*1.

113 Notandum præterea,declarationes, & decreta Sac. Congregationis, Confirmationem, ac approbationem à Sanctiss. factam solum videri procedere, quantum est ex vi huius Breuis, directè, & per se pro Episcopo, & Episcopatu Angelopolitano in Indiis Occidentalibus nouæ Hispaniæ, pro quo, & sedandis controuersiis inter ipsum, & Patres Societatis editum est.

Ita enim constat ex titulo præfixo eidem, scilicet: *Breue SS. D. N. Innocentij in causa Angelopolitana iurisdictionis in Indiis Occidentalibus nouæ Hispaniæ.* Deinde ex toto contextu ipsius Breuis, maximè ex verbis proœmij: *Cum sicut accepimus aliquæ fuerint* 114 *ortæ differentiæ inter Venerabilem Fratrem Ioannem Episcopum, &c. & dilectos filios Clericos Societatis Iesu, &c.* Adiunctis illis: *Pro sopiendis differentiis huiusmodi.* Dixi autem *directè, & per se*, quia directè, & veluti per accidens aliquæ declarationes, & decreta in Breui contenta videntur generalia pro aliis Episcopis, Episcopatibus, & aliis Religionibus Societatis Iesu, maximè in partibus illis Indiarum.

115 Maximè animaduertendum, in huiusmodi Breui supponi Bullam Gregorij XV. *Inscrutabili Dei prouidentiâ*, non esse suspensam pro Regnis Hispaniarum per Vrbanum VIII. in speciali Breui super hoc edito, quod retuli supra n.96. Etsi enim, vt eo loco dixi, verè extaret tale Breue Vrbani suspensiuum pro Regnis Hispaniarum dictæ Bullæ Gregorij XV. quia illud iam olim propriis oculis videram, vt dixi *tom.*1. *Summæ,cap.*19.*num.*35.& retulerunt Antonius de Hinojosa, P. Augustinus de Bellis, Alfonsus de Garranza, & alij; nihilominus quia in Registris Papæ Vrbani non inueniebatur per tres menses, quibus super hoc diligentia adhibita est, vt testatur Ioannes Naldus vir singulariter doctus. & in Curia Aduocatus *in informatione super hac causa*, § 59. ideo S.Congregatio in decretis, & declarationibus præfatis confirmatis à SS.D.N. Innocentio, supposuit semper dictam Bullam Gregor. XV. esse in viridi obseruantia in Hispaniarum Regnis.

Cum verò postea repertum fuerit (Deo sic prouidente) præfatum Vrbani VIII. Breue, nec illud reuocatum ab eodem Vrbano, aut SS.D.N. Innocentio, censendum est manere in sua vi, & vigore, ac proinde iuxta illud in hac, & similibus causis in Regnis Hispaniarum in dies emergentibus iudicandum esse. Illud propterea hîc apponimus, prout à viro fide digno accepimus.

BREVE VRBANI VIII.

Venerabili Fratri Iulio Episcopo Crariensi, nostro, & Sedis Apostolicæ in Regnis Hispaniarum Nuntio.

VRBANVS PAPA VIII.

116 VEn. Fr. Aliàs à felic. record. Gregorio Papa XV. Prædecessore nostro emanarunt litteræ tenoris sequentis scil. Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, &c. Cum autem sicut accepimus circa executionem litterarum prædictarum in Regnis Hispaniarum faciendam nonnulla per dilectum filium nobilem virum Rodericum de Sylua Ducem Pastranæ charissimi in Christo filij nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici apud nos, & Sedem Apostolicam Oratorem, eiusdem Philippi Regis nomine coram dilectis filiis

filiis nostris Dominico Sanctorum duodecim Apostolorum Gymnasio, Joanne Garzia Sanctorum quatuor Coronatorum Millino, ac Scipione Cobellutio Sanctæ Susannæ, necnon Antonio Sancti Onuphrij titulorum Presbyteris Cardinalibus respectiuè nuncupatis, ad id à nobis specialiter deputatis deducta fuerint per Dominicum, Joannem Garziam, Scipionem, & Antonium Cardinales prædictos, seu alios à nobis super his deputandos, maturius, ac plenius videantur, atque considerentur; motu proprio,& ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine fraternitati tuæ per præsentes committimus, & mandamus, vt in Regnis Hispaniarum prædictis tantum ad executionem insertarum litterarum huiusmodi supersederi auctoritate nostra cures, & facias, donec aliter à nobis, seu Romanis Pontificibus successoribus nostris prouisum fuerit, contradictores quoslibet, & rebelles, ac sibi in hoc non parentes per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris,& facti remedia, appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus præinsertis litteris huiusmodi, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque.

Datum Romæ apud S.Petrum sub Annulo Piscatoris, die septima Februarij, anno 1625. Pontificatus nostri anno 2.

Quamvis autem pro maiori robore eorum quæ in consulto dicta hoc sunt, plures S.Rotæ Romanæ decisiones afferri possent, illis prætermissis, solùm paucas aliquot ad rem facientes hic apponere libuit.

Barcinonensis Incursus Censurarum.

Coram Domino Mantica, anno 1593.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari ab Episcopo non potest, qui ab eius iurisdictione est exemptus.*

2 *Attentata intelliguntur, quæ pendente lite in Rota gesta sunt coram Ordinario, quando causa est commissa super toto negotio principali, & incidentibus, num.3.*

4 *Iurisdictio per consensum prorogatur: sed exempti non possunt prorogare sine consensu Romani Pontificis, cui immediatè sunt subiecti, num.5.*

6 *Absolutio à censuris, vt causa apertiùs cognoscatur, conceditur cum reincidentia.*

DECISIO.

1 VIT conclusum Monachos ab excommunicatione esse absoluendos: nam ex resolutionibus die 28. Nouembris 1583. & die 1. Iunij 1584. factis coram S.D.N. tunc temporis Sacri Palatij Apost. Auditore constat de exemptione Abbatiæ S.Cucufati, & Ecclesiæ S. Petri de Octauiano; cui consequens est dicere vt sententia excommunicationis ab Archiepiscopo Tarraconensi contra Monachos illius Ecclesiæ sit nulla; quia exemptus non potest excommunicari ab Episcopo, à cuius iurisdictione est exemptus, *cap.2. ad fin. de in integr.rest.& c.quantò, de priu. & Clem.1. §.nonnulli, de excess. prał.* Imol. *in c.ex parte, de priuil.* Bellam. *in cons.20.n.14. vers.& est ratio,* Nat.*cons.257.n.7.*

2 Quod multò magis in casu proposito dicendum est, quia causa pendet in hoc sacro Auditorio: & ideo omnia quæcumque gesta sunt coram Archiepiscopo Metropolitano, & Episcopo Gerundensi, subiacent vitio attentatorum, *c.non solùm, de appell.lib.6.*

3 Neque hæc causa potest dici non esse comprehensa in commissione, quia est commissa super toto negotio principali, cum omnibus incidentibus, & dependentibus; & commissio ad instantiam Episcopi Barchinnonensis fuit in Rota præsentata.

4 Neque ad rem pertinet, quod iurisdictio Episcopi Gerundensis à Monachis fuerit prorogata, cum in eius iurisdictionem consenserint, *l.1.& 2. ff.de iudic.* quia 5 exempti non possunt prorogare alterius iurisdictionem sine consensu Romani Pontificis, cui immediatè sunt subiecti, *cap.cum tempore, in fine,*& ibi not.Abb. *n.2.de arbitr.*Ioan.Andr. *in c.scienti, col.mihi 14.vers. soluit pro hac parte, de reg.iur.lib.6.*Felin.*in c.P.& G. n.13.de offic.deleg.*

6 Neque etiam obstant constitutiones Prouinciales, quæ prohibent absolui eos, qui Clericis violentiam intulerunt, nisi cum de omnibus satisfecerint, quia debent intelligi quando violentia infertur sine iusta causa: diuersum enim est, si cum iusta causa inferatur, *l.nec vim,* & ibi Bart. *n.6.in fin.de iust.& iure.*

Sed vt apertiùs causa cognoscatur, Domini censuerunt Monachos à censuris esse absoluendos, cum reincidentia eorum arbitrio.

Habetur hæc decisio inter decisiones Manticæ decisione 237.

Oscensis Iurisdictionis.

Coram Reuerendissimo P.D.Pirouano Decano. Die Veneris 11. Decembr.1637.

ARGVMENTVM.

Ordinarij cùm habeant intentionem fundatam in iure super exercitio iurisdictionis in sua diœcesi, quousque eis non sit inhibendum. Ordinarij non habent iurisdictionem contra Regulares, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contra Ordinarios, cum habeant intentionem fundatam in iure super exercitio iurisdictionis in sua diœcesi, non est inhibendum, donec cognoscatur de iuribus prætendentium exemptionem, n.2.*

3 *In Visitationis, & executionis piarum voluntatum materia, plura in iure sancita sunt.*

4 *Regulis non semper, & indistinctè inhærendum est.*

5 *Ordinariis circa iurisdictionem non assistit ius contra Regulares, quod procedit etiamsi Ordinarij sint Sedis Apostolicæ delegati.*

6 *Regulares Superiorum vigilantia relinquuntur.*

7 *Titulus vigore priuilegij allegari potest.*

8 *In possessione sua quis turbari non debet dum cognoscitur de eius releuantia.*

9 *Concilio Tridentino censetur derogatum, licet de Tridentino non sit facta mentio, stante derogatione Conciliorum.*

10 *Ordinarius quando dicatur processisse vti piæ operæ exequutor in casibus à iure concessis.*

11 *Ordinarij tanquam Sedis Apost.delegati in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quam inter viuos sunt exequutores.*

12 *Ordinarius cessante negligentia non potest priuare exequutores testamentarios suis facultatibus.*

13 *Appellatio*

13 *Appellatio de iure semper datur ad vtrumque effectum, scilicet deuolutiuum, & suspensiuum.*
14 *Iudex pro sua iurisdictione tuenda, & partium securitate debet inhibere partibus instantibus.*

DECISIO.

PATRES Societatis prætendentes se esse grauatos ex processu, & sententia Ordinarij Oscensis appellarunt, & causa ad Rotam delata cum facultate inhibendi, causa cognita hodie fuit dubitatum, an esset inhibendum, & Domini affirmatiuè responderunt.

1 Nam etsi vera sit conclusio, & per Rotam sæpè recepta, contra Ordinarios nedum de iure communi habentes fundatam intentionem in exercitio eorum iurisdictionis, *c. conquerente, de offic. ord. c. cum personæ, de priu. in 6. c. cum vener. cap. cum de Xenodochiis, de* 2 *relig. dom.* sed etiam ex decretorum Trid. dispositione, *c.8. sess.21. c.8. sess.22. c.20. sess.25.* non esse inhibendum, donec cognoscatur de iuribus prætendentium exemptionem aut præscriptionem. Caput, *decis.* 201.*p.2.* Tolet. iurisdictionis, quæ est 396. *part.1. & in c.493.p.2.recent.* & Theatina Iurisdictionis 501. *ead.* 3 *p.2. & 525.p.3. recent.* Attamen quia tam in materia visitationis, quàm executionis piarum voluntatum vtroque iure plura sancita fuerunt, *cap. tua nobis, de test. Clem.1. & vnica, eod. tit. Clem. 2. de relig. domib. &* 4 *c.8. sess.21. c.8 sess.22.* non semper, & indistinctè regulæ inhærendum est, sed videndum quo iure Ordinarius processit contra Rectorem, & alios executores, vel tanquam piæ operis exequutor, vel tanquam Visitator. Si de hac postrema parte materiam visitationis 5 tangente ageretur, & qui non est casus, nec Ordinarius, nec eius Vicarius ex tenore monitorij transmissi intendit visitare Collegium Patrum quoad regimen, & regularem disciplinam, aut bonorum Ecclesiasticorum conseruationem, tunc indistinctè esset inhibendum, quoniam ius non assistit Ordinariis con-6 tra Regulares, quinimò in decretis supradictis excipiuntur propter regularem obseruantiam, quæ in eorum Monasteriis viget, quorum Superiorum vigilantiæ relinquitur, & de iure competit etiam quod ordinarij sint Sedis Apostolicæ delegati. Clem. 2. vbi 7 glos. *in verbo alia,* & ibi Vitalin. *in §. hoc igitur, n.4. & seq. de statu Monac. & in Clem. quia contingit, n.73. de relig. domib.* quæ iuris assistentia eo minus Ordinariis deseruire posset contra Patres Societatis, haben-8 tes priuilegia Pauli III. Pij IV. & Greg. XIII. cum clausulis amplissimis exemptionis ab omni superioritate, subiectione, & visitatione quorumcunque Ordinariorum cum susceptione sub protectione Sedis Apostolicæ, cum quibus possunt allegare titulum, & à die datæ illorum obseruantiam, & dum cognoscitur de releuantia, in eorum libertatis, & exemptionis possessione turbari non possunt, *c. cum personæ, in fin. de priuileg. in 6.* Et comprobant Anchar. *ibid. num.12.* 9 Gemin. *n.3. & 4.* Franc. *n.2.* Hancque declarationem sequuta est Rota *decis.491.n.4. & 5. 685.n.2.p.1. 382. n.5.p.2. recent.* Seraph. *decis.595. n.3. & 1279. in fin.* Et idem fuit firmatum in Lauretana iurisdictionis 12. Maij 1631. coram Episcopo Vrgellensi, & seruari debet, cum priuilegia Patrum post Concilium Tridentinum superuenerint cum derogationibus Conciliorum quæ sufficiunt, etiam quod de Tridentino in indiuiduo mentio facta non fuerit, vt in causa S. Angeli pensionis, 16. Decembris 1594. coram Cardin. Hieronymo Pamphilio 179. *n.6 p.1.recent.* & in Aler. pensionis 20. Martij 1626. coram D. meo Decano.

10 Rectiùs igitur existimarunt Domini inspecto tenore monitorij, diei posse Ordinarium processisse vti piæ operis exequutorem in casibus à iure concessis, *cap. tua nobis, de testam. Clem. vnic. eod. tit. c. quia con-* 11 *tingit, de relig. domib.* ad quæ iura Concil. Trident. se remisit *in c.8. sess.22.* ibi: *Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quàm inter viuos sint exequutores.*

12 Cæterum, quia iura prædicta præuident in casum negligentiæ, abusus, dissipationis, & dilapidationis bonorum, quicquid sit, an etiam in hoc secundo casu inirent priuilegia Societatis, attamen de negligentia Rectoris Collegij adhuc non constat, & eo minùs 13 aliorum exequutorum, qui nominati fuerunt in testamento Ludouici, quos ordinarius suis facultatibus priuare non potest. Bald. *cons.19.n.2.lib.5.* Castr. *cons. 456.n.1.lib.2.* Alex. *cons.106.n.6. lib.6.* meritò cessante causa, & culpa aliorum exequutorum, ius in hac parte non assistit Ordinariis ad sustinendum inordinatum processum, & grauamen dissimulari non potest propter, quod de iure semper datur appellatio ad 14 vtrumque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum, *c. non solum, cap. Romana, §. Si autem, de appell. in 6. l. appellatione, C. eod. tit.* & Iudex pro sua iurisdictione tuenda, & partium securitate, ne aliquid innouetur, potest, & debet inhibere partibus instantibus. Lancell. *de attent. c.4. ampl.10.n.2. & c.20.n.7. & seqq.* Menoc. *cons.35. n.14. lib.1.* Et ita conclusum fuit.

Habetur hæc decisio inter collectas à Rubeo *p.1. num.260. nouiss.*

Toletana Iurisdictionis.

Coram Domino Buratto, anno 1616.

ARGVMENTVM.

Exempti ab Ordinariorum iurisdictione nequeunt ab ipsis Ordinariis, vel eorum ministris excommunicari. Notarij, & Nuncij relationi creditur, vbi adest stylus.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ad cautelam ex inueterato stylo Rotæ, sine causa cognitione concedi solet.*
2 *Exempti à iurisdictione Ordinarij, inconsulto Summo Pontifice, nulliter excommunicantur sub prætextu, quod præcepto eiusdem Ordinarij non paruerint.*
3 *Absolutio à censuris non remittitur ad Ordinarium, quando constat de grauamine ab ipso, vel eius Officiali illato.*
4 *Notarij, & Nuncij relationi sine testibus statur, si adest stylus, & loquitur de stylo ciuitatis Tolet.*
5 *Nuncius refert per verba præteriti temporis.*
6 *Notario attestanti de causa deputatione creditur de stylo Rotæ.*
7 *Ad interdictum quomodo procedatur, remissiuè.*

DECISIO.

1 CVm Abbas de Escalona, & alij appellantes à censuris, & interdictis per Commissarium Illustrissimi D. Cardinalis Archiepiscopi latis, prætenderent, se non esse remittendos ad dictum Illustrissimum eorum ordinarium pro absolutione ad cautelam, ex inueterato stylo, sine causæ cognitione per Rotam concedi solita; proposito dubio visum fuit DD. constare de notorio grauamine per dictum Commissarium illato.

Fuit

2 Fuit enim à S. D. N. concessa exemptio Collegiatæ dicti loci de Escalona in limine illius erectionis a iurisdictione Ordinarij, cum immediata subiectione Nuncio Hispaniarum, & Sanctæ Sedi Apostolicæ, ita quod Ordinarius non posset excommunicare, suspendere, & interdicere, nec de defectu eius vacationis, & consensus opponere, cum decreto irritanti, & aliis clausulis amplissimis, de quibus in litteris Apostolicis eidem Commissario exhibitis, qui respondit, se scire de verbo ad verbum omnia in eis contenta, & quod propterea non indigebat earum lectura, vel intimatione, *vt in Summario Abbatis nunc dato, num.* 3. Et ideo inconsulto Summo Pontifice, & non informato de exemptione Illustriss. D. Archiepiscopo (qui 3 aliàs præsumendum est quod pro summa eius prudentia, & erga Sanctam Sedem Apostolicam, & S. D. N. obseruantia dicto Commissario manifestasset, vt à dictis censuris, & interdictis se abstineret, prout stantibus præmissis abstinere debebat) non potuit idem Commissarius ad illa procedere contra præbendatos eiusdem Ecclesiæ, & alios, prætextu, quod eius præcepto non paruerint, prout processit, & sic nulliter, *cap. Ad quorundam*, vbi Socin. *n. 1. de excess. Prælat.* quæ sustineri non possunt. Innoc. *in cap. Ex parte, il* 1. *col.* 2. *n.* 3. *vers. licet, de verb. signif.* & ibi Ioan. Andr. *col.* 2. *n.* 5. *vers. Quod si monitus.* Host. *in simili, vers. n.* 5. Butr. *n.* 11. *vers. Secundo casu.* Card. *n.* 6. *vers. Quod si monitus.* Et consequenter cessat manifesta offensa, & debitas, nec debet fieri remissio pro absolutione ad Ordinarium, cuius Commissarius excommunicauit, *cap Venerabilis*, § *Sanè, vers. Si verò.* vbi Gloss. & DD. *de sent. excommunicat.* 4 *in* 6.

Non obstat quod non sit danda fides attestationi Notarij sine testibus, qui exhibuit dictas litteras: quia imò illi statur de stylo illarum partium; si enim statur relationi Nuncij absque testibus, quando adest stylus, vt illi credatur, vt fuit dictum *in alia Toletana decimarum*, 3. *Iunij de anno* 1590. *coram bon. mem. Peña in Vlisbonensi iuris deputandi Collectores*, 14. *Maij* 1603. *coram Reuer. Attrebatensi, & in Placentina, & Toletana Canonicatus, & Beneficiorum*, 26. *Iunij* 1609. *coram Reuerendissimo D. Bononiensi*, multò 5 magis Notarij, *vt in dicta Vlisbonensi B.* Et sic cessat etiam obiectum, quod dicta attestatio sit facta per verba enunciatiua præteriti temporis, quia facta à Notario tanquam Nuncio, qui semper refert per verba præteriti temporis, ad not. *in c. Cum parat, de appel.* & iuxta formam traditam à Speculat. *in tit. de citat.* §. *Sequitur videre, n.* 11. Vltra quod est etiam subscripta per eundem Notarium, & recognita per testes, citata parte, & cum eius interrogatoriis iuxta stylum 6 Curiæ, vt in Actis.

Et prædicta fortiùs locum habent, quia ipse erat Notarius causæ pendentis coram Abbate, & eius assertioni de sua deputatione statur ex stylo Rotæ. Caputaq. *decis.* 245. *n.* 1. *p.* 2. & fuit dictum *in Firmana iurisdictionis*, 26. *Iunij* 1610. *coram Illustrissimo D. Cardinali Lancelloto C.* Ex quibus etiam dictum fuit non potuisse procedi ad interdictum, non seruatis præsertim traditis per Conar. *in c. Alma mater, p.* 1. §. 1. *n.* 4. *vers. Sed ob vnius, de sent. excomm. in* 6.

Habetur hæc decisio apud Tambutinum de iure Abbatum tom. 3. decisione 118.

Oscensis Iurisdictionis.

Coram Domino Vbaldo, anno 1614.

ARGVMENTVM.

Conseruatores an habeant iurisdictionem iudicialem, & ex quibus illis talis iurisdictio concessa censeatur, & an Concil. Tridentin. sess. 24. cap. 20. tollat conseruatorias Regularium.

SVMMARIVM.

1. *Conseruatores iurisdictionem non habent nisi manifestis iniuriis, & molestiis illatis iis, quibus dati sunt Conseruatores, nec possunt exercere iudicialem indaginem.*
2. *Fallit in iis Conseruatoribus, in quibus retento eodem conseruatorum nomine maior a Pontifice fuit potestas attributa, vt quia à Papa appellantur, vel habent facultatem in priuilegio expressam cognoscendi de iniuriis, & aliis causis, si requirant iudicialem indaginem. Vbi quod de stylo Curiæ Conseruatoriæ in hac forma conceduntur.*
   Litterarum Apostolicarum forma seruanda est, ibid.
3. *Conseruatoribus per quæ verba censeatur concessa iurisdictio iudicialis.*
4. *Clausula* Contradictores, &c. *importat vt censeatur concessa iurisdictio iudicialis.*
5. *Conseruatoriæ Regularium non sunt sublatæ per Concilium Trid. sess.* 24. *cap.* 20.

DECISIO.

1 FVit dictum, Iudices Conseruatores Monasterij S. Joannis de Pisa Oscensis Diœcesis habere iurisdictionem iudicialem in causis ad dictum Monasterium, & eius Abbatem, & Monachos spectantibus: licet enim regulariter conseruatores iurisdictionem non habeant, nisi pro manifestis iniuriis, & molestiis in eos illatis, quibus dati sunt conseruatores, nec possint exercere iudicialem indaginem iuxta text. *in c.* 1. *& c. final.* § *Vt autem, de offic. deleg. in* 6.

2 Tamen id procedit in nudis conseruatoribus, secus autem in iis, quibus retento eodem conseruatorum nomine, maior à Summo Pontifice potestas attributa est, vt quia Iudices à Papa appellantur, vel habeant facultatem in priuilegio expressam cognoscendi de iniuriis, & aliis causis, etiamsi requirant iudicialem indaginem, ita vt tota vis stet in litteris Apostolicis, quarum forma seruanda est, *c. Cùm dilecta, de rescript. l. Diligenter, ff. mand.* & tradit in nostris terminis Ioan. Andr. *in d. c.* 1. *sub n.* 6. *vers. in gloss. fin. de offic. deleg in* 6. Et idem in addit. ad Spec. *in tit. de iud. deleg.* § *fin. sub n.* 24. *in verb. Conseruatoribus*, Host. & post eum Gemin. *in d. c.* 1. *sub n.* 13. *vers. Vel secundum.* Guid. Papæ *decis.* 18. *n.* 3. Franc. Marc. *dec. Delphin.* 349. *n.* 5. *lib.* 1. plenè Corn. *cons.* 15. *per tot. lib.* 3. Et formam huiusmodi conseruatoriæ satis similem præsenti, de qua agitur, ponit Prob. ad Ioan. Monac. *in dicto c.* 1. *n.* 3. *de offic. deleg. in* 6.

3 Quod autem in casu, de quo agitur, conseruatores prædicti Monasterij habent iurisdictionem iudicialem facilè deprehenditur ex lectura amplissimi priuilegij felic. record. Eugenij IV. sub datum Romæ septimo Idus Maij 1444. Nam ibi in primis *in vers. Discretioni vestræ*, non simpliciter appellantur conseruatores, sed conseruatores Iudices, vt considerat in puncto Corn.

Corn.*d.conf.*15.*n.*6.*lib.*3. Præterea illis datur amplissima facultas non solùm defendendi Monasterium à quibuscumque molestiis, grauaminibus, & iniuriis ei illatis, vel inferendis, sed cum fuerint ab Abbate, & Conuentu, vel eorum Procuratoribus requisiti, personis quibuslibet super restitutione Castrorum, Villarum, Terrarum, & aliorum locorum iurisdictionum, iurium, & bonorum ad Monasterium spectantium iustitiam administrent, cum clausula in illis videlicet, *Quæ iudicialem requirunt indaginem*, per quæ verba iudicialis iurisdictio censetur concessa *dicto c.*1. *& final. à contrario, seu de offic.deleg. in* 6. adeo vt propter hanc formam, quæ venit in stylum Curiæ parum inseruiat dispositio illorum iurium, vt tradit Ioan.Andr.*in d.c.fin.sub n.*3.& ibi Dom.*in* §.*Conseru. sub n.*4.*vers.An indistinctè.* Nau.*in Man.c.*28. *n.*125. *vers.Neque conseruator.*

Accedit alia clausula *Contradictores quoslibet, & rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo*, per quam dicitur concessa facultas iudicialiter procedendi Ioan.Andr.*in d.c.*1.*n.*9. *vers.Si ergo*,& ibi Host.*n.*4.& Dom.*n.*13.*de offic.deleg.in* 6. & rursus adest derogatio expressa constitutionis Bonifacij VIII. qua disponitur quod conseruatores de aliis quàm de manifestis iniuriis, & violentiis, ac aliis quæ iudicialem requirunt indaginem, pœnis in eos, qui secus agerent, & in id procurantes, se nullatenus intromittant, quæ sunt expressè disposita *in d.c.*1. *& c.fin.de offic. deleg.in* 6.

4 Nec visum est obstare Concilium Tridentinum *sess.*7.*cap.*14. *& sess.*14.*cap.*5. *de Reformat.* Quia *in d. sess.*7.*c.*14.loquitur de Regularibus extra Monasterium degentibus, & in causis mercedum, & miserabilium personarum,*sess.autem* 14.*c.*5.expressè reseruat Regularia loca in vniuersitates.

Imò, quod tales conseruatoriæ Regularium non sint sublatæ per Sacrum Concilium *sess.*24.*c.*20. *de Reform.* censuit S.Congregatio Concilij Interpretum in vna Mediolanensi,etiam quod causæ graues sint,& plenariam cognitionem requirant. Et ita fuit decisum pro Abbate, Monasterio solùm informante.

Habetur hæc decisio inter collectas à Farinacio tom.4. decisione 616.

CONSVLTVM XLI.

De Ecclesia Parochiali quibusdam Religiosis concessa.

SVMMARIVM.

1 *Occasio dubij.*
Regulares etiam Mendicantes possunt exercere munus Pastorum, seu curam animarum, ibid.
2 *Possunt illis conferri beneficia regularia.*
3 *Quid requiratur vt aliquod beneficium dici possit regulare.*
4 *Quot modis beneficium regulare constituatur.*
5 *Quid de Beneficiis Curatis secularibus.*
6 *An vt eligantur Regulares ad huiusmodi Ecclesias, requiratur aliqua dispensatio.*
7 *Exponitur* cap. Quod Dei timorem,de stat. Monach.
8 *Et* cap.in Parochia, 16.q.1.
9 *An commune ius Regularium extendatur etiam ad Mendicantes.*
10 *Quid dicendum ad* Clem.1. de Regul. *quam pro contraria parte quidam afferunt.*
11 *An extendatur etiam ad omnes regulares qui ad officium concionandi non sunt apti.*
12 *An obstet* text. c.Quod Dei timorem.
13 *Ipsius textus explicatio.*
14 *Quid quando populi necessitas, vel vtilitas id postulat.*
15 *An sit necessaria ad electionem Regularis ad Ecclesiam Parochialem secularem dispensatio Episcopi.*
16 *Probatur non esse necessariam.*
17 *Est tamen necessaria licentia Prælati.*
18 *Resolutio casus nostri.*
19 *An obstet Bulla Pauli IV.*
20 *Videtur redactam esse ad ius commune per Pium Quintum.*
21 *An obstet declaratio quædam adducta S. Congregationis.*
22 *Responsio ad illam*, & n.seq.
24 *Non procedit dicta declaratio in casu necessitatis.*
25 *Item non præiudicat priuilegiis Religionum.*
26 *Declaratur mens S.Congregationis adductæ.*
27 *Exponuntur verba Innocentij III.* in c.Quod Dei timorem.
28 *Et verba Alexandri III.* in c.Super eo, de regul. & transeunt.ad Relig.
29 *Item verba Honorij III.* in cap.ad audientiam,de Capel. Monach.
30 *Decretum Clementis Octaui pro reform.regul.*
31 *Qualis sit horum Pontificum intentio.*
Rotæ decisio, ibid.
32 *Respondetur Authoribus,& Iuribus in contrarium*, & n.seqq.
36 *Adducitur pro nostra sententia vsus.*
37 *Adducitur etiam priuilegium Sixti IV. pro Carmelitis.*
38 *Et priuilegium concessum Prædicatoribus, & Eremitis S.Augustini*, & n.39.
40 *Priuilegia Ordinis Eremitarum S. August.communicantur Carmelitis, & aliis Mendicantibus.*
41 *Verba Sixti IV. etiam pro Carmelitis.*
42 *Roboratur nostra sententia iure communi.*
43 *Episcopus potest concedere cum consensu Capituli Regularibus Ecclesias baptismales.*
44 *Respondetur obiectioni Concilij Trident.*
45 *Quis statuerit primus omnium Pontificum, vt Monachi possint Sacris ordinibus initiari, & præfici Ecclesiis secularibus curatis.*
46 *Concessio Bonifacij IV.*
47 *Adducuntur iura diuersa.*
48 *An omnes Religiosi huius Conuentus cui est annexa cura animarum, possint dici Parochi.*
49 *Videtur dicendum idem quod de Canonicis Collegiatæ.*
50 *Adducitur quædam declaratio.*
51 *Quomodo fit per Regulares exercitium curæ animarum.*
52 *Respondetur obiectioni.*
53 *Ecclesia regularium in odiosis non venit nomine collegiatæ.*
54 *Responsio ad aliam obiectionem.*
55 *Resolutio quæstionis.*
56 *Illius moderatio.*
57 *An possint de facto Regularibus sine Sedis Apost. consensu concedi Parochiæ seculares, vt illas administrent viuentes separati à monasteriis.*
58 *Et quid in casu grauis necessitatis Ecclesiæ.*
59 *Exempla quæ sententiam affirmatiuam comprobant.*
60 *Regulares ob bonum publicum id munus tenentur acceptare etiamsi Prælatus regularis nollet.*
61 *Alia remissiuè.*
62 *S. Rotæ decisio.*

✝ IESVS

IESVS MARIA.

Occasio dubij.

1 CONCESSIT Eminentissimus, & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Harach quibusdam Religiosis Ecclesiam quandam Parochialem in Ciuitate Pragensi sitam, quam per aliquot annos possederunt, sed postea, quibusdam suggerentibus, fuit dubitatum, an talis concessio valida, & legitima fuerit, & dicti Religiosi capaces seruiendi dictæ Ecclesiæ Parochiali curam animarum in ipsa exercendo. Ad quod dubium sic respondi.

Regulares etiam Mendicantes posse exercere munus Pastorum, seu curam animarum gerere, pro comperto omnibus est.

2 Primò quidem loquendo de beneficiis regularibus. Quod ex ipsis terminis est manifestum, cum beneficia ista solum Regularibus conferantur, & ab eis solum ministrentur, ex hoc enim euidenter sequitur, capaces esse illorum. Syluester *verb. Religio 6.* Nauartus *Comment.4. de regular. num.23.* quos sequor *tom.2. sum. qq. regular. cap.18. num.2.* Et supponunt

3 communiter DD. quos in sequentibus referam. Vt autem aliquod beneficium regulare dicatur, non sufficit, quod ad Regulares eius collatio, aut præsentatio pertineat, neque quod ipsi Religioni vnitum sit; cùm hæc omnia sæculari beneficio competere possint, sed necessariò requiritur, quod per Regulares administretur. Sic aliis relatis docet Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss.8. num.38.* Sanchez *lib.7. Summ.c.29. n.13.* Castrus Palaus *oper. moral. par.2.tract.3.disp.1. punct.2. n.2.* Huiusmodi autem beneficium regulare dupliciter constituitur.

4 Primò ex fundatione, vt si fundator beneficij statuat esse per Regulares administrandum, cui fundationi Episcopus consentire debet. Secundò, fit regulare, si tempore quadragennii pacificè, & continuò per regulares administretur, quia præscriptione obtinetur hæc qualitas, tametsi antea à sæcularibus fuerit administratum, vt expresè deciditur *c. Cum de benef. de præbend. in 6.* Castrus Palaus *sup.*

5 Deinde loquendo de beneficiis curatis secularibus, quamuis quorumdam Canonistarum sententia sit, non posse Regulares illa possidere, nihilominus verissima, & inter Doctores frequentissima sententia est absque vlla dispensatione stando in iure communi, posse eligi regulares ad Ecclesias Parochiales seculares.

6 Quam tenent quamplurimi tum Iuristæ, tum Theologi, specialiter Glossa, Hostiensis, Ioannes Andreas, Antonius, Anchar. Abbas, Cardinalis, Ananius, Henricus, Federicus, Archidiaconus, Dominicus, Francus, Imola, Præpositus, Felynus, Rochus, Lambertinus, Bertachinus, Selua, Corrasius, Gregorius Lopez, Rosella, Angelus, Tabiena, Armilla, Syluest. Couarruuias, Nauarrus, Gambara, Antonius Cuccus, Villalobos, Monaldus, Thomas Zerola, Emmanuel Sà, Graffis, Azor, Rodriquez, & Lessius, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.7. in Decalog.c.29.n.31.* Tambur. *de Iure Abbat.tom.3. disp.9.q.8.n.4.* Bordon. *resol.91.n.7.* Castrus Palaus *suprà punc.3.§.1.n.12.* Pellizzarius *tom.2. Manual. tr.8.c.4.sect.4.n.104.* Cespedes *in tr. de exempt Regular.c.8.dub.168.*

7 Habetur expresse *in c. Quod Dei timorem, de statu Monach.* ibi: *Et per antiquos Canones etiam Monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari.* Circa quem textum notatur, ex illo elici absque vlla dispensatione id effici posse. Quia non dicitur posse fieri, quod remedio extraordinario, quale est dispensatio, indiget, vt optimè tradit Innocentius *c.pastoralis,n.1.verb.renunciatum, de caus.poss. & propriet.* vbi eius additionator ait hoc dictum esse

8 notabile, & amplecti à Cardinali *cons.57.* aliàs irregularis diceretur posse ordinari, & ad beneficium promoueri, siquidem ex dispensatione id potest fieri.

Idem colligitur ex *c.in Parochia 16.q.1.* vbi Gelasius Papa iubet Monachum ad beneficium Parochiale præsentatum admitti ab Episcopo, & nullatenus verbo *dispensationis* vtitur, quasi voluerit dispensare, & ideo ius commune videtur explicare, quod hoc in fauorem curæ animarum inductum sit. Sanchez, & Tambur. *supra*, & Castrus Palaus *n.14.*

9 Hoc porrò commune ius Regularium etiam ad Mendicantes extendi, contra paucos quosdam qui leui ducti fundamento id negarunt, expresè tenent Sanch. *suprà, num.37.* post Rochum, Lambertinum Lessium, & Cordubam, quos refert Palaus etiam *supra*, Pellizzarius *num.106.* Eo quod textus, & au-

10 thores adducti generaliter loquuntur, & Clement. *1.de Regular.* Quam pro contraria parte quidam afferunt, potius pro nostra stat.

Cum enim prohibet quod Mendicantes translati ad non Mendicantes non possint hæc beneficia obtinere, manifestè supponit quod in propria Religione Mendicantium manentes ea obtinere possint, vt ait Sanch. *suprà.* Solum ergo Minores excluduntur per Clement. *Exiui, de verbor. significat.* Et illi Religiosi, quibus per specialia statuta suæ Religionis id interdicitur, quales sunt PP. Iesuitæ, non alij. Sanch. Tamburinus, & alij.

11 Extenditur etiam ad omnes istos regulares, etiamsi ad officium concionandi apti non sint. Nam occasio eligendi regularem est populi vtilitas, & necessitas: sed secluso publico officio concionandi potest regularis esse populo maximè vtilis, & necessarius: ergo potest in Parochum eligi, & sic docet expresè Abbas *cap.non est, n.9. de vot.* Lambertin. *de Iurepatron.lib.2.p.1.q.7.art.19. num.22.* Sanch. *supr.num.40.* Palaus *suprà num.12.*

12 Nec obstat textus in relato *c. Quod Dei timorem,* ibi: *Ex quo debent prædicationis officium quod priuilegiatum est, exercere.* Quia officium prædicationis, cui communiter religiosi aptiores sunt, præstat supradictum priuilegium quod amitti non debet, etsi in vno, vel alio religioso aptitudo ad illud exercendum non inueniatur.

13 Deinde in supradicto *cap.* non videtur sumi officium prædicationis, prout communiter fieri solet, sed pro officio doctrinæ, quam quilibet Parochus suis ouibus præstare tenetur, & quia regulariter religiosi aptiores sunt ad docendum, ea de causa in fauorem animarum illis hoc priuilegium conceditur. Sic fermè Sanchez *suprà n.40.* & Castrus Palaus *n.12.*

14 Maximè verò hæc procedunt quando populi necessitas, vel vtilitas id postulat. Cum enim hæc iuris concessio fauore boni animarum dimanauerit, & huic bono prospicere religiosorum proprium munus sit, proculdubio cùm talis necessitas, vel vtilitas adest, ipsi præfici possunt huic ministerio curæ animarum gerendæ. Gloss. *cap. Quod Dei timorem, verb.regimen, de stat.monach.* & *16.q.1.in Summa fin.* Rochus *de Iurepatron. verb. honorificum, q.4 n.13.* Rosella *in Summa, verb. Monachus, num.4.* Syluest. *verb.Religio 7.q.3.* Bonif *Clem. 1.de elect.n.45.* & *65.* Couarruuias *c.2.n.3.de testam.* Rodriguez *qq.regul.tom.1.q.34.art.5.initio,* Lessius *lib.2.de iust.cap.41. dub.12.n.99.* Sanch. *supr.n.39.* Tamburinus *supr. num.7.* Et fauet S. Pagina *Actuum Apostol. cap.6.* vbi habetur quod cum necessitas Ecclesiæ id postulauit, *crescente numero discipulorum* asciti

etiam

etiam sunt alij ministri pro animarum salute curanda, vt notat Vincentius Parentius infra referendus.

15 Quamuis autem plures teneant ad hanc electionem regularis ad Ecclesiam Parochialem secularem subeundam necessariam esse Episcopi dispensationem, prout tenent Gonzalez, Bellamera, Staphileus, Alexander, & alij, probabilius tamen est oppositum, prout tenent Gregorius Lopez, Couarruuias. Nauarrus, Lambertinus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez eo *num.* 35. & Palaus *num.* 14. Ex eo quod in iuribus relatis nulla fit mentio talis dispensationis, neque sit aliqua incapacitas ex parte ipsorum regularium, vt ostensum est, & ostendetur in sequentibus. Ita præter relatos authores id tenet Vincentius Parentius I. V. D. in consilio quodam apud Tamburinum *sup. num.* 13.

16

17 Esse tamen necessariam licentiam Prælati omnes supponuntur, & constat *ex c. Religiosus, in princip. de elect. in 6.* vt specialiter notant Tambur. *sup. n.* 10. & Castrus Palaus *n.* 15.

18 Ex dictis autem manifestè constat, posse Religiosos istos, de quibus in præsenti, exercere munus Parochi in dicta Parochia S. Galli Ciuitatis Pragensis: cum, vt ostensum est, iure communi id sibi liceat necessitate, vel vtilitate populi, in patria bellorum tumultibus, & hæreticorum perfidiæ exposita, vt quotidie experiuntur, & suorum Prælatorum licentia adsit, & quatenus opus esset etiam dispensatio Episcopi, videlicet Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis ab Harach Pragensis Antistitis, qui dictam Parochiam Patri Magistro Sigismundo concessit anno 1626. annuente quoque piissimo Cæsare Ferdinando II.

19 Nihil obstat contra hæc Bulla Pauli IV. qua omnes regulares priuauit beneficiis secularibus quibuscunque per ipsos acquisitis, vt refert Mandosius *de signat. gratia, verb. dispensatio Monachorum pro obtin. nen benef. vers. hodie non solum.*

20 Quia vt ipsemet Mandosius *vers. penult.* refert, redacta est ad ius commune per Pium IV. & ita vt inutilem ad intentum eam reiiciunt Sanchez *sup. n.* 35. Tambur. *n.* 5. & Pellizzarius *num.* 104. Bulla Pauli IV. incipit *Priusquam diuina bonitas*, Bulla autem Pij IV. de anno 1560. incipit, *Sedis Apostolicæ solertia.* Pellizzarius *ibid.*

21 Magis videtur obstare declaratio quædam Sac. Congregationis relata à Gonzalez *in Regula* 8. *Cancellariæ, glos.* 7. *n.* 53. Tamburino *supr. n.* 4. Pellizzario *num.* 104. & aliis, in qua de mente Greg. XIII. hæc dicit S. Congregatio-*SS. D. N. Gregorius XIII. noluit licere Canonicis Regularibus, etiam de licentia sui Generalis, absque permissu Summi Pontificis, assumere curam animarum, etiam ad tempus, multoque minus beneficium curatum ad tempus.*

22 Sed plura sunt, quæ huiusmodi obiectionis debilitatem ad præsentem casum ostendunt. Primò etenim hæc declaratio solum fuit pro Canonicis Regularibus, vnde ergo locus, vt in materia odiosa, & à iure communi exorbitante extendatur etiam ad Mendicantes, maximè in proprio Monasterio, vt expendemus inferiùs, commorantes? Deinde Gabriel Pennotus diligens author, & Ordinis Canonici chronologus *lib.* 2. *c.* 72. quem sequuntur Tamburin. *supra num.* 11. *& sequentib.* Pellizzarius eo *num.* 104. contendunt dictam declarationem, seu decretum nunquam in praxi fuisse, & Gonzalez retractasse id quod dixerat in contrarium; quinimò eandem S. Congregationem de anno 1602. (cum illa Gregorij XIII. dicatur esse de anno 1581.) declarasse oppositum, & S. Rotam Romanam idem decidisse, ac in praxi obseruatum fuisse dando Parochialem Ecclesiam, seu Præposituram aliquibus Canonicis Regularibus, scilicet Don Theophilo Variso, & Don Paulo Tapparello Pedemontano.

23 Quamuis autem propter hæc eneruata videatur dicta declaratio Sac. Congregationis; nihilominus, quia quoad alios saltem Regulares, Mendicantes præsertim, vsu, & praxi receptum videtur, vt non admittantur ad beneficia curata sæcularia sine dispensatione Apostolica, prout supponunt Mandosius *supra*, Piasecus *in praxi Episcopor.* 1. *p. cap.* 5. Garzia *de benefic.* 7. *part. cap.* 10. *n.* 32. & Sanchez *supra n.* 71. quos refert, & sequitur Castrus Palaus *supra num.* 10. ideo aliis modis satisfaciendum præsenti difficultati, & ita clarè, vt nullus omnino remaneat scrupulus circa ipsam.

24 Primò quidem ex dictis, vt scilicet id non procedat in casu necessitatis, qualis sine dubio fuit quando d. Ecclesia S. Galli cōcessa fuit ab Eminentissimo de Harach Carmelitis Pragensibus. Etenim quemadmodum quando non inueniuntur Regulares sufficientes pro beneficiis Regularibus seruiendis, præfici possunt sæculares, quia necessitas caret lege, *cap. si quis fortè de furtis*, sic è contra cum non inueniuntur Clerici sæculares sufficientes, vel quoad numerum (prout in casu nostro contigit) præfici possunt Regulares beneficiis sæcularibus. Prout dixi *tom.* 2. *Summa cap.* 18. *n.* 1. ex *c. inter quatuor, de Religiosis domibus*, & ex Gonzales, Garzia, & Tamburino ibi relatis. Quibus etiam modo addendi Rebuffus, Abbas, Azor, Barbosa, quos refert idem Tamburinus *d. disp.* 9. *quæsit.* 2. *n.* 5. & Castrus Palaus *supra n.* 11. Quia vt ipse inquit: *Conuenientius est beneficium gurbernari per Clericos alienæ professionis, quam omni gubernatione destitui, vel iniquè gubernari.*

25 Dici potest secundò huiusmodi praxim, seu vsum, quod Religiosis non concedantur Ecclesiæ parochiales seculares, vel etiam declarationem Sacræ Congregationis circa illud non derogare priuilegiis religionum, quibus fruuntur ad talia beneficia cōsidenda. Eo vel maximè, quod Religionum priuilegia priuilegiatissima, cum sint specifica, speciali derogatione egent, vt ipsis derogari possit. Extare autem aliqua huiusmodi priuilegia, ex dicendis constabit. Veruntamen hac solutione prætermissa, ad aliam quæ omnino, & totaliter difficultatem euacuat, iam accedo.

26 Dico ergo S. Congregationis declarationem, vsum, & praxim etiam curiæ, Doctorum qui nostræ parti aduersari videntur, mentem, & alia si quæ fuerint, quæ aduersari videantur, solùm probare beneficia curata secularia separata à Monasteriis, seu Ecclesiis Regularium, itaut Religiosi ipsis inseruientes extra propria Monasteria in priuatis domibus commorentur, ipsis concedi non posse sine Sedis Apostolicæ consensu, non verò quod illis dari, seu concedi non possint Ecclesiæ aliquot curam animarum habentes pro Monasteriis, & Conuentibus, vt in ipsis claustraliter, & religiosè viuentes eidem animarum curæ sub suorum Prælatorum obedientia incumbant.

Ac perinde nihil prorsus, & omnino contrariari casui nostro, in quo Religiosi hanc curam sæcularem administrantes, non in priuatis domibus, sed in ipsomet Monasterio S. Galli sub obedientia, & vita Religiosa commorantur. Id porrò clarè, & liquidò monstratur ex toto iure communi, tum antiquo, tum moderno, & fundamentis aduersariorum, quæ nostræ thesi obuiare creduntur.

27 Etenim primò Innocentius III. vir equidem Sapientissimus, & inter Pontifices Romanos egregius *in d. cap. Quod Dei timorem, de stat. Monach.* § *licèt autem*, id satis expressit illis verbis: *Licet autem in Lateranensi Concilio de Monachis caueatur, ne singuli per villas, & oppida, per quascunque Parochiales ponantur Ecclesias, &c.* Denotans sanè tam ipsum, quàm

Lateranense Concilium solùm auersari prouisionem Ecclesiarum secularium Religiosis manentibus sigillatim *per villas, & oppida*, non si claustraliter in Monasteriis degant.

28 Vnde Abbas *in cap. Monachi, de stat. Monach. n.2.* inquit: *Concilium Lateranense statuit, ne Monachi soli per Parochias habitent, quia vae soli, quia non est qui subleuet eum, si ceciderit.* Idem indigitat Alexander III. in *cap. Super eo de regular. & transeunt. ad relig.* vbi determinat quod Monasterium semel ingressi non *amplius in Ecclesiis saecularibus debent assumi ne contra votum, quod Domino fecerunt venire probentur*, indicans quoque manifestè solùm detestari seruitium regularium Ecclesiis Parochialibus si extra Monasteria degant.

29 Pariter id manifestè subindicat Honorius III. *in c. Ad Audientiam, de Capel. Mon.* quo loco committit Archiepiscopo Burdigalensi, vt mandet omnibus Abbatibus sibi suppositis, quatenus reuocent omnes Monachos solitariam vitam ducentes in quibusdam Prioratibus Ecclesiarum secularium, & in iis ipse Archiepiscopus seculares Clericos constituat Deo famulaturos.

30 Quam etiam ob causam Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium confirmatis quoque ab Vrbano VIII. dixit: *Ineatur ratio, qua sublatis licentiis, ac facultatibus hactenus quibuscunque concessis, degentes extra Conuentus claustra, ad ea quamprimum reuocentur, nec de caetero, nisi ex grauissima causa, à Sede Apostolica probanda huiusmodi facultates concedi possint.* Ex quibus clarissimè habetur Summorum Pontificum mentem dumtaxat esse, ne regulares extra Monasteria viuant, etiam praetextu animarum saluti subveniendi, & Ecclesiis Parochialibus ser-

31 uiendi. Vnde Sacra Rota Romana in vna Vlisbonensi Iuris conferendi coram Lancellotto an. 1607. cum esset dubium, an Monachis interdicta esset cura animarum sic habetur ad intentum: quae denique dicuntur de resistentia iuris contra Monasterium, cum Ecclesiae praesumantur liberae, non autem subiectae, & quod Monachis sit interdicta cura animarum, procedunt in dubio, secus verò quando de contrario constat, prout etiam Rota respondit in allegata Vrgellensi coram Illustrissimo Pamphilio, & quidquid sit in Monachis particularibus, & quando monasterium non habet populos, in quibus terminis procedit textus *in cap. Placuit, 16. q. 1.* vt notat ibi Glossa *in verb. Placuit*, de iure non est prohibitum Monasterio habere curam animarum, saltem de consuetudine à iure approbata, vt *in c. 1. de Cappel. Monach. Clement. Ne in agro, §. caeterum, de stat. Monach.* Abbas *in d cap. 1. num. 1. & 6. de Capel. Monach.* Et ita conclusum, &c. Haec Rota.

32 Idem iuris esto de fulcris, quibus innixi aliqui Authores hanc facultatem seruiendi Parochialibus Ecclesiis secularibus denegant Religiosis. Dicunt enim ipsos non habere neque velle nec nolle, *c. si religiosus, de elect. in 6.* & notant Ioannes Andreas *in add. ad Specul tit. de stat. Monach.* Iason *in l. legatum, n. 15. cum simil.* Sed in acceptatione beneficij consensus, atque voluntas, aut saltem, vt ita dicam, voluntas, aut non resistentia acceptantis requiruntur, vt *in d. c. Si Religiosus*, vbi religiosi electio *ibid.* ideo annullatur, quia ipse nullo modo poterat suum consensum praestare electioni de se factae: ergo.

Accinunt alij apud Sanchez *sup. n. 34.* etiam refragantes, eo quòd dicunt religiosos per professionem mortuos esse mundo, & cum per assumptionem ad Ecclesiam curatam veluti resuscitentur, oportet vt id fiat suprema Papae authoritate dispensantis.

33 Item quod professi religionem nihil proprij habere possint, prout necesse est habituros illos, qui Parochiis secularibus deseruirent. Notatur hoc *c. Ioannes*, 34 vbi Abbas *de regul. & c. Non dicatis, & cap. Nolo 12. q. 1.* notat & Abbas *in c. cum ad Monasterium, de stat. Monach. & in cap. Ad nostram, de confirmat. vtil. vel* 35 *inutil.* Haec etenim applicata Parochis regularibus qui intra suorum Monasteriorum moenia degunt, inania prorsus sunt.

Cum enim de Praelatorum regularium praecepto id munus obeant, non tolli quominus dici possint non habere, *neque velle, neque nolle, & mortuos esse mundo.* Similiter cum religiosi disciplina obedientiae, paupertatis, & castitatis funiculis illigata viuant, non habebunt proprium. Haec ergo obiecta, vt dixi, inania. Ad alia ergo pro nostro placito robustiora pergo.

Inter quae vnum omnium oculis objicitur, quod 36 scilicet per totum Orbem Christianum, in partibus quoque illis, in quibus non est penuria Clericorum secularium (qualis cernitur in Bohemiae Regno) plures secularium Parochiae sub gubernio religiosorum conspiciuntur. Nec solùm in Indiis, propter eandem, quae in Bohemia viget, necessitatem; sed & in Hispaniis, & Galliis, & in Italia ipsa Ecclesiasticis secularibus referta.

Et in vna alma Vrbe, in qua ad 26. Ecclesiae Pa- 37 rochiales regularibus demandatae numerantur, supra 60. circiter alias secularium Clericorum curae commissas. Nouissimè etiam diebus istis sub Pontificatu SS. D. N. Innocentij X. Illustrissimus Taurinensis Archiepiscopus Ecclesiam quandam Parochialem in Terra *Summa Ripa* nuncupata sitam Carmelitis donauit.

Accedo etiam ad priuilegia, inter quae primò referendum illud Sixti IV. pro Carmelitis, *in eorum Mari magno, n. 6.* in quo manifestè supponit ipsis concedi posse Ecclesias Parochiales. Dicit enim: *Caeterum ne si ratione Parochialium Ecclesiarum, apud quas domus Fratrum eorundem constructae fuerint, aut construentur in posterum, locorum Ordinary in eosdem Fratres aliquam Superioritatem vendicare tentarent, Fratrum eo-* 38 *rum quies in aliquo perturbaretur, concedimus ipsis Fratribus, vt in sic concessis, & quas eis concedi contigerit, curatis Ecclesiis, possint per Capellanum per eos pro eorum nutu ponendum, & amouendum curam huiusmodi, exercere.* Eadem fermè conceduntur Praedicatoribus *in eorum Marimagno, n. 50.* & aliis Mendicantibus, vt notaui tom. 5. Summae, in Marimagno Praedicatorum circa dictum priuilegium *n. 158. & 159.* vbi 39 etiam, & *4. tom. verb. Monasteria Regularium, n. 21.* attuli notabile priuilegium concessum Eremitis S. Augustini à Julio II. in constit. *Etsi*, apud Peirinis *tom. 1. priuil. Minim. in constit. 11.* Huius Pontificis, per quod illis concedit facultatem ad recipiendum noua loca & Ecclesias, etiam Parochiales, absque Sedis Apostolicae licentia.

Verba autem Pontificis cum Ægidio Ordinis Eremitarum Priore Generali loquentis, haec sunt: *Cum igitur Superiori anno per nostras litteras quaedam Religioni tuae concesserimus, inter quae id erat, vt loca oblata tu, Fratresque tui, tam qui sunt, quàm qui erunt, capere pro religione possetis. Nunc per has nostras ea, quae concessimus, clarius declaranda duximus. Eandemque locorum suscipiendorum facultatem ad alia quaecunque loca, domos, Ecclesias, etiam Parochiales, ac cuiuscunque sint Ordinis, aut conditionis suscipiendas extendimus, domusque proprio tam motu, quàm scientia, atque de plenitudine potestatis, vt haec omnia capere possitis, facta vobis potestate tam per litteras, quas supra memorauimus, quàm per harum concessionem declarationemque litterarum. Licere igitur vobis perpetuò decernimus haec omnia posse capere absque alia Sedis Apostolicae concessione, &c.* expendat lector clausulam illam,

40 *etiam Parochiales*, & illam *absque alia Sedis Apostolicæ concessione*, & notet priuilegium hoc, & alia Ordinis Eremitarum S. Augustini communicari Carmelitis, & aliis Mendicantibus propter Bullam Leon. X. quæ incipit *Dudum per nos*, in 1. tom. Bullar. *n.32.* & Pij V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, quas retuli *tom.2. meæ Sum. c.1. n.51.* in quibus priuilegia omnia Mendicantium communia illis omnibus esse declarantur. Specialiter propter Bullam Clem. VII. quæ incipit *Ex Clement.* in tom. 1. Bullar. in hoc Pontifice *n.31.* Vbi Carmelitis concedit priuilegia quorumcunque aliorum Ordinum, & illis *vti, frui, & gaudere posse, atque debere, in omnibus, & per omnia perinde, ac si eis concessa fuissent.*

Sed necesse non est in hac parte communicationi priuilegiorum cum Augustinianis inniti, cùm Carmelitis ipsis in specie concessum sit accipere quascunque Ecclesias *etiam parochiales*, ex priuilegio Sixti IV. in eorum Marimagno, vt notat Casarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo ædificare, n.18.* Verba autem eiusdem Sixti in dicto Marimagno *n.103.* hæc sunt: *Et quia in eadem regula conceditur,* 41 *quod eiusdem Ordinis professores possint habere loca in eremis, vel vbi eis donata forent ad eorum Religionis obseruantiam apta, & commoda, secundum quod eisdem Priori, & Fratribus videbitur expedire, & ex concessione præfati Vrbani IV. prædecessoris nostri, si qui Christi fideles aliqua loca ad se spectantia, quæ feudalia, seu censualia non existant, eis contulerint pietatis intuitu, liceat eis de licentia diœcesanorum illa suscipere, & in eorum singulis Ecclesiam vel Oratorium construere, deuotioni, ac petitioni eorum non plenè videtur satisfactum, concessionem prædictam ad alia quæcunque loca, domos, & Ecclesias etiam Parochiales, motu, scientia, & authoritate prædictis extendimus, ac concessionem prædictam effectum sortiri volumus, non obstante Constitutione fel. record. Bonifacij Papæ VIII similiter prædecessoris nostri, prohibente, ne cuiusvis Ordinum Mendicantium fratres ad habitandum noua loca recipere, vel cepta mutare præsumant sine dictæ Sedis licentia speciali faciente specialem, & expressam de prohibitione huiusmodi mentionem.*

42 Relictis etiam his, & aliis priuilegiis, ad ius commune redeundo intentum nostrum roborari potest *ex cap. Tua nuper, de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, vbi Innocentius III. decernit non posse Episcopum concedere *Ecclesiis Conuentualibus Ecclesias baptismales*, sine sui capituli consensu. Ex quo à contrario sensu (quod genus arguendi efficax est in hac materia) elicitur quod si adsit consensus capituli, potest Episcopus concedere Regularibus *Ecclesias baptismales.* Idem habetur *ex c. Pastoralis, eod. tit.* vbi idem decidirur.

43 Et ita in terminis tenent Moneta *c.11. de mut. stat. Ecclesiar in tract. de commut. vltim. volunt. num.96* Stephanus Gratianus *discept. forens. tom.3. discept.473. n.2.* Ioannes Rada *tract. de dispensat. Episcop. cas.16.* & Cespedes *in tract. de exempt. regul. c.8. dub.178.* Nec id reijcit Pellizzarius *sup. n.113.* Cùm autem credibile omninò sit Eminentissimum D. de Hurach, vtpote prudentissimum Prælatum talem Ecclesiam S. Galli de consensu sui Capituli concessisse, vtique habetur intentum.

44 Nec obuiat si dicatur contrarium id esse Concilio Tridentino *sess.24. de reformat. cap.13.* vbi prohibetur ne Parochiales Ecclesiæ Monasteriis Regularium vniantur. Nam vt bene ipse Cespedes ex Moneta relato, & Petro de Perusio *in tract. de vnion. Eccles. c.1.* nullatenus hoc fuit vnitio Parochialis Ecclesiæ Monasterio.

Quia, vt dixi *tom.3. in Marimagno Prædicat. n.159.*

aliud est vniri Ecclesiam Parochialem alicui Monasterio, seu illud annectere tali Monasterio, quod est illud vniri ipsi, & quod prohibetur à Concilio, aliud verò concedere alicui Religioni aliquam Ecclesiam Parochialem, vt in ipsa maneant, & habeant Monasterium ad seruiendum tali Parochiæ Religiosi talis Religionis, quod non prohibetur à Concilio.

45 Addimus ad maiorem quoque cautelam alia ad intentum. Etenim vt habet Vincentius Parestius I.V.D. *in consf. relat.* Gregorius I. Summus Pontifex, qui floruit anno à Christo Domino nato 94. supra quingentesimum, primus omnium statuit, vt Monachi possint Sacris Ordinibus initiari, & præfici Ecclesiis sæcularibus 46 curatis ob Clericorum defectum. In Concilio Ferrariensis Collegij *in causa præcedentiæ Canonicorum Regularium, & Monachorum* edito habetur, quod Bonifacius IV. supremus Ecclesiæ Antistes hoc idem ipsis Canonicis concessit anno salutis octauo supra 47 millesimum sexcentesimum. Verum, & quod idem munus Monachis iure communi competat, habemus ex text. *in c. Doctos*, & passim 16. *q.1.* Et tenent omnes DD. & præsertim Abbas *in c.2. & c. Quod Dei timorem, de stat. Monach. & in fin. de Cappell. Monach. & in c. Cum olim, not.8. de præscript. & consf.59. lib.2.* Ioannes Dett. *in tract. de Episcopo, lib.2. p.1. q.39.* Felinus *consf.131.* Decius *in cap. Ad nostram, de confirm. vtil. vel inutil. cum simil.*

48 Obiter etiam hic proponam dubium, quod relatus Cespedes eo *cap 8. dub* 178. proponit, an videlicet omnes Religiosi huius Conuentus Praghensis, cui est annexa cura animarum, possint dici Parochi, an verò vnus solus à Superiore ad id munus destinatus. Ad quod ipse Cespedes sic respondet. Dico ergo, idem 49 esse dicendum de regularibus talis Parochiæ, ac de Canonicis collegiatæ, quæ habet curam animarum annexam, sed Canonici talis collegiatæ, vt notat noster Alphonsus de Leone *de offic. Capellani, q.3. n.26. & seqq.* sunt omnes curati, & ad omnes cura talis 50 spectat, vt colligitur ex declaratione quam affert Parisius in suo opere *de resignat. lib.8. q.9. n.93.* in qua dicitur, quod quando Ecclesia in prima sua institutione, & origine est Parochialis, & postea erigitur in collegiatam cum retentione curæ animarum, illius curæ exercitium singulis de collegio incumbit, vt ab ipsis Canonicis per turnum administretur, & tunc fructus qui ex cura procedunt, debent diuidi æqualiter inter Canonicos, & dignitates, sicut onera fuerunt communia. Ergo idem proportionaliter dicendum de regularibus, nisi aliter in institutione, vel translatione fuerit ordinatum.

51 Et licèt apud regulares curæ exercitium non fiat per turnum à singulis, sed soleat committi alicui Capellano, qui est extra gremium capituli; attamen titulus semper manet apud Capitulum, nec potuit transferri in dictum Capellanum, & liberari capitulum etiam immemorabili tempore vt aduertit dictus Alphonsus de Leone. Nec obstat dicere: Parochiam vnam non posse habere plures Rectores, sicut vna sponsa plures sponsos, *ex cap. 1. de sponsa duorum*: nec vnum corpus potest habere duo capita, quia esset monstrum, *ex cap. plerisque, de offic. ord.* vnde sic etiam Ecclesia nec duos, vel plures Parochos, seu Curatos per *caput cum nō ignores, de præb. & per c in Apibus 7. q.1. & per c. Sicut vnaquæque, 21. q.2.*

52 Nam respondeo talem Parochiam annexam capitulo, & Monasterio habere vnicum tantum Parochum, & sponsum, habet enim capitulum, & singulos capituli, quatenus capitulum constituunt. Hinc est, quod Campanilis dicit, quod huiusmodi Canonici, scilicet qui in his Ecclesiis collegiatis curam animarum habentibus ponuntur, debent esse

in ea ætate constitui, quæ requiritur ad exercendam curam animarum. Ita Rubric. 7. *cap.* 6. quia licèt non singuli Canonici sint curati, sed totum collegium, attamen à singulis exercetur cura animarum.

Quod si objicias, Monasteria non possunt dici propriè Ecclesiæ collegiatæ, quia in odiosis non venit nomine collegiæ Ecclesia Regularium, vt vult Rodriguez *tom.* 1. *qq. quæst.* 43. *art.* 12. Vnde ex hoc concludit, non teneri Regulares cantare duas Missas, in casu in quo Collegiatæ sæculares tenentur, vt tradit Gauantus *in Rubric. Missalis, part.* 3. *tit.* 12. *num.* 12. Respondeo Ecclesias Regularium saltem in fauorabilibus esse collegiatas, & tales æstimari, sed modò sumus in fauorabilibus: ergo. Quod autem Ecclesiæ Regularium collegiatæ sint, habet Moneta *cap.* 11. *de mutat. stat. Eccles. numero* 39.

55 Ex posita doctrina collige, omnes illos Religiosos, qui sunt in Monasteriis sic curam animarum habentibus, cum debitis conditionibus, scilicet Sacerdotes, &c. esse tanquam Parochos reputandos. Hæc Cespedes, quæ tamen moderatur Pellizzarius 56 *suprà num.* 107. dicens: *Verum quia vsus videtur esse in contrarium, ideo in re adeo graui non auderem consulere praxim huius assertionis sine altiori indagine contra communem vsum, & maximè ad cauendam Ordinariorum offensionem, & ad vitandas tricas, & lites.*

Addendum etiam ad maiorem corroborationem eorum quæ dicta sunt, quod licet, vt sæpius dixi in variis locis meæ Summæ, præsertim *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 17. *& tom.* 2. *cap.* 18. *num.* 1. *& tom.* 4. *verbo Parochus, num.* 2. *& tom.* 5. *in Mari magno Praditato-* 57 *rum, num.* 159. Regularibus non possint de facto sine Sedis Apostolicæ consensu concedi Parochiæ sæculares, ita scilicet, vt illas administrent viuentes separati à Monasteriis, & Conuentibus in domibus priuatis, sicut alij Clerici sæculares faciunt, in casu tamen grauis necessitatis Ecclesiæ ob magnam videlicet penuriam Clericorum sæcularium ad id munus 58 sufficientium, vel quia hæreses grassantur, & oportet ponere pastores, qui Christi oues defendant, ne à lupis (hæreticis) strangulentur, prout sæpius in partibus Germaniæ, & Bohemiæ contingit, credo posse Episcopum committere id munus Religiosis. Colligo ex Bellamera *in suis decision. Canon. concl.* 750. *num.* 4. *&* 5. referente etiam Cardinalem Sancti Eustachij.

Et ratio est, quia pro comperto est apud omnes, plura esse in materia dispensationum, & absolutionum, quæ licet iure communi ad Papam spectent, ratione tamen necessitatis, quæ lege caret, fieri possint ab Episcopis. Quod maximè debet attendi in iis, quæ spectant ad bonum commune populi Christiani, quale est hoc munus Parochorum.

59 Corroboratur etiam exemplis in eodem Regno Bohemiæ comprobatis, de Parochiis videlicet concessis fratribus nostris ob præfatam populi necessitatem. Etenim circa idem tempus, anni scilicet 1626. quo, vt dictum manet, Eminentissimus Cardinalis ab Harach dictam Ecclesiam, & Parochiam eisdem donauit, Illustris Baro D. Georgius Michna, qui oppidum Chisense decem milliatibus à Praga distans tenebat, audito quod Chisense Monasterium antiquitus erat nostrum, illud nobis de consensu Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi restituit, & Parochiam addidit.

Item Bartholomæus Martha Sacerdos nostri Ordinis Polonus in ciuitate Bohemica Turnou Parochialem Ecclesiam tenebat, donec cùm exercitus Saxonicus anno 1634. mense Iulio ad inuadendam Pragam properaret, ab equitatu illius penes illam Ecclesiam deprehensus, & aliquot sclopetorum globis traiectus, ibidem statim mortuus est. Imò paulò ante hoc tempus, cum res Bohemicæ quietiùs pro Catholicis procederent, prout ex fide digna relatione accepi, multi ex variis Religionibus in Bohemiam venerunt Silesij, Poloni, & Belgæ, *& ob defectum aliorum Sacerdotum Parochiis præficiebantur.* En iam quomodo ob populi necessitatem Episcopi accedente consensu sine Summi Pontificis expresso placito plures in ea Patria Religiosi secularibus Parochiis præfecti fuerunt.

60 Quidni? Tanta in hoc esse potuit necessitas, vt tenerentur id munus ob bonum publicum acceptare. Etiamsi Prælatus regularis nollet, vel saltem cogere illum ad consensum. Populi enim tam grauis necessitas, stando in iure naturali, & diuino, hoc totum postulat. Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regular. q.* 30. 61 *artic.* 5. Pellizzarius *sup. num.* 108. Palaus *sup. num.* 20. Alia quæ spectant ad huiusmodi Parochos habet Lector ex nostra Summa variis in locis, præsertim *tom.* 1. *cap.* 17. de quo etiam Cespedes, & Pellizzarius relati.

62 Fauet ad intentum huius consulti S. Rota Romana in vna Ianuensi *Parochialis*, vbi etiam pro Monasterio Monialium concedit habere posse curam animarum, vt propterea huic loco adiungi debeat.

Ianuensis Parochialis.

Coram D. Vrgellensi.

ARGVMENTVM.

Ecclesia quando dicatur Regularis, & an ab Ecclesia Regulari possit exerceri cura animarum.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria non dantur sine Ecclesiis.*
2 *Monasterium si sit regulare, Ecclesia etiam est regularis.*
3 *Monasterium quale est, talis etiam est Ecclesia.*
4 *Ecclesia regularis an possit exercere curam animarum,* & n. 5.
6 *Loci sanctitas ordinatur ad sanctitatem hominis qui in loco Sacro cultum Deo exhibet.*
7 *Deus non propter locum gentem, sed propter gentem locum eligit. Visitatori Apostolico multum est tribuendum circa qualitatem, & statum Ecclesiarum.*
8 *Possessio quadragenaria quid operetur.*

DECISIO.

Orta lite inter Illustrissimum Archiepiscopum Ianuensem, & Moniales S. Andreæ de Porta nuncupatas eiusdem Ciuitatis super iure nominandi Vicarium pro exercenda cura animarum in dicta Parochiali Ecclesia S. Andreæ, absoluto iam possessorio manutentionis, & super eo emanatis tribus decisionibus conformibus ad fauorem Monialium, quia nihilominus pro earum parte prosequitur petitorium, &

1 & tota difficultas stat in eo, an dicta Ecclesia sit regularis vel sæcularis, propterea de hoc hodie dubitaui, & fuit resolutum dictam Ecclesiam esse Regularem, quia cum Monasteria non dentur sine Ecclesiis, Rot. *dec.* 204. *part.* 2. *recent.* vbi ab existentia Ab-2 batis, & Monasterij arguitur, & infertur ad existentiam Ecclesiæ, & dictum Monasterium non habeat aliam Ecclesiam quàm istam, cum Monasterium sit Regulare, Ecclesia etiam est regularis, *c.* 1. *de capel. Monach.* & ibi glos. *in verbo Monast. in fin.* Barbat. *in* 3 *cap. Cùm dilectus, num.* 3. *de consuet.* præsertim, quia cum sit dicto Monasterio incorporata, censetur eiusdem pars integralis. Vnde quale est Monasterium, talis etiam est Ecclesia, Gloss. *in c.* 1. *in verbo exempt.* 4 *de priuileg. in* 6. Rota coram Greg. XV. *decis.* 370. *n.* 2. *&* 3. ex quibus propterea dubitari non potest, quin moniales habeant de iure intentionem fundatam. etiam quod in dicta Ecclesia exerceatur iura animarum, prout deprehenditur ex Sacro Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 11. *de Regular.* dum ibi fit 5 mentio de cura animarum in Monasteriis, seu domibus mulierum; cum tamen cura in Ecclesia exerceatur, quæ ideo ex mente S Concilij venit appellatione Monasterij, seu domus mulierum, & fuit dictum in decisione in hac causa facta 19. April. 1627. coram me.

Deinde cum iuris assistentia concurrit obseruantia regularitatis, quia cum hoc Monasterium antiquitus esset Ordinis Sancti Benedicti, & esset ferè destitutum, fuerunt in illum auctoritate Papæ de anno 1509. translatæ Priorissa, & Moniales Sanctæ 6 Margaritæ Ordinis Sancti Augustini, quibus in specie fuit tradita possessio tam Conuentus, quàm Ecclesiæ, & cum inuentario consignatæ suppellectiles Sacræ ad vsum, & curam Sacramentorum pertinentes. Vnde cum ex dicta consignatione bene argua-7 tur, & inferatur curam animarum dictæ Ecclesiæ ad Moniales spectare, prout spectat, vt fuit dictum in ea decisione in hac causa facta coram me in principio, multo magis infertur ad eam etiam Ecclesiam pertinere. Sanctitas enim loci ordinatur ad Sanctitatem hominis, qui in loco Sacro cultum Deo exhibet, 4. *dist. per tot.* & vt dicit Sacra Scriptura, *Non propter locum gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit.*) D. Thom. 2. 2. *q* 99. *art.* 1.

8 Præterea pro Ecclesia Regulari, & dependenti à dicto Monasterio fuit habita per Visitatorem Apostolicum de anno 1580. & talis nominatur, & reputatur in pluribus visitationibus Ordinariorum, quibus multum est tribuendum circa qualitatem, & statum Ecclesiarum. Verall. *decis.* 158. *part.* 2. Seraph. *decis.* 780. *num.* 1. *&* 2. *decis.* 158. 1272. *num.* 3. *& in recent. dec.* 371. *num.* 2. *part.* 1. *& dec.* 573. *part.* 2. & fuit latè dictum in prædictis decisionibus in hac causa factis.

Tandem accedit quasi possessio Monialium deputandi Vicarios pro exercitio curæ ad nutum per vltra 40. annos, ex qua quadragenaria possessione bene 9 etiam infertur ad regularitatem, & in puncto Seraph. *dec.* 1304. *n.* 1. *vers.* 3. *comprobatur.*

Et ita Monialibus tantum informantibus, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones à Paulo Rubeo collectas *tom.* 1. *decisio n.* 165. & inter decisiones Durani *decisione* 144.

CONSVLTVM XLII.

De quodam Prouinciali capto à Turcis.

SVMMARIVM.

1 *Dubij occasio.*
2 *Quot in eo discutienda.*
3 *Prouincialis noui electio sustinetur tanquam legitima.*
4 *Comprobatur rationibus.*
5 *Obiectio.*
6 *Solutio.*
7 *Constitutio Ordinis.*
8 *Alia constitutio.*
9 *Consensus facto non minus quàm verbo elicitur.*
10 *Plus est aliquid facto declarare, quàm verbo.*
11 *Ratio celebrandi capitulum Prouinciale.*
12 *Bonum commune anteponi debet cuicunque bono priuato.*
14 *Rationes ob quas P. Generalis capitulum Prouinciale indixit.*
15 *Ezechielis verba.*
16 *P. Generalis etiam de iure communi potest, & debet id facere.*
17 *Adducuntur verba Innoc. III.* in cap. qualiter, & quando.
18 *Subsistente causa possunt regulares à suis officiis amoueri.*
19 *Adducuntur iura, & Authores,* & n. seq.
20 *Differentia inter beneficia, siue officia regularia, & sæcularia.*
21 *Beneficia regularia cuius sint naturæ.*
22 *Exponitur* cap. Cùm ad Monasterium.
23 *Regularis priuatus ab officio, an possit suo Prælato contradicere.*
24 *Authoritas P. Suarez, quod subsistente causa communi boni possunt Prælati regulares à suis officiis amoueri.*
25 *Item authoritas aliorum.*
26 *Responsio ad rationem partis aduersæ.*
27 *Ius naturale est, quod bonum commune præponatur particulari.*
28 *Vna sponsa non potest habere duos sponsos, & similia.*
29 *Non obstant iura, & alia adducta à parte contraria.*
30 *Et quando illa procederent.*
31 *Generi per speciem derogatur.*
32 *Responsio ad aliam obiectionem partis.*
33 *Adducuntur alia differentia inter beneficia sæcularia, & regularia.*
34 *An Prouincialis liberatus possit petere restitutionem sui Prouincialatus.*
35 *Factum legitimè non debet retractari.*
36 *Electiones conditionatæ an admittantur in iure.*
37 *An obstet* c. si Episcopus, de Parochiis.
38 *Demonstratur rationibus illud non obstare.*
39 *Differentia inter Episcopalem dignitatem, & Prouincialem.*
40 *An saltem obstet ius postliminij.*
41 *Rationibus, & authoritatibus probatur, non suffragari parti aduersæ,* & n. seqq.
45 *Cuius interest vt officia possint reuocari.*
46 *An ius postliminij, quod est merè ciuile, procedat in iure Canonico.*

IESVS MARIA.

Dubij Occasio.

1 PROVINCIALIS quidam Ordinis N. rediens è Capitulo generali, captus in mari fuit à Turcis. De eius captiuitate factus certior Generalis, creauit Vicarium Prouincialem, & iussit, vt pro redemptione Prouincialis captiui pecuniam repeteret ex Cœnobiis singulis. Mittitur pecunia collecta, sed ea non contenti Barbari Prouincialem detinent, magnam Summam pecuniæ pro ipsius redemptione postulantes, ita vt impossibile videretur eam ex paupere Prouincia exigere. Quod videns Generalis, & simul, quod Vicarius Prouincialis institutus conquereretur se non posse gubernare Prouinciam, & quod obseruantia Religionis valdè periclitaretur, nec esset aliud remedium, nisi quod Prouincialia comitia celebrarentur, & in ipsis nouus eligeretur Prouincialis, idque postularent ipse Vicarius, & alij Patres, annuit, & concessit vt dicta Comitia Prouincialia celebrarentur, nouusque Prouincialis eligeretur. Dumque id fieret, casualiter, & præter spem redemptus est Prouincialis antiquus, & sibi postulauit reddi Prouincialatum, non obstante quod nouus Prouincialis in dicto Capitulo electus esset. Quæritur ergo quid iuris in hoc casu.

Responsio.

2 Ad duo specialiter puncta reducitur casus præsens. Primum, an electio istius noui Prouincialis vt valida, & legitima sustineri debeat: secundum, an esto valida sit, nihilominus prior ille Prouincialis à captiuitate rediens debeat in eiusdem Prouincialatus possessione de nouo constitui.

3 Et quidem quoad primum, sustinenda videtur vt ritè, & legitimè facta electio dicti noui Prouincialis. Primò quidem, quia celebrata fuit, vt supponitur, nec pars aduersa negat, secundum iura, constitutiones, & consuetudinem Religionis, 4 maximè iuxta Sacros Canones, *cap. quia propter, de elect.* Concilij Tridentini, &c. & decreta Summorum Pontificum. Secundò, quia facta fuit in vniformitate, & concordia Gremialium, 5 nemine reclamante, aut renitente, quod euidenter denotat eius legitimitatem, & valorem, *cap. bonæ mem. 2. de postulat. Prælat. cap. Cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess.* Tertiò, quia si quid possit obstare, id solùm esset quod Prouincialis apud Turcas detentus suum officium non finierit, aut vita functus fuerit. Sed effugium præcluditur.

6 Posito namque, prout ex facto constat, quod ipsius liberatio desperabatur, necessitas Prouinciæ vrgeret, detrimentumque graue illius, nisi nouus Prouincialis eligeretur, immineret, potuit, & debuit P. Generalis Capituli Prouincialis celebrationem anticipare. Extat enim expressa constitutio Ordinis *part. 2. Constitut. cap. 1. num. 7.* his verbis: 7 *Poterit etiam* (intellige Generalis) *Capitulum Generale, vel Prouinciale mutare, & terminum ex causa rationabili abbreuiare, vel elongare, & hoc idem committere Prouincialibus, aut Vicariis quando sibi videbitur expedire. Volentes quod Priores, Prouinciales, & Superiores locales, ac Vicarij in hoc sibi firmiter teneantur obedire.* Qua constitutione nihil clarius desiderari potest cum in casu præsenti causa valde rationabilis fuerit, & vt talis approbata non solum 8 ab ipso P. Generali, sed etiam à Vicario Prouinciali Prouinciæ, aliisque gremialibus illius. Fauet etiam alia constitutio eodem *cap. 1. numero 1.* vbi cum esset sermo de authoritate Generalis dicitur: *Item poterit Prouinciales destituere, & restituere, consentiente maiori, & saniori parte Capituli Prouincialis, cum sibi videbitur expedire.* Nam hic consensus maioris, & sanioris partis Capituli Prouincialis sufficienter apparet ex eo, quod Patres illius Prouinciæ ad electionem dicti noui Prouincialis, nemine reclamante, aut se opponente, vel contradicente, vltrò, & incunctanter processerint.

9 Etenim facto ipso, non minus quàm verbo consensus elicitur, *l. Paulus, l. non tantum, ff. rem. ratam habe. i, l. de quibus, circa fin. ff. de legib.* Doctores plures apud Barbosam *in axiomat. Iur. axiomat.* 10 *93. numero 6.* Imò plus est facto aliquid declarare, quàm verbo, *Can. dilecti filij, il 1. de appell.* & plures Doctores.

11 Accedit & efficax ratio. Cum enim celebratio talis capituli fuerit necessaria pro bono regimine, & obseruantia dictæ Prouinciæ, quæ in magno discrimine erat ob absentiam Prouincialis, cuius reditus veluti desperatus habebatur nullatenus negari 12 posse videtur electionem Prouincialis noui, ac alia gesta in eodem Capitulo valida, & legitima censeri debere, vtpote facta legitima authoritate Superioris, & pro communi bono quod cuiuscumque pri- 13 uati bono anteponi debet, & in huiusmodi prouisionibus principaliter attendi. Quia, vt ait S. Thom. lib. 1. de reg. cap. 1. *Bonum gregis pastores quærere debent, & Rectores quilibet bonum multitudinis sibi subiectæ.*

14 Et sanè, posita necessitate Prouinciæ, ruina quæ ipsi imminebat, inobseruantia Regulari ob absentiam Pastoris qui non sperabatur tam cito ex Turcarum partibus reuersurus; ac maximè authoritate concessa per constitutiones Patri Generali ad abbreuiandum, vel mutandum Prouinciale Capitulum, *causa rationabili* subsistente; & destituendum Prouincialem *consentiente maiori, & saniori parte Capituli Prouincialis, cum sibi videbitur expedire*, prout habetur in constitutionibus relatis, de- 15 ses nimis, negligens, & culpabilis appareret, idem Pater Generalis, si Prouinciæ illi non prouideret, prout fecit: ac ex illis vnus, de quibus Ezech. 34. Dominus conqueritur, dicens: *Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis.*

16 Stando etiam in iure communi Canonico, & seclusa authoritate per constitutiones Ordinis P. Generali concessa, potuit, & debuit prouidere de nouo Prouinciali illius Prouinciæ, destituendo primum, qui apud Turcas detinebatur sine spe acceleratæ redemptionis. Etenim *in cap. Qualiter, & quando 2. de accusat.* postquam Innocentius III. qui est author illius capitis, cum Concilio Generali Lateranensi modum præscripsisset quo Prælati Ecclesia-

stici contra sibi subditos procedere deberent, etiam ad priuationem, seu depositionem officiorum, de Regularibus tamen hæc subiungit: *Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque obseruandum, quæ cum causa requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri.* Denotans sanè, quod subsistente rationabili causa, qualis euidenter in casu præsenti reperitur, possint Regulares *facilius, & liberius*, à suis officiis *amoueri.* Notant hoc Sigismundus de Bononia *de elect. Prælator. Regular. dubit.* 49. *num.* 4. *&* 6. *dub.* 102. *num.* 6. Iulius Lauorius *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 23. *num* 1. Barbosa 18 *in Collectan. DD. in dict. cap. Qualiter, & quando, num.* 18. *& in votis decisiuis, lib.* 1. *vot.* 4. *numero* 46. maximè verò Iosephus de S. Maria Author Hispanus, qui in libro, cui titulus *Tribunal de Religiosos, tract.* 5. *cap.* 6. §. 1. conformiter ad mentem Emmanuelis Rodriguez *tom.* 2. *qq. Regular. quæst.* 25. *artic.* 10. sic habet: *Mas para que se entienda* 19 *assila doctrina del dicho Padre, como lo que se deue tener en este caso, se aduierta vna doctrina de Innocencio III. y la trae el mismo Autor en el art.* 2. *de la question citada, y se refiere en el cap. qualiter y quando, el* 2. *de caccus. donde auiendo tratado el Pontifice, como, y quando deuen los Ecclesiasticos corregir à sus subditos, y auiendo puesto las causas y circumstancias que han de concurrir para suspenderlos, priuarlos dize luego: Hunc tamen ordinem contra Regulares personas non credimus vsquequaque seruandum, quæ cum causa requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri. Empero este orden no creemos se ha de guardar contra las personas Regulares, lasquales quando la causa lo pide mas facil, y liberalmente pued en ser quitados de sus administrationes. De donde se infieren dos cosas. La primera es hauer de priuar, o suspender alguno de su oficio ha de hauer causa, y razon, que esso quiere dezir, cum causa requirit. Lo segundo que quando la ay, no es necessario sea tan grande quanta para priuar à vn Cura de su beneficio, o à vn Canonigo de su Calongia, que esso es facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri. La razon desta differentia es, que los beneficios de los Clerigos son benfiecios colados, y perpetuos, y por el consiguiente irreuocables sin graue causa, mas las Prelacias, y officios de los Religiosos aunque son beneficios Ecclesiasticos no son perpetuos sino à manera de los annales, que se quitan, y ponen con mayor facilidad, y assi les llama el Pontifice, ministrationes administrationibus amoueri. Demas desto el Clerigo es Señor de su voluntad, y tiene querer, y no querer, y assi quando el Obispo le quisiere quitar el beneficio, puede responder, que no lequiere dexar, si para ello no hauiere razon, y causa bastante: mas el Religioso no tiene voluntad, ni es Señor della, por tener la renuntiada en manos de su Prelado por el voto expresso de obedientia, de manera que quando le quiteel oficio, aun sin causa bastante no tiene de que quexarse, pues en efeto su voluntad, y todo lo que tiene, y possee, lo ha renunciado en manos de sus Superiores, y no quiriendo ellos que haga el tal oficio, no tiene accion alguna para pedirle.*

20 Item colligitur ex *cap. cùm ad Monasterium, de statut. Monach. §. tales*, vbi idem, qui supra Innocentius III. agens de officiis Regularium dicit: *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò possidenda, tanquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoueri sine contradictione qualibet reuocetur.* Ex quibus posterioribus verbis manifestè habetur, Prælatos Regulares reuocari posse à suis officiis, *cum oportuerit.* Vnde circa hunc textum 21 Barbosa in collectan. Doctores habet, quod beneficia regularia suaptè natura, & regulariter manualia sunt, per Rebuffum, Campanile, Nauarrum, Flaminium, Garziam, Azor, Gonzalez, Sanchez, & alios, ac duas decisiones Rotæ. Vnde concludit ad libitum Prælati posse reuocari per Nauarrum, Rodriguez, Azor, Lessium, & Sanchez. Ac tandem circa illa *sine contradictione aliqua*, sic inquit: *Notatur ad hoc, quòd Monachus Abbati contradicere non potest si velit eum ab officiis remouere, & priuare, vt per Rodriguez qq. Regular. tom.* 2. *quæstione* 18. *artic.* 1. Rectè etiam Iosephus de S. Maria 22 superius relatus circa hunc textum inquit: *Y se confirma con la dottrina del cap. cum ad monasterium, de stat. Monach. §. tales, donde manda que en ninguna manera se prouean oficios perpetuos, y* 23 *dize, sed cum oportuerit amoueri, sine contradictione qualibet reuocetur. Que quando conueniere ser quitado, lo sea sin ningun genero de contradicion, porque delo contrario se seguirian mil absurdos como lonota Rodriguez tomo* 2. *quæst.* 18. *art.* 1. *quales serian el poder los Religiosos contradecir, litigar, y andar vagueando en seguimiendo de su pleyto, y finalmente se seguiria el oponerse imprudentemente à la voluntad del Prelado, por essa via se resfriaria, o se acaboria la obedientia tan encargada de los fundatores de las Religiones, y tan encarecida en el derecho, c. nullam* 18 *q.* 2.

Nec solùm hi Doctores pro hac parte sunt. Communis namque omnium (quos viderim) consensus est, quod dum causa communis boni subsistit, prout in præsenti subsistere, ea quæ adduximus, sufficienter demonstrant, possunt Prælati regulares à suis officiis remoueri. Pro quo Suarez 4. *tom. de Relig tract.* 8. *lib.* 2. *num.* 25. quærens an Prælatus maior possit inferiorem amouere, in- 24 quit: *Certum est ex iusta causa posse hoc & licitè, & validè fieri, quia iurisdictio non deest, & ad licitum vsum sufficit iusta, & proportionata causa: quod ita explicatur. Nam hac causa generatim loquendo duplex esse potest. Vna est culpa sufficiens ipsius Prælati: nam iustè potest à suo superiore puniri, sed priuatio officij potest esse iusta pœna: ergo. Alia est ratio aliqua vrgens maioris boni communis; nam hæc munera non ad priuatum commodum Prælatorum, sed ad bonum commune Religionis ordinantur: cura autem huius boni communis, & iurisdictio ad illud tuendum proportionata, maximè pertinet ad supremos, & vniuersales Prælatos, vt suprà declaraui: ergo in eo casu, & ex parte eorum est sufficiens potestas, & ex parte causæ sufficiens ratio, vt talis mutatio sanctè fiat.* Et Ascanius 25 Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 1. *disputat.* 13. *quæstione* 2. *numero* 9. sic ex mente Panormitani, & Suarez dicens: *Alia iusta causa remouendi Abbatem à sua Abbatia, est aliqua vrgens ratio maioris boni communis; cum enim Abbates non ad priuatum ipsorum commodum, sed ad commune Religionis bonum ordinentur, & cùm huius communis boni cura, & iurisdictio ad illud tuendum proportionata, maximè ad supremos Religionis Prælatos pertineat, in eo casu sufficientem habent causam faciendi huiusmodi mutationem, & remouendi Abbatem ab eorum muneribus.*

Vnde corruit euasio partis aduersæ dicentis, non 26 potuisse validè procedi ad electionem noui Prouincialis, nisi is, qui erat electus, & confirmatus fuisset priùs absolutus, aut declaratus absolutus, vel propter completum tempus à constitutionibus concessum, vel per liberam renunciationem cum

iusta

iusta, & graui causa acceptatam, vel per destitutionem ob crimina, vel per mortem naturalem, aut per assumptionem ad aliquam dignitatem superiorem. Hæc enim calculario, & numeratio diminuta prorsus est, cum ex iis quæ allata sunt, manifestè perspiciatur potuisse dictum Prouincialem à Patre Generali deponi, & destitui ob eius desperatum regressum ad Prouinciam, necessitatemque illius ad habendum Pastorem qui Prouincialis nomine, & non solùm Vicarij potiretur, vt ipsam in obseruantia regulari conseruaret, & difficultatibus obuiantibus resisteret. Idque non solum

27 ex expressis statutis Religionis, hanc facultatem concedentibus P. Generali; sed ex iuris communis Sanctionibus, & ipso iure naturali præscribente, vt bonum commune semper præponatur bono particulari. Accedit ad hæc, quod quemadmodum in physicis, & naturalibus, *generatio vnius est corruptio alterius*, sic quoque in huiusmodi moralibus spectantibus ad electiones electio vnius est destitutio alterius, & ita electio noui Prouincialis fuit depositio antiqui. Cum certum sit quod vna sponsa non potest habere plures sponsos, *ex cap. 1.*

28 *de sponsa duorum*, nec vnum corpus potest habere duo capita, quia esset monstrum, *ex capite quoniam, de offic. Ordinar.* Nec vna Ecclesia plures Parochos, seu Curatos, *per cap. Cum non ignores, de prabend. & per cap. in Apibus 7. quæstione 1. & per cap. sicut vnaquaque 21. quæstione 2.* Imò ipsa proxima præparatio ad electionem noui Prouincialis destituit antiquum, sicut in naturalibus vltima dispositio ad formam aduenientem destruit præcedentem. Quod & supponitur in iure, *in tit. de elect.* sæpius.

29 Euanescit quoque effugium aliud partis aduersæ, videlicet, quod nullus beneficiatus, siue Prælatus regularis possidens prælaturam regularem electiuam possit ab ea amoueri, *can. nullam potestatem 18. quæstione 2. & cap. Monachi, in fin. de stat. Monachor.* vbi Gloss. *verb. non mutentur*, & Panorm. *numero 8. vers. in gloss. penult.* ibi, *qui per electionem*, Azor *part. 2. lib. 3. cap. 26. quæstione 15.* & communiter Doctores, teste Rota *decis. 771. nu-*

30 *mero 3. part. 1. diuers.* Nam prout ex eisdem textibus, & authoribus probat Sigismundus de Bononia, *de elect. Pralat. dub. 49. numero 4. & 6.* id intelligitur nisi iusta, & rationabilis causa existat, prout de facto extitit in præsenti. Ea enim existente, Prælatiæ regulares etiam electiuæ possunt à Superioribus auferri ab iis qui illas possident, vt etiam probatum manet. Deinde id debet intelligi, nisi lex particularis oppositum præscribat, qualiter

31 id faciunt ordinis statuta relata; derogant enim iuri communi sicut generaliter, *Generi per speciem derogatur*, iuxta commune axioma, *l. in toto iure 91. ff. de Regul. iuris, l. Sanctio 41. ff. de pænis*, & aliis iuribus, & Doctoribus apud Barbosam *de axiom. iur. axiomat. 107. num. 1.* vbi *num. 3.* quod procedat in omni materia, itaut semper specialis dispositio deroget generali, si sunt incompatibiles. Castrensis, Tuschus, Nauarrus, & alij apud eundem Barbosam.

32 Si instetur, beneficia auferri non posse, viuente beneficiato, nisi à solo Papa. Euacuatur hoc ex dictis, & limitandum ad vera beneficia, qualia sunt secularia: ea enim sunt essentialiter, & ex natura sua perpetua, quia in collatione ipsorum

33 contrahitur matrimonium spirituale inter beneficiatum, & Ecclesiam, *capite Sanctorum, 70. dist. cap. penultim. de cleric. ægrotante, cap. si gratiosè, de rescript. capite inter, de translat. Episcopor.* Abbas *capite 1. numero 4. de concess. prabend.* Gonzalez *sup. Reg. 8. Cancellar. gloss. 5. numero 11. & 12.* ex Rebusso, Gigante, & aliis. Officia autem Religionum non sunt propriè, aut verè beneficia, sed officia temporalia, & quasi manualia, vel saltem triennalia, quadriennalia, &c. Vnde *faciliùs, & liberiùs* tolluntur, & *cùm oportuerit*, vt dixit Innocent. III. *in cap. Qualiter, & quando, de accusat. il 2. & in cap. cum ad Monasterium, de stat. Monach.* & vocantur bona de mensa Barbosa de iure Ecclesiastico *lib. 3. cap. 4. numero 84.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 3. disput. 9. quæsit. 2. num. 9.* Ac per consequens eorum conseruatio, vel destitutio pendet à rationabili voluntate supremi capitis Religionum.

34 Liquet etiam ex dictis, ad secundum quæsiti punctum, respondendum esse, nullatenus Prouincialem à Turcis liberatum posse petere restitutionem, aut continuationem sui Prouincialatus. Cum enim, vt ostensum manet, electio noui Prouincialis prudenter, ritè, & legitimè, ac secundum iura communia, & particularia Ordinis facta fuerit, omnino erit in Prouincialem confirmandus. Tum quia factum legitimè retractari non debet, *cap. factum legitimè, de regulis iuris in 6. l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. eodem.* Seu ad idem, quia factum legitimè nullam pœnam meretur, *l. nemo damnum, ff. de iureiur. and.*

35 *l. qui seruum, ff. de verbor. obligation.* seu, vt obiiciebat Marcellinus *in quadam epistola* D. Augustino: *Mutari non debet quod rectè factum est.* Tum quia aliàs fieret contra ius ipsius, cui eo ipso quod est legitimè electus, est debita confirmatio, *cap. fin. de elect. in 6. cap. postquam, de elect.* Et talis confirmatio non est liberalis, aut gratiosa, sed necessaria, *l. rem legatam, ff. de adim. leg.* Quia non impendit beneficium, qui exhibet de-

36 bitum, *l. si seruo, §. 1. ff. de reb. inst. l. proximè, ff. de rit. nupt.* Tum præterea, quia illius electio non fuit conditionata, donec scilicet captiuus rediret, sed omnino absoluta, quia electiones conditionatæ sunt in iure reprobatæ *ex cap. in electionibus in 6.* Syluester *in Summ. verbo electio 2. numero 6.* & plures apud Barbosam *in collectan. ad hunc textum.* Et non valet vllo modo electio facta sub conditione *si vacet*, vel alia simili. Rebuffus *in concord. verbo innodatus, vers. intellige*, Couarruvias *lib. 3. variar. capite 16. numero 2.* Garzia *de benefic. part. 8. capite 2. numero 9.* Si autem istius noui Prouincialis electio fuit absoluta, & efficax, ergo ex vi præcisæ illius depositus, & destitutus est antiquus Prouincialis, propter dicta superiùs, præsertim quia secundum iura vna Ecclesia non potest habere duos sponsos, nec vna Prouincia duos Prouinciales.

37 Obstare tamen videtur pro parte antiqui Prouincialis, *cap. si Episcopus, de Parochiis*, ex Concilio Africano desumptum: vbi habetur, quod cum quidam Episcopus factus fuisset Donatista hæreticus, fuit propterea priuatus, & alius Episcopus de nouo electus. Sed prior Episcopus ad meliorem frugem, & fidem redactus, dispensationem obtinuit, vt dignitatem reciperet, diui-

38 dendo Episcopatum. Ex quo inferri videtur, idem dici posse in præsenti casu. Cæterum, si hic textus, & casus diligentius inspiciatur, nihil prorsus fauere, sed potius aduersari Prouinciali deposito manifestum erit. Primò sanè (vt omittamus inauditam esse huiusmodi diuisionem Prouinciæ vnius in duos Prouinciales) quia vt notat Glossa, quæ summam huius capitis compilauit, id

id factum fuit propter multitudinem sequentium Episcopum depositum. In præsenti autem nullus fermè religiosus illius Prouinciæ pro antiquo Prouinciali loquitur. Secundò quia vt eadem Glossa inquit, *hodie non fieret talis dispensatio* propter absurditatem, scilicet quam continet. Vnde Glossa, verbo *Donatistis*, inquit: *Quod dicitur in hoc capitulo dispensatiuè dictum est.* Tertiò quia vt eadem Glossa subiungit: *Non continet ius hoc caput.* Nihil ergo obstat ad intentum Rationem etiam addit, quia *alter Canonicè ordinatus est*, quod ada-

39 mussim adaptatur nostro intento, cum nouus Prouincialis ritè, Canonicè, & legitimè ordinatus fuerit. Eò præsertim quia toto Cœlo differt quantum ad hoc dignitas Episcopalis, & Prouincialatus alicuius Religionis. Episcopatus namque est beneficium ex natura sua perpetuum, & includit matrimonium spirituale Episcopi cum Ecclesia omnino inseparabile. Prouincialatus autem nec est propriè beneficium, nec perpetuum, sed officium temporale, à quo illud obtinens destitui potest per Generalem Religionis, *causa rationabili subsistente*,& consentiente Capitulo,*cum sibi videbitur expedire*,vt dicitur in Constitutionibus relatis.Prorsus ergo extra rem hoc caput, *si Episcopus*,ad intentum adducitur.

Maiori apparentia obstare videtur ius postlimi-

40 nij, quod habetur *in l. Postliminij, ff. de captiu. & postlimin. reuers. & redempt. ab hostibus*, vbi sic: *Postliminij ius competit aut in pace, aut in bello. In bello cum ij qui nobis hostes sunt, aliquem ex nostris ceperunt, & intra præsidia sua perduxerunt. Nam si eodem bello is reuersus fuerit, postliminium habet: id est perinde omnia restituuntur ei iura, ac si captus ab hostibus non esset, & l. cum duæ*, ibi: *Recuperet & ipse ius suum, & l. Postli-*

41 *minium*, vbi sic: *Postliminium est ius amissæ rei recipiendæ ab extraneo, & in statum pristinum restituendæ, & l. hostes*, ibi: *Ab hostibus autem captus, &c. postliminio statum recuperat pristinum.* Ex his enim prætendit aduersa pars reuocari debere ad pristinum Prouincialatum. Hoc tamen postliminij præsidium ipsi nullatenus suffragari haud difficilè demonstrari potest. Primò sanè, quia vt eodem titulo, *l. Postliminio*, habetur: *Postliminio carent qui armis victi hostibus, se dediderant*: id est, vt Glossa *verb. hostibus*, inquit: *licet non spontè, quia coacta voluntas est.* Nauis autem, in qua erat præfatus Exprouincialis, *hostib. se dedit*, nec constat dimicasse, prout debebat face-

42 re, vt iure postliminij frueretur. Secundò, quia expressè *eod. tit. l. cum duæ*, habetur,Matrimonium dissolui per captiuitatem, nisi nouus adsit consensus, ita vt vxor non restituatur marito nisi adsit nouus consensus in matrimonium. Dicitur enim ibi: *Non vt pater filium, ita vxorem maritus iure postliminij recipit, sed consensu redinte-*

43 *gratur matrimonium.* Cum ergo Prouincia quæ erat veluti sponsa, & vxor illius sui Exprouincialis, non consentiat in matrimonium ipsius, sed alium sponsum sibi vltro, ac spontè acceperit, vtique dicendum in vim harum legum postliminij non habere ius ad Prouincialatum præteritum. Tertiò, quia hoc ius Romanorum de postliminio, stando in iure Canonico, omninò cessat. Ius enim Canonicum supponit contrarium eius, quod sup-

44 ponebant Romani, scilicet Turcam nullum dominium acquirere in rebus, vel personis Christianis captis, cùm Romani crederent hostes suos verum dominium supra res captas adquisiuisse. Sic Couarruuias *tom.2. in reg. peccat. part.2. §.11. numero 6.* Molina *tom.1.de Iust. & iur. disput.*118. *§.obseruo tamen.* Quartò, quia esto hoc ius postliminij, quod est merè ciuile, iure Canonico recipi deberet id solum esset quantum ad iura priuata, quibus capti ab hostibus antea fruebantur, vt colligitur fermè ex toto titulo hoc *de captiuis, & postliminio reuers.* Specialiter ex *l. apud ho-*

45 *stes, & l. bona eorum. & l. si quis prægnante*, non verò de publicis officiis. Ea enim hoc habent, vt magis pendeant à publica potestate, quàm à iure priuatorum, quorum sunt. Vnde in causa iusta publicæ vtilitatis, seu necessitatis (prout erat in præsenti) possunt auferri à dominis seu quasi dominis illorum officiorum, & aliis conferri, neque postea cessante causa dicti periculi possunt iustè reuocari à prouisis, & prioribus officialibus restitui, quia officia publica sunt instituta ad bonum publicum principaliter, & interest Reipublicæ vt possint ex causa reuocari, & alteri liberè conferri. Hæc tradunt Lessius *lib. 2. capite 29. numero 84. vers. Tertiò quia*, Coninch. *de censur. disput. 13. dubit. 13. numero 111.* Siue

46 autem dicta de postliminio secundum ius ciuile cessent, aut non cessent in iure Canonico stando, certissimum est cessare in terminis casus præsentis, in quo per municipales leges Religionis statutum est, vt vidimus, quod P. Generalis potest ex rationabili causa *abbreuiare* celebrationem Capituli Prouincialis, ac per consequens deponere Prouincialem antiquum, & ordinare quod alius eligatur de nouo, & quod consentiente maiori parte Capituli possit *Prouinciales destituere.* Quod cum egerit, nullus locus querelæ parti aduersæ permittitur, præsertim cum loco relato ex constitutionibus *eo num.7.* dicatur: *Volentes quod.Priores, Prouinciales, & Locales, ac Vicarij in hoc sibi firmiter teneantur obedire.* imò mirandum quod præfatus Exprouincialis a dicta prouisione per Generalem facta appellauerit.

47 Pro quo præter innumera priuilegia huius Religionis, & aliarum cum quibus communicationem habet, in quibus cauetur ne Religiosi à prouisionibus, seu obedientiis suorum Generalium appellare possint, extat unum speciale Iulij II. pro ordine Prædicatorum in Bulla *Exposuisti*, sub

48 datis Romæ 14. Nouembris 1511. In qua expressè prohibentur fratres appellare ab absolutione suorum officiorum his verbis: *Statuimus vt si quis frater dicti Ordinis, aut soror sub cura, & habitu eiusdem ob absolutionem ab officio Prioratus, Prouincialis, vel Conuentualis, seu monasterio à quocunque superiore dicti Ordinis, habente potestatem absolutionem huiusmodi faciendi, factam, vel faciendam, appellauerit etiam prætextu grauaminis, aut appellationis huiusmodi quocunque nomine interpositæ inhæserit, sit ipso facto absque alia declaratione ab-*

49 *solutus, aut absoluta ab huiusmodi officio, pro quo appellatum est.* Quo priuilegio fruitur hæc Religio, prout colligitur ex Passarello, qui illud inseruit inter priuilegia Ordinis Minimorum in libro qui scribitur *Priuilegia sacri Ordinis Minimorum*, pag. mihi 102. & Laurentio de Peyrinis in Priuilegiis Minimorum, in Iulio II. Bulla 15. & Barbosa *in votis decisiuis, lib.2. vot. 4. numero 70.* Ex eo autem colligitur præfatum Exprouincialem per huiusmodi appellationem absque alia declaratione absolutum remanere ab huiusmodi officio, quod prætendit, etiam casu dato, quod aliquod ius ad ipsum haberet.

50 Pro quo etiam audiat quæ Laurentius Portellus *in dub. Regul. verb. Appellare, n.2.* circa hoc priuilegium Iulij II. dixit: *Ego non possum non laudare tantum*

tantum Pontificis Zelum, & tantum subditorum obedientiam pro ambitionis etiam vmbra resecanda. Doleo verò è contra videns alicubi tot appellationes aliquando interpositas pro iusta officiorum priuatione cum clamore cælum, ac terram implente, quasi prædicta officia paterna hæreditate fuerint comparata, &c. & illa refert Barbosa *sup. n.* 122.

51 Minus obstat, quod aliqui opponunt, videlicet quod cum fœmina aliqua ad secundas nuptias transiit credens quod primus vir erat mortuus, si postea reuertatur ipsi restituenda est, & à secundo viro separanda; ex quo colligunt idem fieri debere in casu præsenti, & Prouincia illa primo Prouinciali restitui. Sed exemplum hoc est valde remotum, & viris doctis indignum. Cum enim Matrimonij vinculum viro viuente sit iure diuino, & naturali perpetuum, & omnino indissolubile, secundum matrimonium prorsus irritum est, & inualidum, & ita vxor primo viro restitui debet tanquam legitimo domino, & proprie-

52 tario. Prout expressè habetur *c. cum per Bellicam* 34. *q.* 1. vbi Barbosa, ex Rolando, Menochio, Sanchez, & Farinacio, ex illis ac aliis Illustrissimus Inquisitor trasmiera *Poligamiæ lib.* 2. *q.* 6. Hoc autem non procedit in proposito casu, cum Prouincialatus multis de causis auferri possit à Prouinciali eum possidente, vt ostensum est; nec vinculum ipsius sit perpetuum, sed amouibile, etiam per voluntatem P. Generalis causa subsistente rationabili. Vnde potius secundus Prouincialis manutenendus est in possessione. Tum quia à possessione ejici durius est quam de nouo non admitti, *cap. Quemadmodum* 25. §. *alioquin*, *de iureiuran.* Glossa, Tiraquellus, Surdus, Belletus, Tuschus, Menochius, & alij apud Trasmieram relatum *num.* 2. Tum quia fauorabilior est causa conseruationis, quam nouæ adquisitionis, & facilius ius adquisitum retinetur quam de nouo adquiritur, *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui.* Menochius *cons.* 32. *n.* 37. Surdus *decis.* 4. *n.* 5. Trasmiera *n.* 3.

Quamvis autem hæc quæ dixi, vera esse videantur, illisque subscribant viri doctissimi, in Curia existentes, & super eis consulti, videlicet P. Antonius Diana,

53 P. Antonius Thesaurus, & P. Augustinus de Bellis, quorum vitâ apud me habeo; nihilominus, si oppositum bene visum fuerit S. Congregationi Episcoporum, & Regularium, ad quam, vt audio, Prouincialis præteritus recursum habuit, acquiescendum est, & colla submittenda prudentissimo iudicio Purpuratorum Patrum eiusdem S. Congregationis.

CONSVLTVM XLIII.

De matrimonio cuiusdam magni Principis Catholici cum fœmina hæretica.

SVMMARIVM.

1 *Dubij occasio.*
2 *Responsio.*
3 *Aliquorum Iurisperitorum sententia irritum hoc matrimonium esse affirmans.*
4 *Docetur oppositum.*
5 *Comprobatur multis iuribus, & rationibus,* & n. 6. 7.
8 *Videtur esse communis DD. sententia.*
9 *Respondetur Canoni 6. Synodi ab aduersariis relato.*
10 *Quid dicendum si ineatur tale matrimonium cum pacto quod quidam ex liberis nascituris fidei catholicæ, quidam autem hæreticæ sectæ adhæreant.*
11 *Tale matrimonium esset contra ius Ecclesiasticum.*
12 *Et contra ius diuinum.*
13 *An si hoc matrimonium celebraretur sine dispensatione Apostolica, vel beneplacito Papæ, esset validum, & sine peccato.*
14 *Ratio qua probatur illud inualidum esse, & peccaminosum.*
15 *Tale matrimonium iure etiam naturali probibitum esse demonstratur.*
16 *Aduersatur fini matrimonij, qui est legitima educatio prolis.*
17 *Aduersatur etiam alij fini matrimonij, qui est tranquilla habitatio.*
18 *Probatur esse aliquo modo contra ius diuinum.*
19 *Probibitum esse iure Ecclesiastico positiuo, clarè ostenditur.*
20 *Afferuntur Ecclesiasticæ historiæ, quibus hæreticos euitandos esse, docetur.*
21 *Sanctorum Patrum testimonia, & consilia.*
22 *Illorumque exempla.*
23 *Domicilia hæreticorum etiam fugienda.*
24 *Defertur mirabile Cosmæ eunuchi exemplum.*
25 *Horum omnium traditur ratio.*
26 *Obiectio.*
27 *Responsio.*
28 *Fœminarum mores.*
29 *Multos viros hæreticos fecerunt.*
30 *Simon magus, cuius auxilio hæresim condidit.*
31 *Aliorum hæreticorum origo.*
32 *Tale tamen matrimonium, causa aliqua eximia existente, licitum est.*
33 *Probatur exemplo.*
34 *Probatur etiam ratione.*
35 *Requiritur authoritas Summi Pontificis.*
36 *Ratio.*
37 *Quando hæc eximia causa adesse videtur.*
38 *Aliquorum sententia.*
39 *Impugnatur.*
40 *Quid, si verè subsisterent causæ illæ in casu assignatæ.*
Quid quando prima causa est dubia. ibid.
41 *Affertur variorum hæreticorum exemplum pacem conturbantium.*
44 *Quare eorum paci non credendum, duplici ratione conuincitur.*
43 *Eorum superbia.*
44 *Secunda causa etiam potest esse dubia.*
45 *Testantur plurima Europæ Regna.*
46 *De tertia causa sensus.*
47 *Mulier mala malorum causa.*
48 *Authores id probantes.*
49 *His causis verè subsistentibus Papa dispensare potest.*
50 *Talis dispensationis exempla.*
51 *An maior requiratur causa, vt vxor Catholica detur viro hæretico, vel è contra.*
52 *Resolutio.*
53 *Quid dicendum de Regina Saba.*
54 *Fœminas esse fortiores viris, testatur Sacra Scriptura.*
55 *Et Sanctorum Patrum testimonia.*
56 *Quandoque fœminæ ad pietatem proniores sunt viris.*
57 *De hoc historia.*
58 *Alia historia.*
59 *Alia fœminarum seductricum.*

IESVS

IESVS MARIA.

Dubij Occasio.

1 MAGNVS quidam Princeps Catholicus matrimonium contrahere voluit cum fœmina clarissimi sanguinis, heretica tamen, his conditionibus, vt matrimonium celebraretur in Regno Catholico, ritu Catholico, & quod filij, & filiæ qui nascerentur, in Religione Catholica educari deberent: & nutrices, quæ liberos lactarent, Catholicæ futuræ essent, ac domestici, & familiares Principis Hæreticæ præstare deberent iuramentum fidelitatis prædicto Principi Catholico. Quæsitum ergo à me fuit, an tale matrimonium licitum esset, & casu quo non liceret, an posset Sanctissimus facultatem ad id concedere, vel sine causa, vel dato quod causæ requirerentur, an sufficerent hæ tres, scilicet cuiusdam magni Regni quies; facilior recuperatio alterius; & pax vniuersalis.

Responsio.

2 QVamuis pauci aliquot ex Iurisperitis sentiant, simile matrimonium personæ fidelis cum hæretica irritum esse, quod consequenter etiam dicent 3 de hoc matrimonio, videlicet Glossa *in cap. fin. verb. contra substantiam, de condit. apposit.* Hostiensis *in cap. 1. de coniugio seruorum, num. 1.* Carrerius *de haret. num. 157.* Simancas *de Cathol. Inst. cap. 40. & 46.* & Rojas *in sing. 228. n. vn.* ducti ex *Can. 72.* Sextæ Synodi generalis, vbi habetur: *Non licere orthodoxum cum heretica coniungi, nec orthodoxam cum heretico: sed & siquid eiusmodi factum apparuerit, irritas nuptias existimari, & nefarium coniugium* 4 *dissolui.* Nihilominus pro certo tenendum oppositum, ac perinde ad casus intentum, quod si Princeps iste Catholicus de facto contrahat cum Principe hæretica, matrimonium teneat.

5 Primò, quia *c. Decreuit, de haret. in 6.* videtur supponi, tale matrimonium valere. Dicit enim ibi Pontifex author eius capit. scilicet Bonifacius VIII. *Decreuit felicis recordationis Innocentius Papa IV. quod propter heresim maritorum vxorum Catholicarum dotes non debeant confiscari. Quod intelligendum fore censemus, nisi fortè mulieres ipsæ cum viris matrimonia contraxissent, quos hereticos tunc sciebant.* Se-6 cundò, quia quamuis in pluribus textibus in sequentibus referendis tale matrimonium vitetur, nullibi tamen declaratur, fore irritum: nec vsus Ecclesiæ obtinuit, non valere: quin potius à contrario 7 valere obtinuerit. Tertiò, quia cum matrimonium sit Sacramentum quoddam, solùm petit in suscipientibus quoad necessitatem paritatem baptismi, qui est ianua sacramentorum, præbens ius ad recipiendum alia sacramenta: ac per consequens valide suscipietur etiam ab hæreticis, cum verè bap-8 tizati sint, vt supponitur. Quartò, quia ista est constans, & communis Doctorum sententia, quos in magno numero refert Sanchez *lib. 7. de matrim. disput. 72. num. 1.* specialiter id tenent D. Thomas, Albertus Magnus, Bonauentura, Ricardus, Argentina, Carthusianus, Caietanus, vterque Sotus, & Bellarminus: & ex Iurisperitis Bellamera, Abbas, Alexander de Neuo, Nauarrus, Couarruuias, & plures alij apud eundem Sanchez. Quibus iunguntur ex recentioribus Ægidius Coninch, Hurtadus, Layman, Becanus & Castrus Palaus.

9 Canoni autem sextæ Synodi relatæ respondent Sanchez, Gutierrez, Coninch, & alij, nullius esse authoritatis, eo quod tales Canones supposititij sint. Vnde nihil authoritatis habere, ostendunt Bellarminus, & alij innixi authoritati Bedæ *lib. de sex etatibus, in Iustiniano,* vbi illos vocat *Synodum erraticam,* & ait à Sergio Pontifice fuisse improbatos. Deinde dato legitimæ authoritatis esse, vt placuit Gratiano *in cap. Sextam Synodum, cap. habeo 17. dist.* & colligitur ex Anastasio Bibliothecario *in præfat. ad septimam synodum*: respondeo antiquis temporibus matrimonia Catholici cum hæretico irrita fuisse sicuti colligitur ex Concilio Carthaginensi 3. *Canon. 12.* & Chalcedonensi, *canon. 14.* & Illiberitano *canon. 11. 16. & 17.* Agathensi *canon. 67.* in quibus eodem modo de matrimonio cum hæreticis, ac de matrimonio cum infidelibus, & Iudæis est sermo: at postmodum consuetudine abrogata est annullatio matrimonij Catholici cum hæretico, perseuerante irritatione, & annullatione fidelis cum infideli. Præterquam quod nomen hæretici in prædicto *can. 72.* non incongruè sumitur pro infideli, vti explicuit Theodorus Balsamon *in Commentar. ad Nomocanonem Photij, titul. 12. de hareticis, can. 13.* quem refert, & sequitur Basilius Ponce *in append. ad cap. 46. lib. 7. c. 1.* & consentit Reginaldus *2. tom. prax. lib. 31. n. 169.*

10 Casu autem dato, quod hoc coniugium ineretur cum pacto quod quidam ex liberis nascituris fidei Catholicæ, alij autem hæreticæ sectæ adhæ-11 rerent, esset prorsus impium, & irritum. Esset enim contra ius Ecclesiasticum præscribens, vt soboles sequatur conditionem patris fidelis, *cap. fin. in fin. de conuers. infidel.* & *canon. Iudai, 28. quæst. 1.* ex Concilio Toletano 4. *canon. 62.* & quia eo ipso quod vnus parens est de Ecclesiæ foro, filij omnes ipsius de Ecclesiæ foro esse debent, *canon. Cùm multa. 15. quæst. vlt.* D. Thomas *in 4. distinct. 39. quæst. vnic. articul. 4.* Et contra ius diuinum, in quo stando incumbit omnibus parentibus cura educandi liberos in fide, iisque moribus, vt remedia saluti spirituali necessaria addiscant, & vitam æternam consequi possint. Sic passim Doctores, & signanter Nauarrus, Azorius, Sanchez, & Laymanus.

12 Nihilominus prædictum matrimonium sine dispensatione Apostolica, vel beneplacito Papæ celebratum, illicitum erit, & peccaminosum, etiam cum prædictis conditionibus: ita vt non liceat Serenissimo huic Principi illud celebrare, sub reatu peccati mortalis. Sic fermè Sotus, Nauarrus, Veracruz, Palatius, Ledesma, Valentia, Sà, & alij 13 apud Sanchez *suprà, num. 4.* Ratio est, quia prohibitum est aliquo modo iure naturali, aliquo etiam modo iure diuino, præcipuè autem iure Ecclesiastico, & positiuo: vnde posita grauitate materiæ, non potest non esse peccatum mortale celebratio talis matrimonij.

14 Etquidem iure naturali quadantenus prohibitum esse constat primò. Quia ius naturale dictat peccandi periculum totis viribus cauendum esse; at præsentaneum valdè periculum imminet peruersionis coniugis fidelis, ac lapsus ipsius in hæresim ob mutuum amorem, & arctissimam necessitudinem, qua coniuges deuinciuntur. Etenim experientia ipsa compertum est, plures Catholicos ob coniugia inita cum hæreticis in multos errores lapsos esse. De quo Stephanus Papa IV. *in epist. ad Francorum Regem,* apud Baronium *tom. 9. Annal. an. 770.* sic habet: *Quamplurimos comperimus, sicut externa historia instruimur, per aliena nationis iniustam copulam à mandatis Dei deuiare, & in magna deuolutos facinora.* Neque vitatur hoc periculum in præsenti, eo quòd

Serenissimus hic Princeps valde Catholicus, & firmus, ac securus in Romanæ Ecclesiæ fide sit, talisque semper experientiâ comprobatus. Hoc enim non tollit quominus ex parte prædicti matrimonij periculum subsit, ne à sua Eua seducatur. Præsertim cum Salomon vir mira Sanctitate, & Sapientia præditus, ob coniugium cum infidelibus fœminis ad infidelitatem tractus sit, prout habetur 3. *Reg.* 11. & notatur Ecclesiastici 19. cum dicitur: *Vinum, & mulieres apostatare faciunt sapientes.*

15 Secundò etiam, quia tale connubium aduersatur fini matrimonij, qui est legitima educatio prolis; vbi enim parentes religione dispares sunt, nequit proles benè in Catholica fide educari. Vteruis enim parens ad suam religionem pertrahere filios, & filias conabitur. Quod timeri potest in casu præsentis coniugij, nihil obstantibus conditionibus assignatis; quia illæ non tollent, quominus saltem occultè, & clanculum fœmina hæretica mater filios, vel filias illecebris, næniis, vel donis ad suam sectam trahere sæpius conetur, hæreses cum lacte instillando, preces impias, & maledicta in Sacramenta, Christi Vicarium, & Ecclesiæ cæremonias dicendo, &c.

16 Tertiò quia etiam aduersatur prædictum coniugium alij fini matrimonij, qui est mutua coniugum quieta, & tranquilla habitatio. Hæc enim vix potest esse inter Catholicum, & hæreticum, iuxta illud 2. Corinth. 6. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate, aut quæ societas luci ad tenebras, quæ autem conuentio Christi ad Belial, aut quæ pars fidelis cum infideli?* Quomodo enim quies, & tranquillitas inter Catholicum, & hæreticum consistere potest, cum ferè necesse sit inter eos lites, iurgia, & altercationes de fide, religione, ieiuniis, cibis vetitis, festis diebus, veneratione Sanctorum, & cultu imaginum suboriri quotidie, nec terminari posse, sine aliquo odio, vel maleuolentia vnius erga alium. Nicolaus Serarius *in opuscul. de matrim. Catholic. cum hæret. cap.* 2.

17 Quod sit etiam aliquo modo contra ius diuinum constat primò ex illo Exod. 34. *Nec vxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis.* Fuisse autem hoc præceptum non solùm legale, sed etiam aliquo modo morale, colligitur ex eo quod adiungitur. *Ne postquam fornicatæ fuerint, fornicari faciant & filios tuos in Deos suos.* Secundò ex illo Deuteronom. 7. *Neque sociabis cum eis coniugia, filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo.* Quod etiam præceptum fuisse morale, constat ex ratione adiuncta. *Quia seducet filium tuum, ne sequatur me.* Tertiò ex 3. Reg. 11. *Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras*, vbi etiam adiungitur similis ratio, ex qua colligitur hoc præceptum morale esse. *Certissimè enim auertent corda vestra, vt sequamini Deos earum.* Quartò ex illo 2. Corinth. *Nolite iugum ducere cum infidelibus, quæ enim participatio iustitiæ*, &c. vt *suprà.* Quem locum D. Hieronymus *lib.* 1. in Iouinianum, & epist. ad Gerontiam intelligit de coniugio fidelis cum infideli. Esto autem cum Theophylacto, & aliis intelligeretur de quocunque commercio, à fortiori contractus matrimonij, in quo summa coniunctio, & familiaritas reperitur, comprehenderetur.

18 Iure autem positiuo Ecclesiastico tale matrimonium interdictum esse, clariùs demonstratur ex iuribus, quæ passim ad intentum referri solent. Videlicet, ex Concilio Illiberitan. *can.* 16. Laodiceno sub Siluestro I. *can.* 10. & 31. Carthaginensi 3. *can.* 12. Chalcedonensi *can.* 14. & ex 6. Synodo *can.* 72. de quo superiùs dictum, Agathensi sub Symmacho, & habetur *c. non oportet* 28. *q.* 1. vbi sic: *Non oportet cum viris hæreticis commiscere connubia, vel filios dare.* Item *cap. caue* 28. *q.* 1. ex Stephano 4. *in epist. ad Francor. Regem*, apud Baronium, de qua suprà.

19 Idque suadent plura ex Ecclesiasticæ historiæ penu deprompta, ex quibus constat, commercia cuncta cum hæreticis euitari debere, quantum fas fuerit vero Catholico. Et primò, vt prætermittam pleraque patrum testimonia, dicentium hæreticos quasi pestes fugiendos, inter quos sunt S. Ignatius *in Epist. ad Trajan.* Cyprian. *lib.* 1. *Epist.* 3. *ad Cornel.* Clemens Rom. *lib.* 6. *constit. c.* 18. S. Martialis *epist. ad Tolos.* Irenæus, Hilarius, Hieronymus, Chrysostom. & plures alij, qui passim referentur: & celebre est illud quod de S. Ioanne Euangelista refertur, ingressum videlicet balneum quoddam, cum videret in eo Cherintum hæreticum esse, ex eo exiisse dicentem, *fugiamus ocyus, ne balneum, in quo est Cherintus, extemplò corruat.* Sic referunt Irenæus, & Eusebius. Additque Hieronymus *in Dialog. cont. Luciferian.* illico balneum corruisse. Item illud, quod ex S. Polycarpo habet eius historia, & legenda in Breuiario, videlicet: *Cùm ei fortuitò obuiam fuisset Marcion* (Hæsetius) *& diceret: cognoscis nos? Respondit: Cognosco primogenitum diaboli.* Eius vel

20 colloquium hoc scommate fugiens. Eusebius etiam Vercellensis captus ab Arrianis malebat fame mori, quàm ab illis cibum sumere, vt ex eius vita habetur. Item Liberius Papa reiecit munera, quæ Eusebius Constantis Imperatoris Arriani legatus S. Petro offerebat, teste S. Athanasio *in vita sancti Antony*: idem Antonius discipulis dicebat: *Hæreticorum, & schismaticorum venena vitate, meumque circa eos odium sectamini.* Quod odium supra modum mirabiliter habuisse videntur Samolateni Ciues circa Eunomium hæreticum. Vt enim Theodoret. *lib.* 4. *hist.* 2. *cap.* 1. & Baronius *anno Christi* 370. narrant, cum pueri pila ludentes, casu mulam Eunomij ea tetigissent, in lusu pergere noluerunt, nisi illam quasi hoc tactu contaminatam, priùs traiiciendo per flammas expiassent. Similia ferè de Alexandrinis suis Arrianos auersantibus habet S. Athanasius *in epist. ad Solitarios.* Hinc Abbas Chame (5. *lib. Vit. Patr. libell.* 1. *de profectu*) proximè moriturus dixit filiis suis: *Nolite habitare cum hæreticis.* Et Abbas Olympius *lib.* 10. *Vit. Patr. c.* 12. interroganti vt diceret aliquod verbum, hoc protulit: *Ne sedeas cum hæreticis.* Item celebris ille Ioannes eleemosynarius, provt Leontius author Vitæ ipsius narrat, suis dicebat: *Nullatenus aliquando hæreticorum communione, imò coinquinatione participemini, etiamsi omni vita vestra sine communione permanseritis.* Quod & æmulatus S. Hermenegildus Rex communionem ab Episcopo Arriano noluit accipere, provt de ipso narrat D. Gregorius *lib.* 3. *Dialog. cap.* 31. Abbas etiam Pachomius proximus morti, provt in eius vita *lib.* 1. *vit. Patr.* habetur, fratribus dicebat: *Nulla sit vobis coniunctio cum sectatoribus Meletij, vel Arrij, vel Origenis, seu cæteris Christi præceptis aduersantibus.* Quod sic exactè obseruabat ipse, vt ex eadem ipsius historia habeantur hæc: *Hæreticos autem detestabatur plurimùm, & maximè Origenem, velut blasphemum, ac perfidum vehementer horrebat, qui preuius Arrij, Melitiique declaratus sub Heraclio venerabili Alexandrinæ ciuitatis Episcopo, de Ecclesia pulsus est, quique Sacræ Scripturæ dogmatibus exosa, atque detestanda, quæ nonnullorum corda subuerterent, expositionibus suis admiscuit, & sicuti solent, qui venena temperant, amaritudinem melle contegere; sic iste proprij virus erroris, cælestium verborum dulcedine liniens, exitiosa rudibus dogmata propinauit. Quapropter vniuersos fratres sollicitius admonebat, vt non*

non solùm ipsi Origenis commenta non legerent, sed neque legentibus quidem aurem penitus admouerent. Vnde fertur aliquando reperisse volumen eius, & in aquas misisse continuò, testatus his verbis: Nisi scirem nomen Dei in eo esse conscriptum, omnes garrulitates blasphemiarum eius ignibus concremassem.

22 Domicilia quoque hæreticorum fugienda suadet mala mors cuiusdam monachi Ægyptij, de quo *lib.* 10. *Vit. Patr. c.* 177. legitur, quod cum habitare voluisset in cellula Euagrij hæretici, inuentus est post aliquod tempus *iniecto fune seipsum suffocasse.* Quantum porrò heroissa illa Romana Paula hæreticos auersata fuerit, ex eius vita à D. Hieronymo scripta erui facilè potest. Mirabile quoque est illud quod de Abbate Cosma eunicho refert Ioannes Moscus *lib.* 10. *Vit. Patr. c.* 40. videlicet, quod cum sepultus esset in quadam Ecclesia, vbi etiam conditus iacebat quidam Episcopus hæreticus, singulis noctibus audiretur dicens ad Episcopum. *Noli me tangere, hæretice, ne appropinques mihi, inimice Sanctæ Dei*

23 *Catholicæ Ecclesiæ.* Ex qualiter nec cum mortuis hæreticis commercia catholicis permittantur. Quorum omnium ratio est, quia hæresis est illud *immedicabile vulnus*, quod vt Ouidius *lib.* 1. *fab.* 8. dixit, *En se rescidendum est, ne pars sincera trahatur.* Et de quo Iuuenalis *Satyra* 2. *sicut grex totus in agris vnius scabie cadit, & porrigine porci, vuaque contracta liuorem ducit ab vua.*

24 Porrò si dicatur in aliquibus regionibus in vsu esse similia matrimonia Catholicorum cum hæreticis, ac proinde pro permissis, & toleratis censeri debere, prout ex Nauarro, & Azorio tenet San-

25 chez dicta *dist.* 72. *n.* 5. Respondeo talem vsum nec esse vniuersaliter receptum, maximè inter Catholicos timoratæ conscientiæ, nec inter alios posse esse nisi abusum; nam esto quod in illis quandoque periculum peruersionis, & iniquæ educationis prolis, ac minùs pacificæ cohabitationis cesset, sed non semper, nec crebriùs, vt puto. Vnde Cornelius à Lapide, Ægidius Coninch, Basilius Pontius, & Laymanus, quos refert, & sequitur Castrus Palaus *de sponsalib. disp.* 4. *punct.* 11. *num.* 10. non audent talem vsum approbare. Nec Eminentissimus Cardinalis de Lugo *de fide disp.* 22. *sect.* 2. *num.* 16. illum approbat, nisi quatenus consuetudinis legitimæ vim habere potest, quam tamen non habet. Casu quoque dato, quod inter priuatos permitti posset, inter Principes tamen, qui cæteris aliis exemplum, & normam rectè viuendi præbere debent, & ex ipsorum matrimoniis plura inconuenientia sequi possunt, prout ex Hurtado *de fide disp.* 76. §. 233. approbat Diana inferius referendus, nullatenus tolerari potest. Cuius signum est, quod Principes Catholici illarum partium, cum talia matrimonia inire volunt, Apostolicæ Sedis beneplacitum quærunt prout illud petiuit Rex Christianissimus, vt suam sororem Regi Angliæ dare posset, & pro parte Serenissimi Regis Poloniæ postulatum est, vt posset ducere filiam Comitis Palatini hæreticam, quod tamen ab Vrbano VIII. non obtinuit, fœliciori quidem sorte; siquidem Cæsaris sororem postea ducere potuit.

26 Fœminæ namque, quia illecebrosæ, blandiloquæ, & adulatrices sunt, non paucos viros hæreticos fecerunt, vel pro hæresi propaganda opitulatæ sunt. Prout de multis hæresiarchis dixit D. Hieronymus *in epist. ad Tesiphontem* hisce verbis: *Simon magus hæresim condidit adiutus auxilio Helenæ meretricis. Nicolaus Antiochenus omnium immunditiarum conditor choros duxit fœmineos. Marcion quoque Romam præmisit mulierem ad maiorem lasci-*

27 *uiam. Appelles Philomenem comitem habuit. Montanus Priscam, & Maximillam primum auro corrumpit, deinde hæresi polluit. Arrius, vt Orbem deciperet, sororem Principis ante decepit. Donatus Lucillæ opibus adiutus est. Elpidium cæcum Agape cæca duxit. Prisciliano iuncta fuit Galla, non gente, sed nomine.* Quid porrò diceret de neothericis nebulonibus Luthero, Baleo, & aliis, qui à similibus scortis excætati fuerunt. Qualis fuit vnus Bituricensis, cuidam fœminæ (Maria vocabatur) associatus, de quo Baronius *sub anno* 595.

32 Non tamen adeo illicitum est hoc matrimonium, vt nullatenus licitè celebrari possit. Causa etenim aliqua eximia perurgente, licitum erit. Ita Basilius Pontius *in Append. de matrim. Cathol. cum hæret. c.* 3. Nicolaus Serarius *in opusc. de ead. re, cap.* 2. & passim alij Doctores, & Theologi.

33 Probari id potest exemplo Sanctorum fidelium, qui similia matrimonia cum infidelibus contraxerunt, vt credi par est, licitè, & sine peccato; quia ob grauem causam. Hi sunt Iacob cum Rachele, & Lia Idololatris, *Genes.* 29. Iudas Patriarcha cum Cananæa, *Genes.* 38. Hester cum Assuero, *Hester* 2. Similiter Iudith, secundum aliquos, ornabat se, vt placeret Holoferno in ordine ad matrimonium, & Iacob. *Genes.* 34. filiam Dinam nuptui tradebat Principi Idolatræ. Idem etiam exemplum secutæ sunt Sanctæ aliquæ fœminæ in nouo testamento, vt sunt Cecilia, & Lucia viris infidelibus desponsatæ; & S. Monica viro pagano iuncta, vt testatur eius filius S. Augustinus *lib.* 9. *confess. cap.* 9. ac S. Clotildis nupta Clodoueo Regi Francorum Ethnico, teste Gregorio Turonensi *lib.* 2. *cap.* 28. Item, propius ad rem, Ingundis piissima, & catholica fœmina, Sigeberti Francorum Regis filia, cum Hermenegildo Leouigildi Regis Hispaniarum filio, quo tempore Hermenegildus ipse Arrianus erat, etsi postea Sanctus & Martyr, teste eodem Gregorio *lib* 5. *cap.* 38. & Baronio *sub ann.* 583. Tum ex doctrina Patrum, specialiter D. Hieronymi 1. *contra Iouinianum*, & D. Augustini *de fide, & operibus, cap.* 19. asserentium, hæc matrimonia suo tempore frequentia esse. Non est autem credendum, omnes, qui sic contrahebant, peccasse. Tum tertiò ratione, quia

34 etiamsi tale matrimonium sit contra ius Ecclesiasticum, & aliquo modo contra naturale, & diuinum, tales tamen rationes, congruentiæ, motiua, & circumstantiæ occurrere possunt, vt meritò censeri possit, ius Ecclesiasticum in hoc casu dispensari posse, ac ius naturale, & diuinum declarari, quod tunc non obligent.

35 Ad id tamen requiritur authoritas Summi Pontificis. Ratio, est quia ad ipsum solum spectat etiam posita tali causa eximia relaxatio Iuris Ecclesiastici, seu dispensatio in lege Canonica, & interpretatio, seu declaratio iuris naturalis, aut diuini; maximè in negotiis, & casibus arduis, ac spectantibus ad bonum commune Ecclesiæ, vel alicuius magni Principis, aut Regni, ex quibus multa mala, vel bona prouenire possunt, vt contingere potest in præsenti casu. Hurtadus *de matrim. disp.* 24. *diffic.* 2. Perez *de matrim. disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 7. P. Diana *part.* 8. *n.* 1. *resol.* 74. Quibus etiam à fortiori adhærent illi, qui putant, Summi Pontificis partes esse dispensare etiam in matrimonio fidelis cum infideli non baptizato, vt sunt Rebellus, Præpositus, Coninch, & alij, quos citat, & sequitur idem Diana.

36 Hæc porro eximia causa sine dubio videtur esse, quando certa spes adest de conuersione fœminæ hæreticæ. Sic enim habetur ex Concilio Chalcedonensi *can.* 14. his verbis: *Nisi fortè spoponderit, se venire ad orthodoxam fidem, dum coniungitur* persona

persona orthodoxa: & ex *c.non oportet* 28. *q.* 11. vbi dicitur, filias hæreticorum posse accipi, si spondeant, se professuras orthodoxam fidem. Confirmatur, quia, licet in lege veteri Exod. *c.* 34. & Deuter. 7. cautum fuerit, ne Iudæorum quispiam vxorem acciperet ex gentilitate, quia auertent corda ipsorum, vt sequantur Deos alienos, sicuti exemplo ostendit Salomon Rex: nihilominus Mahalon, & postea Booz Dauidis proauus in vxorem duxit Ruth Moabitidem; & Salmon Raab meretricem, sicuti constat ex *c.* 1. *Matth.* propter hanc causam, quod Iudiasmum suscipere paratæ essent. Nicolaus Serarius *de Coniug. Catholic. cum heret. c.* 2. Sà *de matr. impedim. n.* 8. vbi ait: *Mortale, est cum heretico contrahere, nisi spes certa controuersionis esset.* Hurtad. *supr.* §. 229. Eminentissimus Lugo *sup. num.* 17.

38 Etsi tamen quidam apud Basilium Legionensem *in append. de matrim. c.* 5. *n.* 2. negent, matrimonium inter Catholicum, & hæreticam licitum esse posse, non subsistente præfata spe conuersionis; nihilominus idem Eminentissimus *n.* 20. post Nauarrum, Sanchez, Reginaldum, Coninch. Azor. Filliucium,

39 & ipsum Pontium meritò tenet contrarium. Quia, etiam non stante spe conuersionis, possunt cessare pericula, quæ reddunt quodammodo iure naturæ illicitum matrimonium, imò possunt aliunde concurrere alia bona, quæ compensent aliquod periculum, & reddunt illud matrimonium expediens ad bonum religionis.

Vnde si tres illæ causæ in casu assignatæ, scilicet cuiusdam magni Regni quies, facilior recuperatio alterius, & pax vniuersalis verè subsisterent, sine dubio propter illas concedi posset talis dispensatio. Provt supponit idem Lugo, vt *supra* post relatos Authores. Qui etiam cum Salas, & Pontio Legionensi addit, tot, & talia bona ex tali coniugio sperari aliquando posse, vt non solùm possit, sed etiam debeat dispensatio concedi.

40 Dixi autem, si tales causæ *verè subsisterent*, quia de omnibus illis valdè dubitari potest, vanas, & illusorias esse, nec vnquam subsistentiam habituras. De prima quidem, quia vbi Religionis diuersitas est, pax, & tranquillitas vix vnquam sperari potuit. Hoc testatur Christus, cum ait: *Omne*

41 *regnum in se diuisum desolabitur.* Hoc testantur omnes authores sacri, & Prophani, Christiani, & Gentiles. Quas enim turbas in toto Oriente non excitarunt Arriani? Quas in Græcia Macedoniani? Quas in Africa Donatistæ, & Circumceliones? Quas in Anglia Vviclephistæ? In Bohemia Hussitæ? In Germania Lutherani? In Belgio, & Gallia Caluinistæ? Tædet, ac pudet eas referre. Et quid mirum? Nulla vnquam familia fuit, in qua dissentiens religio pacem non turbatit. Exemplum sit discordia inter Isaac, & Ismaelem in familia Abrahæ: inter Iacob, & socerum Laban in Mesopotamia: Mosen, & vxorem Sephoram, dum proficiscuntur in Ægyptum. Quomodo ergo in toto Reno, prouincia, ciuitate, pax, & concordia sperari potest, vbi religionis, ac Fidei summa est discordia? Vidit hoc olim Iulianus Apostata, qui cum Christianorum Ecclesiam turbare, ac pessundare vellet, libertatem, & varietatem doctrinarum introduxit. Refert Ammianus, & ex illo Lipsius *in lib. contra Dialogist. de Vna Religione*, & ex vtroque Beca-

42 nus *de fide heretic. seruand. lib.* 2. *cap.* 10. Cuius duplicem rationem assignat. Prior, quia vbi est animorum dissentio, ibi pax esse non potest: atqui summa est animorum dissensio, vbi sectæ, schismata, & dinortia doctrinarum sunt: ergo paci, & concordiæ locus non est. Altera, quia impossibile est, inter superbos seruari vnitatem, & amicitiam, at vbi hæresis, ibi superbia: Frustra ergo de vnitate conseruanda cogitatur. Quanta porrò eorum su-

43 perbia sit, vel ex vno ipsorum spurcissimo Antesignano Luthero conijci datur. Is enim cum suam de Iustificatione per solam fidem stabilire vellet hæresim vsus est illo Apostoli ad Romanos 3. *Arbitramur hominem iustificari per fidem.* Addidit autem ipse *Solam*, cum in textu non haberetur. Cumque rogaretur cur id fecisset, respondit in Epistola quadam ad amicum per hæc verba: *Si tuus Papista morosum, & difficilem se prabere volet de voce Sola, statim dic, Papista, & asinus eadem res est: sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas. Nolumus enim Papistarum esse discipuli, sed præceptores. Semel enim superbiendo gloriabimur aduersus eiusmodi asinos.* Et infra: *Rogo te, ne quid aliud huiusmodi asellis respondeas de voce Sola, sed tantum dicas: Lutherus sic vult, ille Doctor omnium Doctorum in Papatu.* An superbior Luthero Lucifer?

44 De secunda quoque causa pariter dubitari potest, quod sit vmbratilis, fallax, & dolosa; cum hæresis potius mater diuisionis, & schismatum Regnorum sit, quam ipsorum vinculum, & vnio. Hæresis namque, seu hæreticorum turba Turrem Babel construit, cuius ædificatores variis linguis, scilicet opinionibus diuiduntur, ita vt *non audiat vnusquisque vocem proximi sui.* Testantur id plus æquo Hungaria, Germania, Bohemia, & aliæ Prouinciæ ob hæreses scissæ, & fermè desolatæ. Plura de hoc Thomas Bozius Eugubinus *in lib. de robore bellico aduersus Machiauellum, & de Imperio Virtutis contra eundem.* Plura quoque de Sacris, &

45 Praphanis Scriptoribus, quia vulgaria prætermittenda. Sed meditanda quæ Cochlæus *lib.* 8. *histor. Hussitar.* & vetustus Chronicorum liber apud Bzonium *sub ann.* 1434. *n.* 37. tradunt vbi hæretici in Bohemia inter se tumultuantes sibi & aliis vltimum exitium exhibentes cernuntur, in signum sanè propriæ conditionis, quæ has tragædias semper molitur. Quomodo ergo vnio regnorum ex hæresi speranda. Clarus est in hoc puncto Conradus Brunus in sex libris *de hereticis in genere*, vbi quamplura ad intentum. Speciatim *lib.* 2. *c.* 16. probans ob Arrianam hæresim imperium Romanum diuisum fuisse, ad Turcam Orientem peruenisse, & per totam Africam Religionem, & iustitiam exulasse. Et propter vnum sergium hæreticum improbum Mahumetem quasi totius Orbis tyrannum euasisse. Quid plura in re plus æquo compertissima?

46 Ex quo quid de vniuersali pace, quæ pars tertia huius dispensationis causa à parentibus assignatur, sentiendum innotescit. Cum mulier mala, qualis iure præsumitur ea quæ labe hæretica tabefactata est, Bellorum potius inuentrix, quam pacis conciliatrix sit. Hinc illud Chrysostomi *in serm. de decollat. Ioannis Baptista*, dum de muliere mala: *Per te bella*

47 *fiunt, per te sapientes se perdunt, per te Sancti occisi sunt, per te ciuitates combusta sunt, per te vita perdita est, per te mors inuenta est, per te diuites pauperes.* Super Matthæum sic: *Quid aliud est mulier, nisi amicitia inimica?* Quin secundùm Aristotelem lib. 8.

48 de animal. *Mulier maioris est inuidiæ, & diligit lites, & malitiosior est viro, & facilius decipitur.* Et vt Iuuenalis *Satyr.* 6.

Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem mouerit. Optimè etiam Ouidius *lib.* 2.

——— ——— *Nisi rapta fuisset*
Tyndaris, Europa pax, Asiaque foret,
Fœmina siluestres Lapithas populumque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit, in regno iustè Latine tuo.

Fœmina

Fœmina Romanis iterum nunc vrbe recenti
Immisit soceros, armaque sæua dedit.

Terentius quoque *in Phor.*

A mulieribus perit magnus Orbis.

Quæ porrò omnia in genere dicta sine præiudicio bonæ indolis, ingenuæ claritatis, & nobilissimi sanguinis huius fœminæ, de qua in præsenti, intelligenda: eam namque dumtaxat auersandam dico propter hæresis labem, qua mali magisterij improbitate imbuta dicitur, & ob eam solummodò causam à matrimonio cum tam Catholico Principe rejiciendam, non subsistentibus causis designatis.

49 Si autem præfatæ causæ verè, & legitimè subsisterent, posse Papam dispensare in eo matrimonio, non solum colligitur ex dictis, sed maximè ex praxi & stylo Curiæ. Ex eo enim constat quod Clemens VIII. prout refert Dom. Lugo *sectione relata*, ac præsertim *disput. 8. de Sacrament. sect. 14. num. 227.* anno 1604. ex consilio Cardinalium in Congregatione, re disputata, & tractata, similem dispensationem concessit Catharinæ sorori Henrici IV. Regis

50 Franciæ, vt cum esset adhuc hæretica, nuberet Dom. Barensi Catholico consanguineo suo, quod Breue datum Romæ 8. Februarij testatur legisse, & missum fuisse ad Innocentium Bubalum Episcopum Camerinensem, tunc Nuncium Apostolicum in Gallia, & postea Cardinalem: non habuisse tamen effectum dictam dispensationem, quia prædicta Catharina antequam Breue ad eius manus veniret, morte præuenta est. Addit etiam *numero* 228. quod iuxta praxim Curiæ in dispensationibus matrimonialibus, quæ expediuntur pro Regno Franciæ, supprimitur clausula illa apponi solita: *Dummodo orthodoxæ fidei cultores existant*; quæ suppressio (inquit) videtur esse implicita permissio eiusmodi coniugiorum. Maximè etiam, vt obseruat Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 7. de impedim. matrim. dub. 17.* & ex ipso P. Diana *suprà*, Paulus V. in Bulla quæ incipit, *Vt animarum saluti*, data anno 1616. 21. Iunij concessit Episcopo Funianensi in Iaponia, & superioribus Societatis in Regno Chinarum, vt ad decennium possent dispensare in impedimento disparitatis cultus. Quæ concessio sic generaliter sumpta etiam extendi videtur ad matrimonium Catholici cum hæretica, casu quo in illis partibus hæretici reperirentur.

51 Obiter tamen satisfaciendum dubio quod Basilius Pontius *suprà c. 4. num. 16.* & post ipsum D. Cardinalis Lugo *d. sect. 2. num. 23.* curiosius mouent, an scilicet maior requiratur causa, vt vxor Catholica detur viro hæretico, quam vt vxor hæ-

52 retica iungatur viro Catholico. Et omissis variis distinctionibus, de quibus ipsi, mihi videtur dicendum, regulariter loquendo, & cæteris paribus, maiorem causam requiri, vt dispensetur in matrimonio hæretico. Ratio est, quia experientia ipsa testante faciliùs fœminæ trahunt viros ad sectam, vel religionem suam, quàm è contra viri fœminas vxores. Id constat manifestè in Salomone sapientissimo, & fideli Rege, qui suarum vxorum lenociniis in Idololatriam lapsus est, & non constat vel vnam ex mille vxoribus quas habebat, & inter illas *Mobabitidas, Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hethæas, de gentibus*, vt dicitur *3. Reg. 11.* eius monitionibus Dei veri cultum recepisse. Fateor id cum aliquo fundamento dici posse de Regina Saba quæ ipsum inuisit, prout colligitur ex illo 3. Reg. 10. *Sed Regina Saba audita fama Salamonis in nomine Domini venit tentare eum in ænigmatibus*, ac ex Theodoreto, Nysseno, Isidoro, vel Beda qui eam collaudant, & clariùs ex historia Æthiopiæ per Emmanuelem Paz conscripta, quam affert Cornelius 3. *Reg. 10. vers. 13.* Sed nec ista cogunt, & secundùm Lyranum, cui fauent Dionysius, Hugo, Vatablus, Abulensis, & alij, ipsa antequam ad Salomonem veniret, verum Dei cultum, etsi non sub lege Mosaica tenuerat. Et saltem, esto concubina fuisset Salomonis per modicum tempus, prout ex ea historia, & Æthiopum traditione habetur, nihilominus vera vxor ipsius non fuit. Sunt etenim fœminæ suis lenociniis viris fortiores, & robustiores, ad eos sibi subjiciendos. Constat id in problemate illo à tribus custodibus corporis Regis Darij post splendidam cœnam dormientis proposito *3. lib. Esdræ, cap. 3. & 4.* vbi cum illorum vnus Regem præstare, & excellere omnibus rebus perorasset, alius, scilicet

53 Zorobabel, fœminas fortiores esse Regibus fœliciùs propugnauit. Inter alia sic dicens: *Si congregauerint* (Reges vel homines) *aurum, & argentum, & omnem rem speciosam, & viderint mulierem vnam bono habitu, & bona specie, omnia hæc relinquentes in eam intendunt, & aperto ore conspiciunt, & eam alliciunt magis quàm aurum, & argentum, & omnem rem pretiosam. Homo patrem suum relinquit, qui enutriit illum, & suam regionem, & ad mulierem se coniungit. Et cum muliere remittit animam, & neque patrem meminit, neque regionem. Et hinc oportet vos scire quoniam mulieres dominantur vestri.* Et inferius: *Videbam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici concubinam regis, sedentem iuxta regem ad dexteram, & auferentem diadema de capite eius, & imponentem sibi, & palmis cædebat regem de sinistra manu. Et super hæc aperto ore intuebatur eam, & si arriserit ei, ridet; nam si indignata ei fuerit, blanditur, donec reconcilietur in gratiam. O viri, cur non sunt fortiores mulieres?* Hinc illud Hieronymi in epist. ad Nepo-

54 tianum: *Nec Samsone fortior, nec Dauide sanctior, nec Salomone poteris esse sapientior.* Quasi diceret eximios hos viros à fœminis dominatos fuisse. Hinc etiam Ambrosius *in Hexameron, die 4.* notat, quod *Adam per Euam deceptus est, non Eua per Adam.* Hinc quoque Chrysostomus *in serm. de Decollat. Ioannis Baptistæ*, inquit: *Per mulierem Adam ab initio in Paradiso cecidit, mulier ipsum exterminauit.* Bene etiam Democritus: *Mulier multò quam vir promptior est ad astutias, & malignitatem.* Quandoque etiam ad pietatem fœminæ

55 promptiores, & potentiores viris suis euaserunt. Pro quo extat insignis historia apud Gregorium Turonensem *lib. 5. historiar. cap. 38.* quam etiam refert Baronius *sub ann. 583.* de Ingunde piissima, & catholica fœmina, & quæ pro fide Christiana ab auia Arriana calces, verbera, & multa mala passa est. Hæc etenim Herminigildo etiam Arriano

56 Leouigildi Regis filio, vt dictum est supra, matrimonio coniuncta, *cepit* (inquit Gregorius) *prædicare viro suo, vt relicta hæresis fallacia catholicæ legis veritatem agnosceret. Quod ille diu refutans, tandem commotus ad eius prædicationem conuersus est ad legem canonicam.* Quam adeo constanter retinuit, vt pro ea non dubitaret postea martyrium sustinere, nolens communicare cum Arriano Episcopo à patre illi misso. Vt eius historia, ex D. Gregorio Papa excerpta narrat.

57 Nec sola Ingundis tam præclari facinoris causa fuit, sed aliæ fœminæ eo tempore id præstiterunt. Etenim, vt notat Baronius *ad ann. 591.* sicut Gothi in Hispania propter Ingundem; sic etiam Franci in Gallia per Chlotildem Burgundam, & Longobardi in Italia per Theodelindam Bauaram, verum Religionis cultum amplexati sunt.

58 At regulariter fœminæ, quia molliores sunt, fœmina enim est *mollis vir*, ad hæresim, quæ molliora, & sensui dulciora suadet, procliuiores cernun-

tur. Testatur, inter mille alias, vxor Saturi Hunerici Regis Procuratoris, quæ teste Victore in persecut. *Vuandalic.* maritum Arrianismum abnegantem à proposito, familiæ euersionis timore abducere conabatur. Et vxor Thomæ Mori viri celeberrimi, quæ pari modo, vt historiæ Anglicæ narrant, à veritatis via sei ungere virum contendebat.

CONSVLTVM XLIV.

Expediensne sit in Religionibus constitui monasteria strictioris Obseruantiæ Regulæ.

SVMMARIVM.

1 *Scribendi occasio.*
2 *Responsio.*
3 *Strictioris obseruantia vsus antiquissimus.*
4 *Etiam tempore veteris legis.*
5 *Monachatus mansionum diuersitas.*
6 *Ioannis Ierosolymitanum.*
7 *Corroboratur ex pluribus aliis authoribus.*
8 *Probatur etiam ex S. Scriptura.*
9 *Ex Rechabitis.*
10 *Quid sit tabernaculum.*
11 *Hieremia verba.*
12 *Talis diuersitas comprobatur ex Assidais.*
13 *Et ex Essenis.*
14 *Authorum testimonia.*
15 *Quid de monachis Ascetis, seu Therapeutis.*
16 *De monachis qui in secundo Christi seculo floruerunt.*
17 *S. Frontonij exemplum.*
18 *De Eremitis tertio Christi seculo.*
19 *Probatur etiam Cœnobiorum varietas ex monachis quarti secul i.*
20 *Ex monachis Nitriensibus.*
21 *Eorundem in instituto munerum diuersitas.*
22 *Probatur Anachoretica vita separata à cœnobitica ex Trullana Synodo.*
23 *Ex historiis SS. Saba, & aliorum.*
24 *Et ex monachis qui in quinto, sexto, & septimo seculo vixerunt.*
25 *Quæstio.*
26 *Responsio.*
27 *Quibus permittenda est Anachoretica vita.*
28 *Quod tempus exigitur, vt ex cœnobiis ad eremos monachi transeant.*
29 *Monasteriorum inter mendicantes diuersitas ostenditur.*
30 *Patrum Dominicanorum circa hoc constitutiones.*
31 *Et Diploma.*
32 *Demonstratur huiusmodi Monasteriorum varietas in Minorum Ordine.*
33 *In Familia S. Augustini.*
34 *In Carmelitarum Religione.*
35 *Eiusdem Religionis decretum circa reformata cœnobia.*
36 *Et Diploma Pontificium.*
37 *Ex reformatione facta à S. Theresia cernitur monasteriorum diuersitas.*
38 *Loca eremitoria eiusdem Religionis.*
39 *Monasteriorum varietas.*
40 *Ex Minimorum Ordine probatur eadem varietas.*
41 *Ex Iesuitarum Religione.*
42 *Heterologi nostri temporis quid sentiant de Reformatione.*
43 *Reformatorum conuentuum institutio à Sede Apostolica canonizata videtur.*
44 *Et hoc esse conueniens, & vtilissimum, quin etiam & necessarium demonstratur.*
45 *Refertur decretum Concilij Trid.*
46 *Via ad maiorem perfectionem nulli praeludi debet.*
47 *Et ad id teneri Religiorum Prælatos multis authoritatibus ostenditur.*
48 *Huiusmodi Reformatorum Conuentuum vtilitas.*
49 *Per Reformationem hypocrisis labes euertitur.*
50 *Hypocrita simulatores.*
51 *Hypocrita quis.*
52 *Hypocrita monachi exemplum.*
53 *Item & aliud.*
54 *Reformatio per se est desiderabilis.*
55 *Plurium Sanctorum Patrum testimonia.*
56 *Exercitia decem dierum pro Religiosis.*
57 *Obiectio prima contra huiusmodi reformationem.*
58 *Responsio B. Raymundi.*
Et Ioannis Excuria. ibid.
59 *Responsio Ioannis Nider.*
60 *Secunda obiectio.*
61 *Responsio.*
62 *Tertia obiectio.*
63 *Responsio.*
64 *Quarta obiectio.*
65 *Responsio.*
66 *Quinta obiectio.*
67 *Responsio.*
68 *Sexta obiectio.*
69 *Septima.*
70 *Responsio.*
71 *Christiana vita perfectio in quo sita sit.*
72 *Qui obseruantes dicantur.*
73 *Obiectio.*
74 *Responsio.*
75 *Bulla Leonis X. contra fratres appellantes aliquem fratrem nomine irrisorio.*
76 *Quando viuentes in Conuentibus relaxatis securi sunt in conscientia.*
77 *Prima propositio.*
78 *Secunda.*
79 *Tertia.*
80 *Quarta.*
81 *Quinta.*
82 *Sexta.*
83 *Duæ alia.*
84 *Duo corollaria, & n. 85.*
86 *Decisiones S. Rotæ ad intentum. & num. sequentibus.*

IESVS MARIA.

Consulti Occasio.

Requisitus à piis quibusdam Religionis grauissimæ Regularibus, qui & ipsius, & aliarum spiritualem profectum desiderabant, an expediens sit pro bono communi, quod in Religionibus sint aliqui Conuentus, seu Monasteria, vbi Regula exactiùs, perfectiùs, & strictiùs obseruetur, an verò potiùs oppositum magis expediat, sic respondi.

Responsio.

Dico primò. Vsus antiquissimus, & inueteratus est in omnibus fermè Religionibus, quæ in Ecclesia fuerunt, vt in eis essent aliqua Cœnobia, Monasteria,

Monasteria, seu Conuentus, in quibus Regula Ordinis strictiùs, perfectiùs, & exactiùs obseruaretur, quàm in aliis Cœnobiis, Monasteriis, aut Conuentibus. Conclusio hæc, cùm solum de facto procedat, non aliter probari potest, nisi historice, afferendo videlicet ea quæ ex Historiis, Annalibus, & Chronologiis deseruiunt ad intentum. Non quidem cunctarum Religionum, ne plus æquo consultum protendatur, sed earum duntaxat, in quibus hoc specialiori modo constat receptum, & quas aliæ imitantur.

4 Pro quo primò, & vt rem, vt dicitur, ab ouo eliciamus, occurrit, quod tempore etiam veteris Legis, & SS. Dei Prophetarum Eliæ, & Elisei, ac ipsorum discipulorum, qui sæpius in S. Pagina *Filij Prophetarum* nuncupantur; qui etiam Monachi, seu Religiosi Legis (quatenus tamen illa vtpotè vmbratilis, & imperfecta talem statum admittere poterat) communiter dicuntur à PP. & DD. quos in magno numero retuli *tom. 1. Ann. in Apparatu, maximè c. 5. & 6.* qui etiam eos Duces, Principes, & Patres Monachorum, seu Religiosorum vocitant; fuit ista diuersitas

5 mansionum, collegiorum, seu domorum, ita vt in aliis strictiùs, & perfectiùs, in aliis laxiùs, & delicatiùs viuerent, etsi cuncti sub norma, & methodo prophetalis instituti. Quod manifestè euincitur ex eo, quod alij in eremis, seu locis desertis, alij verò in Vrbibus, & oppidis morabantur: nam ij, qui eremos, & deserta loca incolebant, vtpotè cum anachoresin exercerent, rigidiorem, & asperiorem vitæ rationem gerebant, quàm illi, qui in Vrbibus, & oppidis cum populo, & aliis hominibus conuersabantur. Aliquos verò ipsorum Eremi speluncas, seu cauernas; alios è contra Vrbium, & oppidorum habitacula incoluisse, fide certum haberi debet. Nam de Elia eorum primo Patriacha constat *3. Reg. 17.* absconditum mansisse in Torrente Carith contra Iordanem, & habitasse in Carmelo *3. Reg. 18.* ac de Eliseo, quod etiam Carmelum montem incoluisset *4. Reg. 4.* eo enim in monte ipsum conuenit Sunamitis illa, cuius Filium à mortuis suscitauit: & de Filiis Prophetarum, prout probaui eo *1. tom. Annalium, in Appar. cap. 8. & sub ann. 3128. num. 4.* & *sub ann. 3893. num. 5.* ac manifestè comprobat Oratorium, seu *Semnion*, in eo monte ab Elia extructum, vt illuc orationis causa conuenirent, prout locis relatis ostendi; & confirmant verba illa Sixti IV. Iulij II. & Greg. XIII. in suis diplomatibus dicentium: *Sanctorumque Prophetarum Eliæ, & Elisei, & aliorum Patrum, qui montem Sanctum Carmeli iuxta Eliæ fontem inhabitarunt,* &c. Porrò etiam Vrbes & Oppida populata inhabitasse certò etiam constat ex *4. Reg. 2.* Vbi Filij Prophetarum dicuntur habitasse in Bethel, & Iericho, & ex Galgatis, ad eos aduenisse Eliam cum Eliseo, ac Eliseum post Eliæ raptum cum illis cohabitasse; sicut & in Samaria in alio Filiorum Prophetarum collegio, vt dixi eo loco, *sub ann. 3147. num. 1.* ac *sub ann. 3154.* Vbi etiam de aliis locis vbi Prophetæ collegialiter viuebant, scilicet Gabaa Saulis, Naioth in Ramatha, Masphat, monte Ephraim, & aliis; sicut & de Eremitorio iuxta Iordanem ab Eliseo Filiis Prophetarum constructo *4. Reg. 6.* Manet ergo pro compertissimo inter primos illos veteris Testamenti Prophetalis vitæ cultores fuisse alios, qui sub austeriori disciplina eremi speluncas, seu antra incolerent, alios verò, qui sub mitiori in Vrbibus, & Oppidis populatis.

6 Hæc porrò quæ dixi, imò huius diuersitatis mansionum causam mirificè, & ad intentum præsens corroborat Ioannes Ierosolymitanus Patriarcha in libro *de institutione monachorum*, Patrum Bibliothecæ inserto *cap. 22.* iuxta diuisionem capitum huius libri, quam tom. 3. Annalium sequor, sic inquiens: *Licet autem Elias, & Eliseus cum cæteris eiusdem propositi religiosis viris filiis Prophetarum manerent præcipuè in eremis; iubente tamen Deo, propter vtilitatem sui populi, ciuitates, & villas interdum frequentabant, miracula in populis operantes, & futura eis prædicentes, vitiaque hominum castigantes, & eos ad Deum reuocantes, atque ad suam propheticam religionem multos attrahentes. Vnde in suburbanis quarundam ciuitatum, & villarum terræ promissionis, maximè autem in Galgala, & in Bethel, & in Hiericho, & in Samaria habuerunt cuneos filiorum prophetarum virorum religiosorum, sicut legitur in libro Regnorum, apud quos manebant dum ad ciuitates, & villas veniebant; & illos de populo, quos ad suam propheticam religionem tradere poterant, primò quidem in his conuentibus faciebant erudiri, & in disciplina prophetica, & in rudimentis religiosæ vitæ monasticæ, vt eos paulatim à conuersatione vrbium distraherent, quos postmodum ad eremos transferebant. His enim monachis filiis Prophetarum habitantibus in vrbibus postquam erant in rudimentis disciplinæ propheticæ, & vitæ monasticæ eruditi, videbantur vrbes quasi carceres, & solitudo eis paradisus apparebat. Saluti ergo suæ perfectiùs prouidere curantes, monasticam, ac prophetalem vitam longè ab vrbibus ducere malebant in solitudine, quam appetentes ad eam secedebant nutu Prophetarum, qui eos regebant. Hinc in libro Regnorum legimus, hos filios Prophetarum dixisse ad Eliseum: Ecce locus in quo habitamus coram te, angustus est nobis: eamus vsque ad Iordanem, & singuli tollent de sylua materias singulas, vt ædificemus ibi locum nobis ad habitandum.* Certè nihil clarius ab Authore, præsertim ante 1200. annos scribente dici potuit: iis enim intentum nostrum, motiuum ipsius, & causam huiusmodi discriminis inter monasteria eiusdem etiam Religionis perspicuè describit.

7 Corroborat idem intentum id quod dixi eo *tom. 1. Annal. in Appar. c. 4. n. 9.* ex D. Ignatio Martyre *in Epist. ad Philadelph.* D. Hieronymo *in Epist. ad Eustochium*, Bellarmino, Suarez, Ægidio Camattho, & Cornelio, ac præsertim ex Thoma Waldensi *lib. 3. doctrinal. fidei, art. 1. c. 1.* quodque etiam ex S. Pagina

8 non obscurè elicitur, fuisse videlicet inter filios Prophetarum aliquos cœlibes, aliquos verò vxoratos. Ex hoc enim manifestè colligi datur, fuisse eo tempore diuersas mansiones pro vtrisque: non enim cœlibes & vxorati rectè compati possent in eodem Collegio, aut eisdem instituti Prophetici ritibus æqualiter vacare. Vnde sicut ritibus, & cæremoniis diuersi esse debebant, sic & inhabitationibus, seu mansionibus, itavt illi qui rigidiori obseruantiæ addicti erant, ab aliis, qui laxiori vacabant, secernerentur.

9 Idem quoque argumentum depromitur ex Rechabitis, seu filiis Rechab in Sac. Scriptura *Ierem. 35.* valde commendatis. Etsi enim ipsi quadantenus Religiosi dici, & inter Eliæ alumnos numerari deberent, prout eo *tom. 1. Annal. sub ann. 1359.* probatum manet ex D. Hieronymo, Ioanne Hierosolymitano, Ioanne de Malinis, Iacobo Bulduco, & aliis; nihilominus quidam ex illis, qui austeriori vitæ, & cœlibatui dediti erant, *in Tabernaculis* degebant, vt ex eodem *Ierem. 35.* loco habetur. Est

10 autem *Tabernaculum* (Calepino teste) *subdiarium quoddam tectum, frondibus, stragulisque coopertum, aduersus Solis, tempestatumque iniurias*; ad instar tuguriorum, quæ ex eadem materia fabricantur. Non sic alij ex ipsis, qui in Ciuitatibus commorati videntur. Prout elicitur ex relato loco Hieremiæ. Dicitur enim

enim ibi: *Vade ad domum Recabitarum.* Et clariùs

11 inferius: *Cum autem ascendisset Nabucodosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, & ingrediamur Ierusalem à facie exercitus Chaldeorum, & à facie exercitus Syria, & mansimus in Ierusalem.* Quibus donotatur eos in vrbe quoque Ierosolymorum habitationem habuisse. Ex quo ad intentum nostrum elicimus, etiam inter pios istos, & commendatissimos Recabitas distinctionem mansionum repertam fuisse, itaut alij communiter cum populo in Ciuitatibus degerent, alij verò non nisi in agris, eremis, aut desertis, in tabernaculis, vt dictum est.

12 Nec incongruè idem dicere possumus de Assidæis, de quibus mentio fit in Sacra pagina, 1. *Machab. cap. 2. & cap. 7.* Item 2. *Machab. cap. 14.* Hi enim cum iidem essent cum Essenis, vt eodem primo tomo latè probatum manet, præsertim in Apparatu, *c. 7. n. 9.* ex Genebrardo, Serario, Iosepho, Stephano, Lorino, Torniello, Philippæo, Bolduco, Coria, Francisco à Maria, & aliis Catholicis, ac ex Sectariis, Munstero, Drussio & Bertramo, quemadmodum Esseni hanc varietatem mansionum, seu Collegiorum habebant, vt iam ostendetur, vtique idem de Assidæis dici debet. Quod sanè ratio ipsa conuincit. Si enim aliqui ex illis belligeri erant, & bellis gerendis cum hostibus Synagogæ vacabant, prout habetur ex textu Sacro 2. *Machab.* 14. vbi Alcimus impius ad Regem Demetrium sic dicebat: *Ipsi qui dicuntur Assidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabeus, bella nutriunt:* alij verò contemplationi, seu meditationi attendebāt, itaut *nouem horas orationi vacarent, cum alij tres tantùm ei darent, ac nunquā ferè à Templo recedebant*, prout ex Serario, Scaligero, & Ioanne Drussio dixi eo *tom. 1. sub ann. 3622.* clarè elicitur, intra idem Assidæorum institutum, seu congregationem diuersitatem cæremoniarum, rituum, & obseruantiarum fuisse, ac perinde etiam mansionum, seu habitationum.

13 Maximè verò id suadetur de Essenis, quos in lege veteri incepisse, & in lege noua à Christo, Apostolis, Ioanne Baptista, & Marco Euangelista in Christianismo, ac vero monachismo instructos fuisse exactè probaui *tom. 1. & 2.* Annalium, ex plurimis, & grauissimis Doctorum testimoniis. Hi autem partim in vrbibus, & oppidis habitabant. Prout sic describit Philo Iudæorum disertissimus *in* Apologia

14 pro Iudæis. *Incolunt multas Iudaa urbes, multos vicos magnos, numerososque hominum cœtus.* Et Iosephus 2. de bello Iudaico: *Non est*, inquit, *illis vnica ciuitas certa, sed in singula multi se domicilia transferunt.* Et inferiùs: *In singulis autem Ciuitatibus ex eodem Collegio specialis curator hospitum constituitur.* Vnde *sub anno* 3608. *n. 3.* dixi circa id tempus habitasse Essenos Ierosolymis iuxta portam *Vallis*, quæ etiam *stercoris*, seu *sterquilinij* vocabatur, vel etiam *porta Essenorum*, ex Villalpando, & Saliano. Porrò alios ex ipsis solitudinis loca incoluisse euidenter demonstratur ex eodem Philone *in libro de Vit. contemplat.* in quo de ipsis agit, vbi sic: *Singuli habent sacras ædiculas qua Semnæa vocant, siue monasteria, vbi solitarij sanctæ vitæ mysteriis dant operam.* Clarius ibidem: *Extra mœnia degunt in hortis, ac villis solitariis amantes solitudinem.* Item sic veluti exponens quales fuerint huiusmodi habitatiunculæ in desertis. *Domicilia verò cœnenarum sunt admodum fragilia, parata contra æstum tantummodò, & frigora, non contigua, vt in vrbibus, non placet id amantibus solitudinem, nec tamen longè remota, quia societatem diligunt, vt sibi possint inuicem succurrere contra latronum incursus fortuitos.* Nec est cur in hoc immoremur, cum pro comperto sit, & sæpius à me corroboratum 1. *&* 2. *Tomo Annalium*, Essenos istos habitationes habuisse in Iudæa apud lacum *Asphaltites*, & in Ægypto apud lacum *Maria* nuncupatum, quæ erant deserta loca. Huiusmodi autem mansionum diuersitatem ex eo ortam fuisse, quod etsi inter ipsos vnus esset communissimus viuendi modus, specialibus tamen ritibus, & obseruantiis discreti erant; itaut alij obseruantiores, & strictioris, seu rigidioris vitæ essent, alij veluti mitigatiores, & laxioris disciplinæ, vt tetigi *tom. 2. in Apparatu, cap. 1. num. 11. & 26.* & constat ex iis, quæ in vtroque tomo dicta manent.

15 Quamuis autem de monachis, ascetis, seu therapeutis, qui post Christi, & Apostolorum tempora immediatè in Ecclesia floruerunt, & quos ad institutum Elianum, & Propheticum spectasse *in 2. tom. Annalium*, sæpius comprobaui, nihil certi ex historiis dici posse videatur, quia eorum gesta non ita clarè, & perspicuè, sed lubricè, & subobscurè ab scriptoribus designantur: nihilòminus in primo Christi sæculo inter monachos eam vitæ rationem viguisse, vt alij strictiùs, alij suauiùs; quidam in vrbibus, alij in desertis degerent, haud difficilè ostendi potest. Etenim Therapeutæ illi, seu monachi à D. Dionysio commendati *in lib. de Ecclesiast. Hierarch. c. 6.* Demophilus, & Caius, ad quos litteras scribebat, qui etiam Ascetæ, Therapeutæ, & monachi illius æui erant, quantum ex eodem Dionysio elici valet, communiter cum sæcularibus aliis, etsi sub monastica forma, in vrbibus conuiuebant. Martha etiam Virgo Christi Domini hospitio celebris duo eiusdem methodi Monasteria in Galliis construxit, virorum alterum, alterum fœminarum, vel saltem virginum vnum, prout 2. *tom. Annal. sub ann. Christ.* 48. dicebam, in locis sanè populatis, vbi Maximinus manebat. Similiter S. Elpidius Iacobi Apostoli discipulus alterum eiusdem normæ Cœnobium Toleti in Hispania fundauit, prout ex Luitprandi fragmentis dixi eo loco, *sub ann. Christi* 105. Econuerso autem alia Marthæ Soror Magdalena pedibus Domini per contemplationem assueta, *asperrimam eremum petiit, & in loco diuinitus præparato 10. annorum spatio hominibus incognita mansit*, inquit S. Antoninus in ipsius historia, & alij plures. Quam etiam eremiticam viuendi methodum æmulatus est cum Carmeli Anachoretis S. Amator coniux Verenicæ, aliis Veronicæ, cui Dominus speciem suam expressam dedit. De eo enim extat luculentum illud testimonium, quod legitur in fragmentis Luitprandi, *fragm.* 209. videlicet: *S. Amator coniux Veronica, cui Dominus faciem suam expressam dedit, famulus S. Virginis Maria, & Ioseph, & Domini baiulus, ac nutricius, post discessionem eius ad cœlos, eius hortatu S. Martialem cum coniuge sequutus est ad Gallias, vbi sicut viderat propè Nazareth eremitas Montis Carmeli, eam vitam in editissimo monte sequutus est. Vixit ibi multos annos agens vitam magis cœlestem, quàm terrenam: creditur decessisse anno 75. celebratur 1. die Nouembris.* Consonat etiam D. Antoninus 1. *part. Histor. tit. 6. cap. 22. §. 2.* vbi loquens de S. Martiali inquit: *Venit autem cum B. Petro Apostolo Romam, & per eum missus fuit in Galliam, habens in comitatu suo Amatorem, & coniugem eius Veronicam, qua familiaris, & præcordialis amica fuit Virginis Mariæ. Sanctus verò Amator in rupe, qua modò* Amatoris *dicitur, solitariam vitam egit, ibique obiit. Venonica autem S. Martialem prædicantem sequuta est in territorio Burdigalensi, ibique consenuit.* Adde Essenum illum, cui *Abbas* nomen, quem Flauius Iosephus Iudæus æmulari cupiens in solitudine mira vitæ austeritate degentem adiit, & cum eo per triennij spatium conueniens, ipsum postea deseruit, Pharisæorum secta magis delectatus. Rem sic enarrat Cedrenus *in histor. Compend. in Claud. Imper.* de Essenis agens: *In hoc studio, cum Iosephus ad summam*

perfe

perfectionem perueniens maiores adhuc facere progressus cuperet, audito quendam in solitudine vitam degere, Abbam nomine, cui sub arboribus latibula, vestis, cibus, quod terra vltro educeret, ductus æmulatione eius tam absolutæ exercitationis, ad ipsum se contrahit, triennium que cum homine versatus, in vrbem redut, Pharisæorumque instam vitam coluit. Eadem Georgius Peccator *in Chronic.* etiam *sub Clandio*, interprete Leone Allatio, commemorans Iosephum præfatum adiisse quendam Essæum Abbam nomine, qui ante alios eo instituti genere vteretur; nam vestem illi arbores subministrabant, alimenta vltro terra educebat, & quod eius summæ exercitationis æmulatione raptus ad illum se contulerat, sed postquam per triennium cum illo versatus esset, Romam rediit, & Pharisæorum sectæ nomen dederit.

16 In secundo Christi sæculo sequenti, sicut Anachoreticam ducebat vitam Telesphorus Papatum postea ascensurus, provt vnanimis fermè DD. sententia est, sic ciuilem, & Vrbanam S. Veneranda, aliis *Venera seu Venerdia*, Virgo in Monasterio quodam sub Abbatissa, & contubernio Monialium, quemadmodum eo *tom.* 2. *sub ann.* 143. scripsi, similiter sicut communem, & oppidanam vitæ rationem obseruasse visæ sunt Virgines illæ monialium instar consecratæ, de quibus Pius Papa I. *tom.* 1. *Concil. inter decreta ipsius*: quod refertur *Can. Virgines non velentur*, 20. *q.* 1. his verbis: *Virgines non velentur ante vigintiquinque annos ætatis, nisi fortè necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis. Et non sunt consecrandæ, nisi in Epiphania, & in Albis Paschæ, & in Apostolorum natalitiis, nisi causa mortis vrgente.* Et aliæ, quarum meminit S. Soter Papa in Epistola quadam decretali præcipiens ne sacra vasa, vel sacratas pallas contingerent, provt habetur *can. Sacratas dist.* 23. Et ex viris S. Helenus cum suis monachis Essenis in monasterio Alexandriæ, vbi postea S. Eugenia cum Protho, & Hiacyntho sociis vitam monasticam gessit. Item illi qui in Bannochorensi cœnobio in Anglia sub hoc tempore viguisse historiæ huius nationis narrant. Sic quoque Anachoreticam seriem sectatas fuisse Serapionem, Episcopum postea Antiochenum, & Narcissum Hierosolymitanum Antistitem, ex eorum gestis, quæ retuli eo *tom.* 2. *sub ann. Christi* 186. *&* 189. sufficienter habetur. En iam prudens lector, quomodo in eo etiam sæculo diuersitas vigebat Ordinis monastici professorum, ita vt alij communi via oppida, & vrbes incolerent, alij Anachoresin.

17 Extat & clarissimum, simulque luculentissimum huiusce rei exemplum in S. Frontonio huius secundi sæculi Abbate percelebri, provt ex Vitis Patrum, *lib.* 1. in vita ipsius habetur; ibi enim constat in Nitriæ partibus ipsum cum monachis septuaginta in monasteriis in populatis locis habitasse, & maioris perfectionis zelo, vt ad eremum pergerent consocios suasisse. *En quid nobis* (dicebat) *& mundo damnabili, cuius operibus renunciare omni modo condecet, vt cœlestem consequamur vitam? Quapropter pergamus ad eremum, nihil nobiscum ferentes ad acquirendam cœlestem gloriam, & superiorem inuestigemus ex virtutibus disciplinam. His dictis, vniuersi consensere: deferentes que ad eremum secum parua olerum semina, & bis acutos paruosque sarculos, vnde humum defoderent, profecti sunt, & venerunt ita in eremum.* Subiungit historicus, qualiter in eremo omnes habitarent Deo seruientes; & quo modo tentati fratres cogitatione redeundi ad Vrbem ob inopiam, & egestatem, quam metuebant, à Frontonio consolationem, & à quodam diuite subsidium, & prouisionem per camelos annona onustos, vrgente Angelo, quia diuiti eidem in somnis apparens id præceperat. Quod maximo miraculo peractum est, eo quod cameli illi, nullo ductore, ad ipsos in eremo commorantes peruenerunt. Certè clarius nihil vel desiderari potuit pro intento nostro roborando de monachorum diuersitate striciori, & laxiori, etiam sub eodem instituto communi.

18 Tertio quoque Christi seculo monachorum fertilissimo plura suppetunt eius rei exempla. Nam primò de Eremitis, seu strictioris monachismi in deserto cultoribus extat vnus Palaus tam celebris, vt encomiasticè & veluti per antonomasiam *Eremita primus* appellatus fuerit. Deinde Dionysius S. postmodum Romanus Pontifex ex Anachoresi ad Pontificatum euocatus, vt in prædicto 2. *tomo Annal. sub ann.* 247. ostensum manet. Item insignis Chariton, ex cuius gestis apud Lypomanum, Surium, Morigiam, & alios habemus fundatorem extitisse eorum Cœnobiorum, quæ apud S. Ciuitatem Ierosolymæ vocata fuerint *Laura*, in deserto. Et Sabbas, Isaias, & alij 36. Martyres, & monachi, qui in Sina monte Arabiæ degebant, quosque commemorant Martyrologia, Romanum Græcorum, Molani, & alia apud Bollandum *in Actis Sanctorum* 14. *Ianuarij*. Et super omnes magnus Antonius, qui monachismi illustrator eximius, *solus contendit ad montem, & eremi adhuc monachis ignota vita rupto metu, viam conatus est pandere*, vt inquit Athanasius *in eius vita*. Quod gessit, prout ex eadem habetur, Monasteriola in Eremis condens. Præter hæc autem rigidioris monachismi habitacula fuisse quoque mitiora, & communiora alia in vrbibus, seu oppidis, elici videtur ex historia SS. Iuliani, & Basilissæ, qui in Antiochiæ partibus Monasteria virorum, & fœminarum construxere, in quibus decem millia morabantur. De quo Bollandus suprà *sub die* 9. *Ianuarij*, ex pluribus Martyrologiis, fastis, & authoribus. Item ex iis, quæ de S. Fructuoso nostro dixi *sub ann.* 237. Tyrocinium namque sui monachismi habuisse videtur in Monasterio Alexandrino plurium monachorum lycæo, vt eo loco dictum. Ex quibus, & aliis quæ afferri possent satis colligitur eo etiam æuo diuersas vias, planiores alias, & alias rigidiores, per quas monachismi sectatores incedentes ad cœlestia Regna properabant.

19 De quarto porrò sæculo ab anno scilicet Christi trecentesimo vsque ad 490. superfluum videtur loqui, cum innumeræ monachorum myriades hoc æuo militantes reperiantur, qui Christi sponsam, Ecclesiam, præfata varietate Cœnobiorum circumdabant. Scilicet sub Antonij disciplina in Ægypto; Hilarionis in Palæstina; Arnonis in Nitriæ monte; Cyrilli Nicomediensis in ea vrbe; Monasterij Hermopolitani in Thebaida (vnde magnus ille eremita Onuphrius prodiit) Pachomij in Tabenna; Maximi Basilij in Ponto; Hieronymi, & Paulæ in Betelehem; Ioannis Ierosolymitani, Eutitij, & Caprasij in Carmelo; D. Martini Turonensis in Galliis; S. Augustini Ecclesiæ iubaris in Africa; Apollonij in Thebaida: Oxyrinchanæ vrbis in eadem Thebaida; Posthumij circa eandem regionem; & Orsis, vel Orsisis in Tabenna. Ex iis enim aliqui strictiori vita, alij laxiori, alij media in diuersis mansionibus, quas *Cellulas* appellant, Ruffinus *libro* 2. *vit. Patr. in præfat. & lib.* 3. *num.* 219. & Eucherius *in lib. de laud. Erem. ad Hilar.* vacabant, prout ex D. Hieronymo, Theodoreto, Euagrio, Palladio, Heraclide, Ioanne Hierosolymitano, & aliis, qui ipsorum acta descripserunt, quorum plurima eo secundo tomo Annalium exscripsi, luce meridiana clariùs conijci datur. Vnde de Hitriensibus monachis, qui sub Amone

A mone in eo monte Essenorum strictam vitam sectabantur Palladius *lib.8. Vitar. Patr.* seu *in Historia. Lausiaca, cap.68.* dicit: *Alij quidem ex ipsis versabantur in contemplatione, alij verò in actione.* En munerum diuersitatem in eodem instituto. Hinc Cassianus *in praef. ad 7. vltimas collationes PP.* commendat Iouinianum, Mineruium, & Leontium monachos, quod non solum (inquit) *Coenobialem professionem monachos apprimè expetere, verùm etiam anachoreticam sitire sublimitatem vestris institutionibus prouocastis.* Hinc etiam in Actis S. Epiphanij apud Surium die 12. Maij legitur de quodam monasterio sub Luciano, *quod habebat decem monachos, qui quidem libros diligenter scribentes ex iis sibi victum parabant.* Quae si conferas cum aliis, qui merè soli contemplationi, & vitae austeritati attendebant, comperies sanè in domo Dei mansiones multas, diuersa, que esse iuxta Seruatoris nostri sententiam.

21

Sed rem altius petamus, ex his nempe, quae in hoc quarto seculo, vel circiter contigere, aut scripta sunt: etenim ex illis liquidò constare poterit semper inter monachos eam consuetudinem extitisse, vt praeter communia Coenobia, in quibus collegialiter viuebant, haberent etiam loca separata pro anachoretica palaestra exercenda. Primò enim Trullana Synodus *can.41.* quam ad hoc intentum afferunt Posseuinus *in Biblioth. Selecta, lib.5. cap.4.* & Haeftenus *lib.3. Disquisit. monastic. tract.2. cap.4.* Definiuit loquens de transitu Coenobialis vitae ad Anachoreticam: *Quadriennio toto multis modis in Monasteriis probatos, & accedente Episcopi examine, & iudicio ad illam admitti posse.* En iam habitationum, seu mansionum inter monachos approbatam distinctionem. Item celebris author noster Thomas Vvaldensis *tom.1. lib.3. artic.1. cap.10.* expressè ait, quod tempore Sancti Augustini praeter Religiosos in eremis commorantes erant etiam alij Romae, & Mediolani. Quod probat ipsius Augustini testimonio. En etiam eo tempore diuersitatem viuendi, arctiorem scilicet, & minus rigidam inter Religiosos. Clarissimè id quoque innotescit (estque perspicuum pro nostro intento argumentum) in historiis Sanctorum Sabae, Euthymij, & Theodosij, quas ex Cyrillo monacho magnae authoritatis viro, prout saepius Baronius recitat, habet Surius, & ante ipsum Metaphrastes. In eis namque apertissimè constat, fuisse in partibus illis Palaestinae, praeter Coenobia, vbi monachi conuentualiter degebant, mansiones quasdam eremiticas à coenobiis separatas, quas *Lauras* appellabant, ad quas Deo, sibique vacaturi, Praelato consentiente, ad tempus recedebant. Vnde hi duo, Sabas, & Theodosius, curam omnium monachorum ad Ierusalem susceperant; Sabas Anachoretarum in *Lauris* viuentium; Theodosius verò Coenobitarum in Coenobiis: & propterea Coenobiarcha dictus. Sic Sabas decennium habitauit apud Theoctistum, & inde ad Anachoreticam Lauram pertransiit. Sic etiam è contra Aphrodisius cum 30. annos in Laura transegisset, à S. Saba petiit, vt ad coenobium Theodosij transitum faceret. Sic quoque Barnabas Anachoreta, cum pes eius, ob infixam ex arundine festucam, esset laesus, coactus est ascendere ad Monasterium *Turrium*, sibique vnam cellam accipere, cum prius in quadam deserti iuxta Iordanem spelunca habitasset. Rem gestam refert Pratum Spirituale *cap.10.* De his porro Haeftenus relatus tum supra, tum *lib.1. tract.6. disquis.4. & tractat.5. disquis.14. & lib.3. tractat.3. disquis.1.*

22

Praeterea de quinto, sexto, septimo, & sequentibus saeculis vsque ad 12. vel 13. in quibus Mendicantes florere coeperunt, vel de nouo exorti, vt grauissimi Dominicani, & Religiosissimi Franciscani; vel ex eremis ad vrbes excitati, vt Carmelitae cum Augustinianis, actum agere, & solem illuminare esset, si conaremur ostendere in ipsis eam diuersitatem Monasteriorum, seu Coenobiorum fuisse aliorum nempe in quibus arctiùs, & rigidiùs monachi viuerent, in eremis praesertim, & desertis locis; aliorum verò, in quibus laxiùs, & liberiùs; etsi intra vera, & sanctae disciplinae Regularis limites, & cancellos. Pro quo Canonicorum Regularium Basilianorum, Benedictinorum, Cistercientium, Cluniacensium, Camaldulensium, Praemonstratensium, & similium historiae mira, multaque suppeditant. Ac maximè Lerinensis Coenobij in Galliis celeberrimi, de quo id signanter animaduertit Haeftenus *in disquisit. monast. libro 1. tractat.5. disquisit.3.* ex testimonio Sidonij *lib.9. epist.3.* sic scribentis Fausto: *Precum peritus insulanarum, quas de palaestra congregationis Eremitidis, & de Senatu Lerinensium cellulanorum, in Vrbem quoque transtulisti.* Vbi per *Cellulanos* Coenobitas, & per *Eremitides* Anachoretas intelligit. Vnde Thomas Bozius *lib.9. de signis Eccles. capit.4. numero 14.* disertè notat, plerumque geminos in Ecclesia Dei excitatos Religiosorum coetus fuisse, quorum alter contemplationi magis, & solitudini deditus esset, alter verò actioni, & frequentiae. Prioris quidem Ducem facit Antonium; posterioris Basilium: sanctum verò Benedictum, Romualdum, Rubertum, Brunonem, Antonij magis imitatum esse institutum; Augustinum verò, Euthymium, Studitas, Norbertum, Basilij sectatos iter. Caeterum ipsum Basilium hanc vitae diuersitatem in suis monachis affectasse, ex his, quae de ipso eius amicissimus Nazianzenus in Oratione de eius laudibus dixit, haurire possumus. Sicut etiam quod S. Benedictus non solum Coenobitas Monasterienses, sed & Eremitas quoque direxisse, ex Bellotto monacho Cassinensi approbat eius antagonista Gallonius *in Apolog. pag. mihi 51.* Elici id quoque egregiè potest ex historia Sanctae illius quondam peccatricis Mariae Aegyptiacae dictae, quae extat *tom.1. Vit. Patr.* vbi habetur in quodam Monasterio degentes monachos ea lege astrictos fuisse, vt Quadragesimae tempore illud desererent, & solitudinem petentes in ea habitarent circa Iordanem, donec resurrectionis Dominicae dies adueniret. Vnde contigit, vt vnus Zosimus id cum aliis peragens Mariam in ea Eremo reperiret. Deinde ex Ioanne Climaco *ad Past. cap.10.* Vbi laudat Ioannem Monachorum Praesidem, quòd haberet *Laurum* quandam praeter Coenobium, quò *ad solitudinis quietum perfectiores deducebat.* Item ex D. Isidoro *lib.2. de officiis, cap.15.* qui diuersitatem hanc mansionum refert, & approbat. Ac ex D. Romualdo, qui vt habetur in histor. Camaldulensi *lib.1. c.5.* vbicunque loci opportunitas se offerebat, non longè à Monasterio *Eremum* quoque condebat. Ante ipsos etiam S. Columbus Pictorum Apostolus, & plurium monachorum Pater circa Scotiae partes, non solùm Monasteria pro Coenobitis, sed etiam mansiones Eremiticas pro Anachoretis instituit, prout ex Adamnano in eius vita *lib.3. cap.18.* & Haefteno relato *disquisit. monast. lib.1. tractat.6. disquisit.8.* infertur. Ac maximè S. Frustuosus, qui in Hispaniarum partibus Monasterium *Complutum*, seu *Complutcum* appellatum instituit, vbi erant *Monachi*, &

24

Anacho

Anachoreta. Sic enim ex testimonio Regis Chindasvinti elicit idem Reued. Haeftenus *tractat*. 7. *disquisit*. 7.

25 Si verò petatur, an ex hoc duplici monachorum genere, solitariorum nempe, qui austeriori vitæ vacant, & Cœnobitarum, qui mitiori (quorum primum cordi Ecclesiæ, secundum collo comparat Vualdensis noster *tom*. 1. *lib*. 1. *art*. 2. *cap*. 14.) vnum ex alio progenitum esse debeat, respondet Petrus Rouerius *in Illustrationibus Historia Monastery Reomaensis*, 26 *num*. 11. quem refert Benedictus Haeftenus in *vita S. Benedicti Commentario num*. 12. sic. *Quamuis monastica militia lex fuerit, solitarios ferè ex cœnobitis fieri; quos tamen Deus ad magna destinauit, eos fermè communi cæterorum hominum lege non coërceri. Cœnobitas enim ex solitariis contrario more existere plerumque voluit, quos religiosa vita columnas, atque auctores esse toto terrarum orbe cupiebat. Ita Antonium ex Nilotica, Pachomium ex Thebana, Basilium ex Pontica, Hilarionem ex Palæstina, Macarium ex Scetica, alios alia ex eremo, ad instituendas in Oriente Cœnobitarum acies euocauit. Ita Martinum Turonica, Honoratum Lerinensis, Romanum Turensis, Benedictum Sublacensis, Columbanum Luxouiensis, aliosque non paucos alia solitudines Cœnobiorum Patres Occidenti dedere. Ad quorum exemplum & S. Ioannes Reomaensis Abbas duplicis se solitudinis inhabitatione ad religiosa vita* 27 *magisterium informauit*. Hactenus ille. Idem confirmat Gazzæus *ad cap*. 9. *collat*. 18. *Cassiani*, dicens: Magni Antonij Abbatis exemplo, qui primò quidem Anachoreticam, deinde Cœnobiticam vitam exercuit, ac tandem ad Anachoreticam rediit, provt ex eius vita habetur, contigisse reciproco quodam ordine, *Anachoretas* generare *Cœnobitas*, & vice versa, *Cœnobitas* parere *Anachoretas*. Nihilominus communis fermè PP. Doctrina est, Anachoreticam vitam permittendam non esse, vel saltem non fuisse permissam, nisi iis, qui in Cœnobitica antea exercitati fuerunt. Sic habet Ecclesiæ luminare Hieronymus *epist*. 4. *ad Rusticum*, Cassianus *collat*. 19. *cap*. 10. & *lib*. 8. *Instit*. *cap*. 18. Ioannes Ierosolymitanus noster in superioribus relatus. Et Sabbas *Laurarum* Pater, qui teste Cyrillo *in vit. S. Ioannis Silentiarij*, hoc axiomate vtebatur: *Sicut flos fructum præcedit, ita vita Cœnobitica Anachoreticam*. Fauet Trullana Synodus in superioribus relata, quadtiennij probationem exigens, vt ex cœnobiis ad eremos monachi transeant. Et D. Isidorus *lib*. 2. *de officiis*, *cap*. 15. xx. vel xxx. annos (iuxta alios) ad hanc mutationem requirens. De illa porrò 28 Haeftenus relatus *lib*. 3. *tract*. 7. *disquisit*. 4. Et ante ipsum, & alios neotericos noster Arnoldus Bostius *in speculo historiali sectatorum Elia, & Elisæi, lib*. 2. *præsertim cap*. 6. & 10.

29 Ad Mendicantes porrò accedendo, certo certius est, in iis semper hoc mansionum, seu habitaculorum discrimen visum fuisse; in quorum aliquibus Religionis forma adamussim, & exactè obseruata sit, in aliis verò non nisi mitiori, & benigniori 30 methodo. Et vt ab Illustrissimorum Patrum Dominicanorum familia clarissima exordiar, quam cæteris Mendicantibus S. Sedes Apostolica præcedere statuit, pro comperto est hoc obseruari, provt à Reuerendissimo eius ordinis Generali Ioanne Baptista Merino audiui, & iuxta ipsorum Constitutiones, *distinct*. 2. *cap*. 1. vbi hæc aurea ad intentum. *Cæterùm, quia magis bona spiritualia, quàm temporalia in conuentibus nostris conseruari debent, declaramus pro reformatione obseruantia regularis istud à Bonifacio Papa IX. & à B. Raymundo Capuano Generali olim Magistro statutum, & post in Capitulo Salmanticens*. 1551. *Rom*. 1558. *Bononiensi* 1564. *Rom*. 1569. & *Vallisoleti* 1605. *strictissimè mandatum esse omnibus Reuerendis admodum Patribus Prouincialibus, vt vnusquisque in sua Prouincia vnum, vel plures Conuentus iuxta qualitatem, & numerum fratrum deputet, in quibus Regula, & Constitutiones Ordinis nostri cum omni rigore ab omnibus illic degentibus ad vnguem obseruentur, nec cum aliquo ibi commorante in carnibus, vel aliis regulari vita repugnantibus quoquo modo, aut quovis prætextu, vel colore, nisi propter actualem infirmitatem dumtaxat dispensari possit. In quibus Conuentibus, & locis nemo inuitus rogetur manere, nec aliquis nolens à suo retrahatur feruore, nisi quem iam arrepti propositi, & cœpta obseruantia pænituerit*. Vidi hoc Diploma Bonifacij IX. in quo decretum per B. Raymundum de Capua sacerrimæ huius familiæ Generalem, ac Sanctæ Catharinæ Senensis Confessarium promulgatum, quo statuerat, vt in qualibet Prouincia esset vnus locus dicti Ordinis, in quo regularis obseruantia secundùm statuta B. Dominici Prædic. seruaretur, corroborat, & confirmat, & sub excomunicationis pœna ipso facto incurrenda Conuentus sic reformatos à nemine impediri, aut reuocari 31 mandat. Vidi etiam eiusdem Raymundi opusculum ad Philippum de Lauconio Cardinalem hostiensem directum, ex quo plura in sequentibus hauriam, & in quo præfatum decretum sanctissimè defendit. Vidi quoque in Capitulo Generali de anno 1580. sic haberi: *Confirmamus ordinationem toties factam de vno, vel pluribus Conuentibus in qualibet Prouincia, vel Vicaria in fauorem cupientium arctam obseruantiam regularem. Addentes tales à nemine posse quomodolibet impediri, iuxta decretum Bonifacij IX. quod & Reuerendissimus magister ordinis obseruare intendit, & obseruari præcepit ab omnibus districtè*.

32 In Sanctissimo, & Seraphico Minorum Ordine tam expressè, & clarè huiusmodi Monasteriorum diuersitas cernitur sub quatuor supremis Generalibus, conuentualium, obseruantium, capuccinorum, & Tertij ordinis, quibus etiam aliæ plures Congregationes adnectuntur, vt eam vel referre superuacaneum videatur. Nec mirum quidem, quia eorum primus Patriarcha Franciscus, provt ex historiis eius Ordinis habetur, hanc vitam separatam sæpiùs gessit in Eremis Camaldulæ, Lacus Perusini, fontis Plumbi, & aliis. Quod etiam imitati sunt SS. Antonius, Bonauentura, & nonnulli vetustiores. Ipse etiam Franciscus fratres hoc modo vitæ vtentes vocat collat. 16. *Milites tabulæ rotundæ, qui latitant in desertis*, & in quadam collatione *opuscul. S. Francisci collat*. 3. Eremitis à Cœnobialem vitam gerentibus seiunctis viuendi formulam statuens dicit: *Illi qui religiosè volunt stare in eremitorio, sint tres, aut quatuor, &c.* Quod in Hispaniæ, & Lusitaniæ partibus nostro æuo vidisse operi mandatum, & magna cum intuentium ædificatione, testatur P. Lucas Vuadinghus *ibidem*. A Patribus etiam Capuccinis id quoque obseruatum, iuxta decretum primæ Congregationis Albacinæ coactæ, scribit eorum Chronologus Bouerius *in Annalib. ann*. 1529. Sed rem altiùs inuestigando clarè innotescit hunc vsum habendi strictioris obseruantiæ monasteria, seu Eremitoria in hoc Sacro Ordine, conformem esse S. eius Institutoris menti: *in lib*. 2. *conformit*. 6. legitur S. P. Franciscum cuidam Theologo sui Ordinis petenti licentiam ad Religiosiora loca confugiendi, respondisse: *Quod à me postulas, à Christo scias tibi esse concessum*. Christus ergo annuit huiusmodi *Religiosora loca esse*. In Regula etiam, *cap*. 10. idem P. Franciscus sic habet: *Vbicunque sunt fratres, qui scirent, &*

& cognoscerent se non posse Regulam spiritualiter obseruare, ad suos ministros debeant, & possint recurrere. Ministri verò charitatiuè, & benignè eos recipiant. Vtique de conuentibus reformatis eos prouidentes. Quod qualiter faciendum, in Constitutionibus antiquis Capituli Generalis Assisiensis de ann. 1354. sic legitur: *Caueant Prælati, ne fratres aliquos ad Eremitoria mittant pro residentia ibidem facienda, nisi solidos, & probatos in obseruantia Regulari.* Supponitur ergo Eremitoriorum vsus in Seraphica Religione. Perseuerasse autem in posterioribus sæculis supponitur etiam in Diplomatibus Pontificiis. In Bulla namque Leonis X. *Ite & vos in vineam meam*, de anno 1517. leguntur ipsa: *Domus, loca, & Eremitoria, quæ fratres de obseruantia, seu alij Reformati hactenus tenuerunt, ipsi Ministro Generali, & Prouinciali perpetuò subjicimus.* Et in Bulla Clement. VII. *In suprema militantis Ecclesiæ*, sic præseruatur hoc ius conuentuum strictioris obseruantiæ; & præcipitur Prælatis, vt eos conseruent: *In virtute S. Obedientiæ strictius præcipiendo mandamus, quod fratribus dictam strictiorem obseruantiam desiderantibus per Prælatos ordinis Minorum S. Francisci de obseruantia assignentur quatuor, vel quinque loca.* Et in Bulla, seu Breui Pij V. *Iniunctum nobis desuper*, claré id quoque exprimitur, ibi: *In qualibet Prouincia S. Francisci de obseruantia duæ ad minus domus, & loca Recollecta esse debeant.* Egi de hac Pij V. Bulla *tom. 4. meæ summ. verb. monasteria Regularium num. 16.* cum Rodriguez, & Portello *ibi* relatis. Vnde Antonius Corduba huius S. familiæ egregius alumnus, *in cap. 10. Regulæ, quæst. 5. circa fin.* inquit: *In singulis Prouinciis habentur Conuentus valde reformati, vbi potest qui vult, puram Regulam obseruare, & libenter ministri mittunt illuc omnes volentes.* Et subiungit post: *Et vbi omnia deessent, manet libera facultas recurrendi ad Papam, vel Ecclesiam pro debito remedio.* Et Hieronymus Rodriquez *in Compendio, Resol. 96. num. 9.* inquit: *Apud Minores in vnaquaque Prouincia obseruantiæ ad minus duo Monasteria Recollecta, vbi fratres arctiorem vitam degant constituenda esse.* Subiungitque: *In constitutionibus verò Toletanis præcipitur, vt adminus tria loca pro Recollectis habeantur.* Plura alia in Chronicis huius sacræ Religionis, vbi etiam varia diplomata Summorum Pontificum, præsertim Pij V. Gregorij XIII. Clementis VIII. Pauli V. Gregor. XV. & Vrbani VIII. quibus plures fauores huiusmodi reformatis monasteriis concessi cernuntur, pro Discalceatis præsertim Hispaniæ, & Recollectis Galliæ. Mirum proinde est, quod eiusmodi Cœnobiorum strictioris obseruantiæ in hac religione conseruatio non rectis oculis à quibusdam conspiciatur.

33 Idem quoque cernitur in augustissima S. Augustini Eremitarum familia; non solùm propter plures congregationes Discalceatorum Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ, ex quibus constat; & in quibus plura extant Monasteria sub rigidiori disciplina, & obseruantia ordinis: sed etiam propter diuersas congregationes vocatas Lombardiæ, Illicitanæ, Perusinæ, Iannuensis, Montis Ortoni, Apuliæ, Calabriæ, & Dalmatiæ, in quibus etiam quadantenus ea diuersitas animaduerti potest. Imò propria sacræ huius Religionis videtur, cum vita Anachoretica seu Eremitica simul cum Cœnobitica propter, vel ex nomine *Eremitarum*, quo fruitur, maximè si cum Canonicorum Regularium ordine coniungatur, censeri potest. Eo quoque quod ab illo celeberrimo viro Ioanne Bono nuncupato, qui vitam solitariam exercuit, & huic ordini adiunctus est, sui magnam valde propagationem accepit. De illo enim noster Arnoldus Bostius *in speculo historial. sectator. Eliæ, & Elisei, lib. 2. cap. 10.* hæc habet. *Erat quidam frater magnæ sanctitatis, re, & nomine Ioannes* Bonus, *qui primò apud Videolum Tesenatensis diœcesis, domunculam quandam de assensu diœcesani construxit, & ibi vitam eremiticam in arctissima duxit pœnitentia. Cumque fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, plurimi ad eum conuersi sunt, qui in honore S. Mariæ Virginis construxerunt ibidem monasterium, in quo simul cum dicto Patre virtutum Domino sedulò seruierunt. Crescente autem illorum monachorum numero, religio illa per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Vocabantur autem isti fratres eremitæ fratres Ioannis Boni, cum ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior Generalis ordinem illum paterna sollicitudine gubernaret. Cum autem iidem religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent, ordini eremitarum S. Augustini de mandato Sedis Apostolicæ sunt vniti, sicque iste vir Sanctus, qui prius sine regula religiosè vixerat, postea sub regula S. Augustini militans per amplius in deuotione sedula virtutum Domino seruiebat. Tandem verò, vt liberiùs orationi, & contemplationi vacare posset, de licentia Prioris Generalis apud Ciuitatem Mantuanam locum solitarium elegit, ibique Deo deuotissimè seruiens, ibidem in pace vitam finiuit, & multis miraculis claruit.* En Eremitoriorum vsum in hac Sac. Religione practicatum ab vno eximio ipsius propagatore. Video etiam in Epistola Ioannis de Excuria, ordinis Prædicatorum celebris alumni ad Carolum Ducem Burgundiæ scriptam, mentionem fieri octoginta Conuentuum Regularium S. Augustini in Alemania Reformatorum.

34 Porrò de nostra Carmelitarum vetustissima familia pro liquido cunctis erit semper in ipsa huiusmodi monasteria, eremitoria, seu habitacula Religiosorum strictiorem obseruantiam regularis disciplinæ viguisse, ad instar & æmulationem eorum monachorum, quos in antiquis seculis hanc viuendi normam tenuisse, in superioribus demonstratum manet. Hi namque omnes Eliam, Eliseum, filios Prophetarum; & in lege noua Essenos, Ascetas, ac Therapeutas (inter quos talis etiam vigebat vsus) pro Ducibus, & Antesignanis agnoscunt, vt Annales nostri ostendunt. Et quidem Regula B. Alberti ab Apostolica Sede vicibus repetitis confirmata haud leuiter id indicat *cap. 2.* dum dicit: *Loca autem habere poteritis in eremis, vel vbi donata vobis fuerint ad vestræ Religionis obseruantiam apta, & commoda.* Cum enim primo loco habeatur *in Eremis*, & in secundo *vbi vobis donata fuerint*, indigitat sanè eremitoria, seu loca anachoretica præcipua, & primaria nostrorum habitacula fuisse. Vnde quia illa fratres reliquisse videbantur, contra ipsos acriter insurrexit Nicolaus Gallicus ordinis Generalis Antistes circa annum 1270. aureo illo libello *Sagitta ignea* nuncupato, quia aurea veluti cuspide eos qui talia eremitoria spreuerant, grauiter pungit. Cuius aliqua ad intentum non extranea hic apponenda. Ex *cap. 1.* illud: *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Dispersi sunt lapides Sanctuarij in capite omnium platearum? Heu me mater, quæ me genuisti, Religio Sanctissima, de altitudine excellentis, ac eminentis circumcisionis spiritualis olim meritò nuncupata, propter te Propheta lamentatur, & tu propter te lachrymas non effundis.* Et cap. 2. *Quis dabit capiti meo fontem lachrymarum, vt die, noctuque plorans, gemens, & suspirans, tuum contra eos excitem plantatorem, qui te de terra solitudinis eradicantes fructifera, in terram salsuginis à malitia inhabitantium in ea miserabiliter transplantarunt. Recordare & suspira, & suspirans recordare quàm digna, & quàm sancta eras in statu pristino, ac in oculis omnium mirabilis,*

mirabilis, & famosa, dum Patres nostros Eremitas sanctissimos in loco pascuæ spiritualis optimè collocatos, super aquam refectionis mirabiliter educatos, nutritiuo non cessabas pabulo saginare. Et ex cap. 5. illa: *Audite ergo Eremitæ ab Eremo nuncupati, qui in corde ciuitatis habitaculum elegistis, audite inquam, non quod ego, sed quod Propheta protulit. Vidi,* inquit, *iniquitatem, & contradictionem in Ciuitate; die, ac nocte circumdabit eam: super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia, & non defecit de plateis eius vsura, & dolus. O quàm tuta, & secura existit mansio vestra, quæ tot excubiis vtique sollicitis, tam interius, quàm exterius, horis, ac momentis omnibus dignoscitur custodita. Ecce iniquitas super muros diligenter excubans, vt non sit in ea qui se abscondat à calore eius. Ciuitatis habitatores ambiens circumcingit, vniuersos sui signi charactere cupiens maculari.* Opere autem exercuit, quod docuit pius iste Generalis Nicolaus; de ipso enim noster Bostius *in specul. histor. lib. 2. c. 10.* hæc scripsit: *Postquam aliquibus annis dictum ordinem laudabiliter rexisset, demum renunciauit officio, & ad eremum se transferens, solitariam vitam duxit, & tandem in maxima sanctitate secunda die mensis Aprilis ab hac luce migrauit.*

35 Quamvis autem Carmelitæ ad Ciuitates accesserint, & Eremos reliquisse viderentur, nihilominus Reformata, & strictæ obseruantiæ Cœnobia, siue in desertis locis non respuisse, ex eo quod de sequentibus temporibus historici nostri narrant, facilè euincitur. Sed multis prætermissis, occurrit primò decretum Capituli Generalis Venetiarum de anno 1524. vbi inter alia dicitur: *Ordinamus, quòd in qualibet Prouincia constituantur aliqui Conuentus pro totaliter reformatis, in quibus sint benè reformati fratres.* In Capitulo etiam Gen. Astensi de anno 1473. statutum erat sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, ne aliquis præsumeret *Conuentibus Reformatis in aliquo derogare.* Deinde, vnum vel alterum Pontificium diploma hoc loco apponendum, in quo talium Reformatorum conuentuum memoria extat. Præcipuè verò vnum Pauli II. quod habetur in Marimagno nostro, *numero 27.* & in quo Pontifex vestigiis inhærens Calixti III. & Pij II. Prædecessorum, ad promotionem dictorum conuentuum Reformatorum prouidit ne Prouinciales, aut capitulum Prouinciale possent pro suo libito Priores illis præficere, vel eos amouere; sed quos elegissent, confirmare tenerentur: nec etiam possent fratres illorum extra ponere, aut alios loco ipsorum collocare: & alia fauorabilia pro ipsorum Conuentuum manutentione, & conseruatione prout ex Bulla ipsius Pauli, quæ talis est, liquidò noscitur. *Paulus*

36 *Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Circa quorumlibet Regularium ordinum professores eo diligentius laboramus, quo fœcundius illorum Religionum fructum videmus afferre salubriorem, eosque posse ex nostris institutis laudabilibus proficere iugiter incrementis. Sanè pro parte dilecti filij Ioannis Soreth Prioris Generalis Ordinis fratrum Gloriosissimæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli nobis nuper exhibita petitio continebat, quod olim ne in ipso Ordine scissuram aliquam pullulare contingeret, & vt fratribus dicti Ordinis sub arctiori obseruantia Regulæ, etiam per felic. record. Eugenium Papam IV. prædecessorem nostrum mitigatæ Altissimo famulantibus fauor debitus impenderetur, & vt quietiùs, abiecto omni timore humano, id efficere possent, & in vnitate fraternæ charitatis in præmissa obseruantia permanerent, in quibusdam generalibus, & prouincialibus in ipso Ordine celebratis capitulis, promouente dicto Generali, inter cætera statutum extitit, vt Priores prouinciales, aut prouinciale Capitulum non possent pro libito eisdem præficere Priores, vel etiam amouere sine eorum consensu, sed quos elegissent, confirmare; fratres etiam eorum absque Prioris, & fratrum assensu extraponere, siue alios præter eorum consensum, ipsorum adiungere nequirent consortio; quod quidem statutum, & nonnulla tunc expressa per piæ mem. Callistum III. confirmata sunt, necnon per Pium II. Romanos Pontifices, similiter prædecessores nostros: etiam desuper adiunctum, ne quis sub excommunicationis latæ sententiæ pœnâ reformationem Conuentuum dicti Ordinis impediret, aut se illi opponeret quouis quæsito colore, à qua quidem sententia absolutionem, nisi resipiscerent, Sedi Apostolicæ duntaxat, præterquam in mortis articulo reseruauit. Quare pro parte dicti Generalis nobis fuit humiliter supplicatum, vt statuto, & aliis præmissis pro eorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adiicere, ac aliàs super iis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui dicti Ordinis statum prosperum, & tranquillum paterno zelamus affectu, huiusmodi supplicationibus inclinati, statutum prædictum ratum habentes, & gratum, illud prout in litteris Callisti, & Pij prædecessorum huiusmodi continetur, authoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, ac plenum robur obtinere decernimus. Adiicientes nihilominus ad præmissa, quod nullus Prouincialis Conuentus dicti Ordinis Reformatos possit per Vicarium visitare, nisi talem Conuentus ipse requirat; sed personaliter teneatur eos visitare cum socio, qui fuerit perseuerans in vita consimili. Item, quod pro communibus expensis Ordinis Conuentus hactenus reformati, aut etiam qui in posterum reformabuntur, vltra summam consuetam, quam antea persoluebant, taxari, vel compelli non possint. Volentesque, & districtiùs iniungentes, quod omnis Prior, tam in Conuentibus reformatis prædictis, quàm de cætero reformandis promittat tam confirmanti, quàm Conuentui, in quo recipietur, fideliter obseruare & obseruari facere Regulam secundum ipsius Eugenij prædecessoris mitigationem, vt præmissum est. Si verò in hoc deses, seu negligens notabiliter repertus fuerit, Prior Generalis, seu Prouincialis teneatur eum absoluere, sub pœnis, & censuris contra impedientes reformationem, vt suprà dicitur, latis. Cæterum, vt Prouinciales ad plantandum in dicti Ordinis Conuentibus, suisque Prouinciis, confouendamque regularem obseruantiam per ampliùs animentur, volumus vt Conuentus, quos iam reformarunt, aut in posterum reformabunt, sub eorum obedientia, seruatis præmissis conditionibus perseuerare debeant, nec Vicarius quiscunque hoc impedire præsumat; non obstantibus, &c.* Hæc porrò priuilegia Conuentuum Reformatorum recipiuntur in Capitulo Generali Parisiensi de ann. 1456. Astensi iam relato; & in ipsorum gratiam præcipitur in Cap. Gener. Paduano de anno 1532. vt capitula Prouincialia celebrentur in illis.

37 Eluxit hoc etiam temporibus sequentibus in Reformatione ordinis facta ab Heroissa illa cunctis sæculis mirabili S. Theresia Hispana Virgine. In duplici enim, ipsaque amplissima congregatione Hispanica, & S. Eliæ, huius Sanctæ Reformationis, non solum conspiciuntur Monasteria, in quibus Regulæ exacta viget obseruatio, iuxta declarationem, & aliqualem mitigationem Innoc. IV. (cùm tamen in Religionis corpore obseruetur secundum Eugenij IV. ampliorem mitigationem,) sed & præter ipsa Reformata Discalceatorum Patrum Cœnobia, vbi Cœnobitica exercetur vita, extant quoque Eremitoria deserta, in Eremis, in quibus Anachoreticam, & Eremiticam ducunt, cum magno sæcularium exemplo. Prout videre fas est in eo quod

vocatur in Castellæ Regno *Pastranæ desertum*, & alio de *Batuecas* nuncupato. In corpore quoque ipso Religionis, obseruantia videlicet, passim cerni possunt conuentus strictioris, & arctioris disciplinæ. Quales sunt illi, quos *Primi instituti* inter Patres Siculos nostrates appellant. Item plures in Belgij prouincia, ac in Neapolitano Regno illi, qui de *Obseruantia S. Mariæ de la Vita* nuncupantur. Florent, & insigniter obseruantes sunt ij, qui de *Taurinensi Reformatione* dicuntur. Nec in Bœtica Hispaniæ celeberrima Prouincia similes Reformati Cœtus desiderantur. In Galliis adsunt quoque, in multis Prouinciis, Turonensi præsertim, quæ magna in hoc cum laude cæteris aliis ducatum præbet, ob plurima eius generis Cœnobia viris sanctitate, doctrina, & nobilitate referta. Eo etiam quòd in statutis a Sede Apostolica pro hac Turonensi Reformatione, & aliis approbatis, *capite* 2. *numero* 1. sic habetur. *Vt primæuum Sacri Ordinis nostri institutum, cuius pars olim vnica, nunc verò potissima est studium diuinæ contemplationis, & sanctæ solitudinis amor, perpetuò inter nos vigeat, ordinamus quod in qualibet Prouincia quamocius fieri poterit, vnus habeatur conuentus Eremiticus ab Vrbibus, & sæcularium strepitu semotus.* Plura etiam in toto illo capite de huiusmodi conuentibus. Et quod magni ponderis est, in Prouincia Vasconiæ, loco *Gratauilla* dicto Diœcesis Vasatensis, in secessu quodam, solitario loco, ac eremo, Eremitorium nouissimè exstructum est, anno 1639. currente, curantibus Henrico Episcopo Vasatensi, & Henrico de Gouania Comite de Marcheville (qui eam ob causam Romam magno sui impendio, & labore venit.) annuente Reuerendissimo Theodoro Generali, & confirmante Vrbano VIII. felic. record. per litteras datas Romæ eo anno sub quarta die Maij, in quo primæua, & omninò primitiua B. Alberti Regula absque vlla mitigatione introducta est. Speciali sanè Dei prouidentia, ne talis Regula obliuione sepulta maneret. Solicita prætetea diligentia Reuerendissimi moderni Patris Generalis Ioannis Antonij Philippini Romani similium Cœnobiorum reformatam vitæ normam sectantium in Germaniæ partibus erectio procuratur, & Dei gratia in aliquibus locis obtinetur. In Illustrissima demum huius ordinis Congregatione, *Mantuana* dicta, eiusmodi Monasteriorum diuersitas cernitur; cum in pluribus communis obseruantia vigeat, in his verò specialior Reformatio, prout in Conuentu *Castellina* iuxta Florentiam, his temporibus, & antea in Cœnobiis *Pistoriensi*, & *Syluarum*.

Ex ordine etiam deuotissimo PP. Seruitarum, qui inter Mendicantes quintum obtinent locum, plura suppetunt, quæ huiusmodi Cœnobia speciali vitæ norma Reformata propugnent. Et, vt omittam quæ de Reformata Sanarij Congregatione, ipsiusque per Vrbes plerasque propagatione scribit Archangelus Gannius sacræ huius Religionis Chronologus, *Centur.* 3. *lib.* 1. *capite* 1. *Annalium*, video etiam ferme ab initio ordinis, præter Cœnobia in vrbibus, & oppidis constructa, in quibus Regulari Cœnobiticæ vitæ serui Virginis vacabant, habuisse quoque Eremitoria in desertis, vbi Anachoresi, & Eremiticæ etiam attenderent, strictiori videlicet, vt par est credere, obseruantia. Qualia sunt, Eremus Balneorum *B. Philippi* dicta, sub Pientinæ Diœcesis præruptas, præcipitesque rupes: Eremus S. Ansani inter Apenninos, & super fluuium Banioti: Eremus S. Angeli de monte Vecchio prope Burgum S. Sepulchri, inter montes illos: Eremus Barucolæ in Massa Trabaria super Tiberim: Eremus S. Margaritæ de Barbiano extra Bononiam, in amœno situ: Eremus montis Regionis ad quartum milliare Vrbis Senarum, & Eremus S. Margaritæ de Lamporecio à Pistorio distans. De quibus Ganuius relatus *part.* 1. *Annalium.* Clarius autem huiusmodi diuersitatem Cœnobiorum, in quorum aliquibus arctiùs, & strictiùs Religiosa vigeret disciplina, coniicio ex Marimagno huius Religionis per Innocentium VIII. compilato. Ibi enim *sub numero* 59. habetur prohibitio facta *Fratribus de Obseruantia*, quos Scholiastes huius Marismagni appellat *Congregationis*, auferendi Monasteria à fratribus de communi obseruantia, qui ibidem *Conuentuales* appellantur. Quo satis indicatur in hoc etiam ordine reperiri dictam diuersitatem Monasteriorum, ita vt alia mitiùs, & latiùs Regulam obseruent, alia verò strictiùs, & puriùs.

De Sacro prætetea Minimorum ordine, qui etiam inter Mendicantes censetur, nec in obseruantiæ rigore, eo maximè, qui in Quadragesimalis vitæ iugi austeritate consistit, aliis cedere debet, huiusmodi variegata Regulæ disciplina, iure quoque prædicari potest. Etsi namque non parua, nec exigua, aut minùs laudabilis vitæ conformitas in eorum instituto cerni queat, nihilo seciùs cum aliis quoque Sacrorum Ordinum familiis, ad Regis supremi dexteram astat, & ista, *in vestitu deaurato* (charitatis nempe, quæ ipsius tessera est) *circumdata varietate.* Alij namque cum eorum piissimo Patriarcha Francisco Paulensi, qui eremiticæ vitæ cultor olim fuit, deserta incolunt loca; alij verò gentibus obuia, & populata. Quidam excalceati incedunt; alij calceis honestis ornati. Rigidiori obseruantiæ alij intendunt, prout de iis, qui Paulense Cœnobium Ordinis fontalem originem habitant, à fide dignis audiui: alij verò communi via suæ Regulæ, & statutorum contenti, non paucos, nec exiguos in Ecclesia Sancta progressus faciunt. Hæc cunctis nota, & ea, quæ Franciscus Lauonius huius Religionis Chronologus *in Minimorum chronico* disertè scribit. Ad quæ lector, si plura pro dictorum robore desiderat, remittendus; ex quibus non pauca pro animæ suæ spirituali solamine haurire poterit pietatis, & veræ virtutis documenta.

Ex celeberrima tandem PP. Iesuitarum Religione, quæ etiam inter Mendicantes à Sede Apostolica censetur, etsi pleraque, ipsaque piissima Sociorum exempla afferri possent, quibus satis, superque innotesceret, quanti apud ipsos semper fuit huiusmodi ad maiorem perfectionem sectandam à communi obseruantia secessus, eorum Patriarcha Ignatio exemplo comprobante: Montis Serrati enim primum, deinde Manresæ, & hinc Rubricati amnis ripæ incolatu benè doctus, *ex hoc fonte* (inquit eius Religionis Chronologus Orlandinus *lib.* 1. *numero* 24.) *quæ gessit tota vita pro causis animarum, quæque perpessus est, & multò plura quæ cupiit perpeti, ex eodem Sociorum adlectio, & ipsius Societatis constitutio, & vniuersa descriptio emanauit.* Vnde ipse S. Ignatius (eodem Orlandino *lib.* 10. *numero* 66. attestante) huic Manresano secessui totius à se instituti rationem tribuebat. Hinc specialia rigidæ obseruantiæ suorum statutorum domicilia (*domus professas* vocant) instituit, in quibus veluti castris, vt ait huius familiæ splendidissimum iubar Franciscus Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 4. *c.* 11. *numer.* 12. Professi se exercent, sub stricta votorum disciplina, paupertatis præsertim, sine vllo dominio, vsufructu immobilium, iurium, aut annuorum redditunm. Quod non sic in studentium colle

collegiis, sed mitiori obseruatur modo. Elucet etiam haec maioris, & arctioris obseruantiae diuersitas in domibus pro instruendis tyronibus designatis, in quibus adamussim, & exactè absque vllo rigidae custodiae Ordinis dispendio (vocant dispensationem) tyrocinium exercetur. Mitto plures huius sacrae Sodalitatis in desertis locis constitutas mansiones, vbi à mundanarum rerum tumultibus, & saeculi strepitu alieni noui isti Iessaei, sicut & veteres illi à Philone *in lib. de vita contemplatiua* commemorati, soli Deo vacant, *Solitarij sanctae vitae mysteriis* (vt ille dicebat) *dant operam.* Illarum vna ea forsan est, quae in Complutensi Tractu, Lorantiam versus, *Iesus del monte* nuncupata, cernitur; aestiuus Sociorum Complutensium secessus, à B. Borgia ipsis procuratus; in quo corporis, & mentis tranquillitati addicti, vt hilariùs, & vegetiùs litterariis laboribus in Gymnasio, hieme redeunte, intendere possint, commorantur. Haec porrò de Sacro hoc Coetu dicta intenti nostri indicula sunt: cum equidem, etsi vitae vniformi impensiùs incumbat, nihilo seciùs mansionum diuersitatem maioris, & minoris arctitudinis retinet.

Expedientem autem valde esse hanc Reformatorum Conuentuum institutionem, in quibus regularis vita strictiùs, & exactiùs à Religiosis obseruatur, ex multis, variisque fundamentis efficaciter euincitur. Abstrahendo tamen ab inuidia, quam causare potest verbum *Reformatio*, seu *Reformati*, quo Haeterologi nostri temporis abutuntur, suam sectam *Reformationem*, & suos sectarios *Reformatos*, nuncupantes: quia vt rectè D. Augustinus *de serm. Dom. in monte* admonuit, *oues non debent pelles suas deponere, si aliquando eis lupi se contegant.* Praesertim, cum Concilium Tridentinum

42 hoc loquendi modo saepissime vtatur, sua decreta *de Reformatione* appellando. Primò equidem; quia huiusmodi consuetudo videtur veluti à Sede Apostolica canonizata etiam de iure communi, & pro omnibus, praesertim Mendicantibus religiosis. Etenim non solùm Paulus V. in Bulla Romae ann. 1606. expedita indulgentias concedit Religiosis, qui huiusmodi vitae per decem dies vacauerint, quod est veluti typicè, & vmbraticè approbare talem separationem; sed etiam antiquitus *capite vltim. 20. quaest. 4.* vbi conceditur, posse assignari monachis cellas separatas ad solitariam vitam, & asperiorem Regulam sectandam. Item, quia cum *in cap. v. tic. de excessibus Praelat.* Bonifacius VIII. statuisset, Mendicantes *non posse acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare absque speciali licentia Papae*, de locis tamen eremiticis sic subiungit: *Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint eremiticam, seu solitariam eligendam de maiorum suorum licentia, quin cellas, mansiones, seu habitacula in eremo, siue locis, vbi non sit hominum habitatio de propinquo, possint acquirere, ac mutare, non intelligimus interdictum.* Quibus satis indicat Pontifex, consuetudinem habendi loca anachoretica inter Religiosos mendicantes laude dignam esse. Vnde Glossa *ibid. verb. licentia*, inquit: *Nota, quod religiosus mendicans de licentia Praelati sui potest vitam eremiticam eligere.*

43 Idem argumentum sumitur *ex cap. Priuilegium, de verbor. signif.* vbi idem Bonifacius VIII. approbare conspicitur huiusmodi loca separata pro religiosis contemplatiuam, & arctionem vitam ducentibus. Dicit enim: *Priuilegium monasterio tuo concessum, vt monachi, siue fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus habitantes, ab alio, quàm Papa, vel eius Legato excommunicari, aut suspendi, vel ipsa cella interdicto supponi non possint, non fratres in prioratibus, Ecclesiis, seu Capellis eiusdem monasterij commorantes, aut ipses Prioratus, Ecclesias, vel Capellas ab ordinariorum iurisdictione in aliquo, sed residentes tantùm in cellis, & cellas ipsas, hoc est loca secreta, & solitaria, quae ab hominum separata conuictu sunt ad contemplandum, & Deo vacandum specialiter deputata, defendat.*

44 Suadet idem intentum id, quod in opere de *Reformatione Regularium* latius scripsi; esse videlicet nedum congruum, conueniens, & vtile valde, quin potius necessarium Ecclesiae sanctae Regulare institutum, eo quòd eximium, praecellum, & sublime à Patribus, & Doctoribus aestimetur; & *caelum terrenum, paradisus terrestris, tabernaculum foederis, & reclinatorium Sponsi* ab ipsis compelletur; integrum, illaesum, & ab omni labe, & vitiosa faece purgatum, & immune semper permanere. Ad quod necessarium esse comprobaui orationis valde iuge exercitium; monasterij clausuram quoad fieri possit; abstractionem à secularibus negotiis, dum charitas, vel obedientia aliud non praescripserint; ac maximè exactissimam, & illibatam Regulae obseruantiam, etiam quoad minima quaeque, & ordinis constitutiones, ac statuta. Ad haec enim necessarium quoque videtur, in Religionibus reperiri speciales mansiones, in quibus veluti in *Armatura fortium, Turri Dauidica, & Palaestra virtutum*, monasticae perfectionis cultores fortiores, & robustiores contra carnis vitia, Diaboli insidias, & mundi illecebras exerceantur. Si enim pro recta tyronum instructione peculiaria Monasteria etiam à Summis Pontificibus, vt videre est in Decretis pro reformatione Regularium Clementis VIII. Pauli V. & Vrbani VIII. statuuntur: Item pro professoriis, vbi noviter professi in iis, quae in nouitiatibus didicerunt, strenuè exerceantur: ac pro studiis, & studentibus, vt sacris litteris imbuantur; sanè irrationabile prorsus videtur, nolle admittere peculiares etiam domos, & mansiones, vbi Religiosi strictiùs, arctiùs, & adamussim suae Regularis disciplinae rigorem ab omni relaxationis naeuo immunem obseruent. Tangit hoc punctum B. Raymundus de Capua superiùs relatus in opusculo illo ad Cardinalem Lauonium directo, vbi sic: *Qualibet Prouincia habet in ordine nostro vnum Conuentum, in quo est assignatum studium generale, & si nolunt, & si volunt, oportet, quod proficiant in scientia, & postquam ibi profecerunt, fiunt lectores, & bacchalaurei per diuersos conuentus, & iterum alij mittuntur loco illorum, & sic efficiuntur fratres scientifici. Quare, obsecro, non potest sic fieri de obseruantia regulari, sicut de scientia, maximè cum scientia inflet, obseruantia verò regularis aedificet.*

45 Vrgeo deinde sanctissimum illud Concilij Tridentini *sess. 25. de Regularib. cap. 1.* decretum. *Quoniam non ignorat sancta Synodus, quantum ex monasteriis piè institutis, & rectè administratis in Ecclesia Dei splendoris, atque vtilitatis oriatur, necessarium esse censuit, quo faciliùs, ac maturiùs, vbi collapsa est, vetus, ac regularis disciplina instauretur, & constantius, vbi conseruata est, perseueret; praecipere, prout hoc decreto praecipit, vt omnes regulares, tam viri, quàm mulieres ad Regulae, quam professi sunt, praescriptum vitam instituant, & componant, atque in primis, quae ad suae professionis perfectionem, vt obedientiae, paupertatis, & castitatis, ac si quae alia sunt alicuius Regulae, & ordinis peculiaria vota, & praecepta, ad eorum respectiuè essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia fideliter obseruent, omnisque cura, & diligentia à superioribus adhibeatur, tam in capitulis generalibus, & prouincialibus, quàm in eorum visitationibus, quae suis temporibus facere non praetermittant, vt ab illis*

illis non recedatur, cùm compertum sit, ab eis non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari; si enim illa, quæ bases sunt, fundamenta totius Regularis disciplinæ, exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est. Cum enim ad *professionis perfectionem*, quam Concilium tam enixè commendat, necessaria potius, quam perutilis sit talium selectorum Conuentuum erectio, vbi Regularis disciplina exactè obseruetur: cum in communibus, & ordinariis id sæpius fieri nequeat, vel propter magnum concursum populi ad illos, & cum extraneis commercium, quod crebrius vitari non potest; vel propter exercitia Religiosorum, studia videlicet, in quibus occupantur; confessiones, quas audiunt; conciones quas prædicant, & consilia, quæ pro conscientiis quietandis præbent, vel scribunt; vel propter similes causas. Alioquin Religio patietur detrimenta, quæ Concilium auertere conatur; nempe quod ea *quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent* relaxentur: & illa *quæ bases sunt, & fundamenta totius Regularis disciplinæ, exactè* non conseruentur.

46 Vrgeo etiam, quod cum via ad maiorem perfectionem nulli præcludi debeat, & *propositum diuinitus inspiratum impedire* non liceat, *cap. licet, de Regularibus.* Vt propterea Religioso petenti transitum ad arctiorem, seu perfectiorem Religionem negari non possit sub peccati mortalis reatu, vt dixi *tom.* 1. *Summæ, cap.* 22. *num.* 13. ex Syluestro, & Miranda, & tenent Bartholomæus à S. Fausto, & Bartholomæus de Vecchis, quos refert, & sequitur Barbosa *in d. cap. licet, num.* 16. procuidubio Religioso ad perfectam, & exactam suæ professionis obseruantiam, ex proposito sibi diuinitus inspirato anhelanti, non debet negari mansio, seu Ciuitas refugij, in qua omnibus obstaculis Regulari obseruantiæ obicem ponentibus, commodiùs, & securiùs obsistere queat.

47 Ad id porrò teneri Prælatos Religionum, colligo ex Corduba *in Regula S. Francisci, cap.* 10. assignante duplicem modum obseruandi regulam, quorum prior est obseruantia ipsius sine transgressione quoad præcepta, de posteriori sic loquitur conformiter ad intentum, dicens: *Secundo modo est regulam secundum perfectam puritatem, & rigorem in spiritus tranquillitate obseruare, & ipsi Ministri tenentur de præfato remedio perfectionis prouidere. Patet quia Regula subsequenter obligatoriè iniungit dicens; Ministri verò benignè, & charitatiuè eos recipiant. Item quia de iure diuino tenentur fauere perfectioni Regulæ, & legis Christi, vt habetur* 2. *Corinth.* 10. *Item quia iure ecclesiastico tenentur quilibet Prælati, vt in c. licet, de Regularib. Vbi sic habetur: Profectò Prælatus sine difficultate, & prauitate qualibet debet subdito ad frugem melioris vitæ transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire diuinitus inspiratum.* Hæc autem obseruantia Regulæ *secundum perfectam puritatem, & rigorem* est idem ac illud quod eidem Patri S. Francisco à Christo reuelatum est, vt ipsius ordinis historiæ narrant, *ad litteram glossa sine.*

48 Specialiter huiusmodi Reformatorum cœnobia vtilissima pro Sancta Ecclesia esse, eo videlicet quod in ipsis veluti in arce fortissima strenuissimi milites semper Deo vacent pro populi Christiani necessitatibus ipsum assiduè deprecantes, elicitur quoque ex Concilio Augustodunensi sub Leodegario Episcopo, *can.* 15. vbi sic: *De Abbatibus verò, vel monachis ita obseruare conuenit, vt quidquid Canonicus Ordo, vel Regula S. Benedicti docet, & implere, & custodire in omnibus debeant. Si enim hæc omnia fuerint legitimè apud Abbates, vel monasteria conseruata, & numerus monachorum, Deo propitio, augebitur, & mundus omnis per eorum orationes assiduas, malis carebit contagiis.* Quibus etiam fauet S. nostra Theresia, quæ, vt in eius vita *c.* 7. habetur, Ecclesiæ calamitates Religiosorum relaxationi attribuit. Dicit enim Hispanico idiomate: *No se de que nos espantamos aya tantos males en la yglesia; pues los que auian de ser los dechados para que todos sacasen virtudes, tienen tan borrada la labor, que el espiritu de los Sanctos passados dexaron en las Religiones.* Similia fermè reuelata fuisse S. Francisco ex *libro Conformitatum, conform.* 7. *art.* 3. sic habetur: *Stante in oratione B. Francisco in S. Maria de Angelis apud Assisium, dixit Christus Francisco: Si vis vt habeam misericordiam de populo Christiano, fac vt ordo tuus permaneat in quo positus est, quia non remanet mihi plus de toto mundo: & ego promitto tibi quod amore tui, & ordinis tui non permittam mundo euenire aliquam tribulationem, quia si in tua Religione non manserint nisi tres fratres perfecti, adhuc ipsa erit mea Religio, & ipsam in perpetuum non relinquam, & vsque ad diem iudicij perdurabit.* Hæc ibi, pia sanè, & piè intelligenda.

49 Vtilissima quoque Religiosis ipsis esse nedum conuincitur ex dictis, eo præsertim quod pro maiori ipsorum perfectione consequenda conducat; sed & quia per hanc viam infamem hypocrisis labem fugient, quam desides, & negligentes suæ professionis sectatores grauiter incurrunt. Tales

50 etenim simulatores, & mendaces esse ex S. Thoma 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 4. elicitur, & notat Ioannes Tabiensis, *verb. Religio*, dicens: *Ex eo solùm quod Religiosi deponant intentionem perfectionem prosequendi, tales esse in contemptu, & poni à S. Thoma in statu peccati mortalis, tanquam mendaces, & simulatores facto, est clarum.* Et meritò quidem, quia hypocrita

51 est ille qui veluti mymus, & histrio aliam personam induit, quam gerit: Religiosus porrò habitu quem gestat suæ Regulæ exactum professorem se nominat, & si res cum nomine non cohæreat, fingit, & hypocrisi laborat: siquidem veri margariti, obseruantiæ nempe perfectè, loco, vitrum apparentiæ ponit, vt benè Isidorus Pelusiota *lib.* 2. *epist.* 24. Vnde tritum illud: *Tanti vitrum quanti margaritum.* (De Tertullianus *lib.* 4. *contra Marc.*) hypocritis quadrat. Quod satis à Deo in ipsorum morte reuelari solet. Ita hypocrisim monachi cuiusdam reuelauit Deus S. Euthymio, cùm Angelum vidit horrenda

52 specie, tridente graui, animam illius è corpore extrahentem, teste Nicephoro *lib.* 14. 52. Ita hypocrita monachus fingens se abstinere cibis, cùm occultè comederet, in morte coactus id ipsum publicè confiteri, atque addere: *Ecce nunc ad deuorandum draconi*

53 *traditus sum, qui cauda sua mea genua, pedesque colligauit, caput verò suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens extraxit.* Vti refert S. Gregorius 4. *Dialog.* 38. Ita hypocrisim suam detexit doctor Parisiensis: cùm enim in vita probus ab omnibus haberetur, mortuus ex feretro proclamauit: *Iusto Dei iudicio accusatus, iudicatus, & condemnatus sum.* Qua voce perculsus S. Bruno cum sociis ordinem Carthusiensium instituit.

54 Sed cur in hoc immorandum, cum exacta, & perfecta Regulæ obseruantia, ad quam huiusceemodi Conuentus specialiùs Reformati diriguntur, tam per se expetibilis, amabilis, & desiderabilis sit, vt nihil aliud magis Religiosorum animis insitum esse debeat. Plura de hoc *in opere de Reformatione Regularium, cap.* 5. & 6. dixi, vbi etiam horrendos casus quorundam Regulæ monasticæ contemptorum recitaui. Nunc verò specialiora quædam Patrum, & Sanctorum testimonia in medium producam. Ex S. Ephrem Syro in *Adhortat.* 1. *ad nouit.* illud.

Si

Si in Cœnobio fratrum degeris, regulas conuentuales ne despexeris. Si solitariam vitam vixeris, caue optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi semitam strauerunt, depranaueris. Ex Gregorio Nazianzeno, *Iamblic.* 15. istud. *Quid est monachus? Est qui viuit, & Regula, & Deo.* S. Cæsarius *in Regula Sanctimonial.* sic: *Quia vos Angelis desidero esse consimiles, iterum atque iterum rogo, & per omnipotentem Deum vos contestor, vt nihil de sanctæ Regulæ institutione minus permittatis, sed totis viribus eam custodire, auxiliante Domino, laboretis.* D. Bernardus de præcept. & dispensat. sic: *Omnes magistram regulam sequantur, nec ab ea temerè deuietur.* Vbi temeritatis notam Regulæ transgressoribus indicit Bernardus. Alibi quoque, scilicet epist. 321. sic: *Rogo vos fratres, & multum obsecro, sic agite, & sic state in Domino dilectissimi, soliciti semper circa custodiam ordinis, vt ordo custodiat vos.* Diuus Bonauentura *in specul. Disciplinæ, p.2.c.2.* sic: *Communem ordinis obseruantiam sequantur, perfectioni in silentio, & aliis institutis plenius obtinendis insistant: à qua nec exemplari leuium, vel negligentium aliquorum dissolutione diuertant.* Eodem quoque libro sic habet: *Optima religiosi perfectio est, perfectè communia quaque conuentualia seruare.* Clariùs cæteris D. Vincentius Ferrerius tam altè, & excellenter de Regulæ Religiosæ obseruantia sentiens, vt *in sermon. de S. Francisco* dixerit: *Qui Regulam seruat, sanctus est, & posset canonizari.* Istorum Patrum vestigia sequitur S. Ignatius de Loyola celeberrimæ Societatis Iesuiticæ Patriarcha, Christianique orbis alter sol, dum Regulæ, & constitutionum exactissimam obseruantiam suis mandat his verbis: *Omnes constanti animo incumbamus, vt nihil perfectionis, quod diuina gratia consequi possimus, in absoluta omnium constitutionum obseruatione, nostrique instituti ratione adimplenda prætermittamus.* Nonnulla etiam ex Sanctis nostris Virginibus Theresia, & Magdalena de Pazzi in eo opusculo *de Reformat. Regular. cap.* 5. ad intentum hoc adduxi. Quibus modò addendum id quod eadem B. Magdalena in quodam raptu, seu ecstasi, prout 4. *part. sua vita, cap.* 18. scribitur, dixit, quæ omnino ad nostrum thema deseruiunt, si quæ alia: *La cognitione appartenente alla Religione è questa, conoscere quanto sia vtile, è necessario il conseruare la Religione, è Regola in quella primiera cognizione, è rigore, come quando ella fu instituta, con osseruar perfettamente le promesse, è voti, che ciascun'anima Religiosa hà fatto à Dio, ò star del continuo con l'animo lontano dal secolo, quanto è possibile.* Meritò autem hæc ab his Sanctis dicuntur, quia Regulæ specialiori quadam ratione dicuntur à Deo datæ, vel inspiratæ, prout ex Regula S. Francisci dixerunt Leo X. & Iulius III. in suis diplomatibus, & de Regula S. Brigittæ dicitur in eius reuelationibus, & tractat Corduba *q.* 1. *introductor. in Regul.* Quibus si iungatur, quod ex opposito veluti parallelè, tepidi Religiosi, Regularum transgressores in magno animarum suarum periculo versentur, propter quod D. Augustinus tritum illud protulerit: *Sicut non vidi meliores his, qui in claustris profecerunt, ita non vidi deteriores his, qui in claustris virtuosè se habere non studuerunt*: & Dionysius Carthusianus *lib. de Reformat. Claustral. art.* 6. dixerit: *Quanto quis perfectiùs viuere obligatur, tantò vitiosior est conuersatio eius, si vt tenetur, viuere non conetur.* De quo Ioannes Eusebius Nierembergensis *in doctrina Ascetica lib.* 1. *doctrina* 4. *c.* 36. profectò manifestè conuincitur huiusmodi monasteria, seu cœnobia Regularium, in quibus eorum Regulæ exactè & adamussim obseruentur, vtilissima valdè Ecclesiæ, & ipsis Regularibus esse.

16 Vix tandem omittere possum, quod si pro cuiuslibet Religiosi maiori in spiritualibus profectu, iuxta multorum piorum vsum, qui maximè in Religiosissima Societate IESV cernitur (eiusdem Patriarcha S. Ignatio 4. *p. const. c.* 8. *regul.* 7. id præcipiente Sacerdotibus: *Vt in armorum spiritualium genere tractando, quod Dei gratia ad ipsius obsequium tantoperè conferre cernitur, dexteritatem habere possint*) tempus, & loca speciatim designata sunt, vt solitariæ vitæ attendere queat, eo quòd à Cornelio Musio *in carmine* laudatum sit illud:

O beata solitudo,
O sola beatitudo
Piis secessicolis.
Quàm beati candidati,
Qui ad te volant alati
Procul à mundicolis.

Quantò magis si pro pluribus id fiat, qui impensiùs Deo vacare studentes audiunt Saluatorem, Marci 6. dicentem: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum?* Quis est iam qui communia ista orationis, silentij, & solitudinis habitacula auersari præsumat? Sanè temeritatis notâ dignum censerem, nisi me modestiæ regulæ reprimerent. Hoc quidem iudicasse visus est æternæ memoriæ Summus Pontifex Paulus V. dum iuxta dicta in superioribus, diplomate dato, simili exercitio per decennium vacantibus plenissimam peccatorum suorum Indulgentiam his verbis concessit. *Ij verò, qui de suorum Superiorum licentia à negotiis per decem dies alioni in cella commorabuntur, aut ab aliorum conuersatione separati in piorum librorum, & aliarum rerum spiritualium animos ad deuotionem, & spiritum inducentium, lectionibus operam suam dederint, addendo sæpe considerationes, & meditationes mysteriorum fidei Catholicæ, diuinorum beneficiorum, quatuor nouissimorum, Passionis Domini nostri Iesu Christi, & aliorum exercitiorum orationum iaculatoriarum, aut vocalium, saltem per duas horas in diem ac noctem orationibus mentalibus sese exercendo, faciendo eodem tempore confessionem generalem, aut annualem, vel ordinariam, santissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, aut Missam celebrauerint: toties pro quolibet prædictorum exercitiorum plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus.*

17 At vehementer contra huiusmodi Reformatorum conuentuum erectionem insurgunt quidam boni zelatores (vt par est credere) dicentes, ex illis sequi sectas, & diuisiones in Religionibus, ac proinde impediendos, cùm iuxta Origenis doctrinam, *hom.* 26. *in Numer.* quod ad præsens intentum applicari potest: *Discenda nobis magnopere est consonantia disciplinæ, quia tanquam in musicis, si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit: si verò sit aliqua in fidibus dissonantia, ingratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: ita & iis, qui Deo militant, si dissensiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur, etiamsi multa bella conficiant, etiamsi spolia multa deferant, & multa munera offerant Deo.* Ad quod maximè vrget illud Christi, Lucæ 11. *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus suprà domum cadet.* Sed ad hoc obiectum B. Raymundus de Capua in opusculo illo superiùs relato sic se opponit: *Ad istud respondetur, quod salua semper reuerentia dicentium, ipsi non videntur intelligere quid sit diuisio. Loquendo de illa diuisione, quæ habet destruere. Omnis enim congregatio multitudinis fit semper ad aliquod vnum, alias non esset congregatio absque vnitate,* putà

putà ad vnum actum, ad vnum propositum, ad vnum locum, ad vnum bonum; sicut multi scholares congregantur in vna schola ad audiendum vnum magistrum, milites multi congregantur in vno loco sub vno vexillo, & vno Capitaneo ad faciendam vnam victoriam, & sic de aliis. Religionum autem Congregatio secundùm B. Augustinum facta est charitatis vnione, clamante Propheta ista voce: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c. Semper fit sub vno determinato modo viuendi. Et post alia: *Dicere ergo quod fratres qui volunt seruare prædictum modum viuendi, & B. Dominicum imitari, diuidunt Ordinem, est sicut dicere, quod milites qui sequuntur vexillum, & obediunt Capitaneo, deserunt, & diuidunt campum, vel exercitum; est sicut dicere, quod scholares qui libenter vadunt ad scholas, & audiunt magistrum, destruunt studium, quia diuidunt se ab aliis, qui nolunt venire ad audiendum magistrum in scholis. Manifestum est etiam cuilibet vtenti ratione, quod accedentes ad vnitatem, in qua est, vel in quam congregatio fit, non diuidunt, sed vniunt, non disgregant, sed congregant, non destruunt, sed construunt quod iam erat destructum.* Deinde hoc motiuum inane esse sic prosequitur. *Ex ipso enim formaliter sequitur, quod nullus Rector istius Ordinis debet vnquam attendere, nec cogitare de Reformatione ipsius Ordinis. Nam arguo sic: Impossibile est circa Deum, quod totus Ordo simul reformetur. Si autem pars reformetur, erit diuisio inter reformatos, & non reformatos: igitur nunquam cogitemus de hoc, nisi quod Deus totum faciat simul, alias non apponamus manum. O si Sancti Apostoli timuissent hoc, scilicet ne ponerent, vel posuissent diuisionem inter Christianos, & Paganos, profectò de cætero nunquam aliquem conuertissent, nec etiam instruxissent. O si Sancti Patres, & Doctores hoc attendissent, nunquam pro certo aliquem instruxissent. Quia verò intellexerunt verbum veritatis, quod non venerat pacem mittere sed gladium inter bonos, & malos, ideo faciendo quod debebant, non curabant, si qua ex hoc diuisio sequeretur. Nec sequitur, salua eorum reuerentia, quod fierent duo ordines, & confunderentur ambo, imò vbi sunt centum, quando quilibet facit quod sibi placet, non est inter illos vnus ordo, qui tamen efficeretur paulatim vnus per vnitatem obseruantiæ vnius vniformiter scriptæ, vbi non sequuntur proprias voluntates, & diuersas, sed vnam statuentem, & ordinantem, & tunc esset vnum ouile & vnus pastor.* Idem sequitur Ioannes Excuria Vicarius Conuentuum reformatorum Congregationis Olandriæ eiusdem Ordinis in epistola ad Carolum Ducem Burgundiæ, dicens: *Nec est hoc Ordinem diuidere, statum Ordinis mutare, aut eius hierarchicum, vt quorundam verbis vtamur, confundere, vel destruere.* Et inferiùs, *Vnus magister Ordinis, vnum Capitulum generale, vna professio sub eisdem Regula, & constitutionibus, absque quacunque diuisione Ordinis vnitatem conseruat.* Alius propterea

59 eiusdem Ordinis celebris Professor Ioannes Nider *in Opuscul. de Reformatione Religiosorum,* sic se opponit contra eos qui Conuentuum reformationem reiiciebant, eo quòd per illam ordo diuideretur. *Obiiciunt quod per reformationem quorundam, & non aliorum, Ordo diuidatur, & duo videantur Ordines. Meliùs fortasse arguerent quod apud Reformatos vnus resuscitatur Ordo, & apud deformatos nullus manet Ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Subiungit: *Imò reformatè viuere est vnire, & ordinare se in Dei exercitu, ductum sequendo sui fundatoris.* Et inferiùs: *Et ita hodie fit, vt docet experientia, tam apud Religiosos, quàm apud Sanctimoniales bene reformatas, quidquid dicant conformatores seculi, & Reformatorum æmuli.* Ita Niderus c. 7. eius Opusculi.

60 Opponunt secundò alij, quod ex huiusmodi Conuentuum diuisione sequantur scandala, murmurationes, detractiones, odia, contumeliæ, & generaliter solutio totius concordiæ, & pacis, quæ maximè sunt contraria perfectioni Religionis. Sed ad hæc idem Ioannes Excuria, qui vt suprà in epistola ad Ducem Burgundiæ sic respondet:

61 *Circa quod dicendum est secundum D. Thomam in materia de scandalo, tractantem qualiter bona spiritualia debeant, vel non debeant dimitti propter scandalum. Bona enim spiritualia sunt in duplici differentia, scilicet necessaria, & voluntaria. Bona ergo spiritualia, quæ sunt de necessitate, non debent omitti propter scandalum passiuum aliquorum. Reformatio autem religiosorum est non obseruantibus necessaria: ad quam faciendam obligantur Prælati de directo ex debito iustitiæ; ideo non debet omitti propter scandalum aliquorum. Bona verò spiritualia voluntaria possunt interdum differri, sed ex toto illa dimittere, non est necesse. Nam si aliqui de bono opere ex ignorantia, seu fragilitate scandalizantur, vocatur scandalum pusillorum. Debent ergo pusilli tales instrui, & informari, & si scandalum deponere noluerint, tunc scandalum eorum videtur ex malitia procedere, nec propter eos bonum est ampliùs omittendum, vel differendum: quoniam eorum scandalum simile est scandalo Pharisæorum. Quod autem per tales lites, & odia suscitentur, pacis, & charitatis fœdera dissoluantur, Christus non ei audiatur, nec obediatur qui ait: Sinite illos, cæci sunt, &c. Si autem fortè aliqui forent qui nolentes in obseruantia pro salute sua manere, aut ad Conuentum alium se transferre, sed longè lateque vagari errabundi, minus malum erit incomparabiliter, quàm posteritatem suam per futura tempora periculo perditionis exponi. Timendum quippe est in proposito Euangelium sibi applicari, vbi Dominus ait. Væ vobis scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proselitum, & cum factus fuerit, facitis filium gehennæ duplo quàm vobis.* Ferè ad idem respondet Ioannes Niderus in Opusculo citando cap. 13.

62 Obstant & alij dicentes singularitatem esse huiusmodi monasteriorum institutiones, ac per consequens auersandas, prout sæpiùs de ipsa Patres docent. Et signanter Cassianus *lib. 5. cap. 13.* dicens: *Quidquid enim extra consuetudinem præsumitur, vsumque communem, vt vanitatis, & gloriæ, atque ostentationis morbo pullutum antiquissima Patrum traditio notat.* Vnde D. Bonauenturæ *in Specul. disciplin. & in Alphabet.* hæc dogmata sunt: *Optimum religiosi perfecti est perfectè communia quæque conuentualia seruare. Qui communia sectatur, & singularia vitat, magis diligetur, & citiùs ad bonum finem perueniet.* Et nostra S. Theresia *in Documentis Monial.* sic: *Huya siempre la singularidad, quanto le fuere possible, que es gran mal de la Communidad.* Sed ad hoc obiectum benè respondet primò Ioannes Niderus Dominicanus *in tract. de Reformat. Religios. cap. 5.* sic dicens contra eos qui reformationem Religionis impugnabant:

63 *Ad quartam obiectionem vbi, dicunt reformationem esse rei nouitatem, & singularitatem: in hoc impij suam cæcitatem manifestant, & ignorantiam. Nouitas enim non semper in malo, sed sæpe in sacra pagina in bono accipitur, imò nullus reformari potest absque indutione nouæ formæ; vnde toto nisu cordis studere debent religiosi quatenus innouentur spiritu. Seruiamus, inquit Apostolus ad Romanos 7. in nouitate spiritus, & non in vetustat litteræ. Assumere itaque quinque nouitates sacra docet pagina. Primò, nouitatem cordium in pœnitendo de vita præterita, quam nouitatem Deus promittit Ezechielis 2. Dabo vobis cor nouum. Secundò, nouitatem oris, quæ*

verbum

verbum vitæ prædicemus , & cantemus , quam Christus promittit Matthæi vltimo : Linguis loquentur nouis. Et in Psalmis : Cantate Domino canticum nouum. Tertiò , nouitatem conuersationis , de qua 1. ad Corinth. 5. Expurgate vetus fermentum , vt sitis noua conspersio. Quartò nouitatem bonæ famæ , & nominis, de quo Isai. 42. vocabitur tibi nomen nouum , quod os Domini nominauit. Quintò , nouitatem vitæ , de qua Hebræor. 10. Habentes itaque fiduciam in sanguine eius qui initiauit nobis vitam nouam. Sciant tamen reformationis æmuli , quod nouitas , cum à sanctis vituperatur Doctoribus , importat aliquid , quod nec à sacris approbatum est scripturis , nec ab Ecclesiæ Sanctæ vsibus. Certum autem est , quod reformare mores secundum Regulam , & statuta per Ecclesiam approbata diutinè nihil mali , sed maiorem viuendi perfectionem importare dignoscitur. Et post alia : *De singularitate pari modo se pandunt esse aut maleuolos , aut ignorantissimos. Singularitas enim , prout importat vitium, quemadmodum S. Thomas 2. 2. q. 162. art. 4. ad 4. & habet à B. Bernardo , quidam est gradus superbiæ. Quia quintus humilitatis gradus est tenere quod communis regula monasterij habet , cui opponitur singularitas , per quam scilicet aliquis sanctior vult apparere aliis.* Subiungit deinde : *Videat hic mentis compos, quod apud religiosos singularis est, & dicitur primò qui non vult tenere quod communis tenet vita monasterij, quia in monasterio sæpe multitudo monachorum non sequitur quam professa est regulam , sed potius vitam imitatur mundanam , & huic seculo se conformare nititur totis viribus. Ad singularitatem etiam exigitur, vt quis sanctior velit apparere quàm existat. Hoc certè vitium hypocrisis importat , & superbiæ , aut inanis gloriæ , nedum in religioso , & monacho , sed etiam in quolibet Christiano fidem professo.* Inferius autem sic: *Seruare autem regulam , & statuta à sanctis confirmata patribus, ab Ecclesia vniuersali approbata , & prædicata à viris qui olim prudentiâ pollebant, & virtutibus , hoc non est singularitatis incurrere vitium , sed sub voto Deo reddere promissum. Nec de singularitatis vitio debet notari qui super alios opera supererogationis in victu , vel amictu exercet , nisi faceret illud propter iactantiam , vel superbiam , vt se cæteris præferat , quia sic esset vitium superstitionis , vt dicit S. Thomas 2. 2. Si autem hæc facit , inquit , propter macerationem carnis , vel ad humiliationem spiritus , ad virtutem temperantiæ pertinet. Vnde Augustinus dicit lib. 3. c. 6. de Doctr. Christ. Quisquis restrictiùs rebus prætereuntibus vtitur quàm habeant mores eorum cum quibus viuit , aut intemperans , aut superstitiosus est. Et ita per omnia dicit Bonauentura lib. de perfection. Euangel. c. 12. In cuius rei euidentiam primo dialogorum refert B. Gregorius : Cùm inter seculares in alpibus conuiuans S. Honoratus nollet carnes comedere purus existens secularis , & de singularitate à consodalibus corrigeretur, exiuit mancipium volens aquam haurire per situlam quandam in montibus, vbi consueuerunt homines audire de piscibus , non eos videre , intrauit piscis miraculosè ; qui ad sancti viri plura posset valere prandia. Per quod certè Dominus approbauit singularitatem supererogationis, & temperantiæ , non singularitatem superstitionis , & superbiæ. Ex quibus apertè iam conuincitur , nullum reformationi beneuolum censeri debere singularem , aut inuentorem nouitatum, quia se seculo conformare volentes religiosi tepidi , & Patrum sancita contemnentes vetera , potius singulares sunt vocandi.* Videndus etiam Corduba *in Regul. S. Francisc. c. 10. q. 5.*

64 Succlamant alij dicentes , se viuere sicut Patres eorum , apud quos non erat huiusmodi Conuentuum Reformatorum , & non Reformatorum discrepantia. Sed illis obstandum , eo quòd ferè semper in Religionibus talis diuersitas visa fuerit, vt aliqua ex iis quæ adduxi, sufficienter demonstrant.

65 Deinde illis opponitur Ioannes Niderus relatus *eo opusculo , c. 8.* Sic dicens : *Respondetur eis , quod aut loquuntur de primis sui Ordinis Patribus , aut de modernis transgressoribus. Si de primis* , hoc inquit non esse credendum. Si verò de modernis , ait : *Hoc primum responsum habeant, quod mortui, de quorum virtutibus apertè non constat , iudicium cordium cognitori committendum est, non temerè à viuis definiendum, quo animo plura regulæ , & constitutionum non obseruauerunt. Piè enim credi potest multos animum habuisse ea seruandi , si hi cum quibus degebant Prælati ea omnino seruanda mandauissent , & multitudo fratrum, sine qua plures ceremoniæ seruari nequeunt, talia practicassent.* Quod si de illis conuincatur ita fecisse, subiungit idem Author : *Lugeant potius talium filij pro patribus, dicentes cum Ieremia illud Threnor. 5. Patres nostri peccauerunt , & non sunt , & nos iniquitates eorum portauimus. Et cum Psalmista : Peccauimus cum patribus nostris , iniustè egimus , iniquitatem fecimus. Nec mirum si patres eorum comederunt vuam acerbam , & dentes filiorum obstupuerunt.*

66 Opponunt præterea dispensationes in Regularibus obseruantiis , quibus conformantur conuentus non reformati. Sed istis obuiam vno verbo occurri potest , quod si tales dispensationes per Apostolicam Sedem factæ fuerint , acquiescendum , quod

67 illis vti possunt ; & sic melius esset, præsertim si ipsa S. Sedes oppositum non præciperet , Regulæ puritati sinceriter se conformare. Si autem per dispensationes intelligant laxas quasdam , & irrationabiles licentias , seu permissiones viuendi contra Regulam , tales non *dispensationes* , sed *dissipationes* meritò compellari debent. Est enim dispensatio , prout Hostiensis , Angelus, Corduba , & alij : *Rigoris iuris per eum ad quem spectat , misericors canonicè facta relaxatio.* Expendatur illud *Canonicè facta.* Pro quo D. Bernardus *de considerat. ad Eugenium lib. 3.* sic : *Quid inquis ? Prohibes dispensare ? Non sum tam rudis , vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem , non in destructionem. Denique quæritur inter dispensatores , vt fidelis quis inueniatur. Vbi necessitas vrget , excusabilis dispensatio est: vbi vtilitas prouocat , dispensatio laudabilis est. Vtilitas, inquam, communis, non propria. Nam cum nihil horum est , non planè fidelis dispensatio , sed crudelis dissipatio est.* De tali etiam dispensationis genere optimè Niderus *suprà c. 9.* dixit : *Dispensare est cum licentia ad infernum intrare.* Et inferius : *Satis igitur patet quàm inanis sit obiectio de dispensationis velamine, per quod multi totaliter ferè seipsos conformant sæculo.*

68 Nonnulli etiam impugnant huiusmodi Cœnobia strictioris obseruantiæ , quia dicunt occasionem esse , quod aliqui propter ipsorum strictiorem vitam , Religionem deserant , & fiant apostatæ. Cæterùm , præterquam de istis dici posset commune illud , quod Pharisæorum scandalum passiuum non est curandum , sicut nec Christus curauit *Matth. 21. & Ioan. 2.* vlterius Corduba *in Regul. S. Francisc. q. 3. introductor.* sic dicit : *Respondeo illud ad Galat. 5. Vtinam abscindantur qui vos conturbant. Nam vt ait S. Bonauentura q. 14. super Regulam , gratiæ sunt Deo referendæ pro tanto beneficio, non quia apostatans ad sæculum exiens peccauit frater , sed quia oues suas à contagiosa peste liberauit.* Et infrà : *Nam minus malum est quod solus ille dyscolus damnetur in sæculo, & inter peccatores, quàm in Religione inter sanctos in scandalum aliorum.* Ad quod affert exemplum Catholicæ Reginæ Elizabeth Hispaniarum , quæ cùm reformasset quædam Monasteria Monialium , & aliquæ illarum quæ ex Monasteriis exierant , in

lupanari existentes canerent hymnos, & cantilenas, & hoc esset illi relatum, ipsa dixit: *Optimè factum est, vt meretrix sit in suo loco decenti, scilicet lupanari: illa erat meretrix in loco sancto, melius est vt sit in suo loco.* Vide Nyderum suprà *c.* 14. afferentem ad intentum oraculum cuiusdam sancti viri Ratisponensis Episcopi ad alium eiusdem Ecclesiæ Antistitem.

69 Item alij dicunt, horum Conuentuum specialiter Reformatorum institutionem prorsus esse charitati contrariam, quia ex ea sequitur, quod non reformati vilipenduntur, calumniantur, & veluti ethnici, & publicani reputantur. Sed istis obstat, quod si hoc dicant de Reformatis, quasi ipsi sint, qui alios

70 non Reformatos vilipendunt, calumniantur, &c. malè faciunt, & reprehensibiles valde sunt. Quia nemo strictiorem vitæ modum sequens alium iudicare debeat, eo quòd videat ipsum laxioris vitæ normam sectati, ne similis sit Pharisæo illi, qui in Euangelio dicebat Luc. 18. *Non sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus, ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium, quæ possideo.* Etenim, vt Vvaldensis noster *tom.* 1. *lib.* 2. *artic.* 3. *cap.* 28. contra similem Pharisæo Vviclephum dicebat: *Hoc vnum credo, nemini vnquam creato iudicio fore concessum ante tempus extremi iudicij zizania ventilare de tritico.* Et inter malos ipsos multi perfecti reperiuntur. Pro quo audiatur quod de Cirione, Squirione, vel Isquirione Monacho Scythiæ legitur 3. *lib. Vitar. Patr. n.* 197. *& 6. lib. de Prouidentia, n.* 14. vbi de ipso dicitur, quod cum Sancti illi Patres prophetarent de futuris monachis, quales videlicet essent futuri, ipse dixit: *Nos quidem adhuc mandata Dei implemus.* Interrogatus autem de successoribus, dixit: *Dimidium operis nostri operaturi sunt.* Interrogatus verò de aliis posterioribus, respondit: *Omnino non habet operationem generatio illa ventura.* Subiunxit tamen: *Qui reperti fuerint probati in tempore illo, meliores super nos, & patres nostros erunt.* Et meritò quidem, quia sub cœnobitica, & laxiori vita degentes, si cum trium votorum obseruantia, & humilitate viuant, dubio procul alios excedent in perfectione, qui etsi arctiori vitæ vacent, id tamen ex amore proprio, & superbia faciunt. Prout aptissimo exemplo declarat Pelagius, seu Author *lib.* 5. *de vit. Patr. libell.* 14. *n.* 19. & colligi potest ex D. Basilio *in Regul. fus. disp. reg.* 7. Vnde (quod mirum videri posset) S. Franciscus, prout legitur in chronicis eius ordinis, & refert Corduba *sup. cap.* 10. *q.* 2. prohibuit obseruari in suo ordine præceptum fratris Eliæ Generalis eiusdem de carnibus non comedendis.

71 Nec mirum sanè, quia cum Christianæ vitæ perfectio, quam addiscere Religiosi profitentur, in conformitate cum diuina voluntate sita sit, quicunque religiosus eam fecerit, siue in strictiori, siue in mitiori vita, perfectionem assequetur. Idcirco enim Abbas Nisterus Antonij Magni amicus, vt ex 4. *lib. vitar. Patr. libello* 1. habetur, cuidam petenti consilium aliquod, post relata diuersa virtutum exercitia, in quibus antiquiores Patres occupabantur, dixit: *Quod vides secundum Deum velle animam tuam, hoc fac, & custodi cor tuum.* Vtique ad consolationem Regularium eorum, qui corporis nimiis austeritatibus non incumbunt; si enim secundum Dei voluntatem vixerint, poterunt alios in vera perfectione excedere. Vnde Origenes *hom.* 10. *in Numer.* quem ad simile intentum affert noster Vvaldensis *tom.* 1. *lib.* 2. *art.* 4. *cap.* 36. *num.* 4. Claustrales omnes *Sanctos* appellat, etiamsi sint peccatores, quia scilicet *se Deo vouerunt, & separauerunt à vulgo vitam suam, vt Domino seruiant.* Possunt etiam dici obseruantes, sicut alij qui rigori vitæ vacant. Vt enim disertè *in Opusc. illo relato* dixit Ioannes Excuria iam citatus: *Differentia inter obseruantes, & non obseruantes non consistit in hoc quod est vti dispensatione, & non vti: sed non obseruantes dici debent, qui passim, & indifferenter transgrediuntur statuta, & caremonias sua Religionis: Obseruantes autem illi, qui regulariter, & ordinariè illas obseruant; quamuis interdum pro loco, & tempore, seu causa, vel casu vrgente, dispensationibus vtantur. Aut fortè, vt contingere potest, ex fragilitate sine dispensatione transgrediantur, dummodo se intendant emendare, & non passim frangere, & pœnis se submittere.* Benè etiam Ioannes Nyderus *in opusc. relato cap.* 8. dixit: *Omnes in non reformatis existentes Monasteriis indicare transgressores sua Regula, superbiâ non caret, aut ei est proximum.* Optimè etiam, & iuxta mentem nostræ Seraphicæ Virginis Theresiæ, Dominicus Grauina eiusdem florentissimæ Dominicanæ vineæ frugifer palmes, contra nebulones hæreticos, & quosdam ex Catholicis antumantes in Religionibus laxis nihil boni ferè reperiri, sic insurgit. *Nulla est, quamuis lassata, & defatigata congregatio, quæ (vt B. Matri Theresiæ in eius vita reuelatum est) magno non sit Ecclesiæ adiumento. Bos lassus fortius figit pedem, scripsit Hieron. epist. ad Aug. & in illa parte, quam pro exemplo perditionis ponunt heretici (dicit Augustinus lib. de vnit. Eccles.) id est in Israel, fuerunt Sancti Propheta: ibi erat ille memorabilis Elias, vt de aliis taceam. Vnde & se solum Dei seruum existimantem, cum diceret, Relictus sum ego solus: blanda obiurgatione à Domino reprehensum legimus, dicente Domino*: Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal. Et inferius sic: *Non est vinea ista Religiosorum, sicut vinea illa viri stulti à Salomone descripta, quam totam repleuerant spinæ, & vrtica, cum tot flores delegerimus, cum tot fructus collegerimus. Praclarè S. Augustinus in Psalm.* 47. *illam vocem impiorum dicentium, quod in Ecclesia vix inuenitur vnus, vel duo, sed paucissimi boni, sic confutat. Non audiamus tales voces, ne putemus paucos esse istos: multi sunt, sed inter plures latent. Et vt alibi idem Augustinus dixit: Sunt ibi & grana, accede, tenta, excute, adhibe oris iudicium.* Facit etiam concinnè ad hoc intentum, quod nostra etiam Ecstatica Virgo B. Magdalena de Pazzi in quodam Raptu, seu Ecstasi, prout refertur in ipsius vita *part.* 4. *c.* 31. intellexit, scilicet: *Che oltre modo dispiaceuano à Giesu que' religiosi, che non solo non vogliono osseruare i voti promissi à Dio, e le regole, e statuti della lor Religione, ma son anche d'impedimento à gli altri, che non caminano in osseruanza. Per lo contrario intese ancora, che molto aggradiuano à gli occhi diuini, que Religiosi che dimorano in Religione poco osseruante, procurano dalla parte loro, benche con grande incommodo, e patimento, di corrispondere al vero, e perfetto viuere religioso. Onde di questi con somma compassione, è con gli occhi talora pieni di lagrime dicea: O quanto mi duole di non poter col proprio sangue far sì, che quest'anime illuminate, le quali abitano in Religione larga, abbian quella facilità, e quell'occasioni, che hò io di poter corrispondere al desiderio, e stimolo interno che hanno. E riuolta à se stessa dicea: O quanto meglio di me seruirebbono à Dio? O quanto più grate sarebbono di tanto dono, se si trouassero, dou'io mi trouo.* Possunt ergo esse, sicut de facto sunt, plures sancti, etiam in laxioribus Cœnobiis, etsi vt tales non habeantur, vel quia alij non sic boni inter eos degant, & bonum ipsorum nomen obscurent, vel quia sanctitas vera, cum in interiorum virtutū exercitio consistat principaliter, non apparet exteriùs; vel quia ipsi se occultant. De quo

Diuus

D. Bonauentura *quæst. 16. & 19. sup. Reg. D. Francisc.* & Corduba *ibid. quæst. 3. introduct.* Vnde de similibus verificari poterit id quod superius ex D. Vincentio *in serm. de S. Francisco*, dixi: *Qui Regulam seruat sanctus est, & posset canonizari.*

73 At dicent, saltem sæculares, & extranei, visa huiusmodi diuisione conuentuum, & fratrum, malè iudicant de illis, qui laxiori modo viuunt, illosque vilipendunt, calumniantur, &c. Sed istis opponitur, quod malè faciant, & contra regulas cha-

74 ritatis, & iustitiæ. Tum propter dicta, quæ etiam ad hoc intentum deseruiunt. Tum quia, vt benè B. Raimundus relatus dixit: *Tota die videmus quod in diuersis locis, & conuentibus sunt aliqui fratres excellentes; quidam in scientia, quidam in sanctitate vitæ: & tamen non propter hoc alij reputantur ignorantes, vel mali.* Sic ergo quamuis conuentus, & fratres strictioris obseruantiæ boni iudicentur, non propterea alij, qui secundum mitigationem approbatam, vel laxiorem vitæ normam degunt, mali æstimari debent. Vt enim Nyderus *suprà c. 7.* dixit: *In quolibet statu, ac Religione, & ordine quolibet non omnes sunt perfecti; sed in eis, sicut inter sæculares, sunt gradus: itavt quidam sint boni, alij meliores, & quidam optimi. Non ergo sequeretur: isti Reformati sunt meliores, ergo vos, qui adeò strictè non viuitis, & tamen ad salutem necessaria seruatis, estis mali.* Deinde, vt idem Nyderus *ibidem* dixit. *Aut isti Religiosi habent, & seruant ea, quæ de necessitate salutis sunt seruanda in suo ordine: & tunc à nullis debent haberi pro publicanis, & ethnicis; possunt tamen, & arctari debent ad obseruandum ea quæ sunt professi, & sine quibus tria substantialia diu non queunt subsistere.* Et post alia: *Si autem non seruant ea, quæ salutis necessitate sunt seruanda non mirum si à cunctis æstimantur miseri. Ipsi enim si nomini religionis satisfacerent, meritò laudari deberent, iuxta illud Psalmistæ: secundum nomen tuum sic & laus tua. Postremo ipsi Religiosi in Ecclesia sunt velut sal positi, quorum bono exemplo mores aliorum condiendi forent: sed si sal infatuatum fuerit, dicit Christus Matth. 5. ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Imputent ergo sibi si iudicantur sicut & sunt.*

75 Ex dictis porrò elicitur, iure, meritòque Leonem X. in Bulla, quam retuli *tom. 5. mea Summa in Mari magno Seruitarum, n. 189.* præcepisse sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipso facto incurrendæ, & Papæ reseruata, quam referunt Cassarubius, & Corduba ibi relati, ne aliquis ex fratribus Minoribus appellaret alium *Priuilegiatum, Collectaneum, Bullistam, Amadeitam, Clarenum, de Euangelio, seu de Caputio, & Bigotum*, aut alio nomine irrisorio, aut iniurioso. Quod, vt inquit idem Corduba *suprà cap. 2. Reg. S. Francisc. quæst. 18.* etiam intelligitur de appellantibus alios *alio quouis nomine, etiam de nouo reperto seu fortè in futurum.* An verò etiam intelligatur de illis Reformatis, qui alios, etsi obseruantes, non tamen ea strictioris vitæ norma degentes, vocant, vel vocari à Sede Apostolica faciunt, Calceatos, Mitigatos, Pannosos, &c. alij viderint.

76 Elicitur secundò, conformiter addicta *suprà numero 69. 70. & 71.* viuentes in laxioribus Religionibus, vel conuentibus esse in statu salutis, si aliàs obseruent ea quæ ad substantiam Religionis spectant, & quæ ipsi in professione promiserunt. Vnde Corduba *suprà c. 2. quæst. 18.* contra Ioannem Pitrinum, quem ibi refert, dicit fratres Conuentuales sui Ordinis Minores esse in bono statu salutis, *si aliàs* (inquit) *viuunt reformatè, vt tenentur, secundum alia obligatoria Regulæ.* Quod de aliis etiam Religionibus dispensatis, seu mitigatis dici debet. Quia tamen hoc maiorem exigit indaginem, & ad satisfactionem plurium conscientiarum, quæ circa hoc sæpius angi solent scrupulis, ideo diligentius inuestigandum quando tales sunt tuti in conscientia, & quando non. Pro quo huiusmodi positiones statuendæ sunt.

77 Prima est, iuxta dicta suprà *n. 66.* Religiosi viuentes in Religionibus mitigatis, seu dispensatis a Sede Apostolica, tuti sunt in conscientia, & sunt in statu salutis, obseruantes Regulam Ordinis secundum talem mitigationem, vel dispensationem. Ratio est, quia eo ipso quod Papa, vel Apostolica Sedes dispensauit, vel mitigauit dictam Regulam, consequenter etiam approbauit modum illum viuendi sub ipsa. Cuius signum est, quod Pontifex in ea mitigatione seu dispensatione adiungere soleat *ad animarum salutem*, seu *profectum animarum*, prout Innocentius IV. & Eugenius IV. in simili dispensatione Regulæ B. Alberti pro Carmelitis dixerunt. Et quia obseruantibus Regulas sic dispensatas, & mitigatas concedere solent indulgentias, prout illas concessit idem Eugenius. Vnde tam certum est Religiosos sic viuentes esse in statu salutis, quam certum est Papam errare non posse in approbatione Religionum. Quod etiam roboratur ex eo quod, vt est certum apud omnes, lex legitimè dispensata non obligat, idque sæpius Pontifices dispensantes Regulas explicare soleant. Sic colligitur ex Corduba suprà *cap. 10. q. 5. §. 2. notand.*

78 Secunda. Religiosi etiam viuentes in Religionibus, vbi per legitimam consuetudinem Regula est relaxata, seu mitigata, dummodo illam sic relaxatam, aut mitigatam obseruent, sunt securi in conscientia, & in statu salutis. Ratio est, quia præcepta Regulæ (exceptis his quæ pertinent ad vota essentialia) sunt quasi leges adiunctæ Religioni. Quare tantum obligant dum vim legis habent: hanc autem vim amittunt, stante consuetudine contraria, sufficiente ad abrogandas alias leges Ecclesiasticas, cùm non maiorem vim, quàm leges Ecclesiasticæ habeant. Ergo illas non obseruans, neque peccabit, neque erit propterea in statu damnationis. Confirmatur, quia cùm superior dispensat in aliqua ex illis legibus, excusatur à culpa non obseruans: ergo similiter, quando in desuetudinem abiit; eandem enim vim contra legem habet legitima consuetudo, ac dispensatio. Secundò, quia tales religiosi iam in re non profitentur priorem illam, & pristinam regulam, sed aliam diuersam laxiorem; & nihil refert, si in eum statum deuenerit siue per dispensationem, siue per legitimam desuetudinem. Ita Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 2. num. 26.* ex aliis, quos etiam sequitur Pelizzarius *in Manuali Regular. tract. 5. cap. 2. n. 54. & seqq.* conformiter ad id quod dixi *tom. 5. summ. cap. 7. num. 17.* ex Corduba & Azorio.

79 Tertia, conformiter etiam ad dicta eo loco, *n. 18.* Religiosi viuentes in Religionibus, in quibus Regula, vel ipsa Religio relaxata est per legitimam consuetudinem quoad modos, vel circumstantias votorum essentialium Religionis, si illam isto modo relaxatam obseruent, sunt etiam in statu salutis, & tuti in conscientia. Ratio est eadem, quia scilicet consuetudo habet vim tollendi seu abrogandi tales modos, & circumstantias, quia non pertinent ad substantiam votorum, sed ad maiorem ipsorum perfectionem. Sanchez *suprà numero 26. & 29.* Pelizzarius *suprà numero 54.* qui ponunt exemplum in præceptis non equitandi, & non portandi calceamenta in Ordine Minorum, quia illa non pertinent ad substantiam votorum, sed ad perfectionem illorum.

Quarta,

80 Quarta, Religiosi viuentes in Religionibus relaxatis, quantum ad substantiam votorum essentialium Religionis, isto modo viuentes non sunt securi in conscientia, sed sunt in statu damnationis. Ratio est ex opposito fundamento, quia scilicet essentia Religionis consistit in illis votis; propterea enim vocantur essentialia, ac proinde nulla consuetudine abrogari possunt. Confirmatur, quia vota Religionis saltem quoad substantiam obligant iure naturali, & diuino: quemadmodum ergo in iure naturali, & diuino non cadit dispensatio, sic neque in illis votis. Ita etiam Sanchez, & Pellizzarius, conformiter ad ea, quæ dixi eo loco *n. 16*.

81 Quinta. Religiosi viuentes in Religionibus, vel Conuentibus, vbi Regula, & Constitutiones rarò, vel nunquam seruantur, sed passim franguntur, si hoc modo ipsi viuant, in statu damnationis, vel maximo saltem periculo ipsius sunt. Hanc probant quæ adduxi *in Tractatu de Reformatione Regularium, cap. 5. & 6.* ex quamplurimis Patrum, & Doctorum testimoniis, variisque exemplis, etiam horrendis ibi relatis. Eamque docet Ioannes Excuria in opusculo superius relato dicens, quod talis modus viuendi *suos amatores, & defensores, si sic moriantur, ineuitabiliter damnat*. Ratio verò est, quia esto admittamus transgressionem Regulæ, & Constitutionum in iis quæ non spectant ad obseruantiam votorum non esse mortale peccatum, sed solum veniale; nihilominus consuetudo (potiùs corruptela, & abusus) taliter viuendi excusari non potest à peccato mortali, prout tenent Abbas, Felinus, Carthusianus, & Tabiena, quos sequitur Sanchez *suprà cap. 4. n. 18.* vel quia est contemptus interpretatiuus, vt tenent D. Antoninus, Syluester, Valentia, quos refert idem Sanchez, vel quia vt ipse dicit, qui hoc facit, *probabilissimo contemnendi Regulas periculo expositus est*, & quia *grauiter Religioni suæ perniciosus est*, vt propterea mereretur è Religione expelli.

82 Sexta. Si tamen Religiosi viuentes in talibus Religionibus, vel Conuentibus, vbi Regula, & Constitutiones rarò vel nunquam seruantur, sed passim franguntur, tali modo viuendi non se accommodent, sed doleant de illo, & curent quà possunt, illum euitare, non sunt iudicandi vt damnabiliter viuentes. Tutius tamen agerent, si ad alia loca se transferrent. Ita Ioannes Excuria relatus referens D. Antoninum. Ratio sumitur ex opposito fundamento; quia scilicet sic viuentes nec possunt dici contemptores suæ Regulæ, aut expositi periculo illam contemnendi, aut dici perniciosi suæ Religioni.

83 Ponit præterea idem Excuria duas has conclusiones. Prima est; *Religiosi, quorum voluntas renuit subjici ordinationibus Regulæ, & constitutionum, sed deliberatè magis volunt extra obseruantiam viuere regularem, nolentes reformari, siue resistant, siue non resistant, si sic perdurant vsque in finem, non possunt nisi damnabiliter mori, nisi Deus faciat miraculum, quoniam vixerunt & mortui sunt formaliter contemnentes, & per consequens in peccato mortali.* Secunda est. *Religiosi, quibus nulla cura est de sui status obseruantia, aut regularitate, sed passim, & indifferenter ceremonias sui Ordinis frangunt, si sic vsque in finem, continuauerint, etiamsi positiuè, & formaliter non renuant ceremoniis subiici, quia tamen in schola suæ Religionis prout promiserunt in sua professione, non studuerunt, & per consequens tendentia in perfectionem non intenderunt, aut vacauerunt, vt humiliter, & compassiuè magis, quàm assertiuè loquamur, non videmus quin transitus eorum in tremendo Dei iudicio sit de periculo perditionis, vehementissima trepidatione suspectus.* Hæc dictus author, altè pensanda.

84 Hinc veluti corollariè sequitur primò, quod inducere aliquem ad Religionem valdè deformatam, saltem secundum vota essentialia Religionis, iuxta ea quæ dixi *tom. 1. Summæ, cap. 24. num. 29.* meritò à pluribus existimatur esse peccatum mortale. De quo latè Corduba *suprà cap. 2. quæst. 2.* probans illud ex eo Christi Matth. 23. *Væ vobis, Pharisæi, circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proselytum, & cum feceritis, facitis eum filium gehennæ.* Deinde, 85 ex doctrina D. Thomæ, & Caietani dicentium non licere inducere nisi ad Religionem reformatam, & vbi regulariter viuatur, vt habeat inductus occasionem in melius proficiendi. Secundò sequitur, quod si Religiosi in Conuentibus dicto modo relaxatis viuentes petant à Prælatis transitum ad alia loca reformata, tenentur Prælati eis prouidere, & peccant illos impedientes. Ita Corduba *suprà c. 10. q. 5.* Quod probat ex ipsa Regula S. Fràcisci, declaratione Martini V. D. Bonauentura, Hugone, & Bartholomæo Pisano. Idque constat manifestè ex mente Prælatorum Regularium, qui sunt pastores, & patres suorum subditorum, ac per consequens illis prouidere tenentur in necessariis ad salutem animarum, ne dicatur ipsis illud Matth. 23. *Væ nobis Scribæ, & Pharisæi, qui clauditis Regnum cælorum*, & illud Luc. 11. *Væ vobis legis peritis, quia tulistis clauem scientiæ, & non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Vnde de talibus inquit *in quodam Sermone* D. Bernardus. *Si quid Religionis oritur, quicunque repugnat, planè cum Ægyptiis, & Pharaone paruulos Israëlitici germinis necare conatur. Immò cum Herode nascentem persequitur Saluatorem.* Legant hæc Prælati negligentes, & quibus non cura inest maioris profectus spiritualis sibi subiectorum; & quæ scripsi *in Tract. de Reform. Reg. c. 15.* de bonis, & malis Prælatis agens.

86 Quia tamen hæc doctrina de distinctione Conuentuum, & Religiosorum strictioris obseruantiæ à communibus aliis videtur sæpius approbata à S. Rota Romana in variis decisionibus, ideo earum aliquas, quæ hanc materiam concernunt, huic loco adiungere congruum erit.

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Dunozetto, 22. Aprilis 1630.

ARGVMENTVM.

De tribus votis substantialibus Religionis: & an stabilitas in loco concernat ipsorum votorum essentiam.

SVMMARIVM.

1. *Religiosi Professi essentia consistit in tribus votis substantialibus, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ.*
2. *Stabilitas in loco non concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum.*
3. *Stabilitas in loco in Ordine Pramonstratensi non est de essentia Professionis.*
4. *Clausula, Non obstantibus Constitutionibus quibuscumque, & speciali stabilitate, &c. derogat stabilitati in loco.*
5. *Dispositio non intelligitur circa illa, de quibus in contrarium in ipsa dispositione disponitur.*
6. *Reformatio ex quibus actis censeatur sufficienter acceptata, & approbata.*

CVM

CVM per duas decisiones conformes fuisset firmatum, Bullas fel. recor. Pauli V. & Greg. XV. obtentas à Communitate antiqui rigoris Præmonstratensis super Reformatione, esse iustificatas; nihilominus, quia dum pro parte ipsius Communitatis peteretur huiusmodi iustificationem canonizari per sententiam, nonnulla motiua fuerunt in memorialibus pro retardanda expeditione pro parte Capituli, & Abbatis generalis datis excitata, placuit Dominis ✱to tertia vice ipsis Capitulo, & Abbati concedere audientiam super istis motiuis. Vnde proposito à me dubio. An capita deducta in dictis memorialibus, quæ ad duo præcipuè reducebantur, obstarent, quominus ad dictam expeditionem deueniri possit? Domini negatiuè responderunt.

Nam quoad primum, nempe quod formula Professionis Reformatorum non sit conformis primitiuæ regulæ, & antiquo rigori, prout requiritur in dictis Bullis, & fuit etiam decisum à Sacra Congregatione Regularium, cum inter alia, quæ præcipiuntur Religiosis per dictam primitiuam, præcipiatur ipsis vt affilientur illi Ecclesiæ, à qua recipiuntur, & promittant stabilitatem in illo loco: quod non præstant moderni Reformati, sed genericam solum stabilitatem in vniuersa communitate.

1 Quoniam cum non differat in votis substantialibus, paupertatis videlicet, castitatis, & obedientiæ, quæ emittere debent Reformati, iuxta Bullam Iulij II. in quibus tribus votis consistit essentia Religiosi professi, *cap. cum ad Monasterium, de statu Monach.* & docet S.Thomas 2.2. *quæst.* 186. *art.* 9. Sanchez *super Decal. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 16. *& lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 9. Nulla potest dici adesse discrepantia:

2 nec stabilitas in loco concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendo[rum] Sanchez *super decalog. loco suprà citato.* Quod t[ant]o magis suadetur in præsenti Religione Præmonstratensi, nedum ex dicta Bulla, cuius vigore conceditur facultas Ordini Præmonstratensi totaliter mutandi statuta; sed etiam ex concessione ipsiusmet Capituli generalis de anno 1618. quod singuli Religiosi possint transire ad Monasteria Reformata, quemadmodum re vera multi translati fuerunt: quod etiam firmauit Rota *in decisione sub die* 18. *Iunij* 1619. signum euidens quod dicta stabilitas in hoc Ordine non est de essentia professionis.

3 Et cessat omnis difficultas dum in litteris san. mem. Gregorij XV. derogatur dictæ stabilitati in loco, & expressè disponitur per hæc verba, quod Religiosi Communitatis antiqui rigoris sint ita communes, vt nullus magis huius, quàm illius Monasterij dicatur, & habeatur professus cum clausula, non obstantibus Constitutionibus quibuscunque, & speciali stabilitate promissa in professione, ex quibus satis censetur derogatum dictæ stabilitati in loco. Bero. *cons.* 147. *num.* 28. *lib.* 3. Mart. *de clauf. clauf.* 5. *n.* 12. Gonz. *gloss.* 36. *n.* 23. Rota *decis.* 506. *n.* 5. *part.* 1. *recent.*

4 Non obstant verba apposita in litteris Gregorij XV. ibi: Seruetur formula solita cum additione antiqui rigoris. Quia illa debent intelligi præterquam de illis, quæ in contrarium expressè in ipsis disponuntur. Oldr. *cons.* 330. *in fin.* Paris. *cons.* 70. *n.* 12. *lib.* 1. Mart. *de clauf. part.* 3. *clauf.* 157. *n.* 3. Put. *decis.* 183. *lib.* 3.

5 Quo verò ad secundum caput circa approbationem Reformationis, & eius acceptationem factam à Capitulo, & Conuentibus, de qua non dicitur constare, nisi ex instrumento concessionis Reformationis factæ per Abbatem generalem de anno 1618. quod prætenditur non esse in forma probanti, sed esse simplicem copiam suspectam de falso, ed quia confecta fuit super folio albo subscripto ab Abbate, sine verò eius sigillo, illud etiam non releuare Domini dixerunt.

Nam visum fuit sufficienter constare de prædicta acceptatione, & approbatione, nedum ex dicta attestatione Abbatis, sed etiam ex alia fide Secretarij Capituli, & ex pluribus actibus Capitularibus datis *in sum. numero* 4. *&* 6. iuncta obseruantia Statutorum Reformationis, scientibus, & patientibus Abbate, & Capitulo generali vsque ad annum 1628: de quo tempore fuit mota lis, *l. semper qui non prohibet, ff. de reg. iur.* Socin. Iun. *cons.* 139. *num.* 14. *lib.* 3. Surd. *cons.* 28. *n.* 21.

6 Neque obstat, quod imò appareat de expressa contradictione Capituli, & Abbatis generalis vsque de anno 1618. vt *in summ.* Capituli *num.* 2. 3. *&* 4. Quoniam contradictio Capituli in eo versabatur, ne scilicet per Reformationem obtentam in Litteris Pauli V. constitueretur vnum caput speciale præter Abbatem Generalem, & recederetur ab vnitate, & iurisdictione Ordinarij, ad quod euitandum fuit decretum; vt Abbas S. Mariæ Mussipontanæ renunciare deberet huiusmodi prætensioni, & se submitteret Capitulo generali, prout renunciauit; & proinde cessante huiusmodi suspicione diminutionis authoritatis Abbatis generalis, & defectionis ab vnitate, & iurisdictione Ordinarij, vtique cessarunt etiam contradictiones supradictæ; & emanarunt secundæ litteræ Gregor. XV. superioritatem, & iurisdictionem Abbati generali reseruanres.

Non obstant alia deducta in dictis memorialibus; quia illis visum fuit Dominis sufficienter satisfactum ex responsionibus datis in primis decisionibus, cum quibus transierunt.

Et ita vtraque, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatissarum in fine *dec.* 18.

Tullensis.

Reformationis.

Coràm Domino Dunozetto, 10. Ianuarij 1631.

ARGVMENTVM.

Professionis Regularis tres species recensentur, & explicantur. Reformati Præmonstratenses antiqui rigoris, sub quanam Professionis specie comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Professio Religionis in genere generalissimo, est quando quis vouet in manibus Superioris obseruantiam Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ.*

2 *Professio Religionis in specie, seu in genere subalterno, est promissio obseruantiæ certæ alicuius Regulæ.*

3 *Professio in indiuiduo emittitur, quando quis vltra Professionem certæ Regulæ se adstringit ad eam obseruandam in certo Monasterio.*

4 *Reformati Præmonstratenses antiqui rigoris comprehenduntur sub Professione Religionis in specie, seu in genere subalterno.*

5 *Verba intelligenda sunt iuxta subiectam materiam.*

6 Stabilita

6 *Stabilitas in loco facit vt Monachus ascribatur vni p[r]a[e]ciso Monasterio, priuatiuè quoad aliud.*
7 *Papa non præsumitur voluisse incontinenti se corrigere.*

DOMINI steterunt in vltimo loco decisis, licet enim Informantes pro Abbate, & Capitulo generali obiicerent professionem emittendam per Reformatos Communitatis antiqui rigoris discrepare à primo Instituto Præmonstratensium, qui antiquitus vouebant stabilitatem in loco, & proinde etiam repugnare Bullæ San. mem. Gregorij XV. in qua inhærendo decreto Sacræ Congregationis Regularium, idem Pontifex adiecit clausulam, Dummodo in iuramento per Religiosos in eorum Professione præstando, seruetur formula solita, cum additione antiqui rigoris, seu primitiuæ Regulæ.

Tamen obiectum visum est DD. facilè remoueri præmissa distinctione. Calder *cons.* 23.*vers. ad quod probandum, cum seq. de Regular.* qui triplicem modum professionis recenset.

1 Primus, quo aliquis Deo vouet in manibus Episcopi, aut alterius Superioris se obseruaturum Religionem quoad tria substantialia vota, Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ: & sic profitentur Religionem (vt inquit Calder. vbi supra) in genere generalissimo, de quibus videtur loqui Text. *in c. super eo, & in c. consulti, de regul.*

2 Secunda species Professionis est illa, per quam quis profitetur, non quidem in genere, & in abstracto, prout faciunt professi primo modo, sed in specie, promittendo, & vouendo se seruaturum certam aliquam Regulam, Prædicatorum nimirum, Minorum, aut Cisterciensium: & hi dicuntur professi in specie, seu in genere subalterno, qui debent perpetuò in eo ordine Deo famulari.

3 Tertio verò modo alij profitentur in indiuiduo, id est certam Regulam, & certum Monasterium: vt si quis profiteretur Regulam S. Benedicti in Monasterio S. Proculi: quo casu eius professio implicaret stabilitatem in illo præciso Monasterio, cui Religiosus ascribitur in limine professionis: quæ distinctio sumitur ex *c. in singulis, & c. ea quæ, de stat. Mon. & c. cum deportati, de iud. c. cum plantare, de priu. & Clem. attendentes, de stat. Monac.* prout pulchrè declarat idem Calder. *dicto cons.* 23. *de Regul. vers. Professi, in genere, cum seq.* Butr. *in c. præsentia, n.* 64. *vers. puto tamen*, vbi Abb. *n.* 65. *de probat.*

4 Supposita autem hac distinctione, clarum est Reformatos Communitatis antiqui rigoris comprehendi sub secundo membro distinctionis. Non enim profitentur Religionem in genere generalissimo, prout faciunt professi primo modo; neque profitentur se seruaturos Regulam Ordinis Præmonstratensis in aliquo certo Monasterio, in qua consistit formalitas stabilitatis in loco, prout faciunt professi tertio modo; sed profitentur Regulam Præmonstratensem simpliciter in manibus sui Superioris. Vnde meritò dici possunt professi in specie, seu in genere subalterno, iuxta secundum membrum distinctionis Calder. Vnde quatenus ex dispositione Constitutionis Gregorij XV. debeant seruare stabilitatem, hæc quidem non est intelligenda in ordine ad aliquod certum, & indiuiduum Monasterium, quæ diceretur stabilitas in loco; sed de stabilitate in specie, quatenus importat permanentiam in eadem Religione, quam profitentur, cum verba intelligi debeant iuxta naturam materiæ subiectæ, *ad l. insulam, ff. qui pot. in pign. hab. l. si stipulatus, ff. de vsur.* Decian. *cons.* 45. *in* 2. *vol. n.* 27.

5 Quod quidem clariùs elucescit ponderando tenorem dictarum litterarum Gregorij, in quibus Papa nedum statuit quod Religiosi Communitatis antiqui rigoris non sint magis vnius Monasterij, quàm alterius: quæ verba repugnant stabilitati in loco, cuius vigore Monachus ascribitur vni præciso Monasterio priuatiuè quoad aliud, vt colligitur ex Calder. *præfat. cons.* 23. *vers. alij sunt qui profitentur.*

6 Verùm etiam ad remouendum omnem scrupulum adiecit clausulam, *Non obstantibus Constitutionibus quibuscumque, & speciali stabilitate promissa in professione.* Per quæ verba fuit expressè derogatum stabilitati in loco, ex prægnantia, & efficacia derogatoriarum, *cap.* 1. *de constit. in* 6. *Clement. eos, in fine, de sepult.* Rota *decis.* 506. *n.* 5. *part.* 1. *recent.*

Neque obstat quod Papa voluerit seruari formulam solitam cum additione antiqui rigoris. Nam vltra quod hoc debet intelligi, vt fuit deductum in aliis decisionibus, in substantialibus, non autem in accidentalibus; cessat etiam difficultas, quia hoc intelligitur in omnibus, præterquam in iis, quorum contrarium fuit specificè dispositum. Paris. *cons.* 70. *num.* 12. *lib.* 2. Put. *decis.* 183. *lib.* 3. aliàs enim Papa voluisset incontinenti se corrigere, quod non est di-7 cendum, *l. præcipimus, C. de appellat. l. non ad ea,* vbi Glos. & Doctores, *ff. de cond. & demonstr.* Surd. *cons.* 33. *num.* 107.

Et ita vtraque, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de Iure Abbatissarum in fine decisionis 19. & inter decisiones diuersorum à Paulo Rubeo collectas, part. 6. decisione 4.

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Motmanno, 6. Februarij 1632.

ARGVMENTVM.

Confirmationes Ordinationum Regularium quando impugnari non possint de defectu intentionis Pontificis Stabilitas in loco, quæ promittitur in emissione Professionis, quomodo intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Defectus intentionis Pontificis concedentis opponi non potest in confirmatione Ordinationum Regularium, quando ipsa sunt inserta in supplicatione.*
2 *Derogatio non ampliat gratiam, neque supplet defectum intentionis, sed declarat voluntatem, & intentionem Pontificis.*
3 *Formula solita Professionis, vltra tria vota continet promissionem stabilitatis in loco.*
4 *Stabilitas requirit perpetuam permanentiam.*
5 *Promissio stabilitatis, quæ fit in Professione, intelligitur de stabilitate in Congregatione Communitatis.*
6 *Professionum diuersitas in Ordinibus parit scissuram, & quo remedio illi occurratur, & numero* 7.
8 *Carthusiani non promittunt stabilitatem in loco certo, & indiuiduo, sed clausuram.*
9 *Obedientia magis exercetur, quo pluribus successiuè Superioribus in diuersis locis Religiosi coguntur obedire.*
10 *Scriptura testibus præualere debent.*

RESOLVTVM fuit sententiam Rotalem latam pro obseruatione litterarum Apostolicarum, de quibus agitur, esse confirmandam. Quia nihil est, quod objici possit aduersus illius validitatem, & iustitia comprobatur ex pluribus decisionibus in priori instantia coram Domino Dunozetto emanatis, in quibus firmatum fuit litteris confirmationis, tam à fel. rec. Paulo V. quàm etiam à Gregorio XV. illius successore concessas esse iustificatas.

Cui resolutioni non obstat, quod posteriores litteræ sunt subreptitiæ, vel saltem possint redargui de defectu intentionis Pontificis concedentis, cùm post narratiuam, in qua colligitur quod nouæ ordinationes communitatis antiqui rigoris tendebant ad instaurationem veteris disciplinæ, omissa fuerit expressio, quod illæ non erant conformes institutis à primordio dictæ Religionis obseruatis. Quia fuit responsum, ad euitandam subreptionem sufficere, quod stante insertione ipsarum ordinationum in supplicatione Pontifex, saltem in genere potuerit cogitare ordinationes huiusmodi non esse dictis institutis conformes: quandoquidem adhoc, vt tanquam illis conformes obseruarentur, non erat opus confirmatione, *l. qui iure, ff. de milit. testament.* Corn. *cons.* 20. *numero* 14. *lib.* 2. Cassad. *decis.* 1. *de priuileg.* Intentio autem confirmandi huiusmodi ordinationes, etiam non conformes dictis institutis, arguitur ex clausula derogante omnibus ac in specie promissy stabilitati, quatenus dictis ordinationibus non sint correspondentes, cùm ea sit proprietas derogationis, vt licet non ampliet gratiam, neque suppleat defectum intentionis, attamen declaret voluntatem, & intentionem Principis confirmantis, seu concedentis. Bald. *in l. eum quem, numero* 38. *Cod. de fideicommiss.* Felin. *in cap. nonnulli, numero* 27. *de rescript.* Rebuff. *ad concord. in form. mand. Apost. gloss. in verb. non obstantibus, vers. & nota.* Surd. *in consil.* 303. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 3. Rota *decis.* 532. *sub num.* 6. *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Romana pecuniaria*, 26. *Martij* 1627. *coram Eminentissimo D. Cardinali Virili, impressa post tract. Moderni de iurepatr.*

Neque in eo versatur defectus intentionis Papæ, quod inter alia confirmauerit ordinationem, quæ habet, quod omnes Religiosi dictæ Communitatis sint communes, & nullus eorum dicatur, vel habeatur professus magis vnius, quàm alterius Monasterij dicti ordinis; sed legitima auctoritate transmissus ad aliud quodcumque Monasterium eiusdem Communitatis, iisdem iuribus gaudeat, ac si inibi expressè emisisset professionem: & deinde subiunxerit illa verba, Dummodo seruetur formula solita professionis, cum additione antiqui rigoris, quæ vltra tria vota continet promissionem stabilitatis in loco, vt in formula descripta per Specul. *titul. de regul. in princ. & per Trull. de Canon. de Regul. lib.* 1. *cap.* 17. *ad fin.* Cui stabilitati cum requirat perpetuam permanentiam, *cap.* 1. *&* 2. 19. *quæst.* 3. maximè repugnat transmissio professorum de vno ad aliud Monasterium, quia cum immediatè post dictam clausuram, Dummodo seruetur formula solita, sequantur verba, quatenus in aliis, quàm vt præfertur, antiquis dicti ordinis institutis non repugnent, & nulla ratio possit assignari, per quam Papa voluerit in eadem dispositione excipere stabilitatem in loco indiuiduo, & simul admittere contrariam ordinationem transmissionis Religiosorum de vno loco ad alium, vtique ne à sapientibus redargui possunt verba hæc confirmationis, iuxta *l. Saluius Arist. ff. de leg. præst. & l. ex facto, ff. de vulg. & pupill.* dicendum est tam ordinationes quàm dictam formulam cum additione fuisse limitatam ad antiqua instuta, præterquam in expressis, in quibus tanquam non exceptuatis secundum naturam exceptionis firma remanet confirmatio, *l. quæsitum, §. denique*, vbi Bart. *ff. de fund. instruct.* Dyn. *in rub. numero* 16. *de reg. iuris*, & declaratur intentio Principis volentis propositas ordinationes in expressis, licet primæuo instituto repugnantes, ad nor. per Dec. *in l.* 1. *num.* 25. *ff. de regul. iur.* Alexand. *cons.* 217. *num.* 29. *lib.* 2. Greg. *decis.* 609. *num.* 3. Ita vt promissio stabilitatis iuxta prædictas ordinationes intelligi debeat de stabilitate in congregatione communitatis, iuxta secundum caput distinctionis. Calder. *cons.* 23. *de regul.* & decisionem in hac causa factam 10. Ianuarij anni præteriti.

Præterea non obstat quod per prædictas ordinationes non conformes primæuo instituto præiudicetur ordini, qui admissa diuersitate professionum, patitur scissuram, cui malo sit tempestiuè occurrendum, iuxta text. *in cap. licet de vitanda, de elect.* Quia huic malo sufficientem cautelam in eisdem ordinationibus adhibitam esse constat ex eo; quod statutum fuit, vt ab omnibus dictæ Communitatis Monasteriis reuerenter agnoscatur Abbas Generalis vti caput speciale, à quo Vicarius eiusdem Communitatis, suæ electionis tenetur petere confirmationem, & cui Abbati generali omnes Religiosi eiusdem Communitatis tenentur promittere in Professione obedientiam, vt in litteris: quod proculdubio tendit ad conseruationem vnitatis, & exclusionem scissuræ, quæ illi est contraria, *cap. loquitur Dominus, & ibi Gloss.* 24. *quæst.* 1. quod etiam in decisione huius causæ 22. Aprilis 1630. fuit comprobatum.

Minùs obstat, quod ex professione cum dictis ordinationibus compatibili inducatur relaxatio disciplinæ, quæ aliàs potius retinetur à Religiosis obseruantibus stabilitatem in loco, tanquam perpetuum carcerem, quemadmodum de Carthusianis dicitur, quàm ab aliis habentibus occasiones vagandi in transitu de vno ad aliud Monasterium. Quia huiusmodi transitus non temerè, sed ex obedientia à Superiore iniuncta secundum eiusdem ordinis Constitutiones variis de causis, & plerisque casibus est permissus ipsis Præmonstratensibus, ac etiam Carthusianis, qui non promittunt stabilitatem in loco, sed clausuram obseruant. Nauar. *de regul. comm.* 4. *numero* 30. *cum seq.* quinimò eiusmodi debet recenseri inter officia promptæ obedientiæ, quibus tantò magis exercentur Religiosi, quo pluribus successiuè Superioribus in diuersis locis coguntur obedire, per ea quæ tradit Azor. *inst. moral. lib.* 12. *cap.* 11. *quæst.* 3. *in fin.*

Denique non obstant allegati defectus consensus Abbatis Generalis, & Conuentuum, qui pro oratoribus fuerunt in precibus Papæ porrectis nominati, & quod ex testibus constat de contrario, quodque respectu Religiosorum nominatorum non iustificetur eos esse professos in Monasteriis ibi enunciatis. Quia huiusmodi obiecta quoque sublata sunt in dictis decisionibus Domini Dunozetti, ex scripturis, quæ testibus præualere debent. Seraphin. *decis.* 339. *num.* 7.

Et ita vtraque parte informante, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatissarum in fine decisionis 20.

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Verospio 2. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

De Reformatione Religionis.

SVMMARIVM.

1 *Gratia vt non sit subreptitia, debet fieri mentio Priuilegiorum, & Constitutionum quas Papa probabiliter ignorare potest.*
2 *Dispositiua solum declarat quid verè concessum fuerit, licet verbum Fiat, ex quo gratia perficitur, referatur ad omnia.*
3 *Dispositiua vocatur à Practicis dispositio.*
4 *Clausula quorum tenores, ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem, etiam illarum Gratiarum, quæ propter derogatoriarum derogatorias requirunt particularem mentionem.*
5 *Noua professio in quo casu sit repetenda.*
6 *Monachus de Iure communi non potest retinere, & habere iura in duobus Monasteriis, & num. 9.*
7 *Actus ex se validus, & omnino ab alio separabilis, non potest per actum inutilem vitiari.*
8 *Amplia regulam, vt locum habeat etiam in rebus spiritualibus.*
10 *Reformationis nomen indicat rem ad suum primum principium restitutam esse.*

AGEBATVR in hoc dubio de confirmatione sententiarum Rotalium: & in tertia propositione hodie facta eiusdem Dubij, non solum repetitæ fuerunt eædem duæ obiectiones, quæ fuerunt sublatæ in aliis duabus disputationibus sub die 5. Iulij, & 20. Decembris anni 1632. quod scilicet non fuisset in litteris Reformationis derogatum voto stabilitatis; & quod non constaret de consensu Monasteriorum, à quibus dicebatur petita eadem Reformatio: verùm etiam addita fuit tertia obiectio contra validitatem earundem litterarum, & gratiam dictæ Reformationis, propter mentionem in ea non factam iuris Capituli, Generalis, quod scilicet illius dispositioni esset reseruata facultas derogandi, aut immutandi, quidquid antiqua ordinis instituta iuberent, tam ex eiusdem ordinis Constitutionibus, quam ex priuilegiis Apostolicis illis concessis, vt propterea fuerit necessaria illorum mentio ad excusandam gratiam vitio subrectionis, dum eas Constitutiones, & Priuilegia potuit Papa, qui Gratiam dictæ Reformationis concessit, probabiliter ignorare, tanquam Constitutiones particulares, ex notatis *in cap. vltimo, de offic. Archid. cap. 1. de constitut. lib. 6. cap. super litteris*, & ibi Felin. *n. 8. de rescript. in 3. reg.* & fuit dictum in hac eadem causa, occasione alterius competentis Capitulo Generali in decisione facta coram Domino Dunozetto, 29. Nouembris 1629. [1]

Ex his tamen obiectionibus non putarunt Domini ostendi iniustitiam dictarum sententiarum, vt singulis satisfaciendo, tertiò demum in hac causa responderunt. Quod enim eidem voto derogatum fuerit, non vno in loco legebatur in gratia Reformationis. Immò vt in eadem decisione dicebatur, necessaria fuit derogatio eiusdem voti, tam dum in dicta gratia concessa fuit facultas quibuscumque Religiosis huius Ordinis Præmonstratensis, vt Reformationem amplecti possent: quod in necessarium antecedens videbatur supponere, vt qui eidem Reformationi se subiicere volebant, possent deserere antiqua Monasteria, in quibus erant affiliati (cum non omnia Monasteria pro eadem Reformatione instarent, sed solùm Monasteria Sancti Pauli Virdunensis, & Salinæ vallis) quàm dum fuit in iisdem litteris Abbas Generalis Vniuersi Ordinis Præmonstratensis constitutus Caput huius nouæ Communitatis, & concessum Monachis in eadem Communitate victuris, vt non esse deberent magis Monachi vnius, quàm alterius Monasterij, & demum dum inducta fuit inter Monasteria reformata rerum omnium communio; cum hæc omnia, tanquam ea, quæ simul esse non poterant cum voto stabilitatis, necessariò concluderent eiusdem voti derogationem, vt ipsa gratia inanis non esset, & fuit late deductum tam in dicta decisione facta coram me, quàm in decisione 22. Aprilis anni 1630. coram Domino Dunozetto.

Neque ad hunc effectum visa fuerunt obesse ea, quæ ex parte Abbatis, & Capituli fuerunt sæpius considerata, quod scilicet tota hæc gratia restringeretur ab vnica clausula, & conditione, in qua pro forma requirebatur, vt in iuramento quod in posterum contingeret præstari ab his Reformatis, seruari deberet antiqua forma Professionis. Quod quidem fundamentum hodie confirmabatur ex originali ipsius supplicationis, in qua eandem clausulam non solùm apparebat positam fuisse in parte dispositiua; quod potuisset satis esse ad hoc vt per eam dici deberet restricta tota gratia, cum eadem pars sola declaret, quod verè concessum fuerit, licet verbum fiat, ex quo ipsa gratia perficitur, ad omnia referatur, vt scribit Rebuff. *in praxi, tit. de Signatura Grat. in 3. part. signat. in verb. quod obstantia Oratoris, numero 13.* Rota *decis. 642. num. 3. part. 1. & decis. 208. numero 2 part. 2. recent.* [2] vt propterea eadem pars vocetur etiam à practicis dispositio, vt obseruauit Rota *coram D. Decano in vna Romana Sancti Thomæ, 27. Iuny 1607. inter alias impressas decis. 361. num. 5.* verùm legebatur eadem [3] clausula ante perfectam orationem, & ante ipsum nomen confirmationis: ex quo approbata fuerunt Statuta huius Communitatis, ita vt regerentur ab vna, & eadem dispositione, tam ipsa prima, ac principalis dispositio, quàm hæc illius conditio, & restrictio inducta ex eadem clausula. Sed huic fundamento fuit etiam responsum in eadem prima decisione, quod post dictam conditionem, & clausulam posita fuit noua declaratio eiusdem conditionis, quatenus scilicet eadem forma antiquæ Professionis non repugnaret cum institutis huius Ordinis, præterquam in expressis, quod idem perinde erat, ac si dictum fuisset, vt ea restrictio intelligi ita deberet, vt non pugnaret cum iis, quæ superiùs concessa fuerunt, & est de natura Reformationis, vt post Oldrad. *consil. 230. in fin.* tradit Sarnens. *ad reg. de iure quæsit. non toll. quæst. 1. numer. 41.* Put. *decis. 133. numero 5. lib. 3.* Et præterea derogatum apparebat eidem voto ex clausula non obstantibus, posita in fine earundem litterarum, vt fuit in specie consideratum in decisione facta coram Domino Dunozetto, 10. Ianuarij 1631. quia cum in eadem clausula facta legeretur particularis, & præcipua expressio eiusdem voti stabilitatis in loco, quæ stabilitas solùm promittebatur secundum antiquam formam Professionis, cessabat omnis difficultas, quæ fieri poterat ex eadem conditione, cum etiam satis

satis esse potuisset, vt aliquo modo constaret de voluntate Papæ derogandi eidem voto ex clusula, quorum tenores, quæ ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem ad alias gratias, quamuis eædem gratiæ propter clausulas derogatorias derogatoriarum requirerent etiam ipsam particularem, & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret, vt de hoc stylo post Butr. *in consil.* 2. & Cassad. *in decis.* 2. *super Regular.* attestantur Felin. *in cap. nonnulli, num.* 7. *de rescr.* Gabr. *de clausf. conclus.* 9. *num.* 12. *Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 36. *num.* 29. & fuit resolutum coram Greg. *decis.* 109. *num.* 10. *& in decis.* 666. *num.* 2. *part.* 1. *recent. & in Cæsaraugustana dismembrationis,* 29. *Nouembris* 1627. *coram Domino Pirouano.*

5 Altera obiectio erat super defectu consensus duorum Monasteriorum, à quibus perita dicebatur confirmatio huius Reformationis, Monasterij scilicet Virdunensis Sancti Pauli, & Monasterij Sanctæ Mariæ Maioris Salinæ Vallis. Et hæc obiectio duplici modo in hoc dubio proponebatur: cum & negaretur, vt ij, quorum nomine data fuit supplicatio, essent Monachi in Monasteriis, & daretur expressa contradictio illorum Monachorum. Verum ea, ex quibus dicebatur probari eadem contradictio, non visa fuerunt Dominis aliquam fidem facere, non solùm quia Scriptura ad hunc effectum data, erat scriptura penitus informis; sed quia nihil officere poterant, quæ in eadem scriptura continebantur, cum esset solum supplex libellus datus nomine Reformatorum Abbati Generali contra quosdam Monachos, qui licet tunc non essent in Monasterio Salinæ Vallis, sed residerent in suis beneficiis, quorum Curæ præerant, iuxta dispositionem *cap. quod Dei timorem, de stat. Monachorum*; tamen asserebant se filios eiusdem Monasterij, & de facto interuertere tentarunt possessionem, quam illius Monasterij obtinuerant Abbas Gomberuaux, & alij Monachi Reformati. Quod factum cum aliunde non iustificaretur, quàm ex eo libello, in quo hæ prætensiones dictorum Monachorum impugnatiuæ narratæ fuerunt, visum fuit præterea pendere ab inspectione alterius articuli, in quo dicetur de validitate cessionis dicti Monasterij factæ à Monachis, qui tempore eiusdem cessionis verè in eo erant.

6 Quantam vero attinet ad personas Monachorum, qui se inscripserunt, & fecerunt Monachos eorum duorum Monasteriorum, visa fuit obiectio in hac parte tolli ex his, quæ fuerant considerata in secunda decisione facta coram me 20. Decembris præteriti, quod scilicet tunc cum petita fuit ea gratia, & confirmatio, verè probaretur, vt quorum nomine porrectæ fuerunt pro eadem gratia obtinenda, essent Monachi in eisdem Monasteriis, licet ante essent filij Monasterij Mussipontani, propter Professionem in eo emissam.

Neque contra hoc fundamentum, quod in eadem decisione constitutum fuit, obstare poterant ea, quæ dicebantur, tam contra dictam cessionem, ex qua possidere cœperunt Monachi hæc duo Monasteria, quam contra validitatem translationis factæ in viam eiusdem cessionis. Quia licet, vt ea translatio, & cessio valere potuissent, plura requirerentur, tam ex particularibus Constitutionibus huius Ordinis Præmonstratensis, quàm etiam ex dispositione iuris communis: tamen omnia vel apparebant seruata fuisse, vel si fuerunt omissa, non potuerunt nullam reddere ipsam translationem: quia cum eædem Constitutiones loquerentur in statu, in quo ante Reformationem vigebat votum stabilitatis in loco, non poterant dici necessariæ secundum statuta Reformationis, in qua eadem stabilitas non amplius in certo Monasterio, sed in vniuersa Religione promittebatur, cum semper quælibet dispositio intelligi debeat, dum antiquus rerum status mutatus non sit. Et examinatis in specie omnibus, quæ dicebantur opus fuisse ad validitatem dictæ translationis, quatuor illa erant, videlicet quod Monachi ad nouum Monasterium transituri, dimissi fuissent à tota Congregatione eius Monasterij, quod deserebant: quod obtinuissent absolutionem ab obedientia, quam in primo Monasterio promiserant proprio Abbati: quod reciperentur in filios ab Abbate, & maiori parte Monachorum eius Monasterij, ad quod fieri debebat hic transitus: & demùm quod in eodem Monasterio instauraretur professio, & votum obedientiæ promissæ primo Abbati. Quæ omnia, excepta noua professione, quæ tamen repetita fuit, cum id fieri debuisset etiam ex dispositione iuris communis, vt habetur *in cap. Abbatem, de verbor. signific.* & ex eo notant Abb. *num.* 5. *& in consil.* 96. *num.* 1. *in fin.* Dec. *in cap. præterea, numero* 61 *de præbend.* non potuerunt in hac translatione seruari. Cum enim antequam impetraretur à Sede Apostolica confirmatio huius Reformationis, inducta fuisset eadem Reformatio tam in Monasterio Mussipontano, cui per professionem dicebantur fuisse affiliati Petrus de Slans, Claudius Moricet, & Petrus Thienville, quam etiam in Monasteriis Virdunensi, & Salinæ Vallis, pro quibus iidem Monachi dictam confirmationem petierunt: & leges eiusdem Reformationis induxissent, non solum communionem inter omnia Monasteria reformata, verum etiam iuberent, vt obedientia præstaretur Abbati Generali, qui licet esset caput vniuersæ Religionis, erat tamen etiam præcipuum, ac peculiare caput huius communitatis: hinc patet quod vt ea translatio valere possit, non requirebat nisi eiusdem Abbatis Generalis auctoritatem, cum ipse esset Abbas vtriusque Monasterij; sicut etiam inde sequitur, quod ea, quæ dicuntur tam de licentia Abbatis primi Monasterij, quàm de acceptatione alterius Abbatis in secundo Monasterio, non poterant conuenire in hoc statu Reformationis, in quo non dabatur hæc distinctio inter Monasteria reformata. Et faciunt ad horum, quæ dicta sunt confirmationem, quod hæc omnia potuit intelligere sanctæ memoriæ Gregorius XV. qui confirmationem concessit dictæ Reformationis tam ex eo quod narratum fuit in litteris hoc genus viuendi sub obedientia Abbatis Generalis, quod reseruabatur ex forma constitutionum, quàm ex eo quod confirmatio earundem constitutionum petita fuit, cum hoc nomen confirmationis supponeret existentiam, & obseruantiam dictarum constitutionum.

Nec dicatur, vt valere non potuerit eadem translatio, eo quia illi, qui erant filij eorum duorum Monasteriorum, non cesserint liberè iura quæ habebant in dictis Monasteriis, sed assignatis sibi certis pensionibus, præsertim cum in Monasterio Salinæ Vallis aliqui ex Monachis, qui dictam cessionem fecerunt, reseruauerint sibi vtramque vocem, tam actiuam, quàm passiuam in futuris electionibus, quod repugnabat tam Constitutionibus Ordinis, quam dispositioni iuris communis, ex quo prohibitum est, vt Monachus possit retinere, & habere iura in duobus Monasteriis, *cap. si quis translatus,* 21. *quæst.* 1. *cap. vltim. de Religios. domibus, gloss. in capite constitutus, in verb. vocem, de election.* Quia præter ea quæ in satisfactionem huius obiecti adducta fuerunt in postrema decisione sub die 5. Iunij anni præteriti, vt tempore, quo petita fuit confirmatio Reformationis

tionis, non essent præsentes in iis duobus Monasteriis alij Monachi, præter eos, à quibus eadem confirmatio obtenta fuit; & quod constaret de expresso consensu aliorum Monachorum, qui erant in eisdem Monasteriis, vt in illis hæc Reformatio induceretur; pluribus modis crediderunt Domini posse in hoc dubio euitari dictam obiectionem; & quia satis erat, quod tam cessio eorum qui prius inibi erant, quam translatio ad eadem Monasteria aliorum Monachorum processerint ex auctoritate Abbatis, ne possent ea, quæ postea sibi inuicem 7 promiserunt iidem Monachi, irritam facere dictam translationem, tanquam actus, qui cum esset ex se validus, & non solum à dicta reseruatione separabilis, sed omninò distinctus, non poterat per actum inutilem vitiari, argumento *l. 1. §. sed si mihi ff. de verb. oblig. l. 1. § item quaritur, & §. Trebatius, ff. de aqu. quotid. & æstiu. cap. vtile 37. de reg.* 8 *iur. lib. 6.* quam regulam diffundi per omnes humanas actiones, & habere locum etiam in rebus spiritualibus, aduertit Petrus Peck. *in expositione eiusdem cap. vtile in 6.* ex Innoc. *in cap. cum ex officiis, de præscript.* & quia neque omnes reseruauerunt sibi eadem iura, sed duo solum Monachi in dicto 9 Monasterio Salinæ vallis. Immò quatenus conuenerunt ij duo Monachi, vt vsum vtriusque vocis habere possent simul cum reformatis, & hoc iure prohibitum erat, non potuit idem pactum irritam facere dictam cessionem, & translationem, sed potius ipsum vitiabatur, §. *neque illud, Auth. de non alienand.* & ex eo textu voluerunt Bald. *in Auth. si quas ruinas, num. 3. C. de sacros. Eccles.* Castr. *in Auth. qui rem, num. 7. C. eodem tit.* Felin. *in cap. cum ordinem, num. 2. de rescr.* & in terminis reseruationis factæ à Monacho, Imol. *in cap. cum M. Ferrariensis, num. 41. de constitut.* Ias. *in l. non solum, §. morte, num. 20. ff. de nou. oper. nunc. & Auth. ingressi, n. 30. & 37. C. de sacros. Eccles.* Et demùm quia hæc gratia, & confirmatio Reformationis, antequam expediretur, fuit sæpius examinata in Congregatione Regularium, & de ordine eiusdem Congregationis ab Episcopo Virdunensi, vt fuit consideratum in decisione 18. Iunij 1629. coram Domino Dunozetto: in qua in specie ponderatum fuit, quod iustificabatur consensus Abbatis Iustimontis, qui erat Pater Abbas Monasterij Salinæ vallis, ipsiusmet Abbatis eiusdem Monasterij Salinæ vallis, & cuius consensus defectus adducebatur hodie ex parte Abbatis, & Capituli generalis, tanquam præcipuum fundamentum ad probandam negatiuam, quod non interuenisset idem consensus. Et ex his visæ fuerunt Dominis cessare hæ duæ præcipuæ obiectiones, quæ semper, & in omnibus disputationibus repetitæ fuerunt.

Ad tertiam verò obiectionem, de qua nunquam actum fuit, vt hæc noua statuta, & mutatio in Religione fieri non potuerint, nisi de consensu Capituli generalis, propter priuilegia eiusdem Capituli, ne antiquis Ordinis institutis derogari posset sine illius consensu: Responderunt Domini, quod ex Reformatione in dictis tribus Monasteriis suscepta nulla successit mutatio in Religione, neque quidquam ex causa eiusdem Reformationis factum fuit contra Ordinis instituta, sed solùm restitutus rigor antiquæ disciplinæ, cum id concludat ipsum nomen Reformationis, ex qua res ad suum primum principium censetur restituta, *cap. ab exordio, 35. dist.* & notat Sanchez *super præcept. Decalog. lib. 6. capit. 2. numero 27.* Et sola mutatio voti stabilitatis, quæ ante Reformationem promittebatur in certo Monasterio, secundum verò Reformationem promitti debebat in vniuersa Congregatione, non poterat dici contra constitutiones Ordinis, si omnia Monasteria reformata vnam Congregationem, & Communitatem constituere debebant, prout vnum caput eidem Communitati fuit præpositum, nempe Abbas Generalis vniuersi Ordinis Præmonstratensis, vt latè deductum fuit in prima decisione facta coram me 5. Iulij præteriti.

Et ita vtraque, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de Iure Abbatissarum in fine, decisione 24.

CONSVLTVM XLV.

De Prælatis exemptis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem.

SVMMARIVM.

1 *Scribendi occasio.*
2 *Responsio.*
3 *Huiusmodi iurisdictio videtur inutilis.*
4 *De quo iure loquuntur ea qua ex aduerso adducuntur.*
5 *A quo tempore cæpit concessio exemptionis Regularium.*
6 *Prælati iurisdictionem spiritualem, & temporalem in seculares exercentes.*
7 *Huiusmodi sunt in duplici differentia.*
8 *De iis qui habent territorium separatum.*
9 *Quomodo appellantur.*
10 *De iis qui territorium separatum non habent.*
11 *Eorum nomen.*
12 *Loca exempta an sint in diæcesi.*
13 *Distinctio Abbatum.*
14 *Eorum diuersa nomina.*
15 *Qui sint, & quam potestatem habeant.*
16 *Prælati, qui habent territorium, in quo iurisdictionem Episcopalem exercent, possunt omnia facere qua in sua Diæcesi faciunt Episcopi.*
17 *Exceptuantur qua ad ordinis Episcopalis potestatem spectant.*
18 *Declaratio S. Congregationis Concilij.*
19 *Eiusdem declaratio an comprehendat inferiores Episcopo.*
20 *Tales Prælati sunt quasi Episcopi.*
21 *Quid de Prælatis non habentibus proprium territorium, & exercentibus iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos.*
22 *Posse eandem potestatem exercere, iuribus, & ratione comprobatur.*
23 *An iurisdictio Episcopalis sit necessariò coniuncta cum consecratione Episcopali.*
24 *Horum omnium limitatio.*
25 *Eiusdem limitationis ratio.*
26 *Differentia inter esse Episcopum, & habere potestatem quasi Episcopalem.*
27 *Dictio* quasi, *per modum causæ posita quid significet.*
28 *Quid quando ponitur per modum similitudinis.*
29 *Diuersitas inter habentes iurisdictionem Episcopalem in propria diæcesi separata, & habentes illam intra limites alterius diæcesis.*
30 *Diuersorum diuersum esse iudicium, ostenditur.*
31 *Respectu quorum Prælatorum id maximè procedat.*
32 *Quid sit Episcopatus.*
33 *Quando ea qua conceduntur Episcopis, Prælatis concessa non censeantur.*

34 *Dele*

34 Delegatus Sedis Apostolicæ est minor ordinario.
35 Rotæ decretum, siue decisio super dubio.
36 Qui Prælati sint similes Episcopis.
37 S. Congregationis Concilij declaratio.
38 Rotæ decisiones.
39 Huiusmodi Prælatorum potestas.
40 Territorium, & diœcesis an sit idem.
41 Quid sit diœcesis.
42 In quo casu Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes beneficia prouidere possunt.
43 Quibus competat etiam hæc facultas, & an competat Episcopis.
44 Huiusmodi Prælati possunt in casu hæresis contra quoscunque exemptos procedere.
45 Cui solùm authoritate Apostolica id conceditur.
46 Huiusmodi Prælati possunt etiam clausuram monialium S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectarum procurare.
47 Possunt earumdem monialium monasteria exempta visitare.
48 Declaratio S. Congregationis Concilij super hoc.
49 Possunt etiam hospitalia reformare exemptos compellendo.
50 Et cui hæc potestas concedatur.
51 Posse etiam procedere contra prædicatores, ostenditur.
52 Possunt etiam prouidere animarum curæ.
53 Cui alteri hæc potestas concedatur.
54 Possunt etiam tales Prælati iurisdictionem Episcopalem cum diœcesi habentes, Regulares quoscunque extra monasteria degentes punire.
55 Cui etiam hoc concedatur.
56 Possunt etiam corrigere Ecclesiarum capitula.
57 Possunt quoque beneficiorum uniones examinare.
58 Possunt pariter examinare quascunque Ecclesias exemptas.
59 Et in quibus aliis Prælatis id procedat.
60 Possunt similiter in causis ciuilibus mercedum, & personarum miserabilium se immiscere.
61 Possunt corrigere quoscunque clericos exemptos.
62 Possunt vnire beneficia, seu Ecclesias Parochiales suæ diœcesis.
63 Et quibus aliis hoc competat.
64 Possunt transferre beneficia ex Ecclesiis collapsis in alias, & illas reficere.
65 Possunt monasteria commendata, in quibus obseruantia non viget, visitare.
66 Ad quos alios hæc facultas extendatur.
67 Possunt vti facultate circa distributiones quotidianas.
68 Possunt frui facultate circa dispositiones vltimarum voluntatum ipsis committendas.
69 S. Rotæ decisiones.
70 Possunt videre omnes pias dispositiones quorumcunque Collegiorum, &c.
71 Ad quos alios hæc facultas extendatur.
72 Possunt scrutari sufficientiam notariorum.
73 Huius facultatis limitatio.
74 Possunt compellere Abbates negligentes ad lectionem S. Scripturæ.
75 Eiusdem facultatis restrictio.
76 Possunt cognoscere de subreptione, & obreptione gratiæ.
77 Huius concessionis ampliatio.
78 Possunt facere accessiones, beneficia, &c. circa Patronatus.
79 An ipsis concedatur facultas, quæ à Concil. Tridentin. sess. 24. cap. 6. Episcopis tribuitur.
80 Referuntur super hoc varij Doctores.
81 An procedat hæc facultas in aliis Prælatis territorium habentibus.
82 S. Congregationis super hoc declaratio.
83 Causæ matrimoniales, & criminales non sunt relinquenda iudicio Prælatorum, qui non habent proprium territorium.
84 Concilij Tridentini decretum.
85 An etiam excludantur ab hac facultate Abbates habentes iurisdictionem Episcopalem cum territorio.
86 Partem negatiuam ex variis Rotæ decisionibus probant Authores.
87 An hæc facultas ob præscriptionem, consuetudinem, &c. extendatur ad Prælatos exemptos territorio carentes.
88 Et an hoc possit illis competere ex Papæ delegatione.
89 Prælati exempti, & territorio carentes sine priuilegio, non possunt confessarios examinare, & approbare.
90 Et variis iuribus, authoribus, & declarationibus id ostenditur.
91 An saltem Abbates territorium habentes, & qui Nullius dicuntur, hac facultate vti possint.
92 Pars affirmatiua probatur.
93 Quid de facultate dandi licentiam Regularibus ad concionandum, & cui competat.
94 Quibus Prælatis communicetur facultas, quam aliqui Abbates habent, conferendi primam tonsuram.
95 Quid de facultate concedendi litteras dimissorias subditis sæcularibus ad suscipiendos Ordines ab Episcopis.
96 Concilij Tridentini decretum.
97 Ad quem pertineat harum litterarum concessio in casu quo Prælatus suam iurisdictionem quasi Episcopalem habeat contentiosam.
98 Huius doctrinæ limitatio.
99 Quid dicendum de facultate absoluendi à casibus Papalibus.
100 Quibus hoc competat.
101 Ad quem pertineat facultas dandi licentiam Episcopo Titulari, vt in eius territorio Pontificalia exerceat.
102 Prælati exempti existentes sub aliena diœcesi non possunt remittere denunciationes pro matrimonio celebrando.
103 S. Congregationis declaratio.
104 An seclusa hac declaratione, hæc facultas ipsis Prælatis competat.
105 Quibus competat assistere matrimonij contractui.
106 Et synodum congregare, & constitutiones synodales facere.
107 Et facere concursum ad prouisionem Parochialium Ecclesiarum.
Quibus Prælatis competat concedere indulgentias.
109 Exempti qui in aliena diœcesi iurisdictionem habent quasi Episcopalem, quæ communia habeant cum Episcopis, & aliis.
110 An iidem vocentur Prælati.
111 Huiusmodi exempti dicuntur sponsi suæ Ecclesiæ.
112 Dicuntur etiam in Ecclesiis sibi subiectis ordinarij, & in earum causis Iudices esse possunt.
113 Præferuntur omnibus clericis, dignitatibus, ac personatibus post Episcopos.
114 Possunt ea facere, quæ vel ex consuetudine, vel priuilegio illis competunt.

115 *Videtur ipsis concedi facultatem ferendi censuras, & absoluendi.*

116 *Quando, si fuerint Abbates vsum mitra, & baculi habentes, possunt degradationi clerici, loco Episcoporum, assistere.*

117 *Possunt probabiliter vti iurisdictione Episcopis concessa à Concilio Tridentino,* sess. 25. de Regular. cap. 11.

118 *Possunt etiam remittere denunciationes pro matrimonio contrahendo requisitas à Concilio.*

119 *Quid dicendum de facultate assistendi contractui matrimonij, vel etiam committendi alteri.*

120 *An teneantur soluere Episcopis canonicam portionem, & charitatiuum subsidium.*

121 *Quando teneantur ad synodum diœcesanam, aut Prouincialem accedere.*

122 *Conceditur collatio beneficiorum suarum Ecclesiarum.*

123 *Cùm prouideantur in Consistorio, quid facere teneantur.*

124 *Huiusmodi Prælati à Papa prouisi resignare non possunt, nisi in ipsius manibus.*

125 *An Episcopus, saltem vt Delegatus, possit visitare Ecclesias Parochiales Regularium, quibus imminet cura secularium.*

126 *Quid super hoc sit dicendum.*

127 *Decretum Concilij Tridentini hoc in casu an locum habeat.*

128 *Quid quando tales Ecclesiæ Parochiales non subsunt Prælatis vtramque iurisdictionem exercentibus in Parochos, & Parochianos.*

129 *Decretum Concilij Tridentini non concedit Episcopo ius visitandi altaria, sed personas curam secularium exercentes.*

130 *An per visitationem talium personarum intelligenda sint dependentia à tali cura.*

131 *Respondetur ad ea quæ releuare possent Episcopum.*

132 *An Episcopus id facere possit in vim alterius decreti Concilij Tridentini.*

133 *Bulla Pij V. adducitur ad intentum.*

134 *Episcopum id facere non posse in vim alterius decreti eiusdem Concilij ostenditur.*

135 *Exponitur mens decreti Concilij.*

136 *Adducitur pro Episcopo declaratio. S. Congregationis.*

137 *An illi faueat.*

138 *Quomodo sit intelligenda.*

139 *Argumentum non sumitur à tacito, vel præsumpto ad expressi destructionem, sed è contra.*

140 *Quis visitare debet oratorium per laicos erectum intra fines Parochiæ Regularium, quibus vtraque cura incumbit.*

141 *Tale oratorium an erigi potuerit sine Episcopi authoritate.*

142 *Ratio negatiua.*

143 *Demonstratur posse ab Episcopo visitari.*

144 *Rationes, & Concilij Tridentini verba.*

145 *Adducitur etiam decisio.*

146 *Exempto ædificante in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo.*

147 *Quomodo hoc ius visitandi tale oratorium competat Episcopo.*

148 *Generalis ordinis S. Hieronymi an possit in loco dicto* Hospitaletto *constituere Parochum, & alia facere.*

149 *Probatur pars affirmatiua.*

150 *Facultas deputandi Parochum cui competat.*

151 *Actus deputandi Parochum an sit actus ordinis Episcopalis, vel iurisdictionis.*

152 *Probatur hoc non repugnare Monachis.*

153 *In Monachis particularibus, & quando monasterium non habet populum sibi subiectum, non est de iure prohibitum illis habere curam animarum.*

154 *In hoc casu consuetudinem quoque subsistere, probari, & supponi debet.*

155 *Parochus à P. Generali sic designatus, an teneatur accedere ad Congregationes casuum conscientiæ.*

156 *Decretum Congregationis Concilij.*

157 *Alia declarationes ad intentum eiusdem S. Congregationis.*

158 *An dictus Parochus possit audire confessiones aduenarum illuc confluentium.*

160 *Requiri bonam fidem ex parte talium aduenarum, ostenditur.*

161 *Quid si Religiosi huius ordinis habeant communicationem cum Mendicantibus.*

162 *An possit dictus Parochus absoluere suos Parochianos à casibus reseruatis Episcopo loci.*

163 *Concilij Tridentini dispositio.*

164 *Monasterium hoc de* Hospitaletto *de quibus sit.*

165 *Reseruatio casuum concernit curam animarum, & administrationem Sacramentorum.*

166 *Facultas absoluendi à reseruatis Episcopo, an possit à Parocho per casuum reseruationem ab Episcopo auferri.*

167 *Facultas Episcopi circa reseruationem casuum ad inferiores Sacerdotes sibi subditos restringitur.*

168 *An possit dictus Parochus absoluere dictos aduenas à casibus reseruatis à propriis Episcopis in suis diœcesibus.*

169 *Fundamentum pro parte affirmatiua.*

170 *Reseruatio casuum est quid pœnale, & strictè interpretanda.*

171 *Videtur hoc introductum esse consuetudine.*

172 *Requiritur tamen ad hoc bona fides aduentantium.*

173 *Præfatus P. Generalis quæ facere non potest.*

174 *Vt Prælatus dicatur.* nullius Diœcesis, *quid requiratur.*

175 *Quæ ipsi Patri Generali ex hoc Consulto applicanda sint.*

176 *An possit facere illa, quæ competunt Episcopis, vt Episcopis, vel vt Delegatis.*

177 *Alia de hoc dubio remissiuè.*

178 *Episcopus an possit visitare monasterium dicti loci* Hospitaletti.

179 *Declaratio S. Congregationis.*

180 *Item decretum eiusdem S. Congregationis.*

181 *Quid sit notandum circa possessorium per Episcopum prætensum.*

182 *An si aliqua visitatio præcesserit, aliquod ius Episcopis acquisierit.*

183 *Per Episcopum debet probari, adfuisse scientiam præfati P. Generalis.*

184 *Item adfuisse consuetudinem præscriptam.*

185 *Item quod actus essent facti eo animo, vt consuetudo induceretur.*

186 *Quid vnusquisque facere potest.*

187 *Ius Episcopi præseruatum.*

188 *S. Rotæ decisiones ad intentum.*

IESVS

IESVS MARIA.

Scribendi occasio.

1 SÆpius requisitus à diuersorum Ordinum Regularibus circa facultatem, seu authoritatem, quam Abbates, seu alij Prælati Regulares habent in casu, quo non solùm sunt exempti à iurisdictione cuiuscunque Episcopi, seu Ordinarij, sed ipsi sint veluti Ordinarij, iurisdictionem spiritualem, & quandoque temporalem in populum exercentes. Ad quam dubitationem sic respondendum duxi, in re difficultatibus plena, nec satis expedita, sed confusim, & implexè ab Authoribus disputata.

Responsio.

2 PRimò quidem videri, illam inutilem prorsus esse, eo quòd de iure communi monasteria omnia, monachi Regulares, & Prælati ipsorum sub 3 Episcopi in cuius territorio sunt, obedientia manere debeant. Etenim ex Concilio Arelatensi, quod refertur *in can. monasteria* 18. *q.* 2. sic habetur: *Monasteria, & monachorum disciplina ad eum pertinent Episcopum, in cuius territorio sunt constituta*. Et ita colligunt Petrus Rebuffus *de congr. portione, num.* 121. Quintil. Mandos. *de signat. grat. tit. Exemptiones ab Episcopis, vers. omnes Ecclesia.* Paulus Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 9. quos refert Cenedo *ad Decretal. Collect.* 87. *numero* 4. Vnde ex Concilio Aurelianensi 1. sic ibidem *can. Abbates*, deciditur: *Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur, qui semel in anno in loco, vbi Episcopus elegerit, accepta vocatione conueniant.* Hinc etiam Paschalis Papa, *ibidem can. Abbatibus*, hæc statuit: *Abbatibus, qui neque sub Primate, neque sub Patriarcha sunt, nullus prorsus Episcoporum Episcopalia qualibet administret. Cum enim se nulli Episcopo omnino sub esse profiteantur, consequens est, vt nullus Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam extraneis largiatur.*

4 Verumtamen hæc non cogunt, cùm solùm loquantur de iure communi vetusto, non de illo prout includit etiam exemptionem, & exemptionis priuilegia dictis Regularibus concessa, iuxta plurimorum communem sensum, quos refert Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.* 105. *à num.* 3. Adeo 5 quod à tempore Diui Greg. Magni hæc concessio ab aliquibus assignetur. Quod quamuis incertum sit, saltem de posterioribus Pontificibus id nullus negare poterit. Specialiter quoad intentum, quod pluribus Regularium præpositis à Sede Apostolica concessum fuerit, vt nedum ipsi, & eorum Religiosi subditi, ab Episcopis, & communibus plebis Ordinariis exempti sint; sed & quod in aliquem populum iurisdictionem, Episcoporum instar, habeant, spiritualem, & temporalem in sæculares iurisdictionem exercendo, constat in pluri- 6 bus, prout de Generali monachorum S. Hieronymi in loco *Hospitaletti* dicto intra fines Diœcesis laudensis dicitur; & de Abbatibus Cassinensibus, & S. Mariæ Tremitanæ Congregat. Lateranensis, ac de aliis Abbatibus ordinis S. Benedicti in Cathalonia, & S. Dionysij Parisiensis, & Genouefæ Virginis Canonicorum Lateranensium, & similibus refert Barbosa de *iur. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 22. & de Abbatibus Cassinensibus Sayrus *in Claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 83. Vbi etiam de Commendatariis S. Ioannis. De quibus omnibus, & aliis, quæ ad meam notitiam hucusque non peruenerunt, hæc procedet disceptatio.

7 Pro cuius clariori decisione præmittendum, huiusmodi Prælatos, seu Abbates regulares, siue etiam 8 sæculares, habentes populum sibi spiritualiter, & temporaliter subiectum, esse in duplici differentia: 9 Alij enim habent territorium, aut diœcesim omninò separata, & dicuntur esse *Nullius diœcesis*, quia neque in diœcesi, neque de diœcesi alterius sint, sed dicuntur habere propriam diœcesim per se, respectu cuius ipsi etiam *Diœcesani* dicantur, & Diœcesanorum appellatione veniant. Cardinal. *in Clement.* 1. *§. volumus, quæst.* 4. *num.* 2. & Panorm. *numer.* 15. *de foro compet.* Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disputat.* 29. *num.* 16. *vers. ad primam confirmationem, & libro* 8. *disput.* 2. *num.* 12. Rota *decis.* 324. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* Sigismundus de Bononia *de elect. dub.* 51. 10 Tamburinus *de iur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 1. *quæst.* 5. Alij verò sunt qui territorium, aut diœcesim separata non habent, sed sunt in alterius diœcesi, à diœcesano tamen, seu Episcopo exempti: vnde communi vocabulo vocantur *exempti* existentes in aliena diœcesi. Exempti enim, & loca exempta, etsi non sint 11 *de diœcesi*, sunt tamen *in diœcesi*, vt patet ex *cap.* 2. *de* 12 *constitut. in* 6. *& cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. in* 6. dum dicitur, quod Episcopus in qualibet parte suæ diœcesis potest iurisdictionem ordinariam exercere, dummodo in loco non exempto id faciat: ergo locus exemptus est in diœcesi. Facit etiam textus *in cap. de monialibus, de sentent. excommun.* vbi dicitur, quod Moniales absoluantur ab Episcopo, in cuius diœcesi monasterium situm est, & tamen Glossa *ibi* etiam intelligit de exemptis. Pro quo etiam extant plures S. Rotæ decisiones, & Doctores, quos referunt, & sequuntur Gonzalez *sup. Reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 43. *à num.* 187. Sigismundus, & Tamburinus relati.

13 Vnde ortum habuit distinctio illa de Abbatibus (eadem ratio est de Prioribus, Præpositis, aut similibus nominibus appellatis.) Alij enim dicuntur esse 14 *in diœcesi*, & *de diœcesi*: alij *in diœcesi*, sed non *de diœcesi*: alij verò nullius *diœcesis*. Primi sunt illi, qui in diœcesi aliqua consistentes omninò sub- 15 duntur Episcopo, seu Diœcesano, eo quòd nullam habeant exemptionem. Secundi sunt illi, qui illam habent, sed non habent territorium, aut populum sibi subiectum. Tertij sunt illi, qui non solùm sunt exempti à Diœcesano, sed etiam habent territorium, & populum sibi subiectum, & exemptum ab omni alio Diœcesano. Sic colligo ex Stephano Aluino *in tract. de potest. Episcop. & Abbat. p.* 2. *capite* 22. *num.* 31.

16 His positis, dicendum primò est, Abbates, seu Prælatos Regulares illos, qui habent proprium territorium, & diœcesim, in qua iurisdictionem Episcopalem exercent, & dicuntur nullius diœcesis, nisi aliquo speciali iure prohibeantur, posse omnia facere, quæ faciunt Episcopi in sua Diœcesi, exceptis tamen iis quæ ad Ordinis Episcopalis potestatem spectant. Gloss. *in capite Ordinarij*, vbi etiam 17 Geminianus *de offic. Ordin. lib.* 6. Moneta *de Commut. vltim. volunt. capite* 5. *numero* 455. Rota coram Orano in vna Burgensi *Iurisdictionis*, anni 1596. Et *decisione* 1386. *coram Cardinali Seraphino*, & *decis.* 1052. ac plures alij, quos etiam referunt, & sequuntur Sigismundus, & Tamburinus relati. Quibus iungitur Sanchez *consil. moral. libro* 7. *capite* 21. *numero* 3. ex pluribus iuribus, & Docto- 18 ribus. Colligitur primò ex declaratione S. Congregationis Concilij, quam refert Rota *ea decis.* 1052. vbi non obstante quod in Concil. Tridentin. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. dicatur, quod causæ

matrimoniales Episcopi tantùm examini, & iurisdictioni relinquantur; nihilominus deciditur, quod si *Prior est nullius diœcesis, & habet quasi Episcopalem iurisdictionem, litteræ dispensationum matrimonialium sunt ipsi committendæ.* Quod signum manifestum est, tales Prælatos nullius diœcesis 19 posse omnia, quæ Episcopi possunt. Secundò ex aliis, quas refert Sigismundus supra, vbi dictum decretum Concilij declaratur non comprehendere Prælatos inferiores Episcopo, qui sunt nullius diœcesis. Tertiò ex similibus aliis declarationibus in materia Confessariorum, & Concionatorum, de quibus in sequentibus. Quartò ex aliis decisionibus, quas refert Barbosa in locum Concilij relatum, *numero* 47. *& seqq.* Ac demùm ex ea 20 ratione, quod tales Abbates, seu Prælati regulares habentes tale territorium, sunt quasi Episcopi, atque ita retinere debent omnem iurisdictionem, & potestatem Episcopalem.

21 Dicendum secundò, etiam Abbates, seu Prælatos Regulares non habentes proprium territorium, si tamen habeant iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos, posse circa illos exercere omnem iurisdictionem Episcopalem, quam Episcopi circa suos subditos exercent. Sic ex Innocentio, Panormitano, Felino, Deciano, Nauarro, & Sanchez eliciunt Si- 22 gismundus, & Tamburinus supra. Et fauet Rota coram Orano relata, vbi dicitur Abbatis territorium esse Ecclesias sibi pleno iure subiectas. Et ratio videtur esse, quia eo ipso, quod tales, siue ex priuilegio, siue ex consuetudine legitimè præscripta habent iurisdictionem Episcopalem, necesse etiam est quod habeant quidquid ea iurisdictione Episcopali denotatur, aliàs talis iurisdictio vana esset, inutilis, & ventosa, ac solum de nomine; nec haberet omnia, quæ ad eam sunt necessaria, contra *l.* 2. *ff. de iuris-* 23 *diction. omn. iudic.* Quod ex eo etiam firmatur, quia iurisdictio episcopalis non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecratione episcopali, vt videre est in Episcopo titulari, qui nullius Diœcesis est ordinarius Pastor, & in Episcopis qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu: ergo poterit dari separata, itaut aliquis habeat omnem iurisdictionem episcopalem sine ipsa episcopali dignitate. Barbosa *de Iur. Ecclesiast. lib.* 1. *capite* 8. *numero* 23.

24 Dicendum tertiò, traditam doctrinam limitandam esse, vt non teneat pro casibus, in quibus aliqua conceduntur Episcopis provt episcopi sunt, vel episcopalem iurisdictionem habentibus in Diœcesi, seu territorio separatis, provt tales etiam sunt: ita vt ea extendi non possint ad alios talem qualitatem non habentes. Ita similiter Sigismundus, & Tamburinus relati, post alios, quos referunt. Et ratio est, quia talia censentur ipsis concessa *priuatiuè* quoad 25 alios quoscumque, non *cumulatiuè*, ac perinde non debent extendi, iuxta communem doctrinam de dictionibus *priuatiuè, & cumulatiuè*, seu *accumulatiuè*. 26 Et etiam, quia sine dubio diuersum quid est, etiam quoad potestatem iurisdictionis, esse verè Episcopum & habere potestatem *quasi* Episcopalem. Etsi enim dictio *quasi* quando ponitur per modum causæ, provt est 27 in illo Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti à Patre*, denotet, & exprimat veritatem, Baldus *in l. qui Romæ* §. *duo fratres*, *ff. de verbor. obligat.* Barbosa *in tract. de Dictionib. dict.* 311. *num.* 3. quando tamen 28 ponitur per modum similitudinis, (vt in præsenti) denotat improprietatem, fictionem, & diminutionem. Provt ex intibus, S. Rotæ decisionibus, & pluribus Doctoribus Barbosa *ibid. num.* 1. Similiter diuersum quid est habere iurisdictionem Episcopalem in propria diœcesi, & territorio separatis, ac habere illam intra limites, seu fines alterius diœcesis, seu territorij; quia primum est esse veluti in domo propria, secundum verò esse in domo alterius. Ergo ex vno ad aliud non potest fieri illatio, 29 cum iuxta Axioma iuridicum, *Diuersorum diuersum est iudicium, ex l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de* 30 *verbor. obligat.* Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 32. *num.* 8. *& decis.* 42. *num.* 10. Vnde Magister S. Palatij *in indice librorum expurgandorum, in expurgat. numero* 6. *pagina* 461. *Emmanuel Sà*, inquit: *Prælati exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in suos, non possunt in eos quidquid possunt Episcopi in sibi subditos, nisi ex speciali indulto Sedis Apostolicæ.* Quod maximè procedit respectu 31 Prælatorum exemptorum, qui sunt intra Diœcesim alicuius Episcopi, quia illi, licet aliquo modo dicantur extranei, vt probat Erasmus Cochier ex variis Doctoribus *in tractat. de iurisdict. Ordin. in exempt. part.* 1. *quæst.* 46. *numero* 2. *& part.* 2. *quæst.* 19. *numero* 3. *& quæst.* 45. *numero* 118. nihilominus Ordinarius plus iuris vindicat in exemptos istos, quàm in omnino extraneos. Rota *nouiss. decis.* 702. *numero* 4. *part.* 1. Cochier *numero* 118. *relato.* Et subiiciuntur in aliquibus ipsi Episcopo, vt inquit Hostiens. *in capite Cum contingat, numero* 1. *de for. compet. in capite Quanto, numero* 13. *& in cap. quoniam, de offic. ordin.* cum Episcopatus sit vnum corpus, cuius caput est Episcopus, & si ponantur ibi duo Episcopi, fiet vnum corpus 32 duo capita habens, quod est monstruosum, siue prodigiosum, & quod natura abhorret, & ius respuit, *can. in apibus* 7. *quæst.* 1. Sigismundus *supra num.* 11.

33 Vnde dicendum quartò: Ea quæ conceduntur Episcopis vt Sedis Apostolicæ delegatis, seu (provt Barbosa antiquior notat *in leg. cum prætor, §.* 1. *num.* 33. *ff. de iudic.*) quod idem est, quæ conceduntur illis *authoritate Apostolica*, siue iure communi, siue ex Concilio Tridentino, aut alio modo, non censentur concessa aut permissa Prælatis habentibus iurisdictionem Ordinariam quasi Episcopalem intra fines, seu limites Diœcesis alicuius Episcopi, seu Episcopatus; benè tamen habentibus talem iurisdictionem extra diœcesim cuiuscumque Episcopi, seu habentibus proprium territorium, seu diœcesim; aut, quod idem est, qui sunt nullius diœcesis. Duæ partes huius conclusionis sigillatim probandæ sunt, supponendo cum communi Doctorum, quod Episcopi possunt multa ex vi iurisdictionis Ordinariæ Episcopalis, multa etiam ex speciali delegatione Sedis Apostolicæ illis facta tum iure communi, tum præcipuè ex Concilio Tridentino. De quibus Azorius *tom.* 2. *institut. moral. lib.* 3. *cap.* 54. Franciscus Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastic. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 59. Riccius *in praxi aurea, resolut.* 449. & Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part.* 2. *in epilogo, & part.* 3. *allegat.* 92.

34 Prima ergo pars sufficienter suadetur ex dictis suprà *numero* 24. Quibus iungitur, quod cum delegatus Sedis Apostolicæ sit superior, maior, & dignior Ordinario, *cap. sanè, de offic & potest. iudic. delegat. cap. pastoralis, de offic. iudic. Ordinar.* cùm hæc dignitas conceditur Episcopo, solum debet credi concessa vero Episcopo, vel æquali ipsi, qualis solùm est is qui habet diœcesim, & territorium de per se; quia magis confidit Sedes Apostolica de istis, quàm de aliis, qui existunt in aliena diœcesi. Vnde cum esset dubium in Rota propositum de anno 1607. coram Coccino, an scilicet quidam Archidiaconus veniret nomine Ordinarij quantum ad commissionem dispensationum, quas Ordinariis committi

mitti voluit Concilium Tridentinum *sess.* 22. *de Reformat. cap.* 5. eadem Rota, prout habetur *decis.* 346. inter decisiones eiusdem Coccini decreuit non comprehendi, ex eo quod, vt inquit: *Aliàs congregatio Illustrissimorum Interpretum Concilij censuit, tunc dispensationes huiusmodi posse committi inferioribus Ordinariis, quando sunt nullius diœcesis, & habent quasi Episcopalem iurisdictionem, vt dicitur in causa nullius della Serena*, 19. *Nouembris* 1593. *coram Illustrissimo Seraphino. Quæ qualitas, quod sit nullius diœcesis non potest verificari in isto Archidiacono, quia licèt habeat territorium exemptum non subiectum iurisdictioni Episcopi, tamen non potest dici, quod non sit de Diœcesi, & in Diœcesi Burgensi.* Ex quo saltem à simili colligitur, quod ea quæ committuntur Episcopis, vt delegatis Sedis Apostolicæ, non censeantur concessa nisi veris Episcopis, & aliis habentibus iura Episcopalia cum Diœcesi, & territorio separatis, sicut illa habent veri Episcopi.

36

Secunda verò pars quartæ conclusionis colligitur ex eo, quod Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio, & diœcesi separata, sunt omnino similes Episcopis quoad potestatem iurisdictionis. Vnde cum Gregorius XV. in Bulla *de exemptorum priuilegiis* plura concessisset Episcopis Diœcesanis in ordine ad exemptos, nihilominus S. Congregatio Concilij declarauit non intelligi illis tributam aliquam facultatem *in personas nullius diœcesis.* Ex eo sanè quia tales personæ sunt plenè subiectæ Prælatis *nullius.* Hinc etiam de illis dixit Rota in Lucensi, seu nullius *Iurisdictionis*, coram Seraphino *decis.* 1278. *num.* 4. haberi ac si essent *extra territorium Episcopi in omnibus, & per omnia.* Et in vna Pisciensi, seu nullius *iurisdictionis*, coram Gypsio *decis.* 798. *num.* 3. & 4. inter collectas a Farinacio, quod nomine Ordinariorum veniunt, & quod ita declarauerit S. Congregatio Concilij. Similiter de illis habet alia Rota Volaterranensis *iurisdictionis in* 2. *part. diuersorum decis.* 207. quod illi, nec sunt *in diœcesi, nec de diœcesi*, ad differentiam aliorum Prælatorum, qui habent suam iurisdictionem in diœcesi aliorum; tales enim licet non sint *de diœcesi*, sunt tamen *in diœcesi*, iuxta doctrinam Abbatis, Felini, & Vbaldi, quos eadem Rota affert, impugnans eos qui dicunt quod *locus exemptus constituat territorium de per se.* Et ita Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 2. *num.* 12. de illis dicit: *Hi in sua diœcesi plenam Episcoporum iurisdictionem habent, ab illisque sola consecratione differunt, vt passim tradunt Doctores.* Ex quo rectè infertur, posse illos facere omnia quæ veri Episcopi, etiam vt delegati Sedis Apostolicæ faciunt.

37

39

Supponimus autem territorium, & diœcesim idem esse, hoc solum excepto, quod Diœcesis est territorium quoad spiritualem iurisdictionem, & territorium quoad temporalem, *cap. si Episcoporum* 16. *q.* 2. Ioannes Andreas *in c. cum Episcopus, de offic. ordinar. lib.* 6. Ruinus *cons.* 22. *num.* 5. *in fin.* Abbas *cons.* 82. *num.* 7. & Barbosa post illos *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 39. *n.* 85. & 86. Et quod diœcesis est *Ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus*, vel *vbi est, Episcopus, & Episcopatus.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. p.* 1. *tit.* 1. *c.* 7. *n.* 8. Vide Erasm. Cochier *de iurisdict. ordin. in Exempt. part.* 4. *q.* 74.

40

41

Ex his iam primò elicitur, præfatos Prælatos Regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in populum, posse in casu negligentiæ Religiosorum exemptorum, authoritate Apostolica beneficia ad illorum dispositionem spectantia prouidere, iuxta *Clement. vnic. de supplenda negligent. Prælator.* Vbi Doctores communiter. Cùm autem hæc facultas non competat Episcopis respectu exemptorum, nisi solùm *authoritate Apostolica*, vt habetur in eadem Clementina, non competet aliis non habentibus territorium, aut diœcesim, iuxta dicta.

42

43

Secundò, posse etiam in casu hæresis procedere contra quoscunque exemptos, iuxta *cap. Ad abolendam, de hæreticis.* Quia tamen facultas hæc procedendi contra exemptos conceditur Episcopo solùm *authoritate Apostolica*, & vt delegato ipsius, ideo etsi competere possit dictis Abbatibus, &c. habentibus territorium, & diœcesim, prout tenent Ludouicus Molina *de iustitia, tract.* 5. *disp.* 28. *num.* 11. Castrus Palaus *in oper. moral. p.* 1. *tract.* 4. *disput.* 8. *punct.* 12. §. 1. *num.* 6. *in fin.* & Carena *de offic. S. Inquisit. part.* 1. *titul.* 6. §. 4. Non tamen competet aliis non habentibus dictum territorium, aut diœcesim, etiamsi habeant iurisdictionem Episcopalem, propter dicta in superioribus.

44

45

Tertiò, posse dictos Prælatos clausuram Monialium etiam Sedi Apostolicæ immediatè subiectarum eiusdem Sedis authoritate procurare. Ita enim conceditur Episcopis *cap. periculoso, de statu Regular. in* 6. Et in Concil. Trident. *sess.* 25. *de Regularib. cap.* 5. Cum autem hoc concedatur illis, vt delegatis Sedis Apostolicæ, ideo extendendum est ad Prælatos habentes iurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio, & diœcesi, non autem aliis, propter dicta.

46

Quartò, posse etiam dictos Prælatos monasteria exempta Monialium, quæ nulli alij superiori subdita sunt, nisi solùm Sedi Apostolicæ, annis singulis visitare. Ita enim conceditur Episcopo *in Clement. Attendentes de stat. monach.* quod innouatur à Concilio Tridentino *sess.* 25. *de Regular. cap.* 9. vbi disponitur, quod *monasteria Sanctimonialium Sanctæ Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, etiam sub nomine Capitulorum Sancti Petri, vel S. Ioannis, vel aliàs, quomodocunque nuncupentur, ab Episcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obstantibus quibuscunque.* Quod quidem decretum Sacra Congregatio declarauit esse intelligendum quoad spirituale gubernium, sed non quoad temporale, vt refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. num.* 93. vbi *num.* 94. subdit per illud Concilij decretum nullam iurisdictionem esse concessam Episcopo in monasteriis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, nisi in concernentibus spiritualia; in temporalibus verò, nihil agere posse. Hæc porrò, sicut præcedentia solùm possunt conuenire dictis Prælatis habentibus proprium territorium, non aliis carentibus ipso, & existentibus intra fines alterius, iuxta dicta.

47

48

Quintò similiter posse reformare hospitalia, compellendo etiam exemptos ad hoc. Sic enim statuitur in Clementina *Quia contingit, de Religios. domib.* innouata à Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 15. *de reformat.* & *sess.* 25. *cap.* 8. *de reformat.* Quia verò hæc concessio in ordine ad exemptos solum conceditur Episcopis *authoritate Apostolica*, seu quod idem est, vt delegatis illius, non competet, iuxta dicta, nisi illis Prælatis, qui habent proprium territorium, vel diœcesim.

49

50

Sextò, pariter posse procedere contra concionatores hæreses prædicantes, etiamsi sint exempti. Quia hoc conceditur Episcopo *authoritate Apostolica*, & vt Sedis Apostolicæ delegato in Concil. Trident. *sess.* 5. *de reformat. capite* 2. De qua concessione Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regul. quæst.* 32. *artic.* 8. Portellus *in dub. Regular. verbo Prædicatores, numero* 12. Alter Rodriguez *in Compend. resolut.* 112. *numero* 12. De eadem pariter dicendum non extendi nisi solùm ad habentes Episcopalem iurisdictionem cum propria diœcesi, vt ex dictis innotescit.

51

Septimò

52 Septimò quoque posse prouidere, vt *per deputationem idoneorum Vicariorum, & congrua portionis fructuum designationem cura animarum nullatenus negligatur*, à quibuscunque etiam exemptis ad residentiam personalem obligatis, & non residentibus. Propter decretum Concilij Trident. *sess.6. de Reformat. cap.2.* Quod tamen quia dicit esse *officium Episcoporum tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatorum*, non 53 incumbet dictis Prælatis habentibus iurisdictionem Episcopalem in diœcesi aliorum, iuxta probata. De hac porrò concessione agunt Mandosius, Salzedo, Franciscus Leo, Armendariz, & alij, quos citat Barbosa in collectan. ad hunc locum Concilij.

54 Octauò similiter posse dictos prælatos habentes iurisdictionem Episcopalem cum diœcesi, vel territorio punire quemcumque Regularem extra Monasterium degentem, etiam sui ordinis priuilegio non obstante. Propter decretum Concilij Trident. *sess.6. de reform. cap.3.* vbi id statuitur. Cum verò id concedatur Episcopo *tanquam super hoc à Sede* 55 *Apostolica delegato*, excluduntur alij Prælati habentes diœcesim tanquam Episcopi, propter dicta in superioribus. De hac porrò concessione, & decreto Concilij tractant Campanile *in diuers. iuris canonic. Rubric.12. cap.13.* Riccius *in decis. Curiæ Neapolit. part.1. decis.223. num.4. & part.4. decis.231.* & alij, quos sequor *tom.1. mea Summa, c.11.n.8.& tom.3.verbo Causa iudicialis Regularium, num.13.*

56 Nonò pariter, visitare, & corrigere capitula Ecclesiarum, ipsorumque personas, non obstantibus quibuscunque, &c. Quia ita conceditur Episcopis in Eodem Concilio Trident. *sess.6. de reformat. c.4.* Quia verò additur ibi, *etiam authoritate Apostolica*, propterea exclusi videntur Prælati non habentes diœcesim, & territorium, propter dicta in superioribus.

57 Decimò quoque posse examinare vniones beneficiorum à quadraginta annis citra factas, iuxta eiusdem Concilij dispositionem *sess.3. de reform.c.6.* Sed cùm hoc concedatur ordinariis tanquam à Sede *Apostolica delegatis*, prout dicitur in eodem Concilio, non extenditur nisi ad habentes territorium, & diœcesim propriam, sicut de aliis concessionibus dictum est. De hac porrò materia aliquid dixi *tom.2. Summa cap.41.*

58 Vndecimò etiam posse visitare quascunque Ecclesias quomodolibet exemptas singulis annis, & opportunis remediis prouidere circa reparationem earum, & curam animarum. Quia ita conceditur in eodem Concilio *sess.7. de reform. cap.8.* locorum 59 ordinariis, quod procedere etiam in Prælatis inferioribus habentibus iura Episcopalia, tenuit Rota in Pisciensi, seu nullius *iurisdictionis*, coram Gypsio 16. Decembr. 1593. in decisionibus à Farinacio collectis *decis.798.* vbi idem refertur decisum in alia Salmantina *Iurisdictionis.* Excludi autem videntur ab hac facultate alij, qui non habent territorium, seu diœcesim, iuxta probata in superioribus. De quibus autem Ecclesiis exemptis loquatur Concilium, videndi 60 Rodriguez *tom.1. Quæst. Regul. q.36. art.1.* & Cespedes *in tract. de Exempt. Regular. cap.15. dub.133.*

Duodecimò, posse etiam in causis ciuilibus mercedum, seu miserabilium personarum procedere etiam contra Regulares extra Monasterium degentes, non obstante eorum exemptione. Propter decretum eiusdem Concilij *sess.7. cap.14.* Etsi quoad Regulares intelligi id debeat cum exemptione, quam posui *tom.3. summa, verbo causa iudicialis Regularium, n.6. & tom.5. in Mari magno Prædic. n.10. & sequentibus* ac maximè *tom.1. c.11. n.16.* Conceditur autem hæc facultas à Concil. *locorum ordinariis tanquam à Sede Apostolica delegatis*, & ita non extenditur ad Prælatos non habentes territorium, seu diœcesim, vt dictum manet.

61 Tertiodecimò, posse visitare, & corrigere quoscunque clericos, etiam exemptos, & extra visitationem. Quia ita decernitur in eodem Concilio *sess.14. de Reformat. c.4.* pro omnibus Ecclesiarum Prælatis, vt & Sedis Apostolicæ delegatis. Vnde idem videtur dicendum de hac concessione, quod de aliis similibus dixi. Et illi cohæret ea quæ conceditur *sess.24. cap.10. de Reform.* De qua etiam idem censendum.

62 Quartodecimò, iuxta decretum eiusdem Concilij *sess.21. cap.5.* posse vniri beneficia, seu Ecclesias parochiales suæ diœcesis. Quia verò id non conceditur nisi Episcopis, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, ideo non competet Prælatis in diœ- 63 cesi aliena existentibus, quantacunque potestate quasi Episcopali fulgere dicantur: nisi hoc ex priuilegio aliquo Pontificio, seu legitima præscriptione adquisierint. Rebuffus *in prax. beneficiorum, tit. de vnionibus, n.32. & 33.* Sbroz. *de vicario Episcopi lib.2. q.115. n.12.* Azor. *tom.2. instit. mor. lib.6. c.28. q.10.* Competet tamen Abbatibus, seu Prælatis in propria diœcesi, vel territorio Episcopalem iurisdictionem habentibus. Vt bene Sanchez *lib.7. in Decalog. c.29. n.160.* post Abbatem, & alios, quos etiam sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episc. Alleg.66. num.14.*

64 Quintodecimò, posse item transferre beneficia simplicia ex Ecclesiis collapsis in alias Ecclesias, & parochiales Ecclesias collapsas refici curare, iuxta modum assignatum ab eodem Concilio *d. sess.21. c.7. de reform.* Cum id concedatur Episcopis. Quia verò conceditur ipsis, vt delegatis Sedis Apostolicæ, non poterit extendi hæc facultas nisi ad dictos Prælatos non solum habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, sed etiam diœcesim, vel territorium, propter dicta in superioribus.

65 Decimosextò, posse etiam commendata Monasteria, in quibus non viget Regularis obseruantia, necnon beneficia etiam curata, & Regularia annis singulis visitare, & ipsa Monasteria, etiam in quibus viget obseruantia, in casu quo superiores ea non visitauerint admoniti. Iuxta modum sanè, & præscriptum Concilij Tridentini *sess. 21. cap. 8.* Quod quia conceditur ordinariis, & Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, etiamsi non extendatur ad Prælatos inferiores non habentes diœcesim, seu territorium, extenditur tamen ad illa habentes cum iurisdictione quasi Episcopali, propter sæpius repetita. Videndus Azor. *tom.1. institut. moral. lib.12. cap.18. vers.6.* quem sequitur Barbosa *in collectan. ad hunc locum concilij num.5.*

67 Decimoseptimò, posse quoque vti facultate concessa ab eodem Concilio *sess.21. cap.3. & sess.22. c.3. de reform.* circa distributiones quotidianas ex tertia parte fructuum beneficiorum. Cum verò id concedatur Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis idem dicendum de hac concessione, sicut de aliis præcedentibus, quantum ad extensionem illius ad Prælatos inferiores.

68 Decimooctauò, frui quoque posse facultate concessa ordinariis in eodem Concilio *sess. 22. cap.5. & 6. de reform.* circa dispensationes, seu commutationes vltimarum voluntatum ipsis committendas. Quod intellige sicut in superioribus dicta, quando isti Prælati Episcopis inferiores sunt nullius diœcesis, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, cum proprio territorio. Vt habet Rota coram 69

Coccino

Coccino decis. 346. referens aliam *nullius* de la Serena, coram Seraphino, 19. Nouemb. 1595. Secus verò si non habent tale territorium proprium, sed in diœcesi alia. Pro quo dicta Rota Coram Coccino dixit: *Quæ qualitas, quod sit nullius diœcesis, non potest verificari in isto Archidiacono, quia licet habeat territorium exemptum non subiectum iurisdictioni Episcopi, tamen non potest dici quod non sit de diœcesi, & in diœcesi, Burgensi.* De quo maximè videndus Nicolaus Garzia *de Benefic. p.9.c.2.num.142. & seq.* & Flores de Mena *variar. Resolut. lib. 3. q. 24. num. 22.*

70 Decimonono, posse videre pias omnes dispositiones quorumcunque Collegiorum, & hospitalium iuxta modum, & dispositionem Concilij Tridentini *d. sess. 22. cap.* 8. Quæ dispositio cùm loquatur de Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, non videtur extendenda, nisi ad Abbates, 71 qui non solùm iurisdictionem Episcopalem, sed etiam proprium territorium habent separatum. Quo sensu intelligendi veniunt Flores de Mena *variar. quæst. lib. 2. q. 24. num. 22.* & Riccius *in Prax. aur. resolut.* 303. quos refert, & sequitur Barbosa super hunc locum Concilij, *num.* 16.

72 Vigesimò, posse similiter iuxta decretum Concilij Tridentini *eadem sess. 22. cap.* 10. scrutari sufficientiam Notariorum, & ea non reperta, ipsos arcere. Quæ authoritas cum concedatur Episcopis 73 tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, pari modo, ac præcedentes limitanda est pro Prælatis inferioribus Episcopo habentibus qualitatem territorij, & diœcesis separatorum. Et in hoc sensu accipiendus Sellius *in select. Canon. c. 25. n. 16.* referens id esse decisum, quem super hunc locum Concilij affert Barbosa *ibi num.* 2.

74 Vigesimoprimò, posse similiter in casu speciali, si Abbates monachorum negligentes fuerint in habenda lectione S. Scripturæ, eos ad id oppotunis remediis compellere, prout deciditur in eodem Concilio *sess. 5. de reform. cap.* 1. Quia tamen hoc con-75 ceditur Episcopis, vt Sedis Apostolicæ delegatis, solùm restringi debet ad Prælatos istos nullius diœcesis, seu habentes propriam diœcesim, aut territorium, conformiter ad dicta sæpius. Pro hac lectione videnda quæ dixi *tom. 4. Summa, verbo Lectio quoad Regulares, numero secundo.*

Vigesimosecundò, posse quoque cognoscere de subreptione, vel obreptione alicuius gratiæ concessæ alicui super absolutione alicuius criminis, 76 iuxta decretum eiusdem Concilij *sess. 13. de reform. cap.* 5. Quæ etiam concessio, cum solum sit facta Episcopo vt Sedis Apostolicæ delegato, non competet illis Prælatis, qui habent suam iurisdictionem in diœcesi aliena, prout dictum sæpius.

77 Vigesimotertiò, posse similiter cognoscere de subreptione, obreptione, & defectu intentionis constitutionum, seu consuetudinum faciendi quasdam deductiones fructuum beneficiorum in admissione ad illa, &c. Sic enim decernitur in eodem Concilio Trident. *sess. 24. cap. 14. de reformat.* Cum autem id concedatur Episcopo *tanquam Apostolicæ Sedis* delegato, non competet nisi solùm Prælatis habentibus diœcesim aut territoria separata, iuxta dicta. De hac porrò materia Nauarrus, Sayrus, Gutierrez, Leo, Riccius, Bonacina, & alij, quos refert Barbosa *in collect.* ad hunc locum Concilij.

78 Vigesimoquartò, posse pariter facere circa Patronatus, accessiones, beneficia, &c. ea quæ ordinariis conceduntur ab eodem Concilio *sess. 25. capit. 9. de reformat.* Quæ quia ipsi sunt concessa vt Sedis Apostolicæ delegatis, limitanda sunt quoad extensionem, iuxta dicta. Idem dicendum de facultate procedendi contra clericos concubinarios, iuxta decretum Concilij *eadem sess. cap.* 14.

79 Elicitur secundò ex dictis, facultatem concessam Episcopis à Concilio Tridentino *sess. 24. cap.* 6. illis verbis: *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, delinquentes quoscunque sibi subditos in diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis, sit permissum.* Elicitur inquam, hanc facultatem nullatenus communicari Prælatis istis, de quibus est sermo in præsenti, qui non habent territorium, aut diœcesim per se, sed sunt in diœcesi aliena. Tum quia id colligitur ex illis verbis *in diœcesi sua*, quibus denotatur ipsam non concedi illis, qui sunt in diœcesi aliena. Tum quia ita videtur decisum à S. Congregatione in declaratione, quam his verbis refert Garzia *de beneficiis part. 7. cap. 11.* & alij plures: *Non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, nec etiam Prælati Regulares, sed tantùm Episcopi priuatiuè quoad omnes alios.* Et ita tenent communiter Docto-80 res, specialiter Suarez, Cenedo, Toletus, Aragon, Rodriguez, Sanchez, & alij, quos referunt, & sequuntur idem Garzia *supra*, & Sigismundus de Bononia *de elect. dub. 51. num.* 8. Vnde subditi talium Prælatorum, imò ipsi Prælati exempti pro obtinenda gratia huius concessionis possunt recurrere ad Episcopum illius diœcesis, vt tradit Garzia *suprà*, & alij post ipsum.

81 Loquendo etiam de aliis Prælatis habentibus territorium, seu diœcesim, quamuis secundùm probabilem plurium opinionem posset dici istam Conciliarem dispositionem ad illos extendi, nihilominus si relata S. Congregationis declaratio sub-82 sistit, prout subsistere debet, quia communiter pro authentica habetur (vnde Suarez *tom. 5. in 3. part. disput. 41. sect. 2. n. 7.* de ea dicit: *Sufficienti ratione & authoritate nobis de ea constat*) tenendum est contrarium. Ratio est, quia in ea dicitur non comprehendi inferiores Episcopis *habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem,* maximè cùm addatur, *sed tantum Episcopi priuatiuè quoad omnes alios,* quæ verba tollunt omnem difficultatem. Præsertim, quia hæc concessio ex ea parte qua derogat iuri communi est odiosa, & ideò limitanda ad proprietatem verbi Episcopus. Suarez *sup.* Garzia etiam *suprà*, & quamplures alij, quos citat, & sequitur Barbosa *in collectan. ad eum locum Concilij, numero* 7. ac Sigismundus *supra*, & P. Diana *part. 4. Tractatu 4. Resolut.* 211. vtramque partem probabilem vocans.

83 Elicitur tertiò, causas matrimoniales, & criminales non esse relinquendas iudicio horum Prælatorum exemptorum, quia non habent proprium territorium, aut diœcesim; sed sunt in diœcesi aliena. Ita enim 84 colligitur ex Concilio Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 20. §. Ad hæc*, ibi: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantùm examini, & iurisdictioni relinquantur.* Verba enim illa *sed Episcopi tantùm*, excludunt Prælatos istos. Prout illos etiam exclusit Rota coram Coccino *decis.* 346. superiùs *num.* 69. relata. Et Rota coram Ottembergo in vna Constantiensi *iurisdictionis*, 29. Nouembris 1617. Et fauet declaratio S. Congregationis, quam affert Sigismundus *supr. num.* 9. apud quem

quem, & Barbosam *in Collectan.ad hunc locum Concilij,num.56.& de offic.& potest. Episcop. allegat.84. num.2.& de Appellat.iur. Appellat.89.num.18.* alia ad propositum.

85 Quamuis autem propter illa verba, *sed Episcopi tantum*, exclusi etiam videbantur ab hac concessione Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem Episcopalem cum territorio, & diœcesi, seu nullius diœcesis; nihilominus eos non esse exclusos, sed posse illos de prædictis causis cognoscere, resoluit Riccius *in decis.Curiæ Archiepisc. Neapol.decis.*184.

86 *part.* 4. & decisum refert Narbona *l.* 59. *gloss.* 1. *num.66.tit.4. lib.2.recop.* & sentit Rota in Burgensi *iurisdictionis*, coram Pamphllio *num.6.* quam refert Tamburinus *tom.3. de iure Abbat. in fine, decis.*44. Item Rota in causa Salamantina *iurisdictionis* coram Aldobrandino, die 1. Iulij 1565. Et constat ex dictis suprà ex decis.Rotæ 1032. coram Seraphino. Videnda etiam alia Rotæ decisio in Burgensi *iurisdictionis* coram Orano apud relatum Tamburinum *suprà decis.*41.

87 Ex præscriptione etiam immemorabili, consuetudine, vel priuilegio extendi posse hanc concessionem ad Prælatos exemptos præfatos territorio, seu diœcesi propriis carentes, & in diœcesi aliena existentes, resoluunt Glossa *in cap. litteras, de restitut. spoliat. & in cap.1.de consanguin. & affin.* Palat. *in repet.capit.per vestras,notab.2.§.1. num.33.* Couarruuias *de sponsal. part.2.cap.8. §.12. num.1. vers. verum*, Nauarrus *consil.* 1. *num.5. de offic. deleg. in antiq.aliàs consil.3. eod.tit. in nouis*, quia hoc decretum non sustulit consuetudinem in qua sunt inferiores Prælati, si sit immemorabilis, vt referunt decisum additio *ad dict. consil.3. Nauarri*, Gonzalez *ad reg.8.Cancell.gloss.33.n.5.*

88 Pariter id posse competere illis ex delegatione Papæ per *cap.proposuisti,de probat. & cap.ex litteris, de in integrum restit.& cap.1. vt lit. non contest.* resoluunt Couarruuias *d.n.1. vers.est tamen.* Rendina *in promptuario recept.sent.tom.1.tit.72. num.6*, asserentes non solere Romanos Pontifices causas matrimoniales, nisi ex iusta causa aliis quàm Episcopis committere.

89 Elicitur quartò, nec posse dictos exemptos territorio, & diœcesi carentes, speciali priuilegio, vti facultate concessa à Concilio Tridentino *sess.23. cap.15.* Episcopis ad examinandum, & approbandum confessarios pro confessionibus sæcularium audiendis. Cùm enim Concilium dicat: *Nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per*

90 *examen, &c. approbationem obtineat*, colligitur hanc facultatem solis Episcopis priuatiuè ad omnes alios quoscunque inferiores Prælatos competere. Sic enim decisum testantur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauar. l.4. tit.29. l.1. §.1. de confitendo semel in anno*, Sellius *in select. canonic.cap.14. num.27.* Stephanus Aluinus *de potest. Episcop. & Abbat. cap.19. num.6.* Barbosa *in collect. sup. hunc locum, num.23.* & alij. Colligitur etiam ex declarationibus S. Congregationis, quas ex eisdem authoribus habet idem Barbosa *ibidem*, & Suarez 4. *tom. de Pœnit.disp.28.sect.5.num.2.* maximè ex alia, de qua infrà. Ac proinde Rota in Calaguritana *Iurisdictionis*, coram Ottembergo die 9. Iunij 1611. apud Tamburinum in decisionibus adiunctis *tom.3. de iur. Abbat.decis.49.num.1.* dixit hanc facultatem competere Episcopo *priuatiuè*. Et eadem Rota in alia etiam Calaguritana *iurisdictionis*, coram Vbaldo inter decisiones relatas *decis.*50. dixit, Episcopum habere in hoc suam intentionem fundatam in iure communi, & assistentiam iuris. Additur autem in his duabus decisionibus id esse verum non obstante quacunque consuetudine contraria etiam immemorabili. Conformiter sanè ad Concilij decretum, vbi hoc statuit *consuetudine quacunque, etiam immemorabili*, non obstante.

91 Nihilominus tamen Abbates alios, seu Prælatos habentes territorium, seu diœcesim, & qui *nullius* dicuntur, dicta facultate Concilij vti posse, res est certa. Tum quia ita obtinuit vsus, & consuetudo, vt probant plura exempla, quæ afferunt Suarez *supr.num.3.*Barbosa *num.*28.Tum quia Confessarios

92 approbare non est actus Ordinis, sed iurisdictionis, dicti autem Prælati sunt similes Episcopis in iurisdictione. Tum maximè, quia ita declarauit S. Congregatio Concilij, quam refert, & sequitur Rota in Calaguritana *iurisdictionis*, coram Peña 4. Iulij 1604. & alia Rota eiusdem tituli, 26. Iunij 1604. coram Ottembergo, quæ habentur inter decisiones à Tamburino adiunctas suo tertio tomo, *decis.45.& 46.* Verba autem talis declarationis, ex quibus id totum quod diximus,roboratur,sunt hæc:*Si Abbates non sunt nullius diœcesis, ius approbandi Sacerdotes ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, atque licentiam concedendi Regularibus, qui in aliis quàm suorum ordinum Ecclesiis sacras conciones sunt habituri, ad ipsos nullo modo pertinere, sed tantùm ad Episcopum intra cuius diœcesis fines existunt.* Et ita tenent Suarez, & Borbosa *sup.* Tamburinus *de iure Abbat. tom.2. disp.6. quæst.11.* quamplures alios referentes.

93 Quintò elicitur, idem dicendum esse de facultate dandi licentiam Regularibus ad concionandum in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, iuxta decretum Concilij Trident.*sess.5. de reform.cap.2.* hæc namque facultas non competit Prælatis exemptis non habentibus territorium, seu diœcesim; sed tantùm illis, qui illam habent, & dicuntur *nullius diœcesis*.Ita enim colligitur manifestè ex declaratione S. Congregationis, quam immediatè antea adduxi: quæ credenda est authentica, vtpote quæ à S. Rota sæpiùs refertur.Tamburinus *suprà disput.* 11. *quæsit.*2.

94 Sextò etiam elicitur, facultatem concessam aliquibus Abbatibus ad dandum primam tonsuram, & minores Ordines suis subditis, tum iure communi *ex c. quoniam, dist.69.& cap. cum contingat, de ætat. & qualit.* tum propter specialia priuilegia, de quibus inter alios plures Suarez *tom.4.de Relig. tract.8. lib.2. cap.29.* nullatenus communicari huiusmodi Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem in aliena diœcesi habentibus. Non solùm quia, vt dixi *tom.4.Summæ,verbo Ordines Sacri,num.6.* hæc facultas nullatenus extenditur ad alios præter illos, quibus est concessa; sed etiam quia Concilium Tridentinum *sess.23.de Reformat.cap.10.* inquit: *Abbatibus, ac aliis quibuscunque quantumuis exemptis non liceat in posterum, intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiam si nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur,cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre.* Marchinus *de Sacramento Ordin.tract.1.part.2.c.10.* post alios. Vbi *num.16.* cum Molfesio *in summa*, & iuxta declarationem quandam S. Congregationis, quam ex eo refert, excipit magnos Abbates habentes plenam iurisdictionem sæcularem, & spiritualem in subditos, etiam laicos. Fauet & decisio, quam refert Sellius *in select. can.c.19.n.21.*

95 Idem septimò videtur dicendum de facultate concedendi litteras dimissorias suis subditis sæcularibus ad suscipiendos Ordines ab Episcopis, nisi obstent declarationes aliquæ S. Congregationis, quas refert Barbosa

Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 61. vbi dicitur hoc spectare ad Episcopum viciniorem Ecclesiæ *nullius Diœcesis.* Licet enim hæc facultas competeret exemptis, *ex cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. in* 6. vt ibi Antonius Andreas, Ancharanus, Franchus, & alij; hodie tamen post Concilium Tridentinum *d. sess.* 22. *cap.* 10. id non licet. Dicitur enim ibi: *Nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias aliquibus clericis secularibus, vt ab aliis ordinentur, concedant, sed horum omnium ordinatio, seruatis omnibus quæ in huius Sanctæ Synodi decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, pertineat, non obstantibus quibusuis priuilegiis, præscriptionibus, aut consuetudinibus.* Et infrà: *Concedentes autem dimissorias contra formam decreti, ab officio, & beneficio per annum sint ipso iure suspensi.* Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 2. *disputat.* 2. *quæst.* 26. *numero* 1. Vnde etiam consequenter ad ea quæ dixi *tom.* 3. *summ. verbo Dimissoriæ, numero* 3. etiam in casu quo aliquis Abbas, vel Prælatus regularis habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, contentiosam, & voluntariam in sæculares, adhuc non poterunt dictas dimissorias concedere, sed hoc pertinet ad Episcopum. Henriquez *in summ. lib.* 10. *cap.* 22. §. 3. Tamburinus *suprà*, ex decis. Rotæ in vna Vrbinat. *Parochialis* 14. Decembris 1592. coram Blanchetto.

96

97

98 Limita tamen, nisi huiusmodi Prælatus esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet congregandi Synodum; contra hunc enim non procedere determinationem Concilij, defendit Stephanus Gratianus *in discept. forens. cap.* 112. quem sequuntur Campanile *in Diuersor. iuris Canon. rubr.* 9. & Tamburinus etiam *suprà, num.* 2. ex alia decis. Rotæ in vna Salamantina *Iurisdictionis*, die 9. Maij 1594. coram Seraphino. Pro hac tamen facultate concedendi dimissorias & simili alia conferendi tonsuram, aut minores ordines, consulendum decretum S. Congregationis Concilij, quod refero consulto 22. de mandato Illustrissimi Domini Paulutij eius Congregationis Secretarij.

99 Pariter octauò idem dicendum de facultate absoluendi à casibus Papalibus Sedi Apostolicæ reseruatis, ob vrgentem necessitatem, & legitimum impedimentum adeundi Sedem Apostolicam, ex quibus Nauarrus *in Man. cap.* 27. *à n.* 88. Henriquez *in summ. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 7. *& alibi sæpius*, Auila *de censuris part.* 2. *c.* 7. *disp.* 1. *dub.* 6. Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 36. Angelus Bossius *in disceptationib. moral. disceptat.* 1. & alij. Talis enim facultas ita competit Episcopis, *cap. ea noscitur, & cap. de his, de sentent. excommunicat. & cap. eos qui, de sentent. excommunicat. in* 6. vt non competat aliis

100 Prælatis inferioribus, exceptis magnis illis, qui non solùm iurisdictionem Episcopalem habent, sed etiam propriam diœcesim, aut territorium. Henriquez *lib.* 6. *summ. cap.* 9. *num.* 7. *littera N, in Glossa*, Angelus Bossius *suprà dub.* 8. *num.* 42. Et ratio disparitatis est, quia illi qui subduntur exemptis in diœcesi aliena existentibus, possunt absolui ab Episcopo talis diœcesis; qui autem subduntur Prælatis nullius diœcesis, nullum alium habent Episcopum, à quo eam gratiam obtinere possint.

101 Similiter nonò, Prælati isti exempti non habentes propriam diœcesim, sed existentes in aliena, non possunt dare facultatem Episcopo Titulari, vt in eo loco Pontificalia exerceat: sed hoc pertinet ad Episcopum illius Diœcesis. Prout decisum refert Aldana *in compendio Canonicar. resolut. lib.* 1. *tit.* 4. Esto talis facultas competat Prælatis *nullius Diœcesis*, seu habentibus proprium territorium. Prout ex Flores de Mena *variar. resol. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 27. sequitur Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib. primo, capit.* 17. *num.* 109.

102 Item decimò, Prælati isti exempti existentes sub aliena diœcesi, non possunt remittere denunciationes requisitas pro Matrimonio celebrando, iuxta Concilium Trident. *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 1.

103 Propter declarationem quandam S. Congregationis, & viuæ vocis oraculum Sanctissimi, apud Nicolaum Garziam *de beneficiis part.* 5. *cap.* 8. *num.* 56. Basilium Pontium *de matrimon. lib.* 5. *cap.* 31. *num.* 3. Villalobos *in summa, tom.* 1. *tract.* 13. *diff.* 23. *num.* 6. & P. Dianam *part.* 3. *tract.* 4. *de Sacrament. Resolut.* 237. pro quo etiam videndi Armendariz *in Addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de matrimon. numero* 22. & Gaspar Hurtado *de Ma-*

104 *trimon. disp.* 5. *diff.* 19. *numero* 63. Seclusa autem huiusmodi declaratione, & Papæ decisione, si fortè authenticæ non sunt, quod mihi non constat, crederem hanc facultatem competere dictis Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, etiam in diœcesi extranea, iuxta dicenda inferiùs *numero* 118. Illud tamen communiter receptum video, competere Prælatis habentibus territorium, seu *nullius diœcesis*, quia ipsi sunt verè Ordinarij, quibus hæc facultas conceditur à Concilio, & regulariter possunt facere quidquid Episcopi faciunt in iurisdictionalibus. Ita ex Nauarro, Henriquez, & Rodriguez tenet Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disp.* 7. *num.* 4. & ex illis, ac Flores de Mena, Sairo, Molina, Gratiano, Barbosa & Reginaldo tenet Tambur. *tom.* 2. *de iur. Abbat. disp.* [illegible] *quæst.* 2.

105 Vndecimò, assistere, seu interesse Matrimonij contractui iuxta decretum Concilij *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. competere potest Prælatis habentibus iurisdictionem Episcopalem in propria diœcesi, aut territorio, quia sunt ordinarij, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentes. Prout firmant Henriquez, Rodriguez, Ledesma, quos sequitur, & refert Sanchez *lib.* 3. *de matr. disp.* 28. *n.* 6. Reginaldus, Gutierez, Basilius Pontius, Coninck, Bonacina, & alij, quos etiam refert, & sequitur Tamburinus *suprà quæst.* 1. An verò id competere possit aliis Prælatis, qui in diœcesi aliena habent dictam iurisdictionem quasi Episcopalem, dicam inferius *n.* 119.

106 Duodecimò, Synodum congregare, & Constitutiones synodales facere, prout facit Episcopus, quia est hoc ius Episcopale, *cap. conquerente, de offic. ordinar.* Garzia infrà referendus, *num.* 139. solùm videtur spectare ad huiusmodi Prælatos habentes diœcesim, & territoria separata cum iurisdictione Episcopali in ipsa. Propter declarationem S. Congregationis 17. Augusti 1616. vbi decernitur id solùm competere Abbati habenti Prouinciam. Balbus *in tract. de præscriptionibus*, Flores de Mena *d. q.* 24. *num.* 9. Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 104. Videndus Tamburinus *de iur. Abbat. tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 3. Vbi de statutis, siue de legibus ab huiusmodi Prælatis concedendis.

107 Consequenter tertiodecimò, potuerunt ij Prælati (non alij non habentes Prouinciam) facere concursum ad prouisionem Parochialium Ecclesiarum, iuxta decretum Concilij *sess.* 24. *de reformat. c.* 18. Ita enim habetur ex multis apud Garziam *de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 121. *& sequentibus*, Aldanam *tit.* 9. *num.* 27. *&* 28. Tamburinum *suprà disput.* 9. *quæst.* 20. Eo quòd concursus debet fieri per examinatores probandos in Synodis, iuxta decretum eiusdem Concilij loco relato.

108 Concedere autem indulgentias non competit his Prælatis, siue habeant suam iurisdictionem etiam Episcopalem in diœcesi, aut territorio alieno

Episcoporum, siue in propria diœcesi, aut territorio. Hoc enim communiter censetur esse proprium *priuatiuè* iurisdictionis Episcopalis. *Cap. accedentibus, de excessibus Prælator. cap. nostro, de pœnitent.* Bellarminus *tract. de Indulgent. lib.* 1. *c.* 11. *q.* 3. Nauarrus *tract. de Indulgent. & Iubilæo, notab.* 31. Cochier *part.* 4. *q.* 20. & 58. & alij communiter sequentes D. Thom. *in* 4. *dist.* 10. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 2. Qui etiam communiter supponunt hoc intelligi de iure proprio; nam ex priuilegio, & Papæ concessione id poterunt facere, si ab illo acceperunt hanc facultatem.

109 Nihilominus huiusmodi exempti, qui in diœcesi aliena habent iurisdictionem quasi Episcopalem, habent multa communia, non solùm cum aliis qui dicuntur *Nullius Diœcesis*, & habent proprium territorium, & diœcesim; sed etiam cum Episcopis. Primò enim præ aliis sunt honorandi. Zabarel. *in Clement.* 1. *n.* 3. *de rescript.* Card. Tusch. *tom.* 1. *litt. A, concl.* 5. *n.* 3. Quia habent dignitatem, *cap. hac constitut. de offic. deleg. lib.* 6. & Gloss. *in c. à Subdiacono,* 93. *dist. c. vt Apostolica, de priuil. lib.* 6. qui text. loquens de Abbatibus ait: *Quibus ex propria dignitate non competit, c. si quis deinceps,* & ibi Glossa. Panormitanus, Decius, Felinus, & plures alij communiter diuersis in locis.

110 Secundò, Prælati vocantur, & appellatione Prælatorum veniunt. *Cap. decernimus, de iudic.* ibi: *Sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum Prælati. Cap. Præsenti, de offic. ordin. lib.* 6. *capit. Apostolica, de priuileg. eodem lib.* Decius, Vitalinus, Burattus, Azor. Suarez, & alij quos refert Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 4.

111 Tertiò, dicuntur sponsi suæ Ecclesiæ, & ipsis mortuis, Ecclesiæ viduatæ, sicut Episcopales. Innocentius *in cap. quia propter, vers. viduatis de elect.* Bartolus *in l. si ita quis, §. is cui, num.* 3. *ff. de legat.* 1. Vide Tuschum *tom.* 1. *litt. A. Concl.* 5. *num.* 6.

112 Quartò, in Ecclesiis sibi subiectis dicuntur ordinarij, & ideo possunt esse iudices in causis illarum; & quando agitur de alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur consensus illorum. Aretin. *cons.* 99. Tuschus *sup. concl.* 11.

113 Quintò, præferuntur dignitate omnibus clericis, Dignitatibus, ac Personatibus post Episcopos. Lapus *allegat.* 84. *num.* 11. Abbas *c. ex ore, n.* 3. *de priuileg.* Illis exceptis, in quibus prædicti suam Ecclesiam Cathedralem repræsentant, vt processionibus, & similibus actibus. Barbosa *supr. num.* 72.

114 Sextò, generaliter loquendo, possunt ea facere, quæ vel ex consuetudine, vel priuilegio illis competunt. Prout de facultate dispensandi, & commutandi vota habent Syluester *in summ. verbo votum* 4. *q.* 3. Azorius *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 11. *c.* 19. *q.* 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 13. & 14. Erasmus Cochier *de iurisd. ordin. in Exempt. part.* 4. *q.* 20. *num.* 4. & Maximè Sayrus *in clau. Regia lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 82. quamplures alios citans. Est autem eadem ratio de iuramentis, prout habet communis sententia Doctorum.

115 Specialiter videtur ipsis concedi iure communi facultatem ferendi censuras, & consequenter absoluendi ab illis. Hæc enim facultas maximè annexa est iurisdictioni quasi Episcopali, & in foro externo. Vnde si isti Prælati habent istam iurisdictionem, non videtur illis posse negari dictam facultatem, ne dicatur eam esse de solo nomine, ventosam, & vanam, iuxta dicta supr. n... Et ita supponere videntur Bonacina *de Censur. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 2. *n.* 5. Erasmus à Cochier *supr. n.* 2. & Castrus Palaus *de Censur. disp.* 1. *punct.* 4. *n.* 2. Esto alij solum videantur hanc facultatem agnoscere in istis Prælatis habentibus territorium, aut diœcesim, seu *nullius.*

116 Similiter possunt, si fuerint Abbates vsum mitræ, & baculi habentes, quando certus Episcoporum numerus à iure requisitus non potest assistere Episcopo deponenti, ac degradanti clericum, loco illorum ipsi assistere ad talem degradationem. Ita enim statuitur in Concilio Trident. *sess.* 13. *de Reformat. c.* 4. Tales tamen Abbates esse iudices assessores, ac per consequens eorum suffragio standum esse, post Geminianum, & Syluestrum resoluit Suarez *tom.* 5. *de Censur. disp.* 30. *sect.* 1. *n.* 20. contra Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda lib* 2. *c.* 17. *num.* 15. dicentem eos nec assessores, nec consultores esse, sed adhibitos ad talis actus solemnitatem. De quo etiam Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 110. *num.* 26.

117 Præterea probabile mihi est, posse vti iurisdictione concessa Episcopis à Concilio Tridentino *sess.* 25. *de Regularibus, c.* 11. circa visitationem, & correctionem exercentium coram sæcularium personarum in iis, quæ ad dictam curam spectant. Etsi enim hoc maximè competere debeat Prælatis habentibus territorium, & diœcesim separata, qui dicuntur *Nullius diœcesis,* quia de iis maximè procedunt Rotæ decisiones afferendæ; tamen quando alij Prælati exempti existentes in aliena diœcesi habent iurisdictionem quasi Episcopalem in aliquas Ecclesias, competet illis dicta authoritas, saltem *Cumulatiuè*, cum Episcopo diœcesano, ne iurisdictio quasi Episcopalis, quam supponitur habere, sit inutilis, vana, ventosa, & de solo titulo, iuxta dicta in superioribus. Pro quo videnda Rota in Pisciensi *iurisdictionis,* 16. Octobr. 1580. & 5. Martij 1589. Coram Gypsio, & in eadem 20. Octobr. 1593. coram Peña, & 15. Iunij 1590. coram Plato. Fauet Nauarrus *lib.* 4. *Concil. de sponsalib. consil.* 5. dicens: *Prælati exempti, qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt regulariter facere omnia, quæ possunt in diœcesi sua Episcopi, circa ea quæ sunt iurisdictionis, iuxta glossam, quæ putatur singularis, Clement.* 1. *verbo proprij, de reb. Eccles. non alienand.*

118 Similiter, si non obstaret declaratio S. Congregationis, & oraculum sanctissimi, quæ refero *supr. n.* 103. crederem posse huiusmodi Prælatos in diœcesi aliena habentes iurisdictionem quasi Episcopalem remittere denunciationes pro matrimonio contrahendo requisitas à Concilio *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 1. Saltem quando id fuerit praxi receptum, vt inquit Villalobos *in Sum. tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 23. *num.* 6. eo quod id spectet ad dictam iurisdictionem quasi Episcopalem, & quia Concilium non Episcopo, seu Diœcesano, sed Ordinario concedit hanc facultatem, isti autem Prælati sunt Ordinarij. Ita colligo ex Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 7. *n.* 4. Garzia *de beneficiis part.* 5. *c.* 8. *n.* 57. & 58. Nauarro, Zerola, Flores, Henriquez, Rodriguez, & aliis quos refert idem Garzia.

119 De facultate autem assistendi, seu interessendi contractui matrimonij, vel eam committendi alteri sacerdoti iuxta decretum Concilij loco relato, dicendum primò, quod, si hi Prælati in diœcesi aliena habentes iurisdictionem Episcopalem, exerceant munus parochi, sine dubio possunt assistere matrimoniis celebrandis, eo quòd Concilium solum petat præsentiam Parochi, *vel alterius Sacerdotis, de ipsius, vel ordinarij licentia.* Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 8. *quæst.* 1. *num.* 3. Si autem Parochi non sint, etsi probabile id videatur, quia hoc videtur sequi ex eo, quod habeant iurisdictionem veluti Episcopalem, & ita tenere videatur Nauarrus *lib.* 4. *Consil. in* 1. *edit. tit. de sponsalib. cons.* 47. *n.* 1. hæreo nihilominus, quia forsan in re quotidiana erit aliqua declaratio S. Congregationis in contrarium, quam

non

non vidi, ideo censeo standum legitimæ consuetudini locorum.

120 An teneantur ad canonicam portionem Episcopis soluendam, & charitatiuum subsidium, latè Erasmus Cochier *part.4.quæst.6.& 9.* cum alijs, quos refert. An verò possint illud petere, agit Tamburinus *de iur. Abbat. tom.3. disp.10. quæst.2.*

121 Tenentur tamen ad Synodum Diœcesanam, sed Prouincialem accedere, si Ecclesias curatas habent, *cap. Quod super his, de maiorit. & obedientia.* Concilio Tridentino *sess.24. de reformat. cap.2.* Imò etiamsi Ecclesias curatas non habeant, si ipsi non sunt Regulares Capitulis Generalibus subiecti. Sic enim decernitur eo loco à Concilio. *Synoda quoque Diœcesani quot annis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis Generalibus subduntur, accedere teneantur.* Vgolinus *de offic. Episcopi cap.48. §.2.n.1.* Erasmus Cochier *de iurisdict. Ordin. in Exempt. part.4. quæst.19.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.1. disp.24. quæsit.4. numero 8. & 9.* Cum voce tamen, & voto decisiuo. Tamburinus *ibid.* Quo autem loco, quo amictu, & ornamentis, idem Tamburinus *ibid. quæsit.6.*

122 Beneficia porrò suarum Ecclesiarum sibi pleno iure spectantium conferre, non videtur negari posse huiusmodi Prælatis, etiam in aliena diœcesi habentibus territorium, aut districtum. Quia hoc est munus ordinariorum, *c.quise scit, in princip.2.q.6.* Et talis collatio non est actus ordinis, sed iurisdictionis. Flores de Mena *variar.resol.q.24.n.21.* Riccius *in prax. for. Ecclesiastic.decis.424.num.1.* Massobrius *in prax. requis.2. num.4.* Maximè Tamburinus *de iure Abbat. tom.3.disp.9.quæsit.1.* Consuetudini tamen attendere cautius iudico.

123 Cum prouidentur in Consistorio, tenentur ad faciendum processum informatiuum, sicut qui promouentur ad Cathedrales, & superiores Ecclesias. Ex Gregorio 14. in Bulla *Onus Apostolicæ*, ann. 1590. die 15. Maij. Tamburinus *de iur. Abbat. tom.1.disp.8. quæs.1.* vbi *quæs.2.* de modo fabricandi dictos processus ex Vrbano VIII. & *quæstione 3.* de professione fidei ab ipsis facienda, iuxta Concilium Tridentinum *sess.24. cap.12.* & dispositionem Pij IV. in Bulla *iniunctum nobis*, edita idibus Nouembr. anno 564.

124 Infertur, hos Abbates, & Prælatos prouisos à Summo Pontifice resignare non posse, nisi in manibus ipsius, sicut de Episcopatibus, & superioribus dignitatibus docet Glossa in Clement. *1.de renunciat.* Ostiensis, Panormitanus, & alij relati per Flaminium Parisium *de resignat. benefic. libr.7. quæst.11. à num.17.* Et cùm deponuntur, vel priuantur, à Papa, prout Episcopi, priuari, & deponi debent. Azorius *tom.2. lib.4.c.20.* & Barbosa *in vot. decisiu. lib.3. vot.89. num.34.* vbi etiam de aliis spectantibus ad huiusmodi Prælatos.

125 Ex dictis porrò aditus patefit ad solutionem quorundam dubiorum, quæ mihi proposita sunt ab aliquibus. Primò enim quæsitum fuit, an Episcopus, saltem vt Sedis Apostolicæ delegatus, possit visitare Ecclesias Parochiales Regularium, quibus imminet cura animarum personarum sæcularium, quoad omnia altaria ipsarum, etiam illa, in quibus nulla fit administratio Sacramentorum.

126 Ad quod primò dicendum, quod si Prælati talium Regularium iurisdictionem Episcopalem, & temporalem exerceant in Parochos, & Parochianos illius populi, vbi sunt tales Ecclesiæ parochiales, non possit illas, aut ipsarum altaria quæcunque visitare Episcopus. Ratio est, quia nullam super illas authoritatem videtur habere, cùm sint bona Regularium, quæ omnimodam exemptionem ab ordinariorum iurisdictione habent, vt suppono ex sæpius dictis in quinque tomis meæ Summæ *quæstionum Regularium*: visitatio autem est actus iurisdictionis, potestatis, seu authoritatis, *capite Conquerente, de offic. ordinar. capite Cum ex officij, de præscript.* Glossa *ibid. verbo Visitationem, capite Cum venerabilis, de censibus*, & alijs iuribus, & Doctoribus passim. Deinde, quia si Episcopus talem iurisdictionem, & potestatem haberet, maximè id esset ex Concilio Tridentin. *sess 25. de Regularib. cap.11.* vbi est sermo de iurisdictione, & potestate Episcoporum super Parochias etiam Regularium, & datur illis facultas super personas, tam Regulares, quàm sæculares illas administrantes: ibi autem expresse excipiuntur domus, seu Monasteria, in quibus Abbates, seu Regularium Superiores *iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent.* Vnde consequenter hoc Concilij decretum non habere locum in Monasteriis, in quibus Abbates habent vtramque iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, decisum est à Sacra Rota in Marsicana *iurisdictionis* 17. Iunij 1587. Coram Robustario, & in eadem 23. Octobris 1589. Coram Comitolo, & in Legionensi S. Facundi, 19. Martij 1590. Coram Pamphilio seniore, & *in nullius* 11. Februarij 1594. coram eodem. Refert Barbosa *in collectan. ad locum Concilij relatum, n.27.* Addo Rotam coram Seraphino in Ciuitatensi *iurisdictionis*, de ann. 1594. *decis.1067.*

127

128 Dico secundò, etiamsi tales Ecclesiæ Parochiales non subsint Prælatis vtramque iurisdictionem exercentibus in Parochos, & Parochianos, nihilominus non posse ab Episcopo visitari, quoad dicta altaria, in quibus nullum administratur Sacramentum. Ratio est, quia nullibi constat, hanc authoritatem concessam fuisse Episcopo, vt patet discurrendo per singula, de quibus id videtur posse colligi. Primò enim decretum Concilij Tridentini *sess. 25. de Regular. cap.11.* nullam authoritatem concedit Episcopo visitandi altaria, sed solùm personas, tam Regulares, quàm sæculares curam animarum personarum sæcularium exercentes. Dicitur enim ibi: *In monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum; quibus imminet animarum cura personarum sæcularium, præter eas quæ sunt de illorum monasteriorum seu locorum familia, personæ tam Regulares, quàm sæculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in iis quæ ad dictam curam, & sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi in cuius diœcesi sunt sita.* Vnde Rota in Pisciensi *Iurisdictionis*, 15. Iulij 1590. coram Plato, quam refert, & sequitur Barbosa *in collectan. ad Concil. Trident. sess.7. de reform. cap.7. num.10.* inquit ex vi huius decreti Ordinarium visitare tantùm personas inibi curam animarum exercentes, & hoc cumulatiuè, non autem priuatiuè ad Abbatem. Si autem intendat Episcopus per visitationem, & correctionem talium personarum intelligenda quoque esse dependentia à tali cura, seu habentia connexionem cum illa, eaque denotari illis verbis, *In iis quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent*, prout colligi videtur ex Mario Antonino *var. resol. lib.1. resolut.112. cas.50. prope fin.* Marco Antonino de Amatis *decis.89. num.5.* Campanili *in diuersor. Iuris Canon. rubr.12. cap.13. num.51.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.74. num.20.* Tamburino *de iure Abbatiss. disput.17. quæst.3. num.3. in fin.* & aliis, velati si inquiratur quomodo conseruentur Sanctissimum Sacramentum, & Ecclesiastica ornamen-

129

130

ta; *nam hoc quodam modo venit in consequentiam visitationis personarum*, prout dixit relata Rota in Ciuitatensi *Iurisdictionis*, coram Seraphino, inter decisiones ipsius *num.*1067. & conformiter ad declarationem quandam S. Congregationis, quæ ibi refertur, & vt calices, & decentia paramenta ad decorem administrationis Sacramentorum prouideantur, sicut referunt decisum Campanile *loc.citat.n.*49. & Franciscus Leo *in Thesaur.for. Eccles.part.*2.*c.*31. *num.*3.

131 Hæc, inquam, non releuant facultatem Episcopi in causa præsenti, cum altaria illa, quæ visitare prætendit, nullatenus spectent neque ad conseruationem Sanctissimi Sacramenti, seu Ecclesiasticorum ornamentorum, aut prouisionem calicum, & decentium paramentorum, ad decorem administrationis Sacramentorum spectantium; sed omninò casualiter, & per accidens in ordine ad hoc intentum curæ animarum erecta sint. Quia nec sunt annexa, neque connexa cum illa, cum nec ab ipsa dependeant, neque ad eundem finem dirigantur, in quo annexionis, siue connexionis ratio posita est, iuxta Abbatem *in c.quando*, *n.*5. *&* 6. *de Iudic.* Ruinum *conf.*168.*n.*6.*lib.*5. & Curtium Senensem, *cons.*20. *n.*23. sed sunt omnino disparata, & diuersa, quorum diuersum debere esse iudicium, habetur ex *l. inter stipulantem*, *§. Sacram*, *ff.de verb.obligat.* & Stephano Gratiano in Matchiæ *dec.*32. *n.*8. & *dec.*42. *num.*10.

132 Secundò nec id potest facere Episcopus in vim decreti Concilij Tridentini *sess.*7. *cap.*7. *de Reformat.* Licet enim ibi Concilium dicat: *Beneficia curata, quæ Cathedralibus collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel monasteriis, seu beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscunque perpetuò vnita, & annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis singulis visitentur.* Hoc tamen decretum solùm intelligendum venit, sicut & præcedens, quoad ea quæ spectant ad dicta beneficia curata, non quoad illa quæ omninò disparatè ad illa se habent, prout sunt prædicta altaria. Vnde Aldana *in Compend.Canonic.resolut.lib.*3.*tit.*2. *num.*7. dicit resolutum fuisse in vna Curiensi 15. Aprilis 1631. visitare posse Episcopum, *non solùm Ecclesiam parochialem vnitam monasterio Ordinis S. Benedicti, cuius cura geritur à Monacho dicti Ordinis, sed etiam Baptisterium, & Tabernaculum, vbi asseruatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia exempta existens.* En quomodo nulla fit mentio de visitatione altarium, seu aliarum rerum, quæ nullatenus spectant ad administrationem Sacramentorum, seu curam animarum; sed solùm de Baptisterio, & Tabernaculo SS. Sacramenti, eo quòd illa ad talem administrationem spectant.

133 Hinc etiam Pius V. in Bulla, *Exposcit*, *tom.*2. *Bullar. inter constitutiones huius Pontificis* 136. Huiusmodi visitationem exponens dicit: *In his tamen dumtaxat, quæ animarum curam, illiusque exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt.* Sicque etiam dicit esse decisum Armendariz *in addit. ad recopilationem legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*6.*de visitat.num.*102. Dictio autem *dumtaxat*, addita maximè verbis Concilij, eam emphasim habet, vt non solùm sit taxatiua, & restrictiua, *l. Iulianus*, *ff. de petit. hæred.* Extrauag. *Suscepti Regiminis*, Ioan. 22. *de elect.* sed concludat negationem in aliis. Cardinal. *in Clementina* 1. *de sequestr. possess. & in cap. contingit, de fide instrumentor.* quia eius natura est excludere omnia alia, *lege tertia*, *§.cum Titio*, *ff.de adimend. legat. l.* 2.*C.de legib. cap. cum Ecclesia*, *de verbor.significat.* & aliis iuribus, & DD.

134 Tertiò, nec id posse facere in vim Concilij Trident. *sess.*21. *cap.*8. quatenus dicit: *Commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Preposituræ nuncupatæ, in quibus non viget Regularis obseruantia, nec non beneficia tam curata, sæcularia, & Regularia, qualitercunque commendata, etiam exempta ab Episcopis, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis visitentur, &c.*

135 Nam præterquam quod Concilium in hoc decreto loquitur de Monasteriis, & beneficiis commendatis, & vbi non viget Regularis obseruantia, quæ in præsenti casu non subsistunt, adhuc etsi subsisterent, solùm intelligi deberet in iis dumtaxat, quæ ad curam animarum, & exercitium Sacramentorum pertinent, iuxta dicta. Vnde Barbosa in collectan. ad illud, *num.*7. affert ex Armendar. superius relato decisum fuisse: *Ecclesias, vbi cura animarum exercetur, visitari posse ab Ordinariis, etiamsi illæ essent militum Ierosolymitanorum; tamen vt illa dumtaxat visitent, quæ animarum curam, illiusque exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt.* Ad quod accedit, quod cum decretum Concilij *sess.*24. *de Regul. capite* 11. superiùs relatum posterius sit præsenti decreto, & alio *sessionis* 7. *cap.*7. etiam relato, & in illo ponatur illa limitatio, *in iis quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent*, credi potest per illam explicasse Concilium decreta anteriora. Lex enim posterior explicat anteriorem etiam generalem, & abrogat ipsam, *c.*1.*de cognat. spirit.& c.*1.*de const. in* 6.*& l.non est nouum, ff.de legib.* & ex communi DD. notat Suarez *lib.*6.*de leg. c.*27.*n.*12. & naturale est, posteriora derogare prioribus, *l.sed & posteriores, ff.de legib.l.cum in plures, §. locator, ff.locati*, & aliis iuribus.

136 Nec fauet Episcopo declaratio S. Congregationis authenticata subscriptione Eminentiss. Cardinalis Matthæi, & Illustriss. D. Fagnani Secretarij, quam nouissimè affert D. Cornelius Margarinus in Bullario Cassinensi, *in Clem.*8.*constit.*256.in qua S.Congregatio sic: *Congregatio itidem Concilij censuit Episcopos, aut alios locorum Ordinarios vigore cuiusuis decreti eiusdem Concilij nullam habere facultatem quouis tempore in monasteriis, domibus, & Ecclesiis Regularium exemptorum, quibus non imminet cura animarum personarum sæcularium, visitandi Sacristias, paramenta, vasa sacra, altaria, & cætera huiusmodi, aut etiam tabernaculum seu Pyxidem, in qua Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asseruatur.*

137 Ex eo enim, quod in hac declaratione dicatur *Ecclesiis Regularium, quibus non imminet cura animarum, &c.* colligit D. Episcopus quasi à contrario, & subintellecto sensu, quod in Ecclesiis Regularium, quibus è contra imminet cura animarum, possit ipse visitare *sacristias, paramenta, vasa sacra, &c.* Hoc, inquam, nihil prorsus fauet Episcopo.

138 Primò, quia constat ex dictis ex ipso Concilio, Pio V. & decisionibus relatis, hoc solùm debere intelligi in iis quæ pertinent *ad animarum curam, illius exercitium, & Sacramentorum administrationem*, non in aliis omnino disparatis, & nullam habentibus connexionem, aut dependentiam cum illis, qualia sunt Altaria, de quibus in præsenti fit sermo. Similiter, quia per subauditos sensus, & intellectus, non debent antiqua iura corrigi. Glossa solemnis *cap. cupientes, §. quod si per viginti, de elect. in* 6. Erasmus Cokier *tractat. de Iurisdict. Ordinar. in exempt. part.*2. *quæst.*45. *num.* 113. Maximè cùm legum correctio sit in dubio vitanda, *leg. si quando*, *C. de inoffic. testament. l.*1. *C.de inoffic. dotibus, l.præcipimus, in fin.C.de appellat.* & aliis iuribus, & DD. passim. Secundò, quia licet argumentum à contrario sensu validum vulgariter æstimetur, *leg.*1. *§. huius rei, ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, & aliis iuribus, ac DD. nihilominus præter innumeras exceptiones, quas hoc dictum patitur, illa

illa est ad intentum, quod non procedat in dispositione concepta negatiuè, ita vt ex illa deducatur argumentum affirmatiuè; nam verba negatiua semper negant, & nunquam affirmant, vt docent Baldus, Euerardus, Falconius, Fachinus, Pacianus, & Riminus, Tuschus, & alij Doctores, quos refert, & sequitur Barbosa *in Tract. de locis commun. argument. iur. loco* 27. *n.* 25. Quod contingit in proposito; siquidem ex eo quod S. Congregatio dicat Episcopos *nullam habere facultatem visitandi Sacristias, paramenta, vasa sacra, Altaria* in Ecclesiis, quibus *non imminet cura animarum*, quod est dispositio negatiua, infert D. Episcopus argumentum affirmatiuum, scilicet quod in Ecclesiis vbi imminet talis cura habeat facultatem prædicta omnia

139 visitandi. Ad quod accedit tertiò, quod non sumitur argumentum à tacito, vel præsumpto ad destructionem expressi, sed benè è contra, quia *expressum facit cessare tacitum*, provt ex multis iuribus, & Doctoribus probat idem Barbosa *in Axiom. iur. Axiom.* 89. *n.* 3. & 4. Cum ergo expressum sit quod dixi, quod Episcopus non habeat facultatem visitandi nisi ea, quæ pertinent *ad animarum curam*, &c. illud faciet cessare tacitum, & præsumptum à D. Episcopo, scilicet quod etiamsi non pertineant, possit illa visitare. Meritò ergo Rota coram Seraphino 1642. *n.* 1. dicit: *In decisionibus Rotæ non solet admitti argumentum à contrario sensu.* Vnde idem dicendum in proposito.

140 Secundum mihi propositum dubium fuit, an Oratorium per laicos erectum intra fines Parochiæ Regularium, quibus incumbit cura spiritualis, & temporalis loci, vbi erectum est tale Oratorium, debeat visitari per Episcopum diœcesanum, an verò per Abbatem, seu Superiorem eorum Regularium. Ad quod

141 In primis dicendum, tale Oratotium erigi non potuisse sine Episcopi authoritate. Ita enim habetur *cap. quidam* 18. *quæst.* 2. ex Concilio Chalcedonensi *cap.* 4. ibi: *Placuit igitur neminem aut ædificare, aut construere Monasteria, aut Oratorij domum sine conscientia ipsius ciuitatis Episcopi.* Idem colligitur ex Authentic. *vt nullus fabrit. orator.* Et fauet Tridentinum *sess.* 22. *in decret. de obseruand. & vitand. in celebrat. Missar.* Imò nec exemptis licet ædificare Ecclesias in diœcesi Episcopi sine eius licentia, *cap. cum olim* 2. *de priuileg. cap. auctoritate, eodem in* 6. alioquin cederent dominio, & iurisdictioni Episcopi, vt inferiùs dicam. Et ita nulli permittendum est propria auctoritate Oratoria, Cappellas, Ecclesiasve fundare. Selua *tract. de benef. part.* 1. *q.* 6. vbi latè. Erasmus Cokier *de iurisd. Ordin. in exempt. part.* 1. *quæst.* 36. *num.* 1. Vnde semper præsumitur authoritate Episcopi erectum esse Oratorium, præsertim quando habet altare lapideum stabile; & non portatile. Decianus *in tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 19. Farinacius *de immunit. Ecclesiar. num.* 267. & Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. & *sequentib.* quos sequor *tom.* 4. *Summæ, verbo Oratoria quoad Regulares, num.* 1.

142 Et ratio est ea quæ sumitur ex ibi dictis, videlicet, quod in hoc distinguuntur Oratoria priuata à publicis, quòd illa priuata authoritate, & in priuatis domibus construi possunt, *cap. vnicuique, de consecrat. distinct.* 1. Angelus, & Syluester *in Summa, verbo Oratorium*, non verò publica. Cum enim ordinentur ad publicum Dei cultum, *cap. fin.* 42. *dist.* Pasqualigus *in decis. dec.* 165. Cespedes *de exemption. Regul. c.* 5. *dub.* 92. authoritate publica Episcopi erigi debent.

143 Siue autem erectum sit authoritate Episcopi, siue sine illa, nihilominus dicendum secundò, posse ab Episcopo visitari. Primò, ex Concilio Tridentino *sess.* 21. *cap.* 8. *in princip.* ibi: *Quæcunque in diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis vbi oportet, prouideri æquum est.* Cum ergo tale Oratorium *ad Dei cultum*, etiam publicum, & commune, spectet, ab Episcopo qui est verus Ordinarius, *curari*, & *prouideri* debet; ac per consequens visitari, cùm visitatio ad hæc ordinetur.

144 Secundò ex eodem Concilio *sess.* 22. *cap.* 8. ibi: *Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quàm inter viuos, sint executores, habeant ius visitandi hospitalia, collegia quæcunque, ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, non tamen quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, eleemosynas Montis Pietatis, siue Charitatis; & pia loca omnia, quomodocumque nuncupentur, etiamsi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio sint munita; ac omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex officio iuxta Sacrorum Canonum statuta cognoscant; & exequantur, non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemorabili, priuilegio, aut statuto.* Ex hoc enim capite, & iis quæ ibi dicuntur, non solùm à simili de hospitalibus, collegiis, confraternitatibus, & scholis, quæ ibi numerantur, sed etiam ex illis verbis, *pia loca omnia quomodocunque nuncupentur, etiamsi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio sint munita*, manifestè colligitur intententum.

145 Ad quod accedit decisum esse, provt referunt Marta *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 18. *num.* 52. Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 6. *de visit. num.* 74. Episcopum visitare posse pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum. Addit Stephanus Vveyms *in Constitut.* 24. *constitut.* 16. *num.* 9. cum Renato Chopino Synodum in hoc nouam potestatem Episcopis non attribuere, quia & olim similium piorum locorum cura Episcopis, Ecclesiasticisque relicta fuit.

146 Tertiò, quia cum Episcopus habeat suam intentionem probatam, & assistentiam iuris quantum ad ius visitandi omnia loca suæ diœcesis, non potest hoc inte-primari; neque quia tale Oratorium fundatum fuerit sine ipsius licentia, quia si exemptus ædificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus: Franc. *cap. auctoritate, num.* 2. *de priuil. in* 6. Antonius de Pratis *tract. de iurisd. Episcop. cap.* 1. *num.* 3. & 4. Angelus *in Summ. verb. Exemptus, num.* 11. & 12. Fumus *verb. Exemptio, num.* 10. Selua *de benefic. part.* 1. *quæst.* 6. quos refert, & sequitur Erasmus Cochier *de iurisdict. Ordin. in exempt. part.* 2. *quæst.* 45. *num.* 36. Neque quia terra illa subiecta sit etiam in temporalibus Abbati, vel superiori Regulari, quia talis exemptio non tollit subiectionem Episcopo ratione membrorum, Capellarum, Oratoriorum, &c. Abbas *cap. Ex ore, num.* 1. & 4. *de priuil.* vbi Innocentius. Licèt enim ex eo probetur exemptio capitis, non ideo censetur probata exemptio membrorum, *argum. l. liberorum, ff. de adopt.* Innocentius *d. c. ex ore*, & præsertim exempta Ecclesia non censentur exemptæ Capellæ Ecclesiæ subiectæ accedentes, vel connexæ. Gloss. *c. rogamus* 24. *q.* 1. Glossa *c. cùm & plantare*, & textus *cap. cum Capellæ, de priuileg.* Brixiensis *in repert. vers. an exempto monasterio.* Cochier *suprà n.* 70.

147 Credo tamen, hoc ius visitandi dictum Oratorium competere Episcopo, non quidem priuatiuè, sed cumulatiuè cum Abbate, vel superiore Regularium habente iurisdictionem spiritualem, & tempo-

temporalem in illo loco. Colligo primò ex decisione, quam refert Armendariz *suprà num.* 65. in qua dicitur, decretum Concilij concedentis facultatem Episcopis visitandi hospitalia, & cætera pia loca, non prohibere quin & iudices sæculares eadem visitare possint, si hoc eis aliàs legitime competat. Thomas Vveyms *in* 24. *Constitut. constit.* 16. *numero* 10. Secundò, ex declaratione Sacræ Congregationis, quam idem Vveyms *num.* 12. refert, in qua Sacra Congregatio censuit Episcopos cumulatiuè constitutos esse executores cum aliis quibuscunque inferioribus piarum dispositionum executoribus. Ex quo à simili idem videtur dicendum ad intentum.

148 Præterea circa authoritatem, seu iurisdictionem quam potest exercere Reuerendissimus P. Generalis ordinis monachorum sancti Hieronymi Lombardiæ in loco *Hospitalette* nuncupato, sito intra Diœcesim Laudensem, in statu Mediolanensi, in quo supponitur habere iurisdictionem spiritualem, & temporalem in causis ciuilibus, & criminalibus, etiam capitalibus, & banni, sicut alij feudatarij Regij, sæpius requisitus: primò, an in eo loco possit constituere Parochum, qui curam habeat animarum sæcularium ibi existentium: secundò, an talis parochus ab ipso designatus teneatur accedere ad congregationes casuum conscientiæ cum aliis Parochis: tertiò, an possit audire confessiones aduenarum, seu peregrinorum ad illum locum, seu oppidum in dies venientium: quartò, an possit dictus parochus absoluere Parochianos eidem curæ creditos à casibus reseruatis à D. Episcopo Laudensi, in cuius Diœcesi extare dicitur dictus locus *Hospitalette*, quintò an possit absoluere dictos aduenas à casibus reseruatis à propriis Episcopis, maximè à D. Episcopo Laudensi; an generaliter possit facere ea omnia, quæ alij ordinarij per potestatem iurisdictionis exercent in suis diœcesibus: denique septimò, an D. Episcopus ius aliquod habeat visitandi Ecclesiam, seu Monasterium dicti loci? Respondeo, consequenter ad dicta per sequentes conclusiones.

149 Dico ergo primò, pro comperto videtur posse præfatum Reuerendiss. Generalem constituere in eo loco Parochum idoneum sibi bene visum, qui curam habeat animarum sæcularium illius oppidi, ipsisque Sacramenta etiam Pœnitentiæ administret.

150 Ratio sumitur tum ex inueterato vsu ita faciendi, qui supponitur esse; tum quia facultas ista deputandi Parochum competit omnibus iurisdictionem Episcopalem in populum habentibus, maximè cum tali iurisdictioni spirituali temporalis adiungitur, provt contingit in Reuerendissimo Generali, de quo in præsenti. Provt firmant Flores de Mena, Barbosa, Riccius, & Massobrius, quos refert, & sequitur Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 3. *disput.* 9. *quæst.* 1. Et generalis ratio id suadet, quia hic actus deputandi Parochum non est actus ordinis Episcopalis, sed iurisdictionis, ac proinde competere poterit omnibus illis, quibus iurisdictio Episcopalis competit, maximè coniuncta cum temporali. Rodriguez, Tambur. & alij, quos sequor *tom.* 3. *summ. verbo Beneficium, num.* 12. *in vltima impress.* Et talis Parochialis censetur annexa Monasterio, vel de eius mensa, ac perinde eius prouisio spectabit ad Monasterij Rectorem, qualis est P. Generalis. Rota in Vlysbonensi *iuris conferendi*, coram Litta ann. 1605. inter collectas a Farinacio *tom.* 1. *decis.* 102. *num.* 1. ex aliis decisionibus, & iuribus. Item esse de dominio Monasterij, vtpote existens in territorio ipsius. Eadem Rota *num.* 8. & alia eiusdem tituli coram Lancellott. ann. 1607. *num.* 1. apud eundem Farin. *tom.* 3. *dec.* 204. Vbi etiam *num.* 2. quod Ecclesiam parochialem esse de iure Monasterij colligitur ex dominio territorij, perceptione decimarum, præsentatione vicariorum, solutione congruæ sustentationis. Felin. *cons.* 2. *num.* 22. & 25. & fuit resolutum in Pamphilonensi de Stella 1598. coram Seraph. & aliis decisionibus. Nec dicatur monachis, & Monasteriis hoc repugnare, quia vt

152 eadem Rota *num.* 8. dixit inhærens alij Vrgellensi coram D. Pamphilio, hæc procedunt in dubio, & quando de contrario non constat, provt constat in præsenti; siquidem, vt supponitur, à tempore immemorabili hoc ius competit dicto Monasterio. De-

153 inde quidquid sit in monachis particularibus, & quando Monasterium non habet populum sibi subiectum, in quibus terminis procedit textus *in c. placuit,* 16. *q.* 1. vt notat ibi Gloss. *in verb. placuit*, de iure non est prohibitum Monasteriis habere curam animarum, aut saltem de consuetudine approbata, *c.* 1. *de Capell. monach.* Clem. *ne in agro*, §. *cæterùm, de stat. mon.* Abbas *in d. c.* 1. *n.* 1. & 6. *de Capell. mon.* Rota relata coram Lancellotto *n. vlt.* Bordon. *tom.* 1. *Res.* 7. *n.* 45. & ego *tom.* 1. *Summa, c.* 2. *n.* 17. Consuetudinem

154 porrò in hoc casu subsistere, cum sit res ad factum spectans, non tam probari, quàm supponi debet, & quod est certum, quod si ea verè subsistit, sufficiens est ad præbendum iurisdictionem. Recole dicta superiùs *num.* 122.

155 Secundò dico, probabile valde esse, non teneri dictum parochum designatum à P. Generali accedere ad Congregationes casuum conscientiæ, quibus intersunt alij Parochi dictæ diœcesis Laudēsis. Ratio est, quia etsi Curati Regulares communiter loquendo similibus congregationibus assistere debeant, propter illa quæ dico *tom.* 1. *mea summa, c.* 19. *n.* 44. & *tom.* 2. *c.* 18. *n.* 40. ac quæ affert Bordonus *dicta Resol.* 7. *n.* 44. hæc videntur vacare in casu præsenti, in quo agitur de Parocho Regulari, qui nullo modo pendet ab Episcopo Diœcesano, in deputatione, approbatione, destitutione, aut alio quopiam; & qui solùm in iis pendet à sui ordinis Generali habente in illo oppido omnimodam iurisdictionem spiritualem, & temporalem, ac per consequens pleno iure. Accedente præsertim decreto Concilij Tridentini *sess.* 25. *cap.* 11. de quo postea, vbi deciditur, Episcopum diœcesanum nullam iurisdictionem habere in personas tam Regulares, quàm sæculares curam animarum habentes in Monasteriis, seu domibus, *in quibus capita ordinum Sedem ordinariam principalem habent*, seu *Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & parochianos exercent*, provt in præsenti verificatur. Etenim si daretur D. Episcopum Laudensem cogere posse monachum Parochum illius Ecclesiæ ad accedendum ad dictas congregationes, sanè admitti deberet, præfatum Parochum subjici iurisdictioni D. Episcopi, ac corrueret dispositio ista conciliaris.

156 Prudentissimè ergo, & conformiter ad dictam Concilij dispositionem S. Congregatio Concilij ad D. Episcopum litteras has scribi, & transmitti decreuit. *Reuerendissime Domine, vti frater. Exposuerunt Monachi Congregationis S. Hieronymi Lombardiæ Sac. Congregationi Eminentissimorum Patrum Concilij Trid. Interpretum, Monasterium S. Petri loci Hospitaletti, curam habens personarum sæcularium esse caput eiusdem Congregationis, in eoque Generalem sedem ordinariam principalem habere, atque iurisdictionem spiritualem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercere; & nihilominus Amplitudinem tuam iurisdictionem super eo exercere, & curam animarum ibi exercentem ad Congregationem casuum conscientiæ compellere velle. Quod si vt proponitur res se habeat, eisdem Monachis*

assistit

assistit eiusdem S. Concilij c.11. sess. 25. dispositio. Quare Amplitudo tua hac in re distinctè edoceat, nihil interim innouando, vt quid iustum fuerit, maturiùs decerni possit, & Amplitudinem tuam in Domino valere optamus. Romæ die 6. Augusti 1634.

157 Referuntur etiam ad intentum declaratio S. Congregationis eiusdem, die 22. Septemb. de anno 1571. referente D. Cardinali Rusticuccio, & alia Fauentina *visitationis*, 12. Ianuar. 1618. Referri etiam possunt plura priuilegia Religionum circa exemptionem Parochorum, seu Capellanorum, qui designantur à Prælatis Regularibus pro Parochiis eorum Ecclesiis vnitis, de quibus priuilegiis dixi *tom. 5. mea Summa*, præsertim in Mari magno Carmelitarum *num. 393.* vbi etiam de similibus priuilegiis aliorum Mendicantium.

158 Tertiò dicendum, posse dictum parochum audire confessiones non solùm incolarum illius populi, vt de se patet, sed etiam aduenarum, seu peregrinorum illuc confluentium. Ratio est, quia talis Parochus non habet minorem authoritatem, quàm haberet si positus esset à vero Episcopo, cum verè obtineat parochiale beneficium, quod solùm requiritur à Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 15.* quilibet autem Parochus potest peregrinorum, & aduenarum confessiones audire. Ita enim habetur tum ex

159 vsu Ecclesiæ, & tacito consensu propriorum Parochorum; tum ex concessione Pontificis mediante tali vsu iurisdictionem tribuentis. Syluester, Sotus, Ledesma, & victoria, quos refert, & sequitur Suarez 4. *tom. de pœnitentia, disput. 25. sect. 2. n. 8.* Sanchez, Sà, & Laymanus, quos etiam citat, & sequitur Castrus Palaus *de Sacramento pœnitent. tract. 23. disp. vnic. punct. 13. n. 12.* Quibus adhæret Eminentiss. Lugo *de pœnitentia disp. 19. sect. 1. n. 7.* dicens, & in hoc conuenire ferè omnes: Conradus *p. 1. sua Summ. q. 11.* Zerola *in pract. Confess. cap. 15. §. 4. & cap. 16. §. dico secundò.* Posseuinus *de pœnit. §. 5.* & alij multi eam consuetudinem approbantes.

160 Probabilius tamen reputo, imò verum, requiri bonam fidem ex parte talium peregrinorum, seu aduenarum venientium ad locum illum *Hospitalette.* Si enim ea solùm de causa ad eum locum accesserunt, vt proprium parochum fugerent, vitarentque confessionem cum illo faciendam, vtique non possent vti tali facultate; cùm ea solum suffragetur iis qui habent tacitum consensum proprij Parochi, & Ecclesiæ, qui deficit in hoc casu; eo quòd in eo interuenire videtur fraus, & dolus, qui nemini debet patrocinari, *l. itaque fullo, ff. de furtis*, & aliis iuribus. Vnde ita tenent Suarez *supr. n. 9.* Vasquez *de pœnit. q. 93. art. 1. dub. 4. num. 8.* Dom. Lugo, & Palaus suprà relati, Bonacina *de Sacram. Pœnit. disput. 5. q. 7. punct. 2. n. 6.* post Coninck, Reginaldum, & alios recentiores, quibus adhærent etiam Posseuinus, & Megallius.

161 Addendum tamen, quod si Religiosi huius ordinis S. Hieronymi de Lombardia habent, vel per communicationem cum Mendicantibus, aut aliis Religiosis, facultatem absoluendi omnes ad se venientes, etiam ex alienis diœcesibus, provt audio illos habere ex Martino V. & forsan aliis Summis Pontificibus, cessabit difficultas præsens, & ex vi talium priuilegiorum poterit dictus Parochus audire confessiones omnium ad se venientium, non solùm bona fide, vt dictum est, sed etiam alio prætextu; si tamen alia priuilegia generaliter loquantur, & non cum ista restrictione de bona fide, aut simili. De priuilegiis porrò hoc intentum aliquo modo concernentibus aliqua dixi *tom. 1. mea Summæ, c. 19. n. 11. & tom. 5. in Mari magno Carmelitarum, n. 198.*

162 Quartò dico, posse dictum Parochum absoluere suos Parochianos à casibus reseruatis D. Episcopo Laudensi. Fundamentum sumitur ex conciliari dispositione Concilij Trident. *sess. 25. de Regularibus, c. 11.* sæpius relata, vbi cum generaliter disposuisset Concilium, quod *persona tam Regulares, quàm sæculares*, curam animarum exercentes, *in Monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum sæcularium, &c. sub-*

163 *sint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diœcesi sunt sita*, &c. postea facit exceptionem ab hac generali regula, de tribus generibus Monasteriorum. Primum est *de Monasterio Cluniacensi cum suis limitibus.* Secundum *de iis Monasteriis, seu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita ordinum sedem ordinariam principalem habent.* Tertium, *de aliis Monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in parochos, & parochianos exercent.* Cum ergo Monasterium hoc sit ex illis, *in quibus capita ordinum sedem ordinariam principalem habent*, quia ibi residet ordinariè, & principaliter dictus Reuerendiss. Generalis Hieronymianorum, in qui-

164 bus *Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem & temporalem in parochos, & parochianos exercent*, quia talem iurisdictionem aliquo modo exercet ibi dictus P. Generalis, sanè clarescit Parochum seruientem dictæ parochiæ non subiici vllo modo iurisdictioni D. Episcopi Laudensis, *in iis quæ ad dictam Curam, & administrationem Sacramentorum pertinent*, vt Concilium loquitur. Quod & comprobant S. Rotæ decisiones *supr. n. 127.* relatæ, ac decisio quam ex Sellio *in select. canon. c. 112. n. 25.* in Theatina 11. Septembr. 1621. refert Barbosa *in Collect. Concilij sup. hunc locum, n. 13.*

165 Cum igitur reseruatio casuum concernat *curam animarum, & administrationem Sacramentorum*, provt ex se patet, & colligitur ex eodem Concilio *sess. 14. c. 7.* & aliis, manifestè hinc colligitur, non posse D. Episcopum sua reseruatione casuum obstringere parochum, & parochianos dictæ parochiæ, vtpote, quia Concilium eximit illos à iurisdictione Episcopi Diœcesani, ac proinde veluti si talis reseruatio non esset in rerum natura, poterit dictus Parochus suos parochianos absoluere.

166 Accedit, quod stante eius loci exemptione, D. Episcopus non se intromittit in designatione parochi inibi curam animarum exercentis, vt dictum superiùs manet; ac perinde nec facultatem absoluendi prædicto parocho tribuit: ex quo etiam fit, quod talis facultas absoluendi auferri ab eo non possit per casuum reseruationem à D. Episcopo factam. Casuum enim reseruatio est quædam limitatio, & & restrictio facultatis absoluendi à peccatis, vt habent Nauarrus *in Man. c. 27. n. 259.* Bonacina *de pœnitent. disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 1. n. 2.* & supponunt Coninck *de pœnit. disp. 8. dub. 11. n. 78.* & D. de Lugo *de Sacram. Pœnit. disp. 20. sect. 5. n. 73.*

167 Ad hæc siquidem facultas Episcopi circa reseruationem casuum ad inferiores Sacerdotes sibi subditos restringitur *l. fin. de iur. omn. Iud. & c. Vt animarum, de const. in 6.* Nec reseruatio Episcopi afficit exemptos à iurisdictione illius, vt per Francum *in c. 2. n. 6. de pœn. & remiss. in 6.* Cùm certum sit talem Parochum subditum non esse D. Episcopo, sed ab eius iurisdictione exemptum, pro comperto quoque erit, non habere ligatas manus ad absoluendum quando opus fuerit suos Parochianos, etiam à casibus à prædicto D. Episcopo reseruatis. Esto non possit absoluere ab iis, quos P. Generalis reseruauit.

168 Dicendum quintò, posse dictum Parochum absoluere dictos aduenas, & peregrinos illuc confluentes à casibus reseruatis à propriis Episcopis in suis diœcesibus, & speciatim subditos D. Episcopi Laudensis a casibus ab illo reseruatis. Hoc assertum generaliter de confessariis vnius diœcesis respectu pœnitentium aduentantium ex aliis, reddunt probabilissimum contra Sotum, Medinam, Nuñum, Graffium, Zerolam, & alios illud negantes, plures qui illud concedunt, specialiter Caietanus, Paludanus, & Antoninus, quos affert, & sequitur Suarez *de Pœnitentia disp.* 30.*sect.*4.*num.*4. Henriquez, Reginaldus, Homobonus, Villalobos, quos etiam refert, & sequitur D. Cardinalis de Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ disp.* 20.*sect.* 5.*numero* 71.quibus etiam adhærent Diana *part.* 3. *tract.* 4. *res.* 103. Bonacina *de Pœnitentia disp.* 5.*quæst.*7.*punct.*5.§. 2.*n.* 9. Fagundez *precept.* 2.*lib.*8.*cap.*8. *num.* 19. Comitolus *lib.* 1. *q.* 28. & Megalius *p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *num.*8.

169 Quorum fundamentum est, tum quia confessarius non tenetur scire casus aliis Episcopis reseruatos, alioquin multis premeretur scrupulis, ferè semper dubitans aliquem casum esse aliis Episcopis reseruatum: tum quia reus iudicari solet iuxta leges, & consuetudines loci in quo reperitur. Ad quod accedit, quod iura quæ vetant absolutionem impendi à reseruatis Episcopo, loquuntur de iis, qui in eadem Diœcesi sub eius obedientia degunt. Cum ergo præfatus Parochus non sit sub obedientia, nisi solùm sui Generalis, poterit absoluere quoscunque ad se venientes ex prædictis diœcesibus, etiam à casibus

170 in illis reseruatis. Quod eo fortiùs procedit, quod reseruatio casuum est quid pœnale, ac stricti iuris, ideoque interpretanda strictè, nec vllo modo dilatanda. Homobonus *part.* 2.*exam.tract.* 11.*cap.*6. *q.*9.

171 *resol.*3. Et quia ita videtur introductum consuetudine satis rationabili, prout ex Suarez, & aliis affert idem Lugo *supr.n.*72.

172 Requiritur tamen ad hoc bona fides istorum aduentantium, ne scilicet ea de causa ad dictum locum aduenerint, vt effugerent proprios pastores. Hoc enim fraudem, & dolum, vt in superioribus dixi, sapere videtur, & disciplinæ Ecclesiasticæ contrariatur, & omnino est contra intentionem ipsorum Pastorum, in quorum consensu tacito fundatur consuetudo relata. Prout etiam tenent inter alios Diana *supra*, & supponit D. Lugo *num.*68. ac sequitur à fortiori ex dictis *supra numero* 168. Si enim ad hoc quod isti peregrini absoluantur in aliena diœcesi, seu territorio a peccatis non reseruatis, requiritur bona fides ipsorum, multò magis id erit verum respectu reseruatorum: siquidem difficiliùs absoluuntur.

173 Sextò dicendum, consequenter ad dicta in superioribus, præfatum P. Generalem, non solum non posse facere ea quæ sunt propria Ordinis Episcopalis, vt per se patet, cùm non sit Episcopus; sed neque illa omnia, quæ sunt Episcopalis iurisdictionis, quæ competunt Prælatis, qui vocantur *nullius diœcesis*, quia isti omnimodam, & æqualem iurisdictionem habent sicut Episcopi, nisi in casibus ipsis specialiter prohibitis, iuxta dicta in superioribus,

174 *num.* 16. 17. 18. 19. & 20. Pater autem Generalis non est Prælatus *nullius diœcesis*, quia ad hoc requirebatur, vt nullam omninò iurisdictionem in loco illo *Hospitalette* D. Episcopus exercuisset, cuius contrarium videtur constare. Nec sufficit habere aliquem districtum, aut territorium, sed necesse est, vt inquit Rota in Calaguritana *Iurisdictionis*, coram Ortembergo ann. 1604. ex Abbate *in cap. nimis, num.* 1.*versic.hæc vera, de iureiur.* quod *tanquam proprium territorium ad eum spectet, ita vt faciat terminum separatum à Prouincia. Item quod habeat omnia iura Episcopalia ex priuilegio Papæ, qui solus potest hoc concedere.* Quod in proposito non probatur. Ita Rota relata ex Abbate, Ioanne Andrea, & maximè ex Felino, ex quo affert illud satis ad intentum: *Licet locus non sit de iurisdictione Episcopi, tamen est de territorio, & diœcesi.*

175 Quia tamen præfatus P. Generalis habet aliquale territorium, scilicet oppidum illud *Hospitalette*, & in ipso exercet aliquam iurisdictionem spiritualem, siquidem, vt dictum est, in eo deputat ex vsu antiquo Parochum, qui curam animarum exercet, ideo ipsi applicanda ea omnia, quæ in hoc consulto dicta sunt, *num.*21. 22. & 23. cum limitationibus tamen positis *num.* 24. & *sequentibus*, ita vt nequeat facere illa, quæ competunt Episcopis, vt

176 Episcopi sunt, vel vt Sedis Apostolicæ delegati. Etsi quoad causas matrimoniales, & criminales ipsi relinquendas expendi debeant quæ dixi *num.*87. Et quoad facultatem approbandi confessarios, & dandi licentiam concionatoribus, ea quæ dixi *num.*91. 92. & *num.*93. Et circa facultatem remittendi denunciationes requisitas pro Matrimonio, illa quæ dixi *num.* 104. & 118. Et circa facultatem assistendi Matrimoniis, quæ dixi *num.*105. & 119. Quæ tamen dixi *num.*109. 110. 111. 112. & 113. aptari videntur D.

177 Patri Generali. Et etiam quæ dixi *num.*114. si tamen adsit consuetudo, vel priuilegium, prout ibi dictum manet. Et quæ dixi *num.*115. si habeat iurisdictionem spiritualem in foro externo, quod mihi non constat. Recolenda quoque quæ dixi *n.*125. & *seqq.*

178 Dicendum septimò, non posse D. Episcopum visitare Ecclesiam, seu Monasterium dicti loci Hospitalette. Hoc enim manifestè infertur ex adductis, præsertim *num.*126. & *sequentibus*, ac maximè ex conciliari illa dispositione Concilij Trident. *sess.* 25. *de Regularib.cap.*11. vbi clarissimè habetur, Monasteria illa, in quibus *Abbates Generales, aut capita Ordinum Sedem Ordinariam principalem habent*, vel in quibus *Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent* (quæ omnia competunt præfato Monasterio) exempta esse à iurisdictione, visitatione, & correctione Episcopi diœcesani; quibus aliàs subiici deberent propter curam animarum personarum sæcularium, & administrationem Sacramentorum. Idque obseruari mandasse Clementem VIII. colligitur ex Francisco Leone *in Thesauro for. Ecclesiastic. part.* 1. *capite* 8. *numero* 20. quem affert Barbosa *de offic. & potest. Episcop. alleg.*74. *num.*18.

179 Quod etiam confirmat in terminis fortioribus, etiam pro casu quo talem curam in dictis Monasteriis exercentes essent personæ sæculares, declaratio S. Congregationis apud Zerolam 2. *part. prax. verbo Visitatio, quæst.* 13. & Tamburinum *de iure Abbat. tom.*1. *disp.*15.*quæst.*7.*num.*49. quæ talis est: *In Monasterio, in quo Generalis alicuius Religionis Regularium sedem ordinariam principalem habeat, licèt personæ seculares sint in eodem Monasterio curam animarum exercentes, quantum ad ipsam curam, & Sacramentorum administrationem spectat, nulli visitationi Episcopi Ordinarij diœcesis, in quo ipsum Monasterium situm est, subie-*

180 *cta sunt.* Ac maximè, & concludenter in hac causa, decretum eiusdem S. Congregationis die 25. Maij 1641. talis tenoris: *S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum respondit, non licere Episcopo Laudensi Ecclesiam Monasterij nuncupatam dell'Ospidaletto, in qua Generalis Ordinis S. Hieronymi habet sedem ordinariam, & principalem, visitare, nisi Episcopus sufficienter probauerit sibi competere maiorem administrationem in præfatam Ecclesiam, vel in illius personas. Ioannes Baptista*

Cardi

Cardinalis Pamphilius Loco † Sigilli. Franciscus Paulucceius S. Congregationis Concilij Secretarius. Quod recognitum, & intimatum fuit Illustrissimo Episcopo, per Apostolicæ Cameræ Auditorem litteris superinde confectis, quarum initium est, *Vniuersis*, &c. *Noueritis qualiter infra dicta die fuit coram nobis comparitum, & pro parte, & ad instantiam Reuerendissimi Patris Generalis Monachorum Ordinis S. Hieronymi, &c. Datum Romæ anno Domini 1641. die 4. Iunij. P. Paulus Caballenus Locumtenens.* Ex hoc autem S. Congregationis decreto in terminis propriis huius causæ loquente, manifestè habetur constitutionem Gregorij XV. *Inscrutabili*, quæ est *de exemptorum priuilegiis*, nullatenus suffragari parti aduersæ; si enim ipsi faueret, & per ipsam Concilio derogatum fuisset, nullatenus à S. Congregatione Eminentissim. Concilij Interpretum tale decretum emanaret.

181 Quia tamen, quamuis prædicta concludant respectu petitorij, nihilominus quoad possessorium præfatus D. Episcopus ius sibi competere prætendit, Ideo aliqua circa hoc notanda. Primum quidem, quod cum Parochus Monasterij, vt dictum est in superioribus, à P. Generali in totum, & per totum absque aliqua dependentia a D. Episcopo deputetur, in necessariam consequentiam venit, quod nulla visitatio potuerit esse legitima, sed intrusa, eo quòd facta

182 fuerit à non habente vllam iurisdictionem. Secundum, quia dato quod aliqua visitatio taliter facta præcessisset, nullum ius D. Episcopo præterea obuenire poterat, nisi verum titulum demonstrasset, ex quo talis visitatio sustineri deberet. Etenim contra eum, qui habet suam intentionem in iure communi, vel conciliari dispositione fundatam, non aliter vnus, vel alius actus releuare posset. Gutierrez *practic. lib. 3. q. 19. à n. 11.* Rodriguez *tom. 1. quæst.*

183 *Regular. q. 63. art. 7.* Barbosa *in collectan. ad cap. cum persona, de priuileg. in 6. num. 16.* Item tertium, quod probari debuisset adfuisse scientiam præfati P. Generalis, vtpotè quia de eius præiudicio principaliter

184 agebatur, prout certi iuris videtur. Ac præterea quartum, quod cum agatur de spoliatione iuris competentis Ecclesiæ, videtur quod esset probanda consuetudo præscripta spatio quadraginta annorum, Purpuratus *l. 1. n. 100. ff. de offic. eius cui est*, Andreas Siculus *consil. 5. lib. 2.* Præterea deberet probari

185 quod actus essent facti eo animo, & fine, vt consuetudo induceretur, quia cum possint fieri ex gratia, vrbanitate, & modestia religiosa, ac obseruantia dignitatis Episcopalis, debet probari finis, ne detur proprij iuris renunciatio. Decius *in cap. cùm accessissent, col. penult. ante fin. vers. Et hoc comprobatur, de constit.* Illuminatus Moronus *in suis respons. resp. 5.*

186 *num. 26.* Concludens etiam ex Baldo, Purpurato, & Menochio: *Tandem vnusquisque potest recuperare ius suum, & possessionem præcedentia, si fortè sui maiores perdidissent; non enim fuit suum ius deperditum.* Quia tamen in relato *capite 11. sess. 25.* dicit Concilium: *Saluo tamen eorum Episcoporum iure, qui maiorem in*

187 *prædicta loca, vel personas iurisdictionem exercent*; ideò præseruatum manet ius D. Episcopi, si maiora prætendat, prout dicitur in decreto S. Congregationis adducto supra *numero 180.* his verbis: *Nisi Episcopus sufficienter probauerit, sibi competere maiorem administrationem in præfatam Ecclesiam, vel in illius personas.*

188 Quia etiam plures extant S. Rotæ decisiones circa similes materias, ideo aliquot ipsarum, notabiliores videlicet, hîc placuit apponere pro studiosis.

Marsicana Iurisdictionis.

Lunæ 23. Octob. 1589.

Coram Comitolo.

SVMMARIVM.

1 *Abbati datur mandatum de manutenendo quoad gubernationem Monasterij Monialium, & quoad exercitium Iurisdictionis in clericos, & Presbyteros deseruientes in Ecclesia eiusdem Monasterij priuatiuè quoad Episcopum, & per tot. n. 4.*
Præterquam in casibus quibusdam, de quibus num. seqq.

2 *Quasi possessio ante motam litem probatur ex antiquis scripturis, & Testium depositionibus.*
Quæ apparet titulata ex priuilegiis Pontificis.

3 *Moniales, & earum clerici probantur exempti à Iurisdictione Episcopi ex priuilegiis Pontificum, & quod subsunt Abbati ex reseruatione iurium, & num. 4.*

4 *Obseruantia subsecuta declarat, & iustificat superioritatem, quam Abbas exercuit.*

5 *Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ gubernant Monasteria Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, ex Concilio.*
Sed vide num. seqq.

6 *Exempti à iurisdictione Episcoporum possunt habere suos immediatos Prælatos.*

7 *Et expedit eis habere exemptionem Papalem.*

8 *Esseque specialiter sub protectione Sedis Apostolicæ.*

9 *Episcopi actus iurisdictionales in Moniales non attenduntur, si præcesserunt Concilium Tridentinum, & n. 10.*

11 *Actus facti postea, quando non attendantur, & n. seqq.*
Moniales, & earum Clerici sunt exempti à Iurisdictione Episcoporum.

12 *Episcopalis ordinis est administratio Sacramenti Confirmationis, & collatio ordinis.*

13 *Episcopi quæ exerceant in exemptos, ex Concilio referuntur, & n. seqq.*

20 *Possessione antiquiori non priuatur quis per actus turbatiuos, & pro illa magis præsumitur.*

DECISIO LXXXIII.

Domini non recesserunt à decretis 16. Iunij anni 1587. coram Reuerendissimo Oriolen. Dandum esse mandatum de manutenendo R. P. Abbati quoad gubernationem Monasterij Monialium SS. Cosmæ, & Damiani; & quoad exercitium iurisdictionis in Clericos, & Presbyteros deseruientes in Ecclesia eiusdem Monasterij. 1

Nam de quasi possessione Abbatis Cassinensis ante litem motam constat ex antiquis scripturis, & Testium depositionibus aliàs, & nunc denuo consideratis, quæ possessio satis apparet titulata, stantibus Romanorum Pontificum priuilegiis; præsertim Clementis IV. & Alexandri III. quibus eximuntur à iurisdictione Episcoporum Marsicanorum Moniales, & clerici eiusdem Ecclesiæ, & recipiuntur sub protectione Sedis Apostolicæ, salua debita reuerentia, & iustitia Monasterio Cassinensi, quæ reseruatio ex 2 3 4

ex obseruantia subsequuta declaratur, & iustificat superioritatem, quam Abbates pro tempore exercuerunt, *l. si de interpretatione, ff. de leg.* Bald. *cons.* 145. *lib.* 3. Roman. *cons.* 177. *n.* 4.

5 Neque verò hæc exemptio concludit Monasterium esse sub immediato regimine Sedis Apostolicæ, vt locus sit dispositioni *cap.* 9. *sess.* 52. *de Regul.* in ea 6 parte, in qua monasteria Sedi Apostolicæ immediatè subiecta Episcoporum, tanquam S. Sedis Delegatorum, gubernationi subiiciuntur; cùm notissimum sit exemptos à iurisdictione Episcoporum habere posse suos immediatos Prælatos, ad not. per Glos. & 7 DD. *in cap. graue, de off. ord.* quibus etiam expedit habere exemptionem Papalem. Achil. *decis.* 1. *& seq. de exempt.* & esse specialiter sub protectione Sedis 8 Apostolicæ, ad tradita cum ibi not. *in c. recepimus, de priuileg.*

9 Non obstant huic manutentioni actus Iurisdictionales facti per Episcopos Marsicanos.

10 Nam qui præcesserunt Sacrum Concilium Trident. non sunt considerabiles, propter expressas exemptiones Monialium, & Clericorum, *cap.* 1. *§. in* 11 *eos, & cap. si Papa, de priuil. lib.* 6. & fuit resolutum coram b. m. Lauretano 7. Ianuarij 1586. & rursus 12 coram Reuerendiss. Orioleu. 26. Iunij 1587. Si qui autem facti fuerunt post Concilium Tridentinum, præter concernentes ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, qualis est administratio Sacramenti Confir- 13 mationis, & collatio Ordinum, *can.* 3. *de confirm. sess.* 7. *& can.* 7. *de Sacram. ordin. sess.* 23. & alia, quæ ex eodem Concilio specialiter competunt Episcopis in Clericos exemptos, siue ratione curæ, quæ in Ec- 14 clesia exercetur, iuxta *c.* 11. *sess.* 25. *de Regul.* propter quam tenentur etiam exempti interesse Synodo, ex *c.* 2. *in fin. sess.* 24. siue ratione Iurisdictionis in 15 causis ciuilibus mercedum, & miserabilium Persona- 16 rum, iuxta *cap.* 14. *sess.* 7. siue ratione correctionis 17 Episcopis residentibus permissæ in exemptos, qui alias eorum iurisdictioni subderentur, *cap.* 4. *sess.* 14. siue ratione facultatis reseruatæ Episcopo Diœce- 18 sano concedendi dimissorias clericis exemptis, intra eius Diœcesis fines existentibus, per *cap.* 10. *sess.* 23. & inhibendi etiam Regularibus, ne quis ipso con- 19 tradicente, etiam in Ecclesiis suorum ordinum, prædicare præsumat, per *cap.* 4. *sess.* 24. Necnon ratione clausuræ in Monialium monasteriis restituendæ, & conseruandæ, iuxta decretum Concilij *cap.* 5. *sess.* 23. 20 *de Regul.* fuerunt pariter turbatiuè, nec priuarunt Abbates eorum quasi possessione antiquiori, pro qua magis præsumitur, *cap. licèt causam*, vbi Felin. *num.* 23. *& seq. de probat.* Anch. *in Clem.* 1. 4. *notab. de sequestr. possess.* & Facit Castr. *cons.* 395. *n.* 2. *lib.* 2.

Quare conclusum fuit concedendum esse mandatum de manutenendo generaliter P. Abbati, quoad gubernium Monialium, & quoad exercitium iurisdictionis in Clericos in Ecclesia SS. Cosmæ, & Damiani deseruientes, priuatiuè quoad Episcopum, præterquam in casibus, in quibus Concilium Tridentinum Episcopis, tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, potestatem tribuit circa clausuram Monialium, & in exemptos clericos infra diœcesim existentes, qui casus in mandato concedendo, si expedire videbitur, specificari poterunt.

Habetur hæc decisio inter decisiones Comitoli *num.* 83.

Lucensis.

Iurisdictionis de Samos.

Coram Domino Mantica anno 1596.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio Episcopalis, vel quasi Episcopalis ex quibus actibus per testes probetur, & infra.*
2 *Abbas qui habet proprium territorium, & loca pleno iure sibi subiecta, intelligitur habere Episcopalem, seu quasi Episcopalem iurisdictionem: Item quando temporalem intelligatur habere iurisdictionem, num.* 3.
4 *Iurisdictionis quasi possessio acquiritur per actus iurisdictionales, qui per testes probantur.*
5 *Iurisdictio cum mero, & mixto imperio probatur per testes.*
6 *Res iudicata facit ius, & pro veritate habetur.*

DECISIO.

ALTERA parte non informante, cùm causa ageretur per Audientiam contradictarum, decisum fuit Abbatem S. Iuliani habere iurisdictionem Episcopalem, seu quasi Episcopalem, & temporalem, in parochos, & parochianos Ecclesiarum, & locorum districtus Coti, siue Cauti vulgariter nuncupati, Abbatiæ, siue Archidiaconatus de Samos.

Nam per primum, & secundum testem probatur 1 ab immemorabili tempore dictos Abbates in dictis locis exercuisse iurisdictionem ciuilem, & criminalem, puniendo delinquentes pœnâ etiam vltimi supplicij, deputando vicarios, prætores, & iudices absque alicuius contradictione; & similiter exercuisse iurisdictionem Ecclesiasticam visitando Ecclesias sitas intra limites dicti Archidiaconatus, & coërcendo clericos delinquentes, & de criminibus accusatos. Idemque alij testes deponunt, licèt non probent immemorabilem; qui tamen ab annis 60. deponunt de visu.

Vnde cum Abbas dicti Monasterij habeat pro- 2 prium territorium, & loca sibi pleno iure subiecta, intelligitur Episcopalem, seu quasi Episcopalem habere iurisdictionem, *cap. Abbates, ad fin. de priuileg. libro sexto. Gloss. in clem.* 1. *in verbo proprij, de rebus Eccles. non alien.* quod Domini dicebant etiam fuisse resolutum coram R. P. D. meo Decano in Salmantina *iurisdictionis*, & coram R. P. D. Orano in Burgensi S. *Ioannis*.

De temporali etiam iurisdictione dicti Abbatis 3 satis constat, quia ex depositionibus testium apparet, eum deputasse prætores, & curasse delinquentes coërceri.

Nec dubium est, quin per actus iurisdictionales, 4 de quibus testes specialiter deponunt de visu, acquiratur quasi possessio iurisdictionis, & per ea probetur iurisdictio etiam cum mero, & mixto imperio. Bart. *in l.* 1. *§. si quis hoc interdicto, de itin. actuque priuat. & in consil.* 189. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 1. Bald. *in cap. cum causam, num.* 20. *de testibus, & in l. data opera, num.* 43. *qui accus. non poss.* Soc. sen. *in cons.* 15. *n.* 1. *versi. secundò præmittendum, lib.* 3. Natta *cons.* 636. *num.* 72.

Extant etiam duæ sententiæ, quarum altera de anno 1549. lata fuit à Priore Vallisoleti iudice delegato,

to altera Rotalis quæ fuit lata à bonæ memoriæ Cotta die 9. Iulij 1568. in quibus fuit pronunciatum Abbatem, & omnes tam laïcos, quàm clericos habitantes in dicto Archidiaconatu ab immemorabili tempore fuisse, & esse exemptos ab omni Lucensi Episcopi correctione, & visitatione, nullamque eidem Episcopo in eos competiisse, neque competere iurisdictionem, sed eam omnem, tam criminalem, quàm ciuilem in omnes, & singulos, ad ipsum Abbatem priuatiuè ad Episcopum pertinuisse, & pertinere, quæ sententiæ transierunt in rem iudicatam, & decretæ, & relaxatæ fuerunt litteræ executoriales.

6 Proinde cum res iudicata faciat ius, & pro veritate habeatur, *l. ingenuum, de stat. hom. l. res iudicata, de reg. iur.* tollitur omnis dubitatio.

Habetur hæc decisio inter decisiones Manticæ decisione 361.

Burgensis.

Iurisdictionis S. Ioannis.

Coram Domino Hieronymo Pamphilio, anno 1598.

ARGVMENTVM.

Abbas Regularis potest in Ecclesiis sibi pleno iure subiectis cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio in Ecclesiis exemptis spectat ad Sedem Apostolicam, non autem ad Episcopum.*

2 Alius, *dictio est similium explicatiua.*

3 *Abbates Regulares habentes iurisdictionem in Clericos, etiam seculares, dicuntur in primo post Pontificalem dignitatem gradu constituti, non autem de inferioribus subordinatis Episcopo, & num. 4.*

5 *Abbas quoad Clericos Ecclesiæ sibi pleno iure subiectæ comparatur Abbati habenti territorium quoad personas sui territorij.*

6 *Abbas habens territorium separatum potest cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus personarum sui territorij, nec comprehenditur sub dispositione Conc. Trident.* seff. 24. cap. 20. §. Ad hæc, *& n.* 8.

7 *Iurisdictio in personis consistit, etiam sine territorio.*

9 *Abbas habens iurisdictionem Episcopalem, potest imponere pœnam degradationis, licet actus degradationis sit posteà ab Episcopis faciendus.*

10 *Archidiaconus, & Decanus habentes territorium separatum, & immemorabilem possunt cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus.*

11 *Archidiaconus, & Decanus non possunt degradare.*

DECISIO.

Placvit omnibus Dominis declaratio Illustriss. DD. Sacri Concilij interpretum, quod Abbates Regulares habentes iurisdictionem criminalem in Clericos, etiam sæculares, non comprehenduntur sub decreto *c.* 20. §. *Ad hæc, seff.* 24. ex rationibus pro hac parte deductis sub die 6. Nouembris 1596. coram D. meo Orano.

Intentio enim Concilij fuit restituere Episcopis iurisdictionem criminalem exclusiuè ad Decanum, Archiaconum, & alios inferiores subordinatos ipsi Episcopo, in quibus militat ratio præsumptæ vsurpationis; non autem illam auferre ab Abbate Regulari exempto à iurisdictione Episcopi, & immediatè subiecto Sedi Apostolicæ, in quo cessat præsumptio vsurpationis, præsertim quoad personas Ecclesiæ sibi pleno iure subiectæ, in quibus aliàs 1 iurisdictio esset ipsius Sedis Apostolicæ, & non Episcopi. Gloss. *in c. Authoritate, de priuil. in 6.* & alij omnes.

Et hoc etiam colligitur ex verbis ipsius §. *Ad* 2 *hæc*, dum loquitur de Decano, Archidiacono, & aliis inferioribus, quod intelligitur de similibus Prælatis Decano, Archidiacono, & sic sæcularibus subordinatis Episcopo iuxta naturam dictionis *alius*, quæ est similium explicatiua. Gloss. fin. *in l. Si fugitius, & ibi* Bald. *C. de seru. fugit. cap. Sedes*, vbi Felin. *in fin. de rescript.* non autem de Abbatibus Regularibus 3 habentibus iurisdictionem in Clericos etiam sæculares, qui dicuntur in primo post Pontificalem dignitatis gradu constituti, *cap. Deinceps, 16. quest. 7.* Archid. *in cap. 2. sub num. 2. de prebend. in 6.* Et nec 4 ratione facultatis, nec dignitatis, nec ordinis dicuntur de inferioribus subordinatis Episcopo, Lap. *alleg.* 84. Bald. *in cap. Pastoralis,* in Gloss. *in verb. Superiores, & ibi* Felin. *column.* 4. *de off. delegat.* & nullam habent similitudinem cum Decano, & Archidiacono, ita vt ex eorum expressione inferatur ad Abbates, qui & minores sunt, etiam de quibus Concilium magis confidit, quod delicta impunita non relinquant, & specificam mentionem facere consueuit, quando voluit illos comprehendere.

Maximè (prout hoc casu) agitur de iurisdictione 5 Abbatum, quoad Clericos Ecclesiæ sibi pleno iure subiectæ, in quibus militant omnia quæ dici possunt de Abbate habente territorium, quoad personas sui territorij. Vitalin. *in Clement. Rursus, n.* 10. *de stat. Monach.* Quo casu cessat dispositio §. *Ad* 6 *hoc*, etiam quoad dignitates, vt fuit resolutum *in causa Salamantina iurisdictionis, coram bon. mem. Aldobrandino sub die 1. Iuly 1565.* Quod tamen dictum 7 fuit per Dominos ex abundanti, cum ad hunc effectum non requiratur territorium, cum etiam sine eo consistat iurisdictio in personis, Bart. *in l. 1. ff. de iurisdictione omn. iudic.* Butr. & alij *in cap. Cum contingat, de for. compet.* Roch. *decis.* 227. & ex vnanimi Dominorum sententia fuit in hac causa decisum *sub d. die 6. Nouembris* 1596. coram D. meo Orano.

Nec prædictis visum fuit obstare, quod dicitur 8 de dictione taxatiua *tantùm*; quia illa intelligitur respectu Decani, Archidiaconi, & aliorum inferiorum sæcularium similium; non autem respectu Abbatis in hac Ecclesia pleno iure sibi subiecta habentis similem iurisdictionem cum Episcopo, ad notata per Bald. *in l. 1. num. 4. C. de bon. poss. contra tabul.* Curt. Sen. *cons. 75. num.* 14. Cephal. *cons.* 257. *num.* 24. *lib.* 2.

Nec etiam obstat, quod in cognitione causarum 9 criminalium veniat aliquando imponenda pœna degradationis; quia non ideò Abbas redditur incapax huius iurisdictionis, qui prout alij iudices criminales, potest imponere pœnam degradationis, etsi posteà ferendam ab Episcopo. Gloss. *in cap. Cum & plantare, in verb. pleno iure, & ibi* Host. Butr. *num.* 27. & alij *de priuileg.* Vltra quod hæc ratio 10 militat quoque in Decano, & Archidiacono habente proprium territorium, & immemorabilem, quos sub

sub hoc decreto non comprehendi, sæpiùs resolutum fuit, tam per Illustriss. DD. Sacri Concilij Interpretes, quàm etiam in Rota in quampluribus causis. Et tamen indubitatum est, non posse degradare, *cap. Degradatio, de pœn. in 6. cap. 1. de Haret. eod. lib.* Beroi. *in cap. 1. sub num. 26. de rebus Eccles. non alienand.* &c. [11]

Habetur hæc decisio apud Tamburinum *de iure Abbatum tomo 3. decisione 44.*

Nullius, seu Squillacensis *Iurisdictionis.*

Coram Domino Martino Andrea, anno 1616.

ARGVMENTVM.

Territorium quando dicatur exemptum, & nullius diœcesis, latè in hac decisione explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio non datur absque læsione.*
2 *Loca exempta, licet non sint de diœcesi, sunt tamen in diœcesi.*
3 *Prouincia plures comprehendit sub se diœceses.*
4 *Sententia praeiudicat ei, ad quem primo loco spectabat definitio, licet sit lata contra alterum, si sciens permisit alterum subditum agere.*
5 *Sententia in causa status facit ius quoad omnes.*
6 *Sententia facit vehementissimam præsumptionem boni iuris.*
7 *Locus exemptus, in quo abdicatur ab Ordinario omne ius Episcopale, & transfertur in inferiorem, efficitur proprium territorium inferioris, & non est amplius neque de diœcesi, neque in diœcesi.*
8 *Decisio* in causa Constantiensis iurisdictionis, 18. *Maij,* 1611. *ibi coram Attrebatensi declaratur.*
9 *Verba enunciatiua in dubio accipienda sunt demonstratiuè, non autem taxatiuè, nec limitatiuè.*
10 *Enunciatiua non probat, quando principaliter agitur de veritate enunciati.*
11 *Enunciatiuæ vt probent locum esse in diœcesi, debet concurrere aliquod adminiculum longæua possessionis.*
12 *Locus, in quo inferior exercet iurisdictionem quasi Episcopalem in homines, tam de Clero, quàm de populo, censetur verè, & realiter nullius diœcesis, etiamsi sit circundatus limitibus Episcopatus.*
13 *Enunciatiua plures antiquissimæ, & à diuersis personis emanatæ, plenè probant etiam contra tertium.*
14 *Sententia antiqua probat etiam sine actis.*
15 *Dictio, scilicet, regulatur secundum subiectam materiam, & quo casu stet declaratiuè.*
16 *Pertinentiarum appellatione quæ veniant.*
17 *Scientia præsumitur ex lapsu longi temporis.*
18 *Scientia præsumitur ex actuum multiplicitate.*
19 *Obseruantia declarat, quid in priuilegiis, & concessionibus comprehensum fuerit.*
20 Pertinentiarum *appellatione quæ veniant, declaratur ex obseruantia.*
21 *Solemnitates supplentur ex beneplacito Apostolico.*
22 *Consensus Capituli præsumitur ex temporis antiquitate, vnà cum obseruantia, etiam quod enunciatus, aut reseruatus non appareat.*
23 *Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex temporis diuturnitate, vnà cum obseruantia.*
24 *Locum non esse nullius diœcesis, non probatur ex dispensationibus matrimonialibus, & excommunicationibus in forma* Significauit, *directis Episcopo, intra cuius fines locus esse prætenditur.*
25 *Episcopi in casibus, in quibus vigore Concilij Tridentini iurisdictionem in exemptos exercere possunt, non procedunt vti Ordinarij, sed vti delegati Sedis Apostolicæ.*
26 *Seminario contribuere tenentur etiam qui sunt Nullius Diœcesis, si aliter non sint exempti.*
27 *Obseruantia præscripta non interrumpitur per litem.*
28 *Lis non interrumpit quasi possessionem, quando sententia fertur pro possessore.*
29 *Priuilegia concessa Monasterio, ac rebus, & non personis, censentur realia, & perpetua, & suffragantur quibuscumque personis, ad quarum manus ipsa bona deuenerint.*
30 *Priuilegia concessa successoribus, censentur perpetua.*
31 *Priuilegia concessa Monasterio, seu loco, & eius bonis, censentur perpetua, & suffragantur successoribus.*

DECISIO.

Lata sententia per Illustrissimum D. Cardinalem Farnesium vigore Commissionis cum clausula, *appellatione remota,* in qua de voto Dominorum meorum Manzanedi, & Pamphilij pronunciatum fuit, omnimodam ordinariam iurisdictionem in spiritualibus, & temporalibus, quam habebant Episcopi Squillacenses ante, & de tempore donationis Theodori, Ioannis, & Donati in Parochos, & Parochialium Casalium Serræ, Spatulæ, Biungi, Montauri, & Gasparinæ, spectasse, & spectare ad Priorem, & Monasterium Sancti Stephani de Nemore, Venerabilis Congregationis Carthusiensis, eosdemque in eorum possessione, seu quasi iurisdictionis præfatæ fore, & esse manutenendos: illisque ex Apostolicis indultis licuisse, & licere consecrationes, chrisma, cæterasque Episcopalis officij indigentias, à quo voluerint Episcopo consequi, vt latiùs in sententia *summ. num. 9.* Cùm aduersùs eam Episcopus non acquiescens, causam restitutionis in integrum, prout de iure Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto de voto Rotæ committi obtinuisset, pro eodem voto habendo fuit dubitatum coram me, an constaret de iustis causis restitutionis in integrum. Et Domini, vtraque parte informante, non constare censuerunt, nisi obstet excessus quoad loca, de quo videatur.

Nam ex donationibus, tam Comitis Rogerij, quàm Theodori, Ioannis, & Donati, Episcoporum Squillacensium à Sede Apostolica confirmatis, necnon ex priuilegiis eiusdem Sedis Monasterio S. Stephani concessis, vna cum obseruantia subsequuta, apparet manifestè de iustitia dictæ sententiæ. Vnde cessat læsio, sine qua non datur restitutio. Rota *decis. 1. de restit. in integr. in nou.* Seraph. *dec.* 1238. *numero* 1. & fuit dictum *in Cæsaraugustana fructuum,* 26. *Iunij* 1602. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno, & *in Marsiliensi pecuniaria,* 26. *Iunij* 1609. *coram Reuerendissimo Bononiensi,* & aliàs sæpè. [1]

Nec

Nec pro læsione probanda suffragatur, in sententia loca de quibus agitur, enunciari Prouinciæ Reginensis, cuius contrarium, imò quod sint in diœcesi Squillacensi, patere dicebatur ex nonnullis ex dictis iuribus. Vnde licèt prædictæ donationes, ac priuilegia, & confirmationes Apostolicæ continerent exemptionem quantumvis amplissimam: ita quod dicta loca vti exempta non essent ampliùs de diœcesi, attamen in diœcesi permanebant, *cap. Cum Episcopus, & ibi* Gemin. *num.* 5. Franc. *num.* 2. *de offic. Ordin. in* 6. cum aliis adductis *in Constantiensi Iurisdictionis*, 18. *Maij* 1611. *coram Reuerendissimo Attrebatensi*: & hîc per informantes, quia simul stare possunt quod dicta loca sint in Prouincia Reginensi, & nihilominus sint in diœcesi Squillacensi, ex quo Prouinciæ nomen est generale, plures comprehendens sub se diœceses, *cap.* 16. *quæst.* 3. Bartol. *in Extrauag. Qui sunt rebelles*, §. *Lombardia, num.* 7. Ruin. *cons.* 22. *num.* 4. & 5. *lib.* 1. & habetur in Prouinciali omnium Ecclesiarum, in quo Squillacensis Episcopus est descriptus inter alios suffraganeos Archiepiscopi Reginensis.

Præterea dicta casalia non fuerunt simpliciter exempta à iurisdictione Episcopi Squillacensis, verum etiam cum omnibus suis hominibus, tam de Clero, quàm de populo subiecto Monasterio S. Stephani, & illius Priori, quibus per Episcopos Squillacenses fuit concessum omne ius, omnisque iurisdictio, & correctio, quæ in dictis casalibus ipsis competebat; adeo quod Episcopi nullum sibi retinuerint in eis, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæterasque Episcopalis officij indigentias, quas à quocunque voluerint Episcopo recipiendi eis tribuerint facultatem, vt in donationibus præfatorum Theodori, Ioannis, & Donati, ac confirmationibus Apostolicis Vrbani II. & Honorij III. aliorumque Pontificum. *Sum. num.* 2. & 3. Quod etiam patet ex antiquissima sententia lata de anno 1283. per Cantorem Cathacen. Delegatum, *eodem Summ. num.* 4. in qua narratis, ac visis donationibus, & confirmationibus supradictis, necnon examinatis testibus declaratur, Syndicum dicti Monasterij liquidè, & plenariè suam intentionem probasse, videlicet quod spiritualia præfatorum casalium pleno iure spectabant ad Monasterium, & à longis retro temporibus vsque tunc ab eo pacificè tenebantur. Quæ sententia, etsi lata fuerit inter Priorem Monasterij, & Archidiaconum Squillacensem; & sic inter alios; attamen plenè probat contra modernum D. Episcopum, ex quo illius prædecessor, ad quem primo loco spectabat defensio, permisit, Archidiaconum agere, *cap. pen. de re iudic. l. sæpè, ff. eod.* Et quia dicta sententia fuit lata in causa status, *l. ingenium, ff. de stat. hom.* Alex. *in d. l. Sæpè, num.* 36. Achill. *dec.* 5. *de sent. & re iudic.* Seraph. *decis.* 1422. Et in omnem casum facit vehementissimam præsumptionem boni iuris, vt ait Seraphin. *vbi suprà, in versic. Verum.* Put. *decis.* 133. *in fine, lib.* 1. Concurrente maximè illius antiquitate, & obseruantia circa exercitium omnimodæ iurisdictionis in casalibus præfatis, quæ obseruantia, & antiqua possessio Monasterij, optimè probatur, tam ex testibus pro illius parte formaliter examinatis, *Summario num.* 6. 7. & 8. quàm ex authenticis scripturis in processu *d. fol.* 209. *vsque ad* 240.

Vnde sequitur quod cum omnis iurisdictio quæ Episcopo in dictis locis competebat fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Priorem, ac Monasterium translata, dicta loca, & casalia fuerunt effecta proprium territorium ipsius Monasterij, & non sunt ampliùs neque de diœcesi, neque in diœcesi Squillacensi. Gloss. *in Clem.* 1. §. *Volumus, in verbo Diœcesanis.* & ibi Card. *num* 11. *in* 4. *quæst.* Abbas *num.* 15. Imol. *num.* 28. Vital. *num.* 4. *de for. compet.* Ancar. *in cap. Postulasti, num.* 45. *ad finem, vers. licet ratione, eod. tit.* Franc. *in cap.* 2. §. *Statuto, num.* 10. *ad finem, vers. Sed si per priuilegium, de const. in* 6. Rota *decis.* 207. *in fine, part.* 2. *diuers.* & fuit resolutum *in Nullius iurisdictionis* 19. *Martij* 1586. *coram Bubalo. Et in Vibinatensi iurisdictionis*, 19. *Martij* 1594. *coram Gypsio, & in Burgensi iurisdictionis*, 16. *Decembris* 1594. & 28. *Aprilis* 1595. *coram Orano, & in Nullius, seu Lucensi iurisdictionis*, 12. *Februarij* 1596. *coram Mantica. Et in Constantiensi iurisdictionis* 16 *Nouembris* 1607. *coram Reuerendissimo Attrabatensi*, & nouissimè *Sacra Rota in Adriensi, seu Nullius iurisdictionis*, 28. *Maij* 1612. & 21. *Mart.* 1613. *coram Reuerendo Patre meo Domino Vbaldo.*

Hinc patet responsio ad aliam decisionem Reuerendissimi Attrebatensis, *in causa Constantiensi iurisdictionis*, 18. *Maij* 1611. quia dicta decisio fuit facta cum præsupposito, quod Parochiales, de quibus ibi agebatur, essent in diœcesi Constantiensi; & priuilegia quibus Abbas sancti Galli nitebatur, solùm continebant simplicem exemptionem, & eam restrictam ad Monasteria, & eorum membra, non autem ad loca, & castra, siue populum: & denique ibi non fuerat abdicatum omne ius Episcopale, & translatum in Abbatem, prout hæc omnia in contrarium se habent in casu nostro.

Illa igitur enunciatio in prima donatione Comitis Rogerij, & aliæ in confirmationibus Vrbani, & Honorij, ac in dicta sententia delegati, quatenus dicta casalia enunciantur diœcesis Squillacensis, referri potest ad tempus antequam essent nullius diœcesis; vel dicta verba stant demonstratiuè, vt in dubio accipienda sunt, non taxatiuè, nec limitatiuè. Bart. *in l. cum pater*, §. *Mensæ, num.* 8. *ff. de leg.* 2. Dec. *cons.* 183. *num.* 1. *vers. Et ad hoc facit, & cons.* 468. *numero* 3. Crauet. *cons.* 301. *numero* 5. Ceph *cons.* 137. *numero* 37. vel non probant, quando, prout in hoc casu, principaliter agitur de veritate enunciati. Put. *dec.* 38. *in fine, lib.* 3. Vestal. *dec.* 19. *num.* 4. *part.* 2. & in specie fuit dictum *in Lucensi, seu nullius iurisdictionis*, 4. *Maij* 1598. coram Seraphino, *inter impressas decis.* 1178. & *in dicta Adriensi, seu nullius, coram D. Vbaldo*; stante maximè, quod non concurrit aliquod adminiculum longæuæ possessionis pro Episcopo, sed pro Priore, & Monasterio, vt esse necessarium dixit Rota *in dicta Adrien.* Et in omnem euentum, postquam Monasterium retinet territorium distinctum per vnam leucam, in quo extant dicta loca, vnà cum iurisdictione quasi Episcopali in homines, tam de Clero, quàm de populo, vt in trina donatione Comitis Rogerij, *Summ. num.* 1. & in dictis concessionibus Episcoporum Squillacensium, Apostolica authoritate vallatis, sequitur manifestè, dictum Monasterium, & dicta loca, & casalia esse verè, & realiter nullius, etiamsi dictum territorium sit circundatum limitibus Episcopatus Squillacensis, vt in perfecto fuit dictum *in Calaguritana, seu nullius iurisdictionis*, 7. *Februarij* 1607. *coram Reuerendissimo Attrebatensi*, per Gloss. *in d. Clem.* 1. §. *Volumus, in verb. Diœcesanis*, cum aliis ibi allegatis.

Non obstat quod sententia declaret, ad Monasterium spectare omnimodam iurisdictionem, quam habebant Theodorus, Ioannes, & Donatus Episcopi Squillacenses: & tamen de priuilegio Theodori non constet, nec constare possit: quia Fratres loca de quibus agitur, in tempore Theodori nondum acquisiuerant, priuilegium autem Ioannis

loquatur tantummodo de loco Arsafiæ; tertium verò priuilegium Donati videatur restrictum ad eundem locum Arsafiæ, scilicet Montaurum, Liuianum, & Aruncum, non autem ad castra Gasparinæ, & aliorum locorum, de quibus in sententia.

13 Nam quoad priuilegium Theodori, satis illud probatur ex narratiua Episcoporum Ioannis, & Donati, necnon ex confirmatione Honorij III. & narratiua sententiæ dicti Iudicis Apostolici de anno 1283. quæ quidem enunciatiuæ, cum sint plures, & à diuersis personis emanatæ, & antiquissimæ, plenè probant, etiam contra tertium. Bald. *in leg. Cum aliquis, num.4.vers. Item quod dicit.* Salicet. *num.3. vers. Si tamen plura*, Castrens. *num.7.* Ias. *num. 4. Cod.de iur. delib.* Aret. *in cap.Cum causam, num.23. de probat.* Crauet. *de antiq.1. part.§. ampliatur, numero 14.* Mantica *de tacit. & ambiguis, lib.2. tit.6. num.21.* Put. *decis.209.num.1.& decis.319.in fine, lib.2.* Verall. *decis.337.num.6.& decis.344.num.2. part.3.* Rota *decis.684.num.1.part.1.vers. Et præsertim.* Quia in dicta sententia non solùm enunciantur donationes omnium supradictorum Episcoporum, sed etiam affirmatiuè dicitur, de illis per instrumenta eorundem Episcoporum euidenter ipsi Iudici constitisse: & cum dicta sententia sit de antiquo, non solùm vltra 100. verum etiam 300.annos probat, etiam sine actis, Bald. *in leg. Emancipatione,num.3.C.de fide instrum.* Alex. *cons.30. num.7. lib.5.* Dec. *cons.375.num.3.* Gabr. *de sent.conclus.4. num.34.* Cassad. *decis.3. sub num.2. de procur.* Put. *decis.338. lib.2.* Ant. August. *decis.145. lib.3.* & fuit sæpissimè resolutum.

14 Quo verò ad priuilegia Ioannis,& Donati, quod scilicet verè comprehendant dicta loca, & casalia, prout illa comprehendebat etiam priuilegium Theodori, patet ex eo, quia dicta priuilegia confirmant donationem à Comite Rogerio factam Beato Brunoni de Monasterio, & loco Arsafiæ cum omnibus pertinentiis suis, in spatium vnius leucæ pro dote dicti Monasterij: qui locus Arsafiæ licèt non exprimatur in prima donatione, tamen exprimitur in secunda,& in vtraque designatur, & nominatim circumscribitur situs dicti loci, videlicet inter locum Arenæ, & oppidum Styli, super territorio dicti loci Styli, prout etiam exprimitur in tertia donatione. Dicta autem prima donatio fuit confirmata per Vrbanum II. & Episcopum Theodorum, vt in ea dicitur,& successiuè,tam prima, quàm reliquæ per dictum Vrbanum, per Ioannem, & Donatum Episcopos, ac demùm per Honorium III. *Summ. num.1. & 2.* ita quod sumus certi, quod dictum Monasterium, & dictus locus Arsafiæ existit inter Arenam,& oppidum Styli, & in territorio dicti oppidi Styli. Vnde cùm Episcopus in sua septima positione, & testes super ea inducti, *Summ.num.10.* concludentissimè probent, quod dictum Monasterium, & casalia terræ Sparulæ, & Biangi, sunt intra territorium eiusdem oppidi Styli: & quoad Montaurum, & Gasparinam habeamus donationem tertiam Rogerij confirmatam, in qua specificè dicta casalia nominantur. Vtique necesse est fateamur, quod omnia dicta loca fuerunt comprehensa in dictis priuilegiis Episcoporum Squillacensium, & confirmationibus Apostolicis: ac propterea dicta sententia D. Cardinalis in aliquo non grauauit.

15 Vlteriùs, etsi in priuilegio Donati fiat mentio de loco Arsafiæ, scilicet Montauro, Liuiano, & Arunco; tamen per illam dictionem *scilicet*, non restringitur concessio, sed potiùs ampliatur, prout est de natura illius dictionis, quæ regulatur secundum subiectam materiam, vt dicit Fulgos. *cons.147. num.2.* & propterea cum subiecta materia in casu nostro non admittat, quod ista dictio, *videlicet*, stet restrictiuè, quia non concordaret cum præcedentibus donationibus ibidem confirmatis, ideo potiùs dicendum est, quod stet declaratiuè, & quod propterea non excludat alia casalia, vt in puncto declarat. Dec. *cons.47.n.2.vers. sed prædictis*, vbi dicit quod in istis terminis illa dictio *videlicet*, debet intelligi declaratiuè, ita vt non excludat alia loca sita in territorio, & contenta in dispositione, ad quam fuit habita relatio.

Et tanto magis, quia in dicto priuilegio Donati post expressionem loci Arsafiæ, Montauri, Liuiani,& Arunci, sequuntur alia verba generalia, cum omnibus pertinentiis suis, &c. prout in alio priuilegio Ioannis, & in donatione Comitis Rogerij, ad quam se referunt dicta verba, & similia reperiuntur expressa, quarum pertinentiarum appellatione veniunt omnia ibi existentia, quamuis sint penitùs separata, *l.Si quando, la prima, C.de bon.vacant.lib.10.* 16 Bald. *in cap.1.num.2.de Capit.qui cur.vend.* Mandel. *cons.322. num.44.* & quicquid concedens ibi habeat, Alexand. *consil.105. num. 2. lib.6.* Imò licet de eo tempore nondum existerent omnia dicta casalia, sed aliqua postmodum fuissent fabricata, vt de casali Serræ deponit Ioannes Baptista Spatea Notarius super 81. interrogatorio; nihilominus in dictis priuilegiis, & donationibus adhuc essent comprehensa, *leg. Verbum illud pertinere, in fin. ff. de verb. signif.* Paris. *consil.58.num.43. lib.3.* Decian. *consil. 123. num.28.eod. lib.3.* Præsertim, quia in priuilegiis dictorum Ioannis, & Donati, leguntur hæc verba: *Cum omnibus pertinentiis, & cum omnibus hominibus, tam de Clero, quàm de populo, quos ad præsens præfatum Monasterium habet, vel in posterum habiturum est, de extraneis quoque omnibus, qui in potestate ipsius Monasterij habitant, vel habitaturi sunt.*

Omnis denique cessat difficultas ex antiquissima obseruantia subsequuta, & vsque de præsenti continuata, ex qua apparet Monasterium semper, & continuè omnimodam iurisdictionem spiritualem,& temporalem in dictis casalibus exercuisse,& exercere, vt in dicta sententia Delegati de anno 1283.& depositionibus testium pro parte Monasterij examinatorum, quorum aliqui non solùm deponunt de scientia, & patientia Episcoporum, sed etiam de actibus positiuis: vltra quod dicta sententia præsumitur ex lapsu longi temporis. Rota *decis.28.num.7. & decis.147.num.3.part.1.diuers.* vbi quod in pluribus 17 causis ita fuit resolutum: *& dec.166.num.1.vers. Secundò ex lapsu temporis, ead. part.1.* Et fuit dictum *in Hispalensi legitimitatis, 11. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo*, quemadmodum præsumitur ex actuum multiplicitate, Abb. *in cap. Cum Ecclesia* 18 *num.25.de caus.poss.& propriet.* Aym. *de antiq.tempor.4.part.§. Materia,num.62.* Put. *decis.217. in fin. & decis.264.num.2. vers. Concurrebat etiam, lib.1.* Rota *dicta decis.166. num.4.part.1.* Seraphin. *decis. 306.num.7.* & fuit resolutum in Calagurritana *iurisdictionis de Oñate, 7. Maij 1610. coram Illustrissimo Lancellotto.* Quæ obseruantia declarat, quid 19 in præfatis donationibus, & priuilegiis fuit actum, & verbis comprehensum, *l.Sed & Iulianus, §. Proinde, ff. Ad Macedon.* Cast. *cons.347.num.4.lib.1.* Crauett. *consil.101.num.3. & consil.211. num.8.* Gabr. *consil.66.num.24. lib.2.* Rota *diuers.decis.571. n.3. part.1.* Seraphin. *decis.600. num.3.* Et in terminis 20 de interpretatione verbi *pertinentiarum*, ex obseruantia post concessionem tradit Mandel. *consil.538. num.9.*

Vnde etiam tollitur aliud obiectum de defectu consen

consensus Capituli in priuilegiis Ioannis, & Donati, in quibus neque etiam fuit enunciatus, aut reseruatus. Nam vltra quod interuenisse narratur in litteris Honorij III. & in dicta sententia, & omisso, quod Apostolica authoritas, de qua in confirmationibus Vrbani II. & dicti Honorij III. supplet istam, & alias solemnitates, Abb. *cons.* 41. *num.* 3. *lib.* 1. *sapius canonizato*, & in specie de hoc defectu consensus Capituli tradit Capic. *dec.* 16. *n.* 1. *in fin. & seq.* Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccles. num.* 15. *vers. Fallit quando Papa, & num.* 95. *in fin.* Seraph. *dec.* 358. *n.* 2. *&* 3. Ex dicta temporis antiquitate, vnà cum longissima, & antiquissima obseruantia, dictus consensus interuenisse præsumitur, etiam quod in dictis priuilegiis enunciatus, aut reseruatus non appareat. Alex. *cons.* 79. *num.* 3. *in fine, & seq. lib.* 1. *& cons.* 219. *numero* 16. *lib.* 6. Dec. *cons.* 341. *num.* 13. *vers. Non obstat illud.* Roland. *cons.* 99. *num.* 34. *lib.* 2. Gozad. *cons.* 73. *num.* 29. Cephal. *cons.* 47. *num.* 10. *& seq. & cons.* 90. *in fine.* Surd. *cons.* 28. *num.* 116. Et hanc sententiam esse communem, & veram ait Felin. *in cap. Albericus, num.* 4. *in fin. vers. Si autem in instrumento, de testib.* Idem *in cap. Sicut, num.* 33. *vers. septimò, & vltimò, de re iudic.* Redoan. *de rebus Eccles. non alien. quæst.* 39. *num.* 3. *&* 29. *in fine*, quam etiam perpetuò sequuta est Rota, attestante Seraph. *dec.* 142. *num.* 3. & constat ex Put. *dec.* 355. *num.* 2. *lib.* 1. *& dec.* 365. *n.* 7. *lib.* 2. & ex aliis antiquis, & modernis decisionibus, *vt in Conchensi fructuum*, 10. *Februarij* 1586. *Coram Gypsio, Tarraconensi Sacristiæ*, 9. *Iunij* 1600. *coram Iusto: Papiensi bonorum* 10. *Maij* 1602. *coram bon. mem. Card. Pamphilio: Calaguritana de Alberite*, 16. *Iunij* 1608. *coram Reuerendiss. Atrebatensi. Et in Papiensi dotis, & legatorum*, 20. *Decembris* 1610. *&* 16. *Iunij* 1611. *coram R. P. D. meo Pamphilio*, in quibus & aliæ referuntur.

Defectus autem consensus Apostolici gratis allegatur, cum nedum fuerit enunciatus in prima donatione Comitis Rogerij; sed etiam expressæ adsint confirmationes Vrbani II. & Honorij III. *Summ. num.* 3. in quibus tam præfatæ donationes Rogerij, quàm priuilegia, & concessiones Ioannis, & Donati confirmantur. Et nihilominus illæ præsumerentur ex diuturnitate temporis 500. annorum, iuncta obseruantia perpetua, & inconcussa, etiam quod reseruatus non fuisset ex prædictis.

Non obstat prætensa inobseruantia: quia non probatur. Nam quoad ordinum collationes, Ecclesiarum consecrationes, & alias Episcopalis officij indigentias, potest Monasterium Indultis Apostolicis ea à quocunque maluerit Episcopo petere, & exerceri facere. Quo verò ad dispensationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma *Significauit*, eæ per Sedem Apostolicam solis Episcopis diriguntur. Et propterea ipsi D. Episcopo suffragari non possunt, vt in simili fuit dictum *in vna Adriensi, seu nullius iurisdictionis*, 28. *May* 1612. *&* 18. *Martij* 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo. Quod autem D. Episcopus in multis casibus hodie vigore Concilij possit exercere suam iurisdictionem in exemptos, & qui sunt nullius, hoc in sententia non fuit adeptum; & ideo non grauauit, cum Episcopi in dictis casibus non procedant vti ordinarij, sed tanquam delegati Sedis Apostolicæ, vt fuit in specie consideratum *in eadem causa*.

Nec subsistit in facto, quod aliqua lis nunquam fuerit ab anno 1566. inter Priorem, & Episcopum super iurisdictione ista, nisi ab anno 1597. citra, vt in litteris Cardinalis Alexandrini. *Summ. Episcopi, numero* 9. quæ magis videtur fuisse extraiudicialis, & de facto, quovsque de anno 1606. hæc causa fuit commissa, & actus ex aduerso allegati, *Summ. num.* 8. sunt super contributione Seminarij, quæ nihil commune habet cum iurisdictione, cum ad contributionem Seminarij teneantur etiam qui sunt nullius diœcesis, si aliter non sint exempti, vt ex decreto Sacri Concilij *sess.* 23. *cap.* 18. *circa med.* firmauit Rota coram R. P. D. meo Vbaldo. Et quidquid sit de initio istius litis, & omisso, quod illa obseruantia iam fuerat præscripta de tempore litis motæ, vnde non potuit interrumpi, Card. *cons.* 131. *num.* 4. Abbas *in cap. Auditis, num.* 10. *de præscript.* Felin. *in cap. illud, num.* 13. *eod. tit.* cum appareat manifestè de antiquissima Prioris, & Monasterij quasi possessione iurisdictionis præfatæ, quam etiam post litem iure medio continuarunt, ac demùm fauorabilem sententiam obtinuerunt, huiusmodi lis ad interrumpendam eorum quasi possessionem obesse non potuit: quia interruptio non inducitur per litem, quando sententia fertur pro possessione. Felin. *in d. cap. Illud, n.* 17. *in* 14. *conclus.* Balb. *de præscr.* 6. *part. princ.* 3. *part. quæst.* 4. *num.* 37. Rota *decis.* 534. *num.* 6. *part.* 1. *diuers.* Card. Seraph. *decis.* 1027. *num.* 14. *& decis.* 1273. *num.* 3.

Postremò, non obstat, quod per mutationem Monachorum Carthusiensium, & inductionem Cisterciensium in dicto Monasterio, fuerint extincta priuilegia ipsis Carthusiensibus, vt *suprà* concessa: & licet deinde suppresso ordine Cisterciensium post annos 300. superuenerit priuilegium Leonis X. de nouo concedentis domum S. Stephani dictis Carthusiensibus: attamen hoc fuit cum solis priuilegiis quæ ipsi habebant in aliis eorum Domibus, inter quæ non probatur adesse priuilegia episcopalia. Nam vltra quod dicta concessio Leonis dè præfata domo facta fuit cum omnibus, & singulis eius mobilibus, & immobilibus bonis, iuribus, & pertinentiis suis, vt in ea legitur expressè, cum dicta priuilegia, vt constat, ex præfatis donationibus & concessionibus Episcoporum Squillacensium, ac confirmationibus Apostolicis fuerint concessa ipsi Monasterio, necnon locis, ac bonis eidem donatis, & sic rebus, & non personis; ideo fuerunt realia, & perpetua, & consequenter illa suffragantur Priori, & Monachis S. Stephani de Nemore, ad quos Monasterium, & loca, bonaque præfata deuenerunt, *l. Ætatem, §. fin. l. Forma, §. Quamquam, ff. de censibus*, Rota *decis.* 4. *de priuil. in antiq.* Dyn. *in reg. priuilegium, num.* 7. *& ibi* Ioan. Andr. *num.* 1. *in* 4. *cas.* Franc. *num.* 3. *in fine, vers. Aliquando, & n.* 4. *de reg. iur. in* 6. Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ad finem, vers. Si verò priuilegium conceditur rei, & seq ff. de constit. Princ.* Anchar. *cons.* 327. *num.* 2. *vers. primò namque.* Natt. *cons.* 627. *num.* 12. *& seq.* Idem *cons.* 649. *num.* 16. *&* 17. Menoch. *cons.* 276. *numer.* 8. *& præsumpt.* 103. *numer.* 24. *lib.* 3. Surd. *cons.* 525. *numer.* 26. vbi alios cumulat. Schrader. *cons.* 23. *numero* 62. *vers. Deinde quoque, lib.* 2.

Et tantò magis, quia dictum Monasterium, & dicta loca, & bona fuerunt donata, & cofirmata Beato Brunoni, illiusque sociis, & successoribus, ac cum omnibus hominibus, tam de Clero, quàm de populo, quos tunc prædictum Monasterium habebat, vel in posterum habiturum esset de extraneis quoque tunc habitantibus, & habitaturis. Vnde sine dubio illa priuilegia competunt Carthusianis ibi hodie degentibus, & in homines tam de Clero, quàm de populo, & extraneos omnes ibi nunc habitantes, Bald. *consil.* 159. *numero* 4. *versicul. Primò namque, lib.* 3. Crauet. *consil.* 404. *numero* 5. latè Schrader. vbi supra *num.* 62. *versicul. Et hoc potissimùm, & vers. Idem est*, Menoch. *d. præsumpt.* 103. *num.* 44. *versic. Non è*

sumitur, lib. 3. Etiam quod dicti Carthusienses olim exinde recesserint, attento quod postea ad eundem locum fuerunt per Leonem X. redintegrati, & dicta

31 priuilegia ordinem, & personam Monachorum non respiciunt, sed fuerunt concessa Monasterio seu loco, & ipsius bonis. Innocent. *in cap. Abbate, in fin.* Butr. *num. 22.* Abb. *num. 16. ad fin. verb. signific.* Franch. in istis terminis *in cap. cum persona, §. fin. num. 4. vers. Sed si ipsa Ecclesia, & vers. Si verò Papa, de priuileg. in 6.* Prob. ad Monach. *in cap. cum de beneficio, num. 47. & seq. de prabend. eod. lib.* Quinimò dicta priuilegia realiter nunquam fuerunt extincta, cum etiam Monachi Cistercienses, dum in Monasterio permanserunt, dictis priuilegiis ex concessione Honorij III. & aliorum prædecessorum gauisi fuerint, vt in dicta confirmatione Honorij III. *Summario n. 3.*

Ex quibus ita decisum vnanimiter, non constare de causis restitutionis integrum. Et licet ex prædictis non videretur adesse aliquis excessus in sententia quoad omnia quinque loca, & casalia, de quibus in ea; Domini tamen pro sua prudentia, & maturitate reseruarunt, vt de hoc particulariter videretur.

32 Habetur hæc decisio apud Tamburinum *tom. 3. de iure Abbatum, dec. 69.*

Nullius, seu Aquitana.

Iurisdictionis.

Coram Domino Dunozetto, anno 1624.

ARGVMENTVM.

Locus quando dicatur exemptus, & nullius diœcesis, & quando dicatur esse in diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus habet intentionem fundatam de iure communi exercendi iurisdictionem spiritualem in omnibus Ecclesiis sua diœcesis, & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus.*
2. *Ordinario conceditur manutentio exercendi iurisdictionem spiritualem in omnibus Ecclesiis, & in omnes personas degentes intra limites sua diœcesis ex sola iuris assistentia, nulla alia possessione probata. Limita vt n. 5.*
3. *Loca omnia, seu castra præsumuntur esse alicuius certa diœcesis, & illius, cui sunt viciniora.*
4. *Fines antiqui probantur leuioribus probationibus.*
6. *Exemplum, exempli nullum facit gradum probationis.*
7. *Enunciatiua Papa qua emanauit ad supplicationem partis, non probat in praiudicium tertij.*
8. *Enunciatiua non probat quando principaliter disputatur de enunciato.*
9. *Limites, & fines debent esse ita coniuncti, vt ab omnibus lateribus capiant, & quodammodo includant omnia loca connata.*
10. *Esse hoc non probatur, quod ab hoc contingit abesse.*
11. *Mappa non facta seruatis seruandis, parum aut nihil probat, sicut etiam scriptura typis impressa.*
12. *Testes deponentes super certis finibus, & limitibus, debent etiam non interrogati, assignare rationem concludentem, non per actum intellectus, sed etiam per sensum corporis.*
13. *Testibus referentibus se ad scripturas, non plus creditur, quàm ipsis scripturis.*
14. *Visitatio non probat iurisdictionem Episcopi in locis visitatis.*
15. *Probatio aquiuoca, non autem vera, elicitur ex actu, qui potest referri ad plures causas.*
16. *Iurisdictio non acquiritur absque scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur.*
17. *Ratio, qua dependet à ratiocinatione, & intellectu testis, & non à sensu corporeo, non stringit.*
18. *Testes de auditu non specificantes personas à quibus audierunt, non concludunt, etiam in antiquis finibus probandis.*
19. *Testes de auditu, vt probent, qua requirantur.*

DECISIO.

MOTA lite super iurisdictione spirituali castrorum seu locorum Murri, Nusciani, & Notaresci inter D. Episcopum Aprutinum, & D. Abbatem S. Mariæ de Properzano, & Sancti Angeli de Nusciano, causa ad Rotam deuoluta, mihique commissa die Mercurij 26. Iunij 1619. dubitaui, cui dandum esset mandatum de manutenendo in exercitio iurisdictionis spiritualis dictorum locorum. Verùm quia in disputatione huius dubij pro parte dicti D. Episcopi prætendebatur manutentio ex sola assistentia iuris communis, quam habent ordinarij in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis, & pro parte dicti D. Abbatis acerrimè negabatur, supra dicta loca esse intra fines diœcesis Aprutinæ, sed esse nullius; ideo Domini voluerunt videre particulariter, vtrum prædicta loca probarentur esse intra limites dictæ diœcesis, ad effectum, vt ex assistentia iuris communis competeret dicto D. Episcopo manutentio. Quo dubio multoties proposito, maturéque discusso, tandem hodierna die Domini negatiuam sunt amplexi.

1 Non dubitarunt Domini Episcopum iuxta Sacros Canones habere fundatam intentionem de iure communi, exercendi iurisdictionem spiritualem in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis, & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus, *can.*

2 *omnes Basilica, & ibi Doct. 16. quæst. 7. c. Conquerente, de off. ind. ordin. cap. 1. de appell.* Et ex sola assistentia iuris communis nulla alia probata possessione, Ordinario conceditur manutentio, *cap. cum persona, & ibi Doct. de priuil. in 6.* Certumque est omnia loca, seu castra præsumi esse alicuius diœcesis certæ. Felin. *in cap. graue, num. 6. vers. Imò debe-*

3 *tur, de off. indic. ordin.* Et præsumptio est, esse illius diœcesis, cui sunt viciniora. Natt. *cons. 672. n. 17.* Rota *in vna Fauentina iurisdictionis, 18. Maij 1609. coram Iusto, & in vna Adriensi iurisdictionis, 22. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Pirouano.* Nec etiam controuertitur ad probandos fines antiquos leuiores requiri probationes, *cap. cùm causam, de probat. cap. cum olim*, vbi Gloss. *de censibus, cap. Si Papa*, & ibi Gloss. *in vers. Probatur, de priuil.* Mantic. *dec. 143. n. 12. vers. secundò.* Rota *dec. 405. n. 8. part. 1. & decis. 334. n. 1. part. 2. recentior.*

5 Verùm omnes istæ regulæ limitantur, & non habent locum quotiescunque inferiores Prælati probant se exercuisse iurisdictionem spiritualem in iisdem

iisdemmet locis, super quibus Episcopus petit manutentionem ex sola assistentia iuris communis, vt in hoc casu pro parte D. Abbatis multi dantur actus iurisdictionales, cum scientia, & patientia Episcoporum Aprutinorum, ex quibus prætendit, se esse in possessione forsan immemoriali exercendi omnimodam iurisdictionem spiritualem in supradictis locis: eo enim casu tenetur Episcopus probare clarè, & concludenter illa loca sita esse intra limites suæ diœcesis. Abbas *in cap. cùm olim, num. 2. de censib.* Doct. *in cap. cum venerabilis, de Relig. Domib.* Anchar. *cons.* 310. *n.* 5. Paris. *cons.* 95. *lib.* 4. Surd. *cons.* 429. *lib.* 1. *n.* 61. Rota apud Seraph. *dec.* 1278. *n.* 4. vbi in simili denegauit manutentionem Episcopo, quia non concludenter probauerat, loca controuersa esse intra fines suæ diœcesis, cum cumulatis *in vna Constantiensi iurisdictionis, 16. Nouembris* 1607. *coram Reuerendissimo Attrebatensi; & in alia Adriensi iurisdictionis, 29. Maij* 1612. coram R.P.D. meo Vbaldo. Nec sufficiunt præsumptiones cum probatur possessio inferioris ibidem exercentis iurisdictionem. Rota *diuers. decis.* 207. *part.* 2. *& in d. Adriensi iurisdictionis*: tunc enim ad probandos antiquos fines, coniecturis non est locus, duriorique onere probandi grauatur Episcopus. Menoch. *præsumpt.* 3. Surd. *cons.* 429. *n.* 61.

Hoc posito fundamento, existimarunt Domini, examinatis omnibus probationibus adductis pro parte D. Episcopi, eas omnino esse imperfectas, aut saltem non esse sufficientes ad probandum, dicta loca esse sita intra fines diœcesis Aprutinæ, siue fundet se in scripturis, aut in depositionibus testium.

6 Et primò quoad Bullam Anastasij IV. ea est scriptura informis, & exemplum exempli, quod nullum gradum probationis facit. *Auth. si quis in aliquo, &* 7 *ibi* Doct. *C. de edend.* Deinde ex eius lectura apparet eam emanasse ad supplicationem partis, & sic non probat in præiudicium tertij. Abbas *in c. Dudum, num.* 3. *de decimis,* Imol. *in Clem.* 1. *col. penult. de probat.* Innocent. *in c. Inter dilectos, num.* 6. *de fide instrumentor.* Roman. *cons.* 208. *num.* 3. Rota *dec.* 760. *n.* 1. *part.* 1. *diuers.* Seraph. *decis.* 278. *n.* 12. Præsumitur inesse dictæ Bullæ clausula, *si ita est, c.* 2. *de* 8 *rescript.* Vltra quod dicti limites sunt enunciatiuè in dicta Bulla positi: & certum est tunc non probare enunciatiuas, quando principaliter disputatur de enunciato. Felin. *in c. Per tuas, n.* 12. *vers.* 2. *de probat.* Alex. *cons.* 136. *n.* 11. *lib.* 1. Aym. *cons.* 29. *n.* 3. Put. *dec.* 381. *n.* 3. *lib.* 1.

Considerarunt denique Domini, dictam Bullam Anastasij IV. quæ videtur assignare confines diœcesis Aprutinæ, aut non fuisse in vsu, aut saltem nullum probationis gradum facere, quia intra limites ibidem assignatos plurimi vicini Episcopi habent multa loca, & castra, in quibus exercent iurisdictionem spiritualem, & sunt in effectu Asculanæ, 9 Firmanæ, Montisalti, & Ripanæ diœcesum, vt constat ex fide authentica dictorum Episcoporum, & id non controuertitur. Certum est autem in iure, eam esse naturam limitum, & finium, vt debeant ita esse coniuncti, vt ab omnibus lateribus capiant, & quodammodo includant omnia loca confinia, *l. Patronus, §. Sempronius, ff. de leg.* 3. *l. inter eos, ff. de acquir. rer. domin.* Montan. *de finibus, c.* 15. *n.* 8. Rota *in Casenatensi, bonorum, coram Card. Plato,* 15. *Maij* 1589. *& in eadem* apud Mantic. *decis.* 169. *n.* 4. Ex quo per necesse sequitur, limites in dicta Bulla Anastasiana specificatos, non esse fines 10 certos, & inconcussos, ita vt super his debeat fieri fundamentum, cum non probetur hoc esse, quod ab hoc contingit ab esse, *cap. In præsentia, de probat. l. Neque naturaliter, C. de probationib.*

11 Nec existimarunt Domini aliquod fundamentum posse fieri in Mappa, quæ circumfertur: nam vltra quod supradictos defectus patitur, ea non facta fuit seruatis seruandis, & ideo parum, aut nihil probat, sicuti de scriptura typis impressa, Guid. *dec.* 67. & licet *in decis.* 405. *n.* 1. *part.* 1. *recentior.* fuerit dicta Mappa pro adminiculo considerata, idem factum fuit, quia vtraque pars concorditer eandem Mappam agnoscebat fuisse legitimè factam.

Quo verò ad probationes, quæ ex depositionibus testium pro parte D. Episcopi examinatorum eliciuntur, visum fuit, eas non esse sufficientes: 12 certum est enim testes omnes, qui deponunt super certis finibus, & limitibus, debere, etiamsi non sint requisiti, assignare rationem concludentem, non per actum intellectus, sed etiam per sensum corporis, ad hoc vt eorum depositiones stringant. Baldus *cons.* 286. *num.* 3. *lib.* 2. Dec. *cons.* 21. *n.* 5. Aym. *cons.* 61. *n.* 5. In hac autem facti specie testes pro D. Episcopo examinati non assignant rationes concludentes pro probandis finibus; maior enim pars se refert ad Bullam Anastasianam, & ad Mappam, quas scripturas ex supradictis non probare firmatum fuit. Et ita non probant dicti testes: non enim 13 plus creditur testibus referentibus se ad scripturam, quàm ipsimet scripturæ. Aym. *cons.* 112. *n.* 13. Seraph. *dec.* 106. *n.* 1.

Alij verò reddunt rationem sui dicti, quia fuerunt in visitatione cum Episcopo: quæ ratio non 14 concludit; cum enim ex dispositione Sacri Concilij Tridentini possint Episcopi, vti delegati Sedis Apostolicæ visitare omnes Ecclesias viciniores, etiamsi sint nullius diœcesis, *cap.* 9. *de Reformat.* 15 *sess.* 24. inde sequitur, ex actu, qui potest referri ad plures causas non elici veram probationem, sed æquiuocam, quæ in hoc casu non sufficit. Surd. *cons.* 168. *num.* 33. *lib.* 2. & in iisdemmet terminis Rota *coram R. P. D. meo Vbaldo respondit in causa Adriensi, seu nullius iurisdictionis, 26. Maij* 1612. *&* 18. *Martij* 1613.

Sed consideratum fuit, quod iidem testes expressè dicunt, quod Episcopus non visitauit loca de quibus agitur. Vnde ratio visitationis non applicatur casui nostro.

16 Imò consideratum fuit, quod etiamsi daretur aliqua visitatio, vel aliquis alius actus iurisdictionalis, necesse esset vt probaretur id factum fuisse cum scientia, & patientia dicti D. Abbatis, quæ fuisset necessaria ad constituendum D. Episcopum in quasi possessione iurisdictionis. Doct. *in c. cum Ecclesia,* vbi Rip. *n.* 11. *de for. compet.* Cald. *cons.* 12. *in fin. de iurepatr.* Rota apud Cas. de Graff. *dec.* 7. *num.* 9. *de testib.* & apud Put. *dec.* 281. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2.

17 Alij verò testes reddunt rationem vicinitatis, asserentes dicta loca, vti propinquiora comprehendi intra fines diœcesis Aprutinæ. Nam vltra quod etiam hæc ratio non stringit, redditur æquiuoca probatio, cum hoc dependeat à ratiocinatione, & intellectu testis, & non à sensu corporeo. Bald. *cons.* 286. *in fin. lib.* 2.

18 Alij verò, qui nullam aliam rationem reddunt, quàm de auditu, & non specificant personas à quibus id audierunt, etiam in antiquis finibus probandis non concludunt. Montan. *de finibus, n.* 51. 69. Ad effectum enim, vt testes de auditu probent, præcipuè 19 in antiquis, deberent concurrere requisita *c. licet ex quadam, de testibus.* Corn. *cons.* 78. *n.* 5. *lib.* 3. Aym. *de antiq. part.* 1. *§. Viso de fama, n.* 12.

In quam sententiam eo libentiùs iuerunt Domini quia pro parte D. Abbatis adducuntur vehementes probatio

probationes, tam per scripturas, quàm per testes, ex quibus iustificarunt multos actus iurisdictionales per longissimum tempus ab Abbatibus prædecessoribus factos, & cum scientia, & patientia Episcoporum Aprutinorum, quæ ex eo necessariò colligitur, quod ipsimet Episcopi Aprutini multis Clericis sacros Ordines contulerunt, cum litteris dimissoriis dicti D. Abbatis, & cum expressa narratiua, quod dicta tria loca controuersa erant nullius diœcesis. Ex quibus & aliis, quæ in disputatione dubij principalis super mandato de manutenendo particulariter examinabantur, visum fuit, probationes factas per D Episcopum, aut elidi, aut saltem turbidas reddi; ita vt ad effectum manutentionem obtinendi ex sola assistentia iuris communis, non probauerit supradicta loca, de quibus agitur, esse intra fines diœcesis.

Et ita decisum vtraque parte informante.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatum tom. 3. decisione 71.

Sancti Angeli Longobardorum.

Iurisdictionis.

Coram Reuerendissimo P. D. Pirouano Decano, die Veneris 6. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Monasterium aliquod ex quibus probetur, quod sit extra Diœcesim alicuius Episcopatus, & habeat statum nullius Diœcesis.

SVMMARIVM.

1 *Ordinario ad effectum exercendi iurisdictionem, canones vltra fines non assistunt.*
2 *Confines describendi modus qualis dicatur indubitatus.*
3 *Testi vassallo, & amico non est multum credendum.*
4 *Ad confines probandos testes debent reddere sufficientem rationem.*
5 *Confines licet oculis subijciantur, tamen illorum distinctio non per sensum visus, sed per actum intellectus haberi debet, & ideo testes super eis deponentes debent reddere rationem.*
6 *Ad confines probandos sola testium scientia non sufficit, nisi rationem scientiæ concludant.*
7 *Ecclesiarum finium distinctio si esset posita in sola scientia testium, frustra ageretur de diuisione facta per Dionysium Papam.*
9 *Enunciatiuæ dum contingit dubitari de enunciato, nec plenam, nec semiplenam probationem faciunt.*
10 *Abbas Generalis suæ Ecclesiæ, & Ordini, siue ignoranter, siue scienter non potest præiudicare.*
11 *Præsumptiones tolluntur ex contrariis probationibus.*
12 *Probationes validiores in concursu semper præferuntur aliis debilioribus.*
13 *Territorium quod sit separatum à Iurisdictione Episcopi, ex quo doceatur.*
14 *Licentia audiendi confessiones in aliquo Monasterio petita ab Ordinario, & accessio ad publicas supplicationes citra ius, & nomen subiectionis contingere non possunt.*
15 *Testibus vilibus, iunctis aliis exceptionibus multò minus est credendum. Testes non probant id quod deponunt, si post eorum attestationem referant se ad alium testem, qui absolutè id negat.*
16 *Prælati confessio expressa si non præiudicat Ecclesiæ, multo minus præiudicabit tacita.*
18 *Monasteria etiam exempta, si parum distent à Ciuitate, possunt compelli per Ordinarium ad accedendum ad publicas supplicationes.*
19 *Sententiæ respicientes statum si transiuerint in iudicatum, faciunt ius quoad omnes.*
20 *Subiectio, & superioritas indicatur ex solutione Canonis.*
21 *Testis qui deponit se aliquid fecisse, & asserit se nescire quare id fecerit, non releuat.*
22 *Testes singulares loco, & tempore nihil probant, cum pro vno teste reputentur.*
23 *Testes redduntur singulares ex diuersitate loci, & temporis.*
24 *Iudicium cœptum, si remanserit indefinitum, non est habendum in consideratione.*

DECISIO.

Omissa discussione actuum iurisdictionalium in summariissimo retinendæ, quippe qui pendeant vel à statu nullius diœcesis huius Abbatiæ S. Guillelmi, vel à statu exempto; nam primo casu semper cessat totalis iurisdictio Ordinarij in Monachos, & Monasteria existentia extra illius limites: Secundo casu in multis Ordinarij habent iurisdictionem in exemptos; propterea sequendo mentem Dominorum ex integro dubium proposuit, an Abbatia S. Guillelmi sit nullius Diœcesis: & Domini causa maturè discussa censuerunt Abbatiam esse nullius.

Nam quicquid sit de fundamentis, & rationibus Decisionis 14. Martij 1635. in qua dictum fuit Monasterium prædictum esse intra fines Diœcesis S. Angeli, & dandum esse mandatum de manutenendo D. Episcopo in quasi possessione approbandi confessarios, hodie ex nouo processu remissoriali, & aliis deductis pro Monasterio, clarè patet Abbatiam esse extra fines Diœcesis S. Angeli, & ab omni subiectione liberam probari.

Dantur enim quinque testes formaliter examinati vigore litterarum remissorialium Rotæ, & duo in Curia recepti, & postremò super sexto deponunt de situatione Monasterij inter Diœcesim S. Angeli, & Diœcesim Nuscanam; & primus illorum est Vicarius Episcopi Nuscani: cum prædictis concordant testes de partibus in situatione. Primus, & secundus, qui est Bontus Vicarius Episcopi S. Angeli, ac tertius, ac omnes insimul concludunt Casale, & Monasterium S. Guillelmi nunquam fuisse suppositum Iurisdictioni S. Angeli, nec de præsenti esse. Ordinariumque nunquam visitasse Monasterium, nec Parochos in concernentibus curam animarum, nec aliquam iurisdictionem exercuisse in Parochianos; Monachos autem nunquam accessisse ad Episcopum S. Angeli pro licentia audiendi confessiones, nec ad processiones, & synodum per Episcopos celebratas; & è conuerso Abbatem Generalem Montis Virginis esse Diœcesanum Monasterij S. Guillelmi, omnimodamque iurisdictionem in Monasterium, & Parochianos exercuisse, visitationes fecisse, licentias audiendi confessiones Monachis concessisse, Synodum tenuisse, iura quasi Episcopalia habere, & in omnibus locis Congregationis subiectis omnimodam iurisdictionem priuatiuè quoad Ordinarios pro tempore S. Angeli exercuisse.

Quoad situationem, & separationem dicta eorundem testium benè comprobantur ex inuentario antiquissimo

quissimo continente scripturas Ordinarij Montis Virginis conseruatas in Archiuo Sanctissimæ Annunciatæ Neapolis, in quo sunt distincti confines Monasterij S. Guillelmi a Territorio, & Diœcesi S. Angeli, & aliorum Episcopatuum: & concordat Martyrologium Romanum, in quo dicitur Monasterium S. Guillelmi habere territorium separatum; & declaratio Caroli Secundi, & Roberti eius primogeniti, Monasterium S. Guillelmi non esse de iurisdictione S. Angeli, sed immediatè suppositum Sedi Apostolicæ.

Similiter quoad visitationes benè iustificantur dicta testium, quoniam dantur plures factæ per Abbatem Generalem ab anno 1588. vsque in præsens, & Synodi celebratæ per Abbatem Generalem dantur vsque de anno 1593. ex quibus veritas depositionum vndique conuincitur, & infertur.

1 Primò ex situatione intra fines non probata per Episcopum, & extra limites eiusdem probata per Monachos, deficere fundamentum iurisdictionis Episcopi, cui vltra confines non assistunt canones, *cap. omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. *cap. conquerente, de offic. Ordinarij*, Abb. *in cap. cum olim, num.* 2. *de cens.* Anchar. *cons.* 310. *num.* 5. Caputaquens. *decis.* 306. *part.* 1. 145. *n.* 6. *p.* 2. *diuers.* & 491. *n.* 2. *p.* 1. *recent.* Seraph. *dec.* 1278. & 1449. *num.* 1. & coram Papa Greg. XV. *decis.* 312. *n.* 4.

Non obstant tres testes pro D. Episcopo examinati super situatione, & comprehensione Monasterij S. Guillelmi intra fines S. Angeli, quorum secundus, & tertius assignant certos, & distinctos confines Diœcesi prædictæ, nempe ab Oriente attingere diœcesim Bisciniaiens. & Laudoniens. à meridie se extendere vltra flumen Olfantem, ab occasu pertingere diœcesim Nuscanam, & ab Aquilone ad-

2 hærere aliis diœcesibus, scilicet Mintmaranæ, & de Treuiso, qui modus describendi confines dicebatur indubitatus ad probandum existentiam intra eosdem, *cap. cum olim*, vbi Innoc. *in princ. de cens.* Dec. *in cap. cum causam quæ, numero* 7. & 8. *circa finem, de probat.*

3 Quia vltra exceptiones, quæ dantur contra personas dictorum testium, & ex propria illorum confessione desumuntur: Primus est vassallus, & amicus Domini Episcopi: secundus est villicus, & operarius: tertius ad opus textrinum intentus. Rursus super interrogatoriis respondent multa nescire, quæ pertinent ad confinium distinctionem; & nihilomi-

4 nus circa confines ab eisdem allegatos in causa scientiæ nihil concludunt, dum sufficientem rationem non assignant, prout requiritur ad proban-

5 dum limites, qui etsi oculis subjiciantur, cum tamen illorum distinctio non per sensum visus, sed per actum intellectus haberi debeat, suffragari non possunt absque redditione concludentis rationis. Bald. *cons.* 286. *num.* 3. *libro secundo.* Dec. *consil.* 220. *n.* 15. Crauet. *consil.* 61. *numero quinto*, & in his terminis idem fuit dictum in Aprutina *iurisdictionis*, 10. Martij 1624. coram bon. mem. Seleucien si, cui satisfacere non possunt verba testium vno, & eodem sermone deponentium (e questo lo sò per la longa prattica, che hò hauuta, & hò di quel paese, è per la publica voce, è fama) quoniam in hac materia sola testium scientia non sufficit, nisi rationes scientiæ

6 illam concludant, prout in supradicta Aprutina *iurisdictionis*, testes concludebant, scilicet, Episcopum peragrasse totam prouinciam, & finitima loca visitasse, & iurisdictionem exercuisse, aliàs si in sola

7 scientia testium posita esset distinctio finium Ecclesiarum, frustra esset agendum de diuisione facta per Dionysium Papam, de qua *in cap.* 1. *part.* 1. & Gloss. *in cap.* 1. *verbo ante Christi aduentum, in fin. vers. sed diœcesis*, 99. *distinct.* & tamen in cursu ferè quingen-

8 torum annorum non dantur actus, qui per scripturam possunt dici indubitati ad hanc probationem sustinendam. Neque dicta eorundem testium ratione carentium adminiculari, aut suppleri possunt ex littera Abbatis Generalis directa Episcopo, aut ex Breui Sanctissimi D. Nostri, & enunciatiuis quæ dantur. Quoniam enunciatiua in Breui transportationis Reliquiarum de anno 1628. & aliæ ex litteris Leonis X. & demùm ex historia vitæ S. Guillelmi, cùm incidenter, & propter aliud fuerint emissæ, & absentibus Monachis, & contingat su-

9 per enunciato disputari, neque plenam, neque semiplenam probationem faciunt, secundùm veriorem. De qua per Crau. *de antiq. tempor. part.* 1. *sectione Propositum nostrum principale, n.* 24. & *seqq.* Seraph. *dec.* 1278. *num.* 2. Rot. *decis.* 31. *de probat. in antiq.* & 380. *num.* 26. *p.* 5. *diuers.* Altera verò

10 enunciatiua litteræ Abbatis Generalis prouenit ab eo qui suæ Ecclesiæ, & Ordini, siue ignoranter, siue scienter præiudicare non potest. Calder. *consil.* 5. *num.* 1. *de confess.* Castr. *cons.* 338. *num.* 3. *lib.* 1. Rot. *dec.* 480. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* & simili litteræ Abbatis respondet Seraph. *d. dec.* 1278. *num.* 3. & quatenus ex prædictis orietur aliqua præsumptio, illa benè tollitur ex contrariis probationibus Monacho-

11 rum in maiori numero testium, qui magis qualificati sunt respectu personarum Bouti, & Aulisæ, qui respectiuè officio Vicarij fungebantur in Diœcesi S. Angeli, & Nuscana; & concurrentibus adminiculis inuentarij, Martyrologij ac declarationis Caroli II. & Roberti eius primogeniti suprà ponde-

12 ratis, semper præualere debent in concursu. Crau. *eod. tract.* & *sect. num.* 34. Rot. *decis.* 34. *num.* 9. *part.* 4. *rec.* & *in Adrien. seu nullius iurisdictionis*, 28. *Maij* 1612. & 27. *Martij* 1613. *coram bon. mem. Francisco Vbaldo.*

Secundò principaliter infertur ex eadem testium depositione, Abbatem Generalem Montis Virginis esse Diœcesanum Monasterij S. Guillelmi, visitare, licentias confessiones audiendi concedere, Synodum congregare, beneficia conferre, iura quasi

13 Episcopalia habere, & prædicta in locis Congregationi subiectis exercere: quæ omnia concludunt territorium S. Guillelmi esse separatum, & perinde haberi extra diœcesim Episcopi in omnibus, & per omnia. Gloss. *in clement.* 1. §. *volumus, verbo Diœcesanis*, vbi Cardin. Abb. Vitalinus, & Imola *de foro competent.* Federicus de Senis *consil.* 14. *num.* 4. Rot. *dec.* 207. *in fin. part.* 2. *diuers.* Seraphin. *d. dec.* 1278. *n.* 4. & in Squillacensi *iurisdictionis*, coram Andrea, quæ est 54. *in eius impress.* in Andriensi, seu nullius *iurisdictionis*, 28. Maij 1612. & 15. Nouembris 1613. coram bon. memor. Vbaldo, & in nullius seu Fanensi *iurisdictionis*, 27. Octobris 1617. coram D. meo Decano: Marsicensi *iurisdiction.* 11. Ianu. 1621. coram bon. mem. Buratto, & in Pampilonensi *iurisdictionis*, 15. Decemb. 1623. coram D. meo Merlino. Neque in quolibet actu suprà per testes enunciato deficiunt scripturæ, & documenta publica comprobantia veritatem depositionum; nam Summario Monachorum, *num.* 8. dantur visitationes, & quidem plures factæ in Monasterio S. Guillelmi per Abbatem Generalem & Visitatores ab eo deputatos, continuatæ ab anno 1588. citra. Similiter *sub num.* 9. dantur Synodi celebratæ in Monasterio Montis Virginis, in quibus interuenerunt omnes Parochi, & Rectores Ecclesiarum Parochialium, tam sæcularium, quàm Regularium, & signanter Abbas S. Guillelmi, qui inibi curam animarum exercet, & *num.* 8 *summ. supradicti*, datur collatio beneficij per Abbatem Generalem vti Ordinarium,

& Diœcesanum S. Guillelmi anno 1608. & de licentiis audiendi confessiones sufficit, quod duo Vicarij Nuscanos, & S. Angeli concludant affirmatiuam. Demum de iuribus quasi Episcopalibus dantur Summorum Pontificum priuilegia supra enunciata. Neque obstant depositiones supradictorum testium pro D. Episcopo asserentium Abbatem pro 14 tempore recognouisse Episcopum, & illius superioritatem, petendo licentias audiendi confessiones, & accedendo ad publicas supplicationes, quæ citra ius, & nomen subiectionis contingere non poterant. Quia de dicentia audiendi confessiones non dantur documenta publica, sed ex tribus testibus datis, duo sunt viles personæ, quæ non versabantur in Palatio 15 Episcopali, aut in illius Cancellaria, vnde solent similia decreta emanare, quibus parum deferendum est, & eo minus, cum se referant ad Vicarium Bou16 tum, qui absolutè negat hanc subiectionem. Et de accessu ad publicas supplicationes nihil refert ad fundamentum subiectionis, quia sicuti expressa con17 fessio Prælati non præiudicat suæ Ecclesiæ, Calder. *consil. 5. num. 1. de Confess.* Seraph. *d. decis.* 1278. *num.* 3. cum aliis supra allegatis, multò minus tacita, quæ resultat ex prædicto accessu, maximè in actu merè voluntario, vt in præsenti, in quo non etiam subiecti absque controuersia ob loci distantiam 18 medij milliaris ab ipsa Ciuitate possunt compelli, vt sæpius Sacra Congregat. Concilij declarauit, 5. Maij 1592. & 9. Martij 1597. Tertiò denique principaliter infertur ex depositionibus testium Monachorum, Abbatem Generalem Ordinis Montis Virginis exercere omnimodam iurisdictionem in omnibus locis Congregationi subiectis, priuatiuè quoad Episcopum S. Angeli, quorum depositiones benè iustificantur ex obseruantia à die, quo emanarunt Bullæ, & priuilegia Cœlestini, Alexandri, Vrbani, & Clementis supracitata, in quibus iura quasi Episcopalia dicto Abbati Generali conceduntur, & contra Episcopum Auellinum eadem priuilegia fuerunt canonizata, in cuius Diœcesi erat situm Monasterium Montis Virginis, dum per tres sententias pronunciatum fuit esse nullius, & territorium separatum: quæ sententiæ tanquam facientes rem iudicatam, etsi inter alios, faciunt tamen ius quoad monasteria subiecta, cum respi19 ciant statum. Mohed. *dec.* 8. *de sent. & re iud.* Seraph. *decis.* 1422. *num.* 8. & firmatur in his terminis *in* 20 *alleg. decis. Squillacensi iurisd.* 234. *part.* 4. *recent.* Non obstant actus contrarij totali iurisdictioni abdicatæ, ex quo testes Domini Episcopi, qui dantur *summ. num.* 20. deponunt de solutione carolenorum 24. ratione fontis Baptismalis Ecclesiæ Parochialis S. Guillelmi, & ex ea eadem causa dentur sequestra contra affictuarios Abbatiæ prædictæ, *sub num.* 11. *&* 12. ex quibus indicatur respectiuè superioritas, & subiectio, *cap. cùm olim*, vbi Abb. *num.* 3. *de censur. cap.* 1. cum Gloss. & *ibidem* Abb. *num.* 5. *de relig.* 21 *domibus.* Cassan. *cons.* 16. *num.* 7 *& seqq.* Quia quoad testes primus deponit se exegisse tanquam procuratorem Archipresbyteri Vallatæ eius patrui à Procuratore Sancti Guillemi 24. vel 25. carolenos, causam exactionis nesciens, sed illam audiuisse referens ab Archipresbytero Zona admodum sene, qui tenebat libros introitus Episcopi, scilicet carolenos 24. solui *per il ius che haueа detto Monsignore in detto Monasterio del fonte Battismale*: & tamen neque locum, diem, mensem, aut annum exactionis exprimit, neque nomen Procuratoris S. Guillelmi, nec demum exhibentur libri Archipresbyteri Zonæ, qui fuit Vicarius Sancti Angeli pro iustificatione causæ per testem narratæ: secundus verò testis deponit de visu in actu solutionis per D. Mercurium procuratorem S. Guillelmi, factæ Archipresbytero Zonæ exprimendo locum, & tacendo tempus, & causam exprimendo pro fonte Baptismali: tertius verò de auditu tantùm deponit, quorum depositiones vltra exceptiones contra personas, & in concursu infe22 rioris, fidei cum sint singulares loco, & tempore, nihil probant, cum pro vno teste reputentur. Bald. *in l. Iussum andi, num.* 19. *C. de Testib.* Menoch. *cons.* 96. *num.* 12. Rol. *consil.* 95. *num.* 20. *volum.* 4. idem Bald. 23 *consil.* 39. *num.* 4. *volum.* 3. Dicens non esse dubitandum, quin ex diuersitate loci, & temporis testes reddantur singulares, quorum singularitas nec potest adminiculari ex sequestro, & actis in illo Iudicio factis pro exigendis dictis carolenis 24. quoniam ex eisdem actis datis *sum.* 11. *&* 12. contrarium 24 colligitur, dum Monachi nunquam comparuerunt, & per consequens subiectionem non agnouerunt consentiendo in iurisdictionem Episcopi, neque verè caroleni exacti fuerunt, dum iudicium quoad subhastationem frumenti sequestrati remansit indefinitum.

Et sic ex prædictis sufficienter visum fuit probari, Monasterium S. Guillelmi esse extra fines Diœcesis S. Angeli, & habere statum nullius Diœcesis, & ita vtraque, &c.

Habetur hæc Decisio inter collectas à Rubeo *part.* 7. *nouissimarum, num.* 203.

CONSULTUM XLVI.

De Meretricio, an in Republica Christiana permittendo.

SVMMARIVM.

1 *Occasio scribendi hoc Consultum.*
2 *Authores, qui huiusmodi permissionem damnant.*
3 *Nauarri specialis opinio.*
4 *Sacra Scriptura testimonia meretricium prohibentia.*
5 *An in populo Hebræo meretrices fuerint.*
6 *Quæ illarum pœna.*
7 *Quotuplex dicatur meretrix.*
8 *Cuius generis meretrices in lege veteri fuerint.*
9 *Parere cur non soleant.*
10 *Meretrices prolem interficiunt.*
11 *Qualis fuerit vxor Oseæ.*
12 *Oppositio probans, meretrices propriè in populo Hebræo fuisse.*
13 *Respondetur tali oppositioni.*
14 *Confirmatio responsionis.*
15 *Probatur pars negatiua ex Ezechielis cap.* 16.
16 *Ex D. Hieronymo.*
17 *Ex aliis Patribus.*
18 *Quæ, & quot damna Reipublicæ meretrices afferunt.*
19 *Meretricis imago à Salomone depicta.*
20 *Quare meretrix fouea* profunda *vocetur.*
21 *Quot damna etiam temporalia afferunt.*
22 *Quotque morbi ex libidine emanent.*
23 *Exemplum Ethnicorum Principum, qui lupinaria interdixerunt.*
24 *Item exemplum Catholicorum Principum.*
25 *Item exemplum Pij V.*
26 *Meretricis etymologia.*
27 *Meretrix est occasio peccandi.*
28 *Est* lapis offensionis, *&* petra scandali.
29 *Ratio, quâ probatur nociua meretricum permissio.*

30 *Qualis*

30 *Qualis sit Principum finis in permissione meretricum, & an illum assequantur.*
31 *Quid sint lupinaria; & prostibula.*
32 *An per hæc extinguatur, vel accendatur libido.*
33 *Luxuria est sanguisuga.*
34 *Amor mulieris qualis.*
35 *Lupanarium, Bachanaliumque origo.*
36 *Meretricum permissio videtur contraria præcepto naturali conseruationis generis humani à Deo indicato.*
37 *Authores qui pro hac permissione scripsere.*
38 *Tolerantia Ecclesiæ in meretricio colligitur.*
39 *Ratio huius tolerantiæ.*
40 *Minus malum de duobus eligendum.*
41 *Quando minus malum in comparatione maioris mali videtur habere rationem boni.*
42 *An hoc procedat in meretricio.*
43 *Quomodo coitus cum meretrice sit impunibilis in foro exteriori.*
44 *Et vulnerata videatur iustitia.*
45 *D. Augustini de meretricibus sententia.*
46 *Sententia D. Thomæ.*
47 *Horum Patrum, & aliorum authorum pro permissione meretricum fundamentum.*
48 *Prima limitatio de collocatione meretricum in loco determinato.*
49 *Adducitur ad id exemplum, & obseruantia in plerisque locis.*
50 *Talis locus debet esse vilior Vrbis, & semotior.*
51 *Meretrix quomodo hebraicè appelletur.*
52 *Ad hoc Authoritas D. Augustini.*
53 *In quibus locis meretrices olim conuersabantur.*
54 *Vnde dicatur fornicatio.*
55 *Thamar nurus Iudæ Patriarchæ.*
56 *Aliud Pij V. exemplum.*
57 *Quid quando meretrix est nobilis.*
58 *An per meretricium amittatur nobilitas.*
59 *An amittatur priuilegium nobilitatis.*
60 *Quid attento iure antiquo Pandectarum.*
61 *Meretrices possunt ab honestis locis expelli.*
62 *Adducuntur variæ Constitutiones ad hoc probandum.*
Maximè pro Ecclesiis, & Monasteriis. ibid.
63 *An admittatur scortum ad licitationem domus.*
64 *Meretrices sunt personæ odiosæ.*
65 *Iura loquentia in fauorabilibus de mulieribus, an comprehendant meretrices.*
66 *An huiusmodi fœminis locari possint domus ad habitandum.*
67 *Nauarri sententia.*
68 *Sententia communis.*
69 *Quando locatio domus meretrici erit illicita, & n. seqq.*
72 *An liceat locare domos meretricibus cariùs, quàm honestis personis.*
73 *Nauarri, & Castri Palai sententia.*
De Patronis meretricum. ibid.
74 *Magistratus possunt cogere meretrices, vt deferant signum.*
75 *Ratio prima.*
76 *Signum Caino impositum quale.*
77 *Secunda ratio.*
78 *Tertia ratio.*
79 *Quarta ratio ex vsu gentium.*
80 *Quare matronæ sic appellentur.*
81 *In quo differebant meretrices à matronis apud Sparthas.*
82 *Athenienses leges.*
83 *Hispaniarum obseruantia.*
84 *Aliorum locorum Constitutiones hanc etiam distinctionem approbant.*
85 *Meretricibus debet prohiberi vsus sellarum, lecticarum, &c.*
86 *Adducitur, & laudatur vsus hic peruetustus.*
87 *Meretrices non debent ambulare noctu, nec habitare apud cauponas.*
88 *Meretrices possunt vexari.*
89 *Authoritatibus id ostenditur.*
90 *Debent arceri à perceptione Sacramenti Eucharistiæ.*
91 *Item à Sacramento pœnitentiæ quoad absolutionem.*
92 *Debent audiri quoad confessionem.*
93 *Ratio.*
94 *An, & quando Confessarij tenentur illarum confessionem integram audire.*
95 *An illis danda sit schedula confessionis.*
96 *Meretrices sine pœnitentia decedentes priuari debent Ecclesiastica sepultura.*
97 *Etiamsi in Paschate sint confessæ, & Eucharistiam acceperint.*
98. *Quæ meretrices possunt in Ecclesia sepeliri, & n. seq.*
100 *Meretrices coguntur ad conciones venire.*
101 *Adducitur decretum S. Congregationis.*
102 *Exemplum plurium meretricum in concionibus conuersarum.*
103 *Alia antiquitatis monumenta.*
104 *Monasteria pro meretricibus conuersis instructa.*
105 *Quis fuit primus, qui talia monasteria instruxit.*
106 *Tales meretrices emendatæ pro honestis sunt habendæ.*
107 *An possit meretricibus imponi gabella, siue tributum.*
108 *Rationes quibus probatur id posse.*
109 *Meretrix potest pro actu turpi mercedem accipere.*
110 *Meretrix vnde sic dicta.*
111 *Meretrix ex bonis per se acquisitis potest facere eleemosynas, Ecclesias dotare, & cætera.*
112 *Princeps an possit aliquam bonorum partem exigere à meretricibus.*
113 *Tale tributum ratione consuetudinis videtur approbatum.*
114 *Sed videtur esse detestabile.*
115 *Aliquorum Imperatorum propter id commendatio.*
116 *Item illicitum.*
117 *Ratio.*
118 *Constitutio Gregorij XIII.*
Romæ non fuit tale tributum. ibid.
119 *An debeant permitti meretrices iuxta cauponas.*
120 *Hoc permittens potest appellari* laqueus iuuenum, rete expansum, &c.
121 *Fœminæ an possint cogi ad meretricandum.*
122 *Ratio quare cogi non possint.*
123 *Constitutiones variæ id etiam prohibentes.*
124 *Violatorum pœna in Vrbe.*
125 *Oppositum est impium.*
126 *Ducere meretricem in vxorem, vt ipsam in meretricio confoueat, & de quæsitis ex meretricio viuat, probatur scelus esse improbatissimum.*
127 *Contra sic facientes pœna.*
128. *Matrimonium cum meretrice contrahere an sit prohibitum.*
129 *Videtur esse opus misericordiæ.*
130 *Et proficit sic contrahenti in remissionem peccatorum.*
131 *An hæc remissio sit per modum indulgentiæ, aut propter bonitatem ipsius operis.*
132 *Quare Pius V. meretricium tolerare nolebat.*

IESVS MARIA.

Motiuum scribendi hoc Consultum.

1 IVssvs aliquando loqui in Eminentissimorum DD. quodam consessu, an expediat in Republica Christiana meretrices permittere impunè, aliqua dixi, quæ in ampliori forma hic placuit inserere, ea tamen protestatione præmissa, quod nec leniter Catholicorum, & prudentissimorum Principum, multò minùs Ecclesiasticorum Præsulum iudicio, aut sententiæ contrarius esse velim, sed ipsis humillimè aliqua in præsenti meditanda, si ipsis benè visum fuerit, proponere, vt si fieri queat, innumera flagitia, quæ per huiusmodi fœminas perpetrari solent, euitentur, & Deus minùs offensus per homines reddatur, qui vel pro vno solo lethali piaculo impediendo iterum de cœlo ad terras descenderet, si id necessarium foret, vt Patres, & Theologi docent.

2 Igitur nonnulli, nec exiguæ notæ Authores valdè inclinant in eam partem, vt damnent morem, seu consuetudinem Christianorum Principum permittentium, seu tolerantium in suis ditionibus, vrbibus, seu ciuitatibus lupanaria, prostibula, seu publicas meretrices, quæ turpis lucri gratiâ sui corporis copiam viris præbent. Et prætermittendo pro nunc sectarios, ac inter ipsos Molinæum, speciatim contra Summum Christi Vicarium, quòd ipsas in Alma Vrbe toleret, allatrantes, inter Catholicos Authores pro hac parte sunt referendi Bertachinus *in Repertorio, verb. Meretrix.* Etsi enim dicat tolerari ab Ecclesia, vt maius malum euitetur, nihilominus inquit: *Meretrices, & lenones sunt à ciuitatibus expellendi, argum. text. in authent. de lenon. col. 3. & l. nullus, C. de Sum. Trinit. & ibi Iacobus Butr.* Item Claudius Spenceus Doctor Parisinus *lib. 3. de continentia, cap. 4.* vbi acriter etiam contra orbis Metropolim Romam ea de causa inuehitur. Deinde Doctor celebris ille Martinus Azpilcueta, Nauarrus vulgò nuncupatus, *in Manuali Confessariorum, cap. 17. num. 195.* Cum enim de peccatis circa

3 locata, & conducta ageret, & dixisset peccare illum, qui suam domum, aut aliam rem locat ei, quem putat ad peccatum mortale ea abusurum, plura subiungit, quibus in hac parte inclinare videtur; esto enim id licere Potestati publicæ fateatur; nihilominus quod magis expediens esset id non permittere, pluribus prosequitur in sequentibus. Similiter Ioannes Mariana acris ingenij, & singularis doctrinæ author *lib. de Spect. cap. 16.* quem Cornelius infra recitandus pro hac parte differentem affert. Et Ioannes Lorinus *in Deuteronom. 24.* ac Gutierez *Canon. quæst. lib. 2. cap. 7. num. 29.* Quibus etiam annumerari potest ipse Cornelius à Lapide, præclarus Sacræ Scripturæ Commentator, qui *in cap. 19. Eccles. vers. 3.* ex sua, & Ioannis Marianæ sententia, etsi modestè, permissionem hanc auersari videtur. Accinit etiam illis Antonius Ricciullus Archiepiscopus Consentinus *in tr. de person. quæ instat. reprob. versantur, lib. 2. cap. 6.* dum inquit, *meretrices in Christiana Republica non esse necessarias, neque vtiles.* Maximè verò Bartholomæus Fernandez Clericus Hispanus *in quadam quæstione* de hac re.

4 Habet autem in sui suffragium horum Scriptorum placitum sacræ paginæ testimonium in Deuteronom. 23. *vers. 17.* vbi inter alia, quæ Deus Iudæis prohibuit, illud etiam censetur: *Non erit meretrix de filiabus Israël, nec scortator de filiis Israël.* Vnde subiungitur in tanti piaculi abominationem: *Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voueris: quia abominatio est vtrumque apud Dominum Deum tuum.* Notauit autem D. Hieronymus in Isai. 66. quod *pulchrè canis, & meretrix copulantur, quia vtrumque animal pronum est ad libidinem.* Notant & alij, *quod vtrumque etiam ob impudentiam, vilitatem, turpitudinem, & fœtorem abominantur homines, præsertim Hebræi.* Hunc porrò locum de prohibitione permittendi meretricium, intelligi debere, expositores, quos vidi, testantur: & vnus eorum,

5 Cornelius inquit, moneri hac lege *Magistratum, vt non toleret in politica sua publicam scortationem, & lupanaria.* Si autem dicatur, oppositum obseruatum fuisse, cum constet fuisse in eo populo has scortantes fœminas, siquidem 3. Reg. 3. dicitur: *Venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem Salomonem,* & Oseæ 1. dicatur ipsi à Deo: *Vade, sume tibi vxorem fornicationum,* meretricem videlicet, vt plures autumant. Responderi potest cum Abulensi *in cap. 19. Leuit. quæst. 27. & capite 21. quæst. 12.* eatenus solùm fuisse has impudicas fœminas permissas, quatenus

6 non *occidebantur*, nec ipsæ, nec cum ipsis scortantes; non verò, quòd mitiori modo non punirentur, sicut patet ex illis relatis: *Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voueris, quia abominatio est vtrumque apud Dominum Deum tuum.* Et Leuit. 21. quatenus Sacerdoti præcipiebatur: *Scortum, & vile prostibulum non ducet vxorem.* En pœnæ huius flagitij, ac perinde, quod non simpliciter permitteretur. Vel dici potest cum eodem Abulensi dicta quæst. 12. quod *non omnia quæ Deus iussit, fiebant.* Hoc est, quod non obstante prohibitione legis, contra eam permitterentur istæ fœminæ. Per quod respondetur ad obiecta de meretrice in vxorem accepta

accepta ab Osea, & de duabus meretricibus ad Salomonem venientibus. Forsan etiam dici potest, & melius, quod cum mulier *meretrix* dupliciter dicatur, vel minus propriè pro ea quæ facilè cum aliquibus carnaliter miscetur, quo sensu dicitur *c. Vidua, dist. 34. Meretrix est, quæ multorum libidini patet*; vel pro ista, quæ omnibus indifferenter se exponit, prout definitur à Sayro *lib. 8. Clau. Reg. c. 2. n. 9.* hoc est, publicè, & pro omnibus venalis extat, ipsisque sui corporis copiam facit, quæ videtur esse propria huius nominis acceptio, expressa *in c. meretrices 32. q. 4.* ibi: *Quarum publicè venalis est turpitudo* huius posterioris generis non essent meretrices in lege veteri, sed solùm prioris; & ex eis essent illæ commemoratæ: Cuius signum est, quod vna earum, quæ Salomonem conuenit, filium pepererat: non enim quæ huius generis sunt meretrices, parere solent, quia vt Abulensis *in Genes. c. 30. §. tertia ratio*, ait, *mulier quæ in eodem tempore vicino cum pluribus coit, ex nullo gignere potest, sicut accidit meretricibus*; cuius rei causas affert Illustrissimus Transmiera *de Polygam. q. 15.* ex medicis, & philosophis: vel esto quod concipiant, & pariant, fœtus statim interficiunt, vt patet de vna, quam Spenceus *supra* refert septem proles barbarissimè interemisse. Meritò proinde Chaldæus interpres, & Hebræi, quos sequitur idem Spenceus, has Salomonicas meretrices *Cauponarias* vocant, quarum viri tunc fortè abessent, alibi negotiantes. Non igitur erant stricta significatione *meretrices* nuncupatæ, sed minus rigorosa. Quod etiam forsan dici posset de vxore Oseæ meretricia; præsertim cum Lyranus, & Burgensis mysticè tantum hoc matrimonium intelligant, & Haymo *per vxorem fornicationum*, non meretricem propriam lupanariam, sed fœminam, quæ aliàs nupta cum procis aliis adulterium commiserat, accipiat.

Nec huius argumenti vis infringitur à quibusdam dicentibus, propriè, & stricti iuris meretrices in populo Hebraico fuisse, eo quod *Genes. 34.* filij Iacob conquererentur de Sychem, quia Dina eorum sorore vsus esset vti scorto. Et *Genes. 38.* Iudas rem habuerit cum Thamar nuru, putans meretricem. Et *Iosue 2.* exploratores Iericho hospitati fuerint apud Rahab meretricem: & postea *capite 6.* ea relicta fuerit in Israel. Hæc enim leuia valde sunt: nam tempus illud Sichem, & Dinæ non ad legem Moysis, sed ad legem naturæ spectabat, & Rahab illa ex ethnicis Ierichuntinis erat, non Israelitica; & cum postea inter Israelitas commorata est, meretricium reliquit; siquidem Salomoni Principi Iuda nupta est. Adde Chaldæum, & Rabbinos *Cauponariam* seu *Tabernariam* hanc Rahab nominasse, forsan quia non erat prostibularia, aut lupanaria meretrix.

Sed placeat audire, quæ circa hanc Mosaïcæ legis prohibitionem de scortationibus sensit Claudius Spenceus Parisinus superiùs relatus. Is enim postquam in principio capitis malè sentire de permissione earum visus est, dicens: *Huius enim permissionis nos non semel puduit, Christianam scilicet Rempublicam eo carere non posse, quod tandiu, hoc est, annis plus 1500. non admisit Mosaïca*, refert Origenem, Lactantium, Clementem Alexandrinum, & Philonem eam prohibitionem Iudæis factam fuisse approbantes. Subiungit deinde hæc nostris Christianis Principibus iure meditanda: *Quo minus autem hanc fœditatem lex vetus impunitam tulerit, obest etiam præter superiora, in hodiernum vsque diem Iudæorum vbinis, & inter quosvis degant, praxis, suas meretricium facere non permittentium: dici nequit quàm incredibili Christianorum tum pudore, tum etiam eorum qui verè tales sunt, cordolio, vt Iudæ filiæ scortari non liceat, Dei filiæ liceat; imò Israelis filia meretricari non aliter antè possit, quàm facta per Sanctum Baptisma Christi soror, & filia. Nam quæ Iudæa puella præ vel inopia, vel libidine prostare statuit, quoniam inter populares suos non sineretur, ad Christianismum scilicet conuertitur, & tingitur, inter Christianos prosecta futura. Res non cœlis tantum, vti Propheta deplorat Ierem. 2. sed omnibus, & Superis, & Inferis miranda, stupenda, lugenda.* Subticeam alia, quæ hic Doctor contra consuetudinem Romanæ Almæ Vrbis has peccatrices fœminas tolerantis scribit, liberiùs sanè, quam sit fas Ecclesiæ filiis, ne ipsis dicatur: *Posuerunt in cœlum os suum.* Cœlum voco Vrbem à Summo Nauclero, Christi Vicario diligentissimè institutam. Quæ propterea *Ciuitas Sancti*, imò & *Sanctissimi* dici potest.

Vrgent etiam vim huius argumenti hæc ex Mariana, & Cornelio desumpta: *In partem negantem facit primò, quod Deus Iudæis olim vetuerit meretrices, Deuteron. 23. 17. Non erit, ait, meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel. Vnde Origenes lib. 4. contra Celsum: Nullæ, inquit, fuere meretrices iuuentutis pestes in eorum Republica. Idem docet Clemens lib. 3. Strom. & Philo lib. de spectacul. leg. ait, apud Iudæos capitale fuisse corpore quæstum facere. Quod si sanctitas Iudaismi non patiebatur meretrices, multò minus eas patietur sanctitas Christianismi, præsertim cum in eo maiora suppetant gratiarum, Sacramentorum, concionum, exemplorum auxilia ad castè viuendum, quàm in Iudaismo.*

Vrgent aliqui, etiam ad intentum, illud Ezechielis 16. vbi exprobrans Deus Ierosolymæ impietates suas, inter alia dicit: *Et accidit post omnem malitiam tuam (væ, væ tibi, ait Dominus Deus) & ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ, & abominabilem fecisti decorem tuum: & diuisisti pedes tuos omni transeunti, & multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium: & multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.* Hæc tamen prope nihili sunt, quia fornicatio, prostitutio, pedúmque diuisio, quam Deus hoc loco Ierosolymæ exprobrat, mysticè, & metaphoricè accipiuntur pro idololatria, videlicet Synagogæ, quæ *lupanar, & prostibulum*, id est, excelsa, vbi idola colebantur, exstruxit, sacrificando etiam diis immundis, sordidis, & fœdis, sicut Ægyptij, qui teste Strabone *lib. 7.* felem colebant, & testante Plinio *lib. 30. c. 11.* etiam scarabæum immundissimum animalculum, stercorarias pilulas fingens, ac versans: & quod magis stupendum, cepas, & porros, vt meritò Iuuenalis eos irriserit Satyra 15. dicens:

Porrum, & cepe nefas violare, & frangere morsu.
O sanctæ Gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina

Parum igitur hic locus pro præsenti casu iuuat, in quo de carnis fornicatione sermo agitur.

Iuuat magis Patrum authoritas, quam iidem Authores afferunt. Primò illud D. Hieronymi *in epist. ad Ocean.* dicentis: *Cæsarem, non Christum, Papinianum, non Paulum, viris impudicitiæ frena laxare, & lupanaria permittere.* Secundò quod D. Augustinus, etsi *lib. 2. de ord. cap. 4.* meretricij permissionem probare visus fuerit, ætate tamen, & vsu sapientior, videtur retractasse sententiam. Nam *lib. 2. de Ciuit. cap. 20.* lupanaria numerat inter illicita, & exitialia. Dixit enim pessimam, ac flagitiosissimam esse Rempublicam, vbi *abundant publica scorta, vel propter omnes quibus frui placuerit, vel propter eos maximè qui habere priuata non possunt*, & vbi *non prohibentur impura.*

impura. Vnde etiam *lib.* 14. *cap.* 18. qui per errorem apud S. Thomam *lib.* 4. *de Regimine Princip. c.* 14. dicitur *lib.* 13. *Vsum scortorum, ait terrena ciuitas licitam turpitudinem facit*. Apud August. *Terrena ciuitas est, in qua sunt inimici Ciuitatis Dei*, prout ex illo opere *lib.* 1. . . . habetur. Ex ipso etiam *in c. nubendi*, 27. *q.* 1. habetur illud: *fornicatio autem nunc impunè conceditur*. Tertiò illud Lactantij, quod sic referunt iidem Doctores. *Lactantius lib.* 6. *c.* 23. *docet à Dæmone lupanaria esse inuecta; ac ne quis esset, ait, qui pœnarum metu abstineret alieno, lupanaria quoque constituit, & pudorem infelicium mulierum publicauit, vt ludibrio haberet tam eos qui faciunt, quàm quas pati necesse est*. Sed nescio cur ista prætermisere eiusdem Lactantij huiuscemodi scortationes execrantis, quæ tamen retulit Spenceus: *His obscœnitatibus* (Diabolus) *animas ad sanctitatem genitas, velut in cœni gurgite demersis, pudorem extinxit, pudicitiam profligauit*.

18 Iuuat etiam maximè, quod meretricium, meretrices, & scorta infinita propemodum afferunt Reipublicæ damna, vt propter illa fugienda nullatenus permitti debere videatur. Etenim præterquam quod aliquando destructionis vrbium sunt causa, iuxta dicenda inferiùs, facultates absumunt, *Prouerb.* 29. Apostatare homines faciunt, *Ecclesiast.* 19. prout in Caluino, Luthero, Bucero, Balæo, aliisque nostri æui nouatoribus, iisdemque hæreticis, imò hæresiarchis, magno cum sui detrimento experta est Romana Ecclesia. Nec mirum, quia vt ibidem Ecclesiasticus inquit, *qui se iungit fornicariis, erit nequam*, seu *audax*, vel *audacior*, vt Complutensis, & Clemens Alexandrinus dicunt. Talis enim, vt scholiastes quidam dixit, *erit comessator, ebriosus, & si pecunia egeat, fur, vt ventri satisfaciat, rixosus, & subinde homicida, magus, veneficus* (ait Palacius) *ac tandem hæreticus, & atheus*. Vnde meretrices scortantes iram Dei prouocant, *Deuteron.* 22. Earum familiaritate, homines non secus, ac venenis inficiuntur, *l.* 1. §. *ipsas etiam, C. de natural.* Hinc apud *Eccles. cap.* 7. nuncupantur laqueus venatorum: & Diogenes formosa scorta similia dicebat vino lethalibus venenis temperato, quod affert quidem initio voluptatem, quam perpetuus dolor est consequuturus. Laërtius *lib.* 6. Hinc fideiubens pro meretrice, aut illi credens pecunias de mandato iuuenis, non habet actionem mandati, *l. si verò* 12. §. *si adolescens, ff. mandat.* ac emens à protinus scorto daturo, dicitur in mala fide versari, *l. si quis cum sciret, ff. pro emptore*. Sunt etiam meretrices garrulæ, vagæ, quietis impatientes, huc, atque illuc discurrentes, nec valentes loco consistere, *Prouerb.* 7. sunt stultæ, procaces, clamosæ, illecebris plenæ. *Prouerb.* 9. Sunt venales, *l. palam ff. de ritu nupt.* prodigæ simul, & auaræ. Tiraq. *de leg. connub. gloss.* 9. *num.* 157. Sunt fallaces, & subdolæ, nam vt Faustus ait:

Scortum non est aliud, nisi blanda, & subdola Siren,
Quæ trahit humanum sub vnda cæca genus.

Exultant præterea amantium paupertate. Naso 1. *Amor.* 10.

Sola mulier spoliis exultat ademptis.

Sunt impudentes, proprio non parcentes pudori, *d. leg. palam, ff. de ritu nupt.* Sordidæ proprij corporis locatrices. Naso *loc. cit.*

Sola locat noctes, sola locanda venit.

Sunt inuestigabiles, *Prouerb.* 5. Adulatrices, *Prouerb.* 2. & 7. Quarum lingua æquiparatur gladio ancipiti, *Prouerb.* 5. Familiaritatis veneno, *Eccle-*

19 *siast.* 7. *Prouerb.* 5. *l.* 1. §. *ipsas etiam, Cod. de natural. liber.* Sapientissimus proinde Salomon rem expertus, imaginem meretricis in hæc verba refert. Prouerb. capit. 7. *De fenestra domus meæ per cancellos prospexi, & considero vecordem iuuenem, qui transit per plateam, iuxta angulum, & propè viam domus illius graditur in obscuro, aduesperascente die, in noctis tenebris, & caligine: & ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad decipiendas animas, garrula, & vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians, apprehensumque deosculatur iuuenem, procaci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute voui, hodie reddidi vota mea, idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi. Intexui funibus lectum meum, straui tapetibus pictis ex Ægypto, aspersi cubile meum mirrha, & aloë, & cinnamomo. Veni inebriemur vberibus, & fruamur cubilis amplexibus, donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima, sacculum pecuniæ secum tulit, in die plenæ lunæ reuersurus in domum suam. Irretiuit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum, statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuiens, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius, velut si auis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur. Nunc ergo, fili mi, audi me, & attende verbis oris mei, ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius, multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Viæ inferi domus eius, penetrantes in interiora mortis*. Hæc Salomon. Hæc quoque Antonius Ricciullus superiùs commemoratus, ad intentum vrget.

20 Iuuant & alia in odium meretricum, & lupanarium, ex illo Prouerb. 23. *Fouea profunda est meretrix*. Profunda namque vocatur, quia veluti est alta vorago, in quam cadentibus difficilis sit spes emergendi. Vnde Boëtius de Ecclesiast. discipl. *Meretrix est inferni ianua, via iniquitatis, scorpionis percussio, viscarium scelerum, puteus interitus*. Ita enim meretrix melleis suis laqueis, & meretriciis artibus detinet amasios, vt ex ea se expedire nequeant. Vnde Comicus:

Nil amor est aliud, nisi tristis, & ægra voluptas.
Nil nisi dulce malum, nil nisi triste bonum.
Diminuit famam, factis melioribus obstat.
Exiguo magnas tempore perdit opes.

Est etiam fouea profunda, quia scortantium cum ipsa est amara mors; amasiorum enim animas, & sæpe corpora interficit, quoniam causa est, vt inter se rixentur iuuenes, seque mutuò digladiando occidant. Hinc S. Isidorus de fornicariis agens: *Hi*, inquit, *sunt quos iam lethale obsignat*. Eos enim Iudices olim reos damnabant ad mortem. Vnde illud Persij: *Et potis est vitio nigrum præfigere theta*. S. Chrysostomus verò homil. 49. in Matth. *Luxuria*, inquit, *non solùm petulantes, sed & homicidas facit*, vti Herodiadem fecit homicidam S. Ioannis Baptistæ. Præterea, *fouea profunda*, id est, Sepulchrum est meretrix; sed dealbatum, vt ait Chrysostomus *in Psal.* 50. quia exteriùs alba, & compta apparet, sed interius plena est sordibus, putredine, lue venerea, aliisque morbis, quibus amasios inficit, & perdit. Est item *fouea profunda*, quia sordida, imò sordes meræ: pauperrima, sordidissima, fœtidissima, plena putore, sanie, putredine. Vnde Chrysostomus homil. 29. in Matth. *Sepulchra sunt meretricum diuersoria cum multo fœtore, multa putredine sunt repleta*. Est maximè *fouea profunda*, quia pernicies amasiis; perdit enim nobilissimos iuuenes, & ciues. Est denique *fouea profunda* meretrix, in quam etiamsi Crœsi opes iniicias, effluunt, & prodiguntur. Vnde Menander misit Venerem ad aurifodinas, quòd nullo auro eius inopia, & sitis expleatur, teste Rhodigino *lib.* 8. *cap.* 5.

Specia

21 Specialiter idem corroborari videtur ex tempo-ralibus damnis, quæ ex libidinosa fornicarij cum scorto copulatione oriri solent. Quod notauit Ecclesiasticus *cap.* 19. relato ibi: *Putredo, & vermes hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum maius, & tolletur de numero anima eius.* Libido enim corrumpit humores, spiritus, sanguinem, totamque hominis complexionem, ideoque carnes putrescere facit, vt vermes ex eis ebulliant, ac iure dicat scortator: *Putredini dixi, pater meus es: mater mea, & soror mea, vermibus.* Iob 17. Scortatio enim, quia sanguinem, spiritus, & succum exhaurit, corpusque exsiccat, eneruat, infirmat, abbreuiat vitam hominis, mortemque accelerat. Ita Raban. Lyra, Iansf. Palacius, & alij.

22 Quot porrò, quantique morbi ex libidine, quasi turpissimæ voluptatis stipendia, promanent, recenset Aetius *lib.* 3. *Atrabil.* nimirum: *Exolutio virium, cruditates, hebetudo sensuum, obliuio, tremor, articulorum dolor, renum, & vesicæ morbi, oris graueolentia, dentium dolor, gurgulionis inflammatio, vlcera in membris, phthisis.*

23 Fauet quoque, quod pro huiuscemodi, & aliis similibus fugiendis Principes plurimi, nedum Catholici, sed & infideles, lupanaria cum lupis, prostibula, & scorta interdixere. Siquidem Periander Rex apud Corinthios meretrices omnes vadis submergi iussit, vt Herculeus testatur *de P.Ins. Corinth.* Scipio scorta, & aruspices castris depulit, vt Suidas scribit. Iustinianus Bizantij meretricum, & lenonum sodalitia sustulit, vt refert Procopius *lib. de ædific. Iust.* Theodosium etiam seniorem, & Catholicum Imperatorem, quod destruxerit *sistras*, scilicet arctas domunculas, vbi mulieres explendæ omnium petulantiæ exponebantur, adnotat Espenceus

24 *supra*, ex Socrate, & Nicephoro. Qui etiam de S. Ludouico Galliarum inclyto Rege hæc habet: *Sed & apud nostratem Gaguinum lego S. Ludouicum Regem nostrum inter leges generali Lutetiæ Conuentu de reformanda Republica habito latas, scortis domos, & lustra habere ad explendam libidinem interdixisse.* Addit cornelius in c. 19. Ecclesiast. ex Mariana superiùs relato, hæc de Philippo IV. Pio, & Catholico Hispaniarum Monarcha: *Sic nuper Philippus IV. Hispaniarum Rex tota Hispania lupas, & lupanaria publica lege eiecit.* De ipsius autem, & Hispanorum circa harum misellarum mulierum salutem procurandam pietate, inferiùs aliqua. Iungit ista: *S. Ludouicum imitatus est recenter hoc anno* 1624 *inauguratus Lotharingiæ Dux, qui primordia Ducatus sui à Deo, Deique cultu auspicatus, legem tulit, & seuerè sanxit, vt blasphemis lingua perforetur, lenones suspendantur, meretrices flagellentur, & in exilium expellantur. Hoc sui regiminis pij, sanctique præbens auspicium dedit prælustrati futuri specimen, & omen. Felix tali Duce Lotharingia. Felix tanta religione, & castimonia Dux.* Barthol. autem Fernand. relatus inter Catholicos Principes lupanarium euersores, non solum Philippum IV. modo piè, & catholicè regnantem, sed etiam Alphonsum Aragoniæ Regem affert.

25 Sed exteris exemplis Roma non eget, cum piissimus, & Religiosissimus Summus Pontifex Pius V. propter eximias animi virtutes, ea gessisset, quæ idem Cornelius sic scribit relato loco: *Memorabile est exemplum Pij V. qui Roma, omnique statu Ecclesiastico meretrices intra quindecim dies excedere iussit, paucas tantùm permisit, easque loco separato iuxta Mausolæum reclusit, sanxitque ne inde egrederentur, ac per Vrbem noctè, vel die vagarentur: sacellum eis attribuit, in quo concionem audirent: quæcunque contrà facerent, acriter diuerberabantur. Obstitit initio Pontifici Conseruator Populi Romani, dictitans id cessurum in Roma detrimentum, quæ cùm sit ciuitas libera, meretrices semper permisit, ideoque numero, & gente accreuit. Respondet Pius, nosse se quanta hæc peccati sit illecebra tum populo, tum Clero, ac quantum per hoc apud exteros probrum Romæ & Sedi Apostolicæ, puta Pontifici, qui eius est Princeps, tam secularis, tum Ecclesiasticus, creetur. Hæreticos enim perpetuum illud Romanis obiicere, ac proinde se in conscientia teneri hoc scandalum, & probrum tollere. Vrgente Conseruatore hanc fore ruinam Romæ, respondit: Si per hoc sum futurus ruina Romæ, ea excedam, & Sedem Apostolicam mecum in aliam vrbem transferam, ac Romanis suas lupas relinquam. Cessit Conseruator, ac Pontifex rigidè sanctionem suam executioni mandans Romam hoc scandalo, & probro liberauit. Ita habet eius vita.* Eadem, cum aliis ad hoc intentum spectantibus, de quibus infra, habet Hieronymus Catena author vitæ eiusdem Pij V. libro Romæ edito anno 1586. *pag* 49.

26 Vrgeri etiam possunt Principes huiusmodi fœminarum genus in suis ditionibus permittentes, quod cum *meretrix*, vel ex ipsa etymologia nominis idem sit, *ac me ratio trahens à bono opere, scilicet virginitate, & castitate*, prout affert ex aliis Farinacius *in praxi q.* 136. *n.* 77. & 80. idque experien-

27 tia rerum magistra comprobet, siquidem, vt Pius Doctor Nauarrus *suprà* dixit: *Multi pueri incipiunt hac occasione prius peccare, quàm alioquin inciperent.* Item: *Ipsemet noui pueros castissimos venientes ad academias ex terris, vbi non est eiusmodi occasio fornicandi, ob eam, quæ in illis se offerebat, animas, studia, & corpora ipsa contagio infecta perdere*; pro-

28 culdubio meretricium erit *lapis offensionis*, & *petra scandali*, scandalum mundi, & omnium scandalorum apertissimum; si autem simul animaduertatur quod prædicator gentium Paulus ad Roman. 14. Iudicibus populorum dixerit: *Iudicate magis ne po*-

29 *natis offendiculum fratri, vel scandalum*, & Christus ipse Saluator dixerit Matth. 18. *Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Et rursus: *Væ homini illi, per quem scandalum venit*; absque dubio pij, & catholici Principes, ac Dynastæ, scandalum hoc meretricium abscindere melius iudicabunt, vel taliter permittere, vt minus Reipublicæ noceat.

30 Maximè tamen huic piæ causæ suffragatur, quod per meretricis in Republica tolerantiam, non assequuntur Principes, & Magistratus eum finem, quem prætendunt, & sub cuius prætextu illud permittere sibi licere autumant. Talis enim finis absdubiè est, quem præfixit sibi Solon Atheniensium legislator, qui primus fermè omnium hoc piaculum pro lege indixit, vt videlicet effuso illic libidinis iuuenum impetu, quid turpius cogitare desisterent. Sic enim ex Cælio, Alexandro ab Alexandro, Alciato, & aliis eliciunt Couarruuias *in* 4. *p. c.* 4. *de sponsal. n.* 9. Grassius *in dec. aureis, lib.* 2. *cap.* 75. *num.* 4. & alij. Hunc autem finem frustrari,

31 nec hac via obtineri demonstratur facile. Nam cùm lupanaria, & prostibula, *schola Veneris, Priapi Cathedra, Cupidinis Arx*, & omnigenæ libidinis *Consistorium* sint, potiùs in eis omne genus carnalium criminum addiscent iuuenes; tanto faciliùs, quanto impuniùs. Verissimum enim videtur illud Nauarri, quod ij qui assueti sunt adire meretrices, *tanto magis honestas sollicitant, quo maiori impetu natura, & vitij feruntur*; & illud ex Mariana à Cornelio relatum: *Per lupanaria non cauetur, sed augetur libido qualibet, etiam contra naturam, vti liquet in Vrbibus, vbi ea permittuntur.* Et ratio euidens est, quia, vt ipsi inquiunt: *Vna libido inflammat aliã, libido enim vaga quasi* tantet

cancer serpit; & quia insaturabilis, alios, & alios quarit, & excogitat modos, & species, nec vllis finibus consistit. Quod etiam dixit Nauarrus: *Libido non extinguitur, nec refrenatur; imò accenditur eius vsu: additur mala inclinationi sensualitatis malus habitus.* Et meritò quidem, quia luxuria luxuriæ lenocinatur, & vt dixit Ambrosius *de fuga secul. Si te comprehenderit, nec de die, nec de nocte requiescere sinet, exagitat, vrit, incendit.* Est etiam *Ambitiosa fames apud Lucanum* 4. *Pharsalia.* Et est *sanguisuga*, non solùm quia optimum sanguinem, semen videlicet, & optimos spiritus absumit, sed quia est illa, quæ Prouerb. 30. dicit. *Affer, affer*, propterea enim ibi vocatur *os vulua, & terra, qua non satiatur.* Vnde Hieronymus *contra Iouinianum*, cum septuaginta legens *amor mulieris*, sic ait: *Non hoc de meretrice, non de adultera dicitur; sed amor mulieris generaliter accusatur, qui semper insatiabilis est, qui extinctus accenditur, & post copiam rursus inops est, animumque virilem effœminat, & excepta passione quam sustinet, aliud non sinit cogitare, nec ipso vsu extinguitur, sed immoderatiùs, ac vehementiùs inflammatur.* Vnde, vt rectè speculantur prudentes plures, experientià compertum est, quod vix solùm in Vrbibus, & maioribus ciuitatibus, vbi meretricia publica tolerantur, non verò in villis, seu paruis oppidis, vbi non permittuntur, adulteria, raptus, & peccata contra naturam crebrius cernuntur.

33

34

35 Corroborat intentum quod huiusmodi prostibularia ars, sicut & Bacchanalia, ludi Circenses, gladiatorij, congressus cum bestiis, monomachia, aliaque similia ex Gentilitatis penu deriuata videntur. Non etiam ex Iudæorum ritibus id accepit Christiana Religio, cùm vsque ad hunc etiam diem huiusmodi vitiorum cloaca Hebraicus careat populus. Etsi enim ob proteruissimam perfidiam recutiti, fæx mundi sint, nihilo secius huius contagij sunt immunes. Abiicienda ergo à Christianis ratio viuendi solum apud cæcam Gentilitatem reperta.

36 Vltimò, & pro magni ponderis argumento affertur, huiusmodi meretricum permissionem (tolerantiam alij vocant, dulciori vocabulo) contrariam videri præcepto naturali conseruationis, seu propagationis generis humani à Domino Deo indicato Genes. 1. illis verbis: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Quod etsi insulsè ab hæreticis singulis hominibus applicetur, communitatem tamen generis humani obligare certum videtur, ne scilicet sinat speciem humanam intermori, vt D. Thomas, & alij exponunt: itavt tale præceptum non solùm in principio mundi, quando pauci homines erant, sed nunc, & semper extare vsque ad ipsius finem, innumeri Theologi doceant cum eodem S. Thoma *in* 4. *dist.* 26. *q.* 1. Huic autem præcepto contrarium esse meretricium, ex eo liquet, quod per illud non solùm meretrices ipsæ impediuntur prolem facere, sed & viri, qui cum illis turpiter commiscentur; nam matrimonia idcirco honesta non ineunt, id facturi, nisi spurcissimum hoc diuerticulum in promptu haberent. Quemadmodum ergo simplex fornicatio, & quæcunque alia seminis humani effusio extra connubium legitimum illicita est ipso naturæ iure, vt boni Theologi tenent cum Basilio Legionensi *de Matrimonio lib.* 10. *c.* 12. *n.* 6. ea præcisè ratione, quia est contra finem intentum à natura, scilicet prolis susceptionem, aut procreationem, prout satis clarè indicat Isidorus Pelusiota, Rupertus, Clemens Alexandrinus, imò & D. August. ab eodem Legionensi relati; ita similiter permissio huiusmodi meretricij concubitus, per quem susceptio, aut procreatio prolis impeditur, contraria videtur naturali illi præcepto.

Quamvis autem hæc omnia efficaciter intentum concludere videantur, quis tamen sine singularitatis nota improbare audebit, quod à tot Catholicis, & Christianissimis Regibus, Principibus, ac Dynastis toleratum pro comperto est? Et quod magis, quis quod Ecclesiarum Principes Sanctissimi, sine vllius piaculi reatus nota permittendum censent, damnare præsumat. Eo præsertim, quod cum Pauli III. tempore Romæ discuteretur, an huiusmodi piacula in Vrbe impunè tolerari possent, pro permissione indicatum fuit, quibusdam tamen cautionibus adhibitis, vt Espenceus relatus testatur. Pro ea, cui vacat, præter Theologos, & Summistas, legere debeat Couaruuiam *de spons. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 7. *&* 9. *vers. Ecclesia igitur.* Rojas *de success. cap.* 10. *ex num.* 27. Menoch. *lib.* 1. *illustr. cap.* 48. *ex num.* 1. Spin. *in specul. testament. gloss.* 15. *in princ. num.* 113. *in princ.* Petr. Magdalen. *de num. test. in testam. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 54. *in fin.* Anton. Scap. *lib.* 1. *cap.* 54. *ex numero* 22. Menoch. *cas.* 535. *numero* 6. *cum sequentib.* Mattiens. *l.* 6. *gloss.* 1. *num.* 13. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua recop.* Chald. Pereira *in leg. si curatorem, verb. cum non absimilis; numero* 12. Mascard. *de probat. conclus.* 1063. Hieron. Fernandez de Otero *in interpretat. cap. vlt. de consuet. num.* 68. Bonacinam *de Matrimonio, quæst.* 4. *punct.* 14. plures alios affert Ricciullus *suprà num.* 12. 37

38 Colligitur id primò ex *can. meretrices* 32. *q.* 4. ex D. Augustino desumpto illis verbis: *Meretrices esse, & ad meretrices accedere prohibet Dominus, quarum publicè venalis est turpitudo.* In quibus licèt meretricij malitia demonstretur, simul etiam ipsius tolerantia denotatur. Clariùs *ex c. Inter opera de spons.* vbi Clemens III. sic inquit: *Statuimus, vt omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores, quod agunt in remissionem proficiat peccatorum.* Quibus similiter & malitia fornicationis, & eius permissio in lupanaribus designatur. Et ratio est, quia Ecclesia Sancta quandoque tolerat minus malum præsens, vt euitet maius malum futurum, quod verisimilibus coniecturis timetur, *cap. requisiuit, de sponsalib.* quem textum ad hoc dicit singularem Ioannes Lap. *in c. per vestras*, §. 10. *n.* 16. *de donat. inter vir, & vxor.* Graffius *in decis. aur. lib.* 2. *cap.* 75. *n.* 3. Etenim minus malum de duobus est eligendum, *canon. duo mala*, ex Concilio Toletano, vbi sic legitur: *Duo mala, licet sint omninò cautissimè præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnum perpetrare compulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligare.* Vnde Turrecremata in hoc can. *n.* 1. inquit, quod minus malum in comparatione maioris mali videtur habere quodammodo rationem boni, & desinere esse peccatum, iuxta verba Augustini *in lib. contra mendac. c.* 7. *&* 9. dicentis, quod illa desinunt esse peccata, quæ propter grauiora vitanda suscipiuntur. Quæ non sic intelligenda in præsenti, vt fornicatio desinat esse peccatum, sed tantùm, vt permissio, tolerantia, seu impunitio illius in meretricibus peccatum desinat esse. Quo etiam sensu intelligenda sunt verba Aristotelis *lib.* 5. *Ethic. cap.* 3. per Couarruviam 1. *part. cap.* 4. *de sponsal. num.* 9. dum inquit, minus malum boni vicem habere, si maiori malo comparetur. Coitus ergo cum meretrice, etsi malus, & omni iure prohibitus, nihilominus in foro exteriori impunitus ex parte vtriusque extremi est. Glossa *in lege vnica, Codice de raptu virgin.* Bartolus *in leg. si vxor, Digest. ad leg. Iuliam de adult.* Marsilius *in lege* 1. Grammaticus *decis.* 107. *num.* 6. Bursattus *cons.* 218. *numero* 13. *lib.* 2. Boerius *decis.* 317. *sub numero* 7. Vincentius de Franchis *decis.* 47. *numero* 6. Ricciullus *suprà cap.* 75. *num.* 1. Etenim in huiusmodi scortan

39 40 41 42 43

44 scortantibus vulnerata videtur iustitia, vt latè Stephanus Nathen. *in lib. cui titulus est, Iustitia vulnerata christianè, iuridicè, & politicè, c.6. & 9.*

45 Ad idem intentum deseruiunt quæ D. Augustinus & D. Thomas summi Theologi, & sacræ doctrinæ Coryphæi tradiderunt. Etenim D. Augustinus *lib. 2. de ordine, c. 4.* inquit: *Aufer meretrices de rebus humanis, turbaueris omnia libidinibus.* Non video tamen in ipso quæ, veluti ex ipso, refert Couarruvias superiùs relatus D. Thomam infra referendum secutus, in quo fere similia habentur, nempe: *Et sodomiâ totus efficietur reprobus*, scilicet *mundus*. Potius reperio ista, quibus veluti pharmaco lenit quæ dixit: *Quid sordidius, quid inanius decoris, & turpitudinis plenius meretricibus, lenonibus, cæterisque hoc genus pestibus dici potest.* Et D. Thomas 2.2 *quæst. 10. articul. 11. in corpore*, præfatis D. Augustini verbis inhærens dicit: *Sic ergo in regimine humano illi qui præsunt rectè aliqua mala tolerant, ne aliqua bona impediantur, vel etiam ne aliqua mala peiora incurrantur, sicut Augustinus dicit in libr. de ordine: Aufer meretrices, &c.* Item *lib. 4. de Regimine Principum, cap. 14.* postquam ex Aristotele contra Platonis sententiam dixit: *Minus malum est mulieribus carnaliter commisceri, quam in vilia declinare flagitia*, id est Sodomitica, de illis enim loquitur ibi, subiungit: *Vnde Augustinus dicit quod hoc facit meretrix in mundo, quod sentina in mari, vel cloaca in palatio. Tolle cloacam, & replebis fœtore palatium, & similiter de sentina. Tolle meretrices de mundo, & replebis ipsum sodomiâ.* Ex quibus, etsi in Augustino non appareant, vt etiam notauit Espenceus in superioribus relatus, nihilo tamen seciùs ex ipso Angelico Præceptore robur authoritatis accipiunt.

46

47 Commune autem horum Patrum, & aliorum authorum fundamentum est id, quod in præcedentibus tactum, nempe quod ad euitanda maiora mala, quæ prudenter timet Potestas humana, potest minora, scilicet fornicationes cum scortis permittere, non quidem illa approbando, aut pro licitis habendo, sed non puniendo, & Dei iudicio puniendo relinquendo. Sic expressè Lyranus *in c. 19. Genes.* maximè, & latè Abulensis locis superiùs relatis, Couarruvias, & Stephanus Nathen. etiam relati, qui vltimus ad intentum affert illud Plauti *in Sticho.*

——— Quanta mea sapientia est
E malis multis,
Malum quod minimum est.

48 Quibusdam tamen limitationibus coarctandum id credam, si sacris Ecclesiarum Prælatis, Catholicisque Dynastis, quorum iudicio cuncta mea subiicio, benè visæ fuerint. Prima est, vt harum probrosarum mulierum turba non in omni loco, sed in determinato, ac certo ciuitatum collocetur, vbi exemplo minus obesse possit, *argum. l. 4. C. de spect. publ.* Meretrices enim in matronarum cœtum in virtutum concilium non adducat, vt Cicero inquit *de finib.* Hinc Romani, veteris Herciniæ templum extra vrbem collocarere, vt refert Alexander ab Alexandro *Genial. lib. 2. c. 4.* Hoc idem apud Gallos lege Regia præcipi testatur Rebuffus *in l. Mafurius, col. 2. vers. adde quoque, ff. de verb. signif.* subdens in monte Pessulano collocatas esse ad Ciuitatis pomeria. Hoc etiam fit in Hispaniis, quando tolerantur. Id quoque Sanctissimus Pius Pontifex intendit, dum ad Mausolæum scorta relegauit, vt dictum manet.

49

50 Dicerem secundò, talem determinatum locum viliorem, & semotiorem Vrbis esse debere. Et meritò sanè, quia meretrix, teste Oleastro *in cap. 38. Genes.* hebraicè est *chedessah*, id est *separata*; quia *in loco semoto.* Eo quia cum meretricium exercentes fœminæ spurcissima Ciuitatum pars sint, proculdubio incongruit, vt in nobilioribus locis, & plateis Vrbium, honestarum personarum naribus fœtorem subministrent. Rectè enim D. Augustinus *de Ordine cap. 4.* inquit de istis impudicis femellis: *Constitue matronarum loco, labe, ac dedecore dehonestaueris*, Matronas scilicet. Idque suadet *cloaca* titulus, quo lupanaria D. Thomas relatus cognominat. Non enim *cloaca* in palatij qualibet parte, sed in viliori, & ab oculis remotiori ponitur. Idem dic de *sentina*, quam etiam idem S. Doctor pro exemplo affert. *Sentina* etenim (vt Calepinus inquit) *pars nauis inferior est, in quam omnes confluunt sordes.* Infimus ergo omnium locus huiuscemodi scortis applicandus, prout etiam in Hispania obseruatur, sub pij, & Catholici Regis auspiciis. Hinc in fornicibus, seu angulis ædificiorum, subobscuris nempè locis, hoc fœminarum impudicum genus olim conuersab.tur, vt propterea *fornicatio* ab huiusmodi *fornicibus* deriuetur. Vnde Seneca *lib. 1. controuers.* cuidam dixit: *Redoles adhuc fuliginem fornicis.* Et in Priapeia: *Nigri fornicis oblitus fauilla.* Hinc etiam Chrisippus apud Origenem *contra Celsum lib. 4. Meretrices olim (inquit) personatas & velatas extra Vrbem primò, deinde velamine ablato etiam extra mœnia impudici corporis copiam viris impudicis præbuisse.* Hinc quoque Martialis lib... Epigr. sæpius ipsas *submœnianas*, aut *Summœnianas* vocat, quia in destinatis, & semotis locis à Romanis tolerabantur. Hinc præterea Thamar illa Iudæ Patriarchæ nurus, *Genes. 38.* vt prolem ex eo haberet, mirabili, etsi illicita, catastropha vsa est, vt meretricem fingens se *in biuio itineris* collocauerit, cum ipso conuita, vt contigit. Non enim id scelus in domo aliqua ciuitatis, vel oppidi perpetrare ausa est, sed *in biuio itineris*, vel *ad portam Ænam*, vt habent Septuaginta, siue *in compito*, vt D. Hieronymus, aut *in diuisione fontium*, vt Chaldæus Paraphrastes, in loco videlicet ab hominum habitatione discreto. Hinc æternæ memoriæ Pontifex Pius V. commemoratus, vt in eius vita *pag. 49.* refert Hieronymus Catena, quamvis, vt dictum est, meretrices Roma eiecisset, cum aliquæ minus famosæ remanerent, *comandò che tolerate si ritirassero in vn luogo della Città separato, assignato loro appresso il Mausoleo, nè dindi sotto pena d'ella frusta, e del bando, vscissero per andar vagando per Roma, nè di di, nè di notte.*

51

52

53

54

55

56

57 Hæc porrò etiam asseruanda crederem in casu quoque, quo meretrix, aliàs nobilis esset. Per meretricium namque, licet non amittatur ipsa nobilitas, Lucas de Peña *in l. mulieres, Cod. de dign. lib. 12.* tamen amittuntur nobilitatis priuilegia. Ita docemur *ex l. Senatoris filia 47. ff. de ritu nuptiar. & ex l. 3. paragrapho emancipatus, ff. de bonor. possess. contra tabul.* Peña *loco citato*, Baldus *in d. l. Senatoris, & iterum in l. cum in antiquioribus, in princ. quæstione 8. Cod. de iur. delib.* Angelus Aretinus *consil. 74. numero 16.* Tiraquellus *de nobilit. cap. 24. numero 1. & 5.* Bonifacius *de nobilit. numero 194.* Triuisanus *decis. 33. numero 6. p. 2.* Adeo vt attento iure antiquo Pandectarum, etiam illa, quæ meretricari desiderabat, erat infamis. *lib. palam 43. §. non solum, ff. de rit. nupt.*

58

59

60

61 Vnde consequenter meretricem posse ab honestis locis expelli probat textus *in l. non aliter, ff. de vsu, & habit. & in l. si pendente, versic. Et istud solùm obseruandum, ff. de vsufr.* & ibi Peña *in l. 4. de spectac. & scenic. public. lib. 11.* ibi: *In loco honesto non debent inhonestæ personæ versari*, per quem ita

 scribunt

scribunt Bartolus, Baldus, Castrensis, & reliqui in *l.2. de Summ. Trinit. & fid. Cath.* & plures alij apud Ricciullum *suprà c.21.* Estque prouidis Constitutionibus ferè vbique sancitum, & præsertim in Ciuitate Neapolitana ex priuilegio Regis Catholici, vt in Constitutione, quæ incipit, *Quæ passim venales, sub rubric. de submota conuersatione inter fœminas, lib.4.tit.77.* & in Principatu Cataloniæ, vt per Pegueram *decis. 12.* & in ciuitate Ferrariensi, vt *in Statutis lib.1.c.23.* in Sabaudia, in constitut. sub rubr. *de muliere fornicar. & meretric.* vbi Antonius Sola *num.6. & 12. & sub rubric. de meretric. public.* Maximè hoc procedit loquendo de Monasteriis, & Ecclesiis; illa enim sunt loca honestissima, & ita procul ab eis debent collocari hæ fœminæ scandalosæ. Authent. *de lenonib. §. quasdam verò, & in l.4. Cod. de spectacul.* Ricciullus *suprà capit.21.* ex aliis.

An admittatur scortum ad licitationem domus, quod tractat idem Ricciullus *cap.24.* dubiæ quæstionis est, quæ quia ad meum non spectat institutum, Authoribus ab ipso relatis remittenda. Notarem solùm, quod cùm meretrices odiosæ personæ sint, *l. his solis, Cod. de reuocandis donationibus*, quæ in generali dispositione non comprehenduntur, *l. Lucius Titius*, & ibi Bartolus, & reliqui, *ff. de legat.2.* Calderinus *cons.8. de re iudicat.* Alexander *cons.99. num.2. lib.6. & cons.213. num.4. eodem lib.* Iason *cons.124. lib.4.* Idcirco iura loquentia in fauorabilibus de mulieribus, ipsas non comprehendunt, *d. l. Lucius Titius, ff. de leg. 2. l. 2. cum aliis allegat.*

In communi autem illa quæstione, an huiusmodi fœminis locari possint domus ad habitandum. Quamuis scrupulosius loquatur Nauarrus superiùs relatus, dicens: *Difficile defendi posse, quod non peccat mortaliter qui facit, vel locat domum meritrici ad meritricandum, etiam in ea parte ciuitatis, in qua permittitur habitare*, &c. Nihilominus communis sententia tenet id licere. Ita Sanchez *lib.1. in Decal.cap.7. num.20.* qui Azorium, & Valentiam referens, sentit, etiam nulla causa iusta interueniente licere domum locare meretrici. Eo quod locatio domus sit res indifferens, & omninò per accidens se habeat in ordine ad meretricium, quod non committitur nisi propter malitiam meretricis. Idem sequitur Bonacina *de Matrim. quæst.4.§.14.* & Castrus Palaus *de charit.tract.6.disp.6. p.12.* post Lessium, Vazquez, & Rebellum, & Ricciullus *suprà cap.23.* referens Lopez, Molinam, Vegam, Guttierrez, & alios. Et colligitur *ex l.ancillarum 30.§. fin. ff. de petit. hæredit.* Vbi Vlpianus pronunciat pensiones, quæ ex locationibus domorum perceptæ sunt, venire in petitione hæreditatis, licet à lupanari emanauerint. Nam, vt inquit, *in multorum honestorum virorum prædiis lupanaria exercentur.* Item quia meretrix non priuatur rebus ad vsum necessariis, qualis est habitatio domus, *leg. legatis, §. fin. ff. de aliment. & cibar. legat.* & quia habitatio ciuitatis solùm denegatur illis, qui in ea non tolerantur, *cap. vnic. de vsur. in 6.* Quamuis tamen sic res se habeat, nihilominus, vt animaduertunt Valentia, Salon, Sanchez, Rebellus, Bonacina, & Palaus, aliquando locatio domus meretrici ob aliquas circunstantias, quia scilicet domus sit in tali loco, vt fornicandi occasionem præbeat, cooperatio erit ad peccatum, & ita talis locatio illicita, & inhonesta. Pariter etiam illicitum erit domum meretrici locare ea intentione, siue principali, siue minus principali, vt ibi fornicetur, vt post eundem Nauarrum tenet Graff. *in dec.aur. lib.2.c.124.n.4.* Imò generaliter loquendo illicitam esse talem locationem, ex D. Antonino, & Siluestro tenet Corradus *in respons. ad cas. conscient. quæsit.169.* Ad minus tamen non credam personas timoratæ conscientiæ domos suas locaturas huiusmodi fœminis, nisi forsan aliis commodè locare non possint sine notabili sui damno. Cæterùm quamvis Nauarrus, quem sequitur Graffius *lib.2. decis. aurear. cap. 124. num.4.* dicat non licere locare domos meretricibus cariùs quàm honestis personis; nihilominus satis probabiliter tenet contrarium Castrus Palaus relatus. Nec enim sic faciens cooperatur turpibus actibus ipsarum, vt ex dictis liquet; nec facit iniuriam ipsis, eo quòd domus locata vilibus, & infamibus personis vilior efficitur, ita vt honestæ illam postea locare nolint, ac proinde ad resarciendum hoc damnum potest maiori pretio eam locare meretricibus. Adde, hoc spectare ad iustam vexationem illarum, vt vel sic retrahantur à meretricio. Patroni porrò meretricum, si solùm ad eas custodiendas, & curandas ne contagioso morbo inficiantur, instituti sint, tolerari possunt, prout Ledesma, Sanchez, Rodriguez, & Bonacina tenent; secus verò si in meretricio cum illis participent, aut aliquo modo ad illud cooperentur, prout sæpius contingit, vt Nauarrus, & Sanchez notant.

Crederem tertiò, posse Principes, & Magistratus meretrices cogere, vt deferant habitum, seu signum aliquod, quo ab honestis fœminis discernantur. Sic enim tenent Baldus, Salicetus, Fulgosius, Castrensis, Decianus, & plures alij, quos refert Ricciullus *supr. cap.30.* contra Benedictum Ægidium *in tract. de priuil. honest. art.9. n.15.* Ratio est primò, quia publici, & notorij peccatores, maximè qui aliis scandalum præbent peccandi, quales sunt mulierculæ istæ, sunt digni tali notâ. Idcirco enim cum pessimo Caino sic se gessit Deus. Dicitur enim Genes.4. *Posuitque Dominus Cain signum.* Siue illud fuerit *cornu in capite*, prout Hebræi dicunt, siue littera nominis *Abel*, quem interfecerat, vt alij ex veteribus Hebræis putant; seu timor, & tremor corporis, vt recentiores autumant; siue vultus ferus, & truculentus, vt quidam Rabbini; siue quid aliud incertum, prout veriùs forsan. Secundò, quia æquum, & iustum est, vt quilibet deferat habitum, vel signum professionis, quam gerit, *l.1. & l. qui pileati, C. de Latina libert. tollend. cap. vt periculosa, ne cleric. vel monach. cap. in nonnullis, de Iudæis.* Tertiò, quia etiam Hebræi, vtpote publici, & notorij peccatores, & infideles, pileum flauum gestant, vt pro talibus habeantur, iuxta Concil. Lateranense, Pauli IV. Pij V. & Caroli V. edicta. Quartò, quia hic mos in vsu gentium semper fuisse videtur. Sic enim Thamar Iudæ nurus, vt meretricem se fingeret, Genes.38. *assumpsit theristrum, & mutato habitu sedit in biuio.* Sic etiam Romanæ meretrices olim habitu diuerso à matronis vtebantur, vt patet ex Vlpiano *in l. apud Labeonem, §. si quis virgines, ff. de iniur. & ex cap. in audientia, de sentent. excommunicat.* Vtebantur autem honestæ mulieres stola, quemadmodum Nonius Marcellus *in c. de genere vestimentorum*, scribit, & non obscurè colligitur ex eodem Vlpiano *in l. vestis, ff. de aur. & argento.* Vnde Festus *lib.11.* matronas tradit appellatas eas, quibus stollas habendi ius esset, quod quidem vetitum fuisse meretricibus, liquet ex Tertulliano *in libro de cultu fœmin.* Quare Martialis *lib.1.* inquit:

Quis floralia vestit, & stolarum
Permittit meretricibus pudorem?

Et Ouidius de Ponto *lib.3.*

Scripsimus hæc illis, quarum nec vitta ligatas
attinget tibias, nec stola longa pedes.

Apud Sparthas etiam meretrices à matronis floridarum

darum vestium, & mundi aurei gestatione distinctæ erant, prout ex Clemente Alexandrino *lib.* 4. *Pædagog.* elicitur. Id quod etiam Atheniensibus legibus fuisse constitutum Suidas probat. In Hispania enim id obseruatum vidi, auspicante Catholico Rege, vt huiusmodi infamis conditionis fœminæ peplum, seu velum vulgò *manto*, non extensum àcapite ad pedes, vt aliæ honestæ, sed plicatum gestarent. Legibus quoque Gallorum habitum distingui, testatur Tholosan. *Syntagm. iur. lib.* 10. *cap.* 2. *num.* 38. Venetorum Decianus *tract. crimin. p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. *sub n.* 10. *circa fin.* Sabaudiæ, patet ex eius constitutione *tit. de Meretricibus public.* Mediolanensium constat *ex statut. cap.* 473.

82 83 84

85 Iudicarem præterea quartò, vt Romanæ Curiæ laudibilis vsus, quo fœminæ istæ infamis notæ, nec sellis, lecticis, aut rhedis, seu curribus, matronarum instar, vehi non sinuntur, vbique reciperetur. Sic etenim & iustè vexarentur, & ab honestis fœminis omninò distingui possent. Prout etiam sub Paulo III. Romæ indicatum fuisse tradit Spenceus relatus: & apud veteres Romanos fuisse consuetum elici potest ex Halicarnass. *lib.* 58. Alexandro ab Alexandr. *lib.* 5. *genial. cap.* 18. & aliis. Est autem hæc lex exacta adeo in vrbe Alma rigorosè obseruata, vt meretrices eam transgredientes nudæ per plateas, carnificis manu ductæ flagellentur. Quod & hoc sancti Iubilæi anno 1650. cum magna piorum ædificatione contigit, cum duabus fœminis malè famigeratis, etsi aliquorum potentium fauore protectis. Iustissime sanè, ne eo tempore, quo Christianus populus Sanctam Vrbem magno concursu communitatum, societatum, & congregationum aduenerat, maximàque deuotione, quam non semel admiratus conspexi, quatuor præcipuas Basilicas visitabat, huiusmodi scandalosæ mulierculæ veluti triumphantes rhedis, seu curribus cernerentur. De hac porrò satis laudabili Romæ consuetudine, accedente maximè prouido Vrbani VIII. edicto de anno 1624. loquitur Ricciullus *suprà cap.* 6. *n.* 21. *& c.* 30. *n.* 10.

86

87 Maximè id quintò dicerem de simili prohitione huiusmodi fœminis facta iuxta Pij V. piissimum decretum superiùs relatum, de non ambulando noctu per Vrbem, nec habitando cauponas (cuius etiam meminit Ricciullus loco relato *ex cap.* 6.) sicut & non habendo apud se puellas, præsertim nulla sibi consanguinitate coniunctas, prout Romæ obseruari, habet idem Ricciullus *ibi num.* 21. *relato.* Imò generaliter loquendo idem dicerem de quacunque vexatione illis illata, illæsis tamen regulis iustitiæ, & charitatis; quas ritè obseruauit S. Thomas Aquinas vnam ex his mulierculis ad ipsius castitatem labefactandam introductam titione fugans, quod genus quoddam vexationis fuisse videtur. Vexari ergo possunt, vt & illud Sapient. 19. in illis verificetur: *Vexationes peccatoribus superuenerunt:* idest supplicia, quæ ipsis irrogantur ad vindicandum Dei honorem, vt ait Cælius *lib.* 9. *c.* 14. Et vt in illis quoque comprobetur illud Isaiæ 28. *Sola vexatio intellectum dabit auditui.* Huiuscemodi namque peccatricum genus *non nisi plagis emendatur*, vt de Phrygibus olim prouerbium erat. Sic enim Isai. 26. dicitur: *Cum feceris indicia tua in terra, iustitiam dicent habitatores orbis.* Quia plerique ita suis vitiis sunt affixi, vt non nisi per grauia flagella corrigi possint. prout Sanctus Thomas, Adamus, Sanchez, Cornelius, & alij exponunt. Vnde consequenter subditur: *Misereamur impio, & non discet iustitiam:* quod D. Bernardus *serm.* 42. *in Cantic.* exponit dicens: *Misericordiam hanc ego nolo.* Sic & Plato *in Symposio: Stultus*, inquit, *post acceptam plagam sapit.* Hinc Agesilaus de quibusdam Asiæ populis dicebat: *Si libertate fruerentur, malos; si seruirent, bonos fore.* Mulierculæ ergo istæ si libertate fruuntur, malæ semper erunt; sin autem vexentur, bonæ.

88 89

Arceri etiam debent non solùm à venerabilis Eucharistiæ perceptione, sicut & alij publici peccatores, dum in eo statu perseuerant, vt per se est notum, & ab omnibus receptum Doctoribus, sed etiam à Sacramento Pœnitentiæ, quoad absolutionem quidem. Nam quoad confessionem audiri debent, vt patet *ex cap. quod quidam, de pœnit.* vbi dicitur, recipiendam esse confessionem eorum, qui publici sunt peccatores, & vitam emendare nolunt, etiamsi absolui non debeant. Et ratio est, quia fortè consiliis adiuti confessarij resipiscent. Non tenentur tamen confessarij sub lethali, totam, & integram confessionem illæsam audire, quando prudenter præuident, non esse emendationis spem, licet teneantur audire bonam partem illius, vt nacta occasione salutaribus monitis eas ad veram pœnitentiam inducant. De quibus Viualdus *in Candelabr. aur.* vbi de confessione, *dub.* 3. Couarruuias *in cap. Alma mater, de sent. excom. lib.* 6. *p.* 1. §. 4. Medina *in summa, lib.* 2. *cap.* 7. *fin.* Zerola *in prax. Episcopal. verb. lupanaria*, Fagundez *de secundo Ecclesiæ præcepto, lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 16. An verò illis danda sit schedula confessionis quamuis ipse Fagundez *n.* 18. cum Coninch *tom.* 2. *de Sacram. disp.* 9. *de sigillo, dub.* 1. *num.* 14. *in fin.* dicant dandam illis esse: verumtamen nisi consuetudine, aut præcepto Superiorum id sit receptum, verius iudicarem oppositum, eò quòd schedula illa est signum absolutionis receptæ, vel validæ confessionis, quæ non contingunt in casu præsenti. Præsertim quia scandalum non paruum esset si alij scientes eam, quæ ad confessarium accessit esse meretricem, postea viderent recepisse schedulam, quæ videtur signum veræ confessionis, & absolutionis.

90 91 92 93 94 95

Præsertim quoque priuari debent meretrices sine pœnitentia decedentes Ecclesiastica sepultura in Ecclesia, aut Cœmeterio, *cap. quibus, & cap. cum grauia*, 13. *quæst.* 2. *cap: de raptor.* Turrecremata *in cap. placuit, in fin.* 23. *quæst.* 5. Nauarrus *in sum. cap.* 25. *numero* 8. Etiamsi forsan in Paschate essent confessæ, & sacram confessionem accepissent, quia ad effectum vt denegetur sepultura Ecclesiastica, sufficit quod decesserint in statu peccati notorij, *d. cap. quibus, & cap. cum grauia* 13. *quæst.* 2. *cap: placuit, in fin:* 23. *quæst.* 5. Iure ergo Romæ meretrices decedentes in statu peccati sepeliuntur in loco prophano extra Vrbis mœnia, vulgò *Muro torto* nuncupato. Cum tamen Pius V. vt in eius vita relata habetur, voluerit, *che quelle che nella loro sozza vita moriuano, fossero nello sterco sotterrate.* Quæ autem in vita emendata, vel quæ in infirmitate pœnitentiam egit, & obtinuit saltem absolutionem à peccatis, potest & debet in Ecclesia sepeliri, *cap. is qui in infirmitate*, 26. *q.* 6. *d. cap. quibus, & cap. cum grauia*, 13. *quæst.* 3. Quæ etiam signa pœnitentiæ dedit, & per ipsam non stetit quominus confessionem faceret, & si ex Episcopi arbitrio pendeat, an in loco sacro sepeliri debeat, *c. si quis de corpore, in fin.* 16. *q.* 6. & in odium criminis meretricij, & terrorem in illo viuentium videatur quod non debeat in loco sacro sepeliri, prout de decedente in duello, vel taurorum agitatione colligitur *ex c.* 1. *de torneamentis:* nihilominus piè adhærere possunt ij ad quos spectat mediæ viæ, eam scilicet sepeliendo in cœmeterio sine honore, clero &c. prout Ricciullus *suprà c.* 40. *n.* 5. dicit cum casus accidisset in Vrbe, & ibi Vicesgerentis fungeretur officio, se fecisse ductum authoritate textus *in c.* 2. vbi Glos. *in verb. dare, & verbo*

96 97 98 99

sepultura, de raptoribus. Videatur Sebastianus de Medices *de sepultur. quaest.* 11. & quae dico *in Consulto* 49. de simili fermè casu.

100 Prudentissimè etiam, & sanctissimè coguntur huiusmodi fœminæ venire ad conciones audiendas more Hebræorum, vt Dei verbo audito ad meliorem frugem reducantur, etiam in Ecclesiis, siquidem non prohibentur Ecclesiam ingredi, ibique Missam, aliaque diuina officia audire, vt in facti 101 contingentia aliàs Sacra Congregatio super negotiis Episcoporum respondit, scribens Episcopo Perusino, *sub die* 23. *Iulij* 1602. Vnde æternæ memoriæ dignus Pius V. vt in eius vita habetur *pag.* 49. *Volse che il giorno di feste vdissero predica in vn Tempio statuito, ove ancor Messa vdiuano.* Per prædicationes autem, seu conciones plures ad pœnitentiam inductas fuisse, non semel expertus sum in Curia Regis Catholici Matriti existens, sæpius videns plerasque illarum ad conciones audiendas perductas 102 in medio concionum ad vocem clamantis prædicatoris surrexisse, imaginem crucifixi illis ab ipso oblatam accepisse, pedes ipsius exosculatle, lacrymis eluisse, & postea ab honestis fœminis in domos delatas, pœnitentia peracta, honestè vixisse, & honesto connubio vitam christianè peregisse. Ad quod intentum Orlandinus *in historia Societatis Iesu p.* 2. *lib.* 2. *n.* 143. *&* 144. de Petro Madridio eiusdem Societatis refert, quod Compluti existens pridie Cineralium, quem potissimum diem cæci mortales licentiæ, ac nequitiæ adiudicare solent, prostibulum meretricum cum socio, & viris honestis adierit, illas conuocauerit, ipsisque Dei verbum ardenter proponendo, ad conuersionem, & pœnitentiam induxerit.

103 Omitto plura antiquitatis monumenta de huiusmodi scortis ad sanctitatem perductis piorum exhortationibus. Vt de vna Tyria meretrice vocata *Porphyria* habetur *in vita S. Ioannis Eleemosynarij*; de alia ab ipsius fratre ad statum salutis conuersa, *in* 3. *lib. vit. Patr. num.* 217. de altera *Maria* nomine ad Monasterium tracta *lib.* 10. *vit. Patr. cap.* 31. & de alia, quæ verbis S. Ephrem Syri pœnitentiam egit, in ipsius Ephrem vita *cap.* 5. ac de multis Abbatis Vitalij operâ a meretricio seruatis, *in vita S. Ioan. Eleemosynarij* adducta.

104 Ne autem post peccati lapsum clausas sibi putent pœnitentiæ ianuas, quin potius vt habeant asylum, quò diuinæ iustitiæ flagella confugientes euitent, piissimè sancitum in Vrbibus Christianis est, vt meretricibus ad bonam frugem per pœnitentiam redactis loca pia, seu monasteria in promptu adsint, vbi castitati, & aliis christianæ perfectionis virtu- 105 tibus incumbere possint. Hinc primus omnium Iustinianus Imperator Bizantij pro mulieribus pœnitentibus monasterium exstruxit, vt Procopius est author *in l. b. de ædific. Iustiniani.* Hinc quoque Romæ Leo Pontifex X. in Ecclesia Sanctæ Luciæ in regione Columnæ, pro huius generis mulieribus insigne monasterium ædificauit, illudque pluribus exornauit priuilegiis, vt in Constitut. quæ incipit *Saluator noster*, quæ postea aucta, & extensa fuerunt per Clementem VII. in Constitut. *Cum ex corpore.* Et huic monasterio Pontifices deputare consueuerunt in patrem titularem insignem aliquem ex Sacro Collegio Cardinalium, cum ampla potestate moderandi in temporalibus, & spiritualibus. Alia 106 etiam similia cœnobia exstructa in Vrbe Pontificum pietate cernuntur, sicut & in Hispania sub auspiciis Regis Pij. Tales autem sic conuersæ, & emendatæ non dici debent amplius meretrices, sed pro honestis habendæ, vt probant multi Doctores apud Ricciullum *suprà cap.* 4. & colligitur *ex l. penultima, ff. de his qui notant. infam.* & *ex l. Imperialis* 23. *C. de nupt.* & *ex can. Cùm renunciatur, & can. apud misericordem, & can. Si quis uxorem* 32. *q.* 1.

107 Illa porrò maioris dubij quæstio est, an gabella, seu tributum licitè meretricibus specialiter imponatur. Ex vna enim parte videtur id fieri posse, non quidem quia Caligula Imperator primus omnium id onus imposuerit, tantum videlicet à mere- 108 tricibus, & lenonibus exigendo, quantum turpi quæstu quærere potuissent, vt eius vitæ Authores tradunt, quia in hoc reprehensibilis fuit ethnicus hic Imperator. Nec quia Zosimus *lib.* 2. scribat tributum meretricibus, & lenonibus à Constantino Magno Romæ impositum fuisse. Eius namque calumniam refellunt Euagrius *lib.* 3. *cap.* 40. Baronius *tom.* 5. *pag.* 676. Iulius Cæsar Bulenger *de vectigal. Populi Romani, cap.* 26. *&* 34. Sed quia aliquorum Principum Catholicorum vsus id suadeat, in hoc fundatus, quod quæstus ex meretricio acquisitus, licèt ex parte causæ turpissimus sit, tamen in seipso illicitus non est, cum meretrix secundùm Solum, & plures alios Doctores communiter pos- 109 sit pro actu turpi mercedem accipere, itavt meretrix, teste Valla *lib.* 3. *elegant. cap.* 110. dicta sit à *merendo*, quia stipendia; seu mercedem meretur. Vnde, vt quidam volunt, *meretrix* idem est, ac *mercatrix.* Quemadmodum ergo meretrix accipien- 110 do totum lucrum non facit actum illicitum, non aget illicitè Princeps, qui accipiet aliquam illius partem, *argum. l. quæ de tota, ff. de acquir. hered.* Præsertim, quia ex bonis per eam acquisitis potest facere eleemosynam, Ecclesiam dotare, imò iuspa- 111 tronatus acquirere, iuxta plures Doctores, de quibus Ricciullus *suprà cap.* 35. *&* 36. Poterit ergo etiam Princeps talium bonorum partem exigere, 112 seruatis aliàs seruandis. Vnde Grassius superius re- 113 latus tale tributum ratione consuetudinis approbare videtur, quam dicit esse in Regno Neapolitano, & in statu Papæ. Ex alia verò parte formidabile Principibus videtur illud Michææ 1. *Omnes mercedes eius comburentur igne, & omnia Idola eius ponam in perditionem, quia de mercedibus meretricis congregata sunt.* Vnde tale tributum vocat impurum, detestabile, absurdum, Deo inuisum, indignum, & execrandum. Nicephorus *lib.* 16. *histor. c.* 20. Com- 114 mendantur etiam Alexander Seuerus, Theodosius, & à quibusdam Anastasius Imperatores, quòd illud auersati fuerint. Tertullianus etiam *in lib. de fuga*, tale tributum illicitum esse indicat. Idemque 115 sequuntur Albericus, Angelus, Petrus Rauenna, Auendaño, Bulengerus, Nauarrus, & alij, quos 116 refert, & amplectitur Ricciullus *suprà, c.* 37. Quorum præcipuum fundamentum est scandalum, quod sequitur ex talis tributi impositione: nam per eam videtur Princeps approbare statum meretricalem, 117 & cooperari velle meretricio. Propterea enim *Deuteronom.* 23. vt dixi in superioribus, prohibetur oblatio ex mercede prostibuli: & *in Authentic. de lenonibus, §. præconizamus, & l. qui domum, cum sequenti, ff. ad l. Iuliam de adulter. & l. auxilium, ff. de minor.* similis quæstus est interdictus. Vnde Gre- 118 gorius XIII. in Constitutione *Dum rectè, n.* 26. in reformat. Curiæ de Sabellis §. 13. inquit: *Postremò exactiones illas, quæ à mulieribus inhonestis singulis annis, singulisque sex mensibus, aut aliàs sub nomine tributi fieri solebant omninò prohibemus, proposita Marescallo illas attentanti pœna priuationis officij ipso facto incurrenda.* Meritò autem dicit Pontifex *nomine tributi*, quia verè tributum non erat, sed merces talis iudicis pro eius labore in iudicandis meretricibus, prout Ricciullus *sup.* defendit contra impium quendam Authorem Catechismi Anglicani, qui

dixerat

dixerat, Romæ pingue vectigal à meretricibus exigi.

119 Ex quibus sequitur primò, vt inquit Nauarrus *suprà*, pessimam esse permissionem, qua caupones intra domos suas, vel in contiguis permittunt meretrices, quia hoc est cooperari meretricio, & participare velle de turpi quæstu ipsius, quod est valdè improbandum, & oppositum faciens, seu permittens, appellari poterit iuxta Isaiam 42. *Laqueus iuuenum*, & iuxta Oseam c.5. *Rete expansum super Thabor*, & cap.9. *Laqueus ruinæ.* Moraliter enim loquendo ad cauponas accedentes iuuenes ab huiusmodi scortis coguntur meretricari cum ipsis. Teste enim Euripide *Saturo venus adest*, & Athenæo *Saturis venus adest, caterum infelicibus.*

120 Infertur secundò, multò peius, & abominabilius esse, fœminas cogere ad meretricandum, quid-

121 quid dicant aliqui Doctores, qui inconsideratè ob malè intellectos quosdam textus iuris ciuilis oppositum sentire videntur. Ratio est, quia cùm for-

122 nicatio, seu actio meretricandi intrinsecè mala sit, omni iure diuino, & naturali etiam prohibita, nullus ad illam cogi potest, provt etiam ex iure ciuili multis in locis probat Ricciullus *suprà cap.31.* vbi

123 etiam de iure Regni Neapolitani, per quod inferens vim meretrici libidinis causa, punitur pœna vltimi supplicij, ex Constitut. quæ incipit *Omnes nostri regiminis, sub rubric. de violent. meretr. illat. rubric.21. lib.1.* De iure etiam Almæ Vrbis inquit in ea extare statutum, quo cauetur, vt si quis ex illis qui eius statutis subduntur, violentiam in meretricem simul cum raptu commiserit, nisi infrà decem dies immediatè post condemnationem persoluerit ducatos auri 200. amputatur illi manus. Si verò

124 violentia sit sine raptu, quæ in vrbe peculiari vocabulo nuncupati solet *Trentunn*, punitur in quatuor ictibus funium, & in carceribus ad mensem retinetur, *in cap.52. lib.2.* Vnde nec in pœnam de-

125 licti à fœminis commissi posse in fornicem detrudi, vel cogi sui corporis copiam facere fornicariè, bene habet Couarruuias superiùs relatus oppositum improbum vocans, & laudans Theodosium Imperatorem, qui teste Socrate *lib.5. histor. Eccles. c.18.* tale statutum improbauit.

Infertur tertiò, quod ducere meretricem in vxorem, vt ipsam in meretricio confoueat, & quæsitis ex meretricio viuat, scelus sit improbatissimum. Tum quia est abusus Sacramenti matrimonij: tum quia sic faciens operatur directè contra bonum

126 prolis, *cap. non enim 32.q.1.* Turrecremata *in cap.1. n.3. & 4. 32.q.1.* Angelus *in sum. verbo meretrix, num.2.* Menochius *cons.18.n.12.* Ioannes Andreas *in cap. inter opera n.4. de sponsal.* Vnde contra sic facientes Sixtus V. in Bulla *ad compescendam*, meritò

127 procedi iubet. Non tamen prohibitum est cum meretrice matrimonium contrahere ob fines licitos, & honestos, vt probat manifestè textus *in cap. inter opera, de spons.* & sequuntur communiter Doctores. Vnde D. Hieronymus ralatus *cap. final.*

128 32.q.1. inquit: *Non est culpandus Oseas Propheta si meretricem quam duxit ad pudicitiam conuerterit, sed potius laudandus, quòd ex mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet, ipse polluitur si socie-*

129 *tur malo, sed qui malus est in bonum conuertitur.* Imò matrimonium cum meretrice contrahere opus est misericordiæ. Provt Bertachinus *in Repertorio, verb. meretrix*, & alij communiter apud Barbosam *in Collect. DD. ad cap. inter opera, de spons. n.1.* Quin etiam proficit sic contrahenti in remissionem peccatorum. Ita enim expressè habetur *in cap. Inter*

130 *opera, de sponsal.* vbi Pontifex Clemens III. sic habet: *Inter opera charitatis non minimum est errantem ab erroris sui semita reuocare. Et infra: Statuimus, vt omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum.* Et sic docent, vel supponunt Chassaneus *in consuet. Burgund. rub.1.§.5. verb. s'il n'a grace, n.98. pag.207.* Plaza *de delict. c.34.n.6. ad. fin.* Menochius *cons.18.n.22.* Antonius Scap. *de iur. non scrip. lib.1.c.54.n.19.* Couarruu. *de spons. p.1.c.8.§.11. n.3.* Viu. *tom.2. com. opin. lib.9. tit.33.n.1. vers. meretricem*, Guttierrez *can. quæst. lib.2. cap.3. num.25.* Farinacius *fragment. crimin. lit. C, n.642.* plures, quos refert Cenedus *ad Decretal. collect.140. num.10.*

131 An verò hæc remissio peccatorum intimata contrahenti cum meretrice, sit per modum indulgentiæ, an verò solùm propter bonitatem, & satisfactionem ipsius operis, latè Ricciullus *suprà cap.8.*

Dicerem præterea, casu quo permittantur à Principibus Christianis lupanaria, & meretrices, generaliter loquendo talem cautionem adhiberi debere, vt obstrui possint hæreticis ora contra sanctam Ecclesiam Romanam debacchantibus, eo quòd publica

132 peccata permittat. Hac enim de causa Pius V. huiusmodi genus flagitiorum tolerare nolebat, vt ex ipsius vita constat. Quin teste Ænea Syluio *in histor. Bohem.* Hussitæ propterea Catholicos in Concilio Basileensi incusabant, quod valdè vrget Spenceus relatus dicens, non constare de responsione illis facta.

133 Sed placet illud maximè Christianis Principibus pensitandum proponere, quod quemadmodum propter abominabile sodomiæ scelus Pentapolitana regio *Genes.19.* cœlesti igne combusta deperiit, dicente Iuda Apostolo in sua canonica: *Sodoma, & finitima ciuitates simili modo exfornicata, & abeuntes post carnem alteram, facta sunt exemplum ignis æterni pœnam sustinentes.* Sic similiter Ierichuntina Vrbs *Iosue c.6.* propter meretricium, & scortantium scelera concremata, & prodigiosè omnino euersa est, quod in aliis Chanaan vrbibus ab Hebræis expugnatis factum non legitur. Quàm acriter autem id Deus præceperit, ac Hebræi sub Iosue duce opere expleuerint, ex dicto *cap.6.* Iosue expressè habetur. Dici-

134 tur enim ibi: *Ecce dedi in manu tua Iericho, & Regem eius, omnesque fortes viros.* Deinde: *Muri funditus corruunt Ciuitatis, ingrediunturque singuli per locum contra quem steterint.* Et infra Iosue sic ad populum: *Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus ciuitatem, sit que ciuitas hac anathema, & omnia, qua in ea sunt, Domino: sola Rahab meretrix viuat, cum vniuersis qui cum ea in domo sunt: abscondit enim nuncios quos direximus. Vos autem cauete, ne de his, qua præcepta sunt, quippiam contingatis, & sitis præuaricationis rei, & omnia castra Israel sub peccato sint, atque turbentur. Quidquid autem auri, & argenti fuerit, & vasorum aneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius. Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt: & ascendit vnusquisque per locum, qui contra se erat, ceperuntque ciuitatem, & interfecerunt omnia qua erant in ea, à viro vsque ad mulierem, ab infante vsque ad senem, boues quoque, & oues, & asinos in ore gladij percusserunt.* Infra quoque: *Vrbem autem, & omnia qua erant in ea succenderunt.*

135 Subiungitur postea dira hæc imprecatio facta à Iosue de instinctu, vt par est credere, idque eo fine, vt æternum in ruderibus Ierichuntinis extaret monumentum diuinæ potentiæ, & vindictæ in impios eius ciues, provt ex Massio, Aria Montano, & aliis colligitur: *In tempore illo imprecatus est Iosue, dicens: Maledictus vir coram Domino, qui suscitauerit, & ædificauerit ciuitatem Iericho. In primogenito*

suo fundamenta illius iaciat, & in nouissimo liberorum ponat portas eius. Quæ dira maledictio impleta fuit in Hiel, qui Ierichuntem reædificans filios amisit, vt patet 3. *Reg.* 19. vbi dicitur: *In diebus eius ædificauit Hiel de Bethel Iericho, in Abiram primitiuo suo fundauit eam, & in Segub nouissimo suo posuit portas eius, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Iosue filij Nun.* Muri etiam huius ciuitatis prodigioso euentu corruerunt, non quidem supra terræ superficiem manentes; sic enim impedirent milites ingredi ad illam concremandam, sed vt Rabini apud Tostatum, Lyranum, Serarium & Magallianum testantur, muri vrbem ambientes à terra absorpti, planum Israelitis ingredientibus ad prædam aditum fecere. Dehiscens enim terra totam hanc molem ad superficiem vsque sinu suo concidit. Vnde Caietanus inquit: *Maiori miraculo sub terram casurus erat murus, vt Israelitæ non impedirentur à ruinis muri, sed liberum haberent ingressum circum circa in ciuitatem.*

135

136 Quamvis autem prodigiosæ, & omnino singularis ac extraordinariæ huius Vrbis ruinæ causæ plures assignentur à Doctoribus, à Iosepho quidem, Theodoreto, & aliis, quod Deus Ierichuntem primam hostilem vrbem sibi quasi primitias Chananææ deposceret, primitiæ enim integræ Deo persolui debebant; ab aliis verò, vt Deus ostenderet, quod ipsius solius vi hæc parta esset victoria, & Iericho expugnata, cum in cæteris vrbibus subigendis Hebræi acriter decertarint, & eas insultu militari superarint. Sine dubio tamen id contigisse videtur in exemplum seueræ vindictæ cæteris Chananææ vrbibus, propter sceleratissimam vitam, quæ in ea agebatur. Hæc autem flagitiosissimæ vitæ ratio præcipua erat, quod Iericho ciuitas Veneris, & Lunæ Dearum cultui mancipata erat, vt de Corintho legitur in Strabone *lib.* 11. de Babylone, apud Herodotum *lib.* 1. & alios, de Atellana vrbe, aliisque consimilibus, vbi lupanaria in Veneris, aut Lunæ honorem omni spurcitiarum genere plena instituta erant. Quod autem Iericho his Veneris, & Lunæ simulachris addicta esset, non pauca fidem faciunt. Præcipuè ipsum nomen Iericho. *Iericho* quippè *Luna* interpretatur, inquit D. Gregorius *homil.* 8. *in c.* 11. *Luc.* Vrbes enim vrgente paganismo ex diis quibus inseruiebant vocari solitas, testes sunt Carthago dicta Iunonia à Iunone, Heliopolis à solis cultu, Diospolis à Ioue, Heraclea ab Hercule. *Luna autem* (inquit D. Gregorius suprà) *in sacro eloquio pro defectu carnis ponitur.* Deinde, quia meretrices lunæ addictæ, & sacræ erant, vt luculenter Strabo *lib.* 2. *Geogr.* loquens de Cumana vrbe sic: *Conueniunt eò homines sub exitu Deæ (Lunæ) vndique ex vrbibus, & agro, viri, & mulieres ad festiuitatem, semperque etiam alij multi peregrini causa votorum, & sacrificia Deæ exhibendi gratiâ ibi degunt. Delicato victu vtuntur incolæ, & omnia ipsorum prædia vitibus sunt consita. Multæ ibi sunt mulieres corpore quæstum facientes, quarum pleræque sunt sacræ. Nam vrbs hæc quasi parua quadam est Corinthus, quòd hic quoque propter multitudinem meretricum Veneri sacrarum plurimi peregrè agebant, ac festos dies agitabant.* Præterea quia mulieres corpore quæstum facientes, seu amantes scortationes colebant, & aduocabant Deam Lunam, provt ex Plutarcho de Iside docet Cælius Rhodiginus *lib.* 5. *lect. antiq. cap.* 6. Forsan ob eam causam, quod existimarent Lunam ab Endymione amatam, atque ex eo suscepisse filias quinquaginta, vt ex Pausania docet idem Rhodiginus *lib.* 20. *cap.* 6. Accedit, quod Rahab meretrix in ciuitate notissima erat, & veluti sacra, vt propterea domus ipsius à Regis ministris minimè violata est, nec in eam sunt ausi ingredi, vt exploratores vi auferrent, sed foris stantes dixerunt, *Educ viros qui ingressi sunt ad te.* Quia scilicet sacrarum meretricum ædes maximo in honore erant apud Lunæ cultores, ac Veneris, atque instar asyli cuiusdam habebantur. Item accedit, quod provt Rabbi Salomon apud Lyranum, & Abulensem, quem plerique ex Rabbinis sequuntur, existimat, omnes illarum regionum Dynastæ apud Iericho domos ædificauerant (provt ait Ægydius Camattus *de rebus gest. Eliæ Prophet. cap.* 8. §. 2.) *in quibus magnam anni partem consumebant, vt libidini, ludis, & otio cum meretricibus illis sacris vacarent; id enim fiebat in honorem Lunæ, & Veneris.* Subiungit Camartus: *Inde factum est, vt Iericho diuitiis omnibus abundaret, cum omnium vicinarum gentium opes in eam veluti ad sacrum aliquod prostibulum confluerent.* Causa autem talis concursus erat loci Ierichuntini fertilitas, amœnitas, & abundátia, quæ maxima erat, vt habent Strabo *lib.* 19. *Geograph.* Plin. *lib.* 5. *c.* 14. Iosephus *de Bello Iudaic. lib.* 5. *c.* 4. *& lib.* 1. *c.* 5. ibi: *Iericho pinguissima Iudææ regio, & palmarum plurimum, & balsamum nutrit.* Veneris namque illecebræ sunt soli, terræque fœcunditas. Iusto igitur Dei iudicio perpetuo anathemati damnata ciuitas exemplum iræ Dei in libidinosos, Venerique deuotos offert, & ad aures loquitur Principibus, ne similes scortantes & ganeones in ciuitatibus degere sinant, si volunt eas saluas, & incolumes conseruare. Vel saltem casu, quo necessarium sit huiusmodi piacula tolerare, non fiat nisi cum cautionibus relatis, aliisque quas Sanctus ipsorum zelus, & amor Iesu Christi Redemptoris suppeditabit?

137

138

139

140

141

142 Non prætermittendum, Bartholomæum Fernandez clericum Hispanum, cum quæstionem moralem de hac re edidisset Mediolani impressam *ann.* 1642. eam postea ad Summum Pontificem SS. D. N. Innocentium X. dedicare volentem, in epistola dedicatoria ad eundem Sanctissimum hæc scripsisse postquam plura dixerat, quibus scorta, & meretrices de medio tolli debere, pro casu videlicet, quo id fieri posset, suadebat. *A multis annis cogor in scripturis sacris, in quibus vox resonat Spiritus sancti, hanc Ecclesiæ Christianæ docere veritatem manifestè, & clarè pro mea imbecillitate. Neque ad hoc visiones, & reuelationes defuerunt. Cùm enim aliquando (vt de innumeris alius taceam) conclusiones philosophicas Beato Dominico de Guzman meo conterraneo, qui sacrum Prædicatorum Ordinem fundauit, deuotè dedicassem, modo ineffabili in Beati ipsius Dominici specie spiritum audiui dicentem: Serue nequam, alias volo vt conclusiones defendas. Currente autem tempore, hoc est anno sequenti, noctu mihi in area dormienti spiritus alius apparuit manifestior, in eiusdem Beati Dominici specie monens, & suadens, vt pro modulo meo hanc veritatem prædicarem, quod non liceat à consilio, & ex industria, dum videlicet comprehendi, & puniri possunt à Republica, permittere scortatores, & meretrices.* Hæc ille. Quæ etsi cum pia intentione dicta sint, non maiorem fidem merentur, quàm ea, quæ similibus reuelationibus, quæ sæpiùs sunt fallaces imaginationes, à prudentibus adhibetur.

143 Sed placet vltimò hic adiungere quæ antiquus, & gravis Doctor Ordinis nostri Ioannes Beetz *in opere de Preceptis Decalogi, precepto* 6. *exposit.* 3. quod rarò inuenitur, contra luxuriæ, & luxuriosam nequitiam scripsit, quæ ad intentum deseruient, pro meretricij abominatione, & quantum fieri potest, exstirpatione, Sic autem ille: *Ad sciendam autem malitiam, & grauitatem peccati luxuriæ, notandum, quod luxuriosus vndique malè, & peruersè se habet, scilicet ad seipsum, ad Deum, ad Angelum, ad diabolum, & ad proximum. Primò, inquam, luxuriosus*

144 riosus malè se habet ad se ipsum. Et primò quidem ad animam, secundò ad corpus. Ad animam autem malè se habet multipliciter, secundum quod luxuria multi-
145 pliciter derogat nobilitati, & dignitati animæ. Habet namque anima humana primò nobilitatem naturæ, quæ magna est, quia ad imaginem Dei factus est homo secundum animam. Gen. 1. & 9. Ecclesiast. 17. Deus de terra creauit hominem, & secundum imaginem suam fecit illum. Hanc imaginem Dei viuam, & veram proiicit luxuriosus in lutum, & ideo luxuriosi cum luto proiiciuntur in mare inferni. Psal. 17. Vt lutum platearum delebo eos. Dignitatem animæ esse cœlestem, attendebat quidam philosophus, qui dixit, cum tentatus vellet peccatum perpetrare: Erubesce cœlum intrare in cœnum. Et per hoc auertit se à peccato, quod facere volebat. Si nefas esset imaginem crucifixi, vel beatæ Virginis in lutum proiicere, quantum nefas est imaginem sanctæ Trinitatis turpitudine luxuriæ inquinare? Vnde super illud Psal. Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges, dicit Glossa, quia ipsi iniqui in sua terrena ciuitate imaginem Dei ad nihilum redegerunt, ideo Deus in ciuitate sua cœlesti imaginem ipsorum ad nihilum rediget, quia beatitudine priuabuntur, cuius capacitas est ex imagine. De taliter per luxuriam imaginem inquinantibus dicitur Nahum 2: Facies eorum vt nigredo ollæ. Et Ecclesiast. 47. Inclinasti fœmora tua in mulieribus, & post dedisti maculam in gloria tua. Secundò anima habet nobilitatem gratiæ, cui etiam aduersatur luxuria. Hæc nobilitas tanta est, vt seruos diaboli faciat filios,
146 & hæredes Dei, & ei similes. De qua similitudine Psalm. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, & intelligitur de lumine gratiæ, de quo Psalm. In lumine tuo, scilicet gratiæ, videbimus lumen. Hanc similitudinem vilipendunt luxuriosi gratiam Dei transferentes in luxuriam, præeligentes similitudinem porcinam diuinæ. De hoc Hieronymus dicit, quod per luxuriam polluuntur in homine omnia honesta, id est bona gratiæ. Dicit enim, Palma vitiorum, id est victoria vitiorum, est honesta polluere: tunc enim de aliquo vitia benè triumpharunt, cùm per peccatum luxuriæ honesta in eo polluerunt. Tertiò habet anima nobilita-
147 tem suæ redemptionis, de qua Augustinus: O anima pretiosa, non auro redempta, vel opibus, sed agni immaculati sanguine: attende, quantum valeas, quod pro te datum sit cogita, noli te ipsam tradere in perditionem, pro qua Christus suum pretiosum effudit sanguinem. Et Apostolus 1. ad Corinth. 6. Empti enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro. Huic nobilitati animæ similiter aduersatur luxuria. Vnde Bernardus: Væ mihi, si talentum mihi traditum negligenter tractauero pretioso sanguine agni immaculati magis appretiatum. Si enim stillas Dominici sanguinis in vase aliquo haberem, diligens custos proculdubio existerem; quantò magis diligenter debeo tractare, & seruare sanguinem Christi magis appretiatum, quem effudit pro animæ redemptione. Quartò anima habet nobilitatem diuinæ inhabitationis, ex quo est templum Dei. 1. Corinth. 3. Nescitis, quo-
148 niam templum Dei estis, & Spiritus sanctus habitat in vobis. Si quis violauerit templum Dei, disperdet illum Deus. Hoc autem facit luxuriosus. Et post: Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Et 1. Corinth. 6. Nescitis, quoniam corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri. Sequitur: Empti enim estis pretio, &c. Ista digna creatura, & mundum Dei templum inquinatur per luxuriam. Vnde de luxuriosis benè inquit Psalm. Deus venerunt Gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum. Super illud: Portate Deum in corpore vestro, dicit Glossa: Si tibi non parcis propter te, parce tibi propter Deum, qui te fecit templum suum. Quintò anima habet dignitatem diuinæ desponsationis; est enim sponsa Christi, vt patet in Cant. & Oseæ: Sponsabo te mihi in fide, miseri- 149 cordia, & miserationibus. Idcirco luxuriosus agit contra hanc animæ dignitatem, quia exponit animam sponsam Christi violandam coram oculis sponsi Christi sui, quod non impunè feret. Prouerb. 6. zelus, & furor viri, scilicet Christi, non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiuscumque precibus, nec accipiet pro redemptione dona plurima. Sextò, anima habet nobilitatem viuacitatis suarum potentiarum, secundum quam per intellectum Deum, & seipsam cognoscit, per voluntatem Deum diligit, & per memoriam ipsius recor- 150 datur. Isti nobilitati luxuria aduersatur, quia priuat animam vigore, & viuacitate, & exercitio istarum potentiarum, Ecclesiast. 25. Nequitia mulieris immutat faciem eius, id est cor eius, quod mutatur de homine rationali in pecus irrationale, & obcæcauit vultum suum, id est intellectum, qui in luxuriosis obtenebratur, tanquam vrsus, qui propter ferocitatem, & nequitiam frequenter priuatur visu. Iob 24. Oculus adulteri obseruat caliginem. Et benè assimilatur luxuriosus vrso. Daniel. 7. Apparuit secunda bestia, quasi vrsus. Nam sicut vrsus ducitur ad captiuitatem per mel positum vsque ad foueam: ita & luxuriosus. Prouerb. 14. Est via, quæ videtur hominibus recta, nouissima autem eius ducunt ad mortem. Sunt aliæ animæ nobilitates, quas gratiâ breuitatis omitto. De 151 omnibus his simul inquit Bernardus: O anima Dei illustrata imagine, decorata similitudine, donata spiritu, redempta Christi sanguine, reputata cum Angelis, particeps beatitudinis, consors diuinitatis, quid tibi cum carne? Secundò luxuriosus malè se habet ad corpus suum illud deturpando. Prouerb. 6. Turpitudinem, & ignominiam congregat sibi, & opprobrium eius non delebi- 152 tur. 1. Corinth. 6. Omne peccatum, quodcunque fecerit homo, extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat, super quo verbo dicit Glossa: Cætera peccata animam maculant, fornicatio autem non solùm animam, sed etiam corpus inquinat. Vnde Deus non fecit hominem secundum corpus prostratum ad lutum, sed erectum ad cœlum. Ecclesiast. 17. Deus creauit hominem rectum. Seneca: Cætera animalia deiecit ad pastum, hominem ad sydera erexit. Augustinus: Sicut superbia de Angelo fecit diabolum, sic luxuria facit de homine porcum. Bernardus: Nihil bestialius homine, qui est ratione vigens, sed non ratione vtens. Psalm. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est, &c. Vnde luxuriosi sunt vt stercus terræ, quo nihil est vilius. Ecclesiast. 9. Mulier fornicaria quasi stercus in via conculcabitur. Seneca: Quidam delectantur in senectute fieri continentes, qui tunc diligunt seruare castitatem, quando libido spernit eos habere seruos: tales non habebant præmia, qui non habuerunt laborum certamina, scilicet in iuuentute corpus à fœditate luxuriæ compescendo. Et præcipuè luxuriosus in proprio corpore peccans contumeliam fecit humanitati Christi, & deitati, cui coniuncta est, propter quam coniunctionem etiam corpus humanum ad magnam deuenit dignitatem. Vnde Leo Papa in serm. de Natiuitate Domini: Agnosce, ò Christiane, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degenere conuersatione redire. Notandum etiam, quod luxuriosus adhuc aliter malè se habet ad se ipsum propter multa mala luxuriam præcedentia, concomitantia, & subsequentia; omnibus enim illis voluntariè 153 se implicat luxuriosus, cum non luxuriando posset ab illis manere absolutus. Primò enim præcedit luxuriam magna anxietas, de qua Hieronymus: Appetitus fornicationis anxietas est, satietas pœnitentia. Sub ista anxietate comprehenduntur multa mala, vt molestiæ, vigiliæ, timores, solicitudines, quæ omnia Dominus

Spinas

Spinas vocat, Osee 2. dicens sepiam viam tuam spinis. O quantæ præcedunt vigiliæ, quàm modicum festum sequitur. Secundò præcedunt sæpe graues expensæ. 19. Prouerb. Qui nutrit scortum perdit substantiam. Luc. 15. de filio prodigo qui dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. Tertiò concomitatur erubescentia, quam ostendit absconsio. Iob 24. Oculi adulteri, &c. Hæc erubescentia ostendit indecentiam luxuriæ, quoniam erubescentia est fuga rei indecentis. Quartò sequitur luxuriam pœnitentia. Vnde Prouerb. 5. de muliere falla. i. quæ voluptas intelligitur, dicitur: Nouissima autem illius amara quasi absynthium. Et quidam qui sibi abscidit linguam, vt vehementiâ doloris temperaret vehementiam tentationis, dixit: Absit vt tanti emam vnde pœniteam. Quintò sequitur fœtor, & fœditas. Senec. In voluptate nihil est magnificum, nihil quod naturam Deo proximam deceat. De hac Ioël: Computruerunt iumenta in stercore suo. Gregorius: Iumenta in stercore suo computrescere, est homines in fœtore luxuriæ vitam finire. Et in Psalm. Disperierunt in Endor, facti sunt vt stercus terræ. Endor interpretatur fons generationis; vnde Endor est illa pars quæ opere carnali, & generationi deseruit. Propter hanc fœditatem comparatur luxuriosus sui. Prouerb. 11. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra, & fatua. Sus si videret ex vna parte luti volutabrum, & ex alia parte lectum roseum priùs curreret ad volutabrum: sic tales immunditiam luxuriæ præponunt delitiis paradisi. Sextò sequitur luxuriam infamia.

154 *Prouerb 6. Opprobrium eius non delebitur. Ecclesiast. 23. In plateis ciuitatis vindicabitur, quasi pullus equinus fugatur, & vbi non sperauit, apprehendetur, & erit dedecus omnibus, quia non intellexit timorem Domini. Quod priùs exposui de adulterio expositione prima huius præcepti, 3. cap. Septimò sequitur luxuriam quandoque occisio. 2. Reg. 11. Interfectus est Ammon, quia corrupit Thamar. Hieronymus: Quotidie sanguis mœchorum funditur, adulteria damnantur. Prouerb. 7. dicitur de muliere mala. Multos vulneratos deiecit, fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Num. 24. hoc peccatum præ cæteris elegit Balaam, propter quod interfecti sunt 24. millia hominum. Daniel. 13. Senes qui exarserunt in Susannam interfecti sunt. Octauò sequitur luxuriam mirabilis seruitus, ita vt etiam potentissimi Principes seruierunt mulieribus. Vnde*

155 *Hieronymus: Quid Salomone sapientius, & tamen victus, & infatuatus est amore mulierum. Eccl. 19. Vinum & mulieres apostatare faciunt etiam sapientes. Hieronymus: In serico, & in pannis eadem libido dominatur, nec regum purpuras, nec mendicantium spernit squalorem. De hoc Tullius: Ego illum seruum dicam, cui mulier imperat, leges imponens vocat, veniendum est: eiicit, abiiciendum est: poscit, dandum est, minatur, extimescendum est. Nec solum luxuriosus efficitur seruus mulierum, sed etiam proprij corporis quod vilissimum est: Vnde Hieronymus. Nihil vilius quam à carne vinci, nihil gloriosius quàm carnem vincere.*

156 *Tertiò principaliter luxuriosus malè se habet ad Deum, quia per nullum peccatum Deus tantum vilipenditur, eique tanta contumelia exhibetur, sicut per luxuriam, quod patet multipliciter. Primò propter peccati luxuriæ vilitatem, quia nullum aliud vilius, nec magis fetidum, vt priùs patuit. Secundò propter eius communitatem, & vniuersalitatem, quia luxuria est velut vniuersale diluuium omnes submergens nobiles, sapientes, potentes. Prouerb. 8. Multos vulneratos deiecit, fortissimi quoque ab ea interfecti sunt. Augustinus: Quid fortius Samsone, quid Dauide sanctius, quid Salomone sapientius, & tamen hi omnes per luxuriam supplantati sunt. Tertiò per luxuriam Deo maior contumelia infertur, quia luxuriosus illud dulcius reputat, quod Deo magis displicet. Magis enim amat interdum coniugatam turpem, quàm solutam pulchram; vnde non videtur quærere in peccato suo voluptatem, sed Dei contumeliam. Vnde Hieronymus: Luxuriosa mens inepta ardentius prosequitur, & quod non licet, dulcius suspicatur: sicut etiam quandoque sibi dulcius videtur peccare more inconsueto, vel contra naturam, quam more vsitato, cum tamen primus magis Deo displiceat.*

157 *Quartò per luxuriam Deus magis vilipenditur in eo quod anima eius spiritualis filia prostituitur, & eius sponsa in adulterium trahitur. Prouerbiorum 6. Zelus, & furor viri non parcet in die vindictæ. Quintò quidem patet quod per luxuriam Deo contumelia infertur, quia per eam luxuriosus omnibus bonis spiritualibus priuatur. Iob 35. Si deceptum est cor meum super mulierem. Et post: Ignis vsque ad consummationem deuorans, & omnia genimina eradicans: Genimina omnium bonorum sunt dona, virtutes. Gregorius: Illam mentem Spiritus sanctus fugit, quam mundam non inuenit. Vnde dicit Gregorius in lib. Dialog. cap. 32. quod cum quidam Episcopi Africani contra Arianos pro defensione fidei fortiter resisterent, cum exhibiti essent Regi eorum Vuandolo, nec posset eos inflectere ad errorem suum, fecit eis linguas radicitus amputari, quibus diuino miraculo datum est, vt ita bene vt prius loquerentur, vnus autem illorum in luxuriam verbi lapsus, statim priuatus est illo dono linguæ miraculi, & iustè, vt dicit Gregorius. Vt qui seruare noluit continentiam carnis, sine lingua carnea non haberet verba veritatis. Nedum verò bonum spirituale per luxuriam amittitur, sed etiam bonum æternum. Vnde Augustinus: O quam breuis est concubitus hora, pro qua amittitur vita æterna. Sextò per luxuriam ideo maior contumelia infertur, quia ab amicis Dei, & sanctis maximè detestatur. Quod*

158 *patet per exempla veteris, & nouæ legis. Nam Ioseph magis periculum mortis, & carceris subire voluit, quàm adulterium committere. Et Susanna potius mortem subire voluit, Daniel. 13. Melius est mihi incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem Dei mei. Item beata Agatha magis voluit in mamillis torqueri, beata Agnes flammis exuri, beata Catharina magis in rota gladiis dissipari. Item in vita Pauli primi heremitæ legitur de quodam sancto martyre, qui cum non posset frangi tormentis vt Christum negaret, tentauerunt eum superare per blandimenta luxuriæ, vnde paratus est ei lectus suauissimus in horto amœnissimo inter rosas, & lilia, & positus est in lecto nudus, & ligatus est, & introducta est meretrix nuda, & speciosa ad eum, quæ cum incitaret eum ad libidinem, tractans membra eius, & ille non haberet vnde se defenderet, amputauit sibi linguam projiciens eam cum sanguine quasi exspuendo in faciem meretricis, & sic per linguæ vulnus resecauit vulnus libidinis. Sep-*

159 *timò perpendi potest, quod per luxuriam Deo maxima contumelia exhibetur, quia per eam luxuriosus indignus redditur gratia Dei. Matth. 9. Nemo ponit vinum bonum, & nouum in vtres veteres, quia cor luxuriosi est vter sordidus, vetus, & putridus non valens continere nouum vinum gratiæ. Item indignus est luxuriosus corpore Christi. Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus. Ad Hebr. 13. Habemus altare de quo non habent edere, qui tabernaculo carnis deseruiunt in gula, & luxuria: hoc altare est corpus Christi. Nulli periculosius sumunt corpus Christi, quàm luxuriosi. Item: Quid tibi cum mulieribus, qui ad altare Domino famularis. Dic sacerdos, dic clerice qualiter cum iisdem labiis oscularis filium virginis, quibus parum ante osculatus es labia meretricis. O Iuda osculo filium hominis tradis. In vitis Patrum legitur, cum quidam presbyter adductus esset ad sanctum Macharium Alexandrinum, habens totum caput cancro corrosum, ita vt os capitis appareret, & maneret ante*

cellam eius, nec vellet eum Sanctus videre, compassus est ei S. Hieronymus, qui ibi venerat ad visitandum Sanctum, & rogauit eum, vt misereretur eius, qui respondit: Habet, inquit, morbum sibi à Deo datum, quia fornicator sacramenta Dei indignè tractauerat, & ideo non merebatur curari. Ipso autem infirmo beato Hieronymo iuramento firmante, quod de cætero sacramenta non contingeret, nec ad Sacerdotis officium accederet, & peccatum suum manifestè confitente, supplicante beato Hieronymo beatus Macarius manum ei imposuit, & curatus gratias agens Deo ad propria rediit.

160 Item indignus est luxuriosus Ecclesiastica sepultura. Vnde in 4. Dialog. legitur de Valeriano Mediolanensis Ecclesiæ defensore, qui fuit multum lubricus, & defunctus positus est in Ecclesia beati Sixti Martyris, quem custodes Ecclesiæ viderunt nocte media trahi à teterrimis spiritibus ligatis pedibus vociferantem nimis extra Ecclesiam, vbi in mane inuentus est: vbi dicit Gregorius, quod hi quos peccata grauia premunt, si in loco sacro sepeliri se faciunt, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur. Et ibidem dicit varia exempla de eodem. Quartò principaliter luxuriosus malè se habet ad Angelum. Primò quia coram An-

161 gelo facit quod non faceret coram Ribaldo. Bernardus: In quouis diuersorio, in quouis angulo reuerentiam habeas Angelo tuo, ne audeas illo præsente, quod me vidente non auderes. Secundò, quia in hoc peccato homo exhibet contumeliam Angelo; nam cum homo sit Angelo similis secundum animam, & intelligentiam, in luxuria magis vult assimilari iumentis. Psalm. Homo cùm in honore esset, &c. nam in fornicationis opere sic totus homo absorbetur à carne, vt iam dici non possit ipse animus suus esse, sed simul totus homo dici possit caro. Tertiò, quia luxuria infert naribus Angeli intolerabilem fœtorem. Legitur in vitis Patrum quod mortuo quodam peregrino in sylua, Angelus apparuit heremita dicens, quod iret cum eo ad sepeliendum dictum peregrinum. Quod cum fecisset, & vellet eum sepelire heremita, nares suas obturabat non valens ferre fœtorem cadaueris, sed Angelus non; quo sepulto obuiauerunt cuidam iuueni pulchro, ornato, & luxurioso, ad quem appropinquantes, Angelus nares suas obturabat, dicens quod fœtor luxuria eius erat ei grauissimus ad tolerandum, & cadauer peregrini suauissimi odoris. Quintò

162 principaliter luxuriosus malè se habet ad diabolum ei in luxuria complacendo, cui meritò displicere debemus; vltra omnia enim luxuria places diabolo. Quod patet ex multis. Primò, quia facit de Sion, & templo Dei Babylon, & habitationem diaboli. Apocal. 17. Facta est habitatio omnis spiritus immundi, & volucris immundæ. Iob 40. Legitur Beemoth in locis humentibus dormire: loci humentes sunt luxuriosi. Secundò, quia dicit Glossa super Lucam, quod cum dæmones de omni peccato gaudeant, præcipuè tamen gaudent de fornicatione, & idololatria. Et tangitur ibi causa quare de fornicatione ita gaudent, quia ibi corpus, & anima maculantur, & etiam quia ibi duos lucrantur, & pro vili pretio. Prouerb. 6. Pretium scorti vix est vnus panis, mulier autem viri pretiosam animam rapit: pretium scorti dicit esse vix panis, quia vnus panis diutius sedat ardorem appetitus, quàm delectatio illius peccati. Tertiò, quia per luxuriam ludificat tam dormientes, quàm vigilantes, & quandoque ipsammet materiam administrat, vt patet in incubis. In vita Sanctorum Patrum legitur de quodam heremita habitante in deserto, omnibus virtutibus ornato, qui cum summæ esset abstinentiæ incepit habere sanctitatis præsumptionem, ad quem accessit diabolus in specie pulcherrimæ mulieris per heremum errantis; quæ in speluncam eius se iniecit, & eius prouoluta pedibus rogabat eum, vt eius misereretur errantis, ne bestiis exponeretur. Ille compatitur ei, causas erroris quærit, illa multa fingit. Ad vltimum post blandimenta verborum, & tactus decipitur, & dum libidinem explere vellet, cum vlulatu, & derisione euanescit: tunc multitudo dæmonum, quæ spectaculo aderat, maximo cachinno irridens clamauit: O monache qui vsque ad cœlum te extollebas, vsque ad infernum demersus es, qui confusus, & desperans, & consortia bonorum fugiens, ad seculum rediens fit dæmonum præda. Quartò ex hoc patet, quod luxuria diabolo placet,

163 quia cum maxima instantia, subtilitate, & diuturnitate, diligentia, & labore de hoc peccato tentat, vt homines maximè bonos in hoc peccatum deiiciat. Gregorius: Assidua tentatione tentat, vt saltem tædio vincat, & cum vicerit gaudet. Ecclesiast. 18. Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, dabis te in gaudium inimicis tuis. Legitur in vitis Patrum, cum filius cuius-

164 dam Sacerdotis idolorum mansisset solus in templo, vidit ibi venire principem dæmonum inuestigantem de actibus singulorum dæmonum. Vnus dixit quod prælia concitauit, & effusionem sanguinis, & fecit illum cædi. Alius dixit quod multas naues submersit, & homines occidit spatio viginti dierum, & similiter fecit illum cædi. Tertius dixit, quod in nuptiis seditionem concitauit vbi sponsus, & sponsa, & multi alij sunt occisi in decem diebus, & fecit eum similiter verberari. Quartus dixit, quod per quadraginta annos in heremo fuerat tentans vnum monachum, & vix eum in ipsa nocte fornicari fecerat. Quo audito surrexit diabolus osculans eum, & diadema suum posuit super caput eius, & suum fecit conscendere solium dicens: Magnam rem fecisti. Quod audiens puer cogitauit quod erat magnum esse monachum, & postmodum factus est monachus. Sextò principaliter luxuriosus malè se habet ad proximum, quod tripliciter ostenditur. Primò per hoc quod aufert

165 ei non sua, sed seipsum. Prouerb. 6. Non grandis culpa est cum quis furatus fuerit, qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Quod enim aliquis adulter est, accidit propter cordis inopiam: nam si cor haberet, indignaretur subiici vilissimæ parti suæ, & pro tam vili lenocinio se dari vel propter cordis inopiam, id est propter sapientiæ defectum. Secundò pro hoc quod ille qui hoc vitio laborat, nulli fidem seruat. Vnde 1. Reg. Dauid fidelem militem fecit occidi pro vxore illius, & 2. Reg. Ammon sororem suam Thamar corrupit. Tertiò pro hoc quod per hoc vitium aliquis aufert primo proximo hæreditatem suam. Ecclesiast. 23. Omnis mulier

166 relinquens virum suum peccauit statuens hæreditatem ex alieno matrimonio, &c. Hæc omnia Ioannes Beetz, quæ etsi quadantenus fusiora, prætermitti non debuere, ob antiquitatem, & pietatem authoris, & in odium meretricis, de quo in hoc consulto.

CONSVLTVM XLVII.

De quodam matrimonio per metum celebrato.

SVMMARIVM.

1 Casus series.
2 Responsio.
3 Ex quibus verbis S. Scripturæ, & Conciliis indissolubilitas matrimonij denotetur.
4 In dubio matrimonij quid sit censendum.
5 Pontificis definitio.
6 Matrimonium in principio inualidum, post consummationem reuiuiscit.
7 Huius sententiæ ratio.
8 Et extenditur quando celebratum esset ex metu graui.

9 An

IESVS MARIA.

Casus series.

N. Vir Illustrissimus potens in opere, & sermone, grauis, & seuerus erga filios, filiam 14. annorum in matrimonium tradere adolescenti perillustri cuidam destinauit; quod tamen puella sciens, sæpiùs protestata est coram multis domesticis, contra voluntatem suam esse, quin potius illud auersari. Pater nihilominus cum adolescente illo contractum conclusit, & de conclusione certiorem filiam fecit media perillustri quadam fœmina, quam revereri, & honorare tenebatur. Quo cognito, puella clarè dixit, nullatenus se velle cum tali iuuene matrimonium contrahere. Cœpit tunc fœmina illa ei suadere, vt opinionem mutaret, & patris voluntati annueret, qui, si hoc non egisset, contra ipsam ostenderet magna displicentiæ signa. Durante autem per plures dies huiusmodi continua suasione, tandem filia suasionibus fatigata, & valdè timens patrem grauem, & seuerum, dixit se consentire in tale matrimonium: cæterum incontinenti, & immediatè cum pluribus personis suæ familiæ exagerauit, suspirauit, & fleuit suam infelicitatem dicens, necessitatam se esse ad contrahendum contra suam voluntatem, & sine libero sui consensu. Adueniente postea nuptiarum die, quasi in agonia posita nolebat ad Ecclesiam accedere; sed eam fœmina illa solitis instantiis, & suasionibus ad Ecclesiam perduxit, præmissis tamen ex parte puellæ solitis suspiriis, & singultibus. Vnde, cum à Parocho interrogaretur, an vellet in coniugem, seu maritum illum perillustrem adolescentem acceptare, in respondendo *Si*, pallidissima instar mortuæ visa est. Item post isto modo contractum matrimonium ferè nunquam coniugem sibi datum in faciem aspexit, quin postea nocte adueniente, quando cum ipso in lectum ire debebat, & consummare matrimonium, absolutè protestata est illi fœminæ, se nolle id facere. Quæ propterea maioribus instantiis, imò ipsi comminando se relaturam patri, quomodo resisteret ipsius voluntati, ei suasit, vt cum marito dormiret, prout fecit, amaro tamen planctu præmisso. Sequenti etiam die in lacrymis, & suspiriis versabatur, vt proinde necessarium fuerit, vt eadem fœmina eisdem instantiis suasoriis ferè quotidie, & semper vteretur, quando marito adhærere debebat, versus quem etiam auersionem maximam ostendit. Quod causa etiam fuit, vt ipse maritus eam similiter auersari cœperit, ita vt propterea inter vtrumque coniugem odia, & dissidia plura nascerentur. Tandem filia patri palam protestata est, se nullatenus viuere velle cum illo, etiamsi propterea vitã perdidisset. Quin etiam in talem morbum incidit, vt medici nullum pro ipso remedium repeterint vsque adhuc, ipsa in mortis pallore præ animi passione perseuerante. Coactus idcirco pater fuit generum ex ea patria in aliam mittere. Quæritur ergo an hoc matrimonium validum, seu potiùs irritum, & nullum censeri debeat ob defectum voluntarij consensus.

Responsio.

Pro huiusmodi matrimonij validitate, & indissolubilitate militat primò, quod coram Parocho, testibus, & cum nullo impedimento consanguinitatis.

nitatis, vel affinitatis, aut simili, contractum sit, imò consummatum, vt supponitur, quo casu procedit à fortiori illud Genes. 2. & Matth. 19. *Erunt duo in carne vna*; specialiter Matth. 19. *Iam non sunt duo, sed vna caro*, & immediatè: *Quod Deus coniunxit, homo non separet*. Quibus denotatur omnimoda indissolubilitas matrimonij, prout ex conciliis Illiberitano, Gangrensi, Mileuitano, Agathensi, Africano, Metensi, sexta Synodo, & Tridentino, Summorum Pontificum, præsertim Innocent. I. & Leonis I. decisionibus, Patrumque testimoniis, & Ecclesiæ traditione passim confirmant Doctores, Scholastici, Theologi, & Summistæ, qui de Sacramento Matrimonij scripserunt.

3

4 Militat secundò, quod ea, quæ pro parte aduersa adduci possunt, ad summum probant, dubium esse, an hoc matrimonium sit validum, necne. In dubio autem Matrimonij validi, cum pro se habeat iuris præsumptionem, per notata à Felino *in cap. causam Matrimonij, num. 6. de offic. deleg.* Gomez *variar. lib. 2. cap. 14. num. 27.* & Sanchez *de matrimon. lib. 4. disput. 9. n. 9. & 12. & disp. 10. num. 7.* pro valido est censendum, cùm etiam matrimonium inter fauorabilia sit maximè fauorabile, *cap. videtur, qui matrimon. accus. poss. cap. ex litteris, de probat. cap. licèt ex quadam, de testib. & cap. fin. de sent. & re iudic.* DD. ibidem, specialiter Stephanus Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 692. num. 7.* Mascard. *de probat. tom. 2. concl. 1027. aliàs 1023. num. 1.* & Rota coram Robusterio *decis. 117. num. 2. & 4.* Et ita in fauorem ipsius matrimonij iudicandum esse, *cap. duobus, §. fin. de sentent. & re iudic.* vbi Summus Pontifex definit, quod duobus Iudicibus diuersas proferentibus sententias, præfertur, & tenet sententia pro reo, seu in fauorem rei, quod subdit fallere in causa fauorabili, matrimonij scilicet, libertatis, dotis, seu testamenti, quibus in casibus vult tenere sententiam pro actore promulgatam. Ex quo textu Glossa *verb. inliberali, in d. cap. Ex litteris, de probat.* elicit hanc doctrinam generalem, scilicet quod in dubio iudicandum sit pro matrimonio, quam approbant communiter Doctores *in cap. ex parte, de spons.* & plurimi alij, videlicet Panormitanus, Cardinalis,

5 M. Antonius Cuccus, Parisius, Hieronymus Gratianus, Mascardus, Menochius, Nauarrus, Gaillus, Aloysius Riccius, Gutierrez, Barbosa, Franciscus Molinus, Sanchez, Sayrus, Reginaldus, Basilius Pontius, Lopez & alij, quos refert, & sequitur Ioannes Angelus Bossius *de matr. c. 3. §. 46. n. 227.*

6 *& seqq.* Tertiò, quia dato, nec concesso, quod in principio inualidum fuerit ante consummationem, post illam tamen reuixisse, & validum fore ex eo euincitur, quod copula, seu consummatio matrimonij cum animo maritali (qualis præsumitur in præsenti) saltem secundum ius antiquum, quod & modò viget, vbi non est publicatum, & acceptatum Tridentinum, arguit consensum in matrimonium, *cap. veniens, & cap. is qui fidem, de sponsal. c. att-stationes, de desponsat. impuber. & cap. vnic. eod. tit. in 6.* & DD. communiter, quorum plures referunt, & sequuntur Guttierez *de matrimon. cap. 27. num. 4. cap. 40. n. 3. & cap. 70.* Sanchez *lib. 1. disp. 49. num. 1. & lib. 3. disp. 40. num. 2.* Basilius Pontius *lib. 2.*

7 *cap. 12. n. 3.* Hurtadus *disp. 3. dub. 14. n. 51.* Ea scilicet ratione, quod Ecclesia præsumit tunc adesse consensum coniugalem, saltem tacitum per eandem copulam præstitum, & non delictum, quale esset si post contractum matrimonium sine debito consensu subsecuta fuisset talis copula, quia tunc

8 esset merè fornicaria. Quod etiam extenditur pro casu, quo matrimonium præcedens celebratum esset ex metu graui, & timore mortis. Couarruuias *1. p. c. 4. §. 1. n. 11.* Mascardus *de probat. concl. 1031. num. 10.* Menochius *lib. 6. præsumpt. 4. num. 31.* & alij apud ipsum. Et est adeo certum, vt non admit-

9 tatur probatio in contrarium, cum sit præsumptio iuris, & de iure; nam contra præsumptionem iuris, & de iure non admittitur regulariter probatio. Glossa *in cap. is qui fidem, desponsi.* Mascardus, Menochius, Cuccus, & alij apud Barbosam *tom. 2. collect. lib. 4. tit. 1. cap. 30. n. 40.*

10 Specialiter quartò, quia ea, quæ contra ipsius valorem in casu notantur, leuia videntur. Primò

11 illud de protestatione puellæ coram sua familia, facta ante contractum de voluntate non consentiendi in ipsum, & post contractum, de voluntate non dormiendi cum sponso, aut de non consummando matrimonio. Non solùm, quia protestatio contraria facto non releuat, *l. cùm in plures, §. locator, ff.*

12 *locati, cap. gratum de offic. deleg.* Oldradus, Baldus, Cephalus, Surdus, Tuschus, & alij apud Barbosam *in axiomat. iur. axiom. 194. num. 1.* sed etiam,

13 quia protestatio tollitur, & cessat per actum subsequentem contrarium. Cephalus, Crauetta, Surdus, Menochius, & Rota *decis. 539. num. 6.* apud Fatinacium *part. 2. recent.* Et protestans, si non repetat in omnibus protestationem, censetur ab ea recessisse. Rota apud Paulum de Rubeis *decis. 29. n. 19. &*

14 *decis. 91. n. 12 tom. 2. diuers.* aliàs *p. 6. recent.* Hæc autem in præsenti casu non contingunt.

15 Secundò id quod etiam notatur de instantiis, & suasionibus, seu, quod idem est, de precibus, & blanditiis, parum releuat intentum, non solùm quia importunæ, & molestæ non erant, quo casu nihil penitus cogere, etiamsi à Principe prouenirent, colligitur à contrario sensu *ex l. fin. C. de his*

16 *qua, ibi: Venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, præcipimus infirmari.* Nam extorquere violentiam significat, *l. fideicommissa, §. si rem, ff. de legat. 3.* Et quia alias Principibus nihil petere liceret, cum tamen vnde iura nascuntur, iniuriarum occasio præsumi non debeat, *l. meminerint, C. vnde vi.* Et ex opposito Princeps semper censetur

17 operari secundum leges, *l. ex imperfecto, C. de testament. l. si hæredem C. de inoffic. testam, l. Papinianus, §. Imperator, ff. eodem.* Sanchez *lib. 4. de matrimon. disp. 7. num. 1.* Basilius Pontius *lib. 4. cap. 5. num. 13.* Bossius *c. 12. §. 7. n. 112. & 113.* In specie id etiam dicens ex Vasquio, & Genuensi de matrimonio contracto ad simplices preces, vel rogatu Principis.

18 Sed etiam, quia dato quod essent importunæ, quales sunt illæ quæ sunt instantissimæ, sæpius repetitæ & inculcatæ, adhuc tamen non sunt sufficientes ad annullandum matrimonium, & quod non videntur habere tantam vim, vt virum constantem commo-

19 uere debeant. Prout ex Iuristis tenent Abbas, Rolandus, Antonius Gabriel, & alij, ac ex Theologis Henriquez, Lopez, Villalobos, & alij, quos sequitur Bossius *suprà n. 118.* quibus fauent Nauarrus *in Man. cap. 17. num. 16.* & Ledesma *2. part. 4. q. 49. art. 3. ad finem.* Item tertiò (quod magis vrgere vi-

20 tur) id quod affertur de timore, seu metu patris grauis, & seueri erga filios, qui cum causa fuerit consensus in matrimonium, & copulam ex ipso secutam, illud, & illam inualidasse videtur ad effectum præsentem, nec etiam concludit, quia talis timor, aut metus solùm potuit esse reuerentia-

21 lis, qualis est ille, qui reperitur in illis qui iure aliquo aliis subiiciuntur, vel sub potestate eorum viuunt, vt in clericis respectu Episcopi, Religiosis respectu suorum Prælatorum, subditis respectu Principis, vel Magistratus, & similibus. Hic autem reuerentialis timor, esto quod secundùm aliquos sufficiens sit ad irritandum matrimonium quando est causa illius;

nihilo

nihilominus secundum plures, quorum sententia magis communis est, magisque recepta, non potest annullare matrimonium, aut quemlibet alium contractum, prout sæpius tenuit S. Rota Rom. *dec.* 242. *num.* 5. *& decis.* 260. *n.* 10. apud Farinacium *lib.* 2. *cons. crimin. decis.* 783. *num.* 10. *& decis.* 628. *numero* 6. apud Burattum, *& ibidem in annot.* Ferentillus, & etiam *in annot. ad dec.* 205. quibus in locis refert eandem Rotam ita sensisse, etiam *decis.* 342. *num.* 2. *part.* 2. *diversorum, & dec.* 223. *num. ultimo, apud Verallum part.* 2. *& dec.* 120. *num.* 1. *apud Ludovisium*, & in Valentina *Donationis 3. Iunij* 1624. *coram Merlino.* Quæ S. Rotæ decisiones à quibusdam recentioribus relatæ, fundantur *in l. si patre cogente, ff. de ritu nuptiar. & in l. fideiussor, §. pater, ff. de pignoribus*, ac iure canonico *in cap.* 1. *de desponsat. impuber. cap. ex litteris, eod. titul. & c.* 2. *de pact. in* 6. & in eo quod timor reuerentialis non est ita grauis, vt habeat vim ad cogendam voluntatem, aut terrendum virum constantem, prout probant Antonius Gomez *lib.* 2. *variar. cap.* 14. & Thesaurus *q.* 52. ex variis iuribus, & Doctoribus, de quibus etiam Bossius §. 6. *num.* 99. Multò magis quartò, illud quod etiam affertur de pallore in facie tempore proferendi verba significantia consensum coram Parocho, & testibus, infirmum est ad intentum. Pro comperto etenim est illud D. Ambros. *in Luc. c.* 1. *Trepidare virginum est, ad omnes viri ingressus pauere, omnes viri affatus vereri.* Et illud Ouidij *Metamorphos. lib.* 5. *fab.* 3. *Omnia terrent virgineas mentes.* Virgineus ergo pudor pallorem illum effecit. Pudicitia enim est animi virtus, qua quis verecundatur de aliquibus actibus, venereis præsertim, secundum D. August. *lib.* 14. *de Ciuit. Dei.* Maximè in nobilibus, quia vt Cyprianus *de* 12. *abusionibus*, inquit: *Pudicitia est ornamentum nobilium.* Et dos præcipua Virginum. Vnde interrogata Lacæna quædam paupercula virgo, quam dotem marito esset allatura, aptè respondit: *Pudicitiam* Quidni ergo nobilis Virgo consensum in matrimonium ad carnalem coitum ordinatum præstitura pallesceret? Sanè si vultu sereno responsum daret, inuerecunda appareret. Nec omnes Socratem imitari queunt, de quo dicitur, semper eodem fuisse vultu, siue cum vxorem duxit, siue cum venenum bibit.

Nec maiorem vim habere videtur illud de lacrymis, suspiriis, gemitibus, &c. Tam pro matrimonio contrahendo, quàm pro illo consummando, & continuando commercium cum marito, non solùm quia lacrymæ aliquando oriuntur ex animi teneritudine, vt in pueris, & puellis, vt docet S. Th. 2. 2. *quæst.* 82. *art.* 4. *ad* 3. puellis maximè, quia vt Euripides *in Med.* ait: *Mulier ad lacrymas nata est.* Et aliquando sunt falsæ, & fallaces. Vnde Ouid. *de remed. amor.*

Neve puellarum lacrymis moueare caueto,
Vt flerent oculos erudiere suos.

Item *in epist. ad Demophoonta:*

Vidi etiam lacrymas, an & est pars fraudis in illis?
Hæ quoque habent artes, quàque iubentur, eunt.

Sed etiam quia sæpiùs sunt signa lætitiæ, & ex iucunditate cordis oriuntur. D. Thom. *eo art.* 4. D. Ambrosius *de obitu Valentin.* dicens: *Mentem alleuant fletus, & mæstum consolantur.* Et Ouid. 4. *de Tristib. Est quædam flere voluptas.* Quorsum ergo huius puellæ lacrymæ solùm ad tristitiam, seu dolorem pro matrimonio contracto, seu contrahendo restringuntur? Quod etiam de gemitibus accipiendum, præsertim cum gemitus, iuxta illud Virgilij *Eclog.* 1. genus quoddam iucundi cantus sint.

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

Et de suspiriis, præsertim, cum illa sæpiùs animi desideria significent. Vnde Iuvenal. *satyr.* 11.

Suspirant longo non visam tempore matrem.

Et Tibullus *lib.* 4. *eleg.* 5.

Quod si fortè alios iam nunc suspirat amores.

Et Ouidius 1. *fastor.*

Hanc cupit, hanc optat, solam suspirat in illam.

Nec præterea illud de comminatione illi ab illa fœmina facta, de referenda patri displicentia, & resistentia in ordine ad consummationem istius matrimonij. Hoc enim solum indicat, ipsi propositam, & intimatam esse reuerentiam, & obedientiam patri debitam, ob quam filij; & præsertim filiæ, etsi non teneantur obedire parentibus, quantum ad contrahendum, vel consummandum matrimonium cum aliqua persona, nec parentes illos, vel illas ad hoc obligare, *cap. cùm virum, de Regular.* Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de matrim.* D. Thom. *in* 4. *dist.* 29. *quæst. vnic. artic.* 4. nihilominus possunt parentes non solùm dirigere filios, & filias ad prædicta, sed etiam moderata, & leui coactione, scilicet paterna increpatione, ad illa cogere. Sotus *in* 4. *dist.* 29. *q.* 1. *art.* 4. Bellarminus *lib.* 1. *de matrim. cap.* 19. *prepos.* 3. Sanchez *lib.* 4. *disp.* 22. *num.* 5. Imò etiam in casu aliquo grauis causæ vrgentis tenentur filij, & filiæ parentibus in hoc obedire, prout ex pluribus Doctoribus communiter receptis affert Bossius *supr. c.* 11. §. 7. *n.* 77.

Nihilominus tamen, vndique hinc, & illinc perspecta, & cum circumstantiis tam antecedentibus, quàm comitantibus, & subsequentibus hoc matrimonium, multum, valdeque probabile, imò probabilius esse censeo, fuisse irritum, & inualidum in vtroque foro, ob defectum consensus ad illud omni iure requisiti, & quo absente, ex omnium sententia, corruit matrimonium. Moueor, quia protestatio sæpiùs facta à puella de voluntate non contrahendi, nec consummandi illud; minæ, seu comminationes virtuales coniunctæ precibus importunis; timor reuerentialis erga patrem, adminiculatus timore alicuius grauis mali, quod à patre rigido, & seuero erga filios prudenter potuit metuere, lacrymæ, suspiria, faciei pallor, & alia signa displicentiæ, doloris, & tristitiæ, & malus exitus ipsius matrimonij, si simul coniunguntur, pro moraliter certo probant, illud meticulosum, inuoluntarium, & coactum, ac proinde irritum, & nullum fuisse.

Et primò, vulgare illud Iuristarum axioma: *Singula, quæ non prosunt, multa collecta iuuant*, quod desumitur ex *l. Spadonum, §. qui iura, ff. de excusat. tut. l. rationes, & l. instrumenta, C. de probat. cap. cuius. in qua, eodem tit. l. stipulatus, in princ. ff. de vsuris*, de quo Antonius Gabriel *Comm. tit. de probationib. concl.* 1. *n.* 1. Menochius *cons.* 284. *n.* 43. Card. Tuschus *practic. concl. tom.* 7. *litt. S, concl.* 276. & alij plures, si in aliquo casu procedit, maximè erit in isto. Cum singula ista sint in genere suo perfecta, non vitiosa; quo euentu axioma procedit. Abbas *cons.* 16. *ad claram, in fin. lib.* 1. Menochius *de præs. lib.* 3. *præs.* 39. *n.* 6. Tuschus *suprà n.* 8. Et tendant ad eundem finem. Francus Personal *cons.* 23. *ex num.* 14. *lib.* 1. Hippolytus Rimin. *cons.* 52. *num.* 112. *lib.* 1. Cephalus *cons.* 68. *num.* 58. *&* 59. *vol.* 4. Rota in Hispalensi *Matrimonij de Alcala*, coram Ludouisio postea Gregorio XV. *decis.* 374. *num.* 3. Maximè cum agatur de re difficilis probationis, scilicet de interno consensu fœminæ ad contrahendum matrimonium. Quo etiam casu præcipuè procedit axioma. Alexander *cons.* 115. *num.* 9. *& seqq. libr.* 4. Barbosa *in axiomat. Iur. axiom.* 209. *n.* 3. Maximè *in vot. decisiu. lib.* 3. *vot.* 77. *n.* 110. *&* 111.

37 Deinde si, iuxta aliud Iuris axioma: *Medium præsumitur probatis extremis, videlicet principio, & fine, lege sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pignus, vel hypothec.* Bartolus *in lege Celsus, numero* 21. *ff. de vsucap.* Alciatus *de præsumptionib. reg.* 3. *præsumptione* 12. Baldus *consilio* 247. *circa med. libro* 2. vbi ampliat in omni materia, & in omni actu, qui recipit continuationem, eo quòd media declarantur ex præcedentibus, & sequentibus. 38 Rolandus à Valle *consilio* 25. *numero* 30. & 31. *libro* 4. Barbosa *suprà axiom.* 145. *numero* 2. Et semper media talia præsumuntur, qualia sunt extrema, 39 *argumento textus in lege sicut, §. non videtur ff. quibus modis pign. l. existimo, ff. de verb. signif.* Rota *dec.* 111. *n.* 41. *part.* 5. *recent.* Profectò moraliter certum videbitur, non adfuisse in actu contrahendi hoc matrimonium voluntarium consensum, sed potiùs inuoluntarium, meticulosum, & coactum, siquidem lacrymæ, suspiria, protestationes, preces importunæ metum afferentes, tam quæ antecesserunt, quàm quæ consequutæ sunt, idem manifestant.

40 Ad hæc, si iuxta aliud axioma Iuris: Animus ab operibus dignoscitur, & talis præsumitur, qualem facta demonstrant, *leg.* 1. *§. fin. ff. de dolo,* Mascardus *de probat. concl.* 95. *num.* 1. & *seq.* & *concl.* 1304. 41 *num.* 24. & *seq.* Farinacius *in prax. crim. quæst.* 89. *num.* 76. Maximè, si verba etiam iungantur, quia ex illis etiam cum operibus benè dignoscitur animus, & intentio hominis, *l. Labeo, ff. de supellect. leg. cap. Secundò requiris, de appellat.* Albanus *consil.* 119. & *conf.* 626. *num.* 9. Surdus *conf.* 82. *num.* 33. & *conf.* 471. *num.* 33. Sanè cum verba, & opera quæ dixit, & fecit hæc puella, significent dissensum erga hoc matrimonium, manifestè denotare videntur, defuisse consensum pro illo necessarium. Præsertim cum talia verba, opera, seu facta, non solùm 42 antecedentia, sed etiam consequentia fuerint. Rota *decis.* 64. *num.* 5. *part.* 2. *recent.* & *decis.* 306. *num.* 3. *ead. part.* 2. *recent.* Menochius *conf.* 1. *num.* 294. *cum seqq.*

43 Quod adhuc maximè, & præcipuè probat, quando sumus in actu de sui natura delectabili, qualis est contractus matrimonialis puellis puberibus, & exire de potestate patris rigidi, & seueri, ac fieri 44 matresfamilias, dominas, &c. In simili enim euentu quæcunque animi declaratio sufficiens videtur ad animi demonstrationem. Natta *consil.* 474. *numero* 20. *lib.* 2. Barbosa *in tract. de clauf. clausul.* 105. *num.* 6.

45 Specialiter, singula quæ in hoc matrimonio interuenerunt expendendo, protestatio illa à puella facta sæpius de dissensu, quem habebat circa hoc 46 matrimonium, ipsi suffragari debet. Est enim protestatio voluntatis illius, qui protestatur. Seraphinus *decis.* 1168. *num.* 9. Rota *decis.* 567. *num.* 7. apud Farinacium *part.* 1. *recent.* Et ita, sicut declarat animum alienissimum à consensu, ita omninò remouet illum, *l. si quis, §. plerique, de relig. & sumpt. fun. l. si mihi, & tibi, §. interdum, ff. de legat.* Rota coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 9. Præsertim stantibus aliis adminiculis. Angelus *in l. metus, ff. de eo quod met. caus.* Rota relata coram Ludouisio *num.* 30. Esto 47 autem protestatio contraria facto regulariter non releuet, limitatur tamen, hoc non procedere quando actus est inuoluntarius, & inuitus, vt contingit in præsenti. Seu, quod idem est, quando actus non est contrarius, itavt possit compati cum protestatione. Bartolus, Alexander, Tuschus, & alij, quos refert Barbosa *in tractat. de axiom. iur. axiom.* 194. *num.* 4. & 5. Cum ergo actus contrahendi, & consummandi hoc matrimonium, eo quòd fuerit inuitus, & coactus, possit compati cum protestatione, non tollet illam, ac per consequens talis protestatio releuans erit. Adde quod illud axioma non procedit in iis, in quibus factum dependet à sola voluntate protestantis, quia tunc attenditur protestatio contraria facto. Bartolus *in l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquir. hæred. & in l. non solùm, §. morte, n.* 17. *ff. de nou. oper. nunciat.* Alexander *conf.* 7. *Videretur, num.* 12. *vers. nec obstat.* Cùm igitur protestatio hæc à puella fuerit in re à sola eius voluntate pendente, scilicet à consensu interno, attendi debet talis protestatio, etiamsi videatur contraria facto subsequuto, scilicet contractui matrimonij figurato.

48 Deinde preces, & instantiæ importunæ ab illa fœmina nomine patris puellæ factæ videntur etiam concludere intentum. Primò, quia vulgatissima sententia est, huiusmodi preces importunas, siue per se sumptas, siue coniunctas cum metu reuerentiali, inferre metum, seu coactionem sufficientem ad annullandum matrimonium, & rescindendos alios con- 49 tractus. Ita Couarruuias, Mascardus, Afflictus, Basilius Legionensis, Naldus, & alij, quos refert Bossius *supra cap.* 12. *num.* 115. Raphael Auersa *de matrim. q.* 4. *sect.* 5. Dicens experientia constare plus sæpè valere, quam terrores ad flectendum, & labefactandum generosum, & fortem. Bartholomæus de Vecchis *in prax. nouit. disp.* 13. *dub.* 12. *num.* 20. aliique quamplurimi, quod affert Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 7. *num.* 4. Quod etiam tenet P. Diana *part.* 3. *tract.* 5. *resol.* 20. ex Glossa, Hostiensi, Imola, Rebuffo, 50 & aliis. Specialiter Barbosa *in votis decisiuis, lib.* 1. *vot.* 1. *num.* 30. & *sequentibus,* vbi *num.* 31. quod *nimiæ persuasiones habentur loco compulsionis, & coactionis.* Ac maximè Rota coram Ludouisio *decis.* 326. *numero* 13. illis verbis, quasi pro casu præsenti dictis: *Concurrunt importunæ, & continua persuasiones, quibus nomine patris solicitabatur à nouerca.* Deinde: *Quæ sufficiunt sine minis; & verberibus.* Quæ sententia validum habet fundamentum in Sacra Scriptura, Luc. 10. vbi de petente ab amico panes, amicoque negante, ponderat Christus vim precum importunarum, & qualiter cogant, atque ita ait: 51 *Si ille perseuerauerit pulsans, etsi non dabit illi eo quod amicus eius sit, propter improbitatem eius surget, & dabit illi.* Interpretatio Syriaca vertit, *propter importunitatem.* Et fortiùs vrget illud Iudic. 16. vbi fortissimum Samsonem importunis vxoris precibus coactum detegere veritatem, Scriptura commemorat his verbis: *Cumque molesta esset ei, & per multos dies iugiter adhæreret,* &c. Vbi versio Septuaginta Interpretum, ait: 52 *Et factum est quando vexauit illum sermonibus suis.* Chaldaica, *Cum molestaret illum in verbo suo, & oppressit eum.* Vatablus *ibid. num.* 34. vertit, *coarctaret, & penè cogeret.* Abulensis super ea verba *quæst.* 15. in fine, ait: *Molestabat, & per istum modum necesse erat, quod tædio affectus exponeret veritatem.* Deinde ex *Extrauag. Execrabilis, Ioannis* 22. *de præb.* statim in principio, ibi: 53 *Et improbitas importuna petentium à nobis & prædecessoribus nostris, non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur.* Vbi Glossa verb. *Extorsisse,* ait, *ab inuito per talem importunitatem.* Quibus etiam accedunt *text. cap. fin. de rescr. in* 6. & *l.* 1. 54 *C. de petit. bonor. lib.* 10. & *l. vnic. C. de rapt. virg. ad fin.* & *l.* 3. *ff. de lib. hom. exhib.* & alij textus, quos præfati Authores expendunt, & Sanch. latè refert.

55 Secundò, quia esto quod huiusmodi sententia, vtpote extrema, & procedens in re valdè odiosa, qualis est dissolutio matrimonij in facie Ecclesiæ celebrati, quæ non est facienda nisi propter vrgentiora, teneri non debeat, media tamen sententia, quæ, vtpote mediâ viâ incedens, semper est 56 eligenda, *§. penult. Institut. quibus ex causis manum.*

non

non licet, §. *cum ex aliena*, *Institut. de rerum diuision.* Thom. de Thomasfettis *in flor. leg. reg.* 178. Tuschus Cardinalis *pract. conclus. tom.* 5. *litt. M*, *conclus.* 170. *per totam*, qui asserens preces importunas à persona, cui debetur reuerentia, prouenientes, seu metui reuerentiali coniunctas incutere iustum metum, & vim coactionis habere sufficientem ad annullandum matrimonium, & alios contractus rescindendos, in hac parte videtur sequendus. Quam tenent Innocentius, Socinus, Curtius iunior, Aymon, Albanus, Ioannes Baptista Ferretus, Farinacius, Sanchez, Coninch, Layman. Bonacina, Lessius, Hurtadus, quos refert Bossius *suprà num.* 117. Quibus iunguntur alij à Farinacio 2. *p. fragm. criminal. verbo metus*, *num.* 99. relati, & Raphaël Auersa *de matrim. quæst.* 4. *sect.* 5. dicens hoc casu preces istas, etiamsi non sint importunæ, & instantissimæ, ac sæpius repetitæ, & inculcatæ, si habeant tamen adiunctum periculum grauis indignationis, & offensionis in patre, quod ex eius conditione, & consuetudine discernendum est, eas sufficere ad reddendum irritum matrimonium, quia talis casus reducetur ad metum grauem iniustè incussum: quam sententiam Bossius apppellat magis communem, magisque receptam, subiungens, *Fortasse ab ea in praxi non recedendum quoad forum exterius.* Quod inquit propter Rotæ Romanæ authoritatem *decis.* 242. *num.* 8. *apud Farinacium lib.* 2. *cons. crimin.* quæ ipsam tenet. Cuius etiam solidum fundamentum est, quia cum ex vna parte non videatur posse negari instantes, & importunas preces habere multam vim constringendi, & valde vrgere, ac opprimere: & ex altera parte reuerentia alteri debita reddat rogatum pusillanimem, & timidum, nec audentem contradicere, ex his duobus consurgere videtur coactio sufficiens ad extorquendum consensum etiam viri constantis. Confirmatur, quia vbi concurrit reuerentia alteri debita, leuior, & minor coactio sufficit ad incutiendum iustum metum, & ad rescindendos contractus, matrimoniúmque annullandum, vt post Franciscum Marcum *decis.* 1190. *num.* 1. *part.* 1. tradit eadem decisio Rotæ *num.* 5. & colligitur ex alia *decis.* 205. *num.* 19. apud Burattum, & ex alia Hispalensi 23. Iunij 1608. coram Ludouisio *decis.* 374. *num.* 14. & alibi sæpè, vt refert eadem Rota *dicto num.* 19. Ad quos accedit inter neothericos Authores Castrus Palaus *Oper. moral, part.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 7. *num.* 7. vbi inquit, huiusmodi preces importunas, & sæpius repetitas ab his, quibus reuerentia debetur, probabilius esse cadere in virum constantem, quia molestissimum est has preces sustinere, & vix est, qui possit diu resistere: graue enim est, & intolerabile subdito habitare cum superiore, cuius voluntatem continuò despicit; ex tali enim despectu necessariò Superior implacidum, & offensiuum se subdito ostendet, quod certè de se graue malum est. Barbosa etiam *in vot. decisiu. lib.* 1. *vot.* 1. *num.* 38. innitens præcipuè Rotæ *in decision.* 326, *numero* 13. *&* 14. coram Ludouisio. Item Diana *suprà* referens Socinum, Afflictum, Mandellum, Guttierrez, Garziam, Barbatium, & Paulum de Castro. Fauet etiam Ludouicus Caspensis *in cursu Theolog. tom.* 2. *tractat.* 26. *disp.* 5. *sect.* 2. *num.* 12.

57 58 59 60 61

62 Ad maiorem etiam abundantiam, & ad abundantiorem cautelam, quæ non nocet, sed iuuat, iuxta commune axioma, esto quod preces importunæ etiam coniunctæ cum reuerentiali timore non irritarent matrimonium, aut alios contractus, nec facerent metum iustum, seu cadentem in virum constantem, si tamen tales preces vlterius sint armatæ, seu coniunctæ minis tacitis, vel expressis alicuius mali grauis, quales in præsenti casu contigere; siquidem fœmina illa perillustris, quam puella alias reuereri tenebatur, sæpiùs suadendo ipsi consensum in hoc matrimonium, & consummationem ipsius, illi comminabatur se relaturam patri contradictionem, & dissensum, proculdubio nullus refragari poterit, quin causent consensum inuoluntarium, meticulosum, & sufficientem ad rescindendum quoscumque contractus. Ita Eminentissimus Lugo *tom.* 2. *de Iustit. disp.* 22. *sect.* 7. *n.* 145. Basilius Legionensis *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 16. dicens, id esse verum, *etiamsi minæ non adeò graues sint*, Castrus Palaus *suprà*: idemque supponit Bossius *suprà num.* 118. maximè Bonacina *de matrim. q.* 3. *punct.* 8. *num.* 6. §. *Addo cum aliquibus*, Antonius Thesaurus *in prax. Ecclesiast. p.* 2. *verb. Moniales, cap.* 1. §. *Amplia primò*, & fauet Caspensis relatus. Et ratio est, quia hoc ad minus probant ea quæ adduxi *num.* 51. *&* 52. pro sententia ibi relata; & quia si tale malum per se solùm immineret, sufficiens esset ad extorquendum consensum, multò magis id faciet, quando est coniunctum cum precibus importunis, & communicatione expressa, vel tacita talis mali. Præsertim cum metus dicatur sic, quia *mentem terret.* Butrius *in cap. ad Audientiam, num.* 14. *in fin. de his quæ vi, metusque caus. fiunt.* Rota relata *decis.* 326. *n.* 3. dicens: *Præsertim quando infertur à patre filiæ secum habitanti.*

63 64

65 Porrò tale graue malum erit in præsenti, maximè respectu teneræ puellæ non habentis aliud refugium nisi patris amorem, & beneuolentiam, ipsius patris vultus asperitas, rigida tractatio, exprobratio ordinaria de non acceptato matrimonio ab ipso oblato, vel similia, prôvt aliqui ex relatis authoribus expressè tenent, maximè Bonacina plures alios referens, Castrus Palaus, & Thesaurus, quorum verba inferius referam.

66 Potuisse autem, imò debuisse prudenter hanc puellam timere hoc malum imminere, si patri non obtemperaret consentiendo in matrimonium istud, præter communia plurima de variis, quæ referuntur de parentibus, quibus filiæ in similibus casibus morem non gerunt, specialiter in præsenti vrget conditio, seu natura illius patris, quæ vt supponitur in casu, est rigida, & seuera erga filios: hoc enim magni ponderis est ad cogendum. Rota coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 12. *&* *decis.* 374. *n.* 16. Sigismundus à Bononia *de elect. dub.* 54. *n.* 7. Baldellus *lib.* 1. *disp.* 22. *n.* 13. in rebus etiam minoris momenti, provt de facto contigisse dicitur, & experientia comprobatum in quodam ipsius filio.

67

68 Multò ergo magis tenera adolescentula quatuordecim annorum, omni humano auxilio destituta timere iustè potuit patris sæuitiam, & sic contrahere contra propriam voluntatem. Etenim ætatem principaliter attendi debere in eo qui metum patitur, resoluunt communiter Doctores, & tenuit Rota *decis.* 326. *n.* 24. *&* 26. & optimè notatur de pueris (quod potiori ratione dicendum de puellis) Menochius *lib.* 6. *d. præsumpt.* 50. *num.* 31. quia ipsæ *omnia maiora quàm sint indicant, & quibuscumque etiam leuissimis terrentur.* Præsertim quia ad timorem iustum non est necessarium, quod vis actu inferatur, sed sufficit timere ne inferatur, spectata conditione personæ, *l. nouissimè, ff. quod falso tutore*, ibi, *aut metuens ne compelleretur*, *l. si donationis, ff. quod metus causa*, *l. interpositas, C. de transactionibus*, & aliis multis allegatis à Mascardo *de probationibus, verbo metus, concl.* 1055. *n.* 49. quem sequitur Castrus Palaus suprà. Quod maximè procedit respectu personæ non potentis facilè resistere, qualis erat puella, de qua in præsenti. Litigare enim cum superiori *furiosum est*, provt ex Seneca habet Baldus *cons.* 218. *lib.* 3. Castrus Palaus

69 70

Palaus *suprà,n.*10. ex Siluestro, Cucco, Sanchez, Coninch, Bonacina, & Basilio Legionensi. Metus enim grauis attendendus est,non tam absolutè, quam 71 respectiuè in ordine ad fragilitatem personæ, quæ illum patitur, *c.indignantur* 32.*q*.6.& *c.sicut, de homicidio*, prout ex Soto, Veracruz, Palatio, Rodriguez, Arag. Nauarro, Sanchez, & aliis approbat 72 D. Lugo relatus *n.*133. Et sufficere probabilem suspicionem, ita vt suspicio probabilis metus æquiparetur metui, habet Baldus *in l.in repositas,n.*6 *inprincip.* & colligitur ex Rota apud Seraphinum *dec.*863. *num.*3. vbi quod ita sæpius fuit resolutum. Latéque probat ex iuribus, & Doctoribus Barbosa *in vot.decisiu.lib.*3.*vot.*77.*n.*135.*cum seqq.*

Maximè tertiò in hoc contractu matrimonij ponderandus venit metus reuerentialis filiæ illud con-73 trahentis, erga patrem suum. Etenim in eo adfuisse talem metum negari non potest, si circunstantiæ relatæ in casu, & quæ dicta sunt de minis, teneritudine puellæ, & rigorosæ conditionis patris, &c. ac alia tangenda in sequentibus inspiciantur. Eo etiam, quod, regulariter saltem, timor reuerentialis præsumitur *in filiis erga parentes*, provt ex Cancerio *variarum resolutionum tom.*3.*c.*15.*n.*243. elicit Barbosa *in vot. decisiu.lib.*1.*vot.*1.*n.*48. Hunc autem timorem reuerentialem etiam solitariè sumptum sufficientem esse ad rescindendos quoscumque contractus, imò illos irritos, & nullos reddere, tradiderunt plures DD. Iuristæ, & Theologi, quos referunt Farinacius 2. *part. fragment.criminal. verbo metus, num.*118. Gomez *tom.*2. *variarum, cap.*14. *num.*27. Sanchez *lib.*4. *disp.*6. *num.*4. & Bossius *supra cap.*12. *num.*92. non leuibus fundamentis 74 nixi. Et verò opposita sententia verior, & plausibilior sit id negans, quam tenent multò plures authores, quos iidem Farinacius, Sanchez, & Bossius referunt, & sequuntur, innixi etiam variis textibus, & S. Rotæ decisionibus: nihilominus omnium verissima opinio, & vt videtur, sine dubio sequenda, quam non negarent secundæ sententiæ sectatores (quia solum loquuntur de metu purè, & nudè reuerentiali) est, timorem reuerentialem non nudè, ac solitariè sumptum, sed adminiculatum, & coniunctum cum timore alicuius mali imminentis, vel minis ipsius, vel precibus importunis, vel quan-75 do incutitur à persona, vel propter personam, quæ est seuera, aut terribilis, cessare, & annullare matrimonium,& alios contractus. Pro qua sententia, quia in ea cardo difficultatis consistit, aliqui DD. in particulari afferendi sunt.

76 Præmittendo tamen cum Castro Palao *suprà n.*6. timorem, seu metum reuerentialem non sumi in præsenti pro pudore, & verecundia, quam subditus pati timet, si neget petitum à superiore, sed sumi pro vultus asperitate, rigida tractatione, & iugi exprobratione, quæ subditus pati timet, si supe-77 riori contradicat. Primus enim timor non videtur in tanta consideratione, vt propterea contractum matrimonij rescindat, aut cadat in virum constantem, vt etiam notat D. Lugo *suprà, n.*150. benè tamen secundus, quem optimè describit Baldus in Tractatu de Schismate, & viuis coloribus repræsentans eum, qui adfuit in casu præsenti. *Est meticulosa voluntas prægnans, impura, & multiplicans quen-78 dam dissensum cum consensu, & quandam cum affirmatione negationem: habet enim in superficie volitionem, in medulla nolitionem: & scinditur cor hominis in duas partes, & vna pars est velle, altera non velle, prima superficialis, secunda realis.* Nunc iam Authores referendi, qui metum reuerentialem adminiculatum, & circunstantiatum, metum *grauem* appellant *cadentem in virum constantem*, & sufficientem ad rescindendum *matrimonium*, & alios contractus.

Leonardus Lessius *lib.*2. *de Iustitia, c.*17. *dub.*6. *n.*36. *Ad metum quoque grauem pertinet metus reue-* 79 *rentialis, quo filius timet offensionem parentum, pupillus tutorum, subditus Principis, vxor viri, Monachus Abbatis, Clericus Episcopi, nimirum si hæc offensio putetur fore magna, & diuturna cum asperitate vultus, vel verborum, vel alia mala tractatione. Item, si parens vel alius, cui hæc reuerentia debetur, aliquid importunè, & assiduè petat. Vnde non quiuis metus reuerentialis censetur grauis, sed ingens, vel si coniuncta sint minæ, vel timor malæ tractationis, vel preces importunæ, id est vehementes, & sæpius repetitæ: hæc enim dum iunguntur illi reuerentiæ, quæ superioribus deferri solet, æquiualent metui graui.*

Martinus Bonacina *de matrim. quæst.*3. *punct.*8. *num.*6. sic inquiens: *Addo cum aliquibus Doctori-* 80 *bus, ad metum cadentem in constantem virum reduci timorem reuerentialem, non quemcumque, sed grauem, quo scilicet aliquis timet offensam patris, vel alterius sui Superioris diuturnam, cum vultus asperitate, cum verberibus, aut cum aliqua mala tractatione. Quare non quilibet metus reuerentialis censetur grauis; sed ille tantum, qui coniunctus est cum minis, vel cum timore malæ tractationis, vel cum alio incommodo, vel etiam cum precibus importunis, vehementer & sæpius repetitis à Patre, vel à Superiore.* Refert autem postea Lessium, Rebellum, Henriquez, Valentiam, Reginaldum, & alios.

Thomas Sanchez *de matrim. disp.*4. *lib.*6. *n.*14. vbi postquam dixit ex aliquibus Authoribus: *Ter-* 81 *tiò infertur, si filia matrimonium contrahat non præcedentibus minis, solùm eo timore, ne patris indignationem incurrat, esse validum: non enim is metus censetur cadens in constantem virum.* Subiungit postea pro horum sententiæ moderatione: *Hoc tamen moderarer, vt intelligatur quando indignatio illa patris,* 82 *vel viri non diu permanebit, sed spes est futuræ reconciliationis: si enim teneret probabiliter diuturnam fore indignationem, & semper se habiturum patrem, aut virum valdè infestum, & indignatum, obiecturumque passim illam inobedientiam, crediderim esse timorem cadentem in virum constantem. Quis enim vir constans aut prudens non reputabit graue malum semper coram oculis habere infensum patrem, aut virum, aut alium, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est: maximè cùm vix inuenias, qui linguam moderari valeat, ne malè sentiat, peiusque loquatur de eo cui infestus est. Et cofirmatur, quia vir prudens ita graue hoc existimat, vt potiùs eligat, relicta patria, domoque paterna exul esse.* Quæ posteriora verba, ad- 83 iuncto eo, quod suprà dictum est *num.*67. de filio huius patris, satis efficaciter seruiunt ad intentum. 84 Notat autem Castrus Palaus suprà contra Basilium Legionensem, non fuisse sibi contrarium Sanchez, dum *dicta disp.*6. *num.*7. dixit metum reuerentialem non cadere in virum constantem; quia ibi loquitur solùm de metu reuerentiali pudoris, & verecundiæ, quem patitur subditus Superiori contradicens,non de metu rigidæ tractationis implacidi vultus,& similium. De quibus loquitur *n.*14.*relato.*

85 Idem Castrus Palaus *suprà*, præmissa distinctione de metu reuerentiali superius adducta, inquiens: *Si metus reuerentialis primo modo sumatur, non videtur metus sufficiens, vt cadat in constantem virum. Non enim pudor, & verecundia ita subditum occupare debet, vt eius liberam dispositionem impediat; neque pati illum pudorem, & verecundiam, quæ statim transeat, est malum tantæ considerationis, vt obinde contractus rescindendus sit. Verum si non solum timet hanc verecundiam pati, cum negat, sed continuò, quia continuò sibi objici timet, timetque offensum, austerum,* &

& implacidum superiorem habiturum, talis timor sine sine dubio cadit in virum constantem.

86 Ægidius Coninch de matrimonio disp. 28. dub. 2. n. 35. *Disputant autem Doctores, utrum metus reuerentialis, aut ortus ex precibus importunis, cadat in virum constantem. Sed verius est, neutrum per se cadere in constantem, nisi aut ille coniunctas habeat graues minas, aut periculum diuturnæ offensionis cum asperitate vultus, & verborum eius, cui reuerentia debetur; hæc enim inferior meritò grauissimum malum iudicat, aut nisi utraque coniuncta sint: tunc enim fortissimum animum possent concutere, cum grauissimum sit diuturnas, ac continuas preces Superiori semper rejicere, cùm hoc non fiat sine periculo grauissimæ offensionis. Aliàs, etsi hæc solitariè sumpta aliquo modo dicantur cogere, non tamen virum constantem.*

87 Paulus Layman. *lib. 4. tract. de Statu Religionis, c. 5. n. 6. §. His adde*, dicens de professione Religiosi, de qua est eadem ratio, ac de contractu matrimonij, quia secundum iura, & Doctores ex vno ad aliud valet argumentum, vt post Suarez; & Sigismundum de Bononia probat Barbosa *lib. 2. voto 37. n. 7.* hæc: *Licèt metus reuerentialis propter*

88 *preces, vel imperium Prælati, aut consanguineorum, plerumque à Doctoribus non censeatur gravis, aut sufficiens ad infirmandam professionem, sicut videre est apud Abbat. c. cum virum, de reg. n. 8. Couar. in epit. 4. decr. p. 2. c. 3. §. 6. n. 8. Sanch. lib. 4. de matr. disp. 6. n. 18. cōtra Nauarrum cons. 89. de Reg. edit. 2. & in Manual. c. 22. n. 50. secus tamen esse, si alia concurrant, quæ difficilè homo à se repellere possit: puta precum, aut imperij sæpius repetiti importunitas, adiuncta frequentes blanditie, quæ interdum efficiunt, vt toties cum auctoritate instanti homo contradicere omnino non audeat: item offensio aut diu duratura indignatio eorum, v. g. consanguineorum, à quibus hominis vita, aut fortuna dependet, præsertim si minæ expressè adiunctæ fuerint, videlicet nihil amplius subsidij prabendum, si ex Religione egressus fuerit. Hæc enim, vel singula, vel certè simul iuncta, viri prudentis iudicio, considerata etiam hominis conditione, vt si rudis, & ad importunitates repellendas minus idoneus sit, metum iustum efficere, professionemque irritam reddere possunt.*

89 Antonius Thesaurus Pœnitentiarius S. Petri *in praxi Eccles. part. 1. verb. monialis, cap. 1.* Loquens de metu irritante professionem, de qua, vt dixi, est eadem ratio, ac de matrimonio: *Adde, quod sufficit metus reuerentialis coniunctus cum timore incurrendæ grauis, ac diuturnæ offensionis patris sui sibi exhibendæ, cum asperitate vultus, verborum, & tractationis.* Quæ verba omninò ad vnguem, & adamussim colludunt cum casu præsenti.

90 Zacharias Pasqualigus *in decis. moral. decis. 125. num. 8. Dices: Reuerentialem metum non cadere in virum constantem, vt cum pluribus docet Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 6. n. 7. & ideò non impedire ex se libertatem disponendi, sed tantum ex imbecillitate disponentis. Respondeo, quod quidquid sit, quando metus reuerentialis concipitur ex sola qualitate personæ, an impediat liberam dispositionem; quando tamen concipitur non solùm ex persona, sed etiam ex qualitate petitionis; quia videlicet ostendit animum omninò determinatum ad obtinendum quod petitur: tunc certè cadit in constantem virum; quod rationabiliter sibi persuadet, quod nisi obsequatur, petens grauiter indignabitur; vnde verecundia coniuncta est cum timore indignationis, & damni, quod potest ex ea sequi: & ideo est sufficiens, vt cadat in constantem virum. Imò si non timeret, non esset constans, sed temerarius.*

91 Angelus Bossius superiùs relatus *cap. 12. num. 99.* inquiens, metum purè reuerentialem, cui non coniunguntur minæ actuales, vel virtuales, non censeri legaliter iustum, & cadentem in virum constantem, ac proinde non irritare matrimonium; ex hoc enim sequitur à contrario sensu, quod è contra, si tali metui reuerentiali adiungantur prædicta, tunc annullare matrimonium. Quid verò intelligat per minas virtuales (quod valde deseruit ad intentum) sic explicat *num. 69. Absque minis, aut præcedentibus verberibus, solo iussu, aut præcepto, vel precibus eius, cui* 92 *debetur reuerentia, inducitur iustus metus, & in virum constantem cadens, sufficiens ad annullandum matrimonium, vel rescindendos contractus eo metu celebratos, si ille (siue sit pater, siue dominus, siue quilibet alius Superior) sit terribilis, seuerus, & asper, quique facilè sæuire solet in non obtemperantes voluntati: tunc enim adsunt virtuales minæ.* Hæc Bossius aptè ad casum.

Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. disp. 13. dub. 12. num. 19.* ibi: *Sicut in muliere sufficit metus reuerentialis ad rescindendum contractum, quando habet* 93 *virum rigorosum, iracundum, & solitum inferre iniuriam his, qui illius mandatis non parent, &c. ita pari ratione hic metus reuerentialis censetur sufficiens ad irritandam professionem causa huius timoris emissam à filio, vel filia talem patrem habente. Quod confirmatur, nam reuerentia cum seueritate, & terribilitate censetur sufficiens pro iusto metu.* Quod probat ex Panormitano, & Felino, ac ex Rota coram Ludouisio sæpius relata, & ex aliis duobus in vna Neapolitana *Professionis* coram Gypsio, & alia *Professionis* coram Pamphilio.

Tannerus 4. *part. disput. 18. quæst. 3. dub. 2.* sic: 94 *Metus autem reuerentialis per se non grauis, vt ex communi docent Sotus, Lopez, Henriquez, & Sanchez. Secus, si ad metum reuerentialem accedant minæ non inaniter iactari solitæ, vt ex communi docent Henriquez, Lopez, & Sanchez post Couarruuiam;* &c.

Quia tamen metus est difficilis probationis, Parisius *consil. 53. num. 63.* Seraphinus *decis. 771. num. 1.* 95 tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit reconditus, *l. 1. ff. quod metus causa*, Ancharanus *cons. 299. num. 1.* quàm ex parte incutientis, cum secretò, & clam inferatur. Seraphinus *decis. 818. n. 3.* Ludouisius *decis. 326. n. 2. cum seqq.* Rota *decis. 241. num. 1.* apud Farinacium *tom. 2. cons.* Ideò pro eo probando sufficiunt leuiores probationes, indicia, coniecturæ, & verisimilia. Rota apud Seraphinum, & Ludouisium relata, & plures Doctores apud Farinacium *tom. 2.* 96 *consil.* & Barbosam *in votis decis. lib. 3. vot. 77. n. 52. & seqq.* De huiusmodi indiciis ergo, & præsumptionibus agendum pro probatione huius metus, ex quo simul ea, quæ in hoc matrimonio interuenerunt, expendentur.

Et primò occurrit nimia auersio animi huius puellæ 97 ad matrimonium cum isto adolescente, quæ arguit efficaciter talem metum. Rota coram Ludouisio *decis. 326. n. 7.* & apud Farinacium *decis. 260. n. 1. post tom. 2. cons.* ibi: *Maximum autem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias.* Eadem Rota *decis. 779. n. 1. p. 1. in posthum.* ibi: *Quæ auersio, & repugnantia Renati multùm confert ad metum probandum,* &c. De auersione porrò puellæ ad hoc matrimonium, meridiana luce clarius constat ex iis, quæ in facto narrantur de protestationibus, lacrymis, gemitibus, suspiriis, & renitentia adeundi Ecclesiam, & ad lectum cum marito, pallore in facie, quando interrogata à Parocho dixit *si*, & quod vix vnquam in faciem aspexerit, ac quod idcirco idem adolescens eam auersari cœperit, ac tandem, quod in morbum incurabilem inciderit, & protestata fuerit patri, se nolle cum ipso viuere, etiamsi propterea vitam perdidisset, cum aliis in casu relatis. 98

Secundò, lacrymæ illæ, gemitus, & suspiria iterata, & fermè continua, signum euidens sunt, 99 quod inuita, coacta, & meticulosa celebrauit matrimonium. Ita S. Rota sæpius, præsertim in relata coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 40. *cum sequentibus.* Vbi inter indicia metus enumerat mœstitiam, lamentationes, conquestiones, & suspiria. Item *decis.* 260. apud Farinacium *tom.* 2. *Consil.* ibi: *Sed etiam continua lamentationes, quas vbique, & omni tempore emittebat, suspiria, lacryma,* &c. Ac eadem Rota *decis.* 779. *num.* 5. *p.* 1. in posthumis Farinacij, ibi: *Quartò de mœstitia, afflictione, lamentationibus, lacrymis, & suspiriis Renati, tam ante,* 100 *quàm post,* &c. & alia Rota apud Seraphinum *decis.* 859. *num.* 2. illis verbis: *Hanc metus continuationem clarè probant querela, & lacryma ipsius Ludouica tunc temporis recusantis matrimonium contrahere.* Ex Doctoribus etiam Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 126. *n.* 17. illis etiam verbis: *Quarta coniectura, quando is, qui contraxit, vel contractui consentit, eo tempore lacrymabatur.* Nec mirum, quia teste Diogene *in Troade: Suspirium morsus est doloris,* & vt *lib.* 3. *de Ponto, elegia* 1. dixit Ouidius, aptè ad hoc intentum.

Interdum lacryma pondera vocis habent.

101 Tertiò ferè assidua, & continuata repugnantia, & resistentia dormiendi cum marito, ex qua nullus prudens non eliciet matrimonium illud inuoluntarium, coactum, inuitum, & meticulosum fuisse. Cum nihil magis appetibile sit iuuenibus, & adolescentulis in ea ætate, quàm carnalis coniunctio. Item, quia cum maritalis coniunctio sit operatio, executio, & effectus matrimonij (D. Thom. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 1. *art.* 1.) ex auersione ad illam rectè infertur auersio ad matrimonium. *Causa enim, & causati est idem iudicium, l. quominus, ff. de fluminibus,* 102 *l. etsi amicis, ff. ad leg. Iul. de adulter. l. si autem, in fin. ff. de aqua pluu.* Et quia *causatum regulatur secundum naturam causa,* Baldus *conf.* 150. *lib.* 5. Tuschus *conclus.* 138. *num.* 10. Rota *decis.* 287. *num.* 1. apud Farinacium *part.* 1. *recent.* Fuit etiam ista auersio consummandi matrimonium, seu accedendi ad lectum cum illo adolescente, veluti fuga quædam à domo paterna, eo modo, quo puellæ teneræ, & delicatæ fuit possibilis. Hanc autem fugam esse mani- 103 festam præsumptionem dissensus matrimonij contracti, probat Rota *dec.* 643. *num.* 16. *part.* 1. *recentior.* Petrus de Barbosa *conf.* 24. *n.* 7. *inter consilia matrim.* Barbosa *in vot. dec. lib.* 1. *vot.* 1. *relato, n.* 68. Etiam si sit matrimonium taliter qualiter contractum, quia metus non solùm probatur ex præcedentibus, sed etiam ex consequentibus. Prout sæpius relata Rota coram Ludouisio *dec.* 326. *n.* 42. ex Alexandro de Neuo, & aliis.

Item quartò pallor vultus in ista puella visus, 104 quando in præsentia Parochi consensum pro matrimonio tali visa est præstare. Etenim talem pallorem vultus, sicut, & mœstitiam, indicia esse metus, decidit Rota relata coram Ludouisio *num.* 42. ex Parisio, & Petro de Barbosa. Et meritò sanè; quia mens per corpus, & faciem pellucet, sicut fax per laternam, & Sol per vitrum, iuxta illud Pacati *in Panegyrico Theodosij Imperatoris. Intimos mentis* 105 *affectus proditor vultus enunciat, vt in speculo frontium imago extet animorum.* Vnde *de modo viuendi cap.* 65. sic Bernardus: *Facies hominis speculum est cordis.* Et Author Catenæ Græcæ, circa illud Prouerb. 15. *Cor gaudens exhilarat faciem, in mœrore animi deijcitur spiritus,* sic appositè: *Quando cor gaudet, facies viret, cum autem in mœrore iacet, spiritus tristis, ac tetrus incedit.* Maximè autem pallorem metus indiculum esse, habet Calepinus *verbo pallor,* dicens, quod ille *accidere solet in subito metu.* Ouidius 6. *Fastorum.*

Abstulerat vires corporis ipse timor.

Et *epist.* 14.

Vires subtrahit ipse timor.

Lucanus *lib.* 1. *belli Pharsalic.*

Diriguere manus, gelidus pauor occupat artus.

Pro coronide autem, & maiori eorum, quæ dicta sunt, firmitate, illud animaduersione dignum, 106 quod etiam dato, & minimè concesso, quod ea, quæ pro probatione metus, seu dissensus, qui in hoc matrimonio interuenerunt, adduxi, non probent metum iustum, legalem, aut cadentem in virum constantem; nihilominus pro comperto esse debeat, probare omnino præfatum metum respectu puellæ, virginis, quatuordecim annorum, & humanis quibuscunque auxiliis destitutæ, pupillæ, & sub patris rigidi, & seueri ferula constitutæ; ac per consequens vocari debere hunc metum cadentem *in fœminam constantem.* Pro quo solum afferenda ver- 107 ba S. Rotæ Romanæ coram Ludouisio *decis.* 374. ex qua, & aliis eiusdem Ludouisij, quia tangunt materiam de quadam illustrissima Marchionissa, quæ matrimonium etiam meticulosum contraxit, plura in hoc Consulto referuntur, quæ talia sunt. *Considerarunt etiam Domini qualitatem persona, eam incutientis metum quàm patientis, iuxta consilium Calder.* 1. *de his qua vi metusue causa fiunt. Agebatur enim cum patre potente, seuero, irato, & minante, ac solito minas exequi contra oppugnantes suam voluntatem,* &c. (Aliqua prætermitto, quæ ad rem non faciunt.) *E contra aderat Marchionissa filia puella, & virgo, qua, vt dicunt testes, patrem valde metuebat, & non est dubium minorem metum requiri in muliere quàm in masculo, iuxta Glossam communiter receptam in c. cum locum, verbo metus, de sponsal. facilius enim in fragiliori sexu metus toleratur, & præsumitur. Aret. conf.* 24. *post n.* 7. *& in debiliori persona minor metus sufficit. Imola in cap. cum dilectus, post n.* 8. *de his qua vi, metusue causa fiunt. Neque est verum, quod in mu-* 108 *liere requiratur metus, qui in virum constantem cadat, quia sufficit ille qui cadit in constantem mulierem. Anton. de Butr. in cap. consultationi, in* 4. *notab. & ibi Praposit. in vlt. not. Abbas n.* 4. *de sponsal. Aretinus consult.* 24. *n.* 7. *Roman. singul.* 229. *Felin. conf.* 14. *sub num.* 8. *Dec. in cap. causam matrimonij, sub n.* 7. *de offic. deleg. Boër. decis.* 100. *sub n.* 2. *ad fin. Et ad d. cap. consultat. quod loquendo de muliere requirit metum cadentem in constantem virum, bene respondet Prapos. & Dec. vbi suprà. Et, si verum esset quod indistinctè, tam in fœmina quàm masculo requireretur metus cadens in virum constantem, inanis esset regula, quod metus probetur inspecta qualitate persona. Quam constituunt Bald. in cap. super eo, in fin. de testib. Alber. in rubr. ff. ex quibus causis maior. num.* 1. *Purpur. dict. conf.* 579. *n.* 4. *cum aliis adductis in decisione.* Hæc Rota appositissimè ad intentum huius Consulti. 109 Negans etiam *n.* 10. *& seqq.* quod ad annullandum matrimonium requirantur *mina mortis, aut cruciatus corporis.* Non enim, inquit, requiritur nisi metus cadens in virum constantem (& ad propositum *in fœminam constantem*) & quod talis metus relinquitur arbitrio iudicis, & quod minor metus sufficiat quando est illatus ab eo, cui reuerentia debetur, & quod minæ iunctæ cum metu reuerentiali inducant iustum metum, etiamsi non sint minæ mortis, & quod ille inducitur ex terribilitate personæ, cui reuerentia debetur; & quod dato quod requireretur memetus mortis, &c. sufficeret quod passus metum ita suspicari posset, quia metus iustus ex affectu metuentis dignoscitur, & matrimonium requirit libertatem animi non solùm à compulsione, sed etiam à timore

compul

compulsionis. Quæ etiam congruunt valde casui præsenti, & tacta sunt in superioribus, ac fere à Tannero superiùs relato, *§. posterioris generis.*

110 Illa tamen omnia infirmari quis forsan credet, eo quod metus iste videatur omninò euacuatus, & purgatus per verba illa, quibus in Ecclesia existens hæc puella significauit se consentire in matrimonium cum adolescente illo, nulla præmissa prote-

111 statione, aut signo metus, seu dissensus. Sed facilè hoc corruit. Primò, quia ex pallore vultus optimè manifestauit metum, & dolorem animi in tali matrimonio contrahendo, quia vt dictum est suprà *num.* 105. *Facies hominis speculum est cordis.* Secundò, quia solitis instantiis, & suasionibus ad Ecclesiam accedere coacta est, præmissis etiam solitis

112 suspiriis, & singularibus. Tertiò, quia protestationes antecedentes talem contractum sufficientes erant ad manifestationem sui dissensus, nec requirebatur quod fierent à virgine verecundissima in publica Ecclesia. Rota sæpius relata coram Ludouisio *decision.* 326. *num.* 30. Gemniano, Corneo, Parisio, & Couarruuia, quos etiam sequitur Barbosa *voto illo* 77. *relato, num.* 100. *& sequentibus.*

113 Quartò, quia postea tempore consummationis matrimonij expressè protestata est se nolle id facere. Ex quo etiam manifestabatur metus; siquidem non solùm ab antecedentibus, sed etiam à consequentibus manifestatur, vt dictum est suprà ex Rota relata *dec.* 326. *num.* 42. & ex Alexandro de Neuo: quod etiam tenet Parisius, & alij à Rota relati, & Barbosa *suprà num.* 102.

Demùm hæc regula generalis est tam pro hoc,

114 quàm aliis casibus, quod metus semel illatus semper durare præsumitur, nisi per actus contrarios sublatus doceatur. Bartolus, Iason, Rebuffus, Ozaschus, & alij, quos refert, & sequitur Rota *decis.* 273. *num.* 5. apud Farinacium *tom.* 2. *cons. crimin.* & apud eundem Farinacium *decis.* 705. *n.* 2. *in recent. part.* 2. Quod de plano procedit apud om-

115 nes, vigente causa, & ratione metus semel illati, quæ quandiu durat, semper etiam perdurare, & in omnes actus sequentes influere præsumitur metus, prout ex innumeris Authoribus, & S. Rotæ decisionibus probant Genuensis *in prax. Cur. Neapolit. c.* 105. Bossius suprà, *cap.* 12. *num.* 406. & Barbosa etiam *suprà num.* 121. & *vot.* 1. *etiam relato num.* 122. *& sequentib us*, ac maximè ferè in terminis huius causæ Rota coram Ludouisio *dec.* 392. *num.* 2. & 3. vbi quod quandiu durat causa metus, *quicunque actus fiant, etiamsi præ se ferant liberam*

116 *voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, sed potius magis confirmant, quodcunque temporis internallum intercedat.* Vnde Oliuerius Beltramimus *in annot.* ad huiusmodi decisionem Ludouisij, notat ex decisione Rotæ 643. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* quod *nec oscula, nec amplexus, nec alij actus præseferentes liberam voluntatem inducunt purgationem, quando durat eadem causa metus.*

117 Sic similiter, quod nec risus in ipso actu contrahendi sit indicium consensus, aut purgationis metus, ex Abbate antiquo, Ioanne Andrea, Butrio, Imola, & aliis probat Genuensis *suprà*, Barbos. *vot.* 1. *relat. n.* 107. afferens ex Alciato *cons.* 5. *n.* 38. *lib.* 1. illud: *Quamvis in desponsatione interuenerit risus, vel oscula, præsumitur tamen durare metus, & fingere risum.*

Quia verò inquiri potest, quandiu censeatur durare causa metus ad effectum hunc auferendi liberum consensum ab actibus sequentibus, & impe-

118 diendi actus meticulosi ratificationem, verissima sententia est tandiu durare istam causam metus, quandiu durat eadem cogendi, & nocendi potestas illius qui ab initio metum intulit. Ita ex Aretino, Socino, Boërio, Sanchez, & pluribus Rotæ decisionibus, probat Bossius *suprà n.* 410. Maximè Rota illa relata coram Ludouisio *dec.* 392 *n.* 5. & 6. dicit metus causam durare donec viuit ille qui metum intulit, & ille qui metum passus fuit non est in sui plena libertate, sed sub potestate illius, qui metum induxit. Quod etiam habet Rota *decis.* 859. *n.* 2. apud Seraphinum, & *dec.* 863. *num.* 2. & 3. apud eundem, quarum decisionum hæc est ratio, quia paria sunt, quod quis compellatur, vel quod compelli possit, *l. nouissimè, ff. quod fals. tut. aut. gestum.* Cùm autem aliquis

119 est sub potestate illius, qui semel illum ad aliquid faciendum compulit, cùm possit iterum compelli, censetur compulsus. Quia *in causis* (inquit Cassiodorus 3. *var. epist.* 36.) *semper est suspecta potentia.*

120 Ex quibus omnibus non solùm habetur metum incussum puellæ, de qua in casu, à patre, mediante illa fœmina, cum per nullum actum contrarium doceatur sublatus, & permanserit causa illum inferens, pater scilicet, & ipsa fœmina, & puella semper fuerit sub patris potestate; imò pluribus actibus positiuis, lachrymis videlicet, auersione erga maritum, infirmitate, & aliis relatis videatur confirmatus, præsumendum esse semper manere, nec vllo modo purgatum aut euacuatum fuisse, sed etiam ea, quæ pro contraria parte afferri possunt, nihil omninò ipsam releuare.

Primò enim si dicatur consensum in copulam purgasse talem metum, facilè corruit ex dictis;

121 cum non solùm propter protestationem antecedentem, sed & propter lachrymas, & suspiria, quæ postea secuta sunt, clarè demonstretur inuitam, coactam, & meticulosam fuisse; sed etiam quia adhuc quando voluntaria fuisset, non idcircò euacuatus esset metus, dum puella erat sub potestate patris, & fœminæ, qui metum à principio incusserunt,

122 vt tradit Rota *decis.* 863. *num.* 7. & 873. *n.* 1. apud Seraphinum, referens se ad Rotam in Ianuensi *Matrimonij*, coram Pamphilio, & in Niciensi *Matrimonij* coram Gypsio. Et alia Rota in vna Veneta *legitimitatis* apud Seraphinum, quam sequitur relatus Barbosa *eo vot.* 1. *num.* 123. & 124. Et in terminis Nouarius *in collect.* 34. *num.* 3. Sicque decisum refert in Curia Archiepiscopali Neapolitana Riccius *dec.* 15. *part.* 2.

Item secundò, si dicatur purgatum fuisse talem

123 metum per cohabitationem per notabile tempus. Etenim durante eadem causa metus, & potestate cogendi in eo, qui ipsum primò intulit, & deficiente plena libertate recedendi, non præsumitur metus purgatus etiam per longam cohabitationem. Rota in Toletana *Matrimonij*, coram Seraphino *decis.* 873. & 887. Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disput.* 18. *num.* 7. Bossius *suprà num.* 412. & 417. ex aliis Doctoribus.

Quod idem respondendum, si dicatur tertiò, quod

124 si voluisset, puella potuisset aufugere, & in aliquo Monasterio recludi, ac sic effugisset vim sibi illatam. Optimè enim respondet Rota in Niciensi *Matrimonij* coram eodem Seraphino *dec.* 771. *num.* 12. dicens appositè ad nostrum casum, hanc obiectionem esse *nullius momenti, inspecta ætate, & qualitate puellæ, quæ sola nunquam ausa fuisset talem fugam,*

125 *ne animo quidem concipere, cum esset ab omnibus destituta, & à familia protomedici* (intellige pro hoc casu, *patris*) *custodita.* Et in *dec.* 873. *num.* 2. coram eodem, ibi: *Quod autem dicitur, eam aufugere potuisse, est omninò ridiculum, considerata ætate puellæ.* Facit etiam alia Rota coram eodem *decis.* 887. Addit alia Rota apud eundem *decis.* 881. & sequitur

126 Bossius *suprà n.* 421. ex Præposit. *in cap. ad id quod; num.* 1.

num. 1. *de Sponsalibus*. Dato quod aufugisset, non tamen ideo cessaret causa metus, quandoquidem duraret eadem superioritas patris valde potentis super filiam. Sicut (inquit Additionator Præpositi) ex eo quod vxor alicuius fugiat è domo mariti ad aliquod Monasterium, non propterea cessat superioritas mariti in ipsam. Rota, & Bossius *ibidem*. Idem respondeti potest ad aliam obiectionem, quæ fieri posset, scilicet potuisse hanc puellam recurrere ad Magistratum Ciuitatis, & ita liberari à metu sibi incusso. Hoc enim videtur chimæricum, spectata ætate, & qualitate puellæ, & potentia, ac authoritate magna patris. Rota coram Ludouisio *dec*. 326. *num*. 34.

127

128

129 Corruunt pariter ex dictis adducta pro parte contraria in principio huius Consulti. Primò quidem illud de matrimonio rato, & consummato; etsi enim sit verissimum omni iure indissolubile esse, sed intelligendum id est cum grano salis, quando scilicet non constat, prout in præsenti constare videtur ex antecedentibus, consequentibus, & concomitantibus, inuoluntariè, inuitè, coactè, & meticulosè celebratum esse; quando enim tale fuerit, ex praxi Ecclesiæ, communi DD. sententia, & omnium Tribunalium, maximè S. Rotæ Romanæ vsu etiam constat, dissolui posse, imò non dissolui, sed declarari dissolutum, cassum, irritum, & inane fuisse.

130 Similiter illud de dubio huius matrimonij, quo casu pro ipsius valore iudicandum est, ex dictis etiam corruit. Etsi enim id verissimum sit in dubio speculatiuo, seu etiam practico, quando æqua lance pro vtraque parte probabiles possunt esse rationes; non tamen quando pro parte matrimonium impugnante sunt adeo graues, & efficaces, vt moraliter certa reddatur nullitas ipsius, prout in præsenti contingit, accedentibus præsertim S. Rotæ decisionibus, quæ adductæ sunt, & in similibus ferè terminis matrimonia irrita, & cassa fuisse, iudicarunt.

131 Vnde Rota coram Seraphino in vna Toletana *Matrimonij decis*. 893. *num*. 32. inquit: *Neque debemus in hoc matrimonio procliues esse in eius fauorem, iuxta cap. vlt. de re iudic. quia cùm constet metu esse contractum, non debemus ei fauorem, vt bene tradit Purpurat. in consil. 579. num. 16. lib. 2. nam nuptiæ coactæ malos exitus habere solent, cap. cum locum, de sponsalibus, cum alijs deductis per Riminald. iunior. in cons.*

132 *362. num. 50.* Item alia Rota *decis*. 246. *num*. 17. apud Barbosam *vot*. 1. *relato num*. 137. etiam habet: *Nec nos mouit, quòd in dubio pro validitate matrimonij pronunciandum est; nam stantibus prælictis, sumus extra probabilem dubitationem, nec procliues esse debemus in fauorem huius contractus, alieno impulsu potius, quàm propria inductione celebrati.* Hinc Alexander *in cons*. 98. *in princip. vol*. 3. rectè ait: *Nec minus peccatum est iungere non coniungendos, quàm separare non*

133 *separandos*, vt notatur *in c. iurauit, de probat.* cum similibus per Parisium *cons*. 58. *n*. 47. *vol*. 4. & Monaldum *cons*. 6. *n*. 14. *p*. 2. inquiens: *Et in hoc multùm oneratur conscientia Iudicis, cum æquè fauor sit dissoluere matrimonium contra legem Dei contractum, sicut legitimum confirmare.*

134 Id porrò, in quo Sacta Rota, & Authores relati fundantur, scilicet *Nuptiæ coactæ malos exitus habere solẽt*, seu prout *in c. cum locum, de sponsal.* dicitur, *Ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de inuitis solet nuptiis prouenire:* quia sanè, quod quis non diligit, facilè contemnit, *c. præsens* 20. *q*. 3. de quo Farinacius *p*. 4. *decis*. 69. *n*. 16. Cenedus *ad decretal. collect*. 161. *n*. 1. in hoc matrimonio ad vnguem adimpletum videtur, cum constet, puellã pergraui in-

135 firmitate ex passione animi proueniente torqueri: inter ipsam, & coniugem dissidia, & odia exorta fuisse: & ipsum à patria exulare, patre puellæ iam, etsi serò, sciente, & consentiente, fuisse coactum. Et sanè, si iuxta commune axioma iuris: *Exitus acta probat, l. quidam, ff. de rebus dubijs, l. cum Syllanianum, C. de his quibus*, & alijs iuribus, rectè infertur matrimonium, quod tales exitus habuit, in principio malè contractum fuisse.

136

137 Id quoque, quod tangitur de matrimonio reuiuiscente per copulam animo maritali factam, his temporibus nihil iuuat, quando ad verum matrimonium requiritur consensus per verba de præsenti coram Paracho, & testibus expressus, iuxta doctrinam Tridentini. Vnde Rota coram Ludouisio *de-*

138 *cis*. 395. in simili causa de matrimonio per vim, & metum celebrato determinauit tale matrimonium non reuiuiscere, nisi de nouo cum solemnitatibus ab Ecclesia requisitis celebraretur, conformiter ad declarationem Sacræ Congregationis Concilij, & aliam Rotæ decisionem in Toletana *matrimonij*, coram Seraphino, ac doctrinam Victoriæ, Guttierez,

139 & aliorum, *quorum rationes* (inquit Rota) *placuerunt Dominis, quicquid in contrarium dicat Moder. Cordub. lib*. 2. *de matrim. dissput*. 37. In hoc notaris, etsi nomine patriæ, Thomam Sanchez, qui oppositam sententiam tenuit. Quod maximè procedit, quando in celebratione matrimonij defuit consen-

140 sus; nihil enim est, à quo ita dependeat, quàm à consensu, *cap. tua nos, in fin.* vbi *Gloss. pen.* Ant. de Butrio *num*. 10. *& seqq.* Abbas *n. vlt. de sponsal.* Rota

141 eadem coram Ludouisio. Adde, dato quod subsisteret ea doctrina, solùm esset pro casu, quo copula fuisset spontanea, & non coacta, qualis non præsumitur ea, quæ in præsenti potuit contingere, prout ex protestationibus antecedentibus, lacrymis, & suspiriis sequentibus, de quibus in casu colligitur. Illud

142 etiam, quod affertur in obiectione de matrimonio præcedente, etiamsi celebratum esset per vim, & metum, solùm videtur applicandum ad casum, quo vir, seu sponsus cogeretur coire cum sponsa, non pro contrario, in quo sponsa cogeretur coire cum sponso. Menochius *de præsumpt. lib*. 3. *præsumpt*. 1. & 4. Bossius *suprà cap*. 3. *num*. 79.

143 Similiter id quod affertur de nullitate protestationum, quod essent contrariæ facto, & cessarent per actum subsequentem contrarium, infirmatum est ex

144 dictis *num*. 47. Sicut, & infirmum illud est, quod protestans si non repetat in omnibus protestationem censetur ab ea recessisse. Hoc enim solùm est admittendum in iudicialibus protestationibus, iuxta resoluta per Mohedanum *decis*. 2. *de iudic.* Ludoui-

145 sium *decis*. 44. *num*. 8. non tamen in præsenti casu, quando agitur de metu illato ad consensum. Tunc enim non requiritur protestatio pro omnibus actibus, sed sufficit aliqua, vel aliquæ præcedentes. Geminianus *consil*. 15. Parisius *cons*. 60. & Couarruuias, quos refert, & sequitur Rota relata coram Ludouisio *decis*. 326. *n*. 30. & adhæret Barbosa *vot*. 77. *relat. n*. 99. & 100.

146 Quod etiam indicandum de eo quod additur de instantiis, & suasionibus, quod scilicet non essent importunæ, neque molestæ, & dato quod esset, quod non possent habere tantam vim, vt virum constantem commouere possent, constat ex dictis suprà *n*. 54. & 55. præsertim quia ad minus tales preces sufficientes essent mouere *fœminam constantem*, puellam videlicet virginem, & teneram, sub patria potestate constitutam, & ab ipsa media illa fœmina illustri instanter solicitatam, iuxta tacta etiam in superioribus.

147 Vbi etiam *à num*. 73. qualiter timor reuerentialis adminiculatus, prout contigit in præsenti, sufficiens fuerit ad causandum grauem metum, tollendum consensum,

sensum, & irritandum matrimonium, respectu scilicet constantis fœminæ, vt Tannerus *supra* dicit.

148 Illud præterea, quod adiungitur de pallore in facie tempore proferendi verba necessaria pro matrimonio, item lacrymas, & suspiria, ac gemitus vera fuisse, non ficta, neque ex alio capite dimanasse, quam ex dolore, displicentia, & metu talis matrimonij, ea quæ adducta sunt in casu, & circumstantiæ antecedentes, & consequentes matrimonium, morbus, seu infirmitas puellæ, dissidia, & odia inter ipsam, & coniugem sibi copulatum, plus æquo demonstrant. Quibus addendum, potius rubedinem, quam pallorem signum esse pudoris, filiâ Aristotelis testante: *Optimus color est, quem pudor gignit in genis.* Rubedo videlicet, non pallor; qui potius tristitiæ, & timoris index est. De quo Calepinus, & Thesaurus linguæ Latinæ, *verbo Pallor.* Sed quid in hoc morandum? siquidem, *vbi timor, ibi pudor.* Erasmus *chiliad.* 1. *cent.* 2.

149 Comminationem quoque illam huic puellæ factam de referenda patri contradictione ipsius, quod non fuerit mera intimatio, aut propositio reuerentiæ, & obedientiæ patri debitæ, sed potius implicitè, & virtualiter saltem de malo aliquo graui à patre ipsi infligendo, si non obtemperaret suæ iussioni, cuncta quæ antecesserunt, & subsequuta sunt de protestationibus, lachrymis, pallore in facie, & aliis quæ tacta sunt, satis superque demonstrant.

150 Quia tamen ea quæ adduxi non solùm contendere videntur matrimonium hoc in foro conscientiæ inualidum fuisse, sed & in foro externo à Iudice legitimo dissolui posse, seu potius declarari cassum, & irritum à principio; cùm forus externus quando non innititur falsæ præsumptioni semper, colludat interno, ipsumque sequatur, vt aduertunt Sotus 4. *de iust. quæst.* 5. *art.* 3. Couarruuias *cap. Cum esses, n.* 7. *de testam.* Ledesma 2. *p.* 4. *quæst.* 18. *art.* 1. *dub.* 12. & Sanchez *lib.* 1. *de sponsal. disput.* 5. *num.* 20. ideo animaduersione dignum censeo, quod casu quo matrimonium hoc per legitimam Iudicis authoritatem

151 dissoluatur, nullam prorsus perinde honestati, & decori puellæ nobilis, & quæ illud contraxit, & consummauit, notam, aut maculam contingere posse. Nedum quià vt colligitur *ex leg. his verbis* 18. §. *Interdum, ff. de hæred. instit.* in omnibus quæ quacunque ratione permittuntur, *ius honestatis censetur reseruatum.* Sed & quia, cum matrimonium illud

152 præcedens *in facie Ecclesiæ* celebratum sit, siquidem coram Parocho, & testibus, denunciationibusque præmissis, quod est in facie Ecclesiæ celebrari, iuxta Nauarrum *in sum. cap* 22. *num.* 70. Coronam Confessorum 4. *part. de matrim. cap.* 8. *num.* 18. & Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp* 14. *num.* 20. nemo prudens dicere potest illud consummasse, vel legem decoris notam puellæ indidisse; sicut nec alij contractus ab Ecclesia in foro externo recepti, & approbati illam

153 inurere possunt. Et sanè si fœmina, quæ vni tantùm se subiecit etiam luxuriosè, non potest dici turpis persona, vt probat Ricciullus *in tract. de personis quæ in statu reprobo versantur, lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 13. profectò, imò incomparabiliter maiori ratione, puella nobilis, honesta, & verecunda, quæ inuita, & coacta matrimonium legitimè figuratum cum vno contraxit, & consummauit, ab omni turpitudinis labe immu-

154 nissima erit. Quod idem de marito illam ducente eodem iure affirmari debet, nunquam enim fœmina per legitimum putatum matrimonium violata notam aliquam dedecoris secundo viro attulit. Pro quo egregia adest historia 2. *Reg. cap.* 3. in nobilissimo, & inter

155 Reges superclarissimo Dauide, qui cùm Michol filiam Saulis sibi desponsatam iniustè à patre sublatam, & Phaltiel filio Lais in matrimonium datam, ac ab ipso violatam agnouisset; nihilominus mortuo Saule ad Isboseth Saulis filium nuncios misit dicens, *Redde vxorem meam Michol, quam despondi mihi centum præputiis Philistiim.* Repetiit ergo vxorem, & iterum accepit sine vlla honestatis nota quòd corrupta fuisset ab alio viro, quia videlicet id contigerat per matrimonium vi celebratum; quæ ad hoc intentum valdè deseruiunt: sicut & illa Leonis Papæ *can. Cum*

156 *per bellicam,* 34. *q.* 1. *Redeant ergo in suum statum voluntaria redintegratione coniugia: neque vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit.*

157 Quia tamen plura ex his, quæ dicta sunt, ex aliquibus S. Rotæ Romanæ decisionibus coram Ludouisio postea Gregorio XV. Summo Pontifice, extraxi, eas hîc placuit adiungere pro studioso lectore; sunt etenim pro casu fermè simili.

Hispalensis Matrimonij de Alcala.

Lucæ 18. *Iunij* 1607.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Metus in filia matrimonium contrahente ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

1 *Metus probatio maximè pendet ex eo, an extiterit principium meticulosum.*
2 *Metus est difficilis probationis.*
3 *Metus dicitur, quasi mentem terrens.*
4 *Metus maximè est difficilis probationis, quando infertur à patre filiæ secum habitanti.*
5 *Metus huiusmodi probatur ex leuioribus probationibus, & ex testibus domesticis, & aliàs inhabilibus, ac etiam ex indiciis, & coniecturis.*
6 *Metus valde arguitur à verisimili, sicut etiam è contra à verisimili excluditur.*
7 *Metus probatur ex magna animi auersione, & repugnantia circa actum gestum.*
8 *Metus in muliere respectu matrimonij contracti colligitur ex declaratione, quam fecerat de nubendo cum alia diuersa persona.*
9 *Metus probatur ex lamentationibus, & protestationibus.*
10 *Metus arguitur ex qualitate personæ, tam incutientis, quàm patientis metum.*
11 *Metus solus reuerentialis iuxta magis communem opinionem non sufficit ad annullandum matrimonium, iunctus tamen cum alio etiam leui metus sufficit, & n.* 31.
12 *Metus illatus à persona, cui debetur reuerentia, est multùm considerabilis, quando illa persona erat multum terribilis, & seuera.*
13 *Metus reuerentialis sufficit, quando vnà cùm reuerentia concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, quia illæ iustum metum inducunt.*
14 *Metus valdè incutitur ex indignatione.*
15 *Virginali pudori non conuenit eligere sibi maritum inscio patre.*
16 *Metus illatus ex propria culpa non debet prodesse.*
17 *Fallit in matrimonio, quod nullum est propter metum, licet metuens in illum culpâ suâ inciderit.*

18 *Metus*

18 *Metus inducitur ex minis illatis à persona, cui debetur reuerentia.*
19 *Metus inducitur ex minis de nece, & de priuatione successionis.*
20 *Melioramenta, & augmenta primogenituræ spectant ad liberam dispositionem meliorantis.*
21 *Metus iustus inducitur etiam ex amissione magni lucri.*
22 *Successio paterna dicitur quasi debita filio, & illius priuatio sonat potius in damnum, quàm in lucri amissionem.*
23 *Metus inducitur ex minis paternis, etiamsi non fuerint facta in faciem filiæ, dummodo fuerint ei notificata.*
24 *Metus redditur verisimilis, attenta persona metum patientis.*
25 *Metus minor requiritur in muliere, quàm in masculo.*
26 *Metus minor exigitur in minore, quàm in maiore.*
27 *Metus eo magis est considerabilis, si constat, quod metum passus valdè metuebat illum, qui metum incussit.*
28 *Metus minor sufficit in filia matre carente, & non habente personam, quæ illam co nfortet.*
29 *Metus, & incussio arguitur à solito.*
30 *Metus, licet non probetur ex protestationibus, valdè tamen ex illis coadiuuatur, etiamsi non sint facta in ipso actu, nec parte præsente, & num. 43.*
31 *Metus arguitur, quando contrahens non erat in sua libertate plenè constitutus.*
32 *Metus arguitur ex diligenti custodia facta personæ metum passæ.*
33 *Item arguitur ex prohibitione commercij, & loquela.*
34 *Metus iustus dicitur, quando non potest adiri Magistratus, sicut è contra non est iustus metus quando potest adiri.*
35 *Metus multùm præsumitur ex serie facti, & ex circunstantiis.*
36 *Metus arguitur ex modo insolito, & ex nimia festinatione.*
37 *Metus præsumitur interueniße in matrimonio, quod fuit celebratum ianuis clausis.*
38 *Item astantibus hominibus armatis.*
39 *Metus præsumitur in matrimonio, quod fuit celebratum nullis interuenientibus consanguineis.*
40 *Metu præsumitur contractum matrimonium ex lamentationibus, & conquestionibus.*
41 *Item ex lacrymis.*
42 *Metus in contractu matrimonij arguitur non solum ex præcedentibus, sed etiam ex subsequentibus.*
43 *Metus adhibitus in ratificatione arguit etiam violentiam in ipso contractu adhibitam.*
44 *Metus postquam est probatus, difficile est probare contrarium.*
45 *Testes duo deponentes de metu, præferuntur mille deponentibus de libera voluntate.*
46 *Metus probatur ex testibus singularibus.*
47 *Minæ probantur ex testibus singularibus.*
48 *Restitutio vxoris non est impedienda marito, non obstante quacunque exceptione, etiam notoria.*
49 *Arbitrium minuit iuris rigorem, & operatur, vt possit cumulari petitorium cum possessorio reintegranda.*

DECISIO CCCXXVI.

QVONIAM vbi de metu agitur, attendi debet in primis si adsit principium meticulosum, à quo cætera subsecuta regulantur, *vt admonet Barbat. consil. 54. col. 12. in fin. lib. 1. & post eum Riminal. Iun. consil. 77. post num. 29. inter cons. matrim.* summa ratione Domini statuerunt, vt ante omnia in particulari dubio discuteretur, an constet de metu Marchionissæ de Alcala ab initio contracti matrimonij cum Don Philippo de Aragon, & de Guzman, quod vtraque parte informante, omnibus idem sentientibus, fuit affirmatiuè resolutum: pro resolutione autem præmittebatur, metum esse difficilis probationis. *Paris. consil. 53. num. 63. lib. 4. Menoch. de arbitr. cas. 116. num. 17. dixit Rota in vna Niciensi Matrim. 6. Martij 1587. coram Illustriss. Card. Seraphino*, tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus, *l. 1. ff. quod met. caus. Anchar. cons. 299. num. 1. Alciat. cons. 5. num. 25. lib. 1.* Dicitur enim metus, quasi mentem tenens, *Ant. de But. in cap. ad audientiam, num. 14. in fin. De his quæ vi metusve caus. fiunt*, quàm ex parte inferentis, cum secretò, & clam inferatur. *Alciat. reg. 3. præs. 7. n. 3. & cons. 5. n. 9. lib. 1. And. Gail. obseruat. 93. n. 19. lib. 2.* præsertim quando infertur à patre filiæ secum habitanti. *Corn. cons. 124. num. 4. lib. 3. Purpur. cons. 579. num. 11. in fin. & num. seq. Socin. Iun. consil. 47. sub num. 3. lib. 3.* Et propterea in eo leuiores probationes sufficiunt. *Corn. d. cons. 124. sub num. 4. Alba cons. 77. num. 9. Alciat. & Andr. Gail. vbi sup.* Admittuntur testes domestici. *Purp. d. cons. 579. n. 11. in fin. & n. seq.* & qui aliàs non admitterentur. *Alex. cons. 156. num. 15. lib. 5.* & etiam indicia, & coniecturæ. *Anchar. consil. 299. sub num. 1. Alex. cons. 98. num. 6. lib. 3. Dec. in l. in omnibus, num. 7. ff. de reg. iur. Ruin. cons. 121. num. 12. lib. 4. Paris. cons. 60. num. 21. lib. 4. Cepoll. consil. ciuil. 2. num. 5. Corn. d. consil. 124. sub num. 4. Socin. Iun. cons. 77. num. 45. lib. 1. Purp. d. cons. 579. num. 12. Grat. qui dicit communem cons. 38. num. 25. lib. 2. fuit dictum in illa Niciensi Matrimonij, & in vna Romana legatorum, 13. Nouemb. 1595. coram bon. mem.* Et multùm in eo valet argumentum ductum à verisimilibus. *Bald. cons. 364. sub num. 5. lib. 3. Anchar. d. cons. 299. num. 3. Paris. cons. 139. num. 21. in fin. & num. 27. lib. 4. Rimin. Sen. cons. 15. n. 18. & seq. Aym. cons. 49. n. 5. Roland. cons. 100. num. 118. lib. 4.* sicuti è contra à verisimili arguitur libertas animi, & quod spontè, & libenter fiat. *Syluest. Aldob. cons. 23. n. 34.* præsumitur enim metu, & coactè fecisse, qui facit actum quem verisimiliter non fecisset. *Paris. cons. 53. n. 46. lib. 4. & d. cons. 139. n. 20. Aym. d. cons. 49. n. 4. Alba cons. 77. num. 24. Roland. d. cons. 100. n. 112. Menoch. præsump. 4. n. 13. lib. 3.* sicuti è contra cessat metus præsumptio in actu, quem aliàs verisimiliter fuisset facturus. *Bald. d. cons. in princ. n. 27. circa medium.* Hoc argumento vsi sunt Domini verisimilitudinem deducendo à nimia animi auersione, & repugnantia, quæ erat in Marchionissa nubendi cum Don Philippo, provt in terminis arguit *Rim. Iun. d. consil. 77. sub num. 24. inter consil. matrim. post Alex. quem allegat.*

Animum autem Marchionissæ alienum, & contrarium probat, primò cedula scripta, & subscripta manu ipsius, in qua promittebat nubere Don Francisco de Zuniga, & ad ipsum transmissa: velle enim nubere Don Francisco, erat nolle nubere Don Philippo, *argumento cap. gaudemus, de diuort.* Tantò magis, quia vt deponunt 2. 3. & 4. testis super 2. artic. bene informati de animo Marchionissæ, non tam

tam fecerat prædictam cedulam, vt nuberet Don Francisco, quam vt se liberaret è periculo nubendi Don Philippo, quod est etiam multum verisimile, tum quia cedula scripta, & transmissa fuit pendente tractatu matrimonij cum Don Philippo, tum quia non apparet, quod Marchionissa vnquam fuerit conquesta, quod impediretur nubere Don Francisco, cum tamen continuæ sint lamentationes, quod inuita cogeretur contrahere cum Don Philippo.

De veritate autem cedulæ, & quod esset scripta manu Marchionissæ, dubitari non potest, cum de ea deponant primus, secundus, tertius, quartus, & quintus testis super 2. artic. quorum aliqui viderunt eam dum scriberetur, aliqui scriptam, & habent bene notam eius manum; aliquibus Marchionissa exposuit, se illam scripsisse. Et si non fuisset scripta manu ipsius, non ita fuisset turbatus, & in furorem raptus Marchio pater, quando illi fuit ostensa, nec ita fuisset solicitus, quod Marchionissa illam negaret, & manum contrafaceret, vt dicunt testes in Summario Marchionissæ *n. 3.*

Nec refert, quod Marchionissa cedulam negauerit; quia, vt dicunt testes, fuit vi, & metu compulsa ad negandum, prout etiam eodem metu territa nouerca negauit, se cognoscere, an esset manu Marchionissæ conscripta, vt ipsa testatur super 2. art. Secundò, & apertiùs repugnantiam animi declarant lamentationes, & protestationes continuæ, quibus cum iuramento, & maximis imprecationibus negabat, se vnquam nupturam Don Philippo, quæ sicut declarant animum Marchionissæ alienissimum à contrahendis dictis nuptiis, *l. si quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. fun. l. si mihi, & tibi, §. interdum, ff. de leg. 1.* ita remouent consensum à contractis, *l. si quis in principio testam. ff. de leg. 3. Natta conf. 451. n. 20. & dixit Rota in vna Toletana matrimonij 3. Martij 1589. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.*

9

10 Et quoniam multum inspici debet qualitas personæ, tam incutientis, quàm patientis metum, *Calderin. consil. 1. circa princip. versic. secundò quod metus, sub tit. de his quæ vi metusve caus. fiunt, cum aliis, quos refert, & sequitur Tiber. Decian. conf. 30. num. 24. lib. 4. Surd. decis. 194. num. 3.* inferens metum in casu isto est pater, cuius solam reuerentiam

11 in filia pro iusto metu sufficere voluerunt *plures relati à Menoch. conf. 1. num. 492. & seq.* quorum opinio, licet communiter non recipiatur, negari tamen non potest, quin propter huiusmodi reuerentiam minor metus requiratur. *Franc. Marc. dec. 1090. n. 2. p. 1.* & quod non sufficiat iunctis adminiculis, *Alciat. conf. 1. n. 15. lib. 8. & dixit Rota in Valent. professionis, 17. April. 1570. coram Illustriss. Card. Lancelloto.*

12 Accedit, quod Marchio, vt dicunt testes, erat multùm terribilis, asper, & seuerus, quæ qualitas præcipuè in persona, cui debetur reuerentia, est multùm considerabilis. *Alba post Ang. quem allegat conf. 77. num. 19. Felin. conf. 14. sub num. 9. vers. & aduerte ad personam istam patris, Ias. ex mente Bald. quem alleg. conf. 3. col. penult. vers. non obstat dictum Bald. lib. 1. decis. Pedem. quæ alios cumulat, & de communi testatur, conf. 179. post n. 10. Hond. conf. 29. sub n. 36. lib. 1. Quam qualitatem magni fecit Rota in vna Neapolitana professionis, 15. Iunij 1598. coram bon. mem. Gipsio.*

13 Nec in contrarium faciunt testes aduersarij, dicentes, quod erat homo placidus, quia non loquuntur quando erat iratus, & quando contraueniebatur eius voluntati, vt loquuntur testes Marchionissæ, sed quando erat sedato, & tranquillo animo. Cum reuerentia paterna concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, quibus nomine patris sollicitabatur, tam à nouerca, quàm à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis, & verberibus. *Affl. decis. 69. n. 4. Aym. conf. 461. n. 21. Hond. d. conf. 29. num. 34.*

Huiusmodi enim persuasiones importunæ, quando sumus in persona, cui debetur reuerentia, iustum metum incutiunt, & vim coactionis habent. *Innoc. in c. petitio, de iureiur. Soc. conf. 263. n. 8. lib. 2. Curt. Iun. conf. 41. n. 18. Aym. conf. 10. n. 17. & d. conf. 461. n. 11. Alba d. conf. 77. n. 10. Ioan. Bapt. Ferret. conf. 296. n. 17. & seq. Et fuit dictum in illa Romana legatorum, 13. Nouemb. 1595. coram Orano.* Et huiusmodi importunitatem suadendi considerauit *Rota in Valent. professionis 15. Iun. 1587. coram Illustr. Card. Pamphilio,* & multò magis, quia vltra persuasiones apparet de repetitis contradictionibus Marchionissæ, *Aym. d. conf. 461. sub n. 11.* De quibus contradictionibus bene deponit Doctor Sebastianus Martinez iuxta interrogatorium *2. art. in Summ. n. 10.*

14 Consideranda est etiam in patre magna illa indignatio quam concepit ex apocha, quam filia confecerat, & ex eo quod nolebat suæ voluntati obedire, quæ indignatio plurimùm conducit ad incussionem metus. *Boer. conf. 20. n. 37. vers. & idem Abb. fuit dictum in illa Valent. professionis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio.*

15 Nec facit quod ista indignatio processerit culpâ Marchionissæ, cum non sit pudoris virginalis eligere sibi maritum inscio patre, *c. honorantur 32. quæst. 2.* & propterea metus illatus ex sua culpa non debet illi prodesse, *l. si mulier, in princ. ff. quod met. caus.* quia respondetur hoc non procedere in ma-

16 trimonio, quod nullum est propter metum, licet metuens in illum culpa sua inciderit, *cap. veniens, el secondo, vbi Franc. num. 6. in fin. Ant. de butr.*

17 *in 4. not. de spons. glos. in cap. Clericum, in glos. vlt. 50. distinct. Abb. in c. 2. n. 8. de his quæ vi met. caus. fiunt. Alex. conf. 99. in princ. lib. 3. Paris. conf. 61. num. 19. lib. 4. Rim. Iun. d. conf. 77. n. 20. inter cons. matrim.*

18 Concurrunt etiam minæ, quæ cum reuerentia personæ debita minanti generant iustum metum. *Bart. in l. 1. in fin. ff. quar. rer. act. non det. Dec. conf. 232. post n. 4. Purpur. qui de communi, d. consil. 579. num. 6. Paris. conf. 26. n. 67. lib. 3. Alba de communi, d. conf. 77. n. 5. Rol. conf. 95. num. 30. lib. 1.* quæ minæ

19 sunt de iis, quæ iustum metum ingerunt. Tum quia de luce sunt, *c. cum dilectus, de iis quæ vi met. caus. fiunt. Bald. & alij in l. interpositas, C. de transact.* Tum quia de priuatione successionis Marchionatus. Iustus est enim timor amissionis maioris partis bonorum. *Bald. post Guid. & Cyn. in l. isti quidem, §. si is, in fin. ff. quod met. caus. Abb. in c. 2. n. 1. eod. tit. Paris. conf. 77. n. 34. lib. 1. latè Aym. conf. 387. n. 19. & 20.*

20 Nec facit, quod maioratus ad illam spectasset ex prouisione maiorum, & propterea pater in illo præiudicare non potuisset, quia vt dicunt testes, pater illum in maxima parte auxerat, & de hoc augmento loquebatur, quod vti separatum à maioratu illi non cedebat, sed erat sub libera dispositione Patris augentis, *ad latè trad. per Molin. de primog. lib. 1. cap. 26.*

21 Nec etiam facit, quod istud contineat non damnum, sed amissionem lucri, quæ non causat iustum metum, quia vltrà quod non procedit, quando agitur de amissione magni lucri, Cyn. *in l. interpositas, Cod. de transact.* Ias. *in l. Titia, sub num. 10. vers. 2. notabiliter, ff. de verb. oblig.* Ruin. *conf. 121. num. 10. lib. 4.* Neuiz. *conf. 47. num. 18.* Cephal. *consil. 295. num. 17. Rol. conf. 100. num. 12. lib. 4.* Cùm agatur

22 de successione paterna filio quasi debita, potiùs sonat

in damnum, quàm in amissionem lucri, *l. vlt. ante fin. C. de Codicil. Bart. in leg. si quis testamento, circa medium, ff. de cond. inst. Alex. cons. 144. num. 15. lib. 6. Aret. cons. 2. col. 1. vers. pro ista conclusione, latissimè Tiraq. in l. si vnquam, in præfat. num. 19. Cod. de reuocand. donat.* licet in hoc non sit laborandum, cum minæ sint etiam de morte. Prout nec etiam est necessarium discutere, an in parte minante sit necesse probare, quod sit solitus exequi minas, de quo latè *per Rimin. Iun. in repet. cap. 1. n. 27. de offic. deleg.* quia solitum probant concludenter testes benè informati.

23 Non obstat, quod non probetur Marchionissam fuisse præsentem quando Pater minabatur, quia multum est verisimile, quod pater fuisset illi in faciem minatus: sed forsan probari non potuit, quia minæ à patre illatæ sunt difficilis probationis. *Beltram. cons. 64. num. 5. part. 1. in antiq. Boër. decis. 101. num. 1. Alba d. cons. 77. n. 9.* & sufficit, quod fuerint Marchionissæ notificatæ à nouerca, & illo sacerdote, qui adhibiti fuerunt mediatores ad terrendum, & minandum nomine patris.

24 Multùm etiam attendi debet qualitas personæ metum patientis, vbi de illius iustitia agitur, vt dictum est, *& tradit Dec. in l. in omnibus, sub n. 2. vers. & aduertendum, de reg. Purpur. d. cons. 579. num. 7. Boër. decis. 100. num. 2. Alba d. cons. 77. n. 2. Menoch. de arbit. cas. 135. num. 4. & dixit Rota in illa Niciensi Matrimonij.* Sumus autem in muliere, in qua requiritur minor metus, quàm in masculo, *Gloss. & Doct.*

25 *in cap. quod locum, de spons. Innoc. & alij in c. cum causam matrimonij, de offic. deleg. Calder. cons. 1. vers. 3. quod, sub titulo quod met. caus. Anchar. cons. 24. sub n. 7. Abb. cons. 4. n. 5. lib. 1. Felin. cons. 14. n. 2. & 3.* & in

26 puerula, vt dicit vnus Testis, aut saltem in constituta in minori ætate, minor autem metus exigitur in minore, quàm in maiore, & perfectæ ætatis, *Paul. de Castr. cons. 174. post num. 3. lib. 1. Purpur. d. cons. 579. num. 7. Rimin. Sen. cons. 15. n. 22.*

27 Marchionissa etiam valdè metuebat patrem, vt plenè dicunt testes, primus videlicet, secundus, & tertius super 13. articulo secundæ instantiæ, quæ qualitas est consideratione digna, prout eam considerat *Alex. de Neuo cons. 3. n. 7. in fin.* ratione enim huius timiditatis minor requirebatur metus, *vt per Boss. de plur. violent. sub n. 80.*

Non est etiam omittendum, quod Marchionissa non solùm carebat matre, quæ illam haberet confortari, sed habebat nouercam, quæ haberet illam terrere, & in odio patris ponere, vt in proposito considerandum dicit *Paul. de Castr. d. cons. 174. n. 2. ad fin.* quod in casu nostro non stat in terminis præsumptionis, quia sumus in claris, quod nouerca assiduè terrebat Marchionissam, vt ipsa fatetur, & deponunt alij testes.

28 Ad probandum metum matrimonio adhibitum multum confert vis, & metus illatus, quod compulsa fuit Marchionissa ad negandam cedulam à se conscriptam, tum quia vis illa tendebat ad eundem finem, videlicet ad tollendum impedimentum, quod

29 præstabat matrimonio contrahendo cum Don Philippo, tum quia à solito benè arguitur incussio, & coactio, vt in proposito arguit *Aym. cons. 461. num. 8. in fin. Rim. Sen. cons. 15. n. 15. & seq. Tib. Dec. d. cons. 30. num. 20. lib. 4. Rot. in illa Romana professionis, coram Illustriss. Card. Pamphilio.*

30 Conferunt etiam multæ protestationes Marchionissæ de vi, & metu, quæ licèt illum non probent, *l. metum, C. quod met. caus.* multum tamen coadiuuant, & operantur, vt faciliùs probetur. *Ang. in l. metum, la 3. ff. eodem. Dec. in c. fin. sub num. 21. vers. benè verum est, de appel. Rip. in cap. cum M. Ferrariens. sub n. 93. vers. protestatio enim, de const. Natt. cons. 501 n. 18. Couar. in Epit. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 5. n. 12. Honded. d. cons. 29. n. 55.*

Nec refert quod non sint factæ in actu contrahendi matrimonij, sed ante, *Gemin. cons. 15. ante n. 13. Corn. d. cons. 41. n. 14. Paris. cons. 60. n. 14. lib. 4. Couar. vbi supra, sub num. 12. vers. si verò fiat.* Prout nec etiam, quod sint factæ absente patre, & Don Philippo, *Gloss. & Doct. in cap. 1. de his, quæ vi metusvè caus. fiunt. Dyn. Bald. Paul. de Cast. & Imol. in l. qui aliena, §. fin. vbi Ias. n. 46. ff. de acquir. hered. latè Natt. cons. 451. num. 22.* Ad arguendum insuper metum

31 maximè perpendi debet, an contrahens esset in sua libertate constitutus, *Bal. cons. 117. sub n. 1. vers. 1. est, & 364. sub num. 5. lib. 3. Aym. cons. 49. n. 6. Rimin. Iun. cons. 215. n. 58.* præsertim in contrahendo matrimonio, in quo contrahentis animus debet plurima securitate, & libertate gaudere, *c. cum locum, & ibi Abb. num. 4. de spons. Felin. d. cons. 14. sub num. 5. Io. Bapt. Ferret. cons. 311. num. 7.*

Marchionissa autem, vt dicunt testes, custodiebatur cum maxima vigilantia, & obseruabatur diligentissimè, ne posset loqui cum aliqua persona, cui detegeret animum suum, & Marchio Pater vetuit ne ipsa iret ad confitendum peccata sua solitis Confessariis: sed voluit, quod proprio ipsius Marchionis Confessario confiteretur, & quod non accederet ad aliquam Ecclesiam, nisi ad Ecclesiam cuiusdam Hospitalis propè domum, vt illi subtraheret tempus, & locum loquendi cum aliquo in itinere. Quæ

32 tam diligens custodia proculdubio excludit libertatem, imò plurimum confert ad probationem metus, *Barbat. cons. 14. n. 19. lib. 1. Corn. d. cons. 41. sub n. 12. vers. maximè cum custodirent, lib. 2. Paris. cons. 61. num. 16. lib. 4. Aym. d. cons. 461. num. 7. in fin. & num. seq. Rimin. Iun. cons. 77. num. 19. inter cons. matr.* Est enim talis custodia species carceris. *Fulgos. cons. 5. ante fin. Ang. Aret. cons. 96. sub num. 2. Dec. consil. 219. num. 5. Io. Bapt. Ferret. consil. 311. post num. 8. Aym. vbi suprà.*

33 Prohibitio etiam commercij, & loquelæ, non parùm conducit ad arguendum metum. *Aym. d. consil. 461. post num. 25. Alba d. consil. 77. sub numero 7. Grammat. decis. 103. sub num. 56. vers. maximè ex prohibitione commercij, & fuit dictum in illa Nicien. matrimonij.*

34 Et Marchionissa, quæ desiderabat poni in libertate, procurabat propterea Breue Nuncij Apostolici, postquàm Archiepiscopus Hispal. ad cuius officium spectabat, *cap. cum locum, vbi glos. in vers. nihil etiam timere, & Doct. de spons.* illud expressè negauit: sed nec etiam breue obtinere potuit, etsi non est iustus metus, quando adiri potest Magistratus, *l. fin. in princ. ff. quod met. caus. Bellon. cons. 18. n. 14.* à contrario iustus erit in Marchionissa, cui aditus vndique præcludebatur.

Considerare etiam oportet, non solùm amicitiam, quæ maxima erat inter Archiepiscopum, & Marchionem, prout considerat *Grammat. d. decis. 103. num. 63.* sed etiam persuasionem, quibus continuò vrgebat Marchionissam, vt obediret Patri, cum enim prouenirent à persona, cui Marchionissa reuerentiam debebat, *iuxta tradita per Aym. cons. 483. n. 16.* incutiebant illi metum, vt dictum est de suasionibus Patris. Considerandus est etiam abusus iustitiæ. *Angel. concl. 215. num. 3. in fin.*

35 Perpendebant etiam Domini seriem facti, & circumstantias, vt admonet *Alex. consil. 99. n. 7. circa med. lib. 5. Paris. consil. 53. num. 55. lib. 4.* & modum

36 insolitum, ex quo arguitur non bona fides, *vt dixit Rota in illa Nicien. matrimonij.*

Illa enim nimia festinantia mittendi tabellarium pro

pro habendo mandato procuræ Don Philippi, & an alijs non carebat suspicione. *Aym.cons.6.num.34.* & similem celeritatem ad fraudem, & metum adducit. *Paul. de Cast. d. consil.174.num.3. circa med. vers. est etiam hæc præsumptio, & considerauit Rota in illa Valent. professionis, coram Illustriss. Pamphilio.* Immò in casu nostro est manifestè fraudulenta, quia vt dicunt expresſè testes, ista sollicitudo erat, ne superueniret aliquod impedimentum.

37 Accedit pro metu, quod matrimonium fuit celebratum ianuis domus clausis. *Alex.d. consil.99. sub num.4.vers.item coadiuuant prædicti testes, Cepol. consil.ciuil.2.sub num.5.vers.3.coniect.Io.Bap.Ferret. consil.311. sub num.7. Petr. de Barbob. consil.24. num.20.& 31. inter consil. matrim. Rimin. Iun.d.* 38 *consil.77.num.18.* Item astantibus famulis armatis, *Corn.d.consil.41.n.10.& 11.Paris.consil.60.num.15. lib.4. Io. Bap. Ferret. vbi supra, & consil.296.sub num.13.Menoch.præsumpt.4.num.8. lib.3.* Et nullis 39 interuenientibus consanguineis. *Alciat. consil.5. num.21. lib.1. Grat. consil.38.num.18.& 20.lib.2. Ferret.d. consil.296.n.11.post med. Menoch.d. præsumpt.sub num.14.*

40 Concurrunt etiam alia indicia metus in ipsamet nocte, vt lamentationes, & conquestiones, quod contra propriam voluntatem inducebatur, & cogebatur ad contrahendum. *Aym.d.cons.461.num.11. Honded. consil.29. num.39. lib.1.* Assiduæ lacrymæ, 41 *Menoch.d. præsumpt.41.n.11.& præsumpt.126.n.17. eodem lib.3.* Suspiria, *Alex d.cons.99.n.11.vers.secunda est præsumptio,* Pallor vultus, mœstitia, deliquium. *Paris. cons.53.n.33. lib.4. Petr. de Barbob. d. cons.24. num.20.& seq.*

42 Arguitur etiam metus Marchionissæ, non solùm à præcedentibus, & ab iis, quæ circa actum contrahendi matrimonium interuenerunt: sed etiam 43 à secutis post matrimonium. *Alex. de Neuo cons.3. n.11.Paris.d. consil.53.num.56. Grat. d. consil.38. num.23.* & ad hoc deseruiunt protestationes post illud emissæ. *Anchar.consil.299.sub num.1. Alexand. d.consil.99.post num.4. Grammat. decis.76.num.9. Rimin. Iun. cons.362. num.81. & seq. cum aliis per Menoch. d. præsumpt.126. num.23.* & apertissimè demonstrant maxima tristitia, & inconsolabilis afflictio, qua Marchionissa afficiebatur. Ploratus, & maximi clamores, quos emittebat, dum ex Ciuitate Hispal. duceretur ad Oppidum de Coria, ad ratificandum matrimonium, ita vt ipsa præ nimia tristitia facta fuisset valdè deformis, & omnes cogeret ad collacrymandum, vt plenè deponunt testes in Summario Marchionissæ, *num.13.* Quod etiam contigit in actu ratificandi, quem fecit cum magna displicentia, metu, & violentia, vt abundè dicunt testes in dicto Summario à *num.13.* vsque in finem. Et ista violentia in ratificatione optimè detegit violentiam in ipso contractu adhibitam, *vt per Rimin.Sen.consil.15.num.15.& plurib.seqq.*

44 Non est verum, vt ex aduerso prætenditur, quod intentio Marchionis esset solùm, quod filia non nuberet Don Francisco, & indignationem, minasque processisse ex eo quod ipsa vellet illi nubere, quia sicut intentio principalis filiæ non erat nubendi Don Francisco, sed impediendi ne cõtrahere cogeretur cum Don Philippo, ita è conuerso intentio Patris prima erat, quod nuberet Don Philippo, non quod se opponeret matrimonio cum Don Francisco. Primus enim testis in Summario num.7. dicit, quod Pater erat iratus, & cholericus, quia Donna Antonia sua filia recusabat nubere Don Philippo. Et secundus ibi dicit, quod Marchio dixerat vxori, vt illam suasionibus, & minis induceret ad contrahendũ cum Don Philippo. Decimus testis in Summario *num.3.* dicit quod Pater nunquam libenter aspexit Marchionissam, nisi postquam nupsit Don Philippo. Quintus *num.4.* quod fiebat violentia, vt contraheret cum Don Philippo. Primus *num.4.* quod ita cholericus euaserat intelligendo, quod recusabat nubere Don Philippo, & quod nisi nupsisset, illam interficeret, quod etiam dicunt tertius, & sextus *n.6.* Et lamentationes, ac protestationes Marchionissæ (vt supra dictum est) non erant, quod impediretur contrahere cum Don Francisco, sed quod vi, & metu cogeretur ad contrahendum cum Don Philippo.

45 Non obstat, quod testes ex aduerso examinati videantur dicere Marchionissam spontè, & libenter contraxisse, quia cum fuerit prò parte Marchionissæ probata vis, & metus, difficile est probari contrarium. *Alba d.consil.77.num.12.* immò quasi impossibile, *Abb.in c.super hoc, sub num.34. de renunciat.* 46 *Ias.in §.quadrupli, num.72.instit.de act.* sed quicquid sit, sufficit quod in concursu plus creditur duobus testibus de metu, quam mille deponentibus de voluntate spontanea, & libera, *Innoc.in d.cap.super hoc, Bald. in l.obseruare, §. profecisse, num.15. in fin.ff. de offic.procons. Rom.in Rub. ff.de arbit.num.22. Alex. consil.156. num.3. lib.5. Purpur.consil.282.n.14. Crot.consil.106.num.27.Ias. in l. interpositas, num.5. C.de transact. cum aliis per Gabr. de testibus concl.3. num.15. Menoch.d præsumpt.126.num.31.* quod sine scrupulo procedit quando testes non solùm deponunt de metu, sed etiam de minis, & alus actibus metum inferentibus, *Alciat. post Imol. quem allegat consil.55. n.22.lib.5. Gabr.d. concl.n.26.*

47 Minus etiam verum est, quod testes sint singulares, quia immò sunt contestes in multis saltem, & vbi essent singulares, adhuc probarent metum, *latè Crot. consil.106. in 2. dub. Surd. consil.295. numero 26.* prout etiam testibus singularibus probantur minæ. *Gramm.dec.5. n.15. Gabr.de test. concl.2.* 48 *num.56.*

49 Non obstat, quod deducatur metus ad effectum impediendi restitutionem vxoris marito, quo casu non admittitur exceptio etiam notoria, *c.porrò, de diuort.* quia adest clausula Arbitrio, quæ minuit iuris rigorem, & operatur, vt possit à dicta regula recedi, vt in hac specie cumulationis petitorij, & possessorij fuit firmatum *in Romana Cottini, 6. Martij anni præteriti coram R. P. D. meo Sacrato.* Alia benè tolluntur per informantes.

Oppositiones verò, quæ pro parte Don Philippi dantur contra examen, & testes Marchionissæ, Domini reseruarunt videre in alia positione.

Hispalensis Matrimonij de Alcala.

Lunæ 28. Ianuarij 1608.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Testes ad probandum metum ad effectum rescindendi matrimonium, quales esse debeant, & qui sint admittendi, & plura in fine decisionis circa validitatem examinis.

SVMMARIVM.

1 *Testes idonei præsumuntur, donec contrarium non probetur.*

2 *Testes omni exceptione maiores requiruntur ad effectum rescindendi matrimonium.*

3 *Testes omni exceptione maiores qui dicantur, est Iudici arbitrarium.*

4 *Testium numerus supplet defectum, etiam ad effectum, quod censeantur omni exceptione maiores.*

5 *Procedit etiamsi omnes patiantur aliquas exceptiones, si sunt vltra numerum trium.*

6 *Metus per patrem filiæ illatus, censetur illatus intra domesticos parietes, non palam coram extraneis personis.*

7 *Testes ad probandum factum intra domesticos parietes admittuntur etiam consanguinei domestici, & aliàs inhabiles.*

8 *Domestici in his quæ domi fiunt, non solùm admittuntur in testes, sed imò eis magis creditur, quàm extraneis, & n. 16.*

9 *Testes vbi aliàs debent esse omni exceptione maiores, non requiritur ista qualitas concurrentibus aliunde adminiculis, præsumptionibus, & serie.*

10 *Testis Sacerdos est maiori fide dignus, quàm laicus.*

11 *Testis deponens de facto proprio maiorem fidem meretur, quam testis ordinarius. Testis in facto proprio quam probationem faciat, n. 50.*

12 *Parochus non prohibetur esse testis pro eo, quem baptizauit.*

13 *Testis quilibet est idoneus, qui non reperitur specialiter in iure prohibitus esse testis.*

14 *Testis fidem adiuuat nobilitas.*

15 *Testi deponenti contra proprium interesse multum creditur*

16 *Nouerca desinit esse talis eo ipso, quod desinit uxor esse patris.*

17 *Confessio cum qualitate actus acceptari potest, reiecta qualitate metus, quæ habet contra se præsumptionem iuris.*

18 *Malum minus est præsumendum.*

19 *Iuramentum in teste non præsumitur etiam ad effectum, vt probet.*

20 *Periurium vt euitetur, est facienda omnis interpretatio.*

21 *Testes non dicuntur contrarij, nec varij, si vnus deponat plus quàm alter.*

22 *Testis deponens plus in secundo examine, quàm in primo, non propterea dicitur se corrigere.*

23 *Testis vt patiatur se examinari, licet vti iussu, prece, & pretio.*

24 *Socius criminis admittitur in testem in casibus, in quibus veritas aliunde haberi non potest.*

25 *Testis deponens de facto proprio maximè probat, adeo quod etiamsi esset inhabilis, faciat semiplenam probationem.*

26 *Testis omni exceptione maior dicitur, qui est benè informatus, & nulla exceptione legitimâ repelli potest.*

27 *Domestica persona non repelluntur à testificando.*

28 *Testis vanus, & contrarius circa accidentalia, non circa substantialia, non repellitur.*

29 *Testis mendax, & falsus circa accidentalia non repellitur.*

30 *Testes vt ad concordiam reducantur, interpretari debent, vt deponant de tempore diuerso, & successiuo.*

31 *Testis vnus si non deponit de aliqua qualitate, de qua deponit alius, qui fuit præsens eidem actui, non propterea tollitur ei fides, quia fortasse non aduertit, aut non audiuit, prout aduertit, & audiuit alter.*

32 *Testis habilitas, & inhabilitas inspicitur de tempore depositionis.*

33 *Coniunctus admittitur in causa matrimonij, quando non est disparitas inter coniuges.*

34 *Famulus admittitur in testem, si de tempore depositionis non erat in seruitio, & n. 51.*

35 *Famuli illustrissimæ personæ admittuntur in testes, maximè circa gesta domi.*

36 *Testium dicta non sunt cauillanda, sed adiuuanda, & sustinenda pro viribus.*

37 *Testium contrarietates quàm maximè fieri potest sunt concilianda.*

38 *Possessorium sæpe in Rota terminatur per depositum, & per sequestrum.*

39 *Restitutio non datur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu.*

40 *Matrimoniale possessorium habet admixtam causam proprietatis.*

41 *Et in eo admittuntur probationes excludentes consensum.*

42 *Metus excludit consensum in matrimonio.*

43 *Restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta.*

44 *Probationes quando sunt in promptu respectu nullitatis matrimonij, non est danda restitutio propter periculum amittendi virginitatem.*

45 *Testium examen non est nullum ex omissione interrogatoriorum.*

46 *Interrogatoria si non fuerunt exhibita coram Iudice, sibi imputare debet pars, quæ non exhibuit, & num. 52.*

47 *Testium receptor, qui habet facultatem solùm examinandi super articulis, non potest admittere interrogatoria, sed recurrendum est ad Iudicem.*

48 *Intimatio commissionis Receptoris, in qua dicitur, quod examinarentur testes super articulis, supplet defectum citationis ad dicendum contra articulos.*

DECISIO CCCLI.

TESTES Marchionissæ esse idoneos pro nullitate matrimonij, & ritè, ac validè examinatos, fuit conclusum vnanimiter per Dominos, & commissis multis, quæ informantes pro parte D. Philippi inculcant, extra dubium circa probationem metus iam decisam.

1 Quantum ad idoneitatem, quæ est prima pars dubij, cum illa præsumatur etiam ad effectum de quo agitur, quamdiu contrarium non probatur, *vt per Caputaquens. dec. 276. n. 7. part. 3.* sufficit respondere obiectionibus, quæ multæ ex aduerso dantur in genere, & in specie. Et quoniam fundamentum super quo tota obiectionum machina construitur est, quod ad effectum rescindendi matrimonij 2 requirantur testes omni exceptione maiores, ad illud labefactandum Domini, quorum arbitrio remissum est, qui testes dicantur omni exceptione maiores, 3 *Abb. in c. cum Ioannes, num. 13. circa fin. vers. Ego concordando, vbi Felin. num. 44. post med. vers. in hoc multum versabitur, de fid. instrum. Couar. de sponsal. part. 2. c. 8. §. 12. sub n. 8. vers. Nam in hac coniugali causa,* dixerunt non deesse Marchionissæ testes huiusmodi, & ex eorum discussione apparebit. Et quando deessent, qualitatem hanc in casu isto, aut non requiri, aut suppleri ex tribus.

4 Primò ex numero testium, qui sunt decem & octo, *Alex. cons. 47. num. 2. lib. 2. Dec. consil. 163. num. 14. Natt. cons. 161. num. 11.* qui omnes loquuntur in causa matrimoniali. Et quod in ea suppleat numerus hanc qualitatem, *dixit Rota apud Cæsar. de Graf. decis. 5. num. 8. de sponsal. & latius in Valentina professionis*, 1. *Martij* 1584. *coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto*, vbi etiam fuit dictum, id maximè procedere, quando negotium est difficilis probationis, & in terminis nostris ad

ad probandum minas paternas pro annullando matrimonio, tradit *Alex. de Neuo consil. 37. num. 3. inter consilia matrimonialia, & tenuit Rota in vna Niciensi matrimonij, 27. Ianuarij 1586. coram bon. mem.*
5 *Gypsio.* Et est regula generalis, & trita, *gloss. in l. 3. in vers. numerus, ff. de test.* quæ procedit etiam, vbi omnes patiuntur aliquas exceptiones, si testes sunt vltra numerum trium, *Cæsar. de Graff. dicta decis. num. 9.*

6 Secundò, quia agitur de annullando matrimonio ex metu illato à Patre Marchionissæ, qui cum inferatur intra domesticos parietes, non coram extraneis personis, *Purpur. cons. 579. num. 11. in fin. Cor. cons. 124. num. 4. lib. 3. Socin. Iun. consil. 47. sub num. 33. lib. 3.* non requiruntur testes omni excep-
7 tione maiores, *Purpur. ibi n. 11.* sed admittuntur, qui aliàs non admitterentur, *Alex. cons. 156. n. 15. lib. 5. Honded. consil. 29. n. 24. lib. 1.* Et propterea admittuntur consanguinei, & domestici, *Purpur. ibi num. 11. in fin. & num. seq. Ang. de Cast. cons. 36. n. 1. & Alexand. de Neuo cons. seq. num. 1. inter consilia ma-*
8 *trimonialia.* In his enim quæ domi fiunt, non solùm admittuntur domestici in testes, *l. consensu, C. de repud. cap. veniens, el secundo de test. Car. in l. lex qua tutores, num. 3. Cod. de administr. tutor. Bald. consil. 427. n. 5. lib. 5. Alex. consil. 151. n. 3. in fin. lib. 5.* Sed etiam eis magis creditur, quàm extraneis, *Aret. cons. 13. n. 17. Felin. in cap. in litteris post n. 6. de test. cum aliis per Gabr. de test. concl. 10. n. 38.*

9 Tertiò, non requiruntur testes in casu isto, omni exceptione maiores, propter adminicula, præsumptiones, & seriem facti, de quibus in decisione, & latiùs per informantes, vt resoluit Rota in vna Toletana, seu Mediolanensi Matrimonij 17. *Martij 1572. coram Orano.*

Non obstat, quod dicitur prædicta non procedere in testibus patientibus plures defectus, quia vltra quod non in omnibus dantur exceptiones, illæ quæ adducuntur visæ fuerunt Dominis leues.

10 Nam quoad Sebastianum Martinez, quem Domini sine difficultate dixerunt esse omni exceptione maiorem, tum quia Sacerdos, & ob id maiori fide dignus, quàm laicus. *Alex. cons. 143. n. 5. lib. 2. Aym. consil. 267. n. 1. faciunt tradita à Gab. de test. concl. 4.*
11 *n. 40.* Tum quia deponit de facto proprio, & propterea maiorem fidem meretur, quam testis ordinarius, *Aym. cons. 178. num. 7. circa med.* & facit plusquam semiplenam probationem, *Cas. de Graff. dec. 2. in fin. de empt. & vend. fuit dictum in Vrbeuetana bonorum, 4. Iunij 1596. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & sæpius in aliis.* Tùm, & vltimò, quia fuit à parte aduersa approbatus, adhibendo illum ad solemnizationem matrimonij.

Neque eius fidei aliquid est detrahendum ex eo quod sciret animum Marchionissæ alienum à contrahendo matrimonio cum Don Philippo, quia de mandato Cardinalis de Castro Archiepiscopi interfuit, & ad effectum illum excusandi sufficit, quod in actu matrimonij Marchionissa non reclamauit.

12 Minus facit, quod vti Patochus baptizauerit Marchionissam, quia nullibi in iure cauetur, quod propterea repellatur à testificando pro ipsa, & clarum est
13 edictum de testibus esse prohibitorium certarum personarum, itavt quilibet admittatur in testem, qui non prohibetur, *l. 1. in princ. vbi Bald. ff. de test. Nell. in tract. de test. part. 1. n. 1. & 2. Socin. Iun. cons. 32. n. 26. & seq. lib. 2.*

14 Multùm etiam deferebant Domini Donnæ Franciscæ Enriquez, tum quia plenissimè informata, tùm quia est de nobilissimo genere, quod multum auget eius fidem, *Bald. in l. testium, n. 36. C. de test. Aym. cons. 6. num. 28. Latè Tiraq. de nobilit. c. 20. num. 33.* vbi post Gerard. quem allegat, dicit te-
15 stimonium mulierum nobilium præferri testimonio virorum non nobilium. Item quia deponit contra proprium interesse in præiudicium propriæ filiæ, vt benè deducunt informantes, quo casu multum creditur testi, *Soc. Iun. cons. 61. sub n. 19. vers. quod etiam, lib. 2. Surd. dec. 107. n. 5.* & multum considerare solet Rota, *vt decis. 11. de iurepatr. in nou. Put. decis. 243. lib. 2.*

16 Non obstat obiecta domesticitas, quia vt dictum est non munit, sed potius auget fidem testis in hac materia ratione præsumptæ mulieris scientiæ, & veritatis, *vt per Purpur. cons. 579. sub n. 11.*

17 Prout nec etiam qualitas affinitatis ex eo quod esset nouercha Marchionissæ, vltra quod eo ipso, quod desiit esse vxor Marchionis Patris, desiit esse Nouerca Marchionissæ, *Alex. cons. 207. n. 10. in fin. lib. 6.*

Quod fuerit consultrix, & mediatrix in hac causa, non benè probatur, & mirum est, quod notetur de magna affectione erga personam Marchionissæ, cum in daaginm abierit Nouercalis amor.

Et quatenus dicitur eam mendacem, & perjuram, dum dicit se alias deposuisse, non cognoscere, quod Apocha esset scripta manu Marchionissæ, nec iuuari ex eo, quod subiungit negasse ob metum mariti, quia potest acceptari confessio negationis, & rejici qualitas metus, quæ habet contra se præsumptionem. Respondetur potius esse præsumendum metum,
18 quia cùm clarum sit apocham fuisse scriptam manu Marchionissæ, vt fuit ostensum in decisione, & indubitatum Donnam Franciscam habuisse notam manum Marchionissæ, excludendo metum includeremus fraudem, & dolum in negando. Vnde pro minori malo dicere debemus, vt fuit dictum in de-
19 cisione, quod metu mariti territa id fecerit *ad tradita per Gabr. de crimin. concl. 1. num. 6.* & metus est multùm verisimilis propter indignationem, & furorem, qui maritum inuaserat, propter talem scripturam, & quia coegit Marchionissam metu, & minis ad illam negandam, & contrafaciendam manum.

20 Quoad periurium, non est agendum an ex meticuloso iuramento incurratur in quod contendunt Doct. & laborant informantes pro vtraque parte. Quia non dicit se negasse cum iuramento, nec de illo apparet, & non præsumitur iuramentum in teste, etiam ad effectum vt probet, *Abb. in cap. tuis, num. 8. de test. Crot. de test. part. 7. n. 15.* Vnde multò
21 minus ad effectum, vt notetur de periurio, pro quo euitando semper est omnis interpretatio facienda, *cap. quemadmodum, de iureiurando, cum aliis per Zeroi. consil. 149. num. 12. lib. 1.*

Non obstat, quod in primo examine nullum verbum dicat, quod Marchio eius vir fuisset occisurus filiam, cùm tamen id deponat in secundo.
22 Quia non propterea debet iudicari sibi contraria, nec varia, prout non sunt contrarij, nec varij testes, si vnus deponat plusquam alter. *Anton. de Butr. in c. 1. in secunda oppositione, de off. leg. Alex. cons. 64. num. 11. lib. 2. Dec. cons. 163. num. 15. vers. & pro fundamento, Corn. cons. 210. col. 2. vers. tamen dicta Thomasina, lib. 1.* potest enim esse, quod super eo non fuerit interrogata, & testis potest examinari super omissis in primo examine, nec propterea dicitur se corrigere, *latè Gabr. de crim. conclus. 28. num. 7. & sequenti.* Nec faciunt tradita *per Innocent. & Abb. in cap. præterea, de test. cogend.* quia loquuntur quando est timor, quod testis potuerit instrui à patre, quod non potest applicari in casu nostro, attento quod Donna Francisca erat omninò benè conscia, & dicit ibi *Abb. num. 12. circa med.*

quod hoc est arbitrarium Iudici, qui habet considerare qualitatem personæ, & alias circumstantias. Non est etiam inconueniens, quod ipsa dixerit eius famulæ, quod se examinaret, & diceret veritatem, quia licuit non solùm iussu, sed etiam prece, & pretio id facere, *Dec qui alios alleg.cons.189. n.16.Rip. in l.1.n.37 ff si cert.pet.*

25 Minùs etiam facit, quod dicitur fuisse sociam criminis in inferendo metum Marchionissæ: omisso enim quod in casibus, in quibus veritas aliundè haberi non potest, admittitur particeps, & socius criminis, *Dec.cons.189. n.10. Aym. cons.178. post num. 3. Alex. de Neuo dicto cons.17. sub n.2. inter consil a matrimonialia, Caputaquens. decis.277. n.8.& sequent.part.3. & fuit dictum in vna Romana relenationis indemnitatis, 1. Iuly 1593. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino*, Donna Francisca non intulit, sed retulit minas paternas, intuitu forsan 26 pietatis, dubitans (vt ipsa testatur) ne pater verè minas exequeretur in filiam, quando illa suo non obtemperasset imperio, & cùm deponat de eo, quod ipsa fecit, tantò magis probat, vt in terminis *per Mandel.cons.77. n.7.* Imò si aliàs esset inhabilis ex eo solum, quod deponit in facto proprio, faceret semiplenam probationem, *Paul. de Cast. in l.2. §. si absens, post n.5.ff.si ex noxa cau agat. Dec.cons.363. num.3. Afflict.dec.369.n.7.Siluest. Aldobr.cons.14. num.14.*

27 Lupus de Slava fuit etiam habitus omni exceptione maior, quia erat benè informatus, cùm de tempore contracti matrimonij esset Secretarius Marchionis Patris, & nulla exceptione legitima repelli potest. *Glos. in cap. 1. in vers. maiores, vbi Hostiens. num.2. vers.maiores, Abb. n.5. Prepos. n.7.de* 28 *consang.& affin.Roland.cons.7.n.13.lib.1.* Licèt enim de tempore examinis esset familiaris, & domesticus Donnæ Franciscæ nouercæ, attamen domesticus personæ domesticæ non repellitur à testificando. *Innoc.& alij in c.insinuanti, de off. deleg. Corset. in vers. testis, sing.20. Aufrer. de test. n.34. Gabr. concl.10. n.53.de test.facit dec. Ægid.605.& Rota 12.de test. in nou.*

Et nihil facit, quod dicat Sebastianum Sacerdotem de tempore contracti matrimonij fleuisse, & tamen Sebastianus examinatus id non dicat, quia non fuit de hoc interrogatus, & sufficit quod non neget.

Dum dicitur conuinci de mendacio, quia dicit retulisse Hieronymæ suæ matri, Marchionem sibi dixisse, quod filiam occidisset si in sua perseuerasset opinione. Hieronyma autem dicat filium sibi solùm dixisse de exhæreditatione, non obstat, quia cum 29 hæc varietas, seu contrarietas non sit circa substantialia non est attendenda, *Alex. cons.5. num.10. lib.1. Ias.in l.2.sub num.16. vers. confirmo, C.de honor.poss.secund.tab.Dec. cons.100.post n.4.vers.tertiò hoc, Ruin. cons.36.num.2.lib.4.Caputaquens.dec.270. n.2.circa med.part.3.* prout nec mendacium, & falsitas, *Dec.d.cons.sub n.4.vers. similiter falsitas, Rim. Sen. consil.44. num.6. Ruin. d. cons.36. num.3. Ca-* 30 *putaquens. vbi suprà.* Vlterius facilè euitatur contrarietas referendo illam dictionem (solum) ad verbum, sibi, idest quod sibi soli, & non alijs dixerit, aut ad alia verba, ex quibus tollatur repugnantia, licèt in originali materno sermone concepto non reperiatur huiusmodi dictio, sed errore interpretantis fuerit adiecta.

Facilè etiam conciliatur alia prætensa contrarietas, quod dicat se fuisse præsentem quando Cardinalis loquebatur cum Marchione Patre, cùm tamen septimus, & nonus testis dicant neminem vidisse, quia testis iste deponit de tempore antequam Marchionissa fuisset vocata, alij de tempore quo ibi reperiebatur Marchionissa; præsumendum est enim, quod loquatur de tempore diuerso, & successiuo ad euitandam contrarietatem, *Felin.in cap.translato,* 31 *num.8. circa med. de constit. Ruin. cons.130.num.6. lib.4. & fuit dictum in vna Vlybonensi professionis, 9. Maij 1580.coram Lauretano.*

Corruit etiam alia prætensa contrarietas inter suum dictum, & depositionem Sebastiani Martinez, quia dicit nullum extraneum fuisse vocatum ad celebrationem matrimonij, & Sebastianus attestatur fuisse præsentes nedum famulos, sed etiam Equites, & nobiles. Quoniam idem Sebastianus subiungit dictos Equites, & nobiles fuisse de domo Marchionis.

Sunt etiam vanæ exceptiones, quæ dantur contra Donnam Hieronymam, licèt enim dicat Nouercam fecisse minas mortis, quas Nouerca examinata non dicat fecisse. Attamen satis est, quod non neget fecisse.

Et dum obiicitur, quod testes dicunt nullum remansisse in cubiculo in quo erat Cardinalis, respondetur Hieronymam nullibi deponere, quod aliquis remanserit.

32 Ad illud, quod alij qui fuerunt præsentes, non deponant de minis mortis, vt deponit ipsa, respondetur, quod forsan non aduerterunt, aut non audiuerunt, prout aduertit, & audiuit ipsa, vt in fortioribus terminis dicunt *Alex. cons.10. num.5. lib.1. Corn.cons.202.num.2.lib.4.*

Nullam etiam exceptionem patiuntur Antonius de Galarza, & Donna Francisca de Figueroa. Quia licèt dicatur fuisse eiectos à Marchione, eo quia suspicabatur, ne ipsi præstarent consilium Marchionissæ, 33 Marchio erat mortuus de tempore depositionis, quod tempus semper inspicitur ad effectum habilitandi, vel inhabilitandi testem, *l.3. in princ.ff.de test.glos. in l. Carbonianum, §.causa, in vers.non eandem, ff.de Carbon. edict. Bart. in l.ad testium.§. conditionem, num.4.ff. de testib. Alex. cons.149.num.7. lib.5.* & nihil habent agere cum Don Philippo, cum quo causa agitur.

Nihil etiam refert, quando esset verum, quod Donna Francisca desiderasset, quod Marchionissa nuberet cum Don Francisco de Zuniga, quia Don Franciscus de tempore examinis erat vxoratus, & sic euanuerat huiusmodi desiderium.

34 Donna Ioanna Enriquez, licèt sit soror Marchionissæ, attamen admitti debet in causa matrimonij, præsertim quando non est disparitas inter coniuges, *Gloss. & Doct.in cap. super eo, el 2.de test. Abb. in cap. videtur, num.2. & sub num.6. qui matrim.accus.poss. Dec.cons.163.num.26. Paris.cons.58. sub num.24.lib.4. & dixit Rota in illa Valentina professionis coram Illustriss. Blanchetto.* Imò præfertur extraneis, quia præsumitur habere plenam notitiam contractus matrimonij, *Abb.vbi suprà.*

35 Quod Ruffina Lopez inseruierit Marchionissæ nihil est, quia quando etiam seruientes repellerentur, non esset repellenda ipsa, quæ tempore depositionis non erat in seruitio, *Spec. de test.§.1. num.13. vers. quid si olim, Abb.in capit.in literis, n.6. vbi Felin.num.8. de test. Alex. cons.5.num.9. lib.1. Crot.cons.131.num.56.*

36 Contra Ioannam de Segura, Mariam de Naruaez, & Ioannem Antonium Galarza opponitur, quod sunt famuli Marchionissæ: sed nihilominus admitti debent famuli Illustrissimæ personæ. *Lanfr. de test. n.63. Aufrer.de reprobat test.sub num.43. vers. fallit si sit famulus,* præsertim ad testificandum de his, quæ domi facta sunt, *ad not.in l. consensu, §. seruis etiam seu ancillis, C. de repud. Crot. d. cons.131. num.26.*

Alex.

Alex. de Neuo cons. 4. num. 13. qui de probatione metus loquitur.

37 Catharina de Maiorgâ, Magdalena, & Aloysia de Figueroa non prohibentur testificari pro Marchionissa, eo quia sunt famulæ Donnæ Franciscæ Nouercæ, vt supra dictum est de Lupo de Slaua.

Aliæ exceptiones quæ dantur, visæ sunt Dominis parui momenti, & benè sublatæ per informantes pro Marchionissa; dicta enim testium non sunt cauillanda, sed iuuanda, & sustinenda pro viribus. *Cassad. dec. 3. n. 5. de probat.* etiam per supplicationem, 38 *Dec. cons. 292. n. 2. & 595. n. 5.* & contrarietates, quammaximè fieri possunt, sunt conciliandæ, *Cas. de Gras. dec. 4. n. 5. de test.*

Ad secundam partem dubij, quæ respicit validitatem examinis, duæ principaliter obiiciuntur nullitates. Prima ex suspensione petitorij, ex ommissione interrogatoriorum altera.

39 Quoad primam fuit dictum possessorium fuisse terminatum per depositum Marchionissæ, prout sæpè contingit in Rota per sequestrum, & alio modo terminari non poterat, quia restitutioni non 40 erat locus, cum ea non detur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, *cap. ex transmissa, vbi glos. in verb. legitimè, Ioan. Andr. n. 5. Ant. de Butr. sub n. 10. vers. Ioannes Andreas approbat, Abb. sub n. 5. vers. contra quod, de rest. spol. cap. ex parte, vbi Butr. in Summario Bellamer. sub n. 12. eod. tit.* 41 & ratio est, quia non potest in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu. *Bellamer. ibi sub num. 13.* & propterea possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis. *Card. in d. cap. ex parte, n. 4. Bellamer. num. 2. Anchar. in d. cap. ex transmissa, in fin. Mill. in verbo possessio, & quasi iuris matrimonialis, Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, sub n. 83. ff. de acquir. poss.*

42 Hinc sequitur, probationes Marchionissæ ad excludendum consensum fuisse admittendas, non solùm ratione mixturæ, sed etiam quia in hoc procedit possessio iuris, *vt dicit Imol. in d. cap. ex parte,* 43 *post num. 10.* & probationes super metu benè excludebant consensum, qui adesse non potest, vbi metus, & coactio interuenit, *cap. cum locum, de sponsal.* & in filia à Patre territa, quod non dicatur ma-44 trimonio consensisse, *tradit Felin. cons. 14. n. 6.* facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta, *Specul. de petit. & possess. §. fin. n. 2. in fin. Goffred. in Summa de restit. spoliat. n. 2. ad fin.*

45 Rursus cùm negaretur matrimonium, & essent in promptu probationes, debebant admitti, & retardari restitutio, propter periculum animæ, & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita, *cap. gaudemus, de diuort. Alex. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 20. vbi Rip. sub n. 83. ff. de acquir. poss. Couar. de sponsal. part. 2. cap. 7. §. 5. n. 9. post med. cum multis per Gabr. de restitut. spoliat. conclus. 1. n. 150.* Vbicunque enim ad restitutionem faciendam possessio dat occasionem peccati, debet admitti pars aduersa ad docendum de proprietate, *Feder. de Sen. cons. 283. n. 4.*

46 Præsertim quia concurrebat aliud periculum propter virginitatem, & incorruptionem Marchionissæ, *glos. in c. 1. in verb. suspectum, vt lit. non contest. Specul. vbi supra, sub n. 2. latè Bellam. in c. ex parte, sub n. 11. vers. secunda conclusio, de restit. spoliat.*

Ad secundam nullitatem ex omissione interrogatoriorum fuit dictum ex tali omissione non concludi ad nullitatem examinis, *Alex. cons. 172. n. 9. lib. 2. Dec. in c. licet causam, n. 56. de probat. Put. dec. 417. lib. 3. & 317. lib. 2. Accoramb. dec. 49.*

Et imputare sibi debet pars aduersa, quod illa non 47 exhibuerit coram Nuncio, prout fuerat monita, sub comminatione, quod aliàs examinarentur sine illis, *Pereg. dec. 129. libro 1. & 68. lib. 2.*

Neque obstat, quod dicitur fuisse exhibita quædam interrogatoria, tum quia de dicto tempore erant examinati plures testes. Tum quia cum receptor ha- 48 beret in mandatis solùm facultatem examinandi super articulis, non poterat aliquid addere, & alterare formam sibi traditam, & benè fecit illa non admittendo, & debuisset pars redire ad Iudicem, *vt per Franc. Marc. dec. Delphin. 427. part. 2.* & in omnem euentum sufficere possunt testes examinati ante illorum exhibitionem.

Alia expositio ex defectu citationis ad dicendum 49 contra articulos non placuit, quia satis est, quod fuit intimata commissio receptoris, in qua dicebatur, quod examinaretur super articulis hinc inde deductis. Vnde pars tunc potuit opponere. *Cas. de Gras. dec. 15. n. 4. de fid. inst.*

Cætera deducta ex aduerso pro nullitate examinis benè tolluntur per informantes, quorum responsiones placuerunt Dominis.

Ex quibus fuit conclusum, testes esse idoneos, & validè examinatos, &c.

Hispalensis Matrimonij de Alcala.

Lunæ 23. Iunij 1608.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Ex quibus metus probetur ad effectum annullandi matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Metus probatur per indicia, & coniecturas, etiamsi agatur de infirmando matrimonio ex causa metus.*

2 *Hoc tamen procedit in coniecturis propinquis, & mediatis, non autem in remotis, & distantibus.*

3 *Coniectura, & indicia metus in muliere contrahente matrimonium, quænam sint.*

4 *Metus multum præsumitur ex protestationibus metum passi.*

5 *Et concurrentibus indicijs protestationes plenè probant metum.*

6 *Metus valdè arguitur ex qualitate personarum, tam incutientis, quàm patientis metum.*

7 *Metus minor requiritur in muliere, quàm in masculo, propter fragilitatem sexus.*

8 *Et ideo in muliere non requiritur metus, qui cadat in constantem virum, sed sufficit, vt cadat in constantem mulierem.*

9 *Metus reuerentialis licèt solus, & nudus sufficiat ad infringendum matrimonium, tamen secus est si cum eo concurrant alia metus indicia.*

10 *Coactio leuis non sufficit pro iusto metu.*

11 *Metus ad annullandum matrimonium non est necesse quod sit talis, quod interueniant minæ mortis, aut cruciatus corporis, sed sufficit metus cadens in constantem virum, & sub num. 13. respondetur ad plures auctoritates in contrarium facientes.*

12 *Metus cadens in constantem virum quis sit, relinquitur arbitrio Iudicis.*

13 *Metus minor sufficit quando est illatus ab eo, cui*

reuerentia debetur, quàm si esset illatus ab extraneo.

14 *Minæ iunctæ cum metu reuerentiali inducunt iustum metum, etiamsi non sint minæ mortis.*

15 *Metus iustus inducitur ex terribilitate personæ, cui reuerentia debetur.*

16 *Metus iustus, dato quod esse debeat mortis, aut cruciatus corporis, sufficit quod passus metum de istis probabiliter suspicari potuerit.*

17 *Metus iustus ex affectu metuentis dignoscitur.*

18 *Matrimonium requirit libertatem animi non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.*

19 *Minæ paternæ sunt difficilis probationis, & ideo admittuntur ad illas probandas testes, qui aliàs non admitterentur.*

20 *Metus probatur ex testibus singularibus, reprobata contraria opinione.*

21 *Testes singulares probant concurrentibus adminiculis.*

DECISIO CCCLXXIV.

Die 18. Iunij anni præteriti resolutum fuit constare de metu Dominæ Marchionissæ ab initio contracti Matrimonij: sed quia informantes pro patre D. Don Philippi, aut non acquiescebant Decisioni, aut saltem eam tantum admittebant ad effectum, qui tunc agebatur, cumulandi petitorium cum possessorio iuxta arbitrium Rotæ traditum à Signatura Sanctissimi, non autem ad effectum infringendi matrimonium, placuit Dominis, quod particulariter dubitarem, an constet de tali metu, qui sufficiat pro annullando matrimonio? Et parte vtraque informante fuit vnanimi omnium voto affirmatiuè conclusum. Regula enim rationibus, & authoritatibus in decisione firmata est, quod metus probetur per indicia, & coniecturas, procedit etiam quando agitur de infirmando matrimonio, ea enim in his terminis passim vtuntur Doctores, *& signanter Barbat. latè consil. 45. in secundo dubio, lib. 2. Alex. consil. 98. num. 6. lib. 3. & consil. 21. n. 8. inter cons. matrim. Purpurat. consil. 579. n. 12. Paris. consil. 60. num. 20. lib. 4. Conar. in epitom. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 5. n. 10. & vsa fuit Rota in Nicien. matrimonij, 6. Martij 1588. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.* 1

2 Nec turbabat Dominos doctrina Salic. ex aduerso allegata *in l. interpositas, num. 3. C. de transact.* dum ex illo textu notat non sufficere probare quasdam verisimilitudines, vel hominis coniecturas ad probandum metum, quia debet intelligi de coniecturis, & verisimilitudinibus remotis, & distantibus, non autem de propinquis, & immediatis, vt declarat *Bald. in d. l. num. 6. Paul. de Cast. num. 4. Ias. n. 1. in fin.* aliàs Salic. ita simpliciter, & indistinctè intellectus loqueretur, non solùm contra veram interpretationem illius text. sed etiam contra receptissimam regulam in materia metus.

Coniecturæ autem propinquæ, & immediatæ hic plures concurrebant sigillatim perpensæ in decisione, tam ex præcedentibus, & sequentibus, quàm ex ipso actu matrimonij.

3 Maximum autem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias, cuius apertissimum reddebant testimonium, non solùm contradictio, quam sæpius fecit importunis sollicitata precibus eorum, quorum nutui aliàs obedire debuisset, sed etiam continuæ lamentationes, & frequentes protestationes, quas vbique, & omni tempore emittebat: suspiria, lachrymæ, animi deliquium & tristitia, & alia signa, quod inuita trahebatur ad dictas nuptias.

Ex circumstantiis etiam facti præcedentibus matrimonium vehementia metus oriebantur indicia, & præsertim, quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita, omni destituta libertate, tam eundi, quàm loquendi, nisi quò, & cum quibus placuisset Marchioni Patri.

Et illi erat non solùm interdicta omnis spes recursus ad Superiorem pro libertate consequenda, sed etiam patiebatur contrarium Superioris imperium, & vim. Ex circunstantiis insuper in actu matrimonij multa se offerebant argumenta metus, videlicet nimia festinantia, clausura ostij, præsentia virorum armatorum exteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione adducta.

4 Quæ saltem simul iuncta metum sufficientem probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis, quæ multùm conferunt ad probationem metus, *Ang. in l. metum, la 3. ff. quod met. caus. Dec. in cap. fin. sub num. 21. vers. benè verum est, de appellat. Purpur. d. consil. 579. n. 4. in fin. Rip. in c. cum M. Ferrariensis, sub num. 93. vers. protestatio enim, de constit. Natt. consil. 50. n. 18. Conar. in Epit. de Sponsal. p. 2. c. 3. §. 5. n. 12.* &

5 concurrentibus coniecturis, & indiciis eum plenè probant *Bald. in cap. quæ causa, n. 4. in fin. de his, quæ vi, metusue caus. fin. Ang. in leg. metum autem, la 2. in princ. vers. tunc qualiscunque, ff. de eo, quod met. caus. Purpur. d. consil. n. 4. ante med. Petr. de Borb. consil. 24. n. 14. inter cons. matrim.*

6 Considerarunt etiam Domini qualitatem personæ, tam incutientis metum, quàm patientis, *iuxt. consil. Calder. 1. de his quæ vi metusue caus. fiunt.* Agebatur enim cum Patre potente, seuero, irato, & minante, ac solito minas exequi contra oppugnantes suam voluntatem, qui ad magis terrendum adhibuerat etiam Superioris, & Archiepiscopi imperium. Econtra aderat Marchionissa filia, puella, & Virgo, quæ, vt dicunt testes, Patrem valdè metuebat, & non est dubium minorem metum requiri in muliere, quàm in masculo, *iuxt. gloss. communiter recept. in cap. cum locum, in verb. metus, de sponsal.* faciliùs enim in fragiliori

7 sexu metus toleratur, & præsumitur. *Aret. consil. 24. post n. 7.* & in debiliori persona minori metus sufficit. *Imol. in cap. cum dilectis post num. 8. de his, quæ vi met. caus. fiunt.*

8 Neque est verum, quod in muliere requiratur metus, qui in virum constantem cadat, quia sufficit ille, qui cadat in constantem mulierem. *Ant. de Butr. in cap. consultationi, in 4. notab. & ibi Prepos. in vlt. not. Abb. num. 4. de spons. Aret. consil. 24. num. 7. Roman. sing. 229. Felin. consil. 14. sub num. 7. Dec. in cap. causam matrimonij, sub num. 7. de offic. deleg. Beer. decis. 100. num. 2. ad fin.* & ad *d. c. consultationi*, quod loquendo de muliere requirit metum cadentem in constantem virum, benè respondent *Prepos. & Dec. vbi supra.*

Et si verum esset, quod indistinctè, tam in fœmina, quàm in masculo requireretur metus cadens in virum constantem, inanis esset regula, quod metus probetur inspecta qualitate personæ, quam constituunt *Bald. in c. super eo, in fin. de testib. Alber. in rub. ff. ex quib. caus. maior. n. 1. Purpur. d. consil. 579. n. 4. cum aliis adductis in decisione.*

9 Non obstat, quod ex aduerso dicitur, non sufficere probare metum in genere, sed debere probari in specie, quia hic habemus metum in specie probatum, videlicet metum reuerentialem, qui licet solus, & nudus non sufficiat, attamen secus est si cum eo concurrant alia metus indicia, & adminicula, *Bald. in l. si cogente, ff. de rit. nupt. Alciat. consil. 1. num. 15. lib. 8. Molin. qui alios congerit, de primog. Hispan. lib. 2. cap. 3.*

cap.3.n.9.& 10. qui dicit pręcipuè verum in muliere, & dicit Rota in Valentina professionis, 17. Aprilis 1570. coram Cardinali Lancelloto.

Iura autem, ac auctoritates, quæ ex aduerso allegantur, vel loquuntur in metu reuerentiali nudo, & solo, ita enim loquitur allegata *l.si cogente*, cum sic eam intelligant *Bald. ibi, & Abb. in c.1. n.4. de* 10 *desponf.impub.* vel loquũtur de coactione non graui, sed leui, quæ non sufficit, *gloss.in cap.præsens, in verb. patrem, in fin. 20.q.3. Abb.in c.cum virum, num.8.circa med. de regul. Felin.in c.causam matrimonij, n.3. ante fin.vers.modò probatur, & ibi Dec.sub num.7. de offic. deleg.Conarr.de sponf.p.2.c.3.§.6.circa fin.*

Nec obstat illud in quo informantes pro Don Philippo faciunt præcipuum fundamentum, quod ad annullandum matrimonium requirantur minæ mortis, aut cruciatus corporis pro sufficienti metu, quia fuerunt datæ plures responsiones.

11 Et primò hoc non esse verum, quia ad istum effectum sufficit metus cadens in constantem virum, *dict.capit.consultationi, de sponf.* quis autem sit metus cadens in constantem Virum, relinquitur arbitrio 12 Iudicis, *Alex.conf.156.n.5. in fin.libr.5. Socin. Iun. conf.77. n.45. lib.1.plures cumulat Thomas Sanchez lib.4.disputationum, disp.5.num.1.* qui rationem assignat, eo quia non possunt in particulari exprimi omnes casus, & in decursu dictæ disputationis enumerat duodecim casus metus cadentis in virum constantem. Non posset autem esse arbitrarium Iudici, si esset absolutè in iure diffinitum, quod requirerentur minæ mortis, aut verbera, & non esset verum, quod reperiantur tot casus, in quibus verificari posset metus Viri constantis.

13 Non obstat *l.interpositas, C.de transact.* nam quatenus requirit salutis periculum, vel corporis cruciatum, hoc habet locum quoad verba edicti, & actionem directam, secus est quoad vtilem actionem, & mentem Prætoris, quia sufficit minor metus, & aliunde proueniens, vt declarant ibi Doctores, & in specie *Ang. & Paul.de Castr.in princ.* Et propterea *Bald.ibi num.8. Salic.num.5.& Curt. Iun.num.7.* dicunt sufficere si timeatur graue damnum in bonis.

Gloss. in d.cap. consultationi, in vers. in constantem Virum, intelligi debet, vt loquatur per modum exempli, quod metus mortis, aut cruciatus corporis sint quidem metus cadens in constantem, sed non ita, quod non possit aliter dari talis metus: hoc benè comprobat *And. in d.l. interpositas, in princ.* dum dicit, Nota quod metus debet esse talis, qui cadat in virum constantem, putà mortis, vel corporis cruciatus, facit etiam quod tradit *Cald. conf.1. circ. princ.de his quæ vi metusve cauf. fiunt*, vbi dicit metum iustum iudicari ex circumstantiis, non solùm quæ continent cruciatum corporis, sed etiam quæ continent verba comminatoria, maximè mortis.

Alex.conf.156.num.20.lib.5. refert se ad superiùs per ipsum dicta: supra autem *num.5. vers. & etiam,* dixerat, quod potest variis ex causis, & per minas, & aliter inferri iustus metus cadens in constantem Virum.

Secundò principaliter respondetur, quod dicitur de metu cruciatus corporis, aut mortis, procedere in extraneo, non in eo, qui reuerentiam debet. *Bart.* 14 *in l.1.§.quæ oneranda, num.4.ff.quar.rer.act.non det.* clarum est enim propter reuerentiam debitam minorem metum sufficere. *Franc. Mar.dec.1090.n.2.p.1.* & fuit dictum in decisione.

Accedit *quod Bart. in d.§. qui oneranda, in fin.* & concordantes adducti in eadem decisione, dum dicunt 15 minas cum metu reuerentiali sufficere, loquuntur simpliciter de minis, nec se restringunt ad minas mortis, *& Ant. Gomes. var. resolut.tom.2.cap.14. num.17.vers.sed his non obstantibus,* ibi, *præterquam si cum prædicto metu*, dicit, quod quales debeant esse istæ minæ, cum non reperiatur à iure determinatum, pendet ab arbitrio iudicantis, & est de mente *Abb. in cap. cum Virum, num.8. circa fin.vers. Iudex ergo* 16 *circumstantiis, de regul.* Et propterea dicit *Abb.paulò superius*, quod reuerentia cum terribilitate personæ sufficiunt pro iusto metu, quod etiam vult *Felin. in cap. causam matrimonij, sub num.4.vers.quod talis reuerentia, de offic.deleg.*

17 Tertiò respondetur, quod vbi verum esset timorem debere esse mortis, aut cruciatus corporis, non tamen propterea requirerentur minæ mortis, aut cruciatus, sed sufficeret, quod Marchionissa probabiliter suspicari potuerit de morte, aut cruciatu. *Alexand. consil. 98. numero 5. & Alex. in Nouo consil. seq. num.6. & 7. lib.3. idem Alexand. consil.21.sub n.5.inter cons.matr.Rimin.Iun.conf.361. num.73.*

18 Timor enim iustus ex affectu metuentis dignoscitur. *Alber. in rub.ff. ex quibus cauf. maior. num.1.* & iusta metus suspicio sufficit pro metu. *Bald. in l.fin. num. 7. C. de iur. deliber. Rimin. Sen. conf.15. n.16. Alba consil.77.n.11. Gram. decis.5.num.7. cum duobus seqq. Paris. conf.60.n.13. lib.4.* & dicit *Bald. conf.165. ad fin. lib.2.* quod in matrimonio animus debet esse liber, non solùm à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.

19 Marchionissam autem talem metum, & suspicionem concepisse, probat Doctor Sebastianus Martinez super 6. qui deponit se ab ea rogatum fuisse, ne abiret propter dubium, quod habebat, ne Pater aliquid damni sibi afferret. Melius etiam Donna Maria de Naruaez, quæ deponit Marchionissam dixisse, quod timebat ne à suo Patre occideretur, si dixisset nolle se contrahere matrimonium cum Don Philippo. Et quod ista suspicio non esset omninò vana, probat depositio Materteræ, quæ benè informata de animo, natura, & ira sui viri dicit se pro certo habere, quod Marchio occidisset filiam si sibi in hoc non obtemperasset.

Quartò præsupposito ad omne peius, quod requirerentur minæ mortis, aut verberum. Respondetur minas huiusmodi intercessisse, illas enim probant Lupus de Slaua, & Donna Hieronyma de Mendoza, quorum dicta coadiuuantur ex dicto Donnæ Franciscæ de Figueroa deponentis de auditu, & depositione Donnæ Hieronymæ de Mendoza, & Donnæ Franciscæ Enriquez, quæ dantur in Summario.

Nec obstant obiectiones, quæ dantur contra personas, & eorum dicta, quia placuerunt Dominis responsiones datæ in vltima decisione facta 28, 20 Ianuarij præteriti, supponendo minas paternas esse difficilis probationis, *Bertrand.conf.64.n.5.part.1.in antiq. Alb. conf.77.n.9. Boër. decis.101.n.1.* itaut propterea admittantur testes, qui aliàs non admitterentur. *Alex.conf.136.n.15.lib.5. Hond. conf.29. num.24.lib.1.*

Nec obstat, quod dicitur testes esse singulares, & propterea non probare minas, quia magis placuit Dominis sententia *Angel. Crot.* & aliorum volen- 21 tium, quod in hoc admittantur testes singulares. & Doctores in contrarium adducti, vel non dicunt id, ad quod allegantur, vel procedunt quando ageretur de probandis minis solis, & propter se, non autem pro eruendo metu, *iuxt. dict. Anchar. consil. num.7. circa med.quem sequ.Sylu. Aldobr. ex aduerso allegat.conf.71.num.38.& 39. qui facit pro opinione Ang.& Crot.*

Præte

22 Præterea Testes singulares probant concurrentibus adminiculis, *Paul. de Cast. consil. 281. num. 10. ad fin. vers. item non obstat, quod Testes sunt singulares, lib. 1. & consil. 250. post n. 3. lib. 2. Aym. consil. 178. num. 8. Cephal. consil. 141. sub n. 12. vers. & propterea. Gabr. de Testib. conclusione 3. in fin. Roland. cons. 82. n. 47. lib. 2. Surd. cons. 93. n. 65. fuit dictum in vna Bisignian. pensionis, 17. May 1574. coram Card. Lancelloto, & in vna Romana fideicommissi, 20. Decembris 1582. coram Bubalo.*

Adminicula autem sunt ex depositionibus aliorum Testium, & ex multis circumstantiis ponderatis per informantes, & adductis in prima decisione huius causæ.

Alia ex aduerso deducta vel sunt sublata in dicta decisione, vel tolluntur ex deductis per informantes pro parte Dominæ Marchionissæ.

Hispalensis Matrimonij de Alcala.

Lunæ 15. Decembris 1608.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Metus nunquam censetur purgatus durante eadem causa metus, non obstante, quod actus gesti præseferant liberam voluntatem, & non obstante quocunque temporis interuallo.

SVMMARIVM.

1. *Metus semel illatus durare præsumitur.*
2. *Quod de plano procedit vigente eadem causa metus, & num. 8.*
3. *Meticulosi censentur omnes actus facti durante eadem causa metus, etiamsi præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum.*
4. *Ampliatur procedere non obstante quocunque temporis interuallo.*
5. *Metus causa dicitur durare, donec viuit ille, qui metum intulit.*
6. *Metus purgatio requirit, vt ille, qui metum passus fuit, sit in plena libertate constitutus.*
7. *Metus purgatio cessat stantibus præcedentibus protestationibus metum passi, maximè vigente eadem causa metus.*

DECISIO CCCLXXXII.

ACTVM fuit de purgatione metus per Dominam Marchionissam passi in contrahendo Matrimonio cum Don Philippo, quæ discussio triplicem habuit inspectionem, prout tria respiciebat tempora, tempus videlicet quo hac vita functus fuit Don Petrus Lopez Portocarrero Marchio, Pater Marchionissæ: tempus quo Marchioni superuixit Cardinalis de Castro Archiepiscopus Hispalensis, & demùm tempus post obitum vtriusque.

1 Domini pro nunc determinantes primum tempus tantùm, sine contradictione, & difficultate resoluerunt per actus factos viuente Marchione Patre non fuisse purgatum metum. Moti ex regula, quod metus semel illatus durare præsumitur, *Bart. in l. 2. n. 10. C. de his, quæ vi, metusue caus. fiunt. Aret. cons. 14. n. 18. Ias. cons. 165. col. penult. vers. benè facit quod notabiliter lib. 2. Rebuff. cons. 68. n. 24. decis. Pedem. quæ alios allegat, & rationem adducit, 179. sub n. 11. vers. hic infert.* Qua regula ad excludendam purgationem metus visa fuit Rota *in Neapolitana Professionis, 26. Iunij 1598. coram Orano.*

2 Et de plano procedit vigente causa, & ratione metus, *c. cum locum, de spons. c. accedens, de Procurat. Bart. in l. penult. num. 7. vbi etiam Ias. sub num. 3. vers. 3. limita, ff. de condict. ob turpem caus. Bald. in l. 2. sub n. 10. vers. 2. casu, Cod. quod metus caus. Angel. in l. qui aliena, §. Celsus ff. de acquir. hæred. Barbat. cons. 54. n. 6. & 13. lib. 1. Alex. cons. 98. sub num. 7. lib. 3. latè Dec. consil. 219. num. 4. circ. med. vers. sed his, & similibus, Purpur. cons. 579. num. 14. & 15. Corn. cons. 42. n. 15. in fin. lib. 2. Paris. cons. 139. in fin. lib. 4. Grat. cons. 38. n. 17. lib. 2. Alba cons. 77. n. 14. dixit Rota in Toletana Matrimonij, coram Illustriss. Cardinali Seraphino, 23. Ianuarij, 17. Martij, & 27. Octobris anni 1589. & prius in Niciensi Matrimonij 27. Ianuarij 1586. coram Gipsio.*

3 Quamdiu enim durat causa metus, quicumque actus fiant, etiamsi præseferant liberam voluntatem & lætum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, *Abb. antiq. in c. super hoc, vers. filia cuiusdam ciuis, de renunc. vbi etiam Ioan. Andr. Imol. & Abb. Alex. consil. 99. sub num. 8. lib. 3. Barbat. dicto consil. 54. num. 5. Paris. cons. 43. num. 7. lib. 4. Grat. dicto cons. 38. sub num. 17. cum aliis quos refert, & sequitur Menoch. præsumpt. 4. num. 23. lib. 3. plures etiam cumulat Thom. Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 18. num. 7. & fuit dictum in illa Toletana 17. Martij 1589.* Sed potiùs eum magis confirmant,

4 vt dixit Rota *in præallegata Neapolitana Professionis coram Orano.* Quod verum est, quodcumque temporis interuallum intercedat. *Bald. in l. 2. sub n. 10. C. de his quæ vi, metusue caus. fiunt. Aretin. in l. interstitas, n. 4. C. de transact. Dec. in l. in omnibus causis, sub n. 12. vers. sed eadem causa, ff. de reg. iuris, & dicto consil. 219. sub n. 4. vers. 1. ex eo, cum aliis per Thom. Sanchez vbi suprà.*

5 Durauit autem proculdubio causa metus quamdiu vixit Marchio metus illator. *Glos. in capite 1. in glos. fin. circa med. vbi Hostien. in verb. non timore mortis, Abb. n. 12. Imol. n. 14. de his, quæ vi, metusue caus. fiũt. Prob. ad Monach. in c. vnic. n. 8. ad fin. eod. tit. in 6. Calder. cons. 1. quod metus causa, Alex. dicto cons. 99. n. 8. Dec. cons. 219. sub n. 5. vers. septimò adduco. Ruin. cons. 120. n. 28. lib. 4. Purpur. cons. 579. n. 15. Nati. cons. 451. n. 17. Rebuff. dicto cons. 68. sub n. 24. Ioan. Baptist. Ferret. cons. 79. n. 12. & tenuit Rota in dicta Neapolitana professionis.*

6 Ad effectum enim, vt metus durare præsumatur, sufficit, quod duret eadem cogendi, & nocendi potestas. *Aret. cons. 14. post num. 18. Soc. cons. 263. post n. 11. lib. 2. Corn. dicto cons. 41. n. 14. & 15. Boër. decis. 100. num. 13.*

Accedit, quod dicto tempore Marchionissa nunquam fuit in plena libertate constituta, vt requiritur ad purgationem metus, *c. accedens, de Procurat. c. cum locum, de spons. Barbat. dicto cons. 54. sub n. 15. Neuez. cons. 52. num. 53. circa fin. & dixit Rota in dicta Toletana Matrimonij, 3. 12. & 17. Martij 1589. & in Neapolitana Professionis 26. Iunij 1598. coram Orano.*

7 Considerabant etiam Domini plures protestationes Marchionissæ præcedentes emissas tempore contracti Matrimonij, siue ante, quæ cum remouerent consensum ipsius ab actibus futuris, vt plenè fuit deductum in prima decisione huius causæ, impediebant purgationem metus, præsertim eius causa adhuc

vigen

vigente, vt resoluit Rota *in dicta Toletana Matrimonij, 17. Martij 1598.*

Ex quibus, & aliis deductis per informantes resolutum fuit pro continuatione metus toto tempore vitæ Marchionis Patris.

Hispalensis Matrimonij de Alcala.

Lunæ 26. Ianuarij 1609.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Matrimonium à principio nullum non potest per ratificationem conualidari, nisi denuo contrahatur cum omnibus solemnitatibus à Concilio requisitis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium, quando fuit ab initio contractum per metum, vel ex aliquo impedimento, est nullum, & cessante metu, & impedimento non conualidatur, sed requiritur, quod de nouo ex integro contrahatur, cum solemnitatibus requisitis à Concilio.*
2 *Consensus est de substantia matrimonij.*
3 *Consensus deficit stante metu.*
4 *Matrimonium, in quo deficit consensus, non solùm est ipso iure nullum, sed etiam dici potest, non fuisse contractum, & ideo omnia sunt de nouo iteranda.*
5 *Præsentia Parochi in matrimonio requiritur de forma.*
6 *De forma dicitur, quando quid requiritur sub pœna nullitatis.*
7 *De forma quæ sunt, debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse.*
8 *Matrimonium ipso iure nullum ex defectu consensus, non reconualescit ex consensu subsequenti, vt tunc, sed vt ex nunc.*
9 *In ratificatione actus nulli consideratur tempus ratificationis, & num. 16.*
10 *Ratificatio actus inualidi nihil aliud est, quam nouus actus*
11 *Ideo requiritur eadem forma, & solemnitas in ipsa ratificatione, quæ est necessaria in actu denuò facto, & n. 17.*
12 *Retrotractio non fit, quando actus est omnino nullus, quia non venit in principium conseruabile.*
13 *Consensus vbi requiritur certo tempore, nunquam retrotrahitur.*
14 *Resignatio nulliter facta à procuratore, qui non implet mandatum, non conualidatur ex ratificatione principalis resignantis, sed denuo est præstandus nouus consensus formalis.*
15 *Manifestum, non occultum dicitur, quod probari potest.*

DECISIO CCCXCV.

PRÆTENDEBATVR pro parte D. Philippi purgatio metus, ex longa cohabitatione, & multis actibus, quos dicebat esse spontaneos, & non solum liberos, verum etiam læto animo factos, pro parte verò Marchionissæ respondebatur, non probari purgationem, & probatam non releuare, eo quod metu cessante, & animo ad suam libertatem redacto, requirebatur matrimonium denuò contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus à Sacro Concilio Trid. requisitis. Et propterea dubitaui de ordine Rotæ, an constet de purgatione metus, quæ suffragetur D. Philippo? Quo dubio proposito, Domini resoluerunt, per actus factos viuente Marchione patre, non fuisse metum purgatum, respectu autem temporis post mortem, nihil fuit resolutum.

Pro faciliori autem, & celeriori causæ expeditione, Rota, instante Marchionissa, & citato Procuratore D. Philippi, statuit, vt videretur, an fuerit necessarium, quod matrimonium de nouo cum solemnitatibus ab Ecclesia requisitis celebraretur; si enim requiritur, frustrà laboratur super purgatione metus, quæ non sufficeret.

1 Quod dubium Domini, informante tantum Marchionissa, affirmatiuè resoluerunt, sequendo declarationem Sacræ Congregat. Illustrissimorum Interpretum Concilij, quam in propriis terminis prius fuerat amplexa Rota *in Toletana matrimonij, coram Illustriss. Card. Seraphino.*

Quotiescumque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est, quod omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis benè comprobat *Victoria in suis Relectionibus Theologicis, relect. 7. de matrim. in 2. punct. 1. part. vers. in contrarium, num. 9. Io. Gutierez in Canon. quæst. cap. 19. num. 4. & trib. seqq. relati in illa Toletana, & Nauar. consil. 14. de sponsal. & alij per informantes adducti*, quorum rationes placuerunt Dominis, quicquid in contrarium dicat *Meder. Cordub. lib. 2. de matrim. disp. 37.*

2 Et si hoc generaliter est verum in impedimentis, maximè procedere debet in defectu consensus, quia nullum est impedimentum ita dirimens, & nihil à quo ita dependeat matrimonium; est enim consensus de substantia matrimonij, *cap. tua nos, in fin. vbi gloss. pen. Ant. de Butr. num. 10. & seqq. Abb. num. vlt. de sponsal.* & causa efficiens ipsius, *cap. sufficiat, 27. q. 2. c. cum apud, & c. tua, de sponsal. c. tuas, de sponsa duor. Conc. Florent. in decret. de matrim. & probat. l. nuptias, ff. de reg. iur.*

3 Defectus autem consensus in Marchionissa est clarus, stante metu, quo nihil magis contrarium consensui, *l. nihil consensui, ff. de reg. iur. cap. super hoc, & ibi not. Abb. de renunc.* præsertim iunctis præcedentibus protestationibus, vt benè per *Ruin. d. cons. n. 24. & seq. lib. 4.*

4 Vbi autem in matrimonio deficit consensus, *Abb. in c. 2. n. 2. vbi alij communiter, de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.* sed etiam dici potest, non fuisse contractum, quia vbi deficiunt substantialia, nihil dicitur actum; *Io. Andr. in c. 1. n. 3. vbi etiam Ant. de Butr. sub n. 7. Io. de Anan. n. 1. de sacr. vnct.* Et propterea omnia sunt iteranda, & non est locus suppletioni, vt dicunt *post Host. Io. And. & alij ibi.*

5 Accedit etiam, quod præsentia Parochi à Concilio requiritur pro forma, vt dixit *Rota in vna Florent. matrimonij, 1. Februarij 1580. coram Vicecomite:* & probatur, quia Concilium procedit annullando matrimonium eo absente factum. *Bald. in l. 1. post*

6 *n. 2. vers. in contrarium, ff. de lib. & posthum. Fel. in c. cum dilecta, in quinto signo formæ, de rescript. Dec. conf. 528. n. 11. Sarn. in reg. de idiom. q. 8. in princ.*

7 Quæ autem sunt de forma, debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse, *Bald. in l. obseruari, §. fin. num. 3. de off. Proconf. Ant. de Butr. in c. cum consuetudinis, num. 20. de consuet. Fel. in d. cap. cum dilecta, n. 8. vers. & ideo.*

8 Nec potest agi de ratificatione ex subsecuto consensu,

sensu, quia si matrimonium metu contractum ex consensu subsequenti reconualesceret, reconualesceret vt ex nunc, non vt ex tunc, *vt not. Abb. in c. ad id,* 9 *in 1. not. n. 1. in fin. de sponsal.* in ratificatione enim actus nullius, consideratur tempus ratificationis: *Surd. qui alios allegat decis. 241. num. 7.* cum ratificatio actus inualidi nihil aliud sit, quàm nouus actus: *leg. asse* 10 *toto, ff. de hered. institut. leg. obuenire solet, Digest. de verb. signific. Soc. consil. 92. numero 11. libro 3.* 11 *Menoch. consil. 80. numero 66.* Et propterea omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet iuxta ratificationem: *Soc. ibi cum multis cumulatis per Informantes, & tenuit Rota in vna Romana donationis, 13. Iunij 1586. coram Illustrissim. Card. vna Cornetana bonorum, coram Illustrissimo Cardinali Plato, & sæpius in aliis.*

Nec potest deseruire solemnitas per prius seruata, quoniam, vt dictum, illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari. Ne- 12 que iuuare potest fictio, aut retrotractio, cum non fiat quando actus est omninò nullus: *Bart. in leg. obseruari, numero 4. ff. de off. Proconf. Alex. consil. 78. num. 24. lib. 7. Dec. in l. semper qui non prohibet, num. 16. ff. de reg. iur.* quia tunc retrotractio non inuenit principium conseruabile; *Bald. in l. fin. num. 2. C. ad Vellei.*

Et vbi consensus requiritur certo tempore, prout requiritur ex dispositione Concilij, tempore quo Parochus est præsens, nunquam retrotrahitur, *Bald. in leg. fin. sub numero 2. Codice ad Velleian.* 13 Facit simile de consensu præstito iuxta formam regulæ à Procuratore, qui non implendo mandatum nulliter præstitit: resignatio enim non conualida- 14 tur ratificatione resignantis, sed denuò est præstandus alius consensus formalis, *Put. decis. 111. lib. 3. Cotta decis. 399. fuit dictum in Hispalensi & Cordubensi præstimoniorum, 1. Iunij 1592. coram Gypsio.*

Nullus autem remanet dubitandi locus, cum habeamus in terminis declarationem Sacræ Congregationis, qua audita ad relationem Ponentis, sine aliqua discussione, Rota in illa Toletana omisit longam disputationem super metus purgatione, & ordinauit, vt causa expediretur, prout fuit expedita.

15 Cessat etiam omnis scrupulus, quia non sumus in impedimento metus occulto, sed manifesto, cuius fuit conscius Ordinarius Sacerdos, qui interfuit celebrationi matrimonij, & plures testes, qui postea de eo deposuerunt; manifestum enim, non occultum dicitur quod probari potest, *Gloss. in capite vestra, in vers. Notorium, circa med. de cohab. cler. & in capite manifesta 2. quæst. 1. Cardin. in Clem. nolentes, in vers. Notarij, numero 1. de heret. Gemin. consf. 54. sub num. 3. versic. restat igitur, Abb. consil. 22. colum. 1. versicul. item, & secundò, lib. 1.* & in nostris terminis plures refert, & sequitur *Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. disput. 37. num. 11.*

Hispalensis Matrimonij de Alcala.

Veneris 15. Iunij 1609.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Remissoria est deneganda super materia articulata, & probata in partibus. Item quando continet magnam inuerisimilitudinem, & quando adest vehemens suspicio calumniæ.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria denegatur super articulis, super quibus in partibus fuerunt examinati testes, quia tunc præsumendum est fuisse examinatos testes magis idoneos.*
2 *Paterna maledictio est perhorrescenda.*
3 *Remissoria denegatur stante inuerisimilitudine materiæ articulatæ.*
4 *Aut saltem tunc est dandus fumus non leuis, quia testes non ita de facili audiuntur contra inuerisimilitudinem.*
5 *Inuerisimilitudo operatur, vt quis non sit admittendus ad probandum.*
6 *Suspicio calumniæ ex quibus deducatur.*
7 *Ignorantia non cadit super eo, quod omnes publicè sciunt.*
8 *Remissoria licet de facili propter suspicionem calumniæ non soleat denegari, tamen secus est, quando suspicio est multum vehemens, & declaratur sub num. 13.*
9 *Suspicio calumniæ quando est vehemens, est necessarius fumus.*
10 *Remissoria super articulis tendentibus ad reprobandum testes non de facili admittitur, quia est materia, quæ sapit crimen, & agitur de detegendo periurio.*
11 *Virginali pudori non congruit, quod inscio patre tractet de se nubendo, & quod scribantur literæ missiuæ amasio.*
12 *Testis vnicus, dato quod probetur quod per metum deposuerit, non inde infertur, quod etiam alij testes deposuerint per metum.*

DECISIO CCCCXIV.

Post plures positiones Domini resoluerunt, Don Philippo non esse dandam remissoriam, nam quoad articulum continentem liberam, & lubentem voluntatem Marchionissæ in contrahendo matrimonium cum ipso, ea fuit pluries in partibus articulata, & 1 plurimi inducti, & examinati testes, quo casu Rota solet denegare remissoriam. *Caput. dec. 5. num. 6. part. 3. & denegauit in vna Veneta illegitimitatis, 23. Iunij 1589. coram Illustrissimo Cardinali Plato, in vna Caputaquensi vnionis 26. Maij 1594. coram R. P. D. meo Decano & in vna Pampilon. decimarum 15. Iunij 1598. coram bon. mem. Orano.* Credendum est enim, quod induxerit, & examinauerit testes, quos habuerit magis idoneos, *Ægid. decis. 38. post princ.* & fecerit meliorem, ac pleniorem probationem, quàm potuerit. *Aym. consf. 134. num. 3.* & tantò minus venit iterum admittendus Don Philippus ad probandum liberum, & lætum animum Marchionissæ, quia ipsemet cum iuramento in iudicio declarauit sciuisse antequam duceret Marchionissam, Marchionem Patrem illi dixisse, quod non nuberet Don Francisco, sed ipsi Don Philippo, & quod nisi ita faceret, eius 2 maledictio super eam caderet: quæ maledictio paterna quantum esset perhorrescenda à filia Virgine, nemo est qui nesciat.

Quoad alium articulum, in quo articulatur testes, qui de metu Marchionissæ in hoc iudicio deposuerunt, prius in alio inter ipsam, & Don Franciscum de Zuniga deposuisse de spontanea, & libera voluntate, visum fuit Dominis ab omni verisimilitudine alie-

alienissimum decem & octo testes pro maiori parte graues, inter quos est etiam Sacerdos, & Parochus in re tam graui, inter magnates, & potentes tam breui temporis spatio in eodem Tribunali contraria deponere fuisse ausos. Qua inuerisimilitudine stante reiiciuntur articuli, & denegatur remissoria, *cap. quia verisimile, de præsumpt. Specul. de probat. §. nunc dicen. n. 1. Rot. decis. 23. de test. in antiq. Than. decis. 86. fuit dictum in Toletana portionis 10. Maij 1595. coram Reuerendissimo Pacensi:* aut saltem debet dari fumus non leuis, quia testes non sunt facilè audiendi contra verisimilitudinem. *Anch. consl. 330. num. 8. ante fin. vers. Quinimò, contra id. Tiraq. in l. si vnquam, in præfat. num. 39. in fin. C. de reuoc. donat.* Et quando est tanta inuerisimilitudo, non admittitur quis ad probandum sine causæ cognitione, *c. super eo, de renunc. Imol. in d. cap. quia verisimile, sub num. 1. vers. quandoque est tanta, & Abb. sub n. 2. vers. quandoque verisimilitudo est maxima.*

3

4

5

6 Accedit vehemens suspicio calumniæ: cùm sit quasi impossibile, quod habeantur testes, qui viderint, legerint, & obseruauerint depositiones decem, & octo testium, & post tantum tempus recordari possint, quid singuli deposuerint.

Augetur magis suspicio calumniæ, quia neque in articulis pro parte Don Philippi exhibitis, neque in interrogatoriis datis in examine Testium Marchionissæ aliqua vnquam facta fuit mentio de contraria Testium depositione, quæ si fuisset vera, proculdubio fuisset opposita, cùm Don Philippus contrà istos testes plures opposuerit exceptiones. Tanto etiam magis, quia petiit restitutionem in integrum aduersus omissam probationem, & tamen in articulis datis in gradu dictæ restitutionis nihil articulauit super prætenso examine.

Nec iuuat allegata ignorantia, quia Don Philippus 12. *Iunij* 1602. fassus fuit coram Ordinario cum iuramento se habuisse scientiam litis agitatæ inter Marchionissam, & Don Franciscum de Zuniga. Nec facit quod non propterea concludatur notiria depositionis dictorum testium, quia Domini nullo pacto adduci poterant, vt crederent quod fuerit actum de validitate matrimonij cum Don Philippo contracti, ipso non solum non citato, sed etiam inscio, præsertim cum articuletur fuisse publicum, & notorium; non enim potuisset ignorare id, quod omnes publicè sciebant. Vndè excluditur præcipuum fundamentum, quòd istas exceptiones contra testes nunquam adduxerit vsquequò de anno 1605. cognouit processum fuisse occultatum, & mirum est, eum sciuisse, quod contineret processus post amissionem, & non antè, quod præbet suspicandi occasionem, fuisse expectatum hoc tempus, quia si fuisset oppositum, ante occultationem ex visione processus statim conuinci potuisset oppositio.

7

8 Et licet Rota non facilè soleat denegare remissoriam propter suspicionem calumniæ, id tamen non procedit, quando suspicio est multùm vehemens, *vt fuit dictum in Cauriensi jurisdictionis 16. Februarij 1587. Coram Oriolens. & in aliis congestis in Cordub. redecimarum 27. Martij 1607. coram R. P. D. meo Coccino.*

9 Ad minùs videbatur Dominis pro excludenda tanta præsumptione calumniæ necessarius fumus. *Cassad. decis. 3. n. 2. de dilat. Put. decis. 366. n. 7. lib. 2.* Præsertim cum articuli tendant ad reprobandum testes, quæ reprobatio sapit quandam naturam criminis, vt dicit *Old. consl. 311.* sub *num. 8.* & de redarguendo ipsos de cōtrarietate, quæ sine periurio contingere non potest. *Menoch. de arbitr. cas. 108. n. 9.* ad quod periurium detegendum non facilè conceditur remissoria. *Put. decis. 18. de dilat. facit dec. Caputaquens. 62. & 63. p. 3.*

10

Nullus autem dat ut fumus, non solum, quod isti testes contrarium deposuerint, sed neque, quod fuerint in dicto iudicio examinati, immò nec quod aliqua lis fuerit cum Don Francisco super matrimonio Don Philippi.

Præterea occultatio processus ex parte Marchionissæ, quando esset probata, nullum præstaret indicium talis depositionis, nec quod fuisset occultatus, ne ea detegeretur, non enim defuisset alia verisimilior ratio, videlicet ne in publicum prodiret, quod virgo talis conditionis non solum inscio, sed etiam inuito Patre procurasset nubere, & misisset apocham propria manu scriptam illi, cum quo cupiebat matrimonio copulari.

11

Non obstat, quòd dicitur, nouercam fateri, se aliàs contrarium deposuisse, quia ipsa dicit, quod metu mariti adducta fuit ad dicendum, se non cognoscere, an apocha esset scripta manu Marchionissæ, non autem dicit, quòd contrarium deposuerit circa metum, & sicut vltrò ipsa circa cognitionem scripturæ dixit se aliàs aliud dixisse, idem etiam dixisset de metu, si contrarium de metu prius deposuisset, *ad l. vni, §. fin autem, C. de cad. tol.* Præterea malè infertur, quod sicut ipsa dixit contrarium, ita & alij testes, præsertim, quia dicit se metu Marchionis mariti territam dixisse, qui metus non cadebat in personis aliorum testium.

12

Articulus concernens absentiam aliquorum testium à loco, vbi ipsi dixerunt, fuisse præsentes, vltra quod non percutit omnes, & ob id est irreleuans, non est admittendum etiam sine fumo, cùm agat de conuincendo testes non solum de periurio, sed etiam de falsitate per prædicta.

Super aliis articulis Domini non fecerunt aliquam vim, & placuerunt dicta per Informantes pro parte Marchionissæ.

CONSVLTVM XLVIII.

De opinione singulari, an tenenda.

SVMMARIVM.

1 *Dubij ratio.*
2 *Quid sit opinio.*
3 *Et quotuplex.*
4 *Responsio.*
5 *Quot conditiones requirantur, vt opinio vnius Doctoris in praxi teneatur.*
6 *Referuntur Doctores, qui hanc sententiam sequuntur.*
7 *Ex quo colligi videatur hæc sententia.*
8 *Videtur esse antiqua praxis schola.*
9 *An in hoc recipienda sit aliquorum limitatio.*
10 *Vel alia limitatio tradita à Corduba.*
11 *Quando limitatio, quam Portellus affert, locum habeat.*
12 *Ratio dictorum generalis.*
13 *Roboratur ex verbis* l. 1. §. neque, Cod. de veteri iure enucleando.
14 *Et ex verbis Cantic. 6.*
15 *Item ex aliis Iuribus, & Doctoribus.*
Quid veritas apud Gellium. ibid.
16 *Obiectio prima comprobata à plurimis Doctoribus.*
17 *Confirmatio obiectionis ex iuribus.*
18 *Respondetur obiectioni, & declaratur, quid, & quando procedat obiectio.*
19 *Secunda obiectio.*

IESVS

IESVS MARIA.

Dubij Ratio.

1 AGITATVR sæpius inter plures difficultas quædam communis, & generalis, ex qua quamplurimarum in materiis diuersis resolutio pendet: an videlicet opinio, seu potius sententia singularis, vnius scilicet tantum Doctoris, tantum robur authoritatis habere possit, vt ipsi conformari quilibet queat, relicta etiam opposita communi. Vidi autem quosdam adeo philautiæ morbo, propriisque affectibus, & passionibus laborantes, vt quamcunque sententiam à Doctore quocunque, etiam exiguæ notæ, aut æstimationis prolatam viderunt, magna obstinatione sectandam crediderint, aliisque idem facere posse, cum notabili animarum detrimento, in publicis etiam congressibus prædicauerint, *nugas tenentes* (vt quondam D. Hieronymus dixit) *& fonte veritatis amisso, falsarum opinionum riuulos consectantes.* Alios verò è contra (etsi pauciores) qui etsi sententiam aliquam à pluribus emeritis, & Sapientibus Doctoribus approbatam cernerent, nihilominus quia pro parte aduersa plures quoque astare videbant, veluti in biuio ancipites manentes, nec operari, nec resolui, nec alteram partem sectari auderent. Pro vtrisque ergo hoc consultum scribam, quia, vt ille quondam, *est modus in rebus*, inhærendo quoad potero, quamplurium Doctorum, recentiorum præsertim, scriptis, & iis, quæ *tom.* 4. *meæ Summæ Quæstionum Regularium, verbo Opinio Regularibus tenenda*, dixi. Præmittendo, vt eo loco *numero* 1. annotaui, quod opinio est *assensus incertus intellectus ad aliquam partem contradictionis, cum formidine contrariæ.* Sic enim habetur non solùm ex Sayro, & Cornejo nostro, quos eo loco retuli, sed ex communi Doctorum, Theologorum, & Summistarum. Item quod, vt in eodem etiam loco dixi, opinio alia est improbabilis, alia probabilis, alia probabilior. Improbabilis est ea, quæ nulli aut debili fundamento, seu rationi innititur; vnde melius sententia falsa, quam opinio dici debet, etiamsi plures authores pro se habeat. Probabilis autem opinio ea est, quæ innititur rationibus, seu fundamentis alicuius momenti; & pro contraria parte nihil euidens, aut conuincens sit. Probabilior verò illa, quæ pluribus, seu melioribus fundamentis innititur. Ita habetur ex Sanchez, Portello, Ioanne Sancio, & Bordono, quos eo loco addidi, & sequuntur communiter Doctores, tam antiqui, quàm moderni, ex quibus vltimis rem exactiùs, & pleniùs tradiderunt Martinus Bresserus Boxtellanus ex PP. Iesuitis, in opere, seu tractatu *de conscientia*, & Candidus Philaletus Clericus Genuensis *in disputatione de opinion. praxi*, tum Matriti ann. 1645. tum Cremonæ ann. 1646. typis edita. Marcus. Vidal *in opere moral. de opinione probabili*, & Iulius Clemens Scotus *in Opusculo de Probabilitate opinionum.*

2

3

Responsio.

4 RESpondeo ergo ad quæsitum. Opinio vnius, & singularis Doctoris teneri in praxi potest, & secundum illam quilibet operari, positis tamen sex 5 istis conditionibus. Prima est, quod Doctor ille sit pius, & probus. Secunda, quod sit doctus, & versatus in illa materia. Tertia, quod rem ex professo, non casualiter, obiter, aut incidenter discusserit. Quarta, quod melius, aut firmius fundamentum, quam alij attulerit. Quinta quod ea opinio non reiiciatur communiter ab aliis Doctoribus vt falsa, seu improbabilis. Maximè sexta, quod ea reprobata non sit ab Ecclesia, Summo Pontifice, aut Sede Apostolica.

Et quidem, quod vnius authoris opinio, seu opinio singularis tantæ authoritatis possit esse, vt eidem conformari aliquis possit eam in praxi sequendo, & secundum ipsam operando, contraria quantumuis communi relicta, communis fermè sententia Doctorum est. Specialiter Angeli, Syluestri, Nauarri, 6 Valentiæ, & Sà, quos refert, & sequitur Sanchez *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 1. *capite* 9. *numero* 7. Merollæ, & Fillincij, & aliorum, quos refert Diana 4. *part. tractat.* 4. *Resolut.* 30. Azorij, Sayri, Vazquez, Villalobos, Ioannis Sancij, Castri Palao, Mascardi, Baldi, Abbatis, Modicij, Baldelli, Azoguidi, Rolandi, Rimini, & aliorum, quos etiam refert, & sequitur Pasqualigus *in decisionib. decis.* 2. *&* 3. Quibus etiam adhærent Montesinos, Tannerus, Granadus, Caspensis, Arriaga, & alij, Tractatus conscientiæ cum S. Thoma scribentes. Bonacina *de peccatis disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 9. *num.* 1. Fauet Naldus *in Summ. verbo Doctor, n.* 4. *& verbo Litigare, n.* 2. vbi *ex decis. Gratinopolitan. Guidon. Pap.* sæpius refert decisum, opinionem vnius Doctoris releuare ab expensis: & sic loquuntur Marcus Vidal *supra, n.* 37. & Iulius Clemens *supra positione* 30.

7 Colligunt communiter DD. hanc sententiam ex D. Th. *quodlib.* 3. *art.* 10. Sed melius notat Candidus Philaletus *in disputat.* relata *de opinion. praxi, quæst.* 8. *in princip.* potius oppositum colligi debere ex S.Thom. quia expresse dicit: *In his, quæ pertinent ad fidem, & bonos mores, nullus excusatur, si sequatur erroneam opinionem alicuius magistri.* Nihilominus efficaciter suadetur. Quia illam opinionem potest homo prudenter sequi, quæ in re incerta habet fundamentum non leuis momenti: sed authoritas vnius Doctoris probi, & pij, docti, & versati in illa materia, quam non casualiter, obiter, aut incidenter discussit, & suam sententiam firmiori, quàm alij fundamento fulciuit, nec in ea ab Ecclesia reprobatus est, aut ab aliis Doctoribus communiter reiectus, est fundamentum non leuis momenti: ergo licitum ipsi conformari, & talis opinio in praxi teneri poterit. Confirmatur, quia in speculabilibus prudenter faciet aliquis, si credat homini probo, pio, cordato, & qui rem scire potuit, dicenti se aliquid vidisse, v.g. Romæ, aut Matriti: ergo etiam in rebus practicis faciet homo prudenter, credendo tali viro, & positis illis circunstantiis. Secundò, 8 quia hæc videtur antiqua praxis scholæ, vt opinio vnius singularis Doctoris reciperetur, etiam contra reliquos omnes, quando scilicet illa habebat præfata requisita. Vnde, vt inquit *suprà* Montesinos, *Diuus Thomas multa scripsit, & docuit contra alios, qui ante ipsum scripserunt, & tamen eius opiniones statim ac ab ipso traditæ sunt, existimatæ sunt probabiles, tum propter eius magnam authoritatem apud omnes Theologos; tum etiam, quia non leuibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum.* Addo ego, quia in ipso exactè concurrebant conditiones adductæ.

9 Neque in hoc recipienda est limitatio, quam tradunt Adrianus, & Corduba, quod scilicet solùm admitti debeat hæc doctrina in iis, quæ pertinent ad ius humanum, non in iis, quæ spectant ad ius diuinum, eo quòd in iuris humani rebus indagandis non requiritur tanta diligentia, ac in rebus iuris diuini. Non inquam est admittenda, quia in vtrisque non est leuis, sed magni ponderis authoritas viri probi, pij, docti, & versati, positis circumstantiis relatis;

atque ita eius sententiæ credi potest. Ita fermè Sanchez, Granadus, Pasqualigus, Bresserus *lib. 3. de conscient. c. 3. n. 39.* & alij.

10 Similiter, nec recipienda limitatur alia eiusdem Cordubæ, quod scilicet doctrina tradita de recipienda opinione vnius tantùm Doctoris, solùm sit vera respectu viri simplicis, idiotæ, aut indocti, non respectu viri docti, qui de ea re iudicare possit. Vt enim bene Sanchez, Granadus, & alij dicunt, esto quod vir doctus rationes examinare, ac ponderare debeat, nihilominus illis examinatis, in re dubia acquiescere poterit sententiæ singulari vnius Doctoris habentis relatas qualitates.

11 Limitatio porrò, quam Portellus *in Dub. Regular. verb. opinio eligenda, n. 4.* affert, scilicet, quod tradita doctrina solum sit vera in casu nouo, nunquam ab alijs disputato; tunc enim solum poterit quilibet acquiescere doctrinæ singulari vnius, non videtur necessaria; tum quia rationes adductæ pro omni casu probant; tum quia quando vnus solus rem disputauit, non habet pro se Doctores in contrarium, ac proinde tunc est certum posse teneri sententiam singularem illius, si non leui fundamento eam fulciat, & dictis qualitatibus sit ornatus. Pasqualigus *supr.* Castrus Palaus *1. part. disp. 2. punct. 1. n. 3.*

12 Generalis porrò dictorum ratio est, quia in eligenda opinione, quam homo prudenter sequi potest, magis attendere debet ad fundamentum, & rationem illius, quàm ad multitudinem authorum illam tenentium. Sic enim Clemens III. aliàs Cœlestinus III. *in c. Capellanus, de feriis*, sequitur quandam sententiam, non quia à pluribus teneatur, sed quia (inquit) *meliori, & subtiliori nititur ratione.* Neque enim homines debent esse veluti pecudes, & oues, aut aues, quæ aliarum nutu diriguntur ambulando, & volando, prout ex Decio *in quodam consilio*, docet pius author Nauarrus *in Man. capite 27. numero 289.* Cum ergo possit contingere, quod vnus author probus, & pius, doctus, & versatus in aliqua materia, quam ex professo, & non casualiter, aut perfunctoriè tractauit, adinuenerit solidius, & firmius fundamentum quàm alij minus pij, & docti, minusque versati in ea materia inuenire potuerunt, proculdubio eius sententia teneri poterit, etiam relicta communi contraria; cum conditionibus tamen assignatis.

13 Roboratur *ex l. 1. §. neque, C. de veteri iure enucleando*, vbi habetur: *Sed neque ex multitudine authorum, quod melius, & æquius est, iudicari debet: cum possit vnius forsan, & deterioris sententia, & multos, & maiores aliqua in parte superare.*

14 Item roboratur, quia Ecclesia est veluti *Aurora consurgens*, vt habetur *Cantic. 6.* id est, progrediens, seu progressus quotidie faciens. Quotidie etiam à Deo illuminatur, propterea enim etiam vocatur *Luna*, quæ semper lumen recipit à Sole. Interdum quoque reuelatur minori, quod maioribus notum non erat. Glossa *in c. ad nostram, de consuetud. verbo incipientibus, cap. esto subiectus, dist. 95.* ex D.

15 Hieronymo ibi: *Si alicui fuerit reuelatum, prior taceat*: & *cap. Si habes 24. quæst. 3.* ex D. Augustino ibi: *Si habes de hac re sententiam certis rationibus, vel Scripturarum testimoniis exploratam, nos quoque docere digneris.* Deinde, *veritas* (vt ait Gellius) *temporis filia est.* Quid ergo mirum quod sententia vnius Doctoris prædictis conditionibus ornati, qualis fuit suo tempore S. Thomas, & etiam D. Bonauentura, præponatur aliis communiter oppositum sectantibus, si temporis cursu magis probata reperiatur.

16 Sed dices primò, contra rationem omnino videri, quod relicta cunctorum sententia, id aliquis sectetur, quod vnus quispiam docuit. Prout probant concorditer Doctores post Bartolum, & Baldum, specialiter Guid. Pap. *dec. 134. & singul. 191. & 212.* P. Gaillus *2. p. obs. 39. n. 27. & obs. 94. n. 18.* Carocius *in tract. com. opin.* Mascardus *de probat. concl. 1138.* Pro quo facit illud Eccl. 4. *Væ soli, quia cum ceciderit, &c.* Vbi hoc, quod est cadere, *soli* tribuitur veluti proprium. Cum paulò ante dixisset, *meliùs esse duos simul quàm vnum*, quod vsurpatur *in c. in omnibus, dist. 81.* & *c. illud 7. q. 1.* Vnde Plinius *in Panegyr. ad Traianum Imperat. Melius*, inquit, *omnibus, quam singulis creditur, singuli enim decipere, & decipi possunt, nemo omnes, neminem omnes fefellerunt.* Et Cicero *1. Tuscul.* inquit: *Omnium consensus naturæ vox est.* Græcorum quoque vetus prouerbium est: *Vir vnus nullus est.* Et proinde prudens est monitum poëticum,

Iudicium populi nunquam contempserit vnus.

17 Pro confirmatione prædictorum multa solent adduci iura *cap. vlt. dist. 20. cap. 5. dist. 64.* & passim D D. Præsertim, quia vbi adest communis opinio Doctorum, ibi dicitur esse ius clarum. Puteus *decis. 123. libr. 3.*

18 Respondetur tamen hæc omnia solum probare, passim, aut crebrò non licere vnius singularis Doctoris sententiam sequi, relicta communi aliorum, vt benè Azor. *tom. 1. constit. moral. lib. 2. cap. 16. quæst. 6.* Imò, vt bene etiam Palaus *suprà*, ex Nauarro inquit, talis Doctor timere debet, *ne lumen, quod sibi esse videtur, tenebræ sint*, non verò, quod in casu, quo vir probus, pius, & doctus, ac in illa materia versatus rem non obiret, aut casualiter tractans, meliori, & firmiori fundamento nitatur, & cum alis circumstantiis relatis, non possit eius sententia teneri, relicta etiam alia communi aliorum.

19 Si autem secundò obiiciatur, quod sententia vnius Doctoris contra cæteros videatur omnino singularis, ac veluti temeraria, ergo non sequenda.

20 Respondeo, quod etsi possit dici singularis, quatenus scilicet singularitas denotat esse tantum vnius Doctoris, non tamen poterit dici singularis, quatenus singularitas denotat aliquid vitiosum, & repræhensibile, de qua in sequentibus. Multo minus debet dici temeraria, quia ad hoc vt talis sit, debet esse non solum in re graui, sed etiam ex leui fundamento. Sic fermè Montesinos post Cordubam, & Vasquez.

21 Prima porrò conditio illa ad hoc, quod opinio vnius Doctoris prudenter teneri possit, videlicet quod is sit *pius, & probus*, assignatur à Nauarro *in Man. c. 27. num. 228.* dum dicit, posse nos sequi opinionem eius, *quem meritò censemus esse virum scientia, & conscientia præditum.* Etenim per *conscientia præditum*, intelligitur *pius, & probus.* Et à Valentia *tom. 2. disp. 2. quæst. 14. punct. 4. dub. 4.* ibi, *quam aliquis probus, & doctus putaret esse veram.* Item à Bonacina supra ibi: *Sufficit authoritas vnius Doctoris valdè periti, & bonæ conscientiæ.* Idem Sanchez ibi: *Vnius Doctoris probi, & docti.* Martinus Bresserus supr. *lib. 3. c. 3.* ibi: *Vnius viri pij, & docti authoritas.* Et Caspensis: *Vnius viri docti, & probi, & rerum moralium bene periti.* Fauent Panormitanus, Imola, & Villalobos, quos refert, & sequitur Castrus Palaus *part. 1. disp. 2. punct. 1. n. 4.* ibi: *Alicuius doctoris pij, & probi.* Ac Pasqualigus *suprà dec. 2. n. 8.* illis verbis. *Si author sit celebris, & bonæ existimationis.*

22 Præ cæteris autem Iacobus Granadus doctus, pius, & modestus author *in 1. 2. S. Thom. controuers. 2. tract. 12. disp. 4. sect. 1.* sic habet ad intentum. *Tertiò ergo maximè attendendum est, vt sit probabilis opinio alicuius viri docti, an ille sit verè in re morali sufficienter instructus, an sit pius, & liber ab*

inordi

inordinato affectu, & denique, an sit cordatus, & minimè singularis in opinando: nam si ista circumstantiæ non concurrant, meritò timeri poterit an in eo, quod modò dicit, habeat sufficientem auctoritatem, vt ego deponam meam conscientiam, & illius doctrinæ adhæream; qui enim non est à passionibus liber, aut frequenter docet opiniones valdè singulares, aut respondere solet audacter sine matura consideratione, facilè me decipere poterit, & consulere rem improbabilem. Et infrà: *Dico ergo breuiter, per se loquendo esse probabilem opinionem quæ habetur in aliquo Doctore ex recentioribus, qui sit doctus in morali Theologia, pius, & minimè singularis.* Inferiùs quoque: *Quibus adde, quod si scirem illum esse singularem, aut præcipitem in opinando, aut amplecti sententias planè improbabiles, non possem tuta conscientia illius opinionem reputare probabilem sine maiori examine, aut consilio, maximè in re graui.* Consonat Bresserus inquiens: *Considerandum est, an is non loquatur magis ex passione, quàm ratione, an non sit præceps, singularis, & audax in sententiis suis.*

23 Vno autem verbo dicerem ego, per *pium*, & *probum* Doctorem intelligi hominem timoratæ conscientiæ. Etenim iuxta Ecclesiastic. 15. *Qui timet Deum, faciet bona.* Et infra: *bibabit illum* (scilicet Deus) *pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum.* Et inferius: *In medio Ecclesiæ aperiet os eius, & adimplebit illud spiritu sapientiæ, & intellectus.* Vnde Ecclesiast. capite 1. *Plenitudo sapientiæ est timere Deum*, seu vt Rabanus exponit: *Quantò quis magis Deum timet, tantò sapientior apparet.* Timoratæ ergo conscientiæ virorum opinio receptibilis erit. Vnde Conradus *de contract. quæstione* 100. & ex eo Candidus Philaletus *disputatione relat. quæstione* 8. nomine literatorum, quibus fidendum est in opinionum electione, intelligunt *timentes Deum*.

24 Quia tamen pro magisterio non sufficit timorata conscientia, sed requiritur doctrina, idcirca secunda conditio Doctoris singularis, vt eius sententia teneri possit, est quod sit *doctus*. Quam assignant Nauarrus, Valentia, Bonacina, Sanchez, Caspensis, Pasqualigus, Bresserus, Vidal, & Granadus relati, & Arriaga *in* 1.2.*disput*.24.*sect*.3. ibi: *Vnius Doctoris ingeniosi, prudentis*, seu vt in principio sectionis dicit: *A viro docto, & prudenti, ac boni nominis.* Montesinos, dum *disput*. 29. *q*.5.*in* 1.2.*S. Th.* inquit: *Potest esse opinio probabilis, quæ vnius viri docti est, etiamsi sit contra reliquos omnes, qui de illa scripserunt; præsertim, quando iste vir doctus pollet ingenij acumine, maturitate iudicij, atque consilij, & clarè soluit argumenta contrariæ partis, neque ex leui fundamento ducitur ad id asserendum.* Huiusmodi autem doctrina, & sufficientia Doctoris debet esse in ea materia, non in alia

25 diuersa. Non enim sufficit ad hoc quod aliquis tenere possit sententiam in materia purè Theologica, quod Doctor illam docens sit celebris Iurista; neque è contra in materia purè iuridica, quod Doctor sit magnus Theologus. Imò etiam, quia sermo est in præsenti non de opinionibus in rebus speculabilibus, sed maximè, & præcipuè in practicis, & operabilibus, circa moralia videlicet, ideo oportet, quod

26 talis Doctor sit doctus in Theologia morali. *Constat enim* (inquit rectè Bresserus supra) *multos insigni ingenio, & doctrina in Theologia Scholastica, parum in morali, ac casibus versatos esse. Quorum proinde authoritas resolutionem casus practici non reddet probabilem, nisi diligenter illum examinauerint.* Infra quoque ad intentum: *Vt quis opinionem reddat probabilem, absolutè debet esse actu, vel potentia probatus Doctor, id est, cum approbatione Facultatem aliquam publicè docuisse, aut calamo, & impressis libris, vel saltem indicari ad id idoneus, idque potentia aliquo modo proxima, habita ratione doctrinæ iam acquisitæ.* Item inferius: *Ad probabilitatem absolutam non sufficere authoritatem cuiuscumque publici professoris, seu lectoris; constat enim aliquos isti muneri non satisfacere, vel quia non satis docti, vel quia in delectu opinionum nimis præcipites sunt, ac singulares.* Adhuc inferius: *Clarius est, non sufficere ad eiusmodi probabilitatem authoritatem Doctoris, idest promoti in aliqua Vniuersitate ad Doctoratum, nedum Licentiati, & Baccalaurei. Nam experientia testatur ad illos gradus promoueri multos tenuiter solida doctrina tinctos: neque isti tituli conferunt doctrinam ex opere operato.* Hæc porrò, etsi ab Authore neotherico dicta, hic placuit adiungere, quia veritatem continent, & vtilia pro dicendis erunt.

27 Tertia autem illa conditio opinionis singularis tenendæ, videlicet quod author ipsius ex professo, non casualiter, obiter, aut incidenter rem discusserit, traditur à Nauarro *in cap. si quis autem, de pænitent. disp*.7. *num*.53. Granado supra relato dicente: *Non posse tutò reputari probabilem opinionem alicuius Doctoris, quando ille non respondet seriò, sed veluti obiter, & parum consideratè: tunc enim illius authoritas non facit sufficientem fidem.* Castro Palao *supra num*.5. dicente: *Vt opinio alicuius Doctoris aduersus communem probabilis censeatur, non sufficit, si perfunctoriè, & incidenter, & occasione alicuius argumenti dicta sit.* Bressero etiam *supra*, cum Nauarro, & Granado sentiente. Et colligitur ex Menochio *de præs. lib*.2. *præs*.71.*n*.59. & Alciato *de præs. reg*.1.*præs*.51.*n*.2. Et Arriaga *supra*.

28 Ratio porro huius conditionis ea est, non solùm quia illa quæ dicuntur incidenter, minùs consideratè dicuntur, & quandoque ex necessitate soluendi aliquod argumentum, pro quo alia solutio non suppetit, sed etiam quia vt Castrus Palaus *suprà* ex Mascardo animaduertit, ea quæ dicuntur incidenter, ad colorem potius, quàm ad probationem dicuntur. Vnde quemadmodum confessio incidenter facta non præiudicat confitenti, vt asserit Glossa *in c. pænitentibus*, 50.

29 *dist*. per DD. *in c. At si Clerici, in princ. de iudic.* ita etiam resolutio incidenter facta non præiudicabit veritati, nec merebitur fidem.

30 Quarta porro illa conditio pro opinione vnius singularis Doctoris amplectenda, communi relicta, scilicet, quod *melius, aut firmius fundamentum quàm alij* attulerit, colligitur satis ex *cap. Capellanus, de feriis*, vbi Pontifex eam sententiam amplectitur, quæ *meliori, & subtiliori nititur ratione* Fauet *l. sed licet*, & ibi Bartol. *ff. de off. Præsid.* Et ita ex Theologis relatis hanc conditionem tradunt Azor. *dict. q*.6. Sanchez *supra num*.9. Palaus *num*.3. Pasqualigus *decis*.2. *num*.5. Caspensis *de conscientia disput*.3.

31 *sect*.1. & alij. Et meritò quidem, quia in hoc casu rectè intrat illud Poetæ: *Non vis, aut numerus melior, sed causa triumphat.* Et ita S. Rota Rom. vt videre est in Robusterio *decis*.501. *post princip. part*.1. *diuers.* Seraphino *decis*.1360.*n*.2. & Eminentiss. Panzirolo in Romana de Ghezzis, 9. *Februar*. 1635. & alibi sæpè, non tam respicit ad numerum authorum, quàm ad rationes eorum: vide Iulium Clementem *supra*.

Quia verò dubitari potest, quodnam censeatur melius, aut firmius fundamentum, seu melior, aut firmior ratio; ideo dicendum, attendendum esse primò, an tale fundamentum sit S. Scriptura, Traditio Ecclesiæ, vel authoritas ipsius desumpta ex definitione aliqua Summi Pontificis, vel Concilij ab eo confirmati; quia ista habent primum locum. Deinde authoritas PP. & DD. aut communis Ecclesiæ sensus, De quo Goratius *in tract. comm. opin. lib*.2. *tit*.9.

& Felinus *in cap. ne innitaris, de constit.* Inter fundamenta verò ex ratione petita, videtur dicendum cum Stephano Natheu. *in tract. de Iustitia vulnerata, part. 2. tit. 5. cap. 5.* quod *illa ratio efficacior habeatur, quæ est secundùm ius naturale, quàm quæ est secundum ius ciuile; item illa est efficacior, quæ est secundum ius Diuinum, quàm quæ est secundùm Canonicum; item illa, quæ est secundum æquitatem scriptam, quàm quæ est secundum rigorem; item efficacior est, quæ secundum mentem, quàm quæ secundum verba; item potior illa, quæ est secundum verba, quàm quæ est secundum similitudinem, quæ fallax est, vti & illa, quæ fit per incertam rationem; item euidentior est illa, quæ est secundum regulam iuris, quàm ea, quæ tenet, vt sit speciale.* Hæc ille, quæ rectè intellecta satis sunt ad intentum.

33 Quintam conditionem requisitam ad hoc, quod opinio singularis teneri possit, videlicet, quod ipsa non reiiciatur communiter ab aliis Doctoribus, vt falsa, seu improbabilis, assignant Bresserus, Caspensis, & fauet Sanchez *suprà n. 11.* maximè verò Azorius *d. q. 6.* dicens: *Animaduertendum tamen, quod quando vnus, vel duo, vel tres classici Doctores contra communem sententiam opinantur, non continuò esse adhærendum, quia tres, quatuorve sint; videndum enim est an post eos etiam alij plures scripserint, qui eos communi consensu refellant.* Ex hoc enim sequitur multò magis, & à fortiori, vt dicitur, id esse dicendum, quando sententia est vnius solius Doctoris. Cuius

34 conditionis ratio ea esse potest, quod casu quo opinio vnius Doctoris ab aliis communiter reprobetur, iam debet censeri omnino singularis, ac vitiosa; & author illius is, de quo *in Ps. 79.* dicitur: *Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam.* Alij *fera agrestis.* D. Hieronym. *Omnes bestiæ agri.* Quia scilicet tantum damni facere conscientiis potest iste solus, quantum plures simul. Vnde Hugo hunc locum interpretatur de superbo, quia superbus sit *aper*; id est asper; singularis in opinione, *ferus* in disputatione, siue locutione. Pro quo facit

35 illud Ioannis Cassiani *lib. 5. cap. 13.* *Quidquid extra consuetudinem præsumitur, vsumque communem, vt vanitatis, & gloriæ, atque ostentationis verbo pollutum, antiquissima Patrum traditio tenet.* Vnde de tali vitiosè singulari opinione rectè *de constantia cap. 5. & 6.* Lipsius: *Et vana rationis imago, & vmbra malè consulens, malè iudicans.*

36 Sexta etiam conditio pro opinione singulari contra communem tenenda, scilicet quod non sit reprobata ab Ecclesia, Summo Pontifice, vel Sede Apostolica, est de mente Suarez in *1. 2. disp. 12. sect. 6. num. 11.* vbi ponit exemplum in opinione illa de absolutione absentis reprobata à Clement. VIII. Sanch. *supra n. 11.* vbi ponit pro conditione opinionis probabilis, quod non contineat errorem, quod est dicere, ne sit ab Ecclesia reiecta. Palai *suprà num. 4.* Caspensis etiam *supra, §. vnde infero*, & Bresseri *supra §. ex quibus.* Arriagæ etiam *suprà.* Et ratio est, quia si opinio singularis definit esse probabilis eo, quod sit

37 communiter reiecta ab aliis DD. vt dixi, multò magis id erit, quando fuerit reiecta ab Ecclesia, aut Sede Apostolica, quæ maioris authoritatis est quàm consensus DD. Sedes enim Apostolica comparatur horologio Solis, quod est mensura horologiorum pulsantium, scilicet Doctorum opinantium, vt dicebat Seneca.

38 Hoc porrò, quod dixi de tenenda, vel sequenda opinione singulari alicuius Doctoris, si tamen habeat conditiones, seu qualitates designatas, maximè procedit, quando talis opinio singularis fauet causæ piæ, qualis est, quæ fauet iuramento, *argum. c. quamuis, de pact. lib. 6. & capit. cum contingat, de iureiur.* Matrimonio, doti, testamento, aut libertati, *l. quoties dubia, ff. de reg. iur. cap. fin. de re iudic.* aut aliis piis, & religiosis rebus, *l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun.* Aut pupillo, viduæ, peregrino, aut alteri personæ miserabili, *argum. totius dist. 85.* Qualis etiam est, quæ priuato fauet contra fiscum, cum fiscus in delicto priuati fundatur, *l. non puto, ff. de iure fisc.* Item generaliter cum agitur de valore actus, *l. quoties, ff. de*

39 *reb. dub. l. quoties, ff. de verb. significat.* & aliis iuribus, Nauarrus *supr. n. 287.* Villalobos *tom. 1. summ. tract. 1. difficult. 7.* noster Petrus Cornejo *in 1. 2. S. Thom. circa q. 19. tract. 8. disp. 3. dub. 6.* Castrus Palaus *sup. n. 12.* & alij, quos refert & sequitur Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 18. num. 7.* loquens maximè de casu matrimonij dubij.

40 Procedit etiam tradita doctrina, quando Doctor, qui consulitur, vel qui opinionem singularem docet, est vir spiritualis, Deum assuetus media oratione consulere in rebus dubiis. Pro tali enim stat præsumptio, cum non constat de opposito, quod eius sententia sit probabilis, & secundum Deum, & rationem regulata. Etenim *in Eccles. 37.* habetur: *Anima viri sancti enunciat aliquando vera, quam* (id est plusquam) *septem circumspectores in excelso ad speculandum*; id est, *plusquam multi Doctores qui sedent in Cathedris, vt circumspiciant, id est speculentur veritatem*, vt exponit Cornelius. Anima enim sancta pe-

41 culiariter illustratur, & dirigitur à Deo, prout constat ex iis, quæ de Antonio scribit Athanasius; de Hilarione Hieronymus; de S. Francisco Bonauentura; & de Sancta Theresia, ac B. Virgine Magdalena de Pazzi, qui earum vitam scripserunt. Et generaliter colligitur ex D. Basilio *in proœm. in Isaiam*, & S. Maximo *centur. prima de charit. c. 95.* & pluribus aliis. Et ex eo, quod veritas non de riuulis, sed

42 de fonte hauriri debet, Deo scilicet, qui est prima veritas.

43 Procedit quoque tradita doctrina, quando Doctor, qui consilium dat, vel scribit, est veritatis amator,

44 non vanitatis, aut alicuius inanis gloriæ cupidus. Qui enim veritatis amator est, lucem habet in agendis specialem. Hinc Christus Ioan. 17. dicebat: *Omnis, qui est ex Veritate audit vocem meam.* Plato etiam *lib. 5. de legib. veritas hominibus ad omnia bona dux est.* Philo quoque: *Veritas est facultas res obumbratas in lucem producens.*

45 Ex opposito autem, qui vanitatem sectatur, in tenebris ambulat, nec veritatem assequi potest; quia vanitas ipsa falsitas est, & mendacium. Hinc Exodi 20. illud, *non assumes nomen Dei tui in vanum*, idem est ac, *ad mendacium.* Et ita alij vertunt, *non periurabis*, id est, non mentieris. Sic Æneid. 2.

46 *Finxit vanam etiam, mendacemque improba finget.* Vnde rectè Philosophus quidam mundum definiens inquit: *Est schola vanitatis, forum impostorum.* Si ergo Doctor, vel Magister de re aliqua inquisitus, veritatem, non vanitatem, pro scopo habebit, à prima veritate de veritate illuminabitur, & eius sententia veritatem assequetur.

47 Ex dictis porrò elicitur eos, qui singularem alicuius Doctoris sententiam præfatis conditionibus non munitam sequuntur, in rebus ad mores spectantibus, contra conscientiam omnino agere, nec tutos dici posse. Sic colligitur ex Salone *2. 2. q. 63. art. 3. controuers. 2.* dicente eos, qui in rebus moralibus parum versati sunt, non posse tuta conscientia, quod in vno, vel altero Doctore inuenerint, sequi. Et supponunt ex relatis Doctoribus Montesinos *supra, §. ex quibus*, Granadus *num. 10.* Nauarrum sequens, *§. quinto hæc*, verbis quæ ex ipso retuli, *eod. num.* & Caspensis etiam *supr. §. vnde infero.* Et

48 ratio in promptu est, quia talis opinio non est probabilis,

bilis, imò non tam opinio, quam sententia falsa, si quidem opponitur communi, cui cæteris paribus, est inhærendum. Vt enim Ioannes Maior *in 4. q. 3. prolog. concl. 5.* inquit, duobus circumspectis maior fides datur, quam vni, tribus, plusquam duobus, quatuor plusquam tribus. Vnde de illo, qui sequitur opinionem singularem, quando non concurrunt in

49 illa conditiones assignatæ, dici potest illud Ecclesiastici 10. *Qui cito credit, leuis corde est, & mirabiliter.* Et illud Senecæ *in prouerb. Ad pœnitendum properat, cito qui iudicat.* Prouerbialiter etiam de talibus dicitur, *quod ad primam tabernam subsistunt*, quia scilicet sine delectu opinionum operantur. Verendum etiam est, ne illis aptetur illud Isaiæ. 30. in principio: *Væ*

50 *filij desertores, vt faceretis consilium, & non ex me.* Et infra: *Os meum non interrogastis.* Ac maximè illud Apostoli 1. ad Timoth. 4. *Sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacernabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.* His enim verbis carpuntur à Paulo illi, qui temerè, & sine delectu, provt eos agit libido, seu inordinata aliqua cupiditas, quærunt sibi Doctores ad suos pruritus, & desideria accommodatos; non qui verbo mordeant, & abradant vitia, sed qui vitiis adblandiantur, aures scalpant, & omni cubito puluillum assuant, dum noua, curiosa, voluptaria, & mellita suadent.

51 Infertur pariter, Doctores illos, qui singulares istas sententias vel ore, vel scripto proferunt, grauiter quoque peccare, & in statu damnationis esse, donec palinodiam cantent, & ea, quæ dixerunt, vel scripserunt, quoad fieri poterit, retractent. Ita enim supponunt authores relati, Nauarrus *supra num. 158.* Suarez etiam *sup. num. 9.* dicens: *Tenetur præceptor saniorem, & veriorem doctrinam docere, in quo potest per gradus peccare, iuxta materiæ qualitatem.* Bresserus quoque *supra cap. 4. in fin.* inquiens de similibus: *Merentur etiam censuram alteuius temeritatis, & arrogantiæ, qui tam libenter, & facilè ob leuem aliquam rationem, ac speculationem dicunt aliquid paradoxum, & alienum à communi hominum sensu, præsertim in moralibus, & sacris.* Cu-

52 ius rei ratio iam assignata est, videlicet quia tales singulares sententiæ non sunt probabiles opiniones, sed inprobabiles, & falsæ, scandalum, & offendiculum animabus infirmorum præbentes. De quibus Doctoribus loquitur Apostolus 1. *Corinth.* 8. ibi: *Videte, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis.* Et infra: *Et peribit infirmus in tua*

53 *scientia, frater, propter quem Christus mortuus est? Si autem peccantes in fratre, & percutientes conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis.* Quondam etiam de illis prophetatum erat cap. 13. Ezechielis:

54 *Vident vana, & diuinant mendacium dicentes: Ait Dominus, cùm Dominus non miserit eos: & perseuerauerunt confirmare sermonem.* Et infra, *Ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus. Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, & diuinant mendacium: in concilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: scietis, quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum.* Et infrà: *Væ qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, vt interficerent animas, quæ non moriuntur; & viuificarent animas, quæ non viuunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad puluillos vestros, quibus vos capitis animas volantes, & dirumpam eos de brachiis vestris, & dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum. Et dirumpam ceruicalia vestra, neque erunt vltra in manibus vestris ad prædandum, & scietis, quia ego Dominus.* Circa quæ Theodoretus & alij: *Puluillus,*

55 inquiunt, *& ceruical sunt molles, & blandiores sermones ad lucrum compositi, qui ad tempus titillant auditum, sed animas euertunt.* Sic & Gregorius

56 18. *Moral. cap. 4.* *Quisquis*, ait, *male agentibus adulatur, puluillum sub capite, vel cubito iacentis ponit; vt qui corripi ex culpa debuerat, in eo fultus laudibus molliter quiescat.* Ergo ad intentum, consuere puluillos, & ceruicalia, est adagium significans palpare, & adulari; quod faciunt mali Docto-

57 res, dum singulares illas opiniones, quas dixi, se consulentibus proponunt. Etenim, vt Plutarchus *lib. de discrimine adulatoris, & amici*, adulationes similes sunt pulvillis, & ceruicalibus, quæ cum videantur incumbentium capitis resistere, & reniti, cedunt magis, & obsecundant. Sic enim & adulator assumit fucatam dicendi libertatem, & subinde quædam carpit, & reprehendit, videturque attolli, & tumere, vt subsidens, & contrahens sese capiat, & pariter abripiat in ipsum se conjicientem. Et hoc est, quod subdit Propheta, *ad capiendas animas.* Simili phrasi Plautus, & alij dicunt, *consuere dolos, fraudes, mendacia.* Sic ex Origene, Theo-

58 doreto, Hieronymo, & aliis moderni Expositores. Quibus addendum illud D. Hieronymi ad Eustochium epist. 19. *Quoniam mel in Dei sacrificiis non offertur, nimia dulcedo arte mutata est, & quadam, vt ita dicam, piperis austeritate condita. Apud Deum enim nihil voluptuosum, nihil tantum suaue placet, nisi quod in se habet mordacis aliquid veritatis.*

59 Militant etiam contra Doctores istos opiniones singulares consulentes quamplurima, quæ ex PP. Doctoribus, & Philosophis contra nouitates, & nouitatum amatores scribentibus cunctis vulgaria sunt. Quale est illud D. Bernardi *epist. 174.* Nouitas est *mater temeritatis, soror superstitionis, & filia leuitatis.* Et Baldi *cons. 111. lib. 2.* dicentis: *Rarò benè loquitur, qui contra omnes loquitur.* Sed sufficeret illis

60 etymologia nominis *nouitas*, quæ est *non veritas*, & illud Ciceronis 2. *de diuin. Eumque, quem tibi rei nouitas attulerit, natura ratione depellito.* Ac præsertim, quæ celebris valde author Vincentius Lirinensis aduersus prophanas nouitates egregiè scripsit, Quæ etsi præcipuè hæreticos *nouantes*, seu *nouatores* tangant, non idcirco Catholicos singularium opinionum studiosos præseruant.

61 Ex his autem, quæ adducta sunt, facile erit de quibusdam neothericorum sententiis inter singulares recensitis iudicium ferre, & an probabilitatis, seu potius improbabilitatis notá censeri debeant, disquirere. Et primò quidem Ioannes Azorius in superioribus relatus *d. tom. 1. inst. moral. lib. 2. cap. 16. q. 6.* postquam dixit, in foro conscientiæ licere *contra communem opinionem vnius tantùm classici authoris sententiam tenere*, explicare volens, quales sint huiusmodi singulares opiniones, sic habet, quæ in præsenti referenda, & enucleanda erunt pro maiori firmitate eorum quæ dixi. *Ponamus exemplum: Communis opinio est, Beneficium Ecclesiasticum, quamuis tenue, & exiguum, nos vinculo iuris obstringere, itavt totum diuinum officium persoluere debeamus: contra quam opinionem sensit, & scripsit Sotus ea ratione ductus, quod beneficium propter officium confertur: ergò, si tenue est, & exiguum, nulli subiicit obligationi possessorem, quæ preces horarias recitare cogatur. Et certè quibusdam valdè probabile videtur, quod Sotus ait, quod sanè si quispiam sequeretur, non*

62 Ee 4 condem

60 *condemnarem. Præterea communis est opinio, peccatum lethale contrahere, si quis matutinis precibus non peroratis, & absque iusta, & debita causa faciat Missæ sacrificium. Contra quam sententiam Sotus lib.10. de Iust.q.5. art.4.concl.2. & in 4.dist.13.q.2. art.2.ad finem scripsit, negans lethale in ea re peccatum inesse: eo quod tale quippiam nec ex iure colligatur, nec ex vsu, & more, nec ratio efficaciter comprobetur: quia non omnes consuetudines tanti sunt ponderis, & momenti, vt violatores earum tanquam reos peccati lethalis condemnent. Negari non potest, quin Soti sententia sit mediocriter probabilis, nec facilè, & citò condemnanda, nisi vbi Episcoporum constitutiones sanciuerint, ne quis matutinarum precum non absoluto penso rem diuinam faciat. Insuper, vt exemplo quorundam vtar, est omnium ferè communis sententia, constitu-*
64 *tiones Pontificias, quas Bullas vulgò nominamus, si in Curia Romana promulgentur, omnes vbique locorum tenere, itavt vniuersi eas obseruare debeant. Contra quam opinionem scripsit Sotus, probans eas vbique terrarum vim obligandi non habere, nisi in singulis Prouinciis Antistitum operâ, & curâ denuncientur. Et Sotum secuti sunt alij, & id ipsum ante Sotum tradiderant Angelus, & quidam alij. Sanè mihi in hac re opinio communis semper visa est, non solùm tutior, sed verior etiam, & certior, & in agendo amplectenda. Veruntamen aliquos nonnunquam audiui dicentes, dubitari non posse, quin opinio Soti aliqua probabilitate innitatur, quippe quæ non ipsius duntaxat Classici alioquin auctoris, sed Angelici quoque, & quorundam aliorum auctoritate, & testimonio muniatur. Ex quo efficitur, inquiunt, vt si quis eam fuerit in agendo secutus, in foro conscientia nullum temeritatis, aut imprudentia crimen incurrat. Cæterùm aliter ego dicendum existimo; si quis Soti in hac parte sententiam sequatur, iustam excusationem non habet, quia, vt suo loco fusius explicabo, probabilis opinio Soti non est, nisi quando Pontificia constitutiones vsu receptæ non sunt, quamuis alioqui in Romana Curia publicè promulgatæ. Item communis est Theologorum opinio, Missæ sacrificium certi, ac finiti esse fructus & ponderis, ac proinde pro pluribus oblatum minus singulis prodesse, quàm si*
65 *pro vno tantum offerretur. At Caietanus tom.2. opuscul.tract.3.quæst.2. & quidam alij, de quibus Herueus quodl.10.q.13.censent, non esse certa, & finita efficacia per se, sed infinita, finiri tamen eam in iis pro quibus offertur, & ipsi non offerunt, sola Christi Domini voluntate; in iis verò pro quibus offertur, & ipsi sunt offerentes, finiri pro maiori, minoriue eorum studio, & affectu, & quando pro his offertur, etiamsi pro multis offeratur non minus singulis prodesse, quam si pro vno tantum offerretur. Mihi semper verior est visa prima*
66 *sententia; sed, vt aliqui sentiunt, Caietani opinio sua probabilitate non caret, vt suo loco explicabo. Insuper communis omnium opinio sentit irregularitate affici, si quis vt innocentem parentem, vxorem, aut filium, immò etiam cognatum, vicinum, amicum, aut etiam extraneum defendat ab iniqua morte, occiderit eum, qui per iniuriam in aliquem ipsorum irruit; at Couarruuias Fortunium sequutus probabiliter censuit in nullam irregularitatem incurrere. Item constans est omnium sententia, irregularitatem contrahere, si quis occiderit furem, vt res suas tueatur, & seruet. Couarruuias oppositum tradit, certè in vtraque quæstione eum, qui, vt probabilem sententiam Couarruuiæ sequeretur non damnarem. Et idem dicendum de Clerico, qui ne patria euerteretur ab hostibus, aut ne exercitus Christianorum deleretur, aut ne Rex, vel Princeps necaretur, hostem occideret, communis opinio sentit eum in irregularitatem labi; at Couarruuias putat oppositum esse valdè probabile, quamvis contra eum facere videatur, quod respondet Pontifex in cap. Petitio, de homicid.*

67 Hanc ergo Azorij doctrinam enucleando, primò negari non potest, probabilem esse illam opinionem, quam ex Soto refert, scilicet, quod clericus (qui alias non habet ordinem sacrum, Subdiaconatus saltem) habens beneficium perexiguum, & tenue, non teneatur totum officium canonicum, seu horarum canonicarum recitare. Ita enim tenent ex probabili fundamento non solum Sotus, sed etiam Lessius, Ledesma, Malderius, Aragonius, Rodriguez, & Molfesius, quos refert Diana *part.2. tract.12. resolut.9.* item Palacios, & alij, quos refert Sanchez *tom.1.consil.moral.lib.2.c.2.dub.66.* Quod tamen non tollit maiorem probabilitatẽ, & securitatem oppositæ sententiæ, pro qua sunt multò plures authores apud eosdem Dianam, & Sanchez, & Anellum *de Horis canonicis cap.5.dub.5.* apud quos etiam quodnam sit beneficium tam tenue, vt excuset à totali obligatione secundum opinionem probabilem?

68 Similiter secunda illa opinio Soti ab Azorio relata, & ab ipso *mediocriter probabilis* appellata, scilicet quod non sit peccatum mortale dicere Missam ex rationabili causa, non recitatis matutinis, non solùm *mediocriter probabilis*, sed satis probabilis his temporibus est, quam ex eodem Soto, Suarez, & aliis secutus sum *in mea Summa, tom.1. cap.21. numero 3.* Vbi etiam ex Syluestro, & aliis, quod ad minus erit peccatum veniale id facere sine rationabili causa.

69 Circa tertium, quod tangit Azorius de obligatione obseruandi Constitutiones Apostolicas, seu Bullas Pontificias, quamuis plura dici possent, quæ sæpiùs diuersis in locis tetigi, hoc solùm pro præsenti dicam, videlicet mihi certum videri eas in foro conscientiæ non obligare nisi ipsarum notitia habeatur; promulgatio enim intrinsecè requiritur pro legis obligatione; in foro autem externo, cum Summi Pontifices in eisdem Constitutionibus dicere soleant, quod publicatæ in locis publicis Romæ singulos per orbem astringant, non videtur id negari posse. De hac tamen materia latius Vasquez *in 1.2.disp.156.* Auersa *in 1.2.q.95.* & Diana sæpiùs, scilicet *part.1. tract.10. Resolut.8. & 9.* & *part.4. tract.4. Resolut.127.* & *part.5. tract.14. 14.Resol.25.* post plures alios, quos refert.

70 Circa quartum porrò, de quo Azorius, videlicet de valore sacrificij Missæ quantum ad applicationem pro multis, an scilicet sit finitus, vel potius infinitus, etsi multa etiam dici possint, credo tamen ad sufficientiam dixisse *4. tom. mea summa, verbo*
71 *Missa, num.2. & sequentibus.* Solum in hoc loco dicam, quod licet sententia affirmans valorem sacrificij Missæ infinitum esse, ac proinde applicatum multis, singulis prodesse, ac si pro ipsis solis applicaretur, itavt propterea Sacerdos plura stipendia pro Missa accipere possit, probabilis indicetur, attentis fundamentis, quæ habet; nihilominus stante declaratione S.Congr.Concilij, quam *eo verbo Missa, n.10.* retuli, vbi vocatur *terrimus abusus, à Christiana Republica conuellendus, atque eradicandus*, iam non est ad praxim reducibilis, seu practicabilis. Pro quo notandum id, quod pro præsenti consulto, & aliis occasionibus est valde necessarium. Quod non omnis opinio speculatiuè probabilis potest practicari, seu ad praxim reduci. Stat namque quod aliqua opinio in se probabilis sit, nihilominus quod accedente præcepto, seu mandato Superioris id prohibentis, practicari non possit, aut ad praxim reduci, ac per consequens practicè probabilis amplius dici non possit. Quarum opinionum plura exempla affert Castrus Palaus *part.1. oper.moral.disp.2.punct.5. n.6.* Et indicat Suarez inferius referendus loquens de opinione illa antiquata (si nomen opinionis mere

merebatur) de absolutione absentis per litteras; dato enim (exempli causa) quod illa ante decretum Clementis VIII. apud aliquos esset probabilis, modo tamen talis non est, sed *falsa, temeraria, & scandalosa*, vt Pontifex decernit. Idem dici deberet casu, v. g. quo Summus Pontifex, aut alius legitimus Superior prohiberet practicari aliquam opinionem, quæ aliàs probabilis censebatur, vt sæpiùs facere solet S. Congregatio Eminentiss. DD. Cardinal. in diuersis materiis: tunc enim talis opinio, esto in se probabilis sit, non est tamen ad praxim reducibilis, propter extrinsecam Superioris prohibitionem.

72 Ex quo sequitur conciliatio duarum sententiarum, quæ sunt circa hanc difficultatem, an omnis opinio sit speculatiuè probabilis. Prima enim, quæ est ferme communis, & præsertim Gersonis, Nauarri, Suarez, Salas, Lessij, Garziæ, Becani, & Merollæ, quos refert Pasqualigus *decis.* 362. *numero* 1. quibus etiam adhæret sæpius Sanchez, & alij, negat omnem opinionem speculatiuè probabilem esse talem practicè, aut in praxi. Secunda verò, quam tenent Ioannes Sancius *in suis selectis, disp.* 53. *numero* 11. Pasqualigus *supra*, & Pellizzarius *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap.* 1. *sect.* 2. *numero* 129. affirmat omnem opinionem speculatiuè probabilem,

73 esse etiam in praxi, seu practicè probabilem. Conciliantur namque hæ duæ sententiæ, ita vt prior sit vera attendendo non solùm ad principia intrinseca probabilitatis alicuius opinionis, quæ sunt fundamenta, quæ pro illa sunt, & authoritas DD. qui illam tenent; sed etiam ad extrinseca, scilicet præceptum, vel prohibitionem Superiorum, consuetudinem, legem, &c. in hoc enim sensu manifestum est aliquas opiniones speculatiuè probabiles non esse tales in praxi, vt dixi, propter præceptum, vel prohibitionem Superiorum. Posterior autem sit vera attendendo solùm ad probabilitatis opinionis, hoc enim modo considerata opinione, ea quæ est speciatiuè probabilis, etiam est in praxi talis, quia praxis oritur ex speculatione tanquam effectus ex causa, & sequitur naturam ipsius: quod est fundamentum Ioannis Sancij, & aliorum.

74 Circa quintum de irregularitate ex homicidio in defensionem facto, quod etiam tangitur ab Azorio supra, sufficienter dixi *tom.* 4. *summæ, verbo Bannitus, verbo Bellum, verbo Homicidium,* & *verbo Irregularitas, num.* 56. & sequentibus.

75 In hac tamen materia irregularitatis ex homicidio videtur extare congruum exemplum de eo quod in superioribus dixi, scilicet quod tunc opinio vnius authoris singularis poterit haberi vt probabilis, etiamsi sit contra communem aliorum, quando ea, & non leui nititur fundamento, & ab aliis communiter non reiicitur. Etenim singularis sententia fuit P. Vazquez asserentis irregularitatem ex homicidio iustè facto, quæ vocatur ex *defectu*

76 *lenitatis*, & contingit quando quis publica authoritate occiditur, vt malefactor, non incurri nisi ab iis, qui concurrunt ad talem occisionem, vt ministri publici iustitiæ, & non ab iis qui concurrunt vt personæ priuatæ, eo quòd iura imponentia talem irregularitatem solùm loquuntur de prioribus, non de posterioribus. Quia etenim fundamentum hoc non est leue, cum certum in iure sit nullam irregularitatem incurri nisi sit in ipso iure expressa; & ex alia parte hanc sententiam postea secuti sunt Turrian. *de censur. lib.* 9. *disp.* 66. *dub.* 3. Gaspar Hurtadus *disp.* 2. *de irregul. diff.* 11. *num.* 39. Diana *p.* 2. *tract.* 5. *resol.* 79. *& in addit. ad* 2. *p. resol.* 15. *& expressius* 5. *part. in addit. ad resol.* 46. *tract.* 5. ac Celestinus *in compend. Theolog. moral. tract.* 4. *c.* 5. *q.* 1. ideo videtur probabilis, non obstante quod contraria communior valde sit, & propterea illam secutus sim *tom.* 3. *summæ, verbo Irregularitas, num.* 21. 22. *& sequentibus.* Ex dicta autem opinione probabili sequitur etiam probabilis resolutio ad plures casus conscientiæ, de quibus relati Authores, Diana præcipuè.

77 Suarez etiam loco relato superiùs, scilicet in *p.* 2. *disp.* 12. *sect.* 6. affert aliquot exempla, in quibus opinio minus probabilis, relicta probabiliori, teneri possit, quæ etiam deseruiunt ad intentum. Primum est de opinione illa quorumdam, quod scilicet absens posset in casu necessitatis Sacramentaliter à peccatis absolui, quam dicit olim probabilem fuisse non paucis, licet modò standum sit Diplomati Clementis VIII. circa hanc rem editi. Cæterum,

78 quidquid sit de antiqua probabilitate huius opinionis, siue à multis, siue à paucis ea recepta fuisset, certum est his temporibus nullatenus amplectendam esse, propter decretum Clementis VIII. emanatum die 26. Iunij 1602. vbi eam damnat vt falsam, temerariam, & scandalosam, ac prohibet ne deinceps doceatur, defendatur, aut imprimatur, sub pœna excommunicationis Papæ reseruata, his verbis apud Quarantam *in summ. Bullar. verb. Confessio Sacramentalis*, & alios. *S. D. N. auditis votis*, &c.

79 *hanc propositionem, scilicet Licere per literas, seu internuntium confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit; præcepitque ne deinceps ista propositio in publicis, priuatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, néve vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur: quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, etiam S.R.E. maiori Pœnitentiario, nisi à pro tempore existenté Romano Pontifice absolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis subiaceat.*

80 Ex his porrò magis firmatur id quod dixi *supra num...* de sexta conditione requisita pro opinione singulari vnius Doctoris vt probabili habenda, videlicet, quod talis opinio non sit à Sede Apostolica reprobata. Si enim opinio ista de absolutione absentis per litteras, quamuis à multis probabilis reputaretur, nihilominus accedente postea Clem. VIII. decreto relato, iam nullo modo est probabilis, sed *falsa, temeraria, & scandalosa*, multò minùs opinio singularis ab vno solo Doctore promulgata, probabilis erit, si à Sede Apostolica (quæ est veluti lapis Lydius probationis, vel reprobationis sententiatum) reprobetur, aut improbabilis, seu falsa declaretur.

81 Secundum exemplum, quod affert Suarez, est de opinione illa, quod scilicet possit absolui Sacramentaliter aliquis, qui nullo modo confiteri potest, & solùm signa contritionis dedit. Sed de ea dixi *tom.* 3. *summæ quæstion. regul. verbo Confessio, n.* 9. *& sequentibus*, ex doctrina D. Cardin. Lugo, P. Dianæ, & aliorum, vbi etiam de aliis casibus similibus. Et sanè negari non potest, quin probabilis valdè sit, siquidem extremæ necessitati spirituali proximi succurrit, & nullum incommodum in praxi continet, ac à multis docetur, & practicatur.

82 De aliis quoque opinionibus, quæ vulgò vt probabiles censentur, loquendo primò occurrit in materia Sacramentorum illa quæ asserit posse in articulo mortis

mortis non Sacerdotem, seu etiam Laicum se ipsum communicare; ac etiam in eodem articulo, seu extrema necessitate aliis ministrare Sacram Eucharistiam. Quia tamen de huius opinionis probabilitate sufficienter dixi *eo 3. tom. summa, verbo Eucharistia quoad regulares, num.* 15. ideo solùm addendum, quod cum hæc sententia valdè faueat saluti animarum, quæ pendere potest ex receptione venerabilis huius Sacramenti in ea extrema necessitate; siquidem, iuxta S. Thomæ, & aliorum sententiam, confert aliquando primam gratiam, & remissionem peccatorum mortalium, & ex alia parte iura, quæ hanc facultatem solis Sacerdotibus tribuunt, intelligi possint extra casum dictæ extremæ necessitatis, non videtur negari posse, esse probabilem; præsertim cum plures Doctores pij, & docti, quos eo loco retuli, eam sequantur. Etiamsi Bordonus nouissimè *in Sacro Tribunali, c.* 22. *n.* 42. eam vocet valdè præiudicialem *iuri Sacerdotali.*

83

84 Secundò, sententia illa, quæ habet, opinionem Glossæ præferendam esse communi, prout tenent Baldus *in l.* 1. *ff. de vulg. & pup. & l. cum hæreditas, C. depos. & l. fin.* §. *necessitate, C. de bon. quæ lib. & l. precibus, C. de impub. & aliis subst. & cons.* 398. *lib.* 1. *& consil.* 159. *lib.* 2. *& consil.* 450. *eod. lib.* Bartolus *in l. vt vim, ff. de iust. & iur.* Iason *ibid.* Decius *consil.* 23. *circa fin.* Curtius iunior *consil.* 160. *num.* 12. Ferrettus *consil.* 43. *num.* 3. Ceuallos *lib.* 3. *de comm. opin. cap.* 8. *num.* 2. Butrius relatus per Angelum *in leg.* 1. *C. qui per. sua iurisd.* Villalobos 1. *p. summa, tract.* 1. *diffic.* 4. *num.* 6. Modicius *in* §. *lex est, dub.* 52. *num.* 2. *& in* §. *Prudentum responsa, dub.* 6. *num.* 10. vt puto est falsa, & vt rectè Pasqualigus *suprà decis.* 4. ex illis opinionibus, quam sine discussione Doctores sequuntur. Ratio est, tum quia glossa est quidam Doctor particularis, cuius authoritas non est tanta, vt præferri iure debeat communi sententiæ Doctorum: tum quia sæpè relinquitur, reiicitur, & impugnatur à Doctoribus. Ergo saltem iuxta communem praxim opinio Glossæ non debet præferri communi sententiæ. Vt enim habet vulgaris versiculus,

Practica est pluris quàm tota scientia Iuris.

85 Tertiò, in materia Officij Diuini, seu Horarum Canonicarum, sententia Philiberti Marchini *de Sacramento Ordin. tract.* 2. *part.* 6. *difficult.* 3. *num.* 5. dicentis, omissionem vnius Horæ Canonicæ (paruæ scilicet, nempe Tertiæ, Sextæ, aut Nonæ) non esse peccatum mortale, est falsa, & improbabilis. Ratio est, quia leui nititur fundamento, scilicet, quod sit parua materia respectu totius Officij Diuini; non enim est nisi notabilis deformatio, & mutilatio Diuini Officij: & quia est contra torrentem Doctorum, nempe D. Antoninum, Syluestrum, Tabienam, Sotum, Nicolaum de Ploue, Nauarrum, Azorium, Lessium, Suarez, Sanchez, & Reginaldum, quos refert, & sequitur Petrus Anellus *de Hor. Can. cap.* 8. *dub.* 2. *num.* 5. Item Molanum, Vvigers, Fabrum, Vegam, Fernandez, Ledesmam, Belloquium, Bonacinam, Naldum, Molfesium, Oliuerium, Bonacinam, Macigmam, Squillantem, Merollam, Faustum, & alios, quos etiam refert, & sequitur Diana *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 6. Adde, quod ratione huius, & quarundam aliarum propositionum, quæ in hoc libro continentur, delatus est ad S. Congregationem Indicis. Excusabilis tamen author est, quia dicit se ita arbitrari, *saluo meliori iudicio.* Hanc porrò sententiam ideo inter improbabiles, & falsas recensere volui, timens de malitia temporum, ne plus æquo serperet, aut plausibilis fieret, cum bonarum conscientiarum dispendio.

86 Quartò, in materia ieiunij, sententia illa, quæ ex Caietano à pluribus refertur, quod scilicet præceptum ieiunij non obliget per se ad mortale peccatum, secluso contemptu, prout colligitur ex eodem Caietano *in summ. verbo Ieiunium, cap.* 4. *&* 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 3. §. *ad huius*, falsa est, & improbabilis. Etenim talis communiter reputatur ab omnibus, specialiter D. Thoma, Durando, Ricardo, Gabriele, Paludano, Panormitano, Archidiacono, vtroque Medina, Syluestro, Soto, Ledesma, Cano, Nauarro, Azorio, Angles, Syluio, Gordono, Palatio, Couarruuia, Valentia, Toleto, Victoria, & aliis, quos referunt, & sequuntur Sanchez *consil. moral. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 1. *num.* 5. & Pasqualigus *de ieiunio decis.* 30. *num.* 3. Ad quod accedit, quod id videtur denotari *cap. non liceat, & cap. non oportet, & cap. placuit, de consecrat. distinct.* 3. *& cap. quadragesima, & cap. ieiunia, de consecrat. distinct.* 5. Item *ex can.* 68. *Apostolorum*, Concil. Grangensi *cap.* 69. & Toletan. 4. *can.* 7. Adde, quod secundum aliquos hoc constat ex viua voce Apostolorum ab ipsorum tempore. Nota tamen, quod non propterea sententia Caietani censeri debet erronea, aut temeraria, quia ipse concedit ex consuetudine Ecclesiæ introductum esse hoc præceptum. Est tamen falsa, & improbabilis, vt dixi, quia etiam seclusa consuetudine, ex vi institutionis Ecclesiæ extat tale præceptum ad mortale obligans. Sanchez *suprà num.* 6. Ex quo magis roboratur id quod in superioribus dixi, scilicet opinionem aliquam non propterea esse probabilem, quia à viro doctissimo (qualis erat Caietanus) doceatur, si communiter ab aliis Doctoribus rejiciatur.

87

88 Quintò, in eadem materia ieiunij sententia, quæ affirmat, potionem illam ex Indiis in Hispaniam aduectam, vulgo *chocolate*, non frangere ieiunium (intellige, quando in aliqualiter notabili quantitate sumitur) non videtur mihi probabilis, sed potiùs falsa. Quod quidem, salua pace meorum Hispanorum, quos valdè veneror, dictum sit. Primò quidem, quia, vt dixi in superioribus, sententia illa, quæ ab vno, vel altero authore defenditur tunc tantùm est probabilis, quando non leui, sed graui alicui innititur fundamento, & ab aliis Doctoribus communiter non reiicitur, quæ singula huic sententiæ deficiunt. Etenim fundamentum, cui ea innititur, scilicet, quod *chocolate* non sumatur per modum cibi, sed potus, debilissimum prorsus est; concors enim, & constans doctrina Theologorum asserit, quod quando id, quod sumitur, est verè cibus, nihil omninò refert in ordine ad non frangendum ieiunium, quod sumatur per modum potus; aliàs in magna absurda incidere possemus, scilicet dicendo potum lactis, potum iurium ex gallina, vel carnibus; imò potum stillatum gallinæ, vel carnium, italicè pisto, non soluere ieiunium; ista namque omnia per modum potus sumuntur, & aliquando ad extinguendam sitim, quod est proprium rei potabilis. Cum ergo *chocolate* sit verè cibus, & cibus substantialissimus, valde nutritiuus, ita vt in nutritiua virtute excedat ferè omnes alios cibos, & vt habet Pasqualigus *de ieiunio, disput.* 141. *num.* 3. vna tantum vncia illius sufficiat pro hominis sustentatione per 24. horas absque vlla corporis debilitatione, imò, expellat somnum, & sufficiat, quod eo non egeat homo, profectò leuissimè dicitur non soluere ieiunium, eo quod sumatur per modum potus. Roboratur intentum ex eo, quod à viro grauissimo, dignitate, & scientia clarissimo in Vrbe audiui. Occasione namque cuiusdam functionis laboriosissimæ, in qua necessum erat ipsi assistere per multas horas, mihi cum ipso loquenti

89

90

loquenti dixit, sumptione *chocolate* roboratum non timere fastidiosissimum laborem, quem passurus erat in illa functione.

91 Quod autem hæc sententia ab authoribus communiter reiiciatur, constat ex Paludano, Abulensi, Angles, Palatio, Henriquez, & aliis, quos refert, & sequitur Sanchez *tom.2. consil.moral.lib.5.cap.1. dub.23. num.1.* dicentibus liquida, quæ traiiciuntur per modum potus, si verè habeant rationem cibi (provt contingit in *chocolate*) frangere ieiunium. Deinde ex Azorio, Laymano, Villalobos, Ludouico à S.Ioanne, Siluio, & Fagundez, quos etiam refert, & sequitur Diana *1. part. tract.4. resol.194.* dicentibus liquida, seu potus habentes rationem cibi (sicut habet *chocolate*) ieiunium soluere. Item ex Antonio de Leone in quæstione morali

92 Hispano idiomate de hac re edita, Trullenck *lib.3. in Decalog. cap.2. dub.2. numero 15.* quos sequitur Pasqualigus supra, qui idem dicunt. Notet tamen lector P. Pasqualigum inaduertenter me in ea decisione *num.1.* citasse pro opinione negante, potum *chocolate* frangere ieiunium. Nunquam enim fui, nec ero in tali sententia, vt patet ex iis quæ dixi *tom.3. mea summa, verbo ieiunium, numero 2.* solum enim ibi dixi, aliquos apud Dianam existimasse oppositum pro Hispania. Non tamen illud approbaui. Aliqui autem Doctores ex Societate Iesu, & Ordine Eremitarum S. Augustini, in Vniuersitate Salmanticensi Professores, quos P. Diana loco relato refert, ex relatione Illustrissimi D. Didaci Trasmiera Inquisitoris Siciliæ, tenuere, potum *chocolate* non soluere ieiunium, qui cum suam sententiam in scriptis non protulerint, solùm intelligendi erunt, quando talis potus modicissimam quantitatem *chocolate* contineat, præsertim, si sumatur in ea modicissima quantitate ad stomachi confortationem. Nec aliud credendum est eos sensisse, aut prædictum Illustrissimum de ipsis retulisse.

93 Secundò roboratur intentum, quia id solùm non derogat abstinentiæ per ieiunium ab Ecclesia indictæ, quod est verè, & substantialiter potus, vt communiter tenet schola: sed potio ex *chocolate* confecta non est verè potus; tum quia, vt probatum manet, potius est vere cibus; tum quia non sumitur vt vehiculum cibi, aut ad extinguendam sitim, quod est natura, vel signum potus, sed ad sustentationem, vel confortationem stomachi; tum quia vix vnquam sumitur frigida, sed potius calida, quod signum etiam est quod non verè sit potus, cum potus sit propter sitim, quæ est appetitus frigidi, & humidi: tum denique, quia, provt ex D. Thoma, Lessio, Laymano, & aliis Theologis, & Philosophis elicit Diana supra, merus potus per se, & principaliter deseruit ad alterationem, siue refrigerationem, vel ad deiiciendum cibum in ventriculum, & alimenti, sanguinisque distributionem, non ad nutriendum, alendum, & confortandum corpus, vt chocalate: Ergo non est potus.

94 Nec valet dicere, quod vinum etiam nutrit, & tamen eius sumptio non frangit ieiunium. Primò quidem, quia propterea multi DD. dixerunt, vinum frangere ieiunium; & esto hæc sententia communiter reiiciatur, saltem est certum, quod si vinum misceatur aliquibus ingredientibus cibariis, videlicet saccaro, cinnamoma, pipere, & huiusmodi, provt dicitur de vino *Hypocras* in Hispania, tale vinum in notabili quantitate sumptum franget ieiunium, quod idem erit de *chocolate* propter eandem mixtionem similium rerum. Deinde, vinum in omnium sententia est verus liquor, non autem *chocolate*. Tertiò, vinum extinguit sitim, quod est proprium potus, non sic *chocolate*. Quartò (inquit Diana) vinum nutrit aliquantulum per accidens; nam per se, & principaliter non ordinatur ad hoc: quod è contra accidit in *chocolate*.

95 Cum etiam *chocolate*, vt dictum est, sit substantialissimus, & maximè nutritiuus cibus, vtique vsus ipsius tempore ieiunij maximè contrariatur fini intento ab Ecclesia, scilicet macerationi corporis, ac proinde vellem Hispanos, alioquin veræ pietatis, & Religionis cultores, aliis nationibus non præbere in hoc disciplinæ Ecclesiasticæ relaxandæ exemplum, sed sanioris, & securioris Theologiæ magisterium. Nec credant vsum in contrarium, qui apud aliquos forsan viget, veram, aut legitimam consuetudinem, sed prauum abusum esse.

96 Quænam autem sit parua materia huius *chocolate*, quæ propterea excusare posset à transgressione ieiunij illam sumentes, non pertinet ad meum institutum id discutere. De eo tamen agunt Antonius Leo, & Pasqualigus relati, ac Diana *5. part. tract.5. resol.11.*

97 Sextò, de materia priuilegiorum Regularium plures extant falsæ, & improbabiles opiniones, quas in mea summa per quinque tomos sæpius reieci; inter alia, quia propterea talia, priuilegia redduntur exosa apud Ecclesiarum Prælatos, & idcirco sæpius instant pro eorum derogatione à Sede Apostolica facienda, provt quotidie accidit, specialiter vna, vel altera ex huiusmodi opinionibus referenda, & refellenda occurrit. Qualis est ea, quam *tom.4. summa, verbo Missa, num.51.* in impressione Veneta *de ann.1646.* retuli ex Marchino, quem immeritò alij docti sequuntur, quod scilicet cum Sedes Apostolica reducit Missas vnius Conuentus alicuius Religionis ad minorem numerum per breue, vel alio modo, possint Monasteria eiusdem Religionis, quin & omnia aliorum Ordinum habentium communicationem priuilegiorum cum illa, vti eadem

98 facultate. Hæc enim sententia omninò est contra praxim Ecclesiæ, & Religionum, generans magnam confusionem, vt ibidem dixi, imò scandalum, vt aliquando expertus fui, & propter ipsam liber ipsius Marchini à S. Congregatione Indicis, me teste, non approbatus.

99 Inuitus etiam, & veluti coactus, quia Doctorum virorum opinionibus contrarius videri non vellem, inter huiusmodi improbabiles sententias vnam referam, quam circa huiusmodi priuilegia Regularium video apud P. Franciscum Amicum, virum valdè doctum *tom.5. de Iust. & Iur. disp.9. sect.10. n.148.* vbi loquens de priuilegiis Societatis, inquit à Gregorio XIII. concessum illi fuisse in Bulla *Æquum reputamus, vt nullius indulti, aut priuilegij reuocatio Societatis iuribus præiudicet, nisi illi per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus similiter distinctis vicibus intimata, & insinuata foret,* eidem scilicet Societati, vt Bulla loquitur. Sed miror

100 Doctorem istum hæc protulisse, quæ tum ipsi Societati, tum aliis Religionibus, quæ cum ipsa communicationem priuilegiorum habent, & possunt vti eiusdem priuilegiis veluti propriis, præbent occasionem sæpissimè errandi in grauissimis rebus ad conscientiam spectantibus, si videlicet quando à Papa reuocantur eorum priuilegia, non crederent ea pro reuocatis haberi, aut reuocata esse, nisi seruata illa forma, quod scilicet, *per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentes tribus similiter distinctis vicibus intimata, & insinuata foret* talis reuocatio dictis Religionibus. Et primò, quidem Pontifex Gregorius neutiquam tale priuilegium Societati in dicta

Bulla

101 Bulla concedit, provt videre potuit in ea, quæ est in Bullario communi Laertij Cherubini *tom. 2. in Gregorio XIII. Bulla prima*, & in Bullario Rodriguez *tom. 2. inter Bullas Gregorij XIII. Bulla 18.* Solùm enim in dicta Bulla concedit, vt ea, quæ Pius V. prædecessor Societati concesserat, *licèt eius superueniente obitu litteræ Apostolicæ desuper confectæ non fuerint, suum sortiantur effectum.* Pius autem V. solum concessit facultatem assumendi Iudices conseruatores pro causis Religionis, cum amplissima facultate illis concessa ad procedendum in ipsis. Addens postea, quod litteris dictorum conseruatorum nullatenus derogari censeretur, nisi seruata illa forma, & aliis conditionibus, quas sic exprimit Pontifex: *Ac tunc desuper conficiendis litteris, & in eis contentis dispositionibus per quascumque derogationes in quibusuis aliis litteris Apostolicis gratiam, vel iustitiam, & mixtim conuenientibus, per eundem prædecessorem, & Sedem Apostolicam etiam cum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, & per quas earundem litterarum tunc desuper conficiendarum tenor, ac si de verbo ad verbum in eis insertus foret, pro expresso haberetur, quibuscunque personis, seu in eorum fauorem*
102 *etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine concessas, & factas, ac faciendas, & concedendas nullatenus derogatum censeretur, aut derogari posset, nisi tenor earundum tunc desuper conficiendarum litterarum de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, foret in illis insertus, & derogatio pro tempore facta huiusmodi per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus similiter distinctis vicibus eidem Societati intimata, & insinuata foret, & quod aliter earundem litterarum tunc desuper conficiendarum pro tempore facta derogationes nemini suffragarentur.* Forma ergo ista, & cum conditionibus in illa positis solùm seruari debet, vt Pius V. concedit, & Gregorius XIII. obseruari, & publicari præcipit, quantum ad derogationem litterarum spectantium ad dictos conseruatores, non quantum ad derogationem aliorum priuilegiorum Religionis. Quo ergo iure extenditur hæc concessio ad derogationem aliorum priuilegiorum Religionis? Præsertim, cum valde exorbitans sit non solùm à iure communi, sed etiam à communi modo concedendi priuilegia, & praxi Ecclesiæ in derogandis priuilegiis. Quod verò hæc sit planissima intelligentia dictæ concessionis, non solùm constat ex
103 ipsa Bulla, & verbis relatis, sed etiam ex Summario clausulæ prædictæ in Bullario Rodriguez, vbi *num. 4.* dicitur: *Conseruatoria per quascunque alias derogationes non censetur derogatum*, & ex margine eiusdem clausulæ in Bullario Laertij, vbi sic: *Et istam concessionem per quascunque derogationes non ablatam, diminutam censeri decreuit.* Sicque illam intellexit vir
104 doctus Societatis, cum quo rem communicaui. Flauius etiam Cherubinus à P. Amico relatus sic quoque eam intellexit in Compendio huius Bullæ, hoc enim modo compilauit dictam clausulam. *Et huic priuilegio* (scilicet conseruatoriæ) *non censeri derogatum, statuit per quasvis litteras Apostolicas quibuscunque suffultas clausulis derogatoriis, nisi illius tenor ad verbum esset insertus, & derogatio eiusmodi Societati intimata foret.* Quo etiam modo loquitur *in Scol. 2. eiusdem Bullæ.* Dicit enim: *Quæro, huiusmodi Societatis indulto eligendi in suis causis conseruatores in Iudices, eritne derogatum à Sixto V. qui Rotæ Maceratensi causarum Ecclesiasticarum cognitionem infra in sua constitutione 94. concessit aliorum priuilegiis plenissimè derogando? Resp. Rota mei Maceratensis in causa in ea promota à Iesuitis censuit, non fuisse derogatum multiplici ratione, & præsertim quod eorum priuilegio* (non dixit priuilegiis, *sed priuilegio*, præsenti videlicet) *nulla præiudicat deregatio eisdem non intimata, vt videre est in decisionibus Prouinciæ Marchiæ collectis à M. Antonio Amato decis. 17. per totam.* Ergo nec Flauius Cherubinus, nec Amatus fauent P. Amico. Fauet quidem illi P. Diana, quem refert *eo tract. 2. de dub. Regular. resol. 68.* quod mirum est, etsi de ipsius pietate credam se explicaturum fore in alia occasione, pro bono conscientiarum.

105 Addo, quod cum Gregorius XV. in Bulla *Sanctissimus*, de anno 1621. reuocauerit omnes conseruatorias Religionum, nouamque formam præscripserit conseruatores eligendi, cum reuocatione quorumcunque priuilegiorum eisdem Religionibus, etiam Societati concessorum, *seu quibuscunque tenoribus, & formis, ac quibuscunque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis*, &c. provt in dicta dicitur; probuldio videtur cessasse dictum priuilegium Societati concessum, etiam dato, & minimè concesso, quod illud tam amplè, & supra ipsius veram intelligentiam accipiendum esset.

106 Concludam tandem hoc consultum asserens, quod tunc Doctorum, seu Magistrorum opiniones probabiles erunt, cum præuia humili & deuota ad Deum, vel Christum Saluatorem oratione meditatæ fuerint. Hoc enim condimento Deo, & proximo sapidæ erunt. Sic D. Hieronymus in Regula Monachorum per Lupum collecta: *Tunc scriptura vtilis est, cum absque Christo non discitur.* Sic etiam, & bellè Nilus Abbas *in cap. 17. de oratione* dicebat: *Si es Theologus, verè orabis, & si verè orabis, verè eris Theologus.* Optimè etiam sanctus Vincentius Ferrerius *de vit. spirit.* sic: *Qui legit, & studet, debet ad Christum inspicere, cum ipso loquendo, & ab ipso intelligentiam postulando.* Plura de hoc in nostro opere *de Reformatione Regularium*, præsertim *cap. 3. 4. & 11.* ex Patribus, & Doctoribus. Sed quidquid in hæc ipsi dixerint, ethnicus homo Seneca epist. 7. dixit: *Quoties quid fugiendum sit, aut quid petendum voles scire; ad summum bonum totius vitæ respice.*

107 Dicam ergo nunc, & semper, de rebus dubiis interrogatus, antequam respondeam: *Tu Domine Iesu Christe, qui es via, veritas, & vita, prope semper es inuocantibus te in veritate, faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me iustificationes tuas. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam. Domine videam lumen. Ne auferas de ore meo verbum veritatis. Illumina lucernam meam, Domine, illumina tenebras meas. Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuis, & regnas Deus in sæcula sæculorum.* Vel cum Leone à S. Ioanne Ordinis nostri viro doctissimo de vera Religione lib. 3. in fin. *Deus meus, & omnium luminum parens, fons amoris, origo sapientiæ, da quæso nosse sanctissimam voluntatem tuam bonam, beneplacentem, perfectam. Et quando, ò bone, tu mihi principium, tu finis, creator, reparator, sanctificator, cognitam lumine tuo fac viuens, moriensque exequar voluntatem, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus sancti in sæculorum sæcula. Amen.*

CONSVLTVM XLIX.

De sepultura cuiusdam de hæresi, & duello suspecti.

SVMMARIVM.

1 *Casus, seu factum.*
2 *Responsio.*
3 *Prima ratio desumpta à Iure.*
4 *Delictum in dubio non præsumitur.*
5 *Et hoc maximè procedit in mortuis.*
6 *Mortui sunt miserabiles personæ.*
7 *Regula illa*, Morte delicta extinguuntur, *an procedat etiam in crimine hæresis.*
8 *Maximè, quia mortui diuino Iudicio sunt subiecti.*
9 *In hæreticos inquiritur etiam post mortem.*
10 *Ad damnandam hæretici defuncti memoriam requiritur plena probatio.*
11 *Nec sufficiunt suspiciones.*
12 *Maior probatio contra mortuum requiritur, quàm contra viuum.*
13 *Testes deponentes in fauorem mortui.*
14 *Interesse Missæ cuius naturæ sit apud hæreticos.*
15 *Missa per antonomasiam appellatur mysterium fidei.*
16 *Matris occisi testimonium.*
17 *An illi sit credendum.*
18 *Et ad hoc rationes.*
19 *An obstet præsumptio inuenti libri hæresim continentis.*
20 *Præter coniecturas huius libri debent concurrere grauissimæ aliæ præsumptiones.*
21 *Hæreticus non denunciatus potest tradi Ecclesiasticæ sepulturæ.*
22 *Et propter hoc Ecclesia non polluitur.*
23 *Huius rei fundamenta.*
24 *Possumus communicare cum mortuis illis, cum quibus viuis communicauimus.*
25 *Excommunicatus toleratus non priuatur sepultura Ecclesiastica.*
26 *In Germania locis quibusdam Lutherani sepeliuntur in locis sacris.*
27 *Quid sentiendum de duello.*
28 *An plenè probetur.*
29 *Probatio dubia, & generalis non concludit.*
30 *Duelli factum.*
31 *In quo consistat verum duellum.*
32 *Quomodo quis effugere poterit duelli censuras.*
33 *Concilij Trident. & Clementis VIII. de duellantibus expositio.*
34 *Quid dicendum de notorio peccatore mortaliter.*
35 *Peccatores notorij mortaliter carent Ecclesiastica sepultura.*
36 *An constet occisum peccatorem mortaliter notorium fuisse.*
37 *Notorium id dicitur, quod nulla tergiuersatione excusari potest.*
38 *Quid de non inuocando nomen Iesu.*
39 *Generaliter loquendo excommunicatus quoties dubitatur vtrum pœnitens decesserit, an possit in loco sacro sepeliri.*
40 *Decretum S. Congregationis Inquisitionis.*
41 *Cautissimè in hoc procedendum.*
Casus singularis ex Prato spirituali. ibid.
42 *Nicolai Myleri hæretici assertum, expenditur.*

IESVS MARIA.

1 Contigit Romæ, vt Iuuenis quidam natione, vt dicebatur, Hollandus, repertus fuerit lethaliter percussus, & mortuus. Cum autem apud eum inuentus esset libellus quidam idiomate Flandrico, vel Hollandico descriptus, in quo apparebant multa quibus denotabatur libri authorem hæreticum esse, eo quoque quod defunctus occisus erat à socio quodam eiusdem patriæ, diffidatus, & in duello, & cadauer sepeliendum esset in nostra Parochia Transpontinæ, dubitatum fuit, an sacræ sepulturæ tradi posset, & de hoc interrogatus à meis Religiosis sic respondi.

2 Inclinor valdè ad credendum Hollandum istum, de quo in præsenti, posse sepeliri in loco sacro, non obstante suspicione hæresis, & dubio quod mortuus fuerit in duello.

3 Primò ex generali illo axiomate Iuris: Bonus quilibet in dubio præsumitur, *l. merito, ff. pro socio, l. quoties ff. de probat. cap. vnic. de scrutin. in Ordin. fac. capit. Ludum, & cap. vltim. de præsumpt.* DD. communiter. Cui consonat illud etiam: Delictum in dubio non præsumitur, & ideo actus, qui potest sonare in delictum, & non delictum, semper interpretatur 4 vt absit delictum, *d. l. merito, ff. pro soc. l. Prætor, §. docere, ff. de vi bonorum rapt. cap. estote, de reg. Iur. in Decretal.* Vbi etiam DD. communiter, inter quos Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 13. q. 1. num. 72. & lib. 14. q. 7. num. 55. cum seqq.* vbi ait, quod vbi alia coniectura sumi potest, non est delictum præsumendum. Quod maximè procedit in mortuis, seu 5 defunctis. Illi enim sunt miserabiles personæ, & inter miserabiles miserabiliores, & ita sunt sub protectione Ecclesiæ, *cap. super quibusdam, in fin. de verbor. signif.* & eas debet Iudex ex officio tueri, ne opprimantur. Bertachinus *in Repert. 3. part. verb. misera-* 6 *biles personæ.* In mero ergo dubio facti de suspicione hæresis, & morte in duello, in fauorem defuncti, qui non potest loqui, nec se defendere, vel excusationem aliquam afferre, iudicari debet.

7 Accedit quod licet regula illa, *Morte delicta extinguuntur*, ex Vlp. *l. vltim. ad l. Iul. Maiest.* & Modestino *l. ex Iudiciorum, ff. de accusat.* & ibi per illos textus hoc notant omnes, quia mortui diuino Iudicio subiecti ab humano sunt exempti, vt dicitur *in* 8 *cap. quorundam, dist. 23. & cap. ex epist. ibid.* prænenti enim à Summo Iudice Deo sunt, & vocati ad maius Tribunal, vt latè hæc exornantes probant Symanchas *in Enchir. Iud. Viol. reliq. tit. 62. num. 1.* & Decı. *tract. crim. lib. 5. cap. 67. num. 1.* Licet, inquam, hæc regula in crimine hæresis ob eius immanitatem non 9 procedat, sed in hæreticos etiam post mortem inquiratur, Symanch. *de Cath. Instit. tit. 18. num. 1. & seq.* Decian. *loc. cit.* Peña *p. 3. comm. 92.* Ludouicus à Paramo *de Orig. S. Inquis. lib. 3. quæst. 4. num. 78. & seq.* cum aliis cumulatis per Farin. *de hæres. q. 197. n. 86.*
10 Nihilominus certum est ad defuncti hæretici memoriam damnandam plenam requiri probationem, nec sufficere solas suspiciones, vt probat longa serie Farinac. *de hæres. q. 197. num. 103.* & supponit Carena *de offic. S. Inquis. p. 2. tit. 19. § quinto, num. 9.* Quia con- 11 tra defunctum plenior, & clarior probatio requiritur, quàm contra viuum. Carena *ibid.* ex Symanch. & Farinac. Cum igitur in præsenti non adsint hu- 12 iusmodi plenæ probationes, sed solum meræ suspiciones, in fauorem defuncti iudicare debemus.

13 Accedit quoque in fauorem illius (quod attinet ad amouendam hæresis suspicionem) quod ipse acti-

bus poſitivis contrariis eam purgaſſe videtur. Cùm teſtes ad hoc inducti expreſsè dicant ſe cognouiſſe defunctum de tempore immediatè præcedente obitum pro Catholico, & bonæ conuerſationis; cum ipſo ſæpius Sacræ Miſſæ officio interfuiſſe, & cum ipſomet viſitaſſe Eccleſias ad effectum lucrandi indulgentiam anni Iubilæi, ac habuiſſe ad caput lectuli pendentem coronam precariam. Qui actus nullo modo ſunt æquiuoci, ſed neceſſariò inferunt ad Religionem. Immò interfuiſſe Miſſæ, eſt talis naturæ 14 apud hæreticos illius Patriæ, vt vix alia maior, aut expreſſior proteſtatio fidei Catholicæ reperiatur. Et meritò quidem, cum in illa celebretur venerabile Sacramentum Euchariſtiæ, quod per antonomaſiam 15 *Myſterium fidei* appellatur.

Quartò accedit matris huius defuncti teſtimonium petentis ſepulturam pro filio *iuxta ritum Ro-* 16 *manum*, vt ipſa loquitur, cui multum valdéque deferendum, quia in cauſa ſtatus filij matri fides adhibetur, iuxta ſententiam Bartoli, & aliorum, prout re- 17 fert Maſcardus *de probat. vol. 2. concl.* 1020. *num.* 12. Immò ex hoc facto matris tale, nec inefficax emergit argumentum. Vel enim ea eſt Catholica, vel hæretica. Si Catholica, cum peccaret petendo ſepulturam catholicam pro hæretico, credendum eſt exiſtimaſſe filium ſuum pro Catholico: ſi autem eſt hæretica, nullatènus pro filio hæretico poſtularet Catholicam ſepulturam, quia hæretici illius partis, Caluiniſtæ videlicet, magis horrent conſepeliri cum Catholicis, quàm Catholici cum hæreticis. Experientia namque compertum eſt, quod hæretici in vrbibus captis à Catholicis oſſa Catholicorum effoderunt, & proiecerunt, ne cum illis commiſcerentur. Mater ergo poſtulans, vt filius Catholica ſepultura condiatur, pro Catholico ipſum habet.

18 Nec obſtat liber inuentus apud ipſum, in quo Catechiſmus Hæreticorum continebatur, ex quo præ- 19 ſumptio oriri videtur de hæreſi, iuxta tradita per Archidiac. Felyn. Arnald. & alios apud Maſcardum *ſuprà concl.* 862. *n.* 6. & alios plures. Nam præterquam quod in libello illo multa continebantur ad pietatem conducentia, ſcilicet Pſalmi Dauidici, preces, quibus Deus exorandus eſt, & laudandus manè, & veſpere, qua ratione Chriſtiani hominis vita inſtituenda, & ſimilia. Vlterius quod ad ſuſpicionem hæreſis attinet, Maſcardus *ſup. n.* 15. ex Gundiſaluo, Menochio, Conrado, Burſacio, & Arnaldo expreſsè 20 ait, præter coniecturam inuentionis libri hæreſim continentis, debere concurrere grauiſſimas alias præſumptiones, vt qui illum habebat hæreticus præſumatur: quæ præſumptiones in præſenti non ſubſiſtunt.

Ceſſat autem omnis difficultas in hoc, quia etſi admitteremus hunc Hollandum fuiſſe verè hæreticum, quia tamen non erat hæreticus notorius, nec 21 pro hæretico denunciatus, poteſt illi ſepultura concedi. Prout expreſsè tradunt Henriquez *lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 3. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. diſp.* 12. *ſect.* 4. *numero* 13. Ægidius Coninck *diſput.* 14. *de excommunicat. dub.* 8. *concl.* 2. *num.* 64. & colligitur ex Laymano *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. §. *altera quæſtio eſt*, referente Nauarrum, & Auilam, & ex Cardinali Lugo *de Sacram. Euchar. diſput.* 20. *ſect.* 2. *num.* 56. vbi fatetur non pollui Eccleſiam per ſepulturam hæretici non denunciati, quod etiam fatentur Baldellus *in Theolog. Mor. tom.* 2. *lib.* 1. *diſput.* 42. & Diana *part.* 9. *tract.* 8. *Reſolut.* 4. etiamſi dicant hæreticum non denunciatum priuari Eccleſiaſtica ſepultura. Sed 22 noſtrum aſſertum probatur primò *ex cap. Quicunque, de Heret. in* 6. vbi dum excommunicantur traden- 23 tes ſepulturæ Eccleſiaſticæ hæreticos, eos vocat *damnatos*, per quod verbum denotantur hi qui *per publicam ſententiam de hæreſi damnati ſunt, nam ſolum illi videntur in rigore dici damnati*, vt inquit Suarez, & ſequitur Coninck. Secundò ex Clementina 1. de ſepult. vbi etiam excommunicantur ſepelientes excommunicatos expreſsè, dicitur *excommunicatos publicè*. Tertiò ex extrauag. Martini V. *Ad euitanda*, vbi expreſsè ſtatuitur ne quis in poſterum in perceptione, vel adminiſtratione Sacramentorum, aut in diuinis officiis, aut etiam extra tueatur ligatos excommunicatione, aut alia cenſura, ſi ſit nominatim contra eos à iudice publicata, vel denuntiata, exceptis Clericorum percuſſoribus ita notoriis, vt factum nulla tergiuerſatione poſſit celari, aut excuſari. Ex hac enim Extrauag. manifeſtè euincitur, prout Authores relati comprobant, hæreticos non denuntiatos, maximè ſi notorij non ſunt, poſſe tradi ſepulturæ 24 Sacræ. Confirmatur, quia poſſumus communicare cum illis mortuis, cum quibus viuis communicare poteramus, vt apertè colligitur à contrario ſenſu ex *cap. Sacris, de Sepult.* ibi: *Sacris eſt canonibus inſtitutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis*: ſed cum hæreticis non denunciatis viuis poſſumus communicare in humanis, & diuinis, ergo etiam cum illis mortuis, ac perinde tradere illos ſepulturæ. Ita ex Coninck, & Laymano.

Ex quibus elicitur, nihil obſtare dictis, quod præfatus Hollandus repertus fuerit cum libello illo, in quo continebantur hæreſes, & de Religione tractabatur, quod prohibitum eſt in prima excommunicatione Bullæ Cœnæ, quæ eſt Papæ reſeruata. Etſi enim propterea incurrere poſſet dictam excommunicationem, non tamen idcirco tradi non poteſt ſe- 25 pulturæ, eo quod eſſet excommunicatus toleratus, qui nullatenus ſepultura priuatur, vt tradunt relati Authores, & colligitur ex Bonacina *de cenſur. diſput.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 3. §. 3. *num.* 2. referente Suarez, Henriquez, Reginaldum, Filliucium, & alios. Quibus adde Cardinal. Lugo relatum.

Addi etiam poteſt, quod vt refert Laymanus *ſupr.* §. *Nota etiam*, & ſupponunt Suarez, & Fagundez, quos refert, & ſequitur idem Cardin. Lugo, in quibuſdam Germaniæ locis diuturna conſuetudine permittitur, vt Lutherani in locis ſacris ſepeliantur. Si enim hoc fit cum notoriis hæreticis, & excom- 26 municatis, tum propter hæreſim, tum propter retentionem librorum hæreticorum, eo ſolum quia tales non ſunt denuntiati, cur id permitti non poterit in iſto Hollando, quem non conſtat hæreticum fuiſſe, nec notorius, aut denuntiatus erat?

Quod verò attinet ad duellum propter quod cre- 27 ditur priuandus ſepultura Eccleſiaſtica, plura ſunt quæ huiuſmodi obſtaculum auertunt. Primum, quod 28 tale duellum non probatur plenè, prout requiritur ad priuandum Chriſtianum communibus Eccleſiæ ſuffragiis, quæ in ipſa ſepultura includuntur. Etenim probatio dubia, & generalis non concludit, prout declarat Abbas *in cap. Bona, numer.* 15. *de ap-* 29 *pellat.* Et quatenus dubia eſt, adaptari debet ad partem per quam euitetur delictum, iuxta notata per Bartolum & per Bald. *in leg. non ſolùm*, §. *ſed vt probari, ff. de oper. nou. nunc.* & per Bald. *in leg. precibus, colum. ſecunda, verſ. & ſcias, Codic. de impuber.* & aliis, apud Maſcard. *de probat. volum.* 3. *concluſ.* 1174. *numero* 49. Secundò, quia factum, prout refertur tale fuit. Hollandus iſte nocte præcedente ſuam occiſionem verba habuit cum quodam N. ſed illicò inter ipſos interceſſit animorum ſedatio; nihilominus 30 manè ſequente N. adiit Hollandum, cumque expergiſcens ipſi dixit: *Sequere me, habeo quod te conueniam.* Fuerunt igitur ſimul; pugnauerunt, &

& lethaliter percussus est Hollandus. Ex his autem non colligitur manifestè duellum. Duellum namque prout constat ex Diplomatibus Gregorij XIII.
31 & Clementis VIII. consistit in pugna orta ex *condicto*, *& composito*, id est ex pacto cum designatione loci, & temporis. Quod non constat interuenisse in præsenti casu, cum potuerint ad eum locum accedere animo non pugnandi, sed petendi, & dandi satisfactionem de iniuria prætensa, & tuendi suum honorem. Pro quo faciunt Lucas Floronus *in tractat. de Duello, c.6. §.2.* Filliucius *tract.15. cap.5. quæst.5.num.107.* Naldus *in Sum. in verb. Duellum, n.2.* Diana *p.3.tract.6. resol.1.* à quibus non recedit Barbosa *in Collect. DD. in Concil. Trident.sess.25. de reform. c.16. §. nonò quæritur.* Item faciunt Iosephus Ludouisius, Cenedus, & Aloysius Riccius, quos refert idem Barbosa *ibidem*, *§. decimò quæritur*, & plures alij quos refert, & sequitur Diana *supr.* dum inquiunt excusari à pœnis duelli, qui calore iracundiæ incontinenti accederent ad aliquem locum, ibique dimicarent. Quod forsan in præsenti contigit casu. Quid etiam si dicamus Hollandum istum fictè, & non animo pugnandi, sed ea solùm intentione vt videretur fortis, animosus, & non vilis, se contulisse cum N. ad eum locum, vbi fuit pugna cum morali securitate, quod non esset futura, sed pax
32 componenda? In hoc autem casu effugere poterat duelli censuras, iuxta ea quæ dixi *tom.3.qq.regul.verb. Duellum, num.17.* ex Naldo, Diana, & Filliucio. De quo videndus Trullench *in Decal.tom.2. lib.5. c.2. dub.13.n.22.* Et maximè ponderandum, quod iuxta Stephanum Baunium *in Theolog. moral. disp.3. tr.2. q.19.* cui adhærere videntur Castr. Palaus *tom.1.tr.6. disp.5.p.7.* & Diana *p.7.tract.11. resol.44.* ad hoc quod duellans occisus careat Ecclesiastica sepulturâ necessaria est declaratio criminis à Iudice facta, saltem quando delictum non est notorium.

33 Præterea expendendum, quod cum Concilium Tridentinum, & Clemens VIII. pœnam carendi perpetua sepultura imponant duellantibus, si in ipso conflictu decesserint, vt patet illis verbis Clementis VIII. *Et si in ipso conflictu obierint, sepultura Ecclesiastica perpetuò priuatos esse volumus.* Ideò si aliquo tempore post peractum duellum obierint, etiamsi ob vulnus in duello acceptum talis mors ipsi contigerit, non sunt priuandi dicta Ecclesiastica sepultura. Concilium enim, & Pontifex loquuntur de illis, qui in ipso conflictu, non post ipsum decesserint; & cum sit lex pœnalis extendi non debet, sed potiùs restringi. Prout tenent Laurentius, Portellus *in respons. moralib. part.3. cas.10. num.4.* Et P. Diana *part.2. tract.16. resol.52.* quos sequor loco relato *num.14.* Cum autem constet hunc, de quo in præsenti, non decessisse in duello, sed finito duello per aliquod tempus dum curreret post suum inimicum, qui ipsum lethaliter vulnerauerat, probabiliter excusari videtur à pœna carentiæ sepulturæ Ecclesiasticæ.

34 Difficilius obiici potest, si dicatur, hunc Hollandum priuari debere Ecclesiastica sepultura, eo quòd esset notorius peccator mortaliter, non tam propter suspicionem hæresis, aut duelli, quàm propter retentionem illius libelli, qui non solùm hæreticus erat, & hæreses continebat; sed etiam quia catechismus hæreticorum, & quia, vt diximus, insequebatur suum occisorem proculdubio vt se de illo vindicaret, ac maximè, quod cum in terram cecidisset, & fœmina quædam ad illum accessisset, & dixisset, vt Iesum inuocaret, nullum motum, nec signum pietatis, aut pœniten-
35 tiæ ostendit. Peccatores autem mortaliter si notorij sint, & absque pœnitentia decessisse præsumantur, sepultura sacra priuari debere habetur *ex can. Quibus, & seqq. 13. q.2.* & docet Gloss. *in cap. Quia; de vsuris*, Abbas *in cap. ex parte 1. in fin de sepultur. & cap. Fures, de furtis.* Paludan. *in 4. dist. 18. q. 18. art. 1. §. quantum ad 4. concl. 5.* Syluester *verb. sepultura, q.9. dict.7.* Sà *num.3.* Layman. *lib.3. sect.5. tract.5. cap.12. n.12. 5.* *Quartò omnis*, ponens exemplum ad intentum, vt si aliquis in ipso facinore quod nullo modo excusari potest à mortali, occisus deprehendatur. Quia mutatio animi est quid facti, quod non præsumitur, sed ostendi debet.

36 Sed nec ista cogunt omninò, aut tollunt, quod cum aliqua probabilitatis specie dici possit, hunc de quo in præsenti, sepeliri posse in loco sacro. Nam ea quæ adducuntur non probant omnino ipsum fuisse notorium peccatorem mortalem: nam, vt colligitur ex Extrauagant. *Ad euitanda*, relata, notorium solum dicitur illud, quod nulla tergiuersatione ex-
37 cusari potest. Hic autem cum aliqua benignitate excusari potest à peccato mortali. Quoad hæresim, & duellum propter dicta: à retentione libelli, partim propter ignorantiam, & partim propter vsum suæ patriæ; & à voluntate insequendi suum inimicum, propter calorem iracundiæ, quæ absorbere solet vsum rationis: & à non inuocando nomen Iesu propter priuationem sensus, quæ ex vulnere mortali sibi inflicto, & sanguinis fluxu ipsi prouenire poterat. Alioquin quantumuis hæreticus esset, nomen Iesu inuocaret, cum hæretici etiam cùm sint Christiani,
38 sciant Apostolicum illud, *Omnis quicumque inuocauerit nomen Domini saluus erit*, & illud Petri Act.4. *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.* Horum porrò ratio est, quia nullus quantumuis peccator, præsumitur immemor suæ salutis æternæ in extremis, vt docent Plaza *de delictis, lib.1. cap.23. num.9.* & Ioannes Sancius *disput.36. num.3.* Ad quod facit Menochius *de præsumpt. lib.5. præsumpt.1. num.29.* Propter hanc enim causam adulteri deprehensi in adulterio, & à marito interfecti sepeliuntur in loco sacro, vt docent etiam Graffis *tom.1. consil. lib.3. de sepultur. cons. vnic. num.6.* & Sancius *supr.* Qui idem dixit de rixantibus, & mutuò se occidentibus, licet in conflicto iaceant mortui, nullis pœnitentiæ signis exhibitis. Et de illis, qui in cornibus taurorum vitam finiunt, cum Villalobos *tom.2. Summæ, tract.31. difficult.3.* Item propter similem causam Nauarrus *lib.3. consil. de sepultur. cons. 4.* & Portellus suprà *num.5.* approbant, quod meretrix, quæ in domo sui amasij inuenta est vulneribus confossa, & mortua, possit
39 in loco sacro sepeliri. Et generaliter loquendo Ægidius Coninch superiùs relatus *conclus.5. num.66.* inquit sepeliendum esse in loco sacro excommunicatum quoties dubitatur vtrum talis pœnitens, discesserit; *quia* (ait) *melior pars præsumenda est.* Quæ ratio etiam deseruit ad intentum.

40 Quamuis autem hæc solùm sub probabili opinione scripta à me fuerint, & sub censura Sedis Apostolicæ, & SS. Congregationum; magnum tamen authoritatis pondus habere iam videntur propter decretum sacræ Generalis & Vniuersalis Inquisitionis Romanæ, in quo permissum fuit sepulturam in loco sacro concedi præfato Hollando, prudentissima tamen adhibita cautione scilicet *secretò*, & *sine pompa*, prout ex eodem decreto, quod hic adiungimus, innotescit.

Feria 4. die 6. Iulij 1650.

In generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Conuentu S. Mariæ super Mineruam coram Eminentissimis, & Reuerendissimis DD. S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus à sancta Sede Apostolica specialiter deputatis

Relato processu fabricato in Curia Burgi circa cadauer quondam Nicolai Roy depositatum vsque ad ordinem huius sacræ Congregationis in loco non sacro, Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Generales Inquisitores prædicti mandarunt dictum cadaver consignari D. Theodoro à Mayden nationis Flandriæ Prouisori, ad effectum illud sepeliri faciendum in loco sacro, secretò tamen, & sine pompa.

41 Esse porrò prudentissima cautione procedendum in similibus casibus, provt dixi S. Congregationem S. Inquisitionis processisse, ex eo euincitur, quod ipsi etiam mortui fideles auersantur, & exhorrent apud hæreticos sepeliri. Provt mirabiliter constat ex casu, quem Sophronius Ierosolymitanus, vel potius Ioannes Moschus *in pract. spirit. cap.* 40. refert, de Cosma videlicet sancto Abbate, eunucho miraculis claro, inter quæ vnum erat, quod cum post mortem sepultus esset in quadam Ecclesia, vbi etiam sepultus erat quidam Episcopus hæreticus, singulis noctibus audiebatur clamare, ac dicere ad Episcopum: *Noli me tangere, hæretice, ne appropinques mihi inimice sanctæ Dei Catholicæ Ecclesiæ.* Quod fiebat provt Abbas Gregorius Patriacha dicebat, *vt senis virtus, zelusque fidei nobis innotesceret, qualis scilicet fuerit, qualisque sit etiam post carnis occubitum, vtque Episcopi nobis proderetur opinio, ne illum arbitraremur orthodoxum fuisse, atque Catholicum.*

42 Post hæc autem scripta vidi Nicolaum Myllerum in addit. ad comment. Martini Rumellini super Auream Bullam Caroli IV. *p.* 3. *differt.* 2. *num.* 6. sic dicentem: *Obseruandum, cum ad antiquissimam Patauiẽ Academiam innumeri studiosi Augustanæ Confessioni, ac reformatæ Religioni addicti accedere soleant, ibique sæpè vnus, vel alter, vt fert fortuna mortalium, è viuis decedat, Serenissima Respublica Veneta nationibus hisce exoticis, etiamsi diuersæ Religionis sint, singulari priuilegio ius sepulturæ in Ecclesiis concessit, quod ius cum meo tempore Anglo cuidam reformatæ Religionis piè defuncto ab Ecclesiæ Parocho denegaretur, eo quod priuilegium hoc Pontificum decretis repugnaret, contraria enim Religioni addictos in Cœmeteriis Catholicorum sepelire Canonibus aduersatur: attamen Parochus Anglo sepulturam concedere à Prætore Ciuitatis Patauinæ per viam iuris adactus fuit.* Ita hic Author. Sed quia hæreticus est, vt verbis ipsius manifestè conuincitur, plena fides ipsi deneganda, nec credendum piissimam Venetorum Rempublicam sepulturam notoriorum hæreticorum cum Catholicis permittere, vel si id facit, ex assensu Sedis Apostolicæ id efficere existimandum. Quæ dixerim ne propter dicta aliquis imprudens simile aliquid de valde Catholica, & Serenissima Republica suspicetur.

CONSVLTVM VLTIMVM.

De singularissimo D. Petri Apostoli Primatu in totam Ecclesiam suprà omnes fideles; suprà D. Paulum Coapostolum etiam.

SYNOPSIS, SEV SVMMARIVM *Contentorum in hoc Consulto.*

Casus, seu facti occasio, *in principio.*

1 *Anonymi propositio, quod S. Paulus sit Ecclesiæ capue sicut S. Petrus, sublata subordinatione Pauli ad Petrum.*
Propositio ista est schismatica. ibid.
2 *Est etiam scandalosa.*
3 *Adeò quoque singularis, vt populus Christianus eam cum admiratione audierit. Item temeraria. ibid.*
4 *Potest etiam dici blasphema.*
5 *Etiam dici potest hæretica.*
6 *Colligitur hæc censura ex illo Matth.* 16. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.
Et clauium etiam metaphora, ibid.
7 *Ex Ioannis* 21. *illis verbis:* Pasce agnos meos, Pasce oues meas, &c.
8 *Ex illo Lucæ* 22. *Confirma fratres tuos.*
9 *Ex ministerio, seu munere, ad quod vocatus fuit S. Paulus, & n.* 10.
11 *Ex eo quod Hierosolymam ascenderit communicare cum Petro Euangelium, quod prædicabat.*
12 *Ex eo etiam, quod Petrum reprehenderit, sicut minor potest reprehendere maiorem.*
13 *Ex eo quoque, quòd ascenderit Hierosolymam videre Petrum.*
14 *Maximè ex Concilio Hierosolymitano, vbi solus Petrus, non Paulus præsidebat.*
15 *Ex perpetua, sibique constanti Ecclesiæ traditione.*
16 *Testimonia Patrum primi sæculi.*
17 *Testimonia Summorum Pontificum, & Patrum secundi sæculi.*
18 *Pontificum, & Patrum tertij sæculi testimonia.*
19 *Quarti sæculi Conciliorum, & Patrum authoritates.*
20 *Quinti sæculi Patrum, ac Doctorum testimonia.*
21 *Sexti sæculi Summorum Pontificum, & Doctorum authoritates.*
22 *Synodi Generalis, & aliorum septimi sæculi Patrum dicta.*
23 *Octaui sæculi testimonia.*
24 *Conciliorum, & Patrum noni sæculi authoritates.*
25 *Authores decimi sæculi.*
26 *Vndecimi sæculi Patrum, & Doctorum testimonia.*
27 *Sæculi duodecimi Doctorum placita.*
28 *Tertiidecimi sæculi Patrum, & Doctorum asserta.*
29 *Quartidecimi sæculi Doctorum testimonia.*
30 *Concilij Florentini, Pij II. & aliorum Doctorum quintidecimi sæculi placita.*
31 *Pontificalis Romani Gregorij XIII. & Authorum decimisexti sæculi testimonia.*
32 *Doctorum decimiseptimi sæculi placita.*
33 *Historicorum, Chronologicorum, & Annalistarum consensus.*
34 *Quod solus Petrus Christi Vicarius, & Pastor totius Ouilis Christi fuerit.*
35 *Nullum assignatur tempus, quo S. Paulus Ecclesiæ Primatum à Christo acceperit.*
36 *Argumenta quæ probant in Ecclesia debere esse aliquem Iudicem controuersiarum, probant etiam vnicum debere esse.*
37 *Quæ aduersarius Anonymus pro se affert, leuidensia sunt.*
38 *Quæ ex S. Clemente in lib. Constit. Apostolic. afferuntur, nihil probant.*
39 *Etiam dato, quod liber iste apocryphus non esset.*
40 *Immeritò S. Lucius Papa affertur.*
41 *Item quædam ex S. Anacleto.*
42 *Ex S. Victore nihil habetur pro Aduersario.*
43 *Siricij Papæ verba exigui momenti sunt.*
44 *Leuissima quoque quæ ex Adriano Papa afferuntur.*
45 *Sicut quæ ex Acacio, Nicolao, Innocentio, & aliis.*
46 *S. Leo Pap. pro nobis est potiùs, quàm pro Aduersario.*
47 *Apostolorum priuilegia quæ fuerint.*
48 *Inaniter adducitur Gelasius Papa.*

S. Gre

IESVS MARIA.

Casus, seu facti occasio.

EX quodam libro, in quo *de frequenti communione* sermo erat, hauserunt nonnulli in Galliarum partibus propositionem illam de Diuis Petro, & Paulo Apostolis, quod scilicet fuissent (Gallicè) *Deux chefs de l'Eglise*, latinè, *duo Duces, duo Principes, & Ecclesiæ Coryphæi.* Quia tamen illa in bonum, & catholicum sensum trahi poterat, curiosiùs rem alij inuestigantes, eam sic exprimere ausi sunt, vt eosdem Petrum, & Paulum duo Ecclesiæ capita, quæ vnum constituerent cum omnimoda æqualitate inter ipsos, & sine vlla subordinatione Pauli ad Petrum, compellarent. Prout constat ex libro Gallico idiomatè conscripto, cui titulus: *La grandeur de l'Eglise Romaine est establie sur l'autorité de Saint Pierre, & de Saint Paul*, absque nomine authoris, ac loco impressionis, in quo Anonymus quamplurimis authoritatibus, & rationibus conatur defendere, & comprobare dictam propositionem. Item ex epistola etiam sine nomine authoris ad SS. D. N. Innocentium Papam X. Parisiis anno 1645. missa cum libro eiusdem argumenti, huius tituli, *De suprema Ecclesiæ amplitudine in Petro, & Paulo, ex summorum Pontificum, Patrum, & Conciliorum testimoniis, indiuidua authoritate fundata.* Etsi autem grande aliquid hic titulus sonare videretur, quippe supremam Rom. Ecclesiæ amplitudinem in copia habens nihilominus, quia res ipsa intimius perspecta Ecclesiam Christi inconsutilem tunicam, bicipitem, ac perinde monstrosam reddebat, D. Petri Apostolorum Primatis iuri derogabat, insinuatio alterius præter ipsum Papam schismati nefario de duplici permittendo Romano Pontifice viam sternebat, ac perinde quod nullus esset qui omnino suprema, & integra potestate frueretur; idcirco paradoxa hæc adinuentio piis scandalum, impiis lætitiam, imperfectis, & fluctuantibus dubitationem, ac vrbi sollicitudinem accreuit. Quidni faceret Supremus Vigil Innocentius. Rem agitandum acriter, discutiendam solerter, & ne cancer serperet, dispiciendam celeriter, grauissimis aliquot purpuratis Patribus, Prælatis præstantissimis, ad Theologis peritissimis commendauit. Quia tamen idem Sanctissimus inter hos Theologos pusillitatem meam cooptandam sua benignitate indixit, ea propter, quæ hac de causa eiusdem de mandato transcripsi, inter consulta hæc recenseri censui. Id animitus protestans, me nec in capitis pilo iniurium videri velle epistolæ, & librorum, de quibus dixi, authoribus; mihi enim firmiter credendum arridet, ipsos, & alios ipsorum fautores, Sorbonicæ Scholæ, vt dicebatur, alumnos, quos pro ipsis propugnatores Romæ aspexi, cola iam Pontificiæ definitioni, vt veros orthodoxos, & doctrinæ reconditæ viros submisisse, ipsisque contigisse, quod pluribus aliis, Ecclesiæ etiam luminaribus, qui priuato sensu aliquid scribentes, vel docentes, postea veritate à Summo Pastore decisa comperta, humiliter acquieuerunt, & palinodiam recantarunt.

Propositio illa: *Sanctus Petrus, & Sanctus Paulus sunt duo Ecclesiæ capita, quæ vnum constituunt*, quatenus ponit omnimodam æqualitatem inter ipsos in potestate, & regimine vniuersalis Ecclesiæ, sublata scilicet subordinatione S. Pauli ad S. Petrum, prout explicatur in libro Anonymo, Gallico idiomate impresso anno 1645. cuius author *Erampa* ab aliquibus nuncupatur, ad instar illius, cum quo Theodoretus *dialog.* 1. pugnam adorsus est, in primis est *schismatica*, & viam parans ad Ecclesiæ diuisionem. Ita sensit Facultas Theologica Parisiensis contra Marcum Antonium de Dominis malæ notæ authorem, qui *in lib.* 1. *de Republica Ecclesiastica, c.* 2. *n.*18. *& lib.* 4. *c.*6. similem doctrinam scripserat, dicens: *Petrus non habuit quidquam peculiare, in quo ei dari debeat magis quàm cæteris successio.* Et: *Disparitas potestatis inter Apostolos est humanum inuentum.* Vtramque enim propositionem *schismaticam* esse

esse declarat, & de prima dicit quod sit *Hierarchici ordinis perturbatiua.* Ita etiam ferè in terminis Simancas *Cath.instit.tit.* 54.*n.*14. Ludouicus à Paramo *de orig.S.Inquis. lib.*4.*q.*3.*n.*111. Ricciullus *de Iure personarum extra Ecclesiæ gremium,lib.*5.*cap.*8. *n.*18. Molfesius *in sum.tom.*1. *tract.*11.*c.*2.*n.*62. Carena *de offic.S.Inquis.p.*2. *tit.*16.§.3.*n.*9. Nam ratio quare à Christo speciali, & extraordinaria prouidentia, nascente Ecclesia, ordinatum est, iuxta huius Anonymi placitum, vt duo isti Apostoli duo Ecclesiæ capita essent, fuit ad vniendum, & coagmentandum duos populos Iudæorum, & Gentium, moribus, studiis, & institutis dissimiles in vnam Ecclesiæ societatem, ita scilicet vt Petrus pro Iudæis, Paulus verò pro Gentibus constituerentur. Hæc autem ratio etiam modò perseuerat, cum plurimi Iudæi, & Gentiles ad fidem eodem modo dissimiles conuersi non sint, nec conuerti velint, & Ecclesia pro ipsorum conuersione laboret, esto autem eadem ratio modò non vigeat, saltem similis, vel æquiualens alia adinueniri potest, propter quam ex speciali etiam, & extraordinaria Christi dispensatione duplex caput Ecclesiæ necessarium esse fingatur, ad vniendum videlicet Græcos cum Latinis, Orientales cum Occidentalibus, &c. Talis ergo propositio schismatica est, & viam parans ad Ecclesiæ diuisionem introducendam.

2 Consequenter etiam est hæc propositio *Scandalosa*; quia in materia grauissima doctrinæ ansam præbet fidelibus errandi, & existimandi dari posse duos simul Romanos Pontifices, aut duo Ecclesiæ Capita. Ricciullus *supr.n.*14. Molfesius *supr. n.*60. Carena *supr. n.*12. Suarez *de Fide disp.*19. *sect.*2.*n.*19. Ex quo quis non videt infinitis errorum sentibus vniuersam cruentari Ecclesiam? Pontifices summos è Petri Sede deturbari? Euocari è barathro innumeros Christi sponsæ perduelles? Ac turbam gannionum ex Orco ad nouas tragœdias excitari?

3 Est etiam adeo singularis, vt totus Christianus populus cum primum audiit ab Anonymo assertum, veluti admiratione obstupuerit, dicens *Manhu*, quid est hoc? Quod indicat eam non solùm paradoxon esse, sed veritatem oppositam communi totius Ecclesiæ consensu recipi. Ita etiam singularis, vt Hæresiarcharum pestilentissimus Caluinus ab ea dissenserit, Paulum subiacuisse Petro agnoscens, vt docti quidam apud ipsum legere potuerunt. Sic quoque singularis, vt in eam nullus Catholicus consenserit, nec ex hæreticis vix vnus, aut alius impegerit. Etsi enim hæreticorum ferè omnium post Vvicleph. ab Vvaldensi impugnatum communis error sit, Petrum nequaquam superiorem aliis Apostolis fuisse, nullus tamen eorum specialiter de Paulo dixit æqualem Petro in authoritate fuisse, vno forsan excepto Raynaldo Anglo *in Colloq.* & Marco Antonio de Domino, locis relatis ex *lib.*1. & 4. *de Repub.* Vnde propterea *temeraria* etiam censenda est; vtpote quia in re grauissima singularis, & contra torrentem Doctorum, quod proprium est propositionis temerariæ?

4 Potest etiam dici *blasphema*, prout eam vocat Ioannes Matthæus Caryophylon Archiepiscopus Iconiensis *in refutat. Pseudochristiana Catec.* editæ à Zaccharia Gergano Græco, *blasphem.* 33. Licet enim blasphemia ex vsu Patrum, & Theologorum regulariter solum accipiatur pro contumelia in Deum, qui est summæ excellentiæ, & dignitatis, nihilominus in quadam læta significatione accipitur pro conuicio, & maledicto in personam alicuius dignitatis, & excellentiæ, vt ex authoribus profanis constat, & ex Apostolo 1.*ad Corinth.*4. *Blasphemamur, & obsecramus.* Et *ad Titum* 3. *Admone illos neminem blasphemare*; hoc est maledicere, conuitiari, vt Hieronymus ibidem docet. Cum ergo dicta propositio conuitiosa sit D. Petro; vtpote cum per ipsam derogetur eius honori, & dignitati, ratione cuius præest omnibus Apostolis, & etiam Paulo; vtique *blasphema* appellari poterit. Præsertim, quod contumelia Sanctorum in Deum ipsum redundat, ac per consequens quadantenus habet rationem blasphemiæ. Lessius *de Iust. & Iur. lib.*1. *c.*45. *dub.*5. *num.*23. iuxta doctrinam Nauarri.

5 Maximè etiam, & toto iure, dici potest, & debet talis propositio *heretica.* Hac enim censura illam notat Facultas Theologica Parisiensis relata; quod magni ponderis esse poterit Anonymo Gallo Antagonistæ. Cui censuræ fauet Sotus *in* 4. *dist.*24. *q.*2.*art.*5. dicens, non solùm erroneum, sed & hæreticum esse asserere, posse esse duos Summos Pontifices in Ecclesia. Quamvis enim non loquatur de Petro, & Paulo, ratio tamen, quæ ad id adducit, scilicet quia regimen Ecclesiæ debet esse monarchicum, etiam ipsos comprehendit. Bañez 2. 2. *q.*1. *art.*10. *dub.*4. *concl.*1. adiuncta solut. *ad* 1. *arg.* Clarius Paulus Grisaldus *in decis. Fid. Cath. verb. Petrus*, vbi vocat hanc propositionem hæreticam, *Petrus non erat super omnes Apostolos.* Azor *p.* 2. *lib.*4. *c.*14. ex Glossa *in Can. si autem*, 7.*q.*1. Gersone, & Soto, dicens esse improbabilem, & pugnantem cum iure diuino, & institutione Christi sententiam asserentem, *posse esse duos Summos Pontifices.*

Hoc elicitur, nedum, vt dicitur *negatiuè*, ex eo quod nullum vel minimum S. Paginæ oraculum pro aduersæ sententiæ suffragio afferri possit ab Antagonista Anonymo, sed & *positiuè* plura ipsorum referendo, quibus nostra veritas cunctorum applausu euincitur.

6 Desumitur primùm ex illo Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non praualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues Regni Cælorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cælis: Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cælis.* In quibus specialiter expendendum ex communi Patrum, & Doctorum expositione, illis promitti Petro Primatum Ecclesiæ, postea concedendum Ioan. 21. illis verbis: *Pasce oues meas*, &c. Promitti autem illi hunc Primatum super omnes etiam Apostolos, & Paulum ipsum, colligitur ex duplici illa metaphora, *Petræ, & Clauium.* Ex eo enim, quod specialiter appellatur *Petra*, denotatur ipsum solum, & non alium cum ipso esse lapidem fundamentalem super quem totius Ecclesiæ structura firmatur. Vnde Cyprianus *tract. de Vnit. Eccles.* ait: *Primatus Petro datur, vt una Christi Ecclesia, & Cathedra vna monstretur.* Hieronym. *lib.*1. *contra Iouin. Vnus eligitur, vt capite constituto schismatis tolleretur occasio*: Ambros. *serm.*4. *Petra dicitur Petrus, eo quod tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, molemque sustineat.* August. *serm.*16. vel 28. *de Sanct. Solus Petrus inter Apostolos meruit audire. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Dignus certè, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum.* Eo præsertim, quia, cum ipse Christus sit petra 1. *Corinth.* 10. & *c. Cum Paulus*, 1.*q.*1. *Cap.fin.de Presbyt.non baptizato*, Petrum vocando *Petram* denotat ipsi concessisse totam authoritatem, quam habebat super cunctos, etiam Apostolos, ac proinde etiam super Paulum. Vnde S. Leo Papa I. ex hoc titulo Petræ Petro à Christo concesso infert *Can. Ita Dominus*, *dist.*19. ipsum in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum fuisse. Vnicus ergo Pastor Petrus fuit, super omnes Apostolos, & Paulum etiam. De quo iterum infra.

Ex clauium etiam metaphora idem elicitur: Claues enim non nisi Regibus, & Gubernatoribus conceduntur

cedun

ceduntur: specialiter ergo Petro concessæ, & non aliis, denotant Christum ipsum constituisse vnicum Regem, & Gubernatorem Ecclesiæ. Vnde Augustin. *suprà: Solus Petrus inter Apostolos meruit audire. Tu es Petrus, &c. Clauis ad Regnum, &c.* Ad id Leo Papa *serm. 2. de natal. Apostolor. & serm. 3. de anniuers. sui Pontificat.* Optatus Mileuitanus *lib. 2. controu. Armen. & lib. 7. de schism.* S. Thomas 4. *controu. Gentil. c. 79.* & ante eos Tertullianus *in Scorpiaco.*

7 Secundò, ex Ioan. 21. illis verbis: *Simon Ioannis diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis diligis me? Ait illi: etiam Domine tu scis, quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertiò: Amas me? Et dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas.* Et hoc enim loco habetur, Petrum non solùm esse Superiorem communibus fidelibus per *agnos* denotatis, sed etiam ipsis Apostolis designatis per *oues*, ac per consequens Paulo. Vnde Chrysostom. Theophyl. & Euthimius eum vocant, *os, verticem, & eximium Apostolorum.* Epiphanius *hæres. 51. Ducem Discipulorum.* Hier. loco relato ex *lib. 1. contr. Iouinianum*, egregiè satis inquiens: *Propterea inter duodecim vnus elicitur, vt capite constituto, schismatis tolleretur occasio.* Et S. Leo *serm. 3. de Assumpt. sua ad Pontif. De toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur.* Et rursus: *Si quid*, inquit, *cum eo Petro commune cæteris voluit esse Principibus, nunquam, nisi per ipsum dedit quidquid aliis non negauit.* Idem epist. 89. *Huius*, ait, *muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt n Beatissimo Petro Apostolorum omnium Summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet.* Et Bern. *lib. 2. de Consid.* loquens de Petro: *Non modò ouium, sed etiam Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini: Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè, & indiscretè tota commissa sunt oues? Si me amas Petre, pasce oues meas.* Et Optat. Mileuit. *lib. 7. contra Parm. Bono vnitatis*, inquit, *Beatus Petrus præferri omnibus Apostolis meruit, & claues Regni Cœlorum communicandas cæteris solus accepit.* Et Innocent. III. *C. solitæ, de Maior. & obed.* notat, quod Christus oues commiserit Petro, non distinguens in has oues, & alias, & Eucherius Lugdunensis *in vigil. S. Petri*, illum appellans, non solùm Pastorem, *sed Pastorem Pastorum.* Alia apud Caietanum, Bellarminum, Dnualium, Maldonatum, & alios videri possunt. Petrus ergo superior erat Paulo, & Pastor ipsius.

8 Accedit & illud *Lucæ 22.* ad Petrum dictum: *Confirma fratres tuos.* Quo testimonio veluti egregio fundamento Primatus Petri à Patribus, & Doctoribus ac Greg. IX. Pap. *in ep. ad Patriarch. Constantinop.* inferiùs referenda defenditur. Nec opus illorum testimonia referre, quia cuique obuia sunt, intentumque specialiter etiam de Paulo probant, qui sæpius à Patribus *frater, & socius Petri* nuncupatur. Erant ergo Petri partes, Paulum, sicut & alios Discipulos conctos Primicerij Primatus potestate confirmare. Cur ergo ipsi suppar dici poterit? De hac Pauli fraternitate cum Petro iterum infra erit sermo, & de hoc loco pro Petri Summo Patriarchatu apud Patres, & expositores plura, specialiter Theophilactum inferius *n. 26.*

9 Tertiò, ex vocatione Pauli *Act. 9.* vbi Christus ministerium, ad quod eum vocabat, exprimens, solùm dixit: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram Gentibus, & filiis Israel.* Non enim dixit, sicut de Petro, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*; aut: *Tibi dabo claues Regni Cælorum*; aut: *Pasce oues meas*: sed, *vt portet nomen meum*, sicut præco, aut doctor Gentium, vt Doctores exponunt. Non ergo erat Pastor Ecclesiæ, sicut Petrus.

10 Corroboratur maximè ex eo, quod dicitur *Act. c. 13.* videlicet: *Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos*, idest, *accersiui eos*, vt Pagninus, & Tigurina, seu *aduocaui eos*, pro vt alij, vel vt melius alij exponunt, *prædestinaui eos.* Atqui Paulus, & Barnabas non fuerunt assumpti, accersiti, aduocati, vel prædestinati ad opus supremi, & præcipui gubernij, & regiminis totius Ecclesiæ, vt Petrus. Quis enim de Barnaba cum Paulo hic parificato id vel somniauit? Deinde ex sequentibus eiusdem capitis verbis elicitur manifestè, hoc opus solùm fuisse ibid. *Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt Cyprum, & cum venissent Salaminam, prædicabant verbum Dei, &c.* Ecce totum Pauli negotium, verbi Dei prædicationis limitibus circumseptum. Vnde ergo locus Pauli Papatui? Nec abs re est, quod idem textus eo loco habet, scilicet: *Erant autem in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ, & Doctores, in quibus Barnabas, & Simon, qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Saulus, Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus dixit illis Spiritus sanctus, segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos.* Non solùm, quia Paulus vltimo loco post Prophetas, Doctores, Barnabam, Simonem Nigrum, Lucium Cyrenensem, & Manahenum numeratus, quod dedecens, & indignum valdè esset, si ipse esset totius gregis Christi, vt alter Petrus, Summus Coryphæus: sed etiam, quia nominati illi dicuntur imposuisse ipsi *manus.* Sue enim hæc manuum impositio fit ordinatio in Episcopum, prout Chrysostomus, Leo, Bellarminus, & alij putant, siue precatoria quædam apprecatio, seu acclamatio, prout Arias Montanus, Caietanus, Suarez, & alij autumant; semper arguit, Paulum non fuisse supremum Ecclesiæ caput, quippe qui tali manuum impositione egebat. Vt enim ipse Paulus *ad Hebr. 7.* dixit, *sine vlla contradictione, quod minus est à meliore benedicitur.* Idem elicitur ex verbo *Dimiserunt*, quod etiam arguit authoritatem dimittentis. Adde, quod secundum aliquos illa manuum impositio fuit traditio quædam iuridica possessionis, seu administrationis Apostolatus Pauli.

11 Iuuat & illud ad Galat. 2. in princ. *Deinde post annos 14. iterum ascendi Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito. Ascendi autem secundum reuelationem, & contuli cum illis Euangelium, quod prædico in Gentibus, seorsum autem iis, qui videbantur aliquid esse, ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem.* Certum enim est, & communi calculo Doctorum receptum, eos, cum quibus Paulus suum communicauit Euangelium, fuisse Petrum, & alios Apostolos, & causam communicandi illud, fuisse eam, *ne forte* (inquit) *in vacuum currerem, aut cucurrissem.* Quæ omnia denotant ipsum non fuisse primarium Ecclesiæ caput, sed Petrum, cui illud communicauit. Si enim ipse Summus Ecclesiæ antistes esset, prout Anonymus, quem reprobamus, existimat, necessarium illi non fuisset, hoc facere, sicut fecit ascendens Hierosolymam, & cum testibus, Barnaba scilicet, & Tito, sed vt inquit Hieronymus supra relatus in Epist. ad Augustinum 89. *Id fecit ostendens, non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri, & qui cum eo erant, fuisset sententia roboratum.* Expendit etiam rectè egregius author Thomas Vualdensis *tom. 1. Doctrinal. fid. lib. 2. art. 1. cap. 3.* quod S. Marcus Euangelium suum cum Petro dumtaxat contulerit,

 non

non cum Paulo: *Beatus Marcus*, inquit, *Euangelista tantum sub authoritate Petri probatum, & visum scripsit, & retulit suum Euangelium*; quod probat authoritate Hieronymi *de scriptoribus Ecclesiast. in Marc.* dicentis: *Scripsit Euangelium, quod cùm Petrus legisset, probauit, & Ecclesiis legendum sua authoritate tradidit.* Authoritas ergo sola Petri desiderabatur pro Euangelio, quod condidit Marcus, & prædicauit Paulus, ac proinde solus Petrus Pastor Ecclesiæ primarius erat. Expendit etiam Augustinus *contra Faustum cap. 4.* quod si Paulus suum Euangelium cum Petro, & aliis Apostolis non communicaret, Ecclesia illi non crederet. *Cum ipse*, inquit, *Apostolus Paulus post ascensionem Domini de cœlo vocatus, si non inueniret in carne Apostolos, quibus communicando Euangelium eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi non crederet.* Egregiè etiam ad intentum Gregorius Papa IX. *in epist. ad German. Patriarch. Constantinop. seu Archiep. Græcor.* quæ extat in Bullario Romano *nouiss. n. 14.* Primatum Petri etiam supra Paulum comprobans inquit: *In Petro authoritatis officium recognoscens, & ideo ad eum tanquam Primatem, & Euangelij Dominici fontem venit Hierosolymam, & postmodùm cum ipso, & aliis secundum reuelationem contulit Euangelium, ne in vacuum curreret, vel etiam cucurrisset.* En Petrum, non Paulum, Ecclesiæ Primatem.

12 Ad hæc, ex reprehensione Petri à Paulo facta eo *cap. 2. epist. ad Galat. vers. 11. & 14.* quæ magnum argumentum subministrare videtur prætensæ æqualitatis Pauli cum Petro, potius colligitur contrarium. Si enim Patrum, & Doctorum mentem circa huiusmodi reprehensionem inuestigemus, videbimus sanè, ipsos tenuisse Paulum, etsi reprehenderet Petrum, nihilominus reprehendisse illum iuxta modum, quo inferiores possunt suos superiores, humili videlicet charitate corrigendo. Ita enim habent Cyprianus *ep. ad Quintum*, laudans humilitatem Petri, quòd permiserit corrigi à Paulo, scilicet minori. Gregorius homil. 18. in Ezech. dicens: *A minori suo reprehenditur, vt reprehendi non dedignetur.* S. Thom. *2. 2. q. 33. art. 4. ad 1.* inquiens: *Paulus, qui erat subditus Petro, propter imminens periculum scandali circa fidem, Petrum publicè arguit.* Aquinatem autem sequuntur Abulensis *in cap. 18. Matth. q. 86.* & contra Vviclephum Thomas Vvaldensis *in Doctrinal. fid. tom. 1. lib. 2. art. 1. cap. 3.* sed præ omnibus audiendus est hæreticorum malleus Augustinus *epist. 19. ad Hieronymum*, his verbis rem concludens. *Rarius, & Sanctius exemplum Petrus posteris præbuit, quo non dedignentur à posterioribus corrigi, quàm Paulus, quo confidenter auderent minores maioribus pro defendenda veritate, salua charitate, resistere.* Item tractans de hac Petri reprehensione: *Firmitas, & charitas Petri, cui ter à Domino dictum est, Amas me? Pasce oues meas, obiurgationem talem posterioris Pastoris pro salute gregis libentissimè sustinebat.* Ad idem deseruiunt quæ alij dicunt, quos æmulatur Gregorius IX. *in epist. ad German. Patriarch. Constantinop.* Paulum *dispensatiuè*, Petro in faciem restitisse, quod dicit in orthodoxis Patribus legi; hæc enim dispensatio in eo posita est, vt qui non erat superior, nec æqualis, reprehenderet Summum Pastorem.

13 Nec prætermittendum illud, quod in eadem epistola ad Galat. *c. 1. vers. 18.* dicitur. *Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim.* Intentum enim Pauli eo loco est commendare Euangelium à se prædicatum Galatis, ne illud desererent, eo quòd illud non accepisset ab aliquo etiam ex Apostolis, nisi solùm à Christo. Nam propterea dicit in principio capitis: *Paulus Apostolus non ab hominibus, nec per hominem, sed per Iesum Christum.* Deinde: *Notum vobis facio Euangelium, quod euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem; neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi.* Et postea: *Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus, continuò non acquieui carni, & sanguini, nec veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos.*

Cum ergo specialiter dicat, se venisse Hierosolymam, vt videret Petrum, & mansisse apud eum *diebus quindecim*, manifestè denotat, Petrum fuisse sibi superiorem, ac propterea venisse ad ipsum ad communicandum cum eo Euangelium, quod à Christo acceperat. Vnde Tertullianus *de præscript. prope fin.* inquit: *Ascendit videre Petrum ex officio, & de iure*, id est, quia ad id tenebatur, tanquam subditus. Clarius Gregorius IX. *in epist. illa ad German. Patriarch.* illis verbis: *Ad Petrum tanquam ad Primatem, & Euangelij fontem ascendit.* Chrysostomus *hom. 87. in Ioan.* inquit: *Petrus erat Apostolorum Princeps, & propterea Paulus eum præter alios visurus ascendit.* Et Hieronymus in hunc locum: *Venit Paulus videre Petrum, honoris priori Apostolo deferendi*, scilicet gratiâ. Item *in epist. ad Augustin. 89.* *Tanta Petrus authoritatis fuit, vt Paulus in epistola sua scripserit: deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, ostendens, se non habuisse securitatem prædicandi Euangelium, nisi Petri, & cæterorum Apostolorum, qui cum eo erant, fuisset sententiâ roboratum.* Et Ambrosius *in c. 1. ad Galat.* *Dignum fuit*, inquit, *vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiarum.* Et Theodoretus *in ep. ad Leon.* de eadem re sic loquitur: *Paulus præco veritatis, tuba sanctissimi spiritus, ad magnum Petrum accurrit, vt iis, qui Antiochiæ de legalibus institutis contendebant, ab ipso adferret solutionem.* Et in hoc *c. 1. ad Galat.* *Cum humana doctrina non indigeret, vt qui ab vniuersorum Deo eam accepisset, Apostolorum Principi, quem par est, honorem tribuit.* Et Oecumenius in hunc locum: *Post tot, tantosque agones pergit ad Petrum, tanquam maiorem visurus.* Theophylactus: *Honorans eum ceu maiorem.*

14 Similiter ex *15. cap. Act. Apost.* expendendum, quod cum propter controuersiam ortam Antiochiæ an Gentiles christiani facti deberent circumcidi, & legem Mosaicam seruare, missi essent ad Apostolos, scilicet Petrum, Iacobum, & Ioannem Hierosolymis commorantes Paulus, & Barnabas, vt controuersia dirimeretur, congregato Concilio Apostolorum, & Seniorum Petrus determinauit non obligandos christianos ex Gentilitate venientes obseruare legem Mosaicam; quod etiam approbat Iacobus Apostolus Hierosolymorum Episcopus; & remittitur Paulus cum Barnaba, & aliis litteras Concilij Antiochensis portantes de determinatis in ipso. Ex hac enim historia plura notari possunt, ex quibus elicitur solum Petrum, non autem Paulum, fuisse caput Ecclesiæ. Primò, eo quod Paulus missus fuerit à fratribus ad Petrum, & alios Apostolos pro huius controuersiæ decisione. Si enim Paulus caput Ecclesiæ esset, tantam quantam Petrus authoritatem in eius regimine habens, cur pro dubij decisione ad Petrum mittitur. Mitti enim subditorum est. Nec vis huius argumenti eneruatur ex eo, quod etiam ipse Petrus dicatur missus *in Act. Apost. c. 8.* ibi: *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Ioannem.* Potius etiam ex hoc vires resumit argumentum. Constat enim, Patres, Doctores, & Expositores loci relati dubium, & quæstionem excitare, quomodo Petrus Apostolorum vertex *missus* dicitur; nunquam autem de Paulo hanc

hanc quæstionem, seu dubium excitarunt, etiamsi sæpius missum fuisse comprobetur. Quod est euidens signum Primatus Ecclesiæ recogniti in Petro, & non in Paulo. Ad hæc, si Paulus æquè ac Petrus Pontificia summa dignitate fulgebat, & ea fulgere in Ecclesia compertum erat, cur ipse quæstionem non decidit? Cur qui illam mouerunt, Pauli sententiam non sequebantur? Vnde Theodoretus dicta epist. ad Leonem: *Si Paulus*, inquit, *præco veritatis, tuba Sancti Spiritus ad magnum Petrum cucurrit, vt iis qui Antiochiæ de legalibus institutis contendebant, ab ipso afferret solutionem: multò magis nos, qui abiecti sumus, & pusilli, ad Apostolicam vestram Sedem currimus, vt Ecclesiarum vulneribus medicinam à vobis accipiamus. Vobis enim per omnia primos esse conuenit.* Accedit non leuis ponderis argumentum ex eo capite 15. desumptum. Accessus enim Pauli, & Barnabæ ad Petrum, & alios Apostolos Hierosolymis agentes, non vltroneus, aut spontaneus, sed coactus fuit; videlicet, quia accusabantur, quod impediebant nouiter Christianos Mosaicam legem derelinquere. Ait enim Irenæus *lib. 3. c. 13.* sic: *Quoniam autem iis qui ad Apostolos vocauerunt eum* (scilicet Paulum) *de quæstione acquieuit Paulus*, &c. Clariùs D. Hieron. *epist. 11. seu 89. ad Augustin.* inquiens: *Statuerunt ascendere & ipsi, qui accusabantur, & ij, qui accusabant ad Apostolos.* Quos etiam plures alij etiam ex expositoribus sequuntur. Quis autem prudens existimare poterit, Paulum ab Ecclesia summum Pastorem æstimatum fuisse, quem ad Petrum, & alios Apostolos prouocantes accusabant Christiani? Deinde, si Paulus eadem cum Petro in Ecclesiæ regimine authoritate potiebatur, cur non in isto primo, & generali Concilio, in quo maximè agebatur de spectantibus ad ipsum Paulum, scilicet de gentibus cogendis, vel non cogendis ad legem Moysis, simul cum ipso quæstionem hanc definiuit? Cur non Petrus, & Paulus simul Præsidum munus gerunt? Solus enim Petrus, vt Princeps Apostolorum, & Primas Ecclesiæ eam quasi Iudex, audita vtriusque partis disceptatione definiuit, vt habet S. Hieronym. epist. 89. q. 11. est inter epist. S. Augustini c. 5. vbi ait, Petrum fuisse Principem huius decreti. Et quod magis est, cum Iacobus Apostolus, qui solùm erat Hierosolymorum Episcopus, sententiam suam in hoc concilio protulisset Petri decretum approbantem, laudantem, & corroborantem: Paulus tamen nihil tale fecit, sed solùm narrabat, veluti testis, ea signa, & prodigia, quæ per eum in gentibus fiebant. Dicitur enim eo cap. 12. *Tacuit autem omnis multitudo* (vtique hoc suo silentio reuerens Petrum, ipsiusque decretum) *& audiebant Barnabam, & Paulum narrantes, quanta Deus fecisset signa, & prodigia in Gentibus per eos.* Præterea ex verbis, quibus Petrus rem definiuit, infertur, solùm ad ipsum, non autem ad Paulum, qui præsens aderat, id negotij spectasse. Dicit enim: *Viri fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire Gentes verbum Euangelij, & credere. Et qui nouit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum Sanctum, sicut & nobis, & nihil discreuit inter nos, & illos.* Id est, iuxta expositorum mentem, me elegit Deus, vt per os meum Gentes audiant Euangelium, & credant quod credere debent, siquidem mihi dixit Christus, *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ex quo infertur, fundamentum Authoris propositionis, quam reprobamus, in eo valde deficere, quod putet Petrum solum pro Iudæis, Paulum verò pro Gentilibus designatos esse, ac propterea duo capita Ecclesiæ fuisse. Constat enim ex hoc loco, Petrum dixisse, se electum fuisse à Deo, vt *per os* ipsius Gentes *audire* possent, & *credere* Euangelium. Demum ex huius capitis historia elicitur, falsò asseruisse authorem Anonymum propositionis relatæ, S. Paulum æquè ac Petrum fuisse Ecclesiæ Summum Pontificem. Primò vers. 12. relato, dum referuntur Paulus, & Barnabas in Concilio loquentes, ponitur primo loco Barnabas, & posteà Paulus. Dicitur enim: *Audiebant Barnabam, & Paulum narrantes*, &c. Et quod pluris est, in epistola Concilij ad Antiochenses missa, etiam Barnabas præmittitur Paulo. Sic enim ibi dicitur: *Placuit nobis collectis in vnum eligere viros, & mittere ad vos cum charissimis nostris Barnaba, & Paulo.* Secundò quia, vt constat ex vers. 36. 37. 38. & 39. orta fuit dissentio inter Paulum, & Barnabam super assumptione Marci, ita vt stomachati fuerint, vt inquit S. Hieronymus *in Apolog. contra Ruffin.* & ad inuicem discesserint, & Barnabas non acquieuerit Paulo roganti, & deprecanti. Quæ omnia arguunt, Paulum non fuisse totius Ecclesiæ primarium Antistitem, alioquin Barnabas vir Sanctissimus ipsum audiret, & vti superiori obtemperaret.

15 Corroborari id quoque potest ex perpetua, sibíque constanti traditione Ecclesiæ, Summorum Pontificum, Conciliorum, Patrum, Doctorum, & Scholasticorum, quæ Petrum solum Christi Vicarium, Papam, & Summum Romanum Pontificem agnoscit, ipsi soli hanc prærogatiuam concedendo, & eum sæpius, nedum cunctis fidelibus, sed Apostolis etiam aliis, quandoque quoque Paulo nominato præferendo. Quæ traditio, vt clarissimè innotescat, quàm rectè Concilium Ephes. dixerit, *Sæculis omnibus notum Petrum principem, & caput Apostolorum fuisse*, euidenter comprobatur discurrendo per 17. sæcula, quæ à Christo nato numerantur, & ipsorum seruata antiquitate, loca in quibus id dicunt referendo, ac aliquorum testimonia sigillatim notando.

16 Etenim primò sæculo id habent S. Clemens Romanus ep. 1. in initio, vocans Petrum *Apostolorum primum, fundamentum Ecclesiæ, & comitem Christi.* Non enim fuit primus inter Apostolos ætate, vocatione, aut dilectione, sed Primatus dignitate, vt inferiùs expendemus: Sicut & quod inaniter pro aduersa parte citetur Dionys. Areopag. Pauli Discipulus *de Diuin. nomin. c. 3.* post medium eum vocans *verticem.* Seu vt Ioan. Matth. Caryophil. Archiep. Iconiensis vertit, *Coryphæam, & honoratissimam summitatem.* Refertur etiam à Thoma Vualdensi *tom. 1. Doctrin. fidei, lib. 2. artic. 1. cap. 6.* Melchiore Cano *de locis lib. 6. cap. 3.* Alexandro de Turre *de Hierarch. Ecclesiast. lib. 4. radic. 12.* Feliciano Ninguarda *in Assert. Cathol. art. 12.* & Francisco Maria Torrigio Romano *in libro, cui titulus: I sacri trofei Romani del trionfante Principe de gli Apostoli S. Pietro, c. 16.* ex eodem Dionysio *in Epist. ad Timoth.* quod cum ad mortem Petrus, & Paulus ducti separarentur, Paulus dixerit Petro, *Pax tibi fundamentum Ecclesiarum, & Pastor Agnorum, & Ouium Christi*; & Petrus vicissim Paulo: *Vade in pace Prædicator bonorum, mediator salutis, & Dux Iustorum.* Quibus verbis discrimen quod est inter munera Petro, & Paulo concessa, graphicè describitur, & machina Anonymi, quem impugnamus, miserè corruit. Extat huius historiæ trophæum Romæ in Capella, vbi id contigit, his verbis effigiatum. *In questo luogo si spartirono S. Pietro, è S. Paulo andando al martirio, e disse Paulo à Pietro: Pace à te, ò fondamento delle Chiese, e Pastor delle pecorelle, & Agnelli di Christo, e Pietro a Paulo: Vanne in pace Predicator de buoni, e guida della salute de giusti. Dionys. in ep. ad Timoth.* Concinunt & alia eorundem Petri, & Pauli verba ad inuicem prolata tempore, quo Magus misero casu ex aëre, quò volitans Diaboli operâ ascenderat, ad inferos detrusus est. Tunc enim dixit Paulus ad Petrum: *Meum est orare, tuum*

tuum imperare. Et Petrus ad Paulum, *Erige caput, & vide.* Ipsa refert D. Antonin. 1. *part. cap.* 4. *tit.* 6. §. 2. Ex illis porrò bene patet discrimen dignitatis Petri, & Pauli. Pro quo legendus Ioannes Echius *de primat. Petri, lib.* 3. *c.* 37.

17 In secundo seculo Papa Anacletus *in epistola* 3. *ferè in princip. & inferiùs.* Papa Pius primus *in epistol. sua prima ad Vniuersos*, quæ extat *tom.* 1. *Concil.* S. Irenæus Martyr *lib.* 3. *aduers. hæres. cap.* 1. & 3. malè intellectus ab Anonymo nostro, vt inferiùs dicetur, Theophil. Antiochen. Patriarcha *lib.* 2. *Allegor. in Euangel. Marci*, in initio. Extat *tom.* 1. *Biblioth. Patrum edition. Pariens. anno* 1589. dicens, quod Ecclesia sit filia S. Petri. Tertull. *de Præscript. cap.* 22. & *in lib. de Monogamia cap.* 8. *n.* 58. vbi notat Petrum solum maritum per Ecclesiam quæ super illum ædificata est, id est solum ipsum dici sponsum Ecclesiæ. Non ergo Paulus, aut alius tale nomen meretur. Notabilia etiam eiusdem Tertulliani verba *lib.* 1. *in Marcum*, post initium, scilicet. *Nec inter Reges plurifarium videri potest summum magnum, sed vnicum, atque singulare.* Illis enim mirè firmatur Monarchia Ecclesiæ in vno Petro constituta, & euertitur *plurifarium* Petri, & Pauli ab Aduersario adinuentum.

18 Et in tertio seculo quamplurimi adeo constanter, vt Porphyrius Ethnicus infensissimus Christianitatis hostis, in libris contra christianos editis, solius Petri primatum, excluso Paulo, & vt inuidiam ipsi conciaret, prædicare non erubesceret, prout ex D. Hieronymo notat Genebrardus *lib.* 3. *Chronolog. sub hoc tempore.* Ex illis vnus est S. Hyppol. Martyr. *in orat. de consümat. mundi*, à quo vocatur Petrus *Princeps, fidei Petra, Doctor Ecclesiæ, Primus Discipulorum, qui Regni claues habet.* Origen. *Homil.* 5. *in Exod. & in lib.* 5. *explan. in Euangel. Ioannis*, referente Eusebio *lib.* 6. *Historiæ, c.* 19. editionis Latinæ Coloniens. & *Homil.* 17. *in Lucam, & in epist. Pauli ad Roman. lib.* 5. Quibus in locis Petrum compellat *magnum Ecclesiæ fundamentum, Petram solidissimam, & Apostolorum Principem.* S. Antet. Pap. & Martyr *in epist. ad Episcop. Bæticæ, & Toletanæ Prouinc. prope init.* S. Lucius Pap. I. & martyr *ad Episc. Galliæ, & Hispaniæ*, S. Cyprianus *in epist.* 40. vbi inquit, *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petram Domini voce fundata.* Solus ergo Petrus, non Paulus Ecclesiæ caput primum vocandum. Similis est sibi Cyprian. *in epist.* 55. *ad Cornel. &* 70. *ad Ianuar. &* 79. *ad Iubaian.* specialiter *in lib. de exhort. ad martyrium*, qui alio titulo *de vnitate Ecclesiæ, seu simplicitate Prælatorum*, vocari solet, comparans Petrum cæteris Apostolis, inquit: *Erant vtique & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus pari consortio præditi, & honoris, & potestatis, sed exordium ab vnitate proficiscitur, Primatus Petro datur, vt vna Christi Ecclesia, & Cathedra vna monstretur.* Non ergo Paulo relinquitur Primatus. Euseb. Alexandr. *in Homil. de Resurrect.* apud Cocc. *lib. de Summis Pontif. art.* 4. Sic introducit Christum cum Petro loquentem. *Veni, ne timeas, nihil tibi de gloria Apostolici chori minui, non te à dignitate remoui, non feci te secundum infra alterum, non dedi alteri claues: ne timeas, quod promisi impleo, super tuam fidem, quæ sit Petra, ædificabo Ecclesiã meã.* Exclusus ergo Paulus à Primatu Ecclesiæ.

19 In quarto seculo S. Marcell. Pap. I. *in ep.* 1. *ad Episcop. Antioch. Prouinc.* Petrum appellans *totius Ecclesiæ caput.* S. Melchiades Pap. *in epist. ad Episc. Hispaniæ*, asserens: *Inter Beatos Apostolos fuit quædam discretio potestatis, vt licet cunctorum par electio foret, beato tamen Petro concessum est, vt aliis præemineret.* Ergo Paulo etiam. Adstipulantur in hoc seculo Euseb. Cæsar. *in Chron. anno* 44. & *lib.* 2. *Historiar. c.* 13. *edit. Latinæ.* Concilium Nicæn. 1. *can.* 39. secundum translationem ex Codice Arabico factam apud Coccum *lib.* 7. *de Hierarch. Eccles. art.* 4. S. Hilar. *in Ps.* 131. & *can.* 16. *in Matth.* vbi vocat eum *Ecclesiæ fundamentum.* S. Basil. *in Is. c.* 2. & *lib.* 2. *contra Eunom. & in Præfat. Reg. fusius disputat in orat.* 3. *de Peccato.* S. Cyrill. Hyerosol. *in Catech.* 2. 11. & 17. eum compellans *supremum omnium caput, Apostolorum Præsidem*, & Ecclesiæ *Summum Præconem.* S. Gregor. Nazianz. *in Orat.* 7. Petrum vocitans *Ecclesiæ columnam.* S. Epiphan. *hæres.* 51. & *in Anchor. inter init. & med.* (quomodo autem nihil Aduersario faueat, inferiùs dicetur) S. Ambr. *in c.* 24. *Lucæ, & serm.* 11. *de mirab. & serm.* 47. *ac* 68. Idem optimè *Ps.* 40. *circa finem. Ipse* inquit, *est Petrus, cui dixit: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo*, &c. Et addit, *Vbi Petrus, ibi Ecclesia.* Pacian. *ep.* 3. *ad Simpron.* inquiens: *Ad Petrum locutus est Dominus, ad vnum ideò, vt vnitatem fundaret ex vno*, & statim refert verba, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Expendant quæso verbum illud *vnum* bis repetitum, & verbum *vnitatem*, qui duo summa capita, & dualitatem in Christi Ecclesia fingunt. Optat. Mileuit. *lib.* 2. *contra Parmen.* schismaticos plura capita Ecclesiæ fingentes sic impugnans. *Inde Cephas appellatus est, in quo vno cathedra vnitas ab omnibus seruaretur.* Et inferiùs. *Ergo cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sed & Prior Petrus, cui successit Linus, &c. Iulio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius hodie, qui noster est socius.* Cur non numerat Paulum, si cum Petro vnum caput Ecclesiæ constituit, Aurelius Prudentius sic mirè ad intentum concinens *in hym. S. Laurentij.*

Hic nempe iam regnant duo
Apostolorum Principes:
Alter vocatur Gentium,
Alter cathedram possidens
Primam recludit creditas
Æternitatis Ianuas.

S. Ephrem Syrus *in serm. de Transfigurat.* S. Hieron. *in c.* 2. *ep. ad Galat. & lib.* 1. *contra Iouin. & epist.* 89. superiùs relata ad Augustin. Aliis autem locis quæ Anonymus opponit, quibus Paulum Petro parem fuisse existimare visus, est rectè exponitur de Apostolatus dignitate, non de Primatu Ecclesiæ. Legatur Sixt. Senens. *lib.* 6. *Bibl. annot.* 269.

20 Et in quinto seculo S. Ioannes Chrysost. *in Orat. Encomiast. in Petro & Paulo, & Homil.* 2. *in Psal.* 50. & *Homil.* 83. *in Matth. & Homil.* 87. *in Ioann. & Hom.* 80. *ad Popul. Antiochen.* quæ est *de Pœnit. & Hom.* 39. quæ est 6. aduersus Iudæos, & *Homil.* 42. quæ est in S. Ignatium Martyr. & *Homil.* 53. quæ est prima *de Pœnit.* & *Homil.* 59. quæ est 9. *de Pœnit.* & Homil. 69. Quibus in locis Petrus à Chrysostomo vocatur *Orthodoxa fidei principium, Apostolorum Doctor, Coryphæus, Columna Ecclesiæ, fidei Basis, Apostolici chori caput, Apostolorum vertex, inter Apostolos Primus, Crepido immobilis*, & aliis epithetis singularitatem ipsius Primatus exprimentibus. S. Nilus Chrysostomi discipulus *in ep. ad Magnam*, Petrum dicens, τὸν πρόκριτον, idest *Primarium Apostolorum.* Idem faciunt S. August. Hæreticorum malleus *lib.* 2 *de Baptis. contra Donatist. c.* 1. & *in enarrat.* 1. *in Ps.* 108. & *in quæstionibus noui Testam. q.* 75. & *serm.* 13 *de Verb. Domini, & serm.* 15. *de Sanct.* qui est *de Festo Cathedræ S. Petri*, & *serm.* 16. *de eodẽ Festo, & serm.* 26. *de Sanct. & serm.* 124. *de tempore, & serm.* 29. *de Sanct. & Conc.* 2. *in Ps.* 13. S. Innoc. Pap. I. *in epist.* 2. *ad Victricium, & in epist.* 1. *ad Decentium, & epist.* 31. *ad Arcadium Imper.* S. Paulinus Riolan. *in Quarto Natali S. Felicis.* S. Cyrillus Alexand. *lib.* 2. *in Ioan. c.* 12. *lib.* 4. *c.* 28. *lib.* 10. *cap.* 4. & *lib.* 12. *c.* 64. Audiatur specialiter sic Petrum commendans, & differentiam, qua Paulus minor ipso est, assignans. De Petro enim sic dicit: *Ipse sanctorum discipulorum Prælatus.* De Paulo verò sic: *Mysteriorum ille dispensator, Præco, & Apostolus, & euangelicarum sanctionum*

ctionum sacer administrans sapientissimus. En discrimen Aduersarij sententiam euertens. Sozomenus *lib. 7. Histor. Ecclesiast. c. 4.* S. Isidor Pelusiota *lib. 1. ep. 142. ad Iuonem, & lib. 2. ep. 58. ad Schirionem, ac epist. 96. ad Aphrodiseum.* S. Maximus Tannensis *Hom. 1. de Natali Petri, & Pauli, & Homil. 5.* Theodoret. locis superius relatis. S. Leo Magnus Papa perperam pro aduersa parte ab Antagonista nostro relatus *in serm. 2. de Anniuers. sui Pontif. & serm. 3. & serm. de Transfigur. & in epist. 89. aliàs 97.* Eius verba in Can. *Ita Dominus, dist. 14.* relata satis indicant intentum. *Vocat enim S. Petrum Apostolorum omnium Summum, & in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum* à Christo, eo quòd eum appellauit *Petram*, quo nomine idem Christus insignitur 1. Cor. 10. Quemadmodum ergo Christus vnicum, & indiuiduum Ecclesiæ caput fuerit, sic & eius Vicarius Petrus. Et quod magnum est, Conc. Chalcedonense *in sententia contra Dioscorum*, S. Prosper Aquitanus *in lib. de Ingrat.* Cassian. *lib. 3. de Incarn. c. 12.* Arnobius *in Ps. 38.* Petrum appellans *Episcopum Episcoporum.*

21 In sexto seculo Symmachus Papa *in Apologet. contra Anastas. Imperat.* Ioannes secundus Constantin. Patriarcha *in epist. ad Hormisdam Pap.* Bonifacius secundus *in epist. ad Eulalium Alexand.* Cassiod. *in lib. de Amicitia, cap. Quali discretione.* Elpis vxor Boetij *in Hymno* ab Ecclesia recepto, graphicè discrimen, quod est inter Petrum, & Paulum delineans. De Petro inquiens: *Iam bone Pastor Petre.* De Paulo verò *Doctor egregie Paule,* &c. Idem facit Venantius Fortunat. eius seculi decor his carminibus.

Cælorum Porta, lati duo lumina mundi
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus:
Inter Apostolicas radianti luce coronas
Doctor hic monitis, celsior ille gradu.

Et *lib. 9. ad Chilperic. Reg.*

Excellit cum claue Petrus, cum dogmate Paulus.

Ex quibus vtpote clarioribus, explicandus in alijs, in quibus eos pares, *& Sedis honore Curules* vocat. Arator Poëta *in lib. 1. & 2. Histor. Apostol.* Euagrius *lib. 2. Histor. Ecclesiast. c. 4.* S. Gregor. Magnus *lib. 1. epist. 24. & lib. 3. epist. 33. & lib. 4. epist. 32. & lib. 6. epist. 37. & Homil. 21. in Euangel.* specialiter dicta *epist. 37.* vbi sic: *Cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen Principatu sola Apostolorum Principis Sedes in authoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in quam Euangelistam discipulum misit. Ipse firmauit sedem, in qua septem annis sedit.*

22 In septimo seculo S. Isidor. Hispalens. *in lib. de vita, & morte Sanctor. cap. 69. & lib. 1. de offic. Ecclesiast. c. 5.* S. Adhelmus Schireburgens. Episc. *ad Geruntium;* S. Agatho Papa *in epist. sua ad Constantin. quartum Imper. maiorem.* Sexta Synodus generalis *in sermone acclamatorio ad Imperator. Constantinum quartum de S. Petro, deque eius successore S. Agathone.* Studiosè legendus hic Agatho Papa ea sexta Synodo, vbi sæpius Apostolum Petrum *Principem discipulorum*, & *Apostolorum Christi* compellat, vt mirum sit, Anonymum sibi in patronum hunc Papam adscribere voluisse. Imperator Constantinus IV. in sua *diuina iussione ad Synodum.*

23 In octauo sæculo Venerabilis Beda *in c. 1. Ioan. & in Homil. de Vigil. S. Petri, & Pauli, & in Homil. de eorum festo, & in lib. de sex ætatibus Mundi,* S. Ioannes Damasc. *in Orat. Transfigur. Domini, & in orat. de Assumpt. B. Mariæ, & in historia Barlaam, c. 11.* vbi conceptis verbis Petrum vocat *Discipulorum Principem, Fidei Petram, totius orbis Magistrum institutum.* Germanus Constantinop. *tom. 2. Bibliot. Patrum*, dicens: *Duodecim lapides Apostoli: Petra Apostolus Christi* *Archierarcha, seu Hierarcharum Princeps.* Alcuinus *in lib. de diuin. offic. c. de celebr. Missæ.* Conc. 7. general; quod est 2. generale Nicænum *can. 4.* eundem Petrum compellans *Primarium Apostolorum Apicem, & Principem Apostolorum.*

24 In nono seculo Haymo *Dominic. 2. post Pascha,* Ionas Episc. Aurelian. *lib. 3. de Cultu Imagin.* specialissimo encomio Petrum commendat, eum vocans *Eminentissim. S. Ecclesiæ membrum.* Simeon. Metaph. *in Vita S. Iacobi Apostoli, & in Encomio S. Ioannis Euangelistæ.* Rabanus *in c. vltimo Ioan.* Concil. octauum generale, quartum generale Constantinopolitanum anno 869. sub Hadriano II. celebratum *Can. 21.*

25 In decimo etiam sæculo, licet aliàs infelici ab authoribus nuncupato, propter penuriam Scriptorum, Regino Abbas *lib. 1. Annal. anno* 865. sic habet. *Stultitia quodam elogio notandi sunt, qui illam Petri Sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt.* Vbi, cùm Ecclesiam Romanam antonomasticè *Petri Sedem* appellet, à consortio Pontificij Paulum excludit. Item Luitprandus Papiensis Historicus *lib. 6. c. 8.* Petrum *Apostolorum Principem* compellans. Et *lib. 4. c. 3.* inquiens: *Petrus Antiochena dimissa Ecclesia, ad Romanam Vrbem, quæ potentia magnitudine cunctis tunc nationibus imperabat, postmodum transuolauit. Vbi cum disponente Deo sanctam toto orbe venerandam fundaret Ecclesiam.* De Leone etiam VI. Imperatore non sine causa *Sapiente* cognominato, qui sub hoc sæculo vixit, aliqua etiam ad intentum habebit Lector, si eius scripta diligenter euoluerit.

26 In vndecimo sæculo Oecumenius *in c. 1. Act. Apost. & in epist. ad Galat. c. 1.* verbis superius relatis. S. Leo Papa IX. *in epist. sua ad Petrum Patriarch. Antiochen.* Petrum Apostolum commendans, quòd ipse *vertex*, atque *Cardo Apostolorum* sit, & Thronus eius Roma. Petrus Damianus *in epist. 12. quæ est ad Nicolaum Pap. c. 5.* Theophylactus *in c. 16. Matth. & Lucæ 22. & in c. 21. Ioan.* nam in illum locum Lucæ sic inducit Christum cum Petro loquentem: *Quia te habeo vt Principem Discipulorum, postquam negato me fleueris, & ad pœnitentiam veneris confirma cæteros: hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra es, ac firmamentum.* Et in locum Ioannis, *Totius orbis ouium præfecturam Petro committit, non autem alij, sed huic tradit. Primum quidem, quia omnes præcellebat, & totius cœtus os erat.* Expendat Anonymus, cum quo contendimus, verbum illud *non alij.*

27 In decimo secundo sæculo Rupertus *lib. 9. de processione Spiritus Sancti, c. 18. & in vol. 4. Euang. lib. 1. c. 25.* S. Bernard. *lib. 2. de consid. ad Eugen. Pap. cap. 8.* vbi Petrum omnium Apostolorum Pastorem vniuersalem appellat illis verbis: *Cui non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè, & indiscretè tota commissæ sunt oues? Si me amas Petre, pasce oues meas. Quas? Illius, vel illius populi, ciuitatis, aut regionis, aut certi Regni. Oues meas, inquit. Cui non planum non designasse aliquas sed assignasse omnes. Nihil excipitur, vbi distinguitur nihil.* Expendendum etiam, quod cùm eo loco Eugenius Papa ab ipso nuncupetur sic: *Sacerdos magnus Summus Pontifex, tu Princeps Episcoporum, tu heres Apostolorum, tu Primatu Abel, Gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech, Dignitate Aaron, Authoritate Moyses, Iudicatu Samuel, Potestate Petrus, Vnctione Christus;* nihilominus nullam mentionem Pauli fecit, neque Eugenium aliquo modo Paulum esse asseruit. Hugo de S. Victore *serm. 64.* qui est de Sanctis Apostolis Petro & Paulo, sic loquẽs ad intentum, & controuersiam totam dirimens, si quæ potest esse. *Petrus enim cæteris eminet excellentia potestatis, Paulus excellentia prædicationis. Petrus Sol, Paulus Luna. Petrus Sol per collatam sibi diuinitus potentiam, Paulus Luna per collatam sibi cœlitus sapientiam;*

In 13.

28 In 13. sæculo pro mille vnus S. Thomas Aquinas *in opusc.* 1. quod est contra Græcorum, & Schismaticorum errores, & *in opusc.* 5. quod est in Symbolum Apostolorum, & *in opusc. de Regimine Princip. capite* 14. & *lib.* 3. *capite* 10. Maximè verò, & proprius ad intentum rem fermè totam concludens 2. 2. q. 33. art. 4. vbi *in solut. ad* 2. loquens de correctione Petri à Paulo facta, etiamsi dicat quod Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset, quantum ad fidei defensionem, subdit tamen. *Sciendum tamen est, quod vbi imminerer periculum fidei, etiam publicè essent Prælati à subditis arguendi. Vnde & Paulus qui erat subditus Petro, propter imminens periculum scandali circa fidem Petrum publicè arguit.* Optimè etiam Papa Gregorius IX. *in epist. superius relata*, Germanum Constantinop. Patriarch. schismatis labe infectum redarguens, & dicens: *Primum, & præcipuum Ecclesiæ fundamentum, in quo sicut in capite alij omnes continentur, Petrum esse.* Secundò Paulum in ipso authoritatis officium recognouisse, & ideo ad eum tanquam ad Primatem, & Euangelij Dominici fontem Hierosolymam venisse. Tertiò ipsi soli oues suas indiscretè Christum commisisse. Quartò claues regni cœlorum solum ipsum accepisse. Quintò propterea Christum pro ipso rogasse ne deficeret fides ipsius. Vnde sextò concludit per hæc verba: *Ex quo colligitur euidenter quod ad Sedem Petri omnis sit quæstio fidei referenda.* Hæc latiùs dixi, quia Antagonista noster ea non vidit, vel si vidit, vidisse dissimulauit. Concinit Nicephorus Calixtus eiusdem sæculi author *lib.* 1. *Histor. cap.* 24. conuocans Petrum *Apostolorum Principem*, & *lib.* 2. *cap.* 14. appellans *Antesignanum, & Primatem.* Et *cap.* 44. de Choro Apostolorum loquens: *Coryphæus itaque, & Princeps Chori eius est Petrus.*

29 In 14. sæculo solus sufficeret ad Anonymi peruicaciam infringendam, & rem totam firmiter comprobandam Ioannes XXII. Papa, qui in Bulla contra duos Antichristi præcursores Marsilium Paduanum, & Ioannem Iandunum, quam refert Bzouius *sub anno* 1327. *num.* 7. ex m.s. Bibliothecæ Vaticanæ, plura dogmaticè scribit pro intento. Primò illa: *Isti Filij Belial dogmatizare præsumunt, quod B. Petrus Apostolus non plus authoritatis habuit, quàm alij Apostoli habuerunt, nec aliquis Apostolorum.* Et infrà: *Quod autem S. Petrus plusquam alij Apostoli authoritatis habuit, ex prædictis concluditur euidenter. Certum est enim, quod maior est authoritas Pastoris, quàm gregis. Petrus autem totius gregis Dominici generalis constitutus est Pastor, vt probatum est superius, quod de nullo alio Apostolo potest dici. Præterea constat, quod maior est potentia, vel authoritas non limitata, quàm limitata. Omnes autem alij Apostoli receperunt authoritatem limitatam.* Et posteà subiungit de Petro: *Petro autem sine limitatione aliqua commisit curam Dominici gregis, cum sibi dixit, Pasce oues meas, pasce agnos meos. Item sibi soli*, &c. Et post alia ex D. Clementis authoritate concludit, *Non ipsorum Apostolorum par fuit institutio, sed omnibus præfuit vnus, scilicet Petrus.* Augustinus quoque Triumphus Anconitanus *in Summ. de Potest. Eccles. quæst.* 7. *art.* 2. *ad* 1. sic triumphat de Anonymo nostro: *Paulus fuit minor Petro, & maior, & æqualis. Minor quidem fuit potestate Prælationis, quia solus Petrus fuit Cephas, idest caput totius Ecclesiæ. Maior autem prærogatiua electionis, quia electus fuit à Christo post resurrectionem, &c. Sed æqualis fuit officio prædicationis, & fidei defensionis.* Et *quæst.* 20. *artic.* 3. sic; *Dicendum, quod singulariter solus Petrus dicitur habere claues per immediatam commissionem, per immediatam deriuationem, per vniuersalem administrationem.* Noster Guido Carmelita Elnensis Episcopus *in tractat. de Hæresib. in* 3. *errore Græc. cap.* 3. & *in* 15. *error. Armenor. cap.* 15. & *in* 26. *eorundem Armenor. error. cap.* 26. & *in* 1. *error. Vualdens. cap.* 1. Petrus de Palude *in* 4. *Sententiarum distinct.* 24. *quæst.* 6. dicens: *Potestas iurisdictionis, quæ ad regendum populum tota in suo fonte data fuit soli Petro, & in eo successoribus eius, quando cura Ecclesiæ sibi soli commissa fuit, dicente Domino Ioan.* 21. 17. *Pasce oues meas. Hoc nulli aliorum dictum fuit, nec nunc, nec ante, nec post.* Durandus de S. Portiano *in* 4. *distinct.* 24. *quæst.* 5. Aluarus Pelagius *lib.* 1. *de Planctu Ecclesiæ, artic.* 68. Ludolphus Carthusianus *in* 2. *part. Vit. Christi, cap.* 1. Cardinalis Bertrandus *in tractat. de orig. & vsu iurisdictionum, quæst.* 2.

30 In 15. sæculo Summus Pontifex Pius II. in Bulla anno 1463. data, his verbis, quæ sola sufficerent, vt aduersarij ceruicem iugularent. *Pastor Primus ipse Christus fuit, & pastor bonus, qui posuit animam suam pro ouibus suis. Secundus Pastor Petrus extitit ab ipso Domino institutus, atque omni potestate dotatus, quæ ad benè regendum commissas oues necessaria dicitur.* Et infrà: *Quamuis plures per orbem Ecclesiæ instituta fuerint, & plures Episcopi, idest plures greges, & ouilia plura, & Pastores plures, omnes tamen sub vno Pastore, & in vno Grege, atque ouili continebantur, sicut & hodie continentur, quia vnus est Christi thalamus, vna sponsa, vnum ouile, & vnus Pastor, & omnium Episcoporum vnus Episcopus Romanus Præsul beati Petri successor, & Iesu Christi Vicarius.* Inferius etiam: *Dedit ergo & regimen pacis amicum, idest Monarchicum, sub B. Petro, & successoribus suis administrari, cuncta præcipiens, clauibus illi commissis, & cura gregis demandata.* Egregius Author noster Thomas Vualdensis *tom.* 1. *doctrin. fid. lib.* 2. *art.* 1. *per* 7. *cap.* agmen ducit Vuicleff impugnans; dicit enim *cap.* 3. de Petro, & Paulo loquens: *Attendat Vuicleff Petrum maiorem, Paulum minorem fratrem, & hoc in potestate Apostolatus, in qua fuerunt omnes æquales*, Et infrà: *Paulus in ministerio æqualis est, minor frater in comparatione culminis.* Et inferiùs: *In comparatione ergo Pauli Petri prioratum accepimus; in comparatione autem Petri Pauli posterioritatem quæramus*: & *cap.* 6. præponit Petrum in ordine Apostolorum, *omnes ergo Apostoli fundamentum, sed post Christum Petrus fundamentum fundamentorum, & omnis Ecclesiæ fundamentum.* Celebris etiam Parisiorum Cancellarius Ioannes cognomento Gerson, qui in sermone quodam de Domini circuncisione Petrum ait fuisse Papam, Paulum verò Cardinalem; seu, vt ait *in tract. de appellat.* eius Theologum. En latissimum discrimen inter Petrum, & Paulum ab hoc clarissimo authore prædicatum. B. Laurent. Iustin. *in lib. de obed. cap.* 12. Card. Ioan. de Turrecremata *in summa dec. Ecclesiæ*, & quod magis est, Concilium Florentinum his verbis: *Definimus, sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Qua definitione cum nullo modo Paulus, sed solùm Petrus referatur, manifestè infertur, solum Petrum, & non Paulum Ecclesiæ Pastorem esse, alioquin ipsa manca, mutila, & trunca esset, quod nullus Catholicus fatebitur. Annumerandus etiam insignis Christianus Poëta Baptista Mantuanus noster *in oper. de sacr. dub. in Mense Iunio*, Petrum, & Paulum, eorumque excel

excellentias sic discriminans. De Petro quidem sic primò canens.

Nomen erat Petro Simon ab origine, sed eum
Vellet eum Deus esse basim templo ædificando
Fecit ei solida nomen de nomine petræ.
Posteritas, quia Rector erat, clavumque tenebat,
Appellare Cepham voluit.

De Paulo verò sic:

Nomen & euasit Paulus, qui voce per Orbem
Intonuit tanta, vt Boreas audiret, & Auster
Ortus, & Occasus, maria vndique, & vndique terra.

Item Alphonsus Tostatus Abulensis Episcopus, non solum in *cap. 16. Matth. q. 68.* sed etiam in cap. 18. q. 86. Paulum Petro subditum dicens.

31 In 16. sæculo ingens admodum numerus est eorum, qui animosè pro hac veritate dimicarunt, præcipuè isti: Nicolaus Sanderus, Cardinalis Hosius, Guillelmus Lindanus, Ioannes Ekius, Thomas Stapletonius, Cardinalis Caietanus, Honuphrius, Thomas Elisius, Grysaldus, Theodorus Coccius, Laurentius Arturus, Franciscus Turrianus, Petrus Canisius, Cardinalis Baronius, Dominicus Sotus, Dominicus Bañez, Azorius, & alij innumeri. Quibus annumerandus Summus Pontifex Gregorius XIII. qui in Pontificali Romano sub eodem Pontifice edito, in quadam collecta pro consecratione Summi Pontificis, sic habet: *Deus, qui Apostolum tuum Petrum inter cæteros Apostolos Primatum tenere voluisti, eique vniversæ Christianitatis molem super humeros imposuisti*, & infrà: *In Thronum eiusdem Apostolorum Principis sublimamus.*

32 In 17. sæculo veritatem hanc prædicant Concilia duo Provincilia, Senonense, & Aquense, quæ referunt Andreas Duvalius *in lib. de suprema Romani Pontificis in Ecclesiam potestate*, & Iacobus Gualterius *in tabul. Geograph. sub hoc sæculo*, in quibus damnatur liber Anonymus contra Summi Pontificis authoritatem editus: Cardinalis Bellarminus, Franciscus Suarez, Nicolaus Coeffetean, Hieremias Ferrerius, aliique quamplures expositores sacræ Scripturæ, & S. Thomæ, quos referre prolixum esset, & de quibus docti aliqui pro nostra causa pugiles.

33 Referri etiam possent Historici, Chronologici, & Annalistæ Ecclesiastici cuncti, qui Summorum Pontificum seriem, nomina, gesta, historiamque referunt, nunquam S. Paulum Apostolum *Papam* nominarunt; alioquin si *Papam* cognovissent, vtique sex Pauli Summi Pontifices in Pontificum linea recenserentur, itavt qui Paulus primus ab ipsis dicitur, secundus diceretur, & qui secundus, tertius, & tertius quartus, & quartus quintus, ac quintus sextus. Nec enim sicut Petro hoc observantiæ genus Paulo præstitere, vt ipsius nomine frui nollent. Vnde vel hinc agnosci potest disparitas Petri, & Pauli.

34 Quamvis autem Anonymus in epistola quam ad Sanctissimum Dominum Innocentium scribit, suam sententiam rationibus non comprobandam dicat, ne opposita rationibus destituta, veluti irrationabilis, sicut adversa, quæ illis orbata est, existimetur aliquibus comprobanda. Prima desumitur ex eo quod ut certa fides Orthodoxorum Summorum definitionibus firmata tenet, Petrus Apostolus constitutus fuit locis illis *Matth. 16. Ioan. 21. & Luc. 22.* Christi Vicarius, Ecclesiæ vniversalis caput, & Pastor totius ovilis, & omnium ovium Christi; etiam ipsos Apostolos, aliosque discipulos comprehendendo. Vnde Caiet. *in opusc. de auth. Pap. c. 3.* inquit; *Etiam ipsi Apostoli oves erant Christi, à quo statutum est, vt sit vnum ovile, & vnus Pastor.* Et infrà; *Petrus invenitur ille vnus Pastor, cui dictum est, Pasce oues meas, non has, vel illas, & reliqui inveniuntur vnius ouilis oues.* Cum ergo Paulus fuerit ouis ouilis Christi, membrum Ecclesiæ, & vnus ex fidelibus; quis hoc neget? Præsertim, cum ipse *ad Rom. 12:* se Ecclesiæ membrum appellet illis verbis: *Multi vnum corpus sumus in Christo; singuli autem alter alterius membra.* Proculdubio inferior erat summo Pastori, & Capiti Ecclesiæ; ac omnium fidelium Petro, ac proinde non æqualis ipsi. Nec tollitur vis argumenti, si dicatur hæc, & testimonia adducta duntaxat probare, Petrum quidem Summum Pastorem, & Caput Ecclesiæ fuisse iure ordinario; non autem ipsum solum, præsertim ex speciali priuilegio, quo Paulo contingebat. Hoc enim, quod attinet ad particulare privilegium Paulo concessum, cum Adversarius illud non probet, rejiciendum est vt figmentum. Præsertim, cum quæ pro illo confirmando affert, subobscura, & ambigua sint: illa verò, quæ pro Primatu individuali Petri allata sunt, liquida, & manifesta, & iuxta *l. vlt. C. de compens.* liquidum non compensetur per non liquidum, sed solum per liquidum. Quoad aliud verò, constat soli Petro singularissimè, & privatiuè quoad omnes alios concessam fuisse supremam hanc, & monarchicam potestatem super totam Ecclesiam, & omnia ipsius membra. Equidem primò ex testimoniis Conciliorum, & Patrum relatis, quorum plura expressis verbis id demonstrant; alia verò, etsi id non exprimant, tamen ex contextu, & intentione loquentium, id etiam denotare manifestè convincitur. Secundò, quia solùm privilegium ad personam, de qua in ipso sermo, extenditur, vt communiter Iuristæ. Hoc verò priuilegium Primatus Petri super totam Ecclesiam ipsi tantùm, & ipsius successoribus legitimis concessum fuisse, suadetur ex eo, quod illud Matthæi 16. *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.* concessum ipsi fuit, eo quòd aliis aberrantibus, circa Christi personam ipse solus dixit: *Tu es Christus filius Dei vivi*, & illud Lucæ 22. *Tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, ideò etiam illi concessum, quia solùm illi dictum: *Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua.* Et illud Ioan. 21. *Pasce agnos meos, & pasce oves meas*, ex eo etiam illi datum, quia præmissum fuit: *Tu scis Domine, quia amo te.* Hæc enim omnia denotant privilegij singularitatem, vt etiam Iuristæ communiter loquuntur. Tertiò, quia dictio illa *Tu*, qua vtitur Christus cum Petro loquens locis relatis, ex Matt. 16. & Lucæ 22. *est personalissima*, demonstratiua ad oculum, vt habent Iuristæ, specialiter Steph. Gratian. *in decis. Marchi. decis. 51. numero 28.* Barbosa *in tract. de dictionibus, dict. 411.* & sequitur Rota *decis. 101. num. 3. & 8. part. 5. recent.* Ergo singularissimè, & indiuidualissimè Petro, & ipsius successoribus, non autem aliis concessum est hoc privilegium. Quartò, quia vt communiter iidem Iuristæ astruunt, forma legis priuilegij, vel rescripti in indivisibili consistit, & est omninò individua, & singularissima, vt notatur *in l. si veritas, C. de fideicom.* Tiraq. *de iure mariti, glos. 6. num. 4.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 9. numero 17.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 8. q. 8. numero 94.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. glos. 18. numero 76. cum seqq.* Pereira *de potest. eligendi, cap. 7. numero 13. propè fin.* Escobar *de ratioc. cap. 11. numero 19.* & alij vulgariter. Cum ergo iis locis Christus tradat formã regiminis Ecclesiæ scilicet sub vno Petro, vt etiam concorditer supponunt Patres, & Doctores, proculdubio denotatur eam omninò indivisibiliter, & solitariè competere Petro. Quintò, quia etiamsi in Sacra Scriptura solum habeatur *Verbum caro factum est*, & quod filius factus sit homo, non verò habeatur expressè, quod solus Filius sit factus homo, aut solum Verbum factum fuerit caro; nihilominus, vt de fide tenetur, etiam stando in terminis Sacræ

Scripturæ, quod solum Verbum diuinum, non autem Pater, vel Spiritus Sanctus carnem assumpserit. Similiter quamvis in sacra Scriptura non dicatur expresse, Deum non produxisse duos mundos, sed tantum sit sermo in illa de productione vnius mundi; nihilominus de fide quoque censetur, etiam in terminis sacræ Scripturæ, quod non sint duo mundi, sed vnus duntaxat. Pariter, cum Christus in institutione Baptismi dixerit, *baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, etiamsi non dixerit solùm, aut duntaxat *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, nihilominus de fide certum est, quod si quis baptizaret etiam in nomine B. Virginis, aut alterius sancti N. talis forma non teneret. Similiter ergo in præsenti, etiamsi in testimoniis relatis non exprimatur, quod soli Petro, & non alij concessum sit priuilegium Primatus in Ecclesiam, censendum erit soli ipsi singularissimè, & indiuiduraliter, eiusque successoribus, non alij cuicunque concessum esse.

45 Secunda ex eo desumitur, quod cum ad probandum valorem alicuius gratiæ, seu priuilegij necesse sit tempus ipsius concessionis assignare, vtpotè de ipsius substantia, provt colligitur ex *l. non solum §. sciendum ff. de oper. non. nunciat.* & ibi Bart. aliique Iuristæ, quæram ab Anonymo nostro, quo tempore Christus priuilegium hoc Primatus Ecclesiæ, ac paritatis cum Petro Paulo concesserit. Et quidem cum omninò irrationabile sit aliquod tempus ante ipsius conuersionem pro hac concessione designare, cum tunc Paulus Christi iuratus hostis, & Ecclesiæ Dei acerrimus impugnator esset, solùm à conuersionis tempore incipere debemus. Et primò, quod Anno Christi 36. quo conuersio Pauli contigit, talem à Christo gratiam non susceperit, ex eo conuincitur, quod tunc Christus munus, ad quod ipsum destinabat, designans Actor. 9. solùm dixerit: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israël, & ego ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* In quibus nullo prorsus modo includitur talis concessio. Nec ipse aliquando id dixit. Potius, provt ex eodem Actorum cap. 9. constat, cum tentaret se posteà iungere Christi Discipulis, omnes timebant eum, non credentes, quod esset discipulus, ita vt necessarium fuerit, vt Barnabas eum apprehensum duceret ad Apostolos, vt pro Christiano ab ipsis haberetur. Pariter nec hoc contingere potuit ante annum Christi 39. quo Hierosolymam venit, *vt videret Petrum.* Vt enim suprà visum est, Petrum addit communicandi Euangelij cum ipso causa, *ne fortè*, vt ipse inquit, *in vacuum curreret*, quo denotatur tunc omninò subditum, & inferiorem Petro fuisse, non ipsi æqualem. Maiori veritatis apparentia id dici potest de anno Christi 44. quo Paulus iturus euangelizatum gentibus raptus est vsque ad *tertium Cœlum*, maximè si per illud *Cœlum* Empireum, quod est beatorum sedes, intelligatur cum Damasceno, Theophyl. Pomerio, S. Thoma, & aliis passim. Sed nec hac occasione hanc gratiam ipsi concessam fuisse ex eo conuincitur, quod nunquam ipse hoc affirmauit, provt necessarium videbatur, vt Euangelium quod prædicabat, maius pondus authoritatis haberet. Præsertim quod de tempore raptus loquens solùm dicit 2. Corinth. 10. Audiuisse *arcana verba, quæ non licet homini loqui*, quod de cognitione Angelorum, dotibus gratiæ, & gloriæ intelligitur, provt exponit Gregorius: Vel de Paradisi pulchritudine, & sanctorum gaudiis, provt autumat Theodoret. vel de ordine diuinæ prædestinationis; seu reprobationis, præsertim Gentium, cuius specialis prædicator erat, provt Baronius putat; vel denique de arcanis redemptionis, ac Euangelij Christi ministeriis, provt alij existimant. Vnde postea anno sequenti missus est ab aliis Christi discipulis cum Barnaba ad prædicandum Gentibus, iuxta historiam *c. 13. eorund. Act. Apost.* ex qua vt suprà probatum manet, potius infertur ipsum omninò subditum, & inferiorem aliis esse, & nullo modo supremum Ecclesiæ Pastorem, præsertim cum Spiritus Sanctus dicat: *Segregate mihi Paulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos.* Quod, vt constat ex contextu ipsius capitis, & dixi supra, solum erat prædicare Euangelium per Orbem. Similiter, cum anno sequenti, qui erat Christi 45. solus Petrus Romam veniens ex Antiochia Romanam Cathedram constituerit, & primam epistolam ad fideles dispersos per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, & Bithiniam scripserit, Marcumque Alexandriam miserit, Euangelio ab ipso conscripto approbato, cum in iis nullas partes Paulus in Syria occupatus haberet, manifestè etiam elicitur, nec tunc hanc à Deo gratiam obtinuisse. Idem dicendum de sequentibus annis 46. 47. 48. 49. 50. quibus solùm prædicationis munus obiisse sacra pagina describit, nihil commemorans de summo ipsius in Ecclesia principatu ab Anonymo confictо. Vnde postea anno Christi 51. ad Concilium Hierosolymitanum ab Antiochia cum Barnaba mittitur, vbi erat in synodo nihil decidens, sed audiens quæ à Petro decidebantur, eaque posteà ad Antiochenses deferens, quæ, iuxtà notata superiùs, potius euincunt nihil ad Paulum spectasse Primarium regimen Ecclesiæ. Quod confirmat acris contentio inter ipsum, & Barnabam exinde orta, quæ nullatenus contingeret, si Paulus totius Eccle. gubernacula teneret. Si enim sic esset, Barnabas humilis, & Sanctus, ipsi, vt dicebam, morem gereret, non contentiosè resisteret. Sequentibus porro annis à 52. Christi vsque 58. etsi Paulus in Orbis peregrinatione, ac Euangelij vbique Gentium prædicatione laboraret, quod tamen Romanum Papatum sicut Petrus à Christo acceperit omninò sine fundamento in pagina sacra, aut aliis scriptoribus dicetur. Quamvis autem anno Christi 59. Romam perueuerit vinctus, Petro ab Vrbe absente (quod Claudius Imperator sub anno Christi 51. Roma expulerit Iudæos) qua occasione congruum videbatur, vt hæc authoritas ipsi concederetur ob supremi Pastoris absentiam, tamen nihil de hoc in Sacra Scriptura *Act.* 28. vbi de hoc aduentu Pauli Romam mentio reperitur, neque in aliis Ecclesiasticis, aut etiam prophanis historiis aliquid ad intentum cernitur. Et quod mirum est, cum eo capite 28. dicatur Paulum cùm primò Romam attigit, Iudæos ad se vocasse, ipsosque ad eum conuenisse, quod tamen Christiani ad eum, vel inuisendum accesserint, nihil prorsus ibi habetur. Quod si ipse supremum Ecclesiæ caput, vt alter Petrus, esset, vtique fideles omnes ipsum reueriti essent, & Lucas Actor. Apostol. Author id non tacuisset. Narrans quidem hunc casum, secundum aliquos, idem Paulus 2. *ad Timoth.* 4. inquit: *Dominus mihi astitit, & confortauit me, vt per me prædicatio impleatur, & audiant omnes gentes, & liberatus sum de ore Leonis*, idest Neronis, vt plures exponunt. Sed hæc tantum probant in hac sua tribulatione Dei adiutorium speciale habuisse, non tamen, quod similis Petro in Ecclesiæ regimine constitutus esset. De sequentibus annis, quibus epistolas ad Philippenses, Ephesios, Colossenses, Philæmonem, & Hebræos scribebat, variasque Prouincias, ac nominatim Hispaniam Euangelizando peragrabat, quod hanc dignitatis prærogatiuam acceperit, futiliter, & inaniter dicitur, cum nullum, vel leue fundamentum ad id afferri possit.

possit. Redierunt posteà Petrus, & Paulus Romam sub anno Christi 68. vt collabentem penè Ecclesiam ob Neronis incœptam persecutionem instaurarent, & Simoni Mago, ac Apollonio Thianæo opponerentur. Sed, quod hoc tempore Primatus hanc dignitatem Paulus acceperit omninò gratis, & sine vlla veritatis specie effingitur. Præsertim, cum in concertatione cum Simone Mago habita, provt supra visum est ex D. Anton. Paulus Petro dixerit Principatum agnoscens, *Meum est orare, tuum est imperare.* Et cum postea anno sequenti ad martyrium ambo ducerentur, iuxta dicta etiam supra, Paulus Petrum vocauerit *fundamentum Ecclesiarum, & Pastorem ouium Christi.* Petrus verò Paulum *Prædicatorem bonorum, & ducem Iustorum.* Nullum ergo superest tempus quo Pugil noster hanc Primatus dignitatem Paulo concessam fuisse confingere possit.

36 Similiter expendendum quod quemadmodum argumenta, quæ probant Deum esse, probant etiam *vnum* esse, ita vt *Numinum pluralitas*, sit *Numinum nullitas*, provt ex Athanasio *orat. contra Idol.* eliciunt diligentiores Polytheismi impugnatores, sic etiam omnia argumenta, quæ probant in Ecclesia debere esse aliquem Iudicem controuersiarum fidei, seu supemum Pastorem, probant etiam eum debere esse solùm vnum. Id porro constat in argumento illo petito ex modo regiminis, qui est *Monarchia.* Implicat enim eam esse vbi sunt duo Rectores, aut Gubernatores, etiamsi fingatur, vt Anonymus fingit, in eis esse vnam numero potestatem. Cùm enim in eis sint duæ diuersæ voluntates, oportet quod in illis potius Aristocratia, quam monarchia conseruetur. Si dicatur miraculosè à Deo effectum fuisse vt vna indiuisa, & numerica potestas vtrique Apostolo attributa sit, provt aduersarij autumare videntur, certè vel tyrones Theologi in ipsos insurgent, quod miraculum nouum à sæculis inauditum, & sine necessitate confingant, & vnam veluti naturam indiuisæ Pontificiæ dignitatis in duabus realiter discretis suppositis consistentem. Si vlteriùs dicant veram monarchiam cum voluntatum diuersitate constare posse, alioquin Christi Monarchâ non esset, cum in illo duæ voluntates diuina, & humana reperirentur: admittendum dumtaxat id est, quando inter illas subordinatio vnius ad aliam, provt in Christo contingit, daretur, & si hoc pacto in Petro, & Paulo constituuntur, vtique cessabit quæstio, iam enim Paulus Petro subiectus esset, ac proinde non æqualis cum ipso authoritatis. Dicere autem Pauli voluntatem nedum diuersam, sed nec subordinatam Petri voluntati esse, & nihilominus ex vtroque fieri potuisse vnum caput, & Monarcham Ecclesiæ, merum, & inauditum commentum est. Et in alio, quod etiam communiter additur ex eo, quod si essent duo Summi Pontifices, posset esse dissensio inter illos, provt de facto fuit in Petro, & Paulo ratione cessationis legalium. Quid enim (Anonymum conueniam) si cum Petrus Marcum Alexandriam mittere volebat, diceret Paulus, mittendum non esse? Cui staret Ecclesia? vtrique? Contradictio est. Petro? Ergo Paulo superior est. Paulo? Ergo supra Petrum. At tu dicis, neutrum alteri anteferri. Neutri ergo stare poterat. Rectè ergo dictum est, quod Papatus *binitas*, *nullitas* est. Vide, si arridet consequutio. Vtinam non ita. Item in alio, quod sumitur ex vnitate Ecclesiæ, vt quemadmodum Ecclesia est vna, ita & caput ipsius tantum debeat esse vnum. Accedit, quod si Ecclesia habuisset, vel per breue tempus duos Summos Pontifices, non posset dici tota pulchra, sed biceps, & monstruosa, vtpote quæ haberet duo capita, & duos sponsos. Vnde Gregor. IX. in epist. relata Petrum solùm Regni Cœlestis claues accepisse. *Cum vnus*, inquit, *sit Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnum principium, vnum corpus Ecclesiæ militantis, & corpus cum pluribus capitibus monstruosum*, &c. Et Bonifacius VIII. in Extrauag. *Vnam sanctam, de maiorit. & obed. Igitur Ecclesiæ vnius, & vnicæ vnum corpus, vnum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petrique Successor.* Ex eo etiam, quod duos Sponsos Summos Pontifices, vel per instans habuisse dicatur, & ipsos veluti bigamos, & ipsam quasi spiritualiter diuersam fuisse, conuincetur, nec sine iniuria. Si porrò istis obuiet Anonymus, quod salua Monarchia in Romano Imperio, quondam plures essent, qui Imperatores vocabantur, mihi faciet; cum constet illos diuersis Regionibus, Gentibus, negotiis, bellisque præfuisse, cum dominij partitione, & quod magis est, minoris ad maiorem, asciti ad asciscentem quadam subiectione; & (quod Summum) magna scissionum, tumultuum, ac seditionum confusione. Etenim, vt rectè ille: *Nulla fides regni sociis, omnisque potestas impatiens consortis*, &c. Vel notet Romulum, & Remum; Iulium, & Pompeium; Octauianum, & Antonium: & videat, an sibi placeat, similia discrimina à sapientissimò Ecclesiæ artifice præpedita non fuisse, aut imperfectam, & mancam Monarchiæ œconomiam illi prouidisse.

37 Quæ verò Aduersarius Anonymus pro sua singulari sententia affert, ex Lutheri penu, & Marco Antonio de Dominis malæ notæ authore, magna ex parte forsan mutuata, leuidensia sunt contra relata fundamenta. Et vt vno verbo cunctis satisfiat, illud animaduertendum, quod nullus ex iis, quos pro se ex Patribus adducit, rem hanc ex professo disputauit, sed solùm obiter, incidenter, encomiasticè, & panegyricè, ac concionatorio modo Apostoli Pauli excellentissimam Sanctitatis prærogatiuam extollentes. Cuius signum est, quod plura ex illis applicantur vniuersaliter omnibus Apostolis, qui sæpissimè vocantur *Principes Ecclesiæ, vel Orbis Columnæ, fundamenta, lapides fundamentales, Rectores, & Pastores Ecclesiæ.* Ex quibus si arguens consequenter loqui vellet, inferre etiam posset, fuisse Apostolos omnes Summos Pontifices Ecclesiæ Romanæ. Quod maximè cernitur in Iacobo Apostolo fratre Domini cognominato, de quo Clemens Rom. Chrysostomus, Laurentius Iustinianus, & plures alij similia fermè encomia protulere. Idem dicemus in sequentibus de Barnaba. Et de Ioanne Apostolo, & Euangelista plura pariter reperiet curiosus lector. Idem de Summis Pontificibus, Conciliis, & Doctoribus similiter ab eo coacervatis intelligendum. Expendi etiam oportet in præfatis Summorum Pontificum, & Patrum testimoniis, nunquam Paulum à Petro segregatum appellatum fuisse *Petram, vniuersalis Ecclesiæ Caput, seu Pastorem Supremum, Romæ primum Antistitem*, vel aliis similibus epithetis, quæ iidem Pontifices, & Patres eidem Petro etiam seorsim à Paulo attribuunt. Nihil ergo ex testimoniis pro se relatis ad intentum elici valet, cum quæstio iam sit theologico sensu, ac rigore agitanda. Sed sigillatim singulis obuiandum, vt vel aduersarij prolixæ importunitati satisfiat.

38 Et primò liber *Const. Apost.* S. Clementis Papæ attributus vanè, & inutiliter affertur. Constat enim, ab hæreticis vitiatum, vel saltem apocryphum esse, provt elicitur ex Epiph. *hær.* 30. dicente, Ebionitas hæreticos deprauasse ea, quæ Clemens Romanus de gestis S. Petri scripserat, idque agnoscunt Græci in Concil. Trull. c. 2. & speculantur Baronius *sub ann.* 102. Bellar. *de Script. Eccl. in Clem. Rom.* Cornelius à Lapide *in Act. Apost. cap.* 15. *versic.* 2. & alij, idque suadetur ex eo, quod Author ipsius libri dicat omnes duodecim Apostolos per Orbem dispersos Hierosolymitano

Concilio, vbi de obseruantia legalium agebatur, adfuisse, Mariam Magdalenam non fuisse Mariam sororem Lazari, quartas nuptias esse libidinem, & manifestam impudicitiam, seruandum sabbatum sicut Dominicam, Iacobum fratrem Domini, & primum Episcopum Hierosolymorum esse extra numerum Apostolorum, & alia similia absurda.

39 Dato autem, & non concesso, quod liber iste S. Clementis Pap. legitima proles esset, adhuc nihil pro suo intento habebit Anonymus, cum quo pugnamus. Etenim præterquam quod ex ipso *lib. 8. c. 4. & lib. 6. cap. 8.* plura colligunt aliqui nostræ sententiæ præclari propugnatores, quæ ipsis relinquimus, verba illa ex *lib. 7. cap. 47.* quæ obiicit, scilicet (iuxta versionem Turriani) *Ecclesiæ verò Romanæ Linus Claudiæ filius primus à Paulo, Clemens verò post mortem Lini secundus à me Petro ordinatus est*, solùm suadent S. Linum à Paulo ordinatum fuisse Episcopum Petri in administratione Pontificatus, præsertim tempore, quo ipse Petrus à Roma abesset, Petrum verò ordinasse Clementem vel ad idem munus, vel vt ipsi in Papatum succederet; fuisse enim Linum, Cletum, immò etiam Clementem Episcopos Romæ Coadiutores Petri, vel ex vno Annalistarum Coryphæo Baronio *sub anno Christi 69.* colligitur, vt alios omittamus. Hæc autem Lini ordinatio, sicut & alia Ignatij eo loco recensita Paulo competebat, vel ob Apostoli dignitatem, cum constet Ioannem in Asia, & Iacobum in Hispania plures Episcopos ordinasse, vel ex voluntate, & consensu Petri, vel saltem cum subordinatione ad ipsum, vtpotè Summum, & Primarium Pastorem. Et sanè, si ex eo quod Paulus Linum Romæ Episcopum ordinauerit, elici valet, Paulum Episcopum Romanum extitisse, pari licentia dici etiam posset Antiochenum quoque Episcopum fuisse, siquidem eodem loco dicitur Ignatium Antiochenum Antistitem à Paulo ordinatum fuisse. Quis autem sanæ mentis Author vnquam Paulum Episcopalem Sedem Antiochiæ habuisse fatebitur? Legendus relatus Turrianus, qui etiam circa illud *lib. 8. cap. 33.* (quod etiam Anonymus noster notat) *Ego Paulus, & ego Petrus constituimus*, inquit, positum esse nomen Petri, œconomicæ, humilitatis, & vrbanitatis causa, iuxta consilium ipsius *in epist. ad Rom. 12.* decentis *honorem inuicem præuenientes*: præsertim cum sublatus esset iam scrupulus eodem libro *cap. 4.* vbi sic: *Nos igitur duodecim Apostoli Domini, qui vnà sumus, has vobis constitutiones de omni Ecclesiastica forma indicimus præsente Paulo vase electionis, & Coapostolo nostro, & Iacobo Episcopo, ac reliquis Presbyteris, & septem Diaconis. Ego igitur primus Petrus dico.* Quibus verbis inter duodecim Apostolos, & Paulum ipsum Petrus vocatur, & loquitur Primus. Vnde ipse Clemens *in Epist. 1. ad Iacob. Fratrem Domini*, quæ majoris authoritatis est quàm liber Apostolicar. Constit. sic inquit Petri Primatum super cunctos Apostolos exprimens: *Notum tibi facio Domine, quia Simon Petrus qui vera fidei merito, & integræ prædicationis obtentu fundamentum esse Ecclesiæ definitus est: qua de causa etiam Domini ore diuino cognominatus est Petrus, qui fuit primitiuæ electionis Domini, Apostolorum Primus.* Alia de hoc Clemente vrgent diserti alij veritatis pugiles.

40 Immeritò etiam S. Lucius Pap. pro parte adversa ab Aduersario nostro notatur. Ex eo enim quod in epistola ad Galliæ, atque Hispaniæ Episcopos dicat: *Hæc sancta, & Apostolica mater omnium Ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt in exordio normam fidei Apostolicæ percepit ab Authoribus suis Apostolorum Christi Principibus*, solùm sequitur Rom. Ecclesiam normam fidei Apostolicæ percepisse tùm à Petro, tùm etiam à Paulo. Diversimodè tamen, quia à Petro veluti à primo Pastore, à Paulo verò vt ab egregio concionatore, Petri potestate, & authoritate; Pauli sapientia, & doctrina. Vnde ipse Lucius in principio eius epistolæ hoc agnovisse videtur, cum Romanam Ecclesiam *B. Petri Apostoli Sedem* compellat. *Litteras*, inquit, *dilectionis vestræ, quas ad Beati Petri Apostoli Sedem pro vestri causa negotij misistis.* Non eam Pauli, aut Petri, & Pauli, sed solius Petri Sedem cognominat.

41 Nec maius pondus authoritatis habet, quod ex *epist. 3.* B. Anacleti Pap. adducitur, videlicet: *Adhibita est etiam societas in eadem Romana Vrbe Beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vnoque tempore gloriosa morte cum Petro sub Principe Nerone agonizans coronatus est, & ambo Sanctam Romanam Ecclesiam consecrarunt; aliisque omnibus Vrbibus in vniuerso Mundo eam sua præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt.* Hæc enim societas Pauli cum Petro in Romanæ Ecclesiæ consecratione malè arguit Primatus, seu Pontificatus Romani communionem, nisi solùm in præsentia, doctrina, morte, & triumpho, provt ex ipsis Anacleti verbis infertur. Idque colligitur ex anterioribus eiusdem Epistolæ verbis, vbi in iis quæ in ea Epistola decernit, inhæret statutis à Beato Petro singulariter nominato, & à reliquis Apostolis, Paulo non expresso, & à B. Clemente Papa, quod satis denotat diuersimodè consecratam fuisse Romanam Ecclesiam à Petro, quàm ab aliis Apostolis, Paulo quoque. Ipsius hæc sunt verba. *Quantum hactenus de his à B. Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis, ac beato Clemente nostro sancto prædecessore, & martyre nouimus statutum.*

42 Referuntur à S. Victore Pap. *epistol. 1.* hæc: *Licèt Ecclesiæ, in qua S. Apostolus residens docuit, quodammodo nos gubernacula teneamus, tamen profitemur nos honore, & sanctitate minores esse.* Sed ea nec in epistolis eiusdem Victoris inueniuntur, nec intentum vel mediocriter probant. Si vis aliqua fiat in verbis illis eiusdem epistolæ, videlicet nisi *Apostolorum suorumque Successorum terminos transgredi*, &c. quibus denotat Romanos Pontifices Apostolorum successores esse, ac proinde etiam Pauli, animaduertatur, ibi loqui Victorem de omnibus Apostolis, propterea enim dixit in antecedentibus, *ita constitutum liquet à tempore Apostolorum.* Si ergo propterea existimatur Paulus Romanus Pontifex, quia Victor dicat Antistites Romanos successores esse Apostolorum, pariter de omnibus Apostolis affirmari id posset, ac proinde non duos tantùm, sed duodecim simul Romanos Pontifices extitisse. Facessat hæc fabula.

43 Exigui etiam momenti sunt verbi illa Siricij Pap. *in epist. 1. ad Himer. Tarracon. Episcopum* (quæ etiam habentur in Epist. 9. Simplicij Pap. ad Zenonem. Imperat.) videlicet. *Si ergo Beatus Propheta ad lugenda populi peccata non sibi ait lachrymas posse sufficere, quanto nos possumus dolore percelli, cum eorum qui in nostro sunt corpore, compellimur facinora deplorare? Præcipuè quibus secundum beatum Paulum, instantia quotidiana, & solicitudo omnium Ecclesiarum indesinenter incumbit.* Quid enim inde? Nunquid propterea Romanæ Ecclesiæ Paulus Summus Pontifex erit? Eadem sane facilitate dici posset Ioannem, Iacobum, & Iudam Apostolos pariter eiusdem Ecclesiæ Antistites fuisse, cum sæpiùs Pontifices eorum instituta sequi profiteantur. Æquiùs

expen

expenderet Anonymus noster eiusdem Siricij verba circa initium eiusdem Epistolæ. *Portamus onera omnium, qui grauantur, quinimò hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, qui nos in omnibus, vt confidimus, administrationis suæ protegit, & tuetur hæredes.* Quibus solius Petri hæredem se nominat, non Pauli.

44 Leuissimum quoque quod ex Adriano II. Pap. *in epist. ad Imper. Basilium* affertur: ibi enim solùm memoria extat Principum Apostolorum, & ipsorum Sedis Romæ. Hæc enim, iuxta dicta solùm suadent eam Sedem à Petro, & Paulo, diuersimode tamen, vt explicatum est, & in sequentibus dicetur, erectam. Notatur insuper alia eiusdem Adriani epistola ad eundem Basilium Imper. in qua etiam Roma vocatur *Petri, & Pauli Apostolorum Sedes*, & quæ lecta fuit in S. Synodo Constantinop. 4. act. 1. iisdem verbis relatis. Quæ etiam habent eundem sensum, prout indicatur in eadem *Action.* 1. vbi Petrus *Apostolorum eximius* compellatur, Paulo nec nominato.

45 Epistola Acacij ad Simplicium omninò abs re adducitur, nihil enim prorsus ex illa excipiet lector pro aduersa parte. Idem est indicium de epistolis Ioannis VIII. scilicet 169. 181. 202. & 219. quæ referuntur quasi eidem parti aduersæ adstipulantes. Ac de Epistola Nicolai I. *ad Aduentium Episcop. Metens.* & S. Bernard. *ad Eugen. Pap.* & Ioan. Sarisburgens. de nugis Curialium *lib.* 8. *cap.* 23. Item de Epistola Leonis I. *ad Theodoretum*, quæ est 61. *in* 2. *tom. Concil.* vbi potiùs video contrarium, scilicet quod Roma appelletur *Sedes Petri*, Pauli nulla mentione facta. Item de Epistola Innocentij I. ad Concil. Mileui tanum, quæ est 93. inter epistolas Augustini. Quid enim infert Anonymus ex eo, quod Innocentius in ea dicat: *Diligenter, & congruè Apostolico consulitis honori, honori, inquam illius, quem præter illa, quæ sunt extrinsecus, solicitudo manet omnium Ecclesiarum.* Nunquid ex eo inferri valet: Ergo Paulus fuit Pontifex? Vnde locus? Solus Petro id tribuere videtur idem Innocentius inferiùs dicens: *Non nisi ad Petrum, id est sui nominis, & honoris authorem referre debere*, &c. *quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.*

46 De sermone S. Leonis Papæ *in Natali SS. Apostol. Petri, & Pauli*, & si latissimè expendatur ab Aduersario in suæ sententiæ fauorem, nihil vsque ad hæc tempora Catholici hauserunt, nisi Romanam Ecclesiam, cùm Petrum, tum Paulum sui authores, patres, promotores, & prouectores agnoscere. Inæqualiter tamen, & hierarchio modo, iuxta dicta, Petrum quidem ratione potestatis, & authoritatis Primatus Ecclesiæ; Paulum verò ratione doctrinæ, & prædicationis; vtriusque etiam sanctitate, conuersatione, & sanguinis ea in Vrbe effusione. Quæ etiam differentia inter Petrum, & Paulum à Leone cognita fuit, vt loca ex ipso supra relata manifestant. Nec ex eo, quod dicat Leo *in eo sermone: Isti sunt Patres tui, verique Pastores*, inferri vllatenus potest, Paulum æquè, ac Petrum Ecclesiæ gubernacula tenuisse. Tum quia Apostoli omnes Ecclesiæ Pastores in Missæ præfatione nuncupantur illis verbis: *Eisdem contulisti præesse Pastores.* Tum quia, cum Pastoris nomen à pascendo dicatur, cum Apostoli cuncti fideles omnes ex vi Apostolici muneris pascere possent, Pastores abs dubiè Ecclesiæ dicuntur. Quod idem S. Leo dicat: *Isti sunt, quos electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales*, solum etiam euincit ipsos, quoad Apostolorum, & Apostolorum munia dumtaxat, non impares, aut dissimiles extitisse, non quoad Ecclesiæ primatum. Siquidem ipse Leo *serm.* 3. *de Assumpt. sua*, & maximè *ep.* 87. *ad Episcopos Prouinc. Viennensis, cap.* 1. rotundè, & disertè ait, Petrum omnibus Apostolis, Patribus, & Doctoribus præpositum esse, & in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum, idest, quod quemadmodum Christus primum, & vniuersale Ecclesiæ caput est, sic & Petrus post ipsum Vicaria authoritate. Quod dixerim contra Marcum Antonium de Dominis, qui in hunc locum Leonis impegit ducatum præbens Anonymo concertatori nostro.

Pro quo animaduertendum, inter Apostolorum omnium priuilegia hæc iure à Theologis recenseri. Primò esse Christi Legatos veluti à latere, idest ab ipso missos, iuxta illud Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes*, adiuncto illo 2. Corinth. 20. *Pro Christo legatione fungimur.* Secundò, prædicare Euangelium in toto orbe, iuxta illud relatum: *Docete omnes gentes*; & ad Roman. 1. *Ad obediendum fidei in omnibus gentibus.* Tertiò, scribere Libros Canonicos: vnde Paulus hunc dignitatis, & potestatis suæ titulum suis præfigit Apostolis, dicens: *Paulus vocatus Apostolus*, vt faciunt modò Legati dicentes, *Nos N. Dei gratia Legatus*, &c. Hoc etiam pacto Ioannes, Iacobus, & Iudas libros canonicos ediderunt. Quartò fundare vbique Ecclesias, & creare Episcopos, & Presbyteros, &c. pro ipsis, ac pascere, & regere cunctos fideles doctrina, & fide vbique gentium, hierarchico tamen modo, & cum obedientia, & subordinatione ad Petrum, qui propterea cap. 10. Matth. inter Apostolos non solùm ponitur primus, sed etiam vocatur *Primus*, illis verbis, *Duodecim Apostolorum nomina sunt hæc, Primus Simon, qui dicitur Petrus*, &c. Non enim dicitur *Primus* ætate, quia eo senior erat Andreas, teste Epiphanio *hæres.* 51. *sub med.* non etiam vocatione, quia prior eo vocatus à Christo fuit Andreas, vt patet *Ioan.* 1. non etiam dilectione, quia præ omnibus à Christo dilectus fuit S. Ioannes, ideóque in vltima Cœna ipse in pectore Christi recubuit. Superest ergo, vt Petrus Apostolorum sit *Primus* excellentia, & authoritate, quia scilicet eorum fuit Caput, Superior, & Rector. Vnde poterat aliis Apostolis quasi superior præcipere, & si errarent, eos corrigere; & si dissiderent, eiusdem erat lites eorum dirimere, onera insuper, & Prouincias cuique distribuere. Ita S. Cypr. *lib. de Vnit. Eccles.* Vnde rectè infert Cornelius à Lapide *in epist.* 1. *Petri, cap.* 5. circa illa verba, *Qui in vobis est*, Apostolos fuisse totius orbis Episcopos, & Pastores, quod tamen sic accipiendum, vt velut in actu primo, seu habitualiter tales essent, non actualiter, & in exercitio, nisi subordinatè illi cui dictum est à Christo *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claues*, &c. *& quodcunque ligaueris*, &c. *& pasce oues meas*, &c. *& confirma fratres tuos*, &c. Addit idem Cornelius hoc voluisse S. Clementem *epist.* 1. vbi S. Iacobum vocat *Episcopum Episcoporum, & Regentem omnes Ecclesias.* Idque colligitur ex Hymno Ecclesiæ, vbi omnes Apostoli vocantur *Ecclesiarum Principes*; & ex eo, quod illis omnibus applicat illud, *Constitues eos Principes super omnem terram*: & illud, *Nimis confortatus est Principatus eorum.* Ex quibus liquet intelligentia epithetorum, quæ S. Leo beato Paulo simul cum Petro in relato sermone tribuit, corruuntque machinæ sententiæ, quam reprobamus: quæ propter similes titulos Paulo à Leone Papa, & aliis Patribus concessos, eum æquiparare voluit cum Petro. Et sanè, si propter hæc, & similia encomiastica epitheta à Leone, & aliis Patribus Paulo concessa eum Summum Ecclesiæ apicem, & Petro similem credere possemus, idem de Barnaba Apostolo (alios omitto) dici posset, qui ab Alexandro Monacho, initio vitæ ipsius his elogiis decoratur. *Barnabas magnus Ecclesiæ orator, Euangelicæ prædicationis tuba, magna Christi vox, Spiritus Sancti cithara,*

cithara, diuinæ gratiæ plectrum, Christi miles robustissimus, Christiani ouilis Dux certus, fidei germen, pietatis magister, fidei columna, ac fastigium, turris firma, & immobilis, fundamentum stabile, crepido indissolubilis, Christi mysteriorum thesaurus, orthodoxorum minister, Christiani gregis custos vigilantissimus, Gentium Dux, Ecclesiarum præco, electum Dei vas, Sanctæ Trinitatis Templum. Alia prætereo.

48 Adducitur etiam ab Aduersario Antagonista Gelasius Papa dicens: *Sancta Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Euangelica voce Domini, & Saluatoris nostri Primatum obtinuit. Tu es Petrus,* &c. *cui data est etiam societas B. Pauli Apostoli Vasis electionis, qui non diuerso, sicut hæretici garriunt, sed vno tempore, vno eodemque die gloriosa morte cum Petro in Vrbe Roma coronatus est, & pariter supradictam sanctam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecrarunt, talemque omnibus Vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt.* Sed hæc verba *in Can. Sacrosancta, dist.* 22. relata non tribuuntur Gelasio, sed Anacleto *epist.* 3. *c.* 3. Cuiuscunque tamen sint, parùm iuuant aduersæ parti. Quod enim Paulus socius Petri appelletur, nullatenus apud prudentes infert tantæ authoritatis, ac illum fuisse. Etenim Exod. 31. Oliab vocatur socius Beseleel in architectura Tabernaculi, & tamen ex ipso textu luce splendidius liquet Beseleel principalem, Oliab verò inferiorem fuisse. Petrum autem, & Paulum per Beseleel, & Oliab Architectos in structura Ecclesiæ indigitatos fuisse, conceptis verbis exprimit Glossa. Item *Lucæ* 5. Iacobus, & Ioannes vocantur socij eiusdem Petri, & tamen ipsi inferiores erant. Verba etiam illa *pariter & prætulerunt*, solùm probant Romanam Ecclesiam ab vtroque consecratam fuisse, seruata tamen inæqualitate, vt dictum est.

49 Ex D. Gregorio Pap. plura afferuntur. Primò ex 1. *Dialog. c.* 12. illa: *Nunquidnam nescis, quoniam Paulus Apostolus Petro Apostolorum Primo in Principatu Apostolico frater est? Petr. Diac. Scio planè, nec dubium est.* Secundò ex *lib. Sacrament. in Vigil. Sanctorum Apostol. Petri, & Pauli,* illa: *Deus qui ligandi, soluendique licentiam tuis Apostolis contulisti.* Tertiò in octaua eorundem: *Beatorum Apostolorum tuorum Domine Petri, & Pauli desideria solennia recensentes, præsta quæsumus, vt eorum supplicationibus muniamur, quorum regimur Principatu.* Quartò ex *Hom.* 18. *in Ezech.* illa: *De duobus Ducibus cœlestis exercitus loquor.* Quintò, ex *lib.* 4. *in* 1. *Reg. c.* 10. hæc: *Qui talis extitit Christum persequens, ad Christum conuersus caput effectus est Nationum, quia obtinuit totius Ecclesiæ Principatum. Dum ergo tam magnum peccatorem conuersum, tam sublimi dignitate à Domino honoratum conspicimus, peccatorum nostrorum inuenire non posse remissionem non præsumamus.* Sed quis propter hæc Primatum Petri supra cunctos Apostolorum Sacræ Scripturæ testimoniis, & constanti doctrina Patrum vallatum relinquet? Paulus enim *Frater* Petri vocatur tum natione, quia vterque Iudæus; tum religione, quia vterque Christianus; tum doctrina, quia vterque catholicam docebat; tum Principatu, quia vterque Apostolorum Princeps, etsi Hierarchico modo, vt dictum est; tum morte, & passione, quia vterque Romæ prædicantes Ecclesiam Romanam sanguine suo dedicarunt. Propterea Ecclesiam eorum regi Principatu dicitur, & vtrique licentia ligandi, & soluendi concessa fuit. Sed nunquid ex eo quod Paulus Petri *Frater* appellatur, par ipsi censendus, Minimè, alioquin Cardinales, & Episcopi fratres Papæ dicti, ipsi compares essent. Potius ex eo, quod frater Petri Paulus vocitetur, indigitatur eum ipsi subditum fuisse, cum generaliter Saluator noster Petro Luc. 22. dixerit, *Confirma fratres tuos.* Paulum ergo firmare, seu confirmare poterat Petrus. Quinimò cum ipse Petrus in sua ep. 2. *cap.* 3. Pauli canonizans doctrinam eum vocet charissimum, illis verbis: *Et charissimus Frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam,* &c. Paulus verò nunquam eo titulo Petrum compellet, sed Petrum, vel Cepham, quod interpretatur *Caput*, prout Gregor. IX. in literis superius relatis animaduertit, satis superque notatur Petrum Summum Ecclesiæ, & solum Pontificem fuisse, Paulum verò illi inferiorem; cùm Pontifex Romanus Petrum æmulando Episcopos omnes alios Fratres, vel charissimos Fratres in litteris Apostolicis appellare soleat. Quod etiam *cœlestis exercitus Duces* dicantur, nihil probat ad intentum, cum cunctis Apostolis commune hoc sit, de quibus Amb. *in hymno* ab Ecclesia cantato, *Ecclesiæ Principes, Belli triumphales Duces.* Porrò Paulus dicitur *Caput Nationum*: quia doctrinam Christi in totum orbem influebat, tum scribendo, tum docendo. Obtinuisse autem totius Ecclesiæ Principatum, nihil etiam conuincit pro arguente.

50 Nam præterquam quod, vt dictum est, Apostoli cuncti totius Orbis, & Ecclesiarum Principes dicuntur, specialiter id competit Paulo propter eximiam eius sapientiam, & doctrinam, ac Petri, qui omnium Apostolorum vertex erat, vt Patres dicunt, societatem. Sanè, mirandus est Aduersarius, quòd cum in D. Greg. clarissima multa inuenire potuerit pro orthodoxa firmanda veritate, ipse obscura, & ambigua solum scrutari voluerit, illius instar, qui lymphas limpidissimas respuens, turbidas epotandas eligit. Propinet ista ex eod. Greg. *in registro lib.* 4. *indict.* 13. *c.* 82. & vix clariora desiderabit: *Certè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes quid aliud, quàm singularium sunt plebium capita?* Quid amplius desiderandum?

51 Quod Roma, seu Romana Ecclesia obtinuisse dicatur Principatum supra omnes Mundi Ecclesias; prout ex S. Maximo *homil.* 1. *de Natal. Apostol.* Petro Dam. *serm.* 1. *de S. Vital. & epist. Episcop. Prouinciæ Arelatensis* ad S. Leonem, inter Leonis epistolas, ac Alexandro III. *ep.* 21. Regibus, & Principibus Daniæ, & Noruegiæ, affert noster Anonymus, omninò extra rem est, cum nec alij Catholici id negare queant. Necessum tamen illi foret, vt ad intentum loqueretur, probare id æquè Paulo, ac Petro tribuendum, quod non facit.

52 In medium quoque producit tabulam marmoream ad porticum S. Petri parieti affixam à D. Gregorio, vt dicitur, in qua sic: *Dominis sanctis, ac beatissimis Petro, & Paulo Apostolorum Principibus, Gregorius indignus seruus. Quotiens laudis vestræ vsibus seruitura quadam, licèt parua conquirimus, vestra vobis reddimus, non nostra largimur, vt hæc agentes non simus elati de munere, sed de soluto securi. Nam quid, inquam, sine vobis nostrum est? Qui non possumus accepta reddere, nisi quia per vos iterum, & ipsum hoc, vt redderemus, accepimus? Vnde ego vester seruus reducens ad animam multùm me vobis, beati Apostoli Petre, & Paule, esse debitorem, propter quod ab vberibus matris meæ, diuina potentia gratia protegente, intra gremium Ecclesiæ vestræ aluistis, & ad incrementum per singulos gradus vsque ad summum apicem sacerdotij, licèt immeritum, perducere estis dignati. Ideoque hoc priuilegij munusculum humili interim offerre deuotione prouidi.* Hæc enim omnia, sicut & alia, quæ ex D. Bernardo ep. 242. ad Romanos congerit idem Author, solùm suadent, Petrum, & Paulum Apostolorum Principes esse Romæ Protectores, eiusque suis orationibus apud Deum suffragatores. De Petro enim id indubitatum, & de Paulo id colligitur ex epistola

ad

ad Roman. cap. 1. dicente; *Testis enim mihi est Deus, cui seruio, cui spiritu meo in Euangelio Filij eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis.*

53 Quod ex Tagione Episcopo ante *lib. 1. Moral.* Greg. refert idem Author, in quo denotatur, Pontifices Romanos successores Petri, & Pauli esse, non releuat. Possunt enim illorum successores esse, Petri quidem, quoad Primatum in Ecclesia; Pauli verò quoad doctrinam, non æquè ab vtroque. Verba ibi relata, ne à lectore desiderentur, hæc damus: *Duo illi, quos præcedentes, seque inuicem manu inserta vides complectentes, beati Apostoli sunt Petrus, & Paulus. Reliqui verò, quos post eos cernis stantes, ipsi sunt successores eorum, huius Apostolicæ Sedis Pontifices. Et eodem ordine, quo eos in Episcopatu sunt sequuti, etiamnum eos sequuntur.*

54 Testimonium etiam Agathonis Papæ in epist. ad Imper. videlicet: *Hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia per Omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolis Christi Principatum, illibata fine tenus permansit.* Item illud eiusdem Agathonis ad eosdem: *Catholicæ fidei lumen ex veri luminis fonte tanquam de radio viuifici fulgoris per ministros Beatos Petrum & Paulum Apostolorum Principes, eorũque Discipulos, & Apostolicos successores gradatim vsque ad nostram paruitatem Dei opitulatione seruatum est.* Hæc, inquam, quanti roboris sint, cum ex ipsis solum habeatur Petrum, & Paulum *Christi Principes* fuisse, *Authores fidei Catholicæ*, seu *Ecclesiæ Romanæ, ministros Christianæ fidei, Apostolorum Principes, & quorum Romani Pontifices successores sunt*, ex dictis innotescit. Eo præsertim, quod idem Agatho sæpius inculcat, Petrum Discipulorum, & Apostolorum Principem extitisse, nulla facta mentione Pauli. Adeò vt meritò Habertus compræliator noster dixerit ex mente Agathonis, esse Principem, intellige Primarium Apostolorum, ipsum verò Agathonem Petri, non Pauli successorem.

55 Sergij etiam I. verba *in epist. ad Geolphrid. Abb.* in quibus vocantur Petrus, & Paulus Apostolorum Principes, Domini, ac Protectores, parum etiam vrgent ad intentum, sicut & similia Gregorij Papæ, quæ etiam inculcat Anonymus. Quomodo enim ex iis inferre potest, tum Petrum, tum similiter Paulum Romanos Pontifices fuisse? Præsertim cum S. Leo *epist. 61. ad Galliæ Episc.* solum Petrum, non Paulum, suum Dominum appellet.

56 Minus illi fauent Papæ Gregor. III. *epist. 3. ad Carolum Martellum*, & Ioannis VIII. *epist. 87. ad Ludouicum Regem*, dum Petrum, & Paulum protectores Romæ compellant. Quid enim inde ad intentum? Nunquid vterque Papa propterea? Idem iudicium esto de aliis, quos congerit, eo quòd asserant Romanorum bona, res esse Apostolorum, præsertim cum idem Gregorius III. res Beati Petri, non nominato Paulo, illas vocet.

57 Coaceruat etiam idem Antagonista testimonia Adriani *Papæ I.* quæ piget referre, quia nihil aliud continent, nisi Petrum, & Paulum Apostolorum Principes esse, sedem ipsorum tenere ipsum Adrianum, ipsorum sequi doctrinam, & alia huiusmodi, quæ ex dictis eneruata sunt.

58 Idem esto iudicium de verbis Nicolai I. *ad consulta Bulgarorum, c. 92.* vbi inquit Romanam Ecclesiam Petrum, & Paulum prædicatione sua instituisse. Et epist. 32. dicentis eosdem Apostolos agone suo illam consecrasse, & similia alibi, parui ponderis certè ad intentum.

59 Magis vrget epistola 8. eiusdem Nicolai *ad Michaël. Imper.* quam ad longum refert, in qua Nicolaus inquit S. Petro additam esse societatem S. Pauli, & ipsos tanquam duo lumina magna cœli in Ecclesia Romana diuinitus constitutos totum orbem illustrasse, & ipsum Nicolaum hæredem esse potestatis, quam à Domino acceperunt. Sed nec ista releuant. Esto enim Paulus Petri socius sit, perperam inde æqualem ipsi esse elicitur, iuxta dicta. Similiter, quod Petrus, & Paulus *luminaria magna cœli* dicantur, parum obstat veritati, quam tuemur. De omnibus namque Apostolis Christus dixit: *Vos estis lux mundi*, & de omnibus illis canit Ecclesia in Hymno, *Vera mundi lumina.* Lumina ergo magna cœli esse Petrum, & Paulum solum arguet, aliis Apostolis præferri, non Paulum Petro coæquari. Etsi enim vtrumque luminare magnum orbis sit, ad inuicem tamen comparati, Petrus erit luminare maius, & Paulus *luminare minus*, ad instar illorum, quæ fecit Deus in principio mundi, *Genes.* 1.

60 Adriani etiam I. Pap. authoritates ab Anonymo in medium prolatæ, ferè nihil ipsi fauent. Quod enim ex ipsis eliciat, Romanam Ecclesiam dici Petri, & Pauli sedem, solùm concludit vtrũque Apostolum sedisse Romæ, Petrum quidem, vt Papam, Paulũ coadiutorem, Coapostolum, & socium, non æquali potestate. Quo etiam sensu accipiendus Ioan. VIII. etiam ab eodem relatus, quatenus inquit: *Petrus Apostolus sanctam Romanam Ecclesiam in fide fundatam, proprio sanguine cũ Paulo, qui ab Hierusalem vsque ad Illyricum, regionem scilicet, in qua nunc vos habitatis, Euangelio repleuit, Domino Deo consecrauit, & dedicauit.* Hæc enim omnia solum arguunt cooperationem, non principalitatem, prout ex ipsis verbis, si rectè expendantur, inferet prudens lector. Idem esto iudicium de authoritate Nicolai Pap. II. quam etiam affert. Item de authoritate Gregorij VII. vbi Ecclesiam specialem Apostolorum Petri, & Pauli Ecclesiam dicit, ipsorumque thronum. Et Paschalis II. dicentis: *Episcopos sub obedientia Principum Apostolorum persistere*, ac Martini V. & Pij II. similia fermè dicentium.

61 Adiicit etiam pleraque Summorum Pontificum testimonia, præsertim Gregor. VII. Innocentij III. Pij II. in quibus hi Summi Pontifices sæpiùs dicunt, se facere, decidere, definire, comminari aliqua ex parte, authoritate, in persona *Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli.* Sed nec ista iuuant aduersarium, sicut enim ex illis malè arguet, Petrum & Paulum authores esse authoritatis qua funguntur Pontifices Romani, itaut ab ipsis eam acceperint, cum certum sit, Romanos Pontifices legitimè electos suam potestatem, & authoritatem à solo Christo immediatè accipere, vt probat Turrecremata *de potestate Eccles. lib. 2. capit. 42.* & faciunt in simili, quæ notantur *in leg. vnum ex familia, §. sed si de falcidia, Digest. de legat. 2.* Ideò testimonia illa, & similia solum conuincunt, orationibus, protectione ac defensione Apostolorum Petri, & Pauli eam authoritatem Summis Pontificibus concessam fuisse. Ex quo nihil ad intentum. Quod si verba illa non sumantur causaliter, modo explicato, sed formaliter, ita vt illis indicetur, Summos Pontifices habere eandem authoritatem, quam habuerunt Petrus, & Paulus, intelligi debent respectiuè, proportionatè, & secundum distributionem accommodam, ita scilicet, vt quemadmodum sanctus Petrus fuit caput, & Pastor vniuersalis Ecclesiæ, Vicarius Christi, & Supremus Pontifex, & Paulus fuit prædicator Euangelij per totum Orbem, Doctor Gentium, Fundator Ecclesiarum, &c. Sic etiam Summi Pontifices hæc omnia habeant. Non tamen inde sequitur, Paulum Petro fuisse æqualem in Summi

Pastoris Hierarchica, Monarchica, & suprema dignitate.

61 Authoritas Alexandri III. *in epistola quadam ad Archiepisc. Vrspalens.* omnino abs re adducitur; ibi enim, licet Pontifex successorem se vocet Apostolorum, & in eorum Cathedra præsidere se dicat, non tamen loquitur determinatè de Apostolis Petro, & Paulo, sed genericè de omnibus Apostolis, de quibus dictum est, *In omnem terram exiuit sonus eorum:* quo non solùm colligitur, valde infirmum esse hoc argumentum, sed etiam quomodò intelligenda sint similia testimonia, & quod Romana Ecclesia, non solùm Apostolica dicatur propter Apostolos Petrum, & Paulum, sed propter Apostolos cunctos, in quorum doctrina fundata est.

63 Inculcat propterea innumera ex Officiis, & solemnibus Ecclesiæ festis eorundem Apostolorum Petri, & Pauli, quæ leuiter inducta esse ex dictis, & dicendis, liquet manifestè; præsertim, cum plurima illorum de omnibus Apostolis similiter prædicantur, & quæ specialiter de solo Petro, & Paulo enunciantur, intelligenda veniunt secundum distributionem accommodam, provt Logici dicunt; scilicet de Petro, vt de primario capite Ecclesiæ totius, de paulo autem, vt de eius præcipuo cooperatore, eximio prædicatore, & sapientissimo Ordinis Doctore.

64 Veritatem præterea quasi obruere volens innumera coaceruat sanctorum Patrum testimonia, præsertim Ignatij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini, Maximi, Paulini, Theodoreti, Chrysologi, Prosperi, Hilarij, Fulgentij, Bernardi, Catharinæ Senensis, B. Laurentij Iustiniani, quæ ex dictis omninò euanescunt, eo præsertim cum illorum plures contrarium expressius docuerint locis relatis in superioribus. Et ideò omninò prætermittenda, illis exceptis, quæ specialem ingerere videntur difficultatem.

65 Quale est illud desumptum ex D. Cyrillo Hierosolym. *Catech.* 6. Petrum, & Paulum Ecclesiæ *Caput* appellantis. Sed non ita id accipiendum est, vt istos duos Apostolos vnum caput Ecclesiæ existimemus eo sensu, quo Anonymus putat, sed ita vt vterque Ecclesiam plantauerit, rexerit, & ædificauerit, hierarchico tamen modo: Petrus, vt primarium Caput ratione regiminis, & potestatis supermæ: paulus verò, vt secundarium ratione summæ sapientiæ, & doctrinæ.

66 Item authoritas Epiphanij *hæres.* 17. dicentis, Linum, & Cletum fuisse successores in Pontificatu Petri, & Pauli. Sed ipsius mens nullatenus, fuit Paulum Petro exæquare, cùm constet ipsum *in Ancorato* Petrum appellare primum Apostolum, & Petram solidam, super quam Ecclesia ædificata est: & quod ipse pro magno in eodem *Ancorato* referat, quod Petrus Paulo dexteram dedit, quod magnum non esset, si paulus æqualis petro esset. Ergo Linum, & Cletum vtriusque Apostoli successores solùm eatenus appellauit, quatenus hi Apostoli fuere Romanæ Ecclesiæ fundatores, Petrus quidem regendo, & paulus concionando, & docendo. Quo etiam modo satisfit eidem Epiphanio *hæres.* 41. dum ait, Higinium Papam nonum locum successionis à Petro, & Paulo habuisse. præsertim, quia etiam dicit, successisse Iacobo, de quo nullus tam procax hæreticus fuit, qui Petro in Papatu Romano eum exæquaret.

67 Vrgentior videtur eiusdem Epiphanij locutio, dum eadem *hæres.* 27. inquit, Petrum, & paulum Romæ non solùm Apostolos, sed etiam Episcopos fuisse. Quæ cogunt, vt diligentius examinetur, an aliquo vero sensu Paulus Romæ Episcopus appellari possit. Et affirmatiuè respondendum censeo, non solùm si *ly* Romæ non sit genitiuus possessionis, vt dicitur, sed sit idem quod *in Roma,* quia in hoc sensu pro comperto est, Paulum fuisse *Romæ* Episcopum, idest, fuisse Episcopum, quando erat Romæ, sed etiam in alio propriori sensu. Primò quidem, quia Apostolus erat, Apostolis autem commune fuit, vt totius Orbis Episcopi, & Pastores dici possint, iuxta dicta superius: habitualiter quidem, & in actu primo, non in exercitio, aut actu secundo, aut sine subordinatione ad Primarium Episcopum, & Pastorem Petrum. Quod magis congruit Paulo, cum esset Apostolus Gentium, quarum caput ratione Imperij Roma erat. Secundò, quia sine dubio Petri Coadiutor Episcopus Romæ fuit, immò egregius coadminister, & cooperator excellentiori modo, quàm Linus, Cletus, & Clemens, qui in eo munere Petro inseruiebant, cùm absens ab vrbe erat: Paulus verò etiam ipso præsente. Tales erant ij, qui antiquitus Chorepiscopi vocabantur, etsi enim aliquando forsan non Episcopi, sed sacerdotes simplices essent, provt colligi videtur ex Concil. Neocæsariens. c. 13. Isidoro *lib. 2. de offic. c. 6.* S. Damas. *epist.* 4. Francisco Turriano *in Annot. ad Conc. Nican. can.* 54. & Ayala *de tradit. Eccles. 3. part. Consid.* 4. nihilominus sæpius etiam Episcopos fuisse colligitur ex Concil. Antioch. c. 10. Baronio *tom. 3. anno* 357. *n.* 54. Vasquez *tom. 3. in 3. p. disp.* 238. *c.* 7. & aliis. Tales quoque ij, qui his temporibus Episcopi suffraganei aliis Episcopis subseruientes vocitantur. Tertiò etiam, quia Romæ pontificalia, & Episcopales functiones sine dubio exercuit, provt habet Lorinus *in Act. Apost. c. vlt. in fine.* Credendum etiam, quod quemadmodum in pluribus, Orientalibus præsertim, & Græcis Ecclesiis, ipsa etiam Hierosolyma, fuerunt plures Patriarchæ, sine Episcopi pro diuersis nationibus Christianorum ibi commorantibus, Syris videlicet, Græcis, Armenis, Latinis, &c. inter quos veluti diuisæ essent operæ pro illis Nationibus, sic Romæ contigerit, itavt Petrus Paulo maximè committeret ea, quæ ad Gentes spectabant. Ex quibus omnibus patet, qualiter Epiphan. veritati contrarius non existat.

68 Idem de D. Iræneo censendum, quatenus *lib. 3. c. 3.* Sedem Romanam à Petro, & Paulo fundatam fuisse, & primos in ea Episcopos sedisse indigitat. Primum enim istorum sæpius ex præcedentibus euacuatum est, posterius verò in præsenti. Illud etiam quod idem Irenæus eo loco dicit, videlicet: *Fundantes igitur, & instruentes BB. Apostoli Ecclesiam Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ tradiderunt.* Quod attinet ad primum de Ecclesiæ Romanæ fundatione, & institutione, iam in superioribus explicatum. Secundum verò de traditione Episcopatus Lino data ab eisdem Apostolis parum iuuat aduersarium. Tum quia cum tam Paulus, quàm Petrus Apostoli essent, vtique competebat facultas ordinandi Episcopos. Tum quia, si id intelligatur de Episcopatu Romano, magis recepta est sententia illorum, qui dicunt petrum in successorem ordinasse Clementem, non Linum. Et casu quo Paulus illum in successorem ordinasset, proculdubio, annuente Petro, id fecisset. Quid inde ergo?

69 Item Ambrosij *lib. 2. de Spiritu sancto, c.* 12. asserentis nec Paulus inferior Petro, Accipiendus namque quantum ad Apostolatus dignitatem, doctrinam, & sanctitatem, quod ipse recognoscit verbis sequentibus, in quibus petrum Ecclesiæ fundamentum vocat, paulum verò sapientem Architectum. Quibus discrimen petri, & pauli manifestè indignat.

70 Iniustè autem affertur Chrysostomus pro Aduersarij partibus, cùm ex testimoniis superiùs ex ipso relatis constet, ipsum prætulisse sæpiùs Petrum Paulo, & si quandoque illos exæquauit, non in potestate regiminis, sed in Apostolatu, doctrina, & sanctitate est accipiendus, encomiastico, panegyrico, & exclamatorio

torio more, in quo os aureum Chrysosto ni valdè excelluit. Quod verò ipse Chrysostomus Petrum, & Paulum fundatores, & Episcopos Ecclesiæ Romanæ appellare videatur, provt ex ipso accipit Anonymus in textu Græco, parum eum iuuant; nam quomodo fundatores, & Episcopi Rom. Eccles. fuerint, sæpiùs explicatum est. Pro Chrysostomi autem intelligentia rectè annotauit *in Biblioth. sua lib. 6. annot.* 271. perdoctus Author Sixtus Senensis, quod, cum Chrysostomus ait, Paulum fuisse honore parem Petro, *verborum sensus, & occasio palam arguunt, eum loqui de honore Apostolatus, & dignitate Euangelicæ prædicationis, quibus Paulus nihilo Petri inferior fuit*; non verò *de Petri Monarchia, & de primaria Petri authoritate, ac iurisdictione super omnes Apostolos, & in omnem Ecclesiam*; monens propterea Germanum Britiensem, & Erasmum annotasse, ea cautione legendum esse Chrysostomum, cum Paulum parem dicit Petro.

71 Nomen *Primatus*, quod Author Commentarij in Paulum *in ep. ad Galat.* provt etiam obiicit Anonymus, tribuit eidem Paulo nullatenus denotat Primatum regiminis, seu gubernij Ecclesiæ S. Petri proprium, sed solum dignitatem Apostolicam in Paulo præ cæteris magis fulgentem doctrinam, sapientissimam, & egregiam prædicandi Euangelij gratiam.

72 Verba quoque illa S. Fulgentij *serm.* 58. *in Natal. Apost.* Ab aduersario obiecta, scilicet: *O beata Apostolorum merita, vt vna duobus concessa sit gratia, in tantum, vt amborum videaris appellare nomina; si enim Paulum dices, Petrum non taces, & si Petrum dixeris, Paulum non siles. Denique vtraque sibi pro cognominibus habentur vocabula*; nisi cum grano salis intelligantur, absurdissima, & ineptissima ex eis inferentur, videlicet, quod quæcunque in Euangelijs, Actibus Apost. & aliis Canonicis Scripturis, historiis etiam Ecclesiasticis de vno illorum dicuntur, de alio etiam intelligerentur. Solùm ergo accipienda, vt ipse Fulgentius indicat, quantum ad merita, itaut quoad sanctitatem, doctrinam, fidem, prædicationem, Apostolatum, & similia pares veluti sint, non quoad Primatum, cum solo Petri præ cunctis hominibus dictum sit, *Super hanc petram*, &c. *Tibi dabo claues*, &c. *Pasce oues meas*, & cætera: *Confirma fratres tuos*, &c.

73 Quæ ex Petro Dam. obiiciuntur ab Anonymo, eiusdem ponderis sunt, ac cætera alia. Solùm in eo videntur scrupulum ingerere verba illa *Opusc.* 35. *c.* 4. Dum inquit, Paulum Christi similitudinem tenere, *quod non vni dumtaxat Ecclesiæ, sed omnibus præsidet.* Item illa: *Ipse in toto terrarum Orbe vniuersalem fundauit Ecclesiam, dignum est, vt sicut in omnibus fidei semen sparsit, sic etiam in omnibus ius teneat Præsidentis.* Illa quoque: *Cùm omnes Apostoli distributi terrarum Regionibus proprias obtineant Cathedras, iste, dum nullam specialiter tenet, videtur, aliquatenus communiter omnibus præsidere.* Hæc enim omnia accipienda sunt ob Prædicatoris, & Doctoris Gentium munus, quod in toto fermè orbe exercuit, Asiam, Græciam, Italiam, Hispaniam, & Galliam, provt historiæ narrant, peragrando. Et ob munus Apostoli, quo per totum orbem Euangelium seminare, Ecclesias fundare, & Episcopos consecrare poterat. Propter quod, vt dictum superius est, poterat dici Episcopus totius Orbis, habitualiter tamen, & in actu primo, non actualiter, & in actu secundo, nec sine dependentia, & subordinatione in prædictis omnibus ad Petrum, qui Pastor communis erat omnium ouium Christi. Expendat lector, quæ nos superius de Damiano adduximus, & legat ipsum *in epist.* 16. *ad Desiderium*, & sic videbit eum cum nobis palam esse.

74 Idem de authoritatibus Concilij Aquisgranens. & Concil. VIII. Oecumenici, & Lateran. Portigonens. Constantiens. ac Florentini, quæ leuem ob causam ad intentum producit, sentiendum, ac de authoritatibus Sanctorum Patrum relatis. Solùm aliqualem difficultatem habere videntur verba Concilij Ticinens. sub Ioan. VIII. vbi 15. Pontifex vocatur *Vicarius Apostolorum Petri, & Pauli.* Sed quidquid sit de proprietate huius nomen claturæ, cum certum sit, Romanum Pontificem solius Christi Vicarium esse, & Petri successorem, quod ea tribuatur Pontifici isti, solùm probat, ipsum successisse Petro, & Paulo; respectiuè tamen, & diuersimodè iuxta diuersa munera, quæ Petrus, & Paulus Romæ obibant, de quibus sæpiùs. Quod idem sentiendum de testimonio Luitprandi *lib. 1. historia, c.* 8. Sergium vocantis *Apostolorum Vicarium*, & de Concilio Constantiensi *sess.* 8. damnante illos, qui negant, Summum Pontificem non esse *Vicarium Apostolorum Petri, & Pauli.*

75 Prætetea, vt nullum non moueat lapidem pro suæ sententiæ firmitate, plurimorum grauium Authorum testimonia pro illa refert, specialiter Aurelij Prudentij, Dorothei Tessalonicens. Euodij Papiensis, Primasij Vticensis, Vincentij Lirini, Fortunati, Tarasij, Flori, Reghynij Mosis, Barcephæ, Oecumenij, Ruperti, Ioannis Sarisberiensis, Iacobi Cardinalis S. Georgij, Ægidij Viterbiensis, Ioannis Baptistæ Gargæ, Pauli Æmilij, Cardinalis Contareni, quorum vis, & efficacia ex dictis in superioribus euacuata omninò manet. Aliqua tamen ex iis, quæ specialiorem indaginem exquirunt, ad trutinam vocanda.

76 Ex quibus vnus est Claudius Episcopus Taurin. *in epist. ad Galat. tom. 1. Biblioth. Sanctorum PP.* illis verbis. *Qui operatus est Petro in Apostolatu Circumcisionis, operatus est mihi inter gentes, idest non illi sum inferior, quia ab vno sumus ambo in vnum ministerium ordinati.* Et illis: *Petrum solum nominat, & sibi comparat. Quia Primatum ipse accepit ad fundandam Ecclesiam, se quoque pari modo electum, vt Primatum habeat in fundandis Gentium Ecclesiis.* Et illis: *Ab Apostolis itaque probatum dicit donum, quod accepit à Deo, vt dignus esset habere Primatum in prædicatione Gentium, sicuti & Petrus in Prædicatione Circumcisionis.* Et ibidem: *Gratiam Primatus sibi soli vindicat concessam à Deo, sicut & Soli Petro concessa est inter Apostolos.* Cæterum hæc omnia specietenus solùm dumtaxat fauent Aduersario, quia, vt ex ipsis rectè expensis colligitur, solum infertur æqualitas Pauli cum Petro in Apostolatu, facultate fundandi Ecclesias, prædicatione, &c. non in suprema, & monarchica potestate regendi Ecclesiam, & cunctos fideles, quæ soli Petro propria est.

77 Mirum etiam quod inter istos referat Goffrid. Abb. *lib. 1. epist. 7. ad Paschas. Pap.* vbi etiam nihil pro se, sed pro veritate nostra potius patronus ostenditur. Dicit enim: *Firmiter credimus, nec erramus, Dominum nostrum Discipulis, Petro videlicet, & Paulo, Ecclesiæ dedisse Principatum, Petrum fidei Catholicæ Principem fecit, Paulum doctrinæ.* His enim huius authoris verbis clarè denotatur discrimen, quod inter Petrum, & Paulum versatur, quòd scilicet Petrus sit *Catholicæ fidei* Princeps, ratione regiminis, seu potestatis Monarchicæ sibi à Deo concessæ, Paulus verò ratione *doctrinæ*, idest prædicationis.

78 Verba illa Lirani *ad Galat.* 2. circa illud: *In faciem eius restitit*, videlicet *quod non auderet, nisi se non imparem sciret*, quæ etiam habentur *Can. Paulum Petrus* 2. *quæst.* 7. nec sunt Hieronymi, nec Augustini, vt ibi notatur, vbi hoc pacto exponuntur: *Hoc non de officio Ecclesiasticæ dignitatis, sed puritate vitæ, & sanctitate conuersationis intelligitur, solus enim Petrus inter Apostolos primatum gerebat.* Addo ego, ea intelligi de æqualitate Apostolatus.

79 Subobscura Cardinal. de Cusa *epist. 2. de vsu Comm. ad Bohemos* verba, quibus indicare videtur, Pontificem Roma

Romanum Successorem esse Petri, quantum ad Iudæos, & Pauli quantum ad Gentes, & per illos constitutam esse vnam Sedem, & Episcopatum; iuxta dicta intelligi debent, respectiuè videlicet, & cum subordinatione Pauli ad Petrum, qui erat Apostolorum omnium *Apex, vertex, & Coryphæus*, vt Patres sæpiùs dicunt, & indicat ipsemet Cardinalis, dicens eo loco *Per Principatum fortissimum Petri, debiles demum confirmati in fide ad eius vnionem reducti sunt; vnde infallibilitatis refugium est, in vnione esse cum Principe in Ecclesia.* Notet & lector, hunc Cusanum non bene audire apud plures; fuit etenim Conciliabuli Basileensis coadminister.

80 De Cardinali Bellarm. multa affert Anonymus inutiliter sanè. Tum, quia in præcedentibus euacuata sunt. Tum præcipuè, quia ipse *lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 27.* perspicuis verbis affirmat Primatum, & superioritatem Petri, etiam super ipsum Paulum. Dicit enim *eo cap. 27. §. Quod autem*, sic: *Tametsi satis constat, Petrum Paulo authoritate maiorem fuisse, vt suprà docuimus testimonio Cypriani in ep. ad Quintum, Augustini ep. 19. ad Hieron. Hieronymi ep. 89. ad Aug. Greg. homil. 18. in Ezech. Theodor. in epist. ad Leon. & Oecumenij in 1. capite ad Gal.* & infrà §. *Et fortasse. Etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia.* Illa autem, quæ habet eo §. *Quod autem, & seq.* videlicet: *Tamen, etiamsi constaret Paulum Petro omnibus nominibus anteponendum esse, nihil id Romanis Pontificibus officeret, aut ipsi etiam Petri Summo Pontificatui. Non quidem Pontificibus Romanis, quoniam ipsi tam Petrum, quàm Paulum prædecessorem, & parentem agnoscunt. Si quidem vterque Apostolus Romanam Ecclesiam fundauit, & gubernauit, vt præter alios testatur Irenæus lib. 3. capite 3. & in Vrbe Roma vterque per martyrium vitam finiuit. Itaque omnis Pauli gloria ad Romanos Pontifices pertinet. Nihil etiam Petri Pontificatui officeret summa dignitas, & authoritas Pauli, quoniam extraordinaria erat, quanta tandem esset. Quare, quemadmodum in populo Iudæorum maior erat Moses Aarone, & nihilominus tamen Aaron verè, ac propriè Summus Pontifex fuit, & non Mosis, sed Aaronis posteri in summa illa dignitate patri successerunt, quoniam potestas Mosis extraordinaria, Aaronis ordinaria erat: ita quoque, si admitteremus, extraordinario priuilegio Paulum Petro maiorem fuisse, non propterea negaremus, Petrum ordinarium, ac Summum Pontificem fuisse.* Hæc, inquam, verba, cum solùm hypotheticè, & conditionatè dicta sint, nihil obsunt veritati, siquidem iuxta dialecticorum regulam *conditionalis nihil ponit in esse*, & familiare sit Doctoribus, etiam cum hæreticis disputantibus, aliqua admittere, seu potiùs illis permittere, non quia vera sint, sed vt ostendant inefficacitatem argumentorum, quæ conferuntur. Sic in proposito de Bellarm. sentiendum.

81 Quod addit idem Anonymus, quod si Paulus dicitur à Patribus *minor Petro*, id intelligendum de minoritate in ætate, vel Apostolatu, prorsus falsum esse constabit legenti superiùs dicta; & præsertim, quia inter Apostolos Christi nunquam de maioritate in ætate, vel vocatione ad Apostolatum curatum est, cùm constet Andream natu, & vocatione Petro maiorem, ipsi postpositum fuisse; ac Ioannem natu minimum cæteris in dilectione præpositum, ac in discubitu in mensa: siquidem præ aliis in vltima cœna *supra pectus Domini discubuit* quod non fieret nisi proximior Christo aliis esset. Idem de cæteris Apostolis facilè eliciet lector ipsorum historias euoluendo. Vnde Ioan. Matth. Cariophil. Archiep. Iconiens. *in Refutat. Pseudochristiana Catechesis edita à Zacharia Gergano Græco, Blasphem. 42.* inter blasphemas istius Gergani refert istam. *Non quia primus numeratur Petrus, est Ecclesia fundamentum. Numeratur enim primus, quia primo loco sedebat, quia senex erat, quia primo vocatus.* Hinc etiam Marcus Antonius de Dominis, qui solùm Primatum Petri in ætate: vocatione, & feruore constituebat, à Sorbonensi Academia rigidissimè etiam vt hæreticus damnatus est.

82 Ad vulgare argumentum de aliquibus imaginibus, seu picturis, in quibus Paulus ad dexteram Petri collocatus cernitur, multi multa dicunt ad quorum scripta lector remittendus: Perstrictim verò rem tangendo. Primò astruendum, quod ad dexteram, vel sinistram sedere non semper maiorem dignitatem: imò nec æqualem arguit: Tùm quia antiquitus in pluribus locis, & nationibus dignitus erat sedere ad sinistram, quam ad dexteram, vt probat Anton. Nebrissensis *in annot. ad Quinquaginta loca scriptura*, Baronius *anno Christi 213. & 325. & 451.* Bellarmin. *suprà*, Stephanus Gratian. *Discept. forens. capite 206. num. 43.* Barbosa *in Collect. Doct. in capite solita de maioris. & obedien.* ex pluribus Rotæ decisionibus; Tùm quia is, qui ad dexteram Petri, Paulus in vtriusque Apostoli imagine cernitur, si ad inspicientes referatur, sinistrum locum obtinet. Ex inspicientium autem obtutu dexteram vel sinistram partem metiri debere, plura astruunt exempla. Legatur Petrus Marca *in opusculo de hac re.* Et animaduertatur in S. Pagina nonnunquam istam localem positionem, sicut & priorem nominationem minus digni non valde curari, siquidem *Act. cap. 5.* Paulus, & Barnabas indiscriminatim modò vnus, modò alius priori loco nominantur; & quod magis est, ad Galat. 2. vers. 9. refertur primo loco Iacobus, quam Petrus illis verbis: *Iacobus, & Cophas, & Ioannes.* Secundò dicendum plura esse, & potiora antiquitatis monumenta, in quibus Petrus ad dexteram Pauli collocatur, vt notant aliqui ex relatis Authoribus. Tertiò plura quoque esse rationum monumenta, propter quæ Paulus sine præiudicio Primatur Petri ad dexteram ipsius collocari potuit. Scilicet, quia plus Ecclesiæ profuisse videtur prædicatione, zelo, litteris, scriptis, & prouinciarum peragratione, & quia Doctor, & Apostolus Gentium; Petrus verò Iudæorum, Gentiles autem antepositi sunt Iudæis, iuxta illud, *Maior seruiet Minori*, & quòd Paulus fuit Apostolus electus à Christo immortali, & in cœlo regnante; Petrus verò ab eodem Christo mortali, & passibili, ac in terris constituto. Innoc. III. *in serm. de Euangelist. Petr. Damianus in ep. ad Desid.* S. Thomas *lect. 1. in epistol. ad Galat.* Addit Damianus id fieri potuisse, quia Paulus fuit ex Tribu Beniamin, qui interpretatur *filius dextera.* Alij addunt ideò hoc contigisse, quia Paulus particeps fuit beatitudinis æternæ, quando raptus est ad tertium cœlum, quod non contigit Petro. Per dexteram namque significari æternam beatitudinē, habet inter alios D. Greg. *homil. 21. in Euang.* Addiderim etiam, quod mihi arridet, quod cum iuxta vsum Ecclesiæ Imagines, seu picturæ correspondeant veritati in sacra Scriptura contentæ, hinc enim Ioannes Apostolus depingitur in cœna supra pectus Domini recumbere, quia in sacra Scriptura id continetur, & Ioannes Baptista Agnum demonstrare, quia etiam id habetur in Euangelio, & Petrus cum clauibus in manu, quia illi à Christo in Euangelio promissæ, & datæ sunt. Cùm ergo Paulus ad Galat. 2. dicat, Petrum, Iacobum, & Ioannem ipsi *dexteram dedisse*, idest cum illo societatem, & amicitiam iniisse, ita vt sicut ipse Iudæis, sic Paulus gentibus Euangelium prædicaret, ideò ad denotandum hoc factum, quod in Pauli gloriam cedebat potuit proculdubio ad dexteram Petri depingi sine præiudicio supremæ Petri potestatis. Alia de hoc Franciscus Mucantius *in peculiari libello de SS. Apostol. Petri, & Pauli imaginibus*, & Marcus

Marcus Anton. Georgius *in libello inscripto statua D. Pauli ad dexteram D. Principis Ecclesiæ Petri non remouenda.* Quibus etiam addendum, maximè pro illis horum Apostolorum perantiquis imaginibus, quæ etiam in S. Palatio Sancti Petri in Vaticano vsque hodie cernuntur, meritò dici posse, ob vrbanitatem, quæ nec à Cœlitibus abest, factum fuisse, vt Paulus in domo, & Vrbe Petri dexteram, & nobiliorem partem, hospitij iure teneat. Annectitur etiam, alicui forsan arridere posse, quod cum Paulus specialis Legatus à latere Christi fuerit pro Gentilitatis, cuius caput Roma erat, conuersione, & Petrus Ordinarius Pastor, meritò ipsi locum dextrum honoris, & hospitij causa concedere debuisse. Etenim Legatum præcedere debere Ordinarium Pastorem colligitur ex *capite sanè, de offic. Delegati*, & tenent Sbroz. *de offic. Vic. lib. 2. q. 62. n. 10.* Bellencin. *de charit. subs. q. 91. n. 1.* Franc. Molin. *de Brach. secul. c. 6. n. 12.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 3. n. 65. cum seqq.* Bobadill. *in sua polit. lib. 2. c. 21. n. 59.* Gutier. *de matrim. c. 63. n. 29.* Ioseph. Ald. *de Relig. discipl. tuend. lib. 1. c. 3. n. 33.* Molin. *de iust. tom. 6. tr. 5. disp. 26. n. 1.* & Barbosa *de Iure Eccles. lib. 1. c. 2. n. 83.*

83 Quod Paulus vocetur Antonomasticè *Apostolus*, prout ex Augustino *lib. 3. ad Bonif.* colligunt alij communiter, solùm conuincit Paulum Petro superiorem fuisse sapientiâ, prædicatione, Canonicorum librorum scriptione, Orbis peragratione, &c. non in Ecclesiæ gubernio, Primatu, potestate, iurisdictione, aut Hierarchica, & Monarchica dignitate. Si enim ad hæc attendantur, Petrus antonomasticè quoque Apostolus vocari posset. Ex scriptura namque, & Patribus iuxta superiùs dicta colligunt Catholici contra heterodoxos plura priuilegia, pluresque prærogatiuas, ex quibus ipsius Petri Primatus, superioritas, ac eminentia super alios Apostolos, ipsumque Paulum manifestè deducunt. Ex sacra Scriptura sunt hæc præcipuè Petri priuilegia collecta. Primum, quod Christus soli Petro inter omnes Apostolos proprium nomen mutauerit. Secundum, quod quando in Euangelio recensentur nomina Apostolorum, semper primo loco ponatur Petrus. Tertium, quod scriptura loquatur de Petro tanquam de Principe, de aliis Apostolis tanquam de subditis. Quartum, quod Petrus sæpè loquatur nomine omnium Apostolorum, tanquam illorum Antesignanus. Quintum, quod inter omnes Apostolos, soli Petro facta sit prima reuelatio diuinitatis Christi. Sextum, quod soli Petro inter Apostolos promissa sit stabilitas fidei, & Cathedræ. Septimum, quod Christus pro solo Petro, & se ipso voluerit tributum solui in Capharnaum. Octauum, quòd post Resurrectionem inter omnes Apostolos soli Petro primum apparuerit. Nonum, quòd Petrus sua authoritate vocauerit alios ad electionem noui Apostoli, in locum Iudæ proditoris. Decimum, quod primus promulgauerit Iudæis Euangelium post acceptum Spiritum sanctum. Vndecimum, quod primum miraculum apud Iudæos fecerit in confirmationem Euangelij. Duodecimum, quòd etiam primùs prædicauerit gentibus Euangelium, & quod ipsi soli oblata sit visio Cœlestis de vocatione gentium. Tertiumdecimum, quòd primus in Concilio Hierosolymitano sententiam dixerit. Ex Patribus autem plura etiam eiusdem Petri Priuilegia deducunt Theologi, quæ etsi tacta sint in præcedentibus, omitti hoc loco non debent, vel pro Synopsi eorum, quæ allata sunt, & maiori ipsorum confirmatione.

84 Al qui enim vt Arnobius *in Psal. 138.* eum appellant *Episcopum Episcoporum.* Aliqui *Vicarium Christi*, vt Ambros. *ad caput 24.* Lucæ, Anselm *ad caput 16. Matth.* Bernard *lib. 2. de Considerat. ad Eugen.* Gennadius Scholarius *de Primatu Pap. sect. 2.* Alij *caput Ecclesiæ*, vt Hieronym. *in Psal. 13.* Chrysost. *homil. 11. in Matth.* Philo Carpathius *in Cantica.* Alij *Caput fidelium*, & *Pastorem gregis Dominici*, vt August. (vel quisquis author est) *in lib. quæst. Veteris, ac noui Testam. q. 75.* Alij *Caput omnium Apostolorum*, vt Optat. Mileuit. *lib. 2. contra Parmenian.* Cyrillus Alexandrinus *lib. 12. in Ioan. c. 64.* Alij *Principem Apostolorum*, vt Cyrillus Hierosolymitan. *catec. 2. & 11.* Basilius *in Proœmio preceptionum latius disputatarum*, Hieronymus *in Cathalogo Scriptorum Ecclesiasticorum.* Alij *Pastorem Pastorum*, vt Eucherius Lugdunensis *in Vigil. S. Petri*, Bernard. *lib. 2. de Consid. ad Eugen.* Alij *Coryphæum Apostolorum*, vt Doroth. Tyrisius *in Synopsi*, Isidorus Pelusiota *lib. 1. Epist. 142.* Andreas Cæsareensis *ad c. 13. Apoc.* Alij *verticem Apostolorum*, vt Origenes *hom. 2. in diuersa loca noui Testamenti*, Chrysostom. *in homil. in Petrum Apost. & Heliam Prop.* Alij *Apicem Apostolorum*, vt Cyrillus Alexandrinus *lib. 14. Thesauri, c. 1.* Alij *Antesignanum Apostolorum*, vt Isidorus Pelusiota *lib. 2. epist. 58.* Alij *Petram, & crepidinem Ecclesiæ catholicæ, & rectæ fidei fundamentum*, vt Synod. Chalcedon. *act. 3.* Alij *Principem Ecclesiæ Christianorum*, vt Ephrem Syrus *serm. de Transfig. Domini.* Alij *Ducem Discipulorum Christi*, vt Epiphan. *Hæres. 51.*

85 Nec effugiet Anonymus Antagonista noster censuras contra propositionem ipsius relatas, eam explicando provt quidam ipsius sectator, & assecla facit, dicendo videlicet, se non negare, S. Petrum fuisse à Christo Domino institutum Ecclesiæ vniuersalis caput, totius christianitatis Pastorem, & eiusdem Christi Vicarium, immò ex ipsiusmet Christi institutione vnicum, solùm, & singulare Ecclesiæ caput, & totius Christianitatis Prælatum, posteà nihilominus Ecclesiæ necessitate permotum ipsum Christum elegisse contra primam à se factam institutionem etiam Paulum in comitem, socium, & collegam Petri cum eadem authoritate cum ipso, & ea solùm subordinatione, quam frater ætate minor habet ad fratrem ætate maiorem. His, inquam, dicteriis non effugiet Anonymus censuras contra ipsius sententiam superiùs prolatas. Nam, quod attinet ab subordinationem Pauli ad Petrum, tam certum est, eam debere credi non solùm ratione maioritatis in ætate, aut vocationis, sed etiam ratione supremæ monarchicæ, & hierarchicæ potestatis, & dignitatis super totam Ecclesiam, quam est certum singularissimè, indiuidualissimè, omninò solitariè, & primariè eam Petro competere, provt ea, quæ allata sunt manifestè conuincunt. Quod etiam adducitur de institutione Pauli ad eandem dignitatem cum Petro facta à Christo contra primam institutionem à se primò de solo Petro promulgatam ob necessitatem Ecclesiæ, temeritatis conuincitur, non solùm quia iuxtà dicta *num. 1.* etiam aliis temporibus fuit, immò est modò eadem necessitas, qua non obstante solus vnus Romanus Pontifex à Christo semper institutus perseuerat: sed etiam, quia ponere huiusmodi institutionem Pauli contrariam institutioni Petri euidenter arguit in Christo vnum de duobus, ignorantiam videlicet dictæ futuræ necessitatis tempore Pauli, vel inconstantiam, & mutabilitatem, quod hoc argumento conuincitur. Vel enim, quando Christus instituit Petrum in vnicum, & singularissimum Ecclesiæ caput, & ipsius Vicarium, cognouit illam necessitatem futuram, vel illam non cognouit; si primum, cùm tunc solùm habuerit voluntatem instituendi Petrum in summum, & supremum Pastorem Ecclesiæ, & non Paulum, posteà verò etiam Paulum eadem dignitate, & præeminentia decorauerit, manifestè sequitur in Christo fuisse contrarietatem voluntatum, etiam efficacium, contra totam Theologorum Scholam, Patres, & Doctores, & quod magis

magis est, contra 6. Synod. *act. 4. in epist. Agath.* vbi plura refert Sanctorum testimonia, *& act. 11. in epist.* Sophron *act. 17. in definit. fidei.* Concil. Lateran. *sub Matt. consult. 5. c. 16.* Immò etiam vitiosam inconstantiam, quæ ex illa contrarietate voluntatum efficacium sequitur. Si verò dicatur secundum, scilicet Christum quando Petrum in summum Pastorem Ecclesiæ instituit, non præcognouisse præfatam futuram necessitatem, impinget Anonymus in non dissimilem scopulum, & falsitatis baratrum, cùm communis sententia totius Scholæ teneat Christum Seruatorem, quem iuxta Isaiam *cap. 11.* repleuit Deus *Spiritu sapientia, & scientia,* & in quo iuxta Paulum Coloss. 1. *sunt omnes thesauri sapientia, & scientia Dei,* vidisse omnia, quæ Deus ipse videt scientiâ visionis, scilicet præterita, præsentia, & futura, ea præsertim, quæ ad Ecclesiæ statum pertinebant, qualis erat dicta conficta necessitas, ita vt nullam ignorantiam Doctorum habuerit. Habet etiam contra se Anonymus in hoc suo nouo glossemate præposteræ institutionis Pauli in Ecclesiæ Primatum contrarios Euseb. Alexandrin. supra inter Patres 3. seculi relatum, illis verbis Christi ad Petrum: *Nihil tibi de gloria Apostolici chori minui, &c. non dedi alteri claues, &c.* & Theophylactum inter Patres 11. sæculi relatum, verbis illis: *Totius orbis ouium præfecturam Petro committit, non autem alij.* Et Pium II. 15. sæculo relatum verbis illis: *Ipsi soli oues suas indistinctè Christus commisit.* Item Augustinum Triumphum inter Doctor. 14. sæculi adductum, & specialiter Petrum de Palude eo loco relatum, dicentem de verbis illis: *Pasce oues meas. Hoc nulli aliorum dictum fuit, nec nunc, nec ante, nec post.* Quibus si iungas, nullum assignari posse cum fundamento aliquo tempus, in quo tale Priuilegium à Christo Paulo concessum asseratur, iuxta dicta in superioribus, manifestè conuincitur, præposteram hanc eiusdem Pauli ad Papatum assumptionem merum commentum Anonymi, & ipsius sectatorum esse.

86 Huic tandem controuersiæ finis, & terminus fœliciter impositus est decreto Sanctissimi Domini Nostri Innocentij Decimi, cum Sacra Congregatione S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, Romæ ex Typographia Cameræ Apostolicæ, anno 1647. quo prædicta propositio Anonymi hæretica censetur & declaratur, librique pro ipsa editi, aut edendi interdicuntur, & prohibentur. Quod talis tenoris est.

Feria 5. die 24. Ianuarij 1647.

In Congregatione generali S. Romana, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis, coram Sanctissimo Domino Nostro Innocentio Diuina prouidentia Papa Decimo, ac Eminentissimis, & Reuerendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in vniuersa Republica Christiana aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus à Sede Apostolica specialiter deputatis.

Editus est anno 1645. liber Gallico idiomate impressus, cui titulus De l'Authorité de S. Pierre, & de S. Paul, qui reside dans le Pape successeur de ces deux Apostres, absque nomine authoris, & impressionis loco. Huius libri evulgationem subsequuta est editio alterius libri Anonymi eodem idiomate impressi, cui titulus, La Grandeur de l'Eglise Romaine establie sur l'autorité de S. Pierre, & S. Paul: necnon epistola eiusdem argumenti Latino idiomatè conscripta, ac typis excusa, plurimis adductis, atque congestis Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum, sacrorum Conciliorem, & Doctorum locis.

Quocirca, ne in re tanti ponderis error aliquis mentibus Christi fidelium irreperet, libris prædictis de mandato Sanctissimi maturè examinatis, locisque adductis diligenter inspectis, ac ponderatis.

Sanctissimus relata vnanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, & auditis votis Eminent. & Reuerendiss. DD. Cardinalium Generalium Inquisitorum, propositionem hanc, S. Petrus, & Sanctus Paulus sunt duo Ecclesiæ Principes, qui vnicum efficiunt: vel sunt duo Ecclesiæ Catholicæ Coryphæi, ac supremi Duces, summa inter se vnitate coniuncti; vel: Sunt geminus vniuersalis Ecclesiæ vertex, qui in vnum diuinissimè coaluerunt; vel: Sunt duo Ecclesiæ summi pastores, ac præsides, qui vnicum caput constituunt, ita explicatam, vt ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum, & S. Paulum, sine subordinatione, & subiectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema, & regimine vniuersalis Ecclesiæ, hæreticam censuit, & declarauit.

Epistolam verò, ac libros prædictos, aliosque in quibus propositio, vt suprà explicata, & damnata, asseritur, & defenditur, tam impressos, quàm imprimendos, quocunque idiomate, aut quomodolibet etiam in scriptis euulgatos, vel in posterum euulgandos; Sanctitas sua omninò damnatos, & prohibitos esse voluit, prout præsenti decreto damnat, & prohibet.

Mandans, vt nemo cuiuscunque gradus, & conditionis existat, etiam speciali, seu specialissima nota dignus, libros prædictos, aut aliquem ex illis apud se retineat, aut legat, nec imprimere, aut imprimi curare audeat, sub censuris, & pœnis contra huiusmodi delinquentes statutis, sed statim à præsentis decreti notitia, quicunque illos habuerit, locorum Ordinariis, seu Inquisitoribus consignare teneatur.

R.P.M.

R.P.M. IOAN. BAPTISTÆ

DE LEZANA,

ADDITIONES AD CONSVLTA THEOLOGICA IVRIDICA ET REGVLARIA,

Quibus ſubiuncta ſunt Auctoris eiuſdem quædam Opuſcula, nimirum.

COLVMNA IMMOBILIS.
TVRRIS DAVIDICA.
APPANNAGIVM.

ADDITIONES AD CONSVLTA THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA:

PER

P. M. IOAN. BAPTISTAM DE LEZANA.

CONSVLTVM QVINQVAGESIMVM.

De Episcopis, Canonicis, & Beneficiariis.

SVMMARIVM.

1 *Varia dubia circa Episcopos, Canonicos, & Beneficiarios.*
2 *Dubium primum de Episcopo possidente quoddam Beneficium.*
3 *Dubia circa illud.*
4 *Retentio talis Thesaurariæ cum Episcopatu illicita, & inualida.*
5 *Literæ subreptitiæ, & obreptitiæ quæ dicantur.*
6 *Decretum Concilij Tridentini circa Beneficia.*
7 *Antiquiora alia.*
8 *Vitiatur gratia Beneficij non narratâ qualitate.*
9 *Tacendo id quod exprimi debet, contingit subreptio.*
10 *De consuetudine Ecclesiarum Thesauraria est dignitas.*
11 *Sacræ Rotæ decisiones.*
12 *Quibus fundamentis id probatur.*
13 *Administratio cum iurisdictione est dignitas.*
14 *Contigit etiam subreptio non narrando quod esset in Ecclesia Cathedrali.*
15 *Talis reticentia reddit subreptitiam dispensationem.*
16 *Contigit etiam obreptio.*
17 *Etiamsi Thesauraria non esset dignitas, sed personatus.*
18 *Quid si non narrauit patrimonium.*
19 *Quid de reseruatione Thesaurariæ cum reseruatione fructuum.*
20 *Prohibitio per Bullam Pij V.*
21 *An vt confidentialis Simonia.*
22 *Ex proœmio legis colligitur intentio disponentis.*
23 *Verba Bullæ, & num. 24.*
25 *Per verba alij, vel aliis, quid denotetur.*
26 *Alia verba Bullæ.*
27 *Crimen confidentiæ.*
28 *Pœna Simoniæ confidentialis incursa.*
29 *Quid si literæ sint vitiatæ.*
30 *An reualidentur ex postfacto.*
31 *De narratiua facta.*
32 *De alia narratiua.*
33 *In impetratione beneficij debet exprimi valor.*
34 *De reticentia qualitatis.*
35 *De stylo Curiæ, & consuetudine.*
36 *An cessante causa dispensationis cesset dispensatio.*
37 *Quid quando habent tractum successiuum.*
38 *Gratia reseruationis fructuum est exorbitans.*
39 *Quid quando aliquid datur ex vna causa, & illa non sequitur.*
40 *Reseruatio est odiosa.*
41 *Regula Cancellariæ an iuuet Episcopum.*
42 *Excluditur à beneficio huius Regulæ.*
43 *Malæ fidei possessor non præscribit.*
44 *Regula illa loquitur de titulo beneficiali.*
45 *An loquatur de Beneficio vnito.*
46 *An possessor vigore concordiæ.*

47 *Non habet locum in pensionibus.*
48 *Nec in reservatoria fructuum.*
49 *An propter intrusionem Episcopi.*
50 *Verba ipsius Regulæ.*
51 *Unde habeat originem.*
52 *Ratio ipsius.*
53 *An suffragetur Episcopo non residentia Thesauraria.*
54 *Decreto Concilij Tridentini.*
55 *Responsio ad ista.*
56 *Diversorum diversum est iudicium.*
57 *An derogetur in decreto Concilij consuetudinibus.*
58 *Non suffragatur illi decretum Concilij.*
59 *Extenditur ad casum immemorabilis consuetudinis.*
60 *Quid Romæ sit statutum.*
61 *Quando consuetudo immemorabilis censetur sublata.*
62 *Concilium derogat consuetudini irrationabili.*
63 *Non constat quod hæc consuetudo fuerit tolerata à Papa.*
64 *An potuerit consuetudine introduci.*
65 *Videtur quod non.*
66 *Quid de non receptione talis legis.*
67 *Vsucapio triennalis an suffragetur.*
68 *Non videtur favere.*
69 *Bona fides quid sit.*
70 *Ista reservatio nunquam valuit.*
71 *Dispensatio illa nullum parit commodum.*
72 *Neque resignatarius potest retinere illam Thesaurariam.*
73 *Correlatiuo vno destructo, destruitur aliud.*
74 *An incurrerit pœnas simoniæ.*
75 *An detur illi actio contra bona relicta.*
76 *Non favet illi clausula illa, quovis modo vacet.*
77 *Quid consulendum dicto resignatario.*
78 *Dubium secundum.*
Casus illius, ibid.
79 *Suppositio huius pensionis super beneficio solùm fit à Papa.*
80 *Ad illum pertinet bonorum Ecclesiæ libera administratio.*
81 *Debuit iusta causa adesse.*
82 *An Episcopo competat facultas imponendi pensiones.*
83 *De qua pensione.*
84 *In quibus casibus.*
85 *Attenditur ad stylum Curiæ.*
86 *Stylus Curiæ facit ius.*
87 *Quid si imponeretur pensio cum reservatione assensus Apostolici.*
88 *Si conditio non adimpleatur nihil dicitur actum.*
89 *Si adimpleatur, contractus est absolutus.*
90 *Contractus conditionatus non est propriè contractus.*
91 *Necessaria erat causa ad imponendam pensionem.*
92 *Impositio pensionis est contra ius.*
93 *Præsumitur imposita in fraudem, si de causa non constat.*
94 *Nec sufficiet assertio Episcopi.*
95 *Necessarius erat consensus Beneficiarij.*
96 *Quid si beneficium erat gravatum alia pensione.*
97 *Beneficium vltra vires gravari non debet.*
98 *Fieri deberet mentio alterius pensionis.*
99 *Esset soluenda personæ determinatæ.*
100 *Bulla Pij V.*
101 *Expenduntur aliqua.*
102 *Sententia Rotæ.*
103 *Et alia Mileuitana.*
104 *Sententia Nicolai Garciæ.*
105 *Pœna Constitutionis Pij V.*
106 *An Beneficiarius excusetur.*
107 *Sententia Doctorum, & n. 108. & 109.*
110 *An possit redimi huiusmodi pensio.*
111 *Videtur affirmatiuè respondendum, quia non fuit posita absolutè, sed conditionatè.*
112 *Clausula reservationis reddit contractum conditionalem.*
113 *Contractus conditionalis pendet à conditione.*
114 *Deficiente conditione, deficit conditionatum.*
115 *Contractus censetur resolutus.*
116 *Defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis.*
117 *Varia axiomata ad intentum, & n. 118.*
119 *Redemptio pensionis nihil erat.*
120 *Ex variis axiomatibus iuris, & n. 121. & 122.*
123 *Simoniaca materia quænam sit.*
124 *Non obstat quod pensio esset accedente Papæ consensu.*
125 *Exemplum de alienationibus bonorum ecclesiasticorum, & num. 126.*
127 *De contrahentibus sponsalia, seu matrimonium.*
128 *In contractibus præsens rei status consideratur.*
129 *Conditio si Papa dispensaverit, censetur de iure impossibilis.*
130 *Applicantur hæc omnia ad intentum, & n. 131.*
132 *An id quod Princeps concedere solet, censeatur impossibile à Iuristis.*
133 *Papa cum concedit pensionem ab Episcopo impositam, quomodo se gerat.*
134 *Doctorum sententia.*
135 *Quid quando aliqui contraxerunt sub conditione dispensationis Papæ.*
136 *Quid dicendum de transactione pensionis ex parte prætensi pensionarij.*
137 *Ex variis iuris axiomatibus, & n. 138. & 139.*
140 *Contractus claudicare non potest.*
141 *Talis contractus fuit nullus, & invalidus.*
142 *Fundamenta huius resolutionis, & vsque ad 146.*
147 *Quid de confirmatione electionis, vel præsentationis irrita.*
148 *Quæ procedunt ex erroneo fundamento, corruunt.*
149 *Contractus ille fuit coactus, & meticulosus.*
150 *Ac per consequens irritus.*
151 *An Beneficiarius repetere possit pecunias prætenso pensionario.*
152 *Nullum quod est, nullum parit effectum.*
153 *Contractus nullus nudam potuit parere obligationem.*
154 *Metum incutiens tenetur damna restituere.*
155 *Qui vi, vel fraude impedit, tenetur ad restitutionem.*
156 *Ministri etiam Iustitiæ non facientes quod tenentur.*
157 *Vicarij Episcoporum sunt ipsorum coadiutores.*
158 *Sententia Doctorum, & n. 159.*
160 *Sic accepta inuoluntariè dantur.*
161 *Indebitum solutum repeti potest.*
162 *Præsertim quando est solutum dolo adversarij.*
163 *Glossa in l. 2. §. solet, quomodo intelligenda.*
164 *Soluuntur contraria.*
165 *Quid si Vicarius pensionarius possessionem impediret.*
166 *Possessio est aliquid facti, non iuris.*
167 *Doctorum sententia.*
168 *Quo sensu accipiendi, & n. 169.*
170 *Frivola solutio.*
171 *Donatio liberalis non præsumitur, nisi probetur, & num. 172. & 173.*

Error

174 *Error potiùs, aut stultitia præsumitur, quam donatio liberalis.*
175 *Præsertim quando est in magnum præiudicium donantis.*
176 *Et quando apparet alia causa.*
177 *Dubium aliud de quibusdam Beneficiatis nolentibus vti certis pluuialibus.*
178 *Non leuiter deliquerunt sic facientes, posita consuetudine in illa Ecclesia.*
179 *Contra consuetudinem firmatam, & n. 180.*
181 *Et Romæ receptam.*
182 *Ministris Principis nefas est resistere.*
183 *Auctoritas Eminentiss. Cardinalis in ea Ecclesia.*
184 *Videtur fuisse scandalum, quod erat vitandum, & num. 185.*
186 *Ac deliquisse contra reuerentiam debitam Canonicis.*
187 *Canonici sunt membra nobiliora, & clerici primi gradus.*
188 *Canonicatus Collegiatæ in Romana Curia est dignior Canonicatu Cathedralis alterius Ciuitatis.*
189 *Beneficiati sunt veluti seruitores Ecclesiæ.*
190 *An præfati Beneficiati censeri deberent periuri.*
191 *Malitia periurij.*
192 *Beneficiati non habent ius capitulandi, nisi, &c.*
193 *Solùm Canonici, nisi in certis casibus.*
194 *Declaratio S. Congregationis.*
195 *Signa Ecclesiæ Collegiatæ, & n. 196.*
197 *Saltem non possent facere statutum contra Ecclesiæ statuta.*
198 *Rationabile est quod Canonici vtantur diuersis pluuialibus.*
199 *Corrigendi dicti Beneficiati ab Eminentiss.*
200 *Ex concessione Henrici III. & Gregorij XIII.*
201 *De benignitate & clementia Eminentiss. quid credendum.*
202 *De rigore Iuris quid, & n. 203.*
204 *An inciderint in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & n. 205.*
206 *Ecclesia Collegiata quæ sit.*
207 *Ecclesia multiplex.*
208 *Baptismalis quæ.*
209 *Cathedralis in qua Episcopus præsidet.*
210 *De aliis Ecclesiis, vsque ad 213.*
214 *Ecclesia Collegiata quomodo probetur.*
215 *Per exercitium actuum arguentium Collegium.*
216 *Per actum qui non consueuerit fieri, nisi collegialiter.*
217 *Si Clerici exerceant iura spectantia ad Collegium.*
218 *Quis numerus requiratur, & n. 219.*
220 *An à solo Papa erigi valeat.*
221 *DD. negatiuam partem tuentes.*
222 *Nicolai Garciæ sententia.*
223 *Quæ sit Collegiata insignis, & n. 224.*
Præcedit omnes alias, ibid.
225 *Quæ stipendia Missarum recipere possint.*
226 *Non possunt recipere alia.*
227 *Ratio huius sententiæ.*
228 *Testatoris mens attendenda, & n. 229.*
230 *S. Congregationis declaratio.*
231 *Quid si fundator expressè declarauit contrarium.*
232 *Diuersum quid est celebrare, & applicare Missam.*
233 *Quid de consuetudine, quantum ad hoc.*
234 *Parem vim habet cum lege.*
235 *Est interpretatiua contractuum.*
236 *Sententia cuiusdam authoris.*
237 *De Canonicis non cantantibus in choro.*
238 *Peccare aliquando etiam grauiter, & n. 239.*
240 *Ex sacris Canonibus, & n. 241. & 242.*
243 *Ex Conciliis, & n. 244. & 245.*
246 *Quia peccant contra Religionem.*
247 *Et peccato scandali.*
248 *An peccent mortaliter confabulantes.*
249 *Propter irreuerentiam.*
250 *Declaratio S. Congregat.*
251 *An possint accipere distributiones.*
252 *Conceduntur ob præsentiam, & assistentiam moralem.*
253 *Præsentia materialis, & corporea.*
254 *Exemplum de audientibus Missam.*
255 *DD. sententia.*
256 *An excuset consuetudo, & n. 257.*
258 *An adsit talis consuetudo.*
259 *Quas conditiones debet habere.*
260 *An pro casu quo adsit statutum in contrarium, & n. 261.*
262 *An quoad totas distributiones.*
263 *Pœna culpæ debet commensurari.*
264 *S. Caroli Borromæi Piæ admonitiones.*
265 *Dubium aliud, & n. 266.*
267 *Simonia facit infamiam facti.*
268 *Reddit irregularem.*
269 *Etiam per inquisitionem.*
270 *Infamia debet esse apud plures, & graues personas, & n. 271.*
272 *An comprehendat hunc clericum, & num. 273. & 274.*
275 *Dubium sextum.*
276 *Casus.*
277 *Difficultas in quo est.*
278 *Si constat fuisse hoc onus in illa Ecclesia.*
279 *Si non constat.*
280 *Fundamentum primæ partis.*
281 *Declaratio S. Congregationis.*
282 *Per hanc vnionem transierunt emolumenta Ecclesiæ vnitæ in aliam Ecclesiam.*
283 *Debent etiam transiisse incommoda.*
284 *Episcopus qui non sentit onera, non debet habere emolumenta.*
285 *Si Ecclesia illa erat grauata ex voluntate, &c.*
286 *Papa an censeatur derogasse.*
287 *Non est vnde oriatur hæc obligatio.*
288 *Quia de illa non constat.*
289 *Melior conditio possidentis.*
290 *Obligatio est instar legis, aut præcepti.*
291 *Non ligat ante promulgationem.*
292 *Non oritur ex vnione.*
293 *Si non est expressa, censetur omissa.*
294 *Iuris axiomata.*
295 *Mens Papæ in Bulla vnionis.*
296 *Nemo grauari debet duplici onere.*
297 *Obligationes celebrandi, & applicandi Missas sunt diuersæ.*
298 *Aliqui tenentur celebrare, & non applicare alicui in particulari.*
299 *Id dicitur esse in aliquibus Ecclesiis.*
300 *Hoc indicatur à Papa in dicta Bulla.*

IESVS MARIA.

De Episcopis, Canonicis, & Beneficiariis.

Varia dubia mihi proposita ad Episcopos, Canonicos & Beneficiarios spectantia, sub hoc consulto claudere placuit.

Dubium Primum.

2 D. Episcopus N. qui possidebat beneficium Thesaurariam nuncupatum, cum fuisset promotus ad Episcopatum, obtinuit à Pontifice dispensationem retinendi supradictam Thesaurariam, quam post tres annos resignauit ad fauorem certæ personæ, cum reseruatione omnium fructuum quoad vixerit: quam dispensationem obtinuit sub narratiua, quod huiusmodi Thesauraria esset beneficium residentiam non requirens, quodque nullas percipere consueuit distributiones quotidianas, tacita qualitate, quod esset dignitas in Cathedrali: quæ dispensatio, & fructuum reseruatio emanarunt sub causa conseruandi statum Episcopalem, secundum illius exigentiam, qua à pluribus annis non indiguit. Ideò dubitatur, an dicta reseruatio fructuum à principio valuerit, & quatenus sic, an adhuc duret.

Responsio.

3 Plura in hoc facto includuntur, ex quorum enucleatione resolutio quæsiti pensanda est. Primum de retentione huiusmodi Thesaurariæ ab Episcopo, cùm ad Episcopatum fuit promotus, an valida fuerit. Secundum, an resignatio ipsius ad fauorem tertiæ personæ cum reseruatione fructuum, quoad vixerit, valida etiam, aut licita fuerit. Tertium de narratiua illa, quod Thesauraria esset beneficium non requirens residentiam, & quod nullas perciperet distributiones, an vitiauerit dispensationem Papæ. Quartum, quod tacuerit Episcopus illam qualitatem, quod esset dignitas Ecclesiæ Cathedralis, an scilicet huiusmodi reticentia vitiauerit dispensationem. Quintum quod dispensatio, & fructuum reseruatio emanauerint sub causa conseruandi statum Episcopalem secundum illius exigentiam, posito quod à pluribus annis citra iam cessauerit. Sextum, an saltem præsumpta dispensatio cum regula *de triennali possessione*, suffragari possit D. Episcopo, posito quod per triennium, & vltra potitus fuerit fructibus dictæ Thesaurariæ illis datis à resignatario. Septimò, an immemorabilis consuetudo non residendi, nisi pro libito suæ voluntatis, ipsi suffragetur.

4 Et quod primum attinet, respondendum videtur, retentionem talis Thesaurariæ cum Episcopatu illicitam, & inualidam fuisse. Ratio est, quia omnia beneficia vacant per adeptionem Episcopatus, *cap. cum in cunctis, §. cum verò, de elect.* vbi Panormitanus *numero 3.* & Sanchez *consil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 30. numero 1.* & dispensatio illam retinendi cum Episcopatu, fuit inualida, & illegitima, vtpotè facta per literas vitiatas subreptione, & obreptione. Vt enim dixi *tom. 4. mea summa, verbo littera Apostolica, numero 3.* ex Iasone, Graffio, & Layman. quos etiam alij sequuntur communiter, Literæ *subreptitiæ* illæ dicuntur, quæ impetrantur exprimendo falsitatem, seu tacendo veritatem, seu illa quæ ius, & stylus Curiæ exprimi iubent. *Obreptitiæ* verò illæ, quæ impetrantur supplicato Papa sic inuolutè sub inuolucro verborum, vt non perceperit veritatem. Hæc porrò omnia in præsenti impetratione contigisse constat. Nam primò subreptio contigit exprimendo, quod Thesauraria illa esset beneficium residentiam non requirens, quod est falsum. Non solùm,
5 quia cum ea sit de primariis officiis Ecclesiæ, adeo vt *capite 2. de offic. custod.* Custos (idest Thesaurarius, vt habent Azor. *tom. 2. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 16. quæst. 8.* & Barbosa *in dict. cap. 2. de offic. custod.*) Archidiaconus, & Archipresbyter, vocentur *tres Ecclesiæ columnæ*, & *meliores*, *& sanctiores*, vtique residentiam petit, ipso etiam iure naturæ dictante, *vt sicut eo cap.* dicitur, *nulla negligentia in S. Dei Ecclesia videatur:* sed etiam quia Concilium
6 Tridentinum *sess. 24. de Reformat. cap. 12.* generaliter pro omnibus huiusmodi beneficiis hæc statuit: *Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt, alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos; quod si iterum eadem fuerit vsus negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit:*
7 *crescente verò contumacia contra eos iuxta sacrorum Canonum constitutiones procedatur.* Cui iuri cohærent alia antiquiora, & plures summorum Pontificum constitutiones, quæ posteà emanarunt: itaut quæcunque consuetudo, etiam immemorialis, nullo modo excuset à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, sicut attestantur resolutum Nicolaus Garcia *de benef. p. 3. cap. 2. num. 197.* Armendariz *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 2. tit. 23. num. 20.* Sanctarellus *var. resol. q. 4. num. 33.* Vitiari autem gratiam beneficij non narrata qualitate ipsius, quod requireret residentiam, colligitur ex Menochio *lib. 2.*
8 *de arbitr. casu 201. n. 24.* Castro Palao *tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 31. §. 4. n. 14.* referente Azorium, & Sanchez.

9 Contigit etiam subreptio (alij vocant obreptionem) tacendo id quod secundùm ius, & stylum Curiæ exprimi deberet, scilicet quod talis Thesauraria esset dignitas in Cathedrali Ecclesia. Verè enim dignitas est, vel pro dignitate computatur. Etsi enim
10 de iure communi dignitas non sit, sed officium Ecclesiasticum, vt tradunt Rebuffus *in praxi, titul. secul. benef. num. 9.* Petrus Gregorius *syntagm. iuris lib. 15. c. 39.* Antonius Fabric. *de re benef. tit. de benef. cum dignit. num. 59.* De consuetudine autem, & omnium ferè Ecclesiarum Cathedralium statutis, inter dignitates refertur, vt per Abbatem *in cap. de multa, num. 23. vers. secus, de præbend.* tenent Azor. *instit. mo-*
11 *ral. lib. 3. cap. 13. quæst. 1. 4. & 5. ante fin.* Rota in Pampilonensi *Thesauraria, 23.* Ianuarij 1617. coram Coccino, & latè in Taurin. *Thesauraria 15.* Maij 1520. coram Buratto, inter eius impressas decis. 473. ex num. 5. & Barbosa *de Canonicatibus, cap. 4. num. 35.* ponderans ex dicta Rota coram Buratto pro-
12 bari Thesaurariam esse dignitatem, primò ex folutionibus, tam Apostolica, quàm ordinaria auctoritate factis, de illa tanquam tertia dignitate. Secundo, ex declaratione Capituli, visione Bullæ erectionis Thesaurariæ, & aliis iuribus in protocollis Capituli existentibus. Tertio, ex pluribus actibus, & functionibus capitularibus factis, videlicet conuocatione Capituli. Quarto, communi reputatione, nedum Capituli, sed etiam aliorum, penes quos communiter habita fuit pro dignitate: quam reputationem ponderauit Rota *decis. 518. num. 2.* & magis in specie eadem Rota *decis. 29. num. 3. part. 2. recent.* Et sanè cùm sit administratio cum iurisdi-
13 ctione, in quo consistit natura dignitatis, vt dixi *tom. 2. summ. capite 13. num. 2.* negari non potest, quin verè dignitas sit, *cap. cum accessissent, de constit.* vbi Innoc. Host. Abb. & Dec. & tenet Gonzal. *gloss. 5. §. 11. num. 3.* Azor. *tom. 2. lib. 3. cap. 16. quæst. 6.*

14 Tertiò contigit subreptio, seu vt alij vocant, obreptio, reticendo quod talis Thesauraria esset

in

in Ecclesia Cathedrali. Huiusmodi enim qualitas etiam est exprimenda; nec sufficit nomen generale beneficij, quia sub nomine beneficij in mandatis ambitiosis non venit beneficium in Cathedrali situm, *cap. quamvis 1. de prabend. in 6.* Menoch. *supr. num. 73.* Castrus Palaus *supr. num. 13.*

15 Si autem dignitas est, & in Cathedrali Ecclesia, vt supponitur, certè reticentia talis qualitatis reddit subreptam impetrationem literarum, in quibus Episcopus dispensabatur, vt possit illam retinere simul cum Episcopatu. Etenim, quando illud reticetur, quod si fuisset expressum, Papa iudicio prudentum vel non concessisset gratiam, vel non eodem modo, tunc contingit subreptio. Prout latè Sanchez *lib. 8. de matrimon. disp. 21. num. 13.* Garzia *de beneficiis part. 6. cap. 2. num. 200.* Thesaurus *in prax. part. 2. verbo Gratia, c. 8. §. limita quod.*

16 Ex quibus etiam infertur, contigisse in impetratione huius gratiæ etiam obreptionem, quæ vt dixi, tunc contigit, quando Papa supplicatur obscurè, & cum æquiuocatione, seu inuolucro verborum, non clarè, & distinctè, ita vt Pontifex intelligat naturam, & qualitatem rei, quæ ab ipso petitur, & conditiones personæ, pro qua petitur. Nihil autem obscurius esse potuit, quàm rei, quæ postulabatur, qualitates celare, & non vera pro veris supponere.

17 Hoc autem contigit, etiam casu dato, quo Thesauraria non sit *dignitas*, *sed personatus*; nam cum sit talis qualitatis, vt ratione ipsius Thesaurarius habeat gradum, & locum honorificum in choro, consessu, comitiis, & suffragiis ferendis, vt habet Azor. *d. c. 16.* de quo latè Sebastianus Cæs. *in relect. de Ecclesiastica Hierarchia, q. 2. proœm. §. 5.* proculdubio exprimenda erat Papæ, vt sciret gradum gratiæ, quæ ab ipso postulabatur.

18 Contingere etiam poterat prædicta subreptio, seu obreptio, si D. Episcopus non narravit patrimonium, si quod habebat, præter dictam Thesaurariam, præcipuè si ad titulum dicti patrimonij fuit ordinatus. Tunc enim tale patrimonium loco beneficij subrogatur: ita vt quemadmodum si aliud beneficium haberet, illud deberet exprimere, sic si habebat patrimonium. Azor *supra lib. 6. cap. 33. quæst. 8.* Castrus Palaus *suprà num. 9.*

19 Quoad secundum de resignatione dictæ Thesaurariæ cum reseruatione fructuum, cum non satis exprimatur in casu an facta fuerit auctoritate Apostolica, respondendum, quod si ea facta est sine Papæ dispensatione, proculdubio valida, aut licita esse non potuit, sed potius simoniaca, *cap. quàm pio 1. q. 2. cap. fin. de pactis*, maximè ex Pio V. in Bulla *Intolerabilis*, quæ extat *tom. 2. Bullarij*, inter constitutiones huius Pontificis *num. 85.* & quam ad verbum referunt Quaranta in *summa Bullarij, verbo Simonia,*

20 & Navarrus *in Man. c. 23.* Etenim vna ex actionibus, quæ ibi sub grauissimis pœnis prohibentur vt simoniacæ, est resignatio beneficij, vt *illius fructus, vel eorum pars alij, vel aliis concedantur.* Vbi nomine *alij* etiam intelligitur ipse resignans, vt habent Salzedo *super practicam Bernardi Diaz, cap. 91.* Rodriguez *tom. 2. summ. cap. 56. num. 7.* Sanchez *consil.*

21 *mor. lib. 2. cap. 3. dub. 34. num. 9.* Imò vt simonia confidentialis, vt rectiùs putant Corduba, Rodriguez, Salzedo, Mascardus, & Maiolus, quos affert Sanchez *suprà num. 11.* ac etiam Suarez *lib. 4. de Simonia, cap. 43. num. 7.* Garcia *de Beneficiis, part. 11. cap. 2. num. 194.* Castrus Palaus *tom. 3. de Simonia, disp. 3. punct. 18. num. 6.* contra Vgolinum, Menochium, & Lessium apud eundem Castrum; imò &

22 contra Sanchez *suprà*. Nec leuibus fundamentis hoc assertum nititur. Primum id est, quia ex proœmio legis, seu dispositionis colligitur causa finalis, & intentio disponentis, *l. fin. ff. de hæred. instit.* & docent Navarr. *Summ. Lat. cap. 23. n. 109. §. quod autem*, Gomez *reg. de Annali possess. quæst. 1.* Mandosius *reg. 9. Cancell. q. 5. n. 3.* Gutierez *lib. 1. pract. q. 89. n. 5. & 6.* At Pius quintus in proœmio dicti motus ptij significans mala, quæ ex simonia confidentiali, quam ibi ponit, sequuntur, dicit: *Beneficia in alios deponunt, & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt: alij vt beneficia infantibus, aut aliis nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis cum reseruatione fructuum, alij*

23 *aliis beneficia dari procurant, vt de illis postmodum ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum.* Vbi sæpius repetit, quando eidem fructus reseruantur. Secundum, quia in fine motus proprij inter coniecturas, quibus simoniaca confidentia probatur, ponit hanc Pius quintus, quando resignans

24 post factam resignationem, & acceptam ab alio beneficij possessionem, adhuc percipit fructus. Tertiū, quia si resignare cum pacto, vt dentur alij fructus est simonia confidentialis, ergo & cum pacto dandi eidem resignanti fructus, eadem enim videtur ratio.

25 Quartum, quia vt dixi, per illa verba *alij*, vel *aliis*,

26 non debet resignans excludi, imò potiùs debet comprehendi: cum enim ibi loquatur Pontifex de accipiente beneficium, vt constat ex illis verbis: *Si quis quacunque authoritate Ecclesiam, vel monasterium, &c. receperit, vt fructus, vel eorum pars alij, vel aliis conferantur, vel pensiones soluantur ex eisdem, hæc confi-*

27 *dentia censeatur*: Resignans autem alius est à recipiente. Ergo si recipiens promittit illi soluere pensionem, vel fructus pro resignatione facta, hoc crimen confidentiæ censetur commisisse.

28 Consequenter etiam incursæ erunt pœnæ simoniæ confidentialis, quæ ex Castro Palao *supra punct. 25. num. 8.* sunt sequentes: Prima, excommunicatio Papæ reservata, tam dantibus, quam accipientibus. Secunda Episcopis, & collatoribus interdictum. Tertia, resignatio, & collatio beneficij nulla. Quarta inhabilitas ad idem, & alia beneficia obtinenda. Quinta, reservatur illud beneficium, in quo hæc simonia est commissa, Sedi Apostolicæ, ita vt Ordinarius non possit in illius provisione se intromittere. Sexta, fructus malè percepti Cameræ Apostolicæ applicantur. Septima priuat committentem omnibus beneficiis, & pensionibus antea obtentis, & inhabilitatem inducit ad alia obtinenda. De quibus pœnis, & ipsarum intelligentia ipse Palaus, & Sanchez relati.

29 Si porrò ea resignatio facta est ex Papæ dispensatione, oportet quod literæ hanc gratiam concedentes vitiatæ non fuerint subreptione, aut obreptione, de qua circa primum punctum dixi; aliàs nullæ erunt, & nullius valoris, prout ex *cap. ad aures, cap. constitutus, cap. super literis, de rescript.* & *cap. vlt. de fil. Presbyter. in 6.* Graffio, & Laymano dixi *tom. 4. summ. verb. litera Apostolica, num. 4.* Vbi etiam ex Sanchez, Laymano, & Thesauro, etiamsi subreptio,

30 vel obreptio per ignorantiam, & bonam fidem contigerit, quia hoc non est pœna, sed defectus voluntatis Papæ. Nec reualidatur, aut sanatur vitium per causam falsam expressam, ex postfacto verificatam. Thesaurus *in praxi, part. 2. verbo Gratia, cap. 8. §. amplia quod si gratia.*

31 Circa tertium, quod attinet ad illam narrativam de Thesauraria illa quod non requireret residentiam, iam est dictum circa primum punctum, id esse falsum, at perinde narrationem illius reddidisse literas Papæ subreptitias, & consequenter vitiosas, &

32 inualidas, iuxta modò dicta. Idem dicendum de alia narratiua, quod ex illa Thesauraria nullæ perciperentur distributiones quotidianæ, posito quod per-

 ciperen

ciperentur; non solùm quia Pontifex diversum iudicium de illa formaret in vtroque casu, & ita posset vel non concedere dispensationem ad illam retinendam, & resignandam; vel alio modo, aliave 33 limitatione concedere, *argum. cap. cui, de prabend. in 6.* Et quia in impetratione beneficij, secundum Regulas Cancellatiæ, valor illius exprimi debet, esto quod iure communi id non requiratur. Meno- 34 chius *de arbitr. lib. 2. cas.* 201. *num.* 78. Castrus Palaus *tom. 2. tract.* 13. *disp. 2. punct.* 31. §. 4. *n.* 16. Constat etiam ex dictis quid dicendum ad quartum punctum de reticentia illius qualitatis. Generaliter enim loquendo in impetratione dispensationis non solum exprimenda sunt ea quæ iura iubent exprimi, sed & ea quoque quæ secundum stylum Curiæ, aut 35 consuetudinem exprimi debent, cum stylus Curiæ faciat ius, *cap. quam graui, de crim. fals.* & consuetudo pro lege obseruanda sit, *l. minimè, ff. de legib.* Mascardus, Decianus, Menochius, Gutierrez, Flaminius, & Suarez, quos refert & sequitur P. Diana *p. 8. tract. 3. resol.* 50.

36 Porrò circa quintum, quamuis probabilis videatur sententia multorum dicentium, cessante causa dispensationis, non cessare ipsam dispensationem, prout tenent aliqui, quos refert Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disput.* 30. *n.* 13. & alij quoque quos refert, & sequitur P. Diana *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 24. quia tamen probabilior & securior est contraria, quam cum multis aliis tenet Sanchez *ibidem, n.* 14. Amicus *tom.* 5. *disput.* 6. *sect.* 10. *num.* 173. Portellus *in responsionibus moral. tom. 2. cas.* 49. *num.* 19. specialiter Gonzalez *sup. Regul. 8. Cancellar. glos.* 13. *n.* 67. vbi quod cessante causa reseruationis, cessat reser- 37 uatio ipsa, ideo consulenda est D. Episcopo. Eo præsertim, quod quando dispensatio, & eius causa habent tractum successiuum, nec finiuntur vnica actione, tunc cessante causa, cessat etiam dispensatio, vt rectè Suarez *lib. 6. de legib. c.* 20. *num.* 18. & Thesaurus *in prax. p. 1. cap.* 20. *differentia* 9. eo quòd si talis dispensatio per modum vnius concipiatur, re tamen vera est multiplex, & vnaquæque propriam causam suo tempore requirit, & ita ea cessante, cessat etiam dispensatio. Sicut cessaret in casu in quo Papa dispensaret cum aliquo ratione infirmitatis, ne ieiunaret, aut quod comederet carnes, aut ne recitaret officium diuinum, si postea sic dispensatus sanitatem 38 integrè recuperaret. Ad quod accedit, quod cum gratia reservationis fructuum sit valdè exorbitans, & non solita concedi, nisi DD. Cardinalibus, excepto quando occurrit magna aliqua causa (Parisius de *resignat. lib. 6 q. 4. num.* 34.) strictè est explicanda, vt minus lædat ius commune, obligans ad sui obseruantiam: nec credendum, Papam dispensantem aliter voluisse. Eo quoque, quod quando aliquid datur ex 39 vna causa, si illa non sequatur, reuocatur, *l. 1. ff. de condict. causa data.* Quia causa est proxima conditioni, ita vt sicut necesse est purificare conditionem, sic & causam. Barbosa *in axiomat. iur. axiom.* 40. post alios. Præsertim quia reseruationem esse odiosam, 40 quia detrahit iurisdictioni ordinatij, ex pluribus probat Gonzalez *sup. Regul. 8. Cancellar.* §. 6. *proœm. n.* 6. & 12. Etiamsi fit per vim legis generalis, & in corpore iuris clausæ, *ibidem n.* 12.

41 Multo minus iuvat D. Episcopum Regula Cancellariæ *de triennali possessione*, qua cauetur, quod qui *pacificè aliquod Beneficium absque simoniaco ingressu, vel intrusione per triennium possedit, præscribat contra actionem cuiuslibet impeditoris.* Etsi enim Regula ista procedat non solùm in foro externo, sed etiam interno; prout contra Covarr. Molinam, Turrian. & Castrum Palaum, & alios tenent Lessius, Azorius, Sanchez, Garcia, Hurtadus, Tannerus, & D. de Lugo, quos refert, & sequitur Diana *q. 9. tract. 8. resol.* 42 67. nihilominus multa sunt propter quæ D. Episcopus excluditur à beneficio huius Regulæ. Primò quidem, quia ipse non videtur possessor bonæ fidei, sed malæ fidei, eo quòd sciens, & prudens dispensationem sibi concessam inualidam fuisse, ea vsus est, & communis sententia tenet cum Tannero, Dicastillo, Becano, Reginaldo, Layman, Hurtado, Sanchez, & aliis, quos sequitur Diana suprà, possessorem malæ fidei non iuuari hac Regula. Præsertim cum 43 Regula generalis illa sit, quæ habetur in 6. quod malæ fidei possessor non præscribit, & hæc Regula etiam in spiritualibus procedat, vt benè Glossa *cap. contingit, de dolo & contum. verb. Constituantur.* De quo plura piè, & doctè Genuensis *in practicabilibus, quæst.* 62. Secundò, quia esto admitti posset oppositam sententiam negantem esse necessariam, bonam 44 fidem, & esse probabilem, prout docuerunt Emanuel Sa (etsi correctus à Magistro sacri Palatij) Couarruuias, Palaus, Ludouicus Gomez, imò & Eminentissimus de Lugo relati ab eodem Diana; nihilominus cum Regula ipsa loquatur expressè de titulo beneficiali, seu de vero titulari, non iuvat Episcopum, qui purus & merus reseruatarius fructuum est sine officio, seu administratione spirituali. Parisius *suprà n.* 44. Thesaurus *in prax. part. 1. cap.* 32. *q.* 5. Genuensis *supra.* Et sanè si hæc Regula *de triennali*, non habet locum in Beneficio vnito, 45 quia iam est extinctum, & non entis nullæ sunt qualitates, *l. eius, ff. si cert. pet.* Gomez *in d. Regul. de trienn. q.* 98. *num. fin.* Mandosius *ibidem q.* 14. Caputaquens. *decis.* 339. *part.* 3. Gonzalez *sup. Regul. 8. Cancellar. gloss.* 5. §. 7. *num.* 8. multo minus procedet in mero reservatario fructuum, cum reservataria ista nec sit, nec fuerit vnquam beneficium, de quo solùm loquitur Regula *de triennali.* Præterea 46 si eadem Regula non suffragatur possessori vigore concordiæ, cui contravenit, vt fuit resolutum in vna Placentina *Decanatus*, 21. Ianuarij 1597. coram Peña, vt habet idem Gonzalez *super gloss.* 27. *num.* 8. nec suffragabitur ei, qui pluribus aliis legibus contravenit. Maximè, quia si hæc Regula non habet locum in pensionibus, ita vt illas per triennium non soluens non iuvetur ipsa, prout docent 47 Rebuffus *de pacifica possess. num.* 92. Gomez *ad Regul. de trienn. q.* 50. & Sanchez *lib.* 2. *consil. moral. cap. 1. dub.* 29. *num.* 12. multo minus habebit locum in reseruataria pura fructuum, quæ magis distat à beneficio, quam pensio. Tertiò quoque, quia ipsamet Regulâ videtur exclusus D. Episcopus, siqui- 48 dem excluditur in ipsa, qui beneficium simoniaco ingressu possedit; in hanc autem reseruatariam videtur ingressum fuisse Episcopum simoniacè, simonia quidem confidentiali, quæ, vt dixi in superioribus, committitur ab eo qui renunciat sine legitima Papæ licentia aliquod beneficium alicui cum reseruatione fructuum, prout contigit in præsenti in resignatione dictæ Thesaurariæ per literas subreptitias, aut obreptitias, vt dictum est. Quartò, quia poterit aliquis exi- 49 stimare D. Episcopum censeri debere vt intrusum in huiusmodi reseruatariam; siquidem non est ingressus in eam legitimè, seu per collationem, aut provisionem legitimam, sed nullam, & invalidam ob subreptionem, aut obreptionem; Regula autem *de triennali* excludit huiusmodi intrusos. Gomez *in d. Regul. de trienn. q.* 47. & 48. Cosmas *in pragmat. sanction. tit. de pacific. possess.* Sanchez *supra, dub.* 34. Thesaurus *in prax. part.* 2. *cap.* 1. licet hoc non videatur subsistere, quia Regula loquitur de intruso in beneficium, ista autem reseruataria beneficium non est, vt dixi.

50 Quia verò plura ex dictis melius intelligi possunt, si

si afferantur verba ipsius Regulæ *de trien.* quæ est 33. inter Regulas Cancellariæ, eam hic placet referre. *Si quis quæcunque Ecclesiastica beneficia, qualiacunque sint, absque simoniaco ingressu ex Apostolica, vel ordinaria collatione, vel electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, provisio, electio, & præsentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit, dummodo in beneficiis, si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reservatione generali in corpore iuris clausa, reservata fuerint, se non intruserit, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat. Necnon impetrationes de beneficiis sic possessis factas, irritas, & inanes censeri debere decrevit, antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.* Hæc porrò Regula ortum habuit ex quodam decreto Concilij Basileensis *sess.* 21. vbi sic: *Quicunque non violentus, sed habens coloratum titulum pacificè, & sine lite prælaturam, dignitatem, beneficium, vel officium triennio proximo hactenus possedit, vel in futurum possidebit, non possit postea in petitorio, vel possessorio à quoquam, etiam ratione iuris noviter impetrati molestari, excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud intimare teneatur.* Ratio autem tum decreti Concilij, tum huius Regulæ *de triennali est*, non solum propter vitandas lites in materia beneficiorum, sed etiam ad puniendum negligentiam non reclamantium contra iniustos possessores illorum. Gomez *in Regula de trien. q.* 28. Sanchez *supra dub.* 26.

Vnum tamen, & septimum ex adductis, stare videtur pro D. Episcopo, ex quo plura ex iis, quæ adducta sunt, corruere apparent. Illud autem est, quod vt supponitur, Thesaurarij, qui pro tempore eam Thesaurariam obtinuere, nunquam in ea Ecclesia residentiam fecere, nisi iuxta arbitrium voluntatis eorum, ex quo videtur sequi consuetudine immemorabili introductum fuisse, vt tales Thesaurarij non teneantur residere: eo præsertim quod Concilium Tridentinum loco illo relato *ex sess.* 24. *c.* 12. nihil faciat ad intentum, cum etsi præcipiat talem residentiam cum derogatione consuetudinum in contrarium, non tamen derogat consuetudinibus immemorabilibus, quibus non derogatur, nisi expressa mentio de illis fiat: ex quo etiam corruere videntur ea quæ dicta sunt de subreptione, aut obreptione in impetratione huius dispensationis.

Ad hæc tamen plura dici possunt. Primò quidem, quod quamuis admitteretur, ex hoc excusari posse eam dispensationem ob reticentiam residentiæ requisitæ pro Thesauraria, non tamen excusaretur ob reticentiam qualitatis illius, quod scilicet esset dignitas, & *in Ecclesia Cathedrali*: quæ reticentia fuit in impetratione dispensationis, vt dictum est. Cum enim hæc qualitas sit diuersa à residentia, diuersum iudicium de illa est formandum. Etenim diuersorum diuersum est iudicium, *l. inter stipulantem*, §. *sacram*, *ff. de verbor. obligat.* Gratianus *Marchiæ decis.* 32. *num.* 8. & *decis.* 42. *num.* 10. Barbosa *in Axiomat. iuris axiomat.* 24. *num.* 6. Deinde dico, esto quod loco relato ex sess. 24. Concilij, non derogetur consuetudinibus immemorabilibus, derogatur tamen ipsis ab eodem Concilio, etiam in materia residentiæ *sess.* 21. *cap.* 3. & *sess.* 22. *cap. etiam* 3. Vnde nihil est in Concilio pro D. Episcopo, sed potius multa contra ipsum. Addo tertiò, nec *cap. illud* 12. *sess.* 24. illi suffragari, eo quod non fiat mentio ibi de consuetudinibus immemorabilibus. Etsi enim generaliter loquendo consuetudo immemorialis non censeatur auferri, nisi de ea fiat expressa mentio in lege, vel decreto revocante consuetudinem, etiam apposita dictione vniuersali, vt docent Glossa *in auth.* *vt de cætero*, §. *vt de cætero*, *verb. præscriptione, collat.* 5. Angelus, Tiraquellus, Afflictus, Covarruuias, Gutierez, & plurimi alij, quos refert, & sequitur Santarellus *var. resol. quæst.* 4. *num.* 34. Nihilominus tamen hoc fallit in casu præsenti de isto decreto residentiæ. Extenditur enim etiam ad casum, quo esset immemorialis consuetudo in contrarium, propter declarationem S. Congregationis sub Gregorio XIII. quam referunt Garzia *de benefic. part.* 3. *c.* 2. *n.* 197. Armend. *in addit. ad recop. leg. Navarr. lib.* 2. *tit.* 23. *de residentia, num.* 20. Sanctarellus *supra num.* 33. Barbosa *in Collect. Concil. ad illum locum num.* 60. & alibi sæpius. Vnde Leonardus Lessius *in Relationibus Theolog. posthumis, verbo Beneficium, cas.* 18. etsi admiserit posse per consuetudinem [illegible] rogari iuri de residentia, dicit tamen hoc intel[illegible] nisi Romæ aliter statutum fuerit. Ratio autem [illegible] ius declarationis S. Congregationis ea est, q[illegible] cum tollitur consuetudo tanquam iniqua, & irrationabilis, censetur etiam sublata consuetudo immemorabilis, vt notant Azeuedo *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 2. *recopil. num.* 21. Dueñas *Regula* 144. *ampl.* 3. Felin. *in cap. cum ex officij, de præscript. num.* 13. Tiraquellus *lib.* 2. *de retract. Conuent.* §. 1. *gloss.* 2. *num.* 25. Covarruuias *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 5. *ad med. vers. Aduertendum tamen.* Concilium verò derogans consuetudini de non residendo simpliciter, vel de non residendo vltra tres menses, videtur illi derogare tanquam irrationabili. Accedit quod probandum restat, quod talis consuetudo fuerit introducta, & obseruata cum tolerantia Ecclesiæ, vel Papæ, aliàs nihil valeret, vt docent Carolus de Grassis *de effectib. Clericat. effect.* 3. post Baldum *in consil. quodam post decis. Pedemont.* 69. *num.* 39. Riminald. iun. *lib.* 1. *consil.* 25. *num.* 25. & Sanctarellus *sup. n.* 40.

Si vrgeas vlterius, quod non obstante Concilio, aut declaratione ipsius adductâ, potuit consuetudine introduci, quod habentes dignitates in aliqua Ecclesia possint ab illa abesse, etiam vltra tres menses, & interim percipere fructus, vt docent Navarrus *in summ. cap.* 25. *num.* 121. Selua *de benefic.* 4. *p. quæst.* 2. *num.* 5. nec dissentit Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 24. *num.* 162. maximè loco relato ex *relectionibus posthumis.* Respondeo, quod quando lex reprobat aliquam consuetudinem, tanquam iniquam, & irrationabilem, prout contingit in præsenti, non potest de novo introduci consuetudo contra talem legem, vt habet Sanctarellus *supra num.* 42. post Abbatem, Butrium, Tiraquellum, Couarruuiam, & plures alios, quos refert. Idem dico de non receptione talis legis, seu declarationis, propter eandem rationem, & quia ad hoc erat necessaria scientia, & conniuentia Principis ferentis legem, scilicet Papæ, prout etiam ex multis aliis DD. comprobat idem Sanctarellus *num.* 44. quæ tamen non adsunt in hac materia residentiæ.

Aliud quod in favorem Episcopi afferri posset, scilicet quod saltem ratione vsucapionis triennalis ipsorum fructuum potuerit præscribere ne teneretur illos restituere, eo præsertim quod fructus beneficij præscribuntur triennio, cum sint res mobiles, Covarruuias *regula Possessor*, 2. *p.* §. 2. *num.* 5. Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 5. *num.* 12. Hoc, inquam, nec fauet Episcopo, cum etiam ad vsucapionem (siue sit res distincta à præscriptione, siue non) requiratur bona fides. Molina *tom.* 1. *de iust.* & *iure, tract.* 2. *disp.* 60. §. *vsucapionem.* Thesaurus *in prax. p.* 1. *c.* 32. hæc autem bona fides non potest esse in Episcopo, quia bona fides est *credulitas, quâ quis prudenter iudicat rem esse suam.* Molina, Reginaldus, Lessius, Lopez, Filliucius, & alij, quos refert, & sequitur Bonac. *de Restitut. in genere, disp.* 1. *q. vlt. punct.* 2. §. 2.

§.2. n.15. at verò Episcopus non potest prudenter iudicare illos fructus esse suos, cum dispensatio ad illos retinendum fuerit subreptitia, aut obreptitia, & esto quod legitima esset, cessauerit ob cessationem causæ, vt dictum in præcedentibus, vbi etiam de confidentiali simonia.

70 Ex quibus iam patet ad quæsitum huius consulti, prædictam reseruationem fructuum dictæ Thesaurariæ neque à principio valuisse, neque modo temporis tractu valere posse. Innititur enim baculo arundineo, scilicet dispensationi irritæ, & nulli, ex qua vtpotè ex fonte viciato, nunquam puri latices. Vnde nullum ex tali dispensatione commodum consequi potuit, aut potest Episcopus, *cap. super lit. de rescript.* ibi, *nullum ex illis literis commodum consequantur, & cap. sedes, eod. tit.* ibi: *Mendax precator careat penitus impetratis.*

71 Quod etiam habetur *l. & si legibus 5. Cod. si contra ius*, Abbas *in d. cap. super lit. n.1. not.2.* Imola *n.6.* Barbatius *n.24.* Sanchez *lib.8. de Matrim. disp.21. num.65.*

72 Consequenter etiam nec resignatarius titularis, cui Episcopus resignauit dictā Thesaurariam, potest illam retinere, etiam post Episcopi obitum, aut aliquod emolumentum recipere ex ipsa. Innititur enim eidem vitiatæ dispensationi, quæ sicut resignanti nullum commodum afferre potuit, sic nec resignatario; correlatiuorum enim idem est iudicium, & eadem disciplina, & de vno dispositum trahitur ad aliud, *l. fin. ff. de acceptil. l. fin. Cod. de indicta viduit. tollend.* & correlatiuo vno destructo, destruitur & aliud, *l. filio, §. matri, ff. de adimend. leg.* ac regula correlatiuorum

73 est regula parium, *leg. Iulia, §. si procur. ff. de actionib. empt.* de quibus omnibus Barbosa ex variis iuribus, & DD. *in Axiom. iur. axiom.61. per totum.*

74 Eo vel maximè, quia cum resignatio talis Thesaurariæ, vt dictum in præcedentibus, fuisse videatur simoniaca simoniæ conuentionalis, ideo præfatus resignatarius titularis incurrit non solum pœnam excommunicationis Papæ reseruatam, sed nullitatem Thesaurariæ sibi resignatæ, incapacitatem ad idem, & alia beneficia, & fructus ipsorum, prout patet ex Bulla *intolerabilis*, Pij V. & authoribus relatis. Vnde nec datur illi actio contra bona relicta ab Episcopo,

75 casu quo mortuus sit, quia cum talis resignatio irrita, & inualida fuerit, nullum ius resignatario tribuit, & actus à principio nullus nullum producit iuris effectum, *l.4. §. condemnatum, ff. de re iudic. cap. ad præsentiam, de appellat.* & ibi DD.

76 Nec fauet illi clausula illa, *sine quovis modo vacet.* Quidquid enim sit de huius clausulæ intelligentia, de qua Nicolaus Garzia *de Beneficiis part.11. cap.1.* semper debent iustificari literæ Papæ concedentis talem resignationem cum illa, vel alia quacumque clausula; quod fieri non potest, posita subreptione, & obreptione, qua laborant, vt dictum manet.

77 Solum ergo restat consulendum resignatario possidenti dictam Thesaurariam, vt quia in præsenti agitur de periculo animæ, in quo casu, vt ait Genuensis *in practicabil. q.62.* non est attendendum ad subtilitates, recurrat ad S. Pœnitentiariam, quæ in similibus casibus benignissimè solet dispensationem concedere, reualidando titulum inualidè à principio obtentum, vel alio modo, præsertim si casus sit occultus, aut non deductus ad forum contentiosum.

IESVS MARIA.

Dubium Secundum.

De pensione imposita ab Episcopo super quodam beneficio, & postea redempta. 78

Casus.

Illustrissimus Episcopus N. cuidam per concursum ad quoddam beneficium curatum electo pensionem imposuit 100. florenorum tribuendorum cuidam ab ipso nominato: qui postea illam transegit beneficiario propter pecuniam datam. Quæritur quid iuris.

Responsio.

79 Dico primò, impositio huius pensionis super beneficio non potest fieri stando in iure communi, nisi solum per Papam. Ratio est, quia ita decitur *in cap. vnico, vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur*, vt ibi firmant DD. communiter, ac sequuntur, specialiter Rebuffus *in prax. benefic. tit. Requisita ad collationem, à num.6. & de pacific. possess. n.117.* Flaminius *de confident. q.28. n.120.* Vgolinus *de simonia, tabula 1. de simon. in genere, c.28. §.3. n.6.* Azor. *tom.2. lib.8. cap.6. q.1.* dicens hoc esse *extra omnem controuersiam.* Secundò, quia solus Papa est,

80 ad quem pertinet bonorum omnium Ecclesiasticorum libera administratio, *cap.2. de præbend. in 6.* & *Clem.1. in fin. vt lite pendente*, Gigas *de pension. q.6. n.1.* Garcia *1. part. de benef. c.5. n.274.* Debet tamen iusta

81 causa huius impositionis subsistere, *v. g.* vtilitas Ecclesiæ, quæ semper est præsumenda, dum contrarium non constet, Gigas *q.1. n.4. & q.6. n.7.* Garcia *sup. num.278.*

82 Nec obstat si pro Episcopo dicatur ipsi competere facultatem imponendi pensiones super beneficiis, iusta causa subsistente, *c. pastoralis, de iis qua fiunt à Prælatis, cap. prohibemus, de censib. & duobus sequent.* Abbas *in c. conquerente, n.5. de Cler. non resid.* Felin. *in*

83 *c. ad audientiam, n.4. & 5. de rescript.* Rebuffus *de pacif. possess. n.23.* & alij relati à Rota in vna *Melit. Canonicatus*, 6. Martij 1595. & in alia *Albiganensi confidentiæ, p.2. recent. decis.166.* & multis aliis relatis à Gonzalez *sup. regul.8. Cancellar. gloss.5. §.5. n.27.* Hæc enim doctrina solùm est accipienda de pensione non perpetua, seu imposita super persona beneficiarij, ac per consequens quæ non duret post eius mortem; non de pensione perpetua imposita super beneficio, quæ durat ad vitam pensionarij. Rota *decis.437. n.2. part.1. recent.* apud Farinacium. Gigas *q.6. de pensionibus*, cum Innocentio, Imola, Felino, Ancharano, Oldrado, Decio, Anton. & aliis, quos citat. Quod etiam tenet, & latè probat Gambar. *de offic. & potest. Legati, lib.6. cap.77.* & videtur posse probari *ex cap. Constitutum, de religiosis domibus, & cap. cum venissent, de restit. spoliat. & cap. Veniens, cap. de cætero, de transact.* Suarez *tom.1. de Relig. tract.3. lib.4. de simon. cap.24. num.37. & cap.34. n.16.* Lessius *de iustitia, & iure lib.2. c.34. n.206.* Azor. suprà relatus, Naldus *in summa verbo Pensio, num.1.* Bonacina *de simon. quæst.4. §.15. n.9.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.85. n.1.* & innumeris aliis, Castrus Palaus *p.2. tract.13. disp.1. punct.11. §.2. num.4.*

84 Casu autem quo intelligantur de pensione imposita ipsi beneficio, solum est id accipiendum in casu litis, causa pacis, & concordiæ, prout tenent Panormita-

nus,

nus, Cardinalis, Gigas, & Caccialupus, quos refert, & sequitur Suarez *suprà, cap.* 5 1. *n.* 18. & Paulus etiam *supra.* Quamuis nec hoc admittant Garcia *de benefic. part.* 1. *c.* 5. §. 2. *num.* 333. Azor, & Reginaldus, quos etiam refert, & sequitur Bonacina *supra*, referens quoque Rotam in vna Calaguritana *beneficij* de Oudareg, 28. Martij 1583. coram Lancelloto, & in alia Calaguritana *beneficij de Arsiola*, 18. Iunij 1593. coram Gipsio.

85 Quidquid autem sit de iure communi, nihilominus quod de facto propter stylum Curiæ non admittentis huiusmodi pensiones super beneficia, non possint imponi ab Episcopo, ac per consequens in casu præsenti hanc pensionem non potuisse ab Episcopo imponi, certa veritas est. Quam tenent non solum Suarez, Lessius, Bonacina, & Palaus relati, sed etiam Granutius *de reseruationibus q.* 62. *num.* 6. *&* 7. allegans decretum Pauli IV. & declarationem S. Congregationis, Sanchez *tom.* 1. *consil. moral. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 12. referens etiam Lopez, Sotum, Toletum, Aragon. Rodriguez, Nauarrum, & Beiam, adde Laymanum *lib.* 4. *tract.* 2. *c.* 18. *n.* 2. Naldum *suprà* Salon 2. 2. *q.* 93. *art.* 2. *controu.* 6. Petrum Ledesmam 2. *part. sum. tract.* 12. *consil.* 20. *&* 21. & alios. Nam vt inquit Lessius citatus, *stylus Curiæ ius facit: quod maximè in pensionibus verum est, quarum ius vniuersum constat ex consuetudine.*

86

87 Potuit tamen imponi pensio etiam super beneficium, si id fieret cum reseruatione *assensus Apostolici:* ita scilicet, vt valida non censeretur, nisi ipso accedente. Rota *decis.* 437. *n.* 1. *in p.* 1. *recent.* apud Farinacium. Talis enim conditio purificat actum, & reddit ipsum licitum, eò quòd per ipsum nihil stabiliatur de facto, sed dependenter à beneplacito Apostolico. Nauarrus *in Man. cap.* 23. *n.* 108. Thesaurus

88 *in prax. p.* 2. *verb. simonia, c.* 2. *in fin.* Imò quoad simoniam ipsum purificat. Quia si conditio non adimpletur, nihil dicitur actum, *l. pecuniam quam* 36. *ff. si cert. pet.* & ibi Paulus, & Ias. *l. si quis sub condit.* 8. *ff. si quis omissa caus. testam.* & in terminis tradit Caputaquens. *dec.* 205. *n.* 3. *& dec.* 338. *n.* 3. *&* 4. *p.* 1. Cæsar de Grassis *dec.* 1. *n.* 3. *de præb.* Rota *dec.* 673. *&* 682. *lib.* 3. *p.* 3. *diu.* Nauar. *cons.* 1. *de rebus Eccles.* Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 3. *ex num.* 20. *& ferè per tot.* Rebuff. *in prax. tit. de noua prouis. n.* 29. *& n.* 35.

89 *&* 36. Gonzalez *super Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 12. *n.* 80. si autem conditio aduenit, iam contractus est absolutus, & sortitur suum effectum, *l. necessariò, §. quod si pendente, ff. de peric. & com. rei vend. & l. si pecuniam, ff. si cert. pet.* vbi etiam Doctores. Et quia contractus conditionatus expectans consensum Sedis

90 Apostolicæ, non est propriè contractus, sed potius simplex tractatus. Aretinus *cons.* 11. *n.* 2. Menochius *cons.* 63. *num.* 30. Pasqualigus *in quæstionibus moralib. q.* 303. *num.* 4. Vnde remanet in suspenso vsque ad beneplacitum Apostolicum superueniens.

91 Quatenus etiam ista pensio legitimè imponi posset ab Episcopo, necessarium erat quod adesset causa imponendi illam; si enim deesset, nulla esset, & inualida pensio. Corras. *de benef.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 13. Ioannes Nicolaus *lib.* 1. *de Iurepatron. num.* 70. Sarnens. *in compend. vtriusque signat. & in Regul. de Annal. quæst.* 2. Garcia *de benef. part.* 1. *cap.* 5. §. 2. *n.* 322. post alios, quos etiam sequitur Filliucius *tract.* 42. *de pensionib. cap.* 2. *num.* 8. & Palaus *part.* 2. *tract.* 13. *disput.* 1. *punct.* 11. §. 2. *num.* 6. Est enim pensionis impositio contra ius, *cap. vnic. vt Ecclesiast. benefic.*

92 cui Episcopus non potest derogare. Imò debet esse talis contra expressa, & de illa constare. Oldrad. *cons.* 226. Gigas *quæst.* 9. *num.* 2. Rebuffus *de pacif. possess. num.* 123. *aliàs* 107. & *in repetit. §. qui verò*, Garcia *supr. n.* 325. Filliucius *suprà, & n.* 3. ex Nauarro, & Azorio Barbosa *de offic. & potest. Episcopi, alleg.* 85. *num.* 12. dicens quod *hæc causa debet probari concludenter.* Et ita decisum est à Rota in Melitensi, seu Mileuitana *Canonicatus*, coram Millino, ibi: *Licet sit nulla ipsa pensio, si non constet de causa.* Præsumitur enim imposita in fraudem, si de illa non constat. Prout cum Ancharano, & Cardinali tradunt Rebuffus, & Corrasius, ac sequitur idem Garcia *suprà n.* 324. & posset alioquin argui de confidentia simoniaca, Filliucius *supra*, ex Flaminio, & Garcia. Nec sufficit assertio Episcopi asserentis talem causam interuenisse. Nam ei non creditur, cum actum liberè facere non possit, *l. si fortè*, vbi Bartolus, *ff. de Castrensi peculio*, & in proposito Rebuffus *supra*, Abbas *in cap. diuersis fallaciis de Cleric. coniug.* Oldradus *supra*, Corrasius *d. cap.* 4. *numero* 4. & Garcia *supra numero* 326. *&* 327. Barbosa, & Palaus suprà relati.

93

94

95 Similiter quatenus valida esset, oportebat quoque quod consensus beneficiarij accederet: sine illo enim inualidè pensio beneficio imponitur. Est namque lege Pontificia cautum in Regula Cancellariæ, Adriani videlicet 41. & Leonis X. 43. vt nulla pensio imponatur, nisi de consensu illius beneficiarij, qui pensionem soluere debet, qui si fuerit in Curia, personaliter præstet consensum, & solitum iuramentum, sin minus per procuratorem ad id specialiter constitutum. Gigas *de pensionibus q.* 10. ex authoritate Innocentij, Romani, Oldradi, & Ancharani Caccialupus *de pension. quæst.* 5. Azor. *tom.* 2. *instit. moral. lib.* 8. *cap.* 8. *q.* 6. Garcia *de beneficiis lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 320. Palaus *p.* 2. *tract.* 13. *de Benef. disp.* 1. *punct.* 11. §. 5. *n.* 1. Barbosa *in prax. exigend. pension. in proœm. n.* 13. asserens etiam neque ipsum Papam concedere solitum pensionem sine consensu titularis. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 13. *cap.* 8. *n.* 131. affirmans pensionem obtentam sine consensu beneficiarij, haberi subreptitiam. Quam etiam doctrinam amplectitur Marcus Vidal *in Area vital. inquis.* 5. *de Iudic. numero* 25.

96 Pariter quoque si beneficium istud grauatum alioquin erat alia pensione, videtur non potuisse de nouo ita grauari, nisi valor vtriusque pensionis exprimeretur, iuxta Regulam Cancellariæ *de exprimendo valore beneficiorum*, quæ secundum plurium sententiam (de qua Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 28. *n.* 36. Mandosius *reg.* 33. *q.* 6. *n.* 2. 3. *&* 9. Gambarus *lib.* 6. *à num.* 350. Rebuffus *de pacif. possess. num.* 132. *aliàs* 114.) ad pensiones etiam extenditur. Prout ex Caccialupo, & aliis affert Garcia *de benefic. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 101. Ad minus tamen hoc procedit quando pensio imponitur in beneficio pensione alia grauato, prout habet Palaus *suprà d.* §. 5. *num.* 7. quia tunc ne beneficium vltra vires grauetur, oportet exprimatur valor vtriusque pensionis. Quod necessariò sequitur ex his quæ dicta sunt supra, scilicet pensionem non posse imponi causa non expressa.

97

98 Imò generaliter loquendo, si beneficium illud grauatum erat vna pensione, non potuisse grauari altera, nisi de priori facta fuisset mentio, quantumuis à Papa fieret talis reseruatio, & etiam ex motu proprio, tenet Garcia *supr. num.* 561. ex Cassadoro, Caputaquensi, Gambaro, Mohedano, Mandosio, Parisio, Azorio, & tenet Rota in vna Conchensi *medietatis fructuum*, & in vna Valentina *pensionis*, quas refert ipse Garcia. Et ratio est, quia nec Papa ipse censetur velle onerare beneficium duplici onere. Vnde idcirco Palaus *suprà num.* 6. ex Gambaro, & Azorio inualidam censere videtur huiusmodi pensionem.

Præcipuè tamen, vt prædicta pensio licitè, & valide imponi posset, ea esset soluenda alicui personæ de præsenti determinatæ, ab Episcopo non determinandæ

nandæ postea ad eius arbitrium. Sic enim colligi videtur ex Pio V. in Bulla *Intolerabilis*, quæ in Bullar. est 85. in qua confirmans Bullam aliam Pij IV. inter casus, in quibus confidentia beneficialis incurri

100 statuit, sic habet §. *Itidem. Si Ordinarius, vel alius collator contulerit ante hac, aut conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum quovis modo vacans, ea conditione tacita, vel expressa, vt postea in alterum pro arbitrio collatoris, seu alterius cuiuscunque contra iuris communis ordinationem disponatur, siue vt de eo prouisus fructus illius, vel partem ad vtilitatem, vel libitum conferentis, vel decedentis, aut alterius relinquat, & remittat, seu pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per se, vel alium, scripto, aut verbo iusserit, seu significaverit, persoluat, & pariter si à patrono etiam Laico, vel alteri præsentatori,*

101 *seu electori contigerit, aut contingat id fieri*: si enim expendatur illa, *pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens iusserit, seu significauerit,*

102 *persoluat, &c.* rectè sequitur id quod dixi. Hæc etiam est sententia Rotæ in Albiganensis *confidentiæ* supra relata, vbi explicans hanc Bullam Pij V. inquit: *Illa loquitur de collatione facta cum conditione, quod contra iuris communis ordinationes provisus soluat pensionem alicui personæ, quam postea Episcopus nominauerit.* Clariùs ex alia Milevitana coram Millino, etiam superius relata, vbi sic: *Pensio imposita per*

103 *Episcopum ad favorem certæ personæ, etiam de consensu provisi, etiam coram Notario præstito in forma, non facit prov sionem simoniacam, licèt sit nulla ipsa pensio, si non constet de causa. Si autem pensio fuisset imposita per Episcopum personæ sibi benè visæ, & postea declarandæ, esset simoniaca, & confidentialis, ex Bulla Pij V. quo casu solùm est intelligenda.* Est quoque ex-

104 pressa Garciæ doctrina suprà *numero* 313. vbi sic: *Dicta constitutio Pij V. §. Itidem, procedit, & loquitur, quando pensio fuisset imposita per Episcopum personæ sibi benè visæ, & postea declarandæ; quo casu esset simoniaca, & confidentiaria, ex dicta constitutione, quæ hoc casu solùm est intelligenda, vt in terminis resoluit Rota in vna Milevitana Canonicatus, 6. Martij* 1595. Sequitur Filiucius *supr. num.* 5. §. *secundò infertur.*

105 Vnde si hoc contigit in præsenti, intrant pœnæ ab eodem Pio V. his verbis taxatæ: *Omnes, & singulos, qui hucusque Ecclesias, Monasteria, beneficia, fructus, pensiones, aliasue res, intercedente hoc confidentiæ vitio, receperunt, ac retinent, nisi statim ad se reversi, & resipiscentes celeri dimissione sibi prospexerint, & qui quid tale admiserint in futurum, etiam omnibus, & singulis aliis Ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, officiis, & beneficiis obtentis, quæ pariter sub dicta reservatione comprehendi volumus, necnon fructibus, pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis, ac etiam Romanæ Curiæ, & aliis officiis temporalibus, præsentium authoritate privamus, & ad futura inhabiles decernimus, & in iuris subsidium excommunicationis sententiâ innodamus, à qua nullus, nisi in mortis articulo constitutos, ab alio, quàm à Romano Pontifice absolutionis beneficium valeat obtinere.*

106 Videtur tamen beneficiarius, qui hoc beneficium tali pensione gravatum recepit, ab his pœnis immunis, si id non fecit mediante aliquo facto explicito, vel implicito, sed simpliciter recepit beneficium ita ab Episcopo grauatum ad instantiam, seu preces ipsius. Colligitur enim ex verbis illis, ex §. *Itidem*, su-

107 per ùs relatis: *Ea conditione tacita, vel expressa*; hoc enim arguit pactum. Et quia plures Doctores sentiunt Constitutiones istas Pianas tantùm damnare vt simoniacam confidentiam eam, quæ antea talis erat, attento iure communi, scilicet quia in ipsa intercedebat pactum tacitum, vel expressum. Ita Sanchez *tom.* 1. *consil. moral. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 34. *numero* 2. specialiter de nostro casu loquens *numero* 9. referens Rodriquez, & Salzedo. Fauet Lessius *de Iust. & Iur. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 16. *numer.* 95. Azor. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. *q.* 6. Navarrus *in Man. cap.* 23. *numero* 109. & 110. Suarez *lib.* 4. *de simon. cap.* 43. *num.* 9. & 12. Castrus Palaus *part.* 3. *disp.* 3. *de simon. punct.* 18. *num.* 3. dicens, hanc sententiam esse probabilem: quod maximè procedit, posito quod resolutio huius pensionis facta fuit cum præserva-

108 tione consensus Sedis Apostolicæ, provt Sanchez *eo num.* 9. habet. Pro quo etiam plurima Garcia *de benef. p.* 11. *cap.* 3. §. 2. *à num.* 165. pro hac sententia referens plurimos Authores, & S. Rotæ decisiones, maximè *num.* 169. referens vnam Rotæ decisionem in Calaguritana *confidentiæ*, 14. Decembris 1592. coram Peña, vbi inter alia sic: *Postremò in Bullis*

109 *Pij IV. & Pij V. non poterat fieri aliquod fundamentum; nam confidentia quam in casu proposito Fiscalis affuisse contendebat, non erat talis, qualis damnatur in præfatis Constitutionibus: cùm enim duplex sit confidentia beneficialis, vna simoniaca, quâ quis confidit quem collaturum beneficium mediante pretio, pacto, vel conditione expressâ, vel tacitâ, digno, vel indigno; altera quâ quis confidit aliquem collaturum aliquod beneficium ob cognitionem, vel amicitiam, digno, vel indigno, sine tamen pacti, modi, vel conditionis interventu, provt contingit in hoc casu, in quo non apparebat inter resignantes præcessisse pactum aliquod, conditionem, vel modum; talis cònfidentia non damnatur per illas constitutiones, cùm non fuerint editæ contra omnem confidentiam licitam, sed tantùm contra illicitam & simoniacam. Navarrus in Man. cap.* 29. *num.* 109. *vers. ad* 12. *Ex prædictis autem patebat, talem confidentiam illicitam & simoniacam, præcedente videlicet pactione, conditione vel modo irritantibus, pro parte Fisci, & Andreæ ei adhærentis, non fuisse probatam, & propterea Iustinum, & Didacum fore absoluendos, & in statum pristinum plenariè restituendos.* Hæc ibidem.

110 Intrat modò quæsitum alterum de hoc beneficiario præfata pensione gravato, cum reseruatione tamen assensus Apostolici, an videlicet possit illam cum pensionario redimere sine periculo simoniæ ante

111 obtentum Sedis Apostolicæ consensum? Et respondendum affirmativè. Cuius ratio est, quia dicta pensio non est imposita absolutè, sed conditionatè, scilicet supposito consensu Sedis Apostolicæ. Conditio autem nihil ponit in esse, nec actus conditionalis valet, nisi posita conditione, *l. si quis sub conditione, ff. si quis omissa causa, l. cedere diem, ff. de verb. signif. l. si quis fundum, ff. de contrahend. empt. l. ex facto, ff. de hæred. instit.* Afflict. *dec.* 355. *numero* 4. Cephal. *cons.* 56. *numero* 11. & *seq.* Rolandus à Valle *cons.* 56. *num.* 14. & *seq. lib.* 3. Cùm igitur talis Sedis Apostolicæ consensus habitus non fuerit, pensio illa nihil ponebat in esse, ac perinde illam redimere, non est actus simoniacus.

112 Secundò, & proximiùs ad intentum, quia clausula reservationis beneplaciti Apostolici apposita in contractu, illum reddit conditionalem. Cephal. *cons.* 118. *numero* 9. Panzirola *cons.* 35. *numero* 5. Borellus *cons.* 47. *numero* 17. Ioannes Baptista Costa *de Clausul. conuent. clausul.* 26. *num.* 2. Vnde concordiam initam sub beneplacito Sedis Apostolicæ, dici conditionalem, post Glossam *in l. Item Labeo, in vers. si prece, ff. famil. ercisc.* Paulum *cons.* 288. *ad med. & col.* 2. *vers. modò ita est, lib.* 3. Verallum

113 *decis.* 12. *p.* 3. censuit Rota in Verdunensi *Abbatia*, 5. Maij 1614. coram Buratto, impressa per Farinacium *decis.* 542. *numero* 7. *p.* 2. *recent.* Contractum autem

autem conditionalem dependere à conditione, ita vt ipsâ in re non positâ, contractus nihil valeat, certi iuris apud omnes est. Hæc igitur impositio pensionis sub conditione dicti beneplaciti ante ipsum obtentum nihil valet. Ac proinde illam redemisse, nihil fecisse est.

114 Tertiò, accedit Iuris axioma, de quo Baldus *consil.* 478. *lib.* 1. & Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 48. *numero* 2. videlicet, quod *deficiente conditione, deficit conditionatum*: deficiente igitur assensu Apostolico in impositione huius pensionis requisito, deficit ipsa pensio, ac propterea de illa contrahere, non est contrahere de pensione, sed de non pensione.

115 Ad hoc quartò idem corroborat, quod conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio, *ex l. necessario*, §. 1. *ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam*, vbi Alex. *numero* 4. *ff. si certum pet.* Menochius *consil.* 134. *numero* 30. & 31. & *consil.* 139. & *seq.* & *consil.* 322. *numero* 39. Tiraquellus *in l. si vnquam*, *verb. Reuertatur, numero* 277. *C. de reuocat. don.* Vbi quod

116 defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis. Surdus *de alim. tit.* 9. *q.* 4. *n.* 23. Flamin. *de resignat. benefic. tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 3. *n.* 27. Barbosa *suprà n.* 6. Cùm igitur defecerit Sedis Apostolicæ consensus, quæ est conditio impositionis huius pensionis, ipsa impositio censebitur resoluta, & pensionem non subsistere, nec esse materiam simoniæ.

117 Hinc, quod paria sunt, nihil fieri, & fieri sub conditione, quæ non purificetur, habet Rolandus à Valle superiùs relatus, & ex ipso Barbosa similiter *suprà numero* 2. Et quod actus habetur ac si non esset factus, non purificatâ conditione, Flaminius *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 14. *numero* 9. Bar-

118 bosa *suprà*. Et proximiùs ad intentum, quod conditione beneplaciti in transactione positâ, non adimpletâ, nihil sit actum, habet Gonzalez *super regul.* 8. *Cancell. gloss.* 12. *n.* 80. ex Paulo, Iasone, Rotæ decisionibus, & aliis Auctoribus. Quæ etiam conuincunt intentum.

119 Si autem huiusmodi pensio ante obtentum Sedis Apostolicæ beneplacitum nihil erat, vtique ipsius redemptio nihil quoque erat; ex *nihilo* enim *nihil fieri*, tradit Philosophus *lib.* 1. *de generat. & corrupt.* & *in l. Seia*, *ff. de tutor. & curat. l. eius*, *ff. de*

120 *reb. dub.* Insuper cùm *nihil*, & *non ens*, idem importent, & ex *non ente non fiat ens*, Farinac. *consil.* 60. *numero* 90. *libr.* 1. Giurba *in consuet. Mess.*

121 *cap.* 16. *gloss.* 1. *numero* 8. non poterit ex ipsius redemptione simonia aliqua procedere. Præsertim quia non entis nullæ sunt qualitates, *l. eius qui*

122 *in Prouincia*, *ff. si certum petat. l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re iudic. l.* 2. *ff. de vsufruct.* nec etiam secundùm apparentiam, *nam non entis & non apparentis idem est iudicium*, & paria sunt rem non esse, & non apparere, *l. duo sunt Titij*, *ff. de testament. tutel. l. in lege*, *ff. de contrahend. empt.* Surdus *decisione* 149. *n.* 2. Rota *decisione* 167. *numero* 35. apud Farinacium *part.* 1. *recent.*

123 Quæ maius robur accipiunt, si animaduertatur, quod simonia est iuxta communem diffinitionem, *voluntas emendi, aut vendendi, seu commutandi rem spiritualem, seu spirituali annexam pro temporali*: vbi cùm pro materia simoniæ assignetur *res aliqua*, manifestè elicitur, quando id quod commutatur, emitur, aut venditur, non est *aliqua res*, non committi vllo modo simoniam. Si igitur pensio, de qua in præsenti, nihil erat, vt probatum manet, tempore huius contractus, clarè elicitur, illum non fuisse simoniacum. Nec

124 iuuat quod ipsa pensio, etsi tunc non esset, attamen futura esset quando Papa concederet suum beneplacitum: quia res non iudicatur ab eo quod erit, sed ab eo quod est. Felinus *cap. Cùm adeo, n.* 4. 5. & 6. *de rescript.* Tuschus *conclus.* 83. *n.* 29. Maximè vbi spes futuritionis proximæ est fallibilis, prout contingit in præsenti. Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 6. *n.* 4.

125 Exempla quoque rem clariorem efficiunt. Primum de alienantibus bona Ecclesiastica sine assensu Sedis Apostolicæ alienari prohibita. Sic enim alienantes, si in contractu apponant clausulam istam, *saluo assensu Sedis Apostolicæ*, vel similem; si nihilominus rem alienatam tradant, nihil efficiunt, & contractus est nullus, eo quòd protestatio est contraria facto, & illa clausula faciat contractum manere in suspenso, & quia talis contractus est conditionatus, ac conditio nihil ponat in esse, prout 2. *tom. meæ Summ. quæst. Regularium, cap.* 19. *numero* 61. dixi post Quarantam, Peyrinis, & Bonacinam, quos sequuntur Genuensis *in Prax. Archiepisc. cap.* 52. referens declarationem Clementis VIII. & alij

126 Authores apud Bordonum *in resolut. resol.* 27. *n.* 37. A simili ergo, cum impositio ista pensionis facta ab Episcopo cum reseruatione assensus Sedis Apostolicæ, ante illum nihil fuerit, propterea nec materia simoniæ esse potuit, quando de illa redinenda actum est.

127 Secundum est de contrahentibus sponsalia, seu etiam matrimonium, qui habent impedimentum dirimens, consanguinitatis v. g. & contrahunt sub conditione, *si Papa dispensauerit*. Tales enim nihil faciunt ante dispensationem à Papa obtentam, adeo vt etiam post illam obtentam indigeant nouo consensu, seu noua ratificatione consensus priùs habiti. Vt ex communiori sententia tenent innumeri, tum Theologi, tum Canonistæ, ac plures S. Rotæ decisiones apud Angelum Bossium *de matrimonij contractu, capit.* 10. *numero* 308. & *seqq.* eo videlicet, quod in contractibus præsens

128 rei status, non venturus, consideratur, *l. Continuus*, §. *cùm quis*, *ff. de verb. obligat.* Eo etiam quòd conditio illa, *si Papa dispensauerit*, cense-

129 tur de iure impossibilis, quia quæ à Principis voluntate dependent, à iure censentur impossibilia, *l. apud Iulianum*, §. *constat*, *ff. de legat.* 1. & *d.* §. *Cùm quis*, cum aliis Iuribus & DD. allegatis à Surdo *decis.* 183. *numero* 5. & *consil.* 90. *num.* 23. & Angelo Bossio *suprà*, *numero* 315. Hæ autem rationes ad intentum nostrum applicatæ illud corroborant. Si enim in contractibus ad præsentem

130 rei statum, non ad futurum attendi debet, sanè cum pensio illa tempore, in quo de ipsa tractabatur, nihil esset, nec contractus de illa simoniacus esse poterat. Deinde si ea quæ pendent à mera vo-

131 luntate Principis, censentur à Iure impossibilia, cùm dispensatio in beneficio onerando tali pensione à mera Papæ voluntate penderet, vtique ipsa tunc pro re impossibili habebatur: de illa ergo redimenda contrahere, simoniacum non erat, cum simoniæ materia res possibilis debeat esse.

132 Nec dici potest solùm à iure iudicari impossibilia, quæ vel ex natura sua non possunt à Principe concedi, vel difficilè conceduntur, non quæ facilè. Contra hoc enim est, quod etiam id quod Princeps concedere solet, impossibile reputatur à Iuristis, & ita intellexerunt omnes *d.* §. *constat*, specialiter Menochius, Surdus, & alij apud eundem Bossium,

Bossium. Nam ius non considerat, an Princeps, v.g. Papa, dispensare facilè possit, necne; sed an res sit impossibilis, præsenti statu considerato. Cùm ergo impositio pensionis ab Episcopo facta tempore quo facta fuit, fuerit impossibilis, quia Episcopus non potuit illam imponere, ideo censeri debet de iure impossibilis.

133 Huius etiam manifestum signum est, quia Papa cùm concedit pensionem impositam ab Episcopo, nullatenus intendit approbare factum ipsius, sed gratiosè illam concedere, nullâ habitâ ratione præcedentis facti per Ordinarium. Sic enim habet Rebuffus *in prax. tit. de reseruat. num. 17. ad fin. vers. & confirmatio pensionis*, quem Barbosa *in prax. exigendi pensiones, in proœm. n. 6.* sic refert, & sequitur:

134 *Si de facto Ordinarius pensionem reseruat, petaturque illius confirmatio à Papa, nusquam talis confirmatio conceditur; vel enim rejicitur supplicatio, vel ipsemet Papa, nullâ habitâ ratione præcedentis facti per Ordinarium, providet de beneficio, & pensionem reseruat.* Pro quo etiam videndus Mandosius *in tract. de sign.*

135 *grat. tit. de confirm. ad medium.* Sic etiam in casu, quo aliqui contraxerunt sponsalia, vel matrimonium sub conditione dispensationis Papæ, dicunt Rota, Gratianus, & Barbosa ab Angelo Bossio *suprà n. 310.* relati, requiri nouum consensum, quia intentio Papæ, quando dispensat in gradu prohibito, est solùm dare facultatẽ contrahendi, non autem approbandi quod illicitè gestum est. Impositio ergo pensionis ab Episcopo facta nulla prorsus fuit, & iure irrita, vt proinde ipsius redemptio simoniaca non fuerit.

136 Idem quoque dicendum de transactione pensionis facta ex parte prætensi pensionarij, propter fundamẽta adducta, quæ idem probant de illa, ac de redemptione. Cùm enim illa connexionem habuerit cum redemptione se tenente ex parte beneficiarij, ita vt veluti fuerit vnus, & idem contractus, ex parte beneficiarij vocatus *redemptio*, ex parte verò pensionarij

137 *transactio*, eadem erit ratio vtriusque: siquidem connexorum idem est iudicium, *l. 3. §. Iudicio contrario, ff. de contr. act. tutel. l. proinde, ff. ad l. Aquil. l. cùm actum, ff. de negot. gest. c. translato, de constit. cap. prætere-*

138 *rea, de offic. deleg.* Et correlatiuorum regula eadem est ac parium, *l. Iulianus, §. si procurator, ff. de act. empti.* Et de vno illorum dispositum trahitur ad aliud, *l. fin. ff. de accept. l. fin. C. de iudic. l. si quis seruo, C. de furt.* Vnde Baldus *cons. 14. super legitimatione, n. 2. lib. 4.* ait, quod valet argumentum de vno ex correlativis ad aliud, & ponit exemplum in emptore, & vendi-

139 tore. In hoc autem casu beneficiarius fuit veluti emptor pensionis, & pensionarius veluti venditor ipsius. Eo etiam, quod contractus claudicare non po-

140 test, *l. Iulianus, §. si quis, ff. de act. empt. l. si cùm dies, §. penult. ff. de verb. significat.* & aliis Iuribus, & DD. apud Barbos. *in Axiom. iur. axiom. 57. n. 2. & 5.*

141 Ex dictis porrò infertur solutio ad illud dubium, an scilicet talis contractus validus fuerit. Dicendum enim, fuisse nullum & inualidum. Cùm enim fuerit supra rem non existentem, neque futuram, aut de iure possibilem, imò potiùs imaginariam, & fictitiam, quæ potius *non ens*, aut *nihil* appellari deberet, scilicet talis prætensa pensio; vtique & contractus ipse irritus, cassus, & fictitius existiman-

142 dus. Actus enim ex origine falsa procedens est

143 prorsus nullus, *l. ex initio, C. de falsis.* Simoneta *de reseruat. quæst. 61. num. 7.* Gonzalez *super regul. 8. Cancellar. gloss. 31. num. 29.* & sublato fundamento, totum ædificium corruit, *l. egi tecum 26. ff. de except. rei iud. l. fin. ff. de constit. pecun. l. vectigal, ff. de pignor.* Rota *decis. 10. in fin. de præ-*

144 *bend. in antiq.* Ac deficiente fundamento, superædificari non potest, *cap. Cùm Paulus, 1. quæst. 1. cap. veniens, de presbyt. non baptizato.* Gonzalez *suprà, num. 31.* & sublato antecedenti, tollitur consequens,

145 *l. si cùm te, ff. de pact. c. ad petitionem, de accusat.* cum aliis adductis per Everardum *in loco à destructione antecedentis, n. 1. per tot.* Gonzalez *sup. n. 35.* sublato

146 etiam præsupposito, tollitur omne id quod ex eo sequitur, *l. mancipia, C. de furt.* Roman. *singul. 489.* Gutierrez *cons. 21. n. 6.* Decius *cons. 644. n. 14.* Rota *decis. 589. p. 1. diuers.* Sic institutio, seu confirma-

147 tio facta ad electionem, vel præsentationem nullam, est similiter nulla, vt latè per Lambertinum *de Iurepatr. lib. 2. p. 2. q. 3. art. 4. n. 2. & 3.* Cùm ergo probatum maneat, pensionem ex qua originem habuit iste contractus, & in quo fundabatur, tanquam in antecedenti præsupposito, omninò fuisse fictitiam, & chimæricam, idem quoque sentiendum de ipso contractu. Ad quod etiam accedit, quod cùm

148 ex erroneo fundamento aliqua procedunt, omnia corruunt, *l. quod non ratione, ff. de legib. l. si is qui putat 15. cum l. seq. ff. de acquir. hæred.* Achilles de Grass. *decis. 1. n. 2. qui filij sint legitimi,* Rochus *de consuet. sect. 4. n. 1. cum seq.* Cùm igitur hic contractus processerit ex erroneo fundamento illius pensionis, omninò corruisse existimandum est.

149 Maximè verò nullitas eius contractus suadetur ex eo quod, vt supponitur in casu, ille coactus fuit, & meticulosus ex parte beneficiarij, eo videlicet, quòd pensionarius, qui erat vir potens opere, & sermone, impediebat ipsi efficaciter possessionem beneficij, ita vt pro ea obtinenda coactus fuerit contractum hunc celebrare. Contractum porrò meticulosum, & coactum, per metum iniustè incussum (qualis iste erat, siquidem nullum ius habebat assertus pensionarius ad illum incutiendum) irritare contractum, certi iuris apud omnes est, quia metus consensui adversatur, iuxta regulam *Nihil consensui 117. ff. de reg. iuris,* ibi: *Nihil consensui tam contrarium est, quàm vis & metus.* Et *cap. Cùm locum, de sponsal.* ibi: *Cùm locum non habeat consensus, vbi metus, vel coactio intercedit.* Esto sub trutina Doctorum sit, an iure naturæ, seu potiùs Ecclesiastico talis contractus irritus sit, de quo alibi dicendum.

150 Ex quo pariter resoluitur aliud dubium, an videlicet dictus beneficiarius repetere possit pecunias datas prætenso pensionario pro redemptione pensionis, & ipse pensionarius, aut hæredes ipsius illas

151 restituere. Affirmativè namque videtur respondendum, prout ferè in terminis huius casus habent Marchesan. *p. 1. §. 2. de commiss. appellat. in caus. pens. fol. 592. n. 94. & 97.* Ioannes Baptista Costa *de clausul. convent. claus. 26. num. 2.* & ex ipso Barbosa de *Clausul. claus. 3. num. 10.* propter mul-

152 ta. Primò quia, vt iuris axioma habet, *Nullum quod est nullum producit effectum*, vel *Nullum esse, vel esse sine effectu, paria sunt*, vel *Nullum quod est, ius aliquod tribuere non potest*, provt ex Iuribus, Doctoribus, & Sacræ Rotæ decisionibus exornat Barbosa *axiom. 164.* Rectè ergo sequitur præfatum pensionarium nullam pecuniam, nihilque emolumenti accipere potuisse ex relato contractu, vel occasione ipsius; cùm nullum, & irritum fuisse, in præcedentibus probatum maneat, ac proinde ad restitutionem rei acceptæ teneri. Secundò, quia contractus nullus, seu irritus, nullam potuit parere obligationem, *l. cùm lex, ff. de fideiussor. l. non dubium, Cod. de legib.* Angelus Bossius *de matr. contr. cap. 10. num. 312.* Si igitur talis contractus nullus

153 fuit, vt probatum manet, nullam parere potuit obligationem soluendi dictam pecuniam; ac propterea à dante repeti potest, & à recipiente restitui debet.

Tertiò,

154 Tertiò, quia metum incutiens in aliquo contractu, tenetur metum passo ad damna, & interesse, & ad fructus perceptos, vt habent Aretinus *cons.* 96. *num.* 54. *& seqq.* Tuschus *pract. concl. verb. Metus, concl.* 221. *num.* 7. Farinacius 2. *part. fragm. crim. verb. Metus, num.* 9. Angelus Bossius *de matrimon. contract. cap.* 12. *num.* 214. 219. *&* 250. de quo Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disput.* 9. *num.* 4. ex pluribus DD. *num.* 5. loquens etiam pro foro externo. Metus ergo illatus beneficiario à pensionario asserto, causa sufficiens erit ad restituendam

155 pecuniam ob talem metum ipsi datam. Quartò, quia regula generalis est in materia restitutionis, vt qui vi, vel fraude impedit habentem ius ex iustitia ad aliquam rem, & peccet contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem damni. Prout ex Molina, Lessio, & aliis infert D. Cardinalis de Lugo *de iust. & iur. tom.* 1. *disp.* 18. *sect.* 5. *numero* 90. Atqui beneficiario isti propter legitimam provisionem sibi factam de beneficio debita erat, etiam ex iustitia, ipsius beneficij possessio: pecunia ergo data pensionario, ne impediret talem possessionem, recepta est contra iustitiam, & ex iustitia restitui

156 debet beneficiario. Quintò, quia etiam regula generalis est, quod ministri iustitiæ impedientes, aut non facientes id, ad quod tenentur ratione sui muneris, peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem, provt ex D. Thoma, Gabriele, Sylvestro, Adriano, & multis aliis habet Sayrus *in Clau. Reg. lib.* 10. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 6. Sed pensionarius iste, cùm esset Vicarius Episcopi, tenebatur ex vi sui muneris, ac per consequens ex iustitia ponere in possessionem beneficij provisum ad illud, vel saltem non impedire eius possessio-

157 nem: sunt enim Vicarij Episcoporum ipsorum Coadiutores, *cap. inter cætera, de off. Ordin. cap. ex frequentibus, de instit.* & circa beneficia, vel officia ab Episcopo provisa, nihil possunt alterare, nisi de Episcopi licentia, *cap. licet, de offic. Vic. in* 6. Sbroz. *de offic. Vic. lib.* 2. *quæst.* 111. *num.* 7. *& quæst.* 130. *numero* 4. *& quæst.* 155. imò potiùs debent operari iuxta mentem Episcopi, cùm eius personam repræsentent, & vnum tribunal cum ipso constituant. Cùm ergo aliter fecerit, non solùm non cooperando Episcopi provisioni, sed etiam eam impediendo, contra suum munus egit, & contra iustitiam peccavit, & ad restitutionem damni illati, scilicet pecuniæ, tenetur. Quod adeò verum est, quod etsi Sotus, Martinus de Ledesma, Navarrus,

158 Lopez, & Beja apud ipsum Sayrum *num.* 8. teneant sic accipientem non teneri ad restitutionem antequam repetatur à dante, vel condemnetur à iudice; nihilominus Adrianus, Medina, Salonius, Bañez, Valentia, Angles, & Molina, quos citat, & sequitur ipse Sayrus, rectiùs docent, statim ex natura rei, & ex ratione iniquæ acceptionis ante omnem requisitionem restituere debere.

159 Ratio est, quia sic acceptum verè contra iustitiam recipitur, & consequenter sic recipiens, sim-

160 pliciter ex natura rei illud restituere tenetur. Et confirmatur, quia sic accepta involuntariè dantur, & cum coactione, ad redimendam vexationem; non enim darentur, si alter, vt deberet, gratis illa facere, aut omittere voluisset. Et ita non solùm possunt repeti, sed res extra repetitionem iudicialem restitui debet, *l.* 3. 6. *&* 7. *Cod. de condict. ob turp. caus. & l.* 4. *ff. eod. & l. Iuris gentium*, §. *si ob maleficium, ff. de pact.* Favet quintò illud veluti com-

161 mune, *indebitum solutum repeti potest*. Quod saltem est verum quando recipiens est factus ex eo locupletior, *l. si non sortem*, §. *libertus*, & ibi Bartol. & Alexand. *de condict. indeb. & in l. si in area, eod. titul.* provt in hoc casu contingit. Et præsertim, quando soluens indebitum, dolo aduersarij recipientis id facit. Glos. & Bald. *in l.* 1. *Cod. ne fil. pro pat.* & Alexand. *in l.* 1. *in fin. ff. de cond. ct. indeb.*

162 provt similiter in præsenti casu accidit. Vnde quod ait Glossa cum textu *in l.* 2. §. *solet, ff. de hæred. vel act. vend.* quod *indebitum solutum extra iudicium*

163 *non repetitur*, intelligitur quando id fit sine dolo, aut coactione: alioquin est sicut solutum tyranno propter metum, quod potest repeti. Bart. *in l. penult. in* 2. *col. vers. Idem dico, ff. de cond. ct. ob turp. caus.*

164 Nec quæ pro parte contraria afferuntur aliquid euincunt. Quod enim dicitur, *standum esse conuentioni, & valere transactionem super pensione*, & quod scienter soluens indebitum, non repetit: vnico verbo corruit, dicendo videlicet vera esse, quando talia fiunt spontaneè, & voluntariè, non coactè, & meticulosè ad redimendam vexationem iniustam, prout in casu contingit. Propter dicta in superioribus, & quia violentia, seu vis, est crimen omni iuri, etiam naturæ, odiosum, *l. secundùm naturam, ff. de condict. indeb. l. si quis in tantum, C. vnde vi.* Mascardus *de probationib. volum.* 3. *concl.* 1409. *n.* 4. & quia *redimere licitum est sanguinem proprium*, vt habet Bertachinus *in Repertor. verbo Redemptio.*

165 Quod adeo verum est, quod etiam dato, & non concesso, quod pensio illa, super qua fuit iste contractus, legitimè imposita fuisset ab Episcopo, & sine vlla conditione reservationis consensus Sedis Apostolicæ; si tamen Vicarius pensionarius possessionem illius impediret, provt fecit, contra provisionem ab Episcopo factam, cuius erat administer, itavt illi dici posset, *Aliud Iudex nuntiat, aliud præco clamat*; nihilominus pro redemptione talis vexationis potuit sine vllo crimine simoniæ bene-

166 ficiarius dare talem pecuniam. Ratio est, quia possessio ipsa est aliquid facti, non iuris, & tota spiritualitas pensionis est in ipso titulo, non in possessione, quæ non est spiritualis, nisi solùm ratione tituli, cui est annexa: adquisito ergo titulo, possessio erit quid corporale, & proinde sine simonia redimibilis. Provt tradunt innumeri Authores, inter illos

167 vnus pro mille D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *ad* 5. dicens: *Antequam alicui acquiratur ius in Episcopatu, vel quacunque dignitate, vel præbenda per electionem, vel provisionem, seu collationem, simoniacum esset aduersantium obstacula pecuniâ redimere; sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam: sed postquam ius alicui acquisitum est, licet per pecuniam iniusta impedimenta remouere.* Quod & sequuntur Aragon. *ibid. dict. q.* 3. Manuel Rodriguez 1. *tom. sum. cap.* 59. *n.* 5. *& cap.* 61. *n.* 2. Vega *in sum.* 2. *p. cap.* 101. *cas.* 19. 33. *&* 44. *ad fin. &* 67. Petrus de Ledesma 2. *p. sum. tract.* 12. *concl.* 26. *&* 27. Suarez *lib.* 4. *de simonia, cap.* 50. *num.* 31. Lessius *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 18. *num.* 100. Sanchez *lib. consil. moral. cap.* 2. *dub.* 30. *num.* 11. dicens hoc esse probabilius, Castrus Palaus *p.* 3. *de simonia, disp.* 3. *punct.* 20. *num.* 3. dicens hanc sententiam esse communem, & Canonistæ communiter *in cap. Matthæus, & cap. Dilectus* 1. *de simonia, c. ad aures* 1. *de simonia.* Loquuntur autem hi Do-

168 ctores quando beneficium spectat ad ipsum per certam, & indubitatam institutionem, provt supponitur contigisse in casu præsenti. Ex hoc clariùs innotescit id quod dictum est in superioribus. Si enim pro redemptione pensionis veræ, ac legitimè impositæ, etiam absolutè, & sine vlla conditione

169 potest dari pecunia iniustè impedienti possessionem, ad redemptionem vexationis, multò magis id fieri potuit pro redemptione pensionis fictitiæ, & imaginariæ

ginariæ, nec subsistentis ante Sedis Apostolicæ consensum, vt dictum in antecedentibus.

170 Frivolum etiam videtur quod aliquis dixit, scilicet pecuniam istam datam fuisse omninò liberaliter, ac proinde qui eam accepit, aut eius hæredes, ad restitutionem non teneri. Donatio enim liberalis regulariter non præsumitur, nisi probetur. 171 Paulus *in l. Campanus, ff. de oper. libert.* Bald. *in l. 1. n. 6. Cod. ad Velleian.* Marsil. *sing.* 97. Mascard. *de probat. vol. 1. concl.* 555. *num.* 1. Quia donare nihil aliud est, quàm iactare, & dilapidare, vt dixit 172 Vlpianus *in l. filiusfamilias, in princ. ff. de donat.* & Caius *in l. contra iuris, §. si filius, ff. de pact.* & asseruit Bartholom. Cepol. *in tract. de simul. contract. in 7. præsumpt. num.* 43. Nullus autem præsumitur velle iactare suum, & bona sua dilapidare, sed potiùs acquirere, & ditari. Aristotel. *lib.* 3. 173 *Ethic. cap.* 1. cùm dixit, *neminem suas fortunas sponte ejicere.* Ad quod pertinet contextus *in cap. super eo, de renunc. & cap. quia verisimile, de præsumpt.* Paulus *in l. cùm de indebito, vers. Qui enim soluit, ff. de probat.* Mascardus *suprà, num.* 2. Adeo quod error potiùs aut stultitia præsumatur, quàm donatio liberalis, provt etiam ex pluribus Doctoribus pro- 174 bat idem Mascardus *suprà num.* 5. *&* 7. Vnde donatio cùm sit actus inuerisimilis, debet per probationes claras, & manifestas probari. Sic ex Decio, 175 & Abbate idem Mascardus *num.* 8. 9. *&* 10. quod multò magis procedit in donatione, quæ est in magnum præiudicium donantis, aut est immoderata, qualis fuisse videtur ista, de qua in præsenti. Baldus *cons.* 102. *num.* 3. *vol.* 2. Bartol. *in l. quæ dotis, ff. sol. matrim.* Alciatus *cons.* 1. *num.* 15. *lib.* 8. *& cons.* 2. *lib.* 1. Et generaliter loquendo donatio non præsumitur, quando apparet de alia causa, vt ait 176 Baldus *cons.* 378. *num.* 7. *vol.* 5. Et cùm quis dat aliquid illi cum quo litigat, seu contendit, vt cantum est ab Alciato *cons.* 52. *n.* 7. provt in præsenti contingit, siquidem beneficiarius iste contendebat cum pensionario super possessione sui beneficij.

Dvbivm III.

De Canonicis, & Capellanis, seu Beneficiatis.

Casus.

177 Dvo Clerici beneficiati cuiusdam insignis Ecclesiæ Collegiatæ, cùm deberent ire ad chorum cum Canonico pluviali induto pro celebratione Vesperarum vnius Dominicæ per annum, & illis iuxta consuetudinem illius Ecclesiæ, per ministros ipsius darentur duo pluuialia, quibus induerentur pro associando dicto Canonico, noluerunt ipsis indui, dicentes in Congregatione Clericorum beneficiatorum illius Ecclesiæ fuisse decretum, seu statutum, ne induerentur prædictis pluuialibus. Vnde contigit, quod Vesperæ differrentur, & esset aliquod scandalum inter sæculares, qui erant in Ecclesia, & dissidium inter Canonicos, & dictos beneficiatos. Quæritur quid iuris.

Responsio.

178 In primis non leviter deliquerunt isti DD. beneficiati nolentes indui dictis pluuialibus, posita consuetudine, quæ erat in illa Ecclesia sic faciendi. Quia, vt habetur *cap. Canonum, de constit. Canonum statuta custodiantur ab omnibus. Et nemo in actionibus, vel iudiciis Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum authoritate ducatur.* Eadem enim est vis Canonis, & consuetudinis. Vnde istorum beneficiatorum facto sic opponitur D. Hieronymus, vt ha- 179 betur *cap. ne innitaris, eod. tit. de Constit. Ne innitaris prudentiæ tuæ. Prudentiæ suæ innititur, qui ea quæ sibi agenda, vel dicenda videntur, patrum decretis* 180 *præponit.* Eo etiam quòd consuetudo firmata nullâ eget probatione, sed propter eius generalitatem transisse videtur in ius commune non scriptum, ex §. *Ex non scripto, Instit. de iur. nat. gent. & ciu.* & apertè tradit Bald. *in l. post dotem,* Decius *in cons.* 483. *n.* 2. Mascard. *de probat. vol.* 1. *conclus.* 428. *num.* 1. Quod maximè procedit, si talis consuetudo 181 Romæ sit recepta, provt in hoc casu contingit, quia ad particularem consuetudinem vrbis Romæ confugiendum est in subsidium iuris. Mascardus *sup. num.* 3. *&* 6. ex aliis.

182 Deinde, quia Officiali, & Ministro Principis resistere in his quæ pertinent ad suum officium, vel ministerium, nefas est, *l. si seruus,* & ibi notat Bartol. *C. de his qui ad Eccles. confug.* Hi autem qui dictis beneficiatis pluuialia illa præbuerunt, vt ipsis induerentur, veluti ministri, & officiales sunt Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis N. illius Ecclesiæ Superioris, & Prælati, cui à Greg. XIII. in Bulla *Ecclesiarum omnium*, de anno 1576. con- 183 ceditur *omnimoda iurisdictio, & superioritas in spiritualibus, & temporalibus in beneficiatos prædictos, ac illorum correctio, & visitatio.* Et infrà, *ac circa diuinorum celebrationem in eadem Ecclesia.* Resistentes ergo dictis ministris, seu officialibus valdè deliquerunt, etiam contra obedientiam, & reverentiam, & honorificentiam debitam dicto Eminētissimo, propter decisionem Honorij III. *in c. His quæ, de maiorit. & obedientia*, vbi Pontifex præcipit ista exhiberi debere Cardinali illius Ecclesiæ, etiam vsque ad impositionem censurarum contra inobedientes.

184 Aliquale etiam scandali peccatum commiserunt malum præbentes exemplum sæcularibus, qui erant in Ecclesia expectantes, quod cantarentur Vesperæ à Canonicis, ac Officium diuinum perturbantes, & impedientes, ne horâ debitâ & solitâ celebraretur, *cap. qui scandalizaverit, de reg. iur.* Cùm tamen 185 vt ista non contingerent, maiora incommoda sustinere deberent, quàm pluuialia aliquantulum grauia deferre; ad hoc enim quod scandalum, seu malum exemplum evitetur, multa sunt concedenda, quæ aliàs concedi non deberēt, vt firmant Menoch. *in cons.* 51. *num.* 44. Rebuff. *de priuileg. schol. privil.* 110. *p.* 2. Lancellot. *de attent. p.* 2. *c.* 4. *ampl.* 21.

186 Contra reverentiam etiam debitam DD. Canonicis deliquisse manifestum videtur, ipsos provocantes, contemnentes, & facto ipso publicantes, quod ipsi erant in causa, quod Vesperæ non cantarentur horâ & modo solitis. Quæ eo magis vrgent, quòd Canonici sunt membra nobiliora, & omnibus aliis præeminent, vt tradit Antonius de Pretis *in Clypeo* 187 *Pastor. c.* 3. *n.* 3. Pasqualigus *in qq. moral. cent.* 1. *q.* 79. *n.* 10. & sunt Clerici primi gradus, vt notant Geminianus *cap. Episcopus, dist.* 17. Felinus *in rubrica de maior. & obed.* Menoch. *consil.* 52. *num.* 84. Quæ etsi de Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, non 188 de Collegiata intelligi videantur, vt Pasqualigus suprà sentire videtur; est tamen in hac materia singulari notâ dignum, quod Canonicatus Collegiatæ in Romana ciuitate est dignior Canonicatu Cathedralis alterius ciuitatis, vt censuit S. Congregatio Concilij, teste Zerol. *in prax. Episcop. p.* 2. *verbo Canonici*, §. 4. vbi etiam refert ita in facto fuisse responsum ab eadem S. Congregatione de mente Summi Pontificis Episcopo Borsamensi. Beneficiati autem sunt veluti servitores tantùm Ecclesiæ, pro- 189 vt habet Glossa *in cap. Cùm ad hoc, de cler. non residens.*

sident, verb. Assisios, & Rota *decis.* 183. *part.* 1. *recent. n.* 2.

190 Sed quod magis dolendum, id est, quod prædicti Beneficiati renuentes indui dictis pluuialibus, trangressores videantur iuramenti ab ipsis emissi de obseruandis constitutionibus, & consuetudinibus capitularibus illius Ecclesiæ, ac per consequens periuri. Delictum namque periurij peius, & gravius est homicidio, & aliis peccatis, quæ in proximum committuntur: quippe tendit directè contra diui- 191 num honorem, D. Thomas *quodlib.* 1. *art.* 18. Abulensis *c.* 5. *in Matth. q.* 302. *& seq.* Sotus *lib.* 8. *de iust. q.* 2. *art.* 3. & alij, quos sequitur Sayrus *in Clau. Reg. lib.* 5. *cap.* 4. *à num.* 9. Imò peccare magis periurum, quàm parricidam, ait Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 14. §. 5. *fol.* 83. etsi aliis id non placeat.

192 Nec suffragatur dictis Beneficiatis, quod dicunt se ex decreto, seu statuto Congregationis Beneficiatorum illius Ecclesiæ id egisse. Certi enim iuris est, Beneficiatos non habere ius capitulandi, idque solum competere solis Canonicis, nisi ex consuetudine legitimè præscripta, aut priuilegio eis id competat. Rota *decis.* 708. *num.* 2. *&* 3. *part.* 2. *recent.* Imò quod non sint admittendi ad tractatus capitu- 193 lares, sed solùm Canonici, nisi certis casibus, tradit Glossa *cap. cùm ad hoc, d. verb. Assisios, de Cler. coniug.* Genuensis *in Prax. Neapol. cap.* 69. *num.* 18. Rota *decis.* 183. *& decis.* 197. *& decis.* 221. *num.* 2. *part.* 1. *recent.* Ac proinde cùm in tractandis negotiis cum Canonicis admittuntur, non debere sedere, sed stare capite detecto, Canonicis tecto capite sedentibus, vtpote ipsis superioribus, ait Plaza *part.* 1. *decis.* 416. *num.* 2. *&* 3. Propterea enim S. Congregatio Rituum *in vna Mediolanensi*, 28. 194 Septembris 1602. apud Gavantum *in manuali Episc. verb. Ecclesia Collegiata, n.* 4. & Barbosam *de iur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 2. decrevit, quod statuta Ecclesiæ Collegiatæ quærenda sunt à proprio Episcopo. Nullum ergo decretum, aut statutum potuerunt facere dicti Beneficiati, inconsulto Eminentissimo Cardinali, qui in ea Ecclesia iurisdictionem habet Episcopalem. Alioquin si statuta, vel decreta facere possent sine prædicto Eminentissimo, aut Collegio Canonicorum, ipsi Beneficiati per se constituerent Ecclesiam Collegiatam. Manifestum enim signum Ecclesiæ Collegiatæ est facere posse 195 statuta. Mantica *decis.* 175. *num.* 1. *vers. Item quia habent, & decis.* 215. *num. etiam* 1. Barbosa *suprà, num.* 11. & *de Canonic. & Dignit. cap.* 2. *n.* 15. Oporteret etiam, vt Congregationes ad modum Capitulorum facere possent, quod haberent sigillum commune, arcam communem, & alia signa Colle- 196 gialitatis. Rota *dec.* 201. *n.* 4. *part.* 1. *recent.* Et quod haberent vnum caput distinctum ab Eminentissimo Cardinali, & eius Vicario. Rota *decis.* 673. *n.* 2. *part.* 1. *recent.* Quæ omnia cùm ipsis desint, prorsus attentatum videtur fecisse congregationem, & in ipsa decretum, seu statutum aliquod. Casu etiam quo aliquod statutum vel decretum facere possent, id non deberet esse contra statutum generale Ec- 197 clesiæ, *cap. cùm omnes, de const.* Innoc. Abbas, Bu- 198 trius, Felynus, & alij *ibidem.* Maximè cùm rationabile valde sit, quod Canonici propter præeminentiam quam habent super Beneficiatos, diversis pluvialibus vtantur quàm ipsi, vt vel isto signo dignoscantur. Nouarius *in forens. quæst.* 24. *n.* 15. *tom.* 1. Riccius *in prax. rer. for. Eccles. p.* 4. *resol.* 363. *num.* 1.

199 Corrigendi propterea veniunt ab eodem Eminentissimo duo, ad obviandum similibus in futurum, & ne inter Canonicos, & Beneficiatos dissidia, & contentiones cum scandalo sæcularium, ac maximè in rebus ad cultum divinum spectantibus exoriri possint: tum propter Constitutionem relatam Gregorij XIII. vbi ipsi conceditur Iurisdictio 200 super Beneficiatos, *cum plena, & libera facultate.* Tum ex Honor. III. *in cap. His quæ, de mai. & obed.* Vbi etiam conceditur ipsi facultas procedendi contra ipsos per censuras. Dicitur enim: *Correctionem ipsius Cardinalis recipientes humiliter, & excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententias, quas tulerit in eos, & Ecclesias eorundem, inviolabiliter obseruantes.*

Etsi autem de benignitate, & clementia eiusdem 201 Eminentissimi iure credi possit, non processurum contra illos per impositionem aliquam pœnarum, nisi quatenus necessarium fuerit pro casibus futuris, eo etiam quòd ignorantia, seu inaduertentia, culpa lata, & sine dolo, pœnitentia post commissum delictum, & aliæ similes causæ, de quibus Tiraquellus, Iulius Clarus, & alij, ipsos excusare possunt: nihilominus in vigore iuris stando, possunt ad tempus priuari suis beneficiis, si tamen admoniti fuerunt ne ita facerent, *arg. cap. ex litteris, de constit.* 202 & applicari ipsis pœnæ periurij, quæ sunt plures, & grauissimæ, scilicet infamia Iuris, & irregularitas, saltem in pluribus casibus, *can. infames* 6. *q.* 1. repulsa à testimonio perhibendo, *can. quicunque,* 6. *q.* 2. & ad iurandum in litem, ex Iasone, & Docto- 203 ribus *in l. qui iurasse,* §. *vltim. n.* 3. *ff. de iureiur.* Et secundùm aliquos priuatio beneficiorum, ex Barbatia *in cap. cùm non ab homine, col.* 1. *de iureiur.* & habilitas ad beneficia, prout de communi testatur Clarus §. *periurium, vers. Item Clericus,* de quibus pœnis Thesaur. *in prax. p.* 2. *verb. Periurium.*

Videtur etiam dicendum, quod cùm faciendo 204 decretum, seu statutum de non portandis dictis pluvialibus, vsurpauerint Iurisdictionem Capituli dictæ Ecclesiæ, ac Eminentissimi Cardinalis, inciderint in excommunicationem latæ sententiæ Papæ reservatam in Bulla Cœnæ, *cap.* 17. Ea enim ibi imponitur contra vsurpantes iurisdictiones, fructus, redditus, vel proventus ad Papam, & ad Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes. Eo 205 præsertim, quòd dicta excommunicatio incurritur ab omnibus vsurpantibus dicta iura, siue publicâ, siue priuatâ potestate, siue Laici sint, siue Ecclesiastici, prout ex Vgolino, Sayro, Duardo, & aliis firmat Thesaurus *in prax. part.* 2. *cap.* 1. *de vsurpantibus bona,* §. *Procedit autem.*

Quia tamen pro casus maiori enodatione iure 206 desiderari poterit, quid sit Ecclesia Collegiata, quæ pro ipsa conditiones requisitæ, aut pro ea agnoscenda quæ signa sint, de quo Felynus, Cosmas, Lambertinus, Villadiego, Corrasius, Caputaquensis, & alij apud Garciam *de Benefic. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 70. Ideo primò dicendum, quod Ecclesia Collegiata est, *in qua est Clericorum Collegium, & non est Cathedralis, nec Regularis.* Sic Azorius *p.* 2. *Instit. mo-* 207 *ral. lib.* 9. *c.* 3. *q.* 14. §. *Collegiata.* Pro quo etiam sciendum, quod Ecclesia est multiplex, scilicet *Collegiata,* de qua dictum, & præter eam *Parochialis, Baptismalis, Cathedralis, Metropolitana, Conuentualis, Curata, Matrix.* Parochialis est ea, quæ habet Parochiam, territorium, ac populū certis limitibus Episcopi authoritate distinctum. Archid. *in cap. licèt canon, de elect. in* 6. Baptismalis vocatur ea Ecclesia, in qua est fons aquæ ad Baptismū sacratæ, & destinatæ; quæ non eo ipso quo est baptismalis, pro Pa- 208 rochiali habetur, cùm non habet Parochiā, territorium, & populū suæ curæ subiectū. Federic. de Senis *cons.* 135. Cathedralis Ecclesia est, in qua Episcopus

præsidet, ob cuius Cathedrã, & Sedem dicta est Cathedralis. Azor. *sup.* §. *Cathedralis.* Metropolitana est, quæ habet Archiepiscopum, sicut *Primatialis*, quæ Primatem, & *Patriarchalis*, quæ Patriarcham habet. Azor. *ibid.* §. *Metropolitana.* Conuentualis Ecclesiæ nomine venit ea quæ conuentum, seu cœtum Clericorum habet. Pro quo videndi Mandosius *in Regul. 3. Cancellar. q. 9. n. 3.* & Abbas *in cap. cum in terra, de elect. notabil. 1.* Curata Ecclesia est ea, quæ curam animarum habet exteriorem, interioremve, hoc est siue in foro contentioso, siue pœnitentiali. Innocent. *cap. Dudum 2. de elect.* Abbas *cap. de multa, n. 24. de præbend.* Matrix Ecclesia dicitur ea, quæ habet alias Ecclesias sibi subiectas, *c. ad audientiam 1. de ædific. Eccles.*

209 210 211 212 213

214 Ecclesia porrò Collegiata probatur primò, si hoc apparebit ex institutione ipsius Ecclesiæ, ad quam priùs erit confugiendum, vt admonuit Abbas *in c. nobis, n. 7. de iurepatr.* & cessante institutione, siue alio ordine, potest probari Collegiata per priuilegia, quæ constituunt illam Collegiatam, vt author est Innocent. *in cap. postulasti, p. 1. de Iurepatr.* quod etiam colligitur ex Martiani responso *in l. 3. ff. de Colleg. illicit.* Cui sententiæ se subscripsit Andr. Barbat. *in cons. 27.* Probatur etiam Collegiata per exercitium actuum arguentium Collegium, vt si communi vtatur sigillo, vt habent Panormitanus *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet.* Mascardus *de probat. concl. 584. num. 3.* Item si arcâ vtatur communi, vt colligitur *ex l. 1. ff. quod cuiusque vniuers.* & *ex cap. quamquam, de vit. & honest. Cleric. & ex cap. Cùm ad monasterium, de stat. Monach.* Mascard. *suprà.* Deinde ex communi etiam fraternitate, & similibus; nam per huiusmodi signa probatur Ecclesia Collegiata, iuxta sententiam Cardinalis *in c. nobis, de iurepatr. in 2. & 3. p.* & idem sequitur, & attestatur Andreas Barbat. *in d. cons. 17.* Quinimò si præsidens in Ecclesia faciat aliquem actum cum sociis, qui non consueuerit fieri, nisi collegialiter, talis actus probat Ecclesiam illam esse Collegiatam. Alex. *cons. 74. & 75. lib. 4.* Federic. de Senis *cons. 71.* & alij plures. Similiter si Clerici exercent iura spectantia ad Collegium, vt si faciant Syndicum, per eum iurent, Prælatum eligant, & ad hæc facienda in locum aliquem certum conueniant, prout ex Iuribus, & Doctoribus comprobat Mascardus *suprà, n. 10.* Præcipuum tamen signum Ecclesiæ Collegiatæ est, quando Canonici, seu Clerici faciunt propria statuta, iuxta superiùs dicta. Numerus autem trium Canonicorum congruus est ad Collegiatam constituendam. Innocentius, Felynus, Romanus, quos refert, & sequitur Barbosa *de Iure Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 8.* cum Rotæ decisionibus. Adiungens vlteriùs ex Felino, Archidiacono, Innocentio, & Mascardo, quod si recesserint, vel saltem de præsenti non existat Collegiata, adhuc tamen sufficit illam habitu esse, ad hoc, vt talis censeri debeat.

215 216 217 218 219

220 Dubiæ autem quæstionis est, an Collegiatæ erectio à solo Papa fieri possit. Nonnulli namque id negare contendunt, & solùm ad Episcopum id pertinere posse affirmant, vt per textum *in cap. Quoniam, de vit. & honest. Cleric.* tenent ibidem Abbas Antiq. *num. 1.* Ioannes Andreas *numero 3.* Butrius *n. 2. ad fin.* Panormit. *n. 2. & 6.* Imola, qui attestatur de communi *n. 1.* quos retulit, & sequi visa est Rota in Regiensi *Vnionis*, 12. Maij 1625. coram Coccino, Azor. *part. 2. lib. 5. c. 29. quæst. 25.* Ex opposito autem nullum Papâ inferiorem posse erigere Ecclesiam in Collegiatam, concludunt Rebuffus *in prax. benefic. tit. de erectione in Collegiatam*, Paulus Fuschus *de visit. lib. 2. cap. 1. n. 6.* Filliucius *tract. 41. de benefic. cap. 3. n. 112.* Massobr. *in sua prax. habendi concurs. prel. 2. dub. 1.* & censuit S. Congregatio Concilij *in vna Conuersana*, 27. Iunij 1626. prout refert Lotterius *q. 14. num. 49.* & seruat stylus Romanæ Curiæ, Ferentillus *in Annot. ad decis. Buratti 112. n. 14.* Lotterius *de re benef. lib. 1. q. 4. n. 38. cum seqq.* quos sequitur Barbosa *de Canonic. & Dignitat. c. 2. n. 8.* & *de Iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 6. num. 1.* Forsan tamen dici posset cum Nicolao Garcia *de benefic. part. 12. cap. 5.* aliquando Ecclesiam erigi in Collegiatam per Episcopum, sed solere fieri authoritate Apostolica. Vel forsan dicendum, quod cùm Collegiata erigitur cum authoritate concessa Præfecto, seu Superiori illius, quasi Episcopali, vel Abbatiali, cùm hoc solùm ad Papam spectet, tunc solùm Papa Collegiatam eriget. Secus verò si talis Præfectus non quasi Episcopali, aut Abbatiali authoritate fulgeat.

221 222

223 Similiter nec quæ sit Collegiata insignis dicenda, in Iure determinatum est. Hinc Doctores diuisi manent. Etenim Cardinalis Mantica *decis. 175. num. 2.* id videtur deducere ex numero magno Canonicorum, copiosis redditibus, maiori qualitate seruitij, & depositionibus testium: sed in huius rei iudicio consideratio habenda est ex qualitate loci, vbi est talis Collegiata, prout decisum fuit à S. Rituum Congregatione in vna Collegiatæ Ecclesiæ S. Pauli Ciuitatis Nouæ, Firmanæ Diœcesis, quam refert Barbosa *supr. d. cap. n. 18.* fauent Riccius *in collect. decis. p. 6. collect. 2350. vers. Insignis*, & Lotterius *de re benef. lib. 1. q. 15.* ex Rota. Id certius, Collegiatam insignem ab eius erectione præcedere alias Collegiatas, quamuis antiquiores non insignes, vt censuit S. Rituum Congregatio *in vna Firmana*, 24. Martij 1612. sicut & Collegiata simplex præcedit omnibus Ecclesiis simplicibus, & quæ tantùm Parochiales sunt, ex eadem S. Congregatione *in vna Nolana*, 10. Iulij 1602. & *in Senogalliensi*, 23. Martij 1619. etiamsi antequam erigeretur in Collegiatam, illis cederet, vt *in Terracin. Sonnisse*, 23. Februarij 1606. Hæc omnia Barbosa *suprà, numer. 19. & 20.*

224

225 Dubium etiam est, an Canonici, siue Collegialis, siue Cathedralis Ecclesiæ, Missas celebrantes pro sui Canonicatus obligatione, possint accipere noua stipendia, & ipsas applicare pro dantibus illa.

226 Respondeo primò, regulariter loquendo, non posse id fieri. Ratio est, quia fundator censetur sibi voluisse consulere omni meliori modo, cùm agatur de salute animæ suæ, de qua præsumendum est vnumquemque habere curam: ergo censendum est sibi voluisse Missam applicari, licèt id formalibus verbis non expressisset, quia Testatoris mens, & voluntas dicitur expressa, & euidens, quando colligitur ex coniecturis, *l. licèt Imperator, ff. de legat. 1.* Abbas *consil. 68. part. 2.* Vnde Testatoris voluntas coniecturata idem operatur quod expressa, *l. si seruus plurium, ff. de legat.* Præsertim quia maior pars fundatorum Canonicatuum in suis dispositionibus exprimunt applicationem: ergo si ab aliquibus omittatur, præsumitur id per accidens euenisse, & ex inaduertentia, seu negligentia scriptorum, & non ex intentione fundatorum, qui si ad hoc aduertissent, sine dubio mandassent exprimi in suo testamento. Testatoris enim dispositio extenditur ad eum casum, de quo verisimiliter disposuisset, si cogitasset. Decius *cons. 227. num. 11. & cons. 189.* Signorol. *consil. 183. num. 10.* & testator in dubio videtur se referre ad id quod quilibet sapiens disposuisset. Rota Rom. *vol. 2. decis. 181. num. 8.* sic ferè Barbosa *consil. 14.* Bonacina *de sacram. disp. 4. quæst. vlt. punct. 7. §. 2. num. 13.* Gauantus *in rubr. Missal. p. 3. tit. 12. num. 5.*

227 228 229

Homo

Homobonus *in exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 13. q. 12. 1. in fin.* Ghilinus *in sum. verb. Missa celebratio, num. 23.* Diana *p. 6. tract. 6. resol. 13.* Bordonus *in contron. moral. controu. 40. num. 6. & seqq.* Et hoc sensu intelligenda est declaratio S. Congregationis

230 Concilij de anno 1626. dicens: *Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas etiam pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique applicationi satisfacere.*

231 Respondeo secundò, si tamen fundator, vel institutor Canonicatus expressè declarauit se solum velle, vt à Canonicis celebraretur Missa tali, vel tali tempore, in tali vel tali Altari, &c. non autem quod sibi applicaretur, tunc potest Canonicus non solùm Missam aliis applicare, sed etiam stipendia ab illis accipere. Ita Suarez, Vasquez, Alphonsus de Leone, Fraxinellus, & alij, quos referunt, & sequuntur D. Cardinalis de Lugo *de sacram. Eucharist. disp. 21. num. 21.* & Pellizzarius *in Man. regul. tom. 2. tract. 6. cap. 3. num. 20. & 27.* contra Gauantum, & Barbosam. Et ratio est, quia cùm diuersa sint celebrare,

232 & applicare Missam, ita quod prius stare possit sine posteriori, cùm solùm voluerit talis fundator, quod Missa illa celebraretur cum illis circunstantiis, liberum relinquit Canonicum, vt possit pro aliis eam applicare, ac proinde ab ipsis stipendium accipere, sicut pro aliis Missis.

233 Respondeo tertiò, etiamsi fundator non expresserit se solùm velle, quod Missa à Canonicis dicatur cum talibus circunstantiis, sed nihil de hoc dixerit; nihilominus si consuetudine generali habeatur, quod Canonici applicant talem Missam pro dantibus sibi eleemosynam, possunt id facere. Ratio est, quia talis consuetudo, cùm parem vim habeat cum lege, *l. de quibus, ff. de legib. §. ex non scripto, cap. fin. de consuet.* & æquipolleat veritati, *l. 1. ff. de seruit. & aqua*, potest explicare voluntatem fundatoris solùm fuisse, quod celebraretur à Canonicis illa Missa tali, vel tali tempore, in tali, vel tali Altari, pro vtilitate, commoditate, vel deuotione po-

234 puli; non autem quod applicaretur pro se. Præsertim, quia consuetudo non solùm est optima legum interpres, sed etiam est interpretatiua contractuum,

235 *l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de adil. edict.* Menochius *de arbitr. cas. 83. num. 10.* Surdus *decis. 223. à num. 11.* Barbosa *in Axiomat. iur. axiom. 56. numero 12.*

236 Ex quibus infertur, sententiam Philiberti Marchini *de Sacrament. Ordin. tract. 2. p. 3. cap. 27. à num. 5.* dicentis, quod quando solùm constat Capellanum (idem dic de Canonico) teneri celebrare in tali Ecclesia, vel tali Altari, non teneatur applicare valorem Missæ pro fundatore Capellaniæ, solùm intelligendam esse in casu secundæ, & tertiæ responsionis, propter dicta ibidem, non autem absolutè, aut in casu primæ. Fundamenta autem eiusdem Marchini soluit Bordonus *suprà n. 8. & 9.*

DVBIVM IV.

237 *De Canonicis in Choro non canentibus, aut recitantibus Diuinum Officium, sed confabulantibus, iocantibus, ridentibus, aut similia peragentibus.*

238 HOs peccare aliquando etiam grauiter, imò mortaliter, iuxta frequentiam, seu quantitatem loquutionis, ioci, risus, &c. & alias circumstantias, pro comperto apud omnes videtur. Elicitur enim non solùm ex Authoribus infrà referendis, sed ex illo Marci 11. *Nonne scriptum est, quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Et ex illo Ierem. 48. *Maledictus qui facit opus Dei negligenter.* Sic enim Septuaginta verterunt, pro eo quod vulgatus textus dixit *fraudulenter.* Per *opus* autem *Dei*

239 intelligi diuinum officium, clarè constat ex D. Benedicto, qui sæpiùs hac phrasi vtitur in sua Regula, cui fauet Bernardus *serm. 47. in Cantica*, & alij Patres & DD. apud Benedictum Haeftenum *in disquisit. monasticis, lib. 7. tract. 2. disquis. 2. & 3.* Idem col-

240 ligitur ex *cap. in loco 5. q. 4.* ibi: *In loco benedictionis consistentes Domini Sacerdotes nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari, nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & (quod deterius est) obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere: (si quis enim, vt Apostolus ait, putet se Religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio;) cultum enim suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba confundit, dicente Propheta: Erit cultus iustitiæ silentium.* Et infrà: *Quicumque ergo in conuentu Concilij hæc, quæ præmissa sunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta, aut contumeliis, vel risibus concilium conturbauerit, iuxta diuinæ legis dictum, quo præcipitur, Ejice derisorem, & exibit cum eo iurgium; & cum omni dedecore de consessione abstractus, à communi cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam perferat.* Et ex *cap. Cùm ad monasterium, de stat. Monach.* vbi In-

241 nocentius Papa III. inquit: *In oratorio verò continuum semper silentium obseruetur.* Oratorij autem nomine Ecclesiam, seu Chorum intelligi, benè probat ex constitutionibus Carmelitarum, Theatinorum, & Iesuitarum Benedictus Haeftenus relatus *in Monasticis disquisitionibus, p. 2. lib. 6. tract. 3. disquisit. 7.* Deinde ex Ioanne XXII. *in Extrau. vnic. de vit. & honest. Clericor.* ibi: *Docta SS. PP.*

242 *decreuit authoritas, vt in diuinæ laudis officiis, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, sermo non cespitet, & modesta Psallentium grauitas placidâ modulatione decantet.* Item ex Concilio Bracarensi apud Nauarrum suprà relatum, *cap. In loco, num. 17.* illis verbis: *Thesaurarius, inquit,*

243 *siue æditutus, ne permittat ministris, ne beneficiariis quidem, tam elatâ in sacrario voce loqui, vt foris audiatur, nec vaniloquio, aut nugis se ibidem recreare, quin è vestigio pœnam his iniungat, & castiget.* Prætereà ex Concilio primo Prouinciali Mediolanensi, *1. part. tit. quomodo versandum in Choro, fol. mihi 32.*

244 vbi sic: *Omnes in Choro diuina officia, vt temporis ratio postulauerit, alternis vocibus canant, recitent, attentéque audiant. Id non cursim, non perturbatè, non oscitanter, sed leuiter, distinctè, ac studiosè faciant. In Choro pro temporis, & officij ratione ex instituto, & more Ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, cæteraque eius generis adhibeant, omnes verò æquè idem faciant. Facessant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia, ne vagentur in Choro, vel Ecclesia, néve locum mutent, ne occasione quidem genua flectendi, néve literas, libros, aliáve scripta legant. Ne exeant, nisi diuino officio confecto, &c.* Ad hæc ex Concilio Aquisgranensi *cap. 131.*

245 illis verbis: *Canonicis Religiosissimè in Choro standum, & psallendum est.* Ratione etiam id conuin-

246 citur, quia sic facientes primò peccant contra virtutem religionis, & reuerentiam debitam loco sacro, ita vt illis applicari possit illud Iacobi in sua Canonica, *cap. 1. Qui putat se Religiosum esse, non*

refrenans linguam suam, huius vana est religio. Secundò, quia peccant etiam peccato scandali, vt colligitur ex Gersone *tit. 3. lib. de vita spirituali,*

147 *sect. 6. §. caterùm.* Tertiò, quia etiam peccant contra iustitiam, scilicet quia peccant contra munus proprium Canonicorum, quod est deseruire in Choro, & cultui diuino, prout colligitur ex Concilio Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 12.* & ex declaratione S. Congregationis, quam refert Comitolus *lib. 1. respons. moral. quæst. 62. num. 2.* & Moneta *de distributionibus quotidian. part. 2. q. 2. n. 31.* de qua inferiùs.

148 Accedit quod Canonici in Choro non canentes, aut cantantes, præcisè quia non canunt aut cantant, etiamsi non confabulentur, nec iocentur, aut similia alia faciant, non excusantur à peccato mortali, posità grauitate materiæ, & aliis necessariis pro mortali peccato, prout ex Nauarro, Soto, Sandoual, Beja, Aragon, Graffio, Zecchio, Azorio, Suarez, Moneta, Vgolino, & aliis tenet vir doctissimus Nicolaus Garcia *de Beneficiis part. 3. capite 2. §. 2. numero 513.* id confirmans ex variis iuribus, & Conciliis: profectò multò magis id dicendum est de illis, qui non solùm non can-

149 tant, sed confabulantur, iocantur, &c. quia isti posteriores sunt positiuè irreuerentes, & contrarij suo muneri, & obligationi; illi autem solùm negatiuè. Confirmatur ex declaratione S. Congregat. Concilij sub 20. Aprilis 1602. quam etiam refert Barbosa *de Canonicis, capite 34. numero 9.* vbi habetur, quod ad interrogationem factam de huiusmodi

150 Canonicis, respondit eadem S. Congregat. *teneri omninò psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere.* Similem aliam declarationem S. Congregationis Rituum in Egitaniensi, 23. Nouembris 1602. refert idem Barbosa, pro quo legendus Vgolinus *de potest. Episc. cap. 19. §. 1.*

151 Tales etiam Canonici in Choro confabulantes, iocantes, ridentes, aut similia facientes, non possunt accipere distributiones quotidianas, & si eas acceperint, tenentur ad restitutionem. Ita communiùs DD. specialiter Navarrus, Petrus de Ledesma, Petrus de Aragonia, Iacobus à Graffiis, summa Corona, Conradus, Rodriguez, Lopez, Azor, Suarez, Lessius, Bonacina, Diana, quos refert Petrus Anellus *in Pract. de diuino, & Ecclesiastico Offic. cap. 4. dub. 3.* Raphaël de la Torre, Frangipan. Vgolinus, Squillãte, Bartholomæus à S. Fausto, quos citat Barbosa *de Canonicis c. 34. n. 13.* & sequitur ibi, & *lib. 3. iur. Ecclesiastic. c. 18. n. 84. & de Offic. & potest. Episcop. allegat. 53. n. 132.* Quibus etiam adhærent Monera *de distributionib. p. 2. q. 2. n. 22.* Cenedo *in quæstionib. Canonicis, q. 2. n. 7.* Castrus Palaus *p. 2. tract. 7. disp. 3. punct. 4.*

152 Huius porrò assertionis fundamentum est, quia istæ distributiones conceduntur ob præsentiam, & assistentiam humanam, & honorariam, cedentem in cultum, & gloriam Dei, authoritatem diuinorum officiorum, & ædificationem populi, *leg. coram Titio, ff. de verbor. significat. cap. vnic. de Cleric. non resident. in 6.* & ibi Gloss. *in princip.* Probus ad Monach. *num. 5.* Abbas *in cap. licet, de prabend. not. 2.* Bordonus *in Contr. contr. 50. num. 13. & 14.* præsentia autem Canonicorum con-

153 fabulantium, iocantium, ridentium, &c. nihil horum habet, sed potiùs oppositum, cùm sit merè materialis, & corporea, offensiua Dei, & impeditiua cultus Diuini, & deuotionis populi, qualis est ea, quam habent audientes Missam, si interim

154 confabulentur, iocentur, rideant, &c. Qui propterea nullo modo satisfaciunt Ecclesiæ præcepto, quia illud est de præsentia humana morali, & ad cultum Dei spectante, iuxta communem sententiam DD. & Summistarum. Roboratur assertio ex eo, quod iuxta plurimorum DD. sententiam, quos referunt Barbosa *in Collectan. Concily, sess. 24. de reform. cap. 12. num. 118.* & Petrus Anellus *tract. de horis Canonic. cap. 2. dub. 4. num. 13.* etiamsi præfati Cano- 155 nici non alio modo irreuerenter se gerant in Choro, nisi solùm non canendo, aut non cantando, non lucrantur distributiones quotidianas, ac per consequens si illas acceperunt, ipsas restituere tenentur: multò ergo magis, & in fortioribus terminis id dicendum de illis, qui non solùm non cantant, sed etiam irreuerenter, & indecenter modo dicto in choro se gerunt.

156 Limitanda tamen est hæc doctrina de non accipiendis distributionibus quotidianis, & acceptis restituendis à Canonicis prædictis tempore Officij diuini in Choro non canentibus, sed confabulantibus, ridentibus, iocantibus, & similia facientibus, si videlicet adsit in contrarium legitima consuetudo, scilicet vt Canonici choro satisfaciant interessendo, & faciendo vt Capellani, & Cantores cantent, & psallant. Ita enim colligitur ex Petro Nauarra, Azorio, Garzia, Suarez, Cenedo, Lessio, Squillante, Laymano, sancto Fausto, & aliis, prout refert, & sequitur Barbosa *sup.* & ex Sanchez *lib. 2. consil. moral. cap. 2. dub. 100.* qui etiam refert Medinam, Henriquez, & alios, ac ex Diana *part. 4. tract. 4. resol. 149.* Item ex Anello suprà *cap. 4. dub. 3. num. 3.* Et ratio est, quia positâ tali consuetudine, Canonici per meram assistentiam, aut præsentiam in Choro satisfaciunt suo muneri in ordine ad receptionem talium distributionum. Etsi enim per illam excusari non possint à peccato irreuerentiæ, quod committunt ita indignè & irreuerenter in Choro se gerendo, quia hoc est contra ius naturæ, præcipiens quod *sancta sanctè* tractentur, contra quod non potest consuetudo introduci; excusari tamen possunt ab illicita receptione talium distributionum, & obligatione illas restituendi; quia hoc potiùs spectat ad ius Ecclesiasticum, & Canonicum, contra quod potest consuetudo introduci, vt benè

157 Azor. *p. 1. instit. moral. lib. 10. c. 11. §. ad argumentum,* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. de hor. Canon. c. 12. n. 13.* Etsi non loquantur in casu tam stricto, sicut est præsens, videlicet de Canonicis non solùm canentibus, sed etiam confabulantibus, iocantibus, ridentibus, &c.

158 An verò de facto sit in aliqua Ecclesia hæc consuetudo, cùm quæstio sit de facto, & non de iure, & factum non præsumatur, nisi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de capt. & postlim. reuers. l. si emancipati 9.* & ibi DD. debet constare de tali consuetudine: eam porrò esse in aliquibus Ecclesiis, supponunt Garzia, Sanchez, Anellus, & alij. Notandum tamen, quod vt talis consuetudo possit deseruire ad intentum, necessarium est, quod habeat conditiones illas pro consuetudine legitima necessarias,

159 quas ex communi DD. retuli *tom. 4. mea Summa, verbo Leges Regularium, n. 55.* scilicet, quod sit *rationabilis, inducta per actus voluntarios, inducta etiam ab his, qui legem seruare tenetur,* & quod sit *ita vniuersalis, vt maior pars communitatis illam induxerit:* & quod sit *longæua, & introducta per frequentiam actuum publicorum;* imò quod adsit consensus saltem tacitus Principis, vel superioris. Alioquin non consuetudo, sed abusus, vel corruptela dici potest.

160 Limitari etiam debet tradita doctrina, vt non procedat pro casu, quo in aliqua Ecclesia esset statutum, quo declaretur, Canonicos solùm teneri ad exhibendam præsentiam Choro, sine vllo onere canen

canendi, vel recitandi; eo enim casu, etsi vt dixi, peccent, irreuerenter in Choro se habentes, nihilominus poterunt recipere distributiones, eo quòd non est hoc contra ius naturale, nec etiam contra aliquod positiuum expressum, & talis esse videatur conuentio inter fundatorem, seu Ecclesiam, ac Canonicos, præsertim cùm illa assistentia, qualiscunque sit, ad anthoritatem Chori spectare videatur. Sic fermè Suarez *suprà*, ex Nauarro. Addens cum illo oportere, vt tale statutum sit à Papa confirmatum. [261]

262 Maximè quoque limitanda ea doctrina, etiam pro casu, quo in Ecclesiis non sit talis consuetudo, aut tale statutum, vt videlicet ea non procedat quoad totas distributiones, sed proportionabiliter pro parte correspondente defectibus, quos tales Canonici committunt, non solùm non cantando, sed etiam confabulando, iocando, &c. Ita vt illi qui non totum illud tempus in talibus actibus irreuerentibus, & choro indecentibus insumunt, sed solùm partem illius, possunt etiam recipere distributiones proportionatas alteri parti temporis, in quo modestè, & vt decet, se gerunt. Ita enim omni iuri consentaneum est, cùm pœna culpæ debeat commensurari, *l. sancimus* 22. *C. de pœnis, cap. non afferamus, in fin.* 24. *q.* 1. *cap. quæ sicut, de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Et colligitur ad intentum præsens ex Suarez *eo cap.* 12. *num.* 10. Vega *in summ.* 1. *p. c.* 128. *casu* 10. *& tom.* 2. *c.* 102. *ad fin.* Rodriguez *in summ.* 1. *tom. c.* 145. *num.* 5. Maximè Barbosa *de iur. Ecclesiastic. lib.* 3. *c.* 18. *num.* 85. post Squillantem, Lopez, Beroium, & alios. [263]

264 Placuit tamen pro istorum Canonicorum instructione pias quasdam monitiones S. Caroli Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis hoc loco adiungere: in eis enim plurima continentur memoriæ digna. Hæ porrò tales sunt: *Vos qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis, Canonici item tum eiusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumvis Ecclesiarum Collegiatarum, vel Vrbanarum, vel Diœcesanarum, quicunque sitis, in omni Canonicalis disciplinæ officio ita agite, vt canonicè, nempe Canonum legibus ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & constitutionum Prouincialium, Diœcesanarumque ratione congruenter viuatis, idque primò maximè studete, vt in conspectu Dei omnipotentis puro corde, & casto corpore ministretis. Tum singuli vos ordini, dignitati, aut Canonicatui annexas functiones explete, canonicalisque muneris partes præstate, omnes in Choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias, religiosasve fundite precationes. Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore. Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu. Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè diuinas laudes concelebrate, & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino. In Choro nemo tacitè officium recitet, sed omnes pariter quicunque adestis, senes cum iunioribus laudate nomen Domini in psalmis, hymnis, & canticis. A quibuscunque colloquiis, & à litterarum ac librorum lectionibus, atque omni vagatione abstinete. Pro temporis autem, & officij ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite, & inclinate. Accuratè demùm omnia obseruate, quæ eo de genere præscripta sunt, ita vt vestro exemplo aliis Sacerdotibus, Clericisque & rectè, ritéque psallendi, & sanctè orandi, & piè agendi animum addatis. In psalmorum autem, canticorum, hymnorum intelligentiam studiosè incumbite, vt dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione vos ad omnem pietatis, deuotionisque affectum excitetis. Non ordinariè distributionum lucro adducti, sed Dei charitate, religionisque cultu commoti, diuinis officiis adestote, vt verè, ex animoque psalmi verba illa concinatis: Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Diuinis officiis absolutis, paulùlum omnes in Choro piè orate, inde abeundi signo per præfectum dato, consurgentes, quo ordine ad Chorum accessistis, eodem in Sacristiam redite, vbi cappas, qui illis induti estis, & superpelliceâ sine strepitu vllo, & susurratione deponite. Canonicales vestros conuentus statis hebdomadæ diebus capitulariter habete. Omnes qui debetis ad illos conuenite. Inde ne discedite, nisi missione à Capituli Præfecto impetrata. Singuli ordine, & loco sedete. Sententiam modestè dicite, & suo quisque loco, non prapostere. A verbis scurrilibus abstinete. In rebus consultandis rixas, iurgia, & contumelias cauete. In initio, & fine vniuscuiusque Capituli statas orationes dicite. Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad spiritualis vitæ progressum, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite. Cætera hoc de genere toto seruate, quæ prouincialibus constitutionibus præscripta sunt. Omnia in primis agite pace mutuâ: concordi voluntate, & charitate fraterna vos inuicem diligite: Canonici enim estis, qui pro Collegij ratione ex antiquo statuto, vti vna in Collegiata Ecclesia, vnoque item in Canonicali domicilio collocati fuistis, ita vno pacis, & charitatis fœdere, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentes Ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiendo viuite, sicut in psalmo scriptum est: Quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum.* Hactenus monitiones S. Caroli ad Canonicos.

Dvbivm V.

De Clerico inquisito de Crimine simoniæ, an sit excludendus ab assequutione Beneficij. [265]

Responsio.

266 Si ex tali inquisitione orta est infamatio huius Clerici de eo crimine apud plures, & graues personas, excludi debet ab assequutione talis Beneficij; secus autem si ex ea inquisitione non est orta talis infamatio.

267 Ratio primæ partis est, quia in tali casu ille Clericus incurrit infamiam facti; ea enim oritur ex graui aliquo delicto, propter quod delinquens apud plures, & bonas personas malè audit, vel eius opinio manet grauata, *l. licet, ff. de obseq. à lib. cap. inquisitioni, de accusat.* §. *quæsiuisti, cap. qualiter, & quando, de accusat.* & communiter DD. quorum plures referunt Garcia *de Beneficiis part.* 7. *capit.* 8. *num.* 13. Sanchez *lib.* 6. *consil. moral. cap.* 3. *dub.* 4. *&* 5. Infamia autem facti reddit hominem irregularem, ita vt ad Beneficium promoueri nequeat, *cap. omnipotens, de accusat.* & ibi Glossa, & Panormitanus *num.* 1. *&* 2. *can. qui in aliquo, dist.* 51. *&* 2. *quæst.* 3. *cap. Euphemium.* D. Antoninus, Syluester, Armilla, Tabiena, Angelus, Nauarrus, & alij, quos afferunt, & sequuntur Garcia *suprà num.* 4. *&* 5. & Sanchez relatus *d. dub.* 5. *num.* 14. In specie etiam quod hæc infamia facti, seu irregularitas incurratur per inquisitionem, sicut etiam per denunciationem, [268] [269]

ciationem, vel accusationem, ita vt interim non debeat quis promoueri, habent Glossa, & Panormitanus relati, Garcia *num.*6. & Sanchez *num.* 15. & colligitur ex *d.cap.omnipotens*, & *ex l. qui à latronibus*, §.1.*ff.de testam.* & *ex l.turpia, ff.de legat.*1. *l. reus, ff. de legat.l. reus, ff. de muneribus, l. reum criminis, C. de procurat.l.Vnica, C.de rei postul.* Seraphino *decis.*3.*q.*3.*num.*2. Thesauro *in prax.part.*1. *cap.*21.§.*publicum autem,& cap.*33.§.*limita* 8.

270 Ratio autem secundæ partis est, quia si desit hæc infamatio apud plures & graues personas, non est vlla infamia, neque iuris, neque facti, ac proinde neque irregularitas, aut impedimentum aliquod impediens promotionem, vt docent Abbas, Felinus, Romanus, Selua, Baisius, Nauarrus, Zerola, & plures alij, quos refert, & sequitur Garcia *supr.n.*7.8.

271 *& seqq.* Vnde si probetur quod Clericus, de quo in præsenti, non sit infamatus apud plures, & graues personas, sed solùm apud paucas, & leues, estò sit rumor sparsus, & creditus apud ipsas, non debet excludi à tali beneficio, quia tunc non adest infamia, cùm apud plures bonos, & graues viros fama eius maneat integra, *cap.inquisitioni,& capite qualiter & quando, de accusat.* & plures DD. quos loco relato meæ Summæ, *num.* 8. cum Sanchez *supr. dub.*4.*num.* 2.& Sà *in summa, verbo Infamia, num.*1. retuli.

272 Addo tamen, quod etiamsi talis Clericus infamatus de simonia apud plures, & graues personas excludi debeat, vt dixi, ab assequutione Beneficij propter talem infamiam facti, nihilominus non excluditur à Beneficio iam obtento, vt dixi *tom.*5.*meæ Summæ, verbo Infamia, num.*12. ex Molina, Sanchez, & Layman, quod etiam tenet Garcia *supr. num.*35.*&* 36. cum multis aliis. Vnde si probetur, quod iste, de quo in casu, tales habeat qualitates, vt ipse solus esset necessariò admittendus ad Beneficium, non verò alius ex oppositoribus, videtur posse censeri adquisiisse per oppositionem ius ad illud, & pro iam adquisito iudicandum, si S.Rotæ ita placuerit.

273 Præsertim cùm esto quod adfuisset infamia facti, illa tamen non irritauit prouisionem, seu collationem, aut electionem Beneficij, iuxta plurimorum DD. sententiam, quos allegat, & sequitur Garcia loco relato, *num.*47. & quam *num.*48. dicit esse æquiorem, & benigniorem, præsertim iuxta mores huius temporis: & de qua Thesaurus *supr. part.* 2. *verbo Ludus, cap.* 4. dicit esse probabilem, & ferè æquali numero Doctorum suffultam, sicut contrariam.

274 Ad quod accedit, quod eo ipso, quod iste Clericus se opposuit huic beneficio, plures habens qualitates, quàm cæteri oppositores, cùm esset omninò præsentandus, assimilatur præsentato, & illi ius certum videtur adquisitum. Rota in Calagurritana Beneficij, coram illustrissimo Bichio 1652. & 3. *part. recent. decis.* 97. *numero* 3. & taliter opponenti plures habenti qualitates, ius quæri in Beneficio, firmauit Rota in Calagurritana Beneficij S. Ioannis de Molinar, 17. Nouembris 1651. coram Cerro, & in Calagurritana Beneficij de Logrono, 11. Februarij 1650.coram Verospio.

Dvbivm VI.

De quodam onere celebrandi certas Missas per quosdam Canonicos. 275

Casus.

276 Ecclesia quædam non Parochialis, nuncupata SS. Viti, & Modesti, vnita est authoritate Apostolica Papæ Alexandri VI. cuidam Collegiali insigni dictæ S. Victoris, eo cum onere, vt Præpositus, & Canonici dictæ Ecclesiæ S. Victoris tenerentur quotidie vnam Missam cantatam in ipsa celebrare, & vnam aliam in dicta Ecclesia SS. Viti, & Modesti in die S. Hilarij, & Altari huic sancto dicato in ea Ecclesia. Quæritur igitur an præfati Præpositus, & Canonici has Missas, quas 277 tenentur cantare propter huiusmodi vnionem, possint etiam applicare in satisfactionem aliorum legatorum relictorum eidem Ecclesiæ S. Victoris.

Responsio.

278 Respondeo, posita veritate facti, & quod conforme sit Bullæ Vnionis, quam non vidi, nisi mutilatam, & imperfectam, quod si constet dictam Ecclesiam SS. Viti, & Modesti, antequam vniretur dictæ Ecclesiæ S. Victoris fuisse obligatam ad celebrandum aliquas Missas ratione alicuius beneficij seu Capellæ, legati, aut salarij, non posse Canonicos dictæ Ecclesiæ applicare illas Missas pro legatis relictis Ecclesiæ S. Victoris, sed teneri illas applicare pro oneribus, quæ antea habebat Ecclesia SS. Viti, & Modesti. Si verò non constet eam Ec- 279 clesiam habuisse antequam vniretur, aliqua onera Missarum ab aliquo fundatore, institutore, testatore, &c. liberum esse illis eas Missas applicare pro legatis relictis propriæ Ecclesiæ S. Victoris.

280 Primæ partis huius resolutionis fundamentum sumitur ex decretis S. Congregationis Concilij sub Vrbano VIII.de anno 1625.vbi districtissimè prohibetur vnam Missam pro pluribus obligationibus applicare. Accedente etiam declaratione authentica eiusdem S.Congregationis circa eadem decreta. Vbi 281 ad 4.dubium propositum pro declaratione, sic ipsa respondit. *Ad quartum, sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si elemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.* Ad quod accedit, quod cùm 282 per huiusmodi vnionem transierint omnia emolumenta Ecclesiæ SS. Viti, & Modesti in Ecclesiam S.Victoris, Petrus de Perusio *cap.*2. *num.*1. *&* 2. Rota *decis.*758.*&* 779.*par.*1.*diuersor.* Garcia *de benef. p.*12. *cap.*2. *num.*34. pariter debeant transire incommoda, & onera ipsius. Etenim incommoda 283 illum sequi debent, quem commoda sequuntur, *l.*1. §.*fin.ff. de aqu.pluuia arc.l. secundùm naturam, ff. de regul.iur.* Itavt Episcopus, qui non sentit onera iurisdictionis, non debeat habere emolumenta eiusdem. Barbosa *in axiom.iuris, verb.damnum, num.*2. re- 284 ferens Romanum, & Cardinal. Tuschum. Maximè 285 quia si Ecclesia illa SS. Viti, & Modesti grauata erat aliquo onere Missarum, id fuit ea voluntate fundatoris talis Ecclesiæ, Institutoris beneficij, vel Capellaniæ, testatoris, seu legata illa relinquentis, 286 cui voluntati nunquam Papa censetur derogare, saltem

tem, nisi id expresserit, iuxta communem DD. sententiam.

287 Secundæ autem partis fundamentum est, quia non est vnde oriatur obligatio celebrandi dictas Missas pro illa Ecclesia SS. Viti, & Modesti. Non enim oritur ex voluntate alicuius fundatoris, institutoris, testatoris, &c. Cùm de illa non constet, &
288 certum sit neminem obligari, maximè in materia iustitiæ, nisi constet de causa talis obligationis: tum quia in dubio melior est conditio possidentis suam
289 libertatem, iuxta vulgaria iura. Tum quia obligatio omnis est instar legis, seu præcepti, quod non ligat, nisi sufficienter sit promulgatum, & de eo habea-
290 tur clara notitia. Sic fermè Philibertus Marchinus *in tract. de Sacram. Ord. tract. 3. p. 2. cap. 27. num. 5.*
291 *& 6.* referens Nauarr. *consf. 1. de præscript. tom. 1. consf.*
292 Nec oritur hæc obligatio ex vnione harum Ecclesiarum: nam Papa in Bulla huius vnionis nullam mentionem facit (quatenus tamen videre potui in Bulla mihi data, non integra, sed mutilata;) si autem
293 illam non expressit, omissam esse intelligendum est: tum *ex l. quidquid astringendæ, ff. de verbor. oblig.* ibi: *Quidquid astringendæ obligationis causâ dictum est, id nisi palam verbis exprimatur, omissum esse intelligendum est*: tum ex vulgari illo, *si voluisset, vtique expressisset*, ac ex illo, *propositum in mente retentum nihil*
294 *operatur.* Accedit etiam, quod Pontifex in illa Bulla solùm videtur esse contentus pro compensatione
295 illius Ecclesiæ vnitæ, quod in Ecclesia S. Victoris, cui est vnita, cantaretur vna Missa quotidie, & alia quolibet anno in festo S. Hilarij in supradicta Eccle-
296 sia Sanctorum Viti, & Modesti. Cùm ergo nemo grauari debeat duplici onere, *leg. 4. §. sed si nauis, ff. ad leg. Rhod. de iactu*, Cassador. *decis. 3. num. 2. de pensionib.* Caputaquens. *decis. 86. num. 3. part. 3.* Gonzalez *sup. 8. Regul. Cancellar. gloss. 5. §. 4. n. 64.* solùm videntur manere obligati dicti Canonici ad cantandum supradictas Missas, liberos tamen esse ad illas applicandas pro aliis oneribus.
297 Eo etiam quòd istæ duæ obligationes sunt diuersæ,
298 & vna est separabilis ab alia: aliqui enim Sacerdotes in multis casibus solùm sunt obligati celebrare propter cultum diuinum, commodum populi confluentis, vel deuotionem Ecclesiæ, vel altaris vbi celebrant; non tamen applicare Missas pro aliquo in particulari, prout supponunt Bartholomæus à S. Fausto *in tract. de Iubil. lib. 1. quæst. 81.* Homobonus *de exam. Eccles. tom. 1. tract. 4. cap. 13. quæst. 121.* Alfonsus de Leone *in tract. de Iubil. p. 3. q. 20. n. 27.* Fraxinellus *de obligat. Sacerdot. sect. 4. concl. 4. §. 8.*
299 Marchinus *sup. num. 7.* alios etiam referens. Addens etiam *n. 9.* innumeras esse Capellanias absque tali onere applicationis Missæ, Florentiæ, Bononiæ, Pa-
300 piæ, & Cremonæ, & antiquitus ita fieri solitum. Addo etiam ego, hoc etiam indicasse Papam in Bulla vnionis, verbis illis, *Ex quo inibi cultus diuinus augmentum susciperet.* Sicque credo existimandum, nisi adsit consuetudo in contrarium inter Canonicos dictæ Ecclesiæ S. Victoris.

CONSVLTVM LI.

De habitu gestari solito à quibusdam Monialibus.

SVMMARIVM.

1 *Casus, siue factum.*
2 *Moniales solicitæ esse debent de proprio habitu.*
3 *Religionum omnium consensus.*
4 *Habitus religiosus ad quem vsum assumitur.*
5 *Carpitur Monachorum affectatum studium in vestibus, & n. 7.*
6 *Benedictinarum vestium forma.*
8 *Referuntur, & reprehenduntur quædam genera vestimentorum, & n. 9.*
10 *Reuelatio S. Brigittæ excessum in habitu monachorum taxans.*
11 *Singularitas habitus monachis interdicenda.*
12 *Habitus est argumentum vitæ, & n. 21.*
13 *Verberans Clericum incedentem in habitu laicali, & credens esse laicum, an teneatur.*
14 *Quid si verberauit portantem habitum, & tonsuram, non tamen Clericum.*
15 *Desertores proprij habitus qualiter à Deo puniantur, probatur ex historia.*
16 *In monachos religiosum habitum in profanum conuertentes animaduersio.*
17 *Lacrymatur luxus in vestimentis religiosis.*
18 *Respondetur prouerbio*, Habitus non facit monachum, *& aliis similibus.*
19 *Fiducia Monachorum in habitu, quot mala generet.*
20 *Habitus signum est monachismi.*
22 *Ioannis Baptistæ, & aliorum vestes.*
23 *Proprius Benedictinorum habitus qualis esse debeat.*
24 *Apparitio S. Benedicti in habitu nigri coloris.*
25 *Coloris nigri vsus, & hieroglyphicum.*
26 *Benedictini per antonomasiam*, nigri Monachi *dicti.*
27 *Eliani Monachi quibus vsi sunt vestibus.*
28 *Quibus Moniales.*
29 *Monachorum, & Monialium vestes laneæ esse debent.*
30 *Christus, eiusque mater, quibus vestibus vtebantur.*
31 *In vestibus regularium consuetudo attendi debet. Vbi plura de vi, & natura consuetudinis, n. 47.*
32 *An verò requiratur consuetudo rationabilis, & bono titulo introducta.*
33 *Institutores congregationum Ordinis S. Benedicti, eorumque vestes.*
34 *Visio sanctissimæ Deiparæ de vsu cucullæ Cisterciensium.*
35 *Item apparitio S. Benedicti cucullâ candidissimâ induti.*
36 *Essenorum vestes.*
37 *Honestas in vestibus iubetur.*
38 *Colores nigri, & albi, quare aliis coloribus præponuntur in regularium habitu.*
39 *Color Virginum proprius. Eius principatus, & num. 41.*
40 *Candoris symbolum.*
42 *Coloris nigri, & albi variæ significationes.*
43 *Vestium vanitas in Ecclesia non est absurda.*
44 *Subditi obedientiam præstare tenentur in rebus dubiis, & controuersis suis Prælatis.*
45 *Appellatio an admitti debeat in eo, quod à maiori parte Capituli deciditur.*
46 *In vestibus, de quibus habenda est ratio.*
48 *Monastica Regula non constat in indiuisibili.*
49 *Expedit nimiam partem legum Iudicum arbitrio relinquere.*
50 *Causa cur in interioribus vestibus albus color Benedictinis permittitur.*
51 *Regula an abrogari possit consuetudine, etiam quoad eius præcepta ad mortale obligantia.*
52 *Tunica alba mystica expressio.*
53 *Moniales quando peccare dicuntur contra Religionis disciplinam in vsu sui habitus, & n. 54.*
55 *Concordia disciplinæ Religiosæ commendantur.*

IESVS MARIA.

Casus.

1 IN Monasterio Monialium N. Ordinis S. Benedicti, ab immemorabili tempore citra etiam, vel vltra ducentos annos, vsu continuato receptum est, videntibus, scientibus, & consentientibus Abbatissis, ac Prælato vrbis, sub cuius regimine, & cura sunt dictæ moniales & monasterium, vt Abbatissa semper, & in quocunque loco vtatur habitu nigri coloris, prout etiam moniales cæteræ in principalioribus anni solennitatibus, & in funere Abbatissarũ vti consueuerunt: in aliis verò diebus dictæ moniales continuè vtuntur scapulari quidem nigro, supra verò alia interiora indumenta lanea vestem lineam albam induunt à renibus vsque ad talos, supra quam deinde laneum scapulare nigrum deferunt, sicque per annum probationis expertæ sunt vitã monachalem, eamque sunt professæ. Nunc verò à paucis quibusdam ex his rumor, & schisma surrexit inter moniales: aliquot namque ex eis tenaciter asserunt delationem dictæ vestis lineæ albæ esse abusiuam, ideoque eam deferentes grauiter peccare: reliquæ verò innitentes dicto immemorabili vsui, annuoque experimento Regulæ, ac professionis emissæ, constanter prætendunt non solùm nulliter peccare, imò alias priuatã auctoritate vsum prædictum, Abbatissã reclamante, peruertere nitentes, lethale crimen contra obedientiam, & publicam pacem, quam sine dubio notabiliter perturbant, committere: maximè posteaquam earum Prælatus de re tota certioratus decretum suum super hoc interposuit, quo decreto nihil innouari mandauit, nisi quatenus à maiori Capituli parte nouus hic modus fuerit acceptatus, tutã conscientiã id geri posse declarans. Quo quidem Capitulo legitimè congregato, lecto decreto, collectisque omnium monialium vocem in capitulo habentium suffragiis, quatuordecim pro amplectendo nouo illo modo, pro retinendo verò antiquo, & consueto quadraginta sex repertæ sunt.

Responsio.

2 Censeo primò, præfatas moniales reprehendi non posse, eo quòd solicitæ sint de proprio habitu Religionis ab ipsis gestando. Communi enim omnium 3 Religiosorum Ordinum consensu, ac traditione receptum est, quod quemadmodum religiosæ omnes personæ in sua vocatione stabiliter permanere tenentur, sic quoque proprium Religionis habitum, veluti professionis tesseram, & notam characteristicam deferre. Non enim ad humanum duntaxat 4 vsum, vt quidam non rectè dixit, sed tanquam insigne propriæ professionis, habitus assumitur. Optimè enim Concilium Aquisgran. c. 125. dixit: *Habitus singulorum Ordinum idcirco in Ecclesia ab inuicem discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidè cognoscatur.* Hinc Cassian. *lib. 2. cap. 3.* habitus nouitatem, & 5 studiosas accurationes interdicit. Carpit & hunc excessum D. Bernard. *homil. 4.* super *Missus est*, vbi inquit: *Pudet dicere, vincuntur in suo studio muliercula, quando à monachis pretium affectatur in vestibus, non necessitas, nec saltem formã Religionis retentã, in habitu ornari, non armari appetunt milites Christi, qui dum se praparare ad pralium, & contra aëreas potestates pratendere paupertatis insigne debuerant, in mollitie vestimentorum pacis potiùs praferentes indicium vltrò se hostibus sine sanguine tradunt inermes.* Proinde Clementina *Ne in agro*, volens debitam Benedictinarum vestium formam præscribere 6 statuit, vt *vestis ipsa sit rotunda per circuitum, nec longitudine nimiã, aut breuitate notanda. Itemque vt cucullas deferant, & honestas.* Quibus Benedictus XII. alia etiam adjicienda putauit, pœnã quoque in præuaricantes præscribens: *Interdicimus*, ait, *expressè vniuersis, & singulis ipsius Ordinis, seu Religionis monachis, quod nullus eorum de catero rodundellum, clochiam, cucullam manicatam, vel tabardatam, seu epithogiatam, aut in veste superiori habitui proxima manicas ligatas, consutitias, seu quomodolibet botonatas portare prasumant; sed quales portare statuit prafata constitutio eiusdem Concilij Viennensis. Qui verò interdicti huiusmodi trangressor extiterit, auferatur ab eo per suum superiorem vestis ipsa transgressionis, & transgressor sic aliàs debitè puniatur, quo cateri à similibus arceantur.* Meritò autem hæc prohibet Pontifex, quia 7 vt longè ante eum dixit S. Oddo Cluniacensis Abbas *lib. 3. collat. c. 22. De vestitus qualitate, vel immutatione ipsi saculares contra monachos indignantur, quia semper illa superbia detestabilior est, qua ibi se ostendit, vbi maior humilitas regnare debuerat.* Miseriam horum Ieremiam deplorare ait, cum dixit, *Quomodo mutatus est color optimus? Color optimus est habitus pratendens Religionem cunctis amabilem. Qui color tunc immutatur, cùm quadam indumenta studio iactantia quasita opinionem vtentis apud laicos vilescere faciunt.* Idemque apostasiæ crimen esse censet de habitu traditiones per B. Benedictum præfixas contemnere. *An non est apostasia humilem vestitum spernere, & decorem vestimenti quarere, cùm Angelus apostata perfectus decore, superbiens in terram ruerit? Nobis, inquam, hac apostasia verba conuenirent, quandoquidem Religionis habitum per tot retro annorum curricula retentum, lasciuientes quique inter nos, & petulantes in hac nostra atate mutare ausi sunt.* Perstringit autem potissimùm Abbates huius rei authores, in quos hæc habet: *Nam genus quidem vestimenti, quod Religioni dedicatum est, penitus propter humanam reprehensionem abjicere erubescunt, colores tamen, & mollitiem studiosè quarunt, quamuis nonnulli etiam Abbates, vt apertas etiam inimicitias inter se, & sanctam Regulam protestentur, monasticum schema, videlicet cucullam, induere dedignantur.* 8 Hæc S. Oddo. Refert ista Benedictus Haeftenus *in disquisit. monast. lib. 5. tr. 8. disquisit. 4.* Vbi etiam quæ Thomas Cantiprat. *lib. 1. c. 7.* de quodam Abbate à se viso irregulariter vestito dixerat, refert sic: *Spreuerat in Sacerdotibus rotundam communis habitus cappam, & tabardum, quem Galli canem dicunt, idest vlieger, induerat. Vestis eius ex carleta forata variè, duplices vix genua contingens. Cerras habebat in cruribus, quasi cincinnata essent, sine plica porrectas. Nec aliud defuit nisi sertum in capite, quod non noui tyrociny militem loqueretur. Proh dolor? vbi senatus Principis Christi in Hierusalem venientis? vbi nobilissimi Ioannis Baptista ex pilis hirsutis camelorum zona? vbi melota, vel cilicium B. Benedicti, aut Hilarionis?* Sic ille refert quoque ex Brovero *in an-* 9 *tiquit. Fuldensibus, lib. 2. c. 16.* quibus Fuldensibus monachis particularis quædam vestis in Marquardo Abbate displicuisse noscitur: *Marquardus Abbas per Decanum, caterosque Prelatos sapè monitus, vt in ipsorum maximè prasentia non nisi in cuculla, vel cappa appareret: respondebat eorum se monita non tanti facere, ipsorum muneris esse chori disciplinam procurare: eam itaque rem, omisso se, ipsi diligenter agerent. Suum esse, tabarda, seu toga, & qua libet veste vti. Ergo cum nihil proficiunt monasterij proceres, expectant videlicet diem S. Marci Evangelista, quã die, inquit scriptor, more solito Domini nostri,* nudis

nudis pedibus, cum crucibus, & reliquiis in Ecclesiam Hermbach prodeunt. Tunc Abbas Marquardus tabardo indutus, pelliculis lautè suffulto, penè Domini instar adequitabat, nec sine comitum fastu templi fores subibat. Id verò Domini, & Prælati non ferentes, Decanus, & cum eo primarij Abbatem adeunt; togaque exutum, veste Religionis, vel reluctantem amiciunt. Atque ita illic Abbas, eiusque sectarij in magna confusione steterunt. Ipse quoque Christus perfectorum monachorum Antesignanus apud S. Brigittam *lib.4.reuelat. c.127.* ipsorum excessum in habitu sic taxat: *Nunc autem fratres S. Benedicti quærunt vestes, quæ excitant luxuriam, & abominantur asperitatem, quærunt indumenta, quæ placent hominibus, & quæ carnem excitant ad carnale. Nam pro cuculla assumunt cappam ita rugosam, ita latam, & longam, vt videantur potiùs superbi ostentatores, quàm Religiosi homines humiles. Pro scapulari verò habent breuem panniculum ante, & retro, & caput muniunt cum caputio secularium, & secularibus se conformant. Et sic nec similes sunt hominibus mundi, nec laborant cum humilibus seruis Dei.*

11 Meritò etiam huiusmodi singularitatem habitus monachis interdici, si ille propriæ professioni non congruat, ex Iuristarum penu comprobare possumus. Apud illos etenim vnusquisque præsumitur esse talis, qualis habitus eum ostentat. Sic innuere videtur Vlpianus *in l. Item apud Labeonem, §. si quis Virgines*, & ibi Bart. *ff. de iniur.* Vbi quis non tenetur actione iniuriarum, & minùs peccat, qui appellauit Virgines earum pudicitiam blando sermone attentando, ancillari veste indutas: & multò minùs si meretricia veste feminæ, non matrum familias vestitæ fuissent. Idem sensit Roffred. *de libell. super iur. Pontif. part. 9. rub. quot sint necessar. vt quid fiat relig. num. 9.* cui accedit Abbas *in cap. si verò, il 2, num. 2. & 6. de sent. excom. & in cap. in audientia, n. 7.* vbi etiam Felyn. *in fin. eod. tit.* sic censuit, & Baldus *in l. non ignorat, num. 4. C. de iis qui, & in leg.*

12 *directis, sub num. 1. Cod. de testam. manumiss.* Hinc consequitur, vt habitus, & tonsura longo tempore publicè portata talem probet esse interiùs, qualem exteriùs repræsentat, vt inquit Bald. *in l. 1. §. sed & qui, in princ. C. de Lat. libert. tollend.* idem decidunt Domini Rotæ *in decis. 13. aliàs 312. tit. quod clericus, n. 3. de prabend. in antiq.*

13 Vnde inferre solebat Bartolus *in d. l. Item apud Labeonem, §. si quis Virgines*, quod ille qui verberat Clericum, quem credit laicum, quia incedit in habitu laicali, non teneatur, per ea quæ notantur *in l. si ignorans, ff. eod.* Idem tenet Dynus *in l. gerit, ff. de acquir. hæred.* Quod tamen verum est, nisi percutiens sciuisset eum fuisse Clericum, quia in pœnis præponderat culpa, *l. qui occidit,*

14 *ff. ad l. Aquil. cum simil.* Contrà verò si verberauit portantem habitum, & tonsuram, tamen non erat Clericus, an teneatur? Dynus *in d. l. gerit*, sensit non teneri, *arg. l. vlt. ff. de crim. expil. hæred. & l. cum qui, §. si iniuria, ff. de iniur.* Cui rei quadrat quod tradidere Glos. & Bald. *in cap. 1. in cap. si Capitanei, quib. mod. feud. amitt.* vt si quis insultet Dominum, quem nescit esse Dominum suum, non amittat feudum suum, nisi esset ignorantia crassa, & supina, quia paria sunt scire, vel scire debere, *l. quod te, ff. si cert. pet.* Hinc simile est, quod ibidem quoque infert Gloss. *in verb. Adulterauit*, quod si concubuit cum vxore Domini sui, nesciens eam vxorem, non perdat feudum. Et illud, cognoscentem monialem, si nesciat eam monialem, non puniri tanquam de stupro monialis, *ibid.* dixit Gloss. quam menti esse tenendam idem Bald. eodem in loco asseruit *n. 3.* Hæc fermè ex Mascardo *de probat. vol. 2. conclus. 848.*

15 Meritò etiam proprij habitus desertores à Deo notabiliter puniri solent, iuxta illud propheticum Sophon. 8. *Visitabo super omnes, qui induti sunt veste peregrina.* De quo memorabilem hanc historiam refert vita S. Odonis, cùm discipulos suos regularibus instrueret disciplinis. *Ante hos annos, persistente monastica congregatione apud Ecclesiam B. Martini, quæ est Turoniæ, cœperunt modum suum, consuetudinesque relinquere, ac propriis voluntatibus vitam suam propositumque corrumpere. Relictis namque natiuis, & assuetis vestimentis, cœperunt fucatas, atque fluxas, pallioque ornatas circumferre cucullas, & tunicas. Calceamenta quoque, quibus induebantur, adeo erant cocleata, ac nitida, vt vitreum colorem viderentur assumere. Ad laudes namque nocturnas ne aliquo pedem modo offenderent, cum luce diei surgebant. Ita & horum similia multa contra Regulæ iura faciebant. Quibus rebus cùm Deus decreuisset finem imponere, nocte quadam omnes quiescentes, cùm vnus ex eis eandem horam insomnem duceret, vidit duos viros dormitorium ingredi, vnum videlicet gladium manu tenentem, qui aliis imperabat, indicans sigillatim eos his verbis: Percute hunc, & hunc percute. Cùmque eum qui hæc intuebatur, gladio voluisset appetere, emissa voce adiurauit eum dicens: Adiuro te per Deum viuentem, vt non interficias me, & statim percussor gladium contraxit, & ipse solus euasit ex omnibus.*

16 Hæc porrò fortiùs rem conuincunt, quando Religiosus habitus in profanum conuertitur. De quo præter adducta Basilius *regul. 22.* ex fusis: *Si in eo standum est nobis, vt omnium infimissimis, sine dubio & quod in hoc genere indumentorum infirmum est, id summopere est nobis amplectendum: vt enim gloriæ cupidi, gloriam, & inanitatem ex vestium cultu, ac splendore aucupantur; sic videlicet humiles, & religiosæ vitæ studiosi, ex vestimenti quoque vilitate debent venari humilitatem, & eam consectari.* Sanctus quoque Ephrem Syrus *paren. 4.* ad monachum quendam sic loquitur: *Vestium ornatu ne delecteris.* Et in doctrina varia sic: *Superfluus vestium ornatus mortem conciliat.* Legatur D. Paulinus *epist. 7. ad Seuerum*, vbi monachos molliora vestimenta quærentes multò cum felle carpit, & arguit. Optimè etiam Hugo Victorinus *de monach. instotut.* sic eos instruit: *Debent amatores religionis opere demonstrare quantum ipsi terrena despiciant, nec carnem, quæ moritura est, cultu superstitioso excolere, sed pompæ indumentorum morum ornamenta anteferre, vestimenta plus vilia, quàm pretiosa, plus grossa, quàm subtilia, plus aspera, quàm mollia, plus fusca, quàm nitida, plus neglecta, quàm accuratè composita.* Ioannes quoque Rusbrochius *in tractat. de fid. & iudic.* religiosos iure carpit: *Quòd curiosum, & comptum ferre habitum licet, nec vlla apud eos vestimenta plus nimio pretiosa habentur, quæ obtinere possint.* Et *in tract. de contemplat. cap. 61.* deplorat, *quod ipse etiam externus habitus, quantum maximè fieri potest, ad hominum mundanorum consuetudinem formatur, nec quicquam fermè ab eorum habitu distat colore, & effigie.* Claudat istorum agmen nostri Ordinis decus Ioannes Soretius Generalis, *super reg. Carmel. text. 10. c. 5.* durè satis de aliquibus suæ Religionis hæc scribens:

17 *In ipso quoque fratrum habitu iam non color quæritur, magisve cultus vestium, quàm virtutū insistitur. Pudet dicere, vincuntur in suo studio mulierculæ, cum à fratribus pretiū affectatur in vestibus, cùm sine necessitate, nec saltem formâ Religionis rectâ, in habitu ornari, nō armari appetunt milites Christi, qui dùm se præparare ad prælium, & contra aëreas potestates prætendere paupertatis insigne debuerāt, quod vtique aduersarij valdè formidant, in mollitie vestium*

potius præferentes indicium vanitatis, vltrò se hostibus suis sanguine tradunt inermes. Hodie quæritur ad induendum, non quod vtilius inueniri potest, non quod frigus expellat, sed quod superbire compellat; non denique iuxta Basilij regulam, quod viliùs comparari potest, sed quod venustius, imò vanius ostentari. Deinde sic lacrymatur: *Heu me miserum? Cur adhuc viuo videre Ordinem nostrum, scilicet qui primus fuit in Ecclesia, quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus, nullus vicinior ei, quæ in Cœlis est Ierusalem mater nostra, siue ob decorem castitatis, siue propter charitatis ardorem, cuius Propheta institutores, cuius hi quos Paulus toties sanctos appellat, inchoatores extiterunt: fusi sumus nunc exterius, & de regno Dei, quod intra nos est, relictis veris, ac perennibus bonis, foris quærimus vanam consolationem in vanitatibus, & insaniis falsis, ac iam Religionis antiquæ non solùm virtutem amisimus, sed nec speciem retinemus. Ecce enim habitus noster (quod & dolens dico) qui humilitatis esse solebat insigne, à fratribus nostri temporis in signum gestatur superbiæ. Vix iam in nostris Prouinciis inuenitur, quo vestiri dignemur. Miles cum fratre ex eodem panno partitur sibi cappam, & chlamydem. Omnis de seculo quantumcunque honoratus, etiamsi Rex, etiamsi Imperator fuerit, ille tamen non horrebit nostra indumenta, si suo sibi modo præparata fuerint, & aptata. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas interioris vanitatis indicium est: mollia indumenta animi mollitiem indicant. Non tanto studio curaretur corporis cultus, nisi priùs neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Operiuntur huiusmodi impietate, & iniquitate suâ.*

18 Nec enetuantur ista ex trito illo, *habitus non facit monachum*: quod Clemens III. Honorius itidem III. & Concilium Tridentinum *sess. 14. c. 6.* eisdem verbis expresserunt, & contra Eustachium quendam, de quo Baronius *ad annum Domini 361. n. 53.* hoc fulmen intorquet Gangrense Concilium *c. 12. Si quis virorum propter continentiam, quæ putatur, amictu pallij vtitur, quasi per hoc habere se iustitiam credens, & despicit eos, qui cum reuerentia birris, & aliis communibus, & solitis vtuntur, anathema sit.* Est quoque ex Græiis fontibus exhaustum. Etenim Cœlius Rhodiginius *lib. 3. cap. 12.* ex Plutarcho citat illud: *Non philosophum facit promissior barba, nec vestis pertrita.* Et apud Agellum Herodes ait: *Video barbam, & pallium; philosophum necdum video.* Chrysostomus etiam apud Gratianum *dist. 4. canon. multi: Non cathedra facit Sacerdotem, sed Sacerdos cathedram: non locus sanctificat hominem, sed homo locum.* S. Ephrem aduersus vitiosè viuentes disertè clamat: *Non putetis in cingulo, aut veste*

19 *longa consistere perfectionem monachi, &c. nam habitus absque operibus nihil est.* Idemque *serm. de vita monast. Ne igitur quis erret, vt exteriore Religionis habitu se aliquid esse existimet: nam qui se putat eiusmodi apparenti specie religiosum esse, se ipsum potius fallit, ac decipit, & illa simulata religio, quàm sit falsa, ex ipsa protinus conuersatione facilè cuiuis constare potuit.* Vides nimirum quantùm fiduciæ in habitu monachi ponant, quem quidem sine operibus, foliis idem Auctor comparat *in illud, Attende tibi ipsi, capit. 9. Ne ergo*, inquit, *contemptores suæ salutis imiteris, & qui solùm sibi habitum arrogant, vt non similis addaris militi ab aduersariis capto, qui Regis quidem gerit insignia, ipse verò inimicis sui Regis inseruit. Verax quippe est, qui ait: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Foliis enim similis est habitus, fructus verò est ipsum opus.* Eodem pertinet illud Hieronymi *ad Eustochium epist. 22. Ne hoc ipsum tibi iactantiam generet, quòd seculi iactantiam contempsisti; nec cogitatio tacita subrepat, vt quia in auratis vestibus placere desiisti, placere coneris in sordidis.* Et ad Paulinum: *Humilitatem vestium tumenti animo ne appetas.* Anselmus *in capit. 3. ad Roman.* apponens illud Pauli: *Circumcisio prodest, si legem obserues. Si autem præuaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est*, ait: *Ante Saluatoris aduentum prodest carnalis circumcisio, si legem obserues, idest si & moribus circumcidaris. Signum prodest, si res adsit. Cæterùm signum sine re superfluum est. Sic & monacho dici potest: Cuculla prodest, si Regulam obserues. Si autem præuaricator Regulæ sis, cuculla tua inutilis facta est.* Hæc, inquam, & plura alia non obstatè, ea quæ adduximus, sufficienter comprobant.

20 Etsi namque *Habitus Monachum non faciat*, signum tamen, tessera, & characteristica proprietas monachismi censetur: & B. Hildegardis *lib. 2. vision.* de habitu monachali dixit: *Qui pura voluntate eodem vestitu induitur.* Et infrà: *Qui eum per abiectionem contempserit, cum illo erit, qui angelicum ordinem spreuit.* Optimè etiam Auctor Epistolæ ad fratres de monte Dei, sub titulo D. Bernardi clarissima: *Non pietatis solummodò formam, sed & veritatem in omnibus, & præ omnibus habitus noster repromittit.* Etenim *religiosa vestis*,

21 vt Iuuenalis vtar verbis *sat. 15. separat nos à grege*: atque vt Clemens Alexandrinus *lib. 3. Pædagog. cap. 11.* affatus est: *Vt signa quæ ad causas maximè accedunt, rei naturam, ac proprietates maximè demonstrant, ita amictum nostrum indicare qualis sit morum nostrorum institutio.* Quin etiam proloquium est illius Diuini Spiritus, qui nec falli potest, nec fallere. Ecclesiast. 19. *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.*

22 Quemadmodum igitur (vt vela colligamus) ille qui anteà sanctus, quàm natus, Ioannes Baptista, pro sua veste camelorum setis contexta, scorteaque zona dimicaret; & is cuius spiritus æmulator erat, Elias noster, de pallio suo non nisi discipulo Eliseo tradendo insisteret; & Paulus Eremita primus dictus, suam palmaceam vestem soli Antonio pro exuuiis relinquendam cogitaret; & Senuphius sanctus, & celebris Ægypti monachus superhumerale suum (quod ad Theodosium Imperatorem misit, vt eo indutus victoriam contra hostes obtineret, prout contigit, sicut in actis SS. Cyri, & Iriannis apud Metaphrastem, & Surium 31. Ianuarij habetur) in magno pretio haberet; ac vt à singularibus abstineamus exemplis, omnes quotquot Religiosi nominis notâ censentur, proprij habitus magnam habendam rationem semper censuere, sic quoque sanctimoniales istæ, de quibus in præsenti, pro legitimi sui Ordinis habitus materia, & colore iure meritoque discutere, & saluâ Religionis disciplinâ contendere potuere, absque vllius reprehensione.

Censeo secundò, vt propiùs ad rem accedam, proprium, & legitimum habitum Ordinis S. Benedicti, ac perinde istarum monialium, esse debere nigri

23 coloris. Id enim Cassinenses ipsi Patres huius sacerrimæ familiæ veluti primæui cultores in suo declaratorio sic exposuerunt: *Assumpsimus colorem nigrum, Beatissimum Patrem nostrum Benedictum sectantes, qui (vt legimus) nigro vsus est colore.* Similia habet Camaldulenses. Et iam olim Petrus Diaconus coram Lothario Imperatore cum Cistellensi quodam Monacho de obseruantia Regulæ S. Benedicti disputans, cum interrogatus esset, cur nigris Cassinenses vterentur vestibus, respondit: *Quia talibus Benedictus Pater vsus est, vt habitu quoque mundo renuntiasse videretur.* Quam responsionem Imperator suo calculo approbauit. Hinc ipse Sanctus Pater Benedictus in variis, quæ de eo leguntur apparitionibus, nigro

nigro plerumque visus est habitu, vt Benedictus Haeftenus *disquisit. monast. lib. 5. tract. 6. disquis. 2.* notat. Et eisdem vestibus conspectus fuit in aëre Nursiam patriam suam defendere. Et referente Yepes *in chronic. ad ann. 523. cap. 5.* ac suffragantibus Sabellico *lib. 10. exemplor. cap. 6. §. vlt.* & Matthæo Laureto *de existent. corpor. S. Benedict. in mont. Cassin. lib. 1. c. 32.* cùm Gundisaluus Fernandez de Corduba magnus Hispaniæ nationis militum ductor, & cognomento *Gran Capitan*, afflictus admodùm, & Barulana obsidione à Gallis pressus esset, & nocte ad S. Benedictum (cui plurimùm addictus erat) confugisset, eo dormiente apparuit illi S. Pater eum confortans, & auxiliis securum reddens, hanc tantùm beneficij accepti postulans vicem, vt ad Cassinatem montem se conferret, idque ageret, vt Monasterium illud vniretur incœptæ tunc in Italia Reformationi S. Iustinæ de Padua. Postridie eius diei euocari monachos quosdam iussit, quibus visum explicauit. Verùm cùm duo montis Oliueti, qui candido habitu sub Regula S. Benedicti militant, oblati fuissent, non hos inquiebat se quærere, quòd S. Pater tali amictu non apparuisset. Euocati deinceps alij fuere ex monasterio S. Seuerini Neapolitani Congregationis S. Iustinæ, quos nigris indutos vt vidit: Hic, inquit, est habitus quo se Benedictus mihi videndum obtulit, iisque ex ordine totam visionem enarrauit. Apparuit ergo S. Benedictus in habitu nigro, vt se suosque Duci Gundisaluo patefaceret. Petrus quoque Venerabilis Abbas Cluniacensis *lib. 4. epist. 17.* latè id probat. Primò ipsius S. Benedicti authoritate. Secundò S. Martini exemplo. Tertiò diuersorum Patrum testimoniis. Quartò denique subiungit rationem huius nigri coloris vsus: *Nam, vt quod sentio*, inquit, *fatear, visum est, vt mihi videtur, magnis Patribus illis nigrum hunc, de quo agitur, colorem magis humilitati, magis pœnitentiæ, magis luctui conuenire. Quibus studiis quia totam monachi vitam maximè inuigilare oportet, decreuerunt, vt color moribus, vestis virtutibus, quâ possent cognatione iungerentur. Vestes enim candidas magis gloriam, quàm abiectionem; magis gaudium, quàm mœrorem antiquitus designasse, magis etiam Ecclesia, vt olim notum est, conuenire, & Angelus resurgentis, & Angeli ascendentis Domini præcones indicarunt, ipseque Saluator in illa transformationis suæ gloria vestibus niueis præclarus apparens, ostendit.* Nec de hoc controuersia videtur esse posse, cùm primis quatuor seculis Benedictini non nisi atro vestirentur colore, itavt pro synonymis haberentur *Nigri monachi, & Benedictini*; quo nomine in Pontificum decretis, & iure Canonico passim appellantur. Primam autem huius nuncupationis originem in Anglia ortum habuisse, atque inde per reliquam Europam diffusam asserit Clem. Reneus *in Hist. de antiq. Bened. tr. 1. sect. 1. §. 18.* ex diplomate Regis Ethbaldi, etsi antiquiorem esse hanc nomenclaturam statuat idem Haeftenus suprà *disquis. 3.* Monachorum vetustiorum Eliani, & Prophetici ordinis cultorum, quos idem Benedictus æmulari studebat, instar. Hos etenim nigra, fusca, atra, seu grisea veste vsos fuisse, ex D. Hieronymo *epistola 26. ad Pammachium*, dixi *tom. 2. Annal. ad ann. Christ. 385. n. 9.* Et constat ex veteri historia Galactionis, & Epistenes Martyrum apud Metaphrastem, & Surium, *tom. 6.* vbi *qui sunt nigro pallio induti*, idest Monachi, dicuntur *similes esse Angelis.* Nec dissentit D. Augustinus *epist. 199. ad Ediniam*, ac supponit D. Athanasius *in lib. de virginit.* Quos multi alij sequuntur apud Haeftenum relatum *disquis. 2.* & Laurentium de Peirinis *comment. in Regul. Minim. cap. 3. §. 4. q. 6. n. 1.* Qui & *n. 4.* contendit etiam Christum Seruatorem, eiusque Genitricem sanctissimam hoc vestium colore vsos fuisse. Id porrò indiscriminatim de monachis viris, & sanctimonialibus fœminis accipiendum Claudius Hemetæus *in peregr. dist. 31. cap. 7.* clarè ostendit dum ait, *nigris stolis indui* apud Græcos idem esse, atque fieri *Monasten.* Probatque ex Zonara *in Constantin. Leon. filio*, ita scribente: *Claudit monasterio vxorem Mariam Constantinus, & tonderi iubet, & huic circumponi vestes pullas.* Idem in Michaële Rangabi, *Theophanonem Stauracij coniugem, monacham factam, & nigrâ indutam stolâ donauit multâ pecuniâ.* Rursus idem in Constantino Monomachio: *Tornicio comam detondit. Constantinus gladiator, se spem eius vnà detonsurum ratus; & nigram lacernam induit, quasi eo colore expectatum illi fortunæ splendorem obscuraturus.* Concilium in Trullo: *Sanctimoniales iubet sine pompa vlla, citò vestibus atris amiciri, cùm vota faciunt.*

24

25

26

27

28

Accenseo tertiò, vestes Benedictinorum, ac proinde etiam sanctimonialium, de quibus in casu, non lineas, sed laneas esse debere. Zacharias enim Papa rescribens Pipino, & vniuersis Episcopis, & Abbatibus Franciæ de multis ad disciplinam Ecclesiasticam spectantibus, apud Baronium *ad ann. 744.* hæc habet: *Monachi laneo indumento iuxta normam, & regulam monasticæ disciplinæ, atque traditionem sanctorum mirabilium Patrum, sine intermissione vtantur.* Probatque hanc suam constitutionem, *quia Monachi ab omnibus illicitis debent abstinere. Apostolis autem diuinum datum esse mandatum, duas tunicas non habendi. Tunicas dixit itaque, laneas, non lineas.* Eandem etiam prohibitionem de lineis non gestandis à monachis, Innocent. III. Gregorius IX. Nicolaus IV. & Benedictus XII. posteà fecerunt. Conformiter etiam ad sacrarum Virginum vetustissimum vsum, quem Diuus Hieronymus commemorat *in epitaphio S. Paulæ*, quo solùm linteaminibus pro manibus tergendis, alioquin lanâ purissimâ vtebantur. Quod etiam pro vsitato more cernitur in vitis S. Odilonis Abbatis, S. Vldarici, & aliorum plurium. Sed quid maius? Christum Dominum, Deiparamque sanctissimam laneis, & non lineis vsos vestibus, rectè probat contra Sherlogum Sanctorus de Melfi *in commentariis super constitut. Minor. cap. 2. statut. 68.*

29

30

His tamen parum, aut nihil obstantibus, censeo quartò, posse præfatas Sanctimoniales vti habitu, quo vsque modò vsæ fuerunt sine scrupulo alicuius peccati. Quod primò fulcitur ex vi, & natura consuetudinis, quæ vt in casu dicitur, ab immemorabili tempore est, vltra etiam ducentos annos vsu continuato recepta, videntibus, scientibus, & consentientibus Abbatibus Ordinis, ac Prælato Illustrissimo vrbis, sub cuius regimine, & cura sunt. Consuetudo enim tam legitima primò æquipollet veritati, *l. 1. ff. de seruit. & aqua*, Bald. *consf. 289. in princ. lib. 4.* Cardin. Tusch. *concl. 806. num. 17.* Secundò parem vim habet cum lege, *l. de quibus, ff. de legibus, §. ex non scripto, Instit. de iur. nat. gentium, & c. c. fin. de consuet. cap. consuetudo, 1. dist. l. 2. C. quæ sit longa consuetudo*, Guido *singular. 83.* Belletus *disquisit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Clericorum, §. 3. n. 10.* Tertiò quidquid potest Princeps concedere, potest consuetudo inducere, *l. si quisquam, ff. de diuers. & tempor. præscript. & l. 1. C. de feu l. cap. super quibusdam, §. præterea, de verbor. significat.* Henricus Boich. *in cap. quantò, de iureiurand. distinct. 2.* Minsinger. *centur. 4. singul. obseruat. 24.* Moren. *in Responsf. responsf. 3. numero 8.* Quartò ad idem, potest consuetudo introducere quidquid potest priuilegio concedi. Oldrad. *consf. 172. in princ. & consf. 146. in fin. & consf. 254. num. 8.* Ancharan. *consf. 50.* Bald. *consf. 49. lib. 1.* Ex quibus, & aliis proprietatibus consuetudinis, scilicet quod

31

quod *faciat de non licito licitum*, quod *sit optima legis interpres*, quod *tollat omne ius, quod non sit naturale, vel diuinum*, & similibus, de quibus Doctores, omninò necessariò euincitur posse præfatas Moniales vti dicto habitu, ac si per legem, priuilegium, aut voluntatem legitimi superioris id illis esset concessum.

32 Secundò etiam ex eo, quod dicta consuetudo rationabilis, & bono titulo introducta videtur. Quod præcipuè desumitur ex earum Patriarchæ S. Benedicti verbis, *in Regula cap.* 55. vbi dum *de vestiariis, seu calceariis Fratrum* (idem dico de Monialium) sermonem ageret, nihil prorsus curandum ipsis ostendit de colore vestium monachalium, sed id totum Abbatis arbitrio, Prouinciæ, & locorum consuetudini relinquit. Dicit enim: *Vestimenta fratribus secundùm locorum qualitatem vbi habitant, vel aërum temperiem dentur; quia in frigidis regionibus amplius indigetur, in calidis verò minus. Hac ergo consideratio penes Abbatem est. Nos tamen mediocribus locis sufficere credimus monachis, per singulos cucullam, & tunicam. Cucullam in hyeme villosam, in æstate puram, aut vetustam, & scapulare propter opera. Indumenta pedum, pedules, & caligas. De quarum omnium rerum colore, aut grossitudine, non causentur monachi, sed quales inueniri possunt in Prouincia, quam habitant, aut quod viliùs comparari potest. Abbas autem de mensura prouideat, vt non sint curta ipsa vestimenta vtentibus eis, sed mensurata.* Quæ si rectè expendantur, manifestè denotant, non curasse de colore, vt diximus, vestium. Cuius signum euidens est, quod qui postea ad Ordinis Benedictini instaurationem varias excitauerunt Congregationes, liberum sibi existimarunt, eum accipere colorem, qui pietati, deuotioni, aut occasioni congruere videbatur.

33 Hinc Camaldulenses sub S. Romualdo Duce album accepere. Et B. Ioannes Gualbertus *de suarum ouium varia lana* (alba scilicet, vel nigra) *iussit pannum promiscuum fieri*, vt refert Haefrenus *sup. disquisit.* 1. Landulfus quoque Congregationis Fontis Auellanæ fundator, & B. Petrus Damiani indumentis albis, & cærulei coloris pallio, vnà cum suis monachis vsi sunt, vt habet Ricordatus *in histor. monastic. diar.* 1. Cistercienses album, retento nigro scapulari assumpserunt. Quinimò vt ex ipsorum historiis refert Benedictus Gononus *in chronicon SS. Deiparæ, ad ann.* 1109. cùm illi nigris cucullis vterentur, ob quandam visionem eiusdem Dei Genetricis *cucullæ colorem mutarunt, & quæ antea nigri erant coloris, repentè candidissimo instar niuis colore sunt tinctæ.*

34 Oliuetani album dumtaxat, & Cœlestini nigrum in cuculla, in aliis vestibus candidum, vt constat, retinent. Quin Antonius de Yepes *in chronic. Benedictin. anno Christi* 553. *cap.* 5. testatur in pluribus Monasteriis Congregationis Vallisoletanæ Hispanicæ vsu receptas tunicas albas, quibus de nocte vterentur. Hinc video versificatorem quendam apud Vuionem *in ligno vitæ, lib.* 5. *c.* 11. sic dicentem: *Sacer Ordo Benedicti vtitur amictu miti pro suo velamine: albo, nigro, camelino, lana texta sine lino, prout est Religio.* Monachi præterea illi, & Martyres, quos S. Eulogius *in Memoriali Sanctorum, lib.* 3. *c.* 10. in vita S. Columbæ commemorat, qui esto antiquissimo Monachismo Elianorum ascribi possunt, vt *in* 3. *tom. nostrorum Annal. ad ann.* 847. annotamus, opinione tamen vulgari Benedictini creduntur, albicantis coloris vestibus indui videbantur, vt de S. Columba eo loco notatur.

35 Nonne etiam idem Pater Benedictus, ne forsan album colorem auersari videretur, cucullâ candidissimâ indutus quondam apparuit Elisabeth Schocunagiensi, celebris sanctitatis fœminæ, ipsa *lib.* 1. *vision. suar. c.* 5. referente? Æmulatus est porrò in hoc, sicut & aliis S. Benedictus antiquorum Monachorum vsum, qui pro nihilo fermè habentes habitus colorem præfixum, de ipso omninò tacent, prout D. Basilius in Regulis fusiùs disputatis, *q.* 22. Clariùs Nazianzenus *epist.* 1. inquiens, *colorum amœnitates ne exquirantur*: & non subobscurè Cassianus *lib.* 1. *c.* 3. ibi, *Nulla coloris vel habitus nouitate, &c.*

36 Igitur Monialium istarum vsus, nec à Regula D. Patris sui Benedicti, nec ab aliorum priscorum Patrum praxi discordat. Eo præsertim, quòd primi instituti cultores, qui primitiæ fuerunt monachismi post Apostolos in primæua Ecclesia, vestibus quoque albis vtebantur, prout *tom.* 1. *nostrorum Annalium, circa annum mundi* 3545. *n.* 29. ex Iosepho, Porphyrio, & *tom.* 2. *in Apparat. c.* 3. *n.* 17. ex aliis ostendimus.

37 Suadetur etiam huius consuetudinis Monialium honestas neruosè, & efficaciter ex eo, quod cùm Clemens V. in Concilio Viennensi modum vestium Monachalium statuere voluisset, eo qui honestati minùs congruebat relato, *Clement. ne in Agro, de stat. monach. cap.* 1. sic habet: *Statuimus vt superior vestis ipsorum habitui proxima, nigri, aut albi coloris existat, iuxta morem apud eos seruari solitum in regione in quâ degunt.* Circa quæ maximè expendendum quod Pontifex hoc loco non de omnibus monachis genericè loquitur, sed specialiter de monachis nigris, quales sunt Benedictini Cassinenses, quibus adhærent Sanctimoniales istæ, de quibus in casu. Id enim constat ex eodem Pontifice in prooemio huius Clementinæ, ibi: *Ne in agro Dominico, sacra videlicet Monachorum nigrorum Religione, indecorum aliquid obrepat, &c.* Et ex summario præfixo ipsi Clementinæ, Glossa, & aliis. Ex hoc enim satis elicitur, Monialibus istis sub hac lege contentis licitum esse vti veste *nigri, aut albi coloris*.

38 Quod notat Glossa ibi *verb. Coloris*, dicens: *Isti colores sine tinctura ex lana possunt haberi, & ideo potiùs approbati.* Vrgeamus & nos verba Pontificis, *superioris vestis ipsorum habitui proxima*; si enim vestis superior, quæ præcipuè inter alias professionem monasticam, veluti magis conspicua demonstrat, indifferenter *nigri, aut albi coloris* præscribitur, multò ergo magis id accipiendum de aliis interioribus indumentis: ac proinde harum Monialium vsus vt legitimus habendus. De intelligentia tamen huius Clementinæ, & diuersitate habitus monachorum, de qua ibi loquitur Pontifex, videndus inter alios Arnoldus Vuion eiusdem instituti in vita S. Gerardi *in annotationib. ad c.* 21.

39 Præterea, quia si quis color in vniuerso mundo est, qui magis deceat virgines sacras Deo, is est albus. Etenim in S. Scriptura *Matth.* 17. *Marc.* 9. & 16. ac *Apocal.* 7. maximè commendatur, & expressè *Apocal.* 7. dum illi qui dicuntur *stantes ante thronum, & in conspectu agni*, dicuntur quoque *amicti stolis albis*.

40 Quia candida vestis symbolum est victoriæ, & triumphi, vt patet ex eo Apocal. 3. *Qui vicerit, vestietur vestimentis albis.* Virgines autem triumphatrices voluptatum esse, pro comperto est.

41 Color insuper albus ex Aristotele *de sensu, & sensat.* primus est, & aliis nobilior. Decet ergo Virgines sacras, quæ nobilior Ecclesiæ sanctæ pars sunt sub Pastorum statu.

42 Interdum etiam albus pro bono, aut felici, sicut è contrario niger pro malo, aut infelici accipitur. Sic Persius: *Per me equidem sint omnia protinus alba.* Et Horatius:

Hic niger est, hunc tu Romane caueto.

Felicitas ergo Sanctimonialium Deo soli vacantium per album colorem, quem gestant, rectè indigitatur. Denotat præterea mentis, & corporis puritatem, quæ paucis etiam maculis defœdatur, sicut ipse candidus color. Hinc Cæsarius Arelatensis

Monia

Monialium indumenta *in Regula, numero 42.* describens, nullâ tincturâ nisi *layâ, & lactinâ* infecta denunciat. Aurelianus etiam Cæsarij successor *in Regul. Monach. cap. 26.* Cæsarium sequens: *Vestimenta*, inquit, *alio colore non induatis, nisi layâ, lactinâ*, &c. Ex his autem, & aliis, de quibus Chassaneus *in Catal. part. 12. consil. 93.* Mendoza *in Viridar. lib. 4. problem. 30. num. 156.* & Peyrinis *comment. in Regul. Minim. c. 3. §. 4. q. 6.* satis superque firmatur honestas consuetudinis harum sanctimonialium.

43 Sed rem concludit Petrus Blesensis *epist. 97.* ad quendam Benedictinum Abbatem, sic piè doctéque, nostroque intento valdè congruè hæc scribens, vt propter ipsa eius verba meritò querulis Monialibus dicere possemus, quod *de colore* non causeritur, albo scilicet aliarum sororum. *Christus diuisus non est, siue in alba, siue in pulla veste, in omni professione, & ordine, in omni gente: quicunque operatur voluntatem Domini, acceptus est illi. Inter album, & nigrum habitum non distinguit ille, apud quem non est distinctio Iudæi, & Græci. Attendit Dominus mentem, non cutem; merita, non colorem. In monte Cassino schema monasticum quo B. Benedictus est vsus, vsque hodie, sicut dicitur, perseuerat. Quis audeat tanti Patris habitum blasphemare in filiis? Nam si delibatio sancta, & massa; si radix sancta, & rami; siue cum Nazaræis candidior niue sit aliquis, siue cum B. Iob super carbonem denigrata sit cutis eius, vterque salutem in domo Domini operatur. Sanè in ouili Iacob sunt agni albi, & nigri. In vinea Sorec sunt vuæ albæ, & nigræ, sed & sponsa quæ liliis conuallium prædlbescit, ipsa eadem dicit: Nigra sum, sed formosa. Apud sponsam Christi non est absurda varietas, cùm ipsa circumamicta varietatibus describatur. Ipsa varietas vniformitatis causa est; nam in Cythara ex diuersitate chordarum fit vniformis modulatio ad concentum.* Cesset ergo lis, & controuersia inter sacras Virgines istas, ea quæ Blesensis dixit, animo ruminantes.

Cessare insuper ab ea deberent, vel propter authoritatem Illustrissimi, & Reuerendissimi D.N. earum Antistitis, & Superioris legitimi, qui ita obseruandum præcipit, suffragiis visis maioris partis Monialium. Certi enim iuris est, quod Prælatis

44 subditi debitam præstare teneantur obedientiam in rebus dubiis, & controuersis. Sic enim dicitur Deuteronom. 17. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c. venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, &c. & facies quodcunque dixerint, qui præsunt.* Et colligitur ex *can. Quid ergo, 11. q. 3. & can. Quid culpatur, 23. quæst. 1.* & ex PP. plures docent, & specialiter D. Bernardus *in opusc. de præcept. & dispensat. c. 12.* dum dixit: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus accipiendum est, quam si præcipit Deus.* Et infrà: *Ipsum proinde, quem pro Deo habemus, tanquam Deum audire debemus.* Et apud Ethnicos pro comperto veluti habebatur, Sacerdotum suorum iudicio gubernari, prout de Archiepiscopis testatur Strabo *lib. 17.* de Ægyptiis Ælianus *lib. 14. variar. histor.* de Persis, eorumque Magis Eusebius *in Chronic.* Agathias *lib. 2.* & alij; de Atheniensibus, & Areopagitis, Ioseph. *lib. 14. antiquit. c. 19.* de Gallis, & Druidis Cæsar *lib. 6. de bello Gallic.* & de Romanis & eorum Auguribus Cicero *lib. 2. de legibus.* Si igitur (quod Socrates apud Xenophontem *lib. 4. de dictis Socratis*, dicit) *quod omnibus gentibus obseruatum est, id non nisi à Deo sancitum esse credi debet*; sanè prudenti iudicio eiusdem Illustrissimi standum fore, prudentes Virgines existimare possunt, nec causari de habitus colore.

45 Eo quoque præcipuè, quod Illustrissimus hic Dominus matura discussione, & sententiâ maioris partis Capituli ipsarum Monialium, videlicet 46. suffragiis (cùm pro contraria non nisi 14. fuissent recepta) visis, suum decretum interposuerit. Quod etenim à maiori parte Capituli legitimè congregati (prout in præsenti contigit) deciditur, præualere debet, appellatione remotâ, *cap. cum in cunctis, de his quæ fiunt à maior. part. Capit.* ex Concilio Lateranensi sub Alex. III. *& capite ex parte, eod. tit.* Et quod maior pars facit, ab omnibus fieri censetur, *l. quod maior, ad municip.* & de maiori parte ad totum validum est argumentum, vt per Cuiac. *in Tipicis legalib. loco 6.* Andream Gambar. *in dialect. legal. lib. 1. loco 5.* Menoch. *cap. 855. num. 10.* & plures alios.

46 Est autem eadem, vel similis ratio de qualitate, & de materia vestium, seu indumentorum dictarum sanctimonialium. Cùm enim earum legislator in verbis relatis non videatur rationem habuisse de tali qualitate, & materia, sed solùm de qualitate locorum, consideratione Abbatis, & quod non sint pretiosa, sed qualia in Prouincia, in qua habitant, inueniri possunt, aut viliùs comparari; cùm hæc omnia aptari queant dictis indumentis, non videntur contraria Regulæ. Deinde cùm Clemens V. in in dicta Clementina *Ne in Agro*, solùm Benedictinis præscripserit colorem superioris vestis, scilicet quod *nigri, aut albi coloris existat*, & de aliis vestimentis dumtaxat adiunxerit, *ne in qualitate panni Regularis excedatur modestia, nec quæratur quod pretiosius, & subtilius, sed quod vilius valet inueniri*; cùm hæc etiam omnia quadantenus applicari queant dictis indumentis; nec etiam videbuntur contraria Clementinæ. Esto autem aliquo modo contraria viderentur, cùm consuetudo legitima talis naturæ sit, vt visum est, quod æquiualeat veritati, legi, & priuilegio; imò quod contra quamcunque humanam legem præualere possit, eam abrogando, explicando, moderando, prout communi-

47 ter S. Theologiæ, & vtriusque Iuris Doctores tenent, quorum aliqui adeo extollunt vim, & naturam consuetudinis, vt ab eis appelletur forma, & quasi alterum ius naturale, & quod omnia possit, Baldus *cons. 433. lib. 5.* Surdus *de aliment. titul. 1. num. 7.* Cardinal. Tuschus *pract. conclus. tom. 2. lit. C, conclus. 806. n. 16.* profectò videtur stare posse consuetudini, quæ est in contrarium plusquam immemorialis; siquidem supponitur esse supra ducentos annos confirmata authoritate legitimi Superioris, & consensu maioris partis Capituli.

48 Nec dictis obuiat, quod monastica Regula velutì in indiuisibili consistere debet, ita vt ipsi nihil addere, aut ab ipsa aliquid demere liceat. Hoc enim in omni Regula D. Chrysost. *Homil. 12. in Epist. ad Ephes.* requirit, dicens: *Regula nec addi sibi quicquam, nec demi sustinet; alioqnin hoc ipsum quod Regula est, amittit, ac perdit.* Antiquissimus etiam Author *libri de conflict. virtut. & vit.* quem alij immeritò S. Leoni Papæ, alij S. Ambrosio, alij S. Augustino tribuunt, alij verò prudentiùs Sigebertum sequuti S. Isidoro Hispalensi, vel forsan S. Gregorio, sic inquit: *Tu igitur iuxta Regulas Patrum viuere semper stude, maximè autem S. Confessoris Benedicti: non declines ab ea quoquam, nec illi addas quippiam, nec minuas: totum enim quod sufficit, habet, & nusquam minus habet. Cuius verba, atque imperia sectatores suos perducunt ad Cœli palatia.* Quibus fauet S. Virgo Hildegardis, quæ *in exposit. Benedictina Regula*, sic habet: *Quoniam ipse,* Sanctus Benedictus, *in timore, & pietate, in charitate, & castitate doctrinam suam scripsit; ideo nihil eidem doctrinæ addendum, vel*

inferendum est, *quia nihil ei deest*, *quoniam in spiritu sancto facta*, *& completa est.* Ac maximè illud Prouerb. 2 2. *Ne transgrediaris terminos*, *quos posuerunt Patres tui.* Quibus accinunt multa, quæ in tractatu *de reformat. Regularium, c. 5. & 6.* ad intentum congessi. Hæc, inquam, non obuiant dictis. Primò quidem, quia ipse Aristoteles, qui *lib. 1. Rhetor. c. 3.* dixit, *Maximè expedit benè institutas leges omnia quacunque possunt complecti, ac definire*, subiungit, *minimamque partem Iudicum arbitrio relinquere*; quasi denotans pro intento nostro, Regulæ complemento, aut perfectioni nihil prorsus derogari, eo quòd minimum aliquid ipsius *Iudicum arbitrio relinquatur.* Nil ergo mirum, quod minima ista, in quibus Moniales istæ à Regula deflectere videntur, sui Illustrissimi Prælati iudicio, circumstantiis ponderatis, & ad maiora incommoda euitanda, relicta sint. Deinde quia præcipua dissonantia à Benedictina Regula, quæ in huiusmodi Monialium vestimentis notatur, sumitur ex delatione vestis lineæ albæ: contra quod (præter dicta in superioribus, vbi etiam quod color albus maximè deceat Virgines Deo sacras) audiatur à simili Paulus Diaconus egregius huius Regulæ commentator, qui *super c. 55.* sic inquit: *Non debent Monachi causare si pedules albi fuerint, & tunica fusca, id est si pedules alterius coloris fuerint, & alterius tunicæ, atque alterius cucullæ.* Audiantur etiam Constitutiones, quibus dictæ Moniales adhærent, statuentes de indumentis interioribus, quod *sint alba, vel nigra, aut bertina.* Item Bursfeldenses in Germania huius Ordinis reformati, *in 1. dist. 3. c. 14.* vbi duas tunicas cuilibet assignantes, alteram volunt esse *albam.* Ac etiam Yepes superiùs relatus, qui de Benedictinis Hispanis loquens dicit, vsu apud illos receptas esse tunicas albas pro noctibus. Si igitur hæc alba indumenta in Monachis sine Regulæ dispendio permittuntur, cur non in Monialibus, quæ delicatioris sexus sunt, albæ tunicæ sustineri possunt. Causam verò, cur in interioribus vestibus hic albus color permissus sit, sic tradit Haeftenus relatus *disquisit. 1.* quod maximè procedit in casu nostro. *Assumptum autem hunc album colorem in interioribus vestibus idcircò existimo, vt faciliùs lauari queant. Niger enim, vel alius quicumque tinctus color abluendo dilutior fit, & in alium sensim facessit.* Sed quidquid de iis omnibus sit, consuetudine abrogari potuisse Regulam, dato etiam quod expresè dictas albas tunicas prohiberet, liquidò constat ex communi DD. quod etiam quoad regulæ præcepta ad mortale obligantia, tenent Nauarrus *in Man. cap. 12. n. 50.* Rodriguez *tom. 1. q. 69. art. 2.* Peirinis *tom. 1. priuil. Minim. in const. 4. Iulij II. n. 21.* Bordonus *tom. 2. resolut. 85. num. 36.* & alij. Quantò magis præcepta Regulæ non obligantis ad mortale, nisi solùm in iis quæ spectant ad tria vota Religionis, sed ad veniale dumtaxat, imò etiam secundùm aliquos, nec ad veniale, sed solùm ad pœnam, qualis est Benedictina, vt latè Haeftenus suprà *lib. 2. tr. 8. disquisit. 1.* post alios, potuerunt consuetudine ducentenariâ abrogari?

Et sanè (vt mysticam talis tunicæ significationem afferamus, & eo magis eam deferentes ad spiritualia exercitia excitentur) si ea à *Domini inconsutilis tunica est mutuata*, prout notat Honorius Augustodunensis *lib. 1. Gem. animæ*, siquidem inconsutilis tunica Christi alba fuit, vtpote interior, & camisiæ, seu indusiæ loco; decuit etiam tunicam monialium albam esse, vt vel sic Christi sponsi earum crebriùs recordentur, & quod ad talos vsque descendat, quia vt D. Gregor. *lib. 1. Moral. cap. 20.* ait: *Quid est talaris tunica, nisi iustitia consummata?* Quo de perseuerantia in ipsius amore vsque ad finem vitæ monentur.

Quamvis autem in superioribus dixerim, sanctimoniales istas, de quibus in præsenti, pro legitimi sui habitus materia, & colore iure, meritoque discutere potuisse, absque vlla reprehensione, hoc tamen intelligendum est, vt ibi dictum, *saluâ Religionis disciplinâ*, idest, quando res erat sub lite, & controuersia à legitimo Superiori non erat prudenti, & maturâ discussione præmissâ decisa aut declarata. Quando etenim hoc modo res decisa fuerit, proculdubio grauiter peccabunt Moniales non obedientes; tunc enim agent contra *Religionis disciplinam*, quæ præcipit, vt subditi obediant suis superioribus in rebus dubiis concernentibus obseruantiam suæ Regulæ. Ita enim est communis fermè sententia DD. quorum plurimos, cum Theologos, tum Iuristas refert, & sequitur Sanchez *lib. 6. in præcept. Decalog. c. 3. num. 3.* Colligitur id primò ex adductis superiùs. Secundò, quia tunc maximè procedit Regula illa, scilicet quod Religiosus *non habeat velle, neque nolle*, quæ ex iure habetur, *cap. si Religiosus 27. de elect. in 6. cap. fin. de testam. & sepultur. ibid.* quia videlicet debet habere *velle, & nolle* sui Superioris, cuius dominio per professionem se subiecit, & cui vice Dei gubernandum se tradidit, *cap. quid culpatur, in fin. 23. q. 1.* Couarruuias *Regul. peccatum, 1. part. n. 5. ad fin.* Sanchez *suprà*, Bordonus *resolut. 9. num. 5.* Tertiò, quia tunc etiam intrat Regula illa vulgatissima, *Possidentis melior est conditio*, ex pluribus iuribus desumpta, & propter quam dicitur, *Beatus qui possidet.* Glossa *verbo Requirat, in cap. 1. de pace tenend. in vsibus feudor.* Cum enim Prælatus sit in possessione potestatis præcipiendi subdito, est melior ipsius conditio, ac proinde non potest spoliari dictâ possessione, aut perturbari in ipsa, quod fieret si Religiosus non teneretur stare eius iudicio. Quartò, quia quemadmodum licèt ante determinationem factam ab Ecclesia de aliqua veritate, possit inter Doctores esse circa illa varietas sententiarum, postquam tamen Ecclesia determinauit quid sentiendum, coguntur fideles stare tali determinationi, eo quòd Papa, seu Ecclesia est interpres voluntatis diuinæ: sic etiam ante decretum, seu præceptum Superioris (qui etiam, vt rectè Sotus *de secret. memb. 3. q. 2. concl. 1.* Sanchez *suprà*, est interpres voluntatis diuinæ) licet subdito resistere, cùm res est dubia, non tamen post illud. Quintò, quia in hoc fundati Summi Pontifices pacis Religiosorum amatores, sæpius non tam concesserunt, quàm declararunt, ipsos posse, & teneri stare declarationibus suorum Superiorum, in rebus dubiis, & scrupulosis, vt videre est in Leone X. apud Cassarubium *in compend. priuileg. Mendicant. verbo Declarare*, Portellum *in dub. Regular. verbo Scrupulus*, & Mirandam *tom. 2. manual. Prælat. q. 44. art. 2.* & aliis, qui ferè similia fecerunt circa priuilegia Benedictinorum apud Cornelium Margarinum *in Bullar. Cassinensi, tom. 1.*

Cùm ergo, vt apparet ex decreto Illustriss. & Reuerendiss. Dom. eiusdem Monasterij Monialium Superioris, & Prælati, *sub dat. 27. Ianuarij 1651.* ipse præceperit, & ordinauerit, acceptantibus etiam, & consentientibus eisdem Monialibus, vt post earum suffragiorum receptionem, nisi maior pars aliter iudicauerit, *non si facci nouità, & che tutti vniformi vestino l'habito nel modo sin'hora vsato, con le regole, &c. è moderationi contenute nell'ordini, & decreti di SS. Illustrissima, & de suoi predecessori; dechiarando, che cosi possano esser sicure in conscienza, &c.* iam est sublatum dubium, quod alias poterat esse, & scrupulis præclusa via; ac proinde moniales omnes sub mortalis etiam culpæ reatu (posito scandalo, & occasione seditionum, quæ in opposito cernuntur)

nuntur) tenentur acquiescere tali decreto, & vti vestibus, & habitu solicitis in eodem Monasterio, nisi velint vt inquietæ, inobedientes, & partiales æstimari. Audiant Origenem *homil.* 26. *in Numer. Discenda igitur nobis magnopere est consonantia disciplinæ, quia tanquam in musicis, si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit, si verò sit aliqua in fidibus dissonantia ingratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: ita & iis qui Deo militant, si dissensiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur.* Et D. Hieronymum in Reg. monach. *cap.* 1. *Charitas religiosos monachos facit, sine hac monasteria sunt Tartara, habitatores sunt dæmones: cum hac verò sunt paradisus in terris, & in eis degentes sunt Angeli. Ideoque licet longa macerent ieiunia, abiecta, & nigra vestis deformet, longa officiorum, & operum texatur series, si intus desit charitas, ad infimum nondum religionis gradum peruentum est.* Et Antiochum *in Pandect. S. Script. homil.* 80. *Eadem sit & sententia, & par voluntas, cum vnum, idemque simus corpus. Quemadmodum enim examen apum fauum sibi conficit mellis, ita fratrum congregatio Regnum repræsentat Dei. Sicut tubarum clangor bellantium promouet, & excitat alacritatem, ita & practica virtutis doctrina studia discipulorum mirè exacuit. Nam quisquis se à cæteris segregat, & in totum auellit, nihil differre videtur ab aue, quæ è nido proprio euolauit, eoque cogitur è loco permeare. Auicula quæ talis est, nihil difficilè capitur per aucupis, aut venatoris insidias*

CONSVLTVM LII.

De Cadauere cuiusdam malefactoris ad Ecclesiam delato.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus.

CONTIGIT in quadam Hispaniarum nobilissima Ciuitate, quod cùm malefactor quidam à Magistratu suspendij in furca pœnâ punitus fuisset, & ipsius cadauer quidam surripientes ad cuiusdam Ecclesiæ ianuam detulissent, ministri Iustitiæ illud auferentes iterum ad furcam portauerunt, quos tamen Iudex Ecclesiasticus in excommunicationem incidisse declarauit. In varias ergo sententias circa ius & factum distractis Doctoribus, mihi propositum est, vt meam quoque sententiam proferrem. 1

Responsio.

PRimò mihi valde arridet sententia eorum, qui dixerunt hominem istum mortuum, seu cadauer ipsius gaudere potuisse immunitate Ecclesiæ, quâ reorum plures iuxta sacros Canones & Pontificia diplomata gaudere solent & debent, & quâ iste gauderet, si homo viuus esset. Quam vltimam limitationem ex eo statuo, quia cum homo mortuus non sit verè homo, sed potiùs non homo, aut æquiuocè homo, prout Logici inquiunt, ita vt iuxta Baldum *in l.* 1. *C. de Confess.* Titius mortuus non est Titius, sicut nec bestia mortua est bestia. Bartol. *in l.* 1. *C. de Lanion. in princ. ff. de fid. instrum.* priuilegium immunitatis pro hominibus concessum, non debet magis extendi ad mortuos, quàm viuentes, cùm potiùs pro viuentibus primariò sit concessum, pro non 2 3

vinentibus autem non nisi secundariò, præsertim cùm verum sit illud Iuris axioma: *Verba debent intelligi per prius, non per posterius, l. hoc legatum, ff. de legat. 3.* Tuschus *tom. 8. lit. V, concl. 72. n. 15.* Barbos. *de axiom. Iur. axiom. 222. num. 31.* Quod etiam colligitur à simili de reo capto, & à carcere, vel exilio confugiente ad Ecclesiam, non gaudet immunitate quâ antea gaudebat, eo quod manet in ipso eadem causa, & quousque pœnâ purgatus non sit, idem quoad omnes effectus reputatur. Vt enim rectè Vlpianus *l. 1. ff. si is qui testamento,* inquit, *Naturâ aquum est non esse impunitum, eum qui hac spe audacior factus est.* Farinac. *de carcer. cap. 28. num. 46.* Peregrinus *de immun. cap. 5. num. 10.* Thomas Delbene *de immun. p. 2. cap. 16. dubit. 10. sect. 6. num. 6.*

5 Principalis porrò restitutio, nempe quod istius hominis cadauer gaudere deberet Ecclesiæ immunitate, ex eo mihi probabilior apparet, quia iura, tam Ciuilia, quàm Canonica; tam particularia, quàm generalia summorum Pontificum, Conciliorum & Decretorum quæ hanc immunitatem Ecclesiis aut locis sacris concedunt, vel concessam esse supponunt, indistinctè & indiscriminatim loquuntur de fidelibus, siue viuis, siue mortuis, siue qui superstites sint, siue defuncti: cum ergo illa sint fauorabilia toti Ecclesiæ, statui Ecclesiastico, locis sacris, imò pietati & charitati Christianæ, proculdubio amplè sunt intelligenda: siquidem in illis maximè procedit vulgare illud & tritissimum, *fauores sunt ampliandi, l. Cum quidam, ff. de liber. & posthum. cap. Odia, de regul. iur. in 6.* & tota DD. vtriusque iuris cohors.

6 Accedunt & alia, quæ in ore omnium versantur iuris axiomata, videlicet: *Lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. in fraudem, §. vlt. ff. de testam. mil. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præst. l. 1. §. Quod autem, ff. de aleat. l. fin. in fin.* vbi DD. quorum aliqui cum Fusari *de subst. quæst. 394. num. 56. & 57.* ampliant etiamsi sit maior ratio in vno, quàm in alio. Et illud, *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, l. non distinguemus, ff. de recept. arbitr. l. Præses, ff. de offic. Præsid. l. 2. §. Conuenire, ff. de iudic. l. quos prohibet, ff. de postulando, l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præst.* & alia iura & DD. Ac illud, *Lex si voluisset, expressisset, l. vnica, §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollenda, l. si seruus, §. Prætor ait, vers. non dixit, ff. de acquir. hered. c. Ad audientiam 2. de decim. c. 2. de translat. Præl.*

7 Sanctæ ergo istæ leges immunitatem Ecclesiarum roborantes, cùm generaliter loquantur, nec distinguant inter viuos & mortuos homines, cùm si voluissent id expressissent, generaliter intelligendæ erunt.

8 Hanc porrò extensionem iure admitti debere in huiusmodi iuribus exponendis, sumitur etiam ex alio iuris principio apud omnes recepto, quod videlicet *in statutis ratio potiùs quàm verba, est spectanda, l. scire, §. Aliud, ff. de excusat. tut.* Menoch. *consil. 998. num. 13.* Est enim anima legis, *l. Cùm oratio, ff. de bon. damn.*

9 Et ita ampliat illam tanquam ipsius anima, Surd. *de aliment. tit. 15. q. 44. num. 15.* Adeo quod vbi est eadem ratio, dicitur esse eadem lex, non extensiuè, sed comprehensiuè, *l. His solis, vers. satis etiam, C. de reuoc. donat. l. illud, C. de sacros. Eccles.*

10 & aliis iuribus à Doctoribus exornatis, præsertim Gonzal. *super 8. reg. Cancel. §. 7. proœm. n. 105.* Etenim si diligenter Ecclesiæ, imò & Imperatorum intentio immunitatem ab extractione reorum locis sacris concedentium expendatur, ea non fuit alia, nisi reuerentia talibus locis à Christiano populo exhibenda: quæ ratio pari passu, & forsan potiori iure procedit in mortuis, quàm in viuis hominibus. Quod latiùs in sequentibus expendam.

11 Roborantur hæc pariter ex eo, quod plura alia statuta de hominibus in genere loquentia, tam ad viros, quàm ad mortuos extenduntur, propter æquam rationem in vtrisque repertam. Sic enim excommunicatio Canonis *Si si quis suadente*, extenditur etiam ad defunctos, itavt percutiens cadauer Clerici mortui incidat in illam, provt tenent Felynus *in cap. A nobis 2. num. 4. de sentent. excomm.* Boërius *decis. 316. num. 12.* Dueñas *regul. 99. ampliat. 6.* Hippolytus *in l. vnic. num. 53. C. de rapt. virg. & in l. fin. num. 56. ff. de quæst.* Toletus *lib. 1. cap. 32. numero 1.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 6. numero 36.* Villalob. *in sum. p. 1. tract. 17. diff. 22. num. 16.* Naldus *verb. sepultura, numero 5.* & alij.

12 Sic & prohibitio Ecclesiastica de non communicando cum excommunicatis, limitata per Extrauagantem *Ad euitanda*, extenditur non solùm ad communicationem cum viuis, sed & cum mortuis. Ita vt sepulturæ tradens, atque etiam cooperans, vt-puta vestiens, lauans, aut associans cadauer excommunicati vitandi, in excommunicationem incurrat, vt notant communiter DD. id desumentes *ex cap. Sacris, de sepultur.* vbi Innocent. III. satis ad intentum nostrum dixit, *quibus non communicauimus viuis, nec communicemus defunctis:* & *cap. Ad hæc, de priuileg.* vbi etiam Alexand. III. in

13 integra littera optimè: *Quoniam graue sit eis in morte communicare, quos dum viuerent, Ecclesia à suo sinu pro suis excessibus segregauit.* Sic pariter Decius *in d. cap. ad hæc, numero 20.* notat, quod qui non potest morari in monasterio, nec potest ibi sepeliri, *cap. Is cui, de sentent. excommun. in 6.*

14 Sic quoque in Iure Ciuili, *l. 2. ff. de cadauer. punitor.* pœna imposita deportatis, seu relegatis, quod non possint transferri ad ciuitatem, comprehendit etiam illos post mortem: vnde Martianus in ea lege inquit: *Si quis in insulam deportatus, vel relegatus fuerit, pœna etiam post mortem manet; nec licet eum inde transferre alicubi, & sepelire inconsulto Principe, vt sæpissimè Seuerus & Antoninus rescripserunt.* Couarru. *lib. 2. variar. cap. 1. num. 11.* Decius suprà relatus, notans ex Bartolo, quod qui in vita non potest morari in ciuitate, nec potest post mortem.

15 Robur etiam dicta maximè accipiunt ex vsu, & praxi Christianitatis, in partibus præsertim Italiæ, de quibus audio non solùm homines viuos, sed & mortuos etiam hoc priuilegio immunitatis Ecclesiarum gaudere, pro aliquibus delictis, præsertim de non exceptis in Bulla Gregorij XIV. de qua postea.

16 Potest id quoque piè roborari exemplo à nonnullis ad hoc intentum relato, quod contigit tempore Sancij Regis Nauarræ & Castellæ. Cùm enim aper, quem venationis causâ insectabatur, ad obuios quosdam parietes, qui supererant memoriæ cuiusdam Templi S. Antonini Martyris, confugisset, ipsumque venabulo appetere contenderet, diuinâ prouidentiâ actum est, vt brachium eleuatum ad aprum feriendum, mox torpedine redditum senserit inutile: sed reatum agnoscens, Martyrem deprecatus, pristinum eiusdem vsum diuinitus receperit, & suo damno didicerit quanta deberetur locis sacris immunitas, etiamsi corruisse visa fuissent, vt nec bestiam illuc confugientem lædere liceret. Tradunt hæc Hispanicarum rerum Scriptores, & ex ipsis Baronius *ad annum 1032.*

17 Ex his autem inferri potest etiam hominum cadaueribus huiusmodi immunitatem prodesse, siquidem bestiis

bestiis quoque profuisse historiâ istâ comprobatur.

18 Veluti à priori etiam resolutio tradita fulcitur, eo quòd iuribus, quæ de hac Ecclesiarum immunitate loquuntur, diligenter inspectis, pro comperto videtur, eam potiùs respicere ipsarum Ecclesiarum reuerentiam, seu venerationem, quàm personas ad eas confugientes, ac per consequens esse potiùs reale, quàm personale hoc priuilegium: ex quo proinde sequitur, veluti per accidens esse, quod tales personæ sint viuæ, vel mortuæ, sed omnibus prodesse posse. Id autem inspicitur *in cap. miror, 17. quæst. 4.* vbi Ecclesia, seu Templum vocatur *fidei murus*, & proinde damnatur extractio alicuius ex tali loco. Et *cap. reum, ead. cauf. & quæst.*

19 idem deciditur, *Vt honor Dei, & Sanctorum eius conseruetur*, quod etiam denotat loci reuerentiam. Et *cap. Pater, ibid.* illis verbis, *vt hominem in sanctuariis constitutum, &c. violenter abstraherent.* Et infrà: *Nullus enim intra limina tantæ venerationi deputata, &c.* Inferiùs: *Qui iniuriam sanctorum locorum protulisse probantur.* Propterea etiam similia perpetrantes *in cap. Ad Episcopos, ibid.* dicuntur *Ecclesias violasse.* Et *can. Nullus*, etiam *ibid.* illis verbis: *A loco, cui honorem non dedit, segregetur.* Maximè *cap. Si quis contumax*, etiam *ibid.* vbi sic: *Si quis contumax, vel superbus, timorem Dei, vel reuerentiam sanctarum Ecclesiarum non habuerit, & fugientem seruum suum, vel quem ipse persequutus fuerit, de atrio Ecclesiæ, vel de porticibus quolibet modo Ecclesiæ adhærentibus, per vim abstraxerit, &c.* Et *can. Diffiniuit*, etiam *ibid.* eis verbis: *In quibus triginta passibus vniuscuiusque Ecclesia in toto circuitu*

20 *reuerentia defendatur.* In quo Canone notandum propter dicenda inferiùs, quod Concilium illud Toletanum XII. cuius est, non solùm vult hoc priuilegio vti *confugientes ad Ecclesiam*, sed etiam in ea *residentes*, quod deseruit intento nostro: siquidem etiamsi homo iste mortuus non possit dici confugisse ad Ecclesiam, quia tamen ad eam delatus est, dici potest in ea *residens*.

21 Ius etiam Ciuile suffragatur, præsertim lex *Præsenti, Cod. de his qui ad Eccles. confug.* vbi Leo Imperator hæc protulit verba: *Præsenti lege decernimus per omnia loca valitura, &c. nullos penitus, cuiuscunque conditionis sint, de sacrosanctis Ecclesiis orthodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel protrahi confugas.* Et infrà: *His qui hoc moliri, aut facere, aut nuda saltem cogitatione atque tractatu ausi fuerint tentare, capitali, & vltimi supplicij animaduersione plectendis. Ex his ergo locis, eorumque finibus, quos anteriorum legum præscripta sanxerunt, nullum expelli, aut eiici aliquando patiemur.* Et infrà: *Sed si quidem ipsi refugæ appareant in Ecclesia publicè, etsi in sacris locis offerant quærentibus conueniendos, ipsi seruatâ locis reuerentiâ, Iudicum quibus subiacent, sententiis moneantur, responsum daturi qualem sibi quisquam*

22 *prospexerit conuenire.* Expendat hîc lector, qualiter in huiusmodi immunitate Ecclesiarum recensenda Imperator non tam ad personas ad ipsas confugientes, quàm ad loca ipsa respexit. Et ex eo colliget priuilegium hoc, vt dixi, non tam personale, quàm reale esse, seu locale; hoc est, non tam personis ad sacra loca confugientibus, quàm locis ipsis, & ratione illorum personis concessum fuisse: ac perinde extendi ad omnes ibi existentes, iuxta communem Doctorum intelligentiam, qui id accipiunt ex duobus illis Iurisprudentiæ Principibus, Bartolo *in l. Cunctos populos, C. de sum. Trinit. & fid. Cathol. & in l. fin. C. de testam.* & Baldo *in l. si non speciali, C. eod.*

23 Huius porrò signum est, quod nedum Christiani, Catholicæ Ecclesiæ filij, sed & ab ipsa perduelles, & qui ex ipsius gremio abscesserunt, hæretici nempe (in aliis tamen criminibus præter hæresim) hoc immunitatis priuilegio fruuntur, prout contra Gundisaluum, Oldradum, Boerium, Couarruuiam, Nauarrum, Clarum, Peregrinum, Gambacurtam, & alios ex probabiliori tenent Siluester, Suarez, Palaus, Farinacius, Trullench, Bonacina & alij, quos sequor *tom. 3. Summæ, verbo Immunitas Ecclesiarum, num. 3.* quibus etiam citatis nouissimè adhæret Thomas Delbene *de immun. p. 2. c. 16. dub. 10. sect. 4.*

24 Imò etiam Iudæi, Saraceni, & Gentiles, saltem si conuerti velint, prout eo loco dixi, & tenent quamplures apud eundem Thomam Delbene *suprà*, fauente declaratione S. Congregationis, quæ vt ait Barbosa *de iure Eccles. lib. 2. c. 3. n. 44.* cùm semel, & iterum fuisset hæc controuersia ipsi proposita, ità declarauit de anno 1631. mense Februarij.

25 Maneat igitur ex dictis, Ecclesiarum immunitatem reale seu locale illarum priuilegium esse, vt propterea non tam ad personas, quæ ad illas veniunt, vel in illis sunt, quàm ad ipsas Ecclesias attendendum sit in ipsius explicatione. Diana *part. 1. tract. 1. resolut. 22.* Thomas Delbene *suprà*, fauet Couarruuias *lib. 1. variar. c. 20. n. 6.* & plures alij. Ac ex eo firmatur huius consulti intentum, quod nempe cadauer istius hominis, de quo in casu, potiri deberet Ecclesiæ immunitate.

26 Ex his porrò eneruata manent nonnulla, quæ pro parte aduersa à docto quodam proponi video, aliqua videlicet iuris axiomata, ex quibus hausit, nullatenus huiusmodi priuilegium cadaueri, vel mortuo homini fuisse concessum in dictis iuribus aut legibus. Primum quidem, quia *quòd disponens non loquitur, voluisse non præsumitur.* Secundùm,

27 quod *expressio vnius casus, alterius exclusionem inducit.* Tertium, quod *omissum à lege, pro omisso habendum est.* Quartum, quod *quando deficit prouidentia legis in casu de quo agitur, nec casus ipse cogitatus censetur.* Hæc enim etsi non sint *Centones*

28 aut *Brocardica*, prout nemo dicere voluit, cùm sint vera principia iuris, ex quibus plures veluti conclusiones in variis materiis eliciuntur; nihilo tamen seciùs infirma esse ad intentum ex dictis conuincitur. Talia namque iura, etsi de hoc casu expressè non loquantur, nec ipsum expressè contineant, virtute tamen & implicitè ipsum continent, & de ipso loquuntur, eo ipso quod priuilegium im-

29 munitatis non tam personis ad Ecclesiam confugientibus, vel in ea existentibus, siue viuis, siue mortuis concedunt, quàm ipsi Ecclesiæ, & locis sacris, & consequenter omnibus aliis personis in ipsis repertis. Vt proinde si vera illa Iuristarum re-

30 gula est, quod *expressi & taciti idem est iudicium, l. Cùm quid, ff. si certum pet. l. si filiusfamil. eod. l. vlt. ff. de legat. 2.* & aliis iuribus & DD. iste casus non censebitur omissus, aut exclusus, sed inclusus potiùs, cùm *taciti & coniecturati par sit virtus cum*

31 *expresso.* Alex. *cons. 109. n. 7. vers. Præterea in quæstione propè fin. lib. 7.* Tuschus *pract. concl. tom. 8. lit. T, concl. 7. num. 13.*

32 Eneruari etiam oportet fulcrum præcipuum, cui pars aduersa innititur, ex verbis Pontificij Diplomatis Gregorij XIV. in constitutione *Cùm alias*, de anno 1591. *in tom. 3. Bullar.* inter Bullas huius Pontificis *numero 7.* depromptum, vbi de immunitate Ecclesiarum, seu sacrorum locorum agens eam restringere videtur ad delinquentes *confugientes* ad talia loca; verbum enim *confugere*, sicut & similia, ex communi vsu etiam Grammaticorum, solas personas viuentes denotat, non mortuas, aut

33 cadauera, prout in præsenti casu contigit. Etenim

ipsum

respondeti potest, per *confugientes* Papam intelligere omnes illos qui quomodocunque in eis locis versantur aut existunt, qui *confugientes* eo dici possunt, quia vt in plurimum (quod lex semper respicit) ita contingit, vt illi *confugientes* sint. Cuius signum est, quod in eadem Bulla eos appellet *confugientes, & in eis se recipientes atque morantes.* Quo vltimo verbo non solùm eos, qui vitali, vt ita dicam, modo ad Ecclesias veniunt, sed omnes in eis quomodolibet existentes, quocunque modo ad illas ipsi venerint, vel adducti, vecti, seu tracti fuerint, comprehendit: ac consequenter etiam mortuos, qui isto modo possunt in eis

34 esse. Hanc porrò expositionem nedum genuinam & legitimam, sed necessariò etiam amplectendam esse, ex eo habetur, quod ex opposita intenta in argumen-

35 to, absurda plura sequerentur. Primò quidem, quod si aliquis vsu rationis priuatus, ebrius videlicet, vel phreneticus ad Ecclesiam ob timorem iustitiæ sæcularis, aut propter aliquod crimen perpetratum, à parentibus, vel amicis afferretur, non posset hac immunitate frui, eo quòd ipse humano modo ad

36 Ecclesiam non confugisset. Secundò, & magis, quod si aliquis intra Ecclesiam habitationem habens, posset ex ea extrahi propter delictum à se aliàs commissum, eo videlicet quod de ipso non verificaretur quod ad Ecclesiam *confugisset*. Tertiò, & amplius, quod si ægrotus ad Ecclesiam adductus à suis amicis esset, non posset hac immunitate frui, quia ipse non confugit, sed vectus est ad Ecclesiam.

37 Si autem dicatur, in hoc posteriori casu præsumi voluntatem ipsius infirmi fuisse, vt ad Ecclesiam veheretur, idem dicam de mortuo, seu defuncto, voluntatem ipsius viuentis fuisse, vt ad Ecclesiam post mortem efferretur, vt tali priuilegio frui posset.

38 Quilibet enim præsumitur velle ea quæ sibi commoda & vtilia sunt, prout vulgaria iura proclamant. Idem quoque generaliter dicendum pro quocunque casu, in quo reus casualiter, vel etiam omninò præter intentionem in loco sacro fuerit, etiamsi ad ipsum non confugerit; verè enim tunc gaudere poterit dicto priuilegio, ne dicatur, Ecclesiam esse minùs piam erga delinquentes, quàm olim cæca gen-

39 tilitas erat erga suos: siquidem prout ex Plutarcho *in Numa*, constat, *qui ad supplicium mortis ducebatur, huius pœnæ immunis erat, si eidem Vestalis virgo fortè nullâ datâ operâ obuiam iret.* Quod notat Couarruu. *suprà num. 6.*

40 Et quia de Gentilico vsu circa immunitatem reorum aliquid dixi, nonnulla etiam alia adiungenda, quibus Ethnici denotabant huiusmodi exemptionem delinquentibus tribui debere ob eorundem iuxta falsam ipsorum existimationem, sacrorum locorum reuerentiam. Etenim apud Plautum *in Mostellaria, act. 5. scen. 1.* Tranio seruus, ne à Teuropide & Lorariis puniretur, ad aram confugiens, inquit:

41 *Interim ego hanc aram occupabo.* Teurop. *Quid ita?* Tran. *Nullam rem sapis; ne enim illi huc confugere possint, quæstioni suos dabit.* Et rursus ipse Tranio: *Si tamen hinc consilium dedero, nimio plus sapio sedens, tum consilia firmiora sunt de diuinis locis.* Item apud eundem Plautum *in Rudente act. 3. sc. 3.* Trachalio admonet Palestram, & Ampelliscam, vt in ara assideant, ne per vim abducantur; sic enim inquit: *Ne inquam timete, assidite hîc in hac ara.* Ampel. *Quid, ista ara plus prodesse nobis potest quàm signum Veneris in phano? Hic intres, quòd amplexa modo, vnde abreptæ per vim miseræ?* Et *sc. 4.* Labrax inquit: *Mihi non liceat ancillas meas Veneris ad aras abducere?* Dæmones: *Est lex apud nos.* Hactenus apud Plautũ. Athe-

42 nis etiam erat ara Misericordiæ, quam Herculis nepotes postquam is è terris migrauit, collocarunt, vt esset eis asylum, à qua nemo abduci posset, timentes insidias eorum quos auus afflixerat, authore Statio *l. b. 12. Thebaid.*

Vrbe fuit mediâ nulli concessa potentum
Ara Deûm, mitis posuit Clementia sedem.

Eum legito, apud quem satis constat hanc aram Misericordiæ omnium confugium fuisse, nullique Deorum nominatim dicatam.

Huc victi bellis, patriaque è sede fugati,
Regnorumque inopes, scelerumque errore nocentes
Conueniunt, pacemque rogant.

43 Aræ item misericordiæ meminit & Pausanias *lib. 1. in Attic.* qui eam in foro fuisse tradit. Idem scribit, in Phalera Portu Acticorum aras constitutas & dicatas esse Heroibus & Diis, qui ignoti vocantur.

44 Templum quoque Dianæ Ephesiæ huiusmodi fuit, vt ex eo nemo quouis crimine damnatus educi posset, cuius Cicero *in Verrem* meminit. Scribit & ad hæc Iustinus *lib. 28.* in hunc modum: *Laodamia autem cùm in aram Dianæ confugisset, concursu populi interficitur. Quod facinus Dij immortales assiduis cladibus gentis, & prope interitu totius populi vindicauerunt; nam sterilitatem, famemque passi, & intestina discordia vexati, externis ad postremum bellis penè consumpti sunt. Miloque Laodamiæ percussor in furorem versus, nunc ferro, nunc saxo, in summo dentibus laceratis visceribus duodecimo die interiit.* Hactenus Iustinus mentionem faciens Aræ Dianæ non Ephe-

45 siæ, sed Epirotæ. Hinc & Pausanias *in Attic.* existimat non ob aliam causam Syllam in diram incidisse calamitatem, quàm quòd Aristonem, qui in Mineruæ Templum confugerat, vi extractum interfici iussisset. Hæc, & alia curiosi ingenij digna Couarruuias in superioribus citatus. Etsi ea, vt dixi, in falsa Ethnicorum existimatione fundata sint.

46 Dicta porrò in præcedentibus maius robur accipiunt in casu præsenti, in quo agitur de mortuo, seu defuncto ad Ecclesiam delato proculdubio, vt sepeliretur. Nam præterquam quod sepultura fidelium est maximè fauorabilis, interest enim Reipublicæ mortuos sepelire, Surd. *dec. 255. n. 9. & 26.* & priuatio sepulturæ fit magna pœna, Barbos. *in collect. DD. ad tit. de sepult.* mortuus, & cadauer, cùm careat sensu, puniri corporaliter, & affligi non valet, vt considerat Baldus *in l. vnic. C. ex delicto defuncti*, Doctores *in l. Defuncto, ff. de publ. iudic. & in l. fin. C. si reus, vel accusat.* Menoch. *cons. 99. num. 154. lib. 1.* Fernandez Vasquez *lib. 3. controu. illustr. cap. 96. num. 7. & seqq.* Bertazolus *cons. 33. num. 2. lib. 1.* Rectè enim dixit Stobæus *serm. 122. viuos castigare decet, & non mortuos.* Et Sophocles: *Quid iuuat mor-*

47 *tuos, qui amplius non sunt, affligere?* Item Fabius *declam. 12.* scribit, *mortem finem esse, nec sæuitiam vltra fata procedere, esseque eum valde crudelem, qui adeo hominem exuit, vt ibi pœnam quærat, vbi sensum doloris non inueniat.* Sebastianus Medices *in tract. Mors omnia soluit, p. 2. conclus. 2. in princ. & concl. 27. num. 76. & conclus. 32. num. 86.* Peregrinus *de iur. fisci, lib. 4. tit. 5. in princ.* Simanchas *de Cathol. Inst. tit. 18. num. 2.* Clarus *in fin. q. 51. num. 12.* Rojas *sing. 50. & sing. 134. in princ.* Gomez *de delict. cap. 1. num. 18.* Dueñas *regul. 173.* & Sanctarellus *in tract. de hæres. cap. 26. ferè ad fin.* Etiamsi talis defunctus

48 damnatus fuerit, quia per mortem delinquentis dicitur crimen quoque extinctum, & pœna, *l. defuncto*, relata, vbi dicitur: *Defuncto eo, qui reus criminis, & pœna extincta est, l. fin. ff. ad leg. Iul. maiest. l. Lucius, ff. de iure fisci, l. ex indic. ff. de accusat.* & est communis opinio, prout ex multis nouissimè habet Mutius Cartarius *in tract. de legit. soluend. per patrem, art. 3. num. 633. & seqq.* qui tractatus prælo traditus est ab Illustrissimo D. Carolo Cartario S. Consistorialis Aulæ Aduocato. Sanctarellus *suprà* ex aliis. Debuit ergo

ergo Ecclesia fauere huic defuncto, etsi delinquenti. 49 Eo præsertim, quod Iudex Ecclesiasticus debet fauere miserabilibus personis omni auxilio destitutis, *c. super quibusdam, de verb. & sign. &* 87. *dist. per tot.* qualis est defunctus, cum non habeat amplius velle, *l.* 1. *C. de sacros. Eccles.* Genuensis *in Prax. Archiep. Cur. Neap.* ex impressione Veneta 1645. *pag. mihi* 333.

50 Si tamen dicatur, quod damnati ad mortem sunt veluti serui Reipublicæ, seu Magistratus temporalis, *l. Imperatores, ff. de iur. fisci*, ibi: *Ipse te huic pœnæ subdidisti, l. vlt. C. ad leg. Iul.* Marius Cutellus *de immun. Eccles. lib.* 1. *q.* 40. Seruos autem, si se à seruitio subtraxerint, restitui debere, *l. præsenti* 6. *§. sanè, C. de his qui ad Ecclesiam confug.* Marius Cutellus 51 *suprà.* Deinde, quod damnati sunt serui pœnæ, ad quam damnati sunt, *l. rei Capitalis* 2. *l. aut damnum, ff. de pœn. §. serui, Instit. quibus modis ius patr. potest. soluat.* Iason *in l.* 2. *C. qui testam. facere possunt, n.* 2. Abbas *in cap. Ad hæc, de priuil.* quos affert & sequi- 52 tur Torreblanca *lib.* 13. *iur. spir. cap.* 16. Item quod secundùm iura cadauera punitorum non debeant sepeliri sine licentia Magistratuum, *l.* 1. *ff. de cadauer. punit. l.* 2. *eod. tit.* DD. speciatim Glossa *ad Clement.* 1. *de pœnit. & remis. verb. de sepult.* Glossa *in cap. Quæsitum,* 13. *quæst.* 2. *verb. in patibulis*, Syluest. *verb. sepultura, quæst.* 10. Panormit. *in cap. ex parte, il* 2. *de sepult.* Anania *in cap. fures, de furt. numero* 2. & post alios Couarru. *lib.* 2. *var. capit.* 11. *numero* 11. ac Barbosa *ad Clement.* 1. *de* 53 *pœnitent. & remiss. numero* 5. His omnibus vnico verbo satisfactum credo, multis prætermissis, quæ circa singula ipsorum dici possent, de quibus aliàs, solùm convincere, cadauer istius hominis extrahi potuisse à loco sacro vbi positum fuerat, sed non aliter, neque alio modo, nisi de licentia Episcopi, vel eius Officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo authoritatem habentis. Ita enim clarè decisum video à Gregorio XIV. in Constitutione relata, illis verbis: *Ne autem Curia secularis prædicta ministri, facultate illos per se, & propria authoritate extrahendi, & abducendi, sibi olim, vt præfertur, attributâ, & per præsentes reuocatâ abutantur, volumus, dictaque authoritate decerni-* 54 *mus & declaramus, vt Curia secularis, eiusque Iudices & Officiales ab Ecclesiis, monasteriis, locisque sacris prædictis laicum aliquem, vt suprà delinquentem, in nullo ex casibus prædictis, sine expressa licentia Episcopi, vel eius Officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiamsi aly Ordinarij sint, aut nullius diœcesis, aut Conseruatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat.* Et ita contra aliquos oppositum asserentes ante constitutionem Gregorij tenent quamplurimi, quos affert & se- 55 quitur P. Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 14. *& p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 42. loquentes de reis qui commiserunt crimina excepta in dicta constitutione, & pro casu quo ea essent notoria. Etsi enim solùm loquantur de reis viuentibus, non de mortuis, aut cadaueribus ipsorum, tamen eadem ratio militat in vtrisque, vt dictum est.

56 Vnde illud extrahentes ex dicto loco videtur excusari non posse à sacrilegio commisso per extractionem *non sacri de sacro*, iuxta canonem *Quisquis*, 17. *quæst.* 4. Erat enim tale cadauer iam in Ecclesia non omninò materialiter, & quasi per accidens repositum, sed veluti formaliter, & ex intentione depositum, vt ab Ecclesia protegeretur, & à potestate secnlari defenderetur, & Ecclesiasticæ traderetur sepulturæ: & ita extrahere ipsum ex illa sine dubio fuit contra reuerentiam loco sacro debitam, siquidem res ipsi commendata ad pium finem clam surripiebatur, prout ex Nauarro, Valentia, Suarez, Azor, Lessio & aliis dico 4. *tom. meæ Summæ, verb. Sacrilegium, num.* 5. & ex aliis tractat Barbosa *in collect. DD. ad d. can. Quisquis*, quidquid 57 sit de opinione eorum qui dicunt, quod quando res, quæ surripitur ex Ecclesia, solùm per accidens & casualiter erat in illa, prout contingit quando fur surripit crumenam alicuius in Ecclesia existentis, non committatur sacrilegium, de quia eo loco dixi, & tractat Eminentissimus de Lugo *tom.* 1. *de iust. & iur. disp.* 16. *sect.* 1. *num.* 19. *& tom. de pœnit. disp.* 16. *sect.* 10. *num.* 470. ac Barbosa *suprà.*

58 Difficilè etiam excusari poterunt qui tale cadauer ex Ecclesia abstulerunt, à transgressione capitis *Cùm Ecclesia, de immun.* & capitis *Decet, in* 6. *eod. tit.* Cum enim ibi prohibeantur actus iudiciales in locis sacris, & inter illos numerari possit violenta, & occulta extractio illius cadaueris à ministris iustitiæ facta, ideo etiam cadere videntur sub dicta prohibitione.

59 Quod obiicitur de inueterata consuetudine eiusdē ciuitatis & Regni, quod videlicet in casibus similibus non admittatur immunitas Ecclesiarum, audiri, non debet. Tum quia agitur de ciuitate & Regno non solùm valde piis & Catholicis, sed etiam Sedi Apostolicæ, & Ecclesiæ singulariter deuotis, de quibus talis vsus (potiùs abusus) non est credendus. 60 Oportet igitur quod probetur: quia vt concors Doctorum sententia astruit, cùm consuetudo sit *quid facti*, probari debet, vt aliquid virium habeat, *l. in bello, §. facti, ff. de capt. & postlimino reuers.* & *l.* 2. *ff. de probat.* Surd. *lib.* 3. *cons.* 354. *num.* 24. Menoch. 61 *tom.* 1. *cons.* 37. *num.* 92. Imò & quod probetur, quod post Concilium Tridentinum, Pium IV. eius confirmatorem, & constitutionem relatam Gregorij XIV. introducta & præscripta sit, Thomas Delbene *de immun. p.* 2. *cap.* 16. *dub.* 7. *per tot. præsertim n.* 4. 62 Constare etiam debet, quod in ipsa concurrant omnes conditiones ad legitimam consuetudinem requisitæ. Et ita non solùm quod fuerit rationabilis, sed quod sit vniuersalis, inducta ab his qui legem seruare tenentur, & per actus voluntarios, publicos, & à maiori parte communitatis, &c. de quibus 63 vulgariter Doctores. Casu etiam quo probetur, interest etiam probare, quod possit ius diuinum, quod dictæ immunitati fauet, abrogare. Hoc autem quàm difficilis probationis sit, omnes norunt. Alia præter- 64 mitto, quia communia. Solùm dicam, quod aliud est solitum, aliud consuetum, vt notat Bartolus per textum *in l. Mela, §. sed si alimenta, ff. de alim. legat. num.* 1. & cum aliis Gonzal. *super regul.* 8. *Cancel. glos.* 36. *num.* 85. Et ita credendum, quod isti appellant consuetudinem, consuetudinem non esse, sed forsan prauum vsum, abusum, vel corruptelam.

CONSVLTVM LIII.

De electione vnius Parochialis cuiusdam Religionis.

SVMMARIVM.

1. *Casus, seu factum.*
2. *Electio est inualida.*
3. *Ex vitio subornationis.*
4. *Subornatores sunt veluti simoniaci.*
5. *Simoniaci sunt excommunicati.*

Consi-

6 *Constitutio Pij V. & aliorum Pontificum.*
7 *Pij V. verba.*
8 *Clementis VIII.*
9 *Statutum huius Religionis, & n.10.*
11 *Aptantur huic casui.*
12 *An excusentur transgressores, quia delictum non est consummatum.*
13 *Conatus ipse quando puniatur.*
14 *In hoc casu delictum fuit consummatum.*
15 *Quæ subornatio est iure permissa.*
16 *Tractatus de electione facienda est licitus, & permissus.*
17 *Expedit Religioni, quod eligantur digniores.*
18 *An sit necessarius iste tractatus.*
19 *An suffragetur, quod electus fuerit dignior.*
20 *Quomodo admittendus.*
21 *Ex statuto huius Religionis quid colligatur.*
22 *Ex defectu libertatis vitiatur hæc electio.*
23 *Qualis libertas requiratur ad electionem.*
24 *Non adfuit in hac electione.*
25 *Prout refertur in facto.*
26 *Caij Marij sententia.*
27 *Ex testimonio supremi capitis Religionis, & numero 28.*
29 *Adfuerunt preces importunæ, quæ causant metum.*
30 *Si sint personæ, cui debetur reuerentia.*
31 *Adfuit magna persuasio.*
32 *Item rescriptio electionis.*
33 *Quæ illam vitiat.*
34 *Declaratio S. Congregationis.*
35 *Ad fuit publicatio votorum.*
36 *Contra Concilium Tridentinum.*
37 *Quale secretum requiratur.*
38 *Decretum irritans.*
39 *Vota fuerunt propalata.*
40 *Constat ex testimonio iurato.*
41 *An obstet Confirmatio superioris.*
42 *Non videtur obstare.*
43 *Varia iuris axiomata, & n.44.*
45 *Quæ fiunt de plenitudine potestatis, quomodo accipienda.*
46 *Quo loco fuerunt hi rumores, & n.47.*
48 *Connexorum idem est iudicium.*
49 *A connexis valet argumentum.*
An iuuet, quod Præses Capituli vnum tantùm proposuerit. ibid.
50 *Quæ non rectè fiunt, pro non factis habentur.*
51 *Id fecit Præses ex metu.*
52 *An obstet non fuisse appellatum ab hac electione.*
53 *Verba D. Gregorij Nazianzeni.*
54 *Fides adhibenda Præsidi Capituli.*
55 *Prælatus legitimus est testis pro suo Monasterio.*
56 *Maximè quia illi negotium est commissum.*
57 *Quando committitur aliquid eius conscientiæ, dicto ipsius fides adhibetur.*
58 *Maximè cum agitur de officio proprio.*
59 *Præses erat talis ex vi sui officij.*
60 *Creditur ipsi etiam in præiudicium tertij.*
61 *Deponit contra ea, quæ ipse gessit.*
62 *An obstet, quod sit vnicus testis, & n.63.*
64 *Officiali etiam vnico testi creditur.*
65 *Maximè quando agitur de euitando peccato.*
66 *Appendix de alia electione.*
67 *Electio ista debet sustineri.*
68 *Ex variis iuris principiis.*
69 *Ex præcepto Reuerendissimi Generalis.*
70 *Actus præsumitur factus in vim præcedentis mandati.*
71 *Quia electio fuit confirmata.*
72 *Quia contra eam nullus reclamauit.*
73 *Quia quidam scrutator eam approbauit.*
74 *Ex informatione facta per Generalem.*
75 *Quia fuit approbata in Capitulo Generali.*
76 *Actus iustificatur propter patientiam Superiorum.*
77 *Ex forma præscripta à constitutionibus.*
78 *Oppositio contra ipsam.*
79 *Contra electionem confirmatam an quis sit audiendus, & n.80.*
81 *Ex capite* Nulli, *de electione in sexto, & n.82.*
83 *Fuit facta pacificè.*
84 *Interpretatio dicti capitis* Nulli.
85 *Stylus Curiæ.*
86 *Excluduntur ab oppositione, qui consentiunt electioni, & n.87.*
88 *Ex actis Capituli.*
89 *Schedulæ fuerunt combustæ.*
90 *Scrutatores non sunt audiendi.*
91 *Nec testes varij.*
92 *Obuiandum est oppositioni contra hanc electionem.*

IESVS MARIA.

Casus.

1 IN Capitulo quodam Prouinciali cuiusdam Religionis satis reformatæ, & magnæ ædificationis in Ecclesia Dei, cùm ageretur de electione Prouincialis, extiterunt aliqui, qui precibus, verbis, clamoribus, minis, & contestationibus procurarunt eligi in Prouincialem quendam, prout de facto contigit. Sed quia instantibus patribus res est ad Sanctissimum, & ad S. Congregationem delata pro iustitia, mihique pro voto dando oblata, ideo respondendum censeo.

Responsio.

2 Talem electionem irritam, & inualidam fuisse, 3 & pro tali declarandam ex multis capitibus. Primum ex vitio subornationis, seu procurationis suffragiorum factæ per quendam Religiosum, quæ electionem irritat. 4 Primò, nam subornatores in materia Ecclesiasticorum beneficiorum sunt veluti simoniaci, cum linguâ saltem, vel munere à lingua, vt dicitur, veluti pretio obtinere velint sibi vel aliis talia beneficia, *l. aliàs propter, ff. de accusat. l.* 1. *& l. Diuus, ff. de iure patr. l.* 1. *§. incidit, ff. ad Turpil. Clement. de testibus, in fin.* ac maximè *cap. nemo presbyterorum, de simon. & cap. ordinationes*, 1. *quæst.* 1. & plures DD. quos affert Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *de simon. cap.* 4. *numero* 1. & sequi videtur Sanctorus de Melphi *in exam. pœnal. c.* 15. *q.* 3. *§. Respondeo.* 5 Cùm autem simoniaci in materia beneficiali sint ipso facto excommunicati, ita & subornatores prædicti, ac per consequens inhabiles ad habendum vocem actiuam, seu passiuam in electionibus. Casu verò, quod ex vi Iuris communis, & propter crimen simoniæ hanc excommunicationem non incurrerint, id euincunt constitutiones Pontificiæ Pij 6 V. *Pastoralis officij, num.* 128. quam referunt Sorbus *in compend. priuil. mendic. verbo Electio, in annot. §. ac ibidem,* ex Rodriguez *tom.* 2. *qq. Regul. quæst.* 59. *artic.* 1. Gregorij XIII. *Consueuit Romanus Pontifex,* & Clementis VIII. in decretis *de reform. Regularium,* confirmatis per Paulum V. & Vrbanum VIII. ex 7 quibus Pius V. sic habet: *Qui verò in electionibus omnibus, vel antè per sex menses pro se, vel pro alio subornauerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, ac voce actiuâ, & passiuâ perpetuò careat.* Cle8 mens autē VIII. & posteriores Pōtifices in dictis decretis pro reformatione Regularium, sic decernunt: *Vt omnis officiorū ambitus occasio præcludatur, caueant*

omnes

omnes à directa, vel indirecta vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro seipsis, quàm pro aliis. Tum in Capitulis locorum, tum in cæteris, præsertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seu alibi. Quicunque secus fecerint, præter alias pœnas, & censuras hactenus contra huiusmodi ambientes inflictas, quas in suo robore permanere volumus, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent, eo ipso incidant, & ad futura quæcunque pariter inhabiles habeantur, super quo cum eis dispensari à nemine possit, nisi à nobis, vel successoribus nostris, & pro qualitate culparum grauiùs etiam plectantur. Maximè quoque ex statuto speciali huius Religionis, quod sic refertur. *Qui in electionibus, vel ante per sex menses pro se, vel pro alio, per se, vel per alios subornauerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat; Ministro, aut Commissario Generali reseruatam, qui si in eadem damnatione fuerint, à solo Summo Pontifice absolui possint. Insuper subornatores actibus legitimis ipso facto priuamus.*

9

10 Nec vllo pacto effugere posse præfatos Religiosos subornatorum notam, manifestè elicitur ex alio statuto eiusdem Religionis, vbi sic: *Subornatores declaramus, qui donis, & promissis, comminationibus, aut obsecrationibus importunis, laudibus aut vituperationibus falsis aliquem inducere conantur, vt sibi vel alteri suffragium in electionibus ferat, aut non ferat, quiue colligationes, aut inductiones fecerint.* Quæ si conferantur cum facto quod in hac electione contigisse referunt fide digni, specialiter de quodam, qui altâ voce, *ò vocali miei, adesso si vede se mi sete fideli, sapete bene quanto hò fatto per voi questo triennio per sostenerui, & auanzarmi adesso, si vede se mi sete fideli*, manifestè elicitur clarissimam subornationem verbalem in hac electione adfuisse, ac perinde incursas fuisse pœnas relatas.

11

12 Nec excusari possunt dicti subornantes, si dixerint ad incurrendum dictas pœnas requiri delictum consummatum, non solùm attentatum. Quidquid enim sit, an subornationis delictum ex illis sit, in quibus conatus pari pœna punitur, de quo alibi, certum videtur ex hac causari, excusari non posse. Nam quando sub censura prohibetur conatus, censura incurritur, antequam effectus sit completus, vt tradit Bonacin. *de censur. in commun. disput. 1. quæst. 1. punct. 3. numero 12.* ex Vgolino, Nauarro, & aliis, & sequitur Pellizarius *in manual. Regular. tom. 2. tractat. 7. cap. 6. sect. 2. numero 32.* In præsenti autem casu, vt ex iuribus allegatis constat, per illa interdicuntur ipsæ subornationes, etiam non sequuto effectu, & ita ante electionem delictum fuit consummatum. Vnde expressè, vt in terminis huius dubij, hos subornatores has pœnas incurrisse, tenet Portellus *de dub. Regul. verb. subornatio, n. 5.* ex Suarez, & Rodriguez, & ex aliis Pellizarius relatus, ac Sanctorus *supr. c. 15. q. 7. §. Respondeo affirmatiuè.*

13

14

15 Minùs illis suffragatur, quod subornatio in electionibus iure videatur permissa, *cap. in Genesi, de elect.* & docent Gloss. *c. Cùm in veteri, verbo In tractatu, de elect. & c. in nomine Domini, verbo tractantes, distinct. 23.* Tolos. *cap. 15. tit. de elect. in fin.* Butrius *cap. cùm inter, n. 7. & cap. in causis, de elect.* & alij. Aliud enim est, licitum, & legitimum esse tractatum de electione facienda, vbi etiam mores eligendorum discutiantur, & etiam veræ virtutes, veraque ipsorum vitia propalentur; aliud verò vitiosa, clamorosa, & factiosa subornatio, quæ in hoc præsertim casu intercessit. Etsi enim hoc secundum meritò interdictum sit, primum tamen illud omni iure permittitur, quia expedit Religioni, vt ad officia digniores assumantur, *c. nihil, de electione, & c. fin. eod. tit. in 6.* Azorius *tom. 2. lib. 2. c. 21. q. 4.* Rodriguez *tom. 2. q. 56. art. 1.* & communiter omnes, adeò vt Pasqualigus *dec. 252. n. 3.* dicat electionem, in qua non præcedit debitus tractatus, nullam esse, refragante tamen Sigismundo de Bononia *de electione dub. 55. n. 11.* de quo alibi.

16

17

18

Nec etiam illis suffragatur si prætendant eum, qui fuit electus, digniorem cæteris de gremio Capituli fuisse, ac proinde pro ipsius electione meritò aliquos adlaborasse. Etsi enim iuxta aliquos Doctores, procuratio suffragiorum pro se, vel pro aliis licita sit, quando respicit bonum electionis, quod contingit, quando pro digniori fit, prout tenent Rodriguez, & Naldus, quos sequitur Pasqualigus *suprà decis. 255.* Corduba, Sotus, & alij, quos refert Sanctorus suprà *c. 15. q. 4.* nihilominus, quia vt ipse latiùs prosequitur, generaliter à Summis Pontificibus procuratio votorum pro electionibus interdicitur, & talis procuratio sæpiùs ex ambitione, quàm ex charitate procedit: ideo nullatenus est admittenda, nisi quando quis humaniter, & blandè modo quodam ciuili sine importunitate, & sordidis instantiis, vt ipse Sanctorus loquitur, suffragia procuraret, quia non subornat qui licitè rogat. Quod in casu præsenti minimè contigit, vt ex dictis, & dicendis liquidum erit.

19

20

Ex verbis quoque statuti eiusdem Religionis superiùs relatis palam colligitur, dictum sollicitatorem inter subornatores censeri debere. In eo namque statuto subornatores declarantur, qui obligationes aut inductiones fecerint. Eas namque fecisse liquet ex illis verbis iam relatis: & constat effectum habuisse, siquidem prout etiam ex facto elicitur, aliqui ex Electoribus verbis, & factis annuerunt.

21

Secundum caput nullitatis electionis sumitur ex defectu libertatis Gremialium, quæ tam intrinsecè necessaria est, vt sine ipsa essentia electionis non subsistat, cùm eligere sit vnum ex pluribus voluntariè capere: & quia non est electio, vbi voluntas libera non est, *can. notificasti 33. quæst. 5. cap. vbi periculum, §. cæterùm, de elect. in 6.* Tamburinus *de iure Abbat. disp. 5. quæst. 22. num. 7.* ex aliis. Vnde pro electione secundùm aliquos summa libertas est requisita. Sigismundus de Bononia *de elect. dub. 52. num. 1.* Hanc autem libertatem omninò sublatam fuisse huic electioni, constat, quia fuit meticulosa, formidolosa, & per magnum metum celebrata. Quod patet primò ex verbis à Religioso quodam repetitis, prout refertur in facto huius electionis ad S. Congregationem, in quibus fiebat mentio de armis. Etenim armorum metus est cadens in virum constantem, *l. qui armati, ff. de vi, & vi armat.* & notat Bartol. *ibidem,* Cuchus *lib. instit. maior. tom. 12. num. 158.* & alij apud Sanchez *de matr. lib. 4. disp. 5. num. 5.* Hinc apud Mascard. *de probat. vol. 2. conclus. 639. n. 15.* dicere solebat Caius Marius, *armorum strepitus non sinere leges exaudiri.* Quid ergo meticulosius esse poterat respectu pauperum, & humilium Religiosorum? Secundò, ex testimonio supremi Capitis eius Religionis, qui alterum digniorem pro Prouincialatu iudicabat, & nihilominus spontè fatetur in mente sua à Domino postulasse, vt ille non eligeretur, &c. *non vedere quel male che poteua suspettare.* Cuius etiam euitandi causâ fatetur idem Prælatus se dedisse suum votum illi Religioso, qui electus fuit, eumque confirmasse, reddendo Deo infinitas gratias. Si igitur in supremo Religionis Præside talis timor tunc erat, qualis esset in aliis inferioribus?

22

23

24

25

26

27

28

29 Tertiò, quia vera doctrina est, preces importunas, & continuam persuasionem iustum metum causare. Rota *decis.* 226. *num.* 3. coram Gregorio XV. Afflictus *decis.* 96. *num.* 4. Aymon. *consil.* 29. *n.* 34. Maximè si sint personæ, cui reuerentia debetur, provt ex pluribus iuribus & DD. comprobat Sanchez *suprà, disp.* 7. *n.* 5. *&* 7. de quo & Mascardus 30 *de prob. concl.* 193. *n.* 9. Pontius *de matrim. lib.* 4. *c.* 5. *num.* 17. Diana *part.* 3. *resolut. moral. tract.* 4. *Miscellan.* & post plures alios Barbosa *in votis decisiuis lib.* 1. *vol.* 1. *n.* 30. *& seqq.* vbi etiam ex aliis, quod 31 persuasio vim coactionis habet. In hoc autem casu interuenisse tam preces importunas, quàm magnam persuasionem per aliquos potentes in opere, & sermone, manifestum est ex dictis, & dicendis, ex facto ipso.

32 Tertium caput nullitatis desumitur ex restrictione electionis ad vnum tantùm eligendum, scilicet ipsum qui electus est. Quam contigisse ipse Præses testatur in facto relato sic: *Ende presi risolutione di restringere l'elettione in vno, ancorche io* 33 *non hauesse tale autorita.* Electionem autem sic restrictam ipso iure nullam, & irritam esse, benè probat Sigismundus de Bononia *de elect. dub.* 52. *n.* 1. *&* 4. ex Iuribus, DD. & Sacræ Rotæ decisionibus, & habetur ex Butrio *cap. Cùm in iure, n.* 30. *de elect.* Iulio Lauorio *de elect. cap.* 21. & aliis multis, ac liquet ex declaratione S. Congregationis Concilij, quam refert idem Sigismundus *in Addit.* 34 *ad d. dub.* 52. Cùm enim quæsitum fuisset à S. Congregatione, an stante libertate electionis liceat Prælato superiori proponere duos, vel tres, ex quibus necessariò vnus eligatur, respondit S. Congregatio, *non licere.*

35 Quartum præterea nullitatis caput deducitur ex eo, quod in hac electione adest publicatio votorum contra expressam decisionem Concilij *sess.* 25. *de Regular. cap.* 6. ibi: *Per vota secreta, ita vt singu-* 36 *lorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Et additur infrà: *Si verò contra huius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit, & is qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem,* 37 *aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in religione obtinenda inhabilis existat.* Quæ secreti qualitas adeò necessaria est electoribus, vt etiamsi vnus tantùm ex electoribus suum votum propalet, electio nulla sit. Zachias *de benef. p.* 5. *c.* 4. *num.* 184. Sigismundus *suprà dub.* 31. *num.* 4. *&* 5. ex Rota *in Treuerensi Abbatia*, coram Coccino, quam etiam affert Barbosa *in Collect. ad d. c. Con-* 38 *cilij, n.* 6. Et ratio id concludit, quia cùm decretum irritans, appositum *in c. quapropter, de elect.* & Concil. Trident. hoc loco inducat formam, & forma sit indiuisibilis, *l. si veritas, C. de fideicomm.* & illâ in parte, quamvis minima, non adimpletâ, in totum actus corruat, *l. cùm hi, §. si Pretor, ff. de transact. l. qui Romæ, §. Flauius, ff. de verb. oblig.* manifestè sequitur ob vnici dumtaxat voti manifestationem totam electionem corruisse. In hac porrò electione vota pluribus propalata fuisse, plus æquo 39 constat ex facto eiusdem Præsidentis in electione dicentis, *illi fuisse factam de hoc instantiam*: ipse etiam fatetur se quoque dedisse suum votum electo. Constat etiam ex alio facto, quod vidi, & ex fide iurata duorum grauium Religiosorum, quæ mihi ostensa est, & S. Congregationi, vt credo manifesta- 40 ta. Vnde negari non potest quin in hac electione fuerit hæc publicatio votorum contra formam à S. Concilio præscriptam, ac proinde ex hac, & ex aliis assignatis causis sustineri non posse.

41 Nec quæ pro ipsius validitate afferri possunt, quidquam probant. Quod enim sit confirmata à Superiori, nihil valet; cùm certi iuris sit, quod cùm electio est nulla, qualem istam fuisse sufficienter probatur, nulla etiam est confirmatio illius. Est enim confirmatio iuris *prius habiti per electio-* 42 *nem corroboratio*; & cùm principale non tenet, accessorium tenet, *cap. inter dilectos, de fid. instrument. §. Cùm ergo.* Peirinis *tom.* 1. *de subdito, quæst.* 1. *de obedientia, cap.* 31. *§.* 11. *concl.* 8. Castellinus *de elect. can. Prælat. cap.* 14. *n.* 5. & ego 2. *tom. summ. quæst. Regular. cap.* 12. *num.* 40. Præsertim quia quæ non ritè fiunt, pro non factis habentur. Hippolytus *in l. de vnoquoque, n.* 120. *ff. de re* 43 *iudic. & singul.* 431. Tiraquell. *de retract. §.* 1. *glos.* 10. *num.* 31. & quæ de facto, non de iure fiunt, etiam sunt de facto reuocanda, *l.* 1. *§. nunciatio, ff. de nou. oper. nunc.* & *in c.* 1. *vt lit. pend.* Alex. *cons.* 179. 44 *lib.* 6. Si verò dicatur de plenitudine potestatis id egisse, hîc congruit paræmia illa, *quæ sine causa* 45 *fiunt de plenitudine potestatis, dicuntur fieri de plenitudine tempestatis*, vt obseruauit Menchaca *illustr. cap.* 5. *num.* 17. Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 5. *in comm. litt. Z*, Peregrinus *de iure fisci lib.* 1. *tract.* 3. *num.* 65. Nec etiam vrget, quod ali- 46 qui dicunt, videlicet rumores qui in huiusmodi electione contigerunt, accidisse extra Refectorium, seu locum capituli, non in ipso loco. Nam provt ex 47 facto quod vidi, constat, in ipso Refectorio quidam Religiosus ad ianuam ipsius instanter deprecabatur pro eligendo quodam alio, comminando etiam vocalibus, quod aliàs nihil esset valiturum, & illis dicendo, quod si non eligeretur ipse, exirent secum è Refectorio. Et quidquid de hoc sit, cùm ea quæ in refectorio contigerunt, connexionem habeant cum illis, quæ antea perpetrata sunt, idem iudicium de vtrisque erit. Connexorum enim idem 48 est iudicium. Glossa *verb. Annexi, in c. Cùm singuli, de præbend. in* 6. Gloss. *verb. Connexa, in cap. Quantò, de iudic.* Et à connexis valet argumentum, vt latè probant plures apud Barbosam *in loc. com. loc.* 11. 49 Pariter nec vrget, quod P. Præses Capituli proposuerit pro Prouinciali eligendo solùm præfatum, quia vt dictum est, *quæ non rectè fiunt, pro non factis habentur*: & quia, vt ipse Præses inquit, potuit ita 50 facere: & quia actus à principio nullus nullum producit effectum, *l.* 4. *§. Condemnatum, ff. de re iud. c. ad præsentiam, de appell.* & plures DD. apud Barbosam *in axiom.* 12. *num.* 25. Eo etiam quia, vt dictum est, 51 id agit P. Præses ob metum, seu timorem, quem habebat de magno aliquo malo euenturo, si non fecisset.

Quod dicitur non fuisse legitimè appellatum ab 52 hac electione, nihil vrget, cùm de ordine Sanctissimi, vt audio, sacra Congregatio de iustitia prouisura sit, provt ex munere suo ipsi incumbere videtur, ne similia fiant in Religionibus, maximè tam reformatis, qualis est ista, de qua timendum illud, *Corruptio optimi pessima*; & cui applicandum id quod D. Gregor. Nazianzenus in quadam oratione dixit: *Illud velim ne ignores, rugam vnam tibi turpiorem esse, quàm maxima vulnera iis, qui in mundo viuunt. Quo maiore studio tibi prospiciendum* 53 *est, ne quid professione tua indignum admittas. Neque enim tam mirabilem, ac conspicuam in sordidis, quàm in puris, vniusque, & eiusdem coloris vestibus, labes aliqua fœditatem habet.*

In huius dubij decisione fidem adhiberi cen- 54 sui, quoad factum, relationi factæ à Præside relato. Plurima enim sunt, quæ fidem ipsi adhibendam suadent. Primò quidem vniuersalissimum illud, quod testis de vniuersitate admittitur ad testificandum pro causis ipsius. Baldus *in c. Insuper, n.* 3. & ibi etiam Felynus *num.* 1. *vers. Est etiam regula,* vbi

vbi affert duas rationes de testibus. Item & illud, quod Prælatus legitimus est testis pro suo monasterio, *cap.insuper,de testib.* & ibi Felynus, Abbas, & innumeri alij apud Mascardum *de probat. lib.1. concl.3.n.1.& concl.624.n.6.* & Farinacius *de testibus q.60. n.545.* vbi etiam *n.553.* quod Prælatus id potest facere,etiam si deponat super actu,vel contractu per ipsum gesto. Speculator, Ioan. Andreas, & alij apud eundem.Specialiter etiam,quia hoc negotium à S. Congregatione est ipsi commissum, & eius conscientiæ derelictum inter varia informantium placita. Quando enim conscientiæ alicuius aliquid committitur, eius dicto fides adhibetur, vsque eò vt in dubitationem reuocare id non liceat, vt traditum fuit à Glossa insigni *in cap. statutum, §. assessorem,in vers. conscientia*, vel *in vers. relinquatur, de rescript.in 6.Clem.1.vers.oneramus,de iurepatr.* & vna mente afferunt D.Anton.Cardinal. Imol. Abbas,& alij plures apud Mascardum *de prob.volum.1. concl.414. num.1.* Quod maximè procedit, quando agitur de officio proprio. Officiali enim credendum esse in his quæ pertinent ad suum officium, tradunt omnes scribentes *in cap. Cum parati, de appell.*idque communiter ab omnibus esse receptum, dixit Iason *in leg.properandum, §. & si quidem, col.2. num.8. C. de iudic.* & hanc esse veriorem opinionem asseuerauit Lanfrancus de Orion. *in repet. cap. quoniam contra, n.22. de probat.* & ita communiter seruari ibidem testatur Imola *col.3.num.17.vers. in glossa citationes*, & plurimi alij. Pater ergo Præses, qui ex vi sui officij Præses erat Capituli, & electionis factæ, iure venit credendus, vtpote circa rem ad suum officium spectantem. Eo etiam vel maximè, quod quando Iudex deponit contra ea quæ ipse gessit, creditur ei etiam in præiudicium tertij, vt habetur per Salicetum *in l.ne in arbitris, n.3.ad fin. C.de arbitr.* Felynus *in cap.cùm à nobis,n.11.* & ibi etiam Imola *n.3.*& plures alij apud Farinacium *suprà,n.134.* In hac autem relatione iste Pater deponit contra ea quæ ipse gessit, scilicet contra electionem electi ab ipso factam, & confirmatam. Si dicatur eum esse vnicum testem, ac proinde reiiciendum, quia vt in omnium ore est, *Dictum vnius,dictum nullius,cap.licet vniuersis, c.veniens, de iureiurando, & c. in omni negotio, de testib.l.Iurisiurandi,C.ord.* Præcluditur hoc effugium nedum quia non est vnicus, sed plures alij cum ipso consentiunt,quorum testimonia audiui,& vidi; sed etiam quia quando cum vnico teste concurrunt præsumptiones (prout in hoc casu sunt) tunc induit plenam probationem, vt per Baldum *in cons.136. proponitur quod Titius,ante fin. lib.2.& cons.3. casus talis est,quidam Petratius, in fine lib.3.*& cumulatos per Decianum *cons.92.n.8. lib.1.* Et quia officiali etiam vnico testi creditur. Felynus *in cap. veniens,il 1.n.20.post med.de testib.*Gabriel *lib.1. tit. de testib. concl.1.n.54.* Per maximè quando agitur de euitando peccato, prout contingere solet in casu impedimenti matrimonij, *c.Insuper,de testib. c.præterea, de sponsal.* Anton.de Butr. *in d.c.Veniens, il 1.n.8.vers. primò quando agitur,de testib.* Iason *in l. admonendi, num.179. ff.de iureiur.* Romanus *singul.622. dictum vnius*, Bonifac. de Vitalinis *de malef. rubr. de prob. n.18.vers.Item matrimonio*, & multi alij apud Farinacium *de testibus q.63. n.48.* In hoc autem casu agi de euitando peccato compertissimum est,cùm si Prouincialis iste non esset legitimè electus, fomes, & origo esset plurimorum peccatorum, vt per se patet.

55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65

APPENDIX.

De alia electione facta enter Regulares de qua dubitabatur, an valida, vel legitima esset.

Electionem in Vicarium Generalem Congregationis N. factam in persona P.Anselmi videtur sustineri debere vt canonicam,& ritè factam. 67

Primò, ex generali regula, quæ tam pro conscientia, quàm pro foro fori deseruit, quod videlicet, quando pensatis pensandis, dubitatur de validitate actus, credendum sit validum esse, & pro illo interpretationem esse faciendam. Hæc enim regula desumitur *ex l.quoties, ff. de reb.dub. & l.quoties, ff. de verbor. obligat.* Rota *decis.15. num. 1. de concess. prabend. in nouis*,Gomezius *in reg. de impetr. benefic. quæst.fin.per tot.*Mandos. *in reg.27.quæst.20. num.8.* Gonzalez *sup.8.regul.Cancellar.gloss.4.num.133.*& Barbosa *in axiomat. iur.axiom.12. num.17.18.& 19.* hanc regulam valdè amplians ex iuribus & DD. ad omnes actus, & quod talis interpretatio sit regina aliarum interpretationum,& ea præsumptio præcedat omnes præsumptiones. Quibus etiam addendum, quod vt actus valeat, præsumitur præcedere omne illud, quod est necesse. Rota *decis.1. de præsumpt.in antiquiorib.* Felinus *in c.Pastoralis, in princip.num.5.post medium, de rescript.* Cassadorus, Caputaquens. & Achilles,quos affert,& sequitur Gonzalez *supr.num.134.* 68

Accedit secundò, quod Reuerendiss. Generalis huius Religionis in litteris, quibus prouidebat de modo celebrandi hanc electionem, expresse mandauit vt aduerteretur numerus vocalium eligentium, vt videlicet omninò canonicè, & legitimè fieret. Actus enim præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus, seu mandati, *l.3. §. verum, ff. de manumiss.l.qui in aliena,§.si is qui putabat, ff. de adquir. hæredit.* Alciatus *de præsumpt.reg. 2. præsumpt. 24.* Alexand. *cons.25. n.9. lib.2.* Barbosa *supr.n.1.* 69 70

Eo etiam tertiò, quòd hæc electio confirmata est à Præside ipsius à Generali designato, qui propterea vir prudens, & doctus existimatur, ac proinde etiam quod diligenter examinauerit, & rectè cognouerit validitatem talis electionis; cùm hoc sit munus confirmatoris, *cap.cùm nobis, & cap. cùm venerabilem,vers.est enim,de elect.*& *cap.fin.de translat. Episcop. in fin.Clement.exiuit,§. demum, de verb.signif.* Sigismundus de Bonon.*de elect. dub.46.n.7.* Samuellius *de elect.canonic.tract.1.disput.8.controu.2, conclus.8.* 71

Insuper,quia contra eam nullus reclamauit,prout poterant facere electores, etiam post confirmationem, dummodò in continenti id facerent.Panormit. *in c.accedens,col.fin.de accusat.*Biaxius *in direct.elect. p.3.c.45.n.2.& 3.*Sigismundus *supr.n.19.*Samuelius *supr. conclus.15.* 72

Quod maximè procedit, quia vnus ex scrutatoribus,qui concurrebat ad electionem,& de cuius interesse agebatur, non solum non se opposuit illi, sed etiam verbis,& factis illam approbauit.Testimonium enim partis contrariæ valde probat. Salicetus *in leg. quoniam liberi,n.6.in fin.C.de testib.*Campegius *de testib.in 4.fallent.*Corrad. *in practic.§.de testib. rubric. persona testium, n.49.* Et quia testimonium datum in fauorem alicuius est valde efficax. Bordonus *in controuers.moralib. controu.3.num.28.* etiam ex doctrina Patrum, quos affert. 73

74 Præcipuè etiam, quia cùm postea reclamatum esset ad P. Generalem, quasi ea electio canonica non fuisset, ipse Generalis, destinato commissario pro processu, & informatione faciendis, eâ factâ, & ad eundem transmissâ cum sua congregatione, fuit de nouo confirmata dicta electio, ita vt iam bis fuerit confirmata, semel à Præside electionis, & iterum à generali in iudicio contradictorio. Actus autem geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur quàm simplex, *l. Ballista 32. ff. ad Trebell. l. 4.* iuncta Gloss. vltima, *ff. de pignor. act.* Bartolus, Tiraquellus, Pinellus, Brunor. & plures alij apud Barbosam *suprà n. 14.*

75 Et concludit intentum, quod in Capitulo generali proximè sequenti, nemine reclamante, aut mussitante, parte etiam contrariâ præsente, & tacente, cùm tamen tempus opportunum tunc esset ad oppositionem faciendam contra electionem dicti P. Vicarij Generalis, ne electio Generalis, qui est caput totius Religionis, vitiaretur ex voto illegitimi

76 suffragatoris, fuit admissus cum aliis Gremialibus ad dandum suum votum in dicta electione. Omnis autem actus iustificatur propter scientiam, & patientiam Superiorum, *l. quis sit fugitiuus 17. §. ego puto, l. quod si 31. §. qui assidua, ff. de adilitio edicto, cap. nisi essent, de prabend. cap. constitutus, de Religios. domib.* vbi Abbas *numero 6.* Tiraquellus *de pœnis temper. caus.* 41. Gutierrez *in quæst. practic. q. 29. numero 20. cum seqq.* Gonzalez *suprà, gloss. 9. §. 2. num. 88.*

77 Tandem veluti à priori concluditur intentum, quia in hac electione dicitur obseruata forma præscripta à constitutionibus huius Ordinis, *part. 3. capite 3.* quæ est conformis capiti *quia propter, de elect.* & conformiter ad decretum pro electionibus

78 Prælatorum Regularium à Concil. Tridentino *sess. 25. de Regularib. cap. 6.* Opponitur tamen contra eam, quod testantibus aliquibus ex tribus illis scrutatoribus, qui designati sunt pro præfata electione, dictus Vicarius Generalis non habuit in ipsa maiorem partem votorum, sed quod cùm 29. eligentes essent solùm, habuerit 14. vota, quæ non est maior pars: similis autem electio pro nulla, & cassa habetur, *cap. quia propter, de elect.* Sigismundus *supr. dubitat. 47. num. 1. & 2.* ac DD. communiter.

79 Cæterùm oppositio ista ex multis capitibus nulla videtur. Primò equidem, quia contra electionem confirmatam non est quis postmodùm audiendus. Panormitanus *cap. fin. qui matrim. accusar.* & *cap. cùm olim, de caus. possess.* Biax. *in direct. elect. part. 3. cap. 45. num. 3.* Cuchus *institut. maior. titul. de confirm. & confirm. potest. num. 43.* Quod adeò

80 verum est, vt etiam quando legitimus suffragator non fuit vocatus, sed contemptus, non debet audiri, postquam electio est confirmata, sed ante confirmationem, *cap. fin. de elect. in 6.* Additio ad Panormit. *in cap. in Genesi, num. 10. littera B*, allegans Franchum, Biaxius *in suo direct. elect. part. 3. cap. 7.* & additio ad Geminian. *in cap. ex eo quod, de elect. in 6. littera A*, Cuchus *supr. lib. 4. tit. de elect. num. 51.* Sigismundus *de elect. dub. 10. num. 4.* Quæ fortiùs procedunt in electione confirmata à Præside capituli, reformata posteà à Generali, & postmodùm acceptata à toto Capitulo Generali, qualis est ista, vt dictum est.

81 Secundò, & efficaciter, *ex cap. nulli, de elect. in 6.* desumpto ex Gregorio X. & Concilio Lugdunensi, vbi expressè dicitur, eligentes, vel electioni consentientes, non posse se opponere contra electum, nisi

82 ex causis postea emergentibus, aut de nouo cognitis. Textus est talis: *Nulli licere decernimus, postquam in scrutinio nominauerit aliquem, & electio fuerit subsecuta, vel postquam præstiterit electioni de ipso ab aliis celebratæ consensum, illum super electione ipsa, nisi ex causis postea emergentibus, impugnare, vel nisi ei morum ipsius antea celata, de nouo pandatur improbitas, seu alicuius latentis vitij, vel defectus, quem verisimiliter ignorare potuerit.* Hic autem textus tam expressus est, vt loquatur in terminis huius casus, & eum directè tangat. Cùm

83 enim scrutatores in hac electione fuerint ij, qui principaliter elegerunt dictum Vicarium Generalem, ita vt vnus illorum illam celebrauerit omnium nomine, dicens: *Ego N. nomine, &c. eligo, &c.* & tam ipsi, quàm alij suffragatores omninò pacificè consenserint electioni, & electo obedientiam præstiterint, ac modò non emergat noua aliqua causa, aut pandatur aliquis defectus, qui tunc verisimiliter ignorari potuerit, cùm defectus ipse de nouo adinueutus, quod non habuerit maiorem partem votorum, non sit verisimile quod si adfuisset, ab illis ignoraretur, eo quòd ipsi fuerint, qui schedulas votorum præ manibus habuerunt, legerunt, euoluerunt, & comburi fecerunt; patet euidenter quod ipsi sint comprehensi in hoc decreto Concilij Generalis, ac proinde, quod nullatenus audiri debeant. Præsertim cùm hæc sit legitima intelli-

84 gentia huius textus, & communis inter DD. specialiter ex recentioribus Peirinis *de Religios. subdito, tom. 1. quæst. 1. capite 31. §. 12.* Lancellot. *inst. canonic. lib. 1. titul. 7. de elect.* Layman. *in quæstionib. canonic. de elect. quæst. 116.* Barbosa *in collectan. DD. ad d. cap. nulli*, & Sigismundus *supr. dub. 48. numero 6.* Ac quod hic videatur stylus Cu-

85 riæ, patet ex declaratione S. Congregationis, & alia Eminentiss. Cardin. Ginetti SS. D. N. Vicarij, quas attuli in meis consultis, *consulto 13. n. 6.*

86 Iuuant similiter ad intentum, quæ eo loco retuli ad probandum, quod repellantur ab oppositione, seu impugnatione electionis illi, qui in ipsam consenserunt, quales fuerunt in præsenti casu non solùm præfati scrutatores, sed etiam omnes gremiales eius Capituli, vt dictum est. Etenim, vt habetur ex Regula iuris *in 6. num. 21.* & sumitur *ex l. sicut, C. de actionib. & obligat.* quod semel placuit, amplius displicere non potuit. Quod Glossa ibidem intelligit etiam in electo, iuxta canonem *dilectissimi 1. quæst. 2.* Idemque confirmat Regula alia

87 etiam iuris *in 6. num. 33.* quæ desumitur *ex l. nemo potest mutare, ff. hoc titulo*, scilicet *mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.* Quam Regulam procedere etiam in electione, probat Barbosa *ibid.* ex Iuribus, & Doctoribus: fauet etiam Regula illa generalis, scilicet, *Nullus poterit venire contra factum suum.* Argumento capitis *diuersis fallaciis, de Cleric. coniugat. & c. proposuit, de fil. Presbyt.* Glossa *in d. Regul. quod semel*, Layman. *supr. q. 116. in marg.* Consonat etiam caput *concertationi, de appellat. in 6.* vbi appellanti ab electione præscribitur spatium dierum decem, & iis transactis, solùm conceditur vti iuris remediis, si tamen in electionem non consenserit.

88 Sed maximè fauent in terminis propriis Acta eius Capituli, in quibus dicitur, subscribentibus Præside eius electionis, & quatuor diffinitoribus, ac Visitatore: *Habita oratione de noui Præsulis electione deuenerunt ad electionem Vicarij Generalis, & sic per communem inspirationem per secreta suffragia electus fuit in Vicarium Generalem admodum R. P. Bacchalaur. Fr. Anselmus Florentinus.* In quibus expendenda verba illa, *per communem inspirationem.* Sunt enim prægnantia valde, & habent magnam emphasim, & energiam. Cùm enim non possint intelligi de electio

electione verè, & realiter per *quasi inspirationem* celebrata, de qua *in cap. Quia propter, de elect.* est sermo, quia ea est tertia species electionis, condistincta à duabus aliis ibi designatis, scilicet per compromissum, & per scrutinium; hæc autem electio facta fuit per scrutinium, vt euidenter patet ex facto ipso, & quia pro ipsa fuerunt designati tres scrutatores, quod proprium est electionis per scrutinium: ideo existimandum est, propterea appellatam fuisse per *communem inspirationem*, quia *communiter, concorditer, ex inspiratione Spiritus sancti*, & sine vllo scrupulo inualiditatis celebrata sit. In attestationibus enim, qualis est ista, verba debent aliquid operari, & non esse superflua. Romanus *consil.* 180. *numero* 5. Cardinal. Thuscus *practicar. conclus. littera S, conclus.* 895. *numero* 17. *& littera V, conclus.* 95. *numero* 24. Nullatenus ergo præfata electio impugnari potest à præfatis oppositoribus de inualiditate.

89 Eo etiam, quia schedulæ, in quibus scripta erant nomina eorum, qui eligebantur à suffragatoribus, fuerunt combustæ igne. Ex hoc enim euidenter habetur, non posse oppositores istos, seu contradictores aliquid facere contra dictam electionem; quia non constat de corpore delicti: & solùm id possent facere ostendendo ex ipsis schedulis, quod dictus electus in Vicarium Generalem non habuerit maiorem partem votorum. Si autem non probant suam intentionem, omninò sunt reiiciendi, *leg. actor, Cod. de probat. leg. qui accusare, Cod. de edendo.*

90 Nec illis magis credendum, eo quòd ipsi fuerint scrutatores. Tum ex dictis, tum quoque quia, cùm iam sint functi suo officio, seu munere scrutatorum, quod tantùm durabat pro tempore celebrationis Capituli, modò solùm possunt testificari vt priuatæ personæ, & vt tales non sunt testes idonei, quia sunt varij, vtpote quia tempore electionis asseruerunt præfatam electionem fuisse validam, modò verò id negant: testes autem varios nihil concludere, certa sententia est. Imò quemadmodum quando testis dicit aliud in iudicio, & aliud extra iudicium, standum est priori testimonio, iuxta doctrinam Bartoli *in lege eos, numero* 4. *ff. de falsis*; & DD. *in capite per tuas, de probat.* Baldum *in leg. generaliter, Cod. de non numerata pecunia, notab. vlt.* ac Sayrum *in Clau. Reg. lib.* 12. *cap.* 21. §. *quarta propositio*: etiam iuxta eundem Baldum, Felinum, & alios apud ipsum Sayrum, quando mortis tempore diceret se in priori testimonio falsum dixisse, sic in præsenti dicendum de istis, qui in actu electionis eam dixerunt esse canonicam, postea verò eam impugnant vt inualidam.

91 Et sanè, si post celebratam aliquam electionem, & ab scrutatoribus publicatam, admittitur ipsorum reclamatio contra eam, vtique aperitur via ad infinitas similes reclamationes, & lites, quotiescunque videlicet ipsi scrutatores, aut duo ipsorum vniri velint ad contradicendum. Litibus autem obuiandum esse, iura clamant, *cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, l. terminato, ff. de fruct. & lit. expens. l. non distinguimus, §. quæsitum, ff. de arbitr.* & aliis iuribus, & DD. Obuiandum igitur oppositioni huic contra hanc electionem.

CONSVLTVM LIV.

De Episcopo quodam habente quandam cymbam piscatoriam.

SVMMARIVM.

1 *Casus de Episcopo habente cymbam piscatoriam.*
2 *Gabella imposita in ea Ciuitate.*
3 *Dubium primum, an talis Episcopus retinere possit illam cymbam.*
4 *Secundum, an sit immunis à solutione gabellæ.*
5 *Tertium quid de seruientibus Episcopo.*
6 *Licitus videtur vsus talis cymbæ.*
7 *Apostoli cymbam habebant.*
8 *Christus præcepit eos piscari.*
9 *Mare est liberum omnibus.*
10 *Pisces sunt sub dominio capientis.*
11 *Piscatio non videtur prohibita.*
12 *Nec habere cymbam ad piscationem.*
13 *Quid de ministris ipsius.*
14 *Pisces capti cedere possunt in vtilitatem Episcopi.*
15 *Rei suæ quilibet est moderator, & arbiter.*
16 *An liceat ipsi vendi facere pisces superfluos.*
17 *Præsertim si ille dicetur, & n.* 18.
19 *An pro eleemosynis elargiendis.*
20 *Obiectio quorundam.*
21 *Negotiatio multiplex.*
22 *Quæ sit Clericis interdicta, & n.* 23.
24 *Quid sentiendum de scandalo.*
25 *Et scandalum passiuum, quando euitari non debeat.*
26 *Hospitalitas propria Episcoporum.*
27 *Episcopus immunis videtur à Gabella.*
28 *Ex iuribus, & Authoribus.*
29 *An à solutione alicuius pro iis, qui seruiunt in portu.*
30 *Episcopi sunt Patres Principum sæcularium.*
31 *Quid de hominibus seruientibus Episcopo.*
32 *Priuilegium principalis trahitur ad accessoria.*
33 *Multò magis ad famulos Episcoporum.*
34 *An saltem ex consuetudine.*
35 *Votum Reuerendi Patris Dianæ.*
36 *Reuerendi Patris Auersæ.*

IESVS MARIA.

1 EPISCOPVS Ciuitatis maritimæ cymbam piscatoriam emit, vt sibi, Prædicatoribus Aduentus, & Quadragesimæ, Hospitibus, atque suæ familiæ de piscibus esset prouisum; & ad illius ministerium conduxit cum determinato pecuniæ stipendio sex homines ad cymbæ gubernium, pisciumque capturam, & venditionem, qui per totum annum seruientes, per totum etiam cum mercede assignata alerentur, & quod superesset, deductis prædictis assignationibus, stipendiis operariorum, ac necessariis ad conseruationem cymbæ, id totum Episcopus applicauit pro eleemosyna distribuenda à deputato per instrumentum iuratum inter Regulares pauperes vtriusque sexus.

2 In eadem ciuitate est imposita gabella à Communitate vnius iulij pro singulis centum libris piscium captorum, necnon venditores piscium tenentur etiam soluere singulis quatuor Regulatoribus taxantibus pretium piscium vnam libram pro

qualibet piscatione, & vnam pariter Capitaneo Portus: propterea quæritur pro veritate.

3 Primò, an Episcopus licitè emere, & retinere possit cymbam piscatoriam absque vllo scrupulo, etiam minimo in vtroque foro, piscesque captos in sui, & suorum moralem necessitatem, & eleemosynam, pretiumque ipsorum in stipendia piscatorum, cymbæque manutentionem conuertere.

4 Secundò, an Episcopus sit omninò immunis à solutione gabellæ, & alterius grauaminis supra expositi.

5 Tertiò, an dicti homines seruientes Episcopo cum stipendio sufficienti pro alimentis totius anni, gaudeant priuilegio fori.

Ad tria dubia proposita nomine Illustrissimi Domini Episcopi, sic pro veritate respondendum censeo.

6 Ad primum quidem, licitum videri talis cymbæ piscatoriæ vsum, ac per consequens emptionem, & retentionem ipsius licere Episcopo absque vllo scrupulo. Id enim constat primò ex Iure Diuino, eo quòd Apostoli, qui Episcopi, immò & Religiosi erant, talem cymbam piscatoriam habebant, *Ioan.* 21. Quod ibi D. Chrysostomus, D. Augustinus, ac maximè Diuus Gregorius licitum fuisse fatentur, etiam post conuersionem. Quare Gregorius: *Negotium quod ante conuersionem sine peccato extitit,* 7 *post conuersionem repetere culpa non fuit.* Et Diuus Hieronymus *in epistola ad Rustic.* relatus *in capite Nunquam* 33. *de consecrat. dist.* 5. *Texantur & lina capiendis piscibus.* Loquitur autem de Monachis. Id maximè robur accipit ex eo, quod Christus Dominus eo loco ipsis præcepit piscari, dicens: *Mittite in dexteram nauigij rete.* Diuinum enim præ- 8 ceptum non cadit nisi supra rem licitam. Secundò ex iure communi gentium, apud quas liberum, & licitum est omnibus piscari, & ipsum mare est liberum, & quasi fundus communis omnium quoad piscandum in eo, & pisces ex ipso capiendos, vt constat *Instit. de rerum diuis.* §. *Et quidem*, & §. 9 *flumina autem*, vbi expressè dicitur, *Ius piscandi omnibus commune est.* Vnde cuilibet licitum est in mari piscari, *l. ven litor, ff. com. præd.* vbi quod mare *naturâ omnibus patet.* Sebastianus Medices *in tract. de venat. & piscat. quæst.* 49. & alij infrà referendi. Vnde quia res omnis primi occupantis est, pisces in mari capti sub dominio primi capientis remanent, 10 *Instit. de rer. diuis.* §. *fera*, ibi: *Feræ igitur, bestiæ, volucres, & pisces, & omnia animalia quæ mari, cœlo, & terra nascuntur, simul atque ab aliquo capta fuerint, iure gentium statim illius esse incipiunt.* Conformiter quoque ad ius naturale, quod præbet domi- 11 nium homini super pisces maris, iuxta illud Genes. 1. *Dominamini piscibus maris.* Tertiò, quia licet iure Canonico venatio sit prohibita Clericis, *cap. Esaü, dist.* 86. *& capite Episcopum, de Clerico venatore*; nunquam tamen, vel leuiter piscatio illis reperitur prohibita: quod in honorem Apostolorum factum creditur. Et quia vt in dicto *cap. Esaü*, dicitur: *Non inuenimus in Scripturis sanctis, Sanctum aliquem venatorem, piscatores inuenimus Sanctos.* Et ita notant Salzedus, Menochius, Graffius, Azeuedo, & Belletus, quos sequitur, & refert Barbosa *ad d. cap. Episcopum, num.* 5. Prorsus ergo sine scrupulo est, Episcopum habere nauiculam piscatoriam.

12 Licere etiam ipsi Episcopo talem cymbam habere in ordine ad piscationem piscium, inde etiam euincitur, quia cùm ipsa piscium piscatio licita sit, tale etiam erit instrumentum ad id faciendum, eo quòd finis trahit ad se omnia, quæ ad ipsum tendunt, *l. et si non sunt, §. vt perueniamus, ff. de auro, & argento legat.* Et quia media sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur, *l. Oratio, ff. de sponsal.* Barbosa *in axiom.* 99. *n.* 2.

13 Si autem licita est piscatio Episcopo, licita etiam erit ministris ipsius pro ipso, illis scilicet piscatoribus ab eo conductis ad hoc ministerium, ex regula Iuris 53. *Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, vt ex l. non debet, ff. hoc tit. l. in suis, ad fin. ff. de liber. & posthum.* & ex Regula 72. *Qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per se ipsum, l. Quod iussu alterius, ff. hoc tit.* Ad quod deseruit plurimorum Doctorum sententia asserentium, etiam negotiationem illicitam Clericis fieri licitam, si exerceatur per alios. Prout tenent Molina, Malderus, Aragon, Tabiena, Salas, Squillante, Rebellus, & alij communiter, quos refert, & sequitur P. Diana *tom.* 1. *tract.* 8. *resol.* 72. Ex quo à fortiori sequitur, multò magis id esse dicendum de piscatione, quæ vt inferiùs constabit, est negotiatio licita.

14 Licere quoque eidem Episcopo pisces captos per hanc piscationem in sui, & suorum moralem necessitatem conuertere, pro comperto etiam est. Quia hoc non est aliud, nisi *suæ domui bene præpositum esse,* quod tantùm abest à damnatione, vt potiùs exigatur à Paulo, 1. *ad Timoth.* 3. pro Episcopo: aliàs vt ibidem subiungit: *Si domus suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Et sanè si rebus 15 propriis vnicuique licitè vti licet, & rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, *l. in traditionibus, ff. de pact. l. in re mandata, C. mandati,* & iniquum fit dicere liberum non esse homini ingenuo de rebus suis disponere, *leg. Non vsque adeò, ff. si quis à parente;* cùm ex dictis constet pisces captos in mari industriâ Episcopi, esse suos, & tanquam fructus ex proprio fundo collectos, iniquum videtur negare posse de illis disponere ad suum libitum.

16 Similiter licitum quoque erit D. Episcopo pisces per suos ministros in nauicula illa captos, qui superfluunt suæ familiæ, vendi facere per illos, sicut potest fructus ex suis prædiis prouenientes, v. g. vinum, triticum, oleum similiter vendi facere. Siquidem tales pisces per capturam fiunt sui, tanquam fructus ex communi fundo recepti; & est verus, ac legitimus dominus eorum, non per negotiationem, aut mercaturam, sed per vsum proprij iuris, quod quilibet habet capiendi fructus fundi sui. Nec eos per suos famulos in ciuitatem introducens, dici potest mercimonia introducere, sed potius iustè, & legitimè acquisita bona per modos licitos distrahere.

17 Nec iure dici potest hoc exercitium Episcopo non licere, quia ditari, aut locupletari, maximè auersari debent Ecclesiastici, dicente Apostolo 1. ad Timoth. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.* Nam hoc facilè eneruatur. Etsi enim ditari, aut locupletari modo illicito, aut cum detrimento populi non sit Clericis permissum; id tamen modo licito, aut cum vtilitate populi illicitum non est, sed omni iure permissum. Quod in casu præsenti contingit, 18 cùm hoc exercitium, vt dictum est, & licitum sit, & ex eo populis emolumentum hoc proueniat, vt maiores, & pinguiores eleemosynæ Religiosis personis, pauperibus, & egenis elargiantur, quæ aliàs elargiri non possent. Præsertim cùm pro eleemosynis elar- 19 giendis licita quoque esset etiam propria, & rigorosa negotiatio, prout ex Redoano *de spol. quæst.* 2. *numero* 43. *&* 54. elici videtur. Quod proinde lucrum aliquod moderatum Episcopo obueniat,

damna

damnabile non est, sed potius permissum, & bono fine factum omninò licitum. Sic enim Doctores cum Innocentio *in c. 2. Ne Clerici, vel Monachi*, quos sequitur Genuensis *in c. mihi 77. n. 11. in annot.* dicentes Clericum posse ex artificio lucrari etiam sine necessitate.

20 Nec his obstat, quod Albericus *in l. legatis seruis, ff. de legat. 3.* quem sequitur Sebastianus Medices suprà *quæst. 59. & 60.* quos etiam refert, & non reiicit Genuensis *in prax. Archiep. Neapol. d. cap. mihi 77. in fine*, dicere videantur, quod piscatores vendentes pisces dicantur negotiatores; negotiatio autem penitus prohibita sit Clericis, *cap. fin. de vita & honest. Cler.* & aliis iuribus, vbi Doctores communiter. Etenim *negotiatio* tam latum vocabulum est, vt actum omnem otio contrarium significet, teste Syluestro *in sum. verb. Negotium*: & tam æquiuocum, & varias significationes importans, vt de illo dicatur, *l. natura, ff. de præscriptis verbis*, quod *plura sint negotia, quàm vocabula.* Sed illis prætermissis, quoad præsens attinet, duplex est negotiatio. Alia non lucratiua, sed industriosa, & œconomica, qua videlicet quis sibi, suæ familiæ, & suo statui necessaria, aut conuenientia procurat, quæ propterea non est propriè, sed impropriè solùm negotiatio, & omnibus etiam Clericis licita. Quia vt ait Eminentissimus de Lugo *de iust. & iur. tom. 2. disp. 26. sect. 3. num. 22. Est vtilis, & necessaria Reipublicæ; potest enim honesto fine exerceri ad necessariam familiæ sustentationem, vel ad subueniendum pauperibus.* Alia est merè lucratiua, propriè & rigorosè negotiatio, quâ videlicet res emitur, vt integra, & immutata manens, cariùs vendatur. Quæ sola Clericis interdicta, & prohibita est, prout vnanimiter, & constanter Doctores tenent, quorum plures retuli 4. *tom. meæ Sum. verb. Negotiatio.* Addo Abbatem 1. *part. consil. 6. in fin.* Federicum de Senis *consil. 200.* & plures Sac. Congregationis declarationes, quas affert Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 40. num. 127.* Authores ergo, qui dicunt, piscatores vendentes pisces, quos capiunt, esse negotiatores, solùm de lata, & impropria acceptione *negotiationis* sunt intelligẽdi, minimè autem de propria, & rigorosa, alioquin gratis loquerentur, & contra ipsam legem *Legatis seruis.* In ea enim expressè, & clarè piscatores non esse negotiatores exprimitur. Forsan tamen ideò piscatores, qui pisces quos capiunt, vendunt, negotiatores appellant, quia non rarò, sed sæpiùs contingit, quod huiusmodi homines non solùm vendant pisces, quos ipsi capiunt, sed & alios, quos emunt ab aliis sociis piscatoribus minori pretio à se emptos. Hoc enim casu propriè, & rigorosè negotiatores, & mercatores dici possunt. Hoc autem toto cœlo abest ab exercitio Episcopi, qui solùm pisces in sua nauicula captos vendi facit per suos famulos, in quo non magis reprehensibilis, quàm alij Episcopi, qui in Gallia, Corsica, & Italia vendi faciunt auiculas, quas prehendunt in suis prædiis, & fundis. De quibus Siluester *verb. Venatio, §. Sic ergo concludo.*

21

22

23

24 Si dicatur, ex hoc scandalum in populis contingere posse, idque maximè euitandum Episcopis, dicente Paulo 1. Cor. 8. *Videte ne licentia vestra offendiculum fiat infirmis.* Et infrà: *Sic peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* Maximè quia, vt Basil. *in Reg. breuior. regul. 64.* ait, *eo scandalum est maius, quo is, qui illud dat, maiori scientiâ, aut gradu præditus est.* Huic obiectioni obuiandum ex communi Theologorum consensu, quod scilicet scandalum passiuum euitari non debeat, quando ex mera hominum malitia oritur. Atqui si Episcopus ex lucro prædicto omninò indi-

25

gentiis Ecclesiæ, Religiosorum, & pauperum subueniat (deductis expensis cymbæ, & ministrorum) iniquum prorsus erit aliquem scandalizari, cùm potiùs laudari posset prouida pietas ipsius, quâ ad talia pia opera, & alia etiam honesta, qualia sunt hospites illustres excipere, & Concionatores verbi Dei alere, etiam per instrumentum publicum, & iuratum (quod rarum est pietatis exemplum) se astringit. Etenim hospitalitatem propriam Episcoporum tesseram esse denunciat Apostolus, dum 1. *ad Timoth. 3.* dicit esse debere *Hospitalem*, & D. Gregorius ad Ioan. Episcop. aiens: *Hospitalitatem nesciens, non fiat Episcopus.* Munificum quoque in elargiendis eleemosynis, omnia iura clamant, adeò vt in publico eas facere, & ante se *tubâ canere* teneatur, teste Gersone *in Opusc. de temperantia.* Quod igitur Episcopus noster hæc velit agere, mediâ istâ industriosâ piscatione, scandalum non erit, nisi forsan illis, de quibus Christus Matth. 15. *Cæci sunt, & duces cæcorum.* Et propterea non audiendi, dicente D. Gregorio hom. 7. in Ezech. *Si de veritate scandalum sumitur, vtiliùs permittitur nasci scandalum, quàm veritas relinquatur.*

26

27 Ad secundum dubium etiam pro certo respondendum, Episcopum omninò immunem esse à solutione gabellæ, vel alterius cuiuscunque granaminis, dum pisces istos in sua nauicula per famulos ipsius captos, per eosdem ad vendendum mittit. Quia Clerici (multò magis Episcopi) de rebus suis ad nullas tenentur gabellas, *cap. Quanquam, de censib. in 6.* & millies alibi: ostensum autem manet, hos pisces captos, inter bona propria Episcopi accenseri.

28 Ad quod facit clarissimè Abbas 1. *part. consil. 6.* probans sæculares à Clericis nihil exigere posse de bonis ipsorum. Et sanè cùm bona Ecclesiasticorum dicantur *Patrimonium Christi*, Abbas *in cap. cum super, num. 20.* quemadmodum Christus non teneretur de huiusmodi rebus gabellas soluere, sic (suo modo) nec Episcopus, aut alij Clerici. Si dicatur, saltem teneri aliquid in portu soluere propter sustentationem eorum, qui prosunt naulo, seu portui, aut foro piscario. Contra hunc & similes prætextus obstant generalia iura interdicentia gabellarum impositionem pro Ecclesiasticis, *cap. Non minus, & cap. Aduersus, de immun. Ecclesiast. l. Sancimus, C. de Sacrosanct. Eccles. Auth. Item nulla, C. de Episc.* Et quia regalia portus sunt veræ gabellæ, *l. Inter publica, §. fin. ff. de verb. signif. l. Cum in plures, §. vehiculum, ff. locat.* Et ex communi Doctorum firmat Thomas Delbene *de immun. part. 1. cap. 5. dubit. 5. à n. 6.*

29

30 Quæ omnia euidentiùs procedunt cum Episcopis, qui sunt cæteris Clericis, & Sacerdotibus superiores, Apostolis æquales, & Patres Principum sæcularium. Suarez *contra Reg. Angliæ lib. 4. c. 10. num. 6.* Balboa *tom. 2. ad cap. 1. de indic.* Maximè cùm scrupulus qui potest esse de negotiatione, iam sit in superioribus omninò sublatus.

31 Ad tertium dubium de dictis hominibus seruientibus Episcopo in piscium captura cum stipendio sufficienti pro toto anno, an videlicet priuilegio fori gaudeant, affirmatiuè quoque videtur respondendum, eò quòd sint veri familiares, & de familia Episcopi; cùm talis dicatur ille, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium, *l. fin. C. de proxenet.* Bartolus *in l. 1. §. Familia, num. 5. ff. de tribut. & vectigal.* Mascardus *de probat. concl. 759. num. 1.* Et quia priuilegium, quod habet Episcopus, tanquam principalis, & capiti, trahi necessariò debet ad eius membra accessoria, & appendices, quales sunt famuli isti, & seruientes ipsi, *cap. quamuis, de Priuil. & cap. licent, eod. tit. in 6.* Albericus *in l. 1. C. de Episcop. & Cleric. num. 4.* Gratianus *tom. 3. c. p. 340. num. 1.*

32

P. Diana *6. part. tract. 2. resol. 3.* Eo etiam, quod cùm sit priuilegium dignitatis Episcopalis, est fauorabile, & ita extendendum. Gratianus *tom. 2. disp. 340. num. 21.* Gambacurta *de immun. lib. 4. cap. 3. num. 3.* & plures apud Farinacium *in Append. de immun. cap. 2. num. 21.* Vnde etsi illud concessum non censeatur famulis particularium Clericorum (cùm tamen sub lite, & controuersia hoc sit) quod verò famulis Episcoporum concedi debeat, suadent innumera priuilegia, tum iure Diuino, tum humano, Ecclesiastico, & ciuili Episcopis propter ipsorum dignitatem concessa, quæ aliis non sunt permissa, vt obseruant Guazzinus *de defens. reor. cap. 9. num. 23.* Capicius *decis. 12. num. 1.* Gratianus *dec. March. 133. num. 2.* Idque euincunt Sacræ Congreg. declarationes, & litteræ Illustriss. Auditoris Cameræ, etiam de ordine Sanctissimi, quas idem, qui vt suprà, P. Diana refert *resol. 4.* & quibus omninò standum, vtpotè veluti Sanctissimi oraculis, & purpuratorum Patrum responsis, ad quorum præsentiam Doctores alij, qui oppositum sentiunt, silentium tenere debent. Casu autem, quod familia ista laica Episcopi non gauderet hoc fori priuilegio iure attento, ex consuetudine tamen ea gaudere affirmant plures Doctores, quos refert, & sequitur Thomas Delbene *de immun. p. 1. c. 4. sect. 2. dubit. 15. à n. 16. & sect. 1. num. 13.* generaliter dicens: *Ex vi prerogatiua, & in fauorem personæ, cui seruitur, priuilegium fori familiaribus* (scilicet Episcopi) *tam in criminalibus, quàm in Ciuilibus indistinctè conceditur.*

Sic sub censura, &c. Romæ apud Transpontinam 8. Martij 1653.

Fr. Ioannes Baptista de Lezana Carmelita, SS. Congregat. Rituum, & Indicis Consultor.

Superiùs dictis à doctissimo Patre Magistro Lezana libenter calculum meum adiungo: & quidem certum est, exercitium piscationis non esse Clericis interdictum. Sed dices hoc procedere, si pisces non venderent, quod quidem facit Episcopus in casu nostro. Ergo. Respondeo Illustrissimum Antistitem cymbam piscatoriam primariò tenere ad suam, Prædicatorum, Hospitum, & totius familiæ sustentationem: si verò postea pisces vendat, qui supersunt, hoc euenit per accidens, nec principaliter ab ipso intenditur. Ergo hoc erit ei licitum. Quod probatur, nam vt obseruat Marcellus Vulpe *in praxi iudiciali, cap. 17. num. 17. & cap. 33. num. 11.* Molina *de iust. tract. 2. disp. 342. num. 41.* Castrus Palaus *tom. 3. tract. 16. disput. 4. punct. 13. §. 3. num. 6.* Pellizarius *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 6. cap. 10. quæst. 8. num. 1.* Ermannus Busembaum *in Medulla Theologiæ Moralis, lib. 3. tract. 5. cap. 3. dub. 7. num. 15.* Genuensis *in praxi Archiepisc. cap. 77. num. 12.* & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *vbi infrà, num. 108.* possunt Clerici emere pro victu suo, & suæ familiæ in abundantia, & si quid superest, postea vendere, etiamsi vendant cariùs, quàm emerant; nec hoc diceretur negotiatio, nec tenerentur soluere gabellas: quod etiam docet in terminis Gabriel Pereyra Auctor non tam affectus Ecclesiasticæ Immunitati *tract. de Manu Regia, part. 1. cap. 10. num. 3.* vbi sic ait: *Illud tamen semper prænotandum duco, quod si contingat, vt Clericus aliquid emat, prout vinum in proprios vsus, & postea illud vendat quod superexcreuerat, vel ille iam non indigeat, quod non ex eo amittit suum priuilegium, vt ab omni tributo sit immunis.* Hæc Pereira. Itaque cùm in casu nostro certum sit non esse interdictum Episcopo tenere cymbam piscatoriam pro sua, Prædicatorum, Hospitum, & totius familiæ sustentatione, sequitur ex dictis, etiam secundùm Pereyram, posse pisces remanentes, & qui supersunt, per alios vendere absque nota negotiationis, & onere alicuius gabellæ. Et ratio est, quia illa piscatio ab Episcopo non efficitur, vt in fortiori casu notauit Eminentissimus Lugo *de iust. tom. 2. disput. 26. sect. 3. num. 19.* in fraudem, & directè ad pisces vendendos, sed primariò, & sincero animo ad proprium vsum, Prædicatorum, Hospitum, & suæ familiæ sustentationem. Ergo, &c. Et ita ego sentio, saluo aliorum meliori iudicio. Romæ in Domo S. Siluestri Montis Quirinalis, die 20. Aprilis 1653.

Antoninus Diana C.R.

Dubitari quidem non potest, licitum esse D. Episcopo, tenere cymbam piscatoriam ad vsum mensæ, & familiæ suæ, ad quam spectant non solùm illi, qui ei ordinariè inseruiunt, sed etiam Concionatores, & Hospites, quos eidem alere, vel inuitare placuerit. Hinc consequens videtur, vt de eo quod ex piscatione superest, liberum sit Domino Episcopo disponere, donando, vel etiam vendendo absque onere gabellarum, quia videlicet per se, & ex intentione Cymbam tenet, non ad lucrum, sed ad vsum, & per accidens, ac præter intentum eius est quicquid superest, quod proinde cùm iam licito modo, & citra labem negotiationis proprium eius effectum sit, redditum est immune ab onere gabellarum, sicut alia, quæ sunt Episcopi propria. Debet autem in hac re credi D. Episcopo super eius pura, & sincera intentione, non solùm ob sublimitatem ipsam Episcopalem, sed etiam propter probitatem, & pietatem huius Illustrissimi Præsulis, de quo nunc quæritur. Eoque magis, quod ipse non solùm adeò se alienum ostendit ab omni auiditate lucri; quinimmò potiùs adeò liberalem, & pium, vt non solùm spontanea largitione dare consueuerit, sed etiam iurato instrumento se obligauerit id quod superest distribuere pro eleemosyna inter Regulares; & solùm ne præiudicium aliquod aduersus immunitatem Ecclesiasticam patiatur, gabellas soluere recusauit.

Raphaël Auersa Cler. Min.

CONSVLTVM LV.

De professione cuiusdam Religiosi tum expressa, & postea ratificata, tum etiam tacita.

SVMMARIVM.

1 *Casus.*
2 *Resolutio.*
3 *Forma professionis emittendæ.*
4 *Annus in valida professione requisitus quomodo accipiendus.*
5 *Consuetudo pro baptizandis.*
6 *In dubio quis qualis præsumendus.*
7 *Liber baptismi an probet ætatem baptizati.*
8 *Infirmitas quid operetur.*
9 *Modus probandæ ætatis.*

10 Qua

IESVS MARIA.

NOVITIVS fecit professionem expressam in Religione N. & post quatuor circiter annos contra ipsam reclamauit, sæpiusque verbis & factis eandem reclamationem prosecutus est; & licèt impeditus tum à Religiosis, tum à consanguineis, intentum suum obtinere non potuerit; nihilominus sacros Ordines, & Presbyteratum in eadem Religione suscepit, ac tandem pro iustitia obtinenda ad SS. D. N. Innocentium recurrit, qui causæ decisionem Illustriss. N. delegauit. Quæritur quid iuris, & an sit censendus professus. 1

Responsio.

Quod attinet primò ad professionem istam expressam, videtur planè dicendum, irritam, & inualidam fuisse. Habet enim contra se decretum manifestum Concilij Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 15.* illis verbis. *In quacunque Religione, tam virorum, quàm mulierum, professio non fiat ante decimumsextum annum expletum, &c.* Et infrà, *Professio autem anteà facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut alios quoscunque effectus.* Constat namque eam professionem emissam fuisse 28. Augusti anni 1635. quo tempore non poterat explesse 16. annum, siquidem ex libro authentico Baptismi constat, baptizatum fuisse die 12. Maij 1620. ac proinde quod ex die Baptismatis, qui vt supponitur, fuit paucis diebus post natiuitatem, vsque ad diem professionis solùm interfuerint anni quindecim, menses tres, & dies sexdecim. Eo præsertim, quòd dictus decimussextus annus adeo strictè requiritur completus, vt iuxta Galletum *in Margar. cas. consc. verb. Profiteri*, & Riccium *in praxi, decis. 656. in 1. edit. aliàs resol. 549. in 2. edit.* si vnus dies deficiat, annus decimussextus non censetur expletus ad effectum professionis: imò ex Sellio, & decisione quam ipse refert *in select. canon. c. 18. n. 3.* duarum horarum defectus obest professioni. 2 3 4

Id autem quod supponitur, scilicet quod paucis diebus post natiuitatem, octo videlicet, aut quindecim, vel circiter, Baptismi lauacro regeneratus fuerit, sufficienter suaderi potest ex eo, quod hic est stylus totius populi Christiani; stylus autem, seu consuetudo, maximè vniuersalis, qualis est ista, tantam vim habet, quoad sui obligationem, vt sit quasi forma, & alterum ius naturale. Bald. *consil. 433.* Surdus *de aliment. tit. 1. n. 7.* Tuschus *in* 5

præstit.

practic. concluſ. tom. 2. lit. C, *concluſ.* 806. *numero* 16. Quomodo ergo credi poterit pios, & nobiles parentes ipſius per octo circiter menſium tempus diſtuliſſe filij Baptiſmum cum periculo animæ ipſius, & ſine vlla neceſſitate? Eo quoque, quod etiam eſt conſuetudo illius patriæ, in qua natus eſt, quæ etiam eſt valdè catholica, & prout ab aliquibus fide dignis, qui in ea orti ſunt, audiui, ſemper hoc ſeruat, quod infantes recenter nati baptizentur paucis diebus poſt ortum. Eam ergo obſeruarunt parentes ingenui, & conſpicui, cùm tales ſolicitiores præ cæteris eſſe ſoleant in huiuſmodi conſuetudinum obſeruantia. Præcipuè etiam, quia illius Diœceſis lex Synodalis prohibet talem dilationem Baptiſmi infantibus conferendi. Ex quo 6 etiam ſequitur, parentes illum obſeruaſſe, cùm in dubio quilibet præſumatur obediens legibus, & bonus, *cap. vlt. de præſumpt. & l. meritò*, *ff. pro ſocio*, *& l. ſocio*, §. *qui dolo*, *ff. de probat.* & nemo præſumatur deliquiſſe, Abbas *in cap. cùm tu, de teſtibus*, Nauarrus *conſ.* 549. *n.* 11. Et ſanè cùm hoc ſit valdè veriſimile, haberi debet pro vero, quia veriſimilitudo cognata eſt naturæ, Bald. *conſil.* 180. *lib.* 3. Oldradus *conſ.* 13. & habetur pro lege, & veritate, Riminaldus iunior *conſ.* 362. *n.* 18. Crauet. *conſ.* 61. *n.* 9.

7 Standum eſſe porrò fidei libri baptiſmi, ex quo extracta fuit, etiam quoad ætatem baptizati, docent Caputaquenſis *deciſ.* 714. *num.* 1. *p.* 1. Mandoſius *ad regul.* 18. *Cancellar. quæſt.* 10. *à num.* 1. Rota *deciſ.* 592. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* & *deciſ.* 15. *n.* 2. *part.* 2. etiam *recent.* & in Romana nullitatis obligationis, 16. Ianuarij 1626. coram Duran. & plures alij DD. apud Barboſam *de offic. & poteſt. Paroch. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 4. Eo etiam quod Parochus iſte, qui N. baptizauit, dicatur omni exexceptione maior, vt probari dicitur per duos teſtes. Et quia talis fides formiter, & citatâ parte extracta, & collationata ſit in proceſſu, vt etiam dicitur, ac ſimiliter propter teſtes aliquos fide dignos, qui de ea ætate teſtimonium præbent. Ac maximè, quia pater iſtius N. dum ægrotaret infirmitate quâ mortuus eſt, vt teſtatur quidam Religioſus, qui ſocius illius fuit, requiſiuus de ætate ipſius, eum remiſit ad fidem Baptiſmi: quod eſt virtualis quædam confeſſio, per quam ſufficienter probatur. His enim adminiculis fides prædicta roborata, efficaciter videtur concludere intentum, prout ex Farinacio in fragmento *part.* 1. Maſcardo *de probat. con-* 8 *cluſ.* 667. & 668. & pluribus aliis elicitur. Eo quoque quod teſtimonium Patris in ea ægritudine conſtituti, quâ obiit, magni ponderis eſt, quia præſumitur quis eo tempore veritatem loqui, cùm infirmitas ſit veluti quædam ſpiritualis tortura ad veritatem dicendam. Farinacius *de teſtib. quæſt.* 80. *num.* 108. Maſcard. *de probat. concluſ.* 899. *num.* 5. *& concluſ.* 174. *numero* 1. Eo præſertim, quod idem Pater de filij ætate requiſitus Romam ipſius Baptiſmi fidem tranſmiſit, vt ex proceſſu liquet.

Nec tollitur ius præiacti fundamenti ex eo, quod teſtes plures affirment, quod Pater dicti N. requiſitus pro fide baptiſmi ipſius, reſponderit, quod ſi deſiderabant ſcire veram ætatem illius, non erat quæren- 9 da fides à Parocho, quia illum inbaptizatum retinuerat ferè per biennium, ſed quod illa erat quærenda ex proprio ipſius libro, vbi ſincerè natiuitatem eiuſdem annotauerat. Qui modus probandæ ætatis, vt pars contraria ſupponit, admiſſus legitur à Doctoribus apud Guazzinum *in ſuo tractat. de defenſ. reor. capite* 2. *defenſ.* 30. *num. vltim. folio* 83. qui allegat Maſcardum *de probat. concluſione* 666. *vol.* 1. & eſt maximæ conſiderationis, vt dixit Menochius *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 116. *numero* 4. Caualer. *deciſ.* 1. *numero* 3. & dixit Rota *deciſ.* 262. *in fin.* poſt 2. *volum. conſil.* Farinacij: addita inſcriptione in libro eiuſdem Patrisfamilias, quæ auget probationem. Menoch. *d. numero* 40. Odd. *de reſtitut. part.* 1. *quæſt.* 37. *numero* 92. & dixit Rota in Beneuentana *molendini*, 28. Iunij 1634. coram Merlino. Reſpondetur enim plurima eſſe quæ val- 10 de eneruant fidem huius libri, quin potiùs de falſitate reddunt ſuſpectum: videlicet, quod nec ſit notis numeralibus notatus, quo caſu facilè poſſent in ipſo folia noua inſeri, aut detrahi; nec in eo omnes filij deſcripti inueniantur, nec ordinatim, aut tempore natiuitatis, quin potiùs vnus ibi deſcribatur natus 22. diebus poſt eius Baptiſmum, quæ omnia contraria prorſus ſunt prudentiæ, & diligentiæ patris, ac per conſequens incredibilia. Et quod magis eſt, quia cùm egreſſus dicti N. à Religione eſſet in damnum aliorum hæredum paternorum bonorum, facilè ſuſpicionis locus habetur, vt credatur hoc fine, & intentione fuiſſe confectum ab aliquo, vel aliquibus, qui ad dictam hæreditatem ius haberent. *Auri enim ſacra fames*, (vt ille dixit) *quid non mortalia pectora cogit?* In his autem, & ſimilibus caſibus Patris liber nihil probat. Curtius Iun. *conſil.* 118. *numero* 8. Maſcard. *de probat. concluſ.* 669. *numero* 12. *&* 13. Multò magis, ſi verum eſt, quod dicitur, videlicet quod Pater contrarius eſſet filio in negotio ſuæ profeſſionis; quia tunc nihil probare Patris librum reſpondit Baldus *conſil.* 19. *lib.* 5. *numero* 4. & ſequitur Crauet. *in tractat. de antiquit. tempor.* §. *Vidimus*, *numero* 36. *in* 1. *part.* & Maſcard. *ſup. numero* 16. Caſu autem dato, quod aliqua præſumptio ſumi poſſet ex eo, ſicut non poſſet facere niſi ſemiplenam probationem, prout aliqui apud Maſcardum *ſuprà numero* 14. & 15. agnoſcunt, ſic cedere debet veritati, *l. nuptura filio*, *ff. de iur. dot.* & in concurſu tot probationum ſilere, quia præſumptio vna cedit pluribus, *l.* 3. §. 1. *ff. de teſtib.* imò vni ſoli fortiori, *l. Diuus*, *ff. de in integr. reſtit.* quæ verò ſunt adductæ, & plures numero, & fortiores ſunt. Ea præſertim, quam modò adduxi de præſumptione falſitatis eius libri paterni ob intereſſe hæreditatis; quia delictum præſumitur commiſſum ab eo, cuius commodo cedit. Bart. *in l. fin. n.* 5. *ff. de quæſtionib.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 31. *n.* 15.

Poſita ergo inualiditate dictæ profeſſionis, ritè, 11 & rectè potuit N. de illa reclamare, prout fecit de anno 1639. 17. Maij coram Diffinitorio, & Vicario Generali ſuæ Religionis; ſiquidem erat intra quinquennium, & ante quatuor annos tranſactos. Etenim iuxta Concilij decretum *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. id permittitur illis verbis: *Quicunque Regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque de cauſa, aut etiam in habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non audiatur. niſi intra quinquennium tantùm à die profeſſionis.* Quia tamen 12 ibidem ſubiungit Concilium: *Et tunc non aliter, niſi cauſas prætenderit, & deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario*; ideo dictum Diffinitorium cauſam remiſit ad Vicarium Archiepiſcopalem N. qui erat Ordinarius illius Diœceſis, & Priorem Conuentûs eiuſdem Religionis, in quo dictam profeſſionem emiſerat, prout de iure neceſſarium erat, & deciſum ſub die prima Decembris 1593. vt teſtatur Armendariz *in addit. ad recopil. leg. Nauarræ, lib.* 2. *titul.* 18. *lege* 7. *de relig. numero* 18. & in vna Metenſi,

Metensi, & Romana, 7. Aprilis 1529. vt refert Sellius *in select. canon. cap.* 80. *numero* 10. & Barbosa *in collect. in Concil. loco relato num.* 21.

Potuit etiam propterea, prout fecisse dicitur sæpius, & continuò fermè, contra professionem factam protestari, & priuatim reclamare. Cum enim nulla esset, nullum deberet producere effectum, *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudic. l. non putaui*, §. *non quæris, ff. de bonor. possess.* Idem enim est, & paria sunt, nullum esse, vel sine effectu esse. Surd. *decis.* 51. *numero* 21. & 22. & *cons.* 3. *à num.* 8. & alibi sæpius, Menoch. *decis. Bonon.* 40. *punct.* 7. *num.* 20. vt nullum ius Religioni ex dicta professione oriri videretur. Rota *decis.* 572. *numero* 9. apud Farinac. *p.* 1. *rec.* Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 164. *num.* 3. etiam verbis replicatis, & nullitatem professionis exprimentibus, quia verba sunt signa conceptus, *l. Labeo*, §. *item, ff. de suppellect. legat.* Et verba geminata magis operantur, *l. Ballista, ff. ad Trebell.* Corneus *cons.* 187. *numero* 12. *lib.* 4. maximè continuata, eo quòd continuatio inducit præsumptionem melioris iuris, *Clement.* 1. §. *quod si vnum, vt lit. pend.* §. *commodum, Instit. de interdict.* Gonzalez *sup. regul.* 8. *Cancellar. glos.* 25. §. 3. *num.* 30. etiamsi talis continuatio fuerit cum interuallo aliquo, quia illud non excludit, *cap. final.* iuncta Glos. *verbo Continuò, de verb. signific. in* 6. Idem Gonzalez *gloss.* 43. *num.* 56. Nec enim requirebatur talis protestatio in omnibus actibus, quia erant quotidiani, vt sedere inter profanos, præcedere aliquos, & similes: alioquin Religiosis esset molestissimum, & importunum.

Positâ etiam certitudine de nullitate suæ professionis, si sibi Iustitiam denegari videbat, nec alius modus propriæ libertati consulendi supererat, secluso tamen scandalo, & aliis circumstantiis extrinsecis in foro conscientiæ stando poterat Religionem deserere, & ad sæculum redire, prout conformiter ad doctrinam Sanchez, Lessij, Laymani, & aliorum dixi *tomo* 4. *summ. qq. regul. verb. Professio Regularis, num.* 23. & sequitur Bordonus *resol.* 8. *dub.* 6. & *dub.* 4. post Nauarrum, & alios. Idemque supponitur in constitutionibus huius Religionis infrà afferendis, ibi: *Quapropter donec quis expressè profiteatur, liberè abire, & à congregatione, sicut nouitius, expelli poterat.* Etenim iuxta vulgata iura, paria sunt nulliter, aut inutiliter aliquid esse factum.

Valdè tamen contra prædicta obstare videtur, quod idem N. de anno 1647. pro 30. die Iulij coram Prælato eiusdem Monasterij, in quo de anno 1635. professionem emiserat, & quinque aliis Religiosis astantibus eam ratificasse asseratur, & dixisse illam veram, & realem fuisse, ac reclamationem ab ipso factam de eius nullitate gestam fuisse, *irato animo*, & *absque iusta causa*, simulque declarasse *sponte*, ac *libenti animo*, ac *plena voluntate* de nouo se professionem emittere, renunciando etiam cuicunque iuri, aut rationi reali, seu apparenti, quam prætendere posset ob dictam reclamationem. Si enim huiusmodi ratificatio vera est, aut subsistens, prorsus, & omninò corruunt omnia adducta contra validitatem dictæ professionis. Huiusmodi enim ratificatio est noua professio. Bordonus *in resolut. resolut.* 8. *n.* 42. etiamsi pro illa non præcesserit nouus nouitiatus. Azor. *lib.* 12. *instit. mor. cap.* 1. *q.* 6. §. *si quæras*, quem ad hoc intentum affert Sanchez clariùs id tenens *lib.* 7. *de matrim. disput.* 37. *num.* 47. & etiamsi dicatur Religionem non præbuisse nouum consensum, pro vt dixi loco relato, *ex tom.* 4. *Summæ, num.* 20. post Sanchez, Tamburinum, & alios, de quo in simili ferè casu Eminentissimus Lugo *lib.* 3. *respons. mor. respons.* 16. Ac similiter, quantumvis cæremoniæ, quæ ex lege, vel consuetudine Religionis adhiberi solent in professionis emissione, iteratæ non fuerint, prout etiam eo loco post Nauarrum, Azorium, Sanchez, Peirinis, & Bonacinam scripsi.

Veruntamen huiusmodi ratificationem professionis non probari sufficienter, ac proinde eius authoritatem claudicare, nec propter illam N. censeri debere legitimè professum, ex multis euinci videtur. Primò quidem, quia sicut constat ex processu, quamuis sæpius fuerit facta instantia parti pro talis ratificationis productione, tempore etiam, & occasione, quâ illi valdè necessarium erat ad suum intentum probandum illam producere; nihilominus nunquam est producta, sed semper respondit non extare, furto sublatam fuisse, vel similia. Hoc enim arguit inuerisimilem esse talem ratificationem. Inuerisimilitudinem autem falsitatis imaginem in se habere omnes dicunt, & prosequitur Farinacius *de falsit. q.* 153. *num.* 176. & in specie, quod ad probandum falsitatem maximè attenditur inuerisimilitudo, scripserunt Socinus *cons.* 28. *num.* 9. *lib.* 3. Alba *cons.* 224. *in fin. sub num.* 6. & *seq.* vbi ponit plura exempla, & plures alij apud eundem Farinacium. Maximè autem, & magis in specie, quia falsitatis præsumptio oritur ex tarditate in producendo scripturam, *l. si quis fortè*, §. 1. *ff. de pœn.* ibi: *Nec enim debebant tam magnam rem tamdiu retinere.* Aymon. *cons.* 28. *num.* 6. & *cons.* 75. *num.* 9. & *cons.* 134. *num.* 3. Plot. *cons.* 79. *num.* 14. & 15. Paulus de Castro *cons.* 271. *fol.* 1. *lib.* 1. Folletius *in pract. crim. in verbo Item quod commisit falsitatem, num.* 16. Bertazolus *cons.* 521. *num.* 28. Cephalus *consil.* 287. *num.* 32. & *seq.* Menochius *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 91. *num.* 8. & *lib.* 3. *præsumpt.* 122. *num.* 94. & *lib.* 5. *præsumpt.* 20. *num.* 39. & *præsumpt.* 3. *num.* 105. *eod. lib.* 5. Mascardus *de probat. lib.* 2. *conclus.* 740. Pedemont. *decis.* 117. *numero* 9. Farinacius *suprà, num.* 112.

Quod magis est, secundò quia non solùm de falsitate præsumpta est, sed etiam in se falsa videtur. Continet enim quod facta fuerit à dicto N. in Conuentu S. Caroli Taurini, cùm tamen tunc temporis erat, vt dicitur, de familia; & in Conuentu S. Mariæ de Pace Montis Regalis. Dicitur etiam in ea, quod Superiores Religionis impediebant ipsius ordinationem, cùm iam esset ordinatus, & in sacris constitutus, excepto Presbyteratus ordine, quem non erat eo tempore recepturus, nec de ipso tunc agebatur, cùm anno sequenti illum susceperit, vt etiam asseritur. Inuerisimilis igitur redditur talis ratificatio, ac perinde de falsitate intrinseca præsumpta. Tiraquellus *in l. si vnquam, in princ. num.* 40. *C. de reuocand. donat.* Menochius *cons.* 2. *num.* 258. & *cons.* 2. *num.* 300. & alibi sæpiùs Mascardus *de probat. conclus.* 740. *num.* 35. & *conclus.* 1364. *num.* 4. Testes quoque deponentes de dicta ratificatione inuerisimili, de falso suspecti redduntur. Abbas *in cap. quia verisimile, in fin. de præsumpt.* Crauet. *cons.* 171. *num.* 6. ac proinde illis ex iusta causa minimè credendum. Parisius *consil.* 107. *num.* 70. *lib.* 1. Curtius iunior *consil.* 17. *num.* 6. Crauet. *suprà.* Adesse etiam videtur causa alia ipsis non credendi, quia vt constat ex literis testimonialibus propalationis dictæ ratificationis, quatuor Religiosi, qui illam testantur, videntur ferè similes in subscriptionibus, ita vt ab vna manu videantur factæ: similiter & duæ subscriptiones duorum testium, qui dicunt adfuisse dictæ probationi, etiam ferè similes, & ab eadem manu factæ videbantur. Cùm autem subscriptio sit vox, seu testimonium ipsius scribentis, *l. si procuratorem, ff. de procuratoribus*, §. 1. *Instit. de emption.* & *vendit.* Mascard. *de probat. conclus.* 183. *numero* 26. Gonzalez *sup. Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 60. *numero* 1.

tales

tales literæ teſtimoniales videntur falſæ. Præcipuè etiam dictæ ratificationis, & propalationis ipſius falſitas denotari videtur ex eo, quod quamuis, vt dictum manet, ſæpius requiſita eſſet, pars aduerſa dicta N. pro productione talis ratificationis, nec illam produxiſſet, quin potiùs dixiſſet non extare, aut furto ſublatam fuiſſe; quando tamen, etſi tardè, illam producit, non docet quomodo, quando, aut vbi ſit reperta, in quo libro regiſtrata, archiuo reperta, vel ſimili loco, in quo profeſſiones, vel ratificationes ſolemnes profeſſorum conſeruari ſolent. Omnes enim huiuſmodi circumſtantiæ explicari deberent, ſicut in aliis etiam depoſitionibus, in graui, & controuerſa cauſa, qualis eſt ea, de qua in præſenti.

20 Si autem falſa eſt, aut conficta huiuſmodi ratificatio profeſſionis, nullus ex ea ſequetur effectus; data enim origine falſitatis, actus ſequens eſt nullus, *l. ex initio, C. de falſis*, Simoneta *de reſeruat. q.* 61. *num.* 7. Gonzalez *ſuprà gloſ.* 31. *num.* 29. Quis porrò falſitatem hanc commiſerit? iura indicant, vt commiſſa præſumatur ab eo, in cuius commodum, & lucrum redundat. Albericus *in l. Diuus, num.* 3. *ff. ad l. Cornel. de falſ. & in l.* 1. §. *ſi quis ita in ſuo, num.* 1. *& ſeq. ff. ne quid in loco publico*, vbi per illum textum, cuius literam dicit auream, facit generalem concluſionem, quod *ille præſumitur feciſſe delictum, qui ex eo commodum ſentit*, & ibi allegat bona iura canonica.

Caſu porrò, quo vera, & legitima eſſet, nihil ſuffragari parti ex eo etiam tertiò elicitur, quia informiter, & abſque citatione contrariæ partis producta eſt. Requiri autem partis citationem ad dicendum contra iura tempore productionis, ex eo habetur, quia inſtrumenta aliàs non probant, nec dicuntur de actis. Rota *deciſ.* 1. *num.* 3. *de fid. inſtrum. in nou.* Caputaquenſis *deciſ.* 99. *num.* 1. *p.* 2. *& deciſ.* 117. *num.* 5. *part.* 3. Cæſar de Graſſis *deciſ.* 16. *num.* 4. *de probat.* Felinus *in cap. quoniam contra, num.* 40. *de probat.* Caſſadorus *deciſ.* 8. *num.* 6. *de reſcript. & deciſ.* 12. *ſuper regulis*, Gonzalez *ſuper regul.* 8. *Cancellar. gloſ.* 18. *num.* 40. Imò etiam ſunt recognoſcenda poſt productionem, ſi de illorum fide opponatur, *cap.* 1. *de fid. inſtrument.* DD. ibi, Oldradus *conſ.* 227. *numero* 6. Socinus *conſil.* 32. *lib.* 1. Pariſius *conſil.* 115. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 5. Caputaquenſ. *deciſ.* 99. *num.* 2. *p.* 2.

21

22 Dato etiam, quod veram, & legitimam fuiſſe talem ratificationem oſtendatur, adhuc tamen videtur de iure non ſubſiſtere, quia factam fuiſſe propter metum, & coactè, vt permitteretur ſuſcipere Ordines, ex ipſamet ratificatione oſtenditur illis verbis, *Però ſtante che li noſtri ſuperiori oſtano la mia ordinatione con dire, ò che ratifichi la profeſſione, ò ſequiti la lite*, prout habetur in literis teſtimonialibus dictæ propalationis è Taurino miſſis. Et ita video ſentire aliquos, qui circa caſum huius dubij ſcripſerunt. Veruntamen meo iudicio, nec rectè, nec ſolidè id aſſeritur. Etſi enim verum ſit, quod metus poſſet irritare talem ratificationem, eo quòd non minor libertas requiratur in ratificatione profeſſionis, quàm in ipſa profeſſione, vt ſupponit Rota in Vlisbonenſi *nullitatis profeſſionis*, coram Carrillo, 17. Maij 1641. apud Dianam *part.* 6. *deciſ. vlt.* & Bordonum *in controuerſ. moralib. controuerſ.* 32. *n.* 32. *&* 55. poſt Menochium, & alios. Cæterum non interueniſſe in hoc caſu talem metum, meritò cenſeri debet; non ſolùm quia non probatur niſi per atteſtationem ipſius N. quæ cùm ſit in cauſa propria, nihil probat, iuxta vulgaria iura. Nec quia metus grauis (qualis ſolus ſufficeret ad talem irritationem, iuxta probabiliorem ſententiam, quam tenent poſt plures alios Sanchez *de præcept. decalog. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 24. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *c.* 4. *n.* 12. Bonac. *de legib. diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. *num.* 7. & Rota in Romana *profeſſionis*, 23. Iunij 1623. coram Remboldo) eſt difficilis probationis, vt notant Pariſ. *conſ.* 53. *num.* 63. *lib.* 4. Menochius *de arbitr. caſ.* 116. *n.* 17. & Rota in Nicienſi *Matrimonij*, 2. Martij 1587. coram Seraphino, *& deciſ.* 326. *num.* 2. coram Ludouiſio. Maximè quando agitur de annullanda profeſſione. Rota *deciſ.* 1128. *num.* 3. coram Seraphino, Vichius *in prax. Nouit. diſp.* 13. *dub.* 12. *num.* 5. Sed maximè, & præcipuè, quia metus qui ſufficere poſſet ad irritandam talem ratificationem, ſeu profeſſionem, deberet eſſe iniuſtè, & irrationabiliter illatus, prout ſupponunt communiter DD. ſpecialiter Sanchez *ſup. n.* 21. poſt Medinam, Sà, & Sotum, Bonacina etiam *ſupr. n.* 5. poſt Azorium, Valentiam, Suarez, & alios, ac Vichius *ſupr. n.* 7. *&* 15. poſt alios etiam. Inſuper deberet eſſe etiam ad extorquendam profeſſionem, prout etiam ſupponunt iidem authores, & Rota relata coram Remboldo, allegato Afflicto *deciſ.* 296. *n.* 4. At verò in præſenti, nec metus iſte eſſet iniuſtus, aut irrationabilis, nec erat illatus determinatè ad extorquendam profeſſionis ratificationem. Ergo non eſt cur dicatur irritaſſe profeſſionem. Primum porrò conſtat ex dictis, quia cùm ea Religio dubitare poſſet, an N. eſſet verè, & legitimè profeſſus, cum etiamſi in foro Eccleſiæ profeſſionem expreſſam emiſiſſet, nihilominus contra eam reclamauerat, poſtea à reclamando ceſſauerat, & ſæpius in priuatis colloquiis eam nullam fuiſſe dixerat; è contra autem profeſſorum habitum proprium ſemper geſtauerat, & actus proprios continuò exercuerat, prudentiſſimè, & ſine vlla iniuria, aut iniuſtitia illi illata, imò pro quiete ipſius, & totius Congregationis dicere illi poterat illud Ioan. 10. *Quouſque animam noſtram tollis? Si tu es profeſſus, dic nobis palam.* Optionem tibi damus, vel *ratifica profeſſionem*, vt ſciamus certò te eſſe profeſſum, vel *proſequere litem*, vt ſi in ea obtinueris, ſciamus te talem non eſſe. Non igitur propterea metum aliquem iniuſtum, aut irrationabilem illi intulerunt. Præſertim, quia ad remouendam dubitationem plura tolerari poſſunt, *l. qui mutuam* 57. *ff. mandati, l. quæ intrinſecus, ff. de verbor. obligat. l. quæ dubitationis tollendæ cauſa, ff. de regul. iur.* vbi Decius *num.* 1. & alij DD. Secundum verò, ſcilicet, quod etiamſi illi illatus eſſet aliquis metus, non tamen is erat determinatè ad extorquendam profeſſionem, ſed indeterminatè, patet ex ipſiſmet verbis relatis, *ratifichi la profeſſione, ò ſequiti la lite*, vnum ſcilicet, vel aliud. Etenim ad diſiunctiuæ verificationem ſufficit altera pars, *l. ſi hæredes plures, ff. de condit. inſtit. l. plerumque, §. fin. ff. de iure dotium*, & aliis iuribus, ac Doctoribus vulgariter. Ad rem igitur, non rectè eneruatur dicta ratificatio caſu, quo verificaretur, ex eo quod per metum facta dicatur.

23

24

25

26

27

28 Ex alio autem capite præfatum N. pro vero profeſſo habere, eſto prima profeſſio inualida fuiſſet, & ratificatio, de qua ſuprà dictum eſt, non ſubſiſtat, neruosè ſatis roborari videtur ex profeſſione tacita, quam ſæpius emiſiſſe pro comperto apparet. Cùm enim certa res ſit, hanc profeſſionem induci per delationem habitus profeſſorum, *cap. ad noſtram, de regularib. & cap. conſtitutionem, eod. tit. in* 6. & per exercitium actuum, qui proprij profeſſorum ſunt, *ex cap. vidua, de Regularib.* & ibi DD. communiter, & conſtat talem habitum per multos annos geſtaſſe, & ſæpius tales actus exercuiſſe, proculdubio videtur facilè profeſſum cenſeri debere. Et quidem profeſſorum geſtaſſe habitum etiam ad præſens, ex ipſo aſpectu euidenter agnoſcitur. Proprios autem profeſſorum

fessorum actus exercuisse liquidum est. Primò, quia in electionibus votum, seu suffragium, aut vocem actiuam habuit, quod est proprium professorum, *capit. ex eo*, §. *in Ecclesiis*, *de elect. in 6.* Ancharanus *ibid. num. 3.* Barbosa *in collectan. DD. ad istud cap. num. 6.* post Syluestrum, Tamburinum, Suarez, & alios. Secundò, quia etiam habuit vocem passiuam ad officium quoddam Religionis, scilicet vicariatum cuiusdam Conuentus, ad quem per fratrum electionem promotus est. Hoc autem solùm professis veris competere potuit, *c. cùm ad nostram, cap. cùm in Magistrum, de elect.* & aliis iuribus, ac DD. specialiter Suarez, Barbosa, & aliis relatis. Tertiò, quia etiam tale officium per aliquod tempus, tempore videlicet cuiusdam Capituli exercuit; quod similiter est proprium professorum, *cap. nullus, de elect. in 6. Clement. 1. de elect.* Concil. Trid. *sess. 14. c. 10. de reform. & sess. 25. c. 21. de regul.* Pellizarius *tom. 2. tract. 9. c. 2. n. 121.* & DD. communiter.

29

30 Accedit etiam, quod cùm sacros Ordines, etiam Presbyteratus, susceperit, videtur ex hoc quoque capite professionem tacitam emisisse. Horum enim Ordinum susceptio talem professionem inducit, prout ex declaratione S. Congregationis in vna Beneuentana 20. Decembris 1619. referunt Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 42. n. 167. & in collectan. Bullar. verbo Professio Regularis*, Tamburinus *de iure Abbat. tom. 3. disp. 6. quæst. 13. num. 12.* ac Nauarrus *in lucern. Regularium, verbo Professio, n. 23.* Quam declarationem, quia non viderunt Nauarrus, Rodriguez, & Bonacina, ideo oppositum dixerunt. Id quoque habetur ex priuilegio Iulij II. pro Augustinianis, quod refert Cassarubius *in compend. Priuil. Mendicant. verb. Nouitius, numero 24.* & Corduba *in annotat. apud eundem*, vt retuli *tom. 4. mea Summa, verbo Professio Regularis, num. 4.* Et meritò quidem, quia cùm Religiosus sacros Ordines suscipit, ad titulum paupertatis professæ eos recipit, quod est tacita quædam professio. Vnde propterea Federicus Borromæus Card. & Archiepiscopus Mediolanensis iuramentum de vera professione à Regularibus ante ordinationem postulabat. Refert Diana *4. p. tract. 2. resol. 82.* ex Gauanto.

Quæ omnia non incongruè fulciri possunt. Quia si præfatus N. electionibus suffragator adfuit, ad officium Religionis electus, vel assumptus fuit, sacrosque Ordines instar verè professi, & ad titulum professæ paupertatis suscepit, vnum de duobus affirmari necessariò debet, vel quod veræ professionis titulo ea gesserit, vel quod grauiter, & mortaliter sic gerendo sæpiùs deliquerit. Etenim hæc munia sine aliquo titulo vero gerere, cum per illa in re graui ius alterius vsurpetur, peccatum mortale esse, rectè fatentur Angles *in florib. 2. p. de voto, quæst. vnic. art. 1. difficult. 4.* Rodriguez *tom. 2. summ. c. 92. conclus. 5. num. 5.* Sanchez *lib. 7. de matrimon. disp. 37. num. 42.* Vecchius *in praxi Nouitiat. disp. 14. dub. 2. num. 9.* Bordonus *resol. 8. numero 34.* & alij. Atqui peccasse mortaliter, præsertim frequenter, virum pium, Sacerdotem, & sub habitu Religioso, in Religione strictæ obseruantiæ, & perfectionis vitam agentem, omninò incredibile videtur, maximè cùm delictum in dubio non præsumatur, *l. meritò, ff. pro socio, l. Prætor, §. edoceri, ff. de vi bonor. raptor.* Et vbi alia coniectura sumi potest, non est delictum præsumendum. Farin. *de crimin. p. 3. q. 85. num. 26. & p. 4. cons. 61. num. 12.* & alibi sæpè, Tuschus *tom. 2. littera D, conclus. 165.* Et interpretatio semper facienda est exclusiua delicti. Mascardus *de probat. conclus. 496.* Farinac. *d. p. 3. quæst. 85. num. 1. cum seq.* Præsumi ergo debet N. titulo alicuius veræ professionis, saltem tacitæ, ea gessisse, ac proinde esto professionem expressam non emiserit, aut non ratificauerit, saltem ratione tacitæ professionis verum professum censeri debere.

31 Nec dici potest, hæc omnia vacare hoc tempore, quia per Concilium Tridentinum omnis professio tacita abrogata videtur. Certum enim est, professionem tacitam validam hoc tempore esse, nec per Concilium sublatam fuisse, dummodo in ea obseruentur duæ conditiones ab eodem Concilio *sess. 25. de Regular. cap. 15. & 16.* assignatæ, scilicet quod ea non valeat ante expletum integrum nouitiatus annum, & decimumsextum profitentis, vt latè probaui *eo verbo Professio regularis, num. 3.* ex Sixto V. declarationibusque S. Congregationis, & S. Rotæ decisionibus, ac Communi Doctorum sententia, specialiter Azorij, Nauarri, Sorbi, Laymani, & Tamburini. Si ergo noster N. professionem aliquam tacitam emisit, prout ex relatis causis, vel diuisiuè, vel saltem coniunctiuè sumptis emisisse elici videtur, verus, & legitimus professus censeri debet, nec vllo modo potuit à professa Religione recedere. Eo etiam quod conditiones ad professionem tacitam requisitæ, scilicet quod *scienter, sponte, animo vouendi, & ex authoritate eius, ad quem spectat incorporare Religioni*, fiat, de quibus DD. communiter, specialiter Panormitanus, Nauarrus, Sanchez, Vecchius & alij, in ipso non desiderentur, sed præsumantur adesse.

32

33 Nec etiam eneruatur hæc tacita professio huius Religiosi, ex eo, quod in ea Religione per constitutiones particulares ipsius à Paulo V. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die 5. Maij 1620. approbatas, & confirmatas, omnis tacita professio videatur exclusa, & solùm expressa admissa. Sic enim dicitur part. 2. earundem constitutionum, c. 2. *Nec ratione elapsi.... nec habitus gestatione, nec exercitio aliquorum actuum, qui professi peculiares sint, apud nos volumus tacitam professionem induci, solam enim expressam Congregatio vult admittere. Quapropter donec quis expressè profiteatur, liberè abire, & à Congregatione, sicut nouitius, expelli poterit.* Nec refert, quod dictæ constitutiones non ostendantur, nisi manu scriptæ; quia cùm sint ab Apostolica Sede approbatæ, non perdunt suum vigorem, ex eo quod typis mandatæ non fuerint. Quod contigit forsan ob Superiorum negligentiam, vel quia pauper Religio ab expensa huiusmodi facienda abstinere desiderabat. Nec etiam refert, quod cùm professio tacita valida sit in iure communi stando, per textus suprà allegatos, nec à Concilio Trident. reiecta, vt etiam ex dictis est manifestum, non potuerit à Religione excludi. Cùm enim modus talis professionis vix iam sit in Ecclesia receptus, & quia, vt inquit Sanchez *lib. 5. in Decalog. cap. 3. num. 13. rarissimè post Tridentinum contingit sic validè profiteri*, & Pellizarius *in Man. Regular. tom. 1. tract. 3. cap. 1. num. 3. Quam rarissimè contingit, quod validè fiat*, quod etiam alij sequuntur, meritò hæc Religio potuit illam non admittere. Quod & contingit in aliis, prout supponunt Vecchius *in praxi Nouitiat. disp. 3. dub. 8. num. 23.* & Sorbus *in annotat. ad Cassarubium, in compend. priuileg. Mendicant. verbo Nouitius, §. quid autem dicendum*, & de Militari Melitensi scribit Bordonus *resol. 100. n. 30.* ac de Societate Iesu tenet Pellizarius relatus *tom. 1. tract. 3. cap. 6. num. 12. & 13.* Si autem illam non admisit, nisi solam expressam, hæc expressa dumtaxat, & non tacita in hac Religione spectanda. Megala *lib. 2. de pœnitent. cap. 6. n. 3.* & Bordonus *suprà*,

34

suprà, ex Nauarro *consil.* 20. *de Regularib.* propter commune fundamentum, quod vbi expressum requiritur, non sufficit tacitum, *cap.* 2. *de prabend. cap.fin.de procur.in* 6. Tuschus *litera E,conclus.*654. & quia expressum facit cessare tacitum, *l. cùm ex filio impubere, ff. de vulg. & pupil.substit.* Craueta *consil.*92.*num.*3. Potuisse autem hanc, & alias Religiones non admittere professiones tacitas, sed solùm expressas, colligi videtur ex declaratione S. Congregationis, quam referunt Vechius *suprà, disput.*14.*dub.*7.*num.*4. & Tamburinus *de iure Abbatissar.disp.*6. *quæsit.* 1. dum in ea dicitur: *Singula monasteria liberum habent tacitè vel expressè profitendi.* Et quia quamuis tacitæ huiusmodi professiones iure communi, etiam Concilij Tridentini, permissæ, & licitæ sint suis sub legibus & conditionibus; nihilominus Ecclesia non præcipit Religionibus, vt illas admittant, & ita possunt illas non admittere. Sicut propter eandem rationem statuta quarundam Religionum, quæ requirunt maiorem ætatem supra sexdecim annos ad professionem, qualis est Religio Minimorum, valida sunt, esto quod Concilium solùm requirat decimumsextum annum expletum: & statuta non admittendi in Religionibus neophytos, seu descendentes ex genere Hebræorum, vel Sarracenorum, valida quoque sunt, esto quod ius commune permittat talium receptionem ad Religiones, vt dixi post alios *tom.*4. *qq.regular.verb. Neophytus Regularis,num.*6. Cessat etiam difficultas, eo quòd statutum huius Religionis non admittentis professiones tacitas, approbatum sit à Sede Apostolica, Paulo V. videlicet, vt dixi, & addatur in confirmatione: *Sicque per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane quidquid secus super his à quopiam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c.* Papa enim, vtpote habens omnia iura in scrinio pectoris sui, *leg. omnium, Cod.de testament. cap.* 1. *de constitut. lib.*6. & ibi DD. potuit concedere huic Religioni exclusionem omnis professionis tacitæ, esto iure communi licita, & permissa esset, sicut dicitur posse *adaquare quadrata rotundis.* Hostiensis *in cap.cùm conuenissent, de iudiciis,num.*5. Gonzalez *sup.regul.*8.*Cancellar.*§. *proœm. num.*38. Pariter nec refert, quod in aliis constitutionibus huius Religionis, etiam impressis, non habeatur tale decretum excludens tacitas professiones. Hoc enim nihil est, cùm Religio

35 potestatem habeat, non obstantibus constitutionibus, seu statutis prioribus, siue impressis, siue solùm manuscriptis, alia de nouo statuendi, quæ siue typis edita, siue solùm manuscripta, vim habent obligandi Religiosos, accedente maximè Sedis Apostolicæ approbatione, & confirmatione, prout in præsenti contingit.

36 Eneruatur nihilominus efficaciùs huiusmodi constitutio sic adminiculata, solùm admittens expressam professionem, & tacitam excludens, quia vt benè Pasqualigus *in quæstionib.moral. centur.* 1. *quæst.*22. *num.*5. *Apud illas Religiones, quæ non admittunt professionem tacitam, exclusio professionis tacitæ apud ipsas intelligitur de prima professione, non autem de ratificatione professionis aliàs nulliter emissæ.* Quamuis ergo admittatur huiusmodi constitutionem vim habere, solùm intelligenda est de prima professione, non de ratificatione illius; ac proinde non manebit exclusa professio tacita in ratione ratificationis prioris expressæ nulliter emissæ. Addit etiam rectè: *Imò hæc ratificatio potest dici professio expressa, quia consensus tacitus coniungitur cum expressione præterita, quæ in foro exteriori præsumitur valida, & exhibetur ad sanandam nullitatem professionis expressæ.* Ex quibus verbis infertur, quod professio tacita emissa ab N. coniuncta cum expressa in foro Ecclesiæ facta, censeri poterit expressa, ac proindè per illam saluari posse dictam constitutionem in toto rigore sumptam. Addo tamen, & fortiùs ad intentum, quod cum dicta constitutio, quatenus excludit professionem tacitam, vulneret, ac corrigat ius commune, permittens, vt dictum est, etiam post Concilium Tridentinum, talem modum professionis, sit odiosa, & veluti exorbitans ab ipso iure communi, aut saltém ab ipso recedens, est restringenda, vt minùs quàm fieri possit, ipsum corrigat, aut recedamus ab ipso, *leg. præcipimus, in fin. Cod. de appellat. cap. cum expediat, de elect. in* 6. regula, *Quæ à iure communi exorbitant, de regul. iur. in* 6. Quod enim est contra ius commune, est stricti iuris, & odiosum, teste Baldo *leg.non sine,ante num.*5. *C. de bonis quæ liberis*, Abbate *in cap. quia circa, numero* 3. *de priuileg. & cap. olim, numero* 7. *de verbor. significat.* cum pluribus aliis adductis à Gonzalez *sup. regul.* 8. *Cancellar.* §. *6. proœm.* Solùm ergo intelligi debet constitutio ista de prima professione, ita scilicet, vt ea semper debeat esse expressa; non verò de aliis, quæ fuerint ratificatoriæ ipsius, ac proinde tacita in hac Religione.

37 Ex alio insuper capite eneruari videtur dicta constitutio, videlicet quod cùm ea non sit typis mandata, aut impressa, sed solùm manuscripta apud aliquos Religiosos non videtur sufficienter promulgata, ac per consequens non habere vim illos obligandi, sicut generaliter nulla constitutio, aut statutum Religionum eos obligare poterit, nisi sufficienter promulgata fuerint, vt ex communi DD. dixi *tom.* 1. *Summæ, quæst.Regular.cap.*8.*n.*27. *& tom.*4. *verbo Leges Regular.num.*4. ac constat *ex l.leges, C. de legibus.* Etenim consuetudo Religionum, conformiter etiam ad aliarum legum, siue Ecclesiasticarum, siue ciuilium morem esse videtur, vt promulgatio constitutionum, seu statutorum fiat, dum typis mandatur codex, in quibus sunt. Et rationabiliter satis, cùm vix alio modo euulgari sufficienter possint, præsertim in Religione, seu Congregatione ampla, & extensa, qualis est ista; siquidem per totam Italiam, & Germaniam extenditur. Consuetudini au-

38 tem standum esse in modo promulgationis constitutionum, habet Suarez 4.*tom.de Relig. tract.*8. *lib.* 2. *c.*8.*n.*14.*&* 15.

39 Nihilominus hoc quod assero de huiusmodi tacita professione huius Religiosi, ob quam sub Religionis iugo contineri debeat, valdè, multumque infirmari videtur ex communi fermè DD. placito, statuentium tunc solùm subintrare posse tacitam professionem, & veluti pro expressa, aut expressæ nulliter factæ ratificatione haberi, quando Nouitius non protestatur per actus illos inductiuos professionis tacitæ, se nolle profiteri; secus autem si id protestetur.

40 Quia talis protestatio præsumptioni consensus aduersatur, & eum remouet ab actu, qui videbatur illum denotare. Etsi enim iuxta vulgare placitum, protestatio contraria facto non prosit, hoc tamen limitatur in iis, quæ à voluntate protestantis pendent, vt dixit Rota *decis.* 859.*n.*5. coram Seraphino, & refertur ex Bartolo *in l.non solùm,*§.*morte, n.* 17.*ff. de noui oper. nunc.* & ita talis protestatio est declaratoria animi non consentientis in professionem. Sic fermè Glossa *Clem. fin.verb.Professorum,de Regular.* & ibi Card. *n.*6. Anchar. *n.* 4. Imola *n.*8. Bonifacius *n.penult.* Syluester *verb.Religio* 3.*q.*19. Rosella *verb.Nouitius, num.* 17. Armilla *ibi, n.*10. Tabiena *q.*7. *num.*8. Nauarrus *comm.*4.*de Regular.num.*74.*notab.* 3. quos refert, &

sequitur

sequitur Sanchez *lib.5. in Decal. in cap. 3. num. 35.* Item Barbatius *cons.59.num.2.vol.2.* Boich. *in cap. statuimus, num.3. de Regular.* Angelus *tit. Nouitius, num.17.* Menochius *præsumpt.83. num.17.* Hondedeus *consil.78. num.25.* quos etiam refert & sequitur Vechius *in praxi Nouit. disp.13.dub.8. num.13.* & Barbosa *in collectan. DD.ad Clement. eos qui, de Regularib. verbo Professorum.* Et ita resolutum fuit à Rota *decis.579. num.3.part.1.recent.& decis.705. num.5. part. 2.recent.* & etiam in vna Brixiensi *Parochialis*, 29. Martij 1620. coram Vbaldo, prout refert Beltraminus *in annot.ad decis.385.* Rotæ coram Gregorio XV. Vechius, & Barbosa *suprà.* At verò nostrum N. quantumuis actus plures Professorum exercuerit, nihilominus protestatum fuisse non velle profiteri, aut professionem nulliter à se factam ratificare, dicunt aliqui haberi ex processu, *fol.29.30.31.32.33.& 39.*ac proinde professionem tacitam in ipso impeditam fuisse,& in eo locum non habere, iuxta doctrinam Glossæ,Syluestri, Nauarri, Sanchez,Laymani, & Bordoni.

41 Cæterùm hæc non solida esse, nec per illa impeditam fuisse tacitam professionem N. veritati omninò videtur conformius. Primò etenim, quia etsi in processu, *fol. 30. 31. 32. 33.& 34.* videam ipsum sæpiùs protestatum fuisse, se nolle persenerare in Religione, aut *astringi aliquo voto*, ac *velle exire ex illa*; nihilominus nunquam reperio protestatum fuisse, quod actus proprios professorum, quos exercuit, eos exerceret sine intentione profitendi: hæc enim sola protestatio est, quæ poterat impedire ne tacita professio in ipso locum haberet, non illa quam fecit, & quæ est valdè diuersa ab ista, vt per se patet. A diuersis autem non fit illatio, *leg.vlt.in fin.* & ibi Bart. *ff.de calumn.* & diuersorum diuersum est iudicium, *leg. inter stipulan-*

42 *tem,§.sacram, Digest.de verb.oblig.* Requisitam porrò fuisse huiusmodi protestationem expressam, videlicet, quod exercitium actuum professorum nihil ipsi noceret, vt haberetur pro professo, ex Authoribus, quos pars aduersa pro se affert, elici valet. Glossa etenim *in Clement. eos qui, de Regularib. verbo Professorum*, ait non censeri professum eum, qui per annum portat habitum professorum, *quando protestatur, quod per ipsum non intendit obligari Religioni.* En iam quomodo loquitur de protestatione facienda circa actus proprios professorum, qualis est gestatio habitus illorum. Quo etiam sensu loquitur Syluester *verbo Religio 3. quæst.19.* dicit enim quod quando *agens protestatur, quod non agit actu ad finem hunc, putà vt profiteatur, &c. iuuat* talis protestatio, pro quo etiam Panormi-

43 tan. *in cap.ex parte, de Regular.* Eodem etiam modo intelligendus venit Nauarrus *comment. 4. de regularib. num.74. notab.3.* clariùs Sanchez *lib.5. in Decalog. cap.3. num.35.* Adhuc clariùs Laymanus *lib.4.tract.5.cap.5. num.1.* loquens de actibus professorum propriis, & dicens, *debeat apertè protestari sibi non esse animum propterea Religionem profitendi.* Sic quoque expressè, & clarissimè Barbosa *in collectan. DD. ad Clem. eos qui, de Regularib. numero 7.* inquiens: *Notatur ad hoc, quod si nouitius protestetur se nolle profiteri per eos actus, quibus inducitur tacita professio, tunc talis protestatio prodest, eo quòd non est contraria facto, sed animi declaratoria.* Item Vechius *in prax. nouitiat. disp.11. dub.7. num.7.*loquens enim de gestatione habitus professorum ad hunc finem, vt propterea censeretur tacitè professus, dicit: *Si casus contingeret concedendi alicui nouitio habitum professorum,deberet ille vtique expressè protestari,nolle ob talis habitus susceptionem ad aliquam Religionem obligari.* Cùm igitur nullatenus constet expressum, quod viderim, præfatum N. protestatum fuisse, quod per exercitium actuum professorum non intenderet tacitè profiteri, aut professionem expressam ratificare, sanè per tale exercitium vt verus tacitè professus censeri debet.

Secundò, quia quatenus illa sua qualiscunque & insufficiens, vt dictum est, protestatio, quod *nollet esse Religiosus*, aut *obligari votis Religionis*, aut *manere in illa*, ipsi suffragari posset, id solùm, vt videtur, esset si fuisset publica, aut iuridica. Protestatio enim est *denunciatio publicè facta causâ iuris conseruandi.* Cardinal. *in Clement. 1. 13. quæst. de procur.* Bertachinus *verb. Protestatio.* Etsi repetita foret in quolibet actu, saltem solemni, extraordinario, & principali, per quem tacita professio induci posset, in interuentu videlicet ad electiones, suffragio, seu voto in illis dando, in susceptione sacrorum Ordinum, ac maximè in acceptatione officij vicariatus cuiusdam Conuentus, ad quem electus fuit. In his enim solemnibus, principalibus, & extraordinariis actibus ad minus videtur requisitam fuisse talem protestationem, alioquin si non repeteretur, censendus esset ab ea recessisse. Iuxta doctrinam communem, quam sæpiùs S. Rota canonizauit, præsertim apud Seraphin. *decis.1057.num. 2.& 502. num.3.* referens Puteum *decis.218. lib.2.* & Mohedan. *decis. 44.* Item alia apud Ludouicum *decis.44.* Item alia apud Ludouisium *decis.44. numero 8.* & apud Caualerium *decis.348. num.5. & 349.num.6. & 483. num.8.* & aliis decisionibus in istis relatis. Et firmat Barbosa *in vot. decisiu. lib.3. vot. 126. num. 310.* Talem ergo protestationem his occasionibus prætermisisse, significat ab illa recessisse.

44

45

46

47 Maximè tertiò, quia protestatio simplex non præsumitur repetita in actu, qui postea fit ex interuallo, & idcircò actum illum non impedit. Ita Bartolus *in l. non solùm, §. morte, num.16.ff. de nou. oper. nunciat. alleg.l.per retentionem, Cod. de vsur. & arg. l.si quis ita, ff. de auro, & arg. leg.* Idem tenet ipse Bartolus *in leg.qui in aliena, §.fin.ff. de acquir. hared. & in leg. Item quia,§.fin. C.de pact. & in l. Titia, §.penult.ff. de verb.oblig.* Imola, Romanus, & Alexander *in l.non solùm, §.morte*, & ibi Iason *numero 13.* & alij plures apud Mascard. *de probat. concl.1242. num.1.* Protestatio igitur illa simplex, & non solemnis ab isto N. priuatim, & coram aliquibus fratribus facta, *quod voluerit esse Religiosus, perseuerare in Religione, &c.*non præsumitur repetita in actibus propriis Professorum, quos postea ex magno interuallo exercuit.

48 Ad hæc quartò protestatio quæcunque per actum illi contrarium postea factum tollitur. Ita voluit Bartolus *in d. l. non solùm, §. morte, num. 17. ff. de nou. oper. nunc.* & idem ibi tenent Iason *num.14.* Alexander, Imola, & reliqui communiter scribentes, Baldus *in leg. pacta nouissima, C.de pactis*: idem tenent communiter Doctores *in cap.cùm M. Ferrariensis*, & *in d. l. pacta nouissima*, vt testatur Felinus *in d. cap. cùm M. num.77.* vbi etiam aduertit Glos.& post eam Anton.Butr. *in c.cùm olim,extra de cens.* Et ideò dixit Baldus *in l.Nesennius,ff.de negot. gest.* quod protestatio nihil operatur si ab ea receditur per factum contrarium,quia facta derogant verbis, *alleg d.cap.cùm M. Ferrariensis,& l.cùm in plures, §. locator horrei, ff. locat.* & probatur idem *in cap.solicitudinem, de appellat.*Socinus iun. *cons.101. num.3. vol.2.* vbi ad id allegat textum *in l. pro hærede, §. Papinianus, ff. de acquir. hared.* & ibi id

49 communiter à DD. teneri testatur, quos, & plures alios congerit, qui vt suprà, Mascardus *num.3. & 4.* Addens etiam *num.12.* limitationem ad id quod

quod dicitur de proteſtatione contraria facto, quod non tollatur, quando actus dependet à voluntate proteſtantis.

50 Demùm, ſi ex præſumptionibus id iudicandum, ſicut reuera ita faciendum; cùm agatur de foro externo, in quo plurimùm, valdeque ipſis defertur, ad differentiam interni fori, in quo ſolùm veritas inſpicitur, plures, & vrgentiſſimæ ſunt ad credendum N. aliquando interiori animo conſenſiſſe in ſtatutum Religioſum, tacitam profeſſionem, vel ratificationem expreſſæ, quæ nulla extitit, emittendo. Prima ſumitur ex mente Concilij Tridentini, quæ vt fortis valdè habenda. Ex eo enim *ſeſſ.25.de Regularib. c.19.* non permittitur, vt aliquis *audiatur*, volens reclamare contra ſuam profeſſionem, *niſi intra quinquennium tantùm*, quia ſupponit, & præſumit Concilium, eum qui vltra quinquennium in Religione vixit, in ea conſenſiſſe. Sic enim tradunt Sanchez *lib.7. de matrimon. diſput.37. num.9.& 10.* Bordonus *in controuerſ. moralib. controuerſ.32.num.46.57.& 58.* & ſupponit Paſqualigus *in ſuis deciſionib. deciſ.432.* & ego dixi *tom.4. mea ſumma, verbo Profeſſio Regularis, num.21.* Cùm igitur N. de quo in præſenti, vltra quinquennium per plures annos in Religione vixerit, procul dubio de ipſo præſumit Concilium, veram aliquam profeſſionem emiſiſſe. Imò hanc præſumptionem eſſe illam, quæ vocatur *iuris, & de iure*, contra quam nulla datur probatio, iuxta communem doctrinam, & ſupponunt Bordonus *eo num.46.* & Paſqualigus relatus. Quin etiam contra hanc præſumptionem nihil iuuare proteſtationem, eo quòd lege contrarium præſumente proteſtatio non iuuat, habetur ex Caſtrenſi *conſil. 274. col.2.* & Maſcardo *de probat.concluſ.44. num.8.* Secunda ſumitur ex iure antiquo. Etenim *cap. ad id, de ſponſalib.* ex diuturna cohabitatione coniugum præſumitur purgatus metus, quo matrimonium inualidè celebratum erat, illudque ratificatum eſſe. Et *cap. is qui fidem, eod. titul.* ex copula habita poſt ſponſalia præſumebatur matrimonium validum. Potiori ergo ratione ex tot annorum permanentia in Religione, & continua cum Religioſis familiaritate præſumi debet N. aliquando in Religioſum ſtatum conſenſiſſe. Tertia, quia ideo quando Sedes Apoſtolica poſt tranſactum quinquennium concedit reclamationem, non concedit illam, niſi reclamans priùs iurauerit ſe non ratificaſſe ſuam profeſſionem, neque expreſsè, neque tacitè, prout teſtatur Bordonus *ſup.eo num.46.& 57.* & *tom.2. reſolut.57.num.140.* quia ſcilicet Papa ſupponit, & præſumit, quod is qui per tam longum tempus in Religione permanſit, profeſſionem veram aliquam emiſit, & ſolo iuramento probari non ita contigiſſe, eo quòd præſumptio iuris eliditur iuramento, *cap. cùm intra, de eo qui matrimon.* Gloſſ. ibi *in fin. caſ.* Bordon. *ſupr.* Quarta, quia hæc eſt humanæ naturæ inconſtantia, vt cunctos ferè homines afficiat, interpoſitione ſaltem longi temporis, *l.non ſortem, §.libertus, ff.de condict. indebiti.* Vechius *in prax. nouitiat. diſp.11. dub.3.n.4.* Quomodo ergo credere fas erit, vt per 18. annos, quibus N. fuit in Religione à tempore primæ profeſſionis, ſaltem nec ſemel vna die à Deo inſpiratus dixerit apud ſemetipſum: *Nunc*, ſeu *hodie volo eſſe Religioſus.* Quod quidem ad veram profeſſionem emittendam, vel ratificandam ſufficere, ait Rota coram Carrillo in præcedentibus relata, *§.prædictis tamen*, ex Hoſtienſi *in c. porrectum, col.1.* & ibi Abbate *in 3.notab.* & ex alia Rota *deciſ.216.p.2. diuerſor. n.1.* & expreſſiùs Bordonus *d.controuerſ.32.n.60.* Piè ergo, & prudenter exiſtimari poteſt id feciſſe, ac proindè verum profeſſum eſſe.

(Margin numbers: 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57)

58 Specialiter diſcurrendo per ſingulos actus, veluti ſolemnes, & principaliores Profeſſorum (omittendo tamen permanentiam in Religione, & geſtationem habitus Profeſſorum per tam longum tempus, quia quoad hæc faciliùs excuſari N. poſſet, ob neceſſitatem, vel ignorantiam) quoad actum tamen interueniendi in electionibus, & in eis votum, ſeu ſuffragium habendi, cùm pro illo non poſſit dicta excuſatio adhiberi, & ex alia parte graue peccatum videatur, non verè profeſſum, ſaltem tacitè, illi ſe immiſcere, iuxta dicta in ſuperioribus; ſanè, vt ibi dictum manet, vt delicti præſumptio euitetur, *l.meritò, ff. pro ſocio*, intrare debet præſumptio de tacita profeſſione, vel ratificatione præcedentis irritæ. Quæ fortiùs, & efficaciùs procedit in ſuſceptione vicariatus cuiuſdam Conuentus, ad quem fuit electus. Cùm iuxta dicta etiam in ſuperioribus, valdè graue peccatum ſit, non verè profeſſum obtinere aliquam Regularem Prælaturam, etiam per breue tempus; huiuſmodi autem Vicariatus officium Prælatiam Regularem eſſe, communiter DD. affirmant, & dixi *tom.1. Summæ, cap.18. num.3.* & *tom.2. capite 13. numero 39.* & *tom.4. verbo Vicarij, num.2.* ac proindè tales Vicarios poſſe facere omnia, quæ alij Prælati faciunt, dixi eiſdem locis. Imò, quia Prælatiæ Regulares à pluribus numerantur intra Eccleſiaſtica Beneficia, de quo etiam ex Suarez, & Peirinis dixi *tom.3. verbo Beneficium, & Beneficiati, num.3.* dubitari poterit, an N. talem Vicariatum aſſumens, ſi non erat verè profeſſus in Religione, cenſuras, & pœnas intruſorum incurrerit, ac proindè ipſius peccatum maximè aggrauari. Sed vtcunque id fuerit, à peccato tamen mortali excuſari non poſſe iſtam Prælaturam acceptando, certum omninò videtur. Quid igitur dicendum, ſi tempore illo, etſi paruo iſtius Vicariatus, ſeu Prælatiæ, confeſſorem ſibi elegit, confeſſorem fratrum nominauit, ipſorum confeſſiones audiuit, à cenſuris reſeruatis abſoluit, vel aliis priuilegiis Prælatorum fuit vſus? Ne ergo dicamus pium & bonum virum tot peccata commiſiſſe, æquius, & iuſtius eſt præſumere ipſum tacitè in ſtatum religioſum conſenſiſſe, ac per conſequens illa omnia tum validè, tum etiam licitè exercere potuiſſe.

(Margin numbers: 59, 60, 61, 62)

63 Fortior adhuc præſumptio deſumitur à ſuſceptione trium ſacrorum Ordinum, ſcilicet Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotij. Si enim verus profeſſus non erat, non poterat licitè Ordines iſtos ſuſcipere cum dimiſſoriis Prælatorum ſui Ordinis, alioquin Prælatus illas concedens eſſet ſuſpenſus, prout Peregrinus ait *in comment. conſtitut. ſuæ Religion. part.1. cap.4.* Imò & ipſe ex vi talium dimiſſoriarum Ordines recipiens, ex conſtitutione Pij II. vt ait Bordonus *reſolut.8. num.32.* referens Portellum, vtrumque Rodriguez, & Dianam; imò etiamſi ſolos Ordines minores ſuſcepiſſet, propter decretum Concilij Trident. *ſeſſ.14.de reformat. cap.2.* vt vult idem Bordonus *cap.6. de profeſſione, quæſt.5.* quem ſequitur Pellizarius *in Man. Regular. tract.7. cap.3. ſect.3. num.98.* Quia tamen, vt dixi *tom.1. Summæ, cap.24. num.6.* poſt Dianam, & alios, probabile eſt Prælatos Regulares poſſe concedere dimiſſorias nouitiis, vt ad ſacros Ordines promoueri poſſint. Ideo relictis huiuſmodi penſionibus, certius eſt, quod ſi non erat verè profeſſus, incurrit aliam ſuſpenſionem impoſitam à Pio V. in Bulla *Romanus Pontifex*, de anno 1568. Vbi Pontifex prohibet Religioſos non profeſſos ordinari ſine titulo, aut patrimonio. Hanc enim Bullam extendi ad nulliter profeſſos, habet Rota in Vrgellenſi *Canonicatus*, coram Blanchetto, & ex Nicolao Garzia, Sanctarello, Riccio, & Maio

(Margin numbers: 64, 65)

Maiolo, affert Barbosa *in collectan. DD. ad Concil. Trident. sess. 23. c. 2. de reform. n. 5.* & dixi *tom. 1. summa, c. 14. n. 10.* ac tenuit Pellizarius *sup. n. 97.* imò stando in iure communi, Portellus, & vterque Rodriguez, quos refert, & sequitur P. Diana *p. 3. tract. 2. resolut. 113.* Quod si suspensus Ordines suscepit, & illos exercuit, ac propterea in irregularitatis barathrum incidit, & iterum, ac millies celebrauit, & Episcopum ordinantem, Ecclesiamque decepit, ad titulum paupertatis professæ, & vt verus professum Ordines suscipiendo, profectò multis, & quibuslibet censuris, irregularitatibus, & peccatis mortalibus innodatum fuisse, necesse est dicere. Cùm autem incredibile, & inuerisimile hoc sit respectu viri timorati, & probi Sacerdotis, oportet vehementer suspicari ipsum aliquando professionem saltem tacitam emisisse, ratione cuius prædicta gerere potuisset sine peccato, censuris, aut irregularitatibus.

Nec refert si dicatur, prout audio dici, non suscepisse Ordines cum legitima Superiorum licentia. Ex hoc enim magis aggrauatur id quod dixi, videlicet multis peccatis, & censuris irretitum manere; siquidem Ordines suscepit sine legitimis dimissoriis, neque Episcopi, cui subditus erat, si fuisset sæcularis, neque Prælati Regularis, qui illas dare posset. Incurreret enim suspensionis censuram à Pio II. latam, & irregularitatem cum illa celebrando. Meritò propterea iuxta dicta, eum à tot vinculis liberum esse credi fas erit, asserendo aliquam professionem emisisse, ratione cuius ab ipsis liber maneat. (66)

Quod vltimò firmatur ex eo, quod in superioribus dixi ex Cassarubio, & Corduba, de priuilegio videlicet ordini Eremitarum S. Augustini concesso, quo etiam vtitur Congregatio hæc, cuius est Religiosus N. vt scilicet sacrorum Ordinum promotio pro professione habeatur. Tale autem priuilegium extat in Bullario Rodriguez *in Iulij 12. Bulla.* Vbi pontifex loquens cum Ægidio Priore Generali Ordinis Eremitarum S. Augustini, inquit: *Volumusque; vt quiuis in sua Religione siue professus, siue ad sacros Ordines promotus in ea fuerit (quam rem professionis loco & esse, & haberi statuimus) habitum dicti Ordinis relinquere, aut mutare nulla authoritate possit, nisi missionem, literasque à Generali Ordinis obtinuerit. Quod tam de iis, qui hactenus exierunt, intelligi volumus, quàm de iis, qui in posterum exituri sunt, etiamsi Apostolicas litteras obtinuerunt.* Quæ omnia in Religione detinent præfatum N. maximè si verbum illud *statuimus*, non pro simplici concessione, aut priuilegio, sed pro vero statuto, & præcepto intelligatur, vt debet. (67)

(68) Casu tamen, quo ipse dubitet, an professionem tacitam, seu ratificationem expressæ irritæ fecerit, tenetur professionem indicare, quia in dubio pro Religione iudicandum est, vt benè tradunt Nauarrus *lib. 3. cons. tit. de Regular. in 2. edit. cons. 13.* per *l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer.* ibi: *Summa est ratio, quæ pro Religione facit.* Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 37. n. 12.* Stephanus Gratianus *tom. 3. discept. forens. c. 413. n. 17.* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 7. c. 2. n. 6.* Lessius *lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 66.* Vechius *in praxi Nouit. disp. 13. dub. 12. n. 22.* Tamburinus *de iur. Abb. tom. 3. disp. 6. q. 16. n. 16.* Bartholomæus de S. Fausto *lib. 5. thesaur. relig. q. 251. n. 1.* & alij plures.

(69) Vnde meritò proinde (quod valdè notare debet Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus à Sanctissimo in hac causa delegatus) S. Rota sæpissimè in dubio de validitate professionis pro ipsius valore pronunciandum esse dixit. Ita habetur *in dec. 1361. n. 7.* coram Cardinali Seraphino, & dictum etiam fuit in vna Romana *professionis*, 31. Iunij 1623. coram Remboldo, & affirmat Rota coram Carrillo in superioribus relata. Cuius rei ratio est, quia professio priuilegiatissima est, & instar matrimonij indissolubilis, nisi quando constat irritam fuisse, vt dixi *consult. 14. n. 4.*

Hæc dixerim pro conscientia, & veritate, sub censura Maiorum, Superiorum, & Doctorum, &c.

CONSVLTVM LVI.

De præcedentia in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium, & Abbatem Generalem Cœlestinorum.

SVMMARIVM.

1. *Scriptum pro S. Congregatione Rituum.*
2. *PP. Generales Mendicantium debent præcedere P. Abbatem Generalem PP. Cœlestinorum.*
3. *Dignior debet præcedere minus dignum.*
4. *Hierarchia Religiosa ex quibus constat.*
5. *Titulus Patriarchæ iuuat valde.*
6. *Generales Mendicantium habent amplissimam iurisdictionem.*
7. *Qui pluribus præest est dignior.*
8. *Eugenij IV. argumentum.*
9. *Abbas Cœlestinorum non potitur magna authoritate.*
10. *Ex statutis suæ Congregationis.*
11. *Ex aliis statutis.*
12. *Habentes maiorem potestatem præferri debent habentibus minorem.*
13. *Iura, & authores ad intentum.*
14. *Prior tempore potior est iure.*
15. *Etiam in materia præcedentiæ.*
16. *Mendicantium Ordines vetustiores Cælestino.*
17. *S. Rotæ testimonium.*
18. *Cœlestinorum ordo quando fundatus.*
19. *Inter superiores Religionum attenditur antiquitas.*
20. *Ordo prius institutus præcedit.*
21. *Obiectio pro parte contraria.*
22. *Præcluditur.*
23. *Benedictini Ordinis antiquitas vnde sumenda.*
24. *Quatenus habet Abbates Generales.*
25. *Quando Cœlestinorum Congregatio, & n. 26.*
27. *Mendicantes quando.*
28. *Sæpe iuniori datur præcedentia, & n. 29.*
30. *Exemplum ducis Florentiæ, & Ferrariæ.*
31. *Duorum Regum, patris, & filij.*
32. *Nebrissensis verba de hac historia.*
33. *De patre respectu filij Episcopi.*
34. *Generales Mendicantium multò maiori iurisdictione potiuntur.*
35. *An Generalis Cœlestinorum PP. sit propriè Generalis, & n. 36.*
37. *Genus est propriè tale, quia habet sub se plures species.*
38. *Concilium generale, quia habet sub se Concilia Prouincialia.*
39. *Locus in Capella Papæ est proprius Generalium.*
40. *Casus ad intentum.*
41. *Excluditur alia obiectio.*
42. *Quomodo habeat ius præcedentiæ Generalis Cœlestinorum.*

IESVS

IESVS MARIA.

Casus.

1 CAVSA vertente circa præcedentiam in Capella Pontificia Patrum Generalium Ordinum Mendicantium, & Patrem Generalem Cœlestinorum, sic scripsi in fauorem Generalium Mendicantium pro sacra Congregatione Rituum, adiunctis etiam postea aliis ad intentum.

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

2 QVod Patres Generales Ordinum Mendicantium debeant præcedere in Capella Pontificia Patrem Abbatem Cœlestinorum, ex multis capitibus constat Eminentiis vestris, Reuerendissimi.

3 Primum ex illo communissimo, *Dignior debet precedere minus dignum*, c. *Episcopus* 2. *dist.* 95. & tradunt communiter DD. cum Glossa *Instit. de bonor. possess.* §. *Aliam.* Generales autem Ordinum Mendicantium digniores esse præfato P. Abbate, constat ex eo, quod tales Generales sunt veluti Primates, & Patriarchæ. Quemadmodum enim Hie-
4 rarchia Ecclesiastica constat ex Parochis, Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes summo Pontifici subduntur; sic Hierarchia Religiosa constat confessoribus, qui sunt veluti Parochi habentes solùm iurisdictionem in foro interno conscientiæ, Prioribus, Guardianis, qui sunt Episcopi, quia habent iurisdictionem etiam externam quasi Episcopalem; Prouincialibus, qui sunt veluti Archiepiscopi habentes sub se superiores immediatos Monasteriorum, qui quasi Episcopalem auctoritatem habent; & Generalibus, qui sunt veluti Primates, & Patriarchæ, cum sub se contineant Prouinciales, & hi omnes sub summo Pontifice, tanquam Pastore vniuersali. Rodriguez *tom.* 1. *qq. regul. q.* 12. *art.* 5. alter Rodriguez *in compend. resolut.* 68.
5 *num.* 7. Vnde in causa præcedentiæ Archiepiscopi Toletani supra alios totius Hispaniæ Archiepiscopos, hoc titulo Patriarchæ vtuntur ad id comprobandum Garsia de Loysa *in not. ad decret.* §. 2. & *seqq.* Alzedo *in prax. Episcop. cap.* 10. *num.* 42. & *seqq.* Narbona *de appell. p.* 2. *num.* 1. *in primo fundamento, à num.* 32. & Manriquez *in tract. de precedent. q.* 4. *num.* 8.

6 Secundò, quia Generales Mendicantium non præsunt negotiis vnius tantum Congregationis, aut nationis, quemadmodum P. Abbas Cœlestinorum, sed præsunt negotiis plurium Prouinciarum, & nationum per totum orbem, in Asia, Africa, & Euro-
7 pa, ac America. Qui autem præest pluribus & maioribus negotiis, de iure est dignior, *l.* 2. *C. de primiceriis, lib.* 12. & *authent. nouel.* 15. *defens. Ciuit.* §. *Nos igitur, in fine.* Laudensis *de dignit. q.* 23. Pasqualigus *in decis. moral. decis.* 505. *num.* 5. Pellizzarius *in Manual. Regul. tract.* 8. *cap.* 6. *num.* 228.

8 Quod argumentum efficax videtur, siquidem eodem vsus est Eugenius IV. in epistola ad Henricum Cantuariensem Archiepiscopum, ad stabiliendam præcedentiam Cardinalium super Archiepiscopos, illis verbis: *Quis non videat, Cardinalatus dignitatem Archiepiscopali maiorem esse dignitatem? Quia cum illa priuatæ vnius patriæ præsit vtilitati, ista puplica totius populi Christiani; illa vnam duntaxat regit Ecclesiam, ista cum Sede Apostolica vniuersas.* Quæ posteriora congruè aptantur ad intentum.

9 Quæ fortiùs vrgent, si expendatur, P. Abbatem Cœlestinorum non solum nimis curtam, & strictam suæ iurisdictionis Prouinciam habere, sed in ipsa quoque non potiri ea authoritate veluti monarchica, & suprema, quâ Generales Mendicantium potiuntur. Ipse enim, ipsiusque Monachi solùm Aristocratico gubernio eisdem à S. Petro Cœlestino Papa descripto, & ordinato vsi sunt, & in præsenti vtuntur, vt notat Ascanius Tamburinus *de iur. Abb. tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 2. *num.* 15. & habetur in eorum
10 Constitutionibus nouissimè Romæ impressis *tract.* 2. *cap.* 15. §. 1. & 2. Etenim etsi §. 1. concedatur Abbati Generali, *Diffinitoriali Capitulo præesse, ac in omnibus, & singulis in ipso tractandis, ordinandis, terminandis, statuendis, faciendis rebus, causis, & negotiis primum votum dare*: nihilominus §. 2. ipsius authoritas maximè restringitur, ita vt suum munus exercere non possit, nisi cum consilio, sententia, & interuentu Coabbatum, Visitatorum, &
11 Definitorum. Sic enim dicitur ibi: *Solus autem Abbates, & Prælatos in monasteriis principalibus (excepto principali monasterio Abbatiæ) instituere, seu actu legitimo, & voce actiuâ, & passiuâ priuare, suspendere, aut transferre, non nisi de consensu Patrum, vt suprà, aut ad officia obtinenda perpetuò, seu ad tempus inhabilitare nequeat, neque onera imponere, neque vendere, neque alienare, neque pignorare, neque are alieno bona ipsius Religionis obstringere, aut statuta condere, vel super constitutionibus aliquid innouare, vel magnas lites, & causas, præcipuaque ipsius Congregationis negotia terminare, aut per Capitulum Generale, aut Definitoriale degradatos, priuatos, suspensos, aut etiam inhabiles redditos, in pristinum restituere, Religiosos alterius instituti recipere ad habitum, aut etiam monachis nostris veniam commorandi extra claustra Congregationis concedere, aut vt impetrent, litteras, & priuilegia contra harum constitutionum edicta, seu forsan illorum dispensationem, permittere, seu bona stabilia, vel mobilia, aut sese mouentia donare, vel distribuere, vltra id, quod sibi à iure, & priuilegiis, ac Constitutionibus permittitur; sed omnia, & singula præmissa, & similia cum Coabbatibus, Visitatoribus, & Diffinitoribus, vel ipsorum aliquibus respectiuè conferat, eorumque interuentu, consilio, & sententiâ (dum congregantur) faciat, & exequatur, secundùm modum, & formam in his constitutionibus expressam.*

12 Vnde quod habentes maiorem potestatem, ad ministrationem, vel iurisdictionem, qualem habent Generales Mendicantium, siquidem ad omnes mundi plagas extenditur, in quibus habent colonias, & subditos, in quos exercent Monarcharum instar, plenam authoritatem, præferri debeant habēti minorem, qualem habet P. Abbas, est argumentum capitis *ad hæc* 7. *de offic. Archid.* & *in auth. Constitutio*
13 *quæ Dignitatibus*: & *Episcopatu filium liberat à patria potestate*, §. *generaliter*, ibi: *Et nobiliores adhuc Patres ostendant*: & ibidem Glossa *verf.* & *nobiliores*, & Glossa *in cap. statuimus, verb. consueta, verf. sed cùm maioritas, de offic. Legat. in* 6. Quod etiam recipiunt Geminianus, Decius, Iacobatius, Abbas, Peregrinus, Chassaneus, Gamma, Menochius, Nauarr. & alij, quos in simili causa præcedentiæ retulit D. Contelorius *de præcedentia q.* 1. *n.* 4.

14 Tertiò regula illa: *Prior tempore potior est iure, l. qui balneum, in princip. l. potior, in princip. ff. qui potiores hab. l. si fundum, C. eod. cap. qui prior* 54. *de pign. regul. iur. lib.* 6. & innumeri DD. apud Barbosam *in*

15 *in axiomat. iur. axiom.* 188. *num.* 1. Quæ procedit etiam in materia præcedentiæ, vt patet *ex l.* 1. *C. de Conf. lib.* 12. *& l.* 1. *C. de Præpos. sacr. sub eod. lib.* & Doctores *in l. cùm quid, ff. si cert. pet.* cum aliis adductis per Menochium *conf.* 51. *num.* 39. Cùm igitur 16 Mendicantium Religiones (vt certum est) per plures annos (imò aliquæ per sæcula) præcesserint institutionem Ordinis Cœlestinorum, dubitari non poterit, quin earum Generales præcedant etiam 17 dictum P. Abbatem. Quo argumento vtitur Rota in vna Romana *præcedentiæ*, coram Lancellotto, 24. Maij 1600. vbi etiam fuit dictum, monachos trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem debere præcedere Monachos S. Eusebij (qui sunt Cœlestinorum) ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium, fuit priùs institutus, & approbatus. Etenim illum instituit S. Robertus Monachus S. Benedicti anno Domini 1098. Chassaneus *p.* 4. *consid.* 58. & paulò pòst Vrbanus II. approbauit, vt post alios refert Platina in vita eiusdem Vrbani II. in fine.

18 At verò iste Ordo, qui est Cœlestinorum, fuit per ducentos annos postea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cœlestinus V. institutus sub eadem Regula S. Benedicti, Chassaneus *d. p.* 4. *consid.* 60. Hieron. Rom. *de Republ. Christ. lib.* 6. *cap.* 8. Illescas *in hist.* 19 *Pontif.* Hanc autem prioritatem in tempore attendendam esse inter superiores Religionum, quando sunt singulariter, & non cum suis Religionibus, optimè dixit Nauarrus *lib.* 1. *Cons. cons.* 1. *de maior. & obed. n.* 13.

20 Vnde generaliter, quod Ordo priùs institutus, & approbatus per Sedem Apostolicam, præcedere debeat aliis recentioribus, non solùm habetur ex præfata regula iuris, sed ex Glossa *in cap. Quorundam, vers. Prædicatorum, de elect. in* 6. Tobia Nonio *cons.* 71. *num.* 35. Rota in Oriolensi *Præcedentiæ*, 10. Martij 1600. coram Lissa, & in dicta Romana *Præcedentiæ* 24. Maij 1600. coram Card. Lancellotto, in Campaniensi *Prioratus*, 18. Maij 1618. coram Seleuciensi, & 10. Maij 1619. coram Coccino. Tambutinus *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 25. *quæst.* 6. *num.* 5.

21 Nec refert si pro parte Patris Abbatis Cœlestinorum dicatur, quod Mendicantes iuniores sint monachalibus, ac proinde, quod semper, & vbique ab 22 iis præcedi debeant. Præcluditur enim hoc telum, non solùm propter maiorem, & vetustiorem institutionem, quam ex Mendicantibus Carmelitæ, & Augustiniani iure prætendere possunt; sed etiam 23 quia esto quod monachalis ordo, prout à S. Benedicto institutus, videlicet quatenus solùm continebat plura monasteria sub Episcoporum superioritate constituta, *cap. quàm sit necessarium, c. de monachis, c. monasteria*, 18. *q.* 2. & aliis iuribus, quæ monasteria erant inter se separata, & distincta sub diuersis Abbatibus, & non sub aliquo Generali Abbate, vt notat Panormitan. *de Regul. cap. vlt. num.* 1. ex dictis 24 textibus, sit antiquior Mendicantibus sub Mendicantium titulo; quatenus tamen prædictus monachalis ordo habet Generales Abbates, non censeri 25 debet antiquior Mendicantibus. Etenim secundùm istam qualitatem Congregatio Cassinensis, cui est annexa Congregatio Patrum Cœlestinorum, non incepit nisi anno 1408. seu 1410. sub Gregorio XII. prout habet, & ex variis authoribus refert Barbosa 26 *Iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 39. *&* 74. Ex quo elicitur, solùm ab eo tempore posse dici talem Congregationem habuisse Abbatem generalem. Cùm igitur Mendicantes ordines à pluribus antea annis Ge-27 nerales superiores habuerint, & talis qualitas Generalatus in præsenti casu solùm attendatur, liquet dicendum Generales mendicantium antiquiores esse Abbate generali Cœlestinorum. Casu etiam quod 28 oppositum censeretur, nihil inde in fauorem dicti P. Abbatis hauriri posset, quia pro comperto est, quod iuniori sæpius debeatur præcedentia supra seniorem, quando iuniori competit maior iurisdictio, quàm se-29 niori, prout in præsenti contingere dictum est in superioribus, ad notata per Marsilium *cons.* 26. *n.* 55. *& cons.* 27. *n.* 5. Fab. de Anna *cons.* 40. *num.* 14. Marta *vot.* 101. Mastrillum *decis.* 130. *n.* 13. *& de magistrat. lib.* 5. *c.* 4. *n.* 68. Ponte *decis.* 8. *num.* 1. Marcellum de Mauro *alleg.* 50. *per tot.* & præcipuè *num.* 14. *tom.* 1. *fol.* 160. Vnde posset hîc inferri (ait) quod post-30 quam maiori dignitate præest Dux Florentiæ, licèt posterior sit creatus quàm Dux Ferrariæ, ex hoc præcedere debeat. Extatque de hac re nobile exem-31 plum inter Regem Aragoniæ Ioannem II. & eius filium Ferdinandum Catholicum Castellæ Regem, de quibus Antonius Nebrissensis *in Chron. Reg. Cathol. p.* 3. *c.* 93. dicit, Ferdinandum hunc filium, & minorem, habuisse præcedentiam supra Ioannem Patrem, & vetustiorem ipso, propter maiorem iurisdictionem, quæ filio competebat. Nebrissensis verba 32 Hispanico idiomate vetusto hæc sunt, loquens de ipso Ferdinando filio. *Otro si se puso à su mano izquierda, y el Reis de Aragon no lo consencio, y assi entraron en la Ciudad, el Reis de Aragon a la mano izquierda del Reis su hijo: y el Reis fue con el Reis su padre hasta su posada, y descavalgo en ella, para le poner en la camera: y el Reis de Aragon quando supo que aquesta era su posada, le dixo: Vos, hijo, que sois señor principal de la casa Real de Castilla, donde yo vengo, sois aquel aquien todos los que venimos de aquella Casa somos obligados de acetar, y seruir como a nuestro señor, y pariente mayor, y los honores que os deuo en este caso han mayor lugar que la obediencia filial, que vos me deueis como à Padre: por tanto tornad a caualgar, que y ohire con vos a vuestra posada, porque assi le quiere la razon. El Reis por los ruegos que su padre le hizo, consencio que fuesse con el.* Deseruit ad hoc, quod Pater te-33 netur exhibere reuerentiam filio Episcopo, saltem quando est in Ecclesia, propter maiorem iurisdictionem spiritualem, quam Episcopus habet. Hostiensis *in capite indecorum* 3. *numero* 5. *de ætat. & qualitat. ordin.* Contelorius *supr. numero* 63. Ad intentum ergo præsens ex iis eli-34 citur, quod cum Generales Mendicantium multo maiori iurisdictione potiantur, quàm Generalis Cœlestinorum, debeant illum præcedere in Capella Papæ, in qua maximè attenditur ad hanc dignitatem maioris iurisdictionis.

35 Roboratur etiam, quia P. Generalis Cœlestinorum non est Generalis propriè, vel saltem tam propriè, sicut alij Mendicantium: non solùm quia tantum est Generalis vnius (etsi grauis) Congregationis, non tamen magnæ, sed quia solum est Generalis veluti *negatiuè*, quia non habet supra se alium Generalem; non *positiuè*, quia non ha-36 bet sub se species aliquas Congregationum, seu aliquas Congregationes, & Prouincias, sicut habent Generales Mendicantium, qui propterea propriè vocantur Generales; sicut in Metaphy-37 sicis genus est propriè tale, quia habet sub se plures species, & Concilium dicitur Generale, quia habet sub se Concilia Prouincilia, seu nationa-38 lia, & coalescit ex Prælatis plurium Prouinciarum, seu nationum. Locus autem in Capella 39 adeo est proprius Generalium, qui propriè Generales nuncupantur, vt P. Nicolaus Rodulfus Or-dinis

dinis Prædicatorum Præses Generalis vniuersi huius Ordinis ab Innocentio Papa X. constitutus 40 *cum plena, & omnimoda facultate, authoritate, & potestate, ac si Ordinis huiusmodi Magister Generalis existeret*, prout ex literis sibi datis apparet: nihilominus in loco Capellæ nunquam positus est, credens vir doctissimus, qui Magistri S. Palatij munus, & plurium sacrarum Congregationum consultorem per plures annos egerat, talem locum sibi non deberi, eo quòd propriè Generalis non esset.

41 Si verò prætendat talem præcedentiam, quia eius Congregatio est veluti ramus, vel palmes Ordinis S. Benedicti, ipsumque repræsentet, præterquam quod idem prætendere poterunt Generales sexdecim Congregationum eiusdem S. Benedicti, quod admittere absurdum videretur, & vilesceret hæc præeminentia, prout de dignitatibus in genere dixit Abbas *in cap. 1. num. 4. de priuileg.* & de Referendariis Iacobatius 42 *de Concil. lib. 1. cap. 5. num. 4.* Vicarius solùm habebit hoc ius præcedentiæ, veluti repræsentans ordinem S. Benedicti, & Generalem illius; & vt sic certius erit, non æquari in dignitate Generalibus Mendicantium, habentibus illam ex propria persona; 43 siquidem pro comperto est, quod dignitas quæ competit ex persona propria, est maior quàm ea, quæ competit ex persona alterius. Bartolus *in l. quod principi, in fin. de leg. 2.* Decius *l. 217. de Regul. iur.* Menochius *conf. 51. num. 28. & conf. 32. num. 125.* cum aliis cumulatis per Gonzalez *ad 8. regul. Can-* 44 *cellar. glos. 5. §. 9. num. 103. & 104.* Vbi specialiter quod qui propriæ authoritatis lumine coruscant, præferri debeant illis, qui alienâ luce fulgent, aut vices aliorum gerunt. Purpuratus *in l. 1. de offic. eius cui est mandata iurisdictio, numero 631. vers. Et quoad* 45 *cæteros*: & quod potentius sit ius quod quis habet iure proprio, quàm alieno, Iason *in l. more humano 4. ff. de iurisd. omn. iud.* vbi plura adducit Rota *decis. 326. numero 3. p. 2. diu.* vbi fuit propterea resolutum Archipresbyteros rurales præferendos Vicariis Parochialium, etiamsi ipsi Vicarij in aliquibus habeant stallum in Choro Cathedralis: sic Nauarrus 46 *conf. 8. de maior. & obed.* consuluit quod in Synodo non debet habere procurator Abbatis eundem locum inter alios Abbates, quem habere deberet Abbas, si præsens fuisset, quia alterius vices gerens 47 non debet tantùm honorari, quantùm ille. Vbi allegat illud, quod adducit Decius de Rege Franciæ, qui præposuit Ducem Sabaudiæ Legato Venetia- 48 rum. Ad hæc valde etiam dubitari potest, quo iure P. Abbas repræsentet totum Monachalem Ordinem S. Benedicti, cùm nec sit procurator, Vicarius, Coadiutor, Minister, aut hæres ipsius, quibus solis titulis secundum Iura ius repræsentationis competit. Qua 49 etiam de causa nullus Mendicantium Ordo, aut Generalis alios Ordines, aut Generales Mendicantium repræsentat.

50 Accedit præterea eximia dignitas Ordinum Mendicantium supra Patrum Cœlestinorum Congregationem. Nam præterquam quod quatuor Mendicantium Ordines comparantur quatuor illis capitibus fluuij egredientis de loco voluptatis *ad irrigandum paradisum*, Genes. 2. quod ipsi faciunt, dum per totum Orbem mittuntur, veluti Missionarij Apostolici ad prædicandum infidelibus Euangelium, baptizandum, &c. & mysticis quatuor illis animalibus vehentibus Deum gloriosum in suo 51 solio, Ezechiel. 1. de quibus dicitur: *Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec reuertebantur, cum ambularent.* & quatuor illis rotis horrendæ altitu- 52 dinis, etiam *Ezechiel. 1.* quæ pariter cum quatuor animalibus incedebant, & de quibus dicitur, *spiritus enim vitæ erat in rotis*: & quatuor Cherubinis scientiâ & sapientiâ præditis, de quibus etiam *ibi.* Vt 53 meritò idcirco Procuratores Generales quatuor 54 Mendicantium examinatores sint in Archigymnasio Sapientiæ Romanæ pro Laureandis. Insuper meritò conferri possunt quatuor præcipuis Ecclesiæ sanctæ Patriarchis, qui post summum Pa- 55 triarcham Patriarcharum Romanum Pontificem in orbe fulgent, scilicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Ierosolymitanus: & quatuor præcipuis ventis, quatuor mundi 56 plagis, quatuor elementis, quatuor humani corporis humoribus, & quatuor anni temporibus. Vnde iure optimo cœlestis Hierusalem *Apocalyp. 21.* dicitur, *Ciuitas in quadro posita*, quadrata enim figura 57 commodiorem, pulchriorem, perfectiorem, & fortiorem architecturam reddit.

58 Prætor hæc, inquam, alia suppetunt congruentia forsan ad intentum. Sunt siquidem Mendicantes à iure cooperatores Ecclesiæ Prælatorum, scilicet Episcoporum, qui præcipuè cum Papa assistunt in Capella, vt colligitur *ex Clem. Dudum, de sepultur.* ibi: *Eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes promptâ benignitate recipiant.* Ad quod 59 alludit caput *inter cætera, de offic. iud. ord.* vbi Innocentius III. eos etiam vocat *coadiutores, & cooperatores*; & antea *potentes in opere, & sermone.* Eo digniores, quòd à Papa, & non ab ipsis Episcopis electi sunt ad hoc munus, *cap. sæpè, & cap. si à Sede, de præbend. num. 6. cap. per tuas*, & ibi Abbas, *not. 2.* Felin. *num. 2. de maior. & obed.* vt propterea ad præsens institutum, inter ipsos, & Episcopos nullus alius intercedere debeat, eo quòd inter Coadiutores, & Coadiutum nullus mediat. Michaël Ferrus *de precedent. quæst. 15.* & fauet Eugen. IV. *Constit. 15.* 60 §. 4. Habent etiam veluti ab incunabulis, & à prima sui institutione, vel saltem confirmatione amplissimam exemptionem, quoad personas, & bona, & protectionem sub Sede Apostolica, ita vt ipsi sint singulariùs filij Sedis eiusdem, & Summus Pontifex sit immediatus eorum superior, prout constat ex 61 multis ipsorum priuilegiis. Et vt habet Pius V. in Bulla *Etsi Mendicantium*, & in Bulla *Romanus Pontifex*, sunt illi qui *portant pondus diei, & æstus, tam in prædicationibus, quàm in cæteris spiritualibus muneribus.* Vnde Generales ipsorum, & non Mo- 62 nachorum habent locum in processionibus, in quibus Papa personaliter adest, qualis est ea de festo Corporis Christi. In iis enim Generales, & Procuratores generales mendicantium separatim incedunt. Habent quoque eorum Religiones cathedras, seu lectiones in Archigymnasio Romano, de iure sibi assignatas, cum emolumentis, & salariis. Item 63 Procuratores Generales eorum Ordinum sunt, vt dixi, examinatores admittendorum ad gradus in dicto Archigymnasio, seu sapientia Romana, maximè verò habent sermonem in Capella, prout patet ex vsu, & ex Cæremoniali *lib. 3. sect. 3. cap. 8.* & ex Innocentio VIII. in Bulla *Apostolica Sedis.* 64 Quod maximè notandum est pro hoc puncto præcedentiæ, quia potest dici propter hoc munus Oratorum, quod habent Mendicantes in Capella, esse ibi in actuali seruitio Papæ, & esse membra viua corporis illius Capellæ, ac officiales ipsius; ac perinde præcedere monachos, qui non sunt in tali actuali seruitio, sed sunt ibi, quando sunt, vt membra mortua, nihil operantia, sicut propter eandem rationem, vt inquit Contelorius *q. 1. de præcedent. num. 60.* Episcopi assistentes præferuntur in Capella

Orato

Oratoribus Principum, & Subdiaconi Auditoribus Rotæ. Ac etiam Leo X. statuit vt Capellani Capellæ Regiæ Franciæ præcedant Canonicos Ecclesiæ Cathedralis. Chassaneus *in Catal. part. 4. consid. 57.* Idem ferè audio de Capellanis Regis Catholici. 66 Ferr. *sup. quæst. 12. num. 13.* Sic quoque Eugenius IV. vt refert Angelus Roca Apostolici sacrarij Præfectus *in chron. historiali de eod. Apostolico sacrario, pag. 50.* Carmelitas vocat *suos Capellanos.* Sic etiam in opusculo Paridis de Grassis infra referendo, & Diariis, Generales Mendicantium numerantur inter officiales, & ministros Capellæ. Quin notat idem Paris in eodem opusculo, *fol. 52.* quod Monachi olim excludebantur à Capella. Eorum omnium signum est, quod Mendicantium Generales 67 semper assistant Capellæ: at verò Abbates Cisterciensium, & Camaldulensium monachorum ipsis Cœlestinis antiquiorum nunquam. Quo ergo iure id singulariter prætendere, vt debitum tentant Cœlestini Patres?

68 Expendendum etiam, Religiones Mendicantes amplecti principaliter vitam contemplatiuam, & actiuam, Congregationem autem Patrum Cœlestinorum solùm contemplatiuè principaliter debere 69 insistere. Sic enim supponunt, & probant DD. qui de institutis sacrarum Religionum loquuntur, iuxta *cap. Vt de Relig. domibus, §. fanè.* Vnde propter vitam actiuam annumerantur inter clericos à nonnullis. Si autem clerici sunt, certum erit 70 præcedentiam habere supra Monachos. Ex Pio IV. in Constitut. *Sedis Apostolicæ 75.* & ex vtraque vita infertur habere non solùm maiorem perfectionem supra dictam Congregationem, sed & præeminentiam supra illam, vt elicitur ex D. Thom. 2.2. *quæst. 188. art. 6.* Caietan. *ibid.* D. Anton. *in summ. part. 3. de statu Religionum, tit. 16. cap. 1. §. 2. de præminent.*

71 Iuri etiam factum, seu consuetudo, cui maximè attenditur in præcedentiis, iuxta Ruinum *cons. 19. numero 6. lib. 1. & consil. 115. numero 4. volum. 4.* Decian. *consil. 7. num. 5. & 14. volum. 4.* Rotam *decis. 866. num. 2. & decis. 867. numero 1. part. 4.* 72 *diuers.* Sacræ Capellæ omninò suffragatur. Primò quia prout constat ex Diario Magistri Cæremoniarum, in Bibliotheca Vaticana hæc habentur: *Prima Dominica Aduentus in Capella Pontificia anno 1505. Generalis Ordinis Cœlestinorum fuit positus post quatuor Generales Ordinum Mendicantium in* 73 *eodem bancho ante Pœnitentiarios Papæ.* Additur autem etiam ibi: *Abbas Vallis Vmbrosæ positus est ad sedendum in terra cum aliis Fratribus Religiosis.* Ex quo etiam mirificè roboratur intentum, cum Vallis Vmbrosana Congregatio vetustior Cœlestinâ valdè sit, & eiusdem Ordinis S. Benedicti ramus; & tamen neque infra quatuor Mendicantium Generales eorum Abbas admittitur. Item: *Die Veneris* 74 *prima Ianuarij 1507. Generalis Ordinis Cruciferorum voluit esse in bancho Generalium supra omnes. Magister Caremoniarum voluit, vt præcederet, & fuit* 75 *illi dictum, vt pro illa vice recederet.* Præterea in Capella in die Cinerum 1509. Generalis Canonicorum Regularium fuit post alios Generales ante Pœnitentiarios.

76 Deinde sub Gregorio XIII. vt legitur *in lib. 1. Diariorum* Francisci Mucantij, *in fin.* & *tom. 2. in princip.* & affert D. Contelorius *in dict. quæst. num. 65.* cùm in Capella Pontificia Abbas Oliuetanus habens vsum mitræ vellet sedere ante Generales Ordinum, recusarunt Generales: & cùm Papa mandasset Magistris cæremoniarum, vt dicto Abbati daretur locus in Capella ante omnes Ge- 77 nerales, acquieuerunt Generales: sed in Capella ampliùs non interfuerunt, donec Controuersia fuit extincta per discessum Abbatis.

78 Videtur autem omninò sublata controuersia ex decreto S. Congregationis Rituum sub Vrbano VIII. felicis record. quod in forma authentica ostenditur, talis tenoris: *Eminentissimo Cardinali* 79 *Cæsarino pro Eminentissimo Burghesio absente, referente controuersiam circa præcedentiam in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium ex vna, & Generalem Congregationis S. Georgij in Alga, partibus ex altera: Sacra Rituum Congregatio, pluries citato Generali S. Georgij respondit, ad Generales dictorum Ordinum Mendicantium spectare præcedentiam in Capella Pontificia supra Generalem S. Georgij in Alga, & ab ipso non posse molestari in sua quasi possessione præcedendi. Die prima Aprilis 1634. C. Episcopus Portuensis, Card. Pius. Loco † Sigilli. Iulius Rospigliosius Secretarius.*

80 Ex quo decreto irrefragabile hoc sumitur argumentum. Nam isti Canonici S. Georgij in Alga præcedunt Canonicos etiam Lateranenses Ordinis S. Augustini, propter declarationem Pij V. 2. *tom. Bullar. constit. 92. & 127.* qui Canonici præcedunt omnes Monachos propter declarationem etiam Sedis Apostolicæ, post causam grauissimè, & diutis- 81 simè agitatam tempore Pij IV. Si ergo ex præfato decreto S. Congregationis Rituum Generales Mendicantium in Capella Pontificia præcedunt præfatum Generalem S. Georgij, multò magis præcedent alios Generales Monachorum, qui sine vlla controuersia cedunt dicto Generali S. Georgij. In hoc enim casu præcedentiæ, si in aliquo intrare debet, 82 maximè intrat regula illa: *Si vinco vincentem te, multò magis vincam te, l. de accusationib. ff. de diuers. & tempor. præscript. l. æquissimum, ff. ad Tertyllianum*, Rota *decis. 59. num. 2. p. 1. recent.* Me- 83 nochius *consil. 52. numero 28.* Aliàs sequeretur inextricabilis labyrinthus, & implicantia, quod scilicet Generales Mendicantium præcedere debeant Generalem S. Georgij, & præcedi à Generalibus Monachorum, quos ipse Generalis S. Geor- 84 gij præcedit. Nec obstat quod eadem S. Congregatio de anno 1624. pro 30. die Martij declauerit præfatum Generalem S. Georgij debere præcedere 85 Generalem Prædicatorum. Quidquid enim sit, an talis declaratio authentica sit, vel non, cùm certum sit legem posteriorem explicare, moderari, & etiam abrogare posse anteriorem, ideo nostro decreto, quod est de anno 1634. standum est. Prout nouissimè prouisum audio ab eadem S. Congregatione.

86 Idem quoque intentum adumbratum cernitur in Rituali, seu Cæremoniali antiquo sub Leone X. de anno 1516. Venetiis impresso, vbi *lib. 3. sect. 2. cap. 1. de ordine sedendi in Capella*, dum numerantur ij, qui sedent in Capella Pontificia, post Oratores Regum, Prælatos, Archiepiscopos, & Episcopos, ac Protonotarios, referuntur Abbates *Gene-* 87 *rales Ordinum.* Etenim nomine *Abbatum Generalium* Ordinum proculdubio veniunt Generales Mendicantium: tum quia certum est illos semper habuisse locum in Capella, & non fit de ipsis mentio in alio loco, quia satis hoc exprimi videtur, dum immediatè subiungitur: *Abbates solent habere proprium locum vltimum in ordine.* Maximè quia inferiùs, 88 dum de Prorocuratoribus generalibus Ordinum agitur, dicitur: è Regione Papæ sedent Procuratores *quatuor Ordinum Mendicantium, & post eos Procuratores aliarum Religionum.* Si enim Procuratores Mendicantium sedent in Capella, multò magis Generales mendicantium, cùm sint capita ipsorum; & si Procuratores Mendicantium præcedunt Procura-

tores

89 tores *aliarum Religionum*, etiam Generales Mendicantium debent præcedere Generales *aliarum Religionum*, cùm sit eadem proportionalis ratio, & oppositum videtur absurdum.

90 Meritò autem Generales Mendicantium *Abbates Generales* in præfato Rituali nuncupantur; nam siue vox *Abbas* ex Hebraïca, siue ex Syriaca, siue ex vtraque hac lingua deprompta sit, est idem quod *Pater*, iuxta illud *ad Rom*. 8. *In quo clamamus*

91 *Abba Pater*. Et ita tribuitur Deo, *Marc*. 14. *ad Rom*. 8. *& ad Galat*. 4. quia ipse est *Pater noster*; & Christo Domino, propter eandem causam. Thomas Vvaldensis *de Sacram.tom.*1.*lib*.3.*cap*.6. Albertus Crantzius *Metropol*.8.*c.q*.7. Gerson *Alphabet*.42. Pennotus *in Histor.tripart.lib*.2.*c*.5.*n*.1. Cùm igitur Generales Mendicantium *Patres* appellari possint, sic & Abbates. Vnde Prælatos omnes Abbates dici posse fatetur Tamburinus *de iur. Abbat. tom*. 1. *disp*. 1.*q*. 1. *num*. 7.

92 Adstipulantur etiam alia ex eisdem monumentis deprompta. Etenim *in opusc. caremoniarum Paridis de Grassis, in Biblioth. Vatic. sub num.* 5634. dum agitur de incensatione in Capella Papæ, *fol*. 227. dicitur: *Incensantur Generales quatuor Ordinum Mendicantium, & deinde Generales aliorum Ordinum*. Et *in tit.de Pœnitentia, fol*. 179. sic: *Pœnitentiarij locum tenent sub Generalibus Ordinum, quotquot illi sint, etiamsi prater quatuor Mendicantium alij adfuerint*. Qui modus loquendi denotat Mendicantium generales quasi per se, alios verò Gerales veluti per accidens Capellæ Papali adesse. Quod clariùs dicitur in Diariis Francisci Mucantij, 25. Maij 1580. ibi: *Generales quatuor Ordinum Mendicantium habent locum super alios Generales*, Item *in caremoniali, lib*. 3. *sect*. 2. *c*. 1. ibi: *E regione Papa sedent Procuratores Generales quatuor Ordinum Mendicantium, & post eos Procuratores aliorum Ordinum*. Cur ergo non seruabitur idem ordo inter Generales, vt Generales Mendicantium sedeant ante Generales aliorum?

93 Nec suffragatur P. Generali Cœlestinorum Canon *si quis deinceps*, 16. *quæst*. 7. vbi cùm numerentur Prælatiæ, post Episcopatum solùm Abbatia numeratur. Ibi enim est sermo de Prælatiis, quæ conferebantur à laïcis, inter quas nunquam fuerunt Generalatus, quia nunquam à laïcis col-

94 lati fuerunt. Nec etiam iuuat, quod Paulus III. & Pius IV. in Bullis spectantibus ad Concilium Tridentinum, post Archiepiscopos, & Episcopos nominauerint Abbates, non autem Generales. Nam si numerarentur Generales Mendicantium, ante Abbates numerari possent, tanquam digniores; sicut si nominarentur Auditores Rotæ, Protonotarij,

95 & alij qui præcedunt Abbates. Pariter nec iuuat, quod aliquando in Conciliis Generales Mendicantium sint in inferiori loco quàm Abbates. Quia sessiones in Concilio, in quo non est Papa, non dant regulam sessionibus in Capella Papæ. Iacobatius *de Conciliis, cap*. 1. *num*. 113. *& seqq*. Contilorus *in*

96 *quæst. de præcedent.dub*.39. Dici etiam potest, quod Abbates in Conciliis intersunt cum indumentis Pontificalibus, & propterea debetur illis locus supra Generales Mendicantium, *cap. vt Apostolica, de priuileg. in* 6. Geminian. ibi, *n*. 4. Minùs iuuat, quod in catalogo eorum, qui interfuerunt Tridentino Concilio, Abbates ponuntur ante Generales Mendicantium. Quia non constat, talem catalogum authoritatiuè confectum fuisse, ac proinde non dat illi ordini aliquam authoritatem. Quod ex eo euincitur, nam etiam in Concilio Lateranensi, vt etiam

97 notauit Contilorus suprà *num*.69. *ex sess*. 12. sic permixtim, & confusim referuntur Generales Mendicantium, & Abbates; *Generales Ordinum Vallis Vmbrosæ, Carmelitarum, ac Minorum, & S. Dominici, Abbas S. Sebastiani, Abbas S. Gregory*. Probatio autem dubia, seu æquiuoca nihil suffragatur, *cap.in præsentia, de probat.c.ad audientiam, de decim*. Sed quidquid de his omnibus sit, & an

98 Abbates Monachorum debeant præcedere Generales mendicantium in processionibus, & aliis actibus, non curatur de modo, sed solùm de præcedentia in Capella.

99 Ex quo eneruatur obiectio alia pro parte P. Generalis Cœlestinorum, scilicet quod Monachi debeant præcedere Mendicantes. Non enim hîc est sermo de præcedentia Religionum, sed de præcedentia Generalium concurrentium in Capella Papæ, non conuentualiter, sed singulariter, quo casu attenditur antiquitas Religionum, vt optimè ad intentum Nauarrus *lib*. 1. *cons. de maiorit. & obed. consil*. 1. *num*. 13. Nec est sermo de præceden-

100 tia in processionibus, & aliis actibus, sed solùm de præcedentia in Capella Papæ, in qua, vt probatum manet, Religiosi Mendicantes, non autem Monachales, per se & principaliter locum habent. Et stat benè quod in Capella Pontificia præcedant,

101 & extra illam non præcedant. Cùm constet, vt dictum manet, quod in Capella Episcopi Assistentes præcedunt Oratores Imperatoris, & Regum, & Subdiaconi Auditores Rotæ, imò etiam Pœnitentiarij S. Petri ipsos Auditores Rotæ; extra Capellam autem Papæ è contrario contingat. Quod etiam mille aliis casibus contingit, ita vt ex præcedentia in vno loco non inferatur præcedentia in

102 aliis, vt notant Iacobatius *de Concil. lib*. 1. *cap*. 1. *num*. 113. *&* 114. & in simili dixit Rota in Astensi Sedis, 27. Februarij 1589. quæ est decisio 865. *n*.7.*p*.4.*diuers*. Geminianus *in Can. Episcopus, n*.4. *dist*. 17.

103 Futilis etiam est obiectio, quâ dicitur, Cœlestinorum Congregationem præcedere debere Ordines Mendicantium, quia militat sub regula D. Benedicti, quæ vetustior est Mendicantibus. Primò etenim Carmelitani, & Augustiniani, cum suam institutionem prætendant multò ante D. Benedictum, negabunt suppositum. Deinde Prædicatores, Augustiniani, Seruitæ, & Mercenarij, anteriores erunt Benedictinis, quia viuunt sub regula S. Augustini, quæ fuit prior regulâ S. Benedicti. Præterea Carmelitani dicent cum pluribus se viuere sub Regula D. Basilij modificata per B. Albertum. Basilius autem vetustior est Augustino, & Benedicto. Non ergo attendi debet ad antiquitatem Regulæ, sed ad institutionem Religionum.

104 Nec releuat causam P. Generalis Cœlestinorum, quod ipse gestet habitum Clericalis Prælaturæ, non verò Generales Mendicantium. Quia præterquam quod huiusmodi honoraria parum conferunt ad præcedentiam, iuxta textum *in l. omnes, C. vt dignit. ord. lib*. 12. & Authores quos affert Manriquez *de*

105 *præcedent. quæst*. 17. *num*. 3. Præter hoc, inquam, saluâ veritate facti, iure, meritoque dubitari potest, quâ authoritate possit talem habitum, & præsertim mitram coram Sanctissimo, & ipsius Capella gestare. Cùm certum sit, quod Abbates, quibus simile priuilegium conceditur, nisi aliud in ipso exprimatur, non possint ea gestare coram Episcopo, vel alio maiori Ecclesiæ Prælato, *cap. Denique*, 21. *d.cap. ministrare*, 26.*q*.6.*cap. cùm ad celebrandas, de consecr.dist*.2. Barbosa *de iur. Eccles. lib*. 1. *cap*. 17.

106 *num*. 49. Quibus fauent declarationes quædam S. Congregationis Rituum, & Episcoporum, ac Regularium,

107 gulariorum, quas ibi refert, & quas affert Tamburi-
108 nus *de iur. Abb tom.1.disp.21.quæst.3.* Deinde quia Paulus V. in Bulla *Ex iniuncto*, *in 4. tomo Bullar.* post Bullam 24. Vrbani VIII.solùm concedit facultatem Abbati Generali huius Congregationis ferendi habitum prælatitium, *tam in vrbe, quàm in omnibus aliis ciuitatibus,& vbique*, quâ clausulâ,etsi generali, non videtur comprehendi Capella Papæ,
109 quæ est specialissimâ notâ digna. Item vtendi baculo,& mitra *in Ecclesiis, & Monasteriis suo Ordini subiectis.* Quo ergo iure ad Capellam Papæ extendi potest hoc priuilegium? Casu etiam dato, quod illo vti posset, nihil iuuaret ipsum pro casu præsenti,
110 Quia qualitas extranea à Collegio, qualiscunque illa sit, nihili penditur in persona respectu Collegij.
111 Lotterius *lib. 1. quæst. 16. num. 59.* nimis enim exorbitat à iure, qualitatem extraneam à Collegio nocere Collegis in articulo præcedentiæ, Lotterius *ibidem*, alios referens, Illuminatus Moro-
112 nus *in Responsis, respons.5. numero 19.* Habitus autem Prælaturæ Clericalis, qualitas est omninò extranea respectu præcedentiæ in Capella Papæ.
113 Deinde quidni P. Abbas gestet talem habitum? Nunquid propterea non poterunt illum præcedere Generales Mendicantium? Certum enim est Magistrum sacri Palatij, etiamsi habitum Prælati non gestet, præcedere omnes Auditores Rotæ, præter
114 Decanum. Imò Generalis Prædicatorum præcedit vbique Decanum, & Auditores Rotæ, & Clericos Cameræ, quamuis Prælaturæ habitum non gestet, sicut ipsi.

115 Denique nihil releuare causam P. Abbatis, quod in aliqua occasione aliquis Generalis Mendicantium ipsi cesserit, facilè demonstratur. Nam ius prælationis non amittitur eo non vtendo, aut etiam patiendo aliquem præcedere. Gratian. *discept.forens.*
116 *cap.298.* Imò tali iuri,nec tacitè,nec expresè potest renunciari,vt in puncto decidit Decianus *cons. 21. num.74. lib.1.* Moronus *supr.num.7.* licitumque est
117 ei resistere, qui ius præcedendi infringit. Baldus *in l.obscurare, §.antequam, in fin ff.de offic. Prior.* Menochius *cons.257.num.55.lib.3.* Deinde esset probanda consuetudo præscripta spatio quadraginta annorum.Purpuratus *in l.1.num.200. ff.de offic.eius*
118 *cui est.* Andreas Siculus *cons.5. lib.2.* & ipsam alleganti incumbit onus eam probandi, cùm sit quid facti, *l.in bello,§.facta,ff.de capt.l.1.C.de probat.l.de*
119 *quibus, ff. de legib.* Moronus *supr.num.25.* Præterea deberet probari, quod actus essent facti eo animo,& fine, vt consuetudo induceretur, quia cùm possent fieri ex gratia, simplicitate, vel propter modestiam religiosam, aut reuerentiam debitam Papæ præsenti, debet probari finis, ne detur proprij iuris renunciatio. Decius *in cap. cùm accessissent, colum. penult. ante fin.vers.& hoc comprobatur, de constitut.* Abbas per textum *in cap. legimus, in princip. 93.*
120 *distinct.* Moronus *suprà num. 26.* Dato etiam, quod talis adesset consuetudo, nihil operaretur, cum sit contra ius, & impræscriptibilis, secundùm
121 Abbatem *consil. 21. num.4. & 5.* Tandem vnusquisque potest recuperare ius suum, & possessionem præcedentiæ, si fortè sui maiores perdidissent; non enim fuit suum ius deperditum, vt in specie concludit Baldus *consil. 382. lib. 2.* Purpur. *consilio 540. num. 19. lib. 2.* Menochius *cons.902.num.78. lib. 10.*

122 Nec similiter obstat casus adductus de anno 1580. quod videlicet Gregorius XIII. ordinauerit, vt Abbas quidam Oliuetanus poneretur in banco Generalium Mendicantium ante illos. Nec enim creditur Papam hoc præcepisse, sed quod illum Magister cæremoniarum non rectè intellexerit. Præterquam quod dici potest, quod cùm Generales postea non interfuerint Capellæ, existimauere summum Pontificem non benè fuisse informatum, ac proinde potuisse recedere, & reclamare. Præsertim cùm isti actus subitanei importantes manutentionem, cum sint veluti per modum prouisionis, & non sententialis diffinitionis, nec discusso negotio, parum solent releuare.

123 Sed pro coronide, & epilogo considerandum, quod dato & admisso, quod Abbas Generalis Cœlestinorum locum aliquem habeat in Capella Pontificia, is non debeat esse bancus Episcoporum, vbi sedent Generales Mendicantium, sed bancus Protonotariorum. Id enim constat ex cæremoniali
124 Romano, *lib.5.cap.2.* vbi dum est sermo de Banco Episcoporum, dicitur quod in eo sedent *Archiepiscopi, Episcopi, Protonotarij, Abbates Generales Ordinum, & Pœnitentiarij.* Deinde hæc modificantur, & explicantur sic: *Sed Protonotarij, & Abbates solent habere proprium locum vltimum in ordine.* Deinde subiungitur: *Alij supradicti* (scilicet Generales Ordinum,& Pœnitentiarij) *sedent post Episcopos.* Ecce iam locus Generalium Mendicantium in banco Episcoporum distincto à banco Protonotariorum,
125 & Abbatum. Similiter in opusculo cæremoniarum, *in tit. de ordine sedendi, fol.69.* dicitur: *Protonotarij, & Abbates sedebunt immediatè apud sedilia Diaconorum.* Id est, à tergo sedium Cardinalium Diaco-
126 norum, prout hodie cernitur in Capella. Et *tit. de incensatione, fol. 217.* clarè sic: *Protonotarij,& Abbates, qui omnes manent in subselliis ordinatè deputatis, tum in alio sedili Generales quatuor Ordinum Mendicantium.* Clarius adhuc *in tit. de osculatione, fol.*
127 *221.* ibi enim dicitur, quod Pax datur *primò Protonotariis in illorum scamno, & si qui sunt in iisdem scamnis, vt Abbates,& Præceptor S.Spiritus. Generales verò quatuor Ordinum Mendicantium, & Pœnitentiarij proprium habent locum sedendi.* Notatur
128 etiam hoc idem in Diario Paridis anno 1505. in die Palmarum, sic: *Abbates, qui aliàs solent esse post Protonotarios in banco eorum, hodie quia fuerunt parati, manserunt ante Protonotarios in banco Episco-*
129 *porum.* Vnde consequenter de anno 1601. S. Congregatio Rituum 27. Iulij decreuit, *Vt in posterum Abbates vsum mitræ habentes post Protonotarios, in*
130 *banco ipsorum Protonotariorum sedere deberent.* Quibus etiam consonat, quod in Conciliis, Mendicantium Generales sedent in Banco diuerso ab Abbatibus, vt de Lateranensi testatur Matthæus Vgo Episcopus Famagustanus *in tractat. de sess. in Concil. fol.87.*

131 Ex industria omitto, quod aliqui contendunt ex dicto opusculo, *titulo de sedibus S. Senatus, fol. 20. & tit. de ordine sedendi, fol.59.* ex Paride *de caremon.* Bucantio *in suis Diariis, sub die 25. Maij 1580.* ac Diariis eiusdem Paridis, & Bancardi *pro prima Dominica Aduentus, anno 1505.* Abbates qui habent
132 locum in Capella Pontificia, solùm esse Abbates Benedictos, perpetuos,& habentes vsum mitræ, non verò Abbates triennales. Si enim hoc ita est, omninò exclusus erit P. Generalis Abbas Cœlestinorum, cùm ipse non sit perpetuus, sed tantùm triennalis.

CONSVL

CONSVLTVM LVII.

De Commendatariis sæcularibus, præpositis Monasteriis Regularium.

SVMMARIVM.

1 *Casus.*
2 *Responsio.*
3 *Commendatarij saeculares nihil authoritatis habent super Regulares in his, quæ spectant ad disciplinam Regularem.*
4 *Quid de Episcopis.*
5 *Episcopi de iure communi habent omnimodam iurisdictionem in tota sua diœcesi.*
6 *Regulares de delictis contra Regulam commissis quis iudicare debet, & n.7.*
8 *Appellationis remedium quare inuentum.*
9 *Omnis potestas* priuatiuè *quoad alios competit Abbatibus suos subditos iudicandi.*
10 *Monachi in his, quæ concernunt Regularem disciplinam, illi tenentur obedire.*
11 *Mendicantium priuilegia de iurisdictione in suos Religiosos.*
12 *Commendæ definitio.*
13 *Commendatarius æquiparatur depositario.*
14 *Commendarum concessio qualis.*
15 *Damna, quæ in Monasteria ex Commendis inferuntur.*
16 *Incommoda quæ ex ipsis oriuntur.*
17 *Commendatariorum authoritas est odiosa.*
18 *Incongruum est, vt Regulares sæcularibus supponantur.*
19 *Rationes, quibus demonstratur Commendatarios Monasteriorum non esse superiores illorum quantum ad Regularia Instituta.*
20 *Praxis Ecclesiæ pro Commendatariis Monasteriorum Regularium.*
21 *Commenda perpetua beneficij an sit titulus canonicus.*
An hoc suffragetur Commendatariis. ibid.
22 *Iurisdictio Commendatariorum, in quo consistat.*
23 *Eorum litteræ Apostolicæ quomodo limitandæ.*
24 *Clausulæ generales, ad quæ restringantur.*
25 *Expenditur præiudicium Regularium, quod ex talibus Commendis oriri possit.*
26 *Ad euitandum præiudicium qualibet interpretatio sufficit. Vbi alia.*
27 *Alia responsio ad similem fermè casum, & numeris seqq.*

IESVS MARIA.

Casus.

1 CONTINGIT sæpiùs, vt sanctæ Sedis Apostolicæ facultate insignes aliquæ personæ sæculares præficiantur Monasteriis sub nomine Commendatariorum, vel quia inhabiles sunt ad titulum, vel vt beneficium cum alio incompatibile possint per viam commendæ retinere, vel ob Ecclesiæ necessitatem, seu vtilitatem. De quorum Commendatariorum authoritate super dicta Monasteria non leuis controuersia est, cuius resolutio à me est postulata.

Responsio.

2 Et resolutoriè dicendum, præfatos DD. Commendatarios sæculares præfectos Monasterij Monachorum, seu Regularium, nihil prorsus authoritatis, aut iurisdictionis habere super illos in his, 3 quæ spectant ad disciplinam regularem, seu regularia instituta. Ita supponitur, vel determinatur sæpius à S. Rota, cùm loquitur de Episcopis, quibus Monasteria aliqua Monachorum, seu Regularium subduntur. Etenim in vna Montis Regalis, *Iurisdictionis*, 6. Aprilis 1601. coram Coccino, inter decisiones ipsius *num.16.* in principio, vbi de Archiepiscopo Montis Regalis, qui est caput illius Ecclesiæ, & in qua Monachi sunt Canonici, dicitur, quod idem Archiepiscopus *nihil prætendebat in his, quæ pertinent ad Regularia instituta illorum Monachorum.* Et in alia eiusdem tituli, 8. Martij 1604. coram eodem *decis.157. in princ.* vbi etiam dicitur: *Et DD. vnanimiter censuerunt, omnimodam Iurisdictionem ipsorum habere, & in omnibus casibus, exceptis iis, quæ concernunt regularia instituta.* Et 4 infrà num.2. *Et idem Episcopus etiam de iure communi, exceptis iis, quæ concernunt regularia instituta, habet omnimodam iurisdictionem in Monachos Cathedralis singularis.* Idem etiam clarè deciditur in alia eiusdem tituli, coram eodem *decis.316. num.1.* Item in alia Cæsaraugustana emptionis coram Orano, anno 1587. inter collectas à Farinacio *tom.1. decis.15.* vbi latè id probatur, & clarissimè in alia eiusdem tituli, coram eodem de anno 1588. apud eundem Farinacium *decis.17.* vbi de delictis contra regulam commissis ait Rota: *In his nemo dubitauit, iurisdictionem Abbati, aut Priori priuatiuè ad Episcopum competere.* Et refert se ad aliam in Augustana *iurisdictionis*, coram Oriolo. Ex his enim, etiam in terminis fortioribus, clarè elicitur Commendatarios sæculares nullum habere ius procedendi contra Monachos, & Regulares Monasteriorum sibi com- 5 mendatorum, quantum spectat ad disciplinam regularem, siquidem idem deciditur de Episcopis, qui non ex delegatione, sicut Commendatarij, sed de iure communi habent omnimodam iurisdictionem in tota sua diœcesi, & intentionem fundatam, per textum *in cap. cùm persona, de priuil. in 6. cap. cùm contingat,* & ibi DD. *de for. compet. cap. 1. de offic. Ordin. cap. omnes Basilicæ, 16.q.7.* Firm. *de Episcopis in 4. lib. p.2. q.35. n.8.* Decius *in c. tua nobis, 4. notabili, de confirm. vtili, vel inutili.*

6 Accedunt secundò iura, & textus canonici, in quibus etiam clarè habetur, solos Abbates, vel superiores Regulares, non alios quoscunque, iudicare debere de delictis Regularium contra Regulam commissis. Et primò *c. hoc tantùm 18.q.2.* ex Concilio Toletano 4. *cap.50.* sic: *Hoc tantùm sibi in Monasterio vendicent Sacerdotes* (idest Episcopi) *quod præcipiunt Canones, idest Monachos ad conuersationem sanctam præmonere, atque extra Regulam facta corrigere.* Idest, quæ non concernunt Regulam. Sic enim intelligitur hic textus à Rota relata coram Orano anno 1587. dum ait: *Hinc enim arguere licet, in delictis contra Regulam commissis Abbates cognoscere.* Deinde *in cap. ea quæ, de stat. Monachor.* quod etiam affert eadem Rota, Honorius III. scribens Abbatibus, & Monachis in Lombardia, & Marchia Taruisina constitutis, præcipit, vt Visitatores ipsorum *de statu Monachorum, & obseruantiis Regularibus diligenter inquirant, & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus corrigant, & reforment, quæ viderint corrigenda: tamen, quod Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant,*

faciant, eisque iniungi pœnitentiam salutarem, iuxta B. Benedicti regulam. Vbi Glossa circa illud, *Per Abbatem loci*, inquit: *Correctio Monachi primo loco spectat ad Abbatem.* Additur autem etiam in eodem capite, *in fin. Ipsi etiam Visitatores, Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ, vice nostra regulari censurâ percellant, absque personarum delectu, non parcendo rebellibus ob suam pertinaciam, vel potentiam amicorum, quin ouem morbidam eiiciant ab ouili, ne inficiat sanas oues. Si verò Abbates in corrigendis iuxta Visitatorum mandatum, & regularia instituta in seipsis, seu Monachis, inuenti fuerint negligentes, proclamentur, & corripiantur, & ita puniantur publicè in Capitulo generali, quod pœna ipsorum sit aliis in exemplum.*

7 Hinc etiam in sacris Canonibus, cùm de specialibus delictis Monachorum contra Regulam perpetratis agitur, Abbatis munus esse illos punire, deciditur, vt patet *in cap. Non dicatis*, 12. q. 1. vbi ex D. Augustino: *Quicunque autem in tantum progressus fecerit malum, vt occultè ab aliquo litteras, vel quodlibet munus accipiat, si hoc vltrò confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atque conuincitur, secundùm arbitrium presbyteri, vel præpositi grauiùs emendetur.* Et *cap. si quis Monachus, distinct.* 90. ibi: *Si quis Monachus contentiones, vel rixas amauerit, vel manifestum conuitium fratri intulerit, iuxta arbitrium Rectoris, modumque peccati diuturnâ expietur pœnitentiâ. Qui contentiosus aut murmurans extiterit, secundùm arbitrium Prioris tamdiu pœniteat, quamdiu culpæ qualitas extat.* Et *cap. Monachi, de sent. excommunicat.* vbi Alexander III. Senonensi Episcopo hæc scribit: *Monachi verò, & Canonici Regulares, quocunque modo se in claustro percusserint, non sunt ad Apostolicam Sedem mittendi, sed secundùm prouidentiam sui Abbatis disciplinæ subdantur: & si discretio Abbatis non sufficit ad eorum correctionem, est prouidentia Diœcesani Episcopi adhibenda.* Et *cap. ad nostram, de appellat.* quod etiam affert eadem Rota coram Orano, vbi Alexander III. Abbati S. Petri ait: *Quia verò remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à Religionis, & Ordinis obseruantia exorbitanti debeat in sua nequitia patrocinium existere: mandamus quatenus si quando quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis conuolauerit, non ideo minùs eum iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & institutionem Ordinis corrigas, & castiges.* Quod clariùs ostendit idem Alexander III. in Concilio Lateranensi, & *cap. reprehensibilis, eod. tit.* Prout similiter affert eadem Rota coram Orano, ibi: *Præcipuè verò hoc in Religiosis volumus obseruari, ne Religiosi, cùm pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra Regularem Prælati sui, & Capituli disciplinam appellare præsumant: sed humiliter, ac deuotè suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem iniunctum.* En quomodo in regulari disciplina Monachi solùm subdantur suis Regularibus Superioribus.

9 Hinc propterea omnem potestatem competere Abbatibus supra Monachos intellige priuatiuè ad Episcopos, & quoslibet alios Prælatos, supponitur, imò statuitur *cap. nullam*, 18. *quæst.* 2. vbi Gelasius Papa hæc: *Nullam potestatem de cætero, nullam licentiam Monachus relinquimus pro arbitrio suo, aut Abbates expellere, aut sibimet alios ordinare; quia nulla authoritas remanebit Abbati, si Monachorum potestati cœperit subiacere, vt de cætero fideliter, & studiosè vniuersa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem Monasterij pertinent, Abbatis solicitudo, ad quem potestas tota pertinere conuenit, debeat adimplere.* Qui textus, vt inquit Rodriguez *tom. 2. quæst. Regul. quæst.* 63. *art.* 1. probat Monachos *esse in potestate Abbatis in his, quæ pertinent ad obseruantiam Regulæ, & gubernationem Ordinis.* Et c. *Abbates, eadem causa, & quæstione*, illis verbis Concilij Aurelianensis primi, *c.* 21. *Monachi autem Abbatibus omni obedientiâ, & deuotione subiaceant. Quod si quis per contumaciam extiterit indeuotus, aut per loca aliqua vagari, aut peculiare aliquid habere præsumpserit, omnia quæ acquisierit, ab Abbatibus auferantur secundùm Regulam Monasterio profuturam. Ipsi autem qui fuerant peruagati, vbi inuenti fuerint cum auxilio Episcopi tanquam fugaces, sub custodia reuocentur, & reum se ille Abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personas non regulariter animaduertit, vel qui susceperit Monachum alienum.*

10. Hinc quoque loquendo etiam de Monachis respectu Episcoporum, quod illi in his, quæ concernunt Regularem disciplinam, seu obseruantias Regulares, magis teneantur obedire suis Prælatis Regularibus, quàm Episcopis, habet Rota relata ex Cardinali *in Clement.* 1. *§. quia verò, q.* 8. *n.* 3. *de stat. Monachor.* Biax. *in verbo Monachus, vers. an Monachus debeat obedire.* Et habetur ex D. Thoma *in* 2. 2. *dist.* 44. *in fin. in exposit. liter. ad* 3. & ibi Durand. *q.* 5. *num.* 4. Innocentio *cap. quantò, num.* 2. *de offic. Ordin.* vbi quod cum Superior confirmauerit Regulam, censetur dedisse Abbati facultatem faciendi ea, quæ in Regula continentur: ex Abbate *eo cap. quantò, n.* 4. Syluestro *in summa, verbo Obedientia, q.* 8. *& q.* 10. *dict.* 2. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. c.* 1. *n.* 13. & aliis.

Hæc autem omnia omninò, & in fortioribus terminis probant, vt dixi, DD. Commendatarios Monasteriorum Regularium nullam prorsus habere iurisdictionem super illos in iis, quæ concernunt disciplinam Regularem, aut Regulares obseruantias; siquidem nec Episcopi, qui sunt maiores Commendatariis, non habent illam, & argumentum à maiori ad minorem negatiuè sumptum validum est, *l. in suis, in fin. ff. de liber. & posthum. l. nec in ea* 22. *ff. de adulter.* & aliis Iuribus & DD. *in tract. de locis communibus, loco* 67. *n.* 1. *&* 2.

11. Accedunt tertiò priuilegia Monasteriis concessa, quibus totalis, & omnimoda iurisdictio super illa, ac Religiosos in illis commorantes conceditur Prælatis Regularibus, superioribus ipsorum. Ad quod deseruiunt innumera fermè priuilegia, quæ *in* 5. *tomo meæ Summæ*, in Bullis Mendicantium, quæ *Mare magnum* vocantur, retuli. Sed specialiter pro Monachis, quorum Monasteria commendari solent, extat priuilegium Eugenij IV. datum Florentiæ anno Incarnationis 1434. vbi Congregationi Monachorum de Obseruantia S. Iustinæ Ordinis D. Benedicti, hæc concedit Pontifex: *Motu proprio, non ad Congregationis prædictæ, vel alterius pro ea nobis super hoc oblatæ petitionis Instantiam præsentis perpetuò valituræ Constitutionis edicto Apostolicâ authoritate statuimus, & ordinamus, quod in antea perpetuis futuris temporibus Monasteria, & Prioratus Congregationis huiusmodi, quæ nunc sunt, & temporis successu auctore Domino præfatæ Congregationi quomodolibet vnientur, incorporabuntur, aut subiicientur, per Prælatos dumtaxat de Congregatione prædicta regantur, atque gubernentur.* Infrà etiam hæc subiungit Pontifex: *Et vt personæ Congregationis huiusmodi eo liberiùs, quo quietiùs Altissimo sua dirigere vota possint, & super prædictis illius Monasteriis, Prioratibus, & locis, aliorum potiùs facultates, & redditus, quàm proficere in dicta Congregatione, quærentium motibus, & instantiis improbis non turbentur, per quascunque literas Apostolicas, etiam motu simili, & cum reseruationibus præmissis, ac quibuscunque derogatoriis, propter quas effectus præsentium quomodolibet impediri,*

impediri, vel differri posset, clausulis concessas hactenus, & imposterum concedendas aduersus nostra statuta, & ordinationes huiusmodi, nullus de prædicta Congregatione, vel aliter cuiuscunque status, gradus, ordinis, seu conditionis sit, etiamsi Cardinalatus, Pontificali, vel alia quauis dignitate præfulgeat, aliquod ex ipsis Monasteriis, Prioratibus, & locis eiusdem Congregationis, in titulum, aut commendam, siue administrationem, vel aliàs, seu super quibusuis illorum fructibus, redditibus, & prouentibus, quamcunque pensionem sibi vendicare, vel ius desuper acquirere possit, nisi in dictis litteris de præsentibus, ac ipsa Congregatione specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum mentio fiat, & aliàs ex ipsarum tenore litterarum euidenter apparuerit, singulos Romanos Pontifices, qui eas concesserint ex certa scientia, cum rationabilis subiunctione causæ, prædictis nostris statutis, & ordinationib.us derogare voluisse, atque velle. Decernentes ipsas litteras ad aliquod ex eisdem Monasteriis, Prioratibus, & locis ipsius Congregationis, aliàs contra huiusmodi nostrorum statutorum, & ordinationum continentiam, atque formam nullatenus extendi debere, necnon irritum, & inane quidquid in contrarium à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Rursus interdicimus omnibus, & singulis, etiam præmissâ dignitate præditis, ne sub excommunicationis pœna, quam aliàs ipso facto incurrant, contra nostra statuta, & ordinationes huiusmodi, postquam eis illa innotuerint, vel facta de ipsis fides extiterit, quocunque quæsito colore quempiam de dicta Congregatione super quouis ex illius Monasteriis, Prioratibus, & locis prædictis ratione tituli, siue commendæ, vel administrationis, aut pensionis huiusmodi, vel aliàs impetere, siue molestare quoquo modo præsumant. Habetur hæc Bulla in Bullario Cassinensi, in Eugenio IV. *constitut.* 57. Ex qua ad intentum elicitur, qualiter summi Pontifices intendant indemnitatem Monachorum, seu Regularium in Monasteriis commendatis. Quod maximè procedit in disciplina Regulari solùm Prælatis Regularibus relicta, & non concessa Commendatariis.

12 Quod etiam quartò elicitur ex natura ipsa *Commendæ*, & Commendatarij. *Commenda* enim nihil aliud est, quàm *depositum*, & *commendare* idem est, quod deponere in custodiam, seu custodiæ causâ, *cap. nemo, de elect. in 6. & l. Commendare* 186. *de verb. signif. l. Lucius, ff. depositi, cap. 1. de depos.* Rota *in Argentina Commenda coram Coccino, apud Farinacium p. 2. decis.* 672. *n.* 3. Puteus *decis.* 25. *n.* 2. *lib.* 1. Simoneta *de reseruat. q.* 69. *n.* 2. Rebuffus *in prax. benef. de Commenda, num.* 2. Gonzalez *super regul.* 8. 13 *Cancellar. §.* 8. *gloss.* 5. *n.* 38. Quemadmodum ergo depositarius alicuius rei, vel qui eam in deposito tenet, non vtitur ipsa cum detrimento sui Domini, sic nec Commendatarij in Monasteriis sibi commendatis poterunt habere iurisdictionem in his, quæ pertinent ad Regularem disciplinam, cùm hoc esset in detrimentum Monachorum, & Monasteriorum.

14 Quintò, quia huiusmodi Commendæ, nisi cum grano salis, legitima authoritate, ob finem valdè honestum, & cum debitis circumstantiis concessæ sint, valdè odiosæ in Orbe Christiano, propter maxima inconuenientia, quæ ex ipsis sequuntur, reputari solent. vt propterea è Clemente V. reuocatæ fuerint, vt testatur Rebuffus *supr. num.* 11. & licèt commendæ temporales, idest ad aliquod tempus concessæ, olim in vsu essent, tempore scilicet Gregorij I. Pelagij I. & Leonis IV. modus verò (inquit Azor. *tom.* 2. *Institut. moral. lib.* 6. *capite* 31. *quæst.* 2.) *quo alicui in perpetuum commendatur Ecclesia, res noua est, & præter Canones vsu, & consuetudine in Ecclesiam inducta.* Propterea etiam Leo X. in Concilio Lateranensi, & Bulla *Supernæ dispositionis*, in tomo 1. Bullarij, in Leone X. Bulla 7. sic dixerit: *Et quoniam ex commendis Monasteriorum, vt* 15 *magistra rerum experientia sæpius docuit, Monasteria ipsa, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia partim Commendatariorum negligentiâ, partim auaritiâ, vel incuriâ collabantur, & in dies diuinus cultus in his magis diminuitur, passimque obloquendi materia personis præsertim sæcularibus præbetur, non absque dignitatis Apostolicæ Sedis diminutione, à qua Commendæ huiusmodi proficiscuntur: Vt eorum indemnitati salubrius consulatur, volumus, ac sancimus, vt cùm illæ per obitum Abbatum, qui illis præerant, vacauerint, nullo pacto cuiquam possint commendari (nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ Sedis, & ad occurrendum malitiis illam impugnantium, pro temporum qualitate aliter nobis de fratrum nostrorum consilio visum fuerit expedire) sed de persona idonea iuxta præscriptam constitutionem eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, prout decet, præfuturi sint.* Hinc de huiusmodi Commendis, & Commendatariis aliqui obloquentes, *Commendas* vocant *comedendas*, & *Commendatarios Comestores.* Rebuffus autem acriter satis suprà *num.* 10. ait, quod hæc commendarum *nimia indulgentia, est princeps, & exitium totius Reipublicæ Christianæ*: & referens incommoda, 16 quæ ex eis sequuntur, pro primo affert, quod *diuinus cultus minuitur.* Pro secundo, quod *animarum cura negligitur.* Pro tertio, quod *hospitalitas debita non seruatur.* Pro quarto, quod *ruinis ædificia patent.* Pro quinto ait, *omnia iura, tam spiritualia, quàm temporalia ex Ministrorum defectu collabuntur, & ferè læduntur, quia extranei qui istas Abbatias, vel Episcopatus possident, nihil nisi lac, & lanam quærunt.* Pro sexto inquit: *Nam omnia iura Monasteriorum, & Ecclesiæ destruuntur, deuastantur, & degluttiuntur ab istis comestoribus.* Pro septimo, quod *bigamia contrahitur in Ecclesia*; quod intelligit, quia isti Commendatarij sæpiùs habere solent plures commendas, vel plura beneficia; vnum in titulum, alterum in commendam. Pro octauo autem, quod *decoloratur vniuersalis Ecclesiæ status*; quia *non est (inquit) sæcularis Abbas, qui Regulam seruet, vel disciplinam, nec qui præcipiat seruari.* Quamuis autem hæc incommoda à Rebuffo relata non semper ex eiusmodi commendis eueniant, cùm sæpe quoque, si viris piis, & timoratis concedantur, in ipsarum administratione rectè se gerunt, & conformiter ad mentem Ecclesiæ, quæ ipsis eas concedit; nihilominus ferè semper odiosa sunt Monachis, seu Regularibus, quibus ij Commendatarij præficiuntur, eo quòd videant sibi præfici sæculares, qui nihil, vel parum de disciplina Regulari nouerunt, aut in praxi vnquam obseruauerunt. Cùm autem, 17 iuxta vulgaria iura, *odia sint restringenda, leg. cùm quidam, ff. de liber. & posthum. cap. renouantes*, 22. *dist. cap. odia, de Regular. in* 6. vtique rectè sequitur horum commendatariorum authoritatem supra Monachos, & Regulares, vtpote odiosam, restringi debere, ita vt nullatenus extendatur ad ea quæ concernunt obseruantiam, seu disciplinam Regularem.

Accedit sextò ratio, quam tangit Rebuffus *supr. num.* 24. nam vt ait Pontifex Innocentius III. *in cap.* 2. de Capellis Monachorum, *incongruum videbatur, vt Regulares sæcularibus supponantur,* 18 vt propterea etiam dixerit generaliter in vrbe seruari, vt nullum *Monasterium titulo*, id est *Plebi sæculari*, vt Glossa ibi ait, *sit subiectum* Cùm igitur per commendationem Monasteria *sæcularibus supponantur*, vt

euitetur hæc incongruitas, necesse est dicere, non supponi ipsis vllo modo, quantum ad Regularia instituta. Sicut propter similem causam prohibentur iidem sæculares cum Regularibus habitare, *cap. peruenit* 18. *quæst.* 2. & habere in Monasteriis aliquam potestatem, *cap. dudum, eadem caus. & quæst.*

19 Iuuant septimò alia, quæ tangit Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 52. *art.* 8. *per errorem* 9. & probant sufficienter Commendatarios Præfectos Monasteriorum non esse superiores illorum quantum ad Regularia instituta. Quia non conuenit rationi, vt homines dispares professione ita in vnum socientur, vt qui vnius professionis est, præficiatur iis, qui sunt diuersæ, prout expresè habetur *Clement.* 1. *de elect. in princ.* Nec quod quis præficiatur Ecclesiæ Regulari, nisi in Regula sit instructus, *cap. officij tui, de elect.* vbi solùm id admittitur *postquam fuerit in Regula competenter instructus.* Nec quod aliquis velit esse magister antequam sit discipulus, *eod. cap. officij tui*, & *cap. si clericatus*, 16. *quæst.* 1. Nec esse miles antequam tyro, *eod. cap. si clericatus.* Opposita autem eueniren, si Commendatarij sæculares vellent habere iurisdictionem super Monachos quoad obseruantias Regulares, & instituta Religionis.

20 Denique rem totam euincit communis praxis totius Ecclesiæ per Orbem diffusæ, vno vel altero Commendatario per abusum, errorem, vel ignorantiam intruso excepto, quæ est, quod isti Commendatarij non se intromittant in iis, quæ concernunt Regularem obseruantiam Monachorum, quorum Monasteriis præficiuntur. Prout ad oculum cernitur in Eminentissimis Cardinalibus, quorum plures, quamuis sint Abbates Commendatarij perpetui plurium Abbatiarum Monachorum, videlicet Sublacensis, Farfensis, Assisiensis, & aliarum; & sint viri egregij, & maximæ authoritatis, nihilo secius nullatenus se ingerunt in regimine Monachorum quoad obseruantias Regulares, sed hoc totum relinquunt iudicio, & prudentiæ Superiorum eorundem Monasteriorum, qui titulo Priorum, vel Proabbatum ea moderantur, & regunt. Si autem hæc est praxis Ecclesiæ, ipsa erit *optima legum interpres, l. si de interpretatione, ff. de legib. l. Item si aliàs, leg. sed & Iulianus* 7. §. *perinde, ff. ad Macedonianum*, & aliis iuribus, & DD. apud Gonzalez *sup. regul. octaua Cancellar. gloss.* 9. §. 1. *num.* 40. *& sequentib.* Nam *quod lege non cauetur, in practica non habetur.* Bald. *in cap. nihil, sub num.* 15. *de elect.* Tiraquellus *de pœnis temperand. causâ primâ, num.* 87. Gomez *in regul. de annal. q.* 52. *num.* 2. & à praxi nunquam est recedendum, *leg. illud vsitatissimum* 19. vbi notat Baldus, *ff. de excusat. tutor.* & Gonzalez *supr.* §. 2. *n.* 65.

21 Nec suffragatur DD. Commendatariis etiam perpetuis, quod commenda perpetua beneficij est titulus canonicus, *cap. dudum, il* 2. *de elect. cap. si plures*, 21. *q.* 1. Rebuffus *de pacific. possess. num.* 53. Lambertinus *de iurepatronat. lib.* 2. *part.* 1. *q.* 6. *art.* 14. & parum, aut nihil distat à beneficio, Gonzalez *sup. gloss.* 5. §. 8. *num.* 3. & 4. Ita vt propterea appelletur dispensatio palliata ad obtinendum aliud beneficium. Geminianus *consil.* 38. *num.* 11. Cassadorus *decis.* 33. *num.* 5. Mandosius *in reg.* 33. *q.* 30. *num.* 3. Et quod Commendatarij perpetui censeantur Prælati, Rota *decis.* 546. *num.* 2. *part.* 3. *diuers.* Gonzalez *supr. num.* 27. Et quod omnia iura de titularibus loquentia, in Commendatariis perpetuis sibi vendicant locum, *Clement. fin.* & ibi Imola, *q.* 1. *num.* 6. *de procurator.* Mandozius *in Regul.* 33. *quæst.* 7. Gomez *in Regul. de trien. q.* 5. *à numero* 11. *vsque ad numerum* 20. Qui etiam *in regul. de infirmis*, §. *quibus non obstantibus*, scitè ait, quod *commendæ nostri temporis ex vsu Patrisfamilias hodie loco titulorum habentur.*

Hæc enim omnia solùm sunt vera de Commendis, & Commendatariis, si suis terminis, & limitibus circumscripta, & definita maneant, hoc est quatenus Commendatarij sunt custodes, tutores, defensores, & administratores suarum Commendarum; quia in ordine ad istud munus habent iurisdictionem super personas, & bona ipsarum, ad instar titularium, Beneficiariorum, & Prælatorum: non verò in ordine ad disciplinam, & obseruantiam Regularem talium personarum, quæ est quid diuersum. A diuersis autem non fit illatio, iuxta vulgata iura, & diuersorum diuersum est iudicium, *l. inter stipulantem* §. *sacram ff. de verb. obligat.* Stephanus Gratianus *Marchia decis.* 32. *num.* 8. *& decis.* 42. *num.* 10. Vnde Gomezius *supr. in fin. d. quæst.* 5. postquam plura liberaliter de huiusmodi Commendatariis dixit, concludit: *Et ista omnia de plano procedunt quoad superius dicta: quoad alia verò, quæ concernunt statum Ecclesiæ, Commmendatarius non æquiparatur Titulari.* 22

Ex quibus corruunt ea, quæ pro Commendatariis afferunt ex litteris Apostolicis iuxta formam Cancellariæ emanatis, & quibus tale munus ipsis conceditur. Illa enim *in regimine, administratione eiusdem Monasterij, illiusque bonorum, rerum, & iurium quorumcunque, in spiritualibus, & temporalibus, cum plena, libera, & omnimoda potestate, facultate, & authoritate faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi omnia, & singula, quæ ad huiusmodi officium de iure, vsu, & consuetudine, priuilegio, aut aliàs quomodolibet spectant, &c.* limitanda sunt, vt nullatenus comprehendant ea, quæ spectant ad disciplinam regularem, seu obseruantias regulares illorum Monasteriorum; sed solùm ea, quæ conducunt ad munus, & officium Commendatariorum, quod solùm est, vt dixi, esse custodes, tutores, & defensores ipsorum, & administratores bonorum. 23

24 Huius tamen limitationis causa necessaria sumitur ex iuribus, Rotæ decisionibus, praxi totius Ecclesiæ, & aliis quæ adducta sunt; probant enim solùm hoc modo esse intelligendas eas literas. Præsertim quia clausulæ generales restringuntur solùm ad ea, quæ specialiter sunt expressa, provt ex DD. & sacræ Rotæ decisionibus probat Barbosa *de Clausul. claus.* 62. *numero* 1. in huiusmodi autem litteris nullo modo exprimitur, quod Commendatarij præsint Regularibus quoad Regularia instituta. Accedit, quod cùm clausulæ regulentur secundùm naturam dispositionis, cui sunt adiectæ, Cassadorus *decis.* 10. *num.* 4. *ad regul. Cancellar.* Caputaquensis *decis.* 521. *part.* 1. Marta *de clausul. part.* 1. *claus.* 176. *numero* 17. cùm dispositio harum litterarum non sit constituere Commendatarios veros Religiosos, cuius signum est, quod in plurimum sunt sæculares, & non coguntur professionem emittere in aliqua Religione, ita etiam non erit constituere illos capita Religiosorum, quantum ad obseruantias, & instituta religiosa.

25 Maximè accedit, quod cùm constituere Commendatarios sæculares capita Religiosorum in his, quæ ad Regularia instituta, seu obseruantias spectant, sit in euidens præiudicium ipsorum Regularium, cùm per illud authoritas superiorum omninò lædatur, & ipsi subiiciantur personis extraneis ab eorum instituto; ideo nunquam tales litteræ, nisi id expresè, & clarè contineant, præsumi debent ad id extendi. Quia Principis concessiones semper præsumuntur sine præiudicio tertij, *leg.* 1. §. *si quis*

quia à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. cum dilectus, de consuetud. capit. dudum 31. de priuileg. capit. quamuis 8. in fin. de rescript. lib. 6. Rota decis. 21. numero 5. de prabend. in nou. Alciatus de præsumpt. cap. 11. Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. 3. p. quæst. 9. & alij, quibus adhæret Gonzalez sup. regul. 8. Cancell. §. 4. proœmial. num. 21. Vt propterea ad illud præiudicium euitandum qualibet interpretatio, etiam leuissima admittatur. Tiraquellus in l. si vnquam, verb. Donatione largitus, num. 208. C. de reuoc. donat. Rota decis. 27. n. 4. p. 2. diuers. & num. 6. & potiùs præsumatur obliuio Papæ, quàm quod velit derogare iuri tertij iam quæsito. Rota decis. 33. num. 5. & num. fin. in fin. de prabend. in antiq. & decis. 3. n. 8. de prabend. in antiquiorib. Et possint impropriari verba dispositionis, vt euitetur tale præiudicium, cap. super eo, de offic. delegat. Gonzalez sup. gloss. 28. num. 9. Et potiùs sit præsumendum rescriptum falsum, quàm quod voluerit Princeps tollere ius tertij, vt docuit Abbas in cap. ex parte, il 2. num. 3. & fin. de offic. delegat. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 9. n. 9. Gonzalez suprà, n. 10. Quæ omnia si rectè expendantur à DD. istis Commendatariis, nihil iuris prætendere poterunt super Regulares suarum Commendarum, quantum ad Regularia instituta ipsorum.

APPENDIX.

Ad simile etiam intentum interrogatus hoc responsum quondam dedi.

IESVS MARIA.

27 IN casu proposito, an scilicet Abbas commendatarius Monasterij Ordinis Cisterciensis, possit acceptare professionem alicuius monachi illius Monasterij, posito quod sit Commendatarius perpetuus, & Episcopus alterius loci; licèt videatur ita fieri posse, eo quòd commenda perpetua sit titulus canonicus, cap. dudum, il 2. de elect. c. si plures 21. quæst. 1. Nauarr. cons. 9. num. 2. de prabend. in nou. Aloys. Riccius in praxi rer. for. Eccles. p. 4. res. 346. & plures alij apud Barbosam de iur. Eccles. lib. 3. cap. 9. num. 26. Ita vt commendatarius perpetuus 28 habeatur vt Titularis, & reputari debeat Titularis, habeatque liberam potestatem in temporalibus, & spiritualibus, Rebuffus de pacific. possess. n. 41. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. quæst. 17. numero 13. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. 29 §. 8. numero 13. Ac per consequens sit verè, & propriè Prælatus, Decius in cap. edoceri, num. 4. de rescript. Barbat. cons. 2. num. 18. & 25. lib. 2. Ludouicus Gomez super reg. de trienn. q. 5. n. 17. & seq. Rebuff. cons. 77. n. 1. Riccius in collect. dec. collect. 999. vers. idem. Gonzalez super dicta gloss. 5. & §. 8. n. 27. Rot. dec. 346. n. 2. p. 3. diuers. Buratt. dec. 610. num. 3.

30 Nihilominùs non videtur illi concessa facultas ad acceptandam professionem Religiosorum. Fundamentum est, quia Monachi, & Regulares in his, quæ spectant ad Regularia instituta, non subduntur propriis Prælatis, prout sæpissimè sacra Rota decreuit, & signanter in Montis Regalis iurisdictionis, coram Coccino decis. 157. numero 1. Et in alia eiusdem tituli coram eodem decis. 316. num... Ad quod accedit ratio, quod cùm professio sit contractus onerosus, vltrò, citroque obligatorius, quo Professus fidem suam adstringit Deo, obligaturque Religioni, & Religio ipsa obligatur Religioso ad retinendum eum, & alendum, & tractandum iuxta Religionis institutum: ideo solùm ad professionem admittere potest ipsa Religio, non extranea persona, cap. Porrectum, de Regular. cap. ad Apostolicam, eod. tit. l. in omnibus, de act. & obligat. l. sicut, Cod. eod. tit. Propter 31 quam causam Episcopus, quamvis de iure communi habeat suam intentionem fundatam ad exercendum potestatem, & iurisdictionem in tota sua Diœcesi, cap. cùm personæ, de priuileg. in 6. cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. Roman. consil. 180. num. 4. versic. habet enim Episcopus, Federicus de Sen. cons. 145. num. 6. ante fin. vers. vnde si aliquis. Nihilominus non potest admittere professionem 32 exemptorum. Abb. eo cap. Porrectum, num. 12. Rosella verbo Nouitius, num. 21. Angel. verbo Professio, num. 1. Syluester verbo Religio 3. quæst. 14. Armilla verbo Nouitius, num. 11. & ibi Tabiena quæst. 8. num. 9. Nauar. lib. 3. consil. tit. de Regular. in 1. edit. cons. 6. à num. 2. vsque ad 6. in 2. cons. 40. à num. 2. vsque ad 6. Antonius Cuchus lib. 3. instit. maior. tit. 1. num. 62. Rodriguez quæst. Regular. tom. 3. quæst. 17. art. 11. Azor. lib. 12. instit. mor. cap. 5. q. 4.

Vnde ferè in terminis huius casus, quod non 33 possit administrator Monasterij ad professionem admittere, eo quòd non sit legitimus superior (intellige respectu eorum, quæ concernunt Regularia instituta) tenent Syluester in summ. verbo Religio 3. q. 18. Angelus verbo Professio, num. 1. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 5. q. 4. Sanchez in præcept. Decalog. lib. 5. c. 4. n. 75.

Nec obstat illi fauorem præfati D. Episcopi, & 34 Abbatis administratoris, quod in instrumento commendæ sit apposita hæc clausula, committimus regimen in temporalibus, & spiritualibus. Hæc enim clausula limitanda est, vt non procedat in his quæ concernunt Regularia instituta, prout colligitur ex iuribus relatis, adiunctis decisionibus Rotæ. Et etiam quod clausula apposita ad vnum finem, ad alium extendi non debet. Et quia clausulæ regulantur secundùm naturam dispositionis, cui sunt adiectæ, prout ex pluribus DD. probat Barbosa de clausul. in genere, numero 4. & 8. Huiusmodi autem clausula solùm ponitur in istis 35 instrumentis Commendatariorum ad finem intentum ab Ecclesia, qui est, vt Commendatarij sint veluti tutores, & defensores Ecclesiarum, quæ illis commendantur, non verò, vt se intromittant cum Regularibus in ea, quæ spectant ad Regularia instituta.

Hinc communiter DD. dicunt priuilegia concessa 36 Abbatibus Regularibus non extendi ad Commendatarios etiam perpetuos, cùm non profiteantur Ordinem, siue Regulam Monachorum Abbatiæ illis commendatæ. Rodriguez tom. 3. quæst. Regular. q. 51. art. 9. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. disp. 16. q. 4. Hoc autem, quod est acceptare professionem Monachorum, est proprium ius, & priuilegium superiorum Regularium, quia talis acceptatio est incorporatio acceptati ad Religionem, quæ non potest fieri, nisi ab eo, qui fuerit pars Religionis. Nemo 37 enim dat quod non habet, l. traditio, ff. de acquir. rer. domin. l. nemo plus, vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. l. si filius, C. de donat. cap. quomodo, de consecrat. dist. 4. cap. quod autem, de iurepatronat. c. nemo plus, de reg. iur. in 6.

Hoc autem eo fortiùs probant, quod secundùm iura huius Religionis ex Sixto IV. & Clemente VIII. benedictio Nouitiorum solùm committitur

Prælatis Religionis, non verò Commendatariis, & ita istis nullo pacto censebitur concessa hæc potestas, nisi in litteris commendæ specialiter esset expressa cum derogatione priuilegiorum Religionis. Iura enim, & priuilegia Religionum sunt valdè priuilegiata, & non censentur reuocata, nisi isto modo.

39 Consequenter etiam non potest prædictus D. Commendatarius aliquam iurisdictionem exercere in Monachos, corrigendo, deponendo, &c. quando agitur de institutis Regularib. & de his, quæ pertinent ad Regularem disciplinam. Ita enim colligitur ex Rotæ decisionibus relatis, quæ procedunt in 40 terminis fortioribus, quando scilicet Episcopus est verus superior Monachorum, quia illi sunt Canonici Ecclesiæ Episcopalis, ad quod etiam deseruiunt plures aliæ decisiones à Rota emanatæ de eadem materia. Et eo efficaciùs, quod Pius V. in Bulla sua anno 1563. edita in fauorem Ordinis Cistercienfis, Motu proprio clarissimis verbis id prohibet dicens, *nullam in Monasteriis prædicti Ordinis sibi commendatis, & in eorum Monachos iurisdictionem exerceant.*

COLVMNA IMMOBILIS:

Seu de antiquissima, & continua Cathedralitate Ecclesiæ S.Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ.

SVMMARIVM.

1 *Dissertationis Argumentum.*
Deipara vocatur Cathedra. *ibid.*
2 *Item* Columna.
3 *Authoris intentum.*
4 *Controuersia status.*
Cathedralitas quid importet. ibid.
Est ratio constitutiua Ecclesiæ Cathedralis. ibidem.
5 *Cathedralis Ecclesia est quæ habet Episcopum.*
6 *Ecclesia Romana Cathedra Petri.*
7 *Coniugium inter Episcopum, & Ecclesiam.*
8 *Veritas hæc in facto consistit.*
9 *Factum non præsumitur, nisi probetur.*
10 *Facta sunt sui naturâ incerta.*
11 *Veritas pertinens ad historiam quomodo probanda.*
12 *Historia venerabilis de admirabili fundatione huius Ecclesiæ.*
13 *Apparitio SS.Virginis Mariæ super vnam Columnam.*
14 *Habetur ex firmissima traditione.*
15 *Reuelatio Beatissimæ Virginis.*
16 *Author huius dissertationis.*
17 *Decreta Curiæ Iustitiæ Aragonum.*
18 *Veritas certa de aduentu Sancti Iacobi in Hispanias.*
19 *Comprobatio Cathedralitatis.*
20 *S.Iacobus Apostolus fuit Episcopus.*
21 *An Apostoli fuerint Episcopi totius Orbis; subordinati tamen dignitati Sancti Petri. ibidem.*
22 *An Sanctus Iacobus Episcopus Cæsaraugustanus.*
23 *Apostoli Episcopi Ecclesiarum, quas fundabant.*
24 *Testimonium Turpini Rhemensis.*
25 *B.Thoma de Villanoua.*
26 *S.Iacobus sedit Cæsaraugustæ.*
27 *Verbum* Sedere *dignitatem Episcopalem denotat.*
28 *S.Iacobus munia Episcopalia Cæsaraugustæ exercuit.*
29 *Facultas ordinandi Ecclesiasticos ministros propria est Episcopi.*
30 *S. Iacobus ordinauit in presbyterum Theodorum.*
31 *Erat quasi Vicarius, & Legatus Christi.*
32 *Constitit Cæsaraugustæ.*
33 *Sicut alij Apostoli faciebant in Ecclesiis, quas fundabant.*
34 *Secundus Episcopus fuit Athanasius.*
35 *Constat ex historiis.*
36 *S.Rota decernit quod hæc Ecclesia fuerit Cathedralis.*
37 *Probatio ex historiis efficax est ad intentum.*
38 *Maximè cum versemur in antiquis.*
39 *Præsertim in rebus Hispaniarum.*
40 *Aulus Poëta Gallus corroborat Episcopatum Athanasij.*
41 *Cathedralitas antiquissima huius Ecclesiæ non euertitur, nisi per euidentes probationes.*
42 *De tempore ad tempus quando valeat argumentum.*
43 *Exempla de hoc.*
44 *Præsumptio de Cathedralitate posteriori non tollit ipsam, sed potiùs ab ipsa tollitur.*
45 *Oppositio ex* cap. quis nesciat, *ex Innocentio I.*
46 *A S. Rota diluitur.*
47 *Approbatur hæc solutio à multis.*
48 *Alij Apostoli præter S.Petrum fundarunt Ecclesias.*
49 *Alia solutio.*
50 *Verbum* instituo *quid significet, & n.* 51.
52 *Verbum* instituisse, *in illo Canone, & Epistola Innocentij, quid importet.*
53 *Expositio quadrans Epistolæ Gregorij VII.*
54 *Suadetur hæc expositio.*
55 *Cathedralitas huius Ecclesiæ pro primo Christi sæculo ostensa.*
56 *Pro secundo sæculo quomodo probetur.*
57 *Ex decretis Curiæ Illustrissimi Iustitiæ Aragonum.*
58 *Verba ipsorum.*
59 *Dictio* successiuè *ordinem successiuum denotat.*
60 *S.Rota decisiones.*
61 *Zuritæ testimonium.*
62 *An alius Episcopus hoc secundo sæculo post Athanasium.*
63 *Testimonia M.Maximi, & aliorum.*
64 *Felix Episcopus pro tertio sæculo.*
65 *Et Valerius, seu Valerus.*
66 *Residentiam habuit in Ecclesia Sanctæ Mariæ.*
Testimonium Aymonij.ibid.
67 *Aliorum etiam.*
68 *Item S.Rota.*
69 *Vestigia quæ actu remanent.*
70 *Eadem Cathedralitas pro tertio sæculo colligitur etiam ex Prudentio.*
71 *Comprobatio pro quarto sæculo.*
72 *Luitprandi testimonium.*
Reparata fuit hæc Ecclesia tempore Constantini Imperatoris. ibid.
73 *Alia ædificata.*
74 *Synodus Cæsaraugustana habita in hac Ecclesia.*
75 *In ea damnata hæresis Priscillianistarum.*

76 *Pru*

Secun

395 Tituli

IESVS MARIA.

ARGVMENTVM.

1 *CATHEDRA CHERVBICA*, seu *non inferior Cherubicâ*, Dei Parens sanctissima in Hesychio *orat. 2. de Deipar.* & *Cathedra Regis portans omnia portantem*, in Hymno Græco de B. Virg. apud Buteonem *pag. 116.* vocitatur. Quia nempe ipsa est, clamat Ecclesia, *Sedes Sapientia*. Iure ergo, meritoque Ecclesia Cæsaraugustana S. Mariæ, eiusdem Sacerrimæ Virginis iussu erecta, Apostolicisque Iacobi manibus constructa, *Cathedralitatem* super cunctas alias, & cum insigni Metropolitana, ea quæ *S. Saluatoris* nuncupatur, asserendam contendit. 2 Eo quoque quod dicitur *de Columna*, vulgò *del Pilar*; cognomine namque isto non solùm ipsa *Christi Parens* denotatur, quæ etiam *Columna vocatur* ab Andrea Cretensi *orat. 2. de Assumpt.* & in Hymno Græco apud eumdem Buteonem *pag. 138.* ac maximè *pag. 122.* vbi *Columna ignea* dicitur: quin & à Cardinali Hugone in sua Cythara, *Columna stabilis*: sed & hæc *Cathedralitas* adumbrata videtur, cùm *Columna* à *culmine*, iuxta festum, vocetur: seu quia *culmina sustinet*, tanquam primum fundamentum. 3 Eadem igitur Virgine iustissima (quæ propterea à Ioanne Geometra *hymn. 4. de B. Virg.* nuncupatur, *ius dirimens lites*) suppliciter interpellata, *Cathedralitatem* eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, simulque perennem, stabilem, & immobilem, ab Ecclesiæ primordiis ad hæc vsque tempora permansisse, ac iuxta Sacræ Rotæ Romanæ decisiones, quibus vtrumque asseruit, vindicandam proposui. Vnam præcipuè referam, cuius titulus est *Cæsaraugustana Cathedralitatis*, coram Coccino, prima die Martij 1630. in qua adeo exactè, doctrinaliter, & copiosè hæc causa discutitur, vt vix aliquid ipsi posse adiungi videatur: quæ habetur impressa inter decisiones Recentiorum *part. 5. decis. 353.* Vnde propterea stemmate illo vtor, *Columna immobilis*, quo etiam ab antiquioribus hoc sacrum Templum notatum video, & dicam *n. 107.* hæc scribens in festo Assumptionis eiusdem Sacerrimæ Virginis Matris anno 1654.

CAPVT I.

Controuersia status.

4 IN limine autem, vt basis dicendorum, præmittendum, quid *Cathedralitas* sit, quidve hoc nomen importet: ex eo namque lucidiùs liquescet præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ *de Columna* Cæsaraugustanæ rem per illud indicatam ab antiquissimis temporibus adaptari debere. Cùm ergo *Cathedralitas* sit, vt Scholæ more loquar, *ratio constitutiua Ecclesia Cathedralis*, quemadmodum Ecclesia Cathedralis ea est, & dicitur, in qua Cathedra Episcopalis, & Sedes Episcopi sita est, *c. statutum, de rescript. in 6. cap. ne pro defectu, de elect.* 5 Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. 1. verb. Cathedralis*, Barbosa *de Canonic. & Dignita*

Dignitatibus, cap.2.num.4, sicut Parochialis ea, vbi residet Parochus; ita etiam Cathedralitas erit *Dignitas talis Ecclesiæ Cathedralis de habendo Episcopum in ea sedentem*. Abulens. *in cap.1. Matth.q.70.* 6 Barbos. *suprà num.5*. Quod constat à simili de Ecclesia Romana, quæ ex eo dicitur *Cathedra Petri*, quia in ea Sanctus Petrus sedit. Ioannes Scotanus *contra hæretic.interrogat.5. de primatu Petri, & Eccles. Romanæ*, Cochier. *in Schol.ad preces primar. littera E, vers. in singulis Cathedralibus*. Barbosa *suprà*, & Sacra Rota Romana relata *num.87.& 88.*

7 Quæ etiam *num.29.* id colligit ex coniugio, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, vlteriùs etiam id colligo ex eo quod Episcopus debet esse *Doctor*, iuxta Paul. *1. ad Timoth.3.* Doctor, seu Magister *Cathedram* erigit, vbi suam doctrinam doceat. Si igitur ostendatur prædictam Ecclesiam S. Mariæ *de Columna* ab antiquissimis temporibus Sedem fuisse Episcoporum, vtique ostensa manebit eius Cathedralitas, & semper fuisse, ac esse Cathedralem.

8 Quia tamen veritas ista ex illarum genere est, quæ in facto consistit, scilicet in actuali fundatione, seu erectione dictæ Ecclesiæ cum Episcopo, & factum non præsumitur nisi probetur, *l. in bello, §. 9 facta, ff.de captiu.& postlim.reuers.l.si emancipati 6.* vbi Iason *Cod.de collat.leg.1.C. de probat.* Mascard. *de probationibus, vol.2. concl.732. n.2*. Quia facta 10 sunt sui naturâ incerta, *l.in omnibus,ff.de iur.& fact. ignorant.* Mascard. *suprà n.2.* Barbos. *de Axiomat, axiom.93.n.28.* & ideo diligenter probanda. Et quia ad historiam spectat, non nisi ex monumentis, Breuiariis, historiis, & Chronicis, & Scriptoribus hauriendum. Quæ probatio in puncto antiquæ Cathedralitatis efficax est. Romanus *disceptat.forens. lib.5. cap.893. num.6.& sequentibus*. Rota relata *num.25*. Insuper ex indiciis, fama, & testibus de auditu, & 11 credulitate. Quia hæc omnia in factis antiquis sunt legitimæ probationes, vt latè Mascard. *supr. conclus. 733.* ex Iuribus, & Doctoribus, ac maximè ex traditione Ecclesiastica, quam soli perduelles hæretici contemnent, non Catholici, cum quibus præsens est concertatio. Hæc igitur omnia per 17. sæcula à Christo nato vsque ad præsens deducenda sunt. Vt idcirco Sacerrima hæc Ecclesia cum sua Patrona Deipara canere possit.

Beatam me dicent omnes generationes.

12 Inter quæ primum locum, & veluti originarium, ac fundamentalem respectu dicendorum, tenet historia illa omni sæculo venerabilis de admirabili fundatione, erectione, seu constructione præfatæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Columna, facta iussu Deiparæ Virginis adhuc viuentis, & Beato Iacobo 13 Apostolo Cæsaraugustæ agenti visibiliter apparentis super Columnam, seu Pilare quoddam marmoreum, primo Christi sæculo, & anno eiusdem Christi nati 37. vel 39. Quam veluti antiquissimam, & indubitatam traditionem constanter tuen14 tur innumeri, & grauissimi Hispanicarum rerum Scriptores, quorum plurimos Sacra Rota Romana de anno 1630. relata affert *num.21. & 22.* & alij etiam, quos adducit D. Ioannes Solorzano *de iure Indiar.lib.14.* grauiter reprehendens nonnullos hæsitantes, Michael Martinez à Villar, *in notis, seu scholiis ad decreta Curiæ Illustrissimi Domini Iustitiæ Aragonum super præcedentia dictæ Ecclesiæ, fol.7.* ac alij, qui post dictam Sacræ Rotæ decisionem, & decreta scripserunt, prout est D. Antonius Fuertes, Quæstor Magistratus Mediolanensis, *in historia de hac Ecclesia*, & Michael Erze Ximenez vtriusque Iuris Doctor, & diligens Author *in lib. de prædicat.S. Iacob.in Hispan. part.1. tract.1. cap.18.* & sequentibus: vbi tot fundamentis ex authoritate, & ratione petitis, totque Authoribus rem confirmat, 15 vt vix aliud ad intentum desiderari possit. Notet lector in hoc authore *cap.19. num.28.* reuelationem Beatissimæ Virginis circa hoc à quodam insigni Religioso Carmelita relatam, quam etiam refert Modernus quidam Cæsaraugustanus *in commentar. super hanc historiam, à pag.342.* His porrò autho16 ribus, etsi indignus, innumerari ambio, cum eam amplectar *tom.2. Annal. Carmelitar. sub anno 39. num.11.* Romæ typis edito anno 1650. antequam vel minimam huius controuersiæ notitiam habuerim, sub compendio relatis Vasæo, Beutero, Goes, Garibai, Morales, Illescas, Zurita, & pluribus aliis. Abstineo autem ab aliis authoribus recensendis, ne actum agere videar: sed non prætermittenda, quæ in decretis Curiæ Illustrissimi Domini Iustitiæ 17 Aragonum relatis *fol.7.* sic dicuntur de dicta Ecclesia. *Quæ Angelicis manibus iussu sacratissimæ Reginæ Dei Genetricis, dum adhuc in humanis ageret, authore Diuo Iacobo Maiori, Christi Apostolo, consobrino que constructa, erectaque fuit.* Vnde antiquitas, & dignitas illius Ecclesiæ vocatur fol. 6. *longissima, honorificentissima, venerandissimaque.* Sicut etiam abstinendum 18 censeo à comprobatione alterius certissimæ veritatis, cui præsens innititur, de aduentu scilicet eiusdem D. Iacobi Apostoli in Hispaniam; quia nec illam negat pars aduersa, nec aliquis sanæ mentis negare poterit, prout dixit Laurentius la Varre Gallicus author *in notis ad Tertull. lib. aduers. Iudæos, not.4.* & quia veritati iniurius est, qui vel eum ad iudicium trahit, & quia ita habetur expresse in Breuiario Romano iussu Vrbani Octaui edito post maximam discussionem.

CAPVT II.

Vetustissima, & iugis Cathedralitas Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar.

19 EX his porrò elicitur intentum huius Operis, nempe *Cathedralitas* præfatæ Ecclesiæ ab hoc tempore, & anno Christi 37. vel 39. ex plerisque motiuis: Primum (quod etsi à nullo ex patronis huius causæ tactum videam, efficax tamen esse credo) est, quia cum Apostolus Iacobus huius Ecclesiæ fundator, Episcopus fuerit, quia omnes Chri20 sti Apostoli Episcopi erant ab ipso Christo creati, prout ex Cyrillo, Chrysostomo, Theophilacto, Ruperto, & aliis comprobant Cornelius *in Act. Apostol.cap.2.vers.3.* & Suarez *in tom. de fide, disp.10. sect.1.2.3.4. & 6.* ac maximè 7. vbi id probat ex Glossa 1. *Corinth.12.* & pluribus Theologis *in 4. distinct.24.* & præsertim ex D. Augustino *lib. quæst. noui, & veteris Testament.quæst.97.* dicente de Christo, *Priusquam in cælos ascenderet, imponens manum in Apostolos, ordinauit in Episcopos*: proculdubio rectè sequitur, hanc Ecclesiam ab ipso fundatam à primo suæ erectionis initio fuisse Episcopalem, & quod idem est, *Cathedralem*, & *Cathedralitatis* dignitate fulgentem; siquidem ab Episcopo in ea residente fundata fuit.

21 Corroborat etiam intentum plurium DD. sententia asserentium, Apostolos omnes, nedum Episcopos, sed & totius Orbis Episcopos fuisse, authoritate ipsis à Christo Domino delegata, subordinata tamen dignitati Sancti Petri, vtpote Apostolorum Principis, in quo erat ordinaria, & transmittenda per successionem ad ipsius successores. Sic enim elicitur

citur ex illo *Euntes, in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ*; & ex eo hymni Ecclesiæ, vbi omnes illi vocantur, *Ecclesiarum Principes*, & quia illis applicat Ecclesia illud Psalmi, *Constitues eos Principes super omnem terram*, & in præfatione de Apostolis eos vocat *Rectores*, *Vicarios*, & *Pastores*. Ac maximè ex Clemente Romano *in Epistola prima ad Iacobum fratrem Domini*, idest *minorem*, vbi in principio Epistolæ sic: *Clemens Iacobo fratri Domini, & Episcopo Episcoporum, Regenti Hebræorum sanctam Ecclesiam Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, quæ vbique Dei prouidentiâ fundatæ sunt.* Quibus accedunt ex aliis Doctoribus Caietanus *in opuscul. tract. de authorit. Papæ*, Suarez *supr.* Bellarmin. *lib. 1. de Roman. Pontif. cap. 11.* Petauius *de Ecclesiast. Hierarchia, lib. 1. cap. 5. num. 8.* referens Victorem Carthaginensem Episcopum in quadam Epist. Synodic. Binius *in not. ad epist. 2. Anacleti*, quæ habetur *tom. 1. Conciliorum*, Augustinus de Bellis *de absoluta D. Petri Monarchia, opposit. 1. solut. 3.* Cornel. à Lapide *in 1. Petri, cap. 5.* circa illa verba, *Qui in vobis est.* Si enim hoc est verum (quod ego credo verissimum) vt idcirco illud sequutus fuerim in meis Consultis, *consulto vltimo, num. 46.* antequam huiusmodi controuersia mihi nota esset, manifestè etiam sequitur, Diuum Iacobum, qui Episcopus erat totius Orbis, etiam fuisse Episcopum Cæsaraugustanum, & Ecclesiam ab eo in ea Ciuitate erectam fuisse Episcopalem, & Cathedralem, vtpotè institutam, & fundatam ab Episcopo eius Ciuitatis, & in illa sedente. Sicut etiam nullus negare poterit, quin Ecclesiæ Asiæ, quas fundauit D. Ioannes Apostolus, dicente D. Hieronymo *de Scriptor. Ecclesiastic.* de ipso, *Totas Asiæ rexit, gubernauitque Ecclesias*, fuerint verè Episcopales, & Cathedrales, propter coniunctionem quidem cum illo, qui erat Episcopus illarum. Fuisse autem Ioannem Episcopum Ephesi, clarè docet Bellarmin. *lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 7. §. Respondeo in primis.* Ex quo infertur idem dicendum de illo respectu aliarum Ecclesiarum, quas fundauit. Et ita Augustinus de Bellis *supr. opposit. 2. num. 26.* ait, *Omnes Apostoli appellari solent Episcopi illarum Prouinciarum, quas erudiendas in fide susceperunt, vt Andreas Achaiæ, Bartholomæus Armeniæ, Matthæus Æthiopiæ.* Et in terminis præsentis casus D. Iacobum appellant Episcopum Cæsaraugustanum, Abbas Carrillus *in hist. S. Valeri, in aduertentiis, §. Ædem hanc*, recens author Cæsaraugustanus *in comment. ad histor. Virg. del Pilar, pag. 190.* Murillus *in fundat. Capell. Angelic. cap. 20.* referens Anonymum quemdam exterum, & Dom. Alphonsum de Mendoza, idque latè corroborans variis fundamentis.

22

23

Ad ea, vt credo, accedit non incongruum aliud ex eo desumptum fundamentum, quod refert Turpinus Rhemensis Archiepiscopus *in Tractatu quodam de gestis Caroli Magni*, dicato Luitprando Aquisgranensi Decano, vbi loquens de sancto Iacobo Apostolo, quem dicit Hispaniam appulisse, & in Gallecia Euangelium prædicasse, *cap. 19.* ait: *Sicut per B. Ioannem Euangelistam B. Iacobi fratrem in Orientali parte apud Ephesum Christi fides, & Apostolica Sedes instituitur, sic per B. Iacobum in Occidentali parte Regni Dei apud Galleciam fides eadem, & Apostolica Sedes constituitur. Hæ sunt proculdubio Sedes, Ephesus scilicet, quæ est ad dexteram in Regno terreno Christi, & Compostella, quæ est ad sinistram; quæ videlicet sedes his duobus fratribus filiis Zebedæi in diuisione Prouinciarum contigerunt: quia ipsi petierant à Domino, vt vnus ad dexteram in Regno eius sederet, & alius ad læuam.* Cui concinit etiam B. Thomas de Villanoua Valentinus Archiepiscopus

24

25

in concione S. Iacobi, dicens: *Ad minus in hoc Regno Cælorum, Ecclesia, petitionem illorum impletam videmus. Nam Ioanni Sedes data est in Asia, quæ est ad dexteram Ierusalem, & Iacobo in Hispania, quæ est ad sinistram partem.* Quemadmodum ergo Ioannes Apostolus, vt dixi, in Ecclesiis Asiæ, Ephesi maxime, sedit vt Episcopus; prout elicitur ex Euseb. *lib. 3. capite 23.* & Niceph. *lib. 3. capite 26.* in cuius signum *insigne Episcopale gestabat*, teste eodem Niceph. *lib. 2. capite 44.* idem erit dicendum de Iacobo Cæsaraugustæ agente. Verbum enim *sedere*, quo vtuntur Turpinus, & Villanoua, dum de Iacobo, & Ioanne loquuntur, dignitatem Episcopalem denotat, vt etiam indicant Origenes *tract. 24. in Ioan.* Tertullian. *de præscriptionibus, capite 36.* Osius Cardinalis *lib. de confess. fid. capite 28.* de Paulo agens, & Cardinalis Cusanus *lib. 1. concord. capite 16.* de Ioanne. Et quia vtraque Ecclesia, Cæsaraugustana, & Compostellana, eiusdem Iacobi Apostoli filiæ sunt, vt propterea indiuiduam, & singularissimam Confraternitatem habeant, publico etiam instrumento super hoc confecto Compostellæ 19. Iunij 1536. cuius agit mentionem in commentariis, *pag. 281.* Cæsaraugustanus ille modernus author suprà relatus *num. 15.*

26

27

Sedisse autem Iacobum Cæsaraugustæ velut Episcopum eius Ecclesiæ, ex eo clarè hauriri potest, quod in ea Ecclesia munia Episcopalia exercuit, Presbyteros ordinando. Etenim facultas ordinandi Ecclesiasticos ministros soli Episcopo competit, prout ex Epiphan. *hæres. 75.* Hieronymo *epist. 75. ad Euagrium*, Augustino *in Breuiculo 3. part. cap. 5.* Chrysostomo, Theophilacto, & Theodor. *in 3. & 4. p. c. 1. ad Timoth.* ac ex Conciliis Nicæno, Hispalensi, Antiocheno, Ancyrano, Carthaginensi, ac nouissimo Tridentino, eliciunt DD. & Theologi. Eam verò Sanctum Iacobum exercuisse ordinando in Presbyterum Theodorum eius discipulum, colligit eadem Sacra Rota *de anno 1630. num. 22. §. quo verò*, ex Dextro, Binario eius commentatore, M. Maximo, Vgone Portugalensi, Beuter, Blanchas, Morales, Mauro, Castella, Pereda, Padilla, Ribadeneira, Cianca, Valdes Comestabili Castellæ, Carrillo, Murillo, & Pennoto, quibus iungo ego Episcopum Taionem *in historia de fundatione Capellæ sanctæ Mariæ de Pilari*, inferiùs referenda, Clamps Doctorem Canonicum Barcinonensem *in histor. de S. Oleguer, fol. 32. & 32.* asserentem Sanctum Iacobum præsidem fuisse dictæ Ecclesiæ, & in ea Episcopos, Presbyteros, & Diaconos consecrasse. Quod non primus asseruit Beuter, prout eadem Rota *num. 46.* etsi non assertiuè, sed argumentando dixit, cùm ante illum extent duo Summi Pontifices, scilicet Leo III. & Calixtus II. apud eundem Beuter *lib. 1. c. 24.* & Biuarium *in comment. ad Dextrum, pagina mihi 71.*

28

29

Casu porrò prorsus, & omnino negato, quod Iacobus Apostolus Cæsaraugustæ moram trahens Episcopus non esset, ac proinde, quod propterea Ecclesia ab ipso exstructa Episcopalis, aut Cathedralis appellari non posset, cum in ipsa vt Episcopus non sedisset: nihilominus quia ipse, Apostoli authoritate quâ fungebatur vt Vicarius Christi, quales erant omnes Apostoli, vt ait Becanus *tom. 5. opuscul. lib. 2. cap. 4. num. 3.* etsi alio, & inferiori modo, quàm Petrus; & vt Legatus eiusdem Christi (quia tales etiam erant omnes Apostoli, prout colligunt Doctores, specialiter Cornelius *in epist. ad Roman. cap. 1. vers. 5.* ex illo Pauli 2. Corinth. 6. *Pro Christo legatione fungimur*: & ad *Ephes. 6. Pro quo legatione fungor*) Episcopum in ea constituit, qui in ea sederet, munia Episcopalia exerceret, & Christi gregem

31

32 gregem vt pastor ordinarius regeret, nullus refragari poterit, quin talis Ecclesia ab eo tempore *Episcopalis*, & *Cathedralis* dignitate potiri debeat. Singula autem hæc constant. Primum quidem de potestate consecrandi, & constituendi Episcopos in 33 Ecclesiis, quas fundabant, ex Tertulliano, Cypriano, & Irenæo, quos refert Pamel. *ad Tertullianum de præscriptionibus aduerſ. hæretic. cap.* 20. Francisc. Bursatio *consil.* 125. *&* 126. Villar. *in notis ad decreta relata, litterâ E*, & contra Salmatium Nouatorem ex Petauio *de Ecclesiast. Hierarch. lib.* 1. *c.* 2. ac Tirino *controuerſ.* 8. *de pastoribus Eccles.* Et quia talis erat consuetudo Apostolorum dum Ecclesias fundabant, prout ex eisdem Tertulliano, Irenæo, & Bursatio disertè affirmat Rota nostra *num.* 39. addens etiam in testem Georgium Ederum *lib.* 2. *c.* 12. *concluſ.* 13. *& cap.* 5. *concluſ.* 2. *&* 4. Addo Tirinum relatum, & Barbosam *de Episc. tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 1. Alioquin nec rectè, nec prudenter Ecclesiis quas erigebant, prouidissent. Quod maximè procedit in D. Iacobo, qui post modicum tempus Hispanias erat dimissurus, & Hierosolymam reuersurus. Secundum verò, quod videlicet S. Iacobus id verè fecerit, admittit eadem S. Rota loco relato ex eisdem historiis, & Authoribus, qui dicunt Sanctum Iacobum ordinasse in Presbyterum dictum Theodorum, quos suprà adduxi. Is porrò Episcopus 34 à D. Iacobo Cæsaraugustæ tunc constitutus, fuit Athanasius, qui à Dextro in Chronico anni Christi 50. vocatur *primus Episcopus Cæsaraugustanus*, & *Discipulus Sancti Iacobi*, & de eo canit M. Maximus *in epigrammate*, adiuncto eius Chronico Cæsaraugustæ 1619.

Primus Athanasius nostra fit Præsul in Vrbe,
Angelicaque Domus Pastor honorificus.

Has porrò historias Dextri, & M. Maximi, fidem humanam vtique mereri, dum loquar de ipso Dextro in quinto sæculo, & de Maximo in sexto, osten-35 detur. Intentum autem præsens de Episcopatu istius Athanasij latè confirmant Vaseus, Beuter, Morales, Padilla, Murillus, Carrillus, & generaliter omnes qui Catalogos Episcoporum Cæsaraugust. describunt.

36 Vnde prædictis consideratis S. Rota Romana de anno 1630. in præcedentibus relata amplectitur *num.* 80. quod præfata Ecclesia *del Pilar* fuerit antiquitus *Cathedralis*. Quod probat ex testimoniis Authorum, qui id expresè asserunt, videlicet Aymonis, seu Aymonij antiqui Monachi, Martini Garziæ, Zuritæ, Hieronymi Romani, Mauri Castellæ, Valenzuelæ, & Francisci de Aynsa. Eis iunguntur Murillus *in fundatione Capellæ del Pilar, capite* 18. *& duobus sequentibus*, Gabriel Pennotus *in histor. Tripart. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 9. *verſ. Quam sententiam*, Michaël Erze Canonicus Legionensis, & Regius Capellanus *in tract. prædicat. S. Iacobi, part.* 1. *tract.* 1. *cap.* 19. cum tribus sequentibus, Regens Villar. *in scholiis ad sententiam Illustr. D. Iustitiæ Aragonum, litteris I, K, L, M.* Antonius Fuertes in historia relata, *cap.* 8. Probationem autem ex historiis fidem mereri, *ex cap. cum causam* 13. *de probat.* & DD. 37 ibidem habetur, & tradunt Bartolus *in l.* 1. *num.* 22. *ff. si certum pet.* Ripa *num.* 27. Alciatus *num.* 28. Gratian. *tom.* 5. *discept. forenſ. capite* 893. *numero* 6. Larrea *deciſ.* 17. *num.* 29. *tom.* 1. Valenzuela *consil.* 33. *numero* 84. & alij apud Barbosam *in dict. cap.* 38 *cum causam, num.* 4. Maximè cùm versemur in rebus antiquissimis, in quibus leuiores probationes sufficiunt, prout firmat eadem S. Rota de anno 1630. *num.* 81. ex Baldo, Socino, Couarruu. & aliis. 39 Ac præcipuè in rebus Hispanicæ Regionis, in qua propter Gentilium persequutiones, Maurorum inuasiones, Regnorumque reuolutiones, Christianorum antiquitates iacturam magnam passæ sunt, sicut non solùm Suarez, & Gaspar Sanchez ab eadem Rota *num.* 83. in hoc recepti, sed & omnes fermè eius nationis Scriptores passim deplorant. Et hanc fidem eius historias mereri scribunt Garzia *de nobilitate gloſſ.* 7. *numero* 18. *fol.* 195. Mexia *in leg. regia Tolet. in* 24. Otalora *de nobilit.* 2. *part. c.* 4. *num.* 3.

Non vidit autem Sacra Rota relata, etsi diligen-40 tissimè antiquitatis monumenta euoluerit, Aulum Hallum Poëtam Burdegalensem, qui à 500. circiter annis in viuis erat, & librum de Aduentu S. Iacobi in Hispaniam metricè composuit, typis mandatum, & eruditis notis illustratum per Ioannem Tamaium Salazar Matriti anno 1628. Hîc ergo apponenda huius insignis, & peruetusti Poëtæ carmina, quibus D. Iacobum Cæsaraugustæ commorantem Athanasium in Episcopum ordinasse demonstrat.

Moreque Apostolico, duodeno cingitur almo
Concomitum Choro, quos planè mysticè sacrat
Ecclesiæ officiis: nam Basilio, Pia iunctim,
Maximo, Chrysogono, Athanasio deiulit altum
Ordinis officium.

Episcopatum videlicet, qui supremus Ordo est. 41

Cùm autem ex dictis satis superque comprobatum maneat, ius Cathedralitatis hoc tempore primi sæculi præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* conuenisse, idcircò pars aduersa animaduertere debet, quod si per euidentes probationes non conuincat talis *Cathedralitatis* mutationem contigisse, semper credendum est eam perseuerasse; quia sicut 42 certum est, quod à tempore ad tempus valet argumentum, *leg. omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. l. non est necesse, ff. de probationibus*, Euerardus *in topic. legalibus, loco* 42. sic etiam certum esse debet, quod à tempore præterito ad futurum rectè inferatur, *cap. cum ad Sedem, de restitut. spoliat. leg. siue possidetis, Cod. de probat.* Sigonius *de Episcop. Bonon. in princip.* Villar. *in not. seu scholiis ad Decr. Curiæ, &c. littera S.* Imò de præteritis ad præsens etiam valet argumentum, ita vt ex eo quod fuit tempore præterito, colligatur idem esse in tempore præsenti. Sic enim qui fuit excommunicatus tempore præte-43 rito, etiam præsumitur nunc excommunicatus, *cap. sicut nobis, de sentent. excommunicat.* & *cap. proposuit, de Cleric. excommunicat.* DD. ibidem, & Mascard. *volum.* 2. *concluſ.* 704. *n.* 1. *& sequent.* Et qui olim dominus fuit, & hodie dominus præsumitur, *l. siue possidetis, C. de probat.* Felin. *In cap. scribebam, post num.* 3. *de præsumpt.* Rota *deciſ.* 4. aliàs 124. *de* 44 *probation. in nouis*, Mascard. *supr. num.* 4. *&* 5. Hinc optimè Rota in superioribus adducta de an. 1630. *n.* 84. *&* 85. ait, quod præsumptio de Cathedralitate posteriori, non tollit istam priorem, sed potiùs tollitur ab ipsa. Intellige, vt dixi, si manifestis documentis pars aduersa non probet contrarium, quod non facit.

Nec est magni momenti, quod contra dicta op-45 ponitur *ex cap. quis nesciat*, 11. *distinct.* & Innocentio primo *epist.* 1. *ad Decentium Episcopum Eugubinum*, sic dicente: *Præsertim cùm sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque inter adiacentes nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos Venerabilis Apostolus Petrus, aut eius successores constituerunt Sacerdotes; aut legant si in istis Prouinciis alius Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse.* Etenim, prout eadem Sacra Rota *num.* 34. & deinceps vsque ad 41. di-46 sertissimè ait, mens huius Pontificis, & illius Canonis est, nullum etiam ex Apostolis fuisse, qui

eas Ecclesias instituerit, aut prædicta egerit sine mandato, iussu, aut permissione B. Petri Apostolorum Principis, cui videlicet ea competebant potestate ordinaria, quatenus erat supremum caput totius Ecclesiæ, & Christi Vicarius, non verò quod Apostoli alij non potuerint ea facere, aut non fecerint, vt Christi Legati, & authoritate ipsius delegata ab ipso, sciente, & consentiente eodem Petro. Quam esse genuinam huius nodi solutionem, recipiunt 47 plures DD. quos ipsa Rota refert, quibus adhærent decreta relata Curiæ Illustrissimi Iustitiæ Aragonum de anno 1605. *num.* 17. & doctissimus Villar. *in notis*, seu *scholiis ad ipsa*. Michaël Erze *de prædicat. S. Iacobi in Hispan. part.* 1. *tract.* 7. *c.* 7. Paulus Bellus *in Gloria Messan. cap.* 7. adeò vt prudens nullus contra eam nec mutire permitti debeat. Præsertim cùm conformis sit plurium Ecclesiarum tradi-48 tioni, quæ primos fundatores aliquos præter Petrum ex Apostolis agnoscit, vt Mediolanensis Barnabam, Hispanicæ, & Gallicæ Paulum, Asiaticæ Ioannem, Africanæ Simonem Cananæum, Armenicæ Bartholomæum, Æthyopicæ Matthæum, & aliæ alios, prout historiæ Ecclesiasticæ earum nationum, & Bellus relatus ostendunt. Petro autem sciente, & consentiente venisse S. Iacobum in Hispaniam, disertè affirmat Iulianus Petri *in suis aduersariis, num.* 437. *&* 438. quem ad hoc intentum affert Erze relatus.

49 Liceat tamen mihi huius epistolæ Pontificiæ, & Canonis aliam adhibere solutionem, quam credo esse genuinam, & textui aptissimam, nec contra ipsam aliquid opponi posse, quod eam euacuet. Sumitur autem ex proprietate huius verbi *Instituo*, 50 quod habetur ibi, *instituisse*. Etsi enim illud sæpe significet idem, quod *incipio*, iuxta illud Cicer. *pro Cluent. Quæso vt me, iudices, sicut facere instituistis, benignè, attenteque audiatis*. Et *in Verrem*, *Vt institui dicere*. Sæpius tamen, & propriùs pro eo quod est *doceo, instruo*, &c. sic Paulus 2. *ad Timoth.* 4. dixit: *Assequutus es meam doctrinam, institutionem, &c.* sic Cicero *pro Quintio* dixit, *quem tu à puero instituisses*: & pro Cælio, *adolescentem instituere*: & 2. *de Orator. Rudem ad dicendum instituere*: & Quintilianus *lib.* 1. *cap.* 7. *Ad lectionem aliquam instituere*. Mille alia præ-51 termitto, quia participium *institutum*, seu *instituta*, ab hoc verbo deriuatum, id manifestè demonstrat. 52 Verbum ergo illud *instituisse*, in præfato Canone, & epistola Innocentij, in hoc secundo sensu, non in primo accipi debet, ita vt sensus sit, nullum, neque Apostolos *instituisse* dictas *Ecclesias*, idest, dedisse illis leges, ritus, cœremonias, &c. nisi Petrum, & eius successores. Propterea enim in titulo præfixo eidem Canoni dicitur, *Ab omnibus obseruari debet, quod Romana seruat Ecclesia*. Et infrà, Ecclesia Romana vocatur *Caput institutionum*. Et inferius, *Quem morem teneat*. Adhuc inferiùs: *Si qui à Romana Ecclesia institutionibus aberrant, &c.* Non ergo in hoc textu negatur id, quod in præsenti intenditur de fundatione, seu erectione dictæ Ecclesiæ, & creatione pro illa Episcopi, Presbyteri, &c. sed de institutionibus, ritibus, aut cœremoniis Ecclesiasticis, quæ temporis cursu ab Ecclesia Romana fuerunt mendicata. Legatur textus illius Canonis, imò tota illa distinctio 11. & constabit hanc esse legitimam illius intelligentiam. Nec refert si dicatur, quod ibi etiam dicitur, nullum Apostolum in illis regionibus aliquid *docuisse*. Hoc enim verbum iuxta subiectam materiam, idem est quod dedisse dictas institutiones, leges, ritus, cæremonias, &c. quia ista ab Ecclesia Romana postea sunt accepta.

53 Quæ etiam expositio optimè quadrat epistolæ Gregorij VII. ad Reges Hispaniæ, quæ est *lib.* 1. *epist.* 41. vbi de septem Episcopis ab Vrbe Roma in Hispaniam missis, dicit instituisse populos, Christianitatem fundasse, Religionem plantasse, & ex eis susceptum esse Religionis exordium. Hæc etenim omnia, præterquam quod nihil derogant eis, quæ Sanctum Iacobum fecisse dixi, quatenus supra ea addunt aliquid; solùm denotant, Hispaniam instructam fuisse ab huiusmodi Episcopis quoad institutiones, ritus, & cæremonias Ecclesiæ Romanæ. Quam expositionem 54 voluntariam non esse, sed omninò legitimam, suadet primò intentum Papæ in illa epistola, quod erat monere Reges Hispaniæ, vt reciperent ritum, & Breuiarium Romanum. Secundò, illa verba, *& officium in diuinis cultibus ostenderunt*. Tertiò, quod Pontifex ibi se remittit ad epistolam Innocentij Primi relatam, quam nihil præter hoc continere, ostensum est.

55 Habetur igitur ex dictis satis roboratum, primo Christi sæculo Ædem Beatissimæ Virginis *del Pilar* dictam, Cathedralitatis dignitate in Cæsaraugustana Vrbe potitam fuisse. Nunc iam idem probandum sequentibus sæculis.

56 Quod enim eadem Cathedralitas præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* primo sæculo inchoata, etiam secundo perseuerauerit, esto propter monumentorum inopiam, quæ ob Gentilium persequutionem perierunt, non ita clarè comprobari queat; nihilominus si ea, quæ in superioribus dixi, recolantur, vberior probatio necessaria non erit. Si enim iuxta dicta superiùs *numero* 42. à præterito ad futurum, imò etiam ad præsens rectè infertur, nisi oppositum manifestis argumentis ostendatur, si primo sæculo præfata Ecclesia *Cathedralis* fuit, talis etiam debebat esse secundo, nisi pars aduersa oppositum ostendat. Quod cùm nullatenus efficere possit, causa cadet, & subsistet pro hoc etiam sæculo *Cathedralitas* eius. Sed specialiter intentum corro-57 borat, quod in contradictorio iudicio, & causa vertente inter hanc Ecclesiam & Cæsaraugustanum Antistitem, partibus auditis, pronunciatum est de anno 1502. provt refertur in decretis Curiæ Illustrissimi Iustitiæ Aragonum, *numero* 4. à Vicario Generali Archiepiscopi Cæsaraugustani, dictam Ecclesiam S. Mariæ Cathedralem fuisse à primordiis Christianitatis (scilicet primo sæculo) vsque ad translationem, seu vnionem, ac propterea non debere subsidium charitatiuum soluere, illis verbis: *Constat etiam quod dicta Ecclesia, in qua gloriosa Dei Genetrix Virgo, dum in humanis ageret; B. Iacobo Apostolo mirabiliter super Pilare marmoreum Angelicis manibus deportatum apparere dignata est, in qua primaria Sedes Cæsaraugustana per* 58 *multa annorum curricula collocata fuit, Beato Braulio, & aliis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus.* Si enim expendantur illa, *per multa annorum curricula*, & illud *successiuè*, etiam comprehendi præsens tempus secundi, & tertij sæculi, facilè innotescet. 59 Præsertim cùm dictio illa *successiuè*, ordinem successiuum denotet, vt *in l. auia, in princip.* vbi Gloss. *ff. de condit. & demonstrat.* Surdus *consil.* 365. *num.* 9. Quin etiam præcedentium qualitatum repetitionem indicat, iuxta Rotam *dec.* 453. *n.* 1. *in fin.* apud Farinac. *part.* 2. *recent.* Barbosa *de Dictionibus, dict.* 387. Vnde etiam hoc secundo sæculo perseuerasse 60 hanc Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ, supponunt Rota coram Motmanno de anno 1633. *recent. p.* 6. *dec.* 137. *n.* 7. & maximè Rota alia de anno 1630. sæpiùs recitata *num.* 50. vt inferiùs expendetur, & ferè omnes authores relati pro principali intento huius

61 huius operis, maximè Zurita, qui veluti Princeps est inter historicos Aragoniæ, & *in Indicibus ad annum* 889. disertè affirmat, *Helecæ*, & *Senniori*, *ac superioribus*, *posterioribusque Episcopis*, idest, tam illis qui *Helecam*, & *Senniorem* præcesserunt, quàm qui postea secuti sunt, hanc sacrosanctam Ædem, *sedem*, ac *domicilium* præbuisse. Episcopi ergo huius sæculi, & omnium sequentium in ea sederunt. De hoc Zuritæ testimonio iterum dicetur cum Rota de anno 1630.*n.* 109.eiusdem decisionis.

62 Nec deest fundamentum, vt dicatur, hoc etiam secundo sæculo aliquem extitisse Episcopum Cæsaraugustæ in eius Vrbe Cathedrali Ecclesia sedentem post Athanasium, & alium Theodorum, *Epictetum* videlicet, seu *Epitatium*, quem commemorat Flauius Dexter *ad annum* 105. qui huic sæculo correspondet, de eo enim dicit: *S. Eugenius*, *& M. Marcellus rem Primatus Hispaniæ confert cum Viris sanctis*, *& primariis Epicteto Cæsaraugustano*, *&c.* in Concilio nempe Toletano, ad quod Episcopos conuocauerat, teste Biuario *in comment. ad eundem, eo anno* 105.*n.6.* De eo quoque M. Maximus loquens

63 de primis Cæsaraugustanis Antistitibus, in Hymno sic loquitur.

Laudo te nunc Athanasi sacrate,
Teque præstanti Theodore cantu:
Non minùs nostris Epictete Præsul
Dignus es odis.
Tertium, & primum videt ipse Iberus
Fortiter passum, sed enim secundum
Sacra per tractus Libycos ferentem
Clara Syrene.

Adstipulantur inter Celtiberos Scriptores de Episcopis etiam Cæsaraugustanis loquentes Carrillus, & iunior ille Cæsaraugustanus, ac etiam Dexter sub anno 185. dicens: *Plurima Collegia iuuentutis per Hispanias ad Clerum instituenda, præsertim Cæsaraugustæ, Tarracone, Hispali, Carthagine, Toleti, Bracaræ, Augustæ, Illiberi, præcipuis Vrbibus, Præsulum diligentiâ eriguntur.* Ex his enim liquidò constat, Præsulem Cæsaraugustanum aliquem eo tempore extitisse, cuius diligentiâ Cæsaraugustæ Collegium iuuentutis imbuendæ institutum fuerit, prout Ecclesiæ antiquæ vsus erat, vt Biuar. *in Commentariis ad hunc locum Dextri* confirmat.

64 De tertio autem sæculo clariùs constat Antistitem aliquem Cæsaraugustæ, & in præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar floruisse, Sanctum videlicet Felicem, qui à D. Cypriano *epist.*68. *num.*22. sic decoratur: *Felix de Cæsaraugusta fidei cultor, ac defensor veritatis.* Fuisse autem eiusdem Vrbis Episcopum, contra Biuarium *in commentar. ad Dextrum, circa annum* 255. satis corroborant Baron. *tom.* 2. *Annal. ann.* 258. Carrillus, Murillus, & recentior author Cæsaraugustanus, dum agunt de Episcopis Cæsaraugustanis, & alij apud ipsos, speciatim Pradez, dum de hac Ecclesia loquitur *pag.* 67. & dicens in ea floruisse hunc Felicem. Et Ioannes Franciscus Andreas de Vrtartoz *in lib. de Patria S. Laurentij, fol.*50. Ac præ cæteris Martinus Garzia insignis author, qui quamvis fuisset Ecclesiæ Sancti Saluatoris Canonicus, nihilominus in suis sermonibus, serm.150.disertis verbis affirmat, quod hoc sæculo, tempore persequutionis Diocletiani, & Maximiani, *Cæsaraugustæ erant multi Christiani propter deuotionem Virginis Mariæ, quæ ibi Ecclesiam dimiserat.* Quod clariùs exponit in sequentibus, dicens, quod *in ea Ecclesia Metropolis tunc erat.* Quid aptius ad intentum?

65 In testem quoque huius Cathedralitatis vocandus Valerius, seu Valerus, alius Cæsaraugustanus Episcopus huic tertio sæculo coæuus, & in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar suam Episcopalem Cathedram moderans. Et quidem Episcopum Cæsaraugustanum fuisse, verbis conceptis exprimit Dexter sub anno 300.*n.*2.dicens: *Vrenæ patitur Valerius Episcopus Cæsaraugustanus* 10.*die Ianuarij, relinquens posteris constantiæ exemplum.* Adstipulatur Biuarius eius Commentator, & plerique alij Historiographi. In hac autem Sanctæ Mariæ Eccle- 66 sia residentiam habuisse, non solùm ex dictis; ac ex eo quod nulla alia eo tempore Cathedralis erat, facilè deducitur, ac grauiter ex Aymoino Monacho (de quo in sequentibus) qui agens de translatione reliquiarum Sancti Vincentij Martyris tempore quo *Sennior* (sic dictus) eam Ecclesiam regebat, inquit: *Sennior Episcopus stupens, nimiumque admirans, & æstimans omnino, quod erat planè alicuius Sancti Martyris corpus, iussit illud auferri, atque in Ecclesia Beatæ Mariæ semper Virginis* (*quæ est Mater Ecclesiarum Vrbis*) *veneranter recondi, in qua olim sub Valerio Pontifice idem Martyr, strennusque athleta Archidiaconij arcem insignis tenuerat.* Siue enim hic Valerius, cuius Archidiaconus erat Sanctus Vincentius, sit primus huius nominis, siue secundus, siue duplex sit Vincentius vtriusque Valerij Archidiaconus, & vterque Martyr (quod historicis relinquendum) testimonium huius Aymoini probat intentum. Cui etiam fauent Pradez *lib.* 2. *cap.*5. 67 *pag.*79. & clarè sequitur ille modernus *pag.*198. ac tam de isto Valerio, quàm de omnibus aliis Episcopis Cæsaraugustanis ab Athanasio vsque ad annum 1118. ingenuè fatetur insignis illa Rota in 68 hac causa coram Coccino de anno 1630. pluries nominata, id comprobans *num.* 50. generaliter ex Murillo: & in specie de isto Valerio, quicunque is fuerit, ex dicto Aymoino, Garzia, Villar, eodem Murillo, Prudentio, Aynsa, & M. Maximo: ac præsertim *num.*51.52.53. ex eo, quod in dicta Ec- 69 clesia *del Pilar* appareant hodie vestigia memoriæ S.Valerij, & præ cæteris quædam Aula versus flumen Iberum, quæ ab antiquo *Aula Valeriana* cognomentum retinet; & quia ex huiusmodi denominatione argumentum personalis residentiæ resultat, cùm agatur de residentia Episcopi, quæ semper præsumitur penes Cathedralem.

70 Sumitur etiam adminiculum pro Cathedralitate dictæ Ecclesiæ S.Mariæ pro eodem tertio sæculo, ex alio Cæsaraugustano Antistite, Prudentio nominato, qui prout ex Iuliano *in aduersariis* elicit, Cæsaraugustanus ille *pag.* 199. floruit anno 270.& prorsus, ac fine fundamento dici potest, in alio loco, aliâve Ecclesia Sedem fixisse, quàm in ea, quæ à principio Cathedralis fuit, & successu temporis Cathedralitatem non amisit.

71 Quartum autem sæculum, quod incipit ab anno 300. vsque ad 400. Christi, plura suggerit pro eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ prima Cathedralitate, vt omittatur id, quod in superioribus probatum manet, de continua successione Cæsaraugustanorum Antistitum in eo Templo, veluti propria Cathedra, quales recensentur ab historicis vnus, vel alter Valerius, Clemens, seu Clementius, Costus, seu Castus, & Basilius. *Tunc reparata est Sanctæ Mariæ de Columna Matrix Orbis Ecclesia, &c.* Ita loquens de hoc sæculo Luitprandus, seu Eutrandus *in suis fragmentis, num.*11. de cuius authoris 72 fide dicam infrà sub sæculo 10. Eius autem in hac re sententiam sequuntur Michaël Erze *de prædicat. Sancti Iacobi in Hispan. part.*1.*tract.*1.*cap.*20.*num.*3. & Cæsaraugustanus modernus *suprà, pagina* 200. Occasio autem reparationis huius Matricis Orbis Ecclesiæ fuit decretum Constantini Imperatoris recenter ad fidem conuersi, quo permisit

Christianis Ecclesias ædificare, & reparare. Vnde in ea nunc aspicitur Constantinianum illud stemma, *Labarum* appellatum. Hinc etiam Cæsaraugustæ plures Ecclesiæ ædificatæ tunc temporis fuerunt, prout de Ecclesiis S. Ingratiæ, & innumerabilium Martyrum, Apostolorum Petri, Iacobi, Philippi, Andreæ, S. Helenæ (vbi postea Carmelitæ fuerunt) & Sancti Ioannis Baptistæ dicitur. Etsi autem istæ, vel aliæ Ecclesiæ Vrbis Cæsaraugustanæ ex vi huius Constantiniani Indulti ædificatæ dicantur, nulla earum tamen reædificata, aut reparata dicitur, nisi Ecclesia *de Pilari*, quod manifestè arguit eam solam tunc extitisse; vel esto aliæ etiam adessent, de ipsa solùm mentio fuit habita, vtpote omnium Matre.

73

74 Eo quoque sæculo Cæsaraugustæ habita est Synodus Catholicorum Antistitum, quam commemorat Dexter *in Chronic. ad ann.* 384. Iulianus Petri *in Chronic. fol.* 47. *num.* 187. Biuar. *in annot. ad Dextrum*, & plerique. Habita porrò est in ea Matrice Deiparæ *del Pilar*, de qua est sermo, Ecclesia, & in ipsa hæresis Priscillianistarum damnata fuit. Sic testatum reliquit M. Maximus *in Chronic. ann.* 280. dicens: *Consilia celebrantur in Sede Sanctæ Mariæ Cæsaraugustana, vt olim sub Priscillianis Sedes collecta est.* Clariùs Luitprandus *in fragmentis*, *num.* 184. huius enim facti rationem reddens, sic inquit: *Prima hæresis, quæ venit damnanda in Hispania, fuit Priscillianistarum, quæ foris huc prorupit: damnata verò est in Secretario S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ, quod Sanctus Iacobus ædificauit, & non alibi decuit damnari.* Quæ posteriora verba nostri intenti rationem etiam reddunt. Ecclesia etenim Cathedralis, & *Matrix*, propria Sedes absdubiè est, vbi Concilia celebrari, & hæreses damnari solent. Clariùs, & & fusiùs Iulianus Petri *in suis aduersariis*, *num.* 55. dixit: *In membranis Gothicis manuscriptis, quæ seruantur in Ecclesia Cathedrali Sanctæ Iustæ, & Ruffini Mirtyrum Toletana, reperi Ecclesiam Cæsaraugustanam de Pilari, primo Concilio contra hæreticos in Hispania collecto nobilitatam. Nam vbinam commodiùs debuissent Episcopi Hispani conuenire, quàm in Templo, quod totius pietatis, & Religionis non solùm in Hispania, sed in omnibus Occidentis partibus, fons, & origo fuit?* Eadem fermè *num.* 473. de hoc Concilio, & Ecclesia dicens: *Collectum est ibi præcipuè, propter honorem Virginis, & Templum, quod primum Orbis fuit S. Mariæ per Iacobum dedicatum.* His subscribunt Aragonenses Scriptores.

75

76 Nobilis etiam author Regens Michaël Martinez del Villar *in tract. interpretat. trium Epigrammat.* anno 1609. typis edito, ex antiquissimo Poëta Prudentio, qui in hoc quarto sæculo floruit, hæc affert, quæ rectè inspecta intentum comprobant.

Perstat adhuc, Templumque gerit veneranda Columna,
Nosque docet cunctis immunes viuere flagris.
Plena magnorum domus Angelorum,
Et hinc Sacerdotum domus infulata Valeriorum.

Etenim *Columna* ista (quidquid aliqui dicant) non Columnam, cui ligatus Christus flagellatus fuit, sed eam in qua Filius, & Mater coluntur, indigitat.

77 Quintum porrò Christi sæculum ab anno 400. vsque ad 500. protractum, veritatis, quæ modò controuertitur, magnum fulcimentum præbet, non solùm per ingem Cæsaraugustanæ Ecclesiæ successionem Episcoporum Petri, Simplicij, Luciani, Isidori, quos Catalogistæ referunt, supponentes in ea Ecclesia S. Mariæ *de Pilari* suam Sedem fixisse: sed maximè ob clarissimum, quem habuit virum Flauium Lucium Dextrum Hispanum Barcinonensem, S. Paciani filium, & Præfecturâ Prætoriâ decoratum. Hic enim author *in suo Chronico, anno Christi* 37. *num.* 3. de B. Iacobo Apostolo Zebedæi filio dicit: *Templum, vel Oratorium Beatæ Virgini, ex eius iussu, præsentiaque super Columnam, Cæsaraugustæ erexit.* Circa quæ Franciscus Biuarius Cisterciensis Monachus, vir doctissimus, & Dextri commentator, hæc subiungit: *Nihil æquè stabilitum testimoniis grauissimorum Authorum, nihil totâ Hispaniâ sacratius, ac venerabilius animis hominum insedit, atque historia fundationis Angelicæ Domus Sanctæ Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ Ciuitatis, quam hoc loco refert Dexter.* Pergit idem Dexter *eodem sub anno num.* 2. dicens: *Athanasius fuit primus Episcopus Cæsaraugustanus.* Item sub eodem anno *num.* 3. *Beata Virgo Iacobo preces fundenti Cæsaraugustæ in Columna apparet.* Et sub anno 38. *numero* 3. *prima totius Orbis Ædes erecta B. Virgini Cæsaraugustana fuit.* Ac etiam *sub anno* 41. hæc scripta reliquit de eodem Iacobo Apostolo: *Impleta honorificè Legatione sua, ac rebus Hispaniæ sanctissimè compositis, relictaque Ecclesia Theodori curæ, quæ de* Columna *dicitur, quam B. Virgo suâ præsentiâ sospitauerat, beauerat, & consecrauerat, vbi & præclaram suam Imaginem reliquit (quæ cœlestis Ædes ex eo tempore fidelium deuotione frequentatur) Iacobus cum lachrymis Hispanorum Hierosolymam reuertitur.* Ex Chronico etiam ipsius, & sub anno 423. iuxta Biuarium hæc habentur, appositè ad intentum: *Prudentius Româ Cæsaraugustam rediens, ad Sedem Cæsaraugustanam S. Mariæ plenus dierum, &c.* Hæc porrò Dextri testimonia tam luculenta sunt, vt ea sufficerent pro Cathedralitate eius Ecclesiæ firmanda. Cæterùm (quod desperatorum est confugium) eò deueniunt nonnulli, vt oneri succumbentes, huic Dextri operi fidem negent, incertum, apocryphum, spurium, confarcinatum, aut assutamentis refertum vocitantes. Hi sunt exteri aliquot extra Hispaniam Scriptores, quibus forsan ea quæ de ipsa Dexter habet, non satis arrisere, & (quod pudet dicere) nonnulli etiam Hispanici Authores, qui ea intelligere nequiuere. Vt igitur (si fas est dicere) illorum liuori, & istorum errori occurratur, capita fundamentorum attingamus, quibus Dextri Chronici sinceritas cuilibet cordato, & sapienti viro suaderi debet.

78

79

80

81

82

83 Primum, grauissimorum virorum authoritas, qui hunc librum vti legitimam Dextri prolem agnoscunt, inter quos Doctor Michaël Erze *lib. in superioribus citato*, *part.* 1. *tractat.* 7. *cap.* 18. *num.* 20. numerat viginti Prælatos ex Eminentiss. DD. Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis. Numerat etiam ibidem *num.* 15. Prælatos S. Congregationis super reformatione Breuiarij Romani de anno 1631. sub Vrbano VIII. fel. record. Accedunt etiam Illustrissimi S. Rotæ Rom. Auditores, qui in ea decisione de anno 1630. multoties relata, sæpiùs suam doctrinam Dextri authoritate corroborant, & *num.* 47. referunt plures Authores, qui *Flauij Lucij Dextri fidem acerrimè vendicant, ac historiæ veritatem latè defendunt.* Adstipulantur tres graues, & in rebus historicis versatissimi, Franciscus Binarius Cisterciensis Monachus, Rodericus Caro, & Dom. Thomas Tomaio de Vargas, qui rerum Hispanicarum diligentissimi indagatores, eiusdem operis commentatores sunt. Ex Scriptoribus etiam Societatis Iesu, Dextri opus recipiunt Andreas Scotus, Cosmas Magallanes, Gabriel Vasquez, Petrus Oxada, Franciscus Portocarrero, Martinus de Roa,

Ferdi

Ferdinandus à Salazar,& qui eos nouissimè refert, intentumque perdoctè confirmat Antonius de Quintana Dueñas in libro Matriti typis edito de anno 1651.cui titulus *Sanctos de la Imperial Ciudad do Toledo*, *aduertentia* 10. *num*. 4. vbi etiam ex mea Carmelitana Familia affert Franciscum de Iesu, aliàs Xodar, Emmanuelem Romanum, & Michaëlem Muñozium,quibus,etsi indignus libènter adhæreo, in tribus tomis Annalium meæ Religionis typis Romæ editis. Plerosque alios non sine tædio referendos, etsi magnæ authoritatis viros, sacrorum Ordinum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, & Iesuitarum, Sæcularium Presbyterorum, aliorumque authorum,numerant Doctor Erze *c*. 18. relato,& Quintana Dueñas *suprà*.

84 Secundum ex præcipui partis aduersæ propugnaculi euersione. Illud enim est, quod in hoc Dextri Chronico plura legantur incerta, dubia, paradoxa,& parachronismis inspersa: sic acres critici, an ex illis, de quibus Iudas Apostolus in sua epistola, *Quæcunque ignorant, blasphemant*, alij viderint.

85 Hoc tamen desiderandum, quod sic loquentes animaduertissent, Dextrum non fuisse vulgarem aliquem,seu de plebe hominem, sed ingenuum, nobilissimum, doctissimum, & in historiis versatissimum, vt qui in Orientis partibus Præfectus, & in Occidentalibus Toleti Rector,seu Gubernator fuerat; quo tempore Tabularia, Archiuia, Bibliothecas, arcana etiam, & recondita antiquitatis scrinia euoluere poterat. Quidni ergo vulgaria, communia, trita,& peruia cerdonibus,& vetulis, crebrius prætermiserit,singularia solùm,& tanto viro digna proferens?

86 Ex quo ad eos, qui huius libri stylum rudiorem censent, ac perinde fœtum illegitimum Flauij Dextri. His namque obuiam eundum, & spectandus libri stylus contra ipsos commendandus, vtpore altus sublimis, egregius, legibus communibus non astrictus, sed sententiarum veluti apophthegmatum varietate discretus, qualis in Sacris paginis in Iobi libro, Dauidicis Psalmis, & sapientialibus Salomonis non rarò cernitur.

87 Disertè satis de eo Biuarius in apologia pro hac historia Dextri sic dicit: *Res in ea contenta sinceritatem, & antiquitatem authoris redolent, grauitate, & perspicuitate plena sunt, nihil non dignum memoriâ, nihil vulgare, rarissima multa, & hactenus inaudita. Quæ omnia authoris nondum euulgati argumenta sunt: stylus purissimâ eloquentiâ pro captu materiæ plenus, vt decebat aui eloquentissimi Palatinum hominem, & Ciuem nobilem, Romanorumque Imperatorum in Præfectura Prætorij ministrum, D. Hieronymi familiarem,& præclarè ab eo laudatum.*

88 Tertium præstat tricuspide telum, quo huius libri ingenuitas neruosè defenditur, & aduersariorum cæcuties demonstratur. Vel enim reiiciunt, quia sit supposititius omninò, aut confictus, eo quòd à Dextro nec ipse, nec alius similis compositus sit, provt supposita sunt plura volumina grauissimis DD. quos largâ manu, & eruditione, etiam per Alphabetum per illos discurrens, addensat P. Theophylus Raynaudus *in tract. de bonis, & malis libris*, *part*. 1. *erothemat*. 10. §. 2. Aut esto quod ab ipso compositus similis liber sit, iste tamen qui ostenditur, additamenta aliqua ab impostore conficta contineat, quemadmodum etiam contigisse pluribus PP. & Scriptoribus narrat idem Theopylus *eodem erothem*. 10. §. 5.& res est apud omnes in confesso: aut denique quisquis author libri sit, quia ille falsa aliqua, & à veritate aliena habere comprobetur. Et quidem primum dicentes, Solis lu-

89 mini se opponunt, cùm constet D. Hieronymum, qui meritò Ecclesiæ Sol vocatur, huius libri, & à Dextro compositi, memoriam agere *in lib. de Ecclesiast. Scriptoribus*, quem sequuntur M. Maximus in epistola ad Argebatum Episcopum Portugallensem, Heleca Episcopus Cæsaraugustanus *in addit. ad Dextrum*, narrans tempore captiuitatis Hispanicæ hanc Dextri historiam inter Christianos fuisse, Eutrandus *in quadam epistola ad Regimundum Episcopum Illiberitanum.* Hugo Portugallensis *in epistola ad Mauritium Bracharensem*, Honorius Augustodunẽsis *in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis*, Volaterranus *in Anthropologia, litera D, lib*. 15. Gesnerus *in catalogo testium veritatis*, Posseuinus *in Apparatu sacro, littera D*, Ioannes Rioche *in Compend. tempor. lib*. 2. *c*. 24. Baronius *sub anno* 388. 392. 395. Prætermitto innumeros alios,quos tædet referre.

90 Secundum verò ex eo præscinditur quod (vno verbo audens dicam) nullum volumen, nullus liber, nullum monumentum, etiam PP. DD. & insignum Scriptorum à principio mundi vsque ad nostra tempore extitit, quod si solum manuscriptum fuit, non typis in continenti mandatum, sed per scriptores, transcriptores, copiatores, & plurium manus transmissum, euulgatumve, à curiosis, studiosis, & aliquando malignis lectoribus, similem non sit passum iniuriam, detractione, additione, alteratione, glossis, seu apostillis, aut simili mutatione: & tamen inoffenso pede per Orbem incedunt dicta volumina.

91 Quorsum ergo Dextri Chronicum fide carebit, quòd eam etiam tulerit, cùm infinita aliorum volumina simili labe aspersa cernantur, & nihilo secius fide non careant. Sapientibus hoc sufficiet. Sed addam, Dextri Commendatores, Biuarium, Carum, & Tamaium relatos, adeo exactè, & solerter suum munus exegisse, vt eorum qui ipsius opus propter hæc calumniantur, ora obtrudant. Adderem etiam, quod quando de veritate libri, scripturæ, aut instrumenti constat, provt in hoc casu accidit, nihil nocet additamentum occultum ab aliquo extraneo superadditum. Quod elicitur ex notabili doctrina Innocentij, Hostiensis, Butrij, Cardinalis, & plurium apud Farinacium *de falsitate, & simulatione*, *q*. 151. *num*. 14.

92 Tertium autem de falsitatibus affictis huic Chronico Dextri, facilè retundi potest, si cum Iuristis dicatur, quod allegans aliquem defectum, *maximè si is est illegitimitatis*, illum probare tenetur. Baldus *in l. cum apud*, *C. de commun. seru. man. per l. miles*, §. *defuncto*, *ff. de adulter*. Idem Bald. *in addit. ad Specul. de probat. vers. qui dicit,& not. in cap. si fortè, de elect. in* 6. Mascard. *de probationibus conclus*. 78. *n*. 5. *&* 9.

93 Quia ergo ea quæ pro falsis in hoc libro allegantur, ab ipsius Commentatoribus rectè vendicantur, nihil operabitur talis allegatio. Retundi etiam potest D. Hieronymi *in prologo ad Chronicon Eusebij* verbis contra

94 calumniatores sui Chronici: *Non ignoro multos fore qui solita libidine detrahendi omnibus (quod vitare non potest, nisi qui omninò nihil scribit) huic volumini geminum dentem infigant, calumniabuntur tempora, conuertent ordinem, res arguent, syllabas ventilabunt, & quod accidere plerisque solet, negligentiam librariorum ad authores referent. Quos cum possim meo iure repercutere, vt si displicet non legant, malo tamen breuiter placatos dimittere.*

95 Sed demus, falsa aliqua, aut à veritate deuia Dextrum in suo Chronico protulisse, nunquid idcirco totum opus exsibilandum? Certè mali isti argumentatores idem dicere deberent de operibus Clementis, Cypriani, Epiphanij, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Theodoreti, & prope sine numero aliorum, qui simili næuo, vnius, vel alterius falsi, seu etiam plurium, saluâ eorum authoritate in reli-

reliquis, notantur. Quòd etiam acriter (& meritò in hoc reprehendendus) vnus Melehior Canus *de locis Theologic. lib.* 11. *cap.* 6. de Vincentio Beluacensi, & D. Antonino dixerit: *Quorum vterque non tam dedit operam vt res veras, certasque describeret, quàm vt ne nihil omnino præteriret, quod scriptum in schedulis quibuslibet reperiretur.* Modestiùs Abulensis *in secunda part. defensor. capite* 18. sic: *Licèt Patres antiqui in summo pretio habiti sint, & in eorum dictis requiescendum sit, tamen aliqua inuenerunt moderni Authores, & ea litteris mandarunt, quæ antiqui Patres non cognouerunt.* Sed meliùs Psalmographus, *Omnis homo mendax.* Omnem namque veritatem delibasse proprium est Canonici Scriptoris, & sacrorum Voluminum. Addo, vt rectè Prudens quidam dixit: Velle libros errore aliquo carere, est velle *libros omnes esse canonicos.* Hinc Baronius in Martyrologio, sub die nona Octobris: *Quod si ob vnum errorem, vel alterum, in vitis Sanctorum inuentum, cætera quæ manent fide carere dixerimus, profectò omnes ferè sanctorum vitas in maximum discrimen inducimus, cùm penè in omnibus aliquid notari possit, quod corrigendum videatur, sitque canonicarum tantummodò Scripturarum singularis prærogatiua, vt in eis cuncta vera, inconcussa, certaque narrentur.* Et in appendice ad tom. 12. *Prima illa censeri debet Scriptorum felicitas, si à veritate nunquam pedem efferre contingat; sed istud diuinis dumtaxat libris esse concessum, vt nullum penitus in eis sit reperiri mendacium, grauissimi Ecclesiæ Doctores affirmant, quamuis non cum eis ita feliciter actum sciamus, quin librariorum iniuriâ, vel interpretum imperitiâ, aliquod mendum irrepserit, quod corrigatur.* Si dicant Critici, hæc falsa Dextri ab aliis inserta, negatur hæc intrusio. Et si admittatur, audiant Christum, Matth. 13. *Colligite zizania, triticum autem congregate, &c.* Non damnent totum opus. Rectè enim dicunt Iuristæ, quod quando falsitas Instrumenti non à Notario, sed ab alio commissa est, non vitiat illud. Gloss. penult. *in l. 2. C. de veter. iur. enucleand.* Baldus, Aretinus, Butrius, Felinus, ac Mascardus illos referens, *de probat. concl.* 742. *num.* 6.

97

98

99

100

101

102

103 In sexto etiam sæculo ab anno 500. vsque ad 600. continuato, non desunt testes Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar, Episcopi nempe Lucius, Vincentius II. Ioannes I. Vincentius III. Simplicius II. In ea namque Ecclesia sedisse, ex dictis in superioribus elicitur, & de Vincentio II. id ex pluribus Scriptoribus refert Cæsaraugustanus *in Commentar. supra histor. eius Eccl. pag.* 220. & de Simplicio *pag.* 222.

104 Sed integer, & clarissimus pro ea veritate eius sæculi testis adest Marcus Maximus eiusdem Ecclesiæ Antistes, de quo hæc testimonia extant *in Chronico*: circa annum enim Christi 483. sic dicit: *Simplicio Episcopo Cæsaraugustano succedit in Sede Pontificali Sanctæ Mariæ de Columna Ioannes vir egregius.* Et infra circa annum 502. *Ioanni Cæsaraugustano Episcopo Vincentius in Sede successit.* In qua Sede? Certè in illa *Sancta Maria de Columna*, de qua antea dixerat, alioquin sibimet esset contrarius Maximus. Inferiùs quoque *circa ann.* 568. loquens de ea Ecclesia, quam *Sedem Pontificalem* suprà appellauerat: *Ego M. Maximus, qui hæc scribo, vixi multos dies in æde Sanctæ Mariæ de Columna à B. Iacobo Zebedæi filio exædificata, sub regula Sancti Benedicti.* Et circa annum 622. *In Vrbe Cæsaraugustana frequentissimè visitatur Ecclesia Sancta Maria Primogenia à Sancto Iacobo condita, quæ confluentibus ex variis locis peregrinis, in pretio est, & miraculosa.* Expendatur verbum *Primogenia*, & constabit præsens intentum de Cathedralitate eius Ecclesiæ. Vnde propterea ad eam transtulit bonam partem Reliquiarum *S. Principis, & Martyris Hermenegildi*, vt loquitur inferiùs. Propterea etiam in eadem Ecclesia sedisse dum viueret, & requieuisse post obitum, scripsit S. Braulius in Epigrammate quodam de ipso, in initio quidem sic:

105

106

Maximus hic situs est, dictus cognomine Marcus,
Nobilis historicus, Preco, Poëta, Vigil.

Et in fine.

Confectus senio superas reuocatur ad auras,
Cuius membra tenet dicta Columna Domus,
In qua Pontificis præclari munere functus
Iudicij extrema luce resurget ouans.

107 In fragmentis etiam carminum eiusdem Maximi ab Heleca collectis sic lego.

Prima domus Mariæ sacrata est dicta Columna.

Quod explicans in sequentibus sic canit:

Quæ ceu prima foret præ cunctis sedibus vna.

Et in Hymno eiusdem ad hoc sacrum Templum B. Virginis: *Templum Columnæ immobilis, quæ diceris plus omnibus sacris Iberis Ædibus.*

108 Hæc porrò Maximi opera, *Chronicon* præsertim, legitima, authentica, & propria ipsius esse, firmant Tridemundus Illiberitanus Episcopus *in epist. ad Eutrandum*, ipse Eutrandus *in Chronic. ad ann.* 616. Adstipulatur Braulius relatus, & Heleca *in addit.* Ac eius sanctitatem, & scripta commendant Girald. *de Poëtis*, Vaseus *in Chronic. num.* 610. Antonius Augustin. *epist. ad Hieronym.* Blancas *in Indic. Antist. Cæsaraugust.* Sandoual. *lib.* 1. *fundat. Sancti Benedicti*, Yepez *in histor. Benedictin.* Rus *in histor. Gien. fig.* 1. *cap.* 1. Hoc etiam Chronicon typis editum fuit simul cum Chronico Dextri Cæsaraugustæ anno 1619. per Ioannem Calderon Minoritam, & anno 1627. notis illustratum per Rodericum Carum, & vt Antonius de Quintana Dueñas Iesuita refert *in lib. de Sanctis Tolet. aduertent.* 10. *n.* 5. Matriti nuper typis edebatur cum Commentariis Francisci de Biuar, quæ vsque modò non vidi. Innumeri autem sunt alij Authores Hispani, qui istud opus Maximi referunt, commendant, & sequuntur. Obmurmurent iam increduli Critici, & audiant quæ circa defensionem Dextri superiùs dixi.

109 Sæculum septimum ab anno Christi 600. vsque ad 700. computatum, suppeditat Ioannem Cæsaraugustanum Episcopum in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ *del Pilar* in Sede veluti Episcopali sedentem. Sic enim Hispani Scriptores clarè colligunt in Braulio eius fratre, qui in additionibus ad Maximum dixit: *Omnes Episcopi ferè iacent in B. Sede Sanctæ Mariæ de Columna dicta, in quibus Maximus vir sanctissimus, & eximiâ doctrinarum cognitione conspicuus, & Ioannes S. memoriæ frater meus in pace requiescunt.* In quibus ad præsentis causæ intentum expendi debet illud *in B. Sede Sanctæ Mariæ de Columna*, quod dubio procul Ecclesiam Episcopalem indigitat, *cap. statutum, de rescript. in* 6. *cap. ne pro defectu, de elect.* Nec est aliud, cui *Sedis* nomen antonomasticè sumptum congruentiùs aptetur, *cap. auditis, de in integer. restit. cap.* 1. *verb. Ecclesia, de rebus Ecclesiæ in* 6. & ex toto titulo *Ne sede vacante*, & DD. ibi. Item illuc *omnes Episcopi ferè iacent, &c.* quo etiam denotatur eam Ecclesiam sepulchrum veluti commune fuisse omnium ferè Episcoporum, ac proinde eorum Cathedralem. Siquidem, prout ex iuribus, & DD. firmat Rota relata de anno 1630. *num.* 54. 55. & 56. ex sepulchro deducitur præsumptio habitationis, maximè in Episcopis, propter spirituale matrimonium, quod contrahunt cum sua Ecclesia, quod exigit, vt neque in vita, neque in morte ab illa separentur, prout regulariter conspicitur per totum Orbem.

110

111

Hunc

112 Hunc Ioannem Episcopum sequutus est in eodem Episcopatu S. Braulius eius frater, qui etiam adstitit Cathedralitati Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, prout colligitur ex quadam prosa vetusti Missalis Cæsaraugustani, ibi:

Iubila Cæsaraugusta,
Pro vicinis vrbs onusta,
Festa colens Braulij,
Aula qui Sancta Maria
Fuit Præsul monstrans piè
Iter veri gaudij.

113 Ac ex verbis Breuiarij antiqui fratrum Sancti Hieronymi, vbi dum esset sermo de iis, quæ egerat Sanctus Braulius in sexto Concilio Toletano cum aliis Episcopis, dicitur: *Disputatione autem longâ consummatâ in Synodo celebrata, vnusquisque ad propriam Sedem est reuersus. Beatus verò Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset, &c.* Nec dicat pars aduersa, potius contrarium deduci ex iis verbis, quasi denotent eam Ecclesiam pro sua Sede elegisse, ex parti-

114 culari deuotione ad ipsam, non quia ea esset consueta Sedes Episcoporum. Hoc enim effugium Sacra Rota relata satis præcludit dicendo, verbum illud *diuinitus*, solùm respicere miraculosam eius electionem ad Episcopatum, quæ scilicet facta fuit mediante globo igneo super caput eius descendente, & voce de cœlo lapsa, prout historiæ huius Sancti referunt. Vnde huic prudenti expositioni inhærendo, addo illud *situasset*, non ad tempus reuersionis ex Concilio, sed ad tempus suæ electionis esse referendum; est enim temporis plusquam perfecti, quod hanc intelligentiam exagitat. Eam porrò expositio-

115 nem genuinam esse suadent Ribadeneira, Marieta, Villar, Padilla, & Murillus ab eadem S. Rota relati. Iungam & ego MS. antiquum vitæ eiusdem Braulij, quod indicat Murillus *in fund. cap.* 28. & refert modernus ille *pag.* 227. sic inquiens: *B. verò Braulius, dum in Ciuitate Cæsaraugustana in Sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset.* Ac quoddam Instrumentum authenticum ab eodem Authore *pag.* 228. *&* 229. relatum de anno 1318. quod decimoquarto sæculo referam. Idem etiam suadent sententiæ de anno 1502. & 1605. quas Rota refert, & ego afferam sæculo 16. & 17. & alij qui generaliter aiunt sine illa temporis distinctione Sanctum Braulium sedisse in dicta Ecclesia. Maximeque fauet sepulchrum eiusdem B. Braulij, quod extat in eadem Sanctæ Mariæ Ecclesia; non quidem, quòd ad illum translatum fuerit ex Ecclesia Sancti Saluatoris, vt modernus quidam dixit in quodam suo opere, *cap.* 3. *pag.* 183. non rectè intelligens Baronium *in not. ad Martyrolog. Roman. pro die* 26. *Martij.* Non enim dicit Baronius, corpus ipsius Sancti translatum fuisse ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, sed fuisse *inuentum, translatum, reconditumque solemniter in Ecclesia Sancta Maria*, in casu ablatiuo, denotans ibi fuisse inuentum, & translatum, ad locum videlicet honestiorem. Quod etiam suadetur, quia nec minima quidem Reliquia corporis huius Sancti in Ecclesia Sancti Saluatoris extat: quod non contingeret, si in ea fuisset inuentum, & ex ea ad Eccle-

116 siam Sanctæ Mariæ translatum.

Ex aliis etiam istius sæculi Antistitibus idem intentum roborari potest. Ex Taione quidem Sancti Braulij successore, quia vt in propria Sede, & iuxta propriam sponsam sepeliri voluit in ea Ecclesia, testante Vualdero, postea etiam Cæsaraugustano Episcopo in ipsius tumuli epitaphio, ibi.

Mortuus antiqua tumulatur in Æde Columna.

Et ex eodem Vualdero, de quo in eadem Ecclesia conditum fuisse, testatur Luitprandus *in fragmentis, num.* 94. dicens: *Sepultus est in sacratissima Sede Beata Maria Virginis de Columna à Sancto Iacobo ædificata.* Nec mirum, huius Ecclesiæ Episcopos eam sic decorare studuisse, cum ab eodem Luitprando in *Chronic. ad an.* 677. qui huic sæculo correspondet, vocetur *Beatissima Sedes*, & dicat, quod eo tempore *celeberrimo multorũ peregrinorũ contubernio visitatur.*

117 Hic autem Taio Episcopus non solùm suâ præsentiâ, ac sui corporis sepulturâ, testis integer est Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, sed verbis, & scriptis id demonstrauit. Scripsit enim historiam de aduentu Beatissimæ Virginis Mariæ in Hispaniam ex Palæstina, & fundatione Capellæ Beatæ Mariæ de Pilari Cæsaraugustanæ, quam typis mandauit, & notis illustrauit ille modernus Cæsaraugustanus Compluti anno 1649. & ex Bibliotheca Laurentij Ramirez de Prado in supremo Consilio Castellæ togati, quam etiam prælo mandauit Matriti 1648. Ioannes Tamaius Salazar *in notis ad Aulum Hallum Poëtam, pagina* 73. In ea enim Historia, inter multa pietatem, & deuotionem spirantia ait Diuum Iacobum consecrasse prædictam Ecclesiam, ipsamque intitulasse *Sanctam Mariam de Pilari.* Subiunxit autem, & magis ad intentum: *Hæc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis manibus dedicata. Hæc est Angelica Camera primordiis Ecclesia fabricata. Hæc est Aula sanctissima, sæpius per Virginem visitata, in qua cum Angelicis Choris visa est sæpius Dei Genitrix matutinos psallere psalmos.* Expendantur ista, & habebitur intentum. Notet & Lector, hunc Taionem Cæsaraugustæ Episcopum Romæ inuenisse, Dei specialissimâ prouidentiâ, Diui Gregorij Papæ Moralia, eaque Cæsaraugustæ in Æde Sanctæ Mariæ reposuisse, prout inter plerosque alios refert *serm.* 91. peregrauis author Martinus Garsia, vtique in Ecclesia Sancti Saluatoris ea reposituros, si talis Ecclesia tunc temporis in ea Vrbe esset.

118 Pro octauo sæculo, etsi lubrica sit Cæsaraugustanorum Antistitum successio, ob Mahumetanorum in Hispaniam, ipsamque Cæsaraugustam inuasionem, quæ hoc æuo contigit, præsertim cùm Benetius eo tempore Episcopus tyrannorum barbariem fugiens, Sanctæ Mariæ Ecclesiam de Columna reliquerit, & ad Pyrenæa montana perrexerit. Cæterùm Cathedralitatem eius Ecclesiæ perseuerasse, nec vllatenus amissam fuisse, quatenus miserum illud captiuitatis sæculum patiebatur, ex multis ostenditur.

119 Primò, quia Ecclesiarum iura, & priuilegia nunquam cessant, sed semper ea possident semel adquisita, *cap. liberi.* 12. *quæst.* 2. *l. raptores*, §. *fin autem, C. de Episcop. & Cleric.* Anton. de Mauro *allegat.* 27. *num.* 4. Barbosa *de iur. Ecclesiastic. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 15. 16. 40. *&* 41.

120 Secundò, quia in ea, vel iuxta eam per quadringentos annos, quibus à Mauris oppressa est, semper ad fuere Canonici Presbyteri, vel Clerici, qui eam regebant, & fidelibus Sacramenta ministrabant, prout colligitur ex Prades *lib.* 2. *venerat. Imag. in c.* 5. §. 1. Murillo *in fundat. Capella Angelica, c.* 30. & Cæsaraugustano *in Commentar. pag.* 238. *ac pag.* 181. vbi de hoc epitaphio reperto in Claustro eiusdem Ecclesiæ duodecim Canonicorum huius temporis, de quo nũc est sermo.

Hæ duodenorum sunt condita Canonicorum
Ossa sub hac petra, quos Christus sumpsit in æthra.

121 Tertiò, quia ex hoc colligitur fuisse eo tempore Parochiam totius Ciuitatis, ac proinde demonstratur esse Ecclesiam Cathedralem, quæ vocatur *Parochia totius Ciuitatis*, prout ex pluribus accumulatis affert idem Barbosa *suprà, lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 19. Quartò, quia esto quod tunc temporis Episcopus in ea Ecclesia personaliter præsens non

adesset, nihilominus Presbyterum aliquem Episcopi Vices gerentem ibi adfuisse, constat clarè ex Luitprandi Chronico ad an. Christi 787. vbi loquens de secunda Synodo Nicæna circa idem tempus celebrata, ait: *In qua interfuit Pantaleo Episcopus Valentinus ex Hispania, & Theodorus Presbyter Bada prope Carthaginem Spartariam: nunc vocata est Baga, olim dicta Thiar. Interfuit etiam Nicephorus Presbyter Sancta Maria de Columna Ecclesia Cæsaraugustana, & Agapius S. Thyrsi Monasterij Toleti Abbas pro Domino Helipando Pontifice Toletano, eiusque Vicario.* Quibus similia Iulianus *in Chronico*, quæ etiam refert Tamaius *in notis ad Luitprandum.* Etenim nisi iste Nicephorus Episcocopi munus in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar ageret, nullo iure congregaretur in Synodo generali cum Episcopo Valentino, & Vicario Toletani Antistitis,& ante illum iste nominaretur. Omitto quod nomen *Presbyteri* sæpius apud antiquos pro Episcopo ponitur, saluo hierarchico ordine inter Episcopum, & Presbyterum, quem Ecclesia contra hæreticos concedit. Sit ergo testis *Cathedralitatis* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna pro hoc sæculo octauo iste Nicephorus Presbyter, Chorepiscopus,aut Episcopus forsan Suffraganeus, vel Episcopi absentis Vicarius.

122

123 Nonum etiam sæculum testes fide dignos pro præsenti causa offert,duos videlicet Episcopos, *Seniorem*, & *Helecam*, qui eo sæculo Cæsaraugustanam rexere Ecclesiam, prout catalogi Episcoporum eius Inclytæ Ciuitatus demonstrant. Hos enim Senniorem, & Helecam Episcopos in hac Ecclesia Sanctæ Mariæ de Columna, veluti in propria Cathedra sedisse, luculentum testimonium Zuritæ *in Indicibus fol.* 13. *sub an.*899. qui huic sæculo correspondet, corroborat. Dicit enim de ipsa: *Vnde & Heleca, & Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cœtui, sacrosancta ea Ædes Sedem, ac Domicilium præbuit.* Quod testimonium egregiè vrget Rota relata de anno 1630. *numero* 109. dicens, ex eo probari Cathedralitatem dictæ Ecclesiæ non solùm pro tempore inuasionis Maurorum, sed etiam temporibus anterioribus. Dicam & ego, *& posterioribus.* Quomodo autem locus iste Zuritæ non sit ab eadem Sacra Rota deprauatus, aut truncatus, vt satis liberè scripsit quidam modernus, probabo infrà *cap.*6. *sub num.*430.

124

125 Adest & alius integer testis huic sæculo, & præfato Senniori Cæsaraugustano synchronus Aymoinus Monachus Benedictinus Gallus, qui in libro Inuentionis,seu translationis Sancti Vincentij Martyris, cap.6. cùm dixisset, Audaldum Monachum reliquias eius Martyris Cæsaraugustam asportasse, subinfert: *Sennior Episcopus stupens, nimiumque admirans, & æstimans omnino, quod esset planè alicuius Sancti Martyris corpus, iussit illud auferri, atque in Ecclesia Beata Maria semper Virginis (qua Mater est Ecclesiarum eiusdem Vrbis) veneranter recondi, in qua olim sub Valerio Pontifice idem Martyr, strenuusque athleta Archidiaconij arcem insignis tenuerat.* Sit ergo ex huius Aymoini testimonio Ecclesia del Pilar *Mater Ecclesiarum* Cæsaraugustæ. Hunc authorem, & eius opera commemorat Posseuinus *in Apparatu:* fallitur tamen dum dicit anno 990. claruisse, cum dicere deberet anno 899.

126

127 Decimum porrò sæculum ab historicis communiter pro infelici putatum, hanc suam infaustam sortem in causa etiam præsenti demonstrat, cum propter Mahumeticam sectam in Hispaniam, ac Cæsaraugustam inductam, ac Christianorum à barbaris illatam persequutionem, Antistites Cæsaraugustani (aliquot enim eo tempore fuisse diligentiores aliqui ex Iuliano hauriunt) in locis remotis à sua Sede Sanctæ Mariæ *de Pilar* abesse exules cogebantur, vel ad alias Ecclesias promoueri. Propterea enim ex ipsis Cathedralitas huius Ecclesiæ comprobari non potest, nisi solùm ex generalibus principiis superiùs inductis, quod videlicet omnes, quotquot tales fuerunt, etiam captiuitatis huius æuo eam Ecclesiam, non aliam pro sua Sede agnoscebant. Quod etiam firmatur ex eo, quod Christiani Cæsaraugustæ sub Sarracenico iugo gementes, iuxta eam degerent, & per loca subterranea, quorum vestigia etiam nunc extant, incedentes, ipsam veluti Matricem frequentarent, vt testatur ille Cæsaraugustanus *suprà, pag.*180.

128

129 Nihilominus egregius alius huius Cathedralitatis pro hoc sæculo testis adest Luitprandus, seu Eutrandus, è Subdiacono Toletano, & Ticinensi Diacono, Episcopus Cremonensis, Berengario secundo Italiæ dicto Regi à Secretis, & pro Othone Primo Germaniæ Imperatore, ad Pont. Max. & Imperatorem Constantinopolitanum Legatus. Hic enim clarissimus Vir in suo Chronico plura testimonia præsentem causam concernentia protulit, quorum aliqua in præcedentibus allata sunt. Vnum illud est in Chronico ad annum Christi 677. videlicet: *Beatissima Sedes de Columna in Vrbe Cæsaraugustana, qua constructa est iussu Virginis à Beato Iacobo, &c. hoc tempore celeberrimo multorum peregrinorum contubernio celebratur.*

130

131 Etenim illud *Beatissima Sedes de Columna*, hunc primatum seu dignitatem *Cathedralitatis* indigitare, ex titulo illo *Beatissimi*, Papæ concesso, elici potest. Ille enim denotat eminentiam & excellentiam Pontificiæ authoritatis super omnes alias, prout ex Iunipero à Drapano, Henrico Kalteisen, & aliis haurit Theophilus Raynaudus *in Corona aurea Summi Pontificis, in verbo Beatitudo.* Indicat ergo in præsenti illud *Beatissima Sedes*, primæuitatem, & præcedentiam huius Sanctæ Ecclesiæ super alias Cæsaraugustanas. Concursus quoque illæ peregrinorum ad eam Ecclesiam id denotat: talis enim concursus vt in plurimum est ad Ecclesias Matrices, & primarias Ciuitatum. In fragmentis etiam eiusdem Luitprandi *num.*11. hæc præclara leguntur, dum agit de reparatione Ecclesiarum tempore Constantini Imperatoris facta. *Tunc reparata est Sancta Maria de Columna Matrix orbis Ecclesia.* Quibus etiam non solùm Ecclesiarum Cæsaraugustæ, sed & totius Orbis *Matrix* appellatur ea Ecclesia. Fragmento quoque 94. dum dicitur de Vlderedo Cæsaraugustano Episcopo: *Sepultus est in sacratissima Sede B. Maria Virginis de Columna à S. Iacobo ædificata.* Idem insinuatur, tum ex titulo illo *Sacratissima Sede*, tum ex sepultura Antistitis, vt tactum in superioribus fuit. Fragmento præterea 184. dum ait de hæresi Priscillianistarum, *Damnata est in Secretario Sancta Maria del Pilar Cæsaraugusta, quod Sanctus Iacobus ædificauit, & non alibi decuit damnari.* Idem subindicat, præsertim si cum præcedentibus coniungatur, & expendatur vox illa *Secretario*, quæ propria videtur Ecclesiarum Matricum, seu magnarum Basilicarum.

132

133

134

135

136 Nec audiendi qui scrupulum aliquem quoad fidem,& authoritatem, huic Luitprando inconditè affingunt. Ea enim, quæ pro Dextro in quinto sæculo dicta sunt, Luitprando concinunt. Eam namque tuentur Sigebertus, Bellarminus, Gerardus, Posseuinus, & Hispana Bibliotheca, dum *de Scriptoribus Ecclesiasticis agunt.* Bossius, Rus, Portocarreto, Baronius, Vasquez, Escolanus, Murillus, Calderon, & Carus, quos congerunt Erze *de prædicat. Sancti Iacobi*

Iacobi in Hispan. part. 1. *tract.* 1. *c.* 20. & Quintana Dueñas *de SS. Toleti, aduertent.* 10. *num.* 6. & 7. eumque sæpius in meis Annalibus retuli. Vnde meritò Dom. Thomas Tamaius de Vargas insignis eruditionis author, eius opera miris notis illustrata Matriti edidit anno 1635. quæ etiam postea Antuerpiæ anno 1640. per Hieronymum Higueram Iesuitam, ac Dom. Laurentium Ramirez de Prado Regium Consiliarium decorata prodiere. Fragmenta autem eiusdem Luitprandi ab eodem Tamaio èdita ex variorum exemplarium fide recensita sunt, vt ipse testatur. Et quamuis ea non semel diligenter euolverim, nihil in eis reperi tanto authore non digna, imò potius ipsius raræ, singularis, & exquisitæ doctrinæ indices esse comperi. Vt meritò de eo dixerit *tom.* 10. *ad ann.* 963. *num.* 2. Baronius, *Græcarum litterarum par eruditio, & Poëtica, cæterarumque litterarum facultas eadem hoc sæculo* (decimo videlicet, de quo nunc est sermo) *haud adeò inuentu facilis*. Sit ergo integer testis pro causa præsenti Eutrandus, seu Luitprandus. 137

138 De vndecimo sæculo, quod ab anno Christi 1000. vsque ad 1100. extenditur, pauca suggerunt Historici Hispani, acerbum namque Mahumetanorum iugum Christianos captiuos tributis, & exactionibus sic premebat, vt vix conseruari possent. Nihilominus duo Episcopi, Paternus, & Iulianus censentur, qui cum Clericis aliquot Sanctæ Ecclesiæ del Pilar in Sacrorum dispensatione, & diuinorum celebratione assisterent. Eam enim veluti Matricem ab his omnibus habitam fuisse, adducta in superioribus sufficienter corroborant.

139 Plura, & maiora pro pia causa *Cathedralitatis* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ dictæ *de Columna* monumenta suppeditat sæculum duodecimum ab anno Christi 1200. vsque ad 1300. protensum. Non enim dumtaxat sicut sæcula præterita, Episcopos habet Vincentium, quibusdam tertium, aliis quartum appellatum, Petrum secundum, & Bernardum primum, in hac Sacra Sede Assistentes; sed etiam profert Petrum de Librana primum post Cæsaraugustæ restaurationem Episcopum, & Garziam de Guerra in ea etiam residentes, prout ex Zurita *lib.* 1. *annal. cap.* 44. & *in Indicibus*, seu *Chronico, pag.* 62. testatur Cæsaraugustanus *pag.* 250. & 254. & Bernardum secundum in ea sepultum. In quo maximè notandum, quod cùm isti Episcopi residerent in Ecclesia Sanctæ Mariæ, facto ipso ostendebant Sedem Episcopalem in ea esse Cæsaraugustanam, sicut & in Ecclesia Sancti Saluatoris, propter vnitatem videlicet, vel identitatem Cathedralitatis, de qua sæpe dixi. Facto autem demonstrari animum, etiam plusquàm per verba, habetur *ex l. certum, ff. si cert. pet. l. fin. ff. de diuort.* & aliis iuribus. 140 141

Est & ad intentum, quod cùm iste Petrus de Librana à Rege Alphonso Cæsaraugustæ restauratore ad eum Episcopatum electus esset, & missus ad Papam Gelasium II. pro consecratione obtinenda, eamque obtinuisset, Papa per litteras, quas Baronius *tom.* 12. anno 1118. refert, Indulgentias concessit iis, *qui præfatæ Vrbis Ecclesiæ à Sarracenis, & Moabitis dirutæ, vnde reficiatur, & Clericis ibi Deo famulantibus vnde pascantur, aliquid donarent, vel donauerint*. Ex iis enim non modò elicitur Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, de qua loquitur Pontifex, eo captiuitatis tempore per Clericos inseruiri solitam, sed etiam eam solam Cæsaraugustæ relictam fuisse; vel esto aliæ etiam permanerent, ipsa tamen nomine *Ecclesia* in singulari, & antonomasticè à Papa appellari: quod est *Cathedralitatis* signum, cum nomine *Ecclesia* antonomasticè sumpto, maximè in fauorabilibus, veniat Cathedralis, prout ex antiquo stylo Curiæ, Monacho, Geminiano, Abbate, Mandosio, Gambara, Gratiano, & alia Rotæ decisione probat Magistralis illa Rotæ Decisio de anno 1630. *num.* 62. in superioribus citata. Quibus iungo Barbosam *de Canonic. c.* 2. *n.* 6. & *de appellat. verb. Iur. significat. appellat.* 85. *n.* 7. ex Fulgosio, Tuscho, & Sacra Rota. Et notat Villar. *in scholiis ad decret. Curia, litera I.* 142 143

144 Vnde idem Episcopus Petrus in epistola, quam scripsit vniuersis fidelibus apud eundem Baronium suprà, de ea Ecclesia dicit: *Quam beato, & antiquo nomine sanctitatis, ac dignitatis pollere nouistis.* Hi enim tituli, vt notat idem Villar. *suprà*, ex traditis à DD. *in cap. statutum, de rescript.* Menochio *conc.* 51. Chassaneo *in Catalogo, p.* 4. *consid.* 32. tantùm competunt Ecclesiæ Cathedrali: quod etiam comprobat Rota illa Magistralis toties repetita de anno 1630. *num.* 63.

146 Viuebat etiam hoc sæculo insignis author Iulianus Perez, vel Petri, Toletanus, Archipresbyter S. Iustæ, vir doctissimus in lingua Arabica, Hispanica, Gothica, Hebraica, Græca, & Latina, Regis Alphonsi Hispaniarum Historicus, & in historiis versatissimus, qui propterea integer, & grauissimus testis pro hac causa esse potest. Is autem in suo Chronico, *num.* 405. luculentum istud protulit testimonium. *Septima Synodo Generali interfuit Nicephorus Presbyter Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ, dictæ de Pilari, quæ prima fuit omnium Ecclesiarum Hispaniæ, & vt creditur, ante Nazaretticam: & ob id meretur dici Prototemplum Beatæ Mariæ, à Sancto Iacobo Zebedæi filio constructum iussu eiusdem Sanctæ Virginis*. Et in suis aduersariis *num.* 438. post plura ad intentum de aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam, & Cæsaraugustam, apparitione Beatæ Virginis, & iussione ipsius circa erectionem huius Ecclesiæ, concludit: *Hoc Templum primum erectum est Beatæ Virgini in toto terrarum Orbe*. Dixerat autem *n.* 56. in eisdem aduersariis: *Prima totius Orbis* (scilicet Ecclesia) *fuit Cæsaraugustæ*, & *num.* 172. loquens de Ecclesia Bracharensi, inquit: *Quæ post Ædem Cæsaraugustanam secunda fuit in Hispania*. Ac *num.* 55. & 473. egregia illa, quæ suprà adduxi circa sæculum quartum. Præterea *num.* 497. ista: *Beatæ Virginis de Columna Templum Sacratissimum est, & successione Pontificum, & multorum eius domus sepulchrorum habitatione, & celebritate*. Demum alia huius authoris testimonia diligentioribus ipsius operum scrutatoribus relinquens, illud non prætermittam, quod ipse scripsit annò 1100. ex quo numerari incipit sæculum duodecimum, *in tractatu de Eremitoriis, num.* 17. *fol.* 139. quia plura continet scitu digna: *Ecclesia nunc sub Sarracenis Cæsaraugustæ dicta de Columna, Beatæ Virginis Mariæ, à Beato Iacobo Iesu Christi Discipulo, filio Zebedæi ædificata, eodem in Hispania prædicante, & iubente Beata Virgine Mariâ, quæ Apostolo suo, dilectissimoque consanguineo diuinitus supra Columnam apparuit, quæ ab eo tempore in Columnis permansit, & Ecclesia Pontificia fuit: domus verè quidem Angelorum ibidem libenter inhabitantium, & schola tot Sanctissimorum Præsulum, & palæstra validissimorum Martyrum, anno* 1100. *cùm hoc scribebatur, in pretio, & veneratione habebatur, vt omni tempore est habita*. Expendatur illud *Ecclesia Pontificia fuit*, & illud *Palæstra validissimorum Martyrum, &c.* & pro comperto erit, quod intenditur *de Cathedralitate* huius Ecclesiæ. 147 148 149

150 Si autem libidinosa contradicendi prurigo dubium aliquod circa fidem huius authoris, & operum ipsius alicui ingesserit, euanescet vt fumus hæc opinatio, si animaduertatur, Iulianum hunc Virum Illustrissimum fuisse, vt ex dictis liquet, & eius opera commen

commendationem magnam habere apud celebres Hispaniæ Scriptores, maximè Florianum de Ocampo Regium Chronologum, Ioannem Marianam 151 Iesuitam egregium Historicum, Sancium Dauila Episcopum Seguntinum, Franciscum Biuarium, Rodericum Carum, & plures alios, quos nouissimè congerit Antonius de Quintana Dueñas *de Sanctis Toleti, aduertent.* 10. Vt propterea meritò Dom. Laurentius Ramirez de Prado toti Europæ notissimus, propter egregia sui ingenij euulgata monumenta, huius Iuliani opera è Vormatia Hispaniam per P. Torraluam Iesuitam ad Hieronymum de Higuera eiusdem Societatis transmissa, typis mandauerit anno 1628. paulò antequam S. Rota de anno 1630. sæpiùs relata prodiisset, vt idcirco dignissimum hunc authorem non retulerit. Iuuant etiam pro ipsius authoritate firmanda, quæ de Dextro, Maximo, & Luitprando in superioribus dixi, si applicentur. Ac pro omnium eorum 152 fide facit, quod vt rectè idem Quintana Dueñas *supr. aduertent.* 11. probat, quatuor isti Scriptores omnimoda fide digni in iis quæ ad Hispaniæ historiam spectant, censeri debent, ob ipsorum antiquitatem, quia scripserunt de illis, quæ ipsorum tempore, vel non multò anteà acciderant; quoniam ex Archiuiis Ecclesiarum, Dyptichis, Tabu- 153 lariis, & Catalogis ipsarum ea hauserunt; quia omnes ipsi Hispani, & inter se vt plurimùm concordes fuerunt, quia iuxta antiquas eius regionis traditiones scripserunt, ac tandem quia sunt testes affirmatiui, sæpissimè loca, tempora, dignitates, & alias circumstantias rerum, ac personarum, de quibus scribebant, diligentissimè annotantes. Vnde sæpius mecum cogitaui, quod quemadmodum diuinâ prouidentiâ actum est, vt pro tota Ecclesia quatuor essent Euangelicæ historiæ Scriptores, & Euangelistæ, quatuor etiam præcipui Doctores: sic 154 suo modo quatuor quoque isti, Dexter, Maximus, Luitprandus, & Iulianus, Scriptores etiam (etsi humanæ, ac fallibilis authoritatis) rerum Hispanicarum essent, qui abstrusa, & recondita eius nationis Orbi euulgarent.

155 In testem quoque huius causæ, & in hoc sæculo duodecimo florens, iure compellandus Aulus Hallus præclarus Poëta, natione Gallus, & patriâ Burdegalensis, Regi Alphonso Sexto, qui Cæsaraugustam hoc tempore de manibus Sarracenorũ liberauit, gratus amicus. Hic enim in lib. quem scripsit de aduentu S. Iacobi in Hispaniam, & fundatione Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, loquens de eodem Iacobo Apostolo, cui eam facere præceperat B. Virgo illi apparens, ait:

Protinus hic cellam latus fabricare Maria,
Incipit, & manibus propriis erexit, & Aram,
Quam prouidus voluit praeesset iuncta Columna.

Etenim verbum illud *praeesset*, denotat Apostolum hanc Aram, seu Ecclesiam in Cathedralem erexisse, prout notat Doctor Erze *in addit. ad lib. de prædicat. D. Iacobi in Hispania, fol.* 289. Huiusmodi autem opus Halli, notis Ioan. Tamaio Salazar illustratum, & ex MS. Gothico correctum, prodiit anno 1648. Matriti. Fidem accipit hic Hallus à Iuliano Petri suprà relato, ac vicissim illi fidem præstat; siquidem Iulianus in Chronico à quingentis annis, 156 & amplius à se composito, loquens de anno 1132. qui in hoc vndecimo sæculo clauditur, inquit: *Viuebat hoc tempore iam ætate decrepitus Aulus Hallo Poëta Burdegalensis. Semper hic Poëta celebris fuit; scripsit enim elegantissimo carmine aduentum S. Iacobi Zebedæi filij ad Hispanias, fundationem ab eo factam B. Mariæ Cæsaraugustanæ de Pilari, idque vno libro versibus heroicis.* Hic quadrat illud Dialecticum axioma, *Verum consonat vero.*

Caput III.

Erectio Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem nihil nocet Cathedralitati Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari.

Nec ea quæ dicta sunt vllo modo eneruantur 157 ex facto, quod contigit hoc tempore, quo Cæsaraugustæ Ciuitas ex Barbarorum manibus vindicata fuit, de anno videlicet 1117. vel 1118. quod scilicet Regis Alphonsi eius Vrbis Restauratoris voluntate, Episcopique, ac Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar consensu, Mesquita maior Sarracenorum ibi relicta, in Ecclesiam Cathedralem fuit erecta, & consecrata sub titulo Sancti Saluatoris, vel quia 158 mos erat Regum Hispaniæ cum Vrbes recuperabant, Maurorum præcipuas Mesquitas ibi repertas in Ecclesias Matrices consecrare, prout plures Historici Hispani astruunt: vel quia, vt alij volunt, votum emiserat sic faciendi: vel, vt alij inquiunt, quia Rex imminentium bellorum causâ grauatus, non poterat præfatam Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, etsi non destructam, ruinosam tamen, & labefactatam, condignè reparare: vel denique quia, vt Martinus Garsias egregius author, Episcopus, Inquisitor, Regum Catholicorum Concionator, 159 & quod pluris est ad intentum præsens, Canonicus Ecclesiæ Sancti Saluatoris, dixit *serm.* 144. verbis illis cedro dignis: *Quia Mater habebat Ecclesiam, & filius non haberet diuersorium, consecrata est Mesquita maior in Ecclesiam filij, & nunc à die illa dicitur Ecclesia Sancti Saluatoris.* Quomodocunque autem res fuerit, ex hoc facto deduci videtur, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Columna *Cathedralitatem*, quam habebat, amisisse, ac perinde omnia, quæ in præcedentibus pro ipsa allata sunt, prorsus euanescere; cùm solùm probent de tempore antecedenti, non de subsequenti istam Vrbis recuperationem; præsertim cùm ab eo tempore, per quingentorum ac amplius annorum spatium, talis Cathedralitas in Ecclesia Sancti Saluatoris perseueret: ex quo intrat præsumptio primordialis, & originariæ Cathedralitatis, etiam ab initio, prout *ex l. ex persona, num.* 2. *C. de præsumpt.* Saliceto, Alexandro, Alciato, Euerardo, Menochio, & Rotæ decisione arguit Rota illa relata de anno 1630. *num.* 1. & 2.

160 Hoc enim partis aduersæ fulcrum, quamuis fortissimus Achilles ab ea existimetur, debile tamen esse multis ostenditur, tum ex parte Regis, qui eius erectionis in Cathedralem Ecclesiæ Sancti Saluatoris author esse dicitur; tum ex parte Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari, quæ in eam consensisse affirmatur; tum ex parte ipsius erectionis secundùm se considera- 161 tæ. Et primò ex parte Regis id constat ex eo, quod quemadmodum solius Papæ est Episcopum Ecclesiæ Sponsum creare, sic & dare illi Sponsam Ecclesiam, videlicet Cathedralem, cuius ipse Sponsus est, *c. præcipimus,* 16. *quæst.* 1. *ne Sede vacante,* Rebuff. *in prax. beneficiorum, titulo de erect. in Eccles. Cathedralem, num.* 1. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 5. *c.* 29. *quæst.* 25. & *lib.* 6. *cap.* 30. *quæst.* 2. & 4. Gambarus *de offic. Legati à latere, tit. de variis ordin. nominibus, num.* 160. Garzia *de benefic. part.* 12. *cap.* 5. *num.* 1. & Barbosa *de Canonic. & dignitatibus, cap.* 2. *numero* 2. Cùm igitur nulla Papæ authoritas interuenerit

uenerit in tali erectione, nulla prorsus, & cassa ex parte Regis, qui author fuit ipsius, æstimari debet.

163 Non potuisse autem Regem id facere, sed solùm Papam, ex eo etiam clarè elicitur, quod cùm is idem Rex tempore quo Toletana Vrbs sub Maurorum ditione erat, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de *Alfisen* Ordinis Carmelitani, in qua Christiani tunc temporis Sacra peragebant, Cathedralem Ecclesiam facere vellet, id perficere non potuit, quia Papæ non placuit, sicut *tom.3. Annal.pag.503. numero 5.* dixi, ex relato Iuliano Perez, seu Petri, Archipresbytero Toletano *in Chronic.ad ann.1085. num.554.*

164 vbi id expresſè habet. Ex eo autem perspicuè ostenditur, Regem nec voluisse, nec potuisse hanc erectionem huius Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem facere, non accedente Papæ authoritate. Vnde optimè Lotterius *de re beneficiaria lib.1. quæst.14.num.128.* inquit, quod non debet *pendere à potestate alterius, quàm Papæ, facere, vt Cathedralis desinat esse talis, cap.mutationes 7. q.1.* Imola *in Clement.in plerisque, num.9. de elect.* Gratianus *vbi*

165 *suprà, num.47.* sic Lotterius. Deinde id expresſè videbatur prohibitum per Gregorium VII. qui in Bulla, seu litteris datis sub anno 1073. Sanctio Regi, & eius successoribus concedit facultatem ipsis super distributione Ecclesiarum, tam è manibus Turcarum ereptarum, quàm ab ipsis ædificatarum: *Sedibus* (inquit Pontifex) *dumtaxat Episco-*

166 *palibus exceptis.* Nullum ergo ius Rex Alphonsus habebat supra Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ distribuendam Ecclesiæ S.Saluatoris. Præterea esto, quod Papæ consensu talis erectio Ecclesiæ S. Saluatoris in Cathedralem facta fuerit, vtique necessariò fieri debebat sine præiudicio, aut læsione Cathedralitatis Ecclesiæ S.Mariæ del Pilar, cui ea à 1100. circiter annis competebat, nisi Papa, aut Rex, qui nomine ipsius hoc faceret, id exprimerent, *Extrauag.vlt.de conceſſ.prabend.Ioan.XXII.* Rebuff. *in praxi benefic.tit.de erect.in Colleg.* Gratian. *discept. forens. tom.5.cap.867. num.18.* Barbosa *suprà.* Et in simili casu harum Ecclesiarum, & præeminentiarum huius del Pilar, dixit Clemens VIII. sæpius, vt patet in quodam Breui, quod refert Rota in vna coram Coccino de anno 1609. inter decisiones

167 ipsius *num.452.* Ostendat ergo pars aduersa rescriptum aliquod Papale, vnde constet per Cathedralitatem concessam S. Saluatoris Ecclesiæ, Papam derogasse Cathedralitati, qua Ecclesia S. Mariæ del Pilar à multis sæculis fruebatur. Corruit ergo partis contrariæ fundamentum ex parte causæ efficientis huiusmodi erectionis desumptum.

168 Quod iure, meritoque roborari potest ex doctrina celebris Doctoris Ioannis Vvamesij Iurisconsulti, qui *in tom.1. consiliorum, consil.10.* in terminis terminantibus, seu etiam fortioribus de translatione, seu erectione cuiusdam Ecclesiæ in Cathedralem loquens: Primò expresſè ait, quod per talem erectionem *Aliud nihil ademptum sit, quàm quod directis, & apertis, seu dispositiuis verbis in Bulla erectionis continetur.* In casu autem, de quo in præsenti est sermo, nec extat *Bulla erectionis*, & multò minùs constat *de talibus directis, & apertis, seu dispositiuis;* ac proinde intrat doctrina Vvamesij, quod *nihil*

169 *ademptum sit* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris. Deinde secundò ait, quod *ciuili modo omnes huiusmodi gratiarum, & prærogatiuarum concessiones accipienda sunt, vt scilicet non redundent in alterius incommodum.* Cathedralitatis ergo concessio Ecclesiæ Sancti Saluatoris facta, accipienda est ex huius Doctoris mente, ita vt non redundet *in alterius* (Ecclesiæ scili-

170 cet de Pilari) *incommodum.* Tertiò, id probans ex variis iuribus adiungit: *Id solùm concessum intelligitur, quod ad substantiam gratiæ, & præminentiæ esse potest, & id minimè, quod ad alterius vexationem, vel eius diminutionem tendit:* Quæ etiam ad vnguem nostro casui adaptantur; esto enim admittatur concessam fuisse Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, siue à Rege, siue etiam (quod non subsistit) à Papa, nihilominus hæc concessio *solùm intelligitur circa id quod ad substantiam gratiæ esse potest,* vtputa Episcopi residentiam; & similia: non autem *quod ad alterius vexationem, vel eius diminutionem tendit:* videlicet extinctionem, seu suppressionem priuilegiorum Cathedralitatis, quæ à primæua Ecclesiæ erectione templo Sanctæ Mariæ de Pilari com-

171 petebant. Subiungit quartò Theodosij Imperatoris exemplum, qui *exornando Berytum Ciuitatem dignitate Metropolitana, nihil voluerit detrahi Tyro de suo iure, sed quod vtraque dignitate simili perfrueretur.* Sic ergo prudenter credendum de Alphonso Rege, vel Imperatore hanc mutationem faciente. Vnde quintò addit rationem veluti à priori designans, quia *Generalitas priuilegij, & ipsum priuilegium sic semper restringitur, ne ius commune lædatur, si priuilegium totaliter potest habere effectum.* Quæ etiam astipulantur

172 Ecclesiæ de Pilari, cùm non obstante quocunque priuilegio Cathedralitatis Ecclesiæ Metropolitanæ concesso, adhuc stare poterant exemptiones, quas prætendit, & antea habebat. Item sextò; & vrgentiùs inquiens: *Nec Papa, aut Imperator præsumitur in dubio velle tollere ius quæsitum etiam Iudæo.* Quæ

173 sunt conformia iis, quæ suprà adduxi. Præsertim quia, vt septimò concludit: *Aliter dicendo, oportet fateri Priuilegium esse iniquum: quod cùm superuenit, vel detegitur; etiamsi ab initio æquum fuit, reuo-*

174 *cari, & cassari debet.* Adhuc clariùs octauò, dum ait: *Sic in proposito, sublimatio, seu erectio Collegiata Ecclesia A, in Cathedralem, nullâ factâ mentione, aut derogatione priuilegiorum, seu iuris Monasterij B, non debet in aliquo diminuere eiusdem Monasterij iura, aut priuilegia.* Et quasi digito tangens controuersiam, de qua in præsenti, hæc subiungit nonò: *Hoc*

175 *est in proposito alternatiuam illam, & necessitudinariam præcedentiam ab antiquo inter hanc Ecclesiam, & Monasterium seruari solitam custodire. Quæ antiqua consuetudo, & obseruantia, in omnibus, & potissimùm in dubio retinenda, & seruanda est, in constituendo, & seruando ordine, vel paritate graduum inter homines. Ita vt quemadmodum Ecclesia A, aduersus Monasterium B, priùs nullam prærogatiuam prætendere solebat, sed illi loco cedere, cum ad illam Processionum causâ ventum erat; & è diuerso Monasterium Ecclesia priorem locum deferebat in suo patronatu: ita quoque nunc vtrumque, & respectiuè deferre debeat, non iure alicuius præminentiæ, seu prærogatiuæ, sed velut honoris, familiaritatis, hospitalitatis, & amicitiæ, & in qua quisque aduenientem honorificentiùs excipere, & honoris prærogatiuâ dignare solet.* Pergit vlte-

176 riùs ad propositum dicens: *Neque enim nulla erit Cathedralis Ecclesia, si hoc quoque non habeat, quia huiusmodi præcedentia non est substantifica qualitas Ecclesiæ Cathedralis.* Quod probat exemplo peruetusto Monasterij Sanctæ Genouefæ Parisiensis, & Canonicorum Cathedralis eiusdem Ecclesiæ Parisiensis, *in quo seruatur* (inquit) *paritas illa, per obseruationem illius vicissitudinaria præcedentia.* Demùm pro sua, & pro præsenti causa sic tacitæ aliæ obiectioni satisfacit: *Nec dura, aut violenta dici po-*

177 *test hæc interpretatio, propter specialis exemptionis per longissimas successiones amplitudinem, tonsque etiã porrectam, vt nec deuotionis, precum, aut processionum causâ, statio aliqua Episcopo in Monasterio, & Monasterij patronatu permittatur.* Hæc porrò omnia, etsi quadantenus

dantenus fusiora, eò adduxi, quia sicut ouum ouo, similia videntur iis, quæ in præsenti controuersia tanguntur, & pro eiusdem decisione valent, sicut valuerunt pro casu, in quo præfatus Ioannes Vvamesius loquebatur. Habeatur ergo ex dictis, debile esse fundamentum partis aduersæ, ex parte eius desumptum, qui dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris in Cathedralem erexit.

178 Quod verò flaccidum etiam sit ex parte Ecclesiæ Sanctæ Mariæ consentientis in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, pro comperto videtur, eo quòd nullo fundamento, nulloque instrumento (quod viderim) affirmari potest in eam consensisse cum præiudicio suæ Cathedralitatis, quam possidebat. 179 Nullus enim præsumitur iactare suum, *l. cum de indebito, ff. de probat.* quia, vt dicebat Apostolus, *expedit me magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet.* Baldus *in consil.* 312. *lib.* 4. Crauetta *consil.* 2. *num.* 18. *&* *consil.* 49. *num.* 7. Villar. *in scholiis ad decret. Cur. Iustit. Aragon. litera S.* 180 Et quia regula iuris est, *Id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.* 181 Vlpian. *lib.* 5. *ad Sabinum.* Ac quia *nemo eligit viam, per quam iudicium suum subuertatur, l.* 3. *versic. nec credendus, ff. de milit. testam. l. quoties, ff. de verborum obligat. cap. Abbate, iunctâ glossâ, verbo Potiùs, de verborum significat.* Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 1. Menochius *de præsumpt. lib.* 6. Barbosa *in axiomat. axiom.* 160. *n.* 3. Constat etiam hoc ad oculum ex dicendis in sequentibus, 182 ex quibus clarè innotescet Ecclesiam del Pilar, nunquam consensisse in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, nisi saluis suis iuribus, & semper retinuisse, ac continuasse præeminentias proprias Cathedralitatis, pro illis conseruandis litigasse, & sententias in sui fauorem, tam à Iudicibus Cæsaraugustanorum Tribunalium, quàm à Sacra Rota obtinuisse.

183 Quod similiter aduersæ partis fulcrum omnino infirmetur ex parte erectionis ipsius secundùm se consideratæ, liquescit etiam ex eo, quod ipsa nullatenus fuit per modum translationis, propriè de translatione loquendo; non solùm quia, vt dixi, translatio (propriâ intellige) Ecclesiarum non fit nisi ex Papæ authoritate, prout est textus expressus *in cap. nisi specialis, de offic. Legati,* vbi ne credatur nouam institutionem fuisse Innocentij III. qui est author illius capitis, dicitur contrarium fieri, *spretis canonicis sanctionibus, & consuetudine generali.* 184 Quas sanctiones Glossa *ibidem verb. Sanctionibus,* enumerat. Fauet etiam caput *Quod translationem, eodem titulo,* & Glossa *ibidem, verbo Reseruata,* & Villar. *in scholiis ad decreta Curiæ Iustit. Aragon. littera M,* ponderans hanc translationem factam fuisse absque extinctione præeminentiarum, quia non interuenit Summi Pontificis consensus, vt requirebatur. 185 Deinde id ostenditur, quia translatio propriè, & non latè sumpta, importat omnimodam extinctionem, seu cessationem Ecclesiæ, quæ transfertur à loco, in quo erat priùs, ita vt etiam cessent in illo priuilegia, quæ habebat. Glossa *cap. si quis vult,* 16. *quæst.* 1. Rebuff. *supr. num.* 17. *&* 19. Ea autem, quæ adduntur in sequentibus, apertè demonstrabunt, iura & priuilegia Cathedralitatis in Ecclesia Sanctæ Mariæ permansisse. 186 Præterea ad idem, quia hæc propria Ecclesiæ translatio non contingit, nisi simul transferatur totum Capitulum, Canonici, & Dignitates, qui sunt partes ipsius Ecclesiæ, relictis in prima Ecclesia aliquibus Presbyteris, qui ibi ministrare debeant. *cap. si quis vult,* 16. *quæst.* 1. Præposit. *in cap. Temporis qualitas,* 7. *quæst.* 1. 187 Rebuff. *supr. num.* 18. Quod argumentum maiorem vim habet si supponatur, prout supponi debet, quod essentia Cathedralitatis alterius Ecclesiæ est, quod habeat Capitulum, idest Canonicos, Dignitates, &c. *cap. nouit, cap. quantò, de his quæ fiunt à maiori parte capituli.* Barbosa *de Canonic. & Dignitatibus, c.* 2. *n.* 2. Quin addendum, quod manente Clero, & populo, manere debet Ecclesia Cathedralis: sicut è contra illis non manentibus, ipsa non manet; quia contrariorum eadem est ratio. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 1. *&* 128. Cùm igitur in ista erectione non fuerint translati Canonici Sanctæ Mariæ de Pilari, sed manserint Canonici, Clerus, & populus, vtique nec dici debet propriè translatam fuisse Cathedralitatem. Dixi *propriè,* quia impropriè, & abusiuè id 188 admitti potest, cum aliquibus fautoribus huius causæ, & cum Ferrerio in sententia quadam, de qua infrà sub anno 1502. Et quatenus scilicet per eam factum est, vt Episcopi, qui in dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ semper residentiam habuerant, cursu temporis in alia Sancti Saluatoris capaciori, & commodiori loco, eam habere cœperint.

Talis ergo Cathedralitatis erectio non fuit aliud, 189 nisi quædam *vnio, communicatio, & extensio* Cathedralitatis primariæ, quæ erat in dicta Ecclesia *del Pilar,* illi Ecclesiæ S. Saluatoris, iuxta modum, quo Philosophi dicunt, quod eadem indiuisibilis anima rationalis, 190 aduenientibus per nutritionem nouis partibus corporis humani, vnitur, & communicatur illis, & ad eas extenditur: & Theologi, quod bonitas, vel malitia actus interioris efficacis, adueniente actu exteriori, vnitur, & communicatur illi, & extenditur ad ipsum. Omitto (propter Mysterij singularem majestatem) quod fides docet in mysterio Trinitatis contingere, quod scilicet eadem diuina natura indiuidua, & singularis existens, quæ est in Patre, communicetur etiam Filio, & Spiritui Sancto. Nam Regula generalis 191 est, quod actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest, *l. quoties, ff. de rebus dub. l. meritò, ff. pro soc.* Rota coram Ludouisio *decis.* 493. *num.* 5. ex aliis. Et quia semper dispositio 192 præsumitur facta in casu iure permisso, non in prohibito. Bartolus *in l. gerit, de adquirend. hæredit.* Baldus *in l.* 3. *de milit. testam.* Vantius *de nullitat. ex defect. iur. num.* 171. Surdus *consil.* 19. *lib.* 1. Monter. *decis.* 41. *num.* 19. & ex illis Michaël del Villar *in scholiis ad decret. Curiæ Iustit. Aragon. littera M.* Vnde quia translatio propria sine 193 Papæ authoritate fieri non poterat, solùm facta est vnio, communicatio, & extensio Cathedralitatis, quæ fieri potuit, tum ab Episcopo, *c. sicut vnire, de excessibus prælat.* Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 28. *n.* 111. tum etiam à Rege, eo quòd propter bella cum infidelibus illis temporibus permittebatur Principibus, *c. si quis vult,* 16. *q.* 7. Rebuff. *in praxi, sup. n.* 7. Villar. *suprà, littera I.*

Ex quo fit (estque summè notandum) dictam 194 Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, dici debere *vnam* in ratione Cathedralitatis cum dicta Ecclesia Sancti Saluatoris, prout expressè habent Ferrerius in sententia data anno 1502. Decreta Curiæ Iustitiæ Aragonum de anno 1605. Villar *ibidem, littera N,* ex traditis ab Innocent. *in cap.* 2. *de nou. oper. nunciat.* Ancharan. *in Clement. in plerisque, de elect. in princip.* & aliis apud ipsum. Sicut etiam colligitur ex Rota de anno 1631. coram Coccino *part.* 6. *recent. decis.* 15. *num.* 6. *&* 19. vbi capitula vtriusque Ecclesiæ vocantur *vnum corpus.* Et ita Ecclesiam S. Saluatoris esse Cathedralem *accumulatiuè* cum Ecclesia Sanctæ Mariæ, non *priuatiuè,* iuxta modum, quo cùm fundator beneficij, vel Ecclesiæ nominat ex-

traneum

traneum in patronum, aut patronus dat alij ius ad præsentandum; & generaliter quando alicui conceditur ius, quod alteri competebat, intelligitur id esse *accumulatiuè*, non *priuatiuè*, prout hæc, & alia exempla afferens, aptissimè docet ex pluribus aliis DD. Gonzalez *sup. regul. 8. Cancellar. §. 2. proœm. à numero 32.*

195 Non obstante ergo huiusmodi Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem erectione, nihilominus præfatam Ecclesiam Sanctæ Mariæ verè, & propriè permansisse *Cathedralem*, & perseuerasse in sua antiqua *Cathedralitate*, colligitur non solùm ex dictis in superioribus, sed etiam, & maximè, ex dicendis in sequentibus, ex Summis Pontificibus, sententiis in hac causa latis, sacræ Rotæ decisionibus, signis, effectibus, & adminiculis Cathedralitatis, quæ sigillatim suo Ordine afferentur, quia ex illis, & solutione eorum, quæ pars aduersa obstare credit, ea quæ dicta sunt, clariùs roborantur.

196 Et primò, quia hoc eodem tempore, quo talis Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erigebatur, vt habet ille modernus Cæsaraugustanus *in commentar. sup. histor. Eccles. del Pilar, pag. 185.*

197 ipse Rex Alphonsus, qui Cæsaraugustam recuperauerat, & Ecclesiam Sancti Saluatoris in Cathedralem erigere curauerat, voluit, vt vtraque Ecclesia eisdem stemmatibus, agno scilicet eum paruo quodam vexillo in manu, frueretur, prout cerni dicit in vtraque Ecclesia, & in illa *de Pilari* in Claustro, cum hac inscriptione: *Agnus docet iste hanc Sedem fuisse.* Quantùm verò valeant stemmata Ecclesiarum, domorum, familiarum, Principum, &c. ad eorum dignitatem, & nobilitatem indicandam, magis certum apud omnes est, quàm probatione egeat.

198 Item hoc eodem tempore erectionis Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, Petrus de Librana, & Garzia de Guerra Episcopi in Ecclesia Sanctæ Mariæ residentiam habuerunt. Et Bernardus II. etiam Episcopus in ea sepultus fuit, iuxta dicta *suprà num. 140.* non ergo hæc Ecclesia ius suæ Cathedralitatis amiserat.

199 Deinde, prout Canonicus Pantaleon Palatius in quodam scripto pro hac causa refert, & ante eum, etsi cum aliqua verborum varietate, Murillus *c. 19. lib. relati*, extat quoddam testamentum Lupi Arzez Peregrini, tempore dicti Garziæ Episcopi confectum in quo disponens dicit de sua vxore: *Si post mortem meam acceperit virum, aut quando obitus illam euenerit, quod faciant illam meam medietatem amici mei tres partes: prima parte ad Sanctam Mariam de Saragoza, & ad Episcopum, & successores eius, qui ibi fuerint.* Ex quibus, etsi barbarè à Notario scriptis, satis euincitur, non fuisse priuatam sua Cathedralitate hanc Ecclesiam Sanctæ Mariæ per erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris.

200 Item eodem Murillo, vt suprà, teste, reperitur quoddam testamentum Vicecomitissæ de Bearn de anno 1135. vbi facit quandam donationem eidem Ecclesiæ: *Et Cæsaraugustanorum Episcopo Garzia, eiusque successoribus Ecclesia ipsi Præsidentibus.* Præsidebant igitur in eadem Ecclesia. Alij dicunt id accidisse de anno 1174.

201 Præterea hoc eodem sæculo, pro anno videlicet 1143. extat quoddam instrumentum donationis factæ per Mariam vxorem Saluatoris, cum voluntate Belitæ suæ Matris, cuiusdam domus, & prædiorum Episcopo, & Canonicis *S. Mariæ Maioris*, prout refert Cæsaraugustanus *suprà, pag. 157.* & Michaël Martinez del Villar *in scholiis ad decreta Curiæ Iustitiæ Aragon. littera L.* Titulus autem iste

202 *Maioris*, arguit primogenituram, Baldus *in l. cùm antiquioribus, de iur. delib. num. 11.* Paulus *consil. 164. lib. 2.* & alij apud ipsum Villar. Similiter si erant Episcopi, & Canonici in ea Ecclesia, erat ergo tunc Cathedralis.

203 Insuper circa annum 1181. datæ sunt litteræ quædam Confraternitatis, & Canonicatus cuidam Petro de Cascallo à Petro Cæsaraugustano Episcopo, & Guillelmo Priore Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar, & toto Conuentu, in præsentia totius Capituli, quas refert idem Cæsaraugustanus *pag. 260.* Ex eis autem etiam colligitur Cæsaraugustanos Episcopos hoc etiam tempore in ea Ecclesia, veluti propria Sede, suam residentiam habuisse.

204 Isto etiam tempore post erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, ipsa non obstante, Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari iura Cathedralitatis prætendebat, & obtinebat, nolendo videlicet venire ad Ecclesiam Sancti Saluatoris certis diebus, habere decimas in Territorio Cæsaraugustano, habere etiam Parochiam, & Cœmeterium, celebrare nuptias, infantes baptizare, Sacramenta omnia administrare, pulsare Campanas antequam Ecclesia Sancti Saluatoris illas pulsaret, corpora defunctorum liberè sepelire, & alia facere, quæ saltem simul sumpta, non solùm erant signa, & vestigia antiquæ Cathedralitatis, sed propria præsentis, & notæ æqualitatis cum Ecclesia Sancti Saluatoris. De quibus Rota illa insignis de anno 1630. *numero 72. & sequentibus*, ac Barbosa *de Canonicis & dignitatibus, cap. 2. numero 7.* post eam, & alias

205 Rotæ decisiones, iura, & DD. Circa quæ maximè aduertendum, quod vt dixi, non solùm dicta Ecclesia hæc iura prætendit, sed etiam obtinuit, prout testatur Rota relata, quæ *num. 78.* sic habet: *Quæ quidem vestigia, & Cathedralitatis antiquæ reliquias, Ecclesia ista de Pilari post translatam à se Cathedralitatem retinuit, & hunc vsque in diem retinet, quemadmodum constat ex sententiis, & concordiis desuper emanatis, & latè expendit Murillus in tractat. sæpius citato, cap. 19. fol. 159. & sequentibus, & concordant testes in summar. num. 19. cùm tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralitatis, vnicus etiam actus censeatur sufficere. Addentes ad dec. 557. sanct. mem. Greg. n. 10.* Hæc Rota

206 relata. Ex iis autem, & aliis, quæ dixi, firmiter suadetur, quod nihil omnino obstante erectione Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, Ecclesia Sanctæ Mariæ non amiserit suam Cathedralitatem, aut iura ipsius, sed ea semper retinuerit, & pertinere prætenderit.

207 Cùm autem Canonici Sancti Saluatoris prædictis se opponerent, & de Canonicis Sanctæ Mariæ conquererentur, quod ad ipsorum Ecclesiam certis diebus non venirent, & quod aliquas decimas in Territorio Cæsaraugustano perciperent, ac quod haberent Parochiam, Cœmeterium, & pulsarent Campanas antequam Ecclesia Sancti Saluatoris id faceret, præsertim quod administrarent Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, Communionis, & Matrimonij, simulque efferrent corpora defunctorum liberè, & sine dependentia ab Ecclesia Sancti Saluatoris.

208 Econtrà verò, cùm Prior, & Canonici Ecclesiæ Sanctæ Mariæ conquererentur de Priore, & Capitulo Sancti Saluatoris, quod cum vtraque Ecclesia deberet habere *vnitatem in spiritualibus, & temporalibus*, Canonici Sancti Saluatoris eam denegabant Canonicis Sanctæ Mariæ; ideo pro bono pacis in eam concordiam deuenerunt, de qua infrà dicetur. Priùs ponderando, quòd cùm dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ, prout ex verbis relatis colligitur, prætenderet prædictam *vnitatem in spiritualibus, & temporalibus* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, in illa

209 illa concordia non negatur hæc vnitas, quin potiùs tacitè admittitur, etsi cum aliquibus limitationibus de partium consensu admissis, prout constabit

210 ex dicendis. Hîc autem intrat commune illud axioma, *Tacens consentire videtur, l. 2. §. voluntatem, ff. soluto matrimonio, l. qui tacet, ff. de regulis iuris, l. 1. Cod. de adquirend. possession.* & aliis iuribus, & Doctoribus. Quod etsi limitetur in præiudicialibus, *l. inuitum, ff. de seruit. Vrban. l. in eo, §. penult. ff. de ritu nuptiarum*; sublimitatur tamen in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur, etiam in sibi præiudicialibus. Tiraquell. *de iure Mariti, gloss. 7. n. 37.* Surd. *decis. 47. num. 9.* Barbosa *in Axiomat. axiom.*

211 *217. num. 4.* Expendi etiam potest illud verbum *deberet*, quod plerumque necessitatem importat, vt *in c. proposuit, §. super quo, & in c. oblata, de appellat. & in l. prætor, in princip. ff. de edend. in l. 1. §. qui magistratus, ff. quod quisque iuris*, & aliis iuribus, & DD.

212 Igitur de anno 1221. qui sequenti sæculo decimotertio Christi correspondet, coram Sanctio de Ahones Episcopo Cæsaraugustano, & tribus Canonicis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, ac aliis tribus Ecclesiæ Sancti Saluatoris, de omnium voluntate, & consensu concordatum, & statutum est, vt certis diebus, in quibus Canonici Sanctæ Mariæ debebant venire ad Ecclesiam Sancti Saluatoris,

213 *stent Canonici Sanctæ Mariæ in Choro Sancti Saluatoris, & Canonici Sancti Saluatoris dent Canonicis Sanctæ Mariæ dexteram partem Chori totam, & Prior Sanctæ Mariæ sedeat in capite Chori honorificè.* Quæ præeminentia sedendi in dextera parte Chori concessa Canonicis Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, proculdubio arguit, si non præcedentiam, saltem æqualitatem, & vnitatem ipsius cum Ecclesia Sancti Saluatoris. Etenim etsi antiquitus sinistra manus apud aliquos in maiori æstimatione, quàm dextera esset, de quo nonnulla dixi in meis Consultis, *consult. 50. numero 82.* nihilominus secundùm iura pro comperto est, quod dextera manus honorabilior habeatur, *cap. solita, de maioritat. & obed.* vbi DD. & Barbosa *ibidem.* De quo etiam alia dicam

214 infrà, *capite sequenti, numero 323. & seq.* Deinde Sedes illa *in capite Chori*, concessa Priori Sanctæ Mariæ, etiam dictam æqualitatem, ne dicam superioritatem, demonstrat; cùm prima pro optimis, ac probatissimis authoribus accipiantur. Cato *rei rustic. cap. 1.* Terent. *in Adelphis*, Salust. *in Catilin.* & habetur *l. 1. ff. de orig. iur.* & quia Seniores primo loco sedere debent, *l. 2. Cod. de Præf. Palat. lib. 1. & 2.* & multis aliis iuribus, & DD. apud Tiraquell. *tom. 1. de iure primogenior. in præfatione,*

215 *num. 115.* Item statuitur in eadem concordia, quod *quando contingat Canonicum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ mori, omnes Canonici Sancti Saluatoris eant ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & sepeliant eum insimul honorificè, & è conuerso.* Et infrà: *Quod semel in anno Canonici Sancti Saluatoris faciant semper Anniuersarium pro Canonicis Sanctæ Mariæ, & è conuerso.* Quæ etiam æqualitas in huiusmodi funebribus officiis faciendis, etiam arguit vnitatem illam, quam Eccle-

216 sia Sanctæ Mariæ semper prætendit. Quoad decimas verò statuitur in eadem concordia, *Quod Ecclesia de Pilari retineat sibi omnes decimas de illis hæreditatibus, quæ pertinent ad communitates ipsius Ecclesiæ, videlicet ad mensam Canonicorum, & ad vestiarium ipsorum, & Sacristiam maiorem, & minorem, & opera ipsius Ecclesiæ, & Infirmariam.* Aliæ verò decimæ applicantur Ecclesiæ Sancti Saluato-

217 tis. Quatenus verò aliquæ ipsi conceduntur, etiam indicatur eius Cathedralitas; quia ius exigendi Decimas soli Cathedrali Ecclesiæ competere potest, *cap. quoniam, & cap. cum contingat, de Decimis.* Rota illa magistralis de anno 1630. *num. 74.* ex aliis Rotæ decisionibus, & DD. Eo etiam, quod vt testatur Murillus *lib. relato, pagina 158.* hoc ius

218 recipiendi Decimas creditur huic Ecclesiæ conuenisse à tempore quo Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erecta est, itaut aliquæ ipsi tribuerentur, aliæ verò dictæ Ecclesiæ ob cathedralitatem

219 antiquam. Parochia autem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ illi fuit permissa, etsi magis limitata, & ad certos limites redacta. De cœmeterio etiam sta-

220 tuitur, quod illud *sit commune.* Similiter Canonicis

221 illius limitatur facultas pulsandi campanas, administrandi Sacramenta, & sepeliendi cadauera defunc-

222 ctorum. Huiusmodi porrò limitationes iurium Ecclesiæ Sanctæ Mariæ nihil ipsi præiudicasse, etiam pro comperto haberi debet. Quia cum factæ sint ex concordia, quæ talis dicitur *à coniunctione cordis*, Ancharanus *in cap. indemnitatibus, in fin. in verbo Concordia, de elect. in 6.* Alexander *in leg. 1. sub num. 3. ff. de pact.* Felinus *in cap. causam quæ, il 2, sub num. 1. de testibus*, & pro conseruanda pace inter Ecclesias, etiamsi aliàs licitæ non essent, quia contra ius Cathedralitatis dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, nihilominus permitti poterant, *cap. nisi essent, de præbend. cap. his quæ*, ibi, *pro bono pacis, de maiorit. & obedient. cap. 2. de arbitr. cap. 1. de mutuis petitionibus*, ibi, *concordiâ terminetis*, & aliis iuribus, & DD. apud Gonzalez *super Regul. 8. Cancellar. gloss. 25. num. 12.*

223 Eodem etiam sæculo decimotertio, & pro anno 1239. ostenditur priuilegium Vrbis Cæsaraugustanæ eidem concessum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vbi vocatur *Sancta Maria Maioris.* Quod etiam dicitur dixisse Benedictum Papam appellatum in quadam Bulla, & haberi in quodam codicillo D. Poli, de anno 1305. & in aliquibus Actis etiam nostri temporis. Quod etiam lego in quadam sententia Garziæ Archiepiscopi Cæsaraugustani de anno 1391. & in illa, quam Ioannes Ferrer Vicarius Generalis Archiepiscopatus Cæsaraugustani super charitatiuo subsidio dedit, de qua infrà, & aliis monumentis. Quomodo autem id faueat præsenti intento, inferiùs dicam.

224 Sæculum porrò decimumquartum non minus cæteris testimonium perhibet veritati *Cathedralitatis* iugiter perseuerantis in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar. Etenim pro anno 1318. qui in ipso clauditur, extat instrumentum quoddam in Archiuio eiusdem Ecclesiæ conseruatum, & per Guillelmum de Calatayud Notarium Cæsaraugustanum signatum, quod refert Cæsaraugustanus in libro in præcedentibus relato, *pag. 128.* in quo hæc habentur: *Nouerint vniuersi, quod anno Domini 1318. comparuit Venerabilis, & discretus Eximenus Donatus Canonicus, & Infirmarius Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ Procurator, &c.* Et infrà, de eadem Ecclesia sic legitur: *Præfulsit temporibus prædictis multorum Sanctorum, quippe Valerij, & Braulij, eiusdem Ecclesiæ successiuè Episcoporum, & BB. Martyrum Laurentij, atque Vincentij dictæ Ecclesiæ Archidiaconorum.* Etenim hæc posterior clau-

225 sula inspecta manifestè conuincit antiquam Cathedralitatem huius Ecclesiæ, & quod Episcopalis Sedes fuerit SS. Episcoporum Valerij, & Braulij, prout etiam ostensum est in superioribus. Per priorem etiam clausulam colligitur ipsius Cathedralitas, cùm in ipsa dicatur Ecclesia Sanctæ Mariæ *Maioris*, & hic titulus *Maior*, eandē Cathedralem Sedem indigitet, cùm *Maioritas* nobilitatem importet, *c. super eo, de testibus*, & ibi DD. *c. de multa, in fin. & c. penult. de præbend. atque c. qui contra pacem, 24. q. 1.* vbi Glossa, latissimè Bart. *in l. 1. C. de dignit. lib. 12.* Mascard. *de probationib. vol. 2.*

vol. 2. conclus. 999. num. 10. & sequentibus, plura congerens: scripturis autem ex archiuiis extractis fidem adhiberi, argumento authenticæ *ad hæc, in fine*, comprobant DD. cum Bartolo, *Cod. de fid. instrum.* Felin. *in cap. 2. de fid. instrum. num. 9.* & plerique.

227 Similiter sæculum decimumquintum præcedentium sæculorum sequax non minus ipsis Cathedralitatem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ sartam tectam tuetur. Etenim de anno 1448. sub Dalmatio Archiepiscopo Cæsaraugustano, cum similiter lis esset, & controuersia inter Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Sancti Saluatoris, inita est concordia inter dictas Ecclesias. In qua conformiter ad aliam de anno 1221. assignatur pro loco Capituli Ecclesiæ Sanctæ Mariæ (quæ in ea concordia vocatur *Maior*) dextera pars, & pro loco Prioris is, qui antea erat
228 in vsu, scilicet primus, & præcipuus, explicando
229 magis difficultates, quæ circa hoc occurrere possent. Deinde statuitur, quod in Processionibus Crux Ecclesiæ Sancti Saluatoris incedat in manu dextera, Crux verò Sanctæ Mariæ in sinistra. Cuius rei ratio ibi assignatur, quia Ecclesia Sancti Saluatoris
230 *est Cathedralis, & etiam Metropolitana*. Quo denotantur duo, primum, quod Ecclesia Sancti Saluatoris dextram manum pro nobiliori, & digniori æstimet, quàm sinistrã, iuxta ea, quæ dixi superà *n. 213.* Secundum, quod hæc manus dextra ideo concedatur Cruci Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & non Sanctæ Mariæ, eo quòd illa non solùm sit *Cathedralis*, sed etiam *Metropolitana*; hæc verò, etsi *Cathedralis*, non
231 tamen *Metropolitana*. Item statuitur, quòd in funeralibus defunctorum eadem eleemosyna pecuniarum, & candelarum detur Canonicis, Portionariis, & seruitoribus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & Sancti Saluatoris. Præterea etiam decernitur, quod in aliquibus Processionibus Capitulum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ deberet congregari in Ecclesia Sancti Saluatoris, in aliis autem è contra Capitulum Sancti Saluatoris in Ecclesia Sanctæ Mariæ. Huiusmodi autem æqualitas pactorum non solùm arguit, quod bona fide inita sint, *l. non solum, §. de vno, ff. de rit. nupt. l. sed & milites, post princip. ff. de excusat. tut.* Baldus, Iason, Decius, Castrensis, & alij apud Bertachinum *in Repertor. verb. æqualitas*; sed etiam denotat æqualitatem Iurium vtriusque Ecclesiæ ratione Cathedralitatis.

232 Pro coronide etiam sæculi decimiquinti perpendat, obsecro, lector statutum Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ de anno 1471. die nona Maij promulgatum, apud Biuarium *in commentar. ad Dextrum, pag. 50.* vbi ex eo, quod D. Iacobus Apostolus (vt ibi dicitur) *Primam huius Ciuitatis Ecclesiam ipse fundauit* (scilicet Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari, vt constat ex sequentibus, vbi refert apparitionem eiusdem Sanctissimæ Virginis adhuc viuentis pro ipsius fundatione) statuitur, quod festum eiusdem Apostoli *sub solemnitate sex capparum in Metropolitana Ecclesia Cæsaraugustana perpetuis temporibus* celebretur. Condistinguens sanè eam primam Ecclesiam à Sancto Iacobo fundatam à Metropolitana, & clarè indigitans hanc Metropolitanam neutiquam à Sancto Iacobo fundatam fuisse: sequens etiam Ioannem II. Aragoniæ Regem, qui in quodam priuilegio apud eundem Biuarium hæc dixit anno 1459. die 26. Octobris: *Contemplatione, & fauore ipsius Ecclesiæ, quæ inter alias Hispaniæ diuinis mysteriis, & miraculis refulget, de illius institutione, & ædificatione (testante historia) multa miraculosa referuntur, & principaliter illud mirabile, quod in vita ipsius Beata Virginis, eiusque iussu, à Beato Iacobo Maiore Apostolo constructa, & ædificata extitit, in cuius capite ipsa Beata Virgo Pilare marmoreum, quod sibi à Cœlo transmissum habuerat, & supra quod ipsi B. Iacobo apparuit, firmari, & collocari iussit.*

233 Maximè verò decimumsextum sæculum pro huius controuersiæ decisione in fauorem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna plura præstat adiumenta. Nam primò, de anno 1502. adest celebris quædam sententia lata per Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani, & confirmata per eundem Archiepiscopum, de cuius interesse, & præiudicio principaliter agebatur. In qua dicta Ecclesia declaratur exempta à solutione *subsidij charitatiui, aut alterius cuiuscunque gratiosi ser-*
234 *uitij* dandi Archiepiscopo. In ea etiam, veluti pro causa dictæ exemptionis dicitur: *Constat etiam, quod dicta Ecclesia, in qua Dei Genitrix Virgo, dum in humanis ageret, Beato Iacobo Apostolo mirabiliter super pilare marmoreum, Angelicis manibus deporta-*
235 *tum apparere dignata est, in quo primaria Sedes Cæsaraugustana per multa annorum curricula collocata fuit, Beato Braulio, & aliis multis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus. Et licet postea dicta Sedes Cathedralis translata fuerit, nihilominus tamen multa insignia, & prærogatiua Cathedralis Ecclesiæ penes eam remanserunt, & quasi vna Ecclesia cum maiori Cæsaraugustana reputatur in prærogatiuis prædictis.* Additur etiam: *His igitur, & aliis quamplurimis causis coram nobis deductis, & allegatis, & aliis*
236 *in iure, & iustitia consistentibus, &c.* Quæ clausulæ, cum valdè vniuersales sint, quia dictio *aliis* hanc generalitatem habet, ita vt etiam comprehendat non expressa, Curtius *consil. 38.* Caputaquens. *decis. 296.* Barbosa *de Dictionibus, diction. 26. num. 15.* & facit positionem eiusdem qualitatis ad præcedentia, *l. quidam relegatus*, & ibi Bartol. *ff. de rebus dubiis, l. 3. C. de seruis fugitiu. cap. sedes, de rescript.* & aliis iuribus, & DD. apud eundem Barbosam *sup. num. 1.* arguunt dictam exemptionem eius Ecclesiæ à solutione subsidij charitatiui, debitam ipsi esse non solùm propter excellentiam
237 illius, sed propter alias plures causas. Vnde huiusmodi sententiæ Vicarij Generalis valdè, multùmque defert Rota magistralis coram Coccino de anno 1630. edita *n. 68. & sequentib.* ex eo, quod illa tempus litis super Cathedralitate principaliter motæ per centum, & amplius annos antecedat; & quia de executione seu canonizatione illius nunc non
238 agatur, sed tantùm adducatur ad probationem. Quibus iungam ego; Ferrerium istum, qui istam sententiam protulit, virum fuisse insignem litteris, & gubernio, & à Sixto IV. Romano Pontifice in Vicarium Generalem Cæsaraugustanum nominatum: & (quod magni ponderis est) Ecclesiæ Sancti Saluatoris alumnum; sic enim habet pergrauis Author Carrillus *in histor. Sancti Valerij, fol.*
239 *274.* Et (quod magis ruminandum) quod hæc sententia expressè acceptata fuit ab eodem Archiepiscopo Alphonso, de cuius interesse agebatur, prout expendit eadem Rota *n. 68.* Ac proinde præiudicat omnibus, *l. ingenium*, vbi Glossa, & DD. *de stat. hom.* Pantaleon Palatius *in scripto super hac causa, pag. 7.* referens plures alias Rotæ decisiones, quæ idem intentum corroborant.

240 Pro anno etiam 1513. qui decimosexto sæculo correspondet, extat sententia quædam arbitralis Alphonsi de Aragonia Cæsaraugustani Antistitis inter Ecclesiam Sancti Saluatoris, & Sanctæ Mariæ, quæ in discursu illius vocatur *Maior*. Conuocato autem vtriusque Ecclesiæ Capitulo, & vtraque in arbitrum, seu arbitratorem præfatum Archiepiscopum ad sedandas omnes lites, & controuersias inter

inter vtramque dictam Ecclesiam exortas, eligente; Archiepiscopus confirmauit concordias factas per Sanctium Episcopum, & Dalmatium Archiepiscopum Cæsaraugustanos, quæ adductæ sunt in præcedentibus, pro anno videlicet 1221. & 1448. cum suis limitationibus & declarationibus. Quia tamen in ista arbitrali sententia, non semel, aut bis, sed sæpius repetitur, Ecclesiam Sancti Saluatoris esse *Matrem*, seu *Matricem, Superiorem, & Magistram, & vt talem* honorandam ab Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris, considerandum, quod quamuis magis videantur operari, sicut verba geminata magis operantur, *l. Ballista, ff. ad Trebell.* Barbat. plura ponens exempla *consil.* 37. *in princip. lib.* 3. Quia tamen talis repetitio erat superflua, & verba superflua solent stomachari prudentes, Rolandus à Valle *cons.* 39. *num.* 2. *lib.* 2. & *consil.* 61. *in princip. lib.* 3. quem refert Cardinalis Tusc. *tom.* 7. *littera S, conclus.* 895. *num.* 31. & ne dicatur positam esse per *affectationem*, quæ neque prodest, neque attenditur, *l.* 2. *§. vlt. ff. si quis caut. l.* 1. *Cod. qui milit. pos. lib.* 12. Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 35. *gloss.* 4. *num.* 29. Surdus *consil.* 32. *num.* 4. & *consil.* 42. *num.* 23. ideo credendum, repetitionem illorum verborum additam esse ad maiorem energiam, & vim. Rei tamen veritate inspectâ cùm nihil aliud importent, quàm quod Ecclesia Sancti Saluatoris sit actualis *Sedes Episcopalis, Diœcesana, & Metropolitana insignis*, nihil nocet Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ nihil contra hoc prætendit, sed solùm olim fuisse primam Cathedralem, & nunc esse talem; ac frui debere Cathedralitatis priuilegiis. Quin addendum, quod cùm Ecclesia de Pilari non consenserit in hanc arbitralem sententiam, nisi prout in ea dicitur, *Iuris ordine seruato, & per viam iuris, & iustitia tantùm, & solummodò iuxta potestatem, & non aliter, & vltra*; si hæc obseruata non sunt, verba illa tam honorifica solùm sonabunt *in fictionem*; ac proinde nullatenus nocere possunt Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, eo quòd regula certa sit, quod fictio cessat vbi veritas locum habet, *l. nec ei, §.* 1. *ff. de adopt.* Decianus *cons.* 11. *n.* 139. *lib.* 1. vbi quod *fictio semper cedit veritati.*

Optimè etiam dici potest ex Sacra Rota de anno 1630. sæpiùs in medium producta *num.* 86. hæc epitheta, *Superior, Magistra, &c.* quæ tam in hac arbitrali sententia, quàm alibi reperiuntur concessa Ecclesiæ Sancti Saluatoris, solùm ipsi concedi pro tempore communicationis Cathedralitatis, eo quòd ab eo tempore facta est Sedes Episcopi, quæ est ratio propria Cathedralitatis, prout ex D. Hieronymo, & Tostato refert, & ego dixi suprà *num.* 4. Ex quo infertur, nullo modo per illa derogari Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, eo quòd non amisit suam Cathedralitatem per talem communicationem, quin potiùs, iuxta dicta *suprà num.* 194. est *vna*, & *eadem* in ratione Cathedralitatis cum ipsa; & ita vna, & eadem epitheta ipsi sub hac ratione Cathedralis consideratæ, competere debent; quia quæ sunt eadem, significant identitatem in omnibus, & per omnia. Glossa *in leg. cùm hi, §. qui in perpetuum, ff. si ager vectigalis.* Menoch. *de præsumptionibus lib.* 4. *præsumpt.* 173. *num.* 1. Rota *decis.* 455. *n.* 2. apud Farinacium in prima collect. nouissimarum, Barbosa ex his, & aliis *in tract. de Dictionibus, dict.* 99. Rebuff. *in praxi beneficiorum, in regul. de vnionibus, gloss. vlt.* Et quia per vnionem, seu subrogationem non perdidit suæ excellentiæ, & antiquitatis priuilegia, vt habet relata Rota *n.* 97. & *l. proponebatur, ff. de iudic. l. stipulantem, §. sacram, ff. de verborum oblig. l. qui res, §. aream, ff. de solut. l. si grege, ff. de leg.* 1.

Expendat & lector, quod hic Cæsaraugustanus Antistes Alphonsus, qui præfatam arbitralem sententiam protulit, in qua Ecclesiæ Metropolitanæ Sancti Saluatoris plusquàm Ecclesiæ Sanctæ Mariæ fauere videtur, approbauit, & confirmauit sententiam illam Ferrerij, quam de anno 1502. superius dixi fuisse latam. In qua dicitur, constare Ecclesiam Sanctæ Mariæ fuisse primariam Sedem Cæsaraugustanam *per multa annorum curricula*, ibique sedisse Beatum Braulium, & alios dignissimos Episcopos, ac post translationem mansisse in ea *multa insignia, & prærogatiuas Cathedralis Ecclesiæ, itaut quasi vna cum Ecclesia Maiori Cæsaraugustana reputetur in prædictis prærogatiuis.* Ex quo, quia contrarietas, seu contradictio verborum vitanda est, *leg. vbi repugnantia, ff. de regul. iur. cap. cum expediat, de elect. in* 6. Paulus *consil.* 159. Bertachinus *in repertorio, verbo Contradictio*: & contraria allegans non auditur, Fulgosius *consil.* 20. *in fin.* Bertachinus *suprà, verbo Contraria*; quod magis procedit in viro egregio, qualis erat præfatus Archiepiscopus; ideo iure præsumendum, nihil voluisse dicere contra Ecclesiæ Sanctæ Mariæ priuilegia in dicta sententia arbitrali ab ipso prolata adducta, Ac proinde verba illa, *Matrem, Matricem, Superiorem, & Magistram*, intelligi debere tantummodò in ordine ad alias Ecclesias Cæsaraugustanæ Ciuitatis, Diœcesis, & Metropolis. Eo quòd verba dubia intelligi debent in aptiori significato, *l. quoties idem sermo, ff. de regul. iur.* Roman. *consil.* 350. *num.* 22. Non in ordine ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ iuxta Aymonium Monachum, qui anno 890. floruit, est *Mater Ecclesiarum* Vrbis Cæsaraugustæ, vt dixi suprà *num.* 125. & iuxta Iulianum Perez, qui ante 500. annos vixit, est *prima omnium Ecclesiarum Hispaniæ*, vt tetigi etiam suprà *num.* 147.

Post hæc de anno 1520. in fauorem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari edita fuit Synodalis quædam Constitutio, in qua sic deciditur circa locum tenendum in Synodis: *In eisdem autem publicis sessionibus sedeant primò Abbates, & post eos promiscuè ad vtrumque latus nostrum, Priores, Canonici, & alij in dignitate constituti, Ecclesiæ nostræ Cathedralis prædictæ, & Beatæ Mariæ Virginis de Pilari, ordine quo in Choro sedere, & Processionibus incedere consueuerunt.* Cùm autem modus sedendi in Choro, & incedendi in Processionibus esset, quod Prior Sanctæ Mariæ de Pilari primum locum, & manum dexteram teneret, magnum inde argumentum desumitur pro Cathedralitate dictæ Ecclesiæ, quia si illam non haberet, omninò absurdè ipsi permitteretur præcedentia supra Ecclesiam Metropolitanam, quæ actu Cathedralis est. Nec refert si opponatur, oppositum decisum esse à Rota in duabus decisionibus de anno 1626. Quia illæ non sunt in terminis præsentibus, quibus constat de Cathedralitate, sed fuerunt factæ per *in interim*, & per modum *prouisionis*, quando de illa non constabat. Etenim quo tempore præfatæ Sacræ Rotæ decisiones editæ fuerunt, non constabat Rotæ de tali Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, prout patet ex verbis illis Decisionis de eo anno 1626. coram eodem Coccino *part.* 5. *recentior. tom.* 1. *decis. tertia, num.* 14. videlicet: *Quod antiquitus Cathedralitatis prærogatiuâ gauderet, non adhuc liquet.* Idemque videtur dicendum de aliis decisionibus de annis 1627. 1628. & 1629. quæ sunt *in dicta* 5. *part. recentiorum, tom.* 1. decisiones 57. 111. 208. & 235. Modò autem iam constat de illa ex posteriori Rotæ decisione de anno 1630. in principio, vt notat Rubeus in annotatione ad illam decis. 3. dicens: *Decisa est hæc controuersia, parte vtraque acerrimè informante, sub die prima Martij* 1630.

coram

coram eodem bon. mem. Reuerendissimo Coccino, *quæ decisio insignis est*, *& habetur infra in ordine 353. in hac parte*: ac ex aliis de annis 1631.& 1633. infrà adducendis. Ac per consequens illæ anteriores decisiones sunt, & censentur per has posteriores moderatæ. Hæc porrò Synodalis Constitutio roborata est per Decretum (*firmam vocant*) manutentionis in possessione, prout de anno 1643. loquens dicam.

156 Pro eodem etiam sæculo decimosexto, non solùm habet pro se Ecclesia Sanctæ Mariæ Bullam Clem. VII. de anno 1529. in qua Pontifex omnimodam exemptionem ipsi concedens, miraculosam ipsius fundationem astruit, & quod in ea affirmetur, *Primam totius Hispaniæ fuisse*. Sed etiam de anno 1557. extat mandatum Auditoris Cameræ ex commissione Pauli IV. de manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in suis præeminentiis contra Ecclesiam Sancti Saluatoris. Quod ampliatum etiam, & declaratum est ab eodem Auditore Cameræ de anno 1562. In his autem mandatis plura, & insignia priuilegia recensentur huius Ecclesiæ circa accessum Ecclesiæ Sancti Saluatoris ad ipsam certis diebus, manum dexteram eidem Sanctæ Mariæ Ecclesiæ dandam, & similia. Pro quo mandato exequendo extat etiam de anno 1567. obligatio Cameralis Capituli Sancti Saluatoris.

Iniurius sanè præsenti causæ, & historiæ apparerem, si in huius decimisexti sæculi calce non referrem ea, quæ Inclytus, & Felicissimus ille Ferdinandus Rex, re, & nomine Catholicus, in quodam priuilegio de Sacrosancta Ecclesia Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ de Pilari dixit, ac quæ de eadem Ecclesia celebris ille Author Martinus Garzia, Aragoniæ Inquisitor, Barchinonensis Antistes, eiusdem Ferdinandi Concionator eximius, sermone 91. scripsit. Ferdinandus ergo apud Binar. suprà relatum, sic dicebat: *Sanè ex Catholicis occiduis neminem latere existimamus, apud Vrbem Cæsaraugustam quandam esse mirificæ deuotionis sacram, & antiquissimam Ædem, seu Templum celebre, purissimæ, ac intemeratæ Virgini Dei Genitrici dicatum, sub vocabulo Beatæ Mariæ de Pilari, innumeris, & assiduis miraculis præfulgens. Ibi ipsa suauissima Virgo adhuc in humanis agens Hispani populi miserata, nondum orthodoxæ fidei lumen intuentis, se D. Iacobo, & circumstantibus mirum in modum super lapideam columnam corporaliter videndam obtulit. Unde cunctis Hispaniæ populis cæcâ Gentilium credulitate obduratis lux salutaris exorta est. Quo tamen in loco relictâ ab eadem immaculata Virgine columnâ, & desuper candidâ eius effigie, ab ipso B. Iacobo, & eum sectantibus, Sacellum ibidem perexiguum constructum fuisse asseritur, quod primum Ecclesiæ nomen in Hispania obtinuit. Attamen, crescente cum tempore deuotione, piisque largitatibus suffragantibus, domus ipsa, vt tantæ Reginæ Palatium decebat, longè quidem amplificata est, & tandem in statum, quo hodie est, adducta.* Expendatur illud *Quod primum Ecclesiæ nomen in Hispania obtinuit*, & pro comperto habebitur id, quod pro nostræ Dissertationis scopo mihi præfixi. Martinus autem Garzia relato loco hæc dixit: *Hæc autem Ecclesia Cæsaraugustana, principaliter fundata à Christo, sicut aliæ, sed specialiter ad hanc fundandam non misit vnum de septuagintaduobus Discipulis, sed vnum de 12. Apostolis; & non Philippum, vel Bartholomæum, &c. sed vnum de principalioribus, scilicet Iacobum, qui erat consobrinus Christi Iesu: qui missus in Hispaniam singulariter hanc Ecclesiam per suam sanctissimam prædicationem fundauit; & quia maiorem fructum in ipsa fecit, vt mandatum fuit ei à Virgine Maria, Ecclesiā in ea fundauit, & ædificauit, quæ dicta est S. Maria de Pilari, vel Columna: & sic licèt Iacobus in tota Hispania suâ prædicatione Ecclesiam fundauerit, singulariter hoc fecit in Ciuitate Cæsaraugusta, vt patet.* Iungantur ista cum aliis, quæ ex hoc Authore in superioribus attulimus; & constabit manifestè causæ præsentis singularem Patronum extitisse. Nec prætermittenda ponderatio circa verba relata, quod si, provt ex ipsis elicitur, tam singulariter hæc Ecclesia à Christo, mediante Iacobo eius consobrino, & mandante Deiparâ Virgine, exstructa fuit, proculdubio non rectè sapiet, qui negauerit eam ab Apostolo Cathedralitatis munere decoratam fuisse, cùm ingratitudinis, & illiberalitatis notam tanto Apostolo propterea inurere videatur.

157 Sed præ cæteris anterioribus sæculis hoc vltimum decimumseptimum multò plura, & clariora monumenta pro ea Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ *de Columna* comprobanda suppeditat. Primò, pro anno 1604. Bullam Clementis VIII. quâ declarat, quod per reductionem ad secularitatem Ecclesiæ Metropolitanæ nihil præiudicetur præeminentiis Ecclesiæ S. Mariæ. Deinde de anno 1605. extant decreta Curiæ Illustriss. Dom. Iustitiæ Aragonum, quibus multùm defert Sacra Rota Magistralis relata de anno 1630. *num.* 70. vbi deciditur, Ecclesiam de Pilari debere, & posse in Comitiis Aragonum præcedere Cathedrales omnes, præter Metropolitanam Sancti Saluatoris Ecclesiam. Vocatur autem in eis antiquitas, & dignitas huius Ecclesiæ *de Pilari, longissima, honorificentissima, venerandissimaque*. Deinde, quod est *gloria*, *& ornamentum totius Hispaniæ & Orbis*. Item: *Obtinet inter omnes Ecclesias mundi vetustatis, & excellentiæ originis primatum.* Præterea: *Ab initio nascentis Ecclesiæ Episcopum habuisse, Matrem Ecclesiarum dictæ Vrbis fuisse, Cathedralemque extitisse, authoritate praexcellentissimi Iacobi Zebedæi, quousque vnita, seu translata fuit in sacram Sancti Saluatoris Ecclesiam, Arabibus Cæsaraugustâ exturbatis.* Ac infrà: *Ex quibus satis liquet, hanc Sanctam Ecclesiam ab eius initio Cathedralem dignitatem, & nomen habuisse.* Et post alia: *Coruscat enim radius prioris dignitatis, vltra quod semper quoad dictam prælationem pro Cathedrali habita est.*

158 Ex quibus omnibus plura ex dictis in superioribus confirmantur, & id quod modò intenditur de Cathedralitate in ea Ecclesia perseuerante, suadetur ex posterioribus verbis relatis. Ac ex eo, quod dicta *Cathedralitas* dicatur *vnita*, seu *translata*, etiam deducitur id, quod in præcedentibus *num.* 189. dixi, videlicet huiusmodi Ecclesiæ mutationem, etsi impropriè *translatio* dici possit, propriùs tamen dicendam *vnionem*.

159 Quod declaratur in illis verbis horum decretorum, quæ in sequentibus dicuntur, scilicet: *Nec tandem obstat ob dictam translationem, dictam Ecclesiam amisisse priuilegia, præeminentiasque omnes Cathedralis Ecclesiæ.*

160 *Ex quo constat, translationem factam fuisse, non cum omnimoda dictarum præeminentiarum extinctione, sed imò potiùs, cum expressa reseruatione earumdem præeminentiarum, vt fuit pronunciatum à sæpe dicto Ioanne Ferrerio. Et iure sanè, quandoquidem non fuit translatio facta ob delictum.* Quod benè vrget Villar. *in scholiis ibidem littera M.* dicens: *Si enim ob delictum facta fuisset translatio, seu destructio, tunc nec priuilegia retineret, cap. ex hoc diximus, 17. q.7. cap. placuit, de consecrat. distinct.* 1. Quomodo autem ex præcedentia Ecclesiæ Sancti Saluatoris supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ in huiusmodi Comitiis, iuxta hæc decreta concessa, nihil derogetur eidem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, dicam infrà *cap.* 4.

161 Post quæ de anno 1609. Sacra Rota Romana coram Coccino inter decisiones ipsius *numero* 451.

declarauit Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari manutenendam esse in possessione suarum præeminentiarum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris, nec id ius derogatum fuisse per sæcularizationem, conformiter ad mentem, & Breue Clementis Octaui, & vt dixi etiam suprà *num.* 257.

262 De anno etiam 1610. extat alia S. Rotæ decisio coram Ludouisio *part.* 1. *recentior. decis.* 245. & inter decisiones ipsius 472. vbi deciditur Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari posse celebrare Festum suæ Dedicationis pro die 12. Octobris, non obstante

263 contradictione Ecclesiæ Sancti Saluatoris: *Quia ex testibus, & aliis deductis apparet, Ecclesiam de Pilari antiquitus fuisse Cathedralem, & in ea extitisse Sedem Episcopalem Cæsaraugustanam, &c. & quolibet anno fuisse solemniter in dicta Ecclesia celebratum pro dedicatione propria.* Quæ decisio magni ponderis est, cùm in ipsa astruatur Cathedralitas antiqua huius Ecclesiæ, & hæc non sit de præsenti ab ipsa ablata, sed communicata Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vt probatum est in præcedentibus.

264 Vnde etiam consequenter eadem Sacra Rota de anno 1611. coram eodem Ludouisio *part.* 1. *recentior. decis.* 385. & inter decisiones ipsius *decis.* 493. idem determinauit, dicens etiam, dictam Ecclesiam fuisse antiquitus Cathedralem, & habuisse multas prærogatiuas, & præeminentias, ac non obstare suæ Cathedralitati, quod sit Ecclesia Parochialis, & Collegiata.

265 Insuper de anno 1613. cùm dubitaretur, an dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ posset in Dedicatione suæ propriæ Ecclesiæ facere Processionem extra illam, eadem Rota coram Verospio *decis.* 533. *part.* 1. *recentior.* affirmatiuè respondit. Cùm etiam postea dubitaretur, an eadem Ecclesia teneretur ad instar aliarum, Dedicationis Ecclesiæ Metropolitanæ Festum celebrare, Sacra Rota de anno 1614. coram eodem Verospio *part.* 1. *recentior. tom.* 2. *decis.* 616. negatiuè respondit, eo quòd eadem die Dedicationem propriæ Ecclesiæ celebrat. Addit *num.* 5. hæc:

266 *Vlterius, ex quo Ecclesia del Pilar olim fuit Cathedralis, censetur prærogatiuam celebrandi suam Dedicationem retinuisse. Ioannes de Platea in l.* 1. *& 2. de Præfect. Præt. lib.* 12. *Guido Pap. decisione* 377. *Quæ ratio dignitatis antiquæ non militat in aliis Ecclesiis, & ideo hæc non tenetur, sicut aliæ Metropolitanæ Dedicationem celebrare.* Quæ tam pro dictis, quàm pro dicendis expendenda.

267 Consecutiuè etiam de anno 1626. extat *firma*, seu Decretum Curiæ Iustitiæ Aragonum de exequutione mandatorum circa priuilegia, & exemptiones Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, non obstante sæcularizatione Ecclesiæ Metropolitanæ.

268 Maximè tamen inter alias Sacræ Rotæ decisiones, veluti Sol inter sydera, fulget aurea illa sæpius inculcata, & cuius vestigiis semper insisto, de anno 1630. coram Coccino. In qua adeo exactè, dilucidè, & concludenter præsens intentum deciditur, vt meritò Erize Ximenez vt suprà *cap.* 22. *num.* 5. dixerit, nimis obstinatum, & proteruum fore, cui ipsa non satisfecerit. Modestiùs tamen loquendo, ea est accuratissimè, & diligentissimè elaborata, inter plurimas alias, quas ego plusquam aliquantulum in eis euoluendis versatus, viderim. In ea enim in principio, cùm dubium esset propositum, *an constet Ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis de Columna fuisse antiquitus Cathedralem*, vt ibidem dicitur, tandem negotio maturè discusso, Domini de Rota *affirmatiuè responderunt.*

269 Proponendo videlicet motiua partis contrariæ à *num.* 1. *vsque ad* 19. & confirmando suam decisionem *à num.* 26. *vsque ad* 83. ex historicis, Chronicis, & Breuiariis, sententiis, concordiis, adminiculis, & aliis documentis. Ac respondendo contrariis à *num.* 84. *vsque in finem*, vbi dicitur, *ita conclusum esse parte vtraque acerrimè informante.* Conclusum ergo sit, si Deo, & eius Beatissimæ Parenti, cuius causa agitur, placuerit.

270 Conformiter etiam ad prædictam decisionem, in alia de anno 1631. coram eodem Coccino *part.* 6. *recentior. decis.* 15. *num.* 18. stabilitur *constare Ecclesiam Beatæ Mariæ fuisse antiquitus Cathedralem.* Et ex eo deducit eadem Rota ibidem, *posse propterea dubitari, an Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentiâ iuris communis contra præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ, quæ videtur retinuisse iura antiqua Cathedralitatis, vt latè decisum fuit in decisione coram me* (idest præfato Coccino) *facta sub die prima Martij anni præteriti*, illa videlicet de qua suprà. Ex quo elicitur hanc Rotæ decisionem de anno 1631. confirmatoriam esse alterius de anno 1630. suprà relatæ.

271 Adest etiam mandatum eiusdem Coccini pro eodem anno 1631. de manutentione priuilegiorum eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ contra Metropolitanam: & aliud de eadem re eiusdem Coccini pro anno 1633. Item aliud instrumentum sententiæ ab eodem Coccino latæ de anno 1631. in qua liti finem

272 imponens, hæc magni ponderis verba dixit: *De, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Pilari, antiquitus fuisse Cathedralem, in eaque primam Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, & propterea mandata desuper necessaria, & opportuna decernenda fore, & esse, prout decernimus, & declaramus, molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta per dictum Decanum, & Canonicos, atque Capitulum Ecclesiæ Sancti Saluatoris prædictis Priori, Canonicis, & Capitulo Beatæ Mariæ desuper præstitas, & illatas, fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas, ac iusta, iniqua, temeraria, & indebita, illisque de iure minimè facere licuisse, nec licere, eisdemque perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & victos victoribus in expensis coram nobis in causa legitimè factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum, reseruamus, & ita dicimus non solùm præmisso, sed omni alio de iure meliori modo, &c.*

273 Confirmat etiam eandem Rotæ decisionem de anno 1630. suprà relatam, alia eiusdem Rotæ decisio de anno 1632. coram Vbaldo, quæ est 35. *part.* 6. *recentior.* Cùm enim pars Ecclesiæ Sancti Saluatoris opponeret contra præfatam decisionem de anno 1630. quod fuerit nulla ex defectu iurisdictionis, Rota decernit, debere sustineri, & fuisse validam, & in casu dubij pro illius validitate præsumi debere. Meritò ergo dicitur confirmatam fuisse in hac decisione. Hæc autem decisio confirmata etiam fuit ab eadem Rota in alia coram eodem Vbaldo eodem anno 1632. quæ est 91. *part.* 6. *recentior.* vbi pluribus rationibus probatur ipsius validitas, & dicitur, quod etiam in dubio esset confirmanda. Similiter confirmata fuit in alia coram eodem Vbaldo, quæ est 102. *in ead.* 6. *part. recentior.*

274 Insuper idem Vbaldus eodem anno 1632. sententiam datam per Illustrissimum Coccinum Decanum Rotæ super antiqua Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Pilari declarauit, benè fuisse pronunciatum, sententiatum & diffinitatum, maléque, & perperam fuisse appellatum, reclamatum, & prouocatum pro parte Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & propterea eam confirmauit, & approbauit, ac partem dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris in expensis condemnauit.

275 Maximè autem ea fundamentalis, & magistralis

Decisio

Decisio Rotæ Coccini de anno 1630. roboratur ex alia coram Motmanno eodem anno 1632. quæ est decisio 142. *in 6. part. recentior.* In ea enim Domini negarunt remissoriam parti Ecclesiæ Sancti Saluatoris, *propter irreleuantiam articulorum*, & quia (vt inquit Rota) *cùm non percutiant tempus anterioris, & antiquissimæ Cathedralitatis, ad fauorem prædictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, quæ luculenter, & ex pluribus venerandæ antiquitatis monumentis firmata fuit in decisione Reuerendissimi Domini mei Decani, dictam anteriorem Cathedralitatem alterius Ecclesiæ nequaquam excludunt, & quatenus etiam tenderent ad illius exclusionem, sunt improbabilia per testes, quibus in probandis antiquis præferuntur scripturæ.* Quæ quidem si rectè expendantur, valde corroborant quæ in præcedentibus dixi. Accedentibus præsertim illis, quæ eadem Rota subiungit *num.* 8. & 9. nempe: *Præterea visum fuit Dominis, quod agentes pro Ecclesia Sancti Saluatoris figurauerint consuetudinem immemorabilem, cæterosque articulos conceperint ad euitanda fundamenta dictæ elaboratissimæ decisionis Reuerendissimi Domini Decani. Vnde oritur suspicio calumniæ.* Hinc *n.* 10. & 11. sic concludit: *Non obstat, quod scriptura, de quibus in dicta decisione Reuerendissimi Domini mei Decani, non contineant factum, sed simplices assertiones, siue enunciatiuas Cathedralitatis Ecclesiæ Beatæ Mariæ; & cùm illa emanauerint à personis suspectis, quibus non creditur, sit recurrendum ad probationes qualitatum scripturarum. Quia placuit responsio, quod postquam scriptura cum omnibus suis qualitatibus abundè fuerint discussæ in sæpè allegata decisione huius causæ coram Reuerendissimo Domino Decano, non est amplius de illis inquirendum.* Sanè hæc decisio, sicut valde confirmat causam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, sic etiam multùm eneruat partem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & os illi ad reclamandum obstruere videtur.

276 De anno etiam 1633. cùm iterum postularetur remissoria præfata, resolutum est à Rota coram Motmanno 6. *parte recentior decis.* 177. quod iterum susciperetur disputatio super negotio principali, scilicet de Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, pro qua dicit stare plura argumenta, videlicet, *antiqua traditio, tam historicorum, quàm aliorum scriptorum narrationibus, ac testimoniis comprobata: scriptura extra Codicem Moralium Sancti Gregorij considerata: simplex dicti agni signum, circumscripta illius inscriptione consideratum: enunciatiuæ in litteris Apostolicis, maximè Gelasij II. simul cum litteris Petri Librani Episcopi, ac sententiis antiquis contentæ: consuetudo inueterata celebrandi Festum Dedicationis Ecclesiæ B. Mariæ ipso eodem die, quo dedicatio Ecclesiæ Cathedralis celebratur: facultas exigendi Decimas in territorio Cæsaraugustano: mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia: omnium Sacramentorum, prout in Cathedrali, indistincta administratio: ac denique prærogatiuarum, & præeminentiarum in Processionibus & sessionibus æqualitas, quæ omnia etiam testibus iudicialiter examinatis fuerunt comprobata.* Ex quibus Sacræ Rotæ sæpiùs replicatis decisionibus euanescit scrupulus, qui esse potest circa vnam aut aliam de anno 1626. coram sæpiùs relato Coccino, quæ est tertia *in* 5. *part. recentior. tom.* 1. videlicet, quia iam liquet de hac Cathedralitate, de qua tunc nòn constabat.

277 De anno etiam 1637. cùm proposita, & probata essent coram Tribunali Cæsaraugustanæ Ciuitatis, & eius Iudice *Kalmedina* nuncupato, quod *Sancta Ecclesia de Pilari gauisa fuit, & gauderet suis priuilegiis, & honoribus, quia est Ecclesia Angelica, & Apostolica, erecta cum corporali præsentia Deiparæ Sanctissimæ Virginis Dominæ nostræ, & eius iussu, per gloriosissimum Sanctum Iacobum Patronum, & Fundatorem ipsius, eiusque Discipulos à tempore nascentis Ecclesiæ; & quia ex tunc fuit prima Cathedralis Cæsaraugustæ, & totius Hispaniæ; & semper habuisse, & conseruasse fidem Catholicam, ac supra 1100. annos Sedem Episcopalem Cæsaraugustanam per Dominos Episcopos gubernatam, specialiter per Sanctum Athanasium Iacobi Apostoli Discipulum, Sanctum Theodorum, S. Taionem, S. Valerum (cuius Archidiaconus in dicta Ecclesia fuit gloriosus Martyr Sanctus Vincentius) S. Braulium Episcopum, & alios; ac semper retinuisse, & retinere iura Cathedralis Ecclesiæ:* ipse Zalmedina sententiam protulit in fauorem dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, approbando per illam proposita. Quæ etiam confirmata fuit in Curia Cæsaraugustana Iustitiæ Aragonum, vt constat ex rescripto de anno 1638. pro die 26. mensis Ianuarij.

278 Pro anno quoque 1643. extare video *Firmam*, seu Decretum Cæsaraugustani Tribunalis, vbi præcipitur exequutioni mandari Synodalem Constitutionem suprà *num.* 252. relatam, in qua statutum fuit, quod in publicis sessionibus in Synodis habendis, Prior Ecclesiæ *de Pilari* sedeat eo ordine, quo in Choro sedere, & in Processionibus incedere consueuerat. Qui modus sedendi, & incedendi supponitur esse in primo loco. Pro huius autem *Firmæ*, seu Decreti defensione doctè scripsit Cæsaraugustæ 15. Aprilis currentis anni 1654. Canonicus Pantaleon Palacius.

279 Iam pro coronide expendatur, quod cùm pro Deiparæ Virginis honore tuendo, quæ Ecclesiæ de Pilari Titularis Patrona existit, tum Ecclesiastici, tum sæcularis Brachij potestas fœdere mutuo concurrant, eius Ecclesiæ Cathedralitati adstipulando: & secundum iura duplex funiculus, seu ligamen magis ligat, & difficiliùs rumpitur, *l. si non, ff. de hæred. instit. leg. discretum, C. qui testamen. facere poss. l. penult. §. si verò, C. de adoption.* adeò firmata hæc veritas manere debet, vt veluti *Columna immobilis* (quæ apud veteres Symbolum fuit firmitatis, & æternitatis, iuxta Raynaudum *in Nomenclatur. Marian. verbo Columna, in glossario*) aduersæ partis telis concuti, aut conquassari nullatenus queat, prout etiam sequentia demonstrabunt.

Capvt IV.

Adminicula probantia Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ.

280 Sacra illa Rota de anno 1630. edita, & ab aliis eiusdem Rotæ decisionibus, vt visum est in præcedentibus, confirmata, cuius vestigiis præsertim insistendum, decidit *n.* 49. Dominos in eam sententiam de Cathedralitate dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ tanto libentiùs inclinasse, quantò veritas illius pluribus adminiculis, & quidem vrgentioribus corroboratur. Ea igitur dispicienda, & confirmanda meritò veniunt in præsenti, & applicanda ad thema propositum de dicta Cathedralitate, etiam post erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem perseuerante.

281 Primum est desumptum ex residentia Episcoporum Cæsaraugustanorum in ea, à prima sui fundatione vsque ad annum 1118. Etenim Episcoporum residentia penes Cathedralem Ecclesiam præsumitur

 esse,

esse, cùm *cap. Episcopus, dist.* 41. dicatur: *Hospitium quoque non longè ab Ecclesia habeat.* Innocent. *cap. ex ore, de priuileg.* Archidiaconus, & Ioan. Andr. *in cap. statutum, §. cum verò, de rescript. in 6.* Socinus *in cap. licet, num.* 22. *de foro competenti.* Rota eadem *num* 52. *&* 53. Ita autem contigisse in hac Ecclesia, manifestè probant adducta toto fermè *cap.* 2. Quod verò etiam idem acciderit per aliquot saltem annos posteriores, etiam comprobant quæ dixi *cap.* 3. *numero* 198. 199. 200. *& num.* 224. *&* 225.

282 Secundum adminiculum desumit eadem Rota *num.* 60. *& sequentibus*, ex litteris Gelasij II. directis exercitui Christianorum Cæsaraugustam obsidentium, de quibus dixi suprà *num.* 842. In eis enim Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari vocatur per antonomasiam *Ecclesia*, quod denotat Cathedralitatem ipsius, prout ibi notaui ex adductis à Sacra Rota & aliis. Similiter ex aliis litteris Petri Libranæ, in quibus Indulgentiæ conceduntur elargientibus eleemosynam pro reparatione dictæ Ecclesiæ, eo quòd in eis dicatur eam *Beato, & antiquo nomine Sanctitatis, & dignitatis pollere.* Quod etiam denotat ipsius Cathedralitatem, prout etiam dixi *num.* 144. *&* 145. ex eadem Sacra Rota, & aliis. Nunc verò speciatim notandum, has litteras subscribi etiam ab aliis Episcopis, & Prælatis, videlicet Bernardo Archiepiscopo Toletano, Suboscitano Episcopo, Sanctio Calagurritano Episcopo, Guidone Lascurrensi Episcopo, & Bosone Cardinali Apostolicæ Sedis Legato. Ex hoc enim deducitur, ab omnibus his Prælatis approbari titulos illos *Sanctitatis*, & *Dignitatis*, concessos eidem Ecclesiæ, & ex quibus eius Cathe-

283 dralitas elicitur. Litteræ porrò istæ sunt apud Baronium *tom.* 14. *sub an.* 1118. ex Hieronymo Blanca. Sed maximè aduertendum, & proprius ad institutum præsens, quod cùm huiusmodi literæ scrip-

284 tæ sint ab hoc Petro Librana postquam iam Cæsaraugustana Ciuitas in manus deuenerat fidelium; & Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erecta, valde ex eis indicatur Ecclesiam Sanctæ Mariæ non amisisse suam Cathedralitatem ob præfatam erectionem, sed ipsâ non obstante eam retinuisse.

285 Tertium desumit eadem Sacra Rota *num.* 66. 67. *&* 68. ex antiquis Imaginibus *Agni*, eo quòd cùm sint propria insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustanæ, proculdubio denotant Ecclesiæ S. Mariæ Cathedralitatem, iuxta dicta suprà *num.* 196. Accedente etiam illa inscriptione, *Agnus docet iste hanc Sedem fuisse.* Etenim eiusmodi insigniis, & inscriptionibus valde probari antiquitatem etiam Cathedralitatis, rectè probat eadem Sacra Rota ex Iuribus, & Doctoribus, quos refert: *Non enim* (inquit) *est verisimile, quod dicta inscriptio tandiu per Archiepiscopus, & Ecclesiam hodie collitigantem fuisset tolerata, si contra veritatem leuioribus innixa probationibus, ac fundamentis emanasset.* Vnde concludit: *Adeò vt ius antiqua huiusmodi Cathedralitatis ex hoc v deri posset præscriptum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris, propter ibius scientiam, & patientiam, ad textum in l. quoties, la seconda, ff. de seruit. l. si*

286 *quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur.* Addi etiam potest, quod cùm iuxta dicta eo loco ex Cæsaraugustano illo, huiusmodi stemmata, seu insignia data sint à Rege Alphonso Cæsaraugustæ liberatore, dictæ Ecclesiæ de Pilari, & Princeps alicui arma concedens illi nobilitatem concessisse debeat æstimari, vt habent Ioannes Rayn. *in tract. de nobilit. in* 1. *quæst.* 3. *quæst. princip.* Tiraquellus *de nobilit. tom.* 1. *cap.* 6. *num.* 12. cùm hæc insignia signa sint nobilitatis Cathedralis Ecclesiæ, eam competere eidem Ecclesiæ, non obstante erectione Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, credidisse existimandus est. Nec enim, vt iidem Anthores inquiunt, refert, dictisne, an factis quis animum suum declaret, per notata *in l. de quibus, ff. de legibus.* Insuper considerandum, quod vt notat

287 Rota de anno 1633. coram Montmanno *decisione* 177. *num.* 4. hoc signum agni etiam reperitur sine illa inscriptione: quo denotatur, hanc Ecclesiam non solùm præteritis temporibus Cathedralem fuisse, sed & in præsentibus id non amisisse.

288 Quartum adminiculum sumit eadem S. Rota ex sententia lata super charitatiuo subsidio per Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani de anno 1502. & ab eodem Archiepiscopo confirmata, de qua suprà *num.* 233. dixi. Quod meritò vocat *vrgens*, propter multa quæ in ipsa considerari possunt. Primò, quod Archiepiscopus, qui hanc sententiam confirmauit, is erat, de cuius interesse & præiudicio principaliter agebatur; Episcopus enim solus est, cui de iure competit hoc charitatiuum subsidium postulare, *cap. conquerente, in fin.*

289 *de offic. Ordinar. cap. cùm Apostolus, §. prohibemus, de censib.* Oldradus *consil.* 204. *&* 234. Zerola *in praxi noua Episcop. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 11. Azorius *tom.* 2. *Instit. Moral. lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 5. si autem dicatur etiam Prælatos Episcopo inferiores posse postulare huiusmodi charitatiuum subsidium, si ex priuilegio, vel consuetudine id obtinuerint, Bellencinus *de charitatiuo subsid. quæst.* 4. Azor. *supr.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 87. *num.* 17. ex hoc etiam firmatur intentum, cùm saltem ex eo inferatur, hanc facultatem competere Ecclesiæ S. Mariæ, ex priuilegio, vel consuetudine, quæ non possunt aliud fundamentum habere quàm inueteratam Cathedralitatem eius Ecclesiæ. Secundò, quia

290 hoc denotat hæc sententia, cum de hac Ecclesia S. M. dicit ea, quæ loco relato recitaui, videlicet, quod in ea *primaria Sedes Cæsaraugustana per multa annorum curricula collocata fuit, B. Braulio & aliis multis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus.* Et

291 quod *licèt postea dicta Sedes Cathedralis translata fuerit, nihilominus tamen multa insignia & prærogatiua Cathedralis Ecclesia penes eam remanserunt.* Tertiò, quod cùm factum proprium nemo impugnare possit, *leg. post mortem, ff. de adopt. leg. & per*

292 *fundum, ff. de seruit. rustic. prad. l. sicut, Cod. de action. & obligat.* & aliis vulgaribus iuribus, rectè inde deducitur, non posse Ecclesiam S. Saluatoris hanc præeminentiam Ecclesiæ S. Mariæ declaratam ab Archiepiscopo, & Vicario impugnare.

293 Quartò, quia hanc sententiam per præfatum Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopalem latam valdè commendat alia sententia Curiæ Iustitiæ Aragonum de anno 1605. lata, de qua *num.* 257. dixi. Dicit enim, eam latam fuisse *cordatè,*

294 *& maxima cum deliberatione, & partibus auditis.* Demùm cum factum Iudicis reputetur factum partis, *l. si ob causam, C. de euictionibus*, vbi Bartol. Baldus, & alij; cùm hæc sententia (idem dico de aliis in superioribus relatis) lata sit per Iudicem Ordinarium, scilicet Vicarium Archiepiscopalem, & approbata ab ipso Archiepiscopo, quasi factum partis reputari debet, & ita contra illam agere non potest, quia vt dixi, *factum proprium nemo impugnare potest*, iuxta vulgaria Iura & DD. communiter. Alia notaui suprà dum de hac suntentia esset sermo.

295 Quintum præterea adminiculum Cathedralitatis Ecclesiæ S. M. depromit eadem S. Rota à *num.* 72. ex vestigiis, atque reliquiis eiusdem Cathedralitatis actu in ipsa permanentibus, & quæ citra ius Cathedralitatis ei competere non poterant, ad textum *in l. pro*

l. pro harede, §. Papinianus, vbi DD. *ff. de adquirend. hæredit.* Alexand. in simili de Collegiata *consil.* 74. 296 & 75. *lib.* 4. videlicet primò, quia celebrat à multo tempore die 12. Octobris festum Dedicationis eius Ecclesiæ, tanquam *primitiua Cathedralis*, de quo dixi *num.* 262. Secundò, quia exigit aliquas decimas in territorio Cæsaraugustano, de quo etiam *num.* 216. aliqua scripsi. Tertiò, quia habet Ca-297 pellanum Maiorem, quod munus importat dignitatem solius Ecclesiæ Cathedralis propriam, prout de vsu Hispaniarum testatur eadem Rota *num.* 74. Est autem huiusmodi maior Capellanus instar Archipresbyteri, vt habet Murillus *lib. relato, pag.* 159.

298 Vnde de illo intelligendas credo declarationes quasdam S. Congregationis, quas referunt Sellius *in Select. Canonic. cap.* 40. *num.* 51. & Barbosa *in Collectaneis Decis. Apostolicar. Collect.* 122. *num.* 6. Vbi deciditur, Capellanos Ecclesiæ Cathedralis, qui sunt membra Ecclesiæ; debere incedere in processionibus, & sedere in Choro immediatè post Canonicos, nec inter eos debere interponi Rectores Ecclesiarum aliarum, etiam prætextu Doctoratus. Quartò, habere Campanam, quam vocant *de Interdicto*, & quam habere non potest, nisi Ecclesia Cathedralis, vt 299 testatur eadem Rota *num.* 75. Quintò, mutua in sepeliendis Canonicis vtriusque Ecclesiæ officia, 300 conformiter sanè ad concordiam sub Sanctio de Ahones de anno 1221. cuius memini suprà *n.* 212. 301 Sextò, ius extrahendi Defunctorum cadauera ex alienis Parochiis, illaque sepeliendi, quod vt habet eadem Rota *num.* 76. solis Cathedralibus indulgetur, *cap. ex parte, il* 1. *cap. cùm liberum, cap. cùm super,* 302 *cap. in nostra*, vbi DD. *de sepultur.* Quod tamen limitatum fuit iuxta dicta *sup. num.* 221. Septimò, ius administrandi Sacramenta, quod etiam fuit limita-303 tum, vt eo loco dixi. Omnia autem hæc signa, seu vestigia Cathedralitatis, eam probare, saltem si simul iuncta accipiantur, constare videtur, non solùm quia, vt inquit eadem Rota *num.* 78. sunt primæui status indicia, ex Dyno, Baldo, Natta, & Tiraquello. 304 Et quia, vt probat *num.* 81. probationes sese ad inuicem coadiuuant: sed quia signatum cognoscitur 305 ex signis, *l.* 1. *§. si intelligatur, ff. de adil. edict. l. stigmata*, vbi Bartolus, *C. de fabricens. lib.* 11. Surdus 306 *consil.* 126. *n.* 15. Et quia hìc intrat illud vulgare, *singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, l. Spadonem, §. qui iura, ff. de excusat. tutor. l. rationes, & l. instrumenta, C. de probat.* & aliis iuribus, & DD. apud Barbosam *in axiomat. axiom.* 209. quod saltem procedit vbi agitur de re difficilis probationis. Thuscus *littera S, concl.* 276. *n.* 15. post Alex. *cons.* 115. *num.* 9. *& seqq. lib.* 4. Barbosa *supr. n.* 3. Huiusmodi etiam adminiculum notatur à Rota suprà relata coram Motmanno de anno 1633.

307 Sextum adminiculum huius Cathedralitatis accepit eadem Rota *n.* 80. ex testimoniis DD. qui in specie asserunt præfatam Ecclesiam S. Mariæ de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem. Quia tamen plures ipsorum in præcedentibus retuli, iterum referendi non sunt, sed videndi suis locis. Notat etiam hoc adminiculum Rota eadem relata de anno 1633. coram Motmanno.

308 Præterea septimum desumit ex quamplurimis testibus, qui hanc Cathedralitatem comprobant, ex præeminentiis videlicet, Dedicatione Ecclesiæ, & antiquissima fama ac traditione. Circa quæ, & pro ipsorum maiori firmitate, occurrit prænotandum, quod testes, etiamsi deponant de auditu, quando versamur in antiquis, prout in præsenti contingit, 309 benè probant. Hondedeus *consil.* 17. *num.* 52. *lib.* 1. Rota *decis.* 694. *num.* 2. *part.* 2. & alia coram Coc-310 cino 5. *p. recent. tom.* 1. *decis.* 360. *num.* 7. Similiter testes de fama rectè etiam probant in antiquis, Iason *in l. admonendi, in* 2. *lectur. num.* 143. *ff. de iureiurand.* Seraphin. *decis.* 1461. *num.* 2. Rota coram Virili 5. *p. recent. tom.* 1. *decis.* 79. *numero* 5. & Rota ista, de qua in præsenti, *numero* 28. ex multis. Notat quoque hoc adminiculum sæpè relata Rota de anno 1633. coram Motmanno.

His porrò à S. Rota adminiculis notatis, iungam 311 & ego aliud, quod hauriam ex eo quod ex Beatiss. Virginis promissione Templum hoc ipsi nuncupatum in perenne sæculorum æuum duraturum sit. Sic enim ex eiusdem Deiparæ Virginis, prout in historia Taionis legitur, verbis accipio: *Eritque Pilare illud in loco isto vsque in finem mundi.* Idque corroborat longæua super 1600. annos experien-312 tia, miraculosa sanè, si expendatur, quod cæcæ gentilitatis tempore, quo sæuiente Ethnicorum in Christicolas rabie, à trucissimis Diocletiano & Maximiano Cæsaraugustam sæuus Decianus missus, nihil non diabolicam malignitatem sapiens intentauit, vt Christi nomen aboleret; & quod sub Gothorum postea iugo, qui fuere Arrianismo gens infecta, Deique Filio, Matri, & verè fidelibus infensa: ac quod sub Mahumetanorum captiuitate vix respirare Christianis concedebatur: ast nihilominus ab Ethnicis, Arrianis, & Agarenis Sacrum hoc Fanum, vtpote *Columna immobilis*, & fidissimum Christianitatis fortalitium, semper intactum, & veneratum perdurauerit. Hinc illud Iuliani Perez *supr. numero* 149. relatum de hac Ecclesia: *Anno* 1100. 313 *Cùm hoc scribebatur* (erat autem tunc sub Mauris.) *in pretio, & veneratione habebatur, vt omni tempore est habita.* Hinc & Zurita *in Indicib. fol.* 13. *Cæ-314 saraugustæ satis constat, reliquis sacris Ædibus, siue tectis sanctis depopulatis, sanctum, & religiosum Templum D. Mariæ Virginis dicatum, quod vulgus de Pilari nuncupat, miseris illis temporibus* (scilicet sub iugo Infidelium) *sanctitatis, Religionis, & consilij publici, tanquam sacram aram, & perfugij portum nostris fuisse, &c.* Hinc quoque infertes Cathedra-315 litatem iugem Cæsaraugustanæ Ecclesiæ, sicut ex illo Matth. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi, &c.* hauriunt D. Petri totius Ecclesiæ Cathedralitatem, D. August. *in serm. de Cathedra Petri*, dicens: *Petra dicitur, eo quòd primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, molemque contineat:* ac serm. 16. de Sanctis, *Petrus esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum*; & alij DD. passim. Applicent hoc Iberi suæ S. Mariæ Ædi, quòd prima *nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile, &c.* & illud, *Columna ad sustentaculum*; & deducent intentum huius Dissertationis, de perenni videlicet Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ *de Pilari.* Eo vel etiam, quòd Columna illa, super quam eadem sanctissima Parens Cæsaraugustæ apparere dignata est, non solùm fuit veluti thronus ipsius, vt Martinus Garcia insignis author *serm.* 52. *circa finem*, dixit; sed & veluti *Cathedra*, prout satis exprimit idem Martinus *serm.* 102. *post medium*, hæc dicens: *Magnum est videre Romæ Cathedram Petri, quæ à vermibus consumitur; sed Cæsaraugustæ maius est videre columnam, in qua Virgo Maria sedet, &c.* Hæc igitur Columna Ca-316 thedra Virginis fuit. Et quia, vt idem author infrà ait, *Virgo Maria non descendit à Columna*, id est immobilis semper in ea stetit, liceat piè argumentari, ex hoc adumbratam fuisse perennem Cathedralitatem eius Ecclesiæ.

317 Nec prætermittendum aliud huius Cathedralitatis adminiculum, & vrgens sanè apud prudentes,

&

& cordatos, ex eo depromptum, quod vt habetur ex dictis *cap. 5. num. 256.* extat mandatum Auditoris Cameræ de anno 1557. ex commissione Pauli IV. de manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in suis præeminentiis contra Ecclesiam Sancti Saluatoris. Quod ampliatum etiam est, & declaratum ab eodem Auditore Cameræ de anno 1562. In eo enim dicitur, quod Prior, Canonici, & Capitulum Sancti Saluatoris tenentur inuitare Priorem, Capi-318 tulum, & Canonicos Sanctæ Mariæ de Pilari, *ad quascumque Processiones generales per Ciuitatem ex quavis causa faciendas, in die præcedenti, horâ vesperarum, per duos ex antiquioribus Portionariis.*

319 Cùm enim Ordinarius, seu Episcopus plenam, & liberam authoritatem habeat super Processionibus, ad illas indicendum, dirigendum, & ordinandum, *priuatiuè* ad omnes alios, prout colligitur ex declarationibus Sacræ Congregat. Rituum in Turalensi, 17. Decembr. 1602. Elborensi 14. Ianuar. 1617. & 28. Martij 1628. ac ex Campanili, Belleto, Francisco Leone, & Riccio, quos affert, & sequitur Barbosa *de Offic. & potestate Episcopi allegat.* 78. *num.* 3. non obstante quasi possessione contraria per longum tempus, aut etiam immemorabili consuetudine, ex declarationibus Sacræ Congregat. Concilij 16. Februarij 1619. & Sacr. Congregationis Rituum in Camerinensi 24. Augusti 1619. quas affert idem Barbos. *de iur. Ecclesiast. lib.* 1. 320 *cap.* 43. *num.* 161. & 162. Et hoc propter generalem rationem, quia scilicet in omnibus actionibus spiritualibus concernentibus cultum diuinum omnes subsunt iudicio Episcopi, Bartolus *in l. fin. ff. de collegiis illicitis*, Genuensis *in prax. Neapolit. Archiepiscop. pag. mihi* 204. Nauarr. *consil.* 3. *de foro competenti*: & quia nullus se ingerere debet in iis, quæ sunt alterius Ecclesiæ, *cap. Nullus alterius*, & *cap. Nullus Primas*, 9. *q.* 2. Profectò mirabile & supermirabile est, quod Ecclesia Metropolitana, qualis est Ecclesia Sancti Saluatoris, & Archiepiscopus, qui est caput ipsius, adeò ligatam, & coarctatam suam potestatem habeant, vt nequeant Processionem aliquam generalem instituere, nisi ad eam Ecclesiam Sanctæ Mariæ conuocent, & modo illo 321 singulari, & extraordinario iam assignato. Cuius rei nulla prudens alia ratio assignari potest, nisi quod dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ Cathedralitatis honore gaudeat, sicut Ecclesia sancti Saluatoris: & quod ius super generales processiones indiuisum sit à iure Cathedralitatis.

322 Augetur etiam vrgenter admiratio, quia in tali conuocatione præfatæ Ecclesiæ ad generales Processiones, ex vi mandati relati tenetur eadem Metropolitana Ecclesia non solùm eam honorificè recipere, & admittere, sed etiam *in quibuscumque actibus, in quibus simul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quàm extra,* 323 *etiam in Processionibus prædictis collocare.* Cùm enim manus, seu pars dextera dignior, & nobilior sit sinistrâ, luce meridianâ clariùs ex hoc demonstratur, Ecclesiam sanctæ Mariæ digniorem, & nobiliorem reputari, vel saltem æquè dignam, & nobilem cum Ecclesia sancti Saluatoris, ac proinde æquè magis Cathedralem. Partem autem, seu manum dexteram, generaliter loquendo, digniorem, ac nobiliorem sinistrâ esse (quidquid sit de vsu Gentilium Græcorum, vel priscorum Latinorum, ac pro casibus quibusdam particularibus) adeo notum est, vt inutile videatur de eo disputare. Si enim manus dextra nobilior non est, quorsum pro Christi Seruatoris excellentia in Symbolis dicitur: *Sedet ad dexteram* 324 *Patris?* Quorsum etiam *Matth.* 25. de electis respectu reproborum scribitur, *Statuet oues quidem à dextris suis, hœdos autem à sinistris?* Vnde super hunc locum sancti Thom. inquit: *A dextris*, idest, *honoratiori, & nobiliori loco.* Et Cornelius ibidem: *Dextra enim symbolum est felicitatis, gloriæ, Regni, victoriæ, & triumphi; sinistra vero infelicitatis, opprobrij, seruitutis, calamitatis, & miseriæ.* Quorsum etiam Diaconus ad manum dexteram Subdiaconi incedet? Quorsum Innocent. III. *in cap. solita, de maioritat. & obedient.* Constantinopolitanum Imperatorem reprehendisset, quia Patriarcham ad sinistram manum sedere permisisset? Quorsum cùm ab Ecclesia depinguntur tres Personæ Sanctissimæ Trinitatis, Secunda semper ad latus dextrum, Tertia verò ad sinistrum depinguntur, nisi vt notetur Filium priorem esse origine Spiritu sancto? Quorsum denique (vt mille alia prætermittam) Domini Cardinales, Patriarchæ, Episcopi, Auditores Rotæ, & alij Prælati in Romana Curia (quæ Mater est totius ciuitatis) strictè seruant, vt dignior dexteram manum semper teneat? Hinc in concordiis fa-325 ctis in terminis huius controuersiæ de anno 1221. & 1448. in superioribus relatis, pro eodem accipitur locus honorificus, & manus dextra. Quod etiam patet in alia concordia de anno 1613. etiam in præcedentibus adducta. Et in ampliatione, & extensione præfati mandati de anno 1562. vnde Sacra Rota coram Coccino de anno 1627. *vers. vnde, part.* 5. *recentior. tom. prim. decis.* 111. dum agit de 326 controuersia ista inter has duas Ecclesias, pro certo supponit manum dexteram nobiliorem esse sinistrâ. Et in alia coram Buratto *decis.* 488. *num.* 7. dum dicit, *quod antiquitus in pluribus locis* dignius erat sedere ad sinistram, quàm ad dexteram, quo etiam supponit quoque, quod his temporibus posterioribus, generaliter loquendo, vt dixi, dignius sit sedere ad dexteram. Maximè verò eadem Sacra Rota de anno 1631. coram relato Coccino *p.* 6. *recent. dec.* 15. id clarè corroborat, præsertim §. *id autem*; & quod magis est (quia agitur de interesse partis aduersæ) ipsamet in quodam statuto de anno 1607. facto, de-327 creuit Decanum Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ sedere debere ad manum dexteram; & coram S. Rota enixè curauit id obtinere, etsi eadem Rota de anno 1631. relata contra ipsam decideret, vt posteà dicam. Si autem factum partis pro 328 facto Iudicis habetur, Aretinus *in l. si filius qui patri, in vlt. colum. vers. illud autem, de vulgar. & pupil.* Bertachin. *in repertor. verb. factum*, & contra factum 329 proprium nemo venire potest, *l. post mortem, ff. de adopt. l. & per fundum, ff. de seruit. rustic. prad.* & aliis iuribus, & DD. non video, quomodo eadem pars aduersa hanc prærogatiuam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ impugnare possit, aut quomodo ex illa non sequatur ius Cathedralitatis, de quo in præsenti.

330 Adhuc firmiùs id roboratur ex eo, quod non solùm manus dextra concedi debet, & de facto conceditur eidem Ecclesiæ S. Mariæ à præfata S. Saluatoris, & Metropolitana, quando simul concurrunt in eandem S. Saluatoris Ecclesiam, sed etiam quando Capitulum, & Canonici S. Saluatoris accedunt ad eandem S. Mariæ Ecclesiam. Ita enim relata Rota de anno 1631. coram Coccino clarissimè resoluit, recedendo à decisis in aliis Rotæ decisionibus de anno 1627. Idque probat primò ex verbis illis genera-331 libus præfati mandati, *In quibuscunque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, &c. collocare*: cùm enim sint vniuersalia, omnem locum comprehendunt ac si specificè eadem Ecclesia S. Mariæ fuisset expressa, prout deducit ex Tiraquello, Surdo, Crauetta, & Oldrado, & Ruino. Secundò, ex obseruantia, & quia Metro

Metropolitani coacti sunt per censuras ad executionem talis mandati hoc modo intellecti, & quia ipsimet confessi sunt ita obseruasse. Vnde §. 2. *in fin.* ait, quod Prior de Pilari *videatur habere fundatam intentionem pro retentione suæ sedis Prioralis*, videlicet in manu dextera, etiam quando ad eam accedit Ecclesia S. Saluatoris. Hoc autem tam clarè, & euidenter demonstrat Ecclesiæ S. Mariæ competere Cathedralitatem *cumulatiuè* cum Ecclesia S. Saluatoris, vt mirum sit in dubium à viris doctis reuocari. Cùm enim in propria domo etiam maior cedat minori, iure hospitij id efflagitante, teste enim Homer. *in odyss. S. Iupiter honorator est hospitum*, & Paulo Veneto *lib. 1. cap. 46. Orient. Region. Cedit hospiti Paterfamilias*: vt propterea (vt aliqui animaduerterunt) in Palatio Vaticano cernatur effigies S. Pauli ad dexteram S. Petri, non obstante quod Petrus maior sit Paulo; profectò si Ecclesia S. Mariæ in propria domo non cedit Ecclesiæ S. Saluatoris, ideo est, quia eandem cum ipsa Cathedralitatis dignitatem participat: itavt, provt Rota relata *num. 19.* inquit, *vtrumque Capitulum facit vnum corpus*; alioquin irrationabiliter prorsus manum dexteram obtineret: siquidem omni iure cautum est, quod dignior debeat præferri, *l. 1. ff. de albo scribend.* Rota coram Seraphin. *decisione 1223. num. 2.* Nec dicat pars aduersa, situm, seu sessionem ad manum dexteram non semper arguere præeminentiam, provt ex Rota in Calaguritana *præeminentiarum*, 2. Decembr. 1602. coram Iusto, & in Cephaludensi *Archidiaconatus*, 18. Martij 1624. coram Dunozetto, elicit Barbosa *in Collectan. DD. ad caput felicis, de maioritate, & obed.* Etenim, etsi pro casu raro, actu, functione, & persona particulari id admitti possit, cæterùm *generaliter* pro omnibus casibus, actibus, & functionibus, provt in præsenti contingit, ex vi illorum verborum Mandati, *in quibuscunque actibus*, & pro Ecclesia Diœcesana, & Metropolitana insigni, qualis est Ecclesia S. Saluatoris, de qua etiam in præsenti, nullus prudens aut cordatus id admittet.

332 333 334 335 336

337 Corruit etiam ex hac doctrina aduersæ partis præsidium, quo sibi persuadere videtur, insignem istam præeminentiam de habenda dextra manu *in quibuscunque actibus*, quâ Ecclesia S. Mariæ feliciter fruitur, eneruari ex eo, quod ex opposito, Ecclesia S. Saluatoris, vel eius Decanus in Congregationibus Aragonum, præcedat dictam Ecclesiam S. Mariæ, provt clarè habetur ex decretis Curiæ Illustrissimi D. Iustitiæ Aragonum, quæ retuli *suprà cap. 3. num. 257.* inferens etiam, quod in omnibus aliis concursibus idem fieri debeat. Primò etenim expendatur, quod in dictis Decretis conceditur præcedentia, & per consequens dextera manus, præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ super omnes Ecclesias Cathedrales Regni Aragoniæ. Ex hoc enim rectissimè elicitur, ipsam esse Cathedralem; nullo enim iure subsistere potest, quod Ecclesia merè Collegialis, & non Cathedralis præcedat Cathedrales; sicut neque quod Episcopalis dignitas, quæ Cathedralitati connexa, & correlatiua est, præcedatur à non Episcopali *cap. Venerabili, in fin.* vbi Glossa *de verbor. significat. cap. cùm Canonicis, de censib.* Rota in Cæsaraugustana Synodi, 13. Februarij 1606. coram Coccino. Nec id decideret Illustriss. Iustitia Aragonum, cùm in materia præcedentiæ plumbeo pede, quia est res magni præiudicij, procedendum sit. Nec super illa potest fieri concordia sine Superioris licentia. Rota coram Seraphino *decis. 21. num. 2.* Moronus *in Respons. respons. 5. num. 7.* Et hoc vt vitetur, ne minor præferatur maiori, contra quod iura clamant. Dispiciatur secundò, quod in eisdem decretis asseritur, quod præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ *in aliquibus precedere meruit dictam Metropolitanam Ecclesiam.* Ex quo à fortiori, vt dicitur, concluditur, *quanto maiori cum ratione poterit ipsa easdem precedere.* In quibus notetur, per ipsa approbari præcedentiam Ecclesiæ S. Mariæ suprà Metropolitanam, *in aliquibus* videlicet; siquidem ex hoc veluti principio, tanquam ex maiori ad minus (quod est validum argumentum, *l. in suis, in fin. ff. de liber. & posthum. l. nec in 22. ff. de adult. authentic. multò magis, Cod. de sacrosanct. Eccles.*) infert, præcedentiam super alias Ecclesias Cathedrales. Ex quo iterum ad intentum deducitur Cathedralitas dictæ Ecclesiæ. Et quod proximè ad intentum spectat, quod non præferri in huiusmodi Comitiis non tollit prælationem illam generalem, quam habet *in quibuscunque actibus*; ex singulari enim ad vniuersale non valere argumentum, etiam Tyrones Dialectici norunt. Tertiò, & proximiùs ad intentum: quemadmodum in eisdem decretis dicitur, quod non obstante, quod in Comitiis Tirassonæ celebratis anno 1592. præfatæ Ecclesiæ Cathedrales Regni Aragoniæ prælationem habuerint supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, nihilominus hæc Ecclesia debeat ipsas præcedere in dictis Comitiis, quia constat talem prælationem fuisse *ex consensu partium, iureque dicti consensus, & familiaritatis, & non animo, nec titulo adquirendi possessionem*; sic etiam in præsenti dico, huiusmodi prælationem concessam Ecclesiæ Metropolitanæ super Ecclesiam Sanctæ Mariæ, fuisse de consensu partium in vim concordiæ factæ sub Alphonso Archiepiscopo, de qua dixi *suprà cap. 3. num. 240.* ac per consequens nullatenus derogare iuri præcedentiæ, quod habet in omnibus aliis actibus, quales sunt Processiones, assistentia in Choris vtriusque Ecclesiæ, & aliorum Ciuitatis, imò in Synodis, ad quas concurrunt cum habitibus choralibus.

338 339 340 341 342 343 344 345

Quartò etiam, & valde expendendum, quod cùm Prælatio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ supra Ecclesiam Sancti Saluatoris præcipuè ordinetur ad actus merè, & purè Ecclesiasticos, quales sunt Processiones, Officia diuina in Choro, Synodi, &c. Comitia verò Regni non importent actus purè Ecclesiasticos, sed sæculares, & laicos, vel saltem mixtos, ideò Illustrissimus Iustitia Aragonum in huiusmodi Comitiis prælationem concessit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, quæ quia est Diœcesana & Metropolitana, Caput est totius Ciuitatis, & *Populi*; non autem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ id non habet. Vera enim doctrina est, quam affert Moronus *suprà eo respons. 5. numero 7.* quod scilicet ius præcedendi debeat intelligi in ordine ad illos actus, quibus tractatur de præcedentia. Quod benè probat ex Rota coram Seraphino de anno 1585. quæ est 716. inter decisiones ipsius, vbi id probatur exemplo Eminentissim. DD. Cardinalium, inter quos antiquior Cardinalis præcedit in Consistorio: in Cancellaria autem præcedit Cardinalis Vice-Cancellarius, in Pœnitentiaria Cardinalis Pœnitentiarius, & in negotiis Cameræ Cardinalis Camerarius. Et probari id posset ex eadem decisione, vbi affertur exemplum de Auditore Rotæ, qui est Episcopus: hic enim non præcedit alios Auditores ratione Episcopatus, sed est in loco secundùm antiquitatem Auditoriatus. Cùm igitur Prælatio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ non sit nisi in ordine ad actus purè Ecclesiasticos, non ad sæculares, laicos, aut mixtos, ideo sine præiudicio suæ præcedentiæ supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ, potuit postponi Decano Ecclesiæ Metropolitanæ.

346 347 348

Nec

349 Nec prætermitti potest, quod inter adminicula strictè probantia Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, iure numerari possit, quod ex eodem Mandato habetur, Ecclesiam Sancti Saluatoris teneri accedre ad Ecclesiam *de Pilari* pro benedictione Candelarum in die Purificationis Beatissimæ Virginis, & in die Defunctorum pro suffragiis ipsorum, ac in Dominica Palmarum pro ipsarum benedictione.

350 Etenim quemadmodum istæ functiones non sunt faciendæ nisi à Parochis, & in propriis Parochiis, prout ex Sacra Congregatione Rituum 5. Martij 1633. apud Barbosam *in Collect. Bullary, verbo Palma*, elicitur, cui accinit Riccius *in prax. part. quarta, resolutione 306. & 309.* ex Quaranta, Carat. & aliis: ita etiam non sunt faciendæ ab Episcopo, aut Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, quæ est totius Ciuitatis, & Diœcesis Parochia, nisi in Ecclesia Cathedrali.

Inferat ergo mecum Lector, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, in qua fiunt, Cathedralem etiam nunc esse.

Capvt V.

Casu dato, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ actu Cathedralis non sit, nihilominus frui debet priuilegiis Cathedralitatis.

351 Hvius capitis doctrina ex numero illarum est, quæ traduntur ad maiorem cautelam, quæ non nocet; *l. testamentum, C. de testamentis*, vbi Baldus *in 3. notab. l. si pupilli, §. item procurator*, per Bartol. *in 1. col. versic. & sic not. ff. de negot. gest.* Francus *in dicta l. testamentum*: præsertim in magnis quantitatibus, *l. final.* & ibi Bald. *in prima column. C. si certum pet.* Bartol. *in l. Modestinus, verbo Item quæro, ff. de donation.* Bertachinus *in Repert. verbo Cautela.* Etsi enim satis ostensum sit in superioribus, Ecclesiam de Columna Cathedralem actu esse, nihilominus sufficere quod fuisset, vt priuilegiis Cathedralitatis fruetetur, nunc asseritur.

352 Veritatem autem continere constat primò, non solùm ex eo, quod Cathedralitas non amittitur, nisi ex Papæ authoritate, prout ex Loterio, Imola, & Gratiano dixi *num.* 164. quæ authoritas non adfuit in proposito, prout scripsi *num.* 192. Sed etiam ex eo, quod euidens est, fuisse primitus Cathedralem, prout vel apices eorum, quæ adducta sunt ex historicis scriptoribus, signis, vestigiis, sententiis, concordiis, & Sacræ Rotæ decisionibus, demonstrant. Ex iis namque elicitur, priuilegiis,

353 exemptionibus, & honoribus dictæ Cathedralitatis nunc frui debere, vel in memoriam pristinæ

354 Dignitatis. Tiraquell. *in tractat. cessante causa, limitat.* 15. & quia ex eo, quod habuit illam, *coruscat radiis prioris dignitatis*, vt aiunt Decreta illa Curiæ Iustitiæ Aragonum, *num.* 8. & ampliat Villar Additionator, seu Glossator *ibidem*, ex Tiraquello, Hippolyt. de Marsil. Guidopapæ, Baldo, Chassanæo, & Natta, ac notat Rota coram Ludouisio inter decisiones ipsius *decis.* 493. *n.* 3. ex Guidone relato, & Ioanne de Platea, & Rota illa coram Verospio de anno 1614. relata suprà *n.* 266. dicens *n.* 5. ex prædictis Platea, & Guidone, *Ex quo Ecclesia del Pilar olim fuit Cathedralis, censetur prærogatiuam celebrandi suam Dedicationem tenuisse.*

355 Quod etiam Rota illa Magistralis de anno 1630. *n.* 7. amplecti videtur. Idque pluribus exemplis declarant aliqui. Primò, de eo qui fuit Legatus, cui debetur reuerentia ob dignitatem quam habuit. Secundò, de Archiepiscopo, qui potest deferre Crucem in locis exemptis in signum pristinæ dignitatis. Tertiò addi potest exemplum de Ecclesia Collegiata, quæ talis vocari debet, etiamsi collegium actu non habeat, eo quòd antea habuerit illud. Prout ex Alexandro, Innocentio, & Felino comprobat Mascardus *conclusione* 584. *num.* 5. Alia omitto, quæ sunt vulgaria.

356 Nec est incongrua ad intentum ratio quædam theologica, desumpta ex illo Pauli ad Rom. 11. *sine pœnitentia sunt dona Dei.* Græcè *impœnitibilia*, id est, *immutabilia*: Syriacè, *non mutauit Deus donum suum.* & Ecclesiastici 3. *Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerent in perpetuum, nec possumus eis quidquam addere, neque auferre.* Cùm enim Cathedralitas Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna à Deo data fuerit, medio Christi Apostolo Iacobo eiusdem Christi Legato, vt dixi *num.* 13. certè videtur ad instar, vel quasi de iure diuino inducta, ac per consequens immutabilis, sicut ipsum: ita vt, saltem quoad præeminentias, & priuilegia, nullatenus censeatur translata. Eo quoque, quod vt dicitur *c. si ergo, q.* 1. gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit, & *cap. omnes, dist.* 22. *Quisquis cuilibet Ecclesia ius suum detrahit, iniustitiam facit.*

357 Deinde, non amisisse huiusmodi præeminentias, & priuilegia, secundò, & neruosè suadetur, quia non consensit in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, nisi cum expressa reseruatione ipsorum. Sic enim habetur expressè in Decretis Curiæ Iustitiæ Aragon. *numero* 21. quæ retuli *suprà num.* 260. pro anno 1605. Vbi etiam refertur ita pronuntiatum fuisse à Ioanne Ferrerio Vicario Archiepiscopali, vtique in sententia ab ipso prolata de anno 1502. quam retuli *numero* 253. & ita tenet Villar Additionator illorum Decretorum, ex eo quod

358 cùm in illa Cathedralitatis translatione (qualiscumque ea fuerit) non interuenerit Summi Pontificis consensus, qui requirebatur, prout ex Petro Perusino, & Rebuffo tradit idem Vil-

359 lar, & ego dixi in præcedentibus, necesse est dicere factam fuisse cum dicta reseruatione; quia, vt ibi ostendi, actus præsumitur fieri eo modo quo validè & licitè fieri potest: & dispositio semper præsumitur facta in casu iure permisso, non in prohibito.

360 Pro cuius luce considerandum, quod ex triplici modo, quo vna Ecclesia potest alteri vniri, seu communicari, scilicet primò *per viam subiectionis*, ita vt vna alteri subjiciatur. Secundò, *æquè, & principaliter*, cum communicatione priuilegiorum. Tertiò, cum iuribus distinctis, & separatis, ac non communicatis, de quibus Glossa *in cap. & temporis qualitas*, 16. *quæst.* 1. & Gloss. *in cap.* 1. *ne sede vacante*, & ex multis aliis Gonzalez *super regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 7. *numero* 26. *& seqq.*

361 Vnio hæc, quæ per communicationem Cathedralitatis facta est inter Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Sancti Saluatoris, videtur tertio modo facta, quia fuit cum reseruatione priorum iurium, priuilegiorum, exemptionum, &c. Tum quia obseruantia, quæ est in huiusmodi iuribus, priuilegiis & exemptionibus in vtraque Ecclesia, id suadet, *argument. leg. si de interpretatione, ff. de legibus, leg. sed & Iulianus, §. perinde, ff. ad Macedonianum*, Paris.

362 *consil.* 35. *numero* 20. *lib.* 1. Mandos. *in Regul.* 29. *quæst.* 2. *num.* 3. *&* 4. Gonzalez *suprà, numero* 135.

Tum

363 Tum etiam, quia in dubiis præsumendum est vnionem factam esse æquè principaliter, & non accessoriè. Abbas *in cap. exstirpanda, §. qui verò, in prima lectura, n. 4. de præbend.* Gonzalez *suprà n. 134.* ex Rebuffo & Hojed.

364 Tertiò, non amisisse sua priuilegia, & exemptiones propter communicationem suæ Cathedralitatis Ecclesiæ Sancti Saluatoris, colligitur ex pactis initis inter vtramque Ecclesiam de fruendis huiusmodi præeminentiis in superioribus adductis; & quæ, saltem secundùm limitationes in eis positas, omninò obseruari debent. Quia naturalis ratio

365 dictat, vt quæ contrahentibus placuerunt, ea seruare teneantur, *l. 1. ff. de pactis, l. non minorem, C. de transact. cap. 3. de pact.* Ius etiam diuinum hoc præcipit, Deuteron. 23. *Quod semel egressum est de labiis tuis, obseruabis.* Vnde Psalm. 88. *Quæ procedunt*

366 *de labiis meis non faciam irrita.* Et quia viro bono non conuenit, vt quod semel dixit, postea reuocet. Ægid. *decis. 3.* Guidopap. *decis. 254.* Caputaquensis *decis. 190. num. 1. part. 1.* & graue est fidem fallere, *l. 1. ff. de constitut. pecunia,* Gonzalez *sup. 8. Regul. Cancellariæ, gloss. 28. n. 20.* Et casu quo faciens pactum resiliat, non debet commodum aliquod consequi, *l. Iulianus, §. offerri, de act. empt.* Gozad. *cons. 1. n. 1.* & *cons. 31. n. 4.* Rota *1. part. diuersorum, dec. 134. num. 3.*

367 Quæ adeo vera sunt, vt nec Papa censeri debeat lædere pacta, concordata, acceptata, & obseruata, qualia sunt ista, de quibus in præsenti. Eo quòd omnis dispositio Principis censetur facta sine præiudicio, & læsione tertij, *l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quis in loco, c. cùm dilectus, de consuetud.* cum aliis iuribus, & DD. apud Gonzalez *suprà dicta glossa 28. num. 1.*

368 *& 2.* Ita vt potiùs præsumatur obliuio Papæ, quàm quod censeatur tollere ius alteri quæsitum. Rota *decisione 23. n. 5. & n. fin. in fin. de præbend. in antiq. & decisione 3. n. 8. de præbend. in antiquior.* Gonzalez *sup. num. 6.*

369 Quartò, propter obseruantiam huiusmodi præeminentiarum, quæ summè præualet ad declarationem voluntatis contrahentium, seu talia pacta facientium, *argum. leg. seruus plurium, §. fin. ff. de regul. iur.* Aretinus *consil. 11.* Aymon. *consil. 101. num. 4.* cum aliis relatis per eundem *consil. 211. num. 8.* Ruinus *consil. 104.* Rota *1. part. diuersor.*

370 *decis. 571. num. 3.* hæc omnia referens. Ac quia, vt Ioannes Vvamesius *dicto consil. 10. tom. 1. consil.* dixit: *Antiqua consuetudo, & obseruantia, in omnibus, & potissimùm in dubio, retinenda, & seruanda est, in constituendo, & seruando ordine, vel paritate*

371 *graduum inter homines.* Tum etiam, quia præeminentiæ sunt de iure positiuo, in quo maximè præualet obseruantia, & consuetudo. Ipsa enim est quasi alterum ius naturale. Baldus *consil. 433. lib. 3.* Surdus *de alimentis, tit. 1. num. sexto.* Et æquipollet veritati, *l. 1. ff. de seruit. & aqua,* Baldus *consil. 289. lib. 4.* & dubia, quæ possent esse, remouet, *argument. l. si de interpretatione, ff. de legibus, l. sed & Iulianus, §. perinde, ff. ad Macedonianum.* Parif. *consil. 35. n. 20. lib. 1.* Mandos. *in Regul. 29. q. 2. n. 3. & 4.* Gonzal. *super Regul. 8. Cancellariæ, glossa 5. §. 7. n. 135.* Ac denique est optima cuiuslibet dispositionis interpres, *dicta l. si de interpretatione, l. minimè, ff. de legibus*; idem Gonzalez *suprà, glossa 5. n. 87.* ex Ro-

372 mano, Aymone, Surdo, Parisio. Extare autem obseruantiam dictarum præeminentiarum, status præsens eius Ecclesiæ manifestat, & constat ex sententiis, concordiis, Rotæ decisionibus, & aliis in superioribus adductis, & quia cùm Ecclesia Sancti Saluatoris contra eas prætenderit, sæpe succubuerit, & causa ceciderit.

373 Si autem Cathedralitatis priuilegiis frui debeat, proculdubio dicendum videtur, in hoc anteponi debere Ecclesiæ Sancti Saluatoris actuali Cathedralitate gaudenti. Hìc enim intrat Regula illa tam

374 certa, quàm vulgaris, quod *prior in tempore est potior in iure, ex leg. qui Balneum, in princip. ff. qui potiores in pignore, l. si fundum, C. eodem, cap. qui prior 64. de Regul. iuris,* & concors DD. sententia super hæc iura scribentium. Et firmat Rota in Oriolensi *præcedentiæ,* coram Litta de anno 1600. *part. 2. recentior. decis. 26.* & alibi sæpe. Quod ampliant aliqui etiamsi prioritas sit in hora aut puncto. Decian. *consil. 109. num. 22. lib. 2.* quem refert Tuschus *littera P, conclus. 465. num. 4.* Quan-

375 tò magis id verum erit in præsenti, cum Cathedralitas Ecclesiæ Sanctæ Mariæ anterior sit per plusquam mille annos. Antiquiora etenim nobiliora sunt, cæteris paribus. Geminian. *in cap. quamuis,*

376 *§. quamquam, num. 3. de præbend. in 6.* Nonius *consil. 71. num. 35.* Ioannes Vvamesius in superioribus relatus *consil. tom. 1. consil. 10. num. 6.* dicens, quod *temporis prioritas, & antiquitas in diffiniendis quæstionibus & controuersiis, quæ de præcedentia suboriuntur, plurimùm valet ad hoc, quod pro illis decidatur, qui ex origine, & fundamento antiquiore sunt.* Subdit hæc, quæ veluti adamussim casui præsenti adaptantur, si prudens lector rem dispiciat: *Deinde con-*

377 *currit hîc dicta Ecclesia prima origo, eaque talis, quæ hoc videtur exigere, vt Ecclesia Monasterio, non Monasterium Ecclesiæ vbique cedat. Ex eo scilicet, quod hæc Ecclesia velut colonia deriuata, & deducta sit ex dicto Monasterio.* Etenim pro comperto est, Ecclesiam Sancti Saluatoris potiùs ex Ecclesia Sanctæ Mariæ, quàm è contra istam ex illa originem hausisse. Et inferiùs: *Quæ sanè originis, & subiectio-*

378 *nis consideratio hoc efficit, vt quemadmodum colonia Metropoli non tantùm non præferri, sed nec adæqua-*

379 *ri debet, propter originis, & maioritatis disparitatem, & tunc tantùm adæquari potest, cùm Metropolis dignitas ei ex priuilegio Papæ, vel Principis adijcitur.* Quia tamen hæc rei præsenti adaptata duriuscula cernentur, eo quòd Ecclesiam Sancti Saluatoris *coloniam* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ appellare videatur, eo

380 duntaxat sensu à me sciat lector relata, vt salua inclytæ Cæsaraugustanæ S. Saluatoris Metropolis dignitate, solùm nitar cathedralitatis præeminentiis cum eadem Metropoli Ecclesiam Sanctæ Mariæ perfrui debere, sine præiudicio tamen eorum iurium, quæ eidem Metropolitanæ Ecclesiæ, *Metropolitanæ, Diœcesanæ,* & *Episcopalis* titulis, priuatiuè competunt.

381 Non verò prætermittendum, quod cùm, prout ex dictis in superioribus liquet, Ecclesia Sanctæ Mariæ in ratione Cathedralitatis vna sit cum Ecclesia Sancti Saluatoris, ita vt Cathedralitas non *priuatiuè*, sed *accumulatiuè* Ecclesiæ Sancti Saluatoris competat, comparatiuè ad eandem Sanctæ Mariæ Ecclesiam, idcirco non incongruè existimare quis poterit, priuilegia cuncta, quæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris competunt, non præcisè, vt est talis Ecclesia Sancti Saluatoris, sed quatenus Cathedralis, & Cæsaraugustana est, competere etiam suo modo Ecclesiæ S. Mariæ, quæ in ratione Cathedralitatis talem vnitatem, & coniunctionem cum ipsa habet. Regulariter enim extensio fit de vno æquiparato ad aliud, vt per Bart. & alios *in leg. 1. ff. de legat. 1.* Curt. iun. *consil. 124. numero 17.* Gabr. *consil. 21. numero 37. & seq.* Cephal. *consil. 257. num. 17. & seq.* Euerard. *in loco à ratione legis larga, num. 52. & in loco à simili, num. 7.* Et quia hìc intrat illud vulgare, *eadem quæ sunt, eodem iure censeri debent.* Specialiter cùm

cùm vnitas harum duarum Ecclesiarum sit in temporalibus, & spiritualibus, prout elicitur ex concordia de anno 1121. & in qua fundatur priuilegium de non soluendo charitatiuo subsidio, de quo in superioribus actum. Præsertim, cùm hoc priuilegium concessum etiam fuerit Ecclesiæ Cæsaraugustanæ à Lupo de Luna Cæsaraugustano Antistite, 15. Iulij 1361. ea de causa, quod in ea residentiam habuerit Sanctus Valerius cum ipsius Archidiacono Vincentio: in quo quomodo Ecclesia Sanctæ Mariæ iure proprio intret, dictum est *suprà*, *num.*65. *& sequentibus*. Si autem (pius lector attendat) priuilegia cuncta Ecclesiæ Sancti Saluatoris, quatenus Cathedralis est, & non merè Sancti Saluatoris, concessa, etiam Sanctæ Mariæ de Pilari Ecclesiæ concessa esse censeri debent, propter sæpius inculcatam non tam *vnionem* quàm *vnitatem* in qualitate *Cathedralitatis*, profectò hinc prudens argumentator eliciet, etiam priuilegium Metropolitanatus eidem Ecclesiæ Sancti Saluatoris competens, suo etiam modo Ecclesiæ Sanctæ Mariæ adaptari. Fuit enim hoc priuilegium quoddam illi Ecclesiæ concessum à Ioanne XXII.Rom.Pont. Aueniouc anno 2. ipsius Pontificatus, qui anno 1318. correspondere videtur. Eo vel magis, quod in hac Bulla Metropolitanatus,quam integrè legi, solùm conceditur hoc priuilegium Ecclesiæ *Cæsaraugustanæ* sub hoc nomine, nullâ prorsus mentione factâ de Ecclesia Sancti Saluatoris. Quid etiam, si dicatur, per talem concessionem nihil omnino iuris Ecclesiæ Sanctæ Mariæ detractum esse, prout probant ea, quæ ex doctrina Ioannis Vvamesij attuli suprà *cap.*3. *à num.*168. & quod Pontifex iste Ioannes XXII.sine læsione priuilegiorum aliarum Ecclesiarum, priuilegium concessit? Quid vltrà, si cum egregio Authore Martino Garzia *serm.* 150. dicatur, quod Gentilitatis tempore, pro anno videlicet 289. aut circiter, Ecclesia sanctæ Mariæ de Pilari Metropolitana esset? Verba integra habet lector suprà *n.*64. Hæc sanè sapientiss. Iuris prudentiæ Doctoribus relinquenda,sed in præsenti, etsi non decidenda,quia ad intentum præsens non spectant, tangenda saltem erant, ob connexionem.

CAPVT VI.

Nouis quibusdam cuiusdam Neotherici Authoris obiectis neruosè occurritur.

382 HÆc fermè scripseram, cùm Neothericum authorem Ioannem de Arruego, Portionarium Sanctæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, in libro vulgari idiomate Hispano scripto, cui titulus *Cathedra Episcopal de Zaragoza*, legi, in quo ob pietatem, & deuotionem, quam erga eandem Sanctam Ecclesiam habere ostendit,plura ex iis quæ dicta sunt, acriter impugnare, & prosternere nititur. Quamuis autem multa ex illis in præcedentibus, etiam à Sacra Rota in decisionibus relatis reiecta sint, alia verò ex se ipsis corruant, quia nullam, aut paruam difficultatem continent; nihilominus quia

383 veritas examinata magis elucescit, *cap. graue*, 36. *quæst.* 9. *cap. inter dilectos, de fide instrumentorum*: & quia disputando inuenitur, *l. munerum*, §. *final. ff. de muneribus, & honoribus*; ideo omnibus illis satisfacere curabo, eo ordine,quo pro hoc authore proposita video; sine præiudicio tamen vllo sui honoris, aut reputationis.

384 Et primò proponit *pag.* 3. Bullam Vrbani II. in qua Pontifex concedit Petro Hispaniæ Regi, eiusque successoribus facultatem distribuendi Ecclesias, quas ex Sarracenis accepissent, vel ipsi ædificassent, *Sedibus dumtaxat Episcopalibus exceptis*. Ex his enim infert, Ecclesiam Sancti Saluatoris ante Hispaniæ inuasionem fuisse Cathedralem, & eius Cathedralitatem restitutam, quando Rex Alphonsus Cæsaraugustam recuperauit. Cæterùm hic author ex antecedenti vero consequens infert de Cathedralitate eius Ecclesiæ ante Maurorum inuasionem, quod neque subsistit, nec ab ipso probatur. Aptiùs enim ex illis verbis, *Sedibus duntaxat Episcopalibus exceptis*, inferre poterat id quod suprà dixi *n.*165. conformiter etiam ad aliam Bullam Gregorij VII. Regem Alphonsum non potuisse transferre Cathedralitatem, quæ erat in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari, nec eam transtulisse, sed solùm ex consensu eiusdem Ecclesiæ, ipsius Cathedralitatem communicatam fuisse Ecclesiæ Sancti Saluatoris,vt dixi etiam *n.*189.

385 Opponit secundò *pag.* 5. quod idem Rex Alfonsus de anno 1118. cùm Cæsaraugustam recuperauit, concessit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, Petro eius Episcopo, & successoribus ipsius, decimas, & primitias, ac quartum Episcopale omnium Ecclesiarum illius Episcopatus. Ex quo etiam elicit, quod si Ecclesia Sanctæ Mariæ esset Cathedralis,

386 ista essent iura ipsius, ac propterea Rex non posset ea alteri Ecclesiæ concedere. Respondeo tamen, quod quatenus hæc concessio extendi poterat ad ea, quæ erant iura Ecclesiæ Sanctæ Mariæ,præsumi debet facta ex consensu ipsius, quia iuxta dicta *suprà* *n.* 191. omnis dispositio & actus præsumitur fieri in casu à iure permisso, & quatenus validè sustineri potest, & omni iure certissimum est illud, *nostrum quod est*, *non potest sine facto nostro auferri*. Menochius *consil.* 161. *num.* 19. *& consil.* 196. *num.* 10. *& consil.* 477. *num.* 7. Melchior Phœbus *decis.* 28. *nu-*

387 *mero* 12. *tom.* 1. Dici etiam potest, quod cùm Ecclesia Sanctæ Mariæ semper fuisset inclyta,celebris, insignis, & cunctis fidelibus deuotissima, ac per consequens speciali notâ digna, non videtur comprehensa in huiusmodi generali dispositione, iuxta vulgata iura. Cuius signum est, quod, vt audio, nunquam soluit primitias, & pro decimis conseruandis, saltem secundùm limitationes factas in concordiis & sententiis, semper litigauit, & suum intentum obtinuit. Placet etiam, quod affert Murillus *lib. relato, pag.* 158. videlicet, in communicatio-

388 ne Cathedralitatis facta Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vtramque Ecclesiam inter se diuisisse decimas. Adde quoque, quod si expendatur clausula illa, *iure proprio*, in hac donatione posita,per eam excludi videtur Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæ cùm Cathedralis etiam permansisset post dictam communicationem, erat quasi *vna* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, vt dictum est *suprà numero* 194. ac perinde non subdita, aut sub iure illius, quantum ad Cathedralitatem istam, quæ vtrique Ecclesiæ erat communis *cumulatiuè*.

389 Idem dici potest ad id quod opponit *pag.* 5. de donatione quadam à Petro Librana Episcopo facta Canonicis Sancti Saluatoris de medietate decimarum Cæsaraugustæ, pro anno 1123. Si enim

390 hæc donatio fuit de decimis spectantibus ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, præsumi debet affuisse consensum ipsius, propter dicta. Si autem non fuit de illis, prout ex dictis elicitur, nihil facit ad intentum. Deseruiunt etiam ad illud adducta superiùs.

391 Vrget præterea *pag.* 8. confirmationem donatio-

num

num per Alfonsum, & Ramitum Reges factarum Ecclesiæ Sancti Saluatoris, datam per Hispaniæ Imperatorem Alfonsum circa annum 1134. In ea enim vocatur dicta Ecclesia *Inter cæteras antiqui nominis famosissimas, excellentiâ & priuilegio gloriosissima*: & ipsi conceditur Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari. Sed adeo exactè, & luculenter Sacra Rota 392 de anno 1630. *num.* 88. *& seqq.* huic obiecto respondet, vt supetuacaneum sit aliquid addere, sed solùm remittere lectorem ad eam decisionem. In ea enim comperiet huiusmodi Alfonsi priuilegium in multis claudicare. Caret enim diuini numinis inuocatione, quâ Catholici Reges in suis rescriptis vt solent, loco concessionis, recognitione, & legalitate, 393 cum non sit extractum ab originali, sed ex quadam copia, & ex Archiuio eiusdem Ecclesiæ Sancti Saluatoris non satis authentico, & quod est partis interessatæ. Similiter cum emanasse dicatur ab extero Rege, parum, aut nihil informato de Cæsaraugustæ aut Aragoniæ Ecclesiis, eius authoritas debilescit. Expendam & ego, quod cùm Iulianus Perez, de quo *suprà, à num.* 146. qui hoc tempore viuebat, Al- 394 fonsi Regis familiaris & historicus esset, ac tam eximia, & gloriosa de Ecclesia de Pilari dixerit, qualia eo loco retuli, certè mirabile est, quod iste Alfonsus tam frigidè de ea Ecclesia loquutus fuerit in isto suo rescripto, non communicato Iuliano. His verò omis- 395 sis, & si Deo placet, authoritate eius admissâ, quod specialiter attinet ad titulos illos *Antiqui nominis, famosissima, gloriosissima, &c.* nihil nocent Ecclesiæ Sancti Saluatoris intuitu Cathedralitatis illi communicatæ, & ratione talis communicationis. Cùm enim hæc Cathedralitas perseuerauerit in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ, ipsi etiam competunt; quia est eadem quæ antea fuit. Vt ait eadem Rota *num.* 97. Pro quo videnda quæ dixi *suprà numero* 194.

396 Quantum verò attinet ad donationem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, sapientissimè ait eadem Rota *suprà numero* 98. 99. *&* 100. *Quidquid sit de viribus illius, aduertendum est, quod Alfonsus non simpliciter donauit Ecclesiæ Sancti Saluatoris Ecclesiam de Pilari, sed donationem Alfonsi debellatoris, ac Ranimiri prædecessorum confirmauit, propterea licèt in confirmatione Ecclesiam de Pilari specificauerit, ad illam tamen veluti in donationibus confirmatis nullatenus contentam, priuilegium dictæ confirmationis non extendebatur, ex eo quod in hac parte non inueniebat subiectum confirmabile. Abbas in cap. inter dilectos, num.* 8. *de fide instrumentor. Dec. consf.* 541. *num.* 20. *Rota decis.* 111. *num.* 2. *&* 580. *num.* 3. *ad fin. part.* 2. *recentior. & cùm constet de donationibus in confirmatione relatis, standum est illis, potiusquam confirmationi referenti. Rota decis.* 439. *num.* 2. *apud* 397 *Sanct. memor. Gregorium.* Hæc in relata Rota. Quibus etiam addi potest, quod etsi absolutè admitteretur Ecclesiam Sanctæ Mariæ donatam esse Ecclesiæ Sancti Saluatoris, ac per consequens ex hac parte minorem ipsâ esse, considerando videlicet Ecclesiam præfatam Sanctæ Mariæ, quatenus præcisè purè Collegialis, aut Parochialis est; quatenus tamen Cathedralis est, non est ipsâ minor, aut inferior, sed æqualis, imò antiquior, iuxta dicta suprà *num.* 374. Et ita secundùm hanc rationem non potest dici data, seu donata dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Neque nouum est, vnam & eandem rem diuersis respectibus consideratam esse maiorem, & minorem, subditam, & superiorem, subordinatam, & non subordinatam. Vt Archidiaconus, qui quantum ad iurisdictionem est maior Archipresbytero, & quantum ad ordinem minor illo; & Parochus, qui quantùm ad administrationem Sacramentorum est maior Canonico, quantum verò ad ea quæ spectant ad cultum diuinum, cantare in Choro videlicet, incedere in processionibus, &c. Canonicus est maior Parocho. Alia exempla affert 398 Moronus in suis Responsis, *respons.* 5. *num.* 9. *& sequentibus*, ex Sacræ Rotæ decisionibus, & DD. Et magis ad intentum de duabus Ecclesiis habentibus ad inuicem certas maioritates, id dixit Rota in vna Messanensi *præeminentiarum*, 14. Decembr. 1584. coram Blancheto. Sic etiam fermè Gonzalez *in Reg.* 8. *Cancellar.* §. 7. *proœm. num.* 110. ex Decio, Tiraquello, & Pinello. Hos autem titulos continere Ecclesiam Sanctæ Mariæ formaliter, vel eminenter, facilè confitebitur, qui eam *Angelicam, Apostolicam, & primàm Sedem* esse perspexerit.

Vrget etiam *pag.* 13. *&* 14. verba illa Impera- 399 toris Alfonsi in dicto priuilegio dicentis, dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris *Barbaræ gentis longâ seruitute pauperrimam, penèque omnium recordatione bonorum obliuione deletam.* Ex eis inferens (quod & alibi sæpiùs inculcat) quod dicta Ecclesia Sancti Saluatoris à tempore primitiuæ Ecclesiæ fuerit erecta, & habuerit eum titulum *Sancti Saluatoris*, & quod sub potestate Maurorum constituta, ad maximam paupertatem redacta fuerit, suisque bonis spoliata. Cæterùm id quod dicit de erectione eius Ecclesiæ, & titulo Sancti Saluatoris à primitiuæ Ecclesiæ tempore, etiamsi sit totius disputationis nucleus, 400 cardo controuersiæ, & punctus difficultatis, imò & contrarium veritati, cùm Martinus Garzia author probatissimus, & Ecclesiæ Sancti Saluatoris commensalis, potius oppositum afferat *serm.* 144. dicens de Rege, & Principibus, qui ceperant Ciuitatem: *Intrauerunt, & ceperunt Ciuitatem Cæsaraugustæ, &* 401 *in Sancta Maria inuenerunt puerum cum Maria Matre eius, & prouidentes adorauerunt eum, & cum vidissent, quod Mater habebat Ecclesiam, & Filius non habebat diuersorium* (audi lector) *consecrata fuit Mesquita maior in Ecclesiam Filij, & nunc à die illa dicitur Ecclesia Sancti Saluatoris*; nullo tamen modo 402 ab hoc Authore probatur, nec probari potest. Antiqua enim non probantur, nisi per famam, libros, vel historias antiquas, litteras scriptas, seu insculptas in lapidibus, coniecturas, indicia, seu præsumptiones, aut similia, vt latè ex Iuribus, & Doctoribus affert Mascardus *de probationibus, volum.* 1. *conclus.* 105. *&* 107. Nihil autem istorum in præsenti affertur, aut afferri potest, sed solùm quorumdam modernorum testimonia, & non magnæ authoritatis, quia quidam ipsorum sunt partes interessatæ, & alij nec grauiores, nec vetustiores Garzia relato. Verba etiam illa *pauperrimam*, & *deletam*, prout Magistralis illa Rota *n.* 95. inquit, referuntur ad Ecclesiam Cathedralem Cæsaraugustanam, consideratam in abstracto, idest prout abstrahebat ab hoc, vel illo loco, in quo sita erat Cathedralitas, non verò in quantum adhærebat Ecclesia S. Saluatoris. Etsi enim in eo priuilegio nominetur hæc Ecclesia *Sancti Saluatoris*, est quasi per accidens, materialiter, & causâ exempli, quia illo tempore ad illam erat translata (per modum communicationis, & vnionis) dicta Cathedralitas. Quod ipse etiam Arruegus intelle- 403 xisse videtur, cùm verba illa huius Regij priuilegij Cæsaraugustanam Ecclesiam Sancti Saluatoris, sic vertit Hispanicè: *La Iglesia de Zaragoza, llamada de San Saluador*, ac si diceret *Ecclesiam Cæsaraugustanam*, hoc tempore vocatam *Sancti Saluatoris*. Hæc porrò omnia veluti gratis dicta censeantur, cùm præfatum rescriptum authenticum non sit, iuxta dicta.

404 Opponit præterea *pagina 16. & sequentibus*, quod aliqui Summi Pontifices confirmauerunt donationes suprà relatas, dicentes etiam, Ecclesiam S. Saluatoris ritè, & canonicè possidere Ecclesiam Sanctæ Mariæ. Sed neque hoc est momenti, non 405 solùm quia istorum Pontificum Bullæ (omnes saltem) non ostenduntur: & esto quod omnes ostendantur, nihilo plus valent quàm ipsæ donationes. Quia confirmatio Papalis, si est in forma communi, cùm solùm sit *iuris quæsiti corroboratio*, non dat 406 maius ius. Si autem est ex *motu proprio*, aut *certa scientia*, tametsi habeat vim nouæ concessionis, dum constat Papam habuisse plenam notitiam, sine illa tamen caret hoc effectu. Barbosa *de clausulis, clausula 59. num. 19. & 20.* ex iuribus, Doctoribus & Sacræ Rotæ decisionibus. Et quia confirmatio semper extenditur ad valida, & licita. Surd. *consil. 47. num. 19.* Tuschus *conclus. 340. num. 42.* Rota *decis. 780. n. 6. part. prima diuersorum.* Cunctis his criticis implicatur hoc obiectum. Ac tandem, illis omnibus superatis, animaduertenda dicta in superioribus de Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæ cùm 407 sit *Angelica*, *Apostolica*, & *Primaria*, propter sui eminentiam formaliter, vel eminenter continet plures rationes diuersas, propter quarum aliquas subdi potuerit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, esto quoad alias sit vna, & eadem cum ipsa, & antiquior, vt dixi.

408 Insuper *pagina 27. & sequentibus* obiectat, quod in quadam sententia alterius Regis Alphonsi de anno 1169. præcipitur, vt omnes decimæ, & primitiæ totius Episcopatus soluantur Ecclesiæ Sancti Saluatoris: confirmantur etiam prædecessorum 409 donationes eidem Ecclesiæ factæ. Hæc tamen etiam inefficacia sunt ad intentum; nam quod attinet ad hoc vltimum, de confirmatione donationum, cùm confirmatio habeat rationem causæ accessoriæ, ac per consequens sequatur naturam principalis, cui adiungitur, iuxta commune illud *Accessorium sequitur naturam sui principalis*, quod desumitur *ex l. etiam, C. de iure dotium*, & ex regula *Accessorium, de regulis Iuris in 6.* tantùm valebit hæc confirmatio, quantùm valeant donationes confirmatæ, de quibus suprà. Quod verò spectat ad concessionem Decimarum, & primitiarum, ex contextu ipsius sententiæ constat, illam litem non fuisse inter Ecclesiam de Pilari, & Sancti Saluatoris; sed solùm inter Episcopum Cæsaraugustanum, & Parochianos eiusdem Episcopatus; illos ergo tantummodò tangit, non autem Ecclesiam de Pilari, quæ nec nominatur, nec propter sui excellentiam comprehendi potest sub hac vniuersalitate, vt tactum est superiùs: nec erat necessarium, quod expressè excluderetur, cùm contra illam lis mota non esset, nec ipsa audita in iudicio. Hæc autem omnia ex obseruantia in contrarium, sententiis, & decisionibus posterioribus satis suadentur.

410 Ponderat etiam *à pag. 33.* quod Alphonsus Rex Aragonum concesserit caput sancti Valerij Episcopo Ecclesiæ sancti Saluatoris, inquiens: *Vt illud ad honorem Dei, & Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, quæ caput totius nostri Regni est, & cui pastoraliter, & corporaliter olim præfuit, spiritualiter quoque præesset.* Inde inferens, Sanctum Valerium resedisse in Ecclesia 411 Sancti Saluatoris. Sed nihil minus sequitur ex prædictis verbis. Quod enim Ecclesia Cæsaraugustana sit *Caput totius Regni* Aragoniæ, non controuertitur, nec quod Sanctus Valerius *pastoraliter, & corporaliter olim* illi præfuerit: sed non in Ecclesia Sancti Saluatoris, quæ tempore Sancti Valerij non erat in rerum natura; sed in Ecclesia Sanctæ Mariæ, vt dictum est *suprà n. 65.* Quia tamen Cathedralitas illius translata erat ad Ecclesiam Sancti Saluatoris (modo nempe in superioribus dicto) ideo verba illa non referuntur, nisi ad Ecclesiam Cæsaraugustanam in abstracto sumptam, vt dictum est *num. 402.* & dicit Rota sæpiùs nominata, §. 114.

412 Pro quorum luce, & clariori intelligentia eorum quæ dicta sunt, ac vt satisfieri possit multis, quæ author relatus opponit, animaduertenda primò vulgaris illa regula vtriusque iuris, *Qui succedit in ius alterius, iure eius vti debet, l. si aquaductus, ff. de contrahenda emption. l. qui in ius 137. ff. de regulis iuris, cap. Eleuterius, 18. quæst. 2. cap. dilecti, de foro competenti, regul. is qui in ius 47. de Regulis iuris in 6.* Gonzalez *suprà, regul. 8. Cancellar. gloss. 15. §. 1. num. 79. & gloss. 24. num. 214.* Secundò expenden-413 dum celebre illud iuris axioma, *subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. l. 1. §. hac actio, ff. si quis testament. liber, l. filia, §. Titia, ff. de condit. & demonstrat. l. vnica, §. 1. C. de rei vxor. act.* Doctores ibidem, & alibi. Est namque huiusmodi axioma quædam regula Magistralis, vt ait Ancharanus *consil. 421.* & ex eo Barbosa in Axiomat. *axiom. 213.* Imò adeo latè, & vniuersaliter explicanda, vt eâ denotetur, quod subrogatus sapit naturam illius in cuius locum subrogatur, cum omnibus suis qualitatibus primordialibus, & accidentalibus, prout ex eisdem iuribus ac ex Socino, Gomesio, Tiraquello, & aliis subinfert Gonzalez *super 8. Regul. Cancel. glossa 5. §. 9. num. 99.* Animaduertendum tertiò, quod nomen *Ecclesia*, quandoque sumitur pro Ecclesia *materiali*, scilicet Templo, aut Domo Deo dicatis: quandoque verò 414 pro Ecclesia *formali*, scilicet collectione fidelium, prout habetur *ex cap. Ecclesia, de consecrat. dist. 1.* Archidiacono *in princip. de election. in 6.* Iasone *in l. 1. C. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Villar. *in Annotationibus ad sententiam Curiæ Iustit. Aragon.* de anno 1605. Rota Magistralis crebriùs relata, *n. 110.* & aliis.

415 Ex his autem infertur, non solùm quod nomen *Ecclesiæ* in concessione illa Regis Alphonsi possit, & debeat intelligi de Ecclesia *formaliter* accepta, prout importat Congregationem fidelium, quæ erat in Inclyta Cæsaraugustana Vrbe; sed etiam, quod esto quod strictè intelligatur de Ecclesia *materialiter*, scilicet de Ecclesia Sancti Saluatoris, optimè illi quadrent verba relata, ex eo, quod cùm Cathedralitas Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, quæ à tempore primitiuæ Ecclesiæ erat in Ecclesia Sanctæ Mariæ, translata postea fuisset (modo sæpiùs exposito) ad dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris, hæc Ecclesia Sancti Saluatoris non solùm est veluti *vna* cum Ecclesia S. Mariæ, vt sæpiùs inculcatum est in præcedentibus, sed etiam, esto quod diuersa sit, succedit tamen in iure ipsius, & est veluti subrogatum quoddam eiusdem, & ita iuribus illius vti potest, & naturam ipsius, quantùm ad Cathedralitatem sapere. Quia ergo Sanctus Valerius in Ecclesia Sanctæ Mariæ, veluti in Cathedrali singulari, & vnica, quæ eo tempore erat, suam Sedem habuit, iuxta dicta in præcedentibus *num. 66.* & Rota illa Ma-416 gistralis *numero 50.* & sequentibus latè conuincit: ideo propriè dici potest, Sanctum Valerium resedisse in Ecclesia Sancti Saluatoris, non quidem *materialiter* sumpta, vt est Ecclesia Sancti Saluatoris, sed *formaliter*, vt est Ecclesia Cathedralis vnà cum alia succedens in iura ipsius, & ipsi subrogata.

417 Ex his ergo, & aliis in superioribus adductis, rectè, & respectiuè applicatis, eneruantur innumera fermè probi huius authoris obiecta. Illud videlicet, quod affert

affert *pag.* 37. *&* 47. de Breuiario Cæsaraugustano, & *pagina* 40. de concordia quadam inita inter Petrum Episcopum Cæsaraugustanum, & Michaelem Tirasonensem: & *pagina* 42. de donatione Arnaldi Episcopi: & *pagina* 43. de vnione quarundam Ecclesiarum: & *pagina* 45. de priuilegio Regis Martini: & *pagina* 49. de verbis Hieronymi Zuritæ Historici: & *pagina* 161. *&* 162. de quibusdam inscriptionibus, in quibus dicitur, quod Sanctus Valerius fuerit Episcopus Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, & Sanctus Vincentius Archidiaconus: & *pagina* 175. *& sequentibus*, de verbis in Breuiariis aliquibus repertis: & *pagina* 188. de verbis cuiusdam Synodi. Ac similia multa.

418 Plurima etiam accumulat de excellentiis, prærogatiuis, priuilegiis, facultatibus concessis Ecclesiæ Sancti Saluatoris circa decimas, processiones, cadauerum sepulturas, præcedentias, & similia, quæ parum vrgent, si animaduertatur, plura ex iis emanasse

419 à parte ipsa Capituli Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vel membris ipsius, quæ propterea nullum præiudicium parti Ecclesiæ Sanctæ Mariæ afferre possunt, cùm certi, & aperti iuris sit, quod testis in causa propria inutilis est, *l. nullus, ff. de testibus, leg. omnibus, C. eodem, cap. insuper, eodem titulo*, & ibi Docto-

420 res. Et causa propria est, in qua quis interesse, aut commodum aliquod habet, *l.* 1. §. *in propria causa, ff. quando appelland. sit.* Adeo quod talis testis audiri non debeat. Baldus *dicta l. in omnibus, C. de testibus.* Deinde, esto non emanauerint ab ipsa parte Capituli Sancti Saluatoris, cùm tamen cursu temporis mutata sint per decreta, concordias, & sententias, ma-

421 ximè Rotales posteriores, de anno videlicet 1630. & sequentium annorum, nihil valent, iuxta textum *in l. certa, §. deficientium, ff. de excusat. tut.* Bartol. *in leg. cura, §. 1. ff. de munerib. & oner.* & ex iis, ac aliis Mascard. *de probationibus, volum.* 1.

422 *conclus.* 33. *numero* 42. Præsertim, quia vltima derogant primis, Signorolus *consil.* 87. *num.* 7. *&* 8. Tuschus *conclus.* 36. *numero* 112. Barbosa *in Axiomat. axiom.* 197. *num.* 26. Et posteriora derogant prioribus, *l. sed & posteriores, ff. de legibus, leg. cùm in plures, §. locator horrei, ff. de legibus, l.* 1. *in fin. ff. de stipul. seruorum*, & aliis iuribus, & Doctoribus ibidem, specialiter Alexand. *consil.* 121. *lib.* 4. Ancharan. *consil.* 208. *num.* 15. Rota *quarta part. recentior. decis.* 593. *num.* 2. Casu verò, quod hæc omnia subsisterent, & apertè dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris competere debere conuincerent, adhuc ex illis non concluditur intentum, cùm pars Ecclesiæ Sanctæ Mariæ non prætendat Cathedralitatem *priuatiuè* ad dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris, sed *cumulatiuè*, & coniunctim cum ipsa: quia ipsa

423 semper fuit Cathedralis, & nunquam Cathedralitatem, & iura ipsius amisit. Nec ista prætendit malo illo iure, quo meretrix illa 3. Reg. 3. dicebat: *Nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur.* Sed bono illo fraternæ charitatis, quo *Sapient.* 7. dicitur: *Sine fictione didici, & sine inuidia communico.*

424 Reiicit etiam sæpiùs vt apocryphos, & suspectos, vel saltem vitiatos, & corruptos, libros Aymonis, seu Aymonij Monachi, Flauij Lucij Dextri, Helecæ, Taionis, Luitprandi, seu Eutrandi, ac Iuliani Perez. Verumtamen istorum Scriptorum authoritas (humana videlicet) sufficienter ex dictis, quando de ipsis fuit sermo, firmata manet. Eo etiam quod eorum vetustas veneranda sit, iuxta illud Sapientis, *Senectus venerabilis est.* Et illud Macrobij *lib. 3. Saturn. Vetustas (si semper sapimus) adoranda est.* Et quod antiquitas sit Catholicorum nota,

425 colligitur ex D. Epiphanio *hæres.* 75. Catholici enim ibi appellabantur *Antiquarij* ab Aëtio Anomæorum parente. De quo plura omnigenâ, vt solet, litteraturâ Theophilus Raynaudus *in tract. de bonis, & malis libris, part.* 1. *erothem.* 20. Repetam etiam quod alibi dixi. Si propter vnum, aut alterum scrupulum, næuum, seu mendum in his Authoribus repertum, ipsorum fides vacillat, & authoritas despicienda est, pari certè licentia, vetustis omnibus Patribus, Doctoribus, & Scriptoribus similis nota inurenda erit, & fides deneganda. Eadem enim ratio subest in priscis Authoribus omnibus, quorum scripta non nisi post longum tempus publici iuris facta fuerunt. Miror etiam prudentem Scriptorem Hispanicæ gloriæ inuidum apparere velle, dum præfatos Authores, Dextrum maximè, Maximum, Luitprandum, & Iulianum, qui Hispanicarum rerum, infidelium malignitate abditarum, diligentissimi scrutatores extiterunt, obscurare nititur. Cùm tamen consultius illi esset pro parte quam tueri conatur, antiquum aliquem Scriptorem afferre (quod non facit) quàm quæ contraria pro se ex antiquioribus profert, deiicere. *Firmius enim (vt ait D. Augustin. 2. de Ciuitat. cap. 4.) probant vetera quàm noua.*

426 Reiicit præterea hic Author nonnullos modernos, qui pro Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ piè scripsere. Quorum defensionem non suscipio, quia ipsi, vel alij pro ipsis abundè occurrere huius authoris obiectis possunt. Acriter etiam carpit, pagina præsertim 447. & sequentibus, quendam Cæsaraugustanum, qui plura etiam piè, & accuratè scripsit pro Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari, eiusque Cathedralitate, eo videlicet, quòd ignobili arti

427 pistoriæ ex officio vacauerit. Cæterùm, omisso an talis ars vilitatem inducat, & eo pro nunc admisso, quamuis ipse animi ingenuitatem, & studiositatem in suis scriptis præseferat, vt prætérea eum aliquoties, etsi non proprio nomine, sed *authoris moderni*, vel *recentioris Cæsaraugustani* citauerim; certè cùm ex plurium DD. sententia, quos sequitur Farinacius *in praxi, quæst.* 57. *num.* 61. *&* 72. vilitas à testificando neminem repellat, nescio cur quis à scribendo, & suam sententiam ex congruis, & probabilibus fundamentis, aliorumque scriptis confirmando, eum repellere possit. Præsertim cùm *Persona honorata* ab hoc Authore vocetur, & generalis regula sit, quod in omni casu honestas personæ spectanda sit, *leg. sed etsi vnius, §. interdum, ff. de iniur. §. fin. Instit. de suspect. tut. l. suspectum tutorem ff. eodem, leg. humilem, C. de incest. nupt.* Farinac. *supra, num.* 76. Ergo in historia *Veritas obseruetur* (Cicero *in* 1. *de legibus*) Authoris nobilitas commendetur, non desideretur.

428 Sæpiùs etiam video, maximè toto *cap.* 21. quod Sacræ Rotæ Romanæ decisionem de anno 1630. super quam veluti super firmissimam basim hanc meam lucubrationem erigendam decreui, deiicere, impugnare, & tacitè saltem contemnere videatur. Cùm tamen Rota Romana veluti splendor Vrbis, & Orbis, totam mundi machinam illuminet, vt

429 dixit Thesaurus *in proœm. decis. Pedemont. num.* 32. & ipsius censuræ Imperatores, ac Reges se libenter supponant, vt Quintilianus Mandosius *in prax. commiss. formul.* 14. ait: ipsi etiam Romani Pontifices eius iudicio vti non dedignentur, vt asserit Præpos. *in can. multis, post princip.* 17. *distinct.* Imò & olim ad ipsius relationem iudicabant, vt inquit Speculator *in titul. de Auditor. num.* 3. ac ex eius prudentissimis responsis Decretales Epistolæ, quibus conflatum est Ius canonum, prodierint, vt asserit Vestr. *in prax. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 2. Ex quo prouenit, quod eadem loquente, cuncti reuerentes sileant, non secus ac Gentiles Oraculo Delphico audito

silebant, vt inquit Mandosius *de Monitorialib. q. 27. numero 6.* & ab ea recedere nefas quodammodo videatur, testante Marc. Anton. Marsil. *in tract. de redditib. Ecclesiast. cap. 36. num. 8.* Quæ omnia eo magis procedunt in hac Decisione de anno 1630. cùm ea in aliis posterioribus confirmata, & à Ponente doctissimo, grauissimo, & vitæ integritate in hac Alma Vrbe insigni (talem eum agnoui) & eiusdem Tribunalis Decano, studiosissimè elaborata, & publicata sit, non ad partis contrariæ subreptitiam suggestionem, vt author, cuius obiectis nunc occurritur, suspicatur.

430 Sed propterea valde mirandum, quod author iste, pius aliàs, & deuotus erga Sacra, & Ecclesiastica Tribunalia, nihilominus *eo cap. 21. pagina 635.* potuerit Sacram Rotam in decisione illa relata de anno 1630. notare, quòd *deprauauerit, & truncauerit* testimonium quoddam Zuritæ *in Indicibus, fol. 13.* quod eadem Rota affert *n. 109.* & ego retuli suprà *n. 124. & 314.* Etsi enim verum sit, quod illi testimonio Zuritæ deficiant ista verba *Atque inde amplissimos*, quæ interponi debebant post illa, *Domicilium præbuit*, & ante illa, *Ei maximos honores*; sed hic defectus, neque est deprauatio, aut truncatio dicti testimonij, cùm ipsius legitimum sensum nullatenus variet, aut immutet, sed adhuc eo posito, eundum sensum retineat; ita vt propterea, etiam à consilio, omitti possent verba illa, sicut generaliter etiam viri doctissimi in testimoniis, quæ aliorum referunt, prætermittere solent aliqua, quæ ad rem, de qua agitur, nihil faciunt. Casu etiam, quo illa verba, quæ desunt, ad rem facerent, cum ipsorum defectus tribui possit scriptori, seu typographo, prout non rarò contingit, etiam in Summorum Pontificum Diplomatibus, malè refunditur in Sacram Rotam, quasi ipsa à consilio, & ex arte illum commiserit, vt suam intentionem fundaret. Nec iuuat hunc Authorem, quod in margine (non in corpore libri) dicit, videlicet, non Sacram Rotam, sed partem contrariam fecisse hanc truncationem, cùm imprimebatur ea Decisio. Nam præterquam quod hoc est imponere crimen falsi parti Ecclesiæ S. Mariæ colliriganti, quæ est grauissima, & venerabilis; vlteriùs suspicio corruit ex eo quod, vt ex stylo Curiæ constat, Rotæ decisiones nunquam prima vice typis dantur nisi subscriptæ ab Auditore Ponente: pars ergo collitigans non potuit illum defectum committere.

Sed quia Author, cum quo modò disseritur, nimis acriter contendit dictionem illam *Inde*, testimonij Zuritæ, solùm significare, quod Hispanè dicitur *desde entonzes*, idest, *ex tunc*, seu *ex illo tempore*, quasi illâ denotetur, quod à tempore, quo Sarraceni Cæsaraugustam obtinebant, & non antea, nec post, Episcopi Cæsaraugustani in Ecclesia Sanctæ Mariæ suam Sedem haberent, & Christiani ibi assisterent, &c. Ideo ipsi objiciendum, quod etsi verum sit inter quamplures eius dictionis significationes, de quibus Thesaurus linguæ Latinæ, Calepinus, & alij, hæc etiam numeretur; nihilominus familiarissima, ac vulgatissima ipsius significatio est, vt sumatur *illatiuè*, & *causatiuè*, sicut & dictio *pro nde*, quæ etiam sumitur pro *vel igitur*, vt *in l. pronunciatur*, & *l. vrbana prædia, ff. de verborum significationibus*. Sic communiter Scholastici dicunt, *inde sequitur*, & eo sensu accipitur in Iure, præsertim *l. notionem, ff. de verborum significationib. l. si calumnietur, ff. eodem, l. 1. ff. de pact. l. & tertium, ff. de iudic. & in l. item obstetrici, ff. ad legem Aquiliam.* Ac inter prophanos authores apud Terentium *Heauthont. 1.* ibi: *Inde adeo quod agrum proximè mercatus es.* Et Plinium *epistola 125. lib. 7.* ibi: *Quod non consueuimus abesse, inde est, quod magnam partem noctium in imagine tua vigil exigo: inde quod, &c.* Hoc quoque sensu optimè currit Zuritæ testimonium, vt legenti patebit, & ita meritò à Sacra Rota intellectum, dum ex eo elicit contra id quod author iste contendit, Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ, *etiam ante Maurorum inundationem*, eo quòd in ipso dicatur, eam Ecclesiã *Heleca, & Senniori, ac superioribus Episcopis Sedem præbuisse. Nam cùm apud historicos non controuertatur, quin Heleca, & Sennior primi fuerint Episcopi sub Maurorum tyrannide, sequitur verbum illud*, superioribus, *esse referendum ad Heleca, & Sennioris antecessores, qui sub Gothorum, Gentiliumque Imperio in Ecclesia Beata Maria resederunt.* Hæc S. Rota egregiè satis.

431 Illud verò, quod veluti pro Achille fortissimo huic authori apparet, quomodo videlicet possit Ecclesia S. Mariæ *Cathedralis* nuncupari, cùm careat Episcopo in ea residente, quod denotatur hac voce *Cathedralis*, iuxta dicta superiùs *capit. 1. in principio*, leuidense, & parui momenti æstimari posse, ex dictis, & dicendis conuincitur. Et primò, retorquendo argumentum contra partem aduersam. Si enim Ecclesiam S. Mariæ Cathedralem semper fuisse, & esse, omnia quæ

432 adduximus, vel minima etiam, ex sententiis, Concordiis, & S. Rotæ decisionibus, maximè eis, quæ ab anno 1630. emanarunt, mandatis, obseruantiis, &c. manifestè concludunt, concludent etiam non carere Episcopo, qui in ea, veluti Cathedrali sedeat. Etenim à connexis valet argumentum, vt latè probant Andr. Gammar. *in dialect. legal. lib. 2. loco 2.* & Cantiuncul. *in topic. legal. lib. loco 15.* Item à corre-

433 latiuis, *leg. 1. C. ne liceat potent. leg. fin. C. de indicta*, & ibi DD. quorum plures affert Barbos. *in tract. de loc. communib. arg. iur. loc. 29.* Cathedralitas autem, & Episcopus in Cathedra sedens, sunt *connexa, & correlatiua.* Adeo vt Ecclesia Cathedralis dicatur fulgere radiis Episcopi, sicut Augusta radiis Imperatoris, *l. si Augusta, ff. de legat. 2. & leg. fœminæ, ff. de Senator.* Pasqualig. *in quæstion. moral. quæst. 79. num. 6.* Deinde si iuxta dicta suprà *cap. 3. num. 183. & 188.* erectio Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem non fuit per modum translationis propriæ, videlicet Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ ad Ecclesiam Sancti Saluatoris, cum extinctione scilicet, seu cessatione ipsius in Ecclesia S. Mariæ, sed per modum vnionis, communicationis, & extensionis eiusdem Cathedralitatis, ita vt vtraque Ecclesia in ratione *Cathedralis* sint vna, & prout dixit Rota superiùs relata de anno 1631. coram Coccino, efficiant *vnum corpus*; vtique rectè sequitur esse sub eodem Episcopo, tanquam *capite*.

434 Quia ex toto ad partem, maximè cùm pars est tam essentialis sicut caput, benè valet argumentum, *leg. quæ de tota, ff. de rei vendic.* Euerardus *in topic. legalibus, loco 80.* Cantiuncul. *in simili tract. loc. 5.* Præterea, si iuxta dicta etiam *suprà c. 5. n. 360.* ex triplici modo, quo vna Ecclesia potest alteri vniri, hæ duæ vnitæ sunt tertio illo modo, scilicet cum reseruatione propriorum iurium, priuilegiorum, & exemptionum, non ergo amisit Ecclesia S. Mariæ ius quod habebat antea habendi Episcopum, scilicet Cæsaraugustanum.

435 Vnde tandem dicendum, Ecclesiam S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ frui eodem capite, & Episcopo, ac Ecclesiam Metropolitanam Sancti Saluatoris, ita vt Archiepiscopi Cæsaraugustani, vtriusque Ecclesiæ Episcopi dici possint, & debeant, prout colligitur ex dictis in superioribus de vnitate vtriusque

que Ecclesiæ in ratione Cathedralitatis, ex concordiis, quæ inter ipsas sunt, ac ex mutuo concursu ad functiones Episcopales, etiam in Ecclesia Sanctæ Mariæ. Nec mirum, aut singulare est, sub vno Episcopo esse plures Cathedrales Ecclesias. Nam præterquam quod id esset in Ecclesiæ infantia, quando B. Petrus iuxta Flaminum, & Archiflaminum Ethnicorum distinctionem varias Diœceses diuisit, *can. in illis*, 8. *dist.* & *can.* 1. 99. *distinct.* & expresse id eo tempore contigisse ait Antonius Fuertes *in Hist. del Pilar*, *cap.* 8. vsque ad tempus vltimi Concilij Africani: id etiam contigit sæpiùs in nouissimis temporibus, præcipuè inter alios apud Tuschum *tom.* 3. *conclus.* 298. in Ecclesia Cathedrali Regiensi, & alia Ecclesia Sancti Prosperi, quæ etiam est Cathedralis, & vtraque sub vno Episcopo. Deinde apud Gonzalez *in* 8. *Regul. Cancellar. gloss.* 5. §. 7. *num.* 29. & 32. in Ecclesiis Viterbiensi, & Tusculana, ac in Hispania in Ecclesiis Calagurritana, & Calciatensi. Item, vt audio, etiam in Hispania in Ecclesiis Iaensi, & Biacensi.

436

437 Gabriel etiam Pennotus *in sua histor. tripartit. lib.* 2. *cap.* 30. *fol. mihi* 337. dicens, Cathedram Cæsaraugustanam extitisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar, non solùm ante recuperationem Cæsaraugustæ, verùm etiam post illam, erecta etiam Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem. Subiungit ad intentum: *Quod in aliis etiam Vrbibus factum legimus. Nam Mediolani duplex eodem prorsus tempore Cathedralis olim extitit, Sancti Ambrosij, & Sanctæ Theclæ; & Bergomi duplex etiam Cathedralis, Sancti Alexandri, & Sancti Vincentij.* Præterea, Antonius Fuertes suprà relatus idem asserit de Ecclesiis Pampilonensi, & Sanctæ Mariæ in Hispania, & Regno Nauarræ. Vbi etiam addit, idem contigisse in Ecclesiis Sanctæ Mariæ del Pilar, & Sancti Saluatoris Cæsaraugustæ. En iam, quomodo larga manu parti aduersæ conceditur ratione, & exemplis, qualiter Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar ius habeat Cathedralitatis, & sub Episcopo Cæsaraugustano, sicut illud habet Ecclesia Sancti Saluatoris: ac proinde, quod cùm Rota illa insignis de anno 1630. coram Coccino, dum *n.* 19. dicit, quod *duæ Cathedrales in eadem Ciuitate non dentur*, intelligi debet, vt eadem Rota se explicat, *tanquam duo capita æquè principalia*, vel de duabus Cathedralibus Metropolitanis, aut Diœcesanis, aut de duabus Cathedralibus non vnitis, aut coniunctis, sed cũ duobus Episcopis, quo sensu loquitur Rota alia ibi citata.

438

439 Nec incongruè docti quidam præsenti obiecto occurrunt, asserentes, quod ratione priuilegij exemptionis à Clem. VII. concessi Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar, de anno 1529. provt *cap.* 3. *numero* 256. notaui, eam sibi Papa immediatè subiecerit cum omnibus suis iuribus, & ipse sit Episcopus Episcoporum, elici debeat habere Episcopum. Eo etiam, quod per eam exemptionem ipsius iura, Cathedralitatis præsertim, non extinxit, sed veluti succedens in partem illam sollicitudinis, quæ ad Archiepiscopum Cæsaraugustanum pertinere

440 posset, corroborat, & præseruat. Tantò maiori vi, & authoritate, quantò Papa maior est eo Archiepiscopo. Cùm certum sit quod tantò quis dignior, & honoratior est, quantò sublimiori, & digniori subest. Decreta Curiæ Iustit. Aragon. *litera P.* Villar *in annotat. margin. ad dicta decret. ibidem*, Menchaca *in præfat. controu. illustr.* dicens, *Quantò quis sublimiori subest, tantò honoratior.* Sed pro hoc puncto consulendus Cenedus vir doctus, & huius Sacræ Ecclesiæ Canonicus, *in suis allegationibus*, *fol.* 8. & 9.

441 Aliqua præterea ad limam trahenda, emungenda, vel saltem modificanda, affert idem Arruegus libro relato. Primò, id quod dicit de hac Bulla Clement. VII. *pagina* 349. videlicet, ex ea constare, etiam ex ore proprio partis Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari, quod ab initio suæ fundationis soli iurisdictioni Prioris ipsius Ecclesiæ subiacuerit. Sed non benè, etsi enim ibi dicatur, *Ecclesia ab initio suæ miraculosæ fundationis, vt prædicitur, & illic affirmatur, prima totius Hispaniæ fuerit, & soli iurisdictioni ipsius Prioris subiacuerit.* Cæterùm illud, *ab initio suæ fundationis*, non est construendum cum illo, *soli iurisdictioni ipsius Prioris subiacuerit*, sed cum illo, *prima totius Hispaniæ fuerit.* Sunt enim istæ propositiones diuersæ, & ita ab vna ad aliam non est illatio, iuxta vulgare illud, *A diuersis non est illatio.*

442 Secundò, id quoque, quod asserit *c.* 2. *pagina* 57. & *cap.* 3. *pagina* 195. Ecclesiam nempe S. Mariæ erectam fuisse *in collegialem* à Bernardo Episcopo anno 1141. idque colligit ex Bulla Innocentij II. quam affert *pagina* 792. Hoc, inquam, non subsistit, nec in ea Bulla habetur, sed solùm, quod idem Bernardus Regularitatem secundùm Regulã Sancti Augustini in ea Ecclesia instituerit, eo videlicet, quod cùm sub Maurorum tyrannide antea fuerit, per aliquod tempus eam amiserit. Nec ex institutione Re-

443 gularitatis infertur constitutio Ecclesiæ Collegiatæ, cùm etiam Ecclesia Sancti Saluatoris ab eodem Bernardo circa idem tempus Regularis effecta fuerit, & non propterea dicitur aut effecta Collegialis, aut amisisse Cathedralitatem, quam antea habebat. Cur ergò idem non affirmabitur de Ecclesia S. Mariæ? Præsertim, cùm certissimum sit, innumeras Ecclesias in Orbe fuisse, & aliquas modò esse Cathedrales Regulares. Etenim Hostiensis *in cap. causam quæ, in princip. de iudic.* plures in Anglia fuisse testatur, & duas in Sicilia, Panormitanam scilicet, & Montis Regalis, quas commemorat Abbas ibidem, & signa Regularitatis in iis Ecclesiis refert Barbosa *de Canonic. capit.* 1. *num.* 11. Potuit ergo in Ecclesia Sanctæ Mariæ constitui ab hoc Episcopo Bernardo Regularitas, & perseuerare in ipsa Cathedralitas, quam antea habebat, provt ex dictis in superioribus colligitur, & in specie ex Zurita Authore probatissimo, qui in suo Indice,

444 anno 1134. septem videlicet annis ante institutionem dictæ Regularitatis, inquit, *Garzias Cæsaraugustanus Episcopus in Ecclesia Beatæ Mariæ Conuentui Canonicorum sæcularium præsidet.* Erat igitur tunc Ecclesia Cathedralis, siquidem ipsi præerat Episcopus, quod est ratio Cathedralitatis constitutiua, vt in superioribus probatum manet.

445 Præterea tertiò, circa id quod inculcat *cap.* 1. *pag.* 20. & 21. ex Bullis Adriani IV. & Alexandri III. præterquam ex dictis *suprà numero* 396. & 397. sufficienter euacuatum manet, vlteriùs animaduertendum, in eis non dici, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ donatur *Ecclesiæ Sancti Saluatoris*, sed vel *Ecclesiæ Cæsaraugustanæ*, vel *Episcopo Cæsaraugustano*: quod nullatenus derogat iuri Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ. Cùm enim ea esset eo tempore Cathedralis *accumulatiuè* cum Ecclesia S. Saluatoris, vt probatum manet, quemadmodum Ecclesia ipsa Sancti Saluatoris poterat dici donari, aut esse donata Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, sic etiam idem dici posset de Ecclesia Sanctæ Mariæ. Et quemadmodum de ipsa Ecclesia Sancti Saluatoris iure dici posset donari Episcopo Cæsaraugustano, sic similiter idem affirmari posset de Ecclesia

S. Mariæ, eo quòd vtraque est Sedes eiusdem Episcopi Cæsaraugustani, & sub illo, vt dictum est *n*.455.

447 Concludam tandem cum eo, quod Ecclesia de quadam Virgine, quæ ab ipsa vocatur *Columna immobilis*, canit, id applicando ad Cathedralitatem Ædis Sanctissimæ Virginis Dei parentis: *Tanto pondere eam fixit Spiritus Sanctus, vt Virgo Christi immobilis permaneret*. Cathedralitas igitur huius Sacræ Ecclesiæ veluti *Columna immobilis* (quod fuit thema huius Dissertationis) semper permaneat. Et quod de Templo illo ab Argonautis olim exstructo plures Scriptores concelebrant, quos congerit inter eos insignis D. Ioannes Solorzanus *de iure Indiar. lib.*1. *cap.*14. *num*.40. concinnè dicatur:

Huius, cui Maria nomen, Sanctissima Mater
Agnoscet Templum proprium sibi rectè dicatum.

Ad Laudem Dei Patris, Filij, & Spiritus Sancti, eiusdem Dei Genitricis, & omnium Sanctorum.

TVRRIS DAVIDICA,

seu de Angelicæ, Apostolicæ, & miraculosæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Columna Cæsaraugustanæ iugi, perpetua, & refirmata Cathedralitate.

SVMMARIVM.

1 *Scopus huius Dissertationis.*
2 *Iustitia comprobata in aliis anterioribus decisionibus.*
3 *Signa Cathedralitatis.*
4 *Alia signa.*
5 *Antiquus status Cathedralitatis.*
Vnus Episcopus in vna Ciuitate duas Ecclesias vnam Cathedralitatem constituentes habere potest. ibid.
6 *Primum Corollarium de non iure Ecclesiæ S. Saluatoris.*
Secundum quod ipsi non inferatur læsio. ibid.
7 *Constare de re iudicata, & non de causis restitutionis.*
8 *Nucleus totius decisionis.*
9 *Veritas, & conformitas pro eodem vsurpari possunt.*
Concordia sine iustitia non potest esse. ibid.
10 *Ecclesia S. Mariæ fuit antiquitus Cathedralis.*
Firmatum in quadam magistralissima Rota. ibid.
Ipsius fundamenta. ibid.
11 *Decisio hac coram Illustriss. Bichio firmata in alia coram Coccino.*
12 *Et in alia coram Vbaldo.*
13 *Permaximè in alia coram eodem Vbaldo.*
14 *Adhuc in alia coram eodem Vbaldo.*
15 *In alia similiter coram Motmanno.*
16 *Comprobatur intentum de Cathedralitate.*
17 *Accuratius ruminatur ea coram Motmanno.*
Supponitur id haberi per traditionem. ibid.
Alia ad Historiam de eadem Cathedralitate. ibid.
18 *Octo decisiones Rotæ ad intentum.*
Transiisse videtur in rem notoriam.
19 *Intentionis suæ fundamentum quilibet tenetur probare.*
Vnitas in Cathedralitate cum Ecclesia S. Saluatoris. ibid.
20 *Hanc vnitatem supponit potius quàm probat S. Rota.*
21 *Exemplum de Rectore Vniuersitatis Louaniensis.*
Per erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris in Cathedralem nihil derogatur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ. ibid.
22 *Vnus Episcopus habere potest duas Ecclesias vnitas in Cathedralitate.*
Exempla varia. ibid.
23 *Id probat Exemplum Ecclesiæ Vercellensis.*
24 *Et Ecclesiæ Aretinæ.*
*Habent eundem Episcopum & Capitulum. ibid. n.*23. *&* 24.
Fauent valde ad intentum. ibid.
25 *Aliæ S. Rot. decisiones.*
26 *Præsertim vna Aretina* Vnionis.
27 *Vnio Ecclesiarum Cæsaraugustæ facta est æquè principaliter, & non accessoriè, sed cum iuribus distinctis.*
28 *Non potuit aliter fieri, quàm principaliter.*
29 *Exemplis res declaratur.*
30 *Ecclesiarum Vercellensis, & Aretinæ.*
31 *Non obstante diuersitate materiali sunt in ratione Cathedralitatis vna.*
Sic & Ecclesia Cæsaraugustanæ. ibid.
32 *Id probat Rota ex pluribus actibus possessoriis.*
Ex facto Episcoporum. ibid.
33 *Et aptantur præsenti intento.*
Id etiam colligit Rota ex antiquitate Ecclesiæ. ibid.
34 *Concludit hoc etiam præsens intentum ob vetustissimam antiquitatem.*
35 *Non obstant actus particulares istarum Ecclesiarum, & n.*36.
37 *Fauet & alia decisio Rot. coram Archiepiscopo Seleuciensi.*
Est scopus huius dissertationis. ibid.
Et quia Dignitates vtriusque Ecclesiæ simul concurrunt. ibid.
38 *Casus omnino similes in præsenti.*
39 *Non sapit honestatem quod minor præcedat maiorem.*
40 *Prior S. Mariæ semper præcedit Decanum, & Canonicos S. Saluatoris.*
41 *Ex hoc formatur argumentum concludens dictam vnitatem.*
42 *Altera Rot. decisio coram Illustriss. Dunozet Decano.*
Probat intentum. ibid.
43 *Alia coram Eminentiss. Ottobono.*
44 *Ex eis infertur Concathedralitas, & vnitas Capituli, & n.*45.
46 *Id probat Rota coram Archiepiscopo Seleuciensi.*
47 *Applicatur ad præsens intentum.*
48 *Quid sentiendum de Metropolitanatu Ecclesiæ S. Saluatoris.*
49 *Ex Bulla Ioan. XXII. id elicitur.*
50 *Vbi est eadem ratio, est eadem iuris dispositio.*
51 *Disposita in causato magis procedunt in causante.*
52 *Exemplum de Ecclesia Sipontina, & S. Angeli in Monte Gargano.*
53 *Fundamenta pro Ecclesia S. Michaëlis.*
54 *Quomodo faueant ad intentum, & n.*55.
56 *An dicenda vna numero Ecclesia.*
57 *Vnitas etiam ex coniecturis colligitur.*
58 *Ea adsunt in præsenti, & n.*59.
60 *Ex duplici capite comprobatur.*

61 De

Dictio

Omnis

280 *Omnis actus iurisdictionis exerceri potest ab Ecclesia S. Mariæ.*
281 *Quia hæc vnitas est in Cathedralitate, & Capitulo formaliter.*
282 *Iurisdictio est communicata cumulatiuè.*
283 *Hoc enim est de natura Iurisdictionis.*
284 *Etiamsi concessio illius habeat dictionem taxatiuam.*
285 *Non potest præscribi iurisdictio per actus istos.*
286 *Quia non habent vim præscribendi contra possessionem tertij, nisi fiant cum animo illum spoliandi.*
287 *Non adfuit talis animus in præsenti.*
Colligitur ex concursu. ibid.
288 *Iure non præsumitur.*
289 *Quia sumus in claris.*
290 *In claris cessat præsumptio.*
291 *Et quia delictum in dubio non præsumitur.*
292 *Spoliatio alicuius Ecclesiæ delictum est.*
293 *Nec iuuare potest consuetudo, quia potius esset corruptela.*
294 *Actus iurisdictionis competentes Canonicis S. Saluatoris, competunt etiam Canonicis S. Mariæ, veluti consociis.*
295 *Ex Rota coram Ghislerio.*
296 *Et alia coram Illustriss. Zarate.*
297 *Potius iuuant ad conseruationem iurium Ecclesiæ S. Mariæ.*
298 *Diuersitas, quæ est in iis Ecclesiis, solùm est materialis, & quoad exercitium actuum.*
299 *Exemplum de Patronis.*
300 *De Canonicis quoad prouisionem beneficiorum.*
Etiam in Basilica S. Petri. ibid.
301 *An ratione euitandæ discordiæ, & maioris commoditatis.*
302 *Etiamsi admittantur plures actus in Ecclesiæ S. Saluatoris, non præiudicant.*
303 *Quia illos obruit congeries plurium aliorum.*
304 *Scilicet accessus Ecclesiæ S. Saluatoris ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ in cæteris solemnibus diebus.*
Et quod Cœmeterium vtrique Ecclesiæ commune sit in Ecclesia S. Mariæ. ibid.
305 *Sufficeret vnicus actus.*
306 *Ex Rota coram Peña.*
307 *Et quia ad præscriptionem requiritur, quod nihil vnquam actum sit in contrarium.*
308 *Obiectum quintum ex carentia Episcopi.*
309 *Eliditur.*
310 *Exemplis Ecclesiarum Vercellensis, & Aretina.*
311 *Est conforme Iuri communi.*
312 *Quomodo dicatur exempta Ecclesia S. Mariæ.*
313 *Quid de Cathedralibus Regularibus.*
314 *Quid posita exemptione Papæ, & n. 315.*
316 *Distinctio Ecclesiæ, quatenus est Cathedralis, & Collegialis Regularis.*
317 *Exempla plurium Ecclesiarum.*
318 *Idem dicatur de Ecclesia S. Mariæ.*
Non est inconueniens in Iure communi. ibid.
319 *Quam subiectionem habeat ad Episcopum.*
320 *Exemptio ab Episcopo qualis illi conueniat.*
321 *Non quoad locum, & populum, & n. 322.*
323 *Quid possit Episcopus in ea facere.*
324 *An possit pro Tribunali sedere.*
325 *An celebrare Synodos, aut Concilia.*
326 *Facere actus ad Cathedralitatem spectantes.*
327 *Quomodo sit sub iurisdictione Episcopi.*
328 *Epitheta, & Encomia Ecclesiæ S. Saluatoris.*
329 *Non afferunt præiudicium Ecclesiæ Sanctæ Mariæ.*
330 *Quæ sunt communia, non sunt propria.*
331 *Quod est commune mei, & alterius, non est propriè meum.*
332 *Communicantur priuilegia, & exemptiones.*
Priuilegium vnius suffragatur alteri, ibid.
333 *Ex* l. si communem fundum.
334 *Illa epitheta non præiudicant Ecclesiæ S. Mariæ.*
335 *Plura sunt concessa illi.*
336 *Ex decretis Iustitiæ Aragonum.*
337 *Non obest, quod Ecclesia S. Saluatoris appelletur maior Metropolitana, &c.*
338 *Tribuuntur cum aliqua specialitate Ecclesiæ S. Saluatoris.*
339 *An obstet quod Ecclesia S. Mariæ aliquando vocetur Oratorium.*
340 *Quæcunque Ecclesiæ Oratoria vocari possunt.*
341 *Ex iuribus, & Doctoribus, & n. 342.*
343 *Ecclesia S. Mariæ sæpius vocatur Basilica, & Ecclesia, & n. 344.*
345 *Ex historia fundationis istius extracta ex tabula vetusta Ecclesiæ de Monteserrato de Vrbe, & n. 346. & 347.*
348 *Pij, & probi Aragonenses titulos honorificos ei Ecclesiæ tribuere debent.*
349 *Quo iure possit vocari Oratorium.*
350 *An idem dici posset de aliis insignibus Basilicis.*
351 *Quid de epistola quadam asserta cuiusdam Synodi.*
352 *Ex Clemente Octauo, & n. 353.*
354 *Epistola non videtur authentica.*
355 *Propter defectus quos habet.*
356 *Non probatur missa ad Papam.*
357 *Potuit non mitti.*
358 *Hoc Concilium prouinciale suspectum erat Ecclesiæ S. Mariæ.*
359 *Et non leui suspicione.*
360 *Quia qui illam scripsisse dicuntur, erant partes formales Aduersariæ.*
361 *Constat ex Rota decisionibus.*
362 *Fundamentum ipsius non subsistit.*
363 *Ex declaratione Clementis VIII.*
364 *Ex S. Rota.*
365 *Et quia declaratio accipi debet, vt coniuncta cum declarato.*
366 *Qui epistolam scripserunt, non ausi sunt negare antiquam Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ.*
367 *Ecclesiæ antiquitus Cathedrales modernis temporibus etiam tales sunt.*
368 *Obiectio sumpta ex scandalo.*
369 *Non obstat.*
370 *Scandalum passiuum non semper est curandum.*
371 *Scandalum actiuum quando contingat.*
372 *Non adest in hoc puncto.*
373 *Quid si adesset apud pusillos, vel ignaros.*
374 *Ex Diuo Hieronymo, & D. Gregorio.*
375 *Maior scrupulus potest esse in alio puncto.*
376 *Ex S. Rota decisione, & n. 377.*
378 *Cultus Iustitiæ silentium.*
379 *Litibus finis imponendus.*
380 *Litium damna, & incommoda, & num. 381, & 382.*
383 *Litigatores malè audiunt, & n. 384.*
385 *Lites ipsæ sunt flagella hominum durissima.*
386 *Quid senserit Seneca.*
387 *Interpellatio S. Rotæ.*
388 *Lis ista finita censeri debet.*

Iesvs Maria.

ARGVMENTVM.

1 TVrris illa Davidica à sapientissimo Salomone *Cantic.* 4. prædicata, quod *ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium*: sicut Ecclesiam Catholicam indigitat, teste Magno Gregorio, quòd ipsa sit fortis sicut Dauid, & quia ædificata *cum propugnaculis*, Prædicatoribus videlicet Sacris, ex qua *mille clypei pendent*, virtutes nempe, quibus se defendunt contra spiritualia nequitiæ; & *omnis armatura fortium*, quia quisquis hostium cuneis fortiter resistere vult, in eis exempla videt, quibus armatus strennè valet hostes superare. Sic quoque adumbrat Cathedram Petri, seu Sedem Apostolicam, quæ est quasi *Pharus Ecclesiæ*, vt ex ea nauigantes in hoc vitæ pelago, veram Ecclesiam, quæ suos fideles ad Deum, & felicitatem ducit, agnoscant. Propugnacula eius, item clypei, & omnium armorum panoplia, sunt diuinæ Scripturæ, traditiones item Apostolorum, & successorum, decreta Conciliorum, Patrum testimonia, & exempla, consensus omnium sæculorum, doctrinæ puritas, & stabilitas, cæteraque argumenta, quæ pro auctoritate Pontificis, & Notis Ecclesiæ afferunt DD. passim. Adumbret etiam, etsi per quandam accommodationem, Ecclesiam Cathedralem S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ in Iberia Augustissimam: sitque & ipsa *Turris Dauidica*, sicut & Deipara eadem, quæ in ea honorificentissimè colitur; cùm in Lauretanis precibus *Turris Dauidica* cognominetur. Et propugnacula sint solidissima ea fundamenta, quibus prior Dissertatio euicit, Cathedralem verè, ac propriè esse, ac eadem quoque Cathedralitatis prærogatiuâ, quâ inclyta S. Saluatoris Metropolis congaudet, ipsam gaudere. Et *mille clypei* ex ea pendentes sint insignes omnigenæ Litteraturæ Scriptores, qui ipsam corroborant: ac tandem *armatura fortium*, sit Sacra, & Apostolica Rota Romana, quæ sæpiùs, & constanter ipsam suis decisionibus iterum, atque iterum replicatis tuetur. Vna nouissima præsertim, quæ hoc anno 1655. die Lunæ 21. Iunij edita est coram Illustrissimo Domino Bichio, eiusdem Sacr. Rotæ prudentiâ, doctrinâ, & dexteritate egregio Auditore, sub hoc titulo, *Cæsaraugustana Cathedralitatis*: quæ in hac dissertatione non tam elucidanda, cùm ipsa lucidissima sit, quàm præ oculis omnium ponenda, vt tenebræ procul abigantur. Eo insuper, quod Domini Rotæ Auditores sunt *Iuris lumina, & in scrinio pectoris veluti reposita habeant iura omnia.* Decius *cons.* 18. *in princ.* Erit igitur ex hoc, quod *Columna* illa *immobilis* in priori dissertatione proposita, iam ingentiori mole adaucta, *Turris Dauidica*, quæ Stephano Nathen. *in instit. vulner. pag.* 416. teste, non eliditur, euaserit, seu deuenerit.

Capvt I.

Cathedralitas Ecclesiæ S. Mariæ Cæsaraugustanæ à Sacra Rota Romana nouissimè propugnata.

2 HÆc igitur Rotalis Decisio §. 1. veluti pro scopo totius controuersiæ, si quæ iam esse potest, statuit Sacerrimæ huiusmodi Ecclesiæ antiquam & primæuam Cathedralitatem à Sac. Rota coram bonæ mem. Coccino, & Vbaldo bis pronunciatam fuisse sententiis de anno 1631. & 1632. ac de earum validitate non controuerti, sic: *Beatissimæ Virginis de Pilari Ecclesiam existentem in Ciuitate Cæsaraugusta, fuisse antiquitus Cathedralem, in eaque primitus Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, bis pronunciauit Rota in sententiis de anno 1631. à claræ memor. Coccino, anno sequenti à Cardinali Vbaldo latis, quarum validitas non controuertitur.*

Deinde harum sententiarum iustitiam comprobatam esse in anterioribus decisionibus Rotæ, ex traditione tam Historicorum, quàm Scriptorum, sic §. 2. decidit: *Iustitia verò comprobatur ex adductis, latissimè respondendo omnibus contrariis, &c.*

Deinde §. 3. ex aliis etiam antiquioribus Decisionibus afferuntur hæc, quæ sunt signa, & effectus talis

talis Cathedralitatis: *Antiquæ Imagines agni Paschalis, quæ sunt propria insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustanæ, & reperiuntur depictæ in partibus superioribus Capellæ maioris Ecclesiæ S. Mariæ, incisaque in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ Sanctæ Mariæ de Pilari. Ennunciatiuæ in litteris Apostolicis, maximè Gelasij II. simul cum litteris Petri Librani Episcopi, ac sententiis antiquis contentæ. Inueterata celebrandi diem festum Dedicationis huius Ecclesiæ Cathedralis Consuetudo, canonizata in decis.472.& 493. coram sanctæ memor. Gregor. XV. in decis.616.n.5.p.1.recent.& in d. decis.353.n.73.p.1.*

4 Præterea §. 4. me indignissimo citato, alia signa præfatæ Cathedralitatis sic referuntur: *Facultas exigendi Decimas in Territorio Cæsaraugustano, mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia, indistincta omnium Sacramentorum, prout in Cathedrali, administratio, dignitas Capellani maioris, retentio Campanæ nuncupatæ de interdicto, prærogatiua, & præeminentia, &c. à Patre Lezana, &c.*

5 Deinde §.5. non obstare ait, quod ista Ecclesia fuerit aliàs à Mauris occupata: *Quia* (inquit) *illis postea expulsis, recuperauit antiquum statum libertatis iure quasi postliminij.* Et §.6. quod etiam non obstet Ecclesiæ S. Saluatoris aduersariæ in Cathedralem erectio: *Quia non indè sequitur abdicatio antiquæ Cathedralitatis ab Ecclesia de Pilari, quia per erectionem non præiudicatur aliis Ecclesiis.* Addens illud aureis literis notandum, quod in prima dissertatione latè prosequuti sumus, & in ista prosequemur ex variis etiam fundamentis, & Rotalibus Decisionibus: *Nec est nouum, quod vnus, & idem Episcopus in sua Ciuitate habeat duas Ecclesias vnam Cathedralitatem constituentes, ob ipsarum Ecclesiarum vnionem.*

6 Ad hæc §. 6. & 7. duo corollaria infert, quæ rem totam conuincunt. Primum, *quod cùm ex actis constet de iure Ecclesiæ S. Saluatoris, quod ex decis. 353. part.5. recent. & 177. part.6. ipsi notum erat, eaque appellationem à dictis sententiis Rotalibus bon. mem. Motmanno commissam, prosequuta non fuerit ab anno 1533. nec fatalia prorogari obtinuerit, eademque sententia ob tam longam taciturnitatem transierit in iudicatum, & causa dicatur deserta.* Secundum, *quod ex dictis sententiis vti iustis, & validis, nulla Ecclesiæ S. Saluatoris inferatur læsio, sine qua non datur restitutio in integrum.*

7 Ac demùm veluti pro coronide huius Cathedralitatis, ait eadem Sacra Rota, *Constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum, hodie decisum fuit, informante tantùm Ecclesia de Pilari, citatis tamen pluries, ac diu expectatis Procuratoribus Ecclesiæ Metropolitanæ S. Saluatoris.* Hæc ibi.

8 Hic nucleus, summa, & epilogus est totius huius decisionis ab Apostolico hoc Tribunali editæ. Quia tamen conformitas ipsius cum aliis eiusdem Rotæ sententiis valdè, multumque corroborat ipsarum veritatem, quæ est veluti anima, & spiritus omnium dispositionum, ideo capite sequenti ostendetur præfata conformitas.

Capvt II.

Conformitas huius Decisionis cum aliis Rotalibus veritatem Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris egregiè corroborat.

9 Veritatem, & conformitatem quasi pro eodem vsurpari debere, ita vt Conformitas sit idem, quod *Conformis veritas*, ex conformi quoque DD. calculo elici valet. Præsertim ex Theologorum Vertice Diuo Thoma *prima part.q.16.*& eius asseclis, & expositoribus, qui hanc tradunt veritatis definitionem desumptam ex Isac. *in lib.defin.* Veritas est *adæquatio*, idest conformitas *rei, & intellectus*. Vnde Philosophus *in prædicam.c.de substantia, circa finem*: Eo inquit, *quod res est, aut non est, eo etiam oratio vera, vel falsa esse dicitur.* Vt ergo veritatem huius Sacræ decisionis dilucidè demonstremus, opere pretium est conformitatem ipsius cum aliis Rotalibus ostendere. Vnde etiam ipsius iustitia elucidabitur, quia concordiam *sine iustitia nullo pacto esse posse*, disertissimè dixit *lib.2. de Ciuitate, cap.21.* magnus P. Augustinus.

10 Primò igitur, quoad illud, quod in prima decisionis fronte dicitur: *Beatissimæ Virginis de Pilari Ecclesiam existentem in Ciuitate Cæsaraugustæ fuisse antiquitus Cathedralem, in eaque primitus Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, &c.* firmatum fuit ab eadem Sacra Rota Romana in vna magistralissima coram illustrissimo Coccino, die Veneris prima Martij, annò 1630. sub hoc titulo, *Cæsaraugustana Cathedralitatis, p.5. recent. decis. 353.* in cuius etiam prima fronte hæc lego: *Dubitatum, an constet Ecclesiam B. M. Virginis de Columna, seu (vt vulgò dicitur) de Pilari, fuisse antiquitus Cathedralem? Et Domini post susceptam pluries super hoc dubio disputationem, nempe 10. Maij 1627. 30. Aprilis 1629. & 28. Ianuarij præteriti, hodie tandem negotio maturè discusso, affirmatiuè responderunt.* Huius porrò decisionis iustitia, prout notat illa coram D. Bichio, de qua c. *præcedenti*, comprobatur respondendo omnibus contrariis ex deductis latissimè in ipsa, *à n.20.* vsque *ad 114.* nempe ex historia mirabilis fundationis, seu constructionis huius Ecclesiæ, Scriptoribus, & Historicis, residentia Episcoporum in ipsa tanquam in propria Sede, Breuiariis, Imagine Agni Paschalis, sententiis in Curiis sæcularibus emanatis, Indulgentiis concessis *Ecclesiæ*, nomine antonomasticè accepto, &c. prærogatiua celebrandi festum Dedicationis, iure exigendi decimas, campana *de interdicto* vocata, iure extrahēdi cadauera ex aliis Ecclesiis, & Sacramentorum administratione. Quæ omnia latè etiam expendi in priori dissertatione, ferè per totam.

11 Secundò hæc eadem decisio coram D. Bichio firmata videtur in alia coram relato Coccino de anno 1631. die Veneris 14. Februarij, sub titulo *Cæsaraugustana præminentiarum*, vbi *n.18.* sic legitur: *Non obstat assistentia Iuris communis fundata in præsenti statu Cathedralitatis, quo quingentis ab hinc, & amplius annis, gaudet Ecclesia Metropolitana Sancti Saluatoris. Quia cùm iam fuerit resolutum, constare Ecclesiam B. Mariæ fuisse antiquitus Cathedralem, potest hodie dubitari, an Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentia Iuris communis contra præfatam Ecclesiam B. Mariæ, quæ videtur retinuisse iura antiqua Cathedralitatis, vt latè deductum fuit in decisione coram me facta sub die prima Martij anni præteriti.*

12 Maximè verò fulcita manet in alia coram Vbaldo die Lunæ duodecima Ianuarij 1632. sub eodem titulo, *Cæsaraugustana Cathedralitatis.* Cùm enim pars Ecclesiæ S. Saluatoris opponeret contra præfatam decisionem de anno 1630. quod fuerit nulla ex defectu iurisdictionis, Rota decernit, debere sustineri, & fuisse validam, & in casu dubij pro illius validitate præsumi debere. Sic enim in principio ipsius dicitur: *Dum agebatur de expedienda causa coram me pendente in secunda instantia per appellationem interpositam à sententia Reuerendiss. Domini mei Decani, lata super Cathedralitate Ecclesiæ*

clesia B. Mariæ de Pilari: altera pars opposuit de nullitate dicta sententia ex defectu Iurisdictionis. Qua nullitas cùm sit ex tribus, & sententia nulla confirmari non possit, ideo volui super illa consulere Dominos, qui hodie responderunt pro validitate dicta sententia.

13 Permaximè etiam præfata decisio confirmata etiam fuit ab eadem Rota in alia coram eodem Vbaldo, eodem anno 1632. die Mercurij 4. Februarij, quæ est 91. *part. 6. recentior.* vbi probatur ipsius validitas, & dicitur: *Iterum posui dubium, an sententia Rotalis sit valida. Et Domini pro validitate responderunt, confirmando decisionem in hac causa factam 12. Ianuarij præteriti, moti rationibus tunc adductis, & aliis infrà deducendis.* Obiectis etiam contrariis, & Cathedralitatem præfatam impugnantibus satisfacit. Etenim primò oppositioni factæ à parte aduersa, quod articulus Cathedralitatis fuerit iam in iudicium deductus coram Domino de Clericis, vigore commissionis emanatæ vsque de anno 1536. & ideo non potuerit Dominus Coccinus super eadem Cathedralitate pronunciare vigore alterius commissionis, *iactationis, molestationis, & molestationum*, stante clausulâ in eadem commissione appositâ, *Non tamen iudicialiter illatarum*: quæ limitat, & restringit iurisdictionem ad molestationes extraiudicialiler illatas. Respondet, quod *Commissio antiqua directa Clerico non loquitur de Cathedralitate, sed de præeminentiis.* Deinde alteri obiectioni de clausula illa in antiqua commissione apposita, *rebusque aliis in actis causa deductis, & deducendis:* respondet, quod ex reuolutione processus, & inspectione actorum constat negatiua non existentiæ scripturarum. Alia etiam obiecta proponit, quibus non tam Iudicis, quàm Aduocati, & Patroni vices gerit sacra Rota, in fine concludens, *ex cuius fundamentis, & aliis supradictis clarè constat de validitate dicta sententia, qua etiam in dubio esset confirmanda.*

14 Nec his contentum idem Sacrum Tribunal Rotæ coram eodem Vbaldo die Veneris 13. Februarij 1632. in alia decisione sub hoc titulo *Cæsaraugustana Cathedralitatis*, in eadem *sexta part. recentior. decis.* 102. omnia dicta in præcedentibus decisionibus confirmat his verbis: *In relationibus causarum feci verbum in Rota super expeditione istius causa, qua coram me pendet in secunda instantia. Et Domini ordinarunt, vt expediretur. Quia de iustitia sententia D. mei Decani, de cuius confirmatione agitur, apparet ex decisione coram eo facta sub die 1. Martij 1630. Et de illius validitate apparet ex duabus decisionibus factis coram me sub die 12. Ianuarij, & 4. Februarij præsentis anni.*

15 Adhuc tamen præfata fundamentalis, & magistralis decisio Rotæ coram Coccino de anno 1630. roboratur ex aliis coram Motmanno, vna quidem pro anno 1632. quæ est decisio 142. *in ead. 6. part. recentior.* & alia de anno 1633. *in ead. 6. part. decis.* 177. quas refero in priori dissertatione *n.* 275.

16 & 276. & tam concludenter comprobant huius capitis intentum de Cathedralitate præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vt vix aliqua causa in Sacræ Rotæ Tribunali magis, aut copiosiùs decisa inueniri possit, & mirabile omninò sit, quod contraria pars, reclamante Sacra Rota, iam audiri queat.

17 Sed accuratiùs ruminanda hæc coram Motmanno decisio 177. de anno 1633. suppeditat namque quamplura pro intento Cathedralitatis, quæ inuestigatur, eam mirificè iuuantia. Primum id quod ait eadem Rota *in principio.* Videlicet, *cùm pro parte Capituli Ecclesia Cæsaraugustana peteretur remissoria super articulis continentibus actus, gesta, priuilegia, concessiones, enunciatiuas, ritus, & caremonias denotantia illius maioritatem, & prærogatiuam, die 21. Iunij superioris anni proposui dubium, an super huiusmodi articulis danda esset remissoria, rationibus tunc deductis, negatiuè responderunt.* Adeo enim *Turris* nostra *Dauidica* Cathedralitatis Ecclesiæ sanctæ Mariæ, clypeis, propugnaculis, omnigenaque panopliâ munita, & roborata visa Dominis fuit, vt superfluum censerent aduersam partem iterum circa hoc audire. Forsan quia pro re notoriè comperta tunc censebatur, cùm notorij appellatione veniat, quod *ex actis iudicij constat*, secundùm Tiraquellum *de retract. lignag. §. 36. glos. 2. n. 44.* Menochium *remed. 1. recuper. n. 232. & de arbitr. cas.* 166. *num. 6. & cons.* 100. *num. 6.* Subdit proinde nostra coram Motmanno Rota *n. 4.* quod *fuit hodie resolutum, vt circumscriptis pro nunc probationibus Ecclesia B. Mariæ, quoad contenta in articulis datis, iterum suscipiatur disputatio super negotio principali.* Quod fuit dicere, quod circumscriptis tanquam non necessariis, sed superfluis, quæ in iure reprobantur, probationibus Ecclesiæ S. Mariæ, quibus eludebantur articuli dati pro Ecclesia S. Saluatoris, iterum ageretur de negotio principali. Subditur propterea de hoc negotio principali *num. 7. 8. 9. &* 10. *Ex his igitur videbitur, an sufficienter firmari possit, quod de traditione dicta antiqua Cathedralitatis Ecclesia B. Maria, quasi per manus accepta, referunt vltra 50. Authores, non modò Hispani, sed etiam aliarum nationum Historici, cumulati in dicta Reuerendiss. Domini Decani, quod scilicet ab aduentu S. Iacobi Apostoli, & miraculosa B. Mariæ, quam ipse meruit, apparitione, sumpserit initium, & an huic traditioni deferendum esse suadeat constans de ea Ecclesia in Hispanis professio, ita vt in casu proposito applicari possint, qua de obseruatione traditionum Ecclesiasticarum, Sacrorum Canonum, ac SS. Patrum sententiis, & auctoritatibus, vt S. Augustini in epistola ad Ianuarium, relata in cap. Catholica, vbi Glos. 11. dist. S. Hieronymi ad Lucinam, relata in cap. Vtinam, dist. 76. Nicolai magni Pontif. in cap. ridiculum, 12. dist. & aliorum, quos cumulat Greg. Tholos. in repub. lib. 12. cap. 9. sub n. 4. ex Basilio Magno, docens traditiones à maioribus confirmatas, esse irrefragabiles, quas etiam in Ecclesiis particularibus suam habere auctoritatem, vt in Iure obtinent consuetudines moribus vtentium recepta, tradit Azor. Instit. moral. lib. 8. cap. 4. q. 4. & in terminis Pater Murillo lib. de hac Ecclesia latè prosequitur materiam, cap. 1. 2. 3. & 5.* Ex quibus aureis sanè elicitur intentum de præfata Cathedralitate, per traditionem quoque per manum quasi acceptam, & per vltra 50. Authores non modò Hispanos, sed & exteros quoque testatam, ac pro traditione Ecclesiastica approbata. Præsertim cùm in fine hæc quoque aptissima subiungat eadem Rota. *Quod si ex præmissis resultaret fortè sufficiens probatio Cathedralitatis dicta Ecclesia à D. Apostolo instructa, quo tempore Christianis in vno, eodemque loco, vel Ciuitate, neque amplas, neque plures Ecclesias habere permissum erat: inde faciliùs quoque capi poterit resolutio, quod præsumptio primordialis, ac originaria Cathedralitatis Ecclesia S. Saluatoris, vsque ab initio referri debeat ad initium illorum temporum, qua subsecuta fuerunt statum Cathedralitatis alterius Ecclesia: quodque Ecclesia S. Saluatoris eorundem posteriorum temporum respectu conueniat antiquitas, de qua in denominationibus antonomasticis, & aliis in dicta decisione Reuerendissimi Domini Decani latè deductis.* Hæc Rota, aurea quoque inferiùs enucleans.

Ex

18 Ex his iam vela colligendo, cùm verissimum sit illud Christi, Matthæi 18. *in ore duorum, vel trium stat omne verbum*, & Cathedralitas præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ tot, ac tantis, octo videlicet S. Rotæ decisionibus, aliis adiunctis, quibus adminiculata est, de quibus loco relato dixi *num. 277. & 278.* comprobata maneat, in rem iudicatam transiisse existimari debet. Et si solùm in tribus roborata maneret, quia vt Hispanè dicitur, *à tres vala vencida*, quidni ergo de octo decisionibus dici oportet, nisi eam transiisse in rem notoriam? Notorium enim dicitur, quod oritur ex sententia, *l. emptorem, in princip.* & ibi Cardin. Alban. *in lucubrat. num. 2. ff. de act. empt. cap. vestra, de cohabitat. Cler. & mul.* Bartol. *in l. ritus, ff. de his qui not. inf.* Paris. *cons. 23. n. 218. lib. 1.* Mascard. *concl. 1102. n. 31.* Farinacius *de delict. & pæn. q. 21. n. 36.* post alios etiam. Decisio porrò Rotæ, etsi sententia diffinitiua non sit, præparatio tamen ad illam veluti proxima est. Subsistat ergo *Columna* hæc *immobilis*, iam adeo communita, vt *Turris Dauidica*, propugnaculis, clypeis, & armaturâ fortium roborata meritò censeatur.

CAPVT III.

Vnitas Ecclesiæ S. Mariæ cum Ecclesia S. Saluatoris Cathedraliatem ipsius euincit.

19 INtentionis suæ fundamentum quilibet probare tenetur, *l. actor, C. de probationib. l. qui accusare, C. de edendo*, Ioseph Ludouisius *tom. 3. commun. opinion. concl. vnic. sub tit. de probat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Actor 3.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 70. n. 15. & resol. 106. n. 21. & lib. 3. res. 1. n. 12. & resol. 9. n. 9.* & alij, quos congerit Barbosa *in tract. de Axiomat. axiom. 128. n. 1.* Cùm ergo fundamentum, veluti intraneum, Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris de Pilari Cæsaraugustanæ, prætermissis illis, quasi extrinsecis, quæ sumuntur ex signis, vestigiis, proprietatibus, & priuilegiis, &c. sit vnitas, quam habet in genere Cathedralitatis cum Metropolitana Ecclesia sancti Saluatoris eiusdem inclytæ Vrbis, quemadmodum in terminis metaphysicis, iuxta Aristotelem, S. Thom. & alios Philosophos, omnis relatio similitudis fundatur *in vnitate*, ideo hæc maximè hoc loco roboranda ex deductis in alia Dissertatione, *pag. 111. & sequentibus*, & deducendis inferiùs. Consilium sanè non valdè diuersum ab eo, quo D. Cyprianus *in lib. de vnitate Ecclesiæ*, eam comprobauit ex vna ipsius Cathedralitate.

20 Equidem primò hanc vnitatem supponit potiùs, quàm probat Rota præsens coram Domino Bichio, præsertim §. *minus obstat*, illis verbis: *Minus obstat Ecclesiæ sancti Saluatoris aduersariæ in Cathedralem erectio, quam pleraque ab informantibus pro eadem Ecclesia deducta conuincunt, quia non inde sequitur abdicatio antiqua Cathedralitatis ab Ecclesia de Pilari, quia per erectionem non præiudicatur aliis Ecclesiis.* Affert autem ad intentum Ioannis Vvamesij doctrinam quam latè extendi in præfata priori dissertatione, *pag. 102. & seq.* quia per ipsam mirabiliter confirmatur. Affert quoque aliam S. Rotæ decisionem coram Seraphino *decis. 1444. num. 7.* Quia verò ila non mediocriter à simili fauet parti Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris, ideo diligenter examinanda.

21 Erat lis, & controuersia, an Rector Vniuersitatis Louaniensis, qui ex variis Summorum Pontificum priuilegiis ius habebat nominandi ad quoddam beneficium Ecclesiasticum in quibusdam Ecclesiis vnum Clericum dictæ Vniuersitatis, amiserit illud ius, ex eo quod aliquæ ex illis Ecclesiis erectæ fuerint in Cathedrales. Et respondet Rota negatiuè, his verbis: *Tamen per hanc mutationem Ecclesiarum in Catherales non est dicendum illatum fuisse præiudicium Rectori, cùm in vnaquaque dispositione semper censeatur reseruatum ius tertij, cap. cùm olim, de censibus, cap. 2. de religios. domib. Rota decis. vnic. de sepultur. in antiq. cum aliis, & facit Extrauagans 1. & 2. Ioan. XXII. in de tit. concess. prabend. facit Innocent. in capit. 2. numero 2. de oper. nou. nunc. & Rebuff. in Concord. tit. de regul. ad Prælat. nomin. §. fin. in verb. priuilegia, & concessa.* Quæ quidem valdè faciunt ad intentum præsens, cùm ex eis legitimè inferatur, quod per erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem nullatenus derogatum fuerit Cathedralitati, & priuilegiis Cathedralitatis competentibus aliàs Ecclesiæ sanctæ Mariæ, prout probant iura, & DD. à Rota relati. Id quoque suadet exemplum ab eadem Rota adductum de pensione concessa super Collegiata, *quæ si postea erigatur in Cathedralem, non tamen ideo extinguitur.* Non ergo per erectionem talis Ecclesiæ sancti Saluatoris ad Cathedralitatem perditum fuit ius, quod ad illam habebat Ecclesia sanctæ Mariæ. Idque corroborat eadem Rota ex Magistrali doctrina, quam in alia decisione coram eodem Seraphino, quæ est 1410. *num. 20.* adduxerat, videlicet quod regula illa, *in vnaquaque dispositione semper censetur præseruatum ius tertij*, intelligitur in rebus compatibilibus, non in incompatibilibus: cùm namque Cathedralitas Ecclesiæ sanctæ Mariæ sit compatibilis cum Cathedralitate Ecclesiæ sancti Saluatoris, quia non habet vllam incompatibilitatem, aut oppositionem cum ipsa, debet censeri præseruata. Eo quoque quod gratia vni concessa non tollit alteram gratiam super eadem re etiam concessam. Rota *decis. 59. & dec. 63. de rescript. in antiq.* Gonzalez *super 8. Reg. Cancell glos. 53. n. 46.* Nec priuilegium vnius tollit priuilegium alterius. Verall. Caputaquens. *decis. 109. n. 2. p. 2.* Gonzalez *num. 52.*

22 Propiùs ad intentum vnitatis vtriusque Ecclesiæ prosequitur Rota illa nostra coram D. Bichio, dicens: *Nec est nouum, quod vnus, & idem Episcopus in sua Ciuitate habeat duas Ecclesias vnam Cathedralitatem constituentes, ob ipsarum Ecclesiarum vnionem.* Quod largâ manu ostendi in priori dissertatione, *pagina 219. & 220.* ex vsu antiquæ Ecclesiæ in sui infantia, & in nouissimis temporibus in Ecclesiis Regiensi, & sancti Prosperi, Viterbiensi, & Tusculana, Calaguritana, & Calciatensi, Iaensi, & Biacensi, sancti Ambrosij, & sanctæ Theclæ Mediolanensium, S. Alexandri, & S. Vincentij Bergomensium, & constabit ex aliis infrà afferendis. Idque probat clarè caput *Nouit, ne Sede vacante*, ex quo manifestò habetur, Cœlestinum III. erexisse Monasterium Glatoniense in Ecclesiam Cathedralem, vniendo illud Ecclesiæ Bathoniensi, vt *idem esset Episcopus vtriusque*, vt ait textus. Vbi ruminandum, Innocentium III. hanc vnionem confirmasse: imò, vt Glossa in figuratione casus ait, mandasse quibusdam, vt *Monasterium ipsum sub priori regimine* facerent gubernari, & Episcopus certis redditibus esset contentus, vnione manente, quod Episcopus res Monasterij non expenderet; & quod maximè vrget, id præcepisse Pontificem, non obstante, quod erat tam pauper ipse Episcopus, quod vt Glos. ait verb. *Bathoniensis Episcopi*, dum distribueren

buerentur debita huius Episcopi, quidam illi dixerit: *Domine, pone me creditorem in legione secunda.* Tot enim erant creditores, vt legiones constituere posset. Quantò magis id prouidere posset Papa quando Episcopus diues, & locuples esset.

23 Quod autem duæ Ecclesiæ vnam Cathedralem, constituentes, post ipsarum vnionem possint esse sub eodem Episcopo, affert Rota coram Domino Bichio relata ex alia in Vercellensi *vnitatis Capituli* coram Peña, quæ est in eius impressis *decis.* 558. *n.*8. confirmata 18. Aprilis 1614. coram Archiepiscopo Seleuciensi, & 24. Aprilis 1643. coram D. Dunozetto Decano, ac 9. Maij 1644. coram Eminentiss. D. Card. Othobono. Idque decisum ait in Aretina *vnionis*, 22. Iunij 1643. 2. Iunij 1645. 1. Aprilis 1647. coram Reuerendissimo Episcopo Tarracinensi, & 18. Martij 1652. coram Verospio. Ideo sigillatim huiusmodi decisiones expendendæ ad intentum vnitatis nostræ Cathedralitatis vtriusque Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

24 Et primò in illa Aretina *vnionis*, 22. Iun. 1643. quæ est coram Ghislerio, & in alia etiam eiusdem tituli coram eodem de anno 1645. pro die 2. Iunij, supponitur Ecclesiam Collegiatam *S. Mariæ Plebis* nuncupatam, vnitam esse Cathedrali Ecclesiæ S. Petri Aretinæ Ciuitatis ab Episcopo Aretino, ita vt non solùm essent sub vno, eodemque Episcopo, sed etiam haberent communes honores, & priuilegia Cathedralitatis, imò idem Capitulum; eamque vnionem confirmasse Innocentium IV. Ex quo ad intentum nostrum elicitur, iuxta mentem etiam Rotæ coram D. Bichio, de qua in præsenti, vtramque Ecclesiam Cæsaraugustanam, vnitam, imò vnam esse in ratione Cathedralitatis, sub eodem etiam Episcopo, & cum eisdem priuilegiis, & honoribus. Cùm etiam hæc eadem Aretina decisio de anno 1645. vlteriùs afferat, Clem. VIII. ex sententia duorum DD. Cardinalium approbasse, & confirmasse dictam vnionem, etiam cum communibus illis priuilegiis, & honoribus, quibusdam dumtaxat exceptis, idque afferatur ad intentum vnionis vtriusque Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, etiam deducitur idem dicendum de illis. Maximè quia in sententia dictorum DD. Cadinalium declaratur, quod *eidem Ecclesiæ Plebis*, eiusque Capitulo, & Canonicis, honores, & priuilegia dictæ Cathedralis censeantur, & sint communicata, & competant, ac competere intelligantur: & Canonici Collegiatæ ad instar Cathedralium habeantur, nominentur, & reputentur. Quæ adamussim quadrant præsenti causæ. Præsertim cùm in eadem decisione dicatur, quod cùm dicta vnio per longa temporum interualla, & plures, diuersos actus executioni demandata sit, & ad effectum vnionis satis sit, quod illa in vna parte effectuata fuerit, provt ex Garzia *de benefic. part.* 12. *c.* 2. *n.* 294. *& seqq.* & variis Rotæ decisionibus comprobat, profectò mirificè roboratur intentum nostrum de Cathedralitate Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ: siquidem eius vnio in Cathedralitate cum Ecclesia S. Saluatoris, non in vna parte tantùm, sed in pluribus, imò ferè omnibus pro Cathedralitate requisitis effectuata sit, vt ad oculum patet intuenti ea, quæ in priori Dissertatione dicta manent ex signis, vestigiis, & priuilegiis Cathedralis Ecclesiæ. Legenda quæ dixi *cap.* 4. eiusdem dissertationis.

25 Similiter alia decisio Rotæ Aretina *vnionis* coram eodem Ghislerio pro prima April. 1647. etiam relata ab eodem Illustrissimo Bichio corroborat præsens intentum, dum in ea ponuntur aliæ decisiones de eadem re pro anno 1643. & 1645. relatæ, & sententia DD. Cardinalium à Clemente VIII. confirmata.

26 Præ cæteris autem facit ad intentum illa decisio etiam Aretina vnionis, articula pro 8. Martij 1652. coram D. Verospio. In ea namque non solùm supponuntur, & approbantur deducta in præcedentibus de vnione, & vnitate in Cathedralitate, & Capitulo dictarum Ecclesiarum in vna Ciuitate, sub vno, & eodem Episcopo (qui est casus nostræ Dissertationis,) sed etiam veluti pro fundamento ipsorum iacitur, quod illa Ecclesia Collegialis sanctæ Mariæ de Plebe Aretinæ, vnita fuerit Ecclesiæ Cathedrali eius Ciuitatis *æquè principaliter*. Cùm enim, vt dixi in priori Dissertatione, *n.* 361. *&* 362.

27 Vnio facta inter Ecclesias sanctæ Mariæ de Pilari, & sancti Saluatoris fuerit *æquè principaliter*, & non accessoriè ac cum iuribus distinctis, separatis, ac non communicatis, provt ex obseruantia, quæ est vtraque Ecclesia, vsque ad hodiernum diem, iuribus, & DD. ibi comprobaui. Sed quod de nouo ad-

28 iungo, non potuisse, nisi hoc modo fieri, quia vt probat Garcia *de benefic. p.* 12. *c.* 2. *ex c. & temporis,* 16. *quæst.* 1. & ex Rota in Maceratensi *Iurisdictionis*, coram Gypsio 1596. quando duæ Cathedrales vniuntur, vtraque principaliter censetur vnita. Liquidum ergo videtur idem ius validitatis, & iustitiæ censeri debere esse inter has Ecclesias Cæsaraugustanas, & illas Aretinas. Præsertim, quia sicut in hac vnione Aretinarum reperiuntur aliqui casus excepti expressi in dictis decisionibus, quibus non reperitur hæc communicatio, aut confusio; sic etiam in vnione Cæsaraugustanarum cernitur, ex obseruantia, concordatis, & aliis sententiis, provt ex dictis in priori Dissertatione constat. Æquo ergo passu, & pari inoffenso pede istæ duæ Ecclesiarum vniones incedere debent.

29 Quia autem arduum est absque exemplo res magnas lucidè ostendere, vt colligitur ex Platone *de Regno*, & exemplis res clariores fiunt, provt rerum magistra experientia docet, ideo hoc quod asseritur de vnitate, & Cathedralitate Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ cum Ecclesia sancti

30 Saluatoris, sicut exemplo Aretinorum ostensum est, sic etiam exemplo quoque Ecclesiarum Vercellensium, scilicet Ecclesiæ sancti Eusebij, & sanctæ Mariæ Maioris eius Ciuitatis, ostendi potest. Cùm enim orta lis esset inter Canonicos vtriusque Ecclesiæ, an videlicet, dicta Ecclesia sanctæ Mariæ Cathedralis appellari posset, & Nuncius Apostolicus Taurinensis ad fauorem Canonicorum sanctæ Mariæ Maioris pronuntiasset, causâ per appellationem in Rota introductâ coram Peña in Vercellensi *vnitatis Capituli*, 12. *Iuly* 1598. relatâ in illa coram D. Bichio, de qua suprà, decisum est, dandum esse mandatum de manutenendo Canonicis Ecclesiæ sanctæ Mariæ, quoad omnes actus etiam iurisdictionales, competentes aliis Canonicis Ecclesiæ Sancti Eusebij. Eo videlicet, quia vtraque Ecclesia Cathedralis erat, & in ratione Cathedralitatis *vna*, seu *vni-*

31 *ta*. Ex hoc enim manifestè deducitur, quod sicut non obstante veluti materiali diuersitate harum Ecclesiarum, nihilominus in ratione Cathedralitatis sunt vna eadem sub eodem Episcopo, & in eadem Ciuitate, sic & nostræ, de quibus sermo est in præsen-

32 ti, Cæsaraugustanæ erunt. Id autem sic probat Rota: *Ex pluribus enim Actibus possessoriis spectantibus Canonicos S. Mariæ, tanquã Canonicos Ecclesiæ Cathedralis se gessisse, & consequenter pro talibus habendos, reputãdos, & manutenẽdos fuisse.* Hæc enim ratio à fortiori idẽ probat in casu præsenti, cùm nedum plures, sed innumeri ferè actus possessorij Cathedralitatis cõpetant Ecclesiæ & Canonicis sanctæ Mariæ Maioris, sicut

sicut ex deductis in prima Dissertatione manifestè constat. Præterea id etiam confirmat Rota sequenti argumento: *Supradictis etiam accedebat, quia Episcopi Vercellenses in adeptione possessionis Episcopatus proinde stallabantur in Sede Ecclesiæ sanctæ Mariæ, ac in Sede sancti Eusebij, qui actus tanquam significatiuus, quod Ecclesia sancta Maria sit etiam Episcopalis, arguebat iustam prætentionem Canonicorum sanctæ Mariæ, saltem respectu possessorij, de quo agebatur, cùm possessio Episcopatus aquiratur per installationem in Sede, vel loco deputato dignitati Episcopali. Innoc. in cap. in litteris, num. 7. vers. Credimus autem, de restitut. spoliat. Bald. in l. 2. num. 54. vers. respondeo ad primum capitulum, C. de seruit. & aqua.*

33 Quæ etiam ratio congruentissimè aptatur casui præsenti, cùm constet ex dictis in tota fermè Dissertatione priori, quod Episcopi Cæsaraugustani installabantur tanquam in propria Sede, vel loco deputato dignitati Episcopali in Ecclesia sanctæ Mariæ, non solùm ante erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem, sed etiam aliquoties post illam. Colligit quoque Rota præcedentem doctrinam de vnitate Cathedralitatis inter dictas Ecclesias, ex eo, quod Ecclesia intitulata sanctæ Mariæ, antiquior sit Ecclesiâ sancti Eusebij: siquidem constat ex Iacobo de Voragine in vita eiusdem Eusebij, quod cùm primùm fuit Episcopus constitutus, ingrediens Vrbem, ante ostium maioris Ecclesiæ, *quæ est*, inquit, *B. Maria, genua flexisset.*

34 Quod argumentum multò fortiùs procedit in casu nostræ Dissertationis, cùm clarissimè innotescat Ecclesiam sanctæ Mariæ per plura sæcula fundatam, & erectam fuisse in Cathedralem, antequam Ecclesia sancti Saluatoris in mundo esset.

35 Denique concludit Rota, supradictis non obstare, *quod vtriusque Ecclesiæ Capitulum faceret actus particulares, quia satis erat, quod vtraque Ecclesia constitueret vnum corpus, & vnum Capitulum, quoad gubernium vniuersale, sub quo comprehenduntur omnia concernentia Cathedralitatem.* Quæ etiam adamussim veluti adaptantur scopo nostro.

36 Sed singulariter ipsi fauet alia Sacræ Rotæ decisio eiusdem tituli, scilicet Vercellensis *vnitatis Capituli*, 18. Aprilis 1614. coram Archiepiscopo Seleuciensi, quæ etiam refertur in illa coram Domino Bichio sæpiùs commemorata. In ea namque non solùm supponitur totum id quod decisum erat in præcedenti de anno 1598. coram Peña, sed etiam deciditur Canonicos vtriusque Ecclesiæ Vercellensis *constituere vnum corpus, vnicum Capitulum Cathedrale constituens*, quod est in simili scopus nostræ Dissertationis.

37 Adiungitur quoque ad intentum eiusdem vnitatis: *Considerarunt etiam Domini Dignitatem Ecclesiæ sanctæ Mariæ in omnibus actibus incedere cum Dignitatibus Ecclesiæ S. Eusebij, præcedereque ipsos Canonicos sancti Eusebij.*

38 Quæ consideratio facit, quod casus huius decisionis, sicut ouum ouo, similis sit casui nostro, & probet non modò dictam vnitatem, & Cathedralitatem, sed etiam aliquam superioritatem ex parte Ecclesiæ sanctæ Mariæ: siquidem, vt ait alia Rota similis tituli

39 coram Eminentissimo Otthobono, de qua infrà, *non videtur sapere honestatem, quod minor præcedat maiorem, cap. ad hoc*, & ibi Glos. *dist. 89.* Hostiens. *in cap. 1. num. 2. de maiorit. & obed.* Abbas *consil. 21. num. 4. lib. 1.* Aretinus *cons. 155. num. 11. & seq. lib. 4.* Constat autem iuxta dicta, & probata in priori Dissertatione, præsertim *à num. 312. ad num.*

40 330. quod Ecclesia S. Mariæ præcedat Ecclesiam S. Saluatoris, non solùm quando Canonici vtriusque Ecclesiæ concurrunt in Ecclesia S. Saluatoris, sed (quod mirabile prorsus est) etiam quando concurrunt in eadem Ecclesia S. Mariæ. Vnde id quod subiungit eadem Rota: *Nam si qualibet Ecclesia constitueret corpus separatum, prædicta Dignitas incederet cum Canonicis S. Mariæ*, æquipollenter est idem, ac si diceretur ad nostrum casum: *Si vtraque Ecclesia Cæsaraugustana constitueret corpus separatum, Dignitas S. Mariæ non incederet cum Dignitate & Canonicis S. Saluatoris, illosque præcederet, saltem quando concurrunt in eadem Ecclesia S. Mariæ.*

41 Formetur igitur argumentum concludens dictam vnitatem ex præfata præcedentia.

42 Altera etiam S. Rotæ decisio eiusdem tituli, coram Illustriss. D. Dunozetto Decano pro 22. Iunij 1643. quæ etiam refertur in illa coram Domino Bichio crebriùs commemorata, facit valde ad intentum huius Dissertationis. In ea etenim nedum referuntur, & approbantur decisa in præcedentibus decisionibus circa eandem materiam de vnitate Cathedralitatis, & Capituli dictarum Ecclesiarum Vrbis Vercellensis, sed etiam prouidetur de modo, & ordine, quo deberent simul conuenire Canonici vtriusque Ecclesiæ constituentis *vnum corpus, & vnum Capitulum.* Qui est casus non tam similis, quàm idem prorsus cum nostro præsenti de Cæsaraugustanis Ecclesiis.

43 Firmantur porrò hæc omnia adhuc luculentiùs, etiam in alia eiusdem tituli pro 9. Maij de anno 1644. coram Eminentissimo Otthobono. In ipsa namque primò DD. dixerunt, vtramque illam Ecclesiam constituere *vnum, & idem Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Vercellensis* Secundò, quod talis *vnitas, & Cathedralitas harum Ecclesiarum satis videbatur concludenter probata ex decisionibus in alia instantia emanatis.* Terriò, quod fuerit decisa ab Innocentio III. in quadam Bulla de anno 1209. in qua habetur Canonicos vtriusque Ecclesiæ esse tanquam *vnum corpus constituens Capitulum Vercellense.* Quartò, ex alia Bulla Gregorij IX. & Vrbani IV. in quibus etiam dicitur, *Ecclesias sanctæ Mariæ Maioris, & Sancti Eusebij constituere Capitulum Vercellense:* Quintò, hîc agi *de vnico Capitulo, gratiâ commodioris habitationis, vsus, ac seruitij, materialiter diuiso in duas Ecclesias.*

44 Ex eis enim, saltem simul sumptis, non solùm infertur id quod in præsenti capite intenditur de vnitate, & Cathedralitate vtriusque nostræ Cæsaraugustanæ Ecclesiæ, sed etiam (quod maius est) Capitula vtriusque Ecclesiæ constituere

45 vnum integrum formaliter Capitulum Cathedrale Dignitatum, & Canonicorum, etsi materialiter diuisum in duas Ecclesias, scilicet S. Saluatoris, & sanctæ Mariæ.

46 Nec mirum id cuiquam videri potest, quia vt concludenter à simili arguit Rota coram Archiepiscopo Seleuciensi de anno 1614. suprà relata, si hæc duo Capitula essent diuersa (intellige *formaliter*) non posset Dignitas Ecclesiæ sanctæ Mariæ incedere cum Dignitatibus Ecclesiæ sancti Saluatoris, nec illas præcedere, cuius oppositum constat ex facto, vt dictum est. Vnde etiam consequenter, quemadmodum Innocentius III. in Bulla relatâ dixit (& Rota ista coram D. Otthobono approbat) quod Canonici Ecclesiæ sancti Eusebij, & Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris *sint, & esse debeant Canonici Ordinarij vtriusque Ecclesiæ:* idem pariter de Canonicis sancti Saluatoris, & sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ suo modo dici possit, quod *sint, &*

47 *esse debeant Canonici Ordinarij vtriusque Ecclesiæ.* Id enim requiritur ad veram vnitatem, quæ iuxta Philosophos importat *indiuisionem*, seu indiuisibilitatem. Quinimò, quod maioris ponderis est, Metro-

48 politanatus competens Ecclesiæ sancti Saluatoris, cùm illi non competat præcisè, vt talis Ecclesia

ſancti Saluatoris eſt, ſed vt eſt Eccleſia Cathedralis, etiam videtur ſuo modo competere Eccleſiæ ſanctæ Mariæ; ſiquidem ipſa etiam eſt Cathedralis, & eadem Cathedralitate, quâ Eccleſia alia ſancti Saluatoris. Ad quod iuuat, quod in Bulla Ioan. XXII. in qua Cathedralis conſtituitur, ſolùm vocatur Eccleſia *Cæſaraugustana*, quod nomen æquè etiam competit Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, vt ſæpiſſimè viſum eſt. Et quod vbi ratio eſt eadem, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *l. illud. ff. ad legem Aquiliam, l. ſi poſtulauerit, §. 2. ff. ad legem Iuliam de adult. & l. quidam ff. de edendo*, ac aliis iuribus. Et quia diſpoſita in cauſato magis procedunt in cauſante, Caſtr. *conſ.* 421. *lib.* 2. Tuſch. *concluſ.* 138. *num.* 11. Barboſ. *in ax. om.* 40. *num.* 28.

Extat & aliud, vel quadantenus ſimile exemplum de aliis duabus Eccleſiis in Italia, & Apulia, nominis valde celebris, Sipontina ſcilicet, ſeu Manfredoniæ Metropolitana, ac Collegiata ſancti Angeli in Monte Margano. Etenim, non obſtante quod Sipontina illa, quæ ſub inuocatione ſancti Laurentij Manfredoniæ extat, Cathedralitatem repetit à tempore Apoſtolorum Principis anno ſalutis 42. Sipontum appulſi, antiqua traditione, hiſtoriis, literis, & priuilegiis Summorum plurium Pontificum, nihilominus Garganica iſta ſanctæ Michaelis eandem quoque prætendit Cathedralitatem ex fundamentis aliquot, inter quæ Pontificia diplomata non refero, quia pars aduerſa fictitia eſſe contendit. Vnum eſt deſumptum ex aliquanta mora, quam in eorum oppido (veluti æſtiuo tempore frigidioris cœli, vel rupe inacceſſa, & immuni ab exitialibus bellis, quæ paſſim gerebantur in Apulia) quandoque Archiepiſcopi faciebant. Alterum, ex quadam inſcriptione, quæ in antiqua marmorea ſede, in qua ſedentes Archiepiſcopi poſt veneratum SS. Sacramentum in ea exiſtens, poſſeſſionem capiunt, reperitur, videlicet:

Sedes hæc numero differt à Sede Siponti:
Ius, & honor Sedis, quæ ſunt ibi, ſunt quoque monti.

Tertium, ex quodam epitaphio Alexandri III. quod in atrio eiuſdem Eccleſiæ habere dicunt, in quo Papa Capitulo Sipontino ſcribens ait: *Quoniam Eccleſia veſtra, & Eccleſia montis Gargani vna Sedes eſſe conſueuit.* Quidquid enim ſit de iure harum Eccleſiarum, in quo nec Iudicem, ago nec ſententiam ferre debeo, id ſolùm pro me aſſumo, quod hæc fundamenta Eccleſiæ Garganicæ noſtrum intentum corroborant. Primum quidem, quia nihil clarius eſt in priori diſſertatione, quàm plures per plura quoque ſæcula, Cæſarauguſtanos Epiſcopos in ea Eccleſia inſtallatos fuiſſe, vt in propria Sede, non ſolùm ante erectionem Eccleſiæ S. Saluatoris in Cathedralem, ſed aliquoties poſt ipſam. Secundum etiam propter antiquam imaginem Agni, & illam inſcriptionem, *Agnus docet iſte hanc Sedem fuiſſe.* Tertium verò propter Bullam Gelaſij II. Papæ, de qua dixi *n.* 142. 143. *&* 282. Omitto innumera alia ex ſententiis, S. Rotæ deciſionibus, hiſtoriis, &c. in quibus Eccleſia Sanctæ Mariæ hanc Garganicam excedit, ſicut in multis aliis, ſic & in hoc iure Cathedralitatis cum Eccleſia Sancti Saluatoris. Hic ſolùm animadvertam, quod id quod aliqui dicunt, quod non poſſit dici numerò diuerſa à Sede Sipontina, ſi eſt eadem Sedes, facilè corruit ex dicendis *cap. ſequenti*, de his Eccleſiis Cæſarauguſtanis, quæ etiamſi dici poſſint *phyſicè*, & *materialiter* duæ, etiam *numero* diuerſæ; poſſunt tamen dici, & eſſe vna *moraliter*, & *formaliter*.

CAPVT IV.

Ex aliis etiam motiuis oſtenditur hæc vnitas, & Concathedralitas Eccleſiarum Cæſarauguſtanarum.

PRimum depromitur ex eo, quod vnitas etiam ex coniecturis, & præſumptionibus probari poteſt. Abbas *in cap. Paſtoralis, num.* 7. *in fin. de reſcript.* Felinus *ibidem*, *ſub num.* 9. *verſ. & cùm recurrendum*, Galeot. *controuerſ.* 22. *n.* 17. *lib.* 1. Rota coram Eminentiſſimo Ottobono cap. præcedenti diſcuſſa, §. *Adſtipulatur.* Tales autem coniecturas, & præſumptiones in præſenti adeſſe, probatione non eget, cùm omnia fermè, quæ in priori Diſſertatione deducta ſunt, eam corroborent. Videlicet quæ de fundatione admirabili Eccleſiæ Sanctæ Mariæ dixi *num.* 12. *& ſeqq.* de Epiſcopatu Sancti Iacobi in ipſa *n.* 22. 26. *& ſeqq.* de Epiſcopatu Athanaſij, & aliorum ſucceſſorum *à num.* 34. de Synodo Cæſarauguſtana habita in hac Eccleſia *num.* 74. de ſtemmatibus *num.* 196. de manu dextra, & præcedentia ſupra Eccleſiam ſancti Saluatoris ad ipſam *num.* 215. de decimarum perceptione *à num.* 216. de Parochia *num.* 219. de cœmeterio *num.* 220. ac vt vno verbo plura comprehendam, de hiſtoriis, monumentis, ſententiis, deciſionibus, & aliis ad intentum in dicta Diſſertatione diſcuſſis.

Quia verò Rota illa Aretina *Vnionis* coram D. Verolpio de anno 1652. *cap. præcedenti* commemorata, *vnionem*, ſeu ſententiam pro illa vnione ex duplici capite, ſcilicet *validitatis*, & *iuſtitiæ* confirmari poſſe inquit; ideo vtrumque hoc in iſta vnione Eccleſiæ S. Saluatoris, ex qua reſultat præfata *Vnitas*, & *Concathedralitas*, interueniſſe, ac proinde omninò ſubſiſtere debere oſtendendum eſt.

Et quidem primò de validitate oſtenditur non ſolùm ex principiis generalibus, quod videlicet interpretatio eſt facienda pro actus validitate, *l. quoties, ff. de verbor. obligat.* Rota *deciſ.* 15. *num.* 1. *de conceſſ. prebend. in nouis*, Gomeſius *in regul. de impetrand. benef. q. fin. per tot.* Mandoſ. *in reg.* 27. *q.* 2. *num.* 8. Gonzales *ſup. reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 4. *num.* 133. Et ad hoc quod actus valeat, ſemper præſumitur præcedere omne illud, quod eſt neceſſe. Rota *deciſ.* 1. *de præſumpt. in antiquioribus*, Felinus *in cap. paſtoralis, in princip. num.* 5. *poſt med. de reſcript.* Caſſadorus *deciſ.* 21. *num.* 1. *de prebend.* Caputaquenſ. *deciſ.* 271. *num.* 7. *part.* 3. Gonzales *ſuprà numero* 134. Sed etiam ſpecialiter, quia validitas huius vnionis ſatis conſtat ex dictis in priori Diſſertatione, *cap.* 3. *à num.* 157. vbi dictum manet, quod cum de anno 1117. vel 1118. inclyta Cæſarauguſtana Ciuitas ex barbarorum manibus ab Alphonſo Rege vindicata eſſet, ex voluntate ipſius Regis, accedente maximè conſenſu tacito, vel expreſſo Papæ, conſentiente etiam Eccleſiâ S. Mariæ Meſquita maior Sarracenorum ibi relicta in Eccleſiam Cathedralem fuit erecta, & conſecrata ſub titulo *S. Saluatoris.* Vel quia mos erat Regum Hiſpaniæ, cùm Vrbes recuperabant, Maurorum præcipuas Meſquitas ibi repertas in Eccleſias Matrices conſecrare, prout plures hiſtorici Hiſpani aſtruunt, vel quia, vt alij volunt, votum emiſerat ſic faciendi; vel vt alij inquiunt, quia Rex imminentium bellorum cauſâ grauatus, non poterat præfatam Eccleſiam S. Mariæ

Mariæ de Pilari, etsi non destructam, ruinosam tamen, & labefactatam condignè reparare: vel denique quia, vt Martinus Garzia egregius Author, Episcopus, Inquisitor, Regum Catholicorum Concionator, & quod pluris est ad intentum præsens, Canonicus Ecclesiæ S. Saluatoris dixit *serm.* 144. verbis illis cedro dignis: *Quia Mater habebat Ecclesiam, & filius non haberet diuersorium, consecrata est Mesquita maior in Ecclesiam filij, & nunc à die illa dicitur Ecclesia S. Saluatoris.*

65

66 Deinde etiam quoad iustitiam, quia ex nulla parte de iniustitia argui potest. Non quidem ex parte Regis, cùm Papæ consensus supplere posset defectum potestatis, quam habebat ad instruendam Cathedralitatem, ita vt defectus talis consensus impugnari non valeat, vt notat Petr. de Vbald. *de vnion. cap.* 4. Rota coram Peña *decis.* 449. *num.* 8. & 9. & in Interamnensi *Vnionis*, 7. Aprilis 1617. coram Verospio, & in Gerundensi *Prioratus*, 4. Martij 1619. coram Vbaldo, provt hæc omnia refert, & sequitur Rota relata in Aretina coram D.

67 Verospio. Nec etiam ex parte Episcopi Cæsaraugustani, quia Episcopo etiam licet ex legitima causa id facere, *cap. sicut vnire, de excessib. Prælat. cap. exposuisti, de præbend.* vbi Panormitanus, & alij, *cap. consultationib. cap. pastoralis, de donat.* Clem. *si vna, de reb. Eccles.* & *Clem.* 1. §. *ad hæc, de stat. Monach.* & plures DD. ac S. Rotæ decisiones apud

68 Garciam *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 62. Potuit ergo Cæsaraugustanus Antistes hanc vnionem efficere, etiam sine iniuria cuiusdam, cùm Caput esset illius Diœcesis, & vtriusque Ecclesiæ vniendæ.

69 Præterea, quod bono iure facta sit talis vnio, sufficienter probari potest ex eo, quod approbata est, & veluti canonizata per octo S. Rotæ decisiones, quas *capp. præcedentibus adduxi*; vt enim ex multis aliis præcedentibus decisionibus Rota Aretina relata coram D. Verospio asserit, *causa iustitiam Rota confirmauit.*

70 Tertium autem caput firmitatis præsentis vnitatis in Cathedralitate præbent multa, quæ contigere post erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris in Cathedralem. Inter quæ primò occurrit, quod Petrus de Librana primus post Cæsaraugustæ reparationem Episcopus, Ecclesiam S. Mariæ de Pilari pro eius Vrbis Ecclesia singulariter, & antonomasticè habuisse videtur, nullâ habitâ consideratione ad

71 Ecclesiam S. Saluatoris iam erectam. Id enim constat ex litteris Papæ Gelasij II. ad quem pro consecratione obtinenda missus est, quas referunt Zurita *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 44. & Ioannes Arruegus Portionarius Ecclesiæ S. Saluatoris, & partis aduersæ propugnator, *in lib. de Cathedra Episcop. Cæsaraugust. pag.* 778. Cùm enim litteræ istæ Papales ab isto Episcopo impetratæ sint, ac in eis nomen Ecclesiæ *singulariter*, & antonomasticè soli Ecclesiæ

72 S. Mariæ tribuatur, profectò sequitur tunc eam vel solam, vel saltem *cumulatiuè* cum S. Saluatoris Ecclesia titulo *Cathedralis* dignam tum à Papa, tum ab ipso Episcopo habitam fuisse. Vt enim eo *n.* 143. abundè satis comprobatum manet ex DD. & S. Rotæ decisionibus, *Ecclesiæ* nomen *singulariter*, & *antonomasticè* sumptum, solùm pro Cathedrali supponit.

73 Eo quoque id suadetur, quod in ea Ecclesia S. Mariæ *Clericos* tunc adfuisse, Deo diu noctuque famulantes, in ipsis litteris à Papa concessis, & ab Episcopo obtentis, satis exprimitur illis verbis:

74 *Qui præfatæ Vrbis Ecclesia à Sarracenis, & Moabitis diruta, vnde reficiatur, & Clericis ibi famulantibus, vnde pascantur, aliquid donant.* Quod etiam refert idem Episcopus Librana, dum in Litteris, quas *vniuersi mundi Ecclesiæ fidelibus* scribit, apud eundem Arruegum *pag.* 779. de ipsis ait: *Tum quia clerici ibidem diuino famulatui die, noctuque vacantes, vnde viuant, non obtinent.* Etenim Canonici, illis maximè antiquis temporibus, non erant aliud, quàm Clerici Ecclesiæ seruitio quoad Dei cultum, & famulatum deputati.

75 Vrgent etiam valdè illa ex præfatis litteris Episcopi Libranæ extracta, ac antonomasticè de Ecclesia S. Mariæ dicta, *quam beato, & antiquo nomine Sanctitatis, ac Dignitatis pollere nouistis.* Hi enim tituli, provt in præfata Dissertatione *numero* 144. ostendi ex Villar. Menochio, Chassaneo, & S. Rota, Ecclesiam Cathedralem indigitant. Quam etiam inferiùs *nostram Ecclesiam* idem Episcopus appellare videtur, dum de præfatis Papalibus literis ait, *quas in nostra Ecclesia signatas habemus.* Notetur etiam id quod dixi *n.* 182. de Episcopis Hispaniæ has litteras approbantibus.

76 Et sanè solùm commemorasse hunc Episcopum Ecclesiam S. Mariæ Maioris, nullâ factâ mentione Ecclesiæ S. Saluatoris, quam pars aduersa contendit solam tunc Cathedralitatem obtinuisse, absdubiè designat oppositum; cùm iuxta Iuristarum regulam, notabilia, si non exprimuntur, neglecta intelliguntur, *l. apud Labeonem*, §. *hoc edictum*, *ff. de iniuriis*, *cap. quamvis*, *de præbend. in* 6. *cap. quia periculosum*, *in fin. de sent. excommunic. in* 6. Vel ad minus concludenter elicitur, hunc Antistitem Cæsaraugustanum parum attentè, ne dicam negligenter, se gessisse, nullam de Ecclesia S. Saluatoris, si ea solùm ipsius Cathedra esset, mentionem agendo.

77 Ex Constitutionibus etiam ab eodem Petro Librana editis anno 1128. apud eundem Arruegum *pag.* 716. Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ cum Ecclesia S. Saluatoris haurio, eo quòd in illis prohibentur fieri aliqua, nisi in *Sede*, videlicet candelas benedicere *in die Purificationis*, habere Baptisterium, aut facere *signaculum*, aut *nuptias*, aut infirmis *pœnitentiam*, seu *Communionem* dare, recipere Reges, Principes, aut Prælatos, aut *pulsare Campanam* ante alias

78 Ecclesias. Cùm enim ista etiam ab antiquis temporibus in Ecclesia S. Mariæ fiant, vt constat ex dictis in priori dissertatione *n.* 301. 302. & 349. & ex querelis ab Ecclesia S. Saluatoris contra ipsam datis, apud eundem Arruegum, *pag.* 718. ac maximè ex obseruantia, cuius magnam vim, & energiam in rebus maximè dubiis expendi in ea dissertatione *n.* 369. & *seq.* clarè innotescit Concathedralitas supradicta.

79 Colligitur etiam ex Bulla Innocentij II. anno 1141. data, & apud Arruegum *pag.* 792. registrata, quatenus in illa erectio Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari in Regularem approbatur, pluribusque priuilegiis communitur, *venerabilis fratris nostri Bernardi Episcopi vestri* (inquit Pontifex) *precibus.* Titulus enim iste *Episcopi vestri*, satis denotat hunc Bernardum Episcopum fuisse Ecclesiæ de Pilari, non generaliter sicut aliarum Ecclesiarum diœcesis Cæsaraugustanæ, sed specialiori ratione, quia videlicet in ea tanquam in propria Sede residentiam habebat, & sepulturam post mortem habuit, provt dixi in prima dissertatione, *n.* 140. & 198. & adhærent Murillus *tract.* 2. *pag.* 135. & modernus Cæsaraugustanus *pag.* 255. & cum ipsis Abbas Carillus *pag.* 245. ex memoria, quæ extat in eadem Ecclesia de Pilari.

80 Plura etiam ennunciatiua ad intentum suppeditat Bernardus iste Episcopus, quæ constant ex authenticis scripturis in Processu originali super Cathedralitate, *folio* 115. & 119. & etiam extant in libro

dam MS. partis aduersæ, *à fol.* 501. *vsque ad* 514. inclusiuè. Primum Era 1185. vbi dicitur, *D. Bernardo Cæsaraugustano Episcopo, atque Canonicis S. Mariæ.* Et sub Era 1187. vbi dicitur, *D. Bernardus Episcopus, & Canonici S. Mariæ.* Coniunctio enim ista Episcopi, & Canonicorum satis indigitat eam Ecclesiam *Sedem* esse illius Episcopi, & Canonicos in ea installatos. Sed clarius eo loco, *Dominus Bernardus Episcopus, & Canonici S. Mariæ, & sancti Saluatoris.* Rursus: *Quod Episcopus, & Canonici S. Mariæ, & sancti Saluatoris.* Ibi enim Episcopus nominatur iste Bernardus vtriusque Ecclesiæ, & cùm iuxta Apostolum 1. *ad Timotheum* 3. oporteat *Episcopum esse vnius vxoris virum*, apertè comprobatur, vtramque Ecclesiam vnam sponsam Episcopi Cæsaraugustani esse, quo sæpiùs inculcata indiuisio Cathedralitatis demonstratur. Maximè etiam in huiusmodi enunciatiua notetur, quod Canonici S. Mariæ primo loco nominantur, Canonici autem S. Saluatoris secundo loco: quod non solùm arguit præfatam vnitatem, sed & maioritatem. Etenim prior nominatio maiorem dignitatem arguit. Tiraq. *de iure primogen. quæst.* 19. *num.* 2.

81

82

83 Et quia prior descriptus dicitur dignior, & præcedere debet, *l.* 1. *ff. de albo scrib.* Paris. *consf.* 38. *num.* 1. *vol.* 4. Peregr. *consf.* 3. *num.* 60. *lib.* 1. quod refert Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 81. *num.* 1. & Barbosa *in Axiomatib. axiomate* 188. *num.* 6. Quod etiam vrget si dicamus priorem nominationem arguere dilectionem, *l. si communis seruus* 2. *ff. de stipulat. seru. cap. si quis, de electione in* 6. & DD. apud eundem Barbosam *num.* 5. Vtrumque autem elicitur ex alia enunciatiua eiusdem Bernardi Episcopi in eodem libro manuscripto, *fol.* 503. ibi: *Ego Bernardus Cæsaraugustanus Episcopus, auctoritate omnium Canonicorum S. Mariæ facimus, &c.* Verba namque illa, *authoritate Canonicorum, &c.* denotant coniunctionem cum ipsis in ea Ecclesia. Inspiciatur processus.

84

85

86 Comprobatur etiam eadem vnitas Ecclesiæ, & coniunctio cum eodem Episcopo ex monumento alio in dicto libro manuscripto, *fol.* 503. & 504. vbi Petrus de Rojas, qui Episcopus erat post præfatum Bernardum, coniunctim cum Guillelmo Priore, & Canonicis Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari concurrebat ad quoddam instrumentum cuiusdam donationis factæ eidem Ecclesiæ, in qua dicebatur, *vobis Petro Episcopo, & Guillelmo Priori, & Canonicis dictæ Ecclesiæ, quod sedeant in isto donatiuo iam dicto.* Eamque etiam acceptabant cum eo Priore, & Canonicis, & dicebant: *Ego Petrus Episcopus, & Guillelmus Prior, & prædicti Canonici, damus tibi Columbæ, &c. sub Era* 1215. *in processu fol.* 115. Quibus non solùm probatur vnitas vtriusque Ecclesiæ in ratione Cathedralis tempore, quo Episcopi residebant in Ecclesia de Pilari, provt probatum est in superioribus, sed etiam tempore quo residebant in Ecclesia S. Saluatoris; cùm iste Episcopus Petrus de Rojas hoc tempore in Ecclesia S. Saluatoris residentiam habuerit. Sic enim referunt communiter Catalogistæ Episcoporum Cæsaraugustæ.

87 Facit non solùm etiam testamentum Lupi Araez Peregrini, quod retuli in alia Dissertatione, *num.* 199. & habetur in præfato Manuscripto, *fol.* 507. sed aliud testimonium ibi relatum pro anno 1190. *fol.* 504. ibi, *Sanctæ Mariæ Sedis.*

88 Sed præcipuè vnitas ista Concathedralitatis crebrescit ex sententia arbitrali per Episcopum Sancium anno 1221. lata, nedum quia, vt ponderaui in alia Dissertatione *à num.* 208. cùm Canonici S. Mariæ eam prætenderent *in spiritualibus, & temporalibus*, eam non denegarunt Canonici S. Saluatoris, sed cum quibusdam conditionibus pro bono pacis adiunctis admiserunt; cum tamen (& est permaximè adnotandum) nullum tempus aptius, nullaque occasio opportunior esse poterat ad illam denegandam, quàm ista, quâ coram communi Episcopo hæc causa agebatur. Imò (quod mirabile prorsus est) in hac sententia de Episcopi, & partium consensu statuitur, quod certis diebus, quibus Canonici Sanctæ Mariæ debebant venire ad Ecclesiam S. Saluatoris, haberent *dexteram partem Chori totam, & Prior S. Mariæ sedeat in capite Chori honorificè.* Item quod ad processiones accedat Ecclesia de Pilari ad Ecclesiam S. Saluatoris, & faciat illas cum ipsa, *& insimul stet, donec perficiatur Missa:* & quod Prior de Pilari incedat cum Dignitatibus, illasque præcedat. Qui actus efficaces sunt valde ad inferendam vnitatem harum Ecclesiarum. Maximè autem hic posterior est tam efficax, vt non solùm probet vnitatem ipsarum Ecclesiarum, sed etiam vnitatem vtriusque Capituli: nam si esset diuersum, talis Prior non incederet cum Dignitatibus alterius Capituli, aut eas præcederet, sed cum Canonicis propriæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ. Sic enim in causa Vercellensium Ecclesiarum arguit Rota illa coram Archiepiscopo Seleucienſi de anno 1614. quam retuli *c. præcedenti*, ibi: *Considerarunt etiam Domini, Dignitatem Ecclesiæ S. Mariæ in omnibus actibus incedere cum Dignitatibus Ecclesiæ Sancti Eusebij præcedereque ipsos Canonicos S. Eusebij. Nam si qualibet Ecclesia constitueret corpus separatum, prædicta Dignitas incederet cum Canonicis Sanctæ Mariæ.* Quod maximè confirmatur, quia Cœmeterium vtrique Ecclesiæ relinquitur *commune*, ibi: *Cœmeterium verò, quod est extra parietes Ecclesiæ, sit commune*: quod inuiolabiliter obseruatur, & constat ex mandatis Rotalibus, die præcipuè Animarum. Sic in mandato Rubij *fol.* 5. *num.* 24. *Super Cœmeterio, & sepulturis defunctorum, absolutiones, & suffragia pro defunctis insimul respectiuè celebrare.* Huiusmodi autem communitas harum rerum magnum suppeditat argumentum ad probandam vnitatem Cathedralitatis, quæ prætenditur, quia communitas in indiuiduis operatur, vt priuilegium vnius partis suffragetur alteri, vt probat Gonzalez *super Regula* 8. *Cancellariæ, glossa* 24. *à num.* 52. Et si adest possessio, intrat hic commune illud axioma, *Communi in re melior est conditio possidentis, l. Sabinus, ff. communi diuid. l. per fundum, ff. de seruit. rust. præd. cap. in re communi, de regulis iuris, lib.* 6. Surd. *consil.* 43. *num.* 3. Rendina *in prompt. sent. tom.* 1. *tit.* 39. *num.* 14.

89

90

91

92

93

94 Nec dici potest, hanc diuisionem iurium, seu bonorum harum Ecclesiarum factam in prædicta sententia arbitrali iniustam esse. Vt enim dixi in alia Dissertatione, *num.* 322. cùm sit facta ex concordia partium, & pro conseruanda pace inter Ecclesias, nulli præiudicat, provt eo loco ex iuribus, & DD. comprobaui. Ad quod accedit pulchra doctrina optimi Doctoris Hieronymi Gonzales suprà, *gloss.* 11. *num.* 3. videlicet, quod illa est congrua partitio, & diuisio, quando pro rata potestatis, & ponderis distribuitur etiam vtilitas, & commodum, *l.* 1. *in principio, ff. de institoria actione, l. secundùm naturam* 10. *de regul. iuris, cap. Charitatem* 12. *quæst.* 2. *cap. qui sentit onus, de reg. iur. in* 6. Cùm ergo hæc diuisio talis sit, congrua, & honesta censeri debet.

95

96 Minùs obstat si dicatur, hanc partitionem, seu diuisionem contrariari naturæ vnitatis, quæ apud Philosophos, & Metaphysicos importat *indiuisionem, & impartibilitatem.* Huic enim obiecto rectè, & sapienter se opponit Sacra illa Rota *cap. præcedenti*

denti relata, coram Eminentissimo Othobono in causa *Vercellensi vnitatis Capituli*, de anno 1644. In simili enim causa de vnitate Ecclesiæ, & Capituli sanctæ Mariæ Maioris Vercellensis, & Ecclesiæ S. Eusebij eiusdem Ciuitatis, sæpiùs inculcat aliquam diuisionem iurium, seu bonorum illarum Ecclesiarum non derogare vnitati illarum propter plures rationes, quas affert: quas etiam hic afferre oportet, quia pari passu, etiam in præsenti causa

97 procedunt. Prima est, quia *diuisio præcedentem vnitatem, & communionem demonstrat, l. magis puto, §. fin. cum l. seq. ff. de rebus eorum*, Oldrad. *consil.* 296. *num.* 4. Decius *cons.* 647. *num.* 4. Parisius *consil.* 16. *num.* 46. *lib.* 2. Decius *cons.* 30. *num.* 15.

98 *lib.* 1. Surdus *consil.* 260. *num.* 2. Secunda, quia *maxima vnitatis coniectura resultat non solùm ex eo, quod bona communia diuiserint, sed etiam, quia eadem corpora, quæ hodie possidentur à Canonicis vtriusque Ecclesiæ, antiquitus ab eisdem pro indiuiso*

99 *possessa fuisse apparet.* Tertia: *Euidens resultat probatio intrinseca, & primæua vnitatis, cùm vnaquaque Ecclesia habuerit eadem bona communia, & ante*

100 *diuisionem pro indiuiso possessa.* Et infrà: *Non enim potuissent deuenire ad eandem diuisionem, nisi priùs bona prædicta fuissent communia, ad text. in l. 1. & 2. ff. famil. ercisc.* Gozzadin. *cons.* 58. *n.* 12. Gregorius

101 *dec.* 308. *n.* 1. Quarta ibi: *Cùm hic non agatur de vnione duarum Ecclesiarum, sed de vnico Capitulo, gratiâ commodioris habitationis, vsus, ac seruitij materialiter diuiso in duas Ecclesias, nihil mirum est, si factâ decisione bonorum omnium diuersos retineant offi-*

102 *ciales.* Quinta, quæ est veluti conclusio eorum quæ dicta sunt, ibi: *In hoc casu actus diuisionis est talis, vt citra ius, & nomen Canonici, æquale cum aliis Canonicis, & Cathedralitatis ex vtraque parte geri non possint, vt in simili de hæredibus bona communia diuidentibus, quod ex ipso actu diuisionis colligatur omnes esse hæredes, & ante diuisionem habuisse omnia bona, & iura communia, est textus in l. pro hærede, §. Papinianus, versic. tunc itaque, ff. de adquirend. hæredit.* Paris. *consil.* 16. *numero* 46. *in fin. versic. &*

103 *actus iste diuisionis, lib.* 2. Elisio autem præcedentis obiecti hæc est, quod huiusmodi diuisio bonorum, & iurium vtriusque Ecclesiæ solùm arguat distinctionem *physicam, & materialem,* non autem *moralem, & formalem,* prout ex hac etiam Rota, §. *cùm igitur,* elicitur.

104 Expendenda magis præfata arbitralis sententia. Etenim in ipsa habetur, quoad concordiam de decimarum receptione, quod *Ecclesia B. Mariæ retineat sibi omnes decimas de hæreditatibus, quæ pertinent ad Communitatem ipsius, &c.* Non solùm propter dicta in priori Dissertatione, *n.* 217. videlicet, quod ius exigendi decimas ad solam Ecclesiam Cathedralem spectat, prout ex iuribus, & Rotæ decisionibus eo loco dixi, & adamussim probat rotundus textus *in can. Ecclesiæ* 15. *q.* 1. ibi: *Ecclesia antiquitus constituta* (seu vt habet titulus huius Canonis, *antiquioris Ecclesiæ*) *nec decimis, nec vlla possessione priu entur, ita vt nouis Oratoriis tribuantur.* Sed etiam, quia verbum *retineat,* denotat antiquam possessionem, & apud aliquos idem est, quod *conseruet.* Et saltem, quia retentio, iuxta *l. cùm soluta*, & ibi Bald. *C. de condict. indeb.* fortiùs datur ei, cui actio competit. Magnum ergo ius præbet Ecclesiæ S. Mariæ illud *retineat.*

105 Similiter etiam dum in eadem sententia dicitur *Parochiam limitamus, &c.* etiam arguitur vnitas primæua, & originaria in habendo Parochiam. Limitare enim, Calepino, est rem *limitibus circumscribere*, & limitatio *de regula esse debet*, iuxta *l. in his, ff. de legib. l. pen. §. nam quod liquide, ff. de pen. l. 1. ff. de regul. iur.* Bertachinus *in repertor.* ex aliis etiam. Arguat ergo in præsenti ius, quod habebat ad dictam Parochiam Ecclesia S. Mariæ ob Cathedralitatem communem cum Ecclesia S. Saluatoris, & hoc ius limitetur ob istam concordiam.

106 Auget intentum id quod dicitur in eadem sententia de Capellanis vtriusque Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, videlicet: *Statuimus, quod Capellani Ecclesiarum Cæsaraugustæ non impediant sese ad inuicem in Cœmeterio illo, nec perturbent processiones Canonicorum S. Mariæ, nec aliter accipiat iura alterius in aliquo.*

107 Etenim per illud *Ecclesiarum Cæsaraugustæ*, intelliguntur duæ istæ Ecclesiæ, de quibus est disputatio, eo quòd Cœmeterium illud, de quo ibi est sermo, est commune vtrique, vt dictum est suprà, nomen autem *Ecclesia* antonomasticè, & sine aliqua limitatione acceptum, supponit pro Cathedrali, prout non solùm constat ex dictis suprà, & in alia Dissertatione *num.* 143. sed ex partis contrariæ testimonio, quæ sæpiùs vtitur hoc argumento ad probandum Ecclesiam S. Saluatoris solùm esse Cathedralem, quia ipsa sola vocatur Ecclesia *Cæsaraugustana.* Arruegus *pag.* 11. & 171. & alibi.

108 Eadem præterea vnitas in Cathedralitate etiam fulcitur ex alia arbitrali sententia Dom. Garziæ Cæsaraugustani Archiepiscopi de anno 1391. apud præfatum Arruegum *pag.* 728. quatenus in ipsa statuitur æqualitas, & Communitas, imò etiam vnitas omnimoda in funere, & sepultura Canonicorum vtriusque Ecclesiæ, nominatâ etiam priùs *Ecclesiâ S. Mariæ*, quàm Ecclesia S. Saluatoris quod etiam est notandum. Sic enim ibi dicitur: *Item statuimus, quod quando contigerit Canonicum Ecclesiæ sanctæ Mariæ mori, omnes Canonici S. Saluatoris eant ad Ecclesiam S. Mariæ, & sepeliant eum honorificè, & è conuerso: & Capitulum S. Mariæ celebret officium defuncti funeris sui in Ecclesia sua, & sepeliat eum, & è*

109 *conuerso.* Etsi enim mors omnia soluat, *l. in summa. ff. de re iudic. & l. Neratius, de regul. iur. in authentic. de nupt. §. deinceps*, nihilominus, mortuo exhibetur idem honor, qui viuo exhibetur, *cap. gloriosus, de reliq. & venerat. SS. in 6.* idque constat ex communi consensu fidelium. Hæc igitur omnimoda, æqualitas honoraria in funeribus Canonicorum vtriusque Ecclesiæ Cathedralitatem vtriusque arguat.

110 Quia verò eadem pars aduersa enixè contendit huiusmodi sententiam arbitralem ab Archiepiscopo Garzia latam valde aduersari intentioni Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Pilari, maximè notandum, eam latam fuisse ex compromisso Ecclesiæ sanctæ Mariæ, & cum protestatione grauissima facta ab eadem Ecclesia sanctæ Mariæ, quæ in eadem sententia sic

111 legitur: *Placet dictis Priori, & Capitulo sanctæ Mariæ, quod pro sedandis discordiis super hoc confirmetur compromissum cum pœna in posse dicti Reuerendissimi Domini Archiepiscopi Cæsaraugustæ, vt in arbitrum, arbitratorem, & amicabilem compositorem; & placet eisdem Priori, & Capitulo S. Mariæ, quod super restitutionem, quæ petitur dicti funeris, & omnium emolumentorum ex eo prouenientiū, quam restitutionem, vt credunt dicti Prior, & Capitulum S. Mariæ, facere non tenentur, firmetur etiam compromissum in dictum Dominum Archiepiscopum, vt in arbitrum, arbitratorem, amicabilem compositorem, & cum pœna: Et volunt dicti Prior, & Capitulum S. Mariæ, quod compromissum super dictis quæstionibus firmetur, & modo prædicto, cum protestatione tamen, quod idem Dominus Archiepiscopus in arbitrum, & arbitratorem eligendus, per sententiam inferendam nequeat aliquod pronuntiare contra tenores, & mentes prædictorum pactorum, conuentionum, compositionum, &*

& sententiarum inter Priorem, & Capitulum S. Saluatoris, & Priorem, & Capitulum S. Mariæ, quæ nunc sunt, & fuerunt pro tẽpore, ac dictas Ecclesias initorum, & initarum, factarum, prolatarum, seu alicuius ipsorum, & ipsarum, aut præter ipsorum, & ipsarum. Imò, si quid in contrarium fieret, quod sit ipso facto nullius efficaciæ, & valoris, ipso iure, & facto, cùm ad id faciendum dicti Prior, & Capitulum S. Mariæ non dent, nec dare intendant dicto Domino Archiepiscopo in arbitrum eligendo aliquam potestatem, & hoc expressè protestantur, & protestari intendunt. Cùm enim com- 112 promissum restringatur ad rem compromissam, *l. si cùm dies, §. plenum, ff. de arbitris*, vbi Doctores, & *cap. cùm dilectus, de arbitris*, ibi, *cùm arbitri iudicare non valeant, nisi de his tantum, super quibus in eos extite-* 113 *rit compromissum.* Vbi etiam DD. & Barbosa *in Collectan. ad hoc caput, num. 3.* vbi etiam, quod laudum aliàs erit nullum, quia iuxta communem sententiam est quasi quidam contractus voluntatem contrahentium requirens, protestatio declarat quo ani- 114 mo quid fiat. Natta *consil. 649. num. 10. volum. 4.* Mascardus *de probat. volum. 3. concl. 1242. num. 21.* & conseruat ius protestantis, *l. si debitor, §. si in venditione, ff. quibus mod. pign. vel hypothec.* vbi Barthol. post Dynum, & Glossam, Mascardus *suprà num. 22.* post plures; non video quomodo ex hac sententia arbitrali facta per compromissum, & cum protestatione tam expressa, derogetur aliquo modo iuribus Ecclesiæ S. Mariæ.

115 Ex alia etiam sententia D. Archiepiscopi Dalmay de anno 1448. apud Arruegum *pag. 80.* præter ea, quæ dixi in altera Dissertatione anno 227. ex ipsius suspensione constat in ea confirmari fauorabilem illam Sancij de anno 1221. suprà commemoratam, vt clarè constat *ex pag. 84.* in illa enim etiam indicitur æqualitas in distributionibus 116 funeralibus, & festiuis. Insuper dignior locus assignatur Priori, & Canonicis de Pilari, *pag. 81. & 82.* Quæ maiora vnitatis Cathedralitas signa desiderari possunt? At dicitur, prædicta concessa Ecclesiæ S. Mariæ *causâ honoris.* Optimè sanè, quia non *honoris* gratuiti, liberalis, aut spontanei, sed honoris debiti, promeriti, & condigni. Honor enim *vir-* 117 *tutem sequitur*, iuxta Platonem, Aristotelem, Ciceronem, S. Thomam, & bonos Philosophos. Quidni ergo hæc concedantur Ecclesiæ *Cathedrali antiquissimæ, primariæ, originariæ, Angelicæ, &* 118 *Apostolicæ*? Nam maioribus honoribus functos ad minores deuocari non oportere, rationis est, *l. maioribus honoribus, C. quemadmod. ciuil. mun. indic. lib. 10.* Adeo vt secundùm quasdam, non valet consuetudo in contrarium: nam ascendere, non descen- 119 dere licitum est. Gonzales *super 8. Regul. Cancell. glos. 5. num. 113.* ex Rotæ decis. & Francisco Marches, & faciunt quæ affert *gloss. 34.* de optionibus loquens: pulchrè ad intentum de hoc honore exhibito Priori, & Canonicis S. Mariæ, Chrysostomus relatus *in can. Multi Sacerdotes, dist. 40.* dixisse videtur: *Qui bene sederit super Cathedram, honorem accipit ab illa.*

120 Indicata etiam fuit hæc vnitas in sententia D. Alfonsi de Aragon de anno 1513. quam affert Arruegus *pag. 743.* dum in ea asseritur, quod Prior S. Mariæ *sedeat, & habeat locum ad dexteram in capite chori honorificè, Priori S. Saluatoris in sua pro-* 121 *pria Sede permanente.* Etenim ex hoc cognoscitur indiuidualitas vnius Corporis Ecclesiæ Cathedralis, compositi ex Clericis vtriusque, Lotterius *de re Beneficiaria lib. 3. quæst. 4 numero 7.* qui etiam censentur pars Corporis Episcopi. Lotterius *numero 9.* 122 ex Rotæ decisione. Inspiciantur etiam verba illa *in capite Chori*, & pro certo habebitur, quod locus Prioris de Pilari sit nobilior præcipuè cùm primò nominetur. Ex prioritate enim in nominatione cognoscitur prioritas in dignitate, vt dixi suprà, & præcisè dixit Eugenius IV. in Bulla *Non mediocri*, quam nouissimè affert Pax Iordanus *in lucubrationibus, vol. 1. prelud. 11. §. 12.* eius Bullæ, ibi: *Ex ordine nominandi, quæ sit maior luculenter apparet.* Nec his obstant verba illa, *Priore S. Saluatoris in sua propria Sede permanente.* Iste enim 123 Prior pro diuersitate temporis duas diuersas, & proprias habet Sedes: tempore concursus vtriusque Ecclesiæ, primam Sedem Chori sinistri; tempore verò, in quo non concurrunt ambæ Ecclesiæ, primam Chori dexteri: ex quo fit, quod accedente Priori de Pilari, Prior S. Saluatoris necessariò debeat manere in sua propria Sede Chori sinistri, quæ illius dicitur propria respectiuè ad Priorem de Pilari, cuius propria est prima dextri. Minùs obstat particula illa, *In aliis verò, &c. Prior Sedis Metropolitanæ,* 124 *&c.* quia casu dato, & non concesso, quod clausulæ istæ, vel similes aliqualem habeant valorem, ad summum probant diuisionem præcedentiæ, vt patet ex verbis aduersatiuis, *in aliis verò*, ad quam præce- 125 dentiæ diuisionem nullatenus deuenire possent absque vnitate, & communione antecedente inter vtramque Ecclesiam. Quia, vt ait Rota relata coram Eminentiss. Otthobono, ex Iuribus, & DD. diuisio præcedentem *Vnitatem, & communionem demonstrat.*

Idem intentum roboratur, quia in ista sententia 126 dicitur: *Quia tamen dicta Ecclesia B. Mariæ per tempora longissima constat intrare alienas Parochias, & corpora defunctorum inde deduxisse, & per consuetudinem legitimè præscriptam huiusmodi facultatem adquisisse, eo, & aliis pronuntiamus, & declaramus, Ecclesiam prædictam potuisse, & posse intrare dictas Parochias, & corpora deducere, dum tamen sit processionaliter intrando, &c.* Nam hoc solùm competere potest Ecclesiæ Cathedrali, eo quòd sit vniuersalis Parochia totius Ciuitatis, vt omnes admittunt, & dixi in prima Dissertatione, *num. 121.*

Pariter idem dicendum de prioritate in pulsandis 127 Campanis, *pag. 753. num. 9.* vbi obseruari mandatur sententia Sancij Episcopi, in qua deciditur prædicta præeminentia, quæ propria est Sedis, ex Constitutionibus Petri Libranæ. Et quatenus *in pag. 755.* ius Parochiale in decimis, & primitiis diuiditur in 128 has Ecclesias, ex hac enim diuisione idem firmatur, sicut etiam *ex pag. 756. num. 17.* in qua concursus vtriusque Ecclesiæ stabiliuntur: & *pag. 757.* offertoria æqualiter diuidenda præcipitur. Quæ æqualitas vnà cum aliis præeminentiis in hac sententia notis, prædictam vnitatem satis comprobat.

Quia tamen in præmemorata sententia aliqua 129 sunt, quibus derogari videtur Cathedralitati præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ, & suis præeminentiis, ideo permaximè notandum, eam sententiam quoad ista inualidam, & reuocandam esse. Primò, quia facta 130 est ex compromisso, patet ex lectura ipsius in manuscripto authentico huius sententiæ (esto id non appareat clarè apud Arruegum relatum.) At verò compromissum circa iura, & immunitates Ecclesiæ Cathedralis, sine licentia Papæ est inualidum, *cap. cùm tempore, de arbitr.* vbi clarè, & præcisè id habetur, & notant ibi DD. maximè ibi dicente Innocentio III. Papa, *etsi sponte volueris, de iu-* 131 *re tamen nequiveris sine licentia Romani Prontificis renunciare priuilegiis de indulgentiis libertatis.* Con- 132 cinit etiam canon *Mutatione 7. quæst. 1.* vbi sic: *Quoties vtilitas, aut necessitas cogent supradicto modo & mutare, & inthronizare, potestatem habent, non tamen sine Sacrosancta Romana Sedis authoritate.*

&

133 *& licentia.* Pulchra sanè verba, quibus claré probatur, nullam sententiam arbitralem, concordiam, transactionem, aut pactum obesse posse iuri Cathedralitatis Ecclesiæ de Pilari, quæ *sine Sacrosancta Romana Sedis auctoritate, & licentia* facta fuerint. Cùm non debeat pendere à potestate alterius, quàm ipsius Papæ, facere vt Cathedralis desinat esse talis, Lotter.us *de rebeneficiaria, lib.1. q.14.* 134 *num.128.* Præsertim cùm Ecclesiastici non sint domini suorum iurium, sed administratores, custodes, & Conseruatores, etiam propter iusiurandum, quod præstant. Pax Iordanus *tom.3. lib.13. tit.2. de iurisd.* 135 *dict. n.32.* Secundò, quia nullo modo adfuit compromissum circa hoc punctum, vtrum Ecclesia de Pilari fuerit Cathedralis, sed vtrum Ecclesia S. Saluatoris vt talis habenda esset ab eadem Ecclesia de 136 Pilari. Constat autem ex dictis in superioribus, compromissum non valere nisi circa compromissa. 137 Tertiò, quia in materia præeminentiarum, cùm res sit magni præiudicij, multò magis materia Cathedralitatis, quæ est fundamentum præeminentiarum, non potest esse compromissio, non præcedente Iuris solemnitate. Provt in Rota coram Seraphino 30. Iunij 1568. quæ est Calagurritana *praeminentiarum*, & alia Syracusana eiusdem tituli 138 coram Bubalo, 28. Februar. 1578. affert Gonzalez *super Regula 8. Cancellariæ, §.4. proœmiali, num.30. & 31.* Hanc autem solemnitatem non constat hîc adfuisse. Maximè quia, vt dictum est, non adfuit Papæ licentia, quæ est præcipuum ex requisitis pro Iuris solemnitate, vt compertum est apud omnes 139 de alienationibus loquentes. Præsertim etiam quartò, quia vt dixi in priori Dissertatione, *num.244.* Ecclesia de Pilari non consensit in huiusmodi compromissum, aut sententiam, nisi *iuris ordine seruato, & per viam iuris, & iustitiæ tantùm,* &c. *Et* 140 *non aliàs, aliter, & vltrà.* Hec enim verba habentur in dicto compromisso, estò apud Arruegum ea non videam. Cùm autem clausulæ istæ sint valde prægnantes, omninò excludunt quidquid contra iura Ecclesiæ S. Mariæ fieri tentaretur. Alia dixi circa hanc sententiam in ea Dissertatione *n.240. & seqq.*

141 Rursus, & maximè confirmatur eadem vnitas in Cathedralitate ex S. Rota coram Ludouisio de anno 1610. quam refero in eadem dissertatione *à num.* 142 *262.* Et præter ibi dicta considerandum, quod cùm Ecclesia S. Saluatoris tentauerit celebrare Dedicationem Ecclesiæ Cæsaraugustanæ 12. Octobris, & septem diebus sequentibus, priuatiuè ad Ecclesiam de Pilari, contrarium fuit resolutum à Rota his verbis in principio eius decisionis: *Dubitaui an Ecclesia S. Saluatoris Cæsaraugustana esset dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione celebrandi, sub die 12. Octobris, & septem sequentibus Dedicationem Ecclesiæ, priuatiuè ad Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pilari eiusdem Ciuitatis? Et fuit resolutum, non esse dandum, quia ex testibus, & aliis deductis apparet, Ecclesiam de Pilari antiquitus fuisse Cathedralem, & in ea extitisse Sedem Episcopalem Cæsaraugustanam, illiusque dedicationem esse die 12. Octobris, & quolibet anno fuisse solemniter in dicta Ecclesia celebratam pro dedicatione propria, vt benè probant plures testes de visu, & auditu, qui deponunt de pluribus annis vsque ad tempus motæ litis. Et licèt Ecclesia S. Saluatoris, quæ priùs erat Mesquita Maurorum, & postea, illis eiectis, cultui diuino dicata, & consecrata 6. Ianuarij, & in Metropolitanam 17. Iulij, vltra festum Dedicationis, quod in diebus solemniter celebrat, celebret etiam Dedicationem primææ Cathedralis Ecclesiæ illius Ciuitatis, & sic Ecclesia de Pilari 12. Octobris, attamen eiusdem festiuitatis celebrationem continuauit semper ipsa Ecclesia de Pilari.* Andis lector, quomodo vtraque Ecclesia 143 *cumulatiuè* celebret Dedicationem Ecclesiæ Cathedralis, & ex hoc collige, si consequenter vis loqui, vnitatem Cathedralitatis vtriusque. Alia etiam pro hoc puncto celebrationis festi Dedicationis Eccle- 144 siæ ex posterioribus S. Rotæ decisionibus vide in alia Dissertatione.

145 Efficaciter etiam concluditur intentum ex mandato Ioannis Baptistæ Rubei Auditoris Cameræ, ex commissione Pauli Papæ IV. de anno 1557. pro 22. Decembris, quod tetigi in Dissertatio. priori *n.256.* Ibi enim pro manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in præeminentiis, præcedentiis, antelationibus, & priuilegiis, hæc præcipiuntur.

146 *Quod Reuerendi Domini Prior, Canonici, & Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris, Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ teneantur cum effectu annuatim in diebus Purificationis B. Mariæ Virginis, ac Dominica Palmarum, & commemorationis Animarum, processionaliter, manè, hora Diuinorum, cum Cruce, & pertica, seu hasta deaurata, seu honorabiliori, eorum arbitrio, accedere ad dictam Ecclesiam B. Mariæ Maioris de Pilari, recepiendi honorificè per præfatos Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum eiusdem Ecclesiæ, & in Ecclesia cum ipsis benedictionem candelarum, & palmarum, ac super Cœmeteria, & sepulcris defunctorum absolutiones, & suffragia pro de-* 147 *functis insimul respectiuè celebrare. Necnon etiam eodem modo teneantur accedere in secundis feriis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes Domini nostri Iesu Christi, ac in festiuitatibus B. Mariæ Assumptionis, ac S. Brauli), ac prima die Litaniarum: & inibi pariter* 148 *etiam recepti, vnà cum eisdem Priore, Canonicis, & Capitulo B. Mariæ de Pilari, Missam Conuentualem solemniter celebrare. Pariterque teneantur eosdem Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum dictæ Eccle-* 149 *siæ Maioris B. Mariæ de Pilari ad quascunque generales processiones per Ciuitatem ex quauis causa faciendas in die præcedenti, hora vesperarum, per duos* 150 *ex antiquioribus portionariis dictæ Ecclesiæ S. Saluatoris inuitari facere, illosque tam pro dictis processionibus, quàm etiam in festiuitatibus Epiphaniæ, Ascensionis Domini, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, S. Valerij, ac Sanctarum Iustæ & Rufinæ processionaliter, etiam cum Cruce in pertica, seu hasta argentea, non tamen aurea, ac sceptro, & massa argenteis, etiam sine illo velo, ac Reliquiis, & Imaginibus Sanctorum, ac ipsam Ecclesiam S. Saluatoris accedentes, honorificè recipere, & admittere, ac illos tam in prædictis, quàm in aliis quibuscunque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quàm extra, etiam in processionibus prædictis collocare, seruato ordine consueto in colloca-* 151 *tione, seu dispositione, vel ordinatione Dignitatum, Personatuum, Officiorum, necnon & Canonicorum Ecclesiæ Metropolitanæ, si sint plures, vel pauciores præsentes, & cum eis diuinum officium celebrare, ac processiones ipsas, Cruce ipsius Ecclesiæ S. Saluatoris cum Cruce B.* 152 *Mariæ æqualiter, sed ad dexteram partem incedente, peragere, relaxandum, & quatenus opus sit de nouo decernendum duximus, & relaxamus, & decernimus, reseruato iure super aliis iuribus, si iustitia suadebit, relaxantes seu decernentes, ac etiã sine præiudicio ambarum partiũ, quibus interim præiudicare non intendimus. Quæ* 153 *omnia, & singula suprascripta vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet, necnon dictis Dominis Priori, Canonicis, & Capitulo Ecclesiæ S. Saluatoris ex principalibus omnibus, omnibusque aliis, & singulis, quorum interest, interterit, aut interesse poterit,*

poterit, quomodolibet in futurum intimamus, insinuamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes. Et nihilominus vos, & vestrum quemlibet tenore præsentium requirimus, & monemus primò, secundò, tertiò, & peremptoriè, vobisque nihilominus, & vestrum cuilibet in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excommunicationis maioris pœna, quam in vos, & vestrum quemlibet canonicâ monitione præmissâ ferimus in his scriptis, & sub trium millium ducatorum pœna Cameræ Apostolicæ applicanda, nisi feceritis quæ vobis in hac parte committimus, & mandamus, districtè præcipiendo mandantes quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte dictorum Dominorum Prioris, Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ Maioris B. Mariæ de Pilari principalium desuper vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit requisitus (ita tamen, quod in his exequendis vnus vestrûm alterum non expectet, nec vnus pro alio, seu per alium se excuset,) præfatos Reuerendos Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ Maioris de Pilari Cæsaraugustanæ in eorum possessione, seu quasi supradicta manuteneatis, & consequi faciatis, videlicet præfati Domini Prior, Canonici, & Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris Metropolitanæ Cæsaraugustanæ teneantur cum effectu annuatim in diebus Purificationis B. Mariæ Virginis, ac Dominicæ Palmarum, ac Commemorationis Animarum processionaliter manè hora diuinorum cum Cruce in pertica, seu hasta deaurata, seu honorabiliori, eorum arbitrio, accedere ad dictam Ecclesiam B. Mariæ Maioris de Pilari, recipiendi honorificè per præfatos Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum eiusdem Ecclesiæ, & in Ecclesia cum ipsis benedictionem Candelarum & Palmarum, ac super Cœmeterio & sepulturis defunctorum absolutiones, & suffragia pro defunctis respectiuè insimul celebrare. Necnon eodem modo teneantur accedere in secundis ferijs Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes Domini nostri Iesu Christi, ac in festiuitatibus Assumptionis B. Mariæ, & S. Brantij, ac prima die Litaniarum: & inibi pariter recepti, vnà cum eisdem Priore, Canonicis, & Capitulo B. Mariæ de Pilari, Missam Conuentualem solemniter celebrare: pariterque teneantur eosdem Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum B. Mariæ de Pilari ad quascunque processiones generales per Ciuitatem ex quauis causa faciendas, in die præcedenti, horâ vesperarum per duos ex antiquioribus Portionariis dictæ Ecclesiæ S. Saluatoris inuitari facere: illosque tam pro dictis processionibus, quàm etiam in festiuitatibus Epiphaniæ, Ascensionis Domini, Natiuitatis S. Ioannis Baptist. S. Valerij, ac Sanctorum Iustæ, & Rufinæ processionaliter etiam cum Cruce in pertica, seu hasta argentea, non tamen aurea, aut sceptro, & massa argenteis, etiam sine vllo velo, & cum Reliquiis, & Imaginibus Sanctorum ad ipsam Ecclesiam S. Saluatoris accedentes honorificè recipere, & admittere, ac illos tam in prædictis, quàm aliis quibuscunque actibus, in quibus simul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quàm extra, etiam in processionibus prædictis collocare, seruato ordine consueto in collocatione, seu dispositione, vel ordinatione Dignitatum, Personatuum, ac officiorum, necnon Canonicorum Ecclesiæ Metropolitanæ, si plures, vel pauciores præsentes, & cum eis diuinum Officium celebrare, ac processiones, ipsa Cruce ipsius Ecclesiæ S. Saluatoris cum Cruce B. Mariæ æqualiter, sed ad dexteram partem incedente, peragere, manuteneatis, ac ab aliis manutenere faciatis, etiam inuocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, &c. Hæc ibi.

(154) (155) (156) (157) (158) (159) (160) (161) (162)

163 Hæc autem omnia luce meridiana clariùs denotant, non solum Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, ac quod ex illa sequitur, Concathedralitatem cum Ecclesia S. Saluatoris, sed etiam superioritatem, & antelationem dictæ Ecclesiæ S. Mariæ ipsi debitam propter primæuam, & originariam rationem Cathedralitatis ipsi competentem à prima institutione sub D. Apostolo Iacobo, & postea communicatam alteri Ecclesiæ S. Saluatoris tempore restaurationis Cæsaraugustanæ Ciuitatis.

164 Circa quæ, præter notata in priori Dissertatione, & in superioribus, ac notanda inferiùs, est specialiter expendenda dictio illa, *insimul*, quæ reperitur in hoc mandato. Hæc enim dictio significat congregationem, & connexitatem, vt *in c. 2.* ibi, *cùm reliqua insimul, de consuetud. lib. 6. & in l. 3. circa princip. ff. si fam. furt. fec. dic. & in l. Arethusa, ff. de statu hom. & in l. qui duos, ff. de vulgari & pupill.* Tradit Paris. *consil. 79. num. 20. lib. 3.* & ex eo Barbos. *in tract. de Dictionib. diction.* 164.

165 Si autem vlteriùs expendatur illa totalis, & omnimoda commistio, communio, & confusio dignitatum, & Canonicorum vtriusque Ecclesiæ, quæ obseruari præcipitur in hoc mandato in concursibus in ipso relatis, optimè elicitur vnitas originalis, & primæua Concathedralitatis, iuxta textum *in l. prædiis 89. §. Titio Seia, in fine, ff. de legat. 3.* Mantica *de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 3. num. 9. & tit. 10. num. 2.* Galcot. *contr. 22. num. 6. & seqq. lib. 1.* Rota Vercellensis *vnitatis Capituli* coram Eminentiss. Otthobono, de anno 1644. etiam quoad Capitulum vtriusque Ecclesiæ, provt tactum est in superioribus.

166 Præfatum autem mandatum postea quoque fuit confirmatum, declaratum, ampliatum 18. Martij anno 1562. per D. Auditorem Cameræ. Et quia obedire recusarunt Canonici aduersarij, fuerunt excommunicati, & absoluti, præcedente tamen obligatione Camerali de parendo mandato, sub pœna decem millium ducatorum auri de Camera, & reincidentiæ ipso facto, toties quoties contrauenirent: ad cuius solutionem obligata fuerunt bona 167 Capituli, & expressè consenserunt ipsos, & successores posse cogi, incarcerari, & detineri, vsque ad plenam, & integram solutionem, super Sancta Euangelia iurantes.

168 Totum hoc fuit confirmatum postea ex variis decretis, & S. Rotæ decisionibus, partim in priori Dissertatione relatis, partim verò inter monumenta partis Ecclesiæ S. Mariæ reseruatis. Ex quibus, 169 & eorum obseruantia patet, etiam ad oculum vnitas vtriusque Ecclesiæ, siquidem conueniunt tanquam vnum, & idem corpus, & Capitulum Cathedrale, eo quòd conueniunt ad actus Cathe- 170 dralis Ecclesiæ, vt patet ex ipsis, & vt dignitates, & Canonici, qui sunt partes Ecclesiæ Cathedralis. Illæ enim inferunt totum corpus esse Cathedrale. Quia ex partibus ad totum bene valet argumentum. Menoch. *consil. 855. num. 10.* Pichardus *ad princip. instit. de hæred. capit. de repræsent. numero 42.* Rota *decis. 174. numero 5.* apud Farinacium *part. 1. recent.* Et quia totum non est aliud, quàm suæ partes. Menoch. *consil. 2. numero 86.* 171 Surd. *decis. 78. numero 18.* Maximè verò id constat ex graduatione personarum vtriusque Ecclesiæ in concursibus. In his enim non graduantur Capi- 172 tula vt Capitula, sed personæ Capitulorum, vt singuli, & sic in ordine ad vnum, & idem Capitulum, quod sortitur denominationem Ecclesiæ totalis, & adæquatæ

adæquatæ Cæsaraugustanæ, vt constat ex ampliatione, & declaratione mandati de anno 1562. de quo suprà, ibi: *Quod in loco magis venerabiliori,* 173 *seu præeminenti prope gremiale Prioris dictarum Ecclesiarum collocentur, videlicet Prior Sanctæ Mariæ de Pilari ad manum dexteram, & Prior S. Saluatoris del Asseo nuncupatus, ad manum sinistram, ac statim immediatè ante dictos Priores, Dignitates eiusdem Ecclesiæ S. Saluatoris, si existunt, transeat vna ad latus dexterum, & altera remanens ad latus sinistrum, vt pares incedant vnà cum aliis, & vbi contigerit remanere aliquam Dignitatem in Choro S. Saluatoris imparem, tunc transeat vnus ex antiquioribus Canonicis dictæ Ecclesiæ S. Saluatoris ad Chorum Sanctæ Mariæ de Pilari, vt par incedat cum tali Dignitate. Collocatis Dignitatibus formâ supradictâ, statim ante illas sequantur Canonici dictarum Ecclesiarum, videlicet Canonici S. Mariæ de Pilari ad manum dexteram, Canonici verò Ecclesiæ S. Sal-* 174 *uatoris ad manum sinistram, &c.* Ex his enim clarè constat, in prædicta graduatione non agi de præcedentia Ecclesiarum inter se, sed personarum singularum in ordine ad vnam ordinatam, & benè compositam constituendam Ecclesiam. Si enim ageretur de præcedentia Ecclesiarum inter se, vna totaliter ab alia esset discreta.

175 Sed quòd negotium totum concludenter, & ineluctabiliter sigillat, duæ sunt grauissimæ Rotales sententiæ ab Illustriss. D. Bichio in decisione ipsius in principio notatæ: vna quidem de anno 1631. pro septima die Iulij ab Illustriss. D. Ioanne Baptista Coccino pronuntiata; alia verò ab Eminẽtiss. Vbaldo anno sequenti pro die 14. Mensis Februarij. In priori etenim sententia idem Coccinus 176 S. Rotæ Decanus sic pronunciauit. *Nos Ioannes Baptista Coccinus I V. D. Sanctiss. D. N. Papæ Capellanus, ac ipsius causarum Sacri Palatij Apostolici Auditor, causæque huiusmodi Iudex Commissarius subrogatus in locum bon. mem. R. P. D. Remboldi, dum vixit S. Rotæ Auditoris, & huiusmodi causæ Iudicis Commissarij, ab eodem Sanctissimo D. N. Papa specialiter, atque expressè deputati, in causa Cæsaraugustana Synodi, & Cathedralitatis coram nobis, vt suprà vertente inter RR. DD. Priorem, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ B. Mariæ de Pilari ex vna, & RR. DD. Decanum, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ S. Saluatoris dictæ Ciuitatis. In qua quidem causa, seruatis omnibus terminis de iure seruandis, ac visis omnibus actibus, &c. Citato denique D. Doctore Ioanne Fuertes ex aduerso ad audiendam sententiam, adueniente die, & hora audientiæ, illam in loco solito iudiciali, atque consueto ferimus tenoris sequentis, videlicet: Christi nomine inuo-* 177 *cato, pro Tribunali sedentes & solum Deum præ oculis habentes, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam etiam de Coauditorum nostrorum consilio pariter, & assensu in his scriptis ferimus, in causa, & causis coram nobis in prima instantia vertentibus inter Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ Virginis de Columna, seu, vt vulgò dicitur, de Pilari, Ciuitatis Cæsaraugustæ, actores ex vna; & Decanum, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis, reos conuentos, partibus ex altera, de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari, antiquitus fuisse Cathe-* 178 *dralem, in eaque primam Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, & propterea mandata desuper necessaria, & opportuna decernenda fore, & esse, prout decernimus, & declaramus, molestationesque, vexationes, & perturbationes, & impedimenta per dictos Decanum, & Canonicos, atque Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris* 179 *prædictis Priori, Canonicis, & Capitulo B. Mariæ desuper præstitas & illatas fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas, iniusta, iniqua, temeraria, & indebita, illisque de iure minimè facere licuisse, nec licere, eisdemque perpetuum silentium imponendum fo-* 180 *re, & esse, prout imponimus, & victos victoribus in expensis coram nobis in causa legitimè factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure in po-* 181 *sterum reseruamus. Et ita dicimus, non solum præmisso, sed & omni alio de iure meliori modo, &c. Ita pronuntiaui Ego Ioannes Baptista Coccinus Rotæ Decanus.*

In posteriori verò idem qui vt suprà Cardinalis 182 Vbaldus hoc etiam modo pronuntiauit. *Benedictus Vbaldus I V. D. Sanctissimi D. N. Papæ Capellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici causarum Auditor, causæque, & causis, ac partibus infrà scriptis Iudex Commissarius subrogatus in locum Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini Lucæ Antonij Cardinalis Virilis, dum in minoribus esset, nostri Coauditoris, ab eodem Sanctissimo Domino nostro Papa specialiter de-* 183 *putatus. Nouerint vniuersi, & singuli hoc præsens publicum sententiæ instrumentum visuri, lecturi pariter, & audituri, quod vertente aliàs lite, & causa in Sacro Rotæ Auditorio, & coram nobis, vt subrogato prædicto in locum præfati Eminentiss. mi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Virilis, vigore specialis commissionis Signaturæ Iustitiæ prædicti S. D. N. PP. tenoris, prout in ea, inter DD. Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Columna, seu vt vulgò dicitur, de Pilari, Ciuitatis Cæsaraugustanæ, actores ex vna; & DD. Decanum, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis, reos conuentos, de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Pilari, rebusque aliis in actis, ac processu causæ, & causarum huiusmodi latiùs deductis, partibus ex altera, & in eodem Sacro Rotæ auditorio causâ huiusmodi per nos pluries propositâ, ac auditis partibus, cum earum Procuratoribus, & Aduocatis in Facto & in Iure, seruatisque terminis substantialibus de stylo Curiæ, & huius Sacri Tribunalis seruari solitis, tandem visis processibus, ac Iuribus in huiusmodi causa productis, ac registro causæ huiusmodi, visisque videndis, ac consideratis considerandis, citato priùs ad sententiam pro parte, & ad instãtiam prædictorum DD. Prioris, Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Columna, seu vt vulgò dicitur, de Pilari, principalium, DD. Ioanne de Fuertes ex aduerso principali, ac Procuratore respectiuè prædictorum DD. Decani, Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ S. Saluatoris, ac nomine, de quo in actis, per vnum ex S. D. N. PP. Cursoribus, vt moris est, pro die, & hora certis, quibus aduenientibus de RR. PP. DD. Coauditorum nostrorum consilio & assensu tulimus, & promulgauimus sententiam diffinitiuam tenoris infra scripti, videlicet: Christi nomine inuocato, pro Tribuna-* 184 *li sedentes & solum Deum præ oculis habentes, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam etiam de Coauditorum nostrorum consilio, pariterque & assensu in his scriptis ferimus in causa, & causis, quæ in prima coram Reuerendissimo D. Coccino Decano, & nunc corã nobis in secunda vertuntur instantia, inter Priorem, Canonicos, & Capitulũ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Columna, seu vt vulgò dicitur, de Pilari, Ciuitatis Cæsaraugustanæ, actores ex vna, & Decanum, Canonicos, & Capitulũ S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis reos conuentos, partibus ex altera, de & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Pilari, rebusque aliis, &c. Dicimus, senten-* 185 *tiamus, decernimus, declaramus, & diffinitiuè pronuntiamus, benè fuisse pronuntiatum, sententiatum, & diffinitũ per D. R. D. Decanũ ad fauorẽ DD. Prioris, Canonicorũ, & Capituli Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Pilari, maléque, & perperam fuisse appellatũ reclamatũ, & prouocatũ pro parte DD. Decani, Canonicorũ, &*

& Capituli Ecclesiæ S. Saluatoris, & propterea dictam sententiam Reuerendissimi D. Decani confirmandam fore, & esse, prout illam confirmamus, & approbamus, & mandatum, seu mandata quæcunque desu- 186 *per necessaria, & opportuna decernenda fore, & esse, prout decernimus, & relaxamus, & victos victoribus in expensis in causa legitimè factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus. Et ita dicimus, &c. Non solùm præmisso, sed omni alio meliori modo, &c. ita pronuntiaui, Ego Benedictus Vbaldus Rotæ Auditor.* Hic finis, hic scopus, vltra quem progredi vix datur.

187 Quia tandem de vnitate hæc Dissertatio est, placuit *ad vnum* mihi fortissimum argumentum omnia fermè, quæ ad propositum dicta sunt, enucleatiùs examinanda reducere: quod forsan demonstratio quædam, non tam Logica, aut Metaphysica, quàm moralis, politica, & iuridica erit. Sic ergo agam.

188 Comperta veritas est, quod Ecclesia S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ Cathedralis fuerit à tempore suæ primæ conditionis vsque ad annum 1117. aut 1118. quo Ecclesia S. Saluatoris suam Cathedralitatem accepit. Quid enim aliud apparitio Beatissimæ Virginis S.Iacobo Apostolo dum Cæsaraugustæ esset, facta; iussio de ea Ecclesia construenda, eiusdem Apostoli residentia, & Episcopatus in ipsa, munia Episcopalia ibi ab eo exercita, iugis quoque residentia Episcoporum in ea, sepultura post obitum, Synodus Cæsaraugustana in illa celebrata, Christianus cultus ibi retentus, concursus Orbis ad ipsam, & innumeri, ipsique grauissimi auctores pro hac veritate adducti, quæ omnia quæ in priori Dissertatione per totum caput primum, & secundum retuli, demonstrant? Tanta enim hæc fundamentorum congeries veritatem hanc, tradi- 189 tionem Ecclesiasticam esse, apertè confirmant. Idque valdè corroborant quæ in superioribus *cap.* 1. retuli ex S.Rota coram Motmanno *in Cæsaraugustana Cathedralitatis*, de anno 1633. in *6. part. recent. decis.* 177. Si autem traditio est, prout reuera est, quis audeat ipsi aduersari? Vt enim *can. scit sancta,* 190 *dist.* 12. dicitur: *Scit Sancta Romana Ecclesia, quod nihil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco, & tempore consuetudines, si illis canonica non obstat auctoritas. Et canon. illud, eadem dist.* vbi etiam: *Illud* 191 *breuiter te admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ fidei non officiunt, ita obseruandas, vt à maioribus tradita sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti.* Et *canon. ridiculum,* ibi: *Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, infringi patiamur.* Et etiam *can. vtinam, dist.* 76. vbi illud aureum D. Hieronymi: ac etiam *cap. certificari, de sepult.* ex eodem D. Hieronymo: *Vnaquæque Prouincia in suo sensu abundet, secundùm rationabilem consuetudinem regionis.* Optimè quo- 192 que Stephanus PP. ad Episcopos Africæ: *Nihil innouetur præter id quod traditum est; id enim proprium est Christianæ modestiæ, non sua posteris tradere, sed à maioribus accepta seruare.* Et Martinus de Ayala *in lib. de traditionibus, assert.* 8. inquiens: *Traditiones particulares consuetudine fidelium obfirmatæ, ad cultum Dei, & pietatem pertinentes, necessariò in Ec-* 193 *clesia, vbi vigent, retinendæ sunt.* Maximè Rota illa coram Motmanno relata, vbi quod etiam ad traditiones particularium Ecclesiarum extenditur ea 194 doctrina de auctoritate traditionum. Accedit quoque, quod pars aduersa nec illam negare possit, prout constat ex testimonio eiusdem Ecclesiæ S. Saluatoris, & statuto ipsius, quod retuli in priori Dissertatione, *num.* 232. ac testimonio Martini Garziæ eius Ecclesiæ Canonici, quod etiam retuli eo loco, *pag.* 138. ac præsertim ex verbis Abbatis Carrillo eiusdem Ecclesiæ etiam Canonici, qui in historiâ S.Valerij anno 1616. typis mandata ingenuè fatetur *pag.* 4. & *pag.* 11. hanc Ecclesiam S. Mariæ de Pilari fuisse primam eius Ciuitatis ab Apostolo Iacobo fundatam, & eum esse primum Episcopum ipsius. Testimonium autem partis, seu 195 socij partis, probare contra illam, Doctores admittunt, specialiter Salic. *in l. quoniam liberi, num.* 6. *in fin. vers. sin autem socius, C. de testib.* Campegius *de testib. in* 4. *fall.* Corrad. *in pract.* §. *de testibus, rubr. personæ testium, num.* 49. *verbo Socius, fol.* 94. Menoch. *de arbitr. quæst. lib.* 2. *casu* 474. *num.* 11. Mascard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1302. *num.* 4. & Farinacius *in prax. quæst.* 60. *num.* 396.

196 Extenditur autem hæc traditio etiam ad tempus captiuitatis, seu mansionis Sarracenorum in ea Ciuitate, prout constat ex adductis in prima Dissertatione, præsertim ex testimonio aliquoties repetito Zuritæ Historicorum Iberiæ facilè Principis, 197 *in Indicibus, pag.* 13. sic dicentis: *Cæsaraugustæ satis constat, reliquis Sacris ædibus, siue fartis tectis, siue depopulatis* (sic enim legendum, non verò vt per errorem dicitur in priori Dissertatione *n.* 313. *siue sanctis tectis depopulatis*) *sanctum & religiosum Templum Diuæ Mariæ Virgini dicatum, quod vulgus, de Pilari nuncupat, miseris illis temporibus, sanctitatis, religionis, & consilij publici, tanquam sacram aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vnde & Eleca, & Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, Ecclesiasticoque cœtui, Sacrosancta ea Ædes Sedem, ac domicilium præbuit, atque inde amplissimos, & maximos honores eius fani Antistitibus semper habitos, & vetustis Tabulis, & memoriâ superiorum temporum pro certo firmare possumus.* Cui concinunt 198 Abbas Carrillus *suprà, pag.* 236. & 237. Prades *lib.* 2. *de venerat. Imagin. cap.* 5. §. 1. *pag.* 77. & 78. Murillus *in fundatione huius Ecclesiæ, pag.* 253. modernus Cæsaraugustanus *in Comment. super hanc historiam, à pag.* 238. & Ioannes Arruegus fortis propugnator contrariæ partis *in lib. de Cathedra Episcopali Cæsaraugustana, pag.* 636. testimonium Zuritæ exponens. Imò dato, quod per aliquod 199 tempus huius miseræ captiuitatis cessasset actualis assistentia Episcopalis in ipsa Ecclesia, certum est non propterea Cathedralitatem illius cessasse, propter dicta, scilicet in priori Dissertatione *num.* 119. quod scilicet Ecclesiæ iura non cessant, quod ma- 200 ximè procedit quando id contingit propter tyrannicam inuasionem infidelium: & *num.* 120. quia in ea semper Canonici, aut Presbyteri adfuerunt, ac *num.* 121. & 122. quia tunc erat Parochia totius Ciuitatis, & illi assistebat aliquis Episcopi vices gerens: ac denique quia, vt nouissima Rota coram Domino Bichio ait, §. *nec obstat*, Mauris expulsis, *recuperauit antiquum statum libertatis iure quasi postliminij, cap. prima actione,* 16. *quæst.* 3. Bellam. *num.* 9. & *cap.* 2. *de nou. op. nunc.* Innocent. *num.* 2. *vers. hoc autem certum est.*

201 Ex quo præsupposito argumentum à me promissum sic procedit. Aut enim Cathedralitas huius Ecclesiæ, quæ ipsi à 12. fermè sæculis competebat, perseuerauit cum ipsa in posterum, sæculis posterioribus, vel fuit extincta, suppressa, & reuocata. Si primum, manus damus, & habetur intentum huius capitis de vnitate Cathedralitatis Ecclesiæ S.Mariæ cum Ecclesia S. Saluatoris. Siquidem certum est duas Cathedralitates formaliter non posse dari in vna Ciuitate. Si verò secundum existimatur, validissimè impugnari, quin & expugnari 202 potest. Ex capite quidem possessionis vsque ad id tempus retentæ, non solùm propter adducta in priori

priori Dissertatione toto *cap. 5.& seqq.* sed etiam, & singulariter, ex natura ipsius possessionis, quæ veluti fœcundissima parens est plurium effectuum, qui *possidentem*, iuxta vulgate dicterium, *beatum* faciunt. Vnus est, quod qui possidet, plus iuris in retinendo consequitur, quàm actor in agendo. Speculator *in tit.de Emphytheusi, quæst. 66. n. 83.* Mandosius *in reg.33. quæst.4. num.2.* cum aliis. Id igitur ad minus habeat pars nostra contra aduersam, vt supposita Cathedralitatis possessione vsque ad id tempus, plus iuris habeat in retinendo, quàm ipsa in agendo. Alius est, quod eo ipso quod constat de possessione in huiusmodi iuribus Ecclesiæ, præsumitur titulus & proprietas, quia sine illis possideri non possunt. Sic sæpiùs firmauit S. Rota, maximè *decis. 423. num. 2. decis. 595. num. 8. & decis. 802. num. 2. & 4. in part. 1. recent.* Imola *Clement. 1. vt lit. pend. num. 10.* Gonzalez *super Regul.8. Cancell. §.3. proœm. num.55.* Omissis autem pluribus aliis generalibus motiuis ad naturam possessionis attinentibus, idem quoque suadetur ex specialibus. Et primò, quia possessio præterita Cathedralitatis, quam non negat pars aduersa, efficaciter concludit præsentem, non solùm propter deducta in prima Dissertatione, *num. 42. & 43.* sed adhuc speciallùs. Nam qui semel possedit, & hodie præsumitur possidere. Hæc enim est communis conclusio, vt habet Mascardus *de prob. volum.3. concl.1196. num.1.* ex pluribus iuribus, & DD. Et quia possessio præsens præsumitur ex præterita, si ex Aduersarij confessione hæc constet. Pro quo est pulcher textus *in cap. preterea, il 2. de transact.* vbi si Monachi confiteantur se solùm fuisse subditos, condemnantur tanquam de præsenti subditi. Ad quod etiam deseruit Glossa *in l. certum, §. 1. ff. de confess.* dicens, præsumi fundum hodie actoris esse, si reus confiteatur olim actoris fuisse. Alia Mascardus pro hoc suppeditat motiua *sup.num. 17.* Quod vtiliter etiam ad intentum limitat *num.45.* ad commodum possessoris, ex Bartolo, & aliis. Secundò, ex natura possessionis antiquæ, qualis est ista; ex ea enim præsumitur, non solùm contigisse ex auctoritate Superioris, sed etiam titulum. Idem Mascardus *supr. concl. 1323. num. 3. & seq.* Imò habere iustitiam permanentem, Baldus *in cap.1.§. cum autem, de controu.* Rolandus à Valle *cons. 66.* Mascardus *suprà conclus. 1371. à num. 20.*

Quæ omnia magis firmantur ex eo, quod tetigi in alia Dissertatione, *n.356.* quod scilicet hæc antiqua Cathedralitas Ecclesiæ S. Mariæ sit inducta quodammodo ex Iure diuino. Primò quidem, quia ab Apostolo Christi Legato. Nam, vt probat Nicolaus Papa II. & refertur *can. Omnes, dist. 22.* Christus fundauit Romanam Ecclesiam, quia illam fundauit Apostolus Petrus ipsius auctoritate; propterea enim dicit: *Illius certè priuilegio fungitur, cuius authoritate fulcitur.*

Vulgaria etiam Iura ostendunt, quod gesta à Papæ Legato, ipsi Papæ tribuuntur. Vnde illud axioma, *nostra omnia facimus, quibus auctoritatem nostram* impartimur, *1.l.§.omnia, C.de veter.iur.*

Quibus specialiter fauet id quod in Sacra Historia fundationis Ecclesiæ eiusdem S. Mariæ Cæsaraugustanæ afferenda capite septimo, eadem Sanctissima Virgo, quando Iacobo Apostolo apparuit, dixit: *Ecce Iacobe fili, locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam tuâ industriâ mea Ecclesia construatur. Conspice quinimò Pilare hoc, in quo sedeo; nam filius meus magister tuus per manus Angelorum illud transmisit ex alto.* Ex hoc autem cōuincitur, fuisse immutabilē, sicut & ipsum ius diuinum immutabile est, nisi per ipsum Deum.

Et sanè cū pars cōtradicens nitatur probare Ecclesiam S.Saluatoris ab initio fuisse Cathedralem, eo quòd nunc temporis Cathedralis sit, certè efficaciùs multò discurritur pro Ecclesia S. Maria à contrario, scilicet à præterito ad præsens: tum propter dicta: tum quia à primo ad vltimum validum est argumentum in Iure secundum Euerardum *in Topic.legalib. loco 67.* Andream Grammat. *in Dialectic. legal. lib. 2. loco 9.* Ludouicum Rudolphin. *in tract. de brach.secular. & Ecclesiast.num.55.* Tum quia à præsenti ad præteritum non valet tale argumentum, quando facies rerum est tempore mutabilis. Seraphin. *decis.1075.num.7.* Rota *decis. 524.* apud Farinacium *in 1.Collect. nouissim.aliàs part.4. diuersorum.* Quod in cāsu præsenti contigisse sequens argumentum demonstrabit.

Quæro enim, an toto tempore duodecim fermè sæculorū, quod præcessit erectionē Ecclesiæ S. Saluatoris Cæsaraugustanæ in Cathedralē, fuit aliqua Cathedralis Ecclesia in ea Ciuitate, vel non: si hoc secundum placeat Dominis aduersariis, primò valde derogant sibi ipsis, quia neothericam, ac modernam credunt esse Cæsaraugustanam Ecclesiam, & aliis multis Aragoniæ recentiorem, quæ maiorem vetustatem in Cathedralitate prætendere, & probare possunt. Deinde valde quoque iniurij sunt toti Hispaniæ, quæ maximè gloriatur hac antiquitate Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, & inde probat Hispanicæ Ecclesiæ vetustatē cōtra alias exteras Regiones, & Regna. Anthores qui id referunt nō affero, quia mei instituti res non est, & quia plures ipsius patronos, incidenter tamen, in priori Dissertatione retuli. Rem tamen palam esse omnibus Iberis credo, nec vllum tam præfrictæ frontis futurum, qui refragari audeat, aut queat. Igitur pro comperta re habitâ, petam vlteriùs, quænam materialis Ecclesia, quod Templum, quodve Sacellum, aut Oratorium Cæsaraugustæ fuit à tempore primæ Christianitatis in ea vrbe à Beato Apostolo Iacobo institutum vsque ad annū 1117. seu 1118. quo Ecclesia S.Saluatoris ad Cathedralitatis dignitatem erecta fuit, cui hæc prærogatiua adaptari possit. Quia qualitas non potest stare sine subiecto, *l.eius qui in Prouincia, ff.si certum pet.* cum aliis multis DD. à Rota coram Ludouisio inter impressas ipsius *decis. 381. n. 3. 4. & 5.* congestis. Necesse autem esse hoc ab illis probari, non solùm tota Metaphysica clamat, sed etiam iura ipsa, dum dicunt, *non entis nullæ sunt qualitates*, prout elicitur ex relata *l. eius qui in Prouincia, & l. 4. §. Condemnatum ff. de re iudicata, l. 2. ff. de vsufructu*, cum authoritate magna DD. & *non entis, & non apparentis idem est iudicium, l.duo sunt Titij, ff.de testam.tut.l. in lege 77. ff. de contrahend. empt. l.cùm lex, § itaque, ff.de legat. 1.* cum DD. quos congerit Barbosa *in Axiom.iur.axiom. 162.n.1. & 2.* vbi etiam *n. 3.* quod digito tangit rem præsentem, quod non esse, & non posse probari, paria sunt. Legant ergo Antagonistæ nostri, perlegant, ruminent, scrutentur libros, monumenta, scripta, chronica, & historias Iberiæ, Hispaniæ totius, & cuncti, si placet, Christiani Orbis: & nullū reperient (dēpto vno, vel alio nō satis clari nominis auctore) scriptorem, qui asserere comperiatur, Ecclesiam aliquam, præter eam, quæ S.Mariæ Maioris de Pilari nuncupatur, hoc honore decoratam fuisse. Quorsum iam aliud argumentum petetur, cùm istud peremptoriū sit, vias omnes subterfugiēdi præcludens.

At dicunt noui quidam Scriptores, quod suspicio, & præsumptio est tacitè ab Scriptoribus annotata, Ecclesiam S.Saluatoris ab eo tempore Cæsaraugustæ extitisse, ac perinde illi Cathedralitatem hanc iure

iure tribui posse. Sed hanc præsumptionem, suspicionemve, seu tacitam rei ennunciationem, nihil omnino aduersæ parti suffragij præstare, iura, & iuris Doctores testantur. Primò dum dicunt, quod *præsumptio*, seu suspiciones *cessant in claris*, Anton. Monachus Florent. *decis.* 51. *num.* 49. Barbosa *supr. axiom.* 186. *num.* 5. Gonzales *sup.* 8. *reg. Cancellar. glos.* 18. *num.* 48. *&* 49. Secundò, dum aiunt, quod *præsumptio cedit veritati*, aut quod *veritas præualet præsumptioni, l. nuptura filio, ff. de iure dotium, leg. fin. in princ. ff. quod metus causâ, l. cùm de indebito, ff. de probat.* & DD. quamplures ab eodem Barbosa *sup. n.* 1. congesti. Tertiò, cùm inquiunt, quod *expressum facit silere tacitum, l. si fundum sub condit.* 81. *§. Stichum, ff. de legat.* 1. *l. cùm ex filio, ff. de vulgari*, Castrensis *d. l. fundum, num.* 1. Gonzalez *suprà, gloss.* 15. *§.* 2. *num.* 62. Hæc porrò omnia ad intentum faciunt, cùm eo tempore, de quo est sermo, extitisse Ecclesiam S. Mariæ, veritas sit *clara*, & expressa mille fundamentis in priori, & posteriori hac Dissertatione cumulatis: extitisse verò Ecclesiam S. Saluatoris, non est nisi imaginatio quædam nulli veritatis apparentiæ fulcro innixa, dicente maximè Rota relata coram Motmanno, quod eo tempore, quo à D. Iacobo extructa est Ecclesia S. Mariæ, Christianis in vno, eodemque loco, vel ciuitate, *neque amplas, neque plures Ecclesias habere permissum erat.*

226 227 228 229 230

231 Sed detur omninò gratis Dominis contrariis, etiam ab eo tempore infantis Ecclesiæ, & primæ Christianitatis in Cæsaraugustanam vrbem inuectæ primordiis, aliquod vestigium Ecclesiæ S. Saluatoris, vel rudem impolita imaginari posse. Certè tamen à Beato Iacobo extructam fuisse, in ea sedisse, Episcopalia munia ibi gessisse, non nisi somniando dici potest. Tum propter dicta ex S. Rota coram Motmanno: tum etiam, quia supposito mandato Dei Genitricis ad S. Iacobum de ædificanda Ecclesia eidem Virgini, Cathedralitas illi soli iure debita & affixa erat. Quorsum ergo alia effingenda? Præsertim, cùm ante Ecclesiam S. Mariæ erectam fuisse, nullus dicere ausus est. Vbi autem contenditur de iure duarum Ecclesiarum, pro prima, & antiquiori standum est. Glossa *in can. quicunque*, 16. *quæst.* 1. *de religios. domib. cap.* 1. & facit textus *in can. Ecclesiæ antiquitus, ead.* 16. *quæst.* 1. adiuncto titulo illius canonis, qui est *Antiquiores Ecclesiæ nec decimis, nec vlla possessione priuentur*: ac Ambrosius de Morales *lib.* 17. *cap.* 49. loquens de Ecclesia Toletana, & ad hoc intentum Morlanus in sua allegatione, *n.* 38.

232 233 234

235 Si verò quis imaginetur, esto in primordiis Christianæ Ecclesiæ Templum S. Mariæ Cæsaraugustæ fuisse, nihilominus Maurorum nequitiâ, quo tempore illi vbi dominabantur, euersum esse: præter plura alibi dicta, huic imaginationi opponitur vnus pro mille habitus Zurita celeberrimus chronologus Aragonum, in insigni illo suo aliàs repetito testimonio, *in Indicibus fol.* 13. *sub ann.* 889. dum de eo tempore loquitur: *Cæsaraugustæ satis constat reliquis sacris ædibus, siue sartis tectis, siue depopulatis, Sanctum, & religiosissimum Templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod vulgò de Pilari nuncupatur, miseris illis temporibus, Sanctitatis, Religionis, & consilij publici, tanquam Sacram Aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vnde & Heleca, & Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cœtui Sacrosancta ea Ædes Sedem, ac domicilium præbuit: atque inde amplissimos, & maximos honores eius Fani Antistitibus semper habitos, & vetustis tabulis, & memoriâ superiorum temporum, pro certo affirmare possumus.* Quod Zuritæ testimonium magno in pretio habetur à S. Rota in illa magistrali coram Coccino de anno 1630. *§. quantum verò*, illud vocante *luculentum æquè ac constans testimonium*, & in ipso, quantum attinet ad auctores, maximè fundante Cathedralitatem præfatæ Ecclesiæ. Quinimò *§. secundum adminiculum, in fine*, ad intentum præsens illud sic disertè corroborat: *Nec appareat tum temporis aliam in Ciuitate Cæsaraugustana Ecclesiam adfuisse, imò constet hanc solam sub diuturna Maurorum dominatione, reliquis sacris ædibus penitus excisis, atque depopulatis, veluti Sacram Aram, perfugij portum, Antistitumque Sedem fuisse seruatam, vt testatur Zurita in præcitato Indice rerum Aragonens. anno* 889. *pag.* 13. Probet iam sancta Saluatoris Ecclesia, etiam hoc tempore Sarracenici dominij Cæsaraugustæ extitisse vel vestigium aliquod ipsius; & testimonia hæc S. Rotæ, & Zuritæ corruent: alioquin ipsâ non probante, vnica, & singularissima Cathedralitas Ecclesiæ sanctæ Mariæ, sicut *Columna immobilis*, & *Turris Dauidica* subsistere debet.

236 237 238

239 Si autem hæc non sufficiant pro firmanda eo æuo Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, ac infirmanda ea Ecclesiæ S. Saluatoris, sufficiat saltem, quod Cathedralitatis effectus, ac vestigia, seu adminicula, in illa, non in ista, veluti Solis radij relucent. Sicut innumera, quæ in priori Dissertatione, & plura, quæ in hac posteriori congessi, manifestant. Etenim ab effectu ad causam valet argumentum, *l. non codicillum, C. de testam. cap. at si Clerici, in princ. de iudic. cap. cùm cessante, de appellationib.* Enerard. *in Topicis legalibus, loco* 77. Et præ cæteris sufficere poterunt *quamplurima, & infinita miracula* (sic loquitur Papa Calixtus III. in quadam Bulla 23. Septembr. 1456.) quæ in hac Ecclesia sanctæ Mariæ, Dei gratiâ, & eiusdem Virginis intercessione patrata dicuntur. Vnum præcipuè stupendum valde mirabile, quod 24. Martij 1640. contigit, & ab Ecclesia S. Saluatoris, quæ est pars aduersa in hac causa, approbatum fuit 27. Aprilis 1641. Ex quo patet Beatissimæ Virginis *de Pilari* intercessione Ioannis Pelicerij crus totum cum pede ipso ante duos annos ab eo abscissum, in terra sepultum, ac iam prorsus, & omninò corruptum, veluti è postliminio ipsi restitutum fuisse, Orbe toto mirante de tam insigni, patentissimo, & euidentissimo miraculo. Cum enim vera miracula solùm à Deo fieri possint, & veluti sigilla, quibus Deus veritatem aliquam confirmat, prout ex Theologorum apice D. Thom. 3. *part. quæst.* 43. *articul.* 4. *in compend. & quodlib.* 2. *articul.* 6. *ad* 4. Scoto *quæst.* 2. *prolog. §. de octauo*, Bellarmino *tom.* 1. *lib.* 4. *de notis Eccles. cap.* 14. & Toleto *annotat.* 2. *in caput* 3. *Ioan.* elicitur: cùm hæc miracula, maximè illud postremum, patentissimum, & indubitatum, attentis saltem circumstantiis, quæ in ipso, vt audio, acciderunt, piè sanè demonstrent, quod Domus illius sit *firmiter ædificata*, Dei voluntate, Dei Genitricis iussu, Angelicis manibus, & B. Iacobi Apostoli in ea Episcopali iure sedentis ministerio, ac perinde verè Cathedralem fuisse, vt propterea *Officina miraculorum* sit, sicut & eadem Dei Parens, quæ talis nuncupatur à Damasceno *orat.* 2. *de Natiuit. B. Mariæ Virg.* idcirco eius sacræ Domus historiam, prout ex Ecclesia sanctæ Mariæ de Monteserrato in Vrbe antiqua in tabula descripta habetur, capite septimo dabimus.

240 241 242 243 244 245

CAPVT

CAPVT V.

Obiectis in contrarium occurritur.

246 EIusdem scientiæ est (inquit Philosophus 4. Metaph.) *opposita considerare.* Quia vt ipse *Rhetor.2.* dixit, *opposita iuxta se posita magis elucescunt.* Cùm igitur *Dauidicæ Turris*, quibus ædificata est,*propugnacula*, & qui ex ea pendent pro sui tuitione *clypei mille*, ac prætere a *armatura fortium*, quà ineluctabiliter defenditur, elucidata maneant; tela quibus impugnari videtur,in medium adducere etiam oportet, vt vel sic conjici detur, id quod Os 247 aureum Chrysostomi de Ecclesia dixit: *Impugnari potest, tela mittuntur, sed eius murus non perforatur; machinæ preparantur, sed Turris Dauidica non eliditur*; Ecclesiæ S.Mariæ Cæsaraugustanæ Cathedralitati aptissimè accommodari. Ecclesiæ etenim proprietas est, quod *tunc viuat cùm læditur, tunc intel-* 248 *ligat cùm arguitur, & tunc obtineat cùm superari intenditur.*

249 Primum, quod primâ facie, primoque intuitu opponi potest contra deducta in præcedentibus, id est, quod asperum, & durum videtur afferere, duas Ecclesias omninò, & realiter diuersas, ac separatas, talem vnionem inter se habere posse, vt 250 vnam Cathedralem Ecclesiam constituant. Vnum enim, & plura valde distinguuntur, & pluralitas non contentatur vno, *l.vbi numerus, ff.de testibus, l. libertas, §. vlt. ff. de manum. testam. leg. inter illa, §.fin. ff.de verb.obligat. leg.vlt. ad Trebell. cap.* 251 *pluralis loquutio* 40. *de regul. Iuris lib.6.* Hæc tamen prima obiectio leuissima est, cùm nihil familiarius in scientiis, artibus, negotiis, & rebus naturalibus, artificialibus, & politicis sit, quàm quod ea quæ sunt in vno ordine, seu genere diuersa, in alio sint vnita, seu vna. Sic omnia mundi entia vnum Orbem constituunt: Deus ipse, qui est mundus maximus, est trinus in personis,ac vnus quoad essentiam; Christus duplex in natura, vnus quoad suppositum. Omitto infinita alia omnibus obuia in quocunque ordine, genere,classe, seu serie rerum, quibus obruere possem oppositionem istam.

252 Secundum obiectum à quodam grauissimo viro propositum, & magni ponderis visum, illud fuit, quod post erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris in Cathedralem, non manserunt in Ecclesia S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ ea quæ ad veram Cathedralem Ecclesiam necessaria sunt, Capitulum videlicet, Canonici, &c. Sed illud eliditur ex inspectione, & repetitione eorum, quæ in priori, & hac posteriori Dissertatione deducta sunt. Ex priori nam- 253 que constat *ex num.* 196. Ecclesiam sanctæ Mariæ 254 post erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem, conseruasse stemmata, & inscriptionem 255 Sedis Cathedralis. Et *num.* 198. in ea resedisse Petrum de Librana, Garziam de Guerra, & Bernardum secundum Episcopos. Ac ex *num.* 199. 201. 202.& 203. ab exteris quoque vocatam fuisse Se- 256 *dem*, & Ecclesiam *maiorem*, & fieri ibi mentionem de Canonicis ipsius. Insuper ex *num.*204. 205.& *seqq.* prætendisse, & obtinuisse præeminentias Ca- 257 thedralis Ecclesiæ. Insuper *ex num.*212. & *seqq.* il- 258 las fuisse confirmatas à Sanctio de Ahones Cæsar- 259 augustano Antistite. Ac ex *num.*227.*cum seqq.* sub Dalmatio Archiepiscopo initam fuisse Concordiam, per quam plura Cathedralitatis antiquæ adhuc etiam perseuerantis, non tam signa, aut vestigia, quàm proprietates illi assignentur. Omitto quæ *à num.*233. scripsi de Concordiis, Sententiis, Sacræ Rotæ decisionibus ad propositum. Ex po- 260 steriori autem hac Dissertatione, si caput tertium, & quartum præcedentia legantur, adeo neruosè 261 euincitur id quod petitur, vt obiectio ista omninò 262 euanescat. Quo modo autem dicatur manere in dicta Ecclesia idem Episcopus, qui antea erat, etiam liquet ex dictis in priori, & hac posteriori Dissertatione, ac magis patebit infrà ad quintum obiectum.

263 Obiectum autem tertium ex tradita doctrina consurgit, ex eo formatum; quod si in Ecclesia S.Mariæ Capitulum, Canonia, & Canonici distincta manserunt post erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem, profectò corruere videtur totum fundamentum nostræ Dissertationis; scilicet 264 asserta vnio harum Ecclesiarum. Cùm enim aliqua aliis vniuntur, omnia sua iura censentur cessasse, ac 265 illis, quibus vniuntur, incorporata, & adquisita, *cap. quia Monasterium, de religiosis domibus*, vbi loquens Pontifex de Monasterio alteri Monasterio vnito, ait: *Quia Monasterium, quod in fundo Martiano positum est, hostilitate faciente, dicitur desolatum, illud tuo Monasterio, cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actionibus, perspeximus vniendum.* Gregorius Lopez *leg.7. verbo De termino, tit.* 20. *part.*3. Barbosa *in Collectan. DD. ad dict. cap. num.*2. Gonzalez *sub Reg.*8.*Cancell. gloss.*5.*num.*27. & *cap. recolentes, de stat. Monach.* vbi Pontifex loquens de Monasteriis vnitis 266 aliis Monasteriis, dicit: *Domus illa, quæ de aliis institutionibus ad vestrum Ordinem se transtulerint, vestris omninò se satagant vsibus conformare, & relictis possessionibus, vel etiam commutatis, quas Institutio vestra non recipit, sic se in omnibus Religioni vestræ coaptent, vt quemadmodum gaudent se in societatem Ordinis, & habitus identitatem assumptas, sic etiam in paupertate sæcularium rerum esse lætentur vestris institutionibus conformatas.* Id quoque con- 267 stat, quia si vniatur aliquod Castrum alicui Ciuitati, vel si villa vniatur Castro,ex eo tempore Castrum, & villa vnita regulantur secundùm regulas eius Ciuitatis, aut Castri, cui vniuntur; & eisdem legibus, & priuilegiis sunt gubernanda, & amittunt proprias regulas, & priuilegia, vt docuit Bart. *in l, si conuenerit, §. si nuda, sub num.*2. *vers. breuiter, & num.*3. *ff.de pignorat. actione*, & alij plures citati per eius additionatorem, argumento textus *in leg. peculium, in princ.ff.de leg.*2. *& l.grege, ff. de leg.*1. Felinus *in cap.translato, num.*6.7.& 8. *de Constitu-* 268 *tionibus*, Gonzales *supr.num.*34.& 35. Hinc Beneficium vnitum dicitur conuerti in naturam eius, cui fuit vnitum, & accrescere illi, *argum.l.si ex toto, in principio.ff.de legat.*1.& *in l. inter socerum, §. cùm inter,de pactis dotalib.l.si in rem, §. Item si quacunque*, & ibi notat Bald. *ff. de rei, vind. cap. super eo, de præbend. in* 6. Palat. Rubeus *in rubr. cap. per vestras, §.*62. *num.*16. *de donat. inter vir. & vxorem.* Ac quod magis est, Beneficium post vnionem dici- 269 tur prædium illius, cui fuit vnitum. Gambarus *in tract. de offic. & potest. Legati, lib.*5. *de potestate leg. in vniendo, num.* 139. Caputaquens. *decis.*369. *num.*2.*p.*3.

270 Cæterùm hæc leuia sunt, quia solùm probant de vnione solùm accessoriè, & per modum subiectionis,de qua est sermo in illis capitibus *Quia Monasterium*,& *Recolentes*,&apud DD.relatos.At verò nostra, de qua in præsenti est sermo, vnio facta est æquè *principaliter, & non accessoriè*, & cum reseruatione propriorum iurium, priuilegiorum, 271 exemptionum,&c.prout dixi in priori Dissertatione, *num.*361.

num. 361. *& seqq.* & de vnione Aretinarum Ecclesiarum dixit Rota *in Aretina vnionis*, coram D. Verospio, octaua Martij 1652. in superioribus relata. Addens etiam ad intentum, quod per vnionem 271 factam æquè principaliter, *vtraque Ecclesia pro vnica Cathedrali constituitur, vnicoque Collegio, quoad negotia tantummodò communia, quo verò ad particularia vnicuique Capitulo, reseruantur specialiter*; quæ aureis litteris annotanda sunt, quia directè tangunt totum negotium huius Dissertationis, & 273 factum ipsius enunciant. Idque tenent communiter DD. loquentes de vnione Beneficiorum, quæ est æquè principaliter, specialiter Petrus Rebuffus, & Gambarus, quos affert, & sequitur Gonzales *glos.* 5. §. 7. *n.* 55. dicens, quod *quando beneficium est vnitum alteri beneficio æquè principaliter, iura vtriusque Beneficij salua permanent, licèt ad inuicem communicentur.* Et generaliter loquendo de vnionibus Ecclesiarum, 274 Coruinus *in suo Iure Canonico, lib.* 1. *tit.* 23. dicens: *Ecclesia principaliter vnita, non tantùm pristinam naturam, priuilegia, consuetudines, & iura retinent, sed altera alterius priuilegia nanciscitur.* Et de duabus Diœcesibus inuicem vnitis æquè principaliter, quod iura cuiuslibet integra remaneant, scripsit Mandosius *cons.* 27. *per totum.* Ex antiquioribus etiam DD. Bart. *in l. si conuenerit*, §. *si nuda*, *num.* 3. 275 *ff. de pignoratitia actione*, dicit quod si duo castra, vel Prouinciæ vniantur, non accessoriè, sed ad inuicem, quod quælibet illarum conseruabit iura, & priuilegia sua, & propriis legibus antiquis gubernabitur: & adducit exemplum de comitatu Tolosæ, qui fuit datus Regi Franciæ, ita quod est Rex, & Comes, quia debet regi dictus Comitatus secundùm leges, & consuetudines suas: & allegat ad hoc Bart. Glossam *in cap.* 1. *ne Sede vacante, & l. si quando Duciano* 36. *C. de appellationib.* Sic etiam constat in Regnis potentissimi Monarchæ Hispaniarum 276 Philippi IV. qui quamuis habeant vnum Regem, ac Principem, tamen iura vtrisque Regnis salua permanent, & secundùm suas leges, statuta & consuetudines gubernantur, vt priùs Azeuedus *in rubric. tit.* 12. *num.* 215. *lib.* 6. *recopilat. supr. num.* 112.

277 Vnionem porrò, quæ est inter Ecclesias Cæsaraugustanas, æquè principaliter accipiendam esse, ac per consequens non tangere illas, quæ in hoc obiecto adductæ sunt, non solùm conuincitur ex superiùs adductis, sed etiam quia Ecclesiæ ampliatio intelligitur facta remanentibus iisdem prærogatiuis, vt dixit Rota coram Gpysio 28. Iunij 1589. & confirmatum fuit 29. Martij 1610. *decis.* 463. 278 *num.* 1. coram Ludouisio. Hæc enim vnio facta fuit per modum extensionis, & communicationis, vt dixi in alia Dissertatione, *num.* 189. *& seqq.*

279 Quartum obiectum desumi potest ex eo, quod Sede Cæsaraugustana vacante aliqui, actus iurisdictionis exerceantur à solis Canonicis sancti Saluatoris. Ex quo videtur inferri, non esse inter has Ecclesias vnitatẽ Cathedralitatis, eo quòd iurisdictionalia ad Capitulum tantùm Ecclesiæ Cathedralis, Sede Episcopali vacante, transeant, *cap. cùm olim, de maior. & obed. cap. vnic. eodẽ tit. in* 6. Gloss. *in Clem.* 1. §. *propter quod, verbo capere, de heretic.* Zabarella 280 *ibidem*, 11. Vital. *n.* 46. Federicus Senens. *consil.* 16. *n.* 2. Respõdetur tamen, nullum actum iurisdictionis spectantẽ ad Cathedralitatẽ Ecclesiæ, exerceri posse à Canonicis S. Saluatoris, qui de iure etiam exerceri non possit à Canonicis S. Mariæ. Hoc enim efficaciter conuincitur ex accumulatis copiosè superiùs pro vnitate Cathedralitatis, quæ est inter has Eccle- 281 sias. Præsertim quia, vt dictum est, non solùm est ea vnitas in Cathedralitate, sed in Capitulo *for-* 282 *maliter*, vt Capitulo Cathedralis Ecclesiæ. Idque confirmat, quod cùm Cathedralitas Ecclesiæ S. Saluatoris sit illi ab Ecclesia S. Mariæ communicata, provt ex adductis in præcedentibus apparet, sine dubio necesse est dicere, quod iurisdictio dictæ Cathedralitati competens intelligatur *cumulatinè*, non *priuatiuè*, ac per consequens cum facultate exercendi eosdem actus iurisdictionis. Maximè quia de natura iurisdictionis est, quod censeatur *cu-* 283 *mulatiuè*, non *priuatiuè* concessa. Aretin. *cons.* 102. *num.* 1. Baldus *in l. vnic.* §. *vbi autem*, *num.* 6. *de caduc. tollend.* Ias. *in l. quod in rerum* 24. §. *si quis potest*, *num.* 8. *ff. de legat.* 1. cum multis aliis, quos affert, & sequitur Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancell.* §. 2. *prœmial. num.* 20. & nouiter Pax Iordanus *volum.* 3. *elucubr. lib.* 13. *tit.* 2. *num.* 36. Quod 284 adeò verum est, vt etiamsi concessio iurisdictionis habeat dictionem taxatiuam, adhuc iurisdictio, & potestas concedentis non remanet restricta, nec limitata, *l. Viros spectabiles*; *C. de diuers. offic. lib.* 12. Gonzalez *supr. num.* 27. Plura etiam ad intentum *num.* 22. *& seqq.*

285 Imò, quod non possit talis iurisdictionis potestas per præfatos actus præscribi, etiam posita possessione, habent Goffreddus, quem sequitur Ioannes Andreas *in apostilla ad glos. fin. in cap. quia indicante, de præscript.* & Iordanus *suprà lib.* 14. *tit.* 24. *num.* 188. Et ratio est, quia actus ali- 286 qui non habent hanc vim præscribendi contrà possessionem Tertij, nisi fiant cum animo illum spoliandi. Abbas 1. *part. concl. cons.* 54. *num.* 3. *in fin.* loquendo de Patronis respectu aliorum Patronorum in ordine ad præsentandum, & dicens non fieri præiudicium illis, *nec circa proprietatem, nec circa possessionem.* Rota coram Manzanedo 2. *part. recent. decis.* 640. *num.* 4. & alia in superioribus relata coram Ghisletio Aretina *vnionis*, 1. Aprilis 1647. Non adfuisse autem talem animum, colli- 287 gitur tum ex eo, quod non obstante hac singularitate actuum pro tempore Sedis vacantis, Ecclesia, & Canonici sancti Saluatoris concordarunt & concurrerunt cum Ecclesia sanctæ Mariæ, non solùm ad plures actus Cathedralitatis, sed etiam superioritatis, vt patet ex Concordiis arbitrariis, de quibus in superioribus actum. Huiusmodi autem concursum apertè arguere, non adesse animum immutandi vnitatem Cathedralitatis, expressè habet 288 dicta Rota coram Ghislerio. Tum etiam, quia 289 iure non præsumitur talis animus. Rota coram Peña, Senensis *iuris Patronatus*, 9. Ianuarij 1598. Et meritò sanè, quia sumus in claris, Cathedra- 290 litate videlicet Ecclesiæ sanctæ Mariæ, quæ est clarissima, in quibus, iuxta dicta etiam suprà, cessat præsumptio. Antonius Monach. Florentin. *decis.* 51. *num.* 49. Barbos. *in Axiomat. iur. axiom.* 186. *num.* 5. Gonzales *super reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 18. 291 *num.* 49. ex pluribus, quæ congerit. Et quia delictum in dubio non præsumitur in piis, probis, & timoratis, *l. meritò, ff. pro socio, l. prætor*, §. *docere, ff. de vi bonorum rapt. cap. estote, de reg. iur.* Iniusta autem spoliatio alicuius Ecclesiæ delictum, 292 & iniustitia absque dubio est. Quia *quisquis cuilibet Ecclesia suum ius detrahit, iniustitiam facit, ex cap.* 1. *dist.* 22. Iordanus *tom.* 3. *tit.* 2. *de iurisdict. num.* 32. referens se *ad lib.* 10. *tit.* 13. *à num.* 139.

293 Nec etiam posset ad hoc iuuare consuetudo, quæ potiùs esset corruptela, & abusus; cùm iurisdictionis potestas sit omninò impræscriptibilis, provt in simili casu de Cathedralitate duarum Ecclesiarum Vercellensium dixit Eminentissimus Othobonus in causa Vercellensi *Vnitatis Capituli*, in præcedentibus relata. Faciunt Hostiensis *in cap.* 1. *sub num.* 2. *vers. verùm si subtiliter attendas*, & ibi Ioan.

Ioan. Andreas *n. 3. de maior. & obed.* Abbas *conf. 21. num. 4. p. 1.* Ruin. *conf. 155. n. 11. & seqq. lib. 4.* Tob Non. *conf. 72. n. 24.* Menoch. *conf. 126. n. 31. & seqq.* Ferro Manrique *de praeced. q. 18. n. 11.* Gregor. *decis. 116. n. 5. & 6.* & Addent. ad eundem *decis. 124. sub n. 4.*

294 Quare dicendum necessariò est, quod si aliqui actus iurisdictionis competunt tempore Sedis vacantis Canonicis Ecclesiæ S. Saluatoris, ij etiam fieri censendi sunt à Canonicis sanctæ Mariæ, tanquam per consocios, ac proinde non potuisse immutare qualitatem vnionis effectuatæ per actus simultaneos factos à Capitulo vtriusque Ecclesiæ, prout determinauit Rota coram Ghislero de anno 1647. quam retuli *suprà*. Verba Rotæ ad intentum accommodatissima sunt hæc: *Nec facit, quod dentur actus facti à solis Canonicis Cathedralis, importantibus Cathedralitatem, quia semper verum est dicere, supradictos actus non potuisse mutare qualitatem vnionis effectuatæ per actus simultaneos à Capitulo vtriusque Ecclesiæ, & dum non probatur animus Canonicorum Cathedralis inducendi nouam obseruantiam in præiudicium Collegiatæ, per tales actus, tanquam per consocios factos, censetur praeseruatum ius Collegiatæ.* Facit etiam apposite alia Rota coram Manzanedo 2. *part. recent. decis.* 640. *num.* 4. & alia coram Illustriss. Zarate in Palentina *Decimarum*, pro hoc anno 1655. §. *Possessio autem.* Vlteriùs adiungitur, quod cùm, vt sæpe dixi, talis iurisdictio Cathedralitatis concessa sit solùm *cumulatiuè* Ecclesiæ sancti Saluatoris ab Ecclesia sanctæ Mariæ, tantùm abest, quod actus iurisdictionales tempore Sedis vacantis ab Ecclesia sancti Saluatoris effecti præiudicent Ecclesiæ sanctæ Mariæ, vt potiùs iuuent ad conseruationem iurium ipsius, eo quòd facti sint à maiori parte Canonicorum, quæ residet in Ecclesia S. Saluatoris, in qua maiori parte, veluti in Capite, repræsentatur alia pars Canonicorum, quæ residet in Ecclesia S. Mariæ, quæ est minor. Rota coram D. Verospio in Gerundensi *Administrationis, in 5. part. recent. tom. 1. dec. 252. n. 7. & 9.* Et illa iam relata coram Illustriss. Zarate in Palentina *Decimarum*. Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 14. n. 86.*

298 Vnde consequenter diuersitas ista solùm est materialis, & quoad actuum exercitium, quia semper manet vnum, & idem ius Cathedralitatis in Ecclesia S. Mariæ, quia est indiuiduum. Gonzalez *supra, gloss. 45. §. 1. numero 6.* ex aliis multis. Et ex tacito consensu Ecclesiæ sanctæ Mariæ, à qua emanauit Cathedralitas Ecclesiæ S. Saluatoris. Quemadmodum *in Clement. 2. de iurepatr.* permittitur, quod Patroni possint inter se liberè conuenire de Rectore alternis vicibus præsentando, esto quòd id competeret de iure omnibus Patronis simul, vt notant ibi communiter DD. Et ex consuetudine, vel statuto possunt Canonici singulares per alternas vices prouidere Beneficia vacantia, quæ aliàs à toto Capitulo prouideri debebant. Ita enim, vt audio, de facto contingit in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe. Et colligitur *ex cap. fin. de præbend. in 6.* Glossa *ibi, verbo Statuto*, Geminiano *num. 7.* Francho *num. 3.* Maximeque iuuant tradita per Boerium *decis. 5. num. 2. & per totam*, Lambertinum post alios *de iurepatronatus lib. 1. part. 2. quæst. 2. principali, art. 36. n. 6. & seq.* & per Couarr. *in pract. quæstion. cap. 4. n. 1.* Cæsarem de Grassis *dec. 3. de sent. & re iud.* Vbi concludunt, quod ratione euitandæ discordiæ, & maioris commoditatis, sit diuidendus vsus communis iurisdictionis per menses, vel quadrimestres, seu annos. Hæc cum aliis Gonzalez *suprà, gloss. 45. §. 1. n. 58. & seqq.* quæ applicata oppositioni factæ, ipsam omninò eneruant.

302 Quibus addendum, vel ad maiorem cautelam, quòd etsi admitteretur plures actus iurisdictionis annexæ Cathedralitati, competere *priuatiuè* Ecclesiæ sancti Saluatoris, adhuc nihil fieri contra Ecclesiam sanctæ Mariæ, eo quòd illos obruit congeries quamplurium aliorum actuum Cathedralitatis, quibus, prout est apertissimum ex deductis in superioribus, maximè *cap. præcedenti*, vtitur ea Ecclesia sanctæ Mariæ. Inter quos iure recensentur accessus Ecclesiæ S. Saluatoris ad Ecclesiam sanctæ Mariæ certis diebus solemnibus, ad processiones, &c. & quod Cœmeterium vtrique Ecclesiæ commune est priuatiuè in eadem Ecclesia sanctæ Mariæ: & alij, quos Rota magistralis de anno 1650. coram Coccino notat §. *quintum subministrant.* Ac maximè, quod hoc loco ait S. Rota: *Cùm tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralitatis, vnicus etiam actus censeatur sufficere.* Addent. *ad decis.* 557. Gregorij, *numero* 10. Quia prout testatur Rota coram Peña, relata in præcedentibus, in simili causa *vnitatis Cathedralitatis, & Capituli* Ecclesiarum Vercellensium, *Quando causa vtentis est vniuersalis, tunc per vnicum actum particularem adquiritur vniuersalis possessio quoad alia: & ratio est, quia magis attenditur causa actus, quàm ipsius actus exercitium*, Baldus *in repetit. l. 1. num. 24. C. de emancipat. lib.* Oldradus *conf. 312. circ. fin. n. 2.* Felinus *in cap. auditis, n. 19. de præscript.* & fuit etiam decisum in vna Toletana *Annatarum*, 16. Februarij 1581. coram Cantuccio, & iterum in vna Tridentina *Prioratus*, 17. Nouembr. 1598. coram Orano: & quia ad præscriptionem requiritur, quod nihil vnquam *actum, visum, vel auditum sit in contrarium.* Rota relata coram illustriss. Zarate ex Rota in Salisburgensi *Iurisdictionis*, 1. Iulij 1643. & 22. Maij 1645. coram D. Tarraconensi, confirmata 6. Iunij 1653. coram Illustriss. Verospio, & in Beneuentana iurisdictionis, 13. Maij 1652. coram eodem Illustriss. Zarate.

308 Obiectum quintum, quo pars contradicens vulgari Populo suadere nititur Ecclesiam S. Mariæ prorsus, & omninò Cathedralitate orbatam esse, deducit ex eo, quod Episcopo careat; quia videlicet ipse est, qui Cathedralem Ecclesiam constituit, sicut Parochialem Parochus, prout vulgata iura, & DD. volumina in propatulo ostendunt. Sed hic interpellandus lector, vt ea quæ in Dissertatione prima *numero* 431. latè dixi, æquo animo, & attentiùs legat. Ex eis enim clarè patet contrarium, eo quòd Episcopus Cæsaraugustanus Episcopus sit Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ, sicut Ecclesiæ S. Saluatoris. Quemadmodum, iuxta adducta, & probata *toto cap. 3.* huius Dissertionis, Episcopus Vercellensis, Episcopus est Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Vercellensis, sicut Ecclesiæ S. Eusebij eiusdem Ciuitatis. Et Episcopus Aretinus, Episcopus est Ecclesiæ S. Mariæ *de Plebe*, sicut & Ecclesiæ S. Petri eiusdem Ciuitatis. Ac quemadmodum Ecclesia Montis Gargani prætendit esse sub Episcopo Sipontino, sicut Ecclesia eiusdem Sipontinæ Ciuitatis. Quod etiam est valdè conforme Iuri communi, ex quo habetur, quod Ecclesia, quæ semel habuit Episcopum, habeat semper ius ad illum habendum, *can. licet*, 16. q. 1. Gloss. fin. *in can. felix*, 16. q. 1. Bertachin. *de Episcop. p. 3. num. 27.* Iordanus *tom. 1. prælud. 9. n. 14.*

312 Sed hic occurrit alia obiectio, quam acriter, & enixè pars aduersa inculcat. Quod videlicet Ecclesia S. Mariæ sit, & dicatur omnimodè exempta à iurisdictione Episcopi, prout constat ex Bulla Clem. VII.

VII. de anno 1529. confirmata à Sixto V. in alia de anno 1590. Repugnantia enim inuolui videtur in terminis, dicendo, quod aliquà Ecclesia sit exempta à iurisdictione Episcopi, & simul sit Cathedralis, etenim Cathedralis Ecclesia est propria Sedes Episcopi, illique subiectà, vt cunctis pro comperto manet. Et loquendo de Cathedralibus Regularibus id probat ex iuribus, & DD. Barbosa *de Canonicis & Dignitatib. cap. 1. num. 12.* Verumtamen arduum non est oppositionem istam elidere. Primò namque, vnico, & simplici verbo dici potest, quod licèt Ecclesia Cathedralis de iure communi subdita sit Episcopo, posita tamen Papæ exemptione, ab hoc iugo liberatur. Felin. *in c. cùm inter, de sent. & re iud.* Puteus *dec. 114. lib. 3. in nouiss.* Rota in vna Meliuitana coram Prospero, apud eundem Puteum, Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 23. num. 13.* referens etiam Parisium *lib. 3. q. 11. n. 44.*

313

314

315 Quidni ergo Ecclesia S. Mariæ, etsi Cathedralis sit, exemptionem tamen ab Episcopo habeat ex Papæ priuilegio? Dico secundò, quod licèt Ecclesia Cathedralis, quatenus Cathedralis est, importet præfatam subiectionem ad Episcopum, quatenus verò Collegialis, aut Regularis est, aliis potest subesse, Abbati scilicet, vel Priori; & ita exemptionem ab Episcopo habere. Sic enim constat plures Cathedrales in Anglia existere, ait Hostiensis *in cap. causam qua, in princip. de iudic.* & in Sicilia duas, Panormitanam, & Montis Regalis, ait Abbas *ibid. numero* 8. vtrumque referens Barbos. *de Canonicis, & Dignitatib. cap. 1. num. 11.* Quæ quidem Ecclesiæ, vt Cathedrales, Episcopis subiacent, vt Collegiales verò, seu Regulares, suis Prælatis, Abbatibus, Prioribus, &c. Prout specialiter de Ecclesia Montis Regalis in Sicilia, habetur ex pluribus, replicatisque S. Rotæ decisionibus coram Coccino in impressis ipsius, sub hoc titulo *Montis Regalis* iurisdictionis, præsertim vna de anno 1604. *decis.* 157. Ergo idem dicatur de Ecclesia S. Mariæ Maioris, quæ omnes hos respectus ob sui magnam excellentiam includit. Non esse autem inconueniens, quod Ecclesia Cathedralis Regularis sit etiam Collegiata, etiam stando in Iure communi, habent Hostiensis *in cap. nobis, numero 1. col. 2. de iurepatronat.* Abbas *numero* 8. Bisignetus *decis. 13. numero 3. de prabend.* Tertiò dico, quod Ecclesia de Pilari, etsi excludat subiectionem ad Episcopum quoad legem *iurisdictionis*, non tamen à iure Ordinis, in illis scilicet, quæ ad potestatem Ordinis spectant, scilicet receptionem Ordinum, benedictionem Chrismatis, & Olei Sancti, Consecrationem Altarium, & similia. Quartò addo, quod etiam in iis, quæ pertinent ad iurisdictionem, non sic debet dici Ecclesia S. Mariæ exempta à iurisdictione Episcopi, vt talis iurisdictio sit omninò extincta, seu auulsa per exemptionem, sed solùm impedita quoad exercitium, ita vt in habitu retineatur, vt rectè Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. quæst. 24. num. 107.*

316

317

318

319

320

321 Nec etiam exempta quoad locum, quia locus exemptus consistens in aliqua Diœcesi, dicitur de Diœcesi, *cap. cùm Episcopus, de offic. Ordin. in 6.* DD. ibidem, quorum plures congerit Gonzalez *sup. Regul. 8. cancellar. gloss. 43. à numero* 187. Multò minùs quoad populum; quia circa illum etiam manet in Episcopo actualis iurisdictio. Lotterius *suprà, numero* 118. Rota coram Vbaldo in Theatina *Iurisdictionis*, 24. Martij 1625. Et patet in Bullis exemptionis Ecclesiæ S. Mariæ, vbi conseruatur huiusmodi iurisdictio pro Episcopo. Vnde propterea semper respectu populi Episcopus dicitur Ordinarius, Loterius *dicto numero* 107. Addendum est, adhuc positâ istâ exemptione Ecclesiæ S. Mariæ, posse Episcopum Cæsaraugustanum in ea residere, & suam Sedem figere. Cùm enim sit verè Cathedralis ipsius, est etiam propria ipsius Sedes, & ita potest in illa sedere, quando sibi placuerit. An verò id expediat facere, ipse, & alij viderint. Poterit etiam in ea pro Tribunali sedere, & causas iudicare. Quia esto id solùm concedatur Episcopo pro loco non exempto, *in d. cap. cùm Episcopus*, intelligi tamen debet de loco non exempto, qui etiam aliàs non sit Cathedra ipsius. Si enim est ipsius Cathedra, implicatorium est, quod non possit in illo sedere. Similiter poterit in eadem Ecclesia S. Mariæ habere, seu celebrare Synodos, aut Concilia, prout Dissertatione priori, *num.* 74. dixi contigisse quarto sæculo in Synodo Catholicorum pro damnatione hæresis Priscillianistarum, testibus Marco Maximo, & Luitprando, ac maximè Iuliano Perez, dicente, vt ibi retuli: *Nam vbinam commodiùs debuissent Episcopi Hispani conuenire, quàm in Templo, quod totius pietatis, & Religionis, non solùm in Hispania, sed in omnibus Occidentis partibus fons, & origo fuit.* Simplici quoque verbo dicatur, posse Antistitem Cæsaraugustanum in ea Ecclesia S. Mariæ facere, seu celebrare actus omnes ad Cathedralitatem spectantes, qui non repugnent eiusdem Ecclesiæ priuilegiis. Maneat igitur ex dictis conclusum, quod non obstante exemptione, quâ gaudet Ecclesia B. Mariæ, possit nihilominus in aliis quadantenus esse sub iurisdictione Episcopi, veluti sub Capite, & Sponso, & ita esse Cathedra ipsius, sicut & Ecclesia S. Saluatoris.

322

323

324

325

326

327

328 Vrget etiam valde pars aduersa plures titulos, variaque cognomina, epitheta, encomia, &c. à multis, etiam Principibus magnis, concessa Ecclesiæ S. Saluatoris, quasi illa præiudicium aliquod Cathedralitati Ecclesiæ S. Mariæ afferre possint. Sed nullum omninò afferunt. Nam præter dicta in priori Dissertatione, *numero* 419. hoc dilemmate lis soluitur. Vel enim huiusmodi tituli, nomina, encomia, &c. afficiunt Ecclesiam S. Saluatoris, quatenus Cathedralis est, vel quatenus est quædam Ecclesia particularis, etsi aliàs illustrissima, & grauissima. Quæ sunt prioris generis, etsi iuuent ad Excellentiam & prærogatiuam illius, nihil tamen conducunt ad denotandam aliquam præexcellentiam super Ecclesiam S. Mariæ, eo quòd illa communia sunt vtrique, sicut communis est vnitas in Cathedralitate: quæ enim communia sunt, non sunt propria, iuxta vulgare illud iuris axioma, *commune quod est, meum non est, ex l. nemo ex sociis, ff. pro socio.* Rebuffus *ad l. litus est 96. ff. de verbor. significat.* Valascus *consil. 64. numero* 12. Et quia illud quod est commune mei, & alterius, non est propriè meum. Gonzales *sup. regul. 8. Cancell. gloss. 45. numero* 30. post alios. Et quia, vt dictum est sæpe, vnio harum Ecclesiarum facta est æquè principaliter, quo casu communicant sibi adinuicem sua priuilegia & exemptiones, iuxta dicta superiùs. Eo quoque, quia quando duo concurrunt in re communi, priuilegium vnius suffragatur alteri, vt optimè Gonzales *suprà, gloss. 24. à n. 52. vsque ad* 55. inclusiuè. Qui principaliter fundatur *in l. si communem fundum 10. ff. quemadmodum seruit. amittantur*, ibi: *Si communem fundum ego, & pupillus haberem, licèt vterque non vteretur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo.* Hæc igitur epitheta, & encomia Ecclesiæ S. Saluatoris tributa, cùm sint etiam communia Ecclesiæ S. Mariæ, vtpotè in Cathedralitate, quæ est vna in vtraque Ecclesia fundata, nihil prorsus ipsi præiudicant,

329

330

331

332

333

334

cant,

cant, quin potiùs ipsi congratulatur de illis; & quod dicebatur Rebeccæ *Gen.* 24. à comitibus suis, *Soror nostra es, crescas in mille millia*, ipsi

335 imprecatur. Loquendo cæterùm de aliis epithetis, seu encomiis eidem S. Saluatoris Ecclesiæ à multis concessis, nihil etiam omninò eis inuidet Ecclesia S. Mariæ, cùm non minora cernantur concessa à Summis Pontificibus, Regibus, Prælatis, historicis, & scriptoribus, vt ad oculum patet recolentibus ea, quæ in priori Dissertatione scripta manent. Inter quæ non infimum locum tenent ea, quæ ex decretis Iustitiæ Aragonum, quibus multùm detulit Rota de anno 1630. retuli ibi *numero* 157. Videlicet, quod eius antiquitas, & dignitas sit

336 *longissima, honorificentissima, venerandissimaque*: & quod sit *gloria, & ornamentum totius Hispaniæ, & orbis*: & quod *obtinet inter omnes Ecclesias mundi, vetustatis, excellentiæ & originis primatum.* Alia sciens omitto.

337 Nec obest, quod Ecclesia S. Saluatoris comparatiuè ad Ecclesiam S. Mariæ appelletur *Maior, Metropolitana, Cæsaraugustana, &c.* Præter dicta enim in priori Dissertatione, præsertim *numero* 64. quibus constat similia encomia etiam concessa Ecclesiæ S. Mariæ, imò & redundare in ipsius excellentiam, propter vnitatem cum Ecclesia S. Saluatoris, ortam ex vnione, quæ fuit cum retentione priuilegiorum, & immunitatum, iuxta dicta in

338 præcedentibus, & dicenda *cap. sequenti.* Vlteriùs meditandum, iure hæc omnia, etiam cum aliqua specialitate tribui posse eidem Ecclesiæ S. Saluatoris, eo quòd in ipsa iis temporibus Sedem fixerit Cæsaraugustanus præclarissimus Archiepiscopus, & maior, & copiosior pars Canonicorum Cæsaraugustanæ Cathedralis, in qua repræsentatur totum caput, iuxta Lotterij doctrinam *de re beneficiar. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 64. *& lib.* 3. *q.* 17. *n.* 170. ipsaque sancti Saluatoris Ecclesia amplior, augustior, & locupletior sit Ecclesiâ S. Mariæ.

339 Præterea objicit nouissimus Author, quo Cathedram S. Mariæ Maioris acriùs impugnet, eam à primæua sui fundatione *Oratorium* solummodò, non verò *Ecclesiam* appellatam fuisse: ex eo sibi effigians, quod nullatenus Cathedralis esse potuerit, ac proinde, quod vnitas Cathedralitatis cum Ecclesia sancti Saluatoris in hac Dissertatione pro-

340 pugnata omninò corruat. Cæterùm Dauidica Turris cum propugnaculis ædificata, similibus iaculis nihil læditur. Constat enim primò, quascunque Ecclesias, Templa, amplissimasque Basilicas, in lata significatione *Oratoria* quoque nuncupati posse, iuxta illud Isai. 56. & Matth. 21. *Domus mea*

341 *domus orationis vocabitur.* Idem namque est, rectam etymologiam sectando, *Domus orationis*, ac *Oratorium.* Deinde, nedum *in lata*, sed & vsitatâ quoque nomenclatura, Ecclesias omnes Oratoria nuncupata olim fuisse, testes sunt Baronius *tom.* 1. *ann.* 57. §. *quod reliquum est*, dum ait, Ecclesias olim vocatas *Oratorias domos*, quod idem est, ac *Oratoria*: & *tom.* 2. *ann.* 211. in fine, *precatorias domos*, quod idem est. Clariùs Bellarmin. *tom.* 1. *controuers. de Rom. Pontif. lib.* 3. *cap.* 13. §. *quidam etiam*, inquiens, quod *veteres PP. Latini, & Græci per aliquot sæcula templa Christianorum vocabant Oratoria, vel Domos orationis, Græcè Asceteria.* Sed quid testibus egeamus, cùm *can. Ec-*

342 *clesia antiquitus*, 16. *quæst.* 1. Ecclesiæ, & Oratoria pro eodem accipiantur. Et *cap. tuâ nos, de Ecclesiis ædificand.* Cœlestinus III. Papa post multa sæcula à tempore infantiæ Ecclesiæ, pro eodem accipit hæc tria, *Ecclesiam, Oratorium, & Basilicam.* Et sanè meritò, quia cùm Oratorium *publicum* est, & non *priuatum*, aut in priuatis Domibus constitutum, habensque dotem, Campanulam, & alia requisita, censetur Ecclesia, & eius appellatione venit inter Doctores: Hieronymus Carrat. *in opusc. de iurib. Parochialib. tit.* 2. *cap.* 14. Barbosa *in Collectan. ad d. cap. tuâ nos, numero* 2.

343 Hæc porrò omnia gratis, & vltroneè dicta sunt, quia vt constat ex historia eiusdem Ecclesiæ sanctæ Mariæ, quam ex Tabula vetusta Ecclesiæ de Monteserrato de Vrbe extractam habet Lector in fine huius Dissertationis, hæc sacra Domus *Basilica*, quæ est idem, quod regia Domus, & *Ecclesia* sæpè cognominatur. Etenim paulò post princi-

344 pium, dum dicitur Apostolum Iacobum à Christo mandatum accepisse transmigrandi in Hispaniam, Euangelij prædicandi gratiâ, ac propterea ad Beatissimam Virginem Dei Parentem accessisse, benedictionem pro itinere humiliter postulando, scribitur etiam, eandem Deiparam hæc illi dixisse:

345 *Vade fili, imple mandatum magistri tui; & per ipsum te deprecor, quatenus in vna Ciuitatum Hispaniæ, vbi maiorem numerum hominum ad fidem conuerteris, ibi Ecclesiam in mei memoriam, prout te monstrauero, facias.* Et infrà, dum de ipsius appa-

346 ritione est sermo, sic ei dixit: *Ecce Iacobe fili, locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam tuâ industriâ mea Ecclesia construatur.* Et post alia: *Beatus autem Iacobus de tanta visione, & consolatione congaudens, continuò cœpit ibi ædificare Ecclesiam, iuuantibus iis, quos ad fidem conuerterat, supradictis. Cœpit autem præfata Basilicâ octo quasi passus latitudinis; & sexdecim longitudinis, habens altare prædictum in capite versus Iberum cum altari.* Postea: *In cuius Ecclesia situatum.* Deinde: *Consecrans verò prædictam Ecclesiam.* Post alia: *Intitulauit ipsam Ecclesiam.* Demùm: *Hæc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis manibus dedicata.* Ecce non se-

347 mel, aut bis, sed septies (qui numerus in diuinis & humanis literis multiplicitatem magnam designat) repetita, satis concludunt, quod Sacra hæc Mariana Domus *Ecclesia* sit vocata, non *Oratorium*, aut quid simile. Mirum ergo valdè sit, pios, & probos Aragonenses authores, hoc Sa-

348 crum templum, quod gloria, & ornamentum est totius Iberiæ, & Hispaniæ, veluti (quod absit) per contemptum, *Oratorium* appellare. Nec illis

349 suffragatur, quod aliqui minùs attenti eâ nomenclaturâ vtantur, quia de ipsa loquuntur pro sui primordiis, quando primò inchoata est, à paucis, & egenis Christicolis, Iacobi discipulis, ob infidelium metum, in speluncis, & cauernis terræ absconditis; vel saltem eo tempore quo, vt ait Rota coram Motmanno de ann. 1633. in superioribus relata, *Christianis in vno, eodemque loco, vel Ciuitate, neque amplas, neque plures Ecclesias habere permissum erat.* Et

350 possent idem dicere de insignioribus totius Orbis Christiani, & Almæ Vrbis templis, quæ in sui primæua origine vix Oratoria erant, sed potiùs cryptæ, speluncæ, cauernæ, &c.

351 Magnum præterea sibi aduersa pars suæ inuentionis fulcrum prætendit habere ex epistola quadam Synodi Prouincialis Cæsaraugustanæ de anno 1614. & 1615. celebratæ, ad Paulum V. Summum Pontificem, vt dicitur, directa: in qua non solùm plura pro inferioritate, & subiectione Ecclesiæ S. Mariæ ad Ecclesiam S. Saluatoris dicun-

352 tur, sed etiam ex eo, quod Clemens VIII. dictam S. Saluatoris Ecclesiam ex Regulari, qualis antea erat, ad sæcularem statum reduxerit; prætendit enim ex hoc eadem S. Saluatoris Ecclesia, quod mores antiqui incedendi, & considendi si-

mul

mul vtriusque Ecclesiæ iam exspirassent, ita vt nullatenus præeminentiæ dictæ Ecclesiæ S. Mariæ supra Ecclesiæ S. Saluatoris amplius obseruari deberent, plura etiam postulando contra dignitatem 353 dictæ sanctæ Mariæ Ecclesiæ. Cæterùm nec huic 354 fulcro inniti potest pars contradicens. Primò etenim epistola ista bis à Ioanne Arruego adducta, scilicet *pag.* 135. & *num.* 763. nullatenus authentica videtur, cùm sine data vlla loci, vbi scripta sit, anni, mensis, aut diei, quando scribi potuit, & 355 sine alicuius scriptione notetur. Qui defectus in huiusmodi litteris tam substantiales sunt, vt eas 356 omnino vitient, provt palam omnibus est. Secundò, esto quòd authentica esset, non video quomodo probetur ad Papam missam esse, aut ab eo receptam; si enim aliquid horum desit, penitus corruit ipsius auctoritas; quia esto quod potuisset à 357 Synodo scribi, potuit tamen re maturiùs perspecta, ad Papam non mitti, quia inter scriptionem, & missionem datur locus pœnitentiæ. Felinus *in cap. ex parte Decani, num.* 18. *de rescript.* Alexand. *in l. si absenti, ff. de acquir. possess.* Hippol. de Marsiliis *in l. is qui in bello, num.* 42. *vers. item vltra prædicta, ff. ad legem Cornel. de falsis.* 358 Tertiò, quatenus hæc omnia non obstarent, obstare deberet id quod in ipsa etiam asseritur, videlicet Ecclesiam S. Mariæ *totum sibi Prouinciale Concilium suspectum habuisse.* Hæc enim suspicio valde enervat eius auctoritatem. Præsertim, quia non fuisse suspicionem hanc leuem, provt in eadem epistola notatur ibi, 359 *Leuibus quibusdam excogitatis prætextibus*, ex eo suadetur, quod Ecclesia sancti Saluatoris, & aliæ Cathedrales Regni Aragonum, ex quibus dicta Synodus componebatur, erant *partes formales ad-* 360 *uersariæ* contra Ecclesiam sanctæ Mariæ, & earum prætensio erat præcedentiam habere super Ecclesiam sanctæ Mariæ: imò ipsa petitio ad Papam est ipsissima prætensio dictarum Ecclesiarum. Quid ergo obesse potest talis petitio? Aut quando partis postulatio ad iudicem, seu Superiorem, si ab ipso acceptata non sit, potest parti præiudicare? Partes porrò in hac causa fuisse dictas Ecclesias, ad ocu- 361 lum constat ex Rotæ decisionibus, in vna scilicet *Cæsaraugustana preeminentiarum*, coram Ludouisio, quæ est 284. de anno 1606. octo annis antequam hæc asserta Epistola ad Papam scripta fuerit: & in alia coram Ghislerio de anno 1634. Sed his 362 prætermissis, omninò euertitur tota hæc epistola, etiamsi legitima, & iuridicè scripta credatur, ex eo quod fundamentum ipsius, scilicet quod reductio Ecclesiæ S. Saluatoris ad sæcularem aliquid abstulerit, seu immutauerit de iuribus Ecclesiæ S. Mariæ, aut propterea aliquod ipsi præiudicium obtigisset, corruit. Apertissimè namque constat de contrario ex Breui Clem. VIII. de anno 1604. sub 12. 363 Octobr. vbi hæc leguntur: *Declaramus nostræ mentis, & intentionis non fuisse, nec esse per reductionem ad sæcularitatem, prædicta Ecclesia Metropolitana iuribus, prærogatiuis, & præeminentiis Ecclesia B. Mariæ de Pilari, eiusque Priori, Capitulo, & Canonicis, tam vigore sententiarum Rotalium huiusmodi, quàm aliàs quomodolibet competens, in aliquo praiudicare, illisque occasione dictæ reductionis ad sæcularitatem Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ nullatenus præiudicatum hactenus fuisse, aut in posterum fore, vel censeri; sed illa in suis iuribus, & robore in omnibus, & per omnia remansisse, ac perpetuò remanere debere, perinde ac si prædicta Ecclesia Metropolitana ad sæcularitatem redacta, aut redigi mandatum non fuisset, sicque, &c.* Et ita id latè ex pluribus S. Rotæ decisionibus, & Doctoribus probat Barbosa 394 *de Canonic. & Dignitatib. cap.* 1. *num.* 50. Idque conuincitur, quia cum pars aduersa aliud Breue eiusdem Clem. VIII. de ann. 1601. obiecerit, quasi illi obesset, S. Rota coram Coccino 10. Nouemb. 1623. & 26. Feb. 1624. ac 15. Nou. 1624. decla- 365 rauit contrarium, ea pulchra ratione, quia præfata declaratio non debet accipi vt noua, aut separatim, sed vt coniuncta cum declarato, quia declarans nihil de nouo facit, *l. adeo, §. cùm quis, in fin. ff. de acquir. rer. dominio, l. hæredes palam, §. sed etsi notum,* vbi Castrensis, & alij *ff. de testam.* Surd. *decis.* 70. *n.* 1. Rot. *decis.* 502. *n.* 15. *p.* 1. *recent.* & *decis.* 700. *n.* 16. *part.* 2. *recent.* seu, quod idem est, quia declaratio videtur à principio inesse actui declarato. Oldradus *cons.* 263. *n.* 2. *& seqq. vers. & aduertendum est*, Ancharan. *cons.* 7. *n.* 3. *& seqq. vers. non obstat quod declaratio*, Bellamer. *cons.* 33. *num.* 40. *&* 41. Adnotet tandem lector pro hac epistola, 366 quæ obiicitur, quod ex ipsa constat, qualiter qui eam, vt dicitur, scripserunt, non ausi fuerint negare antiquam Cathedralitatem Ecclesiæ sanctæ Mariæ, sed modernam, & præsentem. Dicunt enim: *Capitulum Metropolitanæ, quod priscis illis temporibus de Collegiata hac fuerit nihil solicitum, totámque huius rei historiam pia credulitati relinquens, præsenti rerum statui innititur.* Animaduertere tamen 367 deberent, quod si antiquis temporibus Cathedralis fuerit, etiam modernis debuerit esse; cùm, vt constat ex dictis tam in priori, quàm in posteriori hac Dissertatione, fuerit Cathedralis aliquando, & non fuerit hac dignitate spoliata, sed solùm ex consensu ipsius vnita Ecclesiæ sancti Saluatoris, vnde rectè infertur modò esse iam Cathedralem. Glos. fin. *in cap. Felix*, 16. *q.* 1. *cap. licet* 5. *in eadem causa, q.* 3. Iordanus *tom.* 1. *prælud.* 9. *pag.* 41. *num.* 14.

368 Obiectat tandem pars contradicens magnum scandalum, quod in Cæsaraugustana Ciuitate, & Aragonum Regno dicit esse, quod Ecclesia sanctæ Mariæ Cathedralitatem Cæsaraugustanæ Ecclesiæ habere prætendat. Sed ab hoc scrupulo facilè me expediam, si tale scandalum esse negem, quod sciam. Casu tamen, quod sit, viris doctissimis, 369 qui partem aduersam propugnant; hoc vnum dilemma proponam dissoluendum. Vel enim scandalum hoc *passiuum est*, val *actiuum.* Si *passiuum* vocent, audiant Theologos dicentes, scandalum *pas-* 370 *siuum* esse scandalum non *datum*, sed *acceptum*, ac proinde esse scandalum *Pharisæorum*: vnde non tenemur, saltem semper, obligatione illud euitandi, provt manifestè ostendit Christus *Matth.* 15. Dicentibus enim illi discipulis suis, *quia Pharisæi audito verbo hoc, scandalizati sunt*, ipsis respondit: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* Si 371 verò *actiuum* appellent, memorentur eosdem Theologos diffinite scandalum actiuum cum sancto Thom. 2. 2. *q.* 43. *art.* 1. ex D. Hieronymo, quod sit *dictum*, vel *factum minùs rectum, prabens occasionem ruinæ.* Ostendant igitur, *minus rectum* esse, quod Ecclesia S. Mariæ Maioris tueatur ius Cathedralitatis, quod habet à septemdecim fermè Christi sæculis, ab Apostolo Iacobo Hispanorum Patrono, Dei Parentis iussu, & Christi, vt par est credere, beneplacito (vt propterea quasi de Iu- 372 re diuino esse dici possit) illud instituente, Ecclesiastica etiam traditione toto eo tempore receptum, ab Historicis propè sine numero comprobatum, à S. Rota, & Almæ Vrbis Tribunalibus sæpissimè roboratum, intimatum, & exequi mandatum, ac Regis Catholici, Principum, Magnatum, & populi deuotioni gratum, & ac- 373 ceptum. Quorsum ergo minùs rectum? Casu verò, quo apud plebem, pusillos, vel ignaros

aliqua scandali species esset, quod negatur, audiant D. Gregorium *hom. 7. in Ezechielem*, dicentem: *Si de veritate scandalum sumitur, utilius permittitur nasci* 374 *scandalum, quàm veritas relinquatur.* Legant D. Hieronym. *in Matth.* 15. & refertur in glos. ordin. *Propter scandalum dimittendum est omne quod potest prætermitti, saluâ triplici veritate, vita, iustitia, & doctrina.* An veritas *iustitiæ*, & *doctrina* in hac causa adsit, ex 375 sæpius repetitis innotescit. Quod scrupuli maioris de scãdalo causa esse posset, illud est, quod viri Ecclesiastici in his litibus, & controuersiis redditus Ecclesiasticos, qui sunt *patrimonia pauperum*, impendant. Sed 376 cui id tribuendum, Iudicem non agam. Notarem tamen, Illustrissimum Rotæ Decanum Ioannem Baptistam Coccinum, cùm ipsa in Rotali mandato de anno 1633. de manutenendo Ecclesiam Sanctæ Mariæ in suis præeminentiis, & priuilegiis supra, & contra Ecclesiam S. Saluatoris, præciperet eas omninò obseruari, ne *in posterum* (inquit) *partes hinc inde in apertas contrauentiones prosilientes, non sine bonorum omnium scandalo, & diuini cultus detrimento, atque offensione, sub mendicatis prætextibus eximant* 377 *se à paritione dicti mandati de manutenendo.* Quibus satis indigitat potiùs scandalum esse, & cultui diuino perniciosum, ac offensiuum, contrauenire mandatis Rotalibus, quæ sunt de manutenendo dictam Ecclesiam S. Mariæ in præfatis præeminentiis, seu priuilegiis. Sed hæc prætermitto.

CAPVT VI.

Perpetuum silentium parti contrariæ iure videri imponendum.

378 CONgruit huic intento illud Isai. 32. *Cultus iustitiæ silentium*, quia videlicet iustitia debita Cathedralitati Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ, per silentium celebratur, & colitur; & si imponatur, lites, & leges cessabunt. Quod in præsenti fieri oportere, grauiter comprobandum.

379 Primò, quia litibus finem imponi debere, iura & Doctores iuris prudentes clamant, *cap. finem litibus, de dolo & contumacia, l. terminato, de fruct. & lit. expens. l. non distinguemus*, §. *quæsitum, ff. de arbit.* DD. ibid. Imò propterea breuiandæ lites, Clement. *sæpè, in princ. de verb. significat. l. quidam, ff. si cert. pet. l. properandum, C. de iudic.* 380 *& cap. finem litibus*, relato. Et meritò, quia lites inter ciues sunt damnosæ Reipublicæ, quæ ex eis læditur, *l. si quis*, §. *in ciuilibus, ff. de pact.* Baldus *in addit. tit. de appell. vers. Constitutio Episcopi*, Bertachin. *in Repert. verbo lis.* Et ideo vtilitas publica est, 381 vt finiantur. Flaminius *de resign. lib. 3. q. 5. n. 12.* 382 *& 13.* Barbosa *infrà.* Et quia sunt criminum occasio, Barbosa *in Collectan. ad d. cap. finem liti-* 383 *bus*, ex aliis: hinc (quod saluâ reuerentiâ litigantium in hac causa dictum sit) litigatores mali viri appellantur. Redoanus *de simon. 2. p. c. 31. n. 9.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancellar. §. 7. n. 18.* 384 Et sunt similes dæmonibus. Redoanus, & Gonzalez *ibi*, Pax Iordanus *volum. 1. lib. 1. tit. 9. n. 1.* 385 Quin ipsæ lites sunt flagella hominum durissima. Rebuffus *in praxi, in regul. de subscrip. collitig. glos. 1.* Barbosa, & Iordanus *supr.* ac Gonzalez *n. 17.* 386 Quia teste Seneca, *litigare cum æquali anceps est, cum potentiori furiosum, cum inferiori sordidum.* Sic Baldus *cons. 218.* Gonzales *supr. n. 16.* Iordanus *supr.* Sacrum igitur Tribunal Rotæ interpellandum illis quæ Ecclesia canit: *Extingue flammas litium.* Et alibi, *Dissolue litis vincula, astringe pacis fœdera.* Quod non aliter fit nisi contradicenti parti silen- 387 tium imponendo.

388 Eo etiam secundò, quòd lis ista iure meritoque finita censeri debet per duplicem sententiam Rotalem in superioribus adductam, plura mandata Apostolica etiam relata, & octo eiusdem S. Rotæ decisiones, quas etiam retuli in præcedentibus. Per sententiam autem finiri litem apertum est, & pro Regula traditum à Rota *decis. 10. vt lit. pendent. nil innou.* & alibi passim. Lancellot. *de attent. p. 2. c. 4.* 389 *in præfat. num. 250. & seq.* Pax Iordanus *volum. 3. lib. 14. tit. 14. num. 20.* Præsertim cùm fuerit dif- 390 finitiua, de cuius natura est, quod controuersiæ finem imponat. Abbas *in Rubr. de re iudic. col. penult.* post Specul. *in tit. de sent. prolat. §. 1.* Galganetus *in statuta Vrbis, lib. 1. cap. 173. in glos. n. 50.* Et quæ transiit in rem iudicatam, ac executioni per dicta mandata est demandata. Achil. *decis. 1. &* 391 *10. vt lit. pendent. decis. 33. n. 10. lib. 3. part. 3. diuers.* Iordanus *supr.* Flaminius *de resignat. lib. 2. q. 3. n. 21.* Stephanus Gratianus *disceptat. forens. c. 114. n. 34. & seq.* Barbos. *in collectan. DD. ad Clement. 2. vt lit. pendent. n. 13. 14. & 15.* ex aliis.

392 Accedat tertiò, quia pars Ecclesiæ S. Mariæ Maioris in hac causa, esto quòd vicem Actoris gerat, provt eam sententiæ illæ Rotales adductæ suprà *c. 4.* appellant; nihilominus secundùm aliquem respectum gerere videtur personam rei, cùm sit in possessione Cathedralitatis, & iurium, ac priuilegiorum illam concernentium; aduersa autem pars contendat eam spoliare, tum Cathedralitate, tum exemptionibus, & priuilegiis, quibus de facto gaudet. Si enim rei personam quadantenus agit, maximè procedit, quod dixi, quod nempe sententiæ pro ipsa datæ transierint in rem iudicatam. Quotiescunque 393 enim actor non probat suam intentionem, sententia omninò absolutoria conceditur reo, *l. eum qui dicit, ff. de probat. l. qui accusare, C. de edend.* Rota *decis. 17. num. 1. de re indic. in antiq.* & *decis. 3. de iudic. in nou.* Cassador. *decis. 1. num. 1. & decis. 2. de re iudic.* Durand. *decis. 280. n. 2. & decis. 381. num. 1.* Petrus Rodolphinus *in prax. recentior. p. 3. cap. 2. n. 111. & 112.*

394 Imò (proximiùs ad intentum) quia cùm ista sententia absolutoria datur, tunc imponi silentium actori, habet Rota *in nou. de re iudic. decis. 3.* facit decisio 17. *in antiq. de re iudic.* & Rota coram Attrebatensi *decis. 171. in 1. p. recent. num. 3.* ac Duran. *d. decis. 280. num. 2.* Rodolphinus *supr. num. 113. & 115.* Et meritò quidem, quia sen- 395 tentia absolutoria ab impetitis totum negotium perimit, & ita adeo transire potest in rem iudicatam, vt non possit super illo ampliùs agi. Neuizanus *cons. 19. n. 15.* Rota coram Caualerio *decis. 148. n. 2.* referens alias coram Cantucio, & Coccino. Clariùs alia Rota coram eodem Caualerio *decis. 158. num. 1. & 3.* ex Couarruuia, & aliis. Nouissimè Rodolphinus *supr. n. 116.*

396 Sed frustra in hoc contendi posse videtur, cùm in duabus illis Rotalibus sententiis suprà relatis, conceptis, & expressis verbis in hac causa, & negotio præsenti Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ imponatur perpetuum silentium parti aduersæ Ecclesiæ S. Saluatoris. In priori illa coram Coccino, grauissimis illis, & acerbissimis: *Per hanc nostram* 397 *diffinitiuam sententiam, &c. dc. & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari, antiquitus fuisse Cathedralem, in eaque primam Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, &c. decer*

decernimus, & declaramus. Molestationesque, vexationes perturbationes, & impedimenta, &c. praestitas, & illatas, fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas, ac iniusta, iniqua, temeraria, & indebita, illisque de iure minimè facere licuisse, nec licere: eisdemque perpetuum silentium imponendum fore, & esse, 398 *prout imponimus, &c.* In posteriori verò coram Vbaldo, illis: *Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, &c. de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris, &c. dicimus, sententiamus, decernimus, declaramus, & diffinitiuè pronunciamus, benè fuisse pronunciatum, sententiatum, & diffinitum, per D.R.D. Decanum, ad fauorem, &c. Ecclesiæ S. Mariæ, &c. maléque, & perperam fuisse appellatum, reclamatum, & prouocatum, &c. & propterea dictam sententiam Reuerendissimi Domini Decani confirmandam fore, & esse, prout illam confirmamus, & approbamus.*

399 Idem corroborat, quæ Illustrissimus Dom. Bichius in sua illa decisione anni præsentis pro 21. Iunij disertissimè dixit, §. *Quibus positis*, videlicet: Quod cùm Ecclesia S. Saluatoris *appellationem à dictis sententiis Rotalibus bon. mem. Mormanno commissa, prosecuta non fuerit ab anno 1633. nec fatalia prorogari obtinuerit, eædemque sententiæ, ob tam longam taciturnitatem transierint in iudicatum, & causa dicatur deserta.* Ad quod affert plura iura, Doctores, & plures etiam S.Rotæ decisiones coram Terracinensi, Peutingerio, & eodem Illustris-400 simo Bichio. Cùm enim per hanc decisionem dicatur, causam, & appellationem à sententia Rotali dici desertam, ex ea videtur haberi, finem liti esse impositum. Galganetus *in Statut. Vrbis, c. 176. in princ. gloss. 20.* & habere vim sententiæ diffinitiuæ. Idem Galganetus *ibidem*. Similiter, cum dicatur, causam transiisse in iudicatum, etiam elici-401 tur, imponi per hoc parti silentium. Quia contra rem iudicatã non auditur appellans, *l. 1. & fin. vt lit. pendent. l. 1. de re iudic.* Tholosan. *lib. 2. cap. 23. fol. 254.* Sebastianus Medices *de diffinit. diffin. 21. n. 6.* & post ipsos, & alios Galganetus *supr. c. 167.* 402 *in glos. num. 30.* Nam res iudicata facit ius plenius, & plenissimum, secundùm Baldum *in l. ingenuum, ff. de statu homin.* & omninò mutat rerum statum. Vnde Iason *in rubr. ff. de re iudic.* post Bald. dixit facere de *Guelpho Gibellinum*.

403 Præbent exemplum quoad hoc Vrbis statuta à Papa Gregorio XIII. approbata, prout Bulla in principio ipsorum scripta ostendit, quæ expressè prohibent *lib. 1. cap. 10.* duas appellationes à sententiis, sed quod duæ sententiæ conformes rem faciant iudicatam, statuunt his verbis: *Declarantes, quod omninò in nulla causa, seu casu, secundò liceat prouocare, sed duæ sententiæ habeant vim trium, &* 404 *rem faciant iudicatam.* Quod omninò deseruit ad casum præsentis Dissertationis, cùm pro parte Ecclesiæ S. Mariæ sint *duæ sententiæ* Rotales *conformes*, & semel à parte Ecclesiæ S. Saluatoris appel-405 tum sit. Ex quo prorsus videtur dicendum, in rigore huius Statuti iam hanc causam transiisse in rem iudicatam, & omninò peremptam, & finitam esse, 406 & parti impositum potiùs quàm imponendum silentium. Eo præsertim, quod Statutum illud est decisorium, & obseruatur in omnibus Curiis, etiam coram Auditore Cameræ, & Rota. Fenzonius *ad Statut. Vrb. lib. 1. cap. 180. num. 4.* Scaccia *de appellat. quæst. 18.* & Rota sæpiùs. Et cùm sit Statutum Papale, comprehendit etiam Clericos. Rota *decis. 452. num. 2. p. 1. diuersor.* & in Romana *hereditatis*, seu census, 8. Iunij 1588. coram Plato. Rodolphinus *in prax. part. 1. cap. 13. num. 647. & seqq.*

407 Nec refert, quod ius commune secundam appelationem in eadem causa admittat, *l. 1. C. ne liceat in vna, c. tua nobis 65. de appell. cap. si autem, in princ. & §. vnde 2. q. 6.* Federicus Schench. *de appell. num. 13.* Galganet. *in stat. Vrb. 180. glos. in princ.* Quia cùm a Papa confirmatum fuerit hoc 408 statutum, corruit omninò hæc difficultas. Magis vrget si dicatur hoc statutum solùm loqui *inter Ciues incolas, & districtuales Vrbis*, prout in eo dici-409 tur. Propterea enim dixi suprà, *præbere exemplum*; quia vbi est eadem ratio, debet esse eadem dispositio, *l. illud, ff. ad l. Aquiliam, l. si postulauerit, §. 2. ff. ad l. Iuliam*, & pluribus aliis iuribus. Ratio au-410 tem huius dispositionis est, ne lites sint æternæ, sed breui finiantur, quod in hac causa Cæsaraugustana est valdè necessarium, cùm adeo antiqua sit, vt fermè sæculis fuisse, dici possit.

Idem etiam roboratur, quia cùm communis opi-411 nio in consulendo, & iudicando sit sequenda, *l. 1. vers. creditor, ff. de offic. quæst.* Roman. *cons. 349. num. 4.* Ant. Mar. Corat. *de commun. vtriusque iur. DD. opinion. in præfatione num. 38. & tit. 9. num. 3.* Rodolphinus *in prax. part. 1. cap. 2. num. 53.* & Rota Romana habeat vim communis opinionis, Ceuall. *in tract. de commun. opinion.* Crauet. *ad* 412 *Vestr. in Prax. lib. 6. cap. 1. num. 14.* Gratian. *discept. 104. num. 56.* quos refert, & sequitur Marches. *de Rot. Roman. ante tract. de Commiss. part. 1. secund. non. impress. vers. quare non mirum:* vel ad minus tantam habeat auctoritatem, vt ab ipsa non sit recedendum, nisi ob vrgentissimam, & prægnantem rationem, prout ex Modicio, & Ca-413 stro Palao affert Pasqualigus *in Decisionibus Moralib. decis. 8. num. 4.* certè rectè sequitur, quod stantibus duabus sententiis Rotalibus adminiculatis per plerasque replicatas decisiones, mandata Apostolica, executionem, & vetustissimam Cathedralitatis Ecclesiæ S.Mariæ Maioris possessionem, nullus scrupulus relinquatur, quin contrariæ parti non tam imponendum perpetuum silentium sit, quàm iam impositum aggrauandum.

CAPVT VII.

Historia de miraculosa, & antiquissima fundatione Ecclesiæ S.Mariæ Cæsaraugustanæ, ex variis monumentis extracta.

LOquatur tandem pro iugi, & perpeti Ecclesiæ 414 sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ Cathedralitate historia de ipsius fundatione, quam nouissimè in hac alma Vrbe, & Ecclesia sanctæ Mariæ de Monteserrato scriptam vidimus, in veteri, fumosa, & denigrata charta, affixa ligneæ tabulæ, etiam antiquæ, & cariosæ. Cùm enim in ipsa notetur hanc Ecclesiam B.Iacobi Apostoli, & primi Cæsaraugustani Episcopi industriâ, & Deiparæ Sanctissimæ ipsi inter duos Angelorum Choros super Pilare apparentis iussu constructam esse, eamque Apostolum consecrasse, ac vnum Presbyterum pro ipsius seruitio ordinasse, Pilare quoque illud, super quod virgo apparebat, ipsa testante, à Christo per manus Angelorum transmissum fuisse, tandemque Deiparam voluisse, & dixisse, quod locus ille esset *signatus*, & suo honori deputatus, & vsque in finem mundi perpetuò duraturus, vtpotè *prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis ma-* 415 *nibus dedicata, Angelica Camera primordiis Ecclesiæ fabricata,*

fabricata, Aula Sacratissima sæpius per Virginem visitata, in qua cum Angelicis Choris visa est sæpius matutinos psallere psalmos, provt in ea dicitur; vix locus relinquitur dubitandi, quin hac dignitate Ca-

416 thedralitatis condecorata fuerit. Et cùm ex alia parte, ipsa ab illo tempore vsque modo à nullo spoliata comprobetur, quin potiùs roborata, refirmata, & quasi canonizata, provt dicta in vtraque Dissertatione ad satietatem etiam confirmant, cernatur; erit

417 hæc Cathedralitas *Columna immobilis*, & *Turris Dauidica* omninò inconcussa, etiam propter huius historiæ auctoritatem.

418 Ne porrò de ipsa vel leuiter dubitet, præter dicta in priori Dissertatione *à numer.* 12. *vsque ad* 18. recolat quæ S. illa Rota celebris, & Magistralis coram Coccino Decano de anno 1630. sæpiùs repetita, tam in priori illa, quàm in ista posteriori Dissertatione dixit §. *Quam quidem historiam.* Sic enim ibi legitur.

419 *Quam quidem historiam, & antiquissimam, indubitatamque apud Hispanos traditionem latè prosequuntur grauissimi scriptores, nempe quoad mirificam Ecclesiæ constructionem, auctor Chronici omnimodæ historiæ, quæ à pluribus Flauio Lucio Dextro adscribitur, anno Dom.* 37. *& ibidem Franciscus Biuar. in Commentar. latissimè numer.* 3. *dicens: Nihil æquè stabilitum testimoniis grauissimorum authorum, nihil in totâ Hispania sacratius, ac venerabilius animis hominum insedisse. Adiicitque M. Maximi Episcopi Cæsaraugustani epigramma, vers. Verùm ne nobilissimum, Martinus Garzia in serm.* 90. 91. *&* 150. *P. Antonius Beuter part.* 1. *Chronic. Hispan. cap.* 25. *Damian. à Goes in genealogia Regum Hispan. tom.* 2. *Hispaniæ illustratæ, Vgo Episcopus Portugallensis in epistola ad Mauritium Episcopum Bracharensem, quam refert idem Biuar. in elogiis Dextri, fol.* 9. *Ioannes Gaspar Ortigas in* 3. *part. Patrocinij pro Gymnasio Cæsaraugustano, pag.* 14. *sub num.* 100. *Petrus Villegas in lib. Flos Sanctorum, in vita S. Iacobi maioris Apostoli, fol.* 186. *Franciscus à Iesu, & Xodar in libro quinque discursuum, pag.* 18. *& seq. affirmans, neminem huc vsque id ausum negare, visis vinculo, & firmitate, quibus traditio ista corroboratur, quasi sit de fide, taliter quod non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret: provt etiam inquiunt Martinus Delrius disquisit. Magic. lib.* 2. *quæst.* 26. *sect.* 4. *pag.* 223. *& Isella in lib. Reg. Militiæ S. Iacobi, cap.* 3. *Gaubertus Monachus in Chron. Regni Aragonum, in* 3. *prolog. Ioannes Bassæus in Histor. Hispan. & Chronicis rerum mirabilium, anno* 37. *&* 44. *Gundisaluus de Illescas in Histor. Pontif. in vita S. Iacobi Apostoli, part.* 1. *fol.* 13. *Stephanus de Garibay in compendio Histor. Hispan. lib.* 7. *cap.* 3. *&* 4. *Andreas de Betendorpio de apparitionibus spirituum, cap.* 11. *thes.* 107. *Petrus Canisius de verbo Dei tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 21. *fol.* 557. *& cap.* 23. *fol.* 560. *Alphonsus de Mendoza in quæstionibus quodlibeticis, q.* 5. *Suar. de relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 16. *Martin. de Viciana in Chronico inclytæ, & coronatæ Ciuitatis, fol.* 14. *Ribadeneyra in lib. Flos Sanctorum, in vita S. Iacobi Maioris, part.* 1. *pag.* 69. *Anton. de Cianza in historia inuentionis miraculorum, & translationis S. Secundi, cap.* 3. *fol.* 24. *Ioannes de Pineda in* 2. *part. Monarchiæ Ecclesiasticæ, cap.* 25. §. 4. *fol.* 52. *Ludouis de Estrada, Abbas Hortensis,* 2. *part. Rosarij, fol.* 112. *Loaysa in notis ad decretum Gundemari, Prades lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. *Bonifac. in Historia B. Mariæ, lib.* 2. *pag.* 19. *Thom. Bozzius de signis Eccles. lib.* 9. *cap.* 6. *pag.* 686. *num.* 12. *Didacus de Castillo in lib. defensionis Aduentus, & Prædicationis Euangelicæ S. Iacobi, cap.* 7. *fol.* 37. *Franciscus de Padilla in historia Ecclesiast. Hisp. centur.* 1. *fol.* 18. *Franciscus de Pereda in libro nuncupato Patrona Matriti, lib.* 4. *cap.* 1. *fol.* 230. *& seq. Iacobus Valdes de dignit. Regum, & Regnorum Hispaniæ, cap.* 6. *num.* 7. *fol.* 54. *Lucius Marineus Siculus in historia de rebus Hispaniæ memorab. lib.* 5. *cap. de sacris Ædibus, pag.* 85. *Hieronymus Blancas in commentar. rerum Aragon. fol.* 3. *Hieronymus Romanus in Republica Christiana, lib.* 5. *cap.* 4. *fol.* 86. *Ambros. de Morales in Chronicis generalibus Hispaniæ, lib.* 9. *cap.* 7. *fol.* 228. *Michaël Martinez de Villar in interpretatione dictorum Epigrammatum, in epistola dedicatoria, Maurus Castella in historia Apostoli S. Iacobi, pag.* 76. *Anton. Spinell. in Maria Deipara Throno, cap.* 30. *pag.* 400. *Gregor. Lopez Madera de excellentiis Hispaniæ, cap.* 6. *fol.* 30. *Petrus Cenedus in Collectan. ad ius Canonicum, col.* 43. *lib.* 1. *decretor. num.* 2. *& seq. & num.* 8. *Martinus Carillo in* 3. *aduertentia ad historiam S. Valerij, fol.* 10. *Gaspar Sanctius in* 2. *tract. de prædicatione Sancti Iacobi in Hispaniam, cap.* 8. *Et speciales de miraculosa huiusmodi fundatione tractatus ediderunt Ioannes Michaël de Bordalda, Ludouisius Aux, Petrus Cenedus, Didacus Murillo, & alij, provt testatur idem Biuarius in Commentariis ad Dextrum, loco citato, vbi plures ex allegatis Scriptoribus recenset. Cum quibus concordant Diploma Callixti III. Pontificis sub Dat. Romæ* 9. *Kalendas Octobris anni* 1456. *priuilegia Ioannis Aragonum Regis secundi sub anno Domini* 1459. 26. *Octobris, & Ferdinandi Catholici illius filij anno* 1504. 14. *Aprilis: eiusdem Sedis Metropolitanæ statutum anno* 1471. *die* 9. *May promulgatum: ac denique motiua sententiæ, tam in Vicariatu Archiepiscopatus Cæsaraugustani, super absolutione à Charitatiuo subsidio, quàm in Curia Iustitiæ Aragonum super præcedentiis emanata, vt prædicta omnia per extensum referunt idem Biuarius loco citato, & Didacus Murillus cap.* 3. Hæc Sacra Rota, etsi fusiora, tamen ad intentum valdè vtilia, & propterea omittenda non erant.

420 Notet etiam lector, quæ P. Franciscus Suarez ab eadem Sacra Rota relatus inquit, scilicet quod de hac historia *Cæsaraugustæ, & in vniuersa Hispania est receptissima traditio.* Ex hoc enim rectè consequitur, quod illi applicari possint ea, quæ de authoritate traditionum Ecclesiasticarum dicta manent

421 superiùs. Insuper, quod in Chronicis Aragonum sæpissimè repetitur, & reseruari dicitur in antiquissimo Archiuio Barchinonensi. Ac (quod magni ponderis est) historia hæc etiam est manuscripta litteris antiquis in fine exemplaris librorum S. Gregorij Papæ, provt ex Hieronymo Blancas firmat P. Murillus *in sua historia, cap.* 3. *pag.* 15. & habet Petrus Cenedo *in collectan. ad Decret. & cap. Beatus,* 22. *quæst.* 2. *num.* 8. Est autem exemplar hoc Moralium

422 S. Gregorij cum dicta hac historia in Bibliotheca Ecclesiæ S. Mariæ Cæsaraugustanæ, pro qua certatur in præsenti, provt & refert idem Cenedus. Qui etiam addit, esse miræ magnitudinis, in duo volumina distinctum, & valde vetustum, & ex Naia, Garzia, & Beuter, illud ipsum, quod ab Episcopo Tayo septimo sæculo, scilicet circa annum Dom.

423 647. ex decreto Concil. Toler. VII. Româ in Hispaniam allatum fuit, ibique miraculosè repertum. De qua nonnulla dicta manent in priori Dissertatione *numer.* 117. Vbi etiam quòd Tayo iste Episcopus fuerit Author huius historiæ: sicut quod ipsa typis edita sit Matriti anno 1648. & Compluti anno 1649. Firmat etiam Anton. Beuter *libro* 1. *cap.* 22. *pag.* 135. vidisse hanc historiam Romæ in Cœnobio Mineruæ, de ipsaque scripsisse S. Calixtum Papam *in lib. de miraculis D. Iacobi.* Eam quoque vulgari sermone Hispano

refert Arruegus *pag.* 136. Ea porrò, prout ex Tabula illa Ecclesiæ S. Mariæ de Monte Serrato à me transcripta fuit, est huius tenoris.

425 Ad Laudem, & Gloriam Summæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, qui est verus Deus, Trinus, & vnus: & ad promulganda beneficia, & præconia Aduocatæ humani generis filij Altissimi Genitricis, annunciamus fidelibus vniuersis, narratione veridica, & fideli, qualiter ab exordio Christianæ Religionis Camera, seu Basilica S. Mariæ Maioris, & de Pilari Ciuitatis Cæsaraugustæ, & Ecclesiæ eiusdem, adorsa fuerit fundamentum: consequenter notitiæ fidelium tradere disponimus pauca quædam, quæ de mirabilibus multis ad nostram notitiam peruenerunt, operante Virginis Filio precibus, & meritis Genetricis, ipsius Capellæ de prælibato Pilari deuotis.

INCIPIT HISTORIA

426 POst passionem, & resurrectionem Saluatoris Domini Nostri Iesu Christi, ac ipsius in Cœlum aureo volatu ascensum, remansit Piissima Virgo Virgini commissa Ioanni. Crescente verò discipulorum numero in Iudæa, ad Apostolorum prædicationem, & signa fremuerunt quorumdam corda Iudæorum perfida, magnam aduersus Christi Ecclesiam persequutionem sæuissimam commouendo, lapidantes Stephanum, diuersosque nihilominus trucidando. Propterea dixerunt ad eos Apostoli: Vobis quidem primùm oportebat prædicare Verbum Dei, sed quia repulistis istud, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Sicque euntes per Mundum Vniuersum, iuxta Christi mandatum, prædicauerunt Euangelium omni creaturæ, vnusquisque in sorte sua. Cùm autem egrederentur de Iudæa, vnusquisque accipiebat congerium, & benedictionem ab ipsa benedicta Virgine gloriosa. Interea reuelante Spiritu Sancto, Beatus Iacobus Maior, frater Ioannis, filius Zebedei, mandatum accepit à Christo, quatenus ad partes Hispanas verbum Dei prædicaturus accederet. Ipse verò statim pergens ad Virginem, osculatis manibus, licentiam, & benedictionem piis lachrymis postulabat. Ad quem Virgo: Vade, inquit, fili; imple mandatum Magistri tui, & per ipsum te deprecor, quatenus in vna Ciuitatum Hispaniæ, vbi maiorem numerum hominum ad fidem conuerteris, ibi Ecclesiam in mei memoriam, prout te monstrauero, facias. Progrediens autem B. Iacobus ex Hierusalem venit ad Hispanias prædicando: inde pertransiens per Asturias venit in Ciuitatem Oueti, vbi vnum ad fidem conuertit. Sicque Galeciam intrans, Partonum Ciuitatem aggreditur. Inde prosperans in Castellam, quæ maior Hispania nuncupatur, tandem venit in minorem Hispaniam, quæ Aragonia dicitur, in regione illa, quæ Celtiberia nuncupatur, vbi sita est Cæsaraugustana Ciuitas, ad Iberi fluuij ripam. Ibi igitur Beatus Iacobus multis diebus prædicans, viros octo conuertit ad Christum, cum quibus quotidie tractans de Regno Dei, exibat ex parte noctis ad ripam fluminis, quietis causâ, in loco vbi paleæ iactabantur. Ibi namque post soporem orationi vacantes, turbationes hominum, & molestias Gentilium declinabant. Et ecce post dies aliquot, mediâ nocte lustrante, stabat Beatus Iacobus cum fidelibus supradictis contemplatione, & orationibus fatigatis. Cæteris igitur sopori deditis, in hora ipsa mediæ noctis audiuit B. Iacobus Apostolus voces Angelorum cantantium, *Aue Maria gratiâ plena*, quasi suaui Inuitatorio matutinale Virginis Officium inchoando, qui statim flectens genua sua, vidit Virginem Matrem Christi inter duos Choros millium Angelorum super Pilare quoddam marmoreum residentem. Conuocatus igitur militiæ cœlestis Angelorum, Officium matutinale Virginis, cum versu *Benedicamus Domino*, compleuerunt. Quo finito, piissimus vultus B. Virginis Mariæ Apostolum Sanctum ad se quàm dulciter euocauit: *Ecce* (inquit) *Iacobe fili, locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam, tui industriâ, mea Ecclesia construatur. Conspice quinimò Pilare hoc, in quo sedeo; nam Filius meus Magister tuus per manus Angelorum illud transmisit ex alto: circa cuius situm Capellæ Altare locabis, in quo præsertim loco, precibus, ac reuerentiâ meâ, signa, & mirabilia Altissimi virtus operabitur admiranda: illis nimirum, qui in suis necessitatibus meum auxilium implorabunt. Eritque Pilare istud in loco isto vsque in finem Mundi, & Christum colentes nunquam ex hac Vrbe deficient.* Tunc Iacobus Apostolus hilaratus lætitiâ multâ, innumeras gratias Christo referens, easdem retulit Genitrici. Et ecce subitò cœlestis illa Concio Angelorum Dominam Cœlorum suscipiens, ad Hierosolymam Vrbem reduxit, & in sua cellula collocauit. Post hæc autem vixit Gloriosa Virgo Maria vndecim annis. Hic est exercitus ille millium Angelorum, quem Deus misit ad Virginem in hora, quâ Christum concepit, vt illam seruarent, & in viis omnibus sociarent, & illæsum puerum custodirent. Beatus autem Iacobus de tanta consolatione, & visione congaudens, continuò cœpit ibi ædificare Ecclesiam, iuuantibus quos ad fidem conuerterat supradictis. Capit autem præfata Basilica octo quasi passus latitudinis, & sexdecim longitudinis, habens Pilare prædictũ in capite versus Iberum, cum altari. In cuius Ecclesiæ seruitium vnum de prædictis in Presbyterum, quasi magis idoneum, Beatus Iacobus ordinauit: Consecrans verò prædictam Ecclesiam, & ipsos Christicolas in pace dimittens, reuersus est in Iudæam, verbum Domini prædicando. Intitulauit autem ipsam Ecclesiam, *S. Mariam de Pilari.* Hæc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis manibus dedicata: hæc est enim Angelica Camera primordiis Ecclesiæ fabricata: hæc est Aula Sacratissima, sæpiùs per Virginem visitata, in qua cum Angelicis Choris visa est sæpiùs Dei Genitrix matutinos psallere psalmos. In hac siquidem obtentu Virginis plurimis præstantur beneficia, & operantur insignia multa, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat per infinita sæculorum sæcula. Amen.

ORATIO.

OMnipotens sempiterne Deus, qui Sacratissimam Virginem Matrem tuam inter Choros Angelorum super Columna marmorea emissa de alto, venire, dum adhuc viueret, vt Basilica in eius honorem à Protomartyre Apostolorum Iacobo, eiusque discipulis ædificaretur, dignatus: es præsta quæsumus eorundem meritis, & intercessione, vt fiat impetrabile, quod fidâ mente poscimus, qui viuis, & regnas, &c.

Hæc eadem Oratio, paucis mutatis, habetur etiam in Missa antiqua Dedicationis huius Apostolicæ, & Angelicæ Ecclesiæ, in qua pariter relata Historia compendio refertur.

Laus Deo, & eius Virgini Matri Sanctissimæ.

Decisio

Decisio S. Rotæ Romanæ coram Reuerendiss. D. Coccino Decano, in causa Cæsaraugustana Cathedralitatis, die veneris 1. Martij 1630.

ARGVMENTVM.

In hac decisione latè, & diffusè tractatur, & discutitur illa antiqua controuersia orta inter Ecclesiam S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ, & Ecclesiam sancti Saluatoris eiusdem Ciuitatis, occasione Cathedralitatis.

SVMMARIVM.

1 *Cathedratico statu firmato, intrat præsumptio primordialis, atque ordinaria Cathedralitatis, donec contrarium non probatur.*

2 *Quæ præsumptio multò magis operatur quando concurrunt plura adminicula.*

3 *Ecclesia quando nominatur magistra, per hoc non solùm denotatur maioratus ratione dignitatis, sed etiam antiquitatis,* & num. 4.

5 *Ecclesia S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ fuit donata Ecclesia S. Saluatoris eiusdem vrbis.*

7 *Ecclesia maior regulariter cum Ecclesia minori non vnitur, sed bene è contra.*

6 *Mauri post occupatas Hispanias conuertebant principales Ecclesias Ciuitatum Christianorum in Mesquitas, & n.*105.

8 *Fidei Christianæ fundamentum principaliter in maioribus Ecclesiis asseruatur.*

9 *Gentiles in locis, in quibus Crux, Præsepe, & alia salutis nostræ mysteria seruabantur, statuas Iouis, Veneris, &c. collocabant.*

10 *Ad fidei christianæ incrementum diuina voluntate effectum est, vt B. Petrus Apostolus, & Paulus in Vrbe Martyrium paterentur.*

Roma, vbi caput superstitionis erat, illic caput sanctitatis quiescit. ibid.

Roma, vbi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morabantur. ibid.

11 *Delubra Gentilium, Christianæ Religionis cultui, olim per veneranda crucis illationem mancipabantur.*

12 *Ecclesia S. Saluatoris Cæsaraugustæ, licet sit antiquissimi operis, retinet tamen speciem eminentis, & sumptuosi ædificij, & n.* 180.

13 *Ecclesiam S. Saluatoris, & Cæsaraugustæ, quod etiam ante Maurorum occupationem esset Cathedralis, qui hoc asserat,* & n.14. & 15.

16 *Episcopi Cæsaraugustani nonnulli sanctitate insignes specialiter præfuerunt in Ecclesia S. Saluatoris.*

17 *Inscriptionibus plurimùm defertur, maximè in antiquis.*

18 *Verbum Metropolis, quid designet.*

Verba, vbi non conueniunt, cessat dictorum verborum qualitas. ibid.

19 *Cathedrales duæ, tanquam duo capita æquè principaliter in eadem Ciuitate non dantur.*

20 *Ecclesia S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ, qualiter admirabiliter fuerit fundata, traditur.*

21 *Quæ historia stabilita est testimoniis grauissimorum Authorum, & nihil est in tota Hispania Sacratius, & venerabilius.*

22 *Et ista traditio est adeo corrobarata, vt sit quasi de fide, taliter quòd non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret.*

23 *Scriptoribus, atque historicis standum est.*

24 *Ecclesia alicuius erectio benè probatur per Scriptores, & historicos.*

25 *Chatedralitatis antiquæ status probatur ex Historiis, & Chronicis.*

26 *Factum antiquissimum, & res vetustissima maiorum traditione probatur.*

27 *Scriptoribus, & Historicis passim fides adhibetur, & num.*80.

28 *Testes qui in antiquioribus, & viuentium memoriam planè excedentibus deponunt de publica fama, voce, & traditionibus antiquis, plenissimè probant.*

29 *Cathedralitas oritur datis Ecclesia, & Episcopo, ratione coniugij spiritualis,* & num. 30.

31 *Apostolorum nullus, præter B. Petrum, vel eos, quos eius successores constituerunt sacerdotes, Ecclesias Cathedrales in Italia, Hispania, Gallia, &c. fundarunt.*

32 Cap. si quis nesciat, 11. distinct. *declaratur.*

33 *Ecclesias fundare tantum ad B. Petrum, tanquam caput Ecclesiæ pertinebat.*

34 *Apostolus nullas fundauit Ecclesias, nisi mandato, iussu, permissione, ac authoritate B. Petri,* & num. 40.

35 *Petrus Apostolus Dei monitu, mandatum, permissionem, ac authoritatem fundandi Ecclesias cæteris Apostolis dedit.*

36 *Iacobus Apostolus, supposita Petri authoritate, Sedem Cathedralem Cæsaraugustanam in Ecclesia S. Mariæ instituit, & in illius Episcopum destinauit Athanasium.*

37 *Iannes Apostolus ordinauit in Episcopum Smirnæ Polycarpum.*

38 *Paulus Apostolus Dionysium in Athenienseam, Timotheum verò in Ephesinum Episcopum creauit.*

39 *Apostolorum consuetudo erat præficiendi Episcopum vnicuique, Ciuitati, in qua verbum Dei prædicauerunt.*

41 *Iacobus Apostolus plures Episcopos, & Ecclesias Cathedrales in Hispania constituit.*

42 *Petrus Apostolus primò direxit septem Episcopos in Hispaniam, ex numero Discipulorum à Iacobo Apostolo ad fidem conuersorum: declaratur* num. 43. & 44.

Proximus ille dicitur, quem nemo antecedit; ibidem.

45 *Flauij Lucij Dextri historia, quod Iacobus Apostolus ordinauerit in Episcopum Cæsaraugustanum Athanasium; an sit vera,* & num. 47. & 48.

46 *Historia scripta post motam litem, an sit fides adhibenda,* & n. 49.

50 *Cæsaraugustani Episcopi ab Athanasio vsque ad annum* 1118. *resede unt in Ecclesia de Pilari.*

51 *Ex denominatione alicuius loci resultat argumentum personalis residenetiæ.*

52 *Episcopi residentia præsumitur penès Ecclesiam Cathedralem.*

53 *Prælatus domum suæ habitationis tenetur habere penes Ecclesiam Cathedralem.*

54 *Habitationis præsumptio deducitur ex sepulchro.*

55 *Matrimonium spirituale contrahitur inter Episcopum; & Ecclesiam.*

56 *Coniugij vinculum id exigit, vt coniuges nec post mortem separentur.*

57 *Breuiariorum magna est authoritas.*
58 *Historia posita in Breuiariis sunt tanquam canonizata per Ecclesiam.*
59 *Leges ciuiles in Canonum sanctionibus relatæ, per Ecclesiam approbari dicuntur.*
60 *Episcopi per multum tempus extra suam Cathedralem esse prohibentur.*
61 *Gelasius Papa II. plenariam indulgentiam concessit omnibus Christi fidelibus, manus adiutrices porrigentibus reparationi Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ.*
62 *Verbum Ecclesiæ, absque vlteriori expressione tanquam antanomasticè sumpta intelligitur de Ecclesia Cathedrali.*
63 *Declarationi eius, qui aliquid dicit, standum est.*
64 *Declarationi testis loquentis in genere standum est, & n.65.*
66 *Imagines Agni paschalis sunt propria signa Cathedralis Ecclesiæ Cæsaraugustæ.*
67 *In signis, & inscriptionibus, maximè in antiquis est plurimùm deferendum.*
68 *Præscriptio intrat, stante scientia, & patientia.*
69 *Sententiæ antiquissimæ plenè probant, etiam sine actis.*
70 *Et maximè, quando non agitur de eius canonizatione, aut exequutione, sed tantum adducuntur ad probandum.*
71 *Ex sententiis, licet in Curiis sæcularibus emanatis, Rota solet sumere adminiculum.*
72 *Cathedralitatis adminiculum est, quando in Ecclesia adsunt vestigia, & reliquia, quæ præter ius Cathedralitatis ei conuenire non possent.*
73 *Ecclesia Cathedralis tantum habet prærogatiuam celebrandi festum dedicationis Ecclesiæ.*
74 *Decimas exigendi facultas in territorio Ciuitatis soli Cathedrali competit.*
75 *Ecclesia Cathedralis solùm habet campanam, quæ de interdicto nuncupatur.*
76 *Defunctorum corpora ius extrahendi ex alienis Parochiis, illaque sepeliendi, Ecclesiis omnibus est prohibitum, exceptis Cathedralibus.*
77 *Sacramentorum administratio omnibus indistinctè competit Cathedrali.*
78 *Adminicula multa simul adiunguntur ad probandum.*
79 *Cathedralitatis antiqua ius, vt retineatur, & continuetur, vnicus etiam actus sufficit, & num.80.*
81 *Probationes adinuicem se coadiuuant.*
82 *Probationes per indicia, coniecturas, & præsumptiones sufficiunt ad probanda facta antiquissima. Amplia num.84.*
83 *Præsumptio elicitur per contrariam probationem.*
85 *Status præsens quando non potest concurrere cum statu antecedenti, tunc de præsenti non præsumitur in futurum.*
86 *De initio vbi constat, tunc cessat præsumptio cuiuscunque alterius anterioris initij.*
88 *Cathedra est magna dignitas magistrorum.*
88 *Cathedra propriè accipitur pro sede Doctoris, & Prælati.*
89 *Copia copiæ nullam fidem meretur.*
90 *Scriptura ad hoc, vt probet, omninò requiritur recognitio.*
91 *Archiuium ad hoc, vt dicatur legitimum, quæ requirantur.*
92 *Archiuium illorum, de quorum interesse agitur, est suspectum.*
93 *Testes interessati non probant.*
94 *Archiuij authoritas non dat robur scripturæ informi.*
95 *Enunciatiuæ Principis ad supplicationem partis emanatæ, & à Principe extraneo, ac de veritate rerum minus instructo, non probant.*
96 *Cathedra penes quamcumque Ecclesiam semper est eadem non dependens, loco.*
97 *Subrogatio nihil immutat.*
98 *Enunciatiuæ erroneæ, & æquiuocæ nihil, aut parum probant.*
99 *Confirmatio non extendit confirmatum.*
100 *Referens vbi aliter loquitur, quàm relatum, attendendum est relatum, & num.101.*
102 *Ecclesiæ olim quando ædificabantur, caput illarum respiciebat partem Orientalem,* & numero 103.
104 *Cœmeteria apud Ecclesias, maximè Chathedrales, perpetuò fuerunt.*
105 *Argumentũ deductum ex eo, quod apud historicos nulla habetur mentio, est leuissimum, & n.106. 107. & 108.*
109 *Zurit. in indic. rerum Aragonentium notatur de instantia.*
110 *Ecclesia spiritualiter sumpta est fidelium collectio.*
111 *Martinez. cap.20. lib.2. declaratur.*
112 *Martinus, Carill. de histor. Sancti Valerij declaratur.*
113 *Franciscus ab Aynsa lib.2. cap.11. declaratur.*
114 *Testium dicta, quando fuerunt conquassata à dictis testium contrariorum, nihil releuant.*

IESVS MARIA.

DVBITAVI, An constet Ecclesiam Beatæ MARIÆ Virginis de Columna, seu (vt vulgò dicitur) de Pilari, fuisse antiquitus Cathedralem? Et Domini post susceptam pluries super hoc dubio disputationem, nempe 10. Maij 1627. 30. Aprilis 1629. & 28. Ianuarij præteriti, hodie tandem, negotio maturè discusso, affirmatiuè responderunt.

Quamvis enim in contrarium diceretur, quod quemadmodum controuerti non potest, quin Metropolitana Ecclesia Sancti Saluatoris fuerit hanc vsque in diem in perpetuo statu Cathedralitatis, ab eo tempore quo gloriosæ recordationis Rex Aragonum Alphonsus Hispaniarum, cognomento Imperator, ex Maurorum tyrannide Cæsaraugustam vindicauit: sic etiam ex hoc vltimo, & longissima quidem quingentorum, ac ampliùs annorum diuturnitate firmato statu Cathedratico intrat præsumptio primordialis, atque originariæ Cathedralitatis vsque ab initio, donec plenè, ac concludenter probetur contrarium, *l. ex persona*, vbi Salicet. *num.2. Cod. de probat.* Alexand. *consil.74. num.15. lib.4.* Alciat. *de præsumpt. præs.26. num.1.* Euerard. *in loco à tempore ad tempus, vers.6. istud argumentum,* Menoch. *præsumpt.64. lib.6.* Rot. *decis.233. num.1. p.1.* vbi agitur de præsumendo statu Parochialitatis, & *decis. 402. num.5. part.2. recent.* Quæ quidem præsumptio tantò magis operatur in casu isto, cùm pluribus adminiculis corroboretur. Rot. *d. decis.233. num.2. part.1. recentior.* 1 2

Primum adminiculum deducitur ex sententia Petri Libranæ, primi huius nominis Episcopi Cæsaraugustani, lata de anno 1128. & sic in facto recenti, decem scilicet annis post Mauros debellatos emanata

emanata, prout in alia sententia Alphonsi pariter Archiepiscopi enuntiatur de anno 1413 in qua præcipitur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vt in omnibus, & per omnia se conformet cum Ecclesia Sancti Saluatoris; tanquam cum Magistra, ac Superiore sua: 3 quod verbum, *Magistra*, vsurpatum etiam in alijs posterioribus sententiis, nempe Sanctij de ann. 1221. Petri Tarraconensis de anno 1241.& Alphonsi prædicti de anno 1513. denotat maioritatem, non solùm 4 dignitatis, sed etiam antiquitatis, ad textum *in cap. audientiam, il 1. de Eccles. ædific.* Quæ sanè antiquitatis maioritas designat statum Cathedralitatis ab antiquiori tempore, non habito quidem respectu ad solum decennium post recuperatam è Maurorum dominatione Cæsaraugustam, in quo tempori, antiquitas non potest verificari; sed ad tempus longè antecedens nempe tam ante inundationem, quàm in ipsa Maurorum inundatione.

Secundum, neque absimile adminiculum desumitur ex testimonio Alphonsi, seu Aldephonsi Regis Castellæ, præfati Alphonsi Maurorum debellatoris priuigni, ac Hispaniarum Imperatoris pariter nuncupati: qui anno Domini 1134. & sic sexdecim annis post recuperatam è Maurorum manibus Cæsaraugustam, in confirmandis eiusdem Debellatoris Alphonsi, necnon Ranimiri fratris prædecessorum suorum concessionibus factis Ecclesiæ Sancti Saluatoris, eandem Ecclesiam inter cæteras antiqui nominis famosissimæ excellentiæ priuilegio gloriosissimam non solùm appellat, prout etiam appellatur ab Alexandro III. Pontifice in confirmatione donationis decimarum, necnon à Martino Rege Aragonum in priuilegio mandante vt Reges Aragonum in Ecclesia Sancti Saluatoris propter illius antiquitatem coronentur: sed ad subleuandam ipsius paupertatem, inter alias Ecclesias in Episcopatu Cæsaraugustano existentes, donat specificè Ecclesiam 5 Beatæ Mariæ de Pilari, vt latiùs in priuilegio. De cuius concessione non videtur ambigendum, cùm de illa restentur Hieronymus Zurita *lib. 1. Annal. cap. 54.* Hieronymus Blancas *in Commentar. rer. Aragonens. fol. 141.* Abbas S. Iannis de la Penna *in sua Historia, lib. 2. cap. 20. pag. 357.* Pater Didacus Murillo *de miraculosa fundatione Angelica Domus, tractat. 2. cap. 27. pag. 227.* & super tertio deponat de visu Magister Hieronymus Cassanate, & enuncietur etiam in Bullis Adriani IV. necnon Alexandri III. in quibus prædictæ donationes, expressâ etiam Ecclesiâ Beatæ Mariæ, confirmantur. Vnde ex his duo resultant antiquæ Cathedralitatis argumenta ad fauorem Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Primum ex eo, quod expulsis vix Mauris, nuncupatur famosissimæ excellentiæ, & antiqui nomini priuilegio famosissima. Secundum ex eo, quod donatur Ecclesiæ Beatæ Mariæ, quasi aliquo tempore fuisset 6 donata etiam per viam vnionis Ecclesiæ inferiori, cùm regulariter Ecclesia maior inferiori non vniatur, sed è contra, Hojeda. *de incompatibilit. benef. part. 2. cap. 3. n. 4. vers. & ita dignum.*

Tertium adminiculum deriuatur ex notissima Maurorum consuetudine, qua post occupatas Hispanias passim vtebantur in conuertendis principalibus Ecclesiis Ciuitatum Christianorum in Mesqui- 7 tas, vt præter Chronicas generales Hispaniarum id de propriis Regnis testatur Petrus Aragonum Rex I. in priuilegio concesso anno Domini 1096. incipiente *Neminem latere, &c.* quod de verbo ad verbum transcripsit Franciscus de Aynsa *rerum memorabilium Oscæ libro 4. cap. 5. pagina 525.* & concordat Martinus Carillo *in Historia Sancti Valerij, fol. 240.* vnà cum testibus qui dantur. Quod eo demùm consilio faciebant Mauri, vt ita deletis, abolitisque memoriis, ac Christianæ Fidei fundamentis, quæ principaliter in maioribus Ecclesiis asseruantur, fides ipsa aboleretur, ac perfidia subinduceretur Mahometica. Quam porrò consuetudinem à Gen- 8 tilium acceperunt exemplo, qui iis in quibus Crux, Præsepe, aliaque Redemptionis, ac salutis nostræ mysteria seruabãtur, statuas Iouis, Veneris, ac Adonidis collocabant, quo sacrorum eorumdem mysteriorum monumenta, ac vestigia obsolescerent, vt elegantissimè de Adriano refert Paulinus *epistola 11.* 9 Hieronymus *epistola 13.* Seuer. Binius *Histori. lib. 2.* Ambrosius *in Psalm. 43.* quorum verba transcribit Baron. *ad annum Christi 139. num. 5. & 6. fol. 93. & 94.* habetur in Lectionibus festi Exaltationis Sanctæ Crucis, 3. Maij. Sic etiam econuersò ad Christianæ 10 Fidei incrementum diuinâ voluntate effectum est, vt Beatissimi Apostoli Petrus & Paulus in Vrbe Roma martyrium paterentur: *Vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis, & vbi Gentium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morarentur*, vt inquit Ambrosius *in cap. Beati, 2. quæst. 7.* & iisdem penè verbis loquitur Sanctus Maximus Episcopus *in serm. de Apostolis*, quem recenset Michaël Aninyon *de vnitate Ouilis, cap. 18. num. 4. & 5.* Et in specie delubra Gentilium Christianæ Reli- 11 gionis cultui fuisse olim per Venerandæ Crucis illationem mancipata, habemus ex præcepto Theodosij *in suo Codice, l. vlt. tit. 10. lib. 16.*

Hunc verò vsum post occupatam Cæsaraugustam seruasse Mauros in Ecclesia Sancti Saluatoris, eademque tanquam maiorem Ciuitatis illius Ecclesiam conuertisse in Mesquitam maiorem, tantò magis 12 videtur verisimile, quo Templum istud Sancti Saluatoris, licèt antiquissimi sit operis, retinet tamen speciem eminentis, ac sumptuosi ædificij, ad formam Crucis, latitudinis passuum 90. longitudinis verò 110. totaque illius moles quatuor magnatũm columnarum ordinibus sustinetur, vt constat ex descriptione illius, quæ habetur apud eundem Didacum Murillum *de miraculosa fundatione Angelicæ Capellæ, dicto tract. 2. cap. 27.* Ac propterea plurimum differt à communi structura Mesquitarum, quas Mauri non ædificaban in formam Crucis, nec admodum eminentes, aut eleuatas, sed submissas, atque obscuras, vt patet ex ædificio Cordubensis Ecclesiæ, quam pro Mesquita fuisse à Mauris constructam, ac postea Sedi Cathedrali destinatam, referunt Historici, & præcipuè Mariana *de rebus Hispan. lib. 7. cap. 7.* Et prædicta tantò faciliùs videntur procedere, cùm de huiusmodi fabrica adeò insigni, & à Mauris constructâ, nulla apud Authores mentio habeatur, prout extat memoria de præfata Ecclesia Cordubensi apud Marianam, & alios; & similiter de minoribus ædificiis per Reges Mauros Cæsaraugustæ constructis, passim habentur memoriæ apud Hieronymum de Blancas *in rerum Aragonens. Commentar.*

Et in specie, quod Ecclesia Sancti Saluatoris 13 etiam ante Maurorum occupationem fuerit Sedes Cathedralis, ac à Maurorum impuritatibus, quibus prophanata fuerat, expiata, ad primæuum Cathedralitatis statum restituta fuerit, visus est firmasse Zurita *in Indice rerum Aragonensium, lib. 1. pag. 38.* ibi: *Ecclesia Cæsaraugustana, primis propagatæ Christianæ Religionis sæculis sacra, & Sanctorum Valerij, ac Braulij Infulis, ac Vincentij Martyris illustrata doctrinis, sacrorumque Conciliorum sanctionibus, Orbisque Christiani celebratione commemorata, à nefariis impij cultus vestigiis solemni cæremoniarum Religione expiata, & Deo Optimo Maximo Seruatori ex voto, quòd*

Imperator pulcherrima, florentissimæ, potentissimæque Vrbis esset potitus, festis, & laudibus instauratur, & consecratur. Et clariùs *libro 1. Annal.* ibi: *Consecrata fuit Mesquita maior, & dedicata Ecclesia nostro Redemptori sub titulo Sancti Saluatoris eodem anno, &c. Itaque in suo primo loco restaurata Sedes Cathedralis, quæ fuit valde nominata in primitiua*

14 *Ecclesia.* Et cum Zurita videntur consentire Martinez Abbas Sancti Ioannis de Rupe, *in Historia fundationis illius Monasterij, libro 2. cap. 20. & libro 5. cap. 19. in fine*, Martinus Carillo *in Historia Sancti Valerij, fol. 240.* quos omnes refert Franciscus de Aynsa *in præfato libro memorabilium Ciuitatis Oscæ, lib. 1. cap. 1.* vbi similia in hanc rem adducit exempla. Cum quibus conuenit Breuiarium Cæsaraugustanum in festo translationis

15 Sancti Valerij, in prima lectione, ibi: *Magna per vniuersum Orbem Christianis fuit lætitia, cùm Cæsaraugustana Ecclesia, quæ per quadringentos annos captiuata spiritibus deseruiebat immundis, fidei libertatem recepit, & ad Christum reuersa ipsum Deum, & Dominum voce liberâ ausa est profiteri, & in eius laudibus resonare.* Et concordant super tertio quatuor testes examinati in causa Dedicationis. Quorum primus, qui est Ioannes Briz Martinez, deponit ex sententia Didaci de Espes, viri eruditi, & insignis antiquitatum Aragonensium indagatoris, vt testatur Hieronymus Blancas *in præfatione ad comment. Aragonum, in epistola ad Garziam de Loaysa*, & Didacus Murillo *in dicto tract. 2. cap. 51. pagina 441. libro 1. cap. 19.*

Quartum denique, ac posttemum primordialis, seu originariæ Cathedralitatis huiusmodi adminiculum pro Ecclesia S. Saluatoris, ea præbent argumenta, ex quibus deducitur, nonnullos ex Episcopis Cæsaraugustanis sanctitate insignes huic specialiter Ecclesiæ Sancti Saluatoris præfuisse, Sanctos nempe Valerium, ac Vincentium Martyrem,

16 illius Archidiaconum, necnon Braulium.

Quod enim de anno 306. Sanctus Valerius fuerit Ecclesiæ istius Episcopus, Vincentius verò Archidiaconus, quoad Valerium colligi potest primò ex tenore concordiæ initæ de anno 1121. inter Episcopos Cæsaraugustanum & Pampilonensem, per hæc formalia verba: *Translatio Sancti Valerij Episcopi de Rota in Cæsaraugustanam propriã Sedem*: & sic Ecclesia Sancti Saluatoris, ad quam facienda erat translatio, appellatur propria Sedes Sancti Valerij. Secundò ex instrumento translationis Capitis eiusdem Sancti Valerij de anno 1170. Ex cuius serie in toto Episcopatu Cæsaraugustano annuatim sub die 20. Octobris in sacris Lectionibus recitatur, quod Aldephonsus II. Rex Aragonum obtinuit Caput Sancti Valerij: *Vt ad honorem Dei, & Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, quæ Caput totius Regni est, & cui pastoraliter & corporaliter præfuit, spiritualiter quoque præesset, &c. Quod ipse Rex propriis manibus, &c. ad Ecclesiam Cæsaraugustanam per Petrum eiusdem Ciuitatis Episcopum transmisit, &c. Ac postquam idem Rex Aldephonsus II. misit ad dictam Ecclesiam S. Saluatoris Caput Sancti Valerij, quidam Prior Rotensis misit etiam brachium S. Valerij Antistitis eiusdem Ecclesiæ, ad quam miserat Rex caput, &c. quò scilicet Reliquiæ tanti Pastoris & Prælati, illiusque Sanctissimi Viri venerarentur in eadem Ciuitate, & Templo, in quo præfuit tanta Sanctitate*: vt ad propositum huiusmodi translationis expressè loquitur Zurita *Annal. libro 2. cap. 26.* Tertiò, non tam respectu Sancti Valerij, quàm Sancti Vincentij illius Archidiaconi id etiam videtur deprehendi ex testimonio Don. Lupi Archiepiscopi Cæsaraugustani, qui de anno 1361. in priuilegio exemptionis a charitatiuo subsidio Priori, Canonicis, ac Capitulo Sancti Saluatoris concesso, loquens de eadem Ecclesia, inquit: *Prædictam Cæsaraugustanam Ecclesiam, sponsam nostram ille Beatissimus eius Antistes Valerius cum ipsius Ecclesiæ Archidiacono Vincentio Martyre pretioso decorauit, pro Fide decertans Catholica, &c.* Quartò id suadent inscriptiones appositæ Reliquiis eorundem Sanctorum Valerij ac Vincentij, quas Petrus de Luna, Benedictus XIII. in schismate nuncupatus, misit ad Ecclesiam Sancti Saluatoris in hæc verba: *Hoc est Caput B. Valerij Confessoris, Episcopi huius Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.* Et: *Hæ sunt Reliquiæ B. Vincentij Martyris, Archidiaconi huius Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.* Quibus quidem inscriptionibus plurimùm defertur, maximè in antiquis, vt latè dicetur inferiùs. Quintò id inferunt Constitutiones Synodales sub titulo *de Reliquiis & venerat. Sanct.* testantes Sanctum Vincentium officio, & ordine Diaconali fuisse in Ecclesia Sancti Saluatoris condecoratum; necnon affirmantes, Sanctum Valerium in eadem Ecclesia Sancti Saluatoris apparuisse cuidam successori suo in eadem sede: quæ apparitio, vt tradit Cardinal. Baron. *in notis ad Martyrolog. sub die 26. Martij*, fuit de anno 1370.

Quod autem posttemò Sanctus Braulius de anno 636. & sic multò ante inuasionem Maurorum fuerit Episcopus dictæ Ecclesiæ, elicitur ex Constitutione sub eodem titulo *de Reliquiis & venerat. Sanctorum*, in qua formalibus hisce verbis statuitur: *Vt sub Officio duplici celebretur festiuitas Inuentionis B. Braulionis, cùm fuerit Episcopus Metropolis.* Quod sanè postremum verbum, *Metropolis*, designat ad oculum Ecclesiam S. Saluatoris, & excludit Ecclesiam B. Mariæ Virginis, cui talis qualitas non conuenit, ad textum *in l. 4. §. toties, ff. de dam. infect. l. quod constitutum, ff. de milit. testam.* 17 18

Vnde ex his omnibus, cùm appareat Ecclesiam Sancti Saluatoris non deducere prima Cathedralitatis suæ principia ac fundamenta limitata ab anno Domini 1118. quo tempore Alphonsus maiorem Maurorum Mesquitam diuino cultui dicauit, sequitur, quod sublato principio isto limitato, militet vsque ab initio ad ipsius fauorem præsumptio originariæ Cathedralitatis, & quidem adminiculata, ita vt nisi Ecclesia Beatæ Mariæ plenè ac concludenter, sublatis contrariis, probet suam Cathedralitatem, necessaria resultet consequentia, quod eadem Ecclesia B. Mariæ nunquam fuerit Cathedralis; cùm duæ Cathedrales, tanquam duo Capita æquè principalia in in eadem Ciuitate non dentur. Hostiens. *in cap. cùm contingat, n. 1. de for. competent. & in c. quoniam, n. 2. de offic. Ordin.* quem sequitur Rota *decis. 324. n. 11. part. 1. in recentior.* 19

His tamen non obstantibus, visum fuit Dominis antiquam huiusmodi Cathedralitatem concludenter probari ad fauorem Ecclesiæ B. Mariæ Virginis de Pilari. Primò ex Historia admirabilis fundationis, seu constructionis huiusce Ecclesiæ: in qua traditur, Beatum Iacobum Apostolum iussu Deiparæ Virginis, super Columna seu Pilare quodam marmoreo inter Angelorum cantus visibiliter apparentis, præfatam Ecclesiam construxisse, atque in eiusdem seruitio vnum ex nouem Discipulis ab ipso conuersis in Presbyterum ordinasse, prout huius Historiæ seriem fusiùs refert antiquissima quædam scriptura, de qua in fine vetustissimi Codicis Moralium Sancti Gregorij, qui in eiusdem Ecclesiæ de Pilari Bibliotheca à Taio quondam Episcopo Cæsaraugustano illic, vt creditur, repositus in hanc vsque diem asseruatur, testibus eodem 20

Martino

Martino Gazia *sermon.* 90. & Michaele Martinez de Villar *in interpretatione trium Epigrammatum huius Ecclesiæ*, *pag.* 79. prout etiam innuit Hieron. Blancas à Murillo relatus *loco citato*, *cap.* 1. *fol.* 2. & latiùs *cap.* 3. *fol.* 16.

Quam quidem historiam, & antiquissimam, indubitatamque apud Hispanos traditionem latè prosequuntur grauissimi Scriptores, nempe quoad mirificam Ecclesiæ Constructionem Auctor Chronici omnimodæ historiæ, quæ à pluribus Flauio Lucio Dextro adscribitur, *anno Dom.* 37. & ibid. Franciscus Biuar. *in commentar. latissimè numer.* 3. dicens: 21 *Nihil æquè stabilitum testimoniis grauissimorum Authorum, nihil totâ Hispaniâ sacratius, ac venerabilius animis hominum insedisse.* Adiicitque M. Maximi Episcopi Cæsaraugustani epigramma, *vers. Verùm ne nobilissimum*, Martinus Garzia *in serm.* 90. 91. & 150. P. Antonius Beuter. *part.* 1. *Chronic. Hisp. cap.* 25. Damian. à Goës *in Genealogia Regum Hispan. tom.* 2. *Hispania illustrata*, Vgo Episcopus Portugalens. *in epistola ad Mauritium Episcopum Bracharens.* quam refert idem Biuar. *in Elogiis Dextri*, *fol.* 9. Ioannes Gaspar. Ortigas *in* 3. *part. Patrocinij pro Gymnasio Cæsaraugustano*, *pag.* 14. *sub num.* 100. Petrus Villegas *in lib. Flos Sanctorum*, *in Vita Sancti Iacobi Maioris Apostoli*, *fol.* 196. Francisc. à Iesu, & Xodar *in libro quinque discursuum*, *pag.* 18. & *seq.* affirmans neminem hucusque id ausum negare, visis vinculo, & firmitate, quibus traditio ista corroboratur, quasi sit de fide: taliter quod non esset tentus pro Catholico, qui de hoc 22 dubitaret, prout etiam inquiunt Martinus Delrius *disquisit. Magic. lib.* 2. *quæst.* 26. *sect.* 4. *pag.* 223. & Isella *in libro Reg. Militiæ Sancti Iacobi*, *cap.* 3. Gaubertus Monachus *in chronic. Regni Aragonum, in* 3. *prolog.* Ioannes Vaseus *in Histor. Hispan.* & *Chronicis rerum mirabilium*, *anno* 37. & 44. Gundisaluus de Illescas *in Histor. Pontific. in vita Sancti Iacobi Apostoli*, *part.* 1. *fol.* 13. Stephanus de Garibay *in compendio Histor. Hispan. lib.* 7. *cap.* 3. & 4. Andreas de Betendorpio *de apparitionibus spirituum*, *cap.* 11. *thes.* 207. Petrus Canisius *de Verbo Dei*, *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 21. *fol.* 557. & *cap.* 23. *fol.* 560. Alphonsus de Mendoza *in quæstionibus quodlibeticis*, *quæst.* 5. Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 16. Martin. de Viciana *in chronino inclytæ*, & *coronatæ Ciuitatis*, *fol.* 14. Ribadeneyra *in lib. Flos Sanctorum, in Vita Sancti Iacobi Maioris*, *part.* 1. *pag.* 69. Anton. de Cianza *in Historia inuentionis miraculorum*, & *translationis Sancti Secundi*, *cap.* 3. *fol.* 24. Ioannes de Pineda *in* 2. *part. Monarchiæ Ecclesiasticæ*, *cap.* 25. §. 4. *fol.* 52. Ludouic. de Estrada Abbas Hortensis, 2. *part. Rosarij*, *fol.* 212. Loaysa *in notis ad decretum Gundemari*, Prades *lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. Bonifac. *in Historia Beatæ Mariæ*, *lib.* 2. *pag.* 119. Thom. Bozzius *de signis Eccles. lib.* 9. *cap.* 6. *pag.* 686. *numer.* 12. Didacus de Castillo *in libro Defensionis Aduentus*, & *Prædicationis Euangelicæ S. Iacobi*, *cap.* 7. *fol.* 37. Franciscus de Padilla *in Historia Ecclesiastica Hispaniæ*, *centur.* 1. *fol.* 18. Franciscus de Pereda *in libro nuncupato*, *Patrona Matriti*, *lib.* 4. *cap.* 1. *fol.* 230. & *seq.* Iacobus Valdes *de Dignit. Regum*, & *Regnorum Hispaniæ*, *cap.* 6. *num.* 7. *fol.* 54. Lucius Marineus Siculus *in Historia de rebus Hispaniæ memorab. lib.* 5. *cap. de sacris ædibus*, *pag.* 85. Hieronymus Romanus in *Republica Christiana*, *lib.* 5. *cap.* 4. *fol.* 86. Ambros. de Morales *in Chronicis generalibus Hispaniæ*, *lib.* 9. *cap.* 7. *fol.* 228. Michaël Martinez de Villar *in interpretatione dictorum Epigrammatum*, *in Epistola dedicatoria*, Maurus Castella *in Historia Apostoli Sancti Iacobi*, *pag.* 86. Anton. Spinellus *in Maria Deipara Throno*, *cap.* 30. *pag.* 400. Gregor. Lopez Madera *de Excellentiis Hispaniæ*, *cap.* 6. *fol.* 30. Petrus Cenedus *in Collectan. ad Ius Canonicum*, *col.* 43. *lib.* 1 *Decretor. num.* 2. & *sequent.* & *num.* 8. Martinus Carrillo 3. *aduertentia ad Historiam Sancti Valerij*, *fol.* 10. Gaspar Sanctius *in* 2. *tractat. de prædicatione Sancti Iacobi in Hispaniam*, *cap.* 8. & speciales de miraculosa huiusmodi fundatione tractatus ediderunt Ioannes Michaël de Bordallia, Ludouisius Aux, Petrus Cenedus, Didacus Murillus, & alij, prout testatur idem Biuarius *in Commentariis ad Dextrum*, *loco citato*, vbi plures ex allegatis Scriptoribus recenset. Cum quibus concordant diploma Calixti Pontificis, *sub Datum Romæ*, 9. *Kalendas Octobris anni* 1456. Priuilegia Ioannis Aragonum Regis Secundi, *sub anno Domini* 1459. 26. *Octobris*, ac Ferdinandi Catholici illius filij *anno* 1504. 12. *Aprilis*: eiusdem Sedis Metropolitanæ Statutum anno 1471. die 9. Maij promulgatum; ac denique motiua sententiæ, tam in Vicariatu Archiepiscopatus Cæsaraugustani super absolutione à charitatiuo subsidio, quàm in Curia Iustitiæ Aragonum super præcedentiis emanatæ, vt prædicta omnia per extensum referunt idem Biuarius *loco citato*, & Didacus Murillo *cap.* 3.

Quo verò ad ordinationem vnius ex Discipulis in Presbyterum, sequuntur Authores infrascripti. Qui tamen vlteriùs exprimunt, Beatum Iacobum in præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ non solùm reliquisse Theodorum, quem ordinauit in Presbyterum, sed etiam Athanasium, quem Episcopatui Cæsaraugustano destinauit; ita enim testantur iidem Flauius Lucius Dexter *loco citato*, *anno Domini* 37. *num.* 2. *fol.* 69. & ibidem Biuarius *fol.* 71. referens testimonium M. Maximi, olim Episcopi Cæsaraugustani *in Hymno Sancti Athanasij*, & *in Elogiis fol.* 9. vbi in contestem adducit Vgonem Episcopum Portugallensem *in præcitata Epistola ad Mauritium Archiepiscopum Bracharensem*, Petrus Antonius Beuter *vbi suprà*, *cap.* 23. *part.* 1. *pag.* 134. & *part.* 2. *pag.* 129. Hieronymus Blancas *in præfatis comment. rer. Aragon. part.* 3. Ambros. de Morales *in Historia Hispaniæ*, *cap.* 7. *lib.* 9. Maurus Castella *in Historia Sancti Iacobi*, *pag.* 85. Franciscus de Pereda *loco allegato*, *lib.* 4. *cap.* 1. *fol.* 231. Franciscus de Padilla *in dicta Historia Ecclesiastica Hispaniæ*, *centur.* 1. *fol.* 18. Ribadeneyra *vbi suprà*, *part.* 1. *pag.* 69. Anton. de Cianca *in Historia vitæ Sancti Secundi*, *fol.* 2. Iacobus Valdes *dicto tract. de Dignit. Regum, Regnorumque Hispaniæ*, *cap.* 6. *numer.* 22. *fol.* 59. & Comestabilis Castellæ *in primo discursu pro aduentu Sancti Iacobi*, *fol.* 10. Martinus Carillus Canonicus Ecclesiæ Sancti Saluatoris, *in secunda impress. Histor. Sancti Valerij*, emendatus *in tertia aduertentia*, cum aliis deductis per Murillum *cap.* 17. *fol.* 142. & Gabriëlem Pennottum *in sua tripartita Historia*, *lib.* 2. *cap.* 30. Quibus quidem Scriptoribus, atque Historicis standum esse innuit tex- 23 tus legis 1. ibi: *A quibusdam Scriptoribus traditum est*, *ff. de offic. Præfect. Prætor.* Bart. *in l.* 1. *num.* 22. Alex. *numer.* 34. Purpur. *numer.* 152. & 156. qui loquitur in erectione Ecclesiæ: sequitur Ripa *numer.* 73. *ff. si cert. pet.* Abb. Felin. Dec. & alij *in cap. cùm causam*, *de probat.* Gutier. *pract. lib.* 3. *cap.* 13. *numer.* 13. Roderic. Suarez *allegat.* 8. *numer.* 11. Verall. qui pariter loquitur in erectione Ecclesiæ, *decis.* 190. *part.* 2. & in simili dixit Rota *in causa* 24 *Valentina decimarum*, 28. *Nouembris* 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, *in Vlysbonensi Iuris conferendi*, 7. *Februarij* 1607. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto; & *in decis.* 290. *numero* 7. *post* 2. *vol. cons. Farinac.* Et in puncto,

25 quòd status antiquæ Cathedralitatis probetur ex Historiis, ac Chronicis in hoc plenam facientibus probationem, Modern. Roman. *disc. ept. forens. lib. 5. cap.* 893. *num.* 6. *& seqq.*

Quæ conclusio absque vlla difficultate in casu isto procedit, non solùm quia versamur in facto antiquissimo, ac in rebus vetustissima maiorum traditione communiter receptis, in quibus fidelissimæ

26 antiquitatis mos est retinendus, *l. si testamenta*, *C. de testam. l.* 1. *§. vlt. de ventr. inspic. cap. cùm habeat*,

27 *de eo qui dux. in matrim. cap. omnes Principes*, cum ibi notatis *de maiorit. & obed.* Sed etiam quia huiusmodi Scriptoribus, atque Historicis passim fides adhibetur, ad tradita per Felin. *in cap. ex parte, numero* 49. *vers. & dum suprà tractatum est*, *de rescript.* agiturque de Historiis Ecclesiasticis, Rot. *decis.* 718. *numer.* 2. *part.* 4. *diuers.* in quibus plures

28 Scriptores simul conueniunt. Et benè adminiculantur etiam per teste, qui in huiusmodi antiquioribus, viuentiumque memoriam planè excedentibus, tanquam de publica voce, & fama, necnon traditionibus antiquis deponentes, probant plenissimè. Innoc. *in cap. veniens*, *numer.* 6. *vers. & non mireris*, *de verb. signif.* Abb. *in cap. inter dilectos*, *numero* 6. *de fid. instrum.* latè Felin. *in cap. veniens*, *il.* 1. *numero* 26. *de testib. & in cap. cùm causam*, *numero* 9. *vers. sed dicas*, *de probat.* Bellam. *decis.* 2. *de probat.* Caputaquens. *decis.* 344. *numer.* 3. *&* 347. *num.* 4. *part.* 4. Put. *decis.* 74. *num.* 2. *lib.* 1.

His ergo firmatis, ex quibus constat Beatum Iacobum primò construxisse in honorem Mariæ Virginis Ecclesiam de Pilari: secundò destinasse Athanasium Discipulum suum in Episcopum Cæsaraugustanum; vtique sequitur, eandem Ecclesiam de Pilari fuisse Cathedralem. Quia, dato Episcopo & Ecclesiâ, ratione coniugij spiritualis, oritur Ca-

29 thedralitas, ad textum *in cap. inter corporalia*, & ibidem Imol. *numer.* 10. Anan. pariter *numer.* 10. *de translat. Prælat.* Hostiens. *in summ. eodem tit. numer.* 5. *vers. est autem alius*, Chassan. *in catal. glor. mund. part.* 4. *consider.* 32. *vers. nonò capitulum.* Quæ sanè Cathedralitas potest tantùm con-

29 siderari in Ecclesia Beatæ Mariæ. Quia eùm sola tunc temporis esset illic in rerum natura, remanebat vnicum subiectum, cui posset adhærere Cathedralitas. Cuius prærogatiuam tantò magis, inspectâ eiusdem Ecclesiæ dignitate ac priuilegiis, verisimile est fuisse eidemmet collatam.

Nec obstat epistola Innocenti I. ad Decentium Episcopum Eugubinum, registrata *in cap. si quis nesciat*, 11. *distinct.* & innouata per Gregor. VII.

31 *Epistolarum lib.* 1. *ad Sanctium Hispaniarum Regem*, in qua pro certo, constantique firmatur, nul-

32 lum ex Apostolis, præter Beatissimum Petrum, vel eos quos eius Successores constituerunt Sacerdotes, Cathedrales Ecclesias in Italia, Hispania, Gallia, Africa, Sicilia, adiacentibusque Prouinciis fundasse. Quem textum ita in specie videtur intelligere nunquam satis laudatæ memoriæ Card. Baron. *in notis ad Martyrologium Romanum*, *in festo Sancti Iacobi*, *sub die* 25. *Iulij.* Vbi postquam firmauit, Sanctum Iacobum prædicasse in Hispania, subdit, non sic accipiendum id esse, vt illic prædicauerit Gentibus Euangelium, sed Iudæis tantùm, suis gentilibus Christum annunciauerit: nec sic quidem, vt aliquam fundauerit Ecclesiam, vt pleniùs aduertit Magnus Comestabilis Castellæ *in secundo*

33 *Discursu contra eundem Cardinalem Baronium edito*, *fol.* 51. dicens aliud esse conuertere Infideles, aliud fundare Ecclesias; cùm primùm ad Apostolos omnes, secundum verò ad Beatum Petrum tanquam Caput Ecclesiæ pertineret.

Nam huic obiecto responsum fuit per Dominos, conclusionem prædictam, quod scilicet nullus ex Apostolis præter Beatum Petrum Ecclesias in præfatis Regionibus fundauerit, esse intelligendam, vt nullus sine mandato, iussu, permissione, ac Beati Petri authoritate Ecclesias instituerit, iuxta solutionem Glossæ *in dicto cap. si quis nesciat*, *in verbo Apostolos*, quam veluti magis re-

34 ceptam, atque veriorem referunt, & sequuntur ibidem Archidiac. *numero* 2. Turrecremat. *num.* 1. Gemin. *numer.* 7. & plura hoc in argumentum eleganter congerit Gaspar. Sanctius *de prædicatione Sancti Iacobi in Hispania*, *tract.* 3. *capit.* 1. *tot.* & præsertim *num.* 3.

35 Ac proinde, quia habetur pro certo, Beatum Petrum Dei monitu mandatum, permissionem, atque auctoritatem huiusmodi cæteris Apostolis ad Gentium prædicationem euntibus dedisse, vt testatur Ioannes Antonius Delphinus *de Ecclesiastica potestate*, *tit. de Cardinalibus*, *conclus.* 1. *vers.* 3. *fol. mihi* 19. *& conclus.* 9. *fol.* 81. *à tergo*: & de Paulo testatur Archidiaconus *in d. cap. quis nesciat*, *num.* 2. *&* 3. 11. *distinct.* & de Clemente, qui eandem potestatem concessit Philippo Philotheo in Hispanias Legato, refert Methodius Author Græcus, ac vetustissimus *in Vita Sancti Dionysij*, in hæc verba: *Porrò S. Clemens sub id tempus Philippum quemdam Hispanis Episcopum præfecerat, eandemque potestatem, quam ipse diuinus Clemens à Petro accepit, ipsi dederat, dicens: Profectus in occidentales plagas, Euangelium Regni Cœlorum prædicato: ligandi etiam, soluendique potestas tibi esto, vt Christi Euangelium per te quoque longè latéque diffundatur, quo à Domino instar fidelis serui audire merearis: Euge serue bone, &c.* quæ verba transcribit Biuarius *ad Dextrum*, *anno Domini* 91. *numero* 6. *vers. translatis*: vbi Philippi istius memoriæ contestes Ambrosium de Morales, ac Marianam enumerat. Imò potestas ista fuit aliquando concessa cum facultate subdelegandi, prout communis est traditio, Paulum Apostolum eandem Tito delegasse in Epistola prima ad eundem Titum, ibi: *Huius rei gratiâ reliqui te Cretæ, vt ea quæ desunt, corrigas, & constituas per Ciuitates Presbyteros.*

36 Hinc propterea manifestè apparet, in nihilo dispositioni *Textus in d. cap. si quis nesciat*, aduersari, quòd Beatus Iacobus, suppositâ Petri auctoritate, atque mandato, Sedem Cathedralem Cæsaraugustanam in Ecclesia Beatæ Mariæ instituerit, & Atha-

37 nasium illius Episcopum destinauerit. Quemadmodum etiam Hieronymus de Scriptoribus testatur Beatum Ioannem Apostolum ordinasse in Episcopum Smirnæ Polycarpum, vt ex Tertulliano refert Georgius Ederus *in Malleo Hæreticorum*, *lib.* 2. *capit.* 5. *conclus.* 4. *vers. hoc enim modo*, & firmat Martyrologium Romanum *sub die* 26. *Ianuarij*: sed omnes Asiæ Ecclesias fundasse, vt idem Martyrologium firmauit *sub die* 27. *Decembris* (in quo tamen à Hieronymo dissentit Baronius *anno* 97.

38 *numero* 2. *fol.* 736.) & Paulus Apostolus Dionysium in Atheniensem, Timotheum verò Ephesinum Episcopum creauit, vt de Dionysio testatur Hilduin *in Areopag. apud Surium die* 9. *Nouembris*, relatus per Baronium *anno* 52. *numero* 12. *in fin. fol.* 408. Hincmarus Remensis Episcopus, cuius testimonium transcribit idem Baronius *ad Martyrologium*, *sub die* 9. *Octobris*, *littera B*, & de Timotheo Auctor est Eusebius *lib.* 3. *Hist. c.* 4. & Ignatius *in epistola ad Ephesios*, quam pariter recenset idem Baronius *anno* 19. *n.* 186. *fol.* 511. *& anno* 97. *n.* 3. *fol.* 736. Et habetur non solùm in Martyrologio Romano

sub

sub die 24. *Ianuarij*, sed etiam in Breuiario Romano *in eiusdem Timothei lectionibus.*

Hancque fuisse Apostolorum consuetudinem præficiendi Episcopum vnicuique Ciuitati, in qua Verbum Dei prædicauerunt, tradit Tertullianus *de præ-* 39 *scriptionibus aduersus Hereticos*, *c.*20. quem transcribit Georgius Ederus *dicto lib.*2. *c.*12. *concl.*12. *fol. mihi* 385. & clariùs *c.*5. *concl.*2. *&* 4. Irenæus *contra Hereticos Valentia*, *c.*63. provt in hanc rem exempla, & alia congerit Bursat. *cons.*126. *n.*27. Cui quidem consetudini tantò magis verisimile est Beatum Iacobum adhæsisse, ne in vastis Hispaniarum regionibus fœcundissimæ spem messis abjiceret, quam vtique adimpletam fœliciter Deiparæ Virginis promissio spoponderat, iuxta tenorem præfatæ Historiæ admirabilis constructionis huius Ecclesiæ de Pilari. Ideoque ne Cardinalis Baronius, & Comestabilis, viri alioquin eruditissimi, ille rerum istarum obliuione, hic verò non credibili ignoratione notentur, dicendum est, in hunc sensum accipienda esse illorum verba, quod scilicet nullus ex Apostolis, Petro excepto, fundauit Ecclesias absque iussu, man- 40 dato, ac eiusdem D. Petri auctoritate, provt idem Comestabilis post suos discursus, intermedia corrigens tandem affirmauit, Sanctum Iacobum plures Epis- 41 copos, & Ecclesias Cathedrales in Hispania constituisse.

Neque etiam obstat Breuiarium sanctæ mem. Clementis VIII. in quo sub festo sancti Iacobi recitatur, ex numero Discipulorum eiusdem ad Fidem conuersorum, septem postea Episcopos à Beato Pe- 42 tro ordinatos, in Hispaniam primò directos esse: hincque necessariò infertur, nullum ante hos à Petro ordinatos, fuisse in eadem Hispania Episcopum consecratum, cùm isti primi fuerint, ad Textum *in l. proximus, ff. de verb. significatione*, & consequenter nec etiam Athanasium à Beato Iacobo.

Quia respondetur, id esse intelligendum de illis Discipulis, quos secum Hierosolymam ex Hispanis deduxerat sanctus Iacobus, & qui verè fuerunt primi 43 ex ordinatis à Petro, qui in Hispanias directi fuerint: non autem de Athanasio, qui vnà cum Theodoro Presbytero fuerat ab eodem Iacobo relictus apud Hispanos, vt prædicationi vacaret. Quemadmodum ex authoritate Leonis III. Calixti II. ac Innocentij II. Pontificum, asserunt Maurolicus *in Martyrologio, sub die* 13. *Maij*, & ibidem Primus Episcopus Cabilonensis, & Sophronius, & alij, quibus assentitur Vincentius Belluacensis *in specul. Historial. lib.* 8. *c.*6. Galesin. pariter *in Martyrologio*, *sub eadem die*, Lucius Dexter *anno Domini* 50. & ibidem Biuarius *n.*1. quibus potest addi Gaspar Sanctius *in* 2. *tract. pro aduentu sancti Iacobi in Hispanias, c.*9. *n.*7. vbi in specie ponderat rationem, cur septem Episcopi ab Apo- 44 stolo Petro transmissi primi dicantur: quod etiam repetit *in* 3. *tract. cap.*2. *num.*1. *&* 2. *vers. quomodò verò.*

Non obstat tandem, nullum fieri posse fundamentum in Scriptoribus atque Historicis, affirmantibus D. Iacobum instituisse in Episcopum Cæsaraugustanum Athanasium, Theodorum verò in Presbyterum, 45 iis demùm rationibus. Et primò, quia demptâ Flauij Lucij Dextri Historiâ, quam ementitam esse contendit Gabriel Pennot, *in Histor. generali tripartita Canonicorum Regularium, lib.*1. *cap.*52. *&* 53. provt plures alij etiam dubitarunt; sublatoque M. Maximi Epigrammate, quod ex sola Biuarij relatione deducitur: remanet Petrus Antonius Beuter primus opinionis istius assertor, qui scripsit de anno 1546. & sic decem annis post motam litem, cui adhærent 46 reliqui Neoterici: qui etiam videntur solùm testari de traditione illarum partium. Secundò, quia manifestè aduersantur præcitatæ constructionis Historiæ, quæ meminit de vnico Presbytero.

Nam quoad primum, Flauij Lucij Dextri fidem acerrimè vendicant, ac Historiæ veritatem late defendunt P. Murillus *in præcitato tractatu mirabilis fundationis Angelicæ Domus de Pilari*, *in Prologo* 47 *Apologetico*, *pag.*4. Biuar. *in Apologia*, §.7. vbi recen- 48 set quamplures non eruditione minùs, quàm auctoritate insignes viros, qui Dextri fidem agnoscunt, & latè Melchior Inchofer *in Apologetico pro Epistola Beatæ Mariæ Virginis ad Messanens. c.*47. *& quatuor seqq.*

Sed quicquid sit de Dextri Historia, necnon M. Maximi Epigrammate, quorum fidem suos apud Auctores citra quocumque approbationis, vel reprobationis indicium Domini reliquerunt; in omnem euentum non deficiunt alij Scriptores. Petrus enim Antonius Beuter, quamvis scripserit post motam litem super præeminentiis inter istas Ecclesias, non inde tamen potuit opinionis suæ fundamenta deriuare, cùm tunc temporis Athanasij Episcopatus non deduceretur. Dicere autem id ab ipso voluntariè confi- 49 ctum, aut à cæteris illius asseclis Viris grauissimis inconsultò firmatum, merè voluntarium iisdem Dominis videbatur.

Quantum verò attinet ad secundum, nulla inter Auctores istos ac Historiam fundationis potest considerari contrarietas; quia Historia præfata id expressit in specie, quod ad ipsam Ecclesiam B. Mariæ pertinebat, mentionem solummodò faciens de Presbytero, qui particulari Ecclesiæ seruitio destinebatur: Ideoque non hinc rectè assequimur, exclusisse designationem alterius, scilicet Episcopi, qui ad totam Diœcesim, non ad Ecclesiam verò particularem spectabat.

Secundò in hanc sententiam Domini tantò libentiùs inclinarunt, quia veritas præfatæ Historiæ, necnon traditio ad concludendam huiusmodi Cathedralitatem, pluribus adminiculis, & quidem vrgentioribus corroboratur.

Primum autem adminiculum ea suggerunt argumenta, ex quibus videtur sufficienter colligi, omnes Episcopos Cæsaraugustanos ab Athanasio vsque ad annum 1118. resedisse in Ecclesia de Pilari, vt plene 50 eorumdem Episcoporum seriem referendo, deducit idem Didacus Murillus *in præfato tractatu fundationis istius Ecclesiæ, c.*21. *fol.*177. *vsque ad fol.*253. provt in specie, quod Valerius vnà cum Vincentio præfuerint in Ecclesia B. Mariæ, ille tanquam Episcopus, hic vti Archidiaconus, apertè testatur idem Martinus Garzia *in sermone* 150. Aymon. *lib.*1. *c.*6. *de translatione corporis Sancti Vincentij*, *de anno* 855. & ex Neotericis Martinus del Villar *in dicta interpretatione trium Epigrammatum, in Epistola ad Philippum III. Regem Catholicum*, & Murill. loco sæpiùs citato, *cap.*31. *fol.*262. qui id deducunt ex verbis *Prudentij in* 4. *hymno*, ibi,

> *DOMVS INFVLATA*
> *VALERIORVM.*

Et inferiùs ibi,

> *Tristior TEMPLVM rabies INISTVD*
> *Intulit iras.*

Et ex recentioribus per informantes pro Ecclesia Metropolitana deductis, Franciscus Aynsa *d. lib.*2. *cap.*11. *fol.*170. asserens Ecclesiam B. Mariæ fuisse PALÆSTRAM Vincentio, in qua Valerij Episcopi exemplo didicit Hostem domare: quod repetit, relatiuè tamen ad supradicta, *lib.*2. *c.*22. vbi etiam exornat ex Epigrammate M. Maximi, ibi:

> *Vincenti, egregiam referens ab agone coronam,*
> *Atque Leuitarum dulce Leuita caput,*

SACRA

SACRA DOMVS firma nomen adepta
COLVMNÆ
Hæc tibi victuro puluis, & vmbra fuit.

Quibus conuenire videtur Prudentius *in 4. hymno ad 18. Martyres*, de eodem Sancto Vincentio loquens, ibi:

Noster, & NOSTRA Puer in PALÆSTRA
Arte virtutis, si leique oliuo
Vnctus, horrendum didicit domare
Viribus hostem.
Nouerat TEMPLO celebres IN ISTO
Octies partas, decies que palmas,
Laureis doctus patriis, eadem
Laude cucurrit.

Et prædicta corroborantur ex eo, quod in Ecclesia de Pilari hodie etiam apparent antiqua quædam vestigia memoriæ Sancti Valerij, & præ ceteris quædam Aula versus flumen Iberum, quæ ab antiquo Aulæ Valerianæ cognomentum retinet, vt deducit idem Murillo *cap. 18. fol. 151.* & repetit *cap. 26. fol. 222. in fin. & seq.* Ex huiusmodi enim denominatione resultat argumentum personalis residentiæ, vt in simili ponderat Ambrosius de Morales in *Historia Hispaniæ, lib. 7. cap. 6. fol. 274.* Quæ quidem residentia præsumitur penes Cathedralem, secundùm Innoc. *in cap. ex ore, de priuil.* Archid. & Ioan. Andr. *in cap. statutum, §. cum verò, de rescr. in 6.* Socin. *in cap. licèt, num. 22. de for. compet.* cùm Prælatus domum suæ habitationis prope Ecclesiam Cathedralem habere teneatur, *cap. Episcopus, 41. distinct.* Oldr. *cons. 55.*

51

52

53

Et similiter, quod Sanctus Braulius Sedem Episcopalem habuerit in Ecclesia de Pilari, comprobat Historia à partibus communiter recepta ex Breuiario Sancti Hieronymi, quæ in illius festiuitate recitatur, in hæc verba: *Disputatione autem longâ consummatâ, & Synodo celebratâ, vnusquisque ad propriam Sedem est reuersus. Beatus verò Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in Sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset, &c.*

Nec dicatur, hinc potiùs contrarium deduci, ex eo, quod Beatus Braulius dicitur sedem suam diuinitus collocasset in Ecclesia Beatæ Mariæ, quasi id particulari deuotione, seu inspiratione præstiterit, signum euidens, quod eadem Ecclesia non erat consueta Sedes Episcoporum. Quia aduertendum est, verbum illud, *diuinitùs*, solùm respicere miraculosam illius erectionem, de qua testatur Ribadeneyra *in 2. parte. Florum Sanctorum, fol. 199.* qui factum dilucidè explicat, omnemque tollit difficultatem, ibi: *Sanctus Braulius rediuit ad suam Ecclesiam Cæsaraugustanam, & in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari occupabat se diu noctuque in seruitio Omnipotentis Dei, & ipsius Beatæ Virginis, in cuius Sanctuario residebat.* Et concordant Ioannes de Marieta *in Historia Ecclesiastica, lib. 5. cap. 39. fol. 126.* vbi loquens de Sancto Braulio, inquit: *Omnes Episcopi, terminato Concilio, se contulerunt ad suas Ecclesias: & S. Braulius rediuit ad suam Cæsaraugustanam; & residendo in Sancta Maria Maiori, quæ modò vocatur de Pilari, diu noctuque laborabat in seruitio Dei, & Beatæ Virginis in illa Ecclesia.* Franciscus de Padilla *in 2. parte Historia Ecclesiastica, centur. 7. fol. 231.* Michaël Martinus de Villar *in interpretatione trium Epigrammatum, pag. 79.* cum aliis per præfatos addentes ad Dextrum *in epistola ad Lectorem*, & post alios Murillus *dicto cap. 23. fol. 214.* Prout firmarunt sententiæ de anno 1502. & 1605. de quibus infrà in quarto adminiculo. Et conueniunt innumeri testes de antiquissima fama, ac traditione deponentes.

Et plurimùm confert eiusdem Sancti Braulij sepulchrum, quod ab immemorabili tempore conditum reperitur in eadem Ecclesia de Pilari, vt testatur Breuiarium Valentinum anni 1496. *in fine lectionum eiusdem Sancti.* Ex sepulchro enim deducitur præsumptio habitationis, *cap. 1. & cap. in noua, de sepult. cap. is qui, eodem in 6.* Vbald. *de Canonic. Parochial. cap. 9. n. 1.* Maximè in Episcopis, quia cùm inter ipsos atque Ecclesias spirituale matrimonium contrahatur, *cap. sicut viri, c. Altaris 7. q. 1.* & ibi Turrecrem. cum aliis superiùs deductis; coniugij vinculum id exigit, vt neque post mortem separentur, ad tradita per Abb. *in cap. de vxor. num. 6. & vers. nam propter vnionem, de sepult.*

54

55

56

Quibus authoritatem præstant Ecclesiæ, quæ eandem veritatem agnouerunt in suis Breuiariis, scilicet Ordinis Sancti Hieronymi, vt suprà, & Regiæ Domus Montis Aragonum in eadem Sancti Braulij festiuitate, *fol. 311.* Quorum Breuiariorum magna est authoritas, *cap. licèt causam, de probat. cap. in nostra, de testibus*: & ad propositum considerant Mariana *in tract. Aduentus Sancti Iacobi in Hispaniam*, & Ambrosius de Morales *in Chronicis præcitatis, l. 9. cap. 14. & lib. 8. fol. 213.* itavt huiusmodi Historiæ, atque antiquissimæ traditiones, tanquam canonizatæ per Ecclesiam, tantò magis corroborentur, vt in simili, quod Leges Ciuiles in Canonum Sanctionibus relatæ per Ecclesiam approbari dicantur, inquit Glos. *in cap. in primis, in verb. capitali 2. q. 1.* latè Ias. *in l. 1. num. 43. C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol.* Rip. *in l. 1. num. 67. ff. si cert. pet.* Felin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 4. vers. & ista limitatio, de constit.*

57

58

59

Ex quibus negari non potest, quin releuans Cathedralitatis adminiculum deducatur; cùm Episcopi per multum temporis spatium extra suam Cathedralem esse prohibeantur, vt ex Mandos. Gonzal. Archid. & aliis resolutum fuit in causa Sulmonensi *Status Cathedratici*, 18. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.

60

Secùndum adminiculum desumitur ex Breui Gelasij II. Pontificis, directo Exercitui Fidelium Cæsaraugustam obsidentium, quod vnà cum infrascriptis literis Petri Libranæ Episcopi Cæsaraugustani transcripsit Baron. *Annal. tom. 12. ad annum 1118.* Hic enim Pontifex, vt colligitur ex iisdem literis Petri Libranæ, plenariam concedendo Indulgentiam omnibus Christi fidelibus manus adiutrices porrigentibus reparationi Ecclesiæ istius de Pilari, quæ post cessatam Maurorum obsidionem, dirutis totaliter ferè parietibus, remanserat ruinosa, appellat eam, *Vrbis Cæsaraugustanæ Ecclesiam.* Quæ denominatio indeterminata sub verbo *Ecclesia*, absque vlteriori expressione alicuius Sancti, apud Iuris Interpretes tanquam antonomasticè sumpta, intelligitur de Ecclesia Cathedrali, iuxta antiquum stylum Curiæ Romanæ, Monach. *in cap. quamuis, n. 5.* post Glos. *ibidem, in verb. Non extendi, de præbend. in 6.* vbi Gemin. *§. fin. num. 10. post med. super 5. in fin.* Glos. Abb. *in cap. Cùm super, num. 6. de sepult.* Mandos. *super reg. 26. quæst. 3. num. 5. & 6. in fin. vers. Romæ autem*, Gamb. *de off. leg. lib. 10. numer. 270.* Gratian. *discept. forens. cap. 893. num. 32.* Rota *decis. 233. num. 4. & 13. part. 1. diuers.* Hisque expressè conformem fuisse mentem & intentionem Pontificis, prorsus declarauit idem Petrus Librana Episcopus Cæsaraugustanus, qui in litteris post expulsos Mauros à se publicatis, in executionem prædicti Breuis Apostolici, Ecclesiam Gloriosæ Virginis Mariæ, Beato & antiquo nomine Sanctitatis ac Dignitatis pollentem, necnon perfidorum Saracenorum ditioni diu subiectam, priorisque captiuitatis mœrore confectam specificauit. Cui declarationi standum est, argumento

61

62

63

63 argumento textus *in l. ait prætor, §. si Iudex, ff. de re iud.* Socin. sen. *cons.* 156. *n.* 17. *lib.* 2. Quemadmodum etiam testem loquentem in genere declarat Bald. *in l. testium, col.* 2. *C. de testib.* Aret. *cons.* 36. *n.* 4. Marsil. *singul.* 439. 64 Maximè cùm declaratio ista emanauerit de recenti, & ab eo qui plenissimam Ecclesiæ suæ notitiam habebat, ad tradita per Flamin. Paris. *de confident. quæst.* 28. *num.* 210. & Rota *in Lucana Capellaniæ*, 15. *Maij* 1598. *coram bon. mem. Peña, & in Barchinonensi Beneficij*, 23. *Februarij* 1600. 65 *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.* Nec apparet tunc temporis aliam in Ciuitate Cæsaraugustana Ecclesiam adfuisse: imò constat hanc solam sub diuturna Maurorum dominatione, reliquis sacris ædibus penitus excisis atque depopulatis, veluti Sacram Aram, perfugij Portum, Antistitumque Sedem fuisse seruatam, vt testatur Zurita *in præcitato Indice rerum Aragonens. anno* 889. *pag.* 13.

66 Tertium adminiculum præstant antiquæ Imagines Agni Paschalis, quæ cùm sint propria insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustæ, depictæ reperiuntur in partibus Superioribus Capellæ maioris Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & incisæ in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ Sanctæ Capellæ de Pilari, cum hac inscriptione antiqua: *Agnus docet iste hanc sedem fuisse.* 67 Quibus quidem insigniis, atque inscriptionibus, maximè vt hic, in antiquissimis plurimùm defertur, *cap. cùm causam*, & ibi Glos. *in verb. libros, de probat. cap. ad audientiam, il* 2. *de præscript. cap. cùm olim, de censib.* Aym. *de antiq. temp. part.* 1. *limit.* 9. *num.* 14. Bald. *cons.* 319. & 320. *vol.* 5. Dec. *cons.* 135. *num.* 1. Guidop. *decis.* 341. *num.* 3. Rot. *decis.* 482. *numero* 4. *part.* 1. *recent.* & in puncto antiquioris Cathedralitatis, Gratian. *discept. forens. dicto cap.* 893. *numero* 31. & *cap.* 918. *numero* 8. Non enim est verisimile, quod dicta inscriptio tandiu per Archiepiscopos, & Ecclesiam hodie collitigantem fuisset tolerata, si contra veritatem, leuioribus innixa probationibus ac fundamentis emanasset. 68 Adeò vt ius antiquæ huiusmodi Cathedralitatis ex hoc videri posset præscriptum contra Ecclesiam S. Sanatoris propter illius scientiam & patientiam, ad Textum *in lege quoties, la* 2. *ff. de seruit. lege si quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur.*

Quartum, & quidem vrgens adminiculum præbet sententia de anno 1502. super charitatiuo subsidio lata per Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani, necnon ab eodem Archiepiscopo, de cuius interesse & præiudicio principaliter agebatur, confirmata. In qua dicitur expressè, in Ecclesia de Pilari primariam Sedem Cæsaraugustanam per multa annorum curricula collocatam fuisse, Beato Braulio & aliis multis Episcopis successiuè præsidentibus, licèt postea dicta Sedes Cathedralis ab ea translata fuerit. Hæc enim sententia, cùm tempus litis super Cathedralitate principaliter motæ per centum & amplius annos antecedat, plenam inducit probationem Status Ecclesiæ, etiam sine 69 actis. Cassador. *decis.* 3. *de procur.* Put. *decis.* 338. *libro* 2. *aliàs* 328. *in correct.* sanct. mem. Gregor. *decis.* 535. *numero* 8. & in simili materia status Patronalis, Ferrer. *cons.* 135. *num.* 1. Rota *decis.* 331. *part.* 2. *diuers. decis.* 518. *part.* 1. & *decis.* 235. *num.* 4. *part.* 2. *recentior.* Mant. *decis.* 350. Maximè cum de canonizatione, aut exequutione illius hodie non agatur, sed tantùm adducatur ad probationem. Accorambon. *decis.* 143. *numero* 5. & 6. *part.* 2. & *decisione* 595. *numero* 5. *diuers.* Ad cuius 70 sententiæ corroborationem accedit alia sententia, non sine matura causæ cognitione lata de anno 1605. per Consilium Regni Aragonum inter eamdem Ecclesiam de Pilari, ac omnes alias eiusdem 71 Regni Cathedrales, excepta tamen Metropolitana Sancti Saluatoris, super præcedentia in Comitiis generalibus. In qua fuit pariter declaratum, Ecclesiam de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem. Ex his enim sententiis, licèt in Curiis sæcularibus emanatis, *Rota* solet desumere adminiculum, vt apud Seraphinum *decisione* 1047. *numero* 3. & 4. & in Mediolanensi Decimarum de Varisio, 30. Martij 1615. coram R. P. D. meo Pirouano.

72 Quintum subministrant adminiculum ea vestigia atque reliquiæ, quæ citra ius Cathedralitatis huic Ecclesiæ conuenire non possent, ad textum *in lege pro hærede*, §. *Papinianus*, vbi Doctores, *ff. de acquir. hæred.* Alex. in simili de Collegiat. *consil.* 74. & 75. *libro* 4. & in puncto sanct. mem. Gregorius *decisione* 492. *numero* 3. & coram Illustriss. D. Verospio *in decisione* 616. *part.* 1. *recent.* nempe antiquissimus ritus celebrandi die 12. Octobris festum Dedicationis huius Ecclesiæ de Pilari, tanquam primitiuæ Cathedralis. 73 Quem sanè ritum Ecclesia tamdiu tolerare, & Metropolitana ipsa seruare non potuit, nisi admissâ Ecclesiæ istius Cathedralitate. Quam propterea non solùm coram sanctæ mem. Gregorio, sed deinde etiam coram Illustrissimo Verospio *in d. decisione* 616. *numero* 4. & 5. Rota agnouit, fundans super illa potestatem celebrandi festum huiusmodi dedicationis, competentem Ecclesiæ de Pilari ratione antiquæ Dignitatis. Facultas exigendi decimas in Territorio Cæsaraugustano soli Cathedrali competentes, iuxta terminos capitis 74 *quoniam*, & capitis *cum contingat*, vbi Glos. & Doct. *de decim.* & tradita per Rebuff. *tract. eodem, quæst.* 6. *numero* 12. & de Ecclesiis Hispaniarum resoluit Rota *in Pampilonensi Congrua*, 7. *Aprilis* 1565. coram bon. mem. Cardinali Millino, quam sequitur etiam *in decisione* 429. *numero* 6. sanct. mem. Gregorius. Dignitas Capellaniæ maioris, quæ ex illarum partium consuetudine non nisi in Cathedralibus erigi consueuit. Campana nuncupata de Interdicto, quam habere 75 non potest nisi Ecclesia Cathedralis. Mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia. Ius extrahendi Defunctorum cadauera ex alienis 76 Parochiis, illaque sepeliendi, quod Ecclesiis omnibus de iure prohibitum, solis Cathedralibus indulgetur, *cap. ex parte, il* 1. *cap. cùm liberum, cap. cùm super, cap. in nostra*, vbi Doctor. *de sepultur.* Indistincta saltem de consuetudine (quidquid sit quoad moderationem per Concordias, & sententias) Sacramentorum omnium more Cathedralis administratio, iuxta terminos *capitis* 3. & *vltimi*, vbi scribentes *de Parochialibus*, & capitis *Presbyteri*, *de consecrat. dist.* 4. 77 Quamplures denique prærogatiuæ, tam æqualitatis, quàm præeminentiarum in Processionibus, & Choro, necnon alia huiusmodi, de quibus in simili Put. *decisione* 343. *libro* 2. *in correct.* 78 Vnde ex his omnibus, maximè simul iunctis, negari non potest, quin releuans Cathedralitatis argumentum assequamur, cùm vestigia, & reliquiæ, quæ remanent, sint primævi status indicia. Dyn. *in cap. decet, ad med. de regul. iur. in* 6. Bald. *in cap. Sedes, num.* 4. *de rescript.* & latiùs exemplificat Natt. *consil.* 160. *num.* 5. Tiraquell. *in tract. cessante caus. limit.* 15. & 16. Quæ quidem vestigia, & Cathedralitatis antiquæ reliquias Ecclesia ista de Pilari post transla-

tam

tam à se. Cathedralitatem retinuit, & hanc vsque in diem retinet, quemadmodum constat ex sententiis, & concordiis desuper emanatis, vt latè expendit Murillus *tract. sæpius citato*, *capit.* 19. *fol.* 159. 79 *& seqq.* & concordant testes in Summario *n.* 19. Cùm tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralitatis, vnicus etiam actus censeatur sufficere. Addent. *decis.* 557. sanctæ mem. Gregorij, *num.* 10.

80 Sextum præbent adminiculum testimonia authorum, qui in specie asserunt, præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem, scilicet Aymon Monachus *de rebus gestis Francorum, lib.* 5. *capit.* 20. *pag.* 386. & tradidit clariùs *in Historia translationis corporis Sancti Vincentij*, *lib.* 1. *capit.* 6. Qui *in Annalib. libro* 5. *capit.* 20. quamvis protrahatur vsque ad annum 1165. & sic longè excedat terminos vitæ ipsius Aymonij, qui teste Baronio vixit ad annum 873. non inde tamen fidei ipsius integritas imminuitur, saltem circa ea, quæ continentur intra annos ac tramites vitæ eiusdem Aymonij, & consequenter circa prædictam historiam translationis Sancti Vincentij, quæ incipit ab anno 855. & octo sequentibus concluditur. Martin. Garzia *in sermone* 150. Zurita *in præfato Indice rerum Aragonensium*, *anno* 889. *pag.* 13. Hieronymus Romanus *lib.* 1. *Reipublicæ Christianæ*, *capit.* 4. *fol.* 86. Maurus Castella Ferrariens. *in Historia Diui Iacobi*, *fol.* 85. Ioannes Baptista Valenzuela *consil.* 43. *numero* 6. & Franciscus de Aynsa *rerum memorabilium Oscæ*, *dicto libr.* 2. *capit.* 11. *fol.* 170. Michaël Martinus de Villar *in dicta Interpretatione ad tria Epigrammata.*

Septimum denique, ac postremum Cathedralitatis istius antiquæ adminiculum pro eadem Ecclesia de Pilari superaddunt quamplures testes, hinc inde inter easdem partes examinati. Primò in causa præeminentiarum vsque de anno 1536. & 1537. deinde in causa dedicationis de anno 1609. ac postremò in causa ista Cathedralitatis de anno 1627. qui de antiquissima fama ac traditione deponunt, Ecclesiam de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem: quibus quidem testibus standum est, vt superiùs latè deduximus.

81 His omnibus ergo fundatis, quæ insimul iuncta debent ponderari, ad Gloss. *in l.* 2. *in verbo Legitimè*, *ff. de excusat. tutor.* Dec. *consil.* 146. *numero* 14. *versic. sextò & vltimò*, Socin. *consil.* 89. *numero* 9. *versic. quo supposito*, *lib.* 1. Paris. *consil.* 104. *numero* 16. *volum.* 2. & fuit consideratum in causa Bononiensi *fideicommissi de Desideriis*, 26. Iunij 1626. coram R. P. D. meo Merlino, & in causa Viterbiensi *Castrorum*, 21. Iunij 1628. coram me: cùm certi iuris sit, probationes sese ad inuicem coadiuuare, vt per Scribentes *in capit. cùm causam*, iuncta Gloss. *in verb. Adminicula*, probat Butrius *in capit. vniones*, *il* 1. *de testibus*, Ancharan. *consil.* 376. *numero* 4. Alexand. *consil.* 53. *numero* 4. *lib.* 1. cum aliis per Rotam *decisione* 361. 82 *numero* 2. *post secundum volum. consil. Farinac.* Maximè cùm versemur non solùm in antiquissimis, in quibus leuiores probationes per indicia, coniecturas, & præsumptiones sufficiunt, Bald. *in l. indicia*, *numero* 5. *C. de rei vendic. & in Auth. quas actiones*, *numero* 18. *versic. item ratione*, *Cod. de sacrosanct. Eccles.* Socin. *consil.* 205. *numero* 13. *libr.* 2. Couarruuias *practic. capit.* 21. *numero* 7. Cassad. *decisione* 3. *numero* 2. *de procurat.* Seraphinus *decisione* 462. *numero* 9. sed etiam iis in Regionibus, in quibus propter status mutationem, Regnorumque reuolutiones, antiquitatum vestigia perierunt, provt in puncto de Regnis Hispaniarum acerbam huiusmodi calamitatem deplorat Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *dicto c.* 9. *n.* 16. & Ecclesiasticarum 83 Historiarum iacturam sub Gentilium contra Cristianos persecutionibus prosequitur Gaspar Sanctius *in tract.* 2. *de prædicatione Sancti Iacobi in Hispania*, *cap.* 5.

Non obstant ea quæ pro originali & primordiali Cathedralitate Ecclesiæ S. Saluatoris in contrarium deducuntur.

Et primò non obstat præsumptio resultans ex posteriori, atque diuturno Statu Cathedralitatis. Quia cùm ex deductis constet de anteriori Cathedralitate Ecclesiæ de Pilari, talis præsumptio elisa 84 remanet, *leg. fin. in princip. ff. quod met. caus.* Aretinus *consil.* 38. *colum.* 2. Neuizan. *consil.* 81. *numero* 24. Quando enim status præsens non po- 85 test concurrere cum statu antecedenti, de præsenti non præsumitur in præteritum, Baldus *in leg. ex persona*, *Cod. de probat.* Menochius *de præsumpt. libr.* 1. *præsumpt.* 24. *numero* 30. Alexand. *consil.* 81. *numero* 4. *libr.* 7. quem Rota sequitur in causa Spoletana bonorum, 20. Decembris 1591. coram bonæ memoriæ Peña. Quemadmodum etiam, 86 constito, vt hîc, de initio, cessat præsumptio cuiuscumque alterius anterioris initij, ac tituli, Crescent. *decisione* 21. *numero* 3. *de probat.* Caputaquens. *decisione* 304. *numero* 314. *part.* 3. Hondedeus *consil.* 80. *numero* 77. *libr.* 2. Aym. *consil.* 134. *numero* 24. cum aliis per Gonzal. *ad regul.* 8. *gloss.* 18. *num.* 48. *&* 49.

Non obstant adminicula, quæ ad dictæ præsumptionis corroborationem deducuntur.

Non primum, desumptum ex sententiis Petri Libranæ, Sanctij, Petri Tarraconensis, & Alphonsi Archiepiscopi, in quibus Ecclesia Sancti Saluatoris appellatur Superior, & Magistra. Quia cùm de tempore dictarum sententiarum Cathedra iam fuisset translata ad Ecclesiam Sancti Saluatoris, vel eidem per viam vnionis collata, vt prætenditur, ex præfata sententia de anno 1502. lata per Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani; idcirco eadem Ecclesia appellatur Superior & Magistra, cùm penes ipsam esset Cahtedra. In qua Magistrorum magna Dignitas designatur, vt ex Hieronymo notat 87 idem Tostatus super Matth. *cap.* 1. *quæst.* 70. asserens Cathedram propriè accipi pro Sede Doctoris, 88 ac Prælati, provt etiam in Cathedra Petri Ecclesia Romana denotatur, ex traditis per Ioannem Spoletanum *contra Hæreticos interrog.* 5. *de primatu Petri*, *& Ecclesia Romana*, *fol. mihi* 87. *versic. subiiciam.*

Non officit secundum, quod deducitur ex priuilegio Regis Alphonsi, qui Ecclesiam Sancti Saluatoris antiqui nominis, ac famosissimæ excellentiæ priuilegio gloriosissimam non enuntiat solùm, sed eidem donat Ecclesiam S. Mariæ de Pilari. Primò, quia quicquid sit de exceptionibus, quæ ex omissa diuini nominis inuocatione, ac concessionis loco deficiente, necnon ex quibusdam inuerisimilitudinibus per informantes ponderatis deducuntur; cùm idem priuilegium non fuerit extractum ab originali, de quo nullibi constat, sed ex quadam copia, quæ nec etiam ab originali probatur extracta, & tanquam copia copiæ, nullam fidem meretur. Bald. *in lege bonæ fidei*, *numero* 23. 89 *versic dubitatur de exemplo*, *C. de iureiur.* Dec. *in Auth. si quis in aliquo*, *numero* 30. *C. de edend.* Rot. *decisione* 773. *part.* 1. *numero* 1. *diuers.* maximè cùm deficiat recognitio, quæ omninò requiritur. Oldrad. *cons.*

cons. 1. *num.* 3. Verall. *decis.* 274. *part.* 1. *& decis.* 113. *part.* 3. Non enim suffragatur, quod fuerit extractum ex Archiuio Capituli Ecclesiæ Sancti Saluatoris, cùm idem Archiuium non habeat requisita, de quibus doctè in causa Sorana beneficij, 8. *Martij* 1627. coram R.P.D. meo Merlino: sitque priuatum ipsius Capituli, de cuius interesse agitur, ac propterea suspectum, ad tradita per Rotam *in decisione* 183. *num.* 4. *parte* 2. *diuers.* & in Tirassonensi iurisdictionis, 19. *February* 1593. coram bon. mem. Cardinali Millino. Nec legalitas huius Archiuij potest deduci ex testibus, qui dantur; cùm ipsimet testes fateantur se in causa interessatos, prorsusque ad Archiuij legalitatem requisita ignorare. Et in omnem euentum auctoritas Archiuij non dat robur scripturæ informi, præsertim contra non subditos, vt in puncto Verall. *decis.* 41. *part.* 1. Put. *dec.* 441. *n.* 2. *lib.* 2. *in correct.* Seraph. *dec.* 320. *&* 642. *n.* 1. & fuit latè deductum in præfata Tirassonensi, coram bon. mem. Card. Millino. Secundò admissâ etiam (citra veri præiudicium) legalitate huius priuilegij, prout eâ videntur agnoscere Scriptores, & alij relati in obiecto, nihilominus dictum priuilegium non officit. Nam quantùm attinet ad antiquitatis, atque excellentiæ istius Ecclesiæ Sancti Saluatoris enuntiatiuam, conformibus etiam Alexandri III. ac Martini Regis Aragonum enuntiatiuis corroboratam: præter id quod emanauit ad supplicationem partis, à Principe prorsus extraneo, ac de veritate rerum noui Principatus minùs instructo: vel dicimus prædicta verba, *antiqui nominis, ac famosissima excellentia priuilegio*, non referri ad Cathedralitatem, & ex illis nulla potest resultare consequentia ad probandam ab antiquo Cathedralitatem Ecclesiæ sancti Saluatoris: vel dicimus continere relationem ad Cathedralitatem prædictam, & ista Cathedralitas videtur potiùs contemplata in abstracto ac spiritualiter, non autem in quantum adhærebat Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Ideoque cùm Cathedra penes quamlibet Ecclesiam semper sit eadem, non dependens à loco, ad textum *in cap. dudum* 3. *quæst.* 6. *& in cap. Ecclesia, de consecrat. distinct.* 1. Turrecrem. *in cap. Sanctorum, ad med.* 10. *quæst.* 1. *vers. ad secundum*, Greg. de Valentia *tom.* 3. *disput.* 1. *quæst.* 4. latè Murillus *in* 2. *tract. cap.* 27. *& in c.* 18. *&* 19. sequitur, quod considerata fuerit tanquam ab Ecclesia de Pilari translata ad Ecclesiam Sancti Saluatoris. Cuius subrogatio non immutauit excellentiæ, atque antiquitatis ipsius priuilegia, cùm sit eadem, quæ antea fuerat, ad textum *in l. proponebatur, ff. de iudic. l. stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. oblig. l. qui res, §. aream, ff. de solut. lege si grege, ff. de leg.* 1. Ac proinde enuntiatiua huiusmodi, vel tanquam erronea, vel tanquam æquiuoca, parum aut nihil operatur, maximè in concursu illarum, quæ in præcitatis literis Episcopi Gelasij II. Pontificis, ac Petri Libranæ habentur.

Quantum verò attinet ad donationem, quicquid sit de viribus illius, aduertendum est, quod Alphonsus non simpliciter donauit Ecclesiæ Sancti Saluatoris Ecclesiam de Pilari, sed donationem Alphonsi Debellatoris, ac Ranimiri prædecessorum confirmauit, ac propterea licet in confirmatione Ecclesiam de Pilari specificauerit; ad illam tamen, velut in donationibus confirmatis nullatenus contentam, priuilegium dictæ confirmationis non extendebatur, ex eo, quod in hac parte non inueniebat subiectum confirmabile. Abbas *in cap. inter dilectos, num.* 8. *de fid. instrum.* Dec. *cons.* 541. *numero* 26. Rota *decisione* 111. *numero* 2. *&* 580. *numero* 3. *ad fin. part.* 2. *recent.* Et cùm constet de donationibus in confirmatione relatis, standum illis est potiùs, quàm confirmationi referenti. Rot. *decisione* 439. *numero* 2. *apud sanct. mem. Gregor.*

Non obstat tertium adminiculum, quod deriuatur ex ea Maurorum consuetudine, quâ primores fidelium Ecclesias in prophanos Mesquitarum vsus conuertebant: quam porrò consuetudinem in Ecclesia S. Saluatoris fuisse seruatam, præter argumentum quod desumitur ex ædificij structura, & aliis, visus est innuisse Zurita, quem sequuntur Martinez Carillus, & Aynsa, & concordant Breuiarium Cæsaraugustanum, vnà cum testibus in obiecto allegatis.

Nam quicquid sit de ista consuetudine, visum fuit Dominis, non constare illam fuisse seruatam in Ecclesia S. Saluatoris: verisimilitudo enim, quæ desumitur ex ædificio illius, tanquam à Christianis, non autem à Mauris exstructo, satis dicitur tolli ex forma eiusdem Ecclesiæ sancti Saluatoris, quæ plurimùm differt à communi Ecclesiarum structura, ita vt ad Mesquitarum formam potiùs accedat: maximè cùm illius caput Septentrionem respiciat, non verò Orientem, iuxta consuetudinem cæterarum Ecclesiarum tunc temporis. Quam porrò consuetudinem etiam in Ecclesia communiter seruari, deductis rationibus, notat Tostatus *super Matth. cap.* 6. *quæst.* 91. prout etiam innuit Nazianzen. *epistola* 60. aliàs 66. *ad Filagrium*, & ibidem latiùs adnotat Scholium, & ab Apostolorum Constitutionibus traductum esse asserit Franciscus Turrianus *pro epistolis decretalibus Sum. Pontif. lib.* 2. *cap.* 19. *fol. mihi* 183. *vers. neque hoc solum.* Ad cuius rei corroborationem accedit, quod penes eandem Ecclesiam nec minimum apparet vestigium antiqui cœmeterij; cùm tamen certissimum sit, apud Ecclesias, ac præsertim Cathedrales, perpetuò fuisse cœmeteria, iuxta terminos *cap. præcipiendum*, 14. *quæstione* 2. prout penes Ecclesiam de Pilari antiquissima reperiuntur. Argumentum autem deductum ex eo, quod apud Historicos nulla habeatur mentio de eadem Ecclesia Sancti Saluatoris, tanquam Mesquita à Mauris extructa, præterquam quod est leuissimum, præsertim cùm de iis regionibus agatur, in quibus, vt suprà attigimus, propter status mutationem, Regnorumque reuolutiones, antiquitatum vestigia in grauioribus etiam perierunt: appositè retorqueri potest ex eo quod si Templum Sancti Saluatoris etiam ante Maurorum inuasionem fuisset in rerum natura adeò sumptuosum, ac Sedi Cathedrali destinatum, vtique de hoc apud Authores atque Historicos aliqua mentio inueniretur, prout inuenitur de Ecclesia Beatæ Mariæ Virginis de Pilari.

Quantum verò attinet ad authores id in specie affirmantes, Zurita qui tanquam primus huiusce opinionis assertor allegatur *in Indicibus rerum Aragonens. pagina* 16. *sub anno Domini* 1118. & *in Annal. lib.* 1. *cap.* 44. contrarium ex professo ac constanter firmauit priùs in iisdem *Indicibus, sub anno* 889. *fol.* 13. ibi: *Cæsaraugustæ satis constat, reliquis sacris ædibus, siue tectis depopulatis, Sanctum & Religiosissimum Templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod vulgò de Pilari nuncupatur, miseris illis temporibus, sanctitatis, religionis, & consilij publici, tanquam sacram Aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vnde & Elec a,*

& Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cœtui Sacrosancta ea Ædes Sedem, ac domicilium præbuit; & maximos honores eius Fani Antistibus semper habitos, & vetustis tabulis, & memoriâ superiorum temporum, pro certo affirmare possumus, &c. Hinc enim luculentum æquè, ac constans Cathedralitatis Ecclesiæ de Pilari, etiam ante Maurorum inundationem testimonium deprehendimus, dum Zurita ipse asserit primò, eandem Ecclesiam Elecæ, Senniori, ac superioribus Episcopis Sedem præbuisse. Nam cùm apud Historicos non controuertatur, quin Eleca, & Sennior primi fuerint Episcopi sub Maurorum tyrannide; sequitur, verbum illud, *Superioribus*, esse referendum ad Elecæ, ac Sennioris antecessores, qui sub Gothorum, Gentiliumque Imperio in Ecclesia Beatæ Mariæ resederunt. Secundò dum Episcopos Cæsaraugustanos eiusdem Fani, nempe Ecclesiæ de Pilari, Antistites appellat. Tertiò dum testatur, id sibi constare ex vetustis tabulis, ac memoriâ superiorum temporum, vt pro certo affirmare possit.

Vnde vt euitetur contrarietas, in Historico, & quidem adeò insigni detestabilis, ac maximè circa opinionem, in qua eidem refragarentur alij Scriptores auctoritate, antiquitate, ac numero superiores, necnon cætera, de quibus latè superiùs in primo adminiculo, & inferiùs in responsione ad postremum adminiculum; ex hoc loco, in quo principaliter, consideratè, ac ex professo Zurita loquitur, dicendum est, congruam recipere interpretationem alia duo loca, in quibus perfunctoriè, ac incidenter loquitur. Vt scilicet iis in locis tradere intendat, Regem Alphonsum Debellatorem ex voto expiari, consecrarique fecisse Mesquitam Maurorum, & in ea D. O. M. instaurasse Ecclesiam Cæsaraugustanam, Sedemque Cathedralem ad primum dignitatis locum restituisse. Ac propterea non agere illic de Ecclesia materiali, aut de Cathedrali Sede, in quantum pendet ab aliquo loco; sed considerare tantùm Ecclesiam spiritualiter sumptam, quatenus scilicet est fidelium collectio, ad textum *in dicto c. Ecclesia, de consecr. distinct.* 1. Gregor. de Valentia *tom. 3. disput. 1. dicta quæst. 4.* Tostatus *super Matth. part. prima, prolog. quæst. 13.* & Sedem Cathedralem in abstracto, ac independenter ab aliquo loco, vt superiùs ponderatum fuit responsione ad secundum adminiculum, prout etiam consentit Carrillus *in obiecto allegatus, in 3. aduertentia, fol. 12.* 110

111 Martinez, præterquam quod *in dicto capit. 20. lib. 2.* erroneè adscribit Alphonso Debellatori testimonium antiquitatis, ac famæ Templi Sancti Saluatoris, quod pertinet ad Alphonsum externum; hocque erroneo fundamento facilè in contrariam sententiam potuit inclinare: affirmat solùm, rem apud Authores satis esse controuersã, nec sensum suum explicitè declarat, prout euidenter colligitur *in dicto capit. 20. lib. 2.* ibi: *Et aduerto, quod Bellascutus non designauit inuocationem, & titulum Ecclesia Cæsaraugustana: si enim designasset, magnam dedisset lucem ad decisionem eius, de quo multi dubitant, super Ecclesia Sancti Saluatoris*: & *capit. 19. lib. 5.* ibi: *Rex illicò restituit Cathedram antiquo Templo sancti Saluatoris, vbi hodie eam videmus; vel eam fundauit de nouo in loco Mesquita, prout multi prætendunt; quia hæc prætensio contrariis opinionibus valdè inuenitur agitata.*

112 Martinus Carillus *in dicta tertia aduertentia ad historiam Sancti Valerij*, in qua superiorum iussu meliùs veritatem agnouit, fatetur ingenuè, primum Episcopum Cæsaraugustanum fuisse Athanasium. Et ipse quoque nititur falso supposito, adscribens Alphonso Debellatori enunciatiuam antiquitatis, ac famæ Templi Sancti Saluatoris, quæ vt dictum est, ab altero Alphonso emanauit.

113 Franciscus ab Aynsa Zuritæ ac Carilli opinionem recenset simpliciter, sed Cathedralitatem Ecclesiæ de Pilari expressè tradidit *lib. 2. capit. 11. fol. 170.* constanter affirmans, tempore SS. Valerij ac Vincentij Cathedram Episcopalem extitisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Columna. Exempla autem, quæ ipsemet Aynsa subiicit, probant quidem, Reges Catholicos post recuperatas è Maurorũ tyrannide Ciuitates, consueuisse Cathedras Episcopales constituere in Mesquitis; sed non econtrà Mauros consueuisse Mesquitas in Cathedralibus constituere. Imò clarissimè tradit, Sedes Episcopales nunquam antiquis Ecclesiis fuisse restitutas, sed potiùs in Mesquitis Maurorum locatas. Quod comprobat exemplo Cordubensis Ecclesiæ, cui tanquam similia exempla subdit factum Ecclesiæ Hispalensis, necnon ipsius Cæsaraugustanæ.

Quantùm attinet ad Breuiarium Cæsaraugustanum, quicquid sit circa illius intellectum, certum est, contra illius tenorem pugnare non solùm omnia superiùs ponderata, sed alia non tam moderna, quàm antiqua Breuiaria Diœcesis Cæsaraugustanæ, Regiæ Domus Montis Aragonum, & Ordinis Sancti Hieronymi, affirmantia, Beatum Braulium Episcopum Cæsaraugustanum Sedem suam habuisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris, vt suprà ponderatum fuit in primo adminiculo.

Quantùm denique attinet ad testes, omissis exceptionibus, quæ contra illorum personas dantur, nullus ex ipsis probat publicam famam, nec alio innituntur fundamento, quàm priuilegio Regis Alphonsi, cui etiam innititur Doctor Espes, vir alioquin commendatæ eruditionis, vt aduertit Murillus *cap. 18. & 19.* Et in omnem euentum, conquassantur à contrariis testibus, de quibus suprà, numero longè maioribus, ac de publica voce & fama legitimè deponentibus. 114

Non officit tandem postremum adminiculum, quod deducitur ex iis probationibus, quibus constare prætenditur, Sanctos Valerium, Vincentium, & Braulium resedisse in Ecclesia Sancti Saluatoris. Nam quantùm attinet ad Sanctos Valerium atque Vincentium, excepto Zurita *in Annal. dicto lib. 2. cap. 26.* cui superiùs satisfactum fuit, ferè omnia quæ ad rei istius probationem deducuntur, nempe concordia inter Episcopos Cæsaraugustanum & Pampilonensem inita, tenor instrumenti translationis capitis Sancti Valerij, priuilegium exemptionis Archiepiscopi Don Lupi, inscriptiones Reliquiarum, ac denique constitutiones Synodales, id solùm inferunt, SS. Valerium & Vincentium resedisse in Ecclesia Cæsaraugustana (quod vtique verissimum est) non autem in Ecclesia Sancti Saluatoris. Quamuis enim huiusmodi enunciatiuæ vel referantur ad Ecclesiam S. Saluatoris, vel cum ea emanauerint; attamen ita veniunt intelligendæ, vt habeant relationem ad Cathedram Cæsaraugustanam in abstracto, ac independenter à loco sumptam: quæ in quocumque loco materiali reperiatur, vna, eademque censetur, vt superiùs fuit pluries consideratum,

ratum, quemadmodum in specie, quod iidem SS. Valerius & Vincentius præfuerint in Ecclesia de Pilari, fuit superiùs latè firmatum in primo adminiculo.

Quantùm denique attinet ad B. Braulium, quæ deducuntur ex Constitutione sub titulo *de Reliquiis & Venerat. Sanctorum*, in qua dicitur eundem Braulium fuisse Episcopum ipsius Metropolis, eandem recipiunt interpretationem, quam admittunt aliæ enunciatiuæ superiùs ponderatæ, provt Beatum Braulium resedisse in Ecclesia de Pilari, latè superiùs deductum fuit in eodem primo adminiculo, &c.

Et ita conclusum, parte vtraque acerrimè informante, &c.

DECISIO S. ROTÆ ROMANÆ,

Coram Reuerendiss. D. Coccino Decano, in causa Cæsaraugustana Præeminentiarum, Veneris 14. Februarij 1631.

VT aliàs dictum fuit, consulti Domini super interpretatione, & forma exequutionis mandati de manutenendo, aliàs de anno 1557. coram bonæ memoriæ D. de Rubeis relaxati, quamvis sub die 26. Aprilis, & 29. Nouembris anni 1627. inter cætera respondissent, Decano, Dignitatibus, & Canonicis Metropolitanæ dandam esse manum dexteram à Priore, & Capitulo Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari in eadem Ecclesia, quoties Metropolitani certis diebus ad illam accedunt: hodie tamen, suscepta iterum super eodem dubio disputatione, resolutum fuit, dictum mandatum de manutenendo ita esse intelligendum, vt idem Prior S. Mariæ in propria Ecclesia de Pilari sedeat in sua Sede Priorali, accedente Capitulo S. Saluatoris: & in hoc à decisis recedendum.

Id autem deducebant Domini: Primò ex verbis generalibus eiusdem mandati, dum in concursu vtriusque Ecclesiæ, in quibuscunque actibus concedit præcedentiam Priori, & Capitulo Sancti Mariæ, ibi: *Canonici, & Capitulum Ecclesiæ sancti Saluatoris Metropolitanæ, &c. teneantur, &c. illos (Priorem scilicet, & Canonicos Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris de Pilari) tam in prædictis, quàm aliis quibuscunque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quàm extra, etiam in processionibus prædictis collocare, &c.* Quæ verba tanquam vniuersalia omnem locum comprehendunt, & consequenter Ecclesiam de Pilari, ad tradita latè per Tiraquellum *de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. numero 20. & seq.* Surd. *consil. 453. n. 8.* Crauett. *consil. 926. numero 7.* ac si specificè eadem Ecclesia fuisset expressa, Oldradus *cons. 322. numero 2.* Surdus *consil. 181. numero 42. & consil. 358. numero 2.* Ruin. *consil. 40. num. 12. lib. 2.* Itavt Prior ipse de Pilari in hoc satis videatur habere fundatam intentionem pro retentione suæ Sedis prioralis.

Nec dicatur, quod quemadmodum per Canonicos & Capitulum Beatæ Mariæ conceditur manus dextera Canonicis & Capitulo Metropolitanæ: ita etiam concedi debet per Priorem de Pilari Decano sancti Saluatoris, vel ratione connexitatis, ad textum *in cap. translato, cum ibi not. de constitut.* & ad latè tradita per Chassan. *in Catalog. glor. mund. part. 4. consid. 31. versic. Sed ratione connexitatis*; vel vt euitetur monstruositas ex deformium membrorum confusione resultans, iuxta textum *in capit. 1. 12. dist.* cum aliis per eundem Chassan. *loco præcitato, versic. tamen hæ responsiones*: vel denique ratione illius honorificentiæ, quâ Prior, Canonici, & Capitulum Metropolitanæ in Ecclesia Beatæ Mariæ recipi debent per Priorem, Canonicos, & Capitulum de Pilari, vt ponderatum fuit in præfatis decisionibus sub die 26. Aprilis, & 29. Nouembris anni 1627.

Nam quoad rationem connexitatis, illa non intrat quotiescumque, vt in casu isto, per consuetudinem militat aliqua dissimilitudo inter connexa, vt fusè explicat Euerard. *in argumento à simili, in secunda col. ante fin. vers. quando autem duo sunt similia.* Ratio autem vitandæ monstruositatis, quæ ex membrorum confusione oritur, non potest in hac facti specie considerari, cùm vtrumque Capitulum simul conueniat tanquam vnicum corpus, non autem tanquam duo corpora separata, vt ad propositum considerant Felin. *in c. Pastoralis, n. 9. vers. vbi duo corpora*, Abb. *§. 1. n. 7.* Imol. *n. 12. de rescript.* & faciunt notata *in c. scriptum*, vbi Abb. *n. 6.* Imol. *pariter n. 6. vers. nota quod vbi, de elect.* Honorificam denique receptionem, visum fuit necessariò non inferre in casu isto concessionem manus dexteræ, sed esse intelligendam secundùm subiectam materiam, vt scilicet Decano, atque Capitulo Metropolitanæ ad Ecclesiam Beatæ Mariæ venienti Prior de Pilari assurgat, obuius procedat, ad ostium vsque humaniter excipiat, mandet pulsari campanas, & chorum dexterum, exceptâ priorali Sede, vacuum iisdem dimittat, ad tradita per Felin. *in rubr. de maior. & obed. sub num. 8.* & conferunt notata per Vitalin. *in Clement. si summus, num. 34. & seq. de sentent. excomm.* Ratione enim subiectæ materiæ & qualitatis personarum dicitur etiam æqualitas seruari, licèt vnus honoretur magis quàm alter ex aliqua ratione, vel circumstantia, ad textum *in l. 3. §. Præses*, vbi Glos. *in 5. discrimine, ff. de munerib. & honorib.*

Hisque conformem fuisse mentem Iudicis, qui dictum mandatum de manutenendo concessit, satis etiam colligitur ex eo, dum idem mandatum loquens de Ecclesia Sanctæ Mariæ eunte ad Ecclesiam sancti Saluatoris, postquam iubet, vt honorificè recipiatur, expressè addidit etiam, vt latus dexterum eidem assignaretur: signum euidens, quod sub simplici honorifica receptione ex mente Iudicis non continebatur præcisè latus dexterum, cùm de vtroque discretiuè loqnutus fuerit, *l. hac verba, ff. de verb. signif.* Seraph. *dec. 964. n. 3.* qui loquitur in his terminis.

Secundò id deducebant Domini ex verbis etiam specialibus eiusdem mandati, in quo postquam vtriusque Capituli ad vtramque Ecclesiam mutuus accessus, necnon in ipsarum qualibet functiones recensentur, tandem disponitur, quod in prædictis Ecclesiis, tam in Choro scilicet, quàm extrà, Prior & Capitulum sancti Saluatoris teneantur dare manum dexteram, seu Chorum dexterum Priori & Capitulo de Pilari. Ex his enim verbis clarè patet, idem mandatum expressam continere præcedentiam Prioris B. Mariæ in propria etiam Ecclesia; cùm de vtraque generaliter & indistinctè loquatur, ex iuribus suprà allegatis: & consequenter tantò euidentiùs excludi interpretationem illã, quod honorifica receptio superiùs ponderata importet concessionem manus dexteræ. Ne dicamus mandatum, quod

priùs in vtraque Ecclesia indistinctè concedit præcedentiam Priori Beatæ Mariæ, continere repugnantia, si respectu Metropolitanorum, iniungendo postea Priori & Capitulo de Pilari honorificam receptionem, eandem manum dexteram ipsimet Priori incontinenti auferret, contra regulam textus *in l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. cap. inter dilectos, de fid. instrument.* Bart. *in l. fin.* §. *item quæsitum, ff. de cond. & demonstr.* cum aliis per Aym. *cons.* 70. *num.* 5.

Tertiò hanc ipsam interpretationem Domini etiam eliciebant ex obseruantia, quæ ad eandem interpretationem plurimùm confert. Honded. *cons.* 13. *num.* 35. *& cons.* 89. *num.* 46. *lib.* 2. quando etiam verba essent dubia, Rot. *decis.* 256. *in fin. part.* 2. Mantic. *decis.* 296. *n.* 6. Ac præcipuè in casu isto, in quo cùm ad exequutionem eiusdem mandati Metropolitani compulsi fuerint per censuras, eadem obseruantia tantò minus præsumitur excessiua, sed restricta ad limites ipsius mandati, vt ad propositum considerat Rot. *decis.* 45. *sub num.* 11. *de appell. in nou.* & apud Seraph. *decis.* 1189. *num.* 1. *&* 3. Maximè cùm non solùm in huiusmodi summariis possessoriis retinendæ detur manutentio ad limites possessionis, *vulg.* §. *retinendæ, Instit. de interd.* & ad terminos status, Ruin. *cons.* 155. *num.* 5. *lib.* 4. Rota *decis.* 4. *num.* 2. *&* 3. *de dilat. in nou. & decis.* 522. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. *diuers.* sed versemur etiam in materia præeminentiarum, in qua plurimùm defertur consuetudini, Bald. *in cap. cùm olim, in* 1. *not. de consuet.* qui loquitur in puncto circa locum sedendi, Ruin. *cons.* 19. *num.* 6. *lib.* 1. Chassan. *in Catal. glor. mund. part.* 4. *consid.* 37. *vers. de his dignitatibus*, vbi in his terminis loquitur de præcedentia inter dignitates inferiores. Rota *decis.* 4. *num.* 2. *ad fin. de elect. in nou.* Seraph. *decis.* 964. *num.* 1. *&* 2. & ponderatum fuit in Coloniensi *præcedentiæ*, 9. Iunij 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Obseruantiam verò satis concludere vibantur quamplurimi testes, qui dantur in Summario pro Ecclesia Beatæ Mariæ, *à num.* 3. *vsque ad* 6. ritè deponentes de ista quasi possessione Prioris sedendi in prima Sede Chori dexteri, qui Capitulo, & Canonicis sancti Saluatoris assignatur. Quos inter, primus deponit de annis septuaginta, ita vt percutiat annum decreti manutentionis immediatè præcedentem, & sic concludit obseruantiam anteriorem, ad cuius limites præsumendum est concessam fuisse manutentionem, ex deductis. Quamuis enim sit vnicus, sufficit tamen in his, quæ manutentionem respiciunt. Rot. *decis.* 196. *part.* 1. *diuers. & decis.* 624. *numero* 5. *&* 1326. *num.* 1. apud Seraph. Præsertim verò cùm per alios testes abundè adminiculetur. Nam ex octo testibus de visu, qui dantur in eodem summario B. Mariæ *sub n.* 3. alius percutit annum 1561. duo verò annum 1566. & 1567. quo Capitulum S. Saluatoris compulsum fuit ad paritionem huius mandati Rotalis sub censuris, ac pœna ducat. 10000. & post præstitam obedientiam ab iisdem censuris absolutum. Reliqui autem quatuor deponunt de annis 1571. 1576. 1581. & 1583. Cum quibus concordant alij septem, qui pariter dantur *sub n.* 4. de auditu, voce, & fama publicà deponentes. Necnon alij 11. *sub n.* 5. ad perpetuam rei memoriam recepti, qui immemorabilem cum suis qualitatibus concludunt. Ac denique alij octo aduersus depositiones trium testium S. Saluatoris examinati, qui de visu, voceque, & fama publica testantur.

Ad cuius obseruantiæ robur multùm etiam conferre arbitrabantur Domini confessionem ipsiusmet Decani S. Saluatoris, pleno, & non contradicente Capitulo declarantis, Decanum semper sedisse in prima Sede Chori sinistri in vtraque Ecclesia. Quæ quidem confessio, vt patet, adminiculata probat etiam in præiudicium Ecclesiæ. Mantic. *decis.* 39. *num.* 1. cum aliis per Addent. ad sanct. memor. Greg. *decis.* 375. *num.* 11. Præsertim in casu isto, in quo confessio prædicta concernit actum gestum à confitente. Glos. *in c. vlt. in fin.* vbi Abb. *numero* 44. *vers. ego soluendo, de præsumpt.* Tiraq. *in tract. lignag.* §. 1. *gloss.* 14. *num.* 48. & notant Addent. *ad dict. decis.* 375. sanctæ memor. Gregor. *loco citato.*

Non obstant testes Metropolitanæ in contrarium ponderati in decisionibus, quæ reuidentur. Quia ex declarationibus per eosdem nouiter factis reducuntur ad concordiam, vel in omnem euentum, eliduntur à contrariis testibus numero maioribus, ad tradita per Gabr. *de testib. conclus.* 4. *n.* 50.

Non obstat assistentia iuris communis fundata in præsenti statu Cathedralitatis, quo quingentis abhinc, & amplius annis gaudet Ecclesia Metropolitana sancti Saluatoris. Quia cùm iam fuerit resolutum, constare Ecclesiam Beatæ Mariæ fuisse antiquitus Cathedralem, potest hodie dubitari, an Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentiâ iuris contra præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ, quæ videtur retinuisse iura antiquæ Cathedralitatis, vt latè deductum fuit in decisione coram me facta sub die prima Martij anni præteriti: vel saltem cùm vtrumque Capitulum dicatur conuenire ad faciendùm vnum corpus, assistentia iuris remanet valdè turbida, Chassaneus vbi suprà, *consider.* 32. *per totam*, & aduertit Rota *in dicta Colon. præcedentiæ*, 9. *Iunij* 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo. Aut in omnem euentum id respicit petitorium, prout etiam sententia Sancij de anno 1221. laudum Alphonsi de anno 1513. & concordia Ferdinandi de anno 1539. Quæ vlteriùs loquuntur solùm de Canonicis, & Capitulo, non autem de Priore, &c.

Et ita conclusum, parte vtraque informante, &c.

R. P. D. BICHIO.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.
Lunæ 21. *Iunij* 1655.

Beatissimæ Virginis de Pilari Ecclesiam existentem in Ciuitate Cæsaraugustæ, fuisse antiquitus Cathedralem, in eaque Primitus Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, bis pronunciauit Rota in sententiis de anno 1631. à clar. memor. Coccino, & anno sequenti à Cardinali Vbaldo latis, quarum validitas non controuertitur.

Iustitia verò comprobatur ex deductis latissimè, respondendo omnibus contrariis, *in decis.* 353. *num.* 20. *& seqq. vsque ad* 114. *part.* 5. *recentior. & in decis.* 177. *sub num.* 4. *& seqq. part.* 6. in quibus ad probandam antiquam Cathedralitatem huius Ecclesiæ expenditur antiquissima traditio, tam Historicorum, quàm Scriptorum, quibus adduntur Iulianus Perez *in sua Chronica, n.* 405. qui ait istam Ecclesiam à Diuo Iacobo Apostolo ædificatam fuisse, vt creditur, primam in Hispania, & ob id mereri dici Prototemplum, Hallus Galius *in lib. de Aduentu Sancti Iacobi in Hispaniā*, Luadus

Lualdus *in sua Historia, sub titulo della Christiana Religione nell'Occidente, tom.* 1. *cap.* 16. *fol.* 26. Hypolitus Maratius *in suo Opusculo Apostoli Mariani de, sancto Iacobo Maioris cap.* 5. §. 3. *de Templo B. M.*

Antiquæ Imagines Agni Paschalis, quæ sunt propria Insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustanæ, & repeniuntur depictæ in partibus superioribus Capellæ maioris Ecclesiæ sanctæ Mariæ, incisæque in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ sanctæ Mariæ de Pilari. Enunciatiuæ in litteris Apostolicis, maximè Gelasij II. simul cum litteris Petri Librani Episcopi, ac sententiis antiquis contentæ. Inueterata celebrandi diem festum Dedicationis huius Ecclesiæ ipsa die quâ celebratur Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis. Consuetudo canonizata *in decis.* 472. *&* 493. *coram sanct. mem. Greg. XV. in decis.* 616. *num.* 5. *p.* 1. *recent.* & *in d. decis.* 353. *n.* 73. *part.* 5.

Facultas exigendi Decimas in Territorio Cæsaraugustano, mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis Officia. Indistincta omnium Sacramentorum, prout in Cathedrali, administratio. Dignitas Capellani maioris. Retentio Campanæ nuncupatæ *de interdicto.* Prærogatiuæ, & præeminentiarum notæ plures in id afferuntur à Patre Lezana *in dissertat. de antiquissima, & continua Cathedralitate Angelica, Apostolica, & miraculosa Ecclesia sancta Maria Maioris de Columna Cæsaraugustana, cap.* 2. *&* 3. *per tot.*

Nec obstat, quod ista Ecclesia fuerit aliàs à Mauris occupata, quia illis posteà expulsis, recuperauit antiquum statum libertatis iure quasi postliminij, vt est textus *in cap. prima actione,* 16. *quæst.* 7. Bellam. *num.* 9. *& in cap.* 1. *de non. oper. nunc.* Innoc. *num.* 2. *vers. hoc autem certum est.*

Minus obstat Ecclesiæ sancti Saluatoris aduersariæ in Cathedralem erectio, quam pleraque ab informantibus pro eadem Ecclesia deducta conuincunt; quia non inde sequitur abdicatio antiquæ Cathedralitatis ab Ecclesia de Pilari, quia per erectionem non præiudicatur aliis Ecclesiis, Vvames. *consilio* 10. *numero* 4. Seraphin. *decis.* 1444. *numero* 7. *& seqq.* nec est nouum, quod vnus, & idem Episcopus in sua Ciuitate habeat duas Ecclesias vnam Cathedralitatem constituentes, ob ipsarum Ecclesiarum vnionem, vt est textus *in capite* 1. *ne Sede vacant.* vbi notant omnes Canonistæ, & dixit Rota *in Vercellensi vnitatis Capituli, coram Peña*, quæ est in impress. *decis.* 558. *num.* 8. *confirmata* 18. *Aprilis* 1614. *coram Archiepiscopo Seleuciensi, &* 24. *Aprilis* 1643. *coram Reuerendiss. D. meo Dunozet Decano, ac* 9. *Maij* 1544. *coram Eminentiss. D. Card. Ottobono.* Idque decisum fuit in Aretina Vnionis, 22. Iunij 1643. 2. Iunij 1645. 1. Aprilis 1647. coram Reuerendiss. Episcopo Tertacinensi, & 18. Martij 1652. coram R. P. D. meo Verospio.

Quibus positis duo sequuntur pro resolutione dubij hodie propositi. Primum, quod cùm ex actis constet de non iure Ecclesiæ sancti Saluatoris, quod *ex d. decis.* 353. *part.* 5. *recent. &* 177. *part.* 6. ipsi notum erat, eamque appellationem à dictis sententiis Rotalibus bon. mem. Motmanno commissam, prosequutam non fuisse ab anno 1633. nec fatalia prorogari obtinuerit, eademque sententiæ ob tam longam taciturnitatem transierint in iudicatum, & causa dicatur deserta, *Clem. sicut, Clem. si appellationem, de appell. c. cùm sit Romana, eodem tit.* Achill. *decis.* 10. *numero* 1. *vt lit. pend. decis.* 7. *num.* 4. *& seqq. eod. tit.* Burat. *decis.* 307. *numero* 10. Rot. *inter recent. decis.* 583. *num.* 3. *part.* 2. *decis.* 1. *num.* 8. *& num.* 11. *& seqq. part.* 7. & in Fauent. capellaniæ, 22. *Iunij* 1646. §. *nec dicatur,* §. *hacque indubitanter, coram Reuerendiss. Episc. Terracinensi, in Romana fideicomm. de Campagnolis,* 8. *February* 1649. §. *calculando*, coram R. P. D. meo Peutingerio, *in Vercellensi Praepositura,* 5. *Iulij eiusdem anni,* §. *penult. coram me.*

Secundò, quod ex dictis sententiis vti iustis, & validis, nulla Ecclesiæ sancti Saluatoris infertur læsio, sine qua non datur restitutio in integrum, *cap.* 1. & ibi Abbas *num.* 1. *&* 2. *de restit. in integr.* Mohed. *decis.* 2. *de appellat.* Seraph. *decis.* 123. *num.* 1. *cum aliis alleg. in Gerundensi Portionum,* 25. *Iunij* 1649. *& in Interamn. fideicomm.* 11. *Martij* 1654. *coram R. P. D. meo Celso.*

Ideo constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in Integrum, decisum hodie fuit, informante tantùm Ecclesia de Pilari, citatis tamen pluries, ac diu expectatis Procuratoribus Ecclesiæ Metropolitanæ sancti Saluatoris.

APPANAGIVM

A Serenissimo Carolo Emanuele Duce Sabaudiæ, &c. Principi Philiberto constitutum. Vbi plura ad hanc materiam spectantia elucidantur, quæ ex facti specie infrà numero 2. proposita, meliùs intelliguntur.

SVMMARIVM.

1 *Species facti.*
Ex facto sequitur ius. ibid.
Facta sunt ex natura sua incerta. ibid.
2 *Appanagium constitutum à Serenissimo Carolo Emanuele Duce Sabaudiæ pro Sereniss. Principe Philiberto eius filio.*
Appanagium, quid sit. ibid.
Est portio quædam bonorum, quæ liberis natu minoribus post primogenitum concedi solet. ibid.
Principis Philiberti bonorum renunciatio. ibid.
3 *Testamentaria quædam schedula ab ipso, vt asseritur, confecta.*
Institutio hæredis per ipsum facta. ibid.
4 *Exhibitio talis schedulæ per testamentarios Illustriss. D. Ioanni de Castillo.*
Principis testamentum sustineri pronunciat. ibid.
Quid S. Consilium Neapolitanum egerit. ibid.
Serenissima Infantis Mariæ ius. ibid.
5 *Dubia, quæ ex hoc facto resultant.*
6 *Septenarius numerus, nodus, & plenitudo rerum.*
7 *Inualidum videtur prætensum testamentum.*
8 *Deficit in forma.*
Quia non est subscriptum, & subsignatum. ibid.
Et quia deficiente forma deficit actus. ibid.
Forma est de genere indiuisibilium. ibid.
9 *Forma, & essentia rerum sunt sicut numeri.*
Maximè cum forma est debita ex voluntate agentis. ibid.
Quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. ibid.
In datione rei suæ quilibet potest ponere conditionem quam vult. ibid.
Iulij Clari aptissima doctrina. ibid.

Etiam

IESVS MARIA.

Operis Argumentum.

EX facto sequi ius, commune proloquium in Romana Curia est, *ex l. si ex plagiis, §. in cliuo Capitolino, ff. ad l. Aquil.* extractum, cui subscribit Aneharanus *consilo* 254.*num.*2. vbi ait, quod sicut ex facto ius oritur, ita ex facto ius moritur: vnde nascitur, quod propter minimam facti mutationem mutetur totum ius, *l. si is, ff. de excusat. tutor. l. natura canillationis, ff. de verb. obseru. l. ea est, ff. regul. iur.* vt propterea Federicus de Senis *cons.*152.dicat, congruum responsum dari non posse à Iureconsulto (idem dico à Theologo) nisi factum percipiat. Præsertim cùm facta sint ex sua natura incerta, *l. in omnibus, ff. de iur. & fact. ignor.* Facti ergo huius veritas, & natura diligentissimè perscrutanda, cùm facta prudentissimos etiam fallere possint, *l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. cap. 1. de constit. in 6.* Tale ergo est factum.

2 Serenissimus Carolus Emanuël Dux Sabaudiæ, &c. de anno 1620. pro die 17. mensis Decembris Taurini existens *Appanagium* quoddam (id est portionem quandam bonorum, quæ liberis natu minoribus, postquàm natu maximus Principatum à Patre mortuo adeptus est, concedi solet, vt ea portione acceptâ, à successione arceantur) pro Serenissimo Principe Philiberto, ipsius, & Serenissimæ Infantis Catharinæ Austriacæ Catholici Regis Philippi II. prudentissimi filiæ, fecit ex Principatu Onellæ, ac ad valorem quadragintanouem millium ducatorum in circa exigendorum super Dohana pecudum Apuliæ in Regno Neapolitano, quæ erant de iuribus dotalibus eiusdem Serenissimæ Catharinæ Austriacæ coniugis. Princeps autem Philibertus, grati animi erga Patrem causâ, quicquid ad se quouis iure pertineret, siue pro legitima, siue pro illius supplemento in bonis eiusdem Patris, vel Matris defunctæ, seu fratrum, vel sororum, cessit, & renunciauit. Cùm autem de anno 1624. Regno Siciliæ præesset, & Panormi moraretur, peste Ciuitatem inuadente, febris morbo correptus hæredem suorum bonorum reliquisse dicitur Serenissimam Isabellam ipsius sororem, & Mutinæ Principem, per quandam quasi

3 testamentariam scripturam, his verbis: *Nombro por mi heredera vniuersal de todos los bienes, muebles, rayces, rentas que en qualquier manera quedan, y me pertenescan, la Señora Infanta Doña Isabel Princessa de Modena, mi hermana, para que lo goze por todos los dias de su vida, como hazienda suya, y como tal pueda disponer della, como mejor fuere Su Alteza seruida. Iten demas de lo susodicho, por el amor, y obligaciones tan antiguas, que tengo à mis criados, y en especial al hauerse me puesto los mas dellos por mano del Rey mi Señor, y por la qualidad de sus personas, y la de los continuos, leales, y agreadables seruicios que me han hecho, siguiendome tantos años por mar, y tierra, en paz, y en guerra, y en todas ocasiones, quiero que se les paguen à cada uno dellos por todos los dias de su vida los gajes, que hoy tienen escritos en libros de mi casa, conuiene à saber à las personas à lasquales los estan hechos buenos, y actualmente me siruen, como constara por relacion firmada de Don Francisco Manuël mi Mayor domo, para que los hajan, y tengan mientras, biuieren, y les cobren de los quarenta mil ducados moneda de Castilla, que tengo consignados por Su Mageстad en el Reyno de Napoles, que procedieren de la dote de la Serenissima Señora Infanta de Castilla Doña Catarina de Austria defuncta, mi Señora, y Madre, y iunctamente me pertenecen por donacion de los Serenisimos mis hermanos, y hermanas; y suplico à Sus Altezas tengan por bien esta mi disposicion en esta parte, pues por hallarme con tantas obligaciones, como son notorias, y no tener con que poder acudir à ellas de otra parte, me ha side forçoso cumplirlas, y señalarlas en esta renta.*

4 Mortuo deinde Principe Philiberto, executores testamentarij adeunt, & schedam non subscriptam, neque obsignatam exhibent D. Ioanni Francisco Castillo Regiæ Classis Auditori, qui pro testibus eosdem familiares, quibus legata Principis cōuenire dicebant, admittit, & testamentū Principis sustineri debere iure militari pronūciat. Legatarij etiam alij medio suo procuratore Sacrum Cōsilium Neapolitanum adeunt, Serenissimæ Mutinæ Principe in iudicium prouocatâ, immitti in possessionē redituum Regiæ Dohanæ postulantes. Sacrum porrò Consilium terminum pacti ad probandum incumbentia statuit. Sed interim Serenissima Mutinensi Principe eb humanis sublatâ, hæreditate nundum aditâ, legatariis petentibus, idem Sacrum Consilium curatorem causæ Principis Philiberti decernit. Comparet postea Serenissimus Princeps Mauritius à Sabaudia, Philiberti Principis germanus frater, petens audiri ex integro in iudicio. Sacrum Consilium annuit, & tandem ius dicendo legatariis, eos immittendos esse in possessionem dictorum redditum, definitiua sententia pronunciauit, cui Serenissimus Dux Mutinæ consensit. Cæterùm ex aduerso Serenissimus Dux Carolus Emanuël in Sacro Consilio egit, & lege Appanagij, & contractus, redditus omnes Regiæ Dohanæ iure reuersionis ad se pertinere proposuit. Cui post obitum succedens Serenissimus Victorius Amadeus Sabaudiæ Dux, eosdem redditus ex eadem lege Sabaudiæ Coronæ consolidatos, pro honesta sustentione Serenissimis Infantibus sororibus Catharinæ, & Mariæ concessit, sub hac lege, vt quælibet earum superstes altera alteri succederet. Cùm tandem Infans Catharina obiisset, propterea Serenissima Infans Maria soror eos redditus sibi deberi proponit. Hæc est species facti, aliquibus tamen resecatis, quæ tamen si necessaria fuerint, inferiùs proponentur.

5 Ex facto ergo isto nonnulla suboriuntur dubia. Primum, circa valorem testamenti prætensi Serenissimi Principis Philiberti. Secundum, circa sententiam D. Ioannis Francisci Castillo Regiæ Classis Auditoris. Tertium, quatenus validum esset testamentum, an dispositio illa de redditibus illorum 49. millium ducatorum facta à Principe, valida esse potuerit. Quartum, circa prætensionem Sereniss. Ducis Mutinæ. Quintum, de iure proposito ex parte Sereniss. Principis Mauritij. Sextum, de iure Serenissimi Ducis Caroli Emanuëlis, & eius filij primogeniti Serenissimi Victoris Amadei. Ac denique septimum, de iure Serenissimæ Infantis Mariæ ad prædictam summam ducatorum.

6 Quia autem iuxta Ciceronem *de somniis Scipionis*, septenarius numerus est nodus, & plenitudo rerum omnium, seu vt Andreas Masius *in Iosue 6.* explicat, *denotat Deum, per quem, & in quem omnia sunt dirigenda*, ideo ex septem horum dubiorum enodatione, Dei gloria, institia, & veritas pro conscientia est inuestiganda.

DVBIVM

DVBIVM I.

An Testamentum assertum Serenissimi Principis Philiberti, validum censeri debeat.

RESPONSIO.

7 DIcendum videtur, inualidum omninò fuisse tale prætensum testamentum. Quod quia nullo firmiori alio fundamento dici potest, quam assignando nullitates, & defectus illius, ideo ad hoc calamus restringendus, & huiusmodi nullitates, & defectus assignandi.

8 Primus defectus, & substantialissimus est defectus formæ, cui ipsemet Princeps adstringere se voluit in illo, videlicet, quod esset à se subscriptum, & subsignatum, vt patet ex verbis illis: *Ten testimonio de ser todo lo sobredicho mi postrera voluntad, lo firmo de mi mano, y mando sea sellado con mi sello, &c.* Quæ duo non subsistunt, ac per consequens deficit forma substantialis, quam Princeps voluit esse veluti tesseram, symbolum, & signum suæ vltimæ voluntatis. Vnde hic procedunt vulgata iura, ex quibus habetur, quod deficiente formâ, deficit actus, seu actus est nullus, *leg. Mauius, leg. Qui haredi, ff. de condit. & demonstr. leg. 1. & 2. Cod. quando prouoc. non est necess.* & nubes Theologorum, & Iuristarum stat circa hæc, & alia iura. Quod ampliatur, vt procedat, itavt nulla qualitas, etiam militiæ, ad id excuset, provt præter dicenda inferiùs ex Rolando *consil. 30. numero* 8. *lib.* 3. Tuscho *litter. F, concl.* 415. *numero* 29. haurit Barbosa *in Axiomat. iur. axiom.* 100. *numero* 7. Cuius rei ratio conueniens ea est, quia forma est de genere indiuisibilium, vt notatur *in leg. si veritas, Cod. de fideicommiss.* Ac proinde si tota non adimpletur, totus actus corruit, *leg. cùm hi, §. si Prætor, ff. de transact. leg. Qui Romæ, §. Flamius, ff. de verbor. obligat.* Pro-

9 pter quod Theologi, & Metaphysici inquiunt, quod formæ & essentiæ rerum sunt sicut numeri, qui per qamcunque diminutionem omninò variantur. Quod permaximè procedit in forma actui debita ex voluntate agentis, & cui agens subjici voluit. Eo quòd actus omnis consistit in voluntate, & potentia agentis. Couarruuias *capite Cùm esses, numero* 7. *de testament.* Menochius *consil.* 1. *numero* 250. *& de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 80. *numero* 11. Et quia quidquid disponit testator, pro lege habetur. *Authent. de nupt. §. disponat.* Ac ex communi illo, *Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, leg. non omnis, ff. si cert. pet. leg. in agris, ff. de acquirend. rer. domin.* & ibi Doctor. fere numero. Et quoniam in datione rei suæ, sicut liberè quis dat, sic etiam eam potest ponere legem, aut conditionem, quam voluerit, ita vt eâ non subsistente, nec datio subsistat, *leg. in traditionibus, ff. de pact.* Oddus *de fideicommiss. quæst.* 3. *numero* 41. Ac denique quia, vt rectè Iulius Clarus *lib.* 3. *§. Testamentum, q.* 14. vbi lex pro forma requirit, quod aliquis manu propriâ scribat, semper mihi placuit opinio Bartoli, quod scilicet requiratur specialis subscripto, quia aliàs supponendo vnam scripturam pro alia, posset falsitas fieri, quam præcipuè in hac testamentorum materia lex habet valde suspectam. Quæ valde ruminanda, quia aptissima ad propositum.

10 Scio recurrere partem aduersam ad priuilegium Principis, tanquam Principis, & tanquam militis, aut quia in tempore pestis testabatur. Sed confugia ista ex dicendis dubio sequenti, præclusa manebunt, vt ex verbis relatis conjicitur, esto quod posset forsan hoc beneficio vti (de quo dicto dubio sequenti) eo tamen vti noluisse, sed potiùs ipsi cessisse, cùm dixit: *Lo firmo de mi mano, y mando sea sellado.* Dum ergo non ostenditur aliqua scriptura à Principe subscripta, eiusque sigillo communita, non exhibetur verum, aut legitimum testamentum, tum propter dicta, tum quia generaliter, & abstractè loquendo, subscriptio, & subsignatio est conclusio Instrumenti, & perfectio actus in conclusione consistit, *leg. contractus, Cod. de fid. Instrument. leg. si voluntate,* vbi Baldus, *Cod. de rescindenda venditione,* Surd. *consil.* 282. *num.* 17. & vt dixit Rota coram Buratto *dec.* 465. *n.* 14. Subscriptio est finis, & complementum testamenti.

11 Scio quoque, aliquos in dicasse clausulam illam, *Lo firmo de mi mano, y mando sea sellado, &c.* non fuisse appositam à Principe, sed ab scribente schedulam. Cæterùm, præterquam quod glossema istud iniuriosum est, tum Principi ipsi, tum ipsius Secretario, vlteriùs rejicitur, quia eo admisso, tota ipsa scriptura corruit, propter modò dicta ex Iulio Claro. Et quia clausulæ, quæ sunt de natura actus, præsumuntur positæ in ipso à Notario rogato, eo videlicet, quia semper inesse videntur. Monoch. *consil.* 37. *num.* 20. *& seq.* Mascard. *de probat. concl.* 1097. *num.* 23. *ex l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de adilit. edict. & leg. vlt. Cod. de fideiuss.* Ac propterea, quia cùm nullus præsumatur actum frustratorium facere velle, *l. 1. in fin. ff. ad municip. l. vnica, Cod. de thesaur.* quo iure existimare debemus Principem prudentissimum voluisse condere Testamentum non subscriptum, aut subsignatum?

12 Ex hoc etiam substantialissimo huius prætensi testamenti defectu, theologicè firmatur ipsius nullitas, & inanitas sequenti discursu. Nam cùm *testamentum* iuxta nominis etymologiam, & Iustinianum *in Institut. de testam.* sit idem, quod *testatio mentis*, quia sicut ornamentum dicitur ab ornando, & vestimentum à vestiendo, ita & testamentum à testando. Id ergo, quod *testatio mentis* non sit, testamenti nomine non gaudebit: atqui hæc scriptura testamentaria non est *testatio mentis* testatoris, quia mens illius fuit, vt talis ipsius *testatio* esset subscripta, subsignata, &c. quod non contigit. Testamenti ergo nomine non potietur.

13 Alter etiam, & ad idem, etiam Theologicè, ex definitione testamenti, quam tradit Vlpianus *in l. 1. ff. de testam.* videlicet: *Testamentum est voluntatis nostræ iusta sententia, de eo quod quis post mortem suam fieri velit*: vbi dictio *iusta*, est idem, quod *perfecta*, Bartol. *in dict. l. 1. ff. eod.* Angel. Aretin. §. 1. *Institut eodem*, Hieronymus Giachar. *in addit. ad Clar. quæst.* 1. *§. Testamentum, verb. Iusta.* Cùm autem perfectum, ex Aristotel. 5. *Metaph. text.* 21. sit id, *cui nihil actu deest secundùm modum suæ perfectionis*; & instrumentum perfectum subscriptionem, vel subsignationem requirat, vt dictum est, profectò scriptura hæc nonnisi abusiuè appellari potest *Testamentum*, siquidem deficit illi aliquid secundùm modum suæ perfectionis, & iuxta naturam

naturam instrumenti, nempe subscriptio, vel subsignatio.

14 Ad hæc, Theologico quoque discussu: Nam cùm testamentum duplex sit, vnum *in scriptis*, siue *clausum*, quod testator suâ, vel alterius cuiuscunque manu conscriptum septem testibus masculis, puberibus, simul præsentibus, ipsumque testatorem videntibus offert, profitendo esse suum testamentum; insuper ipsemet si sciat, ac possit suâ manu coram testibus testamento subscribere, vel alius pro eo octauus testis, siue subscriptor adhibitus, & postea testes alij illi subcribentes, illudque consignantes, *l. hac consultissima, C. de testam. iuncto §. sed cùm paulatim, & seqq. Instit. eod.* Aliud *nuncupatiuum*, seu *apertum* dictum, quod minorem solemnitatem requirit, & ad illud sufficit, quod septem prædicti testes simul vocati sint, qui audiant, & intelligant testatoris voluntatem, scripto, vel voce articulata prolatam, *dicta l. hac consultissima, §. per nuncupationem, l. iubemus, l. quoniam indignum, C. eodem*, Layman. *lib. 3. Theolog. moral. tract. 5. cap. 1. num. 3.* Dom. de Lugò *de iust. & iur. tom. 2. disputat. 24. sect. 1. numero 4.* estque expressum *in d. §. per nuncupationem quoque*, hoc est, *sine scriptura testamenta non aliàs valere sancimus, quàm si septem testes (vt suprà dictum est) simul vno, eodemque tempore collecti testatoris voluntatem, vt testamentum sine scriptura facientis audierint.*

15 Cùm igitur schedula hæc testamentaria nec sit testamentum *in scriptis*, seu *clausum*, vt aduersa pars vltrò fatetur, idque sit clarissimum, ac euidentissimum apud cunctos: nec etiam *nuncupatiuum*, quia deficiunt illi testes à dicta lege *hac consultissima* requisiti (prout in sequentibus vrgebo) nec esto non deficerent, quia deficit illi forma à testatore præscripta de subscriptione, & sigillatione ipsius, iuxta dicta (vt alia etiam prætermittam, de quo postea) liquidum manet nullum potiùs, quàm annullandum; ruptum magis quàm rumpendum in casu præsenti afferri testamentum.

16 Meliùs igitur de simili testamentaria schedula, seu scriptura non completa, aut perfecta, sed solùm inchoata, & imperfecta, dicit Iulius Clarus (imò clarissimus Doctor) *lib. 3. sent. §. Testamentum, quæst. 7. §. Aliquando, & tertiò*, loquens in terminis fortioribus, scilicet quando est in fauorem piæ causæ, quod in præsenti non accidit: *Talis schedula non valet fauore piæ causa in vim testamenti: & hanc opinionem dicit esse communem Iason cons. 55. vers. Sed per Aduocatos, lib. 4. quem refert Episcopus Loazez in suis allegat. pro Marchione de Velez, fol. 431. post num. 15. vers. nec præfata*: subiungit autem rationem, quæ adamussim quadrat casui nostro: *Non enim videtur testator de bonis suis disposuisse, sed tantummodò præparasse id, quod disponere volebat: cum ergo deficiat non solemnitas, sed dispositio, non potest sustineri in vim vltimæ voluntatis.* Et §. *Aliquando, & quartò*, de alio etiam simili casu loquens, in fortioribus etiam terminis, quia in eo agitur de testamento ad causas pias, sic loquitur, reiectis Bartolo, & Decio: *Quandocunque testator decedit priusquam integrè voluntatem suam explicauerit, tale testamentum non dicitur deficere ratione solemnitatis, sed ratione voluntatis, & ideo non valet, nec etiam ratione piæ causæ.* Pro quo tanquam pro communi sententia refert Aretinum, & Boerium, & addit sequentia, quæ etiam casui præsenti genuinè aptari possunt: *Omnes concludunt hanc esse communem opinionem, quod tale testamentum, etiam quoad disposita, non valeat, etiam inter liberos, & ad pias causas; nam vt quotidie experientia docet, videmus, quod testatores in ipso actu conficiendi testamenti mutant, addunt, reuocant multa per eos iam disposita.* Vnde concludit: *Meritò non potest dici perfecta voluntas, donec testator integrè omnia explicauerit.* Præterea *quæst. 9.* generaliter dicit, quod *Testamentum imperfectum ratione voluntatis non sustinetur.* Quod probat ex Glossa *in l. si is qui, ff. de test.* Riminaldo, Ruino, Paulo de Castro, & pluribus aliis.

Subscribit & Mascardus *de probat. vol. 3. conclus. 1352. num. 7.* dicens, quod scriptura inchoata, & imperfecta non probat etiam inter liberos, quia est testamentum imperfectum *ratione voluntatis, non ratione solemnitatis*: quod affert ex Boerio, Gothofredo, Curtio, Natta, Socino iuniore, & ipso Claro. Dixerat etiam *num. 6.* quod scriptura sine Notario, sine testibus, & sine vlla solemnitate, *tanquam informis non probat testamentum, & nullam omnino fidem facit, præterquam inter liberos.*

17 Subscribit quoque inter Theologos Layman *supra, cap. 2. num. 12. §. Alia verò*, vbi de testamento imperfecto imperfectione intrinseca, quando scilicet testator *cœpit testamentum scribere, sed ad finem non perduxit*, sicut in casu præsenti non contigit, ait, *tale testamentum non subsistere*, in fortioribus terminis loquens, scilicet in testamento *inter liberos*, quod est valdè priuilegiatum: subiungitque rationem apprimè aptam casui nostro; quia *non tam factum, quàm cœptum censeri debet*: quod dicit esse communem sententiam, & pro ea affert Clarum, Molinam, & Fachineum.

18 Nec mirum sanè, hoc dixisse istos Doctores, quia *in l. hac consultissima, C. de testam.* sic inuenerunt scriptum: *Non subscriptum à testibus, ac non signatum testamentum, pro infecto haberi conuenit.* Et subditur: *Ex imperfecto testamento voluntatem tenere defuncti (nisi inter solos liberos habeatur) non volumus.* Et *§. ex eo, Instit. quibus modis testamenta infirmentur*, hæc. *Imperfectum testamentum nullum est.*

19 Hanc porrò doctrinam mirabiliter corroborat Sacra Rota Romana in vna Romana *domorum*, de anno 1614. coram Patriarcha Manzanedo, inter collectas à Farinac. *part. 2. decis. 576.* vbi cùm esset controuersia de quodam testamento imperfecto, hæc habet aptissimè ad nostrum intentum: *Ista scriptura testamenti Leonardi non videtur quod sit testamentum, sed tantummodo quædam præparatio ad illud, ita vt sit imperfectum, non ratione solemnitatis deficientis, sed ratione voluntatis non perfectæ, & nondum redactæ ad actum, sed potiùs permanentis in præparatoriis tantùm, quod satis desumitur ex eo, quod nec testes interfuerunt, nec Notarius fuit rogatus, nec adfuit isti scriptura, nec continet mensem, nec annum, nec de manu testatoris reperitur facta, ex relatis per Decianum responso 26. num. 15. lib. 2.* Et post alia quædam subiunguntur: *Quæ omnia indicant istam scripturam non fuisse testamentum ex imperfectione voluntatis, sed quandam præparationem ad testandum; argum. text. in l. 2. in princip. C. de sent. ex breuic. recit. in illo enim non fuit perfectum, & absolutum quicquam, cùm in aliud tempus esset remissus rogitus dicti testamenti per Notarium faciendi; sicque fuerit solummodo quædam præparatio ad futurum testamentum. Oldradus consilio 119. Decius consil. 159. columna prima, versiculo Quibus tamen non obstantibus, Ruinus consilio 7. numero 6. & sequent. lib. 3. Couarruuias in cap. relatum, num. 9. de testament. Clarus in §. testamentum, quæst. 7. num. 20. Et in tantum*

hoc

hoc procedit, quod nec talis scriptura potest sustineri quasi testamentum ad pias causas, iuxta magis communem, de qua per Socinum iun. consil. 189. n.73. lib. 2. plures referentem. Couarruuias vbi suprà plures congerens, Decian. vbi sup. & dicit magis communem Clarus d.quaest. 7. num. 2. & 3. & Ruinus vbi suprà, num.7. vbi quod nec etiam tale testamentum sustinetur inter liberos, Glossa in l. Is qui, ff. de testam. quam omnes sequuntur, teste Riminaldo in l. Hac consultissima, 9. ex imperfecto, C. de testam. & Ruino cons. 15. num. 2. lib. 2. attestante de communi post Paulum de Castro in dicto §. ex imperfecto, num. 3. & plures pro hac sententia, & de communi testantes refert, & illos sequitur Clarus vbi suprà, quaest. 9. num. 1. idem Ruinus dicto cons. 7. n. 3.

Quae si exendat Lector, facilè eliciet, Sacram Rotam omninò approbasse Iulij Clari doctrinam relatam, ac perinde, quod scriptura testamentaria imperfecta (qualis est ea, de qua in praesenti, nec est, nec meretur *Testamentum* appellari, sed tantùm praeparatio quaedam ad testandum.

20 Idem habetur ex alia eiusdem Sacrae Rotae decisione Cornetana, seu Romana dotis, coram Comitolo, inter decisiones ipsius 2. vbi *num. 3. & 4.* de quodam testamento, quod carebat *suscriptione testatricis necessaria ex eius voluntate* (qui est in terminis terminantibus casus in quo versamur) dicitur aptissimè ad intentum, *vel esse nullum, ad textum cum ibi not. in l. contractus, C. de fide Instrument. vel certè testamentum in actis productum diuersum est ab eo, quod enunciatur scriptum à testatrice, argum. l. testamento quidam, ff. de condition. & demonstr.* Subscribit alia Rota in Nucerina *bonorum* de anno 1602. coram Damasceno, inter collectas etiam à Farinacio *part. 1. decis. 51. num. 2.* vbi de quodam testamento imperfecto dicitur, dictum testamentum esse *scripturam informem*, cùm careat subscriptione, die, loco, clausulis, & nomine Notarij; vnde nihil probat. Glossa *in l. generali, in verb. seruituti, C. de Tabul. lib. 10.* Couarruuias *pract. qq. cap. 20. à num. 1. vsque ad 6.* Et alia coram Lancellotto in Romana, seu Comensi *Legati* 1609. *part. 3. recent. decis. 233. num. 6.* vbi dicitur, quod voluntas Testatoris nihil operatur, nisi transierit in dispositionem: vbi etiam Rota se remittit ad alias, scilicet ad vnam de anno 1594. coram Litta, & in alia de anno 1600. coram Seraphino. Clariùs in vna antiquiori Vicecomitis de anno 1580. inter decisiones nouissimas diuersorum *vol. 1. decis. 620. num. 4.* vbi dicitur de quodam testamento: *Cùm non fuerit perfectum, & absolutum, quicquid actum est, tanquam testamentum considerari non potest, sed solùm tanquam praeparatio ad futurum testamentum.* Quae omnia si attentiùs expendantur, liquidò monstrare possunt, Sacrae Rotae Romanae decisiones pro parte nostra esse.

21 Est quoque alius in dicta testamentaria schedula defectus, propter quem etiam nullatenus vt verum testamentum haberi potest. Is porrò est defectus septem testium, qui etiam pro testamento nuncupatiuo, quod minùs solemne est alio vocato *scripto*, seu *clauso*, omninò necessarij sunt, prout habetur expresse *dicta l. hac consultissima, §. Per nuncupationem*, & Auth. *de testament. imperfect. §. & si quidem, collat. 8.* & aliis iuribus. Rota in Romana *Casalis*, coram Manzanedo, apud Farinacium *part. 2. decis. 718. num. 6.* Bonacina *de contractibus disput. 3. quaest. vltima, punct. 1.* ex multis aliis.

22 Maximè, quia debent esse rogati etiam pro testamento nuncupatiuo, *l. heredes palam, §. in testamento ff. de testam.* Gloss. *in §. fin. verbo Adhibitis, Inst. de testament.* Clarus suprà *quaest. 58. n. 1.* Molin. *tom. 1. de iust. & iure, disp. 129.* Bonacina suprà, & est communis opinio, vt dicit Boërius *decis. 34. n. 8.* Quod etiam ad testamentum ad pias causas plures extendunt apud Tiraquellum *de priuileg. pia causa, priuil. 3.* conformiter etiam *ad cap. relatum, de testament.* Et quidquid de hoc sit, saltem in hac testamentaria schedula, & non pro pia causa scripta, id fuisse necessarium, ex eo pro comperto est, quia licèt regulariter in aliis actibus humanis non requiratur haec rogatio testium, *l. ad fidem, ff. de testibus*; in testamentis tamen, in quibus maximus subest timor fraudis, vel falsitatis, id necessariò exigitur, quia voluit lex adhiberi testes, non fortuitos, aut casuales, sed specialiter rogatos, vt diligentiùs ad omnia attenderent. Et ita quod opporteat testes esse rogatos, vel tabellionem eius nomine, habent *ex tit. 1. l. 1. p. 6.* Hispani DD. specialiter Lopez *ibidem, verb. Rogados*, Paz *l. 3. Tauri, n. 550.* Menchaca *§. 13. n. 64. & 65.* Thomas Sanch. *tom. 2. cons. moral. lib. 4. c. 1. dub. 2. n. 9.* Ac generaliter de iure commmuni pro testamento militis, Tiraq. *suprà*, ex aliis Doctoribus. Cùm igitur in hac scriptura pro testamento effigiata haec desideratentur, omninò corruit eius authoritas.

23 Eo magis, quod solemnitas testamentaria non est tantùm probatoria, sicut in aliis contractibus, in quibus testes, & scriptura solùm requiruntur ad probationem, vt dixit Menchaca *lib. 3. de success. §. 30. num. 3.* sed est forma substantialis, quâ deficiente est inualidum testamentum. Vt probat S. Rota coram Verospio de anno 1693. inter decisiones diuersorum *decis. 356. num. 3.* referens Doctores, & aliam Rotam *decis. 734. num. 8. part. 1. diuers.* quae attestatur de communi. An non solùm de iure Regio Hispano, sed etiam de iure communi, probat Sanchez *suprà, dub. 1. num. 4.* ex Mathienzo, Tello, Burgos de Paz, Couarruuia, & aliis, ac ex efficaci ratione ex Mathienzo desumpta, quod scilicet cùm ad cuiuscunque rei probationem duo tantùm testes requirantur. Math. 18. *In ore duorum, vel trium stat omne verbum*, & *l. vbi numerus, ff. de test.* quoties plures desiderantur testes (addo ego, & cum qualitate speciali, scilicet quod sint rogati) hoc non tantùm ad probationem, sed ad formam substantialem rei est referendum.

24 Sciens omitto defectum alium huic testamentariae scripturae à multis obiectum, quod videlicet testes illi, qui pro ipsa afferuntur, sunt ex Legatariis, quibus in ea aliqua legantur, ac perinde non idonei, aut habiles ad testificandum. Etsi enim haec pars plausibilis valde sit pluribus DD. quia tamen quamplurimis aliis opposita arridet, & inter eos ex Theologis Eminentiss. de Lugo *d. sect. 1. n. 6.* Laymano etiam *supr. n. 36. §. Addendum*, Sanch. *sup. n. 8.* Molinae *tom. 1. de iust. & iur. tr. 2. disp. 176. §. Institutio*, & Bonacinae *supr. punct. 5.* ideo in hoc non insistendum; cùm pleraque alia firmissima subsistant, quibus intentum Serenissimi Infantis effectiuè stabilitur. Sed non praetermittendum, quod quamuis Legatarij esse possint testes in quibusdam testamentis, prout relati Doctores admittunt, in testamento tamen dubio, informi, non subscripto, nec subsignato, & in multis aliis defectuoso, cuius fides solùm pendet ex ipsis Legatariis, quale est id, de quo in praesenti, nec Authores relati id dicent, nec iure dici potest, prout ex pluribus afferunt Mascard. *de probat. tom 2. concl. 970. n. 3.* Farinac. *de testibus, q. 60. num. 306.* Anton. Fab. *de errorib. pragmatic. part. 3. decad.*

decad.66. error. 5. & doctissimi Iuris Consulti huius causæ defensores haud difficilè euincere poterunt.

25 Sciens quoque prætermitto, quod in eadem testamentaria schedula etiam habentur aliæ conditiones à Principe appositæ pro sua vltima voluntate. Videlicet, quod non solùm ea scripta ipsius manu esset, ac sigillo subsignata, prout ex verbis superiùs relatis habetur; sed etiam, quod esset stipulata per Matthæum de Carranza ipsius Secretarium de Camera, & quod ipsam subscriptam, & sigillatam cum duobus mediocribus sigillis apud ipsum seruaret, donec aliud ipsi ordinatum non fuisset, vel Princeps obijsset. Integra enim verba 26 illius schedulæ sunt hæc: *Toda la scriptura es mi vltima, y postrera voluntad la firmo de mi mano, mando sellar con mi sello y refrendar por Matteo de Carranza, como dicho es, mi Secretario de Camara; y que serrado, y sellado la cubierta con dos sellos medianos, la guarde hasta que le mande otra cosa, ò dispusiere Dios de mi. Fecho en Palermo à 3. de Agosto 1624. Por mandado de Su Alteza, Matteo de Carranza.* Hæc autem prætermitto, quia ea quæ adduxi etiam probant de huiusmodi clausulis, cùm etiam appositæ sint à Principe pro forma suæ voluntatis, itavt sine ipsis non subsistat, sicut nec subsisteret si dixisset se velle, quod adiungeretur vnum *Aue Maria*, vel vnum *Pater noster*, & non apponerentur, vt est certa doctrina *in l. si quis in principio, ff. de legat. 3.* ex Menochio *cons. 1093. lib. 11. & præsumpt. 365. num. 11. & 59. lib. 4.* Simon. de Pret. *de interpr. vlt. vol. lib. 4. interpr. 3. dub. 2. num. 57.*

DVBIVM II.

De Sententia prolata per D. Ioannem Franciscum Castillum.

27 CVm autem ea, quæ dixi, non leuiter, sed grauiter fulcita, & roborata maneant ex Iuribus, Doctoribus, & Sacræ Rotæ decisionibus relatis, mirum videri potest, quod D. Ioan. Franciscus Castillus Regiæ Classis Auditor, quorumdam in hac parte interesse habentium precibus inductus, dictam testamentariam schedulam, tam informem, & insolemnem, pro vero testamento sustineri debere pronunciauerit: quia tamen his solùm ex causis vir doctus, & prudens sententiam hanc proferre potuit, videlicet quia existimauerit Serenissimum Principem Philibertum titulo Principis hoc modo testari potuisse, vel etiam titulo militis, ac denique quia tempore pestis nihil aliud requirebatur; ideo sigillatim in hoc dubio ostendendum, nullam ex his causis suffragari posse valori dictæ schedulæ, pro certo testamento, aut sententiæ à præfato D. Castillo pronun-28 ciatæ.

Et primò, quod attinet ad Principis titulum, etsi præfatus Philibertus inter magnos Principes censeri iure debeat, ob clarissimam nobilitatem Austriacam, & Sabaudicam, qua cum pluribus aliis animi dotibus potiebatur; tamen ad intentum Principis encomio non gaudebat. Non enim erat Princeps supremus, nulli subiectus, sed potiùs subditus Regi Catholico, cuius Prorex erat in Siciliæ Regno, & Generalis Capitaneus, vt propterea iuramentum fidelitatis Messanæ fecerit ante gubernij captam possessionem coram Siciliæ Proceribus, vt habetur in vita ipsius *lib. 3.* ac Duci Sabaudiæ proprio parenti ex natura appanagij, fiduciæ sacramento adstrictus erat, prout firmatur ex Terra Rubea *tract. contra rebelles, art. 1. tract. 2. concl. 12.* Chopin. *de doman. Franc. lib. 3. tit. 12. num. 12.* Ac propterea absolutè *Princeps* in hac causa non erat. Princeps etenim est veluti primum Caput, quod ei non competebat, cùm supra se plura capita haberet. Quod verò de Ducibus, Marchionibus, & Comitibus affertur, quod possint testamentum sine solemnitatibus condere, extra rem adducitur, quia solùm id potest competere istis, si iura Imperij, vel Regalem dignitatem obtineant; non aliis inferioribus subditis Imperatori, Regibus, vel aliis Dynastis superioribus, prout noster Princeps erat ratione Principatus Onellæ. Galiaula *in l. Centurio, num. 61.* & ibi Alexander, Iason, Socinus, Ripa, & alij. Vel ostendant aduersarij textum aliquem ex quo eliciatur, quod Princeps non supremus, sed subditus aliis maioribus, in terris in quibus leges Cæsareæ quoad testamenta sunt in vsu, possint testamentum condere sine solemnitatibus in eis requisitis. Nec illis vel minimum suffragatur, quod in testamento facto coram Imperatore non requiratur solemnitas illa testium, *l. omnium, C. de testament.* Boërius *decis. 218. num. 3.* Clarus *suprà quæst. 56. versic. est etiam alius casus,* Mascard. *dicta concl. 1352. num. 47.* Laym. *d. cap. 2. n. 15.* Hoc enim nihil ad intentum, cùm nec Serenissimus Philibertus esset Imperator, nec ab Imperatore haberet facultatem sic testandi, nec ipse Imperator authoritatem aliquam tali testamento præbuit, quæ est causa, quare testamentum coram Imperatore confectum non requirat præfatam solemnitatem, prout ex Alexandro, Iasone, Baldo, Danthio, & aliis *in d. l. Omnium,* elici potest.

29 Duo tamen maximè expendenda. Primum, quod etsi schedula hæc qualitercunque testamentaria coram Imperatore, aut Principe alio, quantumvis supremo confecta fuisset, nihilominus non propterea fidem publicam testamenti meretur, nisi solùm quantùm ad solemnitatem iure ciuili requisitam de septem testibus rogatis, &c. non quantum ad ea, quæ de iure naturæ ad contractus requiruntur, voluntatem scilicet contrahentis, sine qua nullus contractus, testamentarius maximè, subsistere potest. Ac perinde semper in suo vigore manet, quod talis testamentaria schedula nihil probet, nisi subscripta sit, & subsignata; siquidem hæc fuit clara voluntas Principis testatoris, vt ex dictis liquidum manet. Secundum, etsi admitteretur, Principem Philibertum ob Principis dignitatem potuisse testari sine solemnitate à iure requisita, id solùm procederet, si in propriis terris, propriáve ditione testamentum conderet, non si Panormi, aut in Regno Siciliæ, prout de facto contigit. Pro comperto enim est, quod in testamento eæ solemnitates seruari debent, quæ in loco testamenti confecti vigent. Sic enim communiter astruunt Doctores, ex Iuristis Bartolus *in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles.* & ibi Ias. Gabriel *tit. de consuet. concl. 2. num. 5. lib. 3.* Anton. Gomez *ad l. 3. Tauri, n. 20.* & ex Theologis Molin. *sup. disp. 127. §. Testamentum,* Dom. de Lugo *d. disp. 24. sect. 1. num. 8.* Cùm igitur Panormi, vbi etiam schedulam scribi fecit, obseruentur leges iuris communis quoad testamentorum confectionem, illis stare debuit.

30 Nec maioris ponderis est effugium aliud, ad quod aduersa pars recurrit, prætendens videlicet potuisse Serenissimum Principem, tanquam militem,

tem, seu iure, aut priuilegio militari testari sine solemnitatibus iure communi pro testamenti confectione requisitis. In quo, quia est præcipuum fulcrum (forsan baculus arundineus) aduersariorum, diutiùs immorandum, & diligentiùs disquirendum quantùm virium habeat in re grauissima.

31 Et quidem primò, abstrahendo ab ea quæstione, an nostri temporis milites priuilegiis militum priscorum fruantur, in qua plura dici possent, quibus pars aduersa valdè fluctuaret, maximè cum Rota apud Mohedan. *de donationibus decis.* 1. aliàs 188. *num.* 3. dixerit, quod *materia militis non habet locum in militibus nostri temporis*, fatendum est, etsi res sit sub lite, & controuèrsia, nostri etiam temporis milites pluribus gaudere priuilegiis in testamentorum confectione, quæ *ex titulis ff. C. & Instit. de milit. testam.* colliguntur, quæ & collegere Petrus Bellus *tract. de re milit. à fol.* 7. Georgius Aracius Enenkelius *in lib. de priuileg. milit.* & Henricus Bocerus *in tract. de bello, & duell. lib.* 1. *à cap.* 18. & alij, quos hanc partem sequens refert Diana 7. *part. tract.* 6. *resolut.* 42. Inter quæ illud est celebre *ex l. Milites, C. de milit. testament. Quomodo possint, ac velint, testentur.* Et inferiùs: *Si quid in vagina, aut clypeo litteris sanguine suo rutilantibus adnotauerint, aut in puluere inscripserint gladio sub ipso tempore, quo in prælio vita sortem derelinquunt, huiusmodi voluntatem stabilem esse oportet.* Et *l. Frater, C. eodem: Voluntas militis pro iure seruatur.* Et *l. Quanquam, eodem: Militum testamenta Iuris vinculis non subiiciantur.* Et deinde: *Quomodo velint, & quomodo possint, ea facere iis concedatur.* Plura etiam in *l. In fraudem, l. Miles, l. Diuus, l. Si filiusfamilias, ff. de milit. testament.* Præsertim *l. Miles*, vbi sic lego: *Miles si testamentum imperfectum relinquat, scriptura quæ profertur, perfecti testamenti potestatem obtinet; nam militis testamentum solâ perficitur voluntate, quique plura per dies varios scripsit, sæpe testamentum facere videtur.* Et *in Institut. de milit. testament.* §. *supradicta: Quoquo enim modo voluntas eius suprema inueniatur, siue scripta, siue sine scriptura, valet testamentum ex voluntate eius.*

32 Nihilominus, si rectis oculis res inspiciatur, & iura quæ de hoc militari priuilegio loquuntur, diligenter cernantur, nihil ex illis colligi potest, quo pars aduersa fulcimentum accipiat, quin potiùs liquido ex ipsis innotescet contrarium, ac perinde leui fundamento ductos eos, qui propter ipsa in re tanti momenti, veluti hallucinantes visi sunt. Iura enim illa manifestè loquuntur de militibus, siue in castris, siue in expeditione, siue tempore, aut loco belli constitutis. Id constat in lege illa *Milites*, relata; expresè enim ait textus: *Milites in expeditione degentes, & sub ipso tempore, quo in prælio vita sortem derelinquunt.* Illud etiam *ex l. Frater*, desumptum seipsum declarat, dicit enim textus: *Voluntas Militis in expeditione occupati pro iure seruatur.* Pariter quoque illud *ex l. quanquam*, adductum eundem sensum habet. Ait enim Compilator illius legis eam compendians: *Miles in expeditione constitutus, absque omnis ciuilis iuris subtilitate, prout vult, potest testari.* Insuper & illud *ex Institut. de Milit. testament.* etiam citatum, eodem modo exponendum esse, verba dicti §. supradicta, satis ostendunt. Sunt enim talia: *Supradicta diligens obseruatio in ordinandis testamentis militibus propter nimiam imperitiam eorum, constitutionibus principalibus remissa est. Nam quamuis ij neque legitimum numerum testium adhibuerint, neque aliam testamentorum solemnitatem obseruauerint, rectè nihilominus testantur, videlicet cùm in expeditionibus occupati sunt, quod meritò nostra Constitutio introduxit.* Quod clariùs *in* §. *Illis autem*, sequenti exprimitur, vbi sic: *Illis autem temporibus, per quæ citra expeditionum necessitatem, in aliis locis, vel suis ædibus degunt, minimè ad vindicandum tale prilegium adiuuantur.* Nec minus clarè *in* §. *Sed hactenus*, vbi etiam sic: *Sed hactenus hoc illis à principalibus conceditur, quatenus militant, & in castris degunt. Post missionem verò veterani, vel extra Castra alij, si faciant adhuc militantes testamentum, communi omnium Ciuium Romanorum iure id facere debent.*

33 Alia etiam iura id suadent. Etenim *l. Sancimus, de restitut. milit. & de quibus non obiicitur longi temporis præscritio*, ex Imperatore Iustiniano legitur: *Ne quidam putarent in omni tempore licere militibus testamenta quoquo modo voluerint componere, sancimus, his solis, qui in expeditionibus occupati sunt, memoratum indulgeri circa vltimas voluntates conficiendas beneficium.*

34 Ex his autem manifestè concluditur, Serenissimum Principem Philibertum nullo modo potuisse priuilegio militum potiri in suo testamento condendo, cùm certissimum sit, ipsum non in castris, non in expeditione, non in classe, non sub papilione, aut tentorio, nec tempore, aut loco belli, sed in Regno pacato, pacifico, in Regio palatio, in Ciuitate celeberrima sito, & in proprio lecto mortis suæ tempore commoratum fuisse, & testamentariam illam schedulam assertam (si verum id est) confecisse. Quo ergo iure militis priuilegia illi tunc suffragari potuere, quæ solùm militibus in expeditionibus occupatis, degentibus, & constitutis, prout ex relatis iuribus habetur, concessa fuere? Præsertim, cùm iura sic de loco vbi testamentum conficitur, pro militari priuilegio fruendo curent, vt ex eo solùm, quod milites non in *hostico*, id est *hostili loco*, deprehendantur, & illic decedant, eo frui non posse statuerint, *l. rescripta, ff. de bonorum possess.* Glossa & Bartolus *in l. Scriniarios, C. de testament. milit.* Clarus *quæst.* 15. *num.* 5. Molina *disp.* 129. Layman. *suprà cap.* 2. *num.* 14.

35 Frustra ergo pro aduersa parte affertur, quod Serenissimus Princeps, Prorex, & Capitaneus, ac Dux generalis exercitus, & classis Regis Catholici fuerit: & quod hoc priuilegium testandi sine solemnitatibus iure communi requisitis, competat ex quibusdam Doctoribus, non solùm talibus, qui sunt Capita militum, siue Tribuni, siue Ductores, siue Capitanei, siue simili alio titulo cognominentur; sed etiam extendatur ad stipendiarios, præsidiarios, belli Officiales, & similes. Hæc enim omnia sunt cum grano salis accipienda, & iuribus relatis inhærendo, solùm pro habentibus qualitatem illam ab ipsis requisitam, scilicet quando in expeditionibus sunt occupati, & constituti; non si extrà, in propriis domibus, negotiis, aut rebus. Etenim pro legitimo iuris axiomate habetur, quod qualitas dispositionis vbi deficit, deficit etiam ipsa dispositio. Glossa *verb. Auocandum, in l. mancipia, ff. de seru. fug.* Menochius *de præsumptionibus, lib.* 6. *præsumpt.* 15. *num.* 47. Fuluius Pacianus *de probat lib.* 2. *cap.* 14. *numero* 8. Camill. Gallin. *lib.* 4. *de verb. signific. cap.* 9. *n.* 9. Mar. Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 82. *n.* 1. Surdus *consil.* 400. *n.* 16. & *consil.* 514. *num.* 4. Et quod qualitas à lege petita, vbi cessat, etiam in casu particulari, cessat quoque legis dispositio, *l.* 4. §. *Toties, ff. de damn. infect. l.* 1. §. *loquitur, ff. de aqua quot. & æst. cap. Indemnitatibus,* §. *penult. de elect. lib.* 6. Cald. Pereira *consil.* 30. *n.* 29.

verſ. Quamobrem illa qualitas, Barboſa *de Axiom. iur. axiom. 96. num. 7.*

36 Et ſanè ſi priuilegia hæc militaria ita largo modo intelligi deberent, ſibi leges contradicerent. Etenim *in l. Sciniarios, C. de teſtament. milit.* expreſsè notatur, *Sciniarios*, id eſt *Notarios*, & *Apparitores* militum, non gaudere priuilegio militari in conficiendis teſtamentis, etiamſi in matricula militum deſcripti ſint, ac per conſequens milites nuncupentur. Imperatoris Anaſtaſij hæc ſunt verba *in dicta l. Sciniarios, vel Apparitores, qui virorum magnificorum Magiſtrorum militum iuſſionibus, vel actibus obtemperant, etſi nomina eorum matriculis militaribus referri videantur, nullatenus tamen in vltimis à ſe conficiendis voluntatibus iuris militaris habere facultatem decernimus.* Non igitur omnes, qui *milites* quoquo modo vocantur, militaribus priuilegiis potiri poſſunt, niſi in expeditionibus verſentur.

37 Priuilegia porrò hæc militaria in teſtamentis condendis non niſi modo aſſignato, pro tempore videlicet quo in caſtris, expeditionibus, vel militari exercitio ſunt, accipi debere, maximè elicitur ex cauſa, ſeu motiuo finali conceſſionis ipſorum, quod potiſſimè, & ſuper alia in priuilegij conceſſionibus attenditur. Vnde in illis inoffenſo pede currit vulgatiſſimum illud iuris axioma: *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.* Ancharanus *conſ.* 394. *num.* 3. Roman. *conſ.* 180. *num.* 7. & *conſil.* 404. *n.* 5. *&* 6. Cardinalis Tuſchus *litt. C, concluſ.* 137. *num.* 8. *&* 9. Barboſa *axiom.* 40. *num.* 9. Cæterùm cauſam conceſſionis horum militarium priuilegiorum ceſſare, quando milites in expeditionibus, ſeu caſtris, &c. non verſantur, clariſſimum videtur, quia talis cauſa, vel eſt *militum imperitia*, prout innuitur §. *ſupradicta, Inſt. de milit. teſt.* & notat Additionator Clari §. *Teſtamentum, quæſt.* 15. §. *Quando ſunt in expeditione:* quæ cauſa omnino corruit, quando milites teſtantur in Vrbibus, vel Oppidis, quia tunc habent à quibus inſtruantur in conficiendis teſtamentis: vel eſt preſſura temporis, aut inſtantia mortis tempore belli imminentis, quæ etiam penitus deficit, cùm in propriis ædibus extra mortis periculum verſantur: vel eſt inopia teſtium, quæ ſæpiùs in bello adeſt; quæ tamen non adeſt tempore, & occaſione pacis: vel quæuis alia prudenter imaginabilis, quæ etiāſi prudenter animaduertatur, extra occaſionem belli non aderit. Cùm ergo nulla ex his cauſis in præſenti fuerit, vt omnibus patet, omninò extra rem ſumus.

38 Profectò etiamſi hæc militaria Indulta tam largè, & craſsè accipi poſſunt, vt militibus ſemper, & vbique, ſiue in bello, ſiue in domo, ſiue in caſtris, ſiue in prædiis, ſiue in tentoriis, ſiue in officinis fuerint, ſuffragentur, latiſſimus campus litibus, & iudicialibus controuerſiis teſtamentariis quotidie, & ſemper offeretur; cùm ſuppoſitā hominum malitiā, & mundi corruptione, facilè poſt cuiuſcunque militis obitum prodibunt teſtes, qui falsò dicant, eum bona ſua iſti, vel illi reliquiſſe; quod abſdubiè in magnum cedet detrimentum legitimorum hæredum, prout timetur, *l. vltima, C. de teſtament. milit.* & notant aliqui ex Fauorino *in l. Diuus, ff. de teſtament. milit.* Annotantes id etiam in caſu præſenti contigiſſe. Quod tamen quia in grauiſſimum teſtium huius teſtamentariæ ſchedulæ, de qua agitur, dedecus cedit, ego modeſtiæ, & charitatis religioſæ cauſā non dicam, ſed vt Theologorum, & Doctorum munus eſt, quid iuris in caſu ſentiendum, proferam, ab huiuſmodi contumeliis abſtinendo. Maximè etiam id facient alij milites, tum vt dilatent ſuorum priuilegiorum phylacteria, tum quia ſunt ij de quibus (ſaluā honeſtate bonorum) dicitur à Lucano *lib.* 10.

Nulla fides, pietaſve viris, qui caſtra ſequuntur.

Venaleſque manus: ibi fas, vbi maxima merces.

Tum quia verboſi, & iactabundi plures valde ſunt, & ſæpiùs loqui ſolent ioco, & perfunctoriè, vt notat Tiraquellus *de priuileg. pia cauſa, priuil.* 3. Ac præterea, quia nonnulli ipſorum, vt Petrus Bleſenſis in epiſt. 94. dixit: *Clypeos deferunt deauratos, prædam potiùs cupientes, quàm certamen ab hoſtibus; bella tamen, & conflictus equeſtres depingi faciunt in ſellis, & clypeis, vt ſe quadam imaginaria viſione delectent in pugnis, quas actualiter ingredi, aut videre non audent.*

39 Porrò generalis ratio eſt, quia vt rectè ſatis Gloſſa *in l. filiusfamilias, ff. de procurat. verb. veterani*, dixit: *Miles eſt ille, qui eſt in actu militia.* Et qui actu non eſt in militia, miſſus dicitur, *dict.* §. *ſed hactenus, Inſtit. de milit. teſtament.* Perdit ergo priuilegium, ſicut & ſcholaris perdit ſcholaris priuilegium, dum ab ſtudio abſens eſt, iuxta DD. & clerici etiam dum Clericatum deſerunt, qui etiam vocantur milites, *cap. Degradatio*, §. *actualis*, *de pœnis in 6.* & *l. miles 6. ff. de re iudic.* vbi Bartolus, Alexander, Iaſon, Ripa, & reliqui.

40 Proferendi etiam Authores, qui militibus extra Caſtra, ſeu expeditionis tempus conſtitutis, negant militum priuilegia, ſiue in hac teſtamentaria materia ſpeciatim, ſiue generaliter in alia quacunque. Hi ſunt inter innumeros alios, generaliter Doctores ſcribentes *in* §. *illis, &* §. *ſed hactenus, Inſtit. de milit. teſtament.* ac ſpecialiter Gloſſa *in l. Sciniarios*, relata, Gloſſa *in dicto* §. *ſed hactenus*, quæ communiter approbatur, vt dicit Clarus §. *Teſtamentum, quæſt.* 15. §. *ſed quæro.* Additionator Clari *ibidem*, §. *Quando ſunt in expeditione*, & §. *Sed & illud*, vbi quod milites otioſi, qui in pagis, ac vicis vagantur, ruſticorumque anſeres, & gallinas furantur, ab iiſdem priuilegiis remouentur. Bocerus *tract. de bello, lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 8. Reuſnerus *tract. de teſtament. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 14. Gaillus *lib.* 2. *obſer.* 118. *num.* 6. Vveſembec. *conſ.* 17. *n.* 35. *vol.* 1. Georgius Euenchelius *lib.* 2. *de priuil. milit. priuil.* 16. *à n.* 11. legendus Afflictus *in Conſtit. Regni, lib.* 1. *rubr.* 9. Valla *lib.* 6. *elegant. c.* 23. Contius *lib.* 9. *c.* 15. *n.* 10. Pichardus *in* §. 1. *Inſtit. de milit. teſtament. n.* 3. Eſtque deciſum in legibus Hiſpan. *l.* 4. *tit. primo, part.* 6. ibi: *Que no ſea en hueſte; &, mas ſi lo hubiera de facer en hueſte.* Gregorius Toloſan. *in ſyntagm. lib.* 42. *cap.* 6. *n.* 11. *&* 17. Ricciulus *in tract. de perſon. qui in ſtat. reprob. verſant. lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 21. & ex Theologis vnus, & Eminentiſſimus Cardinalis de Lugo, id ſupponens loco relato in ſuperioribus *n.* 12. & ante ipſum Ludouicus Molina *tom.* 1. *de iuſtit. & iur. diſp.* 129. §. *Militibus*, vbi digna eſt illa vox ad intentum de illis: *Extra bellicam autem expeditionem eadem ſolemnitas requiritur in teſtamento militis, quæ in teſtamentis aliorum.* Idem ſupponit Laymanus relatus in præcedentibus, *cap.* 1. *num.* 14. & poſt illos Diana *part.* 7. *tract.* 6. *reſ.* 43.

41 Sed & quod primo loco proponendum erat, Sacræ Rotæ Romanæ iudicium eſt, ex qua nonnulla pro iſtius cauſæ tuitione afferri debent. Occurrit primò Deciſio coram Mohedano *in titulo de donat. deciſ. prima*, aliàs 188. vbi *num.* 3. ſic concludenter dicitur: *Milites non reſidentes in militia, non gaudent priuilegiis militum.* Deinde alia coram Merlino in Romana *Scutorum*, de anno 1635. inter deciſiones nouiſſimas *deciſ.* 69. *numer.* 97. ibi: *Milites autem noſtri temporis gaudere omnibus priuilegiis militaribus, quæ conceſſa ſunt in recompenſationem*

satiantem laborum, si arti militari incumbant in expeditione. Postrema verba rem conuincunt.

42 Nec prætermittendum, aliquibus videri, nec inuectis similiter, quod esto Serenissi. Philibertus militis priuilegiis gaudere posset in suo conficiendo qualicunque testamento; cùm tamen huius militaris Indulti nullam in ea testamentaria schedula asserta mentionem fecerit, prorsus videatur omnino ipsi renunciasse, ac perinde secundùm Iuris communis regulas testari voluisse. Sic enim colligi potest *ex l. Quanquam, C. de testament. milit.* ibi: *Etiam iure communi accepit authoritatem, & l. in testamento 6. C. de testament. milit. l. Tribunus, §. Cùm aliquis, vers. Quod si nihil horum, l. Eius 35. §. Militiâ missus, verb. alioquin, l. Quod dicitur 39. §. Miles, verb. Et siquidem iure communi, ff. de milit. testament.* Et quia cum res de facili reuertatur ad suam naturam, *l. Igitur nuda, §. Pactus ne peteret, ff. de pact.* semper præsumendum, in dubio saltem, quod quilibet secundum ius commune operetur. Sic quoque elicitur ex Doctoribus, specialiter Vvelembecio *cons. 17. num. 34. volum. primo*, Grasso *tractat. de success. § . Testamentum, quæst. 9.* Hunnio *in Encyclopedia iur. part. 4. tit. quinto, cap. primo, n. 12.* Quod maximè procedit quando miles, qui testatur, est peritus, qualis erat Princeps Philibertus; tunc enim, sicut præsumitur habere notitiam iuris communis, sic quoque quod secundum illud testari velit.

43 Sed maximè pro calce huius controuersiæ de militari priuilegio ad conficienda testamenta, præ oculis habendum, quod etsi omninò gratis, & liberaliter concederetur, præfatum Serenissimum potiri eo potuisse, adhuc nihilominus pars aduersa nihil pro se haberet ex testamentaria illa, & mutila scriptura. Iura etenim, quæ militibus hoc priuilegium concedunt, vt patet ex iis, quæ in præcedentibus sunt adducta, *ex l. Milites, l. Frater, l. Quamquam, Cod. de re milit. & Instit. de milit. testament. §. Supradicta*, totum negotium militaris testamenti ad militum reuocant nudam voluntatem, tanquam ad originariam, & adæquatam causam illius. Ex quo facilè euincitur, militum voluntatem omninò exactè explorandam in confecto ab ipsis testamento. Inspiciatur igitur Serenissimi Philiberti voluntas, & Sole clariùs constabit, eam fuisse, provt in præcedentibus circa primum dubium demonstratum manet, vt sua qualiscumque vltima dispositio, & testamentaria scriptura, esset illa, quæ ab ipso subscripta, & subsignata esset; hoc enim sonat Hispanica illa clausula: *Y en testimonio de ser todo lo sobredicho mi postrera voluntad, lo firmo de mi mano, y mando sea sellado con mi sello.* Inaniter ergo pro vltima voluntate Principis, & quæ illi pro testamento deseruire posset secundum priuilegia militaria, ostenditur schedula ab ipso nec subscripta, nec subsignata. Cùm propria, & veluti characteristica suæ vltimæ voluntatis tessera, & nota esse deberet, quæ ab eodem subscripta, & signata esset; non imperfecta, mutila, & informis scriptura, qualis est ea, quæ ostenditur, vt in superioribus demonstratum.

44 Quibus & modò addendum, quod cùm testamentaria Principis scriptura solùm possit esse, provt ex verbis relatis habetur, ab ipso subscripta, & subsignata, & hæc quæ ostenditur, sic subscripta, & subgnata non sit, pro diuersa haberi debet, ac perinde non ipsius Principis, sed alterius voluntate confecta. Sic enim ratiocinata est Sacra Rota Romana in prorsus simili causa in vna Cornetana, seu Romana dotis, coram Comitolo, quam superiùs retuli. Et in fermè simili casu de quadam testamentaria schedula, in qua dicebatur, *Tutto il presente testamento ho fatto, scritto di mio proprio pugno, e sigillato con sette sigillo dell' arma della mia casata, con cera di Spagna, ligato con filo di rame,* latè, & eruditè probat Illuminatus Moronus *in suis respons. respons. secunda,* nullius valoris fuisse, & diuersam ab ea, quam testator fecerat, eo quòd illi deerant demonstratiua illa signa à testatore ipso indicata, videlicet quia non erat sigillata cerâ Hispanâ, aut colligatâ filo ramineo. Quod non tantùm probat à simili idem esse dicendum in casu, in quo versamur, sed quia sumus in fortioribus terminis, scilicet in defectu subscriptionis, & subsignationis testatoris, quæ multò maioris ponderis sunt, quàm cera Hispana, vel filus ramineus.

45 Restat parti aduersæ vltimum refugium, quod videlicet testamentum hoc assertum tempore pestis confectum sit; ac perinde, quod sine sui præiudicio carere potuerit solemnitatibus iure ciuili requisitis. Cæterùm nihil ex hoc refugio commodi reportari posse, ex eo euincitur, quod licèt variæ valdè sententiæ Doctorum sint circa hoc punctum, de quo solitâ eruditione Pater Diana *part. 7. tract. 6. resolut. 34. & sequentibus*, quibusdam asserentibus pestis tempore cessare solemnitates iure ciuili requisitas, aliis id negantibus, aliis sub variis distinctionibus, & pro variis casibus distinguentibus. Id tamen æquitati & rationi, quin & Doctorum authoritati, ac pro contrariarum sententiarum, de quibus idem Diana *suprà*, concordia, valde congruum, & conueniens est, adeo vt iuxta illud semper iudicari debeat, quod ingenti peste grassante, iuris communis solemnitates diminuantur, seruatis solùm illis, quas ius Gentium requirit. Cæterùm, quando pestis vehemens

46 non est, vt sine periculo contagionis testes & notarius congregari possint, tunc nulla ex iuris solemnitatibus pro testamẽtorum confectione requisitis remitti possit, aut debeat, quin omnes ad amussim sint obseruandæ. Sic fermè Gabriel *de testament. conclus. 8. num. 2.* Boërius *decis. 228. n. 11.* Gaillus *obser. 118. n. 18. lib. 2.* cum multis aliis, quibus ex Theologis fauent Molina *sup. disp. 127.* Layman *sup. cap. secundo, n. 17.* Quorum fundamentum esse potest, generaliter loquendo, quia testamenti fauor magnus est, *argum. l. Si pars, ff. de inofficios. testament.* Tunc ergo eius solemnitates obseruari debent, quando humano modo id fieri potest, secus autem, quando non nisi cum mortis periculo, quia hoc inhumanum esset. Vnde ob hanc causam in Camera Imperiali receptum esse, vt testamentum coram duobus, vel tribus, (inter quos Confessarius vnus esse potest) peste valde grassante conditum valeat, testis est Ioach. Mynsinger. *centuria prima, obseruat. 96.* Sic etiam decisum fuisse in facti contingentia in celeberrimo Senatu Neapolitano, plures astruunt. Sed maximè fauet Sacra Rota in vna Romana *hæreditatis de Palonibus*, vbi id est decisum, & in alia Putei, quæ est decisio 362. *lib. 1.* vbi sic, dictam decisionem referens: *Tamen Rota in vna Romana hæreditatis de Palonibus coram D. Thoma de Tanis, die 17. Nouembris 1542. fuit sequuta opinionem, quam ponit Iason in l. final. quod quando pestis est ita ingens, quod verisimiliter testes inueniri non poterunt, quod tunc cum minori numero septem valeat. Et istam distinctionem ponit Ripa in dicto loco, Dec. in l. Scriniarios, Cod. de testament. milit. Angel. de Aret. in tractatu de Testamentis, in verbo suum condidit testamentum, in fine. Ponit etiam Dec. cons. 284. & Ioannes Antonius Alexander consil. 165.* Bertrandus

Bertrandus consilio 179. *in princip. & consilio* 223. *in secundo vol. Et ista distinctio summam habet aequitatem.* Et in alia coram Mohedano, quae est secunda *de testament. aliàs* 232. vbi de testamento, cui deerat stipulatio per quendam Notarium necessaria, iuxta Bullam Iulij II. ait Rota: *Insuper dictum est per omnes, quod dicta Bulla non comprehendat casum, quando testamentum est stipulatum in loco, in quo eo tempore esset magna pestis, per not. per Angel. in l. Si vacantia, Cod. de bon. vac. lib.* 10. *& per Iason. latè in l. finali, Cod. de testament. vbi loquitur de testamento facto tempore pestis.* Vbi notanda illa: *Esset magna pestis.* Clarissimè etiam in alia coram Verospio de anno 1653. *in Pratensi,* seu *nullius Parochialis*, inter decisiones diuersorum *decis.* 356. vbi inter ea, quae requiri dicuntur, vt cessare possit dispositio Iuris Ciuilis circa testamenti confectionem tempore pestis, ponit primo loco numero quinto, *vt Lues magna sit*: pro quo refert Ripam *titulo de priuilegiis vltimae voluntatis, num.* 10. *in fine*, & Boërium suprà relatum.

47 Cùm autem tempore confectae scripturae, *testamentariae* appellatae, non fuerit ista *magna pestis*, aut *ingens lues* Panormi, vbi erat Princeps Serenissimus (cuius signum est, quod ciues simul conueniebant, testamenta cum debitis solemnitatibus conficiebant, & Principis Palatium plenum erat hominibus ibi commorantibus, & illuc confluentibus) nimis gratis, & sine causa recurritur ad pestis praetextum pro tuendo testamento insolemni, & informi.

Ad quod vrgeo, quod ipse Princeps nullatenus pestis morbo grauatus erat, prout testantur fide digni testes, nec in vita ipsius Principis per Franciscum Castagninum descripta hoc habetur, sed solùm quod febre grauissima correptus occubuerit, ex eo, vt videtur, exorta, quod nondum perfectè sanus, & vix conualescens per totam Ciuitatem ambulauerit sedandi popularis tumultus, qui tunc erat, causâ. Igitur legibus communibus testamentariis tenebatur. Clarus *quaest.* 56. ex Baldo, Gaillus *suprà*, cum aliis. Vnde quamuis gratis, & contra veritatem facti admittatur Panormum eo tempore graui, aut vehementi lue correptam fuisse, cùm Principis persona pestis contagio non laboraret, palatium ipsius plenum Proceribus, militibus, aulicis, medicis & familiaribus esset, & tali custodiâ vallatum, vt Ciuitatis contagium (si quod esset) omninò vitare posset, prout passim cernitur, quando Vrbes, vel Oppida hoc contagio infecta conspiciuntur: nescio quo iure Principem non potuisse cum legitimis solemnitatibus suum testamentum condere, ab aduersa parte asseratur.

48 Corruat ergo sententia illa ab Illustrissimo Castillo prolata in fauorem huius testamentariae schedulae, vtpote debilibus fundamentis subnixa, nullo iure suffulta, & contra ea, quae ex legibus, Sacrae Rotae decisionibus, & Doctoribus magni nominis attuli, pronunciata. Sitque de illarum numero, quae propter nullitatem non transeunt in rem iudicatam, *l. vltima, C. de sentent. ex breuic. recit. Clem. Pastoralis, §. Vt igitur, de re iudicata,* Tiraquellus *in l. Boues, §. Hoc sermone, limit.* 1. *n.* 9. *ff. de verborum signification.* Barbosa *axiom.* 200. *num.* 6. post alios. Cùm praesertim certi iuris sit, quod sublato fundamento sententiae, seu decisionis, corruat sententia, seu decisio superaedificata, *l. Fluminum, §. Vitium, versic. Idem Seruius, ff. de damn. infect. l. Nam origo, ff. quod vi, aut clam. l. Egi tecum, ff. de except. rei iud. cap. Cùm Paulus* 1. *quaest.* 1. Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib.* 9. *quaest.* 25. *numero* 36. Antonius Monach. Lucens. *decis.* 13. *num.* 24. Florent. *decis.* 46. *num.* 3. & Bononiens. *decisione* 18. *num.* 45.

49 Superest tamen duplex scrupulus tollendus, quo ea, quae dicta sunt, infirmari videntur. Primus est, quia *in cap. cùm esses, de testament.* Alexander III. Hostiensi Episcopo rescribens, consuetudinem requirendi plures, quàm duos, vel tres testes ad valorem testamenti, alienam esse ait à diuina lege, & Sanctorum Patrum institutis, ideoque improbandam; sed sufficere si testator coram suo Parocho, & tribus, vel duabus personis idoneis testamentum faciat. Ex hoc enim capite colligi manifestè videtur, Ius Ciuile correctum esse à Pontificio, & Canonico, prout Panormitanus, & alij Doctores putant, ac proinde inutiliter partem nostram impugnare Principis Philiberti testamentum, quia in eo obseruatae non fuerint Iuris Ciuilis solemnitates. Secundus est, quia esto defectu solemnitatis Iure Ciuili requisitae, tale testamentum in foro externo validum non sit, nec ciuilem obligationem inducat; in conscientiae tamen foro validum erit, & naturalem obligationem inducens, itaut qui haereditatem in tali testamento praescriptam possidet, tutâ conscientia possidere possit, nec illam restituere teneatur.

50 Caeterùm scrupuli isti nihil faciunt contra ea, quae dicta sunt. Non primus, quia communis Doctorum, Theologorum, & Iuristarum sententia est, Pontificiam illam Alexandri III. decisionem solùm habere locum in terris Summo Pontifici temporaliter subiectis, qualis est Hostiensis ditio, pro qua Papa scribebat, non in aliis. Sic plures apud Couarruuiam *in dicto cap. Cùm esses, num.* 12. Clarum *quaest.* 57. Molinam *disp.* 133. Barbosam *in Collect. DD. ad illud caput*; quibus etiam adhaerent Dominus de Lugo *dicta sect. prima, num.* 20. Layman *eo cap.* 2. *num.* 18. Sanchez *sup. dub.* 14. *n.* 17. & Tannerus *tom.* 3. *disp.* 4. *quaest.* 8. *dub.* 12. *num.* 306. Subsistant ergo ea, quae pro infirmanda ista testamentaria scriptura, propter defectum solemnitatis iure communi Ciuilis requisitae, dicta sunt.

51 Neque secundus. Quia quamuis in hoc puncto, vtpote grauissimo, videlicet an defectus solemnitatis iure humano requisitae, irritet contractus non solum in foro externo, sed etiam in conscientia, sint plures, variaeque sententiae, de quibus Sanchez *dicto dub.* 14. & Tannerus *suprà, quaest.* 6. *dub.* 13. vbi quinque sententias refert; nihilominus ea, quae asserit in vtroque foro esse inualidos, saltem quoad haereditatem, est communis opinio, vt dicit Iason *in l. Nemo potest, in* 1. *lectur. num.* 75. *& in l. Si post diuisionem, num.* 5. *& seq.* quem sequitur Clarus *quaest.* 90. §. *Caeterùm,* referens Bertrandum, & Ripam; ac sequuntur ex Theologis Beja, Salon, Aragon, Azor, & Valentia, quos refert Tannerus *dicto dub.* 13. Et tandem, quidquid de hac sententia, & probabilitate aliarum sit, de quibus multa alibi, id est certum, quod ex nulla ipsarum potest pars contraria subsidium aliquod sibi assumere. Etsi enim sententia negans testamentum (idem dic de quolibet contractu) minus solemne esse inualidum in foro conscientiae, sit plurium Doctorum, illi tamen loquuntur, quando aliàs constat de voluntate Testatoris: at verò in casu, in quo versamur, non adest talis voluntas, sed potiùs contraria. Quia, vt probatum manet dubio primo, Principis testatoris voluntas alligata, & adstricta fuit testamentariae schedulae *à se subscriptae, & signatae*: quae cùm non ostendatur, semper subsistit, quod non adest testatoris voluntas

pro

pro schedula, quæ ostenditur. Vnde ex triplici næuo, seu defectu, quo humanus contractus irritus esse potest, scilicet *solemnitatis*, *voluntatis*, & *potestatis*, hoc assertum testamentum, quod est veluti contractus, *l. Verba contraxerunt, ff. de verborum signification.* adiunctâ Glossâ, laborat incurabiliter. Primo quidem, & secundo, vt ostensum est; tertio autem, provt in sequenti dubio, ac etiam in sequentibus ostendetur. Ex qoibus etiam liquidum erit, sententiam à D. Castillo pronunciatam pluribus nullitatis defectibus scatere.

DVBIVM III.

An dispositio illa dictarum quadragintanouem mille scutorum facta in asserto testamento valida esse possit.

53 VAlidam non fuisse huiusmodi dispositionem ex defectu potestatis, tum ex parte personæ disponentis, tum rei per ipsam dispositæ, haud difficilè, tum Theologicè, tum maximè Iuridicè, ad oculum fermè comprobari potest.

54 Primò enim, si persona Serenissimi Principis Philiberti inspiciatur, occurrit primò, eum fuisse, quando hanc testamentariam schedulam confecisse dicitur, filiomfamilias, à patris Ducis Sabaudiæ potestate non exemptum, sed ipsi vinculatum, ac perinde iure incapacem ad testamenti confectionem. Iura enim ita proclamant, specialiter *lex Qui in potestate, ff. de testament. & lex Nemo* 17. *Cod. eodem*, & ibi Doctores vniuersi. Estque ratio, quia per testamentum omnia iura etiam familiæ mancipantur, ac per consequens id solùm spectare potest ad eum, qui est pater, non qui est filiusfamilias. Quod adeò est verum, vt etiam cum patris consensu non possit filiusfamilias condere testamentum, sicut pro communi regula afferunt Aretin. *in dicta leg. Qui in potestate*, Clarus *q.* 18. §. *Vera igitur*. Neque etiam de peculio aduentitio pleno iure ad filium spectante. Glossa *in dicta leg. Qui in potestate, verb. Nihilo magis*, & ex communi probat ex pluribus Clarus *supra*. Eandem etiam doctrinam tenent ex Theologis Molina *sup. disp.* 138. Lessius *de iust. & iur. lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 4. *num.* 39. Dominus de Lugo *sup. sect.* 4. *n.* 67. & firmat Rota coram Buratto *decis.* 639. *numero* 2. & 3.

55 Quamvis autem huius generalis regulæ de incapacitate filiifamilias ad testandum, aliquæ exceptiones admitti possent, videlicet pro pia causa, de bonis Castrensibus, &c. Quia tamen pars aduersa rectè nouit, non posse ista testamentariæ huic schedulæ Principis applicari, ideò aliâ viâ difficultatem propositam subterfugere conatur. Contendit nempe, ipsum emancipatum fuisse, & à patria potestate exemptum, ac proinde liberum, vt testamentum condere posset. Sed quàm facilè hoc dicitur, sic & rejicitur solidè quoque. Primò etenim, si quis emancipatum se asserit, ei probandi munus incumbit, provt apertè respondit Paulus *in l. Si filius, ff. de probation.* & voluerunt Imperatores Diocletianus, & Maximianus *in l. Si emancipati, Cod. de collat.* & ex pluribus probauit Alexander *in l. Sed esti, num.* 7. *ff. de probation.* Idque efficaciter concluditur, quia emancipatio est quid facti, ac proinde non tam præsumptioni, quàm probationi subest, *l. In bello*, §. *Facta, ff. de capt. & postlimin.* & ex pluribus Doctoribus largâ manu probat Mascardus *de probationibus conclus.* 596. *num.* 2. & 3. Cùm igitur nec ab ipso Principe, nec ab alio probata hæc emancipatio fuerit, pro improbabili censeri debet. Præsertim, quia emancipatio præsumitur fraudulenta, si longo tempore occulta fuit. Iason *in l. Non dubium, num.* 49. *Cod. de legibus*, Baldus *in l. Fraus, de leg.* Mascardus *suprà, conclus.* 599. *num.* 2. etiam post alios.

56 Si porrò recurratur ad tacitam emancipationem, ex eo, quod Princeps pro patrefamilias se gesserit, vel quod ipsi Serenissimus eius pater plura donauerit, vel quod plures dignitates habuerit ipsi concessas à Dom. Rege Catholico Hispaniarum Philippo III. omnes istæ viæ emancipationis haud difficilè præcludi possunt. Prima quidem, quia sicut manumissio serui non est actio, sed passio ipsius serui; nec adoptio est actio adoptati, sed adoptantis; nec legitimatio, nisi nisi legitimantis: sic nec emancipatio filij est actio ipsius filij, sed patris, *l. Si pater* 45. *ff. de iure dotium, Instit. quib. mod. ius pat. pot. solu.* §. *Et quidem.* Non ergo potuit Princeps Philibertus seipsum emancipare à patria potestate per quemcunque actum, quem gessisset. Et caso quo id posset, nihil valeret sua emancipatio, si patris scientia, & consensus non adesset. Baldus *in l. secunda, num.* 5. *ff. si seru. vendic.* Moretus *consil.* 52. *num.* 25. Etiamsi pro emancipato communiter fuerit habitus. Chassaneus *in consuet. Burgund, rubr.* 6. §. 3. *vers. & iste modus*, Guillelm. Benedictus *in repetit. cap. Raynutius, in verbo Matrem.* Eo quòd aliud est esse talem, aliud haberi pro tali, vt dixit Bartolus *in l. Si maritus, la* 2. §. *Legis Iuliæ, num.* 1. *ff. de adult.* Iason *in l. Prætor ait*, §. *Sine autem, num.* 2. *ff. de nou. oper. nunc.* Mascardus *volum.* 2. *conclus.* 596. *num.* 16.

57 Secunda verò, quia ex nullo iure habetur, quod dignitates, aut quæcunque alia à patre donata filiis inducant emancipationem. Socin. sen. *consil.* 33. *num.* 1. *lib.* 4. Menochius *præsumpt.* 55. *num.* 9. *lib.* 6. quod clariùs constat in donatione redituum facta ipsi Principi à Serenissimo ipsius Patre. Quia cùm illi fuerint pro appanagio, seu alimentis concessi, non erant materia (vt Theologicè loquar) testamenti, quod solùm versatur circa res transmissibiles, & alienabiles, quales non fuisse dictos redditus, inferiùs ostendetur, eo quòd illorum hæres necessarius erat Pater: nec diuisio bonorum illam induxit. Socin. *supra*, Costa *de port. rat. quæst.* 164. *n.* 5. Moronus *respons.* 65. *num.* 26.

58 Tertia autem, quia esto verissimum sit, plures, & magnas à Catholica Maiestate dignitates habuisse, Proregis videlicet Regni Siciliæ, Ducis generalis ibidem, & Præfecti classis, nulla tamen illarum, nec omnes simul eum extrahere à patria potestate potuerunt sine expresso consensu ipsius Patris. Quia generaliter loquendo, quæ nostra sunt, non possunt à nobis sine nobis auferri, *l. fin. ff. de pact. l. Id quod nostrum, ff. de regul. iur.* Menochios *cons.* 161. *num.* 19. & *consil.* 296. *num.* 10. & *consil.* 477. *num.* 7. Est autem proprium Patris emancipare filium, vt suprà ostensum. Et quia filius est in potestate Patris iure Ciuium Romanorum, vt habet *l. Item in potestate, & l. Nam Ciuium, ff. de iis qui sui, &c.* Et quia quemadmodum nullus pro alio adoptare potest filium, nisi is, qui eum pro filio assumit, quia adoptio ex Diuo Thoma *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 2. *articulo primo*, & Theologis, est *extraneæ personæ legitima*, id est voluntaria, *assumptio*: ita etiam emancipatio, quæ est liberatio à patria potestate, debet esset ab ipso Patre. Cùm contrariorum sit eadem disciplina, iuxta vulgata iurat. Maxime

ximè, quia erat in magnum Patris præiudicium, quod filius dilectissimus, subditus, & vassallus, ab eius potestate extraheretur; sicut quod vxor à marito, seruus à domino. Nec in hoc præsumi poterat Patris consensus, quia in sui præiudicium quis non præsumitur consentire sine expressione, *l.penult.ff. de furt.* notat Glossa *in l. secunda, Cod. de adquirend.possess.* Abbas *in cap. In causis, de elect.* Mascardus *de probationibus, conclus.* 1210. *num.*1. Nec id potuit, aut voluit facere Catholica Maiestas erga Principem supremum intra Imperij in suo Statu habentem, & sibi non subditum, *cap. Quæ in Ecclesiarum, de constitut.* & ibi Doctores, Thuscus *verbo Princeps, conclus.* 280. Rota *decis.* 21. *num.*5. *de prabend. in nouis*, Gonzalez *super Regulis Cancellariæ, in proœm.* §.4. *num.*11. Eo magis, quod patria potestas nullam recipit æstimationem, vt probat Barbosa *in collect. DD. ad cap. de appellationibus, titulo de appellat.* ex Barbosa seniori, quia importat iurisdictionem in filium, quæ cùm sit honor, nullo pretio comparari valet, *l. Iulianus* 26.§. *Non enim, ff. si quis omiss. caus. testament.* Cardin. *in Clement. secunda, sub num.* 4. *de pœnis*, Paris de Puteo *in tractat. de re militar.* §. *An Rex, num.*50. Et quia importat præeminentiam, quæ est grauis præiudicij, Puteus *decis.*449. *num.*4. *lib.*2. & *decis.*6. *lib.*3. Gonzalez *num.* 30. & 31. referens aliquas Rotæ decisiones ad intentum. Ad quod accedit quod, vt pars nostra contra aduersam probat ex Castaldo *in tract. de Imper.* qui id desumit ex Baldo, & Marsilio, dignitas in non subditum collata non inducit emancipationem à patria potestate. Quod corroborat exemplum de legitimatione facta a Principe, quæ non extenditur ad bona sita extra ipsius territorium, vt notant Abbas, Præpos. Decius, & alij communiter, quibus adhærent Couarruuias *de sponsal. parte secunda, cap.*8.*quæst.*8. *num.* 14. & Barbosa *in Collect. DD. ad cap. Cùm & plantare, de priuileg. num.* 20.

59 Ex quibus facilè euanescunt, quæ pars aduersa affert pro Serenissimi Philiberti emancipatione à patria potestate ob dignitates plures, quas à Rege Catholico meritissimè obtinuit. Quod probat ex Authentico *Constitutio quæ de dignitatibus, &c.* vbi multæ recensentur. Et probare posset *ex l. Si filiusfamilias, ff. de iis qui sui, &c.* & *ex l. vltima, Cod. de decur.* Cæterùm parum ad intentum; non enim negari potest, quin per dignitates possit filiusfamilias à patria potestate liberari, sed non per quaslibet, sed per eas duntaxat, quæ illi collatæ sunt à Principe, cui tum Pater, tum filius ipse subditi sint, qualis erat Iustinianus author illius Authentici, & alij Imperatores, qui supremi Domini erant, tum filiorumfamilias, quibus dignitates conferebantur, tum parentum ipsorum. Propterea enim ait Imperator: *Non enim decens putauimus, vt hos, quos nos in officium patrum proue-himus nostrorum, hi sub aliena sint potestate.* Quod non accidit in casu præsenti, eo quòd Dux Sabaudiæ subditus non erat Regi Catholico. Vel dicant aduersarij. Si Rex Christianissimus alicui filiofamilias Regis Catholici subdito dignitatem aliquam conferret, nunquid illum extraheret à patria potestate? Nullus, vt credo, affirmabit, quia videlicet ea collata esset non subdito, & à non habente vllam authoritatem supra Patrem ipsius, aut illi potente præiudicare. Sic ergo in præsenti discurrant.

60 Nec prætermittendum id, quod Iura, & Doctores vulgariter inculcant, videlicet, quod ad hoc, quod filiusfamilias, ac proinde Princeps noster, emancipatus censeri potuerit, requiritur longi temporis spatium, quod aliqui forsan existimare poterunt debere esse viginti annorum. Quod talem Regulariter loquendo ad præscribendum talem liberationem est verum, provt asserunt Accursius *in l. prima, verb. Cùm diu, C. de patria potestate*, Salicetus *in l. secunda, Cod. de præscript. long. temp.* & Mascardus *de probationibus, volum. secundo, concl.*598.*n.*2. vel ad minus secundùm alios, decem annorum, provt communiùs video teneri. His tamen qualitatibus, & conditionibus, vt eo tempore seorsim à patre habitauerit, per se negotia gesserit, & asseruerit se emancipatum esse. Ita enim docuit Baldus *in l. post mortem, ff. de adopt.* Iason *in l. Si certis annis, n.*12. *C. de pact.* Matanta *in repet. l. Is potest, n.*220 *ff. de adquir. possess.* Afflictus *dec.*183. *n.*2. Tiraquellus *in tract. de præsumpt. verb. Per decem annos*, cum aliis iuribus, & Doctoribus, quibus adhæret Mascardus *dicta concl.*598.*n.*1.& 596.*n.*8. Et meritò quidem, quia cùm emancipatio, iuxta nominis etymologiam, sit idem, quod *extra manum patris positio*, seu vt definiri solet, *relaxatio patriæ potestatis*, illa omnia requirere videtur. Vt ergo Princeps Philibertus ostendatur à patria potestate liber, oportet quod probetur per decennium seorsum à Patre vixisse, per se negotia gessisse, & aliquando se asseruisse emancipatum esse. Quæ difficilè sanè probari possunt.

61 Quin addendum ad maiorem abundantiam, quod esto in ipso admitti posset aliqualis emancipatio ad actus veluti minores inter viuos celebrandos, non verò ad testamentum, quod difficiliùs validatur. Ita enim ex Baldo *in l. vltima, C. de sentent. pass.* Alexandro *in l.*1.*n.*5.*Cod. de testam.* Cagnolo *in repet. l. Si emancipati, n.*45.*C. de collat.* intulit Mascardus *conclus.*596. *n. vlt.* & acceperunt aliqui causæ nostræ patroni alios referentes.

62 Video quod, præmissis nihil obstantibus, possit pars aduersa recurrere ad Religiosum statum, in quo Princeps Serenissimus erat, ob militarem Religionem Sancti Ioannis Melitensis, cuius Alumnus, & magnus Prior fuit, provt euidens est apud omnes, qui eum nouerunt, ex quibus vnus ego fui, & constat ex dicta testamentaria schedula, vbi in principio pro primo titulo, & dignitate vocatur *Gran Prior de S. Iuan.* Ex eo quod Sacer iste militaris Ordo, vera, & propria Religio sit, provt de communi tradunt Rota 2. *part. rec. decisione* 454. *num.*3. & vna coram Cardinali Bononiensi de anno 1603. *part. secunda recentior. decis.*76. *n.*1. & alia coram eodem, eadem *secunda part. decis.*87. *n.*1. & alia coram Mohedano inter decisiones ipsius *dec.*10. inter eas, quæ sunt de causa possessionis, & proprietatis. Ac alia coram Pirouano *in* 4.*part. recentior. tom.*3.*decis.*623.*num.*3. item alia coram Buratto *decis.*2. *num.*11. vbi eius Scoliastes Ferentillus *in annotation. n.*20. inquit: *Milites Hierosolymitani, quod sint verè, & propriè Religiosi, in Rota fuit sæpius tentum, & signanter in Romana Palatij dell' Aquila*, 26. *Maij* 1600. *coram Cardinali Lancellotto, & in Tirassonensi Decimarum*, 24. *Maij* 1618. *coram Pirouano, & in Vibeuetana Hæreditatis*, 14. *Aprilis* 1614. *coram Manzanedo, & inter impressas decis.*991. *numero* 5. *parte prima diuers. decis.* 333. *sub numero primo, parte secunda.* Gregorius XV. *decis.*87. *numero secundo*, vbi Addent. *num.*13. & *decis.*109. *numero* 1. Quæ quidem sententia communi Doctorum calculo recipitur, vt per Nauarr. *cons.*21. *num.*1. *de regul.* Gratian. *disceptat. forens. c.*457. *n.*24.& *sequenti*, Bobadil. *in sua Polit. libro secundo, cap.*19. *n.*11. Sanchez *de Matrimonio libro secundo, disp.*18. *num.*8. Et esse rem notoriam ait Paulus Rubeus *in*

in annotat. ad decis. 16. tertia part. recent. num.4. & innumeros in ea Authores, & Rotæ decisiones refert Pasqualigus *in quæst. moral. Centuria secunda, quæst. 156. numero tertio.* Ex eo sanè, quod milites isti dicantur Clerici Regulares sub Religione Sancti Augustini, tribusque votis sint adstricti, nempe Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ. Ex hoc enim sequi videtur, verè emancipatum Principem dici posse; siquidem inter professionis Religiosæ prærogatiuas vna, nec ex minoribus, est vt per eam filiusfamilias à patria potestate liberetur, provt docent Glossa, Bartolus, Cardinalis, Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Nauarrus, Couarruuias, Antonius Gomez Arias, Pinellus, & Molina, quos sequitur Sanchez *lib. 5. in Decalog. cap. 5. numero 29.* Pellizarius *in Manual. Regular. tomo primo, tractat. 3. cap. 4. num. 42.*

63 Sed prætermisso, quod huiusmodi priuilegium professionis nullo iure caueatur, vt Sanchez, & Pellizarius dicunt; & quod Authores relati qui illud astruunt, solùm loqui videntur de Religionibus Claustralibus, in quibus Religiosi in Monasteriis sub obedientia Abbatis, vel similium Superiorum degunt, provt speciatim ex Bartolo, & Antonio Gomez elicitur, quod non verificatur in Religione Equitum Melitensium, quia etsi clarissima, & Illustrissima sit, nihilominus Equites, seu Milites, nec in Claustris viuunt, nec sub obedientia Abbatis, sed sub suo Magno Magistro Generali Melitensi, qui de huiusmodi Monachali clausura nihil curat, vtpote quia ad finem sui Instituti necessaria non est. Quidquid, inquam, de hoc sit, ex hac fuga maiori labyrintho intricatur pars aduersa. Si enim Princeps Philibertus verus Religiosus fuit ob militarem Sancti Ioannis Melitensem Religionem professam, manifestè inde elicitur, testamentum condere non potuisse. Pro quo primùm loquatur decisio illa Rotæ 27. *ex secunda parte recentior.* coram Cardinali Bononiensi relata, quæ sic habet, rem concludens: *Milites Hierosolymitani non possunt disponere non solùm de bonis, quæ ad ipsos peruenerunt intuitu suæ Religionis, sed nec de patrimonialibus, aut aliunde quæsitis. Paleot. decis. 82. Caputaquens. decis. 68. libro primo, in manuscripto. Et hoc non solùm ex dispositione Statutorum dictæ Religionis, sed etiam iuxta Iuris communis dispositionem, quia sunt verè, & propriè Religiosi, Abbas in cap. 2. num. 3. in fine, de statu Monach. & dicitur in dictis decisionibus, vt propterea testari non possint, cap. Cùm ad Monasterium, in fine, de statu Monach. cap. In præsentia, de probation. & not. in Auth. Ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. Non enim habent nolle, & velle, quia in totum dependent à voluntate Magni Magistri, Mohedanus decis. 10. in fine, de caus. possess. & propr. quæ est potissima ratio, quare Religiosi testari non possunt, vt ait Baldus in dicta Authent. Ingressi, in secunda nota.* Hæc ista Rota. Cui etiam adhæret alia coram eodem Bononiensi *in secunda parte recentior. decis. 87.* quæ est inter decisiones Ludouisij 109. vbi non solùm firmatur id, quod in præcedenti, sed vlteriùs additur, quod habitatio extra Claustrum non facit Monachum testabilem, vt patet in Monacho facto Episcopo. In hac autem decisione numero primo sic dicitur: *Indubitatum est, Milites Hierosolymitanos esse intestabiles, non solùm quia stabilimenta id expressè disponunt, sed etiam quia, vt sæpius Rota resoluit, sunt verè Religiosi.* Vbi plura etiam ad intentum. Ac alia coram Pirouano *quarta parte recentior. tom. 3. decis. 623. num. 3.* vbi Rota se refert ad alias decisiones ipsius. Ac fauet illa coram Buratto, quæ iam est relata.

64 Esto etiam admitti posset, quod stando in terminis communis Iuris possent Equites Sancti Ioannis, & Princeps Philibertus testamentum facere (quod tamen Sacra Rota, vt visum est, non admittit) quia id esse probabile dixit *tom. 2. Summ. quæst. regular. cap. 5. num. 33.* ex Sanchez *lib. septimo in Decalog. cap. 8. num. 36.* & sequitur Pellizarius *tomo primo Man. tract. 4. cap. 2. numero 175. & 179.* Et quia, etsi veram, & propriam paupertatem professi sint, non tamen rigorosam illam, quæ est propria Claustralium Religiosorum, quia bona sua retinent in propriis domibus, & de illis liberè solent disponere. Nihilominus ex vi stabilimentorum, seu statutorum huius Sanctæ Religionis, illis hoc est interdictum absque Superioris licentia, provt ex multis allegat, & probat Iacobus de Bertera *cons. 96. num. 2. & 3. volum. 1.* ac sequuntur Sanchez, & Pellizarius relati, & tenent Molina *tom. 1. de Iustitia, tractat. 2. disputat. 141. §. Ad motum proprium,* & Rodriguez *tom. 3. quæstionum Regularium, quæst. 29. art. 7.* dicentes motū proprium Pij V. quo Commendatariis omnibus abstulit facultatem testandi, in Commendatariis Sancti Ioannis esse intelligendum. Verba autem stabilimentorum huius Religionis, *titul. 16. de Contractibus, num. 14.* hæc sunt:

65 *Adiicientes, quod nullus Fratrum nostrorum in infirmitate constitutus facere possit, aut valeat donationem inter viuos, seu aliam dispositionem, aut promissionem, seu consignationem pecuniarum, & bonorum, quæ possidet, cùm non sua, sed Ordinis sint; quod si fecerit eas, & nisi quadraginta dies postea superuixerit, nullas, irritas, & inanes esse, & nullam firmitudinem habere decernimus, & pronunciamus;* Hæc ibi, quæ etiam in simili fermè casu recipit, & approbat Rota superiùs relata coram Buratto *num. 12.* Et esse conformia motui proprio Pij V. relato, supponunt Rota illa 76. & Rota 87. coram Cardinali Bononiensi, seu Ludouisio relatæ.

66 Verumtamen hæc omnia inutiliter allata esse, existimabit aliquis ex eo, quod Princeps noster in sua illa testamentaria schedula declarat, se non emisisse professionem in ea Religione Sancti Ioannis; & obtinuisse Prioratum cum Papæ dispensatione, ac propterea nihil ex bonis ipsius ad eam spectasse, etsi ipse pro sua deuotione tum ipsi, tum Magno Priori aliqua legauerit. Cæterùm inutilia hæc non sunt. Primò etenim videndum est, an saltem professus tacitus fuerit, provt denotare videtur dignitas Prioratus, quā fungebatur; & an Papa solùm in professione expressa dispensauerit, non in tacita, quod cùm Bullam, sed Breue dispensationis non viderim, constare mihi non potest: & an propterea verba illa Stabilimentorum, *Nullus Fratrum nostrorum, &c.* ad eum etiam extendantur, sicut & motus proprius relatus Pij V. ac perinde, quod testamentum condere non potuerit. Deinde admisso, quod verus professus eius Religionis non fuerit, ex hoc iam ineuitabiliter resurgunt ea, quæ in superioribus allata sunt, quod videlicet filius emancipatus non fuerit; ac idcirco testamentum facere nequiuerit; & subsistat id, quod superiùs prætactum est, de omnimoda inualiditate huius vocati testamenti ex parte Testatoris. Dilemmate igitur isto res dirimitur. Vel enim Princeps Religiosus professus non fuit, & sic redeunt suprà conclusa, quod cùm non esset filius emancipatus, testamentum condere non posset. Vel si fuit verus professus, tacitus saltem, quod proinde etiam inhabilis ad testandum esset, vt quæ adducta sunt, à fortiori euincunt.

67 Nunc tamen ostendendum, testamentariam dictam dispositionem, qualiscumque ea fuerit, non solùm inualidam fuisse defectu *potestatis*, ex parte personæ disponentis, prout ostensum manet, sed etiam ex parte rei dispositæ per illam. Quod quia præcipuus huius Controuersiæ cardo est, diligentiùs i cutiendum.

68 Præmonendo primò, quod in Regno Franciæ celebris valde est Lex quædam *Salica* vocata, quæ à nonnullis propterea *Gallica*, & per errorem *Salica* dicta creditur, à Pharamundo I. Francorum Rege, vel vt alij volunt, à Pepino edita; alij verò non ab aliquo particulari Principe lata, sed communi consensu à Gallorum gente, in vim legis scriptæ existimatur. Sed his prætermissis pro historia, ad rem præsentem solùm spectat, quod lex ista, à quocunque, vel quomodolibet primò cœpta sit, in Galliis receptissima est, & ita prouidet circa filios Regis, vt Rege mortuo, filius primogenitus solus in Regno succedat, & aliis fratribus nulla debeatur legitima. Quia tamen iniquum videtur, vt sine alimentis remaneant, & vt dicitur, fame pateant, cautum est lege, vel consuetudine à temporibus Iani, & Caroli filij Regum instituta, vt Chopinus modò referendus inquit, vt aliqua bona ipsis assignentur ad congruam ipsorum sustentationem. Huiusmodi autem bonorum portio *Appanagium* appellatur, ab aliis *Panagium*, quasi à *Pane*, quia pro pane, alimentis nempe nomine panis notatis, quia ipse panis præcipuum hominis alimentum est, & aliorum veluti fundamentum, conceditur. De quo Andreas Capanus *in tractatu de vita, & militia, quæst.* 1. *num.* 13. vbi etiam, quod huiusmodi appanagij consuedo extat apud Brittones, Cœnomanos, Andegauenses, Bituriges, & alios Francos. Et latè Renatus Chopinus inter alios Francos Scriptores *de Doman. Franciæ lib.* 2. *titul.* 3. *num.* 7. vbi satis appositè explicans naturam appanagij, quod ipse *Panagium* vocat, iuxta receptissimum horum temporum vsum, ait: *Postremas iam tenet receptissima Panagij ratio, ac constitutio, quæ horum temporum vsui, moribusque congruit, à Iano, & Carolo filio Regibus instituta. Ianus enim pater; Caletij ad Itium portum dedit Panagij nomine iunioribus filiis, Lodoico Andium, & Ioanni Biturigium, Aruernorum Ducales titulos, iisdem creatis codicillis. Saluo eo, vt ad maiores tantùm posteros Regium munus transmitteretur, Panagij etiam alienatione interdictâ, permultisque exceptis summæ potestatis notis, quas Reges minimè ab se abdicatas voluerunt.* Quia ergo vsus iste inter Galliæ Principes inoleuit, & Serenissimus Carolus Emmanuel Sabaudiæ Dux, & Pedemontis Princeps, Franciæ Regno finitimus erat, voluit etiam iuxta illam consuetudinem secundogenitis de alimentis prouidere, ac proinde Principi Philiberto concessit in appanagium tum Principatum Onellæ, tum quadragintanouem mille ducatorum redditus annuos in Regno Neapolitano, quæ erant ex bonis dotalibus Serenissimæ suæ Vxoris, iuxta dicta in superioribus.

69 Præmonendo etiam secundò id, quod omni iure cautum est, neminem testari posse de re non sua, aut quæ non sit sui iuris, cùm nullus possit donare quod non habet, *l. Traditio, ff. de adquirend. rer. domin. l. Nemo plus, de regulis iuris*, vbi Doctores. Imò quod nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm in se habeat, *l. secunda, Codice de pœnis*, Rota *decis.* 686. *num. primo, part. secunda recentior.* stante præsertim iuramento de non contraueniendo. Rota *ibidem.*

70 Ex his autem irrefragabiliter fermè sequitur de huiusmodi redditibus (de Onellæ Principatu est alia ratio mihi non proposita pro discussione) nullatenus potuisse Principem præfatum disponere in suo qualicumque elogio, seu testamento.

71 Etenim appanagij natura hæc est, vt sit omninò inalienabile, seu intransmissibile, nec possit transire ad exteros, nisi solùm ad filios masculos, & ex beneplacito illius, qui appanagium instituit; & quod finiatur, & resoluatur per mortem appanagiarij, ac deuoluatur ad illius institutorem. Ex hoc enim per euidentem consequentiam elicitur, quod mortuo Principe Philiberto sine filiis masculis, appanagium illi à patre concessum, finitum, & resolutum fuerit, & ad Patrem institutorem deuolutum; ac perinde minimè de illo testari potuisse sine Patris licentia, quæ non adfuit. Hanc verò esse appanagij naturam, firmant Doctores, & speciatim Guillelmus de Montfort, Doctor Catalanus, *de successor. Reg. Gall. dubio* 2. *num.* 6. *& dub.* 4. *num.* 5. *& dub.* 5. *n.* 1. *tom.* 6. *Tractatuum*; Ioannes Leciriet *de primogenit. libro* 2. *quæstione* 26. *numero* 3. *&* 10. Ripa *respons.* 80. *numero* 12. *& in l. In quartam, num.* 123. *ff. ad l. Falcidiam*, Renatus Chopinus *de Doman. Franc.* sæpe, & maximè *lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 2. *& lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 2. 7. *&* 8. *& tit.* 4. *num.* 2. Papon *lib.* 5. *tit.* 10. *arrest.* 1. Vocabularium vtriusque iuris, verbo *Appanagium*, Andreas Capanus *in tractat. de vit. & milit. quæst.* 41. *numero* 11. ex Guillelmo, & Lecirier relatis. Vide aliâ *num.* 95. *&* 131.

72 Deinde, quia *appanagium* idem, quod *alimenta*, provt ex etymologia nominis, vt dixi, sonat apud Francigenas, à quibus Serenissimus Dux Sabaudiæ id mutuauit, ac ex Authoribus, quibus etiam adhærere videntur Afflictus *in cap. primo, col. prima, numero* 8. *titulo de fil. natural. ex matrimom. ad morg. contract.* & Tiraquellus *de iur. primogenit. quæst.* 5. *numero* 4. maximè Andreas Capanus *in tractatu de vit. & milit. quæst.* 6. *num.* 24. *& quæst.* 1. *numero* 13. propterea adiiciens esse id, quod Italicè vocatur: *Il companaggio*, id est, alimentum *cum pane adiunctum.* Clarè etiam ante illum Guillelmus de Montfort relatus *dubio* 4. *numero* 2. dicens: *Appanagium succedit loco alimentorum*: & Ioannes Leciriet *d. lib.* 2. *q.* 16. *num.* 3. aiens: *Filiis ætate minoribus dantur alia terra pro honesta eorum sustentatione* (ecce alimenta) *in appanagium.* Cùm igitur alimenta cum vita finiantur, Rota *decis.* 493. *numero secundo, parte quarta recentior. tomo tertio, leg. Cùm hi, §. Modus, ff. de transact.* manifestè deducitur, non potuisse per quodcunque testamentum factum à Principe transmitti ad hæredes. Petrus de Gregor. *in tractatu de vit. & milit. quæstione* 2. *num.* 9. ex Matthæo de Afflicto. Vnde concludit *numero* 10. quod in alimentis succedit proprietarius, *leg. Dominus, ff. de vsufruct.* Hic autem erat Pater Principis Philiberti Serenissimus Dux Sabaudiæ, tempore mortis Principis superstes.

73 Accedit, quod appanagium non succedit loco legitimæ, provt ex Guillielmo, & Ripa relatis haberi potest, & est res certa in Regnis, & magnis Principatibus, provt *ex cap. licèt, de voto*, hauriunt plures Doctores: & quia aliàs exponerentur periculo totalis euersionis, vt in specie voluit Merlinus *in tract. de legitim. libro* 2. *titulo* 1. *quæstione* 3. *à numero* 5. Renatus Chopinus *libro* 2. *titulo* 3. *numero* 2. dicens, quod *Legitima* locus non est in Regio Dominatu inter liberos, ex Baldo, & aliis. Cùm igitur Status Ducalis Sabaudiæ inter Dominatus Regios numeretur, nec aduersarij id negabant, appanagium hoc non pòtuit instar legitimæ ad hæredes transmitti, sed instar alimentorum, vt

vt dictum est, vel feudi, seu vsusfructus, ad principalem Dominum reuerti. Alia *num.* 117. *&* 118.

74 Ampliùs, quia appanagium idem est, quod *feudum*; seu, ne de vocabulis, propter aliquam differentiam, quæ inter illa est, contendatur, quasi *feudum*, provt Hottoman *de antiq. iure Regni Gall. lib.2.titul.6.* & Renat. Chopin. *de Doman. Franc. lib.2. titulo* 13. *num.*2. tuentur. Feuda autem alienari non posse citra Domini directi consensum, tritum est inter Feudistas scriptores, speciatim inter alios, Lotharium *in cap.*1. *de success. feudorum*, Manticam *de coniecturis vlt. volunt. lib.*3. *titulo* 2. *num.*15. *& lib.*7. *tit.*9. *num.* 3. Schrader. *de feud. p.* 7. *cap.* 2. Rosenthal. *de feud. cap.* 7. *conclus.*2. *num.* 2. Maximè per testamentum, cum præiudicio Domini directi, cui aperitur. Iulius Clarus §. *Feudum*, *quæstione* 66. *num.* 1. & apud Longobardos, cum quibus sentire debebat huius appanagij primus Author, Princeps videlicet Pedemontanus; cùm in feudis consuetudo patriæ, vbi sita sunt, inspicienda sit. Idem Renatus *lib.* 2. *titul.*4. *num.* 10. post Bellameram, & alios. Et generaliter apud omnes, quia feudum concessum pro se, & hæredibus masculis, nec transit ad fœminas, nec ad extraneos. Rota 1. *part. recent. decis.* 415. *num.* 4. Nec potest alienari, nec pignorari. Bartolus *in l. Qui habebat*, *num.*3. *ff. de legat.* 3. Feudatarius enim non ciuiliter, sed tantummodò naturaliter possidet feudum, vt voluit Cumanus *consilio* 173. *ad fin.* iunctis iis quæ posuit Afflictus *in prælud. Constitut. Regni*, *quæstione* 24. & sequitur Petrus de Gregorio *in tractatu de iudic. caus. feudal. quæst.* 19. *in fine.* Et ita finitâ lineâ vocatorum, feudum Domino contingit, *cap.* 1.§. *Etsi clientulus*, *de alienatione feud. cap. primo*, *de eo qui fin. fecit*, *cap.*1. §. *Sic duo fratres*, *de feud. March.* Rota *decis.* 194. *num.* 77. *in quinta part. recentior. tomo primo.*

75 Vlteriùs, quia appanagium idem sonat, quod *vsusfructus*, apud plures ex relatis Authoribus, quibus adhæreat Papo *titulo* 10. *de Doman.Reg.lib.*5. *Arrest.*1. Gloss. Parisiens. *titulo* 1. *de materia feudali*, §. 30. *num.* 185. Ex hoc autem clariùs patet, quod non potuit transmitti, sed redire ad proprietarium, qui ciuiliter possidet. Glossa, & Bartolus *in l.prima*, *quæst.*8. *in principio*, *ff. de acquirenda possessione.* Vsufructuarius enim solùm naturaliter eum possidet, *l. Naturaliter*, *in principio*, *ff. de acquirenda possessione*, §. *Fructuarius*, *Instit. de vsufruct.* Et per eius mortem finitur vsusfructus, *l. Corruptionem*, *C. de vsufruct. &* §. *Finitur*, *Institut. eodem titulo*: Sacra Rota *part.*1. *recentior.decision.*366. *num.*3. *& decision.*664.*num.*1. *part.*4. *recentior.* Et optimè *decis.* 191. *numero* 8. *&* 9. *in* 4. *part. recentior. tom.* 2. Et ideo nihil transmittit in eius hæredem, quia post eius mortem nihil remanet transmissibile penes eum, *l. Stipulatio ista*, §. *Si quis ita*, *ff. de verborum obligationibus.* Et hoc determinat Imola *consilio* 16. *per totum*, & Barbat. *in consil.* 58. *in secundo volum.* & sequitur Petrus de Gregorio vt suprà, & firmat Rota *decis.* 653. *num.* 1. *part.* 2. *recentior. & decision.*679. *num.*3. *part. tertia recentior.* Scio

76 quidem inter appanagium, & vsumfructum nonnullas extare differentias, ac propterea solùm ea, quæ dixi, ad hoc intentùm deseruiunt, quod huiusmodi appanagium aliqua ex parte consimile est vsufructui; ac perinde sicut illa quantum ad reuersionem regulari debet.

77 Adhuc id constat ex similitudine alterius Iuris in Galliis ferè similis appanagio, quod vocatur *Albanagium*, de quo Andreas Capanus *in tractatu de vita*, *& militia*, *quæstione* 1. *numero* 24. Guillelmus Benedictus *in cap. Raynutius*, *in verbo Et vxorem*, *decis.*5. *numero* 480. quod videlicet etiam extraneis conceditur. Etenim qui hoc ius consequitur, non potest de illo disponere quomodolibet, sed eo mortuo venit ad Regem. Guillelmus suprà, *num.*481. Chassanens *de consuetud. Burgundiæ*, *titulo des Confiscations*, *rubr. secunda*, *numero* 38. & Capanus *suprà*. Dicatur ergo de *Appanagio*, quod de *Albanagio*; & sit inalienabile, & reuersiuum, sicut illud.

78 Præterea ex alio iure apud Neapolitanos vsitato, quod vocatur *vita*, *& militia*, de cuius natura Capanus *in dicto tractat.* Petrus de Gregorio in simili alio tractatu eiusdem tituli. Vbi ex aliis etiam multis comprobant hoc ius, quod est simile alimentis, finiri cum vita, ac proinde de illo disponi non posse post mortem. Capanus *quæstion.*2. §. *Primò quod vita*, *&* §. *Sed hæc opinio*, & Petrus de Gregorio *quæst.*2. *numero* 9. *&* 10. *& quæst.*10. *numero* 3. A quo non multùm abest eius Additionator, & pronepos Mastrill. *ad d. quæst.*10. Sit ergo, si placet, appanagium hoc simile huic portioni bonorum, *Vita*, *& Militia* nuncupatæ.

79 Demùm, quia iste mos instituendi appanagium, quod scilicet sit pro alimentis, & solùm ad masculos deriuandum, ac sub conditione non hæreditaria, sed temporaria, & reuersione ad Principem, sic apud Allobrogos inoleuit, vt omninò gratis, & ad libitum dici possit, Serenissimum Sabaudiæ Ducem alio modo suum appanagium pro Principe Philiberto filio instituere voluisse. Hunc porrò morem Sabaudicorum Principum fuisse, sic relatus Renatus Chopinus *de Doman. Gallic. lib.*2. *titulo* 3. *numero* 8. his verbis descripsit, quibus quasi manus indice denotatur hoc, de quo in præsenti est sermo, simillimo modo institutum fuisse: *Neque ab iis multùm abludit nouata iam in Secundonatos Allobrogum Ducis formula Panagij masculinaque Ditionum quarundam fiducia. Nam primitus quidem Philippus Allobrogum Princeps* (sic corrige, quod Chopinus dixit *Regulus*) *supremi Iudicij diuisione adscripsit (inter tres ex iuniori fratre Thoma nepotes (Amedeo Sebusianum Comitatum, Thomæ Princi patum Subalpinum, Ludouico Baronatum de Vaux, le Pays de Bugeay, & Verromois, circa annum* 1280. *atque ita fermè dehinc Amedeus Octauus Sabaudiæ Dux grandiori filio addixit Ludouico Alpinæ Regionis principatum, & minori natu Philippo Gebennensem Comitatum, velut arbiter familiæ ercíscundæ inter ipsos anno* 1434. *Huius exinde Ludouici mares liberi paterna hæreditate sortiti sunt, Amedeus senior Ducatum Sabaudiæ, Ianus Gebennensem, Philippus Segusianorum, & Iacobus Romontium Comitatus, sub anno* 1466. *sicut Allobrogicâ Paradini historiâ liquet. Ast posteriori ætate, mutato diuidendæ familiæ ritu, attributa est Ducis Secundogenito bonorum portio, haud hæreditaria certè, seu perpetua, sed temporariâ modò, & fiduciariâ, possessoris stante virili prole, mensurâ. Hac enim condicta lege Carolus Dux Philippo fratri, maribusque ex eo liberis adsignauit Comitatum Gebennensem, ac Foucigniacum Baronatum postridie idus sextiles, anno* 1514. *Cuiusmodi Panagium Caroli filius Philibertus Emmanuel in patruelem suum Iacobum auxit opimâ vtique pensitatione annua ex publicis vectigalibus Prouinciæ. Sed eodem tum iterato masculinæ fiduciæ statu, ac temperamento, authenticis chartulis pridie idus Septembris, anno millesimo quingentesimo sexagesimoquarto, & decimo[illegible] mo, calendas Decembris anno* 1578.

80 Ex dictis autem, & veluti vela coll[illegible]ndo, ac directissimè

directissimè ad intentum, deduco appanagium hoc Principi Philiberto à Serenissimo Patre Sabaudiæ Duce concessum, eidem Duci Serenissimo deuolutum esse ob Principis mortem, & ad ipsum reuersum, ac proinde nullatenus de eo testari potuisse. Quod constat primò ex eo, quod erat pro alimentis, vt dictum manet: in alimentis enim succedere proprietarium, nec posse transmitti ad hæredes eius, cui data fuerunt, præter dicta, elicitur etiam *ex l. Dominus, ff. de vsufructu*, Bartolo *lege 1. Cod. Quando non pet. part. petent. accr.* Mar. Laudens. *in tractatu de primogenit. in quinta columna*, Guillelm. de Pern. *consilio 11. cum sequentibus, inter consil. feudal.* Petro de Gregorio *in tractatu de vit. & milit. quæst. 2. num. 10.* Secundò, quia erat non per modum legitimæ, sed ad modum feudi, de quo idem est ostensum. Tertiò ex similitudine *Albanagij*, & alterius portionis bonorum *Vita & Militia* nuncupatæ, de quibus similiter id demonstratum. Quartò, ex vsu etiam Allobrogum, vt pariter iudicatum, ac pariter ex aliarum Europæ Regionum exemplo. Nam, vt ait Chopinus relatus *libro 1. de Doman. Franc. titulo 5. num. 19. Landgrauij, Margrauij, Burgrauij, id est Comites Prouinciæ, Limitis, Palatij, Arcis, ac Præsidij. Cuiusmodi prorogata dignitatis feuda, quidem sensim effecta sunt, ac patrimonialia, superiorum instar; sed cum ea* (notentur verba) *communi reuersionis ad Cæsarem lege, quamprimùm è virili clientum sobole postremus diem obiisset.*

81 Ex rebus etiam, seu causis iam iudicatis idem elicitur. Etenim, teste eodem Renato Chopino sæpiùs relato (quia in hoc negotio de Appanagij natura, princeps veluti est inter Scriptores) *libro de Doman. Franc. titul. 11. num. 4.* dum de appanagio Andegauensi agit à Ioanne Rege Ludouico Secundogenito concesso pro se, & liberis masculis ex matrimonio procreatis, ait, mortuo sine liberis Ludouico, agitatum esse, an Renatus eius frater sibi licitè illud assereret, & decisum, Ludouicum III. patris, & aui hæredem solum extitisse. Quæ si præsenti casui applicentur, vnicum hæredem huius appanagij fuisse Serenissimos Sabaudiæ Duces, rectè comprobabitur. Item *num. 5.* de simili alio appanagio Bellonacensi à Rege Theodoto dato Philippo filio, qui absque prole decesserat, deuolutum ad mensam Regiam idem Chopinus astruit, & pro Rege contra defuncti fratres decisum anno 1258. à Consilio Regio, præsentibus Episcopis, Abbatibus, & Consilariis permultis. Qui casus intentum præsens ad vnguem euincit, quia est ei omnino similis. Item alius, quem affert idem Author *lib. 3. titul. 1. num. 11. & titulo 12. num. 7.* in casu de Claromontano appanagio reuocato per Arrestum Curiæ ad Regem, velut ad suam originem.

82 Casu autem, quo de præfato Appanagio Princeps noster testari voluisset, necessum prorsus ei erat, vt Patrem Ducem Sabaudiæ tunc superstitem hæredem institueret. Erat enim illius legitimus hæres ab intestato illi successurus, iuxta modum sanè, quo in successione Regnorum, Ducatuum, Comitatuum, &c. contingit, vt de illis testari non liceat, nisi is hæres scribatur, ad quem ij Principatus redituri sunt. Id confirmant Baldus, Aluarotus, & Capycius, quos affert & sequitur Renatus sæpiùs commemoratus, *lib. 2. titulo 12. num. 2.* vbi plura.

83 Imò ex præteritione Patris in prætenso testamento, inualiditas ipsius insanabilis consurgit. Cum certi iuris, tum Theologis, tum Iuristis, si quod testamentum, in quo pater præteritus est à filio, siue emancipato, siue in potestate constituto, saltem si præteritionis causa non est adiecta, sit ipso iure nullum. Guillelmus de Benedictis *in prima parte repetitionis cap. Rainutius, fol. 207. numero 251.* Iulius Clarus *lib. 3. §. Testamentum, quæst. 48.* Antonius Gomez *tomo primo variarum Resolution. iuris Ciuilis, cap. 36.* Vasquez *de successoribus, §. 20. num. 24.* Michaël Grassus *lib. 1. recept. sentent. §. Testamentum, quæstione 45. n. 1.* & Thaddæus Piso *lib. 2. variarum resolutionum, capite 10. num. 18.* & ex Theologis Molina *disp. 175. & 176.* Layman *lib. 3. sect. 5. tractatu 5. cap. 5. num. 10. & 11.* Dominus de Lugo *de testament. disputatione 24. sect. 8. §. 2. & 3.*

84 Omnia porrò, quæ in superioribus dicta sunt de huius appanagij natura, & quomodo ex vi illius ligatas veluti manus Princeps Philibertus habuerit, ne de ipso vllatenus disponere posset, ex ipsiusmet appanagij, seu instrumenti pro illo confecti die 17. Decembris, anno 1620. verbis luculentiùs deducuntur, per ea videlicet discurrendo. Etenim primò, quod hoc instrumentum per Serenissimum Sabaudiæ Ducem confectum, sit verè, & propriè *appanagium*, non solùm constat ex titulo illi præfixo, vilicet: *Appanagium Serenissimi Principis Emmanuelis Philiberti*, sed ex verbis illis: *Volendo, &c. procedere di conueniente appanagio alli Serenissimi Principi suoi figlioli.* Et infrà: *Trasferisce per l'appanagio predetto, &c.* Et inferiùs: *In modo, che detto Serenissimo Prencipe Emmanuele Filiberto habbia per l'appanagio predetto.* Quod etiam confirmat eiusdem Serenissimi Principis Philiberti ratihabitio, vbi dictum instrumentum etiam *Appanagium* sæpiùs appellatur. Toties enim repetita vox denotat non *impropriè*, sed *propriè* accipiendam esse, *l. Balista, ff. ad Trebell.* latè Barbatius, ponens multa exempla *consil. 37. in princip. lib. 3.* Bertazol. *de clausulis instrument. clausula quarta, glossa 2.* Præsertim, quia verba sunt intelligenda, & interpretanda secundùm eorum propriam significationem; *leg. Cùm lege, ff. de testament. lege prima, §. Quod autem, ff. de aleat. cap. ad audientiam, de decimis.* Rota *decis. 351. numero primo, parte prima recentior.* Et quia casu, quo verbum hoc dubium esset, verba dubia debent intelligi in potiori suo significatu; *leg. prima, §. Qui in perpetuum, ff. Si ager vectigalis*, Menochius *de præsumptionibus lib. 3. præsumpt. 39. num. 8. cum sequentibus.*

85 Nec officit si dicatur, bona ista non fuisse de bonis Coronæ, ac proinde non posse Serenissimum Sabaudiæ Ducem de illis Panagium instituere, iuxta doctrinam Ripæ *respons. 80.* Etenim, quicquid sit de mente Ripæ, & an in diuerso casu loquatur, negatur assumptum. Cùm enim ista bona (loquor semper de illis redditibus in Neapolitana Dohana Principi Philiberto designatis) non solùm fuerint de bonis dotalibus Serenissimæ Catharinæ Austriacæ coniugis defunctæ, quæ propterea Duci marito in vsumfructum cedebant, vt iura clamant; sed etiam, quia ex parte illi contingebant ex hæreditate filij Principis Philippi Emmanuelis in Aula Regis Catholici emortui, & ex toto, propter cessionem eorum illi factam ab omnibus aliis Principibus filiis, & filiabus matris hæredibus in appanagiis filiorum, & dotibus filiarum ante constitutum dictum appanagium; & post illud propter ratificationem, de qua in Actis, certè omninò gratis dicitur præfata bona non fuisse de bonis Coronæ. Vnde in dictis Actis fatentur Principes, ea bona spectasse, & fuisse *de pleno dominio* Ducis Patris. Si autem illa ad Serenissimum Ducem

Ducem Patrem peruenerant, potuit illa vnire Coronæ, & ita voluit vnire, & reuera vniuit facto ipso, quod fortius est ad animum demonstrandum, quàm verba, *l. Certum, ff. Si certum pet. l. final. ff. de diuorc. cap. Existimant, 12. quæst. 2. cap. Dilecti, de appellat.* Potuisse autem id facere, ex eo euincitur, quod nullo iure id ipsi erat prohibitum: & de facto fecisse, ex eo, quod præfatos redditus cum Terris aliis Domanialibus ad Coronam spectantibus coniunxit in appanagij instrumento à se confecto, nullâ factâ inter ea distinctione. Maximè cum id fecerit consentientibus, & ratam habentibus hanc vnionem filiis, & filiabus eiusdem Serenissimi Ducis. Eo enim ipso, quod effecta est, ipsis scientibus, tacentibus, & permittentibus, ipsis etiam cõsentientibus effecta existimari debet. Quoties enim quis potuit aliquid impedire, si velit, & non fecit, consentire videtur, *l. Si fideiussor, C. Mandati*, Bartolus *in l. Qua dotis, num. 22.* & vulgaria alia iura cum Doctoribus. Quod maximè procedit quando ille patitur, & non contradicit; quia paria sunt consentire, & obedire. Capuaquensis *decis. 216. num. 6. part. 1.* Puteus *decisione 181. num. secundo, & decis. 190. num. 4. lib. 3.* Rota *decis. 16. num. 4. de renunc. in antiquis*, Gonzalez *in regula 8. Cancellariæ, glos. 47. num. 27.* post alios. Imò etiam donasse tunc censetur, iuxta doctrinam plurium, quos affert, & sequitur Mantica *de tacitis lib. 13. tit. 6. num. 27. & tit. 10. à n. 21.* Vnde per tale appanagium Serenissimum Ducem separasse, dismembrasse, & disiunxisse præfata bona à Dominio in ipso instrumento, sic clarè dicitur: *Detta Sua Altezza per se, e come sopra, hà separato, smembrato, e disunito, e per virtù del presente instrumento separa, smembra, e disunisce li predetti luoghi, beni, e ragioni sopracedute, donate, e remisse dal Domanio, & immediato suo dominio, salue però, &c.* Erant ergo priùs cum illo vnita. Alia dico de hoc *num. 92. & 108.*

86 Redeo ad appanagij instrumentum, expendendo illa: *Hà donato, ceduto, e remisso, e trasferito, e per virtù del presente publico Instrumento dona, cede, rimette, e trasferisce per l'Appanagio predetto ad Serenissimo Principe Emmanuele Filiberto, &c.* Item, & hæc: *Per esso Serenissimo Principe, suoi heredi, e successori, maschi primogeniti in infinito, seruato l'ordine successiuo di Primogenitura, e non altrimente, in feudo nobile, gentile, antico, auito, e paterno, e ligio.* Et infrà: *Riseruandosi solamente Sua Altezza le ragioni de feudi, diretto dominio, superiorità, homaggio, fedeltà, vltime appositioni, racorsi con le solite caualcate, &c.* Infrà quoque: *Con prohibitione ad altri, e che non si possano alienar detti feudi, e ragioni cedute, ò parte loro, meno concedere in feudo senza saputa, ò licenza di esse Sua Altezza, ò suoi predetti.* Inferiùs etiam: *Restaranno detti feudi, e ragioni libere, & immuni da ogni, e qualunque carico pensato, & impensato, militare, caualcate, & altri sopra riseruati.*

87 Ex quibus elicitur prædicta bona, nedum in alimenta, & appanagium, sed etiam in feudum concessa fuisse, provt expressis verbis sæpiùs nominantur, & denotantur ex eo, quod dentur cum onere *militari*, & *caualcata*, quod est proprium feudi, provt omnibus est compertum: ac proinde iuxta naturam feudi suprà enucleatum, nec ad fœminas transire posse (sicut in ipso Sabaudiæ Ducatu, cùm sit feudum Imperiale, sæpiùs practicatum est, præsertim tempore Petri Sexti, & Amedei Quarti Comitum, & Caroli Tertij Ducis, vt ex historiis constat) nec alienari, aut de eo in testamento disponi, sed proprio Domino, & Domanio reuerti, vt etiam inferius dicitur.

88 Quod etiam clarè, & sine vllius ratiocinationis necessitate ex eiusdem appanagii illis verbis colligi datur: *Et occorrendo che detto Serenissimo Principe, ò suoi sudetti, mancassero in qualsiuoglia tempo senza discendenti maschi, si è conuenuto, & accordato, che li feudi, e ragioni sopra cedute ritornino alla Corona; & essendoui femine descendenti, siano alimentate fino al suo matrimonio, e condecentemente dotate conforme al grado loro; e l'istesso volendo si monacare, e morendo sensa descendenza masculina, e feminina, potrà disponere delli redditi sudetti sinò alla somma di scudi due mila d'oro annui, ò di tanti del Capitale, che possi fare detto reddito annuo, e non disponendo ne ritornino, come supra, alla Corona.* Quæ verba tam perspicua videntur, vt ex eis duntaxat clarè habeatur intentum. Cùm enim Serenissimus Princeps Philibertus sine filiis masculis, aut fœminis è vita decesserit, bona illa ipsi in appanagium concessa, vocata *feudi è ragioni*, ad Coronam proculdubio redire debebant, nec de illis testari poterat, provt manifestè comprobant verbum *disponere*, & verbum *moriendo*, quæ ad vltimam voluntatem referuntur, provt ex Boutillero *tract. de success. ab intest. cap. 1. theor. 6.* sequente Bartolum, Iasonem, & alios, ac ex *l. Peto, §. Fratrem, ff. de legat. 2. l. Si quis prioris, C. de secund. nupt. l. Si ita quis promiserit, §. Ea lege, ff. de verbor. oblig.* rectè aliqui huius causæ patroni deducunt.

89 Dicere autem verba illa *feudi, è ragioni*, de quibus asseritur *ad Coronam* reuerti debere, tantùm principatum Onellæ cum suis pertinentiis, non verò redditus Neapolitanos comprehendere, omninò voluntariè, & sine rationabili fundamento profertur. Primò etenim, quia illud *ragioni*, latinè *iura*, apud Calepinum, alios Grammaticos, & vsum communem, vniuersalissimum est, & conueniens omnibus rebus, super quibus aliquis habet facultatem aliquid agendi, seu disponendi, *l. Qui in potestate, iuncta l. Filiusfamilias, ff. de testament. l. Apud Iulianum, §. Si quis alicui, ff. de legat. 1.* Decius *in l. Si emancipata, in secunda lect. num. 11. Cod. Qui admitti*, Ludouicus Gomez *ad §. 1. num. 29. Institut. de actionibus*, Barbosa *de appellationibus verb. Iur. signific. appellat. 124. num. 9.* ex his, & aliis. Et sequitur Sacra Rota *decis. 17. num. 37. parte 5. recentior. tom. 1.* Vnde Iurium nomine veniunt prædia & possessiones. Simon de Prætis *de interpretat. vlt. voluntat. lib. 2. folio 4. num. 36. & folio 84.* Barbosa *suprà, num. 10.* Item census, provt ex Cencio *de censibus, part. prima, cap. primo, quæst. 4. articulo 2.* & Roderico *de ann. reddit. lib. 5. quæst. 7. num. 7. & 9.* hauriunt aliqui ex nostris. Item summa pecuniarum, teste Rotâ suprà allegata, *num. 38.* ex aliis. Cur ergo non venient redditus, cum veluti census sint, & summam pecuniarum importent?

90 Maximè quia cùm iura, vel actiones competentes pro annuis redditibus computentur inter bona immobilia, *leg. Iubemus, in princip.* & ibi Baldus, *Codice de Sacrosanct. Eccles.* ac colligitur *ex Clement. Exiuit de Paradiso, §. Cumque annui redditus, de verbor. signific.* sicut nullus cordatus negabit bona immobilia inter iura computari, sic nec de istis redditibus negare poterit. Quorsum ergo tam violenta expositio in re tam graui, & tanti interesse partium in medium profertur? Secundò in specie, quia provt ex lectura non solùm dicti Appanagij, sed & alterius eadem die, & annò coram eisdem testibus, & Notario, ac ab eodem Patre Duce, & duobus aliis Serenissimis Principibus Mauritio, & Thomæ constituti ad oculum [illegible]

hæc tria, *beni*, *redditi*, *ragioni*, pro synonymis, idemque significantibus vsurpantur, non semel, sed sæpiùs. Pactum ergo reuersiuum ad omnia in appanagio contenta, & iuxta tenorem ipsius extendi debet. Præsertim tertiò, quia cùm clausula de dictorum iurium reuersione fuerit vltimo loco post talium iurium cessionem, seu donationem posita, vt patet ex lectura appanagij, veluti clausula in fine posita pariformiter referri debet ad omnia præcedentia, *lege 1. Cod. de liber. præter. l. Si talis scriptura*, §. *final. ff. de legat.* 1. & ibi latè Iason *num.* 36. & Sanchez *lib.* 3. *de Matrimonio*, *disp.* 7. *num.* 17. Nec audiatur qui dixerit, non esse eandem rationem in omnibus præcedentibus, ac proinde non posse dictam clausulam continentem præfatum pactum reuersiuum ad omnia illa extendi. Potiùs enim telum hoc contrà retunditur. Est enim eadem ratio in omnibus præcedentibus, tam ex parte causæ efficientis, scilicet Patris Ducis; & materialis, scilicet Donatarij; & formalis, quia omnia illa iura, seu bona sunt per modum feudi, alimentorum, & vsusfructus concessa; ac finalis, quæ est complementum vnius appanagij. Ex hoc enim elicitur, non solùm idem iudicium de omnibus habendum, quia vna, eademque res non est diuerso iure censenda, *leg. Eum qui ades, ff. de vsufruct.* cum aliis: sed etiam dictam clausulam, non solùm quia posita est in fine, sed etiam si in principio, aut medio posita esset, ad omnia contenta in tali dispositione referri debere, vt docent Decius, quem refert, & sequitur Nauarrus *libro* 5. *consil. titul. de simon. in prima edit. consil.* 35. *n.* 4. *in secund. consil.* 91. *num.* 4. Bartolus, Iason, Romanus, Alexander, Socinus, Capicius, Alciatus, Bolognetus, quos refert, & sequitur Menochius *de præsumption. libro quarto*; *præsumpt.* 181. *num.* 2. & Sanchez *lib.* 6. *de Matrimonio, disp.* 22. *num.* 19. *& lib.* 8. *disp.* 16. *num.* 11. & est textus expressus *in cap. Secundò requiris, de appellation.* vbi DD.

91 Pactum autem illud reuersiuum, & onerosum nullatenus cadere supra dictos Neapolitanos redditus, vlteriùs pars aduersa colligi contendit ex ratificatione facta à Principibus Mauritio, & tribus ipsius sororibus per instrumentum 4. Ianuarij 1621. eidem Serenissimo Philiberto. Quia in ipso legitur, ipsi concedit dictos redditus, *ad hauere, tenere, godere, e possedere, e farne per detto Serenissimo Prencipe Emmanuele Filiberto quello che à luy parerà, e piacera, come di cosa sua propria.* Et infrà: *Con potestà di esiggere, quietare, far cessione ad altri, e di quelli disponere à suo libero arbitrio, e voluntà.* Ex his enim infert donatos fuisse huiusmodi redditus eidem Serenissimo sine vllo vinculo, aut grauamine reuersionis, aut alio quocunque, sed om-

92 ninò absolutè, & sub pleno dominio ipsius. Verumtamen hæc leuia esse, nec euacuare posse vim eorum, quæ allata sunt, facilè ostendi potest, præter dicenda *num.* 98. *&* 99. Et primò, qui hoc dicunt, cum instrumentum, de quo loquuntur, & quod solùm donationis vocant, duntaxat à Principe Mauritio, & tribus eius sororibus celebratum sit, non verò à Principibus Victorio, & Thoma, nec etiam à Patre Duce; cùm tamen omnes isti in præfatis Neapolitanis redditibus partes habuerint, & quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, *Regul. Iur.* 29. *ex leg. prima, & vltima, Cod. de authorit. præst. & similibus*, interrogandi sunt, quomodo velint ex mutila hac, & imperfecta partium donatione Principem Philibertum habere potuisse dominium omninò absolutum ipsorum? Sed hoc prætermisso, in multis aliis ipsorum ratiocinatio deficit. Et primò quidem in radice, quia existimant Ducem Patrem non habuisse supradictos redditus, nisi solùm vsumfructum, non dominium, & ex hoc proinde, non potuisse præfatum vinculum reuersionis super illos imponere. Etenim, vt ex dictis suprà *num.* 85. constat, redditus isti erant iam de domanio, & dominio Ducis, & Coronæ, vt testantur ipsi Principes in instrumento, de quo modò est sermo; & ipsi vniti, scientibus, & consentientibus ipsismet Principibus, qui ad illos ius habere poterant: & dismembrati, seu separati ab eadem Corona, & Duce, provt etiam ibidem dixi ex instrumento appanagij, de quo in præsenti. Peccat etiam in radice præfata ratiocinatio, dum ex eo quod, vt supponit, præfati redditus non erant sub dominio Ducis Patris eos donantis, infert solum ipsum vsumfructum, non verò dominium ad Principipem Philibertum transferri potuisse, ac proinde non esse locum reuersioni. Si enim solum ipsorum vsumfructum Pater filio cessit, non proprietatem, tot, tantaque absurda ex eo sequuntur, vt seipsis solis reiiciendam esse contrariam opinationem manifestè demonstrent. Etenim absurdum in omnibus dispositionibus semper est vitandum, *l. Si ita* 39. *in fine, ff. de oper. libert. l. Nam absurdum, ff. de bon. libert. cap. In Genesi, de elect.* & ibi Doctores, & semper est capienda interpretatio, per quam euitetur, vt dixit Rota 3. *part. recentior. decis.* 248. *num.* 2. etiamsi verba improprientur, provt ex pluribus DD. affert Barbosa *in Axiom. iur. axiom.* 2. *num.* 4. *& sequentibus.* Asurda porrò hæc sunt. Primum, nouitas, & singularitas appanagij, in quo contra mores Galliarum, Sabaudiæ, & aliarum Nationum, vt tactum est in præcedentibus, vnum appanagium dicitur institutum, in quo bona per ipsum concessa, non in proprietatem, sed solùm ad vsumfructum, non cum pacto reuersiuo, sed sine illo donabantur. Nouitatis autem author reprehendi debet, *cap. Cùm qui nesciat, in fin.* 11. *distinct.* & nouitates discordias pariunt, *cap. Cùm consuetudinis, in princip. de consuet.* Gonzal. *super regul.* 8. *Cancell. glos.* 8. *num.* 93. *&* 94. Secundum, quod appanagium hoc esset veluti monstrum quoddam ex rebus diuersæ naturæ compactum, scilicet ex iuribus concessis quoad proprietatem, & aliis solùm quoad vsumfructum, ex bonis vinculatis ad reuersionem, & aliis ab illa exemptis. Cùm tamen iura huiusmodi confusionem rerum diuersæ naturæ exhorreant, *Clement.* 1. *de elect. cap. In noua*, 16. *quæst.* 7. *cap. Cùm causam*, 27. *de elect.* vbi dicitur, quod secundùm legem non est arandum in boue, & asino, nec quisquam debet induere vestem lino, lanaque contextam, & quòd malè conueniant cytharæ cum Psalterio, *cap. Diuersis fallaciis, de Cleric. coniugat.* Tertium, quod Serenissimus Dux Pater appanagij author non seruasset æqualitatem cum liberis, contra Authenticam *de nupt.* Siquidem Principibus Mauritio, & Thomæ quadraginta millium aureorum appanagium assignauit, Principi autem Philiberto vix tria millia solùm; quandoquidem dicitur Neapolitanos prouentus solùm pro vsufructu, qui vnico instanti cum vita Patris desinere poterat, assignatos fuisse. Quartum, quia nedum æqualitatem non seruasset, sed potiùs omninò inæqualiter se gessisset cum secundogenito: siquidem cum tertio, & quartogenito, scilicet Mauritio, & Thoma, liberaliùs, & munificentiùs egit. Ordo autem geniture inter fratres de iure est obseruandus. Menochius *conf.* 328. *num.* 4. *vers. Secundò confirmatur*, Fusarius *de substitut. quæst.* 327. *num.* 17. Denique quintum,

&

& intolerabilius, quia iniustè nimis probus, & iustus Pater contra innoxium filium disposuisset, qui vt patet ex lectura appanagij, renuntiauerat omnibus bonis paternis, maternis, fraternis, sororinis, legitimæ portioni, &c. cùm tamen Pater tam modicam compensationem ipsi retribuisset, quod non credit lex *Nec in ea, ff. ad l. Iul.* vbi dicitur: *Plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit.*

94 Talem etiam reuersionem cadere debere super dictos Neapolitanos prouentus, maximè ex eo conuincitur, quod gesta in dicto instrumento appanagij, vbi habetur illa donatio horum redituum Principi Philiberto concessa cum illo onere reuersionis, expresse approbata, & ratificata fuere ab aliis Principibus fratribus, & sororibus in eo instrumento 4. Ianuarij 1622. quod pars aduersa pro se affert, & de quo etiam infra: ratificationem autem, seu ratihabitionem comparari mandato, commune, & vulgare omnium Iuristarum axioma est, *l. final. Cod. mandat. cap. Ratihabitio, de regulis iuris in 6.* Itavt retrotrahatur ad diem gesti contractus, qui ratificatur, *dict. leg. final. C. mandat. & l. fin. Cod. Ad Maced. l. Si fundus, §. 1. ff. de pignor. leg. Antepenultim. Cod. de donat. inter vir. & vxor. leg. Licet, ff. de re iudic.* vt propterea dicatur habere effectum retroactiuum. Etiamsi ageretur de re, quæ mandatum speciale requireret, *l. Quid si de speciali, ff. de minor. capit. 1. de homicid. in 6. cap. final. de iureiurand. eod. tit.* Tiraquellus *de retract. lignag. §. 1. gloss. 10. num. 61.* Surdus *consilio 60. num. 14. & decis. 231. num. 11.*

95 Insuper, quia onus reuersionis adiunctum huiusmodi redditibus, veluti intrinsecum, & naturale ipsis erat, ex visceribus naturæ ipsorum exortum, eo quòd dati sunt in appanagium, & appanagij supplementum, prout est euidens ex ipsius lectura. Appanagij enim natura hanc reuersionem postulat; sicut ea, quæ adducta sunt *num. 71. & sequentibus*, abundè satis ostendunt. Vnde conditio ista de illarum numero est, quæ tacitè insunt, & sic solùm ad maiorem cautelam, quæ nunquam nocet, *leg. testamentum, Cod. de testament. l. penult. Cod. de euict.* & Doctores, à Patre Duce apposita. Si autem quis putet horum redditutum donationem accessorium quid fuisse aliis iuribus, & bonis Principi in eo contractu concessis; subintrat tritissima illa apud Iurisperitos theoria, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, *leg. Etiam, Cod. de iure dot. regul. Accessorium, de regul. iur. in 6.* quam exornant Socinus, Puteus, Menochius, & plurimi alij apud Barbosam *in Axiomat. iur. axiomat. 4. numero 1.* Omnia igitur oneri reuersionis subdita erant. Et si alius dicat fuisse veluti additamentum eiusdem appanagij, habebit contra se iuris illud axioma, *Additamentum non mutat naturam illius, cui adjicitur.* Imò sequitur, & imitatur ipsius naturam, vt per Oldrad. *consilio 131. numero 13.* Tuschum *pract. conclus. tom. 1. litt. A, conclus. 152. num.* Roman. *consil. 45.* habet Barbosa *in Axiom. iur. axiom. 13. num. 1.* Et quod supplementum eandem subingreditur naturam rei, quam supplet, *argumento leg. vetus fuit 68. §. secundò planè si gregis, & l. 70. §. 1. ff. de vsufruct.*

96 Nec quod vrget in contrarium pars aduersa ex verbis illius instrumenti de anno 1622. *ad hauere, tenere, godere, e possedere, e farne per detto Serenissimo, &c. quello che à lui parerà, e piacerà, come di cosa sua propria.* Et infrà: *Con potestà di esiggere, quietare, far cessione ad altri, e di quelli disponere à suo libero arbitrio, e voluntà*, magni ponderis esse facilè deducitur. Etenim pro comperto videtur, hoc instrumentum principaliter & primariò solùm fuisse ratificationem, & corroborationem quandam instrumenti alterius de appanagio constituto sub anno 1620. die 17. Decembris, pro maiori cautela Regiæ Cameræ Neapolitanæ factum. Dicitur enim in eo: *Volendo à maggior corroboratione di detta Cessione, è Donatione gl'infrascritti Serenissimi Principi, & Infanti, farne la ratificanza per quanto ad ogni vno di essi, & esse spetta, & appartiene.* Ecce expressè totius Instrumenti summam, scilicet ratificationem denotatam verbo illo, *ratificanza.* Et cùm in principio instrumenti posita sit, ab ea denominabatur totum instrumentum *ratificatorium*, non *donatorium*, *l. Fideiussores magistratuum, §. primo, ff. de fideiussor. l. Qui saxum, ff. de donat.* Et meritò quidem, quia principium cuiuslibet actus potissima pars est, *l. 1. ff. de orig. iur.* Rota *decis. 11. n. 2. de surepátr. in antiq.* À dignioribus autem, & potentioribus denominatio fieri debet, *l. Quæritur, ff. de stat. hom. l. Cùm ex aliqua, ff. de acquir. rerum dom.* Et quia clausula in principio refertur ad sequentia, prout ex pluribus aliis affer Barbosa *in tract. de Clauf. clauf. 68.* Et habet maiorem vim ad determinationem sequentium, quàm ad determinationem præcedentium, si in fine posita esset, *l. Quisquis*, vbi Glossa *de legat. 3. l. Filium, ff. quando dies*, Bartol. Cacheran. Menoch. & alij, quos affert, & sequitur Martha *de Clausulis, part. 4. clausula 24. n. 1.* Infrà: *Quali tutti informati della continenza del sudetto instrumento di cessione per la lettura di quella à piena intelligenza intenza, ogni vno di essi per quanto gli spetta, & appartiene, hanno ratificato, accettato, approuato, & emologato, e per il presente publico Instrumento ratificano, accettano, approuano, & emologano, e per quanto à ciascuno di loro spetta, de nuouo cedono, donano, e rimettono per ragione propria, & in perpetuo al medemo Prencipe Emanuele Filiberto loro fratello, &c. li sopra mentionati annui scudi quarantanoue mila ottocento sessantasei.* En sæpiùs replicatum nomen *ratificationis*, & aliorum æquipollentium. Vnde etiamsi in ipso vtantur Principes verbo *Donationis*, seu *Cessionis*, ad id non attendendum: tum quia eisdem terminis, & vocibus vtitur appanagium ipsi à Patre constitutum, & tamen certum est ex dictis, intelligendum id esse iuxtà subiectam materiam, scilicet iuxta naturam appanagij, leges, & conditiones ipsius. Tum etiam, quia pro comperto est, quod semper attendi debeat ad id, quod principaliter agitur, & non ad id, quod causaliter, & incidenter contingit, *l. Si quis nec causam, ff. si cert. pet.* vbi latè Iason *ex numero 3. vsque ad 23.* vbi sexdecim pulchras illationes cumulat. Et quod nunquam attenditur, quod in consequentiam venit, sed quod principaliter agitur, *l. prima, l. Quod dicimus, ff. de auct. tut. l. Is qui, ff. de liberal. causa, l. Si quis nec causam, l. Rogasti, ff. si cert. pet. l. Verum, ff. de furt.* Alexander *consilio 114. in fine, volum. 2.* Probus *in cap. Cùm in illis, num. final. de prebend. in 6.* Ruinus *consil. 21. n. 16. lib. 1.* latè Ferretus *conf. 64. n. 3. & conf. 243. n. 3.* Puteus *decis. 519. n. 3. lib. 2. & decis. 31. n. 3. lib. 3.* Capuaquensis *decis. 15. n. 6. part. 2.* Mohedanus *decis. 2. num. 2. de prabend.* Cæsar de Grassis *dec. prima, n. 23. de confessis.* Vnde clausulæ accessoriæ regulantur secundum principalem dispositionem, cui adjiciuntur. Glossa *in l. Si patronum, verbo Fabiana, in fine, ff. si quid in fraud. patroni*, Gabriel *de*

97

clausulis, concl. 10. Puteus *dec. prima, n.* 2. *lib.* 1. Martha *de clausulis* 4. *part. claus.* 21. *n.* 1. *& claus.* 32. *n.* 1. Rota 5. *part. recent. tom.* 1. *dec.* 23. *n.* 3. vbi *n.* 16. optimè habet *ex l. Si quis ita, ff. de testam. tut.* quod verba sunt restringenda ad rem super qua exprimuntur.

98 Quia tamen pars aduersa magni ponderis credit esse illud *ad hauere, tenere, &c.* quia videtur esse quasi clausula *ad habendum*, quæ etiam multùm valere creditur, Iudices sapientissimi animaduertant præter dicta *numero* 93. primò, iuxta aliquos, eam solùm de stylo Notariorum, non à partibus appositam censeri, prout ex Decio, & Riminaldo iun. aliqui hauriunt. Admisso tamen cum pluribus aliis contrario, nihil prorsus fauere intentioni aduersariorum, colligitur non solùm, quia ea etiam posita erat in appanagio, & tamen de ipsa nihil curatur, quia est veluti accessoria. Sed etiam, quia huiusmodi clausula est æquiuoca, & intelligenda secundùm subiectam materiam. Signorol. *consil.* 10. *num.* 3. Alexand. *consil.* 110. *num.* 5. Craueta *cons.* 10. *n.* 15. Crescentius *dec.* 6. *num.* 10. *& seq. de testament.* Rota *decis.* 703. *n.* 1. *part. prima, in nouis.* Et fuit dictum in causa Romana retractus, 24. Ianuarij 1584. coram Blanchetto, Martha *de clausulis, prima part. claus.* 5. *n.* 23. Et ita intelligi debet secundùm quod iura disponunt in illa materia. Bart. *cons.* 72. *n.* 6. *lib.* 1. Tuschus *pract. concl. tom.* 1. *lit. C, concl.* 197. *num.* 19. Vnde eius natura est non ampliare, nec alterare principalē dispositionem, Ioseph. Sesse Aragon. *dec.* 24. *n.* 4. Rota *dec.* 183. *n.* 8. apud Farin. *in prima collect. nouissim.* vt apud Barbosam *de clausul. claus. quinta*, *n.* 30. Vbi quod restringitur ad ea, quæ sunt solita contineri in contractu, cui apponitur, & secundùm naturam ipsius. Rota coram Seraphino *decis.* 794. *n.* 8. & secundùm illam limitatur, Marchesanus *de commissionibus, part.* 1. *pag.* 978. *n.* 5. *in vlt. impress.* Barbosa *suprà*.

99 In specie etiam, & magis in particulari ad intentum, hæc clausula apposita in feudalibus, prout contingit in præsenti, quod solùm intelligatur secundùm naturam contractus; & cùm per eam datur facultas alienandi, similiter debeat intelligi secundùm naturam contractus, rectè habet Marta *suprà part.* 2. *clausula* 2. *n.* 2. & meliùs Baldus *cons.* 475. *col. prima, vers. Non obstat, vol.* 5. dicens hanc clausulam debere intelligi saluis pactis, & naturâ contractus. Omninò ergo inaniter afferuntur dicta illa verba, *ad hauere, tenere, &c.* vt credatur per illa donatos fuisse Principi redditus illos Neapolitanos alio modo, quàm sub onere, & vinculo reuersionis ad Domanium, seu Authorem appanagij. Etenim sunt merè confirmatoria appanagij Principi constituti, & ita nihil plus continere debent, quàm ipsum Appanagium cum omnibus qualitatibus ipsius, *l. Caius, ff. de manumiss.* Bartolus *in l. Si mihi, & Titio, n.* 7. & ibi Iason, & Alciatus.

100 Vnum duntaxat refugium parti aduersæ superesse videtur, non tam à Iure, quàm, vt ita dicam, ab homine desumptum, eo quòd illustris quidam Notarius, & Secretarius Serenissimi Philiberti fidem authenticam factam fuisse dicat Officialibus Neapolitanis, quod in præfato instrumento appanagij nullum adsit vinculum, hoc est onus restituendi, respectu horum redditum Neapolitanorum, his verbis: *Dichiario, e faccio fede, come in detto Instrumento di Cessione di ducati quarant'anove mila ottocento sessanta sei, e due terzi, nè cosa che repugni in tutto, nè in parte à detta Cessione, la quale è stata fatta libera, e senza eccettione alcuna à fauore, e beneficio di detto Serenissimo Prencipe Emmanuele Filiberto, &c.* Verumtamen plura sunt, quæ fundamentum hoc partis aduersæ infirmum esse confirmant. Et vt omittam quæ de imperitia Notariorum scribunt Neuizanus *consil.* 28. *numero* 11. *&* 12. & Cagnolus *in l. Si librarius, num.* 2. *ff. de regul. iur.* & quod, vt dicebat Baldus *in l. Iam hoc iure, ff. de vulg.* nempe, non intelligere quid dicant, vt cantores qui rationem sui cantus ignorant; & quod, vt Farinacius probat ex Baldo, Iasone, & aliis *quæst.* 156. *numero* 84. Notariorum imperitia mundum destruit, & sæpe ponit conscientias bonorum virorum in magno discrimine. His, inquam, omissis propter huius valde illustris Notarij, & tanti Principis Secretarij magnam authoritatem, cui similia rectè applicari non possunt: nihilominus (ad intentum) Notarium non posse declarare suum instrumentum adhuc dubium, dixit Bartolus *in l. Imperator, ff. de stat. homin.* Sed concedendo posse, quid inde? Hîc

101 sumus in claris, non in dubiis, aut obscuris, cùm ex

102 ipsa lectura instumenti appanagij constet, non semel, aut bis, sed sæpiùs illud constitutum esse sub onere reuersionis. Declaratio igitur contraria Notarij superflua est, & nihil efficit. Notarij enim munus merum quoddam ministerium est, consistens solùm in confectione instrumenti, & in illo, & per illud ipsi fides adhibenda plusquam aliis priuatis (quod solùm probant ea, quæ pars aduersa inutiliter pro se adducit.) Cæterùm extra instrumentum, aut contra instrumentum, post illud confectum, cùm iam functus sit munere suo, solùm credi ei potest, veluti vni de plebe, aut priuatæ personæ, aut solùm quoad minima aliqua, scilicet verbi obscuri significationem, characteris interpretationem, rogitum, vel similia, non quoad sensum, mentem, intentionem, aut intelligentiam instrumentorum. Quis hoc dicat? Aliàs, si fides publica ipsi adhibenda esset, ad ipsum potiùs recurrere oporteret in dubiis omnibus, & litibus donationum, testamentorum, contractuum, & similium, quàm ad Theologos, Iurisperitos, Doctores, &c. quod ipsa praxis totius Orbis clamat esse absurdum; imò veluti ad Iudicem, quod etiam theorica communis abhorret. Hinc Sacra Rota Romana concludit, quod Notarius testari non potest de actu præterito, prout habet Rota *in* 2. *part. diuersor. dec.* 285. ex Ægidio, Aymone, & Felino, & in alia coram Merlino, quæ est 137. appellata *Valentina Canonicatus, n.* 3. quod circa attestationem de præterito non creditur Notario: quod probat ex multis DD. & aliis Rotæ decisionibus. Vnde Franciscus Ferentillus *in Annot. ad Burattum, decis.* 688. *n.* 16. ait: *Fides Notarij attestantis de actu præterito non probat.* Nihil ergo facit attestatio Notarij à parte contraria proposita.

103 Sed largâ manu ipsi concedatur, potuisse de præfati instrumenti intelligentia aliquid attestari, & ipsi testanti fidem aliquam adhiberi, eaque adhibeatur. Certè nihil est in eius attestatio-

104 ne, quod parti nostræ præiudicium afferat. Solùm enim ait, non esse *in dicto instrumento aliquod vinculum, quod repugnet cessioni, quæ in illo continetur, dictorum reddituum Neapolitanorum*, quod est verissimum: loquendo videlicet de vinculo aliquo extrinseco, extraneo, accidentali, & superaddito naturæ appanagij, quod constituebatur in illo instrumento, quale esset v. g. si Pater constituens adiecisset, quod de illis receptis aliquam rationem ipsi reddere teneretur, aut aliquid huiusmodi

di præter naturam appanagij: non verò loquendo de vinculo intrinseco, connaturali & conformi legibus ipsius, quale est illud de reuersione, iuxta dicta in præcedentibus, vbi id ostensum. Quo etiam sensu intelligitur, quod illa cessio facta fuerit *libera, & sine exceptione aliqua*, intellige de exceptione aliqua extrinseca, extranea, & accidentali, non de interna, & intrinseca. Vnde infertur, sententiam illam prolatam à D. Castillo, sustineri non posse, vtpote inualidam, propter nullitates non solùm elogij prætensi Serenissimi Principis Philiberti, sed & rei in ipso dispositæ. Quod etiam ad maiorem abundantiam in sequentibus magis elucidabitur.

105

DVBIVM IV.

Circa prætensionem Serenissimi Ducis Mutinæ.

106 MAgnum sanè Iuris pondus pro parte Serenissimi Ducis Mutinensis stare videtur, eo quòd Princeps Philibertus in suo illo qualicunque elogio scribi fecerit illa, quæ in Operis argumento in principio retuli, videlicet: *Nombro por mi heredera vniuersal de todos los bienes, muebles, raizes, y rentas, que en qualquier manera quedan, y me pertenezcan, à la Señora Infanta Dona Isabella Princessa de Modena mi hermana, paraque lo goze por todos los dias de su vida, como hazienda suya, y como tal pueda disponer della, como mejor fuere Su Alteza seruida.* Cùm enim dispositio illa generalis sit, vt patet ex verbis illis, *De todos los bienes*, Latinè, *de omnibus bonis*, generaliter est intelligenda, per Crauetam *conf.* 103. *n.* 5. *&* 6. *& conf.* 176. *n.* 4. *&* 5. Tiraquellum *in l. Si vnquam, C. de reuoc. donat. in præfat. num.* 119. Roman. *consil.* 379. *in princip.* Et cùm Serenissimus Mutinensis Dux nunc superstes, hæres legitimus sit præfatæ Serenissimæ Elisabethæ suæ parentis, nullum superesse dubium videtur, quin ad ipsum pleno iure hæreditas hæc perueniat.

107 Veruntamen, quia non solùm ex dictis, sed ex dicendis etiam oppositum euinci videtur; idcirco ea præponenda, quæ talem dispositionem omninò euacuare possunt. Quo non solùm meæ intentioni, quæ est pro veritate, & conscientia loqui, sed etiam eiusdem Serenissimi Ducis conscientiæ satisfactum erit: nec ingratum, vt iure credi potest de Principe probitate, & integritate prædito, ac inter Europæos Dynastas sanguinis claritudine famosissimo.

108 Et quidem, præter dicta in superioribus, dubio primo, de inualiditate dictæ schedulæ *testamentariæ* appellatæ ex parte ipsius, & dubio tertio ex defectu potestatis, tum ex parte personæ disponentis, tum ex parte rei per ipsum dispositæ; vlteriùs huic generali bonorum dispositioni regula alia generalis opponitur, scilicet quod omnis dispositio, quantumvis generalis, vel vniuersalis, nunquam comprehendit illud, de quo disponens non posset in specie disponere. Ancharanus *consil.* 155. *numero* 10. quem refert Cardinalis Tuschus *practic. conclus. tom.* 2. *littera D, conclus.* 490. *numero* 16. Sicut enim pro comperto est, quod disponere de re sua quilibet potest, *l. Dudum, Cod. de contrahend. emption. l. In re mandata, C. mand.* Ancharanus *suprà, num.* 7. Multò magis in vltima voluntate, in qua potest testator legem quam velit imponere rebus suis. Alexander *conf.* 12. *lib.* 5. Barbosa *axiom.* 73. *num.* 1. sic è contra apud omnes pro comperto est, quod in generali, aut vniuersali bonorum dispositione non includuntur ea, quæ *iuris nostri non sunt*. Si igitur redditus illi, seu prouentus Neapolitani (ad quos solummodò mea dirigitur intentio) non erant quoad facultatem disponendi de illis sub iure Serenissimi Principis Philiberti, prout ostensum manet ex dictis dubio tertio, *num.* 85. vtique rectè elicitur, inualidè de ipsis disposuisse, & inualidam esse quoad illos redditus hanc Serenissimæ Sororis in hæredem institutionem. Accedit & generalis alia regula, nempè quod dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, *l. Cùm prætor, §. Dulcissimis, ff. de legat.* 2. *l. Si certa re, C. de transact.* Gironda *de priuilegiis, num.* 277. Ozaschus *Pedemontan. dec.* 98. *num.* 10. Surdus *cons.* 389. *num.* 9. Esse autem particularissimam rationem in prouentibus illis Neapolitanis, omnia fermè, quæ dubio tertio dicta sunt, satis explanant. Insuper & alia, quod omnis dispositio, quæ latissimè interpretari soleat, quatenus alterum lædit, restringi debet, & strictè interpretari, *cap. super eo, de offic. delegat.* vbi Abbas, & alij. Decius *consil.* 443. *num.* 6. Cassadorus *dec.* 3. *de priuileg. num.* 3. Gonzalez *super Regul.* 8. *Cancellariæ, §.* 6. *proœm. n.* 9. Restringatur ergo hæc Principis dispositio, ne lædat ius sui Patris, aut Coronæ, ad quam deuolui debebant redditus illi, de quibus agitur.

109 Consequenter etiam, nec ipsum Serenissimum Philibertum de his prouentibus aliquid in generali illa hæredis institutione disponere voluisse, palàm demonstrari potest. Tum quia talis præsumitur voluntas testatoris, qualis de iure esse debet. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *titul.* 6. *numero* 5. De iure autem non potuisse esse de illis, ostensum iam est. Tum quia ratione appanagij, Patris Ducis Sabaudiæ fiduciarius erat, per Terram Rubeam *tractat. contra rebell. artic.* 1. *conclus.* 22. Chopinum *de Doman. Franc. lib.* 3. *titul.* 12. *numero* 18. Fidelitatis ergo vinculo constrictus, non nisi grauissimè peccando illud distrahere poterat. Quod commisisse piissimum Principem, nunquam credam. Tum ratione pacti, quod in instrumento appanagij interuenit, illis verbis: *Promettono quelle attendere, & osseruare, e non contrauenire in modo alcuno, &c.* quæ etiam in ratificatione firmantur. Pacta enim inuiolabiliter obseruari debent, *l. prima, §. Si conueniat, ff. Depositi, l.* 1. *ff. de pact. l. Iuris gentium, §. Prætor ait, ff. eodem titulo, & de regulis Iuris, c.* 1. *eodem.* Menoch. *conf.* 1. *num.* 226. *cum sequentib.* Imò etiam æquitati nil magis conuenit, quàm pacta seruare, *l. prima, ff. de edil. edict. l. prima, ff. de constitut. pecun.* Surdus *consilio* 183. *numero* 11. Et rumpere pacta graue est apud Deum, nedum apud homines, *l. prima, ff. de pactis.* Tum quoque, quia per pactum, & contractum celebratum cum Principe supremo, scilicet Serenissimo Duce Sabaudiæ, iura supremi Principis in suo statu habente (Oddo *de fideicommiss. quæstione* 2. *articulo* 4. *numero* 56. *& quæstione* 3. *numero* 89.) tum maximè ratione religionis iuramenti in ipso appanagio, & ratificatione ipsius contenti: *Toccato il pecio, à modo de Caualieri.* Quod tanti ponderis est, vt aures abhorreat dicere, pium, & religiosum Principem contra ipsum agere voluisse, maximè morti proximum, quia talis semper præsumitur memor salutis æternæ, prout pars aduersa etiam admittit ex

Ruino *consil.*78. *n.*12. *lib.*3. Riminaldo *cons.* 58. *n.*31. & aliis.

110 Maximè non potuisse, nec voluisse Principem Philibertum in dispositione illa hæredis suorum bonorum comprehendere dictos prouentus Neapolitanos, potentissimâ coniecturâ deducitur ex ipsa scriptura, quæ titulo Testamenti à Legatarijs canonizatur. Cùm enim in ipsa Princeps aliqua legasset famulis, familiaribus Aulæ suæ, necnon aliis dignioribus, animaduertens se ex pacto conuento in appanagio, ac ratificatione ipsius non potuisse id facere de præfatis redditibus, sic legitur:

111 *Item, de mas de lo suso dicho, por el amor, y obligaciones tan antiguas, que tengo a mis criados y en especial al hauerseme puesto los mas dellos por mano del Ray mi Señor, y por la calidad de sus personas, y las de los continuos, leales, y agradables seruicios, que me han hecho, siguiendome tantos años por mar, y tierra, en paz, y en todas ocasiones, quiero, que se les paguen a cadavno dellos, por todos los dias de su vida, los gazes, que hoy tienen escritos en los libros de mi Casa, conuiene à saber a las personas, a las quales les estan hechos buenos, y actualmente me siruen, como consta à por relacion firmada de D. Francisco Manuel mi Mayordomo, paraque los hayan, y tengan mientres huuieren, y los cobren de los quaranta mil ducados moneda de Castilla, que tengo consiñados por Su Magestad en el Reyno de Napoles, que procedieron de la dote de la Serenissima Señora Infanta de Castilla Doña Catalina de Austria defuncta mi Señora, y Madre, y justamente me pertenezcen por donacion del Duque mi Señor, y Padre, y renunciacion de los Serenissimos mis hermanos, y hermanas: y suplico à Sus Altezzas tengã por bien esta mi disposicion en esta parte, pues por allarme con tantas obligaciones como son notorias, y no tener con que poder acudir à ellas de otra parte, me hà sido forzoso complirlas, y sañalarlas en esta renta.* In quibus attentè perlectis id animaduertendum, quod cùm in hac occasione de præfatis Neapolitanis prouentibus mentionem faceret, & sibi conscius, vt dixi, esset, quod de illis disponere non valeret, prohibitione nimirum, naturâ appanagij, pacto, & iuramento reuersionis obsistentibus, supplicat enixè Serenissimos Ducem Patrem, Fratres, & Sorores, vt illam suam dispositionem benignè conualidare dignentur. Non enim postularet id, quod ei aliàs permissum, & licitum erat. Vnde Rota *dec.* 317. *numero* 1. *part.*6. *recent.* de quodam qui postulauerat à Principe id, quod facere poterat, inquit: *Frustrà petitur à Principe, quod de iure competit, l. prima, C. Theodosiani, lib.*10. Ruinus *consil.*136. *n.*5. *vol.*2. Surdus *consf.*215. *num.*15. Ne igitur dicatur, clausulam istam superfluam, & inutilem esse, quod Rota *part.*5. *recentior. tom.*1. *decis.*23. *num.*3. ex Menochio *de præsumpt. lib.*3. *præsumpt.*115. *à numero* 63. non admittit, aut verba aliqua esse in illa, quæ nihil operentur, quod etiam iura detestantur, *l.*3. *in principio, ff. de Iureiurand. l. Si quando* 109. *de legat.* 1. *l. fin. ff. ne quid in loco publ.* & aliis Iuribus, & Doctoribus vulgatè, coguntur aduersarij dicere, ideo Principem hanc veniam disponendi de illis redditibus à Duce, & Principibus postulasse, quia sine ipsorum placito id facere non poterat.

112 Nec dicant, ceremoniæ, vrbanitatis, non autem necessitatis ea verba esse. Quia in rebus tanti momenti, & interesse, non solent, nec debent Principes verbis vrbanitatis, aut ceremoniæ vti, maximè in testamentis condendis, in quibus quodcunque verbum, etiam minimum, & minima syllaba, debet aliquid operari. Romanus *cons.*180. *n.*5. Castrensis *cons.*222. *n.*19. sicut in aliis dispositionibus, etiam minorem solemnitatem ad sui valorem postulantibus id exigitur, provt ex Rolando à Valle, Crauetta, Tuscho, & aliis confirmat Barbosa *dicto axiom.*222. *n.*10.

113 Præsumptionem quoque prædictam auget, quod cùm ipse Princeps aliquibus suis familiaribus quantitatem aliquam pecuniæ ex prædictis redditibus, ipsorum vitâ durante, in præfata testamentaria schedula legasse dicatur, declarasse nihilominus in ipsa dicitur, quod post ipsorum mortem illæ pecuniarum portiones reciderent ad suam hæreditatem, & vniri deberent cum illa. In quo præter alia, quæ nonnulli nostræ partis fautores expendunt, expendam & ego scrupulum, seu remorsum conscientiæ habuisse virum timoratum, quod contra legem appanagij, pacta, & iuramentum ageret, disponendo de illis redditibus; & ita non solùm ad id faciendum veniam postulasse ab iis, ad quos spectare poterat, vt dictum est, sed etiam, ad maiorem cautelam, hoc facto expressisse, illos esse de proprietate Coronæ, vnde exiuerant.

114 Ex dictis porrò, vt ad intentum thema reuertar, clarè videtur deduci, in dispositione illa hæredis facta à Principe in personam suæ Serenissimæ sororis Elizabethæ, nullo pacto comprehendere voluisse (sicut nec potuisse) redditus illos, seu prouentus Neapolitanos. Non solùm ex vulgato illo, *Si voluisset dixisset*, quod maximè procedit quando agitur de rebus speciali notá dignis, quæ nisi specialiter notentur, neglectæ censentur, *l. Item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur. cap. Quamvis, de prebend. in* 6. & aliis vulgatis iuribus, & Doctoribus, vt propterea dicatur, *non expressa non nocent, ex l. Nonnunquam, ff. de condit. l. expressa* 155. *ff. de regulis iuris*: sed maximè eo quòd, cùm de dispositione rerum multò minoris momenti, quales erant lasgitiones illæ pecuniarum, vel salariorum, in gratiam suorum familiarium factæ, & per quam parum, aut nihil præiudicij Coronæ Sabaudiæ inferebatur, quasi scrupulis agitatus, quod id facere non posset, implorauerit consensum, & beneplacitum totius suæ Serenissimæ Domus, Patris scilicet, Fratrum, & Sororum, ad id faciendum; & ea esse bona suæ legitimæ, vt postea dicetur (etsi non rectè) asseruerit, & cum declaratione, quod talia bona recidere deberent post mortem Legatariorum ad suam hæreditatem, & cum illa vniri, vt dictum manet: nihilominus in institutione vniuersali hæredis suorum bonorum, tam mobilium, quàm immobilium, in quorum distractione magnum præiudicium Coronæ versabatur, & propter cuius emolumentum prohibitio erat de ipsis non distrahendis, iuxta legem *Filiusfamilias, §. Diui, ff. de legat.* 1. non vsus fuerit dictis cautelis, aut cautionibus: certè, ni fallor, prudentissimè iudicari debet, sub tali generali dispositione non fuisse comprehensos dictos illos Neapolitanos prouentus, siquidem vnico verbo id posset facere, & quod facilè fieri potest, si non fiat scienter, & cum mysterio, omissum credi debet, provt pars aduersa ex Anania, Hondedeo, & aliis, etsi ad aliud intentum, discurrit: aut si comprehensi erant, valde diminutè processerit non ea nominatim, & expressè referendo; quam diminutionem admittendam non esse eadem pars aduersa ad suum intentum fatetur ex aliquibus Doctoribus.

115 At opponitur, quod ipse Princeps post verba illa relata, in quibus Patris, Fratrum, & Sororum consensum expetiuit pro distributione partis illorum

illorum prouentuum in suos familiares, de eorum redituum assignatione inquit, esse sibi factam, *por la Legitima que me toco de la Señora Infanta mi Señora, y Madre, como por la Cession, y Donacion de Su Alteza*; scilicet Ducis Patris. Ex quo inferre quidam volunt, de illis potuisse disponere, ac disposuisse, etiam in hæredis institutione. Sed hæc nihil prorsus prudentissimorum mentem Iudicum mouere poterunt, nedum propter dicta toto dubio primo, & secundo de informitate, insolemnitate, & inualiditate dictæ schedulæ, per abusum *testamentum* vocatæ; & quia esto quod valida esset, clausulam nihilominus istam suppositițiam esse, & callidè intrusam, aliqui dicunt, falsitatemque in legatarios refundunt (de quibus quia criminalia sunt, mihi iudicare non incumbit,) sed etiam, quia tales redditus non fuisse pro legitima Principi Philiberto donatos, ex multis palam deducitur. Primò, sanè ex adductis *dub.3. numero 73.* quod videlicet ipsa primæua institutio, seu origo appanagij in Galliis, vnde ad Sabaudiam, aliasque Nationes deriuatum videtur, est quod illud non pro legitima, sed potiùs veluti in odium legitimæ filiis natu minoribus assignetur. Cùm autem ad rei originem attendendum sit, quia ab ipsa reliqua vim capiunt,

116 *leg. Quidquid, in princip. ff. de noxal.* Mandolius *in regul. 27. q. 20. n. 4. & reg. 30. quæst. 2. num. 2.* & Gonzales *in regul. 8. Cancell. gloss. 5. 1. n. 46.* rectè infertur, non nisi incongruè appanagium dedisse pro legitima. Ad hæc secundò, quia hæc est natura appanagij, vt eodem *dub. 3. num. 71.* ostensum manet: rei autem naturam præcipuè respiciendam, quidquid sit de ipsius nominatione, *argument. leg. Si vno, ff. Locati, cap. Ea quæ, de simon.* Abbas *cons. 47. num. 2.* Felinus *cap. In nostra, num. 9. de rescript.* & fuit dictum à Rota in decis. Vlisbonensi & Hispalensi, apud Gonzalez *suprà gloss. 5. numero 18.* Item tertiò, quia in Instrumento concessionis huius Appanagij, & aliis eiusdem Serenissimi Philiberti, & Fratrum, ac Sororum, quibus ratificatur, & approbatur, etsi variis nominibus appelletur, scilicet bonorum, emolumentorum, iurium &c. nunquam appellatur Legitima. Quorsum ergo tali nomine appellandum? Præsertim quartò, quia in ipsomet Instrumento Princeps ipse per suum

117 Procuratorem mandat: *Si rende, e confessa essere, e douere essere tacito, e contento di quanto potesse pretendere per qual'sivoglia causa pensata, ò impensata, eciandio di Legitima, ò supplemento di essa respettiuamente.* Quibus verbis satis, superque declarat concessa illi in appanagium, nullatenus pro legitima æstimari debere. Accedit quintò, vt etiam insinuatum est in præcedentibus, quod si prouisio, quam faciunt Reges, & Principes magni pro suis liberis natu minoribus congruè sustentandis, esset per modum legitimæ, cùm legitima sit perpetua, & transeat separata, & diuisa à dominio, seu domanio, ad omnes successores, siue masculos, siue fœminas; vtique actum esset de Regnis, Principatibus, Ducatibus, & Dominiis; siquidem omnia iam essent exhausta, disiuncta, & diuisa, ac dismembrata in fratres, filios, nepotes, sorores, filias, &c. Cùm tamen certum sit ex opposito, diuitiis Regna conseruari. Molina *de primogenit. libro 1. cap. 11. numero 4.* Mantica *de coniectur. vlt. volunt. libro 7. tit. 1. numero 46.* & constans omnium sententia. Hinc præter Authores relatos supponitur *numero 71. & 73.* ex Theologis, etiam Layman. *libro 3. sect. 5. tract. 5. cap. 5. numero 10.* inquit, quod legitima portio non sit debita *in Regnis, Ducatibus, & Comitatibus Magnatum.* Imò opposi-

tum omninò singulare, & contra communem DD. meritò censeri debet.

Pro maiori etiam firmitate eorum quæ dicta sunt, vlteriùs addendum, quod etsi omninò liberaliter concederetur, præfatos Neapolitanos prouentus concessos fuisse à Duce Patre Principi filio pro legitima, esto sine causa grauari non possent, *leg. Quoniam, C. de inofficios. testament.* benè tamen ex causa, & onere ipsi donatario proficuo, quale est de non alienandis. Sic enim ex Merlino *de legit. libro 3. tit. 2. quæst. 7.* & aliis Iuribus, ac Doctoribus, benè firmant aliqui nostræ causæ Patroni. Maximè quia Princeps descendentes non habuit, quo casu sicut legitimæ renunciare potuit, teste Laymano *suprà*, ex Claro *quæst. 43. numero 3.* Antonio Gomez *tom. 1. resolut. cap. 11. numero 31.* & Couarruu. *capite Raynaldus, §. 2. numero 2.* sic & multò magis grauamini, seu oneri reuersionis, &c. — 118

119 Maneat igitur ex deductis, quod huius dubij thema fuit, prætentionem Serenissimi Ducis Mutinæ ad hæreditatem Serenissimi Philiberti, non solùm incertam esse, sed etiam labili fulcro nixam, donec ipse Serenissimus maiora deducat sui iuris fundamenta.

120 Pro quo ipsi Serenissimo Mutinensi præmeditandum, quod cùm hæreditas dictorum prouentuum solùm illi contingere possit ratione suæ Serenissimæ parentis è viuis translatæ, appanagium autem sit feudum, vel ad modum feudi institutum, provt ea quæ suprà *dub. 3. numero 74.* dixi, sufficienter ostendunt; cùm fœminæ à feudi successione ex ipsius natura arceantur, *cap. 1. §. Et quia vidimus*, & ibi Doctores, *de his qui feud. dare possess. & cap. primo, §. Filia verò, de success. feudi; cum simil.* etiam ex consuetudine in Sabaudiæ Ducatu sæpè in iudicio contradictorio, vt historiæ narrant, obseruata, videtur repellenda ipsa Serenissima Mater, & per consequens ipse Serenissimus Filius. Deinde, quod cùm in appanagij huius successione ordo primogenituræ attendatur, provt manifestè conspicitur ex illis verbis ipsius: *Dona al Sereniss. Principe Filiberto, &c. per se, suoi heredi, e successori maschi in infinito, seruato l'ordine successiuo di Primogenitura, e non altrimente, &c.* Et primogenitura fœminis non competat, sed masculis, habebit contra se Dux Serenissimus colluuiem Iuristarum, qui ex hoc capite negant ad ipsum peruenire potuisse ius dictorum prouentuum. Præterea tertiò, conuenit ipsi Serenissimo ostendere eius genitricem, aut specificè inter viuos, aut verò per vltimam voluntatem disposuisse de prædictis prouentibus, provt ex Menoch. Fusario, & Cyriaco illi opponunt aliqui docti Defensores huius partis; alioquin ius quod prætendit habere, valdè fluctuabit. Præsertim quartò, quia sententia pro Legatariis in possessionem præfatorum redditum immittendis à S. Consilio Neapolitano prolata, in vim cuius ipse Serenissimus possessionem nactus est, subdola, obreptitia, perlusoria, & collusoriè obtenta à nonnullis in iure peritissimis appellatur: de quo iudicium non fero, quia acta non vidi. Id tamen præmoneo, quod si sententia illa perlusoria, seu collusoria fuit, nullum omninò tertio interesse habenti præiudicium afferre potest, vt communis DD. consensus admittit, *ad l. Si seruus plurium 50. §. 1. ibi: Vel collusoriè, ff. de legat. 1.* & obseruat Sacra Rota coram Seraphino *decisione 1200. numero 4.* Et est omninò ipso iure nulla, *dicta l. Si seruus plurium, l. 17. ff. de inofficios. testament.* Rota

Rota coram eodem Seraphino *decisione 763. numero 9.* Ac proinde non solùm non transit in rem iudicatam, provt ex eisdem iuribus habetur, & ex pluribus Doctoribus cumulat Barbosa *in Axiomat. iur. axiom. 206. numero 6.* Ac perinde non faciet *ex albo nigrum, nec ex nigro album.* Castrens. *consil. 6. circa finem*, Romanus *consil. 504.* Tuschus *conclus. 267. numero 54. & 55.* Sed nec meretur sententiæ nomen, *leg. vltima, Cod. de sentent. ex breuicul. recit. Clem. Pastoralis, §. Vt igitur, de re iudic.* Et qui perlusoriâ sententiâ nactus est possessionem, nunquam præscribit, veluti malæ fidei possessor, ad textum expressum *in l. Qui fundum, §. Procurator*, & ibi Bartolus, & DD. communiter. Et si in iudicio rei vendicationis de proprietate sit victus, tenetur ad fructuum restitutionem, *l. tertia, C. de condict. ex lege*, cum concordantibus.

121 Absit ergo ab optimo Principe, quod huiusmodi collusionem in hac sententia à suis Ministris fieri permiserit. Cùm enim collusio sit quædam inter actorem, & reum latens, & fraudulenta conuentio, Glossa *in capit. Audiuimus, de collusione deteg.* Menochius *consil. 175. n. 17.* Barbosa *in collect. DD. ad d. cap. Audiuimus, num. 4.* inter crimina, & delicta connumeratur, Menochius *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 26. num. 1.* Barbosa *sup. num. 2.* Nec debet manere impunita, *cap. Si quem pœnituerit, 2. quæst. 3.* Glossa *in dicto cap. Audiuimus, verb. Collusione.* Et licèt sit difficilis probationis, Mascardus *de probat. concl. 322. num. 1.* Anna *consil. 104. lib. 2. num. 99.* & aliis; nihilominus ex coniecturis probatur, *l. Qui autem, §. Non simpliciter, ff. Si quis omiss. caus. test.* Mascardus *supra*, Viuius *decisione 296.* post alios; adeò vt vnica suspicio sufficiat ad eam probandam, secundùm Crauetam *consil. 997. num. 17.* Et saltem ex multis capitibus conjici poteit, de quibus Menochius *de præsumpt. præs. 26.* Antonius Monachus *decis. 17. à num. 11.* Mascardus *dicta conclus. 322.* Barbosa *suprà à numero 4.* & Rota *decis. 763.* coram Seraphino, vbi ad alias coram Cotta, & Aldobrandino se refert. Longissimè ergo à tanti Principis probitate abesse debet.

DVBIVM V.

De jure Serenissimi Principis Mauritij.

QVod Diuus Augustinus contra Faustum *cap. 31.* dixit, videlicet, *Authoritas belli est penes Principem, ministerium exequendi est penes Milites*, huic proposito, in quo agitur de iudiciali bello inter partes, applicari potest. Etenim *authoritas belli*, id est *litis*, ad Principes istos interesse habentes in hac causa spectare debebat; *exequutio* verò, seu *ministerium exequendi*, pertinuit ad ipsorum *Milites*, videlicet Ministros, vel Procuratores.

122 Qui forsan in causa fuerunt, vt Serenissimus Princeps Mauritius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quondam Eminentissimus Cardinalis, prudentiâ, probitate, & aliis animi dotibus præclarus, auditâ germani fratris Principis Philiberti morte, & actis inter Serenissimum Ducem Mutinæ, & legatarios collusoriè, vt dicitur (de quo non iudico) expletis, in iudicio comparuit, audiri postulans, quod ad ipsum Principis intestati portio de Neapolitanis redditibus spectare contenderet, vt hæredi videlicet Infantis Serenissimæ Catharinæ eius parentis, cuius erant. Dixi porrò eiusdem Serenissimi Mauritij Ministros in causa forsan fuisse, quod ipse in iudicio compareret, præfatorum redditutum partem sibi debitam contendens; quia cùm nullo iure suffultus id fecerit, nec vlla ipsi actio ad illos competeret, potiùs Ministrorum inaduertentiæ, quàm Principis prudentissimi solicitudini id tribuendum.

123 Nullum autem ius, nullumque actionis fundamentum ipsi Serenissimo competere potuisse, clarè deducitur. Primò ex eo, quod ipse Patri renunciauerat partem, seu portionem, quæ ex illis redditibus ipsi aduenire poterat, provt ex dictis in præcedentibus, & ex instrumentis, & documentis in actis apparet. Renunciatio enim est quædam donatio, vt latissimè Tiraquellus *in l. Si vnquam, in verbo Donatione, quæst. 8. Cod. de renunc. donat.* Mascardus *de probationibus, volum. 3. conclus. 1263. num. 1.* Vnde quando est de rebus allodialibus, id est, quæ pertinent ad plenum, & directum dominium alicuius (Paulus *consil. 161. in princip.*) omninò valet, quia quilibet potest donare rem allodialem, provt *ex l. Si rem aliquam*, notant Bartolus, & Doctores alij. Imò renuncians ad effectum repetendi rem cui renunciauit, habetur pro mortuo. Rota *dec. 28. de procur. in nou.* Gonzalez *super reg. 8. Cancellaria, §. 5. proœm. num. 24.* ex aliis, adeo vt Papa Papatui renuncians, etiam pro mortuo habeatur, pariaque sint Papam obiisse, vel Papatui renunciasse, vt in specie probatur *in Clem. Ne Romani, §. Sanè*, iuncta Gloss. *verbo Moriente, de elect.* Felinus *in cap. Licèt vndique 3. sub num. 2. ad med. versic. & ex dicto Bartoli, de offic. delegat.* Gonzalez *suprà, num. 28.* Cùm igitur Serenissimus Mauritius dictis prouentibus Neapolitanis nuntium misisset ad illos repetendos, veluti ciuiliter mortuus reputatur. Nec dici potest, quod renunciatio non comprehendit casum nimis insolitum, Siluanus *cons. 60. n. 12. & consil. 61. n. 1.* Ceuallos *comm. contra comm. q. 57. n. 10. & q. 702. n. 1. & 2.* Mantica *de tac. & ambig. conuent. lib. 5. tit. 8. n. 3. & 8.* Non enim est casus insolitus is, qui contigit in præsenti, vt scilicet Princeps Philibertus moreretur, aut sine filiis masculis decederet, ac proinde tales prouentus redirent ad fontem vnde exietant. Præsertim cùm sub Religione Militari Sancti Ioannis Ierosolymitani viueret, quæ matrimonia prohibet inire.

124 Secundò, quia eo ipso, quod Princeps Mauritius simul cum tribus Sororibus, & Infantibus, Margarita, Maria, & Catharina instrumento stipulato 4. Ianuar. 1622. amplissimis clausulis approbauerit, confirmauerit, & pro rato habuerit instrumentum appanagij constituti Principi Philiberto à Serenissimo Duce communi patre, vt patet ex illis prægnantibus verbis: *Quali tutti informati della continenza del sudetto Instrumento di cessione per la lettura di quella à piena intelligenza intesa, ogni vno di essi, per quanto gli spetta, & appartiene, hanno ratificato, accettato, approuato, & emologato, è per il presente publico Instrumento ratificano, accettano, approuano, & emelogano, è per quanto à ciascun di loro spetta, di nuouo cedono, donano, e rimettono per ragione propria, & in perpetuo al Serenissimo Principe Emanuele Filiberto fratello.* Et inferiùs: *Li sopramentionati annui scudi quarantanoue mila ottocento sessantasei, e due terzi, come sopra donati, dell' entrate, è ragione della detta Doana delle pecore di Puglia nel Regno di Napoli, con tutte le ragioni, & attentioni, si, è come spettauano, & apareenuano all' Altezza predetta comune Padre, & ad essa Serenissima Infanta* di

di gloriosa memoria loro comune Madre ; è ciò dal primo di Gennaro 1620. servata la forma del predesignato Instrumento di cessione, come in quello si contiene, e conforme all' ordine di Sua Altezza Serenissima. Cùm in appanagio ipsi Principi Philiberto de Patre illud constituente dicatur : *Hà donato, ceduto, e rimesso, e trasferito, e per virtù del presente publico Instrumento, dona, cede, rimette, e trasferisce per l' Appanaggio predetto al Serenissimo Principe Emmanuele Filiberto.* Et infrà : *Per esso Serenissimo Principe, suoi heredi, e successori maschi Primogeniti, in infinito, seruato l'ordine successiuo di Primogenitura, e non altrimente, in feudo nobile, gentile, antico, e auito, e paterno, e ligio.* Ac inferius : *Di più il reddito delli quarantanoue mila ottocento sessentasei, e due terzi, ducati di Napoli delli prouenti delle doti della gloriosa memoria della Serenissima Infanta predetta, quali tutti redditi detta S. A. &c.* Rectè sequitur ipsum etiam Serenissimum Mauritium cessisse, & donasse suo fratri Serenissimo Philiberto præfatos redditus, eodem pacto, & onere, quo illi à Patre erant concessi, & donati, & iuxta naturam, modum, & qualitates talis donationis, & cessionis, in appanagium videlicet, & cum onere reuersionis ad Coronam, provt expresse in appanagio legitur, & dictum est *suprà dub.* 3. & 4. & dicetur *dub. 6. sequenti.*

125 Ex quo etiam liquidum est, non potuisse Serenissimum Mauritium ipsos, aut portionem aliquam ipsorum vllo pacto in iudicio repetere. Constans enim veritas est, quod contra factum proprium nullus venire potest, aut ipsum impugnare, *l. post mortem, ff. de adopt. l. & per fundum, ff. de seruit. rust. præd.* & pluribus aliis Iuribus, & DD. per Barbosam cumulatis *in tract. de Axiom. iur. axiom. 93. num. 23.* Et quia, vt habetur ex regula iuris *in 6. num. 21.* & sumitur *ex l. Sicut, C. de action. & obligat.* quod semel placuit, ampliùs displicere non potest. Quod ampliant Maynus *in l. Nemo potest mutare, ff. hoc titulo,* Glossa *verbo Partibus, ad fin. in Clem. sæpè, de verb. signif.* Tuschus *pract. conclus. tom. 6. littera Q, conclus.* 48. Vnde etiam hauriunt DD. axioma illud : *Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.* Non ergo potuit Serenissimus Mauritius contra ea quæ sciens, & prudens fecerat, aliquam actionem habere. Nec etiam videtur id debuisse facere, cùm teste D. Bernardo epistola 139. perseuerantia sit *amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis.*

126 Quæ tamen sint solùm dicta donec de maiori Iure eiusdem Principis Serenissimi notitia habeatur.

DVBIVM VI.

De iure Serenissimorum Ducum Sabaudiæ Caroli Patris, & Victoris filij.

127 VEl apices eorum, quæ in toto hoc Consulto referuntur, ostendunt planè ad Serenissimum Carolum Emanuelem Sabaudiæ Ducem, dum Serenissimus eius filius Philibertus vità functus est, adhuc viuentem, & post ipsius obitum ad Serenissimum Victorem Amedeum eius Primogenitum, & in toto Sabaudiensi Domanio successorem, prædictos Neapolitanæ Dohanæ prouentus omni iure spectasse. Cùm enim de illis inualidè disposuisse Principem Philibertum ostensum sit *dub.* 1. nec potuisse disponere, toto *dub.* 3. nec spectare ad Serenissimam Isabellam Mutinensem Ducissam, vt *dub.* 4. demonstratum, nec minus ad Serenissimum Mauritium, vt *dub. præcedenti* dictum ; eademque ratio sit de Serenissimo Principe Thoma, aut Serenissimis Sororibus tunc temporis viuentibus ; necesse omninò est dicere, deuolutos esse ad Sabaudicam Coronam, vtpote fontalem originem vnde exierant, quemadmodum ostendi *num.* 79. & aliis ; & ad illius Moderatores, quales fuerunt dum viuerent, Serenissimus Carolus Emmanuel, & Serenissimus Victor eius legitimus hæres.

128 Quamuis autem hæc dictis locis abundè satis comprobata maneant, hîc tamen veluti in proprio loco vrgeri ampliùs debet clausula illa appanagij constituti, videlicet *Ritornino alla Corona,* intellige, provt ibi dicitur, casu quo Princeps Philibertus moreretur sine filiis masculis, provt de facto contigit. Duo igitur perpendenda. Primum, illud *ritornino,* latinè *reuertantur* ; secundum illud, *alla Corona,* latinè *ad Coronam.*

129 Et ab hoc vltimo incipiendo, nullus, vel mediocriter cordatus erit, qui per *Coronam* hoc loco *Coronam Sabaudicam* intelligi refragetur. Quod enim quidam dixit, intelligi personam ipsius Serenissimi Ducis appanagium constituentis, nulli arridebit, cùm inuerisimile sit, prudentem Patrem cogitasse post filium, & successores ipsius, quos in appanagio vocabat ad fideicommissum, è vita decessurum, vt post Socinum iuniorem & Alciatum tradit Menoch. *consil. 6. num. 6. & consil. 399. numero* 13. Quare dubio procul *Corona* nomine non semel in appanagio repetito, Appanagiator intellexit Duces, & Principes moderatores Sabaudici Domanij, seu Dominij, *Corona* enim symbolum Regni est, vt apud omnes est pro comperto : vnde *Corona* Papæ *Regnum mundi* appellatur : & illud Isai. 28. *Væ coronæ superbiæ,* superbum Hebræorum Regnum denotat, vt Cornelius exponit. Hinc & illud Ouidij *lib. 5. Fastorum.*

> *Illa datos fasces commendat, eburque curule,*
> *Illa coronatis alta triumphat equis.*

Rectè ergo ex iis elici datur, nomine *Coronæ* in præsenti Moderatores, & Duces Sabaudiæ intelligi debere, ac perinde ad illos, quicunque ij pro tempore fuissent, reuersuros dictos Neapolitanos redditus.

130 Sed quid per illud *ritornino,* seu *reuertantur* ? Sanè nisi in figmenta labi velimus, dicere oportet, per illud denotari istos Neapolitanos prouentus redire debere vnde exierunt : & magis ad rem, ad patrimonium illud, à quo fuerunt separati, vel dismembrati, seu ad eos, qui ipsum possident, & Coronam repræsentant ; scilicet Duces ipsos, *l. 1. in principio, ff. de donat. & C. de reuocand. donat. l. si vnquam, & de inofficios. donat. l. Si totas, & l. Quisquis, C. de omn. agr. desert. lib. 11.* Quintil. *lib. 2. cap. 4.* Non enim est idem, quod *competant, pertineant, attineant,* aut simile quid, sed significat retroacquisitionem donatorum ab illis, à quibus donata sunt. Et tam strictè, vt quamvis inter Doctores controuersum sit, an significet reuersionem ipso iure, an verò post latam sententiam, de quo latè Tiraquellus *in l. Si vnquam, in verbo Reuertatur, C. de reuoc. donat.* Nihilominus Sacra Rota coram Cardinali Lancellotto *part. 2. recentior. decis. 1. num. 3.* ait, esse verbum resolutiuum, nec requirere extrinsecum factum, hoc est ipso iure intelligi debere. Et Ratio Rotæ est,

cui etiam adhæret Barbosa *in tract. de Dictionib. dict.* 351. alios etiam referens, quia licet hoc verbum *reuertatur*, sit ambiguum ad vtrumque sensum; nihilominus ratione adiuncti determinatur ad directum. Quod mirè cohæret casui nostro, cùm hic agatur de feudo, & appanagio, quæ ex propria ipsorum natura petunt huiusmodi reuersionem, iuxta dicta *num.* 74. 95. *& alus.* Imò ipso iure, sicut de omnibus aliis similibus casibus, & secundùm veriorem, & magis receptam opinionem, resoluit Rota relata *num.* 4. Et in specie de feudo, prout ex Rosental *de feud. cap.* 10. *conclus.* 52. *num.* 35. Tiraquello *loc. cit.* & aliis elicitur. Et meritò sanè, quia nihil magis ipso iure competit alicui rei, quàm ipsius natura, *l. prima*, vbi Glossa, *l. Filius, ff. de condic. instit.* Esto autem ad hanc horum redditum reuersionem requireretur sententia, ea certò sperari debet ab æquissimis, & sapientissimis Iudicibus huius causæ.

131 Solùm obuiare dictis posset Glossa illa parum iuridica à parte aduersa adinuenta, quâ verbum illud appanagij *ritornino*, seu *reuertantur*, solùm cadere putat supra Principatum Onellæ cum suis pertinentiis, &c. non autem supra præfatos Neapolitanos prouentus. Nam præter dicta superiùs *dub.* 3. *à num.* 71. vlteriùs constat omninò voluntariè adhiberi hanc explicationem, vel ex sola ipsius appanagij lectura. Postquam enim Serenissimus Appanagiator suo Filio dictum Principatum Onellæ cum præfatis pertinentiis, ampliationibus, explicationibus, seu limitationibus concesserat in feudum, & appanagium, postea consecutiuè, & quasi eodem contextu, eodemque paragrapho subiungit: *Di più il reddito delli quarantanoue mila ottocento sessanta sei, e due terzi ducati di Napoli delli prouenti delle doti della gloriosa memoria della Serenissima Infanta predetta.* Subiungens postea maiorem explicationem eorum, quæ dixerat, tandem concludit, quod casu, quo sine filiis masculis decessisset, *che li feudi, e ragioni ritornino alla Corona.* In quo toto discursu Appanagiatoris mentem esse æquare, & assimilare dictos prouentus cum præfatis aliis bonis, quantùm ad reuersionem ad Coronam, colligitur ex dictione illa *Di più*, in quacunque significatione sumatur. Si enim sumatur pro *Amplius*, cùm eius significatum proprium sit præcedentes qualitates repetere, prout ex Peregrino *de fideicommiss. art.* 16. *num.* 15. post Iason. *in l. Legata inutiliter, numero* 2. *de legat.* 1. ac ex Bartolo *leg. in repetendis, ff. de legat* 3. rectè deducunt aliqui Patroni huius causæ, optimè sequitur, quod quemadmodum donatio illa Principatus Onellæ hanc qualitatem reuersionis habebat, sic & isti redditus habent illam: Præsertim cùm huius dictionis natura sit includere, non excludere. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 4. *præsumpt.* 145. *num.* 3. ex Alberic. & Cuiacio. Si autem denotet idem, quod *Item*, clarissimè etiam id demonstrat; nam hæc dictio est continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis, *l. Item, ff. de procur. & l. Item eorum, ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, quod ex innumeris Iuristis probat Barbosa *in tract. de Dictionib. dict.* 185. *num.* 1. Cur ergo in præsenti hoc non habebit? Præsertim, quia vt ipse Barbosa *num.* 7. probat ex Curtio iun. & Ancharano, hæc dicto etiamsi ponatur post orationem perfectam, est repetitiua qualitatis præcedentis, quando est identitas personarum, prout contingit in casu præsenti.

132 Idem quoque conuincitur etiamsi ista dictio significet idem, quod *similiter*, quæ etiam similitudinem importat respectu facti, modi, & qualitatum absque vlla difformitate, vt tradunt Innoc. *in cap. ex rescripto, de iureiurand.* Socin. *consil.* 281. *numero* 3. *lib. secundo*, Gabriel *consil.* 8. *numero* 8. *& consil.* 148. *num.* 13. *lib.* 2. Rota *decis.* 327. *numero* 7. apud Farinac. *part.* 1. *recentior.* Idem relinquo dicendum doctissimis Iurisperitis, si hæc dictio accipiatur pro eo, quod est *vltra, vlterius, insuper, præterea, etiam*, & similes, quas omnes significationes habere potest, vt notat Barbosa *dicta dict.* 32. Id tamen non prætermittam, quod cùm additio huiusmodi prouentuum fuerit connexa cum concessione Principatus Onellæ, debebat includere eandem qualitatem reuersionis ad fontem vnde manarant. Vt enim testatur Rota magistralis coram Coccino *quinta part. recent. tom. primo, decis.* 194. *num.* 76. qualitas vni ex connexis adiecta censetur etiam in altero repetita. Quod probat Rota *ex l. nihil, ff. de coniung. cum emancipat. lib.* Bartolo *in l. Seia, §. Caio, num. primo, ff. de fund. instruct.* Bald. *in l. Titius, in fine, C. de oper. libert. & in consil.* 153. *ante numerum tertium, volumine quinto*: Socino iuniore, Aretino, Deciano, Aymone, & aliis. Videnda hæc decisio, quia in similibus ferè terminis procedit.

133 Nec prætermittendum, quod vt patet ex eodem Appanagij instrumento, dum agitur de huiusmodi reuersione, vtitur Author ipsius dictione, *suprà*, vel *vt suprà*, coniungendo videlicet redditus istos cum aliis bonis, de quibus est sermo in eodem instrumento. Quod magni ponderis est ad intentum. Etenim dictio *suprà*, est etiam relatiua ad præcedentia, *cum omnibus suis qualitatibus*, vt per Bartolum, Ruinum, Parisium, Crauettam, Menochium, & alios habet Barbosa *dict.* 395. *num.* 2. Quod etiam de dictione *vt suprà*, ex pluribus aliis iuribus, & DD. cumulat *dict.* 441. *numero* 1. Sed sufficiant Sacræ Rotæ decisiones, in quibus idem dicitur. In vna Florentina *Fideicommissi*, in casu fermè simili nostro *part.* 5. *recentior. tom.* 1. *decis.* 40. *num.* 1. ac maximè *numero* 10. vbi quod hæc dictio operatur, vt omnes conditiones factæ in prima dispositione, de nouo sint de verbo ad verbum expressæ in secunda. Et in alia coram Dusano inter decisiones ipsius *decis.* 300. *num.* 21.

134 Ex quibus omnibus, adiunctis iis, quæ *dub.* 3. *&* 4. *ac* 5. dicta sunt, peremptoriè veluti ostenditur, redditus istos Neapolitanos, de quibus in præsentiarum, deuolui debere ad Serenissimos Duces Sabaudiæ, Carolum videlicet Emmanuelem, dum viueret, & Victorem Amedeum eius primogenitum, & successorem, vtpote Status Sabaudici moderatores, ipsius possessores, & qui Coronam repræsentant, imò sunt ipsa *viua Corona.* Ex quo iam aditus patet ad dubium sequens.

DVBIVM VII.

De Iure Serenissimæ Infantis Mariæ ad præfatos prouentus Neapolitanos.

135 POsitis iis, quæ in præcedentibus dubiis decisa manent, illis præsertim, quæ dubio proximè præcedenti dicta sunt, in consequentiam veluti, & necessariò venit, ad Serenissimam Infantem Mariam de Sabaudia, filiam Serenissimi Caroli

roli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis, & Serenissimæ Dominæ Catharinæ Infantis Castellæ eius vxoris, ac filiæ Serenissimi, & prudentissimi Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici, pleno iure, & omninò spectare Neapolitanos redditus, & prouentus, quos idem Serenissimus Carolus in appanagium assignauerat Serenissimo eius Filio Principi Philiberto, & de quibus in specie consultus sum in hoc opusculo respondi. Cùm enim, vt ostensum manet, illi non spectauerint ad Serenissimam Elisabetham Mutinæ Ducissam; nec spectent ad Serenissimum eius Filium Ducem Mutinæ; nec ad Serenissimum, & quondam Eminentissimum Cardinalem Principem Mauritium; sed iure reuersionis, & deuolutionis pertinuerint, ac spectauerint ad Serenissimum Ducem Victorem Amedeum, qui præfatos redditus eidem Serenissimæ Mariæ, & Serenissimæ Catharinæ eius sororibus pro appanagio etiam assignauit, eo pacto, vt vnâ ex illis deficientibus, tota summa ad alteram superstitem deueniret; è viuis sublatâ Serenissimâ Catharinâ, totum negotium ad eandem Serenissimam Mariam deuolutum esse necesse est affirmare. Sic autem res contigit. De anno 1631. pro vltima die Ianuarij Cheraschi agens idem Serenissimus Amedeus coram testibus rogatis, per instrumentum legitimum coram Notario, & Secretario stipulatum, prout ibi dicitur, sic statuit: *Hà dato, transferito, ceduto, e rimesso, & in virtù del presente Instrumento, dona, cede, transferisce, e rimette in Appanagio alle sopradette Serenissime Infanti Donna Maria, e Catarina sue amatissime Sorelle, & à ciascheduna di esse per il tutto, benche assenti, presente nondimeno l'Illustrissimo, & Excellentissimo Signore Paolo Antonio Duchi de Conti di Cocconato, Consigliere di Stato di esse Serenissime Infanti, Presidente del Contado d'Asti, e Marchesato di Ceua per Sua Altezza Serenissima, figliolo del già Molto Illustre Signore Filiberto Duchi, loro speciale procuratore à questo deputato, constandone Instrumento rogato al Notaro Gio. Gregorio Teardo di Costignole li 21. del corrente, che sarà al piè del presente tenorizato, e me Notaro, e Secretario, à nome di este Serenissime, stipulante, & accettante, ducati quaranta mila di Napoli annui, da pigliarsi sopra il reddito, ò sia prouento annuo di ducati quarantanoue mila ottocento sessantasei, e due terzi di ducati di Napoli, proceduto dalle doti della sudetta Serenissima Infanta Donna Catarina comune Madre di dette Altezze, altre volte assegnati nell' Appanagio del Serenissimo Principe Filiberto loro fratello, Gran Priore di Castiglia, e Leon, Generale del Mare di sua Maestà Catolica, al presente, per le morte di esso Serenissimo Principe, reunito al Patrimonio di Sua Altezza. Et in oltre, dona, cede, e rimette alle medesime Serenissime Infanti li ducati noue mila ottocento sessanta sei, e due terzi di ducati di Neapoli, che soprauanzano, & ogni sopra più che all' Altezza Sua spetti, & appartenghi del reddito, e prouento annuo sopra detto, più, e meno, quanto sarà, senza obligo di euittione, caso che il detto sopra più donato non riuelasse all' intiera partita delli ducati noue mila ottocento sessanta sei, e due terzi sopra specificati, qual sopra più di ducati quaranta mila la Serenissima Altezza hà dichiarato, e dichiara hauer donato, & assegnato, come così le dona, & assegna alle dette Serenissime Infanti, in consideratione della fabrica del Monastero, che intendono fare, ò per impiegare in altre parti, & opere pie ad elettione, e gusto loro, per godere esse Serenissime Infanti di tutto esso reddito, e prouento dal primo giorno del corrente anno, e continuare all' auenire, la vita lore naturale durante solamente. Con dichiaratione, che morendo vna di esse, la portione vacante, tanto dell' Appanagio, quanto del sopra più donato, accrescerà alla sopravivente, à godere, sua vita naturale durante, come sopra. Dandole in oltre faculta, di disporre tra viui, e d'vltima voluntà, del fondo di esso reddito, e prouento à beneficio del sudetto Monastero, che intendono fondare, ò in oltro modo à loro gusto, per ducati due mila annui per cada vna, in modo, che coloro, che haueranno ragione, ò causa da esse, à quali proueranno li sudetti redditi fino alla predetta somma di ducati quattro mila annui, possino, e vagliano godere perpetuamente, senza contradicione, ne opposicione alcuna, e farne quello li piacerà. Ad hauere, tenere, e possedere il sudetto reddito, e prouento annuo di ducati quarantanoue mila ottocento sessante sei, e due terzi sopraceduti, & assegnati, farne esse Serenissime Infanti, ciascheduna di esse, come sopra, ò chi haurà legitima ragione, e causa di esse, come meglio li parerà, e piacerà, durante la vita loro naturale, e con la sopraniuenza sudetta, spogliandosi di essi redditi, e prouenti, & inuestendono esse Serenissime Infanti, constituendole in grado, e luogo suo proprio, &c.*

137 Circa quod instrumentum aliqua meditanda pro maiori firmitate eorum, quæ dicta sunt in præcedentibus. Primò quidem, verba illa: *Riunito al Patrimonio di Sua Altezza*; eis enim denotantur ea, quæ dicta sunt *numero* 80. 85. 88. 92. 95. 128. 129. 130. quod videlicet appanagium illud à Duce Patre Filio Philiberto constitutum, fuerit de bonis Coronæ ab ipsa separatum, & illi iterum adquisitum, sicut filius matri, *cap. cùm dilectus, de his quæ vi, met.* Gregor. Lopez *in l. quarta, verb. So poderio del otro, titulo* 12. *part. prima.* Gonzalez *super regula* 8. *Cancellariæ, glossa quinta*, §.7. *numero* 15. Deinde id, quod etiam in eodem Instrumento ante præfata dicitur: *In conformità anche dell' appuntamento seguito fino in vita di detto Serenissimo Duca Carlo Emmanuele loro Padre.* Ex hoc namque pariter elicitur, non solùm appanagium hoc factum ex consensu Serenissimi Ducis Patris, sed etiam ipsum cum Filio conuenisse, vt fieret. Ex quo infertur, prouentus istos de bonis Coronæ fuisse, & non solùm de vsufructu Patris, aut bona solum dotalia: nam si isto solo titulo ad Patrem spectarent (vt quidam dixit) cessarent per ipsius mortem, & pleno iure ad omnes Filios, & Filias pertinerent, & ita non posset solus Princeps Victor de illis disponere. Posset enim dicere vulgare illud, *Commune quod est, meum non est, l. Nemo socius, ff. pro socio*, saltem loquendo in propria, & stricta significatione, non in lata, & impropria, *l. Serui electione, §. primo, ff. de legat.* 1. *l. In re communi, ff. de seruit. vrban. præd.* Tertiò, ea quæ in sequentibus leguntur: *Promettendo in oltre l'Altezza Sua, oue sia bisogno di fare approbare, e ratificare la presente cessione, & assignatione dall' altri Serenissimi Fratelli, e Sorelle*; indigitant enim ista, propter dictionem illam *Quatenus*, denotatam per illud *Oue sia bisogno*, cùm sit conditionata, *l. Stichus qui meus erit, ff. de verb. obligat.* vbi Doctores, Bartolus *in l. prima, n.* 20. *ff. de condit. & demonstr.* Et est modificatiua, & intelligitur quatenus de iure tenetur, *l. Si vnus, §. Si pactus,*

ff. de

ff. de pact. Mattha *de clausulis, part. tertia, clausula* 68. ex aliis; & talia non fuisse dicta ex necessitate, sed pro maiori abundantia, & cautela Regiæ Cameræ Neapolitanæ, quæ soluere debet dictos prouentus, iuxta dicta *num.* 96. de ratificatione appanagij Principi Philiberto constituto, facta per Serenissimum eius fratrem Mauritium, & Serenissimas ipsius Sorores. Quartò præterea illa, quæ in sequentibus leguntur de renunciatione, quam faciunt dictæ Serenissimæ Infantes omnium iurium suorum, *nella Corona*, quo etiam indigitatur id, quod sæpius inculcatum manet, quod videlicet prouentus hi Neapolitani de Domanio, & Patrimonio essent, & fuissent, ac proinde subiacere potuisse oneri reuersionis.

138 Amplius quintò, & specialiùs meditandum, quod cum in hoc Appanagio dicatur illud concedi huiusmodi Serenissimis Infantibus intuitu vitæ Religiosæ, vt patet ex illis verbis: *Nella vita Religiosa, che sotto la Regola, & habito del Terzo Ordine del glorioso Padre San Francesco si sono eletta*; & intuitu fabricæ cuiusdam Monasterij, vel alterius operis pij, vt etiam liquet ex illis: *In consideracione della fabrica del Monasterio, che intendono fare, ò per impiegare in altre opere pie ad elettione, e gusto loro.* Cùm hæc omnia sint causæ piæ, & ad causam piam spectent, vt per se patet, & constabit legenti inter alios Mascardum *de probationibus, volumin.* 3. *conclusione* 1172. *numero primo, & sequentibus*; vtique gaudere debet Serenissimæ Mariæ causa priuilegiis piæ causæ. Qualia, prout ad præsens attinet, sunt priuilegia Fisci, Militum, alimentorum, dotis, minorum, Reipublicæ, Imperij, de quibus Tiraquellus *de priuileg. pia causæ*, Mascardus *suprà conclusione* 1171. & 1172. & 1173. & Barbosa *de iur. Eccles. libro* 2. *capite* 13. Ac maximè inter illa, quod pia causa semper habet pro se præsumptionem, *leg. Lege Iulia, Digestis de manumiss.* & Doctores plurimi apud Mascardum *suprà conclusione* 171. *num.* 1. Itaut pro ea sit in dubio præsumendum, & quod in testamento facto ad pias causas cessat omnis fraudis suspicio, & falsitatis præsumptio. Pro quibus, & similibus plura accumulat idem Mascardus *ea conclusione* 1171. Deinde (audiant Iudices æquissimi) in diuersis opinionibus illa præualet, quæ fauet piæ causæ. Romanus *in authentic. similiter, Codic. ad leg. Falcidiam*, Alexander *consil.* 204. *numero* 12. *libro* 6. Boërius *consil.* 40. *numero* 89. & alij apud Barbosum *suprà, numero* 35. Præterea (quod etiam notandum) quod in dubio pro pia causa est iudicandum, *leg. sunt personæ, in fin. Digest. de relig. & sumpt. fun.* Alexander, Galganet. & Ancharan. apud eundem Barbosam *numero* 46. & Menoch. *de præsumptionibus, lib.* 6. *præsumpt.* 84. *num.* 18.

139 Resultat iam ex dictis operis conclusio, quæ est, quod cùm Serenissimæ Infantis Mariæ ius clarum videatur, introduci debeat in possessionem dictorum Neapolitanorum prouentuum, minimè obstante Serenissimi Ducis Mutinæ qualicunque possessione. Tum propter dicta suprà *dub. quarto*, tum maximè, si constabit sententiam pro hoc Serenissimo latam, fuisse absque legitimo contradictore, & partibus interesse habentibus non auditis; in quo ad factum sincerum me remitto. Sed illud non prætermittam, quod interim, dum partes sua iura non producunt, vel protrahi industriosè curant, sequestri præfatorum reddituum remedio vtendum omni iure fauente videtur.

140 Etsi enim sequestratio in genere loquendo, tam iure Ciuili, quàm Canonico prohibita sit, vt in rubro, & nigro *Cod. de prohibita sequestrat. pecun. cap.* 1. *de sequestrat. possess. & fruct. cap.* 1. *vt lite pendente*, Curtius *in tract. de sequestr. numero* 6. Gonzalez *sup. regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. numero* 19. Barbosa *in cap. secundo, de sequestr. possess. & fruct. numero* 2. maximè in principio litis, *l.* 1. *Cod. de prohibit. sequestr.* Et quia sequestratio est odiosa. Rota coram Puteo *lib.* 3. *decis.* 248. *numero* 1. & aliqui DD. Nihilominus etiam est certissimum, dari plures casus, in quibus licita est sequestratio.

141 Etenim Glossa *in l.* 1. *Cod. de sequestr. pecun.* ponit quatuor, decem autem Corrasius *lib.* 3. *miscellan. iur. cap.* 2. vndecim verò ponunt Glossa *final. capit.* 2. *de sequestr. possess. & fruct.* & Angelus de Perusio *in tract. de sequestr. numero* 4. & *seqq.* Sexdecim tamen statuit Abbas *in d. capit.* 2. *à num.* 7. vsque ad 10. Cæterùm Borrellus *in sum. decision. tom.* 2. *titul.* 47. *de sequestr. possess.* vigintiduos assignat. Alij cum Iacobo Sahagun insigni apud Salmanticenses Doctore vigintiocto casus recensebant, teste Gonzalez eius discipulo *suprà numero* 20. ipse autem Gonzalez vsque ad 33. casus enumerat *à num.* 21. *vsque ad* 26. Et generaliter ex Bartolo., Beroio, Caualcan. & Lancellotto tenet *numero* 27. quod Iudex ob iustam causam potest ex officio apponere sequestrum in omnibus casibus, in quibus ad instantiam partis fieri posset.

142 Similiter S. Rotæ Romanæ familiarissimum est, vt ex causa sibi benè visa deueniat ad appositionem sequestri, provt ex Lancellotto affert Gonzalez *sup. num.* 27. Et constat in vna coram Puteo *lib.* 2. *dec.* 146. quæ illud admittit, innitens authoritati Ioan. Andr. *in reg. locupletari, de reg. iur. col.* 6. & *dec.* 162. *n.* 2. coram eodem inquit, etiam in prima instantia ex æquitate posse dari sequestrum, ne iudicium reddatur elusorium, iuxta dictam Io. Andr. sententiam. Item *dec.* 414. *lib.* 3. *n.* 4. illud etiam concessit, ac *decis.* 346. *lib.* 3. resoluit sequestrum esse validè propositum. Item illud admisit in casu decisionis Caputaquensis 152. *part.* 3. & in vna Calagurritana *beneficij*, coram Coccino, 10. Decembris 1601. Et in alia etiam Calagurritana *beneficij* 17. Iunij 1602. coram Litta, & alias sæpe, vt constabit ex dicendis.

143 Sed quamvis, vt præmissum est, plures casus à Doctoribus assignentur, in quibus validè, & licitè apponi possit à Iudice sequestrum, vnus tamen est, ad quem plures alij reducuntur à relato Gonzalez *num.* 34. specialiter assignatus. Quando videlicet adest suspicio, vel timor, quod exequutio sententiæ, quæ dari potest contra possessorem fructuum, seu bonorum, non possit commodè fieri, aut recuperari talia bona, seu fructus. Sic fermè in terminis casus præsentis Rota coram Cantuccio *part.* 2. *diuers. dec.* 13. *in fine*, & alia coram Lugdun. *dec.* 136. *n.* 4. *p.* 6. *recent.* referens se ad alias duas coram Puteo, conformiter sanè *ad l. Senatus* 16. *vers. si quid tamen, ff. de offic. Præsid.* & *l. fideiuss.* §. *vlt. ff. qui satisdare cogantur*: & rationi etiam naturali congruit, quæ præscribit, quod malitiis non est indulgendum, *leg. in fundo, Digestis de rei vindicat. cap. sedes, de rescript.* sed potiùs occurrendum, *leg. magis*, §. *si pupillus, Digest. de rebus eorum.* Esto in præsenti causa propter authoritatem litigantium malitiam non facilè admittam interuenisse.

Hinc

144 Hinc rectè dicitur, apponi posse sequestrum, quando possessor fructuum, vel bonorum ea conuertit in proprios vsus, & commoda: tunc enim manifestum est, quod si causâ cadat, & sententia contra ipsum proferatur, executio, & recuperatio erit valde difficilis ob fructuum, vel bonorum consumptionem. Rota coram Cantuccio relata, vbi causâ vtrinque agitatâ sic resoluit ex Innocentio, Ioanne Andrea, Hostiensi, Baldo, & pluribus aliis DD. maximè ex Aretino, approbans, quod dum possessor conuertit in vsus proprios, *dicitur esse in dolo, cùm lite pendente consumat fructus, quos debet reseruare vsque in euentum litis.* Quæ memoriæ valdè commendanda. Fauet & alia coram Puteo *decis.* 162. relata, Curtius *tract. de sequestr. n.* 9. Larrea *tom.* 2. *decis.* 58. & multi recentiores cum ipsis.

145 Hinc etiam, & consequenter, aptè dicitur, quod si possessor bonorum, vel fructuum ea dissipet, vel dilapipet, tunc sit locus sequestrationi; quia tunc etiam est certum, quod in casu succumbentiæ exequutio contrà illum erit valde difficilis, ac perinde talium fructuum recuperatio. Ita Rota relata coram Cantuccio *part.* 2. *diuersor.* vbi causâ vtrinque agitatâ sic resoluit ex pluribus DD. Et alia coram Verospio 4. *part. recent. tom.* 2. *decis.* 215. *numero* 1. & coram Puteo *decis.* 162. iam relata. Et ex DD. Ioannes Andreas *ad Specul. in rubr. de sequestr. possess. & fruct.* Abbas *cap.* 2. *eodem tit. num.* 24. Tuschus *tom.* 2. *conclus.* 263. *num.* 21. *&* 22. *& conclus.* 202. *num.* 2. *& l. Imperatores*, §. *final. ff. de appellat.* Larrea *suprà*, cum pluribus, conformiter *ad l. Si cùm dotem* 23. §. *Si autem in sanissimo, vers. si verò dotem, ff. soluto matrim. & cap. secundo, & tertio, de sequestr. possess. & fruct.*

146 Hinc quoque, & ad idem, bene dicitur, quod cum possessor contra quem agitur in lite, est exterus, vel nulla habeat bona in illa parte, in qua contra ipsum litigatur, ita vt Iudex causæ non possit contra eum agere, tunc vtique sit locus sequestrationi; siquidem etiam est certum, quod in casu isto exequutio sententiæ, quæ contra illum ferri potest, si in causa succumbat, non poterit exequutioni demandari, & recuperatio erit impossibilis. Ita etiam Rota relata coram Cantuccio ferè in terminis nostris, Hieronymus de Leo *lib. primo, decis.* 5. Milan. *decis.* 11. *num.* 33. cum aliis.

147 Pariter optimè etiam dicitur, locum esse sequestro, cùm metus est, vel suspicio, quod sententia, quæ in casu succumbentiæ ferri potest, esset elusoria, seu non haberet suum effectum, ob impossibilitatem videlicet executionis, & recuperationis bonorum, quæ possessor actu possidet; tunc enim tam exequutio sententiæ, quàm bonorum recuperatio censeretur impossibilis. Rota coram Verospio 4. *part. recent. tom.* 2. *decis.* 215. *num.* 2. alia superiùs relata coram Puteo.

148 Porrò hæc omnia capi debent pro quocunque termino litis, seu prima instantia, aut litis exordio. Ita enim Putei decisio 172. relata expressè loquitur, & Authores etiam relati id vel expressè, vel tacitè supponunt; quia rationes assignatæ pro sequestro concedendo, videlicet difficultas exequutionis sententiæ, & recuperationis fructuum, & quod illos possessor dissipet, aut in suos vsus conuertat, & quod sententia, quæ in casu succumbentiæ daretur, eludi posset, etiam habent locum in quocunque termino litis, etiam in principio. Quia vbi eadem ratio, idem ius procedit, §. *Pari ratione Instit. quibus modis ius patr. potest.* Gloss. ibi, *verbo pari, l. à Titio* 108. *in fine, ff. de verb. oblig.* Idem quoque in aliis casibus admittit Gonzal. *suprà numero* 91. & fauet Paleottus *part.* 3. *diuers. lib.* 3. *decis.* 469. *numero* 5. vbi loquitur de stylo Rotæ, & *num.* 7. vbi dicit, sequestri appositionem non fieri tantùm ob contemptum Iudicis, *sed etiam ob periculum animæ, & vtilitatem Ecclesiæ publicam.* Quæ mente retinenda, & ruminanda.

149 Cùm autem hæc omnia casui præsenti ad amussim applicentur, & quia si Serenissimus Dux Mutinæ in causa cadat, difficillimè contra ipsum exequutio de restitutione præfatorum Neapolitanorum prouentuum fieret, ac perinde ipsorum recuperatio esset impossibilis; & quia sententia esset elusoria, si ipse Serenissimus pro sua generositate præfatos redditus in suos vsus, suæque Serenissimæ domus expendat, quod est ad intentum idem ac illos dilapidare, & dissipare, provt Rota relata coram Cantuccio ex innocentio, & aliis DD. adductis affert, & confirmant innumeri alij recentiores ab aliquibus huius causæ Patronis relati; vtique dicendum videtur, dari locum sequestrationi postulatæ ex parte Serenissimæ Infantis Mariæ. Præsertim, cùm ad illam concedendam minor causa sufficiat. Rota coram Buratto infrà, Abbas *in cap.* 2. *numero* 28. *de sequestr. possess.* Alexand. *numero* 8. Iason *num.* 12. *&* 13. post plateam, Imolam, & alios *in l. si fideiussor*, §. *si satisdat, ff. qui satisdare cogantur.* Eo quoque, quod sequestrum apponi solet, quando possessio est attentata, provt perpetuò obseruat Rota, vt sæpe notaui, & dixit vna coram Buratto *decis.* 13. *numero* 4. ex nonnullis aliis Doctoribus, & alia coram eodem *decis.* 525. *numero* 5. In qua decisione 13. *numero* 5. dicitur, quod ad appositionem sequestri sufficiat summaria cognitio, & semiplena probatio. Vnde *decis.* 527. apud eundem dicitur, quod sequestrum poni potest, quando possessio est turbida. Idem in alia coram Durano *decis.* 243. *numero* 1. vbi quod ita passim Rota obseruat. Quæ an in præsenti contingant, lis est.

150 Nec appositio huius sequestri præiudicium alicuius momenti Serenissimo Duci possessori afferre potest, non solùm cùm per illud nec perdat ius, quod ad præfatos redditus habere potest, vt per se patet; nec etiam possessionem, provt sæpiùs S. Rota decreuit, præsertim *prima part. recentior. decis.* 516. *numero* 1. *&* 604. *numero* 2. *& part.* 2. *diuers. decis.* 273. *numero* 1. multò minùs commodum possessoris, quoad onus euitandæ probationis, provt Gonzalez *suprà num.* 43. post Vitalinum dixit: sed etiam quia præiudicium dilatiuum non est in consideratione, cùm non sit nisi in mora modici temporis, *l. debitoribus, ff. de re iud.* Caputaq. *decis.* 61. *numero* 3. *part.* 2. Puteus *decis.* 245. *lib.* 1. & quia generaliter loquendo, *quod differtur, non aufertur, l. quoties, C. de precibus Imper. offer. cap. Ancillam* 32. *quæst.* 2. *cap. Nemo desperandus, de pœnit. dist.* 7.

151 Nec videtur iuuare eundem Serenissimum, quod cautionem, seu fideiussionem exhibiturum promittat, quæ cautio *medicina sequestri* communiter appellatur, & in iure sæpiùs admittitur, etiam pro sequestro euitando, *l. si fideiussor*, §. *fin. ff. qui satisdare cogantur, l. Senatus, in fin. ff. de offic. Præsid. l. litibus, C. de agric. & censit. l.* 1. §. *si frater, ff. de collat. bonor.* & conceditur à Rota in illa coram Cantuccio relata, & alibi. Hoc, inquam,

coram Cantuccio relata, & alibi. Hoc, inquam, nullatenus Serenissimo suffragari poterit, cùm valde certum sit, cautionem istam, etsi in aliquibus casibus admitti possit, in aliis esse omninò rejiciendam. Ex quibus Gonzalez *sup. numero* 95. & 98. & maximè 97. hanc regulam generalem constituit, quod *sequestrum quando solùm permittitur, non verò quando lege præcipitur, cautione euitetur*: sequestrum autem, quod in præsenti petitur, attentis meritis causæ, & his, quæ dicta sunt in præcedentibus, maximè dubio de attentata, seu nulla sententia possessionis, & magna potentia Principis possidentis, aduersus quem nullatenus, vel saltem difficillimè executio fieri poterit, eo quòd nulla habet bona in Regno Neapolitano, vbi causa agitur, in quibus fieri possit, non tam videtur permitti, quàm præcipi; nec tam est spontaneum, & arbitrarium, quàm necessarium. Præterquam quod semper suspicio erit, quod per talem cautionem Serenissimus, quantumvis pius, & iustus, solùm in animo habeat litis expeditionem protrahere. Quæ, & similia, quæ purè forensia sunt, DD. Iurisperitis relinquo, sicut quod in similibus casibus Sacrum Concilium Neapolitanum in Orbe Christiano celeberrimum sæpius sequestro annuerit, vt propterea etiam in hoc casu illud admittere debeat.

152 Sic pro conscientia, & veritate iussus meum votum proferre, scripsi sub censura, &c. Romæ apud Transpontiuam, circa festum Purificationis B. V. Mariæ, de mense Februario, anno 1654.

Fr. Ioannes Baptista de Lezana.

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM
MAGIS NOTABILIVM,
Quæ in præcedentibus Consultis, tam in prima, quàm secunda Parte continentur.

Prior numerus Paginam, literâ p: *posterior verò marginales numeros literâ* n, *designat.*

Ecclesia

D

Diversitas

pag. 105.

Non

Magis notabilium.

Sunt

H

quando

Index Rerum

Ejus

Index Rerum

T

FINIS.